
بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده

عنوان و نام‌پدیدآور: فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱-

مشخصات ظاهری: ج.؛ ۲۲/۵*۲۸/۵ س‌م.

فروست: نسخه شناسی؛ ۱

شابک: دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۶-۲۷۱-۹ ؛ ج.۱۵: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۲۸۶-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فاپا

مندرجات: ج.۱۵. دیوان انسی - دیو و پری‌نامه.

موضوع: نسخه‌های خطی -- ایران -- فهرستگان‌ها

شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۳۶د۹الف / Z۶۶۲۰

رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد پانزدهم

دیوانی انسی – دیو و پری‌نامه

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: سمیرا عابد پور، فاطمه محمودی، هدی محمدی، سارا محمدی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شـهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایسـتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵ - ۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد
للمخطوطات الايرانية

الخامس عشر
ديوانی انسی – ديو و پری‌نامه

اعداد:
مصطفى الدرايتي

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
-
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه امیرالمؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیة‌الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرۀ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرۀ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سنا ف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.
- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.
- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.
- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران
- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری
- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان
- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه
- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.
- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.
- **فاضل:** کتابخانه آیة‌الله فاضل خوانساری
- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم
- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد
- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد
- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان
- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض
- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم
- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز
- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان
- **کا:** کاتب
- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.
- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی
- **گ:** برگ.
- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیة‌الله العظمی گلپایگانی.
- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.
- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط
- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.
- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.
- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.
- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیةُ الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیةُ الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیةُ الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه‌پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. اِرجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarīʿa

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

t.	tarjuma(t) / tarjome	ترجمه
d.	dīvān / dīwān	دیوان
r.	risāla(t) / resāle	رساله
š.	šarh / šarḥ	شرح
k.	ketāb / kitāb	کتاب
mn.	montaxab / muntaxab	منتخب
mnz.	manẓūma(t) / manzūme	منظومه
mx.	moxtasar / muxtaṣar	مختصر

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

a	زَن	در کلمه	اَ
e	دل	در کلمه	اِ
o	گُم	در کلمه	اُ
ā	راه	در کلمه	آ
ū	سود	در کلمه	او
ī	بیرون	در کلمه	ای

۲. صامت‌ها:

ʼ	ء، همزه
b	ب
p	پ
t	ت،ط
s	ث، س، ص
j	ج
č	چ
h	ح، ه
x	خ
d	د
z	ذ، ز، ض، ظ
r	ر
ž	ژ
š	ش
ʻ	ع
q	غ، ق
f	ف
k	ک
g	گ
l	ل
m	م
n	ن
v	و
y	ی

ب – آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

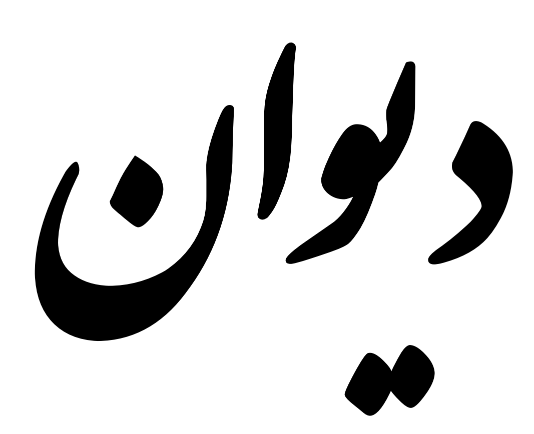
۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ˋ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʼ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

● **دیوان انسی** / شعر / فارسی

d.-e onsī

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۸ فرخ

انسی از شاهزادگان قاجار و از شعرای عهد ناصر الدین شاه بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۵/۵)،اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: - ۶۶]

● **دیوان الانشائیات** / شعر / عربی

d.-ul inšā'īyyāt

حریری، قاسم بن علی، ۴۴۶ - ۵۱۶ قمری

harīrī, qāsem ebn-e 'alī (1055 - 1123)

مجموعه‌ای است از خطابه‌ها در پند و اندرز به ترتیب و ویژه ماه‌های سال (قمری) و برخی ایام خاص با ذکر حمد و تمجید پروردگار و پیامبر اکرم (ص) و در پایان نیز چند خطبه نکاح.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۶

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام ... الحریری البصری رحمه الله تعالی علیه الخطبه الاولی من شهر المحرم الحمدلله منشی؛ **انجام:** و جعل نکاحهما نکاح فاطمة و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیما کثیراً.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۵۰۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۴۷/۲ - ۲۵]

● **دیوان انصاری** / شعر / فارسی

d.-e ansārī

[الذریعه ۱۰۸/۹و ۳۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۶۴

آغاز: از ابرو دو دیده میرود ژاله شب ×× در باغ دلم شکفته شد لاله شب؛ **انجام:** بنده ام گر تو ز هیچم نشماری شمار ×× من که باشم که درآیم به شماری باری

دیوان: انصاری، با تخلص «انصاری، پیر انصاری» رباعی و غزل و مثنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۹۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۳۸]

● **دیوان انصاری اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e ansārī-ye esfahānī

انصاری اصفهانی، میرزا موسی، - ۱۳۶۰ قمری

ansārī esfahānī, mīrzā mūsā (- 1941)

شامل غزلیات، مثنویات، قطعات و رباعیات از جمله مثنویات یکی مناظره با قمر است دیگر مناظره درخت و اره و دیگر (که در آخر دیوان به خط شاعر افزوده شده) مناظره سنگ با شیشه است. از جمله ابیات مثنوی درخت و اره این است: «بود اندر حوالی چمن ×× شجری سالخورده و کهنی / چه شجر چون درخت وادی طور ×× بود ظاهر از او تجلی نور / شاخه او کشیده سر به فلک ×× ریشه او رسیده پشت سمک / خرم و تازه روی و سبز ورق ×× بر تنش پیرهن ز استبرق». در پایان دیوان پس از مثنوی سنگ و شیشه قصیده‌ای است «در مدح شاه اولیا» و پس از آن دو قطعه که گویا ماده تاریخ کتاب است. قطعه‌ها از این قرار است: «دنیا که به ما نقش دو رنگی بنمود ×× تیر ستمش به دل خدنگی بنمود / این سینه که وسعت دو عالم را داشت ×× وسعت بگرفت از او و تنگی بنمود». قطعه دوم: «چیزی نیافتند زعزم رمیم من ×× غیر از لسان صادق و قلب سلیم من / گرشافعم به حشر امام زمان بود ×× بخشد مرا به فضل خدای کریم من»

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۳

آغاز: آغاز غزلیات جناب آقای میرزا موسی انصاری سنبله. بیرون زحد کون و مکان است دل ما ×× فارغ زغم هر دو جهان است دل ما / بر روی نکویت نگران است دل ما ×× دنبال تو هر سوی

روان است دل ما؛
خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۷۸]

● **دیوان انصاف** / شعر / فارسی

d.-e ensāf

انصاف، ایرج میرزا بن فتحعلی شاه،۱۲۲۲-۱۲۹۵ قمری
ensāf, īraj mīrzā ebn-e fath-‘alī-šāh (1807 - 1878)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۵/۵/۵

آغاز: از نافه تن مشک نبات است مرا؛ **انجام:** معلوم شود که مرده یا در خوابی.
رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۶ص (۳۳۳-۳۳۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۷]

● **دیوان انوری ابیوردی** / شعر / فارسی

d.-e anvarī-ye abīvardī

انوری، محمد بن محمد، - ۵۸۳ ؟ قمری
anvarī, mohammad ebn-e mohammad (- 1188)

دیوانی است در مدح بزرگان دوره شاعر. آقابزرگ در الذریعة می‌گوید: حکیم انوری در اصل شاعر نبوده و روزگار او را مجبور به گفتن اشعاری در مدح سلاطین کرده است. علم فراوان او در شعرش آشکار است چنان که فهم اشعارش نیاز به شرح و تفسیر دارد. دیوان انوری در حدود ۱۵۲۲۰ بیت شعر دارد.
آغاز: باز این چه جوانی و جمال است جهان را ×× وین حال که نوگشت زمین را و زمان را / مقدار شب از روز فزون بود بدل شد ×× ناقص همه این را شد و زاید همه آن را
چاپ: دو مجلد به اهتمام محمد تقی مدرس رضوی توسط بنگاه ترجمه و نشر کتاب؛ تبریز، ۱۲۶۶
[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۹/۳-۲۵۶۲؛ الذریعة ۱۱۵۴/۹و ۱۱۵۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۱/۱؛ مشار فارسی ۲۳۷۹/۲؛ فرهنگ سخنوران ۹۱۱/۲-۹۱۲؛ مشترک پاکستان ۱۵/۷-۱۶و ۲۲۸۳/۹-۲۲۸۴؛ دنا ۵۸/۵-۶۷ (۲۸۵ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان انوری؛ عمرانی، علی بن محمد (-۵۶۰)
۲- شرح دیوان انوری؛ شادی آبادی، محمد بن داود (۸۰۶-۹۵۶)
۳- دیوان انوری ابیوردی (منتخب)؛ حسینی کاشانی، محمد بن علی (-۱۰۲۴)
۴- شرح قطعه‌ای از انوری؛ نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود (-۱۰۳۰)
۵- دیباچه شرح انوری؛ فراهانی، ابوالحسن (-۱۰۴۰)
۶- شرح دیوان انوری = شرح مشکلات؛ فراهانی، ابوالحسن (-۱۰۴۰)
۷- شرح دیوان انوری؛ قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی (۱۱۹۳-۱۲۵۱)
۸- شرح لغات دیوان انوری؛ روح افزائی، محمد بن محمد صالح (-۱۳)
۹- شرح دیوان انوری؛ فیض قمی، علی اکبر بن محمد (-۱۳)
۱۰- شرح دیوان انوری؛ دنبلی، محمد بن عبد الرزاق (-۱۳)
۱۱- شرح بیت عطیه هیلاج انوری؛ حکیم، عبدالغنی
۱۲- اشعار
۱۳- شرح دیوان انوری (۸عنوان)
۱۴- شرح قصاید دیوان انوری

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۲۲
آغاز: منصب احمد چه داند کنج غار؛ **انجام:** صبح همه روزهات ضامن بصبوح
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۶ [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱-ف
نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق، ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۰۳
آغاز: گر دل و دست بحر وکان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد / پادشاه جهان که فرمانش ×× بر جهان چون قضا روان باشد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً ۶۸۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۴]

۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۳ و ۲۳۵ بخش۳
نسخه اصل: موزه بریتانیا ۳۷۱۳؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی، تا: ۶۹۲ق؛ ۸۷گ (۳۶-۱۲۲) [ف: ۱۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۰
آغاز: اگر محول حال جهانیان به قضاست ×× چرا مجاری احوال بر خلاف هواست؛ **انجام:** گر غمت انوری بر آتش دل ×× آب حسرت ز دیده می‌بازد
منتخب از آن؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۸۲ر-۱۰۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۷]

۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۱۰ تا ۲۵۱ بخش۳
نسخه اصل: چستربیتی ۱۰۳. نزدیک ۱۲۰۰ بیت با مقدمه نثر در یک صفحه؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۹۸گ (۳۱۸-۴۱۵) [ف: ۱۳۰]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ چند برگ اول و آخر در محرم ۱۰۸۶ ترمیم شده؛ مجدول؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۹

آغاز: مقدری نه بآلت بقدرة مطلق ×× کند بشکل بخاری چو گنبد ازرق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و مثنوی هجو قاضی بلخ (۱۶۲ بیت) و رباعیات (۳۰۵ رباعی) می‌باشد، نسخه در حدود ۱۳۱۰۰ بیت دارد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۳۵۹ص، ۱۹ سطر،اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۶۶]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۷
آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد؛ **انجام:** ... ×× تا کی شب ... دل چو شب دوش باشد
عنوان نسخه «کلیات» انوری است؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ تملک: لطفعلی ابن محمد کاظم در ۱۳۲۸؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۰
قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۱۹۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱-ف
نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۸۴؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن محمد حافظ، تا: اواخر شوال ۷۰۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰/۲-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۹۶، فارسی؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن محمد بن محمد ابی القاسم مدینی، تا: ۹ جمادی الاول ۷۵۹ق؛ ۲۰۸گ، ۲۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۱]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸۵بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۲۲]

۱۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۴/۲
خط: تعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۷۶۸ق [نشریه: ۱ - ۱۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۸۲
آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد / باز شاه جهان که فرمانش ×× برجهان چون قضا روان باشد؛ **انجام:** جانا لبم از شراب غم خشک مکن ×× چشمم ز سرشک هیچ دم خشک مکن / درعشق گران رکاب صبری دادی ×× زنهار خد زین ستم خشک مکن
خط: تعلیق، کا: احمد بن علی بن احمد الشیرازی، تا: جمعه ۲۰ صفر ۷۸۵ق؛ مجدول مذهب و لاجوردی، در اول نسخه ابیاتی از حکیم سنایی و شمسه و کتیبه مذهب و مرصع، دستخط مرحوم محمد مهدی حسینی فراهانی ملقب به ملک الکتاب و متخلص به عشرت آمده که در سال ۱۲۵۰ در قم نوشته؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [شورا: ف: ۳۷ - ۹۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰-ف و ۶۹۵۰-عکس و ۶۹۵۱-عکس
نسخه اصل: فاتح ش ۳۷۸۶؛ بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ ۲۵۵گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۸ و ۳-۲۶۸]
تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۲ - ۲۷۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۱
آغاز: ز آنکه امروز از او لامری میزدان دینی؛ **انجام:** کین منت خلق کاهش جان است
خط: نسخ ترکستانی، بی‌کا، تا: قرن ۸ [الفبائی: ۲۵۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۷-ف
نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر. از دیوان انوری؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۶گ (۳۱پ - ۳۶ر) [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۰]

۱۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۹ تا ۲۴۷ بخش۳
نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: ۱۲۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۷-ف
نسخه اصل: حراجچی اوغلو ش ۹۲۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۸۳۸ق؛ ۳۲۰گ، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** نزد سیمرغ بت از آن خوشتر ×× کش عیادت کند غراب البین
منتخب دیوان انوری. مشتمل بر قصاید به ترتیب قوافی و یک قطعه ؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۰۲۶]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۲۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۵۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۸
آغاز: که پا شد از دهن ابر در چمن لؤلؤ ×× که پوشد از اثر باد در سمن قرطق؛ **انجام:** دست طلب تو باز در کوفت درم ×× تا باز پرگار برد باز دارد گرم
حاوی قصائد و غزلیات و رباعیات انوری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۳۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۶]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۷ حکمت
خط: نسخ، کا: حسین بن علی حسینی، تا: ۹۷۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۲۲ص، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۶]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۵/۱
خط: نستعلیق، کا: نظام دهلوی، تا: محرم ۹۸۵ق؛ مجدول؛ ۷۵۳ص (۱-۷۵۳متن) [ف: ۱۰ - ۱۵۷۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۵

آغاز: صبا به سبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت جهان مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** با دلبرم از زبان باد سحری ×× گل گفت پیاپی به چمن درنگری / گفت آیم اگر تو جامه بر خود ندری ×× چون رنگ به خنده بیرون نبری

شامل: قصاید (۱پ-۲۱۷ر)، مقطعات (۲۱۷ر-۳۲۰پ)، غزلیات (۳۲۰پ-۳۸۴ر) و رباعیات (۳۸۴پ-۴۰۷ر)؛ خط: نستعلیق، کا: سوزی بن علی ساوجی، تا: ۴ ربیع الاول ۹۸۸ق؛ مجدول، یادداشت علی قلی که این نسخه را از سرکار نواب والاخان عمو در ۲۷ محرم ۱۲۸۲ق هدیه گرفته است با مهر «عبده علی قلی» (بیضی)، یادداشتی در غره صفر ۱۲۸۵ق از شکرالله؛ مهر: «سرو رشید جهان آن که غلام علی است / از خلف فتحعلی شاه محمد قلی است» (مستطیل)، بدیع الزمان میرزا در شوال ۱۲۸۴ق با یادداشتی که در معرفی صاحب مهر نوشته شده است: «این خط و مهر جدا مجد بنده درگاه نادر قاجار است. نام نامی آن علین آرامگاه محمدقلی میرزا از پادشاه ایران ملک آرا لقب داشت و مقر حکمرانی آن حضرت طبرستان و جرجان و استرآباد بود و حکمرانی طوایف آن الی حد خیوق و خوارزم و جرجان و استراباد از جانب آن حضرت به پدر بزرگوار این فقیر بدیع الزمان میرزا که از پادشاه صاحب ... داشت مفوض بود. فی شهر شوال ۱۲۸۴»، مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ تملک: علی قلی در سال ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۴۰۸گ، ۱۷ سطر (۱۴/۸×۷/۲)، اندازه: ۱۵×۲۵/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۶۴]

۲۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۷

آغاز: آغاز قصائد: بسمله. مقوری به بآلت بقدرت مطلق ×× کند بشکل بخاری چو گنبد ارزق؛ آغاز غزلیات:ای غارت عشق تو جهانها ×× بر باد تو خانمانها؛ آغاز رباعیات:ای بحر کرم نهایتی نیست ترا ×× وای وعده وصل غایتی نیست ترا؛ آغاز مقطعات: نگر تا حلقه اقبال ناممکن نجنبانی ×× سلیما ابنها لامل که محروما مسکینا؛ **انجام:** پایان قصائد: مشتری گر بتو رسیدی هیچ ×× بدل و جانت مشتری بودی؛ پایان غزلیات: این سخن چون بگوش قاضی شد ×× گفتی از خشم موش قاضی شد؛ پایان رباعیات: دی گر بفروزد عز دین عدل عمر ×× و زجود تهی کرد زمین عدل عمر / امروز بقصد زبان جهان میگوید ×× ای عدل عمر بیا ببین عدل عمر. فرغت عن هذا الکتاب اسمه کلیات ملک الشعرا حکیم اوحدالدین انوری طاب ثراه و جعل الجنة مثواه. فی یوم الاربعا من شهر شعبان سنه ۹۸۹ تسع و ثمانین و تسعمائه محرره بنده حضرت محمد کیشی خان محمد ابن عبدالغنی قریشی والسلام. تم. پایان مقطعات: جز صبر و بردباری روی همی نه بینم ×× چون عاشقم چه چاره جز صبر و بیقراری

قصاید و رباعیات به ترتیب حروف قوافی است و مقطعات و غزلیات نامنظم و بی‌ترتیب است؛ خط: نستعلیق، کا: خان محمد قریشی، تا: ۹۸۹ق؛ مجدول، دارای چهار سرلوح کتیبه‌ای مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم انه من سلیمان ۱۲۷۱»، «الراجی الی الله شاهرخ ۱۲۶۷»، مهر ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار نقش شیر و خورشید و شمشیر؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، ۶۶۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳ - ۹۸]

۲۸. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۲

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۵]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۰گ، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۹۷۹]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای مجلس رنگین، مجدول؛ جلد: تیماج ماشی، ۳۳۳گ، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۷

همان نسخه بالا؛ تا: قرن ۹ و ۱۰ [نشریه: ۵ - ۲۸]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۲۵

آغاز: بسمله، مقدری ... به قدرتی مطلق کند ز شکل بخاری جو؛ **انجام:** گر چه در دور تو ای دریا دل کان ... کامل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [رایانه]

۳۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دارای سرلوح؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۵۸]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یادداشت محمد بن عبدالله در تاریخ ۱۲۸۷، محشی با حواشی لغوی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۶]

۳۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۴۸

آغاز: بسمله. مهمترین شغلی که اصحاب نطق و در است بدان نازند و ارباب فهم و کمال آن را دستور سازند ... آغاز متن: مقدری نه به آلت به قدرت مطلق ×× کند به شکل بخاری چو گنبد ازرق

دیباچه‌ای به نثر، دارای: قصیده، قطعه، غزل، مثنوی، غزل‌ها به ترتیب الفبایی، در پایان رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای، ۳۲۶گ، ۱۹سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۳۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی

[نشریه: ۲ – ۷۶]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۵]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۲۷۲گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۲۳]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: برابر

قصائد و غزلیات آن مرتب به حروف تهجی برحسب ردیف‌ها و شامل مقطعات و رباعیات نیز می‌باشد، در حدود ۷۹۰۰ بیت شعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۹۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۶۷]

۳۹. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۰مشهد

شامل قصاید و غزلیات و مثنویات و رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۲۵۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۱۸۳]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۶۰

همان نسخه بالا [ف: ۱ – ۷۱]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با پیشانی زرین، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۰۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۳۴سم [ف: ۱۷ – ۱۵۷]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۶۰

غزل به ترتیب تهجی سپس رباعی است؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۹گ، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۱۴۰]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ترکی، ۴۲۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۷۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۳

آغاز: مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند بشکل نجاری چه گنبد ازرق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمی از نسخه احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول؛ مهر: «هو المالك بمنه و طوله ... العبد ... الفضل» (محرابی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۷سم [ف: ۴۱ – ۱۹۷]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۶۶

منتخب قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۵۴۲–۵۴۴) [مختصر ف: ۶۱۳]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش، مجدول؛ تملک: محمود پسر میرزا حسینخان در رمضان ۱۳۱۵، میرزا فتحعلی مخصص؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی کار اشرف حسینی در ۱۳۰۱، ۲۶۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۱۳]

۴۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سرلوح وزیری؛ جلد: تیماج تریاکی [نشریه: ۳ – ۳۹۵]

۴۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با دیباچه نثری؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۴۵]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۷

قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۱۷۸گ، ۲۰ سطر (۷×۱۶)،اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۱۹۵]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۱۰

آغاز: باز این چه جوانی و جمال است جهان را ×× وین حال که نوگشت زمین را و زمان را / مقدار شب از روز فزون بود بدل شد ×× ناقص همه این را شد و زاید همه آن را؛ **انجام:** ای انوری مداهنت سرو چون کنی ×× ای سعی کی نموده وکجا کرد روزگار / آن آستان محل که زبس خرج جود او ×× خورشید را چه سایه کرد روزگار

منتخب اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۳ص (۳۲۶–۳۲۸) [ف: ۸ – ۴۱۴]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۷

آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد؛ **انجام:** گر آتش آه ماست دیر بگرفت ×× ور خط بخون ماست زود آوردی

کامل ولی نامرتب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۷ – ۳۷۴]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در غیبت تو خوشست ما را ×× آن به که بدین طرف نیایی

قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: نخودی، جلد:روغنی،۲۱۵گ،۱۷سطر،اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۲۶]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۸۶

آغاز: صبا ز سبزه بیاراست دار دنیا را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** گفتم که نثار جان کنم کسرائی ×× گفتا برخم که باد می‌پیمائی / تو زنده بجان دیگران

می‌باشی ×× از کیسه خویش چون فقع بلسانی
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن عنایت الله، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای پنج سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۴]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸ سرود

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: نیم خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۳۳]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** منم از قاضیان مشارالیه ×× و آن دگر ... ماست عز علیه
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ دارای سه سرلوح مذهب، مجدول، یادداشت به خط فرهاد میرزا معتمدالدوله: «این دیوان انوری مرتب را آقا میرزا مهدی دائی روز دوشنبه ۱۵ شهر رجب المرجب ۱۲۹۵ فی یوم الاستفتاح مبارکباد ورود فرستاده و انا العبد فرهاد بن ولیعهد ...»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روکش کاغذی، ۲۴۶گ، ۱۵سطر، قطع: نیم خشتی [ف: ۲۴ - ۸۰]

۵۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ قطع: وزیری؛ ۳۷۵گ [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من دانم و مطرب و حریفی هم دم ×× مستی و طرب فزون و هشیاری کم.
شامل قصاید، مقطعات، مثنویات و غزلیات به ترتیب قوافی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ دو ستونه، دارای دو سرلوح، مجدول مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۲۲-۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۳/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۵۴]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۳

آغاز: صبا بسزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** ای عشق مرا بصد هزاران زاری ×× کشتی تو درین کفایتی نیست ترا
مرتب بترتیب قوافی از الف تایاء؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۳۲۹گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۷ - ۳۷۱]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۷

آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد؛ **انجام:** بیدار شو این باقی شب را دریاب ×× ای بس که بجویی و نه بینیش بخواب
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۴۵ سطر (۲۴بیت متن ۲۱ هامش) (۱۱/۳×۲۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۷ - ۳۷۳]

۵۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۰

آغاز: ای ملک تو را عرصه عالم سرکوئی ×× با حجت عدل تو ستم بیهده گوئی
شامل قصاید و مقطعات و رباعیات و غزلیات می‌باشد و در حدود ۸۲۰۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ یک سرلوح کوچک ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: ساغری، ۲۳۲ص، ۱۸ سطر،اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۸]

۶۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۱

آغاز: ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه تو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** ای محنت هجر بر دلم سرنائی ×× وی دولت وصل از درم درنائی
در حدود ۱۱۳۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سه سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: متن خان بالغ، جلد: تیماج، ۲۲۷ص، ۲۶ سطر در متن و حاشیه، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۶]

۶۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۴

آغاز: بی مدد عزم قاهرش نگشا دست ×× کوکبه روزگار هیچ مکین را؛ **انجام:** بیفکند ز دست ×× وان دست مرا چنین در آورد ز پای
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۱سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۰

آغاز: انصاف تو مصریست که دورسته اودیو ×× نظم از جهت محتسبی داد دکان را؛ **انجام:** چون نیست امید آنکه امید برگردد کار ×× ایدل پس کار خویشتن چون نشوی
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۷سم [ف: ۲ - ۲۶۳]

۶۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۵

آغاز: صبا به سبزه بیاراست باغ دنیی را ×× نمونه گشت چمن مرغزار عقبی را؛ **انجام:** زانست که می کند بعید اضحی ×× از بهر ترا آن حمل این ثور ری
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ متن و هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۲۶۳]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۵۷-۱۷/۳۷

آغاز: صبا بسبزه بیاراست داردینی را ×× نمونه کشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد دراعجاز زنده کردن خاک ×× ببرداب دم معجزه عیسی را؛ **انجام:** هر روز به نویی آن بت سلسله موی ×× جای دگری به دوستی درتک و پوی / ماهی تو وماه را چنان باشد خوی ×× هر روز به منزلی دگر داری روی
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج

مشکی، ۲۵۵گ، ۱۴–۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ - ۱۸۶۴]

۶۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۱ ـ ج

انجام افتاده در حرف یا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:انجام؛با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: سرمه‌ای، ۲۵۵گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱-۲۴۶]

۶۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۰/۱ ـ ج

شامل: غزلیات و رباعیات (۳پ–۳۷پ) و قصاید (۶۴ر–۱۵۷پ) و مقطعات (۱۵۸پ–۲۳۸ر)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ (۲پ–۳۷پ و ۶۴ر–۲۳۸ر)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۶۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۸ ـ د

آغاز: مگر تا حلقه اقبال ناممکن بجنبانی ×× سلیما ابلهالا بلکه مرحوما و مسکینا؛ **انجام:** حکم تو گسسته بار صحبت ×× برعلت چونی و چرائی

یک صفحه از دیباچه دیوان در نسخه مانده ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۲گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۶۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۲

شامل قصاید غزلیات و رباعیات همه با ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه، مجدول مذهب؛ از قصاید چند برگ (از اواخر حرف یاء) افتاده و غزلیات از ص ۲۲۹ آغاز شده است؛ کاغذ: خان بالغ شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۳۵گ، متن ۱۷ و حاشیه ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۱۹]

۶۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۹ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مجدول، با سرلوح؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۶]

۷۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۲

آغاز: ... با دایه عفو و سخطت الف گرفتند / چون ناف بریدند شفا را و الم را؛ **انجام:** از نام خدا و رسول نامت / ترکیب حروف و رقم گرفته

دارای قصیده، غزل و قطعه هاست؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳۴گ، ۲۰ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۷۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۰۳]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۸

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** ترا چه در میان غم انوری راست ×× تو بی معنی ازین غم بر کناری

شامل: قصاید، قطعات، رباعیات و غزلیات ۱۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ تملک: معتضد الدوله به تاریخ ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵۵ص، ۲۰ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۸ - ۹۰]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

آغاز: بباد عدم بر دهد گر بخواهد ×× خلاف تو خاکستر آفرینش؛ **انجام:** هیچ دانی که او خود ار خر کیست ×× بکن اندیشه درین شافی

شامل: قسمتی از قصاید و قطعات و هزلیات ۴۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: عبدالصمد با تاریخ ۱۲۶۶؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۲۵۸ص، ۱۸ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۹۱]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۹

آغاز: آن بجاه به هنر به ز فلک؛ **انجام:** دل گفت که ز خواب دیر بیدار شدی ×× چرخست و رسن برد کنون می‌گوئی

شامل: قصاید و قطعات و غزلیات که حاوی مدائح و مسائل حکمی و مطایبات می‌باشد بدون رعایت ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی (ص ۱–۵۶۷)، از ۵۶۷ تا ۵۷۱ رباعیات (۵۶۷–۵۷۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۱۷ سطر(۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۸۲]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۶/۲

آغاز: گر دل دوست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد؛ **انجام:** خط عذار بر ورق حسن او تمام ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۸۴گ (۴۹ر–۱۳۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۳/۴سم [ف: ۸-۱۴۲]

۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۵

آغاز: حکیم اوحدالدین انوری، اوصاف و فضیلت او اظهر من الشمس است، از شعرای روزگار کم کسی در دانشمندی ... همتای بوده است ... مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ××کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** طوق داغ ترا ... برند ×× فلک از گردن جهان زبرین

با دیباچه ای به نثر در سرگذشت او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۷۳ص (۴۵۰–۵۲۲)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۶]

۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای چهار پیشانی اسلیمی مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی آبی و سفید، جلد: میشن قرمز، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۸ - ۶۴]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۸۵

آغاز: بسمله، مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** عمری جگرم خورد ز بدخویی چرخ ×× یک روز نرفته راه دلجوئی چرخ

شامل: قصاید (ص ۱–۴۰۹)، قطعات (۴۰۹–۵۹۰)، سه رباعی و سه قطعه (۵۹۰–۵۹۱)، غزلیات (۵۹۱–۶۳۹)، رباعیات (۶۳۹–۶۸۳)؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۳۴۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۶]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۰۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۲ص (حاشیه ۱-۴۱۲)، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۵۶]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶۵

آغاز: ای عقل تو پیرو بخت برنا؛ **انجام:** در روی تو کاشکی خجل نیستمی ... سنه ۱۰۰۲

خط: نستعلیق، کا: حسین بن حیدر بن محمد، تا: ۱۰۰۲ق [رایانه]

۸۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۲

آغاز: صبا به سبزه بیاراست دارد نیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را

در حدود ۱۴۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: علیجان بن حیدرعلی، تا: ۱۰۰۵ق؛ دارای دو سرلوح کوچک، در ابتداء مقطعات و رباعیات سرسوره‌های میناکاری ظریفی است، مجدول مذهب؛ تملک: جلال الدین محمد منجم؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۳۴۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۷]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸-طباطبائی

آغاز: آغاز دیباچه: مهمترین شغلی که اصحاب نطق و دراست ... حمد خداوندی است؛ **انجام:** زان پیش که بگسلند جان از تن تو ×× از بهر خدا علایق از جان بگسل

این متن، نظم الفبایی دیگر نسخ موجود دیوان شایع انوری را ندارد. قابل ذکر اینکه دیباچه‌ای ناتمام به آغاز این دیوان افزوده‌اند که نویسنده مدعی نظم دادن و نگاشتن فهرستی بر دیوان است که البته فهرستی در نسخه دیده نمی‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج یشمی، ۳۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۸۱]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۱

آغاز: نصر فزاینده باد ناصر دین را ×× صدر جهان خواجه زمان و زمین را؛ **انجام:** جان بی تو کنون فراق من می‌طلبد ×× دل بی تو کنون ماتم جان می‌دارد

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهیجی از الف تا یاء (گ۱-۱۴۹)، مقطعات (۱۴-۲۳۲)؛ غزلیات (۲۳۲-۲۷۹)، رباعیات (۲۷۹پ-۲۹۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوایی، روکش پارچه، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۶ - ۸۲۲]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۷۷

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** گفت آیم اگر تو جامه بر خود ندری ×× چون رنگ بخنده نیز بیرون نبری

شامل: قصاید (۱-۲۳۷)، قطعات و هزلیات (۲۳۸-۳۴۱)، غزلیات (۳۴۱-۴۱۸)، ربعیات (۴۱۸-۴۴۸) به ترتیب الفبا بر حسب حرف آخر ۱۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد، تا: ۱۰۰۷ق، برای آقا ملک؛ در هامش لغات شرح شده ، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۴۴۸ص، ۲۱ سطر متن ۱۶ سطر حاشیه (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۸۹]

۸۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۵

خط: نستعلیق، کا: هداد اسماعیل قریشی، تا: ۲۰ محرم ۱۰۰۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: رنگارنگ [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۵

آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد؛ **انجام:** دامن بحدیث درد من باز مزن ×× من دانم و اشک لعل دامن دامن

کامل؛ خط: نستعلیق جلی، کا: صدر جونپوری هندی، تا: ۲۵ رمضان ۱۰۰۸ق، جا: مقام حاجی پور؛ مجدول؛ واقف: یارمحمد خان افشار؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۴گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۵]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۹

آغاز: صبا به سبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** دل با همه بی رحمی و بیدادگری ×× آید بر من نشیند و زارگری

خط: نستعلیق، کا: علیجان بن حیدر علی هروی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۰۸ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ تملک: فرهاد میرزا به ولیعهد عباس میرزا ۲۹ صفر ۱۲۸۲، محمد مؤمن بن اسدالله؛ مهر: «عبده محمد جعفر الحسینی المشهدی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۸۴]

۸۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۷۵

قصاید و غزلها و رباعی‌ها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۶ صفر ۱۰۱۴ق، جا: ساری مازندران؛ افتادگی: انجام؛ راسته در متن و چلیپا در هامش؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۶ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴۹]

۹۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵

خط: نسخ، کا: محمد امین بن احمد مشکی کاشانی، تا: ۱۰۱۴ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ اندازه: ۱۴×۲۳سم [نسخه‌پژوهی:۲-۱۶۲]

۹۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دینی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** ای شاه گر آنچه می‌توانی

نکنی ×× زین پس بجز از دریغ دانی نکنی / اندر رمه خدای گرد آمد گرگ ×× هیهات اگر توشان شبانی نکنی
قصاید، قطعات، غزلیات، رباعیات مرتب تنظیم شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ مهر: کتابداران کتابخانه پادشاهان مغولی هندوستان،مشیرالسلطنه۱۳۲۲؛مجدول، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی نباتی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۸۰۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۹۶]

۹۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ آغاز ۲۶ برگ نونویس سده ۱۴؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۹۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۷

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین یزدی، تا: جمادی الاول ۱۰۱۶ق؛ مجدول، با سه سرلوح، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۹۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۳

آغاز: صبا به سبزه بیاراست دار دنیا را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** گر دود دل من است دیرت بگرفت ×× ور خط به خون ماست زود آوردی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ رجب ۱۰۱۶ق، جا: اصفهان؛ با چهار سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۲۶۲]

۹۵. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۰/۲

بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۰۱۷ق؛ ۳۱۴ص (۱-۳۱۴ هامش)[نشریه:۵-۳۴۵]

۹۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۸۳-۳۵/۱۶۳

آغاز: سمند فخر دین فاخر زفخرت مفتخر بادا ×× کمند قهر هر قاهر زقهرت مقتصر بادا؛ **انجام:** در ملک تو او را درزبانها همه این باد ×× کای ملک ترا عرصه عالم مرتویی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۱۸ق؛ مجدول مذهب، با کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۳۷۲]

۹۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۷۹

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۱۸ق؛ ۳۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: - ۱۴۳]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۰۱۹ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۶گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۰۵۰]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۱

آغاز: ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نور بنان تو قلم را / از سحر بیان تو و اعجاز کف تست ×× گر کار گذاری است قلم را و کرم را؛ **انجام:** دی در چمن آن زمان که طوفی کردی ×× با گل گفتم کزان شرابی خوردی / گل گفت که سهل بود گفتم که برو ×× چون جامه دریدنی و چه رنگ آوردی
خط: نستعلیق، کا: احمد بن اسدالله شولستانی، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۱۹ق؛ مجدول مذهب مرصع، آغاز قصاید و غزلیات سرلوح مزدوج مرصع مذهب، محشی؛ جلد: روغنی زرد مذهب، ۳۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۰۳]

۱۰۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۴

آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد؛ **انجام:** ای دل بنشین به عافیت یکباری ×× تا باز نیفکنی مرا در کاری/ تلخی عشق اگر ترا سیری نیست ×× من سیر شدم ز جان شیرین باری
قصاید و غزلیات و رباعیات شاعر بدون مراعات حروف قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۱ق، مجدول، مذهب؛ تملک: میرزا قربانعلی سر رشته دار با تاریخ ۱۳۰۴»؛ جلد: چرمی، ۳۱۹گ، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۲۵]

۱۰۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۶]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۴

آغاز: ای قاعده تازه زدست تو کرم را ×× وی مرتبه نو زبنان تو قلم را؛ **انجام:** دل با همه بیرحمی و بیداد گری ×× آید برمن نشیند و زارگری
کامل؛ مرتب بترتیب قوافی از الف تایاء؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عبدالوهاب جوشقانی، تا: ربیع الاول۱۰۲۳ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج بنفش، ۲۶۸گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۱]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۳۹

کا: شیخ ذوالفقار، تا: ۱۰۲۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۲۹گ، اندازه:۱۶/۷×۲۶/۸سم [رایانه]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰

آغاز: صبا بسبزه بیار است دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را
شامل قصاید و مقطعات و عزلیات و رباعیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی و در حدود ۱۲۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صالح حسینی، تا: ۱۰۲۵ق؛ با یک سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ تملک: عبدالله منشی طبری به سال ۱۲۷۸ که مصحح شرح قاموس و از منشیان دانشمندان این عصر می‌باشد؛ کاغذ: بخارایی، جلد: سوخته معرق، ۴۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۹۵]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰

شامل: قصاید و قطعات و نصایح و موعظات و متفرقات (ص ۱-۴۲۱)، غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی (۴۲۲-۵۰۲)، رباعیات ترتیب یافته طبق ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، کا: باقی بن خواجه محب الله، تا: ۱۰۲۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز،

۲۷۲گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۴]

۱۰۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: در مدح دستور اعظم ابوالفتح طاهر گفته: صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** پایان نسخه: گر آتش آه ماست دیرت بگرفت ×× ور خط به خون ماست زود آوردی

قصاید، مقطعات، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۵۳ص، ۲۳ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: - ۱۳۷]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۱

آغاز: مقدری نه به آلت بقدرت مطلق ×× کند بشکل بخاری چو گنبد ازرق

قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات بدون مراعات نظم و ترتیبی می‌باشد و در حدود ۷۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: علی شیر، تا: ۱۰۳۳ق، جا: برهانپور؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، ۲۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۹۵]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۶

بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۹۱گ، اندازه: ۱۲/۴×۲۲/۱سم [رایانه]

۱۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۳

آغاز: نصر فزاینده باد ناصر دین را ×× صدرجهان خواجه زمان وزمین را؛ **انجام:** این پای مرا چنین بیفکند زدست ×× وآن دست مرا چنین درآورد زپای.

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی (ص ۱-۴۰۶)، قطعات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی (ص ۴۰۷-۵۹۴)؛ مثنویات (۵۹۴-۶۰۲)، غزلیات مرتب بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی (۶۰۲-۷۱۵)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی، تا: ۱۰۴۳ق، جا: قزوین؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوایی، گالینور مشکی، ۳۸۹گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۴۸]

۱۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۷۳

آغاز: مقدری نه به آلت به قدرت مطلق؛ **انجام:** در روی تو کاشکی خجل نیستمی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۱۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۱]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۶۴

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن عبدالمطلب همدانی، تا: ۵ ذیقعده ۱۰۵۱ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب مرصع، با کتیبه‌ای مذهب؛ تملک: عبدالحمید؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۹۵]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۱

آغاز: گر دل و دست بحر و کان باشد ×× دل و دست خدایگان باشد؛ **انجام:** ترسم که شب اجل امانم ندهند ×× تا باز بروز وصل دل شاد کنم.

مشتمل است بر قصاید و مقطعات و مثنوی در هجو قاضی کیرنگ و غزلیات و رباعیات در حدود دو هزار بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۹۳ص (۲۹۷-۳۸۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۷]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت آیم اگر تو جامه بر خود ندری ×× چون رنگ زری بخنده بیرون نبری

مرتب به ترتیب قوافی و منقسم به سه کتاب است: ۱. قصاید، ۲. مقطعات، ۳. غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۰۵۸ق؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: چرمی، زمینه عنابی، ۳۸۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲/۸سم [ف: ۷ - ۳۷۲]

۱۱۵. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۷۷

کا: قاسم دیوانه، تا: ۱۰۶۲ق [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۱۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۶ ـ ج

آغاز افتاده و در پایان می‌رسد تا به رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن عبدالله سمرقندی، تا: دوشنبه پایان رجب ۱۰۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۱۴سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۶۷ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۸ - ۱۰۴]

۱۱۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: صبا به تازه بیاراست باغ دنیا را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** ای شاه گر آنچه می‌توانی نکنی ×× زین پس بجز از دریغ دانی نکنی / اندر رمه خدای گرد آمد گرگ ×× هیهات اگر تو شان شبانی نکنی

خط: نستعلیق زیبا، کا: رضا قلی روملو، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۸۰ق؛ تملک: محمد مهدی بن عبدالله رضوی؛ مهر «الراجی الی الله محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۹]

۱۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۵-ف

نسخه اصل: نسخه آقای افشار شیرازی؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۷

قطعه‌ای از حکیم انوری؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۱ص (۱۰ر) [ف: ۴۷/۱ - ۲۰]

۱۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۷

قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات اوست آمیخته و بدون رعایت ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ تا اوایل ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۱۸ سطر، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ - ۱۶۰]

۱۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۴۰۹۲]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۳۶

آغاز: بسمله، سپهر رفعت و کوه و قار و بحر سخا ×× علاء دین که سپهریست از سنا و علا؛ **انجام:** یکقطره از آن برزخ زیبات رسید ×× وین حال بدان خوشتر از آن گشت پدید

دیوان کامل است. قوافی مقطعات و غزلیات آن به ترتیب حروف تهجی نبوده و از انتها، قسمتی از رباعیات آن ساقط شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۳۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۵]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۴۹۴]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۹

چند بیت از اشعار اوست با عنوان: «من کلام انوری علیه الرحمه»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۸۱ حاشیه)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۵]

۱۲۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵ ـ د

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۶گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱-۲۴۶]

۱۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۱

قطعات و قصاید و رباعیات و مراثی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۳]

۱۲۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۳

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد تقی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

۱۲۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۴]

۱۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۰

آغاز: ... آنکه. سیر و سکون یمین و یسارش – نطق و نظر داده اند کلک و نگین را

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۱گ، ۷ سطر چلیپا، اندازه: ۴/۵×۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۶

آغاز: لطف ار مایه وجود شود ×× جسم را صورت روان باشد؛ **انجام:** هم برین دل اگر نخواهی ماند ×× تا نه بس در جهان نماند کس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر (۷/۹×۱۴/۲)، اندازه: ۱۳/۷×۲۳سم [ف: ۷ - ۳۷۲]

۱۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۹۴

آغاز: همی چگویم و گوئیم که زیره و کرمان ×× همی چگویم و گوئیم که بصره و خرما؛ **انجام:** عمری که تر و خشک من آن بود گذشت ×× و آن مایه که ... / افسوس که روز بیغمی دیر رسید ×× بس چون ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۸]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۱

آغاز: مقدری که نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** گر وصل تو درمان دلم خواهد کرد ×× پس یکنفس از درد تو بیدرد مباد

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: کاهی، جلد: روغنی، ۱۸۲گ، مختلف السطر (۱۳/۳×۲۳/۵)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۰]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که آتش آه ماست دیرت بگرفت ×× ور خط بخون ماست زود آوردی.

دیوان کامل و به ترتیب قوافی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای چهار سرلوح؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۲گ، ۱۷ سطر دوستونه، اندازه: ۱۱/۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۴]

۱۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۳

آغاز: بسمله، مقدری نه بآلت بقوت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** می‌روشن، حجره خالی و موسم گل ×× ای گلبن نو شکفته یارم گفتن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ به ترتیب قوافی نیست؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه:

۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۷]

۱۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۳

آغاز: آری عرق ابر نوبهاری ×× در کام صدف خوشگوار باشد؛ **انجام:** جانا بر نور شمع دود آوردی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، ۲۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۵۸]

۱۳۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۴×۲۲سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۱۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۹۳-۱۹/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در چشمه تیغ بی کفت آب مباد ×× در زلف زره پی کنفت تاب مباد / بی یاد مبارک تو در دست ملوک ×× درآب فسرده آتش ناب مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۸۶۴]

۱۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۰

آغاز: ای تیغ تو ملك جم گرفته ×× انصاف تو جای ستم گرفته؛ **انجام:** تا کی ز پی شکم بدرها پویی ×× بنشین و بخور طعام ذا غصه خویش

شامل: قسمتی از قصاید، غزلیات، قطعات، هزلیات و رباعیات ۵۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۵۲۸ص، ۲۳ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۸ - ۹۱]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۰

آغاز: ای رایت رفیعت بنیان نظم عالم ×× وی گوهر شریفت مقصود نسل آدم؛ **انجام:** با محنت چون تویی توان ساخت ×× زهر غم چون تویی توان خورد

ابتداء قصاید بدون رعایت ترتیب تهجی حروف آخر قوافی (گ ۱-۳۳۱)، قطعات (۳۳۲-۵۷۳)، رباعیات (۵۷۳-۶۲۵)، زیادت و اشعار متفرقه؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، چرم بلغار مشکی، ۶۶۰ص، ۲۱ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۶ - ۴۷۴]

۱۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان دگر ... ماست عزالیه

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، صورتی، مغز پسته‌ای، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۱۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۱

خط: نستعلیق، کا: صفایی، تا: چهارشنبه ربیع الاول ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۷۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۴۹]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۰۶

آغاز: اگر محول حال جهانیان نه قضاست ×× چرا مجاری احوال بر خلاف رضاست / بلی قضاست بهر نیک و بد عنان کش خلق ×× ببدان دلیل که تدبیرهای جمله خطاست؛ **انجام:** تارای توار قدح بشمشیر آمد ×× کرد سپهت زیر فلك زیر آمد / نصرت بزبان تیغ تیزت میگفت ×× تا باز که از ملك جهان سیر آمد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۲ق؛ مصحح، با نشان بلاغ، محشی، یادداشت مطالعه کتاب مورخ ۱۱۹۲ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۲گ، ۱۹ سطر (۶×۱۶ و ۷×۱۶/۲)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [رایانه]

۱۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۱۷

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده خاك ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** تسلیم چو بر حادثه روز شود ×× هم حادثه یار و حیله آموز شود / پرسان که بود چو حالها گر دانست ×× روزی بشب آید و شبی روز شود

شامل قصاید و عزلیات و ترجیع بند و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح بسیار زیبا؛ یادداشت بتاریخهای ۱۱۹۷ و ۱۱۹۸، یادداشت محمد کاظم واله اصفهانی، قبل از آغاز غزلیات یادداشت در تقسیم شعر بر شش قسم به تاریخ ۱۲۰۱ و نام محمد کاظم واله اصفهانی؛ مهر: «عبده احمد»؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۱۶گ، ۱۷ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۸]

۱۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن علی حسنی، تا: قرن ۱۲-۱۳ [مختصر ف: ۳۶۴]

۱۴۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ناتمام؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۷۶]

۱۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴۴گ، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۷۲۶]

۱۴۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۳۳

هجویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۶]

۱۴۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۱۲

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف:۸-۱۹۵]

۱۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۵-۲/۹۵

آغاز: بسمله. اگر محول حال جهانیان نه قضاست ×× چرا مجاری احوال بر خلاف رضاست / بلی قضاست بهر خیر وشر عنا نکش خلق ×× بدان دلیل که تدبیرهای [تو] جمله خطاست؛ **انجام:** ای دل مگذار عمر چون بی خبران ×× ایمن ... روزگار گذران / تو طاق نه با تو همان خواهد کرد ×× ایام که گردو می‌کند با دگران

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۶۳]

۱۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۵-۱۱/۱۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف پرخم نگار داند ز چشم ×× شکل جرارهای اهوازی / باشد از روی نسبت وصولت ×× سوی دشمن چو حمله آغازی
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۵۷گ، ۱۱–۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۶۴]

۱۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲/۲-۱۷/۷۲
آغاز: ور بایدت انوری وگرنه ×× غم خور که همیشه نازوال است / بی مایه همی طلب کنی سود ×× زان گاهی سود که زیان است؛ **انجام:** ای فتنه روزگار شب نوش منه ×× وابد الان را غاشیه بردوش منه / زلفی که هزار جان از او درخطر است ×× از چشم بدان بترس و درگوشه منه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی سبز، ۲۲گ، ۱۴–۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف:۴-۱۸۶۴]

۱۵۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۵۳
آغاز: ای قاعده تازه زدست تو کرم را ×× وی مرتبه تو زبنان تو قلم را؛ **انجام:** منم از قاضیان مشارالیه ×× وآن دگر گیر مالت عزعلیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۲]

۱۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۳
آغاز: صبا به سبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را
شامل قصائد و مقطعات و غزلیات و در حدود ۹۸۵۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یک سرلوح، مجدول، یادداشتی مورخ به سال ۱۲۳۰ محمد حسین طباطبائی نائینی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۱۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۶۹]

۱۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۵
آغاز: برابر
شامل قصاید و مقطعات مثنوی و رباعیات، در حدود ۱۲۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۵۷ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۶۹]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۷
آغاز: بسمله، مقدری نه بآلت، بقدرت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** از تلخی عشق اگر ترا سیری نیست ×× من سیر شدم و جان شیرین، باری.
قصاید و مقطعات و مثنویات، غزلیات و رباعیات، که قوافی آن به ترتیب حروف تهجی نیست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان، در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۵گ، ۱۴ سطر در متن و ۱۲ سطر در حاشیه به طرز چلیپائی، اندازه: ۱۴×۲۰سم[ف:۱۷-۱۵۶]

۱۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۱۵
آغاز: بسمله، ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** دوش تا روز هر دو نغنودیم ×× او ز شادی و من ز گرسنگی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای چهار سرلوح ساده، مجدول؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۳۴۴گ، ۲۱ سطر دو ستونه، اندازه: ۱۶/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۵۷]

۱۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخدمت تو چنان بسته بوده ام بخدا ×× که هیچ بسته نباشد چنین بآب زلال
در حدود یک ثلث دیوان شامل قصاید از حرف الف تا لام؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۷۱گ، ۲۸–۳۰ سطر (۶×۱۱/۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۴سم [ف: ۷ – ۳۷۴]

۱۵۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۸۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی از «محمد قاسم» در سال ۱۳۰۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۳۳]

۱۶۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۸۳
بخش رباعیات را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ متن و حاشیه؛ جلد: مقوایی، ۱۸۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۵ – ۹۶]

۱۶۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۲ – ب
آغاز: مقدری نه بآلت بقدرت مطلق (ص ۱۲۴ چاپ ۱۲۶۶ تبریز)؛ **انجام:** من جان و جهان را بباد دادم ×× ای جان و جهان ترا بقاباد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۸گ، ۲۳ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: – ۱۱۰]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و حاشیه، مجدول مذهب مرصع؛ در صفحه اول غزلی از شیخ ابوتراب و در صفحه آخر نیز اشعاری که احتمالاً از همین شیخ ابوتراب است؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۳۶ – ۲۹۳]

۱۶۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴۴
رباعیات؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۲۱۰]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶ سرود
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۳۳]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۳
آغاز: فغان که از حرکات سپهر کج رفتار ×× فتاد طرح جدالی میانه من و یار؛ **انجام:** غبار مقدم آن سرو قد رعنا را ×× ز چشم انوری دل شکسته دور مدار
قصیده‌ای از انوری؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳،

خط ماوراء النهری؛ مجدول، رکابه‌دار. همه مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۳۵پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۷]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۳/۱

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را؛ **انجام:** تا بر استاد عاشقی خوانیم ×× روز کی چند باب ناز و نیاز

شامل قصاید، قطعات و هزلیات ۹۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا شفیع، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن زرد، ۴۹۲گ (۱-۴۹۲)، ۱۹ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۱]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵ معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** اینک بنگر که آن خداوند کرام ×× بفکند ز هر مه نوی زهر تمام

شامل: قصاید (۱-۲۴۸)، قطعات (۲۴۸-۳۷۷) که بر حسب حروف تهجی منظم شده است و رباعیات (۳۷۸-۴۱۰) حدود ۶۲۰۰بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: لطفعلی بن موید الدوله قاجار به تاریخ ۱۲۸۸، یوسف ترکی به تاریخ ۱۲۷۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۴۱۰ص، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۰]

۱۶۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۵

آغاز: بسمله. صبا به سبزه بیاراست دار دنیا را؛ **انجام:** او خداوند بود و ما بنده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۱۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۴

آغاز: کند بکلک خطا بر رخ قضا و قدر ×× نهد بنطق جفا بر کف صواب و خطا؛ **انجام:** ز شرع جان تو آن شعله‌های نوروزند ×× کزو بهر فلکی آفتابی افروزی

شامل: قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات، ۸۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: سرخوش، تا: ۲۲ ذیحجه قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: ملک الشعراء بهار؛ مهر: صبوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۹ص، ۱۷ سطر متن ۳۲ سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ - ۹۴]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۵

آغاز: مقدری نه بالت بقدرت مطلق ×× کند ز دود بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** کتابکی است مثمن بخط من خادم ×× چو اشک و چهره من جلدش از درون و برون

شامل قصاید و قطعات بدون ترتیب ۶۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۴۱۰ص، ۱۷ سطر(۹×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۹۵]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۷

آغاز: نهد ار قصد کند همت او ×× بر محیط فلک اعظم کام؛ **انجام:** گذشت ظلم تو ز اندازه بر مسلمانان ×× ز کردگار بترس این چه نا مسلمانیست

قسمتی از قصاید و غزلیات و قطعات بدون ترتیب، ۵۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۳۰۴ص، ۱۶ سطر(۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۹۶]

۱۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴

آغاز: بسمله، ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** دل با همه بیرحمی و بیدادگری ×× آید بر من نشیند و زارگری

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی کلمات آخر قوافی (ص۱-۳۸۵)، قطعات (۳۸۶-۵۹۲)، غزلیات (۵۹۲-۶۰۰)، ایضاً غزلیات (۶۰۱-۷۰۷)، رباعیات (۷۰۸-۷۵۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نقاشی، بوم زر و گل و بوته، ۳۷۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۳۱۳]

۱۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۹

آغاز: نوش لب لعل تو قیمت شکر شکست ×× چین سر زلف تو رونق عنبر شکست؛ **انجام:** بیعتی شاه باد دست جهان گر جهان ×× دست ستم عدل شاه تا شب محشر شکست

قصیده زیبای تائیه ایست، در ۵۵ بیت، در مدح ملک پیروز شاه. انوری، از شاعران بزرگ و صاحب دیوان اشعار است و این قصیده، در صفحه ۴۷-۴۹ دیوان چاپی او آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۸۳-۸۵)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۶۱]

۱۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۵ کر

آغاز: ... بادام دو مغز است که از خنجر الما ×× سنا داده لبش بوسه سراپای کان را / (۷پ) نوش لب لعل تو قیمت شکر شکست ×× چین سر زلف تو رونق عنبر شکست / (۹پ) ای مسلمانان فغان از دور چرخ چنبری ×× و از نفاق تیر و قصد ماه و کید مشتری / (۱۲ر) جرم خورشید چه آید بشبستان حمل ×× اشهب روز کند ادهم شب را رحل؛ **انجام:** آنکه خارج بود از مکرمتش روی دریا ×× همچو از معجزه‌های نبوی زرق و حیل

گزیده‌ای از دیوان انوری است که در آن چهار قصیده از قصاید مشهور وی با مطلع‌های یاد شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه نازک سبز مغز پسته‌ای، ۷گ (۶ر-۱۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۲۳]

۱۷۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۳سم [ف: ۳- ۶]

۱۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرعون و عذاب ابد و ریش مرصع ×× موسی و کلیم اللهی و چوب شبانی

فقط قصائد دیوان انوری است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۴گ، ۱۵ سطر(۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۱۷۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتی ببرم جان تو و باکی نیست ×× جانانه ز بهر جان نه نیکوست مکن

شامل: قصائد و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۹۴گ، ۱۸ سطر(۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ - ۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۷۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۱۷۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۳۴**

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشتی آید ز خون دل میلا میل کشتی اید به خون دل مالامال

قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع تفرشی، تا: ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۵۲گ، ۱۵سطر در حاشیه و ۲۴ سطر در متن (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [رایانه]

۱۷۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۶**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰۰گ، ۱۷ سطر (۶×۱۸/۵)،اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۷۵۷]

۱۸۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** با ناز تو هر سری ندارد سر تو ×× دانی که کشد بار ترا هم خر تو

شامل: قصاید به ترتیب الفبا در متن و مقطعات و مطایبات و هزلیات در حاشیه، ۹۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: محمد هاشم همدانی، تا: ۱۲۰۶ق؛ مهر ملکیت: رضا قلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم سبز، ۴۱۱ص، ۱۷ سطردر متن، ۱۴سطر درحاشیه، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ - ۹۲]

۱۸۱. **مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۵۳**

آغاز: درو بحکم روان کرده هفت سیاره ×× ز لطف داده و طنشان دوازده جوسق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم[ف:۱-۱۲۷]

۱۸۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۱۴**

آغاز: بحمدلله نه زان جنس است قدرتش که در ذاتش نهایت را مجالست چو خورشید است رایش نی که آنرا خللهای کسوفست و زوالست؛ **انجام:** ای رایتو آفتاب و ای کلک توتیر وی چونتر جوان نبود در عالم پیر دانی همه علمها مکر عیب خدای داری همه چیزها مکر غیر نظیر.

شامل: قصاید به ترتیب حروف تهجی آخر فوافی، قطعات به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، مثنویات و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، ۳۱۲گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [رایانه]

۱۸۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۸-ف**

نسخه اصل: مجلس ۶۸۰/۱۰۲۷/۸۶۶۶۶؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تملک محمد ابراهیم در روز ۱۶ شعبان ۱۲۱۹ [فیلمها ف: ۳ - ۸۹]

۱۸۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۳**

آغاز: ای قاعده تازه زدست تو کرم را ×× وی مرتبه نو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** شام همه شبهات بصبح آبستن ×× صبح همه روزهات ضامن بصبوح

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۲۷ق، برای فتح علی شاه؛ با یک سرلوح زرین، مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه پارچه ساغری سیاه، ۳۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۶/۶×۴۰/۳سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۱۸۵. **تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۰**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۹ق، جا: تهران؛ مجدول؛ تملک: عبدالله منشی طبری در ۱۲۷۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۴]

۱۸۶. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۳**

خط: نستعلیق، کا: فضل الله حسینی، تا: شنبه ۱۴ شعبان ۱۲۳۰ق؛ مجدول؛ تملک: محمد حسین حکیم باشی در ۱۳۰۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۴۵گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۸ - ۷۴]

۱۸۷. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۸**

آغاز: مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند زشکل بخاری چو گنبد ازرق

شامل قصائد و مقطعات و مثنوی هجو قاضی و غزلیات و رباعیات می‌باشد، حدود ۱۲۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضی بن محمد رحیم آشتیانی قمی، تا: ۱۲۳۰ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۳۸ص، ۱۸ سطر در متن و ۸ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۶۸]

۱۸۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۲**

آغاز: این جهان را ایمنی از دولت طغر لتکین ×× جاودان منصور بادا رایت طغر لتکین؛ **انجام:** گردون ز جمال پایگاه تو نهاد ×× عالم عرض جوهر جاه تو نهاد

شامل: قصاید، قطعات، ساقی‌نامه، ۸۷۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: زین العابدین همدانی، تا: ۱۲۳۰ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی زرد، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۲ص، ۱۴ سطر متن ۳۲ سطر درحاشیه (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۹۳]

۱۸۹. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۷۵-۱۸/۹۵**

آغاز: مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند زشکل بخاری چو

گنبد ازرق؛ **انجام:** گفتا که چه ام نیست طمع باری خواه ×× چندان که شویم از مسلمانی کاه
خط: نستعلیق، کا: میرزا حسین علی، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ مصحح، بنا بر آنچه در پایان نسخه ضبط شده، سیزده هزار و پانصد وچهل بیت می‌باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۶۴]

۱۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۳

آغاز: بسمله، ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نو زبنان تو قلم را؛ **انجام:** من هم بجوار زلف آنم ×× کز عشوه تو در جوال آنی
قصاید و مقطعات و رباعیات و غزلیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق خوش، کا: قربانعلی نوری ناتلکناری، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۴ق؛ با سرلوح مزدوج پرکار و کتیبه، دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا روغنی، ۲۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۴سم [ف: ۱۷ – ۱۵۵]

۱۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گر هزل خواهی سبکروح باشد ×× نباشد زمن بر تو بیم گرانی
قصاید در متن و مقطعات و غزلیات و رباعیات در هامش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ مجدول، با یک سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۲۲۱گ، ۳۰–۳۳ سطر (۱۲/۸×۲۴)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۷ – ۳۷۰]

۱۹۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد مهندس، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۲۳۶ق؛ ۲۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۸۲]

۱۹۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴ ـ ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مجدول؛ تملک: علی نقی بن علی؛ مهر: حاجی محمد نخجوانی مورخ ۱۲۴۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۴گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱ – ۲۴۶]

۱۹۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴/۱

آغاز: متکبر بواسطه او متواضع شود؛ **انجام:** مگس را پدید آورد روزگار ×× که تا بر سریری ز رحمت زید
خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی کازرونی، تا: ۱ جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۱۷ص (۲–۲۱۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۶]

۱۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۶

بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ خریداری از ایثار طباطبایی [رایانه]

۱۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۳

آغاز: برابر **انجام:** زانست که میکند بعید اضحی ×× از بهر ترا آن حمل این ثور فدی
شامل قصاید (۱–۲۹۱)، مقطعات (۲۹۳–۴۳۵) و رباعیات (۴۳۷–۴۶۰) ۱۰۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: علی حسین، تا: ۱۲۴۶ق، برای میرزا محمد علی مستوفی؛ مهر: محمد صادق طباطبائی، عبدالله الحسینی؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۴۶۰ص، ۲۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۸ – ۹۴]

۱۹۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۹ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد اسمعیل شیرازی برای شکرالله خان سردار نوری شیرازی، تا: ۱۲۴۶ق، مجدول، با سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۱۶]

۱۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** از تلخی عشق اگر ترا سیری نیست ×× من سیر شدم ز جان شیرین باری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۲۴۷ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، ۳۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۵۶]

۱۹۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۴۷ق [نشریه: ۲ – ۷۶]

۲۰۰. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** زانست که می‌کند به عید اضحی ×× از بهر ترا آن حمل این ثور فدی
جمعا حدود ده هزار بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی کاتب آشتیانی، تا: ۱۲۴۸ق؛ دارای سرلوح، مجدول، در متن و حاشیه؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نشریه: ۶ – ۱۰۳]

۲۰۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴

شامل: قصاید، قطعات، هزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب؛ اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۲]

۲۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱–فیروز

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ دارای چهار سر لوح مرصع، مجدول، پایان نسخه ناقص است و به این بیت ختم می‌گردد: «دل بر تو ز ناله ات کجا گردد نرم ×× آن را که هزار دیده باشد بی شرم»؛ کاغذ: فرنگی آبی کم رنگ، جلد: ساغری مشکی، ۷۶۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۱ – ۸۱]

۲۰۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۳۲]

۲۰۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ به خواهش محمد حسین بیگ؛ ۲۶۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۲]

۲۰۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۹ق؛ مجدول؛ کاغذ:

فستقی، جلد: میشن سیاه، ۳۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۹سم [ف: ۲ - ۲۶۲]

۲۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** خود را چه دهم عشوه یقین می‌دانم ×× کاندر سر دل شود بآخر جانم

قصاید و مثنویات و رباعیات در متن و غزلیات و مقطعات در هامش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ با یک سرلوح مذهب مرصع پرکار، مجدول؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: روغنی، ۱۲۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۲۶]

۲۰۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۵۰

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن حاجی عبدالله کاتب آشتیانی قمی، تا: سه‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۱ق؛ جلد: روغنی زیبا، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۲۰۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن حاجی عبدالله کاتب آشتیانی قمی، تا: شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۱ق؛ جلد: روغنی، آراسته، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۲۰۹. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۹

خط: نستعلیق، کا: محمود مشهور به میرزا آقاسی ولد میرزا محمد انصاری، تا: ۱۲۵۲ق [نشریه: ۶ - ۵۹۴]

۲۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۷۶]

۲۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۹۷

شامل: قصاید و مقطعات و رباعیات و غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: ملاحسین کاشانی، تا: ۱۲۵۴ق، حاشیه به خط محمد یوسف بن ابراهیم مورخ ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور زرشکی، ۲۴۹گ، ۱۲ سطر،اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۷۴]

۲۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشمنانت تا بروز حشر سنگ انداز عمر ×× دوستانت تا به روز عید سنگ انداز می

نزدیک پنج هزار بیت است که شامل قصاید، غزلیات، رباعیات، و هزلیاتی که از چنین حکیم فرزانه بعید به نظر می‌رسد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد هادی ابن شمسعلی همدانی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۶ق؛ دارای سرلوح رنگین، مجدول؛ جلد: شمیز رو طلایی، ۳۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۳۰]

۲۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۴

آغاز: مقدری که نه به آلت بقدرت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** چون رنگ رزی به خنده بیرون ببری.

خط: نستعلیق، کا: حسن بن جعفر، تا: ۱۲۵۷ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول به زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۲۶۳]

۲۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۶۲

آغاز: بسمله.صبا بتازه بیار است باغ دینی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باغ در اعجاز زنده کردن خاک؛ **انجام:** با دلبرم از زبان باد سحری ××گل گفت پیاپی بچمن درنگری / گفت آیم اگر تو جامه برخود ندری ×× چون رنگ زری بخنده بیرون نبری

قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات اوست، با عنوان‌های «در مدح ...» و «قال ایضاً» و «قال فی بحر ...» و «له ایضاً»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن شیخ محمد بحرینی، تا: ۱۲۵۷ق، برای نصرالله خان، یکی از درباریان فتحعلی شاه؛ دارای یک سرلوح زرین؛ مهر: ملک الکتاب زین العابدین، «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زنگاری، ۲۷۳گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۲۴)، اندازه: ۱۹/۵×۳۴سم [ف: ۱۴ - ۲۵۳]

۲۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۷

بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۶۹گ، اندازه: ۱۴×۲۵/۴سم [رایانه]

۲۱۶. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۶

تمام قصاید و غزلیات و مقطعات بترتیب حروف تهجی نوشته شده. در حدود ۱۲۵۰۰ بیت می‌باشد؛ کا: حبیب الله بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ واقف: حاجی محمد علی بادامچی [ف: - ۱۵۸]

۲۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴۵

کا: نصر قزوینی، تا: ۱۲۶۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۴۱گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۷سم [رایانه]

۲۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۲

آغاز: صبا بسبزه بیاراست باغ دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** گفت آیم اگر تو جامه بر تن ندری ×× چون رنگرزی بخنده بیرون نبری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ صفر ۱۲۶۰ق؛ از روی نسخه مورخ ۱۰۳۳ استنساخ شده، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۲۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ور با همه کس بهر خلافی که رود ×× ورکار شود دراز کاری داری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ شوال ۱۲۶۰ق؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۵]

۲۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز: بسمله. ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** که هست از تو دین قدر بالا گرفته ...

تنها قصیده ها؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۰ تا رجب ۱۲۶۱، جا: تبریز، نزد سید ابوطالبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو زنده بجان دیگران میباشی ×× از کیسه خویش چون فقع بگشایی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ذیحجه ۱۲۶۲ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۳]

۲۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۲
بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۹سم [رایانه]

۲۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۸
آغاز: بسمله، مقدری نه بالت بقدرت مطلق ×× کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** منم از قاضیان مشار الیه ×× وان دگر کیر ماست عز علیه.
خط: نستعلیق خوش، کا: یعقوب بن مرحوم ابوالحسن، تا: ۱۲۶۳ق، جا: آشتیان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۷گ، ۲۳ سطر(۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۷۷]

۲۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۴۲
آغاز: بسمله، صبا بسبزه بیاراست دار دنیا را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** گفتیم اگر تو جامه برتن بدری ×× چون رنگ رزی بخنده بیرون نبری
شامل: قصاید، مقطعات و رباعیات هر یک مرتب شده بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن، سیف الله میرزا، تا: ۱۲۶۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۶۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۵ – ۴۶۰]

۲۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹/۱
قصاید است و نزدیک به ۷۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر، تا: صفر ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ لغات در حاشیه شرح شده است؛ تملک: عبدالله در مشهد در ربیع الثانی ۱۳۲۵؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۸۷]

۲۲۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۶
آغاز: کتاب قصائد استاد الشعراء حکیم انوری: ای قاعده تازه ز دست تو کرم را ×× وی مرتبه نوز بنان تو قلم را؛ **انجام:** امروز چنان شد که بناچار دو دست ×× در گردن درد و رنج هجران کردم
شامل قصائد و غزلیات و رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمود فرزند وصال شیرازی، تا: ۱۲۶۴ق، جا: شیراز، برای محمد قلی خان ایل بیگی فارس؛ روی دو جلد کتاب، روی زمینه لاکی با گل و بته و بلبل به‌طرز بدیعی نقاشی شده و داخل جلد روی زمینه مشکی گل زنبق را با آب طلا نقش کرده‌اند، مذهب و میناکاری شده، با سه سر لوح عالی، مجدول، در پایان دیوان مرحوم حکیم قطعه‌ای در اتمام کتاب و مدح ایل بیگی سروده که آغاز و انجام آن چنین است: آغاز: «شاد و خرم باش زین پس ای کتاب مستطاب ×× زانکه چشم بخت تو بیدار خواهد شد ز خواب»؛ واقف: حسین ایگار، اردیبهشت ۱۳۳۱؛ کاغذ: سفید، ۳۹۳گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف:۲–۲۴۸]

۲۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۱
آغاز: بسمله. مقدری نه به آلت به قدرت مطلق – کند ز شکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** زلفی که هزار جان ازو در خطر است – از چشم بدان بترس و بر گوش منه.
نخست قصیده‌ها است. بی ترتیب الفبایی، سپس قطعه، در پایان رباعیها، متن و هامش؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۴ق؛ ۲۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳ – ۱۴۱]

۲۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۶
آغاز: برابر **انجام:** امید بقا یکی شد و بیم هلاک ×× چون من بجهان بمردم از مرگ چه باک
شامل: قصاید، غزلیات، هزلیات و رباعیات ۸۴۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، برای قادر پاشا؛ مهر: محسن امینی مجدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۵۷۰ص، ۱۵ سطر(۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸ – ۹۶]

۲۲۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۰
خط: نستعلیق، کا: غریب شاه، تا: ۱۲۷۳ق، برای سید امیر نصرالله محمد بهادر سلطان؛ نسخه افغانی است؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷–۱۵۵]

۲۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵
آغاز: ای قاعده تازه زدست تو کرم را ×× وی مرتبه تو زبنان تو قلم را
شامل قصاید و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن وصال، تا: ۱۲۷۵ق؛ دارای سر لوح؛ ۲۳۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۱۰]

۲۳۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۶
خط: نستعلیق، کا: یحیی بن آقا جان نوری، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۸۰ق، برای میرزا محمد باقر لشکر نویس؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: – ۵۶]

۲۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۶۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۵۵]

۲۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۲۸/۱
آغاز: بسمله – صبا بسبزه بیاراست دار دنیا را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را / نسیم باد ز اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** خواستم گفت که خورشید بر دست [کذا] یابد ×× گفت خورشید که با او سخن من بگذار
نسخه ناقص و بسیار جدیدی از دیوان انوری است که در بخش قصاید، به حرف قافیه «ر» پایان می‌یابد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در متن و چلیپا؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج زیتونی، ۴۱گ (۱پ–۴۱پ)، اندازه:

۱۳/۵×۲۰/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۲۴۱]

۲۳۴. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۲

قصایدی است با شرح در زیر سطور و حواشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵ – ۳۷۴]

۲۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۴

آغاز: دوستدار پسر هند مگر آگه نیست ×× که از دو و سه کس [کذا] به پیمبر چه رسید ...

قطعه ای است از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن و حاشیه، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۶۹، ۵۷۱، ۵۹۵–۵۹۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۷]

۲۳۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** باقی بوجود تو پس از پانصد سال – هم گوهر مصطفی هم نام علی

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمود بن میرزا یوسف آشتیانی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: آشتیان؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [مؤید: ۳ – ۶۴]

۲۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۲۹

آغاز: بسمله. و هو اوحدالدین اصلش از ابی ورد در اول حال خاوری تخلص کرده ... از عهد دولت آل سامان که رودکی قانون شعر فارسی ساز کرده الی الآن که یک هزار و سیصد و چارده هجری است چهار کس گوی فصاحت از همگنان ربوده‌اند؛ **انجام:** دل بی یار گیردی نیکستی ×× یا دامن کار گیردی نیکستی

نسخه کامل و مصدر به شرح حال شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محمد حسن الکوهینی تفرشی، تا: ۱۰ رمضان ۱۳۱۳ق، به دستور آقا میرزا علیخان از رجال دوره ناصری؛ کاتب که «عارف کوهی» تخلص کرده در انتها دو قطعه در مدح «میرزا علیخان» سروده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۵۸]

۲۳۸. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۳۸

شامل: قصاید، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ محشی، در آخرین برگ این بیت آمده: «این قدر می‌خواهمت از کوری چشم رقیب ×× یا تو شوی مهمان من یا من شوم مهمان تو»؛ کاغذ: نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷ص، ۲۱ سطر (۷/۲×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: – ۳۳]

۲۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴۵

خط: نسخ، کا: محمد عفی عبرت نائینی، تا: ۱۳۴۲ق؛ دارای سرلوح مرصع، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۴ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۵۳]

۲۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از کیسه خویش چون فقع بگشایی.

شامل قصاید، قطعات، غزلیات، رباعیات و هزلیات ۹۰۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۰گ (۲–۱۱۱)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸ – ۴۳۲]

۲۴۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۹۲

آغاز: این جهان را ایمنی از دولت طغرل تگین ×× جاودان منصور بادا رایت طغرل تگین

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۶۹ص، ۱۳ سطر در متن و ۲۹ سطر در هامش (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۱]

۲۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۷/۵۱

قصیده در ۶۶ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴گ (۱۴۷ر–۱۵۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ – ۴۰۸]

۲۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۲۹

آغاز: از بسکه سوده چهره ترا بر در آفتاب ×× بگرفته آستان تو را در زر آفتاب؛ **انجام:** از چه فریاد نشاطی نکند در بر یار ×× چشمش امروز بفریاد رسی افتاده است

منتخبی است از قصائد و غزلیات انوری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ هر دو بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱ص (۳۴۵–۳۶۵)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۰۰]

۲۴۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۵۰

آغاز: سپهر رفت و کوه و قار بحر سخا ×× علاء دین که سپهریست از سناو علاء؛ **انجام:** آبم بشد از شکایت بی نانی ×× کو مجدالدین ابوالحسن عمرانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صفحه اول و آخر نونویس بخط حقی در ۱۳۵۸؛ تملک: حاج سیف الله ناصری در ۱۳۲۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳ – ۱۳۱]

۲۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۲۴

آغاز: بسمله، ای قاعده تازه ز دست تو کرم را وی مرتبه نو ز بنان تو قلم را؛ **انجام:** خسرو پیروز شاه آنکه ببرم و برزم بذلش لشکر فزود باسش لشکر شکست

شامل سیزده قصیده ابتدای دیوان انوری می‌باشد که به علت افتادگی از انجام قصیده سیزدهم ناقص است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۲پ–۱۷پ)، ۱۴ و ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴–۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [رایانه]

۲۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۵

گزیده ای از دیوان انوری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۸/۶×۱۸/۹سم [رایانه]

۲۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰ سرود

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۳۱]

۲۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بانو فرانک علی آبادی [رایانه]

۲۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۰۲گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۹۱

آغاز: ای خدایت به پادشاهی خلق در ازل تا ابد پسندیده ابد از کشته زار مدت تو خوشه عمر جاویدان چیده؛ **انجام:** بر جان منت نیست دمی دلسوزی ×× بر وصل توام نیست شبی دلسوزی / در عشق کسی بود باین بدروزی ×× وای من مستمند هجران روزی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با سه سرلوح و کتیبه، مجدول، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴/۷)، اندازه: ۱۶×۲۵/۶سم [رایانه]

۲۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فقیه مرندی؛ اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [رایانه]

۲۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۶

اشعار انوری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۴×۲۳/۷سم [رایانه]

۲۵۳. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۲۳۳

بی‌کا، بی‌تا؛ با آرایش [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۲۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۶۷حاشیه

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۴۳۴-۴۳۸)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۶]

۲۵۵. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۲۵۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۱۳

آغاز: مقدری نه بآلت به قدرت مطلق؛ **انجام:** آنکه در کلک او مرتب شد ×× هر چه دو ملک دهر مقدور است

قصاید، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح؛ کاغذ: ایرانی آبی، جلد: روغنی، ۵۳۳ص، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۳]

۲۵۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۱۵

آغاز: مقدری نه بآلت به قدرت مطلق؛ **انجام:** دل هر چه زید دید پسندید از تو ×× و از جمله جهان برید و نبرید از تو

قصاید، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۸۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۲سم [ف: ۲ - ۵۴]

۲۵۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۵

آغاز: از دوازدهمین بیت قصیده‌ای در مدح فخر السادة مجیر الدین ابوطالب بشرح آتی آغاز می‌شود: چیست کلک تو یکی آلت اسرار نگار ×× چیست نطق تو یکی طوطی الهام سرای؛ **انجام:** و با بیت مذکور در زیر که یازدهمین بیت قصیده‌ای است در مدح سید السادات محمد جعفر علوی ختم میگردد: خشک سالی کرم از ابر کفت یافت بهار ×× وای اگر ابر کفت نایژه نگشاید وای

چهارده قصیده از دیوان انوری است که قصاید اول و آخر ناقص می‌باشد؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ ۱۱گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۷۶]

۲۵۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲

آغاز: فی المدح دستور ابوالفتح طاهر گوید بحر محتث حرف الالف صبا بسبزه بیاراست دار دنیی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** من از عشق تو شبهای دراز ×× بامه گله کردمی وبا پروین ...

شامل قصاید قطعات غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای دو سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۳۶۵گ، ۱۹ سطر(۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱]

۲۶۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۸

آغاز: نگر تا حلقه اقبال ناممکن نجنبانی ×× سلیما ابلهالا بلکه مسکینا و مرحوما؛ **انجام:** منم از قاضیان مشار الیه ×× وان دگر ... ماست عز علیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی، ۷۰گ، ۳۸-۱۹سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲۶]

۲۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۶۳

آغاز: چو دید نامیه کاین یک دو تن ز لشکر او؛ **انجام:** روزی خوردن و شادی و نشاط و طرب است ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۱۲

آغاز: کان فشانی چو با کرم سازی؛ **انجام:** ابرام به خانه برد و امید برید ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۴۸

شامل بخشهایی از قصاید و قطعات او؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ چند بیتی از ناصر خسرو علوی به خطی جدید افزوده شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ص (۵۰۱-۵۱۴)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۰]

۲۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۷

آغاز: ای سایه آن پادشاه که ذاتش ×× آزاد ز عیب و عوار باشد؛ **انجام:** چون دگر روز بپرسد که فلان خواجه کجاست ×× چون بدو بگردد پس بادا بگراید

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز؛واقف:حاذقی؛کاغذ:کاهی، جلد: مقوایی، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۲۷]

۲۶۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۵ فرخ

منتخب از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فرنگی؛جلد:مقوا،۵۳گ،۱۷و۲۰سطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف: - ۲۳۵]

۲۶۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۷ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج روغنی، ۲۰۶گ، ۱۲ سطر (۹×۱۷/۵)،اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: – ۶۷]

۲۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۷-۴/۱۰۷

آغاز: بسمله صبا بسبزه بیاراست دارد دنیا را ×× غونه کشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** آن شد که من از عشق تو شبهای دراز ×× با همه کله کردمی وبا پروین راز

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۶۴]

۲۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴۳

آغاز: سنگ قصاب حرص را ارزد ×× استخوان دنده بر قفا ساطور / جرعه جام جو ذاکر بخورم ×× نشکند ورد منتم مخمور؛ **انجام:** از بند تو چگونه بود روی جستنم ×× کان دم که از تو دورترم با توام بهم / درچشم دلی مرا تو خیالی که دل چو خصم ×× پیوسته داردم به وصال تو مهتسهم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۱۲گ، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۲]

۲۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۳۴/۲

آغاز: نصر فزاینده باد ناصر دین را ×× صدر جهان خواجه زمان زمین را؛ **انجام:** زمانه را اگر این یک جفاست بسیار است ×× به جای من چه کز این صدهزار گونه جفاست

شامل قصاید مدح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۲]

۲۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۷۸

آغاز: لب ناهید می‌سراید نایی ×× دست جنک است می‌نوازد جنک / بود و بر یاد خواجه بی گه وکاه ×× جام ساقیت پرشراب حورنک؛ **انجام:** در عشق کسی بود بدین بدروزی ×× وای من مستمند هجران روزی / با دل گفتم کرد بلا می‌پویی ×× نشبین که نه مرد عشق آن مه رویی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۲۰گ، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۲]

۲۷۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۰۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای انوری مداهنت سرو چون کنی ×× ای سعی کی نموده وکجا کرد روزگار / آن آستان محل که زبس خرج جود او ×× خورشید را چه سایه کرد روزگار

تا حرف «دال» را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ فائده در غزلی از قاآنی «خیزید یک دو ساغر صهبا بیاورید»؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۶گ، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۲]

۲۷۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۰۵

خط: نستعلیق، کا: میرزا غلام رضا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: روغنی، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۵۵]

۲۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۳۷۲–۳۷۵ر) [ف: ۳۷ – ۳۹۰]

۲۷۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۵۲/۱

آغاز: امن تذکر حیران بذی سلم ×× فرجت دمعا من مقلة بدم؛ **انجام:** امروز بیک حمله هزار اسب بگیر ×× فردا خوارزم و صد هزار اسب تر است

یک قصیده مطول به زبان عربی، مقطعات، غزلیات، رباعیات، منتخبات؛ خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ضمن در قسمت منتخبات از حرف باء شروع شده و از اول ساقط است، همچنین قطعه مشهور انوری که به قاضی حمید الدین فرستاده و جواب منثوری که دریافت کرده در این نسخه است؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج روکش ترمه لاکی، اندازه: ۹/۴×۱۹/۶سم [ف: ۴ – ۱۱۶۲]

۲۷۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۰

آغاز: صبا بسبزه بیاراست باغ دینی را ×× نمونه گشت زمین مرغزار عقبی را؛ **انجام:** با دلبرم از زبان باد سحری ×× گل گفت بیائی بچمن در نگری / گفتم که اگر تو جامه برخود ندری ×× چون رنگ رزی بخنده بیرون نبری

شامل قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات که به ترتیب تنظیم شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، «العبد المذنب محمد صفی محمد ظهیر الدین بن الحسینی»، ناصرالدین شاه قاجار؛ تملک: محمد حکیم بن حکیم مظفر اردستانی؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری لاکی، ۶۹۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ – ۹۳]

۲۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۳-ف

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳ – ۱۶]

۲۷۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲

آغاز: مقدری نه بآلت بقدرت مطلق ×× کند بشکل بخاری چو گنبد ازرق؛ **انجام:** شام همه شبهات بصبح آبستن ×× صبح همه روزهات ضامن بصبوح

تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب دیوان حکیم انوری

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد خان بهادر، شانزدهم شهریور ۱۳۴۳؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ختائی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۷۴۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۳ – ۱۰۱]

۲۷۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۳

آغاز: صبا بسبزه بیاراست دار دینی را ×× نمونه گشت جهان مرغزار عقبی را / نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک ×× ببرد آب همه معجزات عیسی را؛ **انجام:** هم ابر به دست در فشانت ماند ×× چون یک‌شنبه شد ماه بجامت ماند / تقدیر بعزم تیز کامت ماند ×× روزی بعطا دادن عامت ماند

مشتمل است بر قصاید (مدح)، مقطعات، غزلیات (به حروف

تهجی)، رباعیات از صفحه ۳۲ تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با نوشته‌ای بدین شرح «هو الله سبحانه و تعالی شانه این کتاب شریف از مرحوم عماد الدوله بوده است که به محمد میرزای پسرش رسیده بود بعد از فوت در بازار اقل حقیر حسین قوام دفتر ابتیاع کرد خط سلطان علی مشهدی به نظر می‌آید ۱۳۱۴»؛ یادداشت دیگری در حاشیه صفحه اول «هو الله تعالی این کتاب مستطاب را حقیر فقیر یکصد تومان ابتیاع کرده ولی بیشتر قیمت دارد ضبط شد حسین قوام دفتر آشتیانی ۱۳۱۴ یا خط میر علی است یا خط سلطانعلی خراسانی حقیر خط سلطانعلی می‌داند فرزندی علی اصغر قدرش را بداند»، مجدول، با یک سرلوح مذهب مزدوج مرصع ممتاز، محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری عنابی، ۷۶۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۲]

۲۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۸

قصاید انوری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، رکابه دارد؛ جلد: تیماج مشکی،۱۶ص (۳۷۷-۳۹۲)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۵۳]

● دیوان انوری ابیوردی (منتخب) / ادبیات / فارسی

d.-e anvarī-ye abīvardī (mn.)

حسینی کاشانی، محمد بن علی، - ۱۰۲۴ قمری

hoseynī kāšānī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1615)

وابسته به: دیوان انوری ابیوردی؛ انوری، محمد بن محمد (- ۵۸۳)

دفتری از اشعار و سروده‌های منظوم اوحدالدین علی انوری (قرن ۶) که شامل اصل دیوان قصاید، مقطعات، غزلیات، رباعیات و مشتمل بر دوازده هزار بیت می‌گردید و انتخاب‌کننده از بین آنها اشعار آبدار را برگزیده و مقدمه‌ای نیز بر ابتدای آن نگاشته است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۴۷

آغاز: ... هیچکس آن کتاب را ازحکیم بگرو نگرفت لاجرم حکیم راازآن حال کلفتی عظیم روی نمود ... اما دیوان حکیم انوری آنچه بنظر راقم حروف تقی الدین محمد الحسینی رسیده از قصاید و ... اکثر قصاید و چند قطعه درین ... باز این چه جوانی و جمال است جهانرا ×× وین حال که نوگشت زمین را و زمانرا؛ **انجام:** از دوستی تو برنگردانم روی ××گرروی زمین بحمله دشمن گیرد / باقدر توآب آسمان ریخت باد ×× باخاک درت ستاره آمیخته باد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (یکی دو برگ از مقدمه) و انجام؛ مهر: «سکینه سلطان» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۵ - ۲۱۳۷]

● دیوان اوجی نطنزی / شعر / فارسی

d.-e owjī-ye natanzī

اوجی نطنزی، ق۱۱ قمری

owjī natanzī (- 17c)

اوجی از اهالی نطنز و از شعرای نیمه اول قرن یازدهم هجری بوده، در هرات زندگانی می‌کرده و تشیع وی از ابیات موجوده در این کتاب آشکار است. دیوان وی مشتمل بر ده هزار بیت از قصیده، ترکیب‌بند، قطعه و غزل می‌باشد و قصاید او بیشتر در مدح حضرت علی بن موسی الرضا (ع) و ولی نعمت وی حسن بیک شاملو می‌باشد و به سال ۱۰۵۰ جهان را بدرود گفته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲

شامل قصایدی در مدح شاه صفی و غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی و قطعات و رباعیات می‌باشد؛ در حدود ۲۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: عبدالرشید خطاط معروف، تا: ۱۰۴۳ و ۱۰۴۴ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۹۶]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱

ترجیع بند اوجی درباره شاه صفی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ قطع: بیاضی رحلی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۳۳

آغاز: گرنه به ذکر تو بود در خروش ×× ناطقه سیماب فشاند بگوش؛ **انجام:** در هر دو جهان آرزوی من غم تو است ×× وان راز دل حزین خود می‌جویم

مشتمل است بر: قصیده، غزل، رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۳۰۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

● دیوان اوحدی / شعر / فارسی

d.-e awhadī

اوحدی، علی نقی

awhadī, ʻalī naqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱۲

قصیده اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۲۸۲-۲۹۸)، ۱۶ سطر چهارستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۳]

● دیوان اوحدی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e awhadī-ye kermānī

اوحدالدین کرمانی، حامد بن ابی الفخر، ۵۶۱ - ۶۳۵ قمری

awhad-od-dīn-e kermānī, hāmed ebn-e abe-l-faxr

(1166 - 1238)

چاپ: چاپ شده

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۸۲/۲-عکس

نسخه اصل: قاهره ۱۵۲ و ۱۵۳ ادب؛ بی‌کا، تا: ۷۱۹ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۷۳

رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۵۶) [مختصر ف: ۳۸۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۲۸

آغاز: در خرابات عاشقان کویست ×× وندر آن خانه یک پری رویست / طوق داران چشم آن ماهند ×× هر کجا بسته طاق ابرویست؛ **انجام:** چون پس از عمرها که گردیدم ×× بجز این آستان نمی‌دانم / من و آن دلبر خراباتی ×× فی طریق الهوی کما یأتی

ترجیع‌بندی است در ۱۳۶ بیت که در دیوان چاپی وی نیامده و از سوی احمد بن موسی استادی به خواهش دوستانش شرح شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۲۸۳ر-۲۸۷پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۱۳۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۳

آغاز: فی الترجیع: در خرابات عاشقان کوئیست ×× و اندر آن خانه پری روئیست / طوق داران چشم آن ماهند ×× هر کجا بسته طاق ابروئیست؛ **انجام:** قصد درد خویشتن گفتم ×× گر نیابد به دید داروی درد / من و آن دلبر خراباتی ×× فی طریق الهوا کما یأتی

ترجیع بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: جمعه ۲۴ رمضان ۱۱۱۰ق؛ محشی؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۱۰ص (۱۷۰-۱۷۹)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۸۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۷

آغاز: نیست رنگی در آبگینه و آب ×× باده شان رنگ می‌دهد دریاب؛ **انجام:** این جان و تنت که هست شمشیر و غلاف ×× آنروز بود غلافش از جوهر تیغ

در عنوان اشعار او نوشته شده: «من کلام اوحدالدین کرمانی» ولی در ادامه آن اشعار در عنوان یک رباعی نوشته: «و له ایضا من اوحدی» که شاید نشانگر خلط اوحدی مراغی / اصفهانی با اوحد الدین کرمانی باشد. از وی رباعیات و چند بیت مثنوی نیز در صفحات ۶۷۳-۶۷۴ آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۵۶-۲۵۷، ۶۷۳-۶۷۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۲/۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۹۱۰. رباعیات؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۴-عکس

نسخه اصل: نسخه احمد ثالث ۱۸۷۸/۲۱. رباعیات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قرطای در فهرست (۸۷۰۲) آن را از خواجوی کرمانی پنداشته (با خط مینوی در پایان در شناساندن نسخه)؛ ۱۰گ (۲۹۴پ-۳۰۳ر)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۶

ترجیع بند؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱گ (۱۰۵-۱۱۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۳

آغاز: تا هست غم خودت ببخشایندت ×× تا با تو توئی هست به نمایندت؛ **انجام:** تو بر سر آن گنج چو در صحرا برف ×× روزی دو سه بنشسته و برخاسته گیر

رباعیات اوحدالدین کرمانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰ص (۳۵۳- ۲۶۲)، ۱۴ سطر(۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

● دیوان اوحدی مراغه ای / شعر / فارسی

d.-e awhadī-ye marāqe-ī

اوحدی مراغه ای، ۶۷۰ - ۷۳۸ قمری

awhadī marāqe-ī (1272 - 1338)

دیوان قصاید، غزلیات به ترتیب حروف تهجی با تخلص «اوحدی»، مقطعات، رباعیات، به انضمام «ده نامه». ده نامه پانصد بیت است و در شنبه ۲۰ رجب ۷۰۶ به انجام رسیده است. آغاز ده نامه: «بنام آنکه ما را نام بخشید ×× زبانرا در فصاحت کام بخشید / شنیدم کز هوسناکان جوانی ×× بنا گه فتنه شد بر دلستانی ...»؛ انجام ده نامه: «دلم مصباح گشت و فکرتم زیت ×× بدان فکرت بگفتم پانصد بیت / شب شنبه که بود آغاز هفته ×× رجب را بیست روز از ماه رفته».

چاپ: چاپ شده

[الذریعة ۱۱۱/۹ و۲۸۴/۸؛ مشار فارسی ۸۱۸]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱۳ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: ۱۲۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱/۲۲-ف

نسخه اصل: نسخه اصل: اونیورسیته ش ۵۳۸. در ۴۸۴ بیت. ترجیعات؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۶ق؛ ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۳

آغاز: چرا پنهان شدی از من تو با چندان هویدایی ×× کجا پنهان توانی شد که همچون روز پیدایی؛ **انجام:** گر بکشم خویش را در

طلب وصل او ×× سود ندارد که نیست کار برون از نصیب
۱۵۰۰ بیت. غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۳گ (۲۶۵-۳۸۷)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۳۹۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 17777 (بلوشه ۱۶۴۶). شعر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۳-ف

نسخه اصل: دار الکتب المصریة ش ۲۵ ادب فارسی م؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن شعبان بن حیدر، تا: ۸۵۹ق؛ ۳۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۱]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۹

آغاز: سر پیوند ما ندارد یار ×× چون توان شد زوصل برخوردار؛ **انجام:** ما در قرقیم بر لب آب روان ×× برخیز و بیاگر دل صافی داری

شامل ترجیعات، غزلیات به ترتیب قوافی، سه غزل فهلوی که مطلع اولین آن چنین است: «اورثیر و ساده ایم تارو ×× از بوی تو داد صبح تارو / اندوه تو تاو دل در امه ×× نش هشت که دل دمی دارارو»، مثنوی جام جم، کتاب ده نامه، رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: میرک شیرازی، تا: ۸۷۰ق، جا: بغداد؛ مجدول، پنج سرلوح به طرح کتیبه مذهب مرصع عالی؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج تریاکی، ۸۳۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۳ - ۱۱۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۱۹-فیروز

غزلیات اوحد مراغی است بدون ترتیب الفبائی؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۲۳۷-۲۶۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۹۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۸/۱

آغاز: این چرخ گرد گرد کواکب نگار چیست ×× وین اختر ستیزه گر کینه دار چیست؛ **انجام:** باوصل من از آب چو آتش مینوش ××زان پیش که آتش آب رویم ببرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ مثنوی معروف جام جم جزو آن نیست، و مثنوی منطق العشاق یا ده نامه نخست جزو همین مجموعه بوده، بعداً جدا کرده شماره ۵۰۰۴ به آن داده‌اند؛ با یک سر لوح، مجدول جدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۴۲۷ص (۱-۴۲۷)، ۱۵ سطر (۹/۱×۱۵/۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۷۳۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۶

آغاز: للشیخ الفاضل العالم حکیم اوحدی علیه الرحمة. ای پیکر خجسته چه نامی فدیت لک ×× دیگر سیاه چهره ندیدم بدین نمک / خوبان سزد که بر درت آیند سر بسر ×× زانگاه خاک پای تو باشند یک بیک؛ **انجام:** لاله خوانند ترا آه ز تاریک دلی ×× سرو گویند ترا آه ز کوته نظری / اوحدی را ز فراقت اثری بیش نماند ×× آه اگر چاره بیچارگی او نبری

غزلیات اوست. از وی - که کلیات اشعارش را سعید نفیسی تصحیح و منتشر کرده - چهل و سه غزل برگزیده و نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۱۰گ (۲۱پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴

آغاز: جرا پنهان شدی از من تو با چندین هویدائی ×× کجا پنهان توانی شد که همچون روز پیدائی؛ **انجام:** بر غم خوی تو گردون هزار نقش برارد ×× گران هزار نباشد یکی چو خوی تو مشکل

حدود ۲۲۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ منتخبی ازدیوان اوحدی، منطق العشاق یا ده نامه وی را نویسنده همین نسخه نوشته و پیوست آنست (ص ۱۸۶-۲۱۷)؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ یادداشتها و مهرهایی است که میرساند نسخه در کتابخانه یکی از پادشاهان هند بوده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۰۹گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۱۹۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۰

آغاز: فرزند بر عداوت ابا پراکند ×× تخم خصومتی که چنین لعنتش جزاست؛ **انجام:** بدان بیچاره رحمت کرد و بخشود ×× چگوید کس که جای مرحمت بود

شامل: قصاید (۱-۵)، غزلیات (۶-۲۵۰) (این غزلیات به‌ظاهر بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی نگاشته شده ولی بر اثر صحافی نابهنجار ترتیب به هم خورده است)، رباعیات (۲۵۰-۲۸۲)، کتاب ده نامه و چند غزل و چند حکایت و تمامی سخن و خلاصه سخن که بسیار مغشوش و نامرتب است (۲۸۳-۳۱۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ماشی، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۴۱۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱۱

آغاز: آن چشم مست من که دلم گشت زار ازو ×× ای دوستان بسوخت مرا زینهار ازو ... تا آنجا که:گفتم که اوحدی زغمت مرد، رحمتی ×× گفتا مرا چه غم که بمیرد هزار ازو؛ **انجام:** میدان فراخ یافته اوحدی ولی ×× در وصل او عجب که رسد دست تنگ تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخدی رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۸]

۱۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: ابراهیم قدسی ناظرالعطار، عطاء الله دهستانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۱۸-۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه:

۱۲×۲۰سم [ف: - ۵۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳

آغاز: شب غنچه از آن نواله بر خارا ریخت ×× تا گربه بند باز بوئی نبرد

شامل ترجیع‌بند و ترکیب‌بند و قصاید و غزلیات و رباعیات، در حدود ۸۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به سال ۱۱۰۰ یکی از مالکین در ص ۲۰۶ ابیاتی راجع به آداب دیدن هلال هر ماه نوشته و این تاریخ را هم نگاشته ولی مسلماً نسخه سالها پیش از آن تاریخ نگارش یافته؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۳۳۴گ، ۱۸ سطر،اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۹۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷۱ص (۶۶-۱۳۶) [ف: ۸ - ۴۱۳]

۱۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۸/۴

خط: نستعلیق، کا: نورالدین (نورا) محمد لاهیجانی، تا: ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۹۵]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۳

آغاز: قومی که پی بعالم تحقیق میبرند ×× مشکل بترهات جهان سردرآورند؛ **انجام:** جز سایه خویشتن نمی‌بینی تو ×× ای سایه ز خورشید جدا چون گردی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۷سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۷سم [ف: ۳ - ۶۲۶]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۰۶

آغاز: قل هو الله لامر قد قال ×× من له الحمد دائما متعال / احد غیر واجب ماجد ×× صمد لم یلد ولم یولد؛ **انجام:** ناظران را از اوحیاتی بخش ×× اوحدی نیز را نجاتی بخش / دل او را به ذکر عادت کن ×× کار او ختم بر سعادت کن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۶۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7747؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۶گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۷

آغاز: و ایضاً: تابر گذشت پیشم باز آن پری خرامان ×× نقش مرا فروشست از لوح نیک نامان؛ **انجام:** گر گرفتی دوستان نو روا باشد ولی ×× یاران قدیم آخر چرا میکرده ای

قسمتی از غزلیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۴۹گ، ۱۵-۱۲سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۷]

۲۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶ر۳۱۹۸

آغاز: باز غوغای او علم برداشت ×× پیش او خنجر ستم برداشت / من و آن دلبر خراباتی ×× فی طریق الهوی کمایاتی؛ **انجام:** اشک من سرخ کرد و رویم زرد ×× با من آن بی وفا ببین که چه کرد / قصه درد خویشتن گفتم ×× گر نیاید پدید داروی درد / من و آن دلبر خراباتی ×× فی طریق الهوی کما یأتی

ترجیع بند شامل بیست و یک بند و قریب دویست بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ما بین «رساله مبدء و معاد» و «کتاب الامام الغزالی الی عین القضاة» تجلید شده است. [ف: ۱ - ۲۶۲]

۲۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۹۶

آغاز: این چرخ گرد گرد کواکب نگار چیست؛ **انجام:** چشم بدخواه از آن کمال بعید.

بخش‌های موجود رباعی، غزل، قصیده، و مثنوی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۶۳۸ص، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۰۸]

● دیوان اودی / شعر / فارسی

d.-e ūdī

اودی، علاء الدین

ūdī, ‘alā‘-od-dīn

چاپ: این ترجیع بندبارها بچاپ رسیده است

[مشترک پاکستان ۷۰۲/۷؛ فرهنگ سخنواران ۳۹۸؛ الذریعة ۷۳۳/۹؛ مشارفارسی ۴۴۶۲/۴]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۴

آغاز: بسمله مامقیمان کوی دلداریم ×× رخ بدنیا ودین نمی‌آریم / بلبلانیم کز قضا وقدر ×× اوفتاده جدا ز گلزاریم؛ **انجام:** من ندانم که اندر آن حیرت ×× بوصال که داد پیغامی / که بچشمان دل مبین جز دوست ×× هر چه بینی بدانکه مظهر اوست

ترجیع بند مامقیمان است، ترجیع بندی است به فارسی در ۲۱ بند که پایان هر بند این بیت است: که بچشمان دل مبین جز دوست ×× هر چه بینی بدانکه مظهر اوست. شاعر تخلصی در شعر ذکر نکرده است. این ترجیع‌بند بارها بچاپ رسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، با روکش پارچه‌ای، ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۵]

● دیوان اوکتای قاجار / شعر / فارسی

d.-e oktā-ye qājār

اوکتایی قاجار، - ۱۳۰۹ قمری

owktāyī qājār (- 1892)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۴

آغاز: حمد محمودی را جل جلاله که عندلیب هزار ستان بیان

بگلستان جهان بهر داستان که داستان زند خوشتر از ترانه حمدش نوایی نسراید؛ **انجام:** رسی یار چه خاقان بصد کرشمه و ناز ×× ربود باز بیک عشوه دل ز کف مارا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۹۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۸۷

آغاز: حمد محمودی را جل جلاله که عندلیب هزار دستان بگلستان جهان؛ **انجام:** از اشک روان ز دیدگان اوکتا ×× جاریست بصبح و شام دریا دریا - سبحان الله - ای بار خدایا

غزل و مثنوی و رباعی است، با دیباچه‌ای به قلم شاعر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ تیر ۱۳۲۲ش؛ از روی نسخه اصل مورخ ۱۲۶۴ و متعلق به کتابخانه شخصی استاد فقید مرحوم ملک الشعرای بهار استنساخ شده و در آخر نسخه شش برگ از اشعار اوکتای به‌خط شکسته خود شاعر الحاق گردیده؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸/۶×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۵]

● دیوان اهلی خراسانی / شعر / فارسی

d.-e ahlī-ye xorāsānī

اهلی ترشیزی، کمال الدین، - ۹۳۶ ؟ قمری

ahlī toršīzī, kamāl-od-dīn (- 1530)

این دیوان همه غزلیات و ساقی‌نامه‌ای در مدح ائمه اثنی عشر شیعه علیهم السلام در ۸۵ بیت است که صریح در تشیع وی می‌باشد.

[نسخه‌های منزوی ۲۲۴۴/۳؛ الذریعه ۱۱۲/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۰/۱

آغاز: بر فلک هر شب رسانم برق آه خویش را ×× تا بسوزم کوکب بخت سیاه خویش را؛ **انجام:** نه تنها گفتگوی عشق من پیر و جوان دارند ×× که میخوانند درس عشق من طفلان بمکتب هم

نود و پنج غزل است به ترتیب قوافی ازحرف الف تا آخر حرف میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ با یک سر لوح مستطیلی، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۴۵ص (۱-۴۵)، ۱۵سطر (۱۰×۱۵/۲)، اندازه: ۱۶/۷×۳۲سم [ف: ۷ - ۷۳۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹/۴

آغاز: دو چشمم فرش آن منزل که سازد (سازی) جلوه گاه آنجا ×× بهرجا پا نهی خواهم که گردم خاک راه آنجا / چو خوش بزمیست رنگین صحبت جانان چه سود اما ×× که نتوان شد سفید از شومی بخت سیاه آنجا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۰؛ با سرلوح دار، مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، (۲۶۱-۴۰۰)، ۱۲ سطر،اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۷۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳۸

آغاز: دو چشمم فرش آن منزل که سازی جلوه گاه آنجا ×× بهر جاپانهی خواهم که گردم خاک راه آنجا؛ **انجام:** عاشق آنست که باشد به مراد دل دوست ×× جان فشاند به مرادی که مراد دل اوست

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و یک بیت؛ خط: نستعلیق، کا: درویش بخاری، تا: محرم ۹۳۳ق، به کوشش میرزا قاتل؛ مجدول؛ کاغذ: هندی سفید و کبود، جلد: تیماج سرخ، ۵۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۱۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سفید متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰ص (۱-۱۰۰)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۹

آغاز: خدایا تویی واقف از حال من ×× عیانست پیش تو احوال من؛ **انجام:** بمناجات کنم ختم کلام ×× تا شود مجمع اصناف تمام

حاوی مناجات و غزلیات و رباعیات اهلی است و غزلیات آن به ترتیب حروف تهجی تنظیم یافته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۶۶ص (۶۱۱- ۶۷۶)، ۱۶ سطر(۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۴

آغاز: سرگشته ساخت ماه رخت آفتاب را ×× در خون نشاند خال لبت ... را / خوش آنکه همچو صید به فترک بندیم ×× تا بر مراد خویش به ... / زین سبب نشسته ای بر این سریر ×× تا شوی بیچارگان را دستگیر؛ **انجام:** مونس بیچاره بی خانمان ×× چشم امید از تو دارم در جهان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۳۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۸۹]

● دیوان اهلی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e ahlī-ye šīrāzī

اهلی شیرازی، محمد بن یوسف، ۸۵۸ - ۹۴۲ قمری

ahlī šīrāzī, mohammad ebn-e yūsof (1454 - 1536)

در نسخه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران (شماره ۳۲-ج) این منظومه‌های او دیده می‌شود:

۱. نخستین قصیده مصنوع که اهلی شیرازی پس از دیدن قصیده مصنوع سلمان ساوجی و در ستایش نظام الدین میر علی شیر نوایی(م ۹۰۶) با دیباچه‌ای نثری ساخته است و سه قطعه دیگر از آن بیرون می‌آید، آغاز: «حمدی از حد افزون و سپاس از قیاس برون سزاوار صانح بیچون ... نسیم کاکل مشکین کراست چون تو نگار ×× شمیم سنبل پرچین کراست مشک تتار»، انجام: «عهد

او سکر مرا کرده تمام ×× مدح او سحر مرا کرده حلال / عمر او را عدد سال دو صد ×× سال او صد به مه و هر مه صد سال»
۲. دومین قصیده مصنوع او در ستایش سلطان یعقوب خان (م ۸۹۶) با دیباچه نثری، یک غزل و یک بیت و سه قطعه از این بیرون می‌آید، آغاز: «دیباچه قصیده مصنوع ثانی در مدح حضرت یعقوب خان ،حمد بی حد و سپاس بی قیاس مر حضرت عزت را ... هوای جنت کویت نسیم عنبر بار ×× فدای نکهت مویت شمیم مشک تتار»، انجام: «او را کرم عام و طمع کار همه ×× داده کرم او هوس اهل سؤال»
۳. سومین قصیده مصنوع او در ستایش شاه اسماعیل بهادرخان (۹۰۶-۹۳۰) و به نام خردنامه و «میزان خرد» (۹۱۲) تاریخ سرودن آن است، پنج قطعه و یک غزل و یک بیت از آن بیرون می‌آید، آغاز: «دیباچه قصیده مصنوع ثالث در مدح شاه اسمعیل، حمد و سپاس بی قیاس صانعی را که فهرست قصیده موجودات و دیباچه جریده کاینات ... هوای گلشن کویت نسیم باد بهار ×× گدای خرمن مویت شمیم مشک تتار»، انجام: «اهلی سخن اگر تمام است ×× از یمن دوازده امام است»
۴. سحر حلال که در آن از شاه اسماعیل ستایش شده و اهلی در آن به روش کاتبی رفته و در دیباچه از او یاد کرده است (در تهران به سال ۱۳۱۶ به چاپ رسیده؛ نسخه‌های منزوی ۱۳۸/۲؛ مشار ۹۳۸)، آغاز: «حمد وثنای نامحدود و شکر نامعدود سزاوار صانعی است که بیک امر کن نسخه دو کون پرداخت ... چنین گوید غواص دریای سخن اهل شیرازی ... و انی نسخه موسوم گشت به «سحر حلال». ای همه عالم بر تو بی شکوه ×× شوکت خاک در تو بیش کوه / نام تو زان بر سردیوان بود ×× کآتش بال وپر دیوان بود»، انجام: «بر لب بحر از همه سو فارغم ×× رسته ام از ناوک سوفار غم / شرطه شد از همت محمود باد ×× آخر کار همه محمود باد»
۵. شمع و پروانه سروده ۸۹۴ (در شیراز به سال ۱۳۱۲ به چاپ رسیده است؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۴/۲؛ مشار ۱۰۴۵)، آغاز: «بنام آنکه ما را از عنایت ×× دهد پروانه شمع هدایت / رگ جان را دهد چون شمع روشن ×× غذای زندگی از پهلوی تن»، انجام: «نشاط افزای بزم مقبلان کن ×× قبول خاطر روشن دلان کن». (دانش پژوه)

[الذریعه ۲۴۰/۱۸؛ مشترک پاکستان ۷/ ۶۷۱-۶۷۵ (۷ نسخه) و ۱۶۱۴/۸ و ۲۰۰۱/۶-۲۰۰۲؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۸۹/۴، ۲۲۴۴/۳ «دیوان اهلی» (۳۲ نسخه)، همانجا ۱۸۴۷ «کلیات اهلی» (۱۴ نسخه)؛ الذریعه ۱۱۳/۹ «دیوان اهلی»؛ اعلام ۲۵۱/۱ اهلی شیرازی؛ دنا ج۵، ص ۶۹-۷۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۴

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی، ۹۱ص (۲۳۵-۳۲۵)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۶/۱-عکسی

نسخه اصل: مجلس، ش ۱۱۳۱ (مجلس ۵۳۷/۳) [بنگرید به کلیات اهلی]. با دیباچه نثری؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: پیش از مرگ سراینده در۹۴۲ق، در کلیات او [عکسی ف: ۲ - ۱۲۴]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۰۳

آغاز: خدایا توئی آگه از حال من ×× عیان است پیش تو احوال من؛ **انجام:** جهان ملک جاوید پنداشتند ×× به حسرت گذشتند و بگذاشتند

منتخب چند شعر از محمد اهلی شیرازی؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمود، تا: ۹۵۰ق؛ مجدول، یک سرلوح گنبدی شکل؛ مهر: میرزا مهدیخان نادری «من هدیته المهدی»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج ساغری خرمایی، ۱۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۱]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۲

آغاز: ای همه عالم بر تو با شکوه ×× رفعت خاک در تو پیش کوه؛ **انجام:** ساقی لب تشنه را از جام خود سیراب کن ×× نسبتی دارد ترا ای ساقی کاس معین

مثنوی سحر حلال اهلی است با دو برگ ابیات نامعلوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مجدول، مذهب و مورخ ۹۵۲ق در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۷۳ص (۳۰+۴۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۲۸]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱

آغاز: بنام خداوند لوح و قلم ×× ... زهستی رقم / خداوند جان بخش روزی رسان ×× ... کس بی کس بی کسان؛ **انجام:** افسوس که ایام جوانی بگذشت ×× دوران نشاط و کامرانی بگذشت / سرمایه عمر و زندگانی چو نماند ×× شد عمر بباد و زندگانی بگذشت

مشتمل بر مثنویات نعوت، ترکیبات، قصاید مراثی و تعازی، ترکیبات مناقب، غزلیات به ترتیب قوافی، مخمسات، مفردات، رباعیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ذیقعده ۹۷۲ق؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش، مجدول، باز رباعی و ناتمام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی مشکی، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۷۸]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵

آغاز: بر فلک هر شب رسانم برق آمخویش را ×× تا سوزم کوکب بخت سیاه خویش را؛ **انجام:** غم مخور اهلی ز دور چرخ جور روزگار ×× زانکه او را نیست بر گردشی خود اختیار / فتنه می‌بارد ازین چرخ مقرنس هوشدار ×× حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار / تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

منتخبی از غزلیات اهلی؛ خط: نسخ، کا: سید داود بن سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: چرمی، ۹گ، ۲۸-۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۲۹]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۸/۴

ترکیب، این مجموعه همچنین شامل: ترجیعات (رساله شماره ۵)، مدایح و مراثی (رساله شماره ۶)، دیباجه رباعیات گنجفه (رساله شماره ۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق؛ چهار کتیبه مذهب مرصع ممتاز، با دو شمسه مذهب مرصع ممتاز، مجدول مذهب، دو سرلوح مذهب مرصع ممتاز، چهارده سرفصل مذهب مرصع؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۹ سطر،اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳ - ۱۱۷]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ؛ در ۴۸پ دو بیت است از حاج باقر و در ۴۹پ بیت‌هایی است از سالک قزوینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۴۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۰/۲

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۹ص (۱۳۸-۲۰۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۶۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۸

آغاز: عجب چه شمع شبی در سرای می‌سوزد ×× من آن نیم که کسی از برای ن سوزد

بخش اندکی از اشعار شاعر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۳پ-۳۱پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۰]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴/۴ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۲]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۵۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۸۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه پشت معرق طلایی، ۱۵ سطر [ف: ۳ - ۶۳۰]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۷۶/۴

این مجموعه همچنین شامل: غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص «اهلی» (رساله شماره ۵)، رباعیات و مفردات (رساله شماره ۸)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد باقر کاتب پسر قوام الدین محمد شیرازی، تا: ۱۰۱۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ساغری سیاه، ۶۷گ (۳۴پ-۱۰۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۳ - ۶۲۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۰۹

آغاز: حمدی از حد افزون و سپاسی از قیاس بیرون سزاوار صانع بیچون که بکلک؛ **انجام:** رشته بر پا زروی دست پرد ×× باز آید چون مرغ دست آموز.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۲۲۸گ، ۲۲ سطر (۱۰/۳×۱۸/۵) سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۷ - ۳۷۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۳

آغاز: ای حیرت صفات تو بند زبان ما ×× انگشت حیرت است زبان در دهان ما؛ **انجام:** دلم شکافت پس از قتل و داغها بنگر ×× ببین که قطره خونی چها کشید از تو

انتخاب غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۳۰پ-۳۳۳ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۲/۴

این مجموعه همچنین شامل: ترجیعات (رساله شماره ۵)، غزلیات (رساله شماره ۶)، رباعیات با دیباچه (رساله شماره ۱۰)، دیباچه قصیده مصنوع (رساله شماره ۱۱)؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: جمال شیرازی، تا: ۱۰۵۷ق؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ مجدول، پنج سرلوح مذهب مرصع خوب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری، ۱۹ سطر در متن ۱۴ سطر در حاشیه به طریق مورب، اندازه: ۱۶/۲×۲۸/۹سم [ف: ۳ - ۱۲۴]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۸/۵

این مجموعه همچنین شامل: غزلیات (رساله شماره ۶)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مومن خاکی شیرازی، تا: ۲۱ رجب ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی ترنج دار مرغش زرد، ۱۸ سطر [ف: ۳ - ۶۲۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۶

انتخاب قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷ص (۱۳۱-۱۶۷)، ۱۴-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۸۳]

۲۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۶ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ شعبان ۱۱۴۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۱۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴۲/۷

آغاز: از حیرت صفات تو بند زبان ما ×× انگشت حیرتست زبان در دهان ما؛ **انجام:** تا درد دلی کز تو مرا هست نه بینی ×× بالله که ندانی

غزلیات و مستزاد، ۸۱۰۰ بیت، این مجموعه همچنین شامل: مقطعات در ۲۷۰ بیت (۸۶۰-۸۸۲)، آغاز: «ای دل ز خود بمیر که گردی خلاص از آنکه ×× تا زنده مقید این دام مانده»، انجام: «غافل که بندگی سبب آن بود که او ×× در مصر جان عزیز شود پادشاه هم» (رساله شماره ۸)، رباعیات، لغزیات و معمیات، ۳۵۷ بیت و ۹۴ بیت لغز و معما، آغاز: «ای همچو گهر در صدف سینه

ما ×× هر گوهر راز تست گنجینه ما»، انجام: «آتشی کز برق غیرت برفروخت ×× خرمن درویش درمانده بسوخت» (۸۸۲-۹۵۰) (رساله شماره ۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی و سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۵۴۲گ (۳۱۹-۸۶۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴۲/۱۳

آغاز: ای بخاطر صد غباز از اشک تو آئینه را ×× کرده چاک از دست تو ماه منور سینه را؛ **انجام:** مپوش روی ز اهلی که شمع گردون هم ×× فروزد از تو چراغ هدایت خوبی

رباعیات و مفردات، ۳۷۵ بیت، نعت نبی (ص)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی و سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۲۶گ (۱۰۲۳-۱۰۴۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۸-۲۴۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۷/۹

آغاز: سوزدم از خواب صبحی کز نسیم عنبرین ×× شبنمی از عنبرین شبنم نشستی بر زمین؛ **انجام:** عالمی دست دعا دارند با بر آله ×× استجب عنی دعائی یا إله العالمین.

قصیده نونیه در مدح حضرت امیر المؤمنین علی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ متن: چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۵۹-۲۶۰)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۲۱۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۸

غزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۴ق؛ مجدول، با سرلوح، مهر محمد علی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۶]

۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۲/۳

رباعیات، این مجموعه همچنین شامل: اشعاری از وی (رساله شماره ۴)، رباعیات (رساله شماره ۷)، رباعیات گنجفه با دیباچه منثور (رساله شماره ۱۰)، رباعیات (رساله شماره ۱۱)؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت الله کاتب، تا: با تاریخ ۱۲۳۲ق؛ صفحات سوم و چهارم مجلس میناتور است، صفحات پنجم و ششم تمامی مذهب مرصع ترنج سازی بسیار عالی، مجدول، در هر صفحه پنج لچکی مذهب مرصع منقش بسیار خوب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی که دو مجلس بزم شاهانه را در باغی مصفا نقاشی و تذهیب کرده‌اند، ۱۱ سطر در متن و ۱۲ سطر در حاشیه متصل به متن و ۲۶ سطر در حاشیه اول کتاب، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۲۸]

۲۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۰۷

آغاز: توانا خدائی که بیخودان بزم محبت گاهی مست قدرت اویند؛ **انجام:** هر کجا رود ملک اوست ×× خواه در حرم خواه در کنشت

دیوانی است مشتمل بر ۱۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ مجدول؛ مهر: «یا ابا عبدالله» (مربع)؛ تملک: علاءالدین موسوی در ۱۳۲۶؛ جلد: تیماج زرد، ۲۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۰۳]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۶

آغاز: عشق است که آرزوی جان همه اوست ×× عشق است که مرغ آشیان همه اوست؛ **انجام:** از دوستان شکایت، اهلی بشرط یاریست ×× یا ترک دوستی کن یا دل بنه جفا را

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۵۵-۲۵۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۱۶

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۴۵۸-۴۸۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۵۳]

۳۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۶

آغاز: گر از تنور سینه آتش نزد زبانه ×× در دیده این چه طوفان در سینه این چه شورست؛ **انجام:** ز باغ ملک ز شاخ امل بعمر دراز ×× شگفته باد گل دولتت به آسانی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، به تفاریق از غزلیات و قصاید حافظ نیز ضمن آن نوشته شده و اشعار اهلی با شنگرف مشخص و معلوم گردیده؛ کاغذ: ابریشمی، جلد: زرافشان، ۴۴۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۳۰]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۱

آغاز: ز شرح درد من خون شد دل خلقی به محفلها ×× سخن کز روی درد آید کند تاثیر در دلها؛ **انجام:** بیگانه وار می‌گذرد آشنای من ×× بر من اگر چنین گذرد عمر وای من

مشتمل بر غزلیات (مرتب) مسدس، مقطعات، رباعیات، مفردات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی متن بعضی از صفحات زرافشان، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۲۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۳

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن روح الله طبیب منسوب به جیلان، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۳. تهران؛ وثوق، علی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط:نستعلیق،کا:هدایت الله شیرازی، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۱]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۱۱ص، اندازه: ۱۴/۳×۲۲/۸سم [رایانه]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶

آغاز: با خوش نفسی می‌خور اگر ماه وشی نیست ×× آواز خوشی باری اگر حسن خوشی نیست

شامل غزلیات، منظومه سحر حلال، شمع و پروانه، مخمسات، ساقی نامه و رباعیات، کلیات اهلی را تشکیل می‌دهند؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب و مجدول؛ ۳۲گ، ۲۴ سطر،

اندازه: ۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶ معیری

آغاز: هر ... پیشش ... ایست ×× آن بخششی زخوان نوال محمدست؛ **انجام:** تا حال من ... بودن ×× و انجا ز کفر و دین چه خواهد بودن

قسمتی از قصاید، ترجیعات، قطعات، مراثی، غزلیات و رباعیات اهلی قریب ۶۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ تملک: حسن بن تاج الشعرا، امیر فیروزکوهی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن عنابی، ۳۸۶ص، ۱۸ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۸ - ۱۱]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۲

گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق، کا: لاد محمد قرشی هاشمی خطیب نوساری، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی زرد متن و حاشیه، جلد: مقوا ابره پارچه مشکی، ۲۰گ (۱۲۴ر-۱۴۴ر)، سطور چلیپا در هفت ستونی (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۵]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۹/۲

آغاز: من از غم تو هلاکم و تو فارغ از غم من ×× مر است غم که هلاک تو ام تو را چه غم است / دمی ز حال من خسته دل مشو غافل ×× که میروم ز جهان و غم تو دم بدم است؛ **انجام:** دیوان شرح درد دل بود اشعار اهلی سر بسر ×× اینچنین شعری نمی‌بینم به دیوان کسی / خون شد جگرم ز داغ جان سوز فراق ×× دل سوخته ز آه شعله افروز فراق / یا رب که چنین روز مبیناد کسی ×× این روز قیامت است یا روز فراق

شامل غزلیات و رباعیات شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۳۰گ (۴۷ر-۷۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۸۳]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۷۶ فریزر. ۱۹۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۴۴گ، [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۴۰. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ج-۷

آغاز: بسمله، ای حیرت صفات تو بند زبان ما ×× انگشت حیرت است زبان در دهان ما؛ **انجام:** فریاد رس اهلی مسکین که شود ×× فریاد رسش که هم تو فریاد رسی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، دارای تشعیر و مجدول با اکلیل و زرین؛ کاغذ: کاهی صیقلی آبی، جلد: مقوای چرمی، ۵۹۲ص، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۸۴]

● دیوان ایاغ / شعر / فارسی

d.-e ayāq

جلال الدین

jalāl-od-dīn

دیوان اشعار شاعری است به نام جلال الدین که در اشعارش ایاغ تخلص می‌کند. این دیوان را فرزند شاعر که شمس الدین نام داشته و خود نیز شاعر بوده و تخلص شمس داشته، تحریر نموده و از اشعار خودش نیز غزلیاتی درج نموده است. همچنین در این دیوان اشعاری از خاقانی، محلاتی، و عطایی، نیز درج شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۲-۵۹/۱۴۲

آغاز: بسمله ای روی دلارایت دیباچه دیوانها ×× وی گشته سر زلفت غارتگر ایمانها

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین متخلص به شمس فرزند جلال الدین متخلص به ایاغ، بی‌تا؛ تملکی به تاریخ ۱۳۱۴؛ ۱۶گ (۲۲-۳۷)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۶۵]

● دیوان ایرج میرزا / شعر / فارسی

d.-e īraj mīrzā

ایرج میرزا بن غلامحسین، ۱۲۹۱ - ۱۳۴۴ قمری

īraj mīrzā ebn-e qolām-hoseyn (1874 - 1926)

چاپ: دیوان وی بارها در ایران به چاپ رسیده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۲/۳

بخشی از اشعار شاعر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۲۲ص (۱۹۵-۲۱۶)، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۶۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۹۶/۳

آغاز: دوستان وقت نشاط وطرب است ××گاه آسایش جان از تعب است / باهمه سختی وبدبختی باز ×× دل من مایل لهو و لعب است؛ **انجام:** به جز شهریه مقصودی ندارند ×× به هیچ اسم دگرکاری ؟ ندارند / اگر حاتم [...] نامه دیدی ×× [...] نامه خود را دریدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کشف الابیات در ابتدای دیوان؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۰گ (۱۱۷ر-۱۹۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۳]

● دیوان ایزدی / شعر / فارسی

d.-e īzadī

شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۸۲/۱

آغاز: رازهائی که در آئینه ندید اسکندر ×× فاش در پیش روی آینه کردار من است / نوشدارو که طبیبان جهان می‌گویند ×× بخدا حقه اش اینک روی بیمار من است / آنچه از رشته تسبیح طمع دارد شیخ ×× در خم یک گره از حلقه ناز من است / عرصه عالم امکان زسما تا به سمک ×× ایزدی گوشه ای از عالم اسرار من است؛ **انجام:** رباعیه: چندان که دلم از تو شکیبائی کرد ×× در

هجر تو خود سری و خود رائی کرد / آخر به تو بازگشتن لیکن ×× زان پس که مرا چو خویش هر جائی کرد
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۹گ (۱ر-۶۹پ)، ۱۴ -۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۱۰۱]

● **دیوان ایمان تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e īmān-e tabrīzī

ایمان تبریزی، محمد مؤمن
īmān-e tabrīzī, mohammad mo’men

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱۰
مثنوی از محمد مؤمن نعمت ایمان تبریزی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵ص (۴۱۱-۴۳۵)، ابعاد متن: ۱۰×۱۹، اندازه: ۲۰×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۵۸]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۴۶]

● **دیوان ایمای اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e īmā-ye esfahānī

ایمای اصفهانی، میرزا اسماعیل، - ۱۱۳۲ قمری
īmā-ye esfahānī, mīrzā esmā‘īl (- 1720)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۸
آغاز: ممکنم نیست که ترتیب دهم دیوان را ×× نتوان کرد بیک جلد پریزادان را؛ **انجام:** کی توان از عهده آن دل فریب آمد برون ×× تشنه بر گرداند ایما از لب دریا مرا
منظومه‌ای از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۴۶۹-۴۷۲)، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۴۸۹]

● **دیوان ایمن** / شعر / فارسی

d.-e īman

بدخشانی، غیاث الدین، - ۱۱۸۱ قمری
badaxšānī, qīyās-od-dīn (- 1768)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۸
آغاز: احدا حمد تو گویم که تو فیاض عمیمی ×× تو خداوند معینی تو شفا بخش سقیمی؛ **انجام:** از داغ و سرشکینم کبابی و شرابی ×× ساقی که بگوید ... حسابی
تذکر: با توجه به همخوانی آغاز با نسخه عکسی مرکز احیاء ج۶/ ۶۸ نام مؤلف تعیین شد (ن.ک.: دیوان غیاثی). دو قصیده سپس غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۳۵گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۲۲]

● **دیوان بابا افضل کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e bābā afzal

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۶
رباعیاتی از بابا افضل کاشانی و دیگران؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۱گ (۹پ) [ف: ۴۷/۱ - ۲۰]

● **دیوان بابا حیدر** / مراثی / فارسی

d.-e bābā heydar

سرحدی، بابا حیدر، ق۱۳ قمری
sarhaddī, bābā heydar (- 19c)

[الذریعه ۴۳۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۶۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۰۶
آغاز: یا الهی مست مجنون محبت کن مرا ×× وارهان از کثرت و مشغول وحدت کن مرا / سر حدی ام از در لطف تو دور افتاده ام ×× تشنه ام سیراب از دریای رحمت کن مرا
غزل مرتب است با ترجیع و رباعی در پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کبود فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۴گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۳۴]

● **دیوان بابا طاهر** / شعر / فارسی

d.-e bābā tāher

بابا طاهر، - ۴۱۰ قمری
bābā tāher (- 1020)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۵-ف
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین بن سعید تاج الدین حاجی حسن بن بهاء الدین بن حسن بن عبدالملک (علی) حافظ حکایت قمی خطیب، تا: قرن ۹؛ ۲گ (۸۶-۸۷)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۲۷
غزل و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی خواجوئی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۵ص (۷۸۳-۷۸۷) [مختصر ف: ۵۷۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۲
آغاز: بیا یک شو منور کن و ثاقم ×× مهل در محنت روز فراقم؛ **انجام:** برینی ته که دل از ما برینی ×× برینه روزگار اشتاب مکه

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شعبان۱۲۲۲ق؛ با سه سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی، ۱۷ سطر (۱۵/۵×۷/۸)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۷۴۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۸۶/۵

غزل است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی پازواری، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۱۸ر و پ)، ۱۸ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۳۱]

۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۵ فرخ

ترانه‌های او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۸]

۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱۷/۵

آغاز: همه شورم همه شوقم همه موج ×× بگرمی چون فروزان آذر ستم؛ **انجام:** خداوندا بحق هشت و چارت ×× ز ما بگذر شتر دیدی، ندیدی

دارای ۱۱۵ بیت (۲۹ دوبیتی)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر ابن سلطانعلی گواری کزازی، تا: چهارشنبه ۲۸ شعبان ۱۲۹۲ق، جا: ازندریان ملایر؛ ۱۶گ (۳۱۶ر-۳۳۱ر)، اندازه: ۸/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۴۱۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۶

اشعار بابا طاهر؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هرار جریبی، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۱ص (۱۰۸پ) [ف: ۳۷ - ۲۵۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۰/۲

آغاز: همه سوجم همه سوجم همه سوج ×× بگرمی چون فروزان گرستم؛ **انجام:** تو که باری ز دوشم برنداری ×× میان بار سربارم چرایی

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن حاجی رجبعلی سبزواری، تا: با تاریخ ۱۳۰۸ق، جلد: تیماج زرشکی، ۵ص (۱۹۶-۲۰۰)، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۲۶۶]

۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۳۳/۳ش

منتخب ترانه‌های اوست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا محمد شیرازی، تا: ۱۳۲۰ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۲۰]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۳

رباعیات، دوبیتی ها، مثنوی خلد برین و ...؛ بی‌کا، تا: ۱۳۳۲ق؛ ۴۶گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۶سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۷

آغاز: بسمله. بعد از حمد و سپاس حضرت واجب الوجود جلت عظمته و صلوات بر خواجه کاینات؛ **انجام:** نفس بر سینه طاهر رسیده ×× دم رفتن عزیز ما کجایی.

با دیباچه ای است به نثر. سپس «قصیده» در قافیه میمی با این سرآغاز: «دلا تا زار چون تو دلبر استم ×× به تن عود و به سینه مجمر استم»، آنگاه ۱۲۸ دو بیتی منسوب به او؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۲ق، جا: تهران؛ ۵گ (۳۱ر-۳۵ر) [ف: ۲ - ۱۰۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۴

اشعار بابا طاهر عریان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۳سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۱۰۶پ-۱۰۹ر)، ابعاد متن: ۸×۱۵/۵، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵- ۴۱۱۹]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی شهیدی [رایانه]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان بابا قاسم / شعر / فارسی

d.-e bābā qāsem

بابا قاسم (خادم)

bābā qāsem (xādem)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۷

آغاز: شنیدم ز درویش آزاده ای ×× به فقر و فنا دل ز کف داده‌ای

مثنوی در فقر و صدق از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۵ص (۹۱-۹۵)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۵۵۹]

● دیوان بابا کوهی / شعر / فارسی

d.-e bābā kūhī

بابا کوهی، محمد بن عبدالله، - ۴۴۲ قمری

bābā kūhī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1051)

چاپ: شیراز، ۱۳۴۷ق، چاپ سنگی

[نسخه‌های منزوی ۲۲۴۶؛ شدالازار ۵۶۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹/۲ حکمت

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم حسینی الماسی، تا: چهارشنبه ۲۸ رمضان ۱۲۰۰ق؛ جلد: مقوا، قطع: جیبی [ف: ۲ - ۵۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴

آغاز: دیباچه این کتاب از اثر خامه مشکین ختامه جناب افصح المتکلمین آقا میرزا محمد حسین متخلص به شعاع شیرازی است؛ آغاز: بسمله، تخم هوس مکارید در خاکدان دنیا ×× نتوان عمارتی ساخت بر روی موج دریا؛ **انجام:** آن ماه لقا چو روی روشن بنمود ×× روئیست ندارد و دگر پیش کسی.

شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «یاء»، رباعیات، از صفحه یک تا ۱۱ دیباچه‌ای

است در شرح حال بابا کوهی به قلم چند نفر از خبرگان و در آخر کتاب باز مطالبی است در شرح حال باب کوهی از کتاب شیراز نامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن حاجی ابوالحسن شیرازی، تا: ۱۳۲۶ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۸گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۲۹۷]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۸

شامل غزلیات (به ترتیب حروف الفبا)، ترجیع بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن خان دبیر پسر حاجی ابوالحسن شیرازی، تا: ۱۳۲۶ق؛ یادداشتی است درباره کتاب از تقی دانش ضیاء لشکر، شرح حال باباکوهی در ۱۰ صفحه آخر (پیش از دیوان) و بر ۴ صفحه پایان به وسیله مرحوم محمد حسین شعاع به نقل از ریاض العارفین و شیراز نامه آمده؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۵۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۰

با دیباچه میرزا محمد حسین شعاع شیرازی به نظم و نثر و غزل به ترتیب تهجی و ترجیع بند و رباعی؛خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی،تا:پنج‌شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۱۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۰۴]

۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۵/۱

آغاز: یک اندر ذات پاکت چونی چرا ×× در صفات و ذات نبود هیچ ریبی و ریا؛ **انجام:** کزو تسلیم بر ژولیده مسکین زکرم ×× تا بخواهد همه دم عشق خداوند ... ؟ شهر رجب المرجب ۱۳۲۶

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: گالینگور سبز، ۷۰گ (۲پ–۷۱پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: – ۳۱]

● دیوان بابای غریب / شعر / فارسی

ašʻār

بابای غریب

bābā-ye qarīb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱ط

قصیده در مدح امام رضا (ع) از بابای غریب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۲ [ف: ۲۲ – ۲۴]

● دیوان باخرزی / شعر / عربی

d.-e bāxarzī

باخرزی، علی بن حسن، – ۴۶۷ قمری

bāxarzī, ʻalī ebn-e hasan (- 1075)

در آن سیزده باب است: مدح، فخر، اخوانیات، استعطاف و استدناء، عتاب و شکوی، اوصاف و معمیات، غزل، خمریات و مجون، طرد، هجاء، زهد و حکمت، مراثی، ترجمه. در آن از القائم بامرالله و ابونصر محمد بن محمد بن جهینه وزیر در بغداد در ۴۵۵ و دیگری در ۴۴۴ ستایش شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸/۱-ف

نسخه اصل: احمد ۳ش ۲۶۴۳؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی الفتح بن عمر زوزنی، تا: ۱۶ شوال ۸۴۷ق؛ ۳۰۴گ (۱–۳۰۴)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۳۵ و ۳۲۸]

● دیوان بادل / شعر / فارسی

d.-e bādel

بادل ملاعبدالرحیم، – ۱۲۹۹ قمری

bādel mollā-ʻabd-or-rahīm (- 1882)

با خطاب به ظهیر فاریابی در بسیاری از غزل‌ها و تقلید از او، به دستور سردار نصرالله خان نایب السلطنه در روزگار سراج الدین امیر حبیب الله خان، با سرگذشت او در آغاز.

چاپ: در ۱۳۲۶ چاپ شده است

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۲

آغاز: میبار دیده دلها به خود گوا است مرا ×× ز راه دل به دعا توبه جابجا است مرا؛ **انجام:** در میان دو آفتاب جبین ×× زره گردیده با دلی غمگین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی چاپی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۹گ، ۱۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۱۷ – ۳۲۸]

● دیوان باعث / شعر / فارسی

d.-e bāʻes

باعث، محمد نصیر

bāʻes, mohammad nasīr

[فرهنگ سخنوران ۷۴؛ الذریعه ۱۱۹/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۳

غزل است از د تا ل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جدول آبی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۷گ، ابعاد متن: ۸×۱۷، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۸۱]

● دیوان باقر / شعر / فارسی

d.-e bāqer

باقر، ق۱۲ قمری

bāqer (- 18c)

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷۴/۲

آغاز: بودند جمعی در عجم از حد هرمان تاهری ×× از شور و

شوق و شرم پاک از عقل [...] بری / از راه و رسم ورای ورود ز سبک سوق و خلق و خو ×× دد را بر ایشان منزلت صد بار و سگ را برتری؛ **انجام:** فرد: سروی آن مه که مایه نشم است ×× مشک روغن چراغ پر پشم است / حاجی چو بردم از ری چار اسبه فرا آمد ×× تاریخ فرا را وغولک بدرا آمد
قصاید، غزلیات، هجویات فراوان و رباعیات شاعر؟ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱۱گ (۱۳پ-۱۲۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۴]

● **دیوان باقر اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e bāqer-e esfahānī

اصفهانی، میرزا محمد باقر بن میر ابوعلی، ق۱۱ قمری

esfahānī, mīrzā mohammad bāqer ebn-e mīr abū-‘alī (- 17c)

[فرهنگ سخنوران ص ۷۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۷

آغاز: بحمدالله که بسم الله شد عنوان دیوان‌ها ×× به نام باقی ایزد مزین گشت عنوان‌ها / نماید حفظ او گر خاکساران را هواداری ×× شود ... گردباد این بیابان‌ها؛ **انجام:** ای شمع مراد تیره بختان امشب ×× از آمدن تو چشم ما روشن شد / کی خشم کند به بندگان پادشهی ×× کز خوردن خشم مردمان شاد شود
دیوان غزلیات و رباعیات شاعر است با تخلص باقر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: روغنی زمینه، ۱۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۶ - ۳۹۴]

● **دیوان باقر خرده کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e bāqe-er xorde kāšānī

خرده کاشانی، محمد باقر، - ۱۰۳۷ قمری

xorde kāšānī, mohammad bāqer (- 1628)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۵۵

آغاز: الهی در سخن چون تیغ بران کن زبانم را ×× زسین اسم بالله برگشا قفل زبانم را؛ **انجام:** از راز درون با تو نمیگویم هیچ ×× چون میدانم که راز من میدانی
باقی مانده دو نسخه از دیوان محمد باقر خرده کاشانی شاعر نیمه اول قرن یازدهم درگذشته به سال ۱۰۳۸ق است که ترجمه حالش به تفصیل در تذکره میخانه (ص۶۱۴-۶۲۷) مسطورست. قسمت اول شامل غزل و قصیده درهم است. آغاز: «الهی در سخن چون تیغ بران کن زبانم را ×× ز سین اسم بالله برگشا قفل زبانم را»، انجام: «برسر راه تو جان بر سرجان ریخته ام ××که مباد از نم دل پای تو در گل برود»، قسمت دوم شامل غزلیات است از حرف تاء تا یاء و رباعیات از حرف الف تا یاء، آخر غزلیات و اول و آخر رباعیات نیز افتاده است و مقداری از قصاید در میان غزلیات صحافی شده است. آغاز: «صد دسته گل از طرف گلستان تو چیدم ×× اما زدنش بر سر دستار حرامست»، انجام: «از راز درون با تو نمیگویم هیچ ×× چون میدانم که راز من میدانی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: پارچه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۳)، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۸سم [ف: ۷- ۳۷۷]

● **دیوان باقر لاهیجانی** / شعر / فارسی

d.-e bāqer-e lāhījānī

لاهیجی، محمد باقر بن محمد تقی، - ۱۱۱۰ قمری

lāhījī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (-1699)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳-۱۲/۷۳

آغاز: بسلمه بدانکه این ترکیب دوازده گانه که هر ترکیبش محتوی بر هفت بند است وقطرات چند است که ... دیدها نمناک باز از حسرت دیدار کیست ×× سینه‌ها صد چاک از هجر گل رخسار کیست؛ **انجام:** زین نازله اعظم احوال همه عالم ×× سر درگم و مبهم شد واحسرت و وایلا / پشت فلک از محنت از آتش این عبرت ×× چون پشت کمان خم شد واحسرت و واویلا
شاعر که در اشعارش «باقر» تخلص می‌کند در دیباچه کوتاه دیوانش می‌گوید که این تراکیب دوازده‌گانه که هر ترکیب آن حاوی هفت بند است به جهت تعزیه داری امام حسین سروده است. شاعر بعد از اتمام ترکیب بندها اشعار دیگری نیز در مراثی آورده است. گویا شاعر همان ملا محمد باقر بن محمد تقی لاهیجی است؛ کا: ابراهیم، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۳۶]

● **دیوان باقی** / شعر / فارسی

d.-e bāqī

باقی، محمود، ۹۳۳ - ۱۰۰۸ قمری

bāqī, mahmūd (1527 - 1600)

[الذریعه ۱۲۴/۹؛ چلبی در دیوان؛ نشریه ۴۲۱/۱۱؛ فلوگل ۶۴۸:۱؛ ریو ۱۸۷؛ فهرست دیوانها ۸۸؛ قرطای ۲۳۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۵/۱

آغاز: اتدی شهری شرف مقدم سلطان جهان ×× رشک باغ ارم و غیرت گلزار جنان؛ **انجام:** چکدی چوردی ساقی مجلس پیاله ای ×× الیله اوپدی دیو لب لعل دلبری
از محمود باقی ستایشگر شاه سلیمان سلطان مراد خان عثمانی و قصیده است و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۷گ (۱-۹۷)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۳۳۹]

● **دیوان بایزید بسطامی** / شعر / فارسی
d.-e bāyazīd-e bastāmī
بایزید بسطامی، طیفور بن عیسی، ۱۸۸؟ - ۲۶۱ قمری
bāyazīd-e bastāmī, tayfūr ebn-e ʻīsā (805 - 876)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۸
غزل است؛ خط: نستعلیق، کا: صادق شیرازی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳ص (۱۸۳-۱۸۵)، ۹ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۳]

● **دیوان بایزید ثانی بسطامی** / شعر / فارسی
d.-e bāyazīd-e sānī-ye bastāmī
بایزید ثانی بسطامی، علی بن عنایت الله، ق۱۱ قمری
bāyazīd-e sānī-ye bastāmī, ʻalī ebn-e ʻenāyat-ol-lāh (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۵
رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰۹]

● **دیوان بایسنقر میرزا کورکانی** / شعر / فارسی
d.-e bāysonqor mīrzā kūrkānī

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۷
آغاز: تنافرت الاوراق من شجر العلی ×× و بدل نور الشمس فی الدهر بالدجی؛ **انجام:** لمولانا محمد جرده سلمه الله و ابقاکم. نقطه دایره پادشهی ×× بایسنقر شه فرخنده لقا / عزم فردوس برین داشت از آن ×× کرد رحلت به سوی دار بقا / منشی چرخ بتاریخ نوشت ×× رحمة الله علیه ابدا
اشعار مختلفی است در رثاء بایسنقر از یازده نفر شاعر به اسامی: ۱. کمال الدین خطاطا، ۲. زاهدی، ۳. جلال کرمانی، ۴. جلال الدین یوسف مشتهر به امیری، ۵. لطفی، ۶. مولانا ولی، ۷. مولانا آصفی، ۸. واحدی، ۹. منشی، ۱۰. مولانا زین الدین، ۱۱. مولانا محمد جرده. در آخر اغلب ابیات لفظ بایسنقر آمده مانند: «بایسنقر خسرو ایران و توران درگذشت ×× سیل اشک ما ز سر بگذشت بشوسر گذشت» و ظاهراً با این قرینه کتاب را دیوان بایسنقر نامیده‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: اظهر، تا: ۸۰۶ق، مجدول، مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ جلد: چرمی، ۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۳۱]

● **دیوان بنی اردلان** / شعر / فارسی
d.-e banī ardalān
بنی اردلان، محمد جعفر بن احمد خان، ق۱۳
banī ardalān, mohammad jaʻfar ebn-e ahmad xān (- 13c)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۸۸
کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۵ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

● **دیوان بحتری** = **سلاسل الذهب** / شعر / عربی
d.-u buḥturī = salāsil-ud̲ d̲ahab
بحتری، ولید بن عبید، ۲۰۶ - ۲۸۴ قمری
bohtorī, valīd ebn-e ʻobayd (822 - 898)
دیوان بحتری دارای دو ترتیب است یکی به دست علی بن حمزه اصفهانی مطابق انواع صنایع شعری مرتب گریده؛ و دیگری ترتیب الفبائی دارد.
چاپ: القاهرة، دار المعارف، ذخائر العرب ۳۴، تحقیق حسن کامل الصیرفی، صدر منها ۳اجزاء، ۱۳۸۲-۱۳۸۴ق
[الذریعة ۱۲۵/۹؛ سزگین ۵۶۰/۲؛ دانشنامه جهان اسلام: ۲۷۵/۲؛ ریحانة الادب: ۲۲۸/۱؛ کشف الظنون: ۷۷۹/۱؛ معجم المطبوعات العربیة و المعربة: ۵۲۹/۱؛ فهرست مخطوطات المصورة، چاپ مصر، ۱۴۰۰ ه، جزء اول ادب، قسم سوم، ص ۳۸؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۴/۴]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۴۴
آغاز: بسمله، هذا دیوان ... قال یمدح خمارویه بن احمد: تذکر محزونا وانی له الذکری ×× وفاضت بغزر الدمع مقلته العبرا؛ **انجام:** یخرس الدارعون فیها کما یسمع فیها الا کلام الحدید. قافیة الراء قال یمدح محمد بن عبدالله بن طاهر فی الجزء الثانی
جزء اول وتا آخر حرف « دال » را دربردارد؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: علی بن شیخ محمد بن شیخ حسن آل ماجد، محمد الشامی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۲
آغاز: بسمله، اتراک تستمع للحمام الهتف؛ **انجام:** ان کان لیس الی الوصال بعاید
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی: ۲۵۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲-طباطبائی
آغاز: و کان طریق المجد خلقک واضحاً ×× و فعل المعالی لو ارادوه مطلقاً؛ **انجام:** ملقب آراء تخاف اناته ×× اذا الاحرق المعجلان خیفت بوادی
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بر پشت برگ اضافی قبل از آغاز، یادداشت‌های متفرقه‌ای است، از جمله چند بیت از شرر بیگدلی به خط او، نیز این یادداشت: «هو العلی در دارالخلافه طهران شهر رجب المرجب سنه ۱۲۶۶ از امیرزاده نادر میرزا ابتیاع شد و داخل دارالکتب گردید» با مهر «غلام آل علی محسن بن عبدالله»؛ تملک: نادر میرزا با مهر «المتوکل علی الله عبده نادره»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۶گ،

۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۳۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۹

آغاز: اتراک تسمع للحمام الهتف ×× شجواً یکون کشجوک المستطرف؛ **انجام:** و من العجایب اعین مفتوحة ×× و عقو لهن تجول فی الاحلام

دیوانی است مفصل در هفت باب، بدین ترتیب: ۱. مدایح، ۲. فخر، ۳. مراثی، ۴. عتاب و استبطا و ذم زمان، ۵. حجا، ۶. مکاتبات و ملاعبات و مزاح، ۷. رقیق و غزل و دیوان اشعار او به «سلاسل الذهب» مشهور است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، از روی نسخه‌ای که آن نسخه از روی نسخه مورخ سال ۴۳۶ق کتابت و مقابله شده و به‌خط شیرکان بن علی اصفهانی بوده؛ تملک: محمود با مهر «محموداً بالفعال» (مربع) در ۱۲۲۶ق، محمد رضا بن شیخ احمد نحوی به سال ۱۱۹۶؛ مهر: صاحب معالم حسن بن شهید ثانی عاملی «الحسن الظن بربه العلی، الحسن بن زین الدین بن علی ۱۰۱۱» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی،۲۶۳گ،۱۵سطر(۹×۱۴)،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۴۳۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: بسمله، قال الولید بن عبید بن یحیی بن عبید بن جابر بن سلمه بن مسلمه الحرث؛ **انجام:** ولانت املاء و للعیون مهابه ×× و اجل قدرا فی الصدور و اکبر

ابتدا در ضمن چند سطر شرح حال بحتری ذکر می‌شود و سپس قصاید آن بدون رعایت قوافی ذکر گردیده، البته آنچه در اینجا آمده فقط جزء اول از دیوان بحتری است که حاوی قصایدی در مدح و مطالب دیگر می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۳گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۱۱۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸۱

آغاز: بسمله قافیه الزای من شعر ابی عباده الولید بن عبید البحتری و قال فی عبدالله بن المقز؛ **انجام:** ثم ان الفتح اخذ القصیدة من ید البحتری و لم یتم انشادها و حمل ما کان امر به المتوکل من ماله و الله اعلم و بالله التوفیق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک و مطالعه در سال ۱۰۷۱؛ تملک: عبدالصمد ملقب به عزالدوله به تاریخ ۱۲۸۴ در همدان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۹۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴/۱-طباطبائی

اشعاری است انتخاب‌شده از قصاید ابوعبیده بحتری (از هر قصیده ابیاتی) و به نوشته کاتب در پایان تعداد آن ۸۹۹ بیت است؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «شیخ علی بن محمد رضا بن ضیاء الدین»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۷گ (۱-۳۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۶۷]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: و بعد فهذه اوراق تشمل علی معظم نظم ابی عبادة البحتری رحمه الله تعالی نقلته من دیوانه بیدانی اسقطت الهجو فلم انقل منه شیئا ... قافیة الهمزة قال یمدح ابا سعید محمد بن یوسف

کا: شیخ محمد تقی ساوه ای ابن حاج عبدالرزاق، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۲۵۰گ، قطع: رحلی [ف: - ۱۳۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۱

آغاز: نقلت من تاریخ ابن خلکان فی احوال البحتری الشاعر المشهور؛ **انجام:** ولانت املاء فی العیون مهابة ×× و اجل قدرا فی الصدور و اکبر.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۶۹گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷-۳۷۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۲

آغاز: و کان طریق المجد خلفک واضحاً ×× وفعل المعالی لو ارادوه مطلقا؛ **انجام:** و لو احاط عبیدالله معرفة ×× بعظم شأنی اتقی نابی و اظفار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۲/۱

آغاز: و هذه دیوان البحتری ... منی النفس فی اسماء لو تستطیعها بها وجدها من غاده و ولوعها؛ **انجام:** و هذا آخر ما وجد من شعر البحتری فی جمیع النسخ و الحمدلله ... و صحبه و سلم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ (۱پ-۱۳۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶سم [ف: ۱۱-۲۹۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹/۷-طباطبائی

آغاز: لغز: غرام کثغر الحب یعذب رشفه ×× و فی کل یوم منه یزداد ضعفه

قصاید مختار از دیوان بحتری (در عنوان نسخه: ابو عباده بحتری)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ ۹۶ر یک لغز منظوم (در برش) از شیخ یوسف عمرانی و نیز قصیده‌ای از رضی الدین ابن الحنبلی؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوای چیتی، ۶گ (۹۵پ-۱۰۰)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۳×۲۹/۸سم [رایانه]

● دیوان بحر الاسرار / شعر / فارسی

d.-e bahr-ol asrār

مجرم مراغه ای، میرسلام الله، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۴ قمری

mojrem-e marāqe-ī, mīr-salām-ol-lāh (1834 - 1906)

قصاید، غزلیات و رباعیات حاجی میر سلام لله موسوی مدعو به حاج میرزا کبیر آقا و ملقب به مجذوب علیشاه مجرم مراغه‌ای، از شاعران دوره قاجار است، که اشعارش را رضا قلی قاجار ملقب به مجنون علی به اشارت عبدالمجید میرزا قاجار

صدراعظم جمع آوری کرده است.
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۲۴، وزیری، ۱۴۷+۴صص
[فهرستواره منزوی ۲۷۱/۱۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۷/۱
آغاز: سحرم داد به من مژده وصل تو صبا ×× تاکنون هیچ اثر نیست ز وصلت صنما؛ **انجام:** همچو بلبل روم بگلشن خویش ×× محفل قرب گلستان من است
خط: تحریری، کا: اسدالله هادی موسوی، تا: ۱۳۲۳ق؛ با دیباچه مجنونعلی و قصیده عربی عمادالاسلام؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۳۰۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان بحرالعلوم / شعر / عربی

d.-e bahr-ol-‘olūm

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی،۱۱۵۵-۱۲۱۲قمری
bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

[ریحانة الادب ۱۳۷/۱؛ معجم المؤلفین ۱۴۱/۸]

شرح و حواشی:
۱- دیوان بحرالعلوم (منتخب)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۵/۲
آغاز: فمن ذلک قوله حرسه الله تعالی فی مدح الائمة علیهم السلام راداً علی کثیر عزة ... شجانی منهم ربع خلاء ×× تعفته السوا فی فالسماء؛ **انجام:** و قد قطع الجبار دابر ظالمی ×× اولی عدله و الحمدلله ذی العدل
القصائد فی مناقب الائمة الاطهار علیهم السلام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا اوایل ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۶۱-۷۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۶۳۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۴
اشعاری از او در مرثیه امام حسین است؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷ص (۱۴۵-۱۶۱) [ف: ۶ - ۱۳۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۴/۶
آغاز: فی مدح الائمة علیهم السلام جمیعاً راداً علی کثیر عزة فی حال کیسانیة حیث قال: الا ان الائمة من قریش ... و الراد هو السید مهدی البحر العلوم ... فقال فی الرد علیه: شجانی منهم ربع خلاء ×× تعفته السوافی فالسماء؛ **انجام:** من الله السلام سلام بر ×× علیکم و التحیة و الثناء
قصیده‌ای است زیبا و نیکو دارای ۵۴ بیت در مدح ائمه اطهار علیهم السلام و در رد قصیده کثیر عزة (کثیر بن عبدالرحمن خزاعی قحطانی، درگذشته: ۱۰۵ق) که در حال کیسانیه اینچنین سروده است: «الا ان الائمة من قریش ×× ولاة الامر اربعة سواء/ علی و الثلاثة من بنیه ×× هم الاسباط لیس بهم خفاء». نسخه‌ای از این قصیده بحر العلوم در نسخه شماره ۱۲۹۴۷، برگ ۷ آمده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۲۰۲-۲۰۵)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۴۰۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۴/۷
آغاز: قال ابن ابی الحدید فی شرح قوله علیه السلام الا و انه سیأمرکم بسبی و البراءة منی ان معاویة وضع قوماً من الصحابة ... و قد ضمن مروان ابن حفصة شاعر الرشید هذا الحدیث قصیدته ... و اولها: سلام علی جمل و هیهات من جمل ... فقال جناب السید المذکور ... و هی هذه من الطویل. الاعد عن ذکری بثنیة او جمل ×× فما ذکرها عندی یمر و لایجلی؛ **انجام:** عیک سلام الله مبلغ فضله ×× و مالک من فضل علی کل ذی فضل
قصیده لامیه ایست زیبا، دارای ۲۰۱ بیت در مناقب ائمه اطهار علیهم السلام و در رد قصیده مروان بن سلیمان بن یحیی بن ابی حفصة (- ۱۸۲ق) شاعر و مادح هارون الرشید خلیفه عباسی که در قصیده خودش هارون الرشید را مدح و حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام را مذمت نموده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۲۰۵-۲۱۸)، ۹سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۴۰۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۱/۲
آغاز: بسمله الله اکرما ذا الحادث الجلل به انتفی الوجد و التفریح و المذل؛ **انجام:** قد فان حین و قد لاخر لوائحه
خط: نسخ پست، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۴/۸
آغاز: قال بعض اصحابنا رحمه الله تعالی: نحن اناس فی الوری عیبنا ×× حب علی بن ابی طالب. قال بعض المخالفین فی الرد علیه: ما عیبکم هذا و لکنه ×× بغض الذی لقب بالصاحب ... فقال جناب السید البحر العلوم ... ما بغضنا للصاحب الباکب ×× و ابنة ذاک الظالم الغاصب؛ **انجام:** و اما تخش من رد فسله ×× بجا هیهما العظیم تری النجاحا
قصاید و منظومات، اشعاری است از علامه بحرالعلوم در رد اشعار عامه، از جمله رد شعر ابن حجر در انکار حضرت ولی عصر امام زمان مهدی موعود علیه السلام و اشعار کوتاه دیگر؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «عبده محمد حسن بن محمد ابراهیم الرضوی ۱۲۸۷» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی مشکی، ۱۰گ (۲۱۹-۲۲۸)، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۴ - ۴۰۵]

● دیوان بحرالعلوم / شعر / عربی

d.-e bahr-ol-'olūm

بحرالعلوم بروجردی، حسین بن محمد رضا، ۱۲۲۱ - ۱۳۰۶ قمری

bahr-ol-'olūm-e borūjerdī, hoseyn ebn-e mohammad rezā (1806 - 1889)

این دیوان به ترتیب الفبا و در دو قسمت تنظیم گردیده است: ۱. مدایح و مراثی ائمه معصومین (ع)؛ ۲. قصایدی درباره مدح یا مرثیه برخی از علماء شیعه که پاره‌ای از آنان از اساتید ناظم یا از خویشاوندان وی بوده‌اند. در پایان نیز چندین قطعه بزرگ و کوچک درباره موضوعات متفرقه زیر عنوان: «من تفنناتی فی بعض مراسلاتی» یا «ابیات فی النسیب تسلی الکئیب» ذکر کرده است.

آغاز: احمدک اللهم علی تظافر الائک التی لاتحصی و توافر نعمائک التی لا تستقصی حمدا دائما لا نفاد له ابدا ...

[الذریعة ۱۲۶/۹؛ دیباچه رجال بحرالعلوم ص ۱۳۰؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۶/۲]

۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا، مصحح؛ ۲۹۴ص

[مخطوطات مرتضوی: ف: - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۳۱

مخمس شعرنیای اوست در رثاء و یک مخمس دیگر با یک قطعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با کمند، مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه میشن سیاه، ۳۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۲سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۶/۴

آغاز: و یعطی بنو الهادی النبی - خیر سرات العرب؛ **انجام:** فابیض وجهی کما اسود وجهه

شامل بخشی از قصاید ناظم است در رثای سید الشهدا و مدایح ائمه معصومین؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۳۴ص (۱۱۹-۱۵۲)، ۲۱ سطر [ف: - ۲۲۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۹۷/۲

آغاز: افدی بنی الهادی النبی ×× خیر سرات العرب؛ **انجام:** بتری علیک مذی الزمان ثنائنا ×× ما رخت ریح الصبا اغصانا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: قرمز، ۳۱گ (۱۰۴پ-۱۳۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۲۴۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** لازلت یا بدر الملوک دائماً ×× عمر الزمان سالماً و غانماً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۷۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۶

خط: نسخ، کا: سید ابوتراب موسوی گلپایگانی، تا: ۱۳۰۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۱۲

آغاز: حکتک صهباء إذا تجلی کمقباس ×× فی کف ساق رشیق القد مقیاس؛ **انجام:** عارضتها فنفت طوفی بجارتها ×× کالشمس عارضها غیم یواریها

یک تخمیس و چندین قصیده درباره ۱۴۰ بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، ۳ برگ شامل اشعاری از دمامینی، یحیی بن اکثم، سید موسی طالقانی و دیگران؛ مهر: «از کتب شیخ علی بن الشیخ دام ظله» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۵۵-۶۱)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۵۰۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لست انسی ذلک السمیدعا ×× فی مشهد او مشعر من الدعا / لازلت یا بدر الملوک دائما ×× عمر الزمان سالما و غانما

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ متضمن یک قصیده لامیه بزرگ در مدح حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) است. آغاز ابیات: «ان الفؤاد لظعن الحی مملول ×× مالی سلو و عقد الصبر محلول / من بینها فی طلول الرابع واکفة ×× یجری دم من قتیل الحب مطلول ... ؛ختم ابیات: ادامه الله مادامت عوائده ×× فی الحادثات لذی القرب سرابیل / و ما استضائت به شمس الضحی و جرت ×× فی رابعیها و حتی صب یعلول»؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۲۳۱ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۳۷۷]

● دیوان بحرالعلوم (منتخب) / شعر / عربی

d.-e bahr-ol-'olūm (mn.)

وابسته به: دیوان بحرالعلوم؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۷/۱

آغاز: ابید بها خضراء ذات سوادها ×× فاضحت بها حمراء من حلب النصل / و إن شئت سل ابناء یافث عنهم ×× فعندهم ابناء صدق من الکل؛ **انجام:** انساب السید الجلیل المرحوم السید بحر العلوم محمد مهدی بن السید مرتضی بن السید محمد بن سید عبدالکریم بنالسید مراد بن شاه اسدالله ... بن علی بن ابی طالب و کان تاریخ التولد لیلة الجمعة من شهر شوال المکرم سنظ ۱۱۵۴ ه.

گزیده‌ای است از دیوان علامه سیدمهدی بحرالعلوم نجفی، شامل قصایدی حمادیه، فرقدیه و قصایدی دیگر از غیر ایشان که برخی از آنها از کاتب نسخه است؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۲۸گ (۱ر-۲۸ر)، ۱۲ سطر،

اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۸۳۴]

● **دیوان بحری میانجی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e bahrī-ye mīyānjī

بحری میانجی، ق۱۳ قمری

bahrī mīyānjī (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱

آغاز: رباعیات در مرثیه فرزند دلبند حسین آقا: از دیده روان سرشک خونین دارم ×× شب تا بسحر دو چشم پروین دارم / خوناب دل کبابم از هجر پسر ×× یاقوت صفت به روی زرین دارم؛ **انجام:** من مست ز باده الستم ×× هستم صنما هر آنچه هستم / آن است که روز و شب در عالم ×× بر چرخ روان شده فغانم

خط: نستعلیق شکسته، کا: ظاهراً خود شاعر، بی‌تا؛ سه فقره یادداشت تولد به نامهای «گوزل خانم» به سال ۱۲۹۵ «حسین آقا» به سال ۱۲۹۸ و حسن آقا به سال ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۳۵-۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۲-۵۳۲]

● **دیوان بدخشی** / شعر / فارسی

d.-e badaxšī

بدخشی، رحمت

badaxšī, rahmat

[نسخه‌های منزوی ۲۳۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۵

آغاز: نگارین خامه مشکین ... قادر یکتا ××که هست ازو احدیت ذات او یکتای بی همتا؛ **انجام:** تا روزگارش سر رسید.

غزل است و بحر طویل؛ خط: شکسته، کا: محمد حیدر، تا: چهارشنبه شوال ۱۳۱۲ق؛ جلد: مقوایی سیاه، ۷۵گ، قطع: بغلی [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

● **دیوان بدخشی** / شعر / فارسی

d.-e badaxšī

بدخشی، معین الدین

badaxšī, moʿīn-od-dīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۲۷

رباعی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۱۸۴]

● **دیوان بدر چاچی** / شعر / فارسی

d.-e badr-e čāčī

بدرالدین محمد چاچی، ق۸ قمری

badr-od-dīn mohammad-e čāčī (- 14c)

مشتمل بر اشعار وی و در حدود دو هزار بیت و در سال ۷۴۵ق از جمع آن فارغ شده است. شاعر از سرایندگان روزگار تغلق شاه هندی (۷۲۵-۷۳۰ق) بوده است.

آغاز: حمد آن سلطان عالم آرا که عالم پرورست ×× انس او در راه ایمان جان ما را رهبرست / عالم ایجاد او را در نظام ممکنات ×× اهتمام نه عرض در عهده یک جواهر است

چاپ: تهران، انتشارات کتابخانه مجلس شورای اسلامی، با تحقیق علی محمد گیتی فروز، ۱۳۷۸ش، ۱۹۴ص

[الذریعة ۱۲۸/۹ رقم ۷۹۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۴۷/۳؛ فرهنگ سخنوران، ص ۸۰]

شرح و حواشی:

۱- کاشف الاسرار؛ غیاث الدین رامپوری، محمد بن جلال الدین (- ۱۲۶۸)

۲- شرح دیوان بدرچاچی

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۳

خط: نستعلیق خوش، کا: حافظ محمد، تا: ذیقعده ۱۰۸۸ق، برای کتابخانه رحمان قلی سلطان بن رستم محمد خان؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه مغزی میشن سیاه، ۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۶/۶سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۰

آغاز: مار سپید و مهره گرفته است زیر دم ×× یا چون عمود شاخ گوزن است بر سرش / آهوی شیر بیشه دم گرگ در دهن ×× بگرفته و دوان شده دایم برابرش؛ **انجام:** چون رفت سوی ماهی از دلو چشمه خود ×× در آب خشک ما را پیش آر آتش تر / ز آن پیش کاسمان را خیاط صبح دوزد ×× بر خرقه کبودش یکپاره معصفر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه مجد الدین؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۳سم [ف: ۴۳ - ۲۴۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملکت ای شاه جهان بار گه صبح نشور ×× همچو خورشید بهر روز تو آیین سازی

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه گلدار، ۶۹گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۳۴۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** شفق ز فرقدان رخ بدر، از نرگس زهره ابروی جادوی اوست، دستم ز کتابت چو فرمانده شود، تقدیر اله بر تنم رانده شود باشد که دعائی خیر گوید مرا، آنجا که خط نویسم و خوانده شود ... سنه ۱۲۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [رایانه]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خسرو فخر زمان خواند ولی هست مرا ×× لقب این ماه که در نیمه ماه است تمام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۷۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا علی اکبر تفرشی، تا: ۱۲۴۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۹۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** خسروم فخر زمان خواند ولی هست مرا لقب آن ماه که در نیمه ماه است تمام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۷۲گ (۱۴۰پ-۲۱۱)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۸/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش هروی، تا: ۱ محرم ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۳گ (۱پ-۶۳پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۱]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۴۰/۲
آغاز: باز کبودی است چرخ بال زنان درهوا ×× مار سفیدی است صبح مهره زر درقفا؛ **انجام:** خسروم فخر زمان خواند ولی هست مرا ×× لقب آن ماه که درنیمه ماه است تمام
خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابوالحسن بن غلامحسین بن محمد مؤمن بن محمد تقی بن محمد مؤمن الشریف شیرازی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۹۹پ-۱۴۲پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۱-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 760 (بلوشه ۱۵۵۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۲]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۲۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● دیوان بدر شروانی / شعر / فارسی
d.-e badr-e šarvānī

بدر شروانی، ۷۸۹ - ۸۵۴ قمری
badr-e šarvānī (1388 - 1451)

چاپ: دیوانش اخیراً از روی نسخه‌ای در باکو چاپ شده است [تاریخ ادبیات براون ص ۵۴۸؛ م ۲۲۴۸؛ الذریعة ۱۲۹/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۱
آغاز: مولانا بدر شیروانی بخوش گویی روزگار گذرانید، الحق شاعری خوش طبع ... حمد آن سلطان عالم را که عالم بر درست ×× انس او در راه ایمان انس جان را بهتر است؛ **انجام:** در شکر ریز عروسان عبارت ... ××گوشواری به ازین دانه سخن ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۱۶ص (۲۸۵-۳۰۰ در هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۵]

● دیوان بدر لاهیجی / شعر / فارسی
d.-e badr-e lāhījī

بدر لاهیجانی، احمد بن مرتضی، ق۱۴ قمری
badr-e lāhījānī, ahmad ebn-e morteza (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۴۳
آغاز: بسمله. تطبیق کردن حکایت شیر و روباه و خر را که در مثنوی مولوی مندرج است با حکایت قاضی و میرزا تقی و شخص قصاب که ... مطابق اتفاق شده است. گوش اصلی باز کن تا بشنوی ×× داستانی از کتاب مثنوی؛ **انجام:** ابراهیمی که می‌خورد مال یتیم ×× لازال شراب کاسه شرب الهیم / خود از قلمش ز دودمانها برخاست ×× آتش افتد بجان این ابراهیم
از سید احمد بدر لاهیجی زنده در ۱۳۱۰ و شاعر آزاده و نقاد. فهرست دیوان: ۱. مثنوی حکایت شیر و خر و روباه و تشبیه به قاضی لاهیجان و مرد قصاب و میرزا تقی پیشکار قاضی و فریفتن قصاب و به حیله شرعی دارایی وی را از چنگش ربودن با یک تصویر سیاه قلم عالی (۱-۴۲)، ۲. ترجیع به نام شیخ علی پیشنماز تکیه عودلاجان (۴۳-۴۶)، ۳. ترجیعی به تقلید و تتبع بواسحق اطعمه (۴۶-۵۲)، ۴. ترجیعی طیبت‌آمیز مشتمل بر دوازده بند (۵۲-۶۳)، ۵. ترجیعی راجع به مواصلت جوجو خانم در نه بند (۶۳-۷۲)، ۶. خاتمه بوستان سعدی نوشته میرزا رحیمخان مستوفی برای منظم السلطنه و قطعه‌ای به نام ناصر الشعراء شیرازی (۷۲-۷۳)، ۷. قطعه‌ای که از زبان محبوبه معین الرعایا گفته و قطعه‌ای در خدمت مدیر جریده نسیم شمال و درخواست روزنامه و بندی در تاریخ شعرای قدیم و بندی در جواب یکی از دوستان (۷۳-۷۶)، ۸ در جواب قطعه‌ای که یکی از خویشان در مبارزت حاجی خالو نوشته (۷۷-۸۱)، ۹. قصیده‌ای در ستایش جناب میرزا فتاح خان دکتر که از شمیران به تهران فرستاده و بندی در مطایبه (۸۱-۸۵)، ۱۰. کتاب دل افروز نامه که قصه شیرین و بسیار مطبوعی است (۸۷-۱۰۵)، ۱۱. جواب شعر یکی از دوستان (۱۰۶-۱۰۸)، ۱۲. در هجو صدرالعلماء لاهیجی (۱۰۸-۱۰۹)، ۱۳. در شکایت از اصناف مردم (۱۰۸-۱۱۳)، ۱۴. در تقاضای شجره و استقبال از شعرای قدیم (۱۱۳-۱۱۴)، ۱۵. زبان حال مهدیخان پیشخدمت که به یکی از وزراء نوشته (۱۱۴-۱۱۵)، ۱۶. در مطایبه و شرح حال

دختران حاجی از ارسلان (۱۱۶–۱۱۷)، ۱۷. قطعاتی که به دوستان نوشته (۱۱۷–۱۲۰)، ۱۸. در تقاضای شراب به یکی از احباب نوشته و قطعاتی چند در مطایبه و مزاح (۱۲۰–۱۲۵)، ۱۹. در حکایت بره کشتن حاجی میرزا ذبیح الله و قطعه‌ای که به حکیم باشی و دیگری نوشته (۱۲۶–۱۲۹)، ۲۰. در خواستگاری کردن دختر اکرم السلطنه و قطعه‌ای که در مهمانی به حکیم باشی نوشته (۱۲۹–۱۳۰)، ۲۱. غزلی که به اسلوب فوق الدین احمد یزدی نوشته و قطعه‌ای به یکی از دوستان (۱۳۱–۱۳۲)، ۲۲. قصده شهر آشوب در جواب محمد ابراهیم کسمائی و هجو علما لاهیجان (۱۳۳–۱۳۵)، ۲۳. در هجو جلال الملك و منظومه شکایت آمیز که به میرزا احمد خان نوشته (۱۳۵–۱۴۰)، ۲۴. زمان اقامت در کاظمین به مقرب الخاقان احمد آقای نواب هندی نوشته (۱۴۰–۱۴۳)، ۲۵. مراسله منظوم و منثوری است که قدرت قلمی بدرر انشان می‌دهد (۱۴۳–۱۴۵)، ۲۶. قصیده‌ای در هجو علماء لاهیجان در پاسخ هجو سید ابوالقاسم از دانشمندان رشت (۱۴۷–۱۴۹)، ۲۷. مستزادی است که درباره گوزیدن ملا رمضان وکیل زمان تشخیص سامان قریه سطلسروز میدان گفته (۱۴۹–۱۵۲)، ۲۸. درباره یکی از مبلغین بهائیه گفته و مطایبه دیگر و هجو پسری (۱۵۲–۱۵۶)، ۲۹. مطایبه و قطعه‌ای که به قوام الاطبا در کربلا نوشته (۱۵۷–۱۵۹)، ۳۰. قطعه‌ای در هجو و بدیهه در تعریف کندوج آقا شیخ حسن (۱۵۹–۱۶۰)، ۳۱. هجویه احتضاریه ملا ابراهیم که از قول وی حقایقی به رشته نظم کشیده (۱۶۱–۱۶۶)، ۳۲. مکتوب منظوم که به یکی از دوستان نوشته (۱۶۶–۱۶۷)، ۳۳. حکایت منظومه در مطایبه و چندین قطعات در مزاح که به دوستان و فخر الاطبا نوشته (۱۶۸–۱۸۰)، ۳۴. شرح مجلس ضیافت و تفصیل بازی شطرنج و هجو صدر العلما و قطعه‌ای در جواب ناجی قزوینی و جز آن (۱۸۱–۱۸۹)، ۳۵. هجویه میرزا محمود شریعتمدار و تضمین قصیده‌ای که علی اشرف در مدح او گفته و قطعه طیبت آمیز که به مستوفی نوشته و جز آن (۱۸۹–۱۹۴)، ۳۶. در هجو صدر العلما و قطعه‌ای که به میرزا رحیم مستوفی نوشته و چندین هجویه و شکایت از عزوبت (۱۹۵–۲۰۶)، ۳۷. در هجو یکی از وکلای محکمه ارتشا (۲۰۷–۲۱۳)، ۳۸. داستان بزغاله و شغال (۳۱۲–۲۱۹)، ۳۹. رباعیات بسیار شیرین و شیوا و هزلی (۲۲۰–۲۴۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۹۶]

● دیوان بدیع / شعر / فارسی

d.-e badīʻ

بدیع، محمد حسن بن رضا، – ۱۳۱۵ قمری

badīʻ, mohammad hasan ebn-e rezā (- 1898)

[الذریعة ۳۶/۸ و ج ۹/۱، ص۱۲۹؛ سخنوران نامی معاصر ایران، ج۱، ص۴۹۸؛ فرهنگ سخنوران، ص۸۱؛ مجله ارمغان، ج۲۱، ص۱۴۷–۱۵۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۴

آغاز: از نامه طلب کردن قاصد مده آزارم ×× در نامه نمی‌گنجد دردی که بدل دارم؛ **انجام:** وارث اورنگ جم شاه عجم شیر رجم ×× خسرو احشی خدم سلطان گردون اقتدار

اشعاری است در قالب غزل و وصف عشق و اشعاری در مدح ائمه اطهار علیهم السلام و نیز رباعیاتی در موضوعات مختلف. شاعر به احتمال زیاد همان باشد که نام بردیم و این بیت مؤید آن است: ازین بعد مسافت چون نگردد و خون دل زارم ×× که یارم ساکن ری، من مقیم شهر بغدادم؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: احتمالاً خود شاعر، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ مصحح، اصلاحاتی با مداد بر روی اشعار سروده شده انجام شده که اصلاحات با آنچه از نمونه اشعار شاعر در کتاب سخنوران نامی معاصر آمده همخوانی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۶گ، ۱۳ سطر (۱۲/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۶۰۹]

● دیوان بدیع الزمان همدانی / شعر / عربی

d.-e badīʻ-oz-zamān-e hamadānī

بدیع الزمان همدانی، احمد بن حسین، ۳۵۸ – ۳۹۸ قمری

badīʻ-oz-zamān-e hamedānī, ahmad ebn-e hoseyn (970 - 1008)

چاپ: قاهره، مطبوعات الموسوعات، ۱۳۲۱ق.

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴/۱۰

قصیده‌ای از او در مدح سلطان محمود غزنوی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲

دو قصیده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۴؛ ۵ص (۳۵–۳۷ و ۳۷–۳۸) [ف: ۱۰/۲ - ۱۰۰۷]

● دیوان بدیع شیرازی / شعر / فارسی

d.-e badīʻ-e šīrāzī

بدیع شیرازی، فتح الله، – ۱۲۹۸ قمری

badīʻ-e šīrāzī, fath-ol-lāh (- 1881)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۵

آغاز: در مدایح نواب مستطاب کامیاب قمر رکاب. بیا بچشم بصیرت تأملی فرما ×× بدیع بنگر بهرچه گشته ای پیدا؛ **انجام:** یک روز مرا نوازشی کن ×× یک عمر مرا ز غصه برهان

قصاید و غزل‌ها و ترجیعبند است انتخاب شده از شعرهای شاعر با تخلص «بدیع»، در مدح و ثنای حضرت رسول اکرم و امیر المؤمنین علیه السلام و مدح ناصر الدین شاه قاجار و مؤید الدوله

طهماسب میرزا فرزند محمد علی شاه فرزند فتحعلی شاه قاجار، قصائدی که در مدایح است به مدح مؤید الدوله ختم می‌شوند؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ محشی، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۸۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۶

آغاز: بسمله، حمد و سپاس و منت ذوالجلال را بی همتا؛ **انجام:** محفوظ دار میر زمان را ز هر بلا.

با دیباچه به نثر. حاوی قصائد و غزل. در پایان چند حکایت به نظم و نثر دارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب دارای سه سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: روغنی، ۱۹۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۹سم [ف: ۲ - ۲۶۷]

● دیوان بدیعی طوسی / کیمیا،شعر / فارسی

d.-e badī'ī-ye tūsī

بدیعی طوسی

badī'ī tūsī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۰/۲۶

قصیده کیمیایی از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۰۴]

● دیوان بردعی یمانی / شعر / عربی

d.-e barda'ī-ye yamānī

بردعی، عبدالرحیم، ق۱۰ قمری

barda'ī 'abd-or-rahīm (- 16c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۱۲

قصیده در ستایش پیامبر به عربی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۱۵۶-۱۶۰)، ۱۲ سطر (۱۲×۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۴]

● دیوان البرعی / شعر / عربی

d.-ul bur'ī

برعی، عبدالرحیم بن احمد، - ۸۰۳ قمری

bor'ī, 'abd-or-rahīm ebn-e ahmad (- 1401)

دیوان اشعار ناظم است که اکثر شعرهای او در مدح پیامبر اکرم (ص) می‌باشد و نیز مناجات‌ها و مراثی بعض اشخاص و مدایح را داراست. قصاید این دیوان بدون ترتیب مخصوص گرد آورده شده است.

چاپ: مصر، چاپ سنگی، ۱۲۸۳ و ۱۲۸۸؛ الوهبیة، ۱۲۹۷ق؛ مطبوعات شرف، ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ و ۱۳۰۳ق؛ بمبئی، ۱۵۵ص، ۱۲۹۱ق

[معجم المؤلفین ۲۰۲/۵؛ هدیة العارفین ۵۵۹/۱؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۳۷۵/۱ و ۳۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: الحمدلله الذی اختص حبیبه الاسنی بمقام قاب قوسین أو أدنی و قرن اسمه الشریف باعظم اسمائه الحسنی و أشهد أن لا اله الا الله وحده

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۵۷۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول؛ در دو برگ اول کتاب تطبیق بین صفحات این نسخه با نسخه‌ای دیگر (چاپی) به حروف لاتین مکتوب است؛ ۲۰۱ص [عکسی ف: ۲ - ۴۴۴]

● دیوان برقی / شعر / فارسی

d.-e barqī

برقی خویی، عبدالله، ق۱۳ قمری

barqī xū'ī, 'abd-ol-lāh (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۴۹/۳؛ فرهنگ سخنوران ۸۳]

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۸۶]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲۷

آغاز: قد تو سرو چمن عارض تو یاسمن است ×× عارضت یاسمن و قد تو سرو چمن است / نه عیان قاتل و نه تغ هویدا ×× هر کجا مینگری کشته خونین کفن است

شامل غزلیات با ترتیب الفبایی در قافیه با تخلص برقی، یک مثنوی چند رباعی و چند غزل ترکی. عناوین برخی از غزل‌های ترکی چنین است: در مدح جعفر قلی خان، در مدح حاجی بیک، در مدح آقا بهرام و نیز چند پند در مرثیه به شیوه محشتم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن شیخ محمد بحرینی ساکن زنجان، تا: ۱۲۵۷ق، حسب فرموده نصرالله خان؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۵

آغاز: قد تو سرو چمن عارض تو یاسمنست ×× عارضت یاسمن و قد تو سرو چمنست / نه عیان قاتل و نه تیغ هویدا اما ×× هر کجا می‌نگری کشته خونین کفن است

دیوان اشعار ترکی و فارسی شاعر است با تخلص برقی. مشتمل بر این اشعار: ۱. غزلیات فارسی به ترتیب حروف آخر قوافی (۱پ-۱۸۵ر)، آغاز: «قد تو سرو چمن عارض تو یاسمنست ×× عارضت یاسمن و قد تو سرو چمنست / نه عیان قاتل و نه تیغ هویدا اما ×× هر کجا می‌نگری کشته خونین کفن است»، ۲. یک قصیده و چند

رباعی به فارسی (۱۸۵ر-۱۸۶ر)، ۳. غزلیات ترکی (۱۸۶پ-۱۹۴پ)، آغاز: «اکلشدی غمیک خاطر نالان آراسنده ××کچندی نهان اولدی ابو ویران آراسنده»، انجام: «اولدی برپا یکی عالمد فغان روزی ×× کربلا معرکه سین ایلدی برپا گردون / وار امیدیم که کوره آل نبی مد حنده ×× برقی سوختتن نطقنی گویا گردون»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن شیخ محمد بحرینی، تا: جمادی الاول۱۲۵۷ق، جا: زنجان، حسب فرموده عبدالله خان؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۳۵]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۳۵

مجموعه غزلیات و مدایح و جز اینها است که به ترتیب حروف قافیه اشعار با تخلص «برقی» تنظیم شده و در بسیاری از قطعه‌ها تخلص را پاک کرده و به‌جای آن «جعفر» نوشته‌اند. در این اشعار نام فتحعلی شاه قاجار و محمد شاه آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی دارد؛ جلد: مقوایی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۱]

● دیوان بروجردی کاشانی / شعر / فارسی

d.-e borūjerdī-ye kāšānī

بروجردی کاشانی، محمد تقی بن احمد، ق۱۲ قمری

borūjerdī kāšānī, mohammad taqī ebn-e ahmad (- 18c)

[فرهنگ سخنوران ص ۶۱۴ «نقی بروجردی» و ص ۵۵۸ «مقبل»؛ الذریعة ۳۷۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۱/۳ «عین البکاء»]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۲۱

آغاز: شهادت جناب پیغمبر صلوات الله علیه وآله من محمد نقی: زچیست کار جهان جمله درهم است دگر ×× بنای دیده بطوفان ما تمست دگر؛ **انجام:** ایداد گرهزار سقر گر بود کمست ×× این سهل نیست خون حسین فخر عالمست

بیاضی است شامل اشعار شاعری با تخلص «نقی» که در مصایب پیامبر اکرم (ص) و حضرت زهراء (س) و ائمه اطهار سروده است، خصوصاً مراثی سید الشهداء (ع) با منظومه مفصلی در رثای امام حسین (ع) در چهارده بند در آخر بیاض از محمد نقی و همچنین پس از پایان اشعار نقی، واقعه حجة الوداع از مقبل به شعر فارسی درج شده است. این اجازه در خصوص نقل حدیث است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۱/۹

آغاز: آغاز ساقی نامه: بیا ساقی بیا ای مایل ناز ×× بیا ای چشم ساغر بر رخت باز

بخشی از اشعار شاعر و ساقی نامه وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۳۷ر-۴۵پ) [ف: ۳۷ - ۲۳۸]

● دیوان برهان / شعر / فارسی

d.-e borhān

برهان استرآبادی، محمد صالح بن محمد تقی، ق۱۴ قمری

borhān-e estarābādī, mohammad sāleh ebn-e mohammad taqī (- 20c)

۱. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۶۰۴

آغاز: بسمله عید است و بهار است و جهان است جوانا + در وجد و طرب آمده هر پیر و جوانا؛ **انجام:** در بیان نفس مطمئنه که ندای ارجعی الی ربک شنود.

در آن از مثنوی ناصری خود نقل کرده است و قطعه ای به عربی به طریقه قصیده لبید بن ربیعه که از معلقات سبع است در حدود ۹۶ بیت سروده است. در آغاز مسمطی مسبع به ترتیب حروف تهجی آورده سپس چند قصیده در منقبت امیر مؤمنان (ع) و تغزل و مرثیه سید الشهداء، ولادت حضرت علی (ع) و منقبت خاتم الانبیاء و امام حسین و مطالب عرفانی و مرثیه سید الشهداء به وزن شعر خاقانی (هان ای دل عبرت بین ...) و قصیده‌ای در مدح پیامبر و علی به طرز قصیده منوچهری (فغان از این غراب بین و وای او ...) و نوحه و مراثی و رباعیات و غزلیات در مدح علی (ع) و مواعظ و نصایح و ترکیب بند و ...؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در هامش صفحه دوم یادداشتی به خط و فاعلی، شیخ ابوالقاسم بن احمد در ۲۵ ربیع الاول ۱۳۱۹ق؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ لاجوردی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف مخ]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۰۴

آغاز: بسمله عید است و بهار است و جهان است جوانا + در وجد و طرب آمده هر پیر و جوانا؛ **انجام:** در بیان نفس مطمئنه که ندای ارجعی الی ربک شنود.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در هامش صفحه دوم یادداشتی به خط و فاعلی، شیخ ابوالقاسم بن احمد در ۲۵ ربیع الاول ۱۳۱۹ق؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ لاجوردی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۲۲]

● دیوان برهان لشکر / شعر / عربی

d.-e borhān-e laškar

برهان لشکر، ق۱۴ قمری

borhān-e laškar (- 20c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: بسمله، قد اصبح الناس من شیب و شبان بنعمه الله فی روح و ریحان؛ **انجام:** ختمت ذابدعاء من حتمت علی طبعی لمدح سواه حین و افانی.

قصیده عربی مدحیه مظفر الدین شاه. از ارسطو برهان لشکر. زمان تالیف: ۱۳۲۰ق. این قصیده عربی پس از حمد خدا و نعت پیغمبر و آل او به مدح سلطان وقت مظفر الدین شاه می‌پردازد و پس از بحث مفصل در آخر آن مدحی از میرزا علی اصغر خان امین السلطان ملقب به اتابک اعظم می‌کند و قصیده را با ۷۸ بیت به پایان می‌برد. کاتب قصیده ارسطو برهان لشکر سرتیپ و معلم افواج قراول خاصه آمده است که این کاتب همان سراینده اشعار نیز می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل قرمز، ۴گ، ۱۱ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۲۸۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: بسمله، جاء البشير باهزار و اهلال ×× يبشر الناس بالفوز بانفال؛ **انجام:** يا رب فارحم علينا بالقاء ×× بحق سيدنا المختار والال

قصیده از او. در این قصیده ابتدا حضرت صاحب الزمان امام دوازدهم شیعه (چون زمان جشن تولدش بوده) مدح می‌شود و سپس مظفر الدین شاه قاجار. برهان لشکر یعنی سراینده این قصیده سرتیپ و معلم افواج قراول خاصه سلطان بوده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سورمه‌ای، ۳گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۱۱۹]

● دیوان برهمن / شعر / فارسی

d.-e berahman

برهمن لاهوری، چندربهان، – ۱۰۷۳ ؟ قمری

berahman-e lāhūrī, čandarbahān (- 1663)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۴۹]

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۱۷

آغاز: بگشاد چو در صحن چمن بند قبارا ×× بوئی دگر افزود دمی باد صبا را؛ **انجام:** پر از خیال تو شد مو بمو برهمن را ×× دل از خیالات رخت نیم مو نشد خالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۰۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۱

آغاز: بسمله، ای برتر از تصور وهم و گمان ما ×× ای در میان ما و برون از میان ما؛ **انجام:** سرمایه عمر عشق جاودانیست ×× سرچشمه آب زندگانی است.

خط: نستعلیق، کا: محمد اعظم بن محمد اصلح و لطف الله کابلی، تا: ۲ رجب ۱۱۴۲ق؛ مذیل است به «دیوان صائب تبریزی» (–۱۰۸۶ق): آغاز: «بسمله. اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها ×× نگشتی تا قیامت نو خط شیرازه دیوانها»، انجام: «نقطه یا حرف غلط گشت زمن عیب مکن ×× بودم از خال و خط یار پریشان خاطر / بیادگار نوشتم من این کتاب را ×× و گرنه این خط من لایق کتاب نیست» (ص ۷۸–۲۲۸)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۱گ، ۱۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۱۵۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۸

آغاز: ای برتر از تصور و هم و گمان ما ×× وی در میان ما برون از میان ما؛ **انجام:** وحشی شود از صحبت مردم ... ×× خاصهز تو زین خلایق بد نفسان

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ، ۱۶ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۱۷۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵۶/۲

غزل است به ترتیب تهجی و یک ترجیع بند؛ خط: نستعلیق، کا: مولوی شیخ ولی محمد بجپوری، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۲۲۸ق (۲۱ دسامبر ۱۸۳۳)، برای برخوردار احمد علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۳–ف

خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهادر، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۴۳

آغاز: بسمله، ای برتر از تصور و وهم و گمان ما، ای در معانی ... گشت خسته ما از فروغ عشق؛ **انجام:** سرمایه عمر جاودانی عشق است، سرچشمه آب زندگانی عشق است ... ای خواجه نه نام و لسان خواچه ماند ... هر چیز که هست از میان خواهد رفت جز نام خدا که در معانی خواهد ماند ... چندی عتاب ... گر خطائی رفتهو ... در کرم والله و علم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان بساطی سمرقندی / شعر / فارسی

d.-e besātī-ye samarqandī

بساطی سمرقندی، سراج الدین، – ۸۱۵ قمری

besātī samarqandī, serāj-od-dīn (- 1413)

[الذریعه ۹/۱۳۵؛ نسخه‌های منزوی ۲/۲۴۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹/۳

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: نزدیک به پایان جمادی ۸۲۱ق؛ در هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۱۷۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۲/۳

آغاز: یا رب اندر کعبه صدق و صفا را هم ببخش ×× از کرم بر آب چشم و آتش آهم ببخش ... تا آنجا که: چون بساطی گر چه دور افتاده ام از راه تو ×× جرعه یی از جام نزدیکان در کامم ببخش؛ **انجام:** انجام از یک قطعه: از ریش و پوستین نشود خواجه

آدمی ×× بز ریش دارد و سگ دیوانه پوستین
همان نسخه بالا [نشریه: ۱ – ۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۱۰

آغاز: ای خوان کبریای ترا قرص مه قطیر ×× ذات پر از صفات تو بی شبهه بی نظیر؛ **انجام:** چشم سپهم بماتم این دل ریش ×× بنگر که چگونه جامه کردست کبود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۶گ (۳۸۹-۵۲۴)، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ – ۴۰۱]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۸/۳

آغاز: از تو باری دگر امید وصال است مرا ×× آخر ای دوست بگو این چه خیال است مرا؛ **انجام:** در دل بنده اگر یار قدم رنجه کند ×× ترسم اینست که بی آب شود آتش دل. تم الدیوان بعون الله و حسن توفیقه.
این اشعار از صفحه ۳۱ تا ۵۷ در حاشیه و از صفحه ۵۸ تا ۶۶ در متن و حاشیه آمده و فردیات و رباعیات بساطی را شامل است و همچنین در حواشی صفحات ۱۵۰ تا ۱۵۲ نیز اشعاری از بساطی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶ص (۳۱-۶۶)، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: – ۱۳۵]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۱/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ – ۷۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۶

آغاز: هر هفته یاری مکن ×× بهم بر مزن عهد یار کهن؛ **انجام:** از غایت شوخی که سیه گشت و کبود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: عباس افخمی، تیر ۱۳۶۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۴۵گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۷×۱۵/۳سم [ف: ۱۷ – ۱۶۰]

۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول و مذهب و ممتاز کار هرات. [نشریه: ۷ – ۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۴]

۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۷

تتمه غزلیات بساطی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول و مذهب و ممتاز کار هرات [نشریه: ۷ – ۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۴

آغاز: یا رب اندر کعبه صدق و صفا را هم ببخش ×× از کرم بر آب چشم و آتش آهم ببخش ... تا آنجا که: چون بساطی گر چه دور افتاده ام از راه تو ×× جرعه یی از جام نزدیکان در کامم ببخش؛ **انجام:** انجام از یک قطعه: از ریش و پوستین نشود خواجه آدمی ×× بز ریش دارد و سگ دیوانه پوستین
نسخه دانشگاه بیست و هشت غزل و یک قطعه دارد و همه آن (۱۷۰بیت) است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ ؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [ف: ۲ – ۲۴۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۸

خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: میرزا حسن، تا: چهارشنبه جمادی الثانی ۱۲۹۵ق، برای آقا میرزا شفیع تاجر شیرازی؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۵۰گ، ۱۲سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ – ۴۷]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۴۳

غزل است به ترتیب تهجی سپس ترجیع؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شنبه جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ مجدول [نشریه: ۷ – ۱۵۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۷۵/۳

آغاز: جدا افتادم از روی نکویت ×× نمی‌دانم چه چشم بد رسیدم / برویت گر بگویم زحمت آری ×× عذابی کز غم هجران کشیدم / دلم در ششدر غم چون بساطی ×× بماند و مهره اش را در نچیدم؛ **انجام:** می‌کشد خنجر که من ز خمیش بر دل می‌زنم ×× او بزخمی قانع و من دم ز بسمل می‌زنم / قاتلم یار است و با اغیار هر جا زین سخن ×× سر گذشتی می‌رود من تیغ قاتل می‌زنم / کمتر از ناصر مدان شعر بساطی در جواب ×× می‌کنم دعوی و لا فی در مقابل می‌زنم
خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی طالب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۸۴-۱۳۱)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۰۱۹]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۷۶]

● دیوان بسحاق اطعمه / شعر / فارسی

d.-e boshāq-e at'ame

بسحاق اطعمه، احمد بن حلاج، – ۸۳۰ ؟ قمری

boshāq-e at'ame, ahmad ebn-e hallāj (- 1427)

چاپ: مشار ۲۲۷۴/۲ نشانی ۵ چاپ

[فرهنگ سخنوران، ص ۸۵؛ مشار ۷۱۶؛ الذریعة ۱۳۵/۹؛ هفت اقلیم ۲۵۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۹

خط: نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۸، دارای پیشانی کوچک مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۶/۱سم [ف: ۲ – ۲۶۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۵/۶

آغاز: در صباحی که هنوز رازق روزی رسان و ضامن ... بام و شام ... آفتاب؛ **انجام:** گذشت عمر به ذکر مزعفر و حلوا ×× بود که باقی عمرم هم این چنین گذرد
خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع

الاول ۸۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۷۷پ-۸۵ر متن)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۱۲۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۲

خط: نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ تملک: سراج لشکر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۶/۱سم [ف: ۲ - ۲۶۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۴

آغاز: شبی در واقعه دیدم خیر لنا و شر لاعدائنا که مرا در گنبدی بردند؛ **انجام:** و زره اخلاص الحمدی بقبر مافرست ×× زانک دارم حقها ای لوث خواران بر شما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سبز، ۲۶۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۵-۱۱۶]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۱

آغاز: شبی در واقعه دیدم خیر لنا و شر لاعدائنا که مرا در گنبدی بردند؛ **انجام:** و زره اخلاص الحمدی بقبر مافرست ×× زانک دارم حقها ای لوث خواران بر شما

با خوابنامه در باب شرح اسامی اغذیه با دیباجه نثر و با کجری نامه و جنگ‌نامه مزعفر و بغرا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف:۳-۱۶]

۶. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۷۷

آغاز: کلیچه و قطایف ما بگرفته و در ممالک ایران و توران آوازه فرنی و بورانی ما برفت؛ **انجام:** صبر بسیار بباید پدر نان نمک را ×× تا دگر ما در گیپا به چنین دنبه برآید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۱ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۱۲۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: بسمله، سپاس بی قیاس و حمد بیحد رازق بی سبب و خالق بی لقب را که حلوای دلپذیر بیان بسرانگشت زبان؛ **انجام:** عصرها باید که چون بسحاق حلاجی اگر ×× مادح حلوا شود یا ناظم خوان کدک

شامل: غزلیات و قصاید و رباعیات و مفردات و هر یک از ابیات آن حاوی نامی از نامهای یک خوردنی یا یک نوشیدنی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۸۱گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۵

با دیباچه ای به نثر فارسی و سپس کنز الاشتهاء او و ترجیع و غزل؛ خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن مصطفی زنوزی، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۲۹۸ق؛ شعرهای مضطر مورخ ۱۳۰۰ نوشته میر یحیی و سرخوش خراسانی در هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۱سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۳۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۸

آغاز: رشته لاک معرفت مائیم ×× گه خمیریم و گاه بغرائیم؛ **انجام:** شامی که مرا شمع مزعفر ندهد نور ×× با قلیه زنگی بنشینم به ظلامی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۸۶-۶۸۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۱]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۵]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۲

آغاز: و شرب بود و من الله العانة و التوفیق و الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی محمد و آله - قصاید ... بره ای بشکست پایش دست گردون از قضا ×× آنچنان کز درد شد او را پریشان پاچها؛ **انجام:** فغان از دل آردینه بخاست ×× به بستند برخود کفن‌ها چو ماست / بپای مزعفر نهادند سر ×× بگفتند ای نعمت نام ور

شامل: قصاید، ترجیع‌بند، مقطعات، رباعیات، مفردات، مزعفرنامه منثور، رساله نه باب، خواب نامه، (صورت واقعه که دیده)، مزعفرنامه منظوم. این نسخه تضمینی از داستان منظوم تحت عنوان «در عزا نشستن لشگر بعزا و بخدمت و بندگی مزعفر رفتن» در ۶ بیت ختم می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کتابت قدیمی و بسیار خوب، مجدول، ۹ سرفصل کتیبه ای مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: محمد رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روغنی، ۱۴۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۳۴۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ (۱۱۴-۱۸۳)، ۱۲ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۱۳

آغاز: بر ضمیرم منیر و رای و قاد هر بصیر از صغیر و کبیر و غنی و فقیر پوشیده نماند که از زمان آدم تا متعرض عالم؛ **انجام:** گران الوان نعمتها که من دانم بنظم آرم / شود از امتلاء خود ز بیضه این خرابتی.

نسخه‌ای ناقص است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۹/۱

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳۷]

۱۵. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ همراه آن اشعار خسرو [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

● دیوان بسطامی / شعر / عربی، فارسی

d.-e bastāmī

بسطامی، عبدالحسین بن عبدالله، ق۱۴ قمری
bastāmī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 20c)

شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: همانا به تایید و لطف خدا ×× به یمن محمد و آل هدی / خمی در کشم از شراب طهور ×× زمیخانه حبشان بی فتور

مشتمل بر قصیده غدیریه فارسی و قصیده غدیریه عربی که به درخواست فرزندش آقا عبد الله ملقب به آقا بزرگ سروده، قصیده‌ای عربی درباره مالک اشتر از یاران حضرت امیرالمومنین (ع)، قصیده‌ای عربی دربازه خدیجه همسر پیامبر اکرم (ص) و نظم حدیث کساء به فارسی، مجموعاً حدود هزار و چهار صد بیت می‌باشد و آخرین قصیده دهم ربیع الاول ۱۳۰۷ پایان یافته است؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۳۰۷ق؛ محشی؛ ۹۴ص [ف: - ۱۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۱۹]

● **دیوان بسمل** / شعر / فارسی

d.-e besmel

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۰

آغاز: هر کجا حرف از آن سلسله مو رفته ×× قصه نافه تاتار بهر سو رفته؛ **انجام:** قتل بسمل نه به شمشیر جفا می‌باشد ×× که ... از تن بایمای خم ابرو رفته

از (احتمالاً): بسمل کولابی. مشخص نشد کدام شاعر با تخلص بسمل می‌تواند باشد. شاید بسمل کولابی، از شاعران ماوراء النهر باشد. رک: یاد یار مهربان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، خط ماوراء النهری؛ مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۴۷ر-۴۷پ، ۷۷پ-۷۸ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷۴/۲

آغاز: برو بیاب چه خوش گفت بلبلی بسمل ×× ز خلق معتمد الملک نکهت گل را؛ **انجام:** بگفتم زیر تیغش دست و پایی میزنم وضعش ×× دانستم که چون بر خواست از کس دست و پا گیرد

غزل است. با همین تخلص و از حرف الف تا دال؛ کا: علی رضا بن مهدی شریف شهر بابکی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۷۳ر-۱۲۰پ)، ۱۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۶۸۲]

● **دیوان بسمل شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e besmel-e šīrāzī

بسمل شیرازی، علی اکبر بن علی، ۱۱۸۷-۱۲۶۳ قمری
besmel-e šīrāzī, ‘alī akbar ebn-e ‘alī (1774 - 1847)

از حاجی علی اکبر نواب فرزند آقا علی (فرهنگ سخنوران، ص ۸۶). دیوان او حاوی قصاید و غزلیات است به ترتیب حروف تهجی، قافیه با دیباچه‌ای به نثر از خود بسمل که دیوان را به نام سلطان مراد امیر تومان حسام السلطنه ساخته و دیوان را «حسامیه» نامیده است (الذریعة ۱۳۷/۹). همچنین در دیباچه آمده که آن را در دوران حکومت یزد حسین علی خان گرد آورده است.

در نسخه‌های منزوی (۳: ۲۲۵۱) دیوان حاج علی اکبر نواب شهربابکی متخلص به «بسمل» را از حاج علی اکبر نواب شیرازی دانسته و دو نسخه موجود در کتابخانه ملک را به وی نسبت داده است. نگارنده هر دو نسخه را دیده و سراینده در هر دو نسخه به «شهر بابکی» تصریح کرده است. (محمد برکت)

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۸۲

دیوان حاضر بیشتر دارای غزل بوده ولی قصیده، مثنوی و دو بیتی نیز در آن موجود است. دو تاریخ ۱۲۲۳ و ۱۲۳۰ در متن دیده می‌شود. بعضی از اشعار این دیوان را سراینده در کتاب «تذکره دلگشا» ضمن زندگی‌نامه خود آورده است. مؤلف در نظر داشته کتابی در بیان و شرح آیات، احادیث و عبارت‌های مشکل بنویسد، برگ آخر نسخه موجود برگ اول کتاب مورد بحث است که از سوی نویسنده تمام نشده و فقط مقدمه کتاب است، البته هیچ یک از نویسندگان تراجم چنین تألیفی را در فهرست تألیفات وی ذکر نکرده‌اند: «یا من وفقنا لمجالسة علام العظام و حکماء الکرام و فهم غوامض المسائل و الکلمات و درک صعب الأخبار و الآیات و حل المشکلات و بیان المبهمات و القدرة بکتابة نثر کاللآلی و إنشاد شعر کالدرر المتلألی، اغرلی و لوالدی کما ربیانی صغیرا و اجزهما بالإحسان إحسانا و بالسیئات غفرانا، و صل علی حل مشکلات الخلائق و بین الحق و الباطل فارق، رسولک المجتبی محمد المصطفی، و سلم علی آله الأبرار سیما خلیفته من دون فصل علی المرتضی صلاة الله علیه. أما بعد، فیقول الأحقر ابن علی غفرله علی أکبر لما کنت فی مجالسة العلماء و الشعراء أکثر الأزمنة و متشاغلا بمطالعة کتب القوم و مباحثه فی أغلب الأمکنة و کان بعض الآیات و الأحادیث و العبارات و نبذ من الأشعار و الفقرات مشکلا متعسر الفهم و مطرحا بین ذلک الأعلام و قد استمعت منهم معانی رفیع و بیانات بدیع، فأردت أن أکتب من تلک المعانی سدیدها مع ما رأیت فی الکتب و ما خطر بالبال و ذکرته حین القیل و القال و أسأل الله العصمة من الزلال و جعلته مبوبا علی ثلاثة أبواب أولها فی الآیات و الأحادیث و ثانیها فی العبارات و کلمات الأکابر و ثالثها فی الأشعار. باب الأول فی الآیات و الأخبار»؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۳۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۴

آغاز: حسن مطلع شاه قصیده دیوان فصاحت و صدر مصرع ... چو

هست و نیست به یکتائیش تمام هم او را ×× بهست و نیست دو تا باش پیش ایزد یکتا؛ **انجام:** از دیده و دل هیچ بدامن ننشینی ×× ور من همه بنشسته و بامن ننشینی
خط: شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ شعبان ۱۲۸۱ق، جا: مشهد رضوی صحن جدید،برای«کتابخانه مبارک»ای نوشته شده و شاید برای سلطان مراد خان؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای،۳۱۶گ،۱۱سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۶۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴۴

آغاز: دیباچه. بسمله، ستایش بی آلایش مالک الملکی را سزاست که تذکار آلای بی احصایش در دایره حصن نگنجد ... آغاز (دیوان): ستایش است سزاوار پاک یزدان را ××که ربط داد بهم جسم و جان انسان را
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۹ شوال ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: وسط؛ و در آخر نوشته «تمت کتاب مسمی بورزیه دارالعباد یزد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۹۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۲/۳سم [ف: ۲ - ۲۶۷]

● دیوان بسمل کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e besmel-e kermānšāhī

مدرس کرمانشاهی، حسن بن سمیع، ق۱۳ قمری

modarres-e kermānšāhī, hasan ebn-e samī‘ (- 19c)

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۸۶

شامل غزلیات با تخلص «بسمل» و قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: مرحوم هادی ارفع کرمانشاهی، بی‌تا؛ ۲۵۲گ، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۸۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹۱

آغاز: آغاز دیباچه: ای نام دیباچه دیوان مطاعم ... ستایش و سپاس بی قیاس ثنا و نیایش نامتناهی اساس ... آغاز دیوان: سزاوار حمد آنکه نان آفرید ×× ستایش خدا را که جان آفرید / کریمی که از خوان پر نعمتش ×× رحیمی که از ابر بی زحمتش
حدود سه هزار و پانصد بیت قصاید و غزلیات با تخلص «بسمل» و رباعیات و فردیات و هجویات و تواریخ منظوم از ۱۲۰۶ تا ۱۲۴۴. این دیوان دارای دیباچه منثوری می‌باشد با تمجید از مظفر الدین شاه و محمد علی میرزا قاجار و بسیار از اشعار آن در مدح و تواریخ درباریان و کارمندان برجسته دولت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سر لوح، چهار صفحه آخر دارای گل و بوته زرین؛ جلد: روغنی نفیس، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

● دیوان بصیری / شعر / فارسی

d.-e basīrī

بصیری خوئی، حسن بن علی اکبر، ۱۳۳۸ قمری

basīrī xū’ī, hasan ebn-e ‘alī akbar (1920 -)

چاپ: با عنوان «ارمغان مور» در چند جلد

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۰۰

اشعاری است در مدح ائمه (ع) و توحید باری تعالی و پند و اندرز و نصایح. این اشعار گویا بخشی از اشعار چاپ شده است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: پلاستیکی، ۴۸۲ص (۲۹۶+۱۲۰+۶۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۵]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۰۷

جلد دیگری است از اشعار شاعر در پند و اندرز، گویا این جلد یکی از قسمت‌های چاپ شده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۲سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۶]

● دیوان بعدی / شعر / فارسی

d.-e ba‘dī

کرمانی، قاسم

kermānī, qāsem

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۳۸/۱

آغاز: بنام خداوند شود آفرین ×× حکیم نخو وتار وپود آفرین / خدائی که درکارخانه قدم ×× همی بافت از تار وپود عدم؛ **انجام:** چه رفتی برون زین سرای دو در ×× ببین کاژدری بود تنکت ببر / به مستی تو پنداشتی آدمی ××الا تا نمردی به خود آدمی
دو دفتر از مثنوی‌های شاعر است که بنا بر مدحش از ناصرالدین شاه (پس ازنعت خاتم انبیاء و خاتم اوصیاء صلوات الله علیهما) معاصر با آن شاه بوده است. مثنوی‌ها در موضوعات بسیار مختلفی هم چون شرح آیات مبارکه، ساقی‌نامه و حکایت و صفت دام کبوتر سروده شده و چندان قوی نیست. در مراجع یافت نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵-۱۳۱۴ش، جا: کرمان؛ جلد: گالینگور سبز، ۷۰گ (۱پ-۷۰پ)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۴]

● دیوان بغدادی / شعر / عربی

d.-e baqdādī

بغدادی، اسماعیل، ۱۸۳۹ - ۱۹۲۰ میلادی

baqdādī, esmā‘īl (1839 - 1920)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳ط

قصیده میمیه از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۷؛ ۴گ (جزو مجموعه) [ف: ۲۲ - ۵۳]

● دیوان بغوی / شعر / فارسی

d.-e baqavī

بغوی، حسین بن مسعود، ۴۳۶ - ۵۱۰ ؟ قمری
baqavī, hoseyn ebn-e mas'ūd (1045 - 1117)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۸/۳

رباعی از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن شهاب الدین کاکو زکریائی، تا: حدود۱۱۹۶ق؛ ۱ص (۹۵ر) [مختصر ف: ۳۸۶]

● **دیوان بقای اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e baqā-ye esfahānī

بقای اصفهانی، محمد بن محمد صادق، ۱۲۵۷ - ۱۳۱۳ قمری
baqā-ye esfahānī, mohammad ebn-e mohammad sādeq (1841 - 1896)

[الذریعة ۱۳۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ۸۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۶

آغاز: شد آفتاب ولایت عیان ز چرخ شهود ×× درون کعبه و شد کعبه خلق را مسجود

از سید محمد بقا، حاوی قصاید در ستایش پیامبر و امامان و اتابک اعظم در برگشت او از فرنگستان، اشعاری که به‌موجب امر محکم در عنوان شاهنامه به طبع می‌رسد، در اظهار امتنان از امیر بهادر جنگ، قصیده در ذم علمای بی‌عمل، یکی از قصاید قدیم که در ۱۲۹۰ سروده شده است، در وصف حسینیه که امیر بهادر وزیر دربار ساخته است مورخ ۱۳۲۳، مراجعت شاه از فرنگ، تهنیت جلوس محمد علی شاه در محرم ۱۳۲۴ و چند غزل است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۰گ، راسته و چلیپا، اندازه: ۱۸/۳×۲۳/۹سم [ف: ۲ - ۲۶۸]

● **دیوان بلادی** / شعر / فارسی

d.-e belādī

بحرانی بلادی، ابراهیم بن علی، ق۱۲ قمری
bahrānī belādī, ebrāhīm ebn-e 'alī (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۴/۴

در ستایش امامان شیعی و پیامبر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۴گ (۷۶ر-۱۱۹پ)، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۰۸]

● **دیوان بلاغی** / شعر / عربی

d.-e balāqī

بلاغی، محمد جواد بن حسن، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۲ قمری
balāqī, mohammad javād ebn-e hasan (1872 - 1934)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۲۱

آغاز: بسمله، الحمدلله ... هذا ما حملته الرسل الینا؛ **انجام:** فی بیستم شهر جمادی الاولی سنه ۱۳۴۳.

قصیده در رد قصیده‌ای است که یکی از مخالفین درباره حضرت صاحب الزمان (عج) سروده و از علمای شیعه پاسخ خواسته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● **دیوان بلبل آشتیانی** / شعر / فارسی

d.-e bolbol-e āštīyānī

بلبل آشتیانی، محمد علی، - ۱۰۶۰ قمری
bolbol-e āštīyānī, mohammad 'alī (- 1650)

مرحوم دهگان به این نتیجه رسیده بود که شاعر آن را در سال ۱۰۶۰ برای دختر کوزه‌گرزاده به لهجه آشتیانی سروده است. این نسخه را مرحوم دهگان در سال ۱۳۲۰ از روی نسخه‌ای که به شیخ عباس صالحی تعلق داشت نوشته است. حاوی غزل‌واره‌هایی است در وصف عشق و عاشقی به گویش محلی، اشعار این شاعر، کم‌نسخه است. بیاض شعر وی در فهرست نسخه‌های خطی حوزه علمیه آشتیان (ص ۱۴۴ ش ۱) معرفی گردیده، دفتر حاضر مشتمل بر ۱۵۰۰ بیت است. عناوین غزلیات: ۱. جواب از جانب شریفه؛ ۲. جواب از جانب بلبل؛ ۳. جواب از جانب شریفه؛ ۴. سؤال از جانب بلبل؛ ۵. سؤال از جانب بلبل؛ ۶. جواب از جانب شریفه؛ ۷. جواب بلبل؛ ۸. شکایت کرده گوید؛ ۹. باز هم شکایت کند؛ ۱۰. سؤال از جانب بلبل؛ ۱۱. جواب از جانب شریفه؛ ۱۲. درخواست میوه وصال؛ ۱۳. گله نامه؛ ۱۴. در وصف معشوق؛ ۱۵. در وصف عشق؛ ۱۶. در جستجوی دلدار و شرح آن؛ ۱۷. قسم یاد کردن معشوقه؛ ۱۸. در جواب معشوقه؛ ۱۹. [...؟]؛ ۲۰. خواب دیدن بلبل و نامه نوشتن به یار؛ ۲۱. جواب از جانب شریفه؛ ۲۲. نصیحت نمودن مادر بلبل را؛ ۲۳. شکایت از بی کسی؛ ۲۴. شکایت از بخت خود؛ ۲۵. نامه نوشتن به مادر خود؛ ۲۶. ایضاً هان؛ ۲۷. آگاه نمودن از عشق خود مادر را؛ ۲۸. نامه نوشتن بلبل به شریفه؛ ۲۹. جواب نامه بلبل؛ ۳۰. احوال پرسیدن؛ ۳۱. جواب از جانب شریفه؛ ۳۲. نامه که بلبل به مادر خود نوشته؛ ۳۳. تسلی دادن مادر بلبل را؛ ۳۴. جواب دادن مادر بلبل را؛ ۳۵. نصیحت نمودن مادر بلبل را؛ ۳۶. شکایت از معشوقه؛ ۳۷. نامه بلبل به استاد خود [حسین کفشدوز]؛ ۳۸. در حاشیه نامه به فرزند مومی الیه نویسد؛ ۳۹. جواب نامه فوق که بلبل آن را خود تنظیم کرده؛ ۴۰. آمدن بلبل از اصفهان به لباس درویشی و مراجعت به آشتیان و شرح شال؛ ۴۱. خود گفتن؛ ۴۲. شکایت نمودن از معشوقه؛ ۴۳. با خیال معشوقه سخن گفتن؛ ۴۴. شکایت از معشوقه.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: شریفه وفا نداره ×× گلچهره عذرا عذاره / لیلی بی اعتباره ×× نیا بکه ای دلفروز؛ **انجام:** شریفه‌ها شو، شریفه ×× به محله نو شو شریفه / خوش با ابرو شریفه ×× شریف، شریف شریفه / در بغل چو کیف شریفه ×× [جای مصراع در نسخه سفید است]

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸۲گ، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۱ - ۶۳]

● دیوان بلند / شعر / ترکی

d.-e boland

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۲

آغاز: علیمی که پروده عقل کل ×× نبرده بکنه صفات توره؛ **انجام:** نثر و نظمک سریرینه و الی ×× شعرا خیلینک شهی عالی

این دیوان مشتمل بر قصاید و غزلیات و رباعیات و تواریخ، در حدود پنج‌هزار بیت می‌باشد و به سلطان مرادخان اهداء شده و دارای مقدمه نثری مفصلی است دارای قطعه ای فارسی که این بیت از آن است: چو خس در بحر لب عالی منم ×× تخلص بلند است و عالی منم؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، به مشکی و زر، دارای دو سرلوح رنگین، روی برگی قبل از کتاب یادداشت‌هایی به تاریخ ۹۶۵؛ تملک: محمد ابراهیم مشهور به عقلی؛ مهر: «حسین بن سلیمان» (دایره)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۵۲]

● دیوان بنائی هروی (حالی) / شعر / فارسی

d.-e banā'ī-ye heravī (hālī)

بنائی، کمال الدین بن محمد، - ۹۱۸ قمری

banā'ī, kamāl-od-dīn ebn-e mohammad (- 1513)

۱. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: من میخواره را تا نگذر در باده آب از سر ×× هوای می‌نخواهد رفت بیرون چون حباب از سر؛ **انجام:** ای امیری که در شب رمضان ×× نکنی در دهن بجز مسواک / فرض در روز روزه هست امساک ×× شب چه فرض است این همه امساک

غزلها و رباعیها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یک سرلوح زرین، مجدول، با پنج مجلس نقاشی مینیاتور بسبک هرات؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۱۳۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۶۵

آغاز: ای ذات تو نموده رخ از پرده اسما ×× اسمای تو از رای عیان عین نما

حدود هزار و پانصد بیت غزلیات و چند قطعه و رباعی با تخلص «بنائی » می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین حسین بن روح الله، تا: شعبان ۹۷۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۵۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ۹۸۷ الیوت ۲۵۳؛ بی‌کا، بی‌تا؛ به نام باغ ارم؛ ۲۷۲گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۹]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۵

آغاز: بسرمه آنکه سیه کرد چشم یار مرا ×× بسان سرمه سیه کرد روزگار مرا؛ **انجام:** از گلشن کوی تو بدر خواهم رفت ×× چون غنچه بصد خون جگر خواهم ر فت / صبرست و سفر علاج دل من گویند ×× چون صبر ندارم بسفر خواهم رفت

مشتمل بر غزلیات (مرتب) سه رباعی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۲۹]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۸/۲

آغاز: چون تب غم دگر کند حال من خراب را ×× بر لب من جز آبله کس نچکاند آب را؛ **انجام:** دوش گشتم پی تو از سوز جگر ×× شمع را با آه دل شب تا سحر

شامل غزلیات (مرتب)، رباعیات، معمیات ؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج حنایی، اندازه: ۹/۸×۱۶/۳سم [ف: ۴ - ۱۱۲۱]

● دیوان بنده تبریزی / شعر / فارسی

d.-e bande-ye tabrīzī

رضی تبریزی، محمد رضی بن محمد شفیع، - ۱۲۲۳ ؟ قمری

razī tabrīzī, mohammad razī ebn-e mohammad šafī' (- 1808)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۶

آغاز: دوش کز گیسوی شب بر مه نقاب آمد پدید ×× بر رخ کافور سوده مشک ناب آمد پدید؛ **انجام:** چترت همای پرفشان، چون آفتاب از خاوران ×× از شرق تا غرب جهان آورده زیر پر همه

دو قصیده از وی هست که یکی را در جواب فرید احوال اصفهانی گفته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۰۴-۷۰۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۳]

● دیوان بنوالیداس / شعر / فارسی

d.-e benvālīdās

بنوالیداس، کسائین

benvālīdās, kasā'īn

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۴/۳

آغاز: رمز آگاهان کرسی صمد ×× کان الا لم یکن را و یلد
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی – پاکستان. مثنوی ولی. مثنوی است عرفانی حدود ۶۱۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح، مجدول؛ ۴۸ص (۳۵۲–۳۹۹) [عکسی ف:۶–۵۵]

● **دیوان بوالقاسمی** / شعر / فارسی

d.-e bo-l-qāsemī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۷۳

آغاز: حبذا ایامکم یا حبذا ×× ای مهان و زادگان پادشاه؛ **انجام:** بر هر طریق وارث ارثی نمیبرد ×× جز نور مغز مقعد و جز رخت چاک چاک
قصاید و غزلیات و رباعیات حاجی ابوالقاسم بیک از شاعران و مداحان دوران ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳) است که به‌صورت قاسم، بوالقاسم و قاسمی تخلص کرده، وی از معاصران و دوستان علی اکبر فیض بوده و فیض در مورد ابوالقاسم و شعر او گفته است: «آن حاجی ابوالقاسم ما را جان است ×× در چرخ سخنوری مهی تابان است / از شعر چو برف او به قم یخ کردم ×× با آنکه هوای گرم تابستان است». ایضاً همو درباره شعر ابوالقاسم گفته: «تا حاجی ابوالقاسم از حج آمد ×× با ذهن کج و طریقه کج آمد / یک رقعه نگاشته است گوئی شعرش ×× چون شعر رخانش چو له و کج آمد». به هر حال قصاید و رباعیات ابوالقاسم در شناخت وضع فرهنگی و تاریخی عهد قاجار مفید و سودمند است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برخی از اشعار فیض نیز در لابه‌لای اشعار ابوالقاسم وارد شده، به این نسخه شماره نداده‌اند؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن عنابی، ۵۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۹ – ۱۲۸]

● **دیوان بونصر شیبانی** / شعر / فارسی

d.-e bū-nasr-e šeybānī

کاشانی، فتح الله بن محمد کاظم، ق۱۴ قمری

kāšānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad kāzem (- 20c)

ابو نصر شیبانی، که از بزرگان نطنز و کاشان بوده و اجدادش در خدمت شاهان قاجار خدمت‌ها کرده‌اند، در سال ۱۲۹۸ق زمان ولیعهدی مظفرالدین شاه موفق می‌شود که این شاهزاده را در تهران ملاقات کند (چون او بدان تاریخ به تهران آمده بود). در همان ملاقات اول وی چند بیتی از اشعار خود را برای ولیعهد می‌خواند و شاهزاده را خوش می‌افتد و مقرر می‌گردد تا بونصر منتخبی از اشعار خود را برای شاهزاده به تبریز بفرستد. در سال ۱۳۰۰ق نامه‌ای از مظفرالدین شاه به شیبانی می‌رسد مبنی بر مطالبه منتخبات اشعار مورد بحث او، به‌ناچار دیوانی را که از قبل برگزیده بود به نزد معتمد السلطان پیش خدمت‌باشی مظفرالدین شاه می‌فرستد تا او پس از آنکه کاتبی آن را پاکنویس کرد از نظر ولیعهد بگذراند. ظاهراً چنین استکتابی صورت نمی‌گیرد و دیوان حاضر که مشتمل بر غزلیات و قصاید که بعضی از آنها در غایت زیبایی و دلکشی است به ولیعهد تقدیم می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۶

آغاز: هو الله تعالی شأنه. چون در سال فرخنده فال یکهزار و دویست و نود و هشت هجری موکب؛ **انجام:** کنون در پنجه شیران کنم جای ×× که چون آهواز ایشان میر میدم
منتخبی از اشعار اوست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۶گ، ۱۴ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۳۴]

● **دیوان بهاء** / شعر / فارسی

d.-e bahā'

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۶

آغاز: شست قضا چو تیر قدر در گمان گرفت ×× آن گوشوار عرش برین را نشان گرفت؛ **انجام:** نگشتی آتش دل گر خموش از آب چشم تر ×× بها می‌سوختی زاه شرار انگیز دنیا را
از بهاء گویا از زمان قاجار و نزدیک یک هزار بیت و نخست پنج بند سپس دوازده بند و چهارده بند و یک ترکیب‌بند در یک مقدمه و دوازده بند باز یک دوازده بند است و نوحه و قصیده و یک خاتمه و همه در سوگواری خاندان پیامبر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۷گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۰۴۳]

● **دیوان بهاء الدین کاتب** / شعر / عربی

d.-e bahā'-od-dīn-e kāteb

؟ کاتب، بهاءالدین

kāteb, bahā-od-dīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶/۶

آغاز: خذفا رغا و هاته ملانا ×× من قهوه قد عتقت از مانا؛ **انجام:** هذه قصتی و هذا حدیثی ×× و لک الامر فاقض ما انت قاض
گویا از بهاء الدین کاتب باشد شامل عنوان‌های زیر است: فی الصباه – یهنی و یمدح الامیر المکرم مجد لدین اسمعیل اللمطی بسنة ۹۱۹ و یتعب بسبب اوجب ذلک، فی مدح الملک العادل سیف الدین ابابکر بن ایوب و انشدها له بعلقة دمشق سنه ۹۱۲، یمدح الصاحب صفر الدین عبدالله بن علی، کتب الی الوزیر الاجل فخر الدین عبدالله بن قاضی دارا یشکره لمعروف اهداه الیه، کتب الیه یشکو الیه سوء ادب بعض غلمانه، قال فی صباه و قال

ایضا فی صباه و قال فی الزهد. این عنوان‌ها نوشته شده و سایر جاها عنوان ندارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۱۸ص (۱۷۹-۲۹۶)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۸۰]

● دیوان بهاء الله / شعر / عربی و فارسی

d.-e bahā'-ol-lāh

بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳-۱۳۰۹ قمری

bahā'-ol-lāh, hoseyn-'alī ebn-e mīrzā bozorg (1818 - 1892)

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۷/۸

قصیده عز و رقائیه است با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج یشمی، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [نشریه: ۶ - ۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۲

آغاز: بسمله. بحمد ک الله قائما بالذات ×× مالك الملك محیی الاموات؛ **انجام:** انک انت ربنا الوهاب ×× العزیز المهیمن التواب

منظومه کلامی بهائی است به عربی و فارسی که در آن از عبدالبهاء و غصن اعظم یاد شده است و ترجیع ملمعی است به فارسی و برخی بیتهای آن عربی است؛ خط: نسخ، کا: میرزا آقای تبریزی مهاجر «ارض ص»، تا: ۱۳۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۶گ، ۱۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

● دیوان بهاء زهیر / شعر / عربی

d.-e bahā' zohayr

بهاء زهیر، زهیر بن محمد، ۵۸۱ - ۶۵۶ قمری

bahā' zohayr, zohayr ebn-e mohammad (1186 - 1259)

چاپ: بیروت، دارصادر، بلا تحقیق، ۱۹۶۴م، ۴۱۵ص؛ قاهره، محقق: محمد ابوالفضل ابراهیم و محمد طاهر الجبلاوی، ۳۱۶ص، ۱۳۹۶ق.

[کشف الظنون ۵۰۶/۱؛ معجم المطبوعات ۹۶/۳؛ فهرست دارالکتب ۱۲۲/۳ چاپ ۱۹۲۴]

شرح و حواشی:

۱- تخمیس ابیات البهاء زهیر

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲۷

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی سید المرسلین. اما بعد فانه قال الوزیر الصاحب الفاضل الرئیس ... ابوالفضل زهیر بن الصاجب علی المهبلی الصالحی المصری الازدی سقی الله عهده ... و جاهل طال به عنائی ×× لا زمینی و داک من شقای؛ **انجام:** یا لها لیلة وصل ×× مثلها لا یتهیا (تم الدیوان المبارک ... علی ید ... الشیخ ابوبکر ابن الشیخ یوسف الشهیر بابن البلاط نسباً ... و الی جمیع المسلمین)

خط: نسخ، کا: ابوبکر بن الشیخ یوسف شهیر به ابن البلاط، تا: ۱۰۶۰ق؛ یادداشت حیدر بن حافظ چلپی کاتب اوقاف الحرمین الشریفین ذیحجه ۱۱۱۷؛ مهر: «من ممتلکات الفقیر الحاج مصطفی صدقی غفرالله ۱۷۸»، «ما شاءالله لا قوة الا بالله»؛ تملک: سید عثمان سمین؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۲۷ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۷۵

آغاز: قال الوزیر الصاحب الفاضل الرئیس البلیغ البارع ... حرف الالف من الطویل قافیة المتواتر؛ **انجام:** و اذا کان لک الله فلا تسال سواه.

خط: نسخ، کا: مصطفی صفوة بن الحاج محمد، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوایی چیتی، ۲۱۰ص، ۲۱ سطر دوستونی، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۲۰۹]

● دیوان بهاء ساوجی / شعر / فارسی

d.-e bahā'-e sāvajī

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۴

آغاز: چو زلف هندوی یارم همیشه بی سروپا ×× زچشم جادوی اویم همیشه و اله و شیدا؛ **انجام:** بر صدق ضمن محضر از جمله شهود است (الداعی المحرر نصرالله العراقی)

در پایان این دیوان گواهی مجدالدین، شهاب الدین، محیی الدین، مهد اعلی عصمت الدین شاه عالم، امیر جولجین بهادر، رکن الدین شاه اسلام، صدرالدین و بهاء الدین صدیقی، مرتضی اعظم کمال الدین و غیاث الدولة علی بیک، غیاث الدولة یوسف شاه، شمس الدین عبدالله برهان، تاج الدولة امیرعلی نجم الدین دهستانی، محیی الدین محمود شاه، مجدالدین محمد شاه، عمادالدین کرمانی فقیه، خواجه حسن القولی کهنبانی، کمال الدین ولد علی بن الحسین بن محمد، فخرالدین میرمیران زنگی عجم، ظهیر الدولة حسین طالبی، موفق الدین و بهاء الدین ساوجی و نصرالله عراقی بر صحت انتساب دیوان دیده می‌شود. مستوفی در تاریخ گزیده (ص ۸۱۶) می‌گوید: دارای قصاید است (الذریعة ۱۴۳/۹). این نسخه به شاعری بدین نام نسبت داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۷۶]

● دیوان بهاج / شعر / فارسی

d.-e bahāj

بهاج بهائی

bahāj-e bahā'ī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳–۱۴ [مختصر ف: ۳۶۴]

● **دیوان بهار اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e bahār-e esfahānī
مذهب اصفهانی، محمد علی بن ابی طالب، ق۱۴ قمری
mazhab-e esfahānī, mohammad ʻalī ebn-e abī-tāleb (- 20c)
[الذریعه ۸۲۹/۹ «دیوان فرهنگ اصفهانی»؛ فرهنگ سخنوران ۷۰۳/۲ «فرهنگ اصفهانی»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۱/۸
آغاز: عید است و باز از دلبری آکنده دارد ترک من صد چین مشک اندر کله، صد باغ گل در پیرهن
گزیده سروده‌هایی است از او؛ خط: نستعلیق پخته، کا: سرخوش، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۵گ (۱۲۰ر–۱۲۴ر) [ف: ۲ – ۱۰۷]

● **دیوان بهار قاجار کرمانی** / شعر / فارسی
d.-e bahār-e qājār kermānī
قاجار کرمانی، سهراب خان، ق۱۳ قمری
qājār kermānī, sohrāb xān (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۹۰
آغاز: حسب الفرموده بندگان حضرت مستطاب اجل اکرم اعظم افخم آقای حاجی آصف الدوله ... در مدح مرحوم مبرور فرمانفرما ناصرالدوله طاق ثراه است: کوثر روی زمین ساغر فرمان فرماست ×× خسرو چرخ کمین چاکر فرمان فرماست؛ **انجام:** هر گوشه این باغ کسی منزل کرد ×× این گوشه باین فقیر سهراب خوش است
خط: نستعلیق شکسته، کا: غلامرضا خان قاجار کرمانی (فرزند شاعر)، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۱۶ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۶۶]

● **دیوان بهبهانی** / شعر / فارسی
d.-e behbahānī
بهبهانی غروی، حسین بن اسدالله، – ۱۳۵۶ قمری
behbahānī qaravī, hoseyn ebn-e asad-ol-lāh (- 1937)
[الذریعة ۷۳۲/۹]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۴/۵
آغاز: خداوندا تو بشکفتی بحکمت غنچه گلها ××کز آن برخواست از هر سوفضان بنک بلبلها / بدور این گل خندان نشاندی خار وخس چندان ×× که بوئی نشنود جز آن که آسان گفت مشکلها؛ **انجام:** آمده اندر مثل آنکه نماید نهار ×× جمله سخنها دلیل محو زهر خاطری / زهره جبینا تویی آنکه علایی بود ×× مهر تو را درجهان از دل وجان مشتری
غزلیات شاعر است که به ترتیب الفبای قافیه‌ها تنظیم شده از الف تا یاء و نسخه‌ای از آن را صاحب الذریعة در نزد ناظم (بهبهانی) دیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ پس از دیوان غزلیات چند قطعه از رباعیات و ابیاتی در معنی «انا عند المنكسرة قلوبهم و اتقوا فراسة المؤمن» در دو صفحه از ناظم فوق دیده می‌شود؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف مخ: ۱ – ۲۲۰]

● **دیوان بهبهانی غروی** / شعر / عربی
d.-e behbahānī-ye qaravī
بهبهانی غروی، حسین بن اسدالله، – ۱۳۵۶ قمری
behbahānī qaravī, hoseyn ebn-e asad-ol-lāh (- 1937)

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۴/۴
آغاز: هذه اجزاء وضعت علی طریقة الکسر والجبر من الابیات الجزء الاول اوضحت لنا ربی سبیلا ×× قداکثر نافیها جدلا؛ **انجام:** رباعی: مولای قدجئتک فی الظلام ×× کیلا یرانا سایر الانام / انی اناجیک لاشکو حالی ×× یا سیدی ان تستمع کلامی
اشعار متفرقه عربی است شامل چند قصیده از جمله اجزاء یازده گانه‌ای که بر طریق کسر و جبر ابیات تنظیم شده و قصایدی با عناوین قصیده مادحة، ناعیة، شاکیة، داعیة، لامیة، و در آخر قصیده فارسیه به زبان فارسی و چند قطعه رباعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در دو صفحه کلمات قصاری است که ظاهراً بهبهانی قصد داشته رساله مفصلی در این باره بنویسد که فقط دو صفحه را که شامل دو باب (۱. الغنی، ۲. فیما فیه احد العظیمین) نگاشته است؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۷۸پ–۹۰پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۷]

● **دیوان بهجت** / شعر / فارسی
d.-e bahjat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۴۱
آغاز: کشیدم روزگاران پس پریشان روزگاری را ×× ندانستم بعمری چاره درد دلفگاری را / کنم گر صبر بر غمهای عالم چون توان کردی ×× تحمل پیش یاران و عزیزان ننگ خواری را؛ **انجام:** جان ز حسرت فسرده ام دل پر خون ×× ای بفدای تو و شمایل موزون / گویی کون و مکان ز جشن و چراغان ×× مجمر پر آتش است و سکنه کانون
غزل است نه به‌ترتیب تهجی با تخلص «بهجت» و ستایش «ناصر دین» و علی (ع) در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بی جلد، ۶۸گ، ۱۲ سطر

(۹×۱۵)، اندازه: ۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۴ – ۴۰۵۲]

● **دیوان بهجت تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e bahjat-e tabrīzī

شهریار، محمد حسین، ۱۲۸۵ – ۱۳۶۷ شمسی

šahrīyār, mohammad hoseyn (1906 - 1988)

مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۷۸

آغاز: باز در محفل عشق تو فرود آمده ایم ×× شادی دوست بساز و دف و رو آمده ایم / دیر یا زود جهان هستی ما خواهد برد ×× شکر لله در این محفل زود آمده‌ایم؛ **انجام:** خوبرویان به خداوندیت ایمان آرند ×× گر تو ترسا بچه دعوی خدایی داری / قائد مذهب عشقی و زتیپ عشاق ×× بی زر و گنج دو صد نوح فدایی داری

مجموعه برخی اشعار و رباعیات و غزلیات که در یکی از آنها به استقبال شعری از شیخ الرئیس افسر رفته و غزلی ساخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: – ۵۸]

● **دیوان بهجت خاقان** / شعر / فارسی

d.-e bahjat xāqān

بهجت خاقان، اسکندر، ق۱۴ قمری

bahjat xāqān, eskandar (- 20c)

[فرهنگ سخنوارن ص ۹۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۸۱

آغاز: به شکر و سپاس خدای جهان ×× در آغاز دفتر گشایم زبان / جهان آفرینی که جان آفرید ×× زمین آفرید و زمان آفرید / به خورشید و مه داد نور و ضیا؛ **انجام:** به فیروزی و فرخی آمدم ×× بر شاه بر خاک بوسه زدم / دریغا که یاقوت را از شبه ×× نه فرق است و گردیده نرخش تبه / نگوید هنرمندی وعاقلی ×× چنین حرف چون نیتش حاصلی

مثنوی است که درباره «توحید»، «مدح پیامبر اسلام»، «مدح علی علیه السلام»، «شرح حال خود شاعر» و غیره که به درخواست شاه قاجار نگاشته و آن را «سلوک الملوک» نامیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۵]

● **دیوان بهجت قاجار** / شعر / فارسی

d.-e bahjat qājār

بهجت قاجار، غلامحسین بن ایرج، ۱۲۵۰–۱۳۱۰؟قمری

bahjat qājār, qolām-hoseyn ebn-e īraj (1835 - 1893)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۴۶

آغاز: بسمله، نخست آفرین بر خداوند پاک ×× که افراشت گردون و بگذاشت خاک؛ **انجام:** بود ده کم از یکهزار و سه صد ××که شد ختم این نامه از نیک و بد. پایان نسخه: کمترین بنده پرستنده غلام خانه زاد غلام حسین قاجار که در این دربار فلک مدار بمنصب و لقب صدرالشعرائی سرافراز است برشته نظم و تحریر کشیده و تحریر نمود شهر ذی حجه یکهزار و دویست و نود.

در این مثنوی داستانهای متعدد بشعر آمده است؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۲۹۰ق، جا: تهران؛ اهداء به مظفرالدین شاه؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۳۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۶۰

آغاز: هوالله تعالی شانه العزیز در مدح و ستایش اعلیحضرت قدر قدرت قویشو کت شاهنشاه ظل الله مظفرالدین شاه ارواحنا فداه؛ **انجام:** چشم بدخواه تو از تیر اجل دوخته باد ×× دل تو شاد و خداوند تو را یار و معین.

در این دیوان ابتداء قصیده‌ای در مدح مظفرالدین شاه و قصیده‌ای در میلاد و سال جلوس او بر تخت سلطنت آمده و سپس مخمسی به‌مناسبت بازگشت او از فرنگستان ذکر شده است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۴، جا: تهران (احتمالاً)؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل قرمز، ۱۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵۲

دیوان حاضر شامل این چهار بخش است: ۱. قصاید در مدح و رثاء پیغمبر و امامان (ع) و ناصرالدین شاه و رجال دربار به‌ترتیب الفبا از الف تا یاء، ۲. دو مسمط: خزانیه در مدح عین السلطان و بهاریه در مدح مجد الاشراف، ۳. غزلیات بترتیب الفباء، ۴. ترجیع که دنباله آن از نسخه افتاده و شعر ترجیع آن این است: از آه دل آتشی فروزم ×× تا خرمن عالمی بسوزم. آغاز قصاید: قصیده در توحید باری: سپاس و حمد سزد کردگار یکتا را ××که آفرید نه افلاک و هفت غبرا را. مطلع خزانیه: ای نگاری که رخت به ز گل و نسرین است ×× می‌گلگون بقدح کن که مه تشرین است. آغاز بهاریه: خیز و بخرام بباغ ای صنم حور سرشت ××که بهار است و بود باغ نکوتر ز بهشت؛ آغاز غزلیات: بسمله، دیوان غزلیات: شکر و سپاس و حمد خدا را بود سزا ×× کز قدرتش زبان به دهن شد سخن سرا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پایان نسخه (بیت ۶ از بند ۲ ترجیعات): ترکی که مرا بلای جان اوست ×× گویند که خوبروی و بدخوست؛ «از کتب کتابخانه مرحوم بهجت است که فخرالسلطنه حراج کرد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۲۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۳۳۷]

● **دیوان بهزاد بن رستم** / شعر / فارسی

d.-e behzād ebn-e rostam

بهزاد بن رستم

behzād ebn-e rostam

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۰

دیوانی به مثنوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۹۵گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۷سم [رایانه]

● **دیوان بهلول** / شعر / فارسی

d.-e bohlūl

بهلول گنابادی، محمد تقی، ق۱۴ قمری

bohlūl-e gonābādī, mohammad taqī (- 20c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۶۶

آغاز: ستایش می‌نمایم ذات حق را ××که پیدا کرد از نطفه علق را؛ **انجام:** هزاران سلام و درود ثناء ×× زما باد هم بهر خیر النساء

منظومه بلندی است در چهل مقصد در شرح احوال حضرت زهرا که در زندان سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: احمد جان ولد گل محمد، تا: ۱۳۴۶ق، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه پارچه سبز، ۹۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۴۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۳۹گ، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۸سم [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان بی بی یمنی** / شعر / فارسی

d.-e bī-bī yamanī

بی بی یمنی

bi bi yamanī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۷۷

آغاز: صاحب نظری در نظر آورد مرا ×× بشنو به نوا چونی در آورد مرا / ای طایران قدس را عشقت فزوده بالها ×× در حلقه سودای تو روحانیان را حالها؛ **انجام:** چه پریشان بنما رخ تو کجایی

با دیباچه منثور خود «اقلة الشعراء یمنی بی بی» سپس غزل‌ها به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۶۹۶]

● **دیوان بیدآبادی** / کیمیا / فارسی

d.-e bīd-ābādī

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، – ۱۱۹۷ قمری

bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafī‘ (- 1783)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۵۲

آغاز: وه چه دم آندم که باشد نفخ صور ×× وه چه دم آندم که آمد جمله نور؛ **انجام:** الغرض هر دم به نوعی دیگری ×× ساخت زاکسیری دگر سیم و زری

مثنوی زیبایی است حدود ۱۵۰ بیت در کیمیا (البته این نسخه ناتمام است) و با توجه مفتاح احتمالاً نام آن مفاتیح باشد. نسخه‌ای از این مثنوی (دارای حدود ۹۱ بیت و از آغاز و انجام افتاده) به صورت ناشناخته در نسخه‌های منزوی و فهرست کتابخانه ملی ملک آمده؛ خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی کاظمی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ رکابه‌دار، چند بیت شعر و اشعاری از حمید در انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۳۴–۱۳۵)، ۴۰ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۳۲ – ۱۰۱]

● **دیوان بیدل** / شعر / فارسی

d.-e bīdel

بیدل تبریزی، حسین، ق۱۴ قمری

bīdel-e tabrīzī, hoseyn (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۹

آغاز: بنام خداوند ارض و سما ××کنم مدح شاهنشه اوصیا / نسیمی بر آمد زطرف چمن ×× مشامم شده پر ز عطر صبا؛ **انجام:** گفتی که بکار ساز نیست بر خیز ×× بنشین که کار از کار بگذشت

نزدیک هفت هزار بیت است به فارسی و گاهی ترکی یا عربی، که نیمه اول آن به‌ترتیب حروف از الف تا یا و باقی آن نامرتبت می‌باشد و گویا اشعاری است که پس از ترتیب دیوان سروده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۳۱۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷–۲۵۰]

● **دیوان بیدل دهلوی** / شعر / فارسی

d.-e bīdel-e dehlavī

بیدل دهلوی، عبدالقادر بن عبدالخالق، ۱۰۵۴–۱۱۳۳ قمری

bīdel-e dehlavī, ‘abd-ol-qāder ebn-e ‘abd-ol-xāleq (1645 - 1721)

مؤلف در سرودن انواع اشعار طبع وی توانا و در انشاء نظم برنا بود، در سیر و سلوک و عرفان قدم‌ها زده و مراتبی یافته، کلیات وی که شامل قصاید و غزلیات و مثنویات و رباعیات و ترکیب‌بند و نثرهای متعدد چون نکات و مراسلات و غیره و در حدود ۷۲۰۰۰ بیت کتابت دارد به سال ۱۲۹۹ در هند چاپ

گردیده و در مقدمه آن شرح حال بیدل نگارش یافته و خوشگو در تذکره خویش در اوایل حرف باء شرح بسیار مفصلی در بیان حالات و نمونه‌ای از آثار وی نگاشته و شاگردی و ملازمت خود را در مجلس افاده ایشان صریحاً اظهار نموده و اصل این جناب را مغولی و تورانی و موطن ایشان را اکبر آباد معین کرده و در مقدمه کلیات وفات بیدل در دهلی ثبت گردیده است. نسخه کتابخانه سپهسالار بر حسب شماره تقریباً شامل ۱۶۰۰۰ بیت می‌باشد و غزلیات بیدل را مرتب به حروف تهجی از الف تا یاء و مثنوی مختصری به نام «قسم نامه» و چندین رباعی را نیز دربردارد.

آغاز: باوج کبریا کز پهلوی عجز است راه آنجا ×× سر موئی گر اینجا خم شوی بشکن کلاه آنجا / ادبگاه محبت ناز شوخی بر نمیدارد ×× چو شبنم سر بمهر اشک میبالد نگاه آنجا

چاپ: چاپ شده

[نسخه‌های منزوی ۲۲۵۴/۳ و ۲۲۵۳ (در اینجا نام مؤلف با توجه به نسخه دانشگاه ش ۴۲۷۰ «بیدل بخاری» ثبت شده است و با استناد به همینجا در برخی فهرست‌ها نام شاعر به صورت «محمد ضیاء الدین نقشبندی خالدی متخلص به بیدل» (بیدل بخاری) که ترکیبی مجعول از نام کاتب نسخه دانشگاه و نام بیدل است ثبت شده است!) و ۳۱۸۰/۴؛ مشترک پاکستان ۲۰۱۳/۹ و۱۰۳۲/۸؛ الذریعة ۱۵۲/۹؛ فرهنگ سخنوران، ص ۹۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۳

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ بیشتر کلمات را بی‌نقطه نگاشته، از قرائن احتمال قوی دارد که برای خود مؤلف نوشته شده و اضافاتی که در حواشی نگاشته شده به خط بیدل باشد، و در حاشیه برگ ۲۳۵-۲۸۷ «نکات بیدل» که یکی از منشآت نثری وی می‌باشد کاتب نسخه به خط نستعلیق نوشته، و بر سه برگی که در آخر نسخه ننوشته بوده یک دو مکتوب و مطالب متفرقه نظم و نثر موجود که ظاهراً نیز به خط بیدل و انشاء اوست و در بعضی از جاها کلمه بلغ که حاکی از مقابله گردیدن نسخه است دیده می‌شود؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: روغنی گل و بوته ظریف کار هند، ۴۰۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۵

مشتمل بر محیط اعظم، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میر مقیم، تا: ۱۱۵۲ق؛ جلد: لاکی، ۲۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۸ - ۲۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۳۹

آغاز: بسمله، حمد مبدعی که تردد غانفاس هستی؛ **انجام:** راز دل کاتب به زبان قلم است ... محم کمال ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد کمال، تا: ۱۱۶۲ق [رایانه]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۱۱

آغاز: آغاز بیان پیر پیرات ×× تحقیق سواد قدرت آیات؛ **انجام:** بتاریخش زبان کلک خلقت ×× رقم میزد یکی عرفان نوشتم

دیوانی است در دو بخش: ۱. طور معرفت، ۲. طلسم حیرت. اولی شرح مناظری است که در سفر به هرات توصیف کرده است، دومی در اوصاف اشیاء و اعضاء بدن و مسائل اخلاقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۸۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** جان و جسد قوی و اعضای حواس ×× اینجمله برای یکنفس می‌باید

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ دارای ۲ سر لوح مذهب به سبک کشمیری، دارای کمند، مجدول مذهب، مشکی و جداول طلا، مشکی و شنگرف، در برگ‌های داخل و تزئین مطالع اشعار با گل و بوته به سبک کشمیری، رساله نکات ناظم در آخر دیوان، همچون بعض نسخ چاپی، درج شده؛ کاغذ: شرقی، ۳۶۶گ (۱-۳۶۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۳۹]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۴۱

آغاز: به هر سو چشم وا کردم نگه وقف خطا کردم ×× نمی‌دانم چه پیش آمد من غفلت تقاضا را؛ **انجام:** بیکاری وضع بیدلان افتادست ×× یک قطره باران و آن همچو گهر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۲]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۵

خط: نستعلیق، کا: شریف خواجه بخاری، تا: قرن ۱۱ و ۱۲، جا: بخارا؛ مجدول، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴×۲۳سم [رایانه]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** (احتمالا) ...کین فیض طغیان طلسم غم فتد.

در فهرست نام مؤلف به صورت مجعول «محمد ضیاء الدین نقشبندی خالدی متخلص به بیدل» ثبت شده است. مشتمل بر غزلیات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۹۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵۰ - ۵۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵

آغاز: آنکه از بوی بهارش رنگ امکان ریختند ×× گرد راهش جوش زد آثار اعیان ریختند؛ **انجام:** غیر رازش نیست بیدل در خیال آباد صنع ×× هر چه این بستند نفس هر قدر آن ریختند

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج،۹گ(۲۴ر-۲۴پ، ۴۹ر، ۹۵ر-۹۷ر، ۹۷ر-۹۷پ، ۹۸پ-۱۰۰پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱-۴۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶۸
آغاز: ای جهل پرست از چه قدح باده کشیدی ×× کز صاف خمستان یقین درد کشیدی؛ **انجام:** سور نفسی این همه طوفان جنون ریخت ×× جز سهو چه بود اینکه در آفاق دمیدی
مخمسی از اوست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱۰۲گ (۲۱ر-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۰۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۹۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** لفظ حیرت نقشم از مضمون غمازم مپرس ×× بال معذورم ز شوخیهای پروازم مپرس / همچو تار ساز از تحقیق آوازم مپرس ×× بر تو رمزی می‌سرایم بشنو و بازم مپرس ×× بیدلی در پرده دارم ترجمان بیدلم.
در فهرست نام مؤلف بیدل بخاری ثبت شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ضیاء الدین نقشبندی مجدی خالدی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ محشی با نشان «بیدل میرزا»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۸۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۳۹]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸۳
فقط شامل غزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۲۸۲]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۹
آغاز: آن کس که منزه است از آب و گل ما ×× بی او عدم است خلوت و محفل ما؛ **انجام:** زان بارگهم چیزی اگر باید خواست ×× آن خواهم کز کسی نخواهم چیزی
رباعیات اوست نزدیک به ۷۳۰ بند و به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن سرخ، ۷۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۲۰/۳سم [ف: ۳ - ۴۰۲]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۲۰
بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق، خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸
قصاید و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن میرزا محمد ناصر، تا: محرم ۱۲۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ در متن و هامش؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: سید احمد مورخ ۱۲۳۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۳۲۸گ، ۲۳ سطر (۶×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۸سم [سنا: ف: ۱ - ۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۶۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۱
بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بیدل چه نمود شخصت از پیدایی ×× جز شهرت حرص و حسد و خود رایی / ای ننگ ظهور هیچ شرمت نامد ×× خود را دیدن باز به این رسوایی
غزلیات و رباعیات شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد ناصر بن میرزا محمد میرک بخاری، تا: ۱۲۳۲ق؛ با سرلوح مزدوج، مجدول مذهب مرصع محرر، در پایان نسخه غزلی است با این مطلع: «هر کجا نقاش نقش آن پری رو می‌کشد ×× چون به ریحان خط او می‌رسد بو می‌کشد»؛ جلد: تیماج سبز، ۴۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳۶ - ۳۴۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه روغنی قرمز، ۴۸۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۹سم [ف: ۲ - ۲۶۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** کنم جرعه جام وحدت بکام ×× همه نشأه چون می‌شوم و السلام
خط: شکسته نستعلیق، کا: ملافیض بن ملافیضل، تا: ۱۲۳۹ق، جا: بخارا و سمرقند؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: زرد و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۷۹]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۰۶-۳۸/۲۶
آغاز: ای شعله نهال از قلمت گلشن کاغذ ×× دود از خط مشکین تو در خرمن کاغذ / بیدل دل عاشق به هوس بند نگردد ×× اخگر نشود تکمه به پیراهن کاغذ؛ **انجام:** دنیا که پراکندگی اش اسباب است ×× آرام دراو هم سبق سیماب است / بحریست که موج او پریشانی هاست ×× و روی دل جمع گوهر نایاب است. تمام شد دیوان شریف میمون لطیف میرزا عبدالقادر بیدل
غزلیات از «ذ» تا «ی»؛ خط: نستعلیق، کا: مراد حسین بن ملایتیم حسین، تا: ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۸۶۶]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۲۱
آغاز: ای خدا خواهم سر سودائی در میان عشق زان رسوائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق [رایانه]

۲۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اکنون چکنم اگر ننالم بیدل ×× منقار شود کسیکه گردید دو نیم / دل خوش شود ... ×× بپای تو رسد سبحان الله.
در فهرست نام مؤلف به صورت مجعول «محمد ضیاء الدین نقشبندی مجددی خالدی متخلص به بیدل بخاری» ثبت شده است. قصاید، غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا:

۱۲۷۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۷۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ - ۵۰]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون موج که در طبع گهر محو شود ... تمام یافت دیوان ... میرزا عبدالقادر بیدل در شهور شوال سنه ۱۲۷۷.

کامل است ولی از رباعیات تنها حرف الف و باء و تاء را دارد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، تا: شوال ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ روغنی سبز، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۶/۶سم [ف: ۲ - ۲۶۹]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای نقد امل مابه استغناکو ×× جنس و همی که کرده ما انشا کو / پیداست ز حال قدر استقبالت ×× امروز که هست هستی فردا کو

خط: نستعلیق، کا: سید عمر مولوی، تا: ۱۲۷۷ق، جا: قونیه جوار مولانا؛ مجدول، دارای سر لوح، پس از دیوان قصیده‌ای است رائیه گویا از کاتب؛ جلد: مقوایی، ۳۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۴/۲

آغاز: باب الالف آنکس که منزه است ز آب و گل ما ×× بی او عدمست خلوت و محفل ما؛ **انجام:** ای حیرت فهم (کو موجود کیا) معدومی خویش از کجا می‌فهمی. تمت الرباعیات بیدل (رح) به یدالفقیر محمد غوث قادری ...

رباعیات؛ خط: نستعلیق پخته، کا: فقیر محمد غوث قادری، تا: پنج‌شنبه شعبان ۱۲۷۷ق؛ هر صفحه ۷ بیت؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۴۵گ (۲۵-۶۹) [ف: ۳ - ۱۵۰]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۹۲

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد دیوان، تا: ۱۲۹۷ق؛ با سرفصل آراسته، مجدول، با سرلوح؛ بخشیده امیر سید عالم خان مانغیتی امیر بخارا به عبدالرحیم خان پسر میرزا عبدالرزاق خان به خط و مهر او، با سرگذشت همین امیر به خط عبدالرحیم افغان کابلی و بخشیده او به علی طباطبائی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۰۳گ،۱۹سطر(۸×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۷]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۹-۲/۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای آنکه به عرصه توهم گردی ×× هرگاه به تحقیق رسیدی فردی. با این کسوت که باطلش سامی از غیر حق از حبیب سراری مردی اللهم اغفرلی ولو الدینی و لاستاذی ولجمیع المؤمنین ... تمت.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۰۴ق، جلد: تیماج زیتونی، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۸۶۶]

۳۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ادب گاه محبت ناز شوخی بر نمی‌دارد ×× چو شبنم سر به مهر اشک می‌بالد نگاه آنجا

خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا میر محمد فاضل بن ملا میر عبدالمقیم بخاری، تا: صفر ۱۳۰۵ق؛ مجدول؛ جلد: روغنی، زیتونی با سجع «عاقبت خیر باد»، ۲۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۵۷]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۴۹

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۲/۱×۱۹/۴سم [رایانه]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۴

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۹۸گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۲سم [رایانه]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۱۱

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۷۴گ، اندازه: ۱۳/۸×۲۳/۲سم [رایانه]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳۰

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۵×۲۴سم [رایانه]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱۴

آغاز: بر اهل بیت طاهره زان زاده زنا؛ **انجام:** مترس از آتش دوزخ اگر گبری اگر ترسا.

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیدم که دصست ما بجایی ترسید از سعی جنون داد که بیان دادیم

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴-۱/۵۴

آغاز: زبس فیض سحر می‌خورد از گرد سواد شب ×× همه است سوز ... شب ها/ به کنعان هوس کردی نداده مطلب یوسف ×× مگر درخود فرو رفتن کند آنجا؛ **انجام:** تجلی منظر برفت هر عضوم ×× چو مجمر دارم از یک شعله سامان چراغانی / اگر بیدل چو گل پایم بدامن بر نمی‌آید ×× نداده گونهی چیست ... از سر گریبانی

غزلیات از الف تا یاء؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: روغنی، ۴۷۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۶۶]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۳

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد رجب بن نار بوته باشی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن لیمویی، ۱۷۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۲۶۹]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۷

بی کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۴۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نستعلیق هندی یا افغانی، بی کا، بی تا [نشریه: ۶ - ۶۴۵]

● دیوان بیدل رودباری / شعر / فارسی

d.-e bīdel-e rūdbārī

بیدل رودباری، قربان بن رمضان، ق۱۳ قمری

bīdel-e rūdbārī, qorbān ebn-e ramazān (- 19c)

[الذریعه ۱۸۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۲۲

آغاز: دوستان آئید از پیرو جوان ×× سر بسر با ناله و آه و فغان / یک زمان گرییم در این انجمن ×× برحسین یعنی برای خویشتن؛ **انجام:** با فغان لب بر گلوی او نهاد ×× روی بر روی نکوی او نهاد مثنوی از اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ [ف: ۱۵ – ۳۰۰]

● دیوان بیدل شیرازی / شعر / فارسی

d.-e bīdel-e šīrāzī

بیدل شیرازی، رحیم بن محمد، – ۱۲۵۸ قمری

bīdel-e šīrāzī, rahīm ebn-e mohammad (- 1842)

[الذریعة ج۹، ب۱ ص۱۵۳؛ فرهنگ سخنوران ص ۹۶ و ۹۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱۲/۱۳

اشعاری است از محمد رحیم حکیم باشی شیرازی متخلص به بیدل که نامش در عنوان شعر نخستین هست، در مرثیه شهدای کربلا که اولین آن ترکیب بندی است که بر بدیهه سروده شده با سرآغاز: ماه محرم آمد و گردید ز آسمان / طالع هلال تعزیه با تیغ خون چکان؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر: «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۹۸پ–۱۱۰ر هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۸

آغاز: قصائد: مشو مغرور ای غافل بدین بکروزه دنیا ×× که این دولت نمی‌ماند برای هیچکس بر جا ... مراثی: چون خاطر رسول ازین خاکدان گرفت ×× روحش هوای کنگره لامکان گرفت؛ **انجام:** قصائد: شرم بادت زانچه میگویی که باشد جای شرم ×× شکوه در دوران شه بیدل زدوران تابکی. مراثی: بیدل شوریده میگوید بفریاد و فغان ×× پشت امت خم شد از بار گنه همچون کمان / ای رسول انس و جان ×× رحم کن بر امتان

دیوان او شامل دو قسمت است: ۱. قصاید (ص ۱–۴۱) در مدح حضرت علی (ع)، فرمانفرما، محمد شاه غازی، حضرت حجت (ع)، حضرت رسول (ص)، فتحعلیشاه، دو قصیده، ۵۹۰ بیت، ۲. مراثی (۵۰–۷۶) ترکیب‌بندی است در ۳۳ بند که هر بند آن در مرثیه یکی از ائمه است. به ترتیب: حضرت رسول (ص)، حضرت فاطمه (س)، حضرت علی (ع)، حضرت امام حسن (ع) و از بنده ۵ تا ۳۰ در مرثیه امام حسین (ع) و وقایع کربلا است بند ۳۱ مرثیه امام موسی الرضا (ع) و بند ۳۲ مرثیه علی بن موسی الرضا (ع) و بند ۳۳ خاتمه مراثی است و در پایان نسخه یک قطعه نوحه در شهادت امام حسین (ع) است، جمعاً ۲۴۳ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد زکی نوری، تا: ۱۳۰۳ق؛ مجدول، دو سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوای سیاه، ۷۶ص، ۱۵ سطر (۱۵×۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۹۷]

● دیوان بیدل کرمانشاهی = دیوان بیدل نوری (مازندرانی) / شعر / فارسی

d.-e bīdel-e kermānšāhī = d.-e bīdel-e nūrī (māzandarānī)

بیدل کرمانشاهی، محمد بن علیمحمد، – ۱۲۸۹ قمری

bīdel-e-kermānšāhī, mohammad ebn-e ‘alī-mohammad (- 1872)

در فرهنگ سخنوران (ص ۹۷) او را ذیل بیدل کرمانشاهی معرفی می‌کند، نامش میرزا حاجی محمد و پسر میرزا علی محمد و متوفی در ۱۲۸۹ بوده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۵۶

آغاز: ای حسن تو بگرفته زمین را و زمان را ×× وی کرده مسخر همه خوبان جهان را؛ **انجام:** صحن نجف از بهشت آدم خوشتر ×× خاک درش از مملکت جم خوشتر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز سیر، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۶۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۴/۲

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۱۵۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۴

آغاز: زهی نگار سراپا نگار لعبت زیبا ×× که از صفای رخت روی مهر و ماه مصفا؛ **انجام:** ور بخوانم ذوالفقارش چون سلیح کافر است ×× ذوالفقار اندر کف کافر نمی‌پاید همی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۹۹–۷۰۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۹۳

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← دیوان بیدل نوری (مازندرانی) ≻ دیوان بیدل کرمانشاهی

● دیوان بیدل / شعر / فارسی

d.-e bīdel

معلوم نیست که شاعر دقیقاً کدام بیدل است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۲۱/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی،

جلد: روغنی، ۱۲گ (۱۱۸پ-۱۲۹پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۶

غزل است به ترتیب تهجی با مخمس و رباعی هر دو به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا عبدالوهاب بن ملا محمد زاهد قادری، تا: ربیع الثانی۱۲۷۳ق، جا: بخارا؛ کاغذ: بخارایی، جلد: روغنی، ۵۱۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۶]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۹۶/۷

چند غزلی از شاعری با تخلص بیدل؛ خط: نسخ، کا: محمد مهری کرکوکی، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: مقوایی، ۹ص (۶۶و۶۸- ۷۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۷۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۱۱-ف

خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهار، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۵]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۲۰

آغاز: بحر طویل: ... داده ما را نطق گفتار و سخن در ساخته. آنکه از انا فتحنا باشدش بر فرق تاج ×× آنکه دین احمدی بگرفته از تیغش رواج ... بسمله منم آن عاشق شوریده غمدیده آزرده بیچاره دلخسته که بسیار ستم دیده از آن بت سنگین دل. دیوان موجود: اگر تو ناز کنی می‌کشید بجان بیدل ×× دواست دیدن تو در پی مداوا را؛ **انجام:** بعد از این طالب بیار ما مسلمان نیستیم ×× گر تو ترسا زاده من شیخ صنعان نیستم / ترک یاری را نمودم من که باشد بیوفا ×× شکر لله من زکار خود پشیمان نیستم

از: بیدل. در ابتدا چند برگ در بحر طویل و در توصیف معشوق (حضرت علی ع) آمده و بقیه غزلیات است که شاعر در آن به «بیدل» تخلص کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۹۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۳۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

● دیوان بیرجندی / شعر / فارسی

d.-e bīrjandī

بیرجندی، محمدباقر بن محمدحسن،۱۲۷۶-۱۳۵۲قمری

bīrjandī, mohammad bāqer ebn-e mohammad hasan (1860 - 1934)

[ریحانة الأدب ۳۰۴/۱؛ وقایع الشهور و الأیام چاپ تهران ۱۳۱۳ش]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۳/۲

آغاز: قصیده ایست که جناب ملاذ الأنام حضرت حجة الاسلام ... دوش آن بت مرا گرفت کنار ×× بوسه زد بر لبم هزار هزار؛ **انجام:** صافی از هجر او در آزار است ×× بند هجران ز گردنش بردار

قصیده رائیه است. ناظم این قصیده را در جمادی الثانی سال ۱۲۹۹ سروده است و در آن به معجزه‌ای که در سامراء اتفاق افتاده و طی آن شخص لالی شفاء یافته بود، اشاره دارد. این قصیده را در مجلس درس استادش میرزا محمد حسن شیرازی خوانده و مورد قبول ایشان و سایرین قرار گرفت. این قصیده در پایان کتاب وقایع الشهور و الایام شاعر، به چاپ رسیده است. مرحوم مدرس تبریزی در ریحانة الأدب درباره شاعر این قصیده می‌نویسد: «قاینی بیرجندی از اکابر علمای امامیه می‌باشد که در ۱۲ ذی الحجه سال ۱۳۵۲ در ۷۷ سالگی در بیرجند وفات یافت؛ وی از شاگردان حاج میرزا حبیب الله رشتی، حاج میرزا محمد حسن شیرازی (میرزای بزرگ)، حاج میرزا حسین نوری، ملا علی اصغر بیرجندی، و دیگر اکابر وقت بود و از مشایخ اجازه صدیقنا الأعظم آقای سید شهاب الدین مرعشی نجفی مقیم قم می‌باشد؛ اجازه مذکور، مبسوط و مانند لؤلؤة البحرین، شیخ یوسف بحرانی بود و نامش الاجازة الوجیزة للدرة الفاخرة العزیزة است»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی مشکی، ۳گ (۱۹-۲۱)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۶۰۲]

● دیوان بیرجندی / شعر / فارسی

d.-e bīrjandī

بیرجندی، محمد هادی، ق۱۴ قمری

bīrjandī, mohammad hādī (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۹

غزلیات اوست و قسمتی به خط خود وی. مورخ ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۳۶؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱ص (۱۰۷)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

● دیوان بیرنگ نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e beyrang-e neyšābūrī

بیرنگ نیشابوری

beyrang neyšābūrī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۹سم [رایانه]

● **دیوان بیضاء** / ادبیات / فارسی

d.-e beyzā'

بیضا، ضیاء الدین، ق۱۳ قمری

bayzā, zīyā'-od-dīn (- 19c)

یاد او را در تذکره‌ها و کتب تاریخی نیافتیم اما در ابیات زیادی او خود با نام «ضیاء الدین» نام برده: «ای که می‌پرسی که بیضای ضیاءالدین که باشد ×× شاعر بی دست و پایی عاشق زار و نزاری». از اشعارش به دست می‌آید که ساکن اصفهان بوده: «در صفاهان تا به کی بیضا توقف چند پایی ×× در چنان جایی که نشناسند خاص را ز عامی»؛ یا: «بود بیضا منزوی در اصفهان و این عجب ×× تا نکو نامش زهند و روم و روس و چین گذشت».
مدح این اشخاص در شعرش دیده می‌شود: ناصرالدین شاه، مظفرالدین شاه، شهاب السلطنه، امین الدوله، محمد حسین ایلخانی، حاجی احمد خان، اعتضاد السلطنه، سراج الملک، حاجی احمد خان. همچنین می‌دانیم که تا ۵۰ سالگی می‌زیسته: «ز پنجاه فزون عمر تو بیضا شد آخر ×× نگفتی که چون عشق کند شاه گدا را» و از ۲۰ سالگی شعر می‌سروده: «ز بیست سال نبد بیش عمر بیضا را ×× که شعر دلکش او دهر را مسخر کرد».
[فرهنگ سخنوران ۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۹

آغاز: خدا را ای پسر بر رخ فکن زلف چلیپا را ×× که یکسر خلق بگزینند آیین مسیحا را / من و آن گه صبوری از لب چون لعل تو حاشا ×× صبوری کی تواند چون ببیند طفل حلوا را؛ **انجام:** مه تویی کتان تویی ذره توی بیضا تویی ×× بت تویی بتگر تویی قائل تویی منکر تویی؛ در پایان هم یک غزل لری (بختیاری) اضافه شده است با مطلع: رخ یارم ز خوشی ز مه ×× مه چه وطرنه مه کی سیه

شامل غزلیات از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن اسماعیل اصفهانی، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۳۴۰ق؛ این نسخه ظاهراً پیش‌نویس چاپ سنگی است؛ اهدایی: دکتر حافظ فرمانفرمائیان، دی ۱۳۶۹؛ جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۳۸۱ص، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [: ۲۰ - ۱۹]

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۵۴۶]

● **دیوان بیغم** / شعر / فارسی

d.-e bīqam

بیغم، بهوپت رای، - ۱۱۳۲ قمری

bīqam, behūpat ray (- 1720)

چاپ: در ۱۸۶۸ میلادی در پشته به چاپ سنگی رسیده

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۸ و ۲۸۵۸/۲

آغاز: مثنوی: ست چٹ امند. رام ست. بسمله. دل طپیدنها حکایت می‌کند ×× چشم خونباران روایت میکند ... رباعیات: ... برق افکن کشت و هم می‌باید بود ×× بیوهم چو شاه فهم می‌باید بود ... ؛ **انجام:** مثنوی: ... هر کجا دل میرود آنجا حق است ×× آنچه می‌بینی وجود مطلق است / چون وجود حق همه ارض و سماست ×× سیر دل بنگر که آخر تا کجاست ... رباعیات: ... فارغ گشت از فروغ هر شمع و چراغ ×× چون سنگ درون خود شراری دارد.
شامل یک مثنوی عرفانی و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با رباعیات خود شاعر و مثنوی دیگر به زبان اردو و مجمع البحرین داراشکوه و رساله دیگر در یک مجلد؛ کاغذ: هنری، جلد: چرمی کهنه با رویه کاغذ، ۱۰۰گ (۱۲+۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۹۶]

● **دیوان بیگانه نیشابوری** / شعر / فارسی

d.-e bīgāne-ye neyšābūrī

بیگانه نیشابوری، میرزا ابوالحسن، ق۱۱ قمری

bīgāne-ye neyšābūrī, mīrzā ab-ol-hasan (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۹

بخشی از اشعار شاعر با تخلص «بیگانه» و هم چنین دیباچه دیوان وی موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲گ (۲۸پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

● **دیوان بیگلربیگی تاج بخش** / شعر / فارسی

d.-e bīglrabeygī tāj-baxš

بیگلربیگی تاج بخش، محمد حسین، ق۱۳ قمری

bīglrabeygī tāj-baxš, mohammad hoseyn (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۴۲

آغاز: ای که افکندی بگردن از دو زلف خود دو مار ×× آن دو مار از جان من جانا براوردی دمار / من کناره از جهان گیرم چو تو آیی برم ×× باز می‌بینم جهان آمد مرا اندر کنار (قصیده ایست در ستایش از وزیر مؤتمن الملک صاحب اختیار) ... مختصر عرض شعاعی را جوابی بازگو ××کافتاب از ذره پروردن ندارد عیب و عار؛ **انجام:** تیغ ابرو تیز و مژگان تیز و تیر غمزه تیز ×× خون عاشق کی روا باشد بریزی با ستیز / پند نگرفتی شعاعی که تا که افتدی ببند ×× پسته شد راه فرار و خسته شد پای گریز
قصیده و غزل است و نزدیک ۱۸۹ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲ شوال ۱۲۹۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ،۹گ،۱۳سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۰-۱۸۱۸]

● **دیوان بی نام** / شعر / فارسی

d.-e bī-nām

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۶

آغاز: محرم کوی رضا شو که بود باب نجات ×× بخدا هست فزونتر ز هزاران عرفات؛ **انجام:** ای امام حی و قائم همتی بی نام را ×× تا که نفس از همتت اندر کفش مقهور باد

غزلیات، قصاید، ترجیع بند و مثنویات شاعر معاصری است که «بی‌نام» تخلص می‌کرده، ترجمه وی در مآخذ عصری دیده نشد، در پایان نسخه کسی نوشته است «در تاریخ ۱۳۴۳ بعد از فوت مرحوم ناظم مقارن با سنه ۱۳۴۴ هجری از متروکات مرحوم ناظم با اطلاع ورثه و با تقدیم قیمت بدست آمده». عبارت مزبور سال درگذشت شاعر را حدوداً محقق می‌کند. اشعار بی نام در مناجات باری تعالی و مدح و منقبت حضرت علی (ع) است، و صبغه عرفانی دارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: کربلائی محمد حسن کفشدار؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۵گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ - ۱۲۹]

● **دیوان بینش ذهبی** / شعر / ترکی و عربی

d.-e bīneš zahabī

کشاف الاسرار، محمد علی

kaššāf-ol-asrār, mohammad ʻalī

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۴

آغاز: ز فضل حضرت یزدان شرفنامه شد این دفتر ×× بمدح حضرت مولا امیرالمؤمنین حیدر؛ **انجام:** شیرین ترم زقند و عسل چون فتاده ام ×× در پای شکر و عسل و کان قند او

جلد اول، شامل اشعار عرفانی به ترکی و فارسی موسوم به شرف‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج شمس الدین پرویزی، آبان ۱۳۴۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۶گ، اندازه: ۱۸/۲×۲۴/۲سم [ف: ۷ - ۳۷۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۲

آغاز: از بهر همین دفتر خوش چون خامه ×× برداشته و شدم بفکر نامه / نامش زسما نازل قلبم گردید ×× بنوشم و گشت نام خسرونامه؛ **انجام:** شکسته گشته بینش پیرو عاجز ×× بفرما بیشتر از پیش الطاف

جلد دوم دیوان بینش است موسوم به خسرونامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج شمس الدین پرویزی، مهر ۱۳۴۳؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۴گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۸۰]

● **دیوان بینوا** / شعر / فارسی

d.-e bīnavā

بینوا، مرتضی قلی، ق۱۴ قمری

bīnavā, morteza qolī (- 20c)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۸

سروده حاج مرتضی قلی تاجر متخلص به بینوا، ساکن حاجب الدوله تهران در جمادی الاول ۱۳۱۴ق، بالغ بر دویست بیت است در توحید، مدح رسول اکرم (ص) مدح حضرت فاطمه و امامان شیعه. در سرای حاجب الدوله می‌زیسته است، در جمادی الاول ۱۳۱۴ سروده و بیشتر ستایش خاندان پیامبر است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۱۴ق؛ دارای یک سرلوح اکلیلی، مجدول؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۷۷۲]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۸۶]

← دیوان پادشاه خاتون ⟵ دیوان لاله خاتون

● **دیوان پاشا خان = دیوان محمود خان کلهر** / شعر / فارسی

d.-e pāšā xān = d.-e mahmūd xān-e kalhor

کلهر، محمود پاشا بن محمد خان، - ۱۲۶۵ قمری

kalhor, mahmūd pāšā ebn-e mohammad xān (- 1849)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶

آغاز: ز بیم مدعیان تا به چند هر سو را ×× همی نظاره کنم تا که بنگرم او را / دو چشم آهوی شیر افکنش بگاه نگاه ×× چنان فکند به خاکم که شیر آهو را / بعشق کوش که مجنون او بیاموزد ×× به یک اشاره ات احکام صد ارسطو را ...

بیست و پنج غزل است با عنوان «از غزلیات مرحوم مبرور محمود خان کلهر مشهور به پاشا خان است بسیار خوب ساخته». غزلیات شاعر که تخلص «محمود» دارد به ترتیب حروف قافیه چیده شده و نشان می‌دهد از دیوان مدونی گزینش شده است. آنچه از اشعار او در این سفینه آمده بسیار مغتنم است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۲۲-۳۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۹]

● **دیوان پرتو** / شعر / فارسی

d.-e partow

پرتو، حسین بن علی محمد، - ۱۳۴۸ شمسی

partow, hoseyn ebn-e ʻalī mohammad (- 1969)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز: آغاز قصید بائیة: دوشینه چون گذشت پاسی ز نیمه شب ×× طالع شد از درم آن ماه محتجب ... ؛ آغاز قصیده رائیه: مبادا کس ز جور و کید و دور و گردش اختر ×× چو من شوریده و کالیوه و سرگشته و مضطر

قصیده بائیه و رائیه در مدح حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۲– ۱۳۴۳، برای استاد هادی ارفع کرمانشاهی؛ ۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۶]

● **دیوان پرتو** / شعر / فارسی

d.-e partow

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۱/۹

آغاز: بیخود همه خل از آن نرگس مستند - بر جام می‌این تهمت بیجا که بستند

سروده‌هایی با تخلص «پرتو». پرتو دگر از رهگذر عشق مزن دم ×× در قید بماندی تو و یاران همه رستند / لب لعل تو بکام دگران و پرتو ×× سر انگشت تحیر بود اندر دهنش. غزل‌هایی است بی‌ترتیب الفبای و قصیده‌هایی کوتاه. در یکی از آنها منوچهر خان معتمد الدوله ستایش شده است. که بایستی همان خواجه ارمنی تفلیسی روزگار فتح علی شاه (-۱۲۶۳ق) باشد (بامداد ۱۵۹/۴). آخرین فتنه که در چشم تو پیداست کند ×× بر در معتمد الدوله بیا غوغایی/ دادگر خان منوچهر که بر درگه او ×× هر طرف می‌نگرم جبه نهد دارایی؛ خط: نستعلیق پخته، کا: سرخوش، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۸گ (۱۲۴ر-۱۳۱ر) [ف: ۲ - ۱۰۸]

● **دیوان پرتو** / شعر / کردی

d.-e partow

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۶

آغاز: ای اولی کو نینه ژ بوته چو ابتدا ×× ای آخری نهن ژ ترا هیچ انتها ... غزلها: سرلوح دیوانهای ازل اول چیه اسم خدا؛ **انجام:** ای زین زیادت فتوت ×× ای عین عنایت و مروت

از سراینده‌ای با تخلص «پرتو»، ممکن است وی محمد کاظم بن آقا محمد پرتو کردستانی لر بروجردی (- ۱۲۴۷ق) باشد که یوسف و زلیخای او را احمد گلچین معانی در مجله دانشکده ادبیات تبریز (سال ۱۷، ص ۱۸۹) معرفی کرده است. در برگ پایانی نسخه کاتب (در تاریخ ۱۲۳۰ق) از سراینده با «سلمه الله» یاد می‌کند. دارای قصیده، مناجات در قالب مثنوی، مخمس، غزل به ترتیب قافیه (بیش از ۱۸۸ غزل)، قطعه و رباعی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ح۱۲۳۰ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۸۴گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

● **دیوان پرتو اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e partow-e esfahānī

پرتو اصفهانی، علیرضا بن محمد علی، ق۱۳ قمری

partow-e esfahānī, ʻalī-rezā ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)

[الذریعه ۱۵۷/۹؛ مشار ۷۲۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۶گ، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۵۰۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۵

آغاز: سیراب کرده کوه و در و دشت را سحاب ×× ساقی بیار باده و بنشین به کار آب؛ **انجام:** یغما کردند سیم خامش رندان ×× پیداست که سیم ناب دشمن دارد.

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۷۰۱-۷۰۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۳]

● **دیوان پرویزی** / شعر / فارسی

d.-e parvīzī

پرویزی، میرزا عبدالحسین

parvīzī, mīrzā ʻabd-ol-hoseyn

[سخنوران آذربایجان ۸۴۹/۲؛ جلالیه ۱۸۷/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۵/۳

آغاز: ساقی بیار باده بر غم غم و ملال ×× کآمد زمان عشرت و شادی و وجد و حال / لبریز کن پیاله دلراکز عکس آن ×× گردد عیان ز پرده سویدای هر مقال؛ **انجام:** اگر پرویزی از وصل تو دور است ×× تو دانی دوریت هست از ندانی / من آن پیمانه نوش الکه خوی ×× منوچهری لوپ دامغانی

بخشی از اشعار شاعر است شامل یک قصیده و چند غزل، شاعر در این قصیده اقطاب سلسله ذهبیه در خوی و سلماس و ارومیه را مدح نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن محمود، تا: ۱۳۱۸؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۷۳پ-۷۶پ) [ف: ۳۶ - ۳۴۳]

← دیوان پروین ⟩ آمال العارفین

● **دیوان پروین همدانی** / شعر / فارسی

d.-e parvīn hamadānī

پروین همدانی، میرزا علی اکبر، ۱۲۳۸ - ۱۳۱۲ قمری

parvīn hamadānī, mīrzā ʻalī akbar (1823 - 1895)

چاپ: بخشی از اشعار شاعر با عنوان «آتشکده پروین» در سال

۱۳۲۴ ش در همدان به چاپ رسیده
[الذریعة ۱۵۸/۹؛ سخنوران نامی معاصر ایران، سید محمد باقر برقعی، ۷۷۲/۲-۷۷۶؛ مشار فارسی ۳۲/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۷
آغاز: ره عقلم زده سودای رخ چون مه دوست ×× آنقدر مست و بم کانچه ببینم همه اوست / هیچ شمشاد قد و گلرخ و قوس ابرو نیست ×× که نه آشفته آن سرو قد و ابرود اوست / تا دلم بسته یک تار از آن زلف دوتاست ×× به دو جعدش که مشامم همه دم غالیه بوست / کی چنین جلوه کند لاله احمد به چمن ×× یا چنین کی رود آن سرو که اندر لب جوست / هر کجا می‌گذرم قصه آن حوروش است ×× هر که را می‌نگرم دعوی آنست که هوست؛ **انجام:** خنک آنکس که بود ماهرخی محرم رازش ×× بی نصیب آنکه چنین همدم و همراز ندارد / کسی از سر سخن صرفه نبرد بار، که «پروین» ×× بت شیرین وی از نوش لب اعجاز ندارد
غزلیات شاعر را از حرف«تا»تا «دال»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی:عباس زندی، مرداد ۱۳۷۵؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۵۸۸]

● دیوان پریشان / شعر / عربی، فارسی، کردی
d.-e parīšān

پریشان قراگزلو، مرتضی قلی بیک، ق۱۳ قمری
parīšān qarāgozlū, morteza qolī beyk (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۶/۲
آغاز: من ژ بسم الله ×× ابتدا یکم من ژ بسم الله. پریشان نامه ذکر می‌کنم لله؛ **انجام:** قلیلان خوشا بحالتان بو ×× جام شهادت کوارتان بو.
در بیان مسائل حکمی و اخلاقی از ائمه علیهم السلام که ابیات آن به زبان کردی و عربی و فارسی می‌باشد؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: جمادی الاول تا جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ عناوین بحر طویل؛ کاغذ: نخودی و مشقی، ۷۱ص (۲۲-۹۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۳۷]

● دیوان پریشان / شعر / فارسی
d.-e parīšān

پریشان قراگزلو، مرتضی قلی بیک، ق۱۳ قمری
parīšān qarāgozlū, morteza qolī beyk (- 19c)
[الذریعه ۱۵۸/۹؛ مجمع الفصحا ۸۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۷/۲
آغاز: اول نامه بنام حی و توانا ×× صانع و پروردگار و عالم و دانا؛ **انجام:** تا از می‌تو مست چو تو دوستان شوم ×× عرر زنم بوقت سحر همچنان خری
یک قصیده و غزل است به ترتیب تهجی سپس رباعی است و هجو هم دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: پارچه، ۹۰ص (هامش ۱۶-۱۰۵)، ۱۹ سطر (۸×۱۵) [ف: ۱۲ - ۲۸۹۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۷
آغاز: بسمله. دیوان غزلیات، رباعیات، مطایبات مرتضی قلی بیک پریشان تخلص. اول نامه بنام حی و توانا ×× صانع و پروردگار و عالم و دانا؛ **انجام:** خوشا حالت که پیش چشم جانان ×× بسوزی تا خلاصی یابی از جان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۸گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲- ۲۷۸۲]

● دیوان پریشان / شعر / فارسی
d.-e parīšān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۳
آغاز: آن شهیدیرا که کس آبش نداد ×× آب سهل است و جوابش کس نداد؛ **انجام:** صدای یا حسین است ×× مگر سر بر سنین است
مجموعه‌ای است بی سر و ته مشتمل بر مثنویاتی در مراثی و قصاید در سوگ شهدای کربلا (امام حسین (ع)، ...)، حضرت زینب (س) و ... از یکی از شعرای قرن چهاردهم با تخلص «پریشان»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶۵گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۱۶۱]

← دیوان پریشان لک ⩾ رمل
← دیوان پریشان لک ⩾ دیوان ملا پریشان

● دیوان پشوتن / شعر / فارسی
d.-e pašūtan

پشوتن جی بن جمشید جی، ق۱۳ قمری
pašūtan jī ebn-e jamšīd jī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۹
آغاز: اشعار ملالت آثار تالم آگین اندوه قرین رحلت فرمائتی؛ **انجام:** پشوتنا ز خدائی کریم خواه دعا ×× زید بگلشن گیتی براحت و آرام فقط
شامل قصاید و غزلیات به فارسی و هفت صفحه‌ای به اردو می‌باشد که بیشتر در سوگ اشخاص و (ماده تاریخ) سروده شده

است؛ بعضی عناوین قصاید عبارتند از: «قطعه تاریخ وفات دستور مغفور مبرور سردار خان بهادر نوشیروان جی خلف امجد دستور جاماسپ جی»، «ابیات تاریخ وفات تألم آیات عازم سرای جاودانی، رتن جی خردمند فرزند دستور مغفور جاماسب جی»، «اشعار اندوه مآل ارتحال پردرد و ملال بهمن جی ولد پشوتن جی ابن خورشید جی»، «اشعار دردانگیز حسرت آمیز رحلت فرمای دستور مبرور ایدل جی فرزند ارجمند عالی جناب دستور بهمن جی که به مقام اکوله واقع ملك برار جهان گذران را پدرود فرمودند». «اشعار مسرت آثار تهنیت آمیز فرصت انگیز سرفرازی خطاب عظمت انتساب جانی ... مهرجی فرزند ارجمند شمس العلماء دستور هوشنگ جی»، «در تهنیت عیدالضحی و عیدالفطر بخدمت نواب اقبال یار جنگ بهادر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آخر مقدمه تاریخ ۱۸۵۳ و ۱۸۵۷ میلادی که معادل ۱۲۷۰ و ۱۲۷۴ق است نوشته شده؛ کاغذ: حنایی، ۵۵گ، اندازه: ۱۸×۲۸/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۶۱]

● **دیوان پوربهای جامی** / شعر / فارسی

d.-e pūrbahā-ye jāmī

پوربهای جامی، تاج الدین بن بهاءالدین، - ۶۹۹ قمری

pūrbahā-ye jāmī, tāj-od-dīn ebn-e bahā'-od-dīn (- 1300)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 9213؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین احمد بن عبدالله شیرازی، تا: ۱ رجب ۱۰۲۹ق، جا: حیدرآباد، برای خزانه سلطان محمد قطب شاه با یادداشت «امیر قطب شاه» در ص ع؛ ۱۰۵گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۸]

● **دیوان تأثیر تبریزی = کلیات تأثیر** / شعر / فارسی

d.-e ta'sīr-e tabrīzī = kollīyāt-e ta'sīr

تأثیر تبریزی، محسن، ۱۰۶۰ - ۱۱۲۹ قمری

ta'sīr-e tabrīzī, mohsen (1650 - 1717)

این دیوان شامل است بر (مطابق نسخه مجلس ش ۹۵۷): ۱. قصاید در توحید و مناقب پیغمبر اکرم و ائمه مکرم علیهم صلواة الله و مرثیه حضرت سید الشهداء (ع) و مدح شاه سلیمان و تاریخ ورود عبدالعزیز پادشاه بخارا به ایران و ورود محمد خان وزیر سابق و وزارت وحید و ترکیب بندی به نام «رموز العاشقین» مزیل به منقبت حضرت امام زمان علیه السلام و تمام اینها برحسب شماره دقیق ۱۶۰۰ بیت است؛ ۲. مقطعات و تواریخ در ۲۱۶ بیت؛ ۳- مثنوی در بیان معراج حضرت پیغمبر (ص) به بحر تقارب در ۴۳۹ بیت و به نام «منهاج المعراج» می‌باشد. آغاز: «ستایش همان حد فرزانه ایست ×× که از سبحه اش نه فلك دانه ایست»؛ ۴. مثنوی به بحر مخزن الاسرار به نام «جهان نما» در ۶۸۹ بیت. آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× نیزه خطیست بقصد غنیم»؛ ۵. «دعوة العاشقین» به بحر خسرو شیرین در ۲۶۷ بیت. آغاز: «بیا ای بلبل فرخ پر و بال ×× که از گل گشته شوریده احوال»؛ ۶. مثنوی در تعریف باغات و عمارات قصر سعادت آباد اصفهان بنام «گلزار سعادت» در ۵۲۷ بیت. آغاز: «بسر دارد هوای خامه دولت ×× ز وصف گلشن باغ سعادت»؛ ۷. مثنوی در مقابل هفت پیکر به نام «ثمرة الحجاب» در ۱۴۸ بیت. آغاز: «شبی از همدمان ایمانی ×× محفلی گرم بود روحانی»؛ ۸. مثنوی برای مقدمه رساله در معما در ۲۴ بیت. آغاز: «بنام آنکه در اجمال و تفصیل ×× خردها رفت از کنهش به تحلیل»؛ ۹. مثنوی در وصف تفت یزد و شکرگذاری از وزارت یزد و ثنای پادشاه به نام «حسن اتفاق» در ۲۸۵ بیت، آغاز: «تفتست و فرشته بلبل او ×× چون آتش تفته هر گل او»؛ ۱۰. مثنوی در راستی و درستی و اخلاق به نام «میمنت نامه» در ۲۹۳ بیت. آغاز: «بنام خداوند فرد قدیم ×× که بنموده ما را ره مستقیم»؛ ۱۱. غزلیات مرتب به حروف تهجی موافق ردیف‌ها در ۱۰۲۴۰ بیت، آغاز: «ای در کف حمد تو سر رشته عنوانها ×× دارند سرافرازی از نام تو دیوانها»؛ ۱۲. فردها و ابیات متفرقه مرتب به حروف تهجی موافق ردیف‌ها در ۱۰۰۰ بیت؛ ۱۳. رباعیات، ۱۳۰ رباعی؛ ۱۴. قصاید و غزلیات و قطعات که به ترکی انشاء کرده در ۴۴۷ بیت. بنابر این، این دیوان یا کلیات شامل ۱۶۴۳۵ بیت می‌باشد ولی از خلاصة الافکار، آقای تربیت نقل کرده‌اند که دیوانش ده هزار بیت خواهد بود و بنا بر شماره بالا مرادش فقط غزلیات بوده است و خوشگو نوشته که تأثیر دیوان خود را خدمت حکیم الممالك شیخ حسین شهرت به هند فرستاد و منظور نظر همه شعرا گردید و من هم از آن بهره‌ها گرفتم.

[نسخه‌های منزوی ۱۸۵۰/۳ و ۲۲۵۸؛ الذریعة ۱۶۴/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۲

آغاز: با همه پستی دلا تا چند لاف دلبری ×× داد از این بی حاصلی فریاد از این مستکبری / آدم از خاك است و خاك از اصل طینت خاکسار ×× گر اصیلی چون ز اصل خویش خواهی بگذری؛ **انجام:** گردون دنی نواز را می‌نازم ×× ایام زمانه ساز را می‌نازم / افتاد به شش در جهت پنج حواس ×× چرخ شش و پنج باز را می‌نازم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۱۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷

آغاز: قصائد: ای ثنایت انس و جان را از بیان انداخته ×× حیرت ذات تو لکنت در زبان انداخته

گذشته از دوازده بخش نامبرده در کتاب‌شناسی بخشی به نام و قطعه‌هایی به ترکی در ۴۴۷ بیت دارد و بنا بر محاسبه نگارند این نسخه ۱۰۳۰۰ بیت را شامل و در حدود ۶۱۰۰ بیت کمتر از نسخه

کتابخانه سپهسالار دارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: بین ۱۱۲۴ تا ۱۱۲۹ق؛ افتادگی: وسط و انجام؛ یادداشت موجود در ص ۲۲ و ۱۱۹ می‌رساند که این نسخه نخستین نسخه پاکنویس شده دیوان تأثیر می‌باشد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۲۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۰۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۸

آغاز: یکسر مونیست در میزان عدلش بیش و کم ×× برده بو از لاله رنگ از ضیمران انداخته؛ **انجام:** ای خصم که کفر فتنه بر باداری ×× عقرب صفتی زدم چلیپا داری / در تعزیه ات کهنه مشعل گردد ×× این کهنه عداوتی که بامداری

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۳۲گ، ۲۱ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۳۲]

۴. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۷۹

شامل قصاید و غزلیات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: در عصر سراینده؛ سراینده دیوان را تصحیح کرده و غزلیاتی به خط خود در بعضی صفحه‌ها افزوده؛ ۱۸۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: - ۶۲]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۳

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ از قرائن به دست می‌آید که در زمان حیات شاعر نوشته شده و به نظر او رسیده و درچند جا کلمه بلغ دیده می‌شود و از حاشیه‌ای که نویسنده در کنار صفحه اول اشعار ترکی نوشته‌اند این احتمال تأیید می‌شود، با سه سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۴۵۵ص، ۱۲ سطر،اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۷۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۱-ف و ۵۰۰۶-ف و ۶۰۸۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۸ و ۳ - ۱۲۲ و ۱۹۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۰

آغاز: ای ثنایت انس و جان را از بیان انداخته ×× حیرت ذات تو لکنت در زبان انداخته / شرح اوصاف تو سرگرم ثنایت را چو شمع ×× گرچه سر تا پا زبان شد از زبان انداخته؛ **انجام:** گردون دنی نواز را می‌نازم ×× ایام زمانه ساز را می‌نازم / افتاد به شش در جهت پنج حواس ×× چرخ شش و پنج باز را می‌نازم

شامل: قصاید، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملکی به تاریخ ۱۱۶۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۶۳]

۷. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ - ۲۷۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۸-ف

نسخه اصل: بادلیان Pers 76 (۴۳/۳ ش ۲۶۵۱). دارای قصاید و ترکیبات با یک ترکیب بند به نام رموز العاشقین و مقطعات و تواریخ در منقبت و جهان نما و منهاج المعراج و دعوت العاشقین و گلزار سعادت و ثمرات حجاب و حسن اتفاق و میمون نامه و یک مثنوی یا دیباچه یک رساله معما و غزلیات و متفرقات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۲گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۲ - ۵]

● دیوان تاج اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e tāj-e esfahānī

تاج الدوله، طاوس خانم، ق۱۳ قمری

tāj-od-dowle, tāvūs xānom (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۳

آغاز: باد از سر کوی تو گذشتن نتواند ×× پیغام من دلشده را پس که رساند؛ **انجام:** بتاج الدوله چون دادم لقب شاه ×× گذشت از آن سرم از طارم ماه / همیشه بخت با او هست نبود ×× کسی با ذات غیر از سایه همراه

اشعار وی چنین عنوانی دارد: «تاج الدوله مادر سلطان محمد میرزای سیف الدوله و سلطان احمد میرزا و فرخ سیر میرزاست»، احوال وی را در خیرات حسان، نقل مجلس و نیز مقاله‌ای از پژمان بختیاری می‌یابیم. نام «تخت طاوس» را شاه قاجار از نام وی گرفت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۲-۵۱۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۲]

● دیوان تاج الملوک / شعر / عربی

d.-e tāj-ol-molūk

صالحی، بوری بن ایوب، ۵۵۶ - ۵۷۹ قمری

sālehī, būrī ebn-e ayyūb (1162 - 1184)

[الاعلام ۷۷/۲؛ کشف الظنون ۷۸۰/۱؛ معجم المؤلفین ۸۱/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۳/۲

آغاز: خلق الهواء داء بغیر دواء ×× فعلیله أبدا بغیر شفاء / و لا جل ذاک انا الشقی بمن له ×× قد جدنی و جدی و عز عزاء

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۱۴۲. مجموعه اشعار ناظم است مشتمل بر غزلیات، رباعیات، مراثی، و جز آن که به مناسبت‌های مختلف سروده و به ترتیب حروف الفبای قافیه تنظیم شده است؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محسن بن علی بن محمد بن حسین، تا: ۱۱۸۹ق؛ مجدول؛ ۹۸گ (۵۶-۱۵۳) [عکسی ف:۲-۴۵۳]

● دیوان تاجر اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e tājer-e esfahānī

تاجر اصفهانی، اسماعیل، ق۱۱ قمری

tājer-e esfahānī, esmā'īl (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۴۸
شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۶۰ هامش) [مختصر ف: ۵۱۹]

● دیوان تاج لاهوری / شعر / فارسی
d.-e tāj-e lāhūrī

تاج لاهوری، ق۱۱ قمری

tāj-e lāhūrī (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۱
تاج لاهوری با تخلص «تاج» سروده ۱۰۸ (=۱۰۸۰)، غزل‌ها است به ترتیب تهجی و ترجیع و رباعی و قطعه، با ماده تاریخ ۱۰۸۶ در پایان؛ خط: نستعلیق، کا: میر حسینی پسر عزیز، تا: یک‌شنبه ۲۹ رمضان سال ۳۱ جلوس (۱۱۷)، جا: قصبه و شهرک چند نبوت، به‌فرموده میان شیخ عبدالرحیم جیو؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان یادداشت مورخ ۲۰ ذیقعده ۱۱۰۷ است و در آن از قادرآباد چند نبوت و بهتلیان و اسماعیل بیک میر تزک سرکار صاحب یاد شده است، آغاز در حرف الف افتاده؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور مشکی،۱۰۴گ،۱۴سطر(۷×۱۴/۵)،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم[ف:۱۷– ۲۹]

● دیوان تاراج شیرازی / شعر / فارسی
d.-e tārāj-e šīrāzī

تاراج شیرازی، میرزا خسرو، ق۱۳ قمری

tārāj-e šīrāzī, mīrzā xosro (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۱
آغاز: به بزم تو شد از شرافت بیا ×× سرا پرده خلوت ... / تو با نور خورشید همسایه ای ×× تو هم نور خورشید؛ **انجام:** خواهی کمرش پایی باریکتر از مو باش ×× خواهی دهنش بینی از دیده تو پنهان شو / با شهد لب لعلش سرچشمه حیوان باش ×× با کفر سر زلفش سرحلقه ایمان شو / چون مور خطش از مهر مهری ز خطش برگیر ×× بر تخت شهنشاهی هم تخت سلیمان شو / خواهی اگر از حسرت لذت بری از سرش ×× در حلقه گیسویش چون ذکر دل «درویش» / چون خون جگر از دل پیوسته به پیکان شو ×× هم سبحه گسل میاش هم سلسله گردان شو
دیوان اشعار شاعر است با تخلص «تاراج»، «درویش» و «معراج» که شامل قصاید و ترجیع بندهای وی است. در عنوان قصاید این موضوعات به چشم می‌خورد: مدح ناصرالدین شاه قاجار، هجو آقا صراف کاشی تهرانی، مدح محمد باقر خطیب زاده همدانی و هجو سرهنگ فوج؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۳۶۳]

● دیوان تاراج نراقی / شعر / فارسی
d.-e tārāj-e narāqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۵
از: تاراج نراقی (؟). دو غزل با تخلص «تاراج» و با عنوان «تاراج نراقی» که شاید منظور همان تاراج اصفهانی باشد که در تذکره حدیقة الشعراء درباره‌اش آمده: «اسمش محمد حسین، از معاصرین و از حالش تا حال زیاده از این چیزی معلوم نشده که در زمره شعرا و ادبای اصفهان محسوب و فنش غزل‌سرایی و شغلش مقواسازی است ... گویند ده هزار بیت دیوان دارد». مطلع دو غزل وی چنین است: «مه که کس اندر وی اشتباه ندارد ×× چون مه من طره سیاه ندارد / دل عذرخواه ما و محبت گناه ما ×× باشد ز عذر»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۴۳–۱۴۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [شورا: ف: ۲۷/۱ – ۳۳۳]

● دیوان تارک شیرازی / شعر / فارسی
d.-e tārek-e šīrāzī

تارک شیرازی، ق۹ قمری

tārek-e šīrāzī (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۸
آغاز: گذارم سوی گلشن بی رخ او چون همی افتد ×× بروی گل زاشک من بود گرشبنمی افتد
این دیوان شامل قصاید و ترکیب بند و رباعیات و مثنوی و قطعه‌ها و فردهایی می‌باشد و نسخه این کتابخانه در حدود ۱۰۰۰ بیت است، در کتب تذکره و تاریخ، تارک تخلص نام برده نشده و از مندرجات نسخه این دیوان، شیرازی بودن او آشکار است. او دم از محبت اهل بیت پیغمبر (ص) می‌زده و در این باب ابیاتی چند دارد و از آنها این بیت است: «زفارسم من و سلمان بر اهل فارس ممداست ×× وسیله اوست مرا در سلام خواجه سلمان» و گذشته از این بیت در چند جای دیگر (ص ۳۷ و ۴۱ نسخه) شیرازی بودن خود را تصریح کرده است. در جای دیگر از دیوان خود را حافظ قرآن معرفی نموده: «تارک آنروز ترا حافظ قرآن خوانم ×× طرق نهصد و شصت از بر اگر بر خوانی» و طریقه خود را میان سعدی و حافظ تصور نموده: «باعتدال طرق رفت و عاقبت منزل ×× میان سعدی و حافظ گرفت تارک ما» و در یکی از رباعیات این‌گونه از اشعار خود را برتر از خیام و افضل الدین کاشی دانسته است: «چو ساقی طبع من مفرح انگیخت ×× پیوسته شراب ناب در ساغر ریخت / تا صیت چهار مصرعم گشت رفیع ×× خیام ز خیمه افضل از فضل گریخت». در تصوف از مریدان شیخ محمد نور بخش (– ۹۱۲) بوده و او را ستوده و از وی استمداد همت کرده و

در تاریخ وفات او قطعه‌ای انشاء نموده و نیز از چند ماده تاریخی که در این دیوان است معلوم می‌شود که در اوایل سلطنت شاه اسماعیل اول صفوی زندگانی می‌نموده و تاریخ ورود او را به شیراز در آخر قصیده‌ای (۴۲-۵۱ نسخه) چنین آورده: «نامه‌ام کز بهر حظ هوشمندان نام یافت ×× سال تاریخش ز «حظ» (=۹۰۸) آرد برون هر هوشیار»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ظاهراً دیوان از خطوط اوایل قرن دهم هجری می‌باشد؛ کاغذ: خطایی، جلد: تیماج، ۱۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۲۰۱]

● **دیوان تایب** / شعر / فارسی

d.-e tāyeb

اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲

آغاز: الهی به طور و دگر بحر مسجور ×× به مکتوب و مسطور در رق منشور / الهی الهی به عشاق مهجور ×× الهی الهی به معشوق مستور / توکل تحمل تأمل تعقل ×× عطا کن به تایب دلش ساز مستور؛ **انجام:** تایبا با صبر و تقوا شو قرین ×× یاد آور از یحب الصابرین / چیست تقوا روز ناحق تافتن ×× با حلال از جان و از دل ساختن

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد، تا: رمضان ۱۰۷۱ق؛ دیوان تایب در حاشیه نگاشته شده؛ ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۸۸]

● **دیوان تائب تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e tā’eb-e tabrīzī

تائب تبریزی، اسماعیل بن حسین، - ۱۳۷۴ قمری

tā’eb-e tabrīzī, esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1955)

[فهرستواره منزوی ۸۳۶/۱۰]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۵۰ و ۱۷۰۶ عکسی

آغاز: بیا تائب دگر ترک هوس کن ×× سخن کوته نما افسانه بس کن

در این مجموعه اشعار پراکنده‌ای است از رباعیات و قصاید و قطعه‌هایی از چند مثنوی تائب چون: بوم نامه، ابله نامه، حیرت نامه، قصیده رمزیه، قصیده صدقیه، غفلت نامه سروده ۱۳۵۶، بلبل نامه سروده ۱۳۵۶، چهار بیت در زندانی شدن تائب در زندان قصر سروده سید علی نواب ملقب به احتشام رضوی در ۱۷ ربیع الاول ۱۳۵۶، حل اشکال در احکام شخص خنثی، اشعاری در خلاصی وی از زندان در ۸ شوال ۱۳۵۶، قصیده خلاصیه، تسلیت‌نامه که در فوت فرزند علی آقا شالچیلار تبریزی به کسان او نوشته، چند بیت از ناموس‌نامه، و نیز رباعیات و حکایات متفرقه به نظم ما بین مطالب فوق آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: بیشتر این مجموعه بامداد به سال ۱۳۵۶ در زندان قصر قجر تهران نوشته شده و چند برگ آن پس از آزاد شدن به سال ۱۳۵۷ نوشته شده؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۴گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۹۱] و [عکسی ف: ۵ - ۱۶۱]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۳۱/۲

اشعاری در طعن بر ایرج میرزا و یاوه‌های او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۳ - ۱۷۰]

● **دیوان تایب گلپایگانی** / شعر / فارسی

d.-e tāyeb-e golpāygānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۱/۳

بخشی از مراثی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۷پ-۱۹پ) [ف: ۳۷ - ۲۳۶]

● **دیوان تبریزی** / شعر / عربی

d.-e tabrīzī

مجتهد تبریزی، احمد بن لطفعلی، - ۱۲۶۵ قمری

mojtahed-e tabrīzī, ahmad ebn-e lotf-‘alī (- 1849)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۰۵/۳

آغاز: الحمد لمن کل السن البلغاء عن وصف کماله و اعترف مصاقع الخطباء بالعی عن بیان نعوت جلاله؛ **انجام:** فقلت فاءن العشق خالق طبعهم ×× فوافق طبعی ثم صار غذائیا.

قصیده در مدح حضرت علی (ع) و ابراز علاقه مؤلف نسبت به خاندان او علیهم السلام است؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰ص (۷۹-۸۸)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۳۱]

● **دیوان تبریزی ششکلانی** / شعر / فارسی

d.-e tabrīzī-ye šeškelānī

تبریزی ششکلانی، علیقلی، ق۱۴ قمری

tabrīzī šeškelānī, ‘alī-qolī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۳/۲

قصیده ربیعیه اوست؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان تجلی** / شعر / فارسی

d.-e tajallī

تجلی، جواد، ق۱۴

tajallī, javād (- 14c)

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۹

آغاز: بجز خط تو بگرد لب چو حب نبات ×× که دید مهر گیاهی کنار آب روان
قصیده ۲۳ بیت است از جواد تجلی ملقب به حسان العجم در ستایش یکی از شاهزادگان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ چهار برگ، زرین [چند نسخه-ف: - ۳۶۳]

● دیوان تجلی / شعر / فارسی

d.-e tajallī

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱
آغاز: پر شد زعطر خوشدلی از بس که روزگار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ با سرلوح، مجدول؛ ۳۴گ، ۱۴ سطر، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۳۷۳]

● دیوان تجلی سبزواری / شعر / فارسی

d.-e tajallī-ye sabzevārī

تجلی سبزواری، رجبعلی، ۱۲۶۱ - ۱۳۱۹ شمسی
tajallī sabzevārī, rajab-ʻalī (1882 - 1940)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۵
غزلیات یا ضیائیه است و وطنیات و قصاید و ترجیعات مثنوی کنگاشستان یا تجلی مشروطیت، در ۱۳۳۵ ساخته شده و دیباچه ای دارد در سرگذشت شاعر و در آن از سید جمال افغانی و محمد علی شاه و سر اسپرینگ انگلیسی و اتابک یاد شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۴۴گ، ۲۰ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۷۹]

● دیوان تجلی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e tajallī-ye šīrāzī

تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین، - ۱۰۸۵ قمری
tajallī šīrāzī, ʻalī-rezā ebn-e hoseyn (- 1675)
[الذریعة ۱۶۷/۹؛ م ۲۲۵۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۵۹/۳ و ۲۶۷۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۶/۸
آغاز: شدبهار و کرد جا تنگ بر گلزار گل ×× کوه همچون غنچه وا شد تا کشاید بار گل / بسکه زد خون ریاحین جوش در رگهای کوه ×× می‌جهد جای شرار از سنگ آتش دار گل؛ **انجام:** هر راه روشن که بینی از خلق جهان ×× حال تو بود بیش که با درد گران
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ دارای دو مینیاتور «نگاره» نفیس رنگین سبک هرات، و سرلوح زیبای مرصع، مجدول مذهب؛ پیش از این در کتابخانه عبدالحسین بیات قرار داشته، تاریخ کتابت نسخه که در برگ انجام دیده می‌شود (۹۹۳ق) نادرست است؛کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۲۵۹پ-۳۰۳ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۳۱
آغاز: تا بنام من زبان خامه ات گردیده است ×× از نگینم می‌رود پر خون ز بس نالیده است
قصیده‌ای از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سرخ، ۳ص (۲۵۶-۲۵۸)، اندازه: ۲۰×۳۲سم[ف:۳۶-۳۸۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۶۳
آغاز: عقل شد آشفته حال از نام عشق ×× گفت کای گشته اسیر دام عشق
مثنوی؛ کا: ابوالحسن تنکابنی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سرخ،۳ص(۳۲۷-۳۲۹)،اندازه:۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۸۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۵
آغاز: پرشده عطر خوشدلی از بسکه زد نگار ×× چون عطسه زد از دماغ زمین جست نوبهار؛ **انجام:** خصمت چودانه در دهن آسیا شود ×× بادا محب جاه تو از عیش کامکار
قصیده از اوست؛ کا: جلال الدین انجو، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق، به‌دستور سلطان محمد کاتب سپاهانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۲۱۶-۲۱۸) [ف: ۱۰ - ۱۵۸۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۲۷
آغاز: خدایا روزیم کن سوز و دردی ×× که دریابم خزان رنگ زردی
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ در چهار ستون؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۰۹پ-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۹]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۲۳/۱
قصیده است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان؛ با سرلوح بغلی؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۷۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱/۲-فیروز
آغاز: (قصیده): پر شد ز عطر خوش دلی از بس که روزگار ×× چون عطسه زد از دماغ زمین جست نو بهار ...؛ آغاز موجود از انشاء: مدتی دیگر است که دل به این آتش می‌سوزم و بوی خون از این دریا می‌شنوم هان تا در بساطم خیره ننگری و تیره نظر نکنی؛ **انجام:** و الا این بنده بهره خود از لذت یافته و نصیب خویش از احتظاظ فرمانبری دریافته باشم و السلام علی من استمع فاسمع و نفع فانتفع.
شامل یک قصیده بلند با قافیه راء (ظاهراً بهاریه اوست) و پس از آن مثنوی معراج الخیال، غزلیات و قطعات و رباعیات. در آخر اشعار (که ناقص است) یک برگ نثر است و گویا از منشآت تجلی؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن عبدالقادر، تا: ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹ص (۵۲۲-۵۸۰)، ۱۹ سطر،اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۶۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ در هامش؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۷/۳×۱۷/۶سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۵/۴

آغاز: زهی از شوق رویت گشته گلزار جنان پیدا ×× چو بو در غنچه تنها ز شوقت گشته جان پیدا

خط: نستعلیق، کا: درویش مولانا محبت، تا: اواخر قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۳۰ص (۱-۳۰)، ۱۷ یا ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۴۷۵]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۵۱/۱

قصاید است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۸۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۱۱

آغاز: پر شد ز عطر خوشدلی از بسکه روزگار ×× چون عطسه از دماغ زمین جست نوبهار؛ **انجام:** خصمت چو دانه در دهن آسیا بود ×× بادا محب جاه تو از عیش کامکار

مثنوی است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۳پ-۲۵ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۷۷]

● **دیوان تراب** / شعر / فارسی

d.-e torāb

تراب کاشانی، محمد هاشم، ۱۲۵۲ شمسی

torāb-e kāšānī, mohammad hāšem (1873 -)

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۵/۳

آغاز: بسمله ... بنام قادر ایزد ... سمیع سامع ستار؛ **انجام:** ... بحمدالله که کردم تمام را اظهار سؤال هر چه نمودی جواب بشنوی هزار شکر که جستم زچنگت ای طرار

مطالب در مورد ستایش امام رضا و آقا خضر وزیر ... و ترجیع ساقی نامه، ستایش آقا خضر تعریف عمارت و مدح آقا خضر تاریخ عمارت آقا خضر و ... با توجه به اینکه به فهارس مختلف مراجعه شد ولی نام کامل و شاعر به دست نیامد (در فهرست کتابهای چاپی فارسی مشار ج ۲ ذکر شده که به چاپ رسیده)؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: گالینگور سبز، ۴۷گ (۸۲پ-۱۲۸ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۳۲]

● **دیوان ترابی** / شعر / ترکی

d.-e torābī

ترابی بابا، حاج علی، ق۱۳ قمری

torābī bābā, hāj ʻalī (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۱۸

آغاز: الهی عبد عاجز رو سیاهم ×× بیلور سن حال و احوالم نه حاجت؛ **انجام:** شرمسارم رو سیاه جر مملە شاهم الامان ×× پیر حنکارم مدد قیل ایله بر درمان بکا

حدود چهار هزار بیت در غزل به ترتیب حروف و مدایح و مراثی و مواعظ و مربع (رباعی‌ها) و مخمس و جز اینها، با تاریخ وفات‌های ۱۲۵۷-۱۲۵۸؛ خط: رقعی، کا: حافظ اسماعیل جتی بدلا، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۸]

● **دیوان ترجیعات** / شعر / فارسی

d.-e tarjīʻāt

ناصرالدین بجه ای، ق۷ قمری

nāser-od-dīn-e bajje-ī (- 13c)

چاپ: به کوشش محمود مدبری، ناموارە دکتر محمود افشار، ۹ (۱۳۷۵): ۵۲۸۸-۵۳۴۹

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

● **دیوان ترکه اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e torke-ye esfahānī

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1433)

۱. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۱

غزلیات و رباعیات؛ کا: عبدالقادر بن محمد بن افضل خراسانی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۹۰۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۹/۴

اشعاری از حضرت مخدومیه مرشدیه محبیه. یک غزل و سه رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۰ [ف: ۷ - ۱۵۳]

● **دیوان ترکی** / شعر / ترکی

d.-e torkī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶/۳ معزی

آغاز: من آتدم آوه اوخ بیر قصد ... ×× قولاغی دوشدی ناگه دگدی بیر تیری / منی دوتی گتور دیلر هم اولدم ×× منیمچون روز بهجت اولدی ماتم؛ **انجام:** قلدی منادی گلدی لشکر ×× ... یریزون دوتی سراسر / ... سن زلزله دوشدی جهانه ×× روانه اولدی قصد داد سینه.

ظاهراً از افسانه‌ها و داستانهای فولکور ترکی است؛ خط: تحریری، بی‌کا،تا:با تاریخ۱۲۴۸ق؛افتادگی:آغاز وانجام؛جلد:تیماج قهوه‌ای،

۱۰۶گ، ۱۵ سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۹ - ۲۴]

● **دیوان ترکی** / ادبیات / ترکی

d.-e torkī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۷۳

آغاز: بسمله، ایا دوستلار نادان برله الفت بولوب، بغدیم کویرب جاندین تویوب اولدیم منا؛ **انجام:** هر عاشق ... کراک بوسپه او شبو معنی، معنی بیلماس پسر خدمین قبلما غونجه

خط: نستعلیق تحریری، کا: امان مداد جوجم، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان ترکی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e torkī-ye šīrāzī

ترکی شیرازی، محمد حسین، - ۱۳۳۰ قمری

torkī šīrāzī, mohammad hoseyn (- 1912)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۸/۳

آغاز: دلا تا چند در غفلت بخوابی ×× دمی بیدار شو بر رخ زن آبی / سوی خمخانه توحید بشتاب ×× بنوشا از خم وحدت شرابی؛ **انجام:** الهی از تو خواهم دین و ایمان ×× رهائی ده مرا از چنگ شیطان / گناهانم ز لطف خود ببخشای ×× مرا در آتش قهرت مسوزان

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، کا: جمال الدین حسینی، تا: ۱۳۱۴ق، جا: مرودشت شیراز؛ بی تا؛ جلد: مقوا مشکی، ۱۱ص (۱۹۶-۲۰۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۹]

● **دیوان ترمذی** / شعر / عربی

d.-e termezī

ترمذی، ابوسعید، ق۶ قمری

termezī, abū-sa'īd (- 12c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶۴/۷

سه بیت از اوست؛خط:نسخ،بی‌کا،تا: با تاریخ ۷۲۵ق [ف: ۵- ۳۹۱]

● **دیوان تسلی قاجار** / شعر / فارسی

d.-e tasalī-ye qājār

تسلی قاجار، ابوسلوک، ق۱۳ قمری

tasalī-ye qājār, abū-solūk (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸۱

آغاز: هر که نشناخت خویش را بجهان ×× نتوان کردگار خویش شناخت / ترک هستی نکرد در گیتی ×× نرد توحید کی تواند باخت؛ **انجام:** هستم غلام حلقه بگوش کسی که او ×× این مشکلات اربعه را حل کند بمن

ماده تاریخ‌های این دیوان از سال‌های ۱۲۹۱ و ۱۲۹۲ است (یادداشت باستانی در آغاز نسخه). شعرها در ستایش‌های درباری است و غزل و سوگواری مذهبی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۱گ، سطور چلیپایی (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۳۴۴]

● **دیوان تسلیم** / شعر / فارسی

d.-e taslīm

تسلیم

taslīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۴

آغاز: آغاز غزلیات: ای نام نامی تو سر دفتر سخن‌ها ×× وی از خط تو مشکین در باغ یاسمن‌ها / یک ره قدم برون نه شاها ز کوی وحدت ×× بستان نگین خاتم از دست اهرمن‌ها ... ؛ آغاز قطعه شاه و گدا: طوطی نطقم دگر بگشود لب ×× نکته سازی کرد آغاز از ادب

بخشی از اشعار شاعر است با تخلص «تسلیم». در این بخش اشعاری است که شاعر در مدح محمد علی میرزا و امین الدوله سروده است. نسخه حاضر این اشعار را شامل است: الف: غزلیات به ترتیب حروف تهجی (۳۸پ-۴۸پ)، ب: قطعه شاه و گدا (۴۸پ-۵۱ر)، ج: قصیده‌ای در مدح امین الدوله (۵۱پ-۵۲پ)، د: قصیده‌ای در مدح محمد علی میرزا (۵۲ر-۵۲پ)؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۳۸پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۴]

← دیوان تشنه تهرانی ﴾ دیوان محمد تقی خان تشنه

● **دیوان تفرشی** / شعر / فارسی

d.-e tafrešī

هجری تفرشی، محمد صادق بن فضل الله، - ۱۱۶۰ ؟ قمری

hejrī tafrešī, mohammad sādeq ebn-e fazl-ol-lāh (- 1747)

[الذریعة ۵۷۸/۹ و ۱۲۹۰ و ۲۵۵/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۱۸/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۰

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست کلید در گنج حکیم /

چرخ لوایی که نخستین گشود ×× بر سر اکلیل کیومرث بود؛ **انجام:** پس از رساندن مکتوب نکته بربایی ×× بعرض یار زبان فهم نکته دان برساند
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد رحیم کوهی، تا: چهارشنبه شعبان ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۹۲/۱
آغاز: چرخ لوائی که نخستین گشود ×× بر سر اکلیل کیومرث بود؛ **انجام:** آغاز کنم حکایت تو ×× اظهار کنم شکایت تو
شامل تاریخ ایران و مثنوی فخریه او و مرقومه جات تفرشی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۴گ (۲پ-۵۵ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۸۶/۸
مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی پازواری، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۲۴ر-۲۶پ)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۹/۶
شعرهای صادق آقای هجری است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲ص (۸۶-۸۷)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۷۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۴/۴
مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵گ (۷۳ر-۷۷ر)، ۱۲ سطر (۸×۱۴) [ف: ۱۲- ۲۶۲۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۲۹
آغاز: شرح احوال آقا محمد صادق. بسمله. آقا محمد صادق سیدی والا نژاد و عالمی پاک نژاد و فاضلی ... طبقه اول پیشدایان بسمله. چرخ لوائی که به تحسین گشود بر سر اکلیل کیوموس بود؛ **انجام:** هر سخنی صورت راز دل است هر دلی آئینه آب و گل است ×× راد زبایش(؟) چه گفتی بدل / دایره طی کرد که طی الشجل (؟)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ مشکی، ۳۰گ، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۳۴
روزنامه و اشعار میرزا صادق تفرشی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان تقوی / شعر / فارسی

d.-e taqavī

تقوی، علی، - ۱۳۳۵ قمری

taqavī, ʻalī (- 1917)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۸۹
آغاز: بهتر از این سفر نه گمانم بروزگار ×× افتد که راه میسپرم در رکاب یار؛ **انجام:** مر مرا عهدی بود چندان نیندیشم ز نقضش ×× تا به الطاف نهان پاک یزدان مستعینم
جلد دوم دیوان تقوی است، شامل ۸۶۰۰ بیت قصیده در ستایش حضرت رسول (ص) و ائمه است؛ خط: نسخ خفی خوش، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۹ق، برای میر سید حسین تقوی پسر میر سید علی؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: میشن سیاه، ۳۹۱ص، ۲۲ سطر(۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۹۹]

● دیوان تقیا / شعر / فارسی

d.-e taqīyā

تقیا، محمد، ق۱۳ قمری

taqīyā, mohammad (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۲۹
چند غزل از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۹۰پ- ۹۵ر) [مختصر ف: ۵۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۶
تضمین چند غزل حافظ؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ ۲گ (۲۱پ- ۲۲ر) [مختصر ف: ۱۷۹]

● دیوان تقی قزوینی / شعر / فارسی

d.-e taqī-ye qazvīnī

قزوینی، سید تقی، ق۱۲ قمری

qazvīnī, seyyed taqī (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۹/۳
قصیده از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ با تاریخ ۱۱۵۰ و ۱۲۴۵ و ۱۲۰۶؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۷۷؛ ۴ص (۲۸-۳۱) [ف: ۱۰/۱ - ۳۶۸]

● دیوان تلعفری / شعر / عربی

d.-e tallaʻfarī

تلعفری، محمد بن یوسف، ۵۹۳ - ۶۷۵ قمری

tallaʻfarī, mohammad ebn-e yūsof (1198 - 1277)

آغاز: ای دمع من الجفون اساله ×× مذاتته من النسیم رساله / حملته الریاض اسرار عرف ×× نقلتها مدامع الهطاله
چاپ: مصر، ۱۲۹۸ق؛ بیروت، ۱۳۱۰ق

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ترمی اذا نظرت بطرف سهمه ×× غیر المقاتل لیس من اغراضه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: رویه میشن سبز، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۲۳/۲سم [ف: ۸ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۳/۲

شعری در یک جدول مربع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۴گ (۱پ – ۲۴ر) [ف: ۸ – ۱۷۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸۷/۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۱۱۵۰. دیوان اشعار است مشتمل بر قصاید و چند دو بیتی؛ خط: نسخ، کا: سعید بن صالح بن محمد العقیل السمحی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۴۵ص (۱۵۴–۱۹۸) [عکسی ف: ۴ – ۴۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۸۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد عربی عر الشوق الی منزلته ×× ما یعلم این ارضها السلوان

گزیده هایی است از غزلیات آن دیوان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۸/۴

آغاز: برابر

منتخب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۲۵۶]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۰/۴

منتخب است؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب بن علینقی حسنی همدانی، تا: ۱۲۷۶ق؛ تملک: شاهزاده محسن میرزا میرآخور؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حقرت نفسی و مضیت هارباً ×× و قلت ماذا موضع السراج

منتخب؛ خط: نسخ خوش، کا: هدایةالله رضوی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۴گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۳سم [ف: ۷ – ۸۴۵]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۸۸

آغاز: قال وهی من بدیع شعره: الیک فغیر فوضی ان تلوم ×× حزینا قد تفرد بالهموم؛ **انجام:** یزری علی الروح المرنح ثغره ×× عند الصباح بعبقة المسواک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ در این نسخه هجو محیی الدین ابن جزری و شعرهایی درباره نجیم و شعری چند برای بهاءالدین رهبر، و ستایش‌هایی از صاحب محیی الدین و از ملک منصورالدین و از نجم الدین ایوب و از صاحب بهاءالدین قیصرانی هست؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: چرم سرخ، ۸۴گ، ۱۲سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۴۷۸]

● دیوان تلمسانی / شعر / عربی

d.-e telemsānī

تلمسانی، سلیمان بن علی، ۶۱۰ – ۶۹۰ قمری

telemsānī, soleymān ebn-e ʻalī (1214 - 1292)

چاپ: بیروت، ۱۳۰۳ق؛ قاهره، جزء ۱، ادارة الکتب و المکتبات، ۱۹۹۰م

[فهرست دارالکتب ظاهریه (شعر) ۱۸۶–۱۸۸؛ الذریعة ۱۷۵/۹–۱۷۶؛ معجم المطبوعات ۶۴۰؛ مجمع العلمی العراقی ۳۰۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۸۰/۱

آغاز: قال الشیخ الامام، امام الحقیقه سلیمان بن علی التلمسانی، قافیة الهمزه: ... منعتها الصفات و الاسماء ×× ان تری دون برقع اسماء؛ **انجام:** للخود خلف الوعود و للوفا مثلی.

بیشتر این غزلیات (صوفیانه) و تمام به ترتیب الفباء است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۱۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۸/۱

آغاز: منعتها الصفات و الاسماء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۲۵۵]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق همدانی، تا: یک‌شنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۶ق؛ تملک: شاهزاده محسن میرزا میرآخور؛ جلد: تیماج خرمایی،۱۷سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۴۰/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۸۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸۷

آغاز: قال الشیخ الامام العالم شیخ الطایفه و امام الحقیقة سلیمان بن علی التلمستانی؛ **انجام:** للخود خلف الوعود و للوفا مثلی.

منتخب است؛ خط: نسخ، کا: هدایةالله رضوی، تا: ۱۰ محرم ۱۲۸۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۸گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۳سم [ف: ۷ – ۸۴۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸۸

آغاز: قال الشیخ الامام العالم شیخ الطائفة؛ **انجام:** للجود خلف الوعود و للوفامثلی.

جز اول؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله تویسرکانی، تا: ۱۳۰۰ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۸گ، ۱۵ سطر (۷/۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۷سم [ف: ۷ – ۳۸۰]

● دیوان تمیمی / کیمیا،شعر / عربی

d.-e tamīmī

تمیمی، محمد بن امیل، – ۱۷۰ قمری

tamīmī, mohammad ebn-e amyal (- 787)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۱۳

قصیده نونیه و راویه اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۵ - ۳۳۳]

● **دیوان تنکابنی** / شعر / فارسی

d.-e tonekābonī

تنکابنی، محمد، ق۱۲ قمری

tonekābonī, mohammad (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۱۳

اشعار از او؛کاتب=مؤلف،تا:۱۱۱۱ق؛ ۱ص (۱۴۰ر) [ف: ۳۸ - ۲۶۰]

● **دیوان تنوخی شیزری** / شعر / عربی

d.-e tanūxī-ye šayzarī

تنوخی شیزری، هارون بن صالح

tanūxī šayzarī, hārūn ebn-e sāleh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۶۰۲۹/۴۹۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد بن اسحاق قونوی؛ ۲۶۸گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۶]

● **دیوان تنها** / شعر / فارسی

d.-e tanhā

تنهای پنجابی، عبد اللطیف خان، - ۱۱۱۶ قمری

tanhā-ye panjābī, ‘abd-ol-latīf xān (- 1705)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۵/۵

آغاز: خداوندا رسائی تا بلب ده ناله ما را ×× مکن بیگانه تیر آه ما تبخاله ما را؛ **انجام:** ای تغافل پیشه بر دل خوش ستمها میکنی ×× شیشه را گویا تصور سنگ خارا میکنی

شامل غزلیات و رباعیات و فردهایی است (در حدود ۱۲۰۰ بیت)، میرزا عبداللطیف تنها چنان‌که در ص ۹۸ شم ذکر گردیده خواهرزاده میرزا جلال اسیر می‌باشد و دیوانی صوبه پنجاب را دارا بوده و در اواخر قرن یازدهم به جهان دیگر شتافته و پنج مطلع از او در این کتاب نیز نقل گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: درویش مولانا محبت، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۸۱ص (۱-۸۱)،اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۴۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۴-ف

نسخه اصل: بایگانی ملی هند در دهلی نو ش ۱۶۴ دیوانهای فارسی. شامل: ترجیع (تا ص ۳۶)، غزل به ترتیب تهجی (تا ص ۱۸۰) و یک مثنوی (ص ۱۸۱-۱۸۴)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۸]

● **دیوان تنها** / شعر / فارسی

d.-e tanhā

مولوی، غلامحسین، ۱۳۰۳ شمسی

mowlavī, qolām-hoseyn (1924 -)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۰

آغاز: آه دل شکسته بگردون رسیده بود ×× اشک روان ز چهره بدامان دویده بود؛ **انجام:** با مهر سست عهدی خفتی بخاک و شاید ×× نخل وفا چو روید تنها ز مدفن تو

بر اساس یادداشت عباس کی منش (مشکان گیلانی) در ۱۳۶۶ش بر برگ اول نسخه ناظم این دفتر از شاگردان استاد محمد علی ناصح (متوفی ۱۳۶۵) بوده و اشعار خود را در چندین نسخه بدون خط خوردگی و به خط خود تحریر و به چند کتابخانه در داخل و خارج از کشور فرستاده است. نسخه حاضر که بر روی صفحات سالنامه ۲۵۳۶ پهلوی (۱۳۵۶ش) کتابت شده شامل ۸۶۸ غزل و ۳۸۴ تضمین و ۲۷ مورد اشعار متفرقه است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۶ش؛ جلد: گالینگور سیاه، ۳۶۰ص، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۰

آغاز: تا با که در میان نهم این سوز و ساز را ×× این سوز و ساز و ناله طاقت گداز را؛ **انجام:** نیست چون سودی ز گفتاری چنین ×× لب ببند از شکوه خاموشی گزین

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در صفحاتی با سربرگ‌های مؤلف نوشته شده‌اند (بیشتر بخش دوم) این نسخه در اصل جزوه‌های شعری بوده که آنها را در یک مجلد صحافی کرده‌اند، اهدایی: مؤلف، فروردین ۱۳۷۱؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۰۰گ، مختلف السطر (۱۸×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۸

آغاز: قصیده در سوگ استادی ارجمند که چهل سال مرا درس شاعری آموخت (استاد محمد علی ناصح) آدینه ۶۵/۶/۲۱ بیست و هفت بیت: آن یگانه در سخن استاد در شعر دری ×× جسته در این فن به جمله سرفرازان سروری؛ **انجام:** من کیم هستی نهاده در سر سودای عشق ×× زندگی بر باد داده یکسره در پای عشق / مولوی آن گوهر تابنده دریای عشق ×× گریه حافظ چه سنجد پیش استغنای عشق / کاندرین دریا نماید هفت دریا شبنمی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ یادداشتی از شاعر که این کتاب را «جلد نخست غزلیات و اشعار متفرقه و تضمین غزلهای خواجه شیراز (لسان الغیب)» به کتابخانه انجمن ادبی ایران هدیه کرده؛ «اهدائی رئیس انجمن ادبی ایران محمد علی ناصح»؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲۹۳گ، ۳۴ سطر (۱۶/۵×۳۰)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۰ - ۴۶۴]

● **دیوان توبة بن الحمیر** / شعر / عربی

d.-u tawbat-ibn-il ḥumayyīr

توبة بن حمیر، ق۱ قمری

tawbat-ebn-e homayyer (- 7c)

چاپ: دیوان شعره، بغداد، مطبعة الارشاد، تحقیق خلیل ابراهیم عطیة، الطبعة الاولی، ۱۳۸۷ق، ۱۴۳ص؛ قصیدة الحائیة مع الحکائیة: [تهران]، سنگی، ۱۲۷۲، وزیری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۱۶

ابیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۶]

● **دیوان توپچی** / شعر / فارسی

d.-e tūpčī

توپچی، محمد علی، ق۱۴ قمری

tūpčī, mohammad ʻalī (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۶/۲

غزل و مخمس از محمد علی سلطان هریسی متخلص به توپچی. با تاریخ‌هایی از ۱۳۱۵؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۳۹۲]

● **دیوان توحید شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e towhīd-e šīrāzī

توحید شیرازی، اسماعیل بن محمد شفیع، ۱۲۴۶ - ۱۲۸۶ قمری

towhīd-e šīrāzī, esmāʻīl ebn-e mohammad šafīʻ (1831 - 1870)

شاعر پنجمین فرزند میرزا کوچک وصالی شیرازی است که دیوانش بعد از مرگش توسط برادرش که به یزدانی تخلص می‌کرد گردآوری شده است.

[الذریعة ۱۷۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۶۱/۳؛ فرهنگ سخنوران ۱۱۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۷

آغاز: بدین مثابه که من دستگیر دندانم ×× ز درد دندان آخر بلب رسد جانم؛ **انجام:** همچه من هیچکسی را دل دیوانه مباد ×× هر کسی هر چه کشید از دل دیوانه کشید

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۷۰۵-۷۱۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۸۸

آغاز: اگر چه شکوه خوش از دوستان بی جانیست ×× ولی مکن که جفا شرط مهربانی نیست / به شهر کم نبود خوب رو ولی چه کنم ×× که هیچ کس به چنین صورت و معانی نیست؛ **انجام:** حلالت کردم ار خونم بریزی ×× غنیمت دان چنین خون حلالی / برو توحید دست از عشق بردار ×× چه افتادی به سودای محالی

غزلیات را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۳۱۰ق، جا: شیراز؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۵]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۰ حکمت

غزل است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: منصور وصال، تا: ۱ رمضان ۱۳۵۷ق، برای علی اصغر حکمت؛ جلد: گالینگور، ۴۸ص، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۷]

● **دیوان تویسرکانی** / شعر / فارسی

d.-e toyserkānī

تویسرکانی، عشرت

toyserkānī, ʻešrat

[فرهنگ سخنوران ۳۹۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۱۱-فیروز

آغاز: ای پری سنبل مویت به رخ افشان باشد ×× یا که بر سرو سهی افعی پیچان باشد / حیله گر زلف تو شیطان و رخت روضه خلد ×× خلد نشنیده کسی منزل شیطان باشد

این قصیده ۳۳ بیت است، در مدح امام علی بن ابیطالب؛ کا: میر سید علی تفرشی لشکرنویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۳۰-۱۳۱)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۵]

● **دیوان تهامی** / شعر / عربی

d.-e tehāmī

تهامی، علی بن محمد، - ۴۱۶ قمری

tehāmī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1026)

چاپ: دمشق، المکتب الاسلامی، تحقیق محمد زهیر الشاویش، الطبعة الثانیة، ۱۹۶۴م، ۲۴۵ص

[سزگین ۴۷۸/۲؛ الذریعه ۳۹/۹؛ معجم المطبوعات العربیه و المعربة ۶۴۵/۱؛ برای شرح حال شاعر ر. ک دایرة المعارف تشیع ۱۶۶/۵؛ معجم المؤلفین ۲۷۸/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶۴/۴

آغاز: حکم المنیة فی البریة جاری

القصیدة الرائیة، در ۸۷ بیت در سوگ پسرش؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ رمضان ۷۲۵ق، جا: گرگانج خوارزم؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۵ - ۳۹۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۱۶-۱۶/۲۶

آغاز: حیا بکاس رضا فرد دنها ×× نفسی فداء رضا به وانائه / حتی عزم من وراء تهامة ×× نادی فثرت ملبیاً لندائه؛ **انجام:** کما جاد السحاب الجود ارضا ×× فابرز من محاسنها الخفایا / وقد جائت مدایحنا نقوداً ×× فلا تجعل جوایزنا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای نازک کرم، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۸۶۷]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴/۱۴

القصیدة الرائیة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۹۳]

۴. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۳/۳

آغاز: هذا فؤادک نهبأ بین اهواء ×× وذاک رأیک شوری بین آراء / هواک بین العیون النجل منقسم ×× داء لعمرک ما ایلاء من داء؛ **انجام:** ومن منایح مولانا مذایحه ×× لامن مدایحه قدحی وابوائی / فخذ الیک ابن عباد محبرة ×× لا التجری یدانیها ولا الطائی

القصیدة الهمزیة، ۲۹ بیت عربی است که آخر هر بیت به «همز » ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۶۹پ-۷۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

● دیوان تیمور / شعر / فارسی

d.-e teymūr

تیمور بن صدرالشعراء، ق۱۴ قمری

teymūr ebn-e sadr-oš-šoʻarā (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۷

آغاز: هو، دلدار من ای نگار فرخار ×× ای پیش رخ تو سرخ گل خوار (= شاید خار)؛ **انجام:** آن شاه که هست وارث جم ×× در طاعت او قد ذلک خم

ترکیب بند اوست، در این ترکیب بند شاعر مظفرالدین میرزا را بدوران ولیعهدی مدح کرده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۹۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۶۹]

● دیوان تیمور / شعر / فارسی

d.-e teymūr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۴۸

غزل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴×۲۵سم [رایانه]

● دیوان تیمور حسینی / شعر، بلاغت / فارسی

d.-e teymūr-e hoseynī

حسینی، تیمور، ق۱۱ قمری

hoseynī, teymūr (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۸

قصیده مصنوع او در مدح شاه صفی صفوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۷؛ ۲۲گ (۸۳-۱۰۴) [ف: ۳ - ۳۸۳]

● دیوان تیمور شاه / شعر / فارسی

d.-e teymūr šāh

تیمور شاه

teymūr šāh

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۵گ، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۱سم [رایانه]

● دیوان ثابت / شعر / ترکی

d.-e sābet

ثابت، ق۱۲ قمری

sābet (- 18c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۷

آغاز: خوشا فرخنده اختر لیله ممتاز و مستثنا ×× که عنوان برات قدر یدر سر سوره اسرا؛ **انجام:** چمن نظم تا اوله ثابت ×× اوله بوادهم و هما ثابت / تمام اولدی دیوان ثابت

فصل و بابی ندارد، قصاید و غزلیات و رباعیات و مفردات شاعر بدون رعایت حروف قوافی نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۳۴]

● دیوان ثابت / شعر / ترکی - فارسی

d.-e sābet

ثابت تبریزی، محمد علی، - ۱۳۱۳ قمری

sābet-e tabrīzī, mohammad ʻalī (- 1896)

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰

آغاز: وین حمد خدا راست که او قادر و یکتاست ×× از چشم نهان باشد از او ساخ میراست؛ **انجام:** ویر ممش ایلممش آلدی المدن گلمی ×× او رقیبی که گوروم غرق اولا بو دنیایه

منتخبی است از اشعار «ثابت» و گاهی در حاشیه و متن اشعار «راجی» و «ناظم» نیز نوشته شده است و پس از دو صفحه سفید محرم نامه منسوب به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نوشته شده است. فصل و بابی ندارد، اشعار فارسی و ترکی شاعر بدون

رعایت حروف قوافی نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً محمد علی بن میرزا خلیل، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد علی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۶گ، ۱۶-۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۳۵]

۲. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۶۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۶۸۹]

● **دیوان ثابت** / شعر – ترکی

d.-e sābet

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۸/۱

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× مصرع برجسته نظم کریم؛ **انجام:** مژده گلدی نظم تاریخه مطابق ثابتا ×× بوزوی سلطان احمدک جیشی قرال مسقوی

از سرایندهای با تخلص ثابت و ثابتا. قصاید اوست در ستایش از پیامبر و سپس شیخ الاسلام فیض الله افندی و شیخ الاسلام سید علی افندی و وزیر اعظم علی پاشا و جز آنان. سپس غزل‌هاست به ترتیب حروف تهجی و سپس ماده تاریخها از جلوس سلطان مصطفی و ریاست رامی افندی، و تاریخ نصب شدن نقیب افندی، و جلوس سلطان احمد خان. سپس رباعیات و مفردات و مخمس و مثمن و مثنوی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۱۹گ (۱پ-۱۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۸/۴سم [ف: ۸ – ۶۵]

● **دیوان ثابت بدخشانی** / شعر / فارسی

d.-e sābet-e badaxšānī

ثابت بدخشانی، میر محمد بن عیسی، – ۱۱۵۱ قمری

d.-e sābet-e badaxšānī, mīr mohammad ebn-e ʻīsā (- 1739)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۶۱/۳؛ الذریعه ۱۸۱/۹؛ مشترک پاکستان ۱۰۷۸/۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۶ و ۲۷۰۲ عکسی

آغاز: کشد چو صبح وصال تو شمع جان مرا ×× ببر بمشهد پروانه استخوان مرا / وزون قطره اشکی توان ملاحظه کرد ×× چو موی در نجف جسم ناتوان مرا

مشتمل بر غزلیات و قصاید و مخمسات می‌باشد با تخلص «ثابت» و یکی از دو دیوان وی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ‌های پراکنده‌ای از دیوان می‌باشد که نامرتب صحافی شده است، روی برگ اول سر آغاز گلستان سعدی به تاریخ ربیع الاول ۱۲۰۹ نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۳۰] و [عکسی ف: ۷ – ۲۹۹]

● **دیوان ثاقب** / شعر / فارسی

d.-e sāqeb

ثاقب، محمد حسین، – ۱۲۵۸ قمری

sāqeb, mohammad hoseyn (- 1842)

[الذریعة ۱۸۲/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۰/۱

آغاز: طوطی نطقم گشته شکر خا ×× از حمد خالق یکتا / بی زن و فرزند بیکس پابند ×× حضرت سبحان قادر دانا؛ **انجام:** هست مرو را همین صبح و شام ×× تا که رسم من ز دو عالم بکام / صل علی با بک ام البتول ×× یا علیا انت وصی الرسول

دیوان غزل به ترتیب تهجی با تخلص ثاقب: رباعیات، سراپا (مثنوی)، فراق‌نامه، قصه محمود و ایاز، دوازده بند، قطعات، قطعه سیاه و سفید، شمع و پروانه، قضا و قدر، تمثیل، قصاید، هفت بند، دوازده امام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی [ف: ۹ – ۲۸۹]

● **دیوان ثاقب اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e sāqeb-e esfahānī

ثاقب اصفهانی، اسماعیل، – ۱۳۱۹ شمسی

sāqeb-e esfahānī, esmāʻīl (- 1940)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۳۷

آغاز: شد عنایات خدا یا ربنان السلطنه ×× حب اهل البیت هنجار بنان السلطنه؛ **انجام:** کاغذت را قافیت بد دود وردم دود شد ×× دود گرم رخ بخاری است و دخان یحموم دود

از ثاقب میرزا اسمعیل خان بنان السلطنه آشتیانی تبریزی مستوفی دربار ناصری است و نزدیک به ۵۰۰۰ بیت در هزل و جدل و فکاهی و مطایبه و نماینده وضع و چگونگی زمان است. در آن سفرنامه کرمان است (ص۶۶-۹۷) و تاریخ ایران از کیومرث تا غوریان و قراختائیان (ص۲۰۰-۲۵۰) و شهنامک در پایان این تاریخ که در آن به سرگذشت معاصران خود گریز زده است (ص۲۵۱-۲۷۱)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۶/۵) [ف: ۹ – ۱۱۰۹]

● **دیوان ثاقب افشار** / شعر / فارسی

d.-e sāqeb-e afšār

ثاقب افشار

sāqeb-e afšār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۹ و ۲۰۸۰-ف

آغاز: برسد کاش بدست ثاقب ×× که ازو گشته نعوظش غالب؛

انجام: که دو عالم وجود امکانست ×× ذره عکس روی جانانست
از ثاقب افشار شاعر زمان قاجار (الذریعه ۱۸۲/۹؛ مجلس ۴۸۹/۳) [احتمالاً همان محمد حسین ثاقب باشد]، غزل است به ترتیب تهجی و قصیده و مثنوی و ترکیب بند و هزل و مطایبه است نزدیک به ۷۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۷۵گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۳۵۰] و [فیلمها ف: ۱ – ۸۹]

● دیوان ثاقب مدراسی / شعر / فارسی

d.-e sāqeb-e medrāsī

ثاقب، میر مهدی، ق۱۳ قمری

sāqeb, mīr mahdī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۰

آغاز: قصیده در مدح ابوالائمة النجبا ... سیدنا علی بن ابی طالب علیه التحیة و الثناء: کند نازل مصیبت بر سر خلق خدا شبنم ×× رساند بر دماغ نازکان آزارها شبنم / در این اوقات سرویش آن آوا کرد بر طبعم ×× که دور از راحتم نبود و نزدیک فضا شبنم / درد در باغ و بستان دکن هر صبحدم سیبش ×× بحیرت باغبان افتاده کین باز است یا شبنم / بچرخ آرد دماغ گرم او را شدت سردی ×× نماید پایمال از بس سر خورشید را شبنم؛ **انجام:** رباعی: از تیغ تو مشتهر با ادراکم جنگ ×× یعنی که برزم توست رستم کم جنگ / چون بید بلرزد جگر شیر و پلنگ ×× در بیشه ز رعب نام مستحکم جنگ

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «ثاقب» شامل قصاید، غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات. شاعر در قصایدش اشخاص زیر را مدح نموده است: حضرت علی(ع) شرف الدوله بهادر، وزیر المماک دکن نواب مختار الملک بهادر، نواب سالار جنگ، راجه سمنت راؤ صاحب، نواب الدوله بهادر خلف نواب رشید الدوله، محمد رحمت الله خان، راجه اندرجیت بهادر و قادر علی خان بهادر، صاحبزاده عمدة الدوله بهادر و مرثیه نواب عزیز الملک مرحوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد جلال الدین، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۷ – ۱۹۴]

● دیوان ثریای طهرانی / شعر / فارسی

d.-e sorayyā-ye tehrānī

ثریای طهرانی، حیدر علی، ۱۲۵۰ – ۱۳۱۸ قمری

sorayyā-ye tehrānī, heydar ʻalī (1835 - 1901)

۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۵۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان دیوان خود منظومه غدیریه هم دارد. [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۹/۱

شعر از او؛ کا: محمد رضای قزوینی، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، سطور چلیپایی (۸×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ – ۲۸۲۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۲۴

آغاز: جهان را بیاراست خرم بهارا ×× بدانسان که مشاطه روی نگارا / جوان می‌کند پیر را خود تو گوئی ×× شمیم بهشت است بوی بهارا

مشتمل بر قصاید که بیشتر آنها در مدایح و مراثی حضرات معصومین علیهم السلام می‌باشد و ترکیب بند و ترجیع بند و تواریخ وفیات و معما و رباعیات و غزلیات. مجموعاً حدود دو هزار و پانصد بیت است و «خیر الکلام فی مدایح الکرام» نامیده شده و گویا این نام مخصوص بخش مدایح حضرات معصومین باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، دارای سر لوح، دارای سه تصویر آب و رنگ بسیار دقیق که احتمالا یکی از آنها عکس ثریا باشد در حواشی اشعار و تواریخی اضافه شده و بعضی از آنها گویا بخط ناظم است؛ مهر: شاعر «مجد الادباء» (بیضی) و «حیدر علی» (بیضی) و «ثریا» (بیضی)؛ جلد: گالینگور زرد، ۱۰۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۱۴۸]

● دیوان ثنائی / شعر / فارسی

d.-e sanā'ī

اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص [نشریه: ۷ – ۷۹۵]

● دیوان ثنایی فراهانی = دیوان قائم مقام فراهانی / شعر / فارسی

d.-e sanāyī-ye farāhānī = d.-e qā'em maqām-e farāhānī

قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳ – ۱۲۵۱ قمری

qā'em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e ʻīsā (1779 - 1836)

شامل قطعات، قصاید و رباعیات است. آثار علمی قائم مقام در یغمای خانه وی از میان رفت و مرحوم معتمد الدوله فرهاد میرزا از این طرف و آن طرف آثار نظمی و نثریات او را گرد آورده و به سال ۱۲۸۰ چاپ و منتشر کرد. قصاید و قطعات و رباعیاتی که فرهاد میرزا پس از منشآت وی چاپ کرده و در حدود ۱۶۰۰ بیت می‌باشد و دیوان وی که نویسنده مجله ارمغان در تهران چاپ و منتشر نموده شامل ۲۰۰۰ بیت است و جلائر نامه قائم مقام نیز پیوسته این دیوان می‌باشد.

چاپ: منشآت وی به دست فرهاد میرزا در تهران در ۱۲۸۰ق چاپ شد و دیوان او در ۲۰۰ بیت به کوشش وحید دستگردی در ۱۲۹۸ ش و سپس ۱۳۰۸ق چاپ شده است.

[الذریعه ۱۸۵/۹ و ۸۵۸؛ فرهنگ سخنوران ۱۲۳ و ۴۶۷؛ مشار ۷۵۰؛ نسخه‌های

منزوی ۱۸۵۱/۳–۱۸۵۲ و ۲۲۶۲ و ۲۲۶۳؛ مشترک پاکستان ۲۰۲۳/۷–۲۰۲۴ و ۲۲۲۰؛ دنا ۸۹/۵–۹۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح رنگارنگ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۲۷ص (۵۱۱–۶۳۷)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۴×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۸۸۵]

۲. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۴۹
آغاز: بیا و راحت جان من ایغلام بیار ×× منم غلام تو برخیز یکدو جام بیار؛ **انجام:** کوید ایا شاه بخت باد ترا یار ×× امت موسی بدست شیر عرین است
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اوراق جابجاست؛ کاغذ: زرد، جلد: مقوایی [ف: – ۴۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰۳–۳۹/۱۸۳
آغاز: وانگاه که تصریح وکتابت نتوانست ×× یک غاز با فضاح وبا نعازستاند / گفتم که چوشه عزم فراهان کند این بار ×× انصاف من ازحاکم کز ازستاند؛ **انجام:** ای سفله ترابکار شاهانه چه کار ×× این کار خطیر را به بیگانه چه کار / من گر همه نقد وجنس دیوان بخورم ×× خود دانم و دیوان بتو دیوانه چه کار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۹۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۱۷
رباعی قائم مقام درباره قهر ابوالفتح خان جوانشیر در جنگ روس؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۱ص (۷۴ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۸۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۲
آغاز: نصرت و اقبال و بخت و دولت و فتح و ظفر ×× چاکران آستان شهریار دادگر؛ **انجام:** زرفشان بخشنده منبع سرفشان درخشنده تیغ ×× این چه ابر بیدریغ و آن چو برق پر شرر
شامل دو قصیده از او؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پس از آن شرح حال وزیر مهلبی ابومحمد حسن بن محمد بن هارون (۱۰ر–۱۰پ) با افتادگی از انجام؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۵گ (۵پ–۹پ)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۷۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۵
آغاز: روز عیش و طرب و وقت نشاط و شعف است ×× شادی از هر جهت است و طرب از هر طرف است / چشم گردون همه بر شعشعه سیم و زر است ×× گوش گیتی همه پر زمزمه نای و دف است؛ **انجام:** ای سفله ترا به کار شاهانه چه کار ×× این کار خطیر را به بیگانه چه کار / من گر همه نقد و جنس دیوان بخورم ×× خود دانم و دیوان به تو بیگانه چه کار
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۷گ (۳۲ر–۳۸پ)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۷۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۶
برگزیده اشعار اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۵۰گ (۳۹پ–۸۸پ)، ۹۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۸ ـ ج
آغاز: ای عزیزی که مال و جاه ترا ×× به فنا و زوال مشتاقم؛ **انجام:** چه دارد نام طاهر خان طاهر ×× زاطوار ش سعادت هست ظاهر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سبز، ۷۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۵۰]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۶ ـ ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان شعرهایی است از پسر قاآنی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱–۲۵۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱–طباطبائی
شامل قصائد و اندکی از رباعیات است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (از اول قصاید اوراقی ساقط شده)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۴۳گ (۱–۴۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۲ – ۲۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۳/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۲ص (۵۹–۱۱۰)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۷۲]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۱۱
آغاز: دیوان میرزا ابوالقاسم قائمقام رحمه الله، بسمله، ای عزیزی که مال و جاه ترا؛ **انجام:** شهر خبوشان شود چو شهر خموشان ×× گر مدد و عون کردگار چنین است.
قصائدی چند از میرزا ابوالقاسم فراهانی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز و تهران (احتمالا)؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۹۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۶۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: پارچه سبز، ۶۸ص (۵۷۰– ۶۳۷)، ابعاد متن: ۱۰×۱۸، اندازه: ۱۸×۲۷سم [سنا: ف: ۱ – ۳۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۶۶ص(۱–۶۶)،۱۸سطر(۷×۱۱)،اندازه: ۱۱×۱۵سم [سنا: ف: ۱–۱۲۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۴۱
آغاز: قصاید حضرت خداوندگار افخم اتابک اعظم قایم مقام ادام الله عمره: ای عزیزی که مال و جاه ترا ×× به فنا و زوال مشتاقیم / بالله آن روزه روزگار گذشت ×× که منت گفتمی ز

عشاقیم؛ **انجام:** ای شعبده گر فلک به شب بازی ×× هر شام چرا کنی هراسانم / من منتر مار و اژدها دارم ×× از عقرب کور خود مترسانم
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: عید غدیر خم ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۵۴۹–۵۷۸)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۷۸]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۷/۴-عکسی
آغاز: خسروا ای آنکه خدام درت از یک نظر
نسخه اصل: آستان قدس، ش ۴۶۶۰؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ (۸۷– نامشخص) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۸/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش هروی، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۰گ (۶۴ر–۱۱۳ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۱]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۴
آغاز: نو بهار است بیا تا طرب از سر گیریم ×× سال نو بار غم کهنه ز دل برگیریم؛ **انجام:** شاه عباس آنکه در دوران عدلش ×× نام این عهد و زمان مهد امان شد
شامل قصاید و قطعات؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد صادق سرخوش، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۲گ (۲۵۶–۳۲۷)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم[ف:۸–۴۴۳]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۸/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش پسر خانجان هروی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با یک سرلوح، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۲
شامل: ۱. قصاید و قطعات و رباعیات (ص ۱–۱۱۲) و در حدود ۱۵۴۰ بیت می‌باشد و ۲. مثنوی جلایر نامه که در حدود ۱۱۳۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۳۱سم [ف: ۳ – ۲۸۶]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۲۸/۲
آغاز: ای داور دین پرور عادل که زعدلت ×× کبک دری انصاف ز شهباز ستاند؛ **انجام:** خاک درگاه شهنشه باش و عمر خضر عشق ×× کآب حیوان این صفت از خاک این درگاه یافت
خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی گرگانی، تا: ۱۲۷۹ق، جا: خرم آباد فیلی، به دستور میرزا مهدی، برخی اوراقش را میرزا کاظم کرمانی نوشته؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۴۴گ (۱۱۴پ–۱۵۷ر)،۱۹سطر(۹×۱۵/۵)،اندازه:۱۶×۲۱سم[ف: ۴ – ۴۷۹]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۲
دو قطعه شعر از قائم مقام؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۴ص (۴۹–۵۲)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۷۹۱]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۴
یک قصیده از قائم مقام؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۸ص (۵۴–۶۱)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۷۹۱]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۳
آغاز: گر درد و جهان کام دل و راحت جانست ×× من وصل تو جویم که به از هر دو جهانست؛ **انجام:** کو را ز قضا اگر گزندی هست ×× گردد بفدای جان او جانم
اشعار میرزا ابوالقاسم؛ کا: محمد مسیح بن عبدالحمید اصفهانی درب امامی، تا: حدود ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ص (۲۵۳–۲۶۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۶سم [ف: ۵ – ۸۶]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۳۴
آغاز: جانا نفسی آخر فارغ ز دو عالم باش ×× نه شاد ز شادی شو نه غم زده از غم باش؛ **انجام:** هر که رساند بمن شعر تو چو نان برد ×× که بوی پیراهنی به پیر کنعان برد
خط: شکسته، نستعلیق، کا: سیاوش میرزای قاجار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۲ – ۳۲۸]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۸
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد حسین فرزند آتابای علیشاه گرگانی، تا: ۱۲۸۱ق، برای حاجی علی خان حاجب الدوله اعتماد السلطنه حاکم گلپایگان و خوانسار؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۶۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۳سم [ف: ۲ – ۳۲۸]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۵۱
آغاز: بسمله، این طارم فرخنده که پیدا است؛ **انجام:** در روز سه‌شنبه چهارم ماه رجب امرجب سنه ۱۲۹۳ تم تم تم
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی، تا: ۱۲۹۳ق [رایانه]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۹
آغاز: خواب بس ای بخت خفته شب به سر آمد ×× خیز که صبح است و آفتاب بر آمد؛ **انجام:** تا توئی حاجب اندرین درگاه ×× شکر لله که بنده محجوبم
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۱۲–۷۱۳)، سطور در متن راسته و حاشیه چلیپا، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۶
آغاز: این طارم فرخنده که پیداست ز پیدا ×× بالاتر و والاتر ازین طارم والا؛ **انجام:** که درد بیضه و زخم بواسیر ××جلایر را نمود از زندگی سیر
شامل: ۱. دیوان قصاید، قطعات فارسی و عربی و رباعیات (۱–۱۳۴) که با مقایسه چاپی وحید ۱۱ قصیده و ۱۲ رباعی کسر دارد، ۲. مثنوی جلایر نامه (۱۳۵–۱۵۱)، ۸۰۰ بیت کمتر از چاپی است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت ادیب الممالک فراهانی

مبنی بر امتیاز نسخه؛ مهر: میرزا احمد خان مدعی العموم وزارت خارجه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۱ص، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۲]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۷/۱

قصیده است و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی،جلد:مقوا،۱۷سطر(۸×۱۵)،اندازه:۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۸۰]

۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۴۷

آغاز: گر درد وجهان وصل دل و راحت جانست ×× من وصل تو جویم که به از هر دوجهان است / فلسی نحزم عشوه اینجا که پدید است ×× باور نکنم وعده آنجا که نهان است؛ **انجام:** مرام ومدعایش بادحاصل ×× نماند از رویش هیچ دردل / حسودش در بدر باغم قرین باد ×× جهان تاهست هم خوار وحزین باد

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمدرحیم طباطبایی نائینی، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوا آبی، ۱۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۶]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۲

آغاز: دوشم به وثاق آمد آن خسرو خوبان ×× می‌خورده وخیو کرده خندان و غزلخوان

قصاید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴گ (۲۶پ-۴۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ - ۳۹]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۲

آغاز: ای عزیزی که مال و جان تو را ×× به فنا و زوال مشتاقم؛ **انجام:** که درد هیضه و زخم بواسبر ×× جلایر را نمود از زندگی سیر.

شامل قصاید و غزلیات قائم مقام است و از صفحه ۲۸۵ تا ۲۹۶ مثنوی جلایرنامه او آمده که در تقریظ و تعریف از شاهزاد محمد میرزا و سرگذشت جلایر میباشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۷/۲

آغاز: نوبهار است بیا تا طرب از سر گیریم ×× سال نو باز غم کهنه ز دل برگیریم؛ **انجام:** نه فارس میدان و نه کرد و نه سوار است ×× نه صاحب ادراک و نه عقل و نه تمیز است

خط: نستعلیق، کا: علی الحسینی (پسر قائم مقام)، بی‌تا؛ این نسخه توسط علی حسینی فرزند مؤلف جمع آوری و تحریر شده و او در پایان متذکر شده که آن چه از اشعار پدرش یافته در این نسخه درج نموده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۲۵ر-۴۸پ)، ۱۵ سطر [ف: ۳۷ - ۳۶۸]

۳۵. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳۷

جنگ اشعار و مکاتب؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۸۸]

۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴/۶

اشعار قائم مقام فراهانی است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ (۱۴۵-۱۷۰) [ف: ۱ - ۳۵۲]

● **دیوان ثنائی مشهدی** / شعر / فارسی

d.-e sanā'ī-ye mašhadī

ثنائی مشهدی، حسین بن محمد، - ۹۹۶ ؟ قمری

sanā'ī mašhadī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1588)

در مقدمه دیوان دیباچه‌ای به نثر خود وی نگاشته و به نام و نسب و تخلص و وطن خویش تصریح نموده و خود را ندیم (همزبان) ابراهیم میرزای صفوی حاکم خراسان معرفی و درمدح و ثنای وی قصاید و اشعار متعدد دارد و دیوان او مرکب از قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات و ساقی‌نامه است. تخمیناً پنج هزار بیت بوده است.

آغاز: دیباچه: حمدی که متکلمان سخن گذار فصاحت شعار و نادره گویان بلاغت دثار الخ.

آغاز دیوان: در روش حسن و ناز هست کسی خوش نما ×× غمزه بطرز ستم عشوه برنگ جفا.

[الذریعة ج۹، ب ۱ ص ۱۸۵؛ میخانه ۱۶۲-۱۷۴؛ آتشکده ص ۹۰؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۵۱/۲ و ۲۲۶۲/۳؛ فرهنگ سخنوران ۱۲۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۱۳

دو برگ از اشعار شاعر است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۱ر-۶۲پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۱]

۲. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: خواهم که شرح درد جدائی دهم برت ×× گرهای های گریه شوقم امام دهد؛ **انجام:** اگر در نظر چو طوطی مرآت خاطرت ×× آرد شود به طبع زبان آئینه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پارچه ای، ۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۵۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۱۲

منتخب اشعار؛ خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۳پ- ۲۶ پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۱]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دیوان نظام استرآبادی (قصاید) پیوسته به آن است؛ در یادداشت دیگر تولد خود را به سال ۱۰۵۱ در ماه ربیع الاول نیز ذکر نموده بنابراین و شهادت کاغذ و مرکب بایستی نسخه در اوایل قرن یازدهم نگارش یافته باشد، دیباچه‌ای که خود ثنائی بر این دیوان نوشته (در پنج ورق)؛ تملک: محمد شریف ابن صفی قلی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۱۰۵ص، ۱۷ سطر،اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۷۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۸۵۸

آغاز: راندی بخشم از بر خود ای پسر مرا؛ **انجام:** کاندر غم جان خویشتن کم باشی ... خواجه حسین ثنائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۰

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** درین باغ چون خوش نشینی به کام ×× به برگی مرا یاد کن و السلام

قصاید است و غزل به ترتیب تهجی و رباعیات و اسکندر نامه به وزن مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن تاج الدین معمار اصفهانی، تا: شنبه ۱۲ محرم ۱۰۰۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۶۹۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهم از هر مصرع ما زین کلام بی بدل ×× میشود سال جلوس پادشاه دین پناه

دیباچه نثر را ندارد و شامل قصاید به ترتیب الفباء، غزلیات، قطعات و رباعیات و ساقینامه است. در خاتمه نیز قصیده‌ای در مدح سلطان محمد دارد که سال جلوس او را تعیین می‌کند و روی هم ۳۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی، تا: ۱۰۰۶ق، برای محمد سعید خان؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۳۰۱ص، ۱۱ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۰۰]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین مشهدی، تا: ۱۰۱۴ق؛ در ابتداء قصاید و قطعات و غیره باز گذارده شده که تاریخ انشاء و مورد آن که در دیباچه تذکر داده شده نگارش شود، «دیوان ولی دشت بیاضی» به خط همین نویسنده به سال ۱۰۲۵ نوشته شده و پیوسته به این دیوان است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: میشن، ۱۱۰ص، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۷۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۸-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۲ اوزلی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن فضلی اصفهانی، تا: ۲۵ رجب ۱۰۴۲ق؛ دارای تاریخ شعبان ۱۰۵۰ [فیلمها ف: ۱ – ۸۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۴

آغاز: برابر دیوان؛ **انجام:** شرح سر زلف گشت دانی سخنم ×× زان روی همیشه بر زمینش فکنی

شامل: قصاید، غزلیات، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: زاهد بن داود، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۴۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج آبی، ۱۷۴گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۷۶]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۰

آغاز: برابر دیوان؛ **انجام:** جان می‌دهم خبر و باز آمدنت ×× ای آنکه ازو خبر نبودم بی تو

شامل: قصاید مرتب بر ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از الف تا یاء، غزلیات آن هم مرتب به ترتیب الفبائی آخر قوافی، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ قسمت اول و قسمت آخر آن به خط رجوی از روی نسخه ۱۰۲۳ق، نسخه اصلی بین دو قسمت قرار دارد؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: مقوایی، گالینگور، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ – ۷۲۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۹

غزل است به ترتیب تهجی و قطعه؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۸۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۱۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۴/۱

قصیده و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر [ف: ۸ – ۱۷۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۳

آغاز: بس مانده خوان خاطر من ×× بی میلی میهمان ندید است؛ **انجام:** چو شد گوهر افشان بر آن تخت و تاخ ×× بفرسود لب را بقدر خراج.

فاقد ساقی نامه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: علی امیر خیزی، ۱۳۶۷ش؛ کاغذ: الوان، ۱۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۴/۷سم [ف: ۱۷ – ۱۶۲]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۲/۵

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۵۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۷ – ۴۸۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۴۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۰/۱

آغاز: قصیده در نعت رسول اکرم (ص) ای طعنه زن ز روی تو گوهر بر آفتاب ×× وی در عرق چو روی تو از گوهر آفتاب / خوابد اگر بیاد هم آغوشی تنت ×× چشم رمد کشید ه کشد در بر آفتاب

خط:نستعلیق،کا:علی محمد برای محمد علی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۵۳ق؛ جلد: مقوا، ۵۳گ (۱پ–۵۳ر)، ۱۵سطر [ف: ۳۷ – ۱۰]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶۸

آغاز: برابر دیوان؛ **انجام:** گفتم که مرا جان بکرم باشی، همچون دل آفتاب بیغم باشی، یادم نکنی کنون درین خوش ... غم خویشتن کم باشی ... سنه ۱۲۱۲ ق ... زانکه من بنده گنهکارم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [رایانه]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۲/۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 791؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۴]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهم از هر مصرع ما زین کلام بی بدل ×× میشود سال جلوس پادشاه دین پناه

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۷۹–۸۷) [ف: ۳۷ – ۲۱۶]

۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۴۸

آغاز:.. بیاد هم آغوشی تنت ×× چشم رمد کشیده کشد در بر

آفتاب؛ **انجام:** گر دید ز در پاره پاره چو جگر
دارای غزل و قصیده و رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۲۲]

● **دیوان جاذبی** / شعر

d.-e jāzebī

جاذبی

jāzebī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۶۱گ، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۲سم [رایانه]

● **دیوان جامعی** / شعر / عربی

d.-e jāme'ī

جامعی، عبدالحسین بن قاسم، - ۱۲۷۱ قمری
jāme'ī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e qāsem (- 1855)
[الذریعه ۶۸۴/۹ شماره ۴۷۶۸ به عنوان دیوان الشیخ عبدالحسین محیی الدین؛ مجمع العلمی العراقی ۳۳۲/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰۱
آغاز: قال مستغیثاً بامیرالمؤمنین علیه الصلاة و السلام فی ایام و باء نجف: امان الخائفین حمی علی ×× فلوذوا فی امان الخائفینا؛ **انجام:** أبا محمد و الاقدار تقعدنی ×× عن النظام و لکن لست اعتذر
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء -نجف اشرف، اشعاری است در موضوعات مختلف مانند مدح امیر مؤمنان علیه السلام، استغاثه به آن حضرت هنگام و بای نجف، مدح شیخ حسن بن شیخ جعفر، تعریض قصیده سید صالح قزوینی، رثای صاحب جواهر، رثای سید شریف حسینی، رثای شیخ محمد نوه شیخ جعفر کاشف الغطاء، مدح شیخ علی کاشف الغطاء و ماده تاریخ وفات وی (سال ۱۲۵۳) و مدح و مرثیه عده ای دیگر از هم عصرانش؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد سماوی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۵۲ص [عکسی ف: ۵ - ۳۵۸]

● **دیوان جامعی** / شعر / عربی

d.-e jāme'ī

جامعی، موسی بن شریف، - ۱۲۸۱ قمری
jāme'ī, mūsā ebn-e šarīf (- 1865)
[الذریعه ۱۱۲۱/۹ ش ۷۲۳۴ با عنوان دیوان الشیخ موسی العاملی؛ مجمع العلمی العراقی ۳۳۵/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰۰
آغاز: قال مخمساً الدریدیة جاعلاً مدحها فی امیر المؤمنین علیه السلام و جدت منها هذا: أوهی القوی کتم الهوی و صونه ×× و خانه یا می‌فیک عونه
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء -نجف اشرف، مشتمل بر اشعار وی از جمله تخمیس قصیده دریدیه که آن را در مدح امیر مؤمنان علیه السلام سروده، مرثیه امین الدوله (درگذشته ۱۲۶۳) و مدح وی، مدح صاحب الجواهر، مدح سید حسین و سید محمد تقی بحر العلوم و تهنیت ختنه اولادش و چند تهنیت ختان و اشعار دیگر تهنیت عروسی شیخ محمد جواد عاملی و جز آن؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد سماوی، تا: احتمالاً قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۴۶ص [عکسی ف: ۵ - ۳۵۸]

← دیوان جامی > سبحة الابرار
← دیوان جامی > جنگ
← دیوان جامی > سبحة الابرار (منتخب)
← دیوان جامی > کلیات الطیبات

● **دیوان جامی** / شعر / عربی - فارسی

d.-e jāmī

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری
jāmī, 'abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)
جامی دارای سه دیوان است به نام‌های: ۱. فاتحة الشباب؛ ۲. واسطة العقد، ۳. خاتمة الحیاة. دیوان مبسوط و مفصل اشعار و سروده‌های فارسی که توسط ناظم حداقل سه بار در سال‌های ۸۸۴، ۸۸۵ و ۸۹۷ق تحریر و تنظیم شده و بر هر کدام نامی نهاده است. در برخی نسخه‌ها تاریخ ۸۷۱ نیز آمده که ممکن است قبل از فاتحة الکتاب تنظیمی اولیه داشته است. هر سه دیوان جامی با حذف دیباچه‌ها و درهم کردن اشعار به ترتیب حروف تهجی، با تصحیح و مقدمه مفصل هاشم رضی در تهران، انتشارات پیروز ۱۳۴۱ش به چاپ رسیده است.
آغاز: ۱: (دیوان اول) بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست صلای سرخوان کریم / خوان کرم کرده کریم آشکار ××گوید بسم الله دست بیار. پاکا پروردگاری که زبان سخن گذار در دهان سخن وران شیرین کار ...
۲: (غزلیات) بسم الله الرحمن الرحیم ×× اعظم اسماء علیم حکیم / محترمان حرم انس را ×× تاره حدیثی است ز عهد قدیم
۳: (دیوان دوم) بسم الله الرحمن الرحیم ×× املی حمداً لمنان الکریم ... متکلمی که خلعت اعجاز کلام معجز طراز قرآن را به ماء نفی
انجام: (دیوان اول) چه خوش باشد که در کاشانه غم ×× دو همدم درد دل گویند با هم
۴: (غزلیات) یا من بدا جمالک فی کل ما بدا ×× بادا هزار جان

مقدس تو را فدا
۵: (دیوان سوم) بسم الله الرحمن الرحیم ×× طرفه خطاییست ز سفر قدیم / کرده ازین حرف ستایش کران ×× نقش نکین خاتم پیغمبران
چاپ: بهترین کار بر روی دیوان او به این مشخصات چاپ شده است: دیوان جامی، نورالدین عبدالرحمن بن احمد جامی، مقدمه و تصحیح اعلاخان افصح زاد، تهران، میراث مکتوب، با همکاری انستیتو شرق شناسی و میراث خطی، ۱۳۷۸، ۲ج
[الذریعة ۱۸۸/۹و ۱۸۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۶۴/۳؛ مشترک پاکستان ۵۹۱/۷ - ۵۹۹ و۱۸/۵؛ جامی حکمت ص ۲۰۷؛ مشار فارسی ۲۲۸۰/۲، جامی تألیف علی اصغر حکمت ص ۲۰۸؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۹۸/۲ و ۲۳۰/۱ و ۲۶۱/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲/۸-ف
نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی D. 204. دیوان اول اوست (فاتحة الشباب)، همچنین در این مجموعه دیوان دوم (رساله شماره ۹) و دیوان سوم او (خاتمة الحیات) (رساله شماره ۱۰) نیز موجود است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ ذیحجه ۸۹۰ق؛ ۳۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۳]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰
آغاز: برابر۴
غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۸۶۳ق؛ مجدول؛ اندازه: ۱۰۵/۵×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۶۹
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دلا صافی جام در خواه و آنگه ×× بکش ناز جانان که نامی بر آری
دیوان غزلیات اوست، پس از چند غزل ستایش غزلیات به‌ترتیب حروف تهجی با تخلص جامی و سپس قطعات و دوبیت‌ها و مفردات است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: درویش علی، تا: محرم ۸۶۹ق؛ مجدول، با یک سرلوح متوسط؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۳
انجام: جامی دم گفت و گو فرو بند دگر ×× دل شیفته خیال مپسند دگر / در شعر مده عمر گرانمایه بباد ×× انگار سیه شد ورقی چند دگر
دیوان اول، با مقدمه اول؛ خط: نستعلیق، کا: درویش محمود بن عبدالله قونوی، تا: ۸۷۴ق، جا: قسطنطنیه؛ مهر: «السید احمد رشید» (بیضی)، «الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البیان وقفه ... السید عثمان ۱۲۴۹»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۶۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸
قصاید و غزلیات و رباعیات با دیباچه‌ای منظوم است، باید نخستین دیوان جامی باشد که در ۸۷۱ گرد آوری شده؛ خط: نستعلیق، کا: نصرالله ابن کمال الدین بن عبدالله ابن عبدالرزاق حسنی، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۸۷۷ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۹۸گ، ۱۰ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۷]

۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۲۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۸۸۰ق؛ مجدول [نشریه: ۲ - ۷۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱
شامل: مقدمه به نثر (ص ۱-۹)، قصیده و ترجیع بند و غزلیات و قطعات (۹-۵۰۰)، رباعیات (۵۰۰-۵۲۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۲۶۱گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۳۵سم [ف: ۵ - ۴۴۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۳
خط: نستعلیق، کا: نورالدین هروی، تا: ربیع الثانی ۸۸۹ق؛ آغاز در دیباچه افتاده؛ مجدول، با سرلوح در آغاز نظم؛ مهر: عبدالعلی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳۹گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۹]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۳۱
آغاز: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان نشیمن عشق و مودت به اداء آن زبان بگشایند ... برابر۲؛ **انجام:** ای مرا دل غنچه سان تنگ تو تنگ ×× در سیاهی شب گرفت از حال شبرنگ تو رنگ / آب چشم شهر را بر سر نهد ×× چون فرو ریزم ز روی این قطرها
همان نسخه بالا [نشریه: ۱ - ۱۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خورشید من کی آید سر بر فلک چو ساید ×× از ابر ز فلک مشکین بیشک لقا نماید / جامی که نه مرد خانقا هست نه دیر ×× نی با خبر از واقعه نا آگاه ز سیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ صفر ۸۹۰ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب، با یادداشت‌هایی به ترکی؛ مهر: محمد زکی، مصطفی توفیق بن عمر شفق زاده ۱۳۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۸۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱۳
آغاز: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان نشیمن و مودت بادای آن زبان بگشایند حمد و ثنای داناییست ... زانکه نقد سخن درین بازار ×× گرچه باشد چو زر تمام عیار؛ **انجام:** جامی که بمهر کرده بودی خویش ×× بردار دل از جفا و می‌بین یویش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه شعبان ۸۹۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ این نسخه جز آن سه دیوانی است که منزوی (۱۸۶:۲ س ۱۰۲) شناسانده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۶۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۸۷]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۲۷

آغاز: موزون ترین غزل که غزل سرایان انجمن انس و محبت ... برابر۲؛ **انجام:** خیاط روزگار ببالای هیچکس ×× پیراهنی ندوخت که آنرا قبا نکرد

خط: نستعلیق خوش، کا: نورالدین هروی، تا: ربیع الاول ۸۹۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای با پشت معرق، ۲۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۲/۷سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** جانا ز غم تو تا کی اندوه کشم ×× و این بار غم گرانتر از کوه کمش/ دلدار اگر توئی و دلداده منم ×× اندوه کشم از تو و انبوه کشم

خط: نستعلیق پخته، کا: قطب الدین بن محمد، تا: ۸۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه دیوان خسرو نوشته شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زر نشان، اندازه: ۱۲×۲۱ سم [ف: ۳-۱۲۳۴]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۶۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بعد از ادای ثنای جمیلی جلیل که باعث غزل سرائی قافیه سنجان نغز گفتار بر حسن خوبان و جمال محبوبان اگر دانند و اگر نه جز مطالعه طوالع حسن و جمال او نیست؛ **انجام:** نونویس خط عنبرین قلم: این کلبه نشیمن نیاز است ×× خلوتکده محرمان راز است. پایان نسخه موجود: برابر۱

شامل سه مقدمه منثور بر سه دیوان فاتحة الشباب، واسطة العقد، خاتمة الحیوة که در حواشی و اصل دیوان در متن نگارش یافته است. این نسخه بسیار ارزنده و قابل توجه است که در زمان حیات جامی به امر سطان حسین میرزا بایقرا و به خط سلطانعلی قاینی کتابت شده که متأسفانه ناتمام مانده است و مولانا عبدالرحمن جامی درگذشته است. این نسخه فاقد دیوان ثالث یعنی خاتمة الحیوة است و در قسمت تزئینات صفحات هم ناتمام مانده که به نظر می‌رسد سلاطین تیموری هندوستان دستور به اتمام آن داده‌اند به طوری که از صفحه ۲۶۶ تا ۴۲۵ هم نوع کاغذ و هم رسم الخط نونویس و به خط عبدالرحیم زرین قلم (عنبرین قلم) کاتب دربار هند بوده است. متأسفانه چنان که غزلیات تا قافیه «میم» رسیده و بعد ناتمام مانده است. قسمت موجود که به خط سلطان علی قاینی است از مقطعات شروع شده است. این نسخه در زمان سلاطین قاجار هم به نوبت مورد تعمیر و مرمت قرار گرفته است که مقدار زیادی از بعضی حواشی بریده شده و نیز تجلید گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی قائنی، تا: ربیع الاول ۸۹۸ق؛ مجدول، در هر صفحه سه لچک مذهب مرصع عالی، با دو سرلوح؛ تملك سلاطین گورکانی هند بوده به طوری که امهار و یادداشت‌های ایشان در ظهر صفحه اول و آخر مشهود است به این شرح «الهی - بسم الله الرحمن الرحیم. این دیوان ملاجامی علیه الرحمه بتاریخ بیست و پنجم ماه بهمن الهی موافق هشتم شهر جمادی الثانیه ۱۰۳۷ هجری که روز جلوس مبارک است داخل کتابخانه این نیازمند درگاه شد حرره شهاب الدین محمد شاه جهان پادشاه ابن جهانگیر پادشاه ابن اکبر پادشاه غازی. قیمت چهار هزار روپیه. باسجع مهر صاحب قرانی ثانی شهاب الدین محمد شاه جهان پادشاه غازی سنه ۱۰۳۷»، شرح دیگر «الله اکبر. پنجم آذر سنه ۱ داخل کتابخانه این نیازمند درگاه الهی شده حرره نورالدین جهانگیر شاه بن اکبر پادشاه»، شرح دیگر «ابوالمظفر محی الدین عالم گیر پادشاه محمد غازی ۱۰۷۰ سنه احد»، این نسخه بعدها به تصرف میرزا مهدیخان استرابادی وزیر نادرشاه افشار در آمده که نشان مهر وی مشهود است «من هدایت المهدی» و به سال ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه مبارکه گذشته است با مهر ناصرالدین شاه قاجار؛ مهرها: از کتابداران پادشاهان گورکانی هند بدین شرح «بنده شاه جهان اعتمادخان شاهجهانی ۱۰۲۳»، «محمد علی شاهجهانی ۱۰۴۱»، «محی الدین علیخان ۱۰۱۶»، «عنایت الله خان شاهجهانی ۱۰۲۵»، «صالح خان شاهجهانی ۱۰۳۳»، «شمس الدین تهور بهادرخان ۱۰۲۸»، «چلپی خان»، «محمد مومن»، «محمد یوسف ۱۰۱۲»، «حبیب الله»، «آقا ابن ملابدیع الزمان»، «عبدالحق شاهجهانی»؛ کاغذ: ختایی نخودی، ۴۵۲ص، ۱۷ سطر در متن و ۲۶ سطر در حواشی، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۳ - ۱۸۹]

۱۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰ حکمت

آغاز: دیباجه: برابر۱؛ آغاز خود دیوان: زان پیش کز مداد دهم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: پیر علی جامی، تا: گویا در ۸۹۸ق، جا: هرات؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۷]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۳۵

آغاز: ... با اسیران نظری نیست ترا ×× بر غریبان کدری نیست ترا / چون نیاری رد کرم پیش نظر ××گر نظر بادکری نیست ترا؛ **انجام:** دردا وهزار بار دردا دردا ×× کامروز ندارم خبری از فردا / فردا که شوم فرد زبیگانه وخویش ×× رب ارحم لی ولاتذرنی فردا

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:عصر مؤلف،قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، برخی عناوین: «وله مدظله»؛ نسخه نفیس و ارزشمند؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۸]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴

شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ اطراف دو صفحه نخستین تذهیب و میناکاری و نقاشی بسیار ظریف گردیده، ابیاتی از قصاید و یک برگ از غزلیات و هشت رباعی ازآخر آن افتاده، چهار برگ از قصاید در ردیف الف از غزلیات صحافی شده، و در اول غزلیات سرلوح ظریفی دارد، پشت برگ اول ترنجی مینا شده و مذهب می‌باشد، و پیش از شروع به دیباچه دو صفحه نقاشی چینی بسیار ظریف که مجلس بزم سلطان را مجسم می‌نماید و هر یک تمام صفحه را گرفته موجود، طرز خط و تذهیب و نقاشی حاکم است

که نسخه در اواخر قرن نهم و شاید در زمان خود جامی و برای سلطان حسین میرزا نگارش یافته، ابیاتی که از قصیده اول دیوان افتاده در حاشیه آخرین برگ دیباچه نوشته شده، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۵۶ص، ۱۷ سطر،اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۷۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۳۱-ف

نسخه اصل: نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹. قصیده جامی در پاسخ خاقانی و خسرو؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۱۵۷) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۵]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳

آغاز: برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ بر روی برگ اول آمده: «غزلیات جامی نسخه فرید به خط مؤلف»؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۲]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۹/۱

از میانه حرف باء تا حرف یاء سپس ترجیع و مقطعات و رباعیات (ناقص)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۲ص (۱-۲۴۲)، ۱۴ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۹۳۷]

۲۰. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: جامی ز نقشها سوی بی نقش راه برد ×× خود را بنقش بست بران شاه نقشبند؛ **انجام:** سر جامی و خاک رهگذارت ×× چو خواهد خاک شد باری درین راه

غزلیات جامی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: شکری سمرقندی، جلد: تیماج یشمی، ۱۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۳سم [نشریه: ۶ - ۹۵]

۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۶

آغاز: آغاز غزلیات (ص ۷۶): برابر۲

دارای قصاید و غزلیات و مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای یک سرلوح کهنه، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر،اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۳سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۷]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰۸

آغاز: عمری زرخت بودم با خاطر خوش جانا ×× ودعت و اودعت فی قلبی اشجانا؛ **انجام:** و له طول الله عمره: این کاسه که من بی تو بلب می‌آرم ×× نی از پی شادی و طرب می‌آرم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ابوطاهر: هرگه که رسد بفارسی شوق سخن ×× زکنی دوز شرع را بان ترجمه کن

ابوطاهر: ... و روان بیرون زپا کیسو کشان ×× شد مرا مربوط با هر موی او رگهای جان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: عصر مؤلف قرن ۹؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۹گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۷]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۶ حکمت

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** مانند شماره ۳۰ سپس دارد: بماند سالها این نظم و ترتیب ××ز ما هر ذره خاک افتاده جائی

دومین دیوان باید باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۱۷]

۲۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: آغاز: بسمله - موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت قافیه سنجان نشیمن عشق ... آغاز غزلیات: برابر۴؛ **انجام:** یکی در سلطنت تابنده بین خورشید فر ×× که مه طی کرده در روی چو مهرش حسن هر ماهی پایان نسخه: (پایان ترجیع بند جامی) که می‌عشق را تویی ساقی.

شامل: غزلیات جامی، مطالبی چند درباره جامی به اضافه اشعاری در حمد الهی و مدح پیغمبر، غزلیات جامی مرتب به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «ی»، مثنوی، دو ترجیع‌بند، رباعیات، اشعار گوناگون، ایضاً ترجیع بندی از جامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۴۸ص، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۸۹]

۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۴/۳۶

دیوان قصاید با مقدمه منثور. این مجموعه همچنین شامل دیوان غزلیات اول او (رساله شماره ۳۷) و دیوان و ثانی و ثالث با مقدمه منثور (رساله شماره ۳۸)؛ خط: نستعلیق، کا: ظهوری، تا: ۹۰۲ق؛ کاغذ: بخارایی شکری، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۳ - ۲۵۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۶/۲

آغاز: بعد از تیمن بادای ثنای جمیل که باعث غزل سرایی قافیه سنجان نغز کفتار برحسن خوبان و جمال محبوبان اگر دانند و گرنه جز مطالعه طوالع حسن جمال او نیست و داعی بر قصیده پردازی شاعران مدحت کزار بر جاه شاهان و جلال گیتی پناهان اگر شناسند؛ **انجام:** برحاشیه لوح جمال تو قلم ×× حرفی دو ز مشک سوده کرده ست رقم / هوش من از آن دو حرف مدهوش است ×× مدهوش تو را ز رفتن هوش چه غم

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن درویش طوفانشاه، تا: ۴ محرم ۹۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، دارای پنج سرلوح مرصع بسیار زیبا با تذهیب‌کاری ماهرانه و هنری، طرحهای هر سرلوح مشابه دیگری است؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۷۹گ (۲۷۰-۴۴۸)، ۲۶ سطر (۱۳/۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۱ - ۶۶۲]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۵۳/۱۱

قصاید دیوان اول. این مجموعه همچنین شامل است بر: دیوان اول

او (فاتحة الشباب) (رساله شماره ۱۲) و دیوان دوم او (رساله شماره ۱۳) و دیوان سوم (خاتمة الحیات) (رساله شماره ۱۴)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن معرف هروی، تا: شوال۹۰۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۷سطر (۲/۵×۱۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۷ – ۹۰]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۵۱

بی‌کا، تا: ۹۱۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۱×۲۳/۸سم [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۵

آغاز: کلام منظوم معاتب و ملوم بلکه بر آنست که قاصران نظم قرآنرا مستند؛ **انجام:** دامان امیدرا ز مقصد پر یافت ×× در هرروی تو تا قدم زد دل من

شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب قوافی بیشتر در مدح سلاطین زمان، غزلیات، مقطعات، رباعیات، معمیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۹ق؛ صفحه اول افتاده؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۵۲۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۱

آغاز: آغاز قصاید: زان پیش کز مداد دهم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد / باشد که طی شود ورق علم و فضل من ×× حمد ترا به فضل تو بگویم نه فضل خود؛ آغاز غزلیات: برابر۲؛ آغاز قطعات: رخ زرد دارم ز دوری آن در ×× ز وه داغ و دردم درون دل آذر؛ آغاز رباعیات: یا من ملکوت کل شیء بیده ×× طوبی لمن ارتضاك ذخر العده؛ آغاز مقدمه دیوان: برابر۳؛ آغاز قصاید: درین صحیفه چو آغاز کردم املی را ×× گرفتم از همه اولی ثنای مولی را؛ آغاز غزلیات: انما الله واحد ×× فهو الغایب و هو الشاهد / می‌کند در همه اضداد ظهور ×× نیست با هیچ یك از اشیا ضد؛ آغاز قطعات: هیچ کس را نشود دنیی و دین جمع به هم ×× وای آن کس که به دنیی است گرفتار شده؛ آغاز رباعیات و تک بیت: تا ما ره تسبیح و ثنا می‌پویم ×× سبحانك لا علم لنا می‌گویم؛ **انجام:** انجام قصاید: در دل خود تخم قناعت فشان ×× بهتر ازین هیچ زراعت مدان / تخم پراکنده که در گل بود ×× تخم پراکندگی دل بود. تم القصاید؛ به همراه چند ترجیع بند و مرثیه (۵۲ر)؛ انجام غزلیات: کسی کو ماند از دلدار خود باز ×× ز درد و غم کجا یابد رهایی. انجام قطعات: ز هفت عضو یکی باد یا دو کم آن را ×× که هشت و هفت مرا شش رقم زند یا پنج؛ انجام رباعیات: نام لب خود بگو به ما لیك چنان ×× کاندر گفتن لبت به دندان نرسد؛ انجام مقدمه دیوان: خردمند دانا به سر حروف ×× از آن گفته دریافت تاریخ سال؛ انجام قصاید: مقاصد مهیا مطالب محصل ×× عساکر مرتب ممالك مسخر؛ انجام غزلیات: به کف نبودت چو زر سخن گر شود ×× کجا یار سیمبر نهد گوش بر سخن؛ انجام قطعات: گفتم فروش اسب و بخر بهر خود خری ×× زیرا که هست بهر خطابت خری پسند؛ انجام رباعیات و تک بیت: آمد آن سرو روان بیرون بیا گیسو کشان ×× شد مرا مربوط با هر موی او رگهای جان.

شامل: ۱. قصاید، ۲. غزلیات، ۳. قطعات، ۴. رباعیات، ۵. تک‌بیت‌ها، ۶. مقدمه دیوان، ۷. کتاب قصاید، ۸. دیوان متوسط (غزلیات)، ۹. قطعات، ۱۰. رباعیات و تک بیت؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد بن فخرالدین احمد کاتب سلطانی، تا: شوال ۹۲۱ق؛ نسخه نفیس، دارای تزئینات نفیس و زیبا، با سرلوح مذهب و مرصع نفیس، مجدول مذهب؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی، خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۶۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۱×۲۴/۹سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۵۹]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۲/۱

شامل: مثنویات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۹۲۸ق؛ متن و هامش؛ کاغذ: سفید، ۴۵۴ص (۱–۴۵۴)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶۳]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۱

کا: علی الحامی، تا: ۹۳۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۳۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۸سم [رایانه]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۴۸

خط: نستعلیق خوب، کا: میرعلی کاتب مشهور، تا: ۹۳۵ق، جا: بخارا؛ شامل ترکیب بند جامی است که آغاز آن این است: «صبحدم باده شبانه زدیم ×× ساغر عیش جاودانه زدیم»، بسیار نفیس و نگارش این ترکیب‌بند که هشتاد و هفت بیت می‌باشد با مرکب و طلا و سفیدآب و مرکب الوان گردیده، با سرلوح بسیار ظریف؛ درکتابخانه سلاطین صفویه بوده و از یادداشتهای پشت آخرین صفحه استفاده می‌شود که چندی هم این نسخه در هند بوده و در آن هنگام دو مجلس نقاشی هم در جلو آن بوده ولیکن اکنون نیست؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: الوان، جلد: روغنی میناکاری، ۱۶ص، ۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۷۹]

۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۹

انجام: پایان دیوان واسطة العقد: بر حاشیه لوح جمال تو قلم ×× حرف دو زمشك سوده کردست رقم / هوش من از آن دو حرف مدهوش شدست ×× مدهوش تر از رفتن آن هوش چه غم. تم

شامل دوبخش دیوان جامی است: بخش اول مرکب از دیوان ثانی یا واسطة العقد که شامل غزلیات، مقطعات و رباعیات به طور منظم و مرتب. بخش دوم شامل دیوان ثالث یا خاتمة الحیوة است به ترتیب به اضافه مقدمه منثور مختصر و ترجیعات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: برهان هروی، تا: ۹۳۶ق؛ مجدول، با سه سرلوح مذهب مرصع به طرح کار هرات؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی منقش و مذهب، ۴۳۸ص، ۱۹ سطر [ف: ۳ – ۱۹۶]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۸۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سرگشته بود خواه نبی خواه ولی ×× در وادی ما ادری و ما یفعل بی
خط: نستعلیق خوش، کا: سلطان محمد نور، تا: ۹۳۸ق، جا: هرات؛ مجدول؛ کاغذ: ختایی، جلد: قهوه‌ای با پشت معرق، ۳۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۳۱/۸سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۲

شرح حال، غزلیات و قصاید جامی و ...؛ بی‌کا، تا: ۹۳۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲/۳سم [رایانه]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۷

آغاز: من که زنم در سخنوری دم اعجاز ×× عاجزم از شرح معجزات محمد؛ **انجام:** تا خطت شد بلای دین ما را ×× بینی از جان و دل حزین ما را
دیوان اولست؛ خط: نستعلیق دودانگ، بی‌کا، تا: رمضان ۹۴۲ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ با یک سرلوح مستطیلی ظریف، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۵۷گ، ۴۲-۴۳ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [ف: ۷ - ۳۸۲]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۱

خط: نستعلیق، کا: محمود بن عبدالحسین سبزواری، تا: ۲۸ شعبان ۹۵۰ق؛ این نسخه از نظر هنر کتاب آرایی جالب توجه می‌باشد، زیرا متن کتاب که به پایان رسیده حواشی آن پایان نیافته و کماکان بدون متن ادامه یافته ، این حاشیه بدون متن نیز در ۱۰ ماه صفر سال ۹۵۲ق به پایان رسیده. [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۹]

۴۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶

خط: نستعلیق، کا: شاه محمود کاتب، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۹۵۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن سرخ آراسته [نشریه: ۲ - ۷۶]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۹۵۹ق؛ مجدول، با حاشیه سازی در ص ۱ و ۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مخمل سبز، ۳۳۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۲]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۳

شامل غزلیات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: مقصود تربتی، تا: ۹۵۹ق؛ دارای سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۶۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۸]

۴۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۷۵

آغاز: نفحات وصلك اومذب حمرات شوقك فی الحشا ×× زعمت بسینه کم آتشی که نزد زبانه کم اتشا / به تو داتش خودل کشه خون زتو بود جان مرا سکون ×× فهجرتنی وجعلتنی متحیرا متوحشا؛ **انجام:** جامی دم گفت وگو فروبند دگر ×× دل شیفته خیال مپسند دگر / درشعر مده عمر گرانمایه به باد ×× انکار سیه شد ورقی چند دگر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۲ق؛ مجدول؛ مهر: «آقا ۱۲۶۸» (بیضی)، «آقا ۱۲۷۹»، «الراجی آقا بن کاکا خان ...» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۱گ، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۷]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۰

آغاز: زان پیش کز مداد دهم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد؛ **انجام:** چه خوش باشد که در کاشانه غم ×× دو همدم درد دل گویند با هم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۶۲ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول مذهب، دارای دیباچه منثور؛ کاغذ: ترمه، جلد: مرغش طلایی، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۴۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** نی ترک وجود غم فزاینده کنی ×× نی آرزوی حیات پاینده کنی / بختم هوسی بود زچون من خامی ×× بر صفحه ایام بماند نامی
شامل مقدمه منثور در خصوص شرح احوال جامی، قصاید و مدایح، دیوان اول فاتحة الشباب که پس از نعت پیغمبران و یاران غزلیات، مقطعات و رباعیات را مرتب و منظم کتابت نموده‌اند که متأسفانه از صفحه ۴۹۵ خاتمه غزلیات به حروف «ها» و سرآغاز رباعیات افتادگی و از غزل به مطلع «اینک سواره می‌رسد آن ترک کج کلا» فقط چهار بیت موجود است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن خواجه سیف الدین علی، تا: ۹۷۱ق، جا: سمرقند؛ مجدول مذهب، عنوان کتاب در چهار کتیبه مذهب مرصع؛ نوشته شده «قصاید و غزلیات جامی بتاریخ شهر ربیع الاول ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه مبارکه شاهنشاهی روحی و روح العالمین فداه گذشت. سجع مهر عبدالوهاب الموسوی»؛ مهر: حسین بن هدایت الله؛ محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۴۹۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۹۳]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷

آغاز: برابر۱
غزلیات و بعض قصاید و مثنویات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۹۷۴ق، جا: سمرقند؛ دو صفحه اول دارای تذهیب کار قدیم ممتاز، یک سر لوح کوچک؛ ۳۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۱]

۴۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای یک سرلوح کم کار، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج خرمایی، ۸۰گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۲]

۴۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۰۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل ربیع الاول ۹۷۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: - ۱۶۷]

۴۹. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: المنة لله که بخون گر خفتم ×× یکچند چو غنچه عاقبت بشکفتم / از کش مکش چرخ بسی آشفتم ×× کز گوهر راز غنچه

واری سفتم؛ **انجام:** انتهاء کتاب دوم: چند بلب تاج حکایت دهیم ×× شکر بتاراج شکایت دهیم / شکر که این رشته به پایان رسید ×× بحینه این خرقه بدامان رسید / مهر نه خاتمه این خطاب ×× شد رقم خاتم تم الکتاب
خط: نستعلیق، کا: درویش صادق، تا: ربیع الاول ۹۷۷ق؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه نیز کتاب دیگری از «جامی» آمده که شامل ۱۶۰۰ بیت مثنوی است؛ ۸۹گ، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۴]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴۴/۱

آغاز: سبحام من تحیر فی ذاته سواه ×× فهم خرد بکنه کمالش نبرده راه؛ **انجام:** بر تخته خاک گویی اطفال بهار ×× هر جا بخط سبز الف کرده نگار
دیوان غزلیات مرتب شده به ترتیب الفبایی، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۸گ (۱-۳۸۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴۴/۲

آغاز: کردم ز دیده پای سوی مشهد حسین ×× هست این سفر به مذهب عشاق فرض عین؛ **انجام:** در شعر مده عمر گرانمایه بباد ×× انگار سیه شد ورقی چند دگر
غزلیات دیوان دوم به ترتیب الفبایی، ترجیع بند، قصاید در توحید و نعت، وصف پیری، موعظه، جواب نامه سلطان یعقوب و خواجه جهان، ترکیب‌بند در مرثیه برادر و فرزند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ (۳۸۹-۵۲۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۷۶/۲

آغاز: دلا منشین درین ویرانه چون جغد ×× سوی مرغان قدسی آشیان پر؛ **انجام:** **نمی**توان بتو شرح بلای هجران کرد ×× فتاده ام ببلائی که شرح نتوان کرد
مقطعات، اشعاری است عرفانی از مؤلف، این اشعار در انجام دیوان جامی به عنوان مقطعات چاپ شده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمود فرزند اسحاق، شهابی، تا: ۹۸۱ق؛ دارای سرلوح مذهب و رنگین بسیار نفیس و اصیل صفوی متعلق به مکتب خراسان، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵گ (۲۶-۴۰)، ۱۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۰ - ۱۴۹]

۵۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۴۳د

خط: نستعلیق خوش، کا: اشرف حکیمی، تا: پایان رمضان ۹۸۱ق، جا: مغنیسا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: محمد بن محمد شفیع گیلانی؛ ۴۵۴ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۲]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۷

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** هستم زعلایق جهان آزاده ×× دارم همه اسباب طبب آماده / اشعار ندیم و کسب دانش معشوق ×× دفتر دف و کلک نی سیاهی باده
خط: نستعلیق زیبا، کا: سلطان محمد نور، تا: ۹۸۲ق؛ دارای چهار نگاره یا مینیاتور اصیل بزرگ از عصر صفوی، دارای سر لوح زیبائی از عصر صفوی، مجدول مذهب، کاتب نسخه احتمالاً از نوادگان جامی است؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۳۳ - ۴۸۶]

۵۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۸۶

خط: نستعلیق خوب، کا: مبارک خان بن دولتخان دردی دهلوی، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۹۸۷ق؛ ۳۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۶۶]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دیوان غزل چه سود خالی ز خلل ×× ناشسته بآب عفو دیوان عمل
دیوان اول شامل دیباچه و ترجیعات و ترکیبات و قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره شعبان ۹۸۹ق؛ با سه سرلوح تمام تذهیب و شش صفحه نیمه تذهیب، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری ضخیم، جلد: سوخت، ۳۸۹گ، ۱۲ سطر (۷/۷×۱۵/۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۴سم[ف:۷-۳۸۱]

۵۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۳/۷

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، کا: خواجه خواوند بن میرک، تا: ۹۹۵ق، جا: سمرقند؛ سرآغاز ۱۶ رساله از این کتاب دارای ۱۶ سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، هر صفحه منثور ۲۳ سطر و صفحه منظوم ۱۹ سطر، اندازه: ۳۵×۴۳سم [ف: ۳ - ۲۳۵]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۶معیری

آغاز: تعلیم غمزه تو بود هر کجا که من ×× قانون سحر و قاعده باز نشنوم؛ **انجام:** ولیکن زاختلاف اعتبارات ×× گهی باشد مقید گاه مطلق
غزلیات جامی؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۷۰ص (۲۰۰-۲۶۹)، ۱۵ سطر متن و ۲۴ سطر حاشیه (۱۰×۱۸) اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۳]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۶

آغاز: (دیباچه): برابر۱؛ آغاز متن: زان پیش کز مداد دهم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد؛ **انجام:** بیچاره حکیم عمری اندیشه گماشت ×× تدبیر عنان ز کیمیا می‌پنداشت / خاک سر کوی فقرا حال چو دید ×× در حال حکیم کیمیا را بگذاشت
دیوان قصائد و مثنوی و غزلیات و قطعه و رباعیات اوست. غزلیات به‌ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۰۵گ، ۱۷سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۱۰۲]

۶۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم

آغاز: دیوان یکم: برابر۱ ... دیوان دوم: برابر۳؛ **انجام:** دیوان یکم: برابر۱ ... دیوان دوم: ... مهر و مه بوسه زند بر لب و دندان مسیح. تمت الدیوان ثانی بعون ...

دیوان یکم و دوم؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه زیتونی، ۳۴۳گ، ۲۱سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۶۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۱۰

آغاز: درتیره شب ضلال وخذلان ×× نور تو شده سراج وهاج؛ **انجام:** آمد آن رخ فتنه دور قمر ای دل بکوش ×× تاجر مشکین زلف اوزان باشی برطرف / کی نظر بازی تواند بابتان غمزه زن ×× هر که چون جامی نشد سهو حوادث راهدف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با، ۱۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۹]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: محمد حسن خان صنیع الدوله؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۵۷۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۷×۳۵سم [ف]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون جمع شود ز عقل ودین قافلها ×× عشق تو کند عالیها سافلها / عشق تو که فرض ماست چون روی نمود ×× سهل است اگر فوت شود نافلها

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ مجدول، با سر لوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲۵۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۳۲]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سه سرلوح مذهب، مجدول؛ مهر: منوچهر میرزا قاجار «در صدف شهی منوچهر»؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دارچینی، ۲۶۱گ، ۱۹ سطر دوستونه، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۶۳]

۶۵. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۶

آغاز: چرخ که خم شد پی سجود محمد ×× هست جهان ... که جود محمد ... / ترا ذروه اوج عزت نشیمن ×× تو خوش کرده در مرکز خاک منزل؛ **انجام:** بعلم نظر کوش جامی که نیست ×× ز تحصیل علم دگر حاصلی

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۹۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: - ۱۰۴]

۶۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۶۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با یک سرلوح، آغاز در دیباچه افتاده، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۶۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۲

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** عمری گفتم عذار کافور کنم ×× تا شهوت را ز طبع خود دور کنم

دیوان سوم و ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تحریر چهار ستونی، ستون اول و چهارم چلیپا، مجدول، با یک سرلوح مستطیلی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۲گ، ۴۲ سطر (۱۱/۲×۱۶/۲)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۳سم[ف:۷-۳۸۵]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۱

قسمتی است شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ روی آن تاریخ مزور ۱۱۱۴ نوشته‌اند، با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر (۹/۷×۱۴/۸)، اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۴سم [ف: ۷ - ۳۸۳]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** با دلم دور چرخ هر چه ز جور ×× میتوان کرد میکند چکنم

باقی مانده دیوان جامی و شامل غزلیات است تا اواخر حرف میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ بایک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۷- ۳۸۴]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از هر طرفی جمال مطلق تابان ×× ای بی خبر از حسن مقید چکنی

قسمتی است شامل سه قصیده و یک ترجیح و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۱۹۷گ، ۱۵سطر (۶/۳×۱۱)، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۴سم [ف: ۷ - ۳۸۴]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۵

خط: نستعلیق ممتاز، کا: پیر محمد، تا: قرن ۱۰؛ مجدول مذهب، دارای چهار مجلس بزرگ نگاره بسیار زیبا احتمالاً از کارهای محمود مذهب که در هرات آنها را ترسیم کرده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۷]

۷۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۹۸

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

۷۵. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: صد خارم از فراق تو در پای دل شکست ×× و ز گلشن

وصال تو نامه گلی بدست؛ **انجام:** شد بر من آن سر روشن که باشد ×× در آشنائی صد روشنائی
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول مذهب؛ جلد: چرمی مشکی، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [نشریه: ۷ - ۷۳۰]

۷۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۸**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، کا: شیخی کاتب هروی، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای شمسه بزرگ و سرلوح مرصع زیبا؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۵۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۳۹ - ۶۵۷]

۷۷. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۸**
دیوان سوم اوست (خاتمة الحیات)؛ خط: نستعلیق، کا: خواجه خواوند بن میرک، تا: قرن ۱۰؛ نوشته‌ای است بدین شرح «بسم الله تعالی بتاریخ شهر ذیحجة الحرام داخل کتابخانه مبارکه حضرت اشرف اقدس بیهمال ولیعهد دولت ابد مدت بی زوال علیه ایران صانها الله عن الحدثان گردید سنه ۱۲۷۹»، با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، مهر ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار «بر ملکت ناصری ولیعهد - بر رایت نصر حق مظفر - ۱۲۸۲ نقش شیر و خورشید و شمشیر»، و مهری به نام «بروز قیامت بلرزد جسد - محمد بفریاد جعفر رسد ۱۱۶۵»؛ سرآغاز ۱۶ رساله از این کتاب دارای ۱۶ سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، یازده ۱۱ ترنج پروانه‌ای و سروی شکل مذهب مرصع بسیار عالی؛ در صفحات ۵۲۹-۵۳۰ یادداشتی است به خط مرتضی قاجار ولد اسکندر میرزا ابن نائب السلطنة عباس میرزا که درباره حادثه وحشتناک زلزله شهر اسلامبول در ششم محرم سال ۱۳۱۲ شرح وافی نوشته اظهار می‌دارد که از تعداد سی هزار نفوس ایرانی مقیم شهر اسلامبول فقط یک طفل هنگام رفتن به مکتب بر اثر فرو ریختن دیوار کشته شده و بقیه سالم هستند. نویسنده برای اثبات یادداشت خود عین عبارات روزنامه اختر چاپ اسلامبول را نقل می‌کند، از صفحه ۱۲۱۲ کتاب لیلی و مجنون تا صفحه ۱۳۰۱ که انتهای مثنوی لیلی و مجنون است نونویس و کاغذ از نوع دیگری است صفحه ۱۷۵۱ که مقدمه منثور لوایح است بیاض می‌باشد. به نظر می‌رسد که چند صفحه از نفحات الانس در ضمن صحافی مشوش شده باشد؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، هر صفحه منثور ۲۳ سطر و صفحه منظوم ۱۹ سطر، اندازه: ۳۵×۴۳سم [ف: ۳ - ۲۳۵]

۷۸. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱۰**
دیوان اول اوست (فاتحة الشباب) با مقدمه منثور و قصاید و غزلیات، این مجموعه همچنین شامل است بر دیوان دوم (رساله شماره ۱۱) و دیوان سوم او (خاتمة الحیات) (رساله شماره ۱۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دو صفحه مذهب و در وسط هر یک ترنج خورشیدی مذهب مرصع عالی، مجدول مذهب، سرآغاز رساله‌ها و مثنویها روی هم ۲۰ سرلوح مذهب مرصع عالی؛ یادداشتی به این مضمون که به موجب دستور فتحعلیشاه قاجار میرزا محمد شفیع صدر اعظم مربی و معلم شاهزاده محمود میرزا کتاب حاضر را به جهت شاهزاده مزبور در تاریخ ذیحجة الحرام ۱۲۳۰ ضبط نموده است با سجع مهر محمود میرزا ... «چون طالع خسروی است مسعود / محمود آمد صفات محمود ۱۲۱۷»؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بخارایی شکری، جلد: مقوای روکش میشن تریاکی، ۲۵ و ۲۷ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۷۹. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۳/۲**
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چو جامی چشد لذت تیغ مهرش ×× چه غم گر مخالف کشد خنجر کین تمت
دیوان اول اوست (فاتحة الشباب) با مقدمه منثور. این مجموعه همچنین شامل است بر قصیده جامی در پاسخ خاقانی (رساله شماره ۵) و چند نامه منظوم از او (رساله شماره ۶)؛ خط: نستعلیق، کا: خواجه خواوند بن میرک، تا: قرن ۱۰؛ هفت صفحه از آغاز این کلیات شامل فهرست و اعلام کتاب نفحات الانس و نام عرفا و صوفیانی که در این کتاب از احوالات آنان بحث رفته است و همچنین نام ۳۴ نفر از زنان عارفه و شاعره از جمله رابعه عدویه - فاطمه بنت المثنی - فاطمه نیشابوریه - و غیرهما، مجدول مذهب، دارای ۱۶ سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار، «بروز قیامت بلرزد جسد - محمد بفریاد جعفر رسد ۱۱۶۵»؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، هر صفحه منثور ۲۳ سطر و صفحه منظوم ۱۹ سطر، اندازه: ۳۵×۴۳سم [ف: ۳ - ۲۳۵]

۸۰. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۵**
اشعاری از جامی در ستایش سلطان حسین میرزا بایقرا، او این اشعار را به نحوی سروده است که هر بیتی از آن به لغز و معما یکی از القاب شاه سلطان حسین میرزا را دارد. مثلا بیت یکم می‌شود شاه و بیت دوم ابو الغفازی و همچنین دیگر ابیات؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن یحیی مازندرانی، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص [ف: ۷ - ۱۶۳]

۸۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۲/۱**
هر سه دیوان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۸۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۴**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در آغاز درست مانند ۱۴۱۳ مورخ ۸۷۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۱۳]

۸۳. **تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۳۹**
منتخب مثنویات او؛ خط: نستعلیق عالی، کا: بابا شاه اصفهانی، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۱ - ۱۲]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۷/۲
منتخب؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: عبدالرحمن بن شرف (از معاصران عبدالرحمن جامی)، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۲گ (۵۴پ-۹۶پ)، ۲۰ سطر چلیپایی و سه ستونی، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۳۷ - ۱۶۲]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱-فیروز
آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** (معما به نام رستم): هر شب مه من بگوشه بام آید ×× وز پرتو روی خود جهان آراید / بر کنگره‌های سدره نه پای قدر ×× شاید سر تو بطرف بامش آید
شامل: غزل، مسمط، ترجیع بند، قطعه و رباعی و در آخر: قطعات و فردهایی در تعمیه نامهای مختلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای یک کتیبه کهن، مجدول مذهب، پشت صفحه اول این شعر با قلم کهن دیده می‌شود: «قطب آفاق حضرت جامی ×× قدس الله سره السامی»، یک یادداشت تازه است به خط شکسته نستعلیق زیبای عبد الله بن محمد امین همدانی، این نسخه مطابق نسخه (شماره ۴۶۶۹) مورخ ۸۶۹ این کتابخانه است که به خط درویش علی است و به گواهی شیوه خط نیز باید در همان حدود نوشته شده باشد؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم شکری، جلد: تیماج سبز، ۴۰۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۸۲]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۶
شامل: قصاید، قطعات، غزلیات، مقطعات و رباعیات به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: حافظ، تا: جمادی الثانی قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ مهر: محمد حسین؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی زمینه تریاکی، ۳۱۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۳۵۵]

۸۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح؛ تملک: محمد رضا بن ابوالقاسم کواری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۵۶]

۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۲
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** آمد آن سرو روان بیرون بیرون بیاگیسو کشان ×× شد مرامربوط ...
شامل اشعار متأخر جامی است یعنی اشعاری که شاعر پس از شصت سالگی سروده است. در مقدمه دیوان چنین آمده: «نموده می‌آید که در تاریخ سنه اربع و ثمانین و ثمانمأة که مدت عمر از شصت گذشته بود و بهفتاد نزدیک گشته قریب ده هزار بیت از اشعار پراکنده خود را جمع آوری کرده و این دیوان را فراهم آوردم». این دیوان شامل قصاید و غزلیات و رباعیات و مفردات است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ماشی، ۱۴۷گ، ۱۷ سطر(۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۰۳]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بیچاره حکیم، عمری اندیشه گماشت ×× تدبیر غنا ز کیمیا می‌پنداشت / خاک سر کوی فقر را ... ل چو دید ×× در حال حکیم گفتا ...
نسخه حاضر دیباچه جامی را - که در نسخه‌ها به عنوان دیباچه دیوان نخست شاعر، تدوین شده در ۸۸۴ق موجود است - در آغاز خود دارد. از انجام نیز چند برگی شامل چند رباعی باید افتاده‌باشد. دسته بندی محتویات: دیباچه، قصاید، ترکیب بند و ترجیع بند، المثنویات، غزلیات، مسمط، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب، رکابه‌دار، با سرلوح؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۲۹۹گ (متن)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۰]

۹۰. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۹۰
در ۸۸۴ گرد آورده و این یکی دومین است؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد، تا: نیمه قرن ۱۰؛ مجدول، با سه سرلوح؛ جلد: روغنی در هشت جای برجسته نوشته شده «نیاز میرزا امان»، ۲۸۰گ [نشریه: ۶ - ۶۴۵]

۹۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۴۸
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یا من ملکوت کل شیء بیده ×× طوبی لمن ارتضاک ذخراً لعذه
دیوان اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۰]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۶
غزل است و رباعی و در آغاز غزلها مانند دومین دیوان او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۵۸۴]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۹۹
شامل: دیباچه، قصاید و ترجیعات، غزل بترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰۸]

۹۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۹۵
غزلهای جامی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۸۳۹]

۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۶۲
غزل است از الف تا نون؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: استانبول، جلد: مقوا پارچه‌دار، بغلی، ۱۲۹گ، ۱۰ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴۷]

۹۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۱۶-عکسی
آغاز: برابر۱

دیوان اول اوست. با دیباچه ای به نثر، سپس قصیده‌ای در قافیه «دال» در حمد و سپس قصیده‌ها در نعت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با انجامه‌ای به خامه نسخ محمد صالح بن محمد علی، مجدول، با سرلوح ارزشمند؛ ۷۷۵ص، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۲۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۱۷۲]

۹۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۳

دومین دیوان یا واسطة العقد است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی با آرایش، جلد: میشن حنایی [نشریه: ۲ – ۷۶]

۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۴۱

آغاز: ... کز جانان رسد منشور اقبال من است ×× مهر او برنامه نقش لوح آمال من است؛ **انجام:** فردا که رود بباد خاکم چون گرد آیم بر آستانت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ماشی، ۱۷۷گ، ۱۵سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۷۲]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۸ – ۲۵۵]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۷

آغاز: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان نشیمن عشق و مودت به اداء آن زبان بگشایند ... برابر۲؛ **انجام:** ای مرا دل غنچه سان تنگ تو تنگ ×× در سیاهی شب گرفت از حال شبرنگ تو رنگ / آب چشم شهر را بر سر نهد ×× چون فرو ریزم ز روی این قطرها

مقدمه آن به نام ابو سعید نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب مرصع، با کتیبه مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۰۸]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۵-فیروز

بخشی از غزلیات جامی است (از بقیه قافیه ن تا ی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ پس از پایان آن (با تاریخ ۱۰۸) چند غزل از قافیه تاء در دو صفحه (ص ۱۲۳۱–۱۲۳۲) افزوده‌اند؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۱۲۱۹–۱۲۳۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۸۳]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۷۲-طباطبائی

آغاز: سفید شد چو درخت شکوفه دار سرم ×× در آن درخت همین میوه غمست برم

قصیده از جامی؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۸۸پ)،اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ – ۸۴۵]

۱۰۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۶ ـ ج

غزلهای جامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۵۲]

۱۰۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۱۳

ترجیع بند اوست با بند: «ای به روی تو چشم جان روشن ×× وز فروغ رخت جهان روشن»؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ – ۱۷]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۶

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یک سوم از اواسط کتاب نونویس است و تحریر قرن سیزدهم، در آخر نیز هفت برگ غزلیات جامی از نسخه دیگر الحاق گردیده؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج بنفش، ۳۶۷گ، ۱۴ سطر (۱۰/۲×۱۶/۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ – ۳۸۲]

۱۰۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۴۸

آغاز: اجن شوقاً الی دیار لقیت فیها جمال سلمی ×× که می‌رساند از آن نواحی نوید و صلی به جانب ما / بوادی غم منم فتاده زمام فکرت ز دست داده ×× نه بخت یاور نه عقل رهبر نه تن توانا نه دل شکیبا؛ **انجام:** زنالهای منش یاد ده بزم طرب ×× چو مطربان خوش الحان شوند پرده سرای / زحال جامی اگر پر سدت بگو اینک ×× نوشته نامه ای از آب چشم خون پالای

غزلیات شاعر می‌باشد که به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «یاء» تنظیم شده اند؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (۱۵ برگ)؛ مجدول مذهب محرر؛ اهدایی: عباس جودی، ۱۳۶۸ش؛ ۲۴۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۲۸۴]

۱۰۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۴

آغاز: برابر۱. آغاز دیوان: زان پیش کز مداد و هم خامه را مدد ×× جویم مدد زفضل تو ای مفضل احد؛ **انجام:** ماه و خور خالی زمیلی نیستند ×× پیش رویت تا بخدمت ایستند

مشتمل بر قصاید و چند ترجیع‌بند و قصیده دیگر، غزلیات، رباعیات و چند تک‌بیتی و دیباچه‌ای دارد به نثر از جامی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح؛ تملک محمد ابراهیم کرمانی به تاریخ ۱۲۳۴؛ مهر: کتابخانه مظفر جنگ؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۷۲]

۱۰۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** چون هست دلت بمرکز عدل محیط ×× زان صورت حیف را خطا خوان خطا

دارای نزدیک دو هزار و سیصد بیت است مشتمل است بر غزلیات و مقدار مختصری از ترجیع بندها و رباعیات و غیره؛ خط: نستعلیق، کا: درویش محمد بن شیخ زین العابدین، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ تملک: محمد عارف؛ مهر: «توکلت علی الله، مهر اولاد سید کونین بنده لوح ... حسین» (مقرنص)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۶۶]

۱۰۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۵

آغاز: به زیر وصالی رفته است ×× ... و ز ظلمات فقر جهنم؛ **انجام:** در هرچه زدم دست ز غم فرسودم ×× دست از همه بازداشتم و آسودم
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ سبز، ۱۹۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۱۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۸۳

آغاز: ... بار بسته به شرایط شریعت و روابط طریقت اوست صلوات الله و سلامه علیه و علی آله نموده می‌شود که خاصترین فضیلتی وخالصترین خاصیتی که افراد نوع انسان از ابنای جنس خود بآن ممتازند؛ **انجام:** می‌رساند نی که ماه روزه صامت گشته بود ×× از لب مطرب به گوش عاشقان پیغام عید / دام کن جامی به نبرم عید وجه می‌که هست ×× طوق حشمت گردن اهل کرم را دام عید ...
قسم «فاتحة الشباب» از دیوان است و برگ اول افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف مخ:۲-۹۱۹]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۷۴

آغاز: شهری نهاده روی براه توجان فشان ×× بهر نثار مقدمت افشانده جان روان؛ **انجام:** جامی بنعل توسن توکان مه نوست ×× تا سود سر رسید سر او باستان
اشعاری از جامی در ستایش سلطان حسین میرزا بایقرا و او این اشعار را به نحوی سروده است که هر بیتی از آن به لغز و معما یکی از القاب شاه سلطان حسین میرزا را دارد. مثلا بیت یکم میشود شاه و بیت دوم ابوالغفازی و همچنین دیگر ابیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۲۶) [ف: ۱۵ - ۱۶۵]

۱۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۱ حکمت

انجام: تا خطت شد بلای دین ما را ×× بینی از حال خود حزین ما را. چه خوش ... (مانند شماره ۳۰ و ۱۸۶)
این یکی نخستین دیوان اوست که در ۵۵ سالگی در ۸۸۱ ساخته و آغاز دیباجه آن مانند نسخه شماره ۱۴۱۳ دانشگاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ جلد: روغنی زمینه سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۸]

۱۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۸۰

آغاز: نتوان گفت مدح از این بیشش ×× که خدا خواند سایه خویشش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۳۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۲/۳سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۱۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۹/۲

دیوان، با دیباچه نثری تقی الدین محمد حسینی در سرگذشت جامی و اینکه من سروده‌های جامی را در هفت دیوان گذاردم، نخستین شبیه دارای قصاید توحید و معرفت و مناقب خاندان پیامبر و شاهان و بزرگان، دومی شبابیه، سومی صبائیه (این دو غزل است)، چهارم جلالیه، پنجم نقل عشاق که هر دو غزل عشقی است، ششم ضروریات به ترتیب تاریخ احیاء و اموات، هفتمی معمیات، آنگاه فهرست قصاید است که از هر یک بیتی آمده است. این مجموعه همچنین شامل: دیوان جامی با دیباچه‌ای از خود جامی به نثر و نظم و در آن آمده که از جوانی تا پیری شعر سرودم و به بیاض آوردم و اکنون می‌خواهم آنها را در این دیوان بگذارم. سپس چند مثنوی است در تحمید و لغت و جواب «جلاء الروح» خاقانی، تحفة الاسرار درباره درویشی و فقر و وصف پیری و پند و ترجیع و چند تعریف (۲۴۵پ-۳۵۱ متن و هامش (رساله شماره ۱۱) و با دیباچه ای به نظم و نثر از خود او و در آن آمده که من در ۸۸۴ از ۶۰ گذشتم و به ۷۰ رسیدم و نزدیک به ده هزار بیت سرودم و در اینجا آوردم. ستایش سلطان در آن هست و قصاید و غزل و قطعه و رباعی (۳۵۲پ-۴۰۲ر) (رساله شماره ۱۲) و دیوان با دیباچه کوتاه خود او، قصاید است و مثنوی و غزل و رباعی (۴۰۳پ-۴۳۱پ در متن و هامش یکم) (رساله شماره ۱۳)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا گلپایگانی، تا: ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه میشن سیاه، (از ۲ر در حاشیه دوم به خط تازه‌تر)، ۲۸ سطر [ف: ۳ - ۶۳۳]

۱۱۵. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۷۰

خط: نستعلیق، کا: محمد بن شیخ محمد صالح بداینی، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۰۴۶ق؛ مجدول، در هامش دیوان دوم واسطة العقد و تاریخ ۸۸۴ دیده می‌شود، حاشیه چلیپا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ سطر حاشیه چلیپا (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [نشریه: ۳-۱۷۸]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۲

دیوان سوم (فاتحة الشباب)؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا قلی موسوی، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۰۵۲ق، هنگامی که بوداق سلطان بن جهان شیر می‌خواست قلعه قندهار را بگیرد و با لشکریانش در نیشابور قشلاق کرده بود و در روستای امام زاده بوده؛ مجدول، با سرلوح، در اصفهان در ۱۲۷۷ به سه تومان خریداری شده و خریدار محمد حسن طباطبائی است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته، ۴۶۴گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)،اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۱۶۳]

۱۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۲

آغاز: ... هر چند قادر حکیم جل ذکره در کریمه «و الشعراء یتبعهم الغاون ...» آغاز متن: زین پیش کز مداد دهم خامه را مدد - جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد
دیوان یکم است با دیباچه. دارای قصیده، ترجیع بند، سپس غزل‌ها به ترتیب تهجی، رباعی؛ خط: نستعلیق پخته، کا: بیگ بن غایت علی خواجگانی، تا: رجب ۱۰۵۲ق، جا: بلخ؛ افتادگی: آغاز، به روزگار ندر محمد خان، به سفارش جالیم بی درمان علی؛ با نثری در آغاز، که در آن آمده: «از عنفوان جوانی تا به امروز که سنین عمر از ستین گذشته و مشرف بر حدود سبعین گشته ... و تاریخ گردآوری را به معما گفته: از گوهر سال نظم این عقد درر ×× بر روی صدف نهاده یکدانه گهر (۸۸۴)»،

مجدول؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۴۱]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۴۲

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** آب فواره اش ترانه سرای، بر صدای ترانه جسته ز جای، دیده خود این مقام فرخنده، گشته از قصر خویش شرمنده ... سنه ۱۰۶۶

خط: نسخ، کا: محمد کمال، تا: ۱۰۶۶ق [رایانه]

۱۱۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۴۲

اشعاری از جامی؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۹۵پ حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۱۰۲]

۱۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۲

آغاز: با دل گفتم کای بصفا کشته سمر ×× هستی صدفی پر از گهر چیست خبر / از گوهر سال نظم این عقد درر ×× بر روی صدف نهاد یک دانه گهر. آغاز دیوان: زان پیش ز مداد دهم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد

قصاید اوست با غزل و رباعی با یک دیباچه که یک صفحه از آن مانده و از آغاز آن افتادی. نخستین دیوان اوست مورخ ۸۸۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک طهماسب در ۱۲۱۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۸۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۵ – ۴۱۱۰]

۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۸

آغاز: گرده است ترا دیده [...] عبارتیست در شأن او؛ **انجام:** بر صفحه ایام بماند نامی

دیوان اول است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۳۰۲گ، ۱۷ سطر (۶/۸×۱۶)، اندازه: ۱۱/۴×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۳۸۳]

۱۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۲۵

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** نیست جامی نوشتنی غم عشق ×× نامه طی کن بسوز کلک و دوات

بخشی از غزلیات جامی است که به ترتیب حروف قوافی تنظیم گشته؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۲۴گ (۲۴۰ر–۲۶۳ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۹ – ۱۳۰]

۱۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۳۹

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** جامی بخواهد از تو دل زیرا که در چین و چکل ×× همچون تو [بی همان] کس نبود دلداری دگر

قسمت غزلیات دیوان اول «فاتحة الشباب» را دربردارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «بود نور چشم محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۸]

۱۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱۱

ترجیعات جامی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۷۴–۲۸۱)، ۱۶ سطر چهارستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۳]

۱۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۷۳

آغاز: گاه در دل ساز وگه در دیده جا ×× مهر دوجای تست یا بدر الدجا / طوبی آمد قد تو وقت خرام ×× گر خرامد سوی ماطوبی لنا؛ **انجام:** دردیده عیان تو بوده ای من غافل ×× درسینه نهان تو بوده ای من / ازجمله جهان ترا نشان می‌جستم ×× خود جمله جهان تو بوده ای من غافل

شامل غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۷]

۱۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۰۸۹

با دیباچه‌ای به نام امیرعلیشیر و «فاتحة الشباب» و «واسطة العقد» و «خاتمة الحیات» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۵گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۸۳]

۱۲۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز: بسمله ای برده ز آفتاب بوجه حسن سبق ×× قرص قمر بمعجز حسن تو گشته شق

شامل غزلیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۳۴]

۱۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۶

شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۲۰۷]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۴

آغاز: ز آنکه نقد سخن درین بازار ×× گرچه باشد چو زر تمام عیار؛ **انجام:** از خیال قد رعنای تو سروی بر کنار ×× چشمه چشم مرا پیوسته هست ای گلعذار

قصاید و غزلیات و دیباچه‌ای دارد در وصف اشعار جامی؛ خط: نستعلیق هندی، کا: محمود علی احمد، تا: قرن ۱۲، به سال ۸۸۶ که جعلی است؛ دارای سرلوح مرصع مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: نخودی کشمیری، جلد: میشن مشکی، ۲۴۲گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹ – ۱۳۰]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۲

آغاز: غنچه خایش بگشاده دهان ×× با تو کند عذر ریاض نعیم؛ **انجام:** سپهرش بفرمان جهانش به کام ×× دعاگوی او انس و جان والسلام

غزلیات و رباعیات و مقداری از مثنویات آن می‌باشد؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۱۵ سطر دوستونه، اندازه: ۱۰/۷×۱۹/۲سم [ف: ۱۷ – ۱۶۴]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۰/۱

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** آخر کار نیست خواهی شد ×× نیست شو پیش از آنکه نیست شوی.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: شاه جهان آباد؛ دارای سه سرلوح، با کتیبه مذهب و مرصع پرکار دارای ترنج و گل‌برگ‌های ریز الوان، مجدول؛ کاغذ: نباتی، جلد: روغنی، ۴۵۰ص (۸-۴۵۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۹/۶سم [ف: ۱۷- ۴۲۳]

۱۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۸
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ - ۲۱۳]

۱۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۸/۲
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۵۱ر-۸۳پ)، ۱۸ سطر راسته و چلیپا (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۸۰۶]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** رام شو ای آهوی وحشی که نزدیک ×× کز غمت دیوانه کردم روی در صحرانهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت «ارمغان محمد شریف شفائی از بندر بکتابخانه [...] تهران ۲۵/۲/۲۹»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۱ - ۲۰۶]

۱۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۱
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** جامی پسند صد رنج بر خود ×× جز رنج صحبت با خود پسندان
مشتمل بر غزلیات جامی که بر حسب حروف تهجی آخر قوافی تنظیم یافته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰ص (۹۷-۱۰۶)، ۲۴ سطر(۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۱]

۱۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۷/۹
غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۴ سطر [ف: ۹ - ۲۹۵]

۱۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱۹ حکمت
آغاز: برابر۲
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱ محرم ۱۱۰۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح و سر فصل زیبا؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۱۸]

۱۳۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۷۷
آغاز: ... و رافت وزیده و بر ممر زبان اهل عشق ومحبت بمشام جان مشتاقان رسیده ... در دل سخنی که تو به نو می‌زاید ×× بادی است که از جهان جان می‌آید؛ **انجام:** می‌دمد خطت فسون بهر فریب عقل و هوش ×× دردرون از بهر تو یک خانه در بیرون / مردمان زآب دوچشم جز به کشتی نگذرند ×× شاهد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبده محمدحسین نجمی ۱۱۶۲» (بیضی)، «عبده حسن الطباطبائی» (بیضی)، «افوض امری الی الله عبده محمدعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف مخ]

۱۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۲۴
مشتمل بر غزلیات و رباعیات و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛مهر: «عبده الراجی علی» (بیضی)، «یا علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۴۲]

۱۴۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۹۱
آغاز: زینسان که فعل او است ندارد زبان عذر؛ **انجام:** در شعر مده عمر گرانمایه بباد ××انکار سیه شد ورق چند دگر
از حرف کاف قصاید شروع می‌گردد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۴]

۱۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۶
آغاز: ای روی تو ماه عالم آرای ×× چون ماه ز پرده روی بنما
ترجیع‌بند او. این مجموعه همچنین شامل: ترجیع بند او با بند: «ای به روی تو چشم جان روشن ×× وز فروغ رخت جهان روشن» (۹ر-۱۰ر) (رساله شماره ۷) و بخشی از غزلیات (۳۲ر-۳۸پ) (رساله شماره ۱۳)؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸پ-۹ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۳]

۱۴۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸ ـ د
آغاز و انجام افتاده و از غزل قافیه تا است تا غزل قاقیه صاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

۱۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۹
چند غزل و ترکیب بند است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۳ ص (۱۰۳-۱۰۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۵۵۹]

۱۴۴. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۵۲/۲
ترجیع بند او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ - ۸۴]

۱۴۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر۱
شامل قصاید و ترکیبات و ترجیعات و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴×۳۱/۳سم [نشریه: ۶ - ۱۰۵]

۱۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۲۱
اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۶۸]

۱۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۳۱
ترجیعات و غزلهای جامی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام (آغاز درترجیع و انجام در غزل حرف دال افتاده)؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج عنابی، ۵۴گ، ۱۴سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۱۸]

۱۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۷

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰۹]

۱۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۳

آغاز: من بنده حقیر تو سلطان محتشم ×× گر در غم تو زار بمیرم تو را چه غم؛ **انجام:** عمریست باده نوش سفال ... (؟) تست ×× جامی که آب خضر ننوشد ز جام جم

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۸گ (۲۹ر-۲۹پ، ۳۰ر-۳۱ر، ۴۶پ، ۵۰ر-۵۱ر، ۸۰پ، ۱۰۰پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۵]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۰

آغاز: محمل رحلت ببند ای ساربان کز شوق یار ×× میکشد هر دم برویم قطرهای خون قطار؛ **انجام:** باشد از یمن قبولت فارغ از خلد و جحیم ×× بر صراط سنت شرع تو باشد مستقیم

ترکیب‌بند در مدح پیامبر اسلام (ص)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی،تا: نیمه نخست سده ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳۷-۳۸)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۴۴]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۵۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** از ننگ وجود خود به تنگ آمدیم یا رب کرمی تا بعدم بازروم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۰۷/۱۰

آغاز: نزود من الدنیا تری العمر را حلا

قصیده ایست از جامی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۲۵۴-۲۵۵)، ۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۲]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۷

آغاز: چند سوی چمن آیم بهوایت چه صبا ×× یکره ای سرو سهی قامت رعنا بنما؛ **انجام:** باشد که بگوید گل نورسته ز گل ×× با من خبری زان گل نو رفته بخاک

مشتمل بر غزلیات، قطعات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوایی، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر دو ستونه، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۶۴]

۱۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۱۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** از قاف تا بقاف پر است از کرامتش ×× آن به که حیله حوی کند ترک شید و شین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با یادداشت مورخ ۱۲۲۸؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه پارچه گلدار، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۱۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۹۷-۲۷۷/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** نی ترک وجود غم فزاینده کنی ×× نی آرزوی حیات پاینده کنی / آینده عمر خواهی از رفته فزون ×× دررفته چه کردی که درآینده کنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نوشته‌ای به تاریخ ۱۲۱۵؛ جلد: تیماج، سرخ، ۲۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۶۸]

۱۵۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۳۴

آغاز: برابر۴

شامل غزلیات و برخی رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا محمد کاظم، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۲۱۲ق، حسب خواهش فتح الله خان فرزند الله ویردی خان؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۴۷]

۱۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۳/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد جواد کشمیری، تا: ۱۲۲۰ق، در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲/۱

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** اگر نه ساغر لعلت بکام خواهد شد ×× ز دیده خوردن خونم مدام خواهد شد / چنین که لاغر زرد ست و زابروت مه نو ×× چو یک دو هفته بر آید تمام خواهد شد

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: عبدالله دنبلی خوئی بن کبیر، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۵۷ص (۱-۵۷) [ف: ۳۷ - ۲۸۶]

۱۵۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۳۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۱

دیوان اول جامی است موسوم به « فاتحة الشباب » شامل: غزلیات، قصاید و قطعات و رباعیات، نسخه فاقد مقدمه و دیباچه است؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ملا عطاء الله قادری ولد ملا محمد ضیاء، تا: غره رمضان ۱۲۲۹ق، جا: پیشاور؛ با سرلوح مزدوج، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۲۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۰۵]

۱۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۴/۱

آغاز:زان پیش کز مداد هم خامه را مدد ×× جویم مدد ز فضل تو ای مفضل احد؛ **انجام:** برابر۱

دیوان اول اوست (فاتحة الشباب). این مجموعه همچنین شامل: دیوان دوم اوست که در ۸۸۴ هجری تدوین شده، آغاز: برابر**۳**، انجام: دامان امید را ز مقصد پر یافت ×× در پیروی تو تا قدم زد دل من (رساله شماره ۲)؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله اردلانی سنندجی، تا: ۱۲۳۱ق، برای میرزا طبیب اصفهانی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ابعاد متن: ۱۱/۵×۲۳، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۲سم [ف: ۷ - ۶۷۰]

۱۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۹۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** وز شعر مده عمر گران مایه بباد این کار سیه شد ورقی بند دگر

مشتمل بر حدود سه هزار بیت، که بیشتر آن غزل بوده و تنها سه برگ آخر آن حاوی تعدادی رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد غیاث شهیر به میرزا آقا، تا: ۱۲۳۱ق، جا: کرمانشاه؛ دارای

یک سرلوح و کتیبه مذهب با نقش گل و بوته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [رایانه]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۴/۳

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** هوش من از آن دو حرف مدهوش شدست ×× مدهوش ترا ز رفتن هوش چه غم

دیوان سوم است که در ۸۹۶ تدوین شده؛ خط: نستعلیق، کا: شکر الله اردلانی سنندجی، تا: ۱۲۳۱ق، برای میرزا معصوم طبیب اصفهانی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ابعاد متن: ۱۱/۵×۲۳، اندازه: ۳۱/۲×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۶۷۰]

۱۶۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۵۹

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** حاشا که نهم من از معما دامی ×× تا صید کنم زنیکنامی کامی / بخشم هوسی بد که زچون من خامی ×× برصفحه ایام بماند کامی.

خط: نستعلیق، کا: نهاوندی، تا: شنبه ۲۳ محرم ۱۲۴۰ق؛ مهر: «عبده الراجی عبدالرزاق» (بیضی)، «عبده الراجی عبدالله» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲–۹۱۷]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۸

قصائد. این مجموعه همچنین شامل است بر: ترجیح بند او (۱۷۲ر–۱۷۳پ) (رساله شماره ۹۷) و منتخب غزلیات او (۲۴۲پ–۲۵۱ر) (رساله شماره ۱۲۱)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا:۱۲۴۱ق؛۵گ(۱۱۲ر–۱۱۶ر)[مختصر ف:۶۱۳ و ۱۷۲ و ۸۵]

۱۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۱۲

آغاز: احق شوقاً الی دیاری ×× لقیت فیها جمال سلمی

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ – ۴۲۱]

۱۶۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۳

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ – ۱۲۱]

۱۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۱۸

آغاز: برابر۲

شامل بخش غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ صفر ۱۲۵۶ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: صیقلی، جلد: مقوا با کاغذ لاجوردی، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۸۲۶]

۱۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷۵/۱۷

غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۲۴۰ر)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۱۰]

۱۶۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۲۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یا من ملکوت کل شیء بیده ×× طوبی لمن ارتضاک ذخراً لعده

خط: نستعلیق، کا: میر محمود بن میر محمد شاکر، تا: غره رجب ۱۲۶۳ق، جا: گذر گاوکشان؛ جلد: تیماج سبز با حک «عمل ملا محمد عالم صحاف»، ۲۴۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۷۰۰]

۱۷۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: افتاده در حرف الف: حاشا که نهم من از معمادانی ×× تا صید کنم ز نام جوبی کامی؛ **انجام:** پختم هوسی بود ز خونم جامی ×× بر صفحه ایام بماند نامی

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبید پسر حاجی میرزا عبدالقادر، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۱۹]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۲

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمود و عبدالکریم سلطان، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۵۵۴–۵۵۷)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۰]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۱۱

هفت بند جامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۴۷–۱۵۱)، ۱۶ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۲۵]

۱۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق، بی دیباچه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سرخ، عمل ملا عاشور محمد صحاف ۱۲۷۸، ۲۲۹گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف:۱۶–۷۲۱]

۱۷۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۵۶

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۲۷۸ق؛ ۱۶۳گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۹]

۱۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۷۹/۱–۲۵/۶۹

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** تا چند گردکوی توگردم شبی بپرس ×× کاینجا چه میکنی وطلب کار کیستی / جامی مدار چشم خلاصی زقید عشق ×× اندیشه کن ببین که گرفتار کیستی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴– ۱۸۶۸]

۱۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۳/۲۲

گزیده‌ای است از غزلیات او به ترتیب حروف تهجی، از الف تا دال و از پایان افتاده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۷۵ر–۱۸۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸ – ۱۹۴]

۱۷۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۰۲

آغاز: ای صورت زیبای تو مجموعه معنی ×× ویران شده عشق تو معموره تقوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ ربیع الاول ۱۳۱۱ق؛ ۹۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۹۷]

۱۷۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ ربیع الاول ۱۳۱۱ق؛ ۸۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۱۰]

۱۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۲

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** عرصه جهان جامی غصه ای نمی‌ارزد ×× بهر بود و نابودش خویش را چه رنجانی

منتخبی از اشعار عبدالرحمان جامی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷ص (۹۷-۱۱۱، ۲۱۴-۲۱۷، ۴۴۳-۴۶۶، ۵۶۱-۵۶۲، ۵۷۸-۵۷۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۹]

۱۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان نشیمن عشق و مودت

محتوی غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای دو سر صفحه؛ ۲۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

۱۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۹

آغاز: ابتداء سخن بنام خدا

شامل غزلیات مرتب بر حروف الفباء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

۱۸۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۲د

قصیده‌ها است و سپس غزل‌ها به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۸۵ص، ۱۴ و ۱۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۲/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۱]

۱۸۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۳/۳

خط: شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: پارچه نقاشی، اندازه: ۸/۳×۱۴/۹سم [ف: ۸ - ۱۲۰]

۱۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۸/۴

نسخه دوم و سوم می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۳۵گ (هامش ۱ر-۷۱ر و ۷۱پ-۱۳۴پ)، ۲۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۲۴۷۴]

۱۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** نبینم زهی گریه زار جامی ×× که از دیده و دل بر و خون نگریم

غزلها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۳گ (۲۰۹-۲۵۱)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۵]

۱۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۰/۲۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۲۰۹. غزلیات و رباعیات. این مجموعه همچنین شامل: قصاید لاوصاف العمارات و غیرها با تاریخ «از گوهر سال نظم این عقد درر ×× بر روی صدف نهاد یکدانه دگر» (=۸۸۴) (رساله شماره ۲۱)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۲]

۱۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۶

آغاز: سبحام من تحیر فی ذاته سواه ×× فهم خرد بکنه کمالش نبرده راه؛ **انجام:** بر تخته خاک گویی اطفال بهار ×× هر جا بخط سبز الف کرده نگار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ص (۲۲-۳۴) [ف: ۳ - ۳۷۷]

۱۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۶/۷

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** اگر نه ساغر لعلت بکام خواهد شد ×× ز دیده خوردن خونم مدام خواهد شد / چنین که لاغر زرد ست و زابروت مه نو ×× چو یک دو هفته بر آید تمام خواهد شد

دیوان دوم شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۱۷۲پ-۱۸۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۶]

۱۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۰/۳

بخشی از غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۲پ-۴۵پ) [ف: ۳۷ - ۵۴۷]

۱۹۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۸

آغاز: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان نشیمن عشق و مودت بادای آن زبان بگشایند حمد و ثنای دانائ استکه نظک سلسه آفرینش ازمطلف ت امفطع آراسته صنایع قدرت و بدایع حکمت اوست؛ **انجام:** بی جام لب تو صاف می‌ریخته ام ×× با در دغمت خود دل آمیخته ام ...

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای دو سرلوح بسیار زیبا و هنرمندانه، نسخه بسیار نفیس می‌باشد و از قراین مقدمه نسخه اصلی است که به نام سلطان ابوسعید گرگانی که جامی در پنجاه و پنج سالگی اعنی در سال ۸۷۲ هجری قمری برای خزینه سلطان نامبرده هدیه کرده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۴۴گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۷۷]

۱۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۶

آغاز: آغاز دیباچه: موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن انس و محبت و قافیه سنجان ...، آغاز دیوان: برابر۲، و در برخی نسخه‌ها: «عمری ز رخت بودم با خاطر خون جانا ×× و دعت و اودعت فی قلبی اشجانا». جامی بعداً دیباچه این دیوان را تغییر داده با این سرآغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست صلای سرخوان کریم / خوان کرم کرده کریم آشکار ××گوید بسم الله دستی بیار. پاکا پروردگاری که زبان سخن گزار در دهان سخن وران شیرین کار شکر گفتار [برابر۱]». آغاز غزلیات: برابر۴؛ دیوان دوم: وسط العقد. جامی این دیوان را در سال ۸۸۵ ق تنظیم نموده با دیباچه ای به نثر. آغاز دیباچه: برابر۳. آغاز غزلیات: نفحات و صلک اوقدت جمرات شوقک فی الحشا ×× ز غمت به سینه کم آتشی که نزد زبانه کما تشاء. دیوان سوم: خاتمة الحیاة. جامی آن را در سال ۸۹۷ق جمع آوری نموده با دیباچه ای به نثر. آغاز دیباچه: برابر۵، آغاز غزلیات: برآمد شاه عشق از طور سینا ×× وز آنجا زد علم بر دیر مینا

اوراق نسخه حاضر در صحافی جابجا شده و این بخش‌ها در آن موجودند: ۱. دیوان اول (فاتحة الشباب) شامل: الف ـ مقدمه دیوان

(۱پ–۶۹پ) در آن اشعاری است در تحمید باری تعالی و مدح سلطان حسین بایقرا و سلطان سعید و پس از آن رباعیات که اشتباهاً از آخر نسخه در این جا صحافی شده است. آغاز مقدمه و نسخه: «در آغاز تصویر این تازه نقش ×× چو تممته گفتم از بهر فال/ خردمند دانا بسر حروف ×× از آن گفته دریافت تاریخ سال. چون در تاریخ سنه اربع و ثمانین و ثمانمائه که مدت عمر از شصت گذشته بود ...» ب- غزلیات، به ترتیب حروف آخر قوافی (۷۰ر–۲۶۳پ) آغاز : عمر ز رخت بودم با خاطر خوش جانا ودعت و اودعت فی قلبی اشجانا، ۲. دیوان روم: واسطة العقد، شامل: الف - غزلیات، به ترتیب حروف آخر قوافی (۲۶۴ر–۳۱۰پ)، آغاز: «کلامت بس دقیق افتاد کلا ×× که در وقت ز مو فرقش توان کرد / لطافت در سخن‌های لطیفت سرت ×× کالماء او کاللون فی الورد»، انجام رباعیات و نسخه: از آتش سودای تو دم زد دل من ×× بر طارم افلاک علم زد دل من / دامان امید را ز مقصد پر یافت ×× در پی روی تو تا قدم زد دل من؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: سلطان علی المشهدی، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب، یادداشتی از احمد حسینی نطنزی متخلص به کشته که در سال ۱۲۳۹ نوشته است؛ جلد: تیماج زیتونی، ۳۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۶ - ۲۳۳]

۱۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۴/۲

آغاز: منم چو گوی به میدان فسحت مه و سال ×× بصولجان قضا منقلب ز حال بحال

قصیده رشحة الحال؛ خط: نستعلیق، کا: حاج محمد سندی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۷۶پ–۱۷۸پ و ۱۹۴پ)، ۱۲ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۳۵]

۱۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۰/۲

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۴ص (۸۱–۱۷۴) [ف: ۸ - ۳۷]

۱۹۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۵

آغاز: وان دگر کرده از سکون تسکین ×× دل و جان را تمکن و تمکین / از دولامش گرفته قوت قوت ×× از یکی ملک و زان دگر ملکوت؛ **انجام:** بر همین نکته ختم شد مقصود ×× لله الحمد و العلی و الجود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴]

۱۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۰/۴

چند بندی از جامی در ستایش پیامبر با چند رباعی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استامبولی، جلد: گالینگور، ۴ص، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۶۱]

۱۹۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات ۴۳۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۶]

۱۹۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۵/۱۰-ف

نسخه اصل: مونیخ ۶. قصیده از او؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۶]

۱۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۱۱۹–۱۲۰ و ۱۶۹–۱۸۳)، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۱۲]

۱۹۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۶۳

آغاز: الحمدلله الذی لاٰاحصی ثناء علیه و الصلوة و السلام علی افضل الانبیاء محمد و آله الطاهرین لدیه؛ **انجام:** بشکافت زمین بسبزه و گل بشکفت ×× شد در چمن آشکار اسرار نهفت / گر بود کدورتی زدی جنبش باد ×× از سایه شاخ ساخت جارروبه و رفت

جامع این نسخه عطائی نامی است که خود ضمن مقدمه منثور کوتاهی که در اول دیوان آورده است چنین می‌گوید ... «بشنو که این کتاب که شد اسم بحروکان / ترتیب شعر حضرت مخدوم جامی است / بر اختراع خسرو قاضی شه جهان / بدعت برین عطائی بیچاره را شده» ... مناجات، توحیدات، نعوت، مناقب غیر از آنچه در غزلیات خواهد آمد، مراثی و باقی قصاید و بعضی مثنویات و اشعاری که عدد ابیات آن به حد قصیده رسیده اما آن حضرت در ترتیب خود آن مثنویات و اشعار را میان قصاید نوشته از دواوین ثلاثه که اول را فاتحة الشباب و ثانی را واسطة العقد و ثالث را خاتمة الحیوة نام نهاده‌اند و در این ترتیب همین حروف اوائل مطلع‌ها را بر ترتیب حروف تهجی اعتبار نموده شد مگر آنچه مناجات و توحید و لغت و منقبت باشد ... الی آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی نباتی، جلد: مقوای ابره تیماج زنگاری، ۱۰۴۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۸سم [ف: ۳ - ۱۸۱]

۲۰۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۶۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تخم پراکنده که در گل بود ×× تخم پراکندگی دل بود

شامل: چند قصیده، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات، قصاید در نعت و معجزات حضرت رسول اکرم (ص)، ترجیعات، چند مثنوی کوتاه، چند رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک کتیبه مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۴۴۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۸۳]

۲۰۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: تنم را ز آتش دل هر دم افزاید بتی دیگر ×× خدا را ای اجل رحمی که جانم سوخت زین بتها / شدم بدبخت ز اشک خود نشد آری مرا هرگز ×× سعادت مندی روزی از این سیاره کوکب ها؛ **انجام:** بود عقیق سرشکی که ریزم از غم عشق ×× بچشم اهل محبت نگین خاتم عشق

شامل غزلیات به ترتیب قوافی که متأسفانه قسمتی از غزلیات قافیه الف ساقط و نیز در صفحات ۲۱۲–۲۱۳ از قافیه «د» حداقل یک

صفحه مفقود و دیوان موجود تا قسمتی از قافیه «قاف» را دربر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی غبار، جلد: مقوای ابره تیماج سورمه‌ای مذهب، ۲۸۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۸/۹سم [ف: ۳ - ۱۸۵]

۲۰۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۶۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ای صفوت روح اعظم آئینه تو ×× وی ظلمت خاک آدم آئینه تو

شامل: مقدمه منثور حاوی شرح احوال جامی علیه الرحمه. قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات و به نظر می‌رسد رسم الخط این نسخه از سلطان محمد نور باشد. متأسفانه این دیوان در قسمت غزلیات از ردیف «ض» تا قسمتی از «غ» ساقط که برای تکمیل آن چهار صفحه بیاض الحاق شده و همچنین در آخر دیوان قسمت رباعیات نیز وضع به نحو مذکور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای چهار کتیبه مذهب مرصع ممتاز، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: متن بخارایی نخودی، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مذهب، ۶۹۳ص، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۹سم [ف: ۳ - ۱۸۷]

۲۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۸۸-۱۵/۲۲۸

آغاز: دردل سخنی که نو به نو می‌زاید ×× بادی است که از جهان جان می‌آید / بر جیفه وزد دماغ از او آلاید ×× بر گل گذرد مشام از او آساید؛ **انجام:** نام تو که خاموشی نمی‌شاید از او ×× بر سینه در فتوح بگشاید از او / تکرار همی کنم به آواز بلند ×× تا همچو زبان گوش بیاساید از او

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب دوستونی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۶۹]

۲۰۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۹۱

آغاز: بگشا دری از تیغ جفا سینه مارا ×× ورسینه برون برغم دیرینه مارا / چون ناوک دلدوز توراحت نرساند ×× هر مرحم راحت که رسد سینه ما را؛ **انجام:** از مهر ماهتاب رخ ای ترک ماه ردی ×× بنما زروی مهر چه مه گاه گاه روی / از مهر وماه با توچگویم چه بینمت ×× هم ماه مهر عارض وهم مهرماه روی

۵۸ غزل از ابتدا و تعدادی غزل و نیز رباعیات از انتها افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا آبی، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۸]

۲۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰-۶/۱۷۰

آغاز: نامه کز جانان رسد منشور اقبال من است ×× مهر او بر نامه نقش لوح آمال من است / ذره سان عالم هو اداریست آن خورشید را ×× یک به یک ذرات عالم شاهد حال من است؛ **انجام:** من ناحیة الوصال هبت نفحات ×× فارتاح فؤاد نالشم الفؤاد / دروادی هجر تشنه لب می‌رویم ×× آمد رشحات لطف جانان رشحات

غزلیات از حرف «تاء» تا حرف «یاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: پارچه برزتی، سبز، ۹۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۶۸]

۲۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰-۸/۵۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** هر صورت دلکش که تو را روی نمود ×× خواهد فلکش رود زچشم تو ربود / ... چون محرم رازی به جهان یافت نشد ×× با کاغذ خامه درد دل می‌گویم ...

غزلیات ورباعیات با مقدمه ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج لاجوردی، ۳۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۶۸]

۲۰۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۸-۳۴/۱۱۸

آغاز: دی گذشتیم بران دلبر و گفتیم دعا ×× قال من انتم وقلنا فقراء غربا / فقرائطم و عجب آنکه نخواهیم زتو ×× هیچ حاجت که تویی درد و جهان حاجت ما؛ **انجام:** گویند در ثواب عیادت عبادت است ×× قصد ثواب را بعیادت نیامدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۶۹]

۲۰۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: و عبارات رنگین بر اطباق اوراق دو این جادو طبعان سحر آفرین ماحضری از مایده من وافضال او ... مولدم جام و رشحه قلمم ×× جرعه جام شیخ الاسلامی است / لاجرم درجریده اشعار ×× به دومعنی تخلصم جامی است؛ **انجام:** میل خم ابروی توام پشت دو تا کرد ×× درشهر جو ماه نوم انگشت نما کرد / ازموی میان تو جدا بس که کشم رنج ×× نتوان تن رنجور من ازموی جدا کرد

خط: نستعلیق زیبا،بی‌کا،بی‌تا؛ مجدول و کمنداندازی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف مخ: ۲-۹۱۶]

۲۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۹۷

آغاز: عصمت است این که نیست سیم وزرت ×× که شود آرزوی وشور وشرت / مطرب آری به خانه می‌نوشی ×× شاهدان را کنی هم آغوشی؛ **انجام:** بهر آن دفتر زنو سازم ×× داستانی دگر بپردازم / وربماند جواد عمر ازسیر ×× ختم الله لی بما هو خیر

بخش‌هایی از دفتر اول و دوم سلسلة الذهب را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «محمدحسن ...» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۹۱۸]

۲۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۷۲

آغاز: المنة لله که به خون گرخفتم ×× یک چند چه غنچه عاقبت بشکفتم / از کشمکش دهر بسی آشفتم ×× کز گوهر راز سبحه داری گفتم / سبحان الله این چه گوهر است؛ **انجام:** قدر آن را قیاس نتوان کرد ×× جزر رشکش اساس نتوان کرد / با دهانی زقیل وقال خموش ×× می‌کنم از زبان حال خروش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۷]

۲۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۱/۶

آغاز: برابر۲

تذکر: این رساله در فهرست به نام اسرار بسمله آمده که به قرینه آغاز تغییر یافت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ دارای چند یادداشت به شعر و نثر و از آن جمله این یاداشت تاریخی «آمدن درویشان به لاله اول ماه محرم بود سنه اثنی و سبعین و ثمانمائه»؛ کاغذ: شکری و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۹ص، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۹۷۰]

۲۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۰۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بچشم پراکنده که در گل بود ×× تخم پراکنده کی دل بود

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: نزدیک عصر جامی؛ مجدول، صفحه اول دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۲۳ – ۲۵۳]

۲۱۳. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: آنکس که بود آرزوی جان زدست شد ×× این جان زار مانده ندانم چه کار ماند؛ **انجام:** القصه زمام توبه ام در کف تست ×× یکدسته شکسته اش گذاری نه درست

گزیده‌ای از رباعیات، ترکیب بند، غزلیات و ...؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۱۵ و ۱۷ سطر (۱۶×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: – ۱۲۱]

۲۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۸ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۶۷]

۲۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۲/۳

بیست بیت از اشعار جامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۰۵]

۲۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۲/۲

ترجیع بند جامی در نعت پیغمبر (ص) به مطلع «ماء معین چیست خاك پای محمد ×× حبل متین ربقه ولای محمد»، در ۹۶ بیت و قصیده‌ای که در وقت توجه به نجف هیمن شاعر سروده به مطلع: «اصحبت زائرا لك یا شحنة النجف ...» در ۲۲ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۶ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۵۰۰]

۲۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۶۸-۵۲/۱۰۸

آغاز: در تیره شب دراز و خذلان ×× نور تو شده سراج وهاج ... / یا من بدا جمالك فی کل ما بدا ×× بادا هزار جان مقدس ترا فدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۶۹]

۲۱۸. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: و گرنه نور وی از روی نیکوان پیداست ×× چراغ دیده مجنون که ساخت لیلی را / برای دایرة گل بباغ بی پرگار ×× دهد بناهید هرسال طبع مانی را؛ **انجام:** قصد شهرت نبود جامی را ×× لیکن همه نظم آبدار نوشت / بهر احباب بر صحیفه دهر ×× نکته چند یادگار نوشت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف مخ]

۲۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷۲

منتخب اشعار جامی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۲۲۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۱

آغاز: بس سالخورد دهر کز آغاز بعثتش؛ **انجام:** تا صید کنم ز نامجویی کامی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: ماهوت قرمز، ۵۶۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۲۴]

۲۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۶۹

آغاز: آهی کشیم برفتی ای عشوه پرست ×× که ز آمدن ... سازی هست؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۱/۳

شعرها و قصاید است (هامش)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۶۲]

۲۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۲۷ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** فردا چو شوم فرد زبیگانه و خویش ×× رب ارحمنی و لا تذرنی فردا

مقداری از غزلیات و هشت رباعی شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای تحریر و کمند؛ کاغذ: حنایی روسی، جلد: تیماج گلی، ۱۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ – ۳۰۵]

۲۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۱۹گ، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [رایانه]

۲۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۹۸گ، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۷سم [رایانه]

۲۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۱۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** مست است جامی از می‌عشق بتان ولی ×× کسی پی نمی‌برد ز حریفان که مست کیست

بخش کوچکی از ابتدای دیوان جامی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۸۷–۸۹) [عکسی ف: ۳ – ۲۸۱]

۲۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۵۴گ،

اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۹سم [رایانه]

۲۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۴×۲۲/۸سم [رایانه]

۲۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۹۱گ، اندازه: ۲۲/۲×۳۴/۱سم [رایانه]

۲۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [رایانه]

۲۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۰۸۱

آغاز: تا شدم فارف باستغنای عشق از بهر مراد بر مراد خویش با نم گردش ایام را رند و صوفی عارف و عامی مخوانیم که من کم شدم در شاهد و می‌برنتابم نام را؛ **انجام:** کم کشتکان بادیه محنت و غمیم مشکل بریم ره بسر کوی بیغمی جامی سبک تر بغلامی نمی‌سزد او را چه حد آنکه کند با تو همدمی

مشتمل بر غزلیات او با ترتیب تهجی قوافی است ترتیب آن در بسیاری غزلیات مشابه و در برخی دیگر متفاوت با نسخه (۴۹۲۱ف) و (۴۹۱۰ف) است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «محمد جعفر» (بیضی)، «یا علی ادرکنی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۷۱گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [رایانه]

۲۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۲۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۹

آغاز: ... کوس الراح قدوارت بخذ ساقی و قبلها که باشد در کف او قوت جانها دلها؛ **انجام:** چو برداشت از پی رفتن قدم فتادش از بتان فرو یک درم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه:۱۴/۵×۲۳/۵سم [رایانه]

۲۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۳۳

گزیده غزلیات و قصاید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [رایانه]

۲۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۷۷

رسائل جامی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۲۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۵۰گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۶سم [رایانه]

۲۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۸۷گ، اندازه: ۱۳/۱×۲۲/۵سم [رایانه]

۲۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۹۶گ، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [رایانه]

۲۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۳/۸×۲۲/۸سم [رایانه]

● دیوان جانی گنابادی / شعر / فارسی

d.-e jānī gonābādī

جانی گنابادی

jānī gonābādī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱ط

قصیده در مذمت ده از مولانا جانی گنابادی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۳ [ف: ۲۲ - ۲۵]

● دیوان جاوید / شعر / فارسی

d.-e jāvīd

مازندرانی، ملاعلی (جاوید)، - ۱۰۷۰ قمری

māzandarānī, mollā-'alī (jāvīd) (- 1660)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۷/۶

آغاز: بیا مطربا بربطی ساز کن ×× دری از محبت برخ باز کن

بخشی شامل دو ساقی نامه و قطعه‌ای در مرثیه حضرت علی اصغر (ع) در ۵ برگ بطور چلیپا؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: غلامحسین درویش همدانی ولد درویش جعفر، تا: قرن ۱۴؛ به‌طور چلیپا، کاغذ الوان؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۸۸]

● دیوان جاوید سلماسی / شعر / فارسی

d.-e jāvīd-e salmāsī

جاوید، حسن سلماسی

jāvīd, hasan-e salmāsī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۵/۵

آغاز: ترجیع بند: ای مفتخر به ذات تو ذرات کائنات ×× ای زاده رسول امین فخر کائنات / ای پور بی قرینه حلال مشکلات ×× ای داور زمانه و دادار شش جهات؛ غزل: هر که در فن عشق کار کند ×× نیستی بایدش شعار کند / گرچه در عاشق اختیاری نیست ×× ترک سر باید اختیار کند

ترجیع بند و غزل از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن محمود، تا:۱۳۱۸ق؛جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۳۱ر-۱۳۲پ) [ف: ۳۶ - ۳۴۴]

● دیوان جاهل / شعر / فارسی

d.-e jāhel

هرندی اصفهانی، میرزا محمد،
harandī esfahānī, mīrzā mohammad

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۴
با تخلص جاهل، مثنوی و غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۱۱ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۴۷]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۴۰
آغاز: ز من بشنوید ای عزیزان من ×× دگر جمله احباب و یاران من
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

● **دیوان جاهی** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e jāhī

جاهی صفوی، ابراهیم بن بهرام، - ۹۸۵ قمری
jāhī safavī, ebrāhīm ebn-e bahrām (- 1578)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۸۳
آغاز: خدایا بذات قدیمت قسم ×× که باشد نظیر وجودت عدم / قدیمی بآغاز لامتصف ×× اخیری بانجام نامتهم؛ **انجام:** استمه دن باندی بوجان ×× محنت اودی بالله بمان / ابرهیم دیر امان امان ×× یاندم دلبر یاندم دلبر
تقسیمات این نسخه عبارت است از: مقدمه و منثور، قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، غزلیات ترکی، مثنویات ترکی و مقطعات ترکی. در این نسخه هفت (۷) مجلس تصویر میناتور آب و رنگ عالی طرح است دو نقش در صفحات اول کتاب احتمالا تصویر سلطان ابراهیم میرزا و دیگری خادم وی می‌باشد ...؟. و در این نسخه زیبا و پاکیزه در دو صفحه مقدمه منثور اثر سلیس و کلام رسا و فصیح دختر سلطان ابراهیم میرزا مشهود است که طرز تدوین دیوان پدر بزرگوار خویش را بازگو کرده و خلاصه آن چنین است: «موزونتر نهال کلامی که سخنوران فصاحت بیان و نکته پروران بلاغت نشان در بوستان سخنوری نشانند و در گلستان نکته پروری پرورانند ... مستور و محجوب نماند که این سفینه ای است محتوی بر بعضی اشعار و برخی ابیات که از نتایج طبع و قاد و فهم نقاد جنت مکان ابویم کساه الله تعالی حلل الرضوان و اسکنه علی درجات الجنان نگاشته لوح بیان گشته بود که بعد از آن که در واقعه عظمی و داهیه کبری آن حضرت مجموع نسخ اشعار فصاحت شعار و مسودات و منظومات بلاغت آثار ایشان تلف شده بود این ضعیفه قلیل البضاعه (متاسفانه نام وی را در این مکان عمدا و به نحو خشنی محو کرده اند). مالا یدرک کله لایترک کله بقدر وسع و امکان سعی و اهتمام نموده از هر بیتی بیتی و از هر فردی فردی فراهم آورده به امید آنکه شاید به این تقریب صاحبدلی زبان به استغفار و استرحام ایشان گشاید. غرش نقشی است کز ما باز ماند ×× که هستی را نمی‌بینم بقائی- مگر صاحبدلی روزی برحمت ×× کند در کار مسکینان دعائی»؛ خط: نستعلیق، کا: جمال مشهدی، تا: ۹۸۹ق؛ مهر: حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، «مشیرالسلطنه»، ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع مزدوج سبک کار هرات؛ کاغذ: متن قطعه ختایی نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم عنابی، ۱۲۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۳۷]

● **دیوان جراس** / موسیقی، شعر / فارسی
d.-e jarās

جراس، حسنعلی
jarās, hasan-ʻalī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۷۴-طباطبائی
آغاز: و نمونه هایی از ابیات مثنوی: مقام اندر عدد هشت آمد و چهار ×× در شعبه هر مقامی راست ناچار / حسینی کز مقامات است برتر ×× دوگاه آمد زینیش یا بحیر / مقام راست گنج رنج کاه است ×× مبرقع لازمش چون پنجگاهست / پس از زنگوله اندر نغمه قوال ×× نماید چارگاه از گاه غزال / دو فرع از بهر هر اصلی بیان یافت ×× کنون باید به تدبیرش عنان تافت / حضیضی هست با هر اصل و اوجی ×× حو دریا کش بود قعری و موجی / حضیضش فرع اول را بود جای ×× بود فرع دوم را اوج ماوی / برین ترتیب تا آخر نوشتم ×× بری بردار از تخمی که کشتم. در زیر عنوان: در بیان شش آوازه و مآخذ وی: شش است آوازه در جابیست هر یک ×× از اصفاهان و زنگوله است و سلمک / دو عینم بوسلیک است و حسینی ×× تو ای نوروز اصلا نور عینی. در زیر عنوان «ترتیب خواندن» آمده است: مقام و شعبه و آوازه ای دل ×× بدین ترتیب خواند مرد کامل / به نظم آوردم این را تا بدانی ×× چو ترتیب بر ترتیب جوانی؛ **انجام:** بخوان جاها کوشت و دارد و گوش ×× یکی از پنجگاه ای دل فراموش / کجی و کذب بگذار و بگو راست ×× که اندر اول و آخر همین خواست
مثنوی مقامات و شعبه‌های موسیقی اوست؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ در ذیل مثنوی کاتب فهرست دوازده مقام و بیست و چهار شعبه و شش آواز (۱۲ مقام و ۶ آواز با قلم قرمز و ۲۴ شعبه با قلم سیاه نوشته است)، فقراتی به نقل از حکماء، احادیثی از معاجم حدیث، نقل‌هایی از اطباق الذهب، اشعار منسوب به حضرت سجاد و حضرت مولی علی علیهما السلام (عربی و فارسی)، شیخ بهائی، شیخ حسین بن عبدالصمد حارثی همدانی عاملی (والد بهایی)، نقلی از حلاج، بایزید بسطامی، دو معما به نام مبارک حضرت رسالت منقول از حضرت مولی علیه السلام، در بخش اخیر از مجموعه حاضر (ویرانه) در ص ۴۰۱ مؤلف به معرفی نجیب الدین علی بن محمد بن مکی (-۱۰۳۸) و وصف سفرنامه منظوم او و می‌پردازد و

پیداست نسخه‌ای از آن را در دست داشته می‌خواست منتخباتی از آن رحله را در این کتاب بیاورد. چند نمونه از آن را نیز آورده است؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۴۷]

● **دیوان جرجانی** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

d.-e jorjānī

جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن، - ۴۷۱ ؟ قمری

jorjānī, ʻabd-ol-qāher ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 1079)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۵ط

قصیده در صنایع بدیعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پشت برگ اول. فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۲ [ف: ۲۲ - ۷۲]

● **دیوان جرس** / شعر / فارسی

d.-e jaras

جرس تهرانی، محمد مهدی، ق۱۳ قمری

jaras-e tehrānī, mohammad mahdī (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۵/۳؛ الذریعه ۱۹۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۲۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۸

آغاز: دیوان: ای که بود خوی تو چو روی تو زیبا ×× ما نتوانیم بی تو بود شکیبا / گشت دل من ز عشق روی تو مجنون ×× زان خم زلفش گذار سلسله بر پا

مثنوی: رندی از فارس شد به اصفاهان ×× تا کند درد فاقه را درمان / خواست تا صدر گردد و دستور ×× نشد او را میسر و مقدور؛ **انجام:** مثنوی و دیوان: گفت شعری حکایتی نابس ×× هشت شعرش ضمیمه کرد جرس / تا ز عناب یار شکرخند ×× در تبسم به بزم پاشد قند

دیوان اشعار شاعر است با تخلص جرس، در این دیوان قصاید و مخمسات آمیخته به هم و بعد از آن اندکی غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه اول غزلی از ناصر خسرو به فارسی و مطلبی به نقل از علی بن هلال در مورد شروط پنج‌گانه حسن خط؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۶ - ۴۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰

در این دیوان قصاید و مخمسات آمیخته به هم و بعد از آن اندکی غزلیات و در آخر آن یک مثنوی در حکایت مردی که از شیراز برای تجارت به اصفهان مسافرت نموده مندرج است؛ خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زیبا که بر وی به‌خط ثلث نوشته شده: «هو الله تعالی شانه - السلطان بن السلطان و الخاقان بن الخاقان ناصر الدین شاه» و شامل غزلیات (۳۳ غزل در ۳۱۷ بیت) مرتبه به‌حروف تهجی بر حسب قوافی است که همه را این شاعر در مدیح پادشاه نامبرده سروده، مجدول؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن، ۱۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳- ۲۰۵]

● **دیوان جرعه تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e jorʻe-ye tabrīzī

جرعه تبریزی، ابوالفتح، - ۱۲۸۴ قمری

jorʻe-ye tabrīzī, ab-ol-fath (- 1868)

[فرهنگ سخنوران ۲۰۹/۱]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: بام و در رقصان شد از میلاد شاه تاجدار ×× رقص رقصان ترک من برخیز و جام می‌بیار؛ **انجام:** تو شاد باش و دشمن تو از نهیب تو ×× بادا تنش چو نال و رخانش چو زعفران

جمعا حدود پنجهزار و پانصد بیت. شامل قصاید و قطعات و مسمطات؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا، دارای سرلوح کوچک طلائی، مجدول؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۲۶۹گ، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۹سم [نشریه: ۶ - ۱۰۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۲/۱

آغاز: ای ز همه در حجاب و بر همه پیدا / جان جهان در هوای مهر تو شیدا؛ **انجام:** اثر از جان و دل نگذاشت «جرعه» / نگار ما ز روی دلربایی

غزل‌های اوست، به ترتیب الفبایی از الف تا یاء، در حدود ۲۴۰۰ بیت. نمونه‌ای از تخلص: چو کشید جرعه نتوان سر از آستان جانان / سزد ار بود تحمل به جفای پاسبانت ... چند گویی «جرعه» ار گویم برو / صبر کن امروز و فردا می‌روم؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: عبدالحسین زرین کوب؛ ۱۷۵گ (۱پ-۱۷۵پ) [ف: ۳ - ۱۴۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۹/۱

آغاز: ای ز همه در حجاب و بر همه پیدا ×× جان جهان در هوای مهر تو شیدا / گرچه نهان در دلی از دامن وصلت ×× دست طلب کوته است و پای تمنا؛ **انجام:** بیان من تو را افسانه آی ×× چه داند حال شهری روستایی / اثر از جان و دل نگذاشت جرعه ×× نگار ما ز روی دلربائی

شامل غزلیات در نسخه نیز با همین نام خوانده شده است. «دیوان غزلیات مرحوم جرعه علیه الرحمه»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جزوها ۸ برگی، رکابه دار؛ مهر: «قرائتخانه رفعت ایران ۱۳۴۰تبریز»،کتابخانه جعفر سلطان القرایی، حسن محمدزاده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ (۱ر -۸۸پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۹۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱

آغاز: ای ز همه در حجاب و بر همه پیدا ×× جان جهان در هوای مهر تو شیدا

بخشی از غزلیات جرعه می‌باشد (غزلهای ردیف الف و باو بخشی از تاء) و در حدود هفتصد و بیست (۷۲۰) بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ظاهراً در اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۴

آغاز: ای ماه عراق و شاهد یغما ×× بگشای نقاب از رخ زیبا / تا ساحت آب و گل شود خلخ ×× تا کشور دین و دل کنی یغما؛ **انجام:** برسم قطر دایره بقوس او وتر بود ×× اوامر تو چون قضا مرادف قدر بود / بسجده درت فلک دو رخ مجدر آورد

مشتمل بر غزلیات و قطعات و قصاید که به‌ترتیب حروف قوافی با تخلص «جرعه» تنظیم شده و در پایان مسمط و ترجیع‌بند و مخمسی افزوده شده است. در ضمن اشعار تواریخی به نظم کشیده شده که آخرین آنها سال ۱۲۸۷ می‌باشد. بعضی نام شاعر را ابوالفتح گفته اند ولی در آثار چاپ شده به خط وی «فتح الله» است؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: نزدیک عصر سراینده؛ با تاریخ تولدی به سال ۱۲۹۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۲

شامل: ۱. دیوان جرعه (گ ۱پ-۱۷۵ر)، ۲. خسرو و شیرین (گ ۱۷۶پ-۲۵۸ر)؛ خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: پیش از ۱۲۸۴ق؛ با یادداشت زنده یاد زرین کوب، که این نسخه از دوست دیرینم آقای عبدالحمید امیرنیا که اکنون در بیجار می‌زید، توسط برادرش جمشید امیرنیا به من رسیده است؛ اهدایی: دکتر عبدالحسین زرین‌کوب؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانده، ۳۵۲گ، ۱۵سطر (۹/۲×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۷۲]

● دیوان جزایری شیرازی / شعر / عربی

d.-e jazāyerī-ye šīrāzī

جزایری شیرازی، محمد مؤمن بن محمد قاسم، ۱۰۷۴ق ۱۲ قمری

jazāyerī šīrāzī, mohammad mo’men ebn-e mohammad qāsem (1664 - 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۱۰

شعر از او؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: با تاریخ ۱۲۵۷ق [ف: ۸ - ۲۲۰]

● دیوان جزوی / شعر / فارسی

d.-e jozvī

جزوی عراقی، - ۹۱۰ قمری

jozvī ‘erāqī (- 1505)

[الذریعة ۱۹۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۷۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۱

آغاز: هر چند شد ز ترس گنه تیره حال ما ×× روشن دلیم و عفو بود در خیال ما / جزوی بغیر بحث از این گفتگو مکن ×× پرسد چو یار روز سخن قیل و قال ما؛ **انجام:** چون تو معنی گوی شعری بی سخن ×× معنی تو یک بیک خود دعویست

از جزوی اراکی از دربار آقا قوینلو. دیوان غزلیات اوست به ترتیب تهجی با تخلص «جزوی». سپس رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه هراتی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۸ - ۲۳۰]

● دیوان جسمی همدانی / شعر / فارسی

d.-e jasmī-ye hamadānī

جسمی همدانی، ق۱۱ قمری

jasmī hamedānī (- 17c)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۸

آغاز: بسمله سبحانه فی النعت. رخ تو خواست فروزد جمال معنی را ×× زمانه تاب نیاورد این تجلی را؛ **انجام:** ای آنکه زرای نیر امکانی ×× وی آنکه بجود حاتم دورانی / مستوفی ایران شدی شد تاریخ ×× مستوفی ممالک ایرانی.

شامل تقسیمات: در متن: قصاید، ترکیبات، مقطعات، یک مثنوی، در حاشیه: غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، قسمتی از غزلیات و رباعیات در متن نگارش یافته است. در پایان صفحه ۱۸۷ که خاتمه قصاید است چنین رقم رفته است: «تمت القصاید بعون الله و حسن توفیقه بتاریخ اربع و عشرین یوما من شهر جمیدی الثانی سنه اربع و اربعین بعد الالف من الهجریة النبویه صلی الله علیه و آله و سلم فی دار السلطنة بدپاپور المعروف بیچاپور صانها الله تعالی جل شأنه عن النقص و الفتور ...»؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: محمد مقیم ابن جسمی همدانی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۰۴۸ق، جا: کشمیر؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹، «عبده لطفعلی ۱۲۸۴» که فرزند مویدالدوله قاجار است؛ کاغذ: کشمیری الوان، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، ۴۱۶ص، ۲۱ سطر در متن ۲۰ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۳/۲سم [ف: ۳ - ۳۴۱]

● دیوان جعفر شیری / شعر / فارسی

d.-e ja‘far-e šīrī

شیری نعمت اللهی، جعفر، ق۱۴ قمری

šīrī ne‘mat-ol-lāhī, ja‘far (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۰

غزلیات؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ بی کا، تا: ۱۳۲۹ق، ۸۳گ، اندازه: ۱۷×۳۳/۳سم [رایانه]

● **دیوان جعفری** / شعر / فارسی
d.-e ja'farī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۷
آغاز: آن دیده سمن بر آن طناز ×× کردند بکشت آن چمن باز / از بهر نظاره ریاحین ×× نرگس بگشاده برگ نسرین / از خون نه زشوق یار لیلی ×× هرسوی زدیده ریخت سیلی؛ **انجام:** سلطنت از خدمت نورالهی یافتن ×× کز قبول او توانی پادشاهی یافتن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در برگ نسخه نوشته: «هذا کتاب لیلی مجنون و دیوان جعفری»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۳]

● **دیوان جعفری فراهانی** / شعر / عربی
d.-e ja'farī-ye farāhānī

جعفری فراهانی، ابوالحسن جلال الدین، ق۸ قمری
ja'farī farāhānī, ab-ol-hasan jalāl-od dīn (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۲۶
اشعاری از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ ۱ص (۴۸۶-۴۸۶) [ف: ۴ جدید - ۳۵]

● **دیوان جغمان** / شعر / عربی
d.-e jaqmān

جغمان، اسماعیل بن حسین، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۶ قمری
jaqmān, esmā'īl ebn-e hoseyn (1798 - 1840)
[أعلام المؤلفین الزیدیة ۲۳۳؛ مصادر التراث فی المتحف البریطانی ۱۲۳؛ مصادر الفکر الاسلامی فی الیمن ۵۳۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۳
آغاز: اعوذ بکلمات التامات من شر ما خلق ... بسمله. و به نستعین و الحمدلله رب العالمین و بعد فیقول عبید آل محمد اسمعیل بن الحسینی جغمان ... أحمدک اللهم حمد الحامدین مع اختلاف اللغات و أشهد ان لا اله الا الله المتعالی ... هذا دیوان صغیر الحجم حقیر المقدار ... و هی هذه: لک الحمد کل الحمد یا من لک الحمد ×× لک الحمد ما هب النسیم لک الحمد / لک الحمد کم أنقذتنا من مصیبة ×× و جنبتنا من مهلک فلک الحمد؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی ×× الطهر طه و عترته / عدد الترب و الحصی ×× ثم انسه و جنته
دیوان اشعار و مجموعه‌ای از مکاتبات جغمان است به نظم و نثر که برای معاصرین خود در تاریخ‌های مختلف نگاشته است. نام این دیوان در پیشانی صفحه آغاز، «عسجد الاغانی» ثبت گردیده است. در مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی چنین معرفی شده است: «ضم دیوان شعر جغمان الکثیر من المدائح فی آل البیت و بعض أعیان عصره و یبدو أنه أخذ ینظم الشعر مبکراً اذ أن أقدم قصائد الدیوان یعود تاریخها الی سنة ۱۲۲۷ هـ و یمتد تاریخ بقیة الدیوان بین هذا التاریخ و العام ۱۲۵۰ هـ و هناک قصیدة لم تکمل لأن جغمان کان قد اغتیل قبل انهائها، و قد أکملها الخطیب محمد بن علی و حیش صاحب دیوان «ورد الحدائق فی مدح سید الخلائق» و قد تخلل الدیوان بعض النصوص النثریة کما قدم لبعض القصائد»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۹ص (۲۷-۱۱۵) [عکسی ف: ۳ - ۵۷۷]

● **دیوان جفار کردستانی** / شعر / فارسی
d.-e jefār-e kordestānī

جفار، فتح الله بن احمد
jefār, fath-ol-lāh ebn-e ahmad
[الذریعة ۴۹/۲۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۶۶
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با فهرست شعرا در آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۷۳۴]

● **دیوان جلال** / شعر / فارسی
d.-e jalāl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۳/۳
از سراینده ای با تخلص جلال؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد سیر، ۷گ (۱۲۸پ-۱۳۴ر)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۱۰۵]

● **دیوان جلال الدین عدنان** / طب، شعر / فارسی
d.-e jalāl-od-dīn 'adnān

جلال الدین عدنان
jalāl-od-dīn 'adnān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۸/۹
شعر در تشریح چشم با قافیه میم در دوازده بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۶ق [ف: ۷ - ۲۸۵]

● **دیوان جلال طاهر** / شعر / فارسی
d.-e jalāl tāher

جلال طاهر
jalāl tāher

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۳۴-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۳۰. غزل و قطعه و رباعی است با تخلص جلال؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ شوال ۸۳۹ق؛ ۱۰۶گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۹]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲۸بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۲۷]

← دیوان جلال عضد ﴿ دیوان عضد یزدی

● دیوان جلالی = تنبیه الاشرار / شعر / فارسی

d.-e jalālī = tanbīh-ol ašrār

حاجیلو سردرودی، عبادالله بن جانعلی، ق۱۴ قمری

hājīlū sardrūdī, ʻebād-ol-lāh ebn-e jān-ʻalī (- 20c)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۷۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۶۴

آغاز: فی بیان التوحید: حمد قیوم قادر غفار ×× فرد بیچون صانع ستار / بی شریک نظیر حی قیوم ×× خالق الخلق عالم الاسرار؛ **انجام:** کوکبش در سپهر ثابت باد ×× تا فلک راست ثابت و سیار / این اساس و جلال و شوکت و شأن ×× باد باقی بحق هشت و چهار

منظومه‌ای است که در آن وقایع دارالسعاده زنجان (خمسه) و سلطان آباد را به نظم درآورده است. عده ای از اشرار در زنجان ظهور نموده و با نیروهای دولتی درگیر می‌شوند. علی خان سرتیپ و ساعد السلطنه از صاحب منصبان وقت زنجان از دولت تقاضای نیرو می‌کنند و حکومت وقت نیز در پاسخ آنان اردویی را به زنجان می‌فرستد. لشکریان دولتی اشرار را قتل و غارت نموده و در خاتمه چند نفر از سران آنان را به نامهای جلادخان اسبازی، شیرخان، عبادالله خان، فتح الله خان و محمد حسین خان اعدام می‌کنند و به عده ای از سران لشکری به نامهای امیر تومان ساعد السلطنه، الله یار سلطان خدابنده و خود ناظم جوایزی اهدا می‌کنند. شاعر با بیانی سست جزئیات این امور را در بیست و نه قسمت با عناوین مطلع و مقتل و یک خاتمه برای ناصرالدین شاه به نظم کشیده است؛ خط: نستعلیق، کا: میر محمد بن محمد خان قباق تپه کبوتر آهنگی، تا: ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۴۲]

● دیوان جلالی / شعر / فارسی

d.-e jalālī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۶/۳

از جلالی به ترتیب تهجی از الف تا یاء؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح گل و بوته دار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰گ (۱۰۴پ-۱۲۳پ در متن و هامش و ناقص)، ۱۲ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۱]

● دیوان جلالی / شعر / فارسی

d.-e jalālī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۱

آغاز: الایا ایهاالساقی ندارم تاب هجرانرا ×× بده جام می‌نابم کند روشن دل و جانرا؛ **انجام:** چو شمع از اشیاقت میگدازم ×× که در دنیا و عقبی سر فرازم

غزل‌های سست و سخیفی است از شاعری که جلالی و جلال الدین تخلص داشته؛ خط: نستعلیق بد و ناخوانا، کا: ملا محمد ایوب، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی فرنگی، جلد: پارچه‌ای مشکی، ۳۱گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۸۵]

● دیوان جلالی یزدی / شعر / فارسی

d.-e jalālī-ye yazdī

جلالی یزدی، علیرضا، ق۱۳ قمری

jalālī yazdī, ʻalī-rezā (- 19c)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۲

آغاز: که قصد جان زار من کند از مهربانیها ×× خلاصم سازد از دست غم این زندگانیها؛ **انجام:** به جانم هر زمان دردی تو مگذار ×× که درد بی پرستاری مرا بس / جلالی را ز شمشیر جفا کشت ×× همین فرد وفا داری مرا بس

گزیده‌ای از غزلیات آقا علی رضا جلالی یزدی بافقی از شاعران قرن سیزدهم هجری است که در یک جا فراهم شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افزودگی‌هایی منظوم، شامل اشعاری از میرزا ابوالحسن یغما و مشتاق بعد از انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱ر-۲پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۴۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۷

آغاز: باغ و بهار دلست رنگ و رخ یار ما ×× بلبل گلزار او مرغ دل راز ما / در قفس از ناله سوخت بال و پر خویش را ×× ذوق رهایی نداشت مرغ گرفتار ما؛ **انجام:** چاشت گرما حضر مزعفر بود ×× ناز می‌کرد بنده در ماضی / حال از همت ولی نعمت ×× گشته چون سگ باستخوان راضی

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «جلالی» شامل: غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۶گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۲۰۳]

● دیوان جلایر / شعر / فارسی

d.-e jalāyer

جلایر، احمد بن اویس، - ۸۱۳ قمری
jalāyer, ahmad ebn-e oveys (- 1411)
هم احمد و هم احمد بن ویس و ابن اویس تخلص دارد.

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۸/۵
آغاز: چون قضا خواهد که ناگه بر کسی نازل شود ×× هیچ تدبیری نماند صاحب تدبیر را؛ **انجام:** بی نیازی گزید ابن أویس ×× تکیه بر لطف بی نیازی کرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۳۴ق؛ این اشعار ابتدا از حاشیه صفحه ۶۷ تا ۱۳۴ به خط حمایلی آمده، از حاشیه صفحه ۱۵۳ تا ۱۷۱ نیز این گونه است. جای آن در این مجموعه در حواشی صفحات ۶۷ تا ۱۳۴ و حواشی ۱۵۳ تا ۱۷۱ است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مقوایی مشکی، زر، لبه منگنه، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۱۳۶]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۱/۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۴]

● **دیوان جلوه = بیان التبیان و احتجاج موازین** / شعر / فارسی
d.-e jelve = bayān-ot tebyān va ehtejāj-e mavāzīn

جلوه، ابوالحسن بن محمد، ۱۲۳۸ - ۱۳۱۴ قمری
Jelve, ab-ol-hasan ebn-e mohammad (1823 - 1897)
نامش بیان التبیان و احتجاج موازین است و شعرها عرفانی شیعی است با محاسبه با حروف، کلمه جلوه در شعرها فراوان آمده و گویا تلخص شاعر باشد، شماره بیت‌ها ۵۶۳ است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۶
آغاز: بعد بسمله: حمد فزون زانچه مایکون و کانست ×× لایق درگاه حضرت سبحان است / آن سان حمدی که خود ستاید خود را ×× لایق درگاه او (نه) جز آن سان است؛ **انجام:** نام شد این نامه را بیان التبیان ×× معنی و صورة در او فصیح بیان است
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۷۰گ، ۸ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۲-۱۶۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۴۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۶
کا: ابن محمد بن محمد تقی، تا: ۱۳۲۳ق؛ خریداری از وحید سیاحتگر؛ ۱۰۸ص، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۶سم [رایانه]

● **دیوان جلوه شوشتری** / شعر / فارسی
d.-e jelve-ye šūštarī

جلوه شوشتری، عبدالنبی، ق۱۵ قمری
jelve-ye šūštarī, ‘abd-on-nabī (- 21c)

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۴۲
آغاز: بسمله -سه‌شنبه ۱۴۲۰ در تهنیت داود مسعود حاج شیخ محمود رضای دزفولی در شوشتر؛ **انجام:** تو را به آنچه مقدر شد از خدای بساز ×× چه جلوه صبر نما ظلم هر سپاهی را
مشتمل بر غزلیات، رباعیات، ترجیعات و غیره؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ بین صفحات ۱۳ و ۱۴، ۲۶ و ۲۷، ۲۷۵ و ۲۷۶ احتمالاً افتادگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش پارچه منقوش، ۳۶۵گ، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: - ۱۳۱]

● **دیوان جمال الدین اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e jamāl-od-dīn-e esfahānī

جمال الدین اصفهانی، محمد بن عبدالرزاق، - ۵۸۸ قمری
jamāl-od-dīn-e esfahānī, mohammad ebn-e ‘abd-or-razzāq (- 1193)

چاپ: تهران، به تصحیح و اهتمام ادیب نیشابوری
[الذریعة ۲۰۲/۹؛ فهرست فارسی مشار ۷۲۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۷۲/۳]

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۱
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۱ - ۹]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۸۳د
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ با جدول و تذهیب؛ ۱۲۰ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۲]

۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۷۶/۱د
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۲
آغاز: تخت بر اجرام نه، رخت بر افلاک بر ×× لایق تخت تو نیست عرصه این خاکدان؛ **انجام:** گر سیم و زرم نماند جان در بازم کز بهر چنین روز بکار آید جان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول دارای تحریر؛ کاغذ: خانبالغ شکری، جلد: میشن، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۳۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۸۷
آغاز: ای از سر سدره شاهراهت ×× وی قمه عرش تکیه گاهت؛ **انجام:** دل تنگ ندارم که بهر حال که هست ×× گر ناخوش و گر خوشست هم مگیذرد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول؛

واقف: نایینی؛ کاغذ: بخور، جلد: چرمی، زمینه مشکی، ۴۳گ، ۲۹ سطر (۲۲/۳×۱۰/۳)، اندازه: ۱۶/۸×۳۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۸۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۷/۱

آغاز: آن جرم پاک چیست چو ارواح انبیا ×× چون روح با لطافت و چون عقل با صفا؛ **انجام:** دی آن همه عهد کرده دوش آن همه شرط ××امروز چه عذر ... و گویی که چه بود

قصاید اوست و ترکیب‌بند و سپس رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۵۴گ (۱پ-۵۴ر)، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۳۹۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۴

آغاز: بی خردیست نا امیدی ×× در عهد چو تو بزرگواری؛ **انجام:** در پرده دری باشک من می‌مانی

شامل: ترکیب‌بندی که قسمت اول آن افتاده، قصاید (مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی)، ترکیب‌بند در مدایح، قطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۱۹۰گ، ۲۶ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۳۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۹

آغاز: جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی از صنادید و اکابر علمای اصفهانست، شاعر خوش گوی بوده ... ای از بر سدره شاه راهت ×× وی قبه عرش تکیه گاهت؛ **انجام:** این کسی گوید کش در نبود ... ××ورنه مردم همه جائی به درم معتبر است

با دیباچه‌ای به نثر در سرگذشت او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱،با یک سرلوح زرین، در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۴۲ص (۵۶۳-۶۰۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۸]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴/۲ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴۳گ، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۳-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۵]

۱۰. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با افتادگی‌ها به خط جدید [نشریه: ۶ - ۵۹۵]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۳/۳

خط: نستعلیق، کا: امام قلی کرمانی، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۹۵]

۱۲. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق؛ جلد: چرمی، قطع: وزیری [نشریه: ۶ - ۶۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶/۱-طباطبائی

شامل قصائد (به ترتیب الفبا) و ترکیب‌بند و غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین بن قطب الدین کرمانی، تا: ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: هندی شکری سیر، جلد: روغنی، ۱۷۷ص (۱-۱۷۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۲ - ۳]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۱

آغاز: فرمان مطلعش شده هم پهلوی قدر ×× حکم زوال او شده همراه با قضا؛ **انجام:** میدانم کاین سخن ندارد اصلی ×× لیکن چکنم دروغست خوش است

شامل: قصاید (که برحسب حروف الفبائی مرتب شده)، ترکیب‌بندها، قطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن میرزا علی خاتونابادی، تا: ربیع الثانی۱۰۲۴ق؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۵۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۱

آغاز: این جرم پاک چیست چو ارواح انبیا ×× چون روح با لطافت و چون عقل با صفا؛ **انجام:** میدانم کین سخن ندارد اصلی ××لیکن چکنم گرچه دروغست خوشست

شامل: قصاید، ترکیب بند، قطعات، غزلیات و رباعیات، ۵۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: مهدی جرپادقانی، تا: ۱۰۳۳ق؛ یادداشت‌های ملک الشعراء بهار و سردار معظم و صید علی خان درجزی؛ مصحح؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۲ص، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۸ - ۱۰۱]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: بسمله، چه چیز است اینکه هر ساعت ز موج نیلگون دریا ×× زمین را سایه بان بندد به پیش گنبد خضرا؛ **انجام:** دارم سر آنکه باقی عمر که هست ××با تو بسر آرم ار گرانی نکنی

در این دیوان قصاید و غزلیات و رباعیات و در نقل اشعار رعایت ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی نشده است. ابتدا قصاید و سپس غزلیات و در آخر رباعیات ذکر گردیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج،۱۷۱گ،۲۲سطر(۵×۲۰/۵)،اندازه:۹/۵×۲۵/۵سم[ف:۱- ۱۹۰]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۱۸

آغاز: ترکیب بند در مدح پیغمبر صلی الله علیه و اله. ای از بر سدره شاهراهت وی قبه ی عرش تکیه گاهت ای طاق نهم رواق بالا بشکسته ز گوشه کلاهت؛ **انجام:** عمری جکرم خورد بد خویی چرخ یک لحظه نشد مرا بدلجوئی چرخ او رد و بدست قهر مریخم داد با هر گرفت است مرا کوئی چرخ.

شامل: ترکیب‌بندی در مدح حضرت رسول اکرم (ص)، مداحی بعضی صاحب منصبان و پادشاهان ادامه می‌یابد هم با عنوان «مدح»، «قطعه»، غزل، رباعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ تملک: نام نورالله نوش آبادی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵ راده گذاری)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۶۹
آغاز: عمریست که ما با چگر ریش خوشیم؛ **انجام:** امید من سوخته دل بس خام است ... تمت الکتاب بعون الله تعالی
خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۱۴ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۴/۲۰
آغاز: شیر مردان چو عزم کار کنند ××کار از اینگونه خود ... کنند؛ **انجام:** چندان بدروغ گفته ام شکر تو من ×× کم شرمم آید ز تو شکایت کردن
دیوان قصاید و قطعات و دوبیت‌های او بدون ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۵۰ق؛کاغذ:فستقی،جلد:میشن قهوه‌ای، ۵۴گ (۱۳۰پ-۱۸۳)، اندازه: ۲۱/۴×۱۳/۹سم [ف: ۸ - ۲۱۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۶۸
آغاز: دگر باره چه صنعت کرد با ما ×× سپهر سرکش فرتوت رعنا / بیکباری سوی تحت الثری برد ×× برونق رفت کاری بر ثریا؛ **انجام:** تا زنده ای از مرگ نباشی ایمن ×× یکباره بمیر و تا ابد شاد بزی
خط: شکسته، نستعلیق، کا: مشتری طوسی، تا: ۱۲۹۳ق؛ با یادداشتی از مشتری درباره اینکه چگونه و چه اندازه از این دیوان را او نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۱۶/۱سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۰
آغاز: آن جرم پاک چیست چه ارواح انبیا ×× چون روح با لطافت و چون عقل با صفا؛ **انجام:** وقت جستن به مثل قوت صرصر دارد ×× گاه جولان بصفت گردش نکبا دارد.
اشعاری از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۶۵۸-۶۶۰، ۶۸۳-۶۸۴)، اندازه: ۲۱×۱۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۶
قصیده است و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: ادیب، تا: پنج‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۳۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۴۴گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۰۳]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۷
آغاز: آن جرم پاک چیست چو ارواح انبیا ×× چون روح با لطافت و چون عقل با صفا؛ **انجام:** ولی و خصم تو کردند عقد گردن و گوش ××ز در و لعل که خیزد ز کان تیغ و قلم
خط: نستعلیق، کا: سید مهدی امیر جوان بخت، تا: ۱۳۴۹ق؛ از روی نسخه چاپی مجمع الفصحاء رضا قلی هدایت استنساخ شده؛ واقف: کاتب؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۳/۸×۱۶/۶سم [ف: ۹ - ۱۳۱]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۴-۵۶/۴۴
آغاز: ماه و خورشیدی که آن صباغ و این طباخ بست ×× گر مقدر دانی ایشان را بود عین ظلال
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۳۸ص (حاشیه ۳۶۷-۴۲۰ و متن حاشیه ۳۶-۴۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۷۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۱/۳
گزیده (قصیده، مدح امام زین الدین تاج الاسلام)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۱۷۱-۱۹۲) [سنا: ف: ۲ - ۲۲۵]

۲۷. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: ای از بر سد ره شاهراهت ×× وی قبه عرش تکیه گاهت؛ **انجام:** آورد و بدست قهر مریخم داد ×× با زهره گرفته است مرا گویی چرخ
خط:نسخ خوش،بی‌کا، تا: ظاهراً در عصر قاجاریه [نشریه: ۷ - ۷۳۰]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۲۴/۴
۲۱۰۷ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۹۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲
آغاز: این جرم پاک چیست چو ارواح انبیا ×× چون روح بالطافت و چون عقل باصفا
قصاید و ترکیب‌بندها و قطعات و غزلیات و رباعیاتی، در حدود ۷۰۰۰ بیت است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه چنانکه عبدالحسین سردار معظم خراسانی به سال ۱۳۳۵ پشت صفحه نخستین نگاشته برای کتابخانه وی نگارش یافته، دارای سرلوحی زیبا، مجدول مذهب؛کاغذ:ترمه،جلد:روغنی عمل کمترین محمد مذهب الدوله ۱۲۳۵، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳-۲۰۷]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۱
آغاز: ماه خورشیدی که آن صباغ و آن طباخ تست ×× گر مقدار دانی ایشان را بود عین ضلال / نقش بی نقاش چون صورت نمی‌بندد به عقل ×× کی پذیرد نظم بی صانع جهانی ز انفعال؛ **انجام:** گر دسترسی به سیم و زرداشتمی ×× با وصل تو دست در کمر داشتمی / همرنگ رخ ار به کیسه زر داشتمی ×× خال از رخ تو به بوسه برداشتمی
قصاید غزلیات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ تملک: محمد رضا بن محمد صفی حسینی کاشانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۱-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۲۳]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۰/۱
با سر گذشت او [شاعر] در آغاز به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۳گ (۱-۱۱۳)، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۹]

● دیوان جمالی / شعر / فارسی

d.-e jamālī

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 -

1479)

تاریخ تألیف: ۸۷۳ق
[نسخه‌های منزوی ۲۲۷۴/۳؛ الذریعة ۱۶۱/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۳۵/۶
آغاز: صبح روشن گشت یا مهتاب بر بالاستی ×× یا زنور دلبرم عالم چنین پیداستی / یا شب قدر است یا خود نفخه روح القدس ×× کین چنین دیر مغان چون مسجد اقصاستی؛ **انجام:** همچو هما سایه برین برفکند ×× در نظرش خاک گلستان ما است / جز تو جمالی نشناسد کسی ×× زانکه جمالت گل خندان ما است
قصاید در توحید و نعت و ستایش حضرت علی (ع). این مجموعه همچنین شامل: غزلیات به ترتیب تهجی، آغاز: «آتش عشقت بسوخت جمله وسواسها ×× باز مقامی گرفت بر سر کوی بقا / پیر مغانم نمود راه بدین دیر عشق ×× پیر مغان کیست ... مرتضا» (رساله شماره ۷)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: میشن آلبالویی پشت معرق گرانبها، ۲۳ سطر [ف: ۳ - ۶۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۹
انجام: در گذشت از هجرت شاه مدام ×× هشتصد و هفتاد و سه سال تمام
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳-فیروز
مثنویات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۸۸۱ق؛ دارای یک سرلوح و یک سر سوره، مجدول مذهب، با این یادداشت به قلم تعلیق: «انا العبد المحتاج احمد بن ابو النصر حسین بهادر خان غفر ذنوبه بسنة خمس و سبعین و تسعمائه»، در ذیل آخرین بیت میزان الحقایق دوبیتی زیر با عنوان «فی وصف الکتاب» به قلم کاتب و پس از آن رقم او دیده می‌شود: «بهتر ز هزار مخزن لعل و گهر ×× این سفر حیات بخش انسان پرور / مقدار جماد و قدر اصحاب قلوب ×× دانند مبصران به میزان نظر»، در ذیل رباعیات نوشته: «تمت الرباعیات المجددات»، آغاز: «ای اصل همه حیات وی ملح صفا ×× ای کام دل و زبان آیات خدا ...»، پایان: «انصاف بود جهان همه سجده کنند ×× در پیش دو ابروی و دو چشم بیمار»، پس از پایان رباعیات یک رباعی از بابا افضل و چند قطعه و رباعی در جواب آن به خط کاتب دفتر افزوده شده. اینک رباعی بابا افضل: «افضل دیدی که هر چه دیدی هیچ است ×× و انها که بگفتی و شنیدی هیچ است / سر تا سر آفاق را دویدی هیچ است ×× و این نیز که در کنج خزیدی هیچ است»، و نخستین بیت از نخستین قطعه جواب: «افعال نکوی خود چو دیدی هیچ است ×× در بحث هر آنچه که شنیدی هیچ است» و در یک رباعی دیگر بابا افضل آمده: «افضل فرمود رو به آفاق مکن ×× در عالم انفس آی و خود عاق مکن»؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۱ - ۱۶۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۶
آغاز: شاهیست عیان همیشه در کشور ما ×× سلطان جهانست و چو دل در بر ما / سریست نهان و بس عیان در سر مار ×× وین راز نداند مگر آن دلبر ما؛ **انجام:** خورشید محمدست و اصحاب نجوم ×× معلوم محمدست و اصحاب علوم / ینبوع محمدست و اصحاب عیون ××کی نفع دهد آب روان خود بی بوم
نسخه حاضر رباعیات شاعر را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۲۸۱]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۹۸-۲۶/۷۸
آغاز: ... حرف الشین: نوشها آید ازپی هر نیش ×× زانکه مرهم بود ملازم ریش / خواجه را نشو و بزم از آن باشد ×× تا درآید مبارکه درویش؛ **انجام:** وله: چو ابر مهبار وچو باد خزان ×× گهی گریه آرم گهی آه سرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۸۷۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۱
مثنویات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ - ۷۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۲/۱۶
مثنویات و رباعیات، این مجموعه همچنین شامل: قصاید و ترجیح (رساله شماره ۲۲) و مستزادات و غزلیات (رساله شماره ۲۴) و رباعیات (رساله شماره ۲۵) و رباعیات و مفردات (رساله شماره ۲۶)؛ خط: نسخ، کا: محمد حمزوی موسوی، تا: یک‌شنبه ۲۴ شوال ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ سیاه، ۳۱ سطر [ف: ۳ - ۶۳۵]

۸. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۶/۱۷
مثنویات و رباعیات. این مجموعه همچنین شامل: قصاید و ترجیع (رساله شماره ۲۳) و مستزادات و غزلیات (رساله شماره ۲۵) و رباعیات و مفردات (رساله شماره ۲۶)؛ خط: نسخ، کا: سید محمد حمزوی، تا: ۱۲ شعبان۱۲۳۸ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۴
رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴ص (۳۶۸-۳۸۱) [: ۳ - ۳۹۱]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۷۰/۲-۲۳/۱۹۰
آغاز: صبح روشن گشت یا مهتاب بر بالاستی ×× یا زنور دلبرم عالم چنین زیبا ستی / یا شب قدراست یا خود نفخه روح القدس ×× کاین چنین دیر مغان چون مسجد الاقصاستی؛ **انجام:** شاه ز روی مرحمت گفت بدو که ای جوان ×× خوش بنشین درآتشم همچو خلیل آذری
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۷۰]

۱۱. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۱۵**

آغاز: طشت بیاورد شهنشاه ما؛ **انجام:** که تا بار انسان بمنزل برند ×× بحکمت گل تیره را دل کنند

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج عنابی، ۱۱۱گ، ۱۵سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۷۲۱]

۱۲. **تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۷۳**

انجام: وامانده در آن دیار تا کی ×× دل در غم و انتظار تا کی ... / جوینده تو دل جمالیست ×× دور از غم بی شمار تا کی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مطلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: – ۱۴۳]

۱۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷۵/۱**

آغاز: بسمله. عشقست یار و همدم عشقست عیش بی غم را ×× عشقست پور مریم مهدی همین است یارا / این عشق فتنه انگیز با تیغ تیز خونریز ×× در پای دوست افتد بی فکر و بی مدارا / آن ساحر بلا جو آشفته کرده کمند ×× در گردن جمالی پیچیده آن بلا را؛ **انجام:** بی صحبت اهل دل بجایی نرسی ×× تا دل ندهی بدلربایی نرسی / بیگانه صفت مباش و بیگانه مجو ×× بی سعی درین ره بصفایی نرسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۳۴۰]

۱۴. **تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۶**

آغاز: که جای سکون نیست همچون رهگذری باش که در شهری در آید؛ **انجام:** گر مرد حقی حسد ز دل بیرون کن ×× گفتار میفزا و عمل موزون کن / مشغول مشو بگفت و گوی بد و نیک ×× لیلی خواهی شعار چون مجنون کن

شامل بیست کتاب و رساله به شرح: ۱. نامعلوم، ۲. کنز الدقایق، ۳ و ۴. شرح الکنوز اول و دوم، ۵. شرح لقدس، ۶. تنبیه العارفین، ۷. محبوب الصدیقین، ۸. کشف الارواح، ۹. مشکوة المحبین، ۱۰. مفتاح الفقر، ۱۱. کتاب معلومات، ۱۲. مهر افروز، ۱۳. مثنویات متفرقه، ۱۴. غزلیات اول، ۱۵. قصاید، ۱۶. ترجیعات، ۱۷. کتاب مستزاد، ۱۸. غزلیات دوم، ۱۹. مقطعات، ۲۰. میزان الحقایق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مذهب، دارای چند سرلوح؛ جلد: روغنی، ۴۴۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۳۳]

● دیوان جم بن محمد فاتح / شعر / ترکی

d.-e jam ebn-e mohammad fāteh

جم بن محمد فاتح، ۸۶۴ – ۹۰۰ قمری

jam ebn-e mohammad fāteh (1460 - 1495)

[فهرست ترکی قرطای ۲۲۸۲؛ فهرست دیوانهای ترکی ش ۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۹-ف

نسخه اصل: روان کوشکو ۷۳۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰، ۱۲۷گ [فیلمها ف: ۳ – ۷۸]

● دیوان جنابدی / شعر / فارسی

d.-e jonābadī

جنابدی، حسین، – ۹۲۳ قمری

jonābadī, hoseyn (- 1518)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۱-ف

نسخه اصل: پاریس ۳۶۸ فارسی. قصیده سینیه از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۱]

● دیوان جنات المحبین = جنات المحبین / شعر / فارسی

d.-e jannāt-ol mohebbīn = jannāt-ol mohebbīn

حسینی تفرشی، نصیرالدین علی بن محمد، ق۱۲ قمری

hoseynī tafrešī, nasīr-od-dīn ʻalī ebn-e mohammad (- 18c)

دیوان اشعار ناظم کتاب است که با عنوان «نصیرا »تخلص نموده است. وی در ابتدا مقدمه مفصلی در معنی عشق و تقسیم‌بندی آن و تطبیق اعمال ظاهری شریعت و معنای باطنی آنها با عشق نموده و در ادامه اشعار خود را که پیران مناقب و فضایل امامان معصوم (ع) و نصایح اخلاقی سروده شده به تفصیل آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۱/۲

آغاز: حمد له، اما بعد بدانکه غرض از تحریم و ترقیم و تصنیف این کتاب مستطاب شئرانگیز حسرت آمیز خونریز محنت خیز این است که هر وجودی را ازین دفتر سودی رسد؛ **انجام:** ای نصیرا کن توسل بر امیر ×× تا بوصل مه رسی تو ای نصیر ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۳ ذیحجه ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی، ۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۵۴]

● دیوان جنانی / ادبیات / فارسی

d.-e janānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۵۹

آغاز: اگر خواهی در از بحر معانی؛ **انجام:** در حسن چون تو نیست زخوبان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

● دیوان جنت / شعر / فارسی

d.-e jannat

جنت حائری، ق۱۴ قمری

jannat-e hā'erī (- 20c)

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۸۸

آغاز: الباب الخامس نعیم اللطائف لف نشر بحرر مکرر رد العجوز علی الصدر بسمله. مرا باشد یکی دلبر عسس کردار ایمان بر ×× جهان آشوب غارت گر نقیض بیضه بیضا؛ **انجام:** یاد یحیی بنمائید بهنگام دعا ×× قطع فیض من دلخسته مدارید روا. اطعم الناس یتیماً رزق الله لکم

اشعار شاعری است که به «جنت» تخلص نموده است. این دیوان شامل ابواب مختلفی بوده که برخی از ابواب اسم خاص دارند چون: دو سفرنامه حج، روضة الرضوی، تضمین غزل مخفی، باب الف، باب الباء، اوراق نسخه جابجا شده است، بیشتر اشعار در مدح ائمه اطهار (ع) است. تاریخ یکی از قصاید ۱۳۵۰ درج شده و درجای دیگر تاریخ ۱۳۵۷ در اشعار آمده است. شاعر ساکن کربلا بوده است. در پایان شعری در مدح معصومه (ع) از میرزا یحیی اصفهانی درج شده است با مطلع: «نجفی در من ای لعل لبت رشک یمن ×× یمنی لعل من ایماه رخت شمع ختن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۸]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۴۵

آغاز: بسمله الحمدلله القیوم الذی لا ینام و العزیز الذی لا یرام ... چنین گوید حقیر فقیر سراپا تقصیر خادم العرفاء و المساکین ... محمد علی خسرو داد و دین ×× مهین سلاطین روی زمین

سروده درویش علی بن محمد زرندی حائری مداح ملقب به مقرب علیشاه متخلص به «جنت» که آن را در سال ۱۳۲۶ق، به نام محمد علی شاه مصدر ساخته است، در روضه‌خوانی و مداحی امامان (ع) که در آن چند بحر طویل نیز هست مشتمل بر هشت باب بدین شرح: ۱. نزهت الاصحاب فی توحید الوهاب شامل اشعاری در مدح محمد علی شاه، توحید، نعت حضرت رسول (ص) حضرت علی (ع) جلوس محمد علیشاه در ۱۳۲۶ق، تاجگذاری احمد شاه قاجار، انجمن قانون، جواب قطعه خاموش و سراج، تولد حضرت امام حسین و صاحب الزمان (ع) قصیده در وفات سید حسن کشمیری و سید محمد باقر در ۱۳۳۱ق، و چند حکایت، ۲. زهر القصائد فی التوحید و مدائح المعصومین که تاریخ سرودن یکی از مصیبت‌نامه‌ها ۱۳۲۷ق می‌باشد و تاریخ یکی از اشعار باب هشتم ۱۳۳۵ق، ۳. ینبوع الدموع فی رثاء الحسین (ع)، ... ۸. بحر الملتقطات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: تحریر زمان ناظم؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۷۳۶]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۵۸۶]

● **دیوان جنونی اردبیلی** / شعر / فارسی

d.-e jonūnī-ye ardabīlī

جنونی اردبیلی، ق۱۱ قمری

jonūnī ardabīlī (- 17c)

کلیات اشعار شاعر است مشتمل بر قصاید، غزلیات، رباعیات، ترجیع‌بندها و مخمسات؛ وی در اشعار خود به «جنونی» تخلص می‌کرده است. شاعر در قصاید خود ائمه (ع) را مدح می‌کند و همچنین صاحب منصبان اردبیل را در عصر خود می‌ستاید. در آن قطعه‌ای در مدح و تاریخ تولیت و تبریک عید نوروز، جهت محمد علی بیک متولی آستانه شیخ صفی اردبیلی سروده که تاریخش ۱۰۹۷ق می‌باشد و همچنین قصایدی در ۱۰۹۸ و ۱۰۹۹ و ۱۱۰۷ ق سروده شده است. همچنین قطعه‌ای از برادر خود محمد شریفا آورده که در مورد تخلص صاحب ترجمه سروده است و قطعه‌ای در تاریخ آمدن نواب صفی خان به اردبیل در ۱۰۹۵ق انشاء نموده است.

[الذریعة ۲۰۶/۹؛ منزوی ۲۲۷۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۱/۱

آغاز: اگر دلم صله خواهد روم به مدح کسی ×× که در جهان کرم هست بی عدیل و نظیر / کلید گنج عنایت علی ولی الله ×× قسیم دوزخ و جنت امیر کل امیر / دهن به فاتحه بگشا «جنونی» از اخلاص ×× که دل زبان دعا شد به نیت تکبیر؛ **انجام:** تاریخ عید قربان که جهت محمد علی بیک متولی شیخ صفی الدین گفته شد: بنای کعبه کل در جهان گوگرد ابراهیم ××کلیم الله عصر خود کند تعمیر دلها را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۸۵]

● **دیوان جنید بغدادی** / شعر / عربی

d.-e jonayd-e baqdādī

جنید بغدادی، - ۲۹۷ ؟ قمری

jonayd-e baqdādī (- 910)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶/۱۰-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۷۴. شعر عربی از اوست؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن سودلیر، بی‌تا؛ ۱گ (۵۱ر) [فیلمها ف: ۱-۵۱۳]

● **دیوان جنید شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e jonayd-e šīrāzī

جنید شیرازی، جنید بن محمود، ق۸ قمری

jonayd-e šīrāzī, jonayd ebn-e mahmūd (- 14c)

چاپ: با عنوان «دیوان قصاید و غزلیات معین الدین جنید شیرازی»، تهران، ۱۳۲۰ش

[مشار فارسی ۲۲۸۲/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۵۵/۳؛ الذریعة ۲۰۷/۹؛ آثار عجم ۴۶۴؛ فارسنامه ۱۶۱/۲؛ فرهنگ سخنوران ۱۳۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۱/۲

آغاز: ز شمع رویت ای مهوش گر افتد شعله بر آتش ×× شود آتش چنان دلکش که در قلب شنا منقل / رخش چون ماه با رونق درافشان نور او مطلق ×× ولی از شوق روی حق شده در موج خون مرحل؛ **انجام:** کسی که خازن گنج عبادت است چه باک ×× گرش خزینه قارون گنج جم نبود / جنید در دل شب خامه زبان تو بس ×× که دستگیر ادیبان به جز قلم نبود

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «جنید»، شامل غزلیات، قصاید و ترجیع بند به صورت نامرتب؛ خط: نستعلیق، کا: سهراب بن حاجی الله کرم سنندجی، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۹گ (۶۴ر–۹۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۴۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۸

آغاز: هزاران جان مشتاقان احمد مرسل ×× امین وحی ربانی که قرآن شد بد و منزل. جنید خسته دل جان چیست تا در رهش افشانی که انجامد هزاران جان ندارد دور یک خر دل؛ **انجام:** مباز عشق اگرت طاقت ستم نبود ×× که در طریق وفا جز بلا و غم نبود / جنید در دل شب خامه زبان تو بس ×× که دستگیر ادیبان بجز قلم نبود

یک قصیده است و چند غزل عرفانی آنگاه غزل است به ترتیب تهجی باز هم غزل بی ترتیب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: گویا محمد ابراهیم بن حسن، تا: چهارشنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ قطعه‌ای از شیخ شبلی به نظم فارسی (روی هم ۸ص)؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: مقوایی پارچه، ۳۲گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۶۴]

● دیوان جواد همدانی / شعر / فارسی

d.-e javād-e hamadānī

همدانی، جواد، ق۱۴ قمری

hamadānī, javād (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۱۱

آغاز: باز آ و بده ساقی آن ساغر جم را خم خم ده و یم یم ×× برخیز و برو خادم کن رنجه قدم را باز آر دمادم؛ **انجام:** همواره تو را نجم دعاگو ثناگر اندر همه کشور ×× عمرت به شمار آید اگر جذر اصم را کس کرد مسلم

قصیده‌ای است در مدح احتشام السلطنه، حاکم بروجرد که به سال ۱۲۹۴ق سروده شده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: میرزا سید علی گلپایگانی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: بروجرد؛ دستخط شاعر، در انجام اشعار، در خصوص نوع اشعار، علت و تاریخ سرودن آن آمده است. بعد از انجام اشعاری از «میرزا محمد جعفر» متخلص به «اسیر» در مورد درگذشت «کریم خان زند» در یک برگ نگاشته شده؛ کاغذ:فرنگی، ۱گ (۵۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۳۷ – ۴۹۴]

● دیوان الجواهری البروجردی / شعر / عربی

d.-ul jawāhirī al-burūjirdī

جواهری بروجردی، علی بن احمد، – ۱۴۱۵ قمری

javāherī borūjerdī, ʻalī ebn-e ahmad (- 1995)

مشتمل بر قصایدی است در تهنیت و رثا دوستان و قصاید دینی با تاریخ‌های ۱۳۴۰–۱۴۰۷ و بدون ترتیب و تنظیم مخصوص حدود دو هزار و پانصد بیت و بعضی قصیده‌ها فقط بخش تغزل آنها در این دیوان آمده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۴۶

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در آغاز تقریظ شیخ حسن جواهری و در پایان تقریظ شیخ قاسم محیی الدین نجفی به‌خط خودشان دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۱۰۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۷۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۴۵

خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: پلاستیک قرمز، ۱۵۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۷۶]

● دیوان جودت / شعر / فارسی

d.-e jawdat

جودت، غلامحسین بن محمد یار خان، – ۱۲۱۳ قمری

jawdat, qolām-hoseyn ebn-e mohammad-yār xān (- 1799)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۶/۱

آغاز: بنام آن که دل خلوتگه اوست ×× سر شوریدگان منزلگه اوست / وجودش روشن است از هستی ما ×× دلیل اوج او شد پستی ما؛ **انجام:** به خرمن می‌دهی مژده شراری ×× مکن بر باد این شست گیاهی / کنون ای ناله بند نغمه هوش ×× زبان خویش که خاموش خاموشی

مثنوی شعله عشق، مثنوی کوتاهی است در عرفان. شاعر در آخر آن تخلص خود را جودت ذکر کرده آن جا که گوید: «بیا جودت سخن در اختتام است ×× خرد را با جنون رمز پیام است»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱پ–۵پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۶ – ۳۹۱]

● دیوان جودی / شعر / فارسی

d.-e jūdī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۲

آغاز: بابت به تو ای فاطمه بی مهر و وفا نیست ×× [] درسفر کرب وبلا نیست / برگرد که بیماری وغم برتو روا نیست ×× [] برتو بر تشنگی کرب وبلا نیست؛ **انجام:** هنوز اول درد است جودیا زین غم ×× گمان مکن که به آخر رسید دفتر تو / چگونه قطع سخن می‌توان کنی جودی ×× نخورده است به خشت لحد همی سر تو
اشعار در مناقب و مصایب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام که در قالب مثنوی‌ها و قصاید سروده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی طالقانی، بی‌تا؛ در ابتدای نسخه قصایدی از وفایی شوشتری ضمیمه است؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۴۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۲ – ۹۱۹]

● دیوان جودی خراسانی / شعر / فارسی

d.-e jūdī-ye xorāsānī

جودی، عبدالجواد، - ۱۳۰۱ قمری

jūdī, ʻabd-ol-javād (- 1884)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۲۲

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵–۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۲۵۲پ–۲۵۹پ) [ف: ۳۷– ۲۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۳/۲

منتخب دیوان، مرثیه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [مختصر ف: ۷۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۳۸

آغاز: بسمله. محمد و آل محمد ... خدای بخشنده مهربان؛ **انجام:** آمین آمین آمین یا خیر الغافرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان جوری / شعر / ترکی

d.-e jūrī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۳

آغاز: اولکه صدفهم و خرد بر سوز نیک ملزمیدر ×× انا أفصح خبر معجز نطق و دمیدر / اولکه بر نکته سی بیک جان و دلی مست ایلر ×× معنی را از الهی سخن ملهمیدر؛ **انجام:** آنان که دفاتر مناقب خوانند ×× در سر کرامات سخنها رانند / حق است کرامت همه اهلش هم حق ×× لیکن نه چنانکه اهل ظاهر دانند
در آغاز این دیوان قصاید بسیاری در مدح و رثاء پادشاهان عثمانی و وزیران آنها، پس از آن چند ترکیب‌بند و ترجیع‌بند در موضوعات مختلف، پس از آن غزلیات به ترتیب حروف، پس از آن غزلیات به ترتیب حروف، پس از آن تواریخ منظوم، پس از آن متفرقات و رباعیات می‌باشد. اشعار این دیوان به ترکی و گاهی بعضی اشعار فارسی دارد. شاعر از شعرای قرن یازدهم ترکیه است و تواریخ شعری که دیده می‌شود تا سال ۱۰۶۷ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به شنگرف، قبل و بعد از دیوان دارای برگ‌هایی است متضمن اشعار و مطالب متفرقه به‌خطوط مختلف که احمد اسکداری و اسحاق الفقیر و دیگران نوشته‌اند؛ تملک: محمد رفیعا اشتری زاده، سید احمد رشید عبدالله افندی زاده، سید ابراهیم محمد بن عبدالرحیم؛ مهر: «شداد عاد نمرود عاد ابوجهل لعین فوعون ملعون» (بیضی)، «السید احمد رشید» (بیضی)، «توکلت علی الحی القیوم الجلیل احمد علی بن ابراهیم الخلیل» (مربع دائری)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۹۰]

● دیوان جوزای نطنزی / شعر / فارسی

d.-e jawzā-ye natanzī

جوزای نطنزی، ابوتراب بن حسن، ق۱۳ قمری

jawzā-ye natanzī, abū-torāb ebn-e hasan (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۳

آغاز: دانی چرا هلال فلک قامتش خم است ×× اختر فشان سپهر زمژگان انجم است
در دیباجه این دیوان نام این شاعر جوزا تخلص ابوتراب بن حسن حسینی تصریح گردیده و از بیانات وی به دست می‌آید که در یکی از دهات نطنز (چشمه نام) می‌زیسته و آرزو داشته که غزلیات وی چون غزلیات خواجه حافظ مورد تفال گردد، از این رو آنها را مرتب به حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها نموده و «دلگشا» نام نهاده برای نشان دادن طرز شعر و مقام مرتبه شاعر چند بیت از مقدمه آن در اینجا ذکر می‌شود: «اینکه ما گفتیم وی را دلگشا ×× بهر تقبیح ضمیر مآدعی / اول ار بگشودنش خواهی اگر ×× شرح احوالی بگوید از وفا / هم سلام و هم تحیت بایدت ×× گفتن از بهر علی مرتضا / پس زبان بگشا به آواز جلی ×× با تو لای شه دین لافتی / گوی آیات همه ناد علی ×× پس تفال زن به نظم دلگشا / گربانصاف اندرین آری تودست ×× رحمتی خواهی فرستادن بما»، از بیانات دیباجه برمی‌آید که شاعر جز مندرجات این نسخه از دیوان (۳۵۰۰ بیت) اشعاری داشته، مندرجات آن عبارت است از: ترکیب بند (ناقص)، دیباچه، قصیده، غزلیات، ترجیعات، رباعیات، فردها، ابیات موجوده در آن در حدود ۳۵۰۰ بیت است؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه بنابر تصریح در ص ۸ آغاز نگارش آن بوده و چنانکه از مندرجات پشت صفحه نخستین و حاشیه ص ۲۹۸ نسخه به دست می‌آید به سال ۱۲۸۸ در دست شاعر بوده و ابیات و قصایدی بر آن افزوده و شاید همه نسخه نیز خط خود شاعر باشد؛ جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ –۲۰۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۴

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عدد ×× آن نخستین قوتی را

می‌سزد؛ **انجام:** همین من هست یکسر عین هستی (؟) ×× تو از هستی خود مدهوش و مستی
دیوانش در هفت مخزن تنظیم شده به انضمام مرموز الحکم در شرح حال شاعر و معشوق او. فهرست مطالب در آغاز آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ صفر ۱۳۱۱ق، جا: شاهرود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۳۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۶سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

● **دیوان جوهری** / کیمیا، شعر / فارسی
d.-e jowharī
حکیم جوهری، ق۱۳ قمری
hakīm jowharī (- 19c)

شرح و حواشی:
۱- شرح قصیده حولیه = شرح قصیده مجمع الفوائد؛ حکیم جوهری (-۱۳)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۸۱۰۵-۵۵/۷۵
آغاز: در کمال حسن رویش چون جمال آید چنین ×× از صباح روی او فی الحی نا دو مصبحین / چشم گیتی روشن آمد از جمال روی او ×× می‌رود از روشنی از نور خود تا یوم دین
قصیده حولیه. صد و پنجاه و دو بیت است در اسرار کیمیا، شاعر در پایان قصیده می‌گوید که بیت آخر قصیده از او نیست و می‌گوید که هنگامی که بعد از ختم قصیده در ولیان کوه تبریز به تربت شیخ سعد الدین نشسته بودم شخصی را نشسته دیدم که گفت چون که شرحی خواهد بود وی را به این بیت ختم کن: گر تو خواهی تا بهشت خلد بینی هان ببین ×× هذه جنات عدن فادخلوها خالدین. پس از آن به شرح قصیده پرداخته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی جیلانی، تا: ۱ صفر ۱۲۳۲ق؛ ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۲۱]

● **دیوان جوهری** / مراثی / فارسی
d.-e jowharī
گوهری هروی، محمد ابراهیم بن آقابابا، ق۱۴ قمری
gowharī heravī, mohammad ebrāhīm ebn-e āqā-bābā (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۳/۳
از روزنامه حبل المتین شامل چندین مرثیه در مرگ ناصرالدین شاه قاجار از گوهری ودیگران و مرثیه طفل یک‌ساله مؤلف (گوهری) در سیزده بند بسبک محتشم و مرثیه دیگر درباره فرزند پرده نشین مؤلف (گوهری) دوازده بند است و مراثی دیگر درباره فرزندان خود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ، ۲۶گ (۲۳۶ر-۲۶۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۲سم [ف: ۹ - ۳۹۸]

● **دیوان جوهری جرجانی** / شعر / عربی
d.-e jowharī-ye jorjānī
جوهری، علی بن احمد
jowharī, ‘alī ebn-e ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱
وجدی بکوفان ... و قصیده مفصلی در باره عاشورا که مختصری از آن نقل شده: یا اهل عاشورا یا لهفی علی الدین ...؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد بن خلیل بن (شیخ؟)، تا: ۸۲۲ق؛ ۳ص (۸۹-۹۰ و ۹۱) [ف: ۴۳ - ۹۳]

● **دیوان جویا** / شعر / فارسی
d.-e jūyā
جویا تبریزی، داراب بیگ، - ۱۱۱۸ قمری
jūyā tabrīzī, dārāb beyg (- 1707)
چاپ: به سال ۱۳۳۷ خورشیدی کلیات شاعر از طرف دانشگاه پنجاب در ۹۱۴ صفحه روی کاغذ اعلا و به‌طور نفیس و زیبا چاپ و منتشر شده است.

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۱
آغاز: چه نسبت شمع گل را با فروغ حسن رخسارش ×× شود در بلبل و پروانه خونها بر سر رنگش؛ **انجام:** رخنها ترسم فتد بر سقف خلوتخانه ات ×× بسکه از بوی تو میبالد هوا بر خویشتن
فصل و بابی ندارد، اشعار شاعر به ترتیب حروف تهجی مضبوط است، از حرف ش تا حرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرمی، ۴۰گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۳۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۷۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۹۰]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۸/۲
آغاز: الهی رهنما سوی خود این گمراه غافل را ×× ز دردت جامه زیب داغ چون طاوس کن دل را؛ **انجام:** تا توان روز جزا با این نشانش یافتن ×× ما ز خون خود حنا بر دست قاتل بسته ایم
نزدیک ۶۰۰ بیت غزل بترتیب تهجی و قصیده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آبی، ۴۱ص (۶-۴۶)، ۱۴ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۶۴]

● **دیوان جهان بیگم** / شعر / فارسی
d.-e jahān beygom
جهان آرا بیگم صاحب، ۱۰۲۳ - ۱۰۹۲ قمری
jahān ārā beygom sāheb (1614 - 1681)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۹

آغاز: ترا نه کلمه لعل است بر قبای حریر ×× شدست خون شهید منت گریبان گیر

در عنوان اشعارش نوشته: «نور جهان بیگم از بانوان حرم سرای پادشاه گردون جاه جهانگیر خان ابن اکبر خسرو هندوستان بوده ...»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۷]

● **دیوان جهان خاتون** / شعر / فارسی

d.-e jahān xātūn

جهان خاتون، ق۸ قمری

jahān xātūn (- 14c)

چاپ: تهران، انتشارات زوار، ۱۳۷۴ش، به کوشش دکتر پورتندخت کاشانی راد و کامل احمد نژاد.

۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۸۷/۱

نسخه اصل: پاریس S. P. 1102 (بلوشه ۲۲۳/۱ ش ۱۵۸۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی: - ۱۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۱-ف و ۱۰۶۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 763 (بلوشه ۲۲۱/۳ ش ۱۵۸۰)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۸۹]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۸۶

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۲]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۸۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۶]

● **دیوان جهان قاجار** / شعر / فارسی

d.-e jahān qājār

جهان قاجار، زبیده بنت فتحعلی شاه، - ۱۳۰۴ قمری

jahān qājār, zobeyde bent-e fath-ʻalī-šāh (- 1887)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۹۵/۴

آغاز: بسمله. کنم نعت معبود حی قدیم ×× که باشد رئوف و رحیم و کریم / بدوران ندارد کسی آن گمان ×× که گوید ترا حمد ای ذوالجلال؛ **انجام:** گرچه «جهان» ناقابلت وصلت تمنا میکند ×× وصلت عطا کن بر «جهان» از روی رحمت یا علی

از سراینده‌ای با تخلص «جهان»، شاید شاهزاده خانم زبیده دختر فتحعلی شاه همسر نصر الملک علی خان قره گوزلو مادر حسام الملک باشد. ابتدا مثنویست و سپس غزلیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۶گ (۱۴۶ر-۱۸۱پ)، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۰۶]

● **دیوان جیحون یزدی** / شعر / فارسی

d.-e jeyhūn-e yazdī

جیحون یزدی، محمد، - ۱۳۱۸ ؟ قمری

jeyhūn-e yazdī, mohammad (- 1901)

آغاز: آغاز مقدمه: بسمله حمد مؤبد محمودی را حسب قدرت ... آغاز قصاید: سپاس آنکه بروی زمین و پشت سما ×× بود به ذات و صفت هم نهان و هم پیدا ...

چاپ: بمبئی، ۱۳۱۶ق، در ۳۱۷ صفحه، سنگی

[فرهنگ سخنوران ۱۴۲؛ تاریخ یزد از آیتی ۲۸۲؛ الذریعة ۲۱۲/۹-۲۱۳؛ فهرست مشار ۲۲۲۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الجیحونیه علی ید الفانی حسین بن عبدالحسین ماهانی.

خط: نستعلیق، کا: حسین بن عبدالحسین ماهانی، تا: قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ مجدول بزر و لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۸ص، ۲۲ سطر دو ستونی، اندازه: ۱۹/۵×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۲۷۰]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۵

آغاز: گویند که آموخته از فن نجومی ×× نی بلکه نجوم از تو بیاموخته فن را؛ **انجام:** تن چون جان تو هر روز باید ×× بتشریف شهنشه اتصالی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: دکتر جلالیان؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۹۰گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۲۴۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۵/۲

آغاز: برابر قصاید

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد هاشم یزدی، تا: محرم ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: کبود، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی، ۲۵۸ص (۲۱-۲۷۸)، ۱۲سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۰۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر قطره اشک در عزایش بحریست ×× کزیک نم او جحیم را سیل برد

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا هاشم یزدی، تا: ۱۳۰۸ق؛ مجدول بزر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: مقوایی، ۶۹۲گ، ۱۱ سطر (۷/۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۳۸۷]

۵. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۹۶

در آغاز این نسخه رساله «نمکدان دیوان جیحونیه» که به منزله مقدمه دیوان می‌باشد و به تقلید از روش گلستان سعدی نگاشته شده، آمده؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن عبدالحسین کرمانی، تا: ۱۳۱۲ق، بجهت فرمان فرما سالار لشکر نوشته شده تا اجازه دهد که کاتب به زیارت حضرت امام رضا علیه السلام مشرف شود؛

۱۴۴گ، ۲۲سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۲ - ۱۶۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳

قصاید و مسمطات و ترجیعات و ترکیبات و عزلیات و قطعات و ماده تاریخ‌ها و رباعیات و مراثی و مناقب و مثنویات است، به ترتیب تهجی برای میرزا شفیع تاجر شیرازی و دارای نمکدان، در ۶۵۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا هاشم یزدی نیشابوری، تا: ذیقعده ۱۳۱۵ تا ۲۴ صفر ۱۳۱۶ق؛ فهرست رایانه‌ای ۸۲۸؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۲۳۶گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۵۴]

۷. تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۱]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۸

آغاز: برابر قصاید

قطعه‌ای است از دیوان مشتمل بر قصاید، از حرف الف تا تاء؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به زر و مشکی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴-۲۰۶]

● دیوان جیلانی خراسانی / شعر / فارسی

d.-e jīlānī-ye xorāsānī

جیلانی خراسانی، میرزا حسین، ق۱۳ قمری

jīlānī xorāsānī, mīrzā hoseyn (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۱۰

آغاز: رو ای باد بهاری شادمان در ×× نودی فصل نوروزی رسالن بر للاه و سوسن؛ **انجام:** بر افتد نسل اعدایت دمادم تا همی گردد ×× ز چار آبای علوی امهات سبعه آبستن

قصیده نونیه اوست. قصیده‌ای ادبی است در ۴۶ بیت همراه غزلیات و چند رباعی در حاشیه قصیده که ناظم جهت شخصی به نام «میرزا عنایت الله» سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اشعاری از ناظم قصیده در حاشیه نگاشته شده، افزودگی‌هایی در طب بعد از انجام در چند برگ آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۴۸ر-۱۴۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۵۸۶]

● دیوان چاکر / شعر / فارسی

d.-e čāker

چاکر، حسینقلیخان بن ذوالفقار خان، ق۱۳ قمری

čāker, hoseyn-qolī-xān ebn-e zo-l-faqār-xān (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰/۷ معیری

آغاز: خسروا بنده را دو عرض بود ×× که یکی سنت آند گر فرض است؛ **انجام:** ابلیس اگر نیستی ای مردک زشت ×× پس راست بگو چشم چیت کورچر است

شامل قصاید در مدح حضرت علی (ع) و قطعات و رباعیات ۱۶۳بیت. این مجموعه همچنین شامل: غزلیات ترکی و فارسی چاکر و چند رباعی، ۳۰۲ بیت (۱۴۵-۱۵۴)، آغاز: «تو ای صبا که مبارک پی برید پیامی ×× چه میشود که رسانی زمن بدوست پیامی»، انجام: «پر کرد همه چو قور زیر زانوی ×× گفتا همه داخل چوقور سعد است» (رساله شماره ۸)؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۰ص (۸۰-۸۹)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۶]

● دیوان چاکر خوانساری / شعر / فارسی

d.-e čāker-e xānsārī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱/۲

بخشی از مراثی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۲ر-۱۷ر) [ف: ۳۷ - ۲۳۶]

● دیوان چراغ دهلوی / شعر / فارسی

d.-e čerāq-e dehlavī

چراغ دهلوی، نصیرالدین محمود، ق۸ قمری

čerāq-e dehlavī, nasīr-od-dīn mahmūd (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۱۶/۵

غزل است ؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، فاقد جلد، ۲۳ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۱۴]

● دیوان چلبی / شعر

d.-e čalabī

چلبی، ابوالخیر محمد

čalabī, ab-ol-xayr mohammad

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ مثنوی. انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۹×۱۹/۸سم [رایانه]

● دیوان چلبی / کلام و اعتقادات،شعر / عربی

d.-e čalabī

چلبی، خضر بیک

čalabī, xezr beyk

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۱۷

آغاز: الحمدلله عالی الوصف و الشأن ×× منزه الحکم عن آثار بطلان؛ **انجام:** و دام نفرة [نضرة] من بالخیر یذکرنی ×× ما اخضروجه الربی من قطر نیسان

قصیدة فی الاعتقادات. از خضر بیک چلبی، به آنچنانکه در پایان

نسخه آمده است. قصیده‌ای است در عقاید اهل سنت، در صد بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۳ق؛ ۳گ (۱۰۷پ-۱۰۹ر) [ف: ۲ - ۱۹۶]

● **دیوانچه قطبی** / شعر / فارسی

dīvānče-ye qotbī

قطبی، ق ۱۰ قمری

qotbī (- 16c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱/۵

آغاز: کجا در عاشقی یاد آید از فکر جهان ما را ×× که نه فکر جهان ماندست و نه پروای جان ما را؛ **انجام:** نداند اینقدر آن مه که میسوزم من از داغش ×× بدان راضی شدم قطبی که این مقدار دانستی ...

خط: نستعلیق پخته، کا: قطب الدین بن محمد، تا: ۸۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زر نشان، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳- ۱۲۳۵]

● **دیوان حاتم طائی** / شعر / عربی

d.-e hātam-e tā'ī

حاتم طائی، - ۴۶ قبل هجرت

hātam-e tā'ī (- 577)

آغاز: بسمله. اخبرنا القاضی ابوالقسم علی بن المحسن التنوخی قال ابنا ابوعبیدالله محمد بن عمر ان بن موسی المرزبانی قال ابن اسحق ابراهیم بن حفیف مولی عبدالله بن بشر المرثدی قرأ علی من لفظه فی رجب سنة تسع عشرة و ثلاث مائة قال اخبرنی ابوجعفر محمد بن بهنام بن ویه الاصبهانی باصبهان فی سنة تسع و ثلثین و مائتین قالا ابنا ابوصالح یحیی بن مدرک الطائی قال ابنا هشام بن محمد بن السائب الکلبی عن ابی مسکین قال جاور حاتم طییء فی زمن الفساد و کان حرب الفساد فی الجاهلیة بین جدیله و الغوث بنی زیاد بن عبدالله بن بنی عبس فاحسنوا جواره: لعمرک ما اضاع بنوازیاد ×× ذما رابیهم فیمن یضیع ...

انجام: و تروی لحاتم هاذان البیتان: قد روی بصحراء منصوبة ×× و ما ینبح الکلب اضیافیه / و ان لم اجد لنزیلی قری ×× قطعت بعض اطرافیه

چاپ: قاهره، مطبعة المدنی، محقق: عادل سلیمان جمال، ۱۳۹۵ق.

[معجم المطبوعات ۷۳۰؛ دارالکتب ۱۳۶/۲؛ معجم المؤلفین ۱۷۳/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ مجدول به شنگرف، قبل از آغاز نسخه ابیاتی بلیغ به عربی با مطلع: «ایا ابنة عبدالله و ابنة مالک ×× و یا ابنة ذی البردین و الفرس الورد» منسوب به حاتم طائی که خطاب به زوجه خود سروده است و در صفحه بعد از پایان قصیده الغسانیة ثبت شده با این مطلع: «ماکل یوم ینال المرء ما طلبا ×× و لا یسوغ له المقدور ما وهبا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۰۷ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۹۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاهزاده محمد میرزا عماد قاجار پسر ملک آرا، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۴ص (۶۳-۹۶)، ۱۲سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۸۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما فی الاتلک من شیم العبد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۸گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۳۸۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول به شنگرف؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۹گ، ۱۰سطر (۱۰/۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۹×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۸۷]

● **دیوان حاجب اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e hājeb-e esfahānī

حاجب اصفهانی، جواد

hājeb-e esfahānī, javād

[الذریعه ۲۱۶/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۵

آغاز: ای کره محو ماه رخت آفتاب را ×× در خون نشانده رشک لبت لعل ناب را / در پرده سوخت شعله حسن تو عالمی ×× در حیرتم که از چه نسوزد نقاب را / حاجب باهل مصطبه ظن خطا خطا است ×× کاین قوم عارفند طریق صواب را؛ **انجام:** دانی که در فرقت تو چون است دلم ×× چون ساغر باده پر ز خون است دلم / بر آتش جانسوز فراقت بالید ×× مانند سپند بی سکونست دلم

غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ صفر ۱۲۸۹ق؛ مجدول بزر و لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۵گ (۱پ-۱۰۵ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۰]

● **دیوان حاجب شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e hājeb-e šīrāzī

حاجب شیرازی، حیدر علی بن جعفر، ۱۲۷۱-۱۳۳۴ قمری

hājeb-e šīrāzī, heydar ʻalī ebn-e jaʻfar (1855 - 1916)
چاپ: (جزوه۲): طهران، سنگی، ۱۳۰۸/۱۳۴۸ش، جانمازی، ۳۱+۱صص

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۸
آغاز: رفتی موی تست ای تو رب رب ×× چون بیاض صبح در سواد شب؛ **انجام:** بیرون مکنش از وطن خویش بجبر ×× زیرا که بهر جا بریش ملك خداست
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با چند یادداشت درباره این دیوان و شاعر درج شده گویا به خط باستانی راد (مالك قبلی نسخه) باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۰ – ۱۴۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

● دیوان حاجری = دیوان حسام اربلی / شعر / عربی
d.-e hājerī = d.-e hosām-e erbelī

حسام اربلی، عیسی بن سنجر، ۵۸۲ – ۶۳۲ قمری
hosām-e erbelī, ʻīsā ebn-e sanjar (1187 - 1235)
این دیوان را عمر بن محمد بن عمر دمشقی جمع‌آوری نموده و آن را «بلبل الغرام الکاشف عن لثام الانسجام» نامیده است، و آن را در هفت فصل قرار داده است، در غزل و مدیح و آنچه شاعر در زندان گفته و مفردات و هجاء و بعض شعر الموالیا.
چاپ: مطبوعات الشرقیه، ۷۲ص، ۱۳۰۵ق.
[بروکلمان ۱۸/۵–۱۷؛ قاهره ادب ۲۳/۳؛ کشف الظنون ۷۸۳/۱]

شرح و حواشی:
۱– بلبل الغرام الکاشف عن لسان الانسجام = دیوان حاجری (منتخب)؛ فارسی دمشقی، عمر بن محمد

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۳۳/۳
آغاز: بسمله. الحمدلله المقدس فی ذاته، و صلواته و سلامه ... اما بعد فهذا دیوان ما قاله الامیر ... عیسی بن سنجر بن بهرام الاربلی المعروف بالحاجری؛ **انجام:** و قد رأیت انها فی حکمها جارت ×× رأیت صرف قرون (بزیر وصالی رفته است) فرغ من تنمیق دیوان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: رویه میشن سبز، ۹۶گ (۲۴پ–۱۱۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۲۳/۲سم [ف: ۸ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۹۳/۲
آغاز: ما للدموع سیل الوادی ××اح دی برکب العادیة حادی / نعم استقلوا ظاعنین و خلفوا ×× نارألها فی القلب قدح زناد؛ **انجام:** جعلت فداه من معل و ممرض ×× و محتجب بین الالسنةمعرض / و فی القلب من اعراضه دون حجبه. انجامهك نمقه العبد الفقیر الی کرم ربه الغنی احمد بن لطف الله بن محمد الحسینی عاملهم الله تعالی بکرمه السنی و اتم کتابته فی آخر ذی الحجةالشریفةلسنه تسع عشرة و الف بقسطنطنیة الحمیة.
خط: نسخ بشیوه ترکی، کا: احمدبن لطف الله بن محمدحسینی حنفی، تا: آخر ذیحجه ۱۰۱۹ق، جا: قسطنطنیه؛ نسخه‌پردازی عثمانی؛ درون کتیبه‌های زرین؛ کاغذ: نخودی، جلد: مخمل سرخ، ۳۲گ (۴۲پ–۷۳پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۴۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۳/۳
آغاز: ما للدموع سبیل سیل الوادی ×× احدا ترکت العامریه حادی
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۱۱۴۲؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محسن بن علی بن محمد بن حسین، تا: ۱۱۸۹ق؛ مجدول؛ ۷۵گ (۱۵۴–۲۲۸) [عکسی ف: ۲ – ۴۵۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۸/۲
آغاز: فی امان اذا حللت و رحب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۲ – ۲۵۶]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۰/۲
منتخب شامل غزلیات؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب بن علینقی حسنی همدانی، تا: ۱۲۷۶ق؛ نسخه جزو کتابخانه شاهزاده محسن میرزا میرآخور؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۴۰/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۸۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۷۹
آغاز: الحمدلله المقدس فی ذاته و صلاته و سلامه؛ **انجام:** وذا المعنا ظنونه فیك قد جابت ×× باع الکسا و علی الشمس اتکل غابت
منتخب شامل غزلیات؛ خط: نسخ، کا: هدایةالله رضوی، تا: ۱۴ صفر ۱۲۸۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۷گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۳سم [ف: ۷ – ۸۴۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

← دیوان حاجری (منتخب) ﴾ بلبل الغرام الکاشف عن لسان الانسجام

● دیوان حاج شیخ هاشم / شعر / فارسی
d.-e hāj šeyx hāšem

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۲ حکمت
خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن ملا محمد حسین جهرمی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۶۳]

● **دیوان حاج کریم خان کرمانی (ترجمه)** / متفرقه، فضایل و مناقب / فارسی

d.-e hāj karīm-xān-e kermānī (t.)

کرمانی کوهبنانی، حسین بن عبدالله، ق۱۴ قمری

kermānī kūhbanānī, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 20c)

ترجمه تحت اللفظی اشعاری است که حاج کریم خان کرمانی در مدح و رثای حضرت ابا عبدالله علیه السلام به عربی سروده است. این ترجمه به دستور حاج محمد خان کرمانی انجام گرفته و در نیمه ربیع الثانی ۱۳۰۲ق پایان یافته است. ابیاتی از دیوان را آورده و ترجمه می‌کند با توضیح بسیار مختصری اگر توضیح لازم باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۲۱

آغاز: الحمدلله الذی احتجب بأستار قدسه و جلاله عن اسفار وجهه و جماله و امتنع فی عز قدره و شانه؛ **انجام:** و نوحه سرائی نموده جزاه الله عن الاسلام و المسلمین خیر جزاء المحسنین و حشره مع الانبیاء و المرسلین.

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل همدانی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ صفر ۱۳۰۹ق، بەدرخواست آقا محمد جعفر؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۰۴]

● **دیوان حاجی** / شعر / فارسی

d.-e hājī

ملاحاجی محمد، ق۱۱ قمری

mollā-hājī mohammad (- 17c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۹

آغاز: بهار آمد که دیگر گل کند راز نهان آتش ×× ز دیده تا دید آید هر زمان صد کاروان آتش؛ **انجام:** میسوخت بس بیاد لب تشنه حسین ×× شمعی بصد هزار مصیبت تمام شد

فصل و بابی ندارد، اشعار شاعر را به ترتیب حروف قوافی مرتب نوشته بوده‌اند و بعد دیوان اوراق شده و صفحات پراکنده را بدون رعایت ترتیب پهلوی هم نهاده و صحافی کرده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: کاغذ، ۴۱گ، ۱۶-۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۰]

● **دیوان حاجی** / شعر / فارسی

d.-e hājī

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۶۲

آغاز: بهار آمد که دیگر گل کند راز نهان آتش ×× ز دل تا دیده آید هر زمان صد کاروان آتش؛ **انجام:** می‌سوخت بس بیاد لب تشنه حسین ×× شمعی بصد هزار مصیبت تمام شد

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول به شنگرف، بعضی از خطوط چلیپا؛ مهر: «عبده محمد حسین ۱۳۱۱» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۷]

● **دیوان حاجی ابرقوئی** / شعر / فارسی

d.-e hājī abarqū'ī

حاجی ابرقوهی، ق۱۰ قمری

hājī abarqūhī (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۴

آغاز: قصاید: این نسخه ز عیب چون مبر است ×× از حاو الف ز جیم و از یاست / ایا فرمان ده اشیا که هستی خالق اشیا ×× توئی داناتوئی بینا ز هی یکتای بیهمتا

آغاز غزلیات: من بیدل شوم قربان، کمان ابروانش را ×× کشیدن گر چه نتوانم سرمویی کمانش را

مشتمل بر: ۱- قصایدی در توحید و مدح حضرت رسول (ص) و ائمه دوازده‌گانه و شاه طهماسب صفوی، در ذیل منقبت امام زمان علیه السلام نیز از شاه طهماسب نام برده است و پادشاهان هند، ۲- افسانه عشقی به نام «ناظر و منظور» به وزن مثنوی در ۱۵۶ بیت، ۳- غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی بر حسب ردیف، ۴- رباعیات، بخش‌های نامبرده با نقصی که دارند در حدود ۲۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ پشت صفحه نخستین و بر برگی که پیش از آن گذارده شده چند نفر راجع به نویسنده آن اظهار نموده پیشتر آنها گویند که خط باباشاه عراقی است و یکی از آنها نگارش را نسبت به میر علی داده ولی با مقایسه با سایر خطوط میر علی ثابت می‌شود که نگاشته وی نیست و طرز خط می‌رساند که نویسنده هندی بوده و پس از سال ۹۷۲ این کار انجام یافته و برگ‌هایی از میان ص ۱-۲ و ۱۹۹-۲۰۰ (تتمه غزلیات ردیف میم و نون و واو و بخشی از غزلیات ردیف هاء افتاده) و از آخر نسخه افتاده و رباعی آخرین الحاقی است؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۱۰]

● **دیوان حاجیه زند** / شعر / فارسی

d.-e hājīye zand

زند، حاجیه بنت شیخعلی خان، ق۱۳ قمری

zand, hājīye bent-e šayx-ʻalī xān (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۶

آغاز: طواف کعبه مرا حاجیه میسر نیست ×× خدا زیارت اهل دلی نصیب کند؛ **انجام:** بزخمهای دل بیدلان دلم سوزد ×× ز زلف کیست که بوی عبیر می‌آید

نام وی در عنوان شعرش چنین آمده: «حاجیه از زوجات خاقان، از

پدر به شیخ علی خان زند می‌رسد». نام و نشان وی در منابع هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱- ۳۵۳]

● **دیوان الحادرة** / شعر / عربی

d.-ul ḥādira

حادره، قطبة بن اوس، ق۱ قمری

hādere, qotbat ebn-e ows (- 7c)

چاپ: فی مجلة معهد المخطوطات، المجلد ۱۵، ۱۹۶۹م، تحقیق ناصرالدین الاسد، ص ۲۷۱–۳۸۸؛ لیدن، ۴–۱۴و۱۸ص، ۱۸۵۸م.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۲۲

آغاز: بسمله. قال الحادرة و اسمه قطبة بن اوس بن اوس محصن بن جرول بن حبیب بن عبدالعزی بن خزیمة بن رزام بن مازن بن ثعلبة بن سعد بن ذبیان و انما سمی الحادرة لقول زبان بن سیار الفزاری له کانک حادرة المنکبین رضعاء؛ **انجام:** و نخوض غمرة کل یوم کریهة تردی لنفوس و غمها للاشجع.

دعای اهل البیت ... کتبه یاقوت المستعصمی فی سنه اثنین و خمسین و ستمائه.

قصاید اوست؛ خط: نسخ و ثلث عالی، کا: یاقوت المستعصمی، تا: ۶۵۲ق؛ این نسخه به سال ۱۲۸۲ وارد کتابخانه شده، دو صفحه اول و آخر حواشی مذهب مرصع در زمینه لاجوردی و طرح شاه طهماسبی بسیار اعلا، مجدول زرین؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص، ۷ سطر، اندازه: ۲۵×۲۸سم [ف: ۴ - ۹۴۵]

● **دیوان حاذق** / شعر / فارسی

d.-e hāzeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۷

آغاز: با ... (؟) باز آ که گل افتاده در گلزار زار ×× غنچه گردیده ست دور از آن لب خونخوار خوار؛ **انجام:** حاذق آسان سجده آن آستان دستم نداد ×× خاک گردیدم که تا یابم از آن دربار یار

از: حاذق (؟). اشعاری با تخلص «حاذق» که نمی‌دانیم از حاذق گیلانی (۱۰۶۷ق) است یا حاذق هروی (۱۲۵۹ق)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری؛ مسطر بندی، مجدول، رکابه‌دار، متن به شیوه‌های راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲ص (۳۳ر، ۸۲پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۶]

● **دیوان حاذق تبریزی** / شعر، بدیع / فارسی

d.-e hāzeq-e tabrīzī

حاذق طبیب تبریزی، ق۱۲ قمری

hāzeq tabīb-e tabrīzī (- 18c)

تبریز؛ محقق (آقای)؛ شماره نسخه:۱۲/۶

قصیده در صنایع بدیعی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۳۲]

● **دیوان حاذق هروی** / شعر / فارسی

d.-e hāzeq-e heravī

حاذق هروی، جنیدالله، - ۱۲۵۹ قمری

hāzeq-e heravī, jonayd-ol-lāh (- 1843)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۲۳

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: ۱۳۵۷ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان حارث** / شعر / عربی

d.-e hāres

ابن حلزه، حارث بن حلزه، - ۵۰ قبل هجرت

ebn-e helleze, hāres ebn-e helleze (- 573)

چاپ: بغداد، هاشم الطعان، ۱۹۶۹م، ۳۱ص

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰/۲

آغاز: آذنتنا ببینها اسماء ×× رب ثاوی تمل منه الثواء؛ **انجام:** وهو الرب و الشهید بما علی یوم ×× الحیازین و البلاء بلاء

قصیده از اوست؛ خط: نسخ، کا: محمود بن محمد میراثی، تا: ۷۸۲ق؛ با قصیده عمربن کلثوم و قصیده سقط الزند در یک مجلد است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳گ، ۱۱–۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۳۸]

● **دیوان حافظ برسی** / شعر / عربی

d.-e hāfez-e barsī

حافظ برسی، رجب بن محمد، ق۹ قمری

hāfez-e barsī, rajab ebn-e mohammad (- 15c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵/۴–۹/۱۷۵

آغاز: لم انسه و حبوش الفکر جایشه ×× و الجیش فی الم و الدین فی الم / و صاح بالاهل طابت الموت و ابتدرت ×× اسد فرایسها السیدات فی الاجم؛ **انجام:** و عجبت من عینی و قد نظرت ×× وعجبت من قلبی لم لایموت / الی ماء الفرات و لم یصل بالماء ×× ... بحرمة الارزاء

قصیده‌ای است در بیان مصایب حضرت سید الشهداء علیه السلام سروده عارف شیعی قرن نهم هجری حافظ رجب برسی صاحب کتاب «مشارق انوار الیقین»؛ خط: نسخ، کا: علی رضا بن حاج علی اکبر قمی، تا: قرن ۱۳؛ اشعار به صورت مستقیم و چلیپایی،

مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ - ۳۲۱۷]

● **دیوان حافظ سعد تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e hāfez-e sa‘d-e tabrīzī

تبریزی، جمال الدین سعدالله، ق۹ قمری

tabrīzī, jamāl-od-dīn sa‘d-ol-lāh (- 15c)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۹۱/۳، فرهنگ سخنوران ۲۶۸، دانشمندان آذربایجان، تربیت ۱۸۱-۱۸۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۹

شامل: ۱. قصاید که در مدح قاسم انوار سروده است، ۲. غزلیات، ۳. مقطعات، ۴. رباعیات، ۵. معمیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد محمود بن خماری، تا: شوال ۸۶۴ق؛ مجدول زرین، با شمسه زرین، با سرلوح مزدوج زرین؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، اندازه: ۱۲×۲۴سم [شورا: ف: ۳۶ - ۲۴۰]

● **دیوان حافظ شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e hāfez-e šīrāzī

حافظ شیرازی، شمس الدین محمد، - ۷۹۲ قمری

hāfez-e šīrāzī, šams-od-dīn mohammad (- 1390)

بنا بر مقدمه‌ای که معاصر وی محمد گل اندام ــ که از نگارش وی ظاهر است در مجلس درس قوام الدین عبدالله با خواجه شریک در استفاده بوده ــ نگاشته است، خواجه به نظم و ترتیب اشعار خود نپرداخته و استاد مکرر دستور فرموده که گل اندام بدین کار مبادرت نماید ولی تا پس از مرگ استاد و خواجه موفق بدین کار نگردیده و پس از آن به جمع و ترتیب آن پرداخته است. اشعار خواجه از همان عصر و اوان انشاء مطلوب عام و خاص گردیده و خواجه را هم شهره آفاق کرده است. گروهی از معاصرین هم به وی رشگ برده و خود وی در مقطع غزلی گفته: «حسد چه می‌بری ای سست نظم بر حافظ ×× قبول خاطر و لطف سخن خداداد است». همین مطلوبیت و زیادی نسخه برداشتن از آن باعث تحریف و تصحیف بسیار در آن گردیده و اشعار دیگران هم که اندک شباهتی به اشعار حافظ داشته، در دیوان او داخل شده و تشخیص آن بسیار کاری دشوار و جز ادیب بارع و سخن‌شناس ماهر نمی‌تواند غث را از سمین و اصل را از بدل تشخیص دهد، خوشبختانه جناب آقای محمد علی فروغی (ذکاء الملک) انتخابی که در مدت سی سال از دیوان حافظ نموده و ذوق سلیم ایشان حاکم بر صحت نسبت آنها بدان شاعر آسمانی بوده، چاپ و نشر داده‌اند. محمد مؤمن در فائده چهارم از مقدمه عروض خود می‌گوید: مجموع اشعار که از خواجه به نظر رسیده در بیست و سه بحر زیاده نیست. خواجه اگر چه در فن غزل مهارت کامل داشته ولی قصاید و مقطعات و رباعیات و مخمسات و ترجیع‌بند و ساقی‌نامه (مثنوی) و غیره نیز دارد. دیوان وی به زبانهای زنده ترجمه گردیده و چندین شرح بر آن نگارش یافته است. (مایل هروی)

آغاز: الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها ×× که عشق آسان نمود اولی ولی افتاد مشکلها / ببوی نافه کاخر صبا زان طره بگشاید ×× تاب جعد مشکینش چه تاب افتاد در دلها

آغاز دیباچه: حمد بی حد و ثنای بی عد و سپاس بی قیاس مر حضرت خداوندی را که جلت عظمته که جمع دیوان حافظان ارزاق به پروانه سلطان ارادت

چاپ: مکرر چاپ شده

[الذریعة ۲۲۲/۹ - ۲۲۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۷۶/۳-۲۲۷۷؛ مشار فارسی ۷۲۴/۲ و ۲۲۲۴ و ج۳ ص ۲۲۷۶-۲۲۹۱؛ مشترک پاکستان ۴۴۷/۴-۴۷۳ (۳۲۴ نسخه در پاکستان)، دنا، ج۵ ص ۱۰۷-۱۲۵؛ کتابشناسی حافظ، مهرداد نیکنام، تهران، ۱۳۶۷ش]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان حافظ؛ سودی، محمد (-۱۰۰۰)
۲- مرج البحرین = شرح دیوان حافظ؛ ختمی لاهوری، عبدالرحمان بن سلیمان (-۱۱)
۳- بحر الفراسة اللافظ فی شرح دیوان الحافظ؛ خویشگی، عبدالله بن عبدالقادر (۱۰۴۳-۱۱۰۶)
۴- لطیفه غیبیه = لطیفه غیبی = لطائف غیبیه = شرح دیوان خواجه حافظ شیرازی؛ دارابی، شاه محمد بن محمد (۱۰۲۷-۱۱۴۷)
۵- طور معانی = شرح طور = شرح مشکلات دیوان حافظ = طومار معانی؛ ابراهیم آبادی، زین العابدین (-۱۲)
۶- کشف الراز فی حل اشعار مشکله خواجه شمس الدین محمد شیراز؛ مشفق، پیرمراد (-۱۲۳۷)
۷- شرح اشعار حافظ؛ خوئی، مصطفی بن محمد (-۱۳)
۸- شرح دیوان حافظ؛ رضوی لکهنوی، محمد صادق علی (-۱۳)
۹- تضمینات حافظ؛ نجم اصفهانی، محمد (-۱۴)
۱۰- شرح دیوان حافظ؛ تهتلی، عبدالرحمن
۱۱- تحفة الناظمین = شرح دیوان حافظ؛ وسیم، محمد
۱۲- حواشی دیوان حافظ؛ نیکولای فرانسوی
۱۳- شرح دیوان حافظ؛ محمد ابراهیم بن محمد سعید
۱۴- شرح اشعار حافظ؛ آزاده، محمد بن محمد
۱۵- اصطلاحات دیوان حافظ (۴ عنوان)
۱۶- توجیه اشعار حافظ
۱۷- شرح اشعار حافظ (۲عنوان)
۱۸- شرح اصطلاحات دیوان حافظ
۱۹- شرح اصطلاحات دیوان حافظ = اشارات دیوان حافظ
۲۰- شرح اصطلاحات دیوان حافظ (۲ عنوان)
۲۱- شرح دیوان حافظ (۷ عنوان)
۲۲- شرح غزلیات حافظ
۲۳- شرح لغات دیوان حافظ

۲۴- فرهنگ دیوان حافظ (۴ عنوان)
۲۵- فرهنگ لغات دیوان حافظ شیرازی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۳۶(آ)-۴۶۳/۳۶(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: ۷۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱ص (۴۱۹پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۲]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۱۲(آ)-۴۶۳/۱۱۲(ب)-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۷]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۸
بی‌کا، تا: ۷۹۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۹۴گ، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۹سم [رایانه]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۹
شامل ۲۱۱ غزل و ساقی‌نامه (۲۹ بیت) و مقطعات و رباعیات و (۶۰ بیت) می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: سلطان علی مشهدی، تا: ۷۹۵ق، جا: استرآباد؛ افتادگی: وسط؛ دارای یک سرلوح زیبا؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: روغنی، ۲۰۱گ، ۸-۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳ - ۲۱۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۲۸
آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** تاریخ این حکایت گر از تو باز پرسند ×× سر جمله اش فرو خوان از میوه بهشتی
کامل است و دیباچه گلندام را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۰۵ق؛ مجدول مذهب، دارای سه سرلوح و کتیبه مرصع مذهب؛ واقف: دکتر رکن الدین همایون فرخ، آذر ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۶۶]
۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲/۱بخش۲
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۹۴۵؛ بی‌کا، تا: ۸۱۳ق، در روزگار سلطان جلال الدین اسکندر تیموری [ف: ۶۶]
۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲/۲بخش۲
نسخه اصل: ایاصوفیا، ش ۳۸۵۷؛ بی‌کا، تا: ۸۱۶ق [ف: ۶۶]
۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲/۳بخش۲
نسخه اصل: حیدرآباد هند؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۸ق؛ در مجموعه دارای تاریخ روز سه‌شنبه ۸۱۸/۱۲۱۴ (دیباچه دیوان از پرویز خانلری ۱۱ و ۱۳ و ۱۴) [ف: ۶۷]
۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۲
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در هند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۸ق؛ به‌صورت چلیپا در حاشیه کتاب اول؛ ۱۹۰ص (۲-۱۹۱) [عکسی ف: ۳ - ۴۱۴]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۹-ف
نسخه اصل: روان کوشکو ش ۹۴۷؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر حافظ، تا: ۸۲۲ق؛ ۱۴۲گ [فیلمها ف: ۱ - ۸۹]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲۲بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۲۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** دلها همه در چاه زنخدان افکند ×× و آنگه سر چاه را بعنبر بگرفت
انتخاب دیوان غزلیات و رباعیات حافظ، ۱۴۸۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ (۵۲۹-۶۵۳)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۳۹۹]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۵-ف
۴۵۰ غزل و ۳۳ مقطع و ۴۲ مثنوی و ۷ تک بیت و ۴۳ رباعی است؛ خط: نستعلیق، کا: اصغر، تا: ۸۴۹ق؛ تملک: مسعود فرزاد؛ ۱۳ سطر، قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۴]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتم که بریز خون من گفت برو ×× کازاد بود کسیکه پروده ماست
شامل: غزلیات به ترتیب الفبا بر حسب حرف آخر، قطعات، ساقی‌نامه، مثنوی، رباعیات، ۳۷۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: یعقوب، تا: ۸۵۴ق؛ یادداشت بدایع‌نگار لاهوتی پشت برگ اول،با نیم سرلوح مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی بوم زرد، ۳۴۰ص، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ - ۱۰۲]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵
مشتمل بر غزلیات و قطعات و ساقی‌نامه و رباعیات حافظ می‌باشد و در حدود ۴۳۰۰ بیت است، در حاشیه برگهای این نسخه از دیوان حافظ کتاب‌های زیرین به خط همین نویسنده: ۱. گلشن راز (ص ۱-۸۴)، ۲. کنز الرموز (ص ۸۴-۱۰۲)، ۳. عشق نامه عراقی (ص ۱۰۲-۲۳۰) و پس از اتمام عشق نامه نیز همین نویسنده بر حاشیه برگ‌های دیگر دیوان غزلیات و اشعاری از خواجو کمال، سعدی، همام تبریزی، سامان، حسن خسرو، عراقی، عطار، جلال الدین رومی، قاسم انوار، جلال، عصمت، نعمت الله ولی، عماد فقیه شاهی، بایسنقر، ناصر، حمدی و غیر از اینها نگاشته و چند صفحه متن آخر کتاب نیز مشتمل اشعاری از سعدی و دیگران است و چنین می‌نماید که یک یا چند برگ از آخر نسخه افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۸ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ پشت صفحه نخستین ترنجی است مینایی، یادداشتی از سردار معظم خراسانی مالک اخیر نسخه به خط وی، با دو سرسوره ظریف مینایی که با طلا نقاشی گردیده، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۱۰ سطر در متن و ۱۱ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۱۴]
۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۷-ف
نسخه اصل: موزه قونیه ش ۱۳۷؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث جوهری، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۸۵۹ق؛ در هامش؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۲]
۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا حکم قضای آسمانی باشد ×× کار تو همیشه

کامرانی باشد / جامی که ز دست دلبری نوش کنی ×× سرمایه عیش جاودانی باشد
منتخب دیوان خواجه حافظ شیرازی. مشتمل بر غزلیات به ترتیب، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ – ۱۰۲۶]

۱۶. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه آن زساقی کوثر پرس
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرحیم [انیسی یعقوبی خوارزمی]، تا: ۸۶۳ق [نشریه: ۱ – ۱۱]

۱۷. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: جمادی الثانی ۸۶۴ق؛ مجدول به زر و لاجورد ؛ قطع: بغلی [نشریه: ۶ – ۶۹۱]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۷۷ و ۵۵۹۷-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۸۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، سر فصل زرین، آغاز در حرف الف افتاده: «برخیز و در ده جام را»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۵گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۴۲۷] و [فیلمها ف: ۳ – ۱۶۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۴

انجام: چو در خاک مصلی ساخت منزل ...
شامل: یک صفحه از آغاز دیباچه و قسمتی از یک قصیده، غزلیات به ترتیب الفبا، مخمس، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، مثنوی، ساقی‌نامه، قطعات، رباعیات. ۵۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، کا: ابراهیم شروانی، تا: ۸۸۰ق (به نظر می‌رسد ۱۱۸۰ بوده که دو رقم دست چپ را تبدیل به ۸ کرده‌اند)، جا: بغداد، برای محمد شریف؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب مرصع، دو مجلس نقاشی، فهرست رایانه‌ای ۴۲۷؛ تملک: ملک منصور میرزا؛ مهر: دکتر غنی؛ کاغذ: سمرقندی جدول زر و الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۷۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷/۵سم [ف: ۸ – ۱۰۳]

۲۰. تهران؛ انصاری، نوش آفرین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۸۸۰ق؛ به هر حال نسخه‌ای کهنه است و در آن «وصله» به جای قصه در مصراع «شبی خوش است ...» آمده است [میراث اسلامی: ۵ – ۶۲۷]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان گوش که حلقه کرد در گوش جمال ×× آویزه در ز نظم حافظ بادش
خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان علی شیرازی، تا: ۸۸۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۰۲۲]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۴-ف

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم، تا: ۸۹۳ق؛ افتادگی: وسط؛ مجدول؛ تملک: هادی بن حاجی محمد جعفر بروجردی در ذیحجه ۱۱۹۷، محمد علی لاهیجانی گیلانی امین دیوان که در رشت از آقا میرزا علی حیدر آقا علی ملانیر آشتیانی در ۱۲۹۸ محمد علی آشتیانی خریده، مسعود فرزاد در ۲ تیر ۱۳۱۳؛ ۴۱۴ص، ۱۲ سطر، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۴]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۳

آغاز: ... و معدن سخا و درود بیکران و تحیات بی پایان؛ **انجام:** بخاک پاک او چون برگذشتم ×× بسی دیدم صفا و نور مرقد
بدون آغاز شامل: قسمتی از دیباچه، غزلیات، قطعات، قصیده، ساقی نامه و رباعیات، ۴۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۸۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول به زر و لاجورد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰۶ص، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۰۳]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۰۲ و ۲۴۰۰ عکسی

بخش غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن حسن بن علی بن جعفر قهستانی، تا: ۷ رجب ۸۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۱۲۲] و [عکسی ف: ۶ – ۴۹۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۲۶-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۶ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۳۸]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۰

خط: نستعلیق، کا: پیر حسین کاتب، تا: اوایل شوال ۸۹۸ق؛ افتادگی: وسط؛ با کتیبه مرصع، مجدول دوستونی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۷ – ۴۷]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۳۳

خط: نستعلیق خوش، کا: درویش محمود نیشابوری، تا: ۸۹۸ق، دارای یک سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: حسین قلی مورخ ۱۲۷۹؛ جلد: ساغری روغنی، ۱۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲ – ۲۷۳]

۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش وجام باده را پر می‌کن
خط: نستعلیق کهنه، بی‌کا، تا: قرن ۸-۹؛ با کتیبه، با سرلوح لاجوردی و زر بسیار زیبا، مجدول به زر، نسخه بسیار نفیس و ارزشمند؛ تملک در ۱۲۴۷ ق با مهر «عبده الاثم ابوالقاسم» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی مجدول، ۲۰۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۷۵]

۲۹. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۳۳

خط: نستعلیق خوش، کا: میرعلی، تا: قرن ۸ و ۹؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [نشریه: ۳ – ۱۷۸]

۳۰. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قسام بهشت و دوزخ آن عقده گشای ×× مارا نگذارد که در آییم ز پای

جمعاً در حدود چهار هزار و پانصد بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود نیمه قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ دارای دو صفحه تمام تذهیب؛ در آخر تاریخ مجعول ۸۴۲ با عبارت «تمت بعون الله الملک الوهاب»؛ کاغذ: سمرقندی مجدول، جلد: میشن قرمز، ۱۷۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۲/۵سم [نشریه: ۶ - ۹۶]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیا ساقی آن کیمیاوی فتوح ×× که با گنج قارون دهد عمر نوح

شامل: غزلیات، رباعیات و ابیاتی از ساقی نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، رویه گالینگور مشکی، ۱۸۵گ، ۱۳ سطر (۱۵×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۸۶۷]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۹؛ دارای یک سرلوح مذهب و هفت مینیاتور، مجدول مذهب؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۱۹/۴سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۹۸

بی‌کا، تا: قرن ۹ [د.ث. مجلس]

۳۴. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** با می‌بکنار جوی می‌باید بود ×× وز سبزه کنار جوی می‌باید بوی

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: چند برگ از آخر رباعیات؛ صفحه اول تذهیب‌کاری عالی، مجدول با زر، عناوین «ایضا له»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۲۶]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول محرر، رکابه دارد؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۱۰۱]

۳۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۹ (تاریخ ۸۴۲ در پایان نسخه نونویس است)؛ مجدول به زر و مشکی، دارای لوحه‌های زر و لاجورد؛ تملک: میر محمد عارف بن جمیل حمیدیان، عبدالحسین بیات به تاریخ ۱۵ اردیبهشت ۱۳۴۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: - ۱۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۴

آغاز: لمولانا قدوة الشعرا شمس الملة و الدین حافظ علیه الرحمة دل می‌رود ز دستم صاحبدلان خدا را ×× دردا که درد پنهان خواهد شد آشکارا / کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز ×× باشد که باز بینیم دیدار آشنا را؛ **انجام:** مشکل عشق نه در حوصله دانش ماست ×× حل این نکته به این فکر خطا نتوان کرد / بجز از روی تو محراب دل حافظ نیست ×× طاعت غیر تو در مذهب ما نتوان کرد

در این بخش چهل و هفت غزل انتخاب و نقل شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۹گ (۷۷پ-۸۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۳]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱

کا: سلطانعلی مشهدی خطاط معروف، تا: ۹۰۱ق، کاتب سلطانعلی از خاصان درگاه سلطان حسین بایقرا و امیر علیشیر نوائی بوده و در دارالسلطنه هرات نسخ بسیار تحریر کرده، ملا قاسم شادیشاد، شیخ محمد خندان، سلطان محمد نور، ملا محمد ابریشمی و زین الدین محمود پنج خوشنویس خراسانی از شاگردان سلطانعلی مشهدی بوده‌اند؛ نسخه بسیار نفیس، دو صفحه اعلی با دو ترنج زمینه لاجوردی که قسمتی از دیباجه دیوان با طلای محلول در آن نوشته شده، دارای یک سرلوح کوچک ظریف، مجدول و مذهب؛ ۱۹۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۱۳]

۳۹. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۲

کا: پیرحسین کاتب شیرازی، تا: دهه نخستین ذیقعده ۹۰۴ق [نشریه: ۴ - ۳۳۹]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان گوش که حلقه کرد در گوش جمال ×× آویزه در نظم حافظ بادش

دیوان غزلیات است به ترتیب حروف تهجی سپس ساقی‌نامه و قطعات و دو بیت‌های او است؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی کاتب، تا: رجب ۹۰۵ق؛ پانزده صفحه آغاز تمام تشعیر با گل و بوته رنگارنگ با یک سر لوح ممتاز، دو صفحه پایان نیز تمام تشعیر با گل و بوته رنگارنگ؛ در رمضان ۱۱۳۵ از منیع السلطنه خریداری شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گل بوته در زمینه مشکی، ۱۶۴گ، ۱۴سطر (۹×۱۷) [ف: ۱۵ - ۵۶]

۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹

خط: نستعلیق خوب، کا: منعم الدین اوحدی شیرازی، تا: ۹۱۷ق؛ اطراف دو صفحه نخستین با بهترین طرز نقاشی و تذهیب و میناکاری شده، در فاصله غزلیات و قصاید و مقطعات و رباعیات و ساقی‌نامه‌ها ۲۷۰ رباعی از خیام را که تناسب معنوی با مطالب حافظ داشته با طلا نوشته و خود دیوان در حدود ۹۴۵۰ بیت است، پنج مجلس نقاشی دارد (یکی از آنها چینی و ظریف است) که مطالب و معانی پنج غزل را که در ذیل آنها کشیده شده‌اند مجسم می‌نمایند؛ نسخه در قرن دوازدهم متعلق به دانشمندانی ترک نژاد بوده و یادداشتها و مهرهای اسم آنها پشت صفحه نخستین و اطراف صفحات دیده می‌شود؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۲۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۶]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۳

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد هروی، تا: یک‌شنبه ۱۵ رجب ۹۱۸ق؛ با سرلوح زرین فرسوده، با سرفصل آراسته؛ کاغذ: سمرقندی زرد، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۱گ، ۱۱ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۴۱]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸-۳۸۰۷-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی Dop H408؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمود نیشابوری شاهی، تا: ۲۰ شوال ۹۲۸ق؛ ۲۲۳گ [فیلمها ف: ۱ – ۸۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ – ۱۰۱]

۴۴. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نستعلیق ترک، کا: اسماعیل مهرابادی، تا: ۹۳۳ق؛ ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: – ۲۲]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم تو که سحر بابلست استادش ×× یا رب که فسونها ببرد از یادش / وان گوش که حلقه کرد در گوش جمال ×× آویزه در ز نظم حافظ بادش

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۹۳۴ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب و لاجوردی؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۸ – ۱۹۷]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۲

کا: محمد بن فخرالدین، تا: ۹۳۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۰۵گ، اندازه: ۱۲/۱×۱۹/۵سم [رایانه]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مفتون معاش خود نمی‌باید شد ×× مغرور بعقل خود (بقیه مصرع پاک شده است.)

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حاتم بن غیاث – الدین، تا: ۳۰ رمضان ۹۳۶ق؛ افتادگی: وسط؛ با سر لوح مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۶]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۹-عکس و ۳۴۸۹-عکس

نسخه اصل: فیلم آکادمی علوم شوروی CDXI؛ خط: نستعلیق، کا:پیرحسین بن حسن کاتب شیرازی،تا: جمادی ۹۳۸ق (در فیلمها (۱: ۸۹) شماره به اشتباه ۴۳۷۹ و ۴۳۸۰ آمده) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ – ۱۰۱]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰۱-عکس و ۱۸۰۲-عکس

نسخه اصل: آکادمی لنینگراد B1200؛ خط: نستعلیق، کا: قوام الدین محمد شیرازی، تا: ۹۳۹ق؛ بیانی (ش ۱۲۰۷) از دیوان حافظ نوشته محمد قوام شیرازی حمامی در ۹۵ در مجموعه Zander یاد کرده است؛ ۱۹۹گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ – ۱۰۱]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۳

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** گر تشنه ... ×× سر چشمه آن ز ساقی کوثر پرس

خط: نستعلیق، کا: مرشد کاتب شیرازی، تا: ذیحجه ۹۴۸ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۲۴۴گ، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف:۳۷- ۳۲۶]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳-فیروز

آغاز: برابر دیباچه

شامل غزلیات و قطعات و ساقی نامه و رباعیات خواجه و مقدمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۹ق؛ دارای دو سر لوح بزرگ، یک کتیبه در آغاز غزلیات، مجدول با قلم لاجورد و مذهب؛ کاغذ: شکری سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۸۳]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۸-ف

نسخه اصل:مونیخ۷۶؛خط:نسخ، کا: مرشدالدین کاتب پسر خواجه میرک شیرازی (صاحب توجیه دفتر دیوانی و خوش‌نویس در سیاق و نستعلیق)، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رجب ۹۵۴ق [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۶]

۵۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۳

آغاز: حمد بیحد و ثنای ؟ و سپاس بی قیاس خداوندی را که جمیع دیوان حافظان ایوان سبع المثانی سماوات طباق نشانه عرفان بیعلت اوست ... آغاز قصائد: شد عرصه جهان چه بساط ارم جوان ×× از پرتو سعادت شاه جهان ستان؛ **انجام:** من با کمر تو در میان کردم دست ×× پنداشتمش که در میان چیزی هست / پیداست کزان طرف چه بربست کمر ×× تا من ز کمر چه طرف برخواهم بست

شامل مقدمه منثور محمد گلندام. قصاید؛ خط: نستعلیق، کا: حسن الکاتب، تا: ۹۶۳ق؛ دارای سه مجلس تصویر مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب، صفحه اول و دوم تمامی مذهب مرصع ممتاز، دارای دو سرلوح کتیبه‌ای ممتاز؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۴۳۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۳/۷سم [ف: ۳ – ۳۹۵]

۵۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم تو که سحر باباست استادش ×× حقا که فسانه‌ها رود از یادش / و ان گوش که حلقه کرد در گوش جمال ×× آوازه در نظم حافظ بادش

شامل غزلیات و مثنوی و ترجیع و ترکیب بند و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: قاسم علی بن حیدر، تا: ۹۶۳ق؛ مجدول مذهب، دارای یک قطعه سرلوح خیلی زیبا؛ تملک: حسنعلی خان امیر نظام کروسی در رجب ۱۳۰۲ با مهر «حسنعلی ۱۲۹۳»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی سوخته، ۱۵۲گ، ۱۷–۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۴]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۹

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** گفتم که لبت گفت لبم آب حیات ××

گفتم دهنت گفت زهی حب نبات / گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادی رخ لطیفه گویان صلوات
دیباچه، قصائد، غزلیات، قطعات، ساقی نامه و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عربشاه حسینی استادی، تا: ۹۶۳ق؛ دارای یک سرلوح مزدوج، دو کتیبه مذهب مرصع و یک مینیاتور، مجدول زرین و لاجوردی؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۷۶گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۷۱]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم تو که سحر بابلست استادش ×× حقا که فسانها رود از یادش / و ان کوش که حلقه کرد در کوش جمال ×× آوازه در نظم حافظ بادش
خط: نستعلیق ممتاز، کا: قاسم علی بن حیدر، تا: ۹۶۳ق؛ محشی، توسط یکی از خوشنویسان معروف قرن ۱۰ هجری کتابت شده، دارای سر لوح مرصع بسیار ممتاز از اوایل عهد صفوی است، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۶ سطر(۹×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳۲ - ۸۳۹]

۵۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۹۷۴ق؛ دارای یک سرلوح و ۱۲ مجلس خوش قلم با رنگهای تند، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۷۳گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۳سم [ف: ۲ - ۱۵۲]

۵۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۰

آغاز: برابر دیباچه
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـ رم ۳۵ کتابهای فارسی. مشتمل بر قصائد و غزلیات و رباعیات و دارای مقدمه‌ای به نثر که در اکثر نسخه‌ها دیده نمی‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۷۵ق؛ با سرلوح رنگین؛ ۴۲۲ص [عکسی ف: ۳ - ۴۱۲]

۵۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸/۲بخش۲

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۶۶]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۲ق؛ با سرلوح، مجدول، با یک مجلس تصویر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۴گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۷)،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۳۴]

۶۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: برابر
مشتمل بر بخش غزلیات می‌باشد و قصائد را در آغاز و رباعیات را در پایان نسخه ندارد؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ مجدول به زر، دارای سرلوح؛ تملک: محمد طاهر العریف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۵]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۵

انجام: چون گرم شود ز باده ما را رگ و پی ×× منت نبریم یک جو از حاتم طی
شامل:دیباچه،غزلیات،قصاید،مثنوی،ساقی‌نامه، ترجیع‌بند، مخمس، قطعات و رباعیات، ۴۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ عنوان‌ها شش ضلعی زر، دو سرلوح مذهب مرصع، یک مجلس نقاشی؛ مهر: عبدالرحمن؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸ص، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۰۴]

۶۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۶۱/۱

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** من جهد همی کنم قضا میگوید ×× بیرون ز کفایت تو کار دگرست
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن علاء الدین رزه‌ای باخرزی، تا: ۹۸۴ق؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن سبز، ۱۴ سطر [ف: ۹ - ۱۱۲]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۴

کا: محمد، تا: ۹۹۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴×۲۴/۲سم [رایانه]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۵

آغاز: آغاز مقدمه: برابر دیباچه ... آغاز دیوان: برابر؛ **انجام:** بهفتصد و نود و دو بحکم لم یزلی ×× جهان فضل و کرم در جوار رحمت رفت / یگانه سعدی ثانی محمد حافظ ×× ازین سراچه ثانی بدار جنت رفت
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ رجب ۹۹۴ق؛ دارای دو سرلوحه مذهب، مجدول با زر تحریری، دارای کمند؛ تملک: مولوی عبدالسلام در سال ۱۳۳۷ با مهر «مولوی عبدالسلام ۱۳۲۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، ۱۶ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵۱ - ۱۴۱]

۶۶. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول؛ انجام در رباعیات افتاده؛ ۳۰۷گ، ۱۳ سطر [نشریه: ۶ - ۶۹۱]

۶۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۳۳

قسمتی از دیوان حافظ و شامل آغاز تا غزلی است که با این مصراع شروع می‌شود: گر میفروش، حاجت رندان روا کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای یک سرلوح مذهب، دارای یک مجلس تصویر، مینیاتور مجدول به‌طلا؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۲/۶سم [ف: ۲ - ۲۷۳]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۰

خط: نستعلیق، کا: هدایت الله کاتب، تا: قرن ۱۰؛ سرفصل غزل‌ها آراسته، مجدول به زر و لاجورد و با گل و بوته، دارای سه سرلوح، با دیباچه گلندام؛ کاغذ: ترمه زرافشان، جلد: روغنی، ۲۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۴×۱۴/۲سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دو صفحه اول و دوم مذهب بسیار خوب، با شش مجلس تصویر مینیاتور؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: رویه میشن، ۱۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۶سم [ف: ۲ - ۲۷۳]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸

آغاز: بسمله، مقدری که ز آثار صنع کرده اظهار ×× سپهر و مهر و مه و ماه و لیل و نهار؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم در کش و جام عشق را پر می‌کن.
شامل: قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح مذهب، اول و آخر نویس به قلم میرزا علی تقی خوش‌نویس به سال ۱۳۳۵ق، مجدول؛ کاغذ: دولت‌آبادی و فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۶گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۳۰۳]

۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۶۴

آغاز: زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست ×× درحق ماهر چه گوید جای هیچ اکراه نیست / در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست ×× بر صراط مستقیم ای دل کسی گمراه نیست؛ **انجام:** معجزاست این نظم یا سحر حلال ×× هاتف آوردست این یا جبرئیل / کس نیارد گفت حرفی زین نمط ×× کس نیارد هفت دری زین قبیل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۶۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۰]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۹]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۶

آغاز: ... مجامع عالمیان رسانید و از شمیم نسیم؛ **انجام:** بر آینه جمال ما خالی نیست ×× تو مردم چشم خود در آن میبینی
بدون آغاز و پایان شامل قسمتی از دیباچه، قصاید، غزلیات، ترکیب‌بند، ساقی‌نامه و قسمتی از رباعیات، ۴۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۳۱۸ص، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۸ - ۱۰۵]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

انجام: گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادی همه لطیفه گویان صلوة
شامل: غزلیات، ساقی‌نامه، قطعات و رباعیات، ۴۳۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمد، تا: قرن ۱۰؛ مجدول زر و الوان، با سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: عبدالحسین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی ریخته،۳۹۴ص،۱۲سطر(۸×۱۵)،اندازه:۱۶/۵×۲۳/۸سم[ف:۸- ۱۰۵]

۷۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اندازه: ۱۰×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۷۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۱۰

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۹۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۱]

۷۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کامل شده در مقدمه و قصاید و اواخر به خط رضاقلی شیرازی در ۱۲۷۹، با سرلوح زیبای قرن ۱۳ و با تذهیب در دو صفحه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

۷۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح و زرپاشی، با یادداشت ترکی مورخ ۱۱۶۴ و فارسی مورخ ۱۲۶۱ در ص ع، انجام در رباعیات افتاده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۷۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۸۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ آراسته با گل و بوته، مجدول بزر و لاجورد؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۵

آغاز: جوزا سحر نهاد حمایل برابرم ×× یعنی غلام شاهم و سوگند میخورم؛ **انجام:** از بیم مصادره نمیبارد شاخ ×× گز جیب شکوفه سیم بیرون آرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح رنگارنگ؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۱۴-۱۳ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۴سم [ف: ۱۴ - ۳۰۲]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۷/۱

خط: نستعلیق چلیپا، کا: عبدالرحمن بن شرف (از معاصران عبدالرحمن جامی)، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۵گ (۱۳ر- ۳۷ر)، ۲۰سطرچلیپایی و سه ستونی،اندازه:۱۸×۲۹سم[ف:۳۷- ۱۶۲]

۸۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه آن زساقی کوثر پرس
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۰ [نشریه: ۱ - ۱۱]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۴]

۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین الدین عرفی، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۹]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۷۵

آغاز: ای بسته کمر ز دور و نزدیک ×× بر هیچ بخون ترک و تازیک / در مسکن اخلص ممالیک ×× گر خانه محقرست و تاریک / بر دیده روشنت نشانم؛ **انجام:** دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن ×× در کوی او گدایی بر خسروی گزیدن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول

محرر، دارای سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ – ۹۸]

۸۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۸-۱۰۷۸۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ چند برگی است که با حاشیه‌سازی و جدول‌بندی روی مقوا چسبانده شده و به‌صورت مرقعات در دو جلد در آورده‌اند و کاری است بسیار جدید؛ جلد: تیماج مشکی زرین، ۷۲ص (مرقع)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۷ – ۲۰۵]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۷۲

آغاز: مرا بنامه سیاهی مران ز کوی امید ×× که واقفست که تقدیر بر سرش چه نوشت؛ **انجام:** کوصبر و چه دل کانچه دلش می‌گویند ×× یک قطره خونست و هزار اندیشه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، رکابه‌دار، یادداشت محمد صادق بن محمد زمان حسنی حسینی در روز جمعه عید فطر ۱۱۳۱ق که در دارالامان کرمان تفأل به دیوان حافظ زده؛ مهر: کتابخانه سلطان القرائی؛ جلد: تیماج فرنگی سرخ، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۶]

۸۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: روغنی، ۲۲۷ص، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۸۴]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۱۹

آغاز: شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل؛ **انجام:** تمنای من از عمر و جوانی ×× وصال تست و انگه زندگانی.

از غزلیات شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ حواشی دو ثلث از نسخه را آقای هاشم ظریف نقاش و مذهب سابق کتابخانه نقاشی کرده است؛ واقف: حاج میرزا علی اکبر خان عبیدی، تیر ۱۳۳۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ماشی، ۱۳۱گ، ۱۴ سطر (۶/۴×۱۳/۷)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۷ – ۳۹۴]

۹۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول دو ستونی لاجورد؛ قطع: بغلی [نشریه: ۶ – ۶۴۵]

۹۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۸۸

خط: نستعلیق، کا: اظهر کاتب تبریزی استاد سلطانعلی مشهدی، تا: قرن ۱۰، جا: هرات؛ مجدول، دارای ترنج و سرلوح به زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۷۶]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح با دیباچه گلندام، در ص ع آمده که خط میرعلی استاد میرعماد است، نسخه زیبایی است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۱گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۷ – ۱۲۳]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در دست کنون که جرعه می‌داری.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ تذهیب دو صفحه اول و نیمی از سرلوح ساخت دوره قاجار، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۱۸۷گ، ۱۲ سطر (۶/۸×۱۶/۲)، اندازه: ۱۳/۸×۲۴/۳سم [ف: ۷ – ۳۸۸]

۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۸۲۲]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ نسخه در رباعیات افتاده؛ کاغذ: سمرقندی کبود و نخودی، جلد: تیماج، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۸ – ۸۶]

۹۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۵۱

آغاز: بارها گفته ام و بار دگر می‌گویم ×× که من دلشده این ره نه به خود می‌پویم / در پس آینه طوطی صفتم داشته اند ×× هر چه استاد ازل گفت بگو می‌گویم؛ **انجام:** که هر چه در حق این خاندان دولت کرد ×× جزاش در زن و فرزند و خان و مان گیرد / زمان عمر تو پاینده باد کین نعمت ×× عطیه ایست که در کار انس و جان گیرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین و لاجورد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: – ۱۴۶]

۹۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: مجمع خوبی و لطفست عذار چو مهش ×× لیکنش مهر و وفا نیست خدایا بدهش؛ **انجام:** حافظ چو ره بکنگره کاخ وصل نیست ×× با خاک آستانه این در بسر بریم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۵۳]

۹۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برو حافظ درین معرض مزن دم ×× سخن کوتاه شد والله اعلم.

شامل: غزلیات، رباعیات، قطعات، ترجیع بند، ساقی نامه، مخمس و مثنویات است، برگ اول مقدمه افتاده است ... آغاز موجود: «آن نثار روح پر فتوح و صدر مشروح زبان آوری که ندای افصح عرب و العجم»، انجام: «انه علی ما یشاء قدیر و بالاجابة جریر تمت الدیباجه»، آغاز قصاید: «جوزا سحر نهاد حمایل برابرم ×× یعنی غلام شاهم و سوگند می‌خورم»، انجام: «خالی مباد کاخ جلالت ز سروران ×× ساقیا سروقد گل عذار هم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای دو سرلوح مزدوج مذهب، مجدول؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۵ – ۱۴۲]

۱۰۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح و دو سرسوره و تذهیب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳ – ۵۹]

۱۰۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷۹

بخش غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای ۱۰ مجلس نقاشی میناتور، مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نشریه: ۱۳ – ۶۱]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۱۹

آغاز: صورتی زیبا تر از او در پرده خیال؛ **انجام:** کاتب االحروق اشرف العبد صادق تمت ۱۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۱

نسخه پرداز برای کتابت اشعار حافظ ترتیب خاصی اتخاذ کرده بوده. وی ستون اول پشت هر برگ را برای نوشتن یک غزل از حافظ اختصاص داده و در ص ۱–۱۱۲ عموماً به این کار مبادرت کرده است. اما پس از آن این رویه انجام نشده ولی در بیشتر صفحات همچنان این ستون برای آن که بعداً تکمیل شود سفید مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب و مرصع، مجدول؛ با این یادداشت‌ها و تاریخ‌ها در مطاوی نسخه: ص۲۴: اشعاری از محمد مومن نصیری به خط خودش، ص۶۷: اشعاری از ابوطالب ولد مرحوم غلامحسین املشی به خط خودش، ص۱۶۸: ماده تاریخ فوت مرحوم قاضی سلطان محمود قاضی مشهد مقدس از ملا محمد هاشما در ۱۰۹۴ق، ص۱۸۴: اشعار میرزا عنایت الله اصفهانی به خط محمد دیارجانی در ۲۰ صفر ۱۳۲۳ق، ص۲۰۹: اشعاری از گلشن به خط ۱۴۲۷ مورخ ۶ ربیع الثانی ۱۳۰۳ق، ص ۲۱۱: اشعاری از مثنوی به خط عبدالحسین در جمعه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۸۵ق لوی ئیل و از میرزا راضی به خط م ح م د دیارجانی در ۳ صفر ۱۳۲۷ق، ص۲۳۳: اشعاری از سعدی نوشته شده در شب شنبه صفر ۱۳۲۷ق، ص۲۴۹: دو بیت حافظ به خط زین العابدین و جعفر قلی با یادداشت یادگاری عبدالغنی در جمادی الثانی ۱۲۶۷ق، ص۲۸۲: یک رباعی ظاهراً به خط محمد قاسم نوشته شده در ۲۵ صفر ۱۳۲۸ق تخاقوی ئیل، ص۳۵۶: یک بیت شعر به خط عبدالقادر دیارجانی در ۴ ذیحجه ۱۳۲۳ق، ص۳۷۹: چند شعر «حسب الفرموده عالی حضرت سیادت و نجابت پناه میرزا ابراهیم»، ص۳۹۸ و ۳۹۹: دو شعر به خط رحمت الله و خضر قلی و عراقی (؟)؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد هاشم عاصم حسینی؛ خریداری از باقر ترقی در تیر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۸۳]

۱۰۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۴

آغاز: و الذین معه اشداء علی الکفار به گوش هوش فصحای اطراف عالم؛ **انجام:** خواموش نشین که وقت خواموشی تست ×× دم در کش و جام عشق را پر می‌کن

با دیباچه گل اندام که یک یا دو برگ از ابتدای آن افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک یا دو برگ)؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد حسن ۱۲۴۳» (مستطیل)، «عبده محمد حسن ۱۱۸۷» (بیضی)، «عبده حسن ۱۱۸۷»، «افوض امری الی الله عبده محمد حسن سعدلو ۱۱۸۷»، «دانه حمید مجید ۱۳۱۹»، «مجید ۱۳۱۲»، «یا سکینه بنت حسین»، «ابن محمدقلی محمد حسن ۱۲۵۰»، «ح س ن (تاریخش در صحافی از بین رفته)»، «عبده الراجی محمد حسن (تاریخ خوانا نیست)»، «ابن محمد قلی محمد حسن ۱۲۳۸» (مستطیل)، «حسن ظنی بالله»، «خاک نگین ... محمد حسن ...» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف:۲۰–۲۰۲]

۱۰۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۳

آغاز: به هرزه بی می‌و معشوق عمر می‌گذرد؛ **انجام:** جز بران عارض شمعی نبود پروازم.

غزلها است؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر: «خداداد ...؟» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی، ۸۲گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵) سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۱]

۱۰۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز: اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را ×× به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را؛ **انجام:** چون زجام بیخودی جامی کشی ×× کم نه ای از خویشتن لاف منی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: روغنی، ۱۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف:۱–۱۸۰]

۱۰۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: این گنج معانی که تهی از عیب است ×× نقشی است که از صحیفه لاریب است

خط: نستعلیق دوستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه حاضر یکی از نسخ تدوین شده ابوالفتح فریدون میرزا به سال ۹۰۷ می‌باشد با همان مقدمه، مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: کتابخانه احمد کرمی (مستطیل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۳۶]

۱۰۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۰

دیباچه منثور آن را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ کاغذ سمرقندی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۷۶۱]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۳۶–۵۵/۱۱۶

آغاز: چندان بود که شمه ناز سهی قدان ×× کارد بجلوه سرو صنوبر خرام ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۳گ،

۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۷۶]

۱۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۸–۲/۷۸

آغاز: ... تو شا کری وخالق وخلق از توشاکرند ×× تو شادمان به دولت وملک از تو شادمان؛ **انجام:** در سنبلش آویختم از روی نیاز ×× گفتم من سود از ده ... / گفتا که لبم بگیر وزلفم بگذار ×× در عیش خوش آویز ...

قصاید، غزلیات از «ب» تا «ی» و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح، با کتیبه، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۷۵]

۱۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۷۶

فاقد دیباچه منثور، در آخر نسخه هم کاتب نگاشته که در این نسخه اشعاری هست که در نسخه‌های مطبوع نیست و ترتیب اشعار هم به غیر از ترتیبی است که معمول نسخ چاپی می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ بخشی از آن در قرن ۱۱ نونویسی شده، مجدول، با کمند زرین و آبی و مشکی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ – ۸۸۷]

۱۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۶۲–۱۱/۱۶۲

آغاز: ازو مواد روشنایی افزوده و در وقایع سخن چندان مناسب گفته و هرچه گفته معنی لطیف بر انگیخته و معانی بسیار در الفاظ اندک خرج کرده؛ **انجام:** زان باده دیرینه دهگان پرور ×× در ده که طراز عمرطی خواهم کرد / مستم کن و بی خبر زاحوال جهان ×× تا راز جهان گویمت ای شهره مرد

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۵]

۱۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۸۱–۳۴/۱۵۱

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** حافظ ورق سخن گذاری طی کن ×× وین خانه تزویر و ریا را پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش وجام عشق را پر می کن

با مقدمه ای به نثر؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: روغنی، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۷۳]

۱۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۷/۲

با دیباجه، در رباعیات افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۹ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۵/۸سم [ف: ۸ – ۲۲]

۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۴/۱

آغاز: ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت؛ **انجام:** تا زشت بپوشند و نکو بگذارند.

از اواسط باب تاء تا آخر رباعیات؛ خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ (۱–۲۰۸)، ۱۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۸ – ۴۱۶]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۰

انجام: من جهد همی کنم قضا میگوید ×× بیرون ز کفایت تو کاری دگرست

شامل: غزلیات، قطعات و سه رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع، اشعاری به خط ناصر علی نعمت اللهی به تاریخ ۱۲۶۴ و حاشیه صفحه آخر حاج محمد تقی تهرانی اشعار خود را به خط شکسته خوش به تاریخ ۱۲۶۲ نوشته؛ تملک: محمد اسمعیل شیرازی به تاریخ ۱۱۴۳؛ مهر: دکتر غنی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۰۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۰۸]

۱۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۱

انجام: بسال هفتصد و شصت و چهار از هجرت ×× جواب گشت بمن حل حکایت مشکل

شامل: غزلیات و قسمتی از قطعات، ۳۵۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مذهب، با هشت مجلس نقاشی جدیدتر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن زرشکی، ۳۲۳ص، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ – ۱۰۸]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۲

انجام: مردی ز کننده در خیبر پرس ×× اسرار کرم ز خواجه قنبر پرس

شامل دیباچه، قصاید، غزلیات، ساقی‌نامه، قطعات و قسمتی از رباعیات، ۵۷۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ مهر: دکتر قاسم غنی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰۷ص، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۸ – ۱۰۹]

۱۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۳

انجام: عمرم بخیال دوست بگذشت ×× آری بخیال میرود عمر

شامل: دیباچه، غزلیات، قصاید، مثنوی، ساقی‌نامه، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، یادداشت مهدی موسوی به تاریخ ۱۲۶۴، مجدول، دو سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: تیماج سیاه، ۴۴۰ص، ۱۲ سطر(۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۱۰]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۴

آغاز: زهد من با تو چه سنجد که بیغمای دلم ×× مست و آشفته بخلوتگه راز آمده‌ای؛ **انجام:** آن چشم که ریو و رنگ می‌بارد ازو ×× ترسیم که تیغ جنگ می‌بارد ازو

شامل: قسمتی از غزلیات و رباعیات، ۲۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مهر: «محمد عسکر ۱۲۲۰»، دکتر قاسم غنی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور آبی، ۲۰۸ص، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۸–۱۱۱]

۱۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۵

انجام: گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ...

شامل: غزلیات، مثنوی، ساقی نامه، مقطعات و رباعیات، ۳۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: دکتر قاسم غنی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۴۸ص، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف: ۸ - ۱۱۱]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۶

آغاز: عروس طبع جوابم ز حجله دل داد ×× که هست منبح احسان وجود و بحر و نوال؛ **انجام:** در هیچکس بچشم حقارت مکن نگاه ×× هستند خوب و زشت و بد و نیک در محل

شامل قسمتی از قصاید، غزلیات، مثنوی، ساقی‌نامه، مخمس و قسمتی از قطعات ۵۲۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۸ص، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۸- ۱۱۲]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۶]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرحکم که برسرم برانی ×× آن حکم بود میان جانم

خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی زمینه مشکی، ۴۱۱ص (۱-۴۱۱)، مختلف السطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۷۹۶]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۴

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** و ان خون زره دو دیده ام بیرون کرد

خط: نستعلیق خوش، کا: بقلم غبار، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سه سرلوح، با شش صفحه تمام تذهیب؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۲۱۶گ، ۱۵ سطر (۵/۱×۱۱/۴)، اندازه: ۹/۷×۱۷/۳سم [ف: ۷ - ۳۹۲]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۰

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** در سینه زنازکی دلش بتوان دید ×× مانند سنگ ریزه در آب زلال

شامل مقدمه، قصاید، غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای سه سرلوح مرصع و مذهب کتیبه‌دار، دارای تحریر و کمند؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۰۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۹ - ۱۳۲]

۱۲۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۷ ـ ج

در پایان میرسد برباعیات و ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

۱۲۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۳ - ج

با دیباچه محمد گلندام است، قصاید پس از غزل و پیش از ترجیع بند آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سه سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۱۱۲]

۱۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶۰۶ص (۵۳۹-۱۱۴۴ بالای صفحات)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۴]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دیباچه کتاب و قصاید به خط دیگری از قرن ۱۳ افزوده شده، محشی از ملك الشعراء بهار؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۷]

۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی مزین، ۱۴ سطر (۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۵/۶×۱۰/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۳۵]

۱۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۸۵۹ص (۸-۸۶۶)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۴]

۱۳۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۰۰ و اندی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: ساغری [نشریه: ۲ - ۷۶]

۱۳۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما مست و خراب و رند عالم سوزیم ×× با ما منشین و گرنه بدنام شوی

منتخب، مشتمل بر غزلیات (به ترتیب قوافی)، ساقی‌نامه، رباعیات؛ خط: نستعلیق عالی، کا: شاه قاسم، تا: ۱۰۰۳ق، به‌دستور پیرام علی چکنی؛ در غزلیات از حرف دال مقداری ناتمام و تا حرف سین افتادگی دارد، مجدول، با سرلوح، با سه مجلس تصویر مینیاتور بسیار عالی، مجدول زرین و رنگین؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، ۲۶۹ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳ -۴۲۳]

۱۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** رازت که بکس نمیتوانم گفتن ×× هم با دل خویش گفتم آنرا تا روز

شامل: غزلیات (به ترتیب)، مخمسات، مقطعات، ساقی‌نامه‌ها، مثنوی‌ها، رباعیات؛ خط: نستعلیق عالی، کا: عماد الحسنی، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول، با مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، ۳۳۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۷سم [ف: ۳ - ۴۲۵]

۱۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:حاشیه ۳۹۳۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۰۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۸/۶سم [ف: ۷ - ۱۱۱]

۱۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۸

انجام: گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادی همه لطیفه گویان صلوة

شامل: دیباچه، غزلیات، قصاید، ساقی نامه، قطعات و رباعیات، ۵۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۴ق؛ یادداشت معین الدوله احمد میرزا حکمران آذربایجان که نام حکمرانان آن زمان را ذکر کرده به تاریخ ۱۲۶۸، مجدول، با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۴ص، ۱۵ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۰۶]

۱۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق، جا: لار (از توابع فارس)، به امر علی بن نظام؛ نویسنده صفحه دست راست را اشعار حافظ (در حدود ۵۰۰۰ بیت است) و دست چپ را دیوان قاسم انوار (قاسمی) (نیز در همان حدود از ابیات است) نوشته و تا پنج برگ به آخر مانده همین کار را کرده و چون دیوان خواجه به آخر رسیده تمام پنج ورق را از اشعار قاسمی پر کرده؛ دارای سرلوحی زیبا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۳۱۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

۱۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۲۷

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ملا منیر، تا: ۱۰۱۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح مختصر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰۸]

۱۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۸۰-ف

خط: نستعلیق، کا: حسن بن مصطفی گربه‌زاده، تا: چهارشنبه شوال ۱۰۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ در پایان شعر ناطفی است و قصیده نفعی وزیر اعظم خسرو پاشا به ترکی؛ ۱۵۵گ [فیلمها ف: ۳ - ۲۷]

۱۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** با شاهد شنگ و شوخ و با بربط و نی ×× گنجی و فراغتی و یک شیشه می/ چون گرم شود زباده ما را رگ و پی ×× منت نبریم یک جو از حاتم طی

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، مثنوی، ساقی، نامه، ترکیب‌بندها و مقطعات، ترجیع‌بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق ممتاز، کا: شاه قاسم، تا: غره ذیحجه ۱۰۱۰ق؛ یک سرلوح مذهب مزدوج ممتاز؛ مهر: ولیعهدی ناصرالدین شاه قاجار ولی عهدشاه جهان ناصرالدین شاه، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، مشیرالسلطنة ۱۳۲۲؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۳۰۰ص، ۱۴ سطر در بعضی ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۳۹۳]

۱۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱۳

با دیباچه گلندام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۱۱ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی زرین، ۲۰۳گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۱۴۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر تشنه فیض حق و صدقی حافظ ×× سرچشمه آن زساقی کوثر پرس

نسخه بسیار ظریف و عزیز شامل: غزلیات، چند مثنوی کوتاه و رباعیات؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ با چهار مجلس مینیاتور قدیمی دارد که از یک نسخه خمسه نظامی بریده شده و به این کتاب الحاق و قطعه سازی شده، در ظهر صفحه اول مطالبی به خط پادشاهان هندوستان جهانگیر شاه و شاه جهان، یادداشت شده: «الله اکبر. در نفاست خاصه اول است. این دیوان حافظ که صفحه اول آن تصویر استاد بهزاد است و صفحه آخر کار فرخ و چهار لوح و تحریر خط عمل یاری مذهب. بتاریخ دوم آذرماه الهی سنه ۴ موافق چهاردهم شعبان روز یک‌شنبه سنه ۱۰۱۷ داخل کتب خاصه شد. حرره نورالدین جهانگیر اکبر پادشاه غازی، این نسخه خط ملاسلطانعلی و بابت باقی جان مخاطب خواجه پسر است»، «الله اکبر. الهی. این دیوان خواجه حافظ شیرازی بتاریخ بیست و پنجم ماه بهمن مطابق هشتم شهر جمیدالثانی سنه ۱۰۳۷ هجری که روز جلوس مبارک است داخل کتابخانه این نیازمند درگاه شد. حرره شهاب الدین محمد شاه جهان پادشاه ابن جهانگیر پادشاه ابن اکبر پادشاه غازی»؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ مجدول زرین و الوان، چلیپا؛ کاغذ: کشمیری الوان، جلد: مقوای روکش تیماج عنابی، ۲۳۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳ - ۴۱۷]

۱۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** انگه بدلی کباب وچشمی بزنم ×× خود را بهزار حیله درخواب کنم

خط: نستعلیق، کا: محمد امین رازی، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۰]

۱۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز بن محمد مدرس مؤمن زاده، تا: جمعه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۲۵ق؛ با ترجمه ترکی روی سطرها، محشی با نشانه «منه»، با یادداشت ابوالسعود؛ تملک: عبدالقادر تونسی زاده، اسماعیل بن سلیمان در ۱۲۴۵؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۳۲۹]

۱۴۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۹۲۱۰

خط: نستعلیق، کا: شاه قاسم، تا: شوال ۱۰۲۶ق؛ با سرلوح و سر فصل، شش مجلس؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۲ص، اندازه: ۱۰×۱۶/۶سم [نشریه: ۲ - ۲۰۵]

۱۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۵

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** آنروز بدان عاشقی سوخت دلم ×× کز عالم ووز آدمش آثار

شامل: مقدمه، قصاید، غزلیات، قطعات، ترجیع‌بند، مخمس، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صالح بن میرزا علی خاتون آبادی، تا: ۱۰۳۱ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ:

اصفهانی، جلد: نقاشی، بوم قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ – ۴۳۸]

۱۴۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۸/۲

خط: نستعلیق، کا: نورالدین (نورا) محمد لاهیجانی، تا: ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی [نشریه: ۲ – ۹۵]

۱۴۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر روز دلم بزیر باری دگر است ×× در دیده من زهجر خاری دگر است / من جهد همی کنم قضا می‌گوید ×× بیرون زکفایت تو کاری دگر است

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، قصاید، مغنی نامه، مثنوی، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: حکیم رکن الدین مسعود شهیر به حکیم رکنا، تا: ۱۰۳۹ق، جا: اگره؛ افتادگی: وسط؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی، ۳۷۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۰/۵سم [ف: ۳ – ۳۸۵]

۱۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۴

شماره غزلیات این نسخه در حدود ۴۱۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، کا: عربشاه بن محمد حسینی استادی، تا: ۱۰۴۷ق؛ در آغاز دیباچه و قصاید و غزلیات هر یک یک سرلوح زیباست، مجدول مذهب می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۷۳ص، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۸۳]

۱۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ با چهار مجلس تصویر و یک سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۸۵گ، ۱۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۰۳۹]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۹ق؛ با دیباجه‌ای (آغازش افتاده) به نام معزالسلطنه ابوالغازی بهادرخان و ابوالفتح سلطان بهادرخان که به دستور آنها این دیوان را در ۹۰۷ گرد آوردند؛ مهر: حسن بن محمد بن خداداد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۶ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [سنا: ف: ۲ – ۲۳۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۱۵۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۱ فرخ

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ دارای سه سرلوح مرصع، مجدول مذهب؛ مهر: الراجی عبدالله الحسینی، عبدالراجی محمد بن باقر سید محمد الحسینی؛ جلد: روغنی، ۲۳۰گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: – ۶۹]

۱۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۲۵

خط: نستعلیق خوش، کا: شاه محمد نیشابوری، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۰۶۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۷۹]

۱۵۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۹۸

شامل مقدمه، قصاید، غزلیات و مثنویات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن ابوالمعصوم بلخی، تا: ۱۰۶۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۷۵]

۱۵۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هفتصد و نود و یک بحکم لم یزلی ×× جهان فضل و هنر در جوار رحمت رفت / یگانه سعدی ثانی محمد حافظ ××از این سرا چه فانی بباغ جنت رفت

شامل: غزلیات (مرتب) مخمسات، مقطعات، ساقی نامه، مثنوی، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، با نوشته‌ای به این شرح «دیوان حافظ از بابت پیشکش صف شکن خان بتاریخ پانزدهم شعبان المعظم چهاردهم جلوس همایون عالم گیر تحویل محمد منصور مقرر شد قیمت سیصد اشرفی»؛ مهر: «مرید پادشاه عالم گیر سید علی الحسینی ۱۰۶۹»، میرزا مهدی خان نادری «المهدی من هدایت ۱۱۵۳»، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۳۹۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۴سم [ف: ۳ – ۳۸۸]

۱۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۶

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** الهی روضه اش پر نور بادا ×× بدان وجهی که خود داری نکوتر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کالینگور مشکی، ۳۸۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ – ۴۷۹]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹۹

آغاز: سپیده دم که صبا بوی لطف جان گیرد ×× چمن ز لطف هوا نکته بر جنان گیرد؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق را پر می‌کن

شامل: قصاید، غزلیات، مقطعات، ترجیع‌بند و ترکیب‌بند، مثنوی، ساقی‌نامه، رباعیات. حدود ۵۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح شیرازی ابن نویدی، تا: ۱۰۷۳ق؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی، بوم سبز، ۴۳۴ص، ۱۵ سطر(۴×۹)، اندازه: ۷/۵×۱۳سم [ف: ۸ – ۱۰۷]

۱۵۹. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۱-۳۹

خط: نستعلیق شیرین، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۷۵ق؛ مجدول. [ف: ۱۴۰]

۱۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۸

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** هر نکته که در دل قراری گیرد ××از خاطر آشفته ما یافته اند

شامل: غزلیات، مثنویات، ساقی نامه، ترجیع بند، مدائح، مخمسات، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق، با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوایی رویه گالینگور، عمل علی یوسف، ۱۸۱گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه:

۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۸۶۷]

۱۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۷-فیروز

با مقدمه محمد گلندام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن ابراهیم بارفروشدهی، تا: ۱۰۹۰ق، برای الله وردی بیک؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸ص (۱۲۵۰-۱۳۷۷)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۱۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین اصفهانی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۳۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۲۳]

۱۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف و لاجورد، با نه مجلس و تصویر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۸ - ۲۸۹]

۱۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۳/۱

با دیباچه محمد گلندام در سرگذشت او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ انجام در رباعیات افتاده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۲۵]

۱۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: روغنی سبز، ۲۱۱گ، ۱۲سطر (۵×۹)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۵]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی باید برید از خویش و پیوند ×× چنین رفتست حکم آسمانی / و کل اخ یفارقه اخوة ×× لعمر ابیک الا فرقدانی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ با یک سرلوح، با کمند مشکی و زرین، مجدول زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۱۶۲]

۱۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو مستم کنی از می‌بی غشت ×× بمستی بگویم سرود خوشت / که حافظ چه مستانه سازد سرور ×× ز چرخش دهر و زهره آواز رود

گزیده‌ای است از دیوان غزلیات حافظ شیرازی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول سه خطی طلا و مشکی با کمند طلایی؛ کاغذ: شرقی، ۵۰گ (۹پ-۵۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۱۱۶]

۱۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۷۶

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲سم[ف:۱۶-۵۰۴]

۱۶۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۸۲

آغاز: اگر آن ترک شیرازی دست آرد دل ما را

دارای غزل به ترتیب تهجی، مثنوی، ساقی‌نامه، مفردات، ترجیع‌بند، مخمس، رباعیات، خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: مقوا پلاستیک سربی، ۱۶۳گ، ۱۳سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰۸]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۶

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ سه برگ تذهیب کامل و زیبا، با سرلوح الوان زیبا، مجدول مذهب؛ مهر: «علی اکبر» (بیضی)، «علی اکبر بن علیقلی» (بیضی)؛ تملک: عبدالحمید خان بختیار؛ تملک: فخیم الدوله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۴۱ - ۶۳]

۱۷۱. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: - ۳۲]

۱۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۲گ، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۶]

۱۷۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای نقاشیهای رنگی مختصر؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۲]

۱۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو در خاک مصلی ساخت منزل ×× بجو تاریخش از خاک مصلا تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ اهدایی: سیدعباس افتخاری مهریزی؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوایی روکش کاغذ چیتی، ۲۳۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۲۸]

۱۷۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۷

بخش غزلها و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: طغرائی جعفر موسوی شیرازی به تاریخ ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم[ف:۱-۴۳۲]

۱۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خواموش (کذا) تست ×× دم درکش و جام عشقرا پر می‌کن

کامل (دارای دیباچه محمد گلندام)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ باکمند، مجدول، دارای سه سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، فاقد جلد، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۱۶۶]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو در خاک مصلی یافت منزل ×× بجو تاریخش از خاک مصلی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۱۹۱گ، ۱۳ سطر،

اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۳۴]

۱۷۸. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۹۰-۶۰/۱۳۰**

آغاز: مقدری که زآثار صنع کرد اظهار ×× سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰۸گ، ۱۶-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۷۴]

۱۷۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۷**

آغاز: برابر؛ **انجام:** با ما منشین و گرنه بدنام شوی.

از غزلیات شروع می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح و تذهیب، مجدول؛ واقف: یارمحمد خان افشار؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۲۳۲گ، ۱۴ سطر (۱۳/۷×۷/۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۴سم [ف: ۷ - ۳۹۳]

۱۸۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۸**

آغاز: جوزا سحر نهاد حمایل برابرم؛ **انجام:** نام تو میان عاشقان زان نبرند.

از قصاید شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۲۰۳گ، ۱۴ سطر (۱۵/۷×۷/۸)، اندازه: ۱۳×۲۲/۸سم [ف: ۷ - ۳۸۹]

۱۸۱. **تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، با سرلوح زرین، مجدول؛ مهر: شیخ محمد؛ جلد: تیماج سوخت، قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۵]

۱۸۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۷-ف**

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7763؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با ۱۱۲ تصویر به روش هندی، با مقدمه گل اندام، با شرح مصطلحات حافظ از امیر سید علی همدانی، با تاریخ مرگ حافظ در ۷۹۱ [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۷]

۱۸۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸**

آغاز: برابر؛ **انجام:** که روزی ره روی در سرزمینی ×× بلطفش گفت رندی ره نشینی.

شامل: غزلیات مرتب به ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، ترجیع بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، نقاشی بوم سیاه، ۱۱۴گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۹۶]

۱۸۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۶**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ اهدایی: حیدر علی کمالی؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۲۳۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۸سم [ف]

۱۸۵. **قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۹۱**

آغاز: کاغذین جامه به خونا به بشویم که فلک ×× رهنما نیم بسوی علم داد نکرد ... / رو بر درش نهادم و بر من گذر نکرد ×× صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد؛ **انجام:** طبیب راه نشین سرعشق نشناسد ×× برو به دست کن ای مرد دل مسیح دمی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۸]

۱۸۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸**

آغاز: بسمله، غیرت حور و ولدانست و ابیات دلاویزش ناسخ سخنان؛ **انجام:** چون ساغر باده ام که از دلتنگی ×× چون ناله چنگ بشنوم خون گریم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، نقاشی گل و بوته، ۲۱۵گ، ۱۵ سطر(۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۳۴]

۱۸۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۸**

آغاز: زروی دولت دشمنان چه در باید ×× چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا!؛ **انجام:** گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سر چشمه آن ز ساقی کوثر پرس

شامل: غزلیات، قطعات، مثنویات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۶۶۹]

۱۸۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجو تاریخش از خاک مصلی.

شامل: غزلیات از قافیه الف تا یاء، ساقی نامه، چند غزل، قسمتی از مخمس، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخرقرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: سوخته، ۱۷۳گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۶ - ۸۶۹]

۱۸۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۸**

آغاز: من طفلم و بی گنه مرا میسوزند ×× ای وای بتو که پیری و پر گنهی

شامل: دیباچه، قصاید، ترکیب‌بند و ترجیع بند، غزلیات، قطعات، ساقی‌نامه و رباعیات؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲، برای حسینعلی میرزا قاجار؛ مجدول، سه سرلوح مذهب؛ مهر: «المتوکل علی الله الاحد عبده احمد بن محمد»؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سیاه،۴۴۴ص، ۱۹ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۸ - ۱۱۳]

۱۹۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۹**

انجام: جامی که ز دست دلبری نوش کنی ×× سرمایه عیش جاودانی باشد

شامل: یک صفحه از آغاز دیباچه، ۳ قصیده، غزلیات، ساقی‌نامه، ترجیع‌بند، قطعات و قسمتی از رباعیات، ۵۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۴۴۱ص، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۴]

۱۹۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۰**

آغاز: ما عاشق مست و رند عالم سوزیم ×× با ما منشین و گرنه بد نام شوی

شامل: غزلیات و رباعیات ۳۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن

۱۲؛ طرفین بیت آخر هر غزل و رباعیات دو مربع مذهب مرصع، با سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: «حبیب الله الحسنی ۱۲۳۲»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی بوم سیاه، ۳۱۴ص، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۸ – ۱۱۵]

۱۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۱

انجام: زنهار بدو گذر کن ای باد صبا ×× وانگه ز منش پرس که چندانکه مپرس

شامل: غزلیات، ساقی نامه، قطعات و رباعیات ۴۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سبز، ۳۹۶ص، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ – ۱۱۵]

۱۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۲

آغاز: ... نثار روح پر فتوح و صدر مشروح؛ **انجام:** چون ساغر باده ای که آن از دل تنگ ×× چون ناله چنگ بشنوم خون گریم

شامل: قسمتی از دیباچه، قصاید، غزلیات، ترجیع‌بند، مخمس، مثنوی، ساقی نامه، قطعات و قسمتی از رباعیات، ۵۲۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ تملک: محمد جان در ۱۳۰۲؛ مهر: دکتر قاسم غنی؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۰۰ص، ۱۶ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۱۱۶]

۱۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۳

آغاز: الا ای آهوی وحشی کجایی؛ **انجام:** دایم گل این بستان شاداب نمی‌ماند ×× دریاب ضعیفان را در وقت توانایی

شامل: دو صفحه مثنوی و قسمتی از غزلیات، ۳۷۸۰ بیت؛ خط: شکسته خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: مشیر الاطباء به تاریخ ۱۳۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن زرشکی، ۳۷۸ص، ۱۳ سطر (۴/۵×۹)، اندازه: ۷/۵×۱۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۱۶]

۱۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷۱

آغاز: فغان کین لولیان شوخ شرین کار کنج خلوت می‌کنم؛ **انجام:** زین دلیریها که من در کنج خلوت می‌کنم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۱۰

اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۲۰۷]

۱۹۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۸۷

انجام: منشین و گرنه بدنام شوی

دارای غزلها به ترتیب الفبایی، ترکیب و ترجیع بند، مثنوی، رباعی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح رنگی، مجدول؛ مهر: «محمد باقر، محمدباقر» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۱سطر (۹×۱۴) سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۱]

۱۹۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** سیلاب سرشک از عقب نامه روان است.

دارای غزل به ترتیب الفبایی، مثنوی، ساقی‌نامه، ترجیع بند، مخمس، قطعه و در پایان رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۳گ، ۱۳ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳- ۱۴۲]

۱۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۲

۴ برگ از دیوان حافظ است که آنها را مرقع بندی و تذهیب و قطاعی کرده‌اند؛خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ ۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲۰ – ۵۵۶]

۲۰۰. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ – ۶۲۶]

۲۰۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: زرکوب، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۲۰۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با یک سرلوح. [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۲۰۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۰۶

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح و تذهیب، مجدول؛ جلد: روغنی زرین [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۲۰۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۲۰۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱۱/۳

آغاز: ز دست کوته خود زیر بارم ×× از بالا بلندان شرمسارم؛ **انجام:** حافظ مقیم درگه او باش و عیش کن ×× کاندر بهشت خوشتر از این گوشه نیست جای

منتخب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: مرتضی بابا قلی، تا: ۱۱۰۲ق؛ در حاشیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج لاکی، اندازه: ۱۷/۹×۲۸سم [ف: ۴ – ۱۱۸۱]

۲۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۴

آغاز: من غزلیات خواجه حافظ شیرازی. صلاح کار کجا و من خراب کجا ×× سماع و عظ کجا نغمه رباب کجا؛ **انجام:** دشمن به قصد حافظ اگر دم زند چه باک ×× مسنت خدای را که نیم شرمسار دوست

گزیده غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۸پ-۳۹پ) [ف: ۲۹/۱ – ۱۳۴]

۲۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۸۳

آغاز: خواب آن نرگش فتان تو بیچیزی نیست ×× تاب آن زلف پریشان تو بی چیزی نیست؛ **انجام:** مایه ای بر دل ریشم فکن این (کذا؛ای) گنج مراد ×× که من این خانه به سودای تو ویران کردم

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۱پ-۳۶پ حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۴]

۲۰۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۶

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** نه دولت دنیا بستم میارزد ×× نه لذت و هستیش الم میارزد / نه هفت هزار سال شادی جهان ×× با محنت هفت روز غم میارزد

مقدمه منثور محمد گلندام، قصاید، غزلیات، مثنوی، مغنی نامه، مقطعات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ با سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، مجدول، با کمند زرین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج عنابی، ۳۵۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۳۸۰]

۲۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خواموش (کذا) تست ×× دم درکش و جام عشقرا پر می‌کن

شامل غزلیات، قطعات، رباعیات، ترجیع بند، ساقی نامه، مخمس، مثنویات؛ خط: شکسته نستعلیق خفی ممتاز، بی‌کا، تا: اواخر شوال ۱۱۲۴ق؛ با کمند، مجدول، دارای سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ واقف: رهبری، تیر ۱۳۷۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا روغنی، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۶۵]

۲۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه آن زساقی کوثر پرس. بتاریخ شهر ربیع الثانی من شهور سنة ۱۲۶ ... سید علی غفر الله له و لوالدیه ...

غزلیات به ترتیب تهجی سپس مقطعات ساقینامه، ترجیع بند مخمس رباعی‌ها و نوادر؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۶ (گویا ۱۱۲۶)؛ با چهار مجلس ممتاز، دو صفحه آغاز تمام زرین و منبت کاری شده، مجدول؛کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی ممتاز، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف:۱۵-۱۵]

۲۱۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۱۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۲۷۵گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۸]

۲۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:ذیقعده ۱۱۴۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۲۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰۷

انجام: گر تشنه ابر رحمتی ای حافظ ×× سر چشمه آن ز ساقی کوثر پرس

شامل: غزلیات، ساقی نامه، ترجیع بند، مخمس، مثنوی، قطعات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۵۱ق؛ تملک: امیری فیروز کوهی، عبدالحسین ابو قداره؛ مجدول مذهب، سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن زرد، ۳۲۲ص، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸-۱۱۳]

۲۱۴. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۵۳

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۱۶۱ق؛ ۱۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۴۰]

۲۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۵ حکمت

با دیباجه؛ خط: نستعلیق ریز، کا: برای یحیی خان ایلخانی، تا: رجب ۱۱۶۳ق، مجدول، با چهار سرلوح؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۲ - ۱۸]

۲۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳۳

با دیباچه گویا از گلندام در پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۸ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۳۱۴گ، ۱۱سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

۲۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۶

بی‌کا، تا: ۱۱۸۸ق [د.ث. مجلس]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۷

بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۶۰ر-۶۷ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

۲۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۸۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کاظم، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۱۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: - ۵۶]

۲۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا خلق ز اسرار تو واقف بشوند ×× زندی نمای و پارسائی میکن

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمدرضا بن عبدالعزیز، تا: ذیقعده ۱۱۹۷ق؛ نسخه‌ای است هنری و نفیس، دارای دو سرلوح مرصع زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: لاکی مشکی، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۵۴۸]

۲۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** چه روز بود که این نکته اختتام گرفت ×× که سور چرخ سعادت ازو بوام گرفت / سخن که آمده بود از نهم سپهر برون ×× دگر بچرخ برین رفته و بوام گرفت

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد عیسی بن محمد جعفر، تا: ۸ رجب ۱۱۹۹ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، حواشی تمامی صفحات مذهب منقش به طرح‌های مختلف، از صفحه ۱ الی صفحه ۳۶ بین السطور طلااندازی دندان موشی است، سرآغاز مقدمه منثور، قصاید، غزلیات دارای سه سرلوح مذهب متوسط؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی، ۴۷۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۴۱۱]

۲۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۵۲/۲-۳۷/۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** نه حافظ را حضور درس قرآن ×× نه دانشمند

را علم الیقینی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۸۷۴]

۲۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۱
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زرین، ۲۰۵گ، ۱۴سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۱۴ – ۳۶۴۶]

۲۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۸۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۹]

۲۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۹۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور فرنگی، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۳۱۶]

۲۲۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲و ۱۳؛ وقف آستانه شیخ صفی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [نشریه: ۲ – ۲۰۵]

۲۲۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۰
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۷۶]

۲۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۶۳]

۲۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۳
منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۶۹ص (۷۴۹–۸۱۷) [ف: ۸ – ۴۴۱]

۲۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۴۰
اشعار عربی اوست؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۰ در هامش) [ف: ۶ – ۱۳۴]

۲۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** نشان ره بزم خاصم دهد.
غزلهاست به ترتیب الفبایی از الف تا یا: سپس ترکیب بند، ساقی نامه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۰ص، ۱۴–۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۰۸]

۲۳۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۴۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۵گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۳۸]

۲۳۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح تذهیب‌کاری، مجدول؛ ۱۹۳گ، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳ – ۳۸]

۲۳۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۹۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۳۸]

۲۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۴/۸–ف
نسخه اصل: یوگسلاوی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱– ۶۷۵]

۲۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو تشنه فیض رحمتی الحافظ ×× سرچشمه آن ز ساقی کوثر پرس.
کامل؛ خط: شکسته نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مزدوج مذهب؛ کاغذ: نباتی، جلد: روغنی، ۱۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۱۶۷]

۲۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۹۴–۶۰/۱۳۴
آغاز: می‌خور که هر که آخر کار جهان بدید ×× از غم سبک برآمد و رطل گران گرفت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۴ – ۱۸۷۷]

۲۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۴۰–۶۰/۸۰
آغاز: ای فروغ حسن ماه از روی رخشان شما ×× آبروی خوبی از چاه زنخدان شما / عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده ×× باز گردد یا برآید چیست فرمان شما
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۰گ، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۷۵]

۲۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۳۳–۵۸/۱۸۳
آغاز: آواره بهر سو گندم میدانی ×× رشگ می‌آیدم از صحبت جان / خلق جهان بر من و تو حیف خورند ×× میکشد از همه انصاف ستم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۸۷۷]

۲۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۵۵–۵۹/۷۵
آغاز: برابر
از آغاز تا نیمه فاقیه راء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۳]

۲۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۸
شامل غزلیات و مقطعات و ساقی نامه‌ها و رباعیات است و در حدود ۴۷۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول مذهب؛ به سال ۱۲۸۲ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۹۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۲ – ۵۸۴]

۲۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی که دو بشنو و یکی بیش مگوی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، دو صفحه اول مذهب، مجدول؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۶۰گ، ۱۲ سطر (۳/۳×۶/۲)، اندازه: ۵/۷×۸/۷سم [ف: ۷ – ۳۹۳]

۲۴۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۷۷

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۲]

۲۴۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۱۸

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۲]

۲۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴

آغاز: جانا ترا که گفت که احوال ما مپرس ×× بیگانه گرد، قصه هیچ آشنا مپرس ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، با مسطر بندی و جدول‌کشی، رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۹گ (۲۳پ-۲۴ر، ۲۴پ، ۴۹پ-۵۰ر، ۵۳ر-۵۳پ، ۷۲پ-۷۴ر، ۷۴پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۳]

۲۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درازی طی کن ×× وین خامه تزویر و ریایی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق پر می‌کن

خط: نستعلیق خوش، کا: علی اصغر مشهور به علی بابا فرزند میرزا محمد شیرازی، تا: اواخر قرن ۱۳، به دستور میرزا حسین بن میرزا محمد علی مازندرانی؛ با سرلوح، مذهب، مجدول، چند یاداشت از حسینقلی دنبلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی در زمینه سبز، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۱۱]

۲۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۷

برگ‌های پراکنده‌ای از دیوان حافظ است. برگ‌ها بدون نظم در نسخه قرار گرفته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۵۱گ، ۱۴سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۵۷۶]

۲۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۹۳

آغاز: شب تاریک و بیم موج دگر رابی چنین هایل کجا دانند حال ما سبک باران ساحلها؛ **انجام:** پرسیدم از طبی احوال دوست گفتا فی قربت عذاب فب بعدما ملامها ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۱/۴

آغاز: مقدری که ز آثار صنع کرد اظهار ×× سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل [و] نهار؛ **انجام:** متابعت بمنافق چه میکنی بگذر ×× زیاد گفتن نامش هزار استغفار.

قصیده رائیه نیکویی است در ۴۳ بیت در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۶-۱۷)، ۱۳-۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۵۶۸]

۲۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶۹

آغاز: من شده ام ز درد و غم عاشق مبتلای تو ×× هست دل غمین من شیفته بلای تو؛ **انجام:** خوش چمنی است عارضت خاصه که در بهار حسن ×× حافظ خوش کلام شد مرغ سخن سرای تو

مخمسی از حافظ شیرازی است. در اینکه حافظ خود مخمس نساخته و در نسخه‌های قرن نهمی دیوان، شعری در قالب فوق وجود ندارد گویا تردیدی نیست. اما در ادوار بعدی اشعاری در این قالب به وی منسوب شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا، مجدول؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۱۲۲ر-۱۲۲پ، ۱۲۵پ-۱۲۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۸]

۲۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۰

انجام: من حاصل عمر خود ندارم جز غم ×× ور عشق تو من باز ندارم جز غم

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: چرم مشکی، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۳۹]

۲۵۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** گیرم که دلت ز آهن و روست ×× آخر بسرم گذر کن ای دوست / انگار که خاک آستانم.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصدر است به مقدمه‌ای که احتمال می‌رود از محمد گل اندام باشد، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۶۴۲]

۲۵۳. اراک؛ نسخه‌های پراکنده؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: کز خم بهشت است ... که بی دوست ×× هر شربت عذبم که دهی عین؛ **انجام:** انجام موجود: زمین تا بود مظهر عدل وجود ×× ملک تا بود موقع جدی و ثور

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۳؛ کاغذ: لیمویی، ۱۵۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [دو کتابخانه اراک: - ۲۴۱]

۲۵۴. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۴۲

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم[ف:۶۵]

۲۵۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲۱

شامل قصائد، غزل، مثنویات، رباعیات و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع سبز، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۲۱]

۲۵۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۷۳

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جدول زر و لاجورد، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۲۵۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹۵

خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت ۱۲۹۸؛ جلد: روغنی با گل و بوته، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۲۵۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جدول زر و لاجورد، با یک سرلوح؛ جلد: روغنی زمینه سرخ، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۲۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۴
بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ نسخه بسیار نفیس هنری مذهب و مرصع، مجدول؛ جلد: لاکی برون روغنی، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۵۸]

۲۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۲
منتخب غزلیات حافظ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۱]

۲۶۱. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۵۵
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ – ۶۸۸]

۲۶۲. اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ – ۳۰۹]

۲۶۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲۵
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: فاضل تونی؛ مهر: محمد یوسف؛کاغذ:فرنگی سرخ زرد و سفید،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۳۲۵گ، ۱۵ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵۷]

۲۶۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۲گ، ۱۶ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۵۶]

۲۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۹
انجام: چو در خاک مصلی یافت منزل ...
شامل: غزلیات، ترکیب بند، ترجیع‌بند، ساقی‌نامه، مثنوی، قطعات، مخمس و رباعیات، ۶۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با کمند زر و لاجورد، با سرلوح مذهب مرصع کار شیراز؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج ساغری، ۴۶۰ص، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۱]

۲۶۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۱۴
با دیباچه محمد گلندام می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۳۶]

۲۶۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۷۵
آغاز: چه گویمت که به میخانه دوش مست خراب ×× سروش عالم غیبم چه مژده‌ها دادست؛ **انجام:**جدا شد جان شیرینت کنون تنها نشد آن شمع ×× که حکم آسمان است این اگر سازی اگر سوزی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چند صفحه آخر به خط محمد قلی هیدجی؛ فاقد جلد، ۱۳۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۴۶]

۲۶۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۶۸/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ غزلها را تا قافیه «دال» دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۷گ (۱۲۰ر–۱۶۶پ)، ۱۳سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۴ – ۴۸۶]

۲۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۱۰–۲۲/۱۳۰
آغاز: دل عاشقان بسوزی چو عذار بر فروزی ×× تو از این چه سود داری که بسوزی آشنا را؛ **انجام:** هر که شد محرم دل درحرم یار بماند ×× وانکه این کار ندانست در انکار بماند / اگر از پرده برون شد دل من عیب مکن ×× شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند
از قافیه الف تا نیمه دال؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذی بنفش، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۵]

۲۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۰۳–۲۴/۱۰۳
آغاز: چو طبیب دردمندان لب لعل یار باشد ×× دل دردمند مسکین زکه جوید این دوا را؛ **انجام:** هر چند که درخلق جهان می‌نگرم ×× سودای تو درهیچ سری نیست که نیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴– ۱۸۷۶]

۲۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۳۳–۳۷/۱۲۳
آغاز: اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را ×× بخال هند ... بخشم سمرقند و بخار را؛ **انجام:** از دام وزلف دانه خال تو در جهان ×× یک مرغ دل شکسته شکار حسن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۷۶]

۲۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۹۰–۳۷/۸۰
آغاز: حافظ مرید جام جمست ای صبا برو ×× وز بنده بندگی برسان شیخ جام را؛ **انجام:** ساقی آن می‌که تیزی کند ×× بباغ دلم مشک بیزی کند
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام؛جلد: گالینگور مشکی، ۱۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴–۱۸۷۶]

۲۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۶۸–۱۶/۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن طره که هر جعدش صدنافه چین ارزد ×× خوش بودی اگر بودی بوئیش زخوشخویی / هر مرغ بدستانی درگلشن شاه آمد ×× بلبل به نواسازی حافظ به دعاگویی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۲–۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۲]

۲۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۷۸–۲۹/۱۱۸
آغاز: گرسنگ اگر حدیث بنالد عجب مدار ×× صاحب دلان حکایت دلخوش ادا کنند / بگذرزکوی میکده تا زمره حضور ×× اوقات خود زبهر تو صرف دعا کنند؛ **انجام:** هرشب ز غمت میان خون خواهم رفت ×× وز بستر عافیت برون خواهم رفت / باور کنی خیال خود را بفرست ×× تا درنگرد بی تو چون خواهم خفت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۶]

۲۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۶۹–۱۷/۱۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درایی طی کن ×× وین خامه تزویر و ریایی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی

تست ×× دم درکش وجام باده را پی می کن
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد حسن سلماسی، تا: قرن ۱۳؛ به دستور میرزا حسین خان ملقب به حکیم؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۹گ، ۱۰–۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۴ – ۱۸۷۲]

۲۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴۱

خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: ساغری مشکی روغنی، ۱۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۳/۹سم [ف: ۲ – ۲۷۳]

۲۷۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق را پر می‌کن. تم
غزلیات (مردف) یک مخمس، قصاید، ساقی‌نامه، رباعیات، دو قطعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوای رونی بوم عنابی، ۳۴۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۱۵]

۲۷۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۰۶

آغاز: زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار ×× چیست طاوس که در باغ نعیم افتاده است؛ **انجام:** فریدون صفت کاویانی علم ×× بر افرازم از کشتی جام جم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۱]

۲۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مردی ز کننده در خیبر پرس ×× اسرار کرم ز خواجه قنبر پرس / گر طالب فیض حق بصدقی حافظ ×× سرچشمه آن ز ساقی کوثر پرس
این نسخه فاقد برخی از غزلیات و رباعیات دیوان می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ با افزودگی‌هایی بعد از انجام شامل: منتخب غزلیات محتشم کاشانی، چند غزل از شجاع السلطنة متخلص به «شکسته» منتخب غزلیات «هاتف»، متخب غزلیات میر سید علی « مشتاق»، مطایبات، قطعه‌ای از نظامی گنجوی، قطعاتی از «طراز»، رباعیات، تحفة العراقین «صبا» در هجو میرزا رحیم نامی، ساقی‌نامه، قطعاتی از هادی تفرشی، قطعه‌ای از میرزا محمد اشرف عامری، ترکیب‌بند «ضیاء اصفهانی»، مخمس «وحشی بافقی»، هجو نامه، ترجیع‌بند و شیر و شکر شیخ بهاء الدین عاملی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۲گ (۱۸۶پ–۲۰۷ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۷ – ۵۰۲]

۲۸۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۳۴/۳

آغاز: سحر با باد می‌گفتم حدیث آرزومندی ×× خطاب آمد که واثق شو به الطاف خداوندی / قلم را آن زمان نبود که سر عشق گوید باز ×× ورای حد تقریر است شرح آرزومندی؛ **انجام:** روز وشب عمر تو با صدشتاب ×× می‌گذرد آن بخور واین بخواب / روز چنان می‌گذرد شب چنین ×× کی شوی آماده روز پسین
منتخبی از اشعار معروف حافظ را برگزیده و اشعاری از شاعران دیگر را هم به آن افزوده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: یک‌شنبه غره محرم ۱۲۰۴ق؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی است؛ جلد: مقوا، ۴۵گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۱]

۲۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۴

آغاز: آغاز مقدمه: این گنج معانی که تهی از غیب است ×× نقشی است که از صحیفه لاریب است / مشهور جهان بفیض روح القدس است ×× مذکور زبانها بلسان اللغیب است. احمدک الله حمداً متوالیاً ما نظم بقدرته بیان المتکلمین ... آغاز: پس از حمد خداوندی که بی مثل است و بی همتا؛ **انجام:** انجام مقدمه: هجر بند طلب اهتمام طلعت معشوق را گویند و السلام. انجام: الهی روضه اش پر نور داری ...
شامل مقدمه‌ای است که در سایر دیوانهای حافظ دیده نشده، نویسنده آن معلوم نیست و به‌طوری‌که می‌نویسد سلطان ابوالفتح فریدون حسین بهادرخان که دربارش مجمع علما بوده در سال ۹۰۷ جمع کثیری از علما را مأمور تصحیح و مقابله دیوان‌های حافظ نمود و از میان پانصد نسخه حافظ که اغلب نزدیک به زمان حافظ بوده این نسخه را نوشته‌اند و در دنباله مقدمه کلمات و اصطلاحات دیوان حافظ را به ترتیب الفبایی شرح کرده است (صفحه ۱–۲۱)، قصاید (۲۱–۱۰۶)، غزلیات، مثنوی، ترجیع بند، مخمس، قطعات و رباعیات (۱۰۶–۵۰۷) ۶۲۵۰ بیت؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۰۴ق؛ مجدول، دو سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی آبی و سفید، جلد: روغنی بوم قرمز، ۵۰۷ص، ۱۴ سطر(۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۸ – ۱۱۷]

۲۸۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ اهدایی: محمد هراتی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روغنی، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۶۸۴]

۲۸۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۵۲۱د

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۰۶ق، به خواهش محمد علی بیک؛ مجدول زنگار؛ جلد: چرمی، ۱۶۷گ، ۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۲]

۲۸۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ – ۴۱۱]

۲۸۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵۶

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صادق بن محمد محسن آشتیانی قمی فاطمی، تا: جمادی الاول ۱۲۱۱ق؛ تملک: ابراهیم بن میرزا احمد منشی آشتیانی، سعید نفیسی؛ جلد: ترمه، ۲۶۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ – ۷۰]

۲۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۱

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** دم در کش و جام عشق را پر می‌کن.
از دیباچه شروع می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رحیم، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۱۱ق؛ دارای دو سرلوح، دو صفحه اول غزلیات تمام تذهیب، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی خرمایی، ۱۶۸گ، ۲۰ سطر (۱۵/۵×۸/۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۰]

۲۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۵

آغاز: ای صاحب کرامت شکرانه سلامت؛ **انجام:** خاوش نشین که وقت خاموشی تست ...
بدون آغاز شامل: غزلیات، مخمس، ترجیع‌بند، مثنوی، ساقی‌نامه، قطعات و رباعیات، ۵۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق کورانی، تا: ۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ برای میرزا محمد علی، مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی بوم نارنجی، ۴۶۹ص، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۸ - ۱۱۸]

۲۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۸۴-۷/۱۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتم که لبت گفت زهی آب حیات ×× گفتم دهنت گفت زهی حب نبات / گفتم سخن تو گفت حافظ خوش دار ×× شادی همه لطیفه گویان صلوات
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الثانی ۱۲۱۴ق؛ مهر: «الراجی الی اسد الله بن رضا ۱۲۹۳» (بیضی)؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۷۲]

۲۸۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۵۹

آغاز: ای شهنشاه بلند اختر خدرا همتی ×× تا ببوسم همچو گردون خاک ایوان شما / کی دهد دست این غرض یارب که همدستان شوند ×× خاطر مجموع ما زلف پریشان شما؛ **انجام:** چشمان وخطت به یکدگر بنشستند ×× بر خون من دل خسته پیمان بستند / علی تو دراین مسئله فتوی چه دهی ×× خطیست پریشان وگواهان هستند
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن رحیم بن میرزا محمد رضا، تا: ربیع الاول ۱۲۱۶ق، جا: تبریز؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسن» (بیضی)، «عبده محمد علی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی عبده محمد علی» (مربع)؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۰]

۲۹۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۹

آغاز: هو الباقی: بر ضمیر منیر هوشمندان با فطانت و ذکا و متعطشان رحیق تحقیق مدعا مخفی نماناد ... دیوان اکمل العرفا و ... الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها؛ **انجام:** بر حافظ خود چه میفشانی ×× هر حکم که بر سرم برانی / سهلست ز خویشتن مرانم
خط: نستعلیق، کا: حسینعلی کاتب خوئی ابن مرحوم محمد علی، تا: ۱۸ رجب ۱۲۱۹ق، جا: باغچه جک، به اشاره محراب بیک فرزند مرتضی قلی بیک لک؛ کاتب مقدمه مسجعی بر دیوان نوشته که یک سطر برای نمونه در بالا نقل گردید. «فی ختم الکتاب: چه خوش شعریست الحق شعر حافظ ×× که دارندش چو جان با دل برابر / الی روضه اش پر نور بادا ×× بدان وجهی که خود دانی بکوثر»؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۲۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۲]

۲۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۳/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد جواد کشمیری، تا: ۱۲۲۰ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۲۹۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز: برابر؛ آغاز شرح غزلیات: دانا و آگاه باش یا ایها الساقی ای هر کدامی نوشاننده ادر کاسا بگردان پیاله را و ناولها و بنوش و بنوشان آن را؛ **انجام:** پایان غزلیات:چون نیست نقش دوران در هیچ حال ثابت ×× حافظ مکن شکایت تا می‌خوریم حالی. یعنی چون نقش دوران در هیچ حال ثابت نیست بلکه پیوسته از حالی به حالی گردنده است پس ای حافظ از حال دوران شکایت مکن و بیا تا می‌معرفت با محبت فی الحال بخوریم که آن هرگز متغیر و مبتذل شود اگر چه دوران و مبتذل شود والله واعلم بالصواب منه المبداء و الیه المآب تم حسب الفرمایش عالیجاه رفیع جایگاه ... جامع المعقول و المنقول و حاوی الفروغ و الاصول خان زینشان رفیع مکان یعنی عبدالعزیز خان ... فقیر حقیر سراپا تقصیر احمد بن میرزا کاظم تهرانی این دیوان فرخنده عنوان خواجه حافظ شیرازی را در کمال ملال و کلال خاطر پریشان احوال در روز پنج‌شنبه بیست و یکم شهر ذی الحجة سنه ۱۲۲۰ قلمی نمود. پایان نسخه: آنکه از سر غیب گوید راز ×× هست دیوان حافظ شیراز
شامل غزلیات، مثنویات، مغنی‌نامه، مخمسات، رباعیات، قصاید، ترجیعات و مقطعات است. غزلیات این دیوان به نثر فارسی شرح و تفسیر گردیده که نام شارح و مفسران معلوم نیست؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن میرزا کاظم طهرانی، تا: ۱۲۲۰ق، به دستور عبدالعزیز خان؛ مجدول، با کمند زرین، مذهب؛ به تاریخ بیست و پنجم شوال ۱۲۷۴ توسط سردار حیدرخان فرزند سردار رحم دل خان به مبلغ ۲۵۰ تومان رایج کابلی هدیه گردیده؛ کاغذ: ترمه زرافشان کشمیری، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۷۳۶ص، ۱۱ سطر،اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۴۲۷]

۲۹۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۴

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی، تا: ۱۸ شوال ۱۲۲۰ق؛ ۲۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

۲۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دم درکش و جام باده را پر می‌کن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ با یک سرلوح متوسط، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی زخمی، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر (۷/۶×۱۴/۸)، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۰]

۲۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۱۶

مشتمل بر قصاید در آغاز و غزلیات و مقطعات و رباعیات با مقدمه منثور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الاول

۱۲۲۲ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: روغنی نقاشی شده، ۱۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۴۳]

۲۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** جام عشق را پر می‌کن ... سنه ۱۳۰۱ق

خط: نستعلیق، کا: میرزا ولد ملا مردان، تا: ۱۲۲۳ق [رایانه]

۲۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** به تا برویت کشایند باز در کامرانی و عمر دراز ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲۹۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ قطع: بغلی. [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۲۹۹. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاتب می‌گوید آن را از روی چهل پنجاه نسخه تصحیح و نگارش نموده؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۹۱]

۳۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون دور بمن رسد نباشم بر جای ×× بر یاد من آن دور مرا نوش کنید

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ در انتها قطعه ای در چهار بیت و مثنویی در ۱۵ بیت در وصف نظم کتاب آمده، آغاز: «حسن این نظم از بیان مستغنی است ×× بر فروغ خور کسی جوید دلیل»، انجام: «تو هم بردار گنج ای مرد آگاه ×× بعشق بهر معنی نعمت الله»، دارای سرلوح، مجدول؛ تملک: محمد کاظم بن سلیمان حسینی در سال ۱۲۳۷ یا ۱۲۲۷؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۶۸]

۳۰۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲-۱۱/۵

آغاز: شهنشهی که سحر گاه روز فطرت بود ×× غرض وجود شریفش ز خلقت انسان / مکرمی که زلطف قدیم لم یزلی ×× حدیث منقبتش گشته زیور قرآن؛ **انجام:** ای شاه جهان بر من درویش ببخش ×× ای مرهم جان بر جگر ریش ببخش / دشمن نگذار زنده و قصه مپرس ×× بر خصم مکن رحمت و بر خویش ببخش

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۸ ذیقعده ۱۲۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۳۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۳]

۳۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ با ده مجلس تصویر زرین، مجدول مذهب، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۲۲۰گ، ۱۱سطر(۴×۹)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۴]

۳۰۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۴۵/۳

گزیده قصاید و غزل حافظ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق [ف: ۵ - ۴۷۱]

۳۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۸۲-۳۵/۱۶۲

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** حافظ ورق سخن گدازی طی کن ×× وین خامه تذویر ریایی طی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق را پر می‌کن

با مقدمه ای به نثر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید، تا: ۳۰ ربیع الاول ۱۲۳۲ق؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مذهب کم کار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۷۳]

۳۰۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمنای من از عمر و جوانی ×× وصال تست وانگه زندگانی

شامل غزلیات، ساقی نامه، مغنی‌نامه و رباعیات که در صحافی به طور مشوش و نامرتب تنظیم شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۲ق؛ با یک مجلس مینیاتور آب و رنگ صحنه شکارگاه و اطراف آن مذهب مرصع بسیار عالی و صفحه اول این نسخه ساقط است، مجدول مذهب، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار عالی، با نوشته‌ای «دیوان خواجه حافظ خط خوش نویس بتاریخ شهر ربیع الاول سنه ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه شاهنشاهی روحی فداه گذشت سجع مهر عبدالوهاب الموسوی»؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۳۰۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۴۳۰]

۳۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۰۸/۱

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید محمد صادق، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۶سم [ف: ۸ - ۹۹]

۳۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۰

آغاز: بسمله بهترین درود نامعدودی که حافظان سرائر عالم عقول و واقفان محامد و مجامع اصول

تمام این دیوان در حدود ۴۳۰۰ بیت است: غزلیات ۳۶۰۰ بیت، ساقی‌نامه و قطعه و رباعی ۳۰۰، قصاید و ترکیب‌بند و مسدس ۴۰۰ بیت، یکی از قصاید در میان غزلیات نوشته شده (ص ۲۸۱-۲۸۲)؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد اسماعیل موسوی عریضی، تا: ۱۲۳۳ق، برای نائب بلوک میانکوه یزد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دیباجه‌ای که عین دیباجه محمد گل اندام با اندک تصرفی در بعضی از کلمات آن می‌باشد و اضافاتی هم در آغاز و میان و آخر آن دارد و نام محمد گل اندام را هم ندارد و مسلماً پس از قرن دهم هجری نوشته شده (ص ۱-۱۱) و پس از آن رساله‌ای در بیان و تحقیق عبارات و الفاظ خواجه به فارسی (ص ۱۱-۲۲) پیش از دیوان نوشته شده و پس از آن مسدسی در مدح حضرت امام رضا علیه السلام (ص ۲۳-۲۸) و پس از آن قصاید و ترکیب بندها (ص ۲۷-۶۰) و غزلیات (۶۳-۳۳۴)، ساقی‌نامه و مقطعات و رباعیات (ص ۳۶۵-۳۷۰) است؛ با دو سرلوح، مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۱۷۵گ، ۱۳

سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳ – ۲۱۵]

۳۰۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق، جا: قزوین؛ مجدول، با یک سرلوح؛ جلد: روغنی با گل و بوته، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۳۰۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۳۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷–۲۵۰]

۳۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۶

کا: احمد حسینی، تا: ۱۲۳۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۲۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۸سم [رایانه]

۳۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰۱

آغاز: نسیم روح پرور تقدس و نفخت فیه من روحی؛ **انجام:** من تیز به خواب رفتم از تنهایی ... سنه ۱۲۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۳۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ ورق سخن گذاری طی کن ×× این خامه تزویر ریائی طی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق را پر می‌کن

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، مغنی نامه، رباعیات می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی، تا: ۱۲۳۶ق؛ با یک سرلوح و یک کتیبه مذهب مرصع خوب، مجدول؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم زرد لیمویی، ۲۹۵ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۳ – ۳۹۸]

۳۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۰۲

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** چو در خاک مصلی یافت منزل ... عبدالوهاب یزدانی ابن المرحوم المبرور الاستاد الکل فی الکل الوصال ... شرمنده کلب آستان مقدس اعلیحضرت ثامن الحجج علیه الصلوه والسلام محمد حسن میر جهانی محمد آبادی جرقوئی اصفهانی عفی الله عن جرائمه نوشته شد و الحمدلله و صلی الله علی محمد و ال محمد (کذا)

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب وصال، تا: ۱۲۳۷ق [الفبائی: ۲۵۸]

۳۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق [الفبائی: ۲۵۸]

۳۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجو تاریخش از خاک مصلی.

شامل: غزلیات، مثنوی، مدائح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ابیات هر مصرع در یک سطر زیر هر سطر طلااندازی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم مشکی، ۱۵۹گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۶ – ۸۶۸]

۳۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سر پنجه مردم افکن ای شیر خدای.

با مقدمه محمد گلندام، قصاید، غزلیات و مثنویات و رباعیات است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۷ق؛ مجدول، دارای دو سرلوح مزدوج مذهب؛ کاغذ: شکری، جلد: روغنی در زمینه طلایی، ۲۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۶سم [ف: ۱۷ – ۱۶۷]

۳۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادیی همه لطیفه گویان صلواة.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا کریم بن میرزا محمد افشار، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: وسط؛ با سر لوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روغنی، یک مجلس نقاشی زر و قرمز و آبی و سیاه، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۴۲۶]

۳۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۵

آغاز: ۱. [مقدمه]: و با صفا و کلام منظوم در نفس خود عظیم نفیس و گران بهاست ... ۲. [دیوان]: ای باد اگر بگلشن احباب بگذری ×× ز نهار عرضه ده بر جانان پیام ما؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عیش را پر می‌کن

به همراه مقدمه‌ای ادبی آمیخته به نظم، با قصیده‌ای در مدح پیامبر اکرم (ص) و امیرالمؤمنین علی (ع) با ترجیع‌بندی در منقبت امام هشتم حضرت رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن میرزا محمد، تا: سه‌شنبه ۲۷ محرم ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۴سم [ف: ۴۵ – ۱۶]

۳۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۹

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** ای ذات تو بر کل ممالک مالک ×× وی راهروان کوی عشقت سالک / من حمد تو از زبان تو می‌گویم ×× انت الباقی و کل شیء هالک

کامل. با مقدمه گل اندام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۸ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ مهر: «عبده الراجی جعفر قلی ۱۲۱۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف:۲۰–۴۹۷]

۳۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۸۵

با مقدمه نثری گلندام که آغاز آن افتاده ولی دیوان تمام است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۰ق، به‌دستور امیر زاده شاهزاده افخم؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای سه سر لوح رنگین عادی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۴۶]

۳۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۴۰

گزیده‌ای است شامل:مثنویات چند غزل و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳–۱۲۷]

۳۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴۸

آغاز: بده ساقی می‌باقی که در جنت نخواهی یافت ×× کنار آب

رکن آباد و گل گشت مصلی را
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۳]

۳۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۵۴

آغاز: حافظ- ترا آن به که روی خود زمشتاقان بپوشان که شادی جهانگیری غم لشگر نمی‌ارزو؛ **انجام:** موجود، ای که در دلق ملمع طلبی ذوق حضور چشم ضربی عجب از بیخبران میداری ...
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه ش ۱۶۶۱۱ [رایانه]

۳۲۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۹۱]

۳۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۱۱/۶

آغاز: ترا آن به که روی خود ز مشتاقان بپوشانی؛ **انجام:** چشم خیری عجب از بیخبران می‌داری.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی محمد بن محمد شاهزلی قاینی خراسانی، تا: ۱۲۴۵-۱۲۴۶ق؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی، ۱۰۱ص (۱۳۶-۲۳۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۲سم [ف: ۱۷ – ۴۳۹]

۳۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتم سخن تو چیست حافظ گفتا ×× شادی همه لطیفه گویان صلوات
شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قصیده‌ای به قافیه «میم»، مثنویات که حاوی ساقینامه است، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی آقائی قزوینی محمد رسول کاشانی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ – ۱۷۸]

۳۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷-فیروز

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ دارای یک کتیبه، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۹۸ص، ۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۱ – ۸۳]

۳۲۸. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۹۸]

۳۲۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ قطع: ربعی[نشریه:۷-۱۵۷]

۳۳۰. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷

دارای دیباچه «محمدگلندام» و ۸ قصیده و ترجیع‌بند به مطلع «دوش بودم در طواف روضه خیر الانام ...»، ترجیع: «السلام ای شاه سلطان خراسان السلام» و سپس غزلیات: «الا یا ایها الساقی ...» و در پایان رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ یادداشت اهدای مهندس ابراهیم دهقان به آرامگاه بوعلی در ۳۲/۲/۲۱؛ مهر: «محمدکاظم»، «محمد حسین بن محمد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱۷گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۳سم [نشریه: ۵ – ۳۲۸]

۳۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۶

انجام: خاموش نشین ...
شامل: دیباچه، قصاید، غزلیات، قطعات، ترجیع‌بند، مخمس، ساقی‌نامه و رباعیات، ۵۸۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: زین العابدین مراغه، تا: ۱۲۵۱ق، برای عبدالاحد؛ مجدول، مذهب، سه سرلوح مذهب مرصع، با پنج سرفصل مذهب مرصع؛ مهر: دکتر غنی؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۳۹۸ص، ۱۷ سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ – ۱۱۹]

۳۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۵۱ق (مقارن جلوس محمد شاه) [مختصر ف: ۳۶۶]

۳۳۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۶

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شوال۱۲۵۲ق؛ مجدول؛ اهدایی: محمدباقر عجمین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۱سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳- ۸۸۳]

۳۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۲۹-۲۰/۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** می‌مخور با دگران تا نخورم خون جگر ×× سر مکش تا نکشد سر به فلک فریادم / شمع هر جمع مشو ورنه بسوزی ما را ×× یاد هر قوم مکن تا نروی از یادم
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۱۸۷۴]

۳۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۷

انجام: خاموش نشین که وقت خاموشی تست ...
شامل: دیباچه، قصاید، غزلیات، ساقی نامه، ترجیع بند، ترکیب‌بند و رباعیات ۴۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: وصال شیرازی، تا: ۱۲۵۳ق، مجدول، با دو سرلوح مذهب مرصع کار وصال شیرازی؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی، بوم زیتونی کار محمد اسمعیل تاریخ ۱۲۵۳ق، ۳۶۹ص، ۱۴ سطر(۸×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ – ۱۲۰]

۳۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۸۵-۳۷/۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون گرم شود زباده ما را رگ پی ×× منت نکشیم یک جواز حاتم طی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه صفر ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۷۳]

۳۳۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸

خط: نستعلیق، کا: حاج میرزا حمزه مازندرانی، تا: ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ آن را برای چاپ شدن نگاشته، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم[ف:۱-۱۱۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۸]

۳۳۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۷۲

آغاز: هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی ×× کاین کمیای هستی قارون کند گدا را؛ **انجام:** ز روی لطف و ترحم چرا نبخشائی ×× تو درد محنت حافظ یقین که میدانی
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن نقی شهیر به فولادی، تا: ۲۶ صفر ۱۲۵۵ق؛ جلد: پارچه‌ای زرد، ۱۷۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۳۶]

۳۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۱
خط: نستعلیق، کا: مومن حسینی رشتی، تا: جمعه ۱۸ صفر ۱۲۵۵ق؛ مجدول، دارای دو مجلس نقاشی آب و رنگ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم[ف:۲-۳۶۸]

۳۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰/۸
مثنوی و ساقی‌نامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم ابن محمد، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۶ص (۱۹۲-۲۰۷)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۴۹]

۳۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۷
آغاز: اعنی خاتم رسالت و ناظم مناظم براعت و بلاغت صادق برهان؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست
کامل؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز (از ابتدای دیباچه)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۶۹]

۳۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۹۲
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۳۸۴]

۳۴۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۲۳
آغاز: ... چو کحل بینش ما خاک آستان شماست کجا رویم بفرما از این جناب کجا
دارای: دیباچه نثری آغاز افتاده. سپس غزل، رباعی، مثنوی، ساقی نامه، نیز رباعی؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، کا: عباسعلی نوری (سکنه تجریش)، تا: ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ دیباچه نثری از محمد مهدی بن میرزا عباسعلی نوری، ۱۲۵۷، با یادداشت نویسنده که نوشتن این کتاب را فرزندم میرزا مهدی آغاز کرده بود؛ مهر: «عبده الراجی عباسعلی ۱۲۳۱» (بیضی)، «افوض امری الی الله محمد تقی ۱۳۲۳» (بیضی)، «محمد بن جعفر هروی»، «احمد ۳۳»، «المهدی، المهدی ۱۳۰۷»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا تیماج مشکی پوشانده، ۱۷۷گ، ۱۹-۲۰ سطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۶/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۸]

۳۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** این یک دو نفس که در تنت عاریتست ×× با عاریتی عار نباید زیست (کذا ؟)
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ، ۱۳ سطر(۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۵۶]

۳۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۸
بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۷×۱۵سم [رایانه]

۳۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲-۱۰/۱۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن روز که میعاد لقا خواهد بود ×× هر گونه نوازش وعطا خواهد بود / تا کی زفنای خویش ترسان باشی ×× چون عاقبت فنا بقا خواهد بود
غزلیات از قافیه الف تا یاء، رباعیات وچند شعر دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۷۲]

۳۴۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** مردی زکننده در خیبر پرس ×× اسرار کرم زخواجه قنبر پرس / گرتشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه او زساقی کوثر پرس. هو الله سبحانه تعالی شانه
شامل غزلیات به ترتیب قواف، مثنویات، ساقی نامه، ترجیعات، مخمسات، رباعیات و مقطعات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید علی الحسینی شیرازی، تا: ذیقعده ۱۲۵۹ق، جهت تقدیم به حضور سلطان محمد شاه غازی قاجار؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع مزدوج ممتاز کار شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی مذهب، ۳۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۲۱]

۳۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۶۱-۱۱/۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** دربی گنهی مرا چنین می‌سوزند ×× ای وای به من گر گنهی داشتمی
خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن میرزا الله وردی مستوفی، تا: دوشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۷۲]

۳۴۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۳۵
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن ملا محمد تقی ماسوله‌ای، تا: جمادی الاول ۱۲۶۰ق، حسب خواهش سید حسین بن میر باقر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۵۲]

۳۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۹
با دیباچه محمد گلندام در ص۱-۱۶ و از ص ۱۶تا ۱۸ کلمات میر سید علی همدانی است در باره اصطلاحات صوفیه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد میرزا، تا: ۲۱ رجب ۱۲۶۱ق، جا: کشمیر، به فرمایش حاجی محمد صادق بن حاجی محمد مهدی تاجر کاشانی؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی آراسته، ۲۹۶گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۱]

۳۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** که سنگداند از هجران در کمین است ... سنه ۱۲۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [رایانه]

۳۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۹۹

آغاز: صورت جاه و جلال و مقصد فضل و کمال - مظهر انوار رحمت موجد حسن شیم؛ **انجام:** چگونه دهم شرح آثار او - که عقل از الف تا یاء

قصیده است سپس غزلها. غزلها به ترتیب تهجی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۶ رجب ۱۲۶۳ق، به خواهش مراد بیگ برای فرزندش علی مراد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «... حسینعلی» (بیضی)، «عبده غلامرضا» (بیضی)، «عبده اعظم خان ۱۳» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: گالینگور مشکی، ۲۴۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۴۲]

۳۵۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۵۹

خط: نستعلیق، کا: علی محمد معین الکتاب شیرازی، تا: ۱۲۶۴ق؛ مجدول، با سرلوح، با سرفصل زرین؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۳۵۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۳۹

انجام: ایام شباب است شراب اولی تر ×× با سبز خطان مست و خراب اولی تر / عالم همه سر به سر خراب است ×× در جای خراب هم خراب اولی تر

خط: شکسته نستعلیق، کا: هدایت بن خداداد (ساکن پنوت)، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۱۴۷]

۳۵۵. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایام شراب است وشراب او تیر ×× هم غمزده وهست خراب او تیر / عالم همه سر بسر جواب است ×× درجایی خراب وهم جواب او تیر

خط: نستعلیق، کا: هدایت بن خداداد، تا: ۱۲۶۴ق؛ مهر: «سرور انبیا محمد ۱۱۵۴» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ]

۳۵۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۶۲

خط: نستعلیق، کا: علی محمد، تا: رمضان ۱۲۶۴ق؛ مجدول، دارای سرلوح بروش هنرترکی؛ جلد: روغنی، ۲۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: - ۱۱۲]

۳۵۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۲

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** گل گفت اگر دستگهی داشتمی ×× بگریختمی اگر رهی داشتمی / من بی گنهم مرا چنین می‌سوزند ×× ای وای اگر من گنهی داشتمی

این نسخه شامل مقدمه منثور گلندام، قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مثنوی‌ها، مقطعات، مخمسات، ترجیعات و رباعیات است. کاتب این نسخه را برای شخصی که او را به عالیجاه و رفیع جایگاه و سایر عناوین متداوله خطاب کرده نوشته است که متاسفانه بعدا نام شخص هدیه گیرنده را محو کرده‌اند. این نسخه از لحاظ فن تذهیب و کتابت نسخه‌ای است زیبا و دلربا؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی محمد شیرازی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ مجدول کمنداندازی به زر و لاجورد است، دو صفحه سرآغاز مقدمه منثور، قصاید و غزلیات دارای سه سرلوح مذهب مرصع ممتاز سبک کار شیراز ملیله‌کاری بسیار زیبا دارد و حواشی آنها مذهب و منقش به طرح‌های گوناگون بسیار عالی و لطیف است. بین السطور این صفحات طلااندازی دندان موشی و جداول بین مصرع‌ها تسمه اندازی مذهب و منقش است. مابقی صفحات بدون تزئین است. عناوین قصاید، مقطعات، مثنوی‌ها، مخمسات، ترجیعات و رباعیات را به رنگ‌های سرخ، نارنجی و سیلو کتابت کرده اند؛ مهر: ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار «بر ملکت ناصری ولیعهد - بر رایت نصر حق مظفر»، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روغنی بوم طلائی مذهب، ۲۷۹ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۰۵]

۳۵۸. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ با سرلوح؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی آراسته، ۲۲۲ص، اندازه: ۹/۴×۱۴/۹سم [نشریه: ۲ - ۲۰۵]

۳۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۶

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن میرزا اسدالله، تا: ذیقعده ۱۲۶۶ق؛ آغاز مقدمه نثری دیوان از این نسخه افتاده است؛ مجدول، در پایان نسخه توسل‌هایی از میرزا عباس عطارد و اشعاری از حاج سلیمان صباحی بیدگلی و سید احمد هاتف اصفهانی و عرفی شیرازی و ملك الشعراء صبا و دیگران افزوده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۷۱]

۳۶۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۷ق؛ ۲۲۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۳۸]

۳۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۵

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** باز آی که بی روح تو ای نور دو دیده ×× سیلاب ز چشم من سرگشته روانست.

خط: شکسته نستعلیق متوسط، کا: عبدالمجید درویش، تا: ۱۲۷۰ق؛ با دیباچه محمد گلندام است، دارای دو سرلوح و شش مجلس تصویر خوش، مجدول و مذهب است، نیمی از حواشی آن از پنجم اسفند ۱۳۳۸ تا این تاریخ (شهریور ۱۳۴۵) به دست آقای بروسان مذهب کتابخانه تذهیب شده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: معرق، ۲۴۷گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۴]

۳۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۹

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** دم درکش و جام باده را پر میکن.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ از دیباچه شروع می‌شود؛ با دو سرلوح متوسط، مجدول مذهب؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: چرمی نارنجی، ۲۰۲گ، ۱۷سطر

(۱۵/۵×۷/۲)، اندازه: ۱۳/۳×۲۲سم [ف: ۷ – ۳۸۹]

۳۶۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو در خاک مصلی ساخت منزل ×× بجو تاریخش از خاک مصلی

خط: نستعلیق، کا: خواجه محبوب حسن، تا: ۲۶ محرم ۱۲۷۲ق؛ مجدول به شنگرف؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [مؤید: ۳ – ۱۰۰]

۳۶۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر همچو من افتاده این دام شوی ×× ای بس که خراب باده و جام شوی / ما عاشق و رند و مست عالم سوزیم ×× با ما منشین و گرنه بد نام شوی

شامل غزلیات (مرتب) مقطعات و چند رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، حواشی دو صفحه مذهب بسیار ممتاز، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، سرغزل‌ها دارای کتیبه؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، مشیرالسلطنة ۱۳۲۲؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روغنی بوم دلربایی زمینه مشکی با تصویر نقاشی آب و رنگ نیم تنه زنی جوان، با تذهیب و ترصیع بسیار عالی این نسخه کار «حاجی میرزا عبدالوهاب مذهب باشی» و عمل تجلید کار «آقانجف» است، ۳۷۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۳۹۰]

۳۶۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۷/۲

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** ترا زکنگره عرش می‌زنند صفیر ×× ندانمت که در این دامگه چه افتاده است

با مقدمه دیوان: «دیباچه منسوب به محمد گلندام با تصریح به نام گردآورنده» و بعد از آن ده قصیده و سپس از ابتدای غزلیات تا قافیه حرف «ت». غزل معروف: «بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است» را دربردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق؛ ۳۹ص (۹۶–۱۳۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۶]

۳۶۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶

مشتمل بر مقدمه محمد گل اندام می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین مختصر، یادگاری معصومه بنت میرزا حبیب الله خان به سال ۱۳۴۳ و یادگار غلامعلی خان بن حبیب الله خان به سال ۱۳۳۲، در برگ پایانی اشعاری به فارسی به خط سیدرضا خوانساری به سال ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۶۴]

۳۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سرچشمه آن ز ساقی کوثر پرس

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا محمد علی شکسته نگار شیرازی، تا: رجب ۱۲۷۶ق، به‌دستور سلطان مراد میرزا حسام السلطنه فرمانفرمای فارس؛ دارای تذهیب و ترصیع پرکار و نفیس، با سرلوح، جدول‌های حد فاصل رباعیات تماماً با طلا پرشده و حد فاصل هر غزلی دو ترنج ظریف است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی عالی با نقش گل و بلبل، ۲۰۷گ، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۵/۳)، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۸سم [ف: ۷ – ۳۹۱]

۳۶۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ صفر ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۸۹۷]

اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۳۰۹]

۳۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ – ۱۷۸]

۳۷۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** حافظ ورق سخن سرائی طی کن ×× وین خامه تزویر و ریائی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عیش را پر می‌کن

تقسیمات این دیوان مشتمل بر مقدمه منثور، قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مخمسات، ساقی‌نامه، مقطعات، مثنویات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن عبدالحسین خان بن الحاج محمد حسین خان صدر اصفهانی، تا: ربیع الاول ۱۲۷۷ق، به دستور ناصرالدین شاه قاجار؛ مجدول مذهب، کمنددار زرین، دارای ریسه برگ‌های طلائی، با سرلوح مذهب مرصع به طرح سرترنج و ترنج خورشیدی بسیار عالی؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: متن دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی بوته مشکی، ۴۷۰ص، ۱۴ سطر،اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳ – ۴۰۲]

۳۷۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۴

با مقدمه محمد گلندام می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: رضاقلی شیرازی، تا: ۹ صفر ۱۲۷۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: کارومیناسیان؛ جلد: روغنی، ۱۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۰]

۳۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱۸

آغاز: ای فروغ حسن ماه از روی رخشان شما؛ **انجام:** چو در خاک مصلی یافت منزل ...

شامل:غزلیات،ترکیب بند،ساقی‌نامه،ترجیع‌بند، قطعات و رباعیات؛ خط: شکسته خفی خوش،کا:عنقا،تا: ۱۲۸۰ق؛ تملک: عبدالحسین ابوقداره؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: روغنی بوم قرمز، ۴۶۸ص، ۱۴ سطر(۴/۱×۹)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۰]

۳۷۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۰۸یا ۱۲۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۳۴۸]

۳۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درازی طی کن ×× این جامه تزویر و ریایی طی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عیش پر می‌کن

شامل: مقدمه گل اندام، قصاید، غزلیات، قطعات، ماده تاریخ، رباعیات؛ خط: شکسته ممتاز، کا: محمد اسماعیل حسینی، تا:

شعبان ۱۲۸۱ق؛ دارای ۳ سرلوح مذهب مرصع نفیس پرکار، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳۷گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۰۴]

۳۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۶۰

بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۳۷۶. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۲۸

خط: نستعلیق عالی، کا: عبداله بن مطلب، تا: ذیحجه ۱۲۸۳ق؛ ۳۸۶ص، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۳۴]

۳۷۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین شیرازی، تا: ذیحجه ۱۲۸۳ق، برای مستوفی الممالک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی [نشریه: ۲-۷۶]

۳۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۵

مثنوی و دیوان حافظ؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲۵گ، اندازه: ۱۶/۴×۲۰سم [رایانه]

۳۷۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶

با دیباچه محمد گلندام می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمود بن حاجی علی اکبر تاجر کاشانی، تا: ۱۳ ذیقعده ۱۲۸۴ق، جا: کاشان؛ مجدول، با دو سرلوح رنگین؛ در «۱۵پ-۱۲۴ر» اشعار وصال شیرازی آمده؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج زرشکی، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۳۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۹۰-۳۸/۱۱۰

آغاز: بسمله زدلبری نتوان لاف زد به آسانی ×× هزار نکته درین کارهست تادانی / بجز شکر دهنی خوبانرا ×× بخاتمی نتوان زد دم از سلیمانی؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درائی طن کن ×× وین خامه تزویر و ریایی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی مست ×× دم درکش وجام باده را پر می‌کن

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن ملا حاجی محمد، تا: پنج‌شنبه شوال ۱۲۸۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۷۳]

۳۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۵

آغاز: رونق عهد شبابست دگر بستان را ×× میرسد مژده گل بلبل خوش الحان را؛ **انجام:** ساقی مگر وظیفه حافظ زباده باد ×× کاشفته گشت طره دستار مولوی

منتخبی است از غزلیات حافظ با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی از «الف تا یاء»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۴۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۰]

۳۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ز مرگ نترسم پس از آن آب حیات ×× از چشمه نوش لب لعلت خوردم

غزلیات، قصاید، ساقی نامه و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: گل محمد بن نیاز ارباب، تا: ۱۲۸۹ق، جا: زابع از توابع شبرغان؛ به‌فرمایش میر حکیم خان نظام الدوله؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاذقی؛ کاغذ: کشمیری، جلد: چرمی، ۲۲۲بگ، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۳۳]

۳۸۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ مهر: «احمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۲]

اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۹]

۳۸۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

۳۸۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۵۱

مقدمه گل اندامی را ندارد. یک‌نفر در حاشیه در اول تمام غزل‌ها چند کلمه از امثال و غیر امثال و بعضاً یک بیت یا یک مصرع که شبیه به مثل است چیزهایی نوشته و نظرش به تناسب و عدم تناسب با همان غزل هم نبوده فقط سعی کرده است که آخر ابیات هر غزل هر حرفی که بوده اول مثل یا هر چه میخواسته بنویسد از همان حرف باشد. مثلاً در حاشیه غزل‌های اول دیوان نوشته است «اینهم اندر عاشقی بالای غمهای دگر»، «آمین برای استجابت دعا است»، «اشتها در بیخ دندان است» و در زیر یکی از نوشته‌های حاشیه نام یعقوب که با حروف مقطع نوشته شده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ از کتب موقوفه مرحوم حاجی محمد علی بادامچی [ف: - ۱۶۳]

۳۸۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۸

خط:نستعلیق،کا:بخارایی،تا:۱۲۹۴ق؛قطع: وزیری. [نشریه: ۷ - ۱۵۷]

۳۸۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در هجر تو من زشمع افزون گریم ×× مانند صراحی اشک گلگون ریزم / چو ساغر باده ام که از دلتنگی ×× چون ناله چنگ بشنوم خو گریم

مشتمل است بر غزلیات، ساقی‌نامه، رباعیات، مثنوی، مقطعات و مخمسات؛ خط: شکسته نستعلیق ممتاز، کا: محمد علی نقیب شیرازی، تا: ۱۲۹۵ق، به دستور ظل السلطان فرزند ناصرالدین شاه کتابت و تنظیم و تزئین شده و به ناصرالدین شاه هدیه گردیده در سال ۱۳۰۵ق؛ در آخر این دیوان قصیده‌ای است به مطلع ... «ای خدیوی که در انشای فرامین قضا / خط طغرای تو بر لوح قدر مشحون شد» که کاتب در مدح ناصرالدین شاه قاجار و چگونگی خط آموزی خود و همچنین در خاتمه قصیده نام و لقب خویشتن و تاریخ تحریر نسخه را به زبان شعر سروده و چنین گفته: «کرد مرقوم محمد علی این حافظ شاه ×× تا که در مخزن شه بحر گهر مخزون شد/ ختم شد حافظ شاه از پی تاریخ نقیب / دید با حافظ شاه ای عجبا مقرون شد، فی شهر رمضان المبارک ۱۲۹۵»، صفحه اول و دوم تماماً مذهب مرصع ممتاز کار شیراز و عمل میرزا یوسف مذهب باشی است که از لحاظ ریزه‌کاری و تلفیق رنگ‌ها و طرح ترنج‌ها و گره سازی‌ها از بهترین و عالی‌ترین تذهیبات و

تزئینات نسخ خطی موجود است، در دو طرف ابیات انتهای اشعار دو ترنج زمینه طلاپوش تزئینی بسیار زیبا طرح شده است و در پیشانی ۳۷۲ صفحه از این دیوان در میان سرترنج‌های زمینه لاجوردی مذهب مرصع ممتاز نام و القاب ناصرالدین شاه قاجار به قلم ثلث و به آب زر نگاشته شده؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب، ۳۷۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۰۸]

۳۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [رایانه]

۳۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۹۷ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۵گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۳]

۳۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۴۰

آغاز: مجو درستی عهد از جهان سست نهاد ×× که این عجوزه عروس هزار داماد است؛ **انجام:** چو در خاک مصلی یافت منزل ×× بجو تاریخش از خاک مصلی

شامل غزلیات، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و ساقی‌نامه و مثنوی و مقطعات، مخمس و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: احمد علی بن میرزا محمد مشهور به حکیم باشی مملکت فارس، تا: ۱۲۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ - ۱۶۹]

۳۹۱. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹

دیباچه را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا نورالدین، تا: دوشنبه ربیع الاول ۱۲۹۹ق، برای فرزندانش؛ اهدای وراث پرفسور عبدالله غفاری به کتابخانه آرامگاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ضخیم ابری، ۲۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نشریه: ۵ - ۳۲۹]

۳۹۲. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: مقدمه نثر: برابر دیباچه ... آغاز اشعار: ای فروغ حسن ماه از روی رخشان شما ×× آبروی خوبی از چا زنخدان شما؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام باده را پر می‌کن

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم طباطبایی اردستانی، تا: رمضان ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، در آغاز نسخه مقدمه‌ای به نثر و در انتها دو بیت فارسی از شاعری معاصر با کاتب در تاریخ وفات خواجه حافظ با مطلع: «چراغ اهل معنی خواجه حافظ ×× که شمعی بود از نور تجلی»؛ جلد: تیماج روغنی در زمینه سبز، ۲۲۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: - ۱۰۵]

۳۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۶۰

آغاز: کجا روم چه کنم حال اگر گویم؛ **انجام:** رسد به کلبه درویش نیز فیض شعاع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸۵

آغاز: چه نسبت است برندیی صلاح نقوی را سماع وعظ کجا نغمه رباب کجا؛ **انجام:** دور ازین بهتر نگردد ساقیا عشرت گزین جام از این خوشتر نباشد حافظا غربی بخواه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۳۹۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۳۹۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۰/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ (۹۵ر-۱۱۶ر)، ۹ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۸۷]

۳۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۶۰

آغاز: برابر **انجام:** دریغ درد تأسف کجا دهد سودی ×× کنی نگه عمر ببازیچه رفت و بیحاصل (ص ۷۶-۳۷۰)

مشتمل است بر غزلیات، مغنی‌نامه، ساقی‌نامه، مقطعات و مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط و انجام؛ این نسخه مصدر است به ترجمه هزار و یک مسأله که بنا به اظهار کاتب «هزار مسأله» اصل آن به سریانی بوده و بعد به عربی و فارسی ترجمه شده است، سؤال و جواب‌های مختلفی در مورد قیامت، نکیر و منکر،کوه قاف، بیت المعمور، بهشت شداد، می‌باشد که بیشتر جنبه دینی دارد. صفحه آغاز آن افتاده است، آغاز موجود: «کوشکها بر سر آنها نهاده است و آنچنان بود که عاد را دو پسر بود»، انجام: «نام آن ستونها است که از جواهر ... که این کتاب مسمی بهزار مسئله بزبان سریانی و عربی بود، بفارسی نوشتیم تا بر خوانندگان و نویسندگان آسان بود ... بر سهو و خطایی رفته باشد عفو و والدین کاتب را بدعای خیر یاد فرماید» (ص ۱-۷۵)؛ واقف: حسین توکلی مقدم، ۱۳۶۳ش؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۱۸۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۷۰]

۳۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۶

آغاز: حاصل کارگه کون و مکان این همه نیست ×× باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست؛ **انجام:** دلها همه در چاه زنخدانش افتاد ×× وانگه سر چاه را به عنبر بگرفت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۷۱]

۳۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر همچو من افتاده این دام شوی ×× این بس که خراب باده و جام شوی

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ:

فرنگی شکری، جلد: میشن عنابی، ۲۰۱گ، ۱۰ سطر متن و هامش، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۳۳]

۴۰۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۵ ـ ب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در صفحه عنوان آمده «از نسخه کغام بن کریغور مر کوسیان مطبعه طهران ۱۳-۱۹۴» و دیباچه و خاتمه‌ای دارد در سرگذشت حافظ و فهرست شعرها؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۲۷۳گ، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

۴۰۱. تهران؛ موزه هنرهای تزئینی؛ شماره نسخه:۷۶۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ با ترنج زرین؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: روغنی با گل و بوته، ۲۶۵گ، ۱۳سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۱۲۹]

۴۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۰

انجام: چو در خاک مصلی یافت منزل ...

شامل: دیباچه، هفت غزل که در بعضی از نسخ بوده، غزلیات، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، ساقی‌نامه، مثنوی، قطعات و رباعیات ۵۸۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: جلال الدین توپچی، تا: ۱۳۰۶ق، برای حسینقلی خان سرهنگ در کردستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۶۴ص، ۱۸ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۲۲]

۴۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰-۷/۱۷۰

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** چه درخاک مصلی یافت منزل ×× بحو ما ریحش از خاک مصلی

مقدمه و قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: شنبه ۶ جمادی الاول ۱۳۰۷ق؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۷۲]

۴۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** دم درکش و جام باده را پر می‌کن.

خط: نستعلیق، کا: اسمعیل بن حسینقلی شریف شیرازی، تا: ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج گلی، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر (۱۱/۲×۱۸/۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۸۸]

۴۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۹

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام باده را پر می‌کن.

با دیباچه محمد گلندام، قصاید: غزلیات، مثنویات و ساقی نامه و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر خوانساری، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۳۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای پنج مجلس رنگی به سبک دوره قاجار؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷۰]

۴۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۶۹

خط: نستعلیق خوش، کا: علی نقی شیرازی فرزند میرزا یوسف، تا: ۱۳۱۷ق، برای میرزا ابوالقاسم خان نصیرالملک؛ دارای یک سرلوح بسیار ممتاز، مجدول به مشکی و زر و لاجورد؛ جلد: رویه نقاشی گل و بوته درون زنبق طلایی کار میرزا محمود مذهب باشی، ۲۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۳۷/۳سم [ف: ۲ - ۲۷۳]

۴۰۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۸/۶

خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید کاظم طباطبائی، تا: ۱۳۱۸ق؛ ۱۳۰گ (۲۲۹پ-۳۵۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۴۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۱

آغاز: ای فروغ حسن ماه از روی رخشان شما؛ **انجام:** چو در خاک مصلی یافت منزل ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ مصحح شادروان قزوینی و دکتر غنی است که از روی آن چاپ شده، با امضای محمد قزوینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قرمز، ۵۲۷ص، ۱۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۸ - ۱۲۲]

۴۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۳

دیوان حافظ و ابیاتی از سعدی؛ کا: اسدالله بن علینقی، تا: ۱۳۲۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۵۷گ، اندازه: ۱۱/۹×۲۰/۳سم [رایانه]

۴۱۰. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۴۲

انجام: قطعه‌ای است که یکی از شعرا در تاریخ وفات او گوید: چراغ اهل معنی خواجه حافظ ×× که شمعی بود از نور تجلی / چو در خاک مصلی یافت منزل ×× بجو تاریخش از خاک مصلی

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۲۳ق، به‌امر ظل السلطان؛ ۴۳۶ص، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۱۴۶]

۴۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۱۵

آغاز: بسمله. مقدمه حمد بیحد و ثنای بیعد و سپاس بی قیاس خداوندی. آن بنده پروری که زبان در دهان نهاد ... پایان مقدمه: و هفوات زلات بفیض کامل و لطف شامل در گذراناد ... آغاز قصائد: و من نتایج طبعه: مقدری که ز آثار صنع کرد اظهار. سپهر و مهر و مه و سال و ماه و لیل و نهار. انجام قصائد: تا جهان ماند به نیکی. در جهانت باد نام. این دعا بر انس و جان گشت از دل و جان فرض هم ... آغاز: برابر؛ **انجام:** کتاب: رباعیاته: حافظ ورق سخن درائی طی کن ... دو در کش و جام باده را پر می‌کن. تمت الکتاب ... و هر وقت غزلی از آن خوانده شود

خط: نستعلیق خوش، کا: محمود متخلص به اورنگ بن فرهنگ بن وصال شیرازی، تا: چهارشنبه ۱۳۲۵-۱۳۰۸ق، برای معتمد السلطان حاجی حبیب الله خان؛ مجدول به زر و لاجورد و زنگار، با یک سرلوح بسیار ظریف، در صفحه ۱۵و ۱۶ (اول غزلیات)، در پایان غزل اول و دوم نقاشی بزر و شنگرف و لاجورد و زنگار و فیروزه ای و میان سطرها طلااندازی شده؛ از متروکات مرحوم میرزا ابراهیم معتمدالسلطنه محمد وثوق ۱۹/۸/۱۱؛ کاغذ: ترمه،

جلد: تیماج، ۲۳۴گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲]

۴۱۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۵

گزیده‌ای از غزل‌ها است؛ خط: نستعلیق، کا: مینوی، تا: ۱۳۵۵ق، جا: لندن [نشریه: ۶ - ۶۴۵]

۴۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴۹

کا: احمد زمرد، تا: ۱۳۷۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۰گ، اندازه: ۱۶/۳×۲۷/۲سم [رایانه]

۴۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۹۸

بی‌کا، تا: ۱۳۸۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۵۳گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

۴۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۵

در حاشیه اشعار خیام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۸۲گ، اندازه: ۸/۹×۱۵/۷سم [رایانه]

۴۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۸۷

آغاز: دل میرود ز دستم صاحبدلان خدا را ×× دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا؛ **انجام:** انگار که خاک آستانم ...

نسخه ناقصی است از دیوان حافظ؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: با عبارت «در ملک حاجی عبدالمجید»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سبز، ۱۵۷گ، ۱۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۲×۲۴سم [رایانه]

۴۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۶۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

۴۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا عجبا من صامت ... علی مرتج فیهم فیعفوا و یرحم.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول زر و لاجورد، حواشی تمامی صفحات تذهیب با طرح گل و بوته، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۵۰ - ۹۰]

۴۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۲۵

آغاز: در آستین مرقع پیاله پنهان دار که همچون چشم صراحی زمانه خونریز است؛ **انجام:** می شد از چشم آن کمان ابر و دل از پیش می‌رفت و گم می‌کرد پی ...

نسخه‌ای است از دیوان اشعار حافظ و مابقی غزلیات نیز به ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی مرتب شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مجداول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: گالینگور آبی، ۱۲۸گ، ۱۴ و ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [رایانه]

۴۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۷/۴

نسخه اصل: دانش سرای عالی ش۱۷۴. بخشی از دیوان اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۸۶]

۴۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۹۲

آغاز: کنون که در کف گل جام باده صافست بصد هزار زبان بلبلش در اوصافست؛ **انجام:** آخر درین خیال که دارد گدای شهر روزی که می‌شود که یاد کند پادشاه ازو ...

نسخه‌ای ناقص؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: با عبارت «در ملک حاجی عبدالمجید»؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی سبز، ۱۲۳ص، ۱۵سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵/۳×۲۴/۵سم [رایانه]

۴۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۲/۱

با دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۷۲۴]

۴۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ از غصه مکن ناله گرت شعر این است ×× هیچ عاقل نپسندد که تو افزون باشی / طفیل مستی عشقند آدمی وپری ×× ارادتی بنما تا سعادتی ببری

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۲گ (۲۳۳ر-۳۴۴) [ف: ۳۷ - ۳۹۰]

۴۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۰/۱

غزلیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰ص (۱-۸۰) [ف: ۸ - ۳۷]

۴۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۲

رباعیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۰ص (۱۷۷-۱۹۶) [ف: ۳ - ۴۸۳]

۴۲۶. تهران؛ موزه هنرهای تزئینی؛ شماره نسخه:۷۶۷۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح زرین، در رشت به امان الله خان پادشاه افغانستان بخشیده شده بود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [نشریه: ۳ - ۱۲۹]

۴۲۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۵۲/۳

آغاز: ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عمر ×× پیرانه سر بکن هنر ننگ و نام را؛ **انجام:** مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو ×× یادم از کشته خویش آمد و هنگام درو

منتخب. ۲۲ غزل مرتب؛ خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج روکش ترمه لاکی، اندازه: ۹/۴×۱۹/۶سم[ف:۴-۱۱۶۳]

۴۲۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۹

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** بهفتصد و نود و یک زهجرت نبوی ×× جهان عزو شرف در جوار رحمت شد / یگانه سعدی ثانی محمد حافظ ×× از این سراچه فانی بدار رحمت شد

با مقدمه منثور گلندام، قصاید، غزلیات، مخمسات، ساقی‌نامه، ترجیعات، مثنویات، رباعیات و مقطعات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ دارای خط خوش (شاه قاسم) ؟ و تذهیب عالی است و در چند موضع افتادگی دارد، مجدول مذهب، با چند سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، دارای کتیبه و لوح‌های زمینه طلائی تزئینی؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۴۴۲ص، ۱۵

سطر،اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۳۸۳]

۴۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. حمد و ثنای بیعد ... سپیده دم که صبا بوی بوستان گیرد ×× چمن زلطفت هوا نکته بر جنان گیرد؛ **انجام:** گل گفت اگر دستگهی داشتمی ×× بگریختمی اگر رهی داشتمی / در بی گنهی چنین مرا می‌سوزند ×× ای وای اگر من گنهی داشتمی

شامل مقدمه منثور، قصاید، غزلیات، ترجیعات، مخمسات، مقطعات، مغنی‌نامه، رباعیات و مثنویات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه بنا به خواهش و سفارش آقا میرزا یوسف مذهب توسط ادیب کتابت شده و تذهیبات این نسخه از سفارش‌دهنده است که به سبک کار شیراز و ممتاز و بسیار ظریف می‌باشد، مجدول مذهب، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: محمد رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۵۱۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: ۳ - ۴۰۰]

۴۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴۸

ترجیع بند و مخمس؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ضمن مجموعه؛ ۷ص (۶۱-۶۷) [ف: ۱۷ - ۱۸۹]

۴۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۸/۲-ف

نسخه اصل: مجلس ۷۸۳۰۸/۷۹۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۷]

۴۳۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: ... وقت عیش موسم شادی هنگام شراب ×× پنج روز ایام عشرت را غنیمت دان هلا؛ **انجام:** از تو نکنم بغیر میلی ×× مجنون نیم از بهای لیلی ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۳۵]

۴۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مردی زکننده در خیبر پرس ×× اسرار کرم زخواجه قنبر پرس / گرتشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه آن ز ساقی کوثر پرس

شامل غزلیات به ترتیب حروف قوافی، ساقی‌نامه، لمعات، مخمسات، مغنی‌نامه، مقطعات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار خوب، با سه مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی، ۴۲۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۳]

۴۳۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کار خود گر بکرم باز گذاری حافظ ×× ای بسا عیش که با بخت خدا داده

شامل غزلیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کمندکشی زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: مقوای روغنی بوم آلبالویی، ۳۳۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۴۱۹]

۴۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۳۹۴۵؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۸گ (۴۰۱-۴۸۸) [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۸]

۴۳۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۸۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۶]

۴۳۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۶]

۴۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰۹گ (۱پ-۲۰۹ر)، ۱۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۱۲]

۴۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۴-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در متن و هامش [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۳]

۴۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۳۲-ف

نسخه اصل: گتینگن ۱۹۷۰/۱/۱ خاوری. در جدول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۰ص [فیلمها ف: ۳ - ۸۲]

۴۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۳۷-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۵]

۴۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۳

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** کس صبح بسی دید که مادم نزنیم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ از دیباچه شروع می‌شود، دارای یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۲۸۷گ، ۱۲ سطر (۶/۶×۱۱/۷)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۷ - ۳۹۲]

۴۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۷۸

آغاز: دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند ×× واندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند؛ **انجام:** دریای اخضر فلک و کشتی هلال ×× هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

شصت غزل از دیوان اوست. این غزلیات از دیوان حافظ مصحح مرحوم قزوینی و دکتر غنی بدون رعایت ترتیب قوافی برگزیده شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا با سفیدآب روی ورق‌های الوان که دو طرف شومیز و مقوا چسبانده شده است (به‌گونه مرقع)، روی هر صفحه یک غزل نوشته شده؛ واقف: ابراهیم قیصری، آذر ۱۳۴۵؛ جلد: پارچه‌ای طلایی، ۳۵گ، اندازه: ۲۴×۳۰سم [ف: ۹ - ۱۹۷]

۴۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۰/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۲گ (۱پ-۳۱۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ - ۱۲۲]

۴۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۲۰

آغاز: شکر فروش که عمرش دراز باد چرا؛ **انجام:** سحرگه رهروی در سرزمینی ×× همی گفت این معما باقرینی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: استاد محمد حسین جعفری معمار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با

تیماج مشکی، ۱۴۱گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۰۷]

۴۴۶. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: این نه عیب است کزین عیب خلل ؟ خواهد بود ور بود نیز چه شد ×× مردم بی عیب کجاست؛ **انجام:** صبر کن حافظ به سختی روزو شب ×× عاقبت روزی بیابی کام را

خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: - ۹۲]

۴۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۹۲

آغاز: خفته بر سنجاب شاهی نازنینی را چه غم؛ **انجام:** تا گل به شکر خنده دهان باز کند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ رنگین، ۱۳۱گ، ۱۴سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۹۷]

۴۴۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۹۹

آغاز: ما در پیاله عکس رخ یار دیده‌ایم؛ **انجام:** در شاخسار گلشن تو سایه همای

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۹۹]

۴۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۵۷

آغاز: حماك الله عن الشر النوائب جزاك الله فی الدارين خيرا؛ **انجام:** این نصیحت ز من گوش کن ×× جمله هیچ است می‌نوش کن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۸۳]

۴۵۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** نه دولت دنیا بستم می‌ارزد ×× نه لذت عیشش بالم می‌ارزد / نه هفت هزار سال شادی جهان ×× با محنت هفت روزه غم می‌ارزد

شامل: قصاید، غزلیات، رباعیات، مثنوی، ترکیب بند؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مذهب، دارای چهار سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۱۹گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۵۴۳]

۴۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۸/۵

آغاز: خواجه تورانشاه عادل با جلال و ملك و دین ×× بدر آفاق علی عون الوری غوث الامم؛ **انجام:** دقیقه ای است نگارا در میان که تو دانی ×× خیال تیغ تو با من حدیث تشنه و آب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ (حاشیه ۱ر-۱۰۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۱۱]

۴۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیار می که چو حافظ هزارم استظهار ×× بگریه سحری و نیاز نیم شبیست

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر، سرفصل‌ها کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج زیتونی، ۳۸۶ص (حاشیه ۱۴۹-۵۳۴)، ۱۵ سطر [ف: ۲۵ - ۴۰۰]

۴۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۴

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درآیی طی کن ×× وین خانه تزویر و ریایی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام باده را پر می‌کن

با مقدمه گل اندام؛ خط: نستعلیق عالی، کا: فخیم الملك شاگرد خوشنویس باشی، بی‌تا؛ جلد: پارچه، ۲۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۷۱]

۴۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۴/۱-طباطبائی

آغاز: به یک نغمه درد مرا چاره ساز ×× دلم نیز چون خرقه صد پاره ساز

دو مثنوی است (ساقی نامه و جز آن)؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱-۳)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۳ - ۱۵۴]

۴۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۲

منتخبی از اشعار حافظ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص، ۲۱سطر سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۳۱۸]

۴۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۹/۱

آغاز: من طفلك و بی گنه مرا می‌سوزند ×× ای وای ترا که پیری و دیرگهی / دیوان شریف حافظ است این ×× بی جام می‌و مغانه مگشای / بی نظم لطیف آن از این پس ×× (در وصالی از بین رفته است) / یا رب که روان پاك حافظ ×× بادا به بهشت عدن بادای

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه دارای شیوه و ویژگی خاصی است بدین‌گونه که از برگ «۱-۱۸۶پ» یك غزل در هر برگ در ستونی در قسمت راست صفحه نوشته شده و از برگ «۱۸۷پ-۱۹۵ر» رباعیات، قطعات، مثنوی و ساقی‌نامه تمام صفحات را فرا گرفته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ (۱پ-۱۹۵ر)، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۱۸۷]

۴۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۹/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۸۸پ-۱۹۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۱۹۲]

۴۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۶-عکسی

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

۴۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۶۷

قصیده منقبت اهل بیت از او؛ خط: نستعلیق خوش، کا: حافظ نورالله عهد آصف الدوله، بی‌تا؛ سرگذشت او به اردو در ص ۲ پیش از خود قصیده هست، مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳ص (۱۲+۱۱ص)، ۶ سطر

(۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۷۹]

۴۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عیش رو پر می‌کن

منتخبی از غزلیات حافظ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ تملکی در تبریز به تاریخ ۱۳۲۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۳۷۵]

۴۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ (۶۵پ-۲۶۴ر)، ۱۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۴۸۹]

۴۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۶۴حاشیه

اشعار حافظ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۴۰۳-۴۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۵]

۴۶۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قسام بهشت و دوزخ آن لطف خدای ×× ما را نگذارد که در آئیم ز پای / تا کی رود این گرگ ریائی بگذار ×× سر پنجه شیر افکنت ای مرد خدای

شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مذهب، رسم الخط و کاغذ نسخه کهن و قدیمی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷۶گ، ۱۴-۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۴۱]

۴۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲-ف

نسخه اصل: عزت بک قویون IZT. 1-8؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۷گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۸۹]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۲۱بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۲۶]

۴۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰۳

آغاز: جه ملامت کند آن کس که چنین؛ **انجام:** و آن سر زلف پریشان نیز هم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱۱

آغاز: بشد که یاد خوشش باد روزگار وصال؛ **انجام:** دم درکش جام عشق را پر می‌کنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰۶

آغاز: خفته بر سنجاب شاخی نازنینی را چه غم؛ **انجام:** مسلک ترا ملك دنیا و دین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۲۹

آغاز: ساقی بیا که از مدد بخت کارساز؛ **انجام:** با آنکه چه گوهر است در گوش نکرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰۷

آغاز: حافظ به کوی میکده آیم به صدق سوز؛ **انجام:** وای اگر از پس امروز بود فردائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۵۱

آغاز: در کان طبع لعل سخن بیکران نهاد؛ **انجام:** هی هست ولی حریف می‌نایابست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۴۷۱. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ج-۷

آغاز: ساغر می بر کفم تا زو سر (کذا) ×× برکشم این دلق ازرق فام را؛ **انجام:** صد سال بامتحان گنه خواهم کرد ×× تا جرم منست بیش یا رحمت تو

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای چرمی سرخ، ۴۲۰ص، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۸۵]

۴۷۲. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [ف: - ۲۹]

۴۷۳. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۲۰ و ع۲۱

نسخه اصل: نسخه‌ای از پاکستان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۳]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۲۰ و ع۲۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۷]

۴۷۴. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۲۲ و ع۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول [فهرستواره مینوی: - ۱۷۳]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۲۲ و ع۲۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۷]

۴۷۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۲

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ فاقد جلد، ۱۸۹گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۶۷]

۴۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۳۹

آغاز: ساقی بنوره یاده بر افروز جام ما ×× مطرب بزن که کار جهان شدم بکام ما؛ **انجام:** چون غنچه گل قرابه پرداز شود ×× نرگس بهو ای می‌قدح ساز شود / فارغ دل آنکس که مانند حباب ×× بر در میخانه سر انداز شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین و شنگرف، با کمند زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۱۶۴گ، ۱۲ سطر (۹×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۴]

۴۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۴

آغاز: از پای استدلالیان ست ترست ×× گفت حافظ کاشنایان در مقام حیرتند؛ **انجام:** خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم در درکش و جام عیش را پر می‌کن

قسمتی از مقدمه و ابتدای قصاید افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع بسیار نفیس و پرکار، این

صفحه و صفحه روبروی آن حاشیه بین سطور طلااندازی دندان موشی شده با نقش گل و بوته زرین و نفیس میان ابیات و غزلیات، مجدول، تمامی صفحات به دقت و ظرافت حاشیه سازی شده، نسخه درون قاب نگهداری می‌شود؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲۴۸گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۳۱]

۴۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۸/۱

آغاز: گر آن شیرین پسر خونم بریزد ×× دلا چون شیر مادر بین حلالش؛ **انجام:** به دور لاله قدح گیر و بی ریا می‌باش ×× به بوی گل نفسی همدم صبا می‌باش

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵گ (۱ر–۱۵پ)، ۱۲سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۲۰ – ۵۳۳]

۴۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۷۶

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** با درد بساز که دوایتو منم، در کس منگر که آشنابتو منم، در کوچه عشق ما اگر جانبازی، شکرانه بده که خونبها بتو منم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۴۸۰. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:۱۰/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی فرنگی، ۱۲گ [نشریه: ۱۱ – ۹۵۳]

۴۸۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۷۱

آغاز: از پای فنادیم چو آمد شب هجران ×× در درد بماندیم چو از دست دوا رفت؛ **انجام:** حافظ مکن شکایت گر وصل دوست خواهی ×× زین بیشتر نباید بر هجر احتمالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰ص، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۱۶]

۴۸۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۲۷۳]

۴۸۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۱۸

از دیوان او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۲۷۳]

۴۸۴. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۸

رباعیات؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۶۷]

۴۸۵. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۶۶]

۴۸۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۷، [نشریه: ۷ – ۲۴۷]

۴۸۷. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۵

تقریباً چهار هزار و سیصد بیت میباشد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ در کاغذ اعلا نوشته، نویسنده کتاب نام خود را ننوشته و تاریخ را بدینطور رقم کرده قد تمت الکتاب ۱۳۰ که رقمی از آحاد یا مئات ناقص دارد. [ف: – ۱۶۲]

۴۸۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیا حافظ به جان این پند بشنو ×× که گر از پا در آئی یا سرآئی

خط: نستعلیق، کا: ملا صالح، بی‌تا، جا: کلندوس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۸۳]

۴۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۹۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۴۹۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وین عاریتی روان زندانی را ×× یک لحظه ز بند عقل آزاد کنیم

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛مجدول لاجورد و شنگرف؛کاغذ: ترکی، جلد: مقوایی، ۴۳۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۲]

۴۹۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دم درکش و جام عشق را پر ی کن.

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد نصیر خلف میرزا جعفر صافی، بی‌تا، جهت عبدالله خان حاکم اصفهان فرزند حاجی محمد حسین خان امین الدوله؛ با سرلوح، مجدول، با کمند زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۲۶۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۲۹]

۴۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۷۸ ض

دو دیوان است که ابتدا اشعاری از فردی با تخلص حافظ، و بعد دیوان حافظ با حواشی دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۴۹۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۷

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول؛ با سرلوح؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۴۹۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۴

خط: نستعلیق، کا: خوش عبدالغفار همدانی، بی‌تا؛ سه ستونی چلیپا؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۷]

۴۹۵. همدان؛ جلالی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ برای امیرزاده جلال الدین میرزا نیای آقای دکتر جلالی؛ در متن و هامش، با یک سرلوح زرین، مجدول زر و لاجورد و شنگرف، با یک دیباچه به نثر؛ جلد: روغنی با تصویر زن، قطع: بغلی [نشریه: ۵ – ۳۸۲]

۴۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۵/۲

گزیده دیوان حافظ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۴ر–۳۰ر)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۵ – ۳۴۶]

۴۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰

آغاز: برابر

محتوی غزلیات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی، دارای سر لوح، مجدول؛ ۱۵۹گ، ۱۴ سطر،اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۱۳]

۴۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، دارای حاشیه که با گل و بوته‌های زرین و شنگرف و لاجوردی، مجدول زر و لاجوردی و کمند، جمعاً دارای چهارده مینیاتور بسیار ممتاز مشتمل بر

اشکال درختان و حیوانات و مناظر طبیعی و مجالس طرب؛ اهدایی: محمد هراتی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روغنی، ۲۲۴گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴-۱۳۹۵]

۴۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲

کا: سلطان محمد نور، بی‌تا، جا: هرات؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، در هر صفحه شش شعر در سه قسمت چلیپا و چهار شعر به قاعده معمول؛ ۱۹۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۴]

۵۰۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۰۱

انجام: که در این مزرعه جز دانه خیرات نکشت

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح و کتیبه زیبا؛ مجدول زر و مشکی؛ مهر: «مهدی الحسینی»، «اسمعیل بن مفید الحسینی»؛ اهدایی: حاج محمد امید وصال؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز، ۱۵۰گ، ۱۴سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۸۳۹]

۵۰۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۰۶

آغاز: فغان کاین لولیان شرح شیرین کار شهر آشوب؛ **انجام:** که نخفتیم شب و شمع بافسانه بسوخت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بعضی کلمات در بین سطور به ترکی ترجمه شده، در انجام فال‌نامه‌ای ناقص به زبان ترکی برگ (۵۰-۴۰) ضمیمه است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با پارچه مشکی، ۵۰گ، ۱۰ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۸۰۳]

۵۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر دست دهد هزار جانم ×× در پای مبارکت نشانم

بیشتر دیوان او (قصیده‌ها و غزل‌های برخی دیگری از عرفی و دیگران نقل شده)؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: تفرشی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در پایان در ساقی‌نامه و یک ترکیب بند و چند غزل نوشته شده؛ راسته و چلیپا نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۸۰ص (۱۲۵-۲۰۴)، اندازه: ۳۰×۴۱سم [ف: ۱۰ - ۷۸۴]

۵۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸ خوئی

انجام: گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادی همه لطیفه گویان صلوات

غزلیات قصاید مثنویات و قطعات و رباعیات است و اندکی از آخر (رباعیات) افتاده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۴۶ص، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۷ - ۱۲۴]

۵۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ ورق سخن درازی طی کن ×× وین خامه تزویر ریایی پی کن / خاموش نشین که وقت خاموشی تست ×× دم درکش و جام عشق پر می‌کن

غزلیات به ترتیب تهجی، مقطعات، ساقی‌نامه، ترجیع‌بند و رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد کاظم واله اصفهانی، بی‌تا؛ دو صفحه آغاز تمام با زر و لاجورد و رنگهای گوناگون منبت‌کاری شده، میان سطرها زر به‌کار رفته و ستون آن دو صفحه گل و بوته با زر و مشکی دارد، با کمند، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۳- ۵۷]

۵۰۵. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: هر کس از مهره مهر تو بنقشی مشغول ×× عاقبت با همه کج باخته یعنی چه / حافظا در دل تنکت چو فرود آید یار ×× خانه از غیر نپرداخته یعنی چه؛ **انجام:** سخا نماند سخن طی کنم شراب کجاست ×× بده بشادی روح روان حاتم طی / بخیل بوی خدا نشود بیا حافظ ×× پیاله کرو کرم و رز و الضمان علی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ]

۵۰۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲ فرخ

با دیباچه ای به نثر؛ خط: نستعلیق خوش، کا: وصال شیرازی، بی‌تا؛ دو صفحه اول و دو صفحه ۸ و ۷ مرصع به طلا و لاجورد، دارای دو سرلوح مرصع، صفحات دارای هر قصیده و غزلی گل و بوته اندازی شده با طلا، کمند صفحات با مشکی و شنگرف؛ یادداشتی به خط حسام الدین طبیب شیرازی در شعبان ۱۳۰۹ق که آن را به میرزا علی اصغر خان امین السلطان اهداء کرده؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا روغنی گل و بوته با تصویر یک مرغ، ۲۲۰گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۶۷]

۵۰۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۶۳۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین؛ در آخر شش برگ شامل اشعاری چند به خط شیخ محمد حسین شیرازی است و نه برگ دیگر سیاه مشق است؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: - ۶۸]

۵۰۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۰۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [: - ۲۶۲]

۵۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۹

آغاز: رونق عهد و شباب است دگر بستانرا ×× میرسد مژده گل و بلبل و خوش الحان را؛ **انجام:** چه دوزخی چه بهشتی چه آدمی چه ملک ×× بمذهب همه کفر طریقت است امساک / براه میکده حافظ خوش از جهان رفتن ×× دعای اهل بیت باد مونس دل چاک

منتخبی است از دیوان حافظ و به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «کاف» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ هر دو بیت شعر در یک سطر آمده؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴ص (۷۸-۹۱)، ابعاد متن: ۱۴×۲۲/۵، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۰]

۵۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۰۹

انجام: یا رب این قلب شناسی ز که آموخته بود.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: خطی زرد، جلد: کاغذ کبود اصفهانی، ۴۵گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۹۹]

۵۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۵۱

آغاز: از من اکنون طمع صبرو دل و هوش مدار؛ **انجام:** هر گدا را نبود مرتبه سلطانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: اکبر آقا شاکر؛ کاغذ: اصفهانی، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴) [ف: ۴ - ۱۴۱۴]

۵۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷۴-۷/۱۷۴

آغاز: موافقت رسوم و اوضاع بود و تنقیح وتحسین وتفریق وآفرین به اعتبار ... ساقی به نور ناله بر افروز جام ما ×× مطرب بگو که کا رجهان شد به کام ما؛ **انجام:** گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ ×× سرچشمه آن زساقی کوثر پرس / ای شاه جهان بر من درویش ببخش ××ای مرهم جان بر جگر ریش ببخش

دارای مقدمه است به نثر؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ دو برگ از اول طلا اندازی بین سطور با حواشی گلهای مذهب و شنگرف، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۷۴]

۵۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸-۷/۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حافظ از غصه مکن ناله گرت شعر این است ×× هیچ عاقل نپسندد که تو افزون باشی / طفیل مستی عشقند آدمی وپری ××ارادتی بنما تا سعادتی ببری

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج، با کتیبه، مجدول مذهب ومشکی ولاجورد؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۱۵۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۷۴]

۵۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۰-۳/۱۵۰

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** گفتم که لبت گفت لبم آب حیات ×× گفتم دهنت گفت زهی حب نبات / گفتم سخن تو گفت حافظ گفتا ×× شادی همه لطیفه گویان صلوات

در اول این نسخه مقدمه‌ای به نثر دارد از یکی از شاگردان قوام الدین محمد، از قافیه الف تا یاء و ملحقات آخر. مقداری از آخر مقدمه و اول اشعار افتاده؛ خط: نستعلیق، کا: احمد شهیر به مؤذن زاده، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ مهر: «فرهاد نوری» (کروی)؛ جلد: گالینگور زیتونی، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم[ف: ۴- ۱۸۷۴]

۵۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۴۸-۳۹/۲۲۸

آغاز: از وجود اینقدرم نام ونشان هست که هست ×× ورنه از ضعف درآنجا اثری نیست که نیست / شیر دربادیه عشق تو روباه شود ×× آه از این راه که در وی خطری نیست که نیست؛ **انجام:** هزار نکته باریکتر زمو اینجاست ×× نه هر که سر بتراشد قلندری داند / درآبدیده خود غرقه ام چه چاره کنم ×× که درمحیط نه هر کسی شناوری داند

غزلیات «ت » تا «د»؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۷۶]

۵۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۷۷-۳۶/۷۷

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** چراغ اهل معنی خواجه حافظ ×× که شمعی بود از نور تجلی / چو درخاک مصلی یافت منزل ×× بجو تا ریخش از خاک مصلی

با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر دو ستونه، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۷۳]

۵۱۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۴۷

آغاز: ... خوشتر زعیش وصحبت باغ وبهار چیست ×× ساقی کجاست گوسبب انتظار چیست؛ **انجام:** در ره عقبی است دنیا چون پلی ×× بی بقا جائی و دیوان منزلی

غزلیات از حرف ت تا آخر غزلیات و ترجیع بند و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۸]

۵۱۸. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج ×× فکر معقول بفرما گل بیخار کجاست / دل سراپرده محبت اوست ×× دیده آئینه دار طلعت اوست؛ **انجام:** کجاست ساقی مه روی من که از سرمهر ×× چو چشم مست خودش ساغر گران گیرد / نوای مجلسیان را چو برکشد مطرب ×× گهی عراق زندگاه اصفهان گیرد

غزلیات از حرف «ت» تا آخر «ی» و بخشی از ملحقات دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ]

۵۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۰۹-۱۳/۸۹

آغاز: باد بر زلف تو آمد شد جهان بر من سیاه ×× نیست از سودای زلفت بیش از این توفیر ما؛ **انجام:** باز صبح است بر آمد آفتاب ×× خواجه تا کی بر نمیخیزی زخواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۹گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۷۵]

۵۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱۹

آغاز: هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی؛ **انجام:** تا درنگرد که بی تو چون خواهم خفت. تمت الانتخاب.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۳۰۶[رایانه]

۵۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۰

بخش‌هایی از دیوان حافظ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [رایانه]

۵۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۵۸گ، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۹سم [رایانه]

۵۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۷۲گ،

اندازه: ۲۱/۸×۱۱/۵سم [رایانه]

۵۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۵/۵×۱۵/۷سم [رایانه]

۵۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴۳

اج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۳×۱۰سم [رایانه]

۵۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰/۹×۱۵/۲سم [رایانه]

۵۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۹۴گ، اندازه: ۲۰×۱۱/۶سم [رایانه]

۵۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۶گ، اندازه: ۱۷/۳×۱۰/۷سم [رایانه]

۵۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۳۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۲/۸×۱۲/۷سم [رایانه]

۵۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۱۰سم [رایانه]

۵۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۸

آغاز: بیرون آورد که اطبا از مداوای آن عاجز آمدند و قریب به موت رسیده مادرش نذر کرد که اگر پسر از این رنج شفا یابد ...، «مستجد از خلفای عباسی متفرد بود و نظر تمام بر حال رعایا داشت مجموع بدعتها را بر انداخت نوبتی به مجلس یکی از غمازان فرمان داد ... »

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۹گ، اندازه: ۲۵/۸×۱۴/۹سم [رایانه]

۵۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۵گ، اندازه: ۱۹/۸×۱۱/۵سم [رایانه]

۵۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۳گ، اندازه: ۱۷/۷×۱۰/۲سم [رایانه]

۵۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۴۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۶/۹سم [رایانه]

۵۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۷×۱۳/۲سم [رایانه]

۵۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۶×۱۵/۱سم [رایانه]

۵۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۷/۷سم [رایانه]

۵۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۳۳گ، اندازه: ۲۰/۳×۱۲/۳سم [رایانه]

۵۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۷×۱۰سم [رایانه]

۵۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۲×۱۴/۳سم [رایانه]

۵۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۸گ، اندازه: ۲۳/۶×۱۶/۱سم [رایانه]

۵۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۹گ، اندازه: ۱۸/۸×۱۳/۸سم [رایانه]

۵۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۲×۱۲/۹سم [رایانه]

۵۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۲۴/۸×۱۵/۳سم [رایانه]

۵۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مسلم رسولی [رایانه]

۵۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۵۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از داوود ترکاشوند [رایانه]

۵۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۵۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۵۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۵۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۳۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۵۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

۵۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]
۵۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۶۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]
۵۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۱۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]
۵۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۸۳
چند غزل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]
۵۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۲۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]
۵۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۳۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]
۵۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۸۲
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد اسماعیل پرهیزکار [رایانه]

● دیوان حافظ شیرازی (ترجمه) / شعر / ترکی

d.-e hāfez-e šīrāzī (t.)

وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲ق)
ترجمه دیوان حافظ شیرازی است به زبان ترکی که ابتدا بیت فارسی را نوشته و ترجمه آن را در زیر هر بیت نوشته است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۰۲
آغاز: الا یا ایها الساقی ... آگاه اول ای ساقی دور ایتدر قدحی؛
انجام: آقا عجب او لکه آنل آخری کوکل قانیدر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر ، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۴۰۳]

● دیوان حافی هروی / شعر / فارسی

d.-e hāfī-ye heravī

حافی هروی، ملاحسن، – ۱۳۰۴ قمری

hāfī heravī, mollāhasan (- 1887)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۰
آغاز: نیک دیدم عالم لاهوت را ×× عقل و نفس عالم ناسوت را؛
انجام: شد خرابات خراب هیچ هیچ ×× زان سپس خود را خوش و آباد ساخت
نسخه‌ای است شامل مثنوی (در ۲۰۲ بیت)، غزلیات به ترتیب حروف تهجی از «الف» تا «ی» که «حرف دال آن» افتاده است. قصاید، قطعات و رباعیات. از ملا حسن حافی هروی معاصر محمد شاه قاجار و مدفون در مقبره شیخ صدوق. در برگ ۵۱ این نسخه غزلی هست که در طرایق الحقایق (ج۳، ص ۵۸۲) در انتهای شرح حال حافی آورده است با این مطلع: «کون مکان بکام تو شد شد نشد نشد ×× شاه جهان غلام تو شد شد شد نشد نشد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوا، ۵۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۱۷۲]

● دیوان حالتی / شعر / فارسی

d.-e hālatī

حالتی ترکمان، قاسم، – ۱۰۰۰ قمری

hālatī torkamān, qāsem (- 1592)

[الذریعه ۹/۲۲۶ «دیوان حالتی ترکمان»؛ نفیسی ۴۶۶/۱، همانجا ۶۷۴/۲؛ فرهنگ سخنوران ۱۴۹/۱–۱۵۰ چهار تن با این تخلص؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۹۲/۲؛ تنها یک نسخه از کتابخانه عارف حکمت، که می تواند از همین کس باشد؛ مشترک پاکستان ۲۰۵۴/۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۵
آغاز: مر به عهد تو، درد فراق، از همه بیش است ×× وصال از همه کم، اشتیاق از همه بیش است؛ **انجام:** نگریاند مرا جز ترس و بیمت ×× نخنداند به جز لطف عمیمت.تمام شد دیوان قاسم بیگ حالتی
دارای غزل بیشتر به ترتیب الفبایی و تخلص حالتی: بی حاصل است پیش تو سوز و گداز من ×× تو بی نیاز از منی و از نیاز من / ای پندگو، خموش، که هر روزه پند تو ×× سودی نمی دهد، به جز افشاری رازمن / می میرم از برای تو، کوته کنم سخن ×× این است اصل قصه دور دراز من ... / ای «حالتی» هنوز کجایی که کار تو ×× افتاده است بابت دشمن نواز من، سپس تک‌بیت‌ها: دلا به صحبت جانان گذر افتاد ترا ×× نبود رشک رقیبان مگر بیاد ترا ...، آنگاه رباعی‌ها ... تا شاه جهان روی به صحبت دارد ×× و اندر کف خود عنان دولت دارد / تنها نه همین به اهل ایران، که فلک ×× بر خلق جهان تمام منت دارد؛ سپس قطعه ها در ماده تاریخ و قصیده ها در ستایش با ماده تاریخ: شه شهریاران، سر سروران ×× پناه عرب، پادشاه عجم ... / پی سال تاریخ کلک قضا ×× شهنشاه ایرانیان زد رقم، آنگاه مثنوی‌ها، یکی در وصف «قلم» که به ستایش «والی خطه سر افرازی ×× شاه سلطانمحمد غازی» می‌انجامد: حبذا خامه خجسته بیان ×× ای ز سر تا به پا، تمام زبان / اولین صنع صانع بی چون ×× راز دار حدیث کن فیکون ... / ای زبان بسته مسیح نفس ×× وز زبان تو، در سخن همه کس / ای زبانت چون شمع آتش ریز ×× وز بریدن، سر زبان تو تیز ...، تا بدینجا، تنها نشان یک نسخه دیگر، که گمان می‌رود از همین حالتی باشد، در دست هست (نسخه‌ها ۲۲۹۲/۳)؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۹ ربیع الثانی ۱۰۳۲ق؛ با دو سرلوح رنگین، چهار مجلس آبرنگ زیبا سبک مغلولی اصفهان، مجدول ۶ راه به زر و مشکی و زرد و لاجورد؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا پوشیده با تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

● **دیوان حامد مازندرانی** / شعر / فارسی

d.-e hāmed-e māzandarānī

اسفندیاری، قاسمعلی بن آقاقربان، ق۱۴ قمری

esfandyārī, qāsem-'alī ebn-e āqā-qorbān (- 20c)

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۳۶

شامل قصاید دینی بسیار و مدایح و مراثی اهل بیت علیهم السلام، به لهجه‌ها و ریتم‌های مختلف که بتوان در محافل سوگواری و برای هیئت‌های عزادرای خواند و نیز قصایدی سیاسی و مراثی و بعضی بزرگان و خویشان و دوستان سراینده و دعا و مناجات و زیارت‌های منظوم. یا سراینده این مجموعه یا بخشی از آن «گنجینه خونین» نامیده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۹۸۴گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۳]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۰۰

آغاز: حمد را با نام تو بنمودم آغاز ای خدا ×× باب اسماء تو شد بر روی من باز ای خدا

بیشتر این مجموعه مناجات‌نامه‌هایی است با تخلص «حامد» که «مناجات نامه الهی» نامیده شده و بقیه مجموعه قصایدی است در مدح و ثنای حضرت حجت بن الحسن علیه السلام به نام «نغمه‌های انتظار» و در پایان این بخش چند رباعی است درباره آن حضرت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۱گ، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۹۴]

● **دیوان حاوی** / شعر / فارسی

d.-e hāvī

حاوی سنندجی، حسینقلی بن امان الله، - ۱۲۶۳ قمری

hāvī sanandajī, hoseyn-qolī ebn-e amān-ol-lāh (- 1847)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۰

آغاز: مرا غلامی غلمان سرشت و حور مثال ×× خدای داد ازین پیشتر به چندین سال؛ **انجام:** بی هنر نیز همین راتبه گر جوید باز ×× چرخش از مهر ز عنف و از ماه پنیر (؟)

اشعاری از وی با عنوان «حاوی سنندجی حسینقلی خان پسر امان الله خان والی کردستان». شعر نخست وی در مطایبه و هزل است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۷۱۳-۷۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۵]

● **دیوان حبوبی** / شعر / عربی

d.-e habūbī

حبوبی، محمد سعید، ۱۸۵۰ - ۱۹۱۵ ؟ میلادی

habūbī, mohammad sa'īd (1850 - 1915)

چاپ: دیوان اشعار او در قم و بیروت، مطبوعات الاهلیه، ۳۳۰ص، ۱۳۳۱ق به چاپ رسیده

[اعیان الشیعة ۳۴۴/۹؛ مؤلفین کتب فارسی و عربی ۳۳۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۱۱

آغاز: هزت الزوراء أعطاف الصفاء ×× وصفت لی رغدة العبش الهنی؛ **انجام:** حتی إذا جاد لی فیها ثبتت ×× بها جائت تزر فویق الماء ما زرها

۶ قطعه از اشعار، در این نسخه ثبت شده، قطعه نخست در تهنئت حاج مصطفی کبه نجفی و فرزندش عبدالغنی می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ مصحح، ۱۴ برگ اشعار متفرقه از شهاب محمود، ابن سائب، بدیع الزمان همدانی، علی بن جهم، تهامی، ابن حجاج و بسیاری از دیگر شاعران؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۷-۴۰)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۵۰۰]

● **دیوان حبیب** / ادبیات / فارسی

d.-e habīb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۳۷

آغاز: بسمله، مفیض وجود که جود مستت شعار؛ **انجام:** این بنده که جود سگان کویت بشمی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، افتادگیها: انجام [رایانه]

● **دیوان حبیب آشتیانی** / شعر / فارسی

d.-e habīb-e āštīyānī

آشتیانی، حبیب الله بن نصرالله، ق۱۴ قمری

āštīyānī, habīb-ol-lāh ebn-e nasr-ol-lāh (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵۴

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان حبیب خراسانی** / شعر / فارسی

d.-e habīb-e xorāsānī

حبیب خراسانی، حبیب الله بن محمد هاشم، ۱۲۶۶ - ۱۳۲۷ قمری

habīb-e xorāsānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad hāšem (1850 - 1909)

آغاز: ای تو مسماء و هر دوگیتی اسماء ×× بادا سماء همه فدای مسماء / نعت تو از خود تنزه است و تقدس ×× مدح تو از خود تبارک است و تعالی

چاپ: به نوشته مشار (۷۲۷) در ۱۳۳۵ش چاپ شده

[فرهنگ سخنوران /۱۵۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۹۳/۳؛ الذریعه ۲۳۱/۹؛ مشار، فارسی ۲۲۹۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۶۷/۲
ترکیب‌بند است در ۶۳ برگ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۵۱۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۰
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: خط‌دار فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۱سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بیا از وفا سر بر آور بگو ×× روان سوی جنت حبیب الله است
خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبائی بروجردی، تا: قرن ۱۴؛ محشی، یک غزل و یک رباعی از دیگران در پایان، بیت آخر از قطعه‌ای تاریخی است که آقا میرزا طاهر در تاریخ وفات حاج میرزا حبیب سروده؛ واقف: حاج قطب المحدثین، بهمن ۱۳۳۸؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی دارچینی، ۱۵۲گ، ۱۳سطر (۹/۸×۱۷/۲)، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۶سم [ف: ۷ - ۳۹۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۷۷/۹
آغاز: بسمله منتخبات از دیوان اشعار خلد آشیان حجة الاسلام مرحوم آقای حاجی میرزا حبیب الله خراسانی قدس سره ... سالها بر کف گرفتم سبحه صد دانه را ×× تا ببندم زین فسون پای دل دیوانه را؛ **انجام:** توئی را با منی بر خاک ره ریز ×× که ما را جز تو و من ا هرمن نیست
منتخبی از اشعار او؛ خط: تحریری، کا: سید هادی خسرو شاهی تبریزی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲ص (۱۵۲-۱۵۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۲ - ۱۱۳]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۷۳
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد مهدی تبریزی، تا: ۱۳۰۴ق [نشریه: ۲ - ۷۶]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنکه روزی می‌دهد روزی زعمرت می‌برد ×× اندک اندک مایه جان را به روزی می‌خرد / گرگ آجال است دلال همین بیع وشری ×× حیرتم از گله‌ای کاسوده خاطر می‌چرد
خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی، تا: ۱۷ رجب ۱۳۵۶ق؛ مجدول؛ در پایان یک غزل در وفات شاعر به سروده طاهر رضوی؛ جلد: مقوا، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹۲/۲
آغاز: دنی بل رمی سهم اللحاظ مسدداً ×× بقلبی و لم یقصد قاصمی و اقصدا؛ **انجام:** فانیا، هیچ مگو یا به ادب گوی سخن ×× هست کی نیست شود نیست چسان گردد هست
خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابی القاسم حسینی، تا: جمعه ۹ محرم ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶ص (۲۹-۱۵۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۸۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۶
آغاز: مقدمه: شرح مختصری از زندگی مرحوم حاج میرزا حبیب خراسانی اعلی الله مقامه به قلم دانشمند محترم جناب آقای فتح الملک جلایر. همنشین اهل معنی باش ×× تا هم عطا یابی و هم باشی فتی؛ دیوان: برابر؛ **انجام:** مقدمه: این مختصر بتقاضا و پیشنهاد ... حضرت آقای صالحی علامی دبیر عربی و ادبیات دبیرستانهای مشهد نگاشته شد. امضاء فتح الملک جلایر. دیوان: رخ فروزنده آفتاب صفت ×× نیز دل همچو لب فزاینده
کامل؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد حسین، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۳۶۸ق؛ در آغاز شرح حال مختصری از ناظم به قلم فتح الملک جلایر دارد (که از روی نسخه حاج عبدالرسول استنساخ شده)؛ واقف: مرحوم استاد محمود شهابی، آبان ۱۳۶۶؛ کاغذ: خط‌دار فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۲۹گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۱سم [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** جمع دلها از پریشانی بروی یکدیگر ×× چون شکنج افتاده در هر حلقه موی تو چند
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: حسن تقدیسی، تا: ۱۳۷۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با روکش ابری، ۵۶گ، ۱۴سطر (۹×۱۶/۵) [ف: ۲ - ۷۱۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** سراحد در دل احمد علی است ×× حامد و محمود و محمد علی است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۱گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲۲]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵-۱۰/۱۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ساقی ماه روی مشکین موی ×× آتش روی و آتشین سبب است / قصب سرخ بر حریر تنش ×× بمثل همچو نار در قصب است
شامل غزلیات از قافیه «الف» تا «تاء» حدود ۳۵ غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۲گ، ۱۴ - ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۷۷]

● دیوان حبیب کرخی / شعر / فارسی

d.-e habīb-e karxī

کرخی هروی، حبیب الله، ق۴ قمری

karxī heravī, habīb-ol-lāh (- 10c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۸۸
آغاز: الهی از کرم بگشای عقد جمله مشکلها ×× بمفتاح محبت باز کن قفل در دلها؛ **انجام:** مخواه زین بیشتر زار و ملولش ×× قبولش کن بعز از رسولش (کذا)

غزل و مثنوی است از شیخ حبیب الله خان کرخی هروی که نسبش به چهار پنج واسطه به صوفی الاسلام شهید کرخی می‌رسد، وی در حدود اواسط قرن چهاردهم هجری درگذشته و خیلی بد شعر می‌گفته و عامی بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: زمان ناظم؛ بنا به تعریفی که در هامش صفحه‌ای از غزلیات ردیف دال شده ظاهراً نسخه اصل است؛ کاغذ: فرنگی زرد و سفید، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۷ - ۳۹۶]

● دیوان حجازی / شعر / فارسی

d.-e hejāzī

حجازی، شرف الدین بن ابوالفتح

hejāzī, šaraf-od-dīn ebn-e ab-ol-fath

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۱/۳

شعر ازاو در تعیین تاریخ ولادت و عمر و فوت ائمه اطهار؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص، ایعادمتن: ۱۷×۲۱ [نشریه: ۶ - ۶۲۹]

● دیوان حجت مشهدی / شعر / فارسی

d.-e hojjat-e mašhadī

حجت مشهدی، مهدی بن غیاث الدین، ق۱۱ قمری

hojjat-e mašhadī, mahdī ebn-e qīyās-od-dīn (- 17c)

[الذریعه ۲۳۳/۹؛فرهنگ سخنوران ۱۵۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۰۸

آغاز: آغاز قصاید و آغاز دیوان: انجمن‌ها همه پر شمع و چمن‌ها پرگل ×× شاهدان جلوه گر و صافدلان آینه ساز/ گل بصد ناز بر اوراق چمن عشوه فروش ×× بلبلان بر سر هر شاخ گلی نغمه طراز؛ آغاز غزلیات: ابتدا کردم بنام یار بسم الله را ×× باید اول گفت در هر کار بسم الله را / بردن نامش مگرر می‌کند شیرین سخن ×× زان بقرآن کرده حق تکرار بسم الله را؛ **انجام:** انجام دیوان: چنان جا کرده مهرش در دل تنگ ×× که آتش میزند در جان بصد رنگ / دل من بسته موی میانش ×× سرم خاک ره سرو روانش

کلیات اشعار شاعر است شامل: قصاید، غزلیات به ترتیب حروف آخر قوافی و مخمسات، شاعر در اشعارش به «حجت» تخلص می‌کند و در تخمیسات خود اشعار آصفی، ولی دشت بیاضی، حافظ شیرازی، ارفع مایلی ـ که از وی با دعای «حفظه الله» یاد می‌کند و فوجی نیشابوری را تخمیس نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ذیقعده ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ مهر: شعاع شیرازی «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۷برگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۹۳

آغاز: بمیان قدر و جبر ره راست بجوئی ×× که سوی اهل خرد جبر و قدر درد عناست

در این فهرست نام مؤلف فقط «حجت» ذکر شده است و به استناد مجلس ۳۷/۸ تعیین شد. حدود دو هزار بیت قصاید و غزلیات است در این نسخه که آغاز و انجام آن افتاده، با تخلیص «حجت» و شعرها بدون ترتیب گرد آورده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۵۱]

● دیوان حداد کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e haddād-e kermānšāhī

حداد، علی اکبر، - ۱۳۱۴ شمسی

haddād, ʻalī akbar (- 1935)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۲۸

آغاز: بروی خود مفکن زلف عنبر آسارا ×× محیط ابر مکن مهر عالم آرا را

دارای سی غزل با تخلص «حداد»؛ خط: نستعلیق، کا: هادی ارفع کرمانشاهی، بی‌تا؛ ۳۱گ، اندازه: ۲۵/۵×۱۸سم [شخصی میبدی: ف: ۲ - ۱۱۱]

● دیوان حر عاملی / شعر / عربی

d.-e horr-e ʻāmelī

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

[الذریعة ۲۳۳/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۲

خط:نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۵سم [ف: ۱-۲۲۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۷

آغاز: کیف تحظی بمجدك الاوصیاء ×× و به قد توسل الانبیاء

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس. قصیدة فی مدح الائمة علیهم السلام. قصیده است در مدح ائمه علیهم السلام، مشتمل بر ۴۳۶ بیت که به سال ۱۰۹۵ موافق با جمله «تمت بك النعماء» به پایان رسیده؛ کا: سید محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ ۱۸ص (۱۹۴-۲۱۱) [عکسی مرکز احیاء: ف: ۷ - ۲۱۴]

● دیوان حریری / شعر / عربی

d.-e harīrī

حریری، قاسم بن علی، ۴۴۶ - ۵۱۶ قمری

harīrī, qāsem ebn-e ʻalī (1055 - 1123)

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۵۴/۲۸بخش۳
آغاز: جئتك ریا بریاها و رویاها - آوت البیدا رواها و اروها؛ **انجام:** فرغ من تحریر هذا الکتاب فی تاریخ شهر ذی الحجة سته. ثلاث و ستین و ستمائة
قصیده در ستایش نصیرالدین وزیر؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ذیحجه ۶۶۳ق؛ ۱گ (۲۴-۲۵) [ف: ۱۱۸]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳۵
آغاز: بسمله. و به ثقتی ... الدیجور لما تحبلت ×× لتهدی نفوسا فی الهوی قد اضلت ... قدا رخت ذوابة ×× فخلت شعاع الشمس تحت الدخیة؛ **انجام:** و بقیت للمداح یاملك الوری ×× مادامت الاوقات و الازمان
خط: نسخ، کا: حاج عبدالقادر بن حاج محمد مصری، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۰۶۳ق؛ در پایان نسخه تخمیسی است از شیخ عبدالقادر گیلانی از میمیه شیخ بدرالدین صاحب، نیز شعر ابن حجه و بدیع همدانی؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۵۴]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۲۱
قصیده‌ای است به عربی از حریری که تا کنون در جای دیگر ندیده‌ام و در مقامات او هم نیست در فهرست عربی اهلورث در شماره ۷۶۷۴ از روی نسخه pet 119/1 در برگ ۲پ قصیده‌ای است نزدیك به آن بدین گونه: «مدح نصیرالدین سعدالملوك، طیف اطاف به وهنا فاحیاه، برویاه و ریاه» که در هر بیتی واژه‌های همانند در گفتار و نوشتار دیده می‌شود، و ضمیرها در آن مذکر و در این قصیده مونث است و بسیار دشوار خوان و هر چه گشتم در جائی نیافتم و در مقامات هم نیست؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شرف الدین حسینی نجفی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر [ف: ۵ - ۲۳۳]

● **دیوان حزین شیروانی** / شعر / فارسی
d.-e hazīn-e šīrvānī

حزین شیروانی، میرزا عبدالرحیم، ق۱۲ قمری
hazīn-e šīrvānī, mīrzā ʻabd-or-rahīm (- 18c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۶
آغاز: الهی مشتعل گردان ز دل سوز نهانم را ×× چو شمع محفل خاصان بر افروزان زبانم را؛ **انجام:** مغفور شوند جملگی شان ×× صد رحمت حق رسد بدیشان
شامل غزلیات شاعر به ترتیب حروف قوافی و رباعیات و مثنوی‌های صفاء القلوب، هدایت‌نامه و ذبیح نامه؛ خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن عبدالرحیم پسر شاعر، تا: ۱۲۰۵-۱۲۰۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۳۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۵]

● **دیوان حزین لاهیجی** / شعر / فارسی
d.-e hazīn-e lāhījī

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری
hazīn, mohammad ʻalī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)
چاپ: کلیات آثار و سفرنامه او در هند و ایران چاپ شده؛ دیوان حزین لاهیجی با تصحیح ذبیح الله صاحبکار، تهران، نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۴ش؛ حیدرآباد دکن، سنگی، ۱۳۴۸ق. / ۱۹۳۰م، رقعی کوچك، ۸+۱۰۲ص؛ هند، کانبور، مطبع نامی منشی نول کشور، ۱۳۱۱ق، سنگی، وزیری، ۱۰۳۲+۴ص
[نسخه‌های منزوی ۲۲۹۳؛ یادداشتهای اقبال در مجله ادبیات س ۸ ش ۴ ص ۳۷؛ مشار ۷۲۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۰/۴
اشعار و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۰ق؛ کاغذ ابری، منقش، مجدول؛ اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۲. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۲۰
آغاز: مقدمه نثر: افتتاح نامه نام آوران کیهان خدیو سخن ومفتاح ابواب فیوضات ... غیر نفی غیرت یکتای بی همتاستی ×× نقش لا درچشم وحدت بین من الاستی؛ **انجام:** غرض نقشی است کزما بازماند ×× که هستی را نمی بینم بقایی / مگر صاحبدلی روزی برحمت ×× کند درحق مسکینان دعایی
غزلیات، رباعیات، مثنوی چمن وانجمن، مثنوی خرابات، مثنوی ساقی‌نامه، قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه دوم جمادی الاول ۱۱۸۱ق، جا: شیراز، کاتب با کمك فرزندش آقا عبدالجبار مشهور به آقا جانی کتابت کرده است؛ مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۰۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف مخ]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۱
آغاز: ... نکهت اوست ×× غنچه رطب اللسان مدحت اوست / نغمه سنجم حزین اگر دارد ×× از لبم گوهر عدن بارد؛ **انجام:** گفت رهیده در آرامگاه خموشی نفسی کشم رب اجعلنی من المنییین نمق ... تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه سید ابوجعفر تعلقه در سرپور سنه ۱۳۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۰گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [سنا: ف: ۲ - ۱۵]

۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۱۶۵
آغاز: سخن صریح سرائیم عشق پنهان را ×× بخون دیده طرازیم لوح دیوان را؛ **انجام:** با تو سر و پا برهنه در کنج خرابات ×× خوشتر که به تخت پادشاهی بی تو
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۸-۵/۳۸
آغاز: بسمله انت الظاهر فلیس فوقك شیء ×× وأنت الباطن فلیس

دونک شیء / ای نور ماه وانجم از پرتو تو تابی ×× خاک درت زعزت هر ذره آفتابی؛ **انجام:** از صومعه تا میکده پر راهی نیست ×× از کعبه به بتخانه شبانگاهی نیست / بخرام بطور عشق بازان و به بین ×× کس نیست که در ذکر انا اللهی نیست

غزلیات و رباعیات؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد علی بن حاجی محمد باقر ۱۲۷۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۴-۱۸۷۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۰

بدین‌گونه: ۱. گله و نکوهش از هندیان و هند (۱-۶)، ۲. پاسخ میرزا ابوطالب شولستانی در داوری میان شعر جمال الدین عبدالرزاق و کمال اسمعیل سروده ۱۱۳۲ (۶-۸)، ۳. قصیده در ستایش خدا بپیروی از میرفندرسکی (۸-۱۰)، ۴. قصیده در هجو امیری (۱۱-۱۳)، ۵. قصیده در هجو مردم کشمیر (۱۳-۱۵)، ۶. ریاض السحر (۱۶-۲۰)، ۷. قصیده در ستایش پیامبر (۲۰-۲۳)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ، سطور چلیپایی (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲۹]

۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۴ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا؛ جلد: مقوا، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۶۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۲

آغاز: غیر نفی غیرت یکتای بی همتاستی ×× نقش لا در چشم وحدت بین من الاستی / فرقه اشراقیان و زمره مشائیان ×× غوطه در حیرت زدند این چشمه حیرت زاستی؛ **انجام:** خردمند و ادا یاب و سخن سنج ×× ز گوهرهای معنی خاطرش کنج

نزدیک پنج هزار و پانصد بیت، در آغاز آن چند قصیده در مدح حضرت پیامبر اکرم و بعضی از امامان (ع) و پس از آن غزلیات و رباعیات و مقطعات و مثنوی «چمن و انجمن» بنا به گفته الذریعه (۲۳۵/۹)، از برای اشعار حزین چند دیوان گرد آورده شده است و گویا نسخه حاضر موافق نسخه چاپ شده باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا؛ مهر: «وثوق السلطان» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۳۴۴]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۸/۱

آغاز: بسمله. ستایش و سپاس بیحد و قیاس نثار بدرگاه معبودیست ... اما بعد چون بمنطوق کل میسر؛ **انجام:** روزت از روز نکوتر شد و خواهد شد ×× باشد از ماضی و از حال تو به مستقبل

با دیباچه‌ای به نثر از خود سراینده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲گ (۱پ-۴۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۲۲۵]

۱۰. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۶۳

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: شعبان سنه ۵ جلوس [نشریه: ۷-۶۹۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۸ ض

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۶۶

آغاز: بسمله. بعد از ستایش آموزگار سخن و پروردگار سخن و پروردگار جان؛ **انجام:** کند در کند در حق مسکینان دعا ... و له الحمد اولا و آخرا

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی تا [رایانه]

● دیوان حسابی / شعر / فارسی

d.-e hesābī

قاری، حسن

qārī, hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۹-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 790 بلوشه ۱۷۶۴؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

← دیوان حسام اربلی < دیوان حاجری

● دیوان حسام الدین جاجرمی / شعر / عربی

d.-e hosām-od-dīn-e jājarmī

حسام الدین جاجرمی

hosām-od-dīn-e jājarmī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۹/۶

ابیاتی است در توصیف قبسات میرداماد (ظاهرا)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۳۰) [مختصر ف: - ۱۷]

● دیوان حسام چورسی / شعر / ترکی

d.-e hosām-e čorasī

حسام چورسی، محمد علی، - ۱۳۶۵ قمری

hosām-e čorasī, mohammad ʻalī (- 1946)

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۱۸

آغاز: سنه بورماج دیللر مازا اولوبسان ×× دکلدین اوردک اندی قاز اولوبسانژ / شکار ایلمکه اوقاف مالین ×× الی چنگالو بر شهناز اولوبسان / یین اوقاف مالین بوردا چو خدور ×× یمکلکده یقین ممتاز اولوبسان

اشعاری است به صورت غزل در هجو و انتقاد از حاکمان و سیاستمداران محلی خوی خصوصاً در حیف ومیل اموال وقفی در عصر شاعر توسط حاکمان. در قطعه‌ای در غارت خانه ضرغام لشکر خوئی مشهور به قل قویروق آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، ۹گ، ۸ سطر چلپایی، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۹۳]

● دیوان حسان بن ثابت / شعر / عربی

d.-e hassān ebn-e sābet

حسان بن ثابت، - ۵۴ قمری

hassān ebn-e sābet (- 675)

در دیوان وی مدایح و هجاها و مراثی ثبت شده. صاحب روضات از شیخ مفید نقل نموده که حسان پس از پیغمبر (ص) از حضرت علی بن ابی طالب بسیار انحراف داشت و از تابعین عثمان بن عفان بود و مردم را از آن حضرت برمی‌گردانید و به معاویه می‌خواند. در دیوان وی رثاهای متعدد درباره خلیفه سوم دیده می‌شود اگر چه تصریحی بر آن معنی که نقل گردید در مطالعه مختصر خویش نیافتم ولی توجه کامل و اعتقاد زیاد وی از رثاهای متعدد به خوبی واضح و آشکار است.

چاپ: مکرر در اروپا و تونس، ۱۳۰ص، ۱۲۸۱ق؛ بمبئی، ۱۰۴ص، ۱۲۸۱ص؛ در مصر و لاهور نیز چاپ گردیده

[الذریعة ۲۳۷/۹؛ کشف الظنون ۷۸۰/۱؛ سزگین ۲۹۰/۲-۲۹۳؛ سرکیس ۷۵۲/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۵۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- تخمیس قصیده حسان بن ثابت؛ صلاحی، صلاح الدین (-۱۲)
۲- شرح دیوان حسان بن ثابت

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷

آغاز: بسمله، فان حسان ابن ثابت بن المننذر بن حرام بن عمرو بن؛ **انجام:** هذا آخر شعر حسان بن ثابت رضی الله عنه من کتاب محمد بن حبیب.

در این دیوان اشعار و قصاید حسان بدون رعایت ترتیب حروف قوافی آمده است. این دیوان اشعار حسان را به دوران اسلامی نیز دربر دارد و قصیده مدحیه پیغمبر اسلام در آن از قصاید بسیار معروف است؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد، تا: ۱۱۷۴ق؛ مجدول؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۱گ، ۱۵ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۳۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: بسمله، قال حسان بن ثابت ابن المنذر ابن حرام بن عمرو بن زید مناه؛ **انجام:** و هو ذو اللسانین ناطقا بحکمه لقمان ... احوج ... الی الله عزوجل ...

در این نسخه اشعار حسان بن ثابت آمده و کاتب نسخه می‌گوید این اشعار را از کتاب محمد بن حبیب جمع کرده‌ام و در آن مطالب و اشعار بدون رعایت حروف آخر تهجی ضبط شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۷-۴۴]

۳. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۱۸

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی در معنای برخی از لغات و اشعار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۵/۱

آغاز: عفت ذات الاباطح فالجواء ×× الی عذراء منزلها خلاء / دیار من بنی الحسحاس فقر ×× تعفیها الروامس و السماء؛ **انجام:** تخیر ثلاثا کلهن مهانة ×× سلاسل اغلال تشین المقادما / و تترک مثل الکلب بلمح اره ×× و تنزع محسودا و تقعد انما

خط: نسخ، کا: ابوتراب محلاتی، تا: چهارشنبه ۱ رمضان ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ (۱پ-۶۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۵۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۳۶

آغاز: قال حسان بن ثابت بن المنذرین جرام بن عمرو؛ **انجام:** ثم الصلوة علی النبی و آله ×× مالاح برق فی غمام ممطر

خط: نسخ، کا: محمد تقی نادری، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۰۸گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۹۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۷۱/۱۳

شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۸ق [ف: ۶ - ۴۵۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴۶

آغاز: قال حسان رضی الله عنه یوم فتح مکه. عفت ذات الاصابع فالجواء ×× الی عذراء منزلها خلاء

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال ۱۲۸۴ ورود آن به کتابخانه اعتضاد السلطنه یادداشت شده، محشی؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۸۶]

● دیوان حسان عجم = هزار قصیده = مناقب الائمه (ع) / شعر / فارسی

d.-e hassān-e ‘ajam = hezār qasīde = manāqeb-ol a’emme

علی آبادی مازندرانی، محمد حسن بن نصرالله، ق۱۳ قمری

‘alī-ābādī māzandarānī, mohammad hasan ebn-e nasr-ol-lāh (- 19c)

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۳/۲-۶۰۶۷

قصاید است در توحید و ستایش و سوگواری چهارده معصوم که نذر کرده بود از چنین قصیده‌ها هزاری بسراید و تا ۲۰ شوال ۱۲۸۰ به پانصد قصیده و غزل و ترکیب‌بند و رباعی و مراثی رسیده بوده است. داستان را خود در دیباچه آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۴گ، ۲۱ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۴۸

آغاز: دیوان: این نسخه ز آیات خدای ز من است ×× نیکو کلمات و لفظهای حسن است / شرحی ز ثنای احمد و آل ویست ×× ذکری ز سپاس کردگار جهن است. الحمدلله الذی لاتدرکه الشواهد و لاتحویه المشاهد و لاتراه النواظر و لا تحجبه السواتر ... ای دل محزون مباش در غم و غوغا ×× آمه ز کوثر بگیر و خامه ز طوبی / کن رقم شوق بر صحائف اشیا ×× اول دفتر بنام ایزد دانا / صانع و پروردگار و حی و توانا. مناقب حضرت خاتم الانبیاء (ص): بلغ العلی بکماله ... پیراستگی کردن و گوش دلها بدرر جانفزای و غرر معجز نمایش فکان قاب قوسین او ادنی آراستگی سر زلف عروسان سخن بجوامع الکلم لفظ گهربارش سبحان الذی اسری ... ای بقعه منوره ای خاك نور بار ×× ای آنکه عرش و فرش بذات تو بر قرار / در تو چو سیدی است که در روز و شب خدا ×× صلوات بر روانش فرستد هزار بار .مناقب امیرالمؤمنین (ع): سلام علی المولی الذی بیت مجده ×× علی هامة الجوزاء اضحی مشیدا × سلام سلیم یخج الشمس فی الضحی ×× علی شمس مجد نورها قد تو قدا. قال الشیخ السدید السعید الفقیه محمد بن احمد بن علی بن الحسن الشاذان القمی رحمهم الله تعالی هذه الاحادیث الاربعة عشر، الحدیث الاول قال رسول الله (ص) ... ای همایون بقعه خورشید جهان آراستی ×× یا بهشتی برفراز طامر خضراستی / یا که نور ذوالجلالی از برای عرش و چرخ ×× یا که از بهر محمد بزم او ادنی استی؛ جلد دوم، مناقب حضرت فاطمه (س): سلام الله علی الصدیقة الطاهرة و النقیة الزاهرة و الزکیة الباهرة ثمرة شجرة النبوة حبیبة حبیب الله و ریحانة رسول الله ام الائمة النجباء ... یك نور شد از رحمت خلاق هویدا ×× کز پرتو این نور جهان گشت درخشا / زین نور محمد ز کرمهای خداوند ×× شاهان دو عالم نگرم حاضر و پیدا؛ مناقب امام حسن مجتبی (ع): سلام سلیم یخجل البدر بهجة ×× علی المجتبی من نسل عترة احمدا

دیباچه: صحیفه جود و کرم فهرست ابواب بذل و همم صورت رحمت آفریدگار معنی لطف کردگار ... بدی در این شب تاریك حسان العجم تنها ×× به کنج خانه خود با هزاران ناله و غوغا / که ناگه شد عیان اندر هوا ابری سیه منظر ×× بغرید و بکفتید و فشاندی لؤلؤ لالا؛ **انجام:** می‌شود از ضرب سم اسب تو ... ×× ارض بزلزال و بحر و کوه به ویران / هست حسام علی بدست تو در رزم ×× کش نزد طعمه جز تن و سر خصمان.

دیوان اشعار شاعر است که در توحید باری تعالی و مناقب و مدایح اهل بیت (ع) سروده است. او ابتدا فاقد طبع شعری بوده و نذری می‌کند که اگر خدا به وی ذوق شعری عطا نماید هزار قصیده در مدح ائمه (ع) بسراید و خدا نیز به وی ذوق شعری عنایت می‌کند و او بنا می‌گذارد که هزار قصیده در دو جلد بسراید. او در اشعارش حسام تخلص می‌کند و به حسان العجم ملقب است. نسخه حاضر جلد اول و بخش هایی از جلد دوم کتاب را شامل است. با این خصوصیات: جلد اول: شامل حدود هفتصد قصیده و ترکیب بند و غزلیات است که شاعر در توحید باری تعالی و مناقب حضرب پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) سروده و در ۲۵ شعبان ۱۲۹۶ به پایان رسانیده و در آغاز آن مقدمه ای به نثر آورده است. نسخه ناقصی از این جلد ل در کتابخانه آستانه حضرت معصومه موجود است. جلد دوم: که شاعر بنا داشته آن را در مناقب حضرت فاطمه زهرا (ع) و یازده امام (ع) بسراید. در نسخه حاضر مناقب حضرت فاطمه (ع) و حضرت امام حسن (ع) موجود است؛ خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر نسخه عکس شاعر ضمیمه و زیر آن نوشته شده: «پدر شاعر میرزا نصرالله علی آبادی از ۱۲۰۹۶ تا ۱۲۱۴ وزیر فارس بوده سپس به حکومت مازندران تعیین شده و میرزا فضل الله نصیرالملك برادر شاعر در سلطنت قاجاریه صاحب مقامهای متعدد بوده است»؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۵۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۱۰]

● دیوان حسرت / شعر / فارسی

d.-e hasrat

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۶۱۹

آغاز: بی وجه نیست خاموشیم از فراق دوست ×× چون تا شود ز همدم خود دور بی نواست / حسرت بود محال که افتد دمی ز پا ×× هر کس به سرنوشت ز روز ازل رضاست؛ **انجام:** با یاد تو ای خلاصه نوع بشر ×× پیوسته کنم به جانب خلد گذر / ... آید بنظر چو حلقه انگشتر

در فرهنگ سخنوران (ص ۱۵۷) از چند حسرت نام رفته و شاعری که دیوانش مورد معرفی است، ظاهراً حسرت مشهدی بنام سید محمد فرزند میرزا صدرا است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فستقی، ۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۴سم [ف: ۲ - ۲۷۵]

● دیوان حسرت / شعر / فارسی

d.-e hasrat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸۳/۵

آغاز: از گریه صبوحی کن و از ناله بجوئی ×× بی عیش بساط دل غمناك انداز؛ **انجام:** خواهی که اگه از غم پنهان من شوی ×× بنشین دمی چو حسرت من د رکمین خویش

غزلیات. چند غزل است از شاعری با تخلص «حسرت». در فهرست نسخه‌های منزوی ۲۲۹۴/۳ سه دیوان با عناوین «دیوان حسرت»، «دیوان حسرت مشهدی» و «دیوان حسرت همدانی» [مجلس ۳۷۶/۲۶، ش۷۸۹۶] معرفی گردیده و گویا نسخه حاضر یکی از آن‌ها ست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد خان تبریزی، تا:

۱۲۳۵ق؛ جلد: میشین سبز، ۴گ (۱۵۲ر–۱۵۵پ) [ف: ۳۷ - ۵۷۹]

● **دیوان حسرت** / شعر / فارسی
d.-e hasrat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۶/۱
شامل: الف: غزلیات به ترتیب حروف تهجی (۱ر–۲۴۲ر)، آغاز: «به جانان می‌رساند شوق جانان جان بی جان را ×× نسیم عشق دارد سبزه باغ کون و امکان را /به امید طواف کعبه روز وصال او ×× به آسانی کشم دشواری شب‌های هجران را»، انجام: «گم شد ره وصول لب چشمه حیات ×× ای خضر پی خجسته تو آخر هدایتی / «حسرت» بریز اشک غم از دیده چونکه تو ×× بی شک و ریب بار درخت شقاوتی»، ب: ترجیع بند (۲۴۲پ–۲۴۴پ) با بند ترجیع: «ای مرهم داغ سنیه سوزم ×× تا کی ز شرار غم بسوزم. آغاز: دردا که اسر و دردمندم ×× پیوسته نشانه گزندم / از زحمت درد آتش افروز ×× بیمارم و خار و مستمندم»، ج: رباعیات (۲۴۵ر–۲۴۵پ)، آغاز: «عالم به وجود ایلیا موجود است ×× سودائی آن عاقبتش محمود است / هر کس که به جای آن نشاند دگری ×× از درگه رحمت خدا مردود است»، انجام: «ای سایه حق قائمه چرخ وجود ×× شایسته کار حضرت رب ودود / بگشا در بسته بر رخم جز تو بگو ×× بر روی کسی کیست در بسته گشود»، دیوان اشعار شاعر است با تخلص «حسرت». شاعر متوفای بعد از سال ۱۳۶۲ق است چنان که خود می‌گوید: «در زمانی که دور حسرت بود ×× سیصد و شصت و دور ز هجرت بود». این دیوان غیر از دیوان حسرت همدانی است که در جلد ۲۶ صفحه ۳۷۴، شماره ۷۸۹۶ معرفی گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۶ ربیع الاول و سلخ شعبان ۱۳۶۰ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۴۵گ (۱پ–۲۴۵پ) [ف: ۳۸ - ۲۶۹]

● **دیوان حسرت** / شعر / فارسی
d.-e hasrat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۶/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ خود او (هامش)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

● **دیوان حسرت مشهدی** / شعر / فارسی
d.-e hasrat-e mašhadī

حسرت مشهدی، محمد بن صدرا، ق۱۲ قمری
hasrat-e mašhadī, mohammad ebn-e sadrā (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۶۷
آغاز: بسمله. زهی از شمع اوصافت فروزان بزم دیوانها ×× برنگ مردماک روشن ز مهرت مهر عنوانها / نظر گر لمحه ای یابد زعین التفات تو ×× شود از دیده آهو بیابان نرگسستانها؛ **انجام:** بچینی از ریاض زندگانی ×× گل مقصود دل تا میتوانی
از حسرت مشهدی گویا همان سید محمد خادم مشهد رضا در طوس در قرن ۱۱ و ۱۲ (الذریعه ۲۳۸/۹) دارای ۹۰۰۰ بیت بدین‌گونه: غزل به ترتیب تهجی، تخمیس اشعار معاصران، رباعی، ثنای سراپای معشوق با دیباچه‌ای به نثر، ماده تاریخ، مرثیه، قصیده به‌ترتیب تهجی و رباعی در ستایش امامان و شاه تهماسب، قصیده‌های شکوی در ستایش شاه تهماسب و شکایت از دشمنان، مثنوی در سفر به اعتاب قدس، مثنوی در حکایات و داستان‌های و سفر به هند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال۱۱۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶۲]

● **دیوان حسرت نراقی** / شعر / فارسی
d.-e hasrat-e narāqī

حسرت نراقی، ق۱۲ قمری
hasrat-e narāqī (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۳
آغاز: بجانان می‌رساند شوق جانان جان بیجان ر ا ×× نسیم عشق دارد سبز باغ کون و امکان را؛ **انجام:** امید حسرت از دربار شاه تشنه لب اینست ×× که گردد در عداد حلقه شایستگان امشب
غزل است به ترتیب تهجی و ترجیع‌بند در مرثیه و سوگواری بر خاندان پیامبر در نیمه دوم دیوان و روی هم نزدیک ۶۹۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ در توی جلد شعر حاجی ملا محمد قاینی متخلص به سعدی و میرزا کوچک قاینی متخلص به ساغر و میرزا هاشم طبیب نراقی و حسرت نراقی با عنوان «لمحرره» هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۵۰۰]

● **دیوان حسرت همدانی** / شعر / فارسی
d.-e hasrat-e hamadānī

حسرت همدانی، محمد تقی، ق۱۳ قمری
hasrat-e hamadānī, mohammad taqī (- 19c)

[الذریعة ۲۳۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۹۵/۳؛ فرهنگ سخنوران ۱۵۷–۱۵۸؛ مجمع الفصحا ۲۰۸/۴]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۶**
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: وزیری کوچک [د.ث. مجلس]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۹۶**
دیوان اشعار شاعر است که به «حسرت» تخلص می کرده، شامل:

۱. غزلیات به ترتیب حروف تهجی که از اول نسخه یک برگ افتادگی دارد. آغاز نسخه: «بخاطر آور از روز سیاه چون شب حسرت ×× ایا مهر جهان تابم چه می‌تابی به محفلها / بگو باد صبا جانان ما را ×× که هجریت سوخت جانا جان ما را»، انجام غزلیات: «گفتمش بوسه ای ای ماه، تمنای من است ×× گفت حسرت چو شود گر تو تمنا نکنی»، ۲. رباعیات، ۳. ساقی‌نامه، مطلع: «بده ساقی آن جام لاتقنطوا ×× بجز رحمت از دست رحمت مجو»، مقطع: «شرابی که علم و عمل بخشدم ×× نه بر عقل و دانش خلل بخشدم / شرابی که بخشد مرا آگهی ×× به ره آردم شاید از گمرهی»؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف تویسرکانی، تا: یک‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۴۰ق، برای میرزا محمد نهاوندی و در خدمت میرزا حسین نوشته شده؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۶ - ۳۷۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۱

آغاز: ای نام نکوی تو آرایش دیوان‌ها ×× وی زنده به بوی تو گل‌ها و گلستان‌ها / فرهاد تو را بستر در کوه بلا جانها ×× مجنون تو را بالین خاشاک بیابان ها؛ **انجام:** فریاد ز چشم نیم مست دلبر ×× وزلعل لب ساده پرست دلبر / دستی بدل هر که نهادم میکرد ×× مانند جرس ناله ز دست دلبر

غزل است به ترتیب تهجی (۱-۱۵۱) و رباعی (۱۵۱-۱۵۴) نزدیک دو هزار بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سرخ، ۸۲گ، ۱۰ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۰

آغاز: ای نام نکوی تو آرایش دیوان‌ها ×× وی زنده به بوی تو گل‌ها و گلستان‌ها / فرهاد تو را بستر در کوه بلا خار ×× مجنون تو را بالین خاشاک بیابان ها

نسخه حاضر این بخش‌ها را شامل است: غزلیات، ترکیب بند، رباعیات، ساقی نامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن مرحوم حاجی قدیر ابهری، تا: چهارشنبه ۲۴ شعبان ۱۳۰۹ق؛ جلد: مقوایی سبز، ۲۳۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۹۲]

۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۳ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «سلام علی ابراهیم»؛ چهار تاریخ تولد مورخه ۱۲۵۱-۱۲۵۹ و یک تاریخ وفات مورخه ۱۲۷۷؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۱ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۴/۵× سم [ف: - ۷۰]

● دیوان حسن / شعر / فارسی

d.-e hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۷/۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حاج سید ابوالفضل سعیدی ریحان یزدی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۸]

● دیوان حسن / شعر / فارسی

d.-e hasan

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

● دیوان حسن اشرفی / شعر / فارسی

d.-e hasan-e ašrafī

[الذریعه (۱)۲۴۴/۹ «دیوان حسن غزنوی» دو تن؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۹۵/۳ «دیوان حسن اشرفی» (۲نسخه)]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۷-عکسی

آغاز: ای به سزا خالق ارض و سما / و ای به کرم باعث یوم القضا

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. ۵۷۲ بیت قصیده، غزل و رباعی است. نام «سید حسن اشرفی» به خامه تازه‌تر بر فراز نسخه آمده است. و سروده‌هایی با تخلص «اشرفی» در متن آن. نسخه با «دیوان سید حسن غزنوی» چ مدرس رضوی، تهران، ۱۳۲۸ش سنجیده شد جز آن بود. در پیشگفتار آن چاپ از «سید حسن» دیگری یاد شده که همروزگار «سید اشرف غزنوی» بوده است و از او به «سید حسن اشرف» یاد می‌کند. نسخه در دست بایستی از همین کس باشد. برای نشانی: آغاز قصیده‌ای در حرف «ب»: «ساقیا صبح است برده [؟] هوی من خراب / رحم کن بر جان من در گذر از من شراب». تخلص او: «در خلوت عشق «اشرفی» را ×× آخر نفسی بدار محرم» و از ممدوح خود چنین نام می‌برد: «پادشاه جهان شهاب الدین ×× عدل تو محو کرد بی دادی»، نمونه‌ای از رباعی‌های او: «ای آنکه نداری به جهان هیچ نیاز ×× اندر گذر از عالم تحقیق و مجاز / خوش باش که این نفس عزیزست عزیز ×× می‌نوش که این قصه درازست دراز»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۸گ (۲۱۳-۲۳۰) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۴]

● دیوان حسن دهلوی / شعر / فارسی

d.-e hasan-e dehlavī

دهلوی، حسن بن علی، - ۷۰۷ ؟ قمری

dehlavī, hasan ebn-e ʻalī (- 1308)

چاپ: چاپی از آن توسط انجمن آثار و چاپی بهتر نیز در دهلی عرضه شده است

[فرهنگ سخنوران، ص ۱۵۹؛ الذریعة ۲۴۲/۹؛ منزوی ۲۲۹۵/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۵۴

در پایان رباعی‌ها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ رمضان ۸۲۱ق؛ با پیشانی زرین و لاجوردی، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی،

جلد: تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۲۰ سطر دوستونی (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۵۱۳]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱ تا ۲۴۷ بخش۳

کا: فرصت غریب، تا: جمادی الاول ۸۲۳ق [ف: - ۱۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۱۷

آغاز: ای رقم رانده بر سفید و سیاه ×× از درون و برون ما آگاه / دست لطف تو نقش بند امید ×× فیض فضل تو تخته شوی گناه؛ **انجام:** امروز خلاصه ای ز من جز من کیست ×× در حسن مقالات جز من کیست / از انجم انجمن منم نجم مهین ×× آخر بنگر در انجمن جز من کیست

خط: نستعلیق، کا: جعفر بایسنقری، تا: ۸۲۵ق، جا: هرات؛ دارای یک سرلوح، مجدول زر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: رنگ و روغن آراسته با گل و بوته، ۱۶۲گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم سطر [ف: ۱۱ - ۲۴]

۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۸۵۱ق؛ مجدول؛ هامش؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴ سطر حاشیه چلیپا (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نشریه: ۳ - ۲۳۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۹

آغاز: اشعار امیر حسن الدهلوی علیه الرحمة و الغفران: آرزوهاست که یک قصه بدست تو دهم ×× شرح خون ریزی آن نرگس مست تو دهم / جان پاک و دل صافی شده را گر گوئی ×× خدمتی دو لب باده پرست تو دهم؛ **انجام:** چون گل غمت ای حسن بصد بوت ×× گل داند و ما که در چه بوئیم.

پنجاه و دو غزل از این شاعر در مجموعه حاضر آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۹گ (۴۴پ-۵۲ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول محرر، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۱۰۱]

۷. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۹۹

قطعه‌ای از دیوان می‌باشد بدون اول و آخر، شامل غزلیات از حرف یاء تا میم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۱ر-۸پ)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۸۵

آغاز: مبتلا گشتم من بیچاره تا دیدم ترا ×× ای بلا انگیز ناگه از کجا دیدم ترا؛ **انجام:** زان پیش کاورد صبح از زر سرخ طشتی ×× در ده صباحیانرا از آب لعل طاسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مشتمل بر غزلیات بوده و در ابتدا یک صفحه شرح حال ناظم به قلم ابوالمحامد عرشی حیدرآبادی ضمیمه می‌باشد، دارای سرلوح مذهب و منقش، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مشمع رنگین هندی، ۱۳۹گ، ۱۳ سطر دو ستونی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۷۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۸

آغاز: نمیداند کسی در عشق قدر روز صحبت را ×× که استمرار نعمت می‌کند بی قدر نعمت را؛ **انجام:** بنام نیک کشور بر گشای ×× به کام خویش دولتها برانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر تملک: صدر جهان؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۳/۸سم [ف: ۲ - ۲۷۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام (آغاز در حرف تاء و انجام در حرف یاء افتاده)؛ تملک: حسن بن شیخ محمود از طایفه حاجی ملا علی نوری در ذیحجه ۱۳۳۹؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه میشن یشمی، ۱۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۲ - ۲۷۵]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱

در نسخه ما غزلیات او نزدیک پنج هزار بیت و کلاً دارای ۶۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (میان برگهای ۳-۴ و ۴-۵ و ۷-۸ و ۸-۹ و ۱۱-۱۲ و ۱۷-۱۸ و ۲۱-۲۲ و ۸۸-۸۹ و ۹۶-۹۷ و ۱۱۰-۱۱۱ افتاده دارد. تا برگ ۹ رباعیات، و از آنجا افتاده، و در برگ ۱۸ مقطعات آغاز می‌گردد و از برگ ۳۶ غزلیات بترتیب حروف الفباء آغاز می‌گردد)؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول مذهب، دارای چهار مجلس تصویر؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن سیاه، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۸سم [ف: ۲ - ۲۷۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۶

آغاز: ای رقم رانده بر سفید و سیاه؛ **انجام:** روشن توکنشت اپو حرمدوحاد فی غره شهر رمضان المبارک سنه ست و تسعمائه

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد نور، تا: ۹۰۶ق [الفبائی: - ۲۵۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۲

آغاز: ای باز تازه داشته عهد قدیم را ×× در غم نهاده این دل نامستقیم را؛ **انجام:** من نیک تو خواهم و تو بدخواه منی ×× یارب که ترا نیک و مرا بد نرسد

شامل غزلیات و رباعیات اوست و ۳۲۸۰ بیت است؛ خط: نستعلیق،

کا: علی میزانی طباخ، تا: ۹۱۹ق؛ با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن زرشکی، ۲۵۳ص، ۱۵۱ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۱۲۳]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰

آغاز: ای حاکم جهان و جهان داور حکیم ×× محدث همه بدایع و تو مبدع قدیم؛ **انجام:** لطف خدا که بر همه واجب سلام تست ×× کوختم کن یکی بیکی عین نام تست

مشتمل است بر قصاید، قطعات، غزلیات مردف، مثنویات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: شجاع الفارسی، تا: ۹۳۹ق؛ دارای شش مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب، مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب، ۶۲۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۹/۶سم [ف: ۳ - ۲۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۷

آغاز: ای برفراز سرو برآورده ماه را ×× بر ماه کج نهاده به شوخی کلاه را / دل می‌بری ز ماه به گواهی قد خویش ×× ای دوست راست کرده چه آری گواه را؛ **انجام:** رباعیات: ای ترک مرا که رفتم از دست بخوان ×× بنواز و بخوان وصل پیوست بخوان / شاهین دلم باز هوای تو گرفت ×× چون می‌دانی که خواندنی هست بخوان. بعد از رباعیات سه بیت دیگر آمده که بیت آخر چنین است: یک بنده دلسوخته باشد که خدا را ×× در خانه دل جای دهد صورت ما را

خط: نستعلیق، کا: پیر حسین کاتب شیرازی، تا: جمادی الثانی ۹۴۱ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع با گل‌های الوان؛ مهر: «... بهادر فخرالدوله غالب جنگ فدوی شاه عالم پادشاه غازی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۹۸]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۰

دارای قصاید و مقطعات و غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با دو سرلوح زر و شنگرف و لاجورد آغاز؛ تملک: عباس میرزا ملک آرا؛ ۱ص (۶۶۲) [ف: ۹ - ۱۰۱۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۲

آغاز: ای روی و مویت آیتی علم امید و بیم را ×× حکمی که می‌خواهی بکن استاده ام تسلیم را / اختر شناس ار بنگرد در نور رخسارت شبی ×× پیش مه و خورشید تو تازه کند تقویم را؛ **انجام:** صد سال حیات تو گشت در روز ازل ×× از فض خدای بعد ازاین می‌جویم صد سال دگر / دل یافت نسیم جانفزا در شبگیر یعنی بویت ×× کز دست برفتن گلستان تدبیر یعنی رویت

غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب لاجوردی؛ اهداء نسخه از طرف عباس شوشتری به ملک الشعراء بهار؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۳۷۶]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۶

آغاز: خواجه حسن دهلوی، او نیز از جمله مریدان و اصحاب شیخ نظام اولیا بوده ... ای نقش بدیع تو آرایش دیوانها ×× در نقش تو حیرانند چون نقش بر ایوانها؛ **انجام: ...** گفتی ای قاصد که آنچه از فلا یوضع رسید ×× جای او چشم منست ... رسید

گزیده‌ای است از اشعار او با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۲۱ص (۵۰۲-۵۲۲)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۸

آغاز: دارم دلکی غمین بیامرز و مپرس ×× صد واقعه در کمین بیامرز و مپرس؛ **انجام:** حسن گر باز سلطان وار حکمی کرد بر جانت ×× ترا آن به که ... (؟) بر زمین داری

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۳۴-۲۳۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۷]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۰

آغاز: ای حاکم جهان و جهان داور حکیم ×× محدث همه بدایع و تو مبدع قدیم

در حدود ۶۴۰۰ بیت شعر و شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و چند مثنوی و رباعیات این شاعر می‌باشد و قصاید و غزلیات در مدح سلطان علاءالدین محمد بسیار دارد و در غزلی علاقه خود را باهل بیت پیغمبر اکرم (ص) آشکار کرده و می‌گوید: آزاد شد دل حسن از بند هر غمی ×× کوبنده محمد و آل محمد است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت صفحه نخستین یادداشت‌هایی با تاریخ می‌باشد که بیشتر از همه آنها آن است که به سال ۱۰۵ (کذا) که ظاهراً مراد از آن ۱۰۰۵ بوده نگاشته شده و تصور می‌کنم که از خطوط اوایل قرن دهم هجری باشد، دو صفحه اول کتاب تذهیب و نقاشی بسیار ظریفی دارد و صفحات نسخه مجدول به طلاست؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۶۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۹/۳

آغاز: مست است بیاد لب میگون تو هر شهر ×× شهری که چنین مست نیابیش خرابست؛ **انجام:** حرف سیمین چهل ولی را دستور ×× زان چار چهار رکن عالم معمور

مشتمل است بر غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن میرزا علی خان تفرشی، تا: ذیحجه ۱۳۱۳ تا محرم ۱۳۱۴؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۸۸ص (۱۹۳-۲۸۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ - ۴۸۲]

۲۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ ۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۶]

۲۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۱

آغاز: دوخت دست ارادت ازلی ×× هفت پیوند خرقه ای ببرم /

گرنه این خرقه از خدا باشد ×× بخدا تا بدامنش بدرم؛ **انجام:** مرا یکبارگی عشق است برمی ×× ولی رنجور میگردم ز خوردن ...
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات شاعر است بدون رعایت حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تاریخ تحریر ندارد ولی بدون شک نسخه نفیس و از عهد خود شاعر یا حداقل خیلی نزدیک به زمان حیات خود شاعر میباشد؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی سوخته، ۱۸۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۶]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۸

آغاز: و له ایضا ... به جهان در نبسته اند ×× زانست کز وی آرزویی بر نبسته اند؛ **انجام:** و له ایضا مخدوم کرد وعده اسب و وفا نشد ×× نی این گله ازو که ز بخت نگون کنم / آن ابر بر سر همه بارید و گاه من ×× آواز داد لیک نبارید چون کنم
غزلیات به ترتیب حروف تهجی و چند قطعه و رباعی را شامل است و از آغاز غزلیات تا نیمه قافیه دال میباشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین و لاجوردی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۱۵۴]

● **دیوان حسنعلی میرزا** / شعر / فارسی

d.-e hasan-ʻalī mīrzā

شجاع السلطنه، حسنعلی میرزا، ق۱۳ قمری

šojāʻ-os-sāltane, hoseyn-ʻalī mīrzā (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۱

آغاز: بسمله، زهی آیت صنع تو آشکارا ×× هم از سرو و سوری هم از خار و خارا؛ **انجام:** مکن تغافل ازین بیشتر که خلق برند ×× گمان آنکه بازار دوست خورسندی
شامل: غزلیات به ترتیب حروف الفبائی از الف تا یاء مرتب شده، قصاید، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۰ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۸۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۴۷]

● **دیوان حسن غزنوی** / شعر / فارسی

d.-e hasan-e qaznavī

حسن غزنوی، حسن بن محمد، - ۵۵۶ قمری

hasan-e qaznavī, hasan ebn-e mohammad (- 1162)

از سید حسن غزنوی که به روزگار بهرامشاه در غزنین می‌زیسته است. نسخه با دیباچه‌ای است به نثر در سرگذشت سراینده.
آغاز: داند جهان که قرة العین پیمبرم ×× شایسته میوه دل زهرا و حیدرم / دریا چو ابر بار دگر شد ز شرم آب ×× چون گشت روشنیش که چه پاکیزه گوهرم
چاپ: تهران، به کوشش استاد مدرس رضوی، ۱۳۲۸ش

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۸

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عاشق قدحم که کس نشناسد او را ز هلال (؟) ×× تا شاید در کنارش مار بپذیرد کمال (؟)
گزیده‌ای از دیوان اوست حدود ۷۷۰ بیت؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۷]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۳-عکسی

آغاز: زهی ز روی زمین برگزیده شاه ترا ×× بر آسمان شرف داده پایگاه ترا؛ تخلص او: بلند همت شاه «حسن» که بنده تست ×× جهان به مدح تو شاه بدزکوار(؟)گرفت ... / میاد چشم «حسن» هیچ روز ×× که با دشمنانت کند آشتی
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. ۱۱۰۸ بیت، دارای قصیده، ترکیب، قطعه، غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۲ص (۳۶۲-۳۹۳) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۶

آغاز: سید حسن غزنوی قدس سره بزرگوار و فاضل و دانشمند و اهل دل بوده و قصیده «فخریه» را او میگوید ... یا رب این مائیم و این صدر رفیع مصطفا است ×× یا رب این مائیم و این فرق عزیز مجتبا است؛ **انجام:** ای برده مرا بآسمان همچو دعا ×× و الله که زمین پر از ثنای تو کنم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۳۲گ (۵۸پ-۸۹)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۶-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۳

آغاز: دیباچه: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و اجبست بر ارباب عقل و فطنت شرف نطق و فضیلت سخن ... اشعار: «یا رب این ماییم و این صدر رفیع مصطفاست ×× یا رب این ماییم و این فرق عزیز مجتباست»؛ **انجام:** امروز برو نظاره می‌باید کرد ×× تا عشق بر و چه دستبازی کردست
در حدود چهار هزار و پانصد بیت از قصاید و غزلیات و رباعیات و یک ترجیع‌بند از سید حسن اشرف غزنوی متخلص به حسن متوفی ۵۵۵-۵۵۷ هجری است، به جمع و انتخاب امیر تقی الدین محمد حسینی ذکری کاشی. تقی الدین کاشی دیباچه جامع دیوان سید حسن را هم در آغاز اشعار آورده است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین جنابدی، تا: محرم ۱۰۱۲ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۵۸گ، ۴۰ سطر (۱۰×۲۰/۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۹۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در نوبتی که اهل کرم چون تویی بود ×× پیدا بود که همت ما تا کجا رسد
مشتمل بر یک ترجیع بند و قصایدی چند در حدود ۲۶۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۱۵ص (۳۳-۴۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۴]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۵
برحسب شماره دقیق ۱۲۸۰ بیت از قصیده و غزل و ترجیع‌بند می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۶۱ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۷ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم[ف:۲-۱۸۵]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مفخر دیهیم و گاه و زینت چتر و کلاه ×× صورت اقبال دولتشاه بن بهرامشاه
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، دو ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۲ص (۱-۷۲)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۴]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ ۲۹ص (۲۰-۴۸) [نشریه: ۲ - ۱۱۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۳
گزیده‌ای است از همه اینها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین محمد و اله الطاهرین واجب است بر ارباب عقل؛ **انجام:** سالها شد که تا پی کاری ×× دیده اختران شبی نغنود
قسمتی از اشعار سید حسن غزنوی است بدین شرح: مقدمه جمع‌آوری‌کننده، قصاید که در مدح بزرگان وقت بدون رعایت ترتیب حروف تهجی، قطعات، غزلیات، قصاید، ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۳۸]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۸/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر دست غم تو صبر در خواهم باخت ×× نقش غم تو عمر کم خواهم زد
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی، ترجیع بند، رباعیات الحاقی؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج ماشی، ۱۹گ (۱۸۲-۲۰۰)، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۳۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** جسم دین و جان دولت ظل حق بهرامشاه ×× کاسمان اعتبار است آفتاب روزگار
شامل ۱۸ قصیده و یک ترکیب بند؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد صادق سرخوش، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۲گ (۱-۴۲)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۲]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳ر۲۹۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** عاشق قدحم که کس نشناسد او را از هلال ×× تا نیاید در مکینش باز نپذیرد کمال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۶ق؛ جلد: چرمی، ۴۵گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۲
آغاز: یا رب این مائیم و این صدر رفیع مصطفی است ×× یا رب این مائیم و این فرق عزیز مجتبی است / یا رب این مائیم و این روی زمین سرکشت ×× کآسمان را هفت پشت از رشک یک رویش دو تا است؛ **انجام:** در رزمم و بزم ای ملک عدل پرست ×× شش چیز ز شش چیز نیارد پیوست / تیغ از کف و رایت از صف و تیر از شست ×× تاج از سر و تخت از قدم و جام از دست
شامل قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۴۰گ (۱۹پ-۵۸پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۷گ (۱۱۴-۲۶۰)، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۹]

۱۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ اشعار متفرقه در یک مجلد [ف: ۱ - ۳۹۷]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** مفخر دیهیم و گاه و زینت چتر و کلاه ×× صورت اقبال دولتشاه بن بهرامشاه / عاشق قد خم که کس نشناسد او را از هلال ×× تا بیاید در کنارش یار بپذیرد کمال
شامل: قصاید، ترجیعات، غزلیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۰۶۲]

● دیوان حسن کاشی / شعر / فارسی

d.-e hasan-e kāšī

کاشی، حسن بن محمود، ق۸ قمری

kāšī, hasan ebn-e mahmūd (- 14c)

آغاز: آغاز قصاید: ای دل به دام دیو چرائی تو مبتلا؟ ×× زین دامگه به دانه دین آی هان هلا / پروازگاه دانه دین کن نه دام

دیو ×× کاین امن با امان بود آن خوف با رجا
چاپ: تهران، ۱۳۸۹ش، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، با تصحیح سید عباس رستاخیز، ۱۹۸ ص

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۵/۲
آغاز: تا سرم در سایه خورشید ایمان می‌رود ×× پای قدرم بر سر گردون گردان می‌رود / در ضیافتخانه طبعم زخوانسالار خلد ×× ساکنان سدره را نزل فراوان می‌رود
نسخه اصلی: کتابخانه ملی ـتبریز ۳۶۲۶. [همان که با عنوان تاریخ محمدی = دوازده امام و ... معرفی شده]. قصیده‌ای است دالیه در ۲۸ بیت که در آن به مدح امیرالمؤمنین علی (ع) و دیگر معصومین (ع) پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۹ق؛ مجدول؛ ۲ص (۱۸۱-۱۸۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۶/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۹۴/۱
آغاز: ای ماه رخت شمع دو بیننده بینا ×× عاجز شده در وصف تو گوینده گویا / از گیسوی شب رنگ تو تابان مه رویت ×× همچون مه تابان ز میان شب یلدا؛ **انجام:** گر حب علی و آن بتولت نبود ×× امید شفاعت رسولت نبود / گر طاعت حق جمله بجا آری تو ×× بی حب علی هیچ قبولت نبود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۹۰۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۹۴گ (۱پ-۹۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۱
قصیده در مدح علی (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۴۴-۴۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶ ض
آغاز: هر سحر از موج این دریای گوهر زای من ×× گوهر معنی دهد فکر فلک فرسای من
قصیده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق [ف: ۴۳ - ۱۵۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۹
قصاید در مدح و منقبت امیرالمؤمنین (ع) از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۹گ (۱۲۳ر-۱۳۱پ) [مختصر ف: - ۶۱۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۰
آغاز: چاکر شاهی شدم کو در خیبر شکست ×× قوت مؤمن فزود لشکر کافر شکست؛ **انجام:** کاشی مداح دوش مدحت او مینوشت ×× خامه بدینجا رسید در نفسش سر شکست
قصیده زیبای تائیه ایست در ۲۳ بیت و در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام سروده شده، کاشی آملی خود، صاحب دیوان اشعار و از شاعران سلطان محمد خدابنده و معاصر علامه حلی (درگذشته ۷۲۶ق) بوده. قصیده تائیه ابن حسام ظاهراً در پاسخ قصیده کاشی سروده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۶۱-۶۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱۶
آغاز: بسمله، هر که او را هدایت ازلیست ×× به طریق نبی و راه ولیست / این عطیه بهر کس ندهند؛ **انجام:** قدرت نداند تو قدر خود بدان بگذر ز پندار.
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان حسن کشمیری / شعر / فارسی

d.-e hasan-e kešmīrī

کشمیری، حسن

kešmīrī, hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۷
آغاز: دل و ولای تو دین منست و مانت ×× بعشق تو نکنم کف ز دامن تورها / نثار خاک رهت میکنم کنون دل و جان ×× نکرده ام چو در ان روز جان خویش فدا / باین دوروزه فانی عمر غره مباش ×× که آید اسب اجل هر نفس بجولانی؛ **انجام:** درین حدیقه میارای جسم خویش چو گل ×× که دست غیر خودت خوش بخواست گل دانی
قافیه‌های سخت مانند ثاء نزدیک به چهل قصیده و یکصد بیت و لغت‌های دشوار در آن هست و خود او لغت‌ها را ترجمه کرده است قصیده و غزل و رباعی دارد به ترتیب تهجی در ۸۰۰۰ بیت در آن از شاه قاضی سلطان هند ستایش شده (ص۴۵۲) و از عرفی و جامی (ص۱۹۴) یاد گشته است. در دنبال هر قصیده‌ای یک رباعی و یک قطعه و غزلی است. ماده تاریخی در آن هست به نام شمس علی در ۱۱۱۳ شاعر بسیار شیفته کشمیر است. یک قصیده رائیه او نام گنج مضامین دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح گویا به خط خود شاعر باشد؛ کاغذ: هندی رنگارنگ، جلد: مقوا، ۲۵۴گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۹۴]

● دیوان حسن نهاوندی / شعر / فارسی

d.-e hasan-e nahāvandī

حسن نهاوندی، حسن بن محمد، - ۱۲۴۴ قمری

hasan-e nahāvandī, hasan ebn-e mohammad (- 1829)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۰۱
آغاز: دیباچه: بسمله. مستحسن طبع حسن حمد پروردگاریست ... که افلاک و خاک آفرید.آغاز دیوان: کتاب قصاید. این قصیده

را در عروسی ... محمود میرزا گوید صبیه حسن خان والی در خرم آباد کردستان. منت وافر خدایرا که همه جا ×× بهر من اساب عیش کرده مهیا / بودم روزی بشهر بند نهاوند ×× شسته بخانه همی جریده و تنها؛ **انجام:** و له ایضا: ای تیر غمت نشسته بر جان حسن ×× در کوی تو عشق خار دامان حسن / دانم که بفردا نکشد زندگیش ×× امشب سگ کوی تست مهمان حسن

با دیباچه از محمود میرزای قاجار شاگرد او در سرگذشت او و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و قطعه و ماده تاریخ و نزدیک ۶۲۰۰ بیت و تخلص او در شعرها «حسن» است مدح محمود میرزا در آن بسیار است و ستایش عبدالله میرزا هم در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳

آغاز: چو دارد چرخ مینائی سر خون ریختن مارا ×× بیا ساقی که ما ریزیم اول خون مینا را

حاوی غزلیات حسن نهاوندی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: قلمی گل و بوته‌دار، ۱۴۴گ، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

● دیوان حسین = حسینا / شعر / فارسی

d.-e hoseyn = hoseynā

غزل‌هایی با تخلص حسین و حسینا، شاید کمال الدین حسین خوارزمی قرن ۹ق باشد.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۶۴/۸-عکسی

آغاز: یکی را در همه دیدم، همه را در یکی پیدا ×× زهی شاهد، زهی مشهد، زهی یکتای بی همتا

اصل نسخه: گنج بخش ۵۲۵۰. ۴۴ بیت غزل؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۳۵-۳۶) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۷۰

آغاز: پس از سپاس خداوند قادر معبود ×× که واجب است وجودش مدام و خواهد بود؛ **انجام:** کورانه لب و دهان و چشم و ابرو ×× نه سرو قد و هندوی خالی دلجو.

دیوانی مفصل است حدود ۶۳۵۰ بیت و بیشتر آن در مدح ائمه اطهار می‌باشد شامل قصاید در مدح ائمه اطهار قصیده در مدح شریعتمدار، آقا حاجی اسد الله، قصیده سماوریه، سی بند در مناقب چهارده معصوم، شانزده بند در مرثیه سید الشهداء، غزلیات و رباعیات. در هامش برخی از برگ‌ها ماده تاریخهای منظوم از جمله ماده تاریخ قتل ناصرالدین شاه قاجار به سال ۱۳۱۳ق و تاریخ زاد روز و درگذشت‌هایی در سال‌های ۱۲۸۱، ۱۲۸۵، ۱۲۹۶، ۱۳۱۲، ۱۳۱۴ق آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۵۱۴]

● دیوان حسین بایقرا / شعر / ترکی

d.-e hoseyn-e bāyqarā

حسین بایقرا، ۸۴۲ - ۹۱۱ قمری

hoseyn-e bāyqarā (1439 - 1506)

[تاشکند ۹۸/۷؛ الذریعة ۲۵۵/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۱۶۶؛ ریو ۲۵۶؛ پاریس ۹۹۴ و ۱۰۰۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۰

آغاز: سبز خطینک سوادی لعل جندان اوستینه ×× خضر گویا سایه سالمیش آب حیوان اوستینه؛ **انجام:** وصل ارا غیرت حسینی جانیغه اوت یافتی کیم ×× نیکا جان تا بقائی لقارسین یا که کوزدیدارینی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای پشت معرق، ۱۳۶گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۶۰۷]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۰۲

آغاز: ای سعادت مطلعی اول عارض ماهینک سنبینک ×× اهل بینش توتیاسی خاک درگاهینک سنبینک؛ **انجام:** ای حسینی دریا کیل کیم یار عشقی شرحین ایت ×× و صلی نبیک رشکین مودی هجری نبیک آزارین مودی

غزلیات و مقطعات است که تخلص حسینی دارد و اشعار مربوطه دارای دو قسمت است. قسمت اول تا صفحه ۱۱۴ که با یک بیت از یک غزل پایان گرفته و قسمت دوم بلافاصله از صفحه ۱۱۵ با غزلی به مطلع «ر» و مقطع «یا» خاتمه یافته. تنظیم این دیوان مشوش و مغشوش است؛ خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی؛ مهری از کتابداران پادشاهان تیموری هندوستان به نام احمد خان؛ مهر: میرزا مهدیخان استرآبادی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی چهره‌ای رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی،۱۹۳ص،۱۰سطر،اندازه:۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۴]

● دیوان حسین بن عامر / شعر / عربی

d.-e hoseyn ebn-e ‘āmer

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۴۸۳

خط: نسخ، کا: ولی، تا: ۱۱۳۲ق [الفبائی: - ۲۵۹]

● دیوان حسین توانگر / شعر / فارسی

d.-e hoseyn-e tavāngar

توانگر غرائی، حسین

tavāngar-e qarā’ī, hoseyn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۸-ف

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۸ق [فیلمها ف: ۳ - ۳۲]

← دیوان حسین خوارزمی ⋖ دیوان کمال خوارزمی
← دیوان حسینعلی ⋖ عقد اللآلی فی اصول خصال المعالی

● دیوان حسینقلی خان آذربایجانی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e hoseyn-qolī-xān-e āzarbāyejānī

حسینقلی آذربایجانی، ق۱۳ قمری

hoseyn-qolī-ye āzarbāyejānī (- 19c)

از حسین قلی خان آذربایجانی شاعر دربار قاجار از فتحعلیشاه تا ناصرالدین شاه به ترکی و فارسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۸

آغاز: صبح از افق چو ساقی سیمین بر آفتاب ×× آمد برون گرفته بکف ساغر آفتاب؛ **انجام:** شرف مرد بجود است و سخاوت بسجود ×× هر که این هر دو ندارد عدمش به زو جود

۵۵۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود، ۱۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۶×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۳۴۳]

● دیوان حسین کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e hoseyn-e kermānšāhī

کرمانشاهی، میرزا حسین، ق۱۴ قمری

kermānšāhī, mīrzā hoseyn (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۲۵

اشعاری از میرزا حسین کرمانشاهی به خط زیبا و استادانه نستعلیق آمیخته با شکسته خود شاعر که به شهید تخلص می‌کرده، و هم چنین دست خطی از علی اکبر همدانی نجفی که در کرمانشاه در سال ۱۳۰۷ق با میرزا حسین مذکور ملاقات کرده و وفات او را در همین سال یادداشت نموده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۵۶-۱۵۹)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۷]

● دیوان حسینی / عرفان و تصوف،شعر / فارسی

d.-e hoseynī

حسینی، شرف الدین حسین

hoseynī, šaraf-od-dīn hoseyn (

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷/۲

آغاز: جو پناه ای دل ز شیطان رجیم ×× سوی بسم الله الرحمن الرحیم

مثنوی حضرت مخدومی قدس سره العزیز؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم داغستانی، تا: محرم ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳ سطر [ف: ۵ - ۳۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷/۴

مثنوی در اسامی پیران؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم داغستانی، تا: محرم۱۲۷۵ق [ف: ۵ - ۳۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۰/۳

آغاز: جو پناه ای دل ز شیطان الرجیم ×× سوی بسم الله الرحمن الرحیم

نام مولف به استناد نسخه ملک ش ۴۸۷/۲ به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج بنفش، ۲۹ص، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۳۲۷]

● دیوان حسینی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۴

غزل است به ترتیب تهجی و مثنوی و ترجیع‌بند و رباعی. از حسینی به ترتیب تهجی با تخلص حسینی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف:۱۶-۱۶۵]

● دیوان حسینی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳

یک مثمن بسیار مفصل و یک مربع از اشعار شاعری است با تخلص «حسینی» که بعید است امیر حسینی هروی، سراینده قرن هفتم باشد که از وی دیوانی چاپ نشده نیز به جای مانده است. از ابتدای هر کدام از این اشعار کمی نقل می‌شود، ابتدا از مثمن: «ای ستم پیشه پسر بنده بالات شوم ×× بنده سرو قد و نرگس شهلات شوم / واله کاکل و زلفین چلیپات شوم ×× دل و دین داده چشم و رخ زیبات شوم / واله و شیفته قامت رعنات شوم ×× غرض این است که قربان سر و پات شوم / نفسی در برم ای سرو خرامان بنشین ×× مکن اندیشه ز کس خرم و خندان بنشین»، و مقداری از مربع: «دوستان شکوه ای از دشمن جانی دارم ×× شکوه از ماه وش سرو روانی دارم / تیر غم بر جگر از سخت کمانی دارم ×× کوه صد غم به دل از موی میانی دارم / عقده یکباره ز راز دل خود باز کنم ×× شکوه‌ها از ستم آن بت طناز کنم»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۱۱-۱۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۸]

● دیوان حسینی / عرفان و تصوف / فارسی

d.-e hoseynī

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۵۰/۴

آغاز: بسمله، باز طبعم را هوای دیگر است ×× بلبل جان را نوای دیگر است / باز شهباز دلم پرواز کرد ×× تا چه رسم است اینکه باز آغاز کرد؛ **انجام:** طول و عرضی خواستم این نامه را ×× مصلحت نامد شکسته خامه را

از حسینی اشعار عرفانی. در حدود پانصد بیت است در توحید، نعت پیامبر (ص)، عشق، معرفت زکوة، روزه، نماز، حج، عارف، دل، روح، عقل، توکل: صابر، قرب و بعد، توفیق و شوق، غیب و حضور، تجرید و جز آنها از مطالب عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی تفریشی متخلص به فانی، تا: قرن ۱۳، جا: کوکان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۳گ(۵۹ر–۷۱ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۳۷]

● دیوان حسینی برزنجی / شعر / عربی

d.-e hoseynī-ye barzanjī

حسینی برزنجی، حسین

hoseynī barzanjī, hoseyn

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱

آغاز: الحمد لواهب المعقول ×× والشکر لباری الاصول؛ **انجام:** تاریخ تمامه و زبره ×× ذوالمجد امام اهل عصره

شامل: تمجید الله، مدح رسول الله (ص)، مدح السلطان عبدالمجید خان، مدح وزرای او، قصص لیلی و مجنون؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۴۴گ (۲ر–۴۵ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۲۰]

● دیوان حسینی تهرانی / شعر / عربی و فارسی

d.-e hoseynī-ye tehrānī

حسینی تهرانی، جلال الدین محمد، ۱۳۱۷ق-۱۴ قمری

hoseynī tehrānī, jalāl-od-dīn mohammad (1900 - 20c)

مجموعه‌ای است به فارسی و عربی، شامل رباعیات، غزلیات و مثنویات که سید جلال الدین حسینی تهرانی متخلص به «جلال» آن را در سال ۱۳۳۵ و ۱۳۳۶ق در خراسان سروده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۳

آغاز: بسمله و به نستعین، این کتابچه مجموعه ایست از اشعار و ابیات و غزل و مثنویات و رباعی و قطعات که حقیر فقیر سراپا تقصیر محمد جلال الدین الحسینی طهرانی المسکن مدنی الاصل سروده. من از روز ازل دیوانه بودم ×× ز عشق روی تو ویرانه بودم؛ **انجام:** آن مرضهایی که برین مینهی ×× غیر آن باشد بر جان میدهی

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۵ و ۱۳۳۶ق؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: مشقی فرنگی، ۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ - ۳۳۵]

● دیوان حسینی تهرانی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye tehrānī

حسینی تهرانی، علی

hoseynī tehrānī, ‘alī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۱۳

آغاز: این شنیدستی که روزی در غزا ×× رفت پیکانی بپای مرتضی؛ **انجام:** عاقلانرا عقل‌ها در این حیات ×× مات آید مات آید مات مات

قصیده‌ای است بالغ بر شصت بیت در مدح حضرت امیر المؤمنین که فضایل آن حضرت را به زیبایی به نظم کشیده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۲۲پ-۲۲۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۸۸]

● دیوان حسینی خراسانی / تجوید / عربی

d.-e hoseynī-ye xorāsānī

حسینی خراسانی، محمد، ق۱۳ قمری

hoseynī xorāsānī, mohammad (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۰۶

آغاز: قال العبد الفقیر الجانی ـ السید محمد الحسینی الخراسانی ... و بعد فانی سوف انظم کلمة ـ لابدی مافی الحرز من رمز من تلا؛ **انجام:** فکل رموز فی القصیدة قد جلا؛ اصلی علی جدی و احمد ربنا ـ و نشکره اعضای مادمت فی الملا

قصیده لامیه است. ناظم و علی الاحتمال کاتب: سید محمد حسینی خراسانی، قاری و شاعر نیمه دوم قرن سیزده (؟) مشهد رضوی و نجل سید یحیی بن محمد حسینی خراسانی. قصیده‌ای شامل ۲۷ بیت درتشریح و تبیین رموز مختار جهت قراء سبعه و راویان آنها؛ خط: نسخ خوب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ احتمالا به خط ناظم است و در تملك همو بوده و وقف اولاد شده؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۸سم [ف: ۲۳ - ۱۳۰]

● دیوان حسینی رضوی / شعر / عربی

d.-e hoseynī-ye razavī

حسینی رضوی، محمد حسن بن عبد الرحیم، ق۱۳ قمری

hoseynī razavī, mohammad hasan ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۴۸

آغاز: یاذا الحجی یا حاج البیت الحرام اذا اعتمر ×× وله الرجاء بحجه و بامر خالقه ائتمر؛ **انجام:** فیارب و فقنا لذلک دائماً ×× وصل علیهم ما یکون لک البقا

چهار قصیده عربی است؛ خط: تحریر و نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۰ق؛ واقف: درةالسلطنه ملکزاده کوثر؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۶گ، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۳سم[ف:۷–۶۶۰]

● دیوان حسینی غزنوی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye qaznavī

حسینی غزنوی، حسن

hoseynī qaznavī, hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۳/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱پ–۳۶ر)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۱۶۳]

● دیوان حسینی قزوینی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye qazvīnī

حسینی قزوینی، حسین بن محمد حسن، ۱۱۸۴ – ۱۲۴۹ قمری

hoseynī qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad hasan (1771 - 1834)

مجموعه اشعار حاج محمد حسینی فرزند حاج محمد حسن است که در فرهنگ سخنوران و ذریعة ذیل حسینی شیرازی معرفی شده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۸

آغاز: اگر به محض وجودت نبود بود به گیتی ×× اساس حشمت و دولت تمام ناقص و مبهم؛ **انجام:** سوی در دیر قلندر شدند ×× نزد قلندر همه یکسر شدند

حاوی غزلیات و رباعی و مکتوبی منظوم و غزلیات؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۲۱۰ و ۱۲۱۳ق، جا: یزد؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سیاه، ۲۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۲سم [ف: ۲ – ۲۷۶]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱۰/۵

آغاز: باز دلم عاشقی از سر گرفت

منتخب اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کتابت دودانگ بسیار خوش منظر ممتاز؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۷ – ۳۸۰]

● دیوان حسینی قزوینی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye qazvīnī

حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن، –۱۲۷۰قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e amīr mo’men (- 1854)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۶/۲

آغاز: الحمدلله کما هو اهله والصلوة علی محمد و آله، بعد چون بعد از فراغ از ملمعات خمسه، فضل الهی ... و در این رساله ملمع محتشم با مخمس آن که یکی از اشراف سادات اصحاب پیش از این بیان فرموده، مذکور می‌گردد: باز این چه ارش است که در ابر ماتم است ×× باز این چه ریزش است که در چشم پر نم است؛ **انجام:** ترسم تو را دمی که به محشر در آورند ×× بهر بهانه غضب داور آورند / بی سر چون آن بر دل پیغمبر آورند ×× از آتش تو دود ز محشر در آورند ... توفیق الهی دریافته ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۳ق؛ محشی به خط مؤلف و در یک مورد گویا به خط سید فتاح حسینی است، در پایان، چهار برگ از اشعار پراکنده مؤلف در قالب دو بیتی و غزل و به خط وی به تاریخ ۱۲۵۴ق تحریر گردیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۰۱–۱۱۸)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ – ۵۹۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۹/۱

آغاز: السلام ای سایه ات خورشید رب العالمین ×× السلام ای شارح شرح تو قرآن مبین

ملمع. این مجموعه همچنین شامل: قصیده از او (۲۵–۲۷)، آغاز: «تابکی خود را در این ظلمت مکدر داشتن ×× بایدت آخر بحق دلرا منور داشتن» (رساله شماره ۲)، قصیده دیگر از او (۲۸–۳۱)، آغاز: «نور حق را بای اندر هر رهبر ساختن ×× عقل دور اندیش را بر خویش سرور ساختن» (رساله شماره ۳)، تضمین قصیده عرفی از او (۳۱–۳۸)، آغاز: «این بارگاه کیست که گویند بی هراس ×× دهر از قضا بدست قدر بسته این اساس» (رساله شماره ۴)، تضمین دوازده بند محتشم از او (۳۹–۶۲)، آغاز: «باز این چه شورش است که در خلق عالم است ×× باز این چه تازه جوش وخروش دمادمست»، انجام: «بی سر آن بر دل پیغمبر آورند ×× از آتش تو دود زمحشر در آورند» (رساله شماره ۵)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و مایل به زردی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳ص (۲–۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۶۸]

● دیوان حسینی کاشانی / شعر / عربی

d.-e hoseynī-ye kāšānī

حسینی کاشانی، مصطفی بن حسین، – ۱۳۳۷ قمری

hoseynī kāšānī, mostafā ebn-e hoseyn (- 1919)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: الحمد لله الذی عجزت عن مدحة السنة الواصفین؛ **انجام:** و

کل شیء ما تهب النسائم.
قصاید سبع علویات است. درباره فضیلت علی (ع) سروده و در آن چند مرثیه ضمیمه نموده است وی از سال ۱۳۱۳ شروع به سرودن قصاید نموده و هفت سال پس از آن فراغت یافته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غدیر ۱۳۲۲ق؛ در کنار صفحه‌ها لغت‌های عربی معنی و تفسیر شده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: پلاستیکی، ۱۲۹ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

● دیوان حسینی مشهدی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye mašhadī

رضوی، فتحعلی خان بن عوضعلی خان، - ۱۲۲۴ قمری

razavī, fath-ʻalī-xān ebn-e ʻavaz-ʻalī-xān (- 1809)

[الذریعة ۲۵۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۱۶۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۳

آغاز: بعد حمد و ثنای حضرت کبریا و نعت سید و سرور انبیا صلوات الله علیه و علی آله و اصحابه کور سواد دبستان عقل و خرد نابلد اقلیم تمیز نیک و بد. الهی داغ کن از آتش دل مغز جانم را ×× شرر افشان برنگ شمع گردان استخوانم را / خدایا گوهر گوش بتان گردان بنانم را ×× چو موج آب کوثر صاف کن طبع روانم را؛ **انجام:** تا کی چو زاهدان به لب خشک خو کنم ×× ساقی بیار باده که می‌در سبو کنم / در عشق تو راحت ز اجل وام گرفتیم ×× رفتیم و به کنج لحد آرام گرفتیم

کلیات شاعر است با تخلص «حسینی» با دیباچه ای به نثر، شاعر در دیباچه ماده تاریخ تدوین دویان را چنین سروده: «حسینی به دیوان اشعار خود ×× ز معنی و الفاظ درها بسفت / به جستم چو تاریخ اتمام آن ×× دلم «انتخاب حسینی» بگفت». نسخه شامل: الف: دیباچه (۱پ-۲ر)، آغاز: «بعد حمد و ثنای حضرت کبریا و نعت سید و سرور انبیا صلوات الله علیه و علی آله و اصحابه کور سواد دبستان عقل و خرد نابلد اقلیم تمیز نیک و بد»، ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی (۲پ-۱۸۱پ)، آغاز: «الهی داغ کن از آتش دل مغز جانم را ×× شرر افشان برنگ شمع گردان استخوانم را / خدایا گوهر گوش بتان گردان بنانم را ×× چو موج آب کوثر صاف کن طبع روانم را»، انجام: «حسینی از دهانش هیچ نتوانم سخن گفتن ×× چو تنگ افتد مجال حرف درکارست خاموشی»، ج: متفرقات (۱۸۲ر-۱۸۳ر)، آغاز: «دفتر عشقیم و سربازی بود عنوان ما ×× نیست جز بسمل شدن بسم الله دیوان ما / جهان چو مهر فروزد چراغ محفل ما ×× اگر چو شمع شبی پا نهی به منزل ما؛ انجام: تا کی چو زاهدان به لب خشک خو کنم ×× ساقی بیار باده که می‌در سبو کنم / در عشق تو راحت ز اجل وام گرفتیم ×× رفتیم و به کنج لحد آرام گرفتیم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، حسب الارشاد نامدار نواب غلام حسین خان بهادر؛ مجدول مرصع؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۸۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۵۴]

● دیوان حسینی هروی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye heravī

حسینی هروی، حسین بن غیاث الدین، - ۹۲۸ قمری

hoseynī heravī, hoseyn-e-bn-e qīyās-od-dīn (- 1522)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۷

آغاز: بگاه جلوه بتم چون ز رخ نقاب گشاید ×× مرا ز حسرت رویش ز دیده آب گشاید ... تا آنجا که: ز کار بسته مبر اختیار امید که ناگه ×× دری زهمت اولاد بوتراب گشاید؛ **انجام:** چو میدانی که عشقش با خود آور دست از مبدأ ×× چرا بر اختیار خسته دل انکار بایستی

دارای ۴۰ غزل و همه آن ۲۷۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۵]

● دیوان حسینی یزدی / شعر / فارسی

d.-e hoseynī-ye yazdī

حسینی یزدی، حسین

hoseynī yazdī, hoseyn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۰/۲

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی صراف پسر میرزا باقر عطار حسینی خراسانی، تا: ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۷۱ص (۱-۱۷۱)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

● دیوان حشم / شعر / فارسی

d.-e hašam

حشم، حسن، ق۱۲ قمری

hašam, hasan (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۲

آغاز: ای سحاب لطف تو گوهر زبالا ریخته ×× در دکان هر صدف صد در لالا ریخته

شاعر «حشم» تخلص چنانکه خود تصریح نموده حسن نام داشته: «اولا نامم حسن بودی کنون زشت آمدم ×× نام خود کردم حشم بادا مبارک نام من»، در تذکره‌ها بشرح حال و آثار وی دست نیافتم، اشعار وی جز برای سرگرمی و تفریح و تفنن فائده و سودی ندارد، زمان و عصر او هم کاملاً از دیوانش هویدا نیست شاید از شعرای قرن دوازدهم هجری هندوستان باشد و در ابتداء دیوان غزلیاتی غیر مرتب به ترتیب ردیف‌ها در توحید و نعت

حضرت رسول (ص) و خلفاء راشدین و آل و اصحاب موجود و پس از آن غزلیات مرتبه به ترتیب ردیف‌هاست و این نسخه از دیوان وی در حدود ۱۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ ابیات و یادداشت‌هایی به فارسی و ترکی نوشته شده و ظاهراً اصل نسخه در اوایل قرن سیزدهم نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، ۴۷گ، ۱۱ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۱۹]

● **دیوان حشمت = دیوان نقاش** / شعر / فارسی

d.-e hešmat = d.-e naqqāš

همایون میرزا قاجار، - ۱۲۷۳ قمری

homāyūn mīrzā qājār (- 1857)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶۵

آغاز: ای نام خوش تو اندر جانها ×× افتاده چو روح در روانها / ای آنکه تو بودی و دگر هیچ ×× در مخزن گوهر نهانها / بودی و نبود هیچ شیئی ×× بل کون و مکان و لامکانها / ای آنکه بکنه ذات تو کس ×× نایافته ره به صد زمنها / به ذات تو کنس نبرد چون پی ×× در وهم نیاید این بیانها / شاها نظری نما به «حشمت» ×× کافتاده بدام ناکسانها؛ **انجام:** گنجد تو را کجا ز کریمی که در ابد ×× در قعر دوزخ تو شود جایگاه من / «حشمت» که روز و شب به درت اتجا کند ×× دوزخ دگر مباد زیاده ز جاه من

از اول غزلیات تا قسمتهای از حرف نون که به ترتیب حروف آخر ابیات تنظیم شده؛ و شاعر در برخی غزلیات به «نقاش» و در بعضی به «حشمت» تخلص نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۳۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۵۹/۳

آغاز: خنجر کشیده صبح بصدر عدوی تو ×× نگشوده چشم میزندش نشتر آفتاب؛ **انجام:** آری چو دعای شه سحرگاه ×× چون صبح سفید رو سفیدید

شامل ۱۷ قصیده در توحید و مدح پیغمبر (ص) و علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ (۱۹۳-۲۲۲)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۶۴]

● **دیوان حشمت** / شعر / فارسی

d.-e hešmat

حشمت، محمد شریف، ق۱۴ قمری

hešmat, mohammad šarīf (- 20c)

[نیز ن.ک.: کلیات حشمت]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۹۳/۲

حدود شش هزار بیت مرتب به ترتیب حروف، در منقبت حضرات پیغمبر اکرم و امیرالمؤمنین و امام حسین علیهم السلام و مدح بعضی از علماء و مظفر الدین شاه قاجار و صدور و وزرا و بزرگان دولتی - و گاهی در اغراض دیگر. میرزا حشمت سراینده این دیوان، جز همایون میرزا فرزند فتحعلیشاه متخلص به حشمت است که در فهرست نسخه‌های فارسی (۱۸۵۵ و ۲۳۰۰) ذکرش رفته و می‌گوید به سال ۱۲۷۳ درگذشته، چه اینکه سراینده دیوان حاضر به سال ۱۳۱۶ قطعه‌ای در مدح مظفرالدین شاه قاجار سروده و درخواست چاپ دیوانش را از او می‌نماید (پایان گلستان همین مجموعه). اشخاصی که در این دیوان مدح شده اند چنین اند: امین السلطان، امین الملک، حاج میرزا محمود حجت طباطبائی، ناصرالدین شاه قاجار، شاهزاده عبدالله میرزا، شاهزاده حمزه میرزا، حاج میرزا محمد حسین طباطبائی، میرزا علی محمد، امیر نظام، مظفر الدین شاه قاجار، ظل السلطان مسعود میرزا، میرزا محسن خان امیر پنجه، میرزا حسن طباطبائی، امیر زاده ناصرالدوله، حاج آقا هبة الله، حاجی بلدخان، مخبر السلطنه، میرزا زین العابدین خان حسام الملک، میرزا عبدالرحیم خان، کامران میرزا، میرزا محمد تقی طباطبائی، فخرالدین طباطبائی، میرزا فضل الله شمس العلما، سید احمد خان منشی باشی، میرزا عبدالله، حاج آقا ضیاءالدین؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: میرزا حشمت، تا: ۱۳۱۶ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۳۲گ (۶۴پ-۱۹۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۱۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱۹/۱

آغاز: چهارده بند مصیبت من کلام مؤلف الدیوان، حشمت: با این عزا بپا به جهان از برای کیست ×× باز این غریو و ولوله اندر عزای کیست؛ **انجام:** چو از محبت تو یعمی و یسم شده است ×× ز رحمت تو بحشر از فراغتش نی یاس

مجموعه اشعاری است در چهارده بند در مصایب امام حسین، که گویا به تقلید از دوازده بند محتشم با قافیه‌های: «ت»، «الف»، «دال»، «ب»، «ر»، «ن»، «ل»، «س» سروده شده است. این مجموعه همچنین شامل: دیوان مراثی او شامل مجموعه مراثی و یاد مصایب اهل بیت خصوصاً امام حسین با مقدمه‌ای نثری و تخمیس چند غزل از «سعدی» که در قالب مرثیه سروده شده است (۵-۱۵)، آغاز: «شکر بی‌منتهی و سپاس لاتعد و لاتحصی سزاوار دانائیست بی همتا و پرستش افزون از انتها، در خور ذات بینائیست، لایری»، انجام: «همچو که مشکین فتاده خامه حشمت ×× از غم این ماجرا چو طره عذرا» (رساله شماره ۲)، مثنویات او شامل مجموعه‌ای از مثنویات در بحرهای مختلف و موضوعات متفاوت است که داستان وقایعی از زندگی «عین القضاة همدانی» و بخش‌هایی از داستان «لیلی و مجنون» را دربرمی‌گیرد (۱۰۶-۱۱۴)، آغاز: «این نصیحت دارم از پیر مغان ×× که مرا فرموده آن جانجهان / راحت خود رنج یاران خوب نیست ×× آنکه رنج خویش خواهد گو تو کیست»، انجام: «پس هر دو بخاک در سپردند ×× ره از پی کار خویش بردند» (رساله شماره ۴)، دیوان

قصاید او شامل مجموعه‌ای از قصاید و مدایح است که در مناقب اهل بیت خصوصاً امیرمؤمنان علی بن ابی طالب علما (غالباً خاندان طباطبائی بروجرد) و حکمرانان عصر قاجار، به ویژه «میرزا علی اصغرخان اتابک» سروده شده است. سراینده که اهل بروجرد بوده، سرودن انواع شعر را تجربه نموده، ولی می‌توان گفت که هیچ قطعه‌ای از آثار او خالی از ضعف و تکلف نبوده و ظاهراً به همین دلیل، «اتابک اعظم» علی رغم ارتباطی که با وی داشته، پس از تقاضاهای مکرر، از چاپ آثار او سرباز زده است چنانکه شاعر در شکایت از این ماجرا گوید (برگ ۲۲۶پ): «نه بسوی خود بخواندیم و نه طبع دفترم شد ×× که چو صحف شعرم اندر همه بحر و بر نباشد» (۱۹۱-۳۵۵، آغاز: «در تهنیت یوم غدیر و منقبت امیر خیبر گیر، علیه الصلوة و السلام و خاتمه در مدح حضرت حجة الاسلام آقای حاجی میرزا محمود الطباطبائی طاب ثراه. از دلم بربوده نک این مژده یکسر رنگ غم را ×× پاکم از مرآت خاطر کرده نک گرد الم را»، انجام: «حق صاحب دوران فارغ از غمش فرما ×× بر رخ وی از رحمت باب رحمتی بگشا / زان سپس بمدح خود نطق وی نماگویا ×× ذلتش بدنیا بر یار شو بوی عقبی / گر چه کرده طی عمری راه جهل و نادانی» (رساله شماره ۶)، دیوان غزلیات او شامل قطعاتی مثنوی در نیایش، و سپس غزلیات. به ترتیب الفبا و در پایان ترجیع‌بند، ساقی‌نامه و رباعیات آمده است، این نسخه شامل مجموعه آثار «محمد شریف بروجردی» متخلص به «حشمت» است، مسوده شعری است که بسیاری از بخش‌های آن به‌وسیله ناظم قلم‌گیری و ابطال شده و برخی از نام‌ها به مرور زمان تعویض شده و نام فرزند جای نام پدر را گرفته است. یادآوری می‌شود (۳۵۶-۴۵۱)، آغاز: «حمد آن احدی که لایزال است ×× شکر آن صمدی که بیمثال است / بی شبه و نظیر پادشاهی ×× کز فرط جلال ذوالجلال است. مشکین خامه که از مداد ظلماتش، حیات جاری و عنبرین نامه که گویا آمه اش از مبانی حکمت، چشمه ساریست»، انجام: «خداوندان دانش عفو از من ×× سزد سازند محض حی ذوالمن / بود جهل مرکب گر چه حشمت ×× روا باشد بوی آرند رحمت» (رساله شماره ۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ در متن و حاشیه، راسته و چلیپا؛ ۴گ (۱-۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۲۰۳]

● دیوان حضرت اسفرامین / شعر / فارسی

d.-e hazrat-e esfarāmīn

اسفراین؛ احمد شاهد؛ شماره نسخه:بدون شماره

از شعرای دوره نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۳]

← دیوان حضرت علی (ع) ≻ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام

● دیوان حفظی / شعر / فارسی

d.-e hefzī

حفظی، قاسم بن احمد، ق۱۱ قمری

hefzī, qāsem ebn-e ahmad (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸۸

آغاز: حفظی از غیر صفحه ادراک پاک دار ×× تا در دلت احاطه کند جلوه خدا / ای که داری بدل و دیده تمنایش را ×× چشم بگشا و ببین عارض زیبایش را؛ **انجام:** موسی کاظم بهزار احترام ×× آل نبی را شده هفتم امام / به که کنی رو بدرش صبح و شام ×× ناد علیا علیا یا علی

شامل غزل‌ها و قصیده‌ها نزدیک ۵۹۰۰ بیت و غزل‌ها به ترتیب تهجی است در قافیه و حروف نخستین آغاز غزل. ترجیع و ترکیب بندی در فتوحات شاه عباس بزرگ (ص۳۱۲ و ۳۱۵) در آن هست و در آن از شهرهای بغداد و کرخ و قندهار و گنجه و شیروان یاد شده است. قصیده معراج آسمان خیال یا عروجیه که در ۱۰۳۰ سروده است نیز در آن دیده می‌شود (۲۸۱-۲۸۹) در الذریعه (۲۷۵/۹) از او یاد نشده است. عنوان قصیده‌ها: نعت رسول و منقبت حیدر و آل، موعظه در جواب سعدی، جواب کاتبی، مدح حسین خان لرستان، جواب شتر حجره کاتبی، قصیده فخریه در جواب نظامی، قصیده معراج الخیال، خواب دیدن شاه نجف، مدح موسی کاظم، مدح علی بن موسی، مدحت شاه عالم پناه (چند قصیده)، ترجیع فتح‌نامه شاه، مسکیة الروایح بر عنبرینه فایح، مدح شاه نجف، مرثیه حسین، ترجیع نعت محمد، رباعی جواب مرثیه محتشم، جواب فضولی در مدح هفت امام، جواب گفته خواجو. حفظی می‌گوید: پدری صالح و همنام با حمد دارم ×× او با حمد شده همنام و مرا قاسم نام / قاسم احمدم و دولت سرمد دارم (۱۷۳) و نیز: مرا که لحن تکلم ترانه عربی است ×× کلام فارسی از من کمال بوالعجبی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ عنوان و جدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۹۷۹]

● دیوان حفیظ / شعر / اردو

d.-e hafīz

حفیظ

hafīz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۸

آغاز: نهین تن پروری هرگز مناسب خاک رو نکو ×× که رکهتاهی خرابه عاقبت تعمیر کا عالم؛ **انجام:** سبزه خط کو دیکهتا حلقه زلف یار هی ×× رنگ زمردین یهان سرمه چشم یارهی

مجموعه غزلیات شاعر اردو زبان است با تخلص «حفیظ» مانند این

بیت: «وه غیر الوطن است دهر نهین که حفیظ ×× دست بر سر میری احوال په دشمن ماری». او عرض ارادت به حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام کرده و در پایان یکی از غزلیاتش می‌گوید: «کاه کشتی پر حفیظ اپنی کی پاشاه نجف ×× یک نگاه لطف هو جاوی تو بیر پاری»؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [ف: ۴۳ - ۱۶۲]

← دیوان الحقایق ≻ عرفان الحق

● **دیوان حقایق** / شعر / فارسی

d.-e haqāyeq

حقایق، ق۱۳ قمری

haqāyeq (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۸

آغاز: بسی گوهر آورد از گنج راز ×× همه بربدیهیم شاهان طراز؛ **انجام:** سنانهای پولاد و سیماب سان ×× فرو ریختی از بر آسمان

این مثنوی از آغاز داستان ابرهه در زمان عبدالمطلب و حمله او بکعبه شروع می‌شود و سپس به تولد پیغمبر اسلام و حوادث ایام او تا معجزاتش می‌رسد. از ۱۹۷ به بعد در ستایش فتحعلی شاه و حوادث ایام اوست. نسخه ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ رنگی، ۲۰۶گ، ۱۴ سطر(۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۷۰۹]

● **دیوان الحقائق و مجموع الرقائق فی صریح المواجید الالهیة و التجلیات الربانیة و الفتوحات الاقدسیة** / شعر / عربی

d.-ul ḥaqā'iq wa majmū'-ur raqā'iq fī ṣarīḥ-il mawājīd-il ilāhīya wa-t tajallīyāt-ir rabbānīya wa-l futūḥāt-il aqdasīyya

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)

این کتاب به صورت مستقل به عنوان باب اول دیوان به چاپ رسیده است.

چاپ: بولاق، ۱۲۷۰ق؛ مطبوعات شرف، ۱۳۰۶ق؛ مصر، ۱۳۳۰ق.

[سرکیس ۱۸۳۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۷۸/۱

خط: نسخ، کا: موسی بن ابراهیم، تا: ۱۱۵۳ق، جا: مدینه منوره؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۴۵۹]

● **دیوان حقایقی** / شعر / فارسی

d.-e haqāyeqī

حقایقی، محمد علی بن حسن، ق۱۴ شمسی

haqāyeqī, mohammad 'alī ebn-e hasan (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۴

آغاز: بسمه تعالی، اول دفتر به نام ایزد یکتا شروع ×× می‌کنم ابیات و اشعاری کتابت هم جموع؛ **انجام:** به بخشد عفو عصیانم نماید ×× چه بیند شافع هستی بو ترابم

اشعاری است از سید محمد علی بن حسن حقایقی کدکنی (معاصر) که در خداشناسی، پند و موعظه، محبت علی بن ابی طالب علیه السلام، مدح امام زمان (عج)، تولد حضرت سید الشهداء (ع)، امام هشتم (ع)، در قدردانی از زحمات مادر، وصف بهار، جنگ تحمیلی و غیره سروده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۶ق؛ واقف: محمد علی حقایقی کدکنی، دی ۱۳۶۶؛ کاغذ: خط دار مشقی، جلد: مشمع قرمز، ۱۶۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۷۴]

● **دیوان حقیری** / شعر / فارسی

d.-e haqīrī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۰

آغاز: در دل طلب سیمبران تاکی [و] تا چند ×× دیوانه جادو نگهان تا کی [و] تا چند؛ **انجام:** طی کن تو حقیری پس ازین راه حقیقت ×× در در گرو زلف بتان تا کی [و] تا چند

از: حقیری (؟). سه شاعر با این تخلص در منابع تذکره ای نام برده شده‌اند که شاید در اینجا منظور حقیری هروی (قرن ۱۰) باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۳۴پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۷]

● **دیوان حقیقی** / شعر / فارسی

d.-e haqīqī

حقیقی، محمد حسین بن علی مراد، - ۱۳۳۶

haqīqī, mohammad hoseyn ebn-e 'alī morād (- 1336)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: در شفاعت آستین بالا زنم ×× جمع اسباب شفاعت را کنم / بر علی بدهم لوای حمد را ×× رو نمایم سوی عرش کبریا؛ **انجام:** ای ترا لعیا کمینه خادمه ×× از خدا نام گرامت فاطمه / ای رخت مجموعه نور خدای ×× هان تو در زیر کسا بنمای جای

حاوی اشعاری است نامبوب در حدود ۱۶۰۳ بیت مشتمل بر

قصاید، غزلیات، مثنوی و مراثی، غالب اشعار زبان حال اهل بیت علیهم السلام است عناوین نسخه: حکایت فطروس، در مدح آقا ضیاءالدین بعد از فوت مرحوم آقا سید محمد باقر، در مدح مولای مقیان، زبان حال ابا عبدالله الحسین، مکالمات ام لیلی با حضرت علی اکبر، زبان حال حضرت زینب، مکالمات حضرت ابا عبدالله بر نعش حضرت عباس، مکالمات حضرت صدیقه کبری، زبان حال طفلان مسلم، زبان حال امام علیه السلام، وداع حضرت زینب با نعش مطهر، زبان حال حضرت صدیقه کبری، زبان حال در مصیبت حضرت امام حسن، در مصیبت حضرت امام علی ابن موسی الرضا، در شهادت مسلم بن عقیل، زبان حال سکینه، زبان حال زینب خاتون، زبان حال زینب در پای تخت یزید، زبان حال امام حسین در خرابه شام، زبان حال حضرت قاسم ابن حسن، در مدح حضرت محمد، خطاب به یزید ملعون بر سر مبارک سید الشهدا، مصیبت امیرالمؤمنین، قصیده قائمیه، قصیده بهاریه، در مدح مولا امیر و اشعاری در ماده تاریخ آقا ضیاءالدین و حجت الاسلام حاجی سید محمد باقر و اشعاری (بیش از ۹۰ بیت) در حدیث کساء و ماده تاریخ آقا ضیاء الدین (م-۱۳۱۷) است. هزار حیف که از صرصر جهان خراب ×× خزان رسید با شاخ گلی به فصل شباب؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۲گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

● دیوان حقیقی / شعر / ترکی

d.-e haqīqī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۹۸

آغاز: ابتدا کردم ثنای لامکان ×× تا بمانداین حدیثم جاودان / حق آن واحد که شاه انبیا است ×× عیز ذاتش جملگی اندر فنا است

مثنوی است و غزل به ترتیب تهجی و غزل‌های ترکی به همین گونه و رباعیات ترکی. در الذریعه (۲۵۹:۹) و فرهنگ سخنوران (۱۶۹) از چند شاعر متخلص به حقیقی یاد شده است: جهانشاه قراقوینلو ترکمان کشته در ۸۷۲ مصطفی بغدادی زنده در ۹۶۳، پری رخ خانم دختر شاه تهماسب یکم، میرزا محمد بیک احمدابادی گجراتی از قرن ۱۱ (منزوی ۲۳۰۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول دوستونی زر و لاجورد، با سرلوح پاره شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳۳گ، ۱۲ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱]

● دیوان حکمت شیرازی / شعر / فارسی

d.-e hekmat-e šīrāzī

حکمت شیرازی، علینقی، ق۱۲ قمری

hekmat-e šīrāzī, ʻalī-naqī (- 18c)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۱

آغاز: بسمله. ای آنکه توئی قادر و قیوم و توانا ×× سبحان تبارک و تقدس و تعالی؛ **انجام:** که از کمال ترحم نظر بحکمت کن ×× زدست حادثه اش در جهان حمایت کن. بحشر کن زره فضل و مرحمت مغفور ... مصرع دوم عمدا محو شده است. هو الله تعالی. این نسخه شریفه ذوق انگیز که مبنی بر مضامین حکمت آمیز و مشعر بر فقرات رشحه ریز است و از اشعار مولانا حکمت شاعر که از جمله متقدمین است عالیجاه نتیجة الاعاظم میرزا محمد حسن حفظه اله بنابر مقتضای میل ذاتی که راه شریعت و طریقت را بقدم ارادت پیموده ومحبت دودمان رسالت صلوات الله علیهم را در دل خود جای داده ابتیاع کرده خداوند حکیم بر سعادت دنیا و آخرت صاحب نسخه بیفزاید

جلد اول. شامل: قصاید نعوت پیامبر و ائمه اطهار، ترکیبات، ترجیعات، رباعیات، مراثی است. توضیح آنکه نه در جلد اول این دیوان که به شرح فوق است و نه در جلد دوم آن که فقط شامل غزلیات است ذکری به طور صریح از نام و سوانح دوران زندگی شاعر نرفته است فقط در صفحه ۱۶۰ همین دیوان در پایان قصیده‌ای که در نعت ائمه اطهار سروده به مناسبت مشابهت نام خود با حضرت علی النقی علیه السلام چنی گفته است: «حکمت سمی آن شه عالی تبار شد ×× مرغ اثر ز شوق دعا خواستگار شد/ دست دعا برآر که والیل دهر را ×× صبح اثر دمید و دم و النهار شد / پیوسته در حمایت حفظ اله باد ×× هر کس که بر علی نقی جان نثار شد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دو صفحه تذهیب و ترصع متوسط؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: خانبالغ نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۲۴۷ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۳ - ۴۳۲]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۰

آغاز: بسمله. چو باشد ربطها با تیغ قاتل عضوم عضوم را ×× نباشد آه اگر از لطف مایل عضو عضوم را؛ **انجام:** حکمت زخیال ملک بگذر ×× دیدی چه شد از حکومت ری. هو الله المستعان. این کتاب مستطاب از جمله قصاید و خیالات حکمت امیر مولانا اعلی الله درجاته که مشعر بر مضامین حقانی و مطالب عرفانی است عالیجاه مجدت پناه نتیجة الاعاظم میرزا محمد حسن حفظه الله تعالی مرة بعد آخری ابتیاع نموده بمضمون الجنس مع الجنس بمیل مقتضای فطرت که طالب سعادت و کسب فیوضات عرفانیت می‌باشد خداوند حکیم بر سعادات و توفیقات دارین صاحب نسخه بیافزاید انشاء الله تعالی.

جلد دوم. تقسیمات این نسخه عبارت است از قصاید - غزلیات عرفانی است که قسمتی از صفحات ۹-۲۰۴ و تمامی صفحه ۲۰۵ بیاض و نانویس و حواشی صفحات ۱۵۳-۱۵۹-۱۶۰ اشعار ساقط شده از متن را نوشته اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی،

۲۶۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۳ – ۴۳۵]

● **دیوان حکمی** / شعر / فارسی

d.-e hakamī

حکمی، علی محمد، ق۱۴ قمری

hakamī, ʻalī mohammad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴۵

غزل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱ص (۹۵ ر) [مختصر ف: - ۵۷۰]

● **دیوان حکیم = مسمط حکیم** / شعر / فارسی

d.-e hakīm = mosammat-e hakīm

حکیم، ق۱۴ قمری

hakīm (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۵۳

آغاز: برخیز و فراهم کن اسباب زمستانه ×× بزمی خوش و دلکش ساز رندانه و مستانه؛ **انجام:** هم باش نگهبانش هم باش نگهدارش ×× باهر که سر طاعت بسپرده بدان دربار

مسمطی است شامل پنجاه و چهار بیت از شاعری حکیم تخلص از شعرای نیمه اول قرن چهاردهم هجری که درباب لوازم زمستانی گفته و مختوم است به دعای احمد شاه قاجار؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ واقف: اصغر زاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵گ، ۱۰ سطر (۱۴/۳×۸/۹)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۸۳۰]

● **دیوان حکیم** / شعر / فارسی

d.-e hakīm

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۴۴-۱۷/۲۲۴

آغاز: مرو ای کاروان سالار یکدم از سرکویش ×× مبر زین تندتر از پیش آن مه محمل ما را / ندادم جان که دارم حسرت زخم دگر دردل ×× مکش ای سنگدل قاتل به حسرت بسمل ما را؛ **انجام:** ای زبار یکی میانت همچو مویی در کمر ×× غنچه از رشک دهانت می‌خورد خون جگر / فاعلات فاعلات فاعلات فاعلات ×× خیز از بحر رمل این قطعه را برخوان زبر

دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی، شاعر در اشعارش «حکیم» تخلص می‌کند. ولی از اشعارش معلوم نمی شود که در چه قرنی می‌زیسته، در فهرست نسخه‌های خطی فارسی (۳۳۰۱/۳) دیوان چهار شاعر با تخلص حکیم معرفی شده ولی روشن نیست که این شاعر یکی از آنهاست یا غیر از آنها؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۸۷۸]

● **دیوان حکیم جوزا** / شعر / فارسی

d.-e hakīm-e jowzā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۷/۱

آغاز: نگاری که بودم بمهرش شهیر ×× ... آمد چو بدر منیر

منتخبی از اشعار حکیم جوزاست. از جمله: قصیده‌ای که از جهت طبع کتاب مفاتیح الرموز به پادشاه ایران فرستاده، در مدح پادشاه ایران، زایچه از جهت نواب والا ابوالفتح میرزا حکمران گیلان، رقعه به آقا میرزا کریم میر آخور و ... گفتنی است دیوان جوزا (= دلگشا) از ابوتراب بن حسن حسینی (ز: ۱۲۸۸هـ) به شماره ۹۶۳ در کتابخانه مجلس نگهداری می‌شود و در فهرست ابن یوسف (۲۵۰/۳-۲۵۱) معرفی شده است [ن.ک.: دیوان جوزای نطنزی]؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۲۸گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۴۴ – ۲۰۰]

● **دیوان حکیم خدوری** / شعر / فارسی

d.-e hakīm-e xodūrī

حکیم خدوری اصطهباناتی، ق۱۴ قمری

hakīm-e xodūrī estahbānātī (- 20c)

حکیم خدوری اصطهباناتی که پس از ۱۳۱۰ زندگی می‌کرده است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸۹

قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۸]

● **دیوان حکیم سوری** / شعر / فارسی

d.-e hakīm-e sūrī

دانش تفرشی، محمد تقی بن حسین، ۱۲۵۰؟ – ۱۳۲۶ شمسی

dāneš-e tafrešī, mohammad taqī ebn-e hoseyn (1871 - 1947)

[الذریعه ۲۶۲ و ۳۱۵۴؛ فرهنگ سخنوران ۲۰۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۴

آغاز: دو زلف و ابروی یارم کمند است و کمان است این ×× شکنج و غمزه در ... عیان است و نهان است این؛ **انجام:** ماه گویند که چون روی تو ماند بفروغ ×× این دروغ است که چون روی تو مه تابان نیست

اشعاری از شاعر و فکاهی سرای عصر قاجار و پهلوی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا:

آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۱۷-۱۱۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۰]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۰

آغاز: آغاز مقدمه منثور: بسمله سبحانه و تعالی - این بنده ضیاء لشکر تقی دانش و یاران را باتفاق حشر اوفتاده بود با شکم باره مازندری و پرخوار کاسه و سفره حریفان تهی داشتی هیچگه بزمان وی از خوان بر نیامدیم مگر جوعان یک تنه کارده تن همی کردی و نصیب ده تن همیخوردی و لقمه همکاسه بقهر بربودی. مابین لقمته الاولی اذا نحدرت ×× و بین اخری تلیها قیس اظفور ... او را حکیم سوری می‌خواندند ابیاتی بنام وی به طبیب گهگاه بر سر و دمی و بر خوان بر خواندمی آن هزل فی الکلام شایع شد و سخن سنجان را پسنده گشت و بر اثر بشتافتند و ادیبان جهان نسختها برگرفتند ... رایج گشت و در افواه اوفتاد ... آغاز دیوان: این گفته سوری که گرفته است جهان را ×× سرمشق بود طایفه سورچران را؛ **انجام:** پایان دیوان: گر مدت عمرم بجهان مدت نوح است ×× از سور مرا توبه مانند نصوح است. سوریم نخوانند که اللهم العن. کتبه الحقیر حاجی صفای سلطان الکتاب شهر صفر المظفر ۱۳۲۱؛ پایان نسخه: تفریظ و تمجیدی است که نواب مستطاب والا ذوالریاستین آقای حاج شیخ الرئیس بر این دیوان نگاشته است. شعر او فردوس را ماند که اندر شعر اوست ×× آنچه در فردوس ما را وعده کرده ذوالمنن / کوثر است الفاظ عذب او و معنی سلسبیل ×× ذوق او انهار خمر و وزنش انهار لبن. این تقریظ را بیادگار نگاشتم فی جمادی الاخر سنه ۱۳۲۳

اشعار این دیوان در مدیح مظفرالدین شاه قاجار و اتابک اعظم و همچنین از اشعار بسحق اطعمه پیروی و تقلید شده است، شامل مقدمه‌ای است مختصر و منثور، غزلیات، مقطعات، رباعیات، مسمطات، تقریظی از حاج شیخ الرئیس به نثر؛ خط: نستعلیق، کا: حاج صفای سلطان الکاتب، تا: ۱۳۲۱ق؛ مجدول، با سه سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار خوب، از کتابخانه شخصی ضیاء لشکر به کتابخانه مبارکه منتقل شده؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوای ابره مخمل لاجوردی مذهب، ۳۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۸سم [ف: ۳ - ۶۷۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۶

آغاز: بسمله، این بنده ضیاء لشکر تقی دانش و یاران را باتفاق حشر او فتاده بود باشکم باره مازندری؛ **انجام:** از سور مرا توبه مانند نصوح است ×× سوریم نخوانند که اللهم العن

این دیوان از ابتداء تا انتهای سخن از سورچرانی و بیان اغذیه و اطعمه رنگارنگ است، شامل مقدمه نثری، غزلیات، قطعات، رباعیات، مسمطات؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان الکتاب محلاتی، تا: ۱۳۲۱ق؛ دارای ۵ سرلوح زر، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۲۸گ، ۸ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶-۱۳۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴

آغاز: این گفته سوری که گرفته است جهانرا ×× سرمشق بود طایفه سور چرآنرا؛ **انجام:** مدت عمرم بجهان مدت نوح است ×× از سور مرا تو به مانند نصوح است

شامل: قصاید مرتب بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی در بیان اغذیه و اطعمه، قطعات، رباعی و مسمطات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: سلطان الکتاب محلاتی، تا: ۱۳۲۱ق، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح زر، مجدول، حاوی ۴ صفحه مقدمه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۲۷گ، ۸ سطر (۶/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۶۷]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۵/۳

آغاز: بسم الله الرزاق المنعم الذی عمت نعماؤه ... این گفته سوری که گرفته است جهان را ×× سرمشق بود طایفه سور چران را؛ **انجام:** نامه چون انجام یافت از پی تاریخ آن ×× بگفت کای سوریان صاف کنید اشتها.

داستان شکمباره ایست به نظم آمیخته به طنز که شاعر با وی محشور گشته که تنها خوراک ده نفر را می‌خورده و لقمه همکاسه به قهر می‌ربوده است و به سال ۱۳۱۹ این اشعار را به پایان برده؛ خط: نستعلیق، کا: حاج عباسقلی خان همایونی خمینی کمره‌ای، بی‌تا؛ ۱۲گ (۲۴۶ر-۲۵۷پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۸]

● دیوان حکیم شرقی / شعر / فارسی

d.-e hakīm-e šarqī

حکیم شرقی شیرازی، ق۱۱ قمری

hakīm šarqī šīrāzī (- 17c)

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۳۹]

● دیوان حکیم شفائی اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e hakīm šafā'ī-ye esfahānī

شفایی اصفهانی، حسن بن محمد حسین، ۹۶۶ - ۱۰۳۷ قمری

šafāyī esfahānī, hasan ebn-e mohammad hoseyn (1559 - 1628)

از ملا شرف الدین حسن فرزند حکیم ملای اصفهانی پزشک و او جز مظفر بن محمد حسین حکیم شفائی کاشانی طبیب شاعر (درگذشته در ۹۶۳ق) است.

[الذریعة ۵۲۹/۹؛ یادداشتهای قزوینی ۲۷۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ۷۱۱/۲و ۵۰۶/۲-۴۰۷؛ دنا ۳۱۳/۵-۳۱۴و ۱۳۴/۵-۱۳۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۶۷؛ پاکستان ۲۲۰/۹و ۲۱۳۹/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۷/۲

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار، تا: قرن ۱۱؛ دارای دو

سرلوح مذهب، مجدول و مطلا؛ کاغذ: ترمه، جلد: قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۶/۹سم [ف: ۸ - ۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۳

رباعیات او؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ با پیشانی رنگین؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۲سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۷۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۴

آغاز: تا عشق روز ازل بر زبان ما ×× رقصد به حرف عشق زبا؛ **انجام:** گیرد زسرد صحبت شان روح را ملال ×× کز غایت کمال خود از خود مکدرند

غزل‌هاست از الف تا میانه دال و سپس قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۴/۱سم [ف: ۲ - ۳۰۱]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۹

آغاز: آغاز قصائد: یا جاعل المبادی یا علة العلل ×× ای خانه زاد کوی قدم سازیت ازل ... ؛ آغاز نمکدان حقیقت: ای به شهد سخن ملاحت سای ×× به نمکدان حرز راهنمای ... ؛ آغاز موجود از مجمع البحرین: چون معرکه اش گرفت ماره ×× در کیسه بریست در کناره ... / ای ورد تو تحفة العراقین ×× وی زهر تو شکر مذاقین

شامل قصاید، رباعیات (در توحید)، ترکیبات و ترجیعات، غزلیات (از اخر ترجیعات و اول غزلیات اوراقی افتاده)، نمکدان حقیقت (گ۱۴۴-۲۴۸) و مثنوی مجمع البحرین (از پایان نمکدان و آغاز مثنوی دیگر اوراقی افتاده)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: علاء الحکما مورخ ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج سبز، ۲۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۱۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۰

آغاز: ننوشد هیچ جز خون دل من ×× غمت ر خوش فتاده نان به روغن؛ **انجام:** الهی بنیه اینان بر انداز ×× نهال کینشان از بیخ بر کن قصیده. این مجموعه همچنین شامل: ترجیع بند از او (۴۷پ-۵۰ر)، آغاز: «ای سهل گرفته طور باری ×× یک رویه در ستیزه کاری»، انجام: «بنشینم و با بلا شکیبم ×× با آن که ز صبر بی نصیبم» (رساله شماره ۴۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۷پ-۳۹ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۹

گلچین اشعار شفایی (۲۰ پ)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق [ف: ۴۷/۱ - ۲۰]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸/۳-عکسی

آغاز: ای درد تو «تحفة العراقین» ×× وی زهر تو، شکر مذاقین / بر دیده دید، جلوه گاهت ×× کحل العینین خاک راهت؛ **انجام:** کان سخره جود ارجمندش ×× بازیچه همت بلندش

اصل نسخه: گنج بخش، ۸۴۸ (گنج ۱۷۶۲/۳). این مجموعه همچنین شامل: دارای قصیده و ترجیع‌بند و ترکیب بند، غزل و رباعی، جد و هزل از او و ۳ سرلوح (۲۱۴-۵۴۸)، آغاز: «معلم فطرت عالی ست. من طفل رباندانش ×× سبق آیات عرفان گوشه خاطر دبستانش»، غزل به ترتیب قافیه: «ای زده برتر از گمان خیمه کبریا را ×× دست به تو کجا رسد، عقل شکسته پای را»، نمونه تخلص او: «نیست خاقانی «شفایی» تا کند خاقانیم ×× و رنه می‌دانی که پایی کم از خاقانی نیم» (رساله شماره ۵)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: علی نقی بن عبدالباقر بهبهانی، تا: غره ربیع الثانی ۱۰۸۷ق؛ ۱۰گ (۱۵۰-۱۵۹) [عکسی ف: ۲ - ۲۳۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۸

آغاز: ای ورد تو تحفة العراقین ×× وی زهر تو شکر مذاقین؛ **انجام:** ازین حوران که بطن فکرتم زاد ×× زرشگ از صلب دشمن نطفه افتاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۸۳۶]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۷

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ قطع: بیاضی رحلی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۲/۴

مقداری از دیوان؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص، ۱۹۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۹

آغاز: بدوستی تو خصمند عالمی با من ×× هزار دشمن و یک دوست مشکل افتادست؛ **انجام:** هم متاعی و هم خریداری ×× با خودت هست طرفه نازاری

به غیر از اشعار غزل و غیره، چند بیت هم از مثنوی «نمکدان حقیقت» او هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۸۷-۶۸۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۱]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۲

کا: عبدالرشید دیلمی، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۴گ، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۶سم [رایانه]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۱۳

آغاز: ای بشهد سخن ملاحت سای ×× بنمکدان طرز راهنمای؛ **انجام:** بی تو ایام چنان تنگ نظر بد که نداد ×× هرگز از بخل برادر به برادر نرگس

شامل دیوان کامل غزلیات و ترجیعات و رباعیات و قسمتی از قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه نفیس کم نظیر و به احتمال قریب به یقین از زمان خود شاعر می‌باشد، مجدول و

مذهب، دارای سه سرلوح زیبا در آغاز نمکدان و غزلیات و ترجیعات؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۱۰گ، ۲۵ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۴۸]

۱۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۷

آغاز: تا عشق رفته روز ازل از زبان ما ×× رقصد بحرف عشق زبان در دهان ما؛ **انجام:** گفتند که ذوقی بگذر آمده است ×× طبعم بنظاره کردنش از جا شد / تا قرب دو هفته بینیء می‌آمد ×× ناگاه ز دور ذوقئی پیدا شد

شامل غزلیات، مثنوی‌ها، رباعیات و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به احتمال قریب به یقین از زمان خود شاعر است ولی اوراق کتاب به خصوص مثنوی نمکدان آشفته و بی‌ترتیب است، مجدول مذهب، دارای سرلوح و آرایشی زیباست؛ جلد: چرمی، ۲۰۷گ، ۲۴–۲۳ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۴۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۳-ف

نسخه اصل: ملک ۲۸۱ (ص ۳ فهرست)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۱۰]

● دیوان حکیم شیرازی / شعر / فارسی

d.-e hakīm šīrāzī

حکیم شیرازی، محمود بن محمد شفیع، – ۱۲۷۴ قمری

hakīm šīrāzī, mahmūd ebn-e mohammad šafī‘ (- 1858)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۲

آغاز: هر چه ز باد و ز خاک و آتش و آب است ×× دستخوش رنج و پای بست عذابست؛ **انجام:** چنان ز خود گریز در نیستی ×× که کس نیارد دگر از تو خبر

اشعاری است از وی که از خوشنویسان و فضلای خاندان وصال است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۱۸–۷۲۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۵]

● دیوان حکیم قمی / شعر / فارسی

d.-e hakīm qomī

حکیم قمی، سعید بن محمد باقر، ق۱۱ قمری

hakīm-e qomī, sa‘īd-e-bn-e mohammad bāqer (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۵۶

آغاز: ای آن که در محافل دانش کلام تو ×× دردی کشان جام سخن را دهد شراب؛ **انجام:** باری به هر چه کرده ام اکنون قلم بکش ×× کز رای صایب تو نیاید به جز صواب

قطعه‌ای که عالی حضرت مرحمت و مغفرت پناه میرزا محمد سعید رحمه الله در جواب فرموده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان نازک، جلد: میشن تریاکی، ۴ص (۳۱۶–۳۱۹)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۲۲]

● دیوان حکیم کوثری / شعر / فارسی

d.-e hakīm kosarī

حکیم کوثری، ق۱۱

hakīm kosarī (- 11c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۳۷

آغاز: یکی پرسید از فرهاد بیدل ×× به وقتی که طپیدی نیم بسمل مثنوی حکیم کوثری؛ کا: میر محمد صادق بن ابراهیم حسینی مازندرانی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور، ۱ص (۲۷۷)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ – ۳۸۲]

● دیوان حکیم منوچهری (منتخب ...) / شعر / فارسی

d.-e hakīm manūčehrī (mn) ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۹/۱۶

آغاز: مسمطات حکیم منوچهری ×× آمد بانگ خروس مؤذن میخوارگان / صبح نخستین نمود روی بنظارگان؛ **انجام:** ناله بربط و طنبور شراب ×× این است کریمی و طریق ادب اینست

از: اسماعیل بن علیقلی (قرن ۱۳) به تعبیر کاتب و گردآورنده جنگ، مختصری است از دیوان حکیم منوچهری دامغانی ملقب به شصت کله که به تاریخ محرم ۱۲۰۷ق نوشته است؛ خط: نستعلیق و شکسته چلیپایی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵ص (۳۳۶–۴۴۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۷/۲–۸۷]

● دیوان حکیم نیازی / شعر / فارسی

d.-e hakīm nīyāzī

حکیم نیازی، محمد رضا بن محمد علی، ق۱۴ قمری

hakīm nīyāzī, mohammad rezā ebn-e mohammad ‘alī (- 20c)

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۶مشهد

آغاز: دیباچه منثور: بی حصر سپاس حکیمی را سزاست که در نطق را در صدف دهان به غواصی زبان از بحار معانی برآورد

نزدیک چهار هزار و پانصد بیت در غزلیات و رباعیات و مدایح و مراثی حضرات معصومین علیهم السلام و مدح ناصر الدین شاه و بعضی از شخصیت‌های معاصر شاعر و گاهی هجو بزرگان اداری آن عصر و مقاصد دیگر شعری، با مقدمه‌ای متضمن شرح حال ناتمام شاعر و نگارنده آن شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، کاتب =

مؤلف، بی‌تا؛ ۱۸۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۱۵۸]
مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۶
همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۴۶]

● دیوان حلاج / شعر / فارسی

d.-e hallāj

حلاج، حسین بن منصور، ۲۳۴ - ۳۰۹ قمری

hallāj, hoseyn ebn-e mansūr (849 - 922)

چاپ: بغداد، محقق: کامل مصطفی الشیبی، مجلة زانکو، جلد۳۱، عدد۲، ۱۹۷۷م.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۱۱۰
اشعار حسنی منصور حلاج؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۶۹۳)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف:۲۹/۱-۱۰۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲۴/۱
آغاز: بسمله. ای دور مانده از حرم خاص کریا؛ **انجام:** که جهان صورت است و معنی یار ×× لیس فی الدار غیره دیار. سبحانک لاعلم الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم.
در پایان دیوان بندی در عشق و پس از آن شرح مختصری درباره احوال حلاج آورده شده است که با این بیت آغاز می‌گردد: «ایهای الناس به بینید ز نعمای خدا ×× نعمت تازه و هم با همه وز جمله خدا» و با این بیت پایان بیاید: «صورت او نصیب دار آمد ×× شربت او نصیب یار آمد» و در انتها تصویر آب رنگ شخص مصلویی هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی،۱۲۰ص (۱-۱۲۰)، ۱۷سطر (۸×۱۳) [ف: ۱۳ - ۱۶]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۲۰/۱×۲۸/۶سم [رایانه]

● دیوان الحلی / شعر / عربی

d.-ul ḥillī

حلی، حیدر بن سلیمان، ۱۲۴۶ - ۱۳۰۴ قمری

hellī, heydar ebn-e soleymān (1831 - 1887)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۸۰
آغاز: کفانی ضنی أن تری بالحسین ×× شفت آل مروان اضغانها
منتخباتی است از شعر سید حیدر است که در مراثی معصومین علیهم السلام مخصوصاً واقعه کربلا سروده و در این مجموعه بدون تنظیم انتخاب شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۴۹]

← دیوان الحماسة ≻ دیوان ابوتمام

● دیوان حمید همدانی / شعر / فارسی

d.-e hamīd-e hamadānī

همدانی، حمید، ق۱۲ قمری

hamadānī, hamīd (- 18c)

[الذریعه ۲۶۷/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۰۲/۳]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۸۹/۲ و ۱۴۸۱/۲ عکسی
آغاز: اگر قهرت فرو ریزد زهم بنیاد افسرها ×× شود آتش فشان بر فرق شاهان آبگوهرها / کنم محرومی وصل ترا چون ثبت دفترها ×× برنگ اشک ریزد نقطه از مژگان مسطرها
شامل غزلیات با تخلص « حمید » به ترتیب حروف قوافی پس از آن ابیات فرد و چند رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مجدول؛ دارای سه سرلوح؛ جلد: مقوایی، ۱۴۰گ (۵۰۵-۶۴۴)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲ - ۲۳۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳
آغاز: اگر قهرت فرو ریزد زهم بنیاد افسرها ×× شود آتش فشان بر فرق شاهان آب گوهرها
شامل غزلیات و رباعیات و فردهایی از حمید می‌باشد، از سبک اشعار و دیوانش معلوم می‌شود که از شعرای دوره صفوی و امامی مذهب بوده. در مآخذ و تذکره‌های در دست به نام و آثار شاعر حمید تخلص دست نیافتیم جز در ص ۱۹۲ تذکره نصر آبادی (نص) که می‌گوید: «حمیدای همدانی از نجبای آن ولایت است در تحصیل کمال سعی وافی به عمل آورده در این اوقات به فکر شعر افتاده این بیت از اوست: هزار گل دمد از خاک در مقابل تو ×× تو هم زجوهر خاکی کجاست حاصل تو». بدبختانه اشعار ردیف «واو» از این نسخه دیوان افتاده و این بیت اگر جزء دیوان بوده از میان رفته است ولی این بیت که همدانی بودن حمید را می‌رساند در ص ۳۰ وجود دارد: «حمید این همدانی که بینی و این خلق ×× بود هشت ولیکن بهشت شداد است». بنابراین در هنگام تألیف نص (در سال‌های ۱۰۸۳ -۱۰۹۲) اوایل جوانی شاعر بوده و شاید نسخه این کتابخانه که به سال ۱۱۲۸ نوشته شده در زمان حیات شاعر نگارش یافته شد. از مندرجات دیوان حمید چنین استفاده می‌شود که شاعری عاشق پیشه و درویش مسلک و امامی مذهب بوده و غزلیات دیوان لسان الغیب حافظ شیرازی را سرمشق قرار داده و بیشتر از غزلیات خود را به همان وزن و قافیه ساخته و شاید بتوان گفت که از شعرای غزل‌سرای خوب قرن یازدهم ایران حمید می‌باشد و نگارنده را گمان این است که حمید نام محبوب شاعر بوده نه نام خود وی. فردهای زیرین را برای نشان دادن طرز فکر و برهان گفته‌های خود از دیوان وی در اینجا می‌آوریم: ص ۳۱: «حمید از جاده افتادگی بیرون قدم مگذار ×× بغیر از خاکساری هر چه هست از وضع مادور است»، ص ۲۸: «دل یکی مهر یکی عشق یکی حسن یکیست ×× دلرباینده نگاه تو بصد رنگ چراست»، ص ۳۰: «آن زمان مست

شوم از کرم دوست حمید ×× که می‌مرحمت از ساقی کوثر گیرم»، ص ۳۸: «گرشوی خاک درین راه چنان باش حمید ×× کز تو بر هیچ دلی گرد کدورت نرسد»، ص ۴۴: «بر تو حمید فرصت هرگز کسی نیابد ×× تا از افتادگیها برخود حصار داری»، ص ۵۱: «هرگز نکرده است کسی بد بمن حمید ×× در عالم آنچه دیده ام از خویش دیده‌ام»؛ ص ۵۵: «آبی که خضر یافت از و عمر جاودان ×× آن آب نیست آب بقا بلکه آبروست»، ص ۶۰: به‌امیدی که نهد بر سر من پای حمید ×× میشوم خاک که بازیچه طفلان خاکست»، اصل دیوان در حدود ۱۵۷۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حمید، تا: ۱۱۲۸ق؛ قصیده‌ای در مدح حضرت مولی امیر المؤمنین علی (ع) محمد تقی نام انشا و به خط خود نوشته و ص ۵۶-۵۹ و ۶۲ و ۶۳ و ۷۲ و ۷۳ نسخه شامل آن است و بدین بیت شروع می‌شود (ص ۶۲ نسخه): «دیگر در آتش است دل من سپند وار ×× وقت است کرم گر جهم از جای چون شرار» و ظاهر این است که تمام نسخه به خط همین محمد تقی است (شاید که این شاعر محمد تقی مازندرانی معاصر نصر آبادی باشد که در ص ۱۱۰ تذکره وی نامبرده شده و گوید ملازم پادشاه حیدر آباد است)، در حاشیه ص ۹، ۴۴، ۵۰ (و متن ص ۱۶۶ و ۱۷۲) اشعاری از صالحی تخلصی که به قرینه ترکی بودن اشعار نگارش یافته در حاشیه از شعرای ترک نژاد بوده، نگاشته شده و شاید خط خود صالحی باشد و در ص ۱۷۳ غزلی از مینای شاعر و پس از آن بر شش برگ از هشت برگ کاغذ فرنگی که به این نسخه الحاق گردیده اشعاری از جامی و حافظ و غیره (ص ۱۷۴ -۱۸۴ نسخه) نگارش یافته، مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج ظریف، ۹۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳ - ۲۲۰]

● **دیوان حناوی زاده** / شعر / فارسی، عربی، ترکی

d.-e hannāvī-zāde

حناوی زاده، علی بن محمد، ۹۱۸؟ - ۹۷۹ قمری

hannāvī-zāde, ‘alī ebn-e mohammad (1513 - 1572)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۳/۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1769 (بلوشه ۱۰۶/۴ ش ۲۱۴۹). قصیده لمع ابن حناوی زاده برای علی چلبی افندی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۷]

● **دیوان الحویزی** / شعر / عربی

d.-ul ḥuwayzī

حویزی، علی بن خلف، ق۱۱ قمری

hovayzī, ‘alī ebn-e xalaf (- 17c)

مشتمل بر اشعار وی در مدح اشخاص و ائمه علیهم السلام (برخی با اسامی خاص) و نیز برخی از تواریخ و سفرهای وی با این عناوین: شکایت از اهل زمان به سال ۱۰۴۶، مدح شاه صفی به سال ۱۰۴۷ در اصفهان، افتخار به خود و اجدادش به سال ۱۰۴۸، القسم الثالث فی التهامیات، به ترتیب حروف هجاء، القسم الرابع: العجمیات، مشتمل بر اشعاری که در سفری که به شهرهای مختلف ایران به درخواست شاه صفی به سال ۱۰۴۹ کرده اشعاری که در اولین رباط شیراز به اصفهان سروده، اشعار مازندران، اشعار اصفهان، اشعارقزوین، اشرف، فرج آباد به سال ۱۰۵۰، اشعاری در اصفهان به سال ۱۰۵۱، کاشان به سال ۱۰۵۲، اشعاری که در سفر دوم خود به درخواست شاه عباس ثانی صفوی به سال ۱۰۵۵ نموده، القسم الخامس: فی مدایح النبی صلی الله علیه و آله، مشتمل بر القصائد القزوینیات، ذریعة النجاح فی مدح الخمسة الاشباح، اللواحق: مشتمل بر شافیه به سال ۱۰۴۳، مدح پیامبر و امام علی (ع) به سال ۱۰۴۵، سفر به عتبات و زیارت کربلا به سال ۱۰۴۶، مدح پیامبر و ائمه در اصفهان به سال ۱۰۵۳، در قم به سال ۱۰۵۳، مدح امام حسین علیه السلام در ۹ محرم ۱۰۵۴، قصاید موسوم به وسیلة المرام فی مدح السادة الکرام در سفر دوم به اصفهان به سال ۱۰۵۵ مشتمل بر ۱۲ قصیده، مدح امام حسین (ع) در ۴ محرم ۱۰۵۶ در اصفهان. جزء دوم: مشتمل بر اشعاری که بعد از تنظیم جزء اول سروده شده است دارای: لواحق تهامیات: اشعاری که به سالهای ۱۰۵۷ تا ۱۰۶۵ و نیز اشعاری که در رفتن به دهدشت به سال ۱۰۶۶ به درخواست شاه عباس رفته، و نیز اشعاری که به سال ۱۰۶۷ در سفری که به درخواست شاه عباس نموده، غزلی به سال ۱۰۶۸، غزلهایی به سال ۱۰۶۹، اشعاری که در فوت پدرش سروده به سال ۱۰۷۰، غزلی به سال ۱۰۷۲، اشعاری در شکایت از اهل زمان به سال ۱۰۷۴، اشعاری که از اصفهان برای شیخ علی بن محمد بن حسن بن زین الدین عاملی به سال ۱۰۷۴ فرستاده، مدح امام حسین علیه السلام به سال ۱۰۷۵ در اصفهان، مرثیه مرگ فرزندش سید ماجد به سال ۱۰۷۵ در اصفهان، اشعاری در خوشحالی از شنیدن این خبر که شاه عباس قصد رجوع او را به وطنش دارد به سال ۱۰۷۹، اشعاری که در فوت نوه اش ناصر بن محسن در سال ۱۰۷۹ سروده، اشعاری که در اوایل سال ۱۰۸۰ به واسطه طغیان اعراب آل کثیر و قلع و قمع آنان به سال ۱۰۸۱، مرثیه مرگ فرزندش سیدحسین به سال ۱۰۸۱، مرثیه امام حسین علیه السلام در ۶ محرم ۱۰۸۲، اشعاری در حین تألیف النور المبین و خیر المقال به سال ۱۰۸۳، اشعاری به سال ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸ و در پایان رباعیاتی از وی آمده است.

[الذریعه ۷۵۵/۹رقم ۵۱۲۵؛ التراث العربی ۵۲/۳و ۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۲۵

آغاز: متی ظن ان الحیدر بین ترهب ×× الکفاح و تخشی فی الهیاج المجالدا؛ **انجام:** وله طاب ثراه یرثی ولده السید حسین عفی الله عنه بالنجف ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله و ...»؛ جلد: مقوایی، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۶۹۴]

● **دیوان حیا** / شعر / فارسی

d.-e hayā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۱۷۱ اوزلی Add. 138 ؛ خط: نستعلیق، کا: ذوالفقار علی، بی‌تا؛ ۱۲۴گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

● **دیوان حیا** / شعر / فارسی

d.-e hayā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶

آغاز: سمن عذار و صنوبر قدی و غنچه دهن ×× کرشمه سازی و عاشق کشی و سیمین تن؛ **انجام:** حیا ز نطق دم افزا تو بر مسیحا دم ×× بخضر عمر دگر بخش تو ز چاه ذقن

از (احتمالاً): لاله شیورام بن بهکوتی اکبر آبادی، متخلص به حیا (۱۱۴۴ق). اشعاری با تخلص «حیا» در قالب غزل. او احتمالا حیای اکبرآبادی، مذکور در فرهنگ سخنوران باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۲۵ر-۲۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱-۴۰۳]

● **دیوان حیا** / شعر / ترکی

d.-e hayā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۸۳

آغاز: چهره احیب عقل دین ملکین بر باد اتینکز ×× آشنالیغ صورتی بر له منی یاد انتیکز؛ **انجام:** پنجه گیم قویدونک حیا نی فرقت ایلا اورتبان ×× شکر لله کیم بوکون کونکلز سرشار انتیکز

از حیا (؟). شعری در قالب غزل از وی در شماره ۸۱۷۷/۶ گذشت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، خط ماوراء النهری؛ رکابه‌دار؛ مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج ساده، ۲گ (۱۳۷پ-۱۳۸ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۲]

● **دیوان حیات قمی** / شعر / فارسی

d.-e hayāt-e qomī

بیدهندی قمی، محمدرضا بن شاه محمد، قمری

bīdhendī qomī, mohammad-rezā ebn-e šāh mohammad

کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۴۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی تجلی لعباده الذاکرین بذکره فشغلهم عن الشهوات بفکره ولعقهم عن ملام معرفة ... حمد تو بود ورد زبان همه اشیاء ×× گشتند خلایق همه از حمد تو گویا؛ **انجام:** از غیر اعانت مطلب رو بخداکن ×× جز دولت نباشد چو کسی قاضی حاجات / گر پاک کنی سر خود از غیر خداوند ×× بی شک چو حیاتی تو سزاوار مناجات.

مجموعه اشعار و سروده‌های عرفانی و صوفیانه و تأویل اصطلاحات آنان است که در ابتدا از خوانندگان خواسته به او حمله نکنند و گفته‌های وی را حمل به معنی ظاهری ننمایند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

● **دیوان حیاتی کرمانی** / شعر / فارسی

d.-e hayātī-ye kermānī

حیاتی کرمانی، بی بی جان، - ۱۲۱۳ قمری

hayātī kermānī, bī-bī jān (- 1799)

در فرهنگ سخنوران (ص ۱۷۴ و الذریعة ۲۶۸/۹) از چند حیاتی نام رفته و شاعر مورد معرفی بی بی جان خواهر رونق علی شاه و زن نورعلیشاه کرمانی متخلص به حیاتی است.

چاپ: دیوان حیاتی به چاپ سنگی رسیده

[نسخه‌های منزوی ۲۳۰۳:۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۹

آغاز: سرم را متکاء زانوی فکرت ×× گریبانم فراش استراحت. عمریست که ذره وار هوادار آن مهرم که آفتاب عالم تاب از عکس جمالش تابیست و ماه شب افروز بر عزار تمثالش حجابی؛ **انجام:** بمن ده که بزداید از دل غمم ×× فزاید بجان عشرتی هر دمم (ص ۱-۹۱)

شامل مقدمه و قصیده و غزلیات، ترجیع و ترکیب بند، مخمس، مثنویات است. از مقدمه دیوان برمی آید که در نثر نویسی نیز توانا بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۸

غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۴۱۲]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲ر۲۷۴۲

آغاز: افتتاح دیوان سخن ذکر عظمت پادشاهی جلیل الوصفاست که دبیر خرد بی نظیر در عرصه دارالانشاء قدرتش چندانکه ابلق تیزتک خامه را بمهیز خیال صنعت انگیز مینماید جز قدم

عجز بر نمیدارد. ای در هوای گلشن کوی توی سالها ×× طیار جان گشوده بهر گوشه بالها؛ **انجام:** ای حسن تو مظهر تجلی آله ×× یک ذره ز پرتو جمالت خور و ماه / کشتی ز نگاهی و حیاتم دادی ×× لاحول و لا قوة الا بالله

فصل و بابی ندارد پس از مقدمه منثور و قطعات و قصایدی غزلیات شاعر با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ولی بن علی محمد، تا: ۱۲۵۶ق؛ با دیوان نور علیشاه در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۹گ، ۲۸-۲۷ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲-۵۵۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۷

آغاز: از رشته امید وا نگردید گره ×× تا حل نگشت بسته آن زلف با کره؛ **انجام:** گردون هدف ناوک آه من شد ×× قربان کمان ابروی تو آن مه نو

کا: علی بیک اردبیلی، تا: ۱۲۶۳ق [ف: ۲ - ۲۷۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۵/۳-طباطبائی

آغاز: آغاز دیباجه: بسمله افتتاح دیوان سخن ذکر عظمت پادشاهی جلیل الوصف است ... بر آینه ضمیر اهل عرفان کاسرار نهان جمله عیان است ... پوشیده نماند ... آغاز دیوان قصائد: ای مستکین مسند عرفان و شاعری ×× کافاق پر صدست ز صید کمالتان ... آغاز غزلیات: ای در هوای گلشن کوی تو سالها ×× طیار جان گشوده به هر گوشه بالها؛ **انجام:** یاقوت لبت لعل بدخشان چو نجوم ×× تا صبح مرا دیده در افشان باشد / ای لعل لبت برده ز یاقوت گرو ×× از خرمن حسنت مه و خورشید دو جو / گردون هدف ناوک آه من شد ×× قربان کمان ابروی تو مه نو

این دیوان کوچک شامل قصیده، غزلیات با ترتیب الفبایی، ترجیع بند، مخمس، ساقی‌نامه، مثنوی و رباعیات است. حیاتی در برخی از غزلیات خویش از نورعلی شاه نیز نام می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۵ص (۹۴-۱۲۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۳۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۲

آغاز: آیا طایر قدس عرش آشیان ×× مجو دانه از دام این خاکدان؛ **انجام:** فروزان هر شب از عکس جمالت ×× چراغی در دل آئینه پاک

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۶-۵۱۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۶

آغاز: ایدر هوای گلشن کوی تو رازها ×× طیار جانگشود بهر گوشه بالها / سر چشمه حیات حیاتی ز لعل تست ×× نوشد ببوی چشمه لعلت زلالها؛ **انجام:** ای لعل لبت ز یاقوت گرو ×× از خرمن حسنت مه و خورشید دو جو / گردون هدف ناوک آه من شد ×× قربان کمال ابروی تو مه نو

غزل است و ترکیب‌بند و رباعی و ساقی‌نامه نزدیک ۱۲۰۰ بیت؛ خط:نسخ، کا: سید مهدی بن سید محمدرضا متولی امام زاده پنجه شاه کاشان،تا:۱۲بهمن ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲-۲۷۷۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۷/۲

آغاز: بسمله. افتاح دیوان سخن ذکر عظمت پادشاهی ... از رشته امید نگردید وا گرده ×× تا دل نگشت بسته آن زلف با گره؛ **انجام:** ای لعل لبت برده ز یاقوت گرو ×× از خرمن حسنت مه و خورشید دو جو / گردون هدف نازک آه من شد ×× قربان کمان ابروی تو مه نو

با دیباچه نثر، سپس غزل به ترتیب تهجی و ترجیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۷گ (۱۶۴پ-۲۱۰ر)، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۶]

● **دیوان حیاتی گیلانی** / شعر / فارسی

d.-e hayātī-ye gīlānī

حیاتی گیلانی، - ۱۰۲۸ قمری

hayātī gīlānī (- 1619)

[الذریعة ۲۶۹/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۵/۱

قصاید و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و با تخلص حیاتی که در برخی از صفحه‌ها به‌خط همان کاتب در هامش نیز نوشته شده است و می‌رساند که کاتب بعداً بدانها دست یافته است. غزلیات در حرف یاء افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۰گ (۱ر-۱۵۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۸سم [ف: ۸ - ۴۲۲]

● **دیوان حیدر** / شعر / فارسی

d.-e heydar

هروی، حیدر، - ۹۵۸ قمری

heravī, heydar (- 1551)

چاپ: اخیرا آقای علی محدث گزیده ای از اشعار او را در سوئد (دانشگاه اوپسالا) در کتاب «پانزده منظومه ادبی - عرفانی» تصحیح کرده

[نسخه‌های منزوی ۲۳۰۳/۳؛ مشترک پاکستان ۲۰۶۴/۹-۲۰۶۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۵

آغاز: بسمله - دیوان مولانا حیدر علیه الرحمة. شکر لله که چنان ساخت تب غم ما را ×× که کسی را نشناسیم و کسی هم ما را / وه که در آرزوی وصل تو مردیم و نساخت ×× بخت بد در حرم وصل تو محرم ما را؛ **انجام:** ساقی بیار جامی بر یاد آنکه با هم ×× در بزم وصل جانان بودیم روزگاری / در گفت و گوی عشقت بگذشت عمر حیدر ×× وز بهر عشقبازان بگذاشت یادگاری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ بسیار ارزشمند؛ مجدول؛ جلد: مقوای با روکش تیماج حنایی، ۳۵گ (۹۴پ-۱۲۸ر حاشیه)، ۳۴ سطر یک مصرعی، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۲]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۸

آغاز: بیارب یاربم تا روز بی ماه رخت شبها ×× شب و روز از خدا وصل تو می‌خواهم بیاربها

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ شاهزاده اعتضاد السلطنه به نام دیوان قطب الدین حیدر آن را معرفی نموده و به همین نام وقف گردیده، یک سرلوح بسیار ظریف، صفحات تذهیب و نقاشی و جدول کشی بسیار ممتاز؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان‌بالغ، جلد: تیماج ظریف طلایی، ۳۱ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۶۵۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۰

آغاز: زمانه دردی غم ریخت در پیاله ما ×× نصیب کس نشود آنچه شد حواله ما؛ **انجام:** گفتم از در دو غمش حیدر بنالم زارزار ×× میکنم اندیشه باز از نازکی خوی او

عنوان نسخه: «دیوان مولانا حیدر» است، ولی فقط مشتمل است بر هشتصد بیت از غزلیات او به ترتیب قوافی از الف تا یاء و باز از حرف تا یاء تا حرف واو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای سرلوح مستطیلی کم کار و متوسط، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۳۳گ، ۱۲-۱۳ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۳سم [ف: ۷ - ۳۹۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۱

آغاز: کس نیارد گفت رمزی زین نمط ×× کس نیارد سفت دری زین قبیل؛ **انجام:** مخوان وقت نمازم ای مؤذن جانب مسجد ×× امام و قبله خویش و من و محراب ابرویی

بخشی از دیوان مؤلف است شامل: چند قصیده و رباعی و غزلیات از حرف واو تا یاء. شاعر در اشعارش به «حیدر» تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اشعار در متن و حاشیه؛ جلد: مقوا، ۱۳گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۶- ۳۳۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۰۳۰ الیوت ۵۸؛ بی‌کا، تا: شعبان ۹۶۰ق؛ ۹۰گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱۲

آغاز: بیا رب یا ربم تا روز بی ماه رخت شبها ×× شب و روز از خدا وصل تو می‌خواهم بیا ربها؛ **انجام:** به نیاز اشک ریزان که ز کوی او چو حیدر ×× نبرد گر آب چشمم نزدم بهیچ سویی

این دیوان حاوی غزلیات مولانا حیدر است مرتب با ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «یاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۱۷ص (۸۹۹- ۹۱۵)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۶]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰ر۲۷۶۵

آغاز: به یارب یاربم تا روز بی ماه رخت شبها ×× شب و روز از خدا وصل تو میخواهم به یاربها؛ **انجام:** تا کی طلبد زمانه فرسودن من ×× وز محنت و غم دل نیاسودن من / گر عمر شکسته زینسان گذرد ×× نابودن من به است از بودن من

ظاهراً منتخبی از دیوان شاعر است که با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده است مشتمل است بر هشتصد بیت از غزلیات او؛ خط: نسخ، کا: سید داود ولد سید حسن حسینی، تا: ۹۸۰ق؛ مهر: «اللهم انی اسلک «ظ: اسئلک» الرضا»، «فقیر عبدالرشید بن حسن خان»، «افوض امری الی الله عبده محمد جعفر»؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۵۳]

● دیوان حیدر / ادبیات / فارسی

d.-e heydar

کشمیری، حیدر علی

kešmīrī, heydar ʻalī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۵

آغاز: کنم شرم از خدا کردم روانه؛ **انجام:** ضمیر خود کجا لایق به ما هست ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● دیوان حیدر بیگ / شعر / فارسی

d.-e heydar beyg

حیدر بیگ،

heydar beyg

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۷۵

مثنوی از او ست؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان حیدر تربتی / شعر / فارسی

d.-e heydar-e torbatī

حیدر تربتی، قطب الدین، ق۷ قمری

heydar-e torbatī, qotb-od-dīn (- 13c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۶

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶ص (۳۲۶-۴۴۱)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵-۷/۱۱۵

آغاز: بر آن رخسار زیبا قطره‌های خوی بدان ماند ×× که درآب

زلال افتاده باشد عکس آن لبها / تنم را سوخت تبهای فراق و نوبت جان شد ×× به جان درمانده ام یا رب چه جان سوز است این شبها؛ **انجام:** گر زانکه تو راست از حقیقت خبری ×× از خود طلب آنچه از کسی می‌طلبی / بر یاد نرگس تو که هستیم مست از او ×× چندان گریست دیده که شستم دست از او

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیقعده ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب و لاجورد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۷۹]

● **دیوان حیران** / شعر / فارسی

d.-e heyrān

حیران، حسن محرر

heyrān, hasan moharrer

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۲

آغاز: ای دل خوبان فرخاری شکارت ×× خون ترکان ختا بر کف نگارت / سینه ام ای رشک خوبان همچو لاله تا صباح روز محشر داغدارت؛ **انجام:** شاه و گدا را تمام شرب مدام است ×× پاک شود در جهان ... (؟) چه عام است / کشته ... (؟) عقل رای تو خام است ×× افیون که گشته هم نشین زر و تل.

اشعاری است با عنوان «مجملی از قصاید و غزل و غزلیات [کذا] جناب آقا حسن ملا حسین [کذا] محرر متخلص بحیران». چندین شاعر با تخلص «حیران» در فرهنگ سخنوران نام برده شده‌اند که نام هیچ یک ملا حسن نیست و فقط شاید حیران اصفهانی باشد از شعرای قرن یازدهم که او را «ملا حیران» خوانده است. دیوان دو شاعر حیران تخلص هم در فهرست منزوی معرفی شده که ناشناس اند و باید با اشعار این قسمت مقایسه شوند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۱۰–۲۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۵]

● **دیوان حیران** / شعر / فارسی

d.-e heyrān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸۰ و ۴۲۷۷-ف

آغاز: بسمله. حال ما را که کند عرض بجانانه ما ×× شود آگاه ز حال دل دیوانه ما / جرعه نوشیدم ز خمخانه وصل رخ او ×× سر بر افلاک کشد ناله مستانه ما؛ **انجام:** مدعی در بزم وصلت تکیه زن ×× بینوا حیران شده رسوای تو

غزل‌های حیران است به ترتیب تهجی با همین تخلص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۷۵] و [فیلمها ف: ۳ - ۴۰]

● **دیوان حیران دنبلی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e heyrān-e donbalī

حیران خانم، ق۱۳ قمری

heyrān xānom (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۹

آغاز: الهی الهی بذات خودت ×× بزرگی و شان صفات خودت؛ **انجام:** در جهان ده چیز دشوارست نزد عاقلان ×× کز تصور کردن او میشود دل بی حضور / ناز عشق، زهد فاسق، بذل ممسک هزل زرل ×× جلوه معشوق بد شکل و نظر بازی کور / لحن صوت بد اصولان بخت علم ابلهان ×× میهمانی به تقلید و گدائی بزور

قصاید و قطعات و غزلیات ... فارسی و ترکی شاعر را با رعایت حروف آخر قوافی نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین حمزه زاده نخجوانی، تا: ذیقعده ۱۳۶۴ق، از روی نسخه‌ای که به‌خط خود شاعره بوده نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۱گ، ۱۶–۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۵۴]

● **دیوان حیران کردستانی** / شعر / فارسی

d.-e heyrān-e kordestānī

حیران کردستانی، محمد بن امام الدین، ق۱۳ قمری

heyrān-e kordestānī, mohammad ebn-e emām-od-dīn (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۱

آغاز: بس که مستغرق خیال توام ×× بیخود از لذت وصال توام؛ **انجام:** یا بنه پائی و خار از دل بر آور ×× یا بده دستی و پای از گل بر آرم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۱۶–۷۱۸)، سطور در متن راسته و حاشیه چلیپا، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۵]

● **دیوان حیران همدانی** / شعر / فارسی

d.-e heyrān-e hamadānī

حیران همدانی، محمد جعفر، ق۱۳ قمری

heyrān-e hamadānī, mohammad ja‘far (- 19c)

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۵۷

آغاز: پرشکن گر کنی آن زلف عبیر افشان را ×× کافرم گر ننهم بر سر او ایمان را؛ **انجام:** شعر حافظ را کند حیران چو تضمین ضم کند ×× خاطر مجموع با زلف پریشان شما

شامل غزلیات (به ترتیب الفباء) قصاید و مسمطات، ترجیع‌بند و

ترکیب‌بند و قطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی متخلص به عاشق، تا: ۱۳۶۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با روکش کاغذ چیتی، ۱۵۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۲۳]

۲. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۳

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی عاشق، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۳۶۴ق [نشریه: ۵ - ۳۷۴]

● دیوان حیرانی / شعر / فارسی

d.-e heyrānī

حیرانی، ق۱۳ قمری

heyrānī (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۲۰-۵۹/۲۴۰

آغاز: پس مادر قاسم می‌گریست و چنین می‌گفت: قاسم مرو که تاب ندارم جدائیت ×× بنشین ببین چگونه شود کدخدائیت

بیاضی است که در آن مراثی به نظم و نثر در سوگواری امام حسین (ع) و سایر ائمه (ع) درج شده است. مؤلف در اثناء مطالب اشعار زیادی می‌آورد و در اشعارش تخلص خود را «حیرانی» ذکر می‌کند. از جمله این شعر: «بسنج رحمت خود با گناه حیرانی ×× پس آنگهش بدهش هر چه مستحق دانی / تو چون رئوف و رحیم و کریم و رحمانی ×× چو میشود بدهی گر مراد حیرانی»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۳گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۷ - ۴۲۶۱]

● دیوان حیران یزدی / شعر / فارسی

d.-e heyrān-e yazdī

حیران یزدی، غلامرضا، ۱۲۱۰؟ - ۱۲۹۰ ؟ قمری

heyrān-e yazdī, qolām rezā (1796 - 1873)

در فرهنگ سخنوران و الذریعة دو حیران یزدی معرفی شده، یکی آخوند ملا غلام رضا که در قرن سیزدهم می‌زیسته و دیگری میرزا محمد علی مدرس یزدی متوفی در ۱۲۶۵ و چون در دیوان حاضر ماده تاریخی از ۱۲۸۷ دیده می‌شود ناگزیر دیوان از ملا غلام رضا حیران یزدی است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۷

غزل است و ترکیب‌بند و قصیده و رباعی و مثنوی نزدیک ۳۱۹۰ بیت (الذریعه ۲۷۲/۹؛ مجلس ۲۶۸/۳) در آن شعرهایی است درباره درد چشم خود او (۹۷) و مدرسه مصلی صفدرخان (۹۶) و مصباح کفعمی (۹۳) و ستایش هلاکو میرزا (۱۶۴) و طراز یزدی شاعر (۱۸۱) و کتاب وصاف (۱۸۲) و تاریخ تولد پسرش در ۱۲۵۸ (۱۹۶۳)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷۷

آغاز: ساقی چو در زین قدح ریزی شراب ناب را ×× اول به یاد رفتگان بر خاک ویران ریز آن آب را؛ **انجام:** بد سگالان تر غمناک بادا جان مدام ×× نیک خواهان ترا دلشاد بادا جان مدام

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۰۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۴/۲

افسانه عاشقانه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۹ص (۲۴۱-۲۴۹) [ف: ۳ - ۲۲۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱۵

آغاز: ساقی چو در زین قدح ریزی شراب ناب را ×× اول به یاد رفتگان بر خاک ویران ریز آن آب را؛ **انجام:** با رقیبان دغا مهر و وفا یعنی چه ×× روز و شب همدمی اهل دغا یعنی چه / خود باینطایفه بی سر و پا یعنی چه ×× رفتن و آمدنت در همه جا یعنی چه

این دیوان غزلیات، قصاید، باعیات، مثنوی و ... می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مقابله شده؛ تملک: میر سید علی قوامی با مهر « قوامی ۱۳۱۵» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۸ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۷۳۰]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۴

آغاز: ای بود تو بوده پیش از آغاز ×× زآغاز تو لب چسان کنم باز؛ **انجام:** به این داستان ختم کردم بیان ×× که سوز دل آتش زدم بر زبان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: بی بی فاطمه لاری یزدی؛ جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲۷۲گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه ششم یادداشتی مربوط به چگونگی فراهم آوردن دیوان و گفتاری به نقل از سراینده به تاریخ ۸ جمادی الاول ۱۲۶۹؛ ۲۶۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۷]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۳۵

آغاز: بسمله، جز آن رخساره زیبا طراز آن قد و رعنا ×× که دیده بر فراز سرو خورشید جهان آرا؛ **انجام:** دارم بدل شکایتی از دور آسمان ×× بر مقتدای اهل زمین سازمش عیان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر تملک: «فتحعلی الحسینی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۹۵۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۴/۳

عشق حقیقی و دلنوازی معشوق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۷ص (۲۴۹–۲۵۵) [ف: ۳ - ۲۲۴]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۷

آغاز: به بیوفایی گل بین که با دو روزه عهد ×× تفقدی نکند عندلیب شیدا را؛ **انجام:** جستم از حیران نشانی از پی تاریخ آن ×× گفت آمد در کنار مه زیادی آفتاب

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد جعفر کارشانی، تا: ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۹۳ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۶۳/۲

آغاز: آفتاب عیش سر زد تازه شد از تازه مولودی نهال خاطرم؛ **انجام:** حیران غرض آن است از این گفته دلکش ×× کز لعل لبش بوسه ای انعام بگیرم

خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامعلی بن محمد حسن، تا: شوال ۱۳۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش پارچه ماشی، ۴۵ص (۱۲۸–۱۵۸ و ۸۰–۹۳)، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۱/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۴

آغاز: ساقی چو در زرین قدح ریزی شراب ناب را ×× اول بیاد رفتگان بر خاک ریز آن آب را

دیوان وی شامل این چند بخش است: ۱. غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی، ۲. غزلیات برای مشاعره به ترتیب حروف تهجی بر حسب حرف اول هر بیت، ۳. ترجیع‌بند، ۴. ترکیب‌بند، ۵. مسدس، ۶. رباعیات، ۷. مثنوی بنام «افسانه عاشقانه»، ۸. مثنوی در بیان عشق حقیقی و دلنوازی معشوق، ۹. قصاید در مدح حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام و نظام الملک و وزیر لشگر (میرزا داودخان) می‌باشد و تمام دیوان در حدود ۲۷۰۰ بیت است؛ خط: نسخ، کا: حیران، بی‌تا، بر حسب خواهش وزیر لشکر؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۳]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۰۷

آغاز: نه تنها زلف پرچینش فکنده تاب در دلها ×× که از تیر نگاهش هر طرف افتاده بسملها / طلبکار حرم را گو حریم کعبه دل جو ×× چو جای او است در دلها چه پوئی راه منزلها

حدود ۳۲۰۰ بیت غزل با تخلص «حیران» به ترتیب حروف قوافی و غزل‌هایی برای مشاعره به ترتیب حروف اول ابیات و ترکیب بند و ترجیع‌بند و قصیده‌های دینی و رباعیات و مثنوی و مسمط؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر سراینده؛ خسرو طغرل نسخه را به تاریخ ۲۲ مهر ۱۳۷۰ش به دوستی تقدیم داشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۲۶]

● دیوان حیرت / شعر / فارسی

d.-e heyrat

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲۹

آغاز: ساغری ازراح ریحانی بود تدبیر ما ×× این چنین تدبیر فرموده است ما را پیر ما؛ **انجام:** آسمان بین که چسان در پی ناکامی ماست ×× که بمردن شده ام راضی و او راضی نیست.

اشعار صوفیانه و ادیبانه‌ای است که در جمع آن، ترتیب قوافی دعایت نگردیده است. درباره ناظم، اطلاع بیشتری به‌جز کلمه تخلص، به دست نیاوردیم. این منظومه با آثار «میرزا اسماعیل بن میرزا محمدعلی» که در ۱۳۲۰ چاپ شده، تا آنجا که بررسی شد همخوانی ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس بن علی اکبر «اول» فیض، تا: ۱۵ رجب ۱۰۳۶ق؛ این نسخه به خط میرزا عباس «اول» فیض فرزند مولی علی اکبر «اول» کتابت شده است. بنابراین نسب چند تن از آنان بدین ترتیب می‌باشد: مرحوم عباس «دوم» فیض مؤلف گنجیه آثار قم در ۲ جلد چاپ قم و بسیاری آثار دیگر، فرزند مرحوم آیت الله میرزا محمد فیض قمی از علمای برجسته قم در نیمه نخست قرن ۱۴ق، فرزند مرحوم مولی علی اکبر «دوم» فیض، مؤلف آثار بسیاری از جمله تاریخ قم، تذکره شعرای قم، وقایع قحط سالی قم دارد. مرحوم مولی علی اکبر «دوم» فیض، همچنین متولی مقبره فتحعلی شاه قاجار واقع در صحن کوچک قم و فرزند ملا عباس اول فیض، همچنین متولی مقبره فتحعلی شاه قاجار واقع در صحن کوچک قم و فرزند ملا عباس اول فیض بوده است. با توجه به مطالب یاد شده در این فامیل، ۲ تن به نام علی اکبر اول و دوم و ۲ تن دیگر به نام عباس اول و دوم وجود داشته است. نسخه حاضر «دیوان حیرت» که به خط ملا عباس اول فیض کتابت شده، خط آن شباهت بسیاری به خط مولی علی اکبر «دوم» فیض دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم زرد، ۳۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۳۶۱]

● دیوان حیرت قاجار / شعر / فارسی

d.-e heyrat-e qājār

حیرت اصفهانی، ق۱۴ قمری

heyrat-e esfahānī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵۷

آغاز: شد فصل نو بهار و زمین سبز و اخضرا ×× بنما شتاب سوی گلستان ز بسترا؛ **انجام:** حیرت چه به مدح آل عصمت کوشد ×× غفران ز برایش از خدا می‌خواهم

مراثی و قصاید و غزل و رباعی و برخی از ماده تاریخ‌ها به سال

۱۳۱۳ق؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۴۶]

● **دیوان حیرت کرمانشاهی** / شعر / فارسی

d.-e heyrat-e kermānšāhī

حیرت کرمانشاهی، ابراهیم بن حسین خان

heyrat-e kermānšāhī, ebrāhīm ebn-e hoseyn xān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۲/۲

غزلیات است؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۱۷۵]

● **دیوان حیرتی** / شعر / فارسی

d.-e heyratī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۵۵

دارای یک مثنوی. حیرتی: «خداوندا تویی دانای بر حق ×× خداوندا تویی دارای مطلق / نه قوت مانده اندر دست و پایش ×× نه کس دادی دمی آبی برایش». سپس غزل به ترتیب تهجی از الف تا مسلم با تخلص حیرتی و انجام افتاده (۲۴ر–۸۷پ): «عشق فارغ کرد از دنیا مرا ×× کی تواند برد از ره عشوه دنیا مرا / همچو مرغ نیم بسبمل در هوای تیغ او ×× دست و پایی میزدم تانیم جانی داشتم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹گ (۲پ–۲۰ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۱۱۹]

● **دیوان حیرتی** / شعر / فارسی

d.-e heyratī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۴۶-۵۷/۱۱۶

آغاز: هو العلی خالی ز گرد غیر است گرد سرای عالم ×× در عالم خدا نیست غیر از خدای عالم / بر ملك بی زوالش ذرات در لوائی ×× از ابتدای عالم تا انتهای عالم

دیوان غزلیات شاعر است بدون ترتیب، شاعر در اشعارش «حیرتی» تخلص می‌کند. در یکی از غزلهایش از سکونت در عراق شکایت می‌کند و معلوم نیست منظورش عراق عجم است یا عراق عرب آنجا که می‌گوید: «مرا فراق نگه داشت در دیار عراق ×× اسیر محنت غربت شدم فراق فراق»، او از شاعران شیعی گویا دوره آغازین صفویه است و به احتمال زیاد این غزل را در مدح سروده است: «تا شاه برافراخت چو خورشید علم را ×× بگرفت به شمشیر عرب را و عجم را / از فتنه جهان تا زبر و زیر نگردد ×× دادند به او تاج کی و مسند جم را»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی از محمد مهدی طباطبائی است که در ۴ ذیحجه ۱۰۵۹ نگاشته است؛ ۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۸۸۰]

● **دیوان الحیوان للسیوطی = مختصر حیاة الحیوان للدمیری** / حیوان شناسی / عربی

d.-ul ḥayawān li-s-suyūṭī

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، **۸۴۹ – ۹۱۱ قمری**

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

وابسته به: حیاة الحیوان الکبری؛ دمیری، محمد بن موسی (۸۰۸–۷۴۲)

مختصری است از کتاب «حیاة الحیوان» دمیری؛ طبق گفته مؤلف در مقدمه، بسیاری از حشویات و مطالب غیر ضروری را از تألیف دمیری حذف کرده و ذیل ترجمه و شرح هر حیوان (به همان ترتیب الفبایی) مطالب مفید دیگری «از جمله سایر اسماء الحیوانات» را از کتب لغت (مثل قاموس) افزوده و بیشتر آنها را با عناوین «قلت، انتهی» متمایز نموده و از تمییز سایر اضافات جهت اختصار خودداری کرده است. سیوطی سایر اسماء حیوانات و ترجمه آنها را که در «حیاة الحیوان» نیامده مستقلاً در «ذیل الحیوان آورده و در ذیقعده ۹۰۱ از تألیف دیوان الحیوان و ذیل الحیوان فراغت یافته است.

آغاز: بسمله. الحمدالله خالق الحیوان

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰۴

آغاز: المهباج الناقة النزوع الی وطئها و الجمل الذی یعطش قبل الابل؛ **انجام:** و قال لعلی انت یعسوب المؤمنین قلق قد انتهی اختصاری لما اورده الشیخ کمال الدین الدمیری فی حیوة الحیوان مع ما اوردته من الزیادة فی ضمن کل ترجمة و قد کنت ... و بقی جانب کبیر اوردته فی القسم الثانی کما اشرت الیه فی الخطبة والله الموفق للصواب و الیه المرجع ... و الحمدالله وحده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (میزان کسری آن ۱۲ برگ (طبق شماره اوراق) و موجودی آن از اوایل «إبل» به بعد است)؛ مهر: «یا باسط ۱۱۲۲» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دارچینی فرنگی، ۲۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۷۵]

← دیوان الخادم ⟵ جواهر الابیات

● **دیوان خادم اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e xādem-e esfahānī

خادم اصفهانی، بابامحمد قاسم، **– ۱۱۵۶ قمری**

xādem-e esfahānī, bābā-mohammad qāsem (- 1743)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۳۱

آغاز: کسی چگونه کند حمد حی احمد ×× بشکر نعمت بیحد او

که دارد حد؛ **انجام:** گنه کار است و اصلا طاعتش نیست ×× ولی درسوختن هم طاقتش نیست
از خادم اصفهانی بابا محمد قاسم (الذریعه ۲۷۷/۹) بدین‌گونه: ۱. قصیده‌ها در ستایش بزرگان دین و نکوهش رفتار برخی از اصناف و طبقات و مطایبات وگفتگویی با چندین صنف در قصیده‌ای بسیار شیوا و نکوهش از آنها در آن هست، ۲. غزل به ترتیب تهجی، ۳. رباعی در توحید و عرفان و وقایع تاریخی، ۴. ماده تاریخ که بسیار سودمند است و از آن تاریخ مرگ میرزا محمد اشرف تایب « بود در بزم جنت جای تایب» و میرزا ابوالحسن تاج در ۱۱۳۳ و میرزا محمد صفا در ۱۱۱۵ (۳۲۲) و منع عزاداری در ۱۱۴۹ و تاریخ برخی از ساختمان‌ها مانند تعمیر چهل ستون در ۱۱۴۳–۱۱۴۴ و تجدید صندوق مرقد حسین (ع) به‌وسیله آقا کمال و میرزا مهدیخان در ۱۱۳۳ و برخی از وقایع مانند فرار افغانها و گشودن قندهار و کشته شدن اشرف و آمدن شاه تهماسب در ۱۱۴۲ و گشودن ایروان در ۱۱۴۳ و هرات در ۱۱۴۴، ۵. مثنوی در حکایت و مثل و مرثیه و ترجمه برخی احادیث. چنین است پاره‌ای از تاریخ‌های این دیوان: تاریخ مرگ میر محمد حسین در ۱۱۵۱، تاریخ کشته شدن شاه سلطان حسین در ۱۱۴۰، تاریخ مرقع میرزا شرف در ۱۱۳۸، تاریخ مرقع میرزا رضا در ۱۱۴۴، تاریخ مرگ میرزا ضیاء الدین محمد معمار در ۱۱۴۷، تاریخ مرگ میرزا صادق دست غیب در ۱۱۱۵، تاریخ مرگ محمد بیک در ۱۱۴۸، تاریخ مرگ میر محمد باقر طبیب در ۱۱۳۳، تاریخ مرگ داود بیک در ۱۱۴۷، تاریخ فتح شاه تهماسب در ۱۱۴۲، تاریخ مرگ نواب صدر در ۱۱۵۰، تاریخ وقفنامچه قرآن مجید در ۱۱۴۶، تاریخ کشته شدن میرزا عبد الکریم پیر در ۱۱۴۲، تاریخ مرگ ملا محمد تقی خراسانی در ۱۱۴۶، تاریخ زناشویی پسر وزیر (میرزا کاظم) با دختر شهریاری (میرزا حسین کلانتر) و پسر شهریاری با دختر وزیر در ۱۱۴۸، تاریخ شکست رومی در ۱۱۴۲، تاریخ باغ ملا باشی در ۱۱۳۰، تاریخ قندیل در ۱۱۵۱، تاریخ مرگ آقا علی در ۱۱۵۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در پایان شعرهایی است با عنوان «لمحرره محمد علی ابن محمد قاسم الخادم» و «لمحرره» به‌خط شکسته و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۲۲۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۱۵]

● دیوان خادم بروجردی / ادبیات / فارسی

d.-e xādem-e borūjerdī

خادم بروجردی

xādem-e borūjerdī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵۵

آغاز: اگر چه خلق ... آنهم کنون ز پرتو نور محمد است؛ **انجام:** نه زمانیست که سوزد جگرم از داغت ... چنان نرم ... سفر در خطرم ... در قدم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان خازن / شعر / عربی

d.-e xāzen

خازن اصفهانی، عبدالله بن احمد، ق۴ قمری

xāzen-e esfahānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 10c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۹

آغاز: قال عبدالله بن احمد الخازن بمدح کافی الکفاه؛ **انجام:** عریکته و لا توقاه بل بلقاه بل تلقاه ... محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ، کا: ابوالفتح، تا: ۴۸۱ق [الفبائی: ۲۵۹]

● دیوان خازن / شعر / فارسی

d.-e xāzen

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸۷

آغاز: زیب سر دفتر توحید بود نام خدا ×× آنکه ذاتش بود از فکرت و اوهام جدا / اوست شایسته تمجید سزاوار سپاس ×× اوست در کشور توحید شهنشاه عطا؛ **انجام:** چه بود در دو جهان بهتر از این ×× نبود بغیر این راه یقین / بهشت رضوان حوری و غلمان ×× جمال یار است رخ نگار است
غزلیات و رباعیات وی را به صورت نامرتب. از شاعری با تخلص «خازن» و از فرقه بهائیت بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ آغاز نقل شده در منزوی (۲۳۰۶/۳) با آغاز نسخه حاضر برابر است؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۵۸۴]

● دیوان خاشع / شعر / فارسی

d.-e xāše‘

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۴

آغاز: گوش کن این زمزمه ام ای حبیب ×× رازی ازین زمزمه دارم عجیب / از ید یضای قلم بر رقم ×× جان دلت طور تجلی کنم ... آغاز شعر دوم: سخن ز امر محال این کمال بیخردیست ×× چه خوش که عجز کنم بر معارفش بجا، عمده اشعار در مدح امیر المومنین علی علیه السلام است
در مدح حضرت علی، عنوان‌ها: در مدح النبی (ص) در مدح امام علی (ع)، ترجیع‌بند، در مناقب ماه مبارک رمضان و مصیبت شاه مردان امیرالمومنان(ع). ترجمه و تفسیر منظوم بخشی از فقرات دعای سحر. چند رباعی در مدح امیر المومنین علی(ع)؛ خط: نستعلیق بد، کا: شاید سراینده، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (حداقل یک برگ)؛ روی برگ آخر به خط کاتب (/ناظم) آمده: تولد

علی اکبر در ۲۸ شعبان ۱۲۸۸، یکی از شعرها در ۲۸ رمضان ۱۲۸۸ و یکی دیگر در جمادی الثانی ۱۲۸۹ سروده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۵۱ - ۲۶]

● **دیوان خاقان قاجار** / شعر / فارسی

d.-e xāqān-e qājār

فتحعلی شاه قاجار، شاه ایران، ۱۱۸۵ - ۱۲۵۰ قمری

fath-'alī-šāh-e qājār, šāh-e īrān (1772 - 1835)

آغاز: مقدمه: بسمله، ناظم العوالم بدیع المناظم احتبس الهوا و احترس العما و اتکا علیه و لبث ثم استوی و جلس ثم تنفس و بعث من ثم هو اثم تطور الهوا من السنة الاسماء

اشعار: چشمت ز سحر جادوی بابل نشان دهد ×× زلفت نشان ز سنبل باغ جنان دهد

چاپ: این دیوان در ۱۲۷۵ در تهران و در ۱۳۰۴ در بمبئی به چاپ رسیده است.

[الذریعة ۲۸۰/۹؛ مشترک پاکستان ۱۹۰۷/۹و ۲۰۶۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۰۶/۳؛ مشار فارسی ۷۲۸ و ۲۲۹۷/۲]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۸

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** درداکه درین زمانه خاقان ×× کس چاره درد ما نکرده

اشعار بدون ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق پخته، کا: سلطان محمد مهدی طهرانی، تا: ۱۲۲۱ق؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح نفیس؛ کاغذ: زرافشان، جلد: چرمی، ۵۹گ، ۱۰-۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۱۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۷

آغاز: (در مقدمه افتاده) و رموز ابواب‌ها، قصاید: برابر اشعار؛ **انجام:** و کتب کاتب الحضرت السلطانی محمد مهدی الحسینی الفراهانی فی یوم الخمیس من شهر رجب (۱۲۳۸) ...

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی، تا: پنج‌شنبه رجب ۱۲۳۸ق؛ یک سرلوح زرین و متوسط، مجدول به زر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۵

آغاز: برابر مقدمه ... اشعار: برابر اشعار؛ **انجام:** اشعار: آبش همه نوش و جان ما ساز ×× یا رب که مدام نوش جان باد

تقسیمات این نسخه مانند نسخه شماره دفتر ۴۰۴ است به اضافه خاتمه دیوان همایون به نثر فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی، تا: رجب ۱۲۳۹ق؛ مجدول، با کمند کشی، یک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: قطعه دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی بوم آلبالویی مذهب، ۲۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۸۹۱]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۹۷

مشتمل است بر: دیباچه منثور انشاء محمد صادق مروزی وقایع نگار، کتاب قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، غزلیات قسمت دوم، مفردات، مقطعات، مثنویات، ساقی‌نامه، مراثی، در صفحات ۱۰۳ و ۱۰۴ به نظر می‌رسد که اشعار نوشته شده به خط فتحعلیشاه قاجار باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ مجدول، با کمند کشی، با دو سرلوح مذهب مرصع مزدوج خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی کشیده، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۱۴۱ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۸۹۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** که آغاز و انجام این نامه همایون بر حسب ایجاد تکوینش بایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه روحی و روح من یروح فداه بدیباچه و خاتمه موشح و مذیل افتاد

شامل: مقدمه، قصاید، غزلیات با رعایت حروف تهجی آخر قوافی، ترکیب‌بند، مفردات، رباعیات، مراثی، مثنوی، خاتمه دیوان؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی حسنی فراهانی، تا: ۱۲۴۳ق، جا: تهران (احتمالاً)؛ با سرلوح مذهب، صفحات اول و دوم میان سطور طلااندازی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** آغاز و انجام این نامه همایون بر حسب ایجاد و تکوینش بایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه روحی و روح من یروح فداه بدیباجه و خاتمه موشح و مذیل افتاد

شامل: یک مقدمه نثر، قصاید، غزلیات، ترکیب‌بند، غزلیات، رباعیات، مراثی، قطعات، در ابتداء و انتهای هر موردی، از قصیده و غزل و ترکیب بند و قطعه، جمع‌آوری کننده دیوان یکی دو صفحه درباره آن مورد به نثر نوشته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه آخر محرم ۱۲۴۹ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: ساغری سیاه، ۱۱۶گ، ۱۳ سطر(۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۲

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** این نامه همایون بر حسب ایجاد و تکوینش بایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه بدیباچه و خاتمه موشح و مذیل افتاد.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۶۴ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج سبز، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳ - ۲۵۵]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۴ حکمت

قصاید است و رباعیات و با دیباچه منثور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: خشتی [ف: ۲ – ۱۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۳

آغاز: از مهر روی گلرخان در سینه دارم خارها ×× آتش بجان و دل زنند این آتشین رخسارها؛ **انجام:** ز تیغ و تفنگ جهانی خراب ×× بیکدست آتش بیکدست آب

شامل غزلیات، ترکیب بند، قطعات و رباعیات اوست و ۱۳۰۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق جلی، کا: حسین، تا: ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۰۰ص، ۸ سطر (۱۲/۵×۲۸/۵)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۴/۱

شامل: الف: قصاید با دیباچه ای به نثر، آغاز دیباچه: «برابر مقدمه». آغاز قصاید: «برابر اشعار»، ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی با دیباچه‌ای به نثر (۱۶ر–۹۲پ) آغاز دیباچه: «مطلع هر کلام براعت نظام نام ناظمی سزد که ابیات موزون بروج»، آغاز غزلیات: «از مهر روی گلرخان در سینه دارم خارها ×× آتش به جان و دل زنند این آتشین رخسارها / بر روی ما ای باغبان بگشا در گلزارها ×× تا کی به حسرت بنگریم از رخنه دیوارها»، ج: ابیات متفرقه و قطعات و خاتمه دیوان به نثر. انجام خاتمه: «آغاز و انجام این نامه همایون بر حسب ایجاد و تکوینش به ایجاب و تکلیف شاهنشاه جمجاه روح من یروح فداه به دیباچه و خاتمه موشح و مذیل افتاد»؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر معلم امیرزادگان عظام، تا: شعبان ۱۲۹۶ق؛ مجدول زرین و مرصع و محرر؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳۸ – ۳۱۱]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۴

با دیباچه و خاتمه منثور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح و حاشیه سازی، مجدول؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۱۵۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۴/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج، ۱۶۱گ (۱۴– ۱۷۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۱×۳۹/۸سم [سنا: ف: ۲ – ۱۵۶]

۱۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷

آغاز: برابر مقدمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۴]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با حواشی [ف: ۳ – ۱۶]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۸

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** آبش همه نوش جان ما را ×× یارب که مدام نوش جان باد

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دیباچه و خاتمه‌ای به نثر که به دستور شاه نوشته شده است. در دیباچه از سراینده ستایش شده و در خاتمه چند اصطلاح عرفانی شرح داده شده. دارای قصیده، غزل (به ترتیب قافیه)، قطعه، رباعی (به ترتیب قافیه) و مرثیه. عنوانها و تخلص «خاقان» به شنگرف. آغاز دیباچه: «بسمله. ناظم العوالم، بدیع المناظم ... ناظمی که بی مقیاس قیاس و مقیاس اقتباس ...»، انجام (خاتمه دیوان): «... انجام این نامه همایون ... به دیباچه و خاتمه موشح و مذیل افتاد»؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۰]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۸

آغاز: چشم بد دور از رخت ای دلربای خوبروی ×× جان فدای چشم مستت ای نگار هوشیار؛ **انجام:** خاقان بعزای شاه دین اشک فشان ×× بر درد گنه سرشک شور تو دواست

شامل غزلیات و قصاید خاقان مغفور (= فتحعلی شاه قاجار) است. اصل آن به دست خوش‌نویسی نوشته شده و سپس مطالب چند دیگری بر آن افزوده کرده‌اند در تبویب آن رعایت ترتیب حروف آخر قوافی نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالاً)؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۵گ، ۱۱ سطر(۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۲ – ۲۵۲]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** تا من غم دل به پیش تو می‌گفتم ×× از درد دلم مگر خبر دار شوی

شامل: قصاید، غزلیات و جنب بسم الله عبارت «عقد لآل» آمده و در تنظیم غزلیات نیز رعایت حروف تهجی آخر قوافی شده، «افراد متفرقه» (مفردات متفرقه)، ترکیب‌بند، دوباره غزلیات و در دو طرف بسم الله عبارت «مخزن خیال» آمده و در تنظیم این غزلیات نیز رعایت حروف تهجی آخر قوافی شده است، مثنوی، ساقی‌نامه، مرثیه امام حسین (ع)، مراثی، قطعات، رباعیات، دو رباعی ترکی الحاقی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ در ابتدای کتاب نام محرر «میرزا رضی» تشخیص داده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۰۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵

آغاز: بسمله، الملک الله الواحد القهار اللهم یا مالک توتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء؛ **انجام:** کردی نکردی یک زمان قطع نظر از دشمنان ×× گفتی نگفتی جان من هرگز چه شد خاقان تو

شامل: ساقی‌نامه در منقبت حضرت امیر، غزلیات مرتب بر حسب حروف آخر قوافی، ترکیب‌بند و قطعات، رباعیات منظم بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخملی سبز، ۱۳۰گ، ابعاد متن: ۶×۱۳/۵، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم[ف:۵–۶۲۵]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲-۱۵/۲۲

آغاز: و مطالع ترکیبات مسدس جهات به مخمسات جواهر معقوله و نفوس مرتبه ... از مهر روی گل رخان در سینه دارم خارها ×× آتش به جان و دل زنند این آتشین رخسارها؛ **انجام:** به درگاهش

کسی را راه باشد ×× که با وی خاطری آگاه باشد ×× از آن دریا که غواصش ضمیر است ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صفحه اول طلا اندازی، مجدول؛ جلد: مقوا روغنی مشکی، ۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۴ - ۱۸۸۰]

۲۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۳۲

آغاز: بحر افضال و الطاف بر طبع گوهر بارش ضبط گنج شایگان برایگان چون نظم قوافی شایگان کران؛ **انجام:** جمع اضداد و تفریق ابداد بالتفات و تقدیر او مابین دفتی ازل و ابدار کلک ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده قاسم» (مربع)، «معین الرعایا» (مربع)، «اسدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۴۰]

۲۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۵/۱

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** و بالجمله این خجسته نامه که اینک بسعادت مختوم و بشاهنامه صبا موسوم است در اندک زمانی بسعی خامه سحر نگارش از آغاز بانجام پیوست ...
با فاتحه و خاتمه‌ای به نثر از محمد صادق همای مروزی که نسخه ما فاقد خاتمه آن است. اشعاری از نشاط در مدح امامان شیعه دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۱

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** و خود را بدین مقام راضی و قانع دارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دو سرلوح بزرگ و دو سرلوح کوچک کم کار، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۹]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۵

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** ترک ما بهر دیگران تا کی ×× یکزمان ترک جور با ما کن
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح مذهب و منقش، مجدول و کمند به زر، بین السطور دو صفحه اول طلااندازی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن دارچینی، ۴۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۶سم [ف: ۱۷ - ۱۷۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۰

آغاز: خام و لام را باده بیهوشی در جام سرو را پای طلب در گل و شمشاد را طبع؛ **انجام:** سهم بلا را هدف گشت و هر که در مقابله این آفتاب نشست بدری پی کلف
شامل قصاید، غزلیات، مقطعات و مثنویات که هر کدام دیباچه‌ای به نثر دارد؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول محرر، با دو کتیبه مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی نارنجی، ۱۰۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۶۴

آغاز: هر کس بمطلبی ز تو بر مقصدی رسد ×× ای منتهای مطلب من بندگی تو / دور از رخ کلفام تو در سینه دارم خارها ×× درد تو باجان و دلم تا حشر دارد کارها / از حسرت کوی بتان [خاقان] بود نالان همی ×× مانند بلبل روز و شب از دوری گلزارها؛ **انجام:** دل سنگ تاب شنیدن ندارد ×× مکن ناله [خاقان] ازین قصه بگذر
غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «خاقان» و رباعی و قطعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ یادداشت روز سه‌شنبه ۲۳ صفر ۱۲۶ (۱۲۰۶) دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳۹گ، ۱۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۵۴]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۹/۱

ساقی نامه و مثنوی اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مرتضی قلی کرد، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، زرپاشی شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۱-۶)، سطور چلیپایی (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶/۱-فیروز

از دیوان قصاید و غزلیات و رباعیات ترکی و فارسی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا مهدی فراهانی، تا: قرن ۱۳؛ دنباله رباعیات از دفتر افتاده؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۲۸ص (۱-۲۲۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۲۳۱]

۲۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۱۱

مخزن الخیال؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زیبا، ارزش خود نسخه بیش از خود دیوان است. [نشریه: ۲ - ۱۲۹]

۳۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۹۹

با دیباچه منثور؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۷]

۳۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۱۵۹]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸۴

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۶گ، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۸۸]

۳۳. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ - ۳۷۴]

۳۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۴

آغاز: دیباچه دیوان پادشاه کامکار فتحعلیشاه قاجار خلدالله ملکه.

دیباچه کتاب دانش و عنوان دیوان بینش حمد وثنای خاقانی است جلت عظمته که سلاطین حروف را افسر معنی بر سر نهاده ... مالك رقاب العرب العجم السلطان ... فتحعلیشاه قاجار ... با وجود مشاغل سلطنت و گیتی ستانی بتحصیل مراتب نظم و نثر شتافته عارج معارج کمال و جلال گردیده اند بعضی اوقات که از انتظام ... امور سلطنت و شهریاری خاطر مبارکش را فراغی میسر است ... بود که گنجور حافظه در ضبط آن درهای شاهوار جواهر افکار آن خسرو گیتی مدار ... محتمل لب بترانه گشوده ... چون در اشعار و غفلت ورزیده و بمرور دهور از نظر محو و از خاطر منسی گردیده باشد بناء علیه رای عالم آرای مبارك شاهنشاهی به ترتیب و تدوین آن ملهمات غیبی و واردات لاریبی تعلق پذیرفته بکلب آستان فلك پاسبان محمد صاوق مروزی که یکی از غلامان جان نثار آن خسرو گردون وقار است مقرر فرمودند که دیباچه بر آن دیوان فصاحت بنیان نوشته باشد ... رجای واثق و امید صادق چنانست که بمراحم پادشاهانه و مراسم خدیوانه بتوقیع قبول اعلیحضرت ضل اللهی فحلی گردد اللهم ... بمحمد و آله. اشعار: برابر اشعار؛ **انجام:** منت خدایرا که فلك هست چاکرم ×× شاهنشه جهانم و درویش این درم

مشتمل است بر: دیباچه منثور انشاء محمد صادق مروزی وقایع‌نگار، کتاب قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، غزلیات قسمت دوم، مفردات، مقطعات، مثنویات، ساقی‌نامه، مراثی، در این نسخه خاتمه هر قسمت تعدادی اوراق نانویس است که احتمالاً برای ثبت اشعار دیگر در نظر گرفته شده و در صفحات ۱۰۳ و ۱۰۴ به نظر می‌رسد که اشعار نوشته شده به خط فتحعلیشاه قاجار باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدل، با کمندکشی زرین، حواشی گل و بوته اندازی مذهب میناسازی عالی، دارای دو سرلوح مذهب منقش مرصع عالی؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی قهوه‌ای، ۴۲۸ص، ۱۰ - ۱۱ سطر [ف: ۴ - ۸۸۸]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۳۱

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از احمد ادیبه [رایانه]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۵۹]

۳۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۲۸

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** آبش همه نوش جان و ما را ×× یا رب که مدام نوش جان باد

مقدمه و خاتمه منثور ندارد شامل قصاید و غزلیات می‌باشد که در مقطع اشعار نام خاقان را به آب زر نگاشته‌اند؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد جعفر بن محمد صادق وقایع نگار، بی‌تا؛ با دو سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار عالی؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم عنابی، ۲۱۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۴ - ۸۹۵]

۳۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۲۹

آغاز: دیباچه: دیباچه کتاب دانش و عنوان دیوان بینش حمد و ثنای خاقانیست جلت عظمته که سلاطین حروف را افسری بر سر نهاده و خواقین الفاظ را ابواب ترکیب بر چهره گشاده است ... رای عالم آرای مبارک شاهنشاهی به ترتیب و تدوین آن ملهمات غیبی واردات لاریبی تعلق پذیرفته بکلب آستان فلك پاسبان محمد صادق مروزی که یکی از غلامان جان نثار آن خسرو گردون وقار است مقرر فرمودند که دیباچه بر آن دیوان فصاحت بنیان نوشته باشد ... ای منفعل رفاه رخت مهر خاوری ×× شد ختم در جهان بتو رسم ستمگری / یک ره نظر بذره کنی گردد آفتاب ×× ای سایه خدا چو کنی ذره پروری ... دیوان: برابر اشعار؛ **انجام:** از حجله شاخ جلوه گر دلبر گل ×× بلبل بنوای جانفزا در بر گل / حمام چو صحن چمن از گل بدنان ×× گل بر سر گل ریخته گل بر سر گل

با دیباچه منثور از محمد صادق مروزی است در تعریف و تمجید اشعار خاقان و به نظر می‌رسد که کاتب نسخه هم او باشد که بنا به دستور فتحعلیشاه قاجار مامور تنظیم و تدوین این منظومه گشته و علاوه بر دیباچه قصیده‌ای هم در مدیح فتحعلیشاه قاجار سروده است. شامل: قصاید، غزلیات، ساقی نامه، رباعیات است که چند رباعی و غزل بزبان ترکی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ به سالهای ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه گذشته؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار، میرزا محمود وزیر، مشیر السلطنه؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم نخودی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۲۳۹ص، ۸- ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف:۴-۸۹۷]

۴۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۵۴

آغاز: از مهر روی گلرخان در سینه دارم خارها ×× آتش بجان و دل زنند این آتشین رخسارها؛ **انجام:** خاکش همه جان و جان شیرین ×× بادش همه روح روح فرهاد / آبش همه نوش جان و ما را ×× یا رب که مدام نوش جان باد

مشتمل است بر غزلیات، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: میرزا علی اکبر محلاتی، بی‌تا؛ جزو کتب کتابخانه صنیع الدوله محمد حسن خان بوده و به سالهای ۱۳۰۱ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه گذشته، مجدول، با کمندکشی، یک سرلوح مذهب مرصع خوش؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۱۴۷ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵سم [ف: ۴ - ۸۹۹]

۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** اعدای ترا مدام همچون غلیان ×× آتش به سر و سلسله در گردن باد

مطالب این نسخه مانند نسخه شماره دفتر ۴۰۴ می‌باشد به اضافه چند دیباچه از منشات معتمد الدوله نشاط؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمد مهدی طهرانی، بی‌تا؛ سه مجلس نقاشی آب و رنگ بسیار خوب از تصویر فتحعلیشاه قاجار، این نسخه را میرزا محمد مستوفی پیشکش کرده است، چهار صفحه از شروع و خاتمه تماماً

مذهب مرصع منقش بسیار عالی، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع منقش به طرح محراب و بسیار عالی، مجدول، با کمندکشی زرین و رنگین، حواشی مذهب مرصع منقش مزین به گل ترنج‌های الوان و اسلیمی‌های دهن اژدری؛ مهر: مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم مرعشی ترياکی، ۲۵۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۶/۹×۴۰/۲سم [ف: ۴ - ۹۰۱]

۴۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۹

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ با دیباچه مورخ ۱۲۳۰؛ تملك: محمد میرزا در ۱۲۳۰، معتضد الدوله در ۱۳۳۶ق، محمود فرهاد معتمد در ۱۳۲۶/۱۰/۲۱ش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی [نشریه: ۳ - ۱۷۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۵

آغاز: بنشست ببر نگارم امشب ×× بر خواست غم از کنارم امشب

مشتمل بر غزلیات و ساقی نامه و مثنوی دیگری از خاقان می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برخی از برگ‌های آن افتاده؛ با مقابله با نسخه ۳۶۵ این کتابخانه به دست می‌آید آن نسخه از روی این نسخه با اضافاتی نگاشته‌اند و شاید که این نسخه به خط خود شاعر باشد و در حدود ۶۰۰ بیت است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۲۴]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵

آغاز: برابر اشعار

شامل غزلیات و رباعیات، پس از مقدمه مفصل به اشعار می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۲-۳/۳۲

آغاز: عشق بیفشرد پای بر نمط کبریا ×× برد به دست نخست هستی ما را زما / ما و شما را به نقد بیخودی درخور است ×× زانکه بگنجد در او هستی ما و شما؛ **انجام:** خواجه موشیست ریزه بر یکمین ×× گر به چشم و پلنگ خشم از کین / گر به موش کون همی دیدی ×× این یکی موش کون گربه ببین

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج، با کتیبه، مجدول مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۸۰]

۴۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۵

آغاز: دیباچه: برابر مقدمه. دیوان: برابر اشعار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: از عصر شاه؛ مجدول، دارای دو سر لوح؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۸۹گ،۱۴سطر،اندازه:۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۷۱]

● دیوان خاقانی شیروانی / شعر / فارسی

d.-e xāqānī-ye šīrvānī

خاقانی، بدیل بن علی، ۵۲۰ - ۵۹۵ ؟ قمری

xāqānī, badīl ebn-e ʻalī (1127 - 1199)

آغاز: دل من پیر تعلیم است و من طفل زبان دانش ×× دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش/ نه هر زانو دبستانست و مردم لوح تعلیمش ×× نه هر دریا صدف وار است و هر نم قطره بارانش

چاپ: این دیوان مکرر چاپ شده است؛ مشار فارسی، ج۲، ص۲۲۹۷؛ لکهنو، سنگی، مطبع منشی نولکشور، ۱۲۹۳ق./۱۸۷۸م، وزیری بزرگ، ۹۵۴+۴صص

[نسخه‌های منزوی ۲۳۰۸/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۶۷/۱؛ مشترک پاکستان ۲۰۷۰-۲۰۷۱؛ دنا ۱۴۰/۵-۱۴۶]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان خاقانی؛ شادی آبادی، محمد بن داود (۸۰۶-۹۵۶)

۲- شرح قصیده گبریه = شرح قصیده خاقانی = شرح قصیده حبسیه خاقانی؛ لاهیجی، محمد بن احمد (-۱۰۷۷)

۳- شرح دیوان خاقانی؛ معموری، عبدالوهاب بن محمد (-۱۱)

۴- شرح دیوان خاقانی (۱۱ عنوان)

۵- شرح قصیده خاقانی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۶

این نسخه کهن سال که شاید در هنگام زندگانی شاعر (اواخر قرن ششم) یا اندکی پس از آن به خط نسخ نگارش یافته شامل تمام بخش‌های نسخ دیگر بوده ولی دست حوادث برگ‌های آن را چون برگ گل پراکنده نموده دانش‌پروری نواقص آن را تا اندازه‌ای (ظاهراً در قرن دوازدهم هجری) تکمیل نموده و اینک شامل در حدود شانزده هزار و ششصد بیت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶؛ یادداشتی از یکی از مالکین نسخه که به سال ۱۰۷۷ در قسطنطنیه نوشته؛ یادداشت حاج فرهاد میرزا معتمد الدوله به خط خود وی به سال ۱۲۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۳۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۳ - ۲۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7942. در دو جلد؛ کا: احمد بن محمد بن حسین سامانی، تا: ۸ شوال ۶۶۴ق، جا: خجنده، اگر چه در ص ع آمده که نسخه در ۵۹۴ در خزانه امیر یحیی بن حامد خوارزمی بوده [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۱

آغاز: ای منح نو به گرفته در دار ملك ترا ×× که در چهار بالش وحدت کشند ترا؛ **انجام:** کردم منادی سخت دی و بریر و امروز ×× چونانك آن منادی ما شهر و روستا شد

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰۳ر-۱۱۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۱

آغاز: ... چو صرع آمیخت با عقلی نه سر باد و نه دستارش ×× چو دزد آویخت بر باری نه خر باد و نه پلانش؛ **انجام:** ای عندلیب جانها طاووس بسته زیور ×× بگشای غنچه لب و بسرای غنه تر /

پیشت چو جرعه بوسم و زخاک جرعه بینم ×× بر چینمش بدیده و سازم سرشک احمر ...
شامل قصاید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۴۰ - ۲۸۴]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۰-عکسی

نسخه اصل: ترکیه نسخه فاتح شماره ۳۸۱۰؛ بی‌کا، تا: ۷۰۲ق [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۵-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید و غزلیات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳ ـ ج

در پایان در رباعیات نیمه کاره گذارده شده و نسخه دوبار کامل شده؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ در سه جدول شنگرف؛ کاغذ: سمرقندی و سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۹گ، ۲۰سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱۰ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: ۱۲۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نورالانوار رهبرش باد ×× رب الارباب یاورش باد

خط: نستعلیق، کا: حاجی علی سمرقندی، تا: ۲ ربیع الاول ۸۴۷ق؛ دیوان و تحفة العراقین با هم است، با یک ترنج و دو سرلوح زیبا و نفیس؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی عنابی، ۳۸۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۴۰۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشب هزار پسر جرعه ریخته بلبش در ×× بروز مشعله تابناک داده بدستش

خط: نستعلیق، کا: منعم الدین اوحدی، تا: ۸۹۸ق؛ دو صفحه اول تمام تذهیب، مجدول؛ واقف: سردار کل یارمحمد افشار؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی مشکی، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر (۷/۷×۱۶/۳)، اندازه: ۱۵×۲۵/۳سم [ف: ۷ - ۴۰۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۵۷

با دیباچه خود او به نثر فارسی، قصیده و غزل است بی‌ترتیب و رباعی، سپس تحفة العراقین از مقاله دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۴۰۴گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵۱۸]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۲ق؛ مجدول زرین [نشریه: ۷ - ۲۴۷]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۷

آغاز: کتاب قصاید حکیم افضل الدین خاقانی شروانی: برابر؛ آغاز مقطعات: من که خاقانیم آزاد دلم ×× که خرد قاید رایست مرا ...؛ آغاز غزلیات: انصاف در جبلت عالم نیامده است ×× راحت نصیب گوهر آدم نیامده است؛ **انجام:** قصاید: من که خاقانیم از نعل سمندش بوسم ×× بخدا کافر خاقان بخراسان یابم؛ پایان مقطعات: آفتابم که خاک ره بوسم ×× نه هلالم که نازنین باشم؛ پایان غزلیات: بر سر سنبل خط تو چنانک ×× آهوان در طراز می‌غلطم

مشتمل بر: قصاید مراثی مدایح، مقطعات، غزلیات نام ممدوحین این شاعر بارع در عناوین قصاید ذکر شده که چند نمونه از آنها عرضه می‌شود: (در مدح استاد خویش بهاءالدین سعید)، در مدح ابوالمظفر اختسان، سوگندنامه در مدح ملک الوزرا رضی الدین ابونصر، در مدح اتابک اعظم نصرت الدین قزل ارسلان گوید و بالاخره بخش قصاید این دیوان با قصیده معروف خراسان به مطلع «رهروم مقصد امکان بخراسان یابم ×× تشنه ام مشرب احسان بخراسان یابم» خاتمه یافته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ صفر ۹۵۰ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع عالی؛ تملک: محمد ولی میرزا؛ مهر: «عبده جهانگیر» مورخ به تاریخ ۱۱۸۵، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار، «یا قاهر العدو و یا والی الولی ۱۲۲۱» به نظر می‌رسد مهر محمد ولی میرزا باشد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۵۷۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۰]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۹۹۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ - ۸۲]

۱۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۷

منتخب دیوان؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۱۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۹۲۱۴

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین بن میرزاجان قزوینی، تا: ۹۹۸ق؛ با سرلوح، مجدول؛ وقف آستانه شیخ صفی؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۱۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۸۸۹ص، اندازه: ۱۸/۷×۳۱/۳سم [نشریه: ۲ - ۲۰۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷

آغاز: کو صدر افاضل شرف گوهر ایام ×× کو کافی دین واسطه گوهر انساب

حروف تهجی مرتب نموده: ۱. قصاید، ۲. ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و مراثی، ۳. مقطعات، ۴. غزلیات، ۵. رباعیات. در حدود پانزده هزار بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مجد الدین علی، تا: ۹۹۹ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۴۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۲۵]

۱۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری با گل و بوته‌های زرین، ۳۵۱گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: - ۵۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** که به پایان شوم انشاءا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [رایانه]

۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: زرپوش [نشریه: ۲ - ۷۶]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ قطع: رحلی [اهدائی ف: - ۱۲۶]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** امروز تبم برفت تبخاله رسید ×× تبخاله مکافات بسم خواهد کرد

شامل: قصاید و ترجیع‌بند و قطعات، غزلیات و قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج ماشی، ۳۶۰گ، ۲۱ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۴۴۷]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۵/۱

آغاز: بزبان چربت ای جان بنواز جان ما را ×× بسلام خشک خوش کن دل ناتوان ما را؛ **انجام:** بصفت چون خری نماید راست ×× که بشیر سگش بپروردند

غزلیات به ترتیب حروف تهجی، رباعیات به همان ترتیب، قصاید؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۲۵۳]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۶۳

آغاز: خیر ما اعتصم المرء بحباله ×× کلمة العجز لقصور بآله اما بعد این تحفه تذکره ایست؛ **انجام:** باز آمد آفتاب پیشم ×× زنهار کنان بلفظ خویشم

مشتمل است بر مقدمه مثنوی تحفة العراقین، قصاید، غزلیات (ناقص بوده)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای دو سرلوح مذهب و منقش، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۲۰ سطر دو ستونه، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۳۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در نوبت من هرانچه هستند ×× دزدان سخن بریده دستند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ به ضمیمه تحفة العراقین است، با یک سرلوح نفیس و زیبا؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی مشکی، ۴۹۴گ، ۱۹ سطر (۸/۷×۱۷/۸)، اندازه: ۱۶/۴×۲۶/۹سم [ف: ۷ - ۴۰۰]

۲۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳ حکمت

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول، با یک سر لوح؛ جلد: ساغری مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۱۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷-فیروز

کلیات آثار اوست شامل قصاید فارسی و عربی و غزلیات قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یک سر لوح مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: محمد مهدی بن حسین الک ... (شاید انکرمانی) که در مشهد الرضا (ع) خریداری کرده؛ کاغذ: هندی زرد، جلد: تیماج سبز، ۸۵۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۸۳]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: بسمله، خیر ما اعتصم المرء بحاله کلمة التحیر لقصور باله؛ **انجام:** نور الانوار در برش باد ×× رب الارباب یاورش باد

شامل: قصاید، مقطعات، غزلیات، رباعیات، مثنوی تحفة العراقین؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج بنفش، ۴۶۰گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۹۰]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۳۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی، ۴۱۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۳۰. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۸۶

آغاز: ... کرد مرغ صبح نوا را ×× خیز و بدر پرده شاهدان صبا را / از اثر شب به فیض روز فرونشست ×× چشمه خورشید کرد روی هوا را؛ **انجام:** باد آتشبار چون بر روی دریا برشود ×× خاک پژمرده زآب زندگانی ترشود / گر چو یوسف شاهدی از چاه بر تختی رود ×× گر چو آدم صورتی از خاک جاناور شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: رنگین و رنگارنگ، جلد: روغنی، ۳۱۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۰۵۳]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹

شامل قصاید و ترکیب‌ها و ترجیع‌ها و غزلیات و مقطعات و رباعیات میباشد و در حدود ۱۴۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۳۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳ - ۲۲۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳-طباطبائی

آغاز: ور تو اعمی دیده ای بر دوش احمد دار دست ×× کاندرین

ره قاید تو مصطفی به مصطفا؛ **انجام:** آن شب که شب سده بود در کویت ×× آتش دل من با دو چلیپا مویت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عسلی، ۲۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۴ – ۷۴]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰

آغاز: عروس عافیت آنکه قبول کرد مرا ×× که عمر پیش بها دادمش بشیر بها؛ **انجام:** خاکت شومی گر نه چنین خون خورمی ×× نازت بر می‌گر نه چنین کافر می.
حاوی قصائد و رباعیات که در متن و حاشیه آمده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی، بوم سبز، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ – ۱۷۵]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از جور تو جان رفت تو مانی و دلم ×× من ترک تو گفته ام تو دانی و دلم.تمت الکتاب بعون الملک الوهاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و لاجورد، دارای یک سرسوره گل بته؛ تملک: بهاءالدین محمد العاملی در ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: اصفهانی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۳۶۷گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۶

آغاز: نثار اشک من هر شب شکر ریزیست پنهانی؛ **انجام:** ای داروی جان و آفتاب دل من ×× چونی تو و درد چشمت اکنون چونست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با یک سرلوح نوساز، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۲۶۸گ، ۱۷ سطر (۹/۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۸×۲۴سم [ف: ۷– ۴۰۲]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۰۷

آغاز: نیز ثانی خاقان است اسباب و اموال تمام داشته و قبول حکام او را میسر بود. مرا دل پیر تعلیمی است و من طفل زبانداش ×× دم تسلیم سر لوح و سر زانو و پستانش؛ **انجام:** شهباز روان راستان دگر ست ×× اینجا ز برای طعمه ساخت گذر
منتخب آن است. حدود ۴۰۰۰ بیت انتخاب شده، مشتمل بر قصاید و غزلیات و رباعیات با دیباچه‌ای از انتخاب‌کننده به فارسی؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۴ – ۲۵۹]

۳۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۳۱]

۳۹. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: فکنده شوم که جای آن هست ×× پیش تو ثنای دوست بر دست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۴۴]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سر لوح؛ جلد: تیماج مشکی زرین، ۳۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۴ – ۳۷۸]

۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۱

آغاز: بدین دو خادم چالاک رومی و حبشی ×× درم خرید دو خاتون خرگه سنجاب / بهشت قصر بهشت اندرین سه غرفه مغز ×× نهفت جله نور اندرین دو حجره خواب؛ **انجام:** اندراآ ای جان که در پای تو خواهم فشاند ×× دستیاری کن که دستی بر جهان خواهم فشاند / پاکی خاکی درآ کز چشم خونین هر نفس ×× گوهر اندر خاک پایت رایگان خواهم فشاند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک ابراهیم صدر الاسلامی در ۲۴ محرم ۱۳۳۴؛ جلد: مقوایی، ۶۷۸ص، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۹]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۰

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دو صفحه اول تمام مذهب، مجدول به طلا؛ تملک: فرهاد میرزا در جمادی الثانی ۱۲۰۵؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۲/۱سم [ف: ۲ – ۲۷۷]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۱

آغاز: مشتری عاشق آن زلف و رخ خال شده است ×× که چو گردونش سراسیمه و رسوا بیند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۸سم [ف: ۲ – ۲۷۸]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۸۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۸]

۴۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ وقف آستانه شیخ صفی، واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۱۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۷۷۳ص، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۳سم [نشریه: ۲ – ۲۰۵]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۳۴

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۰۷ ر و پ) [ف: ۶ – ۴۱۰]

۴۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۸ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۸گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۵۳]

۴۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۶ ـ ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴۶۰گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۱۴
منتخب قصائد؛ خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ترياكی، ۸گ (۳۷۰ر-۳۷۷پ)، ۲۰سطر(۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸-۱۰۰]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۳۶۷]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳۷ص (متن۱-۶۳۷)، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۵)، اندازه: ۲۳/۵×۲۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۵۶]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۱۷
آغاز: دلی کز مکتب عشق و وفا یابی سبق خوانش ×× بود حرف فنا درس نخستین دبستانش؛ **انجام:** بروز حشر کانجا عیب هر کس می‌شود ظاهر ×× بپوشان از سر احسان بذیل عفو و غفرانش
قصیده غذاء القلب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۴گ (۳۵پ-۳۸ر) [ف: ۳۷ - ۴۶۸]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۴-فیروز
گزیده‌ای از رباعیات و غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۱۲۰۳-۱۲۱۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۵۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۲ ـ ب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۷گ، ۱۴ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۲۵۳]

۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۹
آغاز: ذکر امیر الشعرا قدوة الفضلاء افضل الدین خاقانی اکمل و اشعر مدققین سخنوران است ... مرا دل پیر تعلیم است و من طفل زباندانش ×× دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش؛ **انجام:** تو چشمه حیوانی من ماهی خضر ×× هر گه که به تو باز رسم زنده شوم (؟)
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱،متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۱۹۶ص (۲۱۶-۴۱۱)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۴]

۵۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۵
از آغاز قصیده مرآت الصفاء: دل من پیر تعلیمست و من طفل و زبان دانش؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۲۰گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۵۷]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد بن زین العابدین خوراسکانی در ۱۷ ذیحجه ۱۳۰۰؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۶گ، ۲۳ سطر (۴/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۱۷۳]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۴
آغاز: تحفة العراقین: مائیم نظارگان غمناك ×× زین حقه سبز و مهره خاك؛ **انجام:** این دعوت را بگاه تهلیل ×× آمین امین کناد جبرئیل. حسب الحکم بندگان حضرت خلافت پناهی ظل اللهی خسرو خسروان چراغ آفاق جهان افروز نه طاق رفعت آرای اورنگ سرافرازی جلال الدین محمد اکبر پادشاه غازی خلدالله ملکه و سلطانه و ابدا اقباله دولته و حشمته. کمترین بندگان درگاه فخرالدین علی بن حاجی محمد النجاری غفرالله ذنوبهما و ستر عیوبهما تحریر یافت در دارالخلافه اگره. پایان دیوان: بر فرق من آتش فشانی و دلم ×× بر رهگذر غم تو نشانی و دلم/ از جور تو جان رفت تو مانی و دلم ×× من ترک تو گفته ام تو دانی و دلم
مشتمل است بر تحفة العراقین، قصاید، مقطعات، غزلیات، ترجیع بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: فخرالدین علی بن حاجی محمد النجاری، تا: قرن ۱۱، جا: اگره، حسب حکم جلال الدین محمد اکبر پادشاه غازی هندوستان؛ مجدول، با ۶ سر لوح مذهب مرصع ممتاز، تذهیب این نسخه ممتاز و بسیار جالب و عمل خواجه یاقوت است؛ امهار و یادداشت‌هایی است از کتابداران و امنای وقت کتابخانه محمد اکبرشاه پادشاه هندوستان: «۲۹ رجب سنه ۱۰۶۹ عرض دیده شد سجع مهر محمد صاحب شاه جهان»، «الله اکبر - ۴ جمید الثانی ۲۹ عرض دیده شد سجع مهر عنایت خان شاه جهان»، «الله اکبر بتاریخ دهم آذرماه الهی سنه ۸۰ عرض دیده شد سجع مهر صادق خان شاه جهان»، الله اکبر، «بتاریخ ۱۳ شهر جمادی الاولی سنه ۱ عرض دیده شد سجع مهر احمد شهابی مرید با اخلاص شاه جهان»، الله اکبر - «بتاریخ ۱۰ فروردین ماه الهی سنه ۱۰ عرض دیده شد سجع مهر عارف مرید شاه جهان»، به تاریخ شهر ربیع الاول سنه ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه شاهنشاهی ایران گذشته با مهر عبدالوهاب الموسوی؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه مورخ به تاریخ ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۳۸۵ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۳ - ۴۵۷]

۵۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۷۶]

۶۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۷۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۲ - ۷۶]

۶۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، ص ۱ نونویس [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری؛ ۸۲۵ص [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۶۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۷۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۵۸]

۶۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۴۷
خط: نستعلیق، کا: میرزا نعمة الله، تا: قرن ۱۱، برای محمد حسین خان مشیر خلوت امیر تومان؛ کاتب پیش خدمت حضور و وزیر مجلس شورای کبری در ذیحجه ۱۳۲۴ نسخه را کامل کرده؛ مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ – ۶۲۶]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۳
آغاز: ببرد سنگ ما و آخر سنگ ×× در سبوی قلندر اندازد؛
انجام: صولت باد سایه دار ظفر ×× دولت باد دایگان ملوک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۶۱ر–۱۹۵ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۷]

۶۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۹۰۱ یا ۱۰۰۱ق؛ ۸۵۶ص، ۱۹سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۱ – ۹۶]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۴
آغاز: زهد بس کن رکاب باده بگیر ×× که نگیرد صلاح جای صبوح؛ **انجام:** هر چند بنا خوشی فتادی خوش باش ×× پندار درین روز نزادی خوش باش.
حاوی قصاید و غزلیات خاقانی شروانی است و در آخر آن نیز رباعیات چندی از خاقانی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر (۳/۵۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۶ – ۲۱۶]

۶۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳
آغاز: برابر
قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات در حدود ۱۴۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ابیاتی چند از معاصرین که موجب انشاء قصاید یا قطعه‌هایی بوده نیز در این نسخه از دیوان وجود دارد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۳۵۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶× ۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۰]

۶۹. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۰۴
بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق؛ با سرلوح و آرایش [نشریه: ۵ – ۳۴۳]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۲
آغاز: نثار اشک من هر شب شکر ریزیست پنهانی ×× که همت را زناشوییست با زانو و پیشانی؛ **انجام:** در خدمت وصل او روا داشتمی ×× گر هر گامی هزار فرسنگ شدی
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۰۷ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۲۰گ، ۱۷ سطر (۱۰/۲×۱۸/۸)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۸سم [ف: ۷ – ۳۹۹]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۶۸/۲
آغاز: مرا ز هاتف دولت رسد بگوش خطاب ×× کزین رواق طنینی که می‌رود در باب؛ **انجام:** انجام به خط کاتب اصلی: خاقانی اگر سرزده یار آیی ×× در سرزدگی مگر کله دار آیی / می‌کوش که گم کرده دلدار آیی ×× کز گم شدگی مگر بدیدار آیی. انجام به خط محشی: خاقانی وار وام ایام ×× از کیسه عمر می‌گذارم.
قصاید و غزلیات و رباعیات بدون رعایت ترتیب حروف الفبائی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ محشی توضیحی و تفسیری و نیز اصلاحی زیادی که توسط فرد آگاهی صورت گرفته؛ تملک: ص ۱۰۹: محمد هاشمنوری ابن میرزا محمد رحیم خان نوری در ۱۲۶۰؛ تملک: محمد هاشم نوری؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی با روکش چرم یشمی، ۵۴۸ص (۱۱۰–۶۵۷)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۰۵]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۳-ف
نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۷]

۷۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۰
خط: نستعلیق متوسط، کا: قطب الدین حسن تونی، تا: ۱۰۱۳ق [نشریه: ۱ – ۹]

۷۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۶
مرتب به ترتیب تهجی، با دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۰۱۳ق؛ با چند سرلوح زیبا، مجدول؛ نسخه را میرزا زکی نایب هنگامی که فرهاد میرزا از حج برگشته بود در رشت در ۱۱ ربیع الاول ۱۲۹۳ به او بخشیده بود سپس عبدالحسین فرهاد معتمد در ۱۳ اسفند ۱۳۱۸ (۱۴ محرم ۱۳۵۹) آن را به محمود فرهاد معتمد بخشیده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [نشریه: ۳ – ۱۷۹]

۷۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۰
آغاز: برابر
پیش از شروع به نگارش دیوان، تحفة العراقین خاقانی نوشته شده این دیوان شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات و در حدود ۱۳۷۵۰ بیت می‌باشد خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق؛ با دو سرلوح زیبا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف:۲–۵۹۱]

۷۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۰/۲
۱۳۷۵۰ بیت قصیده و غزل و قطعه دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی گل و بوته، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴ – ۴۸۸]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۹
آغاز: جهان بچشمی ماند در و سیاه و سپید ×× سپید ناخنه دار و سیاه نابینا؛ **انجام:** این دعوت را بگاه تهلیل ×× آمین آمین کناد

جبریل
خط:نستعلیق،کا:محمد رضا جرپادقانی،تا:۷جمادی الثانی ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نایینی؛ در متن و هامش؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ماشی، ۳۰۱گ، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۷-۴۰۴]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۳/۳

خط: نستعلیق، کا: حاجی حسین بخارایی، تا: شنبه ۱۶ محرم ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۳گ (۳۳۷-۴۱۹)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

۷۹. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۰/۱

بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۰۱۷ق؛ در متن [نشریه: ۵ - ۳۴۵]

۸۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۱۰۱۷ق؛ با پیشانی و حاشیه سازی در پنج جا، مجدول، در متن و هامش؛ جلد: روغنی زرپاشی شده مرغشی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۴

آغاز: و هو افضل الدین ابراهیم بن علی نجار شروانی؛ **انجام:** من فارغم از دانه هر خس چو همای ×× تو نیز چو سیمرغ بکس رخ منمای
شامل قصاید، قطعات و رباعیات است. در آغاز نیز گفتگوی حکیم خاقانی با ابوالعلا گنجه‌ای را آورده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق؛ متن و هامش، دارای دو سرلوح کتیبه‌دار مختلف الشکل، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی، ۲۸۰گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۳۵]

۸۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز: دلا از جان چه برخیزد یکی جویان جانان شد ×× بلای عشق او گر دوست داری دشمن جان شو؛ **انجام:** هر چند بناخوشی فتادی خوش باشد
شامل: قصاید، مراثی، مقطعات، ترکیبات، غزلیات، رباعیات (مدح، مراثی، هجو، شکایت، موعظه)؛ خط: نستعلیق، کا: معزالدین حسین لنکری، تا: ۱۰۱۹ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب به طرح کتیبه خوب؛ مهر: عبدالوهاب الموسوی، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، ۸۵۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۴۴۹]

۸۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۴۰

قصاید و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن غازی، تا: جمعه ۲۶ جمادی الاول ۱۰۲۳ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۷۹۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۱۸۴]

۸۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۶۱

خط: نستعلیق، کا: مخفی لاری، تا: غره ربیع الاول ۱۰۲۳ق؛ دارای بیست مجلس میناتور زیبا که کار جدید است، مجدول به زر، دارای سرلوح زرین زیبا، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۴۳]

۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰۰

آغاز: دیباچه تحفة العراقین، خیر ما اعتصم المرء بحباله؛ **انجام:** نور الانوار در برش باد ×× رب الارباب یاورش باد
شامل: قصاید و غزلیات و قطعات در متن و حاشیه، رباعیات ایضاً در متن و حاشیه، تحفة العراقین؛ خط: نستعلیق، کا: حسن مطیعی جرفادقانی، تا: ۱۰۲۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۷ سطر (۶×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۵ - ۵۱۶]

۸۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۰۲

آغاز: ای پنج نوبه گرفته در دارالملک لا ×× لا در چهار بالش وحدت کشد ترا؛ **انجام:** در خدمت وصل او روا داشتمی ×× گر هر گامی هزار فرسنگ شدی
خط: نستعلیق، کا: محمد بن مصامعی کربلائی، تا: ۱۰ جمادی الثانی۱۰۲۷ق، جا: بغداد؛ با شعرهای امیرحسین و نظیر نیشابوری؛ تملک: حاجی سید اسماعیل به سال ۱۲۱۴، مصامعی لبیب با مهر «عز من قنع ذل من طمع عبده مصطفی» (هشت گوشه)؛ در برگ دوم خرید کتاب توسط عبدالحسین بیات در سال ۱۳۴۱؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [مؤید: ۳-۲۰]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۹۳]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۸

شامل: ۱. دیباچه نثری تحفة العراقین، ۲. قصاید عربی، ۳. قصاید فارسی، ۴. ترجیعات و مرائی و ترکیب‌بندها، ۵. مقطعات، ۶. رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صادق بن حسین خاتون آبادی، تا: ۱۰۳۸ق، برای کتابخانه حاجی حسین بیگ که از اعیان آن عصر بوده؛ اصل نسخه در حدود ۱۸۰۰۰ بیت می‌باشد و در حدود یک هزار بیت بر آن افزوده شده، دارای سه سرلوح، با دو سر سوره مینایی مذهب ظریف، مجدول مذهب؛ تملک: محمد صادق حسینی امیر الشعراء، آقا محمد کاظم واله اصفهانی متوفی سال ۱۲۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری طلاپوش، ۵۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۶]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن باد کزو بشادی آید خبرم ×× چون آب نشینم و چو کشتی ببرم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۰۴۴ق؛ دارای کتیبه زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۳سم [ف: ۴۳ - ۱۲۵]

۸۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن ماه بکشتی و از و پر خطرم ×× چون کشتی از آب دیده آسیمه ترم / آن باد کز و بشادی آید خبرم ×× چون آب نشینم و چو کشتی ببرم
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات ... شاعر بدون رعایت حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴ق؛ مجدول و مذهب،

دارای سرلوح زیبا؛کاغذ:اصفهانی نخودی، جلد: چرمی، ۱۶۳گ، ۳۵-۳۳ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۲- ۵۵۶]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹

قصاید و غزلیات است، با دیباچه منثور؛ خط: نستعلیق، کا: منصور بن نجم الدین محمود خطیب ابرقوهی، تا: شنبه ۱۶ شوال ۱۰۷۶ق؛ تملک: محمد صفی ابن محمد مؤمن، محمد رشید یزدی ابن محمد مؤمن، محمد علی بن محمد ابراهیم یزدی، محمد حسین در ۱۰۱۷؛ مهر: اسدالله؛ یادداشت وحید در اصفهان در ۱۳۴۹؛ کاغذ: زرد و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۸۱گ، ۲۴ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۳۰]

۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۸

آغاز: بسمله، فی نعت النبی صلی الله علیه و سلم: عروس عافیت آنگه قبول کرد مرا ×× که عمرش بها داد مس (چند کلمه لا یقراء)؛ **انجام:** نسخه: این دعوت را بگاه تهلیل آمین آمین کناد جبریل

شامل: قصاید بدون مراعاة حروف تهجی آخر قوافی، مقطعات، باز قطعات متعدد، غزلیات، رباعیات، تحفة العراقین؛ خط: نسخ، کا: صالح کرمانی، تا: ۱۰۵۰ق؛ صفحات دنباله متن در حاشیه به‌خط حمایلی آمده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۳]

۹۲. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۱

خط: نستعلیق، کا: خضر بن کمال المشهور به قره سی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷-۲۰ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۸سم [نشریه: ۵ – ۳۳۵]

۹۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ با خط ؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۲۶]

۹۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول، با سرلوح و حاشیه سازی؛ جلد: روغنی زمینه سرخ، قطع: ربعی [نشریه: ۷- ۱۵۸]

۹۵. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: آغاز: چو ماه سی شبه ناچیز شد خیال غرور ×× چو روز پانزده ساعت کمال یافت صفا ... آغاز غزلیات: به زبان چربت ای جان بنواز جان ما را ×× به سلام خشک خوش کن دل ناتوان ما را؛ **انجام:** نپرد و هیچ قلیه کذری ×× تا به شلغمی پزد بینی / خاقانی کدای بوصل تو کی رسد ×× کز کبریا به سلطان سلام نمی دهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب، محشی؛ کاغذ: نازک الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۶گ، ۱۸ سطر دوستونی (۸/۲×۱۵/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۱۸]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۸۲

آغاز: بنیاد عمر برنج من بر اساس عمر ×× روزی هزار قصر مهیا بر آورم؛ **انجام:** این دعا را انسیان تحسین کنند ×× ختم کن تا قدسیان آمین کنند

قصایدی از او، نسخه نسبتاً کهنه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۴۴]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ – ۴۳۶]

۹۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۷

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۷۲)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ – ۱۲۴۲]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۷

آغاز: بسمله، عروس عافیت آنکه قبول کرد مرا ×× که عمر پیش بها دادمش بشیربها؛ **انجام:** این دعوت را بگاه تهلیل ×× آمین آمین کناد جبریل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، سبز، ۵۵۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۶ – ۸۷]

۱۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: میشن یشمی، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۲۷۸]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۷

آغاز: چو ماندم بی زبان چون نای جان درمن دمید از لب ×× که تا چون نای سوی چشم رانم دم بفرمانش؛ **انجام:** تا رفت معزی و عزیزانم پس ×× برخاست بماتم خراسان بنشست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی بخور، ۴۲۱گ، ۱۷سطر (۶/۵×۱۲/۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [ف: ۷ – ۴۰۳]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۸

آغاز: کاوه ام پتک زنم بر سر دیو ×× درد کان کوره و سندان چکنم؛ **انجام:** تو برآنی که جانم آن تو است ×× من که خاقانیم بر آن که تویی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌سروته است با افتادگی‌های بسیار؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج بنفش، ۲۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۸سم [ف: ۷ – ۴۰۳]

۱۰۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۸۶

آغاز: ... و مشک سیه خاک و باد اوست ×× باد بهشت زاده ز خاک مطهرش / ... زمینست کعبه مگر ناف مشک شد ×× کاندر سموم کرد اثر مشک اذفرش؛ **انجام:** مرغی است گریخته تو مگذار و مکش ×× صیدی است گرفته تو بردار و مکش

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ مهر:

«شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۰]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۷

کا: محمد صادق اصفهانی، تا: ۱۱۷۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۲سم [رایانه]

۱۰۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴۶

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۱۰۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۵

آغاز: عشق بیفشرد پای بر نمط کبریا ×× برد زدست نخست هستی ما را زما؛ **انجام:** بر در صدر تو باد خیمه زده تا ابد ×× لشکر جاه و جلال موکب عز و علا

قصیده زیبایی است حدود ۷۴ بیت، در مدح خواجه امام ناصرالدین ابراهیم: «جاه براهیم بین گشته براهیم وار ×× مکرم اخوان فقر بر سر خوان رضا / صدر براهیم نام راد سلیمان جلال ×× خواجه موسی سخن مهتر احمد سخا / مادح شیخ امام عالم عامل که هست ×× ناصر دین نبی مفتخر اولیا». این قصیده در صفحه ۳۵-۳۹ دیوان چاپی وی آمده است. این مجموعه همچنین از او شامل: قصیده زیبای بائیه‌ای حدود ۶۹ بیت، در مدح خاقان اکبر، منوچهر شروان شاه و بستن سد باقلانی، با تکرار کلمه صبح در هر بیت. خاقانی، این قصیده، در دیوان چاپی وی، صفحه ۴۵-۴۹ آمده (۷۹-۸۲)، آغاز: «جبهه زرین نمود طره صبح از نقاب ×× عطسه شب گشت صبح خنده صبح آفتاب»، انجام: «چار ملک در دو صبح داعی بخت تواند ×× باد بآئین خضر دعوتشان مستجاب» (رساله شماره ۲۷)، قصیده زیبای رائیه‌ای، در ۶۸ بیت، در مدح ملك الوزراء زین الدین دستور عراق (۸۵-۸۸)، آغاز: «صبح زمشرق چو کرد بیرق نور آشکار ×× خنده زد اندر هوا بیرق ابرق وار»، انجام: «از دل و دست تو باد دور فلك را نظام ×× وز کف کلك تو باد ملك جهان را قرار» (رساله شماره ۳۰)، قصیده زیبای نونیه‌ای از او، حدود ۷۱ بیت، در مدح شروانشاه منوچهر بن فریدون. این قصیده، در صفحه ۳۳۰-۳۳۴ دیوان چاپی او آمده است (۹۱-۹۴)، آغاز: «نطع بگسترد عشق پای فروکوب هان ×× خانه فروشی بزن آستینی برفشان»، انجام: «هاتف نوروز باد بر تو دعا گوی خیر ×× تا ابد آمین کنان عاقله انس و جان» (رساله شماره ۳۲)، ۶ قصیده زیبا، حدود ۱۴۰ بیت (۹۸-۱۰۳)، آغاز: «زد نفس سر بمهر صبح ملمع نقاب ×× خیمه روحانیان گشت معنبر طناب»، انجام: «ادریس قضا بینش و عیسی روان بخش ×× داده لقبش در دو هنر واضع القاب» (رساله شماره ۳۴)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۷۴-۷۷)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۷]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶-فیروز

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سر لوح، مجدول، چند یادداشت از جمله یکی درباره زلزله شدید به سال ۱۲۹۷ در قم؛ مهر: خان بهادر؛ کاغذ: فرنگی تیره، جلد: تیماج مشکی، ۸۲۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۸۴]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۳

آغاز: ای پنج نوبه کوفته در دار ملک لا ×× لادر چهار بالش وحدت کشد ترا؛ **انجام:** خصمان بدر ایستاده خاقانی جوی ×× من در حرم وصال سبحانی کوی

شامل: غزلیات با رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۳۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۳۱]

۱۰۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۷

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۱۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۸

قسمیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۱۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۵-عکسی

آغاز: عروس عافیت آنگه قبول کرد مرا ×× که عمر پیش بها دادمش بشیر بها؛ **انجام:** من فارغم از دانه هر خس چو همای ×× تو نیز چو سیمرغ بکس رخ منمای

نسخه اصل: از کتابخانه ملی پاریس شماره ۱۸۱۶ فارسی Supp؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

۱۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اول شوال قرن ۱۳، برای محمد حسن آقا؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۳/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۸]

۱۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۱۶

آغاز: بسمله. عشق بیفشرد پا بر نمط کبریا ×× برد زدست نخست هستی ما را زما؛ **انجام:** پایان قطعات: گر پیش ما به بوی بنفشه بود نمک ×× تیغش نمک به بست برنگ بنفشه زار

شامل قصاید، ترکیبات، غزلیات، مراثی، قطعات است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۲۰۶ق؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار خوب؛ تملک: محسن ابن دارا در سال ۱۲۶۶ق با مهر «غلام آل علی محسن ابن عبدالله»؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم طلایی، ۴۹۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۴۴۷]

۱۱۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه شعبان ۱۲۱۳ق، جا: شیراز؛ مجدول؛ خریداری علی اصغر از استاد احمد مسکر؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [مؤید: ۳ - ۳۹۵]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۰

آغاز: عروس عافیت آنگه قبول کرد مرا ×× که عمر پیش بها دادمش بشیر بها؛ **انجام:** من فارغم از دانه هر خس چو همای ×× تو نیز چو سیمرغ بکس رخ منمای

شامل قصاید کبار و صغار، ترکیبات، مقطعات، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ مجدول؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی مشکی، ۲۹۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۷سم [ف: ۹ - ۱۳۵]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۲۶

خط: نستعلیق دوستونی، کا: خلیل ساروی، تا: جمعه محرم ۱۲۳۱ق؛ مجدول؛ تملک: اعتضاد الملک در مازندران در سال ۱۳۳ (=۱۳۰۳)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷۲گ، ۲۳ سطر (۷×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۵۰۶]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تخت تو تاج آسمان تاج تو فر ایزدی ×× حکم تو طوق کردنان طوق تو زلف سحری [کذا فی الاصل]

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیحجه ۱۲۳۳ق، جا: کلکته؛ کاغذ: فرنگی سفید و زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۱گ، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۴۷۷]

۱۱۸. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۶

کا: علی رضا بن محمود جان بهبهانی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۳۸ق [نشریه: ۵ - ۲۹۱]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۴

کا: ابن محمود خان، تا: ۱۲۳۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۶۲گ، اندازه: ۱۵/۴×۲۶/۹سم [رایانه]

۱۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۴۵

آغاز: از سر زلف تو بوی سر بمهر آمد بما ×× جان باستقبال شد کای مهد جانها تا کجا؛ **انجام:** گفتی ای بار سپید ازدو دل چون میرمی ×× کاینک از باد سپیدم بی سیاهی دو دمی (کذا)

فقط شامل قصاید است به ترتیب قوافی از الف تا یاء و بسیار مغلوط؛ خط: نستعلیق، کا: نقی بن لطف الله انصاری، تا: ۱۰ رمضان ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: چرمی گلی، ۲۲۱گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۴×۲۷سم [ف: ۷ - ۴۰۱]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف تو بدین روز نشانده است مرا ×× ورنی شب کی بدین درازی هم هست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۴گ، ۱۸ سطر (۵-۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۲۶/۵×۴۰سم [ف: ۶ - ۲۴۱]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۲

آغاز: بخون ساده ماند اشک و خاک و سوده ارواح ×× مگر رخ مغل پیکانست و اشکم لعل پیکانی؛ **انجام:** بهر قران و بهر دور چون منی ناید ×× بروزگار چو من کس بروزگار آید

به ترتیب حروف تهجی نیست؛ خط: نستعلیق، کا: ملا غلامعلی هندی، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۹ق، برای عباس بیگ جلودار ولد زین العابدین؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، مجدول به نقره تحریردار و لاجورد و سرخی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷۷]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۶-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی از برهان قاطع، مجدول؛ مهر: «سراج لشکر» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸۵ص، سطور در متن ۱۸ و در حاشیه مختلف و غالباً ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [شورا: ف: ۲۱ - ۸۴]

۱۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۵/۱

آغاز: عروس عافیت آنکه قبول کرد مرا ×× که عمر پیش بها دادمش به شیر بها / چو گشت عافیتیخوشه در گلو آورد ×× چو خوشه باز بریدم گلوی کام و هوا؛ **انجام:** شبها شده و زلف مغان وش داری ×× در جام طرب باده دلکش داری / تو خود همه ساله سده خوش داری ×× تا زلف چلیپا و رخ آتش داری

خط: نستعلیق، کا: حسن بن علی بن آقاسی انصاری، تا: رمضان ۱۲۷۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه از سوی فرزند کاتب (علی بن آقاسی انصاری) تصحیح شده، دستخط آیت الله مرعشی نجفی: «دیوان الخاقانی بخط العلامة المیرزا آقاسی جد العلامة الحاج میرزا حسن خان الجابری الأنصاری الاصفهانی صاحب کتاب تاریخ ری و اصفهان، حرره شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی »، یادداشتی از حسن بن علی بن آقاسی انصاری در رمضان ۱۳۲۶ق با مهر «الراجی إبراهیم الانصاری» (بیضی)، کاتب نسخه ترتیب ویژه‌ای اتخاذ نموده و نخست قصاید و رباعیات را در متن نگاشته آنگاه از برگ نخست ترجیعات و غزلیات و ... را در حاشیه نگاشته؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵۱گ (۱پ-۲۵۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۳ - ۳۱۹]

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۲۳/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۵۹۵]

۱۲۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱

مشتمل بر قصاید، قطعات، ترکیب بند، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی منجم، تا: سه‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی۱۲۷۶ق؛ دارای سرلوح، مجدول، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۱۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۷۱-۲۰/۹۱

آغاز: فلک کج روتر است از خط ترسا ×× مرا داده مسلسل راهب آسا / نه روح الله در این دیر است چون شه ×× چنین دجال فعل این دیر مینا؛ **انجام:** یک قطره سیماب چو در وی ریزی ×× نه ماهه شود چهارده ماهی دهرت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ صفر ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۸۱]

۱۲۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۷

خط: نسخ، کا: مسیح کمره ای، تا: ۱۲۹۴ق [نشریه: ۲ – ۱۰۰]

۱۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۱

قصیده خاقانی درباره ایوان مدائن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۳]

۱۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۶

آغاز: بسمله. عروس عافیت آنگه قبول کرد مرا؛ **انجام:** این دعوت را بگاه تهلیل ×× آمین آمین کناد جبریل

قصاید و غزلیات اوست؛خط: نستعلیق، کا: عبرت مصاحبی نائینی، تا:قرن۱۴؛با یک سرلوح،دارای کمند،مجدول؛مهر: نصرالله التقوی (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۵۹گ، ۱۷ سطر راسته و حاشیه ۳۲ سطر چلیپا، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۰۳]

۱۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح به سال ۱۳۲۸؛ ۱۹۷گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲ – ۵۵۱]

۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۲

آغاز: خاقانی اینکسان که طریق تو می‌روند ×× زاغند و زاغ را روشن کبک آرزوست؛ **انجام:** آنکس که طعنه بازد صد سال خون مردم ×× نه آخرش بطاعون صورت بود مبتر

سه قطعه شعر است از خاقانی شروانی. در صفحات ۶۷۱-۶۷۲ نیز از وی اشعاری هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۴۰-۲۴۱، ۶۷۱-۶۷۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۸]

۱۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴/۲

انجام: خاقانیا زمانه زمام امل گرفت ×× گرخود عنان عمر بگیرد زمان مخواه

قصیده‌ای شامل ۲۶ بیت که بیت اول آن اینست: در ساحت زمانه زراحت نشان مخواه ×× ترکیب عافیت زمزاج امان مخواه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا اسماعیل فرزند میرزا معصوم تفرشی، تا: ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲ص (۱۲-۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۵۷۳]

۱۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز: بسمله. در صفت عشق و بیان حقیقت گوید و تخلص بامام ناصرالدین ابراهیم کند: عشق بیفشرد پای بر نمط کبریا ×× برد بدست نخست هستی ما را زما؛ **انجام:** سیمرغ وصالی ای بت عالی رای ×× دادی بقم همای گیتی آرای / من فارغم از دانه هر کس چو همای ×× تو نیز چو سیمرغ بکس رخ منمای

مشتمل است بر قصاید، مراثی، قطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نسخ خوب، کا: مهدی منشی، تا: ذیحجه ۱۳۰۳ق، جهت ولیعهد وقت (مظفر الدین) قاجار؛ مجدول، کمنددار زرین، حواشی صفحات اول و دوم مذهب و منقش به پیچک‌های زرین و میناسازی، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج میناسازی کار شیراز و بسیار زیبا؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۳۳۶ص، ۲۱ سطر در چهار مصرع، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۳ – ۴۵۳]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در باغچه عمر من ای لاله نروید ×× نه سرو نه سبزه ماند ای لاله نروید / نظم خاقانی سه‌شنبه شد تمام ×× ختم کن و الله اعلم بالکلام.

مشتمل بر قصاید، غزلیات، ترجیعات، مقطعات، رباعیات، فردیات است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن بن محمد رحیم کوهینی، تا: ۲۵ صفر ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۷۷گ، ۱۹ سطر دوستونه و در حاشیه به طرز چلیپا (۱۰/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۳سم [ف: ۱۷ – ۱۷۸]

۱۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شهید کز حلق بگذرد زهر است ×× نام آن شهد پس عسل منهید / رزق جستن به حیله شیطان است ×× شیطنت را لقب حیل منهید

شامل قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۲]

۱۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹-۸/۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعتراضی است سراسر به جهان دار حکیم ×× عادت مرد حسد پیشه که خاکش به دهن / هر چه بیند به کف غیر فغان بردارد ×× که چرا داده به وی بی سبب آنرا نه بمن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: حسن حلبی در ۱۱۱۷؛ جلد: تیماج لاجوردی، ۲۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۸۱]

۱۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۵

آغاز: فلک کز رو تراست از خط ترسا؛ **انجام:** شاه سخنوران منم شاه بیان راستین.

شامل قصاید، قطعات، غزلیات و ترکیب بند ۵۸۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۳گ (۱۵۳-۲۲۵)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [شورا: ف: ۸ – ۴۳۳]

۱۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۲۸

آغاز: عکس و آئینه را بهم بندند ×× جذبه گر بجوهر اندازد؛ **انجام:** باد خطاب عیسوی با سگ در گهت چنین ×× کافر دیر اعظمی فخر صلیب احمری

منتخبی است از قصائد خاقانی تا حرف یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷ص (۳۰۰ – ۳۱۶)، ۲۴ سطر(۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۹۹]

۱۳۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۷۱/۱

پنداشته می‌شود که معراج نامه او باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ، قطع: خشتی [ف: – ۱۱۸]

۱۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۱-۵۶/۴۴

آغاز: شد بی گناه چشم تو در خون جان من ×× تا چند از این ستیزه و کینست با منش
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶۲گ (۱–۳۶۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۸۱]

۱۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** معشوقه زلب آب حیات انگیزد ×× بس آتش لب ازو چرا نگریزد / آنرا که زدم دم مسیحا خیزد ×× آخر بچه زهره تب درو آویزد
شامل قصاید (مراثی)، غزلیات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، با سرلوح مذهب مزدوج؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم دلربایی زیتونی، ۷۳۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳ – ۴۵۵]

۱۴۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بود جوانی آتش جان افزای ×× جانباز چو پروانه شدم شیفته رای / مرد آن آتش فتاد پروانه زپای ×× خاکستر و خاک ماند از آن هر دو بجای
شامل قصاید، مقطعات، غزلیات (نامرتب)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مهر: «محمد مهدی الحسینی»؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش تیماج تریاکی، ۷۲۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۴۵۱]

۱۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۳۴۴ر–۳۷۲ر) [ف: ۳۷ – ۳۹۰]

۱۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۸

قصیده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸ص (۲۱۲–۲۲۹) [ف: ۸ – ۴۱۴]

۱۴۵. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن [نشریه: ۴ – ۳۳۹]

۱۴۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۷

بترتیب تهجی است و دارای ۷۲۷۴ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهدی بیک شقاقی آن را تصحیح کرده، مجدول؛ تملک: محمد کاظم واله؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [نشریه: ۳ – ۱۷۹]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۰

آغاز: از سر زلف تو بوی سر به مهر آید بما ×× جان به استقبال شد کی مهر جانها تا کجا / این چه موکب بود یارب کاندر آمد تازیان ×× یاد گیرش صبحدم بود و جنینت کش صبا؛ **انجام:** خاقانی اسیر تست بازآ و رو مکش ×× صیدی است همی بر تو گرفتار و رو مکش / مرغی است گریخته تو مگذار و رو مکش ×× گر بگریزد تو نیز بگذار و رو بکش
غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۵گ، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۲۶ – ۱۵۴]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۶

آغاز: طفلی هنوز بسته گهواره فنا ×× مرد آنزمان شوی که شوی از همه جدا
شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و تحفة العراقین حکیم خاقانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۱۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۶۶حاشیه

گزیده‌ای از رباعیات و غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۴۲۱–۴۳۳)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۱۵]

۱۵۰. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [میراث اسلامی: ۵ – ۵۶۸]

۱۵۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** واندم که شوی رنجه بیایی بر من ×× چندانکه به پرسمت که کی باز آیی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تا حدودی کهنه می‌نماید؛ مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج نیلی، ۸۲۶ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲ – ۱۰۰]

۱۵۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** جانی به بوسه شرط کردم با تو ×× شرطی بغلط نرفت‌ها من‌ها تو
نسخه کهنه و نفیسی است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج عسل و روغنی، ۸۷۰ص، ۲۶سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲ – ۱۰۲]

۱۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۶سم [رایانه]

۱۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۰

دو مجموعه شعر: یکی به زبان ترکی و دیگری: تحفه العراقین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۸۳گ، اندازه: ۱۹/۶×۲۹/۷سم [رایانه]

۱۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۵۰گ، اندازه: ۱۷/۵×۳۱/۸سم [رایانه]

۱۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۷۰گ، اندازه: ۲۰×۳۳سم [رایانه]

۱۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۴۰۷گ، اندازه: ۹/۶×۱۷/۶سم [رایانه]

۱۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۴×۲۴/۶سم [رایانه]

۱۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶۶

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از سید مرتضی حسینی [رایانه]
۱۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمود عبدزاده سراج منیر [رایانه]
۱۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۴
بی‌کا، بی‌تا، خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]
۱۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۴۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از احمد اقبالیان [رایانه]
۱۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از اکبر عواطفی فرد [رایانه]
۱۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۸۹
قصاید خاقانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]
۱۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]
۱۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]
۱۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سهیلا چاره دار [رایانه]

● دیوان خاکی / شعر / فارسی

d.-e xākī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۳–ف
نسخه اصل: بادلیان Seld. sup. 38؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عمر قرشی هاشمی، تا: ذیحجه ۱۰۱۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۰]

● دیوان خاکی / شعر / فارسی

d.-e xākī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۲۴۹]

● دیوان خاکی / شعر / فارسی

d.-e xākī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۱۷
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۳۶گ، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۱سم [رایانه]

● دیوان خالد / شعر / فارسی

d.-e xāled

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۱
آغاز: دهید از من خبر آن شاه خوبان را به پنهانی ×× که عالم زنده شد بار دیگر از ابر نیسانی؛ **انجام:** آخر بگفتمش مقصرم و معترف بلی ×× در مانده از خجالت و مبهوت و شرمسار
بخشی از دیوان است. از سراینده‌ای با تخلص «خالد». شاید همان خالد نقشبندی از مردم سلیمانیه (۱۱۹۰–۱۲۴۲/۱۷۷۶–۱۸۷۲م) باشد که خاکجایش در ترکیه می‌باشد، چند قصیده است. با قصیده‌ای آغاز می‌شود در ستایش و اشتیاق مرادش «عبدالله شه» که بایستی در جهان آباد هند می‌زیسته است: «امین قدس عبدالله شه کز التفات او ×× دهد سنگ سیه، خاصیت لعل بدخشانی ... / اگر چه مشعلستانیش بود شهر جهان آباد ×× ولی از مشعلش، از قاف تا قاف نورانی»، از این قصیده بر می‌آید که سراینده بیرون از هند به اشتیاق مراد بوده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ، ۱۳–۱۴ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

● دیوان خالد / شعر / فارسی

d.-e xāled

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۱۲
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان خالد بن ولید / شعر / عربی

d.-e xāled ebn-e valīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۶/۲
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۱۰پ) [مختصر ف: ۸۲۷]

● دیوان خالد بن یزید / کیمیا / عربی

d.-e xāled ebn-e yazīd

خالد بن یزید، – ۸۵ قمری

xāled ebn-e yazīd (- 705)

چاپ: کویت، مجلة معهد المخطوطات مجلد۲۶، ج۲، ۱۴۰۲ق.

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۹/۲
قصیدة خالد بن یزید؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳ [نشریه: ۲– ۱۱۳]
۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۲۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۱۲۷]

● دیوان خالد کرد / دعا / عربی و فارسی

d.-e xāled-e kord

شهرزوری، خالد بن حسین، ۱۱۹۳؟ – ۱۲۴۲ قمری

šahrazūrī, xāled ebn-e hoseyn (1779 - 1827)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۳

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹گ (۶۲پ-۷۰پ) [مختصر ف: ۷۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۵/۱

آغاز: مدهوش صهبای خوبینی و مغروری ... بسمله. ساربانا رحم کن بر آرزومندان زار؛ **انجام:** تا بخالت شد سر زلف آشنا ×× عالمی را عام شد درد و بلا

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۹۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۳

آغاز: ساربانا رحم کن بر آرزومندان زار ×× وعده شد نزدیک نبود بعد از این جای قرار؛ **انجام:** تا بخالت شد سر زلف آشنا ×× عالمی را عام شد درد و بلا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا رویه کاغذ، ۹۱ص (۱۴۰-۲۳۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۴۳]

● دیوان خالد کردستانی / شعر / فارسی

d.-e xāled-e kordestānī

کردستانی، خالد

kordestānī, xāled

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۰۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

● دیوان خالص / شعر / فارسی

d.-e xāles

خالص، حسین بن باقر، - ۱۱۲۲ ؟ قمری

xāles, hoseyn ebn-e bāqer (- 1710)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷ معیری

آغاز: دیوان: چنان دارند شوق وصل بسم الله عنوانها ×× که در پرواز آیند از دو بال جلد دیوانها؛ **انجام:** با خلق زبان و دل من هست یکی ×× آئینه و تیغ من ز یک فولادند. حسب الامر رفعت (یک سطر محو شده) تحریراً فی تاریخ پنجم شهر رمضان المبارک سنه هزار و سی و هفت یوم جمعه دیوان خالص پیشروی میرزا صاحب، قبله تحریر یافت اگر سهوی رفته باشد معاف فرمایند.

قطعه‌ای از کتابی است در بیان خواص اسماء الحسنی دارای ابواب و فصول از لوامع البینات فخر رازی و شمس المعارف بونی و الدر النظیم و شرح الاسماء یعقوب چرخی نقل می‌کند. مباحث موجود در نسخه: فصل ۱. اختیارات شهور اثنا عشر، فصل در اختیارات ایام اسابیع، فصل ۷. اختیارات لیالی متبرکه، فصل ۱۰. اختیارات ساعات منتظمه لیل، فصل ۱۱. اختیارات ساعات اول از غر از ایام، فصل ۱۲. اختیارات ساعات مرتسمه لیالی، فصل ۱. تحصیل جاه و عزت، فصل ۲. تسخیر خلایق، فصل ۳. کفایت مهمات و حل مشکلات، فصل ۴. رد عدو و قطع خصمان، فصل ۵. دفع خوف و مرض، فصل ۶. اثبات مودت و محبت در قلوب و نفوس، ... فصل ۱۱. تحصیل علوم و تکمیل فهوم، باب دوم در خواص اسماء ثنائیات در دوازده فصل و هر فصل چهار اسم دارد. دیوان اشعار خالص را ۳۰۰۰ بیت نوشته‌اند ولی نسخه بالا ۲۱۰۰ بیت است و مشتمل است بر: دیباچه نثر به قلم شمس الدین علی (۱-۴۸)، غزلیات، قطعات، رباعیات و افراد از خالص که به ترتیب الفبا تنظیم شده است. (۵۱-۲۸۲)، آغاز دیباچه: «بیان یار تمام قد جلوه رعنایی و چون ماه ...»؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا، تاریخ تحریر ۱۱۳۷ به حروف و ۱۲۳۷ به عدد که دومی با خط متن اختلاف دارد؛ یادداشت سرور گویا در حاشیه صفحه ۳ مبنی بر اهداء کتاب به شادروان رهی معیری؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۲ص، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۲]

● دیوان خالصی / شعر / فارسی

d.-e xālesī

شهرزوری، عبدالرحمن بن احمد، - ۱۲۷۵ قمری

šahrazūrī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (- 1859)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۵/۲

آغاز: وله قدس سره. بسمله. ایکه در هر ذره ای تابان بود سیمای تو ×× در دل هر قطره ای پنهان بود دریای تو؛ **انجام:** هر چند گناه من چو کوه قاف است ×× در پیش عطای رحمتت کاهی نیست

با تخلص خالص، ترجیع بند است و مخمس بر غزل مغربی و قصاب و نور علی و قاسم و حافظ با چند رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله زهابی، تا: ربیع الاول ۱۲۹۰ق، برای شاهزاده موید الدوله تهماسب میرزا فرمانروای کرمانشاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۳گ (۳۲-۷۴)، ۱۰ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۴۲]

● دیوان خاموش / شعر / فارسی

d.-e xāmūš

خاموش یزدی، میرزا علیخان، - ۱۳۷۹ قمری

xāmūš-e yazdī, mīrzā ʻalī-xān (- 1960)

[الذریعه ۲۸۵/۹؛ فهرستواره منزوی ۱۶۱۵/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۶۶

آغاز: قصیده بهاریه مسمط در منقبت و مولود حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله گوید: دیگر بگلشن دمید زفر فرورد ورد؛ **انجام:** دشمن دنیدن گل چک ×× خاموش محسوب ایله از یاوران

ترجمه منظوم حدیث کسا است با غزلیات و ترجیع. فارسی و عربی و ترکی؛ خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۲ق؛ واقف: میرزا علی خاموش، ۱۳۴۵ش؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی سبز، ۱۷۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۳۸

آغاز: خدایا پرستش بذاتت سزاست ×× که زیبنده هر سپاس و ثناست؛ **انجام:** چو بینندش از زمره ناصحین ×× سراینده هذا من الصالحین

ترجمه منظوم دعای عرفه، ترجمه دعای حضرت سیدالشهداء (ع) است به شعر فارسی از میرزا علیخان ترجمان متخلص به خاموش متوفی به سال ۱۳۷۹ق در نجف اشرف، که یک بار در نجف در زمان حیات شاعر به نام رازنامه خاموش به چاپ رسیده و دارای ۸۷۳ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: عباس ترجمان؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوایی، ۵گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۹ - ۹۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۶/۲

آغاز: باز طبعم بردباری می‌کند ×× بهر یاری بی قراری می‌کند؛ **انجام:** عفعف عفو خامشت می‌نشود فرامشت ×× بو که ترانیش ز در کواست سگ بکوی تو

ترجمه منظوم حدیث کسا است با غزلیات و ترجیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۲گ (۶۳-۱۲۴)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۰/۴

قصیده هنر، از خاموش در ستایش حاج محمد کریم خان کرمانی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار بن حاج قاضی محمد قراباغی، تا: جمعه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶ص (۲۵-۳۰)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۰]

۵. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ در ۶۶ص بزرگ نزد سید محمد علی روضاتی در اصفهان یافت می‌شود. [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۵۹

آغاز: ای خرد از راه عشق با صره بگشا ×× بین اثرات جهان خدای تعالی

چهارده قصیده است در مدایح و فضایل و مراثی ۱۴ معصوم علیهم السلام با تخلص‌های «صالح» و «خاموش» که به سال ۱۳۵۰ موافق «چاردهم چامه هم تمامی ان است» نظم شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، گویا به خط ناظم؛ در معرفی شاعر با نشانی «م ع ر» سید محمد علی روضاتی، و پس از دیوان چند قصیده در مرثیه نیز دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۴۴گ، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۰۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۰/۳

قصیده یایی، در ستایش امام عصر؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار بن حاج قاضی محمد قراباغی، تا: ۱۳۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳ص (۲۳-۲۵)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۸۹۹]

● دیوان خاموش / شعر / فارسی

d.-e xāmūš

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲؟۰

آغاز: ای برتر از آن که گوید ادراک ×× وصف تو ز علم و عقل ما پاک؛ **انجام:** بیا خامش شکیبا باش یک چند ×× بود از بنده غافل کی خداوند

در فرهنگ سخنوران (ص ۱۸۴ و الذریعة ۲۷۵/۹ و ۳۰۴) از چند خاموش و خموش نام رفته و شاعر دیوان حاضر ظاهراً علی حسن خموش یا خاموش دهلوی شاعر قرن یازدهم است به مناسبت اشعاری که درباره هند دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۱سم [ف: ۲ - ۲۷۸]

● دیوان خان احمد گیلانی / شعر / فارسی

d.-e xān ahmad-e gīlānī

خان احمد گیلانی، ۹۴۲ - ۱۰۰۵ ؟ قمری

xān ahmad-e gīlānī (1536 - 1597)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۷۲

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۵۹) [مختصر ف: ۳۸۶]

● دیوان خانای قبادی / شعر / لری

d.-e xānāy-e qobādī

خانای قبادی، ق۱۲ قمری

xānāy qobādī (- 18c)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۰۷/۴

آغاز: قدیم مطلق ... (نانویس) ×× یا قایم بذات قدیم مطلق / حی بی زوال، کریم بر حق ×× نگارنده نقش نه طاق ازرق؛ **انجام:** رزاق بی شریک فریادرس کر ×× رحمی یا رحمان و بی کسیم کر / ورنه بذاتت چه لای ذات تو ×× مکرون روی حشر من شکات تو

از سراینده‌ای که از خود به «خانای قبادی» معصیت بارن - فریفته شیطان شوم بدکارن. و در متن چند بار از خود به «خانا» یاد کرده است. روزگارش به دست نیامد. مثنوی ست به زبان کردی، در مناجات و ستایش باری، در ۹۶ بیت است. وی می‌بایست خان

قبادی اورامی، سراینده «شیرین و فرهاد» (گلزار ادب لرستان، غظنفری: ۳۱۳) باشد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ابوالمحمد پسر استاد سلیمان نعال، تا: ۲ محرم ۱۳۱۴ق، برای ملا عبدالله قاری؛ ۵گ (۸۰پ-۸۴پ) [ف: ۳ - ۲۸۷]

● دیوان خاور تبریزی / شعر / فارسی

d.-e xāvar-e tabrīzī

خاور، محمود خان، - ۱۲۶۰ قمری

xāvar, mahmūd xān (- 1844)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۵

آغاز: چیست آن خورشید کز وی آفتاب اندر حجاب ×× چیست آن گردون که از وی آسمان در پیچ و تاب؛ **انجام:** فخرم همین بس است کز ابنای روزگار ×× هستم ز خیل فاطمی و جیش هاشمی

نام و نشانش که از خاندان دنبلی است در منابع متعدد هست، اضافه کنید: سفینه «باده بی خمار» دانشگاه شماره ۲۹۸۶، مدایح معتمدیه (نسخه‌های متعدد دارد) و جنگ ۷۳۹۰ دانشگاه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۳۱-۷۳۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۶]

● دیوان خاور قاجار / شعر / فارسی

d.-e xāvar-e qājār

خاور قاجار، حیدر قلی میرزا بن فتحعلی شاه، ق۱۳ قمری

xāvar-e qājār, heydar qolī mīrzā ebn-e fath-‘alī-šāh (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۱۸۵؛ الذریعة ۲۸۷/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۶

آغاز: توضیح هر سخن سخن از سپاس خداوندی است ... دلم از سوز عشق پر شررست ×× وین عجب دامنم ز دیده ترست؛ **انجام:** ای کاش بعکس جمله مه سیمایان ×× گویند به عاشقان وفایی داری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۲سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۲

آغاز: ترصیع هر سخن سپاس خداوندیست که بی واسطه دخیلی نظم موجودات را؛ **انجام:** هم بقانون شعر رویش را ×× خوشتر از ماه آسمان بستم

غزل و مثنوی و رباعی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: ناییني؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج یشمی، ۱۱۱گ، ۱۰-۱۲ سطر (۱۷/۳×۸/۷)، اندازه: ۱۶/۴×۲۶/۷سم [ف: ۷ - ۴۰۵]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۴۶

آغاز: مقدمه منثور: ترصیع هر سخن سخن از سپاس خداوندی است که بی واسطه دخیلی نظم موجودات را تاسیس از اوست و توشیح هر کلام کلام از ستایش صانعی است که بی معاونت وکیلی جنس مخلوقات را تجنیس از او ... پس از تحمید الهی و تمجید حضرت رسالت پناهی ... بعهد ... هو السلطان العادل ... فتحعلی شاه قاجار ... ملک زاده عادل اعظم ... متخلص بخاور که حلقه بندگیش زیور هر گوش است ... اکنون که سنه ثمان و ثلثین و ماتین بعد الف است نقاب از رخسار پرده گیانش گشاده وصیت حسن و جمالش بر السنه و افواه افتاده شیرازه آوازه اش از سرسر تصادم ایام مصون باد. قصاید: دلم از سوز عشق پر شرر است ×× وین عجب دامنم ز دیده تر است؛ **انجام:** مثنویات: وعده که کردی شبی با تو بروز آورم ×× شب بگذشت از حساب روز برفت از شمار. حرره العبد الاقل محمد صادق الگلپایگانی المتخلص به مدهوش فی دار الخلافه صانهاالله من الافه سنه ۱۲۳۷. نسخه: گر ره فتدت دمی سوی منزل من ×× آسان شود از تو خاورا مشکل من / از فرقت رویت ای نسیم سحری ×× چون غنچه ناشکفته خون شد دل من

علاوه بر مقدمه منثور دیوان شامل: مراثی (نوحه)، غزلیات، قصاید، مربعات، مخمس، مثنویات، رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: محمد صادق گلپایگانی متخلص به مدهوش، تا: ۱۲۳۷ق؛ مجدول، دارای دو جدول و کمند زرین، با سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه ضخیم، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی مذهب، ۳۰۳ص، ۱۵ سطر در متن و ۲۳ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۷×۲۷/۱سم [ف: ۴ - ۵۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۰

آغاز: ترصیع هر سخن، سخن از سپاس خداوندیست که بی واسطه دخیلی نظم موجودات را. دلم از سوز عشق پر شرر است ×× وین عجب دامنم زدیده تر است

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۲۲۷]

● دیوان خاوری / شعر / فارسی

d.-e xāvarī

خاوری تبریزی، میرزا معصوم، ق۱۳ قمری

xāvarī tabrīzī, mīrzā ma‘sūm (- 19c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۹

مشتمل است بر: ۱. مثنوی تحفة الحرمین (ص ۱-۱۶۶)، ۲. یوسف و زلیخا (ص ۱۶۸-۲۷۷)، ۳. ترکیب‌بند (ص۲۷۸-۴۶۵)؛ ۴. منظومه نصیحة النظام، ناشناس (ص ۴۶۵-۴۸۷)، ۵. ترکیب بندی،

ناشناس (ص ۴۸۷-۴۹۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ صفحات دارای کمند و جدول‌بندی به طلای پست تحریردار و لاجورد؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: روغنی، ۲۴۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۴۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۹

آغاز: بر رخ اخوان در احسان گشاد ×× راتبه شان درخور احسان نهاد؛ **انجام:** آخر نه ما سلاله پاك پیمبریم ×× كآفاق بر طهارت دامان ما گواست

مشتمل است بر آثار منظوم میرزا معصوم كوزه كنانی تبریزی متخلص به خاوری از شاعران و عرفای قرن سیزدهم هجری كه خود را از نسل مولانا شمس الدین تبریزی می‌داند، به شرح زیر: ۱- تحفة الحرمین، مثنوی است كه بعد از مراجعت از مكه، به پیروی از جامی و نظامی و به بحر مثنوی قران السعدین امیر خسرو دهلوی سروده و به خاقان مغفور (فتحعلی شاه) تحفه نموده است. آغاز موجود: «بر رخ اخوان در احسان گشاد ×× راتبه شان درخور احسان نهاد»، انجام: «تا به ابد باد شكفته گلش ×× و انجمن آرای چمن بلبلش» (ص ۱-۱۶۶)؛ ۲. احسن القصص یا «یوسف و زلیخا» كه بر وزن مثنوی یوسف و زلیخای جامی (بحر هزج مسدس قصور) می‌باشد. آغاز: «كهن افسانه سنج این حكایت ×× چنین كرد از سخن سنجان روایت». انجام: «به رحمت آن كس كآرد زمن یاد ×× هزاران رحمت ایزد بر او باد» (ص ۱۶۸-۲۷۷)، ۳. تركیب بند (۱۱ بند در صفت اكلیل شاهی و سطوت سپاهی، دارالخلافه، بارگاه، جلوس شده بر اورنگ ملك، بزم عیش و صفت آتش بازی، مدح شاهزاده ...)، قصاید، غزلیات، رباعیات (ص ۲۷۸-۴۶۶)؛ ۴. مثنوی در پند و اندرز. آغاز: «شبی در جوانی به اغوای بخت ×× به مادر زدم خشمگین بانگ سخت». انجام: «ز نظم كسان عیب جو برد دوام ×× كه این شعر سست است و آن فكر خام»، ۵. مثنوی «نصیحت النظام» در موعظه و پند. آغاز: «ای باد صبا اگر توانی ×× بگذر به قلمروی كه دانی». انجام: «این نامه كه شد بلند نامش ×× شد نام نصیحت النظامش» (ص ۴۶۷-۴۸۹)، ۶. تركیب‌بندی به پیروی از تركیب بند محتشم كاشانی در سوگ حضرت سید الشهداء علیه السلام و عاشورا در ۱۱ بند. آغاز: «در عرصه زمانه دگر این چه ماتم است ×× كاشوب از آن فتاده به اركان عالم است؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: اواخر قرن ۱۳ و اوایل ۱۴؛ دارای كمند، مجدول؛ كاغذ: شكری، جلد: روغنی مرقش، ۲۴۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۷۸]

● **دیوان خاوری** / شعر / فارسی

d.-e xāvarī

خاوری

xāvarī

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۵۱

كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خریداری از موسی حبیب الهی [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۱

قصیده است و ترجیع و غزل به ترتیب تهجی و قطعه‌های ماده تاریخ و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و هامش؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹۵]

● **دیوان خاوری** / شعر / فارسی

d.-e xāvarī

قم؛ مركز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۰ و ۲۶۸۵ عكسی

آغاز: در مدح حضرت والا نایب السلطنه روحی فداه. همایون عید نوروز معظم ×× مبارك باد بر این وارث جم / فروغ دیده شه ناصرالدین ×× كزاو فخر است بر اولاد آدم

حدود پانصد و پنجاه بیت با تخلص «خاوری»، بیشتر آن در مدح ناصرالدین شاه قاجار، و در آن گروهی از رجال دولتی هجو می‌شوند. شعرها بدون نظم مخصوص گرد آورده شده. سراینده این دیوان جز شاهزاده حیدر قلی خاور قاجار و میرزا فضل الله خاوری شیرازی می‌باشد، كه هر دو پیش از عصر شاعر ما روزگار می‌گذراندند. در مجموعه نام این اشخاص آمده است: ناصرالدین شاه، نائب السلطنة، هجو قاضی نیشابور، هجو حاجی فضل علی خان، هجو صمصام الدوله، هجو شرف الملك، هجو رحیم خان اصفهانی، در هجو استادغفار نجار، هجو آقا مهدی نائب، هجو سهام الدولة، هجو حاجی محمد حسن كمپانی، هجو ناظر امین لشكرحیدر علی، هجو ملا تقی سمنانی؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، بی‌تا، شاید به‌خط شاعر؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۳۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۳۷۶] و [عكسی ف: ۷ – ۲۸۴]

● **دیوان خاوری اردوباری** / شعر / فارسی

d.-e xāvarī-ye ordūbārī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۴۷ معیری

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌كا، تا: ۹۵۷ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۳۰؛ ۱ص (۳۵۵) [ف: ۱۸ – ۴]

● **دیوان خاوری شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e xāvarī-ye šīrāzī

خاوری شیرازی، فضل الله بن عبد النبی، ۱۱۹۰ – ۱۲۶۷ قمری

xāvarī šīrāzī, fazl-ol-lāh ebn-e ʻabd-on-nabī (1776 - 1851)

از میرزا فضل الله بن عبدالنبی خاوری شیرازی كه به روزگار فتح علی‌شاه می‌زیسته است و در ۱۲۳۹ گردآوری شده است. دیوان

قصاید اوست و سپس ترکیب بند و غزلیات است به ترتیب حروف تهجی و با تخلص خاوری، رباعیات نیز به ترتیب تهجی. فهرست موضوعات مثنویات و قطعات چنین است: تاریخ وفات سید محمد ۱۲۲۰، در تعریف پرده تصویر همایون، در صفت گرمای ارض راه خراسان، تعریف مملکت فارس، در عزیمت خسرو عالم به شکارگاه،تاریخ وفات نواب شاهزاده سلطان احمد میرزا در ۱۲۳۷، تاریخ وفات آقا محمد درویش که جد مادری شاعر می‌باشد، در طلب اسب، تاریخ توپ مسمی به شهاب، در طلب انگشتر لعل، استدعای فرمان مستمری، در طلب عبا به جهت غریبی از سادات خراسان، تاریخ توپ مسمی به رعد، تاریخ توپ مسمی به خصم افکن،تاریخ توپ مسمی به زلزله، تاریخ وفات محمد حسین بیک، تاریخ حسینیه، خواهش مرخصی عزیمت مشهد مقدس رضوی، تاریخ توپ مسمی به عدو شکاری، تاریخ توپ مسمی به صاعقه، تاریخ وفات شاهزاده محمد علی میرزا متخلص به دولت، تاریخ وفات میرزا باقر تفرشی. یک مقدمه است که به خامه یکی از دوستان نزدیک خاوری است در سر گذشت او. در اواخر مقدمه آمده: «در هنگام ترتیب این کتاب مستطاب، تذکره مسمی به انجمن خاقان من تالیفات جناب ... محمد مدعو به فاضل خان جارچی باشی دیوان همایون، میرزای معزی الیه به منصب کتابت اسرار تحفه ملوکانه و ملفوفه نگاری خاصه ... ممتاز و سر افراز نبود. چند شعری که در آن کتاب مستطاب نوشته شده از اشعار قدیم ایشان است که اکنون اکثری از دیوان چون دو سه نفر از شعرای سلف و خلف را در تخلص با وی شرکتی ... در این سال خجسته فال که سنه یک هزار و دویست و سی و نه هجری است و اشعار خود را مدون نموده ... بود این ذره بی مقدار نظر به وفور الفت و استیناس با آن دوست حق شناس به تسطیر این دیباچه ... پرداخت و شطری از احوال ... او را مذکور ساخت ... تم الرساله فی تقریر الدیباچه».

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل لسان الشعراء و مفتاحا لابواب کنوز العرفان ... هذه التحریر لناظمه و هذه النظم لمحرره فضل الله الحسنی الشیرازی المتخلص بخاوری ... بسمله در توحید باری ... در بحر هزج متمن گوید: زهی رزاق انس و جان خهی خلاق جان بخشا ×× خداوند خداوندان جهانبان جهان آرا

[فرهنگ سخنوران ص ۱۸۶؛ الذریعة ۲۸۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۱۵]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۴۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه صفر ۱۲۵۴ق، جا: تهران؛ دیباچه سرگذشت خاوری و نیمه نخستین دیوان نوشته نگارنده دیباچه است؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۲ - ۷۶]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۴

آغاز: حسودنامه کرمابه خان ملعون است ×× که وصف او همه در این صحیفه مقرون است ... ؛ مثنوی: بتحقیق بشنو رسوم حسد ×× که تصدیق من کرده جان و خرد؛ **انجام:** غذای روح من آمد طعامت ای خادم ×× منه تو روح مرا از گرسنگی ابتر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۳-۱۲۵۷ق؛ با شرح زندگانی خود شاعر و تفصیل بقاع متبرکه و اماکن مشهوره شیراز و دیباچه کتاب مدایح السلطان و بعضی آثار منثور خاوری به خط خود شاعر و لب لباب طرب (در تاریخ عالم از کیومرث تا لطفعلی خان) و سه قصیده از طرب در یک مجلد؛ در این نسخه شاعر پس از تحریر چند مثنوی در اوزان مختلف قصاید قدیم و جدید و غزلیات و قطعات و رباعیات خود را نوشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۸گ، ۴۲-۳۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۶-فیروز

آغاز: برابر؛ **انجام:** انصاف بود ز دست دادن ×× وندر پی وحشیان فتادن

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد سعید گلپایگانی، تا: ۱۲۲۹ق، برای ملا محمد صادق مدهوش ملا باشی؛ دارای هفت سر لوح (در آغاز دیباچه و اشعار و ترکیب‌بندها و غزلیات و قطعات و رباعیات و مثنویات)، مجدول، بر یک برگ آخر نسخه نوشته: «این کتاب خاوری را سر کار اشرف و الا به این کمترین بنده التفات فرمودند العبد جلال الدین ... سنه ۱۲۷۵»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۸ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۱ - ۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱

آغاز: قلم آن گسسته رشته پروین ×× علم این شکسته رایت جوزا / ثمر وجود آن بصفحه گیتی ×× اثر عدل این بعرصه دنیا؛ **انجام:** گر سلطانی مطیع درویشان باش ×× ور درویشی پشتوه ایشان باش / در کسوت شاهی سوی درویشی کن ×× کشکول بکف با همه کس سلطان باش

شامل: ۱. قصاید، ۲. ترکیب‌بند و ترجیع‌بند، ۳. غزلیات، ۴. مثنویات و قطعات، ۵. رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۸ق؛ یک بیت شعر به خط میرزا نصرالله بن میرزا اسماعیل به تاریخ ۱۲۸۹ نوشته شده؛ جلد: تیماج آبی، ۲۰۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۹

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن محمد صالح لاریجانی شهرستانی،تا:۲ربیع الاول ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ با مهر محمد امین طاهری قراگوزلو؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این دل که اسیر کرده تست ×× در دام بلا سپرده توست / انصاف بود ز دست دادن ×× وندر پی وحشیان فتادن

قصائد، مدایح، غزلیات و قطعات، دیباچه آن توسط محمودخان

بن محمد دنبلی خویی متخلص به خاور انشاء شده؛ خط: نستعلیق، کا: عزیز الله باجمانلوی قمی، تا: یکشنبه ۴ رجب ۱۲۴۱ق؛ مجدول مذهب محرر؛ تملک: باباخان فرزند میرزا حبیب الله وزیر خویی با مهر «بابا بن حبیب الله ۱۳۲۳»؛ مهر: «حشمت الا یاله» (بیضی)؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۹×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۱۶۸]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** انصاف بود ز دست دادن ×× واندر پی وحشیان فتادن

فصل و بابی ندارد پس از هشت برگ مقدمه منثور دیوان شاعر را با رعایت حروف آخر قوافی نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن محمد صالح لاریجانی، تا: ۱۲۴۲ق؛ در الذریعه تاریخ تولد شاعر «۱۱۹۰ق» قید شده است ولی در مقدمه نسخه حاضر که در حال حیات شاعر و زیر نظر وی نوشته شده مسطور است: «... برهان جلالت شان آقا محمد هاشم همین بس که بعد از وفات تاریخ فوت او را از کلام الله مبین آیه وافی هدایه «ان کتاب الابرار لفی علیین» که مطابق ولادت میرزای مزبور است یافته‌اند ...» و این آیه شریفه که بقول مقدمه نویس تاریخ وفات آقا محمد هاشم و تاریخ تولد میرزای خاوری را نشان می‌دهد به حساب جمل برابر است با ۱۱۹۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۵۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۰

خط: نستعلیق، کا: محمد علی لاریجانی بهرستاقی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ جلد: میشن آلبالویی، ۲۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۳سم [ف: ۲ – ۲۷۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ریزد از چشمش سرشک و روید از خاکش ... ×× تا همی گرید سحاب و تا هی روید نبات

فاقد دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۷ق؛ متن و حاشیه؛ یادداشت به نام حاجی علی اکبر درباره تعیین جهت در شیراز نیز مقدمه‌ای درباره احوال میرزا فضل الله سراینده دیوان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۱۴سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۴ – ۴۰]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۹

آغاز: ... حسود نامه کرما به خان ملعون است ×× که وصف او همه در این صحیفه مشحون است؛ **انجام:** فرهاد دنی که داد ناموس بباد ×× بگرفت ز ملک وقف اموال زیاد / تا حشر بیادگار در شاه چراغ ×× یک چار منار با دو گلدسته نهاد

هجوهای خاوری شیرازی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۵۷گ، ۳۲–۲۸ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۴۱۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۵/۱

آغاز: بسمله. ساقی ز روی دختر زرکش نقاب را ×× وز شرم ... نشین آفتاب را / در گردش پیاله زمانی مکن درنگ ×× آموز خود ز گردش گردون شباب را؛ **انجام:** چون عاقبت کار جهان خاموشی است ×× از هر چه گمان کنی خاموشی اولی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۰گ (۱پ–۵۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۳۱۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۱

آغاز: برابر

با دیباجه محمود دنبلی خاور؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد قلی لاریجانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح و کتیبه متوسط؛ تملک: فرزند میرزا حسن اصفهانی در اصفهان به سال ۱۲۶۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۳سم [ف: ۴۱ – ۲۱۵]

۱۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۰گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۳۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای زلف بروی دوست پیرایه شدی ×× تاج سرمه برتبه و پایه شدی / ای هند بروم آشنایی کردی ×× ای سایه بآفتاب همسایه شدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۲ – ۲۶۴۷]

۱۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۸

آغاز: دمی از پرده بیرون کن خدا را روی زیبا را ×× که تا مجنون خود سازی هزاران همچو لیلا را؛ **انجام:** بر در گه حق حلقه بگوشی اولی ×× از ساغر عیش باده نوشی اولی / چون عاقبت کار جهان خاموشی است ×× از هر چه گمان کنی خموشی اولی

شامل غزلیات و قصاید و قطعات و رباعیات شاعر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۵۵۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۱

آغاز: قلم آن گسسته رشته پروین ×× علم این شکسته رایت جوزا / ثمر وجود آن بصفحه گیتی ×× اثر عدل این بعرضه دنیا

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج آبی، ۷۱گ (۱ر–۷۱ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۲

آغاز: با غیر ای پیمان شکن بر بسته ای پیمان چرا ×× بر یاری یار کهن افشانده ای دامان چرا / با لب عتاب آمیختن حنظل ز شکر ریختن ×× این فتنه‌ها انگیختن ای فته دوران چرا

ترکیب بند و ترجیع بند؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج آبی، ۵گ (۷۲ر–۷۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۱]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۳

آغاز: دمی از پرده بیرون خدا را روی زیبا را ×× که تا مجنون

خود سازی هزاران همچو لیلا را / برای جلوه ای افراختی چون سربالا را ×× از آن یک جلوه خرم ساختی گلزار دنیا را؛
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج آبی، ۹۱گ (۷۷ر-۱۶۸ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۴

آغاز: برین پرده تمثال دارا بین ×× فلک پرده دار آشکار بین / مثال شهنشاه ملک عجم ×× طرازنده مسند و تخت جم
مثنویات و قطعات؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج آبی،۳۴گ (۱۶۸پ-۲۰۱ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۵

آغاز: با لطفی تو بخت هم نشین است مرا ×× بی مهر تو ادبار قرین است مرا / لطفی که سپهر در نمود است بمن ×× مهری که ستاره در کیمن است مرا؛ **انجام:** گر سلطانی مطیع درویشان باش ×× ور درویشی پشتوه ایشان باش / در کسوت شاهی سوی درویشی کن ×× کشکول بکف با همه کس سلطان باش
رباعیات، از آخر رباعیات افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج آبی، ۷گ (۲۰۱پ-۲۰۷)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۲]

● دیوان خاوری کاشانی / شعر / فارسی

d.-e xāvarī-ye kāšānī

خاوری کاشانی، احمد بن هاشم، - ۱۳۳۳ قمری

xāvarī kāšānī, ahmad ebn-e hāšem (- 1915)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۱/۱۱-ف

قصیده در ستایش سید محمد شریعت مدار احمدی کاشانی در صفحه آخر پشت جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۱]

● دیوان خاوری کاشانی = زشت و زیبا / شعر / فارسی

d.-e xāvarī-ye kāšānī = zešt va zībā

خاوری کاشانی، احمد بن هاشم، - ۱۳۳۳ قمری

xāvarī kāšānī, ahmad ebn-e hāšem (- 1915)

[الذریعة ۸۱۲/۹ و ۱۹۶/۱۹؛ تاریخ اجتماعی کاشان ص ۳۲۰؛ مجله یغما ۱۴۷/۱۳ و ۳۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۸-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی. مثنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۳۱ق؛ ۱۰۱ص، ۱۴ سطر، قطع: جیبی [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۰]

● دیوان خاوری لطفی / شعر / ترکی

d.-e xāvarī-ye lotfī

خاوری لطفی

xāvarī lotfī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۱/۲

مثنوی ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۹گ (۴۶۶پ-۵۱۴ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، قطع: وزیری [ف: ۱۷ - ۲۱۳]

● دیوان خاوری نسیمی / شعر / ترکی

d.-e xāvarī-ye nasīmī

خاوری نسیمی

xāvarī nasīmī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۱/۳

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۰گ (۵۱۵پ-۵۵۴پ)، قطع: وزیری [ف:۱۷-۲۱۳]

● دیوان خائف قمی / شعر / فارسی

d.-e xā’ef-e qomī

خائف قمی، عبدالرزاق، - ۱۳۷۵ قمری

xā’ef-e qomī, ‘abd-or-razzāq (- 1956)

حدود چهار صد بیت است به مثنوی و غزل درباره اهل بیت علیهم السلام و پند و اندرز.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۱۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: ۱۳۲۲ق؛ جلد: مقوایی، ۷۷گ، اندازه: ۱۷×۲۲/۵.سم [ف: ۱۵ - ۱۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۷۲

آغاز: آن شنیدم که جوانی ناشاد ×× می‌خرامید چه سروی آزاد / چهره داشت به از ماه فلک ×× سرو پا بود مگر کوه نمک؛ **انجام:** خائفا از عشق خوبان گریه پنهان تا بکی ×× سینه تنک آمد از این پس ناله و فریاد کن
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، شاید به خط شاعر؛ جلد: مقوایی، ۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۶]

● دیوان خبوشانی / شعر / فارسی

d.-e xabūšānī

خبوشانی، بدرالدین

xabūšānī, badr-od-dīn

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۸ صدر

آغاز: به حمد صدر جهان خاک و باد و آتش و آب ×× گشاده اند دهان خاک و باد و آتش و آب

قصیده. ۲۸ بیت است. چهار طبع را ردیف آورده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ – ۴۴۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۹ صدر

آغاز: برخیز جام می‌ز کف دلستان ستان ×× چون غافلان چه خسبی در بوستان ستان

قصیده. شامل ۳۰ بیت و از اول تا به آخر به صنعت تجنیس آراسته است؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ این قصیده ناقص و تتمه آن بر اوراقی بوده که از نسخه برداشته‌اند؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ – ۴۴۷]

● دیوان ختایی / شعر / فارسی

d.-e xotāyī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۹-ف

نسخه اصل: نسخه میرزا اسماعیل شاهی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۹ق؛ با جدول؛ ۲۷۹گ، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۳ – ۱۰۸]

● دیوان خجسته / شعر / فارسی

d.-e xojaste

خجسته، محمد بن محمد حسین، ق۱۳

xojaste, mohammad ebn-e mohammad hoseyn (- 13c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۴

آغاز: در پی امروز دنیا وز پی فردای دین ×× نیست جز مهدت پناهی یا امیر المومنین؛ **انجام:** ورد همه خلقان در روز و شب این است ×× کاین اصل بپا باد همه ماه و همه سال.

گزیده مفصلی از اشعار وی که نام و نشانش را منابع تذکره‌ای آورده اند در سفینه حاضر هست که مغتنم است. در عنوان اشعارش، نام و نسب وی چنین ثبت شده: «خجسته کاشانی اسمش میرزا محمد خان پسر محمد حسین خان ملك الشعرا متخلص به عندلیب نبیره فتحعلی خان ملك الشعرا برادر کهتر محمود خان است»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۷۲۳-۷۳۱)، سطور در متن راسته و حاشیه چلیپا، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۵/۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر محسن صبا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۳۹]

● دیوان الخدیجی / شعر / عربی

d.-ul xadījī

منتجب خدیجی، محمد بن حسن

montajab-e xadījī, mohammad ebn-e hasan

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۳

آغاز: ان کنت لی صاحباً قف لی بهبود ×× و قل لعیناك فی اطلالها جودی؛ **انجام:** و هو لمن یرجو الندی نعم الرجا ×× و من حذا کحذوه فقد نجا / و کان عند ربه مرضیا

مشتمل بر چند قصیده و تخمیس که بدون نظم خاصی گرد آورده شده و بیشتر قصاید در مدح بعضی از بزرگان عصر ناظم می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مصطفی بن احمد بن علی چلبی، تا: ۱۳۰۳ق، به‌جهت محمد بن محمود خزندار؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۹۵ر-۱۳۹ر)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۱ – ۱۶۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۲/۳-عکس

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۷۲]

● دیوان خدیو / شعر / فارسی

d.-e xadīv

گیلانی، میرزا مهدی، - ۱۳۰۹ قمری

gīlānī, mīrzā mahdī (- 1892)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۲

آغاز: بسمله، ای دل تو مگر یافته پیر مغان را ×× هر لحظه در آغوش کشی مغبچه گان را؛ **انجام:** رسد از صفا بگوش و دلت ×× آن زمان این ترانه از چنگم / انت هو و هو هو و نحن هو ×× و هو الله لا هو الا هو

مشتمل بر غزلیات و ترجیع‌بند و مثنویات است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۲۸۸ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری،محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱۷–۱۸۰]

● دیوان خدیو / شعر / فارسی

d.-e xadīv

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۷۹/۲

آغاز: بسمله ای نقطه مرکز دوایر پیدا توئی در همه مظاهر، جز در ذات تو شئون ذاتت نبود دگری در این دوایر؛ **انجام:** عنقریب است کز حمایت حق ×× باج بستانم از اولی الالواح

شامل غزلیات و قصاید و ترجیع‌بند در جذبه اهل توحید به طرز عرفان (قرن ۱۴)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صفا علی شاه کرمانی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۳۳۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: مشقی، خط دار، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۸۵گ (۳۳-۱۱۷)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۹۲]

● دیوان خرد / شعر / فارسی

d.-e xerad

خرد، مصطفی قلی بن ناصرالدین، ۱۳ق۱۴ قمری

xerad, mostafā qolī ebn-e nāser-od-dīn (19c - 20c)

از مصطفی قلی بن ناصرالدین متخلص به خرد از شاعران دوره قاجاریه که از خاقانی بسیار متأثر بوده و بر وزن و قافیه قصاید خاقانی اشعار زیادی سروده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۱۶

آغاز: بسمله، ای شهنشاه دو کیهان صفت فوق تمام ×× ای امام ابن امام ابن امام ابن امام؛ **انجام:** من کیم کمتر ز زر یا حسرتا کز ابلهی ×× خویش را در تلو مردان کفاه آورده ام.

شامل قصاید، ترکیب بند، مسمط، قطعه و رباعی به عربی و فارسی در مدح ائمه اطهار علیهم السلام و نیز حکمرانان معاصر وی می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۸-۱۳۱۰ق، جا: اصفهان؛ محل کتابت و نظم: اصفهان (در آغاز بعضی قصاید محل سرودن را ذکر کرده است)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور۱۳۶۷؛کاغذ: شکری، جلد: تیماج دارچینی، ۲۲۳گ، ۱۱-۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۱]

● دیوان خرد کرمانی / شعر / فارسی

d.-e xerad-e kermānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۵

آغاز: شد جوان ازنو ز وصل یوسف فصل بهار ×× این زلیخا روزگار پیر تیره روزگار؛ **انجام:** شادمان از او دل بیدار بخت و بختیار ×× تلخ کام و تلخ عیش و تلخ روی و سوگوار

اشعاری از میرزای خرد کرمانی؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴ص (۴۴-۴۷)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۸۲۱]

● دیوان خرد مازندرانی / شعر / فارسی

d.-e xerad-e māzandarānī

خرد مازندرانی، میرزا علی مردان، - ۱۰۹۸ قمری

xerad-e māzandarānī, mīrzā ʻalī mardān (- 1687)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۲۲

قصیده‌ای از میرزا علیمردان مازندرانی متخلص به خرد؛ در این قصیده خرد مازندرانی، این سفینه و مؤلف آن (صامت بروجردی) و هم‌چنین حاکم وقت مرتضی قلی خان را مدح نموده. در حواشی این سفینه، این اشعار و مثنوی‌های تحریر شده: ۲۳. وامق و عذرا، ۲۴. معراج الخیال، ۲۵. اشعار محتشم (ص ۱۶۳-۱۷۱)، ۲۶. اشعاری از مخزن الاسرار نظامی (ص۱۷۱-۱۷۳)، ۲۷. قطعه‌ای از شاهنامه (ص۱۷۳)، ۲۸. قطعه‌ای از میرزا عبدالرزاق نشاء (ص۱۷۴)، ۲۹. بهاریات طوفان (ص۱۸۲)، ۳۰. قاصد صبای طوفان (ص۱۸۲) [دانشگاه ۳۳۹۰/۱۳؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۳۳/۴]، ۳۱. مثنوی آقا صادق تفرشی (ص۱۸۶)، ۳۲. مثنوی میرزا ابراهیم صفا (ص۱۹۸)، ۳۳. آتش پاره طوفان (ص۲۰۶)، ۳۴. قطعه‌ای از وحشی (ص۲۱۰)، ۳۵. سراپا = آینه بدن نما (ص۲۱۲-۲۲۱)، ۳۶. قضا و قدر، ۳۷. چاه وصال، ۳۸. سوز و گداز، ۳۹. مثنوی پیر و جوان، ۴۰. منتخب بوستان سعدی (ص۳۰۷-۳۰۹)، ۴۱. مثنوی مولا هاشم (ص۳۰۹-۳۱۴) (فارسی)، ۴۲. گل و بلبل، ۴۳. فراق نامه، ۴۴. قطعه‌ای از زلالی (ص ۳۲۲)، ۴۵. شعری از جامی (ص۳۲۴)، ۴۶. قطعه‌ای از طوفان (ص۳۲۷)، ۴۷. قطعه‌ای از جامی (ص ۳۳۰)، ۴۸. حسن گلوسوز؛ رشیدی اصفهانی، ۴۹. قطعه‌ای از جامی (ص۳۶۱)، ۵۰. قطعه‌ای از هلالی (ص۳۶۳)، ۵۱. مثنوی موجی (ص۳۶۸)، ۵۲. مثنوی زلالی خوانساری (ص۳۷۰)، ۵۳. قطعه‌ای از شاعری مجهول (ص۳۷۷)، ۵۴. قطعه‌ای از میرزاجانی قزوینی (ص۳۷۹)، ۵۵. قطعه‌ای از بهائی عاملی (ص۳۸۰)، ۵۶. قطعه‌ای از یغمای سمنانی (ص۳۸۲)، ۵۷. قطعه‌ای از جامی (ص۳۸۵)، ۵۸. قطعه‌ای از طوفان (ص۳۸۶)، ۵۹. قطعه‌ای از جامی (ص۳۸۷)، ۶۰. مطلبی به نقل از کشکول بهایی (ص۳۸۷)، ۶۱. قصیده‌ای از محتشم (ص۳۸۸)، ۶۲. قطعه ای از سعدی (ص۳۹۵)، ۶۳. مثنوی بیمار و طبیب (ص۳۹۷-۴۰۳)، ۶۴. اشعار حافظ شیرازی، ۶۵. لعنیه، ۶۶. اشعار خاقانی، ۶۷. قصیده انوری، ۶۸. قصیده سید محمد سند متخلص به کاشانی، خرد مازندرانی، میرزا علی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۶ص (۵۸۷-۵۹۲)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۱]

● دیوان خرم / شعر / فارسی

d.-e xorram

خرم

xorram

از شعرایی با تخلص «خرم».

ظاهرا غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱۱-۲۵/۲۰۲

آغاز: دروصف خباز: آتش رخ خباز من آن غنچه دهان ×× وی مشتری متاع تو پیر و جوان / یکنان به هزار جان اگر بفروشی ×× کس با تو نگوید که گران یا ارزان؛ **انجام:** در وصف نسخه وخاتمه: چون مرگ کند تمام کار خرم ×× پامال شود خاک ومزار خرم / آنوقت کز و نام ونشان نیست بود ×× وصف الاصناف یادگار خرم

وصف الاصناف، مثنوی است شامل رباعیاتی که در هر رباعی صنفی از مردم مدح شده است شاعر در اشعارش «خرم» تخلص می‌دهد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۹۳۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۳

آغاز: هذا کتاب خرم. بسمله. بسم اللهم کو نام بر در اول دفتر مرا ×× دفتر شود آخر اگر باشی تو نام آور مرا / لب را به بسم الله گشا کان آیه را در تحت با ×× از ابتدا تا انتها گردیده شد مضمر مرا / خرم نیارم من بشر از ذات حق یابم خبر ×× روح الامین باشم اگر سوزد تجلی پر مرا؛ **انجام:** سگ بنده درگهت کردم از خان ×× بفرمای کای شاه خوبان برآمد. بسمله. ای تو مکرر بجهان آمده ×× رفته دگر باز نهان آمده / می‌کشد عاشق خود را بستم ×× یار من بین که چه بی باک شده

غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «خرم» با یک مثنوی و پایان و نزدیک به ۲۰۰۰ بیت. پس ازین ما نا دیوان دیگری باز از همین خرم هست از پایان افتاده که چند غزل است با یک ترجیع بند در پنج صفحه متن و هامش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۶۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱

آغاز: ای در تو وصف تو خود و اله و شیدا ×× محدود چگوید صفت بیحد یکتا / ای یافته جانها همه از امر تو جنبش ×× زانگونه که از جنبش جان جنبش اعضا؛ **انجام:** در دولت شه ناصر الدین گر قجر است ×× قول ظفر است اینکه هنر بی ثمر است / انکار نمی توان نمود لیکن ×× هر عیب که سلطان به پسندد هنر است

حدود دو هزار بیت مشتمل بر غزل و قصاید و ترجیع‌بند و مسدس و دو رباعی و گویا دیوان در این نسخه ناتمام باشد. احتمالاً شاعر در شیراز اقامت داشته و با بزرگان آنجا مربوط بوده است، قصایدی که در مدیحه سروده جز دو قصیده عناوین آنها در نسخه نوشته نشده و این دو قصیده در مدح شریعتمدار تاج العلماء و الفضلاء حاج شیخ یحیی امام جمعه فارس و نواب مستطاب شاهزاده طهماسب میرزا ملقب به مؤید الدوله حکمران فارس می‌باشد. در پایان قصیده‌ای که درباره باغ «مینو» سروده است به تاریخ(۱۲۹۳)دیده می‌شود؛خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۵۳

آغاز: ای خداوند کریم با عطائی با وفا ×× من نمی دانیم بحمد تو چه می‌باشد سزا / آسمان با امر تو در گردش آمد از ازل ×× شد زمین ساکن زحکمت همچو قطب آسیا؛ **انجام:** نوحه غمناک بگفت است و ثوابش بدهاد ×× یار کرار حسین آه برادر عباس

حدود دو هزار و پانصد بیت قصیده و مخمس در فضایل و مصایب معصومین علیهم السلام و واقعه کربلا و شهادت امام حسین و یاران آن حضرت، این دیوان جز دیوان خرم است که به شماره ۳۶۸۱ است؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۱۰]

● دیوان خرم کردشتی / شعر / فارسی

d.-e xorram-e kardaštī

خرم کردشتی، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ قمری

xorram-e kardaštī (1753 - 1826)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۶

آغاز: خون گشت خرد یارب برهانم ازین دریا ×× کاول نه باو ظاهر آخر نه باو پیدا؛ **انجام:** دشمن مهجوریم آرد بیاد ×× کان وطن آواره کجا رفت و کو / ... خرم ز جفاهای یار ×× ارچه شکایت ننما بد مگو

پس از مقدمه منثوری شاعر اشعار خود را به ترتیب حروف آخر قوافی نوشته است و بعدها دیوان آشفته و اوراقی از آن افتاده و اوراق مشوش را بدون رعایت ترتیب به هم دوخته‌اند؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۶ق؛ مهر: «عباسعلی»، «عبده رضا»؛ کاغذ: فرنگی نیلی، ۹۴گ، ۱۱-۱۰سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم[ف:۲-۵۶۰]

● دیوان خسرو / شعر / فارسی

d.-e xosrow

خسرو،

xosrow

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۴۵/۲

آغاز: ای ز خیال ما برون در تو خیال کی رسد ×× با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد

بخش غزلیات و حدود هزار و پانصد بیت است با تخلص (خسرو). شاید قطعه‌ای از دیوان‌های امیر خسرو دهلوی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ (۴۲پ-۱۰۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم[ف:۲۱-۵۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۴گ، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۲سم [رایانه]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۷گ، اندازه: ۱۱/۷×۱۶/۷سم [رایانه]

● دیوان خسروخان والی / شعر / فارسی

d.-e xosrow-xān-e vālī

والی، خسرو خان

vālī, xosrow xān

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۷

آغاز: و قال ایضا علیه الرحمة فی المفردات، و له ایضا. خواهد هر آنکه دل بتو مهربان دهد ×× باید نخست در سر وصل تو جان دهد؛ **انجام:** که گو خود به جام تنم سوختی ×× ولی پیری از

مستی آموختی
از قرن ۱۳ در منقبت و مدح و ماده تاریخ و غزل به ترتیب تهجی با تخلص خسرو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۵۶۹گ، ۸ سطر (۵×۹)، اندازه: ۶×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۱۹۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۰/۱ حکمت
آغاز: دیوان غزلیات مرحوم مبرور خسروخان والي: چرخ افکند بروز سیه مهر و ماه را ×× گر بیند آن سیه دل چادر سیاه را / خسرو پناه جز سر کویش مبر که نیست ×× جز دوست گر ز دوست نجوئی پناه را؛ **انجام:** شاکی تو چه بد ز نکته سنجان دیدی ×× کز باد سخن در آبروشان ریدی / صد بار بگفتمت دگر شعر مگوی ×× گفتی و بکس مادرت خندیدی
غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۹ق؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۳۹]

● **دیوان خسروشاهی** / شعر / فارسی

d.-e xosrow-šāhī

موسوی خسروشاهی، هاشم، ق۱۴ قمری

mūsavī xosrow-šāhī, hāšem (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۹
آغاز: طایری گفتش که ای مرغ بلند ×× عشق دلبندی مرا کرده است بند؛ **انجام:** جان علیا قابل علیاسی ×× جسم سفلی سفلاستی
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۲۲۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴۷/۲ - ۱۰۵]

● **دیوان خسرو قاجار** / شعر / فارسی

d.-e xosrow qājār

خسرو میرزا قاجار، ق۱۳ قمری

xosrow mīrzā qājār (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۱
آغاز: چرخ افکند بروز سیه مهر و ماه را ×× کر نمد آن سیه دل چادر سیاه را
نزدیک هشتصد بیت غزلیات است با تخلص «خسرو» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده و بعضی از غزلها ناتمام مانده و پایان بعضی از حروف رباعیاتی نیز افزوده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی خط صاحب دیوان که در کوری نوشته و بسیار مشوش بود؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۶]

● **دیوان خسروی** / شعر / فارسی

d.-e xosravī

خسروی، محمد باقر میرزا

xosravī, mohammad bāqer mīrzā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۰
آغاز: شد باژگونه حال و زمین و هوا ×× این یک فسرده دم شد و آن بینوا؛ **انجام:** گفتم مگر از وصل شود چاره ملالم ×× از طالع بد رنج میفزود ملالم
در ستایش امام قلی میرزا عماد الدوله فرمانفرمای کرمانشاه و امیر نظام حسین علی خان گروسی و امیر افخم حسام الملک و اتابک ایران و علاء الدوله و فرمانفرما و اقبال الدوله و امام هشتم با چند غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۳گ، ۲۳ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۱]

● **دیوان خسروی** / شعر / فارسی

d.-e xosravī

خسروی، مقیم بن حاجی شرف

xosravī, moqīm ebn-e hājī šaraf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۶۲
اشعار از او؛کاتب=مؤلف، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱ص (۸۷ر) [ف: ۳۸ - ۲۵۶]

● **دیوان خشاب** / شعر / عربی

d.-e xaššāb

خشاب، احمد

xaššāb, ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۲
قصیده از اوست. به نقل از مجموع یحیی بن بکر الاعوج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۱؛ ۳گ (۵پ-۷پ) [ف: ۳۸ - ۲۷۶]

● **دیوان خشکه بار** / شعر / فارسی

d.-e xoške-bār

خشکه بار، رضا بن باقر، ق۱۳ قمری

xoške-bār, rezā ebn-e bāqer (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۹/۱۰
قصیده در رثاء سید الشهداء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۸۲ر-۱۸۳پ) [مختصر ف: - ۶۱۹]

● **دیوان الخصیبی** / شعر / عربی

d.-ul xaṣībī

خصیبی، حسین بن حمدان، - ۳۵۸ قمری
xasībī, hoseyn ebn-e hamdān (- 970)
این دیوان که به دو بخش تقسیم شده (اول شعرهای خصیبی پس از رفتن به دربار سیف الدوله علی بن حمدان، و دوم هنگامی که در جنبلا اقامت داشت) شامل قصاید و مقطوعات و ابیاتی است بیشتر دینی در مدح ائمه اهل بیت علیهم السلام و مجموعاً پیش از هزار و پانصد بیت است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۱
آغاز: باب الهدایة باب واحد أبد ×× فی الملك جمعاً لاسم و احمد أبد؛ **انجام:** فالعین حزق و مزق ما حییت ولا ×× تکن الی أحد منهم بمعتذر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مصطفی بن احمد بن علی چلبی، تا: ۱۳۰۳ق، به‌جهت محمد بن محمود خزندار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۱پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۱۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۲/۱-عکس
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۷۲]

● دیوان خطاب بن حسن / شعر / عربی
d.-e xattāb ebn-e hasan

خطاب بن حسن
xattāb ebn-e hasan
چاپ: بیروت، محقق: محمد بن احمد عیسی العقیلی، مطبعة الانصاف، ۹۹ص، ۱۹۶۴م.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۳
آغاز: بسمله، یا من اسمیه با لالفاظ معترفا؛ **انجام:** المکتوبه عند الله العظیم
خط: نسخ، کا: ولی، تا: ۱۱۳۲ق [الفبائی: ۲۶۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۶-ف
نسخه اصل: انجمن اسماعیلی بمبئی ۹۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۷]

● دیوان خطایی / شعر / ترکی
d.-e xatāyī

اسماعیل صفوی اول، شاه ایران، ۸۹۲ - ۹۳۰ قمری
esmā'īl-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1487 - 1524)
[الذریعة ۲۹۸/۹؛ فرهنگ سخنوران /۱۹۳؛ راهنمای کتاب ۵۵۵:۳ که در آن از نسخه مورخ ۹۴۸ پاریس یاد شده است]

۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۰۵
آغاز: ایلدم بنیاد اول بنده از نام خدا ×× او یارتمش سر مردانی علی المرتضا / عاجز اولمه ای که نکل کر کمز اهل دل ×× حق تعالی بویر غیدر مورالنده اژدها / ایت رقیب لر طعنه ایدر سه خطایی حقه سالی ××اولمه غمگین کیم منکا قیلدوغی حقدن تبا؛ **انجام:** خطایی دردمندم پر کمینه ×× انکچق هو دینك شاهنك دینه
غزل‌ها است به ترکی به ترتیب تهجی با تخلص «خطایی» (به زر) سپس رباعی و مثنوی ترکی؛ خط: نستعلیق، کا: عیشی، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ وقف بر آستانه شیخ صفی در ۱۰۲۲؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۲۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۷۸گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۷سم [نشریه: ۲ - ۲۰۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۳۸-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۰۹
آغاز: ایلرم بنیاد اول بنده از نام خدا ×× اول یاراتمیش سر مردانی علی المرتضی / عاجز اولمه ای کونکل منکر کرکمزا مال دل ×× حق تعالی بویر وقبله مورا ولنده اژدها؛ **انجام:** اول قاپو شریعت دورا یکنجی سی طریقت دور ×× اوچونجی سی حقیقت دور گور اوسته شاه ظهور اولدی / یولونك انیش توقیش پالچق اراسینك اوزنکی ال حق ×× تکبر المدی ترچق گوراوسته شاه ظهور اولدی ...
مجموعه اشعار وسروده‌های منظوم که درسه قسم با دیباچه‌های مستقل به نام‌های نصیحت نامه، ده نامه و مجموعه غزلیات تنظیم شده است و تعداد ابیاتش به ۳۸۱۵ بیت می‌رسد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی به تاریخ ۱۱۱۸ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده الراجی خسرو ۱۰۴۴» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۶
آغاز: ذات حق مفهو نص لافتا ×× قو للره سپندن کرك لطف و عطا / بنده دن کسمه عنایتله نظر ×× بو (خطایی) پر قو لکندر پر خطا؛ **انجام:** ای (خطائی) چون سپتك حق دن نظر در هر زمان ×× عشقنك ایله بو حیاتم باغ صو اندر متکا
دیوان ستایش امامان و غزل و دو بیتهای اوست بترکی، با تخلص خطایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین، هریك از غزل‌ها و دوبیت‌ها با سر سوره، تخلص‌ها سه قلمه؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۹۲]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۹۴
آغاز: ایلدوم بنیاد اول بنده از ناخنم را ×× اول یار اتمیش سر مردانی علی المرتضی؛ **انجام:** خطائی چون خطا لودور خطائی ×× خطائی دن دریغ ایتمه عطائی
حسب الامر الاعلی بتاریخ بیستم شهر ذیحجه الحرام سنه ۱۰۸۸ در کتابخانه مبارکه باتمام رسید. کتبه العبد المذنب ابن ابوتراب نورالدین محمد الاصفهانی غفرالله ذنوبهما و ستر عیوبهما

شامل – غزلیات – قطعات – قصاید – مثنوی که بیشتر اشعار در مناقب و مدیح حضرت رسول اکرم (ص) و علی ابن ابیطالب (ع) سروده شده است و در تمام پایان اشعار نام «خطائی» تحریر شده به آب زر مشاهده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد ابن ابوتراب اصفهانی، تا: ۱۰۸۸ق؛ مجدول زرین، با دو سرلوح مذهب مرصع ممتاز، حواشی دو صفحه اول مذهب مرصع ممتاز، در مقطع غزلیات دو لوح گلکاری مذهب بسیار ظریف؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی حنایی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی مذهب و مزین به منظره جنگل و وحوش ، ۲۲۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۸سم [ف: ۳ – ۲۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۰/۱

از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: رضا قلی و ولی قلی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق، جا: تهران؛ برای سید حاجی بابا کرمانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۵گ (۱ر–۶۵ر)، ۱۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۱۳۰]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۱–۵/۱۴۱

آغاز: دلبر دل آی یوزنك خورشید تابان در یومنکا ×× باغچنك ایچنده آخن سوآب حیوان درمنکا / مسجد دار مق منع نه حاجت دیدم ای زاهد که من ×× روی ایله زلف اوننك کفر ایله اممان درمنکا؛ **انجام:** خلاف زاهد مکار تا توانی کن ×× دلا به میکده رو چهره ارغوانی کن / مرو به صومعه کانجا سیاه کارانند ×× ...

غزلیات به ترتیب حروف اواخر ابیات از حرف «الف» تا «یاء» و در آخر چند شعر در مدح علی علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ تصویر شاه اسماعیل صفوی و شاه عباس کبیر الصاق شده، مجدول و مذهب؛ جلد: مقوا، مشکی پشت طبله اول تصویر قماش فروشی و طبله دوم تصویر خانه روستائی، ۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف:۴–۱۸۸۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷۷

آغاز: و له لا زال لسانه البلیغ البیان مورد الحقایق العرفان (این عبارت در پیشانی مذهب است) ای ملك حسننك سننك نور خدا در بیلمش اول ×× سدره در بونیك نه سدره منتها در بیلمش اول؛ **انجام:** ای خطائی چون سننك خدنك چوخ ایتمشدر غزا ×× سند آخی باشلد غزالی اول غاننك عشقینه / ... بندگیش زندگی آمد تمام ×× زندگی این باشد و بس و السلام (غزل آخری فارسی است و از جامی در ۱۱ بیت)

در هامش برگ ۲–۵ و ۷ و ۸ مثنوی ترکی است با عنوان‌های بازگشتن عاشق از در معشوق بطلب صبا، توحید حق، نامه هشتم رفتن صبا همراه او به سوی معشوق، شعر از زبان عاشق، نامه پنجم از معشوق به عاشق؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مرقع است، متن و هامش، در آغاز برگ تصویر شاهزاده‌ای است که روی دست چپ او بازی نشسته و در برابر او صراحی و قدح و میوه دارد، مجدول زرین؛ کاغذ: مقوایی، جلد: روغنی گل و بته، ۱۱گ، متن ۱۲ سطر و هامش ۲۲ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۱۱ – ۷۳]

● **دیوان خطائی قمی** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

d.-e xatā’ī-ye qomī

خطایی قمی

xatāyī qomī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۶

آغاز: بسمله. بهترین همدمی که عارفان معارف ربانی را انیس تواند بود و نیکوترین انیسی که سالکان مسالك طریق روحانی را جلیس تواند بود ... مقالات عرفا و فضلا و اشعار شعرا و ابکار و افکار حریفان و ظریفان است ... و اقل سادات خطایی خطاکار ... مدت پانزده سال بشرف آستان بوسی رواق اشراق ... مولای ثامن ... وارد آمده ... ترتیب سه کتاب را علاوه بر منظومات و مقالات خود ... چنانکه مثنویات و مراثی منتشر است و بقیه عمر را لازم همت شمرد به ترتیب کتابی مبسوط که آن مشتمل است بر چهارده دفتر در فضایل و مناقب معصوم و معجزات غرای آن بزرگواران. چو عنقا گر از چشم مردم کمم ×× ولی از گلستان خاك قمم. بسمله. بشنو از نی چون حکایت می‌کند؛ **انجام:** قصه کوته کن که رفتم در حجاب ×× فهم کن و الله اعلم بالصواب.

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی پسر تقی خان، تا: دوشنبه ۱۳ رمضان ۱۲۷۶ق، جا: روستان مهاجران همدان؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۰۲۵]

● **دیوان الخطی** / شعر / عربی

d.-ul xaṭṭī

خطی، جعفر بن محمد، – ۱۰۲۸ قمری

xattī, ja‘far ebn-e mohammad (- 1619)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۱ق

اشعار مختلف ناظم است که در اوقات مختلف آنها را سروده و در آن مدایح، مراثی، قصاید، رباعیات، مصرع‌ها آمده و از اشخاصی چون رکن الدین محمود بن نورالدین بن شرف بن شرف الدین وزیر بحرین در سال ۱۰۰۱، سید ناصر بن سلیمان حسینی قارونی شریف علوی در سال ۱۰۰۸، شیخ خمیس و برادرش شیخ ابراهیم بن سالم بن ابی سرور تمیمی در سال ۱۰۰۷، سید خلف بن عبد المطلب ملك دورق ۱۰۱۶، بهاء الدین محمد بن حسین عاملی حادثی ۱۰۱۶، و دیگران و نیز از سفرهای خود به شهرهای مختلف از قبیل اصفهان، قطیف، اوال، بحرین، ذوالمنارتین در اوال، شیراز، هویزه، بهبهان و غیره نامبرده و در ان اشعاری از سال ۱۰۰۰ تا سال ۱۰۲۷ را دارا می‌باشد.

آغاز: اما بعد حمد الله الذی جعل قیداً لاوابد النعم و زماماً لشوارد

القسم و مجناً عن عوارض النقم و رضی بالنجس من الثناء ثمناً لجزیل العطاء
چاپ: تهران، محقق: علی بن الحسین الهاشمی الخطیب، مطبعة الحیدری، ۱۳۷۳ق.
[طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۱ص ۱۱۲-۱۱۳؛ذریعه ۳۵/۹-۳۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابتدر الغایات سبقاً فانتهی ×× لا بعد مساواً و لست امامیا
خط: نسخ، کا: محمد دلیزی، تا: ۱۲۴۲ق؛ نسخه مغلوط و مشوش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۶۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـرم ۱۷۵۳. کا: محمد بن حاج سلیمان بن شیخ علی بن حاج زرین خلیل عاملی، تا: ۱۶ شعبان ۱۲۷۵ق؛ چند برگ اول به‌خط نسخ زیبا و نونویس، در دو برگ آخر اشعار متفرقه و شعری از کاتب د رسال ۱۲۷۶ مکتوب است؛ تملک: محمد بن حاج سلیمان زین در سال ۱۲۷۵؛ ۲۲۷ص [عکسی ف: ۳ - ۳۹۴]

● دیوان خطیب شیرازی / شعر / فارسی
d.-e xatīb-e šīrāzī

خطیب شیرازی، ق۱۳ قمری
xatīb-e šīrāzī (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۲۱/۲
آغاز: ای سحاب رحمت بیچون ببار ×× تا رهد مزروع نفس از انتظار؛ **انجام:** اورنگ جلال ذوالجلالی آمد ×× رحمات خدای لا یزالی آمد / آنخسرو ملک تا جداری بر تخت ×× مصداق بقای بی زوالی آمد
حدود شش هزار بیت قصیده و مثنوی و قطعه و رباعی با تخلص «خطیب» و بسیاری از قصیده‌ها در مدح و ثنای ناصر الدین شاه قاجار سروده شده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹ گ (۵۱پ-۱۵۹ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۴۸]

● دیوان خطیب کرمانشاهی / شعر / فارسی
d.-e xatīb-e kermānšāhī

خطیب کرمانشاهی، ق۱۳ قمری
xatīb-e kermānšāhī (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۰۴-۱۵/۴۴
آغاز: ای صاحبان مدرک و ای آگهان ما ×× افسانه ای است بس عجب این داستان ما / خواهید مضحکی که دماغی در آورید ×× با زعم هوشیاری سکرعیان ما؛ **انجام:** دل خسته خطیبا تو میندیش زعصیان ×× بر فلک نجاتی چه غم از موجه قاموس / بر دامن اولاد علی هر که زند دست ×× گرنیز گدایی است به شاهی بزند کوس
دیوان اشعار شاعر است با تخلص «خطیب» شامل قطعات و ماده تاریخ‌ها. دراین دیوان ماده تاریخ‌های ذیل آمده است: تهنیت جناب سید مجتهد ۱۲۴۰، تاریخ اتمام قصر خورشید که درقریه اژدهاتو به فرمان نواب عبدالله میرزا در ۱۲۳۴، وفات فضل الله ۱۲۳۴، فوت ملا اسمعیل ۱۲۳۶، فوت محمد وله استاد هادی خیاط ۱۲۳۸، تاریخ عروسی عباسقلی خان خلف علیمراد خان ۱۲۳۸، فوت جمال الدین شاعر ۱۲۴۲، فوت ملا عبدالخالق ۱۲۴۴. شاعر درموارد متعدد شاهزاده عبدالله میرزا که گویا والی کرمانشاه بوده و همچنین فتحعلی شاه قاجار مدح نموده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۲-۱۲۴۸ق؛ افتادگی: انجام؛ بعد از پایان دیوان در ۲۲ برگ پایانی نسخه اشعاری از هاتف وحافظ شیرازی تحریر شده؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۰-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۸۲]

● دیوان الخفاجی / شعر / عربی
d.-ul xafājī

خفاجی، عبدالله بن محمد، ۴۲۲؟ - ۴۶۶ قمری
xafājī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1032 - 1074)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۳
آغاز: بسملة، قال الشیخ ابوعبدالله ... أرأیت من داء الصبابة عائداً ×× و وجدت فی شکوی الغرام مساعداً / أم کنت تذکر بالوفاء عصابة ×× حتی بلوتهم فلم تر واحداً؛ **انجام:** لا أطلب الرزق من سیف و لا قلم ×× و لا أفکر فی روم و اعراب / أقول حقاً و لکنی أخالفه ×× و لو عقلت لکان الصمت أحرابی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۷؛ از روی نسخه مورخ نیمه قرن ۶ق کتابت شده، چندین صورت سماع در پایان نسخه از جمله هاشم بن احمد بن عبدالواحد به سال ۵۵۳ و سه سماع دیگر در شهر حلب سوریه در سال‌های ۵۷۵، ۶۱۰ و ۶۲۰ق همراه افزودگی‌هایی طبی پس از پایان آمده، چند بیت پس از پایان کتاب آمده که در نسخه‌های دیگر وجود ندارد؛ تملک: ابوالوفاء عرضی، مصطفی به تاریخ ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۹ - ۶۶۱]

● دیوان خلج = ترجیع بند / شعر / فارسی
d.-e xalaj = tarjīʻ-band

خلج، میرزا عبدالله، ق۱۳ قمری

xalaj, mīrzā ‘abd-ol-lāh (- 19c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴/۸

آغاز: آمد چو هما بری ز شیراز ×× در حجره میر محرم راز / منزل بنمود و در فضیلت ×× کردند بهم ترانه‌ها ساز؛ **انجام:** شد روده بقائل و بسامع ×× گفت از سرخشم و ز پس قال / اول پدر هما بسوزد ×× دوم پدر شما بسوزد

ترجیع بند هجو هما و دیگران، در سیزده بند؛ خط: شکسته، کا: ابراهیم توپچی، تا: یک‌شنبه ۱۶ محرم ۱۳۰۳ق؛ نوشته‌ها در چپ و راست و نامنظم است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸ص (۳۴۰-۳۵۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۶سم [ف: ۵ - ۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱۱/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۸۱]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۹

آغاز: ترجیع بند میرزا عبدالله خلج، بسم الله الرحمن الرحیم: آمد چه هما بری ز شیراز ×× شد حجره میر محرم راز؛ **انجام:** اول پدر هما بسوزد ×× دویم پدر شما بسوزد

ترجیع بندی است در هجو «هما»ی شاعر با رابط: «اول پدر هما بسوزد ×× دوم پدر شما بسوزد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۳]

● **دیوان خلخالی** / شعر / فارسی

d.-e xalxālī

خلخالی، حسین بن حسن، - ۱۰۱۴ قمری

xalxālī, hoseyn ebn-e hasan (- 1606)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۴/۳

آغاز: ای ترا جا از همه جا وجهة بالاستی ×× کنز تو مستور در ویرانه دلهاستی؛ **انجام:** قدر عارف می‌شناس و علم را میدار پاس ×× کین متاع معرفت شاها گران کالاستی

قصیده عرفانی، این قصیده بر وزن و قافیه معروف میرفندرسکی است یعنی قصیده «صورتی در زیر آنچه در بالاستی» و در آن مسائل عارفانه دقیقاً بیان گردیده؛ کا: ابوالقاسم بن محمد تقی اردبیلی، تا: ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۴ص (۶۹-۷۲)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۶۴]

● **دیوان خلوتی** / شعر / فارسی

d.-e xalvatī

خلوتی، محمد ابراهیم بن احمد، - ۱۲۵۲ ؟ قمری

xalvatī, mohammad ebrāhīm ebn-e ahmad (- 1837)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰

آغاز: نخستین هر ستایش باد آن محبوب یکتا را ×× که دام مردم دانا کند زلف چلیپا را؛ **انجام:** بسن هیجده رفت از جهان و شد تاریخ ×× رسید عالیه خانم جوان به علیین»=۱۳۱۳

شامل غزلیات و قطعات و مثنوی و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: ۱۳۱۴-۱۳۱۳ق؛ اوایل دیوان به خط خیلی زیبا و پخته روی کاغذ نخودی و بقیه نیز گرچه به خط پخته‌ای نوشته شده ولی بدون دقت و توجه نوشته‌اند و با قراین موجود بدون شک به خط خود شاعر است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۹۹گ، ۱۵-۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۱]

● **دیوان خلوصی** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

d.-e xolūsī

خلوصی، محمد، ق۱۳ قمری

xolūsī, mohammad (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۶

آغاز: بعد بسمله مادام که القاء نفس رحمانی و انعام عنایت حمدانی ایله دل و جانه فیوضات الهی و تجلیات سبحانی و اصل اوله حمد بی حد و ثنای لایعد اول ناظم عالم؛ **انجام:** سوز تمام اولدی خلوصی ×× ایردی انجامه کلام / اولدی دیوانک صدودش ×× جو هرک دردانه سی

دیوان و مقالات خلوصی؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: پایان محرم ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۷ص (۱۶۱-۱۸۷) [سنا: ف: ۲ - ۲۰۰]

● **دیوان خلیفه** / شعر / فارسی

d.-e xalīfe

خلیفه، ق۱۱ قمری

xalīfe (- 17c)

[ر.ک: الذریعة ۳۰۱/۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۷۵

آغاز: ای از نخست مهر خطت سرنوشت ما ×× حرفی به جز خط تو نشد سرنوشت ما / برسرمنات من اگر افتد گذر ×× سازد خلیل کعبه زخشت کنشت ما؛ **انجام:** بی تو دیگرم نماند امیدحیات ×× باز آی که جان کنم نثار قدمت / ای از ستمت هزار غم بر دل من ×× غم نیست اگر کنی ستم بر دل من

غزلیاتی عاشقانه و عارفانه است و تخلص شاعر «خلیفه» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۳]

● **دیوان خلیل** / شعر / فارسی

d.-e xalīl

محمدی، خلیل، ق۱۴ قمری
mohammadī, xalīl (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۲۹
آغاز: نسیم باد صبا به باغ و سنبل دمید ×× شکوفه و ریحان را روح جدیدی رسید
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف. اشعاری است در مدایح پیامبر اکرم و ائمه علیهم السلام که برخی از آنها به سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۴ سروده شده است با تخلص «خلیل» و اشعار متفرقه دیگری نیز در آن آمده که برخی از آنها در مدرسه علمیه محمدیه بادابسر سروده شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سالهای ۱۳۸۲ و ۱۳۹۱ و ۱۳۹۴؛ ۴۲ص، سطور راسته و چلیپا [عکسی ف: ۵ - ۶۵]

● دیوان خلیل / شعر / فارسی
d.-e xalīl

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۰۴
آغاز: ای جلوه گر رخ تو زمرآت روزگار ×× کالبدر فی الدجیة کالشمس فی النهار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۵۸گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

● دیوان خلیل بکتاش / شعر / عربی
d.-e xalīl-e baktāš

بکتاش، خلیل بن ابراهیم
baktāš, xalīl ebn-e ebrāhīm

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۰۹
آغاز: الحمدلله الذی اطلع فی سماء الاذهان نجوم بدایع الافکار و شید قصور البیان بمبانی بیوت الاشعار فبرزت فیها ابکار المعانی
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء – نجف اشرف. قصاید فی مدح سعید باشا. ناظم پس از آنکه سختی بسیار در وطن را متحمل شده، جلای وطن نموده و به بغداد رفته و مشغول مدح بزرگان این شهر شده و چون مورد الطاف افندی سعید پاشا وزیر اعظم قرار گرفته، ۲۹ قصیده‌ای را که به ترتیب حروف قوافی در مدح وی سروده بود؛ خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح، مجدول؛ ۶۵ص [عکسی ف: ۷ - ۱۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۵۵/۲
آغاز: هذا الدیوان للعبد ... خلیل بن ابراهیم بکتاش الموصلی ما دحا فیه المولی ... السید میرزا حسین بن السید عیسی الحسینی اطال الله بقاء ذاته القدسیة و ملاه باسرار الطافه الخفیة ... بسمله. الحمد الله الذی ارشف اذهان الادباء من لما(؟) المعارف و شفافها؛ **انجام:** لا برحتم یشم دو ما علاکم ×× من ختام النظام مسکا شذیا
در ستایش میرزا حسی بن عیسی حسینی با دیباچه و قصاید است به ترتیب تهجی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲گ (۲۵پ-۳۶پ)، سطور چلیپا (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۳- ۳۴۹۵]

● دیوان خلیل کاشانی / شعر / فارسی
d.-e xalīl-e kāšānī

خلیل کاشانی، - ۱۰۸۱ ؟ قمری
xalīl-e kāšānī (- 1671)
[الذریعة ۳۰۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۲۰/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۶/۲
آغاز: صبحدم ارباب دل را راحت جان آمده
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۶
آغاز: اول اول بنام قادر یکتا ×× اکبر اعظم کریم اعلم اعلا / قدرت خود خواست آشکار نماید ×× در تن اسما نهفت جان مسما؛ **انجام:** حیف از تو که درمانده هستی باشی ×× بیهوش شراب خود پرستی باشی / بر اوج خطر با همه پستی باشی ×× رسوای جهان بنام هستی باشی
قصیده‌ها است و ترجیع و ترکیب‌بند در ستایش پیامبر و امامان شیعی و ساقی‌نامه و مقطعات و غزل به ترتیب تهجی و رباعی، نزدیک ۱۶۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان۱۱۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه در تبریز در ۲۲ محرم ۱۳۰۰ خریده شد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۹گ، ۱۸سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۶۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۳۶
آغاز: تعجب می‌شود ما را خلیل از سینه تنگت ×× که از هر گوشه سرگردان بود صد دشت و داغ آنجا / آشفته نگردد دلم از صوت سخنها ×× یک شهر ازین بوالهوسان و من تنها؛ **انجام:** تا خلعت شوق دوستان دوخته باد ×× گل گل رخت از باده برافروخته باد / خرسندی و بی نیازی و خود کامی ×× هر کس آموخت از تو آموخته باد
غزلیات و رباعیات شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حواشی اضافاتی دارد که احتمالا به خط مؤلف می‌باشد؛ جلد: مقوا، ۳۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۱۹]

● دیوان خلیلی / شعر / فارسی
d.-e xalīlī

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۹/۹
آغاز: حمد بی حد و سپاس بی عدد معبودی را سزاست که سلسله

گنج البحر کمال جلالش از وسعت نقصان مبراست و رساله سلسله جلال صفات
شاعر که از مریدان عرفای شاهچراغ است و به «خلیلی» تخلص می‌کند، اشعاری در مدح و مراثی ائمه اطهار علیهم السلام و نیز اشعاری مناسب مراسم ذکر موسوم به «قاپی» سروده است؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۵گ(۵۱ر-۱۲۵پ) [ف: ۱۴۷]

● **دیوان خلیلی مدنی** / شعر / عربی
d.-e xalīlī-ye madanī
خلیلی، محمد بن احمد، - ۱۰۵۷ قمری
xalīlī, mohammad ebn-e ahmad (- 1647)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۲۶
قصیده، از غرس الدین خلیلی مدنی (خطیب حرم حضرت رسول ص)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه ای مجلس ص ۷۷۸؛ ۲گ (۲۲۱ر-۲۲۲ر) [ف: ۳۸ - ۲۸۰]

● **دیوان خموش طهرانی** / شعر / فارسی
d.-e xamūš-e tehrānī
خموش تهرانی، محمد شریف، ق۱۳ قمری
xamūš-e tehrānī, mohammad šarīf (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۳
آغاز: از لبت آنانکه نرخ بوسه بر جان بسته اند ×× گر گرانجانی نکردند از چه ارزان بسته اند؛ **انجام:** چه دیدم در دو زلفش چهره گفتم ×× گرفتار دو عقرب مانده ماهی
از اشعار وی که نامش را هدایت و دیوان بیگی در تذکره‌های خود آورده اند، می‌توان در جنگ (سفینه) ۸۶۸۴ مرعشی هم مقداری یافت. در عنوان اشعارش در سفینه حاضر نوشته: «خموش طهرانی، نامش محمد شریف. عجب اینکه با این طبع، الف با نخوانده». مضامین اشعار منقبت علی (ع) است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۲۰-۷۲۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۶]

● **دیوان خنجربک** / شعر / فارسی
d.-e xanjar-bak
خنجر بیک جغتایی، ق۱۰ قمری
xanjar-beyk-e joqatā'ī (- 16c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۳-ف
بی‌کا، بی‌تا، بادلیان ۱۳۰۲ Seld. sup. 23؛ ۱۶۹گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

● **دیوان الخنساء** / شعر / عربی
d.-ul xansā'
خنساء، تماضر بنت عمرو، - ۲۴ قمری
xansā', tomāzer bent-e 'amr (- 646)
تماضر دختر عمر بن الشرید سلیمی (م-۶۴۶م) با بنی سلیم وارد بر حضرت رسول (ص) شد و از صحابیان به شمار رفت. بیشتر اشعار دیوان در رثاء برادرش صخر است که در واقعة الکلاب (از ایام معروف عرب) کشته شد.
چاپ: بیروت، مطبوعات الیسوعیین، ۲۴۸ص، ۱۸۸۸م؛ مطبوعات الوطنیه، ۱۳۰۵ق.
[معجم المطبوعات: ۸۳۷-۸۳۸؛ کشف الظنون ۱: ۵۱۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵/۶-طباطبائی
آغاز: ما بال عینك جار دمعها سرب ×× اراعها حزن ام راعها طرب / ام ذکر صخر بعید النوم هیجها ×× فالدمع منها علیه الدهر ینسبك؛ **انجام:** منأ یبکیکما و الله ماخر و اله ×× و ما اثبت الجبال الرواسیا / سقی الله ارضا اصبحت قد حوتهما ×× من المستهلات السحاب الغوادیا
بی‌کا، تا: قرن ۱۳، بالای نسخه چنین نوشته است: «هذا دیوان الخنساء بنت عمر بن الحرث ... بن غیلان بن مضربن نزار و الخنساء لقب لها واسمها تماضر ... و شعرها مدون فی غایة الجوده ... یقول فی زوجها و اخویها و اجادت»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۰ص (۸۳-۱۰۲)، ۱۷-۱۵-۱۰سطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۵۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۴
آغاز: ما بال عینك جار د معها سرب ×× اراعها حزن ام راعها طرب؛ **انجام:** و عارض جماز دینیة ×× کالنار فیها شعلة هاضیة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۲۶گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۴۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۶۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دیوان خواجگی سمرقندی** / شعر / فارسی
d.-e xājagī-ye samarqandī
خواجگی سمرقندی
xājagī samarqandī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۳
آغاز: الهی برق شوقم در جگر ریز ×× بناسور دل الماس شرر ریز؛ **انجام:** [خوا]جگی تاریخ این مجموعه را ×× یا ... (پاره شده)
از خواجگی سمرقندی دارای ۵۵۰۰ بیت و در آن قصاید و مثنوی و غزل‌ها به ترتیب تهجی و رباعیات است. شاعر خلفا را می‌ستاید

و سنی است و سمرقند را میهن خویش می‌داند و از صائب و طالب یاد می‌کند: «بنیرنگ تأمل صائب از من رنگ میگیرد ×× سخن سنجیده سر کردم برنگ طالب آمل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۱۲۷۲]

● دیوان خواجگی شریف شیرازی / شعر / فارسی

d.-e xājegī šarīf-e šīrāzī

خواجگی شریف شیرازی

xājegī šarīf-e šīrāzī

از خواجگی شریف شیرازی در روزگار اکبرشاه.

[فرهنگ سخنوران ۱۹۷؛ الذریعه ۳۰۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۵

آغاز: زهی حمدی که باشد نام پاکش تاج دیوانها زهی حمدی که ذکرش گل کند از پرده جانها ... قدم مگذار غافل خواجگی در جاده هستی ×× که سر برمیزند اینجا به رنگ سبزه مژگانها؛ **انجام:** کردیم صفحه‌ها رقم از وصف حسن او ×× مجموعه‌ای به رغم گلستان نوشته ایم / از آب دیده سبز شد این گلشن خیال ×× گر خون دل به خامه مژگان نوشته ایم

غزل مرتب با تخلص «خواجگی» و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۸۱گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۲۷۵]

● دیوان خواجوی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e xājū-ye kermānī

خواجوی کرمانی، محمود بن علی، ۶۸۹ – ۷۵۳ قمری

xājū-ye kermānī, mahmūd ebn-e ‘alī (1291 - 1353)

چاپ: مشار فارسی **۲/۲۲۹۹**

[ایضاح المکنون ۷۱/۲؛ الذریعة ج۹/۱ص۳۰۴و ۹۰/۵ و ۳۰۴/۹؛ ریحانة الأدب ۱۰۵/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۵۷/۳؛ مشترک پاکستان ۳۹۷/۷ و ۱۰۷۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۹۷؛ دیوان خواجو، به اهتمام و تصحیح احمد سهیلی خوانساری ۱۰۱؛ دنا ۵: ۱۵۳/۱۵۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۸۰/۱

در سه بخش: قصاید، کتاب الحضریات فی الغزلیات من دیوان صنایع الکمال، کتاب الشوقیات من دیوان بدایع الجمال، هیچیک به ترتیب تهجی نیست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عمران کرمانی، تا: ۹ صفر ۷۵۰ق؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۳سم [ف: ۳ – ۶۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۲/۲

دارای ۲۵۰۰۰ بیت، دارای: صنایع الکمال در چهار قسم: ۱. توحید و لغت و مواعظ و حکم، ۲. مدایح و تهانی و مقطعات و معینات و اهاجی، ۳. غزلیات در چند صنف، ۴. رباعیات و لغز و معمیات؛ خط: تعلیق، کا: اسماعیل بن ابراهیم بن عبدالله، تا: ۸۲۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [سنا: ف: ۱–۱۷۸]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۰/۱

آغاز: لطائف تحمید که بارشاد (خلق الانسان علمه البیان) تقریر آن میسر گردد و صحایف تمجید که به امداد (علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) تحریر آن مصور گردد؛ **انجام:** به نوروزی چون نقش نامه بستم ×× به پیروزی ورق را در شکستم.

همان نسخه بالا [نشریه: ۱ – ۱۴]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۶ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: ۱۲۹]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۵

آغاز: حمد بی حد و شکر بی احصا با ثنائی برون زاستقصا نثار حضرت مالک الملک تعالی و تقدس؛ **انجام:** پایان کتاب هما و همایون: سخن را نیاید نهایت پدید ×× ورق در شکستم چو اینجا رسید. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب الموسوم به همای و همایون فی سنه ۸۲۴ ... پایان موجود: چو شد حرز روان من ثنایش ×× سخن را ختم کردم بر دعایش

دیوان شامل دیباچه منثور از محمد بن ابراهیم الصحاف است که با علاقه و دلبستگی خاصی که به اشعار خواجو کرمانی داشته و نسبت به این شاعر ارادت می‌ورزیده بنا به آنچه که در این مورد ذکر کرده است «از سر محبت و اخلاص ثناخوان این مزیده و شاخ فصل و مدیح سرای این بیت القصیده هنر بوده در جمع و تالیف منظوم و ضم منشات منصور آن جناب است ... مدتی مدید اشتغال نمود و خود را بدین دولت مستعد کرد» فهرستی بر دیوان خواجوی کرمانی به طریقی که در این نسخه مشاهده می‌شود تنظیم کرده است: قصاید، مقطعات، هجویات، غزلیات به ترتیب قوافی، متفرقات، مخمسات، کتاب مفاتیح القلوب با مقدمه منثور و فهرست ابواب و فصول به عربی در حاشیه این دیوان، مثنوی روضة الانوار، گل و نوروز، همای و همایون، کمال نامه، گوهرنامه بهائی، رساله شمع و شمسیه، مناظره الشمس و السحاب، مناظره اللبد و البادی، رساله سراج وهاج، کتاب رباعیات و معمیات؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ مجدول، در هر صفحه یک لچک سه گوشه مذهب، دارای ۲ سرلوح کتیبه‌ای مذهب مرصع بسیار خوب، دارای ۹ سرفصل مذهب مرصع بسیار خوب؛ تملک: سلیمان ابن محمد خان قاجار؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۸۲۹ص، ۲۱ سطر در متن و ۴۳ سطر در حواشی، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ – ۴۷۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۶۳/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مطهر بن یوسف بن ابوسعید قاضی نیشابوری، تا: ۸۲۹ق، جا: هرات؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۱۱۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۸

آغاز: سبحان من تقدس بالعز و الجلال ×× سبحان من تفرد بالجود و الجمال؛ **انجام:** بگفت این و بر کوه پیکر نشست ×× جو بر کوهه پیل نه سر نشست

شامل منتخب غزلیات، مخمس، ترکیب‌بند ۱۲۸۰ بیت، همای و همایون ۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ (۱۳۹-۲۶۳)، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۰۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۸۹

آغاز: لطائف تحمید که بارشاد (خلق الانسان علمه البیان) تقریر آن میسر گردد و صحایف تمجید که به امداد (علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) تحریر آن مصور گردد؛ **انجام:** به نوروزی چون نقش نامه بستم ×× به پیروزی ورق را در شکستم.

صنائع الکمال؛ خط: نستعلیق خوش، کا: جعفر علی، تا: ۸۷۲ق؛ دارای ۶ سرلوح زیبای تیموری اصیل با زمینه طلا و لاجورد، بسیار بدیع و زیبا، دارای یک شمسه، مجدول، چند بیت شعر در برگ ۲۹۹ به خط جعفر علی به سال ۸۷۲ق آمده که ظاهراً کاتب نسخه نیز بوده، پشت برگ ۲۹۹ اشعاری به خط «عباسقلی شورابل اسکی» در تاریخ ۱۳۰۴ق آمده که در شهر مراغه نگاشته؛ کاغذ: شرقی شده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ - ۱۶۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۲

آغاز: لافضل الشعرا مولانا کمال الدین خواجو الکرمانی طاب ثراه: یاران همه مخمور و قدح پر می‌نابست ×× ما جمله جگر تشنه و عالم همه آبست؛ **انجام:** این نسخه روضه بهشتست ×× یا نکهت گلشن وصالست / خواجو بلب تو آرزومند ×× چون خضر بچشمه زلالست

از خواجو در این بخش چهل غزل آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۹گ (۶۵پ-۷۳ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، دارای سرلوح؛ مهر: «عبده ابوالحسن الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۶۴]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۶/۱

قصاید اوست. این مجموعه همچنین شامل: یک غزل و یک رباعی از او به مطلع: «در راه امید بسر می‌پویم» (رساله شماره ۲)، غزلیات او (رساله شماره ۵)، دفتر ثانی از غزلیات او به ترتیب قوافی (رساله شماره ۶)، قصاید او (رساله شماره ۷)، غزلیات ثالث (رساله شماره ۱۱)، رباعیات او (رساله شماره ۱۲)؛ خط: نستعلیق، کا: خلیفه صفرشاه، تا: ۹۲۷ق؛ کاغذ: ترمه متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۴۷۴]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۱/۴

آغاز: خدایا ز شکرت جهان کام یافت ×× ز نام تو هر نامه ای نام یافت

مثنوی او؛ خط: نستعلیق، کا: فتاح بن غوث خلد اهری، تا: صفر ۹۸۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۶

آغاز: ای غمت مرغ آشیانه دل ×× زلف و خال تو دام و دانه دل؛ **انجام:** که جهان صورت است و معنی دوست ×× ور نه معنی نظر کنی همه اوست

ترجیع‌بند مولانا خواجوی کرمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۷ر-۳۰ر حاشیه)، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۰/۶

آغاز: چرخ سرحقه گوهر ببست ×× کوه کمرکش کمر زر ببس؛ **انجام:** ... کلک زبان آور خواجو نگر ×× کرده مقامات حریری ز بر / تیغ زبان پیش نشاید کشید ×× قطع سخن شد بمقطع رسید

مثنوی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: سبز، ۲۲گ (۲۰۴ر-۲۲۵ر)، چهارستونی، اندازه: ۱۶/۲×۲۴/۶سم [ف: ۷ - ۴۸۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۱

آغاز: بجرم خود چو من اقرار کردم ×× تو فضل خویشتن کن پایمردم؛ **انجام:** یک جزو ز جزوه‌های فخری نامه ×× در اول شب بخوان که نامی گردد

شامل مثنوی‌های گل و نوروز و روضة الانوار با مقداری قصاید و غزلیات و ترکیبات و رباعیات و معمیات از دیوان صنایع الکمال او؛ خط: نستعلیق هندی، کا: محمد صادق، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج عماد فهرستی؛ کاغذ: زرد و کاهی و آبی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۲۱گ، اندازه: ۲۰/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۴۱۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۴۹

اشعاری از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۲گ (۱۱۴پ-۱۱۵ر)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳/۵-فیروز

آغاز: قرطه زر چاک کرد لعبت سیمین بدن ×× اشک ملمع فشاند شمع مرصع لگن؛ **انجام:** گفته خواجو گلیست رسته گلزار جان

×× کاید از انفاس او بوی خزان سخن
قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: غلامرضا افشار ارومی، تا: ۱۱۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۶۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۸

آغاز: قرطه زر چاک زد لعبت سیمین بدن ×× اشک ملمع فشاند شمع مرصع لگن؛ آغاز مطلع دوم آن چنین است: «دوش که بود از حزن شمع دلم شعله زن ×× سینه انجم فروز مشعله انجمن»؛ **انجام:** گفته خواجو گلی است رسته زگلزار جان ×× کاید از انفاس او بوی خرد بی سخن
قصیده زیبای نونیه‌ای است در ۷۱ بیت، در مدح حضرت علی بن ابی‌طالب علیه السلام و در پاسخ قصیده بال مرصع ابوالمفاخر رازی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۵۷–۵۹)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ – ۲۵۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۹

آغاز: ای غره ماه از اثر صنع تو غرا ... طشت رز شمعی خور از اطلس چرخی..؛
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۱ – ۲۰۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸ معیری

آغاز: ای غره ماه از اثر صنع تو غرا؛ **انجام:** دانم که دلم زلف تو دارد لیکن ×× نتوان گفتن که باز در تاب رود
شامل: منتخبی از قصاید خواجو، غزلیات و رباعیات، حدود ۴۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت آقلو سفیر کبیر ترکیه در ایران آغاز نسخه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۳۸ص، ۱۰سطر در متن و ۱۶ سطر حاشیه (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۳سم [ف: ۱۸ – ۱۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۵

آغاز: وفات به بود آن را که در وفای تو نبود ×× چه مبتلا بود آن کس که مبتلای تو نبود؛ **انجام:** ترا بچشم نه بینم چرا که دیده خواجو ×× سزای دیدن روی طرب فزای تو نبود.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۵۲پ، ۶۴پ–۶۵ر)، سطور راسته و چلیپا، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۰]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰

آغاز: سبحان من یسبحه الرمل فی القفار ×× سبحان من تقدسه الحوت فی البحار؛ **انجام:** خوشا با دوستان خواجو شراب وصل نوشیدن ×× و بالطاسات و الکاسات مصبوخ و مغبوق
غزلیات موسوم به حضریات است از دیوان صنایع الکمال سروده خواجوی کرمانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عمران کرمانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای فرنگی، جلد: گالینگور، ۶۳گ، ۲۸ سطر (۱۶/۸×۲۷/۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۷ – ۴۱۱]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۳

آغاز: کتاب الشوقیات من کلمات افضل الشعراء خواجوی کرمانی. تبت یا ذالجلال و الاکرام ×× من جمیع الذنوب و الاثام / ای صفاتت برون ز چون و چرا ×× ذات پاکت بری ز کو و کدام؛ **انجام:** گفتم که جان خواجو قربان تست گفتا ×× در کیش پاک دینان قربان چه کار دارد
مجموعه غزلیات اوست (شوقیات)؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: رویه ساغری کاغذی، ۱۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۲ – ۲۸۰]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۳۲

گزیده‌ای از قصاید و قطعات و رباعیات اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: کاغذی، ۸۴گ، ۱۱ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۹۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۷

آغاز: آن محرمان مخزن اسرار کردگار ×× آن مالکان تختگه ملک افتقار؛ **انجام:** مکن بچشم حقارت نظر بمردم ازنک ×× ز خوار کردن مردم شوند مردم خوار
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۴۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۹]

۲۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱

آغاز: بسمله وقت صبوح شد بیار آن مه خوش نقاب را
شامل غزلیات و بخشی از رباعیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ (۱–۶۰)، ۱۸ سطر در متن و حاشیه (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۳۲]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۰

آغاز: بسمله، کجا خبر بود از حال ما حبیبان را ×× که از مرض نبود اگهی طبیبان را؛ **انجام:** خواجو به جز از دیدن آن سرو خرامان ×× دیگر نکند میل خیالات بسویی
شامل کتاب الشوقیات است یعنی فقط غزلیات دیوان بدیع الجمال را دارا می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: مشمع زرشکی، ۶۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۷سم [ف: ۱۷ – ۱۸۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۵

آغاز: ای غمت مرغ آشیانه دل ×× خال و زلف تو دام و دانه دل؛ **انجام:** که جهان صورتست و معنی دوست ×× ور بمعنی نظر کنی همه اوست
ترجیع‌بندی است در ۱۰ بند؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسین فسوی معروف به ندیم، تا: ۱۳۰۷ق، جا: خیرآباد گناباد، در سفرش از طهران به گناباد؛ رکابه‌دار، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج

قرمز، ۸گ (۱۶پ–۲۳ر حاشیه)، ۱۲–۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۱۷سم [ف: ۲۷/۱ – ۵۳]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۵ ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۷

آغاز: دست گیرید در این واقعه کافتاد مرا ×× که نمانده ست کنون طاقت بیداد مرا؛ **انجام:** کیخسرو هندوی شب از جانب شام ×× با لشکر زنگ آمده در جنگ حبش ...

دارای غزل (به ترتیب الفبایی)، مخمس، رباعی، قطعه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی سلطانی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۴۶ق، برای کوهی کرمانی؛ با یادداشتی که گویا نسخه از روی نسخه کتابخانه ملک تهران رونویس شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا ابری، ۲۰۱ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۱۰]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۳

ابیات موجود آن در حدود ۱۶۵۰؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، ۹۴ص (۱–۹۴)، ۱۸یا ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۴۶۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ چنانکه از مقدمه نثری این بخش معلوم می‌شود تاج الدین احمد بن محمد علی عراقی که از وزراء دانش پژوه بوده گروهی از موظف کرده که اشعار خواجو را در زمان حیات خود شاعر گردآورند و آنها بدین کار مبادرت نموده و بیست و پنجهزار بیت را که شامل اقسام شعر بوده به نام «صنایع الکمال» یکجا جمع کرده و تذکر داده‌اند که آنچه پس از این طبع روان شاعر انشا نماید در دیوانی که به نام «بدایع الجمال» خوانده می‌شود، گذارده خواهد شد. بنابراین و اینکه گفتیم این نسخه شامل پنج‌هزار بیت می‌باشد معلوم می‌شود که این بخش از نسخه این کتابخانه، بخشی از (صنایع الکمال) است نه تمام آن و شاید توان گفت که مثنویاتی از خمسه خواجو نیز جزء این کتاب «صنایع الکمال» بوده است؛ کاغذ: بخارائی، جلد: میشن، ۲۸۸ص (۱–۲۸۸)، ۱۸یا۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۴۶۸]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۳

آغاز: سبحان من تقدس بالعز و الجلال ×× سبحان من تفرد بالجود و الجمال / ماه رویان ز جام یاقوتی ×× طلب لعل ناب می‌کردند

حدود ۳۸۵۰ بیت و به ترتیب حروف تهجی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۴۱گ (۱۲۹پ–۱۶۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ – ۷۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ(۶۹–۷۶)،۱۲سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳–۳۰۳۴]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۰/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۶۸–۱۱۴)، ۱۲سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: سبحان من سبحه الرمل فی العقار؛ **انجام:** بکند ترک خطا با تو که ترکی است خطائی

خط: نستعلیق، کا: محمد علی شریف بن محمد باقر خان اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادی الاول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۳۹۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۵۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۶

قصاید و غزلیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶ص (۱۶۴–۲۰۹) [ف: ۸ – ۴۱۴]

۳۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸۴

آغاز: خرقه به رهن خانه خمار دارد پیر ما ×× ای همه رندان مرید پیر ساغر گیر ما؛ **انجام:** گفتمش خون جگر چند خورم در غم عشق ×× گفت داروی دلت صبر و غذایت جگر است

گزیده‌ای از غزل‌های از او به ترتیب از الف تا راء سپس غزل‌های دیگر از او ولی نامرتب؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳–۱۴ق؛ جلد: تیماج عنابی یکلا، ۲۴گ (۴۰ر–۶۳ر)، ۱۷–۱۸ سطر سه ستونی (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۱۰]

● دیوان خواجوئی / شعر / فارسی

d.-e xājū'ī

خواجوئی، محمد جعفر بن محمد علی، ق۱۳ قمری

xājū'ī, mohammad ja'far ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵

مجموعه‌ای شعری و ادبی شامل ۲۵ مثنوی از شعرای مختلف و چند منظومه و رساله ادبی دیگر که محمد جعفر بن محمد علی خواجویی در این دفتر گرد آورده. به شرح ذیل: ۱–۷: هفت اورنگ جامی شامل مثنوی های: سلسلة الذهب، سلامان و ابسال، تحفة الاحرار، سبحة الابرار، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون، خردنامه اسکندری، ۸. مخزن الاسرار، حکیم نظامی، ۹. فرهاد و شیرین، وحشی، ۱۰. سوز و گداز، نوعی خبوشانی، ۱۱. لیلی و مجنون، مکتبی، ۱۲. خسرو و شیرین، نامی، ۱۳. نان و حلوا، شیخ بهایی، ۱۴. خواب و خیال، میرزا صادق تفریشی، ۱۵. قضا و قدر، سامی، ۱۶. معراج الخیال، میرزا علیرضا تجلی، ۱۷. سراپا، میر سید علی مهری، ۱۸. پیغام صبا، طوفان هزار جریبی، ۱۹. اعجاز (ظهور اعجاز علی ابن ابی طالب)، ۲۰. قضا و قدر، سلیم تهرانی، ۲۱. پند خسرو پرویز، ۲۲. نصیحت نامه، سعدی، ۲۳. قضا و قدر، حکیم حاذق، ۲۴. قضا و قدر، الفت، ۲۵. غزلیات و رباعیات بابا طاهر، ۲۶. گلستان، سعدی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۲۹ محرم ۱۲۱۶ق؛ مجدول محرر، کمندکشی شده؛ یادداشت وقف از جامع مجموعه که نسخه را در شعبان ۱۲۲۲ بر امام زمان (عج) وقف کرده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه:

۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۳۰ – ۱۲۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۲۹
سبب جمع مجموعه مثنویات و فهرست آن (گفتار در ...)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ محرم ۱۲۱۶ق؛ ۲ص (۸۲۸–۸۲۹) [مختصر ف: – ۶۸۲]

● **دیوان خواجه احمد** / شعر / ترکی
d.-e xāje ahmad

خواجه احمد
xāje ahmad

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۶۵
آغاز: آغاز پاره شده: مصطفی غه ماتم تو لوب کردیم ×× ... / ذکر این بیت یلفوز او لوب یلفوز کردیم ×× مصطفی غه ماتم تو توب کردیم؛ **انجام:** مسکین احمد سین بویازوق زهرین ×× قوتولور الچسپه شرابی مهر دین / گرچه کوب قور قار الیم قهریدن ×× انت کافی انت عافی یا غفور
از خواجه احمد ترکستانی بترکی با تخلص «خواجه احمد، احمد» و غزل است و حکمت. او سرگذشت خود را از کودکی تا شصت و سه سالگی در آن به نظم آورده است (۱۶–۲۹)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بردی بن قربان نیاز، تا: ۱۲۶۴ق، جا: صوفی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۲گ، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۱۳۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۱/۱
آغاز: بسمله. مناجات ایلادی مسکین خواجه احمد ×× الهی قیل همه بند نکنی رحمت (؟)
با تخلص خواجه احمد و گاهی احمد. مناجات نامه اوست و سپس اشعاری دیگر از همو؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: کاغذی مغز پسته‌ای، ۱۰۷گ (۱پ–۱۰۷پ)، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۹سم [ف: ۸ – ۷۶]

● **دیوان خواجه حسین شاهی** / شعر / فارسی
d.-e xāje hoseyn šāhī

خواجه حسین شاهی
xāje hoseyn šāhī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۵
اشعار خواجه حسین شاهی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۲۳گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [رایانه]

● **دیوان خواجه عبدالله انصاری** / شعر / فارسی
d.-e xāje ‘abd-ol-lāh-e ansārī

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ – ۴۸۱ قمری
ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹/۶ حکمت
غزل است ؛ خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم حسینی الماسی، تا: ۱۲۰۰ق، جلد: مقوا، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۵۴]
۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۳۱/۴
آغاز: یا رب ز شراب عشق سرمستم کن ×× در عشق خودت نیست کن و هستم کن؛ **انجام:** تا می‌ماند زعمر یا رب نفسی ×× در یاب که جز تو نیست فریاد رسی
رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۶۷–۶۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم[نشریه:۱۳–۲۶]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۹
آغاز: من احتمال صبر ندارم ز روی دوست ×× از دل برون نمیرود آرزوی دوست؛ **انجام:** انصاری ارزوی وصال تو میکند ×× لیکن سخن بنزد تو گفتن کرا مجال
غزل‌هایی است عرفانی از خواجه عبدالله انصاری که اکثر آنها درباره دوست می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، روکش پارچه ساتن (اطلس)، ۶گ (۳۶پ–۴۱)، ۱۲ سطر (۵/۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

● **دیوان خواجه نوری** / شعر / فارسی
d.-e xāje nūrī
خواجه نوری، یوسف خواجه بن سلیمان بیگ
xāje nūrī, yūsof xāje ebn-e soleymān beyg

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۶۵
آغاز: باز از نو داستانی سر کنم ×× شرح حال شاه بی لشکر کنم / صبح عاشورا امام عارفین ×× بعد راز خالق جان آفرین؛ **انجام:** آن دل که گفتم بارها اندر غمت خون کردمش ×× امروز از ... صد بار ممنون کردمش / دل در درون سینه ام شد قطره نون از غمش ×× ... از دیده بیرون کردمش
اشعاری که بخشی از آن در مصایب امام حسین و اصحابش می‌باشد، دیگر ابیات در موضوعات مختلف سروده شده، در میانه برخی صفحات اشعاری به زبان مازندرانی نیز آمده است. که مجموعاً بالغ بر ۱۰۰۰ بیت می‌شود؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «صح محمد یوسف»؛ جلد: تیماج سیاه، ۵۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: – ۸۴]

● **دیوان خواجه نوری** / شعر / فارسی
d.-e xāje nūrī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۱۰

آغاز: آوخ زو ضع کره و زکارش ×× زین دائره بلاوز پرگارش؛ **انجام:** یکنفر ازپرده آوریم خداوند ×× تاکه همی بشنود پیام امین را

دو قصیده از حاج صدرالسلطنه خواجه نوری؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۸ق؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوایی، ۳ص (۸۹ و ۶۵ و ۶۷)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۸۲۲]

● دیوان خوافی / شعر / فارسی

d.-e xāfī

خوافی، احمد بن محمد، ۷۷۷ - ۸۴۵ قمری

xāfī, ahmad ebn-e mohammad (1376 - 1442)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۶

قصیده مصنوع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۶؛ ۱۲گ (۶۳-۷۴) [ف: ۳ - ۳۸۳]

● دیوان خورسند / شعر / فارسی

d.-e xorsand

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۴

آغاز: بنده کی ذات تو را توصیف بتوان نمود ×× یا گره زین معضل پر پیچ و خم خواهد گشود؛ **انجام:** آزادی طریق دیانت بحکم عقل ×× مستوجب رضای خدا هست و محض عدل.

شامل مثنویات و غزلیات (۲۴ غزل در بین مثنوی) یک مخمس و رباعیات. از شاعری با تخلص خورسند (قرن ۱۴) است که غزل و مثنوی کوتاه در رثاء و سال فوت میرزا یحیی سرخوش تفرشی (۱۲۷۷- صفر ۱۳۳۸ق) سروده و همچنین غزلی در سوگ فاضل مازندرانی و رثای فرزندش منوچهر دارد و نیز در مثنویی شرح حال زندگیش را بیان کرده که در کودکی مادرش را از دست داده و تحت سرپرستی مادر بزرگ و دایی اش عطاء الله قرار گرفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مشمع قرمز، ۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۸۲]

● دیوان خوشدل کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e xošdel-e kermānšāhī

خوشدل کرمانشاهی، مبین بن ابوالحسن، -۱۲۸۵؟ قمری

xošdel-e kermānšāhī, mobīn ebn-e ab-ol-hasan (- 1869)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۶

آغاز: از نقش و نگار دو جهان دیده ببستم ×× تا خلق بدانند که من ساده پرستم؛ **انجام:** خوشدل که زنی گاه در کعبه گهی دیر ×× گر طالب یاری همه جا پیش تو هستم.

از میان تذکره‌نویسان تنها کسی که ذکر او را آورده دیوان بیگی شیرازی در حدیقة الشعراست. وجود این غزل از وی مغتنم است. در عنوان این شعر نوشته است: «خوشدل کرمانشاهی، اسم او میرزا مبین خلف میرزا ابوالحسن کرمانی خود آنجناب را کرمانشاه مولدش بوده»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱ص (۲۴۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۹]

● دیوان خوئی / شعر / فارسی

d.-e xū'ī

خوئی، عبدالعظیم بن علی، ق۱۲ قمری

xū'ī, 'abd-ol-'azīm ebn-e 'alī (- 18c)

از گردآورنده مجموعه. عبدالعظیم بن میرزا علی خویی متخلص به شوریده (عنوان).

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۵۵

آغاز: ای آنکه نکرده است ترا درک کمال ×× ذات ترا بیرون زخیر و هم و خیال (؟)؛

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸ - ۲۰۰]

● دیوان خوئی / شعر / فارسی، ترکی

d.-e xū'ī

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ - ۱۳۵۰ قمری

xū'ī, 'alī ebn-e 'alī-rezā (1875 - 1932)

مجموعه‌ای اشعار فارسی و ترکی است که سراینده در مناسبت‌های گوناگون از سال ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۴ق در شهرهای گوناگون چون نجف، طسوج، شبستر و ارومیه سروده شده است، مطالب دیگری نیز در بین اشعار آمده که می‌توان به پاسخ به شبهات وهابیان متعصب در خصوص مشاهد مشرفه معصومین علیهم السلام اشاره کرد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۵/۳

آغاز: بسملة، رساله منتخب الأشعار مشتمل بر پغاره ابیات و غزلیات و قصاید فارسیه و ترکیه و بحر طویل از منشآت طبع داعی ... ما نو بچگان تازه نهالان وطن خواه ×× کردیم ثنایت همه اوراد بافواه؛ **انجام:** محقر تحقه کردش ملتجی تقدیم مأمولش ×× اقامت در طسوج اما بسر سودای تبریز است / یارب تو را به سوز دل شاه تشنه لب ×× از دست رفته ایم به الطاف خود بیاب / ای ملتجی بس است به تاریخ زلزله بر گوهر ×× هزار سیصد و چهل و هشت بی حجاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۹ق؛ محشی؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: تیماج زرشکی، ۵۷گ (۹۸پ–۱۵۴ر)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ – ۶۵۰]

● دیوان خیالی / شعر / فارسی

d.-e xīyālī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۰/۱

قصیده و غزل است به ترتیب تهجی. خیالی؛ خط: نستعلیق، کا: محمود تفرشی، تا: پایان ربیع الثانی ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۷ص (۱–۱۰۷)، ۱۶ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۶]

● دیوان خیالی / شعر / فارسی و عربی

d.-e xīyālī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص (۱۷۲–۱۹۹)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۶۳]

● دیوان خیالی اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e xīyālī-ye esfahānī

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۹/۳

مثنوی حدیث بساط، سومین منظومه از کلیات اوست که در ۱۲۷۳ ق سروده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶ – ۲۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۷

آغاز: حمد بی احصا درود بیشمار ×× بر خداوندی سزد ای هوشیار / کز دو حرف کاف و نون بی چند و چون ×× کرد اشیا را تمامی آشکار؛ **انجام:** روز شادی رسد و شام غم ایدل بسر آید ×× یار با روی به از ماه بناگاه در آید

ترجیع تندی در مذمت و لعن دشمنان اهل بیت (ع) آمده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶۷گ (۱۵۳–۲۱۹)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۳۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۳

منظومه در ستایش و رثای اهل بیت، سروده ۱۲۶۰ به نام محمد شاه غازی؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن اسماعیل بن محمد بن معلم کاشانی، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۴

دارای دو دوره غزلیات مذهبی به ترتیب تهجی دومی دارای رباعیات سروده بنام ناصرالدین شاه؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن اسماعیل بن محمد بن معلم کاشانی،تا: ۱۲۷۰ق؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج مشکی،۲۶سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۳]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۴

آغاز: مئی ده که خضر ازسیاهی رهاند ×× تن یونس از بطن ماهی رهاند / مئی کز منیت تهی سازدم ×× برون از یم غفلت اندازدم؛ **انجام:** رو توکل کن خیالی تو بفضل کردگار ×× فضل او بیحد و پایان است گوئی نیست هست

خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه را سید اسماعیل واعظ به تاریخ شوال ۱۳۳۶ ترمیم کرده و برای آن دیباچه‌ای منثور ساخته و در حاشیه یکی از صفحه‌ها دو بیتی نیز از خود نوشته؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۶۲]

● دیوان خیالی بخارائی / شعر / فارسی

d.-e xīyālī-ye boxārā'ī

خیالی بخارائی، - ۸۵۰ قمری

xīyālī boxārā'ī (- 1447)

[الذریعة ۳۰۹/۹؛ امتحان الفضلا ۱۱۵/۱]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۷

آغاز: الله و لا سواه. ای زده کوس شهنشاهی بر ایوان قدم ×× هر دو عالم بر صفات هستی ذاتت علم؛ **انجام:** از دهانش کام دل بر گیرم و خوشدل شوم ×× گوشه زلفش بدست من گر افتد یک شبی

شامل غزلیات و یک قصیده مسدسی و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، کا: زین الکاتب، تا: رجب ۸۵۴ق؛ با دیوان شاهی در یک مجلد و نسخه نفیس و درباری است، کاتب نسخه با عبارت «تمام شد دیوان مولانا خیالی بعون خدای لا یزالی و حسن توفیقه ...» از شاعر یاد می‌کند و به قرینه عبارت ظاهراً شاعر در سال تحریر در حال حیات بوده، مجدول، مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ تملک: محمد بن علی معروف به فیضی، سید عبدالباقی سیروزی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی سوخته، ۲۲گ، ۱۴–۱۲سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۵۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۲ معیری

آغاز: ای حرم عزتت ملکت بی منتها ×× نقش دو عالم زده بر علم کبریا؛ **انجام:** دست فلک از پایه درآورد مرا ×× ای پایه نهاده بر فلک دستم گیر

مشتمل بر قصاید، ترکیب بند، مسدس، غزلیات مرتب تا حرف م، دو رباعی و یک تک بیت ۴۲۵ بیت؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از پایان غزلیات تا برگ آخر رباعیات افتاده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۳۴ص (۴۹–۸۲)، ۱۵ سطر متن و

۲۴ سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۳

آغاز: ای زده کوس شهنشاهی بر ایوانت قدم ×× هردو عالم برصفات هستی ذاتت علم؛ **انجام:** انجام دو بیتی: اسرار ازل باده پرستان دانند ×× قدر میو جام تنک دستان دانند / گر چشم تو حال من بداند چه عجب ×× شک نیست که حال مست مستان دانند

۱۱۰ غزل و یک قطعه دارد و همه آن ۵۷۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از خط و کاغذ پیدا است که در نیمه یکم سده دهم می‌باشد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۵

آغاز: ای زده کوس شهنشاهی بر ایوان قدم ×× هردو عالم برصفات هستی ذاتت علم؛ **انجام:** جام می‌چون لعل ساقی از چه رو خونریز شد ×× هر دو را گر نیست در قتل خیالی دل یکی

خط: نستعلیق دودانگ و خوش، کا: عبدالوهاب بن ابوالمکارم حجازی، تا: ۲۲ ربیع الاول ۹۸۴ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ این نسخه با مقایسه نسخه دیگر که ضمیمه مجموعه شماره ۴۹۵۳ است، بعد از صفحه اول پانزده برگ و از حرف واو تا یاء دو برگ افتاده دارد که جمعاً شامل یک قصیده و شصت و یک غزل است، و آنچه موجودست به هزار بیت نمی‌رسد؛ با یک سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مخمل بنفش، ۴۷گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۴۱۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۵

آغاز: مولانا خیالی بخارایی از جمله شاگردان خواجه عصمت الله است ... مردی ... ای حرم عزتت ملکت بی انتها ×× نقش دو عالم زده بر علم کبریا؛ **انجام:** جام چون لعل تو ساقی از چه رو خونریز شد ×× بهر دور اگر نیست در قتل خیالی ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ:ترمه،جلد:تیماج یشمی، ۶۱ص (۶۴۵-۷۰۵ هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۴

آغاز: ای زده کوس شهنشاهی بر ایوان قدم ×× هردو عالم برصفات هستی ذاتت علم؛ **انجام:** ظاهر نشود سرخی روی تو خیالی ×× تا همچو گل از غنچه کفن چاک نگردی

خط: نستعلیق، کا: امام ویردی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق، کاتب ساکن اصفهان؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۲۳۳-۲۶۲)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷- ۷۷۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۷۶/۱

آغاز: ای زده کوس شهنشاهی بر ایوان قدم ×× هردو عالم برصفات هستی ذاتت علم؛ **انجام:** جام می‌چون لعل ساقی از چه رو خونریز شد ×× هر دو را گر نیست در قتل خیالی دل بکی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۹گ (۱-۵۹)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۵]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱/۳

آغاز: الله و لا سواه. مرا که تحفه جان در بدن هدایة تست ×× گناهکارم و امید بر عنایت تست؛ **انجام:** چست بر خیر چو ذره بطلب رقص کنان ×× تا که در حضرت خورشید لقائی برسی / این خیالیست خیالی که بسر منزل قرب ×× بی قبول نظر و آه نمائی برسی

پس از تحریر سه غزل با قافیه «تا» و «دال» غزلیات شاعر به ترتیب حروف اواخر قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهرا درویش عبدالله، بی‌تا؛ مجدول مذهب، دارای سرلوحی زیبا و ماهرانه با آب طلا و مینا؛کاغذ:سمرقندی،جلد:چرمی،۴۰گ [ف: ۳ - ۱۲۳۰]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۹

آغاز: ای زده کوس شهنشاهی بر ایوان قدم ×× هر دو عالم بر صفات هستی ذاتت عدم؛ **انجام:** ناسزائی گفت با من از درون جان رقیب ×× کافرم گر هرگز از خاطر برون می‌آیدم

غزلهای شاعر به ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ جلد: چرمی، ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۲]

● دیوان خیرالدین / شعر / عربی و فارسی

d.-e xayr-od-dīn

موسوی حائری، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری

mūsavī hā'erī, mohammad 'alī ebn-e hoseyn (- 20c)

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۸۷

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم ولم یکن شیئاً مذکوراً ... و بعد فیقول العبد ... محمد علی بن الحسین بن محمد علی خیر الدین الحسینی الموسوی الحائری قد اتفق لی فی اول هذا الشباب زمان مستطاب فی حمی النجف؛ **انجام:** أأمضی مع الاهواء حیث تشاء ×× واغضی علی اقذاء حین أساء / از قول شریف دل پریشان ×× چون آب زلال گشت جاری با آه بلند وچشم گریان

دیوان اشعار محمد علی خیرالدین از علمای کربلاست به عربی و فارسی، با مقدمه‌ای به نثر که در آن اجزاء پنج گانه دیوان را چنین معرفی کرده است: ۱. فی مدائح و مراثی النبی والال (ع)، ۲. فی سائر القصائد العربیة، ۳. فی المخمسات و الموشحات و الاراجیز، ۴. فی القصائد الفارسیة، ۵. فی الکتب و الرسائل باللغتین العربیة و الفارسیة که این جزء به‌صورت رساله مستقلی درآمده به نام «لیات القلم و غایات الرقم» در تمام اجزاء، اشعار به ترتیب حروف الفبا آمده است. تاریخ یکی از قصاید ۱۳۳۵ق است، جزء اول را دارد به ضمیمه یک قصیده فارسی در مدح امام عصر (عج)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی طبسی حائری (صاحب مکتبه حاضر)، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوای زرد، ۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه:

۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۹]

● دیوان دارا / شعر / فارسی

d.-e dārā

دارای قاجار، عبدالله میرزا بن فتحعلی شاه، ۱۲۱۱ – ۱۲۷۰ قمری

dārā-ye qājār, ʻabd-ol-lāh mīrzā ebn-e fath-ʻalī-šāh (1797 - 1854)

شاعر فرزند فتح علی شاه قاجار است که روزگاری دراز پیش از مرگ و پس از مرگ پدرش فرمانروای خمسه و زنجان بوده است. از او دو دیوان در دست هست، یکی دارای: قصیده، غزل، مثنوی، قطعه، تک بیت، رباعی. دیگری دیوان مرثیه که به چاپ رسیده است.

آغاز: ای نام تو بخشنده بخشنده جانها ×× ای خالق سبحان و خداوند توانا

چاپ: قصاید و غزلیات او در یک جلد و مراثی او در جلد دیگر چاپ شده است.

[الذریعة ۳۱۲/۹]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹

آغاز: ای آنکه در پیشت زحکم تو جان ما ×× روشن ز نور طلعت تو خانمان ما

احتمالاً دیوان دارای قاجار، سروده عبدالله میرزا بن فتحعلی شاه است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آخر فردیات: بر ما که از هجران تو بس تیره شبها بگذرد ×× بر تو نمی دانم که چون از حسرت ما بگذرد

شامل: قصاید، غزلیات، ترجیع بند، مثنویات، قطعات، رباعیات، گلنامه، دو قصیده، فردیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۷گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چرخ جورندن فغان ...

این نسخه که دیوان کامل دارا است حدود ۴۵۰۰ بیت است و شامل: قصاید، غزلیات، مخمس بر غزل حافظ، مثنوی در نصیحت به فرزند ۲۸ بیت، یک قصیده و قطعات، رباعیات و تک بیت‌ها، مثنوی‌ها: در فوت معشوقه، در نصایح، حکایت درویش هندوستانی، حکایت مرد بیچاره، درویش مو پریشان، در نصایح پدر به او، حکایت هرمز و شیرویه، در فراق یار، عاشق شدن جوان هندوستانی به دختر همسایه، خطاب بدل، در فرمایشان پیغمبر (ص)، درباره علی (ع)، تعریف قلم، لیلی و مجنون و مکالمات مجنون با خلیفه، نصیحت پیر، ۳۲۸ بیت، مراثی و نوحه فارسی، نوحه ترکی، در حاشیه بعضی صفحه‌ها نیز غزل‌ها و قطعه‌های ساقط نوشته شده؛ خط: نستعلیق جلی، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۸۳ق؛ از روی نسخه‌ای که برای فتحعلی‌شاه نوشته شده بود استنساخ شده، یادداشت‌های سرهنگ خلوتی مالک نسخه، مجدول، با کمند، با دو سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۶ص، ۱۲ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۸ – ۱۲۶]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دارا زدیده خون دل ار ببارد عجب مدار ×× دارد بخلد فاطمه با حوریان فغان و زار / ای وای از جفای روزگار

این دیوان که شامل قصاید، غزلیات، به ترتیب، مخمس، مقطعات، رباعیات، فردیات، مراثی و نوحه‌سرایی حضرت ابی عبدالله و خامس آل عبا و اصحاب گرام آن حضرت صلوات الله سلامه علیه و علیهم اجمعین، چند مرثیه به زبان ترکی است. مخمس را شاعر به استقبال از غزل معروف خواجه حافظ شیرازی (مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو) سروده و همچنین در قصیده‌ای که در خصوص عمارت قصر خورشید سروده تاریخ بنای آن را ۱۲۳۳ مشخص و معلوم کرده است و همچنین در اتمام قصر عشرت آباد به سال ۱۲۳۴. سراینده این دیوان عبدالله میرزا ابن فتحعلیشاه قاجار متخلص به دارا بوده که احتمالاً خود کاتب این نسخه می‌باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح اکلیلی بسیار مختصر؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی گل ماشی، ۲۵۴ص، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۴ – ۹۰۹]

۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** دارا خون دل چکان ×× از چشم خونفشان / بر فلک از تو شد روان ×× ناله و آه و شور و شین

دیوان المراثی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مذهب، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۲۶۱]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۵۹

آغاز: برابر **انجام:** ای فلک ویران اولان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۷۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۴۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۰۴

آغاز: برابر؛**انجام:** دارا زدیده خون دل ار بیار عجب مدار دارد بخلد فاطمه با حوریان فغان وزار ای وای از جفای روزگار ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● دیوان داراشکوه / شعر / فارسی

d.-e dārā-šokūh

داراشکوه بابری، شاهزاده هند، ۱۰۲۴ – ۱۰۶۹ قمری

dārā-šokūh-e bāberī, šāhzāde-ye hend (1615 - 1659)

محمد دارا شکوه قادری گورکانی هندوستانی. عرفانی با تخلص «قادری» غزل است به ترتیب تهجی و رباعی.
[الذریعه ۹: ۸۶۰؛ فرهنگ سخنوران ۴۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۵۳
آغاز: همه موجود در وجود ما ×× گنج مخفی است این نمود ما؛ **انجام:** از من تونهان شدی و من اندر تو ×× چون ریگ میان آب اندر گل و بو / ما و تو کنیم قادری نیست دویی ×× احولی باشد هر آنکه می‌بیند دو
غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سیف الله انصاری، تا: جمعه ۲ جمادی الثانی قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۹ سطر (۷×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱۷ – ۱۸]

● دیوان داعی / شعر / فارسی

d.-e dā‘ī

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۰۵
آغاز: ای گشاینده ابواب فلاح ×× وی نماینده منهاج صلاح / ای که از ظلمت شب صبح اری ×× قدرتت آورد این شام و صباح / از پی روشنی روز و شب است ×× مهر و مه از ره حکمت مصباح / بارالها تو همین داعی را ×× بهره ور ساز از آن بحر سماح / شیعه اش را همگی بخش نجات ×× هم جنان بخش هم از حور ملاح ...؛ آغاز منظومه آداب حمیده: ثنای بی حد و حمد فراوان ×× خدائی را سزد کز لطف و احسان / عطا فرمود ما را دانش و هوش ×× پی دیدن شنیدن دیده و گوش / وجود ما ز عقل و نطق پیراست ×× ز حسن ظاهر و باطن بیاراست ... و بعد از چند بیت گوید: به نظم آورد داعی آن نصایح ×× که از بوی دانش هست لایح؛ **انجام:** خواست کز صولت کشد در آن زمان شمشیر کین ×× یادش آمد آن وصیت کش نبی فرموده بود. ؛ انجام منظومه آداب حمیده: هر آنکس کان بدی با تو نماید ×× گرش احسان احسان کنی البته شاید / مفر ما جمع مال دینی دون ×× که وقت رحلتت دل می‌شود خون / ببین سوی کجا زینجا شتابی ×× که پیش آید حسابی و کتابی
از داعی. دیوان اشعار شاعر، شامل: غزلیات، مقطعات، منظومه و مدایح او پیرامون ائمه معصومین تخلص او «داعی» و به احتمال زیاد از شعرای قرن اخیر باید باشد. در اثنای دیوان منظومه از شاعر موسوم به «اداب حمیده» [از صفحه ۵۸ تا ۹۷] درج گردیده که در آن شاعر اداب و اخلاق پسندیده و همچنین نصایح لقمان را به نقل از کتاب «عین الحیوة» علامه محمد باقر مجلسی در هشت گلشن جهت فرزند خود به نظم درآورده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در صفحه ۵۷ یادداشتی از علی فرزند عباس وادی السلامی بن اسد الله بن حاجی محمد ابراهیم بن آقا علی که در مورخه سه‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۴۰ تحریر نموده؛ جلد: مقوایی، ۱۸۸گ، مختلف السطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۲]

● دیوان داعی / شعر / فارسی

d.-e dā‘ī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۹/۳
آغاز: کنم مجاهده با خویشتن بفتوی عشق ×× که خون عقل هدر کرد و قتل نفس حلال؛ **انجام:** روز سیه چو سرمه ز چشم سیاه کیست ×× این برق خانه سوز ندانم نگاه کیست / بر ناز بالش مه نو تکیه می‌کند ×× این خوش نشین گوشه ابرو کلاه کیست
که تخلص «داعی» در ص ۳۵ و ۵۴ و ۶۰ و ۷۳ و ۹۰و ۱۷۴ آن دیده می‌شود. و در ص ۱۰۷ آمده «لمحرره داعی المومنین». منظومه‌ای در این دیوان هست (ص۷۶–۸۹) درباره جنگ نادرشاه افشار با اشرف افغان و شکست آنها در بیرون شهر نیشابور و در سردره خوار و گریختن آنها به سپاهان و رفتن آنها از ایران و نام فرماندهان لشکر افغان و ماده تاریخ مرگ اشرف در ۱۳۲۲، بدین‌گونه: چونکه اشرف با هزاران یاس و حسرت شد برون ×× از نعیم جاودان یعنی بهشت اصفهان / گفتم آن محروم کز شهر صفاهان شد برون ×× خود کجا رفت و چه شد حالش بگفتا آسمان / از بهشت جاودانی چونکه اشرف شد برون ×× گشت داخل در سقر تاریخ آن آمد همان؛ کا: عبدالله بن مؤمن تفرشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷ص (۲۶–۱۴۲)، سطور چلیپا (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ – ۱۴۴۹]

● دیوان داعی دزفولی / شعر / فارسی

d.-e dā‘ī-ye dezfūlī

داعی دزفولی، عبدالله بن محمد باقر، ۱۱۵۸ – ۱۲۵۶ ؟ قمری

dā‘ī dezfūlī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (1745 - 1840)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۳
آغاز: بسمله، نیز اعظم سپهر سلطنت و تاجداری؛ **انجام:** چو من دیده ام جد امجد بخواب ×× بشیر خدا امر کردی شتاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۷/۱سم [ف: ۲ – ۲۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۲
آغاز: شرطی است بتان را که چو ... (؟) آیند ×× از بهر کرشمه شیوه ای بنمایند؛ **انجام:** ز داعی دعا، دعوی از مدعی ×× ببینیم تا گوی میدان که برد.
در عنوان این اشعار نام کامل شاعر نوشته شده است. نامش عبدالله

بوده و دیوانش با مقدمه منثور مفصل به «دولت الخاقانیه» مسمی است در یک مقدمه و سه خاتمه بنام فتح علی شاه در متن نامه‌هایی از شاعر به رجال عصر خود دارد. او در ۹۸ سالگی در ۱۲۵۶ درگذشته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۶۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۴]

● **دیوان داعی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e dā'ī-ye šīrāzī

داعی شیرازی، نظام الدین محمود، ۸۱۰ – ۸۷۰ قمری

dā'ī-ye šīrāzī, nezām-od-dīn mahmūd (1408 - 1466)

چاپ: دیوانش را دکتر دبیر سیاقی چاپ کرده

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۱/۱

شامل غزلیات، مقطعات، رباعیات. مفردات ساقط است. این مجموعه همچنین شامل: ترجیعات = فتح الباب فی التوحید (رساله شماره ۴)، قصاید (سبعه سیاره) (رساله شماره ۵)، مدایح (رساله شماره ۶)، ملمعات (رساله شماره ۷)، کتاب النعوت (رساله شماره ۸)، کتاب المناقب (رساله شماره ۹)؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۸۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش میشن ماشی، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ – ۴۸۸]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۹

آغاز: الحمدلله – جوامع سپاسی که السنه احوال اعیان ثابته عنان تحقق از احصاء آن بگردانند و شواهد ثنائی که بصائر اسرار ائمه اسماء سبعه از استقصاء آن فرو ماند سزاوار حضرتی است که بمقتضای کان الله ولم یکن قبله شیئی ... و بعد چون از دریای سخن نبت در ان من الشعر لحکمة ما را بکف نهاده بودند و متقدمان سخن ور امثال این لاآلی از نظم خود نثر کرده ... داعی مسکین الفقیر الی الله الغنی الملقب به نظام الدین محمود بن الحسن الحسنی را بقصد تاصیل معارف و حکمت و تفریع فوائد و نصیحت و تذییل ابواب متنوعه از نتایج فطرت گاه گاه شکسته بسته نظمی چند اتفاق می‌افتاد و بر قرایح دوستان و عزیزان عرض می‌داد زمره از اصحاب اختصاص که اخلاص ایشان در مرتبه تمامی بود التماس جمع آن منظوم نمودند و به رد سوال سزاوار نبودند. اجابته لمسئولهم در تاریخ سنه خمس و ستین و ثمانمائه که سن ناظم به پنجاه و پنج رسیده بود. آنچه در عرض چهل سال تقریبا از مفوتات باقی مانده بمدد قلم فرزندی ارجمند در طریقت مستقیم رقم محجوعیت یافت مشتمل بر سه قسم: قدسیات فواید انجام مذیل به کتاب مناجات و نعت و منقبت و واردات حقایق نظام منضم و ترجیعات و قصاید نظم عربی و ملمع و اشعار متنوعه بدیهیه بی کلفت و صادرات لطایف فرجام مردف به شعر شیرازی که مسماست به کان ملاحت و تسمیه قسم اول به قدسیات از برای آن رفته که از شوایب طبع و هوس پاک افتاده و قسم دوم را واردات از ان جهت گفته که از پیشگاه معنی پی قصد مطابقه صورت ورود یافته و قسم سیوم را به واسیه صدور از فکر صادرات نام نهاده و اگر در عمر امان افتد هر چه سانح شود سخن تازه و فیض مجدد باشد و تخلص در همه به داعی به قصد آن است که در انساب او پدران او را همه داعی می‌خوانده اند الی الداعی الصغیر. و درین دیوان بی سامان ومثنویات مشهوره به سته رجاء واثق و هر کس بحسب مشرب خود ازو معترف شوند در تعییت نکوشند و بر عیوب ناظم ذیل اغماض بپوشند که داعی بقصور خود معترفست و یسأل الله العفو عن الخطاء و الزلل فیما وقع عنه فی الکلام و انه واسع الرحمته و المغفرة و واهب الفضل و الانعام؛ **انجام:** اگر دعوی قطبی داری یا سیمرغی یا سلطانی یا گدائی باری دعوی و خودنمائی گواهی می‌دهد که معنی نیست. بیت: گر هست چه جای گفت بو می‌گوید ×× یا آینه سان روی برو می‌گوید / ور نیست همه خلق جهان می‌گویند ×× چون نیست حقیقی بگو می‌گویند. تم الرساله الموسومه به کلمات الباقیه بعون الله و حسن توفیقه فی یوم الجمعه سابع عشرین شهر ذی الحجة الحرام سنه ست و سبعین و ثمانمائه و صلی الله علی محمد و اله و صحبه اجمعین. کتبه العبد الضعیف سلطان علی

در سه بخش: قدسیات، واردات، صادرات. نیز شامل: اشعار فهلویات، به لهجه شیرازی، ترجیعات و ترکیبات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان علی شیرازی، تا: ۸۷۶ق؛ دارای یک ترنج خورشیدی مذهب زمینه لاجوردی است که به قلم رقاع بسیار خوب و به آب زر چنین نوشته شده: «لذت کل جدید از سخنم گر جوئی ×× سخن تازه بخوان فیض مجدد بگزین / لحظه دل زخیالات جهان خالی کن ×× پس با معان نظر در سخن داعی کن»، در حواشی این ترنج خورشیدی چنین رقم رفته: «میفکن از نظر دیوان داعی ×× که قدسیات او خواند فرشته / زنظم واردات و صادراتش ×× پر است از در و مروارید رشته / مجازات و حقایق هر دو با هم ×× درو چون طینت آدم سرشته»، مجدول، با ۶ گوشه لچکی مذهب زمینه لاجوردی، با چهار کتیبه ذوذنقه‌ای شکل مذهب مرصع بسیار عالی، با چهار سرلوح کتیبه‌ای مذهب مرصع عالی، شرحی است بدین مضمون «هو الحق المنان تشرف و استسعد باستصحاب هذا الکتاب المبین العبد الفقیر المستعین من عون مولاه الغنی المعین تراب اقدم ارباب الحقیقه و اصحاب الیقین سنبل زاده محمد امین ۱۰۸۳»؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۳؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی بوم گلی موج طلایی، ۶۱۴ص، ۱۳ سطر در متن و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۴۸۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۴۸ الیوت؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: شنبه ۱۶ رجب ۸۷۹ق؛ ۳۹۱گ، ۱۰ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۱]

۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۱۵
شعری از داعی؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱تا ۱۰۹۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۱۰ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۵۷
آغاز: کی جنس غم عشق بیازارفروشند ×× کین را بسر کوچه دلدار فروشند؛ **انجام:** هشتصد و سی و شش هجری شده ×× وین نمط خاص تمام آمده
در اینجا سه مثنوی عاشقانه و عارفانه او به نظر می‌رسد: ۱. مثنوی گنج روان، ۲. مثنوی عشق نامه، ۳. کتاب مشاهد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف:۵-۴۷۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۱
آغاز: اگر چه طاعت این شیخکان سالوسی است ×× که جوش و لوله در جان انس و جان انداخت؛ **انجام:** در طلب هر چه بسر میبری ×× آن طلب اوست اگر بنگری
اگر چه در عنوان اشعار شاه داعی شیرازی در این نسخه نوشته «داعی اصفهانی» ولی از آنجا که نام کامل وی را پس از آن به صورت «سید نظام ابن محمود الواعظ» نوشته معلوم می‌شود همان اشعار شاه داعی شیرازی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۶۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۸
انجام: ملاقات ار بصورت نیست حالی ×× ز معنی شما دل نیست حالی (بلغت المقابلة بحمدالله)
این دیوان را پسر داعی در ۸۶۵ در پنجاه و پنج سالگی او تدوین کرده: در «سه قسم قدسیات و واردات و صادرات». از داعی شیرازی واعظ سید نظام الدین محمود بن حسن حسینی پیرو شاه نعمة الله و قطب سلسله خود (درگذشته ۸۶۵ تا ۸۷۰) است (الذریعه ۳۱۴/۹؛ مجلس ۴۶۴/۳) این دیوان در دوازده کتاب است: ۱. دیباچه منثور، ۲. واردات به ترتیب تهجی و همه غزل، ۳. مقطعات که رباعی و قطعه و ماده تاریخ و مردف است، ۴. رباعیات، ۵. عرایس الترجیعات یا فتح الباب، ۶. سبعه سیاره در قصاید فارسی، ۷. الاشعار العربیة به ترتیب تهجی و ملمعات و مثنویات و ذیل شاهنامه در ستایش سلطان ابی العز عبدالله، ۸ صادرات که غزل‌هایی است به ترتیب تهجی، ۹. کلان ملاحت به زبان شیرازی و چند ترجیع و ترکیب بند و مفردات، ۱۰. سه گفتار مثنوی به زبان شیرازی، ۱۱. سخن تازه که غزلها است به ترتیب تهجی، ۱۲. فیض مجدد که غزلها است به ترتیب تهجی و پاره‌ای از مراسلات و جز آن. در این دیوان برخی از لغت‌های نادر آمد و از احمد جامی ستایش شده و از بیت «الا یا ایها الساقی ...» حافظ استقبال گشته و از معین الدین خسرو یاد شده است. نسخه ما نزدیک به نه هزار بیت می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا از زمان خود شاعر؛ مجدول، دارای هفت سرلوح زرین، کسی بیشها این نسخه را داشته و به خیال خود آن را اصلاح کرده و نقطه‌های دال فارسی را برداشت و زیر و روی حرف‌های فارسی (پ، چ، ژ) سه نقطه گذاشته است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۱۰]

● دیوان دانا / شعر / فارسی

d.-e dānā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۶۱
آغاز: بسمله، آشنای بحر عشق حق ندارد آشنا ×× زانکه آنجا آشنایانش نیارندی شنا؛ **انجام:** با سوزن مژگان وز ابریشم ناز ×× در قید وفا ببرد و شیرازه نمود
مشتمل بر غزلیات وی به ترتیب حروف قافیه، تغزلی در مدح آصف الدوله میرزا عبدالوهاب خان فرزند نصیرالدوله میرزا احمدخان به تاریخ (۱۳۰۴ق) در تهران، موشحی که در بمبئی عرضه شده ترجیع‌بند در ثنای امام هشتم (ع) در مشهد (به تاریخ ۱۳۱۹ق) سپس مثنوی ای در ترجمه احوال خود در بمبئی (به سال ۱۳۱۷ق) و چند قطعه شعر به مناسبت‌های مختلف گفته شده است، از جمله قطعه‌ای که در نوروز سال ۱۳۰۱ق سروده که مصادف با عید غدیر بوده، نیز غزلی که در سفر اول مکه (حج) به سال ۱۳۰۱ در مدینه سروده، نیز در تهران در مدرسه سعدیه سال ۱۳۰۲ق غزلی گفته است. ظاهراً آخرین سروده‌ها مربوط به سال ۱۳۲۷ق است. غدیریه‌ای در عید نوروز ۱۳۱۶ در بمبئی سروده است و غدیریه‌ای در پایان مجموعه؛ خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۳۲۷ق؛ در برگ پایانی نیز این بیت درج شده را شاید از دانا باشد: «آفتابا از در میخانه مگذر کاین حریفان ×× یا بنوشندت که جامی یا ببوسندت که یاری»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۲سم [ف: ۴۵ - ۱۸۴]

● دیوان دانش / شعر / فارسی

d.-e dāneš

بزرگ نیا، محمد

bozorg-nīyā, mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸۲
آغاز: غزل اول: عالم از دست من شیفته پر غوغا بود ×× گر نه آن سلسله زلف تو ام در پا بود؛ **انجام:** جهان هر چند یکسر تیره بختی است ×× سیه طالع تر از دانش ندیدم
از دانش. ۲۴ غزل و چند قصیده و مثنوی و رباعی از شاعری با تخلص «دانش» که تا عصر پهلوی زنده بوده و قصیده‌ای در جشن عروسی محمدرضا پهلوی سروده است؛ خط: نسخ و نستعلیق،

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۶۱گ، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ – ۱۲۰]

● **دیوان دانش** / شعر / فارسی

d.-e dāneš

ملجاء الفقراء و ملاذ الادباء دانش

malja'-ol-foqarā' va malāz-ol-odabā' dāneš

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۴ ـ ج

آغاز: ای سر مردم کشی مژگان خونریز تو را ×× هر طرف صدفتنه چشم فتنه انگیز تو را؛ **انجام:** ای گل درین چمن مشو از من جدا که هست ×× هر مرغ را بوصل گلی شادمانیی

غزل‌های دانش است به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم برای میرزا حسین خان پیش خدمت خاصه همیونی، تا: شوال ۱۲۹۵ق؛ در پایان نسخه عبارت «دیوان ملجاء الفقرا و ملاذالادبا دانش» آمده؛ ۵۱گ (۶۳پ–۱۱۳ر) [ف: ۱ – ۲۵۳]

● **دیوان دانش** / شعر / فارسی

d.-e dāneš

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۸

آغاز: ابروی چون هلال تو جان را شکار کرد ×× مژگان ابدار تو دل بیقرار کرد؛ **انجام:** دانش که عرض بندگی دست بوس یافت ×× نام غلامیت به دو کون اعتبار کرد

از: دانش (؟). مشخص نشد کدام یک از دانش‌های مذکور در فرهنگ سخنوران می‌تواند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۲۶ر–۲۷ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۴]

● **دیوان دانش** / شعر / فارسی

d.-e dāneš

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۱/۲-عکسی

آغاز: ای روی تو آرایش و پیرایه جلال را ×× وی موی تو سر فتنه و سرمایه خیال را؛ **انجام:** شدش گاه جلوه شیث گهی لوط، گاه هود ×× خلیل و کلیم گاه نوح و گاه سلام

نخست قصیده‌هاست به ترتیب الفبایی از الف تا یا. آغاز نخستین قصیده (نک: بالا)، آغاز دومین قصیده: «بیا «دانش» بشور آلودگی دست و دل و جان را»، در قصیده «نوروز» در ستایش شاه می‌گوید: «جام جم پر کن بتا بر لحن نوروز عجم ×× زانکه نوروز عجم خوش بود با جام جم ... / «دانش» و دانشورم آفتاب خرج نظم ×× و آنکه مدح خود بگوید چشم خود را کرم ذم» (ص ۹۳–۹۸)، سپس مخمس‌ها، قصیده‌ای در پیروی «قصیده ترجمة الشوق» عرفی شیرازی (نسخه‌ها ۳۰۳۹/۳): «این طاق عرش پایه، رواق فلك اساس ×× کز رتبه بر سپهر زند بانگ لامساس ... / کرد این به نام «مظفر شه» [قاجار] از نخست ×× کاید مصون ز حادثه [...] از راس / تاریخ سال دانش دانش پژوه گفت ×× «عبدالحسین» کرد غزاخانه اساس»؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ شاید ناتمام؛ ۲۴۶ص (۲۲–۲۶۷) [عکسی ف: ۱ – ۱۷۲]

● **دیوان دانش تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e dāneš-e tabrīzī

دانش تبریزی، لطفعلی بن محمد کاظم، ۱۲۶۸–۱۳۵۰ قمری

dāneš-e tabrīzī, lotf-'alī ebn-e mohammad kāzem (1852 - 1932)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۳۸

قصیده تلمیحیه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۲۰۵ر–۲۰۵پ) [مختصر ف: – ۶۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۲

آغاز: بسمله، غب تشریف الصدر با عظم ما حمد به رب العالمین ... باد همایون بفر سایه یزدان ×× نیمه شعبان بصدر اعظم ایران؛ **انجام:** خویشتن اندر پناه سایه ایزد ×× شاد زیاد ایمن از مکاره دوران

قصیده میلادیه امین السلطان قصیده‌ای است در بحر منسرح (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع) با مقدمه‌ای به عربی در ۵۰ بیت که در مدح امین السلطان، در نیمه شعبان [تولد حضرت قائم (عج)] سروده شده. در انتها می‌گوید: «مدحت دانش کجا و صفه قدسی ×× کودك بیدست و پای و لجه عمان»؛ خط: ثلث خوش و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ شعبان۱۳۱۱ق؛ در پیشانی صفحه اول گل و برگ زرین مذهب و منقش، اوراق کمندکشی، مجدول؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۵گ، ۷ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۳۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۳

قصیده در جلوس مظفر الدین شاه و ستایش اتابك و تعزیت ناصر الدین شاه در ۲۲۴ بیت؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۱۵]

● **دیوان دانش تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e dāneš-e tabrīzī

دانش تبریزی، ارفع الدوله، ۱۲۷۰؟ – ۱۳۵۷ قمری

dāneš-e tabrīzī, arfa'-od-dowle (1854 - 1938)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۲۹
خط: نستعلیق خوب، کا: ابوالفتح، تا: ۱۳۲۱ق [د.ث. مجلس]

● دیوان دانش قزوینی / شعر / فارسی
d.-e dāneš-e qazvīnī

دانش قزوینی، ق۱۱ قمری
dāneš-e qazvīnī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۶
آغاز: ز دوری گل روی دو چشم شهلایت ×× قدید گشته بنشسته ام چو بوتیمار / منم که از فلاخن دوران هزار سنگ ستم ×× به فرق خویش بدیدم ز یار و چه اغیار ... ؛ غزلیات: ای نونهال گلشن ایمان بیا بیا ×× ای نور چشم جمله خوبان بیا بیا / چشمم به راه ماند و بی تاب گشته دل ×× ای قوت روح جان اسیران بیا بیا / ... دانش ز انتظار تو چشمش سفید شد ×× ای نور چشم پیر و جوانان بیا بیا؛ **انجام:** کسی کو این غزل را این چنین پاکیزه می‌گوید ×× چو طفل مکتبی پیشش نهم بر خاک زانویی / ز زر خروارها بودی صله گفتار دانش را ×× اگر بودی سخن را اعتبارش قدر لیمویی
دیوان اشعار شاعر است شامل: قصاید، قطعات، ماده تاریخ‌ها، رباعیات، غزلیات، ساقی‌نامه و مثنوی قضا و قدر. او در اشعارش به «دانش» تخلص می‌کند و شاه صفی صفوی را می‌ستاید، در جلوس وی می‌گوید: «روح و دل جان جهان تازه شد ×× شاه صفی پای به تو سن نهاد»، هم چنین در یکی از ماده تاریخ‌ها می‌گوید: «گشاده تر به تو گویم که بود ماه صفر ×× هزار و شصت ز هجرت گذشته فصل بهار»، در این دوان قطعاتی است که شاعر در موضوعات زیر سروده است: جواب سؤالی که مولا بدیع الزمان پرسیده است، تاریخ امارت محمد بیک اعتمادالدوله، تاریخ مولود رکن الدین محمد، وزارت شیخ علی خان و تاریخ فوت بلاغی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا قرمز، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۳۰]

● دیوان دانش مشهدی / شعر / فارسی
d.-e dāneš-e mašhadī

دانش مشهدی، رضی بن میر ابوتراب، ق۱۱ قمری
dāneš-e mašhadī, razī ebn-e mīr abū-torāb (- 17c)
[الذریعة ۳۱۶/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۴۲
آغاز: الهی حسن صوتی عندلیب بینوائی را ×× نشاط افروز کل کن ناله درد آشنائی را؛ **انجام:** تحصیل حصول مدعا در کف اوست ×× کلکی که کشد نفس بقا در کف اوست
حدود سه هزار و پانصد بیت (آنچه که در این نسه ناتمام هست) در غزل و قطعه و رباعی که همه به ترتیب حروف قافیه تنظیم شده است. عبارت «میرزا دانش مشهدی» روی برگ اول آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۵۲]

● دیوان داود / ادبیات / فارسی
d.-e dāvūd

داود
dāvūd

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۱۷-۱۵/۱۵۷
آغاز: به نام پادشاهی فرد و اعظم ×× کریم و خالق و دانا و اعلم / رسولش مصطفی آن سرور دین ×× امام باوفا آن رهبر دین؛ **انجام:** هرکه خواند این حکایت را به جان ×× در حق موسی و یاد آن جوان / هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد علیه السلام
مثنوی اوست، شاعر که در اشعارش «داود» تخلص می‌کند، در این مثنوی چند داستان را به نظم کشیده است. عنوان داستان‌ها چنین است: داستان حضرت ابراهیم (ع) داستان حضرت عیسی (ع)، مناجات شاعر، داستان فرخ پادشاه و باغبان، داستان سنگتراش کوه طور و داستان موسی و شبان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۵۰۷]

● دیوان داود اصفهانی / شعر / فارسی
d.-e dāvūd-e esfahānī

داود اصفهانی، داود بن عبدالله، ۱۰۶۵ - ۱۱۳۳ قمری
dāvūd-e esfahānī, dāvūd ebn-e ʻabd-ol-lāh (1655 - 1721)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۷۴
غزلیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [مختصر ف: - ۳۶۷]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۶
محمد رضی بن محمد شفیع بر حسب خواست شاعر دیباچه‌ای با کمال پیچیدگی که اسامی بسیاری از شعرای پیشین تا معاصرین در آن گنجانیده شده بر این دیوان نگاشته و در آن اشاره بلکه تصریح گردیده که این دیوان شامل قصاید و غزلیات و مثنوی‌ها و مقطعات و ترکیب‌بند و ترجیع‌ها و رباعیات می‌باشد. شماره ابیات این دیوان موافق مندرجات نسخه زیرین در حدود ۸۰۰۰ بیت است. آغاز دیباچه: «لوامع حمد و ثنائی که چون کوکبه تباشیر در مطلع بندگی ظهور نماید الخ»، آغاز غزلیات: «نیست با عفو تو پرواز کند کردنها ×× مد غفران تو گردیده رگ گردنها»، از طرز نگارش و اینکه در برخی از جاها بخش‌هایی ننوشته و

بخش بعد را نگاشته‌اند استفاده می‌شود که از روی نسخه اصل که هنوز کامل نشده نوشته شده و پس از دیباچه شامل چند قصیده، غزلیات مرتب به حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها، مثنوی مسافرت‌نامه از اصفهان تا مشهد مقدس، زبور العاشقین این نیز مثنوی است و شامل تعریف سرتاپای محبوب می‌باشد و خود وی در انجام آن می‌گوید: «چو تعریف سراپا یافت اتمام ×× زبور العاشقینش ساختم نام»، مقطعات در تاریخ بناهای شاهی و وفیات اشخاص، مثنوی «نمکدان دین» در بیان مجلس خاص پادشاه و افراد آن و نقل مطالب دینی که درآن مجلس گردیده است، ترجیع‌بند و ترکیب‌بند (فقط این قسمت به ترکی است)؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای هفت سرلوح زیباست، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۳۱۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۲-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]

● دیوان داور / شعر / فارسی

d.-e dāvar

داور شیرازی، مفید بن محمد نبی، ۱۲۵۱ - ۱۳۲۵ قمری

dāvar-e šīrāzī, mofīd ebn-e mohammad nabī (1836 - 1907)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۵

آغاز: بسمله، قصیده در تیغ امیر خسرو، تغزلش در بیوفایی دهر بیمدار و پند صاحبان ابصار ... ای تن خاکی که نفست پادشاه کشور است ×× هان و هان هشدار کو از رهزنان رهزنتر است؛

انجام: کار معشوقان همه خون ریختن ×× کار عاشق مر به خون آمیختن

مجموعه‌ای از غزلیات و رباعیات و ترکیب‌بند در مصیبت حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) و نوحه به نظم و نثر، احتمالاً از شیخ محمد مفید بن محمد نبی بن محمد کاظم بن شیخ عبدالنبی [۱۲۵۱ (۱۲۵۰)-۱۳۲۵ق] مؤلف تذکره مرآة الفصاحه و متخلص به داور می‌باشد. اشعار این دیوان با اشعاری که در شرح حال وی آمده مقایسه شد ولی در دیوانی که معرفی می‌شود مشاهد نگردید. اما تخلص «داور» در تمام غزلیات است و به احتمال قوی، ناظم مؤلف مرآة الفصاحه می‌باشد، آغاز: «بسمله، قصیده در تیغ امیر خسرو، تغزلش در بیوفایی دهر بیمدار و پند صاحبان ابصار ... ای تن خاکی که نفست پادشاه کشور است ×× هان و هان هشدار کو از رهزنان رهزنتر است». در میانه دیوان نامه‌هایی به نظم و نثر ضمیمه می‌باشد به شرح زیر: «رقعه‌ای از شمیران طهران به مرحوم مغفور میرزا تقی آقا علی آبادی نوشته شد. بسم الله الرحمن الرحیم، ای سرافیل قیامت گاه عشق اکنون که خامه ام با آمه هنگامه را گرم دارند بامم به شام رسیده صبحم به عصر کشیده، اینک هنگام عصر است و العصر ان الانسان لفی خسر، آری چون زیان برتر از آن که چون عصر از صبح وصالت دور و چون سایه از آفتاب جمالت مهجورم ذالک خسر ان المبین ...»، «رقعه‌ایست که به یکی از دوستان روحانی و رفیق شفیق دو جهانی از شکایت نفس اماره در عصیان و طغیان و بی طاعتی آن از روی تحسر و تحیر نوشته آمد»، «جواب مراسله‌ایست که جناب قدسی انتساب فخرالمحققین استادی آخوند ملا محمد تقی نوری دونائی که معلم حقیر بود با ملک زادگان هنگام تابستان به تفرج کوهسار رفته از آنجا نوشته بود. سوده نوشته محبت انگیز است که به حضرت حاجی محمد حسن قمیشه نوشته بودم ...». در انتها، مثنویی مسمی به «اسرار داور» در ۳۹ صفحه ضمیمه می‌باشد. آغاز مثنوی: «عشق از نو داستان پرداز شد ×× مژده ایدل باز دستان ساز شد / شهر دل شد تخت گاه شاه عشق ×× سینه آمد عرصه خرگاه عشق». انجام: «کار معشوقان همه خون ریختن ×× کار عاشق مر به خون آمیختن»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه کامل شامل غزلیات و رباعیات و ترکیب بند و نامه‌ها و مثنوی اسرار داور است. در داخل نسخه، یادداشتی مبنی بر این که، این کتاب به خط فتحعلی شیرازی اتمام پذیرفت، یادداشتی کوتاه از محمود بن حاجی محمد علی تاجر بارفروش در سال ۱۲۷۷ق دارد که به بهانه دیدن محمد مهدی خان نوشته است؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۱۴

آغاز: بسمله، قصیده در تیغ امیر خسرو، تغزلش در بیوفایی دهر بیمدار و پند صاحبان ابصار ... ای تن خاکی که نفست پادشاه کشور است ×× هان و هان هشدار کو از رهزنان رهزنتر است؛

انجام: کار معشوقان همه خون ریختن ×× کار عاشق مر به خون آمیختن

خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: ۲۳ شوال ۱۲۸۳ق؛ مجدول، تمام مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۴سم [ف: ۱۷ - ۱۸۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۲۸

آغاز: رو سپید از رزم شیطان بازمانی تا ترا ×× دل سیه از سیم و سر آشفته از عشق زر است؛ **انجام:** تا نبیند رنج دوک چرخ ریس ×× پنبه کی شد زینت دوش رئیس

شامل غزلیات و رباعیات و ... مثنوی اسرار داور؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور۱۳۶۷؛کاغذ:آبی،جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۲۸

آغاز: رو سپید از رزم شیطان بازنایی تاترا؛ **انجام:** پینه کی شد

زینت دوش رئیس
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان داوری شیرازی / شعر / فارسی

d.-e dāvarī-ye šīrāzī

داوری شیرازی، محمد بن محمد شفیع، ۱۲۳۸ - ۱۲۸۳ قمری

dāvarī šīrāzī, mohammad ebn-e mohammad šafī‘ (1823 - 1867)

چاپ: دیوان وی در شیراز به سال ۱۳۳۰ش به کوشش سعید نفیسی چاپ شده

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۱
آغاز: قصاید تمام و ناقص که در این چهار سال گفته شده؛ **انجام:** چند آزار دهد چرخ ستمکار مرا ×× بس به تیمار روان زاین ره و هنجار مرا
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ، ۱۳-۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۱۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۶
آغاز: در دل تنگ نخواهم که هوای تو بود ×× حیفم آید که درین غمکده جای تو بود؛ **انجام:** چه شعر داوری بمدح ... شکرشنیده ای ××اگر شنیده ای بگو کجا بود بیار ها
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۳۳-۷۳۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۷]

۳. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ - ۲۹۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۷
آغاز: ای ز مشک تازه زیور بسته گلبرگ طریرا ×× وز مه تابنده خجلت داده مهر خاوری را؛ **انجام:** داوری در خم آن زلف دراز ×× سخت ترسم که گرفتار شوی
شامل غزلیات داوری است و ۱۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: علی روحانی، تا: ۱۳۱۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۹۱ص، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم[ف:۸-۱۲۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰
آغاز: بسمله، در مدح حضرت رسالت پناه محمد بن عبدالله فرماید: شب دوشین کزین دژ پیروز گون پیدا؛ **انجام:** پیوسته باد دلش در دهر خرم و شاد ×× تا شادئی برسد هر جا گذشت عمر.
شامل: قصاید، غزلیات، مسمطات و مخمس و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند، مثنویات، قطعات در مراثی و طایبات و رباعیات.
توضیح: از صفحه یک تا ۱۸۳ این دیوان چاپی است و از ۱۸۴ به بعد خطی می‌باشد؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: روحانی بن یزدانی، تا: ۱۳۱۸ق، جا: شیراز؛ هر سطر حاوی یک بیت؛ کاغذ: فرنگی، زرد، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۱گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۴۴]

● دیوان دبیر / شعر / فارسی

d.-e dabīr

دبیر کرمانی، ق۱۴ قمری

dabīr-e kermānī (- 20c)

[الذریعه ۳۲۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۲۰۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۹
با ستایش از ناصرالدین شاه، قصیده است و غزل از الف تا یاء سپس رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت فرستادن دو خروار تریاک لوله اعلا برای حاجی علی اکبر تاجر در ۱۳۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۷۹]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۸
آغاز: غیر ارواح مکرم در زمین آدم مجو ×× در سما هم آدم و عیسی بن مریم آدم است؛ **انجام:** چرخ تنها گرد را ز انبوه مردم باک نیست ×× هست گرگ نیستی این گله را اندر کمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۴۴گ، ۱۸-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۶۵]

● دیوان دخیل مراغه‌ای / شعر / ترکی

d.-e daxīl-e marāqe’ī

دخیل مراغه ای، حسین، ق۱۳ قمری

daxīl-e marāqe’ī, hoseyn (- 19c)

۱. مراغه؛ مسجد شیخ بابا؛ شماره نسخه:۴
آغاز: زندانیان حبسخانه محنت و غم و محبوسان زاویه ذلت و الم اسیران زنجیر درد و بلا و دستگیران لشکر نج و عنا گرفتاران سلسله جور و بیداد ... ذکر ایلینده جناب مسلم عقیل اولادینون؛ **انجام:** جمیع کثیر مقتول اپ آخر ریش سفید تر بیله مصلحت بولدیلر که اوشاقلارون قوللارین آچوب ابن زیاد یاننه آپارا للار هرنه ایلسه اوزی ایلیه الا لعنة الله ...
دفتر اول کلیات را در برمی گیرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به صورت چلیپا؛ ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۲۲سم [ف مخ]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۸/۷
اشعار مراثی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا علیخان تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۶گ (۵۴ر-۲۰۹)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۵۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۹/۲
آغاز: گلور بو مجلسه بر تشنه لب جوان داماد ×× که آب فرات

کیمی کوز ماشین روان داماد؛ **انجام:** روضه حیات جانوه جان دوست د کریدور ×× ترک الله جان ویرنجه بوجان کلامدور
دیوان مراثی دخیل مراغی که مرثیه حسین (ع) و خاندان او است به ترکی (الذریعه ۳۲۰/۹)، نخست تعزیت قاسم بن حسن(ع)است در ۱۷ مجلس و سپس تعزیت حسین بن علی (ع) است در چندین مجلس تخلص او هم در برخی از بندها است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن علی اصغر تبریزی، تا: یک‌شنبه ۲۴ صفر ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۶گ (۶۲پ–۳۱۸پ) [ف: ۱۰ – ۱۶۶۰]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۱/۵
آغاز:کوز آچ کو زوم بو مجلس مکه مقامه باخ ×× صاحب بو بزمه صاحب بیت الحرامه باخ؛ **انجام:** بوکون ایده مندن طلوع ای سرور ×× صباحت و صلابت حیدر
بخشی از مقتل مشهور ملا حسین مراغی متخلص به «دخیل» است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۲۲گ (۲۱۳پ–۲۳۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۶۱]

● **دیوان درد دهلوی** / شعر / فارسی
d.-e dard-e dehlavī
درد دهلوی، خواجه میر بن محمد ناصر، ۱۱۳۳ – ۱۱۹۹ قمری
dard-e dehlavī, xāje mīr ebn-e mohammad nāser (1721 - 1785)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۲۳
رباعیات درد؛ بی‌کا، بی‌تا، خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● **دیوان درکی قمی** / شعر / فارسی
d.-e darakī-ye qomī
درکی قمی، ق۱۱ قمری
darakī qomī (- 17c)
[فرهنگ سخنوران، ص ۲۰۷؛ الذریعة ۳۲۱/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۵۶
غزل از او؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۱۹ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲–۷۳۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۶
آغاز: در رشته کسی ز نسیمش گره نماند ×× گیسوی شانه کرده بود کار اصفهان؛ **انجام:** ترسم ز سوز سینه کنم گرم آتشی ×× ... ... (خوانده نشد)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن تریاکی، ۲۴۸ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۴سم [ف: ۲ – ۲۸۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲۱
دیوان مخمسات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [رایانه]

● **دیوان در مملکت ایران** / حکومت و سیاست / فارسی
d.-e dar mamlekat-e īrān
ملکم، ۱۲۴۹ – ۱۳۲۶ قمری
malkam (1834 - 1908)

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [نشریه: ۶ – ۵۹۳]

● **دیوان درویش** / شعر / فارسی
d.-e darvīš

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۳
آغاز: ای که جان را در ره جانان بقربان کرده اید ×× می‌کند درویش جان ... قربان شما؛ **انجام:** هرگز بر من خاطر شاد آوردی ×× غیر از ستم زمانه داد آوردی / گاهی که چشید از تو دل نوش وصال ×× صد نیش غمش ز پی بیاد آوردی
مشتمل است بر قصاید، غزلیات و رباعیات. این دفتر شامل دیوان درویش است. آقای آدمیت در کتاب دانشمندان و سخن‌سرایان فارس از دو درویش نام می‌برد یکی درویش شیرازی، مولی حسین و دیگری درویش یوسف لاری و می‌نویسد که درویش لاری از ادباء و شعراء قرن یازدهم هجری است مؤلف مجمع الفصحاء هم نامی از درویش قائنی می‌برد حال معلوم نیست که این دیوان متعلق بکدام درویش است زیرا که در دفتر بالا اسمی از او نبرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۰گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۵۴]

● **دیوان درویش آزاد** / شعر / فارسی
d.-e darvīš āzād
درویش آزاد
darvīš āzād

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹/۵ حکمت
مخمس؛ خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم حسینی الماسی، تا: ۱۲۰۰ق؛ جلد: مقوا، قطع: جیبی [ف: ۲ – ۵۴]

● **دیوان درویش اسرار مولوی** / شعر / ترکی
d.-e darvīš asrār-e mowlavī
اسرار مولوی، – ۱۲۲۱ قمری

asrār-e mowlavī (- 1806)

درویش اسرار از شعرای ترکی سرای استانبول در قرن سیزدهم هجری بوده که اشعار عارفانه‌ای سروده و در روش ادبی متأثر از مولوی بوده است. وی تذکره‌ای در شرح حال شاعران متأثر از مولوی نگاشته که به چاپ نرسیده است. در پایان تذکره، این دو بیت را آورده است: «درویش غریب مولوی یم ×× سرمست شراب مثنوی یم / سر ا به قدم نیاز عشقم ×× مستغرق سوز و ساز عشقم». تاریخ سرودن برخی اشعار درویش در دیوان حاضر، ۱۲۱۰ق است. این دیوان شامل غزل‌ها، مثنوی‌ها و رباعی‌هاست.
چاپ: دیوان اسرار دده در سال ۱۲۵۷ق در ۱۶۰ صفحه به چاپ رسیده

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۵عکسی

آغاز: ای کتاب قلمنك بر حرفی دیوان حکم ×× عقل کل عندنه طفل نوسقخوان حکم؛ **انجام:** دو وحله وصلنن اسرار اوطز ×× دو جامی نوش ایدن میخوار اولمز

نسخه اصل: کتابخانه سلیمانیه، استانبول ترکیه: شماره ۶۹۴؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن مصطفی، تا: ۱۲۲۴ق؛ نام دیوان و ناظم در صفحه عنوان چنین ثبت شده: دیوان درویش اسرار مولوی؛ مهر بیضوی بزرگ مربوط به کتابخانه حالت درج؛ تملک: سید مصطفی مسعود رئیس الاطباء به سال ۱۲۲۵ق؛ ۲۵۴ص، ۱۹سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۳۵]

● دیوان درویش حسرت / شعر / فارسی

d.-e darvīš hasrat

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۷۶/۵

غزلیات است و ساقی نامه و رباعیات. اکنون در مجلس سنا ش ۱۱۶۸؛ خط: نستعلیق، کا: اردلانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح رحلی [نشریه: ۷ - ۲۵۶]

● دیوان درویش حسین نوا / شعر / فارسی

d.-e darvīš hoseyn-e navā

نوای کاشانی، حسین، - ۱۲۵۱ قمری

navā-ye kāšānī, hoseyn (- 1836)

[الذریعه ۱۲۲۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۶/۳؛ فرهنگ سخنوران ۶۱۶؛ مجمع الفصحا ۵۲۷/۲ و ۲۵۳/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۹

بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۱/۲

آغاز: این صحن باغ از گل نسرین منور است ×× یا پر ستاره طارم زریون دیگرست؛ **انجام:** آرند چه در حساب جانبازی ما ×× این قوم که خود یکسره سرباز شدند

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش، تا: شوال ۱۲۶۴ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۲سم [ف: ۸ - ۱۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۲

آغاز: تا نکنی عمر صرف صحبت دونان ×× تا نشوی چون کنی ز کرده پشیمان؛ **انجام:** با یاد تو کافرم نوا را ×× اندیشه اگر زدین و دنیا است.

قصیده و غزل است با سرگذشت او؛ خط: نستعلیق، کا: سنگلاخ، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۲۹/۱

آغاز: دانی که میبرد غم و شادی که آورد ×× باد صبا که رنج برد راحت آور است / از چیست گرنه باد بهاری مسیح دم ×× گلزار روح بخش و چمن روح پرور است؛ **انجام:** صید مرغان حرم گر بایدت ز آن طرف بام ×× دام در هم چین و زاغی چند رو پرواز ده / می‌کشان را گر حجاب از دلق رنگین تواست ×× ساقی اول ساغری پرکن مرا آواز ده

غزلیات و قطعاتی به صورت هجو در انتقاد از اوضاع زمان خود می‌باشد. شاعر در اشعارش به «نوا» تخلص می‌کند و از شاعران عصر فتحعلی شاه قاجار است و اشعاری در مدح قائم مقام فراهانی و هجو علی اصغر و هجو مازندانی‌ها آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۲۱گ (۱ر-۱۲۱ر)، ۱۶ سطر [ف: ۲۵ - ۴۰۸]

● دیوان درویش شیرازی / شعر / فارسی

d.-e darvīš-e šīrāzī

درویش شیرازی، محمد هاشم بن اسماعیل، ۱۱۱۰؟ - ۱۱۹۹ قمری

darvīš-e šīrāzī, mohammad hāšem ebn-e esmā'īl (1699 - 1785)

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۱۶/۲

آغاز: ای شاه جسم و جان علی مستان سلامت می‌کنند ×× ای ظاهر و پنهان علی مستان سلامت می‌کنند؛ **انجام:** با فتح نصرالله بگو باباب علم الله بگو ×× بابای بسم الله بگو مستان سلامت می‌کنند

قصیده در مدح و سلام بر مولا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۳گ (۵۷پ-۵۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۰]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۱/۴

آغاز: ای شاه جسم و جان علی مستان سلامت می‌کنند
قصیده در مدح مولی علی (ع)، دارای ۱۵۱بیت؛ خط: نستعلیق، کا: غلامعلی پسر ملاجعفر بن محمد حاجی افشار، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی و سفید، جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۴۹-۵۴)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۲۲×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۰/۳
قصیده‌ها، مثنوی، تضمین از سنائی، شرح حدیث «خلق الله الاشیاء بالمشیة و المشیة بنفسها»، مناجات، منقبت، ستایش امام دوازدهم، در جواب نامه، نصیحت، ترجیع بند، ترکیب بند، غزل‌ها با تخلص هاشم، پاسخ موش و گربه ملا طاهر قمی در رد اصحاب فقه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر پسیان، تا: ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۱گ (۱۰۹ر-۱۴۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۴۶۷] و [ف: ۳ - ۶۴۶]

● دیوان درویش صافی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e darvīš sāfī-ye kermānī

صافی کرمانی

sāfī kermānī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۶۴/۲
آغاز: جان از برای کیست بغیر از برای اوست ×× بهر فدای آنکه کند جان فدای اوست / کشته شدن به عشق و رسیدن به وصل یار ×× آن مدعای عاشق و این مدعای اوست؛ **انجام:** گر شهوت و غضب بشود زیردست او ×× بسیار از ملائکه نیکوتر آدمی است / صافی اگر سوال کنندت زسرعشق ×× اندیشه درکنی منما وبگو علی است
اشعاری عرفانی که در ۱۴ بیت سروده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۱۵۷]

● دیوان درویش عذبی / شعر / ترکی

d.-e darvīš ʻazabī

درویش عذبی

darvīš ʻazabī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۱۹
آغاز: دیوان مصری افندی: ای کوکل عید بدن گیج عشقه ایله اقتدا ×× زمره اهل حقیقت آنی قلمش مقتدا / زیرا عشقک اولینه بولمیله ابتدا ×× بوسیدن دیدیلر کم عشقه قوقدر انتها. تخمیس: اولدی نقطه با بسم اللهده کنز خدا ×× ظاهر و باطندن چک پوقلق اوله و ارسکا / قید عقاون فنا دون یوزک نیدن یکا ×× ای کوکل کل غیریدن گچ عشقه ایله اقتدا / زمره اهل حقیقت آنی قلمش مقتدا؛ **انجام:** آنکچون آه وزرا اولور همین هم سایه سی
تخمیس دیوان مصری افندی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: روغنی زیتونی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۵ - ۱۳۱]

● دیوان درویش علی گیلانی / شعر / فارسی

d.-e darvīš ʻalī-ye gīlānī

گیلانی، درویش علی، ق۱۰ قمری

gīlānī, darvīš ʻalī (- 16c)

تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۲۱
رساله‌ای است منظوم در تصوف و عرفان به طریق سؤال و جواب به طرز گلشن راز شبستری از درویشعلی گیلانی که در حلب بوده است و غزلیات چندی هم دارد که در غزلیات علی، و دیوانه علی تخلص می‌نماید و در اول کتاب در وسط دایره‌ای نوشته شده «جلد بیستم از کتب اشعار درویشعلی گیلانی در حلب» و در آخر کتاب می‌نویسد «عدد ابیات این کتاب یک‌هزار و هفتصد و بیست محرر و معدود است در حلب محروسه گفته شد و نظمش در سی و سه روز تمام شد در ماه جمادی الاخر در سال نهصد و شصت و پنجم از هجرت»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بالای سرلوح این بیت نوشته شده: «بی وقت بر آمد چو گل سرخ من از باغ ×× هیهات که هر بلبل از این بهره توان یافت»، مجدول، دارای یک سرلوح، چند ورقی افتاده است [ف: - ۱۸۶]

● دیوان درویش نادر علی / شعر / فارسی

d.-e darvīš nāder ʻalī

درویش نادر علی

darvīš nāder ʻalī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۹۳/۸
اشعار؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۷۷ق؛در هامش[ف: ۷ - ۲۷]

● دیوان دریای اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e daryā-ye esfahānī

دریای اصفهانی، لطف الله بن عبدالوهاب، ق۱۳ قمری

daryā-ye esfahānī, lotf-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۹
آغاز: زد سراپرده اجلال به صد جاه و جلال ×× شاه بر دامن البرز به فیروزی فال؛ **انجام:** بدخواه جاه شاه جهان را سقر مقر ×× خواهنده اش به جنت جاوید جاودان
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۲۸-۸۲۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۵]

● **دیوان دری شوشتری** / شعر / فارسی

d.-e dorrī-ye šūštarī

دری شوشتری، ق۱۳ قمری

dorrī šūštarī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۱۷

آغاز: یکدم از بهر خدا با دل پر غم برو ای قاصد فرخنده قدم از من پردرد و الم جانب آن یار ستمکار

بحر طویل؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۵۰ق؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۲گ (۱۳۹ر-۱۴۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۳۷]

● **دیوان دشت بیاضی** / شعر / فارسی

d.-e dašt bayāzī

دشت بیاضی، نجفعلی، ۱۳۱۲ شمسی

dašt bayāzī, najaf-ʻalī (1933 -)

سال تألیف: ۱۳۶۱ق

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۱

آغاز: بنام یزدان پاک مهر ... که جلد دوم مجموعه ی شعرم را؛
انجام: یاگر که نباشدت زمانی گهری گریان شده و نظر به نا هید کنی.

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۶۱ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی: ۴۶۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۸

آغاز: مدایح من نغمه عشق؛ **انجام:** اما زکس کینه به دل راه ندادیم

خط:نستعلیق،کا:ناظم، تا: ۱۳۶۳ق، جا: مشهد رضوی [الفبائی: ۲۶۰]

● **دیوان دشتکی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e daštakī-ye šīrāzī

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۳۵

قصیده در مدح. شاید همان غیاث الدین منصور دشتکی باشد؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم بن شیخ خضر متولی لکنهوی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۸۸) [مختصر ف: - ۶۲۰]

● **دیوان دشتی فارسی = دیوان دشتی (محمدخان)** / شعر / فارسی

d.-e daštī-ye fārsī = d.-e daštī (mohammd-xān)

دشتی، محمد خان بن حاجی خان، ۱۲۴۶-۱۲۹۸ قمری

daštī, mohammad xān ebn-e hājī xān (1831 - 1881)

دیوان محمد خان دشتی پسر حاجی خان حکمران بلوک دشتی را یک‌بار در سال ۱۲۷۰ عبدالرحیم همدانی متخلص به خادم جمع‌آوری و مرتب نمود و دیباچه‌ای بر آن نوشت که تمام اشعار دشتی را شامل نبود و بار دیگر توسط محمد حسن قزوینی متخلص به آیت در ۱۲۸۶ با دیباچه نثری در شرح حال و آثار دشتی به قلم آیت جمع‌آوری شد که برگزیده‌ای از دیباچه آیت در آغاز دیوان دشتی چاپ شده و شامل ۶۵۰۰ بیت: قصیده، غزل، دوازده بند در مرثیه امام حسین (ع)، ترجیع‌بند، قطعه و رباعی است.

چاپ: دیوانش با مقدمه‌ای از منشی مخصوصش میرزا محمد حسن بن محمد حسین قزوینی متخلص به «آیت» و به همت و سرمایه حاج غلامحسین تاجر دشتی مقیم بوشهر و به خط میرزا مهدی شیرازی در بندر بمبئی به سال ۱۳۱۹ق به چاپ سنگی رسیده

[الذریعة ۳۲۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۲/۳؛ فرهنگ سخنوران ص ۳۴۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۲

آغاز: دیباچه: آنجا که بدیوان تو دیباچه بود ×× انصاف سزد که نقش دیباچه بود ...؛ دیوان: رسید نامه نامیت ای هنر پرور ×× در آن نوشته خطی نیک چون خط دلبر

در حدود ۱۷۰۰ بیت از قصیده، غزل، ترجیع‌بند، مراثی حضرت سید الشهداء (ع) و مطایبات می‌باشد و دیباجه نثری ملحقات در ص ۲۱۳-۲۱۵ نگارش یافته است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ دارای دیباجه نثری از عبدالرحیم همدانی خادم تخلص می‌باشد که در همین سال نام برده انشا گردیده، در آخر آن (ص ۲۱۳-۲۱۵) به نام ملحقات دیوان دیباجه‌ای است برای اشعار شانزده تن از شعراء شیراز معاصر خادم که بر این دیوان تقریظ نوشته و آن را ستوده‌اند ولی نسخه بذکر اسامی آن شعرا خاتمه یافته و از آثار آنان در نسخه اثری نیست، دارای پنج سرلوح زیبا، با سی مجلس تصویر روغنی، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی زرافشان، جلد: روغنی در وسط هر یک از جلدها تصویر چند نفر جوان و پیرمردی کشیده شده، ۱۰۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۰۸

شامل قصائد، مصباح الغراء (العزاء) فی رثاء الشهدا من کثرة البهاء و الضیاء که مرتب بر ۴ اصل و هر اصل دارای ۱۲ بند است، غزلیات و قطعات می‌باشد. آغاز مصباح العزاء: «الحمدلله الذی هدانا بنور الإسلام ... هر سال شورشی که در اوضاع عالم است ×× از محنت مصیبت این ماه ماتم است / این مه هلال لاغر و فربه بود از آنکه ×× خالی شده ز شادی و پر گشته از غم است»، آغاز قصائد: «وقت صبوحست خیر ائمه زرین نقاب ×× باده روشن بده

بیشتر از آفتاب». مصباح الغراء بخشی از دیوان دشتی است که در نسخه چاپی نیز آمده، البته بدون خطبه عربی و نام «بند» به «اصل» تبدیل شده است. در الذریعه (ج۲۱ ص ۱۱۵ ش ۴۱۹۳ و سپس خطی فارسی ج۴ ص ۳۲۰۶)، مصباح الغراء به عنوان یک تألیف مستقل معرفی شده با آغاز فوق الذکر و از مؤلف فقط با «دشتی» یاد شده است. در فارس‌نامه ناصری (ج۲ ص ۱۳۳۵ و ۱۳۳۶) پس از گزارشی از پدران و برادران سراینده که حاکمان نواحی دشتی بوده اند درباره وی می‌گوید: پسر سوم حاجی خان دشتی است زبان زمان، سبحان اوان، صاحب کمالات، ناظم ابیات، ادیب اریب، محمد خان، دشتی تخلص اوست، به مناسبت توطن در نواحی دشتی تخلص خود دشتی فرمود و بعد از وفات حیدرخان (برادر سراینده) به حکومت دشتی برقرار گردید و در سال ۱۲۹۹ در بندر بوشهر وفات نمود؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ابوالقاسم بن محمد نبی شیرازی، تا: ۳ ذیحجه ۱۲۸۵ق؛ ۱۳۹گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۳۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳

مندرجات این نسخه عبارت است از: ۱. دیباجه محمدحسین قزوینی آیت تخلص، ۲. قصائد، ۳. مراثی حضرت سید الشهداء (ع)، ۴. غزلیات مرتبه بحروف تهجی بر حسب قوافی، ۵. مقطعات و ۶. رباعیات این اشعار در حدود ۲۶۰۰ بیت می‌باشد و آغاز دیباجه آن این است: «بسمله الحمدلله الذی جعل الفضائل کلها مجموعاً فی فطرة الانسان بر دانشوران دقیقه شناس و سخن گستران ثاقب قیاس پوشیده و مکتتم نیست»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ با چهار سرلوح زیبا، در اول دیباچه و آغاز قصاید و دیباجه مراثی (این دیباجه به عربی و انشاء خود شاعر می‌باشد) با طرزی نیکو تذهیب گردیده، این نسخه را برای نور محمد خان سرهنگ تهیه نموده و به سال ۱۲۹۱ جلد سازی آن خاتمه یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی عمل عباس و سه بیت مکرر بر هر دو جلد به خط ثلث نوشته شده، ۱۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳ - ۲۳۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۲

آغاز: هر صبحدم که سر زند از خاور آفتاب ×× کسب ضیا کند ز رخ دلبر آفتاب؛ **انجام:** این دست و دم از دولت مولا داری ×× بر بسته و خسته رحم کن تا داری

شامل قصایدی در مدح علی (ع) و حسنین علیهم السلام و ناصرالدین شاه قاجار و شاهزاده بهرام میرزا است، و غزلیات، ترجیعات، مطایبات، قطعاتی در ماده تاریخ، و رباعیات و رساله در بیان واقعه کربلا به نام «مصباح الغرا» را دربردارد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا رضا معروف به کلهر، تا: ۱۲۹۴ق؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع با دو کتیبه، مجدول، دارای کمند، عمل آقای آلفته مذهب؛ کاغذ: حنایی، زرافشان، جلد: روغنی گل و بوته، ۱۵۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۹ - ۱۳۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۰۰/۱

آغاز: هر صبحدم که سر زند از خاور آفتاب ×× کسب ضیا کند ز رخ دلبر آفتاب؛ **انجام:** با خط که سر زند از خاور آفتاب ×× کسب ضیا کند زرخ دلبر آفتاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ (۱پ-۸۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ - ۹۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۸

آغاز: هر صبحدم که سر زند از خاور آفتاب ×× کسب ضیا کند ز رخ دلبر آفتاب؛ **انجام:** پایه سخنم از شرف و رفعت و جاه ×× چون عقد ثریا گذرد از سر ماه

شامل: قصاید، دوازده بند، مراثی، قطعات، غزلیات و رباعیات است و ۲۶۰۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰۰ص، ۱۵ سطر(۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۲۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۲

غزلیات به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده پس از آن رباعیات و قصائد و بقیه دیوان آمده؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه جدیدی است؛ جلد: مقوایی، ۱۶۸گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۱۰۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۴

آغاز: بسمله. قصیدة المسمی بتحفة الحرمین: وقت صبوح است خیز ای مه زرین نقاب ×× باده روشن بده بیشتر از آفتاب؛ **انجام:** بوالقاسمی و بر همه کس مولایی ×× بر بوالبشر از فضل و شرف بابائی

قصیده‌ها است در ستایش امامان و درباریان قاجار و دوازده بند و غزلها و قطعه ها؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن فتحعلی نازک کار شیرازی خورموجی، تا: ۲۶ محرم ۱۳۰۲ق، برای خان محمد حسن خان؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۴گ، ۱۵سطر (۹×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۳۵۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۹۷

آغاز: هر صبحدم که سر زند از خاور آفتاب ×× کسب ضیا کند ز رخ دلبر آفتاب / رویش چنان فروغ رخ آفتاب برد ×× آن سان که نور میبرد از اختر آفتاب؛ **انجام:** و له ایضا ما خسته و تو دم مسیحا داری ما بسته و تو دست گشایا داری این دست و دم از دولت مولانا داری بر خسته و بسته رحم کن تا داری

خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمند اندازی به سرخی، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن عنابی، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر (۶/۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۵

آغاز: ساختم منزل عشق تو نخستین دل را ×× از ازل بهر تو پرداختم این منزل را؛ **انجام:** مغز ناید برون درست از جوز ×× بدرستیش پوست تا نشکست

شامل غزلیات و مراثی و رباعیات و ترجیع بند و ماده تاریخ‌های شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف:

[۵۶۷ - ۲

ـ دیوان دشتی (محمدخان) < دیوان دشتی فارسی

● **دیوان دعویدار قمی** / شعر / فارسی

d.-e da‘vīdār-e qomī

دعویدار قمی، محمد بن سعد، ق۷ قمری

da‘vīdār-e qomī, mohammad ebn-e sa‘d (- 13c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۳-ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۳

آغاز: آثار مآثر و اخبار مفاخرقاضی امام سعید رکن الدین ... الخ. هل ما العذبت و النقا والناهل ×× من منهل عذب و ربع اهل؛ **انجام:** بسیار مزن لاف چو شیران زهنر ×× کامروز سگی مردی و گر کی هنرست

منتخب دیوان عربی و فارسی رکن الدین دعوی دار قمی، با ترجمه مختصری از احوال شاعر شامل سه هزار و پانصد بیت؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی،۱۴۷ص،۲۵سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷- ۸۱۳]

● **دیوان دقیقی** / شعر / فارسی

d.-e daqīqī

دقیقی، محمد بن احمد، - ۳۷۰ ؟ قمری

daqīqī, mohammad ebn-e ahmad (- 981)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۸

آغاز: پری چهره بتی عیار و دلبر ×× نگاری سرو قد و ماه منظر؛ **انجام:** نیکخواه تو ز گفتار بدی باد جدا ×× بد سگال تو ز دیدار بهی باد بری

سه شعر از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۵۴-۶۵۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۸]

● **دیوان دلبر بروجردی** / شعر / فارسی

d.-e delbar-e borūjerdī

دلبر بروجردی، افراسیاب، ق۱۳ قمری

delbar-e borūjerdī, afrāsīyāb (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۲

آغاز: بسمله. مجملی از ظهور حالت است و شرح الحال است. ساقیا ز وحدتم تو بیار ×× غرق توحید کن مرا از یار / ساقیا زان شراب روحانی ×× پر کن از جان جان و زود بیار؛ **انجام:** ارمغان ما بعالم این کتاب ×× ماند این میکن که یادش آوری / از همه مردان عالم گفته ایم ×× گر تو هم مردی بگو از دلبری / نام دیگر زین کتاب ناصواب ×× دفتر الاسرار و سر دلبری

به نام دفتر الاسرار و سر دلبری مورخ روز دوشنبه ۱۲۸۰ و ۲۵ ربیع الاول ۱۲۸۱، شامل: ساقی‌نامه (۱-۲۱) و غزل با تخلص دلبر (۲۲-۲۴۰)، ساقی‌نامه ترجیع بند در پاسخ میرزا عبدالکریم (۲۴۰-۲۵۸)، ساقی‌نامه ترجیع در بیست و نه حرف از هر یک از پنج فرد (۲۹۹-۳۱۷)، ترجیع مخمس از الف تا یا در بیست و نه حرف (۳۱۹-۳۲۸)، رباعی (۳۲۹-۳۳۶) و بندی در بیست و نه حرف به چهار زبان ترکی و لری و عربی و فارسی (۳۳۷-۳۴۳)، یک ترجیع دیگر (۳۴۵-۳۵۵)، نظمی در شرح شریغت و طریقت و حقیقت در پنج حرف (۳۵۵-۳۶۰) و دو بند دیگر (۳۶۲-۳۶۷). در آن از استاد غلامرضا و میرزا فخر الدین و میرزا عبدالوهاب سپاهانی که در ۱۲۸۰ از تهران بروجرد رفته و مهمان وی بوده‌اند و میرزا عبدالکریم که با او به شعر نامه‌نگاری داشته بود یاد شده است و ستایشی از شاهزاده ملک آرا و ناصرالدین شاه هم در آن هست. در زیر یکی از تصویرها که پیکره امامان و خود او است در بستر بیماری، آمده که من در ۱۲۸۰ در خواب اینها را دیده‌ام، همچنین تصویر « جناب مولا» که «بیدار زیارت» کرده است در رمضان همین سال، در ص ۲۲ آمده: «هذا کتاب تنبیه الغافلین و واجب السالکین گفته فقیر افراسیاب بمظهر حقیقت دلبر علی در حقییقت عبدالله بن عبدالله»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با هفت سرلوح آراسته، چهارده مجلس تصویر دارد. مجدول؛ در پایان شعر مذنب است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶۷ص، ۹ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۳

آغاز: از بسکه عشقت ای جان جا کرده در نهانها ×× رشک آیدم که آرم نام تو بر زبانها؛ **انجام:** تا که گفتارت ز حال تو بود ×× سیر تو با پر و بال تو بود.

تنبیه الغافلین و واجب السالکین، دیوان شعر اوست با تخلص «دلبر»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۸۰ق؛ با چند سرلوح و در دایره و پنج مجلس تصویر خود دلبر علی و او و استادش و او و شاه نعمة الله استادش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶۶ص، ۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۲]

● **دیوان دلجو** / شعر / فارسی

d.-e deljū

دلجو، ق۱۳ قمری

deljū (- 19c)

از این شاعر تنها تخلص او را می‌شناسیم. نیز از قصیده‌ای که به مناسبت ساختن ضریح برای مرقد امام علی الرضا (ع) به وسیله حاج قوام (که ظاهراً متولی بوده) در مدح و ماده تاریخ سروده و در اواخر دیوان موجود است می‌دانیم که در عصر ناصرالدین شاه بوده (ماده تاریخ یاد شده در این قصیده ضریح مبارک = ۱۲۰۰ است). این دیوان به ترتیب شامل این اقسام است: غزلیات (از حرف الف تا یاء)، ترجیع بند با تکرار این بیت: «که سراسر جهان و مافیا ×× هست عکسی ز روی دلبر ما»، قطعات و دوبیتی و ساقی‌نامه (با سه مطلع) و قصائد و مستزاد و مثنوی غزلیات او تقلیدی روشن از سعدی و حافظ و مولوی (دیوان شمس) است و در ترجیع‌بند تتبع ترجیع‌بند معروف هاتف می‌کند. مضامین اشعار بیشتر مدح پیامبر و ائمه (ع) است و اشارات عرفان و سلوک. دو بیتی‌ها به چند وزن مختلف است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۲

آغاز: ای وصف جمال تو سرمایه دستانها ×× او صاف تو میخوانند طفلان به دبستانها / گردم به هوای تو روز و شب و سال و مه ×× نخجیر صفت جانا در کوه و بیابانها / از سیل سرشک من عالم همه دریا شد ×× در آب دو چشم من برپاشده طوفانها؛ آغاز ترجیع بند: هستم از جان و دل غلام حسین ×× زنده ام روز و شب زنام حسین؛ و مطلع بند دوم: یار افکنده پرده از رخسار ×× چشم کو چشم یا او لوالابصار / نور او کرده عالمی روشن ×× که نه جز اوست مطلع الانوار؛ و مقطع این بند: پنبه غفلت ز گوش بکش ×× که به گوشت در آید این اسرار / بشنوی از جماد تا به نبات ×× و ز بروبحر و دشت و شهر و دیار / که سراسر جهان و مافیها ×× هست عکسی ز روی دلبر ما؛ و از جمله دو بیتی‌ها (پنجمین دو بیتی): ای تو چون ذات خویشتن نایاب ×× محو ذات تواند اولو الالباب / بررخ من دری ز لطف گشای ×× کز تو گردد همیشه فتح الباب؛ آغاز ساقی نامه: بیا ساقی ای طره ات چون کمند ×× سر سروران در کمند تو بند / بده جامی از باده لعل فام ×× که مستی دهد چون فروشد به کام / به من ده که مستور و مستم کند ×× دو پیمانه آتش پرستم کند؛ آغاز قصائد (ظاهرا دنباله قصیده ایست): در ز من دولت شهنشه ایران ×× وارث تخت قباد و تاج سیامک / خسرو کشورستان مظفر منصور ×× آن که بود تخت و تاج از او متبرک / پادشه جم نژاد ناصر دین آنک ×× فخر کند دهر از آن وجود مبارک / ... مهتر حاجی قوام آن که نزادی ×× مادر گیتی چه او به دانش و مدرک / فخر امم کهف حاج سرور اعظم ×× آن که مصون ذات پاکش آمده ازاک / تولیت شاه دین رضا را قابل ×× منبع ظلم و فساد از آن متدکدک / ساخت ضریحی برای مرقد آن شاه ×× کامده در شانش هل اتی و تبارک / ... قبله هفتم امام ثانی و ضامن ×× شاه خراسان کز اوست نظم جهان رک / ... سال بنایش زپیر عقل چو جستم ×× گفت برون آید از ضریح مبارک؛ آغاز مستزاد: رفتی و دل از غم تو خون است ×× رخساره ز اشک لاله گون است / دانی حالم ز هجر چون است ×× کارم ز جداییت جنون است / چشمی و هزار قطره خون است؛ آغاز مثنوی: دارم اندر بر دلی لبریز خون ×× نیست در وی صبر و آرام و سکون / روز و شب از آن بود سیماب وار ×× یکدم اندر بر نمی گیرد قرار؛ **انجام:** همچو دلجو روز و شب مستانه باش ×× با همه دیوانگی فرزانه باش

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ بر برخی از ابیات خط کشیده و بیت دیگر نوشته‌اند گویا این اصلاحات از مؤلف است؛ تملک: ملا محمد صدیق پسر حاج ملا یوسف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم[ف:۳-۵۴۷]

● دیوان دلگیر تبریزی / شعر / فارسی، عربی، ترکی

d.-e delgīr-e tabrīzī

دلگیر تبریزی، محمد حسین، ق۱۴ قمری

delgīr-e tabrīzī, mohammad hoseyn (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۹

بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق [د.ث. مجلس]

● دیوان دمامینی / شعر / عربی

d.-e damāmīnī

دمامینی، جمال الدین عبدالله

damāmīnī, jamāl-od-dīn ‘abd-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۱۲

قصیده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شرف الدین حسینی نجفی، تا: ۱۰۷۰ق [ف: ۵ – ۲۳۲]

● دیوان الدمستانی / شعر / عربی

d.-ud damistānī

دمستانی، حسن بن محمد، – ۱۱۹۱ قمری

damestānī, hasan ebn-e mohammad (- 1777)

[الذریعه ۳۲۹/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۲۹

آغاز: ایاک و العشق لاتمرر بوادیه؛ **انجام:** ولو تمزق من غبط معادیه

القصیدة الهائیة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه [ف: ۵ – ۳۷۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۱۰

آغاز: و انه قد ادعی الامامه ×× و الله فی منطبها اقامه؛ **انجام:** انجام در برگ (۱۰۶): و صل علی المصطفی احمد ×× و عترته ربهم کل آن

در رثای حسین بن علی (ع)، حدود ۳۲۰۰ بیت قصاید و اشعاری است که در فضایل و مصایب حضرات معصومین علیهم السلام سروده بیشتر قصیده‌ها به نام خود «حسن» تصریح می‌کند. قصیده‌ها بدون تنظیم نوشته شده است، در این نسخه مقداری از شعر شیخ احمد دمستانی (فرزند صاحب دیوان) و شیخ حسن بن مجلی نیز آمده است؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن محمد بن احمد بن حسن دمستانی (نوه ناظم)، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۱]

۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ابعاد متن: ۷/۵×۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [نشریه: ۳ – ۱۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲

قصیده در مدح پیغمبر (ص) و دو قصیده دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۲؛ ۱۰ص (۴۷۳–۴۷۵ و ۴۷۷–۴۸۳) [ف: ۱۰/۲ – ۱۰۲۹]

● دیوان الدواوین و ریحان الریاحین فی تجلیات الحق المبین / شعر / عربی

d.-ud dawāwīn wa rayḥān-ur rayāḥīn fī tajallīyāt-il ḥaqq-il mubīn

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ – ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, ʻabd-ol-qanī ebn-e esmāʻīl (1641 - 1731)

دیوان بزرگی است که در چهار «باب» مرتب شده است: ۱. دیوان الحقائق و مجمع الرقائق؛ ۲. نفحة القبول بمدح الرسول؛ ۳. ریاض المدائح و حیاض المنایح؛ ۴. خمرة بابل و غناء البلابل.

[قاهره، فؤاد سید ۳۳۰/۱؛ ایضاح المکنون ۴۹۸/۱ و ۵۰۳؛ قاهره، آداب اللغة ۱۲۳/۳؛ سرکیس ۱۸۳۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۷۸

خط: نسخ، کا: موسی بن ابراهیم، تا: ۱۱۵۳ق، جا: مدینه منوره، برای شیخ محمد سعید؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۴۵۹]

● دیوان دورقی / شعر / عربی

d.-e dawraqī

دورقی، محمد باقر بن عبدالله، ق۱۴ قمری

dawraqī, mohammad bāqer ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۴۷

آغاز: مولای یا سر الوجود ×× بک المهیمن باهی / مولای یا سیف الاله ×× و نفس احمد طاها

نسخه اصل: کتابخانه سید هادی آل بالیل – قم. اشعاری است از ناظم در مدح و منقبت و مصائب ائمه (ع) که بین سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۶۸ سروده شده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ یادداشتی از «سید هادی بن یس آل بالیل موسوی» درباره ناظم آمده؛ ۷۷ص [عکسی ف: ۴ – ۳۶۴]

● دیوان دوست / شعر / فارسی

d.-e dūst

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۸/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۰/۳

آغاز: شه مهر منظومه و شا بنمای چهره دلکش آ ×× که ز بس نکوئی و دلگشا همه جان فزائی و دلگشا / ز لقای آنرخ فرخم نه غم بهشت و نه دوزخم ×× که چه مات شاه نکو رخم چه مرا خوش و چه ناخوشا؛ **انجام:** باطن باطن و بطون بطون ×× در ولی زمان مفسر بین / که ز حق قدس مهدوی است گواه ×× که هو الله لا اله سواه

اشعاری است با تخلص «دوست». شاعر از پیروان محمد کریم خان کرمانی بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای نام جلد ساز «اقل السادات محمد باقر»، ۱۲گ (۱۶۱ر–۱۷۲پ)، ۱۵سطر [ف: ۳۷ – ۲۴۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۷/۳

آغاز: شه مهر منظر مه نما بنمای چهره دلگشا ×× که ز بس نکویی و دلگشا همه جانفزایی و دلگشا / زلقای آن رخ فرخم نه غم بهشت و نه دوزخم ×× که چه مات شاه نکور خم چه مرا خوشی و چه ناخوشا / ز ده دوست خیمه گه امید بفنای والی خوش نوید ×× که بمهر یحکم ما یرید که بلطف یفعل و ما یشا؛ **انجام:** که ز حق قدس مهدوی است گواه ×× که هو الله لا اله سواه

از «دوست» پیرو گروه شیخی و دوستار حاجی محمد کریم خان و عرفانی است. نزدیک ۳۵۰ بیت غزل است به ترتیب تهجی با تخلص دوست و در پایان ترجیع بندیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی کار محمد باقر، ۲۴گ (۳۲۳–۳۴۶)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۱۹۳]

● دیوان دولت قاجار / شعر / فارسی

d.-e dowlat qājār

دولت قاجار، محمدعلی بن فتحعلی، ۱۲۰۳–۱۲۳۷قمری

dowlat qājār, mohammad ʻalī ebn-e fath-ʻalī (1789 - 1822)

چاپ: دیوانی از وی در ۱۳۲۸ق به کوشش میرزا صادق متخلص به ناطق گرد آمده است؛ تهران، ۱۳۲۰ق چاپ سنگی

[الذریعة ۳۳۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۲۸/۳–۲۳۲۹؛ مشار فارسی ۲۳۰۲/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۶۸/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۲/۱

آغاز: محرم اسرار جانانیم ما ×× با خبر از عالم جانیم ما؛ **انجام:** ای رای تو واقف از تبه کاری ما ×× بر ما دگر مهلت کند کاری ما ؟ / چرا بر عطای تو که خواهد شستن ×× از نامه اعمال سیه کاری ما

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۶۷گ (۱پ-۶۷ر)، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با جدول و پیشانی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با دیباچه منثور، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛کاغذ: ترمه [نشریه: ۲ - ۷۶]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۸۰/۲

آغاز: از زین به زمین چون شه دین گشت نگونسار، با پیکر صد چاک ×× برخاست فغان سر بسر از عترت اطهار، پیوست به افلاک / زینب ز سراپرده سراسیمه برون تاخت، با موی پریشان؛ **انجام:** شها «دولت» ترا از بندگانست ... اگر چه از گنه سودش زیان است. چه غم پای شفاعت در میان است. وله ایضا ...

مرثیه‌هایی است در قالب مستزاد و غزل با تخلص «دولت»؛ خط: نسخ خوش، کا: نسخ خوش، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۸گ (۴۴پ-۱۶۱ر)، سطور راسته و چلیپا [ف: ۲ - ۱۱۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۲۸

آغاز: خدایا چشم حق بینم عطا کن ×× دری بر رویم از تحقیق واکن؛ **انجام:** شد از جودش همه بی قیمت و خوار چو آب چشم عاشق در بریار

دارای دیباچه منثور فارسی سپس قصاید و غزل‌های مرتب و مثنوی قاصد صبا، آغاز: «ای صبا ای پیک اربا وفا ×× ای دوای دردهای بی دوا»، انجام: «سوی اوطان بر غربیان را تمام ×× از وصال دوتسان کن شادکام». سپس مثنوی دیگر: آغاز: «نگارنده داستان کهن ×× چنین رانداز ابن ادهم سخن»؛ انجام: «بود دولت اربندگیت هوس ×× طریق عبودیت این ست و بس». سپس مثنوی اورنگ و گلچهر (نسخه ما) یا گلچهر و اورنگ (نسخه‌های منزوی ۳۰۶۷؛ مجلس ۳ چ ۲:۴۸۰). آغاز: «خدایا چشم حق بینم عطا کن ×× دری بر رویم از تحقیق واکن»، انجام: «شد از جودش همه بی قیمت و خوار ×× چو آب چشم عاشق در بر یار». آنگه چندین بند است در مراثی که مستزاد هم دارد و با بندی به ترکی (نسخه‌های منزوی ۲۳۲۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با دو سرلوح زرین و رنگین؛ مهر: حسن حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۹گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۵۰۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۷

دارای غزل است به ترتیب تهجی و قصیده و رباعی نزدیک به ۴۰۰۰ و اندی بیت با دیباچه منثور و ستایش محمد حسن خان از این دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح زرین آراسته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۱۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۳۶۷]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۷۲/۲-۱۵/۲۱۲

آغاز: گریم که مرا در بر تو بار نبوده است ×× در کوی تو یک سایه دیوا رنبوده است / از محنت هجران تو جان دادم و رستم ×× گر هجر چنین بود دشوار نبوده است؛ **انجام:** بجز نام نیکو از ایشان نماند ×× خنک آنکه تخم نکویی فشاند / نباید که جز نیک نامی به کار ×× تو هم غیر تخم نکویی مکار

از قافیه ت تا یاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴-۱۸۸۳]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۳

آغاز: مطلع و مقطع هر سخن نامی ناظمی را در خور است ... ای کتاب مستطاب ای فکرت شه را بیان ×× ای زبان وحی را بر اهل عالم ترجمان ... / چو ریزی از لب لعل شکر فشان گوهر ×× عجب که آب بگردد به بحر و کان گوهر؛ **انجام:** یا رب چه حشر دیگر گردد به پا به محشر ×× چون روز حشر پرسند ایوان کربلا را

حاوی دیباچه منثور و قصاید و غزلیات و رباعیات و مقطعات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵۸

آغاز: مطلع و مقطع هر سخن نام نامی ناظمی را در خور است که به نظمی خجسته، قصائد فرائد دهور و غزلیات شهور را در دیوان و عالم امکان ترتیب داده؛ **انجام:** یا رب چه حشر دیگر گردد بپا به محشر ×× چون روز حشر پرسند دیوان کربلا را

مجموعه‌ای بالغ بر ۴۰۰۰ بیت از غزلیات، قصاید، رباعیات، قطعات متفرقه مثنوی، مدایح و مراثی است. تخلص شعری این شاعر «دولت» می‌باشد؛ خط: تایپی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ دارای سر لوح قاجاری زیبا، مجدول، محشی ، دارای کمند؛ کاغذ: سمرقندی، شده، جلد: چرم مشکی، ۱۸۷گ، ۱۳ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۲۲۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۰/۱

آغاز: پس از بسمله. مطلع و مقطع هر سخن نام نامی ناظمی را در

خور است که به نظمی خجسته قصاید فراید دهور و غزلیات شهور را در دیوان عالم امکان ترکیب کرده و به وجهی شایسته رباعیات فصول و مثنوی لیل و نهار را به ترتیب آورده؛ **انجام:** مراسله منظور: سکوت از قصه بی انتها به ×× سخن را ختم کردن در دعا به / الهی دوستان را غم مبادا ×× نشان هجر در عالم مبادا
خط: نستعلیق، کا: فتح علی شاه، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با دو پیشانی؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۲۸۴ص (۱-۲۸۴)، ۱۱سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۶۵]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸-فیروز**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای کتیبه کوچک، مجدول؛ دنباله مثنوی معروف به گلچهر و اورنگ افتاده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرد، ۲۳۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۸۶]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰-فیروز**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای کتیبه، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی، ۳۱۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۱ - ۸۶]

۱۵. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹۲**

آغاز: آغاز دیباچه: مقطع و مطلع هر سخن نام نامی ناظمی را درخورست که بنظمی خجسته قصاید و فراید دهور و غزلیات شهور را در دیوان عالم امکان ترکیب کرده ...؛ آغاز دیوان: چو ریزی از لب لعل شکر فشان گوهر ×× عجب که آب نگردد ببحر و کان گوهر / بود دهان تو درجی در آن نهان لؤلؤ ×× بود لبان تو لعلی در آن روان گوهر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاتب از طهران به کرمان از پریشانی پناه برده و این دیوان را نوشته و به محمود خان فرزند سپهدار تقدیم کرده با چند بیت شعر و محمود خان تاریخ وفات وی را به تاریخ محرم ۱۲۸۱ در سه بیت به نظم کشیده؛ با چند یادداشت و معما و اشعاری از حضرت امیر و صحبت لاری و آصف و یزید بعضی از آنها به خط یوسف (شیخ یوسف کجوری مازندرانی) و بعضی به تاریخ محرم ۱۲۸۱ گویا به خط محمود خان به تاریخ پنج‌شنبه هشتم شوال ۱۲۸۵ و ۲۲ محرم ۱۲۹۱ و همچنین شعرهایی از شافعی و عایشه و عبدالباقی عمری؛ تملک: عبد الحسین بیات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۰]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۴/۲**

شامل: الف: دیباچه دیوان (۱۲۱پ-۱۲۶پ)، آغاز: «مطلع و مقطع هر سخن نام نامی ناظمی را درخور است که به نظمی خجسته»؛ ب: قصاید (۱۲۶ر-۱۴۵پ)، آغاز: «ای کتاب مستطاب ای فکرت شه را بیان ×× وی زبان وحی را بر اهل عالم ترجمان»؛ ج: غزلیات (۱۴۵ر-۲۵۲ر)، آغاز: «محرم اسرار جانانیم ما ×× باخبر از عالم جانیم ما / تاج بخشان سریر عزتیم ×× وارث ملک سلیمانیم ما»، د: رباعیات (۲۵۲ر-۲۶۰ر)، آغاز: «آن طرفه پسر را که رخش چون ماه است ×× هر جا که رود دو صد دلش همراه است / پرسند گر از تو نام نیکش دولت ×× گو آخر اول کلام الله است»، هـ: مثنویات (۲۶۰ر-۳۰۴پ)، آغاز: «قاصد صبا ×× ای صبا ای پیک ارباب وفا / ای دوای دردهای بی دوا ×× ای صبا ای سالک آگاه عشق / ای صبا ای رهنمای راه عشق»، و: مراثی (۳۰۴پ-۳۳۲پ) آغاز: «شد تازه باز ماتم سلطان کربلا ×× گل‌های غم شکفت ز بستان کربلا / غیر از متاع غصه و غم اندرو نچید ×× دست قضا گشاد چو دکان کربلا»، انجام: «از ظلم قوم بی دین غلطان به خاک و خون بین ×× چون طفل اشک دولت طفلان کربلا را / یا رب چه حشر دیگر گردد به پا به محشر ×× چون روز حشر پرسند دیوان کربلا را»؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر معلم امیرزادگان عظام، تا: شعبان ۱۲۹۶ق؛ مجدول زرین و مرصع و محرر؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۳۱۲]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۲**

آغاز: چو ریزی از لب شکر فشان گوهر ×× عجب که آب نگردد ببحر و کان گوهر / بود دهان تو درجی در آن نهان لؤلؤ ×× بود لبان تو لعلی درآن روان گوهر؛ **انجام:** از ظلم قوم بیدین غلطان بخاک و خون بین ×× چون طفل اشک دولت طفلان کربلارا / با رب چه حشر دیگر گرددبپا محشر ×× چون روز حشر پرسند دیوان کربلا را

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ کتیبه مذهب مرصع، مجدول مذهب و لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۸۵]

۱۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۴**

آغاز: بسمله. مطلع و مقطع هر سخن نام نامی ناظمی را در خور است که بنظمی خجسته قصاید فراید ... آغاز دیوان: چو ریزی از لب لعل شکر فشان گوهر عجب که آب نگردد ببحر و کان گوهر؛ **انجام:** این سر نه سر کشته این قوم جهول است این سر نه سر ماه بسر حد افول است ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای دو سرلوح ساده، با دو کتیبه مذهب، کمند اندازی به زر، مجدول به زر و نیلی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [رایانه]

۱۹. **تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۹**

دیوان مشتمل بر قصاید و غزلیات و مثنوی و رباعیات و حکایات منظومه و مراثی و نوحه می‌باشد که چند نوحه ترکی هم دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ این دیوان از حیث خط و کاغذ و تذهیب و جلد بسیار نفیس و زیبا می‌باشد، با سه سرلوح بسیار عالی، مجدول لاجورد و طلا، دیوان بعد از وفات ناظم نوشته شده که در اول قصیده‌ها و غزلها «و له ایضاً علیه الرحمة» و «وله ایضاً نور الله مرقده و مضجعه» می‌نویسد [ف: - ۱۶۴]

۲۰. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۹۷**

آغاز: محرم اسرار جانانیم ما؛ **انجام:** چو آب چشم عاشق.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا، مجدول، با کمند مشکی و زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زرد، ۱۸۸ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۹]

● **دیوان دهخدا** / شعر / فارسی

d.-e dehxodā

دهخدا، علی اکبر، ۱۲۵۸؟ – ۱۳۳۴ شمسی

dehxodā, ‘alī akbar (1879 - 1955)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۲

کاتب = مؤلف، بی‌تا، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۹

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۸۷گ، اندازه: ۱۷/۲×۲۲سم [رایانه]

● **دیوان دهخوارقانی** / شعر / فارسی

d.-e dehxārqānī

دهخوارقانی، نورالله

dehxārqānī, nūr-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۶۷/۳۶

آغاز: معلم شاهد معنی و جان طفل سبق خوانش ×× سبق طومار و اندر من بود کنج دبستانش؛ **انجام:** کند ختم سخن را بر خموشی اختیار این دم ×× که پر گفتن بود بیقدر و قیمت هست ارزانش

قصیده شینی، در حدود ۸۸ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۴سم [ف: ۸ – ۳۱۵]

● **دیوان دهدار عیانی** / شعر / فارسی

d.-e dehdār-e ‘ayānī

دهدار عیانی، محمود بن محمد، ق۱۰ قمری

dehdār-e ‘ayānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۲۲

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید برخی رنگین، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱۳۳–۱۳۸) [سنا: ف: ۲ – ۱۵۸]

● **دیوان دهقان خاوندشاه** / شعر / فارسی

d.-e dehqān xāvand-šāh

خاوندشاه، دهقان

xāvand-šāh, dehqān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۲/۴

آغاز: نو آئین جهان از بهاری خوش است ×× بهاری خوش و روزگاری خوش است؛ **انجام:** همه کار آئین در آید به ساز ×× بدل در ... از تو ما را نیاز

مثنوی سه ناپاک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۶سم [ف: ۷ – ۴۸۵]

● **دیوان دهقان سامانی** / شعر / فارسی

d.-e dehqān-e sāmānī

دهقان سامانی، ابوالفتح، ۱۲۴۰ – ۱۳۲۶ قمری

dehqān-e sāmānī, ab-ol-fath (1825 - 1908)

[الذریعه ۹/۳۳۳ و ۱۴/۲۱۴؛ فرهنگ سخنوران ۲۱۱؛ فارسی مشار ۱۰۴ و ۱۴۲ و ۱۰۶۸ و ۱۸۱۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۶۳

غزلیات است و قصاید و رباعیات و ترکیب بند و مسمط گویا همان شکرستان (۱–۳۰۰) و داستان منظوم طالوت و جالوت یا داودنامه سروده در ۲۲ سالگی در دو هفته در ۱۲۸۷ (۳۰۱–۳۴۸) و داستان سمندون دیو یا سلیمان نامه و حکایت اسب‌های آبی (۳۴۸–۳۷۲) و داستان بلقیس و سلیمان (۳۷۲–۴۰۲)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خود شاعر و دیگران، در متن و هامش، با ده تصویر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۵۲۱]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸

آغاز: آرم آغاز در این نامه ز تو نام خدا را ×× آنکه آشفته ز گیسوی بتان خاطر ما را

مشتمل بر غزلیات، ترجیع بند، مسمطات، مخمسات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالوهاب متخلص به گلشن، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۱۷ق؛ مصحح، با افزودگی‌هایی در حاشیه به خطی غیر از متن؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۷۸]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۸۹۸]

● **دیوان دهلوی** / شعر / فارسی

d.-e dehlavī

عبدالحق دهلوی، عبدالحق بن سیف الدین، ۹۵۸ – ۱۰۵۲ قمری

‘abd-ol-haqq-e dehlavī, ‘abd-ol-haqq ebn-e sayf-od-dīn (1551 - 1643)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۱۶/۳

قصیده در ستایش پیامبر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۲۳

سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۱۴]

● **دیوان دیده ترکمان = دیده مغول** / شعر، گوناگون / فارسی و اردو

dīvan-e dīde-ye torkamān = dīde-ye moqol

دیده ترکمان، عزخان، ق۱۲ قمری

dīde-ye torkamān, ʻaz-xān (- 18c)

دیوان دیده ترکمان، نواب اعز خان بهادر خان ترک جنگ، مغول.

[نسخه‌های منزوی ۳: ۲۳۲۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۱۳]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۴

آغاز: بسمله. غزل فی ردیف الالف: بود افلاک دود خرمن از خود رمیدنها ×× زمین باشد غبار توسن در خود رسیدن ها؛ **انجام:** حالی دلی بی حال ×× ای دلبر سروی قدی نهال / سرو قدی نهال ×× سروی قدی نهال

مشتمل است بر غزلیات به ترتیب قوافی، مخمس، رباعیات، فردیات، مثنویات، رقعات نثر، رساله منثور محفل شوق که شامل مکتوبات، شرح بعضی لطایف اکابر و غزلیات آنها، سفینه نظم و نثر و رساله در شرح دستگاه راک به فارسی و اردو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از صفحه ۳۶۴ تا صفحه ۱۰۱۵ شامل آثار شعرا و عرفای ایران و هند است به این شرح: حضرت مولانا جلال الملة والدین محمد رومی، بلبل شیراز معانی حافظ شیرازی، طوطی شیرین کلام سرمدی شیخ سعدی، حکیم انوری، خاقانی، هلالی، ظهوری، ظهیری، مولوی جامی، میرزا صایب، میرزا بیدل، بیخود، جویا، گویا، عرفی، کلیم، طالب آملی، فطرت، وحدت، میرزا، رایض، تمکین، شاکر، عاقل، و قطعاتی به زبان اردو و ترکی از دیده و دیگران، در حواشی بعضی از صفحات قطعات اضافی به نظم و نثر به خط دیده که شکسته نستعلیق متوسط تحریر شده با کلمه «لمحرره دیده» ملاحظه می‌شود، مجدول، با کمندکشی زرین، دارای پنج سرلوح مذهب متوسط کار کشمیر؛ این نسخه تا زمان فتح هندوستان از جانب نادرشاه افشار در تملک شاعر (دیده) بوده که مطالبی در مورد اتفاقات و وقایع آن زمان به خط او در حواشی دیده می‌شود با ذکر تاریخ ۱۱۴۴-۱۱۵۱؛ در سال ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه فتحعلیشاه قاجار و نیز در سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه ناصرالدین شاه قاجار گذشته؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای مذهب، ۱۰۶۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۴سم [ف: ۳ - ۱]

● **دیوان دیوانه** / شعر / فارسی

d.-e dīvane

[الذریعة ۳۳۵/۹ و۳۳۶؛ مشترک پاکستان ۲۰۹۵/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۹-۳/۲۹

آغاز: اگر بشکست لنگر صبر دل را اشک طوفان را ×× خدا ملاح ... /حدیث قدسی است آلوده ناز زدوستان کم شو ×× مؤنث طالب الدنیا مذکر طالب المولی؛ **انجام:** انا القاضی فلا قاضی سوای ×× بیوم الفصل ما طلبنی تجدنی

غزلیات و رباعیات. چند نفر تخلص «دیوانه» داشته‌اند و تشخیص نام شاعر میسر نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا آبی، ۴۲۵گ، ۱۲-۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۸۳]

● **دیوان دیوانه میرزا** / شعر / فارسی

d.-e dīvane mīrzā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳

از: دیوانه میرزا (؟). غزلی است با عنوان «من کلام دیوانه میرزا»، به مطلع: «هر چند چون عذار بتان لوح ساده ایم / روز و شبان به مهر و مه اندر فتاده‌ایم». در قرن نهم شعرای چندی با تخلص «دیوانه» زیست کرده‌اند. نیز شعرایی از دوره‌های بعد از صفوی با این تخلص می‌شناسیم که ذکر آنها در فرهنگ سخنوران آمده است. یک مورد مهم‌تر و مشهورتر که دیوان وی نیز باقی مانده محمد قاسم (م ۱۰۸۵ق/ بعد از ۱۱۳۶ق) از شاگردان صائب است. دیوان دو مورد از شاعران مزبور چاپ هم شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۴۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۴]

● **دیوان ذاکر بروجردی** / شعر / فارسی

d.-e zāker-e borūjerdī

ذاکر بروجردی، رضا

zāker-e borūjerdī, rezā

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۵۳

آغاز: بسمله. شکر لله ز لطف سبحانی ×× که جهان گشته باغ رضوانی / از جهان روح رفته بود و کنون ×× میوزد خوش نسیم روحانی؛ **انجام:** ایا شاه خوبان نظر کن ز لطف ×× که ناطق برت چون گدا آمده / گدائی ز هر باب کار بدیست ×× و لیکن در اینجا بجا آمده. اقل دعاگوی شیخ رضای ذاکر بروجردی.

قصیده‌ای است در مدیح ولیعهد وقت (محمد علی شاه ایران ۱۳۲۹)؛ خط: نستعلیق متوسط، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول، با کمند کشی اکلیل و جوهری، با یک سرلوح؛ انتقالی از قصر بلور؛ مهر کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش مخمل زنگاری، ۶ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۷سم [ف: ۴ - ۹۷۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۲
آغاز: آغاز بحر طویل: حد بیحد به خدای ملک الملک حقیقی که بسی داه فضیلت به شهنشاه مکرم سبب خلقت عالم جهت رتبه آدم شه دین احمد خاتم. آغاز قصیده: تا چرخ به گردش بود و خلق به عالم ×× دست من و دامان نبی اشرف آدم / بعد از شد لولاک علی حیدر صفدر ×× ابن عم فرخنده پیغمبر اکرم؛ **انجام:** انجام قصیده: به جهان شیوه مرضیه ناطق همه گاه ×× مدح و اظهار تولا به امیر عرب است
شرح و ترجمه منظومی است از حدیث کسا، مؤلف ابتدا این حدیث را به بحر طویل ترجمه نموده و در پایان آن قصیده‌ای در مدح ائمه (ع) سروده؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج، مجدول مرصع مذهب محرر؛ جلد: پارچه مخمل سرخ، ۸گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷ – ۵۳۴]

● **دیوان ذبیحی** / شعر / فارسی
d.-e zabīhī
[الذریعة ۳۳۸/۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۲۲/۳
آغاز: تو را می‌سازم از رازی خبر دار ×× که مخبر نیست جز دانای اسرار / تو را پیش عزیزی می‌فرستم ×× پی بیع کنیزی می‌فرستم؛ **انجام:** این نرگس دان که بسته راه توبیخ ×× بردقت ماه و مشتری ومریخ / تاریخ طلب خو ناظمش از من کرد ×× نرگس دان ذبیحی آمد تاریخ
مثنوی‌های شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن حسین بن علی اکبر آشتیانی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ فائده در ملحقات کاتب در فرمایشات و کلمات ائمه اطهار علیهم السلام و نصایح دین؛ فائده در چند مثنوی و غزل؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۹گ (۱۸۸ر–۲۰۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۴]

● **دیوان ذبیحی** / شعر / فارسی
d.-e zabīhī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۲۱/۱
آغاز: بنام آن که فرمود از بدایت ×× به حب خاندان ما را هدایت / به وحدانیت ذاتش کما هی ×× گواهی داده ازمه تا به ماهی؛ **انجام:** ترا بر می گزینم بهر کاری ×× به دست می‌سپارم اختیاری / دهم تشریف خاصت زین فضیلت ×× کزآن بر شیعیان یابی تو سبقت
روایتی که راوی آن بشر بن سلیمان است را به دستور مجلسی نامی به نظم درآورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۸گ (۱پ–۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۳]

● **دیوان ذره** / شعر / فارسی
d.-e zarre
[الذریعة ۳۳۸/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۳/۴
غزل‌هایی است به ترتیب تهجی، قصیده، و رباعیات به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد سیر، ۲۳گ (۱۳۴ر–۱۵۶پ)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [ف: ۸ – ۱۰۵]

● **دیوان ذره** / شعر / فارسی
d.-e zarre

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۸
غزلیات او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید، جلد: مقوا، ۱۹گ (۴۰–۵۸)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۵۹۹]

● **دیوان ذره (عابد سلطان)** / شعر / فارسی
d.-e zarre (ʻābed soltān)

ذره، عابد سلطان، ق۱۳ قمری
zarre, ʻābed soltān (- 19c)
در فرهنگ سخنوران از ذره شیرازی و ذره تفرشی که در همان قرن می‌زیسته‌اند نام رفته است. کاتب نسخه اسمعیل بن علی اکبر ملقب به آجودان باشی در میان نسخه یادداشتی دارد مبنی بر اینکه در سال ۱۲۸۸ در خدمت پدرم دواوین شعرای معاصر را جمع آوری می‌نمودم از جمله اشعار عابد سلطان متخلص به ذره را در سال ۱۳۰۲ بعد از فوت شاعر قلمی نمودم. این نسخه را صاحب الذریعة دیده و احتمال دارد خط سراینده باشد و آجودان‌باشی چیزی بر آن افزوده است.
[الذریعه ۳۳۸/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۲
آغاز: مطلع دیوان مرد عارف دانا ×× چیست بغیر از سپاس ایزد یکتا
خط: نستعلیق، کا: اسمعیل خان آجودان باشی، تا: ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۸۲]

● **دیوان ذره لکهنوی** / شعر / فارسی
d.-e zarre-ye lakhnavī

لکهنوی، هجوبیگ
lakhnavī, hajvbeyg
[فرهنگ سخنوران /۲۱۶]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۰۱
آغاز: گر طایر خیال مرا طالع رسا ×× بالی چوبال طایر قدس آشیان دهد / بفرستمش بدرگه سلطان دین حسن ×× تا بوسه زین شکسته برآن استان دهد؛ **انجام:** از شکر بذات عالیت رب رحیم ×× بخشید شفای کامل از لطف عمیم / بودند در تلاش تاریخ ×× به به همه یافت از فضل کریم
مجموعه غزلیات، قصاید ورباعیات فارسی که در یک دفتر گردآوری شده است؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ عناوین «ذره» تخلص شاعر شنگرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۴]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۱
آغاز: محبت ده خدا جانانه ام را ×× اجابت آه بیتا بانه ام را؛ **انجام:** رفتنم را سبب چه میپرسی ×× رفتنم را دو صد سبب آمد
شامل منتخبی از غزلیات شاعر به ترتیب حروف اواخر قوافی تا نیمه حرف «دال»؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با مثنوی «جمشید و خورشید» سلمان ساوجی در یک مجلد؛ تملکی به شرح آتی: «حواله لاله نندرام گردید–۵–۲۵ جمادی الاول سنه ۱۲۳۹ هجری بحامیار رسید»؛ مهر: «جلال الدوله مهدی علیخان بهادر جنگ شجاعت ۱۲۱۳»؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۹سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۵۶۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۱
آغاز: آغاز غزلیات: سوز غم تا نکند از من دلسوخته وام ×× چشم گلریز شرر بار نگردد هرگز / صبح حشر از بدمد طالع خوابیده من ×× غالب آنست که بیدار نگردد هرگز. آغاز ترجیع بند: عشق باشد مایه دنیا و دین ×× خضر راه حق امام راستین / عشق گردد هر کجا معجزنما ×× بیت احزان را کند خلد برین؛ آغاز رباعیات: چون بود ولای شاه دین حبل متین ×× به شبهه زدم به دامنش دست یقین / از رحمت عام او امید است چنین ×× این یغفر لی خطیتی یوم الدین؛ **انجام:** انجام رباعیات و نسخه: نامت به زبان گرچه نمی آرد دل ×× خون از مژه روز شب همی بارد دل / برداشته است از تو وی آه چه سود ×× از عشق تو دست بر نمی دارد دل
شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، ترجیع‌بند، قطعات و رباعیات، بدین ترتیب: الف: غزلیات از قافیه «زا» شروع می‌شود، ب: ترجیع‌بند، ج: رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۴۲۹]

● **دیوان ذکای بلگرامی** / شعر / فارسی
d.-e zokā-ye belegrāmī
ذکای بلگرامی، میر اولاد محمد بن غلام، ق۱۲ قمری
zokā-ye belegrāmī, mīr owlād mohammad ebn-e qolām (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۲/۲
خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۹۴ق؛ ۱۱ سطر [ف: ۳۶ – ۴۴۸]

● **دیوان ذوالرمه** / شعر / عربی
d.-u ḏu-r-rumma
ذوالرمه، غیلان بن عقبه، ۷۷ – ۱۱۷ قمری
zo-r-romme, qaylān ebn-e ‘oqbe (697 - 736)
چاپ: دمشق، المکتب الاسلامی، تحقیق مطیع ببیلی، الطبعة الثانیة، ۱۹۶۴م، ۷۷۶ص
شرح و حواشی:
۱– شرح قصیدة ذی الرمة البائیة؛ علی بن اسکاف

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۰۰
آغاز: بسمله. ما بال عینیك منها الماء نیسکب ×× کانه الدمع من کلی مفریه سرب؛ **انجام:** حوایما تمنعه ان یرقدا ×× الا غشاشا حافیا مهدا. تمت الاراجیز بحسن توفیقه من شعر ذی الرمه. عدتنی العوادی عن بامی برهة ×× و قد یلتوی دون الحبیب فیهجر
منتخبی است از اشعار شاعری معروف عرب به نام ذوالرمه با موخره‌ای منثور به زبان عربی از معاصرین شاعر که مراتب شعر و شاعری را ستوده‌اند؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد ابن ملا خلیل ملقب به ملا حموا، تا: جمادی الاول ۱۱۸۵ق؛ مجدول، با یک سرلوح مختصر کار بغداد؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج زیتونی، ۲۵۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۹۴۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۸
آغاز: بسمله، ... شعر غیلان ذی الرمه مرتب؛ **انجام:** علی خرقاء بادیه اللثام ... افضل الصلوه و السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق [الفبائی: ۲۶۰]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۶
آغاز: هذی شعر غیلان ذی الرمة مرتب علی فصلین فصل فی بحر الطویل و البسیط و الوافر و فصل فی الرجز: لمیة اطلال یحزوی دواثر ×× عفتها السوافی بعدنا و المراطر؛ **انجام:** تمام الحج ان تقف المطایا ×× علی خرقاء بادیة اللثام
شامل دو فصل: ۱. در بحر طویل، بسیط و وافر، ۲. فصلی دیگر در رجز؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۸۵ق؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۸۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۳۲سم [ف: ۲ – ۵۶۹]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۶

آغاز: ... دو اثر ×× عفتها السوافی بعدنا و المراطر؛ **انجام:** تمام الحج اذتقف المطایا ×× علی خرقاء بادیة اللثام تم الفصل الثانی من شعر غیلان ذی الرمه سنة الف و مأتین و خمسة و ثمانین من الهجرة النبویة سنه ۱۲۸۵

منتخبی است از اشعار شاعری معروف عرب به نام ذوالرمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ مجدول و مذهب؛ مهر: «عبده اسحق بن علی انصاری»؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۵۸گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۱۴]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۳۷

آغاز: بسمله عونک اللهم و قال ذوالرمه ایضاً: امن دمنةِ جرت بها ذیلها الصبا ×× لصیدآء مهلاً ماء عینک سافح. یرید ماء عینک سافح ای سائل من اجل دمنةِ لصیدآء ثم قال مهلاً ای کف و ذیل الریح ماء خیرها؛

بخش دوم از این دیوان می‌باشد و با تعلیقات در حدود ۷۰۰۰ بیت کتابت دارد؛ خط: نسخ خوب، کا: جعفر بن شمس الخلافه، بی‌تا؛ پشت صفحه نخستین محمد مهدی عبدالرب آبادی که از دانشمندان قرن سیزدهم هجری و یکی از مؤلفین نامه دانشوران بوده شرحی در معرفی از نویسنده نام برده، به نقل از وفیات الاعیان نوشته و یکی از مالکین نسخه تملک خود را به سال ششصد و هشتاد و اندی نوشته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد:چرمی،۱۴۶ص،۱۵سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۱ طباطبائی

قصیده بائیة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۱۶۱-۱۶۷) [ف: ۲۳ - ۷۹۶]

● دیوان ذوالفقار شیروانی / شعر / فارسی

d.-e zo-l-faqār-e šīrvānī

ذوالفقار شروانی، حسین بن علی، - ۶۷۹ ؟ قمری

zo-l-faqār-e šervānī, hoseyn ebn-e ‘alī (- 1281)

چاپ: دیوان از روی نسخه مورخ ۷۴۵ متعلق به کتابخانه موزه بریتانیا به صورت عکسی در لندن در ۱۹۳۴ نشر شده است [الذریعة ۱۳۳۹/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۳

آغاز: کتاب کلیات ... چو شد در زنگ متواری رخ آیینه خاور ×× هلال از مهد زنگاری نمود آیینه پیکر؛ **انجام:** (پاک شده) ... ×× ز آمیزش چار مادر و هفت پدر. تمت دیوان ملک الشعراء ... از استاد الشعراء سید قوام الدین حسین بن صدرالدین علی درگذشته ۶۷۹ در تبریز (فرهنگ سخنوران، ص ۲۱۸؛ الذریعة ۳۴۰/۹) صاحب دیوان قصاید و ترکیب بند و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: جمعه ۲۵ ربیع الاول۱۲۲۶ق؛ با یادداشتی مبنی بر اینکه نسخه در تبریز استکتاب شده، با صورت هزینه استکتاب به سیاق؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۸۳]

● دیوان ذوقی / شعر / فارسی

d.-e zowqī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۴

ذوقی، غزل است با همین تخلص. سعید نفیسی در ص ع نسخه می‌نویسد که نسخه‌ای از ریاض الانشاء خواجه عماد الدین محمود پسر شیخ محمد گیلانی «گاوان، خواجه جهان» (ش ۶۸۸ مجلس) را همین نویسنده که میر حبیب الله بن حاجی میر مصطفی زنوزی تبریزی باشد در باغ حکم آباد در حضور احباء نوشته است و گویا از نویسنده سراینده را خواسته باشد چه در نسخه نامی از نویسنده آن نیست. منزوی (۲۳۳۰) از دیوان ذوقی ناشناخته‌ای یاد کرده و گفته که عبدالواحد ذوقی بلگرامی تتوی درگذشته ۱۱۳۴ هم داریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یادگاری محسن بن ابی القاسم در ۱۳۱۷ در دو بیت؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۱۵]

● دیوان ذوقی بسطامی / شعر / فارسی

d.-e zowqī-ye bastāmī

ذوقی، فتح الله، ق۱۳ قمری

zowqī, fath-ol-lāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۸

آغاز: بازی گیتی روزگار مرا ×× خوار کند دو روزگار مرا؛ **انجام:** راست بر خطی گلناری صد برگ ببین ×× نار موسی است که تابان شده از شاخ شجر

در عنوان اشعارش نوشته: «ذوقی بسطامی، میرزا فتح الله از نجبای عرب است». نام و نشانش در منابع تذکره ای هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۳۸-۷۳۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۷]

● دیوان ذهبی زنجانی / شعر / فارسی

d.-e zahabī-ye zanjānī

ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، - ۱۲۹۹ قمری

zahabī zanjānī, ‘abd-ol-karīm ebn-e mohammad ‘alī (- 1882)

اشعار فارسی عبدالکریم ذهبی زنجانی است که به «اعجوبه» و «عارف» تخلص می‌کند و لقب طریقتی او «عارف علی شاه» است. «عین الحقایق» و «شمس الحقایق» از تألیفات اوست. در

فهرست آستان قدس رضوی (۳۶۳/۱۱) «غدیریه» از رائض الدین اعجوبه معرفی شده است. قصاید و غزلیات رایض الدین زنجانی به همراه «کوثر نامه» و«ولایت نامه» راز شیرازی در تهران به چاپ رسیده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵/۴-فیروز
آغاز: ای گرامی گوهر بحر وجود ×× هان بشو فارغ ازین بود و نبود / رهنمایی کن طلب اندر طریق ×× راه نتوان رفت الا با رفیق ... ؛ آغاز مثنوی دوم زیر عنوان قطعه (ص ۳۵۰): مرا دوش بد سر به زانوی غم ×× ز کردار این نفس شوم و دژم ... ؛ آغاز مثنوی سوم (بدون عنوان ص ۳۶۶): باز طبعم را هوای دیگر است ×× باز دردم را دوای دیگرست ... ؛ آغاز مثنوی چهارم (ص ۳۷۱): بس عمر عزیز تو تلف شد ×× طفل عمر تو نا خلف شد / اکنون به خود آی و کار کی کن ×× اوقاتت مرا شمار کی کن
مثنویات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میر حسین ذهبی پسر حاج میر هاشم افشار،تا:۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹ص (۳۴۵-۳۷۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۲۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۹۵/۲-۸/۱۰۵
آغاز: بسمله شاه مردان علی عمر اینست ×× شیر یزدان علی عمر اینست / آفتاب حقیقت ازلی ×× مشرق آن علی عمر اینست؛ **انجام:** وین طرفه که آنچه میشود هم ظاهر ×× صد فتنه شود اگر بگویم کیستی. تمام شد کتاب اعجوبه بعون الله تعالی وقوته با قلم شکسته خاکپای دوستان وبرادران صفا
رباعیات او ترجمه مانندی است (چنان که در عنوان آنها آمده است) از اشعار منسوب به حضرت علی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن میرزا هدایت الله، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۳۰۴ق، به جهت علیخان ولد امیر کونه خان؛ در پایان سه قصیده در مدح امام علی علیه السلام با تخلص «عارف» که تخلص دیگر رائض الدین زنجانی است، با سرآغاز: «راه خدا اگر طلبی ره نما علیست ×× هم راه و رهنمای تو هم مقتدا علیست»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۸۵۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۷/۶
آغاز: ای که گفتی مگو خداست علی ×× از خدا هم مگو جداست علی؛ **انجام:** آن حسن که جلوه میکند هر نفسی ×× اوصاف کمال او نهان است بسی / وین طرفه که آنچه می‌شود هم ظاهر ×× صد فتنه شود اگر بگویم بکسی (تمام شد کتاب مستطاب اعجوبه. ۱۹ رمضان، حرره ابوالفتح ۱۳۰۵)
حاوی یک قصیده و سپس غزلیات او به ترتیب حروف تهجی اعجوبه و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالفتح افشار، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی رنگی، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۲۶سم [ف: ۸ - ۴۴۹]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۵/۳
آغاز: ای گرامی گوهر بحر وجود ×× هان بشو فارغ ازین بود و نبود / رهنمایی کن طلب اندر طریق ×× راه نتوان رفت الا با رفیق
خط: نستعلیق، کا: کربلایی علی، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۴گ (۸۶-۱۳۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۳]

● دیوان راجا / شعر / فارسی

d.-e rājā

راجاقتال، یوسف بن علی، - ۷۳۱ قمری

rājāqetāl, yūsof ebn-e ‘alī (- 1331)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۳۰/۳؛ فهرست مشترک ۴۲۳/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۸
آغاز: همیشه در این دار محنت بود ×× که دنیا کجا جای راحت بود
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - اسلام آباد ۱۶۳. سروده‌های نامرتبی است با تخلص راجا و عنوان‌های «در فقر گوید»، «در عشق گوید»، «در تجلی گوید» و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیقعده قرن ۱۳، جا: مسجد امالی از موضع پهراه؛ ۴۰ص [عکسی ف: ۶ - ۶۳]

● دیوان راجا / شعر / فارسی

d.-e rājā

راجا

rājā

[نسخه‌های منزوی ۱۴۴۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۷/۵-ف
نسخه اصل: ش ۱۶۳، گنج بخش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۶]

● دیوان راجی / شعر / ترکی

d.-e rājī

راجی تبریزی، ابوالحسن بن علی اکبر، ۱۲۴۷ - ۱۲۹۳ قمری

rājī tabrīzī, ab-ol-hasan ebn-e ‘alī akbar (1832 - 1876)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۸/۱
اشعار در مراثی امام حسین (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا علیخان تبریزی ملقب به شمس الحکماء متخلص به راجی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱پ-۲۹ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۵۴]

● دیوان راجی / شعر / فارسی

d.-e rājī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۵۲

آغاز: شبی عاشر ماه بودم به خواب ×× زجا جستم از دهشت و اضطراب؛ **انجام:** بارالها ده جز او بیش ده ×× داده ای اما ز بیشش بیش ده؛ در آخرین قطعه آمده: ماه تاریخش ربیع الاولین ×× بهر تنبیه چو من از غافلین / سال اندر سیصد و سه بعد الف ×× شد بیان چون قصه اصحاب کهف ...

شامل قصاید، مدایح، مراثی. سروده راجی که بیشتر آن در مدح شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی و اولیاء دین می‌باشد. دیوان چاپی میرزا ابوالحسن راجی تبریزی را در دست نداشتم تا با او مقابله کنم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی و شکری، جلد: تیماج، ۱۳–۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵–۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۲۴]

● دیوان راجی / شعر / فارسی

d.-e rājī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱۶

آغاز: بیاد زلف زنجیرت دلی دیوانه می‌خواهم ×× بدور شمع قدت خویش را پروانه می‌خواهم؛ **انجام:** جان شیرین تابکی با غیر باشی همنشین ×× گاهگاهی هم بفکر راجی افکار باش

غزل است با تخلص راجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹گ (۷۵۳–۷۶۱)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۴۹۶]

● دیوان راجی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e rājī-ye šīrāzī

کدخدا شیرازی، محمد کاظم

kadxodā šīrāzī, mohammad kāzem

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴

آغاز: خلیلی حر ... العهودی ×× و احترقت قلبی ... کعودی / چه آتش بجانم بر افروخت عشقت ×× که می‌سوزم اما نه پیداست دودی / و لو لم جرت دمعه فی العیونی ×× فما اطفا النار ذات الودودی / کجا می‌نشست آتش عشقت از دل ×× اگر چشمه اشک چشمم نبودی ...

ملمعی است که نخست عنوان «مجهول القائله» داشته ولی بعداً نام سراینده‌اش چنین در کنارش نوشته است: «من کلام حاجی محمد کاظم کدخدای شیرازی، متخلص به راجی». هیچکدام از راجی‌های مذکور در فرهنگ سخنوران شیرازی نیستند و گویا وی را باید نویافته محسوب کرد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۱]

● دیوان راز شیرازی ذهبی / شعر / فارسی

d.-e rāz-e šīrāzī-ye zahabī

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبدالنبی، ۱۲۱۲؟ – ۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abd-on-nabī (1798 - 1870)

[الذریعة ۳۴۶/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۱/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۸۲

آغاز: یا من بدت ذاته آیاته ×× و لذاته آیاته مرآته؛ **انجام:** لمارئی بعض الوری ×× قالوا هوالله العلی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۳/۷)، اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [ف: ۷ – ۴۱۴]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۱/۲

آغاز: ساقیا از می‌وحدت بده آن رطل گران را ×× تا شوم مست و درم پرده این کون و مکان را

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۹۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۰

آغاز: سرآغاز نامه وجود است عشق ×× مهین کلک خلاق بودست عشق؛ **انجام:** آن ساقی کوثرست و معشوق خدا ×× عشاق ز عشقش همه بی پا و سرند

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر حاج مشمد حسین، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: زرد، ۱۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۴سم [ف: ۲ – ۲۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵/۳-فیروز

آغاز: سر حق شناسان ملک جهان ×× مهین سید خوب پیغمبران / علم دار فقر و جهان دار جان ×× حبیب خدا سرور راستان؛ **انجام:** هر آن چون صدف مهرشان پرورید ×× نباشد چو او در دو عالم سعید / برو مهر نیکان و خاصان طلب ×× که یا بی تو از مهرشان قرب حق

سه مثنوی است با سه وزن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میر حسین ذهبی پسر حاج میر هاشم افشار، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱ص (۳۱۴–۳۴۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۲۱]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۳۵

آغاز: بشنو این اسرار از عشق خدا ×× سر عشق از سر حق نبود جدا / عشق با حق حق بود اسرار عشق ×× حق نهان و ظاهر از انوار عشق؛ **انجام:** در ملت عقل میرداناست علی ×× درمذهب عشق پیر و بینا است علی / زین هر دو چو بگذری مزن دم که بحق ×× در عالم حق واحد ویکتا است علی

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن هدایت الله اورمی، تا: جمادی

الثانی ۱۳۰۴ق؛ فوائدی در شعر از «تاج الشعرا، ملا اصغر فیضی شیرازی، میر علی اشرف»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۰۱/۳

آغاز: بدان ای عارف اسرار یزدان ×× حبیب رازدان اهل عرفان؛ **انجام:** خود ایشانند انسان زمانه ×× نباشد غیر ایشان در زمانه

مثنوی عرفانی فارسی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲گ (۳۳۸ر–۳۴۹ر)، ۱۴سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۷۰۵]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸

آغاز: ای ذات قدوسی بیا ای قبله طوسی بیا ×× ای آتش موسی بیا وی قبله طوسی بیا ... / ... باز دل در سینه ام آمد بجوش ×× آنچنان کز جوش او رفتم ز هوش؛ **انجام:** اندر آن که راز آن شه است ×× نی عیان دارد ره آنجا نی نهان ... / ... جاهد وافی لله چه بود ای فتی ×× از خودی بگذشتن و از ماسوی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قارنقور، ۱۰۸گ، ۱۸–۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۷۲]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۲۹/۳

آغاز: دلم آشفته روی محمد ×× سرم سرگشته کوی محمد؛ **انجام:** رهاند از هلکاتم» رساند بر درجاتم ×× ز راز خویش نشد غافل او ز روز بدایت

شامل مقداری از اشعار مرحوم راز است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۲گ، اندازه متن: ۸×۱۵/۵، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۲۱]

۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱

آغاز: بسمله. ساقیا از می‌وحدت بده آنن رطل گران را ×× تا شوم مست و درم پرده این کون و مکان را؛ **انجام:** سلطان رندان عشق است میدان ×× زان «راز» او را از جان غلام است.

در این قسمت غزلیات عارف کامل میرزا ابوالقاسم مشهور به آقا میرزا بابا ذهبی و متخلص به «راز» قطب سلسله ذهبیه و متولی آستان حضرت شاهچراغ ثبت شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۳۹ص، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۰۹]

● دیوان راسخ / شعر / فارسی

d.-e rāsex

راسخ، محمد زمان، ق۱۲ قمری

rāsex, mohammad zamān (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۷–ف

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهار، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۵]

● دیوان راسخ / شعر / فارسی

d.-e rāsex

راسخ، غلامعلی، – ۱۲۸۶ قمری

rāsex, qolām ‘alī (- 1870)

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: اسیر حلقه زلف پری و شیم که هست ×× بسی محال از آن بند رستگاری ما

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۳۵]

● دیوان راشد / شعر / ترکی

d.-e rāšed

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۵

آغاز: قصیده طغرا: قصیده طغرا چند رسم همایون طرح طغراکیم آنی ×× کلك مستثنا حرام حضرت پاشا چکر؛ **انجام:** طفلدر اون دور دنیه کیر سونده کور ×× راشد اول ما هم نیجه تابان اولور

از: شاعری با تخلص راشد (؟)، این اثر شامل قصایدی است از جمله قصیده طغرا، دو قصیده در مدح مصطفی پاشا، قصیده شتائیه، مدح ابراهیم پاشا، قصیده رامی افندی، مدح علی پاشا، تاریخ حجره افندی، تاریخ ولادت حضرت صالحه سلطان، تاریخ کتابخانه صدراعظم ابراهیم پاشا در نزد شهزاده سلطان محمد خان ... و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و سایر اشعار شاعر است. در ایضاح المکنون (۵۰۳/۳) از چهار دیوان راشد از سرایندگان مختلف یاد شده است؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ دارای دو سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۷۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴۷/۲ – ۳۴]

● دیوان راشد بن قاسم / شعر / عربی

d.-e rāšed ebn-e qāsem

راشد بن قاسم بن محمد بن عبدالعام

rāšed ebn-e qāsem ebn-e mohammad ebn-e ‘abdol‘ām

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۶/۷

قصیدة فی مدح علی بن ابی طالب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۱۳۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: – ۲۳۵]

● دیوان راضی / شعر / فارسی

d.-e rāzī

راضی، محمد رضا، ق۱۱ قمری

rāzī, mohammad rezā (- 17c)

[الذریعه ۳۴۷/۹]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۴۳

آغاز: دست دعا سحر نه برآید به سوی ما ×× شرم گناه پرده گذارد بروی ما / در موج بحر عشق فتادیم چون حباب ×× ترسیم تا زکف نرود آبروی ما؛ **انجام:** گر نگاهی نکند یار سوی ما راضی ×× چه کند دیده دیدار و چه دارد جانی

در حدود دو هزار و سیصد بیت است در غزل‌های عرفانی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «تعلیقه دار کتبخانه سید پیرپور» (ده ضلعی هند)؛ جلد: شمیز، ۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۰]

● دیوان راغب پاشا / شعر / ترکی

d.-e rāqeb pāšā

راغب، محمد راغب بن محمد، ۱۱۱۰ - ۱۱۷۶ قمری

rāqeb, mohammad rāqeb ebn-e mohammad (1699 - 1763)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۴۲

آغاز: نه عجب سرعت ایله کلدی بوییل ماه صیام ×× چکدی بر باش کلوب بلده بغداده لجام / کیجه یی کوندزه قاتمش نه شتاب ایله کلور ×× مژده عیده ایدر صانکه مبارک اقدام

بیش از هزار بیت است در مدح و تاریخ و غزل و مخمس و جز اینها، به ترکی و کمی از آنها به فارسی، و آخرین شعر وی به سال ۱۱۷۴ سروده شده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: محمد اسعد قاضی عسکر؛ جلد: گالینگور مشکی،۳۴گ،۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۳۷۲]

● دیوان راغب هندی / شعر / فارسی

d.-e rāqeb-e hendī

راغب هندی، میر مبارک الله خان، ۱۲۰۲ق۱۳ قمری

rāqeb-e hendī, mīr mobārak-ol-lāh xān (1788 - 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۷

آغاز: نرگست ای نگار هست اکحل ×× لیک از عشرت مدام اشکل / ایکه در پرده چشم مست ترا ×× شیشه پر شراب شد بیغل؛ **انجام:** ز دست محتسب از جان ملول شدحافظ ×× ز منع باده باعلان ملول شد حافظ / برنگ راغب گریان ملول شد حافظ ×× ز باده خوردن پنهان ملول شدحافظ / ببانک بربط و نی رازش آشکاره کنم

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «سیدظهور الله خان» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۱۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۶/۶

آغاز: نرگست ای نگار هست اکحل ×× لیک از عشرت مدام اشکل / ای که در پرده چشم مست ترا ×× شیشه پر شراب شد بیغل؛ **انجام:** تا شمالش کند مگس رانی ×× باد صرصر ز غاشیه داران

بخشی از اشعار شاعر است با تخلص راغب، شامل این قسمت‌ها: قصیده محمدی هیکل، ساقی نامه، سه غزل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۱۴ر-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۳۹۴]

● دیوان رافع لاهیجی / شعر / فارسی

d.-e rāfe'-e lāhījī

رافع لاهیجی

rāfe'-e lāhījī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۷

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۸]

● دیوان راقم طوسی / ادبیات / فارسی

d.-e rāqem-e tūsī

راقم مشهدی، علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

rāqem-e mašhadī, 'alī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳۰

آغاز: این عید که سر بسر شرف است ... زهی از این حرم کامد فروغش وادی ایمن؛ **انجام:** گلشن زندگانی است خرم مزرع شادکامی است شاداب.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳۸

آغاز: بسمله، کنز معنی راست مفتاح از قدیم نام بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** بنده شهوت مشو ای نوجوان تا نبینی روی ذلت در جهان

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳۳

آغاز: بسمله. اول هر نامه را بنام تو انشا کرده خرد ای یگانه داور دارا؛ **انجام:** طوسی ناظم به تاریخش نوشت قصری از جنت ... داد حق

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: الوان فستقی، جلد: تیماج، قطع: رقعی [رایانه]

● دیوان راقم مشهدی / شعر / فارسی

d.-e rāqem-e mašhadī

راقم مشهدی، محمد بن غیاث الدین، ق۱۱ قمری

rāqem-e mašhadī, mohammad ebn-e qīyās-od-dīn (- 17c)

اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵)

[فرهنگ سخنوران، ص ۲۳۲؛ الذریعة ۳۵۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۱/۳؛ مشار فارسی ۲۳۰۴/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۵ ـ د

آغاز: بسمله. ای هر زبان بذگرتو گرم فسانه یی ×× عقد سخن ز سبحه حمد تو دانه یی؛ **انجام:** ندارم چشم بر ابر بهاری آتشم آتش ×× بمشت خار خشکی میتوانم شد گلستانی

پس از غزل نخستین از الف است تا یاء و در پایان بندی است به نثر در ستایش شاه سلیمان صفوی، دیباچه یی دارد در سرگذشت راقم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۳۶

آغاز: آغاز دیباچه: ای برون از احاطه ادراک ×× قدست از نسبت تقدس پاک/ تعظیم دربار کبریایی که کرسی نشینان عرش المعارج معرفت ... آغاز دیوان: ای ز دیوانت دو عالم را چو صبح و شامها ×× مطلع آغازها و مقطع انجامها؛ **انجام:** گریند اگر به قدر لب تشنه حسین ×× چندین هزار دجله به هر دیده ای کم است / راقم به یاد درد شهیدان کربلا ×× امروز تازه کاری هر زخم مرهم است

غزلیات شاعر به ترتیب حروف تهجی و یک ترجیع بند را شامل است و مقدمه دیوان از برگ (۱پ-۶پ) توسط محمد صادق مشهدی انشاء شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۴۱۵]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۰ ـ ب

آغاز: چون نعمت کونین شود ذایقه آرا ×× در کام قناعت شکنم قوت ستم را؛ **انجام:** عیب و عاری نیست گر امیزشی با خلق نیست ×× خجلت خواری ندارد اعتبار بی کسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۴۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱ - ۲۵۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۷

آغاز: (در دیباچه افتاده است) ... شفاعت او ... بر نظر یاران حسن معانی که شیفته ... آیینه هم ساخته ام شادی و غم را ×× افزوده ز من قدر چه راحت چه الم را؛ **انجام:** چرا یارا که در عرض تمنای لب بجنباند ×× که در هر جنبش مژگان شود آن تند خورنگی

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۷سم [ف: ۲ - ۲۸۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۳۱

آغاز: بسمله. یا من بدا جمالک فی کل ما بدا ×× بادا هزار جان مقدس ترا فدا/ تقدیس مناسب ظهور بارقه ازلی و ملایم تجلیات شهود لم یزلی ... سرگردن فرازان در کمندش ×× هما در سایه چتر بلندش ... بسمله. ای هر زبان بذکر تو گرم فسانه ای ×× عقد سخن ز سبحه حمد تو دانه ای / راقم نداشت چاره پریشان دماغیم ×× زین بیشتر که زلف سخن داشت شانه ای؛ **انجام:** دل خود را نباید کرد تا کی زاسمان خالی ×× سبک مغزی بسی دیدم ازین گوی میان خالی / نگشتم تا گرفتار وطن راقم ندانستم ×× که از دام و قفس هرگز نباشد آشیان خالی.

با یک دیباچه منثور مسجع (۱-۱۳) و غزل به ترتیب تهجی (۱۵-۳۳۳) نزدیک ۴۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد قلی جلالی منشی دیوان اعلی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۱۰۲ق؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی به زر و شنگرف و لاجورد آراسته، ۱۶۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۸۰]

۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۲۷/۲

اشعاری از راقم، بخشی از آن استقبال دوازده بند محتشم کاشانی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۱۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۸۹/۴

آغاز: ای هر زبان بذکر تو گرم فسانه ای ×× عقد سخن ز سبحه حمد تو دانه ای ... (به خط ریز عبرت): نیست مردم را به غیر از فکر دنیا آفتی ×× گنج باشد آتشین سیلاب ویرانها [کذا]؛ **انجام:** ... که راقم در سخن غیر از وحید این رنگ می‌ریزد ×× که این می‌در قدح زنگی نماید در سبو زنگی؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد علی مصاحبی نائینی، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۳۵۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۲۷گ (۹۳ر-۱۱۹پ)، اندازه: ۲۱/۶×۱۸/۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۶۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۶۲

با دیباچه منثور، غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول، با سرلوح ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زرد، ۳۴۴گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۷۵۱]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۰/۳۰

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۵۰

آغاز: آغاز دیباچه: ... قصه از رموز لاتناهی ایوان قدرش پایه رسائی برهان سلم شکستن؛ آغاز غزلیات: بهار حسن که شد مایه طراوت باغ ×× که شست لاله ز دل نقش داغ ما در زاید / که تاب داد سر زلف ناز کز اثرش ×× که نیست سروهم از پیچ و تاب رشک ازاد؛ **انجام:** به آیینی گلشن میروی بیرون که برگلها ×× گلستان را قفس از رخنه دیوار میسازی / نباشد بی اثر حرفی که آید بر زبان راقم ×× برنگ خامه گرگفتار از کردار میسازی

غزلیات به ترتیب حروف تهجی و دیباچه دیوان را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ،۱۸۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۸]

● **دیوان رامش شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e rāmeš-e šīrāzī

رامش شیرازی، رضا، - ۱۲۵۰ قمری

rāmeš-e šīrāzī, rezā (- 1835)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۰۹

آغاز: بس عجب نبود اگر می‌ندهد عرض جمال ×× شاهد طبع سخنگوی درین قطع رجال؛ **انجام:** بلند پایه قدرش شگفت نیست اگر ×× چه تیر راست کند پشت آسمان کوتاه

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۳۹-۷۴۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۷]

● **دیوان راوندی** / شعر / عربی

d.-e rāvandī

راوندی کاشانی، فضل الله بن علی، ۴۸۳ - ۵۷۲؟ قمری

rāvandī kāšānī, fazl-ol-lāh ebn-e ʻalī (1091 - 1177)

چاپ: تهران، کتابخانه مجلس، تحقیق جلال الدین محدث ارموی، چتپ اوب، ۱۳۷۴ش، ۳۱۲ص

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹/۱

آغاز: بسمله، قال السید السعید ضیاء الدین ابو الرضا العالم العامل الفاضل؛ **انجام:** اوله ربع عشر ثالثه و ربع ثانیه جذر رابعه.

این دیوان حاوی قصاید راوندی است که بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی تنظیم یافته است. کتابت اشعار به‌وجهی است که هر بیت در یک سطر قرار دارد ولی جمع آمدن مضارع به‌وجهی است که تمییز هر مصراع از مصراع دیگری مشکل می‌نماید؛ خط: نسخ کهن، کا: نور الدین علی بن حسین بن ابی الحسن، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۹ص (۱-۹۹)، ۱۸ سطر(۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۹۹]

● **دیوان رباطی** / شعر / فارسی

d.-e rebātī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲۴

دیوان اشعار رباطی در وصف عصر خاندان پهلوی؛ کا: محمد علی بن محمد صادق، تا: ۱۳۴۸ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان ربیع گرگانی** / شعر / فارسی

d.-e rabīʻ-e gorgānī

ربیع گرگانی، ق۱۳ قمری

rabīʻ-e gorgānī (- 19c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۱۲

. حاوی، مخمس، قصاید ستایش آمیز، غزلیات و «اشعار بزبان قدیم اهل گرگان» و هجو اشخاص است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه پارچه‌ای فرنگی، ۱۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۳۲/۱سم [ف: ۲ - ۲۸۴]

۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۹/۴

مثنوی اوست؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا، قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

● **دیوان رجاء زفره ای** / شعر / فارسی

d.-e rajā’-e zefre’ī

رجاء زفره ای، محمد علی، ۱۲۴۳ - ۱۳۲۰ شمسی

rajā’-e zefre’ī, mohammad ʻalī (1864 - 1941)

سال تالیف: ۱۳۴۲شمسی

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۲

آغاز: بسمله، در مرداد ۱۳۴۱خورشیدی موفق شدم آن مقدار از اشعار مرحوم ابوی؛ **انجام:** خداوند توبه اش را قبول نمود و از شکم ماهی آمد و بقوم خود رفت.

منتخبی از اشعار آن است. این منتخب در این نسخه چنین تنظیم یافته است: شرح حال نجم الشعراء (صاحب دیوان)، بحر طویل در حدیث کساء، مناجات، قصاید و غزلیات و رباعیات و قطعات و مخمس و مسمط بدون رعایت ترتیب حروف تهجی، فرهنگ لغات و اسماء اعلام مندرج در اشعار؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن رجائی زفره‌ای، تا: ۱۳۴۲ش، جا: اصفهان (شکرشکن - بازارچه کلانتر)؛ کاغذ: فرنگی، خطدار، جلد: کالینگور آبی، ۹۴گ، ۱۵ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۳۱]

● **دیوان رجائی** / شعر / فارسی

d.-e rajā’ī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۵/۲

از: رجائی (قرن ۱۴) گویا بخشی از اشعار شاعر باشد شامل مثنوی، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، قصاید و دیگر اشعار از جمله: ساقی‌نامه (گ ۱۱-۱۹)، مثنوی خطاب به جوانان و فرزندان خود که استقامت افکار داشته باشند و از راه منحرف نشوند (گ ۱۹-۲۲)، ترجیع‌بند در شکایت از وضع روزگار که به حضرت صاحب (ع) عرض شده است (گ ۲۲-۲۸)، ترکیب بند که به خواهش آقا

سید محمود فرزند آقا سید عبدالرحمن افندی تقیب بغداد در تاریخ تولد فرزندی وی سروده شده است (گ ۲۸-۳۲)، دو قصیده در مدح حضرت علی (ع) که به همراهی مرحوم شیخ فتح الله متخلص به وفائی عرض و انشا شده است (گ ۳۲-۳۶ و ۴۳-۴۴)، قصیده‌ای که جهت تعمیر صحن، منور کاظمین (ع) بعد از انجام آن عرض شده (گ ۴۷-۵۰)، قصیده که بنا به خواهش ملا فتح الله وفائی (ساکن نجف)، سروده شده (گ ۵۰-۵۴)، هفت بند حسب الخواهش دوستان از دوستان امیرالمؤمنین (ع) به پیروی از بندهای ملا حسین کاشفی سروده (گ ۵۴-۶۰)، قصایدی در مدح حضرت امیر (ع) و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اشعار دو ستونه؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۲۴گ (۱۱-۲۳۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۱۲۷]

● **دیوان رحمت** / شعر / فارسی

d.-e rahmat

سفدرانی، رحمت بن صوفی عظیم

safdarānī, rahmat ebn-e sūfī ‘azīm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۰۶

آغاز: طغرای این دیوان ما ارکان حمدست و ثنا ×× سرمد گنج معرفت باشد یقین نام خدا؛ **انجام:** عشق رحمت ماورای شرح و تفسیر آمدست ×× یک شرار آتش او از همه اشرار به

اشعار عامیانه و سست و سخیفی است از خلیفه رحمت بن صوفی عظیم سفدروانی (!) که ظاهراً بخارایی و از متأخرین است؛ خط: نستعلیق بد و مغلوط، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۴۲گ، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۱سم [ف: ۷ - ۴۱۵]

● **دیوان رحمت شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e rahmat-e šīrāzī

رحمت شیرازی، علی، ۱۲۷۷ - ۱۳۴۳ قمری

rahmat-e šīrāzī, ‘alī (1861 - 1925)

[الذریعه ۹:۳۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۵

آغاز: بسمله. هذه قصیدة عالیة فی التوحید و مدح سیدنا و مولانا صاحب الزمان ... من ... السید علی المجتهد دامت افاضاته و افاداته و برکاته العالی. بسمله. حق آینه آدم و مرآت جهان است ×× اعیان همه چون عکس در آیینه عیانست؛ **انجام:** و ان تصفد بالاصفاد فی الجهر ×× یا لیتها انطلقت من قید شجان

قصیده نخستین آن در ستایش مهدی موعود است سپس مخمس و چند غزل است به فارسی و دو قصیده عربی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۶ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۲۵]

● **دیوان رحمی** / شعر / ترکی

d.-e rahmī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۰۸/۲

آغاز: ای شهنشاه ملایک خادم و خیر البشر ×× خاکپای اکرمی کروبیانه تاج سر؛ **انجام:** رحمیا دیر لر آکه مرد و زن ×× اخشام اولیخه دیده لر روشن

از: رحمی. نزدیک دو هزار و ششصد بیت مشتمل بر قصاید دینی و مدح بزرگان سیاسی ترکیه و غزلیات و رباعیات و مفردات و تاریخ‌های منظوم برای سال‌های ۱۱۳۷-۱۱۶۴و الغاز؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن عثمان سیروزی، تا: ۱۱۹۰ق، جا: قسطنطنیه؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ (۶۱پ-۱۴۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۷]

● **دیوان رحیما** / شعر

d.-e rahīmā

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۴۴

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

● **دیوان رحیم کرمانی** / شعر / فارسی

d.-e rahīm-e kermānī

کرمانی، محمد رحیم بن محمد کریم، ۱۲۴۸ - ۱۳۰۷ قمری

kermānī, mohammad rahīm ebn-e mohammad karīm (1833 - 1890)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۰/۲

آغاز: الحمد لله العلی المالک الحق المبین ×× الواحد الفرد الولی الله رب العالمین / رب جلا برهانه ملک علی سلطانه ×× حق تعلی شأنه عن کل وصف الواصفین؛ **انجام:** ثنا خواندی دعا میگو که نیکان راست نیکویی ×× رثا راندی جزا میجو که خوبان راست منانی / رحیم بن کریم بن براهیم ازدو دریا کف ×× بدید احسان که کرد از بهر محسن کار حسانی

قصاید و قطعات وی است که در مدح ائمه (ع) و سایر موضوعات طبق مسلک خود سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای نام جلد ساز «اقل السادات محمد باقر»، ۹۳گ (۶۹پ-۱۶۱ر)، ۱۷سطر [ف: ۳۷ - ۲۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۷/۲

آغاز: الحمد لله العلی المالک الحق المبین ×× الواحد الفرد الولی الله رب العالمین / بس کن رحیما نک سخن خاموش از ما و من ×× او خواه او من من مزن ختم سخن بادت بدین؛ **انجام:** رحیم

بن کریم بن براهیم ازدو دریا کف ×× بدید احسان که کرد از بهر محسن کار حسانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی کار محمد باقر، ۱۹۵گ (۱۲۸-۳۲۲)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۵۲

آغاز: افضل ما به الافتتاح فی البدء و البداء ... هو جمیل حمد لیس له انتهاء؛ **انجام:** که ز حق مهدوی است گواه ×× که هو الله لا اله سواه

با دیباچه به نثر عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۷۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۹۶]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۲

آغاز: خیز که تا وارهیم زین قفس آسمان ×× بال فشان برجهیم درهوس آشیان / طایر قدس است دل گلشن قدسش مطار ×× طالب انس است دل مکن مکان؛ **انجام:** تا که فراق و وصال هست به هم مقترن ×× تا که نشانند ملال نیست به هم تو امان / بهره یار تو باد وصل و نشاط مدام ×× روزی خصم تو باد هجر وغم جد وآن

قصیده فارسی از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۴۱۳ق؛ همراه با معنی لغات قصیده درپایان؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۲۷]

● دیوان رحیم مایل / شعر / فارسی

d.-e rahīm-e māyel

مایل اصفهانی، رحیم، ق۱۳ قمری

māyel-e esfahānī, rahīm (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۷۷

آغاز: بسمله. قصاید و مدایح نواب صدر اعظم من کلام مرحوم شیخ رحیم مایل تخلص. ای دلبر نازنین شمایل ×× مایل بشمایل تو مایل / ای خسرو جمله نکویان ×× مفتون تو خیل ماهرویان؛ **انجام:** نیستش بیزاری از این مملکت بی اختیار ×× حکم سلطان است و آن از حکم سلطان می‌رود

از رحیم مایل زنده در زمان قاجاریان و فتحعلیشاه با تخلص «مایل» در ستایش نواب صدر اعظم (حاجی محمد حسنخان)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با ماده تاریخ ۱۲۱۸ و ۱۲۱۵ و ۱۲۱۱ و ۱۲۱۴؛ مجدول، با سر لوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۳۹]

● دیوان رزمی / شعر / فارسی

d.-e razmī

رزمی رومی، محمد یوسف، ق۱۱ قمری

razmī rūmī, mohammad yūsof (- 17c)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۳۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۸

آغاز: شکوه‌ها دارم ز جور چرخ و جور مشتی ×× کز جفای این و شد چون چرخ پشتم چنبری؛ **انجام:** یادگار از زلف و خط و قد و چشم و جسم اوست ×× سنبل و ریحان و سرو و نرگس و نسترنا.

قصایدی است در مدح امیر المؤمنین و امام هشتم و امام رضا و حضرت عباس و امام زمان و ناصرالدین شاه و توصیف بهار، که اگرچه ردیف و قافیه و وزن را نسبتاً خوب رعایت نموده و در مضمون پردازی هم علی رغم تکرار مضامین پیشینیان موفق است و تصویرسازی خوبی در سروده‌های وی دیده می‌شود، اما اغلاط املایی همچون نوشتن «خواب و خواندن و خاص و ذره» به صورت «خاب و خاندن و خواص و زره» نشان می‌دهد از سواد چندان بالایی برخوردار نبوده یا سلیقه خاصی در نگارش کلمات داشته است. صاحب دفتر حاضر معاصر ناصرالدین شاه است و او را با قصیده‌ای میمیه مدح گفته است به این مطلع: «نیکوترین عهد سلاطین نیکنام ×× شد عهد ناصرالدین، شاه جم احتشام»؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ برخی از ابیات در این دفتر پاک شده و یا قلم خورده و این نشان می‌دهد که یا به خط خود شاعر است یا بعد از کتابت شاعر آن را ویرایش نموده است. از ویژگی‌های رسم المشقی این نسخ گفتنی است که الف‌های مد دار را بدون مد نوشته است؛ جلد: مقوایی با روکش چرم قهوه‌ای، ۷۶ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۶۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۶/۷

آغاز: چون زند نوبت توحید تو اندیشه ما ×× نغمه عجز تراود ز رگ و ریشه ما؛ **انجام:** «رزمی» تا چند اینچنین دم سردی ×× تا کی بدر هر کس و ناکس گردی / غارت کردند رهزنان بار ترا ×× نامرد تو هم سری بر آور مردی

غزلیات اوست به ترتیب تهجی با تخلص رزمی و رزمی رومی، سپس رباعیات پیرامن ۸۰۰ بیت، سپس قصاید او. از آن میان قصیده «سرالحق» او در پاسخ قصیده انوری و در جای دیگر از جنگ نیز آمده؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن عبدالرضا قزوینی شیرازی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۲سم [ف: ۸ - ۱۸۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۶/۵

گویا از رزمی(؟)، قصیده‌ای که هر مصرع آن مشتمل بر تاریخ جلوس شاه اسمعیل (۹۸۴) است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن عبدالرضا قزوینی شیرازی، تا: ۱۲۴۷ق [ف: ۸ - ۱۸۷]

← دیوان رسائل ≻ رسائل ابن عمید

● **دیوان رسائلی** / شعر / عربی
d.-e rasā’elī
رسائلی، قطب الدین قاسم
rasā’elī, qotb-od-dīn qāsem

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶/۲۸۰-ف
نسخه اصل: نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۱۸۳. قصیدة؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۰]

● **دیوان رستم الحکما = فرهنگنامه** / شعر / فارسی و عربی
d.-e rostam-ol-hokamā = farhang-nāme
آصف هروی، محمد هاشم، ق۱۳ قمری
āsef-e heravī, mohammad hāšem (- 19c)

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۴۰
آغاز: دیباچه: هوالفیاض الکریم قطعه چند رستم الحکما باقتضای حکمت در سال هزار و دویست هجری عرض نموده؛ **انجام:** خاتمه: سررشته این داستانها در سال هزار و دویست و دو بیرون خواهد آمد دیگر العلم عندالله ... من کلام رستم الحکما ایده الله تعالی: بلغنی الهی بلقاء المهدی ×× نور لمحاتی ببهاء المهدی / ثبت قدمی سبل طاعاتک ×× اظهر شرفی تحت لواء مهدی
گویا از خاندان صفویه بوده است و متخلص به «آصف» که آن را در سال ۱۲۰۰ق ساخته و در سال ۱۲۱۲ق منظم نموده و دیباچه‌ای منثور و معنون به نام فتحعلی شاه صفوی قاجار بر آن نگاشته است و خاتمه‌ای به نثر که حدود ۱۲۰۰ بیت دارد شامل قصیده و غزل - عناوین اشعار بدین شرح می‌باشد: پس از دیباچه و سرآغاز، در نعت ختم الانبیاء، در مدح خلفای راشدین و ائمه معصومین، در مناجات حضرت قاضی الحاجات، در ستایش خاقان صاحبقران عصر. در بیان خوابی که دیده، در بیان احکام وقایعی که در زمان دولت مهدی (ع) وقوع می‌یابد، در بیان تأسف خوردن بر فقدان ارباب علم و حکمت، در توصیف سخن حکمت آمیز و فخریه گوید ... در بیان آفرینش عقل اول، در بیان حسن صفات عقل و عاقل. دستوری نامه میمنت علامه ملوک ...، در بیان تمثیل قابلیت خود و ناچار هم صحبت نااهلان شدن از تأثیر فلکی، در بیان اظهار فضل ربانی بر غم حسودان بدخواه، در بیان تفاخر بدوستی نمودن، در بیان عشق ورزیدن که فن طبیعی خود است، در بیان توصیف عشق حقیقی ...، در بیان تمثیل آنکه وضع شیئی در غیر موضع ظلمست ...، تأویل آیه مبارکه نور که مصدر علم لدنی ...، در بیان توصیف شراب روحانی در بیان منع نمودن عوام از حکمت ربانی در باب اشاره اهل تحقیق بجانب کیمیا ...، در بیان توصیف صبر ... (قسمتی از کتاب اختصاص به پند و اندرز دارد) ... در مناجات حضرت قاضی الحاجات. آغاز دیوان: «بسمله بنام خدا اول کارها ×× که آسان کند جمله دشوارها»، انجام دیوان: «زهی آصف آن مرد باهوش و رای ×× بملک و شرف نامور کدخدای ... که با فرخی باد پیوسته جفت ×× بتاریخ این نظم (تاریخ = ۱۲۱۱) گفت»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۰۵ق،در زمان حیات شاعر؛مهر:حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: سرخ، ۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۷
آغاز: این مقالات مبارکات و این کلمات طیبات زاکیات نامیات حکمت بینات حقیقت سمات معرفت آیات؛ **انجام:** شدش تاریخ از اصف بی ده و سه ×× ز سیف الدوله آباد این سرا شد
دیوان شعر است از «رستم الحکماء» کثیر الفوائد دینیه و دنیویه در توحید و نعت و مدح محمد شاه و توصیه مردم و تعریف سلاطین و تنبیه و اندرز و مسائل فقهی و کلامی و بشارت و علامت ظهور صاحب الامر و تاریخ ظهور او. این دیوان که بخش یکم این نسخه است «مجموعة الفضائل» نامیده می‌شود و ترجیع‌بند است درباره قاجار و مذهب شیعی سپس بشارت نامه نظم درباره خروج خاقان آقا محمد و بشارت نامه نثر در همین باره و جلوس نامه فیروزی خاقان فتح علی شهنشاه، در این دیوان قصائد و غزلیات او آمده که پاره‌ای از اشعار او خالی از لطف نیست؛ خط: نسخ، کا: محتملاً خود شاعر، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: روغنی بوم قرمز، ۳۸۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۷۵]

● **دیوان رسته** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e raste
شیرازی نوری، یوسف، - ۱۳۰۲ قمری
šīrāzī nūrī, yūsof (- 1885)
دیوان اشعاری شامل قصاید و غزلیات به فارسی و ترکی، شاعر در اشعارش به «رسته» تخلص می‌کند، بیشتر اشعارش فارسی می‌باشد.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۶۷
آغاز: به فرق خسرو غم تاج هستم ×× چو بحر هر دم ز غم مواج هستم / اگر شطرنج غم داری بیا پیش ×× که در بازی غم لجلاج هستم؛ **انجام:** بگو رسته هر آنچه می‌توانی ×× ز احوالات آن شیرین زبانی / چه مطرب در طرب حور بهشتی ×× چه مطرب وه عجب شوخ کنشتی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قسمت اعظم آن از بین رفته است و شیرازه مابقی که چند برگی بیش نیست از هم گسسته و اوراقش جابجا شده است، ظاهراً نسخه اولیه مؤلف بوده که بعداً آن را مرتب و پاکنویس کرده، لذا در بالای هر غزل کلمه «نوشته‌ام» را آورده است؛ ۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۴۱۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳۱

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۳۹]

● **دیوان رشحه اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e rašhe-ye esfahānī

رشحه اصفهانی، بیگم، ق۱۳ قمری
rašhe-ye esfahānī, beygom (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۳

آغاز: فلک کینه گرا دوش باهنگ جفا ×× نیم شب پای [فرو] هشت بکاشانه ما؛ **انجام:** هر کجا نام روانش همه افلاک حجاب ×× هر کجا ذکر زبانش همه آفاق حیا

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۵۱۷-۵۲۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۵]

● **دیوان رشدی رستمداری** / شعر / فارسی
d.-e rošdī-ye rostamdārī

رشدی رستمداری، ق۱۱ قمری
rošdī rostamdārī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۱۳

سه صفحه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲گ (۳۶پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

● **دیوان رشید اسفراین** / شعر / فارسی
d.-e rašīd-e esfarāyen

رشید الدین اسفراینی، محمد، ق۹ قمری
rašīd-od-dīn-e esfarāyenī, mohammad (- 15c)

تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

شماره ۱۷۷ (جلد ۲ فهرست)؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

← دیوان رشیدالدین وطواط ﹥ دیوان رشید وطواط

● **دیوان رشید تبریزی** / شعر / فارسی
d.-e rašīd-e tabrīzī

رشید تبریزی، - ۱۰۸۱ قمری
rašīd-e tabrīzī (- 1671)

[الذریعة ۳۶۲/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۶/۱

آغاز: نیمه شبی با دو سه آشفته حال ×× در چمن زمزمه خونین مقال؛ **انجام:** جرعه کش ساغر امید باش ×× همچو سخن زنده و جاوید باش

مثنوی پیرامن ۱۸۵ بیت. از رشیدی، با تخلص رشید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن ضربی، ۷گ (۱پ-۷پ)، ۱۵ سطر [ف: ۸ - ۲۵۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۶/۸

انجام: تا حسن بهار را بود رنگینی ×× ... (بریده شده است)

دیوان مقطعات با ماده تاریخ‌هایی، از آن میان ۱۰۳۸، ۱۰۴۲ و تاریخ آمدن ندر محمد خان ۱۰۵۶، تاریخ چهل ستون نقش جهان، ۱۰۵۷، مذمت اسب، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند، مسدس، ترکیب، رباعیات، در آن آمده: «رشید اهل دلی در تمام عالم نیست ×× جهان و مردمی مردم جهان را یوف»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن، ۲۷گ (۲۲۵ر-۲۵۱پ)، ۱۵ سطر [ف: ۸ - ۲۶۱]

● **دیوان رشید وطواط** / شعر / عربی
d.-e rašīd-e vatvāt

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری
rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۱۲/۷

آغاز: یا خلی البال قد بلبلت بالبلبال بال ×× بالنوی زلزلتنی و العقل فی الزلزال زال؛ **انجام:** لیت حیا کان منشه و جار نیامعا ×× فی فنون الفضل حتی کلته بالصاع صاع

قصیده از او؛ این قصیده که به زبان عربی است به وطواط نسبت داده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جعفر بن غازی رازی، تا: ۱۰۶۰ق، به‌دستور میرزا نظام الدین احمد دشتکی؛ مجدول مذهب؛ محشی؛ ۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۱۸]

● **دیوان رشید وطواط** / شعر / فارسی
d.-e rašīd-e vatvāt

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری
rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

آغاز: ای جاه تو فراخته اعلام کبریا ×× صافی است اعتقاد تو از کبر وز ریا

چاپ: به‌کوشش سعید نفیسی چاپ شده.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۷

آغاز: شاها بیارگاه تو کیوان نمی رسد ×× در همت تو گنبذ گردان نمی رسد؛ **انجام:** ز من بیزار شذ معشوق و با منش ×× ندانم تا چه آزار اوفتادست

خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵۷ر-۶۲پ)، ۱۵سطر، اندازه:۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۶]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۳ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ش ۱۰۳. نزدیک ۳۵۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۵۹گ (۱۶۶-۲۲۴) [ف: - ۱۳۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰/۷

آغاز: مجلس رفیع ادام الله رفعته اشارت فرموده بوذ و در خواسته از من ابیات اوزان دو بیتی

ابیات اوزان دو بیتی و کمیت عدد آن و شرح علتها که در اوزان رباعی آمده است. در شش طبقه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین بن سلام الله ابرقویی، تا: ۸۵۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۳ص (۱۶۶- ۱۶۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۶سم [ف: ۵ - ۳۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۲

آغاز: پناه ملک عجم شهریار دولتیار ×× چراغ دین عرب پادشاه گیتی را؛ **انجام:** شاها ز سیاستت فلک می‌لرزید ×× پیش تو بطوع بندگی میورزید / صاحب نظری کجاست تا در نگرد ×× تا آنهمه مملکت باین می‌ارزید

نسخه حدود ۴۵۵۰ بیت است از قصاید و در پایان رباعیات آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶۶ص (۲۵-۹۰)، ۲۵سطر(۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۷۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۱

قصائد اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای چهار پیشانی اسلیمی مذهب، مجدول و مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی آبی و سفید، جلد: میشن قرمز، ۱۸۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۸ - ۶۴]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۳۰۳ که آن را به احتشام الملک عبدالعلی متخلص به عبدی نعمة اللهی بخشیده؛ ۳۱۳گ، ۲۱سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۵۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۴

آغاز: بسمله، هذا دیوان افصح المتکلمین رشید الدین وطواط: پناه ملک عجم شهریار دولتیار ×× چراغ دین عرب پادشاه گیتی دار؛ **انجام:** با این بادسرد گاه و بیگاه ×× با خاک سر کوی تو کاری دارم

حاوی قصاید و قطعات و رباعیات رشید الدین وطواط شاعر معروف است که بدین قرار تنظیم یافته: قصاید غیرمرتب بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی در مدایح و مراثی، ترجیع بند در مرثیه پدر، غزلیات و قصاید و قطعات بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج آبی،۱۴۴گ،۱۹سطر(۶/۵×۱۳)،اندازه:۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۴۸۰]

۸. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۰/۲

آغاز: پناه ملک عجم شهریار دولت یار ×× چراغ دین عرب پادشاه گیتی دار؛ **انجام:** صاحب نظری کجاست تا در نگرد ×× تا آنهمه مملکت باین می‌ارزد

۶۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله بن عنایة الله خمامی کمره‌ای، تا: ۱۰۰۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰ص (۸۶-۲۲۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۶ - ۶۹]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۷/۲

قسمتی از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: علی، تا: پنج‌شنبه ۵ شوال ۱۰۰۹ق، جا: داراب گرد؛ مهر: «یا قاسم الارزاق»، «قربانی کعبه»، «فااسمعیل»؛ تملک: ابن قاضی میرک افضل؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۶۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۰/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۷

آغاز: در آمد از غم تو ای بخوبی ارزانی بکار من چو سر زلف تو پریشانی؛ **انجام:** تن را سوی زمین وروانرا سوی فلک ×× از حربگه دلیل قضا رهنمون شود

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین جنابدی، تا: جمادی الثانی ۱۰۱۲ق؛ این نسخه از پهلوی دیوان ازرقی شماره ۴۵۸۸ و دیوان سید حسن اشرف غزنوی شماره ۴۶۳۷ و زادالمسافرین شماره ۴۸۱۴ جدا شده و مجموع آنها از نخست در یک مجلد قرار داشته؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه، ۳۸گ، ابعاد متن:۱۰×۲۰/۵، اندازه: ۱۴/۶×۲۴/۳سم [ف: ۷ - ۴۱۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۱

آغاز: ای زمین را از رخت چون آسمان فر و بها ×× بوسه را از لبت ملک زمین زیبد بها / یک زمانی زلف را زان روی چون مه بازکن ×× تا زمین را بیش گرددز آسمان فر و بها؛ **انجام:** آن دست زنان و پای کوبان پیوست ×× زین پیش که رستمی من از کوی تو مست / آن دست مرا کنون دراور در پای ×× وان پای مرا کنون در افکن د ردست

قصاید غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۱۱۶]

۱۲. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۲۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق [نشریه: ۶ - ۵۹۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱-ف و ۱۳۸۷-ف

نسخه اصل: موزه برتانیا Add. 16791؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ رمضان ۱۰۶۳ق؛ ۱۸۶گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶۸

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۵ص (۳۳۳ – ۳۳۷) [ف: ۱۰ – ۱۸۴۰]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۲

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱۶۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۶۰۰]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷

آغاز: بسمله، امام عالم فاضل ذوالبیانین رشید وطواط از بلخ بوده است با کفایت و شهامت و صرامت و فضل بسیار؛ **انجام:** از گردش ستاره ترا جاودانه عشق ×× بر جمله زمانه ترا پایدار دست.

شامل: شرح حال رشید الدین وطواط، قصاید رشید الدین وطواط غیرمرتب بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۶ – ۲۰]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۱۰

آغاز: بهارجان فزا آمد جهان شد تازه و زیبا به باغ و راغ گستردند فرش حله و دیبا

دارای ۴۸۷۲ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۳۵۹گ، ۱۶سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۴۸۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر، هیچ زمنزل بقا برخیزیم ×× کس نیست که در ماتم ما بنشیند

کامل؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۸۵]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر شعله ز خشم تو بر بحر بگذرد ×× دود سیه بر آید از بحر بر عتاب.

حاوی قصایدی به ترتیب حروف آخر قوافی از «الف» تا «باء»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز و تهران (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج ماشی، ۳۹۶گ، ۱۶ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۶۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۸

آغاز: تا بپوشید به لولوی ثمین باغ سمن ×× به گل سرخ و به یاقوت بیاراست چمن

قصاید است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با خط خوردگی بسیار؛ کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۷]

۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۴

دارای قصاید و قطعات و رباعیات بدون ترتیب الفبایی در میان نسخه هشت برگ سفید و پیش و پس این هشت برگ دو قصیده ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ – ۷۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** این جور که رفت برتنم کی رفتی ×× وین رنج که بود بر دلم کی بودی

قصاید است به ترتیب تهجی و چند رباعی؛ خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت مصاحبی نایینی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق، برای حاج حسین آقای ملک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن بنفش، ۱۵۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۲ – ۳۷۷]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۱/۱

گزیده‌هایی است از او؛ خط: نستعلیق پخته، کا: سرخوش شاعر، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۸گ (۱پ–۸ر) [ف: ۲ – ۱۱۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴

آغاز: برابر

مشتمل بر قصاید و مراثی و ترجیع‌بند و قطعات و غزلیات و رباعیات رشید می‌باشد و در حدود ۵۲۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: شمس الادباء میر علی شیرازی، تا: ۱۲۸۱ق، جا: همدان، برای غزالدوله عبدالصمد میرزا؛ در سال ۱۲۸۲ تذهیب و صحافی آن به پایان رسیده، دارای یک سرلوح بسیار زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی با تذهیب ظریف، ۱۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳ – ۲۳۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۹

آغاز: بهار جانفزا آمد جهان شد خرم وزیبا ×× بباغ و راغ گستردند فرش حله و دیبا؛ **انجام:** بحرست مجلس تو و در بحر بی خلاف ×× لؤلؤ بزیر باشد و خاشاک بر زبر

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۵۶–۶۵۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۵

آغاز: برابر

قصائد و مقطعات در این نسخه مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی شده و نیز شامل ترکیب بند و ترجیع بند و رباعیات و غزل‌های رشید؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۷ق، به فرمان سردار معظم خراسانی؛ در آخر صفحه ۳۱۱ شماره ابیات نسخه را ۶۴۴۷ ضبط کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۳۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۱–طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان که نزدیک بخردان بتر است ×× عفو نا کردن از گنه کردن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱–۱۲۴۲ق، جا: چمن سلطانیه (من محال خمسه در اردوی ... فتحعلی شاه ...)؛ کاغذ: فرنگی، جلد:

تیماج قرمز، ۱۵۹گ (۱-۱۵۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۴۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۳

آغاز: بهار جانفرا آمد جهان شد خرم و زیبا؛ **انجام:** بادا تن عدوش بدست هلاک فی.

شامل قصاید ۹۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۲گ (۱۲۹-۱۴۰)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸ - ۴۳۳]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 799 (بلوشه ش ۱۲۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۰]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3379 (ذیل ریو ۲۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۹]

● **دیوان رضا** / شعر / فارسی

d.-e rezā

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۵

آغاز: آغاز غزلیات (در ص ۱): ندیده است مگر آن غزال رعنا را ×× کسی که وصف کند طلعت زلیخا را / مرا که دست به دامان دیدنت نرسد ×× چگونه بوسه توانم زد آن کف پا را؛ **انجام:** چون تو به بزم و به رزم کس نبود در جهان ×× عزم تو در کشور گشود رزم و لشکر شکست

از شاعری با تخلص رضا (با فتح «را» و تشدید «ض» بر وزن سقا). نسخه حاضر همه دیوان رضا نیست. غزلیات او است (به ترتیب الفبا) با چند مسمط، مثنوی، ساقی‌نامه یک ترجیع بند و رباعیات. پیش از شروع غزلیات دو بیت آخر قصیده و یا قطعه‌ای است که اول آن از نسخه افتاده و بیت دوم آن ماده تاریخی است مطابق با ۱۲۱۴، آن بیت این است: «به تاریخ او کلک رضا نوشت ×× بود جای مریم به خلد برین»، یکی از مسمطات تضمین این غزل حافظ است: «بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید ...» در پایان نسخه قسمتی است از قصیده‌ای که تشبیت آن (و یا خود همه آن) درباره جوانی است استرچی به نام علی اکبر (که ظاهراً فرخ نیز نام داشته است) از جمله رباعیات، دو رباعی درباره تبریز (بی نمکی) خوبرویان آنجاست. تنها ترجیع‌بند این دیوان دارای ۱۲ بند است با تکرار این بیت: «در هجر تو صبر پیش گیرم ×× تا از تو مراد خویش گریم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۶]

● **دیوان رضا کردستانی** / شعر / کردی و فارسی

d.-e rezā kordestānī

طالبانی کردستانی، رضا، ق۱۳ قمری

tālebānī kordestānī, rezā (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۸۵

آغاز: تو بجاری وک ژن فاحشه پیت لی بلری ×× نه وتم خپرنیه چاویکی گرلی زق نکم؛ **انجام:** ای مظهر مجید رضا را توجهی ×× تحصیل فرصت است رضای اله را

دیوان اشعار کردی و فارسی شاعر است که به «رضا» تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوای سبز، ۲۲گ، سطور مورب، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۸۸]

● **دیوان رضایی** / شعر / فارسی

d.-e rezāyī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۶

آغاز: ای نازنین ز سحر تو جانم خراب شد ×× عالم به پیش دیده من چون سراب شد؛ **انجام:** کن صبر رضا کار فلک در ... (؟) است ×× شاید که کند لطف ترا او به وسایل

از: رضا / رضایی. اشعاری با تخلص «رضا» و با عنوان «رضایی». نمی‌تواند رضایی مذکور در نسخه ۸۱۷۷/۱۶۴ باشد چون تخلص او رضایی بود و این یکی رضا. معلوم نشد منظور کیست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۵گ (۱۰۲پ-۱۰۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۵]

● **دیوان رضایی** / شعر / فارسی

d.-e rezāyī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۵

آغاز: بی جمالت در دو چشمم نور نیست ×× بی تو جانم یک نفس معمور نیست؛ **انجام:** ای نگارا رخ مپوش از من دگر ×× اینقدر چشم رضائی شور نیست [رقم:] مقابله اشعار شد تا آخر همین صفحه، پانزده هزار و ششصد و چهل و دو شعر بدون اضافه و کم است فی ۲۳ شهر رمضان ۱۳۱۱، خانه کریمخان در آکاه هستیم.

از: رضائی (؟). مشخص نیست کدام یک از شاعران رضائی تخلص مذکور در فرهنگ سخنوران می‌تواند باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۹۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۴]

● **دیوان رضائی زفره ای** / شعر / فارسی

d.-e rezā'ī-ye zefre'ī

رضائی زفره ای، علی محمد

rezā'ī zefre'ī, 'alī mohammad

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

در سه دفتر: ۱. دفتر مورخ ۱۳۷۱ قمری، ۲. دفتر مورخ ۱۳۷۵ قمری، ۳. منبع الرزیه با تاریخ مختلف (ربع سوم از قرن ۱۴) و هر سه در مدح و مرثیه خاندان نبوت؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۴۸]

● دیوان رضوان / شعر / فارسی

d.-e rezvān

رضوان، ق۱۳ قمری

rezvān (- 19c)

سراینده، که از شاعران دوره ناصری است بنابر قول خود از زمان ولیعهدی شاه (= ناصر الدین شاه) چاکر و خدمتکار پادشاه بوده.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۹۴

آغاز: هو الله المستعان سپاس افزون از حد و قیاس خاصه ذات؛

انجام: باشد روزی که سکه بینی سخنم.

رباعیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قرمز، ۹گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۲۲

اشعاری در مدح امیرالمؤمنین امام علی و امام حسین، در خدمت مشروطیت. درین نسخه رباعیاتی دارد و هر یک از آنها مبین سفری یا گفتاری یا عملی از ناصر الدین شاه است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان رضوان / شعر / فارسی

d.-e rezvān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۴

آغاز: ... باشد شش لاجورد ... ظلمت بر آب روان (پاره شده و تکه‌های از یک برگ پیش هم در نسخه هست با دو عنوان توحید و مناجات)؛ **انجام:** صفت تاج دوز. بت تاج دوز است تاج سرم ×× چو شمع است از آن تاج بال و پرم / گل عیان کرده با زلف خویش ×× فکنده است زلف بیان ... خویش ... عز و قبول (پاره شده)

در الذریعه (۳۷۰/۹) از چند شاعر به نام رضوان یاد شده که دو تای آنها شاید همین سراینده دیوان ما باشند. در این دیوان پس از دیباچه از بسیاری از چیزها و از بسیاری از هنرها و پیشه‌ها وصف شده و برای آشنایی با وضع اجتماعی و هنرها و پیشه‌ها و کارهای آن روزگار بسیار سودمند است و شاعر در بسیاری از وصف‌ها و تعریف‌ها از پاره‌ای از جزئیات یاد کرده و نکاتی را روشن نموده است اگر چه جنبه خیالبافی او بر طبیعت‌پردازی می‌چربد. نمونه ای از شعر او (ص ۶): «در منقبت امیر المومنین: درین مکتب دین بنص جلی ×× خلیفه است بی شک علی ولی / در کفر را کند تیغش زجا ×× شد ان در بدستش طریق هدی / شدان در چو شد کنده باب یقین ×× جهانی از آن در درآمد بدین / گل فتح از باغ تایید چید ×× در فتح را دست او شد کلید / سلیمان دوران خدیو زمان ×× که چرخ است در قبضه اش چون کمان ... در بیان میخانه: بیا ساقی از رفتگان یاد کن ×× چراغی بده روحشان شاد کن / ز جم گو که چون باده در خم فشرد ×× ازین آب حیوان چراغش نمرد / گر او رفت و شد روز او شام تار ×× فروزد چراغ میش بر مزار / که خورشید چون از نظر شد نهان ×× هم از روزن ماه باش عیان». در آن از شاه سلیمان ستایش شده (۷ و ۳۰) و گویا تخلص شاعر رضوان باشد چنانکه در این بیت می‌بینیم (۵۱): «بده می‌که رضوان شود بنده‌ات / توان ریخت نقل از شکر خنده‌ات». چنین است عنوانهایی که در نسخه ما مانده است: توحید، مناجات، منقبت امیر المومنین، ستایش شاه سلیمان، بیان میخانه، صفت: تصویر و مصور، روایح، حوض و فواره، طنبور، کمانچه، باغ، پیر مغان، خطاب ساقی، سخن گفتن با: حکیم، منجم، فقیه، ادیب،صوفی، مهندس، طبیب، بذله سنج، منطقی، زاهد، تعریف خزان و چهار باغ و هزار جریب و کوه صفه، صفت: اصفهان و میدان و شهر و بازار، حصار، شهر و بازار و قیصریه، میدان، ضرابخانه، هندویان، چیت سازان، فیل خانه، کرگدن، کاومیش، حمار وحش، حمام، تعریف مسجد، صفت، نقاره خانه، دهل، خم رویین، صرنا، سنج، نقاره، وقت و ساعت، سمسار، بقال، قنادی، پوستین دوز، جواهری، عطار، تیرگر، کمانگر، کفش دوز، زرگر، حکاک، خرده فروش، سراج، صندوق ساز، صحاف، نعلبند، نجار، طباخ، خباز، شماعی، تریاک فروش، گازر، سقا، علاقه بند، عصار، جراح و کحال، قاچ فروش، آلو فروش، نخودپز، حلاج، خراط، لواف، نقاش، کوزه گر، کاردگر، مقراض گر، زه گیر تراش، شمشیر گر، خیام، بخیه دوز، سقرلاط دوز، شیشه گر، آماج خانه، دلاک، خیاط، چاقشور دو ز، مسگر، رنگرز، آهنگر، طلاکوب، سوزنگر، باسمجی، زرکش، ریخته گر، چیلانگر، تفنگ ساز، نقار، رفوگر، صراف، پالوده‌ساز، کله‌پز، کبابی، زر نشانگر، زره ساز، اتوکش، میوه‌فروش، شعرباف، تخته فروش، جدول کش، مفتول‌کش، غلیان و غلیان فروش، نمدمال، سبزی فروش، کاغذگر، جوراب دوز، مشک و عطر فروش، مهر و تسبیح‌ساز، حناساز، علاف، دواتگر، آتشباز، قمارباز، اهل معارک،کشتی گیر، طاوس‌باز، سگ‌باز، حقه‌باز، قصه‌خوان، بازار اسب و شتر، شتر، بوریاباف و حصیرباف، سنگ تراش، کوره پز، عرابه ساز، معمار و بنا و کاشی تراش، خشت

مال، قلندر دباغ و ساغریچی، ثعلب‌فروش، شانه‌تراش، قاشق‌تراش، پالان‌گر، حناتراش، تاج دوز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۲گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۳۰۰]

● دیوان رضوان / شعر / فارسی

d.-e rezvān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۰۶/۲

آغاز: جواب نامه میرزا حسین خان سرهنگ پسر سهام السلطنه عرب در خریداری بیست نفر بچه شتر گفته شد: یکی داستان گویمت پهلوی ×× شگفتی فزاید اگر بشنوی؛ **انجام:** از خدا خواهم کاندر باغ وصل دلبران ×× شادمان بر گل نشینی جاودان در زیر زلف

پاسخ نامه میرزا حسین خان سرهنگ و پاسخ دوم باو و ستایش صدارت عظمی است و چند بند دیگر و رویهم هشت قصیده و غزل است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سبز و نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۹-۲۴)، ۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۳۶۷]

● دیوان رضوان اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e rezvān-e esfahānī

رضوان اصفهانی

rezvān-e esfahānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴

آغاز: افسوس که عمر تو چه کشت تو درو شد ×× دیدی که چطو شد / خوابیدی و آخر به چه سان روز تو شو شد ×× دیدی که چطو شد

شعری در قالب مستزاد که شبیه شعری معروف از یکی از شاعران عصر مشروطیت است. باید دید کدام یک از دیگری تقلید کرده اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن۱۴؛رکابه‌دار؛کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۴۱-۴۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱-۳۲۴]

● دیوان رضوان علیشاه = قصیده مستزاد / شعر / فارسی

d.-e rezvān-'alī-šāh = qasīde-ye mostazād

رضوان علیشاه

rezvān 'alī-šāh

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز: افسوس که عمر تو چو کشت تو درو شد ×× دیدی که چطور شد / خسبیدی و آخر بچه سان روز تو شو شد ×× دیدی که چطور شد

خط: نستعلیق، کا: ذکائی بیضائی، تا: ۱۱۳۴۳ق، برای استاد هادی ارفع کرمانشاهی؛ جلد: گالینگور سبز، ۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۹]

● دیوان رضوان کرندی / شعر / فارسی

d.-e rezvān-e korandī

رضوان کرمانشاهی، نصرالله بن منصور، - ۱۳۲۰ قمری

rezvān-e kermānšāhī, nasr-ol-lāh ebn-e mansūr (- 1902)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۲۴

شامل غزلیات با تخلص «رضوان» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده و سه مخمس، و مجموع ابیات ۲۳۲۹ بیت می‌باشد. این دیوان را مرحوم استاد هادی ارفع از نسخه‌های خطی پراکنده و منابع مختلف گردآورده و تحقیق نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: ارفع، بی‌تا؛ ۲۷۱گ، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۸۷

شامل غزلیات، پس از آن قصاید و چند مخمس که مجموعاً به حسب تعداد استاد ارفع ۲۳۶۷ بیت می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: هادی ارفع کرمانشاهی، تا: دی ۱۳۴۴ش؛ از روی نسخه میرزا محسن وزیر (غدیری)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۵۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۸۴]

● دیوان رضوان نایینی / شعر / فارسی

d.-e rezvān-e nāyīnī

رضوان نائینی، محمد رضا، ۱۲۹۰ - ۱۳۵۰ قمری

rezvān-e nā'īnī, mohammad rezā (1873 - 1932)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۹

آغاز: دیوان قصاید و غزلیات این اقل جانی محمد رضا الطباطبائی المتخلص به رضوان؛ **انجام:** گفت از بهر چه باشد در بعیش ای بوالعلی ×× گفت از بهر چه باشد در نشاط ای پرفطن

غزل و قصیده و رباعیست؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۷-۱۳۱۰ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۵گ، اندازه: ۱۰×۱۷/۸سم [ف: ۷ - ۴۱۶]

● دیوان رضوانی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e rezvānī-ye šīrāzī

رضوانی، محمد، - ۱۳۲۴ شمسی

rezvānī, mohammad (- 1945)

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۸

آغاز: عاقبت رقیبم زد بوسه لعل جانان را ×× برد اهرمن آخر خاتم سلیمان را؛ **انجام:** شب محنت تو بادا چو روز نورانی ×× صباح عید عدویت چو لعل ظلمانی
شامل: غزلیات رضوانی از قافیه «الف» تا قافیه «یاء» به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، ترکیب‌بندی در مدح اتابک (میرزا علی اصغر خان) و شرح مراجعت ایشان از ارض اقدس قم است، مسمطی است در تهنیت ورود مظفرالدین شاه از سفر اول فرنگ که در قریه باسمج تبریز سروده شده، مسمطی است در ورود مظفرالدین شاه از سفر دوم فرنگ و تهنیت عید مولود علی بن ابی طالب (ع)، مثنوی در عتاب به حسینعلی خان اعتضاد الممالک، مثنوی «خطاب بمرحوم حسینعلیخان و اعتذار از گفته سابق»، مثنوی در وصف ابوالحسن خان و معشوقه او، رباعیات، قصیده‌ای است در نعت سعید السلطنه؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: محمد صادق علی آبادی، تا: ۱۵ صفر ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی، ۱۱۴ص، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۲۹]

● دیوان رضوی / شعر / فارسی

d.-e razavī

نظام العلماء، محمد رفیع بن علی اصغر، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۶ قمری

nezām-ol-‘olamā’, mohammad rafī‘ ebn-e ‘alī asqar (1835 - 1908)

سال تألیف: ۱۳۰۲ق
سراینده این اشعار که به سال ۱۳۰۱ ق از تهران به مشهد می‌رود در عرض راه او را واردات قلبی بوده است که نتیجه آن سرودن این اشعار است اشعار او نسبتاً محکم و در این رساله بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی منظم شده‌اند.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۸/۱

آغاز: بسمله، و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله و بعد چنین گوید خاکپای اهل ذوق و حال؛ **انجام:** چون قادر لم یزل وجود تو سرشت ×× در پرده هر آنچه بود یکجا بنمود
رباعیات؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳ص (۱-۵۳)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه سرخ، ۷۲گ، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۸]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۲/۲ ـ ج

آغاز: بسمله. حمدله ... چنین گوید ... محمد رفیع الحسینی الطباطبائی خادم العلماء المدعو بنظام العلماء؛ **انجام:** تا دست دهد امیدمن بمقصود رسد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان صفر ۱۳۰۲ق؛ ۳۸گ (۱۸پ-۵۵ر) [ف: ۱ - ۲۵۵]

● دیوان رضوی / شعر / فارسی

d.-e razavī

[الذریعه ۳۷۰/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸۵

آغاز: رضوان تو خمش باش که بر وحدت ذاتش ×× ذرات شهودند همه ناطق و گویا / هر آنکه روی تو را دید یک نظر یارا ×× بهیچ رو نکند او ملامت ما را / عروس حسن تورا بی نقاب آنکس دید ×× که در حباله او دید دین و دنیا را / به اهل حال چه پیوند کردی ای رضوان ×× بغیر نام نبینی تو دی و فردا را؛ **انجام:** ما بدین مقصد عالی به پناه آمده ایم ×× عذر خواهیم و پی عذر گناه آمده ایم / مرد رضوان بجهان تا رخ دلدار بدید ×× من و دل هر دو بدین حال گواه آمده ایم
از رضوی شاعر عارف صوفی و مرید شهاب الدین و معاصر با حاجی ملا هادی سبزواری (ص۲۳) نزدیک ۱۴۰۰ بیت و غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [: ف: ۱۱ - ۲۱۴۴]

● دیوان رضی / شعر / فارسی

d.-e razī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۷

ترجیع است و غزل به ترتیب تهجی و رباعیات ردیف به ردیف و قصاید به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم، تا: ۱۲۳۷ق، جا: کابل، به‌فرموده عبدالرشید خان محمد زیی؛ در پایان در نه برگ شعرهای صائب و دیگران است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۶]

● دیوان رضی آرتیمانی / شعر / فارسی

d.-e razī ārtīmānī

رضی الدین ارتیمانی، ق۱۱ قمری

razī-od-dīn ārtīmānī (- 17c)

چاپ: ساقی نامه و سوگند نامه شاعر با عنوان دیوان شعر، به اهتمام محمد علی امامی، به سال ۱۳۴۶ش، در ۱۶۴ صفحه به چاپ رسیده است

[نسخه‌های منزوی ۲۳۳۴؛ و ۲۱۰۱/۹-۲۱۰۲؛ دنا ۱۶۹/۵و ۱۴/۶؛ تذکره میخانه ۹۲۵-۹۳۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین پسر پرویز، تا: ۱۹ صفر ۱۰۷۶ق، به دستور میرزا محمد تقیا؛ کاغذ: زرد و سرخ فام و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴ص (۵۷-۸۰)، ۳۲ سطر، قطع: بیاضی [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۰/۳

آغاز: الهی سوختم بیغم الهی ×× کرامت کن نم اشکی و آهی؛ **انجام:** دارم ز ازل سوی ابد پیغامی ×× بیواسطه حرفی و طی کلامی

قصائد غزلیات، ترجیع بند، ساقی نامه، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق ساده، کا: عبدالله، تا: ۱۰۸۰ق؛ منزوی (۲۳۳۴/۳) با عنوان «دیوان رضی» که آغاز نقل شده با آغاز نسخه حاضر برابر است و با عنوان «دیوان رضی آرتیمانی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ (۸۸پ-۱۵۲ر) [ف: ۳۷ - ۵۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۳۴

بخشی از قصاید و بخشی از ساقی نامه شاعر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۱ر-۹۵پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۳]

۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۵

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ - ۱۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۰

آغاز: چون مهر بر آی بام و ایوان را ×× بگذار چو موم سنگ و سندان را؛ آغاز ساقی نامه: الهی به مستان دوانه ات ×× به عقل آفرینان میخانه ات؛ **انجام:** شار شهادت به کاش رسان ×× به جد علیه السلامش رسان

شامل چند غزل و ساقی نامه او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳پ-۱۰پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۲]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۸/۲

مثنوی از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱۰

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۵۶ص (۲۱۸-۲۷۳)، ۱۶ سطر چهارستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۰

آغاز: چون مهر برآی بام و ایوان را ×× بگداز چو موم سنگ و سندان را / امشب مه چارده ز خورشیدم ×× شرمنده نشد ببین تو عرفان را؛ **انجام:** همیشه چو خور گیتی افروز باد ×× همه روز او عید نوروز باد / شراب شهادت بکامش رسان ×× بجد علیه السلامش رسان

غزلیات، ترجیع بند، رباعیات و ساقی‌نامه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن افضل شوشتری، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۶۴ق؛ در آغاز نسخه حاضر طی یادداشتی اظهارنظر شده که این دیوان متعلق به رضی اصفهانی (- ۱۰۲۴ق) است که صحیح نیست. برای اسماعیل خان ولد مهر علی خاقانی؛ جلد: مقوایی، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۷۲

قصیده در مدح امیر المومنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق، ۲گ (۱۳۳ر- ۱۳۴ر)[مختصر ف: ۶۲۰]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۹

مثنوی او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۳]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۶/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۸/۶سم [ف: ۷ - ۴۳۶]

● دیوان رضی احمد جامی / شعر / فارسی

d.-e razī ahmad-e jāmī

جامی، رضی الدین احمد بن معین الدین ابی نصر احمد

jāmī, razī-yod-dīn ahmad ebn-e mo‘īn-od-dīn abī-nasr ahmad

با تخلص «رضی احمد».

[روضة الرياحين ص ۱۰۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۳/۱۰-عکس و ۳۷۵۲/۱۰-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct3784؛ بی‌کا، بی‌تا، ۲گ (۱۴۸پ-۱۴۹پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۸]

● دیوان رضی نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e razī neyšābūrī

رضی الدین نیشابوری، محمد، - ۵۹۸ قمری

razī-yod-dīn-e neyšābūrī, mohammad (- 1202)

نزدیک چهار هزار بیت است بیشتر در مدایح بزرگان و شخصیت‌های معروف آن زمان به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده با چند رباعی در پایان که باز به ترتیب حروف می‌باشد. در آن آمده: پانصد و پنجاه و نه چون گشت از هجرت تمام ×× نقد شد در دار دنیا خلق را دارالسلام.

چاپ: بمبئی، ۱۳۰۶، بیروت، ۱۳۰۷، در دو جلد

[الذريعة ۳۷۲/۹؛ ريحانة الادب ۱۲۱/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۰-عکسی

آغاز: ماه در مشک نهان کرد که رخسار است / شکر از پسته روان کرد که این گفتار است

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده؛ دارای قصیده، قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳گ

(۳۲۱–۳۳۳ متن، سپس کناره) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۳

آغاز: ای جان پادشاهی شمشیر آبدارت ×× ایزد هر آنچه خواهی آن باد در کنارت / تأیید و نصر ساقه مردان رزم کویت ×× فتح و ظفر طلیعه گردان کارت؛ **انجام:** بخشای بر آن کسی که اندر غم تو ×× می‌سوزد و با تو می‌نیارد گفتن

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد زمان بن حسن کاتب اصفهانی، تا: جمادی الاول ۱۰۰۱ق؛ مجدول، مصحح، با افزودگی‌های بسیار، مقابله آن را با دو نسخه سعید نفیسی انجام داده و تفصیل کار خود را در آغاز آن به تاریخ ۲۷ اردیبهشت ۱۳۳۷ در علیگره و نهم آبان ۱۳۳۹ نوشته است؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ – ۷۷]

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۲۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۶۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۹–ف

نسخه اصل: مجموعه سبحان الله از کتابخانه دولتی علی کره؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالواحد بن عبدالرحیم حافظ قنوجی، تا: ۱۰۰۸ق [فیلمها ف: ۲ – ۲۷۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۹/۱

آغاز: لفظم گهر فشان شد و طبعم لطیفه باب ×× از یمن طل بارگه مالك الرقاب؛ **انجام:** زلفت که نسیم جان بیفزاید ازو ×× سرمایه عمرم شه درازش میکن

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح کاشی، تا: ۶ شعبان ۱۰۱۵ق؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵ص (۱–۱۱۵)، ۱۷سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۹ – ۱۳۹۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۰/۱

آغاز: لفظم گهر فشان شد و طبعم دقیقه یاب ×× از یمن ظل بارگه مالك الرقاب / آن کوه کان سریرت و بحر گهر عطا ×× و ان ابر برق خنجر و مهر فلك جناب؛ **انجام:** از صحبت دیرینه بریدن خوش نیست ×× لیکن من خسته نیز تا چند کشم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبا و مجدول؛ نسخه از مرحوم حاجی میرزا جبار خان نصیر الممالک به محمدعلی نصیرپور (نصیر الممالک) ارث رسیده در سال ۱۳۲۶ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۹گ (۱پ – ۷۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۳سم [ف: ۴۱ – ۵۹]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۲

آغاز: ای جان پادشاهی شمشیر ابدارت ×× زایزد هر آنچه خواهی آن باد در کنارت؛ **انجام:** در اینه رنگ رخ خود کردنگاه ×× عکس رخش از آینه بر چشم افتاد

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۹۰ص، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ – ۴۴۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۸۴/۲

آغاز: آنکه آن برگ گل تازه بسنبل آراست ×× نه همانا که صلاح دل و صبر من خواست؛ **انجام:** ای دل چو رسد غم تو کجا دانی شد ×× وای جان چو ضرورتست چتوانی کرد.

خط: نستعلیق، کا: سرخوش خراسانی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۶۰ق؛ در آغاز نسخه یادداشت‌هایی از جمله غزلی با این مطلع: « شبی بدیدم مست و خرابش اندر خواب ...» و مطلبی راجع به شرح حال کاتب نسخه، در پایان نسخه شعری از بهاری با مطلع «منت خدایرا که پس از انتظارها ...»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰ص (۱۴۹ – ۳۹۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۷/۲ – ۵۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۱۵

آغاز: ای مجیر الدین ای بنده قدرت گردون ×× و این همی دارد از گردون خشنود مرا؛ **انجام:** و اکنون سخن تو خود که یارد گفتن ×× الحق همه مردمی بجای آوردی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق، برای سردار معظم خراسانی؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۱۸ – ۱۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷۶/۱–ف

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۲۷۴]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۲/۴

آغاز: ای جان پادشاهی شمشیر آبدارت ×× زایزد هر آنچه خواهی آن باد در کنارت؛ **انجام:** از کس گله نیست مرا هم ز خود است ×× چون من پس دل روم چنین پیش آید. مام شد دیوان اشعار مفخر الفضلا رضی الدین النیشابوری بعون الله و حسن توفیقه.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۷سم [ف: ۴– ۱۰۵۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۳–ف

نسخه اصل: نسخه فخرالدین نصیری امینی ش ۸۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۹ص، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۲/۲–ف و ۲۶۲۸–ف

نسخه اصل:پاریس S. P. 791؛بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۴ و ۹۱]

● **دیوان رفعت** / شعر / فارسی

d.-e rafʻat

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۵

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن محمد سمیع هندی، تا: ۱۱۷۲ق [نشریه: ۷ – ۶۹۷]

● **دیوان رفیع الدین** / شعر / فارسی

d.-e rafīʻ-od-dīn

شاه رفیع الدین

šāh rafīʻ-od-dīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۶

آغاز: نظام حال بدیدست دین و دنیی را ×× هزار شکم کنم لطف حق تعالی را؛ **انجام:** گر جور همی بری هم از ساقی بر ×× و ز ناز همی کشی هم از دلبر کش

از ص ۱۷۴ تا ۱۷۸ منتخبی است از دیوان رفیع الدین که در آن مراعات حروف الفبائی آخر قوافی شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج، ۱۵ص (۱۶۴-۱۷۸)، ۱۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

● دیوان رفیع الدین لنبانی / شعر / فارسی

d.-e rafī‘-od-dīn-e lonbānī

رفیع لنبانی، عبد العزیز بن مسعود، ق۶ قمری

rafī‘-e lonbānī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e mas‘ūd (- 12c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱۰-ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۸ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ش ۱۰۳. نزدیک ۸۵۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۱۵گ (۲۸۳-۲۹۷) [ف: - ۱۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶/۳-طباطبائی

چند قصیده است از رفیع الدین لنبانی که با قلم تازه تر در حواشی دیوان نجیب الدین گلپایگانی نوشته؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین بن قطب الدین کرمانی، تا: ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: روغنی، ۲۴۷ص (۲۶-۲۷۲ حاشیه)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۲ - ۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۳-طباطبائی

آغاز: خدای عز و جل بر جهان چو فرمان داد ×× ترا کلاه فریدون و تخت خاقان داد؛ **انجام:** دولت و اقبال و جاه و حشمتت ×× جمله دائم تا به نفخ صور باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱-۱۲۴۲ق، جا: چمن سلطانیه از محال خمسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۶گ (۲۹۲-۳۳۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2846؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۶

آغاز: خدای عز و جل بر جهان چو فرمان داد ×× ترا کلاه فریدون و تخت خاقان داد

شامل قصائد و غزلیات و رباعیاتی از شاعر می‌باشد و در حدود ۱۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۳]

● دیوان رفیعا وفسی / شعر / فارسی

d.-e rafī‘ā vafsī

رفیعا، احمد، ق۱۴ قمری

rafī‘ā, ahmad (- 20c)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۷۹

آغاز: کنون می‌بینم از تحریک گردون ×× مدارس بر خلاف اولین است / هر آن کس را که می‌نامند شاعر ×× مقامش برتر از چرخ برین است؛ **انجام:** بود گردنده تا چرخ مدور ×× بود تابنده مهر منور / بگردان بر مرادش چرخ و انجم ×× مرادش را بکام دل بیاور. در دارالخلافه تهران صورت اتمام پذیرفت، ذی الحجه را الحرام سنة ۱۳۱

شاعر از مردم و سادات وفس و صاحب ذوق و قریحه ای نیکو بوده است، بیشتر سروده‌های این دفتر در قالب قصیده و ترجیع بند و ۲۳۵ بیت را دربر دارد. عناوین اشعار: در توصیف آب و هوای وفس، در توصیف عالی جاه علی خان نایب الحکومه آنجا، در تعریف کاشتن بوستان و چندین موضوع دیگر است، نامداران اراک: ۸۳ نام وی را رفیع در قرن ۱۲ ذکر کرده، در حالی که مرحوم دهگان «سید احمد» نوشته و وی را شاعر سده، ۱۴ دانسته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۵]

● دیوان رفیعی / شعر / فارسی

d.-e rafī‘ī

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۸

آغاز: در مدح مرشد الخلایق پیر جمال عراقی: نیست اندر عالم جان چون تو شاهی پاکزاد؛ **انجام:** ای رفیعی ترک مدحش گوی و یادش هم مکن ×× عنصر طبعت چه گردد هر خاکستری

این اشعار از شاعری رفیعی تخلص است. قصایدی است در ستایش پیر جمالی عراقی (- ۸۷۹) و صدر صدور آفاق پیر بوداق و خواجه عماد نور کمال و خواجه ناصرالدین عبداه تواجی، این رفیعی نباید امیر رفیع الدین حیدر طباطبائی معمائی کاشانی زنده در ۹۹۹ و در گذشته ۱۰۲۵ یا ۱۰۳۲ باشد (فرهنگ سخنوران ۲۳۶)؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۸ص (۳۶۱-۳۶۸)، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

● دیوان رفیق اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e rafīq-e esfahānī

رفیق اصفهانی، محمد حسین، ۱۱۵۰؟ - ۱۲۱۲ ؟ قمری

rafīq-e esfahānī, mohammad hoseyn (1738 - 1798)

چاپ: به کوشش احمد کرمی در سال ۱۳۶۳ ش چاپ شده
[مشترک پاکستان ۱۴۳۱/۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۵/۳؛ الذریعة ۳۸۱/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۹/۲
آغاز: بدیده عاشق و طفلی یکیست زان پیشت ×× فغان و ناله غیر و خروش و زاری ما؛ **انجام:** بعد کشتن چه بود سود رفیق ×× گیرم اظهار ندمها کردی
شامل قسمتی از غزلیات رفیق. ۱۳۰۰ بیت؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۶گ (۲۳۰-۳۲۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۸ - ۴۳۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۹
۲۸۸ غزل است به ترتیب تهجی و ۱۱۱ رباعی و یک مثنوی در ۲۵۳ بیت روی هم ۳۰۷۴ بیت ولی پاره‌ای از غزل‌ها همان مطلع است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: زیر قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۳گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۲۴
بخشی از غزلیات و قصاید شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۲گ (۷۸ر-۸۹پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۹۹
آغاز: در مدح جناب ... ساب علی علیه السلام؛ **انجام:** همگی مفتخر ... و سر افراز ... علیکم.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸۱
غزل است با ترتیب تهجی با رباعیات و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سه سرلوح، خاتمة التحریر به نثر است و ناقص [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۶/۱
آغاز: بود که در گذرند از گناهگاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما؛ **انجام:** گوئیم که ای شیخ چرا شراب مدام ×× شد بر تو حلال و گشت بر خلق حرام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه گالینگور مشکی، ۶۵ص (۱-۶۵)، ۲۱سطر(۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۶ - ۷۱۸]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۵
آغاز: از آمد و رفت روز و شب بجهان ×× باز آمده بهار و رفت خزان؛ **انجام:** انجام در رباعیات: دو زلف تو رفت تا پناهی طلبد ×× آنجا دو هزار چون تو آویخته بود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته‌های سبز و شنگرف و زرین، ۶گ (۱۴۰ر-۱۴۵ر)، ۱۵سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۵]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۵
آغاز: آغاز غزل اول: صبر کردم بر جفای او غلط کردم غلط؛ **انجام:** انجام غزل دوم: تو ترک او اگر کردی و رفتی
دو غزل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۱ص (۱۷۳پ)، ۱۵سطر (۸/۵×۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱
آغاز: ای روی نکرده سوی دلها ×× سوی تو رام روی دلها (؟)؛ **انجام:** بر گشتن چه بود سود رفیق ×× گیرم اظهار نرمها کردن (؟) (تمت منتخبات ملا حسین رفیق ...)
گزیده دیوان اوست، غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص رفیق. سپس در آخر مجموعه یک قصیده و یک مثنوی از او هست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۶گ (۱ر-۱۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۸ - ۲۰۸]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۹
آغاز: بود که در گذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما / شدت چه زود فراموش عهد یاری ما ×× بیاری تو نه این بود امیدواری ما
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳، به‌دستور میرزا ابوذر و هنگامی که اسکندر میرزا به نیشابور رفته بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۸
آغاز: بود که در گذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما؛ **انجام:** از خلق مخواه راحت و سود که هست ×× در راحتشان زحمت و در سود زیان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۹۷گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۵۰۸]

۱۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نستعلیق، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه، تا: ربیع الاول ۱۲۰۲ق، برای آقا ابوالقاسم [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۱/۳ فرخ
آغاز: بسمله. کجاست آنکه پیامی ز دلستان برساند ×× کجاست آنکه بجسمی فسرده جان برساند
خط: نستعلیق، کا: محمدقاسم بن محمد زمان هزار جریبی، تا: ۲۳ صفر ۱۲۲۰ق، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹ص (۲۴۷-۲۹۵)، ۱۴ سطر (۴/۵×۶)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: - ۱۷۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲/۲
منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۲۷ص

(۵۸-۸۴) [ف: ۳۷ - ۲۸۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۷

شامل غزلیات و رباعیات شاعر می‌باشد و در حدود ۱۳۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی عسکری نقاش، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج، ۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۳]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷/۳-۴/۸۷

آغاز: بسمله. بود که درگذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما؛ **انجام: می** گزینی هجر بر وصل ای رفیق ×× ترک یاران را چه یارا می کنی

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۳۶ق؛ ۷۵گ، ۱۵-۱۷ سطر [ف: ۴-۱۸۸۴]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۹

آغاز: بسمله. بود که در گذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما / بخویش دشمن و با خصم دوستیم رفیق ×× طریق دشمنی اینست و دوستداری ما؛ **انجام:** همیشه نخل عمرت بیخزان باد ×× که نخل میوه آور بی خزان باد

شامل: غزل به ترتیب تهجی، رباعی و قصیده و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله همدانی، تا: ۱۲۳۸ق، برای ابراهیم خان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۱ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۲۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۱۳

بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲۵گ، اندازه: ۱۶/۴×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۴

آغاز: نیامد بر سر خاکم همانا ×× همان بر خاطرش از من غبار است؛ **انجام:** رفیق، ایام پیری می‌پرستی بدنما باشد ×× هوای نقل می‌خوبست در عهد شباب اما

دیوان غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی با تخلص رفیق؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: چهارشنبه ۶ شوال ۱۲۴۰ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۴گ (۱۳۳ر-۱۵۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۲۰]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۲

آغاز: بود که در گذرند از گناهکاران ما؛ **انجام:** ز خطش در خجالت کلک بهزاد ×× ز طبعش منفعل ارژنگ مانی

شامل: غزلیات مرتب بر ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی، رباعیات، قصاید بدون رعایت ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن عنابی، ۹۳گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۸۰۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳/۱-فیروز

غزلیات است و با ترتیب الفبایی؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد حسین واعظ، تا: ۱۲۴۵ق؛ در ذیل نسخه ترجمه کوتاه است از رفیق به قلم دیگر (گویا نقل از آتشکده آذر)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۵ص (۲-۱۴۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۸۶]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰/۱۰

آغاز: بشنوید ای دوستان احوال من ×× بنگرید ای دوستاران، حال من / دوستان حال دل من بشنوید ×× داستان مشکل من بشنوید؛ **انجام:** چون «رفیقی» بنده خدمت کار باد (حاسدت ناکام و ناصح کامران) دشمنت کم، دوستت بسیار باد.

مثنوی است در حدود ۲۶۰ بیت، در سوز و گداز از جدایی و توصیف سراپای دوست؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، ۱۰گ (۱۱۱پ-۱۲۰پ) [ف: ۳ - ۲۸۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۰

آغاز: ای زلف عنبرین ترا در بر آفتاب ×× خالت فگنده نافه مشکین بر آفتاب؛ **انجام:** رفیق از جدایی عجب گرنمیرد ×× رسیدست کارش بجان از جدایی

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۷۷ق؛ در آغاز نسخه سه قصیده از رفیق و یک قصیده ناتمام از عرفی و یک قصیده و یک غزل از میرزا ارسطوی قمی مرقوم است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: پارچه‌ای، ۴۸گ، ۱۴سطر (۶/۵×۱/۵)، اندازه: ۱۱/۲×۲۰/۴سم [ف: ۷ - ۶۵۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۰/۱

خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی، تا: پنج‌شنبه ۶ ربیع ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۸۴ص (۲-۱۸۵)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷۸

آغاز: بود که درگذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما / شدت چه زود فراموش مهر و یاری ما ×× بیاری تو نه این بود امیدواری ما / بخویشی دشمن که با خصم دوستیم رفیق ×× طریق دشمنی این است و دوستداری ما؛ **انجام:** می‌گزینی هجر بر وصل ای رفیق ×× ترک یاران را چه یارا می کنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۷۴]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۳

آغاز: شمشاد چمان سرو خرامانست این ×× با مهر منیر و ماه تابانست این / نی نی غلطم نه این و نه آن است این ×× سر خیل پری رخان پریخان است این

شامل: قصاید و قطعات، غزلیات به ترتیب حروف تهجی، رباعیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۶]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۳/۱

قصاید و قطعات او؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد:

گالینگور قهوه‌ای، ۵۰گ (۱ر-۵۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۶]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۳/۲

آغاز: بود که در گذرند از گناهکاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما / شدت چه زود فراموش عهد یاری ما ×× بیاری تو نبود این امیدوای ما؛ **انجام:** اگر چه روی نکو عذرخواه خوی بدست ×× تو با نکوئی روی خوی هم نکو داری / بتان شهر همه خوبروی و بد خویند ×× تویی که خوی نکو با رخ نکو داری

به ترتیب حروف تهجی. غزلیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۱گ (۵۰پ-۱۴۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۶]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۳/۳

آغاز: یاران که وفادار شنیدم همه را ×× عمری به وفا ز پی دویدم همه را / یک بار وفادار ندیدم ز همه ×× دیدم همه را «رفیق» دیدم همه را

رباعیات او؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۴۰ر-۱۵۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۷]

۳۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۲

آغاز: بسردارم هوای سجده خاک آستانیرا ×× که شاهانند آنجا بنده کمتر پاسبانیرا؛ **انجام:** قصاب پسر که شد دلم مایل او ×× خواهد دل او که من شوم بسمل او / خواهد دل او همان که خواهد دل من ×× خواهد دل من همانکه خواهد دل او

شامل غزلیات و قطعات و قصاید و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ترمه، جلد: مقوا، ۸۴گ، ۱۶-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۹]

۳۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۴

آغاز: میکند احباب هر روزش عیادت چند بار ×× گر یکی از اغنیا سوء مزاجی باشدش؛ **انجام:** کم میکنی بوعده وفا این تراست عیب ×× وبن عیب دیگر است که پر وعده میکنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۷۰]

۳۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۰ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۷۰]

۳۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۲۷

آغاز: بود که در گذرند از گناه کاری ما ×× که بیش از گنه ماست شرمساری ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳گ، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۴۰]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۲

آغاز: ای روی نکرده سوی دلها ×× سوی تو مدام روی دلها / آغاز مثنوی: بشنوید ای دوستان احوال من ×× بنگرید ای دوستاران حال من؛ **انجام:** بعد گفتن چه بود سود رفیق ×× گیرم اظهار ندمها کردی؛ و مثنوی او (۱۹۰-۲۰۹) انجام مثنوی: این دعا را باد بر روح الامین ×× آمین آمین برب العالمین

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸گ (۶۱-۸۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۴۹۳]

● دیوان رفیق یزدی / شعر / فارسی

d.-e rafīq-e yazdī

رفیق یزدی

rafīq-e yazdī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۵۷

آغاز: طعم هلاک می‌دهد این زهر غم که تو ×× جامی نخورده جام دگر می‌دهی مرا؛ **انجام:** زال گیرد ز شکوهش زلزال ×× سام یابد ز نهیبش سرسام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ اهدایی: اکبر آقا شاکر؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۷۷گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۴۱۶]

● دیوان رکنی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e roknī-ye kermānī

رکنی کرمانی، ق۸ قمری

roknī kermānī (- 14c)

از رکن کرمانی، رکن الدین بن رفیع الدین کرمانی مذکور در ص ۳۸۸ الذریعه معاصر حمدالله مستوفی که در تاریخ گزیده یاد شده است. در فهرست دیوان هند این دیوان منسوب به ظهیرالدین شده است و مرحوم قزوینی در تعلیقات خود بر لباب الالباب (ص ۳۶۰) آن را منسوب به رکن کرمانی دانسته است. تخلص این شاعر رکن است و ستایشگر آل مظفر مبارز الدین و پسرش جلال الدین شاه شجاع و شاه محمود مظفری بوده است.

[الذریعه ۹:۳۸۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۴/۱-عکسی

آغاز: سپس القلب و حقایقه، الطلب، القناعة، الفقر، السکر و الوجد، التقلید، الفراغة ... الباب الرابع فی الطهارة، الباب الخامس فی حسن العمل. الباب السادس فی ما هو جامع الشرایط العشق و المشاهدة و ...

اصل نسخه: عکس از بازمانده‌های زندهیاد فروزانفر است. ۲ مجلد، رباعی‌هایی است با سربندهای باب و بر حسب موضوع، در صفحات ۷۹ و ۸۲ و ۶۷ و ۹۴ همین نسخه نام مبارز الدین محمد را برده است، و این نسخه همان نسخه‌ای است که صاحب الذریعه

در کتابخانه مرحوم تقوی ملاحظه فرموده‌اند؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۲گ [عکسی ف: ۲ - ۱۲۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۶۵

آغاز: ز تو گر اندک اگر بسیار است ×× با تو این اندک و بسیار نباید بسیار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۴۹]

● دیوان الرمل / رمل / فارسی

d.-or raml

صفار، حمزة بن عمرو، ق۸ قمری

saffār, hamzat ebn-e ʻamr (- 14c)

[مشترک پاکستان ۳۴۵/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۶

آغاز: بسمله، شکر و سپاس آن علیمی را که؛ **انجام:** دلیل زحمت و مذلت و زیان بود و الله اعلم با الصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۱/۱

آغاز: الحمدلله ... و بعد چنین گوید بنده گنه کار حمزة بن عمرو الصفار که خداوند تبارک و تعالی این عالم و اهل او و منشأ این علم از این چهار عناصر آفریده و خیر و شر و صلاح و فساد در عالم به تأثیر ایشان است؛ **انجام:** در میان ایشان ناسازگاری باشد و با یکدیگر باشند و ناسازگار باشند و در آخر جدایی و فراق افتد.

مؤلف در رساله حاضر احکام رمل به ترتیب عناصر اربعه بیان نموده و تألیف آن را در رجب ۷۴۹ به پایان رسانده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن محمد علی اصفهانی، تا: جمعه ۴ ربیع الاول ۱۳۱۱ق؛ جلد: گالینگور سرخ، ۳۰۷ص (۲-۳۰۸)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۸۰]

● دیوان رنجور / شعر / فارسی

d.-e ranjūr

رنجور

ranjūr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۳

آغاز: ای نام تو داروی روانها ×× سر دفتر جمله داستانها؛ **انجام:** گر نام مرا پرسند گویید پس از مرگم ×× بگذشت از این عالم رنجوری و بدنامی

از خانم رنجور، غزل است به ترتیب تهجی و ترکیب بند و رباعی و ترجیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۳گ، ۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۹]

● دیوان روح الامین / شعر / فارسی

d.-e rūh-ol-amīn

روح الامین، محمد امین، ۹۷۱ - ۱۰۴۷ قمری

rūh-ol-amīn, mohammad amīn (1564 - 1638)

محمد امین شهرستانی اصفهانی متخلص به روح الامین و مشهور به میر جمله از سادات شهرستان (نواحی اصفهان است) و پسر عموی میرزا رضی اصفهانی است که در زمان شاه عباس ماضی مقام صدارات کل داشته است. از بیانات خود وی در شیرین خسرو برمی‌آید که تولد وی به سال ۹۷۱ بوده و مذهب امامی داشته و در تذکره خوشگو ضبط گردیده که به سال ۱۰۴۷ به عالم جاودان شتافته است. خوشگو می‌گوید خمسه‌ای به نظم آورده و از مندرجات فهرست ریو معلوم می‌شود که «لیلی و مجنون» و «آسمان هشتم» وی در کتابخانه موزه بریتانیا می‌باشد و لیلی و مجنون وی بدین بیت آغاز شده: «ای حسن طراز عشق پرواز ×× انجام نمای کار ز آغاز»؛ و آسمان هشتم بدین بیت آغاز گردیده: «ای روان آفرین دل آرای ×× وی خرد را بخویش راهنمای». دومی بنابر تصریح در خود آن به سال ۱۰۲۱ بانجام رسیده و اولی بنابر تصریح در مقدمه نثری آن سومین مثنوی او است و در آسمان هشتم تذکر داده که نظم لیلی و مجنون هفت ماه طول کشیده و در مقدمه مثنوی سومین می‌گوید پیش از این دو مثنوی یکی در معاشقه خسرو پرویز و دیگری به نام «مطمح» انشا کرده‌ام. مثنوی اول آن بنابر تصریح خود وی «شیرین و خسرو» نام دارد و مثنوی پنجم وی «جواهرنامه» نام دارد و در شیرین و خسرو می‌گوید: «جواهرنامه‌ای ایدون که گفتم ×× دری از معدن الماس سفتم / نپنداری که کاری سرسری شد ×× جهان همچون دکان جوهری شد / کنون شیرین کنم کام دهان را ×× ز نیشکر کنم کلک بیان را»

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸

آغاز: غزلیات: ای روشن از فروغ تو شمع روان ما ×× از نور قدرت تو چکیدست جان ما

شامل غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی می‌باشد، غزلیات ردیف میم و نون و هاء و بخشی از غزلیات ردیف لام و یاء (میان ص ۲۸۵و ۲۸۶ کنونی) افتاده و با این نقص نزدیک ۵۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً در نیمه اول قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوایی بر آن نام سازنده و سال ۱۲۵۳ نقش شده، ۱۴۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم[ف:۳-۲۳۴]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۶ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط (برگ‌های ۶ و۱۱ کسر است)؛ مجدول مذهب، کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۷۱]

● **دیوان روح القدس** / شعر / فارسی

d.-e rūh-ol qodos

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۹۷

آغاز: ای نام نکوی تو سر دفتر دیوانها ×× وی جلوه روی تو قندیل شبستانها / با ناله چنگ و نی با نغمه زیر و بم ×× دستانه حسن تو گویند بدستانها؛ **انجام:** صبح است بخواطر صبوحی زدگان ×× بردار صلای الصباح ای ساقی

از: روح القدس. حدود یکهزار و پانصد بیت غزل و ترجیع‌بند و رباعی با تخلص «روح القدس» در غزلیات آن که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ذیحجه ۱۳۵۴ق، برای علی اکبر راشدی؛ در برگ پایان دیوان علی اکبر جامی به تاریخ ۱۵/۹/۱۵ دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی، ۷۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۲۵۷]

● **دیوان روحانی** / شعر / فارسی

d.-e rowhānī

یزدانی، علی بن عبدالوهاب، ۱۲۵۷ قمری

yazdānī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (1841 -)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۳/۳

آغاز: دوست با خود بر خلاف دشمنان می‌خواهمت؛ **انجام:** نخستین گرچه روحانی ملک بود ×× برای عشقش انسان آفریدند ... / دانی کست نخواهد الا برای خود ×× من خویش را نخواهم الا برای تو

غزلیاتی است حدود ۳۲۱ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامحسین،تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۲۴–۳۸)، ۱۰ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۵۶۳]

● **دیوان روح عطار** / شعر / فارسی

d.-e rūh ‘attār

روح عطار شیرازی، ق۸ قمری

rūh ‘attār-e šīrāzī (- 14c)

از خواجه قوام الدین محمد بن علی صاحب عیار کشته ۷۶۴ می‌ستاید، جزو روح الامین میر جمله اصفهانی است.

[الذریعه ۳۸۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۴۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۲

آغاز: الهی پرتوی از نور اسرار ×× تجلی کن بجان روح عطار؛ **انجام:** هر که همچون روح عطار اوفتد در قید عشق ×× دل دهد از دست اگر خود رستم دستان بود

شامل دیباجه‌ای بوزن مثنوی (در مناجات) قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات، در حدود ۱۲۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ یک سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، ۶۵ص (۱–۶۵)، ۱۸–۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۴۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۰

آغاز: الهی پرتوی از نور اسرار ×× تجلی کن بجان روح عطار؛ **انجام:** بار ازین بیش منه بر دل روح عطار ×× گر چه از بار دلت هیچ نباشد باری

خط: نستعلیق، کا: میرزا ناصر ادیب دیلمی متخلص به ادیب، بی‌تا؛ از روی نسخه مورخ ۸۵۵ شماره ۱۱۸۲ مجلس با تکمیل نفیسی نسخه را از روی سفینه‌های سده هشتم و مقابله با همان اصل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۹]

● **دیوان روحی دهلوی** / ادبیات / فارسی

d.-e rūhī-ye dehlavī

روحی دهلوی، محمد علی

rūhī dehlavī, mohammad ‘alī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۸۰

آغاز: بسمله، تا برنگ غنچه دل حرفی زند آهنگ اوست، زنگها گل کرده موج نگهت ... اوست؛ **انجام:** نظر بخویش فکنی پی نشان چه می‌جوئی، دلی دارم محمد حسن نیرنگ تماشائی، نگاه چشم حیرانی نه پنهانی نه پیدائی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان روحی کرمانی** / شعر / فارسی

d.-e rūhī-ye kermānī

روحی کرمانی، احمد بن محمد جعفر، – ۱۳۱۴ قمری

rūhī kermānī, ahmad ebn-e mohammad ja‘far (- 1897)

به نوشته علی روحی: «چند صفحه اشعاری است که در همان ایام یا قبل از رفتن به شام و حلب و سوریه و لبنان سروده و برای خواهران و برادران و مادر خود فرستاده». با این عناوین: فی تجلیات رب الارباب عن الساقی و الخمر و الرباب، برید الصبا الی وحید الصفا، فی تجلی السبحان فی الامکان عن التعلی و البیان، خطاب رب الارباب للخلق فی عالم التراب، تخمیس غزل مرحوم سلطان مراد خان ثالث، غزلیات، ترکیب بند مسدس، رباعیات.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۱/۲

آغاز: بود تا در میان پای تو در کار ×× بپوش از یار چشم و دست بردار / ظهوراتی از آن مهروی دیدم ×× که دل از جان و ایمانم بریدم؛ **انجام:** اعطنا اللهم حسن العافیة ×× و ارض عنا و ارضنا فی العاقبة / این زمان توبه کنم در آزمون ×× دم به دم انا الیه راجعون

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶ص (۴–

۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۶]

● **دیوان رودکی سمرقندی** / شعر / فارسی
d.-e rūdakī-ye samarqandī
رودکی، جعفر بن محمد، - ۳۲۹ ؟ قمری
rūdakī, ja'far ebn-e mohammad (- 942)
از رودکی شاعر ایرانی اشعاری جسته گریخته بر جای مانده و بسیاری از آنها را آقای سعید نفیسی در «احوال و اشعار رودکی» گرد آورده است.
چاپ: مشار فارسی،ج۲، ص۲۳۰۷؛ دارالخلافه طهران، ۱۳۱۵ق، خشتی، ۱۱+۱۱۳+۱صص
[الذریعة ۳۸۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۷/۳؛ مشترک پاکستان ۲۱۰۴/۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۷/۱
آغاز: گر بری گردم زمهرش دل زمن گردد بری ×× ورجدا کردم زچهرش جان زمن گردد جدا؛ **انجام:** رازی که دلم زجان همی داشت نهفت ×× اشکم بزبان حال با خلق بگفت
شامل: قصاید رودکی و چند قطعه از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۵۹ص، ۱۵سطر(۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۱۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۴/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن آلبالویی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۳۰/۱سم [ف: ۸ - ۱۹۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۳/۲
آغاز: ای بند بلا دیده و از بند بجسته ×× مردانه شده و آمده بر شهر خجسته؛ **انجام:** طلعت تابنده تر ز طلعت خورشید ×× نعمت پاینده تر ز جودی و سهلان
شامل قصاید و قطعات ۴۳۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا شفیع، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن زرد، ۴۴گ (۴۹۹-۵۴۲)، ۱۹ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۱]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۲۹
رباعیات اوست؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳ [ف: ۸-۲۱۰]
۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ - ۶۴۳]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۷۷/۲
آغاز: ای بند بلا دیده و از بند بجسته ×× مردانه شده آمده در شهر خجسته؛ **انجام:** رازی که دلم ز جان همیداشت نهفت ×× اشکم بزبان حال با خلق بگفت
خط: نستعلیق، کا: تقی فیاض، تا: ۱۲۲۵ق؛ هر صفحه ۲۲ بیت (نیمی در متن و نیمی در هامش)؛ کاغذ: ترمه، ۲۲ سطر (۹/۲×۱۸/۳)، اندازه: ۱۴/۳×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۷۸۵]
۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۱
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:ذیقعده۱۲۲۵ق؛۱۹ص(۲-۲۰)[نشریه:۲- ۱۱۹]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۲
گزیده ایست از همه اینها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]
۹. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ همراه دیوان خرفی [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۷۲/۱
آغاز: تا دل من در هوای نیکوان شد آشنا ×× در سرشک دیده گردون شد چو مرد آشنا
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد اسماعیل کاشانی، تا: ۱۲۵۲ق، حسب الفرموده میرزا ابوالقاسم خان قمی؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ (۲پ-۳۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۷۴]
۱۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۸/۲ - ج
انجام: آب جیحون با همه پهناوری ×× خنک ما را تا میان آید همی
شعرهایی است که پاره‌ای از آنها از رودکی است و پاره‌ای دیگر از قطران است مانند نخستین بند آن «ای بند بلا دیده و از بند بجسته ...» که در ص ۵۰۲ دیوان قطران چاپ ۱۳۳۳ش تبریز دیده می‌شود، شعرهای دیگری از آن هم چنانکه کسی در حاشیه این نسخه نوشته است گویا از قطران باشد؛ بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۵۶ق، به فرمایش احمد اشرف شمسا مریح شاه؛ ۲۵گ (۴۹پ-۷۳ر) [ف: - ۱۱۲]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲۹
آغاز: فغان من همه از زلف تابدار سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه؛ **انجام:** باد بالا دشمنانش را ز انده چون کمان ×× باد قامت دوستانش را ز شادی چون خدنگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ شرح حال رودکی در ۲۰ سطر بخط محسن امینی مالک نسخه پشت برگ اول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۵ص، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۲۹]
۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۷]
۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۸/۱
آغاز: ای بند بلا دیده و از بند بجسته ×× مردانه شده آمده بر شهر خجسته؛ **انجام:** ای بخارا شاد باش و شاد زی ×× شاه سویت میهمان آید همی
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم همدانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی شده، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲گ (۱پ-۳۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۸سم [ف: ۸ - ۲۵۱]
۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۴/۲

آغاز: ای بند و بلا دیده از بند نجسته ×× دردانه شده آمده بر شهر خجسته؛ **انجام:** که زباد نفسم گل رقصد ×× ناله در سینه چو بلبل رقصد
خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع آشتیانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ شعبان ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۸۱]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۴/۱

آغاز: بسمله ... مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود ×× نه بود دندان لابل چراغ تابان بود
با دیباچه ای به نثر در سرگذشت سراینده و به نقل از مجمع الفصحای هدایت مورخ ربیع الاول ۱۲۶۳. چند قصیده و قطعه و رباعی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۶۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۰گ (۱پ–۱۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۲۳۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱–طباطبائی

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید متخلص به صفا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۳۱ گ (۱–۳۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۵۸]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۲

آغاز: ای بند و بلا دیده از بند خجسته ×× در دانه شده آمده بر شهر خجسته؛ **انجام:** امید بگریه بود افسوس افسوس ×× کانهم شب وصل در گلو مانده گره
شامل قصاید و چند غزل در آخر آن؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: مصطفی قلی آشتیانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ یادداشتی حاکی از اینکه نسخه را میرزا شفیع آشتیانی تصحیح نموده و میرزا مصطفی قلی آشتیانی نوشته و به طور تعارف به نویسنده این یادداشت داده، تاریخ یادداشت دوازدهم شعبان ۱۲۷۶ و از عبدالله بن محمد بن زین العابدین است در حواشی صفحات نسخه شرح بعضی ابیات و کلمات رودکی است که بنا تذکر نویسنده یادداشت صفحه عنوان نسخه خط علاء الملک برادر کوچک میرزا حسین خان سپهسالار می‌باشد؛ دیوان بدستور شاهزاده عزالدوله عبدالصمد میرزا مقابله و تصحیح شده در شهر صفر ۱۲۸۹، یادداشتی است از عین السلطنه قوانلو حاکی از اینکه این نسخه را در تاریخ ۱۶ اردیبهشت ۱۳۲۳ش به کتابخانه ملک اهدا کرده؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قرمز، ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۵/۶سم [ف: ۲ – ۲۸۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۸۸

آغاز: بسمله، استاد ابو الحسن رودکی در روزگار دولت سلاطین آل سامان بوده و نخست در گنجینه شعر فارسی را او بکلید زبان گشوده؛ **انجام:** حسب الاشارة لازم البشاره ... مقرب الخاقان محمد باقر خان قاجار سرهنگ دام عمره و زید جلاله تحریر نمود. کمترین داعیان دولت ابد مدت محمد رضا شیرازی
گزیده‌ای است از دیوان قصاید او که به دستور محمد باقر خان قاجار سرهنگ به ترتیب حروف الفبا گرد آوری شده است در آغاز دیباچه مختصری در سرگذشت رودکی و درباره شعر او هست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا شیرازی، تا: ۱۲۸۲ق؛ مجدول؛ در پشت جلد به غلط تنها از قطران دانسته شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [شورا: ف: ۱۵ – ۵۴]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۶

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۳ رمضان ۱۲۸۳ق؛ در حدود نصف این دیوان ابیات بیشتر دارد که برخی ازآنها از قطران و دیگر شاعران می‌باشد؛ در محرم الحرام ۱۲۸۴ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۰۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰

آغاز: ای بند بلا دیده و از بند بجسته ×× مردانه شده آمده در شهر خجسته؛ **انجام:** ای بخارا شاد باش و شاد زی ×× شاه سویت میهمان آید همی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۵گ، ۱۴ سطر (۶/۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۸×۲۱/۸سم [ف: ۷ – ۴۱۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۷

شش بیت از قطعه / قصیده «بوی جوی مولیان» از رودکی و چند قطعه شعر البته با عنوان نادرست «رباعی» به نام وی آمده است. قصاید و قطعاتی هم در صفحات ۶۴۳ تا ۶۴۶ آمده که همه مشهور است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۹۳–۹۴، ۶۴۳–۶۴۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۸]

۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۴۵

خط: نستعلیق، کا: سید محمد قدسی تاج الشعراء، تا: ۱۳۱۸ق؛ مهر: «تاج الشعراء قدسی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۴۸گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۲۵۸]

۲۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۶۸ – ج

آغاز: بیت نخستین آن از قطران است: «ای بند بلادیده از بند بجسته»؛ **انجام:** نخواستم زتمنا مگر که دستوری ×× نیافتم ز عطاها مگر پیشیمانی
در این نسخه هم شعرهای قطران و رودکی درهم آمیخته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۳۷ق، برای حاجی مخبر السلطنه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل، ۳۰گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۱۱۲]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۳

آغاز: ای بند و بلا دیده و از بند بجسته ×× مردانه شده و آمده بر شهر خجسته / بنشین و طرب کن بمی و مطرب و معشوق ×× کز جستن تو هست عدو زار نشسته؛ **انجام:** آب جیحون با همه

پهناوری ×× خنک ما را تا میان آید همی / ای بخارا شاد باش و شاد زی ×× شاه روزی شادمان آید همی
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا، نستعلیق کتابت خفی متوسط؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۲۲/۴×۱۳/۳سم [ف: ۴ - ۱۱۸۳]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۵گ، اندازه: ۲۳/۳×۱۰/۶سم [رایانه]

۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۲/۳
آغاز: در بیان احوالات استاد ابوالحسن رودکی ... بسمله. تا دل من در هوای نیکوان گشت آشنا / در سرشک دیده گردون شد چو مرد آشنا
گزیده سروده‌های اوست، به ترتیب الفبایی، از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸-۱۲۰۹ق؛ با دیباچه‌ای در احوالات او؛ ۳۰گ (۴۲ر-۷۱پ) [ف: ۱ - ۱۱۰]

۲۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲-الف/۱۳
آغاز: آغاز: بسمله: استاد ابو الحسن رودکی در روز گار دولت سلا طین آل سامان بوده آغاز اشعار: ا دل من در هوای نیکوان شد آشنا ×× در سرشک دیده ام گردون نماید آشنا؛ **انجام:** چشمم ز غمت بهر عقیقی که بسفت ×× بر چهره هزار گل زر ازم بشکفت / رای ک هدلم زجان همیداشت نهفت ×× اشکم بزبان حال باخلق بگفت
خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۲۸گ، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۲۳×۱۵سم [ف: ۱ - ۱۹]

۲۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵عکسی
عکس دو نسخه از دیوان رودکی یکی چاپ ۱۳۱۵ تهران در ۱۱۴ص، دومی نسخه سردینزن رس در ۲۳ برگ که برای قزوینی عکس‌برداری شده و یادداشت او را دارد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱-۵۳۱]

● **دیوان روشن** / شعر / فارسی
d.-e rowšan

شریفی حسینی، احمد بن محمد حسین، - ۱۲۶۱ قمری
šarīfī hoseynī, ahmad ebn-e mohammad hoseyn (-1845)

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۱
روی برگ اول نسخه حاضر آمده: «دیوان مرحوم مغفور خلد آشتیان جنت مکان میرزا احمد متولی باشی سابق آستانه مبارکه حضرت شاهچراغ علیه السلام المتخلص به روشن طاب ثراه که در این اوقات سرکار آقای آقا میرزا محمد حسین تسکره (مشکاة) از حضرات شعرای شیرازی جمع می‌نماید و تصنیف می‌کند جهت حضرت اشرف ارفع والا آقای عین الملک نایب ایالت مملکت فارس ادام الله شوکته العالی. دار آقای آقا میرزا محمد صادق ... کرده‌اند و مرحوم روشن طاب ثراه جد امی آقای میرزا محمد صادق است فی غره محرم الحرام ۱۳۱۳». شامل چندین قصیده در مصیبت امام حسین (ع) و قصیده‌هایی در مصیبت حضرت ابوالفضل (ع)، امام موسی بن جعفر (ع)، امام رضا (ع)، پیغمبر و اهل بیت علیهم السلام و چند قصیده در مدح حضرت ابوالفضل (ع) و یک قصیده در مدح امام زمان (عج)، قصایدی متعدد در وصف رجال مملکتی، تعدادی غزل و در انتها تعدادی ماده تاریخ است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: شاکر، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۸۲ق؛ ۱۰۵گ، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۰]

● **دیوان روشن** / شعر / فارسی
d.-e rowšan

تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۶۹/۱
آغاز: درین جای ریاکاران در آن مأوای میخواران ×× تفاوت از حرم روشن جز این نبود کلیسا را؛ **انجام:** نام روشن ببری فاش که او بنده ماست ×× جان غم پرورش از بند غم آزاد کنی
چندین شاعر تخلص روشن دارند، معلوم نشد که این کدام یک از آنان است؟؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: زرد، جلد: مقوایی، ۱۰۰گ (۱ر-۱۰۰ر)، ۱۱ سطر(۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۵۹]

● **دیوان روشن** / شعر / فارسی
d.-e rowšan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۹
آغاز: آغاز موجود:چند خواهی رنجه دوش خویشرا بیگاه و گاه ×× زیر بار تازیانه بردبار نازنین؛ آغاز منظومه۲: با آنکه کارها همه سهلست و مختصر ×× بر من زمانه سخت گرفته است ای پسر؛ آغاز منظومه۳: بسمله، بر نافه بست رحل اقامت مه صیام ×× راه سفر گرفت و بصحرا نهاد گام؛ آغاز منظومه۴: بسمله، زکویش رفته رفته راند آخر پاسبان ما را ×× بود دفع مگس لازم نگهبانان حلوا را
شامل چند منظومه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۱۴ سطر (۵/۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۴۳]

● **دیوان روشن اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e rowšan-e esfahānī

روشن اصفهانی، محمد صادق بن محمد طاهر، - ۱۳۰۵ قمری
rošan-e esfahānī, mohammad sādeq-e-bn-e mohammad

tāhere (- 1888)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۳

آغاز: صاحبا وعده ای که فرمودی ×× شد فراگربه یا فراموشت؛ **انجام:** گریبان چاک و بر سر خاک و بر دل دست و در گل پا ×× میان عاشقان احوال من دارد تماشایی

در عنوان اشعار او نوشته: «روشن اصفهانی ملا محمد باقر نامیست صحاف عارفی مصفا در حوالی سنه ۱۳۰۰» که نام پدر وی را به جای نام وی ثبت کرده است. اشعار او با عنوان «بستان السعادة» در تهران به سال ۱۳۰۷ق چاپ سنگی شده است. از وی اشعاری نیز در صفحات ۷۴۱ تا ۷۴۳ وجود دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۶۰–۲۶۱، ۷۴۱–۷۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۴]

۲. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز: هیچ دانی چیست روشن شکر آلای خدا ×× ذکر مدح سید و سالار و قطب اولیا / شوهر زهرا ابوالسبطین ابن عم رسول ×× رهبر جبریل دست حق علی مرتضی؛ **انجام:** قرنی است که رهسپار عشقم ×× انصاف بود که بعد قرنی / افسانه عشق در نوردم ×× پیرامن عاشقی نگردم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت وقف بر مقبره نور علی شاه و سعادتعلی شاه؛ مهر: علی معین زاده با تاریخ ۱۳۳۴؛ جلد: نفیس و بسیار زیبا، تیماج روغنی، ۲۰۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: – ۱۰۶]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۱/۶

غزلی است از روشن اصفهانی که موسی شبیری زنجانی الاصل قمی المسکن فرزند حاج سید احمد زنجانی در ۱۷ رمضان ۱۳۶۴ برای یادگاری تحریر نموده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۱ص (۲۳۵ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۶۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۷

آغاز: ای گشته بهر دعوت شیرین زتو مشربها

مجموعه غزلیات، مرتب بر حروف هجاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چند صفحه محشی؛ ۱۱۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۷۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← دیوان روم ≻ شباهنگ

● **دیوان رونق** / شعر / ترکی

d.-e rownaq

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۹۸

آغاز: ثنا للخالق غبراء افلاک ×× براندی قطره دین گوهر پاک / سماوات اوینی توندی معلق ×× جهانه حکمنی کور ساندی مطلق

پیرامون هزار و پانصد بیت و بیشتر آن قصایدی است که در مدح و ثنای بزرگان عصر شاعر سروده شده؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ جلد: مقوایی، ۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۳۳]

● **دیوان رونق علیشاه** / شعر / فارسی

d.-e rownaq-‘alī-šāh

رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم، – ۱۲۳۰ ؟ قمری

rownaq-‘alī-šāh-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 1815)

[ریحانة الادب ۳۴۴/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۰۹

آغاز: بسمله، دیباچه بیاض که حسب الخواهش؛ **انجام:** ناظم نظم بدیع آدم صانع خصال ۱۱۶۹

خط: نستعلیق شکسته، کا: شریف رضوی، نورالدین محمد بن محمد حسین، تا: ۱۱۶۹ق [رایانه]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۲/۱

آغاز: ابتدا بسم ربی الاعلی ×× موجد از عشق جمله هستی را؛ **انجام:** کاین جام زلال سلسبیل است ×× بر تشنه لبان حق سبیل است.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالباقی، تا: رجب ۱۲۵۵ق؛ در پایان اشعاری از رضا علیشاه و نور علیشاه و مغربی و فیض کاشانی آمده؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۱۸۷ص (۲–۱۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۹]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۲

آغاز: تحایف شرایف جواهر زواهر سپاس بی قیاس

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ ۱۶۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۳]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: تا خاک غم در چشم جان از پشه بر نمرودیان ×× ریزد خلیل الله سان دست هنر افراخته؛ **انجام:** بر بی کسان مستکین، مسکین و درویش و حزین ×× هر دم لوای راحتی از ما حضر افراخته

مشتمل است بر قصیده، غزل، قطعه، ترجیع‌بند و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ صفر ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی پلاستیکی، ۴۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۲

مشتمل بر غزلیات با تخلص «رونق» که به ترتیب حروف قوافی آنها تنظیم شده و بیشتر اشعار در مدح و منقبت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌باشد، و چند ترجیعبند و رباعیات. در پایان این دیوان، اشعاری متفرقه نیز از رضا علیشاه، نور علی شاه، حافظ شیرازی، حضرت امیر علیه السلام، قاآنی، سعدی شیرازی آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد علی کاشانی، تا: محرم ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۶/۳

آغاز: باز عین بنان گهر بار است ×× در فشان تر از عین آزادست؛ **انجام:** خواهدم خواند هر زمان خواهد ×× خواهدم ماند هر چه آن خواهد

ترکیب‌بند اوست؛ خط: شکسته، کا: محمد حسین بن خواجه محمد رفیع، تا: دوشنبه محرم ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۹۱-۹۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۴۶۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۶/۴

آغاز: دریغا که آن روی چون آفتاب ×× سیه ابر خطش برخ شد حجاب؛ **انجام:** ز کیفیت باده بینم بشور ×× ز نزدیک کیفیت باده دور

مثنوی اوست ؛ خط: شکسته، کا: محمد حسین بن خواجه محمد رفیع، تا: محرم ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۹۹-۱۰۱)، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۴۶۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۳/۳

ترجمه مناجات خمسه عشر سید سجاد به نظم. این مجموعه همچنین از او شامل: قصاید او به ترتیب تهجی (۱۵۶-۲۸۲) (رساله شماره ۵)، غزلیات او (۲۸۴-۳۸۰) (رساله شماره ۶)، ترکیبات و ترجیعات در منقبت و جز آن (۳۸۲-۴۱۸) (رساله شماره ۷)، رباعیات و قطعات و ماده تاریخ درباره معاصران (۴۱۹-۴۳۲)، آغاز: «بسمله. دیباچه بیاضی که حسب الخواهش یکی از دوستان انشاء شده: تحایف شرایف جواهر سپاس بی قیاس که منشیان بلاغت نشان بپایمردی معاون معادن مفکر ماهر صنع قلاید عقاید بیان»، انجام: «هر صبح کند روی زمین اشکم نم ×× کاهسته خیال آن پری می‌تابد»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین انور علی پسر نورالدین پسر محیی الدین مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶گ (۳-۱۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳-۳۰۴۶]

۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: بس دل که پریشان شد بس جان که بشد بر باد ×× تا سایه کشید از ناز گیسوی مجعد را؛ **انجام:** تا آنکه یقین کنند و تصدیق ×× بر زندقه اش هزار صدیق

غزلیات و اشعار رونق علیشاه با خط حمایلی آمده؛ خط: شکسته خوش حمایلی، کا: محمود بن محمد بن محمد حسین، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵ص، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۵۲]

۱۰. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

حدود ۲۵۰۰ بیت است؛ بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۷]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۰۵

آغاز: تحایف شرایف جواهر زواهر، سپاس؛ **انجام:** تا رونق کار صورت حسن دهی ×× آدم آدم نور عیسی آدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۹]

● دیوان رهی / شعر / فارسی

d.-e rahī

رهی

rahī

[نسخه‌های منزوی ۲۶۴۶/۴]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴/۶-۹/۱۹۴

آغاز: فصل او در طریق رهبر ماست ×× صنع او سوی او دلیل و گواست؛ **انجام:** آل او را بجان خریدارم ×× و زبدی خواه آل بیزارم / باد بر مصطفی درود و سلام ×× از رهی باد بر محمد و آل

باب سوم درصفت عقل، باب چهارم ذکر العلم ارج، باب پنجم: عشق و محبت. اشعاری عرفانی حدود هزار بیت در معارف الهی و توحید و حکایات عرفانی شامل ابواب و فصول. در آخر اشعار تخلص شاعر به عنوان «رهی» آمده است. ولی شباهت دارد با «منتخب حدیقة الحقیقة» سنایی؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۶ - ۳۵۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۵-ف

نسخه اصل: بادلیان D. 86؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۴۰گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

● دیوان ریاض / شعر / فارسی

d.-e rīyāz

ریاض همدانی، محمد جعفر، - ۱۲۶۸ قمری

rīyāz-e hamadānī, mohammad ja‘far (- 1852)

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۲۸

آغاز: خرام سرو تو بر دیده آرزو دارم ×× از آن دو دیده خونبار چون دو جو دارم؛ **انجام:** چو بدل غم ریاض نبود بکش به خواری ×× که هزار بار از آن به که بانتظار داری

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۳]

● دیوان ریاض / شعر / فارسی

d.-e rīyāz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴/۴

قصیده‌ای از ریاض است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۰؛ ۵ص (۱۶۰-۱۶۴) [ف: ۳- ۵۹۷]

● **دیوان ریاضی** / شعر / ترکی

d.-e rīyāzī

ریاضی

rīyāzī

از سراینده‌ای با تخلص «ریاضی». قصایدی است در ستایش خواجه افندی، سلطان مراد خان، علی پاشا، سپس ترکیب‌بند، مرثیه و آنگاه غزل‌ها به ترتیب حروف تهجی، رباعیات، مفردات، ساقی‌نامه و مثنوی‌های دیگر.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۸/۴

آغاز: پنجه بر رغبت بیحاصل دنیا پنجه بر ×× پنجه بر برایکی به مسئله غوغا پنجه بر؛ **انجام:** قیلمه سکرات موتی کاری ×× خیرایله اودمده ختم کاری

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۵۴گ (۱۶۰پ-۲۱۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۸/۴سم [ف: ۸ - ۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۰/۱

خط: نستعلیق، کا: قاسم پسر سوندوک آقا پسر مرضا پسر سوندوک اوجق اوغلی قیناق، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ترپاکی، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۴/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۷۳]

● **دیوان ریاضی** / شعر / فارسی

d.-e rīyāzī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۳

آغاز: مقدمه: بسمله، سپاس نامحدود و ستایش نامعدود مختص ذات پاک حضرت ایزد بی قیاسی است ... ناصرالدین شاه ... خلد الله ملکه و دولته اما بعد چون اختر شناسان سپهر سخن و نکته سنجان قواعد نکات دقیقه ... دیوان: بسمله، از من چه خطا سر زد کز ضربت چوگانها ×× سرگشته و حیرانم چون گوی به میدانها؛ **انجام:** زیب بخش دولت و دولت مدامت برقرار

مشتمل بر مقدمه ای نیمه تمام، قصاید، غزلیات، هزلیات، مثنویات و ساقی نامه از شاعر دوره قاجاریه متخلص به ریاضی می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوایی، ۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۸۶]

● **دیوان ریاضی سمرقندی** / شعر / فارسی

d.-e rīyāzī-ye samarqandī

ریاضی سمرقندی، - ۸۸۴ قمری

rīyāzī samarqandī (- 1480)

[الذریعة ۳۹۶/۶]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۷

آغاز: صنع او آن دم که نقش گنبد افلاک بست ×× نامه حیرت ببال طایر ادراک بست؛ **انجام:** کرد دنیا را عوض با روضه دار السلام ×× زان سبب گشته است تاریخ وفات او عوض تم الکتاب بعون الملک الوهاب الحمد الله رب العالمین ...

شامل غزلیات،یک قطعه ماده تاریخ مولوی محمود؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:۹۶۷ق؛کاغذ:ختایی نخودی،جلد:مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۴]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۹ر۲۷۶۵

آغاز: ای پری از رخ بر افکن طره طرار را ×× تابکی بر روی مصحف می‌نهی زنار را؛ **انجام:** خورشید برین دریچه آید ×× چون دید مثال آسمانت

خط: نسخ، کا: سید داود ولد سید حسن حسینی، تا: ۹۸۰ق؛ با پانزده منتخب دیوان و رساله در یک مجلد؛ مهر: «اللهم انی اسلک (ظ، اسئلک) الرضا»، «فقیر عبدالرشید بن حسن خان»؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۷گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۵

آغاز: صنع او آندم که نقش گنبد افلاک بست ×× مایه حیرت ببال طلایر ادراک بست ... / تا آنجا که: ای ریاضی گرد تن از دامن جان بر فشان ×× راه آب چشمه خورشید را این خاک نیست؛ **انجام:** آنجام آخرین غزل: دو تا شد چون کمان قد ریاضی دور از آن أبرو ×× ز اشک سرخ پوشیده است چشم خونفشان توزم

این سه غزل در نسخه این کتابخانه به شماره‌های ۶ و ۶۹ و ۸۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ نسخه دیگر از این دیوان با ۴۸۶ بیت نزد سلطان القرائی در تبریز است؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آخر رمضان ۱۰۲۶ق؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰

آغاز: صنع او آندم که نقش گنبد افلاک بست ×× نامه حیرت ببال طایر ادراک بست؛ **انجام:** خواجکا شد ملازم فرمانش ×× تا کند دفع ریش ... او / اعتقادش چنانکه هیچ کسی ×× نیست واقف مگر ز پایه او / هر زمان بهر بستن مرهم ×× میکند بازئی به ... او

شامل غزلیات و رباعیات و قطعات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:

۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول، با دیوان کلیم در یک مجلد؛ یادداشت تملک: سلمان بن خسرو پاشا؛ مهر: «شد آن نقش نگین از جود یزدان ×× ز صلب خسرو آمد شه سلیمان»، «قل هو الله احد الله الصمد لم یلد و لم یولد» (در حاشیه)، «یا یحیی خذ الکتاب بقوة»، «بسجع «افوض امری الی الله عبده یحیی»؛ جلد: چرمی، ۱۳۰گ، ۱۳-۱۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۷۱]

۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۳۴/۵

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۸۸پ-۱۰۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۲۷]

● دیوان ریاضی یزدی / ادبیات / عربی

d.-e rīyāzī-ye yazdī

ریاضی یزدی، محمد علی، ۱۲۹۰ - ۱۳۶۰ شمسی

rīyāzī yazdī, mohammad ʻalī (1911 - 1981)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۳۱

آغاز: حریم طوس مگر طور وادی سیناست؛ **انجام:** ولادت شه دنیا و دین اما رضاست.

قصیده میلادیه رضویه از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: غلام رضا موسوی، تا: ۱۳۵۷ق، جا: مشهد رضوی؛کاغذ: نباتی [الفبائی: ۴۴۷]

● دیوان زاری = چکامه دل / شعر / ترکی

d.-e zārī = čakāme-ye del

زاری مهاباد، ق۱۴ قمری

zārī mehābād (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۸

آغاز: دروس کرده خالقی سما و ارض و بحر و بر ×× چوار فصل مختلف گرم و سرد و مشک وتر / یکی بهار نازنین بصد هزار زیب وفر ×× یکی هاوین دلگشا و ختی کوگای زیو و زر؛ **انجام:** میرسه چونه دل بود تینی روت ×× بگیانت گیانه نزدیکی فرینه / اکم داوای کوبک بو وصالت ××له روح پاک سلطان مدینه

اشعار کردی شاعر است که در وصف بهار و شهر مهاباد و عشق و عاشقی به کردی با تخلص «زاری» سروده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ملا عبدالرحیم بن محمد امین اسماعیلی قوزلوی افشار، تا: ۱۳۴۲ق؛ یادداشتی در نسخه حاضر اظهار شده که این دیوان قرار بود توسط انتشارات سیدیان در مهاباد به چاپ برسد و در آخر نسخه فهرست کتابهای منتشره آن انتشارات درج شده است، چند برگ آخر به خط محمد امین مصری و اسماعیل سیدیان، مجدول؛ جلد: کاغذی زرد، ۱۸گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۸۰]

● دیوان زاری / شعر / فارسی

d.-e zārī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۹

آغاز: جان و دل من در ره جانانه تصدق ××با خال رخش عاقل و دیوانه تصدق..؛ **انجام:** ... هر کس طلب یار کند یار خبردار ×× این زاری تن گوهر یکدانه تصدق

از: زاری (؟). مشخص نیست کدام «رازی» می‌تواند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۵۶ر-۵۶پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۱]

● دیوان زاهد / شعر / فارسی

d.-e zāhed

زاهد، میرزا محمد ابراهیم، ق۱۱ قمری

zāhed, mīrzā mohammad ebrāhīm (- 17c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۲۲

غزلیات اوست. از این شاعر ماده تاریخی از ۱۰۸۴ آورده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۲۷

آغاز: گریه حرف ... شست از کتاب چشم من ×× تیرگی آورد آخر ماهتاب چشم من

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۴۴گ (۸۵پ-۱۲۸پ)، اندازه: ۱۸/۷×۲۹/۴سم [ف: ۸ - ۷۸]

● دیوان زاهد / شعر / فارسی

d.-e zāhed

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۴

شعر محمد قاسم زاهد است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زرد و سرخ فام و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۸ص (۹۴-۱۰۱)، ۳۲ سطر، قطع: بیاضی [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

● دیوان زاهد تبریزی / شعر / فارسی

d.-e zāhed-e tabrīzī

زاهد تبریزی، قاسم بن محسن، ق۱۲ قمری

zāhed-e tabrīzī, qāsem ebn-e mohsen (- 18c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۳

آغاز: قصیده: بسمله.کلکم دگر ثنای علی اختیار کرد ×× مانند نخل طور تجلی بهار کرد / بر فرق من ز طفیل ثنای او ×× این پاره چوب خشک جواهر نثار کرد؛ آغاز غزل: زهی منعم که بخشیده

است کام حمد گویان را ×× بذکر خود سر انگشت زبان تسبیح دندان را / نمی آید ز ما او را ستایش بیش ازین زاهد ×× که کرد مظهر گنج خفی ایجاد انسان را ... ؛ آغاز مثنوی: بنام خداوند کون و مکان ×× خرد بخش جان کردگار جهان / زهی آفریننده ماه و مهر ×× فروزنده روشنائی سپهر ...؛ آغاز منشآت: بسمله. برخی از جواهر آبدار و مشتی از لآلی شاهوار از گنجنامه آگاهی لوح طلسم دانش پژوهی؛ **انجام:** ز یمن رای رزین تو باد رونق ملک ×× ز حسن سعی جمیل تو دهر آبادان / اگرم کشی چو ماهی و گرم کشی بشاهی ×× سر بندگی سلامت بنما هر آنچه خواهی / ز تو گر بقتل زاهد کسی از گناه پرسد ×× تو بگو که کشتم او را بگناه بیگناهی. و جبلت ما برین معنی متخلص است.

قصیده است و قطعه و ماده تاریخ ۱۰۷۷ و ۱۰۷۸و ۱۰۸۹ و ۱۰۸۵ و ۱۰۸۶ و ۱۰۹۱ و ۱۰۹۳ و ۱۰۹۹ و ۱۱۰۰ بدین‌گونه: جلوس شاه صفی در ۱۰۷۷ و سال دوم شاهی او در ۱۰۷۸ و تعمیر «روضه طوس» به دستور شاه در ۱۰۸۴ و ۱۰۸۹ و ۱۰۸۵ و تعمیر قدمگاه در ۱۰۹۱ و آمدن پادشاه ترکستان به دربار صفوی در ۱۰۹۳ و «طرخ نوچمنی» از «داعی شه قاسم» در ۱۰۷۹ و بنای سد در ۱۱۰۰ و «ولادت فرزندی محمد سعید ملقب به ابوالفتوح» در ۱۰۹۱ و بنای عمارتی در ۱۰۸۶ و مرگ آخوند محمد صالح در ۱۰۸۶ (صالح دین محمد شده فوت) و بنای رباط در ۱۰۹۹ و استیفای آصف جاه پس از عزل هاشم در ۱۰۷۷ نشانه‌های دانگها هم در یک قطعه‌ای هست (۶۵)، سپس غزل است به ترتیب تهجی با تخلص زاهد (۶۷–۱۹۲) و رباعی (۱۹۳–۲۰۴) و رباعی با قطعه (۲۰۵–۲۱۲) و مثنوی سفینة النجاة (۲۱۵–۳۴۳ و افتاده در انجام)، این مثنوی مذهبی و عرفانی و اخلاقی «نظم روایت حسنات نبوی و غزوات مرتضوی» است و این «منقبت‌نامه» سفینة النجات نام دارد و نامش تاریخ آغازیدن آن است (۲۹۴)، در آن آمده (ص ۲۹۵): «کردم چو ز ناظم طلب تاریخش ×× گفتا که سفینة النجاة زاهد» (۱۱۰۲)، و منشآت (۲۶۵–۳۹۲ افتاده در انجام) نزدیک به ۵۴۰۰ بیت و نامه‌های به میرزا شریف الهام و به محمد تقی بیکا و حاجی الله وردی بیک وزیر لار و محمد صادق بیکا پسر الله وردی بیک وزیر لار و به فقیر محمد علی نصرابادی و نواب صدرات پناه و به یعقوب نامی و به میرزا رضی صاحب رقم و میرزا محمدرضای حکیم باشی و میرز سعدالدین وزیر خراسان و به دوستی و به میر شریف سبزواری و نامه‌ای که به میرزا معصوم در پاسخ او و به میرزا اسد بیک نوشته شده. با نامه آصفی میرزا سعد الدین محمد در پرسش پدر شاعر و پاسخ نامه وزیر هرات و نامه‌ای بدو، با یک دیباچه، در پایان مثنوی آمده «نمقه محمد قاسم الزاهد ابن محم محسن عفی عنهما»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با پنج سرلوح، یادداشتی از حاجی سید محمد بن سید اسماعیل کرمانی که در زواره نوشته است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زرین با گل و بوته، ۱۹۷گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۵۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۸/۱

آغاز: زهی منعم که بخشید است کام جهر گویان را ×× به ذکر خود سر انگشت زبان تسبیح دندان را / نپوشانند تا ک لحظه از حق چشم ظاهر بین ×× به شکل اسم الله کرد پیش دیده مژگان را؛ **انجام:** بود به فرق موالیت تاج جاه و جلال ×× بدوش حشمت او راست بروشان آید / عدوی جاه ترا سینه پیش خیز خدنگ ×× سرسنان تو پس خیر دشمنان آید

دیوان اشعار شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، رباعیات قطعات؛ خط: شکسته نستعلیق ساده، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ (۱پ–۷۸ر) [ف: ۳۷ – ۵۴۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۸/۳

آغاز: تعالی الله از گردش روزگار ×× که مه گرنهان مهر شد آشکار / جهان خلعت از دولت تازه یافت ×× ز نو دفتر ملک شیرازه یافت؛ **انجام:** گفتم گفتی بپرسش آیم ×× گفتا آری چنانکه گویی / اینست اگر خرام قامت ×× دست من و دامن قیامت

چند قطعه ماده تاریخ و ترجیع بند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۴۰ر–۱۴۶پ) [ف: ۳۷ – ۵۴۶]

● دیوان زاهد گیلانی / شعر / فارسی

d.-e zāhed-e gīlānī

زاهد گیلانی، – ۱۲۲۲ قمری

zāhed-e gīlānī (- 1807)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۹۳

شامل: قصاید که از آغاز افتاده، ماده تاریخ با عنوان «مقطعات در تواریخ و غیره» برای سال‌های ۱۰۷۷ و ۱۰۷۹ و ۱۰۸۳ و ۱۰۸۵ و ۱۰۸۶ و ۱۰۸۸ و ۱۰۹۱ و ۱۰۹۳ و ۱۰۹۹ و ۱۱۰۰ و ۱۱۱۰، غزل‌ها به ترتیب تهجی از الف تا یاء، لقاطات به وزن رباعی و قطعه، مرثیه «نواب ارفع همیون اعلی»، ترجیع در بحر خفیف، رباعیات، غزل به ترتیب تهجی و قصیده و ماده تاریخ یادی از شاه صفی در آن می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۹۳گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۱۴۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۰۲

آغاز: زهی منعم که بخشید است کام حمد گویانرا ×× بذکر خود ... انگشت زبان تسبیح گویانرا / بپوشانید تا یک لحظه حق از چشم ظاهر بین ×× بشکل اسم الله کرد پیش دیده مژگانرا؛ **انجام:** ... آیا فرشته خصالا عزیزجان و دلا ×× شنیده ام که شب دی بمجمع اخیار / بود چو نغمه بلبل غزل سرایی تو ×× که دل چو غنچه گل بشکفد از و ناچار

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن ابوتراب، تا: ۱۱۰۳ق؛ مجدول،

با سرلوح مذهب، با یادداشت گل احمد پسر ملا محمد علی در ۱۱۳۴به نظم که دیوان را خوانده است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۳۵گ،۱۲سطر(۸×۱۳)،اندازه:۶×۲۵سم[سنا: ف: ۲ - ۲۱۶]

● دیوان زبلی / شعر / فارسی و اردو

d.-e zeblī

زبلی دهلوی، جعفر، - ۷۱۰ قمری

zeblī dehlavī, ja‘far (- 1311)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۶ و ۱۸۳۳ عکسی

آغاز: بادام و پسته ثعلب چلغوز مو علی ×× اسبند گوند سینبل و پیپل کلابیار

اشعاری است فکاهی هزلی که گویا در انتقاد اوضاع عصر ناظم سروده شده و از معاصرینش با طنز و شوخی نکوهش می‌کند، با عناوینی چون «ادویات» و «فالنامه» و «فلان و فلان نامه» و «رباعیات» و جز اینها. گاهی دارای منشئاتی منثور نیز می‌باشد در هزل به روش نظم‌ها؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۸سم [ف: ۳ - ۱۷۲] و [عکسی ف: ۵ - ۳۰۲]

● دیوان زخمی / شعر / فارسی

d.-e zaxmī

زخمی هندی، - ۱۲۶۷ قمری

zaxmī hendī (- 1851)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۱

آغاز: ای غازه ز نام تو برخ شاهد فن را ×× پیرایه ز وصف تو عروسان چمن را؛ **انجام:** ای مهدی دین پناه رحمی رحمی ×× شد حال دلم تباه رحمی رحمی / تا چند کشم منت دو نان بجهان ×× بر زخمی بیگناه رحمی رحمی

شامل غزلیات و رباعیات ... شاعر به ترتیب حروف اواخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۶۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۳]

● دیوان زردشتی / شعر / فارسی

d.-e zardoštī

زردشتی، خسرو، ق ۱۰ قمری

zardoštī, xosrow (- 16c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۰۹ وینفیلد. مثنوی است سروده در ۹۹۶ یزدگردی با داستان محمود غزنوی و گفتار زرادشت و انوشروان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۲گ، ۱۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۶۰ وینفیلد. مثنوی اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵]

● دیوان زرگر / شعر / فارسی

d.-e zargar

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۰

آغاز: طره صد خمت آزار دلم چند نکرد ×× چند یک گوی خورد طعمه دو صد چوگان را؛ **انجام:** گفتمش برقع بر افکن که ببینم رویت ×× گفت هرگز تو کجا طاقت دیدن داری

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نه سطر با مهر «العبد عباس» و امضایی در پایان از محمد زرگر؛ اهدایی: سید حسین نبوی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۳۰گ، ۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۳ - ۸۵۴]

● دیوان زرگر اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e zargar-e esfahānī

زرگر اصفهانی، محمد حسن، - ۱۲۷۰ قمری

zargar-e esfahānī, mohammad hasan (- 1854)

مجموعه اشعار و ابیات سروده شده در موضوعات مختلف که در یک دفتر گردآوری شده و چندین بار چاپ شده، ناظم از ستایشگران معتمد الدوله منوچهر خان والی قدرتمند اصفهان بوده است.

آغاز: خواهم ار بوسه زنم لعل لب جانان را ×× تا لبش را به لب آرم به لب آرم جان را

[الذریعة ۴۰۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۴۱/۳؛ فرهنگ سخنوران ۲۴۷/]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفت گرفته یار باغیار زرگرا ×× کاری بکن کز الفت اغیار بگذرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۱ص (۶۳-۱۰۳)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱۱ کر

آغاز: ای صبا بوئی ز چین زلف یار آورده ×× آری آری یک جهان مشک تتار آورده / چشم نرگس زلف سنبل، گونه گل، لب برگ گل ×× یک جهانی را گلستان در بهار آورده؛ **انجام:** گر بویرانه ما پا نهی میگویم ×× گنج پیدا شده بی رنج بویرانه ما / نیست در قلعه پیمانه کشان ما را راه ×× زرگر از باده تهی گشت چه پیمانه ما

بخشی از غزلیات وی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه نازک سبز، ۲۸گ (۳۰ر-۵۷پ)، ۱۲ سطر،

اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۱۳۰]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو ای ماه زمین بهتر ز ماه آسمان باشی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶-۱۲۵۴ق؛ اهدایی: عباس جواهرچیان؛ جلد: مقوایی، ۶۴گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۹۷]

۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۶ فرخ

اشعاری از آن دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: – ۱۹۸]

۵. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۶۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۲۷۰ق؛ ۲۱گ (۵۳پ-۷۳ر)، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۶۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۹/۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز یشمی، ۴۸ص (۹۹-۱۴۶)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۵۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۱/۲-ف

نسخه اصل: آقای بقائی نایینی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۸۳ق [فیلمها ف: ۳ – ۳۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنان از خاطرش رفتی تو زرگر ×× که آگه نیست مردی یا که هستی

غزلیات؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: سید قزوینی، تا: اواخر ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ص (۲۲۷-۲۵۱)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۷۲۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** می‌کشد دل را و می‌پوشد سیه از ماتمش ×× غافلی از ساده لوحی زرگر از تزویر زلف

خط: شکسته نستعلیق، کا: یحیی بن علی بن محمد حسنی علوی، تا: ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۱گ(۱پ-۳۱پ)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۱×۷سم [ف: ۲۲ – ۲۷۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتمش پرده برافکن که ببینم رویت ×× گفت زرگر تو کجا طاقت ... داری

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید غفور، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۳۰۸ق، حسب فرموده آقا میرزا اسماعیل؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۵گ (۹۰پ-۱۱۴پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۳سم [ف: ۸ – ۴۶۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۸۴-۱۴/۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** خوش بچین مجلس با بزم رقیبان بر چین ×× ای فلک تا سر بر چیدن وچیدن داری / گفتمش پرده بر افکن که ببینم رویت ×× گفت زرگر تو کجا طاقت دیدن داری

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد، تا: یک‌شنبه ۱۴ محرم ۱۳۰۸ق؛ جلد:تیماج سرخ،۲۱گ،۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴-۱۸۸۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲/۱-فیروز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق، جا: اصفهان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۴۲ص (۱-۴۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۵×۱۴سم [ف: ۲۱ – ۲۵۱]

۱۳. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ محرم ۱۳۱۶ق؛ ۱۲۲گ؛ قطع: بیاضی [نشریه: ۴ – ۳۸۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۹۱]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خوش بچین مجلس بزم وبرقیبان برچین ×× ای فلک تا سر برچیدن وکندن داری / گفتمش برقه برفکن که ببینم رویت ×× گفت زرگر تو کجا طاقت دیدن نداری

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد بن محمد حسین، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۳۳۴ق؛ جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** می‌کشد دلرا و می‌پوشد سیه در ماتمش ×× غافلی از ساده لوحی زرگر از تزویر زلف

خط: نستعلیق شکسته، کا: یحیی بن علی حسینی، بی‌تا؛ کاتب افزوده که نسخه را به فرمان «مجدالدوله» جهت تقدیم به «شاهزاده فخرالدوله» نوشته در شب جمعه ۱۴۲؛ با یک سرلوح، مجدول؛ مهر: «حاج سید نصرالله التقوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۳۵گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۱۶۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۵/۲

آغاز: خواهم اربوسه زنم لعل لب جا نان را؛

مختصری از غزلیات؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۵۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۳۸ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان زفر بن حارث و بنی کلاب / ادبیات / عربی

d.-e zofar ebn-e hāres va banī-kelāb

محمد بن حبیب، – ۲۴۵ قمری

mohammad ebn-e habīb (- 860)

[کشف الظنون ۱۳۹/۱؛ الفهرست، ابن ندیم، چاپ: لیدن، ص ۱۰۶؛ معجم الادباء ۲۸۹/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۹۳/۲

آغاز: قال زفر بن الحارث بن معاذ بن عمرو الصعق بن خویلد بن نفیل بن عمرو بن کلاب، لخالد بن یزید بن معاویة بن ابی سفیان:

الا ابلغا عنی الناى خالدا ×× فمابك لو قارنت قومك من عتب؛
انجام: قوله قد عمم اراد عم فضاعف
مجموعه اشعار زفر بن حارث، از شعرای «بنی کلاب» درگذشته به سال ۷۵ق و همچنین اشعار دیگری از سایر «بنی کلاب» مانند ابو المختار خویلد، یزید بن عمر و بن صعق، ربیعة الاشد، زرعة بن عمرو بن خویلد، العمرد، عتبة بن شتیر، دودان بن شتیر، حنظلة بن عمرو بن صعق، مدلج بن سمعان بن عوف، لیلی بنت یزید بن صعق، ایلی بنت زرعة و غیر اینها است که بیشترین اشعار آن، از زفر بن حارث و یزید بن عمرو بن صعق می‌باشد. در احوال و آثار زفر بن حارث کلابی که به ندرت در آثار پیشینیان به چشم می‌خورد و آن هم در ضمن شرح احوال دیگران، آمده است که دیوان او را محمد بن حبیب گرد آورده است، و این تنها یادی از دیوان او است که نشانی از اصل آن در جائی نیافتیم و این نسخه مانند چند نسخه منحصر دیگر این مجموعه گویا از نسخه کهنی در کتابخانه حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه استنساخ شده، در این مجموعه در مواردی مناسبت‌ها و رویدادهای تاریخی که اشعار بدان مناسبت‌ها سروده شده است توضیح داده شده و گاهی بعضی از رجال معرفی شده اند؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد، شویکی بحرانی، تا: حدود ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۸گ (۱۱۳-۱۴۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۷۶]

● دیوان زکریائی / شعر / فارسی

d.-e zakarīyyā'ī

زکریائی، محمد بن شهاب الدین، ق۱۲ قمری

zakarīyyā'ī, mohammad ebn-e šahāb-od-dīn (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۸/۶
ابیاتی از یک مثنوی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۹۶پ) [مختصر ف: - ۱۷]

● دیوان زکی همدانی / شعر / فارسی

d.-e zakī-ye hamadānī

زکی همدانی، - ۱۰۳۰ ؟ قمری

zakī hamedānī (- 1621)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۱/۳؛ مشترک پاکستان ۲۱۰۶/۹؛ دنا ۱۷۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۳
آغاز: ای درد تو آرزوی جانم ×× جز درد تو راحتی ندارم؛
انجام: یک چند ازو کناره گیرم ×× سهل است نهایتش بمیرم
ترجیع بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۵پ-۴۷پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۹
آغاز: آب می‌پیچد بر آتش اشک آتش زای من ×× شعله در زنجیر دارد موجه دریای من؛ **انجام:** دیگری گر جهد کند انگار ×× که بیابد سعادت و مقدار
مشتمل است بر قصاید و غزلیات و رباعیات و مثنوی اختلاجات. در حدود ۲۷۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: جمادی الاول ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۱۶ص (۲۵۲-۲۶۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۶/۳
ترجیع بند در نه بند؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۰ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۵]

● دیوان زلالی خوانساری / شعر / فارسی

d.-e zolālī-ye xānsārī

زلالی خوانساری، محمد حسن، - ۱۰۳۱ ؟ قمری

zolālī xānsārī, mohammad hasan (- 1622)

[فرهنگ سخنوران ص ۲۴۸؛ الذریعة ۴۰۴/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۵۴
اشعار؛کاتب=مؤلف،تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۷۵ر-۷۶پ) [ف: ۳۸- ۲۵۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۳/۲
آغاز: ... بمن ده که دردت زلال منست ×× حریفان ... حلال منست؛ **انجام:** بمن ده که کانهم تهی لعل ماند ×× در آتشکده لاله ام نعل ماند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۷۲گ (۲۸۶ر-۲۱۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۶/۱سم [ف: ۸ - ۱۰۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۱
آغاز: تعالی شانه ازین آیه مطالعه فیروز در شان فهرست حسن گلوسوز؛ **انجام:** فراخی دو جهان در خور غم من نیست ×× که تنگی پس زانوی من جهان منست
مجموعه‌ای است شامل شش مثنوی از سبعه سیاره شاعر مشهور قرن یازدهم زلالی خوانساری که هر یک دیباچه‌ای منثور دارد و مصدرست به نام میرداماد با قصاید مفصلی در توحید باری تعالی و مناقب ائمه هدی و مدح شاه عباس اول و میرداماد و ترکیب بندی در مرثیه سید الشهداء (ع) به این شرح: ۱. حسن گلوسوز این مثنوی در تتبع مخزن الاسرار سروده شده و مشتمل است بر چهل و یک جلوه و چهار تمثیل در نهصد و چهارده بیت، آغاز دیباچه: «تعالی شانه ازین آیه مطالعه فیروز در شان فهرست حسن گلوسوز»، آغاز منظومه: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× نص صحیحست و کلام قدیم»، انجام: «ابر توکل چو شود گوهری ×× صدفه برد افسر پیغمبری»؛ ۲- شعله دیدار در بحر مثنوی مولوی

است شامل پنجاه شعله و بیست و هشت تمثیل در چهار صد و چهل و چهار بیت، آغاز دیباچه: «سبحان الله از بینه این آیه در فهرست نثر شعله دیدار»، آغاز منظومه: «نام او تاج سر هر نامه‌ای ×× شعله دیدار هر هنگامه‌ای»، انجام: «کآمده در حق خود دشمن ز دوست ×× این سزای گوشمال یاد اوست»، ۳. ذره و خورشید در بحر سبحة الابرار جامی و ناقص الاخر است، آنچه موجود است سیصد و چهارده بیت است، آغاز دیباچه: «ماشاءالله ازین آیه بیم و امید در فهرست نثر ذره و خورشید»، آغاز منظومه: «سخنم کرد بنامش جاوید ×× ذره را جوهر تیغ خورشید»، انجام موجود: «روزنش گفت که ای سرگردان ×× خاطر از شیفتگی برگردان»، ۴. آذر و سمندر ناقص الاول است و آنچه باقی مانده پانصد و هشتاد بیت است، آغاز موجود: «لاله ز غمش جگر گدازد ×× این مست کباب شعله سازد»، انجام: «بنشین و لباس آه کن بر ×× در ماتم آذر و سمندر»، ۵. میخانه در بحر حدیقه سنایی و شامل چهل قدح است در هزار و یک بیت، آغاز دیباچه: «الحمدلله از دوستگانی این آیه الهی پیمانه در سرخم فهرست نثر میخانه»، آغاز منظومه: «نام او باده سینه میخانه ×× دهن هر که هست پیمانه»، انجام: «وزن تا بحر و بحر تا باصول ×× هر یکی آن خویش کرد قبول»، ۶. سلیمان نامه در احوال سلیمان و بلقیس است به بحر شاهنامه در چهارصد و چهل و هفت بیت، آغاز دیباچه: «تیمناً بخطاب گستاخانه شکسته خامه فهرست نثر سلیمان نامه»، آغاز منظومه: «بنام جهانگیر دلهای تنگ ×× که آمد سلیمانش یک مور لنگ»، انجام: «بمن ده که کانم تهی لعل ماند ×× در آتشکده لاله‌ام نعل ماند»، ۷. دیوان زلالی باقی مانده دیوان زلالی و فقط شامل قصایدست در حدود یکهزار و ششصد بیت (توضیح آنکه مثنوی محمود و ایاز وی در این نسخه نیست)، آغاز موجود: «نو نوزده ام تاج سخن بر سر توحید ×× از جسم کهن سوخته و جان برشته»، انجام: «فراخی دو جهان در خور غم من نیست ×× که تنگی پس زانوی من جهان منست»؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا:قرن۱۱؛واقف:حاج قائم مقام؛کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر (۱۳×۶/۳)، اندازه: ۱۸/۳×۱۰/۵سم [ف: ۷ - ۴۱۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۸۴ و ۲۷۲۵-ف

شامل: آذر و سمندر، شعله دیدار، محمود و ایاز، حسن گلوسوز، میخانه، ذره و خورشید و سلیمان نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام (پایان محمود و ایاز و آغاز حسن گلوسوز افتاده)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی سرخ، ۲۹۷گ، ۱۱ سطر (۸×۴)، اندازه: ۱۳×۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳۳] و [فیلمها ف: ۱- ۹۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۲۰

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲ص (۲۲۸-۳۱۹) حاشیه یکم، سطور چلیپا (۳۳×۱۷/۵)، اندازه: ۳۴×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۰۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۲

در ۳۶۰۰ و اند بیت و محمود و ایاز است و حسن گلوسوز (؟) و میخانه و شعله دیدار و ذره و خورشید و سلیمان نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۳

خط: نستعلیق، کا: حلی بن زین الدین اویس قرنی فندرسکی، تا: ۱۰۶۵ق، به فرموده آقا حسینای صبوحی؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور،۱۷۳گ،۱۲سطر(۶×۱۲)،اندازه:۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶-۶۹۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۸۶

دارای قصاید در توحید و تحمید و نعت رسول و منقبت ائمه و حسن گلوسوز با دیباچه نثر و شعله دیدار با دیباچه نثر و میخانه و آذر و سمندر با دیباچه نثر و ذره و خورشید با دیباچه نثر و سلیمان نامه با دیباچه نثر و محمود و ایاز؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد طاهر حسینی تفرشی، تا: ۷ صفر ۱۰۷۴ق، جا: حیدرآباد، برای میرزا محمد تقی؛ دارای سیزده پیشانی مذهب، مجدول؛ تملک: محمد سعید مشعل دار باشی در روز سه‌شنبه ذیحجه ۱۱۰۹ با یادداشتی که جنب حرم شاه طور نوشته؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۳۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۱۰/۸سم [ف: ۲- ۲۸۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۶۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۱۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۴۲

اشعار؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۲۶۵ ر و پ) [ف: ۷ - ۱۹۴]

۱۱. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۵۴

آغاز: نام او تاج سر هر نامه ×× شعله دیدار هر هنگامه / چون قدح پر باده در میدان او ×× چشم قربان گشته صورت خوان او؛ **انجام:** بمن ده که کانم تهی لعل ماند ×× در آتشکده لاله ام نعل ماند

شعله و پروانه ذره و خورشید سلیمان و بلقیس؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عین علی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: - ۱۴۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۳۸

آغاز: من قلم رانده ... زادم، لوح محفوظ بود استادم آنچه گفتند بگو می‌گویم، خامه را نقش بخون می‌شویم؛ **انجام:** از تو دل موری معذور نیست ... نمکدان بیشور نیست ... ناله ز طالع که در این روزگار، تربیتی نه که شوم کامکار، مدح ... از باستان، یوسف ... داستان.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۱۴

آغاز: بسمله. تقدیر قدرت و تصویر صنعت صانعی؛ **انجام:** خون سخن بر لب گفتن بنا ...

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۹/۲

آغاز: ای که می‌بخشی چو گل سر خویش فاش ×× همچو غنچه در شکست خویش باش

مثنوی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۶ر) [ف: ۳۷ – ۲۰۵]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۴/۱

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۲۲/۹سم [ف: ۳ – ۴۹۰]

۱۶. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۰/۲

آغاز: شعله دیدار: نام او تاج سر هر نامه ای ×× شعله دیدار هر هنگامه ای، میخانه: نام او باده سینه میخانه است ×× دهن هر که هست پیمانه است، حسن گلوسوز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× تیر شهابیست بدیو رجیم، آذر و سمندر: نامش عشق است حسن دفتر ×× آتش ساقیست، کو سمندر، ذره خورشید: نام او کرده مرا شعله فروز ×× نتوان گفت به آتش که مسوز، سلیمان نامه: بنام جهانگیر دلهای تنگ ×× که آمد سلیمانش یک مور لنگ؛ **انجام:** شعله دیدار: گوشه ابرو مکن بر صبر کج ×× گفته اند الصبر مفتاح الفرج، میخانه: از طربهای یاد آن خونریز ×× آب بر آتشم زند انگیز، حسن گلوسوز: فکر تو کابین معانی بکر ×× هان ز کف طبع منم جام فکر، آذر و سمندر:خود عشق بر وی خویش نازد ×× ما را و تو را بهانه سازد، ذره خورشید: روزن کوچه دل چشم می‌است ×× گل تسبیح مخوان جام می‌است (کذا)،سلیمان نامه: فرس در رمیدن ز بخت سیاه ×× نفس در طپیدن ز سستی آه

شش مثنوی از سبعه سیاره است هر یک با مقدمه منثور مصدر به نام میرداماد به نامهای: شعله دیدار، میخانه، حسن گلوسوز، آذرو سمندر، ذره و خورشید، سلیمان نامه یا سلیمان و بلقیس. جمعا ۱۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل، تا: ۱۶۰۳؟؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن عنابی، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [نشریه: ۶ – ۷۷]

● دیوان الزمخشری / شعر / عربی

d.-uz zamaxšarī

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ – ۵۳۸ قمری

zamaxšarī, mahmūd ebn-e ‘omar (1075 - 1144)

دیوانی است حدود پنج‌هزار بیت که به ترتیب قوافی تنظیم شده با مقدمه‌ای به نثر مشتمل بر تمجید امیر ابن وهاس و هنگام سکونت زمخشری در مکه نگاشته شده است.

[کشف الظنون ۷۹۱/۱؛ مجمع العلمی العراقی ۳۲۶/۲–۳۲۸]

شرح و حواشی:

۱– تخمیس ابیات الزمخشری لابن حجر

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز: قال عبد الله ... ابدء بحمد الله علی هدایته لاقوم السبل و اثنی بالصلاة علی خاتم الانبیاء و الرسل

نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری – خوانسار ۳۱۹؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شکری، تا: صفر ۱۳۱۱ق، جا: مدرسه حلیم چلبی در اقرای؛ مصحح، محشی؛ ۲۵۹ص [عکسی ف: ۱ – ۱۱۱]

● دیوان زنبیات / شعر / عربی

d.-u zanbīyāt

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۵۶/۱۴

آغاز: بسمله خلیلی انی للشریعة حافظ ×× ولکن لها سر علی علیه غطاء؛ **انجام:** و لیس منفرداً ان کنت تعرفه ×× و ان جهلت (...) معلماً رشداً

به ترتیب قافیه. نسخه حاضر از الف مقصوره تا اواخر حرف دال را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۳۷]

● دیوان زهیر / شعر / عربی

d.-e zohayr

زهیر بن ابی سلمی، – ۱۳ قبل هجرت

zohayr ebn-e abī-solmā (- 609)

شاعر که از شعرای بزرگ و معروف عصر جاهلیت به شمار می‌رود اشعاری سروده در مدح و غزل و قصاید که بنا به گفته صاحب الاعلام در یک ماه قصیده‌ای می‌سرود و یک سال تنقیح و تهذیب می‌کرد. قصاید او به نام الحولیات شهرت دارد و مشهورترین شعر این شاعر معلقه اوست اوست که در همین نسخه موجود است و گفته شده ابیاتی که در پایان این قصیده آمده به کلام انبیاء شباهت دارد.

آغاز: بسمله. امن ام او فی دمنة لم تکلم ×× بحو مانة الدراج فالمتثلم ...

انجام: تنافس الارض موتا هم اذا دفنوا ×× کما تنوفس عند الصاغة الورق

چاپ: دیوان وی با شرح در لیدن به سال ۱۸۸۹ به طبع رسیده است؛ حلب المکتبة العربیة، محقق فخرالین قباوة، جاپ اول، ۱۳۸۹ق، ۳۰۶ص.

[کشف الظنون، حاجی خلیفه ۷۹۱/۱؛ زرکلی ۵۲/۳؛ سرکیس ۹۸۰/۱؛ بروکلمان (ترجمه عربی) ج ۱ ص ۹۵-۹۶]

شرح و حواشی:

۱– شرح دیوان زهیر بن ابی سلمی (۲عنوان)

۲– شرح دیوان زهیر بن ابی سلمی؛ فرازی، عمر بن علی

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۵/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ این نسخه با نسخه‌های چاپی اندکی متفاوت و افزودگی دارد و در پایان نسخه اشعاری (هائیة) و مطالبی از الحدائق الوردیة آمده است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۱۷۲–۱۹۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲۸ – ۳۱۰]

۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۲**
آغاز: ... ×× فرب اخ اخاً ندبا؛ **انجام:** کریم المحیا باسم متهلل ...
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: زرد، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر (۱۰/۷×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۳سم [ف: ۷ – ۴۲۱]

۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۹۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، برای حاج فرهاد میرزا معتمد الدوله؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ارغوانی، ۵۴گ، ۸ سطر (۶/۵×۱۲/۸)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۷سم [ف: ۷ – ۴۲۰]

۴. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹**
آغاز و انجام: برابر
گزیده سروده‌هایی از اوست؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن قرمز، ۵۲گ، ۸ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳**
آغاز: و یحک یا قلب اما قلت لک ×× ایاک ان تهلک فیمن هلک؛ **انجام:** و اری الشکوی بغیر الله ×× شیئا لا یفید
اشعار او بدون رعایت ترتیب تهجی حروف آخر قوافی آمده؛ خط: نسخ، کا: علی رضا خوئی، تا: ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ – ۳۳۱]

۶. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۲/۲**
آغاز: قال زهیر بن ابی سلمی و اسمه ربیعة ابن رباح یهرج الحرث بن عوف؛
خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: ۱۲۹۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۱۲۰–۱۴۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۰۲]

۷. **اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۴/۲**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق [نشریه: ۶ – ۵۹۴]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج زرشکی معرق طلایی، ۵۴گ، ۸سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۴۱ – ۱۴۶]

۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۲**
آغاز: کالخمر یرسل للفواد بها قیصعد الدماغ؛ **انجام:** و احسب جفی یومه نحیر عاید
بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز؛کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [الفبائی: ۲۶۰]

● دیوان زیبا / شعر / فارسی

d.-e zībā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۶۵
نسخه نادر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز [د.ث. مجلس]

● دیوان زیبا / شعر / فارسی

d.-e zībā

[فرهنگ سخنوران ۲۵۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲۶
غزل است؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛قطع:ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۶]

● دیوان زیرک نقوی / شعر / فارسی

d.-e zīrak-e naqavī

نقوی، زیرک حسین

naqavī, zīrak hoseyn

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: هست طهران این زمان چون روضه خلد برین ×× از ورود خسرو باذل شه دنیا و دین؛ **انجام:** در دو عالم بر سرت دست امیرالمؤمنین
قصیدة فی مدح السلطان محمد علی شاه القاجار؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۱۳ش۴ – ۱۰۶]

● دیوان زیلعی / شعر / عربی

d.-e zayla‘ī

زیلعی، عبدالله بن یوسف، – ۷۶۲ قمری

zayla‘ī, ‘abd-ol-lāh ebn-e yūsof (- 1361)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۱
آغاز: بسمله، الجوهر الفایق فی مدح خیر الخلایق؛ **انجام:** ثنال فیها اذ امرادک تم الکتاب ... و علی اله و صحبه و سلم
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۹۵۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن [الفبائی: ۲۶۱]

● دیوان زین العابدین / شعر

d.-e zayn-ol-‘ābedīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۵

کلیات زین العابدین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۴/۱×۱۹/۷سم [رایانه]

● **دیوان زینی** / شعر / فارسی

d.-e zaynī

مولانا زینی، ق۹ قمری

mowlānā zaynī (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۶

آغاز: بیار آب عنب جانا برافروز آتش دلها ×× بباد نیستی برده چو خاك تیره حاصلها / چو مقطع نیست مقصد را چه می‌پرسی ز منزلها ×× الا یا ایها الساقی ادرکأسا و ناولها / که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها؛ **انجام:** زینیا چند فسانه به دعا دست برآر ×× ربح اگر می‌طلبی دست کن و تخم بکار / تا رگی هست درین تن ز طلب دست مدار ×× حافظ خام طمع شرمی ازین قصه بدار / عملت چیست که مزدش دو جهان می‌خواهی

در این رساله، شاعری با تخلص «زینی» منتخبی از غزلیات حافظ را به ترتیب حروف تهجی قوافی، تخمیس نموده است. از این شاعر در کتاب‌های تذکره ذکری به میان نیامده است. در فرهنگ سخنوران سه شاعر با تخلص «زینی» معرفی شده که هر سه متعلق به قرن دهم هجری بوده و غیر از شاعر مورد بحث ما هستند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۸۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۶۸]

● **دیوان زیور شاملو** / شعر / فارسی

d.-e zīvar-e šāmlū

شاملو، زیب النساء

šāmlū, zīb-on-nesā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۱

آغاز: دور باد از تن سری کآرایش داری نشد ×× کور به چشمی که لذت بین دیداری نشد؛ **انجام:** در دیار دوستی بیقدری زیور ببین ×× پیر شد زیب النسا او را خریداری نشد

در خیرات حسان و نقل مجلس احوالات وی هست. در عنوان شعرش نوشته: «زیور، نامش زیب النسا است. از بزرگ زادگان شاملو است»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱ص (۵۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۵]

● **دیوان زیوری** / شعر / فارسی

d.-e zīvarī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۳۲

آغاز: خوانم ترا بروز و شب ای ذات کبریا ×× در هر غم و حوادث و هرمحنت و بلا / بر بسته ام زخلق لب از گفت و از شنود ×× بیگانه گشته ام ز خود و با تو آشنا؛ **انجام:** خواهر ز ضرب سیلی اعدا کبود شد ×× رخساره سکینه غم پرور حسین / خاموش زیوری که از این نظم جانگداز ×× بخشد ترا بروز جزا داور حسین ...

مجموعه بسیار مفصل از قصاید، غزلیات، تضمین اشعار سعدی، بندها و غزلیات در مقتل سیدالشهداء (ع) و مدح بزرگان و امیران هم عصر شاعر که در یک دفتر گردآوری شده و در سال ۱۲۹۸ق پایان یافته است، شاعر ناشناخته مانده و در تمام غزلیات «زیوری» تخلص کرده است، فرهنگ سخنوران و الذریعة تنها از سه تن زیور با عناوین محمد تقی علاقه یزدی و زیور یزدی و محمد صادق زیور که هر سه در قرن سیزدهم می‌زیستند یاد کرده؛ خط: نستعلیق،کا:محمد علی سلمانی تفرشی،تا:۱۲۹۴ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۷۵گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲– ۹۲۶]

● **دیوان ژولیده شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e žūlīde-ye šīrāzī

ژولیده شیرازی، عبدالله

žūlīde-ye šīrāzī, ‘abd-ol-lāh

[الذریعة ۴۱۳/۹]

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۴۵۹

آغاز: مخمس (افتاده): مرا بغیر غم دل مراد حاصل نیست ×× مجال آنکه به غیر از تو هیچ در دل نیست؛ **انجام:** تو ژولیده بزن یا هو کطیر ×× و صلی الله ربی کل غیر / تو عزلت را گزین عن کل غیر ×× درآ در وادی ایمن بسیر / علی الهادی النبی الابطحی (قدیم ... کتبه العبد المدنب محمد ابراهیم شیرازی)

نام شاعر عبدالله شیرازی و دیوانش شامل مخمس (خواسته است که مخمس‌ها به ترتیب حروف باشد) و چند غزل با تخلص «ژولیده» و «عبدالله ژولیده» و قصاید است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم شیرازی،تا: قرن ۱۳، به خواهش عالیجاه اخوی گرام کربلائی قنادی؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۱/۵سم [ف: ۲-۲۸۶]

● **دیوان سابق** / شعر / فارسی

d.-e sābeq

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۳۴

آغاز: ای دل هر ذره از مهر تو آتشخانه‌ها ×× شمع رخسار ترا خورشید و مه پروانه‌ها / ... در دل سابق اگر درد تو باشد دور نیست ×× گنجها باشد نهان در گوشه ویرانه ها؛ **انجام:** عریانی ما کمال ما پوشیده است ×× این تیغ برهنه جوهرش پیدا نیست

در الذریعة (۴۱۴/۹) از این دیوان یاد شده است. در فرهنگ سخنوران از سابق اصفهانی (قرن یازدهم)، سابق اصفهانی متوفی در ۱۲۴۰ و سابق مازندرانی متوفی در ۱۰۸۲ نام رفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۸۶]

● **دیوان ساری** / شعر / فارسی

d.-e sārī

تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۹
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

● **دیوان ساری شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e sārī-ye šīrāzī

ساری، علی اکبر، ق۱۳ قمری

sārī, ‘alī akbar (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۳۰۰۴/۳؛ الذریعه ۲۴۸/۱۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۲
آغاز: دریغا که شد ذوق عهد شباب ×× به پیری ... و رنج و عذاب
چند مثنوی نزدیک ۸۵ بیت در وصف حال و در پیری و دریغ از جوانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۴۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۶
آغاز: به غایت درد غشق او به دل افگنده مشکلها ×× مگر جام می ساقی گشاید عقده از دلها
دیوان غزل، به ترتیب تهجی، پس مثنوی و ترجیع بند و رباعی و مخمس و باز مثنوی و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۹۴گ (۳۷پ-۲۳۱ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۴۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۷
آغاز: بنام پادشاه فرد اعظم ×× که از یک کن نمود ایجاد عالم / قدیمی کش بود عالم حدوثات ×× بود از مهر او را هر چه ذرات؛ **انجام:** به نطق آن توان گفتن صفاتش ×× به جز ذاتش نداند کنه ذاتش
مثنوی عرفانی است و در آن بیان عشق فرزند شاه و بیماری او آمده و نزدیک ۱۲۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۰گ (۲۳۱ر-۲۵۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۴۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۹
آغاز: باز طبعم ... آغاز نمود ×× لب به اسرار سخن باز نمود / طوطی نطق دگر جلوه نمود ×× به کرامات سخن لب بگشود؛ **انجام:** اگرت معرفت آید در جان ×× هر نفس بر تو بهشت است عیان
مثنوی عرفانی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۹گ (۲۵۳پ-۲۶۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۵۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۳/۱
آغاز: در دو عالم تو به فریادش رس ×× کو ندارد دو جهان غیر تو کس / حلقه از عبدی خود گوشش کن ×× آنچه غیر از تو فراموشش کن
در بیان توحید / بلبل جان دگر آمد به نوا ×× گشت بر چمن گلی نغمه سرا / گلرخی برده از آن صبر وقرار ×× می‌کند ناله دل هنچو هزار / نغمه دلکش این بلبل مست ×× هر که بشنید دلش شد از دست؛ **انجام:** ظلم کردن فعل شیطانی بود ×× رحم و انصاف از مسلمانی بود / تا توانی بد مکن با نیک رو ×× گر بدی سازی تو باری نیک شو
مثنوی در مثنوی عشق نامه او. بیان عشق وتوحید و وحدت و مسائل عرفانی، شاعر در اشعارش به ساری تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۷گ (۱ر-۱۰۷پ) [ف: ۳۷ - ۲۸۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۳/۲
آغاز: طوطی جان باز چو پرواز کرد ×× باز در گنج سخن باز کرد / اط صدف بحر معانی هزار ×× در و گهر کرد به عالم نثار / وه چه گهر زینت تاج شهی ×× از گهر جان بدن آگهی / گوهر گنجینه اللهیست ×× در کمر بند شهنشاهیست / وه چه دری گوهر بحر وجود ×× کز عدم آورد دو عالم زجود؛ **انجام:** انجام: گه ختم چنین اقوال و افعال ×× زمستانی شد اندر ماه شوال / به فصلی کش ببرج هوت بودی ×× که بر افسردگان دوزخ نمودی
مثنوی زاد الرحیل، مثنوی عرفانی است در وعظ وتوحید و مسائل عرفانی که شاعر آن را در شوال ۱۲۴۶ق سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۱گ (۱۰۷ر-۲۰۸پ) [ف: ۳۷ - ۲۸۸]

● **دیوان ساعی شیروانی** / شعر / فارسی

d.-e sā‘ī-ye šīrvānī

ساعی شیروانی

sā‘ī šīrvānī

[الذریعة ۴۱۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۴/۷
آغاز: ابتدا میکنم این نامه پر درد بنام ملک قادر قیوم خداوند کریمی که همه حور و طیور و دد و دیو و سمک و ببر و پلنگ و همه از منعم درویش ازو یافته سرچشمه ادراک فیوضات کمالات ... ولی آدم بی درد نداند ره توفیق و هدا را؛ **انجام:** از ره مقصود

و ندانم ره توفیق و هدارا والسلام.
بحر طویل است، از ساعی شیروانی که به هند رفته و در آنجا به خوازی دچار گشت در شکوه و گله از روزگار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱گ (۹۸-۹۹)، ۱۶سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۵]

● دیوان ساغر / شعر / فارسی

d.-e sāqar

ساغر کنگاوری، جعفر، ق۱۳ قمری

sāqar-e kangāvarī, ja'far (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۲/۳؛ مشترك پاکستان ۲۱۰۸/۹؛ الذریعه ۴۱۵/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۵۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۵۹

آغاز: هو المستعان للراقم ×× به نام آن که نام او بود سر دفتر دلها / ز نام یا منش گردیده اسان جمله مشکلها ×× نگردد راهبر گر حصر فیض لطف او ما را / به راه عشق نتوانیم کردن طی منزلها؛ **انجام:** غم کرده مرا قصد هلاك ای ساقی ×× در ده قدحی از می‌ناب ای ساقی / بس لاله و گل که بردمد از دل خاك ×× باشیم همه به زیر خاك ای ساقی

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۷۱گ، سطور چلیپا، اندازه: ۹/۹×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۱۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۶

آغاز: ای نام تو زیب داستانها ×× رونق ده دفتر بیانها؛ **انجام:** بوستان سبز و هوا دلکش و دلبر ساقی ×× زاهد انصاف بده می‌نخورم می‌شود این

شامل غزلیات، رباعیات و فردیات به ترتیب حروف تهجی با مضمون عاشقانه و عارفانه؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای سرلوح، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۸۷]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۴-۲/۱۴۴

آغاز: و الخیالات وأیدنا للارتقاء مشاهدة انواره ... و بعد چنین گوید ... میرزا محمد جعفر متخلص به ساغر ... بسمله. جهان دامی است یا زندان زهی عاقل خهی دانا ×× که ویران کرد این زندان گسست آن رشته را از پا / همای اوج علیین نسازد جای در سجین ×× به جز ویرانه اش تمکین نباشد جغد نابینا؛ **انجام:** با خیال لب شیرین تو گر جان بدهم ×× نرود تا به قیامت مگس از تربت من / بوستان سبز و هوا دلکش ودلبر ساقی ×× زاهد انصاف بده می‌نخورم می‌شود این

مقدمه‌ای به نثر و ۱۵ بند در مصایب سید الشهداء و ماه محرم که در بحر و وزن دوازده بند محتشم سروده و دوازده بند دیگر در مصایب امام حسین (ع) و اشعاری در مدح حاجی ملا رفیع است، تخلص شاعر «ساغر» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۸۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۷

آغاز: صفای باده روشن می‌کند آیینه دلها ×× الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها / ... / قرین مطرب و می‌باش و قول اهل دل بشنو ×× ز واعظ دور شو ساغر که او دوراست از دلها؛ **انجام:** خورشید وار پرده ز رخ گر بر افکنی ×× خورشید وار چو سایه به خاك اندر افکنی / آب حیات باشد از آن دست ساقیا ×× یك جرعه می‌که در قدح ساغر افکنی

غزل است به ترتیب تهجی و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، مجدول؛، با یادداشت کریم بن بهاء الملك افشار در ۱۳۱ (=۱۳۰۱)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۹گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۱۸۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۲

آغاز: ای نام تو زیب داستانها ×× رونق ده دفتر بیانها؛ **انجام:** باز آی که در هجر تو دیوانه شدم ×× از زلف کجت سلاسل من باز آی

نزدیك به ۲۹۰۰ بیت: غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶۹]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹/۳-۷/۱۵۹

آغاز: بسمله دلا تارست حالت دراز و پای مقالت سرافراز است از کثرت هوا و از وحدت بگوی از در کثرت درآی وزره وحدت بیای وحدت کثرت بین کثرت وحدت بپای ...؛ آغاز شعر پانزده بند: نوگشت سال کهنه وماه محرم است ×× ایام تعزیت شد و هنگام ماتم است ...؛ آغاز شعر دوازده بند: بجنگ کرد شه دین چو سخت بازو را ×× شکست پشت عدو چون زشیر آهو را؛ **انجام:** مگر بدعای تو کرد باید اقدام ×× تا نه که این پخته با ز خام تو باشد / هست همی صبح و شام تاکه بعالم ×× خرم و فیروز صبح و شام تو باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۸۵]

● دیوان ساغر / شعر / فارسی

d.-e sāqar

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با دیباچه منثور؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

● دیوان ساغر / شعر / فارسی
d.-e sāqar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱۷/۴

شامل قطعات و غزلیات و رباعیات به ترتیب الفباء، قسمتی از رباعیات خیام را در اول و بقیه را در آخر کتاب نوشته اند. پس از ذکر چند شعر از این قصیده نظایر آن از اشعار مشتاق اصفهانی، طوفان هزار جریبی، عاشق اصفهانی، زلالی کرمانی، وحشی بافقی، شمس الدین طوسی، آذر بیکدلی درج گردیده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۳۱گ (۱۰۵پ–۱۳۵پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۷ – ۲۲۷]

● دیوان ساغر اصفهانی / شعر / فارسی
d.-e sāqar-e esfahānī

ساغر اصفهانی، محمد ابراهیم بن محمد اسماعیل، – ۱۳۰۲ قمری
sāqar-e esfahānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad esmā‘īl (- 1885)

[الذریعه ۴۱۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۴۲/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۶

آغاز: دیوان: نخستین کآورد خامه بنامه لؤلؤ لالا ×× فزون زین گوهرین انجم سپاس خالق یکتا / کریمی کز ره بخشش به هر جنبنده ای رازق ×× علیمی کز در دانش به هر گوینده ای دانا؛ غزلیات: بر آن سرم که زنم بوسه خاک پائی را ×× که دست می‌ندهد هیچ پادشاهی را / بر آن دلم که کنم جان نثار اهل دلی ×× که سلطنت دهد از یک نظر گدائی را؛ **انجام:** شکوه از بیش و کم دنیا مکن ای خواجه زانکه ×× بنده می‌باید که بر سازد به هر بیش و کمی / میکده دریاست کی دریا زنم گردد تهی ×× ساقیا اندر بساغر ریز از آن دریا نمی

غزلیات شاعر است که آن را به نام «مشاهدات و مکاشفات» نام‌گذاری نموده و تاریخ ختم آن را چنین سروده: هزار و دو صد و هفتاد و شش بود ×× که ظاهر شد ز ساغر این رسیلت / مگر بر مغفرت روزی کند یاد ×× مر او را مقبلی از این وسیلت؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۶ق؛ شاعر اصلاحاتی در دیوان خود انجام داده و برخی اشعار را اضافه و برخی عبارت‌ها را تغییر داده و در پایان نسخه تاریخ تولد فرزندش میرزا عبدالحسین را در دهه آخر جمادی الاول ۱۲۸۷ یادداشت نموده، همچنین دستخط وی مبنی بر بخشیدن کتاب به فرزندش آقامیرزا محمد جعفر در آخر نسخه موجود است؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۶ – ۳۶۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۳۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۴۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۱۲/۵

غزل و قطعه و رباعی، این شاعر که جنگ حاضر را گرد آورده و ساغر تخلص داشته، تاریخچه و وجه مناسبت برخی از قطعات را نیز یاد کرده. در ذیل یکی از این یادداشت‌ها تاریخ ۱۲۶۴ و در ذیل دیگری ۱۲۸۱ دیده می‌شود؛ کا: سید محمد رضوی قمی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۲ص (۳۴–۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۴۶۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۹–ف

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳-۱۷۶]

● دیوان ساغر شیرازی / شعر / فارسی
d.-e sāqar-e šīrāzī

ساغر شیرازی، محمد بن مؤمن، – ۱۲۴۵ ؟ قمری
sāqar-e šīrāzī ‹mohammad-e-bn-e mo’men (- 1830)

[فرهنگ سخنوران، ص ۳۵۴؛ الذریعة ۴۱۵/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۸

آغاز: صبح جمیل خدا جمال محمد ×× قدرت کامل بود کمال محمد؛ **انجام:** آب خضر بکام خمار افتادگان ×× ساغر نمیشود چو صبوح سحر ندید

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش نوشته شده است، نسخه ناقص است تا حرف دال؛ ۴۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۶سم [ف: ۲ – ۲۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰۱

آغاز: صنع جمیل خدا جمال محمد ×× قدرت کامل بود کمال محمد؛ **انجام:** از آتش آه گاهگاه سحری ×× یک سینه سوزان و رخ زردی نیست

دارای قصیده در توحید و غزل به ترتیب تهجی نزدیک به دو هزار بیت؛ خط: نستعلیق، کا: ابومحمد ترابی، تا: ۱۲۸۴ق؛ با یادداشت خلع محمد علی شاه قاجار و پادشاهی احمد میرزا در ۱۳۲۷ در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی،۱۳۰ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۶۵۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۲/۲

قصاید است در ستایش امامان و [حاج محمد] کریم [خان] بن ابراهیم [کرمانی]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲ص (۵۱–۵۲)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۷۰۰]

● دیوان ساغر نراقی / شعر / فارسی
d.-e sāqar-e narāqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۳
از: ساغر نراقی (؟). غزلی است با تخلص ساغر و با عنوان «من کلام ساغر نراقی» به مطلع زیر: ... (؟) ای دوست سر پرسش بیماری هست / یا بدل فکر دوای دل بیماری هست. شاید این شاعر همان ساغر اصفهانی باشد که فرهنگ سخنوران نام او را آورده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱ص (۱۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۲]

● **دیوان ساقی خراسانی** / عرفان و تصوف / فارسی
d.-e sāqī-ye xorāsānī
ساقی خراسانی، محمد زمان بن کلبعلی خان، – ۱۲۸۶ قمری
sāqī xorāsānī, mohammad zamān ebn-e kalb-ʻalī xān (- 1870)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۵
آغاز: بیان سرحقیقة الحقایق فی الحث و الترغیب للرجوع الی مولیهم الحق تبارک و تعالی و تقدس لمحرره الفانی الجانی ابن کلبعلی ... هذا اول المنظومة: یا خفی الذات بمعروف الصفات ×× انت ذات الذات فی کل الصفات / انت غیب الغیب فی عین الظهور ×× انت سرالسر فی صدر الصدور / فارسی گویند ما را جان جان ×× آنچنان جانی که ناید در بیان / یا کرامی رام من هذا المرام ×× سر ان الله یدعو بالسلام؛ **انجام:** وارهانم از قیود رسم و اسم / نی قراری مانده در دل نی ثبات ×× اقتلونی اقتلونی یا ثقات
قصیده در بیان سرحقیقة الحقایق و واداشتن و ترغیب به رجوع حق از ملامحمد زمان بن کلبعلی خراسانی به فارسی، منظومه ساخته در غره ذیحجه ۱۲۴۴ در خراسان؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: رجب ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۶پ–۲۱ هامش)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۱۸۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۲
آغاز: بشتاب که عمر جاودان رفت ×× در باب که فرصت از میان رفت؛ **انجام:** با همه و بی همه تو بودی و هستی ×× ساقی بزم شهود خویش تو گشتی
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۵۴–۷۵۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۰
مشتمل بر: ۱. دیباجه هدایت، ۲. قصاید در مدایح حضرت علی بن ابیطالب و حضرت قائم و ائمه اطهار علیهم السلام و عرفان، ۳. غزلیات، ۴. رباعیات، ۵. ترجیعات، ۶. ساقی نامه (مثنوی)، ۷. الهی نامه و ۸. در ذکر مشایخ ارباب طریقت و سلاسل آنها و این مندرجات در حدود ۴۲۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا رحیم شیرازی، بی‌تا؛ پشت صفحه نخستین رضاقلی خان هدایت به سال ۱۲۸۶ نوشته که این منتخب اشعار ساقی به خواست وی نگارش یافته و مقدمه‌ای به نثر در معرفی از اشعار و آثار وی به انشاء هدایت دارد ولی چندان اضافه‌ای بر آنچه در مجمع الفصحا نوشته ندارد، در حاشیه بیشتر از صفحات تعلیقاتی در معرفی پاره‌ای از مشایخ و توضیح برخی از مطالب به خطر رضاقلیخان هدایت نوشته است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۳۷]

● **دیوان ساقی خویی** / شعر / فارسی
d.-e sāqī-ye xū'ī
ساقی خوئی، ق۱۳ قمری
sāqī xū'ī (- 19c)

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۱۷/۷
آغاز: ای که هر حال و هر زبان دانی ×× صاحب معجز سلیمانی؛ **انجام:** وین ز دست عطای اوست که اوست ×× خازن کنز غیب سلطانی
قصیده‌ای است به فارسی در چهل و سه بیت که در مدح یکی از امرای تبریز در ۱۳ شعبان ۱۲۴۳ انشاد کرده است؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد حسن حسینی زنزی خویی، تا: ۱۲۴۳ق؛ واقف شهید؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۵۸]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی
d.-e sālek
سالک، محمد بن عبدالرحیم، ق۱۲ قمری
sālek, mohammad ebn-e ʻabd-or-rahīm (- 18c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۳۵/۱۸–۵۹/۲۵۵
آغاز: اول ز غمش قرار از جانم رفت ×× وز نخل حیات برگ و سامانم رفت / آخر ز گداز هجران چون شمع ×× خون دلم از دیده بدامانم رفت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۱۶۹ق، برای حاج عبدالله؛ ۴گ (۱۳۹–۱۴۲)، ۱۴ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۸۵]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی
d.-e sālek
سالک، ملاحسین، ق۱۳ قمری
sālek, mollā-hoseyn (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴

آغاز: الف حمد و الف شکر و الف تسبیح و ثنا ×× باز بر خلایق بدر و نیر و ارض و سما؛ **انجام:** نشد سالک ظهور صاحب الامر ×× چرا عالم بسی در کش و فش بود
شامل اشعار شاعر به ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی علی خوئی، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۷۴]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

قادری، محمد عثمان بن محمد، ق۱۳ قمری

qāderī, mohammad ʻosmān ebn-e mohammad (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲/۴-۱۵/۴۲

آغاز: نحمدالله علی نعمائه ×× نشکر الله علی آلائه / الذی فی ذاته لامثله ×× والذی فی وصفه لاشبهه؛ **انجام:** ای مفتی دل بیا وفتوا فرما / آنچه که سوای اوست تقوا فرما / مقصود من از هر دو جهان جان جهان ×× از حب ازل مقصد اقصی فرما
شامل: دیباچه به نظم و نثر، غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۸۸۶]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۴۶

غزلها است به ترتیب تهجی با ترجیع بند؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ رمضان ۱۲۵۰ق، جا: اصفهان، به نام عبدالکریم حسینی؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۸]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳۱

آغاز: الا یا ایها الساقی بیاور ساغر صهبا ×× درا ساغر نشانم ده جهان و کل ما فیها / بعشق دوست مینوسم که گویم وحدت او را ×× که حق بی شرک بی همتا بقدرت هست او تنها؛ **انجام:** عشق نبود هر که دارد سالکا ×× عشق وحدت دان ... خدا
شامل: غزل است به ترتیب تهجی و ترجیع‌بند و دو ساقی‌نامه و رباعی و مثنوی و تخلص سالک دارد (الذریعه ۴۱۹/۹)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۸۵۴]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

[ذریعه ۹:۴۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۶۱

آغاز: کی دهم با ماه گردون نسبت روی تو را ×× کی فروشم بر دو عالم تار گیسوی تو را؛ **انجام:** سهل است اگر با سر رحم آیی ×× گیرم آیی ولی چه بی رحم آیی / جان در قدمت نثار سازم اما ×× یک باره اگر بما سر رحم آیی
از سالک و غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «سالک» و رباعی؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:چهارشنبه ۴ ذیحجه ۱۲۹۱ق؛ تملک: اکبر تفرشی در ۱۳۰۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۰گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۹۵۷]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۲

آغاز: میرسد بر دلم از غیب صدا ×× احدی نیست بجز ذات خدا / باشد او حاکم و ما حکم پذیر ×× بود او پادشه و ما چو گدا
حدود سه هزار بیت غزلیات با تخلص «سالک» و به ترتیب حروف قوافی و نه مخمس و چند رباعی و قطعه و قصاید و بخش اخیر در مدح و ثنای اهل بیت علیهم السلام می‌باشد. نام و مشخصات سراینده معلوم نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در پایان مخمسی افزوده شده است گویا به خط خود سراینده؛ جلد: مقوایی، ۱۱۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۳۲]

● **دیوان سالک** / شعر / فارسی

d.-e sālek

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۰ ض

اشعار از او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان سالک العارفین** / شعر / فارسی

d.-e sālek-ol-ʻārefīn

سالک العارفین، ق۱۳ قمری

sālek-ol-ʻārefīn (- 19c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۷/۱۰

قصیده بی نقطه با حروف مهمله در ستایش حضرت علی، از سالک العارفین؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۱ق؛ ۲گ (۱۰۹ر-۱۱۱پ)، ۱۲و۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۷سم [ف: ۹ - ۱۴۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۷/۱۱

آغاز: السلام ای خاکپایت اشرف از عرش برین ×× السلام ای پرده دار خلوتت روح امین؛ **انجام:** نیست با مهر تو کس محروم از جان آفرین ×× ز ایران روضه ات را برد در خلد برین / میدهد آواز طبعم فادخلوها خالدین
مخمس در هفتاد بند؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۱ق؛ مهر: «کلب آستان امیرالمومنین، لسان العارفین» (چهارگوش)؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۱پ–۱۱۸ر)، ۱۲ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۷سم [ف: ۹ – ۱۴۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۷/۱۲
رباعیات اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ایی، ۱گ (۱۱۸پ)، ۱۲و۱۴ سطر [ف: ۹ – ۱۴۱]

● دیوان سالک قزوینی / شعر / فارسی
d.-e sālek-e qazvīnī

سالک قزوینی، محمد ابراهیم، ۱۰۲۱ – ۱۰۸۴ ؟ قمری
sālek-e qazvīnī, mohammad ebrāhīm (1613 - 1674)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۱
شامل قصاید و غزلیات و ساقی نامه و رباعیات سالک می‌باشد و در حدود ۱۰۸۰۰ بیت است و مثنوی «محیط کونین» شامل ۴۵۰۰ بیت است و از قطعات شاعر در آن اثری نیست ولی سالک (درص ۱۴۳ نه محیط کونین) خود تصریح به داشتن این گونه شعر می‌نماید: «بر خط ادب نهاده گردن ×× صد ابن یمین ز قطعه من». این چند بیت از غزلیات مختلف سالک برای نشان دادن طرز فکر و قریحه وی انتخاب می‌شود: «مگشا بسخن پیش فرومایه دهن را ×× بر سنگ مزن شیشه ناموس سخن را / دندان بجگر تا نگذاری بخموشی ×× پر در نکنی همچو صدف درج دهن را / بر شاخسار طول عمل مرغ عمر ما ×× بر پله نشسته که موقوف یک حی است / این خاک تیره بر سر غفلت هزار بار ×× تاوان هر چه عمر تلف کرده بر وی است / نشاه ترک تعلق هر که را هوشیار کرد ×× همچو یوسف دامن از دست زلیخا میکشد / در دیده من عکس رخ یار ببینید ×× در آب روان این گل بی خار ببینید / از سینه برون تا نکنی کینه مردم ×× بیرون نرود کینه ات از سینه مردم / سالک بد هر کس بتصور نتوان گفت ×× پیدا نبود راز دل از سینه مردم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق، جا: قزوین، بنا به خواست حاجی محمد صادق نگارش؛ بر حسب قراین به نظر شاعر رسیده و گذشته از قصایدی که به خط خود وی نوشته شده برخی از کلمات و مصرع‌ها را به خط خویش اصلاح نموده و نیز ابیاتی بر متن افزوده و در حاشیه ص ۲۹۸ در عنوان تعریف مردمک دیده، نوشته «لراقمه» در این مجموعه «محیط کونین» ساقی‌نامه (ص ۱۵۰–۲۰۹)، غزلیات (ص ۲۱۰–۷۳۰)، رباعیات (۷۴۶–۸۳۵) و قصاید (ص ۷۴۹–۸۸۷) و آخر ساقی نامه و اول غزلیات ابیاتی افتاده و با وجود این نقص جز «محیط کونین» در حدود ۱۰۸۰۰ بیت است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۳۸]

● دیوان سالک نیشابوری / شعر / فارسی
d.-e sālek-e neyšābūrī

سالک نیشابوری
sālek-e neyšābūrī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۹
مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۷ص (۲۱۰ – ۲۱۶) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۹]

● دیوان سالکی / شعر / فارسی
d.-e sālekī

سالکی، علی، ۱۲۸۵ شمسی
sālekī, ‘alī (1906 -)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۰/۶
قصیده در ستایش حاج محمد کریم خان کرمانی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار بن حاج قاضی محمد قراباغی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۳۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۳ص (۲–۳۴)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ – ۲۹۰۰]

● دیوان سالک یزدی / شعر / فارسی
d.-e sālek-e yazdī

سالک یزدی، – ۱۰۸۳ قمری
sālek-e yazdī (- 1673)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۷
آغاز: جلوه سنبل و گل می‌برد از جا ما را ×× مو کشان می‌کشد از شهر بصحرا ما را؛ **انجام:** ایکه دار ی بر خداوندان فرج ×× هر چه می‌خواهد دلت آماده است / ... / چند روزی شد که از بی قهوگی ×× قهوه جوشی باز جوش فتاده است.
از سالک یزدی (الذریعه ۴۲۰/۹)، شامل: غزل به ترتیب تهجی، ساقی نامه و چند قصیده، در ستایش قطب عالم شاه عبدالله، مثنوی داستان خسرو شیرین که در آن از شاه مردان شیر یزدان و همان شاه عبدالله ستایش شده (آغاز و انجام افتاده)، باز قصیده در ستایش قطب شاه و پیامبر و شیخ محمد خاتون و میرزا معین آصف شیراز و میرزا حبیب الله صدر و آصفخان و شاه جهان و شایسته خان پسر آصفخان و امیر خان قورچی باشی و منزل میرزا حکیم کلانتر و علی پاشا حاکم بصره و رحمت خان و ظفر خان و آقا زمان تهرانی و شاه عبدالله و جملة الملکی پسر محمد سعید و میرزا محمد امین پسر میر جمله و تاریخ پل قطب شاه در بند

محلی پسته و تعریف چراغان و باغ و دریاچه و تاریخ آینه خانه (۱۰۶۳) و باغی نبی و کاخ بنک پستان و سرای آصف خان (۱۰۵۲) و فتح قلعه کندی کوته (۱۰۶۰) و تولد پسر جعفر خان و کاخ میرزا محمد امین پسر جملة الملکی و ستایش میرزا ناصر سپه سالار قطب شاه، با چند رباعی و یک قطعه، روی هم نزدیک ۱۱۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۵۲]

● **دیوان سالم** / شعر / فارسی

d.-e sālem

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۰/۳-۵۸۶۸

از سالم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد علی نقی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۳گ، ۱۲ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: - ۱۱۹]

● **دیوان سالم** / شعر / فارسی

d.-e sālem

[الذریعة ۴۲۱/۹]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۹۴/۲

آغاز: مال بی اندازه داری ونداری نام نیک ×× چون بمیری شاه اگر باشی نگویندت فلان / نیکی در خواهی به مردم نیکویی کن نیکویی ×× ارنمی دانی برو احسنتم احسنتم بخوان؛ **انجام:** آرزوی راحت از دل می‌کنم شب‌ها برون ×× همچو آن خوابی که می‌آید به چشم پاسبان / بس که از غیرت نهفتم آه حسرت درجگر ×× بند بندم شد چو موسیقار لبریز فغان

غزلیات شاعر با تلخص «سالم» است. او شیعی است و اشعاری درباره انتظار فرج و ظهور حضرت صاحب عجل الله تعالی فرجه الشریف دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۵گ (۷۳ر-۹۸پ)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۶]

● **دیوان سالم کرد** / شعر / کردی

d.-e sālem-e kord

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۸۹

آغاز: بدل کین بانشاء می‌خمار محنت دنیا ×× الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها؛ **انجام:** بی نوا و دل پر از خار و غریب و دردمند ×× تو کجا و کابل غزنین خاک قندهار

دیوان اشعار کردی شاعری است که به «سالم» تخلص دارد؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی، تا: قرن ۱۴، به جهت احمد مختار بیگ؛ رکابه‌دار؛ جلد: گالینگور سرخ، ۴۲گ، سطور مورب، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۸۹]

● **دیوان سامانی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e sāmānī-ye šīrāzī

سامانی، حسن بن حبیب، ۱۲۵۶ - ۱۲۸۵ قمری

sāmānī, hasan ebn-e habīb (1840 - 1869)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۳

آغاز: لب آن پری پسر رخ آن نکو نگار ×× بر آن سمن سرین، قد آن خجسته یار؛ **انجام:** یکی پشه پیش پیل یکی شیشه پیش سنگ ×× یکی مور پیش مار یکی موم پیش نار

اشعاری از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ راسته و چلیپا، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۷۵۷-۷۶۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۷]

● **دیوان سام میرزا** / شعر / فارسی

d.-e sām mīrzā

سام میرزای شمس الشعرا، ق۱۳ قمری

sām mīrzā-ye šams-oš-šo'arā (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۳۵

قصیده در مدح اطاق موزه سلطنتی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۳۲۰ - همان) [مختصر ف: - ۶۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹۲/۶

آغاز: بفال سعد ورای مستقیمی ×× بدریا شد روان ابر کریمی؛ **انجام:** عدای سه سلامت را میرساند ×× یکی پیچد بخود همچون سلیمی

درباره این قصیده نوشته نواب الاسام میرزای شمس الشعرا خودش اقرار دارد که از قواعد شعر بی بهره است ولی طبعی موزون دارد این قصیده به زبان طبع مشار الیه است؛ کا: میرزا ابراهیم مشتری (شاعر عصر ناصری)، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۲۳۷-۲۴۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰-۴۴۲]

● **دیوان سامی اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e sāmī-ye esfahānī

چرکس، لطف علی بیگ بن اسماعیل بیگ، - ۱۱۲۰ قمری

čarkas, lotf-'alī beyg ebn-e esmā'īl beyg (- 1709)

[الذریعة ۱۳۵/۹؛ فرهنگ سخنوران، ص ۲۵۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۶۷

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۰ق؛ ۱گ (۹۷ر–۹۷پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۱

آغاز: از آتش جلال تو نارست یک شرر ×× وزگلشن جمال تو نورست یک نهال؛ **انجام:** چون آینه ضبط آبرو تا نکنی ×× روی شناس زشت و زیبا گردی

قصائد غزلیات و چند قصیده و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه میشن زرد، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۱/۱سم [ف: ۲ – ۲۸۷]

● دیوان سائل / شعر / فارسی

d.-e sā'el

سائل قیری، محمد سعید بن عبدالله، – ۱۲۲۵ ؟ قمری

sā'el-e qīrī, mohammad sa'īd ebn-e 'abd-ol-lāh (-1810)

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷۳

آغاز: ای عاجز از ادای ثنایت زبان ما ×× ای قاصر از معانی نعتت بیان ما؛ **انجام:** بنگر [تو] در آشنایی و یاریها ×× از من تو چه دیده ای و من از تو چها / تو دیده بجای کین محبت از من ×× من دیده به پاداش وفا از تو جفا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، پشت برگ اول نوشته: «غزلیات سائل قیری» در صفحه ۱۶۸ غزلی است که مطلع آن نوشته نشده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۱۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۵۸]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷۸

آغاز: آغاز قصاید: آمد بهار و وقت آن شد باز کز فیض هوا ×× هم چون دم عیسی شود باد بهاری جان فزا / گه روی گل زیبا کند گه جعد سنبل وا کنند ×× گه سرو را رعنا کند مشاطه باد صبا؛ **انجام:** پایان قصاید: در بر طپد ز واهمه آن پور زال را ×× آن لحظه از تو بیند اگر این دلاوری

قصاید به ترتیب حروف الفبا نی. و غزلی با قافیه زاء که در نسخه شماره ۶۷۳ نوربخش تنها چهار بیت آخر آن بود در این نسخه اصلا وجود ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ پشت برگ اول خط مرحوم شعاع دیده می‌شود، بر یک برگ اضافی آخر نسخه اسامی چند کتاب یادداشت شده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۳۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نشریه: ۱۳ – ۶۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۸/۱

آغاز: باآنکه خاک راه شدیم از جفای خلق ×× بر خاطر کسی نه نشسته است گردما؛ **انجام:** غیر خاک او که در کنج لبش بگرفته جا ×× بر لب کوثر کسی کی دیده جا هندوی را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲ص (۱۷×۱۹) [ف: ۱۰ – ۱۷۱۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۹

آغاز: روزها بسیار و شبها بیشمار ×× بگذرد از بعد ما و روزگار

مشتمل بر قصایدی در توحید و نعت و مدائح حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام و پادشاه عصر فتحعلیشاه و فتحعلی خان ملک الشعرا (صبا) و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و قطعات و ترکیب‌بند و غزلیات و رباعیات و یک مثنوی در شکایت از زمان می‌باشد، در حدود هفت هزار بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت صفحه نخستین صاحب دیوان را سائل دماوندی است، با دو سرلوح، یادداشتی که به سال ۱۳۰۵ق در پایان مثنوی وی (ص ۴۵۹) بوده محو گردیده و در ص ۴۶۰ غزلی از ظهیر نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۲۳۶]

۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: ای عاجز از ادای ثنایب زمان ما ×× وی قاصر از معانی نعتت بیان؛ **انجام:** نسخه: کاکنون ذکرت یاد نمی آید هیچ ×× زان کس که در آن سینه پرورده تو را

کتاب شامل غزلیات به حروف تهجی و رباعیات است که نسخه احتمالاً قسمتی از کل دیوان وی می‌باشد، دیوان وی مشتمل بر قصاید در توحید و نعت و مدایح حضرت امیر المؤمنین علی (ع) و پادشاه عصر فتحعلی شاه و فتحعلی خان ملک الشعرا (صبا) و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و قطعات و ترکیب بند و غزلیات و رباعیات و یک مثنوی در شکایت از زمان می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد حسن» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی، روکش کاغذی، ۱۱۰گ، مختلف السطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۹۷]

● دیوان سبتی / شعر / عربی

d.-e sabtī

سبتی، احمد بن هارون الرشید، – ۱۸۴ قمری

sabtī, ahmad ebn-e hārūn-or-rašīd (- 801)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹/۶-فیروز

آغاز: هذا القصیدة التسعیه للامام ابی العباس السبتی: یقول (یک کلمه خوانده نمی‌شود) یحمد ربه ×× یصلی علی هد الی الناس مرسلا

قصیده تسعیه = زایرجه قصیده ایست بلند در قواعد جفر با قافیه لام از امام ابو العباس سبتی. از محیی الدین نیز زایرجه ای بلند با همین وزن و قافیه در دست است که به همت استاد عبدالفتاح طوحی با شرح و تحقیق به چاپ رسیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۸–۳۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۹۱]

● **دیوان سبحانی** / شعر / فارسی

d.-e sobhānī

؟ سبحانی، محمد ابراهیم بن عبدالصمد، قمری

sobhānī, mohammad ebrāhīm ebn-e ʻabd-os-samad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۵۴

نسخه منحصر، محمد ابراهیم متخلص به سبحانی؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان سبزواری** / شعر / فارسی

d.-e sabzevārī

سبزواری، فتحعلی

sabzevārī, fath-ʻalī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۲

آغاز: بمیدان عرب لیلی پر شور ×× ز بسیاری خون شد نیم رنجور / طلب فرمود فرصاد هنر کیش ×× که گیرد کام ... / ید و بیضا برون از آستین کرد ×× فروغ مهر را خلوت نشین کرد؛ **انجام: ...** که گر یک قطره بر هامون چکیدی ×× ز هامون تا ابد لیلی دمیدی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص(۹۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۷]

● **دیوان سبط تعاویذی** / شعر / عربی

d.-e sebt-e taʻāvīzī

سبط تعاویذی، محمد بن عبیدالله، ۵۱۹ - ۵۸۴ قمری

sebt-e taʻāvīzī, mohammad ebn-e ʻobeyd-ol-lāh (1126 - 1189)

مؤلف پیش از اینکه نابینا شود به جمع دیوان خود مبادرت کرده و آن را به چهار فصل تقسیم نموده و دیباچه‌ای ظریف و زیبا به نثر بر آن نگاشته و آنچه پس از این ترتیب از سنخ هر یک از فصول، انشاء نموده به نام زیادات بر آن اضافه کرده و از این رو در پاره‌ای از نسخ دیوان این‌گونه اشعار نیست و فصول چهارگانه این دیوان این است: ۱. مدح خلفاء عباسی، ابتداء به قصیده‌ای نموده که در مدح الناصر لدین الله عباسی در سال ۵۷۵ در هنگام خلافت وی انشاء گردیده؛ ۲. مدایح وزراء و بزرگان و اماثل و اقران و دیگر از معاصرین؛ ۳. مدایح بنی المظفر می‌باشد که شاعر خود و جد مادریش ابومحمد بن التعاویذی (بنابر تصریح خود وی) در تحت تربیت این خاندان بوده و از نوال احسان آنها روزگار می‌گذرانیده و به مدح و ثنای ایشان مشغول بوده‌اند؛ ۴. اقسام شعر از قبیل مرثیه و غزل و هجا و نصایح و قصاید و مقطعات و غیر از اینهاست. این دیوان به سال ۱۹۰۳ در بیروت تحت نظر مرکلیوث مستشرق چاپ شده ولی ترتیب آن موافق تقسیمی که شاعر خود نموده نیست و تمام اشعار را موافق حروف قوافی آنها از الف تا یاء مرتب نموده است.

چاپ: به سال ۱۹۰۳ در بیروت تحت نظر مرکلیوث مستشرق

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۱۹

آغاز: الاسن المتناسیه و عطفت علیها القلوب القاسیه و شملنی من برها المتواتر

بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۰ برگ آخر آن نونویس و ظاهراً از خطوط اوائل قرن سیزدهم هجری و نویسنده آن سید عمران بن سید عزیز می‌باشد، این نویسنده در تمام بودن دیوان تردید کرده، اشعار این قسمت اخیر موافق تقسیم مذکور بالا از فصل چهارم می‌باشد ولی شاید تمام آن فصل را شامل نباشد و گذشته از این احتمال دارد از میان فصول پیشین هم اوراقی افتاده باشد و این نسخه موافق همان ترتیبی است که ناظم خود دیوان را بدان‌گونه ترتیب داده و شامل اشعاری که پس از کوری انشاء نموده نیز می‌باشد و این نسخه به نام «دیوان ابن التعاویذی و قصائد بعضی از شعراء عرب و تذکرة الشعرا» داخل کتابخانه گردیده و برکنار نخستین برگ یادداشت گردیده ولی مسلماً شامل غیر از دیوان نام برده نیست. از مقدمه نثری شاعر بخشی (ظاهراً یک صفحه) افتاده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی و فرنگی، جلد: تیماج، ۱۴۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۴۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲

قصیده از اوست؛ بی‌کا، بی‌تا، فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۷۸؛ ۲ص (۳۸-۳۹) [ف: ۱۰/۲ - ۱۰۰۷]

● **دیوان السبعی** / شعر / عربی

d.-us sabʻī

سبعی، احمد بن محمد، ق۹ قمری

sabʻī, ahmad ebn-e mohammad (- 15c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۴/۳

قصایدی است در مدح امیر المومنین علی (ع) بالغ بر ۵۰۰۰ بیت، و در پایان قصیده شیخ رجب برسی در مدح حضرت را تخمیس نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ یک قصیده در آن تاریخ ۸۰۴ دارد و یکی ۸۰۱ و یکی ۷۰۹ (؟) و یکی ۸۱۰ و یکی ۸۱۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰گ (۵۷ر-۷۶ر)، ۲۰سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۰۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۷

آغاز: ازمع البینحبیبی و السری ×× فسری عنی سروری وسری / ماله ساربقلبی و سری ×× بعزائی و لصبری اسبری / اعیت صفاتک اهل الرای و النظر ×× و اوردتهم حیاض العجز و الخطر / انت

الذی دق مناه لمعتبر ×× یا آیة الله بل یا فتنة البشر ×× یا حجة الله بل یا منتهی القدر
نسخه اصل: کتابخانه سید هادی بالیل - قم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تخمیس آخر کتاب به خط موسی، در آغاز نسخه شرح حال مؤلف به نقل از «الضیاء اللامع» و «امل الامل» و «اعیان الشیعة» توسط مالک نسخه «سید هادی بن سید یاسین آل بالیل موسوی» به تاریخ‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۵ مشهود است، در پایان نسخه چند بیت شعر متفرقه از صفی الدین حلی و عبدالله با علوی و عبد الهادی (التنودی ؟) و شیخ محمد بغلی احسائی مکتوب است؛ ۵۸ص [عکسی ف: ۴ - ۱۱۲]

● **دیوان سبیتی** / شعر / عربی

d.-e sobaytī

سبیتی، کاظم، قمری

sobaytī, kāzem

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۶۵

آغاز: لمن الرأس علی رمح طویل ×× مال العرش له کاد یمیل / ولمن حوله تلک الرؤس ×× کمصابیح تجلت وشموس؛ **انجام:** یبایع ما بین المقام ورکنه ×× ویعنوله بالطاعة العبد والحر / فدونکها من هاشمی خریدة ×× مضا مینها نور والفاظها در
اشعاری است درباره واقعه جانگداز کربلا ویاران امام حسین علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ فاقد جلد، ۱۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۱۵۷]

● **دیوان سپهر** / شعر / فارسی

d.-e sepehr

سپهر، محمد تقی بن محمد علی، ۱۲۱۶ - ۱۲۹۷ قمری

sepehr, mohammad taqī ebn-e mohammad ʻalī (1802 - 1880)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۵/۴

قصیده نونیه با تصدیق عباسقلی سپهر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱

آغاز: دیباجه: سبحان الله خالق بیچون بودن - باهر کم و افزون کم و افزون بودن لمعات سیمای وحدتش ساحت افروز طور کثرت است
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با اصلاحات و تغییرات بسیار و یادداشت‌هایی و از آن جمله تاریخ تولد فرزندش رضا قلی سپهر در ۱۲۶۲ و هدایت الله سپهر در ۱۲۵۶، نوشته‌ای مورخ ۱۳۰۴ از عباسقلی سپهر که گواهی می‌دهد این دیوان و خطوط پشت آن از محمد تقی سپهر است و دیوان نخستین او است و این که اشعار در حواشی نسخه به خط عباسقلی منقول از دیوان دوم محمد تقی سپهر است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۵۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۷۹

قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: فتح علی؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: روغنی، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۱۷۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۱۹

آغاز: این مسمط را جناب لسان الملک در مدح شاهنشاه جهان ناصرالدین شاه خلد الله نلکه فرموده اند. خون شفق سرخ کرد دامن نیلی طبق ×× باده حمرا کجاست سرخ چو خون شفق؛ **انجام:** بهر طرب می‌کشان وقت چنین جسته اند ×× غم بگسارید هان می‌بگسارید هین
مسمط؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۱گ (۷۵پ)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۵/۲

قصائد و غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۸ - ۱۱۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۵

آغاز: ای فروزنده از سیاه و سپید ×× راست چون وقت چاشتگه خورشید / ای نهاده دو صد هزار طلسم ×× بین و بی نشان چو جان در جسم؛ **انجام:** عصیان و گناه و جرم و بدروزی خویش ×× تحفه پی درگه خدا ساخته ایم
در ۱۲۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۴گ، ۱۹ سطر (۸×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۹ - ۹۹۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۰

آغاز: ساقی بده رطل گران زان می‌که دهقان پرورد ×× انده برد غم بشکرد شادی دهد جان پرورد؛ **انجام:** زیور و دفتر همیشه نام نکویت ×× نام نکویت همی بدفتر و زیور
چند شعر از سپهر اول (پدر)، صاحب و پایه گذار ناسخ التواریخ است که در عنوان شعر نخست چنین توضیح داده شده است: «این شعر مطلع از مرحوم حاجی میرزا آقاسی است. یکی حکیم قاآنی، یکی فروغی و یکی سپهر، هر سه ساخته اند» که شاید نشانگر این باشد که شعر مسابقه‌ای بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۲۶۶-۲۶۷ و۷۴۴-۷۵۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۳

آغاز: تبارک الله نزدیک تربما از ما ×× همیشه او به برما و ما ازو تنها

مشتمل بر قصاید، غزلیات، مقطعات و مثنوی می‌باشد و در حدود ۵۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه آخرین صفحه یادداشت شده که به سال ۱۲۶۲ در قریه ون از قرای کاشان مقابله گردیده و ظاهر این است که این بخش را خود سپهر نگاشته باشد و محو و اثبات‌های در ابیات موید این احتمال است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۴۰]

● **دیوان سپهر** / شعر / فارسی

d.-e sepehr

سپهر استرآبادی، عباس، – ۱۳۱۱؟ شمسی

sepehr-e estarābādī, ʻabbās (- 1932)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۲۴-۵۹/۴۴

آغاز: بسمله، ای همه جا جات نیست همه جاجا ×× جانه ترا جا بجا است بر همه ملجاء / جویم اگر جایی است بهر تو بی خود ×× گویم اگر جانداری آنهم بیجا

قطعات و غزلیاتی است که شاعر در موقعیت‌های متعدد سروده است. او زاده شهر استرآباد و ساکن گرگان بوده و در عهد رضاخان پهلوی زندگی کرده و تخلصش در اشعار «سپهر» است، او در قطعه‌ای که در سال ۱۳۱۱ش سروده بخشی از شرح حال خودش را بیان کرده است. فهرست عنوان برخی از اشعار شاعر چنین است: فی التاریخ الفوت المرحوم الابوی، برای امام زاده عبدالله گفته شد در ۱۳۲۷ق، غدیریه، در امامزاده صالح شاه عبدالعظیم گفته شد، در باغ شمیران گفته‌ام، در کلاس درس، در تعقیب غزل عارف، در تهران در موقع ابتلای به سوزک گفته شده ۱۳۳۴ق، اقتدا به شعر نسیم شمال، المسمطات فی الزمان العرب العمومی، در بارفروش سال ۱۳۰۰ق گفته شد، ماده تاریخ عروسی آقا سید جلال الدین خان رئیس عدلیه استرآباد، در مسابقه نامه کانون شعرا، اشعار سیاده خانم نورا ءفع معین زاده، در تیرماه سال ۱۳۱۳ که آقای حکمت کفیل وزارت معارف به گرگان آمده بود گفته شده که در آن سال اجازهٔ هنرستان شاپور صادر شده است و بندر شاه آن زمان ایجاد شده بود، شاعر به فارسی شعر می‌سراید و لی به زبان‌های عرب و انگلیسی نیز تسلط دارد و در برخی موارد در اشعارش از آنها استفاده می‌کند؛ خط: تحریری، کاتب: مؤلف، تا: ۱۳۰۰–۱۳۳۰ق؛ در بخش دوم نسخه، شاعر مطالبی متفرقه شامل آدرس دوستانش، برخی مطالب مذهبی، اسامی برخی کتاب‌ها، برخی مطالب کلامی و فلسفی و معنی برخی واژه‌های انگلیسی را نوشته؛ دفتر صد برگی معمولی، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۸۶]

● **دیوان سپهر کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e sepehr-e kāšānī

سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸ – ۱۳۴۲ قمری

sepehr-e kāšānī, ʻabbās-qolī ebn-e mohammad taqī (1852 - 1924)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. قصیدة فتحیه مشتمل بر پاره فتوحات این عهد جاوید مهد و مدایح ذات ... صاحبقران ... که این کمتر خانه زاد دولت جاوید بنیاد عباسقلی بن میرزا محمد تقی لسان الملک برشته عرض و نظم در آورده است. همی باید ما را اطاعت سلطان ×× چنانکه بر ما باید عبادت یزدان؛ **انجام:** ترا خدای عطا سازد آنچنان عمری ×× که واحدش بود افزون ز جمع دار ثنان. اللهم ابد عیشه و سلطانه و ابد جیشه و اعوانه و اخذل اعدائه و انصر اولیائه بحق محمد و آله.

قصیده فتحیه اوست که درباره فتوحات ناصر الدین شاه قاجار سروده و به رشته تحریر در آورده است؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب: مؤلف، بی‌تا؛ مجدول، یک سر فصل مذهب مختصر و متوسط؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج لاکی، ۱۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۹۶۵]

● **دیوان ستار** / شعر / فارسی

d.-e sattār

میلانی، سید ستار

mīlānī, seyyed sattār

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۶/۲

این اشعار چند بخش است و هر بخش با عنوانی خاص به این ترتیب: «باب دل را می‌زدم وقت سحر ×× یک جواب آمد چه میکوبی به در ... / گفتمش از باب یک فصلی بگو ×× باب چبود که همی گویند از او / گفت خاموش و و لی دادم جواب ×× باب را بر شهر ما آی و بیاب». ۲. مثنوی تبدلیه با این مطلع: «عشق تو کرده است سرگردان مرا ×× تا کند بر دور تو گردان مرا»، ۳. شهادت نامه در اسرار واقعه کربلا. از ابیات آغاز آن: «ای شه جود و در احسان حسین ×× مصدر عشق و ره عرفان حسین / من کجا ذکر مصیبتهای تو ×× شرح احوال قیامتهای تو»، پایان: «من کجا و شرح عشق ذوالمنن ×× عشق خود باشد یکی ستار من / خود بگوید رازهای عشق خود ×× بشنود آوازهای عشق خود»، ۴. مثنوی رزق نامه که در عنوان آن امده: «رزق نام قطب العارفین آقای آقا سید ستار میلانی رحمة الله. ای وجودت کرده هر لاشیء شیء ×× کل شیء از ماء ایجاد تو حی»، ۵. ساقی نامه با این مطلع: «بده ساقی آن می‌که مستم کند ×× زخود نیست با دوست هستم کند»، ۶. غزلیات. چند غزل بلند است با تخلص ستار؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالحمید فانی، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۳۶-۶۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۱۵]

● **دیوان سجزی** / شعر / فارسی

d.-e sejzī

سجزی، خواجه معین الدین، - ۶۳۲ قمری

sejzī, xāje mo'īn-od-dīn (- 1235)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۷۱/۳

غزل است ؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: سید ابوالحسن، تا: ۱۷ شوال ۱۲۵۳ق، جا: کرنول (قلعه قمر نگر)؛ نیم صفحه؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف:۱۶-۶۹۴]

● **دیوان سحاب** / شعر / فارسی

d.-e sahāb

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۹۸

آغاز: درین دیار به هر گوشه بی زبانی هست ×× که بر زبان همه را از تو داستانی هست؛ **انجام:** در بحر عشق غرقم و شادم ازینکه هست ×× هر موجه ایش آیت نومیدی نجات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۸۶]

● **دیوان سحاب** / شعر / فارسی

d.-e sahāb

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۶۴

آغاز: بسمله. تازه آمد بر سرم عشق نگار ×× کرد تاراج دلم سودای یار؛ **انجام:** شاه ملك آستان ماه، ملك پاسبان ×× خسرو دنیا و دین، حاکم ارض و سما.

سراینده با تخلص «سحاب». که ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) و نواب حسام السلطنه را ستایش کرده است: «ناصرالدین شاه فخر پادشاهان / کز عدالت ناسخ نوشیروان شد» (گ ۱۳۷ر) و نمی‌تواند سحاب اصفهانی نگارنده «رشحات سحاب» (- ۱۲۲۲ق) باشد. متن و هامش، دارای مثنوی، قصیده، ماده تاریخ رباعی، مرثیه و غزل درهم. برای نشانی: مرثیه. چه شور است که در خلق و بحر و بر بینم - جهان و دهر هر چه درو هست دیده تر راه سپار - شدم ز بهر سفر براق عزم سوار. ماده تاریخ: بیا بگو چه دیدی ز چرخ دون خصالش ز تاب مهر درخشان و از طلوع هلالش. قصیده در جواب ادیب: حبذا زین نسیم روح افزا - که روان شد ز گلشن احباب. چند تخلص او » لاله روید ز تربت تو سحاب -بس که از هجر یار، خونجگری، و دیگری: بویی ز سر کوی تو باد ار به من آرد - ماند سحابش به قدم جان بفشانم؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تازه و زرین، ۱۵۸گ، ۱۴سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۱۰]

● **دیوان سحاب** / شعر / فارسی

d.-e sahāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۷

آغاز: خطا نکرده بودم روزم از تو یار عبث ×× مراست شکوه خود از جور روزگار عبث؛ **انجام:** شاهی که بود درگه او قبله حاجات

غزل است با همین تخلص [سحاب] و قصیده و ترکیب بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۲۶۹-۲۹۱)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۵]

● **دیوان سحاب اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e sahāb-e esfahānī

سحاب اصفهانی، محمد بن احمد، - ۱۲۲۲ قمری

sahāb-e esfahānī, mohammad ebn-e ahmad (- 1807)

از سید محمد بن سید احمد حسینی متخلص به سحاب شاعر فرزند سید احمد حسینی متخلص به هاتف از شعرای معاصر فتحعلی شاه. وی در اشعارش فتحعلی شاه را مدح و ثنا گفته است.

آغاز: زهی طغرای نام نامیت عنوان دیوانها ×× نیابد زیب بی نام همایون تو عنوانها

چاپ: اشعار سحاب در مجمع الفصحا چاپ گردیده است.

[فرهنگ سخنوران، ص ۲۶۱؛ الذريعة ۴۳۲/۹؛ مجمع الفصحا ۲۰۷/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۴/۲

آغاز: تا سازم آشنایت با آشنا نگارا ×× بیگانه کردم از خویش یاران آشنا را؛ **انجام:** هر شعر کز اوراق کهن می‌خوانی ×× سهل است اگر ز خویشتن میخ وانی / با این چکنم که هر زمان شعر مرا ×× میدرذی و آنگاه بمن می‌خوانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱۱۴گ (۶۸-۱۸۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۳ - ۲۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۱

آغاز: تا سازم آشنایت تا آشنا نگارا ×× بیگانه گردم از خویش یاران آشنا را؛ **انجام:** با این چکنم که هر زمان شعر مرا ×× میدزدی و آنگاه بمن می‌خوانی

خط: نستعلیق، کا: هادی بن بهاء الدین کاشانی، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فستقی، جلد: مرغش، ۱۹۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۱سم [ف: ۲ - ۲۸۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۶۱

انجام: تو گردی و من سحاب نبود عجیب این ×× کز فیض

سحاب بر نخیزد گردی
خط: شکسته، نستعلیق، کا: هادی بن بهاء الدین کاشانی، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق، جا: ساری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۳/۶سم [ف: ۲ – ۲۸۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۱

آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: ضیائی، تا: ۱۲۳۰ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مرغش، ۱۵۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۰۵]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر شعر کز اوراق کهن می‌خوانی ×× سهلست اگر ز خویشتن می‌خوانی / با این چه کنم که هر زمان شعرمرا ×× میدزدی و آنگاه به من می‌خوانی
قصاید، غزلیات، مخمسات، قطعات، مثنوی، رباعیات، ترجیعات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ به تاریخ ربیع الاول ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه شاهنشاهی فتحعلیشاه قاجار گذشته با مهر «عبدالوهاب الموسوی»؛ به تاریخ ۱۲۸۲ وارد کتابخانه ناصر الدین شاه قاجار شده؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛کاغذ: فرنگی کشیده، جلد: تیماج لاکی، ۲۴۱ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۳۴۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر شعر کز اوراق کهن میخوانی ×× سهلست اگر ز خویشتن میخوانی / با این چکنم که هر زمان شعر مرا ×× میدزدی آنگاه بمن میخوانی
نزدیک ۴۲۶۰ بیت و غزل است به ترتیب تهجی و قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: منصور تویسرکانی، تا: ۱۲۳۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۵ص، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۶۰۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۹۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۲

آغاز: تا سازم آشنایت نا آشنا نگارا ×× بیگانه کردم از خویش یاران آشنا را / با آنکه جز صبا نیست پیکی ز من بکویش ×× خواهم که ره نباشد در کوی او صبا را؛ **انجام:** تعظیم مرا اگر نه مجلس کردی ×× نه عاری از این بود مرا نه دردی / تو گردی و من سحاب نبود عجب این ×× کز فیض سحاب بر نخیزد گردی
دیوان غزلیات، مخمس، قصیده، مقطعات، رباعیات اوست، غزلیات به ترتیب حروف تهجی با تخلص سحاب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی خان بن اسماعیل قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۱گ (۴۲پ-۶۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ – ۴۱۹]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۲

خط: نستعلیق، کا: اسدالله محلاتی، تا: ۱۲۴۲ق، برای آقاخان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن چنان خرم که رفتی میگساران از شراب ×× آن چنان لرزان که دست باده خواران از خمار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ با یادداشتی در سال ۱۲۵۰ق در دهخوارقان، و یادداشتی به سال ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج خاکستری،۴۱۶ص،۱۱سطر،اندازه:۱۶×۲۲سم[ف:۴۵ – ۲۵۲]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۲

آغاز: برابر
شامل غزلیات و قصاید و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ مجدول به اکلیل؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج، ۱۸۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۰۶]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۰

آغاز: از تو چو خواهد آرد کس را بدام عشقش ×× با عاشقان دیرین کمتر کند جفا را ؛ **انجام:** انصاف تو ساز دم گر آزاد ××از رنج تب و عنای توبه ...
شامل غزلیات و ترجیع و رباعیات و توبه نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مهر: «شعاع ۱۳۱۵»، «عبده محمد قاسم ۱۲۴۹»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۸۷گ، ۱۴-۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۷۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر ترا هست در این شیوه سر یگرنگی ×× دین و دنیا بیکی جرعه چو عصمت بفروش
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: غره صفر ۱۲۶۷ق، جا: قم، به‌دستور میرزا فضل الله؛ مهر: «محمود بن فضل الله» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۲۹]

۱۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر تو را هست درین شیوه سر یکرنگی ×× دین و دنیا بیکی جرعه چو عصمت بفروش / بتاریخ غره شهر صفر المظفر سنه هزار و دویست و شصت و هفت هجری نبوی علی هاجرها آلاف التحیات حسب الفرمایش سرکار شوکت و عصمت مدار جلالت و حشمت آثار خداوندگار اعظم معلای ولی النعم مقرب دربار حضرت ظل الله آقایی میرزا فضل الله دام ظله العالی مرقوم قلم عبودیت و رقم کمترین چاکر ارادت گستر خانلر گردید، فی بلده طیبه قم، امید که منظور نظر کیمیا اثر افتد و السلام.
شامل غزلیات و قصاید و قطعات و رباعیات، جمعاً در حدود ۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۱۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۸سم [نشریه: ۶ – ۹۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰-فیروز

آغاز: چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا ×× هزار گونه اساس نشاط کرد بپا؛ **انجام:** هر شعر کز اوراق کهن میخوانی ××

سهل است اگرزخویشتن می‌خوانی / می‌خوانی اگر به هر زبان شعر مرا ×× می‌دزدی و آنگاه بمن می‌خوانی
شامل قصائد و غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: شکرالله بن میرزا فتح الله تفرشی، تا: ۱۲۹۳ق؛ نسخه دارای اغلاط؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۸۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۳۷

آغاز: گر از صفحه جان نقش تحسر گردید ×× پاک از دفتر دل نام تمنا آمد؛ **انجام:** گناه اگر نبود دوستی چگونه بحشر ×× نظر بروی شهیدان بی گناه کنی
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۹

آغاز: تا سازم آشنایت نا آشنا نگارا ×× بیگانه کردم از خویش یاران آشنا را؛ **انجام:** تو گردی و من سحاب نبود عجب این ×× کاز فیض سحاب بر نخیزد گردی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹۱گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۲۹۱]

۱۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۱۰

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۷۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۷

غزلیات ست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۲سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۷۰]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا ×× هزار گونه اساس نشاط کرد بپا؛ **انجام:** جاری چو در آن شد آب تاریخش گشت ×× دایم بجنان آب حیاتست پدید
شامل: ۱. قصاید، ۲. غزلیات، ۳. ترکیب‌بند، ۴. رباعیات. رباعیات با قافیه دال ختم می‌شود محتملاً قسمتی از کتاب افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج،۱۷۴گ،۱۲سطر(۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱-۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۶

آغاز: شعله ور چون برق خواهم(سوز) آه خویش را ×× تاکنم زان چاره روز سیاه خویش را / گر چه پیر سالخوردی شد سحاب اما کند ×× صرف ماه خردسالی سال و ماه خویش را؛ **انجام:** با این چه کنم که هر زمان شعر مرا ×× می‌دزدی و آنگاه بمن می‌خوانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «یا امام محمد باقر»، «علی بن حمد»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: تیماج مشکی نرم، ۱۱۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۴۰]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۴۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز و انجام[نشریه: ۷ - ۱۵۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که از خاموشی من یاد کن در کنج محرومی ×× باین نامحرمان چون لعل خود را در سخن بینی
در حدود دو هزار و دویست بیت غزلیات است به ترتیب قوافی از الف تا یاء سروده سید محمد سحاب اصفهانی پسر سید احمد هاتف و وی از شعرای مشهور قرن سیزدهم هجری است که در دربار فتحعلیشاه قاجار با لقب مجتهد الشعرائی منصب داروغگی دفتر خانه شاهی را داشته و طبابت نیز می‌کرده، تذکره‌نویسان مجموع اشعارش را هشت هزار بیت نوشته‌اند، ولی نسخه‌های موجود از دیوان او بیش از چهار هزار بیت نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح اکلیلی، در متن و هامش؛ کاغذ: سفید فرنگی، ۴۷گ، ۲۴ سطر (۱۲/۷×۲۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۴۲۱]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵۴

آغاز: یکی بی رنگی ز آلوده ز اطوار سحاب اندیشه‌ها داری / دلی دارم امید وصالت شاد از این شبها؛ **انجام:** در بوته تیز گهی بسوزم چون شمع ×× با قامت خم گهی بنالم چون سنگ
در حدود ۳۲۶۰ بیت. غزلیاتی است به ترتیب حروف ابجد، سپس مخمس و آنگاه مثنوی، با این سرآغاز: «چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا / هزار گونه اساس نشاط کرد بپا»؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: اصفهانی نخودی براق، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹ معیری

آغاز: من کیستم فلک زده تیره اختری ×× هر اختری بخر من امیدم اخکری؛ **انجام:** با این چه کنم که هر زمان شعر مرا ×× میدزدی و آنگاه بمن میخوانی
مشتمل بر: ترکیب‌بندها، قطعات و قصاید بدون ترتیب، غزلیات مرتب، مخمس، قطعات ماده تاریخ، مثنوی در خواب دیدن فردوسی ۱۰۱ بیت و رباعیات، جمعاً حدود ۳۷۵۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: گالینگور، ۴۷۴ص، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۴]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۳

آغاز: چیست آن لعبت که قدش خم بود پیکر نزار ×× وسمه اش گاهی بر ابرو غازه اش گه بر عذار؛ **انجام:** سحاب از پی سال تاریخ گفت ×× بر آمد به روی سپهر آفتاب
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،

تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۶۲–۷۶۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۹]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۶/۲

آغاز: ره باین ... ار بکوی یار میاید مرا ×× سیلهای از دیده خونبار میاید مرا / جم چشم فتحعلی شه آنکه دائم چون سحاب ×× در مدیحش خامه گوهربار میاید مرا / تا نباید اینقدر نالید از جورش سحاب ×× یا اثر در ناله‌های زار میاید مرا

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۸گ (۶۱ر–۲۰۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۲۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** با این چکنم که هر زمان شعر مرا ×× میدزدی و آنگاه بمن میخوانی

شامل غزلیات به ترتیب الفبایی و قطعات و رباعیات و ۲۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یک صفحه در آغاز و سه صفحه در پایان اشعار حسین بن صاحبقران منصور علی با امضاء او، مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی ریخته بوم قهوه‌ای، ۱۹۴ص، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۳۰]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷۱

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰۵/۳–۵۳/۱۵

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا،۱۲۹گ،اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴ – ۱۸۸۷]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۲۶

آغاز: بسمله چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا ×× هزار گونه اساس نشاط کرد بپا

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی بن حاج محمد جعفر تاجر یزدی شهیر به مشکی باف، بی‌تا؛ مجدول، با کمند لاجورد، دارای سرلوح زیبا؛ در انجام (۱۴۰–۱۲۸) اشعاری از ملا محسن فیض و غیره؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۷۶۵]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱

اندکی کمتر از ۴۰۰۰ بیت و دارای قصاید و غزلیات است که دو هزار بیت آن غزل می‌باشد، شامل: غزلها ترتیب حروف نوشته شده، چکامه‌ها به همان ترتیب، مقطعات و مثنویها، دوبیتی‌ها؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: در زمان سراینده نوشته شده؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۱گ، ۱۲سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲ – ۵۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر شعر کز اوراق کهن می‌خوانی ×× سهلست ز خویشتن اگر می‌خوانی / با این چکنم که هر زمان شعر مرا ×× می‌دزدی و آنگاه به من می‌خوانی

غزلیات به تر تیب حروف تهجی و قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۲۱گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۷ – ۵۶۶]

● دیوان سحاب اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e sahāb-e esfahānī

اصفهانی، سحاب بن مجمر

esfahānī, sahāb ebn-e mojmar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۱

غزل است به ترتیب تهجی و قطعه و ماده تاریخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۶۵ق، برای مهدی قلی خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۰۱]

● دیوان سحابی استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e sahābī-ye estarābādī

سحابی استرآبادی، - ۱۰۱۰ ؟ قمری

sahābī estarābādī (- 1602)

[الذریعة ۴۳۳/۹؛ مشترک پاکستان ۷۵۸/۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۳۳/۴ (نشانی ۵ نسخه)، همانجا ۱۸۶۱ «کلیات سحابی» (نشانی ۳ نسخه)؛ مشار فارسی ۲۵۲۴/۲ «رباعیات سحابی استرآبادی» (نشانی ۱ چاپ)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۷

آغاز: آغاز رباعیات: المنة لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا / هر کس سخنی از آن و این میگوید ×× من میگویم نام خدا نام خدا

این نسخه ۶۲۵۰ رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۱؛ پیش از شروع به رباعیات رساله‌ای به نام «عروة الوثقی» که برگ‌هایی از آغاز آن افتاده نگاشته شده، پس از اتمام رباعیات ابیاتی به وزن مثنوی نیز از سحابی نوشته شده، مسلماً برگ نخستین دومین برگ از «عروة الوثقی» می‌باشد و برگ دوم، پیش از آغاز ان برگی که شامل بخشی از مقدمه «عروة الوثقی» بوده افتاده است؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۴سم [ف: ۳ – ۳۳۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۸

آغاز: و کسری و ضرری ننمودی و ازهر ترقی و تنزلی پاک بایستی؛ **انجام:** هر زه گشت آب تازه و شد گل ×× چه، زره دور و آبکش غافل

شامل رساله‌ای عرفانی به نثر و نظم و مجموعه‌ای از رباعیات مرتب به ترتیب قوافی از الف تا یاء که ناقص الاول است و یک مثنوی ناقص الاخر بر وزن جام جم اوحدی که در ضمن آن دو

مثنوی کوتاه یکی به بحر مثنوی مولانا و دیگر به بحر مخزن الاسرار نظامی بر سبیل حکایت و تمثیل آمده است. محتویات نسخه: ۱. رساله موسوم به عروة الوثقی بی سروته و برابر یک سوم این رساله است، چه اصل آن ششصد سطرست، و از نسخه ما دویست و چهل سطر که شامل بیست صفحه است بیشتر باقی نمانده است، آغاز: «و کسری و ضرری ننمودی و ازهر ترقی و تنزلی پاک بایستی»، انجام: «ذکر بدو نیک و دی و فرداش چه سود ×× عالم زینسان که هست باید او را»، ۲. رباعیات برابر نسخه‌های موجود رباعیات سحابی شش‌هزارست، و این نسخه که یک ورق از حرف الف آن افتاده، مشتمل است بر سه هزار و نهصد و سی و هشت رباعی در ششصد و پنجاه و یک صفحه. آغاز: «هستی پیوست پیش عشقست مرا ×× جان و دل و دست پیش عشقست مرا»، انجام: «تو کوزه خود پر آب کن ای تشنه ×× این کوزه تهی کوزه دیگر چه کنی»، ۳. مثنوی عرفانی که نام خاصی ندارد و ناقص الاخرست، در اصل شامل سیصد و چهل و سه بیت بوده و از نسخه ما دویست و هشتاد و شش بیت باقی مانده که جمعاً بیست و پنج صفحه است. آغاز: «در جهانند مشت خام طمع ×× کید خود را نهاده نام ورع»، انجام: «هر زه گشت آب تازه و شد گل ×× چه، زره دورو آبکش غافل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۳۴۸گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳/۲×۲۲سم [ف: ۷ - ۵۵۲]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹/۲

آغاز: المنة لله که بانعام خداوند ×× از خلق رهیدم و شدم رام خداوند

رباعیات اوست، عروة الوثقی مرکب از نظم و نثر است و با مقایسه رباعیات مندرجه در این رساله با رباعیات سحابی یکی بودن گوینده آنها آشکار می‌شود. این نامه در چهار فصل بدین تفصیل می‌باشد: ۱. در بی‌بصری، ۲. در الهام و آن هم در بصارت تمام است، ۳. شراب و کیفیت ظهور او، ۴. در رجعت به الله تبارک و تعالی. این نامه عرفانی موشح به آیات کریمه قرآنی می‌باشد و تخمیناً بیشتر از ششصد بیت است و منشی آن در مقدمه بدین‌گونه به معرفی آن پرداخته: «القصه کمند از منظر اعلای لقا انداختیم و طالبان صادق را مستمسک ساختیم تا دست وثاق در آن زده بزایند یعنی از کفر مجازی بایمان حقیقی گرایند، چون از صفات ذات واثق نشست بر صفحه تسمیه «عروة الوثقی» نقش بست، این نامه که ربط فرع و اصلش کردیم ×× هر چند که فصل بود وصلش کردیم / چون سیر سپهر معنوی بود برو ×× همچون گیتی چهار فصلش کردیم. و پس از اتمام رباعیات ی یک مثنوی بدین مطلع: در جهانند مشت خام طمع ×× کید خود را نهاده نام ورع موجود است و آقای غلامحسین محتشم دولتشاهی در ص ۵۱۵-۵۱۸ سال ۱۴ مجله ارمغان زیر عنوان کلیات سحابی از روی نسخه‌ای که به سال هزار و دو (۱۰۰۲) به نام کلیات سحابی نوشته شده و متعلق به آقای پارسای توسرکانی بوده و شامل نامه «عروة الوثقی» و رباعیات و این مثنوی می‌باشد، نوشته‌اند که این مثنوی سیصد و چهل و سه بیت می‌باشد و بخشی از آن را هم در آنجا نقل کرده‌اند. چیزی که در اینجا تذکر آن بایسته است آنکه در عروة الوثقی و رباعیات و این مثنوی تخلص سحابی دیده نمی‌شود ولی وجود نسخه‌ای که در زمان حیات شاعر با انتساب به وی، نوشته شده و در برداشتن این نسخه رباعیاتی را که معاصرین شاعر و دیگران بدو نسبت داده‌اند بهترین دلیل بر صحت انتساب آن به این شاعر می‌باشد و نگارنده تصور می‌کند که سحابی شوشتری نام برده شده در فهرست آصفیه نیز همین شاعر می‌باشد سحابی نجفی نیز همین عارف است. و در ص ۲۹۸ فهرست کتابخانه آصفیه دکن نسخه‌ای از رباعیات سحابی شوشتری متوفی به سال ۱۰۱۰ نشان داده شده و چنانکه گفتیم بایستی همین رباعیات و از این سحابی استرابادی نجفی باشد. آغاز رباعیات: «المنة لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا / هر کس سخنی از آن و این میگوید ×× من میگویم نام خدا نام خدا»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، واقف: سپهسالار ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی حنایی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳۴گ (۱۶پ-۲۴۹پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۱/۲

آغاز: المنة لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا / هر کس سخنی ازین و آن میگوید ×× من میگویم نام خدا نام خدا؛ **انجام:** او منزه سوای او همه چیز ×× هالک اینجا چه میکند تمییز

رباعی به ترتیب تهجی (۱۶-۲۲۰) و مثنوی (۲۲۰-۲۲۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۱۳ص (۱۶-۲۲۸)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱۱/۱۴

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی کبود و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۵۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۵

مجموعه رباعیات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۰۱گ، اندازه: ۱۳/۸×۲۳سم [رایانه]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۳۰

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹ص (۷۷۹-۸۲۷)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۷۷

آغاز: وزم؛

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴ص (۳۷۳ - ۳۷۷) [مختصر ف: - ۳۸۸]

۹. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸۹**

آغاز: خاکند همه راه تمنای ترا ×× کو آنکه رسد کوی تماشای ترا

رباعیات اوست، به ترتیب الفبایی، ۴۹۴۹ دو بیتی دارد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبدالله اسدی ؟» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۷گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۹]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۹/۱**

آغاز: در جهانند مشتی خام طبع ×× کید خود را نهاده نام ورع / هر یک از دیگریست ضایع تر ×× پی اسمی که هست شایع تر؛ **انجام:** عاشقان را از آن تمیزی نیست ×× که همه هیچ و عشوه چیزی نیست / او منزه سوای او همه چیز ×× هالک اینجا چه می‌کند تمیز

مثنوی. این مجموعه همچنین از او شامل: رباعیات (۳۸پ-۴۹۰پ)، آغاز: «المنة لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا / هر کس سخنی از آن و این میگوید ×× من میگویم نام خدا نام خدا» (رساله شماره ۳)، باز رباعیات (۵۰۵پ-۵۷۱) (رساله شماره ۵)، ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۰۴۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱پ-۱۸ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۳۲۷]

۱۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۴/۹**

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گلدار، ۱۴گ (۱۱۷-۱۳۱)، ۱۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۲۲۶۵]

۱۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۷**

رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیقعده۱۰۵۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵ص (۵۵۳-۶۲۷)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۵]

۱۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۱/۱۵**

آغاز: بسمله، المنة لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا؛ **انجام:** موجود یکست لیک در کسوتها ×× بیگانه و آشنا نو و کهنه نمود.

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق خوش، کا: خلیفه صادق، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۰۵]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۲۰**

۹۰۰ رباعی؛ کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: میشن سیاه، ۶۰گ (۵۵۷-۶۱۷)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲، اندازه: ۱۶×۱۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۰]

۱۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱۸/۲**

رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: ۱۰۶۵ق؛ با سرلوح زرین و آراسته، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۵ص (۱۱۰-۳۳۴)، ۱۵ سطر مورب (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۳۱]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۶**

اشعار؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۱]

۱۷. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۴۶**

رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمد میبدی، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۶ص (۵۴۳-۵۴۹) [ف: ۵ - ۲]

۱۸. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۵**

آغاز: ای عشق تو در سینه بی کینه ما ×× وی در درد و غم تو بار دیرینه ما؛ **انجام:** رازیست که گفته می‌شود در دل تو ×× هر چند که آواز خلایق شنوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۹۱ق، برای میرزا قلی بیک؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول و مطلا، دارای یادداشت از سعید نفیسی درباره هویت نسخه؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن پازهری، ۳۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۳۰/۳سم [ف: ۲ - ۲۸۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۶۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۱۸]

۱۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۵/۱۱**

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور تریاکی، ۱۲ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۶۹۸]

۲۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۳۸**

رباعیهای او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۷۵ - ۱۷۶) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۸]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۱**

آغاز: تا گشته عشق خسرو ملک وجود ما ×× آورده اند خیل سجود و درود ما / تا از کف تو ساغر عشرت گرفته ایم ×× خون میخورد ز غصه دمادم حسود ما؛ **انجام:** در هر که رسید سیر مستعجل من ×× جویای وفا شد دل بیحاصل من / هر چند که این متاع در عالم نیست ×× درد طلبش نمیرود از دل من

شامل غزلیات به ترتیب الفبا ۴۶۴ غزل و ۶۴ رباعی جمعا حدود ۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حاجی رشید خان بیکدلی نبیره آذر پشت برگ اول نوشته: «این کتاب از خطوط میرزا مهدی ملک الکتاب خاقان خلد آشیان ... می‌باشد ... بتاریخ ۱۲۸۸»، یادداشت عباسقلی سپهر درباره رشید خان بیکدلی و سحابی به تاریخ ۱۳۱۹، مجدول، صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب مرصع، سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۲ص، ۱۱ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۱۳۱]

۲۲. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۲/۲**

آغاز: چه شد که چرخ جفا پیشه کرد میل وفا ×× هزار گونه اساس نشاط کرد به پا؛ **انجام:** ذاتش زحوادث ابد الدهر مصون

باد ×× از معدلتش دهر مصون از همه آفات

شامل قصاید، قطعات، رباعیات، غزلیات (غزلیات به ترتیب حروف الفبا است) و مسمطات؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد مومن طبیب کاشانی، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶۶گ (۶۴-۲۳۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۷۷]

۲۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۸م

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۰

آغاز: گم گردم اگر تو جستجویم نکنی ×× آئینه صفت روی برویم نکنی؛ **انجام:** می‌خواست خدا که خودنمائی بکند ×× از پرده ممکن رخ واجب بنمود

در عنوان این اشعار نوشته: «سحابی جرجانی مشهور باسترآبادی. علاوه غزلیات شش هزار رباعی دارد. از اوست ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۳]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۴/۹

چند غزل؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۲۸۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۹/۵

آغاز: از خفت جان و ثقل تن می‌سوزم ×× وز شر خلاف این دو من می‌سوزم / در آتش دوزخم نسوزند که من ×× در دوزخ خوی خویشتن می‌سوزم؛ **انجام:** از ننگ وجود خویشتن منفعلم ×× وز خواری و بیحاصلی خود خجلم / جز آه که سر می‌زند از جان و دلم ×× یکبار نرست گلی از آب و گلم

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ (۵۰۵پ-۵۷۱پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۳۲۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۹/۳

آغاز: المنت لله که بانعام خدا ×× از خلق رمیدم و شدم رام خدا / هر کس که سخن از آن و این می‌گوید ×× من می‌گویم نام خدا نام خدا؛ **انجام:** در وجد خود او را طلب از هر چه کنی ×× جفت و ولد و رفیق و همسر چه کنی / تو کوزه خود پر آب کن ای تشنه ×× این کوزه تهی کوزه دیگر چه کنی

رباعیات او به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۲گ (۳۸پ-۴۹۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۳۲۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۹/۴

آغاز: در جهانند مشتی خام طبع ×× کید خود را نهاده نام ورع / هر یک از دیگریست ضایع تر ×× پی اسمی که هست شایع تر؛ **انجام:** عاشقان را از آن تمیزی نیست ×× که همه هیچ و عشوه چیزی نیست / او منزه سوای او همه چیز ×× هالک اینجا چه می‌کند تمیز

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۴۹۱پ-۵۰۴پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم[ف:۳۸-۳۲۸]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۰۶/۱-۱۰/۱۶

آغاز: بسمله یک جلوه نمود دلبر جانی ما ×× آرام ربود از دل زندانی ما / تا بوی از آن بهشت باقی برویم ×× دوزخ گردید هستی فانی ما؛ **انجام:** که بیم مماتی و فنائیست ترا ×× که ذوق حیاتی و بقائیست ترا / زان شاه کرم کزونشان میطلبی ×× هر دم خونی وخون بهائی است ترا

۳۱۳ قطعه رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای آبی، ۳۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۴ - ۱۹۸۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲/۸

رباعیات او. قصاید و غزلیات و ترجیحات سایر شعراء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: الوان، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۳۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۱ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحه عنوان یادداشتی بخط صائب است بدین عبارت: دیوان سحابی استرآبادی صاحب رباعیات به خط سحابی، و یادداشت دیگری به خط سهیلی خوانساری مورخه ۱۳۳۳ش است که موید این گفتار می‌باشد، در آغاز صفحه چهار به خط آقای احمد گلچین معانی است در شرح حال سحابی؛ ۱۴۹گ، ۸ و ۱۰ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۷۱]

۳۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۴م

آغاز: با مطلع: عالم موجود لا اله الا هو است ×× غافل به گمان که دشمن است یا دوست

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۲گ (۱۱۷-۱۱۸)، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۱]

● دیوان سحبان زنجانی / شعر / فارسی

d.-e sahbān-e zanjānī

سحبان زنجانی، ضیاءالدین، ق۱۳ قمری

sahbān-e zanjānī, zīyā-od-dīn (- 19c)

از ضیاء الدین سحبان زنجانی که در پانزده سالگی به تهران آمده و در مدرسه صدر دانش اندوخته و در زمان ناصرالدین شاه در بیست و دو سالگی درگذشت و در گورستان آقا محمد صادق در شهر ری به خاک سپرده شد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۳

آغاز: غزلیات از جناب ... ضیاء الدین المتخلص بسحبان ... می‌باشد. بسمله و به نستعین. حجاب چهره مکن زلف عنبر آسا را ×× که خود حجاب بود حسن روی زیبا را / تو خود بخلوت حسن آرمیده ای لیکن ×× فروغ پرتو رویت گرفته صحرا را / ... / چه می‌خوری غم ایام فانیا می خور ×× غمی که دوست دهد

شادیست شیدا را؛ **انجام:** آن به که در ثنای تو فرزانه پادشاه ×× بندم لب از کلام کنم جام داستان
در آن غزل است و مسمط و ستایش برخی از بزرگان مانند مهدی (ع) و محمد (ص) و ناصرالدین شاه و نزدیک ۷۵۰ بیت. شعرهای او نزدیک به سه هزار بیت می‌شده و پراکنده شده و همین اندازه از یادداشت‌های او که نزد سید محمد علی بوده است به دست آمده و نوشته شده است. او در جوانی «پروین» تخلص می‌کرده و در برخی از سروده‌های او این تخلص دیده می‌شود. در این دیوان تخلص «سحبان» هست؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد تبریزی، تا: ۱۵ و ۱۶ محرم ۱۳۰۹ق؛ مجدول؛ نسخه از کتابخانه میرزا محمد خان مستوفی بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۱۰]

● **دیوان سدید الدین غوری** / شعر / فارسی
d.-e sadīd-od-dīn-e qawrī
سدید الدین غوری
sadīd-od-dīn-e qawrī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱۸-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۵۵۲ فارسی. شعری از اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۴]

● **دیوان سرابی** / شعر / فارسی
d.-e sarābī
سرابی جهرمی، احمد بن محمدعلی،۱۲۷۵-۱۳۴۳قمری
sarābī jahromī, ahmad ebn-e mohammad ʻalī (1859 - 1925)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۵ فرخ
با دیباچه‌ای به نثر در مدح حال او به قلم آقای فرخ به نقل از آقای ابراهیم صفائی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: سید نورالدین نعمت شاهی، تا: ۱۳۳۱/۲/۱۰؛ کاغذ: مشقی خطدار، جلد: مقوا، ۱۶گ، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: - ۷۲]

● **دیوان سرابی جهرمی** / شعر / فارسی
d.-e sarābī-ye jahromī
سرابی جهرمی، محمد تقی بن محمد علی، ۱۲۸۵ - ۱۳۴۴ قمری
sarābī jahromī, mohammad taqī ebn-e mohammad ʻalī (1869 - 1926)
از سرایندگان هزال عصر اخیر ایران است که آثار وی به‌طور کلی به‌دست تصاریف زمان از بین رفته بود و نگارنده با زحمات و جستجوهای زیاد در حدود ۴۰۰ بیت از اشعار او را که شامل قصاید، غزلیات، قطعات هزلیه، رباعیات و مثنویات است. در مجلدی با شرح حال او جمع و تدوین نموده است.

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۰
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۶ - ۶۱۸]

● **دیوان سرابی خراسانی** / شعر / فارسی
d.-e sarābī-ye xorāsānī
سرابی خراسانی، مصطفی، ق۱۴ قمری
sarābī xorāsānī, mostafā (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۶۰/۱
آغاز: آغاز دیباچه: چون میرزا محمد علی صدر به تولیت این آستان قدس مفتخر گشت ... با اهالی آستانه بنای بدسلوکی و بدحرفی گذاشت. مال حضرت را پای مال کرد ... آب روی خود را بر باد داد / ای حریفان شهر یک چندی است ×× که به هجو من آرزومندی است؛ **انجام:** آنکه صیتش به هفت کشور رفت ×× از خجالت به نیم شب در رفت / پس از این چند بیت ابیاتی آمده که پس از رفتن صدر گفته است
ترکیب بند در هجو میرزا محمد علی صدر در نه بند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۷گ (۱ر-۸پ)، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۳سم [ف: ۳ - ۶۵۰]

● **دیوان سراج** / شعر / فارسی
d.-e serāj
سراج، محمود
serāj, mahmūd
[فرهنگ سخنوران ص ۲۶۳ و۲۶۴؛ الذریعة ۴۳۶/۹ -۴۳۸]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۲۳
آغاز: نوحه وداع امام مظلوم با جد بزرگوارش: ای مهر فلک منفعل از ماه عذارت ×× وی عالم وآدم همه توصیف گذارت؛ **انجام:** شک نیست که حق کمال قدرت بنمود ×× آمد زپس پرده برون هر چه که بود.
اشعاری است در مراثی امام شهید ابا عبدالله الحسین (ع) و مراثی و نوحه‌های سینه زنی که در اول نسخه به عنوان بیاض اشعار سراج معرفی شده است. تخلص در اشعار «سراج» است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ با یادداشتی از مالک نسخه که اهل بمبئی بوده و در سال ۱۳۴۲ در کربلا این مطالب را نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، مختلف السطر دوستونه، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف مخ: ۱ - ۸۴]

● **دیوان سراج الدین سگزی** / شعر / فارسی

d.-e serāj-od-dīn-e sagzī

سراج سگزی، ق۷ قمری

serāj-e sagzī (- 13c)

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۷/۳؛ الذریعة ۴۳۶/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۴

آغاز: ای از بر سدره شاه راهت ×× وی قمه عرش تکیه گاهت؛ **انجام:** محضر می‌و معشوقه و سماع ×× ... طلب نی غمی کند

خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۲۸پ-۱۳۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰۷-ف

نسخه اصل: کتابخانه سعید نفیسی ش ۵۳۳؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۲۷گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۰

قصاید و ترجیعات است در توحید و نعت و موعظه و ستایش به نام ناصرالدین سلطان، قاضی موید الملک محمود، نظام الدین محمد ابوسعید جندی وزیر، عزالدین بختیار بن احمد، صدر فخر معالی تاج الدین ابوالمکارم ابواحمد مسعود، نظام الملک بن نظام الدین محمد جندی، فخرالدین شرف الملک ابومحمد، عزالدین و صفی الملک تگین خراسانی، تاج الدین ابوبکر بن حسین، موید الدین قراسنقر، سیف الدین و نصرة الدین ابوالخطاب خسرو مکران، قطب الدین سلطان شاه بن تاج الدین ابوالمکارم، صدراعظم جمال الدین فرامرز بن یوسف، نصیرالدین و تاج الدین ابوالمکارم خسرو بن خسرو، جمال (جلال) الدین ابوالمعالی بن ابی الخیر، ناصرالدین محمد بن نصیر (نصرة) الدین ابوالخطاب خسرو سابق الدین سعدان بن محمود، نورالدین عمرو اتابک شمس الدین ابراهیم، وجیه الدین فرخ، صدرضیاء الدین محمود بن ابی بکر بن خوش نام، جمال الدین ابوالفتح سالار، معزالدین سنجر شاه، عفیف الدین ابوالمعالی، ملک التجار نجم الدین عبدالرحیم، افتخار الدین محمد بن احمد جندی، شهاب الدین محمد بن محمد جندی، صدرالدین تگین، مجد الملک، سابق الدین سعدان بن محمود، معزالدین سنجر بن نصرة الدین ابوالخطاب خسرو، خطیر الدین منشی، جمال الدین محمد ابوحاتم، حسام الدین و صدر ملک امین الدین عمر خراسانی، نجم الدین و نور الدین خورشید و سیف الدین عثمان بن محمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۷۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۸۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۸]

● دیوان سراج الدین قمری = دیوان قمری / شعر / فارسی

d.-e serāj-od-dīn-e qamarī = d.-e qomrī

قمری آملی، سراج الدین، ق۹ قمری

qamarī āmolī, serāj-od-dīn (- 15c)

چاپ: دیوان قمری آملی به چاپ رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۳۴۷/۳؛ دنا ۱۸۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۹

آغاز: تا نگار من ز سنبل برسمی بر جبین نهاذ ×× داغ حسرت بر دل صورت گردان چین نهاد؛ **انجام:** ملک را معمار عدل تست از آن آباذ ماند ×× همچنین از عدل تو تا روز حشر آباذ باذ

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۷۴ر-۸۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶۶-ف

نسخه اصل: چستر بیتی ش ۱۰۷؛ کا: عمر بن محمد لالای مروزی، تا: جمادی الاول ۷۱۲ق؛ ۱۱۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۱]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۰۱بخش۳ و ۲۰۲بخش۳

همان نسخه بالا [ف: - ۱۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۸

آغاز: نزدیک شد که زلزله صدمت فنا ×× اجزای کوه را کند از یکدیگر جدا؛ **انجام:** عیش خوش ما چرا نباشد شیرین ×× در باغ که سر بسر نبات افتاده است

در ۳۱۸۸ بیت؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳ص (۳۶۳-۴۰۵)، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۷۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۰

آغاز: می‌کزویم گزیر نیست بیار ×× دل و جان را ازوغدیست ؟ بیار؛ **انجام:** موش از پی دفع غمی که واقع شد ×× که بیشتر شود ار چند بیشتر کوشیم

منتخبی است از دیوان سراج الدین قمری که قوافی آن به ترتیب حروف تهجی تنظیم نیافته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵ص (۲۰۱-۲۰۵)، ۱۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۴

شامل قصاید و غزلیات و رباعیات و دارای ۶۰۰ بیت شعر است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ از سفاین کهن به‌وسیله نگارنده (طاهر شهاب) جمع‌آوری و تدوین و با شرح حال شاعر و مقدمه شادروان سعید نفیسی در یک مجلد مقوایی تجلید گردیده است. [نشریه: ۶ - ۶۲۰]

● دیوان سراقه / شعر / عربی

d.-e sorāqe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹/۳-ف

رئیس الکتاب ش ۹۵۰. نوشته از روی خط ابن الاعرابی با مقابله ابن حبیب و با دیباچه محمد بن حبیب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۲۷گ (۶۵پ-۹۲ر)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۹]

● دیوان سرباز بروجردی / شعر / فارسی

d.-e sarbāz-e borūjerdī

سرباز بروجردی، اسماعیل، ق۱۳ قمری

sarbāz-e borūjerdī, esmā'īl (- 19c)

[الذریعة ۴۳۸/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۱/۴

آغاز: ای خدا عمرم بنادانی گذشت ×× جمله در ننگ مسلمانی گذشت / ای خدا رحمی که کار از دست رفت ×× کار رفت و روزگار ازدست رفت؛ **انجام:** کندر این پرانه سربازم جوان ×× استجب فی دعوتی یا مستعان

قصیده در مصائب امام حسین. این ابیات در دیوانش وجود ندارد (نسخه خطی شماره ۸۵۲۱ همین کتابخانه) و از آنجا که دیوان وی با آنچه که چاپ شده (أسرار الشهادة) همخوانی ندارد و کتاب چاپی فاقد غزلیات اوست مشخص می‌شود بسیاری از اشعار « سر باز » تاکنون به چاپ نرسیده است و احتمال دارد این ابیات (نسخه حاضر) بخش دیگری از اشعار وی باشد، البته نیاز به بررسی بیشتر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۳۱ر-۳۱پ)، سطور چلیپایی سه ستونی (۱۳/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۹۲۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۲۱

آغاز: کجایی می‌توانم کرد هرگز طی منزلها ×× ألا یا ایها الساقی ادرکأسا و ناولها / برو ای زاهد خود بین زخوبان دورتر بنشین ×× که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها؛ **انجام:** بگذر ای سرباز از این داستان ×× از پیمبر معجزی بنما بیان

پیرامون پنج هزار بیت غزلیات، ساقی‌نامه، دوازده بند، قصاید با تخلص «سرباز» و بیشتر قصاید وی دینی و در فضایل حضرات معصومین علیهم السلام است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی قمی گرگانی، تا: رجب ۱۲۶۶ق، جا: بروجرد؛ چند تاریخ تولد ۱۲۷۵-۱۳۱۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۰۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۸

آغاز: تنت گشتم ز جان شاید که گاهی ×× بسوی خود کنی آواز ما را / خدا را دلبرا در بوته غم ×× چنین بهر خدامگذار ما را / دلا جان در ره آن نازنین ده ×× بپای آن بکن سرباز ما را؛ **انجام:** مرو از پی قول زاهد ز راه ×× باین بند خود را میفکن بچاه / بردی ای از ما سوا سودی گام (؟) ×× تو بالاتری ز افرینش تمام

غزل است به ترتیب تهجی (۱-۱۳۲) و ساقی‌نامه (۱۳۲-۱۳۹) نزدیک به دو هزار بیت؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن محمد خان، تا: چهارشنبه ۲ رمضان ۱۲۷۷ق، برای غلامحسین خان؛ یادداشت ۱۳۴۰ در پایان هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۲گ، ۱۶سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۰

آغاز: دوازده بند: باز این عزای کیست که خلق دو عالمش ×× هستند همچو کعبه سیه پوش در غمش؛ **انجام:** ناله ز قبر زینب بی معجر آورم ×× خوناب ... کشور آورم / در انتهای ترکیب بندها آمده است: «سرباز زین بلا چه نکو گفت محتشم ×× خواموش محتشم که دل سنگ آب شد».

شامل دو ترکیب‌بند از وی به پیروی ترکیب‌بند مشهور محتشم کاشانی است. با تضمین برخی از غزلیات حافظ، سعدی در سوگ امام حسین و ائمه اطهار علیهم السلام؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مشمع سبز، ۲۲گ، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۶سم [ف: ۱۷ - ۱۴۴]

● دیوان سرخوش هروی / شعر / فارسی

d.-e sarxoš-e heravī

سرخوش هروی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

sarxūš-e heravī ،mohammad sādeq (- 19c)

قصاید، چند غزل و رباعیات. وی در این قصاید به مدح یا هجو افراد و شخصیت‌های معاصر خود پرداخته است. شاعر که به «سرخوش» تخلص می‌کند اشعارش را در این دیوان به درخواست عسکرخان سرهنگ خوئی جمع‌آوری و تنظیم نموده است. ممدوحین وی در قصایدش عبارتند از: حسن خان سالار (کشته شده در ۱۲۶۶ق) و پدرش آصف الدوله اللهیارخان، فتح قلعه فورک، مهد علیا مادر شاه، عبدالعلی خان سرهنگ توپ خانه خراسان، میرزا نصرالله پیشکار سالار، حاجی میرزا عسکری مجتهد، قهرمان خان، حاجی ملا احامد قاضی نیشابور، سرهنگ عسکرخان خوئی سرهنگ فوج گروسی، فضل الله خان سرتیپ قراگوزلو، مهدی خان هراتی، میرزا موسی وزیر و متولی آستان قدس، نبی خان قراگوزلو، امام جمعه مشهد، اسماعیل خان فراش باشی، میرزا نصر الله برادر زاده میرزا محمد ندیم، ایلخانی، علی احمد بیگ ناظر، آقا عبدالمجید خرم کردشتی، میرزا مسعود وزیر خارجه، میرزا علی نقی صاحب اختیار مستوفی، میرزا محمد صادق ناظر، علی قلی خان افشار، ابراهیم خلیل خان خوئی، حاجی میرزا کزازی، میرزا شفیع، حاجی ملا ولی الله طبیب، میرزا محمد رضای طبیب و ماده تاریخ تولد فرزند وی در ۱۲۵۴، یار محمد خان افعان و شیر محمد خان افغان، صفی خان قرائی، میرزا محمد قلی خان آذربایجانی، آغا نصرالله خواجه مهد علیا، میرزا بیک نایب قوچان، کلانتر قوچان، میرزا

باقر مستوفی قوچان، آقا کوچک بیک صندوق دار نبی خان، فتح الله خان افشار، سید جلال اصفهانی، بکو بیگ قوچانی، سید میرزای وزیر، ماده تاریخ بنای حمام سالار.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۸

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۹۷گ، اندازه: ۱۴/۶×۲۲/۱سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۳

آغاز: چهارده بند در جواب دوازده بند محتشم / باز این چه شورش است که در کل ماسواست ×× باز این چه شور و غلغله در ارض و در سماست / باز این چه موج حادثه خیز است در زمین ×× کز لطمه اش غریق فنا کشتی بقاست؛ **انجام:** ای پیش جمالت آفتاب آینه دار ×× از شرم رخت آینه گردون تار / بهتر گر از آفتاب خواهی رخسار ×× رخساره خود مقابل آینه دار

قصاید، چند غزل و رباعیات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، برای عسکرخان خوئی؛ در اول نسخه فهرست اشعار و یک صفحه در شرح حال شاعر به خط دبیر سیاقی نوشته شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۱۰۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۲

قصیده است و غزل و ماده تاریخ و رباعی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ بگواهی نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۹]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵۲

آغاز: باز این چه شورش است که در کل ماسو است ×× باز این چه شور و غلغله در ارض و درسماست؛ **انجام:** بهتر گر از آفتاب خواهی رخسار ×× رخساره خود برابر آینه دار

پیرامون چهار هزار و پانصد بیت قصاید و ترجیعبند و مقطعات و رباعیات، و در بعضی از آنها تاریخ ۱۲۵۵–۱۲۶۲ دیده می‌شود. نام صاحب دیوان در پایان نسخه آمده و بیشتر اشعار در مدح و رثاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۲ق؛ تملک: میرزا آقا طباطبائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ – ۱۳۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۹

در این نسخه قصاید به ترتیب حروف قوافی پس از آن ترجیع‌بندها و مقطعات آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۶ – ۱۱۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر منوچهر کیانی [رایانه]

● **دیوان سردار** / شعر / فارسی

d.-e sardār

سردار

sardār

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۰/۳/ حکمت

غزل‌هاست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی محمد بن حاجی محمد علی، تا: رجب ۱۲۸۹ق؛ قطع: ربعی [ف: ۲ – ۵۳]

← دیوان سرداریه ≻ سرداریه

● **دیوان سرشار** / شعر / فارسی

d.-e saršār

سرشار قراداغی، نجفقلی، – ۱۲۳۴ قمری

saršār-e qarādāqī, najaf-qolī (- 1819)

[دانشمندان آذربایجان ۲۷۸؛ الذریعة ۹/۲: ۴۴۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۴/۷

آغاز: قرآباغ ایچره ایستر لاله کوکلکوم بس قراداغی ×× چکر بو حسرت اودی سینمه هر دم قراداغی؛ **انجام:** وز ره بنده نوازی بنواز از وصلش ×× آن کسی را که بره دیده هجران دارد

بخشی از دیوان سرشار است که گویا حدود سال ۱۱۹۰ق سروده شده است. این شاعر به زبان‌های ترکی، عربی و فارسی شعر می‌سروده و یکی از امرای آذربایجان بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ ادامه اشعار در حاشیه به صورت چلیپا آمده؛ دستخط «حاج رضا خلیلی طاهری فرزند میرزا خلیل فرزند کربلائی داداش»؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۷–۴۰)، ۸ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۰ – ۶۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۳

آغاز: دیوان الغزلیات فی الحروف و البحور علی الترادف و التوالی. ای از رخ تو ذره خورشید عالم آرا ×× ازروی مهر پرده بردار و عالم آرا ... / سرشار می‌دهد جان چون حافظ از غمت هان ×× دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا؛ **انجام:** از حسن همان وجه حسن گویم و گریم.

شامل: ۱. غزلیات یا خرم‌نامه به ترتیب تهجی، ۲. رباعیات و مفردات، ۳. ساقی‌نامه، ۴. مثنوی ندبة الاسرار، ۵. ستایش این دیوان به نثر و چند قصیده در ستایش امامان در هامش، ۶. ترجیع‌بند در هجو و مطایبه و چند غزل ترکی، ۷. قصیده‌هایی در توحید و منقبت و مرثیه امامان با تضمین مرثیه محتشم، ۸. ترکیب‌بند در مرگ مادر و ماده تاریخ‌های دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با چند سرلوح رنگارنگ و مجلس و تصویر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۶۸گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۳۰۳۸]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۳

آغاز: سبحان الله این چه گوهر گرانمایه و این چه اختر بلند پایه است الها توئی موجد و آن خدا ×× که ایجاد کردی ز کن جمله را / توئی خالق و دیگران خلق تو ×× توئی باقی و باقیت در فنا؛ **انجام:** بر نامه نویس مطلب خویش ×× مکتوب به از رسول ناطق

شامل غزلیات، قصاید، رباعیات و چند مثنوی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: علی ابن میرزا محمد زمان خوئی، تا: ۱۲۴۸ق؛ پس از شش برگ مقدمه منثور و مسجع دیوان اشعار آغاز می‌شود؛ تملک: محمد حسن بن خداداد در ۱۲۸۰، غلامحسین بن محمد خان دنبلی در ذیحجه ۱۳۱۳؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسن»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۸۷گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۷۵]

● دیوان سرور / شعر / فارسی

d.-e sorūr

[الذریعه ۴۴۲/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱۸

غزل است و ترجیع بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۶ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۲۴]

● دیوان سروش اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e sorūš-e esfahānī

سروش، محمد علی بن قنبر علی، ۱۲۳۸ – ۱۲۸۵ قمری

sorūš, mohammad ‘alī ebn-e qanbar ‘alī (1823 - 1869)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۲

آغاز: منت ایزد را که آسان کرد بر عشاق کار ×× زین همایون کارگه کاندر جهان شد آشکار؛ **انجام:** کرد این فرخنده خدمت اعتضاد السلطنه ×× یافت از شاهنشه گیتی نشان افتخار

شعری از شمس الشعرای عصر ناصری است «در توصیف علم تلگراف». از وی اشعاری نیز در صفحات ۷۵۲ تا ۷۵۴ آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۵۲-۷۵۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۷]

● دیوان السری الرفاء / شعر / عربی

d.-us sarrī ar-raffā’

رفاء کندی، سری بن احمد، – ۳۶۶؟ قمری

refā’-e kendī, sarrī ebn-e ahmad (- 977)

چاپ: قاهره، مکتبة القدسی، ۲۸۸ص، ۱۳۵۵ق.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۸

آغاز: قال یمدح الامیر سیف الدوله: انا یعود من الصبابة مغرقا ×× و لقاؤه للبین غاوره لقا

حدود یکهزار و پانصد بیت در مدح سیف الدوله حمدانی و بعضی از شخصیت‌های بغداد و اغراض شعری دیگر و بدون ترتیب مخصوص گرد آورده شده است؛ خط: نسخ، کا: صالح النوسی الکاتب، تا: ۲۸ رجب ۱۰۳۰ق، جا: بولاق؛ تملک: مصطفی بن احمد برکات بدران؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۷ – ۱۴۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ رجب ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۲۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۴۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۸۳

آغاز: بسمله. انا نعود من الصبابة مفرقا ×× و لقاؤه للبین عادرة لقا؛ **انجام:** و حدیث کل سماحة کذب ×× الا حدیث عنه توثره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۲۹۲ق، برای پیشکش به کتابخانه نواب حسام السلطنه؛ مجدول؛ کاغذ فستقی؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سرخ، ۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۷سم [ف: ۱ – ۲۲۷]

● دیوان سریری / شعر / فارسی

d.-e sarīrī

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۳۰

آغاز: باشد طواف کعبه کویت هوس مرا ×× کو استطاعتی که شود دست رس مرا؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [چند نسخه-ف: – ۳۵۵]

● دیوان سعد بخاری / شعر / فارسی

d.-e sa‘d-e boxārī

سعد بخاری، ق۹ قمری

sa‘d-e boxārī (- 15c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۲

آغاز: بغیر ناله ز کس همدمی نمی بینم ×× بغیر غم ز کسی محرمی نمی بینم / تا آنجا که:رسد بسعد از این باده عاقبت قسمی ×× که پیر میکده جز قاسمی نمی بینم؛ **انجام:** گهت مینشاند بعرش مراد ×× گهت زیر پالان نکبت کشد

همه این دیوان ۶۱ غزل است که ۳۶۰ بیت دارد. سعدالدین هروی (م۸۴۹) و چند تن دیگر از شاعران به سعد نامبردارند ولی نسخه دیوان (جای گفتگو) شعر سعد بخاری را دربر دارد و دیوان وی

می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۲۴۱]

● دیوان سعدی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e sa'dī-ye šīrāzī

سعدی، مصلح بن عبدالله، - ۶۹۱ ؟ قمری

sa'dī, mosleh ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1293)

چاپ: مکرر چاپ شده؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۲ق، ۲۰۴ص؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۲۳، وزیری بزرگ، ۲۲۳ص

[نسخه‌های منزوی، ۲۳۴۹/۳؛ مشترک پاکستان ۲۵۸/۷؛ مشار فارسی ۲۳۱۲/۲؛ دنا ۱۸۵/۵- ۱۹۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۶

آغاز: دنیا نیرزد آنکه پریشان کنی دلی ×× زنها بذ مکن کی نکردست عاقلی؛ **انجام:** ولیکن گاو و خر بسیار بینی ×× که در پیراهن و شلوار باشد

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۵۷ر-۱۸۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۹

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و آنکی حاکم تست ×× ز بخت و تخت و جوانی و ملک برخوردار

شامل: ۱. ۲۵۵ غزل. طیبات (۱-۱۳۱)، ۲. بدایع (۱۳۳-۲۶۰)، ۳. مثنوی، مقطعات، قصاید عربی (۲۶۱-۲۹۴)، ۴. خواتیم (۲۹۵-۳۲۶)، ۵. قصاید عربی (۳۲۷-۳۷۷)، ۷. صاحبیه (۳۹۳-۴۴۹)؛ خط: نسخ تعلیق، کا: عبدالصمد بن محمد بن محمود، تا: ۷۲۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی بوم، ۴۴۹ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۷۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۷-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۲۵(آ)-۴۶۳/۲۵(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. قصاید و غزل؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۱گ (۴۱۰پ-۴۱۱پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۵۴-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷. صاحبیه؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۰

آغاز: حبست یجفسنی المدامع لاتحری ×× فلما طغا الما استطال علی الشکر

این مجموعه از دیوان شامل: ۳. قصاید عربی (۲۹۸-۳۰۷)، ۴. قصاید فارسی (۳۰۸-۳۵۴)، ۵. مراثی (۳۵۵-۳۶۳)، ۶. ملمعات (۳۶۴-۳۷۱)، ۷. ترجیعات (۳۷۲-۳۸۱)، ۸ طیبات (۳۸۲-۵۵۳)، ۹. بدایع (۵۵۴-۶۱۵)، ۱۰. خواتیم (۶۱۶-۶۴۵)، ۱۱. غزلیات قدیم (۶۴۶-۶۵۹)؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۱ص (۲۹۸-۶۵۹)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۲۸۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۱

آغاز: دل شکسته کی مرهم نهد دکر بارش ×× یتیم خسته کی از پای بر کند خارش؛ **انجام:** دامن او بدست من ورز قیامت اوفتد ×× عمر بنقد میرود در سر کفت کوی او

این مجموعه از دیوان سعدی شامل: ۴. قصاید عربی و فارسی (۴۱۳-۴۹۴)، ۵. مراثی (۴۹۵-۵۰۴)، ۶. ملمعات و مثلثات، ترجیعات (۵۰۵-۷۳۰)، ۷. بدایع (۷۳۱-۸۲۷)، ۸ خواتیم (۸۲۹-۸۶۵)، ۹. غزلیات (۸۶۷-۸۸۴)، ۱۰. صاحبیه (۸۸۵-۹۲۴)، ۱۱. مقطعات، خبیثات، مجلس الهزل و المضحکات (۹۲۵-۹۶۴)، ۱۲. رباعیات (۹۶۵-۹۸۰)؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۵۶۷ص (۴۱۳-۹۸۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۸۷]

۸. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۴

غزلیات؛ بی‌کا، تا: قرن ۸ [نشریه: ۴ - ۳۳۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۷۳/۴

آغاز: الحمدلله علی نعمه و استزید من کرمه؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و آنکی حاکم تست ×× ز بخت و تخت و جوانی و ملک برخوردار

صاحبیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ [ف: ۲۶ - ۲۵۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۲

آغاز: ای یار ناگزیر که دل در هوای تست؛ **انجام:** و آن بگذشت و دعا بماند بر وی

شامل: ۱. غزلیات قدیم (۱-۲۲)، ۲. صاحبیه (۲۵-۸۰)، ۳. مقطعات (۸۱-۸۶)، ۴. خبیثات (۸۷-۱۰۸)، ۵. هزلیات، تا اواخر مجلس ثانی و ۱۴ برگ از خواتیم از حرف د تا ی (۱۰۹-۱۴۹)، ۶. بوستان (۱۵۰-۳۶۹)، ۷. قصاید عربی (۳۷۱-۳۹۰)، ۸. قصاید فارسی (۳۹۱-۴۵۹)، ۹. مرثیات (۴۶۱-۴۷۲)، ۱۰. ملمعات (۴۷۳-۴۸۶)، ۱۱. ترجیعات (۴۸۷-۵۰۲)، ۱۲. طیبات (۵۰۳-۷۴۸)، بدایع (۷۴۹-۸۵۹)، خواتیم، تا آخر حرف ت و سه برگ از مجالس هزل و مضحکات (۸۶۱-۸۷۸)، ۱۵. رباعیات (۸۷۹-۹۱۴)، ۱۶. مفردات و پندنامه (۹۱۵-۹۳۷)، ۱۷. دیباچه، مجالس پنجگانه که اوراق آنها مشوش صحافی شده، رسائل، نصیحة الملوک (۹۳۸-۱۰۰۸)؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۸۰۵ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن زرشکی، ۱۰۰۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۹۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۵۰

آغاز: شکر و سپاس و عزت خدای را ×× پروردگار خلق خداوند کبریا؛ **انجام:** تو حاکم صفحه آفاق وانکه حاکم تست ×× ز

بخت و تخت و جوانی و ملک برخوردار ... کتبه العبد حسن الکاتب فی اثنی عشر و ثمانمایة حامداً مصلیا.
خط: نستعلیق، کا: حسن الکاتب، تا: ۸۱۲ق؛ با یک سرلوح و دو ترنج الصاق شده، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۸۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۲۸۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۶
آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا؛ **انجام:** کر راه نمایی همه عالم راهست ×× ور دست نگیری همه عالم چاهست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۴۴گ (۶۵۵-۷۹۹)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۰۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۹/۲
آغاز: یا رب بسی کرده گناه ×× استغفرالله العظیم
مناجات منظوم؛ خط: نسخ، کا: شمس الدین بن پیر محمود بن شمس الدین، تا: ۷ ربیع الثانی ۸۴۸ق؛جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱گ (۹۳ر-۹۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۳
آغاز: همه شبهای جهان روز کند طلعت او ×× که چو صبحش نظری بر همه آفاق آید؛ **انجام:** امشب آن نیست که در خواب رود چشم ندیم
این مجموعه از دیوان سعدی شامل است بر: ۱. قسمتی از طیبات که از حرف دال شروع شده (۱-۱۴۰)، ۲. مقطعات (۱۴۳-۱۵۴)، ۳. مطایبات (۱۵۶-۱۷۳)، ۴. هزلیات و مضحکات (۱۷۴-۱۸۶)، ۵. رباعیات و مفردات (۱۹۱-۲۰۶)، ۶. صاحبیه (۲۰۹-۲۳۶)، ۷. خواتیم (۲۴۱-۲۸۳)، ۸. فهرست غزلیات قدیم (۲۸۴)، ۹. قسمت دیگر طیبات حرف هـ و ی (۲۸۹-۳۱۶)، ۱۰. فهرست بدایع (۳۱۹-۳۲۰)؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۲۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۲۹۶]

۱۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۶
آغاز: ... و یا که بلب رسید جانم ×× آوخ که زدست شد عنانم؛ **انجام:** علیك سلام مالوح کوکب ×× و ما طلعت زهر النجوم و یغرب ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸ و یا اوایل قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول و مذهب، آغاز غزل‌ها و رووس مطالب را با آب طلا و مینا نوشته‌اند [ف: ۳ - ۹۷۸]

۱۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۱۱
آغاز: اگر مراد تو ای دوست نامرادی ماست ×× دگر مراد خود اندر جهان نخواهم خواست
غزل؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۱۰۱ر) [ف: ۷ - ۲۷۹]

۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۷
خط: نستعلیق، کا: کمال الدین حسین حسینی، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۷
آغاز: للشیخ العارف الفاضل مشرف الدین مصلح السعدی علیه الرحمة و الغفران دوست میدارم من این نالیدن دلسوز را ×× تا بهر نوعی که باشد بگذرانم روز را؛ **انجام:** چون روی تو دلفریب و دلبند ×× در روی زمین دگر نباشد / گر حکم کنی بجان سعدی ×× جان از تو عزیز تر نباشد
بیست و هشت غزل کامل و دو غزل ناقص داریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۶گ (۳۰پ-۳۶ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۷معیری
آغاز: ای لعبت خندان لب لعلت که گزیدست ×× وزباغ لطافت گل روی تو که چیدست؛ **انجام:** می‌نماید که سر عربده دارد چشمت ×× مست خوابش نبرد تا نکند آزاری
غزلیات سعدی؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۳۸ص (۲۷۰-۳۰۷)، ۱۵ سطر متن و ۲۴ سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۳]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۳۷
آغاز: قال السعدی الزمنی بعض ابناء الملوک؛ **انجام:** گفت پای بابای تست، پسر گفت
خبیثات و مجالس ثلاثه و مضحکات؛ خط: نسخ و نستعلیق خوش و استادانه، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ دارای چهار سرفصل کوچک و زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۱۵گ، ۲۹ سطر (۱۷ سطر متن و ۱۲ سطر هامش) (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۳۲۵]

۲۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۳۶
انجام: من شنیدم که به حسن قمری ×× چون بدیدنت از آن بی خبری
مختصری از مفردات و تمام هزلیات کتاب افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۷۴۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴۰]

۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۱۰ تا ۲۵۶۱/۲۳
شامل: قصاید عربی، ملمعات، ترجیعات، بدایع، صاحبیه، مقطعات، مطایبات و خبیثات؛ خط: نستعلیق، کا: ابی تراب منعم الدین اوحدی، تا: ۹۱۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی نباتی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۵۶۲]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۴/۹
آغاز: حبست یجفسنی المدامع لاتحری ×× فلما طغا الما استطال علی الشکر؛ **انجام:** هکذا یا طالب الوصل احتمل ضیق العزام.
قصاید عربی؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: ۹۲۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، بوم زرد، ۱۷گ (۸۷-۱۰۴)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۸ - ۳۰۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۴

انجام: کرم بجای فروماندگان چو بتوانی ×× مروت است نه چندان که خود فرومانی
این مجموعه از دیوان وی شامل: ۹. قصاید عربی (۸۷–۱۰۴)، ۱۰. قصاید فارسی (۱۰۴–۱۶۷)، ۱۱. مراثی، ملمعات، مثلثات، ترجیعات (۱۶۷–۲۰۱)، ۱۲. طیبات (۲۰۱–۴۰۷)، ۱۳. بدایع (۴۰۸–۴۶۹)، ۱۴. خواتیم (۴۷۰–۶۰۸)، ۱۵. مقطعات، رباعیات، مفردات (۶۰۸–۶۳۷)؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: ۹۲۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، بوم زرد، گل سیاه، ۵۵۰ص (۸۷–۶۳۷)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۸ – ۳۰۱]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۴ (۹ر–۱۱۳پ)، ۲۰ سطر (۸×۱۴) [ف: ۱۷ – ۱۷۳]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۹۰
گلستان و بوستان؛ بی‌کا، تا: ۹۷۵ق؛ اندازه: ۱۸/۳×۲۷/۷سم [رایانه]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۸۰۲
تنها خواتیم و رباعیات را دارد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۷۶ق؛ یک سرلوح، هر صفحه شش بیت چلیپا، با دو صفحه نقاشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مخمل نیلی، ۴۷گ، سطور چلیپایی (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ – ۴۹۶]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۸
آغاز: بالحمد ... نعمه ... لا اله الا الله الموصوف؛ **انجام:** یونس اندر دهان ماهی شد ×× همچنان مونس الهی شد
صاحبیه؛ کا: کتاب الله بن کیوشاه کمره‌ای، تا: ۹۸۲ق؛ ۱۴ص (۳۶۷–۳۸۰) [ف: ۳ – ۳۹۵]

۲۹. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۱۲
خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ – ۱۶]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۲/۱۵
آغاز: شکر و سپاس و نعمت و منت خدای را ×× پروردگار خلق و خداوند کبریا / دادار غیب دان و نگهدار آسمان ×× رزاق بنده پرور و خلاق رهنما؛ **انجام:** همه را ملک مجاز است و بزرگی و امیری ×× تو خداوند جهانی که نمردی و نمیری / سعدیا من ملک الملک غنیم تو فقیری ×× چاره درویشی و فقر است و گدایی و فقیری
غزلیات؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۴۰گ (۱۱۰پ–۲۵۱پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۱۳۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۷
قصیده بهاریه با قافیه راء؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۲۴–۳۷) [ف: ۳ – ۵۶۷]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۷۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۸ – ۱۲]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۳۶
آغاز: شکر و سپاس و منت و عزت خدای را ×× پروردگار خلق و خداوند کبریاء؛ **انجام:** نا اهل را نصیحت سعدی چنانکه هست ×× گفتیم اگر به سرمه تفاوت کند عمی
قصیده حدود ۸۵ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ۱۱۷پ – ۱۱۸پ [ف: ۷ – ۲۰۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۱۲
دو غزل از آن؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۲) [ف: ۳ – ۵۶۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸/۱۷
آغاز: ما هذ الدنیا بدار مخلد ×× طوبی لمدخر النعم الی غذ؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و انک حاکم تست ×× ز تخت و بخت و جوانی و عمر برخوردار
صاحبیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ ۱۵ص (۳۴۱–۳۵۵) [ف: ۳ – ۳۹۷]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۹/۱۰
آغاز: ما هذ الدنیا بدار مخلد ×× طوبی لمدخر النعم الی غذ؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و انک حاکم تست ×× ز تخت و بخت و جوانی و عمر برخوردار
صاحبیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۷ق [ف: ۳ – ۳۹۷]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲۷
قصاید و غزل‌ها و رباعی‌های سعدی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان جمادی الاول ۱۰۴۷ق؛ با یادداشت عبد العزیز اسعد مورخ ۱۱۲۷ (پایان غزلها)، مجدول، با دو سر لوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۳ – ۳۰۱۷]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۲۸/۳–ف
نسخه اصل: بادلیان ۳۷۸ اوزلی (۷۴۷). خبیثات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۱]

۳۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۵/۱۰ تا ۲۳۵/۱۷
از جمله شامل: قصاید عربی، بدایع، صاحبیه؛ خط: نستعلیق، کا: مقصود علی شیرازی، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی متن زرافشان، جلد: مقوای روغنی که در هر پاره مجلد مجلس تصویری از شعرا و عرفا (جامی، سنائی، مولانا سعدی، حافظ، انوری ابیوردی، کمال اسمعیل، نظامی، فردوسی، خاقانی، مولانا ملای روم، شیخ سعدی) نقاشی آب و رنگ و در حواشی کتیبه‌ای مذهب اشعاری از صبا در مدح فتحعلیشاه قاجار (جمشید تاجبخش شهنشاه کامکار / عنوان فرخجسته و دیوان احتشام / ... / فرمود تا مصوری از سلک بندگان / بنگارد این دو جلد بدان کلک نغزکار / افکنده سر بمحفلشان زد صبا رقم / زیبنده مجلس شعرای بزرگوار)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۳– ۵۷۲]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۸
گلچینی از اشعار سعدی مخصوصاً بوستان؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛

۱۰گ (۱۰پ–۱۹ر) [ف: ۴۷/۱ - ۲۰]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۰/۴ حاشیه

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع و پروردگار وحی و توانا؛ **انجام:** بنشینم و صبر پیش گیرم ×× دنباله کار خویش گیرم.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: شاه جهان آباد؛ دارای سه سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع پرکار، دارای ترنج و گلبرگهای ریز الوان، مجدول مذهب؛ کاغذ: نباتی، جلد: روغنی، ۱۸۷گ (۴۱–۴۱۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۹/۶سم [ف:۱۷–۴۲۶]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۹

گزیده از قصاید و غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۱۳۹]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۵۹]

۴۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۴/۱۱

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۱۶۸]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۷/۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۴ سطر [ف: ۹ - ۲۹۵]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶

آغاز: ای زلف تو هر خمی کمندی ×× چشمت بکرشمه چشم بندی؛ **انجام:** اینست جزای شیوه نیک ×× گر عادت به نهی تو دانی

شامل: ترجیع‌بند، قصاید و قطعات، طیبات، ایضاً قطعات، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زر، ۱۳۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۵۱۲]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سه سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۷۱گ، ۱۷ سطر (۴×۷)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۹]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۸/۷

اشعار؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۳۶ر–۳۶پ) [ف: ۳۸ - ۱۸۳]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۱۰۸

مرثیه اهل بیت(ع) از سعدی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: ۹ ذیحجه ۱۱۱۰ق، جا: فراه؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۶۹۲)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۴]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۹۳

برگزیده شده از مقطعات، طیبات، بدایع، خواتیم و غزلیات قدیم او؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۱۱۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱۳ص (۵۲۴–۵۳۶)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۱]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۱۰۲

آغاز: دیباچه کتاب مطایبات حضرت شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی قدس سره. قال السعدی الزمنی بعضی ابنای الملوك ان اصنف لهم کتابا فی اللغو علی الطریق السوزنی

کتاب مطایبات؛ بخش کوتاهی از دیباچه و اشعار کتاب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: یک‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۵۸۵)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۲]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۱۰۵

آغاز: بدستی که در مشتی نگنجد ×× چو انگشتی فرو برده به خاتم

گزیده‌ای از غزلیات و مثنویات سعدی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان هم اشعاری از مرزا جوهری و محمد باقر لاهیجانی درباب است و مناسب نقش قلیان و مجمر نوشته شده؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۳ص (۵۹۱–۵۹۳)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۳]

۵۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۶ق؛ ۳۸۱گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۵۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱پ–۳پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۲]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۲

بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۶ر–۳۱ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۴]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹/۲

آغاز: بسمله، حبست بجفنی المدامع لاتجری ×× فلما طغی الماء استطال علی السکر؛ **انجام:** اکتفی رشف ابسام بعد اهلال الضرام ×× هکذا یا طالب الوصل احتمل ضیق الغرام

قصاید عربی؛ خط: نسخ خوش، کا: وصال، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۳۷۲]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۹/۳

آغاز: عمری ببوی یاری بگذشت انتظاری ×× زان انتظار ما را نگشاد هیچ کاری؛ **انجام:** آن را که غمی چون غم من نیست چه داند ×× کز هجر توأم دیده چه شب می‌گذراند

منتخبی از غزلیات سعدی و سه رباعی از سه شاعر قرن سیزدهم؛

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، ۳۸ص (۲۰۹–۲۴۷)، ۸ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۶

آغاز: ای به بالا چون صنوبر ای برخ چون م ×× زلف داری همچو عنبر لب چو شین ك ر؛ **انجام:** شاعران هر چند گفتند شعرهای با نمک ×× کی توانند گفت همچین سین ع د ی

شعری با قافیه‌ای ویژه که حروف پایانی را باید مجزا قرائت کرد، به نام سعدی که باید تحقیق شود آیا از او هست یا نه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۴۵ر–۴۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۸]

۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰۹]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۷/۲

آغاز: آن روی بین که حسن به پوشیده ماه را ×× و اندام و زلف و دانه خال سیاه را؛ **انجام:** اگر به حسن تو باشد طبیب در آفاق ×× کس از خودخدای نخواهد شفای رنجوری

غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۳۰–۵۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۹۳]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۱۶/۱-۲۹/۲۵۶

آغاز: ای معنبر زلف جانان زان شدستی عنبری ×× وی مسلسل موی دلبر زان شدستی چنبری / تا از آن عنبر دماغ جان پر از عنبر کنی ×× تا از آن خیبر دل عاشق به خیبر آوری؛ **انجام:** در انجمن اگر از شمع سوخت پروانه ×× به شمع روی تو نازم که انجمن سور است / ئضیا نمی شنود پند بعد از این یاران ×× دهند پند کسی را که پند آموز است

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر و دوستونی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۰گ، ۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۸۸]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۵۸-۲۷/۲۲۸

آغاز: هر که نداند شناس نعمت امروز ×× حیف خورد بر نصیب رحمت فردا / بار خدایا مهیمنی ومدبر ×× وز همه عیبی منزهی و مبرا؛ **انجام:** ای دوست برآور دری ازخلق برویم ×× تا هیچ کس واقف اسرار نباشد / می‌خواهم و معشوق و زمینی و زمانی ×× کو باشد ومن باشم واغیار نباشد

از قافیه الف تا نیمه دال؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۸۸]

۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۹۸-۱۶/۲۰۸

آغاز: بنده وار آمدم به زنهارت ×× که ندارم سلاح پیکارت / متفق می‌شوم که دل ندهم ×× معتقد می‌شوم دگر یارت؛ **انجام:** مستوجب این وبیش از اینم ×× باشد که چو مردم خردمند / بنشینم وصبر پیش گیرم ×× دنباله کار خویش گیرم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب و محرر؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۸۸]

۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰۹/۲

آغاز: حبست بخفی المدامع لاتجری ×× فلما طغی الماء استطال علی السکر / نسیم صبا بغداد بعد خرابها ×× تمنیت لو کانت تمر علی قبری؛ **انجام:** لائمی ان ترکت لهو حدیثی ×× فبأی الحدیث أشرح صدراً / ظل عمری تصابیاً و لعمری ×× یحدث الله بعد ذلک أمراً.

قصاید عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۳۳]

۶۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۲/۷

مناجات شیخ سعدی. شعرها ایست در چهار بند که چهارم آن «استغفرالله العظیم» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۴۹]

۶۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۵۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش ۱۴۸ر و ... [ف: ۸ - ۷۴]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۴

منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۰ص (۸۱۸–۹۲۷) [ف: ۸ - ۴۴۱]

۷۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱

قصاید، غزلیات، و ملمعات؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳، ۵۹ص (۲–۶۱) [ف: ۶ - ۱۳۱]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱۵

آغاز: ما هذ الدنیا بدار مخلد ×× طوبی لمدخر النعم الی غذ؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و انک حاکم تست ×× ز تخت و بخت و جوانی و عمر برخوردار

صاحبیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۹۸]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۳/۴

گزیده‌ای از غزلیات سعدی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

۷۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۸۴/۱۱ تا ۳۸۴/۲۴

از جمله شامل: ترجیعات، بدایع، صاحبیه، مطایبات؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: میرمحمد محسن اصفهانی ابن محمد محسن حسنی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم مرغشی قهوه‌ای مذهب، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۵۳۸]

۷۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۱۴/۳ تا ۱۷۱۴/۱۲

از جمله شامل: قصاید، ترجیعات و مطایبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی نباتی، جلد: مقوای روغنی بوم حنایی طلایی، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ – ۵۹۸]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۱

غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ – ۴۱۱]

۷۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۸۵

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: چهارشنبه رمضان ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با دو سرلوح و طلاکاری [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲/۵

غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله دنبلی خوئی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: آقا کبیر؛ ۲۲ص (۳۳۹–۳۶۱) [ف: ۳۷ – ۲۸۷]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۰

مجموعه سه رساله؛ کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۳۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۷×۲۰سم [رایانه]

۷۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۲۵/۱۱ تا ۱۷۲۵/۲۳

از جمله شامل: ملمعات، ترجیعات، بدایع، صاحبیه، مطایبات؛ خط: شکسته نستعلیق و ثلث، کا: اسمعیل، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ – ۶۰۰]

۸۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۷۴/۲

در «کلیات» او، دارای قصیده، غزل، ترجیع ...؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۰ق؛ برگ‌ها آشفته [ف: ۳ – ۱۴۲]

۸۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۲ تا ۲۳۹/۱۲

از جمله شامل: قصاید عربی، ملمعات، ترجیعات، مثنویات، خبیثات؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین ابن حاج محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ – ۵۸۴]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۱۸

آغاز: ما هذ الدنیا بدار مخلد ×× طوبی لمدخر النعم الی غذ؛ **انجام:** تو حاکم همه آفاق و انک حاکم تست ×× ز تخت و بخت و جوانی و عمر برخوردار

صاحبیه؛ خط: نسخ، کا: وصال شیرازی، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۷ص (۱۸۱–۱۸۷) [ف: ۳ – ۳۹۵]

۸۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳/۳

آغاز: شکر و سپاس و نعمت و منت خدای را ×× پروردگار خلق و خداوند کبریا / دادار غیب دان و نگهدار آسمان ×× رزاق بنده پرور و خلاق رهنما؛ **انجام:** همه را ملك مجاز است و بزرگی و امیری ×× تو خداوند جهانی که نمردی و نمیری / سعدیا من ملك الملك غنیم تو فقیری ×× چاره درویشی و فقر است و گدایی و فقیری

غزلیات، این مجموعه همچنین شامل: مقطعات (۲۵۲پ–۲۶۶پ متن و حاشیه) (رساله شماره ۴)، رباعیات (۲۷۷ر–۲۸۷ر متن و حاشیه) (رساله شماره ۶)؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ابن مرحوم ابوالحسن، تا: شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: روغنی با زمینه زرین، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۱]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰/۷

رباعیات در ۱۲۷ بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم ابن محمد، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۴ص (۱۸۸–۱۹۱)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۴۹]

۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶۲/۹

اشعار و قصایدی از سعدی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی فاضل ادیب پسر مرحوم ملا صالح مدرس تبریزی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: تبریز (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۲۵]

۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: بسمله، شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته که آفریننده مخلوقات عالم است الخ؛ **انجام:** من سخن راست نوشتم تو گرش راست نخوانی جرم لجاج چه باشد چو تو شطرنج ندانی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ مجدول؛ اهدایی: نواب آقا علی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۳۲۸گ، ۱۸ سطر (۹×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۴/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۰]

۸۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم

خط: شکسته، کا: میرزا محمود خلیلی، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ با یادداشت سلطانی که «این خط آقا میرزا محمود خلیلی است ... که به تصدیق استادان بهتر از درویش نوشته»؛ در کلیات، متن و سپس هامش؛ ۱۳۰گ (۱۱۴ر–۲۴۳پ) [ف: ۱ – ۱۱۱]

۸۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۸۳/۱۱ تا ۳۸۳/۲۶

از جمله شامل: قصاید عربی، ترجیعات، ملمعات، بدایع، غزلیات قدیم، صاحبیه، مقطعات، مطایبات و خبیثات، مفردات، مضحکات منثور؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، کا: سید علی شیرازی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳ – ۵۳۵]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱۹/۴

آغاز: شکر و سپاس و منت و عزت خدای را ×× پروردگار خلق و خداوند کبریا / دادار غیب دان و خداوند آسمان ×× رزاق بنده پرور و خلاق رهنما؛ **انجام:** دیری است که سعدی به دل از عشق تو می‌گفت ×× این بت نه عجب باشد اگر من بپرستم / بند همه غمهای جهان بر دل من بود ×× در بند تو افتادم و از جمله برستم

منتخب قصائد و مقطعات؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: یک‌شنبه رجب ۱۲۶۲ق؛ جلد: مقوا، ۷۴ص (۱۷۱–۲۴۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۲۰۹]

۹۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۸۵/۳ تا ۳۸۵/۱۱

از جمله شامل: قصاید عربی، ملمعات، ترجیعات، مقطعات، مطایبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد:

مقوای روغنی بوم گل ماشی منقش به گل و غنچه و پروانه و بلبل، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۴۱]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷۹

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع و پرودگار و حی توانا

گزیده ای از اشعار اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن حبیب حسینی گلپایگانی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: اصفهان؛ خط چلیپا در دوستون، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۶]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۱۵

بهاریات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۹-۱۷۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۵]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۷۰

ترجیعات با این بند ترجیع: بنشینم و صبر پیش گیرم ×× دنباله کار خویش گیرم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶گ (۷۱۰-۷۲۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۸ - ۳۳]

۹۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ - ۱۷۸]

۹۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد هادی نوری، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۸۵ق [نشریه: ۲ - ۸۸]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۶۱

در مدح پیامر اسلام؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع سنندجی، تا: ۱۲۸۷ق، برای عبدالقادر حکیم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۹۵پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۰]

۹۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۹/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد شفیع حسینی، تا: ۱۲۸۷ق [ف: ۸ - ۲۱۸]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۸

آغاز: اگر تو فارغی از حال دوستان یارا ×× فراغت از تو میسر نمیشود مارا؛ **انجام:** سعدی از دست غمت چاک زده دامن عمر ×× بیشتر زین نکند صابری و مشتاقی

منتخبی است از غزلیات سعدی با رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ص، ۱۵ سطر(۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۱]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۶/۳

یخشی از؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ ۱۹ص (۴۶-۶۴) [ف: ۳۷ - ۳۴۵]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴/۷

آغاز: ای که پنجاه رفت و در خوابی ×× مگر این پنج روزه دریابی

شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۵ص، ۱۰سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۳۷۵]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۵۹/۳

خط: نستعلیق شکسته، کا: حسین حسنی طبیب کاشانی، تا: دوشنبه آخر ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ چلیپائی؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۴۳۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۵۹/۴

آغاز: از گردش روزگار بهری برگیر ×× بر تخت طرب نشین به لب ساغر گیر / از طاعت و معصیت خدا مستغنی است ×× باری تو مراد خود ز عالم برگیر؛ **انجام:** نه نیکان را بد افتاده است هرگز ×× نه بدکردار را فرجام نیکو / بدان رفتند و نیکان هم نمانند ×× چه ماند نام زشت و نام نیکو

رباعیاتی از الصاحبیه؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: حسین حسنی طبیب کاشانی، تا: دوشنبه آخر ربیع الاول ۱۲۹۴ق، چلیپائی؛ ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۴۳۳]

۱۰۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۶۰

آغاز: ماه فرو ماند از جمال محمد ×× سرو نباشد به اعتدال محمد / قدر فلك را كمال و منزلتی نیست ×× در نظر قدر با کمال محمد؛ **انجام:** پیری دیدم به خانه خماری ×× گفتم ندهی ز رفتگان اخباری / گفتا می‌خور که همچو ما بسیاری ×× رفتند و کسی باز نیامد باری

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۹۹ق، جا: حیدرآباد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱۴۷]

۱۰۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۷

قطعه ای در موعظه است. حدود ۱۳ بیت با مطلع: «خرما نتوان خورد از این خار که کشتیم ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱گ (۱۷۹)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۲۱]

۱۰۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۴/۳

غزل‌های طیبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ چلیپا و راسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۴۰گ (۷۹-۱۱۹)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۱]

۱۰۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۰/۳

بخشی از اشعار و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در هامش و پایان آن رباعی‌هایی از جلال یزدی و وامق و اشعار محتشم و جلالی و جامی؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۹گ (۴۷ر-۶۵ر)، ۹ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۸۷]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۶۸

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع پروردگار حی توانا / البر و اعظم خدای عالم و آدم ×× صورت خوب آفرید و سیرت زیبا؛

انجام: بنشینم و صبر پیش گیرم ×× دنباله ی کار خویش گیرم ... / چون میگذری بگو بطاوس ×× گر جلوه کنان روی چنین رو گلچین از غزلیات سعدی. حروف ط، ب، خ، ق، در انتهای بعضی غزل‌ها نوشته شده. گزیده ای از غزلیات و ترجیعات سعدی به ترتیب الفبایی قوافی است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: جواد شریفی، تا: ۱۳۱۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور مشکی، ۲۳۸گ، ۱۱-۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۷سم [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۰/۱۸

آغاز: بالحمد ... نعمه ... لا اله الا الله الموصوف؛ **انجام:** یونس اندر دهان ماهی شد ×× همچنان مونس الهی شد
صاحبیه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد یوسف همدانی، تا: ۱۳۲۵ق [ف: ۳ - ۳۹۸]

۱۰۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸

آغاز: بسمله. اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع و پروردگار و حی و توانا؛ **انجام:** سخن معرفت از حلقه درویشان پرس ×× سعدیا شاید این حلقه کی در گوش کنی. تمت الطیبات
طیبات؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی شریف شیرازی، تا: ۱۳۳۶ق، به اشارت میرزا محمد تقی خان مویدالملک؛ مجدول مذهب، بایک سرلوح بسیار خوب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای مذهب؛۳۱۲ص،۱۴سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۳/۵سم[ف:۳-۵۳۳]

۱۰۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۲۸/۳

بخشی از غزلیات سعدی؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: علی اصغر تهرانی،تا: ۱۴۲۰ق؛دارای یک سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶ص (۹۷-۱۱۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۷-۳۱۸]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸/۱۴

آغاز: شنیدم که در وقت نزع روان ×× به هرمز چنین گفت نوشیروان
حکایت‌های منظوم؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۲۸پ-۱۵۲پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۲۴]

۱۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۱-ف

نسخه اصل: مجلس ش ۳۷۶۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۰/۸

آغاز: ای که انکار کنی عالم درویشان را ×× تو چه دانی که چه سودا ز سر است ایشان را / گنج آزادگی و گنج قناعت ملکیست ×× که به شمشیر میسر نشود سلطان را
بخشی از غزلیات و اشعار؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱۰۳پ-۱۴۰پ) [ف: ۳۷- ۵۴۸]

۱۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۵

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع و پرودگار حی توانا؛ **انجام:** بنشینم و صبر پیش گیرم ×× دنباله کار خویش گیرم / تمت الترجیعات بعون الله و حسن توفیقات
شامل قصاید فارسی و عربی و غزلیات و ترجیع بند شاعر؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشت‌هایی به شرح: «سه سال بمکتب رفته بود باز همچو مینوشت حرره ر س ت م خ ا ن» و «رقم سرکار اشرف نواب والا جعفر قلی میرزا عم اکرم اسعد غوث الاسلام و المؤمنین آیه الله فی الارضین ناصر الدین شاه خلد الله ملکه به بنده التفات کرده و منصب معلم باشی گری التفات فرموده و چراغ خاموش کرد گفته باید تو همچون نویسی سنه ۱۲۸۹» با خط خیلی بد و ناخوانا در برگ ۱۳۰ دیده می‌شود و با این قرینه کتاب مدت‌ها پیش ازین تاریخ و ظاهراً حتی پیش از محمد شاه قاجار نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۲۸-۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲ - ۵۷۷]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۶

آغاز: اول دفتر بنام ایزد دانا
طیبات و بدایع و خواتیم؛ خط: شکسته، کا: میرزا حبیب الله، بی‌تا؛ دارای یک سر لوح نوساز، مجدول و مذهب؛ جلد: روغنی بوم مشکی، ۱۵۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۱۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۱۰

قصاید عربی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن سیاه، ۱۲گ (۹۱ر-۱۰۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۷۰]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۲۷

آغاز: خبر از عشق ندارد که ندارد یاری ×× دل نخوانند که صیدش نکنند دلداری؛ **انجام:** آتش دوزخ که در هفتاد آبش شسته اند ×× یکره ار خوردی بزمزم غوطه کردی کوثری
منتخبی است از قصاید و غزلیات سعدی و در دو قسمت این مجموعه قرار دارد، قسمت اول (ص ۲۸۶-۲۹۹) قسمت دوم (ص ۳۱۷-۳۴۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در هر سطر دو بیت و در پاره‌ای از صفحات اشعار به شکل حمایلی؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۴۰ص، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۹]

۱۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۴

آغاز: دادار عیب دان و نگه دار آسمان ×× رزاق بنده پرور و خلاق رهنما؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اشعار سعدی و عبدئی علائی در هم آمیخته شده؛ کاغذ: نوعی فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۳گ (۱۷۰پ-۱۷۱ و ۲۳۰پ -۲۵۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ - ۸۰]

۱۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ناقص؛ ۱۸۰گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۷]

۱۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷۳/۲

آغاز: تو آن نکرده از فعل خیر با من و غیر ×× کی دست فصل کند دامن امید رها؛ **انجام:** ملک و دولت را تدبیر قضا دانی چیست ×× او بفرمان تو باشد تو بفرمان خدای

مقطعات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۱۴۳-۱۵۴) [ف: ۸ - ۲۹۶]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۲۵

آغاز: بالحمد ... نعمه ... لا اله الا الله الموصوف؛ **انجام:** یونس اندر دهان ماهی شد ×× همچنان مونس الهی شد

صاحبیه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در کلیات آمده است [ف: ۱۴ - ۱۵۰]

۱۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۳۹

آغاز: کالصاحب الصدر الکبیر العالم؛ **انجام:** یونس اندر دهان ماهی شد ×× همچنان مونسش الهی شد

صاحبیه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ درکلیات آمده است [ف: ۱۱ - ۱۳۹]

۱۲۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۳۱

آغاز: بسمله، شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته که آفریننده مخلوقات عالم است؛ **انجام:** با طبع که میل می‌کشیدش می‌گفت ×× چیزی است که در من آفریده است خدای

خط: شکسته نستعلیق عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷۲ص، ۱۹ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: - ۱۳۷]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۳۱/۶

آغاز: الهی تویی خدای همه ×× مالك الملك کبریای همه

مناجات منظوم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۱گ (۷۸ر-۸۹پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۵۱۴]

۱۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۴

آغاز: گر ماه بر افکند از رخ نقاب را ×× برقع فرو هلد بجمال آفتاب را؛ **انجام:** بخنده گفت که سعدی سخن دراز مکش ×× میان تهی و فراوان سخن چو طنبوری

منتخب؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف:۴-۱۱۱۰]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۹

منتخبات اشعار سعدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۹سم [رایانه]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲۸

منظومه پنج کتاب سعدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۹

بخش‌هایی از کلیات سعدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۶گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۱سم [رایانه]

۱۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۰۱

بدایع؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرگانی؛ شماره نسخه:۸۸/۲

بی‌کا، بی‌تا، در میانه صفحات نوشته شده؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

۱۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۷۹

آغاز: صبحی مبارک نظر بر جمال ×× بر خوردن از درخت امید وصال دوست؛ **انجام:** کای به گرداب فنا افتادها ×× غرقها ولها زکفها دادها

چند غزل و مثنوی است از او؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۹گ، ۶ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف مخ: ۲ - ۶۱۰]

۱۳۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: حبست لجفنی المدامع لاتجری ×× فلما طغی الماء استطال علی السکر

قصاید عربی؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۸گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۶۶]

۱۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲-۱/۸۲

آغاز: بسمله. سپاس و حمد بی پایان خدا را ×× که صنعش در وجود آورد ما را / الها، قادرا، پروردگارا ×× کریما، منعما، آمرزگارا؛ **انجام:** سعدیا پیش تیر غمزه ما ×× به زتقوی نیامد است سپری / دانی کدام نعمت در وصف می‌بیاید ×× چشمی که باز باشد هر لحظه بر جمالی / همچون دو مغز بادام اندریکی خزینه ×× با هم گرفته انسی ور دیگران ملالی

یک غزل از حرف الف وسپس حرف د شروع می‌شود: «تو آن نه ای که دل از محبت تو بر گیرند ×× وگر ملول شوی صاحبی دگر گیرند» (در نسخه اصل مباحث وجود ندارند)؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ با سرلوح مزدوج، مجدول محرر مذهب؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۸۸]

۱۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۹

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۰گ (۲۹۵-۴۵۵)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۵]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۵/۹-ف

نسخه اصل: مونیخ ۶. قصیده؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۶]

۱۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۷۴/۱۱ تا ۲۱۷۴/۲۵

از جمله شامل: قصاید عربی، ملمعات، ترجیعات، بدایع، صاحبیه، مقطعات، مطایبات و خبیثات؛ خط: نستعلیق ریبا، کا: عبدالله بن شیخ مرشد کاتب شیرازی، بی‌تا؛ ۱۷ سطر به راست و ۱۲ نیم سطر به طریق مورب کتابت دارد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۸×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۵۶]

۱۳۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۷۲/۱۱ تا ۲۱۷۲/۲۵

قصاید عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی مذهب، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۵۹۳]

۱۳۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۴

صاحبیه؛ کا: آقای مینوی، بی‌تا؛ از روی نسخه ش ۱۰۹ چستر بیتی (۲/۱) مورخ ۶۸۳ [نشریه: ۶ - ۶۸۱]

● **دیوان سعدی شیرازی (منتخب)** / شعر / فارسی
d.-e sa'dī-ye šīrāzī (mn.)

بروجنی، خلیل الله، ق۱۴ قمری
borūjenī, xalīl-ol-lāh (- 20c)

وابسته به: دیوان سعدی شیرازی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (– ۶۹۱ق)

منتخبی است از اشعار سعدی که کاتب در الیگودرز در سال ۱۳۳۹ در اوقات بیکاری خود نوشته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۷۶-۶۰/۱۶

آغاز: ایها الناس جهان جای تن آسایی نیست ×× مرد دانا بجهان داشتن ارزانی نیست / خفتگان را خبر از زمزمه مرغ سحر ×× حیوان را خبر از عالم انسانی نیست

خط: نستعلیق زیبا، کا: خلیل الله بروجنی، تا: ۱۳۳۹ق، جا: الیگودرز؛ ۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۸۷]

● **دیوان سعید** / شعر / فارسی
d.-e sa'īd

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۰

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: یعقوب سمرقندی، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

● **دیوان سعیدای هندوستانی** / شعر / فارسی
d.-e sa'īdā-ye hendūstānī

سعیدای هندوستانی، ق۱۱ قمری
sa'īdā-ye hendūstānī (- 17c)

دیوان اشعار شاعر با تخلص «سعیدا» است. مؤلف دیباچه نثری بر دیوان خود نوشته و در آن مصطفی پاشا را مدح نموده است. او در دیباچه اظهار نموده که از هندوستان عزم سیر و سیاحت جهان به دلش افتاده و به نقاط مختلف دنیا از جمله کشور عثمانی مسافرت‌هایی کرده است. هم چنین او در اشعارش سلیمان پاشا وزیر اعظم عثمانی، سلطان محمد غازی عثمانی و مصطفی پاشا فرزند سلطان و یوسف پاشا والی حلب را ستوده است. در دیوان حاضر قصیده‌ای آمده که آن را در سال ۱۰۹۳ سروده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۹

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مالک الملکی را که هیچ دیده جمال او را پی پرده صفات ندیده؛ **انجام:** انبیا راست شام باغ عرم ×× شاهد او مقام ابراهیم / شام چشمیست برزخ عالم ×× طاق ابرو مقام ابراهیم

شامل: دیباچه، قصاید، غزلیات، رباعیات، تک‌بیتی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو کتیبه، با سرلوح مزدوج، مجدول زرین؛ یادداشتی از رضا قلی خان هدایت با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده رضا قلی» (مربع) که این نسخه را در تبریز سال ۱۲۸۲ق خریداری نموده؛ مهر: «محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۳۸ – ۱۱۴]

● **دیوان سعیدای یزدی** / شعر / فارسی
d.-e sa'īdā-ye yazdī

سعیدای یزدی، ق۱۱ قمری
sa'īdā-ye yazdī (- 17c)

در تذکره‌ها سه شاعر با تخلص سعیدا آمده است یکی سعیدای اردستانی که معاصر و مداح شاه عباس بوده و دیگر سعیدای لاهیجی که معاصر شاه سلیمان صفوی بوده است و سومی سعیدای یزدی مشهور به نقشبند است که بعدها مجنون تخلص کرده است آنچه از اشعار این سه شاعر در تذکره‌ها نقل شده در این نسخه نیست ولی به احتمال قوی این دیوان از سعیدای یزدی است که در اصفهان می‌زیسته و معاصر صائب بوده (۱۰۱۶– ۱۰۸۱) و صائب در بیت زیر از او چنین یاد می‌کند: «این خوش غزل ز فیض سعیدای نقشبند ×× صائب ز بحر دل به تأمل رسیده است». در این دیوان غزلی هست که در یک بیت آن سعیدا به نعیما اظهار ارادت می‌کند: «نعیما ای سعیدا شد نعیم نور چشم تو ×× باین نور است دیگر بعد از این سیران درویشان». این نعیما همان درویش قلندر قمی است که غالباً به اصفهان مسافرت می‌کرده و در تذکره نصرآبادی می‌نویسد گویا فوت شده یعنی تقریباً بین ۱۰۲۰ و ۱۰۸۳ زندگی می‌کرده است و معاصر صائب بوده است. در تاریخ یزد تألیف آیتی سعیدا را به نام مجنون آورده و می‌نویسد: «نامش سعیدا از کدخدا زادگان یزد در آغاز شوری داشت ... شگفت است که مجنون تخلص گرفته است و مصداقش در او پدید آمده نخست سعیدا تخلص میکرد سپس مجنون شد و مجنون شد ... بنظر میرسد سعیدا تجانن کرده باشد و در واقع مجنون نبود». بنابراین دیوان بالا اشعار دوره اول زندگی سعید است که همه جا سعیدا تخلص کرده است.

[فهرست سخنوران ۲۷۱؛ الذریعة ۴۵۲/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۹

آغاز: بنده رحمان و رحیمیم ما ×× بر در الله مقیمیم ما؛ **انجام:** گو سعیدا گفت و گو دارند مردم گر زما ×× شوخ شیرین کار ما بی گفت و گو گر دیده بار

دارای رباعیات و غزلیات و چند قطعه است بی‌ترتیب حروف تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در هامش در برخی جاها افزوده‌هایی است از نویسنده نسخه؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه روغنی، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه:

۲۰/۸×۱۳/۳سم [ف: ۲ – ۲۸۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۳

آغاز: نقاش قضا نسخه ابروی بتان را ×× گویا که بتصویر کشیده است کمانرا / هرگز نگشوده است و نه بسته است مه من ×× از ناز میانرا و ز انداز دهانرا؛ **انجام:** سر را بر آستانه فکر صفات نه ×× زنهار پار دراز مکن از گلیم خویش / ز احسان زید و عمر مکن چشم دل دو بین ×× چون کور باطنان مده از کف کریم خویش

شامل ۵۲۸ غزل عرفانی به ترتیب الفبائی است (۱–۲۸۰) که در تمام حروف الفبا غزل دارد و در حرف میم یک تغزل ۲۹ بیتی است که ارادت خود را به پیغمبر (ص) و دوازده امام اظهار داشته است سه بیت از این تغزل را که گویا اسامی سه خلیفه اول در آن بوده محو کرده‌اند و در بیت آخر نیز کلمه «حنیفه» محو شده ولی خوانده می‌شود که آن بیت این است: «دارم هزار شکر سعیدا که در جهان ×× در مذهب حنیفه و دین محمدم»، و یک تغزل ۴۷ بیتی در توحید و ستایش پیغمبر (ص) در روی ز دارد، و رباعیات (۲۸۱ تا ۳۰۵) که ۱۴۰ رباعی است و بیشتر آنها عرفانی است و مفردات (۳۰۶–۳۰۹) که ۲۲ بیت است و در پایان آن سه قطعه آمده است جمع ابیات دیوان ۴۶۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۰۹ص، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸ – ۱۳۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۵

آغاز: نقاش قضا نسخه ابروی بتان را ×× گویا که به تصویر کشیده است کمان را / هرگز نه گشوده است و نه بسته است مه من ×× از ناز میان را و ز اندازه دهان را؛ **انجام:** چون طایر روح از این قفس رانده شود ×× جان نیز به خاک تیره درمانده شود / یک فاتحه به روح من بخشایید ×× وقتی که ... خوانده شود

خط: نستعلیق، کا: یعقوب سمرقندی، تا: ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۵۲]

● **دیوان سفرهی** / شعر / فارسی

d.-e sofrehī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۹

آغاز: الهی غنچه ذکر خفی گردان زبانم را ×× مکن گویا بحرفی جز ثنای خود زبانم را؛ **انجام:** بخلوتخانه وصلت طلب کن چون سفرهی را ×× که در پای تو افشانم چو گل نقد روانم را

غزلی با عنوان و تخلص «سفرهی» که معلوم نشد کیست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۴۶پ–۴۷ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۹]

● **دیوان سقا** / شعر / فارسی

d.-e saqqā

سقا، ابراهیم بن رمضان، – ۱۰۷۹ قمری

saqqā, ebrāhīm-e-bn-e ramezān (- 1669)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:حاشیه ۳۹۳۰/۵

آغاز: همچو طوطی ز هر آیینه بر او حیرانم ×× تا نگوید از وصف رخش چون رانم؛ **انجام:** سقا نشد آزاد به کوی غم او پنهان ×× دلبستگی و خستگی و عشوه اسیری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۲۱۰ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۸/۶سم [ف: ۷ – ۱۱۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۳۰/۶

آغاز: خداوندا به حق ذات پاکت ×× به سوز عاشقان دردناکت / آنکه استاد من به سقائی ×× در ره و رسم بی سر و پائی / نهصد و شصت و شش به ماه عشور ×× آمد از غیب نظم ما به حضور / همچو [سقا] ز نفس رهزن خویش ×× صد خطا هست ... / ... ما را بدین موی سفید ×× و زبر افتاد ...

مثنوی عرفانی است از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ مجدول؛ گویا از سقا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۸/۶سم [ف: ۷ – ۱۱۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۹–ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۹ وینفیلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۰گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۲]

● **دیوان سلطان** / شعر / فارسی

d.-e soltān

سلطان محمد میرزا قاجار، ۱۲۲۷؟ – ۱۲۹۲ ؟ قمری

soltān mohammad mīrzā qājār (1812 - 1875)

سراینده این دیوان سلطان محمد از فرزندان فتحعلی شاه قاجار است که سلطان تخلص داشته و چند سالی حاکم اصفهان نیز بوده است این شاهزاده چون طبع شعر داشته سال‌ها با یغمای جندقی شاعر معروف به سر بوده است. چون یغما می‌میرد حاج اسماعیل نامی جامع دیوان او می‌شود و در این جمع‌آوری چون آشنا به سبک شعر یغما نبوده تعداد ۷۹ غزل از سیف الدوله را به نام یغما داخل دیوان یغما می‌کند و چون او هم در می‌گذرد پسر او میرزا عبدالباقی دیوان یغمای جمع‌آوری شده از طریق پدر را به چاپ می‌رساند و ۷۹ غزل سیف الدوله را به نام یغما به چاپ می‌رساند. سلطان محمد به پاس دوستی گذشته با یغما بر آن می‌شود که این ۷۹ غزل را از دیوان خود حذف کند تا شبهه سرقتی بر یغما نرود. اما بعد از چندی پسر یغما، اسماعیل هنر، از خراسان به تهران می‌آید و به قصد سلطان واقف می‌شود او را از این عمل بر حذر می‌کند و می‌گوید من گواهی خواهم داد که تعدادی از غزلیات پدرم از آن تو است.

[دنا۱۹۴/۵؛ الذریعة ۴۵۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۵۵/۳؛ مجمع الفصحاء ۳۱/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵

آغاز: بسمله، بر رأی صوابنمای حقیقت آرای سخن سنجان و فصاحت کیش؛ **انجام:** طاقت بار جفای تو ندارد سلطان ×× از غم عشق تو پشت فلک ایماه خم است.

نامه اسماعیل هنر در مقدمه این نسخه مندرج است. اما خود این دیوان حاوی غزلیات و قطعات و رباعیات سلطان که بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی درج شده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ افتادگی: انجام؛ دارای فهرست و مقدمه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۹گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ – ۳۵۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: گر بسنجد بحشر اجر شب هجران را ×× ظاهر اینست که شاهین شکند میزان را؛ **انجام:** خون شد دلم از دوری افسوس نداند ×× کین مرغ بره مانده اسیریست در آن بند

درین دیوان که قسمت اول آن افتاده اشعار سلطان نامی چنین تدوین شده: غزلیات، رباعیات، دو تک بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۶۱گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۴

آغاز: عیب سلطان مکن از موعظه شیخ شنید ×× ناگریز است بشر وسوسه سلطان را؛ **انجام:** هر دم زغرور نازگوئی سلطان ×× بنگر بمن و بطور طنازی من

شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سبز یشمی، ۴۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۰ – ۷۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۴۸

آغاز: غزلیات. بسمله خواند کجا به چهر وخطت شک وماه را ×× چشمی که فرق کرده سفید وسیاه را / دل ملک خط به فر رخ آمد که سپرده ×× حرمت نهد به حشمت سلطان سپاه را؛ **انجام:** چو دامن دولت از دست بشد سلطان را ×× خوش زمزمه سوگش بسرای بدیوانها

از سلطان محمد سیف الدوله قاجار متخلص به سلطان پسر فتحعلیشاه و در آن غزل است به ترتیب تهجی (۱–۴۸) و ترجیع‌بند و ترکیب‌بند و قطعه (۴۸–۶۸) و رباعی (۶۸–۸۸) و مثنوی به نام سیف الرسائل در سرگذشت خود او و دشمنی حاج میرزا آقاسی با او و رفتن او به عراق عرب (۸۸–۱۱۴) و مراثی (۱۱۴–۱۲۱)، او در ۱۲۸۴ از مشهد برگشته بود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶۱گ، ۲۹ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۱۵۲۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۴

آغاز: سؤال، بسمله، بر رای صواب نمای حقیقت آرای سخن سنجان فصاحت کیش و بزرگان خرده اندیش پوشیده نماناد؛ **انجام:** سلطان همه آفاق پر از جور و جفا شد ×× در دهر مگر نیست یکی اهل صفائی

حاوی پنجهزار بیت و مشتمل است بر ۱۶۷ غزل و دو ترجیع‌بند، دو ترکیب‌بند، بیست و دو قطعه، ۴۳۲ رباعی، ۱۴۴۳ بیت مثنوی سیف الرسایل، ۱۳ قطعه در مرثیه و نوحه شهدای کربلا، و تذکره بزم خاقان (مجلس ۱۴۷/۳) نیز ازوست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: علیمحمد بن احمد طباطبائی اردستانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ در مقدمه این نسخه نامه‌ای است از سلطان قاجار خطاب به میرزا اسماعیل هنر پسر یغما مبنی بر اینکه هفتاد و نه غزل او را حاجی محمد اسماعیل طهرانی جامع اشعار یغما از روی نادانی به‌عنوان غزلیات جدید داخل دیوان یغما کرده و پسرش تخلص بعضی از غزل‌ها را تغییر داده، و میرزا اسمعیل هنر در نامه مورخ ۲۸ محرم ۱۲۹۲ که به‌دنبال نامه سلطان مسطور است، شهادت به صحت این مطلب داده و گفته است که مقداری از اشعار و منشآت خود وی نیز به‌دست حاجی محمد اسمعیل مزبور در دیوان یغما درج شده، و در پایان مقال نامه‌ای را که یغما در شکایت از غلطکاری‌های حاجی محمد اسمعیل طهرانی به ملا محمد حسین اصفهانی نگاشته است شاهد آورده؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: چرمی، ۱۷۹گ، ۱۵–۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۷سم [ف: ۷ – ۴۲۳]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۴/۱

آغاز: دل تمنای وصال رخش از ما می‌کرد ×× وصل بیهوده ز بیگانه تمنا می‌کرد

قطعات پراکنده و آشفته‌ای اشعار است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱–۷)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵) [ف: ۳ – ۱۲۶۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲۳

آغاز: گر بسنجند بمحشر شب هجران را ×× ظاهراینست که شاهین شکند میزان را؛ **انجام:** ای ظلم تو باعث سرافرازی من ×× بنگر بمن و حالت جانبازی من / هردم ز غرور و نازگویی سلطان ×× بنگر بمن و بطور طنازی من

غزل است به ترتیب الفبائی و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۰گ، ۱۱سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۷۲۲]

۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۴ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با کمند؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۵۰گ، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: – ۷۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۰/۱

غزل است به ترتیب تهجی و ترجیعات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ تا۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۶ – ۲۰۸]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۶
آغاز: گر بسنجند بحشر اجر شب هجران را ×× ظاهر آن است که شاهین شکند میزان را؛ **انجام:** هر دم ز جفایت ای ستمگر ×× صد ناله بر آید زهر بند / دل را ز غم تو خون کنم من ×× در هجر تو صبر چون کنم من
غزلیات به ترتیب حروف قوافی، رباعیات، ترجیعات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ سرآغاز غزلیات و رباعیات و ترجیعات و صفحات مقابل آنها متن و حاشیه تمام مذهب مرصع با گل و بوته‌های میناسازی و طلای دورنگ، با سه سرلوح مذهب مزدوج بسیار زیبا و پرکار، مجدول مذهب؛ یادآوری: نسخه دیگری از دیوان سلطان با ذکر همان مشخصات به شماره دفتر ۵۵۷ثبت کتابخانه سلطنتی است؛مهر: ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی شده متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش تیماج حنایی، ۱۲۹ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۲۴/۸سم [ف: ۴ - ۹۰۷]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۷۴/۳
آغاز: خواند کجا به چهر وخطت شک وماه را ×× چشمی که فرق کرده سفید وسیاه را / دل ملک خط به فر رخ آمد که سپرده ×× حرمت نهد به حشمت سلطان سپاه را؛ **انجام:** کر زانکه هلاک ما پسندد ×× درکشتن خویشتن بکوشیم / سلطان وزباده توبه هیهات ×× بر باده زتوبه پرده پوشیم
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛جلد: گالینگور سبز، ۲۵گ (۱۲۴ر-۱۴۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲-۹۲۶]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۹۱
آغاز: گر بسنجد بحشر اجر شب هجران را ×× ظاهر اینست که شاهین شکند میزان را / شوق سیب ذقنت قامت من کرد دو تا ×× گوی بنگر که چسان نظمه دهد چوکاران را
حدود هزار بیت، غزلیات با تخلص «سلطان» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده است با چند رباعی در پایان و احتمالاً دیوان ناتمام باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۱]

● دیوان سلطان احمد / شعر / فارسی

d.-e soltān ahmad

مظفری، سلطان احمد، - ۸۱۴ قمری

mozaffarī, soltān ahmad (- 1412)

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۵
آغاز: ای ذات تو ابتدای بیحد / حمد تو چگونه گوید احمد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول و مذهب و ممتاز کار هرات [نشریه: ۷ - ۳]

● دیوان سلطان افشار / شعر / فارسی

d.-e soltān afšār

سلطان افشار، محمد جعفر بن کاظم، ق۱۳ قمری

soltān afšār, mohammad ja'far ebn-e kāzem (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۶۰
آغاز: دیباچه: بسمله. منتخب دیوان صدر آرای او رنگ فهم و فراست زینت افزای سریر سخن. سلطان محمد جعفر میرزا ادام الله اقباله خلف خلدآشیان ظهیر السلطنه کاظم میرزا ابن ظهیر الدوله ابراهیم خان برادر نادرشاه انارالله برهانهما. دیوان:نیکو ببین که این همه نعمت که آفرید ×× با طبع آدمی بچه ... (پاره شده) / شکر تمام نعمت او در جهان که گفت ×× یا آن کسی که شکر یکی از هزار کرد / از بهر رهنمایی مردم براه راست ×× دین محمد عربی آشکار کرد؛ **انجام:** دیباچه: بسیار خوش بیان و شیرین کلام که دل هرگز نمیخواهد از صحبت شان آنی کناره کند حال که تاریخ چهارم ذی الحجه سنه ۱۲۵۲ هجری کهف الحاج حاجی محمد رضا خان روضه خان الشهیر بحیفه روانه ولایت شد دیگر نوشته چیزی نشد. دیوان: راست شد چون الف از قامت این تازه جوان ×× پشت کوژ دگر بنده که مادرزاد است / سالها بی تو بدی مملکت فسق خراب ×× لله الحمد که امروز ز تو آباد است
در این دیوان از خلفا (ص۶) و دوازده امام (ص۱۲-۶۳) هر دو ستایش شده و او با اینکه در آیین شیعی غلو داشت سنیان بیش از شیعیان به او ارادت می‌ورزیده‌اند (دیباچه)، تاریخ‌های ۱۲۲۰ و ۱۲۲۷ و ۱۲۳۱ و ۱۲۵۱ و ۱۲۵۲ در آغاز پاره‌ای از قصاید دیده می‌شود و در این سال‌ها این قصیده‌ها سروده شده است. چنین است فهرست نام کسان در این دیوان: سلطان محمد جعفر میرزا، ظهیر السلطنة کاظم میرزا، ظهیر الدوله ابراهیم خان، نادر شاه افشار، اسدالله میرزا، آصفجاه میر فرخند علیخان بهادر والی دکن، سکندرجاه، مهاراجه چند و لعل بهادر، فتحعلی شاه قاجار، حاجی حسینخان مروی، عباس میرزا نایب السلطه، حاجی محمد رضای حیفه، حاجی سلیمان صباحی، محمد شاه پادشاه ایران، اشپختر، انگلیس، صدر انگریز، نادرمیرزا، حاجی محمد فارسی مشهدی. نخست دیباچه‌ای است مورخ ۴ ذیحجه ۱۲۵۲ و در آن آمده که او از مشهد به دکن رفته و در آنجا مانده و «تا حال تحریر (۱۲۲۲) سی سال است که درین» شهر زندگی می‌کند. در این دیوان قصاید است در ستایش مذهبی و درباری و غزل قدیم و جدید با تخلص سلطان و قطعه‌هایی نامه مانند و پاسخ و فخر و مطایبه و اعتراض و مناجات سپس رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ سرگذشت شاعر در دیباچه خود دیوان و در آغاز نسخه به خامه آقای باستانی‌راد هست؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج سرخ، ۷۰گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۲۲۹]

● دیوان سلطان قاجار / شعر / فارسی

d.-e soltān qājār

قاجار، سلطان بنت فتحعلی شاه، ق۱۳ قمری
qājār, soltān bent-e fath-'alī-šāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۸

آغاز: برو ای صبا به آن کوی و بگو نگار ما را ×× که نیامدی و هجر تو بساخت کار ما را؛ **انجام:** از سر کویش دلا بین که چسان می‌روم ×× خنده زنان آمدم گریه کنان می‌روم

در عنوان شعرهایش نوشته «سلطان، زوجه امیر الامراء محمد خان بیگلر بیگی ایل قاجار» که ذکر وی در خیرات حسان و نقل مجلس هم هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۰-۵۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۱]

● دیوان سلطان ولد / شعر / فارسی

d.-e soltān valad

سلطان ولد، احمد بن محمد، ۶۲۳ - ۷۱۲ قمری
soltān valad, ahmad ebn-e mohammad (1227 - 1313)

چاپ: در ترکیه چاپ شده

[نسخه‌های منزوی ۲۶۰۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ۲۷۴؛ الذریعه ۱۲۷۹/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸/۴-ف

به ترتیب تهجی، سپس رباعیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۷۱۷ق؛ ۹۶گ (۱۱۲-۲۰۷)، ۱۹ سطر [فیلمها ف:۱-۴۹۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰-ف

نسهخ اصل: حالت افندی ش ۱۳۹. غزل‌هاست از الف تا یاء نه به ترتیب و در بحرهای گوناگون (۱-۷۵۶) و رباعیات (۷۵۶-۸۲۴)؛ خط: نسخ، کا: حسن بن عثمان ولدی، تا: ۱۱ رجب ۷۲۲ق؛ تملک: سید محمد اسرار المولوی پسر احمد بیرمان بن حسن بن عثمان ساکن بقعه مولویه در غلطه در ۱۲۱۰، شیخ حسن بن واجد بن قتلغشاه بن احمد مولوی؛ ۴۱۷گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲-ف

نسخه اصل: حالت افندی ش ۳۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: زمان شاعر؛ ۳۰۷گ، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۸/۲

غزل است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی زرین، ۲۱گ (۳۲پ-۵۲ر)، ۲۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹

آغاز: چون به یوسف آمدند اخوان او ×× تازه شد اندر نهانی جان او / بهر ایشان پنج خوانی پر نعم ×× پیش آوردند نزدیک حرم؛ **انجام:** ساقی و جام پیاپی چون بود ×× هر زمانی بیشتر می‌چون بود / شکر کان ساقی دهد هر لحظه جام ×× لاجرم خاصیتی دارد دوام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۴۵۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۴/۲

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۱۳۵]

● دیوان سلطانی / شعر / فارسی

d.-e soltānī

اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز: وامق شناخت قدرت حق ورنه ×× چشم از عذار بستی عذار را

در برخی ابیات تخلص او ذکر شده، از جمله: «پس از سی سال مدح ای شهریار راد سلطانی ×× بود در خور که شاه افزایدش مرسوم دیوانی / سلطانی از تو شد در دفتر سخن ×× زین دست نظم را چون فرد انتخاب / سلطانی آنکه کرده به اقبال شهریار ×× او را خطیب چرخ، امیر سخن خطاب / شعر سلطانی بنویس به هر تهنیتی ×× که از آن کاسته بینی شعرا را اشعار / اگر وقتی سخن را زیوری نغز ×× کمال نکته دان در اصفهان بست / همان زیور سخن را بلکه خوشتر ×× به دستم خامه در کرمانشهان بست»، شامل قصاید بسیار در مدح ناصرالدین شاه و امرای عصر قاجار؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ در دو موضوع از حاشیه عبارت «عارف کردستانی» به خطی زیبا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۰۹]

● دیوان سلطانی کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e soltānī kermānšāhī

سلطانی کرمانشاهی، حسینقلی بن مصطفی، ۱۲۴۷ - ۱۳۰۳ قمری
soltānī kermānšāhī, hoseyn-qolī ebn-e mostafā (1832 - 1886)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۹۳

آغاز: مگر بهار هوای سکندری کندا ×× کز آب درشمر آیینه پروری کندا؛ **انجام:** چون خاتمه اش بمدح محمود افتاد ×× محمود مرا خاتمه کار آمد

منتخب. قصاید و مسمطاتی ست شامل پنج هزار بیت همه در ستایش امامان و ناصرالدین شاه و ارکان دولت او، اثر طبع؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سلخ شعبان ۱۲۹۴ق، برای میرزا محمود منشی صاحب؛ واقف: آقای فهیمی، اردیبهشت ۱۳۲۸؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۱۱ سطر (۵/۳×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۸۴۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۲

آغاز: هو الله الموفق و المعین دیوان مرتب اول قصاید و مسمطات و تراکیب و ترجیعات سلطانی گلهر کرمانشاهی. بسمله فی التوحید و نعت النبی العربی. بگشا نظر بدایع اشیا را ×× اندر نگر ثری و ثریا را؛ **انجام:** بود چون خاتم و کلك تو قطب و محور دولت ×× بدی پیوسته شادای آنکه دولت را مدارستی

جلد نخستین است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی سیر، ۲۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۹۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳-فیروز

دو قصیده و چند قطعه دو بیتی و یک نامه است از سلطانی کرمانشاهی (حسین قلی خان کلهر) خطاب به نصیرالدوله و زیر تجارت و فلاحت و در مدح او. در نامه از نصیرالدوله استمداد کرده و از ستمی که بر او و برادرانش در مدت اقامت او در تهران و غیبت از کرمانشاهان رفته شکایت کرده است. نثر او مانند شعرش استوار و سلیس است. آغاز قصیده نخست: «سپری گشته بر افزون زمهی چند ایام ×× که نیاید زبر دوست مرا پیك و پیام». آغاز قصیده دوم: «ای گرفته جود و مردی از وجود تو قوام ×× وی تو را بوسیده گردون خاك پا از احترام». و یکی از رباعی‌ها: «اوصاف مآثر تو با خامه خام ×× تعداد هنرهای تو در طی کلام / آوردن کودك است سیمرغ به دام ×× پیمودن فالج است دریا با جام»؛ خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و نخودی، جلد: تیماج سبز، ۴۴ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۳۱۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵

یك غزل مفاخره آمیز (که در پاسخ ادیب الممالك فراهانی ساخته شده)، یك ماده تاریخ در قالب مثنوی و دو قطعه هجوی از وی هست با عنوان «من کلام مرحوم حسین قلی خان سلطانی». غزل وی به این مطلع است: «سالار منم سخنوران را ×× چون ختم رسل پیمبران را»، یك ماده تاریخ هم درباره تاریخ فوت «کریم خان» نامی است که در نیم ذی قعده روز جمعه» درگذشته است و ماده تاریخ فوتش چنین است: «ای که تاریخ فوت او خواهی ×× بشنو این شعر من گر آگاهی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴ص (۳۵-۳۶، ۳۰۲-۴۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۷

قصاید و مسمطات او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ناقص؛ کاغذ: الوان، جلد: مشما و مقوایی، ۱۲ص (۲۱۳-۲۲۴)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۶۲

آغاز: بسمله. بگشا نظر بدایع اشیاء را ×× وندر نگر ثری و ثریا را / تا صنعت شگرف بسی بینی ×× مر کلك صنع صانع یکتا را؛ **انجام:** چو روی نگاران ز گلبن بر آید ×× گل سرخ و سر سبز گردد گلستان

خط: نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، تا: ۳ ذیقعده ۱۳۳۳ق، به امر حاج علیقلیخان سردار اسعد بختیاری؛ شرح حال شاعر در برگ جداگانه و ضمیمه کتاب به خط سید نصرالله تقوی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی گالینگور مشکی، ۴۸۵گ، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۷۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۸-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۲۲

آغاز: در توحید حضرت پرودگار جل شأنه العزیز: بگشا نظر بدایع اشیا را ×× و ندر نگر ثری و ثریا را / تا صنعت شگر بسی بینی ×× مر کلك صنع صانع یکتا را

تذکر: نام مؤلف به استناد آغاز آن به دست آمد. قصائدی است در مدح و منقبت حضرات معصومین علیهم السلام و مدح ناصرالدین شاه قاجار و بعضی از بزرگان دولتی و شخصیت‌های معروف عصر شاعر. بسیاری از قصاید این دیوان استقبال از شعر شعرای معروف متقدمین می‌باشد و در نسخه برگ‌هایی سفید مانده که گویا بنا بود تکمیل شود و نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۲۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۲۴ - ۱۹۲]

● **دیوان سلمان** / شعر / فارسی

d.-e salmān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۴۶

قصیده است و غزل. سلمان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۴۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۸۵]

● **دیوان سلمان ساوجی** = **کلیات سلمان ساوجی** / شعر / فارسی

d.-e salmān-e sāvajī = kollīyāt-e salmān-e sāvajī

سلمان ساوجی، سلمان بن محمد، ۷۰۹ - ۷۷۸ قمری

salmān-e sāvajī, salmān ebn-e mohammad (1310 - 1377)

تاریخ تألیف: ۷۷۰ق

کلیات سلمان ساوجی شامل دیوان وی که در مدح شیخ حسن ایلکانی و پسرش سلطان اویس و دلشاد خاتون مادر اویس است، قصاید و غزلیات و «خورشید و جمشید»، همچنین «فراق نامه» وی که نخستین مثنوی اوست و در ۶۱ سالگی در ۷۷۰ سروده است.

آغاز: هر دل که در هوای جمالش مجال یافت ×× عنقای همتش دو جهان زیر بال یافت / هر جان که با بلای ولایش گرفت انس

×× از نعمت و نعیم دو عالم ملال یافت
چاپ: مهرداد اوستا آن را در تهران و نیز مشفق همدانی در تهران چاپ کرده‌اند؛ مشار فارسی، ج۲، ص۲۳۱۸؛ بمبئی، سنگی، وزیری، ۲۳۶ص؛ مثنوی جمشید و خورشید او بکوشش آسموسن دانمارکی و فریدون وهمن تصحیح و چاپ شده
[الذریعة ۴۶۲/۹ و ۵۷۰/۹ و ۴۶۳؛ مشار ۷۳۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۷۰/۳ و ۳۰۱۹/۴ و ۳:۲۳۵۶؛ لغت‌نامه دهخدا ۱۹/۳ فرهنگ سخنوران ج ۱، ص ۴۶۴-۴۶۵؛ دنا ج۵، ص ۱۹۵-۱۹۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۴۲-ف
نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷. مناقب امیرالمؤمنین، قصیده فارسی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۳۴-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. شعر. ستایش خواجه سلمان ساوجی از شاه شجاع و شمس الدین امیر زکریا (قصاید) با غزلیات او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱-۴۳۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۲
شامل: الف: جمشید و خورشید (۱پ-۶۹پ)، ب: دیوان اشعار (قصاید) (۷۰ر-۲۰۴پ)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۶۰ق؛ مجدول، با کتیبه مذهب، این نوشته آمده: «نسخه دیگر به خط همین کاتب دیده شده در تاریخ هفتصد و شصت کتابت شده بود و این نسخه نیز مسلما در این سنه تحریر یافته است. حرره جلال الدین قاجار»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۶۵]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** با باد دلم بگفت که بادا بادا ×× با یار بگوی هر چه بادا بادا / کانکس که مرا ز صحبتت کرد جدا ×× شب با غم و رنج و روز بادا بادا / دیشب سر زلف یار بگرفتم مست ×× کز دست من دلشده چون خواهی رست / گفتا که شب است و دستم از دست بدار ×× تا با تو نگیر دم کسی دست بدست
کلیات سلمان، شامل غزلیات، قطعات، ترجیع بندها و رباعیات شاعر؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۷۷۴ق؛کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۲۶۰گ،۲۱-۱۶سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم[ف:۲-۵۸۰]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۸۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون تو مسعودی و ثابت قدیم و دولتیار ×× همه آنست که مسعود بود آخر کار
شامل: ۱. قصاید و ترجیعات، ۶۲۰۰ بیت (۱-۳۶۸)، ۲. مقطعات (۳۶۹-۴۳۲)، ۳. مثنوی فراق‌نامه، ۱۰۷۰ بیت (۴۳۳-۴۹۶)، ۴. غزلیات، ۲۹۵۰ بیت (۴۹۷-۶۷۰)، ۵. رباعیات (۶۷۱-۶۸۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۹۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۸۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۸ - ۳۱۴]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۲
آغاز: ... بویی ز گرد دامن لطفت دماغ باغ ×× در جیب و آستین صبا و شمال یافت؛ **انجام:** چون تو مسعودی و ثابت قدم و دولتیار ×× همت آنست که محمود بود آخر کار
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الاول ۸۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای سرلوح زیبا از عصر تیموری، مجدول مذهب، کاتب احتمالاً استاد خط ثلث بوده که خود را به زحمت نستعلیق نویسی مکلف نموده و نسخه از هر دو حسن عاری گشته؛ کاغذ: شرقی، جلد: ساغری مشکی، ۲۸۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۹۱]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹-عکسی
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۸۵۴ (گنج ۱۴۴۸/۳)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: حسن بن حسن حسینی استرآبادی، معروف به سبزه مشهد، تا: ۱۰ رجب ۸۱۵ق؛ ۱۹۰گ [عکسی ف: ۲ - ۱۲۵]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعرفان معروف و سرسری ×× که پایان کارم بخیر آوری
شامل: قصاید، مراثی، مقطعات، غزلیات، رباعیات، خورشید و جمشید، فراق‌نامه؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن ابراهیم بن اسمعیل مشتهر به جوانمرد شیرازی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۸۲۶ق؛ مجدول مذهب، دارای هفت سرلوح مستطیلی ظریف و زیبا، با یک صفحه تمام تذهیب؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۳۵۹گ، ۲۱ سطر (۶/۹×۱۳/۳)، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۷سم [ف: ۷ - ۶۷۹]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۲
قصاید است و مراثی و قطعات و غزلیات و جمشید و خورشید و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۸۳۳ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول؛ بخش‌ها هم کامل نیست؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۵گ، ۵۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۰۳]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۲
آغاز: بر هر ورق ز حسنش نقشی است تا که خواند ×× در هر سخن ز رازش رمزیست تا که داند؛ **انجام:** بیا ببخش بر احوال خاطر سلمان ×× بترس ز آنک در حشر داوری باشد
دیوان غزلیات. ۱۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ (۱۳۹-۲۶۳)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [شورا: ف: ۸ - ۳۹۹]
۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸-۷/۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** شکر ایزدی که یوم ظلم راشکست بال ×× (نا خوانا) آمد بخت شاد وتن درست
دیوان در متن قصائد و غزلیات و «خورشید و جمشید» و فراق نامه درحاشیه تحریر شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۸۴۳ق؛ غالب مجدول محرر؛ جلد: تیماج نارنجی، ۲۶۳گ، ۱۵ سطر [ف: ۴ - ۱۸۸۹]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸/۱-ف

نسخه اصل: نور عثمانی س ۴۱۹۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۸۴۴ق؛ ۲۸۸گ (۱–۲۸۸)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۳

آغاز: درخت لا دو شاخ آمد یکی شرک و دویم وحدت ×× بزن در شاخ وحدت دست و بر شاخ دگر لا / دلت را با غم عشقس به معنی آشنایی ده ×× که تن را آشنا کردن همی شاید در آن دریا؛ **انجام:** تو عبیر مردم ×× روی تو چو ... ناگزیر مردم / ... حجرالاسود ماست ×× هم حلقه زلف دستگیر مردم

خط: نستعلیق، کا: ... بن عوضشاه بن ...، تا: ربیع الثانی۸۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: «عبده الراجی عبدالحمید» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی عبده ابوالحسن» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۳۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۴

آغاز: برابر

مشتمل بر قصاید و ترجیع و مقطعات (ص ۱–۳۴۷)، غزلیات (ص ۳۴۹–۴۹۸) و رباعیات (ص۵۰۱–۵۰۳) است؛ خط: نسخ مخلوط به نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۸۵۰ق؛ افتادگی: انجام؛ در آخر صفحه ۳۴۷ نویسنده ختم قصاید و مقطعات و مثنویات را تذکر داده در صورتی که از مثنوی‌های سلمان در آن جز بیتی چند ننگاشته و نسخه کنونی در حدود ۱۰۵۰۰ بیت می‌باشد، مجدول، در آغاز قصائد و غزلیات هر یک سر سوره بسیار ظریف مینایی؛ یادداشت هبه نسخه از میراز آقاخان نوری، یادداشتی به خط شکسته بسیار ممتاز ابوالحسن بن معز الدین عطار مبنی بر این که نسخه متعلق به میرزا محمد وزیر می‌باشد به تاریخ ۱۱۹۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** به رسم حضرت سلطان عصر شاه اویس ×× که عهد سلطنتش باد متصل بدوام / شد این ربیع معانی جمادی الثانی ×× سنه ثلاث و ستین و سبعمأة تمام

شامل قصاید، مدایح، ترجیع بند، رباعیات، غزلیات، فراق‌نامه و خورشید و جمشید می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الثانی ۸۵۶ق؛ مجدول مذهب، با کتیبه مذهب مرصع داخل کتیبه «الله الباقی» مذهب؛ تملک: مولی مقصود محرم ۹۱۰ در قلعه اکره؛ جلد: روغنی، ۳۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۲۸۷]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۵۰گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۵۷]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویند بوی زلف تو جان تازه می‌کند ×× سلمان قبول کن که من از جان شنیده ام

منتخب دیوان. مشتمل بر قصاید، ترکیبات، مقطعات، غزلیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۰۲۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۴

شامل: ۱. قصاید و غزل‌ها، ۲. جمشید و خورشید، ۳. فراق‌نامه؛ خط: نستعلیق، کا: سالار گیل محمود آبادی، تا: ۸۷۴ق؛ با سه سرلوح زرین، مجدول؛ تملک: خواجه احمد بن امرالله کاتب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵۹گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۹۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** رخش مراد و ابلق اقبال زیرزین ×× پای تو در رکاب و نگه دار کردکار

نزدیک به ۳۴۴۰ بیت، قصیده است و غزل نه بترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۸۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۳گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۸۶۴]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۰

آغاز: ز امروز تا بحشر بر ابنای روزگار ×× شکرانه واجب است بر وزی هزار باد؛ **انجام:** گر کار بصبر و عقل نیکو نشود ×× دیوانگی از بهر چنین روز بود

قسمتی از قصاید، غزلیات، ترجیع‌بند، مقطعات و رباعیات که بدون ترتیب نوشته شده است و روی هم ۴۲۰۰ بیت است؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۲ص، ۱۷ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۸۰سم [ف: ۸ - ۳۲۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛کاغذ:قندی شکری،جلد:تیماج سبز، ۳۳ص (صفحات متن ۱۸ حاشیه ۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۱ - ۸۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹، جا: بغداد (گویا)؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با پیشانی؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵۲گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۳]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز: از طبع تو زاده است دریا ×× وز نسبت تست گوهرش پاک؛ **انجام:** در راه هوا بسر همی پوید شمع ×× پروانه هم از حسن تو میجوید شمع

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات و ترکیب بند و ترجیع بند می‌باشد، در حدود ۱۱۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۹۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۰۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۱

آغاز: شکم بسان صراحی مدام پرزحرام ×× سجود میکنم و زان سجود بیزارم؛ **انجام:** من دامن آن نگار گیرم ×× و زهر دو جهان کنار گیرم

تحریر آن در متن و هامش به این شرح است. متن: قصاید، مراثی، مقطعات، ترجیعات. هامش: مثنوی خورشید و جمشید، مثنوی فراقنامه، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ربع اول قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام (از آخر مراثی و اول مقطعات نیز چیزی افتاده، رباعیات راهم ندارد)؛ مجدول، دارای سرلوح کوچک؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۲۲۹گ، ۳۰ سطر (۸×۱۳/۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۷سم [ف: ۷ – ۶۸۱]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۷

آغاز: کتاب المراثی: بر سرای کهنه دلگیر دنیا دل منه ×× رخت جان بردار و بار دل درین منزل منه؛ **انجام:** بعرفان معروف و سرسری ×× که پایان کارم بخیر آوری

مراثی، مقطعات، غزلیات، رباعیات، مثنوی فراقنامه؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای پنج سر لوح ظریف مستطیلی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ ۱۶۴گ، ۱۸–۲۱ سطر (۶/۸×۱۲/۷)، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۳سم [ف: ۷ – ۶۸۲]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۹

آغاز: دست از عنان ابلق ایام باز دار ×× و اندر پیش مرو که بغایت لگد زنست؛ **انجام:** بده زان روح پرورده بیادش ساقیا جامی ×× که می‌خوردن بیاد یار باشد روح پروردن

شامل قصاید و مراثی و ترجیعات و مقطعات و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: چرمی عنابی، ۲۳۱گ، ۲۱ سطر (۱۰/۸×۱۸/۲)، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۷سم [ف: ۷ – ۴۲۵]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۰

آغاز: ... عروس جهان یک کرشمه کرد ×× زان یک کرشمه اینهمه غنج و دلال یافت؛ **انجام:** در فضیلت چشم با ابرو ندارد نسبتی ×× می‌نشیند ابروان پیوسته بر بالای چشم

شامل ترکیبات، قصاید، غزلیات، رباعیات، مراثی، مقطعات، ترجیعات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی یشمی، ۱۳۱گ، ۳۸–۴۰ سطر (۱۱/۸×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۷ – ۴۲۶]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۰

آغاز: لا ملح الکلام خواجه جمال الدین سلمان ساوجی علیه الرحمة اگر حسن تو بگشاید نقاب از چهره دعوی را ×× بگل رضوان براندايد در فردوس اعلی را؛ **انجام:** دادی دل غارت زدگانرا بکرم باز ×× تنها دل مسکین مرا باز گرفتی / درد دل سلمان ز هوس راه هوایست ×× ای سوخته دل راه هوا باز گرفتی

غزلیات اوست. از سلمان در این بخش چهل و شش غزل آمده؛ خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۹گ (۵۲پ–۶۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۰۲]

۲۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۷

دارای: دیوان قصاید و مراثی و مقطعات و ترجیعات و غزلیات و رباعیات، مثنوی جمشید و خورشید، مثنوی فراق نامه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ بغدادی [نشریه: ۲ – ۹۱]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۶۱]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵۶–ف

خط: نستعلیق، کا: امیرحسین یزدگردی، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ – ۱۸۲]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۵۹

آغاز: از حمل طالع خورشید شود روز افزون ×× وین هم از طالع شاهنشه دوران باشد؛ فراق نامه: بنام خدایی که با تیره خاک ×× برآمیخت این جوهر جان پاک؛ **انجام:** من بیدل کجا پنهان کنم دل ×× که آن ایمن زیغمای تو باشد

متن شامل غزلیات، قصاید، در حاشیه مثنوی فراق‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با یک سرلوح کوچک و ظریف و مذهب؛ کاغذ: نخودی، ۳۹۳گ،۱۳سطر و حاشیه۲۶سطر،اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷– ۱۸۸]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز بخت و تخت تو عالیست ملک را پایه ×× ز کلک و تیغ تو تیزست عدل را بازار

شامل قصاید و ترجیعات و ترکیبات و مقطعات است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (دنباله مقطعات و تمام غزلیات و رباعیات ازان افتاده و ناقص الاخر نیز هست)؛ با سرلوح زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: چرمی عنابی، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر (۷/۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ – ۴۲۴]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علاء الدین بن عبدالعزیز تبریزی، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ با تملک ۱۱۷۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۱۹۲]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۱

آغاز: برابر **انجام:** با اینهمه کز چشم تو افتاد دلم ×× با اوست که

یار اندرونی من است
شامل: قصاید، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند، قطعات، غزلیات و رباعیات، روی هم ۹۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با نیم سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن عنابی، ۴۷۷ص، ۲۳ سطر(۸×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۳۲۳]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در معده خالی ندهد دل ذوقی ×× در ساغر مل نیابی از گل ذوقی
مشتمل است بر: قصاید، قطعات، ترجیع بند، غزلیات و رباعیات، روی هم ۱۰۵۰۰ بیت؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ مهر: «محمد مهدی غفاری»، «علی بن اسحق بورید باری»؛ کاغذ: بخارائی، جلد: ساغری سیاه، ۸۱۱ص، ۱۵ سطر(۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۸ – ۳۲۴]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۳

آغاز: آسمان ساخت در آفاق یکی سورچه سور ×× که ازآن سور شد اطراف ممالک مسرور؛ **انجام:** خواهم شبکی چنانکه تو دانی و من ×× بزمی که درآن بزم تو و امانی و من.
شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات و ترکیب‌بند و ترجیع بند می‌باشد، در حدود ۶۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۲۴۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۶۰۷]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۸

آغاز: دلا رسید سحرگاه در مقام حضور ×× فدای آیت استغفرالله از لب حور؛ **انجام:** روزگارت غلام باد و رهی ×× کرد گارت نصیر باد و معین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۲۹۰]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۰

آغاز: اجرام سماوی که گهرهای کمالند ×× از شرم ضمیرت شده در حقه مینا؛ **انجام:** سرابستان دل را شد هوا سرد ×× گلستان رخم را شد ورق زرد
قصاید است و غزل به ترتیب حروف تهجی و قطعات و رباعیات و مفردات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه کاغذی روغنی، ۳۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۲سم [ف: ۲ – ۲۹۰]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۰ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ – ۱۹]

۴۱. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۱-۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ صفحه ۴ با اشکال بدیعی تذهیب شده، مجدول؛ قسمت آخر کتاب شامل رباعیات و سپس داستان جمشید شاه بهمراه سه مینیاتور است، بیشتر مطالب بخش اول که بیش از نیمی از حجم کتاب را در بر گرفته مدح سلطان اویس و سایر امرای معاصر شاعر است؛ جلد: مقوایی با روکش چرمی قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: – ۱۳۸]

۴۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ [نشریه: ۱۱– ۹۱۲]

۴۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول، آغاز و انجام نونویس قرن ۱۴ [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۴۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** یاقوت لب لعل بدخشانی کو ×× و آن راحت روح و راح ریحانی کو / گویند حرام در مسلمانی شد ×× تو می‌خور و غم مخور مسلمانی کو
خط: نستعلیق، کا: گلشنی کاشانی، تا: شعبان ۹۷۱ق؛ تملک: عبدالرحمن حسینی معروف به بزرگ، علی سعدی کوکلبان یسار زاده با مهر «وفقنا یا علی یا اعلا» (مدور)؛ در صفحه آخر دستخط عزالدین محمد بن احمد هریسی ساکن محله گلبار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۴۰۶]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۵/۲

خط: نستعلیق، کا: نظام دهلوی، تا: محرم ۹۸۵ق؛ مجدول؛ ۷۹۵ص (۱–۷۵۴ هامش و متن تا ص۷۹۵) [ف: ۱۰ – ۱۵۷۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۹

آغاز: اگر حسن تو بگشاید نقاب از چهره دعوی را ×× بگل رضوان براندازد در فردوس اعلی را؛ **انجام:** فلک با خیال رخش صحبتی ×× شب و روز میداشت در خلوتی / شکر لله که این خجسته کلام ×× ختم شد و السلام و الاکرام.
شامل غزلیات، رباعیات، مثنوی «خورشید و جمشید» و «فراق نامه» می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالوهاب بن الله داد قریشی، تا: ذیحجه ۹۷۹ تا جمعه ۴ ربیع الثانی ۹۸۱ق؛ دارای سه سرلوح مزدوج کوچک نفیس مذهب و منقش، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۳/۷سم [ف: ۱۷ – ۳۵۱]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۱۳

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال۹۹۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: کتابخانه مهندس بغایری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۴ – ۱۸۵]

۴۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۴

آغاز: برابر؛ آغاز حاشیه: کتاب خورشید و جمشید: الهی پرده پندار بگشای ×× در گنجینه اسرار بنمای؛ **انجام:** در آنک ملک ترا شد زعدل و جاه چه شک ×× ترا شود چو تو داری بدل

زاستکثار / ملک ترا شد زعدل ×× جاه ترا شد زبدل
بخشی در متن و در حاشیه کتابت شده. در متن: قصاید، غزل، رباعی، قصیده عروضی و مقدمه منثور. در حاشیه: مثنوی خورشید و جمشید، فراق نامه، مقطعات، ترجیعات، مراثی و چند غزل که دنباله غزلیات متن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با چهار کتیبه مذهب مرصع بسیار عالی، مجدول مذهب، چند کتیبه مذهب مرصع، با چند سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: ختائی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۴۶۱ص، ۱۷ سطر در متن و ۳۰ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶/۳×۲۵/۴سم [ف: ۳ - ۶۵۰]

۵۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ برخی از برگها بازنویسی شده است؛ تملکی به سال ۱۲۴۸ با مهر «عبده ... محمدرضا الموسوی» (بیضی)؛ از کتابهای عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۶]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته رنگارنگ، ۷۵۶گ، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۹۰]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۵

قصیده مصنوعه در وصف غیاث الدین محمد وزیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۷؛ ۱۲گ (۵۱-۶۲) [ف: ۳ - ۳۸۳]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۲-طباطبائی

سه قصیده است از سلمان ساوجی در مدح اهل بیت (ع) و پند و اندرز. در ذیل قصائد شعریست به عربی از این حجت و در صفحه بعد (ص ۱۱) حرز و دعایی است از تعلیمات و افادات شیخ احمد بن سلیمان در دیار شام به تاریخ ۹۹۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲-۵ حاشیه)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ - ۵۸]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برو در یک نفس بازآ که یکدم ماند سلمانرا ×× نخواهی یافتن بازش دمی گر دیرتر مانی
مشتمل بر: ترکیب‌بند، قصاید، مقطعات و غزلیات، ۷۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، نیم سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱۱ص، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۳۲۵]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا که کردم بفدای سر کویت خود را ×× روز و شب گردسر کوی تو سر گردانم.
شامل قصائد و غزلیات و قطعات و رباعیات سلمان ساوجی است که بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی جمع‌آوری شده است و درمدائح و شکایات و مخترعات خاطر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۲۹ سطر (۱۵/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۴×۳۲سم [ف: ۳ - ۳۸۸]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۳

آغاز: در این چنین سره وقتی ندانم آب چرا ×× مکدرست و بر ابرو فکنده آنهمه چین؛ **انجام:** روزی که جز نامی ... صفت خواهد بود ×× قدر تو بقدر معرفت خواهد بود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۶ص (۳۳-۳۸)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۲]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۷

دارای قصائد و قطعات و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، با یک پیشانی، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲-۲۹۰]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۲۰ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۴]

۵۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۸۴

خط: نستعلیق، کا: قطب الدین یزدی، تا: رمضان ۱۰۰۱ق؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۷۷]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از کوه ملامت منست آن کاهی ×× وز تیره ملامت منست آن مویی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۰۳ق؛ در این نسخه مثنویات سلمان پس از مراثی آمده و مقطعات و رباعیات در آخر نوشته شده، مثنوی فراقنامه نیز عنوان «عاشق و معشوق» دارد، دارای سه سرلوح زیبا و بزرگ و یک سرلوح کوچک و ظریف، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج جگری، ۲۵۲گ، ۲۳سطر (۸/۸×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۷ - ۶۸۳]

۶۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در معرض رویت قمر آمد بشکست ×× در رسته لعلت شکر آمد بشکست / موی تو ز بالا بقفا باز افتاد ×× ناگاه سرش بر کمر آمد بشکست
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق، مجدول، مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۰۶گ، ۲۱-۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۸]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۷

آغاز: انتخاب دیوان سلمان ساوجی سقاالله عنه. در مدح سید کاینات می‌گوید: ای ذروه مکان مکانت ×× معراج ملایک آستانت؛ **انجام:** هر لحظه به دل می‌کنی ای دیده اشره ×× دل می‌طلبی از من دلداده ندیده

بخش کوتاهی از دیوان؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۸ رجب ۱۰۵۳ق، جا: احمد آباد گجرات؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۲پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۹]

۶۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۳۰

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد تایبادی، تا: ۱ رجب ۱۰۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: زرافشان [نشریه: ۲ - ۷۷]

۶۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۴

آغاز: بسمله. رفتند رفیقان و رسیدند به منزل ×× در خواب غروری تو هنوز ای دل غافل / از نیست بهستی و زمستی بره نیست ×× تا شهر وجودست روان است قوافل؛ **انجام:** چنان زی که در راحت آباد جان ×× بر آسائی از زحمت این جهان / به برهان معروف و سر سری ×× که پایان کارم بخیر آوری

شامل قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، چند قصیده در مدح شیخ سلطان اویس، ترکیبات، ترجیعات، رباعیات، مثنوی جمشید و خورشید، مثنوی فراق‌نامه؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان محمد تایبادی، تا: ۱۰۶۷ق؛ مجدول، با سرلوح گنبدی شکل مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۸۴۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف:۳-۶۴۸]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۲۴

اشعار؛خط:نستعلیق،کا:محمد شریف،تا:قرن۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ - ۲۱۳]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۱۲۰]

۶۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱۳

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول، قطع: بیاضی رحلی [نشریه: ۷ - ۱۳]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۳۲۸) [ف: ۱۰-۱۸۴۱]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۰

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۸۰-۱۸۱) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۸]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مست است ز خواب چشم دادار ×× خود را ز بلای او نگهدار

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۳سم [ف: ۴۱ - ۲۰۶]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نمی ارزد این خود تنهم بدان ×× که در آخرم خشت بالین کنی

مشتمل بر قصاید، مراثی، ترجیعات، غزلیات، رباعیات، مفردات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، عمل عبدالعلی بروسان در سال ۶۱؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: روغنی مرقش با نقش گل سرخ، ۳۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۸۹]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱-طباطبائی

آغاز: بسان غنچه بدن در کفن همی بالد ×× ز اعتدال هوای ربیع موتی را؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری ضخیم، جلد: تیماج عنابی، ۳۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۱۱]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۹۸/۲-۵۹/۲۱۸

آغاز: بسمله، تا باد خزان رنگرز رنگرزانست ×× گویی که چمن رنگرز رنگرزانست (۱)

در این منتخب بخشی از قصاید، غزلیات، قطعات شاعر درج شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در عنوان نسخه حاضر نام کتاب گلشن من کلام شیخ اویس ولی نوشته شده که درست نیست؛ ۵۰گ (۸۲-۱۳۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۸۸۹]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۸

آغاز: بر سرای کهنه دلگیر دنیا دل منه ×× رخت جان بردار و بار دل درین منزل منه؛ **انجام:** باد پایان سخن را تو سواری سلمان ×× آفرین بر سخنت باد که خوش میرانی

مراثی و قصاید و مقطعات و غزلیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۴۶گ، ۱۵سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۷ - ۴۲۵]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۰/۲

آغاز: سقی الله لیلا کصدغ الکواکب ×× شبی عنبرین خال و مشکین ذوائب؛ **انجام:** بیمم مده که سلمان از غم ترا بسوزم ×× پروانه شو ز آتش دادن نهیب تا کی

قصاید و غزلها به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی قورخانه‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۶گ (۱۱۲پ-۱۲۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۳سم [ف: ۸ - ۴۰۸]

۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰۱

آغاز: چون زلف شاهدان ز تو هر کس که سر بتافت ×× خود را سیه گلیم و پراکنده حال یافت؛ **انجام:** نماندست آروز اکنون جز اینم ×× که دیدار عزیزت باز بینم

شامل مدایح و غزلیات و رباعیات با جمشید و خورشید است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: میر محمد علی ابن طالب، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا رویه ساغری آبی، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۱]

۷۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [نشریه: ۳ - ۲۳۱]

۷۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۹

اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۷۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۱۹]

۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲۸/۴

قصیده و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، قطع:ربعی [ف: ۱۷ - ۲۳۱]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۷

قصیده در مدح دلشاد شاه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۵۷ر- ۱۵۸ر) [مختصر ف: ۶۲۲]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۷۶

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش، تا: شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۶۵ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر: «لطف ادبا هیئت اتحادیه تجار» (بیضی)، «الراجی محمد ۱۲۸۷» (بیضی)، «یا محمد ۱۲۸۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۲]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۱/۱۰

آغاز: جوانی و پیری بهار است و دی ×× نه آن دی که باشد بهارش زپی؛ **انجام:** چرا خفته ای خیز و کاری بساز ×× که خود در پی تست خوابی دراز

قطعه؛ خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: شکری، جلد: دو رویه، رو گل و بوته رنگ و روغنی، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹ - ۲۶۰]

۸۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۲/۴ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: پارچه‌ای، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۴]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۹

آغاز: عاشق اگر منم چرا غنچه دریده پیرهن ×× کشته اگر منم چرا لاله بود بخون کفن؛ **انجام:** مباش ... دار آستین عبیر بدامن ×× تو ... میکن و گردیش ز آستان به من آور

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك كاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۲۰-۱۲۲، ۲۶۲-۲۶۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۱]

۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۰

کا: محمد هروی، تا: ۱۳۱۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۳۲گ، اندازه: ۱۷/۸×۲۷سم [رایانه]

۸۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۳۳/۲ش

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا محمد شیرازی، تا: ۱۳۲۰ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۰]

۸۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۲

آغاز: برابر

حاوی قصاید اوست و چند قطعه و رباعی، حدود ۶۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶۹گ (۶۱پ-۱۲۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ - ۷۹]

۸۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۳۵

آغاز: از تار نفس باد صبا هر سالی؛ **انجام:** که گه میرفت و در پس ... میخورد

مشتمل بر قصاید، مقطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۲۷۸گ، ۱۹سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۱۸]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۸/۱-ف

نسخه اصل: مجلس ۷۸۳۰۸/۷۹۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۷]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۳

آغاز: اگر حسن تو بگشاید نقاب از چهره دعوی را ×× بگل رضوان براندايد در فردوس اعلی را؛ **انجام:** روز وداع آن جان گرامی ×× لب بر لبانم بنهاد نرمک

ن غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ واقف: حاذقی؛ کاغذ: فرنگی نخودی رنگ، جلد: مقوایی، ۱۲۳گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۳۹]

۹۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۸ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: - ۷۲]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۸

آغاز: اگر حسن تو بگشاید نقاب از چهره دعوی را ×× بگل رضوان براندايد در فردوس اعلی را؛ **انجام:** گردی ز دستش [گر] در نهد بعالم ×× سلمان تو چون توانی زیرا که پای بستی

فقط غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف علی، تا: ۲۴ جمادی الاول (به سال ...؟)؛ واقف: حاذقی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۹ - ۱۳۹]

۹۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۰

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: تیماج حنایی، ۲۹۵گ، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۹۷]

۹۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با دو سرلوح رنگارنگ، مجدول، در هامش شعر محمد درویش و عطار و مولوی و مغربی و نظام استرآبادی است و الفاظ که در عدد حروف مساویند و شعر فارسی معین شیرازی، در برگ ۹۶پ تا ۱۰۰ر شعرهای سعدی در ستایش سلطان نجم الدین؛ کاغذ:

پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۲۰گ (۷۷پ-۹۶پ)، ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۱۷۳]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۹

کلیات سلمان ساوجی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۹×۲۵/۷سم [رایانه]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۴۶

ج۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [رایانه]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۵۹گ، اندازه: ۱۶×۲۳سم [رایانه]

۹۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۴

آغاز: جهان ز گردن خود عقدهای نظم ظهیر ×× ز شرم این گهر شاهوار بگشاید؛ **انجام:** یاقوت لبا لعل بدخشانی کو ×× و ان راحت روح و راح ریحانی کو / گویند حرام در مسلمانی شد ×× تو می‌خور و غم مخور مسلمانی کو

شامل قصاید و غزلیات ترجیعات شاعر با غزلی از جواجو و قصایدی از سعدی و ظفیر الدین فاریابی در یک مجلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا با ته چرمی، ۱۸۴گ، ۱۵-۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۹]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۸۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا add. 27314؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰۳گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۱۰۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: زهی گذاشته بارای پاسبان درت ×× ستاره کلی و جزوی امر شوری را؛ **انجام:** دری تو در که افلاک را زکار انداخت ×× چو کعبه و حجرش قدس را و رضوی را

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم پشاوری، تا: چهارشنبه ۲۱ شوال، جا: کشمیر؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان قطعه تاریخ تعمیری مربوط به بلوچستان به سال ۱۸۸۴ میلادی مندرج است؛ ۲۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: - ۵۹]

۱۰۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: ای ز فیض خاطرت آب سخن کوثر ذهاب ×× وی ز ابر همتت باغ امل طوبی نما؛ **انجام:** اگر چه مصیبت عظیم است لیکن ×× چه تدبیر باشد تو جاوید مانی

شامل قصاید، غزلیات، ترجیع بند، قطعات، رباعیات و مفردات سلمان ساوجی، بدون رعایت حروف تهجی؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۶ص، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۱۱۱]

۱۰۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۷

آغاز: خاک و خون آغشته لب تشنگان کربلا است ×× آخرای چشم بلا بین جوی خونابت کجاست؛ **انجام:** یا ابا عبدالله از لطف حاجات همه ×× چون روا شد گر بر آید حاجت ما هم رواست

قصیده در التجا به امام حسین علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۳پ-۹۴پ)، اندازه: ۲/۵×۱۲سم [مؤید: ۳ - ۱۶۵]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۲۰/۱

آغاز: ای ذروه لا مکان مکانت ×× معراج ملایک آسمانت؛ **انجام:** پادشاهی خاص کارتست و بر درگاه تو ×× کار دیگر پادشاهان بندگی و چاکری

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب محرر، سرفصل‌ها کتیبه مذهب؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۵ سطر [ف: ۲۵ - ۴۰۰]

۱۰۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۴۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۷]

۱۰۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۸۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۷]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲۱

آغاز: سلطان اویس آنکه برای غلامیش؛ **انجام:** فضل و کرامت همیشه یارم کن.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان سلیم / شعر / فارسی

d.-e salīm

سلیم اول، سلطان عثمانی، ۸۷۲ - ۹۲۶ قمری

salīm-e avval, soltān-e ʻosmānī (1468 - 1520)

از سلطان سلیم پادشاه عثمانی که تخلص «سلیم» و «سلیمی» هر دو دارد.

آغاز: ای ترا پرده عزت علم یکتائی ×× کس نه همتای تو در ملکت بی همتائی / هم چو دارا بدرت بنده هزاران خسرو ×× ای تو دارنده و زیبنده تو را دارائی

چاپ: این دیوان نخستین بار در سال ۱۳۰۶ق در استانبول با عنوان «دیوان یاوز سلطان سلیم» به تصحیح حسین حسنی در ۹۶ صفحه در چاپخانه مرتبه چاپ گردید که حاوی ۱۰۲ غزل بود؛ بار دوم در سال ۱۹۰۴ م به دستور ویلهلم دوم امپراتور آلمان جهت اهدا به سلطان عبدالحمید دوم با تصحیح پاول هورن استاد زبانهای شرقی دانشگاه استراسبورک به چاپ رسید؛ این دیوان دو بار به ترکی ترجمه و در ترکیه در سال ۱۳۰۸ق با عنوان «بارقه» به چاپ رسیده است.

[فرهنگ سخنوران ۲۷۵؛ الذریعة ۴۶۸/۹؛ مشار ۲۲۳۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۶۱/۳؛ مقاله: نسخه‌های خطی دیوان فارسی سلطان سلیم عثمانی در کتابخانه ترکیه، اصغر دلبری پور، مجله نامه آشنا، نشریه رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آنکارا، سال دوم، شماره اول (بهار ۱۳۷۵) ص ۴۴-۵۵ که در آن پانزده نسخه از دیوان وی معرفی شده؛ دنا ۱۹۹/۵]

۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۲۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** شورش سلطنت دهر مسلم دانم ×× که گهی گر ز سلیمی بکرم یاد کنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۰؛ مجدول، با یک سرلوح؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۵۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۲سم [ف: ۲ – ۲۹۱]

۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** از یاری سلیمی هر چند عار داری ×× غیر از تو تا قیامت او را مباد یاری
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، ۲۹گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ – ۶۶۷]

۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۶/۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** از یاری سلیمی هر چند عار داری ×× غیر از تو تا قیامت او را مباد یاری
غزل‌های فارسی است با تخلص سلیم و سلیمی به ترتیب تهجی نزدیک ۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۴ص (۱-۶۴)، ۱۲سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۹۸۶]

۴. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** کز دولت و جوانی و زعمر برخوری تو ××کردند هر غلامت میر و بزرگواری / از یاری سلیمی هر چند عار داری ×× غیر از تو قیامت او را مباد یاری
شامل چهار قصیده در حمد و نعت حضرت مصطفی (ص) است. با غزلیات به ترتیب قوافی که اولین غزل را به ردیف و سبک غزل حافظ (الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها) چنین سروده شده: «زهی درد فراق و سوز هجرت راحت دلها ×× غم عشقت در اقلیم محبت حل مشکلها»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالواحد، بی‌تا؛ مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع؛ در سال ۱۲۸۲ همین نسخه از عرض گذشته؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بغدادی الوان، جلد: مقوای روکش میشن تریاکی، ۵۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۳/۴سم [ف: ۳ – ۶۵۳]

۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۲**
آغاز: ای مهر عالم جان بنما جمال ما را ×× برقع ز رخ بر افکن ملك جهان بیارا / کم کن جفا که چندان از نیکویان نیکو نیست ×× بیگانه وار دیدن یاران آشنا را / در نیستی سلیمی آیین جور و غم نیست ×× هستی ما سبب شد رسم غم و جفا را؛ **انجام:** از گریه من در همه جا خار وفا رست ×× کاشم بگذارند که در کوی تو گریم / نی در جگر آب بماندست نه در چشم ×× ای دل مددی کن که ز پهلوی تو گریم / گفتی که دمی گریه کن از غم که بخندم ×× شرمم نبود هیچ که در روی تو گریم / خویت شده پنهان شدن از چشم سلیمی ×× گاه از غم دیدار و گه از خوی تو گریم
دیوان غزلیات فارسی بدون ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شریف رحمة الله بن سید محمد عفتی کفوی، علاءالحکماء جمادی الاول ۱۳۳۶؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۳۶ – ۳۲۶]

● دیوان سلیم / شعر / فارسی

d.-e salīm

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۵
معاصر شاه عباس که او را ستایش می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ – ۳۷۴]

● دیوان سلیم / شعر / فارسی

d.-e salīm

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱
آغاز: صبوحی کرده هر گه از چمن آمد سلیم آن گل ×× ز شرم روی او خورشید دور انداخت پر تورا؛ **انجام:** سخن جواب تو گوید اگر سخنداری.
از سلیم حاوی غزلیات بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی تنظیم یافته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۴۳۷]

● دیوان سلیم / شعر / فارسی

d.-e salīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۵
آغاز: دلا تو نئی که بکار خودت گزیده خدا ×× برای عشق بتانت نیافریده خدا / ازین عزیزی خود را قیاس کن که جهان ×× ترا فروخته چون یوسف و خریده خدا؛ **انجام:** تلخ و شیرین این دو خوان کشاد ×× وقف خصمان و دوستانش باد
از سلیم؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، در اواسط نسخه داستان منظوم لیلی و مجنون با شروع در مدح امیر مؤمنان علیه السلام در حاشیه صفحات به خطی بد نقل شده: ای اوج سپهر شرع را بدر ×× یعنی که علی عالی قدر / شاهنشه کشور حقیقت ×× سلطان ممالك طریقت؛ تملک: عبدالعظیم بن عبدالکریم عطایی تکابی؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴۱ – ۲۰۳]

● دیوان سلیم / شعر / فارسی

d.-e salīm

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۲

آغاز: خدایا ترا زیبد این پادشاهی ×× که هر پادشه را تو پشت و پناهی؛ **انجام:** امیدم آنکه کند فتح باب رحمت و لطف ×× رحیم بر دل زار و امید بسته من. تم دیوان سلیم بدست فقیر محمد الشهیر به عرفی عفی عنه.

شامل: قصاید، مقطعات، غزلیات به ترتیب؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد عزمی، بی‌تا، جلد: تیماج ابره تریاکی، اندازه: ۹/۱×۱۵/۶سم [ف: ۴ - ۱۱۳۵]

● **دیوان سلیم** / شعر / فارسی

d.-e salīm

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۲گ، اندازه: ۹/۸×۱۸سم [رایانه]

● **دیوان سلیم** / شعر / فارسی

d.-e salīm

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶۲

غزل است به ترتیب تهجی با قصاید و یک مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جدول لاجورد و شنگرف؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

● **دیوان سلیمان** / شعر / فارسی

d.-e soleymān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۵

آغاز: ما قوت و صوت و نطق حقیم ×× نطق از همه چیز می‌سراییم؛ **انجام:** الف با لام چون یک حرف باشد ×× بود بی تیر و تی یک شی ز مولا ...

بیشتر غزلیات است با تخلص سلیمان، از اوست: «آمر و مأمور و امر کن فکان ما بوده‌ایم / روح قدس و نفخ حق و سراب و جان پاک ×× جمله در پشت پدر بی جسم و جان ما بوده‌ایم / آدم و شیث و شعیب و هود و نوح و مصطفی ×× خضر و موسی و مسیح اندر بیان ما بوده ایم ... آصف و بلقیس و خاتم هدهد و شهر سبا ×× اسم اعظم و ان سلیمان زمان ما بوده‌ایم»؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول مذهب؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۲۰۷]

● **دیوان سلیم تهرانی** / شعر / فارسی

d.-e salīm-e tehrānī

سلیم تهرانی، محمد قلی، - ۱۰۵۷ قمری

salīm-e tehrānī, mohammad qolī (- 1647)

چاپ: به کوشش دکتر رحیم رضا، تهران، ۱۳۴۹ش

[نسخه‌های منزوی۳/۲۳۶۰؛مشترک پاکستان۹/۱۸۶۶؛ دنا، ج۵، ص۱۹۹-۲۰۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۳/۷

آغاز: ساده دلی را ز پی راه دور ××گشت خری چون خر عیسی ضرور / جانب بازارچه شد جلوه گر ×× دید فضایی چو جهان پر [ز] خر؛ **انجام:** هر که دل از حلیه بد اندیش کرد ×× با کس دیگر نه که با خویش کرد / هست در این وادی پرگیر و دار ×× بر خر خود هر کسی آخر سوار

ساده دل (حمارنامه)؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۹پ-۳۱ر)، سطور چلیپایی (۸×۱۵/۶)، اندازه: ۱۱/۹×۲۲/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۵۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰۹

غزل است به ترتیب تهجی و رباعیات و قصاید و قضا و قدر و تعریف کشمیر و حکایت و تعریف اسب و ذم اسب و حکایت و ضیافت حاتم و حکایت خریدن خر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم حسینی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۰گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۳۳

آغاز: رفته در تاب و به کف بگرفته تیغی همچو آب ×× بهر قتلم می‌رسد آن شوخ با این آب و تاب / زنده می‌گردم پس از مردن چو بر من بگذرد ×× می‌شود بیدار چون بر خفته تابد آفتاب؛ **انجام:** وصی احمد مرسل علی ولی الله ×× که کوه را نبرد با وقار او تمکین

شامل قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۷ص (۳۹۸-۴۶۴حاشیه)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۸

آغاز: قصیده در عرض حال با این مطلع: تا بکی باشم از پریشانی ×× چون نگه پایمال حیوانی

دنباله قصیده در حاشیه ص ۵۶ این دفتر تکمیل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۶-۵۷)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۵۵

مثنوی ساده دل: «ساده دلی را ز پی راه دور ×× گشت خری همچو مسیحا ضرور»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۲۳-۲۲۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۴/۹

آغاز: نو بهاران که دل ز عشق گرفت ×× همچو مجنون هوای

راغی داشت / از ریاحین و لاله در صحرا ×× هر طرف نو شکفته باغی داشت؛ **انجام:** باز یابد ز فکر طبع سلیم ×× [که] ازو لعل و لؤلؤ شهوار ... / هر چه در کارگاه امکان است ×× پرده دار جمال جانان است

ترجیع‌بند با بیت ترجیع: «هر چه در کارگاه امکان است ×× پرده دار جمال جانان است»؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴ص (۱۰۹–۱۱۲ حاشیه)، سطور چلیپا (۹×۱۸)، اندازه: ۲۱/۹×۱۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۷۶]

۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۲۵۹۱/۱۱۸**

۱۸۰ بیت؛ کا: محمد تقی بن محمد قلی اردوبادی، تا: یک‌شنبه پایان جمادی الثانی۱۰۹۸ق، به فرموده محمد معینا؛ ۸گ (۵۷۷–۵۸۴) [ف: ۹ – ۱۴۰۳]

۸. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۵ عکسی**

شامل: مثنوی، قضا و قدر، وصف اسب، وصف بهار، مثنوی، وصف کشمیر، ساده‌دل = حمارنامه، و مثنوی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸۳گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۲۲۴]

۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۶**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹۲]

۱۰. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۵/۶-عکسی**

آغاز: شنید حیله پردازی از احشام ×× که در تزویر بودش چون فلک نام؛ **انجام:** زیان بر اهل معنی سود باشد ×× الهی عاقبت محمود باشد

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۸۹۲، در فهرست نیامده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در «کلیات» او؛ ۱۰گ (۳۹–۴۸) [عکسی ف: ۲ – ۲۳۹]

۱۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۲۶**

آغاز: نه بینم خوش زمین و آسمان را ×× به خیر آرد خدا کار جهان را / جهان امروز راحت را تلف کرد ×× که رسم دوستی را بر طرف کرد؛ **انجام:** تا دهد گاه تلخ و گه شیرین ×× سفره آسمان و خوان زمین / تلخ و شیرین این دو خان گشاد ×× وقف خصمان و دوستانش باد

مثنوی در مذمت اهل تزویر و حیله؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در نسخه با نام «محمد قلی سلیم در مذمت اهل تزویر و حیله فرماید»؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹ص (۳۲۳–۳۴۱ حاشیه)،سطور چلیپایی،اندازه:۱۶/۴×۲۸/۳سم[ف:۲۹/۱ – ۴۰۹]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۲۷**

آغاز: اگر برم به سوی چشم اشکبار انگشت ×× شود چو ماه نو آسوده غبار انگشت / ز ریشه شانه عاج است ناخنم گویی ×× ز بس گزیده ازوست روزگار انگشت؛ **انجام:** ز سیل حادثه دایم مقام دشمن تو ×× بود چو خانه شطرنج بی در و دیوار

شامل قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ص (۳۴۱–۳۵۸حاشیه)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۰۹]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۱**

غزل مرتب، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۳۱]

۱۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۲۵**

آغاز: شنیدم روزی از خونابه نوشی ×× چو گل از پاره تن خرقه پوشی؛ **انجام:** در این دریای خونخوار آشنا کیست ×× خدا دست تو گیرد ناخدا کیست

اشعاری از او؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق، کاغذ: ترمه رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۹۱ر–۹۳پ و ۹۳پ–۹۷پ)، چلیپایی چهارستونی، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۳۳۹]

۱۵. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۵**

مثنوی مرد سفیه و خرو فروختن اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۲سم [ف: ۸ – ۵۹]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۱**

آغاز: شنیدم روزی از خونابه نوشی ×× چه گل در پاره تن خرقه پوشی؛ **انجام:** عشقی چو عتاب دشمنان اندر سر ×× مهری چو حساب دوستان اندر دل

قسمتی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷ص (۳۶۳–۳۶۹) [ف: ۸ – ۳۸]

۱۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۱**

آغاز: شنیدم روزی از خونابه نوشی ×× چو گل از پرده تن خرقه پوشی / نه فکر زندگی او را نه مرگی ×× چو سرو آزاده ای بی شاخ و برگی؛ **انجام:** ای ملک دکن ز مقدمت باغ جهان ×× بر موکب تو تنگ فضای امکان / هر گاه که لشکر تو جنبید از جای ×× در بادیه معمور شود شهر روان

نزدیک شش هزار بیت و دارای مثنوی (۱–۹۸) و غزل به ترتیب تهجی (۹۹–۳۷۷ گویا ناتمام در حرف یاء) و قطعه و ماده تاریخ و رباعی (۳۷۸–۴۱۲)؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن عیسی ممسنی، تا: چهارشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۱۱۴ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۸۳۸]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۴**

آغاز: رفته در تاب و بکف بگرفته تیغی همچو آب ×× بهر قتلم می‌رسد آن شوخ با آن آب و تاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ و ۱۱۳۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۵۵ص (۴۹۸–۸۵۲)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۴۷۷]

۱۹. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۹**

آغاز: رفته در تاب و بکف بگرفته تیغی همچو آب ×× بهر قتلم

میرسد آن شوخ با این آب و تاب / زنده میگردم پس از مردن چو بر من بگذرد ×× میشود بیدار چون بر خفته تابد آفتاب؛ **انجام:** گلشن دولت تو خرم باد ×× از نم ابر و فیض یزدانی / بوستان کمالت ایمن باد ×× از زوال و سحاب نیسانی
خط:شکسته،نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۳سم [ف: ۲ - ۲۹۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸۳

آغاز: شنیدم روزی از خونابه نوشی ×× چه گل در پاره تن خرقه پوشی؛ **انجام:** عشقی چو عتاب دشمنان اندر سر ×× مهری چو حساب دوستان اندر دل
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی شیرازه دار، ۶۹گ، ۱۴سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۸۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱۵

مثنوی از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۵/۸

مثنوی از اوست؛ کا: عبدالرحیم بن کریم قمی کهکی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: شیراز و مشهد [نشریه: ۷ - ۱۳۴]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۳-۳/۴۳

آغاز: بسمله دلا توی که بکار خودت گزیده خدا ×× برای عشق بتانت نیافریده خدا / از این عزیزی خود را قیاس کن که جهان ×× تو را فروخته چون یوسف خریده خدا؛ **انجام:** ز زاهد آنکه ذوق عشق جوید ×× کند هی از در مسجد گدایی / سلیم افتد چو کارش با رخ من ×× شراب لعل گردد کهربایی
خط: نستعلیق، کا: محمد عبداللطیف، تا: پنج‌شنبه سلخ جمادی الثانی۱۲۲۸ق، جا: حیدرآباد دکن؛ در اول نسخه نوشته شده: «کتابخانه احمد علی عبداللهی نگار ساکن قم (نوا)»؛ جلد: پارچه مشکی، ۲۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۹۰]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۱۹

چند مثنوی بلند و چند مثنوی کوتاه و غزل و قصیده و مثنوی «ساده دل» او؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: وسط؛ ۲۵گ (۱۴۹پ-۱۷۳پ) [ف: ۲ - ۱۱۱]

۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۴

آغاز: سخن هر جا ز صنع کردگار است ×× گواه پای بر جا کوهسار است؛ **انجام:** «سلیم» این را از کف رها کن ×× ثنا گفتی، کنون فکر دعا کن ... / جهان تا باشد او «شاهجهان» باد ×× بچندین قرنها، صاحبقران باد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۵گ (۶۱ر-۶۵پ) [ف: ۲ - ۲۶۶]

۲۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۱۱م

اشعاری از او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۱]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴۶

آغاز: مجت ازدل ماشسته نقش کینه خواهی را؛ **انجام:** بلبل که بعلم ناله افلاطون است در مکتب ما طفل دبستان خوانست
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۱

آغاز: مسافریست قلم کر معانی شیرین ×× برد ز هند دواتم شکر بجانب چین / قلم ز فیض بیانم چو شاخ تازه و تر ×× ورق ز معنی شعرم چو برگ گل رنگین؛ **انجام:** خلالب او خراب خفته ×× هندوی تنک شراب خفته / چشم سیه تو چون غریبان ×× بیمار در آفتاب خفته
بخشی از مثنویات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی ۱۳۴۹ق؛ جلد: مقوا، ۴۶ص (۲-۴۷) [ف: ۳۷ - ۵۲۶]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۹

شامل: غزل به ترتیب تهجی (۱-۴۱۱ ص) و قصاید و قطعات و مثنویات (۱-۱۹۹)؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحق بیتاب و عبدالرحیم جان مدیر کامل و دیگران، تا: ۲۱ رجب ۱۳۶۴ق (۱۰ سرطان ۱۳۲۴ش)، برای تنظیمات وزارت دربار؛ با یادداشت خسته در ۳ / ۱۲ / ۱۳۲۹، نوشته خسته در ۱۲ / ۹ / ۱۳۳۴ (۱۳۷۴) در کابل در بخش دوم نسخه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۲گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۴]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۲

آغاز: دلا تویی که به کار خودت گزیده خدا ×× برای عشق بتانت نیافریده خدا؛ **انجام:** از ایشان چو ساغر مثل خیره چشمی ×× از ایشان چو می‌سرخ رو بی حیایی / ازین قوم دانی چه باید طلب داشت ×× جدایی جدایی جدایی جدایی
شامل: غزلیات، رباعیات، مثنویات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۶۴]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۲۹-ف

نسخه اصل: دیوان هند ۳۷۱اته ۱۵۵۸؛ بی‌کا، بی‌تا[فیلمها ف:۱-۹۲]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۳/۱۷

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا،مجدول؛جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۴۱پ-۴۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۲۴۳]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۹گ (۱پ-۷۹پ) [ف: ۳۷ - ۲۱۶]

۳۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۱۳م

اشعاری از او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۴گ (۱۶۰-۱۷۳)، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۲]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵

آغاز: رفته در تاب و بکف بگرفته تیغی همچو آب ×× بهر قتلم می‌رسد آنشوخ با این آب و تاب
شامل: قصاید (ص ۱-۸۶)، مقطعات (ص ۸۷-۱۰۴)، غزلیات (ص

۱۰۵-۴۱۹ و ۵۰۰ و ۵۰۴)، مثنویات قضا و قدر (ناقص) و در تعریف کشمیر و در مذمت اهل تزویر و حیله (ص ۴۲۰-۴۹۹) و رباعیات (ص ۵۰۵ -۵۱۶) می‌باشد و در حدود ۸۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد حسین بن محمد صالح مازندرانی، بی‌تا، از آثار محو شده سال ۱۰۷۵ خوانده می‌شود؛ با یک سرلوح، با دو سرسوره، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۴۱]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱۱
آغاز: دلا تویی که به کار خودت گزیده خدا ×× برای عشق بتانت نیافریده خدا؛ **انجام:** که هر که آنچه بما داده است بستاند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

● دیوان سلیمی / شعر / فارسی

d.-e salīmī

سلیمی، ق۹ قمری

salīmī (- 15c)

[فرهنگ سخنوران ص ۲۷۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۶۷ معیری
قصیده سلام کردن علی (ع) آفتاب را و جواب آفتاب؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۴؛ ۳ص (۴۱۶-۴۱۸) [ف: ۱۸ - ۵]

۲. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: بنام خداوند ارض و سماء ×× من این داستان می‌کنم ابتدا
مثنوی اوست، به بحر تقارب به سال ۸۳۴ق در حدود ۵۰۰ بیت، درباره قاسم بن امیرالمؤمنین؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق [نشریه: ۷ - ۷۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۱/۷
آغاز: بنام خداوند ارض و سما ×× من این داستان می‌کنم ابتدا؛
در فهرست با عنوان «جنگ نامه امیرالمؤمنین با مقاتل» آمده و ناشناس؛خط:نستعلیق نازیبا،بی‌کا،بی‌تا؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۸۷ر-۱۰۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۴
آغاز: ای دل ار داری هوای مروه اهل صفا ×× نیستی از حلقه عشاق بیرون در صف آ
قصیده در مدح حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۷۵ر-۲۸۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۱
آغاز: به نوک خامه سرنامه ساز حمد خدا ×× که بر سر همه منشورها بود طغرا / سخن به حمد خدا ابتدا کن ای مؤمن ×× که ابتدای سخن واجب است حمد و ثنا
ترکیب بند در احوال امام زمان (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱ر-۱۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۱۷-۳۹/۱۹۷
آغاز: این جماعت جز تو و قوم تو ضالند و مضل ×× باشد از توفیق حق آریم شان در انقضا / شاه جون بشنید گفتا نیست اکنون وقت این ×× گرچه از اخلاص میگویی که رحمت بر توباد؛ **انجام:** شاه را گفت این غلامت را ×× بیع کن زود و زر زمن بستان
اشعاری است در مدح و منقبت ائمه اطهار (ع)، خصوصاً امام علی (ع) از جمله ترکیب‌بندی است در مدح آن حضرت که این بیت در هر بند تکرار می‌شود: «کیست میدانی وصی نفس خیر المرسلین ×× شاه مردان حیدر صفدر امیرالمؤمنین» و نیز قصیده‌ای که داستان حضرت امام زین العابدین و نان جو دادن به سایل و گوهر یافتن سائل را به شعر کشیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۹۰]

● دیوان سلیمی / شعر / فارسی

d.-e salīmī

سلیمی، حسین

salīmī, hoseyn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۱
اشعار در ستایش امامان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۸ - ۱۵۵]

● دیوان سلیمی تونی / شعر / فارسی

d.-e salīmī-ye tūnī

سلیمی، حسن بن سلیمان، - ۸۵۴ قمری

Salīmī, hasan-e bn-e soleymān (- 1451)

چاپ: تهران، انتشارات کتابخانه مجلس شورای اسلامی، به کوشش سید عباس رستاخیز، با مقدمه حسن عاطفی، ۱۳۹۰ش، ۳۹۸ص؛ نیز ضمیمه جلد سوم منتخب الاشعار فی مناقب الابرار چاپ شده

[الذریعة ۴۶۷/۹؛ تذکره دولتشاه سمرقندی ص ۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۶۹/۳ و ۲۸۱۲ و ۳۲۹۰؛ دانشگاه تهران ۵۰۵/۱۶؛ فرهنگ سخنوران ۲۷۶؛ دنا ۲۰۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۹/۱۱
فی التوحید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵گ (۲۰پ-۲۴ر) [ف: ۳۷ - ۱۲۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۹/۸۶
صلوات نامه؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۱۴۲ر) [ف: ۳۷ - ۱۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۹۴/۲

آغاز: السلام ای سید کونین و ختم اولیاء ×× السلام ای شاه مرسل صاحب تاج و لوا / السلام ای صدر بدر عالم و نور اله ×× السلام ای فخر نسل آدم و شمع هدی / امیدوار بنده سلیمی بفضل تست ×× یا قاضی الحوایج و یا سامع الدعا؛ **انجام:** کرده لطفت در همه حالی مراعات همه ×× ساخته از فضل خود کار و مهمات همه / یا اباعبدالله از لطف تو حاجات همه ×× چون روا شد حاجت ما گر برآید هم رواست

قصاید و قطعاتی است که شاعر در مدایح و فضائل اهل بیت (ع) سروده است. وی در اشعارش به «سلیمی» تخلص می‌کند و شعرهایش در حد متوسط می‌باشد. «شاعر چند قصیده در مدح حسن کاشی سروده در بعضی از آنها تصریح می‌کند که در سال ۸۴۴ق آن را سروده و می‌توان نتیجه گرفت که شاعر از شعرای قرن نهم می‌باشد. در آخر یکی از قصاید می‌گوید: «به سال هشتصد و چل بد و چهار ز هجرت ×× که این قصیده درآمد بنظم و گشت محرر». در قصیده‌ای که در جواب حسن کاشی سروده است چنین گفته: «بمدح میر دین کاشی در آمل ×× نهاده گنج مستوفی فراهم». نمونه‌ای از اشعار وی: «طریق چارده معصوم گیر اگر خواهی ×× ره نجات و نجات از ضلالت جهال / مطیع و پیرو این قوم شو که در همه باب ×× طریق اهل نجات این بود به استدلال / به فقر و فاقه سلیمی منال و شکوه مکن ×× ترا که بحر طبیعت به از در است و لآل / چه التفات بملك و بمال آنکس را ×× که چون تو درگه آن محمدست مآل / حدیث من همه مدح علی و آل بود ×× که نیست بهتر ازین قول از جمیع مقال / بمدح آل محمد همیشه خوش حالم ×× چه خوش ترست ازین در جهان زهی خوشحال»؛ خط: نستعلیق، کا: فتح الله بن عبدالله بن محمد متطبب، تا: رمضان ۹۰۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۹۶گ (۱۲۹ر-۲۲۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۹۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۸۷

در ستایش علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۵۰۵]

● دیوان سماوی / چند دانشی / عربی

d.-e samāvī

سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲ - ۱۳۷۰ قمری

samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875 - 1951)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵

منظومه‌های سماوی؛ خط: نسخ عربی، کاتب = مؤلف، تا: حدود ۱۳۳۱ تا۱۳۳۳ق [مختصر ف: ۸۲۹]

● دیوان سمرقندی / شعر، تجوید / عربی

d.-e samarqandī

سمرقندی، محمد بن محمود، - ۷۸۰ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e mahmūd (- 1379)

شرح و حواشی:

۱- شرح القصیدة اللامیة؛ حافظ تونی، حسین بن شجاع (-۸۷۹)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۵

آغاز: ساشرع فی وصف الحروف مبسملا ×× و اشرحها مرموزة ماعلی الولا؛ **انجام:** وراء علی ثم سین ذکرتها ×× ابو الحدث اللیثی بالظاء سهلا

قصیده لامیه، اثر قریحه حافظ محمد بن محمود سمرقندی الشریف این قصیده که به بحر و قافیه قصیده شاطبی است شامل ۷۲ بیت و از مختصرات فن تجوید است؛ خط: نسخ معرب، کا: یوسف بن محمود بن یوسف، تا: ۸۳۲ق، جا: نیشابور؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: نخودی سمرقندی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۱۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۱۴

آغاز: ساشرع فی وصف الحروف مبسملا ×× و اشرحها مرموزة ماعلی الولا؛ **انجام:** و عترته جما و اصحابه الملا.

قصیده لامیه. منظومه‌ای است شامل ۷۲ بیت به بحر و قافیه قصیده معروف شاطبی در مباحث: «فی صفات الحروف المفرده، فی مخارج الحروف، فی مراعات الحروف، فی اذغام المثلین، فی الوقف بالروم و الاشمام، فی المدات»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این در دو برگ عبارات و ابیاتی است عربی و فارسی در مد و وقف و ادغام و هم ارجوزه در مدیحه از احمد بن یوسف مراکشی (که اخیراً با جوهر آبی نوشته شده)؛ ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۸۱]

● دیوان سمر نائینی / شعر / فارسی

d.-e samar-e nā‘īnī

سمر نائینی، سید حسین، ق۱۳ قمری

samar-e nā‘īnī, seyyed hoseyn (- 19c)

با دیباچه‌ای که در آن از سبک دیباچه گلستان پیروی کرده و در آن محمد شاه غازی پادشاه ایران را بسیار ستوده و دیوان را به نام او ساخته است، پس از آن قصیده‌های عربی است و فارسی در ستایش شاه با خطبه و قصیده‌ای بی‌نقطه.

[الذریعة ۴۷۰/۹؛ دنا ۲۰۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۶۱/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲۸/۳

قصیده بی نقطه از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۱۱ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۳۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۴

آغاز: بسمله. من الحمد زينه صدرالكلام، به حاصل للكلام النظام، مطلع کلام مقدمه کتاب آفرینش و مقطع حروف خاتمه دیوان دانش و بینش، تمجید و تحمید ناظمی است تقدست ذاته؛ **انجام:** روز او فیروز بادا سال و مه نوروز دار ×× تا ز نوروز و عجم باشد نشان در روزگار

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مکل؛ با یادداشتی مورخ ۱۳۱۲ از میرزا علی اصغر خان اتابک که یکی از نوادهای قائم مقام در شیراز گرفته و در داخل کتابخانه وی شده؛ کاغذ: فستقی، ۲۶۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۹۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۹۵

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آخرش دیوان شاعری است با تخلص جهان. معلوم نیست این شاعر از کجاست. کتاب مقدمه‌ای شامل چند ورق دارد و یک رساله نثری مشتمل بر مواعظ و دیوان غزلیات جهان تخلص (یادداشت احمد سهیلی خوانساری) [ف: ۲ - ۲۹۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۳

آغاز: بسمله، در شبی از شبها که مصداق و اللیل اذا یغشی، و منطوق هذا اللیل اللیل و من یوم البعث اطول بود در زاویه اندوه و الم، انیس غصه و غم بودم، ملول دل، ز مرور و عبور دشمن و دوست؛ **انجام:** تا ضمیران بود در وثق چمن ×× تا ارغوان همیشه بود زیب گلستان / خرم ضمیر یار تو چون ضمیران مدام ×× رخساره حبیب تو دایم ارغوان.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ دارای سرلوح مرصع از عصر قاجار، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ، ۱۲ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۴۴]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۵گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۳سم [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۶-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۵]

● دیوان سمنانی / شعر / فارسی

d.-e semnānī

؟ سمنانی، محمد نعیما

semnānī, mohammad na'īmā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۸

اشعاری از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۲۰۷]

● دیوان سموئل بن عادیا / شعر / عربی

d.-e samaw'al ebn-e 'ādīyā

سموئل بن عادیا، - ۶۵ ؟ قبل هجرت

samaw'al ebn-e 'ādīyā (- 558)

چاپ: بغداد، محقق: محمد حسن آل یاسین، مطبعة المعارف، ۷۴ص، ۱۹۵۵م؛ بیروت، محقق: عیسی سابا، مطبعة المناهل، ۶۰ص، ۱۹۵۱م.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۸

القصیدة «اذ المرء..»؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۱۸۴-۱۸۶) [ف: ۶ - ۱۳۲]

● دیوان سنائی / شعر / فارسی

d.-e sanā'ī

سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟ - ۵۲۵ ؟ قمری

sanāyī, majdūd ebn-e ādam (1081 - 1132)

این دیوان که شامل قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات می‌باشد، قصاید و غزلیات آن برحسب قوافی مرتب به حروف تهجی است. سنائی بر این دیوان مقدمه‌ای به نثر نوشته و فهرست قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات آن را نیز در آخر آن دیباچه مندرج ساخته و نسخه از این دیوان که شامل این دیباچه نفیس می‌باشد در کتابخانه ملّی ملک در تهران موجود است. صاحبان تراجم، دیوان او را دارای بیست تا سی هزار بیت دانسته‌اند و میر تقی کاشی آن را در ۱۳ هزار بیت دیده ولی آخرین چاپ دیوان که توسط آقای مدرس رضوی در تهران منتشر شده است ۱۳۳۴۶ بیت بیشتر ندارد.

آغاز: ۱: ای در دل مشتاقان از یاد تو بستانها ×× بر حجت بیچونی از صنع تو برهانها / درذات لطیف تو حیران شده فکرتها ×× بر علم قدیم تو پیدا شده پنهانها

۲: ای منزه ذات تو عما یقول الظالمون ×× گفت علمت جمله را ما لم تکونوا تعلمون / چون منزه باشد از هر عیب وصف ذات تو ×× جای استغفارشان باشد و هم یستغفرون

چاپ: تهران، ۱۲۷۴؛ تهران، با تصحیح مدرس رضوی، ۱۳۲۰ش، سربی (دارای ۳۱۰ چکامه و هفت ترکیب بند و مسمط و ۳۷۶ غزل و ۱۸۴ قطعه و ۴۳۲ دو بیتی و دو فرد و همه آن ۱۳۳۴۶ بیت)

[الذریعة ۴۷۱/۲ و ۴۷۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۷۲/۲ و ۲۳۶۱/۳؛ مشار فارسی ۲۳۱۹/۲؛ مشترک پاکستان ۳۱/۷: نشانی ۷ نسخه؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۶۹/۱؛ فرهنگ سخنوران ۴۶۹/۱]

شرح و حواشی:

۱- دیوان سنائی (منتخب)؛ هدایت، رضا قلی بن محمد هادی (۱۲۱۵-۱۲۸۸)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۵۳

آغاز: کتاب اشعار الشیخ الامام الحکیم خاتم الشعراء سید الحکماء نادرة الملک؛ **انجام:** السلام علی نبیه المصطفی و اله

الطاهرین تمام شد دیوان حکیم سنائی
کتابت آن بنا بر اماراتی از اقدم نسخ سنایی است اشعارش به ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی نیامده و ضمناً اشعار موجود در آن با آنچه در دیوان چاپی است فرق و اختلاف دارد. محمد، اهداء به سلمان آبه ابن اق سنقر، این نسخه حاوی قصائد و غزلیات و مقدمه ای به نثر از ابوالحسن علی بن آدم سنائی (کذا الاصل) است. شامل: قصاید و غزلیات و رباعیات و قطعات، مثنوی سیر العباد الی المعاد، «کارنامه دیوان نسخ»؛ خط: نسخ، کا: محمد، تا: ظاهراً بین ۵۱۲ و ۵۴۷ق؛ با سرلوحه مذهب، بنا بر شواهدی که در دست است کتابت این نسخه به زمان مؤلف می‌کشد؛ کاغذ: سمرقندی، قرمز، جلد: تیماج ماشی، ۲۳۳گ، ۱۵سطر(۱۶/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۴۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳/۱-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج Or. 1724. دارای گزیده؛ خط: نسخ، کا: غیاث الدین محمد بن یوسف بن علی، تا: رجب ۶۰۴ق؛ ۱۷گ (۱-۱۷)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰-عکسی

نسخه اصل: ترکیه کتابخانه ولی الدین مشاره ۲۶۲۷؛ بی‌کا، تا: ۶۸۴ق [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۳

آغاز: ای خداوند جسم و جان و خرذ ×× بیش از ین فرع و هم برنبرذ؛ **انجام:** جز نام بذ و نیک همی از تو نماند ×× پس به ز نکونامی از ما اثری نیست
منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۰ر-۲۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸/۳-ف

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۷۱۷ق؛ ۵گ (۱۰۷-۱۱۱)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۸

آغاز: بسمله. سپاس و ستایش مبدعی راست که سخن پاک و سخن دان و سخن گو را ابداع کرد ... الزهدیات: طلب ای عاشقان خوش رفتار ×× طرب ای نیکوان شیرین کار؛ **انجام:** شادمان گشتم از آن عذر گرفتمش بکنار ×× همچو تنگ شکر و خرمن گل تنگ به بر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت لطف علی که نسخه از زمان خود شاعر است! مجدول، با افتادگی‌ها در غزل‌ها که در فهرست نسخه نشان داده شده است، با دیباچه منصور و فهرست در دنبال آن بدین‌گونه: قصاید زهدیات، مدایح، قلندریات، غزلیات نامرتب، هجاء، مراثی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن یشمی، ۱۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۴/۶سم [ف: ۲ - ۲۹۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۴۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵. منتخباتی از آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲۴گ (۳۳۰-۳۵۳)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۴]

۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۲

آغاز: فی صفة الملك وعدله؛ **انجام:** ای سنائی چو یافتی امکان ×× بنمای اندر این سخن برهان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۸]

۱۰. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۶

منتخب دیوان است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۵۵

آغاز: ... یا خماس و یا عشار و یا دغام و امالت کی تر رهبر بود قران بسوی سر یزدانی؛ **انجام:** آتش در زن ز کبریا در کویت ×× تا ره نبرد هیچ فضولی سویت ...
دارای: قصیده، قطعه، غزل بی‌ترتیب الفبایی، رباعی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت ابراهیم برهان آزاد که: «اشعار از ششهزار بیت بیشتر است، ۶۶ رباعی دارد که در چاپی نیست، حدود چهار صد بیت اضافه دارد ...»، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای پوشانیده، ۲۱۱گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۱]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۸

آغاز: ... و نطق مایه سازد ×× در ره روح قدس دربازد؛ **انجام:** آرد از بهر پنجگانه تو ×× اینچنین قوم را بخانه تو
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، و در برخی اوراق علامت بلاغ؛ ۲۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۱]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۵-عکسی

آغاز: برابر۱
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. ۲۹۱۹ بیت (گ۴۱۴-۵۰۳ متن و کناره)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [عکسی ف: ۲ - ۱۲۶]

۱۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با دیباچه تقی الدین حسینی؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۹۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۶

آغاز: بس که شنیدی صفت روم و چین ×× خیز و بیا ملك سنائی به بین
شامل: قصاید (ص ۱-۲۵۳)، مقطعات (ص ۲۵۳-۲۷۷)، غزلیات

(ص ۲۷۸-۴۴۲) و رباعیات (ص ۴۴۲-۴۸۴) در متن و حاشیه نوشته شده و در حدود ۱۰۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در قرن ۱۱؛ نویسنده آن هندی است؛ یادداشت‌هایی از مالکان پیشین و تاریخ دو تای آن‌ها سال ۱۱۵۵ است؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۴۲]

۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۱۰

آغاز: ... مر زمین و آسمانرا نیست جز تو خالقی ×× خلق مخلوقند و تو خالق و هم لایخلقون / حافظ و ناصر تویی مر بندگان خویش را ×× کیست جز تو حافظ و ناصر و هم لاینصرون؛ **انجام:** در ازل رفتست تقدیر ز عشقت بر سرم ×× جز رضا دان نگارا حیله تقدیر چیست / ای سنایی چون مقصر نیستی در عشق او ×× در وفا و عهد او چندین ترا تقصیر چیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مرصع و لاجوردی؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۳۲گ [ف مخ: ۲ - ۹۲۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۴۳

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ در متن و هامش، با دو جدول زر و لاجورد، باسرلوح زرین و رنگین؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰۴گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۳۴]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۱

آغاز: این طرفه ترا دیدم در روی زمینی ×× تو هیچ نه و در تو گرانی چندین

قصیده‌ها است به ترتیب تهجی، سپس ترجیع و رباعی و قطعه، آنگاه غزل به ترتیب تهجی باز رباعیات به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۷۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** به زان بندی که اندرین دهر خراب ×× نه آمدمی نه بدمی نه شدمی

شامل: چکامه‌ها و غزل‌ها بی‌ترتیب، دوبیت‌ها، کارنامه بلخ؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۰۳ق؛ مجدول زرین، در سرآغاز گزارش زندگی سنائی با همان خط از جانی نقل کرده‌اند و در آن از تذکره میر تقی کاشی و تذکره دولتشاه و «مجمع العشاق» و «مجمع الشعراء» سخنانی آورده، با دو سرلوح زیبا؛ این نسخه پیش از آنکه به دست آقای مشکاة بیفتد از آن آقای پارسا توسرکانی بوده و هنگام تصحیح دیوان توسط آقای مدرس رضوی در اختیار ایشان قرار گرفته و در سرآغاز چاپ (۱۳۲۰ش) به نشانی (نسخه پ) از آن یاد کند (ص-عج و عز)، در کنار رویه (۳۱۷ب) خط محمود قاجار دیده می‌شود و گویا همان است که (ج۱-ص۵۲) این فهرست یاد شده؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی، ۳۶۲گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۵]

۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۱۳/۱

خط: نستعلیق، کا: امام قلی کرمانی، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۹۵]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۵۸/۴

آغاز: طلب ای عاشقان خوش رفتار ×× طرب ای نیکوان شیرین کار / تا کی از خانه بین ره صحرا ×× تا کی از کعبه هین در خمار؛ **انجام:** ای گل نه به سیم اگر به جانت بخرند ×× چون بر تو شبی گذشت بادت نزند / گه نیک عزیز وگاه خوارت شمرند ×× برسر ریزند وزیر پایت سپرند.

قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۰۹ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الخبیر بخفیات الضمایر العلیم؛ **انجام:** صد هزاران ثنا چو آب زلال ×× (یک گله باک شده) باد بر محمد و آل.

خط: نستعلیق، کا: امامقلی، تا: ۱۰۱۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه، ۳۶۴گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۱۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گفتی که زبانیم نهی بی معنی ×× ما با تو برین ولی زهی بی معنی

خط: نستعلیق، کا: حسن مطیعی کاتب جرپادقانی، تا: ربیع الاول ۱۰۲۲ق؛ مجدول، مصحح، مقابله شده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۷-۳۰ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۲×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۴۲۷]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۴/۶

ابیاتی از سنائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۵ق؛ ۴گ (۱۳۲پ - ۱۳۵ر) [ف: ۸ - ۱۷۷]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۴/۷

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۵ق؛ ۲گ (۱۳۵پ - ۱۳۶پ) [ف: ۸ - ۱۷۷]

۲۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۳۹۵]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۲/۱

آغاز: نی تو دری بودی اندر سرجسمانی یتیم ×× فض ما تاجیت کرد از بهر فرق انبیا؛ **انجام:** او کعبه حسن گشت و در پیش درش ×× عشاق همه بوسه زنان بر حجرش

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۰۲۵ق، کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۸سم [ف: ۳ - ۶۵۴]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد جان کاتب، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: ترمه الوان، جلد: ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [ف: ۸ - ۶۳]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۸

قصیده ای از سنایی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: با تاریخ۱۰۵۳ق،جا:احمد آباد گجرات؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۶۵ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۹]

۳۰. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۴۶

آغاز: مر زمین و آسمان را نیست جز تو خالقی ×× خلق مخلوقند و تو خالق و هم لا یخلقون؛ **انجام:** ای قامت سرو گشته کوتاه بتو ×× درشب مرو ای خجل شده ماه بتو ×× گر رنج رسد مباد ناگاه بتو ×× آن رنج بمن رسد پس آنگاه بتو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از خط برمی‌آید که دو نفر آن را نگاشته‌اند، به سال ۱۲۷۹ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۲۵۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۰۸]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** شمس که ز نجم یادگار است تویی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در پایان قصیده امیرالشعراء نادری است در ستایش حاجی حسین ملك به خط شاعر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۴/۸سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۹

آغاز: طلب ای عاشقان شیرین کار ×× طرب ای شاهدان خوش رفتار

قصیده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰شعبان۱۱۰۸ق،جا:قندهار؛کاغذ:شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی،۱ص (۱۸۵)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳/۱-فیروز

شامل قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: غلامرضا افشار ارومی، تا: ۱۱۶۵ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵۰ص (۲-۵۵۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۶۵]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۸]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۱/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** وقت بخشش حیات درویشی ×× گاه طاعت هلاک خذلانی / همه زیبی بهشت را شایی ×× همه نوری سپهر را مانی

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶ص (۱۳۹-۱۴۴)، ۱۵-۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۴۷]

۳۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳

خط: نستعلیق چهارستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱-۲۲۵]

۳۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳۳

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۴۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۵۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تا یکی طبل را بنای گلو ×× چوب تیره کنند شش پهلو / پدر هر کرا رزه بردند ×× پسر و زنش را بیفشردند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ابوالفتح علوی خلخالی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۲]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۲/۵

[مقداری] از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص، ۱۹۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۱]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۱/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۳۴گ (۱-۲۳۴)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اندران وقت که جاسوس جمال رخ او ××از پس پرده پندار هوا بیرون جست

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۳؛ با یادداشت تولد ۱۲۷۱، با نقص و افتادگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۳/۱سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴۹

آغاز: ای سنائی بی کله شو تا بیابی سروری ×× زانکه نزد سروران تا با کلاهی بی سری؛ **انجام:** زیرا که چو گیرمت ز شادی درکش ×× در پیراهن چرب تو افتد آتش

دارای قصیده‌ها و چند غزل و نامه ای به قوام الدین صدرالوزراء ابوالقاسم الناصر بن الحسن بن علی که به بلخ آمده و خواسته بود سنائی را ببیند و نتوانست (نامه ۵ و ۶ از مکاتیب سنائی چاپ نذیر احمد) در سه صفحه به نثر فارسی در میانه نسخه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۲ - ۲۹۴]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دریاب که جان رخت سفر می‌بندد ××

خوناب ز دیده میفشاند غم تو
شامل منتخبی از قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات، تعداد ابیات این نسخه ۲۶۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: هدایت (ملا باشی)، تا: ۱۲۵۱ق، جا: شیراز؛ دکتر کریم خان هدایت نوشته که این نسخه جزء کتابخانه پدرش بوده و یادداشت دیگری با امضای ناخوانی هست که نوشته: «نسخه را ملا باشی در جوانی در شیراز نوشته است»؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۳ص، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۳۶]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۵/۱۱

اشعاری از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد ابراهیم اصفهانی، تا: با تاریخ ۱۲۵۸ق؛ ۱۹گ (۲۵۸پ – ۲۷۶پ) [ف: ۶ – ۲۵۶]

۴۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۳۲

خط: نستعلیق، کا: حاجی سید علی، تا: ذیحجه ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ تملک: فرهاد میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی در زمینه قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [نشریه: ۳ – ۱۷۹]

۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۳۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** هرچند برآتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم گرم نماند غم تو / دریاب که جان رخت سفر می‌بندد ×× خوناب زدیده می‌فشانم غم تو
خط: نستعلیق، کا: عبدالله فانی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ مهر: «هو، کتابخانه احمدی شیراز، ۱۳۲۶» (لوزی)؛ جلد: مقوا، ۲۶۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۲۷]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دشمنش ار مرغ و ار سوی فلک بر پرد ×× چرخ تنوره شود محور چون باب زن
قصاید بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی است از الف تا نون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف:۶-۱۹۷]

۵۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۲۸/۲

مشتمل بر چندین قصیده از ناظم به انتخاب کاتب؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمود بن میرزا نصرالله گرگانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ ۳۱گ (۱۷پ–۴۷پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۰۹]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** این بی ریشان که سغبه سیم و زرند ×× در سبلت تو بشاعری کی نگردند ... خشک خوبرویان نخرند.
خط: شکسته نستعلیق، کا: ساوجبلاغی، تا: ربیع الثانی۱۲۷۰ق، حسب الامر سرکار رفعت مدار دام مجده و اقباله؛ مجدول، صفحه ۸۱ دارای مجلس مینیاتور زیبا که اردوگاه جنگی و رد و بدل شدن عهدنامه ای را بین سران تشریفاتی نشان می‌دهد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [ف: ۴۵ – ۱۱۰]

۵۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دشمنش ار مرغ وار سوی فلک بر پرد ×× چرخ تنوره شود محرو چون باب زن
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ در برگ اول یوم الشروع کتابت ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۶۶ ذکر شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۹]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۷

آغاز: کفر و ایمان را هم اندر تیرگی هم در صفا ×× نیست دارالملک جز رخسار و زلف مصطفی
مشتمل بر قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات و در حدود ۶۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم جوباری، تا: ۱۲۷۴ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ – ۲۴۲]

۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۴۰

آغاز: نظام عالم خورشید ملک و ذات هنر ×× نصیر دولت و پشت هدی و روی ظفر
خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۲۷۴ق، جا: کرمان، به‌دستور شاهزاده نواب علیقلی میرزا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ – ۴۹]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۴/۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اندران وقت که جاسوس جمال رخ او ×× از پس پرده پندار هوا بیرون جست
منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۳۱ر–۱۳۷پ) [ف: ۳۶ – ۲۸۶]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳۳

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۲ص (۱۱۳-۱۱۴ هامش)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ – ۷۹۳]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** شخص تو باد از طرب چون تندرستانرا غذا ×× روی بد خواهت ز غم چون روی بیماران ز تب
حاوی قصائد صوفیانه حکیم سنائی است که در آن رعایت حروف الفباء آخر قوافی نشده؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: موسی حسنی، تا: شوال ۱۲۸۶ق؛ با سرلوح، دنباله متن در حاشیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۳۳]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۹

آغاز: مکن در جسم و جان منزل که آن دونست و این بالا [کذا فی النسخه] ×× قدم زین هر دو بیرون نه نه اینجا باش و نه آنجا؛ **انجام:** بهر چه از اولیاء گفتند ارزقنی و وفقنی ×× بهر چه از انبیاء گفتند آمنا و صدقنا
قصیده‌ای از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق، کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۲]

۵۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱۷/۴

آغاز: مکن در جسم جان منزل که این دون است و آن والا ×× قدم زین هر دو بیرون نه نه اینجا باش نه آنجا؛ **انجام:** دیده در چشم سنایی چون سنایی باد تیز ×× کز سنایی زنده کی خواهد زمان بی سنن / با سخن‌های سنایی خاصه در زهد و مثل ×× فخر دارد خاک بلخ امروز یا در عدن

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر ابن سلطانعلی گواری کزازی، تا: چهارشنبه ۲۸ شعبان ۱۲۹۲ق، جا: ازندریان ملایر؛ کاغذ: شیری، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۶گ (۳۰۰پ-۳۱۵پ)، اندازه: ۸/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۴۱۶]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۵

آغاز: خدایا ز خوانی که از بهر خواهان [کذا] ×× کشیدی نصیب من بینوا کو؛ **انجام:** هر چه پیش تو بیش از آن ره نیست ×× غایت وهم تست الله نیست.

چند رباعی، قطعه و قصیده. ابیاتی از حدیقه او نیز در این قسمت دیده می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۴۵-۲۴۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۹]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۷

کا: محمد رفیع، تا: ۱۳۰۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۹۱گ، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [رایانه]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** به زان بندی که اندرین دهر خراب ×× نه آمدمی نه بدمی نه شدمی

مشتمل است بر شرح حال مختصری از ناظم، قصاید، مسمط، ترکیب بند، غزلیات به ترتیب حروف الفبا، رباعیات، مقطعات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رحیم بن محمد حسن الکوهینی تفریشی، تا: جمادی الثانی۱۳۱۳ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۷گ، متن ۱۹ سطر و حاشیه ۴۰ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ - ۱۸۹]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول زرین؛ واقف: علی محمد سرخی زاده یزدی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۱۵۵گ، ۱۸ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۵۶]

۶۴. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

اشعاری از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ [نشریه: ۷ - ۷۵۱]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** به ز آن نبدی که اندرین دیر خراب ×× نه آمدی نه بدمی نه شدمی

شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح مرصع کتیبه دار، دارای کتیبه مرصع، مجدول بزر؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۰]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۰

منتخب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۰

گزیده‌ای از حدیقه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۸×۲۰/۲سم [رایانه]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۴

کا: محمد بن حسین، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۵۸گ، اندازه: ۱۰/۶×۲۱/۶سم [رایانه]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۲۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** شاهنشه عشق روی اگر بنماید ×× غوغای همه دهر بر او برناید

قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب با نقش گل و بوته؛ تملک سید علی بن عبدالحسین حجت؛ جلد: تیماج آبی، ۱۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۲]

۷۰. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۷/۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۲۵]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۳۹

آغاز: بسمله، آراست جهاندارد دگر باره جهان را چون خلدبرین گرد زمین را و زمان را؛ **انجام:** بباید کشت کرکی را که روز برف بر صحرا کشد چون بارکان ماربربن مار بارانی ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز: کفر و ایمان را هم اندر تیرگی هم در صفا ×× نیست دار الملک جز زخسار و زلف مصطفی

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۱۶]

۷۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۲

آغاز: بسمله. بس که شنیدی صفت روم و چین ×× خیز و بیا ملک سنائی به بین / تا همه دل بینی به حرص و بخل ×× تا همه جان یابی بی کبر و کین؛ **انجام:** در گرد رکاب تو سنائی ×× یابنده مرکب تو چالاک / با کیش نه از سر گزاف است ×× آن تو و آنگه از جهان باک

شامل قصاید، غزلیات، رباعیات و مقطعات است که نامنظم صحافی شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح گنبدی شکل؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۴۹۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف: ۳ - ۶۷۱]

● **دیوان سنائی (منتخب)** / شعر / فارسی

d.-e sanā'ī (mn.)

هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵- ۱۲۸۸ قمری
hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801 - 1871)
وابسته به: دیوان سنائی؛ سنایی، مجدود بن آدم (۴۷۳-۵۲۵)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق، به‌خواهش اسدالله خان؛ با یک قصیده از عبدالواسع جبلی در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۹گ، ابعاد متن: ۷/۵×۱۴/۵، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۹۵]

● دیوان سنجر کاشانی / شعر / فارسی
d.-e sanjar-e kāšānī

سنجر کاشانی، محمد هاشم بن حیدر، ۹۸۰-۱۰۲۱قمری
sanjar-e kāšānī, mohammad hāšem ebn-e heydar (1573 - 1613)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۷
آغاز: بجز صادق آنکه بست زبان ×× منکران را به راست گفتاری / از خجالت بخاک تیره نشاند ×× کوه را حلمش از گرانباری؛ **انجام:** تهمتی بر سپه غمزه او می‌بندم ×× کاش ویرانه ما قابل تاراج بودی / از کلاه نمدم گرم نمی گردد سر ×× سرنوشتم چه عجب سنجر اگر تاج بودی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۲۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۸/۱
آغاز: دریغ و درد که کردم بسی به خود تدبیر ×× کزین طلسم برآیم نشد رهی تقدیر؛ **انجام:** چون جام می‌که گرد صراحی گردد ×× گرد سر شهنو از خان می گردم
دیوان قصاید و غزلیات به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۲۶گ (۱پ-۱۲۶پ)، اندازه: ۹/۵×۱۸/۱سم [ف: ۳ - ۶۵۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۰/۲
آغاز: ای جوهر ذات تو ز اشباه مبرا ×× نازان بوجود تو تبارک و تعالی / محتاج سخایت چه سماوی و چه اراضی ×× ممنون عطایت چه موالید و چه آبا؛ **انجام:** بگذشت بهار و ما شرابی نزدیم ×× در سایه گل یک مژه خوابی نزدیم / یار آمد و جلوه کرده و ما بی خبران ×× بن دیده بخت مشت آبی نزدیم
قصیده است در ستایش خدا و اکبر شاه هندی و جز آن (افتادگی دارد میان ص ۲۲۲ و ۲۲۳) و غزل از حرف تاء تا حرف یاء و دو رباعی. سرگذشتی از او بخامه پرتو بیضایی در آغاز هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۲ص (۱۱۲-۲۱۳)، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۳۴]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۴۷
خط: نستعلیق، کا: عبدالسلام شیرازی، تا: ۱۰۵۴ق، جا: اصفهان، به‌فرموده محمد امین بیکا؛ با یک سرلوح، مجدول. [نشریه: ۷-۱۵۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۵۱
آغاز: دریغ و درد که کردم بخود بسی تقدیر ×× کزین طلسم بر آیم نشد، زهی تقدیر؛ **انجام:** سرشکم لاله گون می‌خیزد از چشم ×× که طفلان جامه زنگین پسندند.
قصاید و غزلیات است در حدود هزار بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۳۳ص (۸۰۷-۸۳۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷
آغاز: هرکز ندیده بودم ناز و نیاز چشمم آری سنده بود؛ **انجام:** خیابان می‌سپرد آشفته بیدل ×× گریزان قدم در بوته گل
در این دیوان قصاید و غزلیات و مثنویات سنجر می‌آید ولی بر اثر گسیختگی صحافی و پارگی اوراق نظم اشعار به هم خورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ساده، هر بیت در یک سطر بین هر دو قصیده کمی فاصله است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹گ، ۱۵ سطر(۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۹۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۴
آغاز: خداوندا دلی درد آشنا ده ×× غم از هر دل که بگریزد بما ده / دلی خواهم تجلی را سزاوار ×× نه چون موسی که نارد تاب دیدار؛ **انجام:** بشکست سپاه جیش از سور بجنگ ×× چون لشکر شب که بشکند از خورشید
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: روغنی، ۲۱۴گ، ۱۳ سطر دوستونی، اندازه: ۱۰/۲×۱۸/۷سم [ف: ۴۱ - ۲۲۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۹۵/۲
داستان بی گناه و شاه و باز. با عنوان «در تمثیل این معنی گوید» به وزن مثنوی. این هم گویا از سنجر است؛ خط: نستعلیق، کا: باستانی راد، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۲۲ر-۲۳ر)، ابعاد متن: ۷/۵×۱۶، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶- ۵۴۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۱-ف
نسخه اصل: فرهنگ و هنر کاشان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۳۱۳ص [فیلمها ف: ۳ - ۸]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۷
آغاز: اختیار خودداری هر چه میکنی ما را ×× گر بخضر جانبخشی ورکشی مسیحارا؛ **انجام:** که رشک طور گردان منزلم را ×× نجات از تیه ظلمت ده دلم را
شامل غزلیات و قصاید و یک مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ولی نسخه کهنه و ظاهراً در حال حیات شاعر نوشته شده؛ یادداشت‌هایی با خط پخته و مرکب تازه: «هو الله تعالی تفعلی برای مطلبی بشیخ سنجر کرده این غزل آمد اگر با مطلب موافقت

نمود رشته خلوصیت بگردن آروزی اخلاص افکنده بارواح شیخ دست ارادت خواهم داد بتاریخ فی شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۷۴» و «هو الله تعالی شانه العزیز برای یک مطلبی بخاجه سنجر مشورت کردم همین غزل آمد انشاء الله تعالی موافق رای خواهد شد ... تحریرا فی شهر ربیع الثانی ۱۲۷۴»؛ مهر: «قربانی کعبه وفا اسماعیل»، «عبده الراجی»؛ جلد: چرمی سوخته، ۱۵۳گ، ۱۲-۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۸۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۴۴

آغاز: وقت است که تعمیر کنم دیر و صنم را ×× در کارگه کفر کشم خشت حرم را / از کعبه کنم جامه و در بتکده پوشم ×× تا معتقد خویش کنم لات و صنم را / اگر نگوید (سنجر) ثنا تو خود دانی ×× که از زبونی بختست نیست از تقصیر؛ **انجام:** آمد ز شکار خسرو سیر شکار ×× فتراک ز خون چو دست ببری بشکار / زین گونه که پر گل شده از خون در و دشت ×× خندد سر زخم صد دهن بر گلزار

مشتمل بر قصاید، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در عصر مؤلف؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۱۴۲]

● دیوان سنجر کاشانی (منتخب) / شعر / فارسی

d.-e sanjar-e kāšānī (mn.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۶۲۸-۶۴۱)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۵]

● دیوان سودای دهلوی / شعر / اردو

d.-e sowdā-ye dehlavī

سودای دهلوی، محمد رفیع بن محمد شفیع، ۱۱۲۵ - ۱۱۹۵ قمری

sowdā-ye dehlavī, mohammad rafīʻ ebn-e mohammad šafīʻ (1713 - 1781)

[دنا ۲۰۵/۵؛ مشترک پاکستان ۲۱۲۷/۹؛ الذریعة ۴۷۶/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۲۷۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۷-۲/۱۰۷

آغاز: بسمله. مقدور هندن اوسکی تجلی کی بیانکا ×× چون شمع سراپا هوا کر حرف زبانکا؛ **انجام:** آب نی تو گیاهی پراوسی دهکهو نادان ×× پلیمین نه اور اتا ده اگر بال وپرآوری

غزلیات شاعری اردو زبان است که از حرف الف تا یا غزل‌هایی به زبان اردو سروده است در نسخه به عنوان دیوان سودا معرفی شده است و تخلص به‌کاربرده در ابیات آخر غزل‌ها «سودا» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۹۳ق؛ جلد: مقوا آبی، ۴۲گ، ۱۳ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۹۱]

● دیوان سودایی / شعر / فارسی

d.-e sowdā'ī

سودایی

sowdā'ī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۲۵/۶-۲۱/۱۴۵

آغاز: خوش آنکه نهان عشق تو می‌ورزیدم ×× غیر ا زمن ودل هیچ کس آگاه نبود / گویی که چرا نیامدی دوش برم ×× آگاه نگشتی آمدم راه نبود؛ **انجام:** از عین علی عالم ایجاد به پا ×× وز لام علی گشته عیان لطف خدا / رمزی است دو یا که گشته ترکیب در او ×× از وحدت ذات صرف ... پیدا

غزلیات و رباعیات متفرقه‌ای است در مدایح ائمه و اشعار عرفانی که شاعری با تخلصی سودایی به خط خودش در حاشیه نسخه تحریر نموده است؛ خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۹۱]

● دیوان سوزنی سمرقندی / شعر / فارسی

d.-e sūzanī-ye samarqandī

سوزنی، محمد بن مسعود، - ۵۶۹ ؟ قمری

sūzanī, mohammad ebn-e mas'ūd (- 1174)

چاپ: این دیوان به تاریخ ۱۳۳۸ به تصحیح دکتر ناصرالدین شاه حسینی به چاپ رسید و به سال ۱۳۴۴ نیز در تهران تجدید چاپ شد.

[مشترک پاکستان: ۶۴/۷ و ۲۱۲۷/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۶۴/۳؛ الذریعه ۴۷۶/۹؛ فرهنگ سخنوران: ۲۷۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱/۲-ف

نسخه اصل: دانشگاه کمبریج Or. 1724. دارای گزیده؛ خط: نسخ، کا: غیاث الدین محمد بن یوسف بن علی، تا: رجب ۶۰۴ق؛ ۳۰گ (۱۹-۴۸)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۸

آغاز: بدست خاطر من داده شد عنان سخن ×× زمانه داد زبان مرا بیان سخن؛ **انجام:** بزهد سلمان اندر رسان مرا ملکا ×× چو یافتم ز پدر کز نژاد سلمانم

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ در نسخه نام شاعر «فخرالدین ابوبکر سوزنی» ذکر شده، مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۶۳ر-۷۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۶]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۵۲/۴
آغاز: تا کی ز گردش فلک آبگینه رنگ ×× بر آبگینه خانه طاعت ز نیم سنگ؛ **انجام:** هرگز نطاق هجو تو نگشایم از قلم ×× تا زنده باشی ای خر ز نار منطقه
منتخب. ۷ قصیده؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی‌ها دارد، بیشتر اشعار فارسی دارای اعراب است و چند بیت شعر ترکی و همچنین تزئینات این نسخه نشان می‌دهد که شاید در عثمانی قدیم تهیه و بوجود آمده باشد؛ محشی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج روکش ترمه لاکی، اندازه: ۹/۴×۱۹/۶سم[ف:۴-۱۱۶۳]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۸-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11521؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصور تازه؛ ۲۵۸گ [فیلمها ف: ۳ - ۶]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۱۷
یک مثنوی کوتاه و یک بیت از سوزنی؛ خط: نسخ، کا: عبدالقادر طبیب، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۲۲۹پ)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۹]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۸
آغاز: در هر گناه سخره دیوم بخیر خیر ×× یا رب مرا خلاص ده از دیو سخره گیر
نسخه سه بخش است: ۱. مدائح، ۲. هجویات، ۳. رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ با دو مجلس نقاشی ظریف، در آخر نسخه هم شکارگاه شاه عباس و هنگام شکار در دو صفحه بوده، پیش از ورود نسخه به کتابخانه اعتضاد السلطنه یک صفحه آن برداشته شده، اطراف این سه مجلس صورت‌سازی که تمام صفحه را فرا گرفته تذهیب بسیار ظریف و نقاشی ممتاز گردیده، دارای سه سرلوح بسیار زیباست، مجدول مذهب و از قرائن به‌دست می‌آید که مخصوص کتابخانه شاه عباس تهیه شده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: ساغری میناشده، ۲۸۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۷۴]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۶
آغاز: ای خداوندی که از لطف تو جاه آورده ام؛ **انجام:** در گنبد سیمین چو سنگت ریزم.
خط: نستعلیق ناخوش و مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۴۲۸]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۵/۲
آغاز: در هر گناه سخره دیوم بخیر خیر ×× یا رب مرا خلاص کن از دیو سخره گیر؛ **انجام:** سوی من آر و ساعتی صابر باش ×× تا ... ببرم ار بنافت نرسد
قصاید و مقطعات و ترکیب‌بند و رباعیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سرخ، ۱۶۷گ (۱۰۰ر-۲۶۶ر)، ۲۵ سطر [ف: ۸ - ۴۴۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۸۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۵
آغاز: در هر کناره سخره دیوم بخیر خیر ×× یا رب مرا خلاص ده از دیو سخره گیر؛ **انجام:** وصفش ترا بگویم اگر خورده نیستی ×× گر خورده یی صفات وی از منت باورست
خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل بن محمد علی شیرازی مشهور به رستم الکاتبین، تا: ۴ محرم ۱۲۰۴ق، جا: نایین؛ در متن و هامش؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ضخیم آبی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۲۸ سطر (۱۵×۲۸/۵)، اندازه: ۳۴×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۴۲۷]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱۵ کر
آغاز: دی در ره زرعون بیکی راه گذر بر ×× افتاد دو چشمم بیکی شوخ پسر بر / کج کج چه بعمدا سوی من یک دو نظر کرد ×× جان و دل من رفت بدان یک دو نظر بر؛ **انجام:** گفتا که مرا عیب نگیری بچنین حال ×× گفتم که کسی عیب نگیرد بهنر برا!
قصیده هزلی، قصیده‌ای رائیه با مضامینی هزلی و اروتیک است که در ۱۹ بیت سروده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه نازک سبز، ۱گ (۸۸ر-۸۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۳۳]
۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۹
خط: نستعلیق بد، کا: رحمن علی بواسحق، تا: ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۰۷]
۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۵۴
آغاز: در مدح نور الدین فرماید: نور دین نور عین و مهر و وفا ×× آفریده شده ز لطف و صفا / باب تو مهر چرخ مکرمت است ×× تو هم از مهر زاده ای هم ز وفا
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ صفر ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۶۰]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۹/۲
آغاز: ای خداوندی که از لطف تو جاه آورده ام ×× زانچ بود ستم گرفته بارگاه آورده ام؛ **انجام:** از پایچه چو سنگ سیماب نشاط ×× در گنبد سیمین جو سنگت ریزم
دیوان قصاید اوست و چند غزل با تخلص سوزنی و چند رباعی؛ خط:نستعلیق،کا:عبدالوهاب بن محمد حسین اصفهانی،تا:۵ شعبان ۱۲۵۷ق؛متن و هامش؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،۵۹گ (۸۱پ-۱۳۹پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱-۹۶]
۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۸

آغاز: بسمله. در هر گناه سخره دیوم بخیر خیر ×× یا رب مرا خلاص کن از دیو سخره گیر؛ **انجام:** در عشق تو من سیم ز سنگ انگیزم ×× وز سنگ زنی سیم دهم نگریزم / از پایچه چو سنگ سیماب نشاط ×× در گنبد سیمین چو سنگت ریزم

مشتمل است بر توحید حق تعالی و شمه ای از احوالات درون خویش و قصاید، غزلیات، هزلیات و مطیبات، مقطعات، رباعیات که کاتب حسب الحکم پادشاه وقت به رشته تحریر در آورده و تقدیم نموده؛ خط: نستعلیق، کا: رضاقلی، تا: شوال ۱۲۵۸ق؛ مجدول؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة ۱۳۳، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۱۹۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۶۷۸]

۱۶. **یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۰**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ مصحح، مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: عبد الحسین بیات به تاریخ ۲۵ مرداد ۱۳۳۸ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: – ۱۱]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۹۹**

آغاز: در هر گناه سخره دیوم بخیر خیر؛ **انجام:** در گنبد سیمین چو سنگت ریزم

شامل ۲۵۵۰ بیت؛ خط: تحریری متوسط، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: میشن خرمایی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۶ – ۱۶۱]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۹۲**

آغاز: بسمله، ای خداوندی که از لطف تو جاه آورده‌ام؛ **انجام:** در سینه سیمین چو سنگت ریزم ... سنه ۱۲۶۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: همدانی، علیرضا، تا: ۱۲۶۲ق [رایانه]

۱۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۸**

آغاز: هر چند که رنگ و روی زیباست مرا ×× چون لاله رخ و چو سرو بالاست مرا؛ **انجام:** از پایچه چو سنگ سیماب نشاط ×× در گنبد سیمین چو سنگت ریزم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۵ق؛ محشی؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۳۸گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹ – ۱۴۱]

۲۰. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷**

آغاز: بسمله ای خداوندی از لطف تو جاه آورده ام ×× زانکه ... (لایقرء) آورده ام؛ **انجام:** در گنبد سیمین چو سنگت ریزم.

شامل: قصاید غیرمرتب، غزلیات، قطعات در مدح، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد متخلص به ناظم، تا: ۱۲۶۵ق، جا: شیراز؛ با چند سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۱۴ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۴۰]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶-طباطبائی**

آغاز: در هر گناه سخره دیوم بخیر خیر ×× یا رب مرا خلاص ده از دیو سخره گیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۱۵ سطر، قطع: خشتی [ف: ۲۴ – ۴۵]

۲۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۲/۲**

آغاز: نور دین نور عین و مهر و وفا ×× آفریده شده ز لطف و صفا / باب تو مهر چرخ مکرمت است ×× توهم از مهر زاده هم ز وفا؛ **انجام:** همه یاران زمن بزرگ شدند ×× من بماندم به چشم ایشان خرد / ای دریغا که من نه بتوانم ×× خویشتن را یکی ... در برد

بخشی از اشعار شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: گالنیگور مشکی، ۱۳۷گ (۱۲۵پ-۲۶۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷ – ۱۱۷]

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۴۱/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ – ۵۹۷]

۲۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۱**

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ این نسخه دیوان ارزقی پیوسته به دیوان سوزنی است، چنانکه در آخر آن حاج مشتری شاعر (محمد ابراهیم) به خط خود (به سال ۱۲۹۹) نگاشته به امر ایشان میرزا راقم آن را نوشته و از این که نویسنده گوید جهت خان باشی تحریر شد و حاج مشتری نزدیک همان سطر نوشته که برای من نوشته شده معلوم می‌شود که لقب مشتری «خان باشی» بوده و شامل قصاید و مقطعات و رباعیات چندی می‌باشد و در حدود ۱۸۵۰ بیت است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج،۲۶۲ص (۱-۲۶۲)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۸۱]

۲۴. **تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۹۹**

خط: نستعلیق، کا: عبدالله محبوب فسایی، تا: یک‌شنبه ۱۰ صفر ۱۲۸۷ق، جا: شیراز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۴۵]

۲۵. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۱ حکمت**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: خشتی [ف: ۲ – ۱۹]

۲۶. **تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱**

خط: نستعلیق، کا: مشتری، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۲۶]

۲۷. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۶**

آغاز: تا کی ز گردش فلک آبگینه رنگ ×× بر آبگینه خانه خاطر ز نیم سنگ؛ **انجام:** فرزند من آنکه سور من شیون اوست ×× از صحبت سور من برو شیون شد

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی قزوینی عاشوری، تا: رمضان ۱۲۹۹ق، به دستور میرزا مشتری شاعر؛ با دیباچه‌ای به نثر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۸۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۶سم [ف: ۲ – ۲۹۵]

۲۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰ معیری**

آغاز: نور دین نور عین و مهر و وفا ×× آفریده شده ز لطف و صفا؛ **انجام:** در گنبد سیمین چو سنگت ریزم.
خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۲۱ص، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۲سم [ف: ۱۸ - ۱۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۹

آغاز: دی در ره زرغون به یکی راهگذر بر ×× افتد دو چشمم به یکی شوخ پسر بر؛ **انجام:** در نیمشب به پیشم ... را گشاده کرد ×× تا سقف خانه نور بر آمد ستون ستون
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۶۱۳-۶۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۶]

۳۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ با تصحیح دهخدا؛ جلد: تیماج سبز، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۱۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۹-ف

نسخه اصل: دانشگاه استانبول ۲۳۶؛ خط: نستعلیق، کا: حبیب الله اصفهانی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۰۸ق، جا: قسطنطنیه؛ ۱۶۸گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۳ - ۶]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۵

آغاز: بسمله: در توحید حضرت حق تعالی و سرزنش خویشتن و پیری فرماید؛ **انجام:** از پایچه چو سنگ سیماب نشاط ×× در گنبد سمین چو سنگت ریزم
شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مرآت الممالک، تا: ۱۳۳۸ق، جا: تهران؛ در آخر قصاید کتاب منتسخ می‌گوید: «از روی نسخه کتابخانه سلطانی در تاریخ شهر شوال ۱۲۵۸ به قلم میرزا رضا قلی منشی حسب الامر شاه مرحوم محمد شاه غازی استکتاب شده» است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۲۲]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۸

آغاز: آورد گرد فتح و ظفر پیش چشم ما ×× باد از رکاب عالی لازل عالیا
قصاید و قطعات و غزلیات رباعیات شامل مدایح شامل مدایح را در بخش اول و اهاجی و مطایبات و هزلیات آنها را در بخش دوم مرتب به ترتیب حروف تهجی نوشته و بیش از ۹۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد علی عبرت مصاحبی، تا: ۱۳۴۳ق؛ از روی سه نسخه نوشته به تصحیح ابیات آن پرداخته و سردار معظم خراسانی پشت صفحه نخستین نوشته که برای کتابخانه وی نوشته شده؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۱۹۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۴۳]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۹

آغاز: بسعد اختر میمون مظفر گشت بر اعدا ×× قلج طمغاج خان مسعود رکن الدین و الدنیا
خط: نسخ خوب، کا: محمد علی عبرت مصاحبی، تا: ۱۳۴۶ق؛ از روی سه نسخه (مالکین آنها را در آخر معرفی نموده) و برای دانشمند معاصر سید عبدالرحیم خلخالی نگاشته، این نسخه مانند نسخه پیش است، جزاینکه پاره‌ای از قصاید پیش و پس نگارش یافته و تمام آن نیز بیش از ۹۰۰۰ بیت می‌باشد؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۲۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۵

آغاز: شه مظفر طمغاجخان کامروا ×× که گردش فلک تو سنست رام ورا؛ **انجام:** بادا رخ حاسدت ترنجیده و زرد ×× سر بر طبقی نهاده پیشت چو ترنج
شامل: شامل: قصاید ۱۸۵ قصیده، مسمطها، قطعات ۴۵۶ قطعه، غزلیات ۲۸ غزل، غزلیات ۱۶ رباعی، خرنامه ۴۷۶ بیت، هزلیات ۲۳۱۹ بیت، جمعاً ۸۶۵۸ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: حسن مصاحبی، تا: ۱۳۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۶ص، ۱۹ سطر(۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۸ - ۱۳۷]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۶۰

آغاز: ساقیا پیش آر زود آن آب آتش فام را؛ **انجام:** در گنبد سیمین چو سنگ ریزم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۰ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۴۵]

۳۷. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۶

آغاز: ای خداوندی که از لطف تو جاه آورده ام ×× زانک بودستم گرفتی بارگاه آورده ام
قصایدی در توحید خداوند و سرزنش خویشتن، عذر گناه خواستن از حق تعالی، در بدی افعال و پشیمانی از گناه و توبه از معصیت گذشته، شکر خدا و نعمت رسولش، در حق خواجه رشید فرغانه، در مدح سعدالدین، مدح نورالدین، شرف الدین، کریم الدین، شمس الدین؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: مقوایی روکش کاغذی، ۲۴گ، ۱۴سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: - ۱۰۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۳

شعری از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۲پ-۶۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۴]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۲-ف

نسخه اصل: پاریس p. s. 799 (بلوشه ش ۱۲۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۰]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۶-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۱۰ الیوت ۳۰۷۷ اته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

● **دیوان سوزنی سمرقندی (منتخب)** / شعر / فارسی
d.-e sūzanī-ye samarqandī (mn.)
فرخ، محمود، ۱۲۷۵ - ۱۳۶۰ شمسی
farrox, mahmūd (1896 - 1981)
وابسته به: دیوان سوزنی سمرقندی؛ سوزنی، محمد بن مسعود (-۵۶۹ق)
انتخاب کننده، فاضل معاصر آقای محمود فراخ است که ۱۵۴۴ بیت از آن دیوان را گزیده است.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۹ فرخ
منتخبات او؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: بهمن ۱۳۳۰ش؛ کاغذ: مشقی خطدار، جلد: مقوا، ۶۱گ، ۱۵سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: - ۲۳۴]

● **دیوان سها** / شعر / فارسی
d.-e sohā
سهای شیرازی، محمد تقی، ق۱۳ قمری
sohā-ye šīrāzī, mohammad taqī (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰
مندرجات این دیوان عبارت است از: ۱. قصاید در توحید و نعت و مناقب و مراثی (ص ۱-۲۵)، ۲. منظومه در ترجمه عوامل در نحو (ص ۲۵-۲۹)، ۳. غزلیات به ترتیب حروف هجا (۳۳-۱۳۱)، ۴. رباعیات (۱۳۳-۱۴۳)، ۵. مثنوی عاشق و معشوق (ص ۱۵۱-۲۱۹)، ۶. مقطعات (ص ۲۲۶-۲۴۶) و در حدود ۲۸۰۰ بیت می‌باشد اینک برای نمونه این چند بیت از قصاید سها یاد می‌شود: «ای همه هستی ز ظل ذات تو پیدا ×× هردو جهان از یکی بنای تو بر پا / ای که نگشته کسی بذات تو آگه ×× ای که نگفته کسی صفات تو یکجا / ای که بشکر تو ممکنات موافق ××ای که بذکر تو روز و شب همه اشیا»، آغاز منظومه ترجمه عوامل: «پس از حمد خدا و نعت احمد ×× علی مرتضی و آل امجد / بنام ایزد دانای یکتا ×× عوامل را بنظم آریم انشا / عوامل صد بود در نحو ای دوست ×× ز لفظی و دگر از معنوی اوست»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۶۷ق؛ به قرینه محو و اثبات‌هایی که در ابیات دیوان شده و اضافاتی که در حواشی برخی از صفحات و بر برگ‌های اخیر نسخه به خط دیگری گردیده بایستی به خواست شاعر نگارش یافته و این تصرف‌ها از خود او باشد، ظاهر این است که پیش از سال ۱۲۶۷ نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۲۴۶]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۴-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۲۴]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۷۷
دیوان غزلیات سها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]
۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۹۴
آغاز: ای همه هستی ز ظل تو پیدا ×× هر دو جهان از یکی بنای تو بر پا؛ **انجام:** فرستادم اکنون برت چند بیتی ×× اگر زان نگردی بغایت مکدر
شامل قصاید و رباعیات که طبق نوشته مؤلف در اول نسخه حاضر، فقط مقداری از اشعار او در این نسخه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ اول مؤلف با خط خود در جمادی الثانی ۱۲۶۶ نوشته است که این نسخه شامل مقداری از اشعار او است؛ مهر: «الراجی ناظمقلی بن ... محمد بن محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۴۶]

● **دیوان سها اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e sohā esfahānī
موسوی، محمد جعفر بن محمد تقی، ق۱۳ قمری
mūsavī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad taqī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۸
بسیار نادر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان سهائی = قطعة السفینة** / شعر / فارسی
d.-e sohā’ī = qet‘at-os safīna
سهائی ماوراء النهری، ق۱۱ قمری
sohā’ī māvarā’-on-nahrī (- 17c)

چاپ: چاپ شده
شرح و حواشی:
۱- دیوان سهائی (منتخب)؛ اعتمادی، علی رضا (-۱۳۲۴)

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۷۳/۳
آغاز: باز دارم هوس دیدن دیدار حبیب ×× بارالها چکنم از رخ دیدار رقیب؛ **انجام:** در همه سال و همه دهر دوره ×× الم و درد سها را مرساد
غزلیات شاعر است که به ترتیب حروف هجا سروده شده و در پایان غزلی بدون نقطه دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ۱۰گ (۱۳۹پ-۱۴۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۱/۲
آغاز: حرف الالف الا یا ایها الساقی افق بادر الی الصهبا ×× مضی فی غفلة عمری فقم نمشی الی الصحرا / اگر خواهی که درهستی بلندی یابی از پستی ×× دمادم کوش در مستی سخن گو از می‌و مینا؛ **انجام:** در دم مرگ مکرم گردد ×× هر که در سلسله اهل و داد / در همه سال و مه دهر دورو ×× الم و درد سها را مرساد

شاعر برای هر یک از حروف الفبا غزلی سروده که حرف نخست تمام ابیاتش برابر با حرف قافیه باشد. وی در پایان هم غزلی بی‌نقطه از خود ضمیمه کرده است. این اشعار برای استفاده در مشاعره سروده شده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن مصاحبی متخلص به حیرت، تا: با تاریخ ۱۳۵۸ق؛ در آغاز نوشته شده: «هذا کتاب قطعة السفینة فی فن المشاعرة» از یادداشت‌های حاشیه ص ۷۳ و ۷۴ و ۷۶ برمی‌آید که این کتاب چاپ شده است ولی نسخه ما با متن چاپی تفاوتهایی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، روکش مشمع سبز، ۱۹ص (۷۱-۸۹)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۷۱]

● **دیوان سهائی (منتخب)** / شعر / فارسی

d.-e sohā'ī (mn.)

اعتمادی، علی رضا، - ۱۳۲۴ شمسی

e'temādī, 'alī rezā (- 1945)

وابسته به: دیوان سهائی = قطعة السفینة؛ سهائی ماوراء النهری (- ۱۱)

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: اول دیوان هر سخنور دانا ×× نام بدایع نگار دفتر انشا / آنکه به یک حرف کن سفینه هستی ×× از بر بحر عدم نمود هویدا

گلچینی است از دیوان وی؛ خط: نستعلیق، کا: رحیم پذیرنده، تا: ۱۳۵۰/۸/۲، به درخواست فرزند ناظم آقای اعتمادی؛ ۴۰۶گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

● **دیوان سهراب فراق دیلمانی** / شعر / فارسی

d.-e sohrāb-e ferāq daylamānī

سلماسی، میرزا سهراب، ق۱۴ قمری

salmāsī, mīrzā sohrāb (- 20c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۸۰/۱-۲۶/۱۶۰

آغاز: بسمله هذه الکتاب از اشعار افکار ... دلم برده زکف ایشوخ آن چشم غزال تو ×× سیه کرده به چشمم روز و روشن خط و خال تو / چو دیدم موکب سلطان حسن عالم آرایت؛ **انجام:** لیک درعالم ... فتد بی ... ×× هر دو گر گردد عنایت می‌شود وجه حسن / در ازل شعر وغزل شد قسمت کلکت فراق ×× گر وصال یار خواهی باش راضی دم مزن

کلیات اشعار شاعر است شامل قصاید و قطعات و غزلیات و مراثی که به صورت پراکنده تحریر شده است. او در اشعارش فراق و سهراب تخلص می‌کند. این اشعار اغلب مدایح و مراسلاتی است که شاعر به معاصرین خود گفته است. او این اشعار را در سال‌های ۱۲۸۹ تا ۱۳۰۱ سروده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۹-۱۳۰۱؛ جلد: گالینگور، ۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم

[ف: ۴ - ۱۸۹۱]

● **دیوان سهروردی** / شعر / فارسی

d.-e sohravardī

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری

sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۶ - ۳۸]

● **دیوان سهروردی** / شعر / عربی

d.-e sohravardī

سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری

sohravardī, 'omar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۷۳/۱

آغاز: لک الحمد یا ربی و رب العجائب ×× علی کل ما أدلیتنی من رغایب؛ **انجام:** و هیا لناس أمرنا الرشد نقتبس×× تفیض علینا نورهم بالرواتب

شیخ در این قصیده مدح سلطان محمد؟ را در ۴۰ بیت آورده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد رضا طبیب، تا: شنبه ۱۶ شوال ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۷۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۶۳]

● **دیوان سهیلی جغتائی** / شعر / فارسی

d.-e soheylī joqatā'ī

سهیلی جغتائی، نظام الدین احمد، - ۹۱۸ ؟ قمری

soheylī joqatā'ī, nezām-od-dīn ahmad (- 1513)

[ایوانف ۲۸۱/۱؛ دوشنبه ۲۵۹/۲ش ۷۶۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۶۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۰۲ الیوت؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد خندان، بی‌تا؛ ۱۰۰گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۷-ف

نسخه اصل: نور عثمانیه ۳۸۲۴/۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۲۷پ-۶۲ر) [فیلمها ف: ۳ - ۶]

۳. اسفراین؛ احمد شاهد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۳]

● **دیوان سیاح** / شعر / فارسی

d.-e sayyāh

سیاح، محمد علی بن محمد رضا، ۱۲۵۲ - ۱۳۴۴ قمری

sayyāh, mohammad 'alī ebn-e mohammad rezā (1837 -

1926)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۸

قصیده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق [ف: ۸ – ۱۵۲]

● دیوان سیاف / شعر / فارسی

d.-e sayyāf

شمشیرگر شیرازی، علی اصغر، ۱۱۸۳ – ۱۲۶۲ قمری

šamšīrgar-e šīrāzī, ʻalī asqar (1770 - 1846)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱۸

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۲۰۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳۳

آغاز: بسمله و به نستعین، ای که هر پیدا ز تو پیدا شده ×× وز تو هر شیدا دلی شیدا شده؛ **انجام:** لا شود با تیغ لالا تا آله ×× ماند و غیری نماند با آله

مثنوی سیاف. نسخه کامل نیست (دفتر هشتم از دوازده دفتر مثنوی است)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا مصطفی مدیر الممالک (نوه ناظم)، تا: ۱۳۵۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: خانم پریچهر پدرام، مهر ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور ماشی، ۹۲گ، ۲۰ سطر چهارستونی، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳۴

آغاز: بسمله و به نستعین، ایخدایی کین همه هستی زتست ×× دل دل هر ذره ای مستی زتست؛ **انجام:** کرد بی بن جلوهایش (کذ) چون دروغ ×× جلوه پیرا راستی را شد فروغ.

مثنوی است در بحر رمل (بر وزن مثنوی مولوی) بالغ بر هفتاد هزار بیت، درباره عالم سیر و سلوک و مقامات و تفسیر آیات و اخبار، نسخه کامل و شامل ۱۲ دفتر است که ۵ دفتر از باب «کنز الاسرار» و ۷ دفتر از باب «جنات وصال» در نسخه ذکر گردیده؛ خط: نستعلیق چهارستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یک حاشیه به طرز چلیپایی؛ واقف: خانم پریچهر پدرام، مهر ۱۳۶۹؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۸۹]

● دیوان سید / شعر / فارسی

d.-e seyyed

سید، محمد خواجه، ق ۱۳ قمری

seyyed, mohammad xāje (19c)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲۹

آغاز: شهنشاه جنون تا خیمه زد بر کشور دلها ×× شد از هریک شرار دلفروزش حل مشکلها / صدای دلربای نی ندای دلگشای می×× بگوش دل زند یا حی که بر بندید محملها؛ **انجام:** بحال سید مسکین ببخشا ××الهی یا الهی یا الهی

حدود یکهزار و پانصد بیت غزلیات است با تخلص «سید» تنظیم شده به ترتیب حروف قوافی آنها، در مناجات و نعت و دیگر اغراض دینی و عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن ملا آقا بابا (هروی گوهری)، تا: رجب ۱۲۶۹ق؛ جنب نام دیوان تاریخ ۱۲۱۴ نوشته شده و احتمالاً تاریخ وفات صاحب دیوان باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۲

آغاز: شهنشاه جنون تا خیمه زد بر کشور دلها ×× شد از هریک شرار دلفروزش حل مشکلها؛ **انجام:** بحال سید مسکین ببخشای ××الهی یا الهی یا الهی

غزلیاتی است به ترتیب قوافی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق بد و مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۳گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۴۲۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۳۵

آغاز: شهنشاه جوان تا خیمه زد بر کشور دلها ×× شد از هریک شرار دلفروزش حل مشکلها؛ **انجام:** به حال سید مسکین ببخشای ××الهی یا الهی یا الهی

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم گوهری، تا: شنبه پایان شعبان ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۹۵]

● دیوان سیدا / شعر / فارسی

d.-e seyyedā

نسفی، میر عابد، – ۱۱۱۹ قمری

nasafī, mīr ʻābed (- 1708)

چاپ: به کوشش حسن رهبری، بین المللی هدی، چاپ اول ۱۳۸۲، ۵۵۶ص. اما این دیوان نخستین بار در ۱۹۹۰م به تصحیح جابلقا داد علی شایف در دوشنبه تاجیکستان چاپ شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۹

آغاز: سرو را شمشاد قدش محو چون تصویر کرد ××آب را موج خرامش پای در زنجیر کرد؛ **انجام:** سیدا دنیا پرستان را مگردان نو لباس ×× چغذ نتوانست (؟) بخود ویرانه را تعمیر کرد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مسطربندی و جدول‌کشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۷گ (۲۷ر–۲۷پ، ۳۸پ–۳۹پ، ۴۰پ–۴۲ر، ۴۴ر–۴۴پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱– ۴۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶۵

آغاز: فراق دوستان چون لاله داغم در جگر دارد ×× نشاط باده ایام در پی دردسر دارد؛ **انجام:** بقدر همت خود هر که باشد فخر می‌جوید ×× ... (؟) کل نی شکر، صایب غزل، دریا گهر دارد.

مخمس سیداست بر غزل صایب. مخمس‌های دیگری نیز از وی

در این قسمت هست که شماره برگش داده شده است. یک مورد از آنها بر روی غزلی دیگر از صایب است، مواردی دیگر بر غزل‌هایی از عرفی و مشفقی. سیدا ۷۴ مخمس دارد که ۳۱ مورد آن تضمین غزل‌های صائب است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مسطر بندی و جدول کشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۹گ (۱۱۷پ-۱۱۸ر، ۱۱۹ر-۱۲۱ر، ۱۲۶ر- ۱۲۶پ، ۱۲۹ر- ۱۲۹پ، ۱۳۱پ-۱۳۲پ)، اندازه: ۱۹/۸×۱۲/۹سم [ف: ۱/۲۷- ۴۱۸]

● **دیوان سیدا** / شعر / فارسی

d.-e seyyedā

سیدا کرخی هروی

seyyedā karxī heravī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۳۶۹]

● **دیوان سید احمد خان** / شعر / فارسی

d.-e seyyed ahmad xān

سید احمد خان، ۱۸۱۷ - ۱۸۹۸ میلادی

seyyed ahmad xān (1817 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴۹

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

● **دیوان سید حبیب الله** / شعر / فارسی

d.-e seyyed habīb-ol-lāh

قاضی، حبیب الله بن اسماعیل، ق۱۳ قمری

qāzī, habīb-ol-lāh ebn-e esmā'īl (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۷

آغاز: بسمله، کنم ابتداء من بنام خدا ×× پدید آورد جمله ما سوا؛
انجام: ور که عالم شود ز غصه خلاص ×× با عزادار سید دو سرا

شاعر که بنابر قول خود (در صدر دیوان) عشق وافر داشته است تا نامی از او در صفحه روزگار باقی بماند چون سایر دارندگان این عشق خود را به آب و آتش می‌زند و ره بجایی نمی‌برد تا آنکه دست در دامن شعر می‌آویزد و اشعاری چند می‌سراید و به نزد عباسقلی خان سپهر می‌برد او این اشعار را نیکو می‌بیند و آنها را می‌ستاید بر اثر ستایش سپهر شاعر دیوان حاضر را که حاوی قصاید و قطعات و رباعیاتی است در مدح ائمه هدی و بزرگان اسلام و شهیدان کربلا تنظیم می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

● **دیوان سید حسن اشرفی** / شعر / فارسی

d.-e seyyed hasan-e ašrafī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

● **دیوان سید حمیری** / شعر / عربی

d.-e seyyed-e hemyarī

سید حمیری، اسماعیل بن محمد، ۱۰۵ - ۱۷۳ قمری

seyyed-e hemyarī, esmā'īl ebn-e mohammad (724 - 790)

چاپ: بیروت، دار ممکتبة الحیاة، محقق، ۱۳۸۵، چاپ اول، ۵۷۴ص.

شرح و حواشی:

۱- شرح قصیدة الحمیری البائیة

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۲۸

اشعار سید حمیری؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ کاغذ: نخودی، ۱ص (۷۴)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۵]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۵

قصیده لام عمرو باللوی از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۷۴/۲

قصیده اوست با شرح و ترجمه فارسی آن؛ بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۴۹۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۹/۱۸

قصیده از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۰۹)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۳۲۰]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۶

قصیده لام عمرو باللوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۷]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸۷/۶

مخمس قصیده است از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

۷. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۸۸]

← دیوان سید رضی ≻ دیوان رضی نیشابوری
← دیوان سید رضی ≻ دیوان الشریف الرضی

● **دیوان سید صالح قزوینی نجفی** / شعر / عربی
d.-e seyyed sāleh-e qazvīnī-ye najafī
قزوینی نجفی، صالح بن محمد مهدی، ۱۲۰۸ - ۱۳۰۶ قمری
qazvīnī najafī, sāleh ebn-e mohammad mahdī (1794 - 1889)
این دیوان را ابراهیم بن صادق عاملی (- ۱۲۸۳ق) گردآوری کرده است و آن غیر از «الدرر الغروية فی رثاء العشرة المصطفوية» است.
[الذريعة ۵۸۸/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۹۹-۳۹/۲۷۹
آغاز: سلو فؤادی یوم ودعت ودعاً ×× وطیب رقادی حین از معت ازمعاً / وسهدت عیناً فیك كانت قريرة ×× و اوجعت قلباً لم یکن بك موجعاً؛ **انجام:** علیکم سلام والسلام طهارة ×× لانفسنا ما ماس للبان مائس..
اشعاری است که در رثای ائمه اطهار (ع) سروده و نیز برخی ماده تاریخ‌ها که به مناسبت وفات دوستانش و در وفات بعضی از بزرگان سروده است مانند قصیده‌ای که در مرگ برادرش به تاریخ ۱۲۶۲ق گفته و مرثیه‌ای که در وفات شیخ جواد نجل ملاکتاب و ابراهیم بخل شیخ احمد کشیوان و شیخ رضا بخل شیخ هادی سروده است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۸۹۲]

● **دیوان سید علی خان** / شعر / عربی
d.-e seyyed ʻalī xān
مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ - ۱۱۱۸ ؟ قمری
madanī, ʻalī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)
[دنا ۲۰۷/۵؛ الذريعه ۹: ۵۵۴-۷۵۵ فهرست موصل ۴۱: و فهرست گورگیس عواد (امكنة الاثار بغداد) ۱۹:۲ (دو منبع اخیر به نقل از الذریعه است)؛ مجمع العلمی العراقی ۲۷۵/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۵۰/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۲۲۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۷۳/۲
آغاز: سل البان عنهم این باتوا و یمموا ×× اللجزع ساروا ام برامة خیموا ...؛ آخرین بیت: لاتعجبن لجفنی ان بكاه دما ×× فانه من قلیب القلب تماح
صاحب الذریعه از نسخه‌های تام و ناقص دیوان سید به تفصیل یاد کرده‌اند و از آن جمله نسخه‌ای است در کتابخانه یعقوبی (در نجف) که مانند نسخه حاضر با بدیعیه او در یک مجموعه است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد ملائی، تا: ۱۱۷۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۱ص (۱۸-۲۰۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۵۷]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۳۲
آغاز: وسائل لی عن الاشیاء کیف انت - والله ماسدت فی الائك و رقاء
القصيدة الهمزية؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۱۶۳پ-۱۶۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۷۱]

● **دیوان سید علی قادری** / شعر / فارسی و اردو
d.-e seyyed ʻalī-ye qāderī
قادری موسوی، علی
qāderī mūsavī, ʻalī
[نسخه‌های منزوی ۲۴۷۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۷
آغاز: ۱-بعد بسمله: آغاز مهر اوست زبان جرس ×× هی‌های هوی اوست ز پاس نفس مرا / هر ذره در نظر گل مهر است در چمن ×× بهر ثناء اوست همین دست رس مرا؛ ۲-آغاز: بعد بسمله. حد نهین رکتبی هی سجد کی تنا ×× هوسکی کب کس سی آمجد کی ثنا؛ **انجام:** بقول مصرعه کی ورد عارف است همین علی امام من است و منم غلام علی تحریراً دوم ربیع الاول ... سنه ۱۲۹۱ هجری.
در دو بخش: یکم ۲۳۸ و دوم ۲۵۹ غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «عارف» در هر دو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده و ۲ ربیع الاول ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۷۵گ، ۲۰-۱۷ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۲۵]

● **دیوان سید فخرالدین عبدالله** / شعر / عربی
d.-e seyyed faxr-od-dīn ʻabd-ol-lāh
سید فخرالدین عبدالله بن الامام
seyyed faxr-od-dīn ʻabd-ol-lāh ebn-e emām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۳/۴
آغاز: اعلم فیك ما اقول ×× اعطافك فی الحشا تجول
قصیده از زهیر و تخمیس آن از سید فخرالدین عبدالله بن الامام که با این بند آغاز می‌گردد: «من لعبت به شمول ×× ما الطف هذه الشمایل»؛خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: رویه میشن سبز، ۳گ (۱۱۹پ-۱۲۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۳/۲×۲۱/۳سم [ف: ۸-۱۷۳]

● **دیوان السید ماجد البحرانی** / شعر / عربی
d.-us sayyid mājid al-baḥrānī
بحرانی، ماجد بن هاشم، - ۱۰۲۸ قمری

bahrānī, mājed ebn-e hāšem (- 1619)

[الذریعه ۹۵۰/۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۲۶/۱

آغاز: نبذة من دیوان السید ماجد بن السید هاشم البحرانی قال رحمه الله یرثی جده الحسین: بکی و لیس علی صبر بمعذور ×× من قد اطل علیه عشر عاشور

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ منتخبی است از اشعار ناظم که کاتب آنها را گرد آورده است، حدود ۴۸۵ بیت؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد سماوی، تا: قرن ۱۴؛ ۲۹ص (۱-۲۹) [عکسی ف: ۷ - ۱۱۸]

● **دیوان سید مرتضی** / شعر / عربی

d.-e seyyed-e morteza

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

دیوانی است مشتمل بر ۲۰ هزار بیت در قالب قصیده غزل و قطعات و در موضوعاتی چون: مدایح، مراودات دوستانه، شیب و شباب و ... که یکی از ذخایر ادبیات عرب به شمار می‌آید.علم الهدی آخرین قصیده آن را در سال ۴۰۳ق سروده است (الذریعة: ۷۳۵/۹) در تاریخ الادب العربی (۱۱۲/۳) به نقل از وفیات در این باره چنین آورده «و کان شاعراً مکثراً، جزل الشعر، فخم الالفاظ، غنی اللغة، متین الترکیب بحسن القول فی الشیب و الشباب و اذا وصف الطیف اجاد فی وصفه و قد استعمله فی کثیر من المواضع من شعره»، در وفیات (۱۴:۲) آمده: «و هو یصرف کثیراً من وجوه المعرفة الادبیة و الفلسفیة فی شعره».

چاپ: در قاهره، با تصحیح رشید الصفار، در سه جزء، سالهای ۱۹۵۸-۱۹۵۹م؛ این دیوان به سال ۱۳۷۶ق و ۱۴۰۷ هـ در قاهره و بیروت به چاپ رسیده

[مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۷/۲؛ دنا ۲۰۷/۵؛ الذریعة ۷۳۵/۹؛ ریحانة الادب ۳۱/۲ و ۱۸۳/۴؛ امل الآمال ۱۸۲/۲؛ تاریخ الادب العربی ۱۱۲/۳؛ کشف الظنون ۷۹۴/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۶

سه قصیده به این مطلع‌ها: «لو لم تعاجله النوی لتخیرا ×× و قصاره و قد انتاوا ان یقصرا / اظنک من جدوی الا جنه قانطا ×× و قد جزعوا بطن الغویز فواسطا / عل البخیلة ان تجود لعاشق ×× ما زال یقنع بالخیال الطاق»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۵۶پ-۶۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۴۹]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۱ ـ ج

آغاز: دعوالیوم ما عودتم من تصبری ×× فان نزاعی غالب لنزوعی

نیمی از قصیده پیش از رثاء ملک جلال الدولة اباطاهر در شعبان ۴۳۵ را دارد و می‌رسد به قصیده واویه از بحر طویل با قافیه متزاید در ۳۱ بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در ۹۱ر-۱۰۵پ پنج قصیده است و به خط تازه‌تر و از مرتضی گویا نیست؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۱۵سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۵۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۰۱

آغاز: الا هل اراها ثائرات کانما ×× تعلقن فی اوراکهن الا راقطا / باید یغلن العبد من کل نفنف ×× و یطوین طی الاتحمی البسائطا؛ **انجام:** مبرءاً من لام السوء اجمعه ×× مملکا انفس الاعمار و المهل.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد بن حسن حر عاملی، تا: ۷ محرم ۱۰۸۸ق، جا: اصفهان؛ همان نسخه‌ای است که در کتاب امل الآمل مرحوم شیخ حر از آن نام برده، این نسخه از روی نسخه‌ای کتابت شده که سراینده آن را دیده و بر روی آن به خط خویش چنین نگاشته: «قرأ علی الفقیه ابوالفرج یعقوب بن ابراهیم البیهقی ادام الله توفیقه قطعة کبیرة من دیوان شعری و اجزت له روایة جمیعه عنی فلیروه کیف شاء کتب علی بن الحسین بن موسی الموسوی بخطه فی ذی القعدة من سنة ثلاث و اربعمائه»؛ تملک: شیخ حرعاملی با مهر «العبد محمد الحر» (بیضی)، احمد موسوی با مهر «مبشراً برسول یاتی من بعدی اسمه احمد» (بیضی)، ابراهیم بن بدر الرفاعی؛ کاغذ: شرقی؛ نوع جلد: پارچه‌ای با زمینه کرم، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۹۰]

● **دیوان سیرتی** / شعر / فارسی

d.-e sīratī

سیرتی قزوینی، محمد حسین بن طاهر، ق۱۱ قمری

sīratī qazvīnī, mohammad hoseyn ebn-e tāher (- 17c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۶

آغاز: سخن آغاز کن از حمد کریم متعال ×× که در اثبات وجودش نسزد قیل و قال؛ **انجام:** سیرتی شکر اللهی بود از مفترضات ×× که بدلخواه تو این نسخه باتمام آمد

قصاید و غزلیات شاعر را بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً خود شاعر، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، در برگ ۶۳ یادداشتی دایر به تفال مطلبی در حضور محمد یحیی خان در اردوی معلی با مرکب جدید مورخ به تاریخ ۱۱۴۸ ولی نسخه خیلی کهنه‌تر از تاریخ مزبور می‌باشد؛ مهر: «موید الملک علی ۱۳۰۸»، «یا علی»، «یا من موتمن رجاه علی»، مؤید الملک؛ جلد: چرمی سوخته، ۱۷۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۴]

● **دیوان سیف اسفرنگ** / شعر / فارسی

d.-e sayf-e esfarang

سیف اسفرنگی، ۵۸۱ - ۶۶۶ ؟ قمری

sayf-e esfarangī (1186 - 1268)

این دیوان شامل مدایح خوارزمشاهیان از سلطان علاءالدین محمد بن تکش بن الب ارسلان (۵۹۶-۶۱۷) که او را سلطان سنجر و اسکندر ثانی خوانده‌اند تا سلطان جلال الدین آخرین پادشاه این دودمان و درباریان و دانشمندان این عصر و سلطان تاج الدین محمود پادشاه کرمان و امیر عمید قطب الدین حبش که از امراء مغول و از طرف جغتای و جانشینان او اداره ماوراء النهر بدو برگزار بوده و غزلیات و مقطعات و رباعیات و ترکیب بند و غیره می‌باشد و دولتشاه شماره ابیات آن را دوازده هزار و هدایت ده هزار معین نموده‌اند و نسخه شماره ۲۸۲ کتابخانه سپهسالار تقریباً شامل ۱۱۰۰۰ بیت می‌باشد با اینکه برگ‌هایی هم از آن افتاده است.

سیف الدین بیشتر به طرز خاقانی و ظهیر فاریابی راغب بوده و اشعار حماسی زیاد دارد در تمام دیوان او تخلصی نیست و از طرفداران و دوستان اهل بیت پیغمبر اکرم (ص) بوده و در این باب ابیاتی چند در این دیوان موجود است و از آنهاست: «تو دانی که بر اهل دین سخت باشد ×× بجای علی دیدن آل مروان / زانکه در باب امامت ز پیمبر بیقین ×× هست بر جمله اولاد علی نص علی». در این دیوان آمده: «مرا مادر پس از تاریخ هجرت ×× بسال پانصد و هشتاد و یک زاد / نهال عمر من هفتاد و نه سال ×× چو طوبی هر زمان از نو بری داد / اگر فرزند جسمانی نبودم ×× که گیرد در جهان از نام من یاد / مرا فرزند روحانی بسی هست ×× که جان غمزده زیشان شود شاد / تن من گر بمیرد تا قیامت ×× بقای جان فرزندان من باد» (ص ۳۲۱ نسخه دانشگاه)، نیز: «بنده که بنظم و نثر امروز ×× بر مدح تو میکند زبان راست / جز پای چپی ز تیر گردون ×× دارد همه چیز چون کمان راست». از این شعرها برمی‌آید که سیف در ۵۸۱ زاده و کمینه ۷۹ سال زیسته و فرزندی نداشته و پای چپ او هم لنگ بوده است. در این دیوان ستایش شده از: ابوجعفر، علی حبش، نظام الملک، فخرالدین صدرالملک، اوحد الدین محمد، شمس الدوله وزیر حسنی، شمس الدین فخرالملک، عمدة الاملک قوام الدین محمد، علاء الدین، علاءالملک بکی، خواجه ناصر الدین محمد سید قوام الدین علاء الملک، جلال الدین عزالملک، اتابک قطب الدین محمود، کمال ادلین احمد، صد راجل، حمید الدین، شمس الدین ابوجعفر طاهر، خواجه فخر الملک، مجیر الملک علی، اصیل الدین، سیف الدین حسن، بهاء الدین، ضیاء الدین بهاء الدین محمد، سید اجل برهان الدین حسنی، خواجه شمس الدین، ناصر الدین محمد بن صالح، علاءالدین سنجر، عمدة الملک وزیر، صدرالدین ابونصر، علاء الملک، سید شمس الدین محمد، خواجه علی ظهیر الدین، سیف الدین باخرزی، فتح آبادی بخارایی، فخر الدین، یکی از آل برهان، حسام الدین علی، صدر جهان، ثقة الملک ابونصر علی مجد الدین، سید علی حسنی، جلال الدین محمود، غیاث الدین دادبک سپهسالار، عماد الملک محمد، برهان الدین، شمس حدادی شاعر، سیف الدین، فخر الملک طاهر بن بونصر، ملک اختیار الدین خجندی، نظام حدادی، نظام الملک مسعود، مؤید الملک حسن، مجدالدین ثقة الملک، شمس الدوله، برهان الدین شیخ الاسلام، علاء الملک جلال الدین محمد، دستور جهان خواجه ثقة الملک، ناصر الدین، علامه رضی دین، شمس الدین، قطب الدین حبش، بهاء الدین، شرف الملک، نصرة الدین، ابونصر.

چاپ: دیوان اسفرنگی، چاپ مولتان -پاکستان

[تاریخ ادبیات دکتر صفا ۷۹۴/۲؛ الذریعه ۴۸۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۷۳/۳ «کلیات» و ۲۳۶۷ «دیوان»؛ ریحانة الادب ۱۴۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ۲۸۳]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان سیف اسفرانگ؛ خواجه محمد سروقد

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹-عکسی

آغاز: شب چو بر دارد حجاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح [...] / در تاریک هر شب کاروان صبح را

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۷۶۸ (گنج ۱۴۵۲/۳). دارای قصیده، غزل، ترجیع، قطعه، مستزاد و رباعی؛ خط: نسخ کهن سمرقندی، کا: علی بن محمد بن محمود عرف علی کفش دوز، تا: ۱۳ رمضان ۷۵۴ق، جا: سمرقند؛ ۴۵۴گ [عکسی ف: ۲ - ۱۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: از لنین گراد. دو دوره؛ کا: امیر سید کمال الدین بخاری، تا: احتمالاً قرن ۸؛ از کتب اردبیل بوده است[نشریه:۳-۱۰۲]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۷/۱

آغاز: طیلسان مشتری را خرقه داده در شرف ×× قطب سجاده نشین از طره ی دستار من؛ **انجام:** تابوت تو که کالبد جان خسرو است ×× از قالب تو زنده چو تابوت موسویست

گزیده‌ای است از دیوان او و بی ترتیب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۲ق؛ در صفحه اول آن یک فرمان است به خط شکسته نستعلیق، در عنوان نام شاعر سیف الدین السیرنگی نوشته شده. در شهر ساری آغاز به انتخاب کرده و در مراغه به پایان رسانیده. در نیمه رجب ۸۶۳ق در زمان ملازمت عضدالدین ملک جهانگیر با امیرزاده جهانشاه، در حاشیه گ ۱۸ر شعری از عبدالله هاتفی هست و در آخر شعرهایی از شاه طاهر دکن و محتشم (به خط متأخر) و طالب آملی و ازهری و کاتبی و حکیم رکنای کاشی و «قضا و قدر» دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۲پ-۴۲پ)، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۲۱×۲۵سم [ف: ۴ - ۵۰۰]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۷/۱

آغاز: بسمله. شب چو بردارد حجاب از هودج اسرار من ×× خفته

گیرد صبح را چشم دل بیدار من / در شب تاریک حیرت کاروان صبح را ×× صد شباهنگ است در یک آه آتش بار من؛ **انجام:** از چشم زن و مرد بوقت نگرستن ×× آبستن مردم شود هیچ نزاید. تمام شد دیوان افصح المتقدمین و املح المتاخرین مولانا سیف الدین اسپرنکنی طاب الله ثراه و جعل الجنة مثواه در تاریخ سنه ست و ستین و ثمانمائه مشقه العبد الفقی الحقیر الی الله الربانی عبده کمال ثانی احسن الله عواقبه. الخط یبقی زمانا فی الکتاب ×× و صاحب الخط ترابا فی التراب

شامل قصاید، مقطعات، رباعیات و دو قطعه به نام چیستان؛ خط: نستعلیق خفی، کا: کمال ثانی، تا: ۸۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی مذهب، اندازه: ۲۱/۹×۳۳سم [ف: ۴ - ۱۰۷۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۵۰

آغاز: شب چو بردارد نقاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح را آه دل بیدار من؛ **انجام:** چون باد کنک مجلس سرد تو فراخ ×× چون خاک سبک خامه تو باه انگیز

نسخه کاملی است و نزدیک به ده هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و۱۰؛ در متن و هامش، مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۶۱۵]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲

تقریباً شامل ۱۱۰۰۰ بیت می‌باشد با اینکه برگ‌هایی هم ازآن افتاده و ابیاتی در نسخ دیگر از این دیوان یافت می‌شود که در این نسخه نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ به سال ۱۲۷۳ داخل کتابخانه اعتضادیه شد، پس از آن به دست رضا قلیخان هدایت داده شده، به خط خود شرح حال سیف الدین را در پنجاه بیت در دو صفحه نوشته و اول کتاب گذارده و یک صفحه هم پس ازآن ابیاتی از سیف الدین نوشته شده و متصل به ابیات صفحه کهنه گردیده و برگ ۱۹۵ و چند بیت آخر نسخه (برگ ۷۳۸) نیز به خط هدایت است، در اواخر سیزدهم هدایت (پس از تألیف مجمع الفصحا) در این نسخه نظر و آن را تکمیل کرده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۷۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۳]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۱

آغاز: عندلیب خوش نوایم گر جهان سردی کند ×× لوح اسرار معانی بس بود گلزار من؛ **انجام:** پیوسته در پی آنم که بمانم از خود ×× خود را بحیل باز رهانم از خود / از چشم خیال خویشتن بینی خویش ×× چون مردمک دیده نهانم از خود

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ سال ۱۲۶۱ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۵۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۳-ف و ۶۰۸۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۵

آغاز: ای زاده در سخنت عقد ثریا ×× طومار نویس قلمت صاحب جوزا؛ **انجام:** رفتی و در جهان سخنت یادگار ماند ×× چون تیغ کوه کلک عطارد زکار ماند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۶۵گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۸ - ۷۲۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۷

آغاز: شب چو بردارد نقاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح را آه دل بیدار من؛ **انجام:** نسیج خلق تو پرکار شد پدید آمد ×× خط کتابه نام تو بر طراز کمال

قصاید و ترکیباتست تا آغاز مقطعات. در حدود هفت هزار و ششصد بیت دارد و بقیه اشعار از آخر آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۴۲۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۸

آغاز: عرصه جاه تو چون کوه سپهر ×× باد فارغ ز نشیب و بالا؛ **انجام:** پس حجاب عدم کوه قاف پنهان شد ×× زبار سایه حلمش چو حرف در ادغام

شامل قسمتی از قصاید وی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: الوان، ۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۹۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۴۶

آغاز: شب چو بردارد حجاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح را چشم دل بیدار من / در شب تاریک حیرت کاروان صبح را ×× صد شباهنگ در یک آه آتشبار من؛ **انجام:** ای نظم جهان در اهتمام قلمت ×× عاجز شده تیغ از انتقام قلمت / نزدیک آمد که خنجر فتح کند ×× در ملک جهان خطبه بنام قلمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۶۳گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۱۰]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۸ ـ ج

آغاز: حقه نقطه نمای فلک دائره وار ×× از سواد خط شب حرف سهابرگیرد ... از قصیده: «باش تامرغ سحر باز نوا برگیرد ×× پرده از روی عروسان صفا برگیرد» در ستایش فخرالدین صدر الملک (گ ۱۰پش ۱۳۰د)، آغاز قصیده دوم: «افتخار تاجداران باز آمد بر سریر ×× فتنه و غوغای دوران باز ماند از دارو گیر»؛ **انجام:** من تو را دلبند جان دانسته ام ×× رشک ماه آسمان دانسته ام / گفت کز من گر نخواهی بردجان ×× این مگو این نیز هان دانسته ام

از حرف دال است تا حرف میم و درست هم بحروف تهجی مرتب نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۱۵

سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۵۶]

۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۰ ـ د

آغاز: حصنی که درو تیر سحر کار نکرده ×× کلک دو زبان تو بپیغام گرفته / تا داغ قبول تو نهد بر دل اطفال ×× صورتگر جان منفذ از خام گرفته ...، از قصیده: «ای ملک کلک تو سرانجام گرفته ×× درج گهر از نامه تو نام گرفته» در ستایش ثقة الملک ابوبکر علی (گ ۵۶پ ش ۳۸ ج)، آغاز قصیده دوم: «ای کلک تو کلید نهانخانه امانی ×× توفیع تو نتیجه تأیید آسمانی»؛ **انجام:** خسرو اعظم سلطان سلاطین که بود ×× عفو جان بخشش د رمعرکه جانی بخشای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۲۴۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۱-ف

نسخه اصل:موزه بریتانیاAdd. 7790.زبدة القصاید- رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ ۲۸۹گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۵۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۱۰۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا؛ خط: نستعلیق، کا: قطب الدین حسن کلاتی، تا: ۱ محرم ۱۰۰۷ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸-۱۸۳۵-ع و ۷-۲۰۱۵-ع

نسخه اصل: کتابخانه عمومی دولتی سالتی کف شچدرین ش CCCL 111 (فهرست درن ۱۵۳)؛ خط: نستعلیق، کا: افتخار الدین بن امیر عباد بن امیر سید کمال الدین بخاری، بی‌تا؛ وقف شاه عباس بر آستانه شاه صفی در ۱۰۱۷ با مهر «وقف آستانه متبرکه صفیه صفویه» [فیلمها ف: ۱ - ۹۲]

۱۸. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۸۲

خط: نستعلیق خوب، کا: فخر الدین احمد کاتب مشهور به ملا خورد، تا: سلخ شوال ۱۰۱۸ق، جا: هرات؛ ۳۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: - ۱۴۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۱

آغاز: ای زاده در سخنت عقد ثریا ×× طومار نویس قلمت صاحب جوزا

در حدود ۱۰۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۶ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ مهر: «خانه زاد فدوی شاه عالم گیر غازی فضائلخان ۱۲۶» (کذا)؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۸]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۲/۳

کا: جمال الدین شاه محمود زنگی عجمی کرمانی، تا: ۱۰ شوال ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه الوان، جلد: ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [ف: ۸ - ۶۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۶

آغاز: شب چو بر دارد حجاب از هودج اسرار من ×× خفنه گیرد صبح را چشم و دل بیدار من؛ **انجام:** سالی بیکی دعوت بی باده پیری ×× پنهان ز فلانی من مهمان جوان را

شامل ۴۲۰۰ بیت از قصاید ترجیع بند و قطعات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم انصاری، تا: ۱۰۳۵ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲۲۷ص، ۱۹ سطر(۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۳۷]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۲

آغاز: قصیده رائیه: «نام خجند از تو یافت آب بقا لاجرم ×× بر سر میدان فتح زد علم افتخار»؛ قصیده نونیه: «صبح علم برکشید بیرق شب شد نهان ×× نیزه کشان شد سماک سوی خط قیروان»

قصاید سیف اسفرنگ، نخستین آن رائیه‌ای است، دارای ۴۷ بیت در مدح فردی، دومین آن: قصیده نونیه ایست، دارای ۵۱ بیت، ظاهراً در مدح قطب الدولة و الدین اتابک محمود شاه یزدی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۴۱]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶۷

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۷ص (۳۲۶-۳۳۲) [ف: ۱۰ - ۱۸۴۰]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۴

آغاز: از تو بسی می‌روند خاک به سر بر چو سیل ×× تا تو چه گویی کنند روز شمار آن شمار / بس بود از عشق تو چشم امیدی مرا ×× میل دو راه کمان سرمه کش اعتبار؛ **انجام:** یلدای عیسوی دان توقیع شب نمایش ×× حامل به روح معنی هر چه ... (پارگی) / حادی است ملک و دین را دور زمانش آری ×× افلاک را ... (پاره شده)

برگهای پراکنده‌ای از دیوان است که کنار هم قرار گرفته‌اند. ۳ برگ از این نسخه ضمن اوراق نسخه شماره ۱۰۹۶۷ قرار گرفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۵۰۱]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۶

آغاز: ای شکن زلف تو غالیه دان صبا ×× کشته زلف ترا هر دو جهان خونبها؛ **انجام:** حکم ترا آن نفاذ کز سر صدق ارخوری ×× قفل بقائی نهی بر در دارالفنا

قصیده زیبایی است حدود ۷۳ بیت، در مدح تاج الملة صدر الاسلام بخاری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۷-۷۹)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۸

آغاز: دوش چو پنهان شد از سایه شب آفتاب ×× گشت زخون شفق ماه نو اطلس نقاب؛ **انجام:** گوش نکو خواه تو در نثارا

صدف ×× خلق بداندیش تو تیغ فنا را قراب
قصیده بائیه در مدح صدر صدور الدنیا، بهاء الدولة مرغینانی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ ۲گ (۸۲–۸۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۶۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۳۱

آغاز: باد سحرگه وزید صبح دمید ای نگار ×× وقت صبوحست خیز ناله گلگون نثار؛ **انجام:** بیعت شمشیر ملك با کف تو استوار ×× دولت پیری امید با کرم تو جوان
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ ۴گ (۸۸–۹۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۶۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۱

آغاز: زشام پرچم سلطان هلال عید شد پیدا ×× چو شمع از سر گرفت اینتار کار دین ملك والا / نسیم صبح نصرت داد روح شرع را پایه ×× هوای جام دولت کرد بخت پیر را برنا؛ **انجام:** ای ملك ازحساب وزیران نظیر او ×× در صد قرآن مدبر صاحب قران برآر / ... تو و غوغای ... ×× فریاد الامان زدل ناتوان برآر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده عیسی خان ۱۲۰۵» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۳۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۷/۳

این برگها از نسخه ش ۱۰۹۲۴ جدا شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۵۹]

۲۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۳ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، دارای دو سرلوح کوچك در زمینه طلا با سفیدآب نوشته شده: «دیوان سیف الدین اسفرنگ»، میان سطور چهار صفحه اول طلااندازی دندان موشی، کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۲۰گ، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: - ۷۳]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۸/۱

آغاز: شب چو بردارد نقاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح را آه دل بیدار من؛ **انجام:** گوساله سامریست زان گاو نژاد ×× گوینده بی زبان و حیوان جماد
مشتمل بر: قصاید، مقطعات، رباعیات، غزلیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: شمس الدین سیستانی، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج بغدادی مذهب، اندازه: ۱۹/۲×۳۰/۴سم [ف: ۴ - ۱۰۷۵]

۳۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۲/۳

آغاز: شب چو برگیرد نقاب از پرده اسرار من ×× خفته گیرد صبح را چشم دل بیدار من؛ **انجام:** در جهان عمر تو چندان بادا ×× که کهین طفل جهان را ثمری
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۷سم [ف: ۴- ۱۰۵۵]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۵

آغاز: شب چو بردارد نقاب از هودج اسرار من ×× خفته گیرد صبح را آه دل بیدار من؛ **انجام:** کوکب اهل زمانه بر دل من ×× راست با آبگینه سندا نیست
از ص ۱۶۸ تا ۱۷۴ منتخبی از دیوان اسفرنگ است و در تنظیم آن مراعات حروف الفبائی آخر قوافی نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج، ۷ص (۱۶۸–۱۷۴)، ۲۰ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۳۳-ف

نسخه اصل: دانشگاه پنجاب ۶۶۶۶/۶۶۰ (۴۸۰)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۵]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۲۴/۲

۵۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ص ۱ و ۲ هر چهار شماره زرین است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۵گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۹۰]

● دیوان سیف فرغانی / شعر / فارسی

d.-e sayf-e farqānī

سیف فرغانی، محمد، ق۸ قمری

sayf-e farqānī, mohammad (- 14c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۱۷۱. دیباچه همین دیوان چاپ دانشگاه؛ خط: تعلیق، کا: محمد بن علی کاتب آقسرائی، تا: یکشنبه ۳ رجب ۷۴۷ق؛ ۳۶۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۹-ف

نسخه اصل: روان ۹۸۴؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بدخشی حسینی، تا: ۹۰۴ق؛ ۳۶۲گ [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۹۵ و ۹۶ الیوت (ش ۵–۶۴۴ فهرست)؛ بی‌کا، تا: آدینه ۲ ذیحجه ۱۰۱۳ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

● دیوان سیفی / شعر / فارسی

d.-e sayfī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳۰

آغاز: الا یا ایها الساقی بده زان جام صهبا ×× که در عالم نمی باشد بجز وی حاصل جانها؛ **انجام:** سیفی ز جهان بگذرد و ز خلق جهان بر ×× جز صاحب جان کوست مرا بود و نبودی
غزلها است با تخلص سیفی بترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ، ۱۴

سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۴سم [ف: ۱۲ - ۲۷۲۶]

● **دیوان سیفی بخاری = صنایع البدایع** / شعر / فارسی
d.-e sayfī-ye boxārī = sanāye'-ol badāye'

سیفی بخارائی، - ۹۰۹ قمری
sayfī boxārā'ī (- 1504)

دیوان سیفی بخاری است در ۱۳۲۰ بیت (الذریعه ۴۸۶:۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۴:۲ ش۱۲۵) در اشارات به هنرها و پیشه‌ها و کارها. غزل‌هایی است با تخلص سیفی با عنوان‌های: گل کار، درد دندان عاشق، درود گر، زورگر، عطار، سالوفروش، نراد، شطرنج باز، جامه باف، فوطه فروش، نگار صوفی، حلوا گر، فقاعی آهنگر، حلقه بگوش، سکبان، پسر دیوانه، تهمت قتل، شیخ زاده، چوگان باز، روزه داشتن، درزی، امین، خواننده بلبانی، سرکایی، عبدالله، شاه حسین، پسر صدر، پسر شیخ صفا، بابا دوست، میرآخور، موزه‌فروش، امامزاده، رنگین‌فروش، خیمه دور، سوهانگر، علاف، تنورگر، نقاره‌چی، والاباف، بره دوز، خزانه چی، بازرگان، ابدال، خیابانی، قناد ف یازرندانی، رنگریز، خطاط، ماهی پز، نانوا، کبابی، کله‌پز، گلابی، مه کاروانسرایی، مارت مآب، تیرانداز، حمامی، مجلد، کمانگر، کنگر، موله، کبوترباز، برادر، طاقیه دوز، قصه‌خوان، پیراهن‌فروش تیرخاکی، قوشچی، آبدار، پولانی پز، هریسه پز، کشتی گیر، دلدار عسس، درویشانه (نوریشانه)، گرانی‌گوش، بوریانی، نمک فروش، کفش دوز، پسر دیوان، حسن علی، مقری، بزاز، فراش، چبه چی، ریخته گر، ترازو دار، ماهیچه پز، قصاب، سلاخ، سوچی، ساربان، پیاده رو، پیک، جلاودار، قمارباز، شماع، کاشی تراش، کرباس فروش، انگشت فروش، کحال، نقش گر، تیرگر، زرگر، صراف میخچه گر، ابریشم فروش، زعفران فروش، نفیرچی، شربت دار، دهقان، موی تاب، درویشانه، دروازه بان، دربان، ترکش دوز، قورچی، سوزنگر، شوری، چنگی، خشت مال، سازنده، در بیان خاتمت کتاب. در این دیوان جنبه خیالبافی بر طبیعت پردازی افزایش دارد.

چاپ: به کوشش نجیب مایل هروی، دانش، ش۱۰ (تابستان ۱۳۶۶): ۵-۹۴.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۸۵

آغاز: غزل گل کار: تن خاکیست گل از گریه بسیار مرا ×× آه اگر دست نگیرد بت گل کار مرا / در دل من غم او طرح بنا افکندست ×× هر زمان می‌برد این طرح ز پرگار مرا / بس که بر خاک درش ریختم آب از دیده ×× با بگل مانده همچون که دیوار مرا / کار من خوردن خشتست بسر دانستم ×× تا بآن سنگدل افتاد سرو کار مرا / همچو سیفی اگرم خانه دل بود خراب ×× بیت معمور شد از دلبر معمار مرا؛ **انجام**: غزل سازنده: تا بکی باد گران سازد و سوزد بنده ×× هست فریاد من از دست مه سازند / تار طنبور خود از رشته جانم سازد ×× تا بمضراب جفا سازدش از هم کنده / چون مرا اطاقت آن نیست که سویش بینم ×× پیش از گوش بر او ازم و سرافکنده / من که نغمه او میروم از حال بحال ×× گاه بر حال خودم گریه بود گه خنده / گرچه جان و دل خود کرد نثارش سیفی ×× هست از خدمت آن سرو روان شرمنده. در بیان خاتمت کتاب: این نسخه که طالبند خاص و عامش ×× فرخنده بود چو آغاز بود انجامش / لطفش همه صنعت است و معنیش بدیع ×× زان گشت صنایع البدایع نامش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۶ ربیع الاول ۹۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، سطور چلیپا (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۳/۵

آغاز: تا عیان کردم بدو عشق نهان خویش را ×× ساختم بیگانه ماه مهربان خویش را؛ **انجام**: دلا در عشق رنج ما کشیدی ×× کرم کردی و زحمتها کشیدی

خط: نستعلیق، کا: محمود بن حسن اصفهانی، تا: رجب ۹۶۷ق، جا: مکه مکرمه؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۹گ (۱۰۵پ-۱۳۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۳۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۸

غزلیاتی از کتاب البدایع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۶

آغاز: آغاز دیوان: تا باو کردم عیان عشق نهان خویش را ×× ساختم بیگانه ماه مهربان خویش را ... تا آنجا که: جان من دور از توسیفی هست زار و ناتوان ×× تا کی از خود دور داری ناتوان خویش را؛ **انجام**: انجام از یک قطعه: اجزای وجودم همگی دوست گرفت ×× نامی است زمن بر من و باقی همه اوست

این دیوان چهل و نه غزل و دو قطعه دارد و همه آنها ۲۶۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

● **دیوان سیل اخباری** / شعر / فارسی و عربی
d.-e seyl-e axbārī

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765 - 1817)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۷

آغاز: گل حمدی که در گلشن راز بر شاخسار السنه قابلیات ممکنات چار باغ عوالم جلوه گری نماید ... امابعد خامه محبت ختامه فقیر سرپا تقصیر متعطش زلال نوال افضال

کلیات شاعر است با تخلص سیل بدین ترتیب: ۱. دیباچه دیوان (ص ۱-۵)، آغاز: «گل حمدی که در گلشن راز بر شاخسار السنه قابلیت ممکنات چارباغ عوالم جلوه گری نماید ... اما بعد خامه

محبت ختامه فقیر سراپا تقصیر متعطش زلال نوال افضال»، ۲. قصاید (ص ۵-۸۳)، آغاز: «ذکت نازی برنات المثانی ×× و زاد بحرقتی صوت الغوانی / و انسی ذکرها ذکری سواها ×× فما ابقی لعینی من عیانی»، ۳. غزلیات به ترتیب حروف الفبایی (ص ۸۵-۳۳۶)، آغاز: «فاح الصباح قوموا یا ایها السکاری ×× ساقی بگردش آور جام جهان نما را / مطرب شفاعتی کن ساقی عنایتی کن ×× از ساغر محبت آن باده گوارا»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۲۶ صفر ۱۲۲۶ق، جا: تهران؛ با یادداشتی از مؤلف که در سال ۱۲۲۴ق در دارالسلطنه تهران نوشته، مبنی بر وقف دیوان بر حضرت حجت (ع) از طرف وی با تولیت فرزند بزرگش میرزا احمد؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۴۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۲۱

بخشی از اشعار وی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳۷ - ۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۸

آغاز: آمدی بر سر بیمار خویش ×× خیر مقدم خیر مقدم مرحبا / یا حبیبی استمع ماذا اقوال ×× منک شکوای و انت المشتکی؛ **انجام:** طوبی لقوم آمنوا بقلوبهم ×× مستغفرین لهم دموع تهمع / ویل لقوم آمنت افواههم ×× و عیونهم من ذنبهم لا تدمع

غزلیات فارسی شاعر به ترتیب حروف تهجی، یک ترکیب بند فارسی و یک قصیده عربی را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشتی از سید محمد جزایری در مورد شاعر به تاریخ شعبان ۱۳۸۴؛ جلد: مقوا سبز، ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۷۶]

● دیوان سینای اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e sīnā-ye esfahānī

کرونی اصفهانی، مصطفی قلی بن محمد، ۱۲۹۳ - ۱۳۵۳ قمری

karvanī esfahānī, mostafā qolī ebn-e mohammad (1876 - 1934)

[فرهنگ سخنوران ۲۸۵؛ الذریعة ۴۸۹/۹؛ مشار ۷۳۸]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۰

آغاز: بنام آنکه عالم آفریده است ×× ز مشتی خاک آدم آفریده است؛ **انجام:** جز قامت و زلف و روی او دیده کسی ×× سروی که گلش یار بود یا سنبل

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دارای یادداشت محمود نایینی در قهوه خانه مشیرالملک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

● دیوان سیوستانی / شعر / فارسی

d.-e sīvestānī

سیوستانی، عبدالواحد

sīvestānī, ‘abd-ol-vāhed

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۰۸/۷

آغاز: هر که خدا را شناخت دیده بینای اوست ×× وانکه همه را بباخت عاشق دانای اوست

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ واقف: نواب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳گ (۱۰۹-۱۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۴ - ۱۳۹۹]

● دیوان سیوطی / شعر / عربی

d.-e soyūtī

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۲۷

قصیده از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه ای مجلس ص ۷۷۷ [ف: ۳۷ - ۴۷۱]

● دیوان شاپور تهرانی / شعر / فارسی

d.-e šāpūr-e tehrānī

شاپور تهرانی، ارجاسب بن خواجگی، ق۱۱ قمری

šāpūr-e tehrānī, arjāsb ebn-e xājegī (- 17c)

دیوان شاپور پسر خواجه کی خواهرزاده امید و برادرزاده شریف هجری درگذشته ۱۰۴۸ که ابتدا «فریبی» تخلص میکرده ولی آنچه از اشعار او باقی است با تخلص شاپور است. کلیات او مشتمل است بر غزلیات و ترجیعات و قصاید و رباعیات و مثنوی‌ها است که در فهرست بنگاله ایوانوف به نام «داستان کوه کوفتن فرهاد» در مدح پادشاهان زمان» درج شده است.

[فرهنگ سخنوران ۲۸۵؛ الذریعة ۴۹۱/۹؛ مجله ادبیات ش ۴۳ و ۳۸۵/۴۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۷۳/۳و۲۳۶۹؛ مشترک پاکستان، ج ۷، ص ۷۹۸-۷۹۹ و ج۹، ص ۲۱۳۰-۲۱۳۱؛ دنا، ج۵، ص ۲۱۰-۲۱۱]

۱. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۲۰

بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق؛ ملک الشعراء [نشریه: ۷ - ۷۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲

آغاز: چه مژده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار ×× که رقص میکند از شوق بر سرم دستار؛ **انجام:** برگشت چو بخت یار برگشت ×× امروز که یار و یاورم نیست / بنشینم و خویش را دهم دل ×× بر دوری و دوستی نهم دل

قصاید و مثنویات و غزلیات و خسرو و شیرین و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با دو سرلوح؛ با یادداشت واگذاری مجدالادباء در ۲۸ محرم ۱۳۲۴ به معتضد

الممالك؛ مهر: محمد باقر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۱۲سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۵۹]

۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۲

آغاز: ز خط زایل نگردد جان فزای لعل جانا نرا ×× زخاصیت نیندازد غباری آب حیوان را / چه مذهب دارد آن ظالم جه ملت دارد آن کافر ×× که غارت میکند چشمش دل گیر و مسلمان را؛ **انجام:** بنشینم و خویش را دهم دل ×× بر دوری و دوستی نهم دل

غزل‌های اوست و مثنوی خسرو و شیرین و رباعی و ترجیع بند او با تخلص شاپور و فریبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ در پایان در ۳۱۲-۳۵۸ قصایدی است که نباید از شاپور باشد، مجدول، با سرلوح زرین و آراسته؛ تملك: قربانعلی طبیب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۰۴]

۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۵۵

آغاز: صید کند تا دلم نکهت زلف تو را ×× از نفس افگنده دام در ره باد صبا؛ **انجام:** از سهم تو موم گشت سنگ اندر کوه ×× سد ریخته چنگال پلنگ اندر کوه / آوازه شوکت تو در گوش فلك ×× پیچیده چو آواز پلنگ اندر کوه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با دو سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۹

دارای: ۱. قصاید به ترتیب تهجی، ۲. غزلیات، ۳. ترجیع‌بند، ۴. رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد زمان، تا: ربیع الثانی ۱۰۴۰ق، برای میرزا محمد صادق با مهر او مورخ ۱۰۳۴؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ تملك: محمد قلی بن حسین علی خان مقدم در ۱۱۷۳ق و وقف او برای فرزندان نرینه خود در اول ربیع الثانی ۱۱۸۵؛ مهر: سلیمان، مراد علی؛ کاغذ: سفید دولت آبادی، جلد: ساغری سرخ، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۸

آغاز: آغاز غزلیات: زخط زایل نگردد، جانفزایی لعل جانانرا ×× زخاصیت نیندازد غباری آب حیوان را / چه مذهب دارد آن ظالم چه ملت دارد آن کافر ×× که چشمش می‌کند غارت دل گبر و مسلمان را ...؛ آغاز ترجیع بند: عشق از سر زلف صید بندی ×× تابیده بعشق من کمندی / ما کوه تعملیم و ما را ×× از خلق نیم رسد گزندی ...؛ آغاز قطعات: صباحی ز آب کوثر روی شسته ×× گلی از چشمه خورشید رسته / زده بر نغمه سازی بلبل صبح ××گل خورشید خندان در گل صبح ...؛ آغاز رباعیات: برخیز چه خفتی ای ندیم سحری ×× کاورده سپیده دم شمیم سحری / پرویزن شب مگر حریرست که باز ×× خوش بیخته می‌وزد نسیم سحری؛ **انجام:** ما و شب وصل و ساز و سوز آوردن ×× وز باده چراغ جان فروز آوردن / محسود حیات جاودانی باشد ×× با نوش لبی شبی بروز آوردن

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن جمال الدین کرمانی، تا: ۱۰۴۲ق؛ مجدول مذهب و لاجوردی؛ تملکی در دارالسلطنه اصفهان با مهر «عبده سلیمان» (مضلع) به تاریخ رجب ۱۱۰۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳۷-۳۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۳ و ۵۲۲۶-ف

آغاز: ز خط زایل نگردد جانفزایی لعل جانان را ×× ز خاصیت بیندازد غباری آب حیوان را / چه مذهب دارد آن ظالم چه ملت دارد آن کافر ×× که چشمش می‌کند غارت دل گبر و مسلمان را / نظر بر زخم من شاپور هر کس کرده می‌گوید ×× که زهر آلوده پیکان گشت خون آلوده مژگان را؛ **انجام:** رفتیم بکوی دوست چون مدهوشی ×× سودیم بدیوار سرایش دوشی / ما را [سگ او نگرد] استقبالی ×× نگشاد دری بروی ما آغوشی

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: شنبه ۲۳ صفر ۱۰۴۶ق؛ با دو سرلوح زر و سرخ، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۴۳۱] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱ معیری

آغاز: چه مژده داد از آن شاخ گل نسیم بهار ×× که رقص میکند از شوق برسرم دستار؛ **انجام:** گفتید چه مانع شده از صحبت ما ×× یاران بخدا قسم که باران باران

شامل: قصاید، غزلیات، مثنوی شیرین و فرهاد، ترجیع‌بند، رباعیات و روی هم ۴۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «زین العابدین»، «محمد سعید»، «ابو طالب» به تاریخ ۱۲۵ و ۱۲۶؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۷۶ص، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۸ - ۱۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۲

آغاز: چه مژده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار ×× که رقص می‌کند از شوق بر سرم دستار / چه عشرتست که منقار بلبلان گوید ×× ز نغمه سوده چو مضراب مطربان از تار؛ **انجام:** آن کعبه که خانه خدایست به حالت ×× این کعبه که جلوه می‌کند بدل گشت

شامل قصاید، ترجیع‌بند، غزلیات و رباعیات. در نسخه با نام «دیوان شاپور هندی»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۴ص (۸۴-۱۸۷)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۷

ترجیع‌بند و برخی اشعار وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ص (۱۶۸-۱۸۳)، ۱۴-

۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ – ۸۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۰۶

پاره‌ای است از ط و ع و ف و ق و م و ن وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با پنج مجلس تصویر؛ کاغذ: هندی خاکستری، جلد: مقوا، ۶گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۴۸۶]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰

آغاز: (صفحه ۳ زیرا صفحه اول لا یقرء است): بدوقی می‌کنم تکرار حرف دلسانی را ×× که دل در سینه پندارد کسی تو هم دهانی را؛ **انجام:** از دیده اعتبار چون در نگرم ×× دنیا هیچست و هیچ در هیچ منم.

شامل: غزلیات شاپور، ترجیع‌بند، مثنوی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۱۱۸گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳ – ۵۰۷]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۰/۳

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۷۶]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۵

آغاز: بسمله. چه مژده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار ×× که رقص میکند از شوق بر سرم دستار / گل از نشاط هوا گشته مرغ دست آموز ×× که گاه بر سر دستست و گاه بر دستار؛ **انجام:** امشب قلم خیال برداشتم ×× اینها که تو دانی همه بنگاشتم / هان واقف خود باش که صد نسخه هجو ×× بنوشته و جای نام بگذاشته ام

کلیات شامل قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، ترجیعات، مثنوی فرهاد و شیرین و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، با سرلوح مذهب مرصع به طرح گنبد؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۲۸۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۵/۹سم [ف: ۳ – ۶۸۳]

● دیوان شاپور رازی / شعر / فارسی

d.-e šāpūr-e rāzī

رازی، شاپور

rāzī, šāpūr

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۲۴

قصیده و غزل است به ترتیب تهجی با ترجیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ آراسته به زر، با دو سرلوح، مجدول، حاشیه‌سازی شده [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

● دیوان شاپور نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e šāpūr-e neyšābūrī

نیشابوری، شاپور اشهری، – ۵۹۸ ؟ قمری

neyšābūrī, šāpūr-e ašharī (- 1202)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۵

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۵۶۹–۵۸۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۱]

● دیوان شادان / شعر / فارسی

d.-e šādān

شادان مهراج، ق۱۳ قمری

šādān mehrāj (- 19c)

مهراج شادان تخلص که گذشته از تصریح نویسنده نسخه در اول دیوان از اشعار او برمی‌آید که وزیر یکی از پادشاهان هند که از او شاه اسکندر تعبیر می‌کند و ظاهراً نام وی مهاراجه چندولعل بوده غزلیات و ترکیب‌بند و غیره در حدود ۲۰۰۰ بیت انشاء نموده که از نقل ابیاتی ازآن پایه شاعری او به دست می‌آید. در غزلیات بیشتر معاشقه او با خالق است و با مخلوق سروکاری ندارد و می‌خواسته که قدم در وادی عرفان گذارده باشد و در یکی از رباعیات خود می‌گوید: «شادان تو محققی می عرفان خور». در کتب رجال و سیر نامی و آثاری از شادان نیافتم از ماده تاریخی که برای تعمیر پل ساخته و زیر این سطر نگاشته می‌شود معلوم می‌گردد که در نیمه اول قرن سیزدهم زندگانی می‌نموده و آن این است: «به عهد شاه اسکندر بشد تعمیر پل یکسر ×× زسعی راجه چند و لعل از سابق بود بهتر / بشادان شد ندا جای غریبی بهر تاریخش ×× زسیل اینک بود محفوظ چون اندر صدف گوهر» و جای غریبی سال ۱۲۳۶ را می‌رساند. در این دیوان به مدح حضرت پیغمبر (ص) و حضرت علی بن ابیطالب (ع) پرداخته و از آنها این دو بیت است: «سرور کائنات فخر رسل ×× از طفیلش باو شده معراج / هم زفضلش علی عالیقدر ×× مقتدا گشته از علو مزاج». (ابن یوسف)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۰

آغاز: بعد بسمله، ما دوست به غیر از تو نداریم کسی را ×× بی فایده دیدیم چو دیدیم بسی را؛ **انجام:** تعزیت خانه ام بنا ×× کرد امیر کبیر نور فزا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد بن عبدالله خان در رمضان ۱۲۶۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۴گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [سنا: ف: ۲ – ۱۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: بسمله. ناصیه خود ز عجز بر در جانان بسا ×× شرط غلامی بود بندگی با وفا
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ظاهراً در زمان خود شاعر و برای پادشاه تهیه شده؛ مذهب، مجدول مذهب، به سال ۱۲۸۲ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه گردیده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۴۳ص، ۳۶ سطر در متن و حاشیه، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۱۵]

● **دیوان شاذلی** / ادبیات / عربی

d.-e šāzelī

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ - ۶۵۶ قمری

šāzelī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1196 - 1259)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۷

آغاز: بسمله، رب یسربخیر یا کریم قال الشیخ الامام العالم المحقق المدقق؛ **انجام:** فنحسن نحکم و لا یحکم علینا شیئی تم ...
خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد، تا: قرن ۸ [رایانه]

● **دیوان شارق** / شعر / فارسی

d.-e šāreq

حکیم شارق

hakīm šāreq

ستایشگر میرزا علی اصغر خان اتابک.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۱

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی با دیباچه‌ای به نثر فارسی در آغاز که پس از آن باید خطبه ای باشد به نام پادشاه ولی سفید گذارده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۵گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۸]

● **دیوان شارق یزدی** / شعر / فارسی

d.-e šāreq-e yazdī

شارق، غلامحسین، ۱۲۲۶ - ۱۳۰۷ شمسی

šāreq, qolām-hoseyn (1847 - 1928)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۱۴

کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۶]

← دیوان شاطر عباس ⊳ دیوان صبوحی

● **دیوان شاعر شاه جهانی** / شعر / فارسی

d.-e šā‘er-e šāh-jahānī

شاعر پنجابی، گل محمد، ق۱۲ قمری

šā‘er-e panjābī, gol-mohammad (- 18c)

از: گل محمد معنی یاب پنجابی شاهجهانی متخلص به شاعر (قرن ۱۳ق) دیوان اشعار شاعر است شامل قصاید و غزلیات وی که در مدح و رثای اهل بیت و پادشاهان سروده است. تخلص وی «شاعر» می‌باشد و در حاشیه اشعاری را به خط خود اضافه نموده است. وی معاصر نادرشاه افشار می‌باشد.
[الذریعه ۴۹۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۳۹/۳ که همین نسخه را دیده است؛ فرهنگ سخنوران ۲۸۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۶۵

آغاز: دور خط هم عقده از کار عاشق وانکرد ×× تیره بختانرا چه سود از سایه بال هما / گفت ضعف دست و پا در روشنان تأثیر کرد ×× آه دل چون جاده هرگز بر نمیخیزد زجا / از جنون شاعر ز بس فیض گشایش دیده ایم ×× بهر ما چاک گویبانست صبح دلگشا؛ **انجام:** نگه ز شعله رخسار یار میسوزد ×× چو آن فتیله که کس از چراغ افروزد / چه دور خواجه زردار خودنما امروز ×× بر وی کیسه چو ماهی اگر درم دوزد / مخواه کرمی از افسرده خاطران «شاعر» ×× که دست ز آتش رنگ حنا نمیسوزد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با حواشی به خط شاعر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲۵ - ۱۷۲]

● **دیوان شافی** / شعر / فارسی

d.-e šāfī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۲

آغاز: ای بادای حمد تو زمر نه عقل ورای را ×× از تو حلاوت سخن طبع غزل سرای را / تا بمصاف خسروان جلوه کند گدای تو ×× زیور مغفرش کنم شاه پر همای را؛ **انجام:** شراب نه که اگر زهر قاتلست بنوشم ×× پیاله که در آید ز دست یار بدستم / به پیش دیده شافی یکیست گلشن و گلخن ×× کنون که از تو بدل کوههای حوصله بستم
دارای غزلیات و قصاید و مجموعاً بیش از چهار هزار بیت است. در فهرست نسخه‌های خطی فارسی (۲۳۷۰/۳) دیوان شافی را نسبت به عبدالله فرزند علی طبیب متخلص به شافی داده است، و ما نمی‌دانیم که این نسخه همان دیوانست یا نه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۸۹]

← دیوان شاکر ⊳ گلبن شاکری

● **دیوان شاکر** / شعر / فارسی

d.-e šāker

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۱۸
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان شاکر بجنوردی / شعر / فارسی
d.-e šāker-e bojnūrdī

شاکر بجنوردی
šāker-e bojnūrdī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۱۹-۵۷/۱۸۹
آغاز: ای غریبی که ز بیداد و جفای هرون چهارده سال به زندان جگرت شد پر خون
مجموعه یادداشت‌های شاعری است با تخلص شاکر. او سی سال ساکن شهر بجنورد بوده و در این باره چنین سروده: «بگو سی سال شد در شهر بجنورد ×× به غربت شاکر محزون بسر برد». اغلب این یادداشت‌ها اشعاری است که شاکر در مدایح و مراثی اهل بیت علیهم السلام و سایر موضوعات سروده است. همچنین در آن قصیده مفصلی که شاعر درباره غدیر خم سروده به چشم می‌خورد. علاوه بر اشعار، مطالبی به نثر نیز در این دیوان در برخی مسایل فقهی درج شده است؛ خط: نسخ، کا: به خط شاعر، بی‌تا؛ ۱۴۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۸۹۲]

● دیوان شاملو / شعر / فارسی
d.-e šāmlū

حسن خان شاملو، - ۱۰۵۲ قمری
hasan xān-e šāmlū (- 1643)

[نسخه‌های منزوی ۲۲۹۷/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۶/۱
آغاز: یا رب این مخمور غفلت را می‌اسرار ده
به انضمام مقدمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۲. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۲۶
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ ۳۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۲۱]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۸
آغاز: یا رب این مخمور غفلت را می‌سرشار ده ×× همچو آهم بر در دلهای روشن بار ده؛ **انجام:** ز سرمای این فصل دارد خطر ×× گل داغ در گرمسیر جگر
همان نسخه بالا. جمعا ششصد بیت [نشریه: ۶ - ۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۵۰-فیروز
انتخاب دیوان حسن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بارفروشدهی، تا: ۱۰۹۰ق؛ چنین است: «انتخاب دیوان حسن خان شاملو بیگلر بیگی خراسان»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۱۳۹۴-۱۴۰۷)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۹/۹
آغاز: آغاز دیباچه: بعد از ادای ستایش نگارش دهنده کاخ سخن و توسل اذیال مقدسه. آغاز غزل: یا رب این مخمور غفلت را می‌اسرار ده ×× همچو آهم بر در دلهای روشن بارده / روزگاری شد که حرف گوشه گیری میزنم ×× یا رب این گفتار را توفیق آن کردار ده؛ **انجام:** رباعیات: بر آنکه ننوشد می‌روشن رحم است ×× بی روح به بی نوایی تن رحم است / مستان غم محرومی زاهد دارند ×× این قافله را به حال رهزن رحم است
دیوان شاعر است با تخلص «حسن» شامل دیباچه‌ای به نثر و یک غزل و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول و محرر؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۶گ (۶۱ر-۶۶پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۸ - ۲۲۶]

● دیوان شاملو / شعر / فارسی
d.-e šāmlū

شاملو، امامقلی
šāmlū, emām-qolī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۴/۶
اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۰۵) [ف: ۱۰ - ۱۱۹۷]

● دیوان شاملو هروی / شعر / فارسی
d.-e šāmlū heravī

شاملو هروی، ولی قلی بیک بن داود قلی، ۱۰۳۵ق۱۱ قمری
šāmlū heravī, valī qolī beyk ebn-e dāvūd qolī (1626 - 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۳
بحر طویل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۷]

● دیوان شانی تکلو / شعر / ترکی
d.-e šānī takallū

شانی تکلو، وجیه الدین، - ۱۰۲۳ قمری
šānī takallū, vajīh-od-dīn (- 1614)

[فرهنگ سخنوران ۱۲۲؛ الذریعه ۱۸۳/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۴
آغاز: نه دونم نه ستمکارم نه کردن ×× چرا گیتی نورزد کینه با

من؛ **انجام:** بیدار بود بخت نکوخواه تو یا رب ×× تا دور زمان را سر عهدت به کنارست
قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۹۵ر–۲۱۴ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۷

آغاز: الهی آب عشقی بر گلم ریز ×× به جانم رشحه دردی در آمیز؛ آغاز ترکیب بند: بازم دل از سموم بلا روح پرور است ×× هر آرزو که داشتم از غم میسر است؛ **انجام:** تا نبینم جهان ... (پارگی) غم را ×× نشنوم هرزهای عالم را
شامل مثنوی و غزل و قصیده و ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۰گ (۷۹پ–۸۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۱۱

آغاز: فریب طوطی شیرین کلام دور لعلیک ×× که بارچه قوش تیلی جزایر ور او اسپندا؛ **انجام:** گنج حسن اول دلبر صراف ایرور ×× به ایکی یوز تنکه نیم یانیدا دور
دیوان غزلیات شاعر است که به «ثانی» تخلص می‌نموده و به ترتیب حروف الفبایی آخر ابیات تنظیم شده است، در آخر برخی از رباعیات و معمیات شاعر نیز درج شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عبدالکریم ایکوتمور، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ «ترکیه بلدیکر»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با شمسه، ۸۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۱۹]

● دیوان شانی تکلو / شعر / فارسی

d.-e šānī takallū

شانی تکلو، وجیه الدین، – ۱۰۲۳ قمری

šānī takallū, vajīh-od-dīn (- 1614)

[الذریعة ۴۹۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۸۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۷۰/۳؛ دنا ۲۱۱/۵–۲۱۲؛ مشترک پاکستان ۷۸۷/۷–۷۸۸]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۰

آغاز: ای زسودا سایه بر زلف ایاز انداخته ×× گردن محمود را در دام ناز انداخته؛ **انجام:** یک بیک از دلق درشت و حریر ×× برکشم آن شعر چو مو از خمیر
حاوی قصاید و ترجیع‌بند و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات و قطعات و مثنویات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۴۱ق؛ با چند سرلوح زرین، مجدول، با یادداشتی در سرگذشت سرایندگی از حاج حسین آقا ملک؛ کاغذ: ترمه لیمویی و سفید، جلد: رویه میشن یشمی، ۴۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۸سم [ف: ۲ – ۲۹۶]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز: ای زسودا سایه بر زلف ایاز انداخته ×× گردن محمود را در دام ناز انداخته / در سلامتخانه دلهای اهل عافیت ×× از فریب چشم ترکان ترکتاز انداخته؛ **انجام:** گر شنوم حکم نگارش از او ×× چهر خورشید گشایم از او / یک یک از دلق درست و صریر ×× برکشم آن شعر چو مو از خمیر
شامل: قصاید، ترکیبات، ترجیعات، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات و یک مثنوی در نعت حضرت رسول اکرم (ص) و علی علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ مجدول زرین، دارای دو سرلوح مذهب مرصع مزدوج؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش کاغذ ابری الوان، ۷۰۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۹سم [ف: ۳ – ۶۸۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۰

آغاز: نه دونم نه ستمکارم نه کودن ×× چرا گیتی نورزد کینه با من؛ **انجام:** مانع رزق مرا نیز دعایی فرض است ×× آنچه او خواست بمن قسمت او باد همان
مشتمل است بر قصاید و ترکیبات و مراثی در حدود ۷۵۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۱۲۸ص (۲۶۸–۳۹۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۸۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۵۱

آغاز: ای ز سودا سایه بر زلف ایاز انداخته ×× گردن محمود را دام ناز انداخته / در سلامتخانه دلهای اهل عافیت ×× از فریب چشم ترکان ترکتاز انداخته؛ آغاز غزلیات: ای به ادای حمد تو زمزمه عقل و رای را ×× از تو حلاوت سخن طبع سخن سرای را؛ **انجام:** دل بسته همت بلندم دارد ×× در گوشه فقر پای بندم دارد / هر چند که من قابل بزم تو نیم ×× دوری رفیقان گله مندم دارد.
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبداللطیف بن نظام الدین، تا: دوشنبه ۲۲ شوال ۱۰۷۳ق، حسب فرموده مولانا بدیع الزمان فیروزآبادی؛ سطراندازی‌ها احتمالاً با قلم آهنی، رکابه‌دار، جزوها ۸ برگی؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۲گ، ۲۵ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۲/۴×۲۵/۶سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۷۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۱۱

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۲۵۹۱/۱۰۹

قصیده مدحیه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۵۰۰–۵۰۵) [ف: ۹– ۱۴۰۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۴۲

قصیده نونیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۰۶) [مختصر ف: ۶۲۹]

۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام[نشریه:۶ – ۵۸۸]

۹. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۸

منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ – ۱۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۶

قصاید آن؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۸۷–۹۰)، ۱۶ سطر چهارستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۵۵

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۴ص (۲۴۸–۲۵۱) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۳۴۸–۳۵۹)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ – ۱۲۳۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۶/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× ماهیچه رایت امید و بیم / شقه طراز علم نیک و بد ×× ماحصل جهل و حصول خرد؛ **انجام:** بسیار نازکست دل شیشه طاقتش ×× نیکش نگهدار که ظرف دعای تست / کز محنت جوانی دل پیر گشته ام ×× دلگیر ازین سراچه دلگیر گشته ام

مثنوی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۶۰گ (۱ر–۶۰ر) [ف: ۳۷ – ۳۷۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۶/۲

آغاز: ای هر ره کوی تو کمندی ×× پیچیده بپای مستمندی / در پای مسافران کویت ×× هر نقش قدم نهاده بندی؛ **انجام:** بیکس مگذار تو کمندی ×× دور از تو بکنج غصه تا چند / بنشینم و سر نهم به زانو ×× در پرده دل ببینم آن رو

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۹گ (۶۰ر–۶۸پ) [ف: ۳۷ – ۳۷۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۶/۳

آغاز: سبکروی که چو گام خرام بردارد ×× نسیم را نگذارد که گام بردارد / بود مسافت کونین و سعت قدمش ×× بعزم توبه چه گامی ز گام بردارد؛ **انجام:** آنرا که بود درد شتابد پی درمان ×× و آنرا که بود داد بر دادگر آید / هم درد بدل دارم و هم داد ز دوران ×× وین هر دو ... ز دست که برآید

قصاید و غزلیات شاعر است به صورت نامرتب در آن قصایدی در مدح این اشخاص موجوداست: میرزا ابوالطالب، خلیل ابراهیم، قاضی خان، طالب خان، شاه عباس صفوی، امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۶۸پ–۱۱۸) [ف: ۳۷ – ۳۷۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× ماهچه رایت امید و بیم؛ **انجام:** آنرا که بود درد شتابد پی درمان ×× و آنرا که بود داد بر دادگر آید / هم درد بدل دارم وهم داد ز دوران ×× وین هر دو ... ز دست که بر آید

شامل: ۱. مثنوی در مدح ائمه (ع)، ۲. ترجیع‌بند، ۳. قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ اول کتیبه مذهب مرصع، مجدول زرین مرصع، دارای ۶ نقاشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۳۲سم [ف: ۳۷ – ۳۷۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۹/۴

یک قصیده؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۱۰پ–۱۵ر) [ف: ۳۷ – ۲۰۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۸/۵

یک قصیده و اشعاری از شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ،۸گ(۳۱پ–۳۸پ)،اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۷ – ۲۰۵]

۱۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۶ فرخ

تکمله دیوان شانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمود فرخ، بی‌تا؛ در تقویم سال ۱۳۳۷ شمسی آن را نگاشته‌اند؛ جلد: پلاستیک کیفی، ۱۳۹گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: – ۳۰]

۲۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۵ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ هشت برگ آغاز آن در شرح حال شاعر به قلم آقای فرخ، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: – ۷۳]

● دیوان شاه / شعر / ترکی

d.-e šāh

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۳

بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دیوان شاه / شعر / عربی

d.-e šāh

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶

آغاز: اعتبار تک فی الکل لدارت دعها ×× عدمات تتجلی لک قم فادفعها

با تخلص شاه، شامل قصاید، غزل، رباعیات و مثنوی؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛مجدول، محشی با نشان «منه سله الله»؛ ۵۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۶۳]

● دیوان شاه بدخشان / ادبیات / فارسی

d.-e šāh badaxšān

شاه بدخشانی، – ۱۰۷۲ ؟ قمری

šāh-e badaxšānī (- 1662)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۰۹

آغاز: موجود، هر که بد شد همه ... کار ابلیس نباشد ... چونکه در ... من کس آتش زد، خواهد او خرمن عالم سوزد؛ **انجام:** پیوسته

باتشی نشینند، دودی ز آتش کهی ندیدند، کی می‌دانند ظلمت از نور، آتش در جان مردم دور.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۵۹؛
آغاز: بسمله، حمدله، بعده این کتاب فقیر آگه ملا شاه که مشتمل بر حمد و نعت و منقبت و تعریف و سلوک؛ **انجام:** چشم بر خاصیت بر دارد هر که رو شد همه را خواهد و ...
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● دیوان شاهچراغی / شعر / فارسی

d.-e šāhčerāqī

شاه چراغی، طاهر بن حسن، - ۱۳۹۷ قمری

šāh-čerāqī, tāher ebn-e hasan (- 1977)

مشتمل بر قصاید و مراثی و نوحه که تا سن ۲۵ سالگی این دیوان را جمع نموده و در مقدمه کتاب نوشته که در سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در روستای حسن آباد قهاب رستاق دامغان متولد و در اوایل بلوغ از ناحیه حضرت حجت (عج) شاعر شده و تخلص «شاهچراغی» را برای خود برگزیده است.

۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۳۶
آغاز: حمد بی حد ذات ایزد را سزد ×× که بود او خالق جان و خرد؛ **انجام:** هنوز هم وقت آن نبود که مهدی بی محاب آید ×× مگو شاه چراغی حکمت دادار می‌بینم
مشتمل بر قصاید و مراثی و نوحه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: - ۸۸]

۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۷۶
آغاز: من بنده ام شهنشه ایمان را ×× سلطان دین شهید خراسانرا؛ **انجام:** همه عمر زحمت کشید است نقدی ×× که نامش بر آید به شیرین زبانی
دیوان اشعار ناظم است به ترتیب حروف قوافی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۰۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: - ۸۷]

۳. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۶۰
آغاز: حمد بی حد ذات ایزد را سزد ×× که بود او خالق جان و خرد؛ **انجام:** مقصود من محمد آل محمد است ×× کز بهر مس نام خلایق وضو کنند
اشعاری است در توحید و نعت پیامبر (ص) با تلخیص «شاهچراغ» و در روز مبعث ۲۷ رجب ۱۳۸۸ شروع به نوشتن آن نموده و ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: - ۸۸]

● دیوان شاهد / شعر / فارسی

d.-e šāhed

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸۳
آغاز: سرودی ساز کن مطرب که بر باید غم از دلها ×× چو باشد گوش طنبورت کلید قفل مشکلها / ز عشق آن بت رعنا بگوش شمع بی پروا ×× نمی دانم چه گفت آتش که می‌سوزد بمحفلها / براه باطل ای شاهد ز حق کی آگهی یابی ×× ره و رسم حقیقت را کجا دانند باطلها؛ **انجام:** ولی تمتعی از وی نبرده هیچکسی ×× ز راه بی طلبی یاره طلبکاری / بشانه ای که کشد بر سر مؤالف خود ×× بفرق او کند از راه ... کسی نمانده بجا شاهد (بریده شده)
غزل است به ترتیب تهجی از شاعری شیعی با تخلص شاهد. در الذریعه از میر مؤمن بن ابی القاسم ایزدخواستی شیرازی متخلص به شاهد یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۳۳ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۳۴۶]

● دیوان شاهدی نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e šāhedī-ye neyšābūrī

مغلوی، ابراهیم بن صالح، ۸۷۵ - ۹۵۷ ؟ قمری

moqallavī, ebrāhīm ebn-e sāleh (1471 - 1550)

از او فقط بحر طویل می‌شناسیم و این بحر طویل در ۱۲ «عقد» سروده شده است. عقد ۱ تا ۴ در حمد خدا، ۵ و ۶ در نعت پیامبر، ۷ و ۸ در منقبت حضرت علی و ۹ تا ۱۲ در مدح شاه عباس اول.
آغاز: منشاء نشاء صهبای سخن نام کریمیست که در بزم کرم چیده بساط طرب از شیشه ابر و خم گردن. گل ثابت و پیمانه سیار و دف هاله و عود شب و جام شفق و چینی صبح ...
انجام: ز اقبال شهنشاهی و دستوریش آمین و دعا را
چاپ: گنجینه بهارستان، بخش ادبیات فارسی، جلد اول، صص ۱۳۱- ۱۳۸، با تحقیق نجم السادات مرعشی، ۱۳۸۰ش.
[دنا ۲۱۲/۵؛ الذریعة ۲۶۵۸/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۷۷/۱۰ با نام بحر طویل]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۲۲
بحر طویل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۱پ-۱۶۲ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۴
آغاز و انجام: برابر
بحر الطویل؛ کا: جلال الدین انجو، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق، به دستور سلطان محمد کاتب سپاهانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۵۲-۱۵۴) [ف: ۱۰ - ۱۵۸۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶۳

بحر طویل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۳۰۴ – ۳۰۶) [ف: ۱۰ – ۱۸۴۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۰ض-۶/۷۰

آغاز: برابر

بحر طویل شاهد طهرانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۲۸۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۶۶/۸

بحر الطویل؛ بی‌کا، تا: قرن؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۳۱۲-۳۱۶)، اندازه: ۱۵/۷×۲۷سم [ف: ۱۷ – ۱۱۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۵

آغاز: برابر

بحر الطویل؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۰پ-۱۳پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۱۷۷]

● دیوان شاه شجاع / شعر / عربی، فارسی

d.-e šāh šojā‘

شاه شجاع، جلال الدین ابوالفوارس، ۷۲۳ – ۷۸۶ قمری

šāh šojā‘, jalāl-od-dīn ab-ol-favāres (1324 - 1385)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۷۶(آ)-۴۶۳/۷۶(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. شعر عربی. هنگامی که مدرسه‌ای در مکه ساخته است، به عربی. با چند بیت عربی دیگر او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ درهامش؛ ۱ص (۱۷۴ر) [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۹/۱۵

آغاز: افتتاح دیوان السلطان الاعظم ابوالفوارس شاه شجاع تغمده الله برحمته سبحان الملیک الذی یوتی الحکمة و الملک من یشاء و یخص من اولی الامر من یشاء ... و بعد فاحق من یخص بمستجاب الدعاء و اخری من یثنی علیه بمستطاب الثناء سلطاننا الذی علم البلاد برا و احسانا ...

بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۳۲۴ر-۳۵۸ر)، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۱۰۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. دیباچه، نظم و نثر عربی و فارسی است با یک دیباچه (۳۲۴ر) و در آن سواد مشرفه که به جانب امام الدین اصفهانی ارسال فرمود آمده است؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ ۷گ (۳۲۴ر-۳۳۰پ) [فیلمها ف: ۱- ۶۲۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۶

کا: میرزا محمد منور، تا: ۱۲۶۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۲۱گ، اندازه: ۱۲/۹×۲۰/۸سم [رایانه]

● دیوان شاه طاهر / شعر / فارسی

d.-e šāh tāher

شاه طاهر انجدانی دکنی، – ۹۵۲ ؟ قمری

šāh tāher-e anjodānī dakanī (- 1546)

از شاه طاهر که همایون شاه بابری و نظام شاه دکنی را ستایش کرده است. بی‌گمان وی همان طاهر انجدانی دکنی فرزند رضی الدین کاشانی (د ۹۵۲ یا ۹۵۶ق) است که در همدان زاده شده، به هند گریخته و در دربار نظام شاه و عادل شاه و قطب شاه جای یافته است. وی افزون بر سرایندگی در نویسندگی نیز دست داشته و نامه‌هایی از وی باقی مانده است. (مشترک ۷۹۶/۵ و ۸۲۴). (احمد منزوی)

[الذریعه ۴۹۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۱۳/۳؛ مشترک پاکستان ۲۱۶۲/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۵

آغاز: نه دونم نه ستمکارم نه کردن ×× چرا گیتی نورزد کینه بامن؛ **انجام:** بیدار بود بخت نکو خواه تو یا رب ×× تا دور زمان را سر عهدت به کنارست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۹۵ر-۲۱۴ر حاشیه)، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۵

آغاز: باز وقت است که بر طبق تقاضای فلک ×× افکند بر سر ایوان چمن گل توشک؛ **انجام:** باد افروخته بر قصر زر اندود سپهر ×× شمع روی تو و پروانه او خیل ملک

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳گ (۲۱۴ر-۲۱۶ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۹/۷

چند قصیده است در پند و اندرز، وصف بهار، ستایش پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) ... حدود ۴۶۰ بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۰۷-۱۰۶۱ ق؛ ۱۳گ (۵۱پ-۶۳ر) [ف: ۱ – ۱۱۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۵ص (۲۴۵-۲۴۹) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۲

قصیده کافیه در مدح امیر المومنین (ع)، چند قصیده است در پند و اندرز، وصف بهار، ستایش پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) ...؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۴۱ر- ۱۴۱پ) [مختصر ف: ۶۲۷]

● دیوان شاه طیب و فرزندش موحد / ادبیات / فارسی

d.-e šāh tayyeb va farzandaš movahhed

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۲

آغاز: همه جا و از همه رو رخ اوست در تجلی ×× توبین که آن منزه به چه شکل‌ها بر آمد / ز بیان معنی او شده لال شاه طیب ×× نتوان بشرح گفتن که چه سان مصور آمد؛ **انجام:** دل و جان به دلدار و جانان رسید ×× از آن دم که بی بار و بی سر شدیم / نه آیم از مصور جدا طیبا ×× بهر صورتی که مصور شدیم

مجموعه ی غزلیات قصاید و رباعیات آبدار و عرفانی به روش مذهبی اهل سنت که در بیشتر موارد با تخلص «طیب» و در مواردی هم با تخلص «موحد» سروده شده است. در پایان یکی از بخش‌ها از موحد با عنوان تمت قصائد (سلطان العارفین حضرت موحد بن اه طیب) تعبیر شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر، در بالای هر بخش و قطعه‌ای کتیبه نسبتا زیبا و نفیس لاجوردی و زر؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ – ۹۶]

● **دیوان شاه علیرضا** / شعر / فارسی

d.-e šāh ʻalī-rezā

؟ شاه علیرضا

šāh ʻalī-rezā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۷/۵

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱ سطر (۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۶۲۸]

● **دیوان شاه عیان** / شعر / فارسی

d.-e šāh ʻayān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۰

آغاز: بعد بسمله. میدهد ساقی می‌نابی که میسوزد مرا ×× می‌زنم بر آتش آبی که می‌سوزد مرا / بستر سنجاب من چون آتش از خاکستر است ×× گرم گردد چشم از خوابی که می‌سوزد مرا؛ **انجام:** ز دست از دردپاگر رفت کارش ×× چنان شوق تو دارد بی قرارش / بپایش گر نباشد پای رفتار ×× بسر آید به پا بوسد چو پرگار

غزلیات به ترتیب تهجی و رباعیات و مقطعات و مثنوی رشته از پا برآمدن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۷۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [سنا: ف: ۲ – ۹]

● **دیوان شاه فاتح** / شعر / فارسی

d.-e šāh fāteh

شاه فاتح

šāh fāteh

[فهرستواره منزوی ۲۷۸/۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۱۵

آغاز: وامصیبت که دگر از افق غم زده سر ×× ماه محرم شده خون در جگر؛ **انجام:** مشت غبارش برسان جانب مشهد بطواف حرم شاه خراسان ... در دریای نجف سبط رسول دو سرارا بحر طویل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ [ف: ۱۵ – ۲۹۸]

● **دیوان شاه محمد** / شعر / فارسی

d.-e šāh mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۰

از: شاه محمد (؟). غزلی است به مطلع زیر با عنوان «من کلام شاه محمد»: روزگار آشفته تر یا زلف تو یا کار من ×× ذره کمتر یا ... (؟) یا دل غمخوار من»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۹۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۹]

● **دیوان شاه مشرب** / شعر / ترکی

d.-e šāh mašrab

شاه مشرب دیوانه، قرن ۴ قمری

šāh mašrab-e dīvane (- 10c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۹۴

آغاز: بشنو از نی چون حکایت میکند ×× وز جداییها شکایت میکند / انکلاغیل نی حکایت لار قیلور ×× وز جداییها شکایت لار قیلور؛ **انجام:** محیی کریم سن یا کرم جمله اولار میزیمه غم ×× آخر دمیده شولدودم من یغلمای کیم یغسلون

مشتمل است بر مثنوی مبداء نور و مثنوی کیمیای دین و غزلیات و مخمسات از شاه مشرب دیوانه که بحکایت اشعارش از پیروان طریقه خواجگان نقشبندی بوده و ظاهراً در نیمه دوم قرن چهارم می‌زیسته است؛ خط: نستعلیق، کا: پادشاه خواجه کابلی، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، ۳۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۷ – ۵۱۳]

● **دیوان شاه نعمت الله ولی** / شعر / فارسی

d.-e šāh neʻmat-ol-lāh-e valī

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری

neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

در اشعارش «نعمت» و «سید» و «ولی» تخلص می‌کند.

چاپ: بارها چاپ شده؛ مشار ۲۳۲۲/۲ نشانی ۸ چاپ

[الذریعة ۱۲۱۵/۹ و ۱۲۸۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۱/۳؛ فرهنگ سخنوران ۶۱۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۷۰/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۹

آغاز: نعمت اللهم وز آل رسول ×× محرم عارفان ربانی / قرة العین میر عبدالله ×× رشد وقتی و پیر روحانی؛ **انجام:** چون بغیر از یکی نمی یابم ×× در دلم جز که او نمی گنجد / دردمندیم و درد می‌نوشیم ×× خم چه باشد سبو نمی گنجد

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۷ق؛ مجدول مذهب مرصع محرر، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: مشمع، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۴۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۲۸

ابیات، گویا از او؟؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق [ف: ۷ - ۲۸۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱۰-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۱

آغاز: ... لم یزل ×× هر کسی را داد چیزی در ازل؛ **انجام:** از وجودش یافته عالم نظام ×× بلکه جان عالم است او والسلام

خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی الکاتب، تا: یک‌شنبه غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ: سبز منقش، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۶۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۳۱/۳

رباعی و غزل و مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله حالی شیرازی، تا: صفر ۸۹۷ق، جا: صوفیه ولایت روم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۳۴گ (۹۰پ-۱۲۳ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۳۲۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۹

آغاز: درگوشه خرابات رندیست لاابالی ×× با عاشقان نشسته مست و خراب دریاب؛ **انجام:** نعمةالله جوکه از ارشاد او ×× عارف یکتای بی همتا شوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه‌ای است کهنسال و بی‌سروته فقط شامل غزلیات به ترتیب قوافی از حرف با تا حرف یا، با عبارت «وله مدظله» و عبارات «قابلته بخطه الاشرف» و «صح بخطه الاشرف»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۲۶۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۶/۷×۱۱/۸سم [ف: ۷ - ۵۳۴]

۷. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۹۷۹ق، جا: شوش [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۱۲

آغاز: عشق تو بلا و مبتلا ما ×× پیوسته خوشیم در بلاما؛ **انجام:** سید خیال رویت پیوسته بسته با دل ×× ای جان من که دارد خوشتر ازین خیالی

غزلیات؛ خط: نسخ، کا: سید داوود ولد سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ منتخبی از اشعار شاه نعمت الله با پانزده منتخب دیوان و دیوان از شعرای متفرقه در یک مجلد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۹۷۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ رمضان ۹۸۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۶۰گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۲۵۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ذیحجه ۹۹۰ق؛ مجدول، در پایان در پنج صفحه قصیده مولانا نظام است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۵۹گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۲۱۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۴

آغاز: الحمدلله الذی عین عین الاعیان بفیضه الاقدس الاقدم ... خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جویی ز بسم الله بجو / اسم جامع جامع اسما بود ×× صورت این اسم عین ما بود؛ **انجام:** نبی بیت الله و بابش علی دان ××اگر بر در نیایی در نیابی / بی ای ترک سرمست سرایی ××اگر افتی چو ما خوش بر سر آیی

خط: نستعلیق، کا: بی کاتب، تا: دوشنبه جمادی الثانی۹۹۶ق؛ تملک: درویش نجم شریف کرمانی؛ جلد: تیماج، ۳۰۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۴۴۳]

۱۲. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱/۵

رباعی و غزل و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید ترمه، جلد: مشکی، ۱۶گ (۱۷۰پ-۱۸۵ر)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱ - ۳۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۷

آغاز: در جام جهان نما جهان بین ×× در آینه عین ما روان بین؛ **انجام:** کوزه می‌دارم و رندانه میگردم روان ×× عقل را بگذاشتم نزدیک مستان میروم

شامل: قطعات، رباعیات، غزلیات، ترکیب‌بند است که در هم و بدون هیچ‌گونه ترتیب نوشته شده است و در حدود ۴۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشت‌هایی در حواشی و پایان نسخه که قدیمی‌ترین تاریخ آن ۱۰۶۸ است، دو برگ اول اشعاری از دبیر خلوت، سعدی، علویه اصفهانی به‌خط‌های مختلف، یادداشتی درباره مرگ مظفر الدین شاه و جلوس محمد علیشاه و بلا تکلیفی کارمندان ایالتی سنندج بدون امضاء به تاریخ ۱۳۲۴ ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوا، ۳۸۰ص، ۱۳ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۱۳۸]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱
آغاز: الحمدلله الذی عین عین الاعیان ... خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جویی ز بسم الله بجو
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۴۷۵گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۱۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۴۲د
خط: نستعلیق، کا: عبد الجبار استخالی، تا: ر ۱۰۰۱ یا ۱۰۰۵، جا: نورک؛ با افزوده‌هایی بر چاپ شده؛ ۶۷۴ص، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۴]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۳
آغاز: مستیم مدام و همدم جام ×× در ذوق همیشه بر مزیدیم؛ **انجام:** گرچه بسیار عاشقان باشند ×× همچو سید کمند نادانی
غزلیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۳۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۱
خط: نستعلیق، کا: لاد محمد قرشی هاشمی خطیب نوساری، تا: ۱۰۰۹ق؛کاغذ: سپاهانی زرد، جلد: مقوا ابره پارچه مشکی، ۱۲۲گ (۲ر-۱۲۳پ)، سطور چلیپایی هفت ستونی (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۵]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸
آغاز: گر رضای خدای می‌طلبی ×× بایدت کرد ترک بی ادبی؛ **انجام:** پایان: ازین درها حکیمی بهره برداشت ×× که او غواصی این بحر را داشت
شامل: رساله گنج العارفین (مثنوی)، غزلیات مرتب بر ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی از الف تا یاء، مثنوی، به حاشیه خرقه نامه، ابیات پراکنده، مقطعات، نسب نامه شاه نعمت الله در متن و حاشیه، در اسرار، رباعیات، مثنوی در عدالت و اشیاء و ارادت و گفتار نیکو و بخشش و کرم و سخاوت و خوف از باری و شکر و نعمت و توبه از معاصی و آداب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: متن و حاشیه: ترمه، جلد: مقوایی، رویه میشن مشکی، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۶ - ۷۷۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۸
قصائد و غزلیات (به ترتیب حروف تهجی) و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم حسینی آرتیمانی، تا: ۱۰۸۷ق؛ مجدول؛جلد: تیماج زرد، ۳۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۴۳۸]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۷
گزیده‌ای است از اشعار او در مثنوی و چند غزل؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی گل و بوته زمینه سیاه، ۱۳گ (۲۰۵ر-۲۱۷ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۴سم [ف: ۸ - ۱۳۹]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۲۴
آغاز: خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جوئی ز بسم الله بجو / اسم جامع، جامع اسما بود ×× صورت این اسم، عین ما بود؛ **انجام:** معصوم و مجرد و سلیم اند ×× آسوده ز طاعت و گناهند / ما بنده ذات نعمت الله ×× نی افزایند و نی بکاهند
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: شرقی، ۱۸گ (۲۲۲ر-۲۳۹پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۹-۱۲۹]

۲۴. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۵۴
آغاز: برو ای عقل سرگردان گران حانی مکن با ما ×× سبکروحان همه جمعند کرانجان در نمی کنجد / دلم عودست و آتش عشق و سینه مجمر سوزان ×× ز بیشوق سوختن عودم درین مجمر نمی کنجد؛ **انجام:** نعمت الله را بسید خوانده ایم ×× نسبت او را بحانان کرده‌ایم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۵
ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۲۰۰-۲۰۱) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۹]

۲۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۸]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۱۹
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن افتخار خان نعمة اللهی حسینی، تا: ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۵۸گ (۶۳۶پ-۶۹۳ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۸۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۹
آغاز: ای ز مهرت دل خراب آباد ×× وز غمت جان مستمندان شاد
ترجیع‌بند اوست. بند ترجیع: «که سراسر جهان و هر چه در اوست ×× عکس یک پرتوست از رخ دوست»؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۴]

۲۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱
غزل است با تخلص «سید»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: رحلی [نشریه: ۳ - ۴۷]

۳۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۱۲
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۷۵/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج

آلبالویی، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۷۵۳]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۳۲۰گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۱۶]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۱/۵

آغاز: دمبدم دم از ولای مرتضی باید زدن ×× دست و دل بردامن آل عبا باید زدن؛ **انجام:** از زبان نعمة الله منقبت باید شنید ×× بر کف نعلین سید بوسها باید زدن.

قصیده نونیه نیکویی است در ۱۲ بیت در مدح امیرمؤمنان حضرت علی بن ابیطالب و فرزندان بزرگوارش. این قصیده در دیوان چاپی وی (صفحه ۵۳۱) آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۷-۱۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۰سم [ف: ۳۸ - ۵۶۹]

۳۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [ف: ۳ - ۱۶]

۳۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۹

آغاز: ای ز مهرت دل خراب آباد ×× وز غمت جان مستمندان شاد؛ **انجام:** این سخن بود فضل اعلم عشق ×× که سراسر جهان و هر چه در اوست / عکس یک پرتو است از رخ دوست

ترجیع بند و قطعه از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۲گ (۱۸۱پ-۱۸۲پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۸]

۳۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۷

شامل غزلیات، قطعات و رباعیات که بسیار مشوش صحافی شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۰

آغاز: چار حضرت در یکی حضرت نگر ×× تا ببینی پنج حضرت ای پسر؛ **انجام:** عشق و آمد شمع خود به پروانه سپرد ×× رندی بگرفت و خوش به میخانه سپرد / روزی گویند نعمة الله امروز ×× مستانه برفت و جان به جانانه سپرد

ترجیع بند است و قطعات و غزلیات به ترتیب تهجی و رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی مغز پسته‌ای، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۶۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸

آغاز: در این دریا بجز ناآشنا نیست ×× بنزد آشنا خود غیر مانیست؛ **انجام:** می‌ما نوش کن که نوشت باد ×× که می‌بی خمار خواهد بود.

غزلیات بدون مراعات ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی آمده و ظاهراً نسخه ناقص و ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۹۷]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۰

آغاز: والیست و من ولی میخوانمش ×× مالک الملک ولایت دانمش؛ **انجام:** هر آینه ای که در نظر می‌آری ×× تمثال جمالش بنماید تمثال

شامل: غزلیات، مثنوی، قطعات و رباعیات ۸۷۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دو صفحه تمام تذهیب و ترصیع؛ تملک: علی مدرس به تاریخ ۱۲۹۱، حسن بن علی الحکیم؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی بوم نارنجی، ۳۶۴ص، ۱۵ سطر متن ۲۵ سطر حاشیه (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۱۴۰]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۵۶گ (۱۱۳پ-۱۶۸پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵)، قطع:ربعی [ف: ۱۷ - ۱۸۵]

۴۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۴

خط:نستعلیق،کا:علی رضا حسینی کرمانی،تا:قرن۱۳[نشریه: ۲ - ۷۸]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۳۰/۲

چند بیت در اکسیر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۹۸]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۱۷

من منظومات شاه نعمت الله ولی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۱]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۹۰

آغاز: درد درد دل بود درمان ما ×× خوش بود دردی چنین بر خان ما / عشق او بحری و ما غرقه درو ×× تو درآ در بحر بی پایان ما؛ **انجام:** علم توحید را بیان کردیم ×× گنج نیکو عیان کردیم

شامل قطعات، غزلیات، رباعیات، مثنویات و ترکیب‌بند است که برخی بدون ترتیب خاص کتابت گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۶۵۷]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۵۸

غزل است به ترتیب تهجی؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۱۲ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح و حاشیه‌سازی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۴۲گ، ۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۰]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۸

آغاز: ما درین دریا بهر سو میرویم ×× آبرو داریم و نیکو میرویم؛ **انجام:** در مجمر سینه عود دل میسوزد ×× آتش بازی بعشق آموخته اند

بدون آغاز شامل قسمتی از غزلیات، ترکیب‌بند، قطعات و رباعیات ۶۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق جلی، کا: درویش نصرالله، تا: ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج

سیاه، ۶۳۱ص، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۸–۱۳۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳۹

آغاز: دل روان جان میدهد در عشق آن جانان ما ×× گر قبولش میکند شکرانه‌ها بر جان ما؛ **انجام:** نعمة الله بخلق بنماید ×× هر چه لطف خداست تا دانی

شامل غزلیات ۳۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۵۰ص، ۱۵ سطر(۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ – ۱۴۰]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۰۰

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۷۵ر–۱۷۶ر) [مختصر ف: ۱۷۳]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۷۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی عین عین الاعیان بفیضه الاقدس؛ **انجام:** بیا ای ترک سرمست سرایی ×× اگر افتی چو ما خوش بر سر آیی

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۲ق، برای خانلر میرزا حاکم یزد؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و هامش؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: چرمی عنابی، ۲۴۰گ، ۲۷–۲۹ سطر (۱۰/۲×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۷ – ۵۳۳]

۵۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸۶/۳

آغاز: الحمدلله الذی غیب غیب الایمان بفیضه الاقدس ... خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه میجوئی زبسم الله بجوی

غزلیات و قطعات و قصاید و مثنوی و رباعیاتی است آمیخته و بدون ترتیب، با خطبه‌ای کوتاه به نثر (گویا از گرد آورنده)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۸گ (۵۳پ–۱۲۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۶۷]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲–طباطبائی

آغاز: الحمدلله الذی عین الاعیان ... و سبحان من تجلی بذاته لذاته

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم فرزند ملارضا، تا: ۱۲۵۴ق؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۴ – ۹۵]

۵۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲۲

قصیده در باب مبدء و معاد موجودات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۵۲۲]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۲۸

رباعی از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ – ۱۸۴]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۹/۵

آغاز: که سراسر جهان و هرچه در اوست ×× همه یک پرتوی است از رخ دوست

ترجیع بند اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۵گ (۱۰ر–۱۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸ – ۱۱۶]

۵۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۹۰/۱

آغاز: باز ملک تو است وجهی دیگرش ×× با مثال روشن مه پیکرش؛ **انجام:** تو خاموشی گزین ای مرد گمراه ×× به عشق پیر معنی نعمت الله

خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۴]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶

آغاز: خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه میخواهی ز بسم الله بجو؛ **انجام:** هر که شمع صفا بر افروزد ×× ادب از سالکان بیاموزد

شامل: غزل و مستزاد و رباعی، غزلیات مرتب بر حسب ترتیب حروف الفبایی از الف تا یاء، مثنوی و قطعات، رباعیات، قصاید و مثنوی و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زر، ۵۵۷گ، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ – ۴۸۷]

۵۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۵

خط: نستعلیق، کا: درویش نصرالله، تا: ۱۲۷۴ق؛ با سرگذشت او از روی جلد ۳ جامع مفیدی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۱

کا: نصرالله، تا: ۱۲۷۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۵۲گ، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۷سم [رایانه]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۱

ترجیع بند شاه نعمة الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۵۴۹–۵۵۳)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۵

آغاز: بسمله، خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جوئی ز بسم الله بجو؛ **انجام:** نه دی و نه فردا و نه صبح است و نه شام ×× ایمن شده عمرم زمه و هفته و سال (ص ۹–۲۳۰)

خط: نستعلیق، کا: علی لنجانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مصدر است به شرح بیت اول مثنوی مولوی به نظم و نثر. آغاز: «نی را با واصلان کامل و کاملان مکمل که از خود و خلق فانی شده‌اند و بحق باقی گشته ...». انجام: «در بقای او مثنوی فانی تمام ×× باقی و جاوید باشی و السلام» (ص ۱–۸). در انتهای نسخه مثنوی‌هایی از جمله «گنج العارفین» ضمیمه می‌باشد. آغاز: «بسمله، ای که داری لباس فقر بر ×× هیچ داری ز دل فقر خبر». انجام: «تو هم بردار گنج ایمرد آگاه ×× بعشق پیر معنی نعمة الله»، با قطعه‌ای درباره تاریخ تولد و وفات شاه نعمت الله در چهار بیت: «دانی چه کس است شاه نعمة الله ولی ×× شاهیست که هست قدوه اهل شهود / از بهر طواف روضهٔ انور او ×× هستند ملایک و خلایق بسجود / از

رحلت و از تولد آنحضرت ×× کردند سؤال اینچنین روی نمود / در هفتصد و سی و یک آمد بجهان ×× در هشتصد و سی و چهار رحلت فرمود». (ص ۲۳۱-۲۴۲)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۶سم [ف: ۱۷ - ۲۵۲]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۱۰

آغاز: گفتم بخواب بینم گفتا خیال باشد ××گفتم رسم بوصلت گفتا محال باشد؛ **انجام:** بنده سید خراباتم ×× شدم از بنده گیش (=بند گیش) معتبری

منتخبی است از غزلیات شاه نعمت الله بدون رعایت ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی با تخلص شاعر در این غزلیات «سید» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۵۵۱-۵۵۶)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۲]

۶۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۹۴ق؛ پس از دیوان دو رساله عرفانی از ولی و اشعاری از ملا هادی اسرار سبزواری نوشته شده؛ جلد:تیماج مشکی،۳۶۳گ،۱۴سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۷۵]

۶۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۶۸

آغاز: خوش بگو ای یار بسم الله بگو؛ **انجام:** اگر افتی چو ما خوش بر سر آیی ...

خط: نستعلیق، کا: محمود تفرشی، تا: شنبه ۱۱ رمضان ۱۲۹۶ق، جهت مرحوم حاجی علی آقا شیرازی؛ با سرلوح؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سبز، ۶۷۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف:۱-۱۷۸]

۶۴. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۲۲/۲

آغاز: بسم ... بیا ای مومن عاشق بگو صلوات پیغمبر؛ **انجام:** نعمت الله نشسته در کنجی ××از همه برکنار می‌بینم

گزیده اشعار شاه نعمت الله؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین، تا: ذیقعده ۱۲۹۸ق؛ در ۹ صفحه الحاقی اشعار متفرقه: آغاز: «من نیز بر نمونه عشاق روزگار ×× خود را بدو سپردم بی رنج و بی عنا»، انجام: «گرچه زبان عذر من لال شد از خجالتش ×× بر کرمش نوشته ام عذر گناه خویش را»؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج نرم سبز، ۶گ (۴۹پ-۵۴ر)، ۱۱ سطر دوستونی (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: - ۱۹]

۶۵. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳/۱

آغاز: فارغم از فنا به دولت او ×× شاه ملك بقا است سید ما ... / نعمت الله نصیب از او دارد ×× والی اولیا است سید ما؛ **انجام:** از بعد علی و یازده فرزندش ×× بر جای رسول نعمت الله ولی است / ما را به جهان به عزت شاه ولی ×× مقصود علی باشد و اولاد علی

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن حسن بن حفیظ آرانی، تا: شنبه ۱۶ صفر ۱۲۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج روغنی زمینه سبز، ۱۰۲گ (۱ر-۱۰۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۱۰۷]

۶۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۷۹۴

آغاز: آشکارا و نهان دیدم عیان ×× صورت و معنی و جان و دل خداست؛ **انجام:** خیال او بهر نقشی برآید ×× بهر آئینه صنعی می‌نماید

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن گلی، ۱۲۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲/۳سم [ف: ۲-۳۶۷]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰

شامل: ترجیع‌بندی از وی به سرآغاز زیر: «ای ز مهرت دل خراب آباد ×× وز غمت جان مستمندان شاد» و بیت ترجیع: «که سراسر جهان و هر چه دروست ×× عکس یک پرتوی است از رخ دوست» (ص ۳۳)، یک غزل و چند رباعی (۲۲۶-۲۲۷)، چند غزل و قصیده (از جمله قصیده معروف پیشگویی او به سرآغاز «قدرت کردگار می‌بینم») از وی (۶۹۲-۶۹۵)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۳۳، ۲۲۶-۲۲۷، ۶۹۲-۶۹۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۰]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۴

آغاز: ای ز مهرت دل خراب آباد ×× در غمت جان مستمندان شاد؛ **انجام:** چون شود جان او، شود بی رنگ ×× بعد از آنش ... پیمانم / که سراسر جهان و هر چه در اوست ×× عکس یک پرتو است از رخ دوست

ترجیع‌بندی در۸ بند؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسین فسوی معروف به ندیم، تا: ۱۳۰۷ق، جا: خیرآباد گناباد، در سفرش از طهران به گناباد؛ رکابه‌دار، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز، ۶گ (۱۱ر-۱۶پ، حاشیه)، اندازه: ۱۷×۲۱/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۳]

۶۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۱/۱۱

آغاز: از سلاطین گردش دوران ×× یک به یک را سوار می‌بینم

نسخه اصل: کتابخانه شخصی. اشعاری است در پیشگویی آینده و سلطنت بعضی پادشاهان و اوضاع بعد از خود؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۲۶ق؛ ۸ص (۲۸۶-۲۹۳) [عکسی ف: ۵ - ۴۳۷]

۷۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۴

خط: نسخ، کا: حاجی ملا محمد نعمة اللهی، تا: یک‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۳۲ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۲۷

آغاز: رندستی چودمی با او برا ×× از در میخانه ما خوش درا / مجلس ما روغنیمت میشمر ×× زانکه اینجا خوشتر از هر دوسرا؛ **انجام:** درآئینه گر چه نماید غیرت ×× غیرت تو زآیینه زداید غیرت / در خلوت دل که خلوت حضرت تست ×× غیرت نگذارد که درآید غیرت

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۳۳۵ق؛ اهدایی: حاج حسین کجوری؛ جلد: مقوا، ۱۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۸]

۷۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۱

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی سرخه‌ای، تا:

۱۳۷۸ق، جا: تهران مدرسه صدر؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۹۴ق؛واقف:سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ،۱۷گ (۱ر-۱۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۴۳]

۷۳. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۱/۱-۴/۱۷۱**

آغاز: بسمله. معشوق یکی عشق یکی عاشق یک ×× این هر سه یکی دور یکی نبود شک / یکذات وصفات صد هزاران میدان ×× یکصد باشد باعتبار صد یک؛ **انجام:** عقل اگر نقش غیر بنگارد ×× غیرت غیر سوز نگذازد / باد بر آل او درود وسلام ×× بر همه دوستان او و سلام

شامل تعدادی غزل و مثنوی و سه رباعی در اول نسخه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۹۳]

۷۴. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۸۵**

آغاز: الحمدلله الذی عین عین الاعیان بفیضه الاقدس الاقدم وسبحان من تجلی بذاته لذاته ... خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جویی زبسم الله بگو؛ **انجام:** هر بلا کاید از آن بالا به ما ×× آن بلا جز نعمت والا نبو / دیده ام آیینه گیتی نما ×× غیر او درآیینه پیدا نبو

مثنویات و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با لوح مزدوج مذهب ومرصع، مجدول؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۷]

۷۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۸**

آغاز: خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جوئی ز بسم الله بجو؛ **انجام:** خیز ازین سایه، نشین در آفتاب ×× هم بنور روی او تابنده باش

غزلیات، مثنویات، قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۲۸۴گ، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۹ - ۱۶۸]

۷۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۴**

آغاز: خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌جوئی ز بسم الله بجو؛ **انجام:** گر نعمت حق را تو بحق بشناسی ×× بالله که تو نیز نعمت الله شوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن دارچینی، ۱۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۶۸]

۷۷. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۶**

آغاز: جام گیتی سرمت سرائی ×× جان و جانان ماست سید ما / دینی و آخرت طفیل وی اند ×× سید دو سر است سید ما؛ **انجام:** نبی بیت الله و بابش علی دان ×× که تایر در نیایی در نیابی / بیا ای ترک سرمت سرائی ××اگر افتی چو ما خوش بر سر آیی

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، قصاید (مرتب) رباعیات، ترجیعات، مقطعات، مفردات (مرتب)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج عنابی، ۸۱۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۸۸]

۷۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۷/۳**

مقداری از دیوان شاه نعمة الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱ سطر (۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۲۸]

۷۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۹۲**

آغاز: دیده ما نور رخ یار توان دید ×× یاری که نظر کرد در این دیده عیان دید؛ **انجام:** سمع و بصر و لسان و دست و پایم ×× او داد مرا به لطف او بر پایم / بی جود وجود او مرا نیست وجود ×× آری به وجود حضرتش می‌پایم

غزلیات، رباعیات، ترجیع‌بندها و مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی، ۳۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۸۷]

۸۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۹/۱۶**

مستزاد اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۹۸-۹۸پ) [ف: ۳۸ - ۲۷۴]

۸۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۴**

ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۶۴-۶۹)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۴]

۸۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۹**

آغاز: ابتدا کردم بنام آن یکی ×× در وجود آن یکی نبود شکی

مشتمل بر غزلیات و مثنویات شاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: زر افشان یشمی، ۲۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۸۳. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۲۰**

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۳]

۸۴. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۶**

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۸۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۷**

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۸۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱۰/۱**

آغاز: توحید وحدت من کلام شاه نعمت الله ولی: خوش بگو ای یار بسم الله بگو ×× هر چه می‌خواهی ز بسم الله بجو؛ **انجام:** گر تو داری همت عالی تمام ×× هر چه می‌خواهی بیابی والسلام

منتخب آن؛ کا: صدوق علی، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۴۰گ (۲پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۴]

۸۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۱**

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [رایانه]

۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۸۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]
۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۰/۲
آغاز: مست و خراب می‌رسم ز می‌عشق ذوالعلا؛ **انجام:** گر تو داری حب شاه و آل او در دو دنیا نزد نیکان نیککی.
خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ با کتیبه مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵ص (۷۰–۲۸۴)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ – ۲۶۱]

● دیوان شاهی / شعر / فارسی

d.-e šāhī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۱
غزل است به ترتیب تهجی (از الف تا هاء). شاهی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۹۹]

● دیوان شاهی / شعر / فارسی

d.-e šāhī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۷۴/۱
از الف تا دال. شاهی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه،۲۳گ (۲پ–۲۴پ)، ۹ سطر (۵×۷/۵)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ – ۳۳۶]

● دیوان شاهی سبزواری = دیوان امیرشاهی / شعر / ترکی و فارسی

d.-e šāhī-ye sabzevārī = d.-e amīr-šāhī

امیر شاهی، آق ملک بن جمال الدین، – ۸۵۷ ؟ قمری

amīr-šāhī, āq malek ebn-e jamāl-od-dīn (- 1454)

آغاز: ای نقش بسته نام خطت با سرشت ما ×× وین حرف شد ز روز ازل سرنوشت ما / کارم به سینه تخم وفای تو کشتنست ×× خود عقل خنده می‌زند از کار و کشت ما
چاپ: بخشی از دیوان او را امیر مهدی بدیع در سویس چاپ عکسی کرده است؛ دیوان امیر شاه سبزواری، همراه با نصایح و رباعیات خیام، استانبول، ۱۳۲۶ق، ۱۱۱۶ص؛ دیوان امیر شاهی سبزواری، به تصحیح و حواشی و مقدمه سعید حمیدیان، تهران، ابن سینا، ۱۳۴۸ش.
[فرهنگ سخنوران ۲۰۱؛ الذریعة ۲۶۱/۷ و ۵۰۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۷۲/۳؛ دنا ۲۱۶/۵–۲۱۸]

شرح و حواشی:
۱- شرح دیوان شاهی؛ شمعی برزینی، مصطفی (–۱۰۰۰)

۲- دیوان امیرشاهی (منتخب)

۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۵/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۸۵۱ق، هامش، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ ضربی ترنجی زرکوب، ۱۴سطر حاشیه چلیپا (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نشریه: ۳ – ۲۳۱]
۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۶۲
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: رجب ۸۸۲ق؛ ۳۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۷۰]
۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۰۵
آغاز: ای لطافت ... ؟ سرو سهی بالا نیکیت ×× وی ملاحت گلشنی ایحره کل رعنا نیکیت؛ **انجام:** گرجور و جفا قیور و گر مهر و وفا ×× بولسون باری ایشکا حق نکه داری انیک
شامل غزلیات و رباعیات به زبان ترکی؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی مشهدی، تا: ۸۹۵ق؛ مجدول، مجدول مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج لاکی، ۶۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۱سم [ف: ۳ – ۷۶]
۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لب بر لبش چو ساغر خلقی بکام و شاهی ×× از دور چون صراحی گردن دراز کرده ... و دیوانچه قطبی با آغاز: «کجا در عاشقی یاد آید از فکر جهان ما را ×× که نه فکر جهان ماندست و نه پروای جان ما را ...» / «... نداند اینقدر آن مه که میسوزم من از داغش ×× بدان راضی شدم قطبی که این مقدار دانستی ...»
خط: نستعلیق پخته، کا: قطب الدین بن محمد، تا: ۸۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زرنشان، اندازه: ۱۲×۲۱ سم [ف: ۳- ۱۲۳۵]
۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نستعلیق خوش، کا: میر علی، تا: قرن ۹، جا: کرمان؛ ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: – ۵۰]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما را بجفا تو بیوفا میخوانی ×× در راه وفا رخش جفا میرانی / هرگز بره وفا قدم ننهادی ×× آیین وفا تو از کجا می‌دانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۲۹گ (۳۰پ–۵۸پ حاشیه)، ۳۴ سطر یک مصرعی، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۳۱]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۱۰/۲
آغاز: دلا زعشق بتان چند یار غم باشیم ×× کجاست می‌که دمی غمگسار هم باشیم؛ **انجام:** ایدل مطلب وفا زخوبان جهان ×× چون یار وفادار درین عالم نیست
چهل غزل از حرف میم تا یاء بادو قطعه و هفده رباعی که در واقع نیمه دوم دیوان امیرشاهی سبزواری است و صحاف به دنبال حرف میم از غزلیات اهلی قرارداده تا به تصور خود از نیمه اول

آن و نیمه دوم این دیوانی واحد به وجود آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ با یک سرلوح مستطیلی، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۱ص (۴۶-۶۶)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵/۲)، اندازه: ۱۶/۷×۳۲سم [ف: ۷ - ۷۳۸]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۱۸]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون مهلت عمر ما چو گل ده روز است ×× خندان لب و تازه روی می‌باید بود

غزل‌ها است به ترتیب حروف تهجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه روغنی، ۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۳/۳سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** رو خاک شو ره خدت شاهی ×× باشد که بپای بوس مردی برسی

شامل غزلیات مردف، رباعیات است که در چند موضع افتادگی دارد و نام راقم و تاریخ تحریر عمدا محو شده، شاهجهان پادشاه هندوستان تأیید کرده که خط ملا سلطانعلی است؛ خط: نستعلیق، کا: ملا سلطانعلی، تا: قرن ۱۰؛ با یک شمسه مذهب مرصع، اطراف شمسه عباراتی به خط اکبر و جهانگیر و شاه جهان پادشاهان هندوستان بدین شرح «بسم الله الرحمن الرحیم جلال الدین محمد اکبرشاه پادشاه غازی این دیوان شاهی عنایت حضرت پدر بزرگوار من بتاریخ سنه ۲۰ جلوس مطابق سنه ۱۰۳۴ هجری در نور نهر کشمیر درآمد حرره نور الدین محمد جهانگیر بن اکبرشاه»، «بسم الله الرحمن الرحیم این دیوان شاهی که طراز صورتش از خامه ملاسلطان علیست بتاریخ بیست و پنجم ماه بهمن الهی موافق هشتم شهر جمادی الثانیه سنه ۱۰۳۷ هجری که روز جلوس مبارکست داخل کتابخانه این نیازمند درگاه الهی شد حرره شهاب الدین محمد شاهجهان پادشاه ابن جهانگیر بن اکبر پادشاه غازی»، «بتاریخ شهر جمادی الثانیه سنه ۱۱۶۵ در مشهد مقدس ابتیاع شد العبد الحقیر ... مهدی ابن محمد نصیر عفی عنهما»؛ نسخه توسط مقرب الخاقان آقا بهرام به سال ۱۲۸۲ق از کتابخانه اندرون داخل کتابخانه موزه سرکاری گذشته؛ مجدول، با یک سرلوح کتیبه‌ای شکل مذهب مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوای ابره تیماج تریاکی، ۷۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۷۲]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۳/۲

آغاز: ... حرفی اگر ز گفته شاهی فتد قبول ×× از عشق بر رسول تو خوانم؛ **انجام:** ما را که غنچه وار دلی مانده غرق خون ×× با وی چو نیست از ... شکفتن نمی توان

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد پولاد بن مولانا موسی، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۱ سطر [ف: ۸ - ۴۳۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۰۵

آغاز: دلا زعشق بتان چند یار غم باشیم؛ **انجام:** چون یار وفادار درین عالم نیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه [رایانه]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۵معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو عنبر لاف زلفش کم زن ای مشک ×× کزین معنی توهم بویی نداری

غزلیات؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۴۵ص (۱۵۵-۱۹۹)،۱۵سطر در متن و ۲۴ سطر در حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا اوایل قرن ۱۱؛ با تاریخ ۱۰۰۳ در آخر نسخه الحاقی است؛ دارای کتیبه مذهب، مجدول، با سر سوره، تملکی مورخ ۱۰۲۰؛ تملک: بابا مورخ ۱۱۷۳؛کاغذ: سمرقندی ضخیم نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۸۸]

۱۶. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۸۰۶

آغاز: بیا ای خط سبزت هزاران داغ بر دلها ×× مرو کز اشک مشتاقان بخون آغشته منزلها؛ **انجام:** رو خاک شو اندر خدمت شاهی ×× شاید که بپای بوس مردی برسی

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۹۳۰ق؛ با دو لوح نگارین، مجدول، خط «صاحب ابوبکر» به تاریخ ۱۱۴۸ و زایچه‌ای به تاریخ ۱۳۰۰= ۱۸۸۳ م، اهدای وارث پرفسور عبدالله غفاری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا و ابری تیره و نارنجی، ۹۶گ، ۳ سطر چلیپا و۱ راستا (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [نشریه: ۵ - ۳۲۹]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن بت که ز دوستی کنار گیرد ×× ما نیز ز دوستی کناری گیریم

خط: نستعلیق، کا: علی رضا، تا: ۹۳۲ق؛ کاغذ: قطعه بخارایی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، ۷۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۷]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۲/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۴۰ق؛ هامش؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۵گ (۱۷ر-۲۵۱پ)، ۲۰سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد خندان، تا: محرم۹۴۴ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ تملک: حسن علی حسینی در ربیع الثانی ۱۲۹۶؛ کاغذ: ضخیم رنگارنگ، جلد: روغنی رنگین با دو تصویر، ۷۰گ، ۱۲سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۲۲۸]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ماه رمضان خوش است و گلگشت هرات ×× با نعره و تکبیر و خروش و صلوات / خوبانش بتاریکی بازار ملک ×× چون آب خزر نهان شده در ظلمات

شامل بر غزلیات به ترتیب قوافی، قطعات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن سلطانعلی، تا: ۹۴۷؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۹۹ق، نسخه را حاجی فرهاد میرزا در ربیع الثانی ۱۳۰۰ به ناصر الدین شاه قاجار هدیه نموده؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ مجدول، با یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ کاغذ: ختایی حنایی، جلد: مقوای روغنی بوم حنایی طلایی، ۹۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۵۸]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشتاب که از رهش بگردی برسی ×× در کوی وفا باهل دردی برسی / رو خاک شو اندر ره خدمت شاهی ×× باشد که بپای بوس مردی برسی

مشتمل است بر غزلیات (مرتب) چند قطعه، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: شاه محمود نیشابوری، تا: ۹۵۱ق، جا: تبریز (دارالسلطنه)؛ دارای هفت مجلس میناتور آب و رنگ مذهب از مجالس بزم و رزم نقاشی و بسیار عالی، با یادداشتی به این شرح «دیوان شاهی به خط محمود زرین قلم تحفه سید حسن میرمحمد طاهر بتاریخ منتصف شهر رجب المرجب ۱۰۲۳ در دارالسلطنه حیدرآباد حرس الله عن الاضداد. کتبه العبد الخالص لمولده سلطان محمد قطبشاه زاد توفیقه فیما تیمناه»؛ مهر: عبدالله قطبشاهی ثانی، محمد قطبشاه، ناصرالدین شاه قاجار، مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی، ۱۰۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ – ۷۰]

۲۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از خواجه سرا ببر که افسوس بود ×× پهلوی چنین گلی چنان ریحانی

منتخبی از دیوان امیر شاهی سبزواری. شامل غزلیات به ترتیب قوافی، و چند قطعه و رباعی است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۵۴ق؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای ابره میشن خرمایی مذهب، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۸سم [ف: ۴ – ۱۰۸۱]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن تا چند گویم پیچ در پیچ ×× ترا من دوست میدارم دگر هیچ

غزلهاست به ترتیب حروف تهجی و سپس قطعه‌ها و رباعیات و مفردات؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد، تا: ۹۵۴ق؛ مجدول؛ خریداری از میرزا ابوالقاسم کتاب فروش در ۱۳۱۷؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه مغزی، ۸۱گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲ – ۲۹۷]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** شام رمضان خوش است و گلگشت هرات ×× با نعره و تکبیر و خروش و صلوات / خوبانش بتاریکی بازار ملک ×× چون آب خضر نهان شده در ظلمات

مشتمل بر غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، قطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم شادیشاه، تا: ۹۵۵ق؛ مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی؛ این نسخه قبلاً جزو کتابخانه سلاطین گورکانی هندوستان بوده و در سنوات ۱۱۰۵–۱۱۵۱–۱۱۶۲–۱۰۶۴ از عرض کتابخانه خزانه عامره سلاطین مذکور گذشته؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار با مهر «انه من سلیمان»؛ کاغذ: بخارایی نباتی، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، ۸۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ – ۶۶]

۲۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۳

آغاز: لبالبست ز خون جگر پیاله ما ×× دم نخستن چنین شد مگر حواله ما؛ **انجام:** قد چون سرو بوستان داری ×× روی چون آسمان داری / ای رخت در کمال زیبائی ×× خط و خالت جمال زیبائی. تمام شد دیوان شاه انوشیروان عادل المتخلص بشاهی در تاریخ اواخر شهر جمادی الثانی سنه ۹۶۷

شامل:غزلیات،مخمسات، یک مثنوی کوتاه، مستزاد؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:۹۶۷ق؛کاغذ:ختایی نخودی،جلد:مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ – ۱۱۴۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** صراحی بدو گفت نشنیده ای ×× تواضع ز گردن فروزان نکوست

خط: نستعلیق، کا: محمود بن حسن اصفهانی، تا: ۹۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۶گ (۷۹پ-۱۰۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۱ – ۳۴]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۴

آغاز: لبالبست ز خون جگر پیاله ما ×× دم نخست چنین شد مگر حواله ما / بر آستان تو شبها رود که مردم را ×× بدیده خواب نیاید ز آه و ناله ما / چو گل بوصف رخش جامه چاک شد شاهی ×× بهر کجا ورقی رفت از رساله ما؛ **انجام:** سیب زنخت که هست چون دستنبو ×× خواهم که همیشه بر سر دستم بو / من کام دل از لعل تو بر خواهم داشت ×× هر گه که گریبان تو در دستم بو

خط: نستعلیق و نسخ خوش، کا: محمد امین حسینی، تا: ربیع الثانی ۹۷۰ق، جا: مدینه منوره؛ مجدول، با سرلوح، کناره آن مصور با پیکره‌های مردمی و جانور و درخت و افزاره موسیقی و بسیار زیبا؛ تملک: ابی بکر ابن رستم ابن احمد شیروانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۳گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه:

۱۲×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷۱]

۲۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشتاب که از رهش بگردی برسی ×× باشد که به پای بوس مردی برسی

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، دو قطعه و رباعیات و در چند موضع افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، کا: میرمحمود، تا: ۹۷۴ق؛ مجدول به زر، با یک سرلوح مرصع مذهب مزدوج بسیار خوب؛ با یادداشتی بدین شرح: «کتاب دیوان امیرشاهی سبزواری در قصبه قوچان از عالیشان نوروزبک باچوانلو گرفته شد سنه ۱۱۹۸»؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روکش میشن زرشکی، ۸۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۳ - ۶۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشتاب که از رهش بگردی برسی ×× در کوی وفا به اهل دردی برسی / روخاک شو اندر ره خدمت (شاهی) ×× باشد که بپای بوس مردی برسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۹۷۶ق؛ با یک سرلوح الحاقی، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۰گ، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۶۰]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن تا چند گویم پیچ در پیچ ×× ترا من دوست میدارم دگر هیچ

حاوی غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد خدابنده، تا: ۹۷۹ق؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۶۶ص (۳ -۶۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۱]

۳۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن تا چند گویم پیچ بر پیچ ×× ترا من دوست میدارم دگر هیچ

دارای ۱۷۹ غزل و پنج قطعه و ۱۷ رباعی و پنج بیت و با دیوان حیدر و شریف در یک مجلد است؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً خلیل بن درویش محمد جامی، تا: ۹۷۹ق؛ مجدول، مذهب دارای سرلوحی زیبا؛ جلد: چرمی، ۵۲گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۱۹]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشتاب که در رهش بگردی برسی ×× در کوی وفا به اهل دردی برسی / رو خاک شو اندر ره مردان شاهی ×× باشد که به پای بوس مردی برسی

غزل‌هاست به ترتیب تهجی و چند رباعی در پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ شوال ۹۸۰ق، مجدول زرین، با یک سرلوح زرین، با شش مجلس تصویر نو؛ کاغذ: ختایی، ۵۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۱سم [ف: ۲ - ۲۹۸]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر نیک شمارند و گرم بد گویند ×× با نیک و بد هیچکسم کاری نیست

شامل غزلیات و رباعیات و ۸۵۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم قزوینی، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ صفحه ۱ و ۲ حاشیه تشعیر سازی مذهب، با یک سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن زرشکی، ۹۶ص، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۸ - ۱۴۱]

۳۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۷۶

آغاز: آغاز غزلیات: لبالب است زخون جگر پیاله ما ×× دم نخست چنین شد مگر حواله ما ...؛ آغاز رباعیات: منتخب رباعیات از اشعار آبدار سحر صفات معجز نمات شعرای سخن ور و بلغای هنر گستر علیهم رحمة الله اکبر. ای آنکه توئی مقصد مجموع امم ×× برتر زوجودی و منزه ز عدم؛ **انجام:** پایان غزلیات: رو خاک شو اندر ره خدمت شاهی ×× شاید که بپای بوس مردی برسی.

شامل غزلیات و منتخبی از رباعیات اهلی شیرازی است که به وسیله دو کاتب کتابت شده. منتخب غزلیات را احمد الحسینی و منتخب رباعیات را محمد رضا تبریزی نگاشته‌اند به اضافه مناجات خواجه عبدالله انصاری در حواشی بعضی از صفحات و چهل کلمه نبی، صد کلمه علی؛ خط: نستعلیق، کا: احمد حسینی، تا: ۹۸۲ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۶۲ص، ۱۴ سطر در متن و ۲۴ سطر در حواشی، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۵سم [ف: ۳ - ۶۸]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۹۸۳ق؛ نویسنده نامی از خود نبرده، شاید که آن را که خط میر عماد خطاط معروف بدانیم، با یک سرلوح کوچک، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: ساغری، ۴۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۷]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۲

آغاز: من کشته از جواب سلامی و لطف یار ×× امیدوار گفت و شنو میکند مرا؛ **انجام:** یار برگشت و نبودش سرحال دل ما ×× گفتم انصاف نه اینست، هماندم برگشت

شامل هشتصد بیت است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرشید دیلمی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ اوراق آن پس و پیش است، کاتب عبدالرشید دیلمی خواهر زاده میرعماد سیفی قزوینی است که خط نستعلیق در هندوستان رایج کرده اوست و وفاتش به سال ۱۰۸۶ق واقع شده چنانکه ملامحمد سعید اشرف مازندرانی ماده تاریخ آن را چنین یافته است: «بوده با هم مردن آقا رشید وصایبا»، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۲/۸)، اندازه: ۱۴/۷×۲۴/۲سم [ف: ۷ - ۴۳۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۶۶

آغاز: بخونریز عاشق بهانه مجوی ×× که قتلی چنین بی جنایت خوش است؛ **انجام:** بپای خودت رفت باید بگور ×× چو بر اشتهای کسان نان خوری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: لاجورد، جلد: کاغذ، ۲۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۶۴]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۱

آغاز: مهر نگشادم جراحت نامهای سینه را ×× لیک عنوان درون احوال بیرون منست؛ **انجام:** دندان و لب تو هر دو باهم ×× دارند مدام عیش پنهان

غزلیات است به ترتیب تهجی و رباعیات آن هم به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

۳۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۵ فرخ

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالدین شیخ مرشد الدین کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ دارای یک سرلوح، در آغاز نسخه در ۱۴ صفحه شرح حال امیرشاهی به خط آقای فرخ آمده و در آخر نسخه نیز ۳۰ صفحه ملحقاتی به همان خط دارد؛ جلد: مقوا، ۳۹گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۶۶]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۲/۴

آغاز: شکر خداوند که در ابتدا ×× زد قلم صنع مرا این نکته را؛ **انجام:** سخن تا چند گویم پیچ در پیچ ×× ترا من دوست میدارم دگر هیچ

شامل: غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابوتراب منعم الدین اوحدی، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی مذهب، ۵۲ص (۳۰۱-۳۵۲)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۵۳]

۴۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۰۷

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۹]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۴

آغاز: یارب بسوز سینه رندان پاکباز ×× یارب باب دیده مستان با نیاز؛ **انجام:** محرم مارا سررفتن نبود ×× نیست اکنون هم سربرگشتنش

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالله بن شیخ مرشد الملک، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ،۱۲سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۶۲۴]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲۲

آغاز: لبالبست زخون جگر پیاله ما ×× دم نخست شد مگر حواله ما؛ **انجام:** محرم ما را سر رفتن نبود ×× نیست اکنون هم سر برگشتنش.

شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳گ، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۷۹]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱/۱ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۲۴]

۴۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در عشق بسی جفا کشیدیم ای دل ×× هرگز زبتان وفا ندیدیم ای دل / از عشق مراد نامرادیست مرا ×× باری به مراد دل رسیدیم ای دل

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، دو قطعه اولی به مطلع: «شبی با صراحی همی گفت شمع ×× که ای هر شبی مجلس آرای دوست»، دومی: «در جمع ماه رویان هم صحبتی است ما را ×× کاسباب خرمی را صد گونه ساز کرده» و دوازده رباعی است و به طوری که در ظهر صفحه اول این نسخه اظهار نظر شده کاتب این نسخه سلطان علی مشهدی است؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی مشهدی، تا: ۱۰۰۵ق، جا: سمرقند؛ یادداشتی به مضمون: «زچشم بد رخ خوب ترا خداحافظ. در سنه ۱۱۵۴ که علامی فهامی ملاملک علی طهرانی خوب دیده بود و در مسجد جامع نقل کرده بود قلمی شد محمد معصوم»، مجدول، با یک سرلوح مزدوج مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنه ۱۳۲۲؛ مهر ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، ۸۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ - ۶۰]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۱

آغاز: درت کعبه است و ما ارباب حاجت، رحمتی فرما ×× رخت عیدست و ما زندانیان، آزاد کن ما را

ناقص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۴۲]

۴۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سخن تا چند گویم هیچ در هیچ ×× ترا من دوست می‌دارم دگر هیچ

خط: نستعلیق و شکسته، کا: عبدالخالق قزوینی، تا: ۱۲۳۳ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۴۶]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۳۳

خط: نستعلیق، کا: محمد یعقوب خطاط افغانی، تا: ۱۳۱۰ق، برای شاهزاده سبزواری حبیب الله خان پسر امیر عبدالرحمن خان پادشاه افغان؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۵۴گ، ۱۰- ۱۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: برابر

همان نسخه بالا [نشریه: ۱ - ۱۲]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۷

آغاز: یارب بسوز سینه رندان پاکباز ×× یا رب به آب دیده مستان بانیاز؛ **انجام:** در کوی وفایت چو تنم خاک شود ×× زانجا نتواند که رباید بادم

خط: نستعلیق متوسط، کا: غلام رسول، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۳۲۸ق، جا: حیدرآباد؛ مجدول، دارای سرلوح منقش؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۳۳/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۹۱]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن چشم مردم کش نگر مژگان خود آلوده بین ×× زنجیر زلفش برفشان دلهای فرسوده بین (کذ)

خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن میرزا علی خان تفرشی، تا: ذیحجه ۱۳۱۳ تا محرم ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۴۸ص (۱۴۵-۱۹۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف:۱۷-۴۸۱]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۲۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: میر علی هروی، بی‌تا، دارای یک سرلوح بسیار ظریف، در ابتداء هر غزل و قطعه سرسوره‌های مینا شده، مجدول؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۴۳ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۶]

۵۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: میر علی، بی‌تا؛ به نام خط میر علی معرفی شده، بی‌شباهت به خط نسخه شماره ۴۲۱ کتابخانه سپهسالار نیست ولی به آن استحکام و ظرافت هم نیست اگر این نسبت درست باشد از خطوط متوسط میرعلی است، دارای یک سرلوح زیبا، با سر سوره‌های مینائی ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: روغنی، ۵۱ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۱۷]

۵۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۳۵/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در اولش «از کتب داداش حاجی موسی اعلی الله مقامه است حرره احمدبن محمد حسن»؛ واقف: امین پناهنده؛ جلد: تیماج سوخت مذهب، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۳۹۶]

۵۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** شادم که زمن بر دل کس باری نیست ×× کس را زمن و کار من آزاری نیست / گر نیک شمارندم گر بد گویند ×× با نیک و بدی هیچکسم کاری نیست

دارای: غزلیات، قطعات، رباعیات و در حواشی صفحات ۴ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ اشعاری است به خط شکسته نستعلیق نسبتا خوش از (رفیق، فیضی، طالب و یک مثنوی و حکایتی از مامون خلیفه عباسی که سراینده آن مشخص نشده است)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: بخارایی فستقی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، ۸۶ص، ۱۱ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳ - ۶۲]

۵۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱

آغاز: لله الشکر و المنة. بسوخت آتش عشق تو بیگناه مرا ×× بدوخت ناوک چشمت بیک نگاه مرا؛ **انجام:** سخن تا چند بگویم پنج در پنج ×× ترا من دوست میدارم دگر هیچ

دارای ۴۶ غزل و یک بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوحی زیبا با مینا و آب طلا، نسخه نفیس و نادری است با دیوان کاتبی و خیالی و عارفی در یک مجلد؛ جلد: سوخته، ۱۱گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۰]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 23612؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۹۳]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما را ز جهان زنی و فرزندی نه ×× بر پای دل از تعلقی بندی نه / با هیچکس اختلاط و پیوندی نه ×× اندیشه چونی و غم چندی نه

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاجی محمد، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۲۱۶ر-۲۴۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۱۰]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** رو خاک شو اندر ره خدمت شاهی ×× شاید که بپای بوس مردی برسی

منتخبی است از غزلیات و رباعیات امیرشاهی سبزواری که متأسفانه صفحات۱۲و۱۳ از ناحیه جدول جدا و مفقود است؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛مجدول زرین، با یک سرفصل کتیبه‌ای مذهب بسیار خوب؛ مهر کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: خانبالغ نخودی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۵۵]

۵۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یار بگذشت و نبودش سر حال دل ما ×× گفتم انصاف نه این است هماندم بر گشت

مشتمل بر غزلیات، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۲۸]

۶۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۱۳

آغاز: یا رب بسوز سینه رندان پاک باز ×× یا رب به آب دیده مستان با نیاز؛ **انجام:** افتاده میان خون و خاکم زغمت ×× القصه بطولها هلاکم زغمت

منتخبی است از اشعار امیرشاهی سبزواری، غزلیات، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ چهار تصویر نقاشی

آب و رنگ، مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی مذهب، ۸۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۷سم [ف: ۳ – ۷۴]

۶۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱/۲

خط: نستعلیق، کا: درویش عبدالله (ظاهرا)، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوحی زیبا و ماهرانه با آب طلا و مینا و شنگرف و زنگار؛ کاغذ: سمرقندی، ۱ص (۱۲) [ف: ۳ – ۱۲۳۰]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۱گ [رایانه]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۸۹

آغاز: چشم تو خورد باده و من در خمار از آن ×× آن غمزه کرد شوخی و من شرمسار از آن؛ **انجام:** از کنج غمش دیگر در باغ مخوان دلرا ×× کان مرغ که من دیدم خو با قفسی دارد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۶گ، ۱۳سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۵سم [رایانه]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز: الا ای از خط سبزت هزاران داغ بر دلها ×× مرو کز اشک مشتاقات بخوان آغشته منزلها

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۲۱۷]

۶۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۰۴د

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول زرین؛ جلد: مقوا، ۴۶گ، ۹–۱۸ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۲]

● دیوان شاهین / شعر / فارسی

d.-e šāhīn

شاهین تفرشی، ق۱۳ قمری

šāhīn-e tafrešī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۷/۲

آغاز: دیشب صنما صحبتی از زلف تو بود ×× امروز شنیدم ز رقیب محمود / من بودم و دل غیر در آن خانه نبود ×× دیگر نتوان کرد به دل گفت و شنود؛ **انجام:** بر عاشقان روی تو فکر و خیال نیست ×× بر هر دلی که عشق تو باشد ملال نیست / هر عشق را زوال بود ز انقلاب دهر ×× جانا سوای عشق تو کو را زوال نیست ... / هر کس متاع دارد و ما را متاع شعر ×× از شاعران غزل بود این قیل و قال نیست / از کی شنیده که به شاهین زر است و مال ×× ما را به غیر شعر دگر ملک و مال نیست

رباعیات، ترجیع‌بندها، مراثی و غزلیات و گویا مسوده شاعر و به خط خود او است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ (۷۱ر–۱۷۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۲۲۱]

● دیوان شایع / شعر / فارسی

d.-e šāye‘

شایع کاشانی، ق۱۳ قمری

šāye‘-e kāšānī (- 19c)

کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: سپهر جام می‌ار پر شود به مستی ما ×× تهی کند به دو صد باره می‌پرستی ما

غزلیات و قصاید و برخی از رباعیات با تخلص «شایع»؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً به خط ناظم، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: – ۳۱]

● دیوان شایق / شعر / فارسی

d.-e šāyeq

شایق شیرازی، ق۱۴ قمری

šāyeq-e šīrāzī (- 20c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۸

آغاز: در منقبت مولی الموالی: کشید دوش شه زنگبار چون لشکر ×× ربود از سر سلطان ملک روم افسر؛ **انجام:** آمد سحرم ندائی از غیب بگوش ×× تا کی تو نشسته بکنجی خاموش / این عمر عزیز را غنیمت بشمر ×× رو ساده رخی بدست آر و می‌نوش

قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۹۶گ، ۳۰–۱۰سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۸۶]

● دیوان شائق / شعر / فارسی

d.-e šā’eq

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۳

آغاز: شبی دلکش و عشرت اندوز بود ×× که گفتی به از روز نوروز بود؛ **انجام:** یکی ریش فرعون مرصع بود ×× یکی دلق موسی مرقع بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته‌های، ۷گ (۱۲۸پ–۱۳۴پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: – ۱۳۵]

● دیوان شایق لرستانی / شعر / فارسی

d.-e šāyeq-e lorestānī

شایق لرستانی، هادی بیگ، - ۱۲۲۹ قمری
šāyeq-e lorestānī, hādī beyg (- 1814)
[فرهنگ سخنوران ۲۹۲؛ الذریعة ۵۰۴/۹؛ دنا ۲۱۸/۵]

۱. شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ - ۲۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۲/۲
آغاز: سحر از مصر خاور یوسف خور گشت چون پیدا ×× زلیخای فلک افشاند بر وی لؤلؤ لالا؛ **انجام:** زایران حضرتت را بر در خلد برین ×× می‌دهند آواز طبتم فادخلوها خالدین
قصیده است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی و قطعه و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۰گ (۶۷پ-۱۱۶ر)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۷
آغاز: سحر از مصر خاور یوسف خور گشت چون پیدا ×× زلیخای فلک افشاند بر وی لؤلؤ لالا؛ **انجام:** یکی ریش فرعون مرصع بود ×× یکی دلق موسی مرفع بود
قصاید و هفت بند و قطعه و هزل و هجا و مطایب و تاریخ و غزل‌ها به ترتیب تهجی و مثنوی و رباعی و مناجات و حکایت است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی یاربیگ زنگنه بختیاری، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۲۳ق، برای رمضان علی خان اصفهانی؛ مجدول، با یک سرلوح اکلیلی؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۳۰/۷سم [ف: ۲ - ۲۹۸]

● **دیوان شباب شوشتری** / شعر / فارسی
d.-e šabāb-e šūštarī

شوشتری، ملا عباس، - ۱۳۲۴ قمری
šūštarī, mollā ‘abbās (- 1906)
[الذریعة ۵۰۵/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۷۱-۳۰/۴۱
آغاز: ساقی بهار آمد بیار آن جام زرین فام را ×× تا کوس رسوائی زنم هم ننگ را هم نام را / برخیز ناز آغاز کن سامان عشرت ساز کن ×× تاراج لطف نازکن هم صبر و هم آرام را؛ **انجام:** دلم از دست نگارین بتی رفته زدست ×× کاحتمال ظفر از رستم دستانش نیست / جز به دندان تحیر لب حسرت بردن ×× چاره ای بهر ... از لب و دندانش نیست
شامل قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۸۲گ، ۲۰ سطر چهارستونی، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۸۹۳]

● **دیوان شباب کرمانشاهی** / شعر / فارسی
d.-e šabāb-e kermānšāhī

شباب کرمانشاهی، محمد جواد بن محمد صالح، ۱۲۷۰ - ۱۳۵۲ قمری
šabāb kermānšāhī, mohammad javād-e-bn-e mohammad sāleh (1854 - 1934)

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۷۶
آغاز: حمد نخستین خدای کون و مکان را ×× داور خلق آفریدگار جهان را
شامل ۳۸۹ غزل با تخلص «شباب» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده، و چند قصیده و مثنوی که آخرین آنها به خط مرحوم استاد هادی ارفع کرمانشاهی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴۲]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۴۹
همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۱۲۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۵۲ق؛ جا: کرمانشاه؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۸
آغاز: ای ضیاء الدوله فرخ خان حاجی زاده را ×× حاکم کلهر نمودی در بلا انداختی؛ **انجام:** آن همه باد و بروت اولین زورت چه بود ×× گوز آخر را بدین زودی چرا انداختی
قطعه ای از وی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۴]

● **دیوان شباب کرمانشاهی** / شعر / فارسی
d.-e šabāb-e kermānšāhī

ارفع، هادی، ۱۳۱۳ شمسی
arfa‘, hādī (1934 -)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۰۵
گردآورنده هادی ارفع، مشتمل بر قصاید و غزلیات و مخمس، بخشی مرتب به ترتیب قوافی که گرد آورنده برگهایی را در میانه‌ها سفید گذاشته تا اشعار نو یافته را بر آن بیفزاید؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان این دیوان اشعاری از برهان کرمانشاهی افزوده شده؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۹]

● **دیوان شباهنگ رازی** / شعر / فارسی
d.-e šabāhang-e rāzī

شباهنگ، علی، ق۱۳ قمری
šabāhang, ʻalī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۱
آغاز: نامردمی است شیوه ابنای روزگار ×× ای نفس الفرار از این قوم الفرار؛ **انجام:** سبزه جوشان از زمین چون از زمین جوشنده مور ×× آب غلطان بر فراز سبزه چون کوشنده مار
در عنوان اشعار او نوشته: «شباهنگ رازی، اسمش میرزا سید علی از نجبای ساداة طهران است. بر عکس شعرا، با مخلوق اعتنایی نداشته و مداحی کسی را نکرده». از وی اشعاری نیز در جنگ ۳۰۱۸ دانشگاه تهران وجود دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۶۷–۲۶۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۶]

● **دیوان شبراوی** / شعر / عربی
d.-e šabrāvī

شبراوی، عبدالله بن محمد، ۱۰۹۱ – ۱۱۷۱ قمری
šabrāvī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1680 - 1758)
چاپ: بولاق، ۱۲۸۲ق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴/۳ط
قصیده فی الاستغاثه بالامام الحسین (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۵ [ف: ۲۲ – ۶۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۱۶
آغاز: آل بیت النبی مالی سواکم ×× ملجأ ارتجیه للکرب فی غد / لیس اخشی ریب الزمان و انتم ×× عمدتی فی الخطوب یا آل احمد؛ **انجام:** صل یا رب کل وقت علیه ×× دائماً فی دوام ذاتک سرمد / و علی الآل و الصحابة مهما ×× أنشأ المستهام مدحاً و انشد
منظومه دالیه ای است در ۲۲ بیت که در نسخه چنین معرفی شده است:«للشیخ عبدالله بن محمد الشبراوی المصری مستغیثاً بالامام الحسین ابن علی و أهل البیت علیهم السلام»؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن صالح بن حسین بن علی سراجی صنعایی یمنی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۳۹۵ق؛ ۲ص (۸۵–۸۶)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۵۸]

● **دیوان شبلی** / شعر / عربی
d.-e šeblī

شبلی، دلف بن جحدر، ۲۴۷ – ۳۳۴ قمری
šeblī, dolaf ebn-e jahdar (862 - 946)
چاپ: بغداد، محقق کامل مصطفی الشیبیف چاپ اول، ۲۲۹ص،۱۳۸۶ق.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۹
اشعار شبلی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۴۲ص، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۲سم [رایانه]

● **دیوان شحنه خراسانی** / شعر / فارسی
d.-e šehne-ye xorāsānī

اوبهی هروی مازندرانی، محمد مهدی بن محمد حسن
awbahī heravī māzandarānī, mohammad mahdī ebn-e mohammad hasan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۲/۱
آغاز: ز مهر نیست که گیرد سراغ خانه ما ×× بر آن سر است که سوزند آشیانه ما / فغان که مرغ دل من اسیر صیادی است ×× که هرگزش نبود فکر آب و دانه ما؛ **انجام:** سفله پروردی جهان این بس ×× که نموده است چون تویی را کس
شامل غزلیات (۱پ–۲۱پ)، رباعیات (۲۲پ–۳۰ر) و هزلیات (۳۰پ–۳۱پ)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ رکابه دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱پ–۳۱پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۲سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۶۱]

← دیوان الشذور ← شذور الذهب

● **دیوان شربتدار** / ادبیات / فارسی
d.-e šarbatdār

شربتدار اصفهانی، ابراهیم بن محمد، ق۱۲ قمری
šarbatdār-e esfahānī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۴/۲
آغاز: قصاید المصنوع فی جواب حدیقة السحر رشید وطواط و صنعة تمام الصنایع و البدایع اشعری هکذا حسن مطلع و ترصیع: ای زعدلت ستم کشیده عنان ×× وی ز بذلت درم خریده مکان؛ **انجام:** این بیت تمام موصل است که سراپا موصل نوشته می‌شود: تن سست خصمت نصیب مصیبت ×× به پشتت همیشه تن خصم چنبر
قصیده مصنوع اوست، در پاسخ حدائق السحر رشید وطواط و تمام الصنایع اشعری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: خلیل بن اسمعیل حسینی تفرشی، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۷۰–۷۸)، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱–۲۴۱۱]

● **دیوان شربتدار** / شعر / فارسی
d.-e šarbatdār

شربتدار، محمد قاسم

šarbatdār, mohammad qāsem

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۹۶

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۱۲۳ر-۱۲۳پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۹]

● دیوان شرر بیگدلی / شعر / فارسی

d.-e šarar-e bīgdelī

شرر بیگدلی، حسینعلی بن لطفعلی، - ۱۲۴۸ قمری

šarar-e bīgdelī, hoseyn-ʻalī ebn-e lotf-ʻalī (- 1833)

[فرهنگ سخنوران ۲۹۵؛ منزوی ۲۳۷۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۶

آغاز: این بود گر ذوق بیداد بتان در دل مرا ×× رحم از ایشان پسند افتد دگر مشکل مرا؛ **انجام:** شاه کارس جوان بخت که گر جان طلبد ×× همه آماده در این کار و مهیا باشیم

نزدیک سه هزار بیت است در غزل و رباعیات و قصاید و غیرها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، به خط شاعر بنا بر آنچه که روی برگ اول آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۲۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۲

آغاز: این بود کز ذوق بیداد بتان در دل مرا ×× رحم از ایشان پسند افتد دگر مشکل مرا؛ **انجام:** غرض زان پر خطر منزل چو آمد ×× بگوش ازهاتفش آواز بشری

غزلها است به ترتیب تهجی و سپس رباعیات و قصاید؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۲×۱۷/۴سم [ف: ۲ - ۲۹۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۶۵-۱۶/۷۵

آغاز: سرشک آن همه خون است و اینک این همه آب ×× که گفت چشم من و دیده سحاب یکی است / گرت جمال ببینم خیال در نظراست ×× به این خوشم که حضور تو با غیاب یکی است؛ **انجام:** یکی سحاب زند کله بر سر ابطال ×× که خنجرش همه برق گشت وتارکش باران / فشار زان به تکاور چو گاز برآهن ×× کراز گرز به مغفر چو پتک برسندان

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، و چند تخمیس و مثنوی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۹۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۸۹۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳

آغاز: بسمله، این بود گر ذوق بیداد بتان در دل مرا؛ **انجام:** زد منشی طبعش رقمی از پی تاریخ ×× کاوس باین محفل فرخنده در آمد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر (۱۳/۵×۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۴۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۵گ، ۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۰]

● دیوان شرعی / شعر / فارسی

d.-e šarʻī

[فرهنگ سخنوران ۲۹۵ و ۵۱۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۳۰

قصیده است و ترجیع و مقطعه و قصیده مصنوع و قطعه و ماده تاریخ و غزل به ترتیب تهجی و رباعی به ترتیب تهجی و مثنوی اعجاز الخیال و مفتاح الفواید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح، با یک مجلس تصویر دارای دو پیکره که یکی از خود شرعی است، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

● دیوان شرف / شعر / فارسی

d.-e šaraf

رامی، حسن بن محمد، - ۷۹۵ قمری

rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)

از سراینده‌ای با تخلص «شرف» که اویس جلایری (- ۷۷۶ق) را ستایش کرده است و بایستی شرف الدین حسن بن محمد رامی تبریزی باشد که انیس العشاق را به نام همان اویس ساخته است. مالکان نسخه نام کتاب را دیوان سعد سلمان ساوجی [؟] نوشته‌اند و نخستین بار محمد آصف فکرت، سراینده را شناخته و این اطلاعات را داده است: نام «سلمان» در دیوان مکرر آمده است، ولی این نام سراینده نیست، بلکه سراینده خود را به او تشبیه کرده است: «منم آن ثانی «سلمان» که در اوصاف تو جز من ×× کسی در پارسی امروز، ثانی نیست سلمان را»؛ و چند جا به تخلص خویش اشاره دارد، از آن میان: «خسروا عز قبول از «شرف» نام تو یافت ×× آن لطایف که ز دیوان «شرف» منتخب است». سراینده مکرر نام ممدوح خویش، سلطان اویس جلایر، را یاد می‌کند، از آن میان: «عبرت خلد برین شد تختگاه مملکت ×× تا «معزالدین اویس» آمد پناه مملکت». نخستین عنوان در نسخه «... و تخریب دارالسلام بغداد حماه الله تعالی» است که در آن آب خیزی دجله و زیانهای وارد شده بر شهر بغداد، در شوال ۷۷۵ را شرح داده است.

[الذریعه ۵۱۱/۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: ... و تخریب دارالسلام بغداد حماه الله تعالی ... به تختگاه

ممالك، به عون ایزد داور ×× رسید رایت منصور پادشاه مظفر؛ **انجام:** رفع سیلاب حوادث پشت و روی ملك راست ×× این یكی سدی سدید و آن یكی حصن حصین ...
دارای قصیده، تركیب‌بند و ترجیع‌بند است، در بیش از ۳۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق آمیخته با نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ كاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

● **دیوان شرف** / شعر / فارسی
d.-e šaraf

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۱۱
غزل است از الف تا باء؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ آشفته و پس و پیش شده؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۱۶۰]

● **دیوان شرف** / شعر / فارسی
d.-e šaraf

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۳
غزل است به ترتیب تهجی و قصیده و ترجیع و رباعی و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول [نشریه: ۷ – ۱۶۰]

● **دیوان شرف** / ادبیات / فارسی
d.-e šaraf

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۰۷
آغاز: بسمله، وقت آنست كه اقبال كند یاری ما ×× صبح امید دمد از شب بیداری ما؛ **انجام:** غیب است اگر چه می‌پرستی بهوش بهرش این بس كه ز قید خودپرستی رستم ... سنه ۱۰۸۳
خط: نستعلیق خفی، كا: گودی شنگر، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان شرف الدین حسینی** / شعر / فارسی
d.-e šaraf-od-dīn-e hoseynī

حسینی، شرف الدین حسین
hoseynī, šaraf-od-dīn hoseyn

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۷/۵
خط: نستعلیق، كا: قاسم داغستانی، تا: محرم ۱۲۷۵ق [ف: ۵ – ۳۷]

● **دیوان شرف الدین رضای سبزواری** / شعر / فارسی
d.-e šaraf-od-dīn rezā-ye sabzevārī

رضای سبزواری، شرف الدین، – ۸۵۶ قمری
rezā-ye sabzevārī, šaraf-od-dīn (- 1453)

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۸/۴
آغاز: ما و عشق و باده و امید لطفش عاقبت ×× زاهد و زهد و ریا و حیلت و تقوی و یأس؛ **انجام:** جو رضا تشنه لب از بادیهت حرص و حسد ×× در محیط كرمت غرق گناه آمده ایم
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: شعبان ۸۳۴ق؛ كاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشكی، ۱۰۴ص (۶۷–۱۷۱)، ۱۵ سطر(۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: – ۱۳۵]
تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۳]
اراك؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۱/۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۶ – ۷۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۴–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۴]

● **دیوان شرف الدین سلیمی** / شعر / فارسی
d.-e šaraf-od-dīn-e salīmī

سلیمی، شرف الدین
salīmī, šaraf-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۷
آغاز: اكنون بجهان ماتم شاه حرمین است ×× یعنی كه عزای شه مظلوم حسین است؛ **انجام:** خاموش شو (سلیمی) كز بانك ناله تو ×× از كوه ناله بر خواست دلهای سنگ زدجوش
مرثیه؛ بی‌كا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۲۹۵]

● **دیوان شرف الدین علی** / شعر / فارسی
d.-e šaraf-od-dīn ‘alī

شرف الدین علی یزدی، – ۸۵۸ قمری
šaraf-od-dīn ‘alī-ye yazdī (- 1454)

[الذریعة ۵۱۷/۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲–عكسی
نسخه اصل: تركیه كتابخانه طوپ قاپوسرای شماره ۱۰۱۹. دیوان و منشات؛ بی‌كا، تا: ۸۶۷ق [نشریه: ۲ – ۲۸۱]
۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۶
آغاز: مولانا شرف الملة و الدین علی یزدی، فضیلت او از شرح مستغنی است، در فنون علوم؛ **انجام:** دل میدهدم بحسن فرجام نوید كز لطف تو نیستم ز ... نومید
خط:نستعلیق،بی‌كا،تا:قرن ۱۱؛كاغذ:ترمه،جلد:تیماج یشمی، ۴۳ص (۶۵۶–۶۹۸ هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ – ۲۹۰]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۲ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشتی به خط عبدالمجید مجدی سقزی مورخ ۱۲۸۷ دارد؛ جلد: مقوا، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۴/۵×۷۴/۵سم [ف: - ۷۴]

● دیوان شرف بخارایی / شعر / فارسی

d.-e šaraf-e boxārāyī

شرف بخارایی خراسانی، ق۷ قمری

šaraf-e boxārāyī xorāsānī (- 13c)

یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
مثنوی اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

● دیوان شرف شاه گیلانی / شعر / فارسی

d.-e šaraf šāh-e gīlānī

گیلانی، شرف شاه

gīlānī, šaraf šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۶۱-ف
نسخه اصل: آکادمی رومانی، ش ۱۷۸ خاوری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: اسماعیل چلبی در ۱۵۵۲؛ ۲۶۵گ [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۵]

● دیوان شرف شقروه / شعر / فارسی

d.-e šaraf-e šaqarve

شقروه، عبدالمؤمن بن هبة الله، - ۵۹۸ قمری

šaqarve, ‘abd-ol-mo’men ebn-e hebat-ol-lāh (- 1202)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۷
آغاز: خدای عزوجل بر جهان چو فرمان داذ ×× ترا کلاه فریدون و تخت خاقان داذ؛ **انجام:** عالم همه پر ز ... تو است ×× اینست که کس را به تو پیوندی نیست
منتخب است ؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۸۷ر-۱۹۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۹/۲
آغاز: حمد و ثنا خالق زمین و زمان را ×× صانع بی آلتی همین و همان را؛ **انجام:** رخسار تو باغی است که بی سعی بها ×× بر رونق او رشک برد صد گلزار / بالا تو سروی است که طوبی کردار ×× هر میوه که آرزو کنی آرد بار

در ۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح کاشی، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۱۵ق، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰ص (۱۱۷-۱۵۶)، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۳۹۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2846؛ خط: نستعلیق، کا: رومی رستمداری، تا: دهه دوم ربیع الاول ۱۰۱۹ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱۵-ف
نسخه اصل: بایگانی ملی هند ش ۳۲۰۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۰۲۷ق؛ ۲۱۵گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۸/۲-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1386 (بلوشه ۱۲۱۴)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم بن کمال الدین حسینی کرمانی، تا: ۱۲ صفر ۱۰۳۹ق، جا: کتابخانه عالی؛ ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۲]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۹
آغاز: دلم بر بود ناگه دلستانی ×× ازین سنگین دل نامهربانی؛ **انجام:** در محاذات جمال خوب تو ×× کور مادر زاد بینا می‌شود
منتخبی است از دیوان شرف الدین شقروه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱ص (۱۹۰-۲۰۰)، ۱۷ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

● دیوان شرف عراقی / شعر / فارسی

d.-e šaraf-e ‘erāqī

شرف عراقی، ۶۵۲ - ۷۲۴ قمری

šaraf ‘erāqī (1255 - 1325)

نام شاعر ابوعلی شرف الدین بن سالار فخرالدین عراقی است.
[فرهنگ سخنوران ۲۹۶؛ الذریعه ۵۱۶/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۳۶/۱
آغاز: مرحبا ای بلبل باغ کهن ×× از گل رعنا بگو با ما سخن؛ **انجام:** روز محشر دار با آل رسول ×× از طفیل مقبلان فرماقبول
مثنوی عرفانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با یک سرلوح، مجدول کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، ۱۱سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۱۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸۷/۲
مثنوی بوعلی قلندر است، «مرحبا ای بلبل باغ کهن ×× از گل رعنا بگو با من سخن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: کاغذی، ۹گ (۳۵پ-۴۳پ)، ۲۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۸۳]

● دیوان شرف قزوینی / شعر / فارسی

d.-e šaraf-e qazvīnī

شرف الدین قزوینی، فضل الله بن عبدالله، ۶۶۰ - ۷۴۰ ؟

قمری

šaraf-od-dīn-e qazvīnī, fazl-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1262 - 1340)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۲

آغاز: امام و سرور و صدر ممالک اسلام ×× صلاح ملک و ملل مالک ملوک کرام؛ **انجام:** قبای وصل تو بس دلنواز تشریفی است ×× ولیک هست ببالای آرزو کوتاه

از وی قصیده ای بدون نقطه (که صورت کاملش در منابع متعددی هست) و دو قطعه شعر دیگر نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۴۶–۶۴۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۶]

● دیوان شرف قزوینی / شعر / فارسی

d.-e šaraf-e qazvīnī

شرف جهانی قزوینی، ۹۱۲ – ۹۶۸ ؟ قمری

šaraf-e jahānī-ye qazvīnī (1507 - 1561)

[فرهنگ سخنوران ۲۹۷؛ الذریعة ۵۱۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۷۴/۳ و ۲۳۷۸؛ فهرست پاکستان ۶۸۴/۷–۶۸۵ و ۲۱۳۶/۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱۱

آغاز: ای شوق دیدنت سبب جست و جوی ما ×× هر دم فزوده در طلبت آرزوی ما؛ **انجام:** فراتر منه از حد خویش پای ×× بر آور باخلاص دست دعای

مشتمل بر غزلیات و ساقی نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۱۶۶ص (۷۳۳– ۸۹۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲

آغاز: ای شوق دیدنت سبب جست و جوی ما ×× هم دم فزوده در طلبت آرزوی ما / آلوده گشته این برزق و ریا کجاست ×× ساقی که از شراب کند شست و شوی ما؛ **انجام:** شوخی که بصد عشوه و ناز از بر ما رفت ×× دین و دل ما برد بپرسید کجا رفت

نسخه اصل: کتابخانه خدابخش پتنه–هند، شماره ۲۳۹؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت الله کاتب شیرازی، تا: ۹۸۱ق، جا: شیراز (باغ شاه)؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مذهب؛ ۱۰۰ص، ۱۰ سطر [عکسی ف: ۵ – ۲۶۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۱

آغاز: وقت آنست که جان از پی جانان گردد ×× روز و شب در طلبش بی سر و سامان گردد؛ **انجام:** سزد مصلح به چرخ از فرق سوده ×× که در قرآن خدا او را ستوده

قصیده است و غزل‌ها به ترتیب تهجی، سپس مثنوی و مفردات و مطلعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین، مجدول؛ کاغذ ترمه سمرقندی، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۶سم [ف: ۲ – ۲۹۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷/۱

آغاز: این شوق دیدنت سبب جستجوی ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۵۵]

● دیوان شریف / ادبیات / اردو

d.-e šarīf

عشرت لکهنوی، تاج الدین

‘ašarat-e lakahnavī, tāj-od dīn

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۷

آغاز: بسمله، خذ بلطفک یا الهی من له زاد قلیل مفلس بالصدق یاتی عند بابک یا جلیل؛ **انجام:** غفلت کی نیز هین هی اس وقت ساری خلقت اک هین هون تبری در پر امیدوار رحمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱۷

آغاز: حریم دل بین اسرار محبت لیکی آیا هون؛ **انجام:** نگاه حسن جهک جاتی هی عشرت کی فسانه پر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان شریف آملی / شعر / فارسی

d.-e šarīf-e āmolī

قاضی شریف آملی، – ۹۵۶ ؟ قمری

qāzī šarīf-e āmolī (- 1550)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱/۷

قصاید و قطعات اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ص (۷۱۷–۷۳۶)، ۱۰ سطر دوستونی [سنا: ف: ۲ – ۱۴۲]

● دیوان شریف الدین خان / شعر / فارسی

d.-e šarīf-od-dīn xān

شریف الدین خان

šarīf-od-dīn xān

[فهرستواره منزوی ۷۵۴/۱۰ با نام چهارده بند]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۲/۴

آغاز: بند اول – بسمله و به نستعین. حمد خداوند لایزال محمد ×× خالق آن نور بیمثال محمد؛ **انجام:** خواهم صله ای ز قطب دوران ×× از بهر مدایح امامان / یک ذره محبت دل افروز ×× از مجد

شرف مدیر عرفان
شامل چهارده بند است که هر یک در مدح یکی از معصومین می‌باشد. سراینده آن شریف الدین خان است که آن را به مرحوم مجدالاشراف تقدیم کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: قنبر علی ریاحی، تا: ۱۳۲۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۱۲ص، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

● دیوان شریف تبریزی / شعر / فارسی

d.-e šarīf-e tabrīzī

شریف تبریزی، - ۹۵۶ ؟ قمری

šarīf-e tabrīzī (- 1550)

دیوان کاملی از سروده‌های او در دست نیست و آن چه از وی مانده، غزلیاتش است. سام میرزای صفوی از دیوان وی خبر داده (تذکره تحفه سامی، ص ۲۱۷) و حسن بیگ روملو می‌گوید: «قصاید و دیوان غزلیاتش مشهور و بر السنه و افواه مذکور ...» (احسن التواریخ، ص ۴۳۹) و همچنین دیوان غزلیات وی با ترکیب‌بند و چکامه‌اش در هجو و مدح خواجه غیاث الدین علی کهره شیرازی به دست ما رسیده و در عرفات العاشقین اوحدی بلیانی هست. آنچه از او به دست آمده حدود هزار چهارصد بیت است و از او سهو اللسان و بیمار و طبیب هم یاد شده است.

آغاز: ای نخل تمنا قد رعنای تو ما را × از پای درافکند تمنای تو ما را / چون چاک نسازیم گریبان که چو لاله × بر خاک نشاند آتش سودای تو ما را / خشم تو ببین تا به چه حدست که از دور ×حد نیست نظر بر رخ زیبای تو ما را

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، ادبیات فارسی-۲ (شعر)، مسلسل ۹، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامس، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح حسینقلی صیادی

[الذریعة ۵۲۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۹۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۷۹/۳؛ مشترک پاکستان ۲۱۳۷/۹-۲۱۳۸؛ دنا ۲۲۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۹

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۶۴ص (۵۸۸-۶۵۱)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** مردم چو شریف از ستمت زنده شوم باز ×× گر چند قدم از پی تابوت من آئی

در تنظیم غزلیات آن رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۵۶ص (۶۷۷-۷۳۲)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۵]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۸ر۲۷۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر تربت من بجای آب ای ساقی ×× میریز سبو سبو شراب ای ساقی

منتخبی از اشعار شاعر بترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نسخ، کا: سید داود ولد سید حسن حسینی، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سالها در طلب گنج فراغت گشتم ×× خوشتر از گوشه میخانه ندیدم جایی / گر ملامت کشد از عشق مکن منع شریف ×× کی تواند که ملامت نکشد رسوایی

شامل صد و هشتاد غزل به ترتیب حروف تهجی و چند رباعی و تک بیتی در مجموع هزار و دویست بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۵ق؛ قطعه‌ای از میرزا قلی متخلص به میلی؛ مهر: «چاکر شاه اولیا احمد» (ترنجی شکل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۱۰۹]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: زینب دختر مقصود علی، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ با یادداشتی مورخ به سال ۱۲۸۵ از طرف اعتضاد السلطنه؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری رنگارنگ، جلد: روغنی گل و بوته دار و تصویر حیوانات برجسته، ۴۴ص، ۱۰ و ۱۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** می‌ریز سبو شراب ای ساقی

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [رایانه]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۴

آغاز: خواهم که ز میخانه شبی بیخبر آیم ×× آسوده ز اندیشه هر رهگذر آیم؛ **انجام:** گر خلق بدانند که ما مست الستیم ×× میخواره و بد نام و خراباتی و مستیم

ترجیع بند شریف تبریزی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۰پ-۲۲پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بچوب قلیغه ده شوقاق تا بگویندت ×× بلند مرتبه مستوفی باستحقاق

دیوان غزل است در ۱۶۵ بیت. با تخلص «شریف» و هجو شاه نعیم الدین نعمة الله ثانی نبیره شاه نعمة الله ولی و سهو اللسان و ترکیب بند در هجو غیاث روی هم ۱۰۱۰ بیت می‌شود، سرگذشت او در آغاز نسخه ما هست، نوشته تربیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۵گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۳۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز سرنوشت به کدبانوی تو شخصی گفت ×× که داده خط بزنی کدخدای معتبرت

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک پیشانی مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۷سم [ف: ۸ – ۱۱۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۵۵]

● دیوان شریف خلوتی / شعر / فارسی

d.-e šarīf-e xalvatī

خلوتی تبریزی، عبدالرحیم بن محمد، – ۸۵۹ قمری

xalvatī tabrīzī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad (-1455)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۷۳/۱-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام پاره‌ای از نسخه‌های یوگسلاوی که یان بگدانویچ فیلم آنها را آورده؛ کا: درویش مصطفی بن محمد بن احمد قنوی، تا: رجب ۹۹۵ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۴۷]

● دیوان الشریف الرضی = دیوان سید رضی / شعر / عربی

d.-uš šarīf-ir riḍā = d.-u sayyid-i raḍī

شریف الرضی، محمد بن حسین، ۳۵۹ – ۴۰۶ قمری

šarīf-or-razī, mohammad ebn-e hoseyn (971 - 1016)

دیوان در پنج باب مرتب شده: ۱. المدیح؛ ۲. الافتخار و الشکوری؛ ۳. المراثی؛ ۴. النسیب؛ ۵. فنون مختلفة. برخی از شعرها در ۳۷۶ و ۳۷۸ و ۳۷۹ و ۳۸۸ و ۳۹۴ و ۳۹۵ سروده شده است.

چاپ: بمبئی، ۱۳۰۶؛ بیروت، ۱۳۰۷، در دو جلد؛ بغدادف وزارة الثقافة، محققک عبدالفتاح محمد الحلو، چاپ جدید، ۳۸۲ص، ۱۳۹۶ق.

[الذریعة ۳۷۲/۹ و ۹/۲-۳۷۲؛ ریحانة الادب ۱۲۱/۳؛ سرکیس، معجم، ۱۱۲۳/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۳۴/۳ (۴ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۶۱/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۵۸

آغاز: بسمله، و یبداء فی کل قافیة بالمدایح و التهانی ثم بالافتخار؛ **انجام:** کالذی یخبط الظلام و قد اقمر من خلفه النهار المضی.

کامل و نفیس؛ خط: نسخ جلی و معرب، بی‌کا، تا: ۵۱۵ق؛ هفده صفحه از آغاز نسخه نونویس و تحریر قرن یازدهم است؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۲۲۱گ، ۲۰ سطر (۱۶×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۷ – ۴۳۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۳/۴

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان -رم ۵۳۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۵ق؛ ۸۶ص (۱۵۴–۲۳۹) [عکسی ف: ۵ – ۳۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۴/۳

آغاز: اشتری العز بماسیم فما العز بغال ×× بالقصار الصفران شثت او السحر الطوال؛ **انجام:** رجب الاصم سمی لانه لاینادی فیه یالفلان و یا صباحاه. قال فی صحاح: الاشهر الحرم ثلاثه سرد و واحد فرد، ذوالقعده و ذوالحجه و المحرم و رجب.

اشعاری از شریف رضی انتخاب شده و همراه با توضیح و شرح لغات برخی از ابیات آن در رساله حاضر به رشته تحریر در آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۵گ (۳۱–۳۵پ)، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۹۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۴ ط

آغاز: قافیة الزاء و قال یرثی الحسین بن علی علیهما السلام فی یوم عاشوراء صاحب بذوی بغداد و آنسنی ×× تقلبی فی ظهور الخیل و العیر؛ **انجام:** فلا یبعدنک الله من متفرد ×× رأی الموت انساً فاستراح ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: بن آقایی بیک بروجردی خارطی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۹۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۹

آغاز: اذا اشر القریب علیک فاقطع؛ **انجام:** تسری کواکبه الی الاصباح و اللیل المطیه تم ... عفرالله له و لو الدیه و المومنین

خط: نسخ، کا: جمعه، تا: ۹۲۷ق [الفبائی: ۲۶۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹

آغاز: بسمله، امل من مثانیها فهذا مقیلها ×× وهذی مغانی دارهم و طلولها؛ **انجام:** خذوها فلوقربتموها ببرقه ×× قطعن الی داری و ثاق القرائن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۷گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۰۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۰

آغاز: قافیه الراء و قال یرثی الحسین بن علی علیها السلام فی یوم عاشوراء من سنه سبع و سبعین و ثلثمائه؛ **انجام:** و هی التی انبطحت علی الارض ببطنها کله تم ... علی مهاجرها السلام و التحیه.

خط: نسخ، کا: خمیس غروی، تا: ۱۰۰۲ق [الفبائی: ۲۶۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۱۴

اشعار از سید رضی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱–۲۸۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱۸

آغاز: بسمله. الشریف الرضی ذوالحسبین ابوالحسن محمد بن الطاهر الامجد ... جزاء امیرالمومنین ثنائی ×× علی نعم ما تنقضی و عطاء؛ **انجام:** و قد ینکل المستغیر الشجاع ×× و تخطی الید السرامیه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، با رکابه نویسی؛ تملک: لطفعلی؛ مهر: کتابخانه سلطان القرائی؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۸]

۱۰. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۷۳/۲

بخشی از دیوان می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: – ۵۲]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مرتب به ترتیب حروف هجا برحسب ردیف‌های ابیات می‌باشد و در آغاز آن به نام «جزء اول از دیوان» نویسنده نسخه آن را معرفی کرده و تا قوافی حرف عین را شامل و بدین بیت نگارش نسخه خاتمه می‌یابد: «یهاب و یرجی لریب الزمان ×× کالنصل راق عیوناً وراعا»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۰۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۶۰۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۴

آغاز: جزاء امیرالمؤمنین ثنائی ×× علی نعم ما تنقضی و عطاء؛ **انجام:** اکفایتی ما قد حذرت و قوعه ×× ام ما کفیت من الذی الم احذر

جلد اول ناقص از دیوان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اشعار این مجلد بایستی از اول حرف الف تا آخر حرف ظاء باشد، ولی نسخه ما تا اواسط حرف «راء» بیشتر ندارد و مقدمه جامع هم در آغاز آن نیامده؛واقف:نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۵ سطر (۹×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۷–۴۳۱]

۱۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۲

آغاز: دیوان قصائد ... و قال یرثی والدته فاطمة بنی الحسین الناصر ... ابکیک لو نفع الغلیل بکائی ×× و اقول لو ذهب المقال بدائی / و اعوذ بالصبر الجمیل تعزیا ×× لو کان فی الصبر الجمیل عزائی؛ **انجام:** و قال هذه الابیات و قد ناله بعض ما ضاق به صدره. إن شیئاً علی اسراع عزمی ×× فی طلاب العلی و خطی بطی / أرضاً بالاذی و لم یقف ×× قصورا و لم تعز المطی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۳گ (۱۲۴پ–۱۹۶پ متن و حاشیه)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [میراث اسلامی: دفتر دهم – ۷۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۸۱]

۱۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۵۳/۵

بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۷۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۷/۳–ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 51؛ خط: نسخ، کا: محمد رووف بافقی نقش بندی مولوی، تا: صفر ۱۲۴۱ق، برای سید امیر نسیب افندی؛ تملک: محمد اسعد حمزاوی در ۱۲۴۴ [فیلمها ف: ۳ – ۱۶۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۰

القصیدة المیمیة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۴۸پ– ۱۴۹ر) [مختصر ف: ۶۲۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰–طباطبائی

آغاز: بهاء المجد من هذا البهاء ×× وضو المجد من هذا الضیاء؛ **انجام:** کالذی یخیط الظلام و قد ×× اقمر من خلف النهار المضی

خط: نسخ، کا: ملا علی بن حاج محمد رفیع، تا: ۱۲۴۲ق؛ تملک: علی موسوی بغدادی، محمد حسین اصفهانی مورخ ۱۲۴۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۳۶۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۴ – ۷۲]

۱۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی–کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶۲

در آن مرثیه ابوالفتح بن فتح بن الطایع الله است، مورخ ۳۷۶ و می‌رسد به مرثیه ابواسحق صابی مورخ ۳۸۴ «ایعلم قبر بالحنیة اننا – اقمنا به نبغی الندا و المعالیا» و شعر او هنگام رفتن به حج در ۳۹۴؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن ملامحمد صادق رازی قوش‌خانه‌ای، تا: صفر ۱۲۴۵ق، جا: مشهد، برای عباس قلی خان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۵۳]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵

آغاز: بسمله، هذه الفه و صنفه الرضی الله عنه من الشعر؛ **انجام:** قبل ان ینجم هولاء المذکورین و ما یدریک و کانت ولاده الرضی سنه تسع و خمس و ثلثمائه ببغداد.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد جعفر کاظمینی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۶گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۲۶۳]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۸۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** ارضاً بالاذی و لم یقف ×× العزم قصوراً و لم تعزالمطی

جلد دوم دیوان شریف رضی است از حرف عین مهمله تا آخر حرف یاء؛ خط: نسخ، کا: شرف الدین خراسانی، تا: ۲۵ ربیع الاول۱۲۸۳ق؛واقف:نایینی؛ کاغذ: زرد فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۱۳گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۷ – ۴۳۲]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی علم بالقلم ... جزاء امیرالمومنین ثنائی؛ **انجام:** اقمرمن خلفه النهار المضی ... حرره محمد حسن

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۹۱ق [رایانه]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۹

آغاز: حی بین النقی و بین المصلی ×× وقفلت الرکائب الأنضاء؛

انجام: لو کان قلبک قلبه ما لمته ×× حاشاک بما عنده حاشاکا
قصائد و الابیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ چند بیت از شیخ محمد تقی نجفی و غیر از آن در پایان؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۰-۳۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۴۹۹]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۵۶/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ حاشیه‌ها به خط ادیب پیشاوری دارد؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۳۴گ (۱۰۵پ-۲۳۸ر)، ۱۵ سطر (۱۱×۲۲) [ف: ۴ - ۴۹۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲
دو قصیده از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۴ [ف: ۱۰/۲ - ۱۰۰۸]

۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۵-عکسی
آغاز: للسید الرضی فی النسیب: حی بین النقا و بین المصلی
به ترتیب تهجی: از الف تا یاء (ص ۳-۷۰) و (ص ۷۹-۸۹) و نیز از همو در حرف تاء (ص ۸۹-۹۶) و (ص ۱۰۰-۱۱۱)، حرف ج و ح و د (ص ۱۱۱-۱۳۴) و (ص ۱۵۱-۱۵۲)، (ص ۲۴۴-۲۶۱)، (ص ۳۱۹-۳۲۰)، (ص ۳۲۲-۳۳۲). (ص ۳۴۱-)؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ [عکسی ف: ۱ - ۱۷۲]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۲۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۷]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷/۳
آغاز: و شممت فی الطفل العشیه نفحة ×× حبست برامة صحبتی و رکابی؛ **انجام:** پایان نسخه: احبک ان لونک لون قلبی ×× و ان البست لوناً غیر لونی
فردیاتی و غزلیاتی از اشعار عرب آمده و در اغلب آنها اعراب کلمات نیز گذارده شده است. نام شاعران در متن نیست و بیشتر اشعار غزلیات است. ظاهراً این قسمت باید قطعه‌ای از کتاب غرر الفراید و درر القلائد سید رضی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، نخودی، جلد: مقوایی رویه کاغذی خاکستری، ۳۰ص (۱۵۳-۱۸۲)، ۱۹-۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۲۸]

● **دیوان شریف قمی** / شعر / فارسی
d.-e šarīf-e qomī
شریف قمی، محمد محسن، ق۱۲ قمری
šarīf-e qomī, mohammad mohsen (- 18c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱۰
قصیده در ستایش علی (ع)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ محرم ۱۱۲۲ق، جا: ساری، به دستور میرزا محمد صالحا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۷]

● **دیوان شریفی حسینی** / شعر / فارسی
d.-e šarīfī-ye hoseynī
شریفی حسینی، میرزا مخدوم بن سید شریف، - ۹۹۵ ؟ قمری
šarīfī hoseynī, mīrzā maxdūm ebn-e seyyed šarīf (-1587)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷/۶
غزلیات و رباعیات و تخمیس؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم داغستانی، تا: محرم ۱۲۷۵ق [ف: ۵ - ۳۷]

● **دیوان شعاع شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e šo‘ā‘-e šīrāzī
شعاع شیرازی، محمد حسین بن ابوالحسن، ۱۲۹۸ - ۱۳۶۴ قمری
šo‘ā‘-e šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e ab-ol-hasan (1881 - 1945)
[الذریعه ۵۲۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۸۰/۳؛ مشترک پاکستان ۲۱۳۸/۹]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۰ حکمت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۹ محرم ۱۳۴۷ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: خشتی [ف: ۲ - ۱۹]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۳ حکمت
خط: نستعلیق درشت خط، کا: قربان علی بن ملا حسین علی قشقائی، تا: شنبه ۱۹ رجب ۱۳۴۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج حنایی، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۱۹]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۹ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ محرم ۱۳۵۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۹]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۱ حکمت
هزلیات و هجویات و مطایبات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: خشتی [ف: ۲ - ۱۹]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۲ حکمت
هجویات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: خشتی [ف: ۲ - ۱۹]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۶ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: خشتی [ف: ۲ - ۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۳۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۶۹]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۸ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۹]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱ حکمت

اشعه شعاعیه اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: خشتی [ف: ۲ – ۱۹]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰۴/۲ حکمت

همان اشعه شعاعیه اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: خشتی [ف: ۲ – ۱۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۵

آغاز: بسمله. پیوسته از اطراف طبع اشعار و انتشار آثار و شرح و بسط مقال؛ **انجام:** بر هر که گذر کنم، مرا می‌راند ×× سبحان الله، این چه مسیر است مرا

زندگی‌نامه خاندان خود را در دیباچه آورده است. دیوان شامل قصیده، وصف جشن سده، ستایش محمد رضا خان قوام الملک، فصل خزان و جشن مهرگان، دو لغز، چند غزل و در پایان رباعیهاست؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یادداشت سلطانی که «در هزاره فردوسی برای چاپ به عنوان این ناچیز بفرستاد و دوست عزیزم آقای موقر مدیر مهر از چاپش دریغ ورزید. شب ۳۵/۱/۲۳»؛ کاغذ: نخودی فرنگی، ۳۲ص، ۱۳-۱۴ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۱۱. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

قصیده در تاریخ ورود فرمان فرما به فارس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۵۴۸]

● دیوان شعاعی قاجار / شعر / فارسی

d.-e šo‘ā‘ī qājār

شعاعی قاجار، محمد حسین بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

šo‘ā‘ī qājār, mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer (- 20c)

محمد حسین خان پسر محمد باقر خان پسر حاج عیسی خان قاجار دولو بیگلر بیگی که مرثیه‌های مذهبی می‌سروده و دو منظومه مصیبت‌نامه و مختار نامه دارد.

آغاز: بنام خداوند بالا و پست ×× که بالاتر از دست او نیست دست

[الذریعة ۵۲۶/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان سان که من آمدم بخواهم رفتن ×× نا آمده رفته کاش پنداشتمی

دارای مختار نامه و قصاید و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۳ق؛ با سه سرلوح، مجدول زرین، با هشت قطعه عکس از ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه و ظل السلطان و کامران میرزا و امین السلطان و یک تصویر سیاه قلم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل بنفش، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۷/۲سم [ف: ۲ – ۳۰۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای هزاران جان بقربان حسین ×× داد جانی جان عالم را خرید

مصیبت امام حسین در کربلا به شعر (مثنوی) آمده که قسمتی از آن شامل مختارنامه است که در آن از جنگ‌ها و انتقام کشی‌های او از قتله کربلا سخن می‌رود. در آخر کتاب رباعیات و اشعار متفرقه چندی نیز درج گردیده. ابواب کتاب: مصیبت نامه امام حسین، مختارنامه، غزلیات، ترجیع بند، قطعات متفرقه که چند ماده تاریخ نیز در آن ذکر گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی قاینی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۸گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۲ – ۵۱۹]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر حسب امر مطاع مبارک ... حسام السلطنه روحی فداه ... والی و فرمانروای ممالک محروسه خراسان و سیستان و اصفهان ... این محقر پیشکشی برسم عبودیت تحریر شد ... نظمه و کتبه و مصوره محمد حسین خان بیگلر بیکی قاجار دولو فی شهر شوال المکرم سنه ۱۲۸۵

دیوان مرثیه. شرح حال حضرت سید الشهداء علیه السلام و وقایع کربلاست که به نظم فارسی سروده شده به امر حسام السلطنه والی و فرمانروای خراسان و سیستان و اصفهان که سراینده اشعار و کاتب محمد حسین خان بیگلربیکی قاجار دولو متخلص به شعاعی بوده است؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد حسین خان بیگلر بیکی قاجار دولو متخلص به شعاعی، تا: شوال ۱۲۸۵ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، با چند سرلوح مذهب، با ده مجلس تصویر سیاه قلم ممتاز از وقایع روز عاشورا که اثر گرانبها و پر ارزش ناظم و کاتب نسخه می‌باشد؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش مخمل ارغوانی، ۴۵۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۵۰]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خدایا تو این نامه فرخنده دار ×× از این نامه نام را زنده دار

شامل اشعاری است بر نعت حضرت رسول اکرم و اهل بیت گرامی او (ص)، واقعه مولمه کربلا، ناظم و کاتب این نسخه را بر حسب دستور حسام السلطنة والی و فرمانفرمای ممالک محروسه خراسان و سیستان و اصفهان سروده و پیشکش کرده؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد حسین بیگلر بیگی قاجار دولو شعاعی، تا: شوال ۱۲۸۹ق؛ با ده مجلس تصویر سیاه قلم از وقایع و حوادث کربلا به‌وسیله ناظم و کاتب نقاشی شده که قابل توجه است، در قصیده‌ای که در صفحات ۴۵۳ و ۴۵۴ و ۴۵۵ کتابت شده تاریخ اتمام واقعه را چنین بیان کرده است: «بحمد الله این قصه اتمام یافت ×× بدست من این نامه انجام یافت / هزارو دو صد بود و هشتاد و هفت ×× که گفتند از روز هجرت برفت / گذشته ده و سه ز ماه رجب ×× که بد روز مولود شاه عرب / بیک‌شنبه هنگام نصف النهار ×× که خود داشت در برج میزان قرار / بسالی که شد

کربلا شهریار ×× بهمراهش از چاکران صد هزار / چه شد ختم این نامه نامدار ×× ز سال شعاعی شده سی و چهار»؛ مجدول، دارای دو سرلوح و یک سرفصل مذهب مرصع متوسط؛ جلد: مقوای ابره مخمل ارغوانی، ۴۵۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۱۱/۴سم [ف: ۴ – ۹۱۸]

۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲/۹

آغاز: آن که مسند افکند بر روزی ×× مسکون است گویی نیست هست / ای پسر کمتر نصیحت کن مرد ×× جنون است گویی نیست هست؛ **انجام:** شکر که دارم کنون دست در آغوش دست چاره بیچارگان کرد چنین چاره ساز ×× خواست شعاعی تو را حاجب او شد رو کرد مرا دادگر از دو جهان بی نیاز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۱۵گ (۷۵ر–۸۹)، ۱۱سطر [ف: – ۱۴۸]

● دیوان شعله / شعر / فارسی

d.-e šo‘le

شعله، ملامهدی

šo‘le, mollā-mahdī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۸

مثنوی اوست، در هجو ملایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷گ (۱۷۵–۱۸۱)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۱۳ – ۳۲۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۱۰

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۱۸۱–۲۰۲)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۱۳ – ۳۲۷۷]

● دیوان شعله گلپایگانی / شعر / فارسی

d.-e šo‘le-ye golpāygānī

شعله گلپایگانی، محمد، ق۱۲ قمری

šo‘le-ye golpāygānī, mohammad (- 18c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۱

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ – ۱۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۹/۲

چند مثنوی و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۲۹ر–۳۴پ) [ف: ۳۷ – ۲۲۵]

● دیوان شعوری کاشانی / شعر / فارسی

d.-e šo‘ūrī-ye kāšānī

شعوری کاشانی، ق۱۱ قمری

šo‘ūrī kāšānī (- 17c)

[الذریعه ۵۲۸/۹؛ ریحانه ۳۳۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۷۰

آغاز: مژده کز قرب حاکم متعال ×× خالق ملک و مال جل و جلاله؛ **انجام:** که جلوس شهنشه داور ×× کی شد از فوز واحد متعال

قصیده‌ای است از او که هر مصرع آن موافق تاریخ ۹۹۵ هجری و جلوس نواب کامیاب عباس پادشاه صفوی است. در ۳۲ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۲۴) [ف: ۱۵– ۱۶۳]

● دیوان شعیب جوشقانی / شعر / فارسی

d.-e šo‘ayb-e jošaqānī

شعیب جوشقانی، ق۱۱ قمری

šo‘ayb-e jošaqānī (- 17c)

شاعر، از منشیان و وزیران شاه عباس صفوی و شاعری نامور در آن زمان است، و سراینده وامق و عذراء.

[فرهنگ سخنوران ۳۰۰؛ الذریعة ۵۲۹/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۷/۲

آغاز: ادیب عشق کامد خلوت وحدت دبستانش ×× یکی ... یکی دانند طفلان سبق خوانش؛ **انجام:** از پیرهنش بمصر اگر بوی رسد ×× یوسف از مصر رو بکنعان آرد

دیوان قصاید در ستایش پیامبر و امامان، و شاه صفی و وزیرش ابوطالب، سپس ترجیع بندها «من درد ترا کشم در آغوش». ترکیب‌بند و غزلیات او به ترتیب حروف تهجی با تخلص شعیب، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ ساغری، ۲۰۲گ (۱۰۴پ–۳۰۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۱۲/۳سم [ف: ۸ – ۴۲۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۹

آغاز: مقدمه منثور: ستایش ایزد بیچون پوزش پذیر کار دانش پژوهان خدا شناس ست؛ **انجام:** آزرده مگر پای ترا دی کامروز ×× درد آمده و نهاده سر در پایت

دارای مثنوی و قصاید و غزلیات و ساقی نامه و معمیات و مقطعات است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۶۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۳×۱۳/۶سم [ف: ۲ – ۳۰۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۷/۲

آغاز: ادیب عشق کامد خلوت وحدت دبستانش ×× یکی گوید یکی دانند طفلان سبق خوانش؛ **انجام:** از پیرهنش بمصر اگر بوی رسد ×× یوسف از مصر رو بکنعان آرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ ساغری، ۲۰۲گ (۱۰۴پ–۳۰۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۱۲/۳سم [ف: ۳ – ۶۵۶]

● **دیوان شفا** / شعر / فارسی

d.-e šefā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۹

۱ج. از تبریزی، محمد رضا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [رایانه]

● **دیوان شفائی** / شعر / فارسی

d.-e šafā'ī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۵

رباعیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ انجام در «یاء» افتاده، مجدول؛ ۱۰۹گ، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۰]

● **دیوان شفائی محلاتی** / شعر / فارسی

d.-e šafā'ī-ye mahallātī

شفائی محلاتی، باقر

šafā'ī mahallātī, bāqer

او حلاج بوده ولی معروف به حکیم باقر شفائی به جهت معاشرت او با شفائی اصفهانی.

[الذریعة ۱۲۲/۹ و۵۳۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۳-۱/۱۵۳

آغاز: بسمله. تا عشق رفته روز ازل بر زبان ما ×× رقصد به حرف عشق زبان در دهان ما / عشق اسم اعظم است چو تعویذ بسته اند ×× کروبیان قدس به بازوی جان ما؛ **انجام:** چون نباشم بعد از این ورشکوه ام آتش زبان ×× از زبان بنده خاموشی چرا برداشتی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۲ سطر چلیپایی دوستونی، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹۴]

● **دیوان شفائی نراقی** / شعر / فارسی

d.-e šafā'ī-ye narāqī

نراقی، محمد جواد بن احمد، ۱۲۲۲ – ۱۲۷۸ قمری

narāqī, mohammad javād ebn-e ahmad (1807 - 1862)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۱

آغاز: مثنوی سر کار شریعت مدار مجتهد الزمان مولانا الحاج حاجی ملا محمد جواد زیده فضله العالی. بسمله و به نستعین: ای صفائی ای فقیه معنوی ×× ناظم آن طاقدیس و مثنوی / ای تو آن ماهی دریای کرم ×× مورد لطف الهی دم بدم گ / مر ترا اکنون شفایی شد شبیه ×× انما صار الولد سر ابیه / تحفه ای آرم ترا یکسر نفیس ×× تحفه ای از مثنوی و طاقدیس / صفه سیم بیارایم کنون ×× سر کنم آنجا عشق واز جنون؛ **انجام:** ای شفایی کردیم زنده ز گفت ×× آنکه باید بشنود آن را شنفت / آفرین بر خاکت ای خطه عراق ×× میکند مشک از تو بو را استراق / آفرین بر خاکت ای ذربایجان ×× خیزد از هر خاک جسم و از تو جان / ذاکر حق در زمین ماه است و مهر ×× می‌شود روشن ز انوارش سپهر

مثنوی اوست در عشق عرفانی، و ستایش از ملا احمد نراقی صفائی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ تملک: حاجی میرزا محمد علی طبیب طهرانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ، ۱۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۱۷۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۳۹]

● **دیوان شفق تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e šafaq-e tabrīzī

شفق تبریزی، معین، ق۱۴ قمری

šafaq-e tabrīzī, mo'īn (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۹

آغاز: من اخلص لله اربعین صباحاً ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه. جبریلا گر نمی بودی عدیل ×× که نمی بودی رقیبت را بدلیل / دل یکی سر اله است و نبی ×× در میان حق و دل هستی دخیل؛ **انجام:** معشوقه و می‌هر دو دهد روح بدن را ×× رضوان شفق است داده صفا دمی چمن را / حیف است که غشاء کند غفلت جان را ×× تا عشق دهم جان و تن و روح و بدن را

قطعات و اشعار شاعر است با تخلص «شفق» با این عنوان‌ها: در استقبال شعر میرداماد، در ذم اهل تبریز، در مراثی حضرت علی اکبر (ع)، در سیر و سلوک، مثنوی صباحیه، در بیان خلقت عالم و چگونگی آن شامل ده قطعه با عنوان‌های صباح، بعد از صباح ششم قطعه‌ای دارد در وصف تاج گذاری رضا پهلوی در سال ۱۳۰۴ش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۱-۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۶ – ۳۹۶]

● **دیوان شفیعا** / شعر / فارسی

d.-e šafī'ā

شفیعا، – ۱۰۸۱ قمری

šafī'ā (- 1671)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۶

اشعار او در هجو میرزا نجف خان صدر است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۷۸]

● **دیوان شفیعا قمی** / شعر / فارسی

d.-e šafī‘ā qomī

شفیعا قمی

šafī‘ā qomī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۵/۹

آغاز: شبی چون بخت عشاق از سیاهی ×× به معنی صورت قهر الهی؛ **انجام:** بنائی دیدم از هم رفته کارش ×× ز بستر گنج قارون در حصارش ...

مثنوی عرفانی زیبای است حدود ۴۰ بیت، نام شاعر با خط اصلی در آغاز نسخه، شفیعا قمی ثبت شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر «حسین الرضوی» (بیضی) که همان حسین بن حسن رضوی طباطبائی است؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۳۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۱۶]

● **دیوان شفیهنی** / شعر / عربی

d.-e šafayhanī

شفیهنی، علی

šafayhanī, ‘alī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۳۶

آغاز: ذهب الصبا و تصرم العمر ×× و دنی الرحیل و قوض السفر

قصیده‌ای از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۹۲-۱۹۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۸]

● **دیوان شکر** / شعر / عربی

d.-e šekar

شکر، عبدالحسین بن احمد

šekar, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e ahmad

[الذریعه ۵۳۴/۹ شماره ۲۹۶۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۴/۱

در مدح حضرت علی؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۹۷/۲

آغاز: للحائز قصبات السبق فی میدان البلاغة ... الشیخ عبدالحسین ... عجزت عن صفاتک الانبیاء ×× یا قدیرا و فاعلا ما یشاء / تاه قوم و اموات و صفا ×× کیف ترقی الی الثریا الثراء؛ **انجام:** صلی الله علیک ما اولاک من ×× الطافه او فاض منک الجود / عبدالباقی افندی فی مدح الضریح المقدس

در ستایش از علی (ع) در هشت قسمت؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی مقیم سمنانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶ سطر (۹×۱۴) [ف: ۱۶ - ۲۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۲۶/۲

آغاز: ما للصوارم فلت من بنی مضر ×× هل النوی من لوی صارم القدر

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ دیوان اشعار ناظم است مشتمل بر ۵۳۴ بیت؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد سماوی، تا: قرن ۱۴؛ ۳۳ص (۳۰-۶۲) [عکسی ف: ۷ - ۱۱۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

● **دیوان شکری** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e šekarī

شکری هندی، ق۱۲ قمری

šekarī hendī (- 18c)

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «شکر». شاید در آغاز هر قصیده و غزل مناسبت و محل سرودن آن را ذکر نموده است. در این دیوان مرثیه‌ای است که شاعر در مرگ برادر خود امیر نظام که در بندر سورت درگذشته، سروده است. همچنین در آن اشعاری است که شاعر در شهرهای داکا، بنلاپور، راج محل، سرای آجین، بصره، بنارس، برهانپور و هگلی سروده است. در این دیوان اشعاری به ترکی نیز به چشم می‌خورد. شامل: الف: غزلیات (اغلب در استقبال از غزلیات شاعران دیگر) (۱پ-۴۴ر)، آغاز: «ای نامور به خطبه حمدت رساله‌ها ×× وی معتبر به سکه نامت قباله‌ها / سور فلک ز مصحف فیض تو سوره ای ×× شمس و قمر در آیه صنعت جلاله ها ...»، انجام: «آن رشته که سررشته عمرت با اوست ×× زیبنده او گره چو خال اندر دوست / خواهم چو بهر قرن دهی که یک گرهش ×× بینی که صد و بیست گره در تن اوست»، ب: قصاید، تخمیسات و ماده تاریخ‌ها (۴۴پ-۶۷پ)، آغاز: «مخواه از جمع دولت حشمت و جمشید جاهی را ×× بخواه از بذل نعمت هر چه می‌باید بخواهی را / نگر از حب دنیا زیر بارش گاو و ماهی را ×× در / ابر عرش استغنا ببین حشمت پناهی را ×× که اول پایه نشماری در آنجا تخت شاهی را».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۲

آغاز: ای نامور به خطبه حمدت رساله‌ها ×× وی معتبر به سکه نامت قباله‌ها / سور فلک ز مصحف فیض تو سوره ای ×× شمس و قمر در آیه صنعت جلاله ها؛ **انجام:** آن رشته که سررشته عمرت با اوست ×× زیبنده او گره چو خال اندر دوست / خواهم چو بهر قرن دهی که یک گرهش ×× بینی که صد و بیست گره در تن اوست

شامل: غزلیات، قصاید، تخمیسات و ماده تاریخ ها؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: گالینگور آبی، ۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۳۵۲]

● **دیوان شکسته قاجار** / شعر / فارسی

d.-e šekaste qājār

شکسته قاجار، حسنعلی میرزا بن فتحعلی شاه، - ۱۲۷۰ قمری

šekaste qājār, hasan-ʻalī mīrzā ebn-e fath-ʻalī-šāh (-1854)

[فرهنگ سخنوران ۳۰۳؛ الذریعة ۵۳۵/۹]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۰

آغاز: چون بهار کامرانی بگذرد ×× از پی او لاجرم آید خزان؛ آغاز غزلیات: زهی آیت صنع تو آشکارا ×× هم از سرو سوری هم از خار خارا؛ **انجام:** (از رباعیات): ماه رمضان به باده خواران مشکل ×× مشکل تر از آن که در بهاران شکل

شامل قصاید و غزلیات (به ترتیب الفبایی) و رباعیات. شاعر در یکی از غزلیات (در بیت آخر غزلی با قافیه میم) از فتح علی شاه یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۱۹/۷سم [نشریه: ۱۳ - ۲۲۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۲

آغاز: علی عالی اعلی یدالله مطلق ×× ولی قادر قاهر کننده خیبر؛ **انجام:** ملک تغافل از این بیشتر که خلق برند ×× گمان آنکه به آزار دوست خورسندی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۰/۴سم [ف: ۲ - ۳۰۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۳

آغاز: زهی آیت صنع تو آشکارا ×× هم از سرو و سوری هم از خار و خارا؛ **انجام:** ذات او باقی خدایش یار و دولت پایدار ×× تا حکایت هر شبی از مانی و ارژنگ کرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۵۱ق؛ مهر: علی اصغر؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۲سم [ف: ۲ - ۳۰۱]

۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۷ فرخ

خط: نستعلیق، کا: عبدالله ولد محمد جواد فسائی از قریه نوبندگان، تا: محرم ۱۲۵۶ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۲گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: - ۷۴]

۵. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۹

بی‌کا، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۲۶۳ق [نشریه: ۵ - ۲۷۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۷

آغاز: لب آب و می‌ناب و درنابست امشت ×× بخت بیدار بداندیش بخواب است امشب / ساقیا جام شرابی بشکسته برسان ×× تشنه سیراب نمودن چه ثواب است امشب؛ **انجام:** غیر آن سلطان نیکویان شکسته ×× هیچ شاهی ملک بی شکر گرفته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۰

آغاز: دیباچه: چنین گوید بنده درگاه اوکتایی رئیس کتابخانه آستان قدس، دیوان: زهی آیت صنع تو آشکارا ×× هم از سرو و سوری هم از خار و خارا؛ **انجام:** جور تو افزون شدست و طاقت ماکم ×× صید تو بی دست و پا و قید تو محکم

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج میرزا عبدالعی، تا: ۱۷ صفر ۱۳۵۱ق؛ از روی نسخه مرحوم ملک الشعرای بهار استنساخ شد، شامل مقدمه‌ای است مفصل در احوال شکسته به قلم حفید وی آقای عبدالعلی اوکتایی رئیس سابق کتابخانه آستان قدس که در ۱۳۱۰شمسی نگاشته شده؛کاغذ:سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۴۳۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۰

آغاز: شود چو زلف تو آشفته ز اهتزاز نسیم ×× جهان ز کام پذیرد ترا ثنا و شمیم؛ **انجام:** مکن تغافل ازین بیشتر که خلق برند ×× گمان آنکه به آزار دوست خورسندی

ترجیع بند است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی اکبر خان شیرازی پسر آقا محمد حسن نواده حاجی زال بیک،تا:۱۴رمضان۱۳۳۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه باسمه هندی، ۱۱۱گ، ۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۲ - ۳۰۲]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۸۰

آغاز: آغاز قصائد: شود چه زلف تو آشفته زاهتزاز نسیم ×× جهان زکام پذیرد زانتشار شمیم؛ آغاز غزلیات: زهی آیت صنع تو آشکارا ×× هم از سرو و سوری هم از خار خارا؛ **انجام:** پایان فردیات: مکن تغافل از این بیشتر کن خلق برند ×× گمان آن که به آزار دوست خرسندی

خط: نستعلیق، کا: کربلایی گدا علی پسر کربلایی فضل علی، تا: ۱۳۵۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۶۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۸/۲

آغاز: زمرهم دگران زخم کاری تو بود به ×× بهر که تیغ زنی سخت زن که کارگر آید؛ **انجام:** ذات او باقی خدایش یارو دولت پایدار ×× تا حکایت هر شبی از زمانی و ارژنگ کرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۳۵ص (۲۰-۱۵۴) [ف: ۱۰ - ۱۷۱۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۶۷

آغاز: ای از تو بقای دودمانها ×× در بندگی توشه نشانها / روزان و شبان پی سجودت ×× سرهای سران در استانها

پیرامون دو هزار و سیصد بیت است فقط غزلها با تخلص «شکسته» به ترتیب حروف قافیه‌ها آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، پس از دیوان سه غزل است در مدح حضرت امیر

المؤمنین علیه السلام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸]

● دیوان شکوه / شعر / فارسی

d.-e šekve

فیروزآبادی، عبدالحمید بن محمد علی، ق۱۳ قمری
fīrūzābādī, ʻabd-ol-hamīd ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)

۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: لب شیرین بشکر خنده بگشا ×× ملامت تا نگویم کوهکن را؛ **انجام:** ما سواگویی بود اندر خم چوگان تو ×× از تو او را تحرک و ز تو دمی گرمدار / دشنه گر نیش او شد چاک دار از جگر ×× [... ؟] در کف جانوسیار و ماهیار

از: میرزا عبدالحمید بن میرزا محمد علی خان فیروزآبادی متخلص به «شکوه» (نیمه دوم سده سیزدهم). شاعر مردی درویش مسلک و سیاح بوده، قصایدی در مدح محمد شاه و حاج میرزا آقاسی از وی نقل شده، مشتمل بر ۷۴۰ غزل و چند قصیده است، در مجموع ۷۰۰۰ بیت را شامل می‌شود که احتمالاً زیر نظر خود شاعر نوشته شده چون در هامش برخی از صفحه‌ها نشان «سلمه الله» و «وفقه الله» دارد، حکایت از حیات مؤلف می‌نماید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۰گ، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱ - ۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۸

آغاز: بنگر آن زاد ترک چین را ×× کآمیخته با گره جبین را / هر سو بحوالی دو زلفش ×× بگرفته کمان کشی کمین را؛ **انجام:** تعظیم خواهم و فر، خوانم محمد اگر ×× از نام شه به ظفر، از چرخ تا به ثری

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۷۸-۷۷۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۰]

۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۶ - ۵۹۰]

● دیوان شکوهی / شعر / فارسی

d.-e šokūhī

شکوهی، ق۱۳ قمری

šokūhī (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۵۰۹/۲ که نشانی ۴ تن با تخلص «شکوه» و ۵ تن با تخلص «شکوهی» را داده است؛ دنا ۲۲۴/۵]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۴۳

آغاز: ساقی زخم باده نما پر بسوی ما ×× زین بیش بهر باده مریز آبروی ما / آئیم مست روز الست بربکم ×× دردی کشان زکوری چشم عدوی ما؛ **انجام:** ای خدا دل دادگان را اندر این ره چاره چیست ×× آنکه باشد دربرش دل درجهان برگو که کیست / درسلاسل بسته دلها را بهر مو نیست نیست × گوهر [زران] دلبر آید یکدل اندرشهر نیست

مجموعه غزلیات با تخلص «شکوهی» که احتمال دارد به «میرزا مهدی شکوهی مراغی»، تعلق داشته باشد و یک مخمس که در یک دفتر گردآوری شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰گ، ۸ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۹۲۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۵۸/۴

آغاز: حبذا قصری که دارد سایه بر عرش برین ×× جلوه لاهوت قدس از وی به عرش آمد مکین؛ **انجام:** حب ذی القربی نداری - حب ذی القربی بود فرض الهی در کتاب ...

سراینده‌ای با تخلص «شکوهی»: »پیش از این هرگز «شکوهی» شکوه کی خواهد نمود ×× عاجزم، عاجز، ترحم یا امیرالمؤمنین»، نخست ترکیب بندی است در ستایش از بارگاه حضرت علی (ع)، سپس «غدیریه»ای مؤرخ ۱۲۶۴ق که روزگار سراینده را نشان می‌دهد. برای کسانی که در زمینه ستایش بارگاه، در این وزن، سروده اند (ن.ک.: مشترک ۱۶۹۹/۹-۱۷۰۰)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۱۶۷پ-۱۷۸پ) [ف: ۲- ۱۱۱]

● دیوان شکیبای کرمانی / شعر / فارسی

d.-e šakībā-ye kermānī

شکیبای کرمانی، ق۸ قمری

šakībā-ye kermānī (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۲

آغاز: گفتم به دور لعل تو پر شد هجوم بوالهوس ×× گفتا شکر هر جا بود آنجا هجوم آرد مگس / خواهی شکیبا راز تو سر بسته ماند در جهان ×× سر دل غمدیده را جز دل مگو با هیچکس؛ **انجام:** غلغل مینای غم از شش جهت ×× هر زمان بر تر ز هفتم جام رفت

غزل‌های شکیبای کرمانی است با تخلص «شکیبا» از حرف سین تا یا و برخی از ماده تاریخ‌ها و ستایش‌های او (روی هم نزدیک به ۳۰۰ بیت) مانند تاریخ احیای باغچه حافظ آباد بم که میرزا عبدالغفار در آبادی آن در ۱۱۸۴ کوشیده است (نهاد از نو بنای حافظ آباد) (ص ۵۵-۵۸) و ستایش میرزا سید ابوالحسن خان بیگلربیگی دام ظله العالی (ص ۵۳و۵۸) و امیرزاده اعظم ابوالفتح خان مورخ ۱۱۹۳: زکام سلطنت در هر برو بام ×× بشیری گفت خورشیدی دمیده (۶۱) و ستایش حاکمی دیگر (۶۲) تاریخ مرگ محمد کریم خان در ۱۱۹۳ (عزیر ملك ایران از جهان رفت) (ص ۶۵-۶۹)؛ مرگ میرزا عبدالحسین پسر میرزا عبدالغفار (۶۹-۷۰)، او درباره نابینا شدن خود می‌گوید (ص ۳۷): «گرگ قضا شکیبا بربود نور چشمم ×× زان رو بعینه گشتم همچشم پیر کنعان»؛ خط:

شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشت عبدالوهاب لاریجانی اسکی مورخ یکم تیر ماه یزدگردی ۱۲۱۰ درص ۴۹ هست، نیز یادداشت مورخ روز پنج‌شنبه ۷ تیر ماه یزدگری (۱۹ع۲) ۱۳۷۰ درباره قرار بادشمنزارها (ص ۵)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۶گ، سطور چلیپا (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۸۷۷]

● **دیوان شکیبی اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e šakībī esfahānī

شکیبی اصفهانی، محمد رضا بن عبدالله، ۹۶۴ - ۱۰۲۳ قمری

šakībī esfahānī, mohammad rezā ben ʻabd-ol-lāh (1557 - 1614)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۸

آغاز: دو مسیح سخن زه بیان من است ×× زلال خضر مقام لب بنان من است؛ **انجام:** جهان اگر طوفان غم نیست ×× چو صدق کشتی و اخلاص بادبان من است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۳ر-۳۴پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۳]

● **دیوان شمس** / شعر / فارسی

d.-e šams

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۶۶

با تخلص شمس تبریزی و شمس و بی تخلص. دارای ۱۲۶ غزل نه به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۴گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۸۰]

● **دیوان شمس اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e šams-e esfahānī

شمس الادباء، محمد بن رضی، - ۱۲۳۵ قمری

šams-ol-odabā’, mohammad ebn-e razī (- 1820)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۶

آغاز: حبذا طلعت آن مایه شادی و سرور ×× مجلس آرا چه ندیمان و فرح بخش چه حور؛ **انجام:** چهره اش زرد چه عاشق بصفا جون معشوق ××وز دلش هست پدید آیت طوفان و تنور

شعری که از وی نقل شده در لغز سماور است. از وی اشعار بیشتری هم در صفحات ۷۶۳-۷۶۷ آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۷۱، ۷۶۳-۷۶۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۸]

● **دیوان شمس العلماء گرگانی** / شعر / فارسی

d.-e šams-ol-ʻolamā’ gorgānī

شمس العلماء گرگانی، محمد حسین، ۱۲۲۵ - ۱۳۰۵ شمسی

šams-ol-ʻolamā’ gorgānī, mohammad hoseyn (1846 - 1926)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲/۳-طباطبائی

آغاز: من مست تهی دستم و هر کس که چنین است ×× کی در غم مال است و کجا در غم جان است / ای آن که به جز من که ز دیدار تو دورم ×× چشم دگران جمله به رویت نگران است / خود را همه دان دید و مرا هیچ مدان یافت ×× اما نه چنینم من و او هم نه چنان است / آن کافر کوفی که مرا صوفی گفته است ×× خود صاحب سیف و سلب شمر و سنان است / یک طایفه سادات حسینی را امسال ×× نه خورد و نه خوابست و نه آبست و نه نانست / گفتند شاهنشه گیتی که در این مرز ×× گنجی است که صد الف در آن گنج نهان است؛ **انجام:** گفتم که چو شه عزم کند این بار ×× انصاف من از حاکم کزار ستاند ... / ناگه خبر آمد که ازو نستد و از من ×× خواهد که ز نو پیشکشی باز ستاند / فراش غضب بر سر ارباب و رعایا ×× استاده و با انبر و یا گاز ستاند ... / گو خدمت سی سال به ما باز دهد شاه ×× گو نعمت سی ساله ز ما باز ستاند / مزدی که گدایان نستانند ز مزدور ×× حیف است اگر شاه سرافراز ستاند

قصیده شکوائیه است. قصیده‌ای گویا از جناب ربانی گرگانی و به مناسبت مضمون گله‌آمیزی که دارد این عنوان را نگارنده برای آن انتخاب کرد؛ کا: محم حسین گرکانی معروف به جناب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۱۶-۱۸)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲۳ - ۱۵۰]

● **دیوان شمس المعالی** / شعر / عربی و فارسی

d.-e šams-ol-maʻālī

شمس المعالی، ق۱۴ قمری

šams-ol-maʻālī (- 20c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: بسمله، بان الحبیب و قلبی الیوم مکسور ×× مقید من جمیع العیش مهجور؛ **انجام:** یا رب رد بسطه فیما یرید له ×× انت الجواد و منک الجود مجدور

در این قصیده شاعر به تبعیت از قصیده معروف کعب بن زهیر بابتداء از فراق معشوق و شکسته قلبی خود دم می‌زند و سپس

بمدح حضرت قائم و باخر مظفر الدین شاه می‌پردازد؛ خط: نسخ، کاتب= مؤلف، تا: قرن ۱۴، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۳گ، ۱۴ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۷ - ۲۰۷]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

آغاز: بسمله. یا شقیق الروح جدلی بالمدام ×× کی یطفی ما بقلبی من اوام؛ **انجام:** فلازلت یا شمس المعالی مویدک ×× مظفر دین المصطفی احمد الطهر

در این جزوه یک قصیده بزبان عربی در مدیح مظفر الدین شاه است که شاعر در قصیدهٔ کوتاه دیگری خود را شمس المعالی معرفی کرده و خود کاتب نسخه است؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ، جلد: مقوای روکش مخمل بنفش، ۱۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۹۶۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۸

آغاز: بسمله، جاء البشیر با هزاز و اهلال ×× و قد یبشر عن فال بانفال؛ **انجام:** تازه کن قاعده ناصری و زنده بدار ×× نام شاهنشه فردوس مکان طاب ثراه

از صفحه یک تا پنج قصیده‌ای است به عربی و از صفحه شش تا ده قصیده‌ای است به فارسی در مدح مظفرالدین شاه؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۵گ، ۱۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹

مرثیه مسمطی است در منقبت امام حسین (ع) و واقعه کربلا و کشته شدن آن حضرت؛ فارسی. تألیف: محرم ۱۳۲۲ق؛ خط: نستعلیق، کا: محتملاً شمس المعالی، تا: محرم ۱۳۲۲ق، جا: تهران (احتمالا)؛ اهداء به: محتملاً مظفرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: مخمل بنفش، ۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۲۳]

● دیوان شمس المعالی / شعر / فارسی

d.-e šams-ol-maʻālī

شمس المعالی، ابراهیم

šams-ol-maʻālī, ebrāhīm

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: بسمله از آنجا که خاطر عاطر جلالت و نبالت آثار شهامت و صرامت استیثار؛ **انجام:** امیدم آنکه نوازد خدایگان ملوک ×× مرا چنانکه پیمبر نواخت حسان را

در تولد پیامبر و ستایش امیر نظام و ولی عهد و سوگواری سیدالشهدا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی از محمد صادق حسینی امیر الشعراء راجع به گرد آوری این دیوان و مقدمه آن و شرحی درباره ناظم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۵۸]

● دیوان شمس بستی / شعر / فارسی

d.-e šams-e bastī

شمس بستی، ق۷ قمری

šams-e bastī (- 13c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۱۱

ترجیع‌بند اوست؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۴ص (۱۴۴-۱۴۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

← دیوان شمس تبریزی ‹ کلیات شمس

● دیوان شمس تبریزی / شعر / فارسی

d.-e šams-e tabrīzī

شمس تبریزی، محمد بن علی، ۵۸۲؟ - ۶۴۵ قمری

šams-e tabrīzī, mohammad ebn-e ʻalī (1187 - 1248)

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان شمس

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۱-ف و ۶۱۱۴-عکس

نسخه اصل: چستربیتی ۱۱۶؛ رباعیات او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷، چهار ستونی، وقف شیخ محیی بن محمد پسر بزرگ ابراهیم بر خانقاه شیخ ابراهیم گلشنی گویا در مصر با نگاهداری پسرش محمد با تصحیح شیخ حسن گلشنی با گواهی او بر درستی وقف در ذیقعده ۱۰۰۹ با یادداشتی از همان محیی درباره فال گرفتن ز این و یادی از درویش غنچه و شاگردش بنفشه در خانه همان محیی در مصر در ۹۹۳ که همان غنچه در آنجا خسته بوده [فیلمها ف: ۳ - ۴۷ و ۲۴۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸/۱-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۷۱۷ق؛ ۱۰۲گ (۳-۱۰۴)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۰-ف

نسخه اصل:گدک احمد پاشا در افیون قره حصار ش ۱۵۸۷ ج ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف مولوی قیرشهری، تا: ۱۵ رجب ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۳ - ۴۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ دارای بیش از پانزده تا بیست سرلوح رنگین زیبا از همان سده هشتم؛ مجدول مذهب؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۲۴]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸/۱

شامل: غزل‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ شوال ۸۰۹ق؛

کاغذ: خانبالغ، جلد: ساغری، ۱۱گ (۳۰۱ر–۳۱۱ر) [نشریه: ۲– ۹۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۱

آغاز: ای دل چه اندیشیده ... تقصیرها ×× زان سوی او چندین وفا زین سوی تو چندین جفا؛ **انجام:** در هشیاری غصه هر چیز خوریم ×× چون مست شدیم هر چه بادا بادا

غزلیات و رباعیات، حدود ۲۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۶گ (۱–۱۳۶)، ۱۴ سطر(۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ – ۳۹۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۷/۲

آغاز: ای رستخیز ناگهان و ای رحمت بی منتها؛ **انجام:** گر نشنیدی زهی دماغی که تراست.

انتخاب از آن، ۸۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: درویش علی، تا: ۸۶۳ق، جا: بخارا بر مزار ناصر بخاری؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۴۸۰گ (۱–۴۸۰)، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۸ – ۴۰۲]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۸

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹، جا: ازرآباد الموت؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی [نشریه: ۲ – ۷۷]

۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۱۳

به ترتیب تهجی نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ [نشریه: ۲ – ۷۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۶-عکس

نسخه اصل: از موزه قونیه ۲۱۱۳؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ وقف عثمان نوری خلوتی حانیوی برای آستانه مولانا در قونیه، از آن سلطان بایزید بن محمدخان، عنوان آغاز «الرباعیات حرف الالف» با شش صفحه نثر فارسی که دنباله رساله‌ای است به فارسی و با دو صفحه فرهنگ عربی به فارسی در پایان [فیلمها ف: ۳ – ۲۴۰]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی با آرایش، جلد: تیماج سرخ [نشریه: ۲ – ۷۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۷

خط:نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ «وقف درگه حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی» گویا درگاه حضرت مولانا شیخ محمد سعید همدم (۱۲۲۴–۱۲۷۵) چنانکه خادمی زاده در ۱۲۷۸ در پایان این نسخه نوشته؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۰گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۷۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۵۸

گزیده است؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۴ سطر (۱۴/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۴۴۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۴

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ – ۴۱۱]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۲/۳

آغاز: مالک الملک لا شریک له

غزلی از اوست؛ خط: نستعلیق هندی، کا: سید عبدالجبار قادری، تا: ۱۲۶۹ق؛ مجدول، کمند دار مشکی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۶۲]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۵/۶

آغاز: محرمی کو که راز خود آرم؛ **انجام:** خاک شو خاک تا بروید گل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۹ص (۳۴۰–۳۴۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۳۷]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۰/۸

بخشی از اشعار او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ (۱۵۲پ–۱۷۳پ)، ۹ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۱۸۷]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۵-عکس

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۴۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۸/۴

آغاز: بسمله.محرمی کو که راز خود آرم ×× پرده از روی کار بردارم؛ **انجام:** آن یکی گشت فاعل مختار ×× آندگر گشت عالم الاسباب

ترجیع بند اوست که نزدیک به۵۸بیت است؛خط:نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا، در هامش چلیپا نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود،۳گ(۳۰پ–۳۲پ)،اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۲۰۴]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۲/۷

از دیوان شمس تبریزی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوای پارچه، ۱۳گ (۳۴پ–۴۶ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۶]

● دیوان شمس طبسی / شعر / فارسی

d.-e šams-e tabasī

شمس طبسی، محمد بن عبد الکریم، - ۶۲۶ ؟ قمری

šams-e tabasī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-karīm (-1230)

چاپ: به اهتمام آقای تقی بینش، مشهد، ۱۳۴۳ش

[الذریعة ۵۴۳/۹؛ نشریه ۱۵/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۸۳/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۳-ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۶

آغاز: هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه یافت؛ **انجام:** چون مشک گیسوی تو کافور شدندی

×× زین پس مگیر دامن خوبان مشک خط

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۴۹ر-۵۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۵عکسی

۲۰۰۰بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علوی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۹گ (۸۸-۹۶)، ۴۰ سطر [ف: ۱ - ۵۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۷

آغاز: هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ... ×× چون رخ نهاد روی به جولانگه ظفر؛ **انجام:** آن غلامی که بس آمدش ×× آسمان رحمت دواج کنید

شامل منتخب قصاید و غزلیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷.؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۹۵]

۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۵

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق؛ قطع: بیاض رقعی [نشریه: ۱ - ۱۵]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۲/۲

قصیده‌هاییا ست ستایشی و در پایان ۴ رباعی، حدود ۱۸۷۰ بیت دارد. نسخه هنری، چند نمونه از تخلصش: «از لب یار شود کام سخن شیرین تر»، «چون کند شمس که مدح تو شکر خای ×× بر گردن عروس مدیح تو بسته بادا»، «هر گوهری که شمس ز بحر بیان آورد خاطر آفتاب گوهر شمس»، «دانی که شمس کرد به عون مدیح تو ×× از آب شعر تازه گلستان روزگار»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۷گ (گ ۹ر-۷۶پ) [ف: ۳ - ۱۴۲]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۸

آغاز: شمس الدین طبسی، از صنادید علما و فضلای خراسانست، هر چند قاضی طبس بود اما در دارالسلطنه هرات مسکن داشت. با وجود فضل و کمال در شعر مرتبه عالی داشته و معاصر ... صدر الشریعه بوده ... هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه یافت؛ **انجام:** در پیش رخت دوش بشادی می‌گفت ×× کآخر که مرا چنین بدین روز افکند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۳۶ص (۷۳۰-۷۶۵)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۹۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۶

آغاز: هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه رفت؛ **انجام:** زار نالم قلم صفت که دلم را ×× نقش غم از لوح روزگار برآمد

دیوان قصاید و چند غزل اوست حدود ۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین، در متن و سپس هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۵گ (۱۸۳پ-۱۹۷پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۵-ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۶

آغاز: دریای حادثات سماوی چه خوش بود ××گر هیچ سرنگون شود اعلام روزگار؛ **انجام:** آیا بود آنکه باز بینیم شبی ×× یکبار دگر چنان که بودیم به هم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱-۱۲۴۲، جا: چمن سلطانیه از محال خمسه؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴گ (۴۴۳-۴۷۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۴۷]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶

آغاز: هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه یافت؛ **انجام:** زار نالم قلم صفت که دلم را ×× نقش غم از لوح روزگار بر آمد

منتخبات قصاید شاعر را بدون رعایت حروف اواخر قوافی نوشته اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ با منتخبی از دیوان مختاری غزنوی در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۲۹

مختصر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۲

آغاز: هر دل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه یافت؛ **انجام:** زار نالم قلم صفت که دلم را ×× نقش غم از لوح روزگار بر آمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، به‌دستور میرزا حسین پسر وزیر لشکر؛ سرگذشت شاعر از روی آتشکده آذر (هامش۱-۲) و لباب الالباب عوفی (هامش ۲۲-۲۴) به خط تازه‌تری در آن آمده، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۲۷۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق، برای کتابخانه سردار معظم خراسانی نوشته شده؛ مالک نسخه پس از معرفی کوتاه شاعر و تذکر این که نسخه برای او نوشته شده فهرست اشعار مندرجه در نسخه را به‌خط خود نوشته و در آخر اشعاری که پس از نگارش این نسخه به دست وی افتاده برخی از خود نگاشته و بعضی را دیگری نوشته و روی هم رفته در حدود ۲۰۰۰ بیت را این نسخه دربر دارد و مالک به تصحیح آن نیز پرداخت، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۵۰]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۵

آغاز: قاضی شمس الدین طبسی شاعری بسیار زیبا سخن بوده است ... الخ. هردل که سوی عرصه تحقیق راه یافت ×× در سایه سرادق عزت پناه یافت؛ **انجام:** در پیش رخت آینه را نستایم ×× آری چکنم حکایت زنگ زده

منتخب آن است. در حدود سه هزار و پانصد بیت؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۶ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ - ۸۱۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۰/۲

آغاز: پیش از این کاید پدیدار از پس کوه آفتاب ×× ماه رویا در صبوحی در فکن جام شراب / باده مسکین بده چون صبح کافوری به لب ×× طره مشکین شب را می‌کند پر پیچ و تاب؛ **انجام:** کو آن شب خلوت که غنودیم بهم ×× وان راز که گفتیم و شنودیم بهم / آیا بودا که باز بینیم شبی ×× یکبار دیگر چنانکه بودیم بهم

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۵گ (۶۱ر-۹۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۶۲]

● دیوان شمس مشرقی تبریزی / شعر / فارسی

d.-e šams-e mašreqī-ye tabrīzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۶/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 3316 (ذیل ۲۷۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۹۵۳ق، جا: بغداد [فیلمها ف: ۳ - ۳۶]

● دیوان شمس مغربی = دیوان مغربی / شعر / فارسی

d.-e šams-e maqrebī = d.-e maqrebī

شمس مغربی، محمد شیرین، ۷۵۰؟ - ۸۰۹ قمری

šams-e maqrebī, mohammad šīrīn (1350 - 1407)

آغاز: خورشید رخت چوگشت پیدا ×× ذرات دو کون شد هویدا / مهر رخ تو چو سایه انداخت ×× زان سایه پدید گشت اشیا

چاپ: این دیوان بارها در ایران و دیگر کشورها به چاپ رسیده [الذریعه ۱۰۷۹/۹ و ۱۰۸۰ و ۱۰۸۱؛ فرهنگ سخنوران ۵۵۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۳۹/۳؛ مشترک پاکستان ۴۸۰/۷ و ۱۴۵۲/۸؛ مشار ۷۵۸، مشار فارسی ۲۳۴۷/۲؛ دنا ۲۲۶/۵-۲۳۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انشأ عروض الکون بسببی السم الثقیل و الروح ... اما بعد در بداء حال پیش از حل و تحل؛ **انجام:** چون عدل و حیا و علم و صدق مرا ×× عثمان و عمر علی و صدیق منم

دارای شعرهای عربی سپس غزلیات به ترتیب تهجی آنگاه رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۷۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۸]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۵

آغاز: کلها اذکره من ظللی ×× اوربوع او معان کلها

مرتب به ترتیب قوافی از الف تا یا می‌باشد و پیش از شروع به اشعار پارسی اشعار عربی مغربی نگارش یافته و پس از قوافی یاء ترجیع‌بندی از مغربی و پس از آن ترجیع‌بندی از خواجو نگارش یافته و پس از این بخش رباعیاتی که ظاهراً از مغربی است نوشته شده و در حاشیه اوراق غزل‌هایی نگارش یافته است، تمام این نسخه در حدود ۲۸۰۰ بیت می‌باشد که در حدود ۲۳۴ بیت آن عربی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ میان ترجیع‌بند برگی نیز افتاده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۰۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۱۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۹-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۲/۱-ف

نسخه اصل:موزه بریتانیا Or. 9465. با دیباچه کوتاه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله استرابادی، تا: ۸۹۴ق [فیلمها ف: ۳ - ۷۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۸۱

آغاز: با قانفاً بصفاته عن ذاته ×× و محجباً عن ذاته بصفاته؛ غزلیات: ادر فی راح توحید ألا یا ایها الساقی ×× ارحنی ساعة عنی و عن قیدی و اطلاقی / بجام صرف توحیدم بدان سان محو کن از خود ×× که تا فانی شوم فانی و یا باقی شوم باقی

خط: نستعلیق، کا: درویش حسینعلی بن درویش ناصر الدین علی نعمة اللهی، تا: ۵ ربیع الثانی ۸۹۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۶۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ (۳ر-۵۸پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۰]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۴

آغاز: الحمدالله الذی انشاء عروض الکون بسببی الجسم الثقیل و الروح اللطیف؛ **انجام:** گنجی که طلسم اوست عالم ×× ذاتی که صفات اوست آدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۸۷گ، ۱۳-۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته رنگارنگ، ۴۸۲گ، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)،

اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۹۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۶/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3316 (ذیل ۲۷۷)؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق [فیلمها ف: ۳ - ۳۶]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۵ و ۱۶ سطر (۷/۵- ۸×۱۴/۵- ۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۶۱]

۱۱. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ اهدایی: مرتضی صالحی آرانی؛ تاریخ وقف: ۴۴/۱/۸ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۷۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۷۱

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عارف بلخی، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۵۵۰-۵۵۱) [مختصر ف: ۵۷۰]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۱

غزل‌های مرتب است و رباعی و ترجیعات؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (در ترجیع)؛ تملک: سید عمر جمال الدین؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۳سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۷۴]

۱۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۰

خط: نستعلیق، کا: محمد بن روح الله طبیب جیلانی، تا: جمعه ۱۰ ربیع الاول ۱۰۱۲ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: ساغری سبز، ۹۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

۱۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۸/۳

خط: نستعلیق، کا: نورالدین (نورا) محمد لاهیجانی، تا: ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۹۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴

خط: نسخ، کا: مسیب بن شمس الدین حکیم، تا: صفر ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۴۰۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۳]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۲

آغاز: اگر بینی درین دیوان اشعار ×× خرابات و خراباتی و خمار؛ **انجام:** تا در جهتی ز هر جهت بی خبری ×× بگذر ز جهت چو بی جهت میجویی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مذهب، مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۵۴]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۷

غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اصلاح و افزوده‌های نفیسی از روی نسخه سده ۹ تربیت؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۸گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۳۱۵]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

۲۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۳۸/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷۲گ (۱ر-۷۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۱۷

آغاز: بیا در بحر ما یک سو رها کن این من و ما را ×× که تا دریا نگردی ندانی اهل دریا را؛ **انجام:** پس بدانی یقین و بشناسی ×× که چز او نیست در سرای وجود / پس ببینی عیان و بنمایی ×× به حقیقت کس دگر موجود

شامل ۸۲۳ بیت از غزلیات و ترجیع‌بندهای شاعر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳۱گ (۱۴۵ر-۱۷۵پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۱۲۴]

۲۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۳/۴

غزلها؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۴گ (۳۷ر-۴۰ر)، ۸ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۳۸۸]

۲۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۳

نصیحت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ ۲ص (۸-۹) [نشریه: ۳ - ۳۶۰]

۲۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۸/۲

غزل است و رباعی و ترجیع؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن ملا محمد تهرانی، تا: ۱۴ شوال ۱۱۸۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۴۴]

۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۷/۱

آغاز: رخت هر دم جمالی می‌نماید ... ×× ز حسن خود مثالی می‌نماید؛ **انجام:** در معرفت و عبادت ایزد کوش ×× کز بهر همین در این سرا آمده ای

دارای: غزل از حرف «د» تا «ی» ترجیع بند، قطعه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۸گ (۱ر-۶۸پ) [ف: ۲ - ۱۱۵]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷۷/۸

آغاز: برابر
غزل‌هاست به ترتیب الفبایی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳، نسخه آشفته؛ ۳۱گ (۲۹۹پ–۳۲۹پ) [ف: ۲ – ۱۱۵]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: علی بن عبدالحسین تهرانی در ۱۳۳۵ و با یادداشت ۱۲۷۲ در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۳گ، ۱۴ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۱۸]

۳۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ناتمام [نشریه: ۲ – ۷۸]

۳۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱۵/۲
غزل است، سپس پراکنده‌ها است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۲۷۰]

۳۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۸۴
آغاز: برابر
دارای غزلیات به ترتیب الفبا، ترجیع بندها و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (از آخر نسخه و نیز از دنباله غزلیات (قافیه یاء تا اول ترجیع بندها) اوراقی افتاده)؛ یادداشتی با تاریخ ۱۳۲۹ از فردوس که ظاهرا این نسخه را به خدمت مرحوم ذوالریاستین در کرمان تقدیم داشته بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۶۴]

۳۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸۵/۴
غزلیات است و ۳ ترجیع بند و رباعیات. ابیات ترجیعات به ترتیب: «که جز او نیست در سرای وجود ×× به حقیقت کسی دگر موجود گنجی که طلسم اوست عالم / ذاتی که صفات اوست آدم روح القدسیم و اسم اعظم ×× روحی که دمیده شد در آدم». از غزلیات افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۵گ (۷۵ر–۱۶۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳–۶۶]

۳۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۴۰
آغاز: چونکه آدم این جواب از حق شنید ×× ذروه عرش خدا را بنگرید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۲گ، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳ – ۴۴]

۳۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۵
ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ [نشریه: ۷ – ۱۳۵]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۸
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۵]

۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۱۱
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۵]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۱۳
غزلیات شیخ مغربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۱]

۳۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۵
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۷گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۵]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۹۱/۱
آغاز: غزلیات: برابر؛ آغاز ترجیعات نخست:آفتاب وجود کرد اشراق ×× نور او سر بسر گرفت آفاق؛ ترجیعات نخست: آفتاب وجود کرد اشراق ×× نور او سر بسر گرفت آفاق؛ ترجیعات دوم: ای هستی ذات تو از کی ×× در جفت کائنات لاشی؛ ترجیعات سوم: ما مست شراب لایزالیم ×× ما گلبن عیش را نهالیم؛ رباعیات (نخستین رباعی): ای گشته عیان روی تو از جام جهان ×× پیدا شده از نام خوشت نام جهان / پیدای جهان تویی و پنهان جهان ×× آغاز جهان تویی و انجام جهان؛ **انجام:** (رباعیات): هر لحظه زهر پری رخی حسن رخت ×× بر دیده کند جلوه بوجه دگرم؛
پس از پایان رباعیات، یک غزل از قاسم [انوار] ثبت شده با این مطلع: «ای عاشقان ای عاشقان هنگام آن شد در جهان ×× مرغ دلم طیران کند بالای هفتم آسمان»
نسخه دارای این بخش‌هاست: ۱. غزلیات از الف تا یاء، ۲. ترجیعات که هر بند دارای ... شعر یا بیشتر است یا ترجیع این بیت: «که جز او نیست در سرای وجود ×× بحقیقت کس دگر موجود»، دوم ترجیعات با بندهای کوتاهتر (دوازده بیتی) که بیت مکرر آن این است: «گنجی که طلسم اوست آدم ×× ذاتی که صفات اوست عالم»، این ترجیعات ۶ بند است، سوم، ترجیعاتی کوتاهر از ترجیعات دوم (هر بند بدون ترجیع هشت بیت است) با تکرار این بیت: «ما توبه و زهد را شکستیم ×× با مغبچه روبرو نشستیم»، این ترجیعات ۸ بند است، ۳. رباعیات (در نسخه حاضر ۳۶ رباعی). در مقطع غزلیات و وسط برخی از بندهای ترجیع بند نخست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۴۹ص (۲–۱۵۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۱۴۵۱]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۲۶
غزلیات و ترجیع بندهای اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۲۳۷]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۱۲
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۲۳ص (۱۴۸–۱۷۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ – ۵۵۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۷/۲
آغاز: آفتاب وجود کرد اشراق ×× نور او سر بسر گرفت آفاق؛

انجام: ور بقای او شوی فانی تمام ×× باقی جاوید باشی والسلام
ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ – ۳۲۳]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر لحظه زهر پری رخی حسن رخت ×× بر دیده کند جلوه بوجه دگرم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج قطب ا لمحدثین، بهمن ۱۳۳۸؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۸۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱/۷×۱۵/۸سم [ف: ۷ – ۵۱۸]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۲

آغاز: الحمدلله الذی انشأ عروض الکون بسببی الجسم الثقیل و الروح و الخفیف؛ **انجام:** تا ظن نبری که بهر بازی و هوس ×× از حضرت او باین سرا آمده
شامل مقدمه و چند قصیده و رباعی به عربی و ترجیعات و غزلیات به ترتیب حروف تهجی و رباعیات به فارسی می‌باشد که در مقدمه بخش عربی، قصیده ترجمان الاشواق شیخ محیی الدین به عربی را ذکر نموده است. در مقدمه می‌گوید: «چون سخن در این دیوان بلسان فصیح عربی و زبان ملیح فارسی بود و زبان عربی بخصوصیة باهل الجنة و نبینا محمد صلی الله علیه و سلم بتقدیم اولی بود پس لاجرم هر شعری که بدان زبان بود مقدم داشته شد»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح مذهب و مرصع، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: مشمع قرمز، ۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۲سم [ف: ۱۷ – ۲۳۳]

۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۹۱-۲۶/۱۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو جانش را طلب از جسم بگذر ×× مسما جوی باش از اسم بگذر / فرو مگذار چیزی از دقایق ×× که تا باشی ز اصحاب حقایق. تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۸۹۶]

۴۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۳۸۳]

۴۸. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن شیخ یونس شوسی، تا: ۱۲۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی [رشت و همدان: ف: – ۱۶۷۶]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۲۸

غزل مرتب و رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۲۷۸]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۰

شامل: غزل با یک دیباچه منثوی فارسی، قصیده فارسی، شعرهای عربی، غزل به ترتیب تهجی با تخلص مغربی، ترکیب‌بند و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۱ق، برای آقا خداداد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی آراسته، ۱۲۶گ، ۱۲ سطر (۴×۷)، اندازه: ۶×۹سم [ف: ۱۴ – ۳۶۸۰]

۵۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۸۰

آغاز: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۷۶گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۷۴۷]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۹

غزلیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ – ۴۱۲]

۵۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۲۳۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷–۱۶۵]

۵۴. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۲

خط: نستعلیق، کا: ذوالفقار بن محمد حسن ترکمان همدانی، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۲۳۵ق [نشریه: ۵ – ۳۷۵]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۲-۱۷/۱۸۷

آغاز: هذا کتاب مغربی بسمله الحمدلله الذی انشأ عروض الکون بسمی الجسم الثقیل والروح الخفیف ... برابر؛ **انجام:** کثرت دایره از نقطه وحدت پیدا ×× زچه گردید در ادوار بگویم یا نه / مغربی جمله به کردار نگفتی باما ×× آنچه گفتی تو به گفتار بگویم یا نه
خط: شکسته، نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، اندازه: ۶×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۸۹۷]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۰۲

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مغربی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۶گ (۱۷۷پ– ۱۸۲پ) [مختصر ف: ۱۷۲]

۵۷. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۷۵]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۳

آغاز: الحمدلله الذی انشاء معروض الکون. (کذا)؛ **انجام:** ظلمست که بگرفته کران تا بکرانست.
با دیباچه منثور و سیزده صفحه اشعار عربی مغربی در آغاز، و دو ترجیع بند از شیخ فخرالدین عراقی و خواجوی کرمانی و سواد عریضه میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی به عباس میرزای ولیعهد در پایان؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید شجاع، تا: ۱۲۴۴ق؛ مغلوط، مجدول، با یک سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، ۹۶گ، ۱۶ سطر (۷/۲×۱۳/۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۵۲۰]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸/۱-طباطبائی

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاتب در ذیل نسخه نوشته «به جهت نورچشمی غلام حسین تحریر شد»، پس از دیوان مغربی تعدادی از رباعیات باباطاهر؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد:تیماج بنفش،۹۷گ(۱–۹۷)،اندازه:۱۳/۵×۱۹/۵سم[ف:۲۲–۴۸]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** با مشرب هر که هست سازنده شدی ×× حاصل که چو آفتاب تابنده شدی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق، جا: کرمان؛ در این نسخه یک ترجیع بند اضافه بر نسخه شماره «۸۸۶۰» فهرست آستان قدس است، به دنبال آن کاتب ساقی‌نامه ملامحمد صوفی مازندرانی را که محمد تخلص می‌کرده به تصور اینکه از محمد شیرین مغربی است داخل اشعار او کرده است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۹۱گ، ۱۵ سطر (۶/۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۷سم [ف: ۷ - ۵۱۹]

۶۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۳۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۲۵۴ق؛ مجدول، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۳۷
بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۱۸گ، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [رایانه]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸
آغاز: چون ناظر و منظورتوئی غیر تو کس نیست ×× پس از چه سبب گشت پدید اینهمه غوغا؛ **انجام:** فرومگذار چیزی ازدقایق ×× که تا باشی از اصحاب حقایق.
خط: نستعلیق بد، کا: محمد تقی درویش، تا: چهارشنبه ۲۹ محرم ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

۶۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۵
آغاز: آغاز: بسمله. بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس جمال روی عذرا را؛ **انجام:** چون عدل و جهاد و علم و صدقم نبود ×× بوبکر منم یزید و زندیق منم
شامل: غزلیات مغربی، چند ترجیع‌بند، کتاب رباعیات او را در بردارد؛ خط: نسخ خوش، کا: مرتضوی طباطبائی، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی تریاکی، ۱۸۴ص، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۶۷]

۶۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶۱/۳
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد بن حسین موسوی همدانی، تا: سه‌شنبه ۵ شعبان ۱۲۶۸ق، جا: همدان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۴]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۴
آغاز: الحمدلله الذی انشاء عروض الکون؛ **انجام:** چون بخورم باده شوم مست او ×× نیست شوم باز شوم هست او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۲۷۰ق؛ دیباچه منثور و اشعار عربی مغربی را دارد ولی غزلیات ترتیب الفبایی ندارد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج جگری، مختلف السطر (۱۳/۷×۲۱) [ف: ۷ - ۵۲۰]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۰
بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۴/۴×۲۱/۴سم [رایانه]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲۹
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن میرزا عبدالوهاب، تا: چهارشنبه ۱۵ رمضان ۱۳۱۳ق؛ مجدول، با کمند، با سرلوح کوچک؛ واقف: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۱۶]

۶۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۰۹/۱
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق [چند نسخه-ف: - ۳۸۱]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۲۶۲۵-۱۴/۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** لوح بر دست عقل عشق نهاد ×× عشق فرمود تا نوشت کتاب / که جز او نیست در سرای وجود ×× به حقیقت کسی دگر موجود
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۹۶]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۶۲-۹/۲۱۲
آغاز: بسمله. بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس کمال حسن عذرا را / به صحرای دل عاشق بیا جلوه کنان نگذر ×× به روی عالم آرایت بیارا روی زیبا را؛ **انجام:** سر به خرابات مغان در نهم ×× در نظر پیر مغان می‌کشم / درقدم پیر مغان سر نهم ×× وز کف او جام پیاپی کشم. تمام شد
شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی از الف تا یاء و ترجیعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن، تا: ۲۰ رجب ۱۲۷۹ق؛ دو صفحه اول مجدول، با سرلوح زرین؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۸۹۶]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۸
با دیباچه نثر و قصاید و ترجیع و غزل به ترتیب تهجی و دو بند به زبان پهلوی تبریزی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۰]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۷۸-ف
نسخه اصل: ملک ش ۵۳۱۷؛ با دیباچه منثور و شعرهای عربی و غزل‌های فارسی به ترتیب تهجی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق [فیلمها ف: ۲ - ۹]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۱
آغاز: بیا در چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس جمال حسن عذرا را؛ **انجام:** این بس که کند یاد من نامه سیاه ×× روزی بدعای خیر صاحب کرمی
شامل: غزلیات، ترجیع بند و رباعیات فارسی و ۲۲۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: علیرضا حسینی شریفی، تا: ۱۲۸۰ق؛ مجدول، با کمند زر و الوان، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی بوم نارنجی گل کوکب، ۱۸۸ص، ۱۴ سطر (۸×۱۵)،

اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۸ - ۱۹۵]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۷۲

آغاز: بسمله خورشید رخت چو گشت پیدا؛ **انجام:** مردم دیده کند جلوه بوجهی وکثم ... جمادی الاول سنه ۱۲۸۱.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۸۱ق؛ واقف: سردار کل یار محمد خان افشار، ۲۵ خرداد ۱۳۳۲؛ کاغذ: سفید فرنگی، ۸۹گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۲×۲۲سم [ف: ۷ - ۵۲۱]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گنجی که طلسم اوست آدم ×× ذاتی که صفات اوست عالم

اشعار عربی و مقدمه منثور را ندارد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: علی لنجانی، تا: ۷ صفر ۱۲۸۱ق؛ با یک سرلوح اکلیلی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، ۸۴گ، ۱۵ سطر (۱۵/۷×۷/۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۷ - ۵۲۱]

۷۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۱۹

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل حقی جمال الدین شاگرد سید محمد وصفی، تا: آغاز ذیحجه ۱۲۸۲ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۶ - ۶۴۶]

۷۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۳۰/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: یوسف بن آقا محمد بن کربلائی ابوالفتح،تا:۴ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق، برای میرزا ابوالقاسم معروف به فاضل تفرشی؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: کاغذ سبز، ۱۴۳گ(۱۲پ-۱۵۴پ)،۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۳۸۸]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۲

آغاز: الحمدلله الذی انشاء عروض؛ **انجام:** چون بخورم باده شوم مست ازو ×× مست شوم مست شوم مست ازو

شامل: یک مقدمه نثر، قصاید، قطعات و رباعیات عربی، غزلیات فارسی، ترجیع‌بند، رباعیات فارسی ۲۵۰۰ بیت؛ بی کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۵ص، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۱۹۶]

۸۰. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۵۷

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله، تا: محرم ۱۲۹۲ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۱۰۵]

۸۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱۷/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر ابن سلطانعلی گواری کزازی، تا: ۱۲۹۲ق؛ برگ اضافی اول نسخه ۲۰ بیت شعر به عربی در قالب قصیده، با آغاز این بیت تحریر گردیده: «هبطت الید من المحل الارفع ×× ورقاء ذات تعز و تمنع»؛ ۲۰۰گ (۸۵پ-۲۸۴ر)، اندازه: ۱۱×۸/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۵]

۸۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۸۴

آغاز: بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس جمال حسن عذرا را / بصحرای دل عاشق زما جلوه کنان مگذر ×× بروی عالم آرایت بیارا روی صحرا را؛ **انجام:** سر بخرابات مغان در نهم ×× در قدم پیر مغان سر نهم / در نظر پیر مغان می‌کشم ×× وز کف اوجام پیاپی کشم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: دهه اول ربیع الثانی ۱۲۹۳ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۸]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۳

کا: عبداللطیف، تا: ۱۲۹۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۶/۱×۲۴/۸سم [رایانه]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۳۲/۲

گزیده‌ای است از دیوان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ در ص ۲۴۴-۲۴۵ مخمس است از ابن غریب با تخلص غریبی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۱۹۸-۲۴۴)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۴۸۳]

۸۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای حسن تو در کل مظاهر ظاهر ×× وی جسم تو در کل مظاهر ظاهر / از نور رخ و ظلمت زلفت دائم ×× قومی همه مومند و قومی کافر

شامل: قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات است که به فرمایش ابراهیم خلیل خان حکمران وقت یزد کتابت شده؛ خط: شکسته نستعلیق عالی، کا: میرزا آقای اینالو، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۲۹۷ق، به فرمایش ابراهیم خلیل خان حکمران یزد؛ با یادداشتی به خط ناصر الدین شاه قاجار: «هو الله تعالی شانه. این کتاب دیوان مغربی را عکاسباشی از بازار آورده و قیمت این کتاب ۳ تومان پول گرفته است جناب ندیم باشی معلم زبان فرانسه من حاضر است باباخان آقا هم حاضر است میرزا حسین خان پیشخدمت مخصوص که ملقب به چکه باشی است حاضر است شکم او از بس گنده شده است که مثل خرس شده است ۱۳۰۸»، مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع ممتاز کار هنرمندان شیراز (میرزا یوسف)؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش کاغذ سبز، ۱۷۴ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۰۷]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۵

بخشی؛خط:نستعلیق چلیپا،کا:محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ ۸۷گ (۹۴ر-۱۸۰پ) [ف: ۳۷ - ۲۵۳]

۸۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۷۵

آغاز: بیا در چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ××که جز ذاتت نداند کس کمال حسن عذرا را؛ **انجام:** پایان: بر ما به جمال خود تجلی کرده است ×× آنکس که ز تست شاهد و ناظر ما

شامل غزلیات، ترجیع بند، قطعه و رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن آقا محمد جعفر شیرازی، تا: ۲۵ محرم ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [نوربف: ۲ - ۱۸]

۸۸. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۳۷/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵ – ۳۷۷]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۹ص (۱۶۶–۳۴۴) [سنا: ف: ۲ – ۳۰۱]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۴۷/۱–۲۵/۱۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** سحرگاهان که دیلم تاوه گیری ×× چو دیلم چرخ هفت آلاوه گیری / چه دیلم آذرین آهی و راره ×× دو چرخ از تاوه دیلم تاوه گیری والسلام

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۸۹۷]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۱

گزینشی مفصل از اشعار مغربی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۱۸۵–۲۱۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۵]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۹/۱

شامل غزلیات، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: شاهرخ خان مین باشی نایب الحکومه شیروان و فرزند اللهیار خان سرتیپ، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۵۲ص، ۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۴۶۰]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۴

بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۰۱گ، اندازه: ۱۴/۳×۲۲/۷سم [رایانه]

۹۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر لحظه ز هر پری رخی حسن رخت ×× بر دیده کند جلوه به وجهی دگرم

دیباچه نثر و اشعار عربی را ندارد و شامل غزلیات و رباعیات دیوان است. در پایان چند ترجیح‌بند از «عرفی» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۶ق، جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ (۱۳پ–۱۱۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۴۸]

۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۵/۵

فقط بخش غزلیات تا حرف تاء؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن شیرینی، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳گ (۸۶ر–۹۸ر)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۰۵]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر لحظه زهر پریرخی حسن رخت ×× بر دیده کند جلوه بوجه دگرم

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن حاجی رجبعلی سبزواری، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی پرزدار پسته‌ای، جلد: تیماج زرشکی، ۱۹۵ص (۲–۱۹۶)، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۵–۲۶۵]

۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۰/۵

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا حسینی شیرازی، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۳۱۸ق، برای میرزا عمادالتولیه؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۶ر–۳۰ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۳۹۱]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۳

آغاز: بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس جمال حسن عذرا را؛ **انجام:** صد کعبه آب و گل بیکدل نرسد ×× کعبه چکنی برو دلی را دریاب

شامل: غزلیات، ترجیع‌بندها و رباعیات فارسی ۲۳۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمود شیرازی، تا: ۱۳۲۰ق، برای قوام الملک؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع کار شیراز؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۷ص، ۱۲ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [شورا: ف: ۸ – ۱۹۶]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۹

آغاز: اجزا چه بود مظاهر کل ×× اشیا چه بود ظلال اسما؛ **انجام:** گل و بلبل نشینند زار نالند ×× مو که دور از گلانم چون نالم

شامل غزلیات، ترجیعات، رباعیات و در انتها یک غزل و ۶ رباعی در دو صفحه از بابا طاهر ضمیمه می‌باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق، به خواهش آقا سید مصطفی؛ نسخه ناقص است؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، ۷۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۴سم [ف: ۱۷–۲۳۴]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۶۹

خط: نستعلیق، کا: بسم الله خان پسر یسین خان، تا: جمعه ۲۵ رمضان ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: هندی، ۱۷۵ص، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۴۸۰]

۱۰۱. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۷/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۶۷]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴۸/۲

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا با رویه گالینگور بنفش، ۲گ (۲۷۵ر–۲۷۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۹×۴۱سم [ف: ۳۰ – ۱۳۴]

۱۰۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** النظامی (؟) النور البسط و خلله – و انظر الی البحر المحیط و ظله

قسمتی از آن است که در آخر مقداری اشعار عربی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ – ۲۷۱]

۱۰۴. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:/۱۷الف

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۶۸۶]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۳۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۶

اشعار مغربی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰×۱۵/۲سم [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۴
آغاز: دیباچه: الحمدلله الذی انشأ عروض الکون بسببی الجسم الثقیل و الروح الخفیف ... اما بعد در بدء حال پیش از حل و ارتحال که هنوز لطیفه ربانی؛ **انجام:** دیوان: در روی پری رخان چو در می‌نگرم ×× جز روی تو می‌نیاید اندر نظرم / هر لحظه ز هر پری رخی حسن رخت ×× بر دیده کند جلوه بوجهی دگرم
دیباچه نثر، قصائد عربی، اشعار فارسی و رباعیات را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و لاجوردی، با سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۶]

۱۰۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۵۱/۳
آغاز: بسمله و به نستعین. آفتاب وجود کرد اشراق ×× نور او سر بسر گرفت آفاق؛ **انجام:** که جز او نیست در سرای وجود ×× بحقیقت کس دگر موجود
شامل ۹ بند ترجیح بند معروف اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۱/۱
آغاز: و در این حال او را احدی حاجب آن دید ... یکدیگر می‌بیند پس درین حال از زبان حال ... دار در گلستان اجمال خود این؛ **انجام:** ما توبه و زهد را شکستیم ×× با مغبه روبرو نشستیم
با دیباچه ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۱گ (۱ر-۱۲۱پ)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۳۶۳]

۱۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از هر لحظه زهر پری رخی حسن رخت ×× بردیده کند جلوه بوجه دگرم
بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با ته چرمی، ۹۰گ، ۱۴-۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۸]

۱۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7739؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف:۱-۹۸]

۱۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۳۹-ف
نسخه اصل: کتابخانه انجمن اسماعیلی هند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰۶-ف
نسخه اصل: مجلس مجموعه ۲۵۹۳ ش ۱ [فهرست نشده]. با دیباچه منثور و شعرهای عربی سپس غزل و رباعی فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰۶/۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۰]

۱۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۹/۲-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 7767 (ریو ۶۵۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۱]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۶
آغاز: الحمدلله الذی انشاء عروض الکون بسبب الجسم الثقیل
اشعار عربی و فارسی و ترجیعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ دارای یک سر صفحه؛ ۱۲۲گ، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۲۶]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱۷
آغاز: ما سالها مقیم در یار بوده‌ایم ×× اندر حریم محرم اسرار بوده‌ایم؛ **انجام:** بسان مغربی خود را رها کن ×× بما بگذار تا ما را تو باشی
غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۷۶۵-۷۷۲)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۷]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۱گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [رایانه]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۹۰۱ ض
غزل؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۲۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۹۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دو جهان همچو جسم و تو جانی ×× دو جهان اسم و تو مسمائی / که جز او نیست در سرای وجود ×× به حقیقت کس دگر موجود
شامل غزلیات مغربی و یک ترجیع‌بند وی با این بند ترکیب: «که جز او نیست در سرای وجود ×× به حقیقت کس دگر موجود»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ (۷۷-۲۰۵)، ۹ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۱۴]

۱۲۲. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۸]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۵
ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۳گ (۱۰۳-۱۰۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

۱۲۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۴۱/۱
آغاز: ای صفات بیکران تو طلسم گنج ذات ×× گنج ذاتت گشته مخفی در طلسمات صفات / هست عالم سر به سر نقش طلسم گنج تو ×× از طلسم و نقش هرگز حل نگردد مشکلات؛ **انجام:** بدین صفت که منم مست ساقی باقی ×× عجب که باز شناسم شراب راز سراب / کسی که بی خبر ازلذت و الم باشد ×× نه از نعیم بود آگهیش نی ز عذاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ (۱ر-۷۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰۰]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۰
آغاز: از خانقه و مدرسه و صومعه رستیم ×× در کوی منان با میو معشوق نشستیم؛ **انجام:** بگذار مغربی را کاندر میان در آید ×× تا او درین میانست از مست بر کناری
منتخبی است از دیوان شمس مغربی و به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از حرف «میم» تا حرف «یاء» آمده و حاوی مباحث عرفانی چندی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ هر دو بیت شعر در یک سطر با فاصله بین مصاریع؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۹۱-۹۷)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۱]

۱۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۰۶
آغاز: بسمله، بیا بر چشم عاشق کن تجلی روی زیبا را ×× که جز وامق نداند کس کمال حسن عذرا را
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آلبالویی، ۱۱۰گ، اندازه:۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴-۱۲۸۲]

۱۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۷۸/۳-۱۰/۱۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** نیست در دیده ما هیچ قفایی همه روست ×× تو قفامی نگری من همه رو می‌بینم
غزلیات الف تا میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۹۶]

۱۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۲۷/۲-۵۵/۹۷
آغاز: الا من رأی قلباً یحکم علی الکل ×× الا من رأی قلباً یقطب فی العصری
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵۵گ، ۱۶-۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۸۹۷]

۱۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۶۳/۱-۳۸/۱۸۳
آغاز: ... صحرا چه بود زمین امکان ×× کان است کتاب حق تعالی / ای مغربی این حدیث بگذار ×× سر دوجهان مکن هویدا / زروی ذات بیفکن نقاب اسما را ×× نهان به اسم کن چهره مسما را؛ **انجام:** چونکه مطلوب تو از تونیست بیرون بعد از این ×× مغربی درخویشتن باید تو را کردن سفر / ای کشته نهان از دل وجان در شق غیب ×× و استاد وعیابن بر سر هر کوچه و بازار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با گالینگور قهوه‌ای، ۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۹۷]

● دیوان شمسی / شعر / فارسی

d.-e šamsī

شمسی حیدر آبادی، اشرف حسینی
šamsī heydar-ābādī, ašraf hoseynī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۸۹
آغاز: حسن جویانیکه در اشباح امکان دیده‌اند ×× جلوه هر ذره را آیینه سامان دیده‌اند؛ **انجام:** بزم ما برخواست شمسی لیکن اینک آرزو ست ×× نغمه رنگین شدن در پرده دل زیستن
نزدیک شش صد بیت است با تخلص «شمسی»، در آغاز چند قصیده در مدح حضرت پیامبر اکرم و نظام الملک آصف جاه والی دکن پس از آن غزلیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۳۲۸ق؛ جلد: گالینگور زرد، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۸ - ۲۴۴]

● دیوان شوخی / شعر / فارسی

d.-e šūxī

شوخی
šūxī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۴
اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۸ - ۱۵۶]

● دیوان شوری بخشایشی / شعر / فارسی

d.-e šūrī-ye baxšāyešī

شوری بخشایشی، عبدالحسین، - ۱۳۱۶ قمری
šūrī baxšāyešī, ‘abd-ol-hoseyn (- 1899)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۱
آغاز: رائیة العجم فی مدح امیر العرب و العجم ... لینی فؤاداً و ان قد صیغ من زبر ×× فان ناری مذیب الصخر فی الوعر ... / شکست ساغر مینا بریخت صاف زلال ×× بساط درد بچیدند در شکسته سفال ... / بیا ساقی بریز آن آب آتش فام در ساغر ×× که عشق اندر دلم افروخت همچون نار در مجمر؛ **انجام:** مرا کان یار سیمین بر دو چشم از پی بره دارد ×× بروز آرم در این بیغوله تا کی شب بتنهائی
خط: نستعلیق، کا: مؤلف (ظاهرا)، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: چرمی، ۱۴۰گ، ۱۷-۱۳سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۸۸]

● دیوان شوریده / شعر / فارسی

d.-e šūrīde

شوریده شیرازی، محمد تقی، ۱۲۳۶ - ۱۳۰۵ قمری
šūrīde šīrāzī, mohammad taqī (1821 - 1888)

چاپ: بخشی از آن چاپ شده

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۰
آغاز: بسمله، از بسکه غمم بسینه بسته راهرا ×× دیگر مجال آمد و شد نیست آه را؛ **انجام:** هر کجا پای نهی زود بر آن یابی دست ×× هر چه را دست زنی زود فرا آری چنگ.
حاوی اشعاری از شوریده شیرازی است که بدون مراعات نظم الفبایی قوافی در اینجا کتابت شده و شامل: قصاید و غزلیات و

مسمطات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ هر بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی (الوان)، جلد: تیماج سبز، ۱۳۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ – ۱۲۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۳

آغاز: بعد البسمله. دیوان غزلیات و قصائد و قطعات و هزلیات جناب شوریده فصیح الملک. از بسکه غم به سینه من بسته را هرا ×× دیگر مجال آمد و شد نیست آه را؛ **انجام:** پاچه بالا زد از این واقعه سر تیب کلفتا×× گفته گر بروم ترسم از این غصه بمیرم کرد رو باوی و گفتا ده بگیرم ده بگیرم

قصائد و غزلیات و قطعات و هزلیات (= حاوی هجو پاره ای از معاصران زمان) شوریده بدون رعایت حروف تهجی آخر اشعار آمده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: شیراز (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۰گ، ۱۲ سطر(۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۳۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۳/۱

شامل غزلیات، قصاید، و هزلیات؛ کا: علیقلی تبریزی ششکلانی، تا: ۱۳۲۷ق [د.ث. مجلس]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۲

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۳۵۷–۳۶۵) [ف: ۳– ۲۵۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۴

شامل: غزلیات و قصاید مرتبه بترتیب حروف تهجی، مقطعات و مثنوی می‌باشد و در حدود ۵۲۲۵ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، بر حسب اظهار فرزند برومند شاعر آقای حسن احسان، این نسخه پس از وفات پدر بزرگوارش نوشته شده و به تصحیح ایشان و برادر مهترشان آقای حسین شیفته رسیده و در آخر هم تصریح کرده‌اند که جز مندرجات این نسخه اشعاری از ایشان موجود است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۵۱]

● دیوان شوریده / شعر / فارسی

d.-e šūrīde

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۴/۴-ف

نسخه اصل: یوگسلاوی. مثنوی مولانا شوریده مداح است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۷۵]

● دیوان الشوشتری / شعر / عربی

d.-uš šūštarī

تستری، محمد بن حمزه، ۱۲۴۳ – ۱۳۲۲ قمری

tostarī, mohammad ebn-e hamze (1828 - 1904)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۳/۳

آغاز: محمد بن حمزة بن حسین ... ولد عام رجع عسکر علی پاشا من المحمرة فی سنة ۱۲۵۴؛

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء –نجف اشرف. بعضی از قصاید و قطعات و ماده تاریخ‌های سروده شوشتری حلی است که شخصی دیگر جمع‌آوری نموده و در مقدمه شرح حال مختصری از وی نگاشته است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۸ق؛ ۱۴ص (۵۳–۶۶) [عکسی ف: ۵ – ۳۳۶]

● دیوان شوقی ساوجی / شعر / فارسی

d.-e šowqī-ye sāvajī

شوقی ساوجی، محمد حسن بن عزیز الله، ق۱۱ قمری

šowqī sāvajī, mohammad hasan ebn-e ʻazīz-ol-lāh (-17c)

[نصرآبادی ۳۳۱؛ الذریعه ۵۴۹/۹؛ آتشکده ۳۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۴/۲

به ترتیب تهجی نزدیک به ۶۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گلدار، ۱۴گ (۱۰۱–۱۱۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۱ – ۲۲۶۵]

● دیوان شوکت / شعر / فارسی

d.-e šowkat

شوکت اصفهانی، ابراهیم، ق۱۱ قمری

šowkat-e esfahānī, ebrāhīm (- 17c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۲۴

آغاز: بسمله، از بسکه ریخت رنگ جنون بر سرم هوا ×× سودا بپای بست ز مغز سرم حنا؛ **انجام:** بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا و عصمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۴۳]

۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز: بسمله، از بسکه ریخت رنگ جنون بر سرم هوا ×× سودا بپای بست ز مغز سرم حنا؛ **انجام:** بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا و عصمت.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [نشریه: ۴ – ۳۲۶]

● دیوان شوکت / شعر / فارسی

d.-e šowkat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۶۷

شوکت، غزل و رباعی است هر دو به قافیه الف و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲و ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا،

۴۵گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۳۳۵]

● **دیوان شوکت** / شعر / فارسی

d.-e šowkat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳۴

آغاز: شنیده اند بتان یمن کلام مرا ×× نوشته اند بآب عقیق نام مرا / ز بس برحمت آماده گشته ام شوکت ×× نگاه گرم کند پخته فکر خام مرا؛ **انجام:** نمودی گوشه چشمی لب راز مرا بستی ×× بسنگ سرمه را سیل آواز مرا بستی / گشادی لب بحرف و شد خموشی پیشه شوکت ×× نهادی پا بسحر و دست اعجاز مرا بستی

غزل است به ترتیب تهجی با تخلص شوکت (محمد اسماعیل)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج سبز، ۱۰۴گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم[ف:۱۴-۳۸۵۵]

● **دیوان شوکت** / شعر / فارسی

d.-e šowkat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان شوکت** / شعر / فارسی

d.-e šowkat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان شوکت** / شعر / فارسی

d.-e šowkat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۲گ، اندازه: ۱۴/۱×۲۴/۶سم [رایانه]

● **دیوان شوکت بخارائی** / شعر / فارسی

d.-e šowkat-e boxārā'ī

شوکت بخاری، محمد اسحاق، - ۱۱۰۷ قمری

šowkat-e boxārī, mohammad eshāq (- 1696)

آغاز: از بس که ریخت رنگ جنون بر سرم هوا ×× سودا به پای بست ز مغز سرم حنا / خدایا رنگ تأثیری کرامت کن فغانم را ×× بموج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را

چاپ: هند، لکنو، ۱۲۹۰ قمری، چاپ سنگی؛ ایران، به کوشش دکتر سیروس شمیسا؛ و نیز به کوشش دکتر تورغای شفق در دانشگاه تهران (پایان نامه دکتری) انجام شده

[الذریعه ۹/۵۵۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۸۵/۳؛ دنا ۲۲۳۱/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۷

آغاز: خدایا رنگ تأثیری کرامت کن فغانم را ×× ز موج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را؛ **انجام:** ز لفظ نازکم شوکت نظر کن معنی رنگین ×× بود گوهر چراغ زیر دامان حساب من

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از برگ ۳ غزلیات شوکت شروع می‌شود و تا انتهای کتاب می‌آید در بین غزلیات دوبیتی یا سه‌بیتی‌های وجود دارد که ظاهراً باقیمانده غزلی است که قسمتی از آن حذف شده، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی روی جلد با طلا نوشته شده «تعلیمنامه پیاده»، ۸۸گ، ۱۵ سطر(۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶- ۸۳۵]

۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۰/۲

آغاز: بسکه از ضعف گرفتاری سبک گشتم ز خویش ×× ناله زنجیر بیرون آرد از زندان مرا؛ **انجام:** زبانم پرده‌های گوش شد از شوق تقریرش ×× زبان چرب دارد نرم گفتارست خاموشی

خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ (۹۶ر-۱۷۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲-۱۵۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۷

آغاز: پس از بسمله: زهی به دشت غمت عشوه خیز مرحلها ×× پری به شیشه رخسارده تو آبلها / گمان برند که پیداست آتش از منزل ×× ز بس پرید براه تو رنگ قافلها؛ **انجام:** گلها دارند از چمن روی راه ×× ساکن بینی تو از شعور کوتاه / استاده نمایند بعین رفتن ×× این سرخ قبایان محاذات نگاه

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: قادر پادشاه متخلص به قدیر پسر عبدالصمد تاراشاه صاحب در ۱۲۶۸؛ کاغذ: سفید هندی، جلد: مشما و مقوایی، ۷۵گ، ۱۵سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۵۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۹۳

آغاز: خدایا رنگ تأثیری کرامت کن فغانم را ×× ز موج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را؛ **انجام:** دل مایل کام شد بتحریک حواس ×× عمال خسیس شاه را بد کردند

با یک دیباچه بیاض در آغاز که ناقص الاخرست، و اشعاری از مثنوی و غزل و رباعی در متن و هامش از دیگران و یادداشت‌هایی به نثر در آخر؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با یک سرلوح، در متن و هامش به طرز چلیپا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۰۶گ، مختلف السطر (۹×۱۷/۷)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۷ - ۴۳۴]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۳۹

آغاز: قصاید: «چون نرگس از کدوی سرم [...] شکفت ××

چشمک بنوبهار جنون زد که خوش بیا»؛ آغاز غزلیات: «خدایا رنگ تا ثیری عطا کن فغانم را ×× به موج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را»؛ **انجام:** بشوخی می‌کند صیاد صید خود مرا شوکت ×× زخشم آهوانت حلقه دامت نیندازی
شامل قصاید و غزلیات (از ص ۱۵پ)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۹
غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۷۲گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۶ – ۲۰۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲
قصیده و غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی بامداد، مجدول، با پیشانی زنگاری، با یادداشت سلیم تهرانی به ترکی؛ تملک: سید عبدالله هاشم ۱۳۰۴؛ مهر: محمد شریف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۳ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۸۸]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۸۹/۱
آغاز: خدایا رنگ تا ثیری کرامت کن فغانم را ×× بموج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را / تنم را بسکه ضعف تیره بختی ناتوان دارد ×× کند چشم هما مژگان تصور استخوانم را
شامل غزل‌هایی با تخلص «شوکت» و در این نسخه فقط تا حرف تاء آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مجدول، دارای سه لوح،جلد:مقوایی،۹۱گ(۴۱۴-۵۰۴)،اندازه:۱۷×۲۸سم[ف:۲- ۲۳۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۰۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۵
آغاز: خدایا رنگ تاثیری کرامت کن فغانم را ×× به موج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را؛ **انجام:** ز ناپاکان کی زند سر حرف بیمغز ×× کف از آب گهر پیدا نگردد
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۴۰ر-۷۴ر) [ف: ۲۹/۱ – ۱۳۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۱۸
اشعار از او؛ کا: محمد نصیر فراهانی، تا: ۱۱۱۲ق؛ ۱ص (۱۴۵پ) [ف: ۳۸ – ۲۶۰]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۰-۱۸/۱۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا وعصمت
شامل غزل‌هایی با تخلص «شوکت»، و در این نسخه فقط تا حرف تاء آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۱۱۱۹ق؛ مجدول زر و مشکی، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: حاج عبدالنافع، محمدغالب زهدی، محمد حلمی بتاریخ ۲ ذیقعده ۱۲۹۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲ محرم ۱۱۴۵ق، سال شانزدهم جلوس محمد شاه در شهر اوچین صوبه مهاراد جا بهراج سویی جینکه صو؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۹۷گ، ۲۰ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۷۲۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بگو گریخت از جور زمانه
خط: نستعلیق خفی، کا: محمد بخش، تا: ۱۱۵۹ق [رایانه]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا و عصمت
خط: نستعلیق، کا: شیخ صالح بن احمد قادری خلوتی مناشری، تا: یک‌شنبه اواخر ذیحجه ۱۱۷۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۸۴]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۸۹/۲
آغاز: خدایا رنگ تا ثیری کرامت کن فغانم را ×× بموج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را / تنم را بسکه ضعف تیره بختی ناتوان دارد ×× کند چشم هما مژگان تصور استخوانمرا؛ **انجام:** بنشین بزمین به چرخ گردان منشین ×× یعنی که بغیر خاکساران منشین / بزمیست جهان که آستانش صدرات ×× بالا منشین از همه پایان منشین
شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۲ق؛ محشی؛ ۱۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۰]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** عصمت کبری گشت و حیا شد صغری ×× آورده از نتیجه برون دو لبت / بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا و عصمت سنه ۱۱۲۲
خط: نستعلیق، کا: سید حسین بن عثمان افندی دیار بکری، تا: ۱۱۹۷ق؛ تملک: به عبارت «در دارالسلطنه تبریز که نور چشم امان الله خان هاشم زاده و در دولتمنزل جناب آقای آقا میرزا محمد دام اقباله بودم ابتیاع گردید ۱۱ شهر ربیع الاولی تنگوزئیل ۱۳۱۷»؛ مهر: «حسین ۱۱۹۳»؛ جلد: چرمی، ۱۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۰
قصیده است سپس غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۷]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۴۷
آغاز: داغ مرا سواد وطن مشک سوده است ×× یا رب کسی مباد باین داغ مبتلا؛ **انجام:** کسی مباد که از دشمنی خجل گردد ×× ز آب آینه من غبار گل گردد

قصاید و غزلیات است بی سروته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۱۵/۳×۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۷سم [ف: ۷ – ۴۳۵]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۸-۳/۵۸

آغاز: پیرهن ما را حریر خاکساریهای ماست ×× خلعت سیما پی ما بی قراری‌های ماست / گشته شهرت مانع از خانه بیرون آمدن ×× چون نگین سنگ ره با نامداری‌های ماست؛ **انجام:** کی دلیل منزل جانا تواند شد تنت ×× آتش منزل کجا از سنگ راه آید برون / بس که سر تا پای من شد محو سرتا پای ×× همچو فانوسم زپیراهن نگاه آید برون

غزلیات «ت» تا «ن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۶۲

آغاز: غمزه بدمست ... (؟) بیرحم خود بیدادگر ×× ناز مژگان ... (؟) کاکل پریشان سیمبر؛ **انجام:** شوکت از آزار خوبان شکوه‌ها کردم غلط ×× تا بکی باشی تو کفران نعمت دربدر

مخمسی است گویا از: محمداسحاق بخارایی متخلص به شوکت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۱۱۶ر-۱۱۷ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** با وجود سخت جانی خاطر ما نازک است ×× ریختند از شیشه رنگ خانه سنگین ما

خط: نستعلیق، کا: محمد بن رضا ساکن خوی، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: مقوایی، ۱۵۳گ (۱پ-۱۵۳ر) [ف: ۳۷ – ۵۲۸]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷۱

آغاز: بازی بدشت غمت عشوه خیز مرحله‌ها ×× بری بشیشه ز خار ره تو آبله‌ها / گمان برند که پیداست آتش از منزل ×× ز بس پرید براه تو رنگ قافله ها؛ **انجام:** گلها دارند از چمن روی براه ×× ساکن بینی تو از شعور کوتاه / استاده نمایند بعین رفتن ×× این سرخ قبایان بمحاذات نگاه

خط: نستعلیق خوش، کا: میر غلامحسین عجز نژاد، تا: شنبه ۱۹ محرم ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۵۳گ، ۱۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۶۷۸]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۱

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان خان طرزی پسر سردار غلام محمد خان افغان، تا: پنج‌شنبه ۱۲ شوال ۱۲۹۸ق؛ با سرگذشت شوکت نوشته جدی ۱۳۳۱ (۱۲ ربیع الثانی ۱۳۷۲)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۲۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷

آغاز: گرفتارم بدام چین زلف عنبرین مویی ×× فرنگی زاده خویی، کافری، زنار گیسویی ...

اشعاری در قالب غزل با عنوان مجهول القائله که بعدها زیر آن نوشته‌اند: «من کلام شوکت». شاعران دیگری نیز با تخلص «شوکت» در عصر قاجار می‌زیسته‌اند که شاید این اشعار از آنها باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا:آغاز قرن۱۴؛رکابه‌دار؛کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۷-۳۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۳۸

آغاز: بسکه دل تنگم بیاض ویده پروانه شمع کافور می‌تواند شد شبستان؛ **انجام:** بلبلی نیست که از گریه رنگین شوکت هست خونی بگریبان بها ...

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۲۶

آغاز: بسمله، الهی رنگ تاثیری کرامت کن؛ **انجام:** که بخونش دید از سرخی منقار گواهی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷-۷/۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** زضعف منت دولت نمی کشم شوکت ×× مرا چو میبرد از چهره رنگ بال هما است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۹۸]

۲۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** عصمت کبری گشت و حیا شد صغری ×× آورد از و نتیجه بیرون دولت / بی نقصان شد چو یافت از بی نقصان ×× تاریخ نتیجه حیا و عصمت

خط: نستعلیق، کا: فیض الله، بی‌تا؛ تملک: محمد ثاقب بن امر الله؛ مهر: «ما شاء الله لا قوة الا بالله»، «من مستملکات الفقیر الحاج مصطفی صدقی غفرله»، «... ایل احمد»؛ جلد: مقوا، ۱۹۰گ، ابعاد متن: ۱۹×۱۷، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۹

آغاز: خدایا رنگ تاثیری کرامت کن فغانم را ×× به موج اشک بلبل آب ده تیغ زبانم را / تنم را بس که ضعف تیر بختی ناتوان دارد ×× کند چشم هما مژگان تصور استخوانم را؛ **انجام:** شوکت آن مرغ آتشین گفتارم ×× کز عشق بدل شکسته چندین خارم / زناله آتشین بگلزار جهان ×× چون غنچه لاله داغ شد منقارم

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۸۵گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۵۶]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۵

بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۷گ (۱۳پ-۱۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۷۲]

● **دیوان شوکت یزدی** / شعر / فارسی
d.-e šowkat-e yazdī
شوکت یزدی، حسین بن محمد، – ۱۳۳۰ ؟ قمری
šowkat-e yazdī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1912)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۵۱
آغاز: ... کردن مر مرا مبخش که چون ×× تعریف شاهد عیش است و بخت یار امروز؛ **انجام:** از صفا و صدق باطن اولیاء راشد جلیس ... از خلوص قلب کامل انبیاء راشد کلیم
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۱۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۰۷۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا. [فیلمها ف: ۱ – ۹۴]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۱
آغاز: بسمله و به نستعین یکی زرویش بر چشم جلوه گر بینا ×× یکی بمویش بر باد صبح نافه گشا؛ **انجام:** گفت شوکت ز سال تاریخش ×× هم نشینش بگو به سرور دین
خط: نسخ، کا: محمد حسن شیرازی، تا: ۹ رجب ۱۳۸۰ق، به امر مؤسس کتابخانه حاج سید علیمحمد وزیری اهدائی حاج وزیری؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی با پارچه آبی، ۶۲گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

● **دیوان شهاب** / شعر / فارسی
d.-e šahāb

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۵۶۸]

● **دیوان شهاب اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e šahāb-e esfahānī
شهاب اصفهانی، میرزا نصرالله، – ۱۲۹۱ قمری
šahāb-e esfahānī, mīrzā nasr-ol-lāh (- 1874)
[فرهنگ سخنوران ۳۰۹؛ الذریعة ۵۵۲/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۸
آغاز: حق راست جلوه لمن الملک در لقاء ×× سبحان من توحد بالملک و البقاء؛ **انجام:** بکین چند روزی بر آشوفتند ×× در باده گیری فرو کوفتند
قصیده‌ها و غزلها به ترتیب تهجی است و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ مجدول؛ با یادداشت ۱۲۹۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۹۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۱سم [ف: ۲-۳۰۲]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۸
آغاز: فرمان روای کشور کون و مکان علیست ×× صاحب لوای عرصه هفت آسمان علیست؛ **انجام:** یزدان معین و بخت قرین و ستاره دوست ×× گردون غلام و عمر بکام و حسود خار [=خوار]
قصاید شهاب بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سبز، ۵۸گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۶۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴/۳-طباطبائی
آغاز: با این مطلع: دوش بزمی داشتم خرم چو فردوس برین ×× ساقیش رضوان و هم غلمان دروهم حور عین
قصیده تاج الشعراء میرزا شهاب، قصیده‌ای است دراز با تغزلی طویل در مدح شاهزاده احتشام؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چهار ستون چلیپاست و هر ستون ۱۴ سطر؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۷۹-۸۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۲ – ۲۳]
۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۷
آغاز: ای نام همایونت دیباچه دیوانها ×× بی نام تو نامی نیست نه نامه نه عنوانها
شامل قصایدی است که شهاب در مدح صدراعظم نظام الملک سروده و مرتب به ترتیب حروف تهجی از الف تا یاء بر حسب قوافی می‌باشد و پیش از شروع به قصاید در مدح صدراعظم سه قصیده در توحید و نعت که نیز مذیل به مدح پادشاه و صدراعظم می‌باشد گذارده شده و این دیوان قصاید در حدود ۸۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ دارای یک سرلوح ظریف، مجدول مذهب، طرز تذهیب و جدول‌کشی‌ها و اینکه نام پادشاه عصر و صدراعظم درهر بیت که بوده با طلا نوشته شده حاکی است که نسخه برای صدراعظم مذکور تهیه شده؛ تملک: اعتضاد السلطنه که از ورثه میرزا داود خان پسر میرزا آقا خان صدر اعظم نوری خریداری شده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: ترمه، جلد:روغنی،۳۳۹ص،۱۲سطر،اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۶۲۰]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۱۰
آغاز: وحدت شهزاده امان داد مرا از غم و بیم ×× نار نمرود شود گل ز که از ابراهیم / در کف غربت در حرق تف و برق و با ×× پای تا فرق بدم غرق سرشک غم وبیم؛ **انجام:** به حدوث توز آثار قدم تا صفت ×× قدم معرفتت را به ره حق تقدیم.
به سال ۱۲۸۴ هجری سروده شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح مداح بروجردی جوکی، تا: ۱۲۸۴ق، جا: بدرآباد؛ ترقیمه: «میرزا نصرالله اصفهانی ملقب به تاج الشعراء و متخلص به شهاب، در سال ۱۲۸۴ ... در بدر آباد ... که از محال بختیاری است آمده خدمت سرکار ... ابراهیم میرزا حکمران بختیاری ... مشرف شد قصیده میمیه را در مدح نواب معظم الیه انشاد نموده، صله خود را گرفته مرخص شد، این چند کلمه را جهت یادداشت، بنده درگاه، نامه سیاه، تحریر نمودم، حرره اقل الخلق بل لاشیء فی الحقیقة، محمد صالح الشهیر بمداح جوکی بروجردی ...»؛ کاغذ: فرنگی،

۳گ (۴۷پ-۴۹پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۴۹۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۹

آغاز: ... ما خراباتیان قلاشیم ×× مست زهر آن خراب او باشیم / دل ز هر دو جهان علاقه کنده ×× به بلا خوش، به فاقه بشاشیم؛ **انجام:** شرف ملک ازو چه پوست ز مغز ×× هست تا بر لب شریف و وضیع / که بود دوست مغز و هستی پوست ×× نغزتر خواهی آنچه هست خود اوست ...

منظومه ای عرفانی است در دوازده بند. این ترجیع بند را به نام حشمت الدوله در بروجرد به سال ۱۲۸۴ سروده است. برخی اشعار در حاشیه نگاشته شده، بند اول و بخشی از بند دوم افتاده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صالح مداح بروجردی، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: آغاز [ف: ۳۷ - ۴۹۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۷

آغاز: هو الله، در ستایش و توحید و تمجید باری تعالی ... حق راست جلوه لمن الملک در لقا ×× سبحان من توحد بالملک و البقا؛ **انجام:** سنبل غالیه بویش همه چین و حلقه ×× برگس عربده جویش همه سنجر نیرنگ

دارای مقدمه‌ای است در شرح حال مفصل شهاب اصفهانی که به قلم فرزندش نگاشته شده و آغاز آن چنین است: ستایش طبع وحی سرای موزون و نیایش رای رازنمای روز افزون لازم صفات ناظم فرد قائم بذاتی است بی چند و چون؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: بعد از ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ دوستونی، خطوط فواصل مشکی ظریف دو جداره، جداول پیرامون شنگرف و طلا و مشکی و لاجورد؛ جلد: روغنی نفیس با زمینه زر افشان، ۴۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۸/۴سم [مختصر ف: ۳۷۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۴

آغاز: بهار عید غدیر است به ز فروردین ×× کزو فروخت چه باغ بهشت گلشن دین؛ **انجام:** پر بهاتر ز تو یک لؤلؤ شهوار ندید ×× اندرین بی سرو بن دریا و هم غواص

در عنوان اشعارش نوشته: «نامش میرزا نصرالله، آبا و اجدادش قضاوت عسکر داشته»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۷۶۷-۷۷۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۳۰

آغاز: مژده که عالم همه ایمنی و نعمت است ×× مملکت از خرمی جنت در جنت است / و در تهنیت عید بابا شجاع قصیده یی دارد؛ **انجام:** بشهر کاوه که جز دارالاحتشام مباد ×× چون آفریدون بخرام و جام چون جم خواه

دیوان شهاب اصفهانی، میرزا نصرالله یا محمد طاهر بوده و ستایشهایی از نواب احتشام الدوله است در اصفهان؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مشکی، ۷۲گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۴]

● دیوان شهاب ترشیزی / شعر / فارسی

d.-e šahāb-e toršīzī

شهاب ترشیزی، میرزا عبد الله خان، - ۱۲۱۵ ؟ قمری

šahāb-e toršīzī, mīrzā ʻabd-ol-lāh xān (- 1801)

دیوان میرزا عبدالله فرزند حبیب الله ترشیزی متخلص به شهاب، بنابر آنچه خود در دیباچه نثر دیوانش که در سال ۱۲۰۶ برای شاهزاده محمود درانی تنظیم نموده، شامل چهار قسمت است بدین ترتیب: ۱. قصاید در توحید و نعت و ستایش سلاطین؛ ۲. قصاید در ستایش امرا و بزرگان؛ ۳. مقطعات در ماده تاریخ و غیره؛ ۴. اشعار هزل و هجو که حدود ۷۵۰۰ بیت است. علاوه بر دیوان شش مثنوی منظوم داشته بدین قرار: خسرو شیرین، یوسف و زلیخا، بهرام‌نامه، عقد گوهر، مرادنامه، تذکرة الشعرا و دو کتاب به نثر به نام تذکرة الوزراء و تاریخ مجدول. از مثنوی‌های او فقط از خسرو شیرین یک نسخه در کتابخانه موزه بریتانیا در لندن موجود است و یوسف و زلیخا که به شماره ۱۲۰۵ در کتابخانه مجلس است و دو مثنوی از هزلیات به نام ملحد نامه و قصه حاجی رحیم که در کتابخانه آستان قدس ضمیمه دیوان اوست.

[الذریعة ۵۵۳/۹؛ ریحانة الادب ۲۶۴/۳؛ دانشنامه ادب فارسی ۵۹۳/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۸۷/۳؛ فرهنگ سخنوران ۳۰۹]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۸

آغاز: کتاب مدایح امراء: اول گلی که باغ سخن زان معطر است ×× تحمید ذات پاک خداوند داور است؛ **انجام:** غاصب حق مرا باد شب و روز مدام ×× چه به ترشیز و چه در سایر ربع مسکون

شامل: کتاب مدایح امراء، غزلیات، مقطعات و هزلیات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ همان نسخه باز یافته است که هدایت دیده و در مجمع الفصحا از آن نقل کرده است؛ مهر: «عبده الراجی محمد ولی ۱۲۲۰»، «قال انی عبدالله اتانی الکتاب»؛ جلد: مقوا، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲- ۵۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۶

آغاز: ای بسته به زنجیر فلک پای جهان را ×× در پرده تقدیر برآورده زمان را / در وحدت ذات تو به نیروی دلایا ×× بر تافته بازوی یقین دست کمان را؛ **انجام:** بشنید این سخن ظریفی گفت ×× خلف صالح این چنین باشد.

دیوانی است مشتمل بر قصاید متعدد در مدح سلاطین و خوانین و چند قصیده آن در مدح پیامبر اعظم، علی بن ابی طالب (ع) و حضرت معصومه (س)، و قصیده‌ای نیز در وصف شهرستان ترشیز سروده است غزلیات، رباعیات، قطعات، هزلیات، هجویات فراوان و قطعاتی نیز در ماده تاریخ دارد. شهاب ترشیزی به شهرهای

مختلف مسافرت نموده و علاوه بر تسلط بر شعر در ریاضیات و اخترشناسی تبحر داشته و از هنر خوشنویسی و نقاشی نیز حظی داشته است. خود در این باره می‌گوید: «اگر سخن بمیان آورم زعلم نجوم ×× بروزگار نباشد مرا عدیل و نظیر / اگر سفینه اشعار خویش بگشایم ×× زآتش حسد آید بجوش خون ظهیر / وگر بخامه صورتگری گشایم دست ×× کنم بر آب روان عقل روح را تصویر / وگر قلم بکف آرم پی نوشتن خط ×× فتد بر اوج فلک خامه از انامل تیر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، در پایان آن عبارت «این کتاب را یوم پنج‌شنبه بیست و هفتم رجب تحریر نموده سنه ۱۲۴۹» دیده می‌شود، احتمال دارد تاریخ کتابت نسخه باشد؛ کاغذ: فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۷۰۲]

۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: ای بسته بزنجیر فلک پای زمان را ×× وز پرده تقدیر برآورده جهان را؛ **انجام:** با شاعر هجو پیشه خصمی کردن ×× باری ز کدام ... باشد

شامل ۳۲۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [نشریه: ۶ - ۸۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

آغاز: ستایش مران را که چرخ بلند ×× با نجم بیار است بیچون و چند؛ **انجام:** این وقف نامه است که کردی زمن طلب ×× ای رفته در فلان فلانت فلان من

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی مشکی، ۱۴۲گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۹۹۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۱

آغاز: ستایش مر آن را که چرخ بلند ×× با نجم بیار است بی چون و چند؛ **انجام:** این وقفنامه است که کردی زمن طلب ×× ای رفته در فلان فلانت فلان وقف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه ما شامل چهار هزار و پانصد بیت است از قصیده و غزل و قطعه و رباعی با دو مثنوی یکی ملحدنامه به بحر شاهنامه در هجو مصطفی قلی خان حاکم ترشیز و دیگر قصه حاجی رحیم به بحر مثنوی مولانا که آن نیز در هجوست. قطعه ذیل که در اواخر نسخه آستان قدس شماره «۴۶۸۱» مسطورست فهرستی است از مثنویات شهاب ترشیزی: «مثنویاتی که من آورده‌ام در سلک نظم ×× هم به ترتیب اینچنین دفتر به دفتر گفته‌ام / اولین بهرامنامه است آنکه در مبدای فکر ×× پیشتر از جملگی اشعار دیگر گفته‌ام / بعد ازان یوسف زلیخا کز طریق اختصار ×× در سه ماه بر توالی بلکه کمتر گفته‌ام / از پس آن خسرو و شیرین که در بحر خفیف ×× بر طریق داستان هفت پیکر گفته‌ام / بعد از ان عقد گهر در سلک نظم آورده‌ام ×× و اندران مدخل سخن از چرخ و اختر گفته‌ام / بعد از ان [... ؟] از شاهان زند ×× هم بامر آن ملوک ملک پرور گفته ام / در دگر دفتر بیانی شاعر نامدار (کذا) ×× هم بران ایام (کذا) بر تقلید آذر گفته ام / قصه حاجی رحیم و نقل ملحد نامه را ×× گر به بینی در هجا از جمله بهتر گفته‌ام» و در نسخه ما فقط دو مثنوی مذکور در بیت آخر وجود دارد؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی ارغوانی، ۲۳۰گ، ۱۰-۱۲ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۷سم [ف: ۷ - ۴۳۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۶۸

آغاز: وز کثرت لاله‌ها لب جوی ×× رخشنده چون طرف کوهسار است؛ **انجام:** ملحدی احمق و موسوم ×× در هری ساکن وز او خلق جهان بی آرام.

شامل قصاید (در مدح میرزا علی عسگر ولد محمد تقی خان بیگلر بیگی یزد، در مدح شیخ اسماعیل خان مستوفی، در مدح حضرت علی (ع)، تضمین قصیده لامیه حکیم انوری ...)، غزلیات که ناقص می‌باشد، مقطعات (در تاریخ وفات غفارخان، تاریخ وفات میرزا جمال الدین اصفهانی، تاریخ قتلی آقا علی خان محولاتی، به سالک یزدی نوشته است، در طلب اسطرلاب به میرزا محسن یزدی نوشته است و ...)، مثنویات (داستان نسب نامه حاجی رحیم یزدی و ...)، هجویات (در هجو میرزا عبدالکریم یزدی، هجو واله اصفهانی، هجو کلبعلی خان خلج حاکم ساوه و ...) که در هجو اشخاص زیادی شعر سروده شده و نیز مثنوی‌های این نسخه عبارتند از: ۱. خسرو و شیرین، ۲. یوسف و زلیخا، ۳. بهرام نامه، ۴. تذکره شعرا، ۵. عقد گهر (در نجوم)، ۶. مراد نامه (در ذکر وقایع علی مراد خان زند)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۶سم [ف: ۱۷ - ۱۹۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۶

آغاز: ستایش مر آن را که چرخ بلند ×× بانجم بیاراست بی چون و چند؛ **انجام:** این وقفنامه است که کردی طلب ز من ×× ای رفته در فلان فلانت فلان وقف

شامل مثنوی ملحد نامه و قطعات و رباعیات مربوط به آن (ص ۱-۹۴)، مقطعات و ماده تاریخ‌ها (۹۷-۱۷۵)، مثنوی قصه حاجی رحیم و رباعیات مربوط به آن (۱۷۷-۲۰۴)، قصاید در مدح امرا و بزرگان (۲۰۵-۳۰۸)، غزلیات و قطعات و رباعیات هزل و هجو (۳۱۱-۴۸۴)، حدود ۴۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ملک الشعرا بهار که در حاشیه صفحه‌ها اشعار و کلمات را اصلاح کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۸۴ص، ۱۲ سطر(۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۴۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۸۳

آغاز: بسمله، ای بسته بزنجیر فلک پای جهانرا ×× وزپرده بر آورده زمانرا؛ **انجام:** بوفراس انعام فرزند رسول ×× بوسه داد و سرنه پیچید از قبول

شامل: قصاید در مدح ایران و تیمور شاه ممدوح اوست (مقصود تیمورشاه درانی از ۱۱۸۷ق-۱۲۰۷ق)، رباعیات و قطعات و گاهی

قصاید تا آخر ایضاً قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۶۷گ، ۳۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۵ - ۶۵۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵

از میرزا عبدالله بن حبیب الله ترشیزی متخلص به شهاب وی که ملازمت شاهزاده محمود درانی (۱۲۲۴-۱۲۴۵) را در هنگام شاهزادگی داشته بنابر خواست وی نسخه از دیوان خود را به سال ۱۲۰۶ به ترتیبی که زیر این سطرها نگارش می‌یابد، مرتب نموده و دیباجه‌ای به نثر بر آن نگاشته، و در آن بدان تاریخ تصریح کرده ولی به قرینه اینکه در ص ۳۰۷ و ۳۰۸ نسخه ماده تاریخ بنای مسجدی در تربت به سال ۱۲۰۹ و تاریخ وفات یکی از مردان معاصر شاعر به سال ۱۲۱۴ می‌باشد معلوم می‌شود که پس از نظم و ترتیب بر آن اضافاتی کرده و نسخه این کتابخانه که از روی نسخه اصل نوشته شده شامل آن افزودگی هاست. راوی گروسی در انجمن چهارم خن و هدایت درما (ج۲ص۲۵۳-۲۶۱) او را معرفی و از دیوانش انتخاب‌هایی کرده‌اند و راوی مرکش را در ۱۲۱۵ ضبط کرده است. این ابیات را که شهاب در معرفی خویشتن سروده (ص۱۸۶ نسخه) در اینجا می‌آوریم: «اگر سخن بمیان آورم ز علم نجوم ×× بروزگار نیابی مرا عدیل و نظیر / وگر سفینه اشعار خویش بگشایم ×× به بحر رشک شود غوطه ور روان ظهیر / وگر بخامه صورتگری گشایم دست ×× کنم بر آب روان عقل و روح را تصویر / و گر قلم بکف آرم پی نوشتن خط ×× فتد باوج فلک خامه از انامل تیر / ولی چه حاصل از اینها که از زبونی بخت ×× کسی نمیخرد این جمله را به نیم شعیر». شاعر دیوان خود را به چهار قسم تقسیم نموده: ۱. قصاید در توحید و نعت و منقبت و مدائح سلاطین، ۲. قصاید در مدح امر او صدور و اعاظم، ۳. مقطعات مشتمل بر ماده تاریخها و مدائح مختصره، ۴. اهاجی و هزلیات. رباعی‌هایی که موضوع آنها یکی از اقسام چهارگانه بوده، در ضمن همان قسم گذارده شده. راوی گروسی گوید دیوان قصاید و مثنوی و رباعی و قطعه وی در حدود بیست هزار می‌شود ولی چنانکه گفتیم نسخه این کتابخانه که از روی نسخه اصل نگارش یافته در حدود ۷۵۰۰ بیت می‌باشد و چنانکه در دیباجه تصریح گردیده پاره‌ای از قصاید و قطعات و رباعیات در این نسخه گذارده نشده، بنابر بیان راوی ۱۲۵۰۰ بیت دیگر شعر خواهد داشت. و مثنوی‌های شهاب که در مقدمه دیوان خود به آنها تصریح نموده: ۱. خسروشیرین، ۲. یوسف زلیخا، ۳. بهرام نامه، ۴. تذکرة الشعرا، ۵. عقد گهر (در نجوم)، ۶. مرادنامه (در ذکر وقایع علیمرادخان زند است)، ۷. تذکرة الوزرا و ۸. تاریخ مجدول می‌باشد و خود در آنجا تذکر داده که شش کتاب اول نظم و دو کتاب اخیر به نثر و کتاب ۴ و ۶ و ۷ و ۸ در هنگام نگارش مقدمه (به سال ۱۲۰۶) ناتمام بوده و تاکنون نگارنده به زیارت کتاب‌های نامبرده مشرف نگشته و خسرو شیرین وی در موزه لندن موجود است. این شاعر را با شهاب اصفهانی که نیز در میان قرن سیزدهم زندگانی می‌نموده نباید اشتباه نمود؛ خط: نستعلیق خوب، کا: اشرف نامی، تا: ۱۲۳۰ق، بر حسب خواست شاهزاده کامران (ظاهرا مراد پسرشاه محمود درانی است)؛ دو برگ نخستین نسخه از کتابی دگر می‌باشد و از این نسخه نیست، دارای سرلوحی زیباست، و بدین عبارات شروع شده: «حمد و سپاس از خارج از مقیاس قیاس سزاوار آن یگانه بی همتاست که بحکم»، مجدول، برگ اصل نسخه بدین عبارات شروع می‌شود: «ناطقه فصحای سحبان آئین در مبحث تعداد آثار حکمتش زبان بسته و لال» است؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۶۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۵۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۹

آغاز: ای بسته به زنجیر فلک پای زمان را ×× وز پرده تقدیر برآورده جهان را؛ **انجام:** قاضی شده شادمان که من زن دارم ×× وان قحبه به هر محله شویی دارد.

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۷۷۹-۷۸۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۰]

۱۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۶ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ شعبان ۱۳۰۱ق، جا: مشهد رضوی، به خواهش اشعر الشعرا میرزا طغرا اصفهانی؛ در آغاز مقاله‌ای به قلم ملک الشعراء بهار و سپس فهرست اشعار ضمیمه است؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۴۲گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۷۵]

۱۲. خرم آباد؛ ایزدپناه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: نبرد تکیه بر تکیه گاه وکیل ×× بخود چند اسباب آن قال و قیل / علی مراد از صفاهان شنید ×× لباس غضب وی به بر در کشید / که صادق کجا، تاج شاهی کجا ×× کجا گردش ماه و ماهی کجا

منظومه‌ای در ۶۴۵ بیت که ابیات آن تحت دوازده عنوان آمده. این منظومه در سال ۱۲۰۶ق در مدح علی مراد خان زند و کارهای او سروده شده است. عناوین منظومه: ۱. گفتار در مقر سلنت نمودن علی مراد خان اصفهان را و فرستادن محمد طاهر خان و ... (یک کلمه افتاده) خان را به تسخیر شیراز و شکست خوردن ایشان، ۲. ذکر مجادله علی مراد خان با علی نقی خان و هزیمت یافتن علی نقی خان و عزیمت نمودن علی مراد خان به سمت شیراز، ۳. ذکر تسخیر شیراز و کیفیت آن مملکت و مراجعت نمودن علی مراد خان به سمت اصفهان، ۴. ذکر روانه نمودن علی مراد خان شیخ ویس خان ... (یک کلمه خوانده نشد) ... خود را با فوجی، ۵. گفتار در مقدمات فوت علی مراد خان و سلطنت جعفر خان و کیفیت یاغی شدن باقر خان حاکم اصفهان و تدبیر میرزا ربیع وزیر علی مراد وگزارش ایشان، ۶. در تغیت (؟) سبز شدن نخل مراد امانی و آمال و قاجاریه از نسیم بهاری بخت بلند ایشان و ریختن شکوفه گلهای رنگارنگ باغ کامرانی زندیه

از باد خزان طالع پست و نژند ایشان، ۷. ذکر بیرون آمدن بندگان آقا محمد خان بعد از فوت کریم خان زند از شیراز و چگونگی خروج او، ۸ در وصف مازندران جنت نشان، ۹. ذکر پر دلی و دلیری سپاه بندگان ارفع و اعلی و وقایع سال اول که از مازندران وارد عراق شد، ۱۰. ذکر توجه رایات نصرت آیات از مازندران به سمت عراق و فرستادن جعفر خان نجف خان زند را به سرداری و هزیمت یافتن در منزل قم از بیم سپاه نصرت پناه قجریه، ۱۱. ذکر حرکت فرمودن نواب کامیاب اعلی از دار المومنین قم به کاشان و خبر شدن جعفر خان از هزیمت نجف خان و فرستادن احمد ولد آزاد خان کابلی را با فوجی سپاه و هزیمت یافتن ایشان در منزل کاشان، ۱۲. ذکر فرار نمودن جعفر خان زند از اصفهان به سمت شیراز و اساس خود را بجا گذاشتن و ورود نواب اشرف به اصفهان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۸ص، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۶ - ۶۰۱]

۱۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۳**

آغاز: ای بسته بزنجیر فلک پای جهانرا ×× وز پرده تقدیر برآورد زمان را؛ **انجام:** تیر ار دزدد سزد به تصحیف ×× چون از پی قلب شیر دزدد

قصیده و غزل دارد و هجویات بسیار و شعرهای لطیف و مدح و ماده تاریخ و نزدیک به هزار و سیصد بیت است و تخلص «شهاب» در آن دیده می‌شود. او از آشنایی خود به نقاشی و ستاره‌شناسی و خط و شعر یاد می‌کند (ص ۵۰ و ۲۵۱ و ۳۷۶) و از نوشته‌های خود: بهرام نامه، یوسف و زلیخا، خسرو و شیرین در بحر هفت پیکر نظامی، عقد گهر در نجوم، تاریخ زند، تذکره شعرا بپیروی از آتشکده آذر، داستان حاجی رحیم، ملحدنامه. در ص ۴۱۷ او از ترشیز یاد نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳و ۱۴، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۵گ، ۱۶ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۳۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۵]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۶**

آغاز: این چهار آخیشج و هفت اختر ×× وین چهار و هشت نقش و پنج نظر/ جمله آثار سفلی و علوی ×× از کم و بیش و از ضعیف و قوی؛ **انجام:** زینتی کردمش به قدر توان ×× کردمش سوی مجلس تو روان / مقدم این عروس پاک نهاد ×× بر تو و دولتت مبارک باد

مثنوی خسرو و شیرین اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبده رجبعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۸]

● دیوان شهاب موسوی / شعر / عربی

d.-e šahāb-e mūsavī

شهاب موسوی، ق۱۱ قمری

šahāb-e mūsavī (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۶ق

با دیباجه پسر او «معتوق» گردآورنده آن به نام ابوالحسن سید علیخان پسر مولی کمال الدین سید خلف موسوی، مورخ روز ۶ ربیع الاول ۱۱۴ = ۱۱۰۴ در سه فصل: مدایح و مراثی و متفرقات از «مقاطیع و دو بیتات و بنود و موالیات» تاریخ سرودن برخی از آنها ۱۰۶۶ و ۱۰۷۶ است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۳/۱ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۹]

● دیوان شهباز / شعر / فارسی

d.-e šahbāz

دنبلی، صاحبه بنت شهباز خان، ق۱۳ قمری

donbalī, sāhebe bent-e šahbāz xān (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۴

اشعاری از صاحبه سلطان است با عنوان «شهباز، نامش صاحبه دختر شهباز خان دنبلی است» که ذکرش در خیرات حسان و نقل مجلس هم هست. یک رباعی از وی نقل شده است: «شهزاده حسن دلیر و لشکر شکن است ×× شهزاده خوبروی شیرین سخن است / در باغ شهنشهی خرامان سروی است ×× در گلشن خسروی گل یاسمن است»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۵]

● دیوان شهرت / شعر / فارسی

d.-e šohrat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۱ اوزلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۸گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

● دیوان شهرزوری / شعر / عربی

d.-e šahrazūrī

شهرزوری، محمد بن قاسم، - ۵۳۸ قمری

šahrazūrī, mohammad ebn-e qāsem (- 1144)

از ابومحمد عبدالله بن قاسم شهرزوری معروف به قاضی موصل.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳ط

بخشی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای

مجلس ص ۷۸۰، در مجموعه [ف: ۲۲ – ۵۵]

● دیوان شهرزوری / شعر / کردی

d.-e šahrazūrī

شهرزوری، عبدالله بن شکر

šahrazūrī, ʻabd-ol-lāh ebn-e šekar

اشعار و قصایدی است به کردی؛ در اول نسخه نام آن «شمال و زلان» و در مقدمه «النسیم و الضباب» نوشته شده است. اسم کتاب به کردی در آغاز نسخه چنین است: «میراتی نه ته وایه تیمان، ژماره ی یه ک، په رتووکی شه مال و زه لان، دانه رراموستا خوالی خوشبو، عه بد و الله ی بوره که پی شاره زوری، راقه ی ئه م په رتووکه، صدیق بوره که یی، کردییه – ۱۹۶۶ زایینی، ۱– زه لان: زرپان، ۲– شه ه مال: به تانی نه سیمه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۵۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد ابی القاسم خاتم النبیین حبیب الله و ... شفیع المذنبین و اما بعد هذا هو کتاب النسیم و الضباب ألفها عبدالله بن شکر بن نریمان بن فتاح بن سهراب الشهرزوری رحمة الله علیه له کوشی کورده؛ **انجام:** آینه‌ها جکو شیروچن سرهنگشانی×× اینه‌ها جکو نادر نبرد و قیصر تورانی / کی نازش و قدناز سلیمان بی ×× انس و جن و دیو و آتش فرمان بی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با تصاویر به رنگ آبی؛ جلد: مقوا مشکی، ۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۳۳۳]

● دیوان شهره / شعر / فارسی

d.-e šohre

شهره قاجار، علیرضا بن فتحعلیشاه، ۱۲۱۸ق۱۳ قمری

šohre qājār, ʻalī-rezā ebn-e fath-ʻalī-šāh (1804 - 19c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۲

آغاز: دلبر تنگ دهان شاهد باریک میان ×× که برد تنگ شکر رشک از ان تنگ دهان؛ **انجام:** یک جسم لطیف و اینهمه درد و الم ×× لاحول و لا قوة الا بالله

فاقد دیباچه منثور است و دو مثنوی اضافه دارد: یکی بزمی و به بحر مثنوی مولانا و دیگر رزمی و به بحر شاهنامه؛ خط: نستعلیق بسیار مغلوط هند، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ شامل یادداشتهای پراکنده که یکی از آنها به خط محمد رضا میرزای افسر برادر شهره است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۱سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۷سم [ف: ۷ – ۴۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۷۰

آغاز: سخن آفرینی را سپاس در خورست که از آفرینش یک سخن؛ **انجام:** از دست حسن ساغر می‌نوشم باد ×× بی لعل لبش زهر بجامم بادا

مشتمل است بر قصیده و غزل و قطعه و ترجیع و رباعی با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ مجدول؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: سفید فرنگی ضخیم، جلد: تیماج ماشی، ۵۶گ، ۸ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ – ۴۳۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۶

آغاز: زلفت شکسته رونق مشک تتاررا ×× سطت خزان نموده بعالم بهار را؛ **انجام:** بر فرق دوستان تو گل باد تا ابد ×× بر چشم دشمنان تو خارنگ سنان

کا: دلدارخان لرستانی زن شهره، بی‌تا؛ فریدون میرزا به جمع و ترتیب آن پرداخته و بنابر اظهار فریدون میرزا به خط دلدارخان لرستانی زن شهره نوشته شده و بر حسب شماره در حدود ۱۷۰۰ بیت از قصیده و غزل و رباعی و مثنوی و قطعه می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۵۴]

● دیوان شهری نیشابوری / شعر / فارسی

ašʻār

شهری نیشابوری

šahrī neyšābūrī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۸۴

شعری از شهری نیشابوری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ – ۱۹۸]

● دیوان شهشهانی / شعر / عربی

d.-e šahšahānī

حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد، – ۱۲۸۷ قمری

hoseynī šahšahānī, mohammad ebn-e ʻabd-os-samad (-1870)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۵/۲

منظومه عربی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ پایانی رساله اولی افتاده است [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۱۸]

● دیوان شهلا / شعر / فارسی

d.-e šahlā

مدرسی یزدی، محمد علی بن عبدالوهاب

modarresī yazdī, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-vahhāb

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۳

آغاز: جا دارد از طرز خرام از من برد گر جان ودل ×× آن

مهوشی کز یک نگه برد از دلم آرام را؛ **انجام:** چو وصف او راشنید شهلا ×× اگر چه او را ندید شهلا / ولیک دارد امید شهلا ×× که چون غزالش بود غزالی

خط: نستعلیق، کا: سید علی محمد علاقبند، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۳۷۲ق، به امر موسس کتابخانه، اهدایی حاج وزیری است؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۷۷گ، ۱۲سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۶۳۷]

● **دیوان شهیدا** / شعر / فارسی

d.-e šahīdā

شهیدا، محمد هاشم، ق۱۱ قمری

šahīdā, mohammad hāšem (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۱۴ر) [ف: ۶ – ۴۱۰]

● **دیوان شهیدا** / شعر / فارسی

d.-e šahīdā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۹/۱

آغاز: بسمله. بنام خداوند اقلیم عشق ×× که دارد جهان زیر دیهیم عشق / که یک جلوه از غیب در پیش داشت ×× جهان تا جهان واله خویش داشت؛ **انجام:** بهشت جاودان دادیم او را ×× نعیم آن جهان دادیم او را

از شهید یا شهیدا (ص ۱۷ و ۳۰ و ۳۱ و ۹) نزدیک ۱۲۰۰ بیت در مثنوی است و غزل در توحید و توبیخ دهریان و مطالب عرفانی و اخلاقی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۱گ (۱–۷۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۰۵۲]

● **دیوان شهید اول** / شعر / عربی

d.-e šahīd-e avval

؟ شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ – ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

آقا بزرگ تهرانی گوید که شهید دارای دیوانی است که آن را شیخ محمد رضا بن شیخ زین العابدین بن شمس الدین عاملی جمع کرده است و می‌گوید به منزله دیوان کوچکی است که شامل ۲۰ مقطوعه و قصیده است.

چاپ: ضمن موسوعة الشهید الاول، قم، ۱۴۳۰ق، جلد ۱۹، صص ۳۲۲– ۳۴۰

[حیاة الامام الشهید الاول، ص ۶۵؛ الذریعة ج۹، ص ۵۶۰؛ الدرة الباهرة، ص۱۴، دار المحجة البیضاء، بیروت، سنة ۱۴۲۴ق]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۷

اشعار از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۲۲) [ف: ۵ – ۱۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۴۹

آغاز: للشیخ العلام الفاضل الشهید محمد بن مکی رحمه الله. سنخ و عطف و الجمع الصحیح و فی ابوک و الحال اورث الذی اشتهوا

شامل چند بیت از شهید اول؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا:شنبه۱۸شوال۸۵۲ق؛کاغذ: نخودی، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۱۱۳)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱–۳۸۷]

● **دیوان شهید بجنوردی** / ادبیات / فارسی

d.-e šahīd-e bojnordī

حسینی بجنوردی، محسن بن آقا جان، ق۱۴ قمری

hoseynī bojnordī, mohsen ebn-e āqā jān (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۹۰

آغاز: بسمله و من کلامه فی التوحید حمدا لمن یدبر فی الشمس و الصغار کل له یسبح فی اللیل و النهار؛ **انجام:** این کتاب دارد الحقیر ابوالقاسم تبریزی الاصل طهرانی.

خط: نستعلیق شکسته، کا: تبریزی، ابوالقاسم، تا: ۱۳۰۷ق [رایانه]

● **دیوان شهید ثانی** / شعر / عربی

d.-e šahīd-e sānī

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ – ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۱۷/۲

اشعار از او؛ کا: محمد رضا الحر، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۰۹۶ق؛ ۳ص (۵۷–۵۹) [ف: ۱۳ – ۹۹]

● **دیوان شهیدی** / شعر / فارسی

d.-e šahīdī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۲۶

آغاز: چنان ز عشق تو خوارم که دارد از من عار ×× کسی که همدمیش عار بوده است مرا؛ **انجام:** خون گشته دل بکوی تو گم شد زجور عشق ×× آن نوع گم نگشت که پیدا کند کسی

حدود هزار و پانصد بیت در غزل مرتب به ترتیب حروف. شاید از بابا شهیدی قمی ملک الشعرای سلطان یعقوب باشد که در فهرست نسخه‌های خطی (۲۳۸۹/۳) ذکرش رفته؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۲۵]

● **دیوان شهیدی** / شعر / فارسی

d.-e šahīdī

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۱

آغاز: بطرف میکده‌ها روز بی نوائی ما ×× سفال چرخ بود کاسه گدائی ما؛ **انجام:** مقدمه: ای کمان ابرو شهیدی را بکش چون عاشق است ×× در کمان ناوک چه بهر کشتن آهو کنی
منتخب غزلیات شهیدی؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۱۰]

● دیوان شهیدی بختیاری / شعر / فارسی

d.-e šahīdī baxtīyārī

شهیدی بختیاری، ق۱۳

šahīdī baxtīyārī (- 13c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۶

آغاز: زمستان درگذشت و فصل خرم نوبهار آمد ×× شکفت و تازه شد گلشن درخت گل ببار آمد؛ **انجام:** واعظ بسته زبان داشت زبان باز کنون ×× شد زبان بسته و دن بسته زبان آمد باز
در عنوان اشعارش نوشته: «شهیدی بختیاری، از الوار بختیاریست. ترجیع در مدح محمد شاه.»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۷۵-۷۷۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۰]

● دیوان شهیدی قمی / شعر / فارسی

d.-e šahīdī qomī

شهیدی قمی، - ۹۳۵ ؟ قمری

šahīdī qomī (- 1529)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۵

آغاز: بیا ای عشق و آتش زن دل افسرده ما را ×× بنور خویش روشن کن چراغ مرده ما را / ملولیم از کدورتهای مخموری بیا ساقی ×× بجامی تازه گردان چهره پژمرده ما را؛ **انجام:** هزاران دل ترا همراه چندین چشم بینا هم ×× زدلها لشکری همراه داری از نظرها هم
شامل غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات و مفردات است که متأسفانه بین صفحات ۹-۱۰-۱۳-۱۴-۱۷-۱۸ ساقط و همچنین مقطعات در این نسخه افتاده و شاید صفحات و قسمت‌های بریده شده از کتاب دارای نقاشی بوده که به سرقت رفته؛ خط: نستعلیق بسیار خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ چندین یادداشت عرض به سنوات ۲۲ جمادی الاولی سنه ۱۱۵۱، شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۱۱، ربیع الاول سنه ۱۱۶۲؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج خوب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج حنایی، ۱۸ص، ۸-۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۹۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۶/۲

آغاز: آنکه هم صحبت آن ماه لقا ساخت مرا ×× شد رقیب اخر و زان ماه جدا ساخت مرا؛ **انجام:** شب خون شهیدی که نهان ریخت بجوئید ×× در روز کسی را که بود جامه آبی
غزلیات او از الف تا یاء بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۸ص (۶۶-۸۳)، ۲۱ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۶ - ۷۱۸]

● دیوان شهیدی و حضوری / شعر / فارسی

d.-e šahīdī va hozūrī

شهیدی قمی، - ۹۳۵ ؟ قمری

šahīdī qomī (- 1529)

حضوری قمی، میر عزیزالله، -۱۰۰۰ق

از بابا شهیدی قمی ملک الشعرای سلطان یعقوب و درگذشته در گجرات و میر عزیز الله حضوری قمی نجفی از سرایندگان زمان شاه طهماسب که در ۱۰۰۰ درگذشت در تتبع غزل‌های شهیدی و پس از هر غزلی از شهیدی با عنوان «وله» غزلی از حضوری می‌آید با عنوان «فی تتبعه».

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۵/۱-د

آغاز: سرهر موبلایی بر تن من شد در ین صحرا ×× چه خاکم من که جز خاربلا ازمن نمیروید؛ **انجام:** حضوری دل برویی بسته ام در گلشن دوران ×× که میل قامتش از صد غمم آزاد میدارد
تا حرف راء را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ (۱ر-۳۱ر)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۵سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۲]

● دیوان شهیفنی / شعر / عربی

d.-e šahīfanī

شهیفنی، علی بن حسین

šahīfanī, ʻalī ebn-e hoseyn

[الذریعه ۵۶۲/۹ و ۱۲۶/۱۸]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۶۹/۴

قصیدة مرثیة الحسین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۱۴ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه ابری فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۶۱]

● دیوان شیبانی / شعر / فارسی

d.-e šeybānī

شیبانی، محمد علی
šeybānī, mohammad ʻalī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۹۲/۸

قطعه ای در مدح حضرت رضا (ع) است؛ کا: محمد علی بن محمد خلیل خیجی، تا: ۱۱۹۷ق، به دستور میرزا محمد شفیع؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۱۰ و ۱۱۱)، قطع: بیاضی [ف: ۳ - ۹۲۴]

● دیوان شیبانی / شعر / فارسی

d.-e šeybānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷۶

آغاز: تا رفعت از کنار من ان رو جویبار؛ **انجام:** تا هست هرکس نرود جانب خوقند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

● دیوان شیبانی کاشانی / شعر / فارسی

d.-e šeybānī-ye kāšānī

شیبانی، فتح الله بن محمد کاظم، ۱۲۴۱ - ۱۳۰۸ قمری
šeybānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad kāzem (1826 - 1891)

چاپ: بخشی از آن به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۵۶۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۱۷]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۸

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۸ق، برای میرزا یوسف مستوفی الممالک؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۲ - ۷۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۶

آغاز: اورمزد است بهر کاری همراه مرا ×× بهمه حال بود تکیه بر الله مرا؛ **انجام:** آمد پی صید من کمانیش بدست ×× امروز که سال من رسید است بشصت / گفتم بشکار پیر تن رنجه من ×× گفتا که برو که تیر بگذشت ز شصت.

مجموعه‌ای است حدود ۴۱۰۰ بیت، شامل قصاید وی در مدح ناصر الدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)، محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق) و دیگران؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در حیات ناظم کتابت شده، مصحح، محشی، یادداشت غلامحسین غفاری کاشانی به سال ۱۲۹۷ق با مهر «افوض امری الله عبده غلام حسین الغفاری ۱۲۹۷» (مستطیل)؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۶۰۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۷۱/۳

آغاز: تارفت از کنار من آن سرو جویبار ×× صد جوی خون زدیده من رفت برکنار؛ **انجام:** تا بلبل خواند که کند گوش سوی جغد ×× تاهست هری کس نرود جانب خوقند

قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۲ص (۱۰۳-۳۵۴)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۳سم [ف: ۷ - ۷۷۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۷

آغاز: آغاز مقدمه الحاقی: این کتاب همیون در اواخر و اوایل شعبان بپایان رسید لکن چون در آن هنگام حادثه و با عالم و عالمیان را فرو گرفت و این بنده آستانرا ... آغاز مقدمه نسخه: همی گوید بنده درگاه فتح الله عرب المتخلص بناصری پس از حمد باری عز اسمه.آغاز: چو روز روشن از چرخ برفروخت جبین ×× شب سیاه نهان گشت در حجاب زمین؛ **انجام:** امروز سخن چو من ندارد شاهی ×× وز چرخ سخن چو من نتابد ماهی / جاهی زده ام من از سخن خرگاهی ×× کزوی بفرازتر نباشد جاهی

این نسخه که در زمان ولیعهدی ناصرالدین شاه و به امر او نوشته شده شامل تمام اشعار شیبانی تا آن زمان است، یک مقدمه نثر در شرح حال مصنف از ابتدای زندگی تا ۱۲۶۲ق است و به‌طوری‌که خود در آن تصریح کرده تا آن زمان فقط کتاب فواکه السحر در صنایع بدیع را به نثر تألیف کرده بوده و همین نسخه را در شعر، و پنج سال بوده که شعر می‌سروده است و قرار بوده این نسخه را در ۱۲۶۲ که به حساب ابجد محمد شاه قاجار می‌شود به دربار ببرد ولی قبل از انجام این کار مبتلا به بیماری وبا که در آن سال شایع بوده شده و مجدداً شرح مختصری به نثر و یک قصیده در مدح محمد شاه و شکرگزاری از نجات یافتن از بیماری در سه صفحه به آغاز نسخه افزوده است این نسخه مشتمل بر ۴۱، قصیده در مدح شاه و ناصرالدین میرزا و پنج رباعی در پایان نسخه است و در حدود یک هزار بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، ظاهرا خط مصنف است؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶ص، ۱۲ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۴۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۹

آغاز: آمد بهار خرم و آورد خز و دیبا ×× منقوش کرد بستان مفروش ساخت صحرا؛ **انجام:** گفتم که ناصرالدین آن شاه کامکار ×× گفتا که ناصرالدین آن شاه کامران

شامل قصاید است و در آن از محمد شاه و ناصرالدین شاه ستایش شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۸۳ق، جا: هرات؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۳۰۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۵

آغاز: باغ بنور ... (؟) شد چه خلد مخلد ×× سرخ کند گل چه روی حور همی خد؛ **انجام:** نادمیده باد اگر زلفش نمی گیرد قرار

×× از چه معنا بر سر آتش قرار آرد همی
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۷۳-۷۷۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۱۶
اشعار از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۵ - ۲۸۷]

۸. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۳۱
آغاز: ای عم ملک دلم بغم آکندند ×× وز باغ دلم درخت شادی کندند / این عشق آبادبد، به عشقت آباد ×× ویرانه شد از عدل تو می‌نپسندند؛
رباعیات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۳۵۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۵ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۶ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← دیوان شیخ ⟵ جامع المعجزات

● دیوان شیخ الاسلام / شعر / فارسی

d.-e šeyx-ol-eslām

شیخ الاسلام بمی، میرزا اسماعیل، ق۱۳ قمری

šeyx-ol-eslām-e bamī, mīrzā esmā'īl (- 19c)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۷۹
آغاز: الصلا ای دوستان در بوستان ×× الصلا در بوستان ای دوستان / دوستان باشند اخوان الصفا ×× بوستان ماست اسرار وفا؛
انجام: هر عمل بر وفق وصف اولیاست ×× از بهشت و خلد و رضوان خداست
مثنوی اوست، نزدیک سه هزار و هفتصد بیت است و طبق یادداشتی که روی برگ اول آمده، ناظم از علمای شیخی هاست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی همدانی، تا: جمعه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۸۸ق؛ با یادداشتی که عبدالله قاجار به تاریخ هفتم ربیع الاول ۱۲۹۹ می‌نویسد مثنوی را کاتب بدو اهداء نموده؛ جلد: روغنی گل و بوته دار، ۱۶۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۱۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۱/۱
آغاز: الصلا ای دوستان دو بوستان ×× الصلا در بوستان ای دوستان؛ **انجام:** هر عمل بر وفق وصف اولیاست ×× از بهشت خلد و رضوان خداست
مثنوی اوست، دارای داستان‌های کوران یا نابینایان و انکار بود آفاتب و کوهی و خراج پادشاه (ص ۲۳) و لولی شیراز و پوستین خویش به کله‌پز دادن و مردنش (۴۱) و سیستانی و آسیا (۵۲) و صوفی که از مرشدش شیخ احمد بن زین الدین پرسیده که خدا شده یا نه (۵۵) و شهزاده ملایر و درویش طرار مربوط به شاهزاده شیخ علی میرزا فرزند فتح علی شاه شیفته دختر شاه پریان (۶۰) و کودک آهنگر (۸۴)؛ خط: نسخ، کا: محسن بن عبدالکریم، تا: جمعه ۱۱ ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸۷ص (۱-۱۸۷)، ۲۰ سطر (۶×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۴۳]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۸/۱ فرخ
آغاز: بسمله الصلا ای دوستان در بوستان ×× الصلای در بوستان ای دوستان
در فهرست ناشناس آمده. مثنوی قدسی است در دفاع از شیخیه و ثنای حاج محمد کریم خان و شیخ احمد احسائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج، ۲۷۲ص(۱-۲۷۲)،۱۴سطر(۵/۵×۱۳)،اندازه:۱۳×۲۰/۵سم[ف:-۱۷۵]

● دیوان شیخ الاسلام / شعر / فارسی

d.-e šeyx-ol-eslām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۵۶
مثنوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۵۲گ، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۲سم [رایانه]

● دیوان شیخ الاسلام تبریز / شعر / فارسی

d.-e šeyx-ol-eslām-e tabrīz

شیخ الاسلام تبریز، میرزا صالح، ق۱۱ قمری

šeyx-ol-eslām-e tabrīz, mīrzā sāleh (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۴/۱۰
آغاز: از حسرت بزم جام مینا ×× خمیازه لب شدم سراپا / یاران مددی که رفتم از کار ×× رندان قدحی فتادم از پا
ترجیع بند؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج عنابی، ۳ص (۱۱۲-۱۱۴ حاشیه)، سطور چلیپایی (۹×۱۸)، اندازه: ۱۲/۳×۲۱/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۷۶]

● دیوان شیخ الرئیس قاجار / شعر / عربی

d.-e šeyx-or-ra'īs-e qājār

شیخ الرئیس قاجار، ابوالحسن بن محمد تقی، ۱۲۶۴ - ۱۳۳۶ قمری

šeyx-or-ra'īs-e qājār, ab-ol-hasan ebn-e mohammad taqī (1848 - 1918)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۳۳

آغاز: ... ×× بعدالدهر بالکرام یعادی؛ **انجام:** حیواناتی واگذاشته شده اند.

مشتمل است بر قصیده‌ای در توسل به خاتم الرسل، و به خط خود در هامش آن نوشته است که: «بمنه تعالی، این قصیده را تخمیناً سی سال قبل در حرم محترم مقدس حضرت ختمی مرتبت (ص) در کمال عجز و ابتهال متظلمانه و متوسلانه عرض کرده گریستم، و کسانی که از عاقبت امر آصف الدوله شیرازی مطلع باشند صدق توسل بنده و قدرت نمایی حضرت رسالت پناهی را مشاهده و تصدیق خواهند کرد، تحریراً فی ۲۷ ربیع المولود سنه ۱۳۳۱، ابوالحسن الشیخ الرئیس». آغاز: ... ×× بعدالدهر بالکرام یعادی؛ انجام: بسوی حضرت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم. (ص۱-۶)؛ و بیتی چند ازقصیده معروف امرؤالقیس با ترجمه تحت اللفظی فارسی، آغاز: «دنت الساعة و انشق القمر»، انجام: «پس باید بکنند کنندها». (ص۶-۸)، و قصیده لامیة العرب از شنفرای ازدی با ترجمه تحت اللفظی فارسی، آغاز: «اقیموا بنی امی صدور مطیکم»، انجام: «ممتنع کننده است آن بزکوهی در کوه» (ص۱۱-۲۲)، و قصیده‌ای از نابغه ذبیانی با ترجمه فارسی، آغاز: «یا دارمیة بالعلیاء فالسند»، انجام: «بتحقیق سرگردان شدن در بلد او» (ص۲۲-۳۱)، و قصیده لامیة العجم از طغرائی با ترجمه تحت اللفظی. آغاز: «اصالة الرأی صانتی عن الخطل»، انجام: «حیواناتی واگذاشته شده‌اند» (ص۳۲-۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۲۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۶۶۱]

● دیوان شیخ الرئیس قاجار / شعر / فارسی

d.-e šeyx-or-ra'īs-e qājār

شیخ الرئیس قاجار، ابوالحسن بن محمد تقی، ۱۲۶۴ - ۱۳۳۶ قمری

šeyx-or-ra'īs-e qājār, ab-ol-hasan ebn-e mohammad taqī (1848 - 1918)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۱۳

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: تفلیس [ف: ۸ - ۱۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۶

مسمط اوسط؛ کا: ابراهیم معتمد الریاسه، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان شیخ بهائی / شعر / عربی و فارسی

d.-e šeyx-e bahā'ī

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

[دنا ۲۳۵/۵-۲۳۶؛ کتاب‌شناسی شیخ بهایی ص۳۴۹؛ الذریعه ۲۵۳/۱۲؛ الحدیقة الهلالیة ص۱۳۲-۱۳۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۶/۱

آغاز: و لکاتب الاحرف العبد الاقل بهاالدین محمد بن حسین الحارثی. یا لدیناً لکل قرن و قوح ×× تترآءی بزی خل نصوح

به خط خودش. اشعار شیخ بهایی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ رجب ۹۸۰ق، جا: قزوین؛ در ص ۱۱ هم دو شعر از او که در حمص و طوس سروده بود به خط خودش نوشته شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن سرمه‌ای، ۳ص (۴-۵ و ۱۱)، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۶۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۱۱

آغاز: قف بالطول وسلها این سلماها؛ **انجام:** علی غصون اراک الدوح و رقاها

در رثای پدر خود دارای ۲۳ بیت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۴۴۶) [ف: ۱۵ - ۱۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۱۰

آغاز: یا اخلائی بجزوی و العقیق لا یطیق الهجر قلبی لا یطیق؛ **انجام:** غیر محتاج الی بسط سؤال

قصیده الذریعة النجاة و الظفر. قصیده‌ای است در مدح امام منتظر(ع)؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول زرین و مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۹۴-۹۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۶۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۵

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۲۰۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۱۲

اشعار از شیخ بهائی و کمال الدین اسماعیل اصفهانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۱۰۷) [مختصر ف: ۵۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۳۵

کا: محمد مؤمن مازندرانی، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۴۹پ-۵۱ر) [ف: ۳۸ - ۲۵۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶/۳

آغاز: قصیده اول: ما للحمامة بین الیال و الضال ×× تطیر طلق المحیا فارغ البال؛ قصیده دوم: سری البرق من نجد فهیج تذکاری ×× عهودا بخروی و العقیق و ذی قار؛ **انجام:** قصیده اول: صلی علی زینة الایام خالقنا ×× ما عاد فی برکات شهر شوال؛ قصیده دوم: الیک البهائی الحقیر یزفها ×× کفایته ماسر القدر معطار / اذا ازددت زادت قبولا کانها ×× احادیث نجد لاتمل بتکرار

قصیدة فی مدح النبی، دو قصیده است یکی به «لام» و دیگری به «را»؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۵ص (۱۵۸-۱۶۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۷۹]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۶۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۶۶

کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۵]

۱۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۸۴/۱
ابیاتی به عربی و فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲گ (۱ر-۲ر)، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۹۰
و دیگران؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۱۲۷ر) [ف: ۷ - ۱۹۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۷۹
قصیدة الالفیة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۳۸پ- ۱۳۹ر) [مختصر ف: ۶۱۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۷۸
مرثیه جهت حسین بن عبدالصمد عاملی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱ص (۱۳۸پ) [مختصر ف: ۷۴۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۰
القصیدة المیمیة فی جواب بعض سادات عصره؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۳۹پ- ۱۴۰ر) [مختصر ف: ۶۲۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۱
القصیدة النونیة؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۴۰ر- ۱۴۱ر) [مختصر ف: ۶۲۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۷۱پ-۱۷۲ر)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۶]

۱۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴/۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست کلید در گنج مقیم / و مقصود و مراد و کام دیدیم ×× میدان هوس بسی دویدیم؛ **انجام:** برونش آر از خجلت رو سیاهی ×× الهی الهی الهی الهی
مثنویهای کوتاه و ابیات و اشعاری است از شیخ بهائی که کاتب در خاتمه «قلندر نامه» نامیده است و اغلب آنها در نسخه چاپی بتفاریق آمده است؛ کا: محمد بن علی خوئی، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی،جلد:مقوا،۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱ [ف: ۳ - ۱۰۴۳]

۱۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۹ فرخ
یک مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق، کاغذ فرنگی ای؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۸]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۳۷/۳-۲۴/۱۳۷
آغاز: الحمدلله علی جزیل آلائه واصلی علی اشرف انبیائه واولیائه اما بعد این شکسته بسته چند است دربحر جب که درمیان عرب مشهور و معروف است ... ای مرکز دایره امکان؛ **انجام:** پیوسته خجسته نظامش کن ×× مقبول خواص وعامش کن
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ شعبان ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۹۸]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ - ۱۷۸]

۱۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۵۰/۳
آغاز: آهنگ حجاز می‌نمودم من زار ×× کآمد سحری به گوش دل این گفتار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۲۳پ-۲۵پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نشریه:۱۳-۳۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷
از اشعار شیخ بهائی در چند قسمت این سفینه منتخباتی کوتاه آمده است که با بررسی بیشتر انتساب آنها به شاعر، باید تکلیف آنها را روشن کرد. همه موارد مزبور در یک مدخل جای گرفت به این شرح: - چند بیت از نان و حلوا بدون اشاره به نام مثنوی او: «شب که بودم با هزاران کوه درد / سر بزانوی غمم بنشسته فرد ...»، - مخمسی تضمینی که غزلی معروف از شیخ را تضمین کرده با عنوان «و له ایضا، للبهایی» که هنوز معلوم نیست آیا تضمین هم از خود شیخ است یا نه: «بد مرا شب دوشین ... به پنهانی / کز درم در آمد باز با جمال نورانی / گفتم اینچنین هر دم نزد دلبر جانی / ساقیا بده جامی زان شراب روحانی / تا دمی بیاسایم زین حجاب جسمانی»، - چند رباعی، قطعه، غزل و چند بیت از نان و حلوا به سرآغاز زیر: «گفتم که کنم تحفه ات ای لاله عذار / جان را چه شوم ز روی تو برخوردار / گفتا که بهائی این فضولی بگذار / جان خود ز من است، غیر جان تحفه بیار» - چند رباعی و ابیاتی متفرقه از جمله از مثنوی شیر و شکر وی به سر آغاز زیر: «دل جور تو ای مهر گسل می‌خواهد / خود را بغم تو متصل می‌خواهد ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ ص (۳۰-۳۱، ۱۷۵-۱۷۶، ۲۴۳-۲۴۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۶ - ۳۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۳۹
اشعار؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳ص (۳۷۸-۳۸۰)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۲۹]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۸
آغاز: یا کراما صبرنا عنکم محال ×× ان حالی من جفا شر حال؛ **انجام:** و الکریم المستجار المرتجی ×× غیر محتاج الی بسطا السوال
قصیده در مدح حضرت صاحب الزمان (ع). قصیده‌ای در مدح و منقبت و شکوه از طول غیبت امام عصر (عج) ؛ خط: نسخ، بی‌کا،

بی‌تا؛ اشعار یک بیت در میان بصورت چلیپا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۷پ-۱۱۸پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۱۷

آغاز: الا یا خائضاً بحر الامان ×× هداک الله ما هذا التوانی / أضعت العمر عصیاناً و جهلاً ×× فمهلاً ایها المغرور مهلاً؛ **انجام:** و جهد المرء فی الدنیا شدید ×× و لیس ینال منها ما یرید / و کیف ینال فی الاخری مرامه ×× و لم یجهد لمطلبها قلامه

۱۲ بیت عربی است که در نسخه به شیخ علامه بهاءالدین بن حسین عاملی شامی منسوب شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۵۸]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۲۲

القصیدة الحجازیة، در سفر حجاز سروده و در نان و حلوا آمده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته ای، جلد: میشن سیاه [ف: ۵ - ۳۷۰]

۲۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۱۲/۹ج

آغاز: الحمد لله العلی العالی ×× ذی المجد و الافضال و الجلال

رساله منظومه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۶]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۶/۲

آغاز: و نظیر هذه المرأة الکردیة التی نظم حالها شیخنا الشیخ بهاء الدین قدس الله روحه حیث قال:کان فی الاکراد شخص دو سداد ×× امه ذات اشتهار باالفساد / لم تخیب من نوال طالبا ×× لن تکفن عن وصال راغبا؛ **انجام:** این نظم بدیع بلند اختر ×× کآورده ز عالم قدس خبر / پیوسته خجسته پیامش ×× مقبول خواص و خوامش کن

مثنوی کوتاهی در بحر غریب در وصف زنی کرد زبان است؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۵پ- ۲۶ر)، ۱۴-۱۳ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲۲/۶

آغاز: مضی الزمان فقم یا غلام و املا الجام ×× لعلنا نتلافی سوالف الایام

نوزده بیت عربی از سروده‌های شیخ بهایی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۳ - ۱۹]

۲۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۸/۴ فرخ

مثنوی‌ها؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲ص (۲۶-۴۷)، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۱۸۳]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۷/۴۷

رباعیات شیخ بهایی و بندی از ملای روم و مثنوی عربی و فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳گ (۱۴۳ر-۱۴۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۴۰۸]

۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۲۲/۲

آغاز: ای مرکز دایره امکان ×× ای زبده عالم کون و مکان

اشعار از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۷سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۲۸۹]

۳۲. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۴/۱۴

رباعی، غزل، مثنوی شیر و شکر و غیره؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: اصفهانی، ۷گ (۸۶ر-۹۲ر در متن و حواشی)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۵ - ۱۵۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۶۲-۶۴) [ف: ۳۸ - ۵۵۴]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹/۵

عنوان: توحید و ولایت به نظم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ص (۵۰-۶۲)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۶۲]

● دیوان شیخ جام / شعر / فارسی

d.-e šeyx-e jām

ژنده پیل، احمد بن ابی الحسن، ۴۴۱؟ - ۵۳۶ قمری

žende-pīl, ahmad ebn-e abe-l-hasan (1050 - 1142)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۳/۵۹

آغاز: ای یاد تو در دل و زبانها ×× افتاده چو روح در روانها

غزلیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن زرد سیر، ۱ص (۱۶۳ر)، اندازه: ۱۰×۲۴/۲سم [ف: ۹ - ۱۲۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۲۰

آغاز: احمدا صبر کن نباش فنا هست جاوید ار فنا باشد؛ **انجام:** شوخ بیداد کرده ایم ترا مطلبی استاد کرده ایم ترا (برگ ۲۰پ)

در پایان این نسخه از برگ ۲۱ و قسمتی از برگ ۲۰ تا پایان نسخه برگ ۲۴ اشعاری تحت عنوان واقعه وداع با عناوین واقعه وداع از مدینه به کربلا و واقعه حج رفتن سید الشهداء به صورت حمایلی آمده؛ خط: نستعلیق، کا: اسد علی ولد کربلای رستم غزواتلو، تا: ۲۴ شعبان ۱۱۸۹ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله، جهت علی اکبر حلاج؛ خریداری از عباس رستاخیز به تاریخ ۸۲/۱۲/۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روکش گالینگور سیاه، ۲۰گ (۱-۲۰پ)، ۱۴ سطر دوستونی (۹×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق، به‌فرموده آخوند زاده میر احمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۲۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۰-ف

از نسخه‌ای به نستعلیق تازه، با شعری در ص ع با تاریخ جوزای ۱۳۴۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۲گ [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۹۳

آغاز: آن خداوندی که پیدا جمله دوست ×× بر لباس ما هویدا

جمله اوست؛ **انجام:** خود ز جام و هو معکم خود احمد جرعه خویش رند و خرابات خراب انداخته
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، تاریخ ۱۲۷؛ دارای سرلوح، مجدول؛ خرید از رستاخیز به تاریخ ۸۲/۴/۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ کرم رنگ، ۴۴گ، ۱۱سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷/۵-ف
نسخه اصل: نافذ پاشا ۳۹۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۸گ (۱۵۸ر-۲۳۵پ) [فیلمها ف: ۲ - ۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۱/۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۶ص، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۵۵]

● دیوان شیخ خالد / شعر / فارسی

d.-e šeyx xāled

شهرزوری، خالد بن حسین، ۱۱۹۳؟ - ۱۲۴۲ قمری

šahrazūrī, xāled ebn-e hoseyn (1779 - 1827)

[الذریعة ۲۸۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۱۴/۳؛ قاهره، فهرس المخطوطات الفارسیة ۱۶۳/۱؛ معجم مطبوعات ۱۸۳/۱؛ فرهنگ سخنوران ۱۸۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۰/۱
آغاز: ما طایر قدسیم لوا را نشناسیم ×× مرغ ملکوتیم و هوا را نشناسیم / در دانه ابقای دو عالم به کف ماست ×× ما خضر بقائیم و وفا را نشناسیم ...؛ آغاز بخش غزلیات: الهی تا بکی مرغ دل اندر دام کاکلها ×× بود درمانده و پا بسته ای حلال مشکلها؛ **انجام:** خالد خموش هر چه تو گویی به طنز شعر ×× بیدولتان مبالغه دانندش و حلف
دیوان قصاید و غزلیات شاعر است با تخلص «خالد»، در بخش قصاید قصیده ای دارد در مدح امام رضا (ع) و قصیده‌ای در مدح باغ با قلخ عبدلان حر؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی یوسف، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۶۰ق؛ در پایان بخش قصاید ماده تاریخی در فوت عبدالکریم نامی آورده که در سال ۱۲۱۳ق فوت نموده است، در آخر نسخه قسمت‌هایی از اشعار «فراقی» [فرهنگ سخنوران ۴۳۸] آمده که غزلیاتی از حافظ و همین خالد را تخمیس نموده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱پ-۳۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۳۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۳/۴
آغاز: فرمایش مولانا خالد: ای نفس خسیس بی دیانت ×× سرمایه حیله و ریانت؛ **انجام:** دوستان جهان بمذهب من ×× دوستانند و دوستان دشمن
مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۸۴-۸۵)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۳/۹
مثنوی اوست.در ستایش شاه نقشبند از مولانا خالد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۱۰۱-۱۰۳)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۲۱۴]

● دیوان شیخ روشنی / شعر / فارسی

d.-e šeyx rowšanī

روشنی، دده عمر، - ۸۹۲ قمری

rowšanī, dada ʻomar (- 1487)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۳۰-ف
نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M. 178. مثنوی اوست؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱۵ص (۷-۲۱ هامش) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۳]

● دیوان شیخ کردی / شعر / کردی

d.-e šeyx kordī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۲
آغاز: ژ دستی شکرا میزان ×× سراسر غرق منتیمه / سمن بوو دلاویزان ×× بریحانین خوه بستیمه؛ **انجام:** ای میم رخ خوش دفتره ×× هر جی ژ من نی باوره / نه ژامتا پیغمبره ×× نی مستحقی شفاعتی
اشعار کردی شاعری است با تخلص «شیخ»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه چند بیت نیز از مصطفی خان بیگ؛ مجدول شنگرف؛ جلد: مقوا، ۱۴۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۰۵]

● دیوان شیخی / شعر / فارسی

d.-e šayxī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱۱
خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۹۴ص (۷۲۲-۸۱۵)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

● دیوان شیدا / شعر / فارسی

d.-e šeydā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۸
آغاز: دماغ تازه از باغ که پیدا کرده میآیی ×× چو گل آغوش خود را یک چمن وا کرده می‌آیی؛ **انجام:** چه صیاد خوش سحر آفرین شیدا سرت کردم ×× شکار آهوان شوخ صحرا کرده

می‌آیی
از: شیدا (؟). مشخص نیست کدام «شیدا» منظور است. شاید شیدای خجندی باشد رک: یاد یار مهربان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۴۶ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۹]

● **دیوان شیدا** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e šeydā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۹۰
آغاز: دیوان اشعار و کلیات آثار شیدا. قصیده است در اثبات توحید. حمدنا محدود صانع را که بی همتاستی ×× ذات بی همتا صفات خالق یکتاستی؛ **انجام:** شیدا برانش جگر از سوزش فراق ×× خونابه ملال چکیدن چه فایده
قصیده و غزل است از شیدا به فارسی و ترکی در توحید و ستایش علی و تعقیب شعری که بر دیوار خانقاه صفی علی شاه نوشته بود و «مقاله جوان و حقیر در باغ فردوس تهران» و درباره جشن «شاهنشاه پهلوی» در تهران و پند و نکوهش مستوره خانم کردستانی که غزلها ای سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی انصاری اردبیلی، تا: ۹ ربیع الاول ۱۳۵۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ، ۱۶ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۳۹۵۴]

● **دیوان شیدا شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e šeydā šīrāzī

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴/۲
آغاز: محبت را ثمر غیر از بلا نیست ×× نمی داند کسی کو مبتلا نیست
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن حاج میرزا احمد نوری، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۵ق، جا: تهران؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۳]

● **دیوان شیدا کرمانشاهی** / شعر / فارسی
d.-e šeydā kermānšāhī
شیدا کرمانشاهی، منصور، ق۱۴ قمری
šeydā kermānšāhī, mansūr (- 20c)

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۶۹
پنج غزل است با تخلص «شیدا»، و در آغاز چند سطر در شرح حال سراینده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۶ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۴گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۷۰]

● **دیوان شیدای اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e šeydā-ye esfahānī
شیدای اصفهانی، محمد علی، - ۱۲۱۴ قمری
šeydā-ye esfahānī, mohammad ʻalī (- 1800)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵ فرخ
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی در یک صفحه که حاوی شرح حال مختصری از شاعر است به قرائنی احتمال داده می‌شود که نسخه به خط شاعر است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۰گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۸×۱۱/۵سم [ف: - ۷۵]

● **دیوان شیدای کاکوری** / شعر / فارسی
d.-e šeydā-ye kākūrī
شیدای کاکوری، محمد مهدی بن محمد تقی، - ۱۰۶۲ قمری
šeydā-ye kākūrī, mohammad mahdī ebn-e mohammad taqī (- 1652)
[فرهنگ سخنوران ۳۱۸؛ الذریعه ۵۶۶/۹؛ منزوی ۳۳۹۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۹
آغاز: حکم تو چون قضا مسلم ×× بر ذات تو کبر یا مسلم؛ **انجام:** به لطف حامی شیدا دلان آل تو باد ×× بدین همیشه بود شاد تا خدا چکند.
قصاید و غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۶۹۴]

● **دیوان شیدای نائینی** / شعر / فارسی
d.-e šeydā-ye nā'īnī
شیدای نائینی، احمد بن محمد صادق
šeydā-ye nā'īnī, ahmad ebn-e mohammad sādeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۸۴
آغاز: بسمله.گلستان بار دگر عهد شباب از سر گرفت ×× دشت و باغ و بوستان خوش زینت و زیور گرفت؛ **انجام:** در حضور تو مگر باد رساند دگرم ×× که نه اینکار ز بال ست و ز بالان هرگز
خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۲۹۲ق، جا: نائین؛ مجدول شنگرف، اشعار دو ستونه، با نامه‌ای با عنوان «مراسله مشفقانه‌ای است که دوستی به دوستی نوشته است» گویا از سراینده؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۷ص، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۶۰]

● **دیوان شیرازی** / شعر / عربی

d.-e šīrāzī

شیرازی، محمد علی بن محمد صادق، ق۱۳ قمری
šīrāzī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad sādeq (- 19c)

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۷

آغاز: العلم قدراً أنفس الأشیاء ×× داماء فیض أیما داماء؛ **انجام:** ما أنت ترید بینهم قلت له ×× أشتاق الی قربک فی المشتاقین
قصائد فی ۲۸ قطعة فی مدح أمیرالمؤمنین (ع) و شیعته؛ خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۷۰ق؛ جلد: چرم زرد، ۵۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۷۴]

● **دیوان شیرازی** / شعر / عربی

d.-e šīrāzī

شیرازی، جلال الدین، ق۱۴ قمری
šīrāzī, jalāl-od-dīn (- 20c)

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۶/۲

آغاز: یا وقعة الطف قد جددت فی طوس ×× بما جری فیه ذرء غیر مانوس
این مرثیه را در مشهد رضوی در دهه دوم ربیع الثانی سال ۱۳۳۰ سروده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۵و۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

● **دیوان شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e šīrāzī

شیرازی، جلال الدین، ق۱۴ قمری
šīrāzī, jalāl-od-dīn (- 20c)

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۶/۳

آغاز: ماه من از روی زیبا گر بر اندازد نقاب ×× در نقاب آید از شرمش مه و هم آفتاب
قصیده در مدح امام زمان (ع). این قصیده را جلال الدین شیرازی در سبزوار در شعبان سال ۱۳۳۲ سروده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۷-۱۹ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

● **دیوان شیری** / شعر / ترکی

d.-e šīrī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۱۳

بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق [رایانه]

● **دیوان شیفته همدانی** / شعر / فارسی

d.-e šīfte hamadānī

شیفته همدانی، ابوالقاسم، ق۱۳ قمری
šīfte hamadānī, ab-ol-qāsem (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱۷

آغاز: پس از دو چار سه که دل، بحسرتم دچار شد ×× سپند و بهمن و دیم، گذشت و آن بهار شد؛ **انجام:** ز چیست روز و شب به گرد بنگه و سرای تو ×× مها دو دیده مر مراست بر کف عطای تو / تو خود بگو چه در جهان بتر ز انتظار شد
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۷۶-۷۷۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۰]

● **دیوان صائب تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e sā'eb-e tabrīzī

صائب تبریزی، محمد علی بن عبدالرحیم، ۱۰۱۶؟ - ۱۰۸۶ ؟ قمری
sā'eb-e tabrīzī, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-or-rahīm (1608 - 1676)

شاعر زاده اصفهان است، در ۱۰۳۴ به هرات و ۱۰۳۹ به کابل و از آنجا به دکن و برهان‌پور رفته و ملقب به «مستعدخان» و «ملک الکلام» گردید و در ۱۰۵۰ در تبریز بوده و لقب ملک الشعرائی از شاه عباس (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق) گرفته است. دیوان‌هایی که از او در دست هست با نام‌های جداگانه خوانده شده است. اشعارش مشتمل بر قصاید و غزلیات است که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده است. منظومه‌هایی به نام «فتحنامه قندهار» یا «قندهار نامه» و «محمود و ایاز» دارد. گویند دویست هزار بیت شعر سروده است.

آغاز: اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها ×× نگشتی تا قیامت نوخط شیرازه دیوانها

چاپ: دیوان‌هایی از او در تهران و لکهنو به چاپ رسیده؛ هند، سنگی، ۱۲۹۶، وزیری بزرگ، ۷۱۶+۴صص؛ مدارس، سنگی، ۱۲۸۸-۱۲۸۹، رحلی کوچک، ۸۴+۲صص

[الذریعة ۵۶۹/۹؛ مشترک پاکستان ۹۱۰/۷: نشانی ۸۵ نسخه؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۹۱/۳: نشانی ۱۰۴ نسخه؛ مشار فارسی ۲۳۲۷/۲: با نشانی ۱۱ چاپ؛ دنا ۲۳۷/۵-۲۴۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷/۴

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۸ص (۷۳۷-۷۵۴) [ف: ۳ - ۲۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰ و ۴۹۸۷-ف

آغاز: بچشم کم مبین قد بلند اقبال آدم را ×× که باشد از علم شیرازه لشکرهای عالم را / در سده بساط من آن آدم سیه کارم ×× که فکر دانه بر آورد از بهشت مرا؛ **انجام:** ز طوق بندگی راه

نفس شد تنگ بر مجری ×× تو چون سر و از رعونت دست اندر کمر داری / ز طوق گردن خود نیست هیچ فاخته را ×× توقعی که تو از گردش فلک داری
در این دیوان تناسبات را از دیوان مفصل خود گزین نموده و نزدیک به ۱۵۵۰۰ بیت است، فهرست جلد اول از جمله دو مجلد متناسبات: باب الالف: آدم، آدینه، آبرو، آتش، آغوش، آسیا، آبله، باب الباء: بدن، بیاض گردن، بنا گوش بوسه، بهله، بلبل و گل، بید مجنون، باران و ابر، برق، بوریا، بادام و پسته، پیوند، پیاله، پیمانه، پل، پرگار و مرکز، پیری، باب الجیم: چین ابرو، چشم، جام، جرس، چنار، چراغ، باب الحاء: حباب، حنا؛ باب الخاء: خامشی، خم، خبث، خم، خم فلاطون، خزان، خانه درین، خضروات زندگی، خرقه، خواب و تعبیر، خط و خال، باب الدال: دهان و لب، دندان، دریای محیط و قلزم، دل، داغ، درد، دامن شب، دختر رز، دام، دستار، دربان، باب الراء: رشته و گوهر، روز و شب، ریگ روان، رگ گردن، باب الزاء: زلف شانه، زنجیر، زنبور، زخم، باب السین: سفال و ریحان، سیماب، ساغر، سهیل، سوهان، سبو، سر و فاخته؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خط خوردگی دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۲۹گ، ۱۷–۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۶۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷

آغاز: برابر

مندرجات نسخه عبارت است از: ۱. ده قصیده (ص ۱–۲۰) در ۶۰۰ بیت (خوشگو شماره قصائد صائب را ده یا دوازده نوشته است)، ۲. قندهارنامه (ص۲۱–۲۶) مثنوی و در ۱۵۵ بیت است، ۳. غزلیات (ص ۳۱–۷۳۴) که بدین بیت آغاز گردیده: «اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوانها ×× نگشتی تا قیامت نو خط شیرازه دیوانها» و خوشگو تصریح کرده که این بیت آغاز یکی از دیوان‌های صائب می‌باشد و این غزلیات در حدود ۲۲۷۰۰ بیت است، ۴. واجب الحفظ که عبارت از مطلع‌های صائب می‌باشد (ص ۷۳۷–۷۵۴) در ۳۷۱ بیت، ۵. آرایش نگار (ص ۷۵۵–۷۶۷) در ۲۱۶ بیت، ۶. منتخب اشعار (ص ۷۶۷–۸۷۸) در ۲۸۸۰ بیت. تمام مندرجات در حدود ۲۶۹۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ آقای ملك الشعرا (محمد تقی بهار) پشت صفحه نخستین شرحی مبنی بر صحت این نسبت به سال ۱۳۱۴ (خورشیدی) نگاشته‌اند و نیز در همین جا و پشت آخرین صفحه یادداشتی است مبنی بر اینکه به سال ۱۲۲۲ میرزا محمد شفیع صدراعظم فتحعلیشاه که مربی شاهزاده محمود میرزا می‌باشد این نسخه را برای کتابخانه این شاهزاده تهیه نموده و مهر محمود میرزا: «چون طالع خسروی است محمود ×× محمود ندا صفات محمود ۱۲۱۷»؛ دارای چهار سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: روغنی گل و بوته، ۴۴۰گ، ۲۴–۳۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۲۵۵]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۶

آغاز: بسمله. نیست سوی حق بجز تسلیم راهی بنده را ×× جستجوی این گهر میکند جوینده را؛ **انجام:** پستی نطق میشود معلوم ×× چون برآئی ببام خاموشی. محمد علی صائب

منتخب دیوان صائب، غزلیات؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: جمعه غره ذیقعده ۱۰۸۱ق؛ ظاهراً اولین مالك کتاب بعد از خود صائب نویسنده یادداشت آتی «منتخب دیوان میرزا صائب که بخط خودش تحریر نموده است از الطاف و عنایات خدای ذوالجلال از متملکات حقیر پر تقصیر معدود گردید» می‌باشد که ذیل یادداشت را با مهر «حسبی الله و نعم الوکیل عبده عمر» ممهور نموده و بعد در سال ۱۱۴۲ق به دست محمد رضا نام پسر محمد علی رسیده، این یادداشت را پاك کرده‌اند و فقط عبارت «... ولد مرحمت و غفران پناه محمد علی» و مهر «خدا از نو تجلی محمد رضا» از این یادداشت باقی مانده، یادداشت: «هو مسوده: آئینه را بخلوت خود راه داده ای ×× ما را بدست کشمکش آه داده ای -محمد معصوم ۱۱۰۷»؛ مهر: «سلیمان»، «نعم المولی و نعم النصیر ۱۱۷۱»، «صل علی محمد و آل محمد»، «عبده الراجی حاجی آقا»؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۳۲۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۹۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹

آغاز: (چند کلمه افتاده) ... بر دامن پاك تو دست ×× گرد عصیان پاك ردی از رخش با آستین؛ **انجام:** در چشم این سیاه دلانی صبح کاذبست ×× در روشنی اگر ید بیضا شود کسی.

شامل: قصاید بدون ترتیب و رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، غزلیات با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی از «الف» تا «یاء»، مثنویات و قطعات؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سه سرلوح، محشی به خط خود صائب می‌باشد، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۵۷۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۳۹۹]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۶۷

آغاز: بود هر موج سرابی که درین دامن دشت ×× رشته گوهر سیراب شد از گریه ها

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۲×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۳]

۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۳۰۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ متن و هامش، مجدول، کمندبندی شده، با یک سرلوح؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ، ۲۱۲گ (۱پ–۲۱۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۴

آغاز: مدار از دامن شب دست وقت عرض مطلبها ×× که باشد بادبان کشتی دل دامن شبها؛ **انجام:** پستی نطق می‌شود معلوم ×× چون برایی ببام خاموشی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در یک

حدس اولیه به نظر می‌رسد اشعار صائب در جمعی خوانده می‌شده که جهت یادگاری اهل مجلس آن را مهر زده‌اند و البته با کم‌کردن مهرهایی که تکراری ثبت شده ۷ نفر بوده‌اند. بعضی از تصحیحات نسخه شبیه به خط صائب می‌باشد، اواخر نسخه عریضه آقا محمد طاهر عطار مدیر روزنامه اختر مورخ ۶ جمادی الثانی ۱۳۱۳ مشتمل بر چند شعر ثبت شده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۴سم [ف: ۴۱ - ۱۴۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۶

آغاز: این حریم کیست کز جوش ملائک روزبار ×× نیست در وی پرتو خورشید را راه گزار؛ **انجام:** میکند تا اقتباس نور ماه از آفتاب ×× باد از شمع وجودت روشن این نیلی حصار

آغاز نسخه موجود، مطابق است با صفحه «۳۵۴۶»، بخش قصاید جلد ششم، به هر حال به نظر می‌رسد مجموعه حاضر در عهد ناظم جداگانه تدوین شده باشد، چنانکه نسخه دیگری از این قصاید در فهرست مشترک، با همین حجم معرفی گردیده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه مذهب و آراسته‌ای است با سرلوح کوچک و زمینه طلا و گل و برگ سبک اواخر صفویه با مجدول با طلا و کمند و عنوان‌ها طلایی؛ کاغذ: شرقی، جلد: پارچه عنابی، ۲۵گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳۶ - ۴۱۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۵۲

آغاز: بسمله. الهی در پذیر این نعره مستانه ما را؛ **انجام:** شرم بادت چون نفس نزد مسیحا می‌کشی.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۱

آغاز: نه روز اختر سیار ترک ما گیرند ×× نه شب بخواب روند این پرنده عقربها؛ **انجام:** میدهد میدان به سیل تند رو از سادگی ×× رشته عالم را سپه در چشم سوزن میکند

غزلها است بی ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشتی از وصال در اینکه حواشی نسخه به خط خود صائب است، مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۲۸۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۴×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۳۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۳۱

آغاز: ای ز مژگان تو در چشم گلستان خارها ×× گل ز سودای رخت افتاده در بازارها؛ **انجام:** بیاد عالم بالا ز دل گاهی بکش آهی ×× ز زندان تن خاکی اگر بیرون نمی آیی

منتخبی است از غزلیات در حدود نه هزار بیت به ترتیب قوافی با تصحیحات و اضافات به خط مولانا صائب در متن و غزلیاتی در حواشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ واقف: محمد علی صفوت تبریزی، مرداد ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: چرمی عنابی، ۳۴۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۴۴۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخون آغشته نتوان دید آن لبهای نازک را ×× و گرنه با تو میگفتم چها گفتی چها کردی

در حدود شانزده هزار بیت منتخبات دیوان صد هزار بیتی مولانا میرزا محمد علی صائب تبریزی است شامل غزلیات و مطالع و متفرقات که از نظر خود شاعر گذشته و در پایان غزلیات (برگ ۳۹۹) عبارت «بلغ صایب» مرقوم است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ محشی و با اضافات و تصحیحاتی به خط مولاناست؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی مشکی، ۴۷۳گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۴۳۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۵

آغاز: یا رب از دل مشرق نور هدایت کن مرا ×× از فروغ عشق خورشید قیامت کن مرا؛ **انجام:** کم لاف ز همچشیش ای آهوی وحشی ×× این طر زنگه چشم تو در خواب ندیدست

منتخباتی است در حدود دو هزار و پانصد بیت، شامل غزلیات به ترتیب قوافی از الف تا یاء، و مطالع ناقص الاخر از الف تا حرف تاء؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی، ۱۰۱گ، ۱۷سطر (۷/۴×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۴۴۱]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۸۴

آغاز: نه روز اختر سیار ترک ما گیرند ×× نه شب به خواب روند این پرنده عقربها؛ **انجام:** کیم به وادی فقر و سلوک نزدیکی ×× چو تیغ کرده قناعت به آب ...

شامل غزلیات و قطعات در متن و تعداد نسبتاً زیادی غزلیات در حواشی صفحات به خط احتمالاً ناظم که به متن اضافه شده و بعضاً غزلیات تصحیح شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ حاشیه بعضی صفحات نستعلیق شکسته احتمالاً ناظم (که بسیار شبیه به خط نسخه به خط ناظم می‌باشد)؛ مجدول، واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۹۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پستی نطق میشود معلوم ×× چون برآیی ببام خاموشی

منتخب؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ در زمان حیات مؤلف نوشته شده، با عبارت «سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: آبی، ۳۲۹ص (۲۱۴-۵۲۶ و ۵۷۵-۵۹۰)، مختلف السطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۷۹۷]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۸

خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام؛در حاشیه خط شاعر نیز دیده می‌شود، مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد:

مقوا، ۲۲۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: – ۵۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۴۸

آغاز: زهی بغمزه جانسوز برق مذهبها ×× بخنده شکرین نوبهار مشربها / به جستجوی تو چندان گسسته دویدم ×× که گشت صفحه مسطر کشیده دامن صحرا؛ **انجام:** ز مستی دیگران را می‌کنی تکلیف می‌نوشی ×× به عیب دیگران خواهی که عیب خویش را پوشی / در نظر هر که داد عشق تواش سروری ×× ملک سلیمان بود حلقه انگشتری

نسخه حاضر غزلیاتی در حواشی اضافه دارد به خط خود صائب، این غزلیات در هیچ یک از کلیات چاپ شده صائب موجود نیست. یک غزل از این غزلیات برای نمونه نقل می‌شود: «در چنین کس ما نمی‌یابیم انوار صلاح ×× ریش و دستاری بجا مانده است ز آثار صلاح / ای بسا میت که خواهد بی کفن رفتن به خاک ×× گر چنین خواهد بزرگی یافت دستار صلاح / جبهه پرهیزکاران نامه واکرده است ×× اهل کردارند مستغنی ز گفتار صلاح / مهر بر لب زن ز اظهار صلاحیت که نیست ×× شاهدی بر فسق گویاتر ز اظهار صلاح / سعی کن چون عارفان در پاکی باطن که هست ×× پاکی ظاهر متاعی جهد بازار صلاح / صائب آن جمعی که آگاهند ز آفات ریا ×× از نظر پوشیده می‌دارند آثار صلاح»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ محشی به خط شاعر؛ مقداری از غزلیات به خط شاعر در حاشیه هنگام صحافی برش خورده؛ جلد: روغنی قرمز مرصع، ۳۸۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۲۹]

۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پستی نطق می‌شود معلوم ×× چون برآیی ببام خاموشی

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، مطالع، متفرقات، مقطعات، فردیات است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه به نظر صائب رسیده و چند غزل به خط صائب و حواشی بعضی از صفحات نوشته شده و به علاوه در چند موضع کلمه «بلغ» به خط صائب دیده می‌شود؛ با شش مجلس میناتور، مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج تریاکی، ۸۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۵/۶سم [ف: ۳ – ۷۰۳]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا در این بستان به کف داری عنان اختیار ×× گریه ای صائب به عذر کجروی چون تاک کن

غزل‌ها به ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ روزگار سراینده، برخی غزل‌ها با امضای «لراقمه» با یادداشتی که «غزلها در هامش به خط شاعر است»؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۸گ، مختلف السطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۲۱. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۹۲

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، تا: قرن۱۱، از عصر سراینده؛ مصحح از سراینده؛ ۴۰۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: – ۷۲]

۲۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱

آغاز: به یک کرشمه که در کار آسمان کردی ×× هنوز می‌پرد از شوق چشم کوکبها

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم خاتون آبادی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: مهدی بن ابی طالب حسنی حسینی که کتاب را در کاشان به سال ۱۲۱۲ خریده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ – ۴۳۰]

۲۳. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [نشریه: ۵ – ۳۷۴]

۲۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خانه پر شهد می‌خواهی برو زنبور باش.

خط: نستعلیق، کا: خداداد متوطن قصبه چمه چهنه، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۴۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۹/۴

غزلیات با عنوان «صائبا سلمه الله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۱۸–۳۰) [ف: ۱۲ – ۲۶۹۷]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۶–عکسی

نسخه اصل: از ترکیه کتابخانه جارالله شماره ۲۸۱۹. منتخب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۲۷۴]

۲۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱۹

گزیده ای از غزل‌های او است با دیباچه آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۱۰۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۱ ط

آغاز: یا رب از عرفان مرا پیمانه سرشار ده ×× چشم بینا جان آگاه و دل بیدار ده؛ **انجام:** خرج بی زینهار آنروز از علان ... کو به عزم جنگ از قربان برون آرد کمان

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد صادق مورخ ۱۱۷۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۳۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۶۳

انجام: از دم گرم تو صائب دل افسرده نماند ×× نفس سوختگان عقده گشا می‌باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه صفحات مختلفی از نسخه ابیاتی به خط صائب تبریزی اضافه شده (این خط با نمونه خط صائب که در نسخه منحصر به فرد سفینه صائب به چاپ رسیده قابل تطبیق است)، مصحح به خط صائب؛ تملک: سلیمان شاکر آمدی؛ یادداشت خرید نسخه در ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۸۱ توسط حسین بن هادی بن ابوالقاسم در بلده اردبیل با مهر «حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر،

اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۴۱ - ۵۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۷

آغاز: ای ز مژگان تو در چشم گلستان خارها ×× گل ز سودای رخت افتاده در بازارها؛ **انجام:** بیاد عالم بالا ز دل گاهی بکش آهی ×× ز زندان تن خاکی اگر بیرون نمی آیی

شامل: الف: غزلیات، آغاز: «اگر نه مد بسم الله بودی تاج عنوان‌ها ×× نگشتی تا قیامت نو خط شیرازه دیوان ها»، ب: متفرقات، آغاز: «ای خار و خیس بحر ثنای تو سخن‌ها ×× گنجینه گوهر ز مدیح تو دهن‌ها»، ج: مطالع، آغاز: «نیست سوی حق بجز تسلیم راهی بنده را ×× جستجوی این گهر گم میکند جوینده را»، انجام مطالع و نسخه: «در نظر هر که داد عشق تواش سروری ×× ملک سلیمان بود حلقه انگشتری»، د: در حواشی نسخه حاضر غزلیاتی به خط خود صائب اضافه شده، نمونه آن غزلی است که در صفحه ۶۳۰ نسخه نوشته، بدین عبارت: «من که از شرم گدازم چو خیال تو کنم ×× چه خیالست تمنای وصال تو کنم / چون برخسار تو بی پرده توانم دیدن ×× من که می‌سوزم اگر یاد جمال تو کنم»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول مذهب، مصحح، مقابله شده، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۶۳گ، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۶ - ۲۷۲]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۳-فیروز

بخشی از رباعیات و قطعات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۱۱۸۷-۱۲۰۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۶-ف

نسخه اصل: از نسخه‌های هند. قصیده است و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۴ق، ۳۳ سطر دوستونی [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۲]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۵۴

منتخب؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۱۰۷ص (۷۵۷-۸۶۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۶]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۰ و ۴۹۸۵-ف و ۶۰۵۹-ف

آغاز: محل شوق کجا کعبه امید کجا ×× شبنم تشنه کجا چشمه خورشید کجا / ظرف نظاره خورشید ندارد شبنم ×× رتبه حسن کجا حوصله دیده کجا؛ **انجام:** میم در جام و اخگر در گریبانست پنداری ×× گلم در دست آتش در نیستانست پنداری

شامل: غزل به ترتیب تهجی با تخلص صائب (۱-۲۹۹)، سپس سه غزل دیگر (۳۰۰-۳۰۱)، آنگاه مفردات و رباعیات و قطعات (۳۰۱-۳۳۰)، روی هم نزدیک ۴۸۵۰ بیت. در آن ستایش‌هایی است از ظفرخان و در آن از آرزومندی صائب به بازگشت به ایران یاد شده است و گویا هم شعرهای جوانی او باشد. این دیوان مانند چاپ هند و نسخه‌های متداول نیست و شاید هم به نوشته آقای باستانی راد همان باشد که برای ظفرخان در هند نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۵۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ مهر: «رشید قلی»؛ تملک: شاهزاده عباس میرزای ملک آرا؛ کاغذ: ترمه سپاهان،جلد: روغنی زمینه زرین، ۱۶۳گ، ۱۳ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰۶] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۰ و ۱۹۵]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱۴

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ ۳۲ص (۲۹۲-۳۲۳) [ف: ۹ - ۴۱۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱۹

منتخب؛ ۹ص (۵۴۸-۵۵۶) [ف: ۸ - ۴۲۰]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷۰

آغاز: زهی به غمزه جانسوز برق مذهبا ×× به خنده شکرین نوبهار مشربها / به یک کرشمه که درکار آسمان کردی ×× هنوز پی برد از شوق چشم کوکبها؛ **انجام:** ز لوح سینه من نقش هر دو عالم شست ×× دگر چه نقش زند تا برآب درویشی / نقاب دار کند آفتاب را صایب ×× اگر برافکند از رخ نقاب درویشی

شامل غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد کاظم بن میرزا علی خاتون آبادی، تا: ۱۰۶۱ق؛ در حاشیه بعضی از صفحات مانند ۱۳۵پ و ۲۵۹ر و ۲۹۶ر و ۳۰۸پ و ۳۲۸ر اشعاری به خط خود صایب به نسخه اضافه شده، با علامت بلاغ، مجدول، جزوها ۸ برگی، رکابه‌دار، ابتدای نسخه چندرباعی به خط سید محمدرضا به جهت یادگاری در جمعه ۲۴ شعبان ۱۱۸۶ق در قصبه بزنجرد، با دو یادداشت از عبدالعظیم بن سید محمد حسینی در یک‌شنبه ۵ شوال ۱۱۸۴ق درباره ولایت بزنجرد و اوضاع آن جا؛ مهر: «ان الله یحب الصادقین» (مستطیل)، مهر: «العبد المذنب محمد» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۲گ، ۱۹ سطر (۹/۶×۲۲/۴)، اندازه: ۱۶×۳۰/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۹۹]

۳۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۸۴

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ ۴۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: - ۱۴۶]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۱

غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: جواد علی بن خواجه فرج لاهیجانی، تا: شنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۰۶۶ق؛ مجدول؛ تملک: هادی بن محمد مهدی اصفهانی زنجانی در ۱۳۱۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۱۶ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۱۷۳]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از درد و داغ عشق بود سوز هر دلی ×× بی روی آتشین نشود گرم محفلی / خورشید بدر کرد مه ناتمام را ×× با نقصان بساز اگر زانکه کاملی / در چشم اعتبار نمک سودن است و بس ×× در شوره زار عالم اگر هست حاصلی

شامل: غزلیات به ترتیب قوافی، اشعار با مطالع مختلف درباره

چشم، چشم کبود، مژگان و نگاه، دهان و لب، بوسه، رخسار، عرق بنا گوش، بیاض گردن، سیب ذقن و غبغب و چاه زنخدان، موی میان و کمر، بهله، کج کلاه، خان زین، قد و قامت و رفتار، زلف، کاکل، خال و خط، متفرقات، مقطعات. اشعار این نسخه به وسیله ناظم آن صائب تبریزی تصحیح و تحشیه شده و در حاشیه صفحه ۲۷۶ غزلی به مطلع: «شهپر پروانه ما را جلا در آتش است ×× صیقل آئینه تاریک ما در آتش است»، به غزلیات ردیف حرف «ت» اضافه و همچنین ابیات و اشعاری که در حواشی نوشته شده به خط صائب تبریزی است و در پایان هر قسمت به نشانه تصحیح آن کلمه «بلغ» را شاعر نوشته؛ خط: نستعلیق، کا: صالح خاتون آبادی، تا: ۱۰۷۱ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، با چند سرلوح مذهب؛ مهر: کتابخانه علیه دولت ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم تریاکی، ۱۰۱۴ص، ۱۸- ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۷/۱سم [ف: ۳ - ۷۰۰]

۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پستی نطق می‌شود معلوم ×× چون برآیی بام خاموشی

این نسخه به نظر صائب تبریزی رسیده و دارای جمله «بلغ الصائب» در حاشیه صفحه آخر کتاب و با این بیت است: «امید وقت خوش از جمع دیوان داشتم غافل××که تصحیح دواوین خونی اوقات من گردد»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین ولد حاجی الحرمین حاجی قوام سلمه تعالی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ذیقعده ۱۰۷۳ق؛ مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیرالسلطنة ۱۳۲۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج تریاکی، ۹۳۲ص، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۵/۲سم [ف: ۳ - ۷۰۵]

۴۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۵ق [نشریه: ۲ - ۷۷]

۴۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۸۲/۱

آغاز: یا رب از عرفان مرا پیاله سرشار ده ×× چشم بینا جان آگاه و دل بیدار ده؛ **انجام:** دارد از هر موجه ای صائب درین وحشت سرا ×× نقل مینای در آتش جویبار زندگی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ صفر ۱۰۷۶ق، در حضور ظهیرالدین ظهری مشهور به عراقی زاده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ (۱پ-۱۰۲ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [مؤید: ۳- ۸۶]

۴۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۱

آغاز: ز ارباب تجرد نیست بر دل بار عالم را ×× سبکروحی ز حمل عیسی افزون گشت مریم را؛ **انجام:** ز غفلت مگذران بی گریه ایام محرم را ×× که ده روز ست سالی موسم این دانه افشانی

منتخبی از دیوان صائب شامل ابیات برگزیده و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مهر: «اللهم صل علی محمد ۱۰۷۹»، «یا علی ۱۱۲۷»؛ جلد: چرمی، ۱۲۱گ، ۱۶-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۴]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۰

آغاز: حسرت اوقات غفلت چون ز دل بیرون رود ×× داغ فرزندست فوت وقت از دل چون رود؛ **انجام:** چون باد صبحگاهی منشین ز پای صایب ×× شاید دو برگ سبزی زان بوستان بیابی

منتخب است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۰۸۷ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی، ۲۹۲گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۶-۴۲۹]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲ معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخت ما حاضر جوابی از مزاج کوه برد ×× کی جواب نامه ما نامه بر می‌آورد

مشتمل بر: غزلیات مرتب، فهرست منتخب مطالع، قطعات و رباعیات، ۱۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خفی، کا: زین الدین علی عبدالنبی، تا: ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ در هامش بعضی از غزلیات به خط دیگر افزوده شده و تا صفحه ۵۹ بعضی کلمات و اشعار به زبان ترکی در هامش و بین سطور شرح شده، با سرلوح زر و لاجورد کار ترکیه؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج سیاه کار ترکیه، ۴۹۴ص، ۱۵ سطر در متن و ۲۸ سطر در حاشیه (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۴

کا: الراجی ابوالبقاء، تا: ۱۰۹۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶۵گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۹سم [رایانه]

۴۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۵د

خط:نستعلیق خوش،کا:پاینده محمد،تا:۱۰۹۳ق،جا: پیشاور پرشور، به فرموده محمدافزون؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۶۵۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۲]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برین مباش که خون در دل نیاز کنی ×× به قدر زمزمه ای حسن خویش باز کنی / نظر به جانب من کن که چند روز دگر ×× غبار خط نگذارد که چشم باز کنی

منتخبی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۳ق، در [؟] من اعمال قبله؛ مجدول؛ تملک: محمد نصیر بن حاجی مظفر قراز شماخی ۷ صفر ۱۱۳۸؛ مهر: «بنده شاه جهان شد بکتاش» (مدور)، «لطف الهی منظر نجف ۱۰۹۶» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۷۳]

۵۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۴۴

دارای بخش غزلها می‌باشد که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ رجب ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۵۶]

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۶۸۵]

۵۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: تا نگردیدست خورشید قیامت آشکار ×× مشت آبی زن بروی خود زخم اشکبار / در بیابان عدم بی توشه رفتن مشکل است ×× در زمین چهره خود دانه اشکی بکار؛ **انجام:** ناله نی از جگرها آه می‌آرد برون ×× یوسفی در هر نفس از چاه می‌آرد برون

خط: نستعلیق هندی، کا: محمد خرم ابن محمد رستم ابن محمدرضا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۰۹۶ق، جا: موضع چرخ؛ ۳۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: - ۱۰۴]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه حاصل زین که می‌از ساغر خورشید می‌نوشی ×× همان بر چهره این داغ کلف همچون قمر داری

غزل‌ها است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق، با یک سرلوح؛ تملک: سید محمد اسعد قرنی، با مهر «خادم فرقه عثمان شریف» و «سید عثمان ۱۱۹۸»؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه ساغری سبز، ۳۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۵سم[ف:۲-۳۰۴]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۵/۱۲

غزل است از او؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۲ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۶۹۸]

۵۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵۳

پاره‌ای از غزلیات و قطعات و فرهاد و دوبیتی‌های صائب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ چند برگ تازه‌تر و با خط دیگر اشعاری است از چندشاعر به نام: ملاحاج محمد گیلانی (برگ ۱ر)، چند فرد و دو بیتی است و از آن جمله است این دو بیت: «از گداز شمع باشد شعله را پایندگی ×× میکند از پهلوی مظلوم ظالم زندگی / نی به کار خویش آید نی به کار دیگران ×× چون چراغ روز می‌سوزد مرا این زندگی»، و نیز: «نیاز ما به تو حکم نماز ما دارد ×× چون کعبه دوری و نزدیک بماست یکی»، و از آقا محمد رضا کاشانی متخلص به ضیاء (گ۱ب-۳) که این نیز چند فرد و دوبیتی است و میر نورالدین محمد اکبر قمی؛ کاغذ: شکری، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴۰]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳۳

آغاز: به خاموشی محیط معرفت کن جان گویا را؛ **انجام:** نطق می‌شود معلوم چون بر آیی جام خاموشی. تمت بالخیر. تم

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۵۱

آغاز: باد بهشت حلقه بیرون در بود؛ **انجام:** در دل صائب خونین جگر انداخته

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز: ای فکر تو نقشبند جانها ×× یک حلقه ذکرت آسمانها؛ **انجام:** میم در جام و اخگر در گریبانست پنداری ×× گلم در دست آتش در نیستانست پنداری

شامل: ترکیب‌بند، غزلیات بترتیب حروف تهجی آخر قوافی، مفردات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، فستقی، جلد: تیماج سیاه، ۱۹۸گ، ۲۹ سطر (۷/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۹سم [ف: ۱ - ۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۴۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۲

انجام: از توبه حرف می‌زنی و باده می‌خوری ×× بیدار می‌شوی و دگر خواب میکنی

ناقص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۴۲]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۹۰]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج قرمز، ۶۰۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۲۱ - ۹۰]

۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۰۵]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۳۰-۲۲/۵۰

آغاز: از کوه غم اگر چه دوتا گشته قامتم ×× نشکسته است آبله در زیر پا مرا / صایب نبسته است کسی پای سیر من ×× زندان شدست بندگران وفامرا؛ **انجام:** نغمه سبحان چمن را شور من دیوانه ساخت ×× برگ گل را شعله آواز من پروانه ساخت / ... کرد چرخ آب و گل کاشانه آرایی مرا ×× وقت آن کس خوش که خود را پیشتر از خانه ساخت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۹۰۰]

۶۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۳۵

آغاز: جا دارد اگر زین غزل تازه نویسند ×× صائب بلب یار عزیزان صله ما؛ **انجام:** کنند بر دهنش راز گوهر شهوار ×× دهان هر که بجا چون صدف گشاده شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از موقوفات «شیخ محمدرضا خدایی»؛ ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف مخ: - ۸۸]

۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۱۷

آغاز: ای سواد عنبرین فامت سوید ای زمین ×× مغز خاک از

نکهت مشکین لباست ناف چین؛ **انجام:** ز حسن شوخ تو نظاره تماشائی ×× سفینه ای است گه گردیده است دریائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۲۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۲]

۶۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷

آغاز: زهی بغمزه جانسوز برق مذهبها ×× بخنده شکرین نوبهار مشربها / بیک کرشمه که در آسمان کردی ×× هنوز می‌پردازد شوق چشم کوکبها
دارای غزلیات باتخلص «صائب» و چند رباعی و قطعه در پایان نسخه و دیباچه ای به نثر ادبی در آغاز آن؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۲۱۱]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۶

آغاز: خشک برجا مانده ام چون گوهر از افسردگی ×× آتشین رفتار چون اشک ندامت کن مرا؛ **انجام:** میتوان کرد آشنا با خاک پشت آسمان ×× صائب از همت اگر اقبال فرماید کسی
منتخباتی است در حدود چهار هزار و پانصد بیت، شامل هشتصد غزل به ترتیب قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۸۹گ، ۲۵ سطر (۱۲/۳×۲۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۲سم [ف: ۷ - ۴۴۱]

۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۲۰

آغاز: با تیرگی بساز که ابروی عنبرین ×× یک شب سفید کرد زمنت هلال را؛ **انجام:** روزگاری است که بی پای ملخ نزدیکان ×× مور را راه سخن پیش سلیمان ندهید.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۴۰]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن قهوه‌ای، ۲۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۲ - ۳۰۳]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۷

آغاز: غیر حق را میدهی ره در حریم دل چرا ×× میکشی بر صفحه هستی خط باطل چرا؛ **انجام:** تن به پیچ و تاب ده صایب که آخر چون سراب ×× اختیار خود در این صحرا نمیدارد کسی
شامل غزلها است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۳/۲سم [ف: ۲ - ۳۰۳]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۵

غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۵۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۴۲]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خیال موشکافان سر برون ناورد از جایی ×× مگر خط آورد سر از راز دهان تو / متاع یوسفی کز دیدنش شد چشمها دوشن ×× به گرد بی نیازی می‌رود در کاروان تو
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با پیشانی مذهب و مرصع معمولی، مصحح، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۴۰گ، ۱۴ سطر (۱۱/۶×۲۲)، اندازه: ۱۵/۸×۲۶/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۷۵]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۰

آغاز: یا رب از دل مشرق نور هدایت کن مرا ×× از فروغ عشق خورشید قیامت کن مرا؛ **انجام:** نماند از صف دشمنان یک قلم ×× جز انگشت زینهار دیگر علم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول محرر، دارای سرلوح مذهب مذیل به کتیبه مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۳]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۸

غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام (آغاز در حرف الف و انجام در حرف زاء افتاده)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۳]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۲۱

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۶۶۲-۶۷۳و۸۰۵-۸۱۸)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۵]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸۵/۱

غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: کاغذی، ۸۲ص (هامش ص ۳-۴ و متن ص ۵-۱۵ و هامش ص ۱۶-۸۱ و متن ۸۲-۸۶)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف:۱۷-۴۸۲]

۷۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۶

آغاز: هر لخت دل شیداست، دست از حیات شسته ×× دامان اشک ریزان، صحرای کربلایی است؛ **انجام:** ز جلوه‌های پریشان گل، ز راه مرو ×× نگاه داری دل کن، بی نگاه مرو
گزیده ای است از غزل، قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۱]

۷۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۳۷

آغاز: زان پیش که در خاک رود قطره خود را ×× حیف است که پیوسته به دریا نکند کس؛ **انجام:** از بس شدند زهر جبینان نهان خاک ×× گردون نشست تا کمر کهکشان به خاک ...
غزل‌هایی است بازمانده از یک مجلد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۱۳گ، ۱۷ سطر (۱۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۲]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵۴۰گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۷۲۲]

۷۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۵

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۷۸]

۸۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنان ز عشق تو ویران شدم که نتوان ساخت ××اگر ضرور شود از زبان من سخنی ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مرتضی بابا قلی، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج لاکی، اندازه: ۱۷/۹×۲۸سم [ف: ۴ – ۱۱۸۰]

۸۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۶

آغاز: نیست سوی حق بجز تسلیم راهی بنده را ×× جستجوی این گهر گم میکند جوینده را؛ **انجام:** انصاف نیست زان دلش از آشیان لبش ×× صائب که ساخت نقد دل و دین فدای تو

منتخبی از دیوان صائب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۱گ، ۱۴–۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۳]

۸۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۳۶

گزیده‌هایی است در تعریف خانه خدا و غزل‌ها که در آغاز بی‌ترتیب و سپس به ترتیب تهجی آمد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد نبی، تا: پایان صفر ۱۱۲۹ق، جا: اصفهان؛ با یک سرلوح، مجدول زرین و رنگارنگ، هر یک بیت چلیپا در یک خانه و به زر جدول‌بندی شده، در سه ستون زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه زری مغزی میشن قهوه‌ای، ۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۷/۷سم [ف: ۲ – ۳۰۴]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۸۵–۵۵/۵۵

آغاز: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۸ رجب ۱۱۳۹ق، جا: حیدرآباد؛ ۱۹۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۹۰۰]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶–۹/۶۶

آغاز: خدایا در پذیر این نعره مستانه ما را ×× مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را / تو کز خون شیر و نیش از نوش وگل از خار می‌سازی ×× بچشم خلق شیرین ساز تلخ افسانه ما را؛ **انجام:** **می**کنی رحم بدل سوختگان ای لب یار ×× گر بدانی که چه مقدار مکیدن داری / صائب این پنبه آسودگی از گوش بر آر ×× اگر ا زما هوس ناله شنیدن داری

غزلیات الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمود، تا: ۱۱۴۰ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب؛ اهدای نسخه از سید محمد خیری به محمد سعید افندی مرعشی در ۱۳۰۰؛ جلد: تیماج آبی، ۲۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۸۹۹]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** نقطه یا حرف غلط گشت زمن عیب مکن ×× بودم از خال و خط یار پریشان خاطر / بیادگار نوشتم من این کتاب را ×× وگرنه این خط من لایق کتاب نیست

خط: نستعلیق، کا: محمد اعظم بن محمد اصلح و لطف الله کابلی، تا:۲۵ربیع الثانی ۱۱۴۶ق، جا: سیالکوت؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱ص (۷۸–۲۲۸)، ۱۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۱۵۹]

۸۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۳۹

آغاز: مرکز خاکست گردون آستان عشق را ×× لا مکان یک پایه باشد آسمان عشق را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۸۶]

۸۷. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۶۱

بخش غزلیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: – ۶۷]

۸۸. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۱۳

منتخباتی از قصاید و غزلیات و رباعیات ناظم می‌باشد که کاتب آنها را انتخاب کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت‌های متفرقه‌ای به سال‌های ۱۲۱۹، ۱۲۳۴، ۱۲۵۱ و ...؛ جلد: تیماج زرد، ۸۰گ، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۸۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۰

آغاز: خدایا در پذیر این نعره مستانه ما را ×× مکن نومید از حسن قبول افسانه ما را

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۰۲]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵

غزلیات است از الف تا دال باسرگذشت صائب در پایان نسخه در هامش در ۱۳۳۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول ، با سرلوح؛ تملک: سعید طباطبائی؛ مهر: عبدالصمد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۲۵]

۹۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۱۵

فقط بخش غزلیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ عبد الرحمن اندرالی به تاریخ رمضان ۱۳۴۲ نسخه را هدیه کرده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: – ۶۱]

۹۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۳۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: – ۷۲]

۹۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۳۳

آغاز: تنها نه اشک راز مرا جسته جسته گفت

از حرف –ت– تا دال را دارد و قطعاتی از «ذبیحی»؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا سرخ، ۱۱۳گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۳۰]

۹۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۵۰/۲
آغاز: تا نظر از گل رخسار تو برداشته ام
شامل بخشی از غزلیات او درقافیه میم و کمی از حرف «د» که در میان آمده کلاً حدود ۳۰۸ بیت رادارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۱۵۲]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۶
آغاز: باغبان در نگشودست گلستان ترا ×× بو نکردست صبا سیب زنخدان ترا؛ **انجام:** صایب از طبع باین تازه غزل صلح مکن ×× اول جوش بهارست گلستان ترا
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۷گ (۳۱پ، ۳۲ر-۳۲پ، ۴۲پ-۴۳پ، ۴۸ر-۴۸پ، ۵۸پ-۵۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۶]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۸
آغاز: این حریم کیست کز جوش ملایک روز بار ×× نیست در وی پرتو خورشید را راه گذار؛ **انجام:** صائب نشود تنک شکر تا دلت از درد ×× بیحاصلی مردم بیدرد ندانی
شامل قصاید و غزلیات صائب است که به ترتیب الفبا مرتب شده و ۱۵۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: امیر فیروز کوهی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن سیاه، ۸۱۱ص، ۲۰ سطر(۹×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۴۹]

۹۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۴
شامل غزلیات به ترتیب حروف الفبا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حاشیه‌هایی به قلم آبی و پاره‌ای از آنها ظاهرا از مرحوم ملک الشعراء بهار است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۲۴گ، ۱۷ سطر، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۳۴]

۹۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۹۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ز بسکه سینه ام از کینه جهان صافست ×× گمان برند که آینه در به غسل دارم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ از کتابهای عبدالحسین سپنتا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۷۷]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۹
آغاز: [نیست] از زخم زبان پروا دل بیباک را ×× میکند آتش عبیر پیرهن خاشاک را؛ **انجام:** جایی نمیروی که دل بدگمان من ×× تا باز کشتن تو بصد جا نمیرود.
منتخب است، حدود ۶۵ غزل و ۲ برگ رباعیات که به ترتیب حروف تهجی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصدر است به ۸ برگ در نظم و نثر «حکایت در عشق و عرفان» که ابتدا و انتهای آن افتاده است و عنوان فصل پانزدهم آن در صفت عشق می‌باشد. آغاز موجود: «عشق سرو زر نخرند قلب سره باید»، انجام موجود: «عاقلا مقصود جمیل دیدن جمال خویش است»؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج اسقاطی، ۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱۴]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۱۶
آغاز: بسمله، چو شاه شرق پیدا شد بکف یک لعل گون جامش؛ **انجام:** گلشن حسن مبادش به صفا ارزانی ... سنه ۱۲۱۵
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق [رایانه]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۷۰
اشعار از صائب؛ کا: مقیم خسروی، محمد قلی خسروی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۲گ (۱۰۰ر-۱۰۱ر) [ف: ۳۸ - ۲۵۷]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۳
غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق، جا: حیدرآباد؛ افتادگی: آغاز (در حرف الف)؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۳۲۰گ، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۹]

۱۰۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۱۰
غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ - ۱۷۸]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۵
آغاز: این چه چین است وین چه رخسار است ×× این چه آئینه این چه زنگار است؛ **انجام:** بباغ ما ... اگر گل رخی نگار تو باشد ×× کشد خجالت و از شاخسار لرزد و ریزد
دو غزل؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۷۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱- ۳۶۱]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** چو باد صبحگاهی منشین ز پای صائب ×× شاید که برگ سبزی زین بوستان بیابی
مشتمل بر غزلیات به ترتیب حروف تهجی است و در مقایسه با دیگر نسخه‌ها غزلیات بیشتری را دربردارد؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: انوشیروان بن گشتاسب ... متخلص به نوش یزدی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: قاسم آباد بندر بمبئی؛ مذیل است به دیوان انوشیروان بن گشتاسب قاسم آبادی، مشهور به خدامراد و متخلص به «نوش یزدی»، شامل غزلیات و رباعیات به ترتیب حروف تهجی می‌باشد. آغاز: «ای طلوع برق حسنت مطلع دیوان ما ×× ای فروغ ذوق عشقت نور بخش جان ما»، انجام: «ای نوش امید است که در محفل مستان ×× رونق دهد اشعار تو بازار رباعی» (ص ۱-۱۶۵)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۷ - ۱۹۷]

۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۲۹/۳-۵۷/۱۹۹
آغاز: خود را گر گرفت جگر دار عالمست ×× آن را که از خرام تو لغزید پای دل / صایب اگر بدیده همت نظر کنی ×× افتاده است قصر ملک پیش پای دل
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۲گ (۲۸-۵۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۹۰۰]

۱۰۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳-۷/۶۳
آغاز: یا رب از دل مشرق نور هدایت کن مرا ×× از فروغ عشق خورشید قیامت کن مرا / تا یکی کرد خجالت زنده در خاکم کند ×× شست روی چون گوهر از باران رحمت کن؛ **انجام:** ین مجنونی عاقل ایلمک ممکن دکل ناصح ×× سوز ایلمن مشکناب اولن قانی قان ایلمک اولمز / خطا دن کیچدی حیران قانینی مشک ابلدی صائب ×× دیمه عصیانی طاعت کفری ایمان ایلمک اولمز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ در آغاز نسخه یک شعر حماسی آورده شده است که شاید از اشعار صادقی افشار باشد؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۰۰]

۱۰۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۱۸
آغاز: مدتی شد کز حدیث اهل دل گوشم تهیست ×× چون صدف زین گوهر شهوار آغوشم تهی است / از دل بیدار و آه آتشین و اشک گرم ×× دستگاه زندگی چون شمع خاموشم تهی است؛ **انجام:** حصار زیر وزبر گشتن است ویرانی ×× زسنبل [] نگردد خراب درویشی / ازآن به گوهر مقصود راه یافته است ×× که[] هر دو جهان را به آب درویشی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول چلیپا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۵۷گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۱]

۱۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۹۷
آغاز: در تهنیت جلوس همایون شاه صفوی ×× ای زبان دلگشایت نوبهار روزگار / صبح نوروز از جبین سخت سبزت آشکار ×× طینت پاک تو از خاک شریف بوتراب؛ **انجام:** برای رزق چرا کسی دگر غمین باشد / شکوفه ید بیضا که صبح اعجاز است ×× نظر به ساعد او صبح اولین باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۳۲۸گ، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۱]

۱۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۱
آغاز: حسرت اوقات غافل بخون دل بیرون رود ×× داغ فرزند است فوت وقت از دل چون رود؛ **انجام:** موی سفید صبحدم جان غافلست ×× قد خمیده صیقل آئینه دلست.
فقط بخش مطالع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح زیبای مرصع، مجدول؛ تاریخ زاد روزی به سال ۱۱۸۹ق در انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۵گ، ۲۶ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۸۲۳]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰۸
آغاز: بسمله، زهی بغمزء جانسوزی برق مذهبها بخنده شکرین نو بهاره مشربها؛ **انجام:** دود ... یکبار آرزو دارم تو در کنار من و شرم از میان رفته
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۳۶
آغاز: رسمت قد شاخ ز حاصل دو تا شود گوید؛ **انجام:** دایم ... دست دعا جلوه می‌کنی هرگز ندیده است کسی نفس پای تو.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۰۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۷۹
آغاز: یا رب از عرفان مرا پیمانه سر شارده چشم بینا جان آگاه و دل بیدار ده بر سر موی حواس من براهی می‌رود این پریشان سیر را در بزم وحدت بارده؛ **انجام:** مبادا هیچ کافر را الهی خصم کم فرصت بترک سر فلک دست از سر ما بر نمی دارد بهر نقش و نگاری کی مقید می‌شود صائب ولی کز سرکشی عبرت ز دنیا بر نمی دارد.
بخشی از غزلیات و قصاید؛ به نظر می‌آید ص ۲۰ آغاز نسخه باشد. از این صفحه تا صفحه ۵۱ قصاید صائب بدون رعایت ترتیب قوافی آمده، از ص ۱۹-۱ و از ص ۵۸ تا آخر کتاب بخشی از غزلیات صائب با رعایت ترتیب قوافی (از حرف الف تا اوایل دال). بنابر شمارشی که شخصی در سال ۱۳۶۱ش انجام داده تعداد قصاید ۱۶ قصیده و تعداد غزلیات در قافیه الف ۲۷۶ و در قافیه ب ۲۵ و در قافیه ت ۴۶۲ و در قافیه ج ۷ و در قافیه چ ۲ و در قافیه ح ۶ و در قافیه خ ۲ و در قافیه دال ۷ غزل است. یک مخمس در ص ۱۴۶ آمده و بخش غزلیات با یک ساقی‌نامه آغاز شده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در حاشیه ص ۲۲ مطالبی در مدح شاه زمان، دارای دو سرلوح و کتیبه، صفحات ۱ تا ۱۹ باید بعد از ص ۵۷ صحافی شود؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵۳ص، ۲۳ سطر (۹/۳×۲۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [رایانه]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۸۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی جدی [رایانه]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۳
گزیده‌هایی از شعر صائب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲گ، اندازه: ۸/۸×۱۶/۹سم [رایانه]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۴سم [رایانه]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۳
آغاز: بآهی میتوان از خود برآوردن جهانی را؛ **انجام:** شبنم خود را باقبال بلند ×× بر گل خورشید بستم یللی

ناقص، بخشی از غزلیات شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اشعار دو ستونه؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵۰ – ۹۲]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۹۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۵۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۴۹

منتخب دیوان صائب، غزل‌های حکمت و پند و ... ماتن: محمد حسن عصری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۳۷گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۳سم [رایانه]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [رایانه]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۵۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۲۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۸

آغاز: غم همت بلندان نیست شوك پست فطرت را ×× که از خاریدن سر نیست پروا ناخن پا را؛ **انجام:** این جواب آن غزل صائب که راغب گفته است ×× از جهان بیگانه شو گر آشنایی بایدت

منتخب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: – ۸۴]

۱۲۸. اراك؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۹/۲

آغاز: ای زمان دلگشایت نوبهار روزگار ×× صبح نوروز از جبین بخت سبزت آشکار؛ **انجام:** نماند از صف دشمنان یك قلم ×× جز انگشت زنهار دیگر علم

هیجده قصیده از صائب تبریزی است با مثنوی فتح قندهار او شامل یکهزار و یکصد و بیست؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: گلچین معانی، بی‌تا؛ کاغذ: صد برگی خط دار، جلد: گالینگور مشکی، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۶ – ۷۶]

۱۲۹. اراك؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۳

آغاز: هر که آمد پیش آن کان ملاحت سر گذاشت ×× از زمین شور بیرون شد نباشد دانه را؛ **انجام:** در سر مرده دلان شور ندیدست کسی ×× گرم ز کافور ندیدست کسی

کلا ۱۳۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عارف تبریزی منشی شاگرد صائب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دو غزل در هامش به خط خود مولانا با تغییر و تبدیل چندین مصراع بخطه الشریف؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [نشریه: ۶ – ۹۴]

۱۳۰. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۱

بخش قصائد؛ بی‌کا، بی‌تا، کسرنویسی شده با تصحیح صائب تبریزی [نشریه: ۵ – ۲۸]

۱۳۱. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۲

بخش غزلیات؛ کا: صائب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب. [نشریه: ۵ – ۲۸]

۱۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ظهیر و رشیدا (ص ع) با سرلوح، مجدول، از کتابخانه میرزا علی اصغر خان اتابك، در پایان در یك صفحه شعر نظیری است، در ص ع آمده «می خانه صائب»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۵۹گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۶۵]

۱۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۰۷

آغاز: زهی بغمزه جانسوز برق مذهبها ×× زخنده شکرین نوبهار مشربها؛ **انجام:** زغفلت مگذران بی گریه ایام محرم را ×× که ده روزست سالی موسم این دانه افشانی

شامل: غزلیات مردف، قطعات، متفرقات، مطالع، رباعیات، فردیات و چند قطعه دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یك سرلوح مذهب منقش خوب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، ۷۸۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۳سم [ف: ۳ – ۶۹۸]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن نرگس بیمار عجب هوش ربائیست ×× این ظالم مظلوم نما طرفه بلائیست

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، صفحه ای از دست خط چاپی صائب ضمیمه شده؛ کاتب نسخه حاضر عارف تبریزی اصفهانی کاتب و شاگرد صائب ذکر شده، در حاشیه یکی از اوراق دو بیت شعر به خط آقاجان بزاز در ربیع الثانی ۱۲۶۴ نوشته شده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۲۲]

۱۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۰–ف

نسخه اصل: کیمبریج کتابخانه برون (11) V.51؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۹۴]

۱۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاك در دستش بود نه باد هنگام اجل ×× هر که اوقات گرامی صرف آب و گل کند ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: قارنقور، ۵۸۳گ، ۱۷–۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۳]

۱۳۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۰

آغاز: خود نمائی در میان بحر کردن مشکلست؛ **انجام:** تا چشم

کند کار سیه خانه لیلی است
جلد دوم؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: قارنقور، ۵۶۲گ، ۱۵-۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۹۳]

۱۳۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲/۱

آغاز: اگر چه نیک نیم خاک پای نیکانم ×× عجب که تشنه بمانم سفال انجامم؛ **انجام:** فکر بیحاصل ترا مغلوب غمها کرده است ×× ورنه از تدبیر صائب غمگسار عالمی

منتخب است؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگی که پیش از آن الصاق شده شخصی به نام محمد محلاتی قید کرده که: «منتخب اشعار صائب بدون شک بخط خود صائب است بامقایسه دیوانی که بخط او در اختیار دارم این تشخیص داده شد»؛ ۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۶×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۴]

۱۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۷

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: عارف تبریزی اصفهانی، بی‌تا؛ این نسخه بسیار شبیه خط صائب نگارش یافته ولی غزل‌هایی که در حاشیه برگ هفتم و دیگر برگ‌های نسخه زیر عنوان: «لراقمه صائب» نگارش یافته و عیناً نمونه‌ای است که از خط صائب گراور شده ثابت می‌کند که اصل دیوان خط شاعر نیست و می‌دانیم که عارف تبریزی اصفهانی نویسنده دیوان صائب بوده و مسلماً این نسخه خط اوست و پس از اتمام غزلیات که موافق قوافی از الف تا یا مرتب، گردیده، واجب الحفظ و متفرقات اشعار صائب نگارش یافته؛ به سال ۱۲۸۵ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۴۲۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۷]

۱۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۶

بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۳گ (۲۰ر-۲۲پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

۱۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۳/۳

ابیاتی از صائب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۲۲۸-۲۳۴) [ف: ۳ - ۴۴۰]

۱۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۴

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

۱۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۱-ف

نسخ اصل: بادلیان الیوت ۱۲۲ (۱۱۳۶ فهرست)؛ خط: نستعلیق، کا: زمان رضا قلی خان بهار، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۵]

● دیوان صائم الدهر حسینی / شعر / عربی

d.-e sā’em-od-dahr-e hoseynī

صائم الدهر حسینی، عبدالله بن طاهر، ق۱۲ قمری

sā’em-od-dahr-e hoseynī, ‘abd-ol-lāh ebn-e tāher (-18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۹/۱

در ۱۲۰۰ق در مدح حسین بن احمد حسین قرشی. مطلع: «حسناناً طلعته القمر المنیر ×× و رفعتاً مخجل الرشاء الغریر»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۰۰ق؛ کتاب پردازی یمنی؛ تملک: سید گل؛ خریداری از مصطفی نوع پرست در خرداد ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱ص (۲ر)، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۶۸]

● دیوان صابر اصفهانی / شعر / فارسی

aš‘ār

حکیم صالح اصفهانی، ق۱۱ قمری

hakīm sāleh esfahānī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۱۲

آغاز: سخن آن به که آغازش ز بسم الله کنی انشا ×× که باشد اسم ذات از وی شود حل جمله مشکل ها

قصیده ای است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور سرخ، ۵ص (۱۳۰-۱۳۴)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۷۹]

● دیوان صابر شیرازی / شعر / فارسی

d.-e sāber šīrāzī

صابر شیرازی، مهدی بن محمد، - ۱۲۸۰ ؟ قمری

sāber-e šīrāzī, mahdī ebn-e mohammad (- 1864)

[فرهنگ سخنوران ۵۳۳/۲-۵۳۴. نسخه‌ای از منتخب اشعار او به خط خودش به شماره ۵۵۷۳ در کتابخانه ملک نگهداری می‌شود (مورخ چهارشنبه ۱۸ رمضان ۱۲۵۶ق)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۱/۵

آغاز: ای نور تو گردیده نهان در همه اشیاء ×× رخ کرده نهان از همه و اندر همه پیدا / یک پرتو خورشید رخت نیر اعظم ×× یک رشحه ابر کرمت حاصل دریا؛ **انجام:** با تو در پرده نشاید سخن هجران گفت ×× داوریهاست مرا با تو چه رخ بگشایی / صابرت ترک می‌و شاهد و ساغر نکند ×× گر شبی با تو بریزد به قدح مینایی/ انجامه: بتاریخ یوم الثلثاء عاشر شهر ربیع الثانی صورت اختتام پذیرفت راقمه قائله صابر فی سنه ۱۲۵۷.

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد شیرازی متخلص به صابر، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق، برای مهر علی خان نوری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۶۶پ-۱۷۳ر)، ۲۱ سطر (۷/۳×۱۵/۹)، اندازه: ۱۱/۹×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۸۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۱/۷

آغاز: رفتی و می‌کشد مرا زلف تو از قفای تو ×× تا به کجا توان زدن بوسه به خاک پای تو؛ **انجام:** به آستان کوی توعمری است کز وفا ×× چون حلقه ایم بر در و محروم از دخول / انجامه: راقمه قائله مهدی بن محمد شیرازی المتخلص بصابر غفرالله ذنوبی فی سنة ۱۲۵۷.

در نسخه با عنوان «افراد من کلام صابر شیرازی» نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد شیرازی متخلص به صابر، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق، برای مهر علی خان نوری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۷۹پ-۱۸۱پ)، ۲۱ سطر (۱۵/۹×۷/۳)، اندازه: ۱۱/۹×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۸۸]

← دیوان صاحب بن عباد ⟵ منظومة العروض

● دیوان صاحب بن عباد / شعر / عربی

d.-e sāheb ebn-e ʻabbād

صاحب بن عباد، اسماعیل بن عباد، ۳۲۶ – ۳۸۵ قمری

sāheb ebn-e ʻabbād, esmāʻīl ebn-e ʻabbād (939 - 996)

چاپ: بغداد، مکتبة النهضة، تحقیق محمد حسن آل یاسین، الطبعة الاولی، ۳۲۴ص، ۱۹۶۵م

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۹-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. شعر عربی للصاحب ابی القسم اسماعیل بن عباد؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی [فیلمها ف: ۱ – ۶۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱

یائیه در مدح امیر المؤمنین: الف امیر المؤمنین وصی ...، قصیده لامیة «عین جودی علی الشهید القتیل ...» و «یا کربلا تحدثنی ببلانا ...» (۸۷ و ۸۹)؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد بن خلیل بن (شیخ)، تا: ۴ ربیع الاول۸۲۲ق؛ ۹۹ص [ف: ۴۳ – ۹۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۳/۱

آغاز: یا سائلی عن ادب القوافی ×× خذ الجواب و الجواب شافی؛ نسخه اصل: کتابخانه ملی بریتانیا –لندن ۵۳۲۱. القصیدة العبادیة. قصیده‌ای است در ۳۲ بیت در قافیه و مسائل مربوط بدان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به شنگرف، مصحح؛ تملک: عثمان پاشا زاده به سال ۱۱۵۰؛ ۳ص (۸۲-۸۴) [عکسی ف: ۶ – ۴۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۲/۷

آغاز: یا سائرا زائرا الی طوس ×× مشهد طهر و ارض تقدیس؛ **انجام:** یملک رق الفریض قائلها ×× ملک السلیمان عرش بقلیس در مدح امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۰۳پ-۱۰۵ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۳۰]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۵۵/۸

آغاز: یا سائراً زایراً الی طوس ×× مشهد طهر و ارض تقدیس قصیده صاحب بن عباد در مدح حضرت رضا (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: مقوا روکش پارچه‌ای، ۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

● دیوان صاحب رقم / شعر / فارسی

d.-e sāheb raqam

صاحب رقم، میرزا حسن، ق۱۲ قمری

sāheb raqam, mīrzā hasan (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۵۲

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۷۰ر-۷۲پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۵]

● دیوان صاحب روضات / شعر / فارسی

d.-e sāheb rawzāt

خوانساری، محمد باقر بن زین العابدین، ۱۲۲۶ – ۱۳۱۳ قمری

xānsārī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (1811 - 1896)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۱ق

در شرح حال خویش بدان اشاره کرده است. مشتمل بر قصیده‌هایی در مدح معصومان و بر هر قصیده، نام خاصی نهاده است: «التحفة المحمودیة»، «عنبة عسکریة»، «شعشعة قمریة»، «هدیة فیروزجیة» و غیر ذلک، و برای آن خطبه‌ای بدون حروف معجمه نگاشته است. نظم آن در ۱۲۵۱ به پایان آمده و نزد نوادگان او سید محمد علی و سید احمد روضاتی در اصفهان موجود است. سید احمد آن را با افزودن اشعار غیر مدون کامل کرده است. از صاحب روضات منظومه «قرة العین فی أصول الدین» در ۱۱۷ص در ۱۳۲۰ در اصفهان، چاپ سنگی شده است. (الذریعه)

[الذریعه ۵۷۵/۹]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۱۴۷]

● دیوان صاحب علی آبادی = دیوان ملالی = دیوان صاحب مازندرانی / شعر / فارسی

d.-e sāheb-e ʻalī-ābādī = d.-e malālī = d.-e sāheb-e māzandarānī

صاحب مازندرانی، محمد تقی بن محمد زکی، – ۱۲۵۶ قمری

sāheb-e māzandarānī, mohammad taqī ebn-e

mohammad zakī (- 1840)
[دنا ۲۴۲/۵-۲۴۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۳۵/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۲۲
رباعیات ملالی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۰
آغاز: لآلی ثنای مزید مخزن دارا و افزون از مخزن دیار که از لجه دل؛ **انجام:** دفتر صوفی کتاب حرف نیست ×× حو اجنبا تقضی الحوایج بیننا فنحن / مسکوت و الهوی یتکلم
شامل: دیباچه در تاریخچه قاجاریه و شرح حال فتحعلیشاه، قصاید، ترکیب‌بند، قطعات، غزلیات، رباعیات، مثنوی‌ها، حکایات نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۴ص، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۵۱]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۹
آغاز: کرا شاید ثنا زان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجدو تمکین آسمان دانش و دین را
۲۳ برگ از اول آن شامل نثریات علی آبادی است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۰/۱
آغاز: کرا شاید ثنا زان پس که ریبد آل یاسین را ×× جهان مجد و تمکین آسمان دانش دین را؛ **انجام:** همی به اصفهان ترک شاهی بگفت ×× به خاک قم اندر به شاهی بگفت / به دارای تو باد دوران به کام ×× به شاه کهن ملک دار السلام
در آغاز نوشته شده «دیوان قصاید و غزلیات مرحوم میرزا تقی آقا رحمه الله معروف به علی آبادی و متخلص به صاحبدیوان بوده است»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۰گ (۱پ -۱۶۰ر)، ۱۵سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۰۹]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۱۷/۳
آغاز: مگر از نور رأی او کند کسب ضیا آری؛ **انجام:** که دل صاحب دیوان بچه تقصیر ببردی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۸۵ص (۴۷-۲۳۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۶]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۲/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۱۱
مدایح و مراثی. درباره علی و رضا و حسین علیهما السلام؛ کا: محمد حسن بن حاجی میرزا نصرالله علی آبادی مازندرانی در شعبان، تا: ۱۲۶۱ق، کاغذ: ترمه بخارایی، جلد: ساغری سیاه، ۵گ (۷۰پ-۷۴پ)، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۱/۱
آغاز: قصیده در مدح نواب عبدالله میرزا / هزار شکر که بفزود قدر مسند و گاه ×× زعین معدلت شاهزاده عبدالله؛ **انجام:** با روبهکی صولت شیری دادند ×× هم کافرکی تازه مسلمان کردند
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش، تا: شوال۱۲۶۴ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۲سم [ف: ۸ - ۱۱۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۰
آغاز: بسمله، لالی ثنای مزید مخزن دارا و فزون از مخزون دریا؛ **انجام:** زر به منه زور هم مخواه که دردهر ×× گنج ز قارون بماند و رنج ز قارن
به ترتیب مشتمل است بر: حکایاتی به طرز مقامه و به سبک گلستان، قصاید به ترتیب قوافی از الف تا یاء، غزلیات از الف تا یاء، رباعیات درهم، حکایاتی منظوم به بحر متقارب در اقتفای بوستان، منظومه‌ای عرفانی در تتبع مثنوی مولانا، ترکیبات؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالحمید صفا، تا: ۱۲۷۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی دارچینی، ۲۱۵گ، ۱۵سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۴۴]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲
آغاز: بسمله، لک الحمد یاذا الجود و المجد و العلی ×× تبارکت تعطی من تشاء تمنع؛ **انجام:** عذر خواه این گناهان پیر ماست ×× چاکر تدبیر او تدبیر ماست
منشآت، قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب آخر قوافی، ایضا قصاید و ترکیب‌بند، قطعات، غزلیات، رباعیات، مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن مرحوم میرزا علی علی آبادی، تا: عید غدیر ۱۲۷۳ق، با چندین سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۲۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴۹
آغاز: پاکا منزها ناپاک پاک را چگونه تنزیه کند و شبه ناچیز..؛ **انجام:** زر بنه و زور هم مخواه که از دهر ×× گنج ز قارون بماند و رنج ز قارن
شامل: مکاتیب و مراسلات و قطعات نثر بدون عنوان، قصاید و قطعات، غزلیات و رباعیات، مثنوی‌ها، ترکیب بند و یک قصیده در مدح حضرت علی (ع) که تعداد ابیات شعر آن ۵۷۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین اشرفی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زیتونی، ۴۴۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۵۰]

۱۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۰
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: رمضان ۱۲۷۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۶۰/۳-۲۷/۳۰
آغاز: بسمله کراشاید ثنازان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجد وتمکین آسمان دانش ودین را / امیر مرد شاه جان ودین از و

خرم ×× بخلد اندر بجانش آفرین مرآل یاسین را؛ **انجام:** گویندم از برادرخود بگذر ای امان ×× کرده کدام کافری این راکه من کنم / من بیدلم که هر دمی از ناوک زبان ×× صد زخنه تازه د ردل چرخ کهن کنم

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد تقی مشهور به میرزا محمد بن محمد باقر قزوینی، تا: دوشنبه ۱۸ رمضان ۱۲۸۲ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۹۰۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۵۱

آغاز: گفت با جبریل رب العالمین ×× بهر امروزت همی خواندم همین / رو ببین این خیل مستان مرا ×× عید بستان گلستان مرا

خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: با تاریخ ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۴۱۴پ-۴۱۵پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۳۷]

۱۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۷۸/۱۲

آغاز: گفت با جبرئیل رب العالمین ×× بهر امروزت همی خواندم امین / رو ببین این خیل مستان مرا ×× عندلیبان گلستان مرا؛ **انجام:** ذات را بشناسی از وصف صفات ×× صد حسین از ذات حیرانست و مات / آب آتش کی شود ای ذات جو ×× لیک چون آتش شود در فعل او

مثنوی است؛ خط: نستعلیق، کا: اسد الله تنکابنی، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۹۰پ-۲۹۲پ)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۲

آغاز: می نوش بهنگام که هنگام ربیع است ×× گیتی ز گل و لاله پر از نقش بدیع است؛ **انجام:** آن دیده که شایسته دیدارم نیست ×× با این همه جای شکوه از یارم نیست

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۷۸۹-۷۹۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۰

غزلیات به ترتیب تهجی و قصیده و مثنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۱۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۸

گذشته از سه بخش نثری که از ص ۱-۸۴ را فرا گرفته، شامل قصاید، غزلیات، رباعیات، مثنوی‌ها می‌باشد و در حدود ۵۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: مهدی بن رضا بن مهدی، علی آبادی، تا: ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۵۶]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بانو سهیلا چاره دار [رایانه]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۵

آغاز: پاکا منزها ناپاک، پاک را چگونه تنزیه کند؛ **انجام:** چاکر تدبیر او تدبیر ماست

قصاید، غزلیات و چند مثنوی، در آغاز قطعاتی دارد منثور؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: میشن دارچینی، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۳]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۰

آغاز: کرا شاید ثنا زان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجدو تمکین آسمان دانش و دین را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال ۱۲۶۱ داخل کتابخانه اعتضادیه شده، بخشی از نثریات در آخر نسخه می‌باشد و شرح حال فتحعلیشاه را که به انشاء خود وی نگاشته در آغاز نسخه موجود است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۲۵]

۲۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۸

آغاز: کرا شاید ثنا زان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجد و تمکین آسمان دانش و دین را ... و ... لألی ثنائی مزید مخزن دار او فزون از مخزون دریا که از لجه دل بغواصی اندیشه ثاقب و حمل سفینه زبان بلب ساحل بیان آید نثار پیش گاه جلالی شاید جل جلاله؛ **انجام:** زهره اش چشمک زنان گوید سکون جو شادباش ×× فتح را در بزم شه لهو و لعب کردند باز / ... الهم اشفه بشفائک و داوه بدوائک و عافه عن بلائک بمحمد خاتم انبیائک صلی الله علیه و آله

شامل اشعار شاعر بدون رعایت حروف اواخر قوافی و تاریخ ایل قاجار «در خاتمه و به نثر» تا زمان فتحعلیشاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ظاهراً نسخه به خط خود شاعر؛ یادداشتی مبنی بر شناساندن شاعر و اینکه اشعار این دیوان از هزار و دویست و ده تا هزار و دویست و هفتاد سروده شده است؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۹۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۲۹/۲

آغاز: هزار شکر که بفزود قدر مسندگاه ×× زیمن معدلت شاهزاده عبدالله / نشست شاه بر اورنگ شخص عدل بیان ×× فراشت رایت انصاف جان ظلم بکاه؛ **انجام:** سامان چو بکار ملک سلطان کردند ×× از خازن و از دبیر سامان کردند / با روبهکی صولت سلطان دادند ×× هم کافرکی تازه مسلمان کردند

منتخباتی از غزلیات و رباعیات شاعر می‌باشد در عنوان رباعیات، عبارت «منه دام عزه العالی» و «منه دام ظله العالی» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز رباعیات آمده: «منه دام عزه العالی» و «منه دام ظله العالی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۱۲۱پ-۱۸۸ر)، ۱۶ سطر [ف: ۲۵ - ۴۰۹]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - لک الحمد یا ذالجود و المجد و العلی ... تفصیل اجمال آنکه ایل جلیل قاجار از آروغ میمون اق قویونلوی ترکمانیه و آن قبیله نبیله از اولاد ترک ابن یافث ابن

نوح که بیافث اقلان مذکور و به کثرت اولاد مشهور قبایل و عشایر ... پس از تسخیر ممالک شرق و شمال در ترکستان و چین و سقلاب و خطای (ختای) و ختن جای گیر شدند دو طایفه از آن ملقب به آق قویونلو و قراقویونلو اکثری از بلاد روم و شامات و دیار بکر بحیطه تملک و تصرف در آورده به عزیمت ایران مصمم در اندک زمان ایران را مسخر به سه قسمت کردند ... (؟) ... کرا شاید ثنا زان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجد و تمکین آسمان دانش و دین را؛ **انجام:** این مثل دارم زخاقان یادگار ×× که بر او باران رحمت بیشمار

شامل رساله الخاقانیه الکلام الملوک در خصوص تاریخچه ایل و سلسله قاجار تا زمان مولف به نثر، قسمت دوم نثریات مشتمل بر مکاتیب و حکایات، قسمت سوم: قصاید به ترتیب، ترکیب بند، غزلیات، مقطعات، رباعیات، مثنویات، حکایات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با ۹ سرلوح مذهب منقش متوسط؛ مهر: مشیرالسلطنه، محمد رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله، ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم کشفی، ۳۴۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۶/۲سم [ف: ۳ - ۷۰۷]

۲۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲**

آغاز: کرا شاید ثنازان پس که زیبد آل یاسین را ×× جهان مجد و تمکین آسمان دانش و دین را

شامل قصاید و مقطعات و ترکیب بندها و غزلیات و رباعیات و یک مثنوی در شرح برخی از حالات و گزارش زندگانی شاعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد حسین، بی‌تا؛ به نام «دیوان ملالی» در دفاتر کتابخانه و پشت نسخه ثبت گردیده و در ص ۱۴۴ و ۱۴۵ و ۱۴۸ و ۱۵۱ تخلص ملالی دیده می‌شود. ولی با مراجعه به ص ۳۵۸ و ۳۵۹ و ۲۶۸ و ۴۰۶ نسخه دیوان صاحب که زیر شماره ۱۰۰۸ معرفی گردید معلوم شد که گذشته از تمام مندرجات نسخه همین ابیات نیز با مختصر تغییری در آن نسخه دیوان می‌باشد و در ص ۸۲ و ۷۳ مکتوب صاحب علی آبادی به قائم مقام (میرزا ابوالقاسم) که در ص ۶۶-۶۸ نسخه ۱۰۰۸ دیوان وی نوشته شده و نیز در حاشیه ص ۱۰۶ نسخه شرحی تاریخی راجع به یکی از صاحب منصبان (افسران) که در جنگ روس و ایران از اسب پیاده شده و مانده بود به خط نویسنده پیشین که ظاهراً خود منشی آن است نگارش یافته، مندرجات آن در حدود دو هزار و دویست بیت و بنا بر آن که در ص ۳۲۷ گذشت ۳ هزار و یکصد بیت از نسخه دیگر کمتر می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۳۱۱]

● دیوان صاحب کاشانی / شعر / فارسی

d.-e sāheb-e kāšānī

صاحب کاشانی، محمد مسیح، ق۱۲ قمری

sāheb-e kāšānī, mohammad masīh (- 18c)

محمد مسیح متخلص به صاحب کاشانی (قرن ۱۲) از شاگردان آقا حسین خوانساری بوده و آثار نظم و نثرش به زبان فارسی و عربی در زمان حیاتش معروف بوده است تعداد ابیات دیوان او را در تذکره‌ها ذکر نکرده‌اند.

[الذریعة ج۹، ب۲ ص ۵۷۶؛ تذکره حزین ص ۲۸؛ روز روشن ص ۳۷۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۱

آغاز: ... کنم آن سرو قد دلجو را ×× هر چه گویم به از آنست چو گویم او را؛ **انجام:** در آینه خانه رو نمود این معنی ×× معنی چو یکی بود دلت گفت یکی

این نسخه شامل غزلیات و رباعیات اوست و در حدود ۷۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامحسین، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا، ۵۸۱ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۲]

← دیوان صاحب مازندرانی ⟵ دیوان صاحب علی آبادی

● دیوان صاحبه / شعر / فارسی

d.-e sāhebe

صاحبه بنت تقی شاه

sāhebe bent-e taqī šāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۲

آغاز: تقی شاه است آنکو کز پی تمکین قدراو ×× همی بی قدر مانده آسمان در دیده مردم؛ **انجام:** جان و ایمان برای معشوق است ×× جان و ایمان برای عاشق نیست.

در عنوان اشعارش هست: «صاحبه دختر تقی شاه است»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۲]

● دیوان صاحبی / شعر / فارسی

d.-e sāhebī

کاشانی، سلیمان، ق۱۲ قمری

kāšānī, soleymān (- 18c)

قم؛ علامة طباطبائی قم (مکتبه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا:اسماعیل بن عبدالرزاق کاشانی،تا:۱۲۲۷ق[تراثنا:س۲ش۳- ۱۵۳]

● دیوان صادق / شعر / فارسی

d.-e sādeq

؟ منشی بخارائی، میرزا صادق، - ۱۲۳۵

monšī boxārā'ī, mīrzā sādeq (- 1235)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۲

آغاز: خواندیم چون سیاه و سفید کتاب چشم ×× جز نقطه سرشک ندیدم بآب چشم؛ **انجام:** هر دیده ای که نقد سرشکی ز کف نریخت ×× صادق ورا شمار مکن در حساب چشم

احتمالاً از اوست. غزلی با عنوان «میرزا صادق» با تخلص «صادق» که درباره او رک: یاد یار مهربان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۸۲ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۷۹

آغاز: بتی دارم که خورشید فلک صیدست در شصتش ×× نه مه ... (؟) حد آن باشد که ریزد آب در دستش؛ **انجام:** که هر حرفی ز اسمت بر سر هر بند ضم کردم ×× بویار منش (؟) صفحه جان منی افکار دل خستش

مخمس صادق که احتمالاً از صادق منشی بخارایی است. در عنوان شعر وی که تخلصش هم «صادق» است آمده: «موشح میرزا صادق». مخمس وی تضمین نیست و همه ابیات از خود اوست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۴گ (۱۳۰پ–۱۳۱پ و ۱۶۸پ–۱۶۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۲۱]

● دیوان صادق / شعر / فارسی

d.-e sādeq

شیرازی، صادق، ق۱۳ قمری

šīrāzī, sādeq (- 19c)

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۳۴

آغاز: یا رب مگیرم ارچه فزون میکنم خطا ×× ای پادشاه و خالق و بخشایش و عطا؛ **انجام:** آمرزش صد چو من برت آسان است ×× اما چه کنم عدل خدایی داری

شامل قصاید و قطعات است، اشعاری در مدح ناصرالدین شاه، موید الدوله طهماسب میرزا، نادر میرزا، امام قلی میرزا، محمد قلی خان ایلخانی، مرثیه و ماده تاریخ مرگ حاج قوام الملک و آقا بزرگ شیرازی دارد. شعری نیز از زبان فرزندش نصیر خطاب به مادر خود دارد و از رفتن او گله می‌کند: «مادر تو چرا خطا نمودی ×× با اهل وفا جفا نمودی / مارا ز چه روفکندی از چشم ×× رخ در رخ هر دغا نمودی»، در قطعه‌ای دیگر با عنوان «فی تحقیق حاله» چنین می‌گوید: همسایه مشیر چهل سال بوده ای ×× و زبوستان او گل فیضی نچیده‌ای / معمار دهر معتمد شهر مشیر ملک ×× محمود خوی نیک خصالی حمیده‌ای»؛ خط: نستعلیق، کاتب=مؤلف،تا:شعبان ۱۲۸۵ق؛کاغذ:فرنگی زرافشان،جلد: تیماج قرمز، ۷۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۲۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۶/۱۱

آغاز: تنگ دلم ساقیا شراب بیار ×× سوختم از آتش غم آب بیار / صادق اگر باده بی خمار پسندی ×× روی بدرگاه بوتراب بیار؛ **انجام:** بروزگار نامت بنیکویی یاران ×× چنان برند که ما نامیان ایشانی

غزل‌ها صادق شیرازی نامبردار به آقای صوفی است که بخط خود در ۲۶ ذی حجه ۱۲۸۱ نوشته است. یکی از آنها غزل است بنام حسام السلطنه و یکی جواب مطلع مطروحی مؤید الدوله؛ خط: نستعلیق، کا: صادق شیرازی، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۵ص (۲۲۴–۳۳۸)، ۹ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۴ – ۳۶۶۴]

● دیوان صادق / شعر / فارسی

d.-e sādeq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۷

آغاز: بسمله، خدا را نیست آسان حل مشکلها ×× بهمت یار شو آنرا که رخت افتاد در مشکلها؛ **انجام:** ز فیض عشقت او صادق نگشتی پاک از آلایش ×× نمک پرورده خوان خسیسان چون مگس بودی

این دیوان حاوی غزلیات صادق نامی است که بر حسب ترتیب حروف تهجی از «الف یا یاء» آمده است. این صادق قبل از قرن یازدهم بوده است و چون در حدود پانزده تن متخلص به صادق وجود دارند این شخص شناخته نشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عاشق بن صابر هجرانی، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۰۷۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۴سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۴۷۲]

● دیوان صادق / شعر / فارسی

d.-e sādeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۲

آغاز: از نابت لب شیرین تو ای شهد دهن ×× هر کسی غیر من دلشده تقسیم گرفت؛ **انجام:** یا زر بدهد خدا دهم در طلبش ×× یا عمر وی از غره رساند بر سلخ

شامل غزلیات و رباعیات و هزلیات صادق است که روی هم ۷۷۰۰ بیت است اشعار متوسط و گاهی سست است. برای شناختن سراینده اشعار که صادق تخلص کرده است اشعار این نسخه با ابیات پراکنده‌ای که از پانزده شاعر متخلص به صادق در تذکره‌ها آمده است مطابقه شد و با هیچکدام تطبیق نکرد در اشعار هم چیزی که راهنمای شخصیت شاعر باشد به دست نیامد جز اینکه شیعه بوده و به حضرت علی (ع) ارادت خاص داشته است و نام سمرقند و بلخ در اشعارش زیاد آمده است و در یک قطعه از

شخصی که در بلخ از وی طلبکار است و او را رنجه می‌دارد شکایت کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور سیاه، ۵۱۶ص، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۵۳]

● دیوان صادق / شعر / فارسی

d.-e sādeq

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۴۸/۲

آغاز: ببرم امشب آن شمشاد خوش جانانه میر قصد ×× زجام باده می‌مینوشد و مستانه می‌رقصد

دارای غزلیات و قصایدی است با تخلص «صادق» بدون تنظیم و ترتیب مخصوص، بعضی از قصاید در مدح حاجی علی قلی خان و حاجی قوام و شاهزاده عبدالباقی و جز اینان می‌باشد. این دیوان دیوان ملا رجب صادق اصفهانی نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو خط؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵گ (۲۸پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۶۰]

● دیوان صادق اصفهانی = دیوان صادق ملا رجب / شعر / فارسی

d.-e sādeq-e esfahānī = d.-e sādeq-e mollā rajab

صادق ملا رجب، - ۱۳۰۵ قمری

sādeq-e mollā rajab (- 1888)

چاپ: دو بار در اصفهان و یکبار در طهران بطبع رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۳/۲۳۹۹ -۲۴۰۰؛ الذریعة ۹/۵۸۰ ش ۳۱۹۶؛ مشار ۷۴۰]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵

آغاز: بسمله، خدای عمر دهد چهار باغ بالا را ×× که او نشان بدهد لاله زار عقبا را؛ **انجام:** بسیاری صادق ملا رجب ×× ازهالو میزاجانه بیشتر است

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۴ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۸گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۱۷]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶-۱۶۳]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ، ۱۸ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۵۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴۶/۵

آغاز: هزار سال بود در خیال آن پسرم ×× چنان خیال که از حال خویش بی خبرم

خط: نستعلیق، کا: میرزا نصرالله بن میرزا محمد شفیع خوشنویس اصفهانی، تا: شوال ۱۳۰۶ق، برای فرزندش میرزا فتح الله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۹۰پ-۱۳۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۲۱۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۳

آغاز: بسمله، بخ بخ دل میرود تا عرش بینم یار را ×× بوسه باران می‌کنم بر یاد زلفش یار را؛ **انجام:** چار روز دیگر خلق همه می‌گویند ×× آن شخص فلان فلان آهنی کرده

حاوی غزلیات صادق ملا رجب اصفهانی است و این غزلیات اغلب جنبه مهازلت دارند و درین نسخه بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی از الف تا یاء آمده؛ خط: شکسته نستعلیق خوش،کا:گلپایگانی،تا:۱۳۱۵ق؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۱]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۳۱۹ق، جا: تهران؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰۹

آغاز: بخ بخ دل می‌رود تا عرش بینم یار را ×× بوسه باران می‌کنم بر یاد زلفش مار را؛ **انجام:** چار روز دیگر خلق همه می‌گویند ×× آنشخص فلان فلان اهنی کرده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۱۹ق، جا: تهران؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا، ۱۳۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۱۸۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۱

آغاز: تا کله فرو بردم در پاچه تنبانها ×× خارست بچشم من گلهای گلستانها؛ **انجام:** صادق ملا رجب آن بچه نورس را ×× زیاد دوست میدارد با اینهمه پیری

خط: شکسته نستعلیق، کا: ملاعباس روضه خوان اصفهانی، تا: ۷ محرم ۱۳۲۰ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۸۲گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۸سم [ف: ۷ - ۴۴۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰-فیروز

آغاز: خدای عمر دهد چارباغ بالا را ×× که او نشان بدهد لاله زار عقبا را

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن عبد الرحیم، تا: ۲۶ رجب ۱۳۴۳ق، به امر معتمد الدوله؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۸۹]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۸

بیش از دو هزار بیت غزلیات و هزلیات است با تخلص (صادق) یا (صادق ملا رجب) و بنا بر یادداشتی روی دیوان با نسخه چاپی اختلاف دارد. افزودگی‌هایی در این نسخه دیده می‌شود؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۵۱ق؛ جلد: مقوایی، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۵۸

آغاز: بخ بخ دل میرود تا عرش بینم یار را ×× بوسه باران میکنم بر یاد زلفش مار را؛ **انجام:** صادق ملا رجب آن بچه نورس را ×× زیاد دوست میدارد با اینهمه پیری

اشعار صادق ملا رجب اصفهانی به لهجه اصفهانی، به ترتیب قوافی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: سید جواد شهیدی بافقی، تا: ۲۰ محرم ۱۳۶۲ق؛کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۱/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۶سم [ف:۷-۴۴۶]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۳۲-۵۹/۱۵۲

آغاز: بسمله، خدای عمر دهد چهار باغ بالا را ×× که او نشان بدهد لاله زار عقبا را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۹۰۱]

● **دیوان صادق بیدگلی** / شعر / فارسی

d.-e sādeq-e bīdgolī

بیدگلی کاشانی، صادق، ق۱۳ قمری

bīdgolī kāšānī, sādeq (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۳

آغاز: شکفت چون رخ خاقان به طرف راغ شقایق ×× دمید چون خط خوبان بگرد باغ سپرغم؛ **انجام:** از درگه دوست پای ما لنگ آمد ×× ورنه به رخی نبود کان باز نبود

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۹۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۱]

← دیوان صادق ملا رجب ≻ دیوان صادق اصفهانی

● **دیوان صادقی** / شعر / فارسی

d.-e sādeqī

صادقی

sādeqī

نسخه‌ای با این سر آغاز در مجلس است که بحر الابرار امیر خسرو دانسته شده.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۱/۳

آغاز: کوس شه خالی و بانگ غلغلش درد سرست ×× هر که قانع شد بخشک و ترشه بحر و برست؛ **انجام:** ز مهر ماه رخان صادقی تو در همه شهر ×× چو ذره در نظر مردمان حقیر شدی

خط: نستعلیق پخته، کا: قطب الدین بن محمد، تا: ۸۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زرنشان، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۲۳۴]

● **دیوان صادقی افشار** / شعر / فارسی

d.-e sādeqī-ye afšār

صادقی افشار، صادق، ۹۴۰ - ۱۰۲۲ ؟ قمری

sādeqī-ye afšār, sādeq (1534 - 1614)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۵/۷

آغاز: ای آنکه از چکیده طبع سلیم خود ×× هر لحظه گوش سحر سخن را گران کنی؛ **انجام:** ای باد باید از سر الطاف بگذری ×× آن ... خلاف گذشته رقم کنی

قطعات و اشعار است از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۶۶۰]

● **دیوان صافی** / شعر / فارسی

d.-e sāfī

ملاباشی، حسن بن رضا، ق۱۴ قمری

mollā-bāšī, hasan ebn-e rezā (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۰

آغاز: نیک دیدم عالم لاهوت را ×× عقل و نفس عالم ناسوت را؛ **انجام:** شد خرابات خراب هیچ هیچ ×× زان سپس خود را خوش و آباد ساخت

چهار قطعه ترجیع‌بند و رباعیات و مثنویات حاج آقا حسن ملا باشی فرزند حاج میرزا رضا ملا باشی متخلص به صافی از شاعران قرن چهاردهم اصفهان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی روسی، جلد: مقوای ابری، ۵۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۳]

● **دیوان صافی** / شعر / فارسی

d.-e sāfī

صافی، امین الدین محمد

sāfī, amīn-od-dīn mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۴۹/۲

آغاز: در کنج غمم نشسته دل تنگ ×× با طالع خویش بر سر جنگ / دردا که چرا بکینه ما را ×× باری که ببارد از فلک سنگ؛ **انجام:** یوسفی چون تو بیغما ندهد کس دانم ×× اینقدر هست که او هم ز خریداران است

اشعار از او؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ:

فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۹ص (۲۶۶-۲۷۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۰۵]

● **دیوان صافی** / شعر / فارسی

d.-e sāfī

مشهد؛ اصغرزاده، سید علی اصغر؛ شماره نسخه:۵

آغاز: ای دوست نزد تو است مقام و هوای ما ×× از دیدن لقای تو باشد رجای ما؛ **انجام:** در این ندا جمیع خفایا بروز کرد ×× حسن بقا و قبح فناها بروز کرد / صافی نما مرا زبهایت بهاء بهاء

مخمسی است در ستایش بهاء الله؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۶۱۴]

● **دیوان صافی اردبیلی** / کیمیا،شعر / ترکی

d.-e sāfī-ye ardabīlī

صافی اردبیلی

sāfī-ye ardabīlī

شرح و حواشی:

۱- شرح قصیده‌ای در تدبیر حجر مکرم؛ درویش حسین

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۴۶/۸

آغاز: مطلع قصیده: سری بحق طه و الشمس ماه تابان ×× حق کلام ایزد روح حبیب برهان؛ **انجام:** انجام قصیده:قراری ثابت ایله ثابت اولانی خاک ایت ×× مرده اولانی حی ایت دیری اولان بی جان

قصیده‌ای است نونیه در ۴۱ بیت در بیان اسرار کیمیا و حجر مکرم در این علم؛ خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن حاج رضی خویی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۱۴۰-۱۴۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۸۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳۶/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۴۸]

● **دیوان صافی اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e sāfī-ye esfahānī

صافی اصفهانی، جعفر بن محمد امین، - ۱۲۱۹ قمری

sāfī esfahānī, ja‘far ebn-e mohammad amīn (- 1805)

[فرهنگ سخنوران ۳۲۵؛ الذریعه ۵۸۴/۹؛ دنا ۲۴۴/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۷

آغاز: چیست دنیا عجوزه پرفن ×× دوستی را نشاید این دشمن؛ **انجام:** ناچار بدامن صبوری ×× آویختم از بلای دوری

در آن قصیده و غزل و رباعی است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۲گ، ۱۵سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۲۸۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۴

آغاز: ای بخاک درگهت بر سینه دست راستین ×× راست گویم دست دست تست و باقی آستین؛ **انجام:** بکسی که با تو صافی نظری نکو ندارد ×× برخش چه میدهی دل نه دل دگر نداری

دارای چند قصیده و مجموعه غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن سیاه، ۲۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۷/۸سم [ف: ۲ - ۳۰۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۸

آغاز: ببرد این آب شور از دیده ام نور ×× خدا روزی کناد این خاکپا را / بباد احوال صافی را که میگفت ×× نمیگفتند اگر باد صبا را

دارای غزل‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت چهارشنبه پایان شعبان ۱۲۶۵ در میانه نسخه به خط دیگر؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۳۰۵]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۲

آغاز: ای با همه و از همه مبرا ×× ای بی همه و از همه هویدا؛ **انجام:** انجام در رباعیات: باری تا خاک تو نرفته است بر باد ×× تا می‌شنوند ناله و فریادی

در ص ع همین دیوان شرح حال ناظم آمده که او از منشیان حاج محمد حسین خان اصفهانی بوده و این یکی هم از درباریان دولت فتحعلی شاه قاجار بوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مینا کاری با گل و بوته، ۱۰۱گ (۲۸ر-۱۲۸ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۵]

۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۶

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق [نشریه: ۱ - ۱۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۹

قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۵ ذیقعده۱۲۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۷سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۱۵۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۹

آغاز: ای با همه و از همه مبرا ×× ای بی همه و از همه هویدا / مخفی و عیان عیان و مخفی ×× پیدا و نهان و پیدا؛ **انجام:** گر یار اینست و اینست رسم یاری ×× باقی نهلد ز عاشقان دیاری / ور عشق اینست و آتش عشق چنین ×× ز اندک وقتی تبه کند بسیاری

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها و رباعیات می‌باشد و در حدود ۶۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بوته، ۲۶۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۹سم [ف: ۳ - ۲۵۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۴

آغاز: دریغا که فصل بهاران گذشت ×× دریغ آن سر سبزه و طرف کشت؛ **انجام:** تا حاء حنت دیده ام با میم مدحت همقرین

×× هر دم مکرر می‌کنم در ورد خود حامیم را
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا:آغاز قرن۱۴؛رکابه‌دار؛کاغذ:نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۲۶۱و ۵۷۹–۵۸۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۹

آغاز: ای از تو دل خراب من دیوانه ای تو بسی بهر ×× دیوانه ای تو بسی بهر ویرانه / عالم همه او و عالمش دیوانه ×× دیوانه این طلسم بی فرزانه؛ **انجام:** یک روز نشد که بر در دادرسی ×× دامن نزنم ز دست بیداد کسی / القصه رسید تا به آخر نفسم ×× آسوده ز فریاد نبودم نفسی

خط: نستعلیق، کا: سعید نفیسی، بی‌تا؛ ۷ص آغاز [کتابت شده توسط نفیسی] و محمد کاظم کلارساقی در ۶ شعبان ۱۳۴۶ در ترجیعات و محمد علی سلطانی در ۱۳۴۶ در رباعیات از روی نسخه میرزا علی بن یوسف بن عبدالله آشتیانی خوشنویس در ربیع الاول ۱۳۱۱؛ تملک: آقای عبدالحسین خان میکده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۸۲]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: بسمله. ای با همه در همه مبرا ×× ای بی همه ور همه هویدا؛ **انجام:** به تعلیم خرد صافی نوشت از بهر تاریخش ×× زهر آئینه کو می‌بین جمال دید دولت را

این نسخه از کلیات صافی که توسط فرزندش محمد صافی کتابت شده مشتمل است بر مثنوی گلشن خیال، هفت بند در منقبت و مدح ابن عم مصطفی حیدر امیرالمومنین (ع)، مراثی، ترجعات، قصاید، مقطعات، غزلیات (مرتب)، رباعیات (مرتب)، اشعاری در وصف و ماده تاریخ جلوس فتحعلیشاه قاجار و ماده تاریخ جلوس فتحعلیشاه قاجار. در صفحه ۴۳۹ غزلی است که در حالت نزع گفته شده و مطلع آن چنین است: «وای آن صید که در سینه غم صیادش ×× ماند و صیاد جفا پیشه ببرد از یادش»، و در صفحه ۴۳۲ غزلی است که شاعر در خواب سروده و مطلع آن چنین است: «زمان کوته عمر و شب فراق دراز×× عجب که دیده به دیدار دوست افتد باز»؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد ابن میرزا محمد جعفر صافی اصفهانی، بی‌تا؛ با دو مجلس نقاشی آب و رنگ به سبک زمان قاجار از صورت صافی، صباحی، عاشق، آذر، مشتاق و تصویر شیخ سعدی و سه نفر از عارفان حجاز؛ مجدول، کمندار زرین، یک سرلوح مذهب مزدوج خوب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۴۱۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۳ – ۷۱۰]

۱۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۲ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: - ۷۶]

● دیوان صالح / شعر / فارسی

d.-e sāleh

صالح بن حسن

sāleh ebn-e hasan

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۶/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۸ – ۳۱]

● دیوان صالح / شعر / فارسی

d.-e sāleh

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۵

آغاز: ای بدرگاه تو نیاز همه ×× لطف کار تو کارساز همه؛ **انجام:** بر خاطرت ز بودن صالح اگر غمی است ×× خود را چرا خلاص از این غم نمی کنی. تم فی ۳ شهر الشوال سنه ۹۴۳

شامل: غزلیات به ترتیب حروف قوافی، چند قصیده کوتاه؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد عزمی، تا: ۹۴۳؛ جلد: تیماج ابره تریاکی، اندازه: ۹/۱×۱۵/۶سم [ف: ۴ – ۱۱۳۶]

● دیوان صالح تبریزی / شعر / فارسی

d.-e sāleh-e tabrīzī

صالح تبریزی، میرزا صالح، ق۱۱ قمری

sāleh-e tabrīzī, mīrzā sāleh (- 17c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱

غزلیات و رباعیات است؛خط: نستعلیق، کا: شاه محمود نیشابوری، تا: نزدیک به پایان جمادی الاول ۹۷۴ق؛ مجدول، با سرلوح، با یادداشت چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۵۸؛ مهر: وکیل الدوله باقر، اسمعیل بن خانلر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۴۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰

آغاز: غم فزاید زلاله زار مرا ×× چه غم از رفتن بهار مرا

مشتمل بر غزلیات، رباعیات، اشعار ترکی، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و قطعات می‌باشد، صالح تخلص میرزا صالح تبریزی است که در نیمه دوم قرن یازدهم شیخ الاسلام تبریز بوده و معاصر او نصرآبادی در تذکره خود (ص ۱۰۳) به معرفی وی پرداخته است. بنا بر نوشته نصر آبادی تصور می‌رود که دیوانی بزرگ داشته و این نسخه منتخبی از آن باشد. صالح از دانشمندان امامی مذهب بوده و به تشیع خود مکرر تصریح نموده و از آنها این چند بیت را می‌آوریم: در ص ۳۲ نسخه: «صالح شدیم خاک ره مصطفی و آل ×× در هر دو دولت ما کم نمیشود»، و در ص ۶۰ نسخه: «قربان علی شوم سرو سرور اوست ×× هان شیعه بنوش ساقی کوثر اوست / حق میداند واسطه باطل باشد ×× بیواسطه جانشین پیغمبر

اوست»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً اوائل قرن ۱۲؛ مجدول، مذهب، در حدود ۹۷۰ بیت است «منتخب رمز الریاحین» رمزی کاشانی پیوسته این نسخه می‌باشد، فقیر علی زنگنه اشعاری از حافظ و واعظ و ظاهراً از خود در ص ۹۸-۱۰۲ نوشته و ظاهراً منتخب نامبرده که به سال ۱۱۴۴ نوشته شده نیز خط این نویسنده است؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوایی، ۱۰۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۵۸]

● **دیوان صالح روشن** / شعر / فارسی

d.-e sāleh-e rowšan

روشن، صالح

rowšan, sāleh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۶/۲

آغاز: مگر من معنی شوخی تلاشم ×× قلم از شاخ آهو می‌تراشم؛ **انجام:** چنین وحشی که تا مژگان کنی باز ×× ز حشمت چون نگه می‌کرد پرواز

مثنوی اوست، درباره آهویی که نواب آصف جاه پیش خود داشته و زبان آهو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱گ (۱۴پ)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۹۰]

● **دیوان صامت** / شعر / فارسی

d.-e sāmet

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۷/۱

آغاز: ای عشق به بسم الله از ناطقه لب بگشا ×× رحمن و رحیمی خوان و آنگاه بکن انشاء / در اول این دفتر یاد آر ز پیغمبر ×× همت طلب از حیدر تا جان شودت گویا؛ **انجام:** دم تو مزن گوش باش صامت خاموش باش ×× رهرو باهوش باش گوش کن و دم مزن

شامل غزلیات، رباعیات و ترجیعات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن قاسم خان افشار، تا: ۱۲۸۸ق، مجدول دوستونی به شنگرف؛ تملک: محسن سالمی و محمد حسین سلطان آبادی و ...؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳ص (۴-۱۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۶۷]

● **دیوان صاین هروی** / شعر / فارسی

d.-e sāyen-e heravī

صاین هروی، رکن الدین بن محمود، - ۷۶۵ قمری

sāyen-e heravī, rokn-od-dīn ebn-e mahmūd (- 1364)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۰۲؛ الذریعة ۵۷۰/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲

آغاز: خلف صدق رکن صاین شاعر ملایم سخن و فاضل زیبا کلام ... از سحر جادوی تو که جادوی مطلق است ×× اشکم چکیده همچو شراب مروق است؛ **انجام:** گل با تو همی خوش آمد ای خرمن گل ×× دست من و دامن تو با دامن گل

با یک دیباچه در سرگذشت سراینده؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۲۹ص (۲۷-۵۵)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۲]

● **دیوان الصبابة = قصاید الصبابة** / شعر / عربی

d.-uṣ ṣabāba = qaṣāyid-uṣ ṣabāba

ابن ابی حجله، احمد بن یحیی، ۷۲۵ - ۷۷۶ ؟ قمری

ebn-e abī hajale, ahmad ebn-e yahyā (1326 - 1375)

مشتمل است بر یک مقدمه متضمن ۵ فصل در تفسیر عشق و بیان تعریفاتی که برای عشق گفته شده و مسائلی مرتبط به آن مانند آنکه پیدایش عشق اختیاری و یا اجباری و خارج از اختیار است، بیان مراتب عشق و غیره و ۳۰ باب و یک خاتمه در بیان حال جمعی از عشاق که در هجر و حرمان جا نداده و یا در راه وصال دست از جان شسته‌اند. فهرست ابواب کتاب را که هر یک درباره یک موضوع بسیار جالبی است مربوط به عشق و عاشقی مانند: نخستین دیدار، تغییر حالت عاشق هنگام دیدار معشوق، فاش ساختن و کتمان کردن راز عشق، رنجهای عشاق، روابط نامرئی و درونی محبوب و حبیب و نقل پاره از اخبار و تواریخ گرفتاران بند محبت در دیباچه ذکر کرده و باب ۲۹ متضمن بیان حال کسانی است که در عصر مؤلف به عشق‌ورزی شهرت یافته‌اند. این کتاب از لحاظ موضوع بسیار نزدیک به کتاب روضة القلوب است که در قاهره چندین بار چاپ گردیده و متضمن قطعات نظم و نثر و حکایات بسیار جالبی است. اینک قسمتی از سخنان مؤلف که درباره معرفی کتاب و هم نمونه‌ای از آن است نقل می‌شود: «اما بعد فان کتابنا هذا: کتاب حوی اخبار من قتل الهوی ×× و سار بهم فی الحب فی کل مذهب / مقاطیعه مثل المواصیل لم تزل ×× یشبب فیها بالرباب و زینب. فهم ماهم تعرفهم بسیماهم قدتر کهم الهوی کهشیم المحتضر و اصحبوا من علة الجوی علی قسمین فمنهم من قضی نحبه و منهم من ینتظر فهم ما بین قتیل و شهید ...». به‌طوری که در دیباچه دیوان الصبابه تصریح شده است پس از آن‌که مؤلف آن را تألیف کرده، به دستور و فرمان ملک ناصر آن را که هنوز مسوده بوده است پاکنویس و به نام وی کرده و از وی به تجلیل فراوان نام برده است. قصیده بلندی نیز در مدح وی و تعریف کتاب گفته و در آخر آن قصیده پس از آنکه از کتاب طوق الحمامه و کتاب منازل الاحباب که هر دو از لحاظ موضوع مشابه این کتاب اند نام برده و تألیف خود (دیوان الصبابه) را بر آن دو ترجیح داده، از کتاب سکردان نیز نام برده و متذکر

گردیده است که این کتاب نیز مانند آن تألیف، مورد نظر ملک ناصر گردیده و پس از انجام قصیده چنین گفته است: «نعم الفته باسم مولانا السطان علی الوجه المشروح و تولیت لاجله عمله بنفسی فجاء کما قیل عمل الروح للروح. اهیم بمن هام الحبیب بحبه ×× الا فاعجبوا من ذاالغرام المسلسل. و سلکت فی تألیفه الاختصار والاقتصار علی النوادر القصار ...» (عبدالحسین حائری)
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل العاشقین باحکام الغرام رضی واحبب الیهم الموت فی حب من یهوونه فلا تکن یافتی للعذل متعرضاً ...
چاپ: این دیوان در متن همراه با «تزیین الاسواق» در هامش، به سال ۱۲۹۱ق چاپ شده
[الذریعة ۱۷/۹ و۵۹۱؛ معجم المطبوعات –۲۸؛ کشف الظنون ج ۱–۵۱۴؛ فهرست دارالکتب ۱۳۵/۳؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۵/۴]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد مات قبلی اول الحب و انقضی و لومت امشی الحب قد مات آخره. نجز الکتاب المبارک علی ید الفقر الی الله تعالی عبداللطیف عبدالله البغدادی ... بتاریخ خامس شهر صفر سنه اربع و ستین و سبعمائه.
خط: نسخ کهن، کا: عبداللطیف عبدالله بغدادی، تا: ۷۶۴ق؛ کاتب این نسخه را نزد مؤلف و ناظم خوانده و مقابله نموده، به سال ۱۱۸۳ نسخه حاضر را الحاج علاء الدین الراسمی البغدادی در یوم التنادی در شهر قسطنطنیه مطالعه و به رموز آن واقف شده، در سال ۱۲۰۴ هجری مالک دیگری به نام لازقی این نسخه را به قدر امکان تصحیح کرده؛ تملک: مصطفی صدقی در ۱۱۷۹ق؛ مهر: میرزا محمود وزیر، ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۳۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۴ – ۹۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۵۱–ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۶۶۱۴–۴۵۵۹. بخشی از دیوان؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ – ۶۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تستقبل الامال کعبة جوده ×× کما استقبل البیت المعظم زائره / فای نوال ما اضائت شموسه ×× و ماهی ان حققت الا دفاتره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ نسخه ناقصی است که چندین برگ از خاتمه کتاب را فاقد می‌باشد؛ پشت نخستین برگ و یک برگ اضافی ابتداء نسخه قطعات شعری از چندین تن از شعرا متضمن تقریظ کتاب دیوان الصبابه به خط کاتب نسخه کتابت شده و کاتب خود نیز این قطعه را در تقریظ آن سروده و نوشته است: «قل لمن ان کان دهرا ×× بفراق و اصابه / قم و بادر غیر و ان ×× نحو دیوان الصبابه / و اعتکف دهرا علیه ×× فلک الامن ببابه»؛ کاغذ: ترمه فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۳۷۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۱۹
خط: نسخ، کا: قاسم عبدالله، تا: با تاریخ ۹۱۷ق [ف: ۷ – ۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۴
در یک مقدمه و سی باب و خاتمه؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد دیسطی حنفی، تا: ۳ شوال ۹۶۰ق؛ در پایان خط احمد عبدالله بن محمد ازهری حنفی؛ تملک: محمد مؤمن خراسانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۲گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۶۴۱]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶۹گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۲۸]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاتفق ان الشباب المذکور مرض فمرض الحاجبی لمرضه فدخلنا علیه نعوده فقال ارید من یوصل ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مجدول، یادداشت مطالعه کتاب توسط عبدالرزاق بن رمضان بن محمد بن علی بن عثمان؛ تملک: حیدر قلی بن نور محمد خان کابلی به سال ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۶۹۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حبی له ما ان یقاس بغیره ×× لانی قیس الحب فیه و عامره / و قدمات قبلی اول الحب ما نقضی ×× و لومت اسنی الحب قدمات آخره (... علی هاجرها آلاف التسلیم و التحیة)
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن میرزا شاهرخ شاهی، تا: ربیع الثانی ۱۱۷۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۹ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۱ – ۲۲۰]

۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۲۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۰گ (۱۵۹–۲۳۸)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳ – ۱۰۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب المبارک بحمدالله و عونه ... اعطی و من هبا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قدمات قبلی اول الحب قیسه ×× و لومت امسی الحب قدمات اخره.
خط: نسخ، کا: حسن بن آغا محمد تبریزی، تا: دوشنبه ۲۳ شعبان

۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۳۴۵]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ رجب ۱۲۵۷ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۶گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۴ – ۵۰۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قدمات قبلی اول الحب و انقضی لومت امسی الحب قدمات آخره.

خط: نسخ خوش، کا: حبیب الله، تا: ۱۲۷۸ق، اهداء به: میرزا بابا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج عنابی، ۱۷۵گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وافق ختامی له ثامنة الاربعا خامس شهر شوال و ایار الموافق لعشرین بشلنس و خامسه الجوزاء للشمس من شهور سنه اثنین و سبعین و تسعمائه ... آمین آمین

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم تبریزی، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۸۶]

● دیوان صباحی بیدگلی / شعر / فارسی

d.-e sabāhī-ye bīdgolī

صباحی بیدگلی، سلیمان، – ۱۲۱۸ ؟ قمری

sabāhī bīdgolī, soleymān (- 1804)

آغاز: شباهنگام چون بنهفت رخ این لاله حمرا ×× شگفت از چشم انجم صد هزاران نرگس شهلا

چاپ: به تصحیح پرتو بیضایی در تهران به چاپ رسیده است

[الذریعة ۵۹۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۰۴/۳؛ دانشنامه هنرمندان ایران و جهان اسلام (ص ۱۷۷)، احوال و آثار خوشنویسان (۱۳۸:۱)، مجمع الفصحا (ج۲، ق۲، ص ۸۱۳–۸۲۶)؛ دنا ۲۴۶/۵]

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۲

شامل: الف: چهارده بند که در رثاء سید الشهداء علیه السلام سروده است (۱۳پ–۱۵پ)، ب: مثنوی (۲۷ر–۲۹پ)، آغاز: «ای باد شمال عطرپرور ×× از نکهت تو جهان معطر»؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ – ۴۳۴]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲ ـ د

آغاز: در مدح حضرت خاتم انبیاء محمد مصطفی: برابر؛ **انجام:** چواندر تبارش بزرگی نبود ×× نیارست نام بزرگان شنود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبدالحسین بن محمد حسن خان در ۱۲۷۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۶۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز گل و زقند الهی تا بود نام ×× گلت در دست باد و قند در جام

قصاید و مثنویاتی که حاوی مدایح «محمدخان» و عده‌ای از امرای قاجار است آمده و در سروده‌های این شاعر ما گاه‌گاه به ماده تاریخ‌های چندی برمی‌خوریم که تطابق با قرن ۱۳ هجری می‌کند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج آبی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سحاب از بهر ضبط سال تاریخ وفات او ×× رقمزد آه کز ملک بصاحب شد سلیمان

شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، غزلیات و قصاید و ترکیب‌بند، رباعیات، مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: لطفعلی مازندرانی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، ۱۱۳گ، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۶ – ۲۴۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۰

آغاز: بسمله، سپاس سخن آفرینی را سزاست که انسان از دیوان ابداعش فرد انتخابی است ... همه شب چشم من بدار و چون من محو نظاره ×× یکی بر صورت میزان یکی بر هیأت جوزا؛ **انجام:** من نالم و گوید او عبث ناله مکن ×× کاندر دل من ناله ندارد اثری

مشتمل است بر مقدمه ای در شش صفحه به نثر، قصاید (یک برگی از آغاز افتادگی دارد)، غزلیات، مقطعات، رباعیات و مثنویات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: روغنی، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۹سم [ف: ۱۷ – ۱۹۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱۲/۱۰

شعری است سروده شده در مرثیه هاتف اصفهانی (۱۱۹۸ق) که در دیوان صباحی موجود است. در نسخه ما نام شاعر نیامده، به مطلع زیر: «ناصح چه دهی پند من از گریه بسیار ×× تا دل نشود ریش نگردد مژه خونبار»؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر: «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۸۴پ–۸۵ر هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱۲/۱۲

غزلی به مطلع: «داغ تو بر دل درد تو بر جان ×× بهتر ز مرهم خوشتر ز درمان» و قصایدی در مدح امام رضا (ع)، حضرت علی (ع)، حاجی ابوالحسن ... خان در تعزیه مادر و غیره»؛ خط: شکسته

نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر: «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۸۹پ-۹۸ر هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن یکی زایر یکی خادم یکی مداح تو است ×× من سگ کوی توأم و الله اعلم بالصواب

شامل قصاید و غزلیات و مثنوی شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۴گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۹۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم عابد کجا و چهره صبح ×× گوش زاهد کجا و نغمه جنگ

خط: نستعلیق، کا: باستانی راد، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲۳]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۷۱

آغاز: بسمله، سپاس سخن آفرینی را سزاست که انسان از دیوان ابداعش فرد انتخابی است ... بسی لعل قبایان یاقوت لب که از عالی گهری بلولو عینی چشم نگشایند ... و اوان قدسی فطرت سلمان مقام و صباحی تخلص سلیمان نام که دیوان ثنا بخشش در سبای سلامت بلقیس بلاغت ... از مدلول کتاب کریم نشانیست ... از این جالس صف النعال بساط اهل دانش و حاشیه نشین انجمن آرای بینش محمد ساروئی خواهش فرمودند که بر این نگارین مدون لوحه نگارد ... قصائد: شباهنگام چون بنهفت رخ این لاله حمرا ×× شگفت از چشم انجمن صد هزاران نرگس شهلا / نالم ز غم سنگ دلی سیمبری ×× کز حال دلم نباشد او را خبری / من نالم و گوید او عبث ناله مکن ×× کاندر دل من ناله ندارد اثری. حسب الاشاره معتمد الدوله العلیه العالیه الخاقانیه چراغ علی خان دام اقباله ... بنده دعاگو و چاکر ثناجو ابوالقاسم الحسینی الانجو دیوان صباحی را ... که جداول بین سطورش جاری مجرای جنات تجری من تحتها الانهار و تذهیب صفحاتش از طلای دست افشار مهر آفتاب و افشان زرنگارش از ورق نقره ماهتابست پرداخت و خود را مورد انعامات بی پایان و عیایات بیکران آن خدایگان ساخت ... حرره فی شهر جمادی الثانی من شهور سنه ۱۲۱۹ فی الهجره النبویه المصطفویه

دارای یک مقدمه منثور از محمد ساروئی در توصیف و ستایش از مراتب شعر و شاعری صباحی، قصاید به ترتیب قوافی، مقطعات، مراثی، تواریخ منظوم در فوت و تولد، مثنویات، غزلیات (مرتب)، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی انجو، تا: ۱۲۱۹ق، جا: شیراز، بنا به دستور چراغ علیخان؛ با چند سرلوح مذهب مرصع ممتاز، دارای حواشی مذهب مینا سازی با طلای سبز و آتشین، با کتیبه مذهب مرصع ممتاز، مجدول، با کمند زرین و لاجوردی؛ به تاریخ شهر ربیع الاول ۱۲۳۲ این نسخه وارد کتابخانه فتحعلیشاه شده و در تاریخ ۱۲۸۲ به کتابخانه ناصر الدین شاه با مهر ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ترمه کشیده، جلد: مقوای روغنی بوم دلربایی، ۲۸۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۷۲۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** سحاب از بهر ضبط سال تاریخ وفات او ×× رقم زد آه کز ملک فصاحت شد سلیمانی

قصیده است و مرثیه و غزل و رباعی و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۲۲ق؛ با یک سرلوح زرین، ص ۱ و ۲ مذهب، مجدول به زر؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه مخمل بنفش، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵

آغاز: برابر

شامل قصاید، مقطعات، مراثی، غزلیات، رباعیات و مثنوی است، در ص ۲۲۲ و ۲۲۳ نه دو غزل در مرثیه نوشته شده و بخشی از مثنوی‌های صباحی نیز در رثاء است و همه دیوان در حدود ۳۸۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۶۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۹۷

قصاید است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق کاشانی، تا: ۱۲۲۸ق، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۹گ، ۱۴سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۴۳۲]

۱۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۳۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر کسی در گوشه یی بر کشته خود نوحه کرد ×× من درین اندیشه کاین کاشانه دشت کربلاست

در پایان کتاب قطعه‌ای که میرزا سید محمد سحاب اصفهانی در رثاء وی گفته است نوشته شده و بیت آخر آن که شامل تاریخ فوت صباحی است این است: «سحاب از بهر ضبط سال تاریخ وفات او×× رقم زد «آه کز ملک فصاحت شد سلیمانی»» [از این ماده تاریخ سال ۱۲۰۷ استخراج می‌شود، ولی چون در دیوان صباحی ماده تاریخی هست که به سال ۱۲۱۲ در فوت حبیب الله بیگ گفته شده: «شد ببزم خلد ازین دنیا حبیب الله بیگ» بنابراین حدس مصحح دیوان چاپی صباحی به اینکه در مصراع سحاب تحریفی روی داده و به جای «آه» باید «وای» باشد مقرون به صواب است] و کاتب نادان به دنبال آن نوشته است: «ناظم تاریخ صاحب دیوان میرزا محمد علی متخلص به سحاب ولد همان رضوان مکانست»؟!؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۱۴گ،

۱۷سطر (۱۰/۲×۲۱/۷)، اندازه: ۱۷/۸×۲۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۴۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۶/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳۰گ (۵پ-۱۳۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۱۴۹]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۳

آغاز: چون شد بساط آل نبی در زمانه طی ×× آمد بهار گلشن دین را زمانه دی؛ **انجام:** مرا که بی سبب از دست رفته کار چه حاصل ×× که کار لعل تو جان بخشی است و دردستانی / مگس نمیرود از پیشت از فشاندن دست ×× بود لب شکرین تو باب شهد فشانی

خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: سه‌شنبه۷رمضان ۱۲۴۰ق؛کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۷۰گ (۶۳پ-۱۳۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۱۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴۶

قصیده در مدح امام رضا (ع) شاید از صباحی کاشانی؟؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱ص (۹۶ر) [مختصر ف: ۶۲۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴۹

قصیده رائیه در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ ۲گ (۹۹ر- ۱۰۰پ) [مختصر ف: ۶۲۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۳

قصیده در مدح خاتم النبیین (ص)؛ ۲گ (۱۱۸ر- ۱۱۹پ) [مختصر ف: ۶۲۲]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۷۷/۲

آغاز: بسمله: نو گشت سال کهنه و ماه محرم است ×× ایام تعزیت شد و هنگام ماتم است

پانزده بند، بوزن دوازده بند محتشم کاشانی، در مصیبت عاشورای حسینی؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حاج شیخ محمد حسن واعظ، تا: ۱۲۶۲ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵) [ف: ۲ - ۷۸۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۷

کا: ابوالقاسم فرزند علی مصطفی افشار، تا: ۱۲۶۶ق [د.ث. مجلس]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۶۴

آغاز: گر بکف داماں بر غم آسمان ارم ترا ×× بر سر مهر ای نامهربان آرم ترا / تو همیون (همایون) طایر عرش آشنایی من کیم ×× تا بدام خود توانم ز اشیان آرم ترا؛ **انجام:** زاهد تو دمی که گیری از روی شعف ×× جادر صف حشر نامه خویش بکف / من نامه خود گذارم از دست و روم ×× گیرم به دو دست دامن شاه نجف / تم الرباعی ایضا این چند رباعی انتخاب و نقل شد

شامل غزلیات، رباعیات به ترتیب تهجی، تواریخ و مقطعات، قطعات و مراثی به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن بن احمد حسینی کاشانی متخلص به ثریا، تا: ۱۲۷۴ق؛ بنا بر یادداشت کاتب که یکی از خوشنویسان قرن ۱۳ است در برگ ۷۸پ مورخ ۱۲۷۵ق از روی نسخه‌ای ناقص و مغلوط و محکوک استنساخ شده و نسخه مذکور فاقد قصاید بوده است، دارای دو سرلوح مذهب مرصع، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شکری و طوسی، جلد: میشن تریاکی، ۷۷گ، ۱۴ و ۱۵ سطر (۶/۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۷

قصیده و غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ در متن و هامش؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۷گ، ۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۰

آغاز: کرد از عهد جوانی یاد زال روزگار ×× ساخت نو، پیرانه سر، پیرایه پیرار و پار؛ **انجام:** چه باکم از قفس اکنون که رفت از باغ گل اکنون ×× بحیرت بایدم چون زیست خواه اینجا خواه آنجا

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۸۴-۷۸۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۱]

۲۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۷ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۱۹]

۲۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از یک نگاه کار مرا ساخت یار من ×× دیدی چگونه یار من آمد بکار من.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰۹گ، ۱۸ سطر (۱۳×۱۶) سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۴۲]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۰

آغاز: بسمله. افتاد شامگه به کنار افق نگون؛ **انجام:** گفت ای یزید این سر داماد کربلاست.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شود عدوی تر اشجم زندگی غارب بود محبت ترا کوکب حیات شیر تو

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۵

آغاز: نهان شد زیر داماں زمین این بسدین مجمر ×× هوا پر مشک اذفر شد جهان پر عنبر سارا؛ **انجام:** ز گل و زقند الهی تا بود نام ×× گلت در دست باد و قند در جام

خط: نستعلیق، کا: مهدی اصفهانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۳۱گ، ۱۵سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۴۵۰]

۳۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۵/۳
آغاز: مطلع: افتاد شامگه زکنار افق نگون ×× چون سر بریده از این طشت واژگون / افکند چرخ مغفر زرین و از شفق ×× در خون کشید دامن خفتان نیلگون / جان امیر بدر و روان شه حنین ×× سالار سروران سر از تن جدا حسین؛ **انجام:** مقطع: در موقف حساب «صباحی» چو پا نهد ×× جایش به سایه علم بوتراب باد
ترکیب‌بندی پیرامون وقایع کربلا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۵ر–۱۷ر)، مختلف السطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۳۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۹/۹
آغاز: برابر
قصیده در مدح امیرالمؤمنین علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۷پ–۳۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۴۴۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۲
مراثی امامان، قصاید (در ستایش پیامبر و امامان)، تاریخ بناهای مقدسه و جز آن، تاریخ وفات حسینقلی خان، ستایش از جعفر خان زند و جز او، تاریخ مرگ مردان آن روزگار، مرثیه‌ها از مرگ هاتف و جز آن، مثنوی، قطعات، رباعی، غزلیات به ترتیب حروف تهجی با تخلص صباحی، رباعیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵ص (۲۲۲–۲۴۶) [ف: ۳ – ۲۶۱]

● دیوان صباحیه / ادبیات / فارسی

d.-e sabāhīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۷۷
آغاز: بسمله، چو طاووس مشرق بر آورد سر؛ **انجام:** مشکین ختام شراب مشکبو است
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان صبای کاشانی / شعر / فارسی

d.-e sabā-ye kāšānī

صبا، فتحعلی بن محمد، – ۱۲۳۸ قمری

sabā, fath-‘alī ebn-e mohammad (- 1823)

از فتحعلی خان کاشانی متخلص به صبا (–۱۲۳۸ق) ملک الشعرای دربار فتحعلی شاه قاجار است، که وقایع سلطنت وی و مختصری از تاریخ نیاکان او را در مدت سه سال در چهل هزار بیت به نظم درآورده و «شاهنشاه نامه» نام نهاد و دیگر مثنوی‌های سروده ایشان عبارتند از: ۱. «خلاصة الاحکام» که در احکام سهو و شک و نماز بیان شده است، ۲. «عبرت‌نامه» برابر تحفة العراقین خاقانی انشاء شده است، ۳. «خداوند نامه» در بیان معجزات حضرت ختمی مرتبت (ص) و غیره، ۴. «گلشن صبا» در مواعظ و نصایح، ۵. لیلی و مجنون، ۶. هفت پیکر، ۷. شکارستان (داستان شیر شکار کردن فتحعلی شاه می‌باشد). (فاضل هاشمی)
آغاز: تعالی الله خداوند جهاندار جهان آرا ×× کزو شد آشکارا گل ز خار و گوهر از خارا
چاپ: آقای محمد علی نجاتی آن را چاپ کرده
[دنا ۲۴۷/۵–۲۴۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۰۳/۳؛ مشترک پاکستان ۱۸۲۱/۹؛ الذریعة ۵۹۲/۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۷۵/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** نشستم بر سمندی دشت پیما ×× که خرزین زبیدش ایوان خرچنگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۱ص (۱–۴۶۱)، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۶ – ۲۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۳
آغاز: بچاه باختر چون یوسف خورشید شد پنهان ×× زلیخای فلک را اشک انجم ریخت بر دامان؛ **انجام:** تن مو الفشان را امل پرند آرای ×× سرمخالفشان را اجل پرند آور
قصایدی از صبا و کتاب مشرق الانوار پیوسته آن می‌باشد و این کتاب به سال ۱۲۲۴ نوشته شده و در حدود ۲۵۰۰ بیت می‌باشد و اهمیت این نسخه از این راه است که شامل مدائح زندیه و لطفعلی خان می‌باشد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۵۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۹
آغاز: گوش دارید ای خداوندان هوش ×× تا فشانمتان بکام هوش نوش؛ **انجام:** هم ساتر عورت ترا چار دهد ×× هم فرزندت زیک شکم پنج آرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ به نظر فتحعلی شاه رسیده است، با دو سرلوح و مجدول زرین؛ مهر: «نواب حافظ محمد عبدالحسین خان بهاء الملک رئیس الامراء سراج الممالک، سراج الدوله سردار جنگ ۱۲۲۵»؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۱سم [ف: ۲ – ۳۰۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۰۷
خط: نستعلیق، کا: الحضرة السلطانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ با سرلوح زرین و رنگین، مجدول، با سه بند شعر میرزا مهدی خویی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۸۶گ، ۲۱سطر (۱۳×۳۱)، اندازه: ۲۶×۳۹سم [ف: ۱۷ – ۲۲۵]

۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** صبا بهر تاریخ آن زد رقم ×× که این آسمانست و آن افتاب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۵۲گ، ۲۱–۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۵۹۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲

آغاز: برابر
شامل: قصاید مرتبه بترتیب حروف تهجی، ترکیب بندها، غزلیات مرتب به ترتیب حروف تهجی، رباعیات، خلاصة الاحکام، عبرت‌نامه و مقطعات. این دیوان یا کلیات در حدود ۱۴۰۰۰ بیت را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ با چند سرلوح زیبا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۳۲۰گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳ - ۲۵۹]

۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۳ فرخ

منتخب قصاید اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۸]

۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۷ فرخ

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۵

آغاز: آغاز متن: بسمله، دیباچه این خجسته دیبا ×× پیرایه این پرند زیبا ...؛ آغاز حاشیه: بسمله، تعالی الله خداوند جهان دار جهان آرا؛ **انجام:** انجام حاشیه: روز از ملک ای صبا به گیتی ×× ذکر ملکان ملک این باد / در بحر جلال او فلک فلک ×× سبحان الله مالک الملک. انجام متن: بگفتمش چه کس گفت شیخ خالیگر ×× بخنده گفتمش آری ببین پیاله دلیل
شامل منتخب قصاید در حاشیه به طرز چلیپا و در متن: مثنوی عبرت‌نامه، هجو یکی از حکام، گلشن صبا و منتخب غزلیات و غیره می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد نصیر بن فخر الحاج حاجی بیگلر قزوینی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۶۵ق؛ دارای سرلوح و کتیبه کوچک در آغاز متن، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری آهاری، ۱۳۵گ، ۶ سطر در متن، حاشیه چلیپایی ۱۴ سطری، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۲۰۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** جاودان باد با هزار نیاز ×× خسروان را بر آستانش نماز
مشتمل است بر قصاید و بعضی ترکیبات و مثنوی پندنامه موسوم به گلشن صبا و مثنوی دیگر در شکیات و سهویات نماز موسوم به خلاصة الاحکام؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۶۷ق؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳۶گ، ۲۳ سطر (۱۰/۳×۲۲)، اندازه: ۱۹/۷×۳۳/۷سم [ف: ۷ - ۴۴۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن احمد حسینی، تا: ۱۲۷۶ق؛ ۲ص (۱۲۳-۱۲۴) [ف: ۳ - ۱۱۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو صاحبدلان بر جهان دل منه ×× به بیهوده گل برسر گل منه
نسخه‌ای است نسبتاً کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی، ۳۲۹گ، ۱۷ سطر (۱۰/۲×۲۱/۸)، اندازه: ۱۹/۸×۳۰/۷سم [ف: ۷ - ۴۴۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷۷

آغاز: دیباچه این خجسته دیبا ×× پیرایه این پرند زیبا؛ **انجام:** جاودان باد با هزار نیاز ×× خسروان را بر آستانش نماز
قسمتی از دیوان صبای کاشی است به ترتیب شامل مثنوی‌های عبرت نامه و تحفة العراقین و گلشن صبا و یک ترجیع‌بند و مثنوی موسوم به «خلاصة الاحکام» که با دیوانش به طبع رسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۸۱گ، ۸ سطر (۶/۲×۱۰/۳)، اندازه: ۱۱×۱۵/۷سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه روغنی، ۲۰ سطر [ف: ۴ - ۶۶۰]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۱ ـ ج

آغاز: ای صبا ای راحت جان ای صبا ×× ای صبا ای پیک جانان ای صبا / ای صبا ای قاصد کوی حبیب ×× ای صبا ای پیک هر حسرت نصیب؛ **انجام:** بیچاره صبا کشید رنجی ×× بگذاشت د راین خراب گنجی / یارب تو نهانش از بدان کن ×× آویزه گوش بخردان کن
خط: نستعلیق، کا: بلقیس خانم، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با پارچه، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۶۳]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۹۵

آغاز: ورود موکب فیروز شهریار جهان ×× خجسته باد و همایون بتختگاه کیان؛ **انجام:** فرزند شهنشاه علی شاه جوانبخت ×× فر ملکی تاج و شکوه فلکی بخت.
قصایدی در مدح علیشاه ظل السلطان. علیشاه فرزند فتحعلی شاه قاجار است که صبا او را در این قصاید مدح گفته است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۳۴گ، ۱۱ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۴]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادی زدواهی سماوی ×× چون دیک زناب این اوی.
شامل: قصاید مرتب بر حسب ترتیب حروف الفبائی آخر قواقی، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند، اشعار متفرقه، مثنوی گلشن صبا، مثنوی خلاصة الاحکام، مثنوی عبرت نامه، مثنوی تحفة العرافین. این نسخه ظاهراً ناقص است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛

با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۸۶گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۷۳]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که جاوید آن شاه پاینده باد ×× تن از جان و جانش از خرد زنده باد

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء، قطعات و ترکیب بند و ترجیع بند و غزل، رباعیات، مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱۷گ، ۲۰سطر(۱۰×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۴ - ۳۴۸]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۰/۱

آغاز: برابر

قصاید اوست در ستایش امامان و سران روزگار خود، و ترکیب‌بند و ترجیع بند و غزلیات به ترتیب تهجی و رباعیات و مثنوی‌ها و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۳۰۷گ (۱پ-۳۰۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: ۸ - ۲۹۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۶/۴

آغاز: عید است ز تخت و تاج خسرو ×× افکنده بر آفتاب پرتو؛ **انجام:** در جلال بحر او فلک فلک ×× سبحان الله مالک الملک

ترجیع بند، در ستایش فتحعلیشاه قاجار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۵گ (۴۹ر-۵۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۳سم [ف: ۸ - ۲۱۶]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۴

گزیده‌ای است از دیوان صبا؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با دو سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۸۸۵]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۴

آغاز: بسمله، گوش دارید ای خداوندان هوش ×× تا نشانم تا بکام هوش نوش؛ **انجام:** زان مقالات شهنشاهی بنام ×× آمد این درج جواهر والسلام.

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: شاید فتحعلیشاه، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۵۷]

۲۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۹۹/۱

مشتمل بر: نصیحت به فرزند و هجو چند نفر و عزت مال دنیا و رساله خلاصة الاحکام بفارسی منظوم در معنی شک و سهو نماز از قول جناب میرزا ابوالقاسم (گویا قمی) و سهو و عمد و زیاده و کم کردن نماز پنج گانه و مواضعی که سجده واجب است و نیت سجده سهو و موجبات سجده سهو و بیان اقول علماء که سجده سهو را واجب دانستند و میرزا ابوالقاسم مستحب دانسته و نمازهای دو رکعتی در پنج مطلب و شک در رکعات و شک میانه سه و چهار و شک میانه دو و چهار و شک دو و سه و چهار و پنج و تحفة العراقین و عبرت نامه و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ (۱ر-۷۵ر)، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: - ۳۹۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سرور جم مرتبه محمد علی ×× ایکه بذات تو سزد سروری / آمده در چند حکمت اسیر ... ناخوانا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آغاز یادداشت (ع خان بن محمد صادق) به تاریخ ۱۲۷۳، یادداشت دیگر به تاریخ ۲۸ شعبان ۱۲۵۵ به نام محمدرضا؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد مورخ ربیع الاول ۱۳۰۴؛ مهر: «عبدالله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۸۶گ، ۱۷سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۱۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو صاحبدلان بر جهان دل منه ×× به بیهوده گل بر سر گل منه

مشتمل است بر: ۱. قصاید به ترتیب الفبایی، ترکیب بندها، قطعات و رباعیات، ۹۲۹۱ بیت، ۲. مثنوی مقالات شاهنشاهی، ۳۶۴ بیت، ۲۳ بیت از پایان افتاده دارد، ۳. مثنوی عبرت‌نامه، آغاز افتاده، ۲۶۴ بیت، ۴. مثنوی در هجو یکی از حکام، ۸۸ بیت، ۵. مثنوی گلشن صبا، ۲۷۳ بیت، روی هم ۱۰۲۸۲ بیت؛ خط: مختلف نستعلیق و شکسته نستعلیق متوسط و بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بین صفحه ۵۶۹-۵۷۰ و ۵۹۱-۵۹۲ افتاده دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۶۳۰ص، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۸ - ۱۵۴]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۴

آغاز: تا زمین شد ملک دارای زمان آمد خطاب ×× ز آسمانش کی زمین یا لیتنی کنت تراب؛ **انجام:** شرار خنجر جوشن درش سعیرا عادی ×× بهار منظر جان پرورش بهشت احبا

شامل قسمتی از قصاید صبا در حدود ۱۴۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عباسقلی سپهر مشیر افخم؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۱ص، ۱۵ سطر در متن و ۲۸ سطر حاشیه (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۶

آغاز: بنام خداوند هوش آفرین؛ **انجام:** انوشه روان شان بجاوید باد ×× پناهنده در سایه شان شید باد

مشتمل بر دو مثنوی، گلشن صبا (۱-۴۱) و شکارستان (۴۱-۶۶) که اولی ۳۷۰ و دومی ۲۴۱ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع، تملکی به تاریخ ۱۲۷۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۶ص، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۱۵۶]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۱۶-۱۶/۲۲۶

آغاز: کرم زطبع تو مظهر چنانکه لمعه زاختر ×× هنر به ذات تو مظهر چنانکه نشاه به صهبا / نداد واهب جان تا ندید جود توضامن ×× قوادی غاذیه را در طبایع حیوان جا؛ **انجام:** چمن از سرو

سیمین بر محال خلخ وکشمر ×× دمن از لاله و عبهر طراز تبت ویغما / ز بس گلهای گوناگون چمن چون صفحه انگلیون ×× تو گویی فرش سقلاطون صبا گسترده درمرغی
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۰۲]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۹۳/۶

آغاز: چو بگذشت از آن داوری روز چند ×× بروزی از آن در گشادند بند؛ **انجام:** کشان بآتش تیز بی آب چشم ×× خلا ناد تفتیده آهن بخشم

قصایدی است درباره جنگ‌های رسول اکرم (ص) در ۱۷ برگ. عناوین آن عبارتند از: خواستن خاتم انبیاء ابوبکر را و سپردن علم در دست او، متغیر شدن حضرت از فرار ابوبکر و خواستن امیرالمؤمنین گفتار در ذکر غزوه احزاب و کشته شدن عمرو بن عبدود در دست مولا، در آخر نسخه آمده است که این قصاید سروده فتحعلی خان متخلص به ملك الشعراء کاشانی متوفی ۱۲۳۸ق است؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ص، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۱۰]

۳۰. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یك سرلوح، یك پیشانی مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۴۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۲۹/۹سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

۳۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادی زد و آهی سماوی ×× چون دیگ تاب ابن آوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۲۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** صبا از بهر تاریخش رقم زد ×× که دریایی از اسرار الهی است

شامل قصاید وی می‌باشد که افتادگی دارد (قسمت قافیه واو)؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی: وسط؛ مجدول؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی،مرداد ۱۳۶۱؛کاغذ:حنایی،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۹۹]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۶۹

آغاز: برابر **انجام:** چین، هراسان ز چه از زاری قیصر در روم ×× روم نالان ز چه از ناله خاقان در چین

شامل قصاید و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند است؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۰۱]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۵۷گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۰۵]

۳۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۲

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۴گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زرین و رنگارنگ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۴۵۵گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۳]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۱

آغاز: گذشت صدمه آذر که زد بدل آذر ×× رسید نفخه آذار و شد ز جان آزار؛ **انجام:** چون بنومیدی کشد امید او هر شامگه ×× خویشتن را سرنگون زین غم دارند از ... (؟) جاه

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۷۸۶-۷۸۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۱]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برکه و مه انجمن کار آگهان انگیختند ×× سبعه الوان بهر دستار خوان آراسته.

نسخه‌ای است ناقص شامل دو هزار بیت از قصاید صبا از حرف الف تا دال؛ خط: شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۸۳گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲/۴سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

۴۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن سیم فشان نه زرفشان بود ×× این طرفه که زر ز سیم بنمود / تو ای زر منجمد به هر حال ×× پیدا شده ای ز سیم سیال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در پایان دیوان تحفة العراقین آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۴

آغاز: ای قصر رفیع آسمان رنگ ×× ای غیرت کارگاه ارژنگ؛ **انجام:** از پی ضبط سال آن کرد صبا رقم چنین ××کعبه اشرف زمین قبله داور زمان

شامل ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و قصاید و مثنوی عبرت‌نامه،

هجویات (هجو یکی از حکام ...) می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ دارای کمند، مجدول به زر تحریردار و لاجورد؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: روغنی، ۲۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۰۱]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۵/۱

قصاید اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۸گ (۲ر-۱۰۹پ)، ۱۵سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۱]

۴۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان هفتاد و دو ملت نه ... بلکه ... ×× هر که مانند من ...

بخشی از دیوان است در توحید و نعت پیغمبر و جز اینها شامل قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در برگ ۱ تا ۴ تاریخ به دار کشیدن حسین محراب و فهرست کتب این مجموعه و اشعاری چند دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۲۵گ (۴پ-۲۸ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۴]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۵

آغاز: حبذا بخت مساعد کاین سفر افزودم آب ×× از دو دارای همایون در ذهاب و در ایاب؛ **انجام:** بادی ز دواهی سماوی ×× چون دیک ز ناب ابن آوی

مشتمل بر منتخبی از قصاید صبا، مثنوی عبرت نامه و مثنوی در هجو یکی از بزرگان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۸۷ص، ۱۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۲سم [شورا: ف: ۸ - ۱۵۶]

۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۵۸-۱۰/۱۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از صبا جست سال تاریخش ×× باغ حاج ابوالحسن بنوشت / الخط باقی العمرفانی ×× العبد العاصی والرب عافی

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن سید هاشم کنکرانی، تا: ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۹۰۲]

۴۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۴

آغاز: برابر

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات و مثنویات پندنامه و خلاصة الاحکام و عبرت نامه صبا می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا، ظاهراً در زمان خود شاعر نگارش یافته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۳۹۱ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۲-۶۲۶]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۱

آغاز: برابر

مجموعه قصاید و غزلیات و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ جلد: قلمی زمینه عنابی، ۴۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۱۸]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۰۷/۲

قصاید او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲ص (۴۶-۸۷)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰۹]

۵۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۰

آغاز: ترکیب‌بندی است بمطلع: چیست آن باد که از کوه تکاور دارد ×× چیست آن کوه که جا کوهه صرصر دارد / باد دیدستی کو قطره باران ریزد ×× کوه دیدستی کو نعره تندر دارد / آفتاب فلک ملک ملک زاده حسن ×× که بدو دیده ملک و ملک آمد روشن؛ **انجام:** منشی طبع صبا از پی تاریخش گفت ×× در جنت زملکزاده حسن باز گشود

ترکیب‌بند و قصایدی بدون ترتیب گرد آورده‌اند؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، ۶۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۶۴]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۰۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۰۳گ، اندازه: ۱۹×۲۸/۷سم [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۸

آغاز: غزلیات ملک الشعرا. بی سبب دادم ز کف دامان بیار خویش را تیره کردم چون دو زلفش روزگار خویش را؛ **انجام:** چهرا و گر مهر روشن ننگ روی تیره خاک پای او گر خاک تاری فر فرق فرقدان ...

شامل غزلیات و قصاید که در دو قسمت می‌باشد. بخشی از آن غزلیات اوست و قسمت دیگر آن اشعاری است که بیشتر آنها در مدح فتحعلی شاه قاجار می‌باشد و عناوین برخی از آنها بدین تفصیل می‌باشد: در تاریخ بنای مدرسه و مسجد امان الله خان در سنندج، در مدح شاهزاده محمد علی میرزا والی دارالدوله کرمانشاهان، در ذکر توجه بزیارت مشهد مقدس و منقبت امام علی بن موسی الرضا، در مذمت هوای قم و مدح فتحعلی شاه، در مدح شاهزاده نایب السلطنه عباس میرزا حکم فرمای آذربایجان، در تاریخ بنای برج جهان نما، در منقبت سرور اولیا علی مرتضی، در مرثیه و تاریخ وفات شاهزاده محمد علی میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۴ص (۲-۹۱، ۱۴۷-۱۷۰)، ۱۶ سطر (۶/۳×۱۳/۲)، اندازه: ۹×۱۷سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۰۴/۲

آغاز: در زمان دیر پای خسرو آموزگار ×× در قران فرخ کیهان خدای روزگار؛ **انجام:** بود بآن دشمنیت بیشتر ×× گر ز صبا

دوستری داشتی
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی به خط سلطان اویس فرزند فرهاد میرزا (ابن ولیعهد) مبنی بر اینکه کتاب را معتمد الدوله در ۵ رجب ۱۲۷۹ به سلطان اویس مرحمت فرموده اند با مهر «عبده سلطان اویس» (بیضی)، یادداشتی در سال ۱۲۷۰ این مجموعه به کتابخانه شاهزاده خانلر میرزا احتشام الدوله منتقل شده و مهر «احتشام الدوله» (بیضی)؛ تملک: فرهاد میرزا در ۸ جمادی الثانی ۱۲۷۹؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی با روکش کاغذی طرح‌دار اروپایی، ۳۹۸ص (۱۱۷-۵۱۴)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸سم [ف: ۴۳ - ۹]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۲
آغاز: بقاف باختر پر زد چو این سیمرغ زرین پر ×× همایون گشت ازین سیمین حصار ابروی زال زر؛ **انجام:** حسودان ترا زهر الم همواره در مینا ×× محبان ترا شهد طرب پیوسته در ساغر
قصیده زیبای رائیه‌ای است در ۱۰۹ بیت، در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام. این قصیده، در دیوان او، که به سال ۱۳۴۱ ش در تهران چاپ شده (ص ۱۲۹-۱۳۳) آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۶۵-۶۸)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۴]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۱-ف
نسخه اصل: نسخه دکتر محسن صبا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ گردآوری و نوشته شده برای کتابخانه سردار معظم خراسانی [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۱]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای قصر که پای پایه ات بر خورشید ×× بر پای تو هر روز نهد سر خورشید / تو گردونی به پایه بر خویش بنار ×× بر صدر تو شاه آسمان و خورشید
شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات از ملک الشعراء صبا می‌باشد که اکثراً در مدیح فتحعلیشاه قاجار سروده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی منقش، ۶۶۰ص، ۱۰-۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۷۱۵]

۵۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۱۶۹
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۷۷]

● دیوان صبح ازل / شعر / فارسی

d.-e sobh-e azal

صبح ازل، یحیی، ۱۲۴۶ - ۱۳۳۰ قمری

sobh-e azal, yahyā (1831 - 1912)

گاهی با تخلص ماغوسه و ماغوی چون در شهر ماغوسای قبرس در پایان زندگی می‌زیسته است. ترتیب اشعار و تعداد آنها در نسخه‌ها متفاوت است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۵
آغاز: بار دیگر آمدم خسرو دادخواه ×× داد جان خواهم از آن لعل و شفاء / می‌جان گیرم از آن کان گهر ×× لعل جان خواهم از آن جام درر؛ **انجام:** ای مهر درخشنده و ای ماه جهانتاب ×× وی کشتی دریاچه و ای غنچه گرداب / تو بدر فروزانی و خورید نتابد ×× آن جا که تو خور تابی و باشی تو چه مهتاب
شامل ساقی‌نامه، علی نهج النظامی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ روی جلد نوشته شده: «قسمتی از اشعار حضرت ثمره صبح ازل است که به خط تندنویسی در ضمن سرودن نوشته‌اند. بعضی صفحات این جزوه هم به دست نیامده»، در برگ اول با مداد نوشته‌اند: «از اشعار حضرت ثمره صبح ازل بخطه» و زیر آن با مرکب مشکی: «چون در این اشعار از جزیره ماغوس و بغداد و ادرنه نام برده نشده محتمل است مربوط به دوره‌هایی قبل از مهاجرت از ایران بوده باشد»؛ جلد: مقوای سفید، ۴۵گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۴
آغاز: یکی از صاحب دلان در این یم ژرف ×× ز جان و دل تراقب کرد بی حرف؛ **انجام:** تا که آن رخ مشرق آید به طور ×× آفتابش را بسانی پروریسم
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ترکی، ۷گ، ۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۷۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۹
آغاز: طلعت عشق تو آن مست به میخانه نمود ×× مطرب مهر تو آن صورت دیوانه نمود / از تجلی ز رخ خویش نمود آتش عشق ×× از در روی تو بر عنبر جان شانه نمود؛ **انجام:** این عالم دانی است بقا نیست در او ×× ویران زمانی است وفا نیست در او / فانی شده را مسکن و مأوای تن است ×× آشوب مکانی است صفا نیست در او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در عطف نسخه آن را از «تجلی» دانسته‌اند که صحیح نیست؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۵۳گ، مختلف السطر چلیپا و معمولی (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۲
آغاز: ای یار چه شد وفا و یاری ×× آخر تو مگر وفا نداری / من حلقه تو به گوش کردم ×× گر نام مرا بگفت آری؛ **انجام:** گشا خود بهره حق بین خود را ×× که یابی از جهان هر نیک و بد را / گشا چشم منیر راستبازی ×× که تا بر فطرت حق عشقبازی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۶۷گ، ۱۱سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۰۷۴۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۳

آغاز: مناجات قاضی الحاجات: ای آن که ز لطف و قهر بگداخته امکان را ×× بفروخته جان و دل افروخته جانان را؛ **انجام:** جهان را مست آرد زان می‌ناب ×× هشیواری دهد هر یار و اصحاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ تملک: ناصر جبلی؛ تملک: سعید نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۲۶۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۴

آغاز: مست نما جان خویش از آن جام ×× ساغر دیگر بده ز لطف و کرامت / چون که تو مرآت جمله جمالی ×× عکس به رخها دهی به متانت؛ **انجام:** از خاك بد او یا که ز آبی و ز آتش ×× یا آن که هوا بود و یا خود و حلی بود / او بود و نبد غیر تجلی رخ او ××او باشد و او هست و نه خود آب و گلی بود
شامل قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان دعای کوتاهی که نوشته‌اند باید بر آن مدامت شود؛ جلد: گالینگور آبی، ۴۴گ، مختلف السطر چلیپا و معمولی (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۲۶۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۴

آغاز: باز آی که من در این زمانه ×× از خویش بخوانم این فسانه / آن دفتر هجر برگشایم ×× آن نامه عشق خوش نمایم؛ **انجام:** چو در ماغوسه آن مهرو همی آتش بر افشانی ×× بده جامی ز مهرحق گر اکنون باز بتوانی
این نسخه در بیشتر جاها مانند شماره ۱۰۷۴۲ است اما ۶ صفحه از آغاز و ۱۱ صفحه از انجام نسبت به آن اضافی دارد. به جز این دو نسخه بقیه دیوان‌های صبح ازل معرفی شده در این جلد از نظر تعداد اشعار و ترتیب با هم متفاوتند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۳۳۱ق؛ در زیر انجامه نوشته اند: «مطابق اظهار خانم عطیه روحی خط میرزا عباس است که در سالهای ۱۲۹۸ و ۱۲۹۹ شمسی در منزل مرحوم حاج مصباح مقیم و ظاهراً معلم بوده است می‌باشد»، مجدول به لاجورد، ابتدای نسخه طراحی و نقاشی یك انسان با دو پرنده رنگی؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم[ف:۲۰-۳۱۴]

● دیوان صبحی / شعر / فارسی

d.-e sobhī

صبحی، میرزا ملك حیدر

sobhī, mīrzā malek heydar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۴۵

بخشی از اشعار شاعر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۱۵ر-۱۲۰پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۴]

● دیوان صبری / شعر / ترکی

d.-e sabrī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۰۸/۱

آغاز: تعالی الله زهی رخش صبا سیر سلیمانی ××که آکه صبح نصر تدر صباح الخیر پیشانی؛ **انجام:** منت خدایه ای صنم مبتلا فریب ×× آمد شد چنانکه مانع و کل رقیب
از: صبری. حدود هزار و هشتصد بیت، مشتمل بر قصاید در مدح سلطان مراد و سلطان سلیم و شیخ الاسلام یحیی افندی و شیخ الاسلام ابو سعید افندی و خواجه زاده و میرزا یوسف و میر آخور اول، و غزلیات و رباعیات و ابیات متفرقه؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن عثمان سیروزی، تا: ۱۱۹۰ق، جا: قسطنطنیه؛ مجدول به زر و مشکی؛ جلد: مقوایی، ۵۹گ (۱پ-۵۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۷]

● دیوان صبری / ادبیات / فارسی

d.-e sabrī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۰۸

آغاز: بسمله، نمی خواهد دلم بی درد و داغش زندگانی را، من از جان دوست تر می‌دارم این یاران جانی را؛ **انجام:** خیل و سپاه حسن تو روی به هر کجا نهد، باد دعای بیدلان بیشتر سپاه تو ... امید ازو مبر و از کمت خجل مشو هست امید آنکه او بگذرد از گناه تو.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان صبوحی = دیوان شاطر عباس / شعر / فارسی

d.-e sabūhī = d.-e šāter ‘abbās

شاطر عباس صبوحی، ۱۲۷۵ - ۱۳۱۵ قمری

šāter ‘abbās-e sabūhī (1859 - 1898)

چاپ: با تحقیق و اهتمام حسن گل محمدی معروف به فریاد، تهران، ۱۳۶۸ش

[الذریعة:۹/۴۹۲/۲ و ۵۹۶؛سخنوران نامی معاصر ایران۲۲۴۷/۴]

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱غ

سرگذشتی کوتاه از اوست سپس گزیده‌ای از غزل‌های او؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی رفیع نظری گویا، تا: ۱۳۱۰ق؛ قطع: نیم خشتی باریك [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۲]

۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز: تا به قید غمش آورد خداداد مرا ×× آن چه می‌خواستم از بخت خداداد مرا؛ **انجام:** امروز گرفت خانه کعبه شرف ×× از مولد شیر حق شهنشاه نجف / جز ذات محمدی نیامد به وجود ×× یکتا گهری چو ذات حیدر ز صدف
خط: نستعلیق شیرین، کا: سید محمد طاهری شهاب، تا: ۱۳۱۲ق؛ با یادداشتی درباره ی صبوحی به قلم مرحوم طاهری شهاب آمده؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، ۳۳ص، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه:

۱۱×۱۷/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۳۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۵/۱۸

آغاز: آسمان گر ز گریبان قمر آورده برون ×× از گریبان تو خورشید سر آورده برون؛ **انجام:** سودای خوشی دوش به آن ماه نمودم ×× جان دادم و یک بوسه به انعام گرفتم

مجموعه‌ای از اشعار ابیات و غزلیات شیرین و لطیف شاعر خوش قریحه «شاطر عباس قمی» است که به‌صورت پراکنده در جای جای این مجموعه گرانسنگ آمده است. برخی از غزلیات موجود در این مجموعه در دیوان چاپی ملاحظه نشد به نظر می‌رسد در بخش غزلیات نسبت به نسخه چاپی افزودگی‌هایی دارد که نیاز به بررسی و تحقیق بیشتر دارد؛ خط: نستعلیق، کا: سید الحکماء لاریجانی، تا: ۱۳۳۱ق، جا: تهران؛ چلیپا، این ابیات به صورت پراکنده در لابه‌لای رساله‌های مجموعه حاضر آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶ر، ۱۸پ، ۷۶ر، ۷۷پ، ۹۰ر، ۱۰۷ر) [ف: ۳۵ - ۵۳]

● دیوان صبور کاشانی / شعر / فارسی

d.-e sabūr-e kāšānī

صبور کاشانی، احمد، - ۱۲۲۸ قمری

sabūr-e kāšānī, ahmad (- 1813)

از میرزا احمد کاشانی برادر زاده فتحعلی خان صبا.

[دنا ۲۴۹/۵؛ الذریعة ۵۹۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۳۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۰۴/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۱

آغاز: بسمله ... چیست آن دریای نورانی که عقلش گوهر است ×× رشحه یی ز امواج فیضش صد چو بحر اخضر است؛ **انجام:** جان تیره زروی همچو آیینه تست ×× تن خسته ز زخمهای دیرینه تست

قصاید است و غزلها و رباعی؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد علی نیاسری (برادر شاعر)، تا: قرن ۱۳؛ با نوشته زین العابدین بن محمد بن احمد صبور، مجدول به شنگرف؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۷سم [ف: ۲-۳۰۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۵

آغاز: چیست آن دریای نورانی که عقلش گوهر است ×× رشحه یی ز امواج فیضش صد چو بحر اخضر است؛ **انجام:** هر کس غم دوست دارد این طرفه که هست ×× دل دشمن جان و جان همی از غم دل

قصاید است و غزل به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۲۴۵ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۴

آغاز: ای دیده دانش از تو بینا ×× پیش خرد تو عقل شیدا / ای صورت رازهای پنهان ×× ز ایینه فکرت تو پیدا؛ **انجام:** بامر و نهی تو باد اقضا اگر چه جز او ×× کسی بملک ازل نیست آمر و ناهی

شامل: غزل نه به ترتیب تهجی و رباعی و قطعات و ماده تاریخ ۱۲۱۴ و ۱۲۱۰ و ۱۲۲۲ و ۱۲۰۰ و ۱۲۰۹ و ۱۲۱۹ و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی با گل و بلبل، ۱۹۴گ، ۱۵سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۴

آغاز: چیست آن دریای نورانی که عقلش گوهر است ×× رشحه ای ز امواج قیصش صد چه بحر اخضر است؛ **انجام:** باز از وی همیشه ناراضی است ×× زن بی شرم هرزه قاضی است

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۹۴-۷۹۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۱

آغاز: آغاز قصاید: چیست آن دریای نورانی که عقلش گوهر است ×× رشحه یی ز امواج فیضش صد چو بحر اخضر است / از کران و قعرش آگه نیست فکرت کاندران ×× زورق اندیشه را نه بادبان نه لنگراست؛ آغاز غزلیات: ای دیده دانش ازتو بینا ×× پیش خرد تو عقل شیدا / ای صورت رازهای پنهان ×× زآئینه فکرت تو پیدا؛ آغاز رباعیات: عشق تو خانمان جداکرد مرا ×× سر گشته وادی بلا کرد مرا / زآنرزو که بامن آشنا شد غم تو ×× بیگانه ز خویش و آشناکرد مرا؛ **انجام:** کس نیست بجز خیال او محرم دل×× یا بی رخ او دمی شود همدم دل / هر کس غم دوست دارد این طرفه که هست×× دل دشمن جان و جان همی از غم دل

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح الوان زرین، در صفحه اول نوشته شده: «دیوان صبور کاشی سرهنگ که در وقعه لنکران در فتنه روسیه شهید شد المتخلص بصبور»؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد ذیقعده ۱۲۳۸؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۴۷]

● دیوان صبوری تبریزی / شعر / فارسی

d.-e sabūrī-ye tabrīzī

صبوری تبریزی، محمد حسین، ق ۱۰ قمری

sabūrī tabrīzī, mohammad hoseyn (- 16c)

از محمد حسین صبوری صراف نقاش تبریزی پسر قرابیک زرگر (الذریعه ۵۹۷:۹؛ دانشمندان آذربایجان ۲۲۷) که در خوش‌نویسی و هم در نقاشی و هم در تذهیب سرآمد بوده است. او درباره خود می‌گوید: «شها به مدح تو گفتم قصیده‌ای که ظهیر ×× اگر شنیدی کردی ز شعر استغفار / مرا خدای تعالی به یمن مدح تو داد ×× فصاحت و نظر و خط و فهم و نطق و وقار / مرا ز دست هنرهای خویشتن فریاد ×× که هر یکی به دگر گونه دادم آزار / کمینه پایه من شاعریست و صرافی ×× گهرفروش

چو من نیست کس درین بازار / صبوری از ادب آخر تو میرسی جایی ×× که جمله نام تو گویند در عراق و عرب / روم به هند که دلگیرم از ولایت خویش ×× اگر چه در همه کشور سپهر یگرنگ است / تو شعر خویش صبوری به ملک هند فرست ×× که این متاع تو باب گهرفروشان است / به زیر سایه زلف از صبوری صراف ×× مپوش رخ که نظر پیشه‌ای هنرمند است / امروز در سخن منم آن پیر متقی ×× اینک گواه دعوی من طبع ناطقی / اکنون صبور یا بسخن دور دور تست ×× فلک فلک به قلزم طبع تو زورقی».
[دنا ۲۴۹/۵؛ الذریعة ۵۹۷/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۷

آغاز: لمحرره فی المناجاة: الهی طوطی باغ محبت کن زبانم را ×× بغیر از وصف جانان وامکن درج دهانم را / مر سر مست او راد خفی کن وامکن هرگز ×× بحرفی جز ثنای خود لب گوهر فشانم را؛ **انجام:** رباعی: سوگند بآنکه نیست کس مانندش ×× شاهان و گدایان همه حاجتمندش / کز بعد نبی جای نبی حق علی است ×× وز بعد علی بیازده فرزندش. کتبه تراب اقدام العشاق ... محمدرضا الملقب صبوری ... فی شهر تسبیح (۹۸۵) و فی شهر تبریز.

شعرها عنوان‌های مناجات و مدح و محبت و مقطع و مطلع و غزل و وجد و سماع دارد و از این نسخه پیدا است که خود صبوری از سروده‌های خود برگزیده و در آن آورده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۸۵ق، جا: تبریز؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: روغنی مشکی، ۲۵گ، سطور چلیپایی (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱۴]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۶

آغاز: بگشاد زبان به عذرخواهی؛ **انجام:** و چشم متوسط میان بزرگی و کوچکی و سرخی و سیاهی نشان فهم و هشیاری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴گ، ۱۶سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۸۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۶/۴

آغاز: عیدی است همایون فر و عیشی است مهنا ×× برگ طرب و ساز نشاط است مهیا؛ **انجام:** قیصر بگه رزم مرا و راست عنان گیر ×× خاقان بگه بزم مر او راست پرستار

انتخاب از آن، شامل قصاید و ترکیب‌بندها و یک غزل از حاج میرزا حبیب الله مجتهد که برای صبوری فرستاده بوده؛ بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ مصحح، با شرح لغات در حاشیه‌ها به خط بهار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۱گ (۲۲۶-۴۲۶)، ۱۴ و ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۵]

● دیوان صحبت تبریزی / شعر / فارسی

d.-e sohbat-e tabrīzī

صحبت تبریزی

sohbat-e tabrīzī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۰

آغاز: ای به ولای تو تولای من ×× وز خود و اغیار تبرای من؛ **انجام:** تو که فلس ماهی حیرتی چه زنی ز بحر وجود دم ×× بنشین چه طوطی و دمبدم بشنو خروش نهنگ لا

یک مخمس و یک غزل از وی نقل شده. غزل او به مطلع زیر است و در عنوانش نوشته: «گویند ای تغزل هم از صحبت است قرة العین بخود نسبت داده: لمعات وجهک اشرفت و شعاع طلعتک اعتلا ×× ز چه الست بربکم بزنی بزن که بلا بلا»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۳۹-۲۴۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۷]

● دیوان صحبت کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e sohbat-e kermānšāhī

کرمانشاهی، صحبت الله بن فرج الله

kermānšāhī, sohbat-ol-lāh ebn-e faraj-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۸

اشعاری با عنوان «من کلام حضر[ت] صحبت الله کرمانشاهی» که نام و نشانش فقط در تذکره مختصر شعرای کرمانشاه آمده است. آنچه از وی آمده شامل یک ترجیع‌بند است به سرآغاز زیر شبیه شعر هاتف اصفهانی: «دوش رفتم بسوی میخانه ×× لا ابالی و مست و دیوانه / چشم بد دور خلوتی دیدم ×× که در او ره نداشت بیگانه» و اشعار دیگری در قالب غزل، مفرد، رباعی و مسدس هست که وجود آنها در این سفینه غنیمت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۴۴-۴۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۵]

● دیوان صحبت لاری / شعر / فارسی

d.-e sohbat-e lārī

صحبت لاری، محمدباقر بن محمد علی، ۱۱۶۲- ۱۲۵۱ قمری

sohbat-e lārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ʻalī (1749 - 1836)

چاپ: چاپ شده

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۶/۱ حکمت

غزل‌های اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی:

آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۸/۱۱

چند غزل؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد ولی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۷۴ر-۷۷پ) [ف: ۳۶ - ۲۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۸/۴

آغاز: هی هی گل است این کاین چنین ×× سر خوش به بازار آمده

قصیده‌ای است که شاعر در مدح امیرالمؤمنین علی (ع) سروده؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد ولی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۳۷پ-۴۲ر) [ف: ۳۶ - ۲۳۷]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۸

آغاز: هی هی گلست این کاینچنین سرخوش به بازار آمده ×× یا سرخ رو ترکی ز چین با فرفر خار آمده

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع). این قصیده در دیوان صحبت لاری چاپ اول صفحه ۵ آمده؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ محرم ۱۲۷۸ق؛ ۹گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۶۸]

۵. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: صبح طبعم هر سحر دم می‌زند از برتری ×× هر که بر بالغ نظر دانشوری چون انوری؛ **انجام:** تا بکی طول سخن، صحبت بس است ×× بزم او را اینقدر صحبت بس است. تمام شد دیوان خجسته بیان قطب السالکین ... ملا محمد باقر المتخلص صحبت لاری طیب الله روحه بید فقیر ... ابوطالب ابن فتح الله جراش ... چون اغلب اوقات در بیکاری عمر بسر رسید ناچار مشغول نوشتن اشعار شدم ... حرره بیست و هشتم شهر ربیع الثانی من شهور احدی سبعین ماتین بعد الالف من هجرة النبویه ۱۲۸۱

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابوطالب ابن فتح الله جراش، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ ۱۳۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۵/۲

قصیده ای است که شاعر در مدح امیرالمؤمنین علی (ع)؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۲-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۴۱]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۵

دارای اشعاری است که در نسخه چاپی نیامده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان تاریخ ۱۰۰۱ آمده و گویا ۱۳۰۱ درست باشد؛ جلد: مقوایی، ۲۳۰گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۲۶]

● دیوان صدر / شعر / فارسی

d.-e sadr

صدر، ق۹ قمری

sadr (- 15c)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۵

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۵۸ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰/۵سم [ف: - ۵۹]

● دیوان صدر / شعر / فارسی

d.-e sadr

صدرالدین حسین، ق۱۴ قمری

sadr-od-dīn hoseyn (- 20c)

با تخلص صدر با مقدمه‌ای به نثر در دو صفحه، بعد از آن فهرست قصاید و اشعار دیوان در چهار صفحه. در این دیوان غزلیات و مقطعات و قصاید شاعر آمده که در مراثی و مدایح اهل بیت (ع)، صنایع بدیعی و مدح امراء و سایر موضوعات سروده است.

[دنا ۲۵۰/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۰۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۲

آغاز: دیباچه: زینت دیباچه سخن حمد و سپاس قادر ذی من است جلت عظمته که ریاض معانی را به آب بیان پرورده و منطق فصیح را ممیز حقیقت انسان کرده؛ قصاید و دیوان: صد حمداله واحد و سر و حکم را ×× کاورد مصور صور ملک عدم را / در حمد محال آمده حصر کرم او ×× در اصل وله آورد اوهام امم را؛ مقطعات: ای از ازل ثنای تو سرمایه نعم ×× وی تا ابد عطای تو پیرایه بقا / از پرتو جمال تو یک ذره آفتاب ×× وز ملک لایزال تو یک بقعه ماسوا؛ غزلیات: ای محضر حسنت را عنوان ازل طغرا ×× وی دفتر عشقت را دیوان ابد انشا / دیوانه عشق تو عاقل ز همه عالم ×× سرگشته شوق تو فارغ ز همه دنیا؛ **انجام:** دیوان: چو مجنون راه صحرا برگرفتم ×× رخ لیلی چو شد اندر عماری / اگر روی تو افتد دیده صدر ×× به امیدی رسد امیدواری

خط: نستعلیق،کاتب=مؤلف، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی، در برگ «۱پ» یادداشتی که در آن اظهار شده نسخه حاضر اولین نسخه‌ای است که شاعر از اشعارش پاکنویس کرده؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۱۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۴۱]

● دیوان صدرالشریعه / شعر / فارسی

d.-e sadr-oš-šarī‘e

صدرالشریعه

sadr-oš-šarī‘e

کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۷/۴

دو بیت فارسی در فیء زوال است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۲/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۷۶]

● **دیوان صدرالشعرای کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e sadr-oš-šo'arā-ye kāšānī
صدرالشعرای کاشانی، محمود، – ۱۲۸۹ قمری
sadr-oš-šo'arā-ye kāšānī, mahmūd (- 1872)
[نسخه‌های منزوی ۲۴۰۶/۳؛ دنا ۲۵۰/۵]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۰
آغاز: بسمله و به نستعین. در منقبت صدر اصفیاء سرور انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم گوید. زمین را پایه رفعت شد امروز آسمان فرسا ×× که بر او سایه گسترد آفتاب مشرق بطحا؛ **انجام:** سده کاخ ترا چرخ زمینی کناد ×× خاتم جاه ترا ماه نگینی کناد
شامل: قصاید، ترکیبات، مخمسات، مثنویات، مسمطات می‌باشد که اغلب در مدح مظفر الدین شاه ولیعهد و رجال درباری سروده شده؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت صفحه اول آمده: «دیوان مرحوم میرزا محمود کاشی ملقب به صدر الشعراء من متملکات العبد المحتاج الی رحمة رب العزیز الغفار لطفعلی بن موید الدوله قاجار حرره فی سنه ۱۲۹۰ با سجع مهر عبده لطفعلی ۱۲۸۴»؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۵۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲/۴×۳۶سم [ف: ۴ – ۷۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۰۹
آغاز: زمین را پایه رفعت شد امروز آسمان فرسا ×× که بر او سایه گسترد آفتاب مشرق بطحا / ز دریای جلال کبریائی شد عیان موجی ×× که از یک قطره آن موج شد این نه صدف پیدا؛ **انجام:** تا همی ثور و حمل از اسد بیشه چرخ ×× نشوند ایچ در آزار و نگیرند فرار / نیزه شه کمر گاو زمین را روبین ×× ناوک شه جگر شیر فلک را مسمار
کلیات اشعار شاعر است شامل: قصاید، ترکیب بندها، مخمسات، مثنویات و مسمطات، اغلب قصاید مؤلف در مدح مظفرالدین شاه در ایام ولیعهدی او و رجال دربار ناصرالدین شاه می‌باشد. در آغاز نسخه حاضر آن را به میرزا غلامحسین صدرالشعراء پدر ایرج میرزا نسبت داده‌اند که اشتباه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه برگ ۱۷۱ چند بیت شعر به تاریخ ۱۳۰۳ به اسم سمندر نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۳۸۹]

● **دیوان صدر العلماء** / شعر / فارسی
d.-e sadr-ol-'olamā'
صدرالعلماء، ابوالقاسم، ق۱۴ قمری
sadr-ol-'olamā', ab-ol-qāsem (- 20c)
[دنا ۲۵۰/۵؛ الذریعه ۳۷۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۳۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۲۱
آغاز: مصیبت نامه شاهنشاه شهید ... دلا بنال به آهنگ زیر و بم چو هزار ×× بر این قضیه جان گاه خاصه فصل بهار؛ **انجام:** یکی مبارک فرمان به حکم شاهنشاه ×× نوشته اند که باید گذشت از آن محضر. دو بدره زر بفرستاد دستخط فرمود.
قصاید است و تغزل و رباعی و از آن برمی‌آید که در ۱۳۰۰ او ۵۴ سال داشته است، با ماده تاریخ تکیه و مسجد حاجی محمد جعفر خان در پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۳۱۰ در آن از صدارت عظمی و مخبر الدوله ستایش شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در ص ۸۹ هامش خط شکسته نستعلیق او (خود شاعر) هست مورخ ۱۳۱۵ در سفر تهران در ستایش تفسیر صفی علی شاه و رباعی که برای آن سروده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۲گ، ۹ سطر (۱۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۸۴]

● **دیوان صدرای شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e sadrā-ye šīrāzī
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹–۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۷
آغاز: می‌ستایم خالقی را کوست هست ×× این دگرها نیستند و اوست هست / آن خداوندی که قیوم است وحی ×× آنکه پاکی وقف شد بر نام وی؛ **انجام:** رهزن دینت بود تحسین عام ×× جلوه کم کن بر عوام ای خوش خرام
حدود یک هزار و سیصد بیت به وزن مثنوی و در عرفان و فلسفه سروده شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با مهرهای خاندان فیض کاشانی بدین تفصیل: «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان»، «صدر الدین بن محمد الفیضی»، «صدرالدین محمد بن ابی تراب الفیضی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۹گ، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۷ – ۳۵۳]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۲۶
آغاز: می‌ستایم خالقی را کوست هست ×× این دگرها نیستند و اوست هست / آن خداوندی که قیوم است و حی ×× آنکه پاکی وقف شد بر نام وی؛ **انجام:** هر چه در اجمال بد با مصطفی ×× گشت ظاهر با وجود مرتضی
مثنوی ملا صدرا؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۳۵پ – ۱۳۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۱۰۰]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۲پ–۴۲ر)، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: – ۲۸۰]

● **دیوان صدرائی** / شعر / فارسی

d.-e sadrā'ī

صدرائی، قرن ۱۴ قمری

sadrā'ī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۶

آغاز: بجز وصال تو بر سر مرا خیالی نیست ×× سوای درد فراقت کنون ملالی نیست

مسوده شاعر است که هنوز اشعارش پاکنویس نشده و تنظیم نیافته است، پیداست که شاعر درد دل‌هایی داشته است از واعظ شهر و ... آنجا که می‌گوید: «صحبت پیر خرابات فرح انگیز است ×× دلم از واعظ پرگوی ز خون لبریز است / به به از ساقی و جام و می دیرینه او ×× تف به آن شیخ مزور که بسی پرریز است / می‌زند سنگ به جام و به سر مست عصا ×× اهل بربر بود آن تحفه و یا تبریز است»، همچنین از قطعه‌ای به دست می‌آید که سراینده از اجاره‌نشینی و نداشتن خانه رنج می‌برده است چنانکه می‌گوید: «راحت کسی که صاحب ویرانه لانه شد ×× دارد حیوة تازه چه دارای خانه شد ... راحت نیم بر وزنه در شب مرا قرار ×× مستأجری چه قسمت من در زمانه شد / شاه وزیر را بده از من سلام خاص ×× چون باعث رفاه عموم آن یگانه شد / صدرائی است آنکه آواره از وطن ×× چون او وطن نداشت ز تن بی نشانه شد»، برخی از اشعارش مورخ ۲۳/۱/۱۷ و ۲۳/۲/۲ و ۱۳۲۳/۸/۱۲ش می‌باشد؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ مشقی خط دار، جلد: مقوا، ۴۰گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۷۷]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۸۶]

● **دیوان صدر یزدی** / شعر / فارسی

d.-e sadr-e yazdī

صدر یزدی، علی، ق۱۴ شمسی

sadr-e yazdī, 'alī (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۹۳

آغاز: تا حریفان سخن از شرب مدامست اینجا ×× صحبت از خم و می‌و شیشه و جامست اینجا؛ **انجام:** مراد خود بیابی جان شیرین ×× اگر ما را بکام دل رسانی

غزلیات درهم است با دو مثنوی کوتاه از میرزا سید علی یزدی ملقب به صدرالاطباء مقیم مشهد که تا سال ۱۳۱۷ش در قید حیات بوده؛ خط: شکسته، تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به طرز چلیپا؛ واقف: سید علی اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۳گ، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۱]

● **دیوان صدقی** / شعر / فارسی

d.-e sedqī

استرآبادی، سلطان محمد بن حسن، ۸۹۵ - ۹۵۲ قمری

estarābādī, soltān mohammad ebn-e hasan (1490 - 1546)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۰۱

آغاز: نظر بمردم چشم ازتو این سرور بس است ×× که هرشبی کوجهان تیره شد زدود ظلام؛ **انجام:** یار رفت از دست ودل پر درد وهمدم نا پدید ×× درد دل کس با که گوید یار کوهمدم کجاست

مشتمل بر اشعاری در توحید باری تعالی و مدح پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم السلام و درآن اشعاری در مدح شاه طهماسب صفوی آورده است. با تخلص «صدیقی» در بعضی از قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۲]

● **دیوان صدقی** / شعر / فارسی

d.-e sedqī

صدق علیشاه

sedq-'alī-šāh

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۸/۶

آغاز: آغاز غزلیات صدقی: شو مروج در طریق نعمة الله ولی ×× از مظفر ناصر حق شاه دین صدق علی؛ این فرد را در روز عید اضحی بعد از نماز صبح یکی از اهل طریق را حالی و یا مراقبه ای روی داده بد و در آن عالم مولی الموالی علی (ع) این فرد را فرموده بود: تا به راه عشق حق ما بی سرو بی پا شدیم ×× لاشدیم از هستی خود لاجرم الا شدیم؛ **انجام:** در رخ نور علی منظور دل ×× عین لام و یا بود هر روز و شب

نام وی ظاهراً محمد صادق است و در پایان مجموعه شماره ۱۴۲ نوربخش، بخشی از غزلیات او دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۷۵-۱۷۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۹۶]

● **دیوان صدیق الملک** / شعر / فارسی

d.-e sadīq-ol-molk

مصطفی علی، عبدالوهاب بن عبدالغفار، - ۱۲۹۷ قمری

mostafā 'alī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'abd-ol-qaffār (- 1880)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۴

ترجیع‌بند اوست در مدح و ستایش؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین عباداللهی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ در برگ ۱۵۹پ تاریخ مرگ او است در ۱۳۴۰ از نویسنده نسخه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶گ (۱۵۴-۱۵۹ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۰۹۹]

● دیوان صراف تبریزی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e sarrāf-e tabrīzī

صراف، رضا، - ۱۳۲۵ قمری

sarrāf, rezā (- 1907)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۸

آغاز: ای شانه بو گیسوی پریشانه دو لا شما ×× جان رشته سی وار اورداچکل یا نه دو لا شما

شامل غزلیات و قصاید، به فارسی و ترکی، بیشتر در مدایح و مراثی حضرات معصومین علیهم السلام مخصوصاً واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و خاندان و یاران آن حضرت؛ خط: نستعلیق، کا: لطف الله معین زاده، تا: ۱۳۲۹ق؛ تملک: کاتب با مهر «عبده لطف الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۱۹]

● دیوان الصرصری / شعر / عربی

d.-uṣ ṣarṣarī

صرصری، یحیی بن یوسف، ۵۸۸ - ۶۵۶ قمری

sarsarī, yahyā ebn-e yūsof (1193 - 1259)

[مجمع العلمی العراقی ۳۳۶/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح القصیدة الصرصریة؛ ارومی، حسن بن محمد ولی (-۱۳)

۲- تخمیس لبیتین للصرصری

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۹۸-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. القصیدة الحماسیة فی المدح؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۹۹-ف

قصیدة فی مدح النبی [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۲]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۵

آغاز: قال الشیخ الادیب یحیی الصرصری رحمة الله علیه هذه القصیده فی کل بیت من ابیاتها تذکر حروف التهجی جمیعا و یمدح رسول الله صلی الله علیه و آله الطیبین الطاهرین و سلم . ذوی غصن خطاء انشرک فی بعث احمد ×× رسول الرضی الاحظی اجتباه فقل زدنی؛ **انجام:** و من سره انی لعشر نظمت ما تضم حروف الخط جمعا ببیتها. تمت القصیده الشریفه بحمد الله تعالی و منه (کلمات در این موضع محو شده است.) فی العشر الاخر من شهر صفر ختم بالفوض و انظفر فی سنة خمس و خمسین و ثمانمائه.

قصیده‌ای است از شیخ ادیب یحیی الصرصری در مدیح و مناقب حضرت رسول اکرم (ص) که در هر بیتی از ابیات آن کلیه حروف تهجی را بخدمت گرفته است؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق، نام راقم عمدا محو شده (خط عبدالله طباخ تشخیص داده شده است)؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع، یادداشتی از طاهر کاشانی در ۱۲۷۴؛ مهر: «هو المالک انتقل الی و انا العبد الحقیر محمد مهدی ابن محمد نصیر عفا عنهما. سجع مهر میرزا مهدیخان نادری ۱۱۵۳»؛ کاغذ: بغدادی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم بغدادی مشکی، ۱۰ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۹۹۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۳/۴

آغاز: ابت غیرثج لادمع ذی حزن [...] الصناالا وطان فی مشخص الشعن؛ **انجام:** فیسا سالمی کن قابلاً هذ التی ×× بمدحته اصب معظمه الثانی

خط: نستعلیق، کا: صاحب مجموعه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۲-۱۳) [ف: ۳۶ - ۲۷۲]

● دیوان صریع الدلاء / شعر / عربی

d.-e sarī'-od-delā'

صریع الدلاء، علی بن عبدالواحد، - ۴۱۲ قمری

sarī'-od-delā', 'alī ebn-e 'abd-ol-vāhed (- 1022)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۱۰۷-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. قصیدة فی معارضة ابی بکر؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

← الدیوان الصغیر ≻ منتخب الهدیة من المدایح المؤیدیة

● دیوان صفا / شعر / فارسی

d.-e safā

صفا نائینی، عباس بن علی، - ۱۳۵۸ قمری

safā nā'īnī, 'abbās ebn-e 'alī (- 1939)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۳/۶

آغاز: باسم غلامحسین که حسب الخواهش آقا میرزا محمد علی خان بنظم در آورده: غمم از دل برود چون رخ زیبای تو بینم ×× پیر هرگز نشوم یکدم اگر با تو نشینم

حدود پانصد بیت می‌باشد در موشحات و مراثی و قصاید و هجا و رباعی که در نیمه اول عمر صفا سروده شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۶۶پ-۱۸۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۱۵]

● دیوان صفا / شعر / فارسی

d.-e safā

صفا، محمد علی، ق۱۴ قمری

safā, mohammad ‘alī (- 20c)

از میرزا صفا.

[الذریعه ۶۰۸/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۴/۵

مثنوی اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵گ (۷۷ر-۸۱پ)، ۱۲ سطر (۸×۱۴) [ف: ۱۲ - ۲۶۳۰]

● دیوان صفاتی / شعر / فارسی

d.-e sefātī

صفاتی، ق۹ قمری

sefātī (- 15c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱۰

آغاز: تا بکی از پی هر کار جگر خون باشی ×× وقت آن شد که حریف می‌گلگون باشی ...؛ تا آنجا که: ای صفاتی دو سه روزیست جهان خوشدل باش ×× حیف باشد که تو با خاطر محزون باشی؛ **انجام:** صفاتی نسبتی میداشت با روی پریرویان ×× اگر حسن سخنهای تو بر وجه حسن بودی

شامل شصت و سه غزل در ۳۶۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۸]

● دیوان صفای اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e safā-ye esfahānī

صفای اصفهانی، محمد حسین بن سبز علی، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۲ قمری

safā-ye esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e sabz ‘alī (1853 - 1904)

چاپ: سهیلی خوانساری آن را در تهران در ۱۳۳۸ش و مظاهر مصفا گزیده‌ای از آن را در تهران در ۱۳۳۷ش چاپ کرده اند.

[الذریعة ۶۰۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۳۶؛ فارسی مشار ۲۲۳۵؛ دنا ۲۵۱/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۲۷

غزلیات او؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمدرضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۳ص (۱۹۸-۲۰۰)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۸

غزلیات به ترتیب حروف قوافی؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمدرضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۲ص (۱۰۵-۱۰۶)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱ فرخ

آغاز: بسمله. ای موسی طور قلب آگاه ×× لاتحزن اننی انا الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: از سه‌شنبه ۱۲ نوروز ۱۳۱۳ تا دوشنبه ۴ جمای الثانی ۱۳۱۴؛ در آخر نسخه اشعاری چند از مرحوم آقا بزرگ حکیم به ضمیمه است که در زمان حیاة آن حکیم نگاشته شده، بدین نحو که نویسنده به خدمتش مشرف می‌شده و تازه‌های سروده شده را دریافت می‌داشته و در این صحیفه یادداشت می‌کرده، و نیز اشعاری از دیوان شمس تبریزی آمده؛ کاغذ: کاهی مشقی و فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۴۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۷۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۶

آغاز: بسمله و به نستعین، در هم شکست زلف چلیپا را ×× آشفته کرد سلسله ما را؛ **انجام:** رقاب کون و مکان زیر امر ورد صفاست ×× به بین به منزلت یا رؤف و یا رب ما

تعدادی قصیده و غزل می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۴۴ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۴

خط: شکسته، نستعلیق، کا: حاجی حسین آقا ملک واقف کتابخانه، تا: ۲۰ صفر ۱۳۵۴ تا جمعه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۵۴ق، جا: وکیل آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۳۰/۹سم [ف: ۲ - ۳۰۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۲

آغاز: دیماه و دم سپیده و سرما ×× ای ترک بیار آتش مینا / آن آتش مشکبوی کن روشن ×× تا دیده عقل را کنی بینا؛ **انجام:** بر آن روانی چرخ مدار از ملک اسلام ×× بر این تن نهفته به خاک از خدا فری

قصاید به ترتیب حروف تهجی و در حمد و ثنای باری تعالی و مدح ائمه (ع) خصوصاً مدح امام رضا (ع) و پند و اندرز است. در آغاز یکی از قصاید آمده: «در نکوهش و مذمت اهل دنیا و معارف و حکم در حالت ضعف و ناتوانی فرموده اند مدظله»؛ خط:نستعلیق،کا:حسن تقدیسی بن محمد تقی تفرشی فراهانی، تا: محرم ۱۳۷۳ق؛جلد:تیماج مشکی،۱۲۶ص(۴-۱۲۹) [ف: ۳۶ - ۳۳۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۳

آغاز: در نعت صدیقه کبری انسیه حورا حضرت فاطمه زهرا (ع):

برخاست به آیین گهر مرغ شب آویز ×× ای ترک ختا خیز به طبع طرب انگیز / ببربند طرب را زین توسن شبدیز ×× کن جام جم از گوهر می‌مخزن پرویز؛ **انجام:** از هر چه کدورتست شو صاف ×× هم مسلک سیرت صفا شو / از خویش بجه ز بند هستی ×× خود را به مبین و بس که رستی

مخمسات و ترکیب بندها؛ ۴۴ص (۱۳۰–۱۷۳) [ف: ۳۶ – ۳۳۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۴

آغاز: عشق رخت به راه حقیقت سمند ما ×× خاک درت دوای دل دردمند ما / سودائیان عشق توایم و در آتشیم ×× در سوز دائمیم نباشد گزند ما

غزلیات؛ ۱۰۴ص (۱۷۵–۲۷۸) [ف: ۳۶ – ۳۳۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۵

آغاز: این قطب وجود جسم بیجان تو نیست ×× این دائره بی نقطه سلطان تو نیست / این باد و بساط بی سلیمان تو نیست ×× آن نیست که در قبضه فرمان تو نیست؛ **انجام:** من دوش رخ صدق و وفا را دیدم ×× عنوان محبت و وفا را دیدم / دادم به صفا صیقل آئینه دل ×× در صیقل آئینه خدا را دیدم

رباعیات او؛ ۲ص (۲۷۹–۲۸۰) [ف: ۳۶ – ۳۴۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۲/۶

آغاز: بنام آنکه ذات اوست پیدا ×× وزو بر ذیل پایان است مبدا / ز مبدا و ز پایان است بیرون ×× که او باشد بلند و این و آن دون / ... سؤالی چند ما را بود زین پیش ×× نه از دنیاپرست از سر درویش / نه از دنیا پرستان دیدمی کام ×× نه از درویش دل بگرفت آرام. سؤال اول: تواند شد که روزی جد سالک ×× شود حق را ز سر تا پای مالک؛ جواب: تواند شد ولی در سیر ثانی ×× که فی الله است در طور معانی / چو رهرو مالک اوصاف هو شد ×× ز هست خویشتن بگذشت و او شد؛ **انجام:** من و مجنون که هم سر پریشیم ×× دو عاشق پیشه فرخنده کیشیم / هدف معشوق و ما تیر شهابیم ×× به پیکان طلب پر عقابیم

مثنوی سیر و سلوک اوست. منظومه ای است در سؤال و جواب عرفانی به سبک «گلشن راز» شبستری، در این مثنوی شاعر ده سؤال پیرامون اصطلاحات عرفانی و سیر و سلوک طرح نموده، بعد خود به آن‌ها پاسخ داده است. عناوین آن «سؤال، جواب، توضیح» است؛ ۱۵ص (۲۸۱–۲۹۵) [ف: ۳۶ – ۳۴۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۷۶

آغاز: فرمایشات جناب صفاء الدین ادام الله بقاه تاریخ چهارم ذی حجة ۱۳۰۷؛ درهم شکست زلف چلیپا را ×× آشفته کرد سلسله ما را؛ **انجام:** هر که تو بینی وطن یافته در گوشه یی ×× موطن جان صفاست گوشه ابروی دوست

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۳؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۱۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۱سم [ف: ۲ – ۳۰۸]

● دیوان صفای تفرشی / شعر / فارسی

d.-e safā-ye tafrešī

صفای تفرشی، عبدالحمید، ق۱۳ قمری

safā-ye tafrešī, ‘abd-ol-hamīd (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۵

آغاز: چه دشت و که را سنجاب و قاقم است ثیاب ×× به تن بباید پوشید قاقم و سنجاب؛ **انجام:** بلب ناخفته شب بر رخ گل سر نهاد ×× نای ببست از نوای دیده فرو زد به خواب

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۹۵–۷۹۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۲]

● دیوان صفای دشتکی / شعر / فارسی

d.-e safā-ye daštakī

صفا، ابراهیم بن غیاث الدین منصور، – ۱۱۶۰ قمری

safā, ebrāhīm ebn-e qīyās-od-dīn mansūr (- 1747)

آغاز: ای مهر سپهر بیوفایی ×× بر هم زن رسم آشنایی / ای رهزن کاروان الفت ×× ویران کن خانه محبت

[الذریعه ۶۰۸/۹و ۹۱/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۲۸/۴ و ۲۸۱۹/۵؛ دنا ۲۵۲/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** دعوا با یار رسم ما نیست ×× جز صلح طریقه «صفا» نیست / ما بعد که دست از او بدارید ×× او را بمن و مرا باو گذارید

مثنوی از او حدود ۱۱۵ بیت است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۴گ (۱۲۷پ–۱۳۰ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۱۳۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** جز صلح طریقه «صفا» نیست ...

۷۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ چلیپا؛ ۳گ (۹۴پ–۹۶ر) [ف: ۱ – ۲۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۴۱

آغاز: ای ز رسم عشق و آئین محبت بی خبر ×× ای نگار بی وفا ای دلبر بیدادگر

قصیده‌ای از او در هجو؛خط:نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۳۰ر–۱۳۰پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۲۳۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۱۱معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** درد دل چون منی روانیست ×× جز صلح طریقه صفا نیست

مثنوی از او در ۱۱۱بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسد الله بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای،

۱۱ص (۲۳۹-۲۴۹)، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۲۹]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

نسخه ۱۱۹ بیت دارد؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ چلیپا؛ ۵گ (۸۹ر-۹۳پ) [ف: ۳ - ۲۸۸]

۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۸/۴

بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ ذیحجه ۱۲۲۳ق، جا: شیراز؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۶/۶

مثنوی، نسخه در ۱۱۱ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ ۳گ(۳۶پ-۳۸پ) [ف: ۲ - ۲۲۰]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۴

۱۱۵ بیت؛ خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴گ (۲۰۰پ-۲۰۳ر) [ف: ۱ - ۲۲۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مطلب گله بود ای نکو ذات ×× ورنه من و شکوه از تو هیهات

مثنوی، در گله از معشوق و شامل ۱۵۱ بیت بر وزن لیلی و مجنون نظامی است از میرزا محمد ابراهیم صفای شیرازی که از سادات دشتکی و از احفاد میرغیاث الدین منصور بوده و در آخر دولت نادری (=۱۱۶۰م) درگذشته است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، تحریر چلیپا و دوستونی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج، ۸ سطر (۵×۹/۸)، اندازه: ۷/۸×۱۴سم [ف: ۷ - ۲۲۴]

● دیوان صفای لواسانی / شعر / فارسی

d.-e safā-ye lavāsānī

صفا لواسانی، علی محمد، ق۱۳ قمری

safā lavāsānī, ‘alī mohammad (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۷

آغاز: یک لحظه هوسرانی یک عمر پشیمانی ×× کس این نکن یا رب من کردم و تو دانی؛ **انجام:** در سایه پیری شو آنگاه امیری شو ×× استاد معلم را شاگرد معلم باش

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۷۹۹-۸۰۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۲]

● دیوان صفائی جندقی / شعر / فارسی

d.-e safā’ī-ye jandaqī

صفائی جندقی، احمد بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

safā’ī jandaqī, ahmad ebn-e ab-ol-hasan (- 19c)

از صفایی احمد فرزند یغمای جندقی سمنانی زنده در ۱۲۷۴-۱۲۸۹.

[دنا ۲۵۱/۵؛ الذریعه ۶۱۲/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۲/۱

آغاز: اگر جفا است تلافی بمذهب تو وفا را ×× هزار فزون کم بود جفای تو مارا؛ **انجام:** صفایی از پی تاریخ این قضیه رقم زد (۱۲۸۹) - عجب گهی بجهنم کشید بار اقامت.

در غزل به ترتیب تهجی و قطعه و رباعی و ماده تاریخ و هزل و مطایبه. نزدیک به ۱۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۹ص (۱-۷۹)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۹۹]

● دیوان صفائی نراقی / شعر / فارسی

d.-e safā’ī-ye narāqī

نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ - ۱۲۴۵ ؟ قمری

narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳۵/۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۶۱ص (۲۳۰-۲۹۰) [مختصر ف: ۳۷۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۱/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۴۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۶

آغاز: تاراج کنی تا چند ای مغبچه ایمانها ×× کافر تو چه میخواهی از جان مسلمانها؛ **انجام:** در خون خود صفائی غلطان همی دهد جان ××ای قاتلم نظر کن آیین جان سپاری

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۷۹۷-۷۹۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۲۷

شعر در توضیح حدیث قدسی «لولاک لما خلقت الافلاک» و «لولا علی لهلک عمر»؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: ابوتراب بن احمد بن علی نقی بن مسیح بن محمد حسین کاشانی، تا: قرن ۱۴، جا: کاشان مدرسه جدیده سلطانیه، به دستور مولانا محمد حسین رهقی؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۶]

● دیوان صفوی / شعر / فارسی

d.-e safavī

صفوی، قیصر میرزا

safavī, qeysar mīrzā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۵/۵

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۸۳پ) [ف: ۶ - ۲۲۵]

● **دیوان صفی** / شعر / فارسی
d.-e safī

صفی، ق ۱۰ قمری
safī (- 16c)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۰۷؛ دنا ۲۵۲/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۸

آغاز: (گویا افتاده): شمع سان کز دو لبم آبله ... تاب شود ×× باز از آتش دل آبله‌ها آب شود؛ **انجام: ...** صبح ابد نهان کند لاله قدح از باد بهار ×× پس کاسه دلگشای سلطان زمان صبح ابد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۴۷ص (۵۲۲-۵۶۸)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۷]

● **دیوان صفی** / شعر / فارسی
d.-e safī

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۴

به وزن مثنوی و در آن از «بحر الاسماء، بحر الاکون» یاد شده و گویا تفسیری است بر پاره ای از سورة الفاتحة نه همه آن؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد علی اشرفی، تا: ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

● **دیوان صفی** / شعر / فارسی
d.-e safī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۵۸/۲

قسمت اندکی از غزلیات دیوانی است از شاعری با تخلص «صفی» مثلا در قطعه‌ای می‌گوید: «سری دارم که بافتراك دلبر می‌کند بازی ×× دل دیوانه ای دارم که با سر می‌کند بازی / بهمت پشت پا بر تخت خاقان میزند فقرم ×× غبار مقدمم با تاج قیصر می‌کند بازی / ... غلام شاه عباسم صفی که سجده چهرش ×× گل پیشانیم با سعد اکبر می‌کند بازی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۶۷]

● **دیوان صفی الدین حلی** / شعر / عربی
d.-e safī-yod-dīn-e hellī

؟صفی الدین حلی، عبدالعزیز بن سرایا، ۶۷۷-۷۵۰قمری
safī-yod-dīn-e hellī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e sarāyā (1279 - 1350)

مشتمل بر ۱۲ باب که مجموعاً مشتمل بر ۳۰ فصل است.

چاپ: بیروت، دار بیروت و صادر، ۱۹۶۲م، ۷۸۲ص؛ قاهره، مطبعة الوهبية، ۳۶ص، ۱۲۸۳ق.

[کشف الظنون ۷۹۷/۱؛ فهرس المخطوطات المصورة ۴۶۱/۱؛ الذریعة ۶۱۵/۹؛ ریحانة الأدب ۴۶۲/۳-۴۶۵؛ دنا، ج۵،ص۲۵۲-۲۵۳]

شرح و حواشی:

۱- اللمعة المحمدیه فی مدح خیر البرية؛ حکیم زاده، محمد بن عبد الحمید (-۱۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۴عکسی

آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان البیان و من علیه. و الصلاة علی نبیه محمد ... و علی آله أهل البیت خزنة علمه و الأمناء علی مالدیه؛ **انجام:** و قال فی مثله ... من بعد ما أعمی اباه البکا - و ابیض عیناه من الحزن.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۸۴۴ (اربری، فهرست خطی عربی ۲۸/۴)؛ خط: نسخ معرب، کا: عبدالله بن عبدالملك ابن عبدالله بن مهدی، تا: ۷ شوال ۷۷۸ق؛ محشی، روی برگ عنوان آمده که یوسف بن اسماعیل نبهانی رئیس محکمه جزاء در لاذقیة در ذیقعده ۱۳۰۳ق دیوان را به شیخ عبد الرحمن افندی محمودی زاده هبه نموده؛ تملك: محمد بن خالد بن خلیل ازهری لاذقی به تاریخ صفر ۱۳۱۰ق؛ ۲۸۸گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۴

آغاز: الفصل الثانی فی الحث علی الشرب و المجمل منه ما ذکر به المولی السلطان الملك الصالح و قد امره بملازمة مجلسه الشریف مدة شهر شوال فی الربیع للشرب فنظم علی عدد الاسبوع و اورده کل یوم قطعة منها سبعة ابیات. فی السبت: الا یا ملك العصر و یا نادرة الوقت ×× و من شرف القدر الدست و الکرسی و التخت؛ **انجام:** و قال فی غلام رمد: و ما رمدت عیناك الا لفرط ما ×× اصر علی کسر القلوب انکسارها / اراقت دم العشاق فی معرك الهوی ×× فصار ... [وصالی] فی الجفون احورارها ...

قطعاتی است از صفی الدین که باید بخشی از دیوان او باشد. در نسخه ما «الفصل الثانی» عنوان گرفته است که باید با دیوان شاعر که دوازده بخش است و توسط خودش تدوین شده سنجیده شود؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸؛ جلد: مقوایی، ۴گ(۵۰پ-۵۳پ)،۱۵سطر،اندازه:۱۴/۷×۲۲/۳سم[ف:۲۷/۱- ۴۴۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۶

آغاز: فی الغزل و النسیب و طرائف التشبیبی و هو فصلان، الفصل الاول فی الغزل و النسیب و انواعهما؛ **انجام:** یوسف نال الملك من بعده ×× و عاش فی عز و فی أمن / من بعد ما أعماه البکا ×× و ابیض عیناه من الحزن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، این نسخه در ۲۴ ربیع الثانی ۹۶۱ق از سوی «عبید الله بن محمد بن علی بن حکیم» و «شیخ عبدالکاظم» و «حسام الدین به فرج» رؤیت شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۴

سطر(۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۳ – ۴۴۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۲

آغاز: من نظم وحید دهره و فرید عصره صفی الدین عبدالعزیز بن سرایا الحلی رحمه الله: لئن ثلمت جدی صروف النوایب ×× فقد اخلصت سبکی بنار التجارب؛ **انجام:** علما بان ذوی المودة معشر ×× جبلت قلوبهم علی حفظ الوفا / فالخل یصفی و ده متکدرا ×× و الضد اکدر ما یکون اذا صفا ...

چند قصیده از صفی الدین حلی است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا:نیمه دوم قرن۸؛ افتادگی:انجام؛جلد:مقوایی،۲۵گ(۲۸پ–۴۵پ و ۱۲ر–۱۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۴۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی علم الابسان البیان؛ **انجام:** و ابیض عیناه من الحزن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [الفبائی: – ۲۶۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷/۳

آغاز: بسمله، انت الوصال مخافه الرقباء ×× فاتیک تحت مدارع الظلماء؛ **انجام:** و انا شیخ کبیر هائم فی الفلوات ×× و ابی طفل صغیر فی حجر و المرضعات.

بیست و نه قصیده از صفی الدین حلی درباره ملک منصور آمده. این قصاید بر حسب ترتیب حروف تهجی اخر قوافی از همزه تا حرف یاء می‌باشند و در آخر آن قصیده میمه ابن فارض و مخمس او است، آخر نسخه نیز یک صفحه در بیان مخارج حروف از ابو القاسم نامی است؛ کا: محمد علی بن سرابی عزیز القطیفی و دیگران، تا: ۹۸۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، گل و بوته زر، ۵۶ص (۷۳–۱۲۸)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۷ – ۳۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۲۰-طباطبائی

اشعاری است از حلی در مدح مولی حضرت علی (ع) و اهل بیت (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۵۵–۵۷ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۶۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۱۰-طباطبائی

آغاز: آغاز منظومه: ان اعقبت خمرة الهوی سکره ×× فذا و ذاک الخمار بالخمره / فان داء الهوی و لوعته ×× یشفیه لمن تحبه نظره؛ **انجام:** اذا تفکرت فی تجمعنا ×× و طیب عیش بها عشره / شکرت ابلیس ثم قلت له ×× احسنت یاسخیا ابا مره

منظومه در هزل و مجون، شعری لطیف با اشارات لطیف شاعرانه؛ کا: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی، ۳۰گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳ – ۱۶۸]

۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۸۳/۳

آغاز: یا مولع بالغضبی ×× و الهجر و التجنب؛ **انجام:** رفرف برق اوهما ×× بالورق مزن صبیة

مخمس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۰

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی علم الانسان البیان؛ **انجام:** وابیض عیناه من الحزن ... و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کا: ملا خضر بصری، تا: ۱۰۲۵ق [الفبائی: ۲۶۳]

۱۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۸۳/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علم الانسان البیان و من به علیه ... الباب الاول فی الفخر و الحماسة و التحریض علی الریاسة و هو فصلان. الفصل الاول فی صباه یفتخر و لله دره. لئن عمت یدی صروف النوایب×× فقد اخلصت سبکی بنار التجارب؛ **انجام:** ذالک عطری ماذلک بعتق ×× فی بردی من موزة و من قطران

در دوازده باب و دارای سی فصل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ جمادی الاول۱۰۹۱ق؛جلد:تیماج تریاکی،قطع:ربعی[نشریه:۳– ۴۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۳

آغاز: فی صباه یفتخر بفعله و قومه فی احدی الوقایع. لئن ثلمت خدی صروف النوائب ×× فقد اخلصت سبکی بنار التجارب؛ **انجام:** یشق مرارا راسه و هو طیع ×× و یقطع احیانا و ماهو سارق

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: مرتضی قلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۹۱۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱ط

قصیده میمیه صفی الدین حلی در ستایش پیامبر در برابر قصیده برده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۷ [ف: ۲۲ – ۳۱]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۴/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علم الانسان البیان ... و الصلاة علی ... لئن ثاعت حدی حروف النوایب ×× فقد اخلصت سبلی ربنا التجارب

جزء اول، در پنج باب، مشتمل بر فخر و حماسه و ...؛ خط: نسخ، کا: حسن بن علیوی علی موسوی شاخوری، تا: ۱۱۹۰ق؛ جلد: میشن قرمز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۲سم [ف: ۸ – ۱۷۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله الذی علم بالقلم ... و بعد فانی کنت قبل أن اشب علی الطریق؛ **انجام:** لسوء الحظ عاشرت اناساً ×× بطریق اللؤم اهدی من نمیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۶۲]

۱۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۱/۴

قصیده از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور [نشریه: ۳ – ۴۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۹/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علم الانسان البیان و من به علیه و الصلوة علی نبیه محمد الذی مدح الشعر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۱پ-۷۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۹۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۷/۲

آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان البیان و من علیه و الصلاة علی نبیه و علی آله؛ **انجام:** ما لاح برق و ما سارت مهجنة ×× او ناح طیراً فاحری مدمع الذرف

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۰۹]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۶

آغاز: الباب السادس فی الغزل و التشبیب؛ **انجام:** و ابیض عیناه من الحزن

مجلد ثانیست از باب ششم تا آخر دیوان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق، واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴/۷)، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۳سم [ف: ۷ - ۴۵۱]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۹۳/۴

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اطلع نجوم المعانی المضیئة فی آفاق خواطر الفصحاء ... آغاز دیوان: حرف الالف: ابت الوصال فحافة الرقباء ×× و اتتک تحت مدارع الظلماء؛ **انجام:** یانع العود واهب القودهاتی ×× الجود حتف العد و فتح الولی

القصائد الارتقیات است. شامل ۲۹ قصیده است به ترتیب حروف تهجی در آغاز و آخر هر بیتی. هر قصیده‌ای دارای ۲۹ بیت می‌باشد. این قصاید را در مدح الملک الناصر، ابالفتح ابن ارتق در مدت ۹۰ روز سروده است. در آغاز دیباچه‌ای منثور دارد؛ خط: نسخ،بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی،۱۹سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۰۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۱۸

معارض قصیده احمد بن عبدالمنعم ابن الخیمی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق [ف: ۵ - ۲۳۳]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۲۹۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن گلی، ۳۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۷/۱سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۸۵/۲

آغاز: الحمد لله الذی علم الانسان البیان و من به علیه و الصلوة و السلام علی نبیه و علی آله اهل البیت و خزنة علمه ... و بعد فانی کنت قبل ان اسب علی الطرق ... الباب الاول فی الفخر و الحماسة و التحریض علی الریاسة و هو فصلان: الفصل الاول: فی صباه یفتخر و لله دره: لین تلمت یدی صروف النوایب ×× فقد اخلصت سبکی بنار التجارب؛ **انجام:** زال عطری ما زال یعبق ×× فی بردی من موزة و من قطرانی

منتخب سروده‌های حلی که به اشاره ناصر الدین محمد بن قلاوون رئیس وزرای سلطان ناصر در مصر جمع شده است. تنظیم شده در ده باب در چند فصل (در مجموعه سی فصل): باب ۱. الفخر و الحماسة و التحریض علی الریاسة (دو فصل)، ۲. الطردیات و انواع الصفات (دو فصل)، ۳. الاخوانیات و صدور المراسلات (دو فصل)، ۴. الغزل و التشبیب و ظرایف التشبیب (دو فصل)، ۵. مرآثی الاعیان و تغازی الاخوان (دو فصل)، ۶. الخمریات و التبیذ الزهریات (سه فصل)، ۷. الشکوی و العتاب و تقاضی الوعد و الجواب (سه فصل)، ۸. الهدایا و الاعتذار و الاستعطاف و الاستغفار (سه فصل)، ۹. الملح و الاهاجی و الاحماض فی التناحی (سه فصل)، ۱۰. الادب و الزهدیات و بوارد مختلفات (سه فصل). نسخه ما از ابتدا تا اواسط فصل اول از باب ششم را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۵گ (۲۴پ-۱۲۸ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۸سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۴۸]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳/۱

آغاز: اذاب التبر فی کاس اللجین ×× رشا بالراح مخضوب الیدین؛ **انجام:** من بعد ما اعمی اباه البکا ×× و ابیض عیناه من الحزن

کا: محمد علی بن محمد صالح تبریزی، تا: ۱۲۶۰ق؛ هر بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۶ص (۱-۲۷۶)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۲۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۱۱

قصائد منتخبه در مدح رسول اکرم و پادشاهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۵۵ر-۶۲پ) [ف: ۳۸ - ۲۷۸]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰۸/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۰]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۸۰

آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان البیان ومن علیه والصلوة علی نبیه محمد الذی مدح الشعر ودعابه لناظمه والیه وعلی اله اهل البیت خیر خلقه وورثه علمه وحفظة مالدیه ... الفصل الاول فی الفخر والحماسة قال فی صباه؛ **انجام:** عسی اللیالی التی اضنت بفرقتنا ×× جسمی ستجمعنی یوما وتجمعه / وان تتل احدمنا منیته ×× فماالذی بقضاء الله نصنعه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد علی بن علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۸گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۱]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۹

آغاز: الحمدلله الذی اطلع نجوم المعانی المضیئة فی آفاق خواطر الفصحاء؛ **انجام:** یانع العود واهب القودهاتی ×× الجود حتف العد و فتح الولی

القصائد الارتقیات است. دیوان فیها قصائد فی مدح السلطان نجم الدین نظمها علی جمیع الحروف من الالف الی الیاء و فی اوله مقدمة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۶۵]

● **دیوان صفی علیشاه** / شعر / فارسی

d.-e safī ‘alī-šāh

صفی علیشاه، محمد حسن بن محمد باقر، ۱۲۵۱-۱۳۱۶ قمری

safī-‘alī-šāh, mohammad hasan ebn-e mohammad bāqer (1836 - 1899)

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: هو الله تعالی - بسمله: واجبی هویدا گشت در لباس امکانی ×× با شروط مولائی با شئون سلطانی؛ **انجام:** تیغ و نی چه حاصل چون بازوی مجاهد نیست ×× تاکراست در اسلام معنی مسلمانی. این مسمط که از نخبه اشعار ... قطب الاقطاب حاج میرزا حسن صفی علیشاه قدس سره و در منقبت حضرت مولی الموالی ... و توحید سروده شده است بر حسب فرموده ... فتحعلی خان (مدیر الدوله) ... بخط ناقابل این بنده تحریر و بیادبود تقدیم شد - ۲۲/۴/۲۶ - ابو الحسن ناپلیونی.

مشتمل است بر مسدسی در مدح حضرت امیر المومنین علی (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن ناپلیونی، تا: تیر ۱۳۲۲ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سرخ، ۷گ، ۸ سطر (۸×۹/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۵۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۸

آغاز: بسمله - خواهم ایدل محو دیدارت کنم ×× جلوه گاه روی دلدارت کنم / و اله آن ماه رخسارت کنم ×× بسته آن زلف طرارت کنم / در بلای عشق دلدارت کنم؛ **انجام:** شب گذشت ای بلبل آشفته حال ×× روی گل بین در گذر از قیل و قال / باش حیران یک زمانم برجمال ×× شو چو طوطی در پس آئینه لال / تا بمدح خود شکر خوارت کنم

شامل مخمسی است در عرفان؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۲۸گ، ۵ سطر (۶×۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۵۰]

● دیوان صفی قلی بیگ چرکس / شعر / فارسی

d.-e safī qolī beyg čarkas

صفی چرکس، ق۱۱ قمری

safī čarkas (- 17c)

در قرن یازدهم چندین شاعر با تخلص «صفی» داریم که در تذکره‌ها معرفی شده‌اند و مسلماً صاحب این دیوان صفی قلی بیک، صفی تخلص پسر قراخان می‌باشد که از اعاظم و بزرگان چرکس بوده و در زمان شاه عباس ماضی بیگلربیگی شیروان را داشته و پس از معزولی از این مقام استرآباد را به او عنایت نموده و بنابر تصریح در نص که مؤلف آن معاصر این شاه بوده، صفی قلی بیک در فن سپاهیگری و بیشتر از کمالات از اقران پیش بوده و طبعش کمال لطف را داشته ولی در دماغ او خبطی پیدا شد و لباس درویشی در بر کرده و کم حرف و خاموش شده.

[نسخه‌های منزوی ۲۴۰۸/۳؛ الذریعه ۶۱۴/۹؛ دنا ۲۵۳/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۰

آغاز: دارم بسینه از ستم چرخ داغها ×× روشن بود چو لاله ز داغم چراغها؛ **انجام:** بدخواه تو روز خوش نه بیند هرگز ×× حفظ تن جان تو مبارک بادا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ، سطور چلیپایی (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۹ - ۱۱۹۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۷/۱

آغاز: دیوان صفی قلی بیگ ولد غزاقخان: الهی غنچه ذکر خفی گردان دهانم را ×× مکن گویا بحرفی جز ثنای خود زبانم را؛ **انجام:** یارو داغن امر قارشوده حلوا کبی ×× اجنه ماجه آغلارم نرگس شهلا کبی

جمعاً دویست و پنجاه بیت است شامل غزل و قطعه و رباعی به فارسی و ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۹ص (۲-۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۶سم [ف: ۷ - ۷۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۴۵

در این بخش اشعاری در این موضوعات به چشم می‌خورد: تاریخ بنای عمارت دانشمند خان در جهان آباد هندوستان در سلا ۱۰۷۸، تاریخ خرید دولت سرای اسماعیل بن دانشمندان خان که سال ۱۰۸۱ در یزد خریده بود ولادت فرزند مؤلف به نام محمد تاریخ رسیدن غلام بچه‌ای که دانشمند خان برای مؤلف فرستاده بود، تاریخ آزادی غلام، تاریخ گلیمی (فرش) که توسط فرزند دانشمند خان برای مصلای عتیق وقف نموده بود، تاریخ تعمیر مسجد توسط دانشمندان خان در سال ۱۰۸۱، تاریخ فرش مسجد، اشعاری که مؤلف در حضور دانشمند خان سروده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱۰گ (۷۰ر-۷۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۴۲

رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ ۴ص (۵۸-۶۱) [ف: ۳۷ - ۱۳۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۹

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۵/۲

آغاز: الهی غنچه ذکر خفی گردان دهانم را ×× مکن گویا بجز حرف ثنای خود زبانم را

غزلیات از الف تا یاء و رباعیات (۱۷۰۰ بیت)؛ خط: نستعلیق، کا: درویش مولانا محبت، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۱۰۶ص (۱-۱۰۶)، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۴۷۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۰

آغاز: الهی غنچه ذکر خفی گردان دهانم را ×× مکن گویا بجز حرف ثنای خود زبانم را / نهال معرفت درجویبار خاطرم بنشان ×× معطر کن چو نحل از بوی وحدت مغز جانم را؛ **انجام:** مجو مهر و وفا از طینت زن ×× بفهم این حرف را و بشنو از من / تو را یوسف نی به از برادر ×× زلیخا از زن این عصر کمتر
منتخبی از غزلیات و مثنویات شاعر است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲۰گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۵۷]

● **دیوان صفی قلی خان** / شعر / فارسی

d.-e safī qolī xān

صفی قلیخان، ق۱۱ قمری

safī qolī-xān (- 17c)

از فارس نامه او در منزوی (۲۰۱۰) یاد شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۶/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۸/۶سم [ف: ۷ – ۴۳۶]

● **دیوان صمدی** / شعر / فارسی

d.-e samadī

صمدی، عبدالصمد بن عبدالقادر

samadī, ‘abd-os-samad ebn-e ‘abd-ol-qāder

از عبدالصمد بن عبدالقادر حسینی موسوی بحرانی ملقب به صمدی مکنی به ابوالعلاء.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۲۸/۲

مشتمل بر ۵ قصیده است؛ بی‌کا، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۰۸۵ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۰۳]

● **دیوان الصوری** / شعر / عربی

d.-uṣ ṣūrī

صوری، عبدالمحسن بن محمد، ۳۳۹ – ۴۱۹ قمری

sūrī, ‘abd-ol-mohsen ebn-e mohammad (951 - 1029)

[مجمع العلمی العراقی ۲۹۹/۲و۳۰۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱ط

قصاید است، که بر اساس حروف هجا مرتب شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۷۵، جزو مجموعه [ف: ۲۲ – ۳۱]

● **دیوان صوفی** / شعر / فارسی

d.-e sūfī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۶

آغاز: ساقی ای شوخ که در جلوه پریوش باشی ×× خیز و پیما ز می‌عشق که سرخوش باشی
غزلی از صوفی شاعر قرن چهاردهم؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۱ص (۵۱)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ – ۸۲۱]

● **دیوان صوفی بخاری** / شعر / فارسی

d.-e sūfī-ye boxārī

صوفی بخاری، محمد صابر بن محمد یعقوب، ق۱۳ قمری

sūfī boxārī, mohammad sāber ebn-e mohammad ya‘qūb (- 19c)

[دنا ۲۵۴/۵؛ کتابخانه گنج بخش ۱۶۵۴/۳؛ فهرست مشترک ۱۲۷۱/۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۳

آغاز: در بیان تماشای سیر حقیقت که مخصوص کامل و مکمل است: زمزمه زمر یدالله شنو ×× اول آخر تو هو الله شنو
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش – پاکستان ۳۷۹. مثنوی مختصری است در سیر حقیقت در عرفان مشتمل بر ۳۱ بیت ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، آغاز رساله سرلوح رنگین؛ ۳ص (۱۵۲–۱۵۴) [عکسی ف: ۶ – ۲۷۲]

● **دیوان صهبا** / شعر / فارسی

d.-e sahbā

صهبای قمی، محمد تقی بن یدالله، – ۱۱۹۱ قمری

sahbā-ye qomī, mohammad taqī ebn-e yad-ol-lāh (- 1777)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۶/۳

آغاز: اینکه در تن جمله جان داریم ما ×× بهر تو جان جهان داریم ما؛ **انجام:** هجر تو نصیبم ای گل اندام مباد ×× جز وصل تو قسمتم در ایام مباد
غزلیات او بر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی از الف تا یاء و سپس رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کالینگور مشکی و تیماج عنابی، ۲۸ص (۸۵–۱۱۲)، ۲۱سطر(۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۶ – ۷۱۹]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: نه تنها روشن است از پرتو روی تو محفلها ×× کزین شمع است روشن بزم جانها محفل دلها
شامل غزلیات (۱۰۵۰ بیت) و رباعیات (۱۶۰ رباعی) می‌باشد بنابراین در حدود ۱۴۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب،

کا: محمد رفیع بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱۲۲۱ق؛ در نسخه این دیوان و دیوان هاتف و دیوان عبدالمجید درویش را که با یکدگر پیوسته اند و در آخر دیوان هاتف بدین تاریخ تصریح کرده؛ با سرلوح ظریف، مجدول به اکلیل؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گل و بلبل، ۴۹ص(۳۹-۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۳/۴

آغاز: سودم ار روزی جبین بر آستان بو تراب ×× نیست دیگر در دلم اندیشه روز حساب؛ **انجام:** تا آبادست مسجد و من هستم ×× تا هشیارست زاهد و من هستم

قصاید اوست در ستایش امامان، مقطعات و ماده تاریخ‌های سال‌های ۱۱۷۹-۱۱۸۵، سپس غزلیات او به ترتیب حروف تهجی با تخلص صهبا، آنگاه رباعیات به ترتیب تهجی که در حرف میم افتاده است؛ خط: نستعلیق، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۸گ (۲۴۵پ-۳۰۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۴سم [ف: ۸ - ۱۵۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸۶

آغاز: غزلیات صهبای قمی: اینکه در تن جمله جان داریم ما ×× بهر تو جان جهان داریم ما؛ **انجام:** هجر تو نصیبم ای گل اندام مباد ×× جز وصل تو قسمتم از ایام مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «حاجی اسماعیل امیر خیزی»؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۲۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۴۷/۲

شعرهایی از صهبا ست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد مقوایی، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

● دیوان صهبا / ادبیات / فارسی و ترکی

d.-e sahbā

صهبا، حبیب الله، ق۱۳ قمری

sahbā, habīb-ol-lāh (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● دیوان صیدی / شعر / فارسی

d.-e seydī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۱۲/۲

آغاز: گردون نصیب دیده من کرد بیحساب ×× دردی که چشم آینه آرد به اضطراب؛ **انجام:** بر جان منکران تو از چرخ هر زمان ×× تیر خورد جهنده تر از ناوک شهاب.

در این ابیات شاعر از درد چشم به حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام شکایت نموده و از حضرتش شفا خواسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و تحریر؛ کاغذ: نخودی، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۶۷۲]

● دیوان صیدی تهرانی / شعر / فارسی

d.-e seydī-ye tehrānī

صیدی تهرانی، میر علی، - ۱۰۸۳ قمری

seydī tehrānī, mīr ʻalī (- 1673)

میر سید علی، زاده درتهران، زیسته در اصفهان، به هند نزد محمد شاهجان رفته و مرگ او را در ۱۰۶۵، ۱۰۶۹، ۱۰۸۳ و ۱۱۰۰ یاد کرده‌اند.

چاپ: در تهران در توسط انتشارات اطلاعات به چاپ رسیده است

[نسخه‌های منزوی ۲۴۰۹/۳؛ الذریعة ۶۲۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۳۴۴؛ دنا ۲۵۴/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۲۹

آغاز: شد بسکه از حرام تو تغییر حالها ×× از جادر آمدند بگلشن نهالها؛ **انجام:** صیدی آشفتگیت از گل روییست مگر ×× زانکه این تفرقه با زلف بتانست یکی

مشتمل است بر یک هزار و پانصد بیت از غزلیات وی با افتادگی‌هایی از میان نسخه. نسخه ما قصاید و رباعیات و مقطعات و مقداری از غزلیات میر صیدی را با یک مثنوی که در تعریف کشمیر گفته است ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن علینقی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ مجدول، با یک سرلوح زیبا کار اصفهان؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۶۱گ، ۱۲ سطر (۷/۲×۱۴/۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۷سم [ف: ۷ - ۴۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۸

آغاز: گر خدمتی پسند نیاید زمن، بگو ×× من بی وقوف بنده‌ام ارشاد کن مرا؛ **انجام:** ببزم او مکن ای غم بدل گرانجانی ×× که میشوی سبک آنجا اگر هزار منی

فقط غزلیاتست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول به تحریر و زر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۵۵گ، ۱۳سطر (۶/۶×۱۴/۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۹

قصیده ای از میر صیدی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زرد و سرخ فام و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۳۶-۱۳۸)، ۳۲ سطر، قطع: بیاضی [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۱۲/۱

آغاز: شد بسکه از خرام تو تغییر حالها ×× از جا در آمدند بگلشن نهالها؛ **انجام:** صیدی آشفتگیت از گل رویست مگر ×× زانکه این تفرقه با زلف بتانست یکی.
حاوی ۱۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و تحریر؛ کاغذ: نخودی، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۶۷۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۰/۱
آغاز: شد بسکه از خرام تو تغییر حالها ×× از جا درآمدند بگلشن نهالها؛ **انجام:** بر جان منکران تو از چرخ هر زمان ×× تیری خورد جهنده تر از ناوك شهاب
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ۱۵۲گ [ف: ۳۷ - ۵۱۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۴
آغاز: شد بسکه از حرام تو تغییر حالها ×× از جادر آمدند بگلشن نهالها / آیینه تار و آیینه داران تمام لال ×× طوطی چه یاد گیرد ازین بی کمالها / روزی که پا بدایره عشق می‌نهاد ×× صیدی شمرد وصل ترا از محالها؛ **انجام:** ایکه حاجب را منع گدایان میدهی ×× حق سایل را چرا ظالم بدربان میدهی/ شبیه غنچه ای باغم ندارد چهر پردازی ×× مگر منقار کبکی را کشد در چنگل بازی
غزل است به ترتیب تهجی با تخلص صیدی (۱-۲۰۰) و رباعی و فرد (۲۰۰-۲۰۲)؛ خط: نستعلیق، کا: صفی قلی سفره چی باشی فرزند علی قلی یساول، تا: دوشنبه ۱۹ صفر ۱۰۹۷ق؛ باسرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با گل و بوته، ۱۰۳گ، ۱۲سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۰]

۷. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:شماره ندارد
آغاز: شد بس که از خرام تو تغییر حالها ×× از جا در آمدند بگلشن نهالها؛ **انجام:** صیدی آشفتگیت از گل روئی است مگر ×× رنگ این تفرقه با زلف بتان است یکی
همه غزل است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، با سرلوح؛ تملک: فرهاد میرزا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [نشریه: ۱ - ۲]

۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۸۲/۱
آغاز: شد بس که از خرام تو تغییر حالها ×× از جا در آمدند به گلشن نهالها؛ **انجام:** صیدی به تاج دولت عقبی رساندش ×× دریوزه ای که از در دلها کند کسی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای دو سرلوح و مذهب، مجدول به طلا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۸سم [ف: ۸ - ۱۱۲]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۶۶/۳
آغاز: نکند خسته دلی را، دل غم پرور ما ×× قسمت سنگ کسی نشکند از گوهر ما (گ ۱۷۱ر-۱۹۷پ) غزلهایی است در حرف الف و تا برای نشانی بیشتر: پیش ما سروری روی زمین، دولت نیست ×× دولت آن است که در پای تو افتد سر ما / ... «صیدی» از محشر چه پروا چو علی داریم و آل ×× صاحب دیوان ما، طاعت کند تقصیر را ... / این تازه عاشقان همه بدنام شهرتند ×× ما ره به این گروه شنجی که ننگ ماست ... / دلم از شوخی طفلی شده پر خون «صیدی» ×× که هنوز آیینه از جام نمی داند چیست ... / ز حال او مشو ایمن به سخت جانی خویش ×× که قلب سنگدلان دیده از این سیاه شکست
حدود ۳۳۶ بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ مجدول؛ اهدایی: دکتر علینقی منزوی [ف: ۲ - ۱۱۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۰-۴/۲۰
آغاز: به خویش راه اینقدر ندی صیدی ×× که عیب جو کنی آیینه گداخته را / گر زغم رنگ نماند به رخ طاقت ما ×× به مشامی نرسد بوی گل حاجت ما؛ **انجام:** بر جام التفات مپیما به ناکسان ×× زین می‌مباد حوصله پیدا کند کسی / صیدی به تاج دولت عقبی رساندش ×× در یوزه ای که از در دلها کند کسی
غزلیات شاعر از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای آبی، ۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۹۰۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۳/۳۱-ف
غزل به ترتیب تهجی با رباعی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱۸۸پ-۲۱۵ر)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۲۳۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۳
آغاز: شد بسکه از خرام تو تغییر حالها ×× از در درآمدند جمله به گلشن نهالها؛ **انجام:** صیدی به تاج دولت عقبی رساندش ×× در یوزه ای که از در دلها کند کسی
غزلیات و به طول ان شرح حال شاعر از تذکره سرو آزاد ضمیمه شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۷ - ۵۶۰]

۱۳. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳۱
غزلها به ترتیب تهجی با رباعی؛ بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱۸۸پ-۲۱۵ر)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۵۲]

۱۴. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۱-۳۲
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ از صفحه ۱۱۲ غزلیاتی دیگر با تخلص «یوسف» آمده؛ مجدول مذهب؛ ۱۶۲ص [ف: - ۱۴۱]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۹۳
بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● دیوان ضریر خزائی / شعر / فارسی

d.-e zarīr-e xazā'ī

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۶۸۲/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۹۰]

● **دیوان ضیاء** / شعر / فارسی

d.-e zīyā'

ضیاء، ق۱۳ قمری

zīyā' (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۷/۴

شعراز او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱ سطر (۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۲۸]

● **دیوان ضیاء** / شعر / فارسی

d.-e zīyā'

ضیاء بهائی، ق۱۴ قمری

zīyā' bahā'ī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۸۳

آغاز: زاهد بزمین می‌نهد از کبر جبین را ×× دارد بنظر صوت پر روح الأمین را؛ **انجام:** آل سومه ضیا دن ×× دفع ایلیه زنگار

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا رویه پارچه مشکی، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۴۴ - ۱۱۵]

● **دیوان ضیاء اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e zīyā' esfahānī

ضیاء اصفهانی، نورالله، ق۱۱ قمری

zīyā' esfahānī, nūr-ol-lāh (- 17c)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۳

قصاید است و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ آراسته به زر، با چهار صفحه نظم و نثر در میانه؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۵/۱

آغاز: بری از ماریه ار بگذری ای باد سحر

قصاید و غزلیات میرزا نور الله رودشتینی اصفهانی متخلص به ضیا؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۵۹ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان ضیاء اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e zīyā' esfahānī

ضیاء اصفهانی، محمد حسین، - ۱۲۶۳ قمری

zīyā' esfahānī, mohammad hoseyn (- 1847)

از میرزا محمد حسین اصفهانی شاعر روزگار فتح علی شاه و محمد شاه.

[الذریعة ۶۲۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۳۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۷/۲۱

آغاز: ای بت هزره گرد هر جایی ×× ای برآورده سر به رسوایی / تا نگردد رخت به خط مقرون ×× باش چون دختران به خانه درون

مربع ترکیب است؛ کا: محمد کاظم، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۱۴ق؛ خط چلیپایی، مجدول زرین و شنگرف؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵ص (۹۸-۱۰۲) [ف: ۳۷ - ۳۱۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۷۵

آغاز: آغاز هر ستایش و عنوان هر ثنا ×× مهر یگانه ایست له العز و العلی؛ **انجام:** زینهار از قرین بد زنهار ×× وقنا ربنا عذاب النار

قصیده‌ها و غزل‌ها است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک پایان قرن ۱۳؛ با ده مجلس تصویر آب و رنگ نو؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه روغنی گل و بوته، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۲سم [ف: ۲ - ۳۰۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۶۶/۲

آغاز: ای بت هرزه گرد هر جایی ×× وی بر آورده سر به رسوایی ... / بس که گفتم زبان من فرسود ×× چکنم پند من ندارد سود؛ **انجام:** گر «ضیا» خواطر تو آزرد ×× بیش ازین غم نمی تواند خورد

نام مؤلف به استناد آغاز نسخه تصحیح شد. در فهرست به نام ضیای معمائی آمده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۸۱ق؛ ۲گ (۲۷۷ر-۲۷۸ر) [ف: ۲ - ۲۲۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۸

آغاز: ای بت هرزه گرد هر جایی ×× وی بر آورده سر بخود رایی / هرزه گردی و باد پیمایی ×× می‌کشد عاقبت برسوایی؛ **انجام:** گر ضیا خاطر مرا آزرد ×× وین درشتی و نرمی از حد برد / بیش ازین غم نمی تواند خورد ×× رفت و یوسف بدست گرگ سپرد.

خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۲۹۱-۲۹۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۴۹۵]

● **دیوان ضیاء الادباء** / شعر / فارسی

d.-e zīyā'-ol-odabā'

ضیاء الادبا ذوقی، مهدی

zīyā'-ol-odabā zowqī, mahdī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۲۷

آغاز: این گردش روزگار غدار ×× امروز بود به کام اشرار / گردیده زکفر وظلم عالم ×× در دیده سیه چنان شب تار؛ **انجام:** من ذوقی پاک پارسایم ×× گر مصلحت توباشد اکنون / آن به که به گوشه ای نشینم ×× تا روی منافقان نبینم

ترجیع‌بندی است که درشش بند می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۴۴ق، جا: مشهد رضوی، برای آقا میرزا ابوالقاسم خان وزیر؛ شعری از حکیم سنائی در آخر کتاب آمده؛ فاقد جلد، ۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۲]

● **دیوان ضیاء الدین پارسی** / شعر / فارسی

d.-e zīyā’-od-dīn-e pārsī

ضیای خجندی، - ۶۲۲ ؟ قمری

zīyā-ye xojandī (- 1226)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: رویت بحسن عالم جان را کمال داد ×× عشقت بلطف حجره دل را جمال داد / گه چهره تو شعله ماه تمام زد ×× گه طره تو نفخه باد شمال داد؛ **انجام:** آفتابا بشرف خانه خویش ای و بپاش ×× نور بر خلق کز استاره نیاید ماهی / ... احدی مانع و دافع نبود ×× این چنین داهیه را غیر تو شاهی داهی

شامل: الغزلیات، المقطعات، الرباعیات، قصاید (مدح - مراثی می‌باشد) و نمونه‌ای از اشخاص مورد مدح شاعر در این دیوان باین قرار است «دستور الاعظم الغ محمود یلواج»، «الامیر حسام الدین بیغو ملکشاه الامرغنانی»، «الامیر الکبیر نظام الدنیا و الدین حسن عمید السمرقندی»، «الملک الکبیر اختیار الدین ملکشاه اسعد بن مسعود الخبذی»، «مولانا ملک الاسلام ناصر الدین عمر الخبذی» ... این دیوان با ذکر رباعی ذیل: «چون ششصد و سی گذشت و یک هفت دگر ×× از مدت سال هجرت پیغمبر/ ما را ز عطاء حق همین سال اندر ×× از عالمه دختر آمد از حور پسر» خاتمه یافته و سپس سه قصیده دیگر از شاعر مزبور در مدیح «صدر کبیر بهاء الدین»، «عماد الدین سپاهسالار»، «خواجه عمدة الشریعه نظام حق و الدین» نوشته شده که قصیده آخر ناتمام است بعد از سه صفحه بیاض دو قصیده دیگر در مورد «مولانا سیف الدین اسپرنگی»، «حاجی جلال لارندی» کتابت شده که دارای رقم و تاریخ است «کتبه حسن بن یوسف سبط مرحوم حسام الدین حافظ الملقب بنظام فی عشرین رجب سنه ست و ستین و ستمائه». به نظر می‌رسد که کاتب متن با کاتب دو قصیده ناتمام آخر کتاب که تاریخ و رقم دارد یک نفر نیست و به طوری‌که از عناوین اشعار دیوان حدس زده می‌شود شاید خود شاعر کاتب نسخه حاضر باشد که تاریخ حیات خویشتن را در ضمن رباعی به مطلع «چون ششصد و سی گذشت و یک هفت دگر» که شاعر اشاره‌ای هم به تولد فرزندان خود کرده ذکر شده؛ خط: تعلیق خوش، کا: حسن بن یوسف سبط مرحوم حاج آقا حافظ ملقب به نظام، تا: رجب ۶۶۶ق؛ پشت صفحه اول: دو غزل و یک رباعی به قلم نسخ از سیف شاعر و حسینی است و نوشته‌های دیگری به این شرح: «الله حسبی من کتب ابن بکر بن رستم بن احمد شیروانی»، «احمد بن مصطفی الحاکم»، «استصحبه الفقیر شرف غفر له»، «استصحبه الفقیر عارف شرف زاده ۱۱۷۸»؛ مهر: «الفقیر عبدالرحیم هفت جمادی الاول ۹۴۳»، مشیر السلطنة، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول؛ کاغذ: بغدادی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج، ۲۶۱ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۴ - ۷۳۰]

● **دیوان ضیاء قاجار** / شعر / فارسی

d.-e zīyā’-e qājār

ضیاء السلطنه، شاه بیگم، ق۱۳ قمری

zīyā’-os-saltane, šāh beygom (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۴

آغاز: ای عاقل فاضل و خردمند ×× بشنو تو ز من نصیحت چند؛ **انجام:** بهر قتلم بهانه ای بهتر ×× نیست از آنکه زنده ام بی تو

اشعاری است از وی با عنوان: «ضیاء دختر خاقان مغفور است، ضیاء السلطنه است.» احوال وی در منابع تذکره ای هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۳-۵۱۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۳]

● **دیوان ضیاء قاجار** / شعر / فارسی

d.-e zīyā’-e qājār

قاجار، نظر علی میرزا بن نواب شیخ علی میرزا، ق۱۳ قمری

qājār, nazar ‘alī mīrzā ebn-e navvāb šeyx ‘alī mīrzā (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۴۰

آغاز: دوشینه در آمد ز درم یار وفادار ×× می‌خورده و خوی کرده نه شیدا و نه هشیار

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ در برگ‌های پایانی غزلیات یغما به خطی دیگر افزوده شده؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج سبز، ۶۵گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۹۹]

● **دیوان ضیایی** / شعر / فارسی

d.-e zīyāyī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۸۲/۲-۲۳/۲۰۲

آغاز: مایلی راست: ای کار جهانی شده از ظلم تو مشکل ×× مشکل که رود نقش ستمهای تو از دل / هستند زبیداد تو جمعی همه در داد ×× تا چند زبیداد بود طبع تو مایل؛ **انجام:** یا رب این سایه الهی را ×× آفتاب سپهر شاهی را، بر سپهر خلود روشن دار

جنگی است که شاعر در آن اشعار خود و همچنین مطالبی از دیگران را تحریر نموده با این عنوان‌ها: اشعاری از: مایلی و ابن حسام، دعای دفع آفات از زراعت، بخشی از رساله‌ای در منشأت، الفاظی که دانستن آنها بر نویسندگان لازم است، شعری در مدح امام رضا (ع) ماده تاریخ فوت میرزا علی در ۱۰۲۵ و اشعار دیگر از مؤلف، مکتوبی که یکی از شاهان صفوی به روم نوشته؛ خط: شکسته، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۲۵ق؛ تملک: شکرالله بن

میر عماد سرشکی؛ جلد: مقوای بنفش، ۲۲گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۹۰۳]

● دیوان ضیائی / شعر / فارسی

d.-e zīyā'ī

ضیائی اصفهانی، علی بن محمد مهدی، ۱۲۶۴ - ۱۳۵۸ قمری

zīyā'ī esfahānī, 'alī ebn-e mohammad mahdī (1848 - 1939)

[الذریعة ۶۳۲/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۰

آغاز: رفتی و صد هزار دلت از قفا برفت ×× صبر و شکیب از دل اهل وفا برفت؛ **انجام:** گر ضیائی طلبی همتی از او بطلب ×× زانکه جز همت او یار مددگارت نیست

دارای قصیده و مثنوی به بحر تقارب در حکایت و ساقی نامه و منقبت امامان و مولودیه امام دوازدهم؛خط:شکسته،نستعلیق،بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی خط دار، ۵۹گ [ف: ۲ - ۳۰۹]

● دیوان ضیائی اردوبادی = حل معما / شعر / فارسی

d.-e zīyā'ī-ye ordūbādī = hall-e mo'ammā

اردوبادی، احمد بن قاسم، ق۱۰ قمری

ordūbādī, ahmad ebn-e qāsem (- 16c)

[الذریعة ۹/۲: ۶۳۲ و ۴۰۱/۲۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۱/۱

آغاز: ... نوشتم شرح و کردم جمله را حل ×× نهادم نام آن حل معما؛ **انجام:** اسم باشد عبارت بایار است شود در واسطه حصول لفظ برو گردد هرگاه برو ختم کلام باشد که میم است مقصود بحصول پیوندد

مجموعه نفیسی است در حل لغز فارسی به نام اشخاص و اشیاء، مؤلف در قسمت اندکی از سرآغاز که در صدر کتاب باقی مانده، می‌گوید: «نوشتم شرح و کردم جمله را حل ×× نهام نام ان حل معما» و در پایان رساله شعری آورده و تاریخ تالیف را به حروف حمل بیان می‌کند: «آورد «ضیائی» از پی فواید ×× بس گوهر خوش برون ز خارا / تاریخش اگر ندانی ای دوست ×× بشمار فوائد ضیا را»، که حاصل تاریخ ۹۱۲ ق می‌شود، مؤلف در این رساله، حل لغز را از کلمه «امیر علیشیر» آغاز نموده و به نام «میر» به پایان برده است: «ز بهر رسیدن بعز و شرف ×× چون این نامه را خامه خوش خرام / بیاراست اول از آن نام به ×× که باشد برو نیز، ختم کلام»، در پایان کتاب قصایدی از مؤلف به طریق لغز و غیر آن آمده است: ۱. با قافیه شین ما قبل نون در وصف شمع به طریق الغاز: «چه سر و لاله عذار است آنکه در چمنش ×× کسی نجوید و جوید در انجمنش»، ۲. در مدح شاه نکته سنج متوسل به لغز بساط شطرنج با قافیه دال مکسوره: «ای دل کدام عرصه در این کشور آمده ×× کز خیل روم و رنگ در و لشکر آمده»، ۳. در صفت شطرنج کبیر با قافیه راء ما قبل الف: «وه چه شطرنجست شطرنج کبیر ×× آنکه مشهور است اندر هر دیار»، ۴. در وصف خطه جرجان و مدح امیر صاحب احسان (امیر علیشیر) با قافیه الف: «لله الحمد که دید این دل هر جائی ما ×× جای خوبی که بخوبی دل ما برد از جا»، ۵. در مدح قصبه «اردوباد» و مدح علاء الدین طیفور با قافیه میم ما قبل الف: «ای پیک نامه بر که بان مه بری پیام ×× منا الی منازله بلغ السلام»، و نهایتاً قطعاتی در مدح «اردوباد» قصیده‌ای در عیب‌های پیری با قافیه نون ما قبل مفتوح آورده. پایان نسخه و بخشی از آن ساقط شده است؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۹۷۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، این نسخه از لحاظ ادبی، منحصر به فرد بودن و خط مؤلف بسیار نفیس می‌باشد، برگ ۱۳۹ تا ۱۶۱ اشعار متفرقه آمده است، توضیح این نکته لازم است که عبارت پایانی نسخه دلالت بر این می‌کند که نسخه به وسیله مؤلف مبیضة (پاک نویسی شده) است ولی ما به دلیل این که با نمونه خط مؤلف آشنا نیستیم، نظر قطعی در این باره نداریم؛ کاغذ: شرقی، ۱۳۸گ (۱-۱۳۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۰سم [ف: ۲۸ - ۴۰۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۱/۲

آغاز: در وصف شمع بطریق الغاز و مدح شاه بنده نواز:چه سرو عذارست آنکه در چمنش ×× کسی نجوید و جوید در انجمنش؛ **انجام:** با چنین بی قوتی بر برف کی بیند کسی (کذا) ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۲۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۳گ (۱۳۹-۱۶۱)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۸ - ۴۰۳]

● دیوان ضیائی خبوشانی / شعر / فارسی

d.-e zīyā'ī-ye xabūšānī

ضیائی خبوشانی، ق۱۳ قمری

zīyā'ī xabūšānī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶

آغاز: در روش عاشقی هست عجب خوش نما ×× تیر خدنگش بدل دل ز خدنگش رضا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ در حاشیه (ص ۲۶۰ نه) این تاریخ نگاشته شده: «اندر شب جمعه بود و نه روز صفر ×× بگذشتم ازین بادیه خوف و خطر / نوبت چو هزار و چل و شش بود و دویست ×× کش این نی خامه ام چنین داد شکر»، بنابراین در همین سال نسخه نوشته شده و مسلماً به نظر مؤلف رسیده و در حاشیه ص ۹ یادداشتی است که دال بر این معنی است؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: چرمی، ۱۳۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم

[ف: ۳ - ۲۶۲]

● دیوان ضیغم علی شاه کاشانی / شعر / فارسی

d.-e zeyqam ʻalī šāh-e kāšānī

کاشانی، ضیغم علی شاه

kāšānī, zeyqam ʻalī šāh

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: خضرا سکندرجان دل ×× بز لالک منعطشا؛ **انجام:** هر دلی آگاه باشد قطب اقطاب دل است ×× جز رخ و زلفش که صبح و شام ارباب دل است. مغربی را نیست صبحی دیگر و شامی دگر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نسخه از دوره قاجار؛ بعد از متن باز پشت صفحه آخر ۹ صفحه از اشعار ضیغم آمده از جمله مخمسی از اوست که شعر نورعلیشاه «باز آمدم موسی صفت ظاهر ید بیضا کنم» را تضمین کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۶۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [نشریه: ۷ - ۷۳۱]

● دیوان طالب / شعر / فارسی

d.-e tāleb

طالب، سید ابوطالب، ق۱۴ قمری

tāleb, seyyed abū-tāleb (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۱۷

قصیده در مدح اعتماد السلطنه، ماده تاریخ کتاب حجة السعادة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۲ص (۱۱۵۸- ۱۱۵۹) [مختصر ف: ۶۲۰]

● دیوان طالب / شعر / فارسی

d.-e tāleb

همانندی نامعلوم:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۸

آغاز: کرا خیال که نطق بدیهه پردازم ×× کند تامل در گوهر سخن بیقین؛ **انجام:** طهماسبی نه می‌و نه پیمانه گذاشت ×× در خرمن ما نه خوشه و دانه گذاشت

این دیوان حاوی اشعار طالب از شاعران دوره نادرشاه افشار می‌باشد. شامل قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، مشکی، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۳۸]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۶۴

آغاز: منم که از نفس آتشین من هر صبح ×× ضیا عرق شود از روی آفتاب چکد؛ **انجام:** خواهی دل مذهب بتو چون باده شود صاف ×× بشکن بسر مشربیان ساغر مشرب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۵۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۶

آغاز: ای پرسیدنن جد بوالمالکا یوقتوزتیم ×× کنچه کوندوز سنیک فکرینک ایرور خیرتیم؛ **انجام:** طالب بیچاره عاجز لیک بیلا عرض ایلادی ×× خواه وفاء خواه جفا اظهار فیلنک راضیم

از: طالب (؟). اشعاری ترکی با عنوان و تخلص طالب که شاید وی صاحب مخمس‌های فارسی در مدخل ۶۱ باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۷۵ر-۷۶پ، ۷۷پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱-۴۱۳]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۷۱گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [رایانه]

● دیوان طالب آملی / شعر / فارسی

d.-e tāleb-e āmolī

طالب آملی، عبدالله بن محمد، ۹۸۷؟ - ۱۰۳۶ قمری

tāleb-e āmolī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1580 - 1627)

شاعر در آمل زاده شده و به کاشان و سپس به قندهار و هند رفته و به دربار جهانگیر راه یافته است و در جوانی به سال ۱۰۳۵ یا ۱۰۳۶ درگذشته است.

چاپ: کلیات اشعار طالب آملی به اهتمام طاهری شهاب توسط کتابخانه سنایی به چاپ رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۴۱۱/۳ و۱۸۷۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۰؛ الذریعة ۶۳۶/۹؛ مشترک پاکستان ۸۱۸/۷؛ دنا ۲۵۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۲۵

قصیده در عذرخواهی از دیانت نمایان؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۲؛ ۲گ (۷۹پ-۸۰ر) [ف: ۳۷ - ۵۲۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۶/۶

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۸ - ۳۱]

۳. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۶

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰و ۱۱؛ وقف آستانه شیخ صفی؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، ۱۳۲ص، اندازه: ۱۱/۵×۱۴/۴سم [نشریه: ۲ - ۲۰۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۸

غزل است به ترتیب تهجی و ترکیب‌بند و یک مثنوی و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با دو سرلوح آراسته؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۸۳]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز: غزلیات: خدایا بر سرناز آر با ما کج کلاهانرا ×× به سحر غمزه بر ما فتنه کن جادو نگاهانرا

شامل غزلیات و مقطعات و یک مثنوی و رباعیات می‌باشد و در حدود ۳۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۵۲ص، ۱۴ سطر، قطع: نیم خشتی باریک، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲ - ۶۲۸]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: بهرام بن عباسقلی سلطان اورمانی؛ مهر: غلام علی بن موسی الرضا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۴سم [ف: - ۵۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۷

آغاز: ... چو صدق تا بودم گوهری به کف چه ضرور ×× که جنس دانش معدوم را شوم دلال؛ **انجام:** طالب منم که حجلکیان خیال را ×× بر چهره هفت پرده عصمت کشیده ام ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام؛جلد: گالینگور سیاه، ۱۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۱۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۵۰

آغاز: صحبت و نیم قطره میم در پیاله نیست ×× زاغم دماغ گل نه و پروای لاله نیست ...؛ آغاز ترکیب بند: ای ساقی بزم بیوفایی ×× روشن کن شمع بینوایی؛ **انجام:** ای گشته چو نورم از نظر دور ×× رفتی و بمانده دیده بینور

اشعار، شامل غزلیات و رباعیات و ترکیب بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا، در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۹۵پ-۱۰۲ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۶]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۳۴

انجام: می کشان در فصل گل جام پیاپی نوش باد ×× بر شما می‌نوش ور ما حسرت می‌نوش باد / آنچه بر ما بخت ما در چار موسم زهر ساخت ×× بر شما فصل بهار و موسم دی نوش باد

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۳۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۵۴۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

شامل قصاید، مقطعات، غزلیات، مثنویها و رباعیات می‌باشد، برگ‌هایی از آن افتاده و برخی جابجا شده و با این نقص در حدود ۹۰۰۰ بیت را در بر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق؛ افتادگی: وسط؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۲۵۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۶۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶

آغاز: بسمله، چون گنج نهم بفرق خود افسر بیان ×× کفاره دهد روزه امروز مرا؛ **انجام:** با من لب شیرین ز کلام تو سپهر ×× از مدح شه اتاقه ز غم بر سر زبان

شامل: قصاید و مثنوی، قصاید بدون رعایت ترتیب الفبائی قوافی، غزلیات با رعایت ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: غلامرضا چاوشی، تا: ۱۰۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی الوان، جلد: مقوایی، تیماج عنابی، ۲۹۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۷۲۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۱/۲

آغاز: افسانه سنج نیست لب خونچگان ما ×× صد جا گزیده حرف چکد از زبان ما؛ **انجام:** در باغ جهان چون گل خورشید مباش ×× بی لذت غنچگی شگفتن حیف است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۴۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۴۲ص (۵۳-۱۹۴)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۷۱]

۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۷ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۲۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۵/۲

منتخبی از اشعار او، مشتمل بر یک قصیده و چندین غزل و رباعی در حدود ۱۰۷۰ بیت؛ بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ ۷۷ص (۴۸-۱۲۴) [ف: ۸ - ۱۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۱

انتخاب قصاید و غزلیات طالبای آملی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ مجدول؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۲۸پ-۳۲۹پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۱

آغاز: در مدح حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام: سحرکه بر مژه افروختم چراغ نگاه ×× به دست شعله شکستم کلاه گوشه آه؛ **انجام:** مدام از تیغ و جوهر تا بود گفتار در عالم ×× به شمشیر تو بادا جوهر اقبال ارزانی

اشعار طالب آملی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ مجدول؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۸۸ر-۲۸۹پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۳]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۳

کا: محمد بن طالب، تا: ۱۰۵۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۴سم [رایانه]

۱۸. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نستعلیق زیبا، کا: حاج عبدالعلی بن مرحوم احمد، تا: ۱۴ جمادی الثانی (= ۹ آذر) ۱۰۵۹ق، جا: ناربوران بند پی مازندران، برای شمسا آقا محمد زمان حلال خور؛ جلد: چرمی قهوه‌ای، ۶۷۰ص، ابعاد متن: ۲۶×۲۷ [نشریه: ۶ - ۶۱۹]

۱۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳۸

غزل است و قصیده و قطعه؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی

۱۰۶۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ [نشریه: ۳ - ۱۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱۸/۱

غزل است به ترتیب تهجی و قصاید و مقطعات و مثنوی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: ۱۰۶۵ق؛ با سرلوح زرین و آراسته، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف:۱۲-۲۵۳۱]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۹۳

آغاز: دلا به جام غمی کن امیدوار مرا ×× که خوش گرفته در آغوش خود خمار مرا؛ **انجام:** دلا به جام غمی کن امیدوار مرا ×× که خوش گرفته در آغوش خود خمار مرا

غزلیات و رباعیات و قصاید در ستایش میرزا قاضی ترخان با «قضا و قدر» او و در میانه در ۱۷۲ بیت: آغاز: «شنیدم روزی از طرز آشنایی ×× عروس نکته را برقع گشایی»، انجام: «چو طالب تا بکی هامون نوردی ×× یکی باز آی زین بیهوده گردی»؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن رستم دریاباری، تا: ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: ترمه علفی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۴سم [ف: ۲ - ۳۱۰]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۱

رباعی و غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و۱۲؛افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ:سپاهانی، جلد: مقوا روی آن پارچه،۲۴۳گ،۱۸سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۳]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹

آغاز: بایما نکته می‌سنجد نمیدانم زبانش را ×× خدایا فیض الهامی که دریابم بیانش را

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و مثنوی‌ها و رباعیات است و در حدود ۱۷۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۳۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۲۶۵]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۷

آغاز: خدایا بر سر ناز آر باما کج کلاهان را ×× بسر غمزه بر ما فتنه کن جادو نگاهان را / بسر چون ذره میرو درر کاب سروری طالب ×× که یکتن بشکند خورشید چتر سپاهان را؛ **انجام:** بفرق اهل سخن سایه تو افسر باد ×× چنانکه بر سر بخت تو سایه باری

غزل است به ترتیب تهجی (۱-۳۵۲) و قصیده (۳۵۳-۴۴۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۱گ، ۱۵سطر (۴×۹)، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۴]

۲۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۳۴

قصیده در ستایش دیانت خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۴۶-۱۴۷) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۷]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۷

شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۲۰۶) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۹]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۴

آغاز: چونان که ضمیرم به صفا صبح نژاد است ×× چون باد مسیحم نفسی پاک نهاد است

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛مجدول،دارای سرلوح رنگین مختصر، بسیاری از اشعار در حاشیه به صورت چلیپا نوشته شده؛ ۱۷۱ص [عکسی ف: ۷- ۳۰۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۱

در این نسخه قطعه‌ای از حرف دال غزلیات آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۸۱]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳ معیری

آغاز: چون کج نهم بفرق خرد افسر بیان ×× از مدح شاه نافه زنم بر سرزبان؛ **انجام:** در سجده رهم بآستان تو نمود ×× از قبله نمای دل خود ممنونم

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زر والوان، با پنج مثلث و چهار مربع منقش، با سه سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۱ص، ۱۶ سطر در متن و ۳۰ سطر در حاشیه (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱۸ - ۱۷]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۱

آغاز: چون کج نهم به فرق خرد افسر بیان ×× از قدح شاه اتاقه زنم بر سر زبان؛ **انجام:** در کودکیم بود چو فولاد سخن ×× میکرد لبم به طرز استاد سخن / این طرفه که از سحاب تعلیم مرا ×× گوش آبستن شد و زبان زاد سخن

قصیده است و ترکیب بند و مثنوی و غزل و رباعی به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۲سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۳

قصیده و غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تکمیل نفیسی در حرف میم، با شعر حکیم شفائی و محمد قلی سلیم؛ مهر: علی؛ تملک: مصطفی و محمد عارف عطا افندی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۸۳]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱۹

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۶۷]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴۳

آغاز: به ایما نکته می‌سنجد، نمیدانم زبانش را ×× خدایا فیض الهامی، که دریابم بیانش را؛ **انجام:** چو سکه یافت ز محنت خلاصی از اخلاص ×× بگرد نام جهانگیر شاه ...

قصاید است و غزل‌ها و رباعی‌ها؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۹سم [ف:۲-۳۱۰]

۳۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۴

آغاز: بایما نکته می‌سنجد نمیدانم زبانش را ×× خدایا فیض الهامی که دریابم بیانش را؛ **انجام:** هر لحظه غمی راه دل من گیرد ×× ز انسان که سمومی ره گلشن گیرد / در باغ جهان شگفته گردد دل من ×× گر غنچه تصویر شگفتن گیرد

شامل غزلیات و رباعیات شاعر است با رعایت حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق؛ بعضی اوراقش افتاده و ناقص است؛ عبارت «تاریخ شهر جمادی اول ۱۲۵۲» در خاتمه با مرکب تازه و خط غیر از خط نسخه آمده؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۳۴۹گ، ۲۰-۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲ - ۵۹۹]

۳۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۵ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۶۹ق؛ مجدول قرمز و سبز، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۱۹۶]

۳۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۴۴

آغاز: ما را کشد بسوی تو شوق بلند ما ×× هر موی تازیانه شود بر کمند ما / در آب و خاك شرر اضطراب نیست ×× ماند چو خال بر سر آتش پسند ما؛ مثنوی قضا و قدر: شنیدم روزی از طرز آشنائی ×× عروس نکته را برقع گشائی / نهانی جرعه نوش جام غیبی ×× نمك پرورده الهام غیبی ... ؛ قصیده شهر آشوب: در این ملك خراب امروز کسی را نیست سامانی ×× چو گنج افتاده اند اهل هنر در کنج ویرانی / بسر حدی رسیده خلق را افراط ناداری ×× که معنی هم ندارد این زمان حرف سخندانی؛ **انجام:** شب‌ها پی آن صحبگاهی رفتم ×× در راه غمت چنانکه خواهی رفتم / زلف تو بره در نظرم بود مدام ×× آن بادیه را باین سیاهی رفتم

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مثنوی قضا و قدر: محمد همایون ۳۶/۹/۲۳، بخش اول دیوان: بی‌کا، ۱۳۱۱ش، بخش دوم: خسته در کابل ۱۳۳۰ ش مطابق ۲۴ ربیع الأول ۱۳۷۱ق؛ در چند برگ اول نسخه مثنوی «قضا و قدر» و تعدادی دو بیتی به صورت معمیات و چیستان به اسم «رب، خاتم الانبیاء، اصحاب انبیاء، اشخاص و غیره» و قصیده «شهر آشوب» نعمت خان عالی آمده؛ جلد: مقوایی سرخ، ۴۶۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۷۰]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵-۶/۹۵

آغاز: نزاکت با حرارت جمع در خوی شهان بنگر ×× مرکب زاتش وگل دان مزاج پادشاهان را / به گرد شمع جوش لشکر پروانه دید مستی ×× بگرد تیغ او بنگر هجوم بی گناهان را؛ **انجام:** کان که بود خازن گنجینه اش ×× ساخته پر لعل وگهر سینه اش / هر گهری دیده رواج دگر ×× گشته فروزنده تاج و ...

غزلیات الف تا یاء، رباعیات و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۳۲گ، ۱۵-۱۶ سطر [ف: ۴ - ۱۹۰۳]

۳۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۶۵

آغاز: سحرگه از مژه افروختم چراغ نگاه؛ **انجام:** دیدم ز لغت، وداع ایمان کردم.

مشتمل است بر قصیده، غزل، رباعی، و قطعه. در آغاز نسخه شرح حال طالب به قلم دانشمند معاصر سید کریم فیروز کوهی متخلص به امیری یادداشت شده است؛ خط: نستعلیق، کا: راغب جبلی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۲ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۸]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۲

قصیده است و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح زرین، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۷سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۶۲گ، اندازه: ۱۰/۹×۱۸/۲سم [رایانه]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۵۸

آغاز: بسمله، ... صفاتی که از گل و صفت- کلاه گوشه ادیشه گلشنست مرا - مدح تو بر منطق بنان گوئی؛ **انجام:** با این لب شیرین ز کلام تو سپهر×× کفاره دمد روزه امروزه مرا

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● دیوان طالب اسیری / شعر / فارسی

d.-e tāleb-e asīrī

طالب اسیری

tāleb-e asīrī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۳

آغاز: جنبش بحر عشق می‌داند ... گفتم که حجاب ما اسپری است ...

ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن آلبالویی، ۸گ (۱۲پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۵-۲۸۴]

● دیوان طالب جاجرمی / شعر / فارسی

d.-e tāleb-e jājarmī

طالب جاجرمی، - ۸۵۴ قمری

tāleb-e jājarmī (- 1451)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۹۶

در این نسخه فقط غزلیات آمده که به ترتیب حروف قوافی آنها تنظیم شده و آغاز و انجام آن افتاده است و تا حرف میم می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹، در عصر شاعر؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و مشکی، در آغاز نسخه سه صفحه در معرفی شاعر و دیوان وی به خط عبد الحسین بیات و به تاریخ شهریور

۱۳۳۲ش؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۰۷]

● دیوان طالب قندهاری / شعر / فارسی

d.-e tāleb-e qandehārī

طالب قندهاری، محمد حسین

tāleb-e qandehārī, mohammad hoseyn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۹

آغاز: بسمله، دین و وطن؛ یا رب اوج را زده این فکرت دون مرا ×× مطلع چشم بصیرت ساز مضمون مرا؛ **انجام:** خدایه «طالب» غریب کوی په فضل ستا نازونه ×× وی نجنبی بی نیاز بیچونه

شامل سه مجموعه شعر (سی پاره دل، اشک گلگون، خرابات) به فارسی و زخمی زیمی (= دل مجروح) به زبان پشتو می‌باشد که در مجموع نود و یک اثر شعری شاعر را دربر می‌گیرد و بعضا دارای توضیحات لغوی به وسیله ناظم می‌باشد و در انتهای مجموعه «دل مجروح» به زبان پشتو که توسط وزارت فرهنگ افغانستان به چاپ رسیده است (سال ۱۳۵۶ ش) ضمیمه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمود حسینی بلخی متخلص به عاشق و ناظم، تا: قرن ۱۴؛ مجموعه شعر دل مجروح و اصلاحات به خودکار؛ واقف: ناظم (محمد حسین طالب قندهاری)، اسفند ۱۳۵۷؛ کاغذ: مشقی خط‌دار، جلد: مشمع سبز، ۲۹۵گ، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

● دیوان طالع / شعر / فارسی

d.-e tāle‘

محتملا از یک شاعر:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۱

آغاز: صد شکر که از موهبت ایزد داور ×× وز دولت و رای شهنشاه فلک فر؛ **انجام:** بر جای بود سلطنت خسرو ایران ×× اعدای او را باد دل و دیده مکدر

قصیده‌ای است که در آغاز آن میرزا محمد متخلص بطالع مطالبی درباره خود نوشته و از پادشاه درخواست مواجب نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در چهار ستون مجدول زرین؛ اشعار قصیده در خطوط عمودی و افقی با زر نوشته شده؛ ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۵ - ۱۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۵

آغاز: آمد عید غدیر ای صنم می‌گسار ×× گفته (طالع) چنین دلکش و شیواتر است

قصیده در عید غدیر. این قصیده از همان طالع نامی است که در این قصیده بدین‌گونه تخلص کرده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین لاجورد سبز و مشکی، ستون‌های عمودی و افقی، متن زرین؛ اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۱۱۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۷

آغاز: بشارت باد ای ساقی که فصل نوبهار آمد؛

تعریف بهار و ستایش شاه (قصیده در ...)، این قصیده نیز از سروده‌های طالع است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، ستونهای زرین ۵۶ بیت، در چهار ستون؛ اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۵ - ۱۱۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۴

آغاز: ای ترک دلربای من ای یار غمگسار ×× چندت درون فسرده و چندت روان فکار؛ **انجام:** گوئی بمطرب شیرین که هی بزن ×× فرمان دهی بساقی شیرین که هی بیا ر

در ۶۲ بیت که سراینده‌ای طالع تخلص در ستایش پادشاه وقت که گویا فتحعلیشاه باشد سروده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین، ستونهای افقی و عمودی که سطور در میان آن قرار گرفته؛ اندازه: ۳۹×۴۱سم [ف: ۱۵ - ۱۱۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۸

آغاز: شاه مخلع نود ماه عجم را؛ **انجام:** طالعت آرد مدیح و خواند و گیرد ×× خلعت و آن بردها و گنج درم را

ستایش شاه (قصیده در ...)، از همان طالع این قصیده در ۳۵ بیت و در چهار ستون است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۱۵ - ۱۱۳]

● دیوان طالع گیلانی / شعر / فارسی

aš‘ār

طالع گیلانی، ق۱۲ قمری

tāle‘ gīlānī (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۹۱

اشعاری از طالع گیلانی؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۰ق؛ ۲گ (۱۱۷ر-۱۱۸پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۸]

● دیوان طالقانی / شعر / عربی

d.-e tāleqānī

حسینی طالقانی، موسی بن جعفر، - ۱۲۹۸ قمری

hoseynī tāleqānī, mūsā ebn-e ja‘far (- 1881)

چاپ: در نجف چاپ شده

[اعیان الشیعة ۱۷۹/۱۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۱۳

آغاز: سل من جفنیه للفتک حسام ×× فتنادینا بنی الوجد الحذر؛ **انجام:** إن لی فی الضعون قلباً أسیراً ×× و دماً بین أهلها مطلولاً

الموشح و القصائد. یک موشح و قصایدی است زیبا حدود ۲۰۰ بیت، موشح در تهنئت شیخ مهدی بن عبدالحسین تهرانی، و در دیوان اشعار او (چاپ نجف ۱۳۷۶ه، صفحه ۲۸۵) ثبت شده؛ خط:

نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۶۴-۷۰)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۵۰۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۶۵

آغاز: زارت ترز علی العفاف ازارا ×× تسبی الغصون و تحمل الاقمارا / ورنت فسلت صار ما من لحظها ×× فحذار من سیف الجفون حذارا؛ **انجام:** فلم یمد فی صدف نطقها الا لؤلؤ مدحک و ثناءک و کم دنا طرف.

دیوان اشعار شاعر است، شامل مراثی و مدایحی که در مناسبت‌های گوناگون سروده است. فهرست موضوعات اشعار عبارتند از: جواب به شیخ احمد قطفان، اشعاری در حماسه، در رثاء شیخ جواد نجفی، مدح حاجی محمد حسن کبه، خطاب به حاجی محمد حسن کبه، نامه‌هایی به دوستان، درباره علی بن خنجر، درباره خطاب به خاله، خطاب به جدش امیرالمؤمنین علیه السلام، در رثاء محمد صالح کبه، در تهنیت به سید محمد زرین به جهت عروسی برادرزاده اش سید علی، نوشته ای به قائم مقام کوت العماره جناب عزیز افندی درباره مسجدی که در آنجا ساخته (نظم و نثر)، در نقد ابیات شیخ عباس بن شیخ، در تخمیسی که اصل آن مربوط به عبدالله افندی حیدری بوده، نامه ای به نثر به یکی از دوستان؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲۶-۳۴۳]

● دیوان طالقانی / شعر / فارسی

d.-e tāleqānī

طالقانی، میرزا محمد صادق، ق۱۳ قمری

tāleqānī, mīrzā mohammad sādeq (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۹۹-طباطبائی

انجام: قصیده: درود و حمد و ثنا بر رسول و آلش باد ×× هزار لعن به بوبکر و عمر و عثمان / شفیق عاجز مفلس تو را چه یارایی ×× که وصف شاه کنی وانگهی شه ایران

قصیده‌ای دارای ۳۱ بیت از میرزا محمد صادق طالقانی (۱) متخلص به شفیق. در ستایش سید مجاهد و شرح حرکت او برای مقابله با تجاوز روسیه و ذکر خیر شاه قاجار در صدر قصیده این یادداشت دیده می‌شود: «با اخوی میرزا احمد در خدمت مخدوم فوق در اطاق آقا رحیم بک طالقانی زیه دشتی فرمودند نوشتم در دوم ماه شوال ۱۲۴۳». بالای این یادداشت دو بیت است از شفیق و بالای آن نام سراینده «آقا میرزا محمد صادق متخلص به شفیق طالقانی». یادداشت شده است. از ابیات قصیده شفیق: «جهان جان جهان سید عظیم الشان ×× کریم طبع و ضیا بخش / جلیل قدر و فرید الزمان نجم وزیری ×× غلط اشعه نورش زاوج درگه عرش اشتباه شاه شهید»، در این بخش چند دو بیتی دیگر نیز از شفیق طالقانی وجود دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۹۴پ-۹۵ر) [ف: ۲۳ - ۷۴۲]

● دیوان طالقانی / شعر / فارسی

d.-e tāleqānī

طالقانی، حبیب الله بن محمد باقر

tāleqānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۹/۱۲

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱ص (۹۴ر) [ف: ۳۸ - ۲۵۶]

● دیوان طاهر / شعر / فارسی

d.-e tāher

قادری، شاه طاهر ثانی بن عبداللطیف

qāderī, šāh tāher-e sānī ebn-e ‘abd-ol-latīf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۷۱

آغاز: دارد امید لطفت ای علام ×× ابن عبداللطیف طاهر نام؛ **انجام:** هزاران حمد و منت مرخدارا ×× تحیات و سلامش مصطفی را

شامل سه منظومه در قالب مثنوی است با این عنوان‌ها: ۱. عنایت نامه، ۲. مقدم الصلوات در فقه (احکام نماز)، ۳. کنز النفایس در فقه؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی موسوی، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۳ق؛ محشی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۵۹]

● دیوان طاهر / شعر / فارسی

d.-e tāher

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۲

آغاز: به هزار دیده خواهم که رخت کنم نظاره ×× که بهر هر نظاره رویت نگرم هزار باره؛ **انجام:** به ره تو مرد طاهر تو ولی حیات بخشی ×× ز رهت چو گرد خیزد گذری اگر سواره

از: طاهر (؟). مشخص نشد کدام «طاهر» منظور است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۳۵ر-۳۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۷]

● دیوان طاهر / ادبیات / فارسی

d.-e tāher

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰۸

آغاز: هو الاقدس الابهی پس از لوازم حمد و ثنا و شکر و سپاس صاحت قدس؛ **انجام:** و از مطالعه و مراجعه به آن گاهگاهی روحم به مسرت آید ... احمد اشراقی

خط: نستعلیق، کا: اشراقی احمد، تا: ۱۳۱۸ق [رایانه]

● **دیوان طاهر اردبیلی** / شعر / فارسی
d.-e tāher-e ardabīlī
طاهر اردبیلی، محمد کاظم بن آقا میرزا، - ۱۰۸۵ قمری
tāher-e ardabīlī, mohammad kāzem-e-bn-e āqā mīrzā (- 1675)

[الذریعة ۶۴۰/۹ و ۹۰۰/۹؛ دنا ۲۵۸/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳۴
آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× جدول کوثر به ریاض نعیم؛
انجام: سوختن در عشق عاشق است حیات دیگر است ×× بهر شمعی گشته آتش، به ز آب زندگی
مثنوی در منقبت و تعریف سخن، تمثیل، سپس گزیده‌ای از غزلیات و رباعیات. جمعاً حدود هفتصد بیت؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه رنگارنگ نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۵۰پ-۱۶۱پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۴۱]

● **دیوان طاهر بیگ** / شعر / فارسی
d.-e tāher beyg
طاهر بیگ، ق۱۳ قمری
tāher beyg (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۰
آغاز: طاهر جنون تا بکی نشنیده ای در قید کرد ×× زنجیر تار زلف او پای دو صد دیوانه را؛ **انجام:** چون بمیدان غم هجر نهادی ×× طاهر بجلادت توبه از شیر و پلنگی
غزلیات شاعر است که به «طاهر» تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت عثمان پاشازاده در ۱۳۳۴؛ جلد: گالینگور سرخ، ۶۹گ، سطور مورب، اندازه: ۱۳×۲سم [ف: ۳۱ - ۸۹]

● **دیوان طاهری** / شعر / فارسی
d.-e tāherī
طاهری قمی، اسماعیل، ۱۲۷۳ - ۱۳۲۰ شمسی
tāherī qomī, esmā'īl (1894 - 1941)

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۳
جمع کل ابیات این دیوان در حدود هشت هزار بیت. شامل قصاید، غزلیات و رباعیات و مثنویات می‌باشد، برای نمونه آثار این سراینده چند بیت از یکی از غزلیات او نوشته می‌شود: «روزی آگه شوی از حال دل مضطر من ×× که بخاک است نهان از غم تو پیکر من / نه چنان سوختی از آتش عشقت جانم ×× که نشانی بتوان یافت ز خاکستر من / مرغ دل در هوس روی تو از بس پر زد ×× ماند از کار و فرو ریخته بال و پر من / در حذر باش ز روزی که خداوند جهان ×× ز تو بی رحم جفا پیشه کشد کیفر من / «طاهری» باشد ازین عشق مجازی طاهر ×× نیست محتاج محک این گهر اطهر من»؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۶ - ۶۱۹]

● **دیوان طاهری** / شعر / فارسی
d.-e tāherī

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۷
آغاز: از جانب نگاهش باشد اگر حمایت ×× از کشور دل و جان بیرون کنم شکایت؛ **انجام:** افزوده از حیای تو پاکی طاهری ×× یا رب همیشه دولت حسنت زیاد باد / بوقت گریه صبحی ز بهر طاعت خویش ×× ز آب دیده خود طاهری طهارت کرد
ملا طاهری نائینی. در نتایج الأفکار تخلص شاعر «ظاهری اصفهانی» نوشته شده است. (ر.ک نتایج الأفکار ص ۴۴۷). شامل غزلیات و ترجیع بندهای شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، ۱۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۶۰۰]

● **دیوان طایر** / شعر / فارسی
d.-e tāyer
طایر، ق۱۳ قمری
tāyer (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۵
خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۲۱۳ر-۲۱۳پ) [ف: ۳۷ - ۲۵۴]

● **دیوان طایر شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e tāyer-e šīrāzī
طایر شیرازی، حسن بن عبدالرحیم، ۱۱۹۲ - ۱۲۴۷ قمری
tāyer-e šīrāzī, hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (1778 - 1832)
دیوان اشعار شاعر است با تخلص «طایر» که در سال ۱۲۴۷ق به مرض طاعون در کرمانشاهان درگذشته است. شاعر برادرزاده ابراهیم خان اعتمادالدولة است.
[دنا ۲۵۹/۵؛ الذریعة ۶۳۵/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۱۳/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۵
آغاز: ای دلبر با خشم و کین ای شوخ بی مهر و وفا ×× بگذر ز

آئین ستم بگذار قانون جفا / تا پا کشیدی از سرم شد زهر می‌در ساغرم ×× شد خار گل در بسترم شد نوحه در گوشم نوا؛ **انجام:** مکافات آن گونه پاداش من ×× چو این آمد از روزگار کهن / هر آن کس کز انصاف بر بگذرد ×× در آخر ندانم چه کیفر برد

شامل قصاید و رباعیات و قطعات و غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ اهدایی: دکتر حافظ فرمانفرمائیان، دی ۱۳۶۹؛ جلد: گالینگور سیاه، ۲۰۷گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲۰ - ۱۶]

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۵۴۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۷ ـ ج

آغاز: ای دلبر با خشم و کین ایشوخ بی مهر و وفا ×× بگذر ز آیین ستم بگذار قانون جفا؛ **انجام:** زد رقم از پی تاریخ وفاتش طایر ×× میرزا جعفر صافی بجنان بادش جای

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۷۱

آغاز: ... راحتی گز دیدن او دید جان مستند ×× انچنان راحت نبیند تشنه کام از وصل آب؛ **انجام:** هر که ... انصاف بر نگذرد ×× در آخر ندانم چه کیفر برد

دارای چند قصیده در آغاز نسخه پس از آن غزلیات با تخلص «طایر» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده، با چند رباعی و در پایان مثنوی. در این نسخه اشعاری در مدح شاهزاده محمد علی گویا دولتشاه، آمده و باید در نسبت دیوان به طایر شیرازی تحقیق بیشتری شود؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: علی قلی بن محمد جیلاوی مازندرانی محرر حضرت سلطانی، تا: جمعه ۸ ذیقعده ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴ - ۸۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۲/۱

آغاز: الحمدلله مطلع انوار الوجود و مقطع الوجود لکل موجود بدیع السموات؛ **انجام:** کس را ز کوی خویش تواند ... (؟) ×× طایر خوشم که فهم کنایت نمیکنی

مقدمه منثور؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۸سم [ف: ۸ - ۱۰۴]

۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۰

آغاز: مقدمه - بسمله - الحمد الله مطلع انوار الوجود و مقطع الوجود لکل موجود بدیع السموات و الارض. دیوان: ای دلبر با خشم و کین ایشوخ بی مهر و وفا ×× بگذار آئین ستم بگذار قانون جفا؛ **انجام:** کس راز کوی عشق نراند صریح و من ×× طاهر خوشم که فهم کنایت نمی کنی.

مشتمل بر شرح حال، قصاید، غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۶۱ق، برای میرزا اسدالله وقایع نگار؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۲۲۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۶ حکمت

آغاز: الحمدلله مطلع انوار الوجود و مقطع الوجود لکل موجود بدیع السموات ... و دلیلی واضح است بسمله. ای دلبر با خشم و کین ایشوخ بی مهر و وفا ×× بگذر ز آیین ستم بگذار قانون جفا؛ **انجام:** کس را ز کوی خویش نراند صریح و من ×× طایر خوشم که فهم کنایت نمیکنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج سبز، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۱۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷

آغاز: ای دلبر با خشم و کین، ایشوخ بی مهر و وفا ×× بگذر ز آئین ستم، بگذار قانون جفا

مندرجات این دیوان جز دیباجه عبارت است از ۱. قصاید مرتب به حروف تهجی بر حسب ردیفها (ص ۱-۱۶۴)، ۲. غزلیات نیز مرتب (ص ۱۶۵-۴۲۷)، ۳. رباعیات (ص ۴۲۷-۴۳۵)، نسخه دیوان این کتابخانه در حدود ۵۷۰۰ بیت است، دیوان طائر مشتمل بر قصاید و غزلیات و رباعیات می‌باشد و شماره ابیات آن را راوی گروسی در حدود پنج هزار بیت نوشته و هدایت پنج هزار بیت را شماره غزلیات طائر دانسته و هر یک از این دو از اشعار وی در کتاب خود انتخابی کرده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه در زمان زندگی شاعر یا پیش از سال ۱۲۴۷ نوشته شده، دیباجه‌ای نیز به خط نویسنده در شرح حال شاعر بدون ذکر نام منشی نگاشته شده و از طرز عبارات به دست می‌آید که در زندگی وی این شرح درباره او نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۶۴]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۳

آغاز: ماه من از بر افکند از رخ خود نقاب را ×× حسن و جمال او بود رونق آفتاب را / روی تو در نقاب و من هوش زدست داده‌ام ×× آه اگر برافکنی از رخ خود نقاب را؛ **انجام:** که بدهد اسمان بر باد هم بهرام و هم گورش ×× شراب از دست جانان گیر ووصف روی ماهش کن / ... خجل از روی تو ماهش ثرند از چهریر نورش.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۲]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۰

آغاز: ای دلبر با خشم و کین ای شوخ با مهر و وفا ×× بگذر ز آئین ستم بگذار قانون جفا؛ **انجام:** هر آنکس کز انصاف بر نگذرد ×× در آخر ندانم چه کیفر برد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دو برگ اول دارای تذهیب کامل؛ جلد: زرافشان اصفهان، ۲۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه:

۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۷

آغاز: غزلیات (حرف تاء): با هیچ کس نکردم زان بی وفا شکایت ×× افغان که ماند در دل سربسته این حکایت / نبود رقیب خرسند از تو براز پنهان ×× دشنامی از لب تو ما را کند کفایت ...؛ آغاز رباعیات: لعل لب تو به هر لب آسان نرسد ×× مشکل برسد تا به لبی جان نرسد / حاصل نشد از لعل تو کامم آری ×× دست همه کس به آب حیوان نرسد؛ **انجام:** صفای این جهان بوستان نشاط انگیز ×× نسیم سنبل آن مشکبوی و عنبر راست / در این خجسته چمن گلبنی مکان دارد ×× که ظل مرحمتش همنشین فر هماست

غزلیات به ترتیب حروف تهجی از حرف «تا» تا «یا» و رباعیات و چند ماده تاریخ؛ خط: شکسته نستعلیق ساده، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بعضی از اشعار خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۲۶]

● دیوان طایری استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e tāyerī-ye estarābādī

طایر استرآبادی، ق۹ قمری

tāyer-e estarābādī (- 15c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴/۲

آغاز: شب رو شنست گنج غم از برق آه ما ×× این هم غنیمت است ز بخت سیاه ما؛ **انجام:** چشم وفا نباشد از یار طایری را ×× چون در میان خوبان رسمست بیوفائی.

طایری برادر نظام و مهدی است و در این نسخه غزلیات و قطعاتی از او منقول است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۸ص (۵۳۳-۵۷۰)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۱۵]

● دیوان طایف گلپایگانی / شعر / فارسی

d.-e tāyef-e golpāygānī

طایف گلپایگانی، محمد علی بن محمد حسین، ق۱۲ قمری

tāyef-e golpāygānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hoseyn (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۹/۱

آغاز: لطائف: ای خراب نرگس مستت می‌و میخانه‌ها ×× پرتو رویت چراغ کعبه و بتخانه ها؛ **انجام:** مهر از تو بعید چون وفا در ایران ×× بیحد جور تو چون گدا در ایران / دور از تو ملایمت چرخست در هند ×× کم در مروت چو سخا در ایران

غزل و رباعی است و در آغاز برخی از بندها نام او آمده بدینگونه: «لمحرره طائف»؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۶۴ق؛ خود شاعر در ۱۶۲ (-۱۱۶۲) (ص۱۰) و دارد «لمحرره طائف»؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۱-۲۴)، سطور چلیپا (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۴۹]

● دیوان الطائی / شعر / عربی

d.-uṭ ṭā'ī

ابوتمام، حبیب بن اوس، ۱۹۰؟ - ۲۳۱ ؟ قمری

abū-tamām, habīb ebn-e ows (807 - 846)

مشتمل بر اشعار وی به ترتیب حروف قوافی و ظاهراً این کتاب غیر از «دیوان حماسه ناظم» می‌باشد.

چاپ: بیروت، المطبوعات الادبیه، ۴۶۳ص، ۱۸۸۹م.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۸۲

آغاز: قال ابو تمام حبیب بن اوس الطائی یمدح خالد بن یزید الشیبانی: یا موضع الشدنیة الوجناء ×× ومصارع الادلاج والاسراء؛ **انجام:** فقد آنست بالموت نفسی لاننی ×× رأیت المنایا تحیر من حنایا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ مهر: «الراجی محمد حسن الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ مصحح، محشی، در چهار برگ اول شرح حال ناظم آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۶]

● دیوان طباطبائی / شعر / فارسی

d.-e tabātabā'ī

طباطبائی زواره ای، جلال الدین محمد، ق۱۱ قمری

tabātabā'ī zavvāre'ī, jalāl-od-dīn mohammad (- 17c)

[نسخه‌های منزوی ۳۵۴۲/۵ که «تتبع سه نثر» را از همین مؤلف معرفی نموده]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۹۳

آغاز: سخن آفرینی که به حکم اقتضای حکمت مدار پرگار تکوین در کار آفرینش کاینات بر نقطه دایره نون کن نهاد

دیباچه آن است؛ کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۰۴۸ق، جا: اگره؛ مجدول مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور سرخ، ۶ص (۵۱۳-۵۱۸)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۸۹]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۳/۳

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۱۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶

شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۳۳) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۳]

● **دیوان طبعی** / شعر / ترکی
d.-e tab'ī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۳-ف
نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178؛ خط: نسخ، کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۱۹) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

● **دیوان طبعی قزوینی** / شعر / فارسی
d.-e tab'ī-ye qazvīnī
طبعی قزوینی، اسماعیل، ق۱۱ قمری
tab'ī qazvīnī, esmā'īl (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۵۱
آغاز: اگر زنیم شبیخون لشکر بهمن ×× گریخت رنگ رخسار شاهان چمن؛ **انجام:** بنای عمر تو در محکمی چنان بادا ×× که چون سفال بود در برابرش آهن
اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۰۲ر-۱۰۴پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۶]

← دیوان طبی ‹ طب منظوم

● **دیوان طبیب** / شعر / عربی
d.-e tabīb
؟ یزید بن معاویه، - ۶۴ قمری
yazīd ebn-e mo'āvīye (- 685)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۱ طباطبائی
قصاید (میمیه و دالیه و لامیه) است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۱۷۰-۱۷۶) [ف: ۲۳ - ۷۹۶]

● **دیوان طبیب** / شعر / فارسی
d.-e tabīb
طبیب، محمد سعید، ق۱۱ قمری
tabīb, mohammad sa'īd (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۷/۲
غزل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۷۶پ) [مختصر ف: ۵۷۰]

● **دیوان طبیب** / شعر / فارسی
d.-e tabīb
شاه طبیب
šāh tabīb

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۴
آغاز: ای من فدای رویت، روی دلم بسویت، قربان مو بمویت، من زنده ام ببویت، دایم بآرزویت؛ افتاده ام بکویت، مشتاق و مبتلائی، ... نام او بر که بر خوری ز حیات ×× یاد او کن حیات بر زحمات؛ **انجام:** و طعنه نزند از خوردگان و از بزرگان عطا، برب العباد و بحرمت النبی و آله الأمجاد ندارم توشه خود اندرین راه ×× بجز لا تقنطو من رحمة الله
خط: نستعلیق، کا: میر محمد امجد ابن میر محمد مراد، تا: ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ پنجاه و دو برگ اول حاوی اشعار متفرقه‌ای است از: ۱. میر غیاث الدین محمود متخلص به آزاده، ۲. میر محمد امجد ابن میر محمد مراد متخلص به امجد، ۳. حسن کاشی، ۴. بهشتی، ۵. آتشی، ۶. راضی، ۷. خیالی و از برگ پنجاه و دو اشعار طبیب از قافیه «تاء» الی «یاء» نوشته شده است؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۲۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۵]

● **دیوان طبیب** / شعر / فارسی
d.-e tabīb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۳
قصیده است و غزل به ترتیب تهجی. طبیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶-۲۱۱]

● **دیوان طبیب** / شعر / فارسی
d.-e tabīb

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۷
آغاز: منزل بسی دور و بیا ما را شکسته خارها ×× واماندگان را مهلتی ای کاروان سالارها / آگه زرنج بادیه باشند واپس ماندگان ×× محمل نشینان را چه غم باشد ز زخم خارها
مشتمل بر غزلیات با تخلص «طبیب» و تنظیم شده به ترتیب حروف قوافی آنها پس از آن چند رباعی. گویا بخشی از دیوان میرزا عبد الباقی بن میرزا محمد رحیم طبیب اصفهانی (۱۱۶۸) باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ دارای سرلوح و سه نقاشی آب و رنگ کم ارزش؛ مهر: «الراجی عبد الحسین» (بیضی)، «عبده الراجی محمد حسن»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۱]

● **دیوان طبیب اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e tabīb-e esfahānī

طبیب اصفهانی، عبد الباقی بن محمد رحیم، ۱۱۲۷ - ۱۱۷۱ قمری

tabīb-e esfahānī, ʻabd-ol-bāqī ebn-e mohammad rahīm (1715 - 1758)

شاعر از سادات موسوی اصفهان بوده، پدرش پزشک شاه سلیمان و خود او پزشک نادرشاه (۱۱۴۸-۱۱۶۰ق) بوده است. طبیب، تخلص دو نفر اصفهانی است، یکی از آن دو میرزا عبدالباقی موسوی پسر میرزا محمد رحیم حکیم‌باشی شاه سلطان حسین است که به سال ۱۱۶۸ بدرود زندگانی گفت. دیوانش شامل قصاید در مدح پیغمبر اکرم (ص) و حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام و غزلیات و قطعات و رباعیات و مثنوی محمود و ایاز و به‌گفته راوی گروسی و هدایت در حدود سه هزار بیت می‌باشد. شاعر دیگر میرزا زین العابدین است که نیز از سادات محترم اصفهان بوده و نیز طبیب تخلص داشته و هر دو در انجمن خاقان معرفی گردیده‌اند و جز این دو نفر شاعر طبیب تخلص، آقا عبدالله پسر حاج علی اصغر جراح شیرازی که معاصر هدایت بوده و چند سال پیش از تألیف مجمع الفصحا درگذشته طبیب تخلص است. شرح حال طبیب صاحب این دیوان در آتشکده آذر (ص۴۱۲-۴۱۳)، انجمن خاقان انجمن چهارم و ما (ج ۲ ص ۳۴۰) نگارش یافته است. (ابن یوسف شیرازی)

[الذریعه ۶۴۴:۹؛ نسخه‌های منزوی۲۴۱۴/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۸

آغاز: منزل بسی دور بیا ما را شکسته بسی خارها ×× و اماندگان را مهلتی ای کاروان سالارها / عمری طبیب از گفتگو خاموش بودم این زمان ×× شد آب از سوز دلم مهر لبت اظهارها؛ **انجام:** حیرانی من چون نگرد بی تو کسی ×× تکلیف گلستان کندم هر کسی / گلشن چه کنم بی تو که در دیده من ×× چه لاله و چه گلی چه خاری چه خسی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین و زیبا،صفحات آراسته با گل و بوته زر؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی زمینه سبز، ۴۹گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۳۷۹]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۶

غزل است با تخلص «طبیب» و رباعی؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مجدول؛اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲-۱۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸

آغاز: از باده عشرت تو و رخسار چه ماهی ×× وز شرم محبت من و دزدیده نگاهی / عادت به ستم کردی و ترسم که مبادا ×× روزی ز دل سوخته ای بر زند آهی ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۰۶-۱۹/۱۳۶

آغاز: بسمله هو الباقی یا طبیب من لاطبیب له یا من اسمه دواء وذکره شفاء ه هر چند تمهید بساط عریضه؛ **انجام:** حیرانی من چون نگرد بی تو بس×× تکلیف گلستان کندم هر نفسی / گلشن چه کنم بی تو که در دیده من ×× چه لاله و چه گل و چه خار وخسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ ترمه؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین زیبا؛ جلد: روغنی گل و بوته دار و قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۰۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۰

آغاز: حاشا که کشم بهر طرب ساغر جم را ×× از غم چه شکایت من خو کرده بغم را

مشتمل بر قصاید و مقطعات، بخشی از مثنوی محمود و ایاز، غزلیات و رباعیات است و در حدود ۲۰۰۰ بیت می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه ۱۲۳۵ نوشته شده و ظاهراً سال نگارش نسخه است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۲۶۶]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۵

آغاز: هر چند تمهید بساط عریضه نگاری بعنوانی که شایسته نظر التفات خاطر اشفاق ناظر تواند بود نه کاریست مقدور کلک معنی پرور و نه امریست میسور خامه سخن گستر نهایت از آنجا که شوق کارفرما و آرزومندی طاقت ریاست بر لوح ابلاغ می‌نگارد ... حاشا که کشم بهر طرب ساغر جم را ×× از غم چه شکایت من خو کرده به غم را / هیهات کز ایام حیاتش نشمارم ×× روزی که نیابم بدل آسیب الم را؛ **انجام:** حیرانی من چون نگرد بی تو کسی ×× تکلیف گلستان کندم هر نفسی / گلشن چه کنم بی تو که در دیده من ×× چه لاله و چه گل و چه خار و چه خسی

شامل مقدمه منثوری است ادبی که با استفاده از جملات عربی از ناکسان دوران خویش شکوه و شکایت نموده است، قصاید و مقطعات، غزلیات به ترتیب قوافی، فردیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین زوج، دارای سه سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ به تاریخ شهر ربیع الاول ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه شاهنشاهی گذشته با مهر «عبده عبدالوهاب الموسوی»؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج سرخ، ۱۸۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۲/۸سم [ف: ۴ - ۷۳۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۹/۴

آغاز: بی موجبی بغیر منت گرمی از چه بود ×× با من اگر نه بر سر آزار بوده ای؛ **انجام:** از نیک و بد زمانه دلتنگ مباش ×× کز دوست هر آنچه میرسد خوش باشد

پاره‌ای از اشعار او است: غزل است با تخلص «طبیب» و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد افشار، تا: ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز و

انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۴۴-۲۵۱)، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۱۲

آغاز: شبی با نوجوانی گفت پیری ×× کهن دردی کشی صافی ضمیری

مثنوی پیر و جوان او ست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب لاجوردی محرر؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۱۰پ-۲۱۵پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۵]

۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۵

آغاز: هو الباقی یا طبیب من لا طبیب له یا من اسمه دواء و ذکره شفاء. هر چند تمهید بساط عریضه نگاری حاشا که کشم بهر طرب ساغر جم را ×× از غم چه شکایت من خو کرده بغم را؛ **انجام:** حیرانی من چون نگرد بی تو کسی ×× تکلیف گلستان کندم هر نفسی / گلشن چه کنم بی تو که در دیده من ×× چه لاله و چه گل و چه خار و چه خسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب نسخه پس از نقل دیباچه منثوری که مدعی است از روی دستخط خود طبیب که به سال ۱۱۵۷ در حوالی کرمانشاهان در دیباچه بیاض شاهزاده آزاده (امام قلی میرزا) نوشته بود، نقل کرده قصاید و غزلیات طبیب را می‌نویسد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۶گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۰۴]

● دیوان طراز یزدی / شعر / فارسی

d.-e tarāz-e yazdī

طراز یزدی، عبدالوهاب بن عبدالکریم، ۱۲۲۵ - ۱۲۶۲ قمری

tarāz-e yazdī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e ʻabd-ol-karīm (1810 - 1846)

دیوان وی شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و مثنوی و رباعیات می‌باشد و در آن مدایح شاهزادگان قهرمان میرزا و خانلر میرزاد و پسر عباس میرزا نایب السطنه و هلاکو میرزا و میرزا سلیمان عالم و فقیه آن عصر زیاد دیده می‌شود، مدایح حضرت امام غائب صاحب الزمان و حضرت مولی علی بن ابی طالب علیهما السلام نیز در آن بسیار است. هدایت (ج ۲ ص ۳۳۹-۳۴۰) و آیتی در تاریخ یزد (ص ۳۰۵-۳۰۷) به معرفی این شاعر و نقل ابیاتی از او پرداخته‌اند. (ابن یوسف شیرازی)

آغاز: ای آفتاب انجم وی ماه انجمن ×× دامن چو برفشاندی زین ربع و زین دمن

[فرهنگ سخنوران ۳۵۶؛ الذریعة ۶۴۵/۹؛ دنا ۲۶۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بس طراز اینکه گفتی از آغاز ×× مرحبا منصب قرمساقی

نسخه ناتمامی است نزدیک دو هزار بیت از دیوان میرزا عبدالوهاب طراز یزدی شاعر و خوشنویس قرن سیزدهم هجری که به روایت برادرش غلامرضا نیاز به سال ۱۲۶۱ در سی و هفت سالگی بدرود زندگی گفته است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، بی‌تا؛ مجدول، مجدول، مجدول، با سرلوح زیبا و ظریف؛ واقف: ناپینی؛ کاغذ: ضخیم فرنگی و الوان، جلد: روغنی زمینه مشکی،۱۲سطر(۷/۵×۱۴/۳)،اندازه:۱۴/۵×۲۳سم[ف:۷- ۴۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز: برابر

مشتمل بر قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات می‌باشد و در حدود ۲۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن عبدالرحیم وفائی تخلص، تا: ۱۲۵۸ق؛ دارای سه سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۰۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۶۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در اقلیم دانش امیری طراز ×× همه زنده کردی نمیری طراز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان و شوال ۱۲۷۹ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰ص (۱۸۴-۲۲۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۹سم [ف: ۵ - ۸۵]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای خان که جفاکار و ستمگر باشی ×× من کافرم از نسل نبی گر باشی / در جهل و خیانت پدر بوجهلی ×× حاشا که تو فرزند پیمبر باشی

اشعار شاعر بدون ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی، تا: ۱۲۸۴ق؛ با یادداشتی به شرح: «کتاب دیوان طراز الحق بسیار خوب ... محمد کاظم الطباطبائی بتاریخ ۱۵ شهر رجب المرجب ۱۲۸۶»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۰۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای خان که جفا کار و ستمگر باشی ×× من کافرم از نسل نبی گر باشی / در جهل و خیانت پدر بوجهلی ×× حاشا که تو فرزند پیمبر باشی

حدود دو هزار و پانصد بیت قصیده و غزل و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق،کا:محمد اسماعیل بن محمد علی،تا: محرم ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۲۴۰]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۳۹

آغاز: برابر

مشتمل بر قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الثانی۱۲۸۷ق؛ ۵۵گ، سطورچلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکوه بقعه اسلام باد از ین تاهست ×× رواج دین مسیحا زناله ناقوس
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: سید قزوینی، تا: اواخر ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۷۲۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۹۳
خط: نستعلیق، کا: محمد علی تلکرافچی بن آقا میرزا محمد ابراهیم، تا: ۲۴ شوال ۱۲۹۸ق؛ تملك میرزا محمد بن علی اکبر قمی (فیض)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۳۹۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۴
آغاز: هو فی القصاید ... عید فرخ بین و فر فرودین را ×× وین نشاط و رونق دنیا و دین را؛ **انجام:** فلکا بناله زبانه گشا در غم بروی جهان گشا ×× بزمانه ز آه و فغان گشایش ازان نبوده زبان گشا / ز طراز و جمله قدسیان صلوات بی حد و بیکران ×× چه در این جهان و چه در آن جهان همه جا علیه و آله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۸گ، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف:۱۳–۳۱۶۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با تاریخ تولد ۱۳۲۵ و ۱۳۲۹ و ۱۳۳۱ در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۰گ، ۹ سطر (۵×۷/۵)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** در اقلیم دانش امیری طراز ×× هنر زنده کردی نمیری طراز
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق، تا: رمضان ۱۳۰۳ق، برای میرزا آقا خان؛ با دو سرلوح اکلیلی، مجدول مکلل، با دیباچه‌ای به نثر در ۷ برگ؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: میشن عنابی، ۱۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۳۱۱]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم تو گل از روی تو برداشته است.
قصیده‌هاست بدون ترتیب الفبایی، غزل‌ها به ترتیب تهجی، رباعی ها، روی هم حدود ۲۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: غلامعلی بن غلامحسین خان زند، تا: شنبه ۱۱ صفر ۱۳۱۸ق؛ ۸۷گ (۲۳پ–۱۱۰پ) . ؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۱۲]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۶۳/۱
خط: نستعلیق زیبا، کا: غلامعلی بن محمد حسن، تا: شوال ۱۳۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش پارچه ماشی، ۶۰گ (۱–۶۰)، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف:۴–۱۴۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۱/۱–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۸۲]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۵۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۴/۱
قصیده‌ها است و غزل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم نواب تهرانی پسر آقا مهدی نواب، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۴گ (۱–۱۵۴)، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۱۱]

● دیوان طرائفی / شعر / عربی

d.-e tarā’efī

طرائفی، عبدالکریم بن ضرغام، – ۸۵۲ قمری

tarā’efī, ‘abd-ol-karīm ebn-e zarqām (- 1449)

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۸
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۱۲]

● دیوان طرزی / شعر / فارسی

d.-e tarzī

درانی، غلام محمد خان، ق۱۱ قمری

dorrānī, qolām mohammad xān (- 17c)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱۲
آغاز: ای لال ز اوصاف تو پیوسته زبانها ×× در خامه چو شق مانده ز حمد تو بیانها؛ **انجام:** بهر وصل تو طرزی افغان ×× روز و شب ناله می‌کند چو رباب
مجموعه مفصلی از اشعار و آثار منثور سردار غلام محمدخان درانی متخلص به طرزی، مورخ ۱۳۰۵. گویا از طرزی افندی یا افغانی، سردار غلام محمد خان است. وی معاصر صایب و بیدل بوده و در قندهار شعری در پاسخ صایب گفته و با بیدل نیز مشاعره داشته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بیك افندی فرزند سردار غلام محمد خان طرزی، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۴]

● دیوان طرزی / شعر / فارسی

d.-e tarzī

طرزی افغانی، محمود، ق۱۳ قمری

tarzī afqānī, mahmūd (- 19c)

از محمود کابلی از نویسندگان و شاعران روشنفکر افغانستان در قرن ۱۳ و مدیر و سردبیر سراج الاخبار که در سال ۱۳۲۹ تأسیس شده بود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۷
آغاز: خواجه میر دو جهان خواجه معین الدین است ×× که غبار در او سوده حورالعین است؛ **انجام:** چرخ را با رتبه قدرش چنان آرم بیاد ×× عرش باشد پست با جاه محمد مصطفی

خط: شکسته، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۳، برای برادرش اسکندر خان؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۱۱]

● **دیوان طرزی** / شعر / فارسی

d.-e tarzī

طرزی، محمد زمان خان

tarzī, mohammad zamān xān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۳۹

در آن عبارتهای منثور او هم هست با سراپای معشوق در پاسخ مهری عرب؛خط:شکسته،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا،۲۶گ، ابعاد متن: ۶/۵×۱۳، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۷۴۴]

● **دیوان طرزی افشار** / شعر / فارسی

d.-e tarzī afšār

طرزی افشار، - ۱۰۸۳ قمری

tarzī afšār (- 1673)

طرزی از شعرای عصر صفویه و اصلاً از مردمان آذربایجان است، وی طرز خاصی در گفتار شعری خود ابداع نموده و از مصادر جعلی برای مفهوم خاصی و گاه شعبان ذووجهین استفاده می‌کند؛ از او نقل شده است: «شعبان رمضان گر به پلاوم عجبی نیست ×× بی آش جمادیدم و بی نان رجبیدم»

چاپ: به تصحیح تمدن، تهران، ۱۳۳۸ش

[الذریعة۹/۶۴۷؛ دنا ۵/۲۶۰-۲۶۱؛ نسخه‌های منزوی ۳/۲۴۱۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۲۹

آغاز: اگرم ایزد غفار ... سفر دیار، کنم بحر طویلی سر و گویم سخنان عجب و دلکش و موزون

بحر طویل؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۹۳پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۰

منتخب، بخشی از دیوان شاعر؛ ۱۰گ (۹۴ر-۱۰۳ر) [ف: ۳۸-۲۳۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۲

آغاز: بسمله. ابتدا بسم ربی الاعلی ×× آنکه هستیده هر دو عالم را؛ **انجام:** نداری چاره ای طرزی چه مینالی چه می‌اشکی ×× بزن بر صاد و باو را چو عین و شین و قافیدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۴۹ق [ف: ۹ - ۶۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۴/۱۹

آغاز: ابتدی باسم ربی الاعلی ×× آنکه هستیده هر دو عالم را؛ **انجام:** نمی نوحی نمی ... ای بیچاره طرزی دم ×× مزن بر صاد و باو را چو عین و شین و قافیدی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۰۶پ-۱۲۹ر)، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۲۱۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۶۸

منتخبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۶۹۳-۶۹۹)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶/۳-طباطبائی

آغاز: ای کم نما دیدار، من بسیار می‌مشتاقمت ×× هر بر میگویی اگر صد بار می‌مشتاقمت / گرچه تو را مانند من صد عاشق بی طاقت است ×× اما من از مه طلعتان در دلبری میطاقمت؛ **انجام:** من می‌نوحی نه من ایوبی ای بیچاره طرزی دم ×× مزن از صاد و باورا چو عین و شین و قافیدی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۶۰ص (۳۱-۹۰)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۹۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۷/۴

آغاز: ای غافل از حساب، حساب شمار عمر ×× منمای هرزه صرف شش و پنج و چهار عمر؛ **انجام:** اعراب که می‌أشد کفرند ×× در وجود ترک تاتند

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از برگ (۱۲۹-۱۳۶) اشعاری از جامی و محتشم؛ مهر: «یا علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۱۵-۱۲۸)، ۱۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۳۰۹]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله انصاری، تا: قرن ۱۴؛ یادداشتی به تاریخ غره شوال ۱۳۱۳ آمده که کاتب نسخه را عبدالله انصاری دانسته؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱-۱۹۶]

۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۹

غزل است بترتیب تهجی؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل اصفهانی، تا: جمادی الثانی قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نو [نشریه: ۶ - ۶۴۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۷

آغاز: شکر لله که ما مکدیم ×× نقطه کفر ز دل حکیدیم؛ **انجام:** من گلم پیش دوستان طرزی ××گر بچشم رقیب خاریدم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۷۳-۲۷۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۰۵/۱

آغاز: ابتدی بسم ربی الاعلی ×× آنکه هستیده هر دو عالمرا / وانکه ابناء آدم از کرمش ×× خلعتیده قبای کرمنا را؛ **انجام:** مگر آن زمان ایمن از غیر گردم ×× که در منزل ما حلولیده باشی

خط: نستعلیق، کا: داود متطبب، تا: پنج‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴۴ص (۱–۴۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۳۸۶]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۷/۳

آغاز: هزاران شکر رب العالمین را ×× که آوردم بدان آن نازنین را؛ **انجام:** طالع باید همیشه طالع ×× اینها چه حکایت است طرزی

غزل‌ها با تخلص «طرزی» بترتیب حروف قوافی تنظیم شده و مجموعاً حدود هزار و دویست بیت است. در اشعار این دیوان الفاظ و مصادر جعلی بسیار بکار برده شده است و از این جهت دارای ویژگی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن سید کریم تاجر شوشتری، تا: ۱۳۰۱–۱۳۰۸ق؛ جلد: روغنی، ۱۴گ (۲۸پ–۴۱ر)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۰۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۵/۱

آغاز: ابتدی بسم ربی الاعلی ×× آنکه هستیده هر دو عالم را؛ **انجام:** مگر آن زمان ایمن از غیر گردم ×× که در منزل ما حلولیده باشی

شامل غزلیات اوست حدود ۵۶۰ بیت که ملك الشعرا در بعضی از صفحه‌ها در حاشیه کلمات و اشعار را تصحیح کرده است و پشت صفحه اول شرح مختصری راجع به طرزی و سبك شعر او نوشته؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید ابوالقاسم، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۴گ (۱–۴۴)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۵۳]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۲–۶/۱۴۸

آغاز: نرگس رهگذری دان که نمی سراید ×× دیده لاله عذاری که نمی مجوید / در سخن طرز نوی مختر عیدی طرزی ×× عجبی نیست اگر شعر تو می‌مرغوبید؛ **انجام:** بنده شاه جهان وشه طرزم طرزی ×× نیست چون شیوه شاهانه نمی علنانم / آنان که پای لنگ زنان هواکنند ×× باید نخست قامت مردی دوتا کنند

دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی اواخر ابیات که از اول و وسط افتادگی دارد واز حرف دال تا حرف یاء را شامل است. درپایان شعری که ابیات آن ترکی و فارسی است در هجو طهران آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۰۴]

۱۵. تهران؛ مدارك فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۰۰/۷

آغاز: هزاران شکر رب العالمین را ×× که آوردم به دام آن نازنین را؛ **انجام:** طالع باید همیشه طالع ×× اینها چه حکایتیست طرزی

منتخب و گزیده دیوان طرزی افشار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی حنایی و شکری، جلد: گالینگور زرشکی،۱۳گ(۲۱۵پ–۲۲۷پ)،اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱۸۳]

۱۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۱

بحر طویل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴۴

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان طرفه اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e torfe-ye esfahānī

طرفه اصفهانی، فرج الله، ق۱۳ قمری

torfe-ye esfahānī, faraj-ol-lāh (- 19c)

تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

تذکره اشعار تضمین شده از شعر ناصرالدین شاه؛ کا: فرج الله بن محمد رضا شیرازی، تا: ۱۲۷۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۰]

● دیوان طغرای تفرشی / شعر / فارسی

d.-e toqrā-ye tafrešī

طغرای تفرشی، اسدالله بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

toqrā-ye tafrešī, asad-ol-lāh ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۹

آغاز: بسمله. حمدالله المتعال که جمال دولت و اقبال کمال خلود وجود مسعود شاهنشاهی زینت کمال یافته ... حرره اسدالله ولد محمد در اول ماه صوم سال ۱۲۹۶ (ص ۹) شیخ سعدی راست: این روی بین که حسن بپوشیده ما را ×× و ان دام زلف و دانه خال سیاه را؛ فی الجواب: ای جلوه‌ها ز سر و قدت خاك راه را ×× بر چهره داغ از غم روی تو ماه را / نرگس بباغ عشوه چشم تو گر ندید ×× آموخت از که شیوه چشم سیاه را؛ **انجام:** لیسند و زنند اینان ته سوخته و ته کاسه ×× زین روی همی باشند پیوسته بتلواسه

از اسدالله بن محمد حسینی طغرای تفرشی مستوفی دربار ناصری که در زمان نوشتن این دیوان در ۱۲۹۶ پنجاه سالی در دیوان و دربار گذرانده بود و به خارج هم رفته است. دیباچه‌ای از او به نثر در آغاز هست در سرگذشت او (۱–۷)، در دیوان غزل و قصیده و رباعی است (۱۱–۱۷۸)، در ص ۷–۹ نثری است بی نقطه از خود او. او در غزل‌ها که به ترتیب تهجی است در بیشتر آنها شعر یکی از استادان آورده و به همان وزن و قافیه آن را دنبال کرده است (ص ۱۱–۹۶)، قطعه‌های هجو و شوخی و درخواست و مطالب دیگران هم به ترتیب تهجی است (۹۹–۱۴۹)، مسمطات (ص ۱۵۱–۱۵۴) و رباعیات (ص ۱۵۷–۱۷۴) و مثنوی هجوی و جز آن (ص ۱۷۷–۱۷۸) و مفردات (ص ۱۸۵–۱۸۸) است. در ص ۱۸۱–۱۸۳ که دو برگی است به اندازه کوچکتر نثر است و تاریخ ۱۳۰۹ دارد. نثر او را بالاتر از نثر قائم مقام و فاضل خان دانسته‌اند. در دیباچه از ناصرالدین یاد شده است. بیشتر غزل‌های او تتبع سعدی و حافظ است و هم از قاآنی و معشوق ترکستانی و حکیم انوری و فروغ و ذوالفقار شیروانی و مظفر هروی. در آن یاد شده از امین الملك و شاهدی مهوش تخلص و ظل سلطان و خود شاه و صادق نامی نوری و احمد ظلی پسر موسی خان و احمد نامی و ابوالقاسم و عیسی خان پسر موسی خان و بیان الملك و سنگلاخ و

کاظمخان میر آخور و عبدالعظیم (شاه زاده) و کتاب مجمع العشاق و دانش در ستایش و نکوهشها که کرده است. شعر اثیر اخسیکثی و پاسخ او از کمال اسماعیل و پاسخ او و از سلطان ساوجی در آن هست (ص ۶۷)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بیتی از میرزای ساوجی در بالای ص ۷۱ هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۹۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۹۸۴]

● **دیوان طغرای مشهدی** / شعر / فارسی

d.-e toqrā-ye mašhadī

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

[الذریعة ۲۳۳/۲۰؛ دنا ۲۶۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۱۰

آغاز: نوبهار آمد که مقراض از پر بلبل کند ×× لوله پیچ غنچه را صرف فنای گل کند

مثنوی دریا بار او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور سرخ، ۳ص (۱۲۵-۱۲۷)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۷۹]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۲۳-عکسی

آغاز: حکم از زبان خالق اکبر کند علی ×× منع ستیزه خویی اختر کند علی؛ **انجام:** کوی به مالک اشتر نمی دهم ×× در بندگی خراج به قنبر نمی دهم

اصل نسخه: ملک، ش ۴۳۴۱ (ملک ۳۶۱/۷). مخمس در ۱۱۵ بند، در ستایش حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴گ (۱۴۹ر-۱۶۲پ) [عکسی ف: ۲ - ۲۴۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۸/۱۴

آغاز: حکم از زبان خالق اکبر کند علی ×× منع از ستیزه جوئی اختر کند علی / آفاق را بمهر مسخر کند علی ×× فرمان برجعت شه خاور کند علی / بی جبرئیل کار پیمبر کند علی؛ **انجام:** طغرا منم که پا به تقصیر نمی دهم ×× تاج ولای شاه به بوذر نمی دهم / کوی وفا به مالک اشتر نمی دهم ×× در بندگی خراج به قنبر نمی دهم / هستم امیدوار که یاور کند علی

تخمیس قصیده‌ای از شاعری ناشناس است که توسط طغرای هندی مخمس گردیده است، این اشعار در مدح مولی الموحدین حضرت أمیرالمؤمنین علی سروده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۳۸-۱۴۴)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۳۲۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۱۰

آغاز: این مخمس که زعیب آمده با چهار کتاب ×× اعتقادیه ز استاد ازل یافت خطاب؛ **انجام:** گوئی وفا بمالک اشتر نمیدهم ×× در بندگی خراج به قنبر نمیدهم - هستم امیدوار که باور کند علی

مخمس؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۲۹۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۷/۴

آغاز: حکم از زبان خالق اکبر کند علی ×× منع از ستیزه جویی اخگر کند علی

مخمس طغرا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (حاشیه ۹۲ر-۹۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۱۷]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۹۹/۲

آغاز: حکم از کلام خالق اکبر کند علی ×× منع از ستیزه اختر کند علی / آفاقی زنور منور کند علی ×× فرمان برجعت شه خاور کند علی / بی جبرئیل کار نبی کند علی - طاووس جست از پی کسب هوا رود ×× قمری بگوش کردن صوت خدا رود / بلبل به تازه جوئی برگ نوا رود ×× طوطی بجست و جوی گل مدعا رود - هر جا که رو به باز و کبوتر کند علی؛ **انجام:** تاج لوای شاه ببوذر نمی دهم ×× «طغری» منم که باج بقیصر نمی دهم / کوی وفا بمالک اژدر نمی دهم ×× از بندگی خراج بقیصر نمی دهم / هستم امیدوار که یاری کند علی

مسمط مخمس، مسمطی است به فارسی در منقبت و مدح مولای متقیان حضرت علی شامل صد و هیجده بیت، این مخمس در مجموعه رسائل خطی فارسی دفتر اول (ص ۱۶۸ تا ۱۸۲) به چاپ رسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۱۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۸

آغاز: حکمت او در گشود غمکده خاک را ×× پرگهر اشک ساخت حقه افلاک را / تیغ محبت فشاند بر تن گلچین زخم ×× ریخت بر اطراف او غنچه صفت چاک را؛ **انجام:** ماهی کشد بدیده خود توتیای چوب ×× گر این نهنگ خوی زند بر جهاز دست / دستش بکوره می‌شود آتش فروز جنگ ×× ارد گر به خنجر او تیغ ساز دست

شامل: قصاید، قطعات، مثنویات، متفرقات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، مجدول زرین و مشکی و محرر؛ تملک: مصطفی حسامی؛ تاریخ تولد احمد حسامی ۱۳ربیع الاول ۱۳۵۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۵۴]

● **دیوان الطغرائی** / شعر / عربی

d.-uṭ ṭuġrā'ī

طغرائی، حسین بن علی، ۴۵۵ - ۵۱۴ قمری

toqrā'ī, hoseyn ebn-e 'alī (1064 - 1121)

دیوانی که طغرائی در مناسبت‌ها و اغراض مختلفی سروده و در این مجموعه بدون ترتیب به درخواست یکی از بزرگان توسط خود طغرائی جمع شده است.

چاپ: بغداد، وزارة الثقافة و الاعلام، محقق: علی جواد الطاهر و یحیی الجبوری، چاپ اولف ۴۳۵ص، ۱۳۹۵ق.

[الذریعه ۶۴۸/۹؛ زرکلی ۲۴۶/۲؛ کحاله ۳۶/۴؛ کشف الظنون ۷۹۸/۱؛ ذخائر التراث العربی ۶۶۴/۲؛ معجم المطبوعات ۱۲۴۱/۲؛ مجمع العلمی العراقی ۳۳۹/۲-۳۴۴؛ دنا ج۴، ص ۲۶۲؛ بروکلمان ج۵، ص ۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۶۲/۲

آغاز: کتب الاجل مؤید الدین ... قد انتهیت الی ما اقترحه الشیخ الامام الاجل أدام الله تعالی نعمته؛ **انجام:** لجلال قدرک تخضع الاقدار ×× و بیمن جدک یحکم المقدار

خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن نعمة الله حسنی، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۱گ (۱۷پ-۸۷پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۱۴۶]

۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: کتب الاجل موید الدین ... قد انتهیت الی ما اقترحه الشیخ الامام الاجل ادام الله تعالی نعمته و تحملت فی جنب رضاه

خط: نسخ، کا: عبدالغفار بن اسماعیل بن نجم الدین بن اسماعیل بن عباد بن اسماعیل، تا: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۶۷ق؛ ۸۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۱۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۴۸]

۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۱۰۱]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۴

آغاز: بسمله، حمدله. حمد الشاکرین العارفین و العاقبة للمتقین ... قد انتهیت الی ما اقترحه الشیخ الامام ... سروده ها: لجلال قدرک تخضع الاقدار ×× و بیمن جدک یحکم المقدار؛ **انجام:** و کایل شؤمه صاعاً بصاع ×× و من یغلب فان له الفضیلة و هذا آخر ما وجد من دیوان اشعاره ... و کان ذلک فی بلدة شاهجهان آباد

خط: نسخ تحریری، کا: عبدالله بن محمد علی بن حاج عبدالله بن طلاع، تا: سه‌شنبه ۲۲ محرم ۱۱۴۳ق، جا: شاه جهان آباد؛ مهر: «علی اکبر۱۲۱۳»(چهارگوش)؛کاغذ:نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱-۱۱۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۱/۱۵

آغاز: لابی اسمعیل مؤید الدین الطغرائی فی مدح السلطان مسعود قبل انتهاء الملک الیه:نظری الی لمع الومیض حنین ×× و تنفسی لضیا الاصیل انین؛ **انجام:** عسی الله فی دار القرار یضمنا ×× و یجمع شملا انه مالک الامر

چند قصیده اوست؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا علیرضا رشتی مستوفی، تا: با تاریخ ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: حنایی نازک، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۰۹ر-۱۱۹ر)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۵۶]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین، حمد الشاکرین العارفین و العاقبة للمتقین ... لجلال قدرک تخضع الاقدار ×× و بیمن جدک یحکم المقدار؛ **انجام:** فان الوری ان قور بوافی مشایه ×× فانهم قد بوعدوا فی الفضایل / من لم یهذب علمه اخلاقه ×× لم ینتفع بعلومه فی الاخرة

پس از یک مقدمه منثور اشعار شاعر بدون ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت برگ اول شرح حالی برای طغرائی نوشته و یادداشتی به شرح: «این کتاب دیوان طغرائی و کثیر را که از کتابهای مرحوم آقا شاهزاده لطفعلی میرزا کشیکچی باشی پسر مرحوم مؤید الدوله و نسخه دیگر بنظرم نرسیده بتوسط شاهزاده مرتضی بندگان در هشت تومان ابتیاع شد عبدالله منشی شهر جمادی الاول ۱۳۱۰»؛ مهر: «الواثق بالله الغنی لطفعلی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۸۶گ، ابعاد متن: ۱۹×۲۱، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۰۱]

● دیوان طغرل / شعر / فارسی

d.-e toqrol

نصیب احراری، محمدخان

nasīb-e ahrārī, mohammad-xān

[نسخه‌های منزوی ۲۴۱۷؛ دنا ۲۶۲/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۷

آغاز: تا کلک صنع چشم تو سرمشق ناز کرد ×× همچون تذرو ناز تو در چشم باز کرد؛ **انجام:** صراف عشق نقد دل طغرل مرا ×× روز ازل ببوطه محنت گراز کرد

احتمالاً از اوست. غزلی با عنوان و تخلص «طغرل» که شاید طغرل بخارایی مذکور در فرهنگ سخنوران باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۱۰۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۳-ف

نسخه اصل: چاپ سنگی در مطبع کاکان در ۱۳۳۴ (۱۹/۱۶۵)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۰]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۲

آغاز: آغاز مثنوی اول: ای آینه جمالت ارواح ×× مظهر بصفات جودت الواح ... ؛ آغاز مثنوی دوم: فدایت بود جان ما ساقیا ×× کرم کن بیک دم به پیشم بیا؛ **انجام:** در رهی جانان نکرد امساک طغرل نقد جان ×× چون برای مغبچه دیوانه جان افشان توئی / مصفا دل شد طغرل ز بوس خاک پای عشق ×× کنون قلب مکدر از لقای او صفا جوید. و پس از دو برگ سفید چند غزل از میرزا بیدل در چهار برگ نوشته شده است و از نو اشعار طغرل را نوشته اند

ظاهراً: شاعر گاهی مخدوم و گاهی طغرل تخلص می‌کند و از اهل خوارزم یا آن نواحی است زیرا در نسخه حاضر غزلی به مطلع: «چه سان بر عقل بنویسم نظام ملکت خوارزم ×× جنون بر فطرتم خندد چه گویم راحت خوارزم» در ذم خوارزم دارد و از مضمونش مفاد میشود که مدتی مدید آنجا بوده و یا همانجا متولد شده و زندگی کرده است و بدون تردید این طغرل غیر از طغرل‌ها و مخدوم‌های یاد شده در تذکره‌ها است، زیرا نمونه‌های یاد شده از شعرای نامبرده در تذکره‌ها در این نسخه نیست، به علاوه شیوه گفتار هیچ یک از آنان با سبک این شاعر مطابقت نمی‌کند. پس از دو مثنوی کوتاه اشعار به ترتیب حروف تهجی و با تخلص‌های طغرل و مخدوم نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۰گ، ۳۰–۱۸ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۰۲]

● **دیوان طفیلی** / شعر / فارسی

d.-e tofeylī

جلایر، حسین بن علی، - ۹۲۵ قمری

jalāyer, hoseyn ebn-e ʻalī (- 1519)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۴/۱۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× آمده سرلوحه امید و بیم / نفحه گشای نفس مصطفی ×× شقه طراز علم مرتضی؛ **انجام:** پر جور کنی بر من و در حشر ترا ×× ترسم نگذارند بخشنودی من

بخشی از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و مشکی و لاجورد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۱۵ص (۱۸۰–۱۹۴)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۵]

● **دیوان طوبی** / شعر / فارسی

d.-e tūbā

شجاع السلطنه، حسنعلی میرزا، ق۱۳ قمری

šojāʻ-os-sāltane, hoseyn-ʻalī mīrzā (- 19c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۲۹

آغاز: غزل: بیا بشهر غریبی سرم بخاک ببین ×× دلم زتیر غم و درد چاک چاک ببین؛ **انجام:** این سخن یکسر برد از خاطر من نام مرگ ×× لافتی الاعلی لاسیف الا ذوالفقار

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: مهدی عابدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۵۳گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۸۵۲]

● **دیوان طوبی** / شعر / فارسی

d.-e tūbā

طوبای شهرستانی، محمد حسن بن محمد علی، - ۱۳۰۷ قمری

tūbā-ye šahrestānī, mohammad hasan ebn-e mohammad ʻalī (- 1890)

[فرهنگ سخنوران ۳۵۹؛ الذریعة ۶۵۱/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۶

آغاز: الا یا شاذنی فی الخد تلک الشعر ارسلها ×× که از آن عقده گیسو گره افتاده در دلها؛ **انجام:** داغ دل افگند شرربر کنار ×× تا لب لعل تو مکد گوش دار

قصاید و مواعظ و پراکنده‌ها است، ستایش است از امین السلطان میرزا علی اصغر خان و ناصرالدین شاه و حاجی ملا هادی سبزواری؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۱۳۰۷ق؛ با ماده تاریخ صحن کاظمین و تاریخ بنای حسینیه کرمانشاهان و وصف شهر سامره، با تاریخ ۱۲۸۹ و ۱۲۹۸ در دیوان او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۳سم [ف: ۲ - ۳۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۱

آغاز: الا یاشاذنی فی الخد تلک الشعر ارسلها ××که از آن عقده گیسو گره افتاده در دلها؛ **انجام:** بگرفت بخون چه نیش دندانش جای ×× خال رخ او را پی خون بست گرفت

حدود یک هزار و چهار صد بیت است در غزل که به ترتیب حروف تنظیم شده به اضافه قصاید و مقطعات و رباعیاتی چند و بعضی از قصاید ناتمام مانده‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: هادی بن علی بن ابراهیم رشتی طهرانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ تملک: عبدالحسین بیات به تاریخ دی ۱۳۴۱؛ مهر: کاتب «یا هادی المضلین» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۱پ–۴۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۸

آغاز: الا یا شاذنی فی الخد تلک الشعر ارسلها ×× که از آن عقده گیسو گره افتاده در دلها / خدا را ای صبا بگشا ز هم آن طره پر خم ×× مگر بگشایی از کار من دلخسته مشکل ها؛ **انجام:** حرفی از کج به که گویم جانب مشکل نگر ×× چون ز حرف راست دامن می‌کشند این شش حریف / داغ دل افکند شرر بر کنار ×× تا لب لعل تو مکد گوشدار

بخشی از قصاید و غزلیات شاعر است شامل این موضوعات: مدح امین السلطان علی اصغرخان، وصف مقبره ملاهادی سبزواری، مدح امام زمان (ع)، مدح شهر سامرا، تعمیر صحن کاظمین، وصف حسینیه کرمانشاه، تعمیر صحن حضرت معصومه (ع)، تاریخ تولیت حرم حضرت عباس (ع) در ۱۲۹۷؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین حایری (برادر شاعر)، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۴۶]

۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۵/۱

خط: نستعلیق، کا: مجتبی واثق تهرانی (مینوی)، بی‌تا؛ کاغذ: کبود، جلد: مقوا، قطع: بغلی [نشریه: ۶ – ۶۷۴]

۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۸/۱

آغاز: دیوان: غزلیات مرحوم مغفور جنت مکان میرزا سید حسن شهرستانی المتخلص به طوبی؛ **انجام:** طوفی صفت طوبی بشد فردوس جای او وزد ×× تاریخ فوتش را رقم مستور بر دل اینچنین

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۱/۳×۱۷سم [نشریه: ۶ – ۶۷]

● دیوان طوسی / شعر / فارسی

d.-e tūsī

[الذریعه ۶۵۱/۹؛ دنا ۲۶۲/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۹/۳

آغاز: دیوان مولانا طوسی: ای بچرخ آورده مهرت انجم و افلاک را ×× فیض دست قدرتت جان داده مشتی خاک را / در طریق پاکبازان طوسی از هستی خویش ×× تا نگردی پاک نشناسی خدای پاک را؛ **انجام:** پیش رویش نکنی ای دل مسکین آهی ×× ناگهان قهر کند روی بپوشد ماهی / کشته و مرده آنم که چو در خاک شوم ×× بسر خاک من آیی بزیارتگاهی

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی نزدیک ۴۰۰ب یت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵ص (۲۱۸–۲۴۲ هامش)، ۱۴ سطر (۶×۱۰) [ف: ۱۲ – ۲۹۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۶

آغاز: اولیا را شاه باشد رهنما ×× راست می‌گویم بشاه اولیا / قدر او را هم خدا داند مگر ×× ما نمی دانیم یاران هم خدا / از گلیم فقر طوسی سر مپیچ ×× باش دایم پیرو آل عبا؛ **انجام:** حق کرده ظهور دایما در اشیا ×× در صورت احسن شده حسنش پیدا / طوسی بجهان غیر خدا هیچ ندید ×× زانروی که نیست در جهان غیر خدا

از طوسی دارای غزل به ترتیب تهجی و قصیده و رباعی و نزدیک ۴۰۰۰ بیت و در آن از شیراز (۲۷۱) و پیر بوداق (۳۵۲) و سلطان خلیل (۲۳۸ و ۳۶۱) و میر محمد بیک (۶۸) ستایش شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین و لاجوردی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۸۴گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۲۲۶]

● دیوان طوسی خراسانی / شعر / فارسی

d.-e tūsī-ye xorāsānī

طوسی، عبدالله، – ۸۶۹ قمری

tūsī, ‘abd-ol-lāh (- 1465)

[آربری ۴۱۵؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۹؛ الذریعة ۶۵۱/۹ و ۱۱۰۹؛ دنا ۲۶۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۳معیری

آغاز: ای داده نور شمع رخت مهر و ماه را ×× زلفت شکسته رونق مشک سیاه را؛ **انجام:** طوسی دل شکسته که بگرفت زلف او ×× خود را بدست خویشتن افکند در بلا

فقط دو برگ از آن باقیمانده که شامل هفت غزل می‌باشد؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۳ص (۸۳–۸۵)، ۱۵ سطر در متن و ۲۴ سطر در حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم[ف:۱۸–۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۴۹

آغاز: بر کف نهاده باز چمن جام لاله را ×× از سر گرفت نرگس رعنا پیاله را / طوسی دو سال شد که نخورد است باده را ×× ساقی کرم نما نمای شراب دو ساله را؛ **انجام:** آفرین نیز برندی که بخواند گاهی ×× آورد یاد از این سوخته جانکاهی

به ترتیب تهجی با یک مثنوی؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۰۱ق؛ مجدول شنگرف و لاجورد و زر، با سرلوح آراسته؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۵۲گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۲۱۲]

● دیوان طوطی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e tūtī-ye kermānī

طوطی کرمانی، محمد علی، ق۱۴ قمری

tūtī-ye kermānī, mohammad ‘alī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸ سرود

تنها شامل غزلیات اوست به طوری که مرحوم سرود در قسمتی از یادداشتهای خود اشاره کرده این غزلیات به سبک اشعار سعدی و حافظ سروده شده و حدود ۲۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۴۴۱]

● دیوان طوفان هزار جریبی / شعر / فارسی

d.-e tūfān-e hezār-jarībī

طوفان هزار جریبی، طبیب، – ۱۱۹۰ قمری

tūfān-e hezār-jarībī, tabīb (- 1776)

هدایت نوشته است که دیوان او شامل هفت هزار بیت و بیشتر آن غزلیات می‌باشد، عبدالله نامی که از دوستان معاصر طوفان در نجف اشرف بوده مقدمه‌ای بر دیوان او نوشته و در آنجا پس از معرفی و شرح حال مختصری از مؤلف تذکر داده که طوفان امید این داشت که دیوان متفرق وی جمع گردد به وی گفتم کسی در این روزگار که بازار علم و ادب نارواست بدین کار مبادرت نخواهد نمود، بهتر آن است که خود این کار را انجام دهی، بنابراین در اواخر ماه شوال سال ۱۱۷۵ به جمع آنها پرداخت و نیز می‌گوید: «این دیوان شامل قصائد و غزلیات و مثنوی و رباعیات و شکر پاره و جنگ نامه و هجویات به نوعی

که متقدمین ترتیب بنا نهاده‌اند اقتدا به ایشان نمود و چون تمام کلیات او هنوز به زیور جمع‌آوری مزین نگشته بود به توضیح بعضی مراتب از فهرست نپرداخت» و در این مقدمه مراسله‌ای که میرزا مهدیخان منشی نادرشاه به وی نوشته و نظم او را ستوده مندرج گردیده است.

آغاز: دیباچه: بسمله جواهر حمدی که صیرفیان بازار نقود معانی و ناظمان سلسله عقود ولآلی الخ. آغاز دیوان: بسمله. چه من دستیاری نباشد قلم را ×× عطارد چه داند سیاق رقم را

[نسخه‌های منزوی ۲۴۱۸/۳؛ الذریعة ۶۵۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۵۹؛ دنا ۲۶۳/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۱۴

آغاز: قاصد مباد وعده وصل آورد زیار ×× هجرم هزار مرتبه بهتر ز انتظار / عشقم گرفت دامن و صبرم کشید تیغ ×× این میکشد بزورم و ان میکشد بزار؛ **انجام:** چو طوفان کس مبادا تند و سرکش ×× که نه زابش ضرر باشد نه زاتش

تذکر: نام مؤلف در فهرست نیامده است به قرینه آغاز آن معلوم شد. حدود سه هزار و ششصد بیت غزلیات و قصاید و مثنوی‌ها و رباعیات، و در آغاز چند قصیده در مدح و منقبت حضرات معصومین علیهم السلام آمده و از مثنویهای آن «آتشپاره» و «قاصد صبا» و «شکر پاره» و «شاهنامه» و «قضا و قدر» می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول به زر و مشکی و شنگرف و لاجورد، با دارای سرلوح رنگین؛ یادداشتی به نام محمد تقی با مهر «تقی بن ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۱۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۴۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۲۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۵

آغاز: ای صبا ای مایه آرام من ×× کام بخش این دل ناکام من

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۳ر–۱۱۳پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۲۳۷]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۴۳

شامل قصاید و مثنویات و غزلیات و رباعیات و قطعات و در حدود ۳۳۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول به اکلیل و زنگار؛ به سال ۱۲۶۱ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۷۰ص، ۱۴ سطر در متن و ۱۲ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۶۳۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۲-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۲۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۹۷]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۰۱-۱۷/۱۸۱

آغاز: چو گردد طبع شیرین نکته پرداز ×× رقم کن لفظ ومعنی هر دو رنگین؛ **انجام:** طوفان فغان زجلوه حسن نگارمن ×× کز قدو رخ فریب دلست وبلای من / سرو است سرو چمن قد او برزمین

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۹سم [ف: ۴ – ۱۹۰۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۱۲معیری

آغاز: ای صبا ای مایه آرام من ×× کام بخش خاطر ناکام من؛ **انجام:** شرح این احوال و این خون جگر ×× این زمان بگذار تا وقت دگر

۵۱ بیت مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسد الله بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۴۹–۲۵۴)، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸– ۲۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۴

آغاز: قاصد مباد وعده وصل آورد ز یار ×× هجرم هزار مرتبه بهتر ز وصل یار؛ **انجام:** به غلامی تو مشهور جهان شد طوفان ×× ای به قربان تو با ننگ غلامیش بساز

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۱۹/۱سم [ف: ۲ – ۲۱۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۱/۱

قصیده است و ترجیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۰۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۱۰

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ – ۱۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۲۰

مثنوی پیغام صبا، قصیده‌هایی است در ستایش حضرت علی (ع) و وصف بارگاه آن حضرت در نجف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی خواجوئی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۲ص (۷۷۰–۷۷۱) [مختصر ف: ۷۱۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲/۱۳

قصیده طوفان؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: عبدالله دنبلی خویی بن کبیر، تا: ۱۲۲۵ق؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۴؛ ۲ص (۴۴۷–۴۴۸) [ف: ۳۷ – ۲۸۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۲

دو مخمس در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۱۷پ–۱۱۸ر) [مختصر ف: ۳۵۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۸

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ ۲گ (۱۲۲ر–۱۲۳ر) [مختصر ف: ۶۲۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۵

قصیده در مدح امیرالمؤمنین؛ ۲گ (۱۴۴پ–۱۴۵پ) [مختصر ف:

[۶۲۱]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۲

آغاز: باشک سرخ کردم چاره یی رخسار کاهی را ×× ولی درمان ندانم چیست درد رو سیاهی را؛ **انجام:** گر نکته یی به خاطرم املی کند علی.

خط: شکسته خوش، کا: محمد هاشم بن مهدی همدانی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی نازک، جلد: روغنی، ۱۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۲×۱۳/۲سم [ف: ۲ – ۳۱۲]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۷۰/۱

آغاز: در آغاز حمد تو ای ذوالجلال ×× من و کلک و دل هر سه ماندیم لال؛ **انجام:** بود قتل تو ننگ طوفان و گرنه ×× فدای تو این جان و این زندگانی

خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالعظیم نیشابوری، تا: شوال ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ (۱پ–۱۳۶)، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۹۶۷]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۶/۱۰

آغاز: رقم کن لفظ و معنی هر دو رنگین ×× چو تمثال خسرو، نقش شیرین / قلم آن به که رنگ تازه ریزد ×× که از لفظش سخن با نغمه خیزد؛ **انجام:** چو این عذر موجه شاه بشنود ×× به شیرین آفرین و بیاسود / بیا ساقی به طوفان بخش جامی ×× به طاق ابروی شیخ نظامی

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ شوال ۱۲۵۴ق؛ چلیپا؛ ۴گ (۴۲پ–۴۵ر) [ف: ۲ – ۲۲۰]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱۶

آغاز: قصائد من کلام میرزا طوفان در شأن امیرالمؤمنین (ع): جرمم آنجا که لنگر اندازد ×× گردش از چرخ اخضر اندازد..؛ **انجام:** کاری نکنی که از تو خود کام ×× دیوانه شوم من و تو بد نام

قصیده‌هایی است در ستایش حضرت علی (ع) و وصف بارگاه آن حضرت در نجف؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ متن و سپس هامش؛ ۱۲گ (۲۴۸پ–۲۵۹پ) [ف: ۱ – ۱۱۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۳/۲

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۹۵ص (۶۴–۱۵۸)، ابعاد متن: ۱۰×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۷۲]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۷/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۵۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۸

آغاز: جزمم آنجا که لنگر اندازد ×× گردش از چرخ اخضر اندازد؛ **انجام:** تا نشستم با سگ کوی تو رفت از یاد من ×× چهره‌های نیمرنگ و دیده‌های نیمخواب

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای؛ ۳ص (۸۰۰–۸۰۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۳]

۱۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز: گفتی که با تو یار شوم چون قلم اگر ×× بندی کمر بمدح شهنشاه کامکار / درنعت سیدالمرسلین فرماید: سلطان دین محمد مرسل که نعت او ×× جاری شد اول ازقلم صنع کردگار؛ **انجام:** درآخر چو گیسو بخصم درشت ×× شکستی درافتاد و بنمود پشت / زبیرحمی دوستی بی نقاب ×× گسست آنچنان رشته اغاق

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پارچه سرخ، ۶۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۲۱۹]

۱۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۴

آغاز: برگ اول با بیت مذکور در زیر از یک قصیده ای رائیه در مدح امیر المؤمنین علی علیه السلام آغاز میشود: نعوذ بالله اگر عفو جرم من بشود ×× عیان شود ... / بیان نعت تو کز هیچکس نمی آید ×× کی آید از چو منی عاری از لباس شعور؛ **انجام:** با این بیت: در دیار حفظ او نساج از بهر دوام ×× میکند تار کتانرا از شعاع آفتاب

از قصیده بائیه در مدح مولای متقیان در برگ ۲۶ ختم می‌شود، و برگهای ۲۷/۲۶ اشعار واله و بقیه اشعار متفرق از جامی و ... است، شامل قصاید و غزلیات؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۴۳گ، ۱۹–۳۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۷۷]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱۲

آغاز: ای صبا ای مایه آرام من ×× کام بخش خاطر ناکام من؛ **انجام:** تا جفا بر عاشقان کمتر کنند ×× با وفا کیشان به ازین سر کنند

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱گ (۶۵۳–۶۶۳ متن)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۴۹۶]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۴۴/۴

آغاز: ای صبا ای مایه آرام من ×× کام بخش خاطر ناکام من؛ **انجام:** چند ازین طول سخن در مثنوی ×× گوش کن طوفان کلام مولوی / درد این هجران و این سوزجگر ×× اینزمان بگذار تا وقت دگر

مثنوی پنجاه و شش بیت در سوز و گدازست ولی عنوانی ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به تحریر و زنگار و زر، تحریر چلیپا و دوستونی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج، ۸ سطر (۵×۹/۸)، اندازه: ۷/۸×۱۴سم [ف: ۷ – ۲۲۴]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸/۴

آغاز: ای مه رخ سرو قامت من ×× وی قامت تو قیامت من

مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۵ر–۴۷ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۲۲۳]

● **دیوان طویلی** / شعر / فارسی

d.-e tavīlī

طویلی، ق۱۴ قمری

tavīlī (- 20c)

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۹۴

آغاز: نخستین بنام جهان آفرین ×× خدای سمآ وخدای زمین / خدآوند رحمان خدآی رحیم ×× خدآوند بی‌تای وعدل وحکیم؛ **انجام:** بگفتم از بهر یاران خویش ×× کسانیکه از عشق بودند پریش / برای کسانیکه مانند من ×× علی را شناسند ازآن انجمن

مثنوی است در مدح امام علی علیه السلام، مدح رضا شاه پهلوی و پسرش محمد رضا پهلوی، داستان ساختن رضا شاه آرامگاه فردوسی، بی وفائی دنیا، مناجات و این اشعار در سال ۱۳۵۵ق سروده شده چنانکه شاعر می‌گوید: «هزار و سیصد و پنجاه و پنج ×× زهجرت برفته این سخن را بسنج»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با خط خوردگی، ظاهراً نسخه اصل باشد، با مداد بعضی ابیات تصحیح شده؛ جلد: مقوا، ۸۱گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۲]

● **دیوان طهرانی** / شعر / عربی

d.-e tehrānī

طهرانی، ابوالفضل بن ابوالقاسم، ۱۲۷۳ - ۱۳۱۶ قمری

tehrānī, ab-ol-fazl ebn-e ab-ol-qāsem (1857 - 1899)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۹

آغاز: صنم کلما یزاد اختبارا ×× لم یزل وجهه یزاد اختبارا / فتامل تلك السهام الروامی ×× و تانق تلك العیون السکاری

مشتمل بر دویست و پنجاه بیت قصیده و ابیات متفرقه می‌باشد و تمام اشعار وی نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تقدیم شده از ناظم به حضرت آیة الله مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۸۸]

● **دیوان طیبه قاجار** / شعر / فارسی

d.-e tayyebe qājār

قاجار، طیبه بنت فتحعلی شاه، ق۱۳ قمری

qājār, tayyebe bent-e fath-‘alī-šāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۶

آغاز: اگر بدرد دل من نمی رسی ز تغافل ×× برم ز دست تو بر درگه امیر شکایت؛ **انجام:** ز عارض شرم مهر و ماه باشم ×× کنیز کمترین شاه باشم

اشعاری است با عنوان «طیبه سیمین فرزند حضرت ظل اللهی همشیره بطنی صلبی حسنعلی میرزای فرمان فرما». به نظر او همان «طیبه قاجار»، دختر فتحعلی شاه قاجار مذکور در خیرات حسان اعتماد السلطنه و نقل مجلس باشد. جالب است که فتحعلی شاه را با عنوان «حضرت ظل اللهی» نام برده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۰۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۱]

● **دیوان ظفر کرمانی** / شعر / فارسی

d.-e zafar-e kermānī

ظفر کرمانی، کاظم بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

zafar-e kermānī, kāzem ebn-e mohammad taqī (- 19c)

[دنا ۲۶۴/۵ الذریعه ۶۵۵/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۰

آغاز: بسمله و به نستعین، ای داور و پادشاه یکتا ×× ای خالق و قادر و توانا؛ **انجام:** با ظفر از نور و ضیاءم مران ×× نور رخش پرتو انوارهاست (ص ۴۸-۳۰۴)

مشتمل است بر ۱۷۱ غزل عارفانه، در مدح حضرت علی (ع) از شاعری با تخلص ظفر، احتمالاً میرزا کاظم خلف میرزا محمد تقی مظفر کرمانی شاعر قرن ۱۳ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه مصدر است به تعدادی غزل از عطار نیشابوری (۵۳۷-۶۲۷ق) که از ابتدا و انتها افتادگی دارد. آغاز موجود: «گر پر نکند دریا از چشمه خضرش آب ×× دایم به نثار او موج گهر اندازد»، انجام: «آنجا که بزرگی تو باشد ×× من جیفه کدام بوالفضولم ... / از تفاخر همچه گردون فارغیم ×× از تغیر همچه دریا ایمنیم» (ص ۱-۴۶)؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۸/۱۳

در ۱۲۱۷ نوشته است. با بندهایی به نثر گویا از او. تخلص او «ظفر» در چندین جا در نسخه ما دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به خط تازه‌تری است در هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (هامش ۴۸پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۱۹]

● **دیوان ظل الله دکنی** / شعر / فارسی

d.-e zel-ol-lāh-e dakanī

ظل الله دکنی، محمد قلی بن ابراهیم، - ۱۰۲۱ قمری

zel-ol-lāh-e dakanī, mohammad qolī ebn-e ebrāhīm (- 1613)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۸

آغاز: یا رب چو برتری تو ز وصف لسان ما ×× پنهان شده ز شرم

زبان در دهان ما؛ **انجام:** از پی آن سرور هفتم امام هشتمین ×× کز رضای حق طلب کردن لقب گشتن رضا
منتخبی است از اشعار سلطان محمد قلی قطب شاه، شامل قطعه توحید، نعت سلطان انبیا (که فقط عنوان آن هست)، ترکیب بند در مرثیه امام حسین (ع) (۱–۲۲) که همه جا «ظل الله» تخلص کرده است و غزلیات و رباعیات که بعضی تخلص «ظل الله» و بعضی «سلطان» دارد (۲۲–۳۶)، قطعه در ذکر چهارده معصوم (۳۶ و ۳۷) که فقط تا حضرت رضا را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط (بعد از صفحه ۳ و ۲۷ افتاده دارد، صفحه ۴ بایستی بعد از صفحه ۲۷ آمده باشد)؛ مجدول زر و الوان، دو سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: سلطان محمد قلی قطب شاه سنه ۱۰۲۰ (ترنج شکل)، محمد رحیم الشریف؛ کاغذ: سمرقندی آبی، جلد: زری آبی، ۳۷ص، ۸ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ – ۱۵۸]

● دیوان ظهوری / شعر / فارسی

d.-e zohūrī

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، – ۱۰۲۶ ؟ قمری
zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)
[نسخه‌های منزوی ۲۴۱۹/۳ و ۲۸۲/۲؛ تذکره میخانه ۲۶۳؛ مشترک پا کستان ۲۱۶۶/۹؛ الذریعة ۶۵۶/۹و ۶۵۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۶۲؛ دنا، ج ۵، ص ۲۶۴–۲۶۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۶۱
آغاز: ترانه کهنه بپا گردانند آنکس که ازو شده طرز استاد است؛ **انجام:** فرمان درد رشک ظهوری نه بستر است داری قرار مرگ و گرفتی کم کسی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۱
قصیده است و دیباچه‌ای به نثر و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۲۶۳۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۸
غزلیات و مدح و جز آن؛ خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷گ (۱۷۸ر–۲۱۴ر)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸ – ۱۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۵
با دیباچه‌ای مکتوب از خود ظهوری به نام خوان خلیل و غزل نه به ترتیب تهجی و قصیده؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۲۲ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۳ – ۳۴۳۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۲۰
آغاز: بیا ساقی ای خرمن گل بیا ×× تو گل من خزان دیده بلبل بیا؛ **انجام:** بود ختم بر شهریار دکن ×× جواهر فشانی بر اهل سخن
ساقی نامه‌ها و قصاید ظهوری ترشیزی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زر و لاجورد؛ در آن آمده: «ظهوری ازین توبه در هم مباش ×× که با ساقی عشوه گر ...»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۷گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۲۸۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۱
آغاز: با لب خشک از کنار نیل رحمت کی رویم ×× گرچه از دامان روان گردیده چون جیحون تری؛ **انجام:** اندازه قرب و بعد اندر کف تست ×× چندانکه ز خود روی باو نزدیکی
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: پارچه‌ای، ۱۸۶گ، ۱۹سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۷ – ۴۵۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۰/۱
آغاز: ساقی نامه مولانا ظهوری. بسمله، ثنا می‌کنم ایزد پاک را ×× ثریاده طارم تارک را؛ **انجام:** ما نامه ببال وحی بستیم ×× پیغام گزار ما صبا نیست
از ص ۱ تا ۴۲۴ این مجموعه اشعار ظهوری، از مثنوی و غزلیات و رباعیات و ساقی نامه ولی نامرتب، آمده و نیز حاوی نامه‌هایی است از او به مولانا طغرا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قرمز، ۴۲۴ص (۱ –۴۲۴)، ۱۴ سطر(۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۹۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵
غزلیات، قصاید، مثنویات، ساقی‌نامه و رباعیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش، مجدول، کمند زر و لاجورد، با افزوده‌هایی به خط سعید در میانه؛ مهر: عبدالوهاب بن محمد حسین حسینی؛ کاغذ: سفید، جلد: ساغری، ۲۴۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [سنا: ف: ۱ – ۳۵۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۴/۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۷۴گ (۱۲۶ر–۱۹۹ر)، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۲سم [ف: ۱۱ – ۲۹۸]

۱۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۲
شامل غزلیات و قصاید و رباعیات؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ ۳۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲–۱۵۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۳۹
قصیده از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴ص (۲۹۱–۲۹۴) [مختصر ف: ۶۱۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۴
بخشی از قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور

سرخ، ۵گ (۹پ-۱۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۱]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۰

آغاز: ای نورس گلزار ابراهیم از تو ×× وی آتش نمرود و تف بیم از تو / پیرایه داد و زینت عدل توئی ×× تمکین سریر و شان دیهیم از تو، سلطان لم یزل که پیکر آتشی تسلط را بحله آبی تسلیم پیرایه داد و نار نمرود را از غم رود رحمت سلب خاصیت کرده گلزار ابراهیم نام نهاد انقیاد از حلقه بگوشان حلقه پرستاری و تمرد از خار دریایان بادیه جان سپاری ودیعت دین در مخزن ازل مهر نهاده او ... هر چه پیرایه جمال سلطنت است و آویزه گردن مملکت نه هزار بیت فکر گزین که با کیفیت نورس ذم یگانگی شمرده و لذت در کان نه فلك شمرده از قسم مثنوی مسمی بمنبع الانهار و نوع قصاید که مرسله گردن زیورست و غزل که دام غزالات صید گرست و ترکیب که پریشانی اجزا در بسیط افکنده و ترجیع بند که مرجع ذوق پراکنده است و قطعه و رباعی چون جواهر آبدار از کنوز خفا بسلك اظهار در آورده چون هیکل حرز بارگان علوی دست در گردن کرده یکه تازان خطه ملکوت عرصه گیران عالم جبروت دو اسبه تازان جان باز غلغله در بازار شهرت انداز ... شکفت این نظم و مرغان تهنیت خوان ×× که شد گلزار ابراهیم نامش / سخن اینجا رسید و لب بر بست ×× قلم اینجا زد و ورق بشکست / ز ابراهیم عادلشاه باقیست ×× سخن مانند جمشیدست و جامش / ملك شد تاجدار تخت معنی ×× فلك نوبت زنان بر طرف بامش؛ **انجام:** تا هست دعا زبان دعا گوی تو باد ×× بازوی بقا قوی به نیروی تو باد / تا قصه گلزار براهیم کنند ×× گلزار جهانیان گل روی تو باد

با دیباچه و مقدمه منثور که معروف به گلزار ابراهیم است، مثنوی منبع انهار، قصاید،ترکیبات، خطبه گلزار ابراهیم، ترکیبات و قصاید، ترجیعات،غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ مجدول، دارای پنج سرلوح مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوای روکش میشن مشکی، ۶۰۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۷۳۵]

۱۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۵۴/۱۶

آغاز: فریاد که خوش فرو گرفتست ×× بیگانگی آشنای ما را؛ **انجام:** تا رام شود غزال شهری ×× صحرای رمیدنی ضرور است

غزلیات؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: تراب خوانساری، تا: شعبان ۱۰۵۳ق؛ مجدول زرین و مشکی و لاجورد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن مشکی، ۱۱ص (۲۷۴-۲۸۴)، اندازه: ۱۲/۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۶

اشعاری از ظهوری؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ذوالقدر خلیل، تا: با تاریخ ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۹۹پ-۳۰۰پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۲۴

هجو مولانا ظهوری مولانا مایلی را؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۳ص (۶۹۳-۶۹۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۲]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۹۹

آغاز: ثنا می‌کنم ایزد پاك را ×× ثریا ده طارم تاك را؛ **انجام:** گر خام نبوده است چرا بو کرده است .

خط: نستعلیق، کا: مراد علی بن حسین دماوندی، تا: اواسط ربیع الثانی ۱۰۵۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج ماشی، ۴۰۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴۹

آغاز: اگر یابد از بهر بیغش مجال ×× حرام است قیمت بر او یا حلال / نیوشنده گفت ای ورع اکتساب ×× بگو کیستی تا بگویم جواب؛ **انجام:** آرزوی آستان بوسیم از لب کهنه شد ×× می‌کند خون دردلم هر روز دریان نوی / انجمن افروزی ظهوری شد کهن ×× می‌کنم از سینه بر داغش چراغان نوی

حدود دوازده هزار بیت غزلیات و ساقی نامه و رباعیات. شاعر به هند رفته و در شورش دکن همراه ملك قمی پدر زنش به سال ۱۰۲۵یا ۱۰۲۶ کشته شده است. آثار او چندان مورد توجه نبوده‌اند چه نظماً وچه نثراً؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر [ف مخ: ۲ - ۹۳۳]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۰

آغاز: سرود سرایان عشرتگه قال که بنورس سرابستان حال؛ **انجام:** ایمن شده خاطر از غم مرگ حرام ×× بر عشق نوشته اند قصابی ما

شامل: ۱. دیباچه نورس، ۲. دیباچه گلزار ابراهیم، ۳. دیباچه خوان خلیل، ۴. ساقی نامه، ۵. قصاید، ۶. ترکیبات و ترجیعات، ۷. غزلیات به ترتیب قوافی از الف تا یاء، ۸. رباعیات. سه فقره اول به نام سه نثر ظهوری در هندوستان به کرات چاپ شده و با شروحی که فضلا بر آن نوشته‌اند در حدود سیصد سال جزو کتب درسی مردم هند بوده. ساقی نامه شامل چهار هزار و پانصد بیت است و دو بار به طبع رسیده. غزلیاتش نیز با عنوان دیوان ملانورالدین ظهوری یك بار در کانپور هنوستان چاپ خورده است؛ خط: نستعلیق هندی، کا: عبدالرحیم، تا: رجب ۱۰۷۷ق؛ دارای پنج سرلوح، مجدول، در متن و هامش؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۱گ، ۱۷ سطر در متن ۱۶ سطر در هامش (۸/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳/۷سم [ف: ۷ - ۴۵۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۹-فیروز

غزلیات است از قافیه الف تا دال؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن ابراهیم بارفروشدهی، تا: ۱۰۹۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۱۳۸۲-۱۳۹۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۲۰

شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۷۹-۸۰) [ف: ۱۰ - ۱۹۳۵]

۲۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۴۳

غزل است و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۲۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶۷

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن ابی القاسم، تا: ذیحجه ۱۱۰۰ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۴/۲

آغاز: رخ صفحه زو در خراش حروف ×× کند تیشگی در تراش حروف / ز منقارش آواز بلبل دمد ×× نهد بر سمن پای سنبل دمد. در آن آمده است: با عافیت جنون ظهوری ×× فارغ ز بلای عقل و هوشست؛ **انجام:** مدعا حاصل نگردد مدعاست ×× عشرت از دل روی تابد غیر تست / پا ز خود بیرون نهادی جست و جوست ×× در بر وی خویش بستی عزلتست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۳۰ر-۷۸پ)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۱۰۰]

۲۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۴۶/۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: مقوا با روی پارچه‌ای، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵ سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

۲۶. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۰/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۹۴]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۳۲)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۴۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۱

آغاز: خموش چون شوم از غیب می‌کند ندا ×× که لب مبند ز مدح اجلة الحکما / مسیح ملك شفا خضر وادی الهام ×× سمی خیر خلایق عزیز مصر لقا؛ **انجام:** یا رب به شهنشاه خراسان که رسانی ×× بیچاره غریبان دکن را به خراسان

شامل قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملك: علی بن محمد حسین در ۱۱۵۵ ق؛ با یك رباعی از صافی اصفهانی؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵ص (۱۴-۱۸)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۲

آغاز: آن که خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما؛ **انجام:** انجمن افروزی انجم ظهوری کهنه شد ×× می‌کنم بر سینه ... چراغاتی نوی

شامل غزلیات؛ ۱۷۱ص (۱۸۸-۳۵۸) [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۴/۲

آغاز: ای خوی تو خصم دوستداری ×× بیزار ز عهدت استواری / از گردن خود فکند طاقت ×× از عشق تو بار بردباری؛ **انجام:** به این بیگانگی نگذر ز پیشم ×× نمی دانی چه مقدار آشنایی / ظهوری بر تو می‌آید مرا رحم ×× که دایم از مراد خود جدایی

مثنوی؛ ۱۴ص (۳۵۸-۳۷۱) [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۶

آغاز: یا رب نظری که چشم جان باز کنم ×× یا رب جگری که رزم خود ساز کنم / یا رب عشقی که شور در ملك نهم ×× یا رب حسنی که بر جهان ناز کنم؛ **انجام:** گر سینه داغدار داری داری ×× گر ناله شعله خوار داری داری / این جا نه به زر کار برآید نه به زور ×× گر گریه زار زار داری داری

رباعیات؛ ۵ص (۴۵۶-۴۵۸ و ۴۶۳-۴۶۴) [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۵]

۲۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۲۹

آغاز: گوشی بگشای تا بگویم ××از بی خبران شنو خبرها؛ **انجام:** بیشتر از حد نگه سود تو شد طالع نتاز ×× گر چه در بازار اول خویش را بفروختی

غزل‌هاست به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ در متن و هامش؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۰

آغاز: بعد البسمله: ای نام تو بر سر زبانها ×× وی یاد تو در میان جانها؛ **انجام:** مستانه بلاله زار چون بخرامد ×× از نقش سمش بهار ساغر گیرد

شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب حروف آخر قوافی، غزلیات با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه، ۷۲۲گ، ۱۹ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۸سم [ف: ۱ - ۲۴۳]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۸۲

آغاز: علی ولی ابن عم نبی ×× که جبرئیلشان می‌نمود اجنبی

قصیده در مناقب امیرالمؤمنین(ع)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۱۱۷ق، جا: مشهد مقدس؛ بعد از آن: بخش‌هایی از عالم گیرنامه (ص۵۰۳)، شرح حال کمال حسن واعظ و مولانا فخر الدین علی و خواجه قطب جامی و خواجه عبدالعزیز جامی به نقل از عالم گیرنامه، منتخباتی از روضة الاحباب (ص۵۰۳-۵۰۴)، منتخباتی از حبیب السیر خواندمیر (ص ۵۰۴)؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۵۰۲)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۰]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۳۵

آغاز: آنکه خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما / از گل جنت گریبان اجتنابی می‌کند ×× خار گوئی اختلاطی کرده با دامان ما؛ **انجام:** لبی که دوش ظهوری ز باده کردی پاك ×× تو خویش را پس از این

صاحب ادا میگوی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ صفر ۱۱۵۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۲۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۳

آغاز: تویی اولین پیر میخانه‌ها ×× بیاد تو شبگیر پیمانه ها
قصائد ظهوری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ چلیپایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۵۳پ-۶۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۲۸]

۳۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۱۹]

۳۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳

آغاز: آنکه خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× کشتی وصفش آفتاب مطلع دیوان ما
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد در ۵ جمادی الاول ۱۳۰۱؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۴]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۹

آغاز: آنکه خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما؛ **انجام:** شدست پای تو طن ز بند فرقت ریش ×× خوش آنکه در ره کویت ز پیش باشم بیش
شامل غزلیات به ترتیب الفبایی، رباعیات، و ترکیب‌بندهای ظهوری است و ۹۲۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: محمد، عبدالله؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۲۵؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶ص، ۲۲ سطر در متن ۲۲ سطر در حاشیه (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۳۰/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۶

منتخبات غزلیات ظهوری رحمه الله تعالی؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱ص (۴۵-۵۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱- ۱۶۲]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۴

آغاز: نمی سزد که به غیر تو آشنا گردم ×× تویی چو یار قدیم از تو کی جدا گردم؛ **انجام:** به بحر وصل نخواهم ظهور عمر دراز ×× حباب وار یکی بینم [و] فنا گردم
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۲۹پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۵]

۳۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۹

مثنوی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۰گ، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [رایانه]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۶

آغاز: خراب باده سرجوش کرده‌ای ما را ×× بهوش باش که بیهوش کرده ای ما را؛ **انجام:** عمریست که تلخکامم از نوش کسی ×× دستی بر هوش زد بر و دوش کسی / شد دست شکسته ام حمایل شادم ×× مشقی است برای کسب آغوش کسی
گزیده مفصلی است از اشعار ظهوری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۵۹۷-۶۱۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۵]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۴۵گ، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رایانه]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱

آغاز: به عودت تا شود بر جبهه تاوان یکره ای زاهد ×× تماشائی رکوع شیشه ساغر پرستان را / ظهوری بر سر خوان قناعت ریزه چنبر کن ×× که سیری نیست چشم احتیاج زر پرستان را؛ **انجام:** خوش دوری اندوختی خوش آتشی افروختی ×× خوش مهربانان سوختی نا مهربان کیستی
غزلیات است و از فنون شعری دیگر ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادگار حسین بن علی محمد به تاریخ ۱۳۶۵، یادگار میرزا نصرالله ولد میرزا ابوالقاسم؛ جلد: مقوایی، ۲۵۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۸]

۴۵. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۸۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۴۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳

آغاز: حرفی که چمن سخن بطراوت حمد بهار پیرائیست ... ای شده سود از تو زیان همه ×× جنس غمت زیب دکان همه؛ **انجام:** بی ظرف نیم گر اندکی میخواهم ×× چون لطف بتان اندك او بسیار است
بعد از مقدمه منثور در نعت ابراهیم عادلشاه کتاب گلزار ابراهیم آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مذهب و دارای دو سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۴۳گ، ۱۸-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۶]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۱/۶

آغاز: آن که خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما؛ **انجام:** انجمن افروزی انجم ظهوری شد کهن ×× می‌کنم بر سینه از داغش چراغان نوی
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری مشکی با زمینه مذهب، ۱۵۴گ (۱۰۹پ-۲۶۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم

[ف: ۳۸ – ۶۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۱/۷

آغاز: یا رب نظری که چشم جان باز کنم ×× یا رب جگری که رزم خود ساز کنم؛ **انجام:** رباعیات و نسخه:گل کز سر کوی تو نروید خارست ×× راحت که ز داغت نرسد آزارست / تا تیغ کشیده سر بپا غلطیده است ×× جلاد فراق تو چه تیز انهار است

رباعیات؛ ۷گ (۲۶۲پ–۲۶۸پ) [ف: ۳۸ – ۶۴]

۴۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۵

آغاز: برگ اول متن با بیت: بزمی بمن داد دوران شراب ×× که لبریز شد ساغر از آفتاب؛ و حاشیه با بیت: زهی رؤیت آئینه روزگار ×× ز عکسش فضای جهان لاله زار؛ **انجام:** برگ آخر متن به بیت: خوشا دل اگر درج این گوهرست ×× خوش آن سینه کز برج این اختر است؛ و حاشیه به بیت: ز فقر آنچنانست کز اجتناب ×× که لب تشنه نستاند از خضر آب

اشعاری از ظهوری. هیجده برگ از اول و هفده برگ از آخر ساقی نامه ظهوری است و دو برگ ۳۲ و ۳۵ شامل غزلیات ظهوری و چهار برگ (۲۰–۲۳) غزلیات امیر خسرو دهلوی است؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: چرمی سرخ، ۴۱گ، ۳۰ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۸]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۳/۴

آغاز: ای از بهار صنع تو یک برگ نوبهار

قصائد و اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ – ۲۴۶]

۵۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۲م

مثنوی ظهوری؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۰۶گ (۱۱–۱۱۶)، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۱]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: غزلیات: آنکه خواهد داشت فردا رحمتش دیوان ما ×× گشته وصفش آفتاب مطلع دیوان ما

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در عبارات دیباچه‌های سه‌گانه (دیباچه نورس، خوان خلیل، گلزار ابراهیم) و بعضی از ابیات دیوان اصلاحی به قلم غیر از نویسنده نسخه دیده می‌شود شاید به نظر خود ظهوری رسیده و به اصلاح آن پرداخته، کهنه بودن نسخه این احتمال را تأیید می‌نماید و گذشته از دیباچه‌های نام برده و دو مکتوب مذکور شامل ساقی‌نامه و قصائد (غیرمرتب است) و غزلیات و یک صفحه شامل چند رباعی از شاعر می‌باشد و اسلوب خط هندی است؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۹۲ص، ۲۸ سطر در متن و حاشیه، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۶۳۱]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳–۹/۱۳

آغاز: بسمله ای نام تو برسر زبانها ×× وی یاد تو در میان جانها / بی بدرقه عنایت تو ×× درمهلکه خطر امانها؛ **انجام:** با توبه ظهوری چه نکردست صلاتش ×× هر باده که با خان نکشیدست حرامش / کردیم اگر توبه دوستانه شکستیم ×× ساقی مکتی عربده بسیار که مستیم

قصاید، ترکیب‌بندی، مراثی و مدایح، قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۸۲گ، ۲۴–۲۹ سطر [ف: ۴ – ۱۹۰۶]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳–۱/۵۳

آغاز: سویدا را به خورشیدی رسانم ×× به دل چون یاد رخساری در آرم / به عشق خود میان می‌بندم بت ×× به دل تکبیر زناری در آرم؛ **انجام:** زکیفیتش سینه اهل هوش ×× چه خم گاه طغیان می‌هست جوش / زکیفیتش در فضای شمار ×× به هر رکن عالم صف آرا هزار

دیوان قصاید و غزلیات ظهوری در حدود ۱۰۴۰۰ بیت می‌باشد و با ساقی‌نامه ۱۴۵۰۰ بیت خواهد بود و دراین دیوان مدح و ثنای ائمه اثنی عشر علیهم السلام و عادلشاه ابیات بسیاری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ تملک: احمدعلی عبداللهی متخلص به نوا ساکن قم؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۸ سطر [ف: ۴ – ۱۹۰۶]

● دیوان ظهیرا شیرازی / شعر / فارسی

d.-e zahīrā šīrāzī

ظهیرا شیرازی

zahīrā šīrāzī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱۱۱ط

قطعه‌ای از ظهیرا شیرازی در مدح میرزا محمد اخلف میرزا هاشما و قصیده در مدح آصف از ظهیرا شیرازی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۱؛ فهرست رایانه ای مجلس ص ۷۹۳؛ در جنگ [ف: ۲۲ – ۲۴]

● دیوان ظهیرالدین شیرازی / شعر / فارسی

d.-e zahīr-od-dīn-e šīrāzī

شیرازی، ظهیرالدین

šīrāzī, zahīr-od-dīn

[الذریعه ۶۵۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۶۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۵

آغاز: غبار راه تو در دیده توتیاست مرا ×× بیا که دیده غم دیده بی ضیاست مرا / رسید نکهنی و تازه شد مشام ظهیر ×× نسیم زلف تو امشب گره گشاست مرا؛ **انجام:** مرغ دولت به سرت سایه فکند است ظهیر ×× زانکه در دست تو افتاد چنین شهباری / چون تیر خدنگ است روباش مدام ×× تا بر هدف داد خودت یابی کام / گر صاف نه ای ظهیر ترسم فکنند ×× بر خاک ترا چو درد می‌نه

از جام
غزل است به ترتیب تهجی با سه رباعی، در عنوان نسخه آمده دیوان غزلیات ظهیر فاریابی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد علی بن اسماعیل، تا: شعبان ۱۳۱۴ق، برای کتابخانه شاهزاده احتشام الملک؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۷۹]

● دیوان ظهیرالدوله / شعر / فارسی

d.-e zahīr-od-dowle

ظهیرالدوله، علی بن محمد ناصر، ۱۲۸۱ – ۱۳۴۲ قمری

zahīr-od-dowle, ʻalī ebn-e mohammad nāser (1865 - 1924)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۹/۷-ف

نسخه اصل: ملکی آقای عبدالله انتظام. شعرهایی از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۱ جمادی الاول ۱۳۲۶ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۵]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۷۹/۱

آغاز: بسمله ابتدا حمد ذوالجلال قدیم ×× احد فرد واجب التعظیم؛ **انجام:** ای تو مشکل گشای کون و مکان ×× از وجودت بپا زمین و زمان / بصفای حزین ز روی کرم ×× نظری کن تو ام امام امم

شامل جزء چهارم از دیوان می‌باشد که مشتمل بر توحید و نعت رسول اکرم (ص) و معجزات حیدر کرار علی (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامرضا بن ابوالقاسم، تا: ۸ ذیحجه ۱۳۳۰ق، که پس از آن نوشته «حسب خواهش جناب مولانا و شیخنا آقا درویش قاسم صفا علی شاه کرمانی من فرمایشات خود ایشان یا هو»؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: مشقی خط دار، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۳۰گ (۱–۳۰)، ۲۰ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۱

آغاز: گر پی کاری است دلارای من ×× گر نبود رای وی ای وای من؛ **انجام:** باز مرا دست بدامان شوی ×× تا که شود یار تو مولای من

از: ظهیر الدوله (؟)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۳۹ حاشیه)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۸]

● دیوان ظهیرالدین بسطامی / شعر / فارسی

d.-e zahīr-od-dīn-e bastāmī

ظهیرالدین بسطامی، ق۶ قمری

zahīr-od-dīn-e bastāmī (- 12c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۱۰

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱ص [ف: ۷ – ۱۲۲]

● دیوان ظهیر الدین فاریابی و امیدی طهرانی / شعر / فارسی

d.-e zahīr-od-dīn-e fāryābī va omīdī-ye tehrānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۵

آغاز: بسمله، خدایگان جهان مالك رقاب امم ×× توئی که هست زبان تو ترجمان قضا؛ **انجام:** این طاس نگون بگردن آویخته باد ×× چون سطل که آب روی مردم همه ریخت

در این دیوان اشعار این دو شاعر درهم آمیخته شده و شامل قصاید و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۸۱]

● دیوان ظهیرای تفرشی / شعر / فارسی

d.-e zahīrā-ye tafrešī

ظهیرا، ظهیرالدین بن مراد، ق۱۲ قمری

zahīrā, zahīr-od-dīn ebn-e morād (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۲۷]

● دیوان ظهیر فاریابی / شعر / فارسی

d.-e zahīr-e fāryābī

ظهیر فاریابی، طاهر بن محمد، – ۵۹۸ قمری

zahīr-e fāryābī, tāher ebn-e mohammad (- 1202)

دیوانی است که مدایح شاه قزل ارسلان را دربردارد. شاعر به نیشابور و اصفهان و آذربایجان مسافرت کرده، شاهان روزگار خود از اتابکان آذربایجان را ستایش کرده است. شامل قصاید، ترکیب‌بند، غزلیات، رباعیات و قطعات. تعداد ابیات آن گوناگون است و بعضاً با مقدمه‌ای منثور.

آغاز: ۱: بسمله. سپیده دم که شدم محرم سرای سرور ×× شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور / بگوش جان من آمد ندای حضرت قدس ××که ای خلاصه تقدیر و زبده مقدور
۲: سفر گزیدم و بشکسته عهد قربی را ×× مگر بحله به بینم جمال سلمی را / بلی چو بشکند از هجر اقربا را دل ×× بی خطر نبود نیز عهد قربی را

چاپ: بارها چاپ شده؛ یکبار چاپ افست و به کوشش تقی

بینش با ۴۸۴۸ بیت در مشهد؛ مشار فارسی، ج۲، صص۲۳۳۶–۲۳۳۷؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۴ق، وزیری، ۳۷۲ص؛ کان پور، سنگی، ۱۳۱۶، وزیری، ۱۲۷ص؛ لکهنو، سنگی، ۱۹۱۳/۱۳۳۱م، رقعی، ۳۲۶ص؛ هند، سنگی، ۱۲۹۴، وزیری،۲۱۲ص
[الذریعة ۶۵۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۶۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۲۱/۳: نشانی ۷۸ نسخه؛ مشترک پاکستان ۱۵۹/۷: نشانی ۱۳ نسخه؛ مشار فارسی ۲۳۳۶/۲: نشانی ۱۴ چاپ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۷۸/۱؛ دنا ۲۶۶/۵– ۲۷۰(۱۴۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۵–ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۷

آغاز: به پیش خسرو روی زمین برآرم بانک ×× چنانک در خم گردون فتد غریو و غریل؛ **انجام:** دانی تو مطربی وان کرد مرا ×× عشق تو کی صد نوحه گرم می‌باید

فاقد مقدمه جامع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶ و اوایل قرن ۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در پشت صفحه اول نسخه شرح مختصری از زندگی ناظم و اظهار نظر مالک کتاب (سید جلال الدین تهرانی) و محمد بن زین العابدین ملک الواعظین مبنی بر این که تاریخ کتابت نسخه قبل از ۶۰۷ق بوده است به دلیل این که قصیده‌ای که در مدح ابوبکر بن محمد ایلدگز (برادرزاده قزل ارسلان بن ایلدگز متوفی ۶۰۷) آورده شده، که ابوبکر را با جمله دعایی «خلد الله ملکه» یاد می‌کند؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۷ – ۲۰۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۵

آغاز: شرح غم تولدت شادی به جان دهد ×× شکر لب تو طعم شکر با دهان دهد / طاوس جان بجلوه در آید ز خرمی ×× گر طوطی لبت به حدیثی زبان دهد؛ **انجام:** کرده ابلیس را به عشوه سیاه ×× دله را راه داده بازی و روباه ...

از قصیده «۱۳» که در مدح مظفرالدین قزل ارسلان است، آغاز و تا پایان مثنویات با اندکی افتادگی ادامه می‌یابد؛ خط: نسخ ثلث، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۷؛ افتادگی: اندکی از وفات شاعر کتابت گردیده؛ تملک: علمی الکاتب در تاریخ ۱۰۳۰ق، عبدی بیک، السید حسن فرزند محمد در مدرسه خصوصی ...؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج با روکش کاغذی ابر و باد، ۹۶گ، ۱۳ سطر (۱۰/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۳۳۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۰

آغاز: وثابة شرس الاخلاق مقتسر ×× مراقب لفتال القرن هبال؛ **انجام:** دشمن چو طناب خیمه پیچیده بمیخ ×× سر کوفته و نیمه فرو برده بخاک

شامل دو قصیده عربی، ۵۵ قصیده فارسی که از قصاید مشکوک دیوان چاپی ظهیر در آن نیست، ۹۱ قطعه، ۲ ترکیب‌بند، ۱۵ بیت مثنوی و ۵۵ رباعی است که روی هم ۲۶۰۰۰ بیت است و بدون ترتیب نوشته شده؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ بیشتر قصاید و قطعات یکی دو بیت از چاپی کسر دارد، مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۵۹ص، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۸ – ۱۶۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۵

آغاز: گیتی که اولش عدم و آخرش فناست ×× در حق وی گمان ثبات و بقا خطاست؛ **انجام:** با کس غم دل مگوی زیرا که نماند ×× یک دوست که با او غم دل بتوان گفت

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوان‌ها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۳۶ر–۱۵۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰–ف

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۲۶۵۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد ملقب به شرف، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۷۱۷ق؛ ۷۷گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۱۸

آغاز: دیوان الامیر الامام ملیح الکلام بادرة العالم حسان العجم. سپاس بی غایت و آفرین بی نهایت قادری را که ...

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: یک‌شنبه ۲۰ ربیع الاول ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۴۸ص (۴۴۲–۴۸۹)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۹۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۶–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰/۱–ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۹۶، فارسی؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن محمد بن محمد ابی القاسم مدینی، تا: ۹ جمادی الاول ۷۵۹ق؛ ۲۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۴۱]

۱۰. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۴/۱

خط: تعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۷۶۸ق [نشریه: ۱ – ۱۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دل خسته غم بر آتش ناب ز دست ×× خونابه دیدگان ره خواب ز دست / این تعبیه بین کی رفت ... دست ×× و این رنگ نگر کی دیده پر آب ز دست

قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ در صفحه اول ماده تاریخ منظوم وفات حاجی عبدالله برادر حاجی محمد ملک التجار در ۱۳۰۰ و میرزا جرس شاعر در ۱۲۸۶ سروده عنقا بن همای شیرازی، در برگ ۹۷ر یک رباعی به خط علی معنوی که در سال ۹۲۶ ق نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۴۶۹]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ با ترنج و پیشانی زرین در آغاز، مجدول، تملک: عطاء الله قاضی اسکو؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۱۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴-ف

نسخه اصل: اونیورسیته س ۶۶۸ فارسی؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ بن حسن بن احمد صغیر، تا: سه‌شنبه نیمه‌های صفر ۸۴۰ق؛ ۸۸گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۵/۱۱

آغاز: شرح غم تو لذت شادی بجان دهد ×× شکر لب تو طعم شکر با دهان دهد؛ **انجام:** بر سپهر مدح شاه ماهی می‌کند (؟)

تنها قصاید اوست؛ خط: نستعلیق، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ربیع الاول ۸۴۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۱۲پ-۱۳۵پ هامش)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۱۲۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۱-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸/۶-ف

نسخه اصل: نورعثمانی س ۴۱۹۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۸۴۴ق؛ ۷۹ص (هامش ۱۱۹-۱۹۷)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۲]

۱۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۳

آغاز: سپیده دم که زند ابر خیمه بر گلزار ××گل از سراچه خلوت رود بصفه بار؛ **انجام:** همچو می‌از قطره‌های خون جگر باد ×× خصم ترا از سموم غم عرق خد

منتخب دیوان ظهیر فاریابی. مشتمل بر قصاید، ترکیبات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۰۲۶]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۷/۲

آغاز: بسمله. زلف سر مستش چو در مجلس پریشانی کند ×× جان اگر جان در نیندازد گران جانی کند؛ **انجام:** گفتم که مگر دل نه چو دلدار آید ×× یا در غم و شادی بمن او یار آید / اکنون چو برون نهاد از دایره پای ×× بگذارم تا سرش بدیوار آید

شامل قصاید، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خفی، کا: کمال ثانی، تا: ۸۶۶ق؛ با یک شمسه مرصع مذهب ممتاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی مذهب، اندازه: ۲۱/۹×۳۳سم [ف: ۴ - ۱۰۷۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۶-ف

نسخه اصل: چستر بیتی ش ۳۳۱ (۸۰/۳)؛ کا: مرشد کاتب، تا: ۲۰ ذیحجه ۸۸۲ق، جا: شیراز؛ ۱۵۱گ [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۰۳بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: - ۱۲۴]

۱۹. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۲

با مقدمه منثور؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: غیاث الدین قاسمی، تا: ۸۸۳ق [نشریه: ۱ - ۹]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۸

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۵ق، نویسنده ازخود نام نبرده ولی خط نسخه بسیار شبیه به خط منعم الدین اوحدی شیرازی نویسنده دیوان حافظ به سال ۹۱۷ می‌باشد؛ دیباچه جامع را فقط این نسخه داراست و در ابتداء آن سرلوح ظریفی می‌باشد، در ابتداء قصاید سرسوره‌ای است که وسط آن از طلا پوشیده شده، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۱۷۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۴]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱-ف

نسخه اصل: حالت افندی ش ۱۵۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۳۹گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۲۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۷]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

خط: نستعلیق، کا: درویش حسن ادرنوری، تا: ۹۵۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۸۳]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۸

آغاز: در دیباچه نثری افتاده: و بعد مزیت و اختصاص که آدمی راست بر دیگر حیوانات؛ **انجام:** زنجیر نهاد ازین سبب باد بر آب.

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالوهاب بن ابی المکارم حجازی، تا: ذیقعده ۹۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۹سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۲۵. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۱

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۶

آغاز: چه زهره وقت صبوح از افق بسازد جنگ ×× زمانه نیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** هر لحظه دلم بجستجوی دیگر ×× باشد بر عشق ماهروی دیگر / با یار چه خوش فتد برای دل او (!) ×× هر سنگ دلش زند سبوی دیگر

در ۴۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴ص (۲۸۵-۳۳۸)، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۷۲]

۲۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۴۶د

آغاز: برابر۱

۲۳۹۷ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط؛ ۱۷۰ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۲]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۳/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۶۵گ (۵۷ر–۱۲۱ر در هامش)، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۸ – ۴۸۹]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۱
آغاز: شدست چشم ممالک ز طلعتت روشن ×× از آنکه طلعت تو نور مهر و مه دارد؛ **انجام:** ای زلف توام در تب و تاب افکنده ×× بر بخت بدم چشم تو خواب افکنده / در دوستی تو کوری دشمن را ×× چون خاک توام سبزه بر آب افکنده
مشتمل است بر قصاید، مقطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دو صفحه مذهب مرصع ممتاز، مجدول؛ مهر: عبدالوهاب الموسوی، ناصر الدین شاه قاجار، مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی؛ تملک: مراد خان بن محمد شریف تبریزی با مهر «خاک قدم علی مراد است» به تاریخ ۱۰۰۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری متن غبار زرافشان، جلد: مقوای روکش میشن عنابی، ۲۲۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۷۴۶]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۲۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خود کوه همه لاله بدامن دارد ×× زین پس من و یار و عشرت و دامن
خط: نستعلیق، کا: حسن گلپایگانی (جربادقانی)، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد و شنگرف، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی نخدی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۵۱۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۴–طباطبائی
آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد ×× زمانه نیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** من از اعتصام بجبل المتین از آن دارم ×× که رشته ایست مسلسل به ابتلای فتن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۳۸۱]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۲۹۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۵
آغاز: آنست که شعر در شریعت منهی نیست و هر آینه ما را ازین فصل غرضی و ازین سخن سببی است؛ **انجام:** با خارکشان نشین که اندر ده روز ×× صد برگ بساخت گل زیک پشته خار
شامل قصاید، مقطعات، غزلیات و رباعیات است و مقدمه‌ای به نثر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ – ۵۳]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶
آغاز: برابر۱
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و مشکی و لاجورد، دارای سرلو ح زرین؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۳۸]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۴
آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق سازد جنگ؛ **انجام:** با کس غم خود نگوی زیرا که نماند ×× یکدوست که با او غم دل نتوان گفت.
نسخه کامل اما فاقد مقدمه است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح کوچک مزدوج مذهب، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوایی، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر دو ستونی، اندازه: ۱۰/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ – ۲۰۵]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۲
آغاز: سپاس بی نهایت و آفرین بی پایان مر ×× قادری را جل جلاله؛ **انجام:** با کس غم دل مگوی زیرا که نماند ×× یک دوست که با او غم دل بتوان گفت
مشتمل است بر قصاید و قسمتی از مقطعات و غزلیات و رباعیات با مقدمه‌ای به نثر از جامع دیوان «شمس الدین سجاسی متوفی ۶۰۲ هجری»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مجدول، با سه سرلوح کوچک؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: تیماج جگری، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر (۷/۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۷ – ۴۵۷]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۹۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تو معدن لطفی و سخا و احسان ×× زین بیش مکن بخسته حالی تقصیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ ۲۴ بیت متن و ۲۱ بیت هامش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ (۲۳۹–۳۲۸)، ۴۵ سطر (۱۱/۳×۲۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۷ – ۴۶۰]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۳–ف
با دیباچه منثور به نام صدر احمد بن محمد (پیش از ۱پ تا ۳ر) و سه بخش قصاید (۴پ–۲۷پ) و غزلیات (۲۸ر–۷۳ر) و با رباعیات (۷۳ر–۷۹ر)؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کتابخانه حسین سخاوتی، تیر ۱۳۳۳؛ ۷۹گ [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۱]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۵/۱
آغاز: ز روزگار بدین روز گشته ام خرسند ×× وداع کرده به کلی دیار وفاداری را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ (۱ر–۱۲۷ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۶ – ۳۶۷]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، حاشیه ۴۱۳ و پس از آن، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۵)، اندازه:

۳۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۵۶]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۴۶

آغاز: (دیباچه): سپاس بی نهایت و آفرین بی پایان مر قادری را ... (متن): چو زهره وقت صبوح از افق بسازد جنگ - زمانه سپر کند ناله مرا آهنگ، آغاز رباعیها: ای خیل ستارگان سپاه و حشمت؛ **انجام:** دل گفت قلم تراش برگیر و بکن - گفتم آری کندن جان، کار من است.

نخست دیباچه‌ای ست به نثر، که پس از مرگ نگارنده نگاشته شده، و گردآورنده آن را پیشکش مجدالدوله و الدین اختیار الملک و السلاطین الصدر؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ با دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: صورتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۴۱سم [ف: ۳- ۱۴۳]

۴۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۴

برگ از آغاز دیباچه افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۰]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱ سرود

خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم، تا: ۱۰۰۵ق؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ - ۴۳۷]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق، کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: ساغری معرق، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۲۰سم [ف: ۸ - ۱۱۰]

۴۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۰ ـ د

با دیباچه‌ای درباره این دیوان از یکی از همعصران او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد میرک، تا: ۲ جمادی الاول ۱۰۰۸ق؛ تملک: احمد شاکر نظام؛ مهر: مصطفی صدقی مورخ ۱۲۹۰ دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** آوازه نوبتت بهر کس برساد ×× لیکن مرساد از تو نوبت بکسی

شامل قصاید، قطعات و رباعیات، ۳۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: حمزة بن محمد، تا: ۱۰۱۱ق؛ مجدول، دو نیم سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، بوم قهوه‌ای، ۳۰۲ص، ۱۵ سطر(۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۶۱]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۰-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۱]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۹/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح کاشی، تا: جمادی الاول ۱۰۱۵ق؛ کاغذ: سپاهانی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲ص (۱۶۱-۲۹۲)، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۳۹۴]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۷

قصاید است و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حسین کاتب خاتون آبادی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۷۴]

۵۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵

خط: نستعلیق، کا: امرالله بن شمس الدین محمد آشتیانی قمی، تا: ۴ محرم ۱۰۱۸ق؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۴]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ کاغذ: ترمه الوان، جلد: ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [ف: ۸ - ۶۳]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۴/۹

آغاز: گیتی که اولش عدم و آخرش فناست ×× در حق وی گمان ثبات و بقا خطاست؛ **انجام:** این رسته مورست منه پای بر آن ×× و آن حلقه مارست مزن دست بر آن

قصیده‌ها و غزلها و مقطعات و رباعیات نامرتب حدود ۱۶۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: سمرقندی خطایی، ۴۰گ (۱۳۹ر-۱۷۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷/۷سم [ف: ۸ - ۱۷۷]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** زین پس من و یار و عشرت دامن کوه

شامل قصاید، قطعات، مثنوی، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن، تا: ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۲گ (۸۵-۴۳۶)، ۲۲ سطر (۶×۲۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۰۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱

آغاز: سفیده دم که زند ابر خیمه در گلزار ×× گل از سراچه خلوت رود بصفه بار؛ **انجام:** چون ظهیر از سر آنزلف گره بگشاید ×× که کمینه گرهی باشد ازو پنجه و شست

مشتمل بر قصاید، مقطعات، رباعیات، غزلیات، جمعاً پانصد و اند بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۳۲ص (۱-۳۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۴]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۵۸

آغاز: بسمله. گیتی که اولش عدم و آخرش فناست؛ **انجام:** بوقت نماز چاشت در بلده فاخره دولت آباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق، جا: دولت آباد [رایانه]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۴-۳/۳۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ای دوست مرا به کام دشمن کردی ×× کافر نکند آنچه تو با من کردی / تو سوخته خرمن دیگر کس بودی

×× مانند خودم سوخته خرمن کردی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ مهر: «مجد الاسلام ۱۱۳۰» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر [ف: ۴ - ۱۹۰۷]

۵۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۵۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۶۰. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: دوش چون زلف او به شانه زدند ×× رقم کفر بر زمانه زدند؛ **انجام:** [ناخوانا] کسوتی کان رسد به زانوی تو
اوارقی از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۸۷]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶۲

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۲۹۷-۲۹۸) [ف: ۱۰ - ۱۸۴۰]

۶۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۰

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نویسنده‌ای بر چند برگ چندین قصیده ظهیر را نوشته به اول نسخه پیوسته و ابیاتی چند هم در آخر آن نوشته و طرز اصل نسخه چون نسخه اصلی غیرمرتب است ولی اینک آغاز آن موافق دیوان مرتب شده ظهیر می‌باشد؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۳۵]

۶۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۶۰

آغاز: ... سجده برد طلعت منیر ترا ×× زمانه بوسه دهد پایه سریر ترا / موافق است قضا بخت کامکار ترا ×× مسخرات عدو تیغ شیرگیر ترا؛ **انجام:** از برای دوام این اقبال ×× از سرم بازکنی بلای عظیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ ۶۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۳]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نیمی از آن چلیپا؛ مهر: «لا اله الا الله» الملک الحق المبین عبده محمدرضا ۲۰۴»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج زرد، ۱۰۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ - ۹۸]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۰/۲

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** خط وی و اشک من ببین دور مشو ×× گر سبزه و گر آب روان میخواهی
نسخه فاقد مقدمه است؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، دارای سرلوح عالی مذهب و مرصع مزدوج با کتیبه، دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: ساغری مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳

آغاز: فتراک دولت خداوند زده است و با استار کعبه عنایت او متعلق گشته و می‌گوید: صدرا زبد فلک نترسم ×× تا در کنف کف تو باشم؛ **انجام:** دل گفت قلم تراش بر گیر و بکن ×× گفتم آری کندن جان کار من است.
دارای مقدمه بوده که فقط یک صفحه از آن باقی مانده است؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۷]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ورنه ز عشقت ظهیر دیده بر آنجا نهاد ×× کز تو بر شهر یار قصه و افغان کند
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۱۷۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۸]

۶۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۱۷

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق سپارد چنگ ×× زمانه شیر کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** زد همچو شکوفیه دست در هر شاخی ×× آخر چه شکوفه ناگه از بار بریخت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ابوتراب قاجار به سال ۱۳۰۱؛ در چند برگ آخر اشعاری با تخلص «مشتاقعلی» و اشعاری دیگر به خط احمد حسینی رضوی به سال ۱۲۹۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۳]

۶۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۱/۱

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ
دیباچه ندارد، در حدود ۲۵۰۰ بیت شعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۸۰ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۳۴]

۷۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۴]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵-فیروز

شامل: قصائد و غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۶ص، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۹۰]

۷۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت استعفای عباس میرزا از تبعیت عثمانی در محرم ۱۲۹۰ و درخواست بخشودگی از دولت ایران؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۳سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۲

آغاز: نقش هر دولت که آن در هفت کشور یافتند ×× نظم هر نصرت که در چار گوهر یافتند؛ **انجام:** کو دل چه دلست اینکه دلش میخوانی ×× یک قطره خون است و هزار اندیشه

شامل قصاید، قطعات، غزلیات، و رباعیات ۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد سررشته‌دار فوج مخصوص نایب السلطنه، تا: قرن ۱۳، برای نایب السلطنه امیر کبیر؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل سبز، ۲۲۲ص، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۱۶۲]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** چون در هوس تو صرف شد عمر دراز ×× در عشق تو کس نباشدم محرم راز

شامل قصاید، ترکیب بند، قطعات و قسمتی از رباعیات ۲۸۸۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۹۲ص، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۶۳]

۷۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اکنون چو برون نهادم از دایره پای ×× بگذار که تا سرم به دیوار آید

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در حاشیه ش ۱ نوشته شده؛ ۱۸۰ص [ف: ۳ - ۶]

۷۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز: بنیاد ملک دین ز تو معمور شد چنانک ×× با سقف آسمان بلندی برابر است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

۷۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹۹

آغاز: برابر۲

دارای: قصیده‌ها به ترتیب قافیه، ترکیب بند، قطعه به ترتیب قافیه، رباعی به ترتیب قافیه، در پایان افزوده‌هایی به خامه تازه‌تر؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: روسی، جلد: مقوا روکش تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷ص، ۱۶ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۳]

۷۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳۸

رباعیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸- ۲۱۰]

۷۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جدول لاجورد، ۳۰۰ بیت، با قصیده عربی؛ ۲۰۵ص [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۸۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۹۷

۳۰۰۰ بیت، با قصیده عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول لاجورد؛ ۲۰۵ص [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۸۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: اگر چه آتش و آبست دولتت چه عجب ×× که آمدست برون از میان آهن و سنگ؛ **انجام:** دی برورقی که آن نه ز اشعار منست ×× دیدم جائی کان نه ز گفتار من است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، محشی؛ تملک: جلال بقائی نائینی؛ جلد: تیماج قرمز با سجع «محمد صادق»، ۱۵۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۹]

۸۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۴ ـ ج

بخشی از دیوان است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت تملک ۱۲۹۴ دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۷۵گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳

قصاید و غزلیات و رباعیات است نزدیک به ۴۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی ماندرانی علی آبادی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۰۴ق؛ با یادداشت عبدالجلیل ابن عبدالباقی تهرانی در ۱۸ شوال ۱۳۱۱؛ مهر: محمد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۶۴]

۸۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۹/۲

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، کا: محمد امین ین میرزا کریم بانه ای، تا: چهارشنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۰۶ق، جا: مرغوز و سقز؛ ۱۷۹گ (۲۰پ-۱۹۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۴]

۸۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۵۷

آغاز: دیباچه: سپاس بی نهایت و آفرین بی پایان قادری را که دو شمع در حجره دماغ برافروخته تا درین زندان ظلمانی پرتو آثار لطف می‌بینیم. دیوان: برابر۱؛ **انجام:** دل گرچه هلاک جان و تن می‌خواهد ×× رسوایی حال خویشتن می‌خواهد / من فارغم از ملامت دشمن و دوست ×× چون حسن تو عذر دل من می‌خواهد

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۱۲ق، برای عظیم بن محمد علی الحسنی؛ مجدول، با سرلوح مزدوج؛ مهر: «عبده الراجی عبدالرسول» (بیضی)، پنج تن آل عبا (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۸۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ ۷۱ص (۲۲۸-۲۹۸) [نشریه: ۲ - ۱۱۹]

۸۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ با تصحیح آقا بابا (خالوی کاتب) [نشریه: ۲ - ۷۷]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۶۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بر ناطقه مالك الرقربی کرده است ×× بر اوج بلاغت آفتابی کرده است / نه صاحب عباد و نه صابی کرده است ×× نظمی که ظهیر فاریابی کرده است
خط: شکسته نستعلیق، کا: اقبال املی، تا: رمضان ۱۲۳۸ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول، با یادداشت «محمود قاجار» به تاریخ ۱۲۵۲؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مرقش روغنی، ۱۱۷گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۹]

۸۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۵۸۲
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن علی، تا: ۱۳ صفر ۱۲۴۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه فرنگی، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دولت چون با عدوی تو بیگانگی نمود ×× در موج خون دیده خود آشنا گرفت / هر آن کسی که عداوت نمود با او خورد ×× ز آب چشم شراب و ز پشت دست طعام
خط: نستعلیق جلی، کا: محمد باقر مازندرانی شهیر به عبدالرشید، تا: ۱۲۵۱ق، برای نایب السلطنه؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مجدول زرین و لاجوردی؛ با دستخطی مبنی بر پیشکش نمودن نسخه از طرف آجودان مخصوص به نایب السلطنه و همچنین تقدیم نسخه از طرف سفر کبیر ترکیه در ایران به رهی معیری ۱۲ تشرین اول ۱۹۵۱؛ جلد: روغنی زمینه مشکی مذهب، ۱۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۹سم [ف: ۳۶ - ۲۷۵]

۹۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ای نوبت تو گذشته از چرخ بسی ×× بی نوبت تو مباد عالم نفسی / آوازه نوبتت بهر کس برساد ×× لیکن مرساد از تو نوبت بکسی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۳ق؛ با تحفة العراقین خاقانی در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۹گ، ۱۸-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۶۰۸]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۴
کا: شیدا، تا: ۱۲۵۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۳گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۶سم [رایانه]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲ محرم ۱۲۵۵ق، در خدمت حسن ارامل و لابی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۹۹گ (۱پ-۹۹پ)، ۱۷سطر (۶×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۶۲]

۹۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۹
آغاز: برابر۲
قصاید آن مرتب به ترتیب حروف آخر آنها بر حسب ترتیب حروف هجا می‌باشد و در حدود ۳۵۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن عیسی حسینی تفرشی، تا: ۱۲۵۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۳۴]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۱/۱
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از ما گله میکنی ولیکن ما را ×× از بندگی تو صد هزار آزادیست
خط: نستعلیق، کا: تفرشی، فتح الله، تا: پنج‌شنبه ۲۰ شعبان ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: حنایی و بعضاً شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۶۱]

۹۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۰ ـ ج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۹۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۲
آغاز: بسمله، چو زهره وقت صبوح از افق برآرد چنگ ×× زمانه تیر کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** چشمت به خمار عالمی برهم زد ×× گر من گنهی کنم به مستی شاید
کامل اما فاقد مقدمه می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد یوسف بن محمد ابراهیم آشتیانی قمی، تا: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۵۹ق، جا: تهران؛ در انتهای دیوان ظهیر، دیوان کامل امیر معزی ضمیمه می‌باشد، آغاز: «بسمله، ستاره سجده برد طلعت منیر ترا ×× زمانه بوسه دهد پایه سریر ترا»، انجام: «بهر جشنی که بنشینی سعادت همنشین بادت ×× بهر راهی که بخرامی سلامت راهبر بادت» (ص ۱۵۶-۵۶۴)؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج ماشی، ۲۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۵]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۱
آغاز: بسمله، جو زهره وقت صبوح از افق سپارد جنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** شهر بر من بزاریان بگریست ×× که توئی او چگونه خواهی زیست.
شامل قصاید و قطعات و پاره‌ای از غزلیات ظهیر الدین فاریابی است که بدون ترتیب آمده؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا، تا: ۱۲۵۹ق، جا: همدان مدرسه کوچک؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۴]

۹۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۵۸
آغاز: آنکه بحق داور زمان و زمین است ×× خسرو پیروز بخت نصرة دین است؛ **انجام:** تو معدن لطفی و سخا و احسان ×× زین بیش مکن به خسته جانی تقصیر
شامل: قصاید، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ تولدی به سال ۱۲۶۰ و به نام محمد حسین، به سال‌های ۱۲۷۴ و ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه گذشته؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول، با کمند اندازی زرین، یک سرلوح مذهب منقش، یک کتیبه مذهب؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای بوم یشمی، ۲۰۲ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۹/۳سم [ف: ۴ - ۷۴۸]

۱۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گردی که ازین عارضه بر دامن اوست ×× چندان باشد که چشم بد دور بود
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب الفبائی قوافی از الف تا یاء، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج ماشی، ۹۲ص (۵۳-۱۴۴)، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۳۵]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۶

آغاز: چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** لطافت در جهان روی تو دارد ×× صبا خیری از ان بر گلستان بست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۲۶۵ق؛ واقف: عبدالعلی اوکتایی، بهمن ۱۳۱۰؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: ترمه، ۷۸گ، ۱۷ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۷ - ۴۶۰]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تا از برای نظم مصالح در این جهان ×× کس را درون پرده تقدیر نیست بار
شامل قصاید و قطعات ۱۵۰۰ بیت؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ (۳۲۵-۴۲۹)، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۴۵]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۰۱

آغاز: بسمله، چون بر زمین طلیعه شب گشت آشکار آفاق ساخت کسوت عباسیان شعار؛ **انجام:** شیران جهان پیش تو روبه کردند گر تو سگ نفس را بفرمان نشوی تمت.
خط: نستعلیق، کا: مسکین، عبد الرحیم، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

۱۰۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۵

خط:شکسته،بی‌کا،تا:چهارشنبه ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۲-۷۷]

۱۰۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دل وجان نشوی ×× بر مرکب فقر مرد میدان نشوی / ... پیش تو رویه کردند ×× گر تو سگ نفس را بفرمان نشوی [چند کلمه از اشعار اواخر این دیوان به علت وصالی از بین رفته است.]
شامل قصیده فارسی و عربی، مقطعات، غزلیات، رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک کتیبه مذهب مختصر؛ مهر: ولیعهدی مظفر الدین شاه ۱۲۸۲؛ کاغذ: بخارایی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج یشمی، ۲۰۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۷۴۳]

۱۰۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** در ده می‌لعل لاله گون صافی ×× بگشای زحلق شیشه خون صافی / زیرا که بجز ساغر می‌نیست تو را ×× یک دوست که دارد اندرون صافی
خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: ابراهیم (میرزا ابراهیم شیرازی)، تا: غره شوال ۱۲۸۳ق؛ با یادداشتی از حسن جابری به تاریخ ۱۷ جمادی الثانی متضمن لعن بر خویشاوندان و فرزندانش اگر نسخه را پس از مرگش بفروشند؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۱۷]

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۴۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۵۹۷]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۴۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

۱۰۷. شیراز؛ میر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۱/۳

بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۸۳ق [نشریه: ۵ - ۲۸۳]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۵

آغاز: و هو طاهر بن حمد المکنی بابی فضل بحلاوت گفتار؛ **انجام:** تو سوخته خرمن دگر کس بودی ×× مانند خودم سوخته خرمن کردی
خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل نایینی ملقب به رستم الکاتبین، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ با ترجمه حال مختصری از شاعر، مجدول زر و شنگرف و لاجورد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۳گ، ۱۲ سطر (۱۲/۷×۱۲/۸)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۴۵۹]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۶

آغاز: بسمله، سپاس بی غایت و آفرین بی نهایت قادری را که دو شمع در حجره دماغ برافروخت ... چو زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ؛ **انجام:** می در خم اگر چه سر گرفتست رواست ×× در شیشه نگر چه خرم و خندانست
خط: نستعلیق متوسط، کا: حلال خور، تا: شوال ۱۲۸۴ق؛ با مقدمه جامع دیوان شمس الدین سجاسی (-۶۰۲ق) مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۰۶]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲

آغاز: برابر۲
شامل قصاید و مقطعات و ترکیب بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ مجدول؛ ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۱۸]

۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۰-۴/۱۱۰

آغاز: بسمله سپاس بی نهایت و آفرین بی پایان قادری را که دو شمع در مجره و دماغ افروخت تا در این زندان ظلمانی ... هو العید یسعی لکاس المدام ×× منیاً لمن کان کل الانام / شهنشاه اعظم قزل ارسلان ×× که از عدل او یافت گیتی نظام؛ **انجام:** همین دوستی بدامان تو داریم ×× مروت نیست داماں بر کشیدن
غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمدتقی فراهانی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ در آخر نسخه رباعیات باباطاهر درج شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۰گ، ۱۶ سطر [ف: ۴ - ۱۹۰۷]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** موافقان ترا دولت از جهان اقطاع ×× مخالفان ترا محنت از فلک اخری

کامل اما بدون مقدمه؛ خط: شکسته نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: ۲۶ صفر ۱۲۸۸ق؛ به طرز چلیپایی، دارای سرلوح مذهب و مرصع، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: نباتی و حنایی، جلد: روغنی عمل ظریف تبریزیان، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۲۰۷]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ای تعبیه بین که فرودین آوردست ×× وین رنگ نگر که دیده بر آب ز دست

خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ کامل نیست و اشعار ترتیب صحیحی ندارد؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۷ - ۴۵۹]

۱۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۵۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالله زرگر، تا: ۲ جمادی الاول ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: پارچه با گل و بوته، ۱۱۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۱۱]

۱۱۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۷ - د

آغاز نسخه متن در ص ۱۴۲ و هامش در ص ۱۳۶ و انجام در ص ۳۱۵ چاپ ۱۳۲۴ق تهران دیده می‌شود و ترتیبی ندارد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۱ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج کبود، ۷۱گ، ۲۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۱۱۳]

۱۱۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۲۵/۲

آغاز: چه زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه نیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** ترا کین رسم و آیین باشد ای دوست ×× چه بار وصل تو بر خر توان بست / لطافت در جهان روی تو ماه رو ×× صبا چتری از آن بر گلستان بست.

خط: نستعلیق شکسته، کا: موسی حسینی، تا: شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۸۶گ (۸پ-۹۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۹۲]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۶ تا صفر ۱۲۹۶ق، به‌فرموده آقا میر حسین وزیر زاده پسر وزیر لشکر؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۲ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۷۸]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ز هی ضمیر تو هر شب بیک اشارت رای ×× گشاده از تتق غیب روی صد گردون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۴ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۲۲۶]

۱۱۹. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۴۳

آغاز: ای ز لقای تو لطف عالم جانرا ×× وی زبقای تو فخر ملک جهان را؛ **انجام:** بر در ایوان قدرش چون قمر صد صد پرده دارد ×× بر سر بام جلالش چون زحل صد پاسبان

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۰۴ص، ۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴۶]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۷

آغاز: مرا ز دست هنرهای خویشتن فریاد ×× که هر یکی به دگر گونه داردم ناشاد؛ **انجام:** سر بر نمی کنی ز تکبر مگر که پای ×× بر آستان شاه مظفر نهاده ای

دو قطعه شعر احتمالاً از قصاید ظهیر فاریابی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۱۹-۱۲۰، ۶۷۸-۶۸۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۱]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸۳

آغاز: بسمله، سپاس بی نهایت و آفرین بی غایت قادری را که دو شمع در حجره دماغ ما بر افروخت؛ **انجام:** حسب الفرموده نور حدیقه مردی و مروت و نور حدقه مردمی و فتوت مطاع مهربان و مخدوم نکته دان ...

خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن، تا: ۱۳۰۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۱۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۲۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۷۸]

۱۲۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۲۶

مقداری از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۱۲۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۹۴

آغاز: هو العید یسعی بکاس المدام ×× هنیئا لمن کان کل الانام

بدون ترتیب الفبایی: قصاید، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا جانی آشتیانی، تا: ۱۳۰۳ق، برای میرزا آقاخان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۷۱]

۱۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۵۴/۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** غرض نقشی است کز ما باز ماند ×× که هستی را نمی بینم بقایی

دارای: قصیده به ترتیب الفبایی، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند، نیز قصیده و قطعه به ترتیب الفبایی، در پایان رباعی‌ها نیز به ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا فضل الله مشهدی خراسانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ ۲۰۳گ (۱پ-۲۰۳ر) [ف: ۲ - ۱۱۳]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۴

آغاز: به پیش خسرو روی زمین برآرم بانک ×× چنانک در خم گردون فتد غریو و غریل؛ **انجام:** تو معدن لطفی و سخا و احسان ×× زین بیش مکن به خسته حالی تقصیر

کامل اما فاقد مقدمه؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: حسین بن قاسم، تا: ۵ جمادی الاول ۱۳۱۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: روسی حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۰۸]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۱

بی‌کا، تا: ۱۳۵۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۳۴گ، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۳سم [رایانه]

۱۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹

نسخه اصل: فاتح ش ۳۸۴۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۳گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

۱۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۱۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** زیرا که بجز ساغری نیست تو را / یک دوست که دارد اندرون صافی.

مشتمل بر حدود پنج هزار بیت در قالب قصیده، غزل، قطعه، ترکیب‌بند و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، با کتیبه مذهب؛ مهر: «سپهسالار اعظم مشیر الدوله» (مربع)؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی، بوم قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۱۴سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ یک سرلوح [رایانه]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالمجید پژویان [رایانه]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۵۷گ، اندازه: ۶/۷×۱۳/۵سم [رایانه]

۱۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۳۴. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۱۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: یک‌شنبه ۱۱ رجب، فرموده نظام المله میرزا محمد علی؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: روغنی، ۶۲گ (۱۰۷پ-۱۶۸ر)، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۵۹]

۱۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۶

آغاز: چه زهره وقت صبوح از افق بسازد چنگ ×× زمانه تیز کند ناله مرا آهنگ؛ **انجام:** نی آنکه بکس رسید روزی از ما ×× یا گشت پریشان دل موری از ما / ناگاه بر آورد بدین رسوائی ×× شوریده سر زلف تو شوری از ما

اشعار بدون رعایت حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی سبز، ۱۴۶گ، ۱۳-۱۲ سطر، اندازه:۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۰۷]

۱۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۰-ف

نسخه اصل: اونیورسیته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۹۸گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

۱۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۲-۵۶/۴۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۸گ (متن۳۶۲-۴۱۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۰۷]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۸

آغاز: صفحه دوم: زهی چو عقل علم گشته در نکوکاری ×× مسلمست ترا منصب جهانداری؛ **انجام:** مرا اگر چه تشریف خاص فرمودی

قصاید و قطعات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: کاهی، جلد: شمیز، ۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۴]

۱۴۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** تا باز خرم بدولت تو ×× خود را زجفای اینهمه خر

کا: جیحون یزدی، محمد، بی‌تا؛ مجدول دو ستونی شنگرف؛ کاغذ: دارچینی، جلد: مقوایی مشکی، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۱۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناتمام؛ ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۱۹]

۱۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۱/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** نثار جود تو گسترده باد کرد جهان ×× چنان کجا صلوة رسول باشد و آل

شامل قصاید ۱۶۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۸گ (۱۵۵-۲۳۲)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۴۸]

۱۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۶۳

آغاز: گیتی که اولش عدم است آخرش فناست (ص ۲۰ چاپ سنگی ۱۳۲۴تهران)

بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت نسخه نوشته شده است: «منتخب دیوان ظهیر»، قصیده دوم نسخه در ص ۱۳۶ چاپی دیده می‌شود؛ انجام: رباعی ص ۳۶۰ چاپی است [ف: ۴ - ۵۱۱]

● دیوان ظهیر کرمانی / شعر / فارسی

d.-e zahīr-e kermānī

ظهیر کرمانی، ق۱۲ قمری

zahīr-e kermānī (- 18c)

منظومه‌ای است در قالب مثنوی از شاعر شیعی کرمانی متخلص به ظهیر، چنان که در جایی می‌گوید: «از حوادث پایمالم ای

ظهیر ×× بو که گردد لطف عامش دستگیر / گر چه در کرمانم اما این زمان ×× مانده در دارالامان دارالامان». در جایی در شکایت عصر و استدعای ظهور حضرت حجت (عج) می‌گوید: «شهسوار دین کند رفع حجاب ×× آورد پای عدالت در رکاب / از حجاز آرد بهندستان سپاه ×× روم را تا چین کند یک بختگاه / اسب بلخی در حبش سازد یدک ×× گیرد از بوبکریان باغ فدک / لشکر دجال را صف بشکند ×× مطرب و قوال را دف بشکند». برخی از عنوان‌های موجود در نسخه: موعظه در تنبه نفس خود گوید، حکایت حضرت عیسی و کیفیت حال او، مناجات در اظهار بیخودی و شوق جنان عشق، عدل نوشیروان با پیره زال، خطاب با معشوقان بی‌باک و مذمت‌گران جانان هوسناک، حکایت مرد خاین با حضرت امام جعفر صادق، افتتاح دیباچه داستان حقیقت و معنوی، حکایت دختر قیصر روم با حضرت امام حسن عسکری و تولد حضرت صاحب الزمان، تمثیل در سوال نمودن مرد اجنبی و جواب دادن مجنون او را، دیباچه دیگر در بی وفایی دنیا، حکایت مرد عنین با زن فاحشه، در منقبت حضرت اسدالله الغالب امیرالمومنین علی بن ابی طالب، در مذمت معشوقان مزاجی، حکایت بلعم با عور با حضرت موسی، حکایت سیده صدیقه، قصه دهقان و قصاب و شبان و حق خود یافتن، رمزی در نعت حضرت خاتم النبیین و سید المرسلین، حکایت بهرام مجوس، حکایت مرد متورع زنبیل باف بنی اسرائیلی، حکایت درویش ادهم، حکایت ملاقات حضرت موسی با حضرت خضر، در عاقبت اندیشی و افتاده گی و مذمت صوفیان ملحد نما و زاهدان صومعه عجب و ریا، مقاله در مذمت فسقه و فجره، گفتار اندر قصه هاشم ابن عبد مناف و اراده خواستگاری سلمی، در ذکر حرکت اصحاب فیل و هلاک ایشان به وسیله مرغ ابابیل، صفت تزویج نمودن عبدالله آمنه خاتون را و انتقال نور محمد برحم امنه، آمدن حضرت پیغمبر به خانه خدیجه و گفتگو نمودن خدیجه با او در اظهار تزویج.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳۰

آغاز: از یمن بنهاد رو اندر حجاز ×× شاه دین در ملک یثرب رفت باز؛ **انجام:** جای بلبل نیست غیر از بوستان ×× قوت طوطی شکر هندوستان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۹۹]

● **دیوان ظهیر لاهیجی** / شعر / فارسی

d.-e zahīr-e lāhījī

ظهیر لاهیجی

zahīr-e lāhījī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۸

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۷۸]

● **دیوان عابد** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e ‘ābed

حسینی، علی بن فضل الله، ق۸ قمری

hoseynī, ‘alī ebn-e fazl-ol-lāh (- 14c)

[الذریعة ۹/۶۶۲/۲؛ مجمع الفصحاء ۳۳۹/۱؛ ریاض العارفین ۱۰۰؛ ایضاح المکنون ۵۱۵/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۹/۱

آغاز: مونس حضرت ولی لا یق قربت ولی ×× دور فتادی از حرم کرچه زه صفا توئی؛ **انجام:** آی کردش کردون کردان ×× وی بازیچه ات داده بمردان / سلطینان وی از پا فکندی ×× کجا گیری تو دست دردمندان

مجموعه اشعار عرفانی است که غالبا فارسی و اندکی ترکی می‌باشد. در سیاق شعری، سروده‌های این شاعر به سبک مولانا است: «عابد فیروز بخت ما بگوی ×× شمس مولای جهانم ایلدی یعنی شمس، مولای جهانم کرد» و قطعه مستزاد: «آن شاه همانست که پر شور انا الحق ×× برگرد جهانی / منصور شد و پس بسر دار بر آمد ×× بر عزم مکان شد». علی بن فضل الله معروف به «زین العباد الحسینی»، «شاه زند» و متخلص به «عابد» و گاهی «عباد» شاعری است توانا و عارفی شیدا و قلندری بی پروا و محب صادق آل عبا و منتسب به خاندان علی مرتضی علیه آلاف التحیة و الثناء: «دختر بی رغبت رعناستم ×× فارغ از شو قلطبانم ایلدی» یعنی از داشتن شوهر بی‌غیرت و حمیت فارغ کرد مرا که اشارتی به اقطاب زمان شاعر است. در قطعه مستزادی دیگر در نعت حضرت محمد می‌گوید: «تا از ید بیضا بنمودی سر انگشت ×× مه جامه بدرید / ترسا ز چلیپا و ز زنار بر آمد ×× در دین امان شد»، و هم می‌گوید: «تا اظهر شمس تو در این روزن دل تافت ×× از روشنی آن / این بدر من از مهرده و چهار بر آمد ×× خورشید سما شد»، و هم در ذکر نام خود می‌گوید: «چون علی عابدین از گردنت ×× بابن فضل الله عشق انداختیم»، و همو در مستزاد دیگری در اشاره به موطن خود «بیرم» می‌گوید: «ما زاده شمسیم نه زاینده تبریز ×× ماننده عابد / نز بیرم و رومیم ز ملک صمدانیم ×× میر صمدانی»، و همچنین در نسبت خود می‌گوید: «چون من ز پشت نبی و علی گهر دارم «عباد» مستم و سادات و میر رندانم»، و بالاخره در تغزلی، خطاب به حضرت به حضرت مهدی (عج) می‌گوید: «روئی بنما زمام بریابی ×× از کف شهید کربلائی / ای مهدی خاندان احمد ×× تا کی ز خسال بری جفائی / برقع بگشای تا به بندم ×× زنار بت کلیسائی / گویند جزای صابران خیر ×× صبر از تو نخواهم این جزائی»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ اغلاط بسیار دارد که ناشی از کاتب است؛ کاغذ:

فرنگی، ۲۱گ (۱ –۲۱)، ۱۸– ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۸ – ۶۵۳]

● **دیوان عابد** / شعر / فارسی

d.-e ʻābed

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [میراث اسلامی: ۵ – ۵۶۸]

● **دیوان عاجز** / شعر / فارسی

d.-e ʻājez

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۶۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۱۷۲ اوزلی Add. 12 (ستون ۷۱۳ فهرست)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ جمادی الاول ۱۱۸۲ق؛ ۶۸گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

● **دیوان عاجز سرابی** / شعر / ترکی

d.-e ʻājez-e sarābī

سرابی گرمرودی، محمد، ق۱۳ قمری

sarābī garmrūdī, mohammad (- 19c)

چاپ: چاپ شده

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: قصائد مرحوم میرزا محمد خلیفه که در مدح خاقان مغفور و ولیعهد مبرور و سرکار شاهنشاه جمجاه خلدالله ملکه و ابد سلطانه گفته و بعرض رسانیده است غزلیات و سایر قصائد همه در این نسخه مندرج است؛ **انجام:** اول قدر سعی ایلدی اول سک دون اوزینه ×× اوچ پریلن دوتدی جهنمده نصیر

شامل: قصاید، غزلیات به اضافه یک رمضانیه و بهاریه و مرثیه و چند قطعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: ابره ترمه، ۱۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۶۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۹۵/۲

آغاز: بسمله، سواد طره جانان کند دو شوب یاده ×× قرایه باتماقه کولوم اولوب دور آماده؛ **انجام:** زر و سیمیله ایتمش سربسر مملو ایرانی ×× آچو بدور دست جود بذل گنج رایگان ایچره

اشعار این دیوان که به زبان ترکی است در ستایش خدا و نعت رسول و مدح فتحعلی شاه قاجار می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی و ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۷۱ص (۱۶۸– ۲۳۸)، ۱۰ (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۹۸

آغاز: بلنک بو خدور نیم غمخانه کر نکلده نه عالمدو ×× بو ویران اولمشی کورم ندرد محنت غدور؛ **انجام:** در ص ۱۷۷: بزل یزیده آل رسولی چکر عدد ×× مغول دل شکسته تمامی برهنه سر

به ترکی از خلیفه سلطان محمد عاجز سرابی گرمرودی که در زمان فتحعلیشاه می‌زیسته و به ترکی و فارسی شعر می‌سروده و قصیده‌ها در ستایش این شاه و عباس میرزا و قائم مقام دارد (الذریعه ۶۶۲/۹) شعر «روز بازار کپک اوغلی وزن قحبه لر است» در این دیوان دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، مجدول؛ غزلی از فتحعلیخان در حاشیه ص ۴۰ و دو غزل از ساغر مرندی مورخ ۱۲۶۵ به خط او در ص ۱۸۲ هست، پنج غزل بعدی هم شاید از ساغر باشد، همه این غزل‌های ساغر ترکی است، غزلیات فنای تبریزی در ص ۱۷۷–۱۸۰ آمده و غزلی از گمنام در ۱۸–۱۸۱، در ص۱۸۱–۱۸۲ دو بند است از خلیفه، در ص۱۸۷– ۱۸۸ غزلی است به ترکی از ملا مهر علی تبریزی، یادداشتی دارد که در ۱۲۶۵ در خانه قبله گاهی شیخ الاسلام درشت بودیم؛ تملک: میرزا فضل الله خان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۲۶۷]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۶

آغاز: بر ادزی قاره کرکل او غرسی زلف کجی بن ×× هاچا نادین دو لایوم بو نیمه ز نار قلوم

برخی از قطعات موجود در مدح میرزا غلامشاه، مدح خاقان مغفور مدح نایب السلطنه مبرور، خسرو خان والی یوسف خان گرجی و ... ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا با روکش مشمع زرد، ۱۵۴ص، ۱۱ سطر (۸/۳×۱۳/۳)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۹]

۵. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۲۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۷۶۹]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۱۱۰–۱۴۴) [ف: ۱ – ۳۵۲]

● **دیوان عاجز سرابی** / شعر / عربی

d.-e ʻājez-e sarābī

سرابی گرمرودی، محمد، ق۱۳ قمری

sarābī garmrūdī, mohammad (- 19c)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱-عکسی

آغاز: ... من ابان الذکر مدحته ×× و اثبت الله فی الاعناق بیعته؛ **انجام:** هذا ابن مهدالدنیا بعد ×× لهم هذا این خیر عبادالله کلهم هذا التقی المتقی الطاهر العلم

از «محمد الخلیفه» (فراز قصیده). در ۲۳ بند؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: پس از ۱۲۲۵ق؛ ۲ص (ص ۲–۳)، پنج ستونی چلیپا. [عکسی ف: ۱ – ۶۷]

● **دیوان عادلی قصیر** / شعر / عربی

d.-e ʻādelī-ye qasīr

عادلی قیصری، علی بن احمد، ق۱۳ قمری

ʻādelī qeysarī, ʻalī ebn-e ahmad (- 19c)

دیوان اشعار شاعر است که به دستور سید نصر الله حائری (- ۱۱۶۸ق) تنظیم نموده است. این دیوان در شش باب تنظیم شده بدین عناوین: ۱. عنوانش در نسخه نیامده؛ ۲. المراثی؛ ۳. التاریخ؛ ۴. المقاطیع؛ ۵. المطولات؛ ۶. المواليات؛ الخاتمة.

[نسخه‌ای از این دیوان در نجف در مکتبه سماوی بوده و در ماضی النجف و حاضرها ص ۲۲۹ از آن نقل نموده است]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۹۹-۲۶/۱۷۹

آغاز: ثبت الجنان معود سمر القنا ×× ان لم ترد مهج العدی لم تصدر / هیهات ان یجد افتخاراً فی الوری ×× ندب الی العلیاء غیر مشمر؛ **انجام:** علیهم سلام الله ماهب شمال ×× واضحک ثغر الزهر دمع الغمائم / علیهم سلام الله مادر شارق ×× ولاح ومیض البرق لیلاً لشائم. تم.

از نیمه باب اول شروع می‌شود؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۸۹۹]

● **دیوان عارف** / شعر / فارسی

d.-e ʻāref

عارف، حسن

ʻāref, hasan

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۰/۱

آغاز: نیک دیدم عالم لاهوت را ×× عقل و نفس عالم ناسوت را / عین اعیان را سراسر موبمو ×× چون شکافیدم ندیدم غیر هو؛ **انجام:** ز هر خویش و زهر بیگانه بگریز ×× زهر عاقل زهر دیوانه بگریز / زهر کفر و زهر دین شو مبرا ×× زهر کعبه زهر بتخانه بگریز / مخور خمرو مشو مست و مرو سست ×× بیا بالا ز دام و دانه بگریز

نزدیک هزار و اند بیت و غزل است با تخلص حسن و عارف؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۰ سطر (۵×۹)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف:۱۴-۳۶۵۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۷

آغاز: نیک دیدم عالم لاهوت را ×× عقل و نفس عالم ناسوت را؛ **انجام:** میخواهم از خدا که عزیز جهان شوی ×× بر منتهای مطلب خود کامران شوی

اشعار عامیانه‌ای است با قوافی نادرست از درویشی به نام حسن عارف که در شعر گاهی «حسن» و بیشتر «عارف» تخلص می‌کرده: «عارف بکش این چراغ کاینک ×× لیل آمد و شد نهار باشد / عارفا زین پس مگو زین پس مگو ×× چون ز بی الا و لا لا شدم / ای حسن بنیوش گفتار حسن ×× شاد باش و ره مده در خویش غم / هی حسنی خموش کن، شرب سروش نوش کن ×× جمله خودیت گوش کن، شیر خدا علی علی»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ دو صفحه اول تمام تذهیب، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی، ۶۱گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۱]

● **دیوان عارف** / شعر / فارسی

d.-e ʻāref

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۵

آغاز از حرف الف، انجام در یاء افتاده. از عارف است بترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۴۰]

● **دیوان عارف** / شعر / فارسی

d.-e ʻāref

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۵۸

آغاز: بسمله و به نستعین، اول هر عملی یاد کنم نام خدا ×× که گشاینده بود باب سعادت و صفا؛ **انجام:** مدیحش عارفا پایان [ندارد] کس نشاید گفت ×× تو خود بیخود پیچی و طبع خویش رنجانی

شامل تعدادی غزلیات و قصیده و ترکیب‌بند است از عارف جهرمی [با توجه به این بیت شعر: «در دفتر عشاق همه نام نوشتی ×× عارف نه نوشتی صنما هست ز جهرم».] معاصر ناصرالدین شاه قاجار، اشعار این نسخه زیاد محکم سروده نشده، در بررسی شاعران دوره ناصرالدین شاه با تخلص عارف و شیرازی به آقا نور محمد ارسی دوز شیرازی (-۱۳۰۵ق) بیشتر مطابقت دارد. [رجوع شود به «دانشمندان و سخن سرایان فارس»، ج۳، ص ۵۴۵، «آثار عجم» فرصت الدوله، ص ۶۳-۵۶۲]؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مشمع، ۲۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۸/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۸]

● **دیوان عارف** / شعر / فارسی

d.-e ʻāref

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۸/۱۱

آغاز: فاضت الانوار من اشراق بمصباح النجف ×× کو کلیم الله که بیند نور حق را منکشف؛ آغاز قصیده دوم: یوم الغدیر سرت الی مشهد النجف ×× نور خدا مشاهده ام شد ز هر طرف

دو قصیده از شاعری با تخلص عارف الف: قصیده‌ای در تاریخ

وقف چل چراغ برای نجف اشرف در سال ۱۲۵۶ق توسط جعفر قلی خان. ب: قصیده ای که شاعر در هنگام زیارت نجف اشرف در سال ۱۲۶۰ق سروده است؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱ص (۱۷۲پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۸- ۵۶۷]

● دیوان عارف اسفراینی / شعر / فارسی

d.-e ʻāref-e esfarāyenī

عارف اسفراینی، اسماعیل بن قربانعلی، ۱۲۲۰؟ - ۱۲۸۸ قمری

ʻāref-e esfarāyenī, esmāʻīl ebn-e qorbān-ʻalī (1806 - 1871)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۲۶/۳؛ فرهنگ سخنوران ۳۳۶؛ در مجله ارمغان سال ۱۳ صفحات ۴۷۰-۴۷۳ و ۵۵۳-۵۶۲ توضیحات مفصلی پیرامون شاعر و دیوانش ذکر شده است؛ دنا ۲۷۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۴

آغاز: در پرده بینداز رخش پرده نشین است ×× بی پرده نشان گفتمت آن نور عیان را / از زلف و خطش گوی نه از دور وتسلسل ×× بگذار به زنجیر تسلسل دوران را؛ **انجام:** مزن برهم تو ای باد سحر آن زلف افشان را ×× که در زلف دلاویزش دلم آویخت از مویی / ندارد بوی عشق و عاشقی کس اندین گلشن ×× بجز عارف که برد از بوستان معرفت بویی

دیوان اشعار شاعر است شامل قصیده و مدایحی که در مورد شاهان عصر خودگفته است، او معاصر با ناصر الدین شاه و مظفر الدین شاه قاجار بوده و در اشعارش آن را مدح می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۱۵۱]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۷

دو قصیده در مدح حضرت علی (ع)، قطعه مضحکه از همو، قطعه‌ای از ملا عبدالمجید متخلص به سالک قصیده‌ای در مدح حضرت علی (ع) با دو قطعه دیگر از عارف؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۰گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۶۲]

۳. اسفراین؛ احمد شاهد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۳]

● دیوان عارفچه / شعر / فارسی

d.-e ʻārefče

طبسی خراسانی، محمدعلی بن محمدحسین،ق۱۴قمری

tabasī xorāsānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hoseyn (- 20c)

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۵۳

آغاز: نور پاک کبریا باشند اصحاب کسا ××گمرهان را رهنما باشند اصحاب کسا؛ **انجام:** درود از پی ختم بادا به احمد ×× که ختم سخن زین نکوتر نبودی

دیوانی است در مدایح و مراثی ائمه معصومین علیهم السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول با مداد؛ با یادداشتی درباره کتاب و ناظم و تاریخ نظم آن به سال ۱۳۶۸؛ جلد: مقوایی، ۱۴۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

● دیوان عارف خنجی / شعر / فارسی

d.-e ʻāref-e xunjī

عارف خنجی، محمد شریف

ʻāref-e xunjī, mohammad šarīf

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۴

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

● دیوان عارف رومی / کیمیا،شعر / فارسی

d.-e ʻāref-e rūmī

عارف رومی

ʻāref-e rūmī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۰/۲۵

قصیده کیمیایی از اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۰۴]

● دیوان عارف شیرازی / شعر / فارسی

d.-e ʻāref-e šīrāzī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۲۸

ترجیع بند عارف شیرازی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم، بی‌تا؛ ۴ص (۷۰۴-۷۰۷) [ف: ۸ - ۴۲۰]

● دیوان عارف علیشاه / شعر / فارسی

d.-e ʻāref ʻalī-šāh

عارف علیشاه، محمد بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

ʻāref ʻalī-šāh, mohammad ebn-e ʻalī akbar (- 20c)

شاعر که از شاگردان و مریدان صفی علی شاه بود و «زبدة الاسرار» او را به‌خط خود نگاشته، مناسب دیده که در ذیل کتاب پیرش، اشعاری از سروده‌های خود را هم ثبت نماید.

[مشترک پاکستان /۹ ۲۱۶۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۷/۲-۵/۱۱۷

آغاز: ساقی زنو لبریز کن آن جام شوق انگیز را ×× مطرب دمی دمساز کن آن نای عشق آمیز را / ساز حسینی ساز کن وز پرده

کشف راز کن ×× وانگه بصورت ساز خوان این شعر شور انگیز را / من افتاده زپا را که توان دست گرفت ×× بجز از ناله شبگیری و آه سحری / سر توحید ز عارف بشنو ای سالک ×× که نگفته کسی اسرار بدین مختصری
غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۱]

● **دیوان عارف قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e ʻāref-e qazvīnī

عارف قزوینی، ابوالقاسم، ۱۲۶۱؟ - ۱۳۱۲ شمسی

ʻāref-e qazvīnī, ab-ol-qāsem (1882 - 1933)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۱۸/۹سم [رایانه]

● **دیوان عارفی** / شعر / فارسی

d.-e ʻārefī

عارفی، علی، ۱۲۹۸ - ۱۳۴۶ قمری

ʻārefī, ʻalī (1881 - 1928)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۴۷
دارای چهار مثنوی با ستایش ناصرالدین شاه در نخستین آن، تاریخ ۲۲ محرم ۱۳۰۵ در نخستین و ۲۶ ربیع الاول ۱۳۰۵ در دومی دیده می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۳۰۵ق [نشریه: ۲ - ۷۷]

● **دیوان عارفی** / شعر / فارسی

d.-e ʻārefī

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱/۴
آغاز: الله لطیف. فرشته نام لبت بر زبان دهد ما را ×× خضر ز سبزه خطت نشان دهد ما را؛ **انجام:** دل بزلف تو بست تا گویند ×× عارفی عاشقیست بر بسته / و «من که نالم چو نی ز دست کسی ×× خالی از سوز دل نیم نفسی»
خط: نستعلیق، کا: ظ. درویش عبدالله، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوحی زیبا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱ص (۲۹) [ف: ۳ - ۱۲۳۰]

● **دیوان عاشق** / شعر / فارسی

d.-e ʻāšeq

عاشق، ق۱۲ قمری

ʻāšeq (- 18c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۶۸/۱
آغاز: کشیدند از دل خروش و فغان ×× رسانیدند افغان بکروبیان؛ **انجام:** بحق رسول بحق بتول ×× کن این مصیبت ز عاشق قبول ... نمای نور و رخ در روز نشر
مثنوی است در مرثیه علی اکبر(ع)؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۱ ر - ۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۲۷/۲ - ۸۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۱۳/۱
غزل است و رباعی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، قطع: بیاضی ربعی [ف: ۱۷ - ۲۴۹]

۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ با یادداشت حاجی محمد هاشم دباغ اصفهانی مورخ جمادی الاول ۱۲۵۶؛ تملک ۱۰ شوال ۱۲۵۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۰۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۷/۲
غزل است از الف تا م؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۳گ (۱۷پ-۵۹پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۹۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۴/۵
شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۲گ (۶۴پ-۶۵ر)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۳۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴۸
چند قصیده غزل از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فهرست رایانه‌ای مجلس ص۷۸۵؛ ۶ص (۶۷پ-۷۲ر)[ف:۱۷-۱۸۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱۷/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۴۸گ (۱ر-۴۸پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۲۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

● **دیوان عاشق** / مراثی / فارسی

d.-e ʻāšeq

روضه خوان شیرازی، عبدالحسین بن مهدی، ق۱۴ قمری

rowze xān šīrāzī, ʻabd-ol-hoseyn-e-bn-e mahdī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چنین گوید مصنف این کتاب ... شکر میکنم خداوندی را که دریای کرمش مواج؛ **انجام:** ندانم حسین جان که اشعار عاشق ×× شده رانده از تو و یا گشته مقبل
اشعاری است اغلب در قالب ترکیب‌بند و غزل در شرح واقعه کربلا و مراثی اهل بیت ابا عبدالله الحسین (ع)، با دیباچه‌ای به نثر در حمد و مناجات و ستایش معصومین (ع)، با تخلص «عاشق»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا، شاید به خط شاعر؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۱۰۶]

● دیوان عاشق / شعر / فارسی

d.-e ʻāšeq

معلوم نیست کدام عاشق است:

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۴۲

آغاز: امین کرم بین که سگ خویش شمردند ×× رندان خرابات من بی سر و پا را؛ **انجام:** لیکن چه مآل کار بینی ×× بهتر که درین هوس بمیری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۰

آغاز: ممکن نشود بوسه چو لعل نمکین را ×× بگذار که از دور ببوسیم زمین را؛ **انجام:** همه کام دل آزرده عاشق باشند ×× هر چه از جور تو ای شوخ پریزاد کنی
غیر از عاشق اصفهانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با کمند زرین تحریری؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۰۰گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۹

عاشق، قصیده است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۶۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۸۸]

۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۰۴

از الف (آغاز افتاده) تا یاءبا رباعی ها. از عاشق و غزل است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار بن عبدالله اصفهانی، تا: ۱ رجب ۱۲۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۸گ، ۱۴سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۴۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۲

آغاز: زهی مثالی که چون جمالت ×× زمانه نقشی نبسته زیبا / بخنده شیرین ببذله شکر ×× بغمزه لیلی بعشوه سلمی؛ **انجام:** گل پریشان نیست غنچه تنگ دل در بوستان ×× بلبل خوش نغمه یکدم میسرودی کاشکی / ماه که بیمهرش که از وی هست استغنا گذشت ×× ناله ای با ناله عاشق می‌شنودی کاشکی
از عاشق و غزلها است به ترتیب تهجی قافیه (الذریعه ۶۷۳/۹) تخلص شاعر در پایان شعر غزل‌ها است؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد ربیع آشتیانی قمی، تا: شنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۷۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۰

تکه‌ای از دیوان عاشق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بیژن پاینده آزاد؛ اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۱سم [رایانه]

● دیوان عاشق اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e ʻāšeq-e esfahānī

عاشق اصفهانی، محمد، ۱۱۰۱ - ۱۱۸۱ قمری

ʻāšeq-e esfahānī, mohammad (1690 - 1768)

آغاز: ۱: قصاید: تاجر عشقم بکف مایه سودم وفا ×× تا که شود مشتری تا چه دهد در بها / ما و دل بی نصیب هر دو فقیر و غریب ×× تا که شود مهربان تا کی شود آشنا
۲: غزلها: زهی مثالی که چون جمالت نبسته نقشی یگانه زیبا ×× به خنده شیرین به بزله شکر به غمزه لیلی به عشوه سلمی / قدم برون نه چو وقت آن شد که درگلستان ز فیض باران ×× روان شود جو چو اشک وامق وزان دمد گل چو روی عذرا
چاپ: با مقدمه حسین مکی در ۱۳۱۸ ش چاپ شده
[نسخه‌های منزوی ۲۴۲۷/۳؛ فرهنگ سخنوران ۳۶۹؛ مشترک پاکستان ۱۸۸۱/۹؛ الذریعة ۶۷۲/۹؛ دنا ۲۷۲/۵-۲۷۵]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۷۴/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۱۳

آغاز: ... گرفتم چند روزی زنده ماندم درفراق او ×× بسر کی میتوان بردن به هجران روزگاری را / به یک حرف از باران دوست شادم طالع آن کو ×× که ننوازد بمنکوبی دل امیدوارانرا؛ **انجام:** حاجی آقا محمد آنکه بعدل ×× عالمی را نموده راه نجات / در زمان طرح کرد گلذاری ×× [وانداران] گشت نبات
شامل غزلیات، قصاید وچند ماده تاریخ در وفات بزرگان معاصر ناظم که در یک دفتر و با تخلص عاشق جمع‌آوری شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول سیاه؛

۲۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۰۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کلک عاشق پی تاریخ رقم زد که شده ×× سیر گلزار جنان منزل آقا بابا

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم بن میرزا هدایت الله فریدنی، تا: ۱۱۶۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول محرر، با کمندکشی، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۳۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۱۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱-۱/۴۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ماه بی مهرش که از وی مست استغنا گذشت ×× ناله بیتابی عاشق شنودی کاشکی؛ انجام رباعیات: ای هجر و وصال تو مرا موت وحیات ×× ایکاش دهد آنکه برآرد حاجات / یا در خور مهر من ترا لطف ووفا ×× یا درخور جور تو مرا عبد و ثبات

شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: علی اصغر ملقب به آقا بزرگ ابن میرزا محمد همدانی، تا: ۱۱۹۷ق، جا: اصفهان؛ با سرلوح، با کتیبه بسمله، مجدول مذهب؛ تملک: احمد علی عبداللهی نگار متخلص به نوا ساکن قم؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۴ – ۱۹۰۷]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵۶

شامل غزلیات به ترتیب الفبا و یک مسمط، ۱۲ بند در مرثیه، مقطعات (در این بخش چند ماده تاریخ تولد و وفات است با تاریخهای ۱۱۵۴ق تا ۱۱۷۹ق) و نیز قطعه ای است (در تعریف آقا محمد کاظم واله) و رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲–۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر در متن و ۳۴ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۴۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹-۱۳/۱۸۹

آغاز: صلای عیش و صفای محفل ستاده ساقی نشسته خوشدل ×× به خنده آن مه چنانکه ساغر نگر به عاشق چنانکه مینا / نکشید آنقدر برق سبک عنان عنان را ×× که به روی هم گذارم خس وخار آشیان را؛ **انجام:** به هر بزمی نشاید کرد چون پروانه جا اما ×× فغان از جلوه‌های دلکش آن شمع هر جایی / نشاید جست عاشق چون زندانکه من دانم ×× میان نا توانی فرق نبود با توانایی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۹۰۸]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳-۱/۸۳

آغاز: غیر از جمال شاهد حق درمیانه کیست ×× جز شاهباز حسن در این آشیانه کیست / این نقشهای خوش همه نقشی بود بر آب ×× نقاش بی زوال در این کارخانه کیست؛ **انجام:** وله: حرفی به من از لب خموشت برسان ×× کامی به من ا زچشمه نوشت برسان

شامل غزلیات، یک مخمس و رباعیات (رباعیات از آخر افتادگی دارد)؛خط:نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۰۸]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از ملک عدم چرا برون هشتی پای ×× از کوی جهان چرا نکردی گم پی

فاقد قصاید؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ در انتها شرح حال مختصری از مؤلف ذکر شده؛ تملک «وفایی شوشتری» و چهار بیت از اشعارش در هامش صفحه دوم و شرحی در تعریف و توصیف اشعار عاشق در صفحه آخر مرقوم داشته در تاریخ دوم شهر شوال ۱۲۷۶؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸. در حاشیه به طرز چلیپا؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا، ۱۶۰گ، ۱۴ و ۱۵ سطر در متن، اندازه: ۱۴×۱۹/۹سم [ف: ۱۷ – ۲۰۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** هر سو صنمی کز شمه آغاز کند ×× کو عشوه گری که این چنین ناز کند

شامل قصاید، ترکیب‌بند و مقطعات، غزلیات و رباعیات ... می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (یک صفحه)؛ حاشیه دنباله متن به طرز چلیپایی، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۹/۳×۱۸/۷سم [ف: ۱۷ – ۲۱۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** خوشا شبی و شرابی که بیخود افتی و عاشق ×× هزار بار ببوسد لب ترا و ندانی

فقط قصایدست و غزلیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف:نایینی؛کاغذ:آبی فرنگی،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۴۶۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۰۵

آغاز: وقت مردن مژده دیدار میباید مرا ×× چاره جان دادن بود دشوار میباید مرا؛ **انجام:** از لطف دمی بچشم من منزل کن ×× گو عشق فزون کار مرا مشکل کن

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول به تحریر و زر و لاجورد؛ واقف: طالب اعلائی، دی ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۳۳۶گ، ۱۵ سطر (۸/۳×۱۵/۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۲سم [ف: ۷ – ۴۶۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پشت صفحه آخر رباعیاتی است به خط شکسته ناظم آنها علی اکبر خان حاتم خان مورخ ۱۲۳۱؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج زرد، ۳۰۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۲۱ – ۹۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سنگ بد گوهر اگر کاسه زرین شکند ×× قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود

منتخبی از قصاید، غزلیات، ترکیب بند، قطعات و رباعیات عاشق است و ۳۳۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با کمند زر و لاجورد، با سه سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۷۳ص، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ماه بی مهرش که از وی نیست استقسا گذشت ×× ناله با ناله عشق می‌شنودی کاشکی

شامل غزلیات عاشق ۶۴۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت محمد تقی بتاریخ ۱۳۲۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۳۹ص، ۱۴ سطر در متن و ۱۲ سطر در حاشیه (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰سم [ف: ۸ – ۱۶۴]

۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

آغاز: دارد که تلافی نتوان شد جفا را ×× روزی که ... اهل وفا را

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اندازه: ۱۸/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۴]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱

آغاز: صلای عیش و صفای محفل ستاده ساقی نشسته خوشدل ×× نخنده آن مه چنانکه شاعر بگریه عاشق چنانکه مینا؛ **انجام:** گفتی بکجا گریه کنم در غم عشق ×× آنجا که ز زخم دل ما خون می‌ریخت.

شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی، غزلیات تمام نشده رباعیات شروع می‌شود که آن هم تمام نشده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بوم آبی، ۲۲۵گ، ۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۳۴۳]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳

آغاز: غیر از جمال شاهد حق در میانه کیست ×× جز شاهباز حسن درین آشیانه کیست؛ **انجام:** غریب کوری تو بودم نه ملجایی نه پناهی ×× قتیل جرم تو گشتم نه جرمی و نه گناهی

حاوی غزلیات که بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی مرتب شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی سیاه، ۱۷۸گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۲۵۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۹

آغاز: فارغ شود از رنج کسوف و غم غروب ×× گر مقتبس شود ز ضمیر وی آفتاب / ... به پیش بارگه کبریای او ×× د رجنب آسمان نهم خانه حباب ...؛ آغاز غزلیات: تو مست باده نظاره گان بیخود تماشارا ×× در آن محل که می‌آرد بخاطر حسرت مارا / بدل صد بار گفتم راه کویش را به سر پویم ×× همان چون وقت رفتن شد ز سر نشناختم پارا؛ **انجام:** هر چند که کرده آنچه زان منفعل است ×× خون ... / با او چه کنم که حاصل آب و گل است ×× این قطره خون که ...

خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن ۱۳؛ محمد حسین شعاع الملک شیرازی در یک صفحه شرح حال شاعر را از آتشکده آذر نقل نموده با مهر«شعاع»(بیضی)به تاریخ چهارشنبه۱۶ذیحجه۱۳۵۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳۷ – ۱۶۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۵

منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶ص (۹۲۸–۹۴۳) [ف: ۸ – ۴۴۱]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵۲

غزل است به ترتیب تهجی و مخمس و قطعه و رباعی (ناقص) و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سه سرلوح زیبا؛ تاریخ مرگ ۱۲۷۷ در میانه هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی گلدار، ۶۷گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۹۵۲]

۲۲. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** قرة العین دوستان و اله ×× ای ز تو کشور وفا معمور / طبع تو رشک ابر نیسانی ×× نظم تو به ز لؤلؤ منثور

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۹۶گ، ۱۷سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۱۵۳]

۲۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گیرم که ندانند کسان حال دلم ×× پنهان ز تو کی بود که خود سوخته ای

خط: نستعلیق شیرین، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: اسماعیل مهجوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۲۰]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۷ ـ ج

آغاز: غیر از جمال شاهد حق درمیانه کیست ×× جز شاهباز حسن در این آشیانه کیست؛ **انجام:** بر آستانه او خاک شد سر عاشق ×× خلاصه گشت براه طلب ز دربدری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای پارچه، ۲۳۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱– ۲۶۶]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۳

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه پارچه سرخ، ۲۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۶×۲۸/۳سم [ف: ۲ – ۳۱۴]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۲۶

نزدیک به ده هزار بیت قصیده است و ترجیع‌بند و غزل به ترتیب تهجی و رباعی و ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح زرین و آراسته، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۱۰۵]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۷

آغاز: در این خرابه پرغم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** تا گرد سر تو گردم و جان سپرم ×× تا جان بسپارم چنانکه دل میخواهد

قصاید است و غزل به ترتیب حروف تهجی و مخمس و رباعی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن یشمی، ۳۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۱۴]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳۴

قصیده و غزل به ترتیب تهجی و مخمس و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۳۱۴گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۱۱]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۹

آغاز: بسمله، غیر از جمال شاهد حق در میانه کیست ×× جز شاهباز حسن در آشیانه کیست؛ **انجام:** کشیده خنجر و دارد هوای کشتن عاشق ×× مهی که بادایش هزار جان گرامی.

غزلیات برحسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از الف تا یاء منظم شده؛ خط: نستعلیق خوش، کا: آشتیانی، تا: ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۹۸]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۱۰

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۴۱۲]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۲۱/۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چه خوش گفت این سخن را نکته دانی ×× سخنگو عارفی شیرین زبانی / اگر دست علی دست خدا نیست ×× چرا دست دگرمشکل گشا نیست

مثنوی او؛ خط: شکسته خوش، کا: سید امامی، تا: ۱۲۱۱ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قرمز، ۱۳ سطر [ف: ۹ - ۱۰۵]

۳۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۹۸د

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: کریم بن محمد، تا: ۱۲۱۲ق، برای حاجی محمد حسن ارثیه؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۱۲۳]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** از ملک عدم چرا برون هشتی پا ×× از کوی جهان چرا نکردی گم پی

شامل: قصاید که آخر قوافی آنها حرف الف است، غزلیات (تاریخ کتابت آن: جمعه سوم محرم ۱۲۲۱ ق)، مخمس، قطعات، قطعات مختلف که اغلب آنها درباره وفات افراد معینی سروده شده و ماده تاریخ بعضی از آنها می‌رساند که سراینده در سال‌های ۱۱۷۷ و ۱۱۷۸ زنده بوده است، رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا صادق، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۱گ، ۱۷ سطر (۷/۰۳×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۷]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** چون دانستی که دل گرفتار تو شد ×× بیگانگی تمام پیش آوردی.

شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب الفبایی آخر قوافی از الف تا یاء، مخمس، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۹۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۴۲]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۱

آغاز: درین خرابه پرغم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** بهر تاریخ او نوشتم رفت ×× نو گل ماازین چمن صد حیف

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۲۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی، ۱۷ سطر (۷/۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۷۴۱]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۷۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دردی و چگونه دردی که هوس ×× کزبودن عمر خویش بیزارت کرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۳ صفر ۱۲۲۲ق؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۳]

۳۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۷۴

آغاز: آغاز قصاید: برابر۱؛ آغاز غزلیات: برابر۲؛ آغاز مخمس: ای روی تو محراب و رخت قبله حاجات ×× بنشین که دمی دست بر آرم به مناجات / شاید که تو را رحم دهد رب سموات ×× یا صبر بآن کس که بود واله و شیدات / نی نی غلطم صبر من از روی تو هیهات؛ آغاز رباعیات: درراه وفا که بود دل رهبر ما ×× مردیم و نگشت بخت ما یاور ما / شد خاک به پای تو سنت پیکر ما ×× دیگر زغمت تا چه رود برسر ما؛ **انجام:** انجام رباعیات و انجام دیوان: ار دل برد از روی نگاریت غمی ×× آن بس بود از حاصل هر بیش و کمی / حقا که بود مرا ملک جمی ×× بفروشم و در عوض ستانم صنمی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۲۲۳ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب و لاجوردی؛ مهر: «دکتر ابو الحسن»، «الله محمد علی» (بیضی)؛ تملک: خانم بی بی تمیز به خط محمد التفرشی؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۳۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴۴]

۳۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** در دل او اگر به درمان می‌ساخت.

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم شیرازی، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۲۲۴ق، مجدول، با کمند لاجورد و سبز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ماهوتی، ۶۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۳۶]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲/۳

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: عبدالله دنبلی خوئی بن کبیر، تا: ۱۲۲۵ق؛ ۲۳۹ص (۸۵-۳۲۳) [ف: ۳۷ - ۲۸۶]

۴۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۰۱
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن میرزا نورالله مازندرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۲۶ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۴۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۶ فرخ
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن محمد مومن مشهور به آقا بابا شیرازی، تا: ۲۴ رمضان ۱۲۲۶ق؛ دارای یک سرلوح کم کار، مجدول مذهب، با کمند؛ یادداشت با امضای اقل فقراء نعمت اللهی السلطانی مورخه جمادی الثانی ۱۳۲۷؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۹گ، ابعاد متن: ۹/۵×۱۸، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۷۷]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** حقا که اگر بود مرا ملک جمی ×× بفروشم و در عوض ستانم صنمی
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۴ شعبان ۱۲۲۹ق؛ با یک سرلوح، مجدول، اردشیر میرزا نوشته که در شهر آمل از آقا محمد یوسف به من رسیده است با مهر اردشیر ۱۲۵۲؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه روغنی در زمینه سرخ، ۳۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۵]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۴۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ در هامش آمده که در قزوین نزد دوست جهان آقا میرزا محمد حسین در ۵ جمادی الثانی ۱۲۵۹ نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۰]

۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۷۹
آغاز: عاشق این گلچین که من می‌بینم از بیداد دست؛ **انجام:** خوشا شبی و شرابی که می‌کشی تو و عاشق ×× هزار بار ببوسد لب ترا دندانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول لاجورد؛ مهر: «یا محمد»، «مهدی صح»، «عبده عبدالرزاق»، «انه من سلیمان»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۴۶]

۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۵
نسخه ناقص؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نرم، ۷۴گ، ۱۵سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۹۵]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴معیری
آغاز: درین خرابه پرغم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** گفتی که کی از فراق جان خواهی داد ×× ای بیخبر از غم من امشب امشب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور یشمی، ۶۹۶ص، ۱۶سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۸]

۴۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۳۶
شامل غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع سیاه، ۱۵۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۳۱]

۴۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۷
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** با آنکه بود با همه کس یاری تو ×× کس نیست که باشد پی غمخواری تو / ای دل که بسی کشیده بیماری تو ×× تا چند بگوش من رسد زاری تو. چون منظور نظر مهر اثر و مرکوز خاطر مرحمت گستر نواب مستطاب ... الملقب بظل السلطان علی شاه بمقتضای سلامت طبع موزون ... این نسخه بدیعه ... بنظر اصلاح و عنایت در آن نگرند انا العبد الاقل الاحوج بعنایت ربه الباری ابن محمد حسن محمد الخوانساری و کتبه و رقمته فی شهر شوال المکرم من شهور سنه ۱۲۳۹.
مشتمل است بر: قصاید، غزلیات به ترتیب حروف قوافی و مردف، مخمسات و رباعیات؛ خط: نستعلیق جلی، کا: محمد بن محمد حسن خوانساری، تا: ۱۲۳۹ق؛ به دستور (علیشاه) ظل السلطان قاجار؛ پشت صفحه اول: طرح صورت یک زن جوان به قلم ناصر الدین شاه قاجار که سجع مهر مشار الیه در ذیل آن است ۱۲۷۴؛ مجدول، یک سرلوح مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: ترمه شکری، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای، ۵۶۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۷۶۴]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲
شامل: قصاید و مقطعات و ترکیب‌بند، غزلیات و رباعیات می‌باشد و در حدود ۷۸۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: علی محمد شیرازی، تا: ۱۲۳۹ق، به خواست آقا محمد رضی صباغ شیرازی؛ دارای دو سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ پشت صفحه نخستین به خط سردار معظم خراسانی یادداشت شده که داخل کتابخانه وی گردیده؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۶۷]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۷
بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۸گ، اندازه:۲۰/۳×۲۹/۲سم [رایانه]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از ملک عدم چرا برون هشتی پای ×× از کوی جهان چرا نکردی گم پی
غزلیات است و رباعیات به ترتیب قوافی و از حرف «ش» تا «ض»؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا محمد علی جرعه تویسرکانی، تا: ذیقعده ۱۲۴۲ق؛ برای واحد قلی؛ با دو سرلوح زیبا، چهار صفحه تمام تذهیب، مجدول مذهب؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: روغنی، ۲۰۲گ، ۱۳ سطردر متن و ۶ سطر در هامش (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۲]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** نوشتم چون سروشم کرد یاری ×× حمام تازه

و دلکش حصاری
قصاید است و مراثی و غزلیات به ترتیب تهجی و مخمس و رباعیات و تواریخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ مجدول زرین، با دو سرلوح، با پیشانی مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه روغنی، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ – ۳۱۵]

۵۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** عاشق عمری برنج و محنت شد طی ×× آخر حرمان تا کی و حسرت تا کی / از ملک عدم چرا برون هشتی پا ×× از کوی جهان چرا نکردی کم پی
قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، مخمسات و ترکیبات، مراثی، مقطعات، مثنویات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: کرم علی ابن مولانا محمد، تا: ۱۵ صفر ۱۲۴۴ق؛ مجدول مذهب، با دو سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، حسین بن هدایت الله؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۳۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۷۵۹]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۳

غزل است به ترتیب تهجی و ترجیع و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: کرم علی بن محمد، تا: سه‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق، مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۹گ، ۲۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۹۷]

۵۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسمعیل همدانی، تا: ۳ شنبه ۹ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ به صورت چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۳۸۴ص، ۲۱سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: – ۱۴۲]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۵

آغاز: دردا که تلافی نتوانند جفا را ×× روزی که شناسد بتان اهل وفا را؛ **انجام:** ماه بیمهرش که از وی هفت استغنا گذشت
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۴۷۱]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ماه بیمهرش که از وی مست استغنا گذشت ×× ناله با ناله عاشق می‌شنودی کاشکی
قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ مقداری از غزلیات در هامش، کاتب در پایان نسخه می‌نویسد: «در سنه هزار و دویست و چهل و شش (۱۲۴۶) که عموم ناس از ناخوش وبا و طاعون آشفته و پریشان شده باودیه و جبال فرار کرده بودند کمترین بنده در قریه شنب (؟) غازان که از سختی جان بلب آمده بود، و دل از دست رفته بر صنیع این اوراق پرداخته، و به تسوید این نسخه مبادرت نمود.»؛ واقف: تقی مدرس رضوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج، ۱۸۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۴۵]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۱۵

آغاز: بسمله، درین خرابه پر غم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** این حکم جهان مطاع چون می‌فرمود ×× ای کاش به بیدلی چون من می‌بخشود.
مشتمل بر قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: منصور مهجور مهجور تویسرکانی، تا: ۱۲۴۸ق؛ دارای یک سرلوح، با کتیبه مذهب، مجدول؛ مهر: «ولیعهد» (هشت گوش)، «شیخ بهلول» (مربع)، «اعتماد السلطنه» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی بوم قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر (۷/۷×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [رایانه]

۵۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ماه مهرش که از وی مست استغنا گذشت ×× ناله ای با ناله عاشق شنودی کاشکی عاشق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۰۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خوشا شبی و شرابی که بیخود افتی و عاشق ×× هزار بار ببوسد لب تو را و ندانی
شامل غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۴۹ق؛ در متن و هامش؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۰۷]

۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۸۱۱

انجام: ماه بی مهرش که از وی هست استغنا گذشت ×× ناله با ناله عاشق می‌شنودی کاشکی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ جمادی ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۲۴۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ – ۵۱۲]

۶۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۹

دارای بخش غزلیات است با تخلص «عاشق» که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد باقر خوئی، تا: ۱۲۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۳۰۶]

۶۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

آغاز: برداشت پرده دلبر و دل بر جان نثار کرد ×× و آنکس که جان نداد ندانم چه کار کرد؛ **انجام:** بگوش گفت سروشم زهی خجسته نگاهی ×× حساب کردم و تاریخ این زفاف همان شد
شامل قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۲ق؛ مجدول به زر؛ در آخر نسخه تاریخ وفات شاعر به شعر منقول از حاجی سلیمان صباحی گفته شده و به خط محمد حسن در تاریخ ۱۳۰۴ نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [مؤید: ۳ – ۳۹۷]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۶

آغاز: دردا که تلافی نتوان کرد جفا را ×× روزی که شناسند بتان اهل وفا را؛ **انجام:** بیا عاشق ز تأثیر محبت ×× ترحم از دل کین پرورش بین
در صفحه ۵۷۱ دو غزل با عنوان «من کلام عاشق شاعر» آمده که از میان «عاشق» تخلصان ادب فارسی، شاید بتوان او را با عاشق اصفهانی (۱۱۸۱ق) تطبیق داد. اما اشعار صفحه ۸۰۲ و ۸۰۳ یقیناً از عاشق اصفهانی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۵۷۱، ۸۰۲-۸۰۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۲]

۶۵. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۰۳
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** آمد از درد نهان تو بلب جان طبیب ×× عجبی نیست که از سینه سوزان طبیب
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی، تا: ۱۳۴۱ق؛ متن و هامش؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۴۶]

۶۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۹۵د
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: روغنی آراسته، ۲۹۰ص، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۳]

۶۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۰۴
آغاز: بسمله: در این خرابه پر غم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** گفتی که کی از فراق جان خواهی داد ×× ای بی خبر ازغم من امشب امشب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴۳۵؟؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۲۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶) [ف: ۳ - ۱۰۲۶]

۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۰۴
آغاز: بر روی من مبند دررحمت ای کریم ×× بنگر بر آستان کرم پی بهانه کیست / عاشق زبان مبند وزین درگه از سؤال ×× شاید کند سؤال که بر آستانه کیست؛ **انجام:** کس نگردد دلبر زلف بتان خود چومن ×× گرچه اززلف بتان فتنه بسی برخیزد / می‌روم یک دوسه گامی به هوس لیک کی ×× قطع این بادیه از[تار] بسی برخیزد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۴]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵-۱۴/۱۶۵
آغاز: عشق نیرنگی به کارم کرده پنداری که ما را می‌برد ×× ... آورد واز مجلس خرابم می‌برد / تشنه آب زلال وصلم و در قصد جان ×× وعده آن بی وفا سوی سرابم می‌برد؛ **انجام:** هر روز وقتی کز افق خورشید خاور سر کند ×× یا من به سوی غم روم یا حلقه ام بر در زند / پیچد نفس درسینه ام از بسکه تنگی یک زمان ×× دامان این خرگاه را ای کاش گردون بر زند
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ، ۱۰ سطر سه ستونی، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۹۰۸]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷/۲-۴/۸۷
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ماه بی مهرش که از وی مست استغنا گذشت ×× ناله بیتابی عاشق شنودی کاشکی
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۴گ، ۱۵ سطر [ف: ۴ - ۱۹۰۸]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۶/۳
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد حسن بن میرزا محمد زمان تبریزی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

۷۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳-د/۴۳
آغاز: بسمله - در این خرابه پر غم که نیست جای سرور ×× خوش آنکه پیش نگیرد بجز طریق عبور؛ **انجام:** بمحفلی که زحد رفت اعتبار رقیب ×× بهانه ای که توان کرد کار ساز کنند
شامل قصاید، مراثی و مقداری از غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه:۱۵×۲۰ سم [ف: ۱ - ۴۲]

۷۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** رقم زد از پی تاریخ عاشق ×× فسوس از عارف و آن مشرب او
دارای قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، مقطعات است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، بایک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر:حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة۱۳۲۲؛کاغذ:فرنگی،جلد:مقوای روغنی بوم آلبالویی، ۶۴۸ص، ۱۱-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۷سم [ف: ۴-۷۶۲]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۳۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۷۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بخت بد دامن او کرد رها از دستم ×× ورنه صد بار گرفتم که نگاهش دارم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۲۰گ، ۱۶-۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۹]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گردون که گهی شاد کند گه غمناک ×× از محنت و رنج ما نمی دارد باک / بس گل که بفصل نوبهاران در باغ ×× از خاک برآورد و فرو ریخت به خاک؛ وله: عاشق دو جهان به بی نیازی‌ها بین ×× بگذر ز دغل به پاکبازی‌ها بین
غزلیات و رباعیات؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۲۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۴۰۲]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۲۶/۲

آغاز: بچشم دیگران در صید من منکر نظر بگشا ×× پرم بر بند و بند از بال مرغان دگر بگشا / شب عید است و گو پیر مغان شکرانه عشرت ×× خرابات مغان را در بهنگام سحر بگشا؛ **انجام:** صبر بی پایان ندارم ورنه در انجام عشق ×× مژده صدر حمت از وی خوشتر از آغاز هست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، در هامش ص۴۶۸ پنج بیتی است از مخلص شیرازی؛ هامش تا ص ۴۶۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد [ف: ۱۰ - ۱۶۰۱]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** عاشق هنری نیست تو را غیر محبت ×× مشکل که تو در چشم خریدار درایی

غزل است با همین تخلص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۱گ (۴۵۶-۵۱۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۵]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** نیک خواهد ... قصر میمون ترا اقض زران آیه فی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان عاصی** / شعر / فارسی و عربی

d.-e ʻāsī

عاصی ارومیه ای، حسن، - ۱۳۲۶ قمری

ʻāsī orūmīye-ī, hasan (- 1908)

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۴۲

آغاز: عید سلطانی است ایدل شاد باش ×× از تعلق همچو سرو آزاد باش

خط: نستعلیق، کا: بیوک آقا بن ملا حسین روضه خوان، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۳۱۲ق، جهت پیر سلسله ذهبیه میرزا جلال الدین محمد حسینی ملقب مجد الاشراف (پایان مثنوی)، شکرالله بن محمود، سال ۱۳۱۱ (پایان رباعیات)؛ در ابتدای هر بخش سرلوح زرین، مجدول به زر و مشکی، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶-فیروز

آغاز: دیوان (مثنوی ذخیرة المعاد): عبد سلطانی ات ای دل شاد مباش ×× از تعلق همچو سرو آزاد باش

از حسن حسینی معروف به سید آقا متخلص به عاصی از پیروان سلسله ذهبیه و مرید سید جلال الدین مجد الاشراف. مندرجات این دیوان (یا کلیات) در سه بخش است: بخش یکم: مثنوی ذخیرة المعاد که شجره مشایخ ذهبیه است (از مجد الاشراف به بالا) نخست این مثنوی را (که خود در یکی از ابیات آن را نوروزیه نامیده) به مدح قطب خویش و پاره‌ای از کلیات درباره عشق و تصوف و نام مشایخ اختصاص داده و سپس مقصود اصلی را آغاز می‌کند: «این کمینه خادم فقر و ذهب ×× حسن الحسینی و آقا لقب / از ره اخلاص نه از روی غرض ×× عرضه دارم بر قلوب بی مرض / احترام اولیا دارید هان / تا نگردید در قیامت شمرسار ×× سیما اقطاب سلسله ذهب / که همه پاکند و خالص چون ذهب ×× ... در شریعت مصطفی را پیروند / در طریق مرتضی هم رهروند ×× چون حقیقت را گرفتند از رضا / از ره اخلاص و تسلیم و رضا ×× شد به آن شه منتسب این سلسله / جمع گشت انوار در یک حوصله ×× شیعیان خلص چار و دهند / در سماوات هدی مهر و مهند ×× حال که بگذشته از هجرت تمام / یک هزار و سیصد وده ای همام ×× سالکان را مقتدا اندر طریق / لیس الامجد الاشراف ای رفیق». در پایان مثنوی اشعار عربی در ذکر امامان (ع) دارد و کاتب نسخه (آقا شکر الله بن محمود افشار) در رقم خویش آن را با نام ذخیرة المعاد یاد می‌کند. (در ص ۱۴۱) چند بیت مثنوی از عاصی چند بیت از جلال (مجد الاشراف) با عنوان «از حضرت سفیر کبیر ولایت» و یک رباعی از میرزا رشید و سپس یک قصیده از عاصی را آورده با این مطلع: «خلعت فقر آن شه فقر و غنا کردم کرم ×× زین کرامت بر گذشت از عرش و ما فوقش سرم؛ بخش دوم: (ص ۱۵۰-۲۰۹)، اشعار عربی: (غزلیات، قصائد و رباعیات). کاتب (شکرالله بن محمود) در ذیل این بخش نیز رقم دارد: «لقد تم هذه الغزلیات در روز چهارشنبه ذیحجه - نسخه ۱۲۱۲ ... » بخش سوم: (ص ۲۱۴ تا آخر)، قصاید و غزلیات و رباعیات فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شکرالله بن محمد افشار، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۳۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۵/۴

آغاز: الا بخیر ساقیا بریز می‌بساغرا ×× سه چار ساغرم بده به عشق روی حیدرا / تو نیز مطرب ازل بکوب بربط و طرب ×× به بانک صوت پهلوی بزن به جانم آذرا؛ **انجام:** جز حب علی و آل او دینی نیست ×× حق را مگر آن ملت و آئینی نیست / ایمان بر ما عشق و محبت شد و بس ×× اندر دل ما عداوت و کینی نیست

خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن محمود، تا: دوشنبه ۲۰ ذیحجه ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۲گ (۷۹پ-۱۳۰پ) [ف: ۳۶ - ۳۴۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۵/۶

آغاز: الا یا ساقیا قم و أت خمرا ×× ارحنی من غموم الهجر دهرا / اکاد ان اموت فی الفراق ×× ادر کأساً جزاك الله خیرا؛ **انجام:** یا مالك ملك الارتضا ادرکنی ×× یا صاحب سر مرتضی ادرکنی / العاصی لقد افرده العصیان ×× یا وجه علی الرضا ادرکنی

قصاید و غزلیات عربی عاصی است که در مسائل عرفانی و مدح اقطاب ذهبیه سروده؛ ۲۶گ (۱۳۷پ-۱۶۲پ) [ف: ۳۶ - ۳۴۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵۶

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از عبدالله ناصری [رایانه]

● **دیوان عاقل رازی** / شعر / فارسی

d.-e ʻāqel-e rāzī

رازی، عاقل خان، - ۱۱۰۸ قمری

rāzī, ʻāqel xān (- 1697)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۸

آغاز: پرده از رخ کشیده آمد یار ×× النثار ای دو چشم گوهر بار؛ ترجیع بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۱ص (۱۸۳)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۶/۶-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۳۰ (۱۱۴۸)؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۰]

● **دیوان عالمی دارابجردی** / شعر / فارسی

d.-e ʻālamī-ye dārābjerdī

عالمی دارابجردی، سهراب، ق ۱۰ قمری

ʻālamī dārābjerdī, sohrāb (- 16c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۶

آغاز: خواستم از دوریت جان بسپارم ولی ×× آرزوی وصل تو کرد پشیمان مرا؛ **انجام:** گفتی تو بسیار جفا خواهم کرد ×× بسیار جفا مکن که بسیار بدست

در این دیوان غزلیات و رباعیات مولانا عالمی است. غزلیات آن بر حسب حروف تهجی آخر قوافی تنظیم گردیده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۹۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۱۱۸ص (۳۳۸-۴۵۵)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۴]

● **دیوان عالی** / شعر / فارسی

d.-e ʻālī

عالی، مصطفی بن احمد، ۹۴۸ - ۱۰۰۸ قمری

ʻālī, mostafā ebn-e ahmad (1542 - 1600)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۳۰/۳ که فقط از همین نسخه یاد نموده است؛ هدیة العارفین ۴۳۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۵۸

آغاز: ای نور خود ز پرتو خود مضمر آمده ×× گاهی به مهر و گاه به خاکستر آمده / آیینه وار و آیینه آیینه گر شده ×× آیین خود هر آینه ای مشکل آمده؛ **انجام:** ز نظم گفته عالی طلب لآلی پاک ×× نیافت قیمت و رغبت جواهر خرده / هم از نوادر من شاعران دهر خجل ×× هم از مآثر من منشیانش آزرده

شامل: غزلیات به ترتیب حروف آخر قوافی از الف تا یاء، و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۳۷]

● **دیوان عالی** / ادبیات / فارسی

d.-e ʻālī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۴/۱

آغاز: بیا ای خامه بسم الله سرکن راه مطلب را ×× بر آر دامن حرف آفتاب از نقطه کوکب را؛ **انجام:** نازم بضرب دستش هنگام تیغ راند ×× قرص سپر چو خورشید بر چرخ چارمین شد

مجموعه غزلیات با تخلص عالی از شاعری هندی است که در اواخر نسخه برخی قصاید و سروده‌هایی درباره ماده تاریخ تعدادی از حوادث روزگار ناظم مانند تاریخ سر بریدن سنتا مقهور، تاریخ گرفتن توپ ملک میدان، قصیده برای جان جهان بهادر، قصیده به نام نوابمخلص خان نیز آمده است. با توجه به برخی قرائن یکی بودن این «عالی» با میرزا محمد نعمت خان عالی (-۱۱۲۱ق) بعید نیست؛ خط: نستعلیق هندی، بی کا، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۲۲۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۱۷۸ص (۱-۱۷۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۱۳]

● **دیوان عالی شیرازی = دیوان نعمت خان عالی** / شعر / فارسی

d.-e ʻālī-ye šīrāzī

عالی شیرازی، محمد، - ۱۱۲۱ قمری

ʻālī-ye šīrāzī, mohammad (- 1710)

دیوان اشعار شاعر است که به «عالی» تخلص می‌نماید با مقدمه‌ای به نثر. ناظم در این مقدمه از «نعمت عظمی» که کتاب تفسیری است به عنوان یکی از تألیفات خود یاد می‌کند. شاعر ملقب از اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۶۹-۱۱۱۸) در ۱۱۰۴ به «نعمتخان» شده، و پس از او از شاه عالم محمد بهادر شاه پسر اورنگ زیب به «دانشمند خان» ملقب شده است.

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۲۸۷ق، رحلی، (مطارح الانظار: صص ۲۹۴-۲۹۷)

[الذریعة ۶۷۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۳/۳]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰-۲/۸۰

آغاز: تمامی یابد ازمصراع بسم الله دیوانها ×× ببین کز مد این ابروست زیب روی عنوانها؛ **انجام:** بنشسته چنان قوی که برداشتنش ×× کاری دگری نیست خدا بر دارد

خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۰۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۴/۱

با دیباچه منثور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۶]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۹ فرخ

آغاز: حکایت بازرگانی را شنیدم و بالش بی پایان و مالش فراوان؛ **انجام:** چمنستان: بحر طبعم گوهر آراد از صدف عالی برون ×× گوهری خواهد که بشناسد گهر را خزف؛ انجام: گویند خدا عمر دهد گو ندهد ×× عمری که نوشتنش بصورت عمر است

شامل فکاهیات، حکایات به نثر و چمنستان و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳۰ شوال ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۱ سطر (۸×۲۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۷۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۳/۱

غزلیات او با تخلص عالی؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی ملا محمد نعمت اللهی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۹پ–۲۶پ) [ف: ۲۵ – ۳۳۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۳/۳

آغاز: حمد و شکر او را که هر چه هست از اوست ×× دام هستی حلقه دار ازهای اوست / لا و الا مایه هر قید شد ×× تار و پوت از بهر دام صید شد

مثنوی از اوست؛ ۱۱۱گ (۳۶پ–۱۴۶ر) [ف: ۲۵ – ۳۳۲]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰/۱

آغاز: آغاز دیباچه: عیار افزای نقد سخن اکسیری است که چون بر فلزات معدن لفظ طرح شود زر خالص از سبیکه لفظ؛ آغاز دیوان: تمامی یابد از مصراع بسم الله دیوانها ×× ببین کز مد این ابروست زیب روی عنوانها

حدود هزار و هشتصد بیت غزلیات با تخلص «عالی» که به ترتیب حروف قافیه تنظیم شده با دیباچه‌ای به نثر شیوا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ (۱پ–۶۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۹]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۳–۱/۱۴۳

آغاز: افتاده مقدمه: مطلب بسخن سخن به مطلب نرسد ×× حاصل که سکوت حرف و حرفست سکوت ... / آخر از این چه شد که صرفی مانند موالید و عناصر عمری در ثلاثی و رباعی؛ آغاز اشعار: بسمله. تمامی یابد از مصراع بسم الله دیوانها ×× ببین کز مد این ابروست زیب روی عنوانها / برنگ مهرکین اجسام رنگارنگ بنماید ×× وجوبش گر نباشد ممتنع گردند امکانها؛ **انجام:** رحمتش در ماند کانرا سوی مطلب خوانده است ×× عفو بی پایان او در کار هر درمانده است / کی تواند رنگ عصیان و جحود ×× طاعت ... سرو پایان زود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح مزدوج، مجدول مذهب و مشکی؛ جلد: گالینگور، آبی، ۱۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۹۰۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۲۶

قصیده در کیمیا (معماگونه) از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ حاشیه؛ ۱ص (۱۸۴) [ف: ۱۰ – ۲۰؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۲–ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۱۵۸ اوزلی ۲۵۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۸گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۰]

● دیوان عالی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e ʻālī-ye šīrāzī

عالی شیرازی، محمد حسین بن محمد، – ۱۲۳۶؟ قمری

ʻālī-ye šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (-1821)

قصاید و غزلیات و رباعیات میرزا محمد حسین بن میرزا محمد شیرازی متخلص به عالی است. نمونه‌ای از اشعار وی، در حسن خط می‌گوید: «حسن خط خوش بود در چار چیز ×× بشنو از من گر تو داری مدعا / کلکی از سخت چو قلب گلرخان ×× صفحه چون روی خوبان از صفا / بامدادی همچو رشک عاشقان ×× از غم هجران روان از دیده‌ها / و آنزمان شوخ جمیلی کز جمال ×× جان و دل باشد بزلفش مبتلا / کانچه از حرف وفاسازی رقم ×× باشد اندر گوش آن مه آشنا / من که خطم در نکوئی آمده ×× منفعل زان خط خوبان خطا / من که کلک معجز آثاری بکف ×× باشدم چون در کف موسی عصا / زان چهارم شد سه چیز آماده کاش ×× چهارمین عالی شود حاصل مرا / تا به بینی بعد از این از کلک من ×× گوهر افشانی چو لعل دلربا»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۰

آغاز: ز بعد آن ز حل آورد سر ز شوق برون ×× بخشم و کین نگران گشته از یمین و شمال؛ **انجام:** چون زخمی صیدگاه عشقی ایدل ×× شرمت بادا که میل مرهم داری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کتابت شده به نام: عبدالله خان؛ واقف: سید کاظم عصار؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ – ۱۴۷]

● دیوان عالی گیلانی / شعر / فارسی

d.-e ʻālī-ye gīlānī

عالی گیلانی، عبدالعالی، ق۱۱ قمری

ʻālī-ye gīlānī, ʻabd-ol-ʻālī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۴–فیروز

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم مالک ملکی و خدای کریم ... بعد بر دانایان حقوق معنی ... مخفی نماند که این حقیر فقیر قوت طبع

معنی را ... به ذکر توحید کونی و از نعمت حضرت رسالت پناه و ... امیر مردان بهره مند شده؛ آغاز (قصائد): تازه می‌گوید زمین طبع نظم آرای من ×× سر زند صد غنچه فکر از لب گویای من / بشکفد چون گلبن نطقم به سان نو بهار ×× رنگ و بو یابد نسیم صبح از گلهای من

این دیوان (به نوشته دیباچه) دوازده هزار بیت است که مولف آن را از بیست هزار بیت خویش برگزیده و به ترتیب الفبایی در این دیوان گرد آورده است. و این در زمان جلوس شاه عباس دوم صفوی است بر تخت سلطنت و در پایان دیباچه قصیده‌ای نیز به این مناسبت دارد. چنان که از مقدمه دیوان به دست می‌آید: عالی گیلانی تا سن ۲۲ سالگی شعر نسروده جز گاهی «یکه بیتی که طبع از او راضی می‌شد» در این وقت به هند رفت و «مدت بیست سال در هند به خدمت نوکری و منصب داری در ملازمت پادشاه عرش آشیان ... نور الدین جهان گیر پادشاه می‌بود و همیشه در صحبت سخن و ران و دانان به ... فیض می‌برد و طبع راضی گفت و گوی (معنی سرودن شعر) نمی شد و مدام به خاطر می‌رسید که ... هر گاه به درجه اعلی برسد و به روش شیخ فیضی و بابافغانی و ملا عرفی خواهد شد ... متکلم می‌توان گشت» تا این قصیده‌ای در مدح مولی علی (ع) سرود و آن حضرت را به خواب دید و در خواب چهار بیت در برابر آن حضرت سرود و چون بیدار شد آن ابیات را تکمیل کرد و غزلی ساخت و بعد از آن رتبه سخن فقیر مراتب یافت و فکر در پی تازه‌گویی شد و طبیعت از طرز تناسب لفظی بابافغانی خوش دل شد و استعارهٔ عرفی را پسندید و هر دو زمین را یکی ساخته به جایی رسانیدم که هر بیت بنده چهار پنج تناسب لفظی و سه چهار استعاره دارد». در اینجا به تفصیل، نکات مهم و امتیازات شعر خود را بیان داشته و می‌گوید: «در کلام فقیر در غزل به بیتی بیست تناسب لفظی با چند استعاره موجود است الحال این طرز ... زمین تازه شد» دنبال این سخن را به موسیقی رساند و گوید: «موسیقی دانی را ... به ترنم نمائی به اوج گردون رسانیده چنان که قصیده ای در ردیف عراق در دوازده مقام و بیست و چهار شعبه و شش آواز و چهار نغمه دیگر که بیرون از این جاست در صفات ... شاه عباس گفته ... و تصنیفهای مکرر در پنج نغمه زمزمه نموده ...»، این دیوان (همچنان که در دیباچه نیز می‌گوید) شامل قصیده، غزل، ترجیع‌بند و مثنوی و رباعی است و در قصیده کمتر تخلص در بیت آخر دارد و یا ندارد. غزلی در یاد از آستانه سید جلال الدین اشرف در گیلان دارد که نسبت او را به گیلان آشکار می‌دارد. اینک چند بیت از آن غزل: «امیر کشور گیلان جلال دین اشرف ×× که هست سید آنان و سرور و اشرف / ... شریف دهر بود لا هیجان ز مقدم او ×× که خاک درگه او هست بر جهان اشرف / ... زطوف درگه او دور مانده ام یا رب ×× رسان مرا به در آستانه اشرف / ... توجهی کند ار شاه اشرفم ز کرم ×× رسم ز همت عالی به مسکن اشرف»، از پاره‌ای از ابیات قصاید به دست می‌اید که شاعر از هند به ایران بازگشته و این دیوان را به مناسبت جلوس شاه عباس ثانی ترتیب داده است؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سه کتیبه، مجدول به زر و لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۶۵۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۲۱ - ۹۲]

● **دیوان عامل الدین = حدیقة العاشقین** / شعر / فارسی

d.-e ‘āmel-od-dīn = hadīqat-ol ‘āšeqīn

عامل الدین، محمد طاهر بن ابو طالب، ق۱۳ قمری

‘āmel-ol-dīn, mohammad tāher ebn-e abū-tāleb (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۳۷۳)؛ دنا ۲۷۶/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۲۲

آغاز: حمد واجب احد منتخب دانا را ×× خالق کون و مکان عادل بی همتا را؛ **انجام:** ز کار عشق حق غافل نباشم ×× ولی یک لخت خونم در جگر بی

خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: میشن سیاه، ۳۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۳۱۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۸

قصیده است در ستایش مذهبی مورخ روز جمعه صفر ۱۲۹۷ و غزلیات به ترتیب تهجی و ترجیع‌بند به ترتیب تهجی دوبار و غزل ترکی و رباعیات نوشته ربیع الاول ۱۲۹۷، جلد دوم مثنوی رثای واقعه کربلا و دوازده بند در آغاز نسخه، با دیباچه‌ای است (نوشته صفر ۱۲۹۷) در آن می‌نویسد که: «ز عمر عامل سه پنج رفته باده سال ×× رسید رونق حس سخن به حد کمال / به سال الف دو صد با نود چهار بدی ×× که کرد از قلم طبع عارفان خوش حال»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ربیع الاول ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۸گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۲۰۸]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۷ فرخ

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۹۸ق، جا: تهران؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا گالینگور، ۱۱۴گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۷۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸۹

آغاز: شکر خداوند آسمان و زمین را ×× گو بدر آرد ز سنگ ماء معین را؛ **انجام:** یکروز وفا ندیدی از عمر و زیار ×× چون برق گذشت عمرت ای عامل دین

شامل: قصاید و مخمسات و حکایت و مصیبت و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲ صفر و ربیع الاول ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۳گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۶سم [ف: ۹ - ۱۲۵۷]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۸۹/۲-۶۰۷۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۵-۱۳۲۲ق؛ مجدول؛ کاغذ:

فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱۷گ، ۲۰ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۱۰]

۶. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۴**

آغاز: شکر خداوند آسمان و زمین را ×× کو بدرآرد ز سنگ ماء معین را؛ **انجام:** دشمنان را خدا زوال دهد ×× عیش احباب بی همال دهد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۳۰۵ق؛ در متن و در هامش، مجدول در چهار ستون با اکلیل و رنگ‌های دیگر، با دو سرلوح و دو پیشانی به اکلیل و رنگهای دیگر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲ - ۳۱۶]

۷. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۳۷**

دارای قصاید در ستایش امامان و امام زادگان و وصف حال و مرثیه و کتاب قانون و کتاب حکاطت و ستایش و ساقی‌نامه‌ها و کتاب مثنوی و کتاب غزلیات به ترتیب تهجی و ترجیع و رباعیات، با مدایحی درباره ناصرالدین شاه و امیر نظام، با مسمط و دو بهاریه یکی در ستایش شاه دیگری در ستایش آقا میرزا محمود وزیر، با غزل‌های پراکنده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با کمند مشکی و لاجورد و زر، با یک سرلوح، تاریخ انجام در این نسخه ۶ جمادی الاول ۱۳۱۰ است، آغاز مانند نسخه دانشگاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۲۰/۶×۳۳/۳سم [ف: ۲ - ۳۱۷]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۹/۲**

اشعاری از او؛ بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق [د.ث. مجلس]

← دیوان العاملی ≻ فراید اللآلی فی مدح الموالی

● دیوان عاملی / شعر / عربی

d.-e ʻāmelī

عاملی، عدی بن رقاع، - ۹۵ ؟ قمری

ʻāmelī, ʻadī ebn-e reqāʻ (- 715)

دیوان اشعار عدی بن رقاع عاملی است به روایت و شرح ابوالعباس احمد بن یحیی، ثعلب شیبانی، عدی از شاعران مشهور قرن اول هجری است که قبل از نیمه آن سده، زاده شده، بیشتر قصاید او در مدح ولید بن عبدالملک مروان و عمر بن ولید بن عبدالملک و دو قصیده نیز در مدح عمر بن عبدالعزیز دارد، این دیوان بر اساس همین نسخه منحصر به فرد، با تصحیح و تحقیق برخی از استادان مجمع العلمی العراقی در بغداد به سال ۱۴۰۷ق تحقیق و چاپ شده، البته شاعر دیگری نیز بدین نام (عدی بن زید عبادی) از شاعران دوران جاهلیت است که دارای دیوان شعر بوده که به سال ۱۹۶۵م از سوی وزارت فرهنگ عراق در بغداد چاپ و منتشر گردیده و او جز عدی بن رقاع است، چون عدی بن زید عبادی، نصرانی بوده و در عصر انوشیروان می‌زیسته و قبل از ظهور اسلام در گذشته است. عدی بن رقاع به سبک سنتی (بدوی) شعر می‌سروده و دختر او سلمی نیز در سرودن شعر صاحب ذوق بوده. مجموع ابیات دیوان در این نسخه ۱۰۹۴ بیت است که شامل ۲۹ قصیده می‌شود و راوی نیز برخی عبارات را از لحاظ لغوی شرح نموده است.

چاپ: بغداد، محقق: نوری حمودی القیسی، مطبعة المجمع، ۳۶۶ص، ۱۴۰۷ق.

[تاریخ نگارشهای عربی شعر ۴۵۱/۲ - ۴۵۲؛ مجلة مجمع العلمی العربی دمشق سال ۵۲۰/۳۳ - ۵۲۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۱۹

آغاز: لمن الدار کعنوان الکتاب ×× هاجت الشوق و عیت بالجواب / لمن الدار مثل خط الکتاب ×× بالمراقید او بوکر العقاب؛ **انجام:** فافنی ثمود الحجر ربک انه ×× یعاقب اقواما کثیرا و یغفر؛ الحجر: منازل ثمود، و قد منعوا سبتا من الدهر لقحة ×× تدر برسل فاضل ثم تصدر ...

نسخه‌ای است بسیار نفیس، کهن و منحصر به فرد در جهان، دقیقاً در نیمه نخست قرن ۵ کتابت گردیده، این نسخه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در کتابخانه شخصی مرحوم محمد امین خنجی لاری، از بازرگانان دانشمند لارستانی، مقیم تهران قرار داشته که استاد حسین علی محفوظ، استاد ممتاز دانشگاههای بغداد زمانی که در دانشگاه تهران به تحصیل اشتغال داشته تصویری از آن گرفته و از روی همان تصویر در بغداد تحقیق و چاپ شده؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۵ (بین سال‌های ۴۱۰ تا ۴۴۰ق)؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مصحح، با نشان «بلغت مقابلة» مقابله شده، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۲۶۷]

● دیوان عاملی / شعر / عربی

d.-e ʻāmelī

عاملی، حسین بن عبدالصمد، ۹۱۸ - ۹۸۴ قمری

ʻāmelī, hoseyn ebn-e ʻabd-os-samad (1513 - 1577)

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۳۶-طباطبائی**

آغاز: للکاتب فقیر رحمة ربه الغنی حسین بن عبدالصمد الحارثی ... هاجرت عن وطنی بقصد مزیه ×× تحصیلها فی موطنی متعذر / وسعیت جهدی فی اکتساب فضائل ×× و دخلت نارا حرها یتعسر

قصیده حارثی، ابیاتی از آن، بخشی است از قصیده‌ای از شیخ حسین بن عبدالصمد حارثی عاملی (والد بهائی) گرد آورنده مجموعه این ابیات را از خط سراینده آن نقل می‌کند؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۰۶ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۲
قصیده‌ای از او به شیخ بهائی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۴۶۹-۴۷۱) [ف: ۱۰/۲ - ۱۰۲۸؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۵]

● **دیوان عامی برجردی** / شعر / فارسی
d.-e ‘āmī borūjerdī

عامی بروجردی
‘āmī- borūjerdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱ط
مدح حضرت علی علیه السلام از عامی بروجردی (قصیده در..)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۲۲ - ۲۴؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۳]

● **دیوان عایشه** / شعر / فارسی
d.-e ‘āyeše

سمرقندی، عایشه، ق۶ قمری
samarqandī, ‘āyeše (- 12c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۰
در عنوان اشعارش نوشته: «عایشه از بزرگ زادگان دیار سمرقند است برخی او را دختر قاضی آن ولایت دانسته اند». از وی دو رباعی در سفینه حاضر نقل شده است: «اشکی که ز چشم من برو غلطیده است ×× در گوش کشیده ای که مروارید است / از گوش برون آر که بدنامی تست ×× کان را به رخم تمام عالم دیده ست / با من چه شب وصل تو بگشاید راز ×× ناگاه هم از شام کند صبح آغاز / با این همه گر عوض کنندم ندهم ×× کوتاه شبی از آن بصد عمر دراز»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۷]

● **دیوان عباسی** / شعر / فارسی
d.-e ‘abbāsī

عباسی، عبداللطیف بن عبدالله، - ۱۰۴۸ قمری
‘abbāsī, ‘abd-ol-latīf ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1639)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۳
مثنوی مسدس اوست.این نسخه دفتر پنجم است و در۱۰۳۲ ساخته شده (ص ۲۰ دیباچه)؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۷ رمضان ۱۱۰۷ق؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۲-۲۷۴۸]

● **دیوان عبدالاحد شاه گل وحدت** / شعر / فارسی
d.-e ‘abd-ol-ahad šāh gol vahdat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳۸-ف
نسخه آقای سید علی رضای ریحان یزدی. قصیده‌ای است و غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۷ق؛ قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ - ۲۳۵]

← دیوان عبدالباقی العمری ≻ التریاق الفاروقی

● **دیوان عبدالحمید ایلابادی** / شعر، بهائیت / فارسی
d.-e ‘abd-ol-hamīd-e īlābādī

ایلابادی ساوجی، عبدالحمید بن محمدعلی،ق۱۳ قمری
īlābādī sāvajī, ‘abd-ol-hamīd ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۳
آغاز: بسم الله العزیز الحمید الحمدلله الموفق لتلفیق و تلفیف الاطهار الابرار الانوار المثنوی النوری ... اما بعدان هذه وثیقة و جیزة علی التحقیق و التشویق من السابق و اللاحق لاهل الحقیقة و الطریق. از بیان شد مثنوی لب لباب ×× ذکر شد طاق امان او را بیاب انشدت و کتبت فی الایلاباد الساوه فی سنة ۱۲۸۱. یک سخن گویم دلا باریک شو ×× همچو مه باریک شو باریک شو / بیان کرد عارف اصول عقاید ×× ز ذکر ازل گشت کشف مقاصد. ان الذین کفروا بالذکر ... من حکیم حمید اصول عقاید حقه لمن یرجو لقاء ربه من عبده. لب لباب مثنوی. بسمله.ای ضیاء الحق بیا ای جان پاک ×× ای تو ما را جان جان روحی فداک / ذکر تایت از ازل زد کنت کنز ×× برقع از رخ برفکن طناز و طنز / از ازل نور تو تؤتی من تشا ×× پرده سر عما از رخ گشا / در ظهور آور تو نور معنوی ×× نور نورت کن بیان در مثنوی / شرح کن دلاله ذکر و بیان ×× ای ببسم نور نورت کن عیان / نغمه احببت محبوب ازل ×× ز نبی در بارگاه لم یزل / برگشاهین دفترام الکتاب ×× در لب زدنی بیان کن فتح باب / هان ببند این لب ذکر لب باز کن ×× باز اندر مثنوی آغاز کن / مثنوی را مخزن اسرار شو ×× وز دم هاهویی او را یار شو؛ **انجام:** در دامان بسان ماء معین بعیون جاریه منجمد و حباب وارد چبچله است نعوذ من شر قد اقترب.
در اصول عقاید و کلام بابیان و بهائیان است از عبدالمجید بن محمدعلی ایلابادی ساوه ای عارف که در روز چهارشنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۳۲۴ او را کشته‌اند (تاریخ بیداری ایرانیان ۷:۳) بدین‌گونه: ۱. دیباچه منثور که در ایلاباد ساوه در ۱۲۸۱ ساخته است، ۲. مثنوی اصول عقاید نزدیک به ۱۵۰۰ بیت (۲-۹۱)، ۳. قصیده در ستایش مذهبی (۹۴)، ۴. اللمعات القدسیة به نثر عربی مورخ روز پنج‌شنبه ۱۲۷۹ در همان دیه (۹۵-۱۰۶)، ۵. رباعیات به

نام «طاق امان» نزدیک به ۲۵۰ بیت به ترتیب تهجی درباره ظهور (۱۰۷–۱۲۰)، ۶. ترکیب‌بند مورخ رمضان ۱۲۸۰ در ایلاباد (۱۲۲–۱۲۹)، ۷. غزل با تخلص عارف (۱۲۹–۱۳۲)، ۸. قصیده تائی عربی به روش ابن فارض (۱۳۲–۱۴۰)، ۹. در بث شکوی و نفثة المصدور به نثر فارسی (۱۴۱)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۹–۱۲۸۰ –۱۲۸۱ق؛ با حواشی خود او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ترمه، ۷۲گ، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۶۸۶]

● دیوان عبدالرحمن دماوندی / شعر / فارسی و عربی

d.-e ‘abd-or-rahmān-e damāvandī

دماوندی، عبدالرحمن

damāvandī, ‘abd-or-rahmān

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵۶/۶

آغاز: حمد الک یا احدی البقاء ×× شکرا لک یا صمدی اللقاء / حمد تو سر سبزی نطق و بیان ×× شکر تو شیرینی کام و زبان

خط: نستعلیق، کا: عبدالخالق بن محمود دماوندی، تا: قرن ۱۱؛ در برگ ۲۰ر تا ۲۲ر گفتاری از افلاطون خطاب به طبیب نفوس مریضه و برخورد عیسی و یحیی از کتاب انیس الخاطر و دو بیت شعر عربی از کمیت و مناجات پیامبر با تاریخ ۱۲۹۹ و روایتی از علی (ع) درباره معاویه از بستی و نصایح لقمان به فرزندش و طلسمی در جلب محبت و پراکنده‌های دیگر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد:تیماج قهوه‌ای،۲گ (۱۹پ–۲۰ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: – ۱۹۲]

● دیوان عبدالرحیم الندیسی / شعر / ترکی

d.-e ‘abd-or-rahīm an-nadīsī

ندیسی، عبدالرحیم

nadīsī ،‘abd-or-rahīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴

متخلص به رحیما؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۲ – ۲۳۶]

● دیوان عبدالرحیم برعی / شعر / عربی

d.-e ‘abd-or-rahīm-e bor‘ī

برعی، عبدالرحیم بن احمد، – ۸۰۳ قمری

bor‘ī, ‘abd-or-rahīm ebn-e ahmad (- 1401)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸/۶

قصیده از او با قافیه میم؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [ف: ۵ – ۶۱]

● دیوان عبدالرزاق عطار / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-or-razzāq-e ‘attār

عطار، عبدالرزاق بن علی اصغر، ق۱۴ قمری

‘attār, ‘abd-or-razzāq ebn-e ‘alī asqar (- 20c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۹

آغاز: پس از عرض قهر و ثنای حضرت واجب الوجود. جلوه گر شد عارض جانان عشق ×× عقل شده پابسته و حیران عشق؛ **انجام:** شراب مردن بجایم برفشان ×× به جام من خسته دل جای می‌ستم.

غزل است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ جمادی ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۳گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۴

آغاز: اشراق نیر اعظم عشق جهان افروز از پی فجر فرج و و فتوح سعادت هدایت بصبح تعلق بست. مظهر ذات خدای حی توانا ×× کیست محمد شه سریر تولا / مظهر ذات است و مظهر است صفات را ×× زانکه صفت باشدی ز ذات هویدا؛ **انجام:** عهد مظفر سلطان قاجار ×× نه ساله مجموع کردیم اشعار / شهر صیامی شد ختم تاریخ ×× جرید نامی از شیخ عطار

کلیات اشعار شاعر است با تخلص عطار و شیخ عطار با دیباچه‌ای به نثر. شاعر، معاصر مظفرالدین شاه قاجار بوده و در اشعارش او را مدح می‌کند و دیوانش را در عصر همین سلطان در مدت نه سال جمع‌آوری نموده است. شامل این بخش ها: الف: دیباچه (ص۱–۹)، آغاز: «اشراق نیر اعظم عشق جهان افروز از پی فجر فرج و و فتوح سعادت هدایت بصبح تعلق بست»، ب: قصاید (ص ۱۰–۳۸)، آغاز: «مظهر ذات خدای حی توانا ××کیست محمد شه سریر تولا / مظهر ذات است و مظهر است صفات را ×× زانکه صفت باشدی ز ذات هویدا»، ج: غزلیات به ترتیب حروف تهجی (ص ۳۹–۴۹۱)، آغاز: «نه آسان است الفت عشق مشکل کار با دلها ×× که مشکل کرد آسانها و آسان کرد مشکلها / من این دیوانگی خوش داشتم ز اول که برجستم ×× ز دام صحبت زاهد ز بند پند عاقلها»، د: رباعیات (ص ۴۹۸–۵۰۹)، آغاز: «آینه ذات کبریا روی علی است ×× در پرده سر ستر غطا موی علی است / در عالم کون هر چه بینی به شهود ×× از دست یداللهی بازوی علی است»، انجام: «عهد مظفر سلطان قاجار ×× نه ساله مجموع کردیم اشعار / شهر صیامی شد ختم تاریخ ×× جرید نامی از شیخ عطار»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ شاعر در بعضی از اشعار تغییراتی داده است؛ با یادداشتی از جعفر منصوری به تاریخ ۱۵ اردیبهشت ۱۳۱۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۳۲]

● دیوان عبدالرزاق کاشی / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-or-razzāq-e kāšī

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری
'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

[دنا ۲۷۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۲-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۹(آ)-۴۶۳/۹(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. تتمه دیوان اوست؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۳گ (۲۱۰پ-۲۱۲پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۶(آ)-۴۶۳/۱۶(ب)-ف
از دیوان شعر اوست؛ ۲گ (۲۴۱پ-۲۴۲پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۴۱(آ)-۴۶۲/۴۱(ب)-ف
دنباله دیوان او؛ ۲گ (۴۲۴ر-۴۲۵ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۴۵(آ)-۴۶۳/۴۵(ب)-ف
دنباله دیوان او؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۸۱۱ق، ۲گ (۴۳۱پ-۴۳۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۰(آ)-۴۶۳/۸۰(ب)-ف
تتمه دیوان او؛ در هامش؛ ۱گ (۲۱۲ر-پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۱۳(آ)-۴۶۳/۱۱۳(ب)-ف
در هامش، ۸گ (۴۲۴ر-۴۳۱پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۷
آغاز: شرف الدین جهان فضل و کرم ×× که جهان زو شکوه و فریابد؛ **انجام:** تا که خورشید فلک را خون کند رای صبوح ×× از شفق می‌باشد از اختر تنقل کردنش
قصاید است و ترکیبات در حدود ۷۵۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۲۷ص (۲۰۴-۲۳۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۶]

● دیوان عبدالصاحب نراقی / شعر / فارسی
d.-e 'abd-os-sāheb-e narāqī

نراقی، عبدالصاحب محمد بن احمد، ۱۲۱۵؟ - ۱۲۹۷ قمری
narāqī, 'abd-os-sāheb mohammad ebn-e ahmad (1801 - 1880)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۲
آغاز: بسمله، ای رفیقان همرهان با وفا ×× شبروان وادی ملك فنا / هر چه را پیوسته یاد داری بدل ×× حب آن گردد ترا در دل سجل؛ **انجام:** انس یا حب گیر کس را باعث است ×× هر یکی آن دیگری را وارث است
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح احتمالاً از مولف باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵) سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۵۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۴۶
آغاز: ای رفیقان همزبان با وفا ×× شبروان وادی ملك فنا / انني آنست نار افا مکثوا ×× عل آتیکم بها کی تصطلوا / ای روی دل آرایت آتش زده بر جانها ×× وز کفر سر زلفت بر هم زده ایمانها / سری که ز تو صاحب از غیر نهان میداشت ×× بر حاجی سبق خوانند اطفال دبستانها؛ **انجام:** هر چه را پیوسته یاد آری بدل ×× حب ان گردد تو را در دل سجل / انس با حب گیر کورا باعث است ×× هر یکی آن دیگری را وارث است ...؛ سپس غزلها و قصیده است در ستایش و سوگواری مذهبی. بی شرم امتی که کشند عترت نبی ×× وز ملت نبی همه جویند اعتبار
نخست مثنوی عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: حاجیه ملك خانم دختر عبدالصاحب حاجی ملامحمد نراقی کاشانی، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: ضیاءالدین نراقی،۱۲۳۴/۹/۱۲؛کاغذ:فرنگی، جلد: مقوای قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴- ۳۸۶۵]

● دیوان عبدالصمد بن بابك / شعر / عربی
d.-e 'abd-os-samad ebn-e bābak

ابن بابك، عبدالصمد بن منصور، - ۳۸۷ قمری
ebn-e bābak, 'abd-os-samad ebn-e mansūr (- 998)

[کشف الظنون ۷۶۴/۱؛ ریحانة الادب ۲۶۰/۵؛ دنا ۲۷۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷-ف
نسخه اصل: لاله لی ش ۱۷۵۴. جزو دوم از قافیه دال تا شین؛ بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۱۹۲گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۴
آغاز: اذا ما سله سبق القضاء؛ **انجام:** العالم البر الوصول
قصائد و قطعات او بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۸۷گ، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷ - ۴۱۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۷۰
آغاز: وکل مقلل الغربین غصب ×× اذا ماسله له سبق القضاء / وسمرا تشرب الارواح رفها ×× وتصدر عن مشارعها رواء
فیترك طرفها فی الطرف کسرا؛ **انجام:** و دان لك الملوك قكل دان ×× وقاص صادر عما یقول / فانتا لحاکم العدل الامام ×× التقی العالم البر الوصول. هذا وجدناه من دیوان الاستاد عبدالصمد بن بابك
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۲۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۴]

● دیوان عبدالعلی شاه / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-‘alī šāh

عبدالعلی نطنزی کاشانی، محمد حسن بن احمد، - ۱۳۰۲ قمری

‘abd-ol-‘alī-ye natanzī kāšānī, mohammad hasan ebn-e ahmad (- 1885)

[دنا ۲۷۷/۵؛ فرهنگ سخنوران ۳۷۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۰

آغاز: الا ای طایر قدسی که بودت لا مکان مبدا ×× چه افتادت که افتادی بناگه ز اشیان تنها؛ **انجام:** عبدالعلی از شوقت جان میرودش از کف ×× رحمی صنما رحمی بر این دل سودایی
قصاید است و غزلیات و در دو بخش؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: اسدالله محلاتی، تا: شوال ۱۲۸۴ق، کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۳۱۷]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید نجم العرفا، تا: شنبه ۱ ربیع الثانی۱۳۰۵ق، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۸]

● دیوان عبدالعلی علوی / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-‘alī-ye ‘alavī

علوی، عبدالعلی، ق۹ قمری

‘alavī, ‘abd-ol-‘alī (- 15c)

آغاز: در گنجینه معنی بگشا ای دل حیران و بگو خطبه توحید خداوند کریم احد قادر قیوم توانا و توانگر

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۶/۲

آغاز: برابر؛**انجام:** سلطان بحق وارث نبوی سرو گلستان ولایت علی موسی جعفر اندرین شعر مطول که ... بود از فضل و کمال و نظر رحمت ... که طبع خوش من کرده بود ...
نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء میراث تعیین شد. بحر طویلی است در ۲ برگ در مدح حضرت علی علیه السلام که به سطرهایی پایانی آن اشاره می‌شود «تا نفسی باشدم از مهر نبی دم زنم و مدح علی خوانم و آن دم که شوم کشته عشق بگذر ز سر خاک من و بشنو همگی بوی وفا را» سراینده این بحر طویل را در سال ۸۷۰ق که به زیارت حضرت مضجع شریف علی بن موسی الرضا (ع) رفته در مشهد مقدس سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۹۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۰ض-۶/۷۰

آغاز: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه مرکز احیاء میراث ذکر شد. بحر طویل مجرمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۲۸۹]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۷/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدهی عمر دراز و طرب و خدشدلی و عیش و نشاط و فرح و شادی و جمعیت و اقبال و زر و زیور و در و ظفر دولت و امنیت و هم شوکت و یارا
بحر طویل در ثنای حضرت علی علیه السلام، در این بحر طویل که در ۱۴ بند کوتاه است، ثنای خدا و پیامبر و بقیه امامان علیهم السلام و اشاره به معجزه‌ای از حضرت امیر المؤمنین (ع)، به نظم کشیده شده، و علوی گوید که گویایی را به برکت رفتن به مشهد علی بن موسی الرضا (ع) به سال ۸۷۰ یافته‌ام؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن سید کریم تاجر شوشتری، تا: ۱۳۰۱-۱۳۰۸ق؛ جلد: روغنی، ۲گ (۱۳۰ر-۱۳۱ر)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴ - ۱۱۳]

● دیوان عبدالقادر / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-qāder

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۷۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● دیوان عبدالقادر جیلانی / شعر / عربی - فارسی

d.-e ‘abd-ol-qāder-e jīlānī

عبدالقادر جیلانی، عبدالقادر بن موسی، ۴۷۱ - ۵۶۱ قمری

‘abd-ol-qāder-e jīlānī, ‘abd-ol-qāder ebn-e mūsā (1079 - 1166)

چاپ: مشار ۲۳۴۷/۲ (۳ چاپ)؛ در قاهره چاپ شده

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۱/۳

چند غزل از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۱۶ر-۱۱۷پ) [مختصر ف: ۵۷۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۰/۶-عکسی

آغاز: (متن): بسمله. وجودی سر فی سرالحقیقه ... (ترجمه): آغاز سخن به نام ذات یکتا - کاوصاف کمال راست جامع، حقا
اصل نسخه:گنج بخش،۶۲۵۸(گنج۳/۱۷۰۸)؛خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ محرم ۱۱۰۸ق؛ با ترقیمه «راقمها و ناظمها الفقیر محمد علی حنفی قادری»؛۲گ (گ ۱۹-۲۰) [عکسی ف: ۲ - ۲۱۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲۰

آغاز: آغاز چکامه: نظرت بعین الفکر فی حال حضرتی ×× حبیباً تجلی للقلوب فحنتی
چکامه شیخ عبدالقادر گیلانی. با یک دیباچه به عربی؛ خط: نسخ، کا: سلیمان قاضی بن محمد مکری، تا: ربیع الاول و ربیع الثانی

۱۱۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۱۶۳–۱۶۵)، ۹ -۱۳سطر، اندازه: ۱۲/۵×۶/۷سم [ف: ۲ – ۲۳۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۳/۲۹

قصیده لامیه اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۲۴۸–۲۵۰)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۲۱۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۳۳۰ق؛۳۴گ(۱ر–۳۴پ) [مختصر ف: ۳۷۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۲/۵

آغاز: نظرت بعین الفکر فی حان حضرتی ×× حبیباً تجلی للقلوب فجنتی

القصیدة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۶سم [ف: ۷ – ۴۴۰]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۱۰/۳

آغاز: ونادانی من غیر واسطة وقد ×× بدا لی حسرا لاحجاب و حاجب؛ **انجام:** فاقبل من نصح بن سالم یافتی ×× تفوق علی الاقران ان کنت عاقل

اشعار یتضمن عجائب عبدالقادر و ادعائاته الباطلة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۱۰ر–۱۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [مؤید: ۲ – ۲۵۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۳

آغاز: آغاز قصیده: وجودی سری فی سر سرالحقیقه ×× و مرتبتی فاقت علی کل رتبتی / و ذکری جلی الابصار بعد عمائها ×× و احیی فؤادی الصب بعد القطیعة؛ **انجام:** و انی عبدالله حقاً و صادقاً ×× یصرفنی ملک صدق نیتی

قصیده تائیه. این قصیده عرفانی در شرح مقام انسان است و در آن از توارت موسی و انجیل عیسی یاد شده است. ترجمه فارسی هر بیت زیر آن نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ص (۲۰–۳۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۷۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۵

آغاز: سقانی الحب کاسات الوصال ×× فقلت لخمرتی نحوی تعال / سعت و مش لنحوی فی کئوس ×× فهمت لسکرتی بین الحوال

قصیده لامیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۰– ۲۷۱]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۹/۳-عکسی

آغاز: بی حجابانه در آ، از در کاشانه ما ×× که کسی نیست به جز درد تو در خانه ما؛ **انجام:** جذبه حق کمند او، اشتر جان بند او ×× محیی مستمند او، سوی قطار می‌رود

اصل نسخه: گنج بخش، ش۲۵۵۲ (گنج ۱۴۸۰/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷گ (۱–۲۷ کناره) [عکسی ف: ۲ – ۱۲۸]

● دیوان عبدالکریم سلطان / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-karīm soltān

عبدالکریم سلطان، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-karīm soltān (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۷۵

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶گ (۸۷۲–۸۸۷)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۷۴

آغاز: دیباچه: عنوان هر صحیفه حمد و سپاس بی قیاس پروردگار لیل و نهار است ... آغاز حکایت منظوم: این حکایت ز الف لیلا دیده ام ×× هم ز دانایان چنان بشنیده ام؛ **انجام:** صد هزاران بار بر یاران سلام ×× هر دم از عرش برین بر آن مقام

دیباچه عبدالکریم سلطان حاکم بانه و حکایت شش اختر منظوم از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۲گ (۸۰۸–۸۶۹)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۴]

● دیوان عبدالکریم گیلانی / شعر / کردی

d.-e ‘abd-ol-karīm-e gīlānī

گیلانی، عبدالکریم، ق۱۴ قمری

gīlānī, ‘abd-ol-karīm (- 20c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۵۶-۱۳/۱۳۶

آغاز: بسمله. حمد و ثنا و شکر بوذات مطلق ×× فرضی عمومی له سرگشت خلق / له دوای ثنا وحمد ده کم مناجاة ×× له درگای خالق عظیم الصفاة؛ **انجام:** ایمیش مختصر به نظم اشعار ×× ام فتح مکه کردمان اوقتار / صدهزار سلام صلوة فراوان ×× نارَمان بوخذت رسول رحن

منظومه گدائی اوست، شاعر در این منظومه بلند، تاریخ صدر اسلام و غزوات حضرت پیامبر (ص) را به نظم کشیده است. شاعر همچنین وقایع و جنگ‌ها و شجاعت‌های حضرت علی (ع) را در غزوات در عصر حضرت پیامبر بیان نموده است؛ خط: نسخ و تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۲۴۱گ، ۱۷–۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸ – ۴۶۴۴]

● دیوان عبدالله حسینی / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-lāh-e hoseynī

حسینی، عبدالله

hoseynī, ‘abd-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۳

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق، جا: اصفهان؛ ۱ص (۲۷پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۲]

← دیوان عبدالله خان مصباح دیوان > مطبوع القلوب

● دیوان عبدالله واعظ قزوینی / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-lāh vā‘ez-e qazvīnī

واعظ قزوینی، عبدالله بن محمد رفیع

vā‘ez-e qazvīnī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad rafī‘

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۴۹

اشعار از او؛ کاتب=مؤلف، تا:قرن۱۲؛ ۱ص (۱۷۴پ) [ف: ۳۸ - ۲۶۳]

● دیوان عبدالمجید تبریزی / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-majīd-e tabrīzī

تبریزی، عبدالمجید بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

tabrīzī, ‘abd-ol-majīd ebn-e ab-ol-hasan (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۳/۴

مخمس به جهت سلطان حمید میرزا و قصاید متفرقه از اوست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: ۷۴۱]

● دیوان عبدالمجید درویش / شعر / فارسی

d.-e ‘abd-ol-majīd-e darvīš

درویش، عبدالمجید بن عبدالله، ۱۱۴۷ – ۱۱۸۶ قمری

darvīš, ‘abd-ol-majīd ebn-e ‘abd-ol-lāh (1735 - 1773)

[دنا ۲۷۸/۵؛ الذریعه ۳۰۴/۹و ۳۲۴ و ۶۹۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۹۳

آغاز: نبود باورت ای آنکه زخم کاری ما ×× کنون بیا بتماشای جانسپاری ما؛ **انجام:** تاریخ چو پرسید مجید از خرد پیر ×× گفتا که گلی در چمن ... ۱۱۷۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۵ق؛ رکابه‌دار؛ جزو کتابخانه جعفر سلطان القرایی بوده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۰ - ۵۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۹/۳

آغاز: شکوه بسیار دارم از جفای بی حدت ×× از شکایت مانع است اما وفاداری مرا؛ **انجام:** آنکه در ذکر خدا بود چه شام و چه سحر ×× وانکه با یاد الهی چه صباح و چه مسا

غزل است بترتیب تهجی و رباعی و ماده تاریخ ۱۱۷۵-۱۱۸۴؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد افشار، تا: ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰ص (۲۰۴-۲۴۳)، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۱]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۱/۲

آغاز: نبود باورت ای آنکه (کذا) زخم کاری ما ×× کنون بیا بتماشای جان سپاری ما / شب فراق روا نیست منع زاری ما ×× چرا که زاری ما نیست اختیاری ما

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رفیع بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱۲۲۱ق؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱۵

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۹/۲

آغاز: اشعار قدوة العارفین درویش مجید طالقانی رحمة الله علیه. نبود باورت ای آنکه زخم کاری ما ×× کنون بیا بتماشای جان سپاری ما / بیا مجید سفر از دیار یار کنیم ×× که وقت عزت اغیار گشت خواری؛ **انجام:** مجید ار با تو باشد نیست با کش از جهانی غم ×× چه باک از غم بود آن را که دارد غمگساری خوش

غزل بترتیب تهجی از الف تاشین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۹ص (۱۳۳-۱۸۱)، ۱۴سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۵۷۰]

● دیوان عبدالنبی بغدادی / شعر / عربی

d.-e ‘abd-on-nabī baqdādī

بغدادی، عبدالنبی

baqdādī, ‘abd-on-nabī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۵/۳

آغاز: نور من الله أن شاهدت طلعته ×× شاهدت من احمد المختار بهجته / و ان تجاهلت او انکرت رتبته ×× هذا الذی تعرف البطحاء و طاته – و البیت عرفه و الحل و الحرم

بخشی از قصاید عربی شاعر است بدین ترتیب: الف: تخمیس قصیده فرزدق در مدح امام سجاد (ع)، آغاز: «نور من الله أن شاهدت طلعته ×× شاهدت من احمد المختار بهجته / و ان تجاهلت او انکرت رتبته ×× هذا الذی تعرف البطحاء و طأته / و البیت یعرفه و الحل و الحرم»، ب: «تخمیس قصیده فرزدق» (ص۲۰-۳۸)، تخمیس دیگری بر همان قصیده از همان شاعر است، آغاز: «هذا الذی ضمن القرآن مدحته ×× هذا الذی ترهب الآساد صولته»، ج: قصیده‌ای که شاعر در ماده تاریخ تعمیر بارگاه امام موسی کاظم (ع) توسط احمد خان دنبلی حاکم خوی (کشته شده در ۱۲۰۰ق) سروده است (ص۳۰-۳۱)، آغاز: «ارقلت مشتاقة و اللیل عسعس ×× و رعیل الشوق فی الاحشاء عرس / تراقی کلما عن لها ×× غامض البرق او الصبح تنقس»، د: اشعار متفرقه (ص ۳۱-۳۹)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ص (۱۵-۳۹) [ف: ۳۷ - ۲۴۱]

● **دیوان عبدالواسع جبلی** / شعر / فارسی
d.-e 'abd-ol-vāse'-e jabalī

جبلی، عبدالواسع بن عبدالجامع، – ۵۵۵ قمری
jabalī, 'abd-ol-vāse' ebn-e 'abd-ol-jāme' (- 1161)

چاپ: کلیات اشعارش به اهتمام و تصحیح و تعلیق آقای دکتر ذبیح الله صفا در سلسله انتشارات دانشگاه تهران به شماره‌های ۶۰۴ و ۷۵۷ طبع و نشر یافته است.
[الذریعة ۷۰۲/۹؛ م ۲۴۳۲ و ج ۶۵۹:۹؛ دنا ۲۷۸/۵–۲۸۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۲–ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۲ تا ۲۵۱بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ش ۱۰۳؛ کا: ابونصر محمد بن احمد بن محمد بن علی بوحق (؟) بن نعمان یمانی، تا: ۶۹۹ق؛ ۳۷گ (۱۲۹–۱۶۵) [ف: – ۱۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳

آغاز: خداوندی که روز بار خورشیدش سزد افسر ×× جهانداری که گاه ملک جمشیدش سزد چاکر

قصاید، مقطعات، غزلیات و رباعیات، به ترتیب حروف تهجی ترتیب داده و در حدود ۷۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً از خطوط نیمه اول قرن ۸؛ به سال ۱۳۳۵ به دست سردار معظم خراسانی افتاده، به‌دستور وی با بهترین طرزی صحافی و وصالی گردیده و صاحب نسخه به خط خود نواقص آن را تکمیل و فهرست جامعی از مندرجات آن ترتیب داده؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: میشن، ۲۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۶۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۵۱–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵. گزیده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۲گ (۴۱۸–۴۱۹)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۴]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۹۹

آغاز: بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهرجان ×× بزرگ و خرد و خاص و عام و وحش و طیروانس و جان؛ **انجام:** ای بازدلم بدست فکرست اسیر ×× ای تاج سرزمانه پایت چونست

شامل: قصاید و قطعات بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، رباعیات آن هم بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، کا: حمزه بن ابابکر تابان، تا: ۸۶۶ق، جا: ادرنه؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۲گ، ۱۸ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۲۸۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۷/۱

نسخه اصل: دانش سرای عالی ش۱۷۴ [با عنوان اشعار معرفی شده]؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ [فیلمها ف: ۲ – ۸۶]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۳

آغاز: که دارد چون تو معشوق و نگار و چابک و دلبر ×× بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و در حدود ۴۷۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با یک سرلوح ظریف، مجدول مذهب، آخرین بیت نسخه کامل این است: «فخر دارد برهمه سادات گیتی از شرف ×× فضل دارد بر همه اشراف عالم در محل»؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۵۱ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۵–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹–ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۶۳؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شرف الدین علی، تا: ربیع الثانی۹۸۰ق؛ ۲۰۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

۹. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۴

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ – ۱۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۱/۵

آغاز: از شادی بشارت فتح خدایگان ×× شاهان فدا کنند همی گنج رایگان؛ **انجام:** تا من رخ چون ... تو دیدم ×× ... تو چون چشمه نوتست

پیرامن ۳۵۵۰ بیت قصیده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله قمی، تا: ربیع الثانی ۹۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰ص (۲۳۵–۲۸۴)، ۲۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ – ۲۷۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۱

در آن شعرهای: «اشعار صابران سماعیل ملک ... هست او پیمبر شعرا» و «زهی آفاق را سلطان زهی ایام را مولا ... خداوند جهان سنجر کزین تاریخ تا محشر، نمی بیند چنو دیگر ز نسل آدم و حوا» دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۸ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۶۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۵

آغاز: استاد ابوالواسع (کذا) جبلی اصل منشاء او ولایت غرجستان است، و در روزگار سلطان سنجر بوده، طبع قابل داشته ... که دارد چون تو معشوقی نگار چابک و دلبر ×× بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر؛ **انجام:** چون روی تو ترا ندیدم ای روز افزون ×× چون سیرت گشت عزم من دیگر گون (؟)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۳۱گ (۲۸پ–۵۸)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ – ۲۸۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۸۲–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۵

آغاز: که از مدحت دهان او شود پر حقه لولو ×× که از شکرت دهان من شود چون بیضه عنبر؛ **انجام:** ناجنسان را زوصل آزادیهاست ×× بر من چه زمانه از تو بیدادیهاست

قصاید مقطعات غزلیات و رباعیات است و در حدود ۴۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً در قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح بسیار نازیبا (ظاهراً از کارهای هند باشد)، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۶۹]

۱۴. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: به طبع خوش، به صدق دل، به طوع تن، به مهرجان ×× بزرگ و خرد و خاص و عام و وحش و طیرو انس و جان؛ **انجام:** پیش رخ تو ز سیلی باد صبا ×× گل هم به طپانچه سرخ می‌دارد روی

شامل قصاید، غزلیات، رباعیات و قطعات و دیگر انواع شعر؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛افتادگیها: آغاز (صفحه اول)؛ مجدول مذهب. [نشریه: ۷ – ۷۳۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰–طباطبائی

آغاز: بسمله که دارد چون تو معشوقی نگار و چابک و دلبر؛ **انجام:** هر شاخ که خار بود گل گشت ×× هر بیخ که خشک بود تر گشت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲/۵×۱۱سم [ف: ۲۴ – ۱۱۰]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱۲–عکسی

آغاز: منسوخ شد مروت معدوم شد وفا ×× و ز هر دو نام ماند. چو سیمرغ و کیمیا

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷، فهرست نشده. ۵۸۱ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۱ [عکسی ف: ۲ – ۱۲۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴

آغاز: بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهرجان ×× بزرگ و خرد و خاص و عام و وحش و طیر و انس و جان

حدود ۶۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: جواد بن یحیی، تا: ۱۰۰۱ق، جا: دارالخلافه آکره هندوستان، بنا به خواست محمد سعید نام که ظاهراً از ارکان دولت بوده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ – ۲۶۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۹–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۵–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3320؛ خط: نستعلیق، کا: صالح بن میرزا علی خاتون آبادی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۱۶ق؛ ۱۴۷گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۳–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۳–ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی Add. 19؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۵۱ و ۱۱۶۰ و ۱۱۲۷ در ص ع [فیلمها ف: ۱ – ۹۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۷۱۶]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴

آغاز: بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهرجان ×× بزرگ و خرد و خاص و عام و وحش و طیروانس و جان؛ **انجام:** تا ناز و جفای تو بر انگیخته شد ×× در کوی تو آبروی من ریخته شد

شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی در مراثی و مدح و لغز، غزلیات بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۶گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۳۳]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۶

آغاز: بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهر جان ×× بزرگ و خورد و خاص و عام و وحش و طیر و انس و جان؛ **انجام:** پیش رخ تو ز سیلی باد صبا ×× گل هم بطپانچه سرخ میدارد روی

منتخبی از قصاید و مسمطها و قطعات و غزلیات و رباعیات اوست و ۴۷۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۳ص، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۵]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۶

آغاز: که از تیغ تو باد یدان زخون دشمنان خوبان ×× که که ریزد خزو مرجان کسی بر تخته مینا؛ **انجام:** وربایدت که می‌خورم اندرمیان سوک ×× آنگه خورم که بر کشی از من لباس آن

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۴۰ص (۴۷۷–۶۱۶)، ۲۵سطر(۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ – ۴۴۵]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۴

آغاز: هو الله تعالی شانه العزیز، جبلی الشمس عبدالواسع مولدش غرجستان؛ **انجام:** ز خوشی می‌تو پنداری که هست آن کودک نادان ×× ولیکن خدمت پیران بود نزدیک او بهتر

دیوان بدون رعایت ترتیب الفبایی قوافی قصاید را در پس هم آورده و از برگ‌های ۲۷ تا ۲۹ مخمسی در بین قصاید وجود دارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛

کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج عنابی، ۶۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۷۰۲]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۵/۱

آغاز: که دارد چون تو معشوقی نگار و چابک و دلبر ×× بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر؛ **انجام:** سر تا پایت چنانکه باید بودست ×× گویی که کسی با ... فرسوده است

قصاید و ترکیب‌بند و رباعیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سرخ، ۹۸گ (۱پ-۹۸ر)، ۲۵ سطر [ف: ۸ - ۴۴۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۸۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۲۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: کبود، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۲-طباطبائی

آغاز: خداوندا همه گیتی تو را مامور شد یکسان ×× که باشد در همه عالم که بیرون آید از فرمان؛ **انجام:** هر آن که نام من از راه نیکوئی ببرد ×× همیشه در دو جهان نام او به یکی باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱-۱۲۴۲، جا: چمن سلطانیه از محال خمسه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۰گ (۱۶۲-۲۹۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۴۷]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۱/۲

آغاز: جهان از بیم تیغ شاه لرزان است در هیجا ×× فلک از هیبت دارا گریزان است سر تا پا؛ **انجام:** ور بایدت کی می‌خورم اندر میان سوک ×× آنگه خورم که برکشی از من لباس آن

شرح حال شاعر از تذکره دولتشاه بعدا بر آن افزوده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ شعبان ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: حنایی و بعضاً شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۶۲]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۱

آغاز: که دارد چون تو معشوق ونگار وچابک و دلبر ×× بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر؛ **انجام:** فخر دارد بر همه سادات گیتی از شرف ×× فضل دارد بر همه اشراف عالم در محل

فقط شامل قصاید؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه یی فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۸۹گ، ۲۷ سطر (۹/۹×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۲/۱

آغاز: یا صاحبی این الخبر زان سرو قد سیمبر ×× کز عشق او گشتم سمر لب تشنه و خسته جگر / برکنده جان افکنده سر با کام خشک و چشم تر ×× گردد ز غم زیر زبر دنیا و دین و جان و تن؛ **انجام:** از چرخ نصیب من گزند افتاداست ×× د رگردن دانشم کمند افتاده استت / بخت من از آن چنین نزند افتاد است ×× کین مایه همتم بلند افتاده است

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی انصاری، تا: ۱ رجب ۱۲۷۴ق؛جلد: گالینگور مشکی، ۹۹گ (۱پ-۹۹پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۱۱۶]

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۴۱/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۵۹۷]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۳

آغاز: ای قلم در دست تو چون در کف موسی عصا ×× وی کرم در طبع تو چون بر لب عیسی دعا؛ **انجام:** وآنکه در عالم نخواهد این دعا را مستجاب ×× هر کجا باشد دعای نوح باشد همسرش

نسخه خوب و نسبتاً کامل است. خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۳ رمضان ۱۲۸۲ق، برای محمد علیخان کلانتر و حکمران قلعه جم؛ مجدول، با یک سرلوح پرکار و ظریف؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ارغوانی، ۱۲۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۷)، اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۴۶۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۷

آغاز: ای قلم در دست تو چون در کف موسی عصا؛ **انجام:** هر کجا باشد دعای نوح باشد رهبرش

شامل قصاید و قطعات است به ترتیب الفبایی و یک مسمط در آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوایی، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۲/۱

آغاز: خداوندا همه گیتی ترا مأمور شد یکسان ×× که باشد در همه عالم که بیرون آید از فرمان؛ **انجام:** مرد آن بود که روی نتابد ز دوستی ×× لو بسط الجبال اذا نشقت السما

شامل قصاید، مسمط و قطعات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۸۱گ (۱-۸۱)، ۱۴ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۴۹]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۴

آغاز: خداوندی که روزبار خورشیدش سزد افسر ×× جهانداری که گاه ملک جمشیدش سزد چاکر؛ **انجام:** باشد از جور ستاره دشمن او ممتحن ×× باشد از دور زمانه دشمن او مبتذل

فقط شامل قصاید است و بعضی از مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۴؛واقف:نایینی؛کاغذ:شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۶۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۶

آغاز: مدام تا که بود وصف زلف در ابیات ×× همیشه تا کی بود نعت خال در امثال؛ **انجام:** من مانده چو نی به پیش گلزار تو زار ×× با این همه در دو چشم خوانخوار تو خار
از وی اشعاری نیز در صفحات ۶۸۰ تا ۶۸۳ آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۱۹، ۶۸۰-۶۸۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۲
آغاز: زهی آفاق را سلطان زهی ایام را مولا؛ **انجام:** مبارک باد بر تو عید قربان و چنان بادا ×× که هر ساعت کنی عیدی و بدخواهی کنی قربان
خط: نسخ خوش، کا: میرزا محمد علی عبرت مصاحبی نایینی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۳۴۵ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه نسبتاً کاملی است و از صفحه ۴۰۲ تا ۴۰۷ چند قصیده از قلم افتاده به خط کاتب متن نوشته شده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۲۰۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۸سم [ف: ۷ - ۴۶۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۷گ (۱پ-۱۳۷پ)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴)، قطع: خشتی [ف: ۱۷ - ۱۷۷]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۲-ف
نسخه اصل: بادلیان ۵۴۰ الیوت ۱۱۶؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۹گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴-ف
نسخه اصل: بادلیان ۵۳۸ اوزلی ۲۳؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۳۰
آغاز: بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهر جان ×× بزرگ و خورد و خاص و عام و طیرا و وحش و طیرا و انس و جان؛ **انجام:** پیش رخ تو ز سیلی باد صبا ××گل هم بطپانچه سرخ میدارد روی
شامل: قصاید و اشعار پراکنده، مقطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی و فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، روکش گالینگور، ۱۵۴گ، ۱۷سطر (۴/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹×۱۷/۸سم [رایانه]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۸
آغاز: که دارد چون تو معشوقی نگار چابک و دلبر ×× بنفشه زلف و نرگس چشم و لاله روی و سیمین بر؛ **انجام:** عزمم همه از پس تو آن بود کنون ×× کز سیر تو گشت عزم من دیگرگون / چون روی تو را ندیدم ای روز افزون ×× چون عزمم گشت عزم من دیگرگون
سی و چهار قصیده از قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، با کتیبه مرصع مذهب، مجدول محرر مذهب؛ جلد: تیماج سبز مذهب، در سر ترنج این عبارت آمده: «ناصر ز محمد دارد امید شفاعت»، ۴۰گ (۳۳۹پ-۳۷۸پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۵]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۲۸
آغاز: بسمله، بطبع خوش بصدق دل بطوع تن بمهر جان بزرگ و خورد و خاص و عام و طیر و وحش و انس و جان؛ **انجام:** باد کینت نار قهر و باد مهرت آب نفع باد نامت با نشور و باد خصمت خاکسار
تنها ۲۱ قصیده و یک مسدس آن را در بر دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با کمنداندازی به مشکی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۳۳پ-۷۴پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۶سم [رایانه]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان عبدالوهاب / شعر / فارسی
d.-e ‘abd-ol-vahhāb

عبدالوهاب، ق۱۱ قمری
‘abd-ol-vahhāb (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲۷/۴
قصیده در ستایش حضرت علی، غزل، ترجیع‌بند، رباعی، ساقی‌نامه، قطعه و نزدیک ۶۱۰ بیت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۶۳گ (۳۵۳-۴۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۹سم [ف: ۸ - ۱۲۷]

● دیوان عبدالوهاب / شعر / فارسی
d.-e ‘abd-ol-vahhāb

نراقی، عبدالوهاب
narāqī, ‘abd-ol-vahhāb

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۱/۲
آغاز: عید آمد، در گلشن آواز هزار آمد ×× هین بلبل به گل گوید، صد شکر بهار آید
چند قصیده و قطعه، از آن میان یکی قصیده‌ای در تهنیت نوروز و ستایش علی خان، مؤرخ ۱۲۸۴ق است. دیگری در مبارک باد جشن عروسی همان علی خان، روی هم حدود ۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: مؤلف، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۳گ (۱۹ر-۲۱پ) [ف: ۲ - ۱۱۳]

● **دیوان عبد علی** / شعر / فارسی

d.-e ʻabd-e ʻalī

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴

آغاز: سرآغاز هر دفتر و سفر و طغرا ×× بود نام حی قدیم توانا؛ **انجام:** رفت از هجر تو چون جان از کف عبد علی ×× حیف گویان بر سر نعش وی اکنون آمدی

دیوان غزلیات شاعری است متخلص به «عبد علی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۳۰۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۳]

● **دیوان عبدی** / شعر / فارسی

d.-e ʻabdī

نویدی شیرازی، زین العابدین بن عبدالمؤمن، ۹۲۲ - ۹۸۸ قمری

navīdī šīrāzī, zayn-ol-ʻābedīn ebn-e ʻabd-ol-mo'men (1517 - 1581)

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۵

آغاز: ... پذیوه شد اول خلیل و کلیم ×× دگر بود عیسی بجمعی عظیم / پیمبر بسر منزل انبیا ×× باستاد در پیش و شد مقتدا؛ **انجام:** بمیدان اگر میشوی در قتال ×× یکی حال خواهد شدن زین دو حال / که خویشند و دانی که در هیچ کیش ×× نشاید زدن تیغ بر فرق خویش / ز اصحاب احمد بصد ماجرا ×× تو خون برا ...

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول و مذهب، به ظن قریب به یقین از آثار دوره صفویه و عهد خود شاعر است و ظاهراً نسخه نفیس و درباری بوده است و بعدها به دست نااهل افتاده و اوراق شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی زرد، ۱۱۸گ، ۱۸ در چهارستونی، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۹۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **دیوان عبدی** / شعر / فارسی

d.-e ʻabdī

عبدی، عبدالعلی میرزا بن فرهاد میرزا، ق۱۴ قمری

ʻabdī, ʻabd-ol-ʻalī mīrzā ebn-e farhād mīrzā (- 20c)

[الذریعه ۷۰۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۸۲/۲

آغاز: من نتایج طبع وقاد ... شاهزاده معتمد الدوله عبد العلی میرزا روحی فداه: با ما ز چه رو داری امشب سر جنگ ای دل ×× با آنکه دو صد ره خورد پای تو بسنگ ای دل / گر پرتوی از رویش بر بام و درت افتاد ×× عبدی بفدایش کن بی هیچ درنگ ای دل؛ **انجام:** در بر غمزه چشمت چکند عبدی زار ×× که بشوخی گرو از دیده عبهر بردی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۱-۸)، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۶۱]

● **دیوان عبدی علائی** / شعر / فارسی

d.-e ʻabdī-ye ʻalā'ī

عبدی علائی

ʻabdī-ye ʻalā'ī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۵

آغاز: ای صانعی که صنع تو خورشید انورست ×× صحن جهان ز پرتو صنعت منورست؛ **انجام:** چشمه آب حیاتی بشکر خنده خوش (!) ×× مرده را زنده کند سوزش عطشان (!)

قصایدی است در نعت پیامبر و ستایش از ملک علاءالدین و قاضی جلال الدین بن جمال الدین و شیخ برهان الدین و علی پاشا وزیر عثمانی و رکن الدوله، و مسمطها و قطعاتی دیگر، نسخه حدود ۵۷۵۰ بیت شعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶۰گ (۱۷۱پ-۲۳۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ - ۸۰]

● **دیوان عبدی گنابادی** / شعر / فارسی

d.-e ʻabdī-ye gonābādī

عبدی گنابادی

ʻabdī gonābādī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۶

آغاز: دیده وری از صف ارباب هوش ×× پیش لبش خضر و مسیحا خموش / تیره شبی اختر سیار شد ×× شمع رخش دیده بیدار شد / دید که کوری به هزار اضطراب ×× می‌برد از حوض سبویی پر آب / داشت در آن راه ز راه فراغ ×× آب به دستی و به دستی چراغ؛ **انجام:** آن که چو عبدی خردش رهبرست ×× در نظرش زان همه کس بهتر است

مثنوی عرفانی است از او در داستان کوری با چراغ و سبوی پر آب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۳-۲۴) [ف: ۳ - ۵۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۷۱

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۳۵۹-۳۶۰) [ف: ۱۰ - ۱۸۴۱]

● **دیوان عبرت** / شعر / فارسی

d.-e ‘ebrat

عبرت نائینی، محمد علی، ۱۲۴۵؟ – ۱۳۲۱ قمری

‘ebrat-e nā‘īnī, mohammad ‘alī (1830 - 1903)

[الذریعة ۷۰۵/۹؛ مجلس ۱۶۶/۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۳۴/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۷

آغاز: یکی بنگر این چرخ نیلوفری را ×× که چون استاد است صورتگری را؛ **انجام:** کو بود و جد شاهد ازلی ×× جلوه گر از جمال پاک علی

مشتمل است بر: ۱. قصاید در مدح ائمه، وقایع جنگ بین المللی اول و وضع ایران، مدح سردار اسعد، واقع رضا جوزانی در اصفهان، وقایع ۱۳۲۰ تهران، خلع محمد علیشاه، تعزیت خاتون آبادی، ۲. قطعات، مثنوی سفر روح، غزلیات و ترجیع‌بندها، روی هم ۶۳۰۰ بیت؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۱۶ص، ۱۷ سطر(۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۰

آغاز: دلدار حلقه‌های سر زلف باز کرد ×× چون باز کرد قصه کوته دراز کرد / عبرت که گشت ملك معانی مسلمش ×× درک حقیقت از ره عشق مجاز کرد؛ **انجام:** کند یار آشنایی با تو عبرت ×× دمی کز خلوت بیگانه برخاست.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۹۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۶– ۱۷۴]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۵۹۲

آغاز: نکن بصورت حیدر نظر زدیده معنی ×× در او مشاهده کن سر شاهد ازلی را؛ **انجام:** عبرت درین غزل رفت آنرا ز پی که گوید ×× دیشب به رقص برخاست آن فتنه نشسته

خط: نسخ، کا: مؤلف، بی‌تا، نسخ اصل با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ، ۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۱۷]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۶۶

آغاز: سپاس خارج از حد قیاس و حیز احصا ×× ثنائی مطلق از قید عدد بیمقطع و مبدا / سزای درگه قدر خداوندی که ذات او×× زهر نقصی مبرا هرکمالی را بود دارا؛ **انجام:** افسوس که مردم همه الدنگ شدند ×× در شیوه کجروی چو خرچنگ شدند / مردان و زنان چو گبر و ترسا و یهود ×× در کسوت و اعتقاد یکرنگ شدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۲و۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸۰

آغاز: سپاس بیقیاس نیاز بارگاه خدای بی نیاز و درود نامحدود؛ **انجام:** چه اسکندر بسر نیست برای آب حیوان (؟) ×× که به پیش خاك کوی تو کم است از سرایی ...

شامل: پس از دیباچه غزلیات از حرف باء تا حرف یا، اندکی از دیباچه میان ص ۱و ۲ از نسخه افتاده و تمام حرف الف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی کبود، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۷۹]

● دیوان عبقری / شعر / فارسی

d.-e ‘abqarī

عبقری، ق۱۳ قمری

‘abqarī (- 19c)

[الذریعة ۷۰۶/۹]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۸۰/۲-۲۶/۱۶۰

آغاز: این حکایت کند تو را خوشدل ×× می‌فزاید مرا فرح در دل / بود مردی نکو بشهر کرج ×× که زخوبی بسر نداشت هرج؛ **انجام:** با چنین حال میل هم داری ×× به بهشت برین شوی آری / عبقری چشم دل پراز خون کن ×× این هوا را زسر تو بیرون کن

مثنوی مفصلی است در حکایت و اخلاق‌های شایسته و رذیله و برخی مطایبات از شاعری از قرن سیزدهم که در اشعارش عبقری تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۹۱۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۶۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۸۹گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۷سم [رایانه]

● دیوان عبهر شیرازی / شعر / فارسی

d.-e ‘abhar-e šīrāzī

عبهر شیرازی، ق۱۴ قمری

‘abhar-e šīrāzī (- 20c)

از عبهر شیرازی که گویا به هند هم رفته و در زمان صفویان می‌زیسته است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۵

آغاز: دلی که زنده بجانان چه می‌کند جان را ×× مگر نیاز کند خاکپای جانان را / ز هجر و وصل مترسان مرا و قصه مخوان ×× که مست عشق نداند ز وصل هجران را؛ **انجام:** بهم نموده دو چشمت ز مژه سیاهی ×× که هیچ دیده ندیده چنین سپاه بشاهی / تو ماه رخ شه فرزین اسب پیل شبی ×× شهان همه پیاده همه مات تو بهر سر راهی / ز عشق بهره ای عبهر نبرده الا آنک ×× تنی نزار و دلی پر ز خون و عمرتباهی

تا اندازه ای مرتب به حروف تهجی و با تخلص عبهر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ چونکه افزوده‌هایی در هامش دارد، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۶

سطر (۴×۸)، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۱۳ – ۳۳۰۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۰۳

آغاز: قافیه حرف الف. غزل. دلی که زنده بجانان چه می‌کند جان را ×× بگو نثار کند خاك پای جانان را / غلام همت آن عاشقم که چون عبهر ×× نهاده در سر پیمان دولت ایمان را؛ **انجام:** وله ایضا: ایکه بر سر و مه و ماه بچوگان داری ×× ماه کی بوده چنین کش تو بجولان داری / جان بجانان بده عبهر ز غم آسوده نشین ×× نامطاعی است دل از درد پریشان داری / سرورا جا بگلستان بود این نیست عجیب ×× عجب اینست که بر سرو گلستان داری / رباعیات و مقطعات (تنها دو رباعی است) ... ×× بتیغ کینه چه کاوش کنی بسینه دل / که غیر دوستی ات نیست در خزینه دل ×× به قعر بحر ز غواصیم بدست آمد / هزار گوهر مقصود از سفینه دل ×× شانه گو محرم کاکل نکند / که در این باغ صبا رخنه بسنبل نکند

غزل است به ترتیب تهجی و دو رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول زر و لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۱۳ – ۳۳۶۴]

● دیوان عبید الله خان ازبک / شعر / فارسی

d.-e ‘obayd-ol-lāh-xān-e ozbak

شیبانی، عبیدالله بن محمود، – ۹۴۶ قمری

šeybānī, ‘obeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (- 1540)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱عکسی و ۱۶۱۹ عکسی

آغاز: ای مالك دو کون تویی پادشاه ما ×× در وقت عاجزی و ضعیفی پناه ما / کی پاك می‌شود گنه ما ز سیل اشك ×× گر تو به آب عفو نشویی گناه ما؛ **انجام:** تا بود در تن من و توحیات ×× بفرستیم بر نبی صلوات

نسخه اصل: آکادمی علوم ازبکستان، ش ۸۹۳۱ (فهرست نسخه‌های خطی شرقی در آکادمی علوم ازبکستان ۲۴۴/۲–۲۴۷). شامل اشعار فارسی، ترکی و عربی عبیدی است. این نسخه شامل ۶۸۰ صفحه است که ۲۰۰ صفحه آن اشعار فارسی، ۱۰ صفحه عربی و بقیه اشعار ترکی می‌باشد. در میان غزل‌های ترکی، غزل‌های عربی نیز به چشم می‌خورد. این نسخه ۴۴ سال بعد از درگذشت شاعر از طرف میر حسین حسینی در بخارا استنساخ شده است. دیوان فارسی حاوی ۱۶۷ غزل و ۴۱۹ رباعی و ۷ قطعه و ۱ فرد و ۳ معما و چند مثنوی است. نسخه‌ای از دیوان اشعار ترکی عبیدی در موزه انگلستان به شماره ۷۹۰۷ نگهداری می‌شود. شرح حال شاعر در منابع تاریخی بسیاری درج شده که نشانی برخی از آنها در دانشنامه ادب فارسی (۶۰۲/۱–۶۰۳) آمده. تصویر حاضر شامل اشعار فارسی عبیدی است که در قالب‌های غزل، رباعی، قطعه، فرد و مثنوی سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۰ق، به دستور میر حسین حسینی بخارا؛ مجدول، دارای چند سرلوح مزدوج مذهب، در این تصویر تنها اشعار فارسی شاعر از نسخه عکس‌برداری شده و در ابتدای تصویر دو صفحه تایپی در شرح حال شاعر و خصوصیات نسخه دیوان وی به قلم محمد عبدالله دانشجوی انستیتوی ادبیات علی شیر نوایی فرهنگستان علوم ازبکستان دیده می‌شود؛ ۲۰۳ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۷۵ و ۵ – ۲۷]

● دیوان عبیدالله کرد نقشبندی / ادبیات / فارسی

d.-e ‘obeyd-ol-lāh-e kord-e naqšbandī

غازی، عبدالله، ق۱۴ قمری

qāzī, ‘abd-ol-lāh (- 20c)

شیخ عبیدالله کرد که یکی از اقطاب نقشبندیه بوده و در کردستان تعداد زیادی از مسلمین را به کشتن داد که شرح داستان خروج او درکتاب‌های متعدد ذکر شده است. در این مثنوی به تفصیل درباره حالات مشایخ نقشبندیه، احوال خود، اوضاع کردستانی، جنگ خودش با روس‌ها، به نظم، بحث نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۷۱-۱۵/۱۱۱

آغاز: بسمله. اللهمی به نامت شدم ازعدم ×× به نام تو هم رخت آنجا برم / به نام تو باز از سوی آن دکان ×× به پیشت کشم جمله سود و زیان؛ **انجام:** هذا تسبیح ذا النون لا اله الا انت سبحانك ... خواجه باقی که استاد عام ... چند آیاتی زقرآن وکلام ×× درختامش خوانده باید والسلام

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: احمد قاضی شیخ لاسلامی سقز، تا: ۱۳۲۰ق، جلد: مقوا قهوه‌ای، ۲۰۱گ، ۱۴–۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۵۰۷]

● دیوان عبید زاکانی / شعر / فارسی

d.-e ‘obayd-e zākānī

عبید زاکانی، عبیدالله، – ۷۷۲ قمری

‘obeyd-e zākānī, ‘obeyd-ol-lāh (- 1371)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۳۴/۳؛ دنا ۲۸۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹۵/۱-ف

نسخه اصل: دارالکتب المصریة ش ۹۳ ادب فارسی طلعت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد ابهری، تا: ۱۵ رجب ۷۳۶ق؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۷۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱

غزلی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۱–۲)، ۱۳سطر (۹×۱۱)،اندازه: ۱۳×۱۷سم [سنا: ف: ۱ – ۳۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۴/۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۷]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۳/۱-ف
سه غزل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۸ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۷]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵/۱-ف
نسخه اصل: حمیدیه ۱۱۸۱. دیوان غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن رسول ترابی، تا: پنج‌شنبه اواخر محرم ۸۹۸ق؛ ۱۰۶گ (۳-۱۰۸)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۶]
۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۶
قصاید و مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۹۱ص (۱-۹۱) [نشریه: ۲ - ۹۱]
۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۶
شامل: غزلیات (ص۹۱-۱۱۸)، رباعیات (۱۱۸-۱۲۷)، ترجیعات (۱۲۷-۱۳۱)، هجویات (۱۳۱-۱۳۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه منثور افتاده)؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۸ص (۹۱-۱۱۸) [نشریه: ۲ - ۹۱]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱۲/۵
آغاز: وقت آن شد که عزم کار کنیم ×× رسم الحاد آشکار کنیم؛ **انجام:** زنهار بغر قابه کس در نروی ×× باز آمدنت نیست چو رفتی رفتی
ترجیعات و مسمطات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۵۷ق، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۲ص (۷۹-۱۰۰)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۴/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۶۳
قصاید و غزلیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]
۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۱/۱
آغاز: ... امروز نام حاتم طی در زمان ما ×× صیت نوال خسرو صاحبقران افکند؛ **انجام:** کی باد بگوش تو رساند نامش ×× تا باره برق درمیانش نبود
قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۲۴]
۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۹
آغاز: ای ز آفتاب طبع تو یکذره کائنات ×× فیض تو عقلرا مدد و روح را حیات؛ **انجام:** لطف تو از حد برون و حسن تو بی منتهاست ×× نیش تو نوش روان درد تو درمان ماست
خط: نستعلیق، کا: علی نخجوانی پسر واقف مرحوم، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۱۰]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۲/۲
آغاز: دیباچه: جواهر زواهر حمد و سپاس بی حد و قیاس که به مقیاس عقل ...؛ دیوان: وقت آن شد که کار دریابیم ×× در شتابست عمر بشتابیم / دیده حرص و آز بردوزیم ×× پنجه زهر و زرق برتابیم؛ **انجام:** در انتظار دیدن تو چشم آرزو ×× چون گوش روزه دار بر الله اکبر است / باز آی و حلقه بر در زندان شوق زن ×× کاصحاب را دو دیده چو مسمار بر در است
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ (۱۲۹پ-۱۴۱پ)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۳۱۷]
۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۴
آغاز: تابعهم من الناس و تلاتلوهم الی یوم الدین سپاس فراوان و ستایش بی پایان. کیوان که کوترال سپهر است هر شبی ×× بر درگه تو بندگی پاسبان کند. شکر و سپاس خالقی را که کثرت مخلوقات بر وحدانیت او دلیلی واضح؛ **انجام:** کسی را پای دل در گل مبادا ×× چنین کار کسی مشکل مبادا. و از نو خاسته اصفهانی روایت کنند که در بیابانی مغولی بدو رسید و برو حمله کرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه خوب و کهن است؛ جلد: چرمی، ۸۸گ، ۱۹-۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۰]

● دیوان عجب / شعر / ترکی

d.-e ‘ajab

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۱-ف
نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M178. به تخلص «عجب»؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۲) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

● دیوان عجیب / شعر / فارسی

d.-e ‘ajīb

عجیب مازندرانی، محمد خلیل بن محمد حسین، - ۱۲۸۹ قمری

‘ajīb-e māzandarānī, mohammad xalīl ebn-e mohammad hoseyn (- 1872)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۷
آغاز: دیباچه: بسمله. الحمدلله الذی جعل قلوب العارفین معادن اسراره الزاهرة الاحدیة ... اما بعد از حمد و ثنای حضرت کبریا.. چنین گوید ... محمد حسن المتخلص بمواج.آغاز دیوان: بسمله. و به نستعین. فی المناجات.یا صاحب المن الجسیم علی الوری ×× اشکو الیک الضر فی البلوا / یا رب تو رحمت آر بحال تباه ما ×× بر عفو بر کرم بنما تکیه گاه ما
عجیب. قصاید است در ستایش در باری و مذهبی، در آن ستایش ناصرالدین شاه هست؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن مواج بابل کناری، تا: جمعه ۱۸ ذیحجه ۱۳۲۴ق؛ افتادگی: انجام؛ آخرین عنوان آن «و له ایضا فی الرباعیات فی رثاء خامس اصحاب الکساء حضرت ابی عبدالله ارواحنا فداه» است، در دو

صفحه آخر شعرهایی است از عطایی و دیگری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۷گ، ۱۳ سطر (۱۲/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۰ - ۱۹۱۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۹

آغاز: دل نده ای مرده به ملکت دنیا ×× دیده عبرت فروگشا به تماشا؛ **انجام:** بندگی شه بخویش ساخت فروع و اصول ×× آنچه رضای ملک باید از وی وصول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا پارچه ای، ۱۳۹گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۶]

● دیوان عراقی / شعر / فارسی

d.-e ʻerāqī

عراقی، ابراهیم بن بزرگمهر، ۶۱۰ - ۶۸۸ ؟ قمری

ʻerāqī, ebrāhīm ebn-e bozorgmehr (1214 - 1290)

چاپ: دیوان او چند بار چاپ شده است. از آن میان با پیشگفتار سعید نفیسی.

[نسخه‌های منزوی ۲۴۳۵/۳؛ الذریعه ۷۰۹/۹؛ مشترک پاکستان ۲۵۳/۷: نشانی ۳ نسخه؛ مشار فارسی ۲۳۴۹/۲: نشانی ۹ چاپ]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷/۱-ف

نسخه اصل: جارالله ش ۱۶۶۷؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن اسفندیار بن محمد بن اسفندیار ابهری، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۷۰۲ق؛ ۲۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸-ف

نسخه اصل: نافذ پاشا ش ۹۱۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۴گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). ترجیعات و غزلیات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۵-عکسی

نسخه‌های اصل: ترکیه نسخه جارالله شماره ۱۶۶۷؛ بی‌کا، تا: ۷۳۱ق [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۳۷-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر. قصیده و غزل است؛ کا: حاجی محمد گوینده تبریزی، تا: پایان صفر ۷۴۲ق، جا: قاهره؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱گ (۲۶۱پ-۲۸۱پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳/۶-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۲۷۰۳. با یک دیباچه کوتاه به نثر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۴۹گ (۲۸پ-۷۶پ)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۵

آغاز: للشیخ الفاضل فخر الدولة و الدین عراقی طاب الله ثراه: زهی جمال تو رشک بتان یغمایی ×× وصال تو هوس عاشقان شیدایی / عروس حسن تو را هیچ در نمی یابد ×× بگاه جلوه مگر دیده تماشایی؛ **انجام:** بچهر مهری و مهری بذوق می‌ورزی ×× خوشا که چون تو نگارین و مهربان دارند / اگر کسی بشکایت بود ز دلبر خویش ××ز تو عراقی و دل، شکر بی کران دارند

سی و چهار غزل از عراقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۷گ (۱۵پ- ۲۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۰۴

آغاز: حمد بیحد و مدح بیعدد حضرت احدی و جناب صمدی را؛ دیوان: را باریکست و شب تاریک و مرکب لنگ و پیر ×× ای سعادت رخ نمای وای عنایت دستگیر؛ **انجام:** من آن کبکم که سینه باز خورم ×× تا ظن نبری که از کسی بازخورم / گر جام دو کون پر می‌غم باشد ×× بر شادی رویت بدمی باز خورم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۹۷]

۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۸ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر، ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: - ۱۲۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱/۲۱-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۵۳۸. در ۴۸۴ بیت؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۶ق؛ ۵گ (هامش ۵۹۵پ-۵۹۹پ)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۹

آغاز: باز در دام بلا افتاده ام ×× باز در چنگ عنا افتاده ام؛ **انجام:** استوطن بابکم عسی ان ×× یحطی نظر ابکم حداقی

غزلیات و ترجیعات ۱۴۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۰۹گ (۲۶۵-۳۷۳)، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۰۰]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۹/۸

اشعار از او و از شعرای دیگر مانند ناصر خسرو و شرف الدین علی و احمد غزالی و اوحدی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۰؛ ۷ص [ف: ۷ - ۱۵۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۳۵-ف

آغاز: آغاز۱: ای زده خیمه حدوث قدم ×× در سراسر پرده وجود عدم؛ آغاز۲: هر چه در وهم و هم در خیال آری ×× بی نیازست و پاک ازو باری

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178. دو ترجیع‌بند شیخ عراقی است؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۵ص (۱۰۰-۱۰۴هامش) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۳]

۱۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۲

آغاز: کارم از دست رفت و دست از کار ×× دیده بی نور ماند و دل بی یار؛ **انجام:** نیست آزاده مگر سوسن ×× گه در بند کارو

بار آمد
خط: نسخ، کا: سید داوود ولد سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۲۰گ، ۳۰-۲۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۱۱]

۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۱/۷

ترجیع بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۴۰ر-۴۲پ)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: - ۳۳۳]

۱۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ سرلوح تذهیب‌کاری شده، مجدول؛ ۱۳۴گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۴/۶

حاوی مثنوی ده فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۹۶ر-۱۰۴ر)، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۹۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۳

آغاز: سبحان من احتجب عن الابصار بسطرات الجلال فاقترب من الاسرار ... تعالی من توحد بالکمال ×× تقدس من تفرد بالجلال؛ **انجام:** گر میطلبی بقای جاوید مباش ×× بی باده و روشن اندرین تیره سرای
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول دو ستونی، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۰ - ۵۲]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۷

آغاز: حمد بیحد و مدح بی عد؛ **انجام:** گر چه داری چو من هزار هزار ×× ختم گشت این سخن برین گفتار
خط:نستعلیق،کا: میرک بن محمد یزدی، تا: ۱۰۰۷ق؛ با سه پیشانی زرین، مجدول مذهب، با مقدمه‌ای به نثر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۷/۱سم [ف: ۲ - ۳۱۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۱۰

آغاز: ای ز فروغ رخت تافته صد آفتاب ×× تافته ام از غمت روی ز من بر متاب / زنده به بوی توام قوت ز من وامگیر ×× تشنه به روی توام بازمدار از من آب؛ **انجام:** مرا یاریست که خونم بریزد ×× نیارم خواست از وی خون بهائی / غمش گوید عراقی جامیان نه ×× از این خوشتر نباشد مرحبائی
مشتمل بر غزلیات دیوان عراقی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به صورت چلیپا؛ کاغذ: شرقی، ۱۹گ (۸۳ر-۱۰۱پ) [ف: ۳۹ - ۱۲۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۵

آغاز: شیخ عراقی قدس سره فی الترکیب بند. ساقی بیار می‌که فرو رفت آفتاب ×× بنما ز تیره شب رخ خورشید مه نقاب
شامل یک ترجیع بند و یک ترکیب بند از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۱ص (۱۸۱)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۱

آغاز: همه شب بر آستانت شده کار من گدایی ×× بخدا که این گدایی ندهم به پادشایی؛ **انجام:** در دیر می‌زدم من ز درون ندا بر آمد ×× که بیا بیا عراقی تو که خاص از آن مایی
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۴۷پ-۴۸ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳۶

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۷

گزیده‌ای از غزلیات شیخ عراقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۱]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۳۴/۱

آغاز: بسمله حمد بی حد ومدح بی عد حضرت احدی و جناب صمدی را که به یک اشاره کن موجودات را ... راه باریک است و شب تاریک و مرکب لنگ وپیر ×× ای سعادت رخ نمای وای عنایت دستگیر؛ **انجام:** زین سخنها خلاصه دانی چیست ×× آنکه دور از تومن بدانم زیست / گرچه داری چون من هزار هزار ×× ختم گشت این سخن بدین گفتار
مقدمه‌ای مشتمل بر زندگی ناظم در ابتدا و شامل قصاید، غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۹

قصیده در مدح خاتم الانبیاء (ص)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی،تا:۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۱۶ر-۱۱۶پ) [مختصر ف: ۶۲۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۱۹

منتخب دیوان؛ ۶گ (۲۳۳ر- ۲۳۸ر) [مختصر ف: ۸۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸۹

در ابتدای نسخه حاضر شرح حال شاعر آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ مهر: «حاجی اسماعیل امیر خیزی»؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۱۲۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۲

آغاز: خوشا دردی که درمانش تو باشی ×× خوشا راهی که پایانش تو باشی ...
اشعاری در مواضعی از سفینه نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۴۲، ۲۱۹-

۲۲۱)، اندازه: ۲۱×۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۳

آغاز: اکؤس تلئلأت بمدام ×× ام شموس تهللت یغمام؛ **انجام:** ما تمنی ز خویشتن برده ×× در جهان این سخن در اندازد / که همه اوست هر چه هست یقیت ×× جان جانان و دلبر و دل و دین

ترجیع‌بند بسیار مشهوری از عراقی که در سفینه‌های شعری بسیاری از جمله سفینه ۹۹۷۰ مجلس، سفینه مونس العشاق مرعشی و غیره آمده؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسن فسوی معروف به ندیم، تا: ۱۳۰۷ق، جا: خیرآباد گناباد، در سفرش از طهران به گناباد؛ رکابه‌دار، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز، ۶گ (۵ر-۱۰پ حاشیه)، اندازه: ۱۷×۲۱/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۳]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۰

آغاز: بسمله، حمد ایزد لذتی در کام جان انداخته؛ **انجام:** چه خوش باشی ببستانی چه مرغانی گلستانی

خط: نستعلیق، کا: ممکن، محمد علی، تا: ۱۳۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ کتابت شده به نام: آزاد، برهان [رایانه]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۳۹

نخست قصیده‌هاست سپس غزل‌ها بی‌ترتیب الفبایی، ترکیب‌بند و در پایان رباعی‌ها نیز بی ترتیب الفبایی، و یادداشتی در معرفی نسخه، در آن آمده شمار ابیات ۱۴۵۰ و با کسر مکررها ۱۴۲۵ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۵۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا کاغذ ابری پوشانیده، ۲۰۳ص، ۸ سطر (۶×۷/۸۵)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۳]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۱/۲

آغاز: ترجیع بند: اکوس تلألأت بمدام ×× ام شموس تهللت بغمام / از صفای می‌و لطافت جام ×× درهم آمیخت رنگ و جام مدام؛ **انجام:** مستم بکن آنچنان که در حال ×× از هستی خود کنم فراموش / ور خود سوی من کنی نگاهی ×× بی باده شوم خراب و مدهوش

بخشی از غزلیات شاعر و ترجیع‌بند وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۷گ (۱۲۱پ-۱۷۷پ)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۳۶۴]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۱گ (۲۵۶-۳۳۶)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۲/۳-ف

با دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۲گ (۱۲۱پ-۲۴۲پ)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۲/۴-ف

مثنوی اوست؛ ۲۵گ (۲۴۳-۲۶۷ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۸]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۸گ(۷۶-۸۳)،۱۲سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۳۴]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۶۴/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۶]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۷

پنج ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰گ (۱۱۵-۱۱۷ و ۱۲۰-۱۳۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۰

اوراقی چند از اشعار عراقی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۳×۱۷/۸سم [رایانه]

● دیوان عرب / شعر / فارسی

d.-e ‘arab

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۳

آغاز: تو صفات ذات خدائی یا علی گر از این صفات ابا کنی ×× که صفات عین ذات بود کی ابا ز ذات خدا کنی / تو چنانچه هستی و بوده ای ز رخ ار چه کشف غطا کنی ×× چه شود بچهره زرد من نظری برای خدا کنی / که اگر کنی همه درد من بیکی نظاره دوا کنی؛ **انجام:** عرب اینقدر تو مکن فغان تو که با ... (؟) شدکان رخان ×× بمدیح علی بشد انس و جان بسرای مدحت رایگان / که بخواندت سوی آستان ... (؟) این و آن ×× تو که جامی از درش این زمان روی از ملامت دیگران / قدمی نرفته ز کوی آن، نظر از چه سوی قفا کنی

تضمین شعری است از «عرب» نام شاعری. معلوم نشد کدام یک از «عرب» تخلص‌های موجود در فرهنگ سخنوران منظور است. اصل شعر تضمین شده غزل بسیار معروفی از هاتف اصفهانی است که در نسخه ما به نام «جامی» و با تخلص وی ثبت شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۰۵-۵۰۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۰]

● دیوان عرب کاشانی / شعر / فارسی

d.-e ‘arab-e kāšānī

عرب کاشانی، ابراهیم، ق۱۴ قمری

‘arab-e kāšānī, ebrāhīm (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۹۸

آغاز: حمد و ثنا خالقی را سزاست که در مبدء خلقت وجود خاکیان را به تشریف و لقد کرمنا بنی آدم مشرف گردانید ... فی التوحید و نصایح در نفس. دلا از رنگ ظلمت همچه آیینه مصفا شو ×× نه ای کوچک هر آیینه چه آیینه سر و پاشو

ابراهیم عرب کاشانی که در پیری در ۸۵ سالگی سروده است،

مرتب در ۲۹ حرف در ۱۳۰۸ با دیباچه خود او در همین سال مورخ ۱۳۰۸؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۴گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۴۳۳]

● **دیوان عرشی** / شعر / فارسی

d.-e ʻaršī

عرشی یزدی، طهماسبقلی بیگ، ق۱۰ قمری

ʻaršī yazdī, tahmāsb-qolī beyg (- 16c)

[الذریعة ۷۱۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۸۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۸

آغاز: بسمله.ای قد موزون تو سرو ریاض صفا ×× چشم سیاهت بود نرگس باغ حیا؛ **انجام:** ای نام تو ورد جان آدم ×× سر نامه دفتر دو عالم

قصاید است در ستایش امامان و مقطعات و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین و رنگین، با یک سرلوح زرین؛ مهر: محمد تقی خان، غلام خان مورخ ۱۱۵۲، رحیم النساء دختر میرزا رحمة الله مورخ ۱۱۰۶، حسن بن محمد خداداد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن یشمی، ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۸]

● **دیوان عرفی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e ʻorfī-ye šīrāzī

عرفی شیرازی، محمد بن علی، ۹۶۳؟ - ۹۹۹ قمری

ʻorfī šīrāzī, mohammad ebn-e ʻalī (1556 - 1591)

عرفی تخلص سید محمد بن خواجه زین العابدین علی بن جمال الدین شیرازی است به سال ۹۶۳ در شیراز به جهان آمده و بسال ۹۹۹ در هندوستان وفات یافته و دیوان این شاعر شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و مثنوی و رباعی و لغز و ساقی‌نامه می‌باشد. چنان‌که در مقدمه نخستین نسخه دیوان عرفی نگارش یافته شاعر در هنگام مرگ وصیت نمود که همه پیش‌نویس‌های اشعار او را به کتابخانه خان خانان فرستند که در آنجا ضبط گردد و این خان بزرگوار هم به سال ۱۰۲۴ محمد قاسم اصفهانی سراجا تخلص را به جمع و ترتیب اشعار عرفی مأمور نمود. وی در یک سال و نیم این کار را به انجام رسانید و دیوانی کامل مشتمل بر چهارده هزار بیت از اشعار عرفی ترتیب داد. این دیوان گذشته از مندرجات اول دیوان عرفی، مثنوی «مجمع الاکابر» او را که برابر مخزن الاسرار ساخته و در حدود ۱۴۰۰ بیت می‌باشد و بدین بیت آغاز گردیده: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم»؛ و مثنوی ناتمام او را که در داستان «خسرو شیرین» انشاء نمود، و پس از مقدمات، در اول مطلب مانده و در حدود ۴۴۰ بیت است با این آغاز: «خداوندا دلم بی نور تنگست ×× دل من سنگ و کوه طور سنگست» را شامل است و اشعار دیگر عرفی را هر یک به جای خود قرار دارد و عبدالباقی نهاوندی مؤلف ماثر رحیمی پس از سال ۱۰۲۸ دیباجه‌ای مبنی بر معرفی شاعر و تاریخچه جمع و ترتیب دیوان وی نگاشته است.

آغاز: اقبال کرم می‌کرد ارباب همم را ×× همت نخورد نشتر آری و نعم را

چاپ: مکرر چاپ شده؛ مدراس، سنگی، ۱۲۷۶ق، وزیری بزرگ، ۱۵۰ص

[الذریعة ۷۱۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۳۷/۳؛ فرهنگ سخنوران ۳۸۷؛ مشار ۷۴۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۸۱/۱؛ مشترک پاکستان ۷۰۴/۷-۷۱۷؛ دنا ۲۸۳/۵-۲۸۹]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان عرفی؛ مهردار، عمر نزهت (-۱۱۹۲)
۲- شرح دیوان عرفی؛ صفی پوری، احمد بن عبدالرحیم (-۱۳)
۳- شرح قصائد عرفی (۲عنوان)

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۱

اضافات و تصحیحات بسیار دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۱ - ۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۵

دارای قافیه های: ا ب ت د ر س ش ی؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ راسته و چلیپا، مسوده است گویا به خط خود عرفی با اضافات و تصحیحات؛ مهر: محمود، ابراهیم؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۴گ، ۱۴ سطر سه ستونی (۳×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۱۰

مشتمل بر رساله نفیسه نفسیه، مجمع الابکار، خسرو شیرین، مثنویات، قصاید، مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دارای سه سرلوح مرصع مذهب؛ جلد: مشمعی، ۱۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۱۵۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۱۱

آغاز: بوی ... شنید زان قلمم ×× هر دم از عطر کو هر اندازد / گر چه طبعم ز شرم مدحت ... ×× سر بیایین چو عبهر اندازد؛ **انجام:** ... و اعظم کشف سگ مستی کرد ×× که شکستن بمنبر اندازد شوق ...

شامل قصاید، مقطعات، غزلیات، رباعیات، ساقی‌نامه، مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خریداری از عاطفی؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: مقوایی، روکش میشن یشمی، ۱۶۵گ، مختلف السطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [رایانه]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۷

نخستین دیوان عرفی است، در حدود ۳۷۰۰ بیت می‌باشد و آخرین بیت آن: «گفتنی کاندرین دوره نه ای ×× پس دوره من

کی رسد و شادی کی»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً در اواخر قرن ۱۰؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۱۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۷۱]

۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۲۸/۲

قصائد و غزل و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۲ - ۱۱۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸۹

قصیده‌ها است و غزل مرتب رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با پیشانی زرین، مجدول زر و لاجورد؛ تملک: درویش عبدالحلیم، عمر صاحب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [ف:۱۷-۵۰۰]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۷۴

آغاز: قصاید: ای متاع درد دربازار جان انداخته ×× گوهر هر سود درجیب زبان انداخته / درچمنهای محبت هر قدم چون کربلا ×× از نسیم عشوه فرش ارغوان انداخته؛ **انجام:** رباعیات: ... ای شوق تو چون حسرت دیدار دراز ×× وی پای طلب کوته ورفتار دراز / توفیق تنگ مایه چه امداد کند ×× فرصت کم وعمر کوته وکار دراز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: شیخ محمد سالم شوقی؛ مهر: «خاک ره آل محمد شریف» (بیضی)؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی، ۱۸۹گ، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۶۱

آغاز: ایدل راه زن که از عرشم ×× به حضیض ثری فرستادی / ... کهنه ریشی که مصلحش نمکست ×× به شکنج دوا فرستادی؛ **انجام:** که بتان دو رویه دروی گذرند ×× هر کوچه او نشان شق القمر است.

شامل قصاید و غزلیات و رباعیات و فاقد رساله نفسیه و مثنویات است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰؛ دارای یک سرلوح، و دو سرلوح مزدوج مذهب و مرصع ظریف قدیمی، مجدول مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مشمع قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۹سم [ف: ۱۷ - ۲۱۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۷۸

آغاز: هر کجا تأثیر غم را داده اذن عموم ×× شادی راحت فشانرا ناتوان انداخته؛ **انجام:** این بار بر دلم بغایت کزان می‌کند ×× والا بار جراحت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ - ۳۵۴]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۸۱/۳

آغاز: (قصاید) ای متاع درد در بازار جان انداخته ××گوهر هر سود در جیب زبان انداخته؛ **انجام:** (مثنوی) بسم الله الرحمان الرحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم / تا برم این تحفه تکمیل عرش ×× زو کنم آرایش قندیل عرش

دیوان قصاید، غزلیات به ترتیب حروف تهجی با تخلص عرفی، رباعیات و سپس مثنوی اوست و یک ساقی‌نامه کوتاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۵ق، کاغذ: ترمه سمرقندی، حاشیه ختائی، جلد: ساغری سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۲۱/۱سم [ف: ۸ - ۴۲۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۸۱/۳

قصیده ها، غزلهای مرتب، رباعی ها، مثنوی، ساقی‌نامه کوتاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: رویه ساغری سیاه، ۱۴ سطر [ف: ۴ - ۶۶۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۵

آغاز: ای حسن تو برتر از چه و چون ×× سبحان الله ز حسن بیچون؛ **انجام:** چون دست نمیدهد وصالت ×× دست من و دامن خیالت

ترجیع‌بند مولانا عرفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۲پ-۲۷ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۳]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یادداشت ۱۲۵۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مذهب، با سه سرلوح و دو پیشانی، مجدول زر و لاجورد؛ با دیباچه منثور [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷۷گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۸]

۱۸. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۱۰

منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ - ۱۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۱۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۶ص (۷۳۳-۸۲۸ ناقص)، سطور چلیپایی (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۴]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۱۳

قصائد؛ خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶گ (۳۵۴ر-۳۶۹پ)، ۲۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸ - ۱۰۰]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۵۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** این برق نجابت که جهد از گهر من ×× مدح است ولی گوهر ذات اب و عم را

تنها یک صفحه از قصاید عرفی باقیمانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱ص (۱۰۴پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۶]

۲۲. **قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۹۷**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ فاقد جلد، ۲۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۷۰]

۲۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۵/۱**

آغاز: آغاز: (قصاید) برابر؛ آغاز: (غزلیات) ای نه فلک ز خوشه صنع تو دانه ای ×× وز قصر کبریای تو عرش آستانه ای؛ **انجام:** انجام: (قصاید) بلی چگونه بود زنگ دار آیینه ای ×× که صیقلی کندش رای شاه با فرهنگ؛ انجام: (غزلیات) صد نیشتر از هر جنبشی در جان عرفی میخلد ×× از شیوه مستانه اش تا مست و غلطان کرده ای

قصاید اوست حدود ۱۵۰۰ بیت، سپس مثنوی فرهاد و شیرین، آنگاه غزلیات به ترتیب تهجی حدود ۱۰۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ:ترمه،جلد:میشن قرمز،۹۱گ (۱ر-۵۰ر و ۶۶پ-۱۰۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۴سم [ف: ۸ - ۱۴۰]

۲۴. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۸۸**

آغاز: برابر؛ **انجام:** نادانی خود بنور ادراک به بین ×× تا اشراقی شوی و عارف باشی

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء، غزلیات نامرتب ظاهراً عدم ترتیب بر اثر صحافی مجدد بوده، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح خاتون آبادی، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۵۰۵]

۲۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۷**

آغاز: بجز نیش بلا مرهم مبادا سینه ایشانرا ×× عداوت با دل من باد زهر آلود نیشانرا؛ **انجام:** اگر آرایش زا دکانچه ناموس بستانی ×× سر اویل تذرو و جبه طاوس بستانی

غزلیات عرفی آمده و این غزل‌ها بر حسب ترتیب الفبایی کلمه آخر هر غزل از الف تا یاء مرتب شده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ هر بیت در یک سطر، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۰گ، ۱۱سطر(۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۳۶]

۲۶. **رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۴۸۲د**

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مذهب؛ ۱۲۲گ، ۱۰ و ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۳]

۲۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۲**

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم؛ **انجام:** ریش فزون کن غم بیهوده چند ×× کم ز زنی خود نتوان بود چند

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ:سمرقندی،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ (۱۳-۸۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۸ - ۳۲۶]

۲۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۵**

آغاز: عنایت تو چنان زد صلای معموری ×× که در دیار محبت دل خراب نماند؛ **انجام:** بصلح ایدل چه کوشی صبر کن کز ناز باز آید ×× غم فرصت مخور کاهی تعلل میکند کاری.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (صفحه اول نانوشته مانده)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ (۳۰۱- ۵۲۵) ، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۸ - ۳۲۷]

۲۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۶**

آغاز: آنم که تنم همیشه از جان به بود ×× آلایش دامنم ز دامان به بود؛ **انجام:** گفتند که تنکدل نکردی گفتم ×× مرغ چمن عشق نرنجد ز قفس

رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۵۲۶-۵۵۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۸ - ۳۲۸]

۳۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶**

شامل: ۱. دیباجه عبدالباقی نهاوندی (۳۰۰ بیت)، ۲. قصاید (حدود ۳۳۰۰ بیت)، ۳. غزلیات مرتبه بحروف تهجی (حدود ۵۵۰۰ بیت و از آخر آن افتاده دارد)، ۴. مقطعات (فقط یک برگ که ۳۲ بیت است از این بخش در نسخه می‌باشد و پیش و پس آن افتاده است)، ۵. لغز (برگ‌های پیش از این برگ از این بخش نیز افتاده و ۲۲ بجاست)، ۶. ترکیب‌بند (حدود ۲۴۰ بیت)، ۷. ابیات متفرقه (حدود ۶۱۰ بیت)، ۸. مثنوی (۱۲ بیت)، ۹. ساقی نامه (۱۹۰ بیت)، ۱۰. مجمع الابکار که برابر مخزن الاسرار نظامی ساخته (۱۴۰۰ بیت)، ۱۱. خسرو شیرین (حدود ۴۴۰ بیت)، ۱۲. رباعیات (شامل ۱۹۰ رباعی یا ۳۸۰ بیت) و تمام ابیات نسخه موافق شماره بالا ۱۲۲۵۴ بیت می‌گردد و بنابر تصریح عبدالباقی دیباجه‌نویس که ابیات این نسخه را ۱۴۰۰۰ نوشته ۱۷۴۶ بیت از آن افتاده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ظاهراً در نیمه اول قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ این نسخه از نسخ کامله دیوان عرفی است برگ‌هایی از آن افتاده، دارای شش سرلوح زیبا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۴۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۷۰]

۳۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر من خون بریزم عشق ریزد.

فاقد «رساله نفسیه» است و قصاید، غزلیات، رباعیات، مثنوی مجمع الابکار و شیرین فرهاد را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ در حاشیه اکثر اوراق با خطی مغایر و جدیدتر از متن، اشعاری از جامی، امیر خسرو، محمد علی بیک نقاش، قدرتی، حافظ، سعدی، میرزا طوفان، میرزا ابوالقاسم

هجری، رفیق، عاشق، هلالی، صباحی، وجود دارد، حاشیه به طرز چلیپایی، تاریخ کتابت حاشیه: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۰۵، کاتب حاشیه: ظاهراً محمد حسینی، دارای دو سرلوح مذهب و منقش، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن دارچینی، ۳۱۷گ، ۱۲ سطر در متن، اندازه: ۱۱/۸×۱۹/۱سم [ف: ۱۷ - ۳۵۵]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۴۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم؛ **انجام:** دارم و بودم خوشحال ×× جان میدهم اکنون ز چه غمگین شده‌ای

مشتمل است بر مثنوی مجمع الابکار و مثنوی خسرو شیرین و قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات، نسخه ما فاقد رساله نفسیه و ساقی‌نامه اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (از اول و آخر مقطعات و آغاز غزلیات نیز ورقی چند افتاده است)؛ با یک سرلوح بزرگ و سه سرلوح کوچک؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج بنفش، ۲۴۰گ، ۱۵سطر (۶/۴×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۷]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۵

آغاز: و موعظه می‌سنجی و حکمت می‌فروشی و تصوف می‌بافی؛ **انجام:** عشق من و پروانه بهم کی ماند ×× من شعله بسینه درام او سینه زنور

نسبتاً کامل ولی ساقی‌نامه عرفی را هم ندارد؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای یک سرلوح زیبا و ظریف و دو صفحه تمام تذهیب است، مجلس تصویر زیبایی ساخته شده که شامل شانزده چهره است، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۱۹۹گ، ۲۰ سطر (۱۶/۷×۷/۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۷ - ۴۶۸]

۳۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۷۴

آغاز: ای نه فلک ز خوشه صنع تو دانه‌ای ×× و ز قصر کبریای تو عرش آستانه‌ای؛ **انجام:** شما را از حد وصفش قاصد آید این بشارت بس ×× که عیان الجواهر نام کردند اهل عرفانش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و مشکی و لاجورد، دارای سرلوح زرین؛ جلد: مقوایی، ۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف مخ: - ۸۹]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۶

شامل بخشی از غزلیات و قصاید و مقطعات و رباعیات می‌باشد در حدود ۴۲۰۰ بیت می‌باشد و اشعاری که عرفی پس از دیوان اول خود، سروده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ برگهائی میان برگ اول و دوم آن افتاده، اگر در زمان حیات شاعر نگاشته نشده باشد مسلماً در سال‌های اوایل قرن یازدهم نگارش یافته؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: حنائی، جلد: تیماج، ۱۴۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۴۰]

۳۶. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۷۵

آغاز: که لاف حسن و ادب زد به بزم مغان ×× بیا که آیینه در دست شیشه حلبیست؛ **انجام:** من کیم از رهروان رهروان کیستند ×× وا پس از قافله قافله واپسی

جلد دوم کتاب و دنباله شماره پیشین می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به زر و مشکی و لاجورد، دارای سرلوح زرین؛ جلد: مقوایی، ۱۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: - ۸۹]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۸

رساله نفسیه و قصاید و غزلیات و مثنویات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول زرین، با سه پیشانی زرین، با دو عرض دیده مورخ ۱۱۰۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۹سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۲/۱سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ این نسخه از دیوان بدون تاریخ نوشته شده، پشت صفحه نخستین تاریخ‌هایی دارد که از همه پیشتر به سال ۱۰۷۷ می‌باشد که نسخه در این تاریخ از کتابخانه دولتخانه بیرون آورده شده و مسلماً خود دیوان در نیمه اول قرن یازدهم نگارش یافته و گذشته از مندرجات «اول دیوان عرفی»، «رساله نفسیه عرفی» و مجمع الابکار و بخشی از «خسرو شیرین» عرفی (در حدود ۳۰۰ بیت) و قصاید و غزلیات چندی را شامل و گذشته از رساله نفسیه در حدود ۶۵۰۰ بیت شعر می‌باشد. از یادداشت‌های پشت صفحه اول و آشنایی به خطوط کتابدارهای دربار صفوی معلوم می‌شود که نسخه متعلق به آن کتابخانه‌ها بوده، چهار سرلوح بسیار ظریف که طرز آنها مختلف و چون خط کتاب از آثار هندی می‌باشد در آغاز رساله نفیسه، قصاید و مقطعات، غزلیات و مجمع الابکار رسم گردیده و میان سطرهای آن صفحه و صفحه مقابل آن طلااندازی و نقاشی گردیده است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: سوخته معرق طلاپوش، ۲۶۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۶۳۹]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶

مثنوی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ ۸ص (۶۵۷-۶۶۴) [ف: ۳ - ۲۷۰]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۶/۸

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۸ - ۳۱]

۴۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۸

نسخه کامل و با دیباچه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای چند سرلوح زیبای زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم

[نشریه: ۳ – ۱۸۰]

۴۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۷۹

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد علی، تا: ۱۰۰۶ق؛ مجدول؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۴]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۰

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد کاتب، تا: ذیقعده ۱۰۱۰ق، جا: روستای زره باخرز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۷سم [ف: ۲ – ۳۱۹]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۶۲

فقط مجمع الابکار و خسرو شیرین عرفی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: نورالدین محمد لاهیجی، تا: ۱۰۱۴ق؛ با سرلوح زیبا، چهار مجلس صورت سازی بسیار قشنگ؛ به نام «منظومه نورالدین لاهیجی» داخل کتابخانه اعتضادیه و این کتابخانه گردیده و مسلماً غلط است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: روغنی درون مجلس حضرت یوسف (ع) و زلیخا و زنان مصر و کارد و ترنج، ۶۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۶۴۱]

۴۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۸۱

خط: نستعلیق، کا: محمد کاتب رزه ولایت باخرز، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۱۸ق؛ ۲۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱–۸۳]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۸/۲

خط: نستعلیق، کا: امیر بن ابراهیم خوانساری، تا: یک‌شنبه ۱۰ صفر ۱۰۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۷گ (۱۳– ۳۰۹)، ۱۵ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۳۴۳۵]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۰

آغاز: وصف گل و ریحان به هوا باز نگردد ×× هرچند هوا عطر دهد قوت شم را؛ **انجام:** عرفی صف مدعا شکستی رستی ×× در زاویه فنا نشستی رستی / اینک ز وجودت به هزاران تحریر ×× هر موی صدا دهد که رستی رستی

قصاید و قطعات و غزلیات و رباعیات، قصاید و غزلیات به تهجی است؛ خط: نستعلیق، کا: آقا بیوک پسر نظر علی، تا: ۸ صفر ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با یک سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه یشمی، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۳/۸سم [ف: ۲ – ۳۲۰]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۴/۸

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۵ق؛ ۴گ (۱۳۶پ – ۱۳۹ر) [ف: ۸ – ۱۷۷]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۳۹

خط: نستعلیق، کا: احمد بن عبدالحلیم، تا: ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۷۲گ، ۱۷سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۲۷]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۸۵

غزل، به خواسته صاحب مجموعه نظاما احمدا؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین سلیمی، تا: ۱۰ صفر ۱۰۳۰ق؛ ۱ص (۵۶۲) [مختصر ف: ۵۷۰]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۶

آغاز: مجمع الابکار: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم؛ آغاز خسرو و شیرین: بنام آن حکیم مصلحت کار ×× قدم لغزان عقل بیش بردار؛ آغاز مثنوی سوم: آیدم چون دواشفیق و نقیض ×× صحت امروز دوستان مریض؛ **انجام:** انجام مجمع الابکار: ریش فزون کن غم بیهوده چند ×× کم ززنی خود نتوان بود جند (کذا)؛ انجام خسرو شیرین: کسی را کز زبان این هرزه خیزد ×× اگر من خون نریزم عشق ریزد؛ انجام مثنوی سوم: مضطرب آفتاب و گریه شوق ×× گریه در آستین نشأه ذوق

مشتمل است بر مثنوی مجمع الابکار و خسرو شیرین و یک مثنوی ناقص الآخر به صورت ترجیع‌بند است و در مدح حکیم ابوالفتح گیلانی از رجال عمده دربار جلال الدین محمد اکبر شاه سروده شده است. مثنوی سوم در نسخه‌های خطی و چاپی دیوان عرفی نیامده است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شاه قاسم کاتب، تا: غره محرم ۱۰۳۲ق، برای خان زمان شاه نظر خان؛ با یک سرلوح؛ واقف: نایینی؛ جلد: چرمی بنفش ساخت اروپا، ۶۷گ، ۱۴ سطر (۷/۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۵سم [ف: ۷ – ۷۰۶]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۰/۲

خط: نستعلیق، کا: غلام گلشنی درویش یوسف، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۰۳۸ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۲]

۵۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کسی را کز زبان این هرزه خیزد ×× اگر من خون نریزم عشق ریزد

شامل: قصاید، مقطعات، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات به ترتیب حروف الفباء، ترجیعات، مثنوی مجمع الابکار، مثنوی فرهاد و شیرین؛ خط: نستعلیق خوب، کا: عبدالجبار اصفهانی، تا: ۱۰۳۸ق، جا: اصفهان، به‌جهت آقا میر محمد محسنا؛ مجدول؛ دارای یادداشت: «دیوان عرفی پیشکشی نواب والا حاجی معتمد الدوله در جمیدی الثانیه قوی ئیل ۱۳۰۱ داخل کتابخانه موزه مبارکه گردید با نشان مهر علی اکبر بن حسین الحسینی»؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲ ربیع الاول ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوای ابره تیماج گل ماشی، ۷۰۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۴سم [ف: ۴ – ۷۸۴]

۵۵. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۰ق [نشریه: ۵ – ۳۷۶]

۵۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۷/۱

آغاز: خداوندا دلم بی نور تنگ است ×× دل من تنگ و کوه طور سنگ است / دلم را غوطه ده در چشمه نور ×× تجلی کن که موسی هست در طور / وگر زین ناسزا عار داری ×× کرم بسیار و دل بسیار داری

مثنوی مجمع الابکار (از اول آن افتاده، گ ۷–۳۶). از این دو

مثنوی در این دیوان: قصاید، غزلیات (به ترتیب الفبا)، ترجیع بند و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: محمدصادق بن ادریس، تا: ۱۰۴۰ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ (۱–۲۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [نشریه:۱۳–۳۶]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۶

بی‌کا، تا: ۱۰۴۱ق؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۵۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۵/۱

آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود درجیب زیان انداخته؛ **انجام:** زهی حیات ابد از لبت حواله ما ×× دمی وصال تو عمر هزار ساله ما

خط: نستعلیق، کا: محمد زکی، تا: صفر ۱۰۴۴ق؛ اهدایی: مرتضی شاهری؛ کاغذ: مختلف و الوان، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۲ – ۶۳۰]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۲۳

آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته / در چمنهای محبت هر قدم چون کربلا ×× از نسیم عشوه فرش ارغوان انداخته؛ **انجام:** تسدیع از اندازه برگذشت محل دعاست، الله تعالی ذات والا صفات آن منبع ذوق را طایر کنگره عرش حمل گرداناد و از انبار جواهر کمال بر فراق استعداد تربیت یافتگانش خصوصاً عرفی محتاج منت به حق محمد و آله الأمجاد

مشتمل بر بخشی از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالفتاح بن شیخ محمد نبی اسرائیل، تا: ربیع الثانی ۱۰۴۵ق؛ دارای دو سرلوح مرصع، مجدول چهار خطی مذهب، محشی، افزودگی‌هایی منظوم از بدایع الأفکار میرداماد؛ تملک: محمد صالح بن محمد هادی؛ مهر: «یا صالح المؤمنین» (مربع)، کتابخانه حسین کی استوان تهرانی؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوا با روکش کاغذ سبز، ۱۷۱گ، ۱۷ سطر(۵/۵×۱۳)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳۹ – ۵۷۰]

۶۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۴۶ق؛ تملک: ابن بهاء الدین بن علی رضا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۷۷]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۵/۳

آغاز: نوبت بمن افتاد بگوئید که دوران ×× ... از نو بکند مسند جم را؛ **انجام:** توجهی که باقبال خار راه درت ×× کشایم از دل پر آبله هزار کرده

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج قرمز، ۷۰گ (۱۹–۸۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۸ – ۳۲۹]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۵/۷

آغاز: ای همه عین تو و پاک از همه ×× نقد وجود از تو و خاک از همه؛ **انجام:** یاد ندارم ز تو حال تو چیست ×× موجب طوفان ملال تو چیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام (آغاز ندارد و ۹ بیت از پایان کم است)؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج قرمز، ۷۱گ (۲۷۳–۳۴۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۸– ۳۳۱]

۶۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۰۳/۱

آغاز: زهی وجود تو در سایه عنایت شاه ×× که کرده بذل عنایت همای را تعلیم؛ **انجام:** چشمی زکرم بده که از غایت شوق ×× بی دیده به امید نگاه آمده ایم

دارای قصیده، غزل رباعی می‌باشد. آغاز آن بخشی است از قصیده‌ای که عرفی آن را در مدح اکبر شاه و سلیم شاه سروده است. پس از دیوان (ص۲۰۴–۲۰۸) بخشی از اشعار حکیم زلالی یادداشت شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰ص (۴–۲۰۳)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۲۶]

۶۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷

آغاز: تحفه مرهم نگیرد سینه افکار ما ×× سایه گل بر نتابد گوشه دستار ما؛ **انجام:** هستم بر آن سواره بمعنی پیاده ام ×× گامی بطول میزدم اکنون زنم بعرض

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۲۱گ، ۳۳–۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۶۱۲]

۶۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۳ فرخ

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن محمود حسینی توقانی، تا: چهارشنبه ۱۷ صفر ۱۰۵۳ق، جا: قسطنطنیه؛ دارای یک سرلوح کم کار، دارای یک پیشانی زمینه طلا، مجدول مذهب؛ مهر: «جهان روشن شد از نور محمد ۱۱۲۴» (چهارگوش)، مصطفی قلی (بادامی)، «بخواهد مغفرت از تو الهی – محمد شهرتش ابن کلاتی» (مدور)؛ کاغذ الوان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۵ گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: – ۸۰]

۶۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۰۵

خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر، تا: ۱ محرم ۱۰۵۵ق؛ مجدول سرخ و آبی [نشریه: ۲ – ۷۷]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۶۱

آغاز: خصمت چو ز رو به صفتی لابه گر آید ×× از سردی او تب شکند شیراجم را؛ **انجام:** چشمی ز کرم ببخش کز غایت شوق ×× بی دیده بامیده نگاه آمده ایم

قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ با یک سرلوح کوچک و کم کار، مجدول؛ واقف: حاج شیخ محمود واعظ حلبی، آذر ۱۳۴۱؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج گلی، ۱۸۶گ، ۱۵ سطر (۷/۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۴/۵سم [ف: ۷ – ۴۶۹]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** نبد سایه نشین آفتاب حسن ز زلف ×× که فتنه دست بر آن زلف خم بخم میزد

مقداری از قصاید و غزلیات عرفی است در حدود ۱۵۰۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان،

جلد: چرمی ماشی معرق، ۵۵ص (۵۸۹-۶۴۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۱]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یار آید و جان رود خدایا نفسی ×× مهلت ده و در قیامتم زنده مکن

شامل: قصاید به ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی، غزلیات به همان ترتیب، ترجیع بند، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میر محمد شریف بن میر محمد رضا شیرازی، تا: آخر ربیع الاول ۱۰۵۸ق، جا: کربلا؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج ماشی، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۷۹]

۷۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۶۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فشاندم نوشتم چه بیهوده گفتم ×× که آنان کدام و کیانند اینان

دیوان قصیده‌های اوست بی ترتیب الفبایی و چند قطعه در «کلیات». سپس «ترجیع‌بند» او با ترجیع «چون دست نمی‌دهد وصالت ×× دست من و دامن خیالت» (گ ۱۳۷پ-۱۳۲ر)، پس از «مجمع الابکار» و «ساقینامه» و «خسرو و شیرین» می‌رسد به غزل‌ها به ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۸ق؛ با سرلوح رنگی، آغاز: «ای نه ملك ز خرمن صنع تو دانه ای ...» (گ ۱۴۸پ-۲۶۱ر) و در پایان رباعی‌ها (گ ۲۶۱-۲۷۰ر) آغاز: «رفتم به جنان تا نگرم برگ هوس»؛ اهدایی: خاندان شیخ الاسلامی بهبهانی [ف: ۳ - ۱۴۳]

۷۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۸

رساله نفسیه، مجمع الابکار، خسرو شیرین، قصاید و مقطعات، غزلیات، و رباعیات؛ در حدود ۶۳۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد سعید، تا: ۱۰۵۹ق؛ با شش سرلوح ظریف؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۲۱۱ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۰]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۵

آغاز: ... وظیفه علماء ظاهر جز آن نیست که بکاوش وسواس بیگانگی ... آغاز دیوان: اقبال کرم میگزد ارباب همم را ×× همت نخورد نشتر [آری و نعم را]؛ **انجام:** نور رخش از روزن جان بر جوشید ×× از پرتو آن کون و مکان برجوشید / گر بر دل هر سنگ ... ×× صد چشمه نگاه خون چکان بر جوشید

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۲۰/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۲۷]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹/۱-۱/۶۹

آغاز: بسمله. ای نه فلك زخوشه صنع تودانه ای ×× وز قصر کبریای تو عرش آشیانه ای / درتنگنای کوچه شهر جلال تو ×× وسعت که زمانه کمین کارخانه ای؛ **انجام:** گرفته مالك دوزخ متاع قاروره ×× که بهر دوزخیان شربتی برد به سقر / نرفته یك پرمو درد و بر سر بالین ×× زنسخهای اطبا فتاده صددفتر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: روغنی، ۲۹۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۱۰]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۴

قصیده و غزل مرتب و قطعات فرد است؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: نظام بن محمد امین شریفی دارا بهگردی، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۱۰۷۷ق؛راسته و چلیپا؛مجدول؛کاغذ:سپاهانی،جلد: تیماج مشکی، ۲۹۵گ، ۱۷سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۳۱۴]

۷۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۵

آغاز: شکوه شاهیش رایات لولاك

از قصاید تا رباعیات؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین شیرازی، تا: ذیقعده ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز (آغاز دیباچه)؛ مهر: «فرامرز او اولاد رستم بود۱۱۹۶»؛ مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۰۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

۷۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۲

کا: میر محمد مشهدی، تا: ۱۰۷۸ق [نشریه: ۷ - ۲۱۱]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۸

آغاز: حمدیکه از نهایت شایستگی منزه از شایبه تعین و تخصیص آمده؛ **انجام:** ریش فزون کن غم بیهوده چند ×× کم ززنی خود نتوان بود چند

مشتمل است بر: ۱. رساله نفسیه (بعد از صفحه اول آن تا خطاب چهارم از نسخه سقط شده است.)، ۲. اشعار (غزلیات، قصاید، مقطعات، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند رباعیات، مثنویات)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۷۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: مشمع پارچه‌ای مشکی، ۲۹۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۴۸]

۷۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خصم تو حسود باد جاویدان باد ×× تا تلخی مرگ و عمر با هم بخشید

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن میرزا جعفر کاشانی، تا: صفر ۱۰۸۲ق؛ با یادداشت درباره طلب مورخ ۱۰۹۸؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

غزل‌های او است و مثنوی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: کاظم بن امیر بیك سپاهانی، تا: ۲۷ رمضان ۸۰۹ احتمالا ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۱۵سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۵۲]

۸۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۰

آغاز: حمدی که از نهایت شایستگی منزه از شائبه تعیین و تخفیض آمده؛ **انجام:** چشمی ز کرم ببخش که از غایت شوق ×× بی دیده به امید پناه آمده ایم

دیباچه منثور نفیسه خسرو و شیرین، قصاید، مقطعات، غزلیات به ترتیب، رباعیات، دو غزل؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: با

تاریخ ۱۰۸۹ق؛ مجدول، با سه سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: ابراهیم مورخ به ۱۰۸۹، محمد قاسم ۱۲۲۲، علی بن محمد تقی ۱۲۱۹، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار مورخ ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی نقش درخت و تصویر شکارچی، ۴۴۴ص، ۱۴ سطر در متن و ۱۲ سطر در حواشی، اندازه: ۱۶/۸×۲۹/۱سم [ف: ۴ – ۷۷۹]

۸۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۸

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۶۹ق (قصاید) و جمادی الاول ۱۰۸۹ق (رباعیات)؛ دارای دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۶]

۸۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۵/۲۱

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور زرکوب، ۱۲ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۶۹۸]

۸۳. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۶ – ۵۹۴]

۸۴. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ نستعلیق در متن و هامش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۳۸۳]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۷

قصیده در اندرز و مرگ؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ یا ۱۱۰۰ق؛ ۲ص (۲۶–۲۷) [ف: ۱۷ – ۳۶۸؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۱]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹–ح/۱۱۶۲ط

قصیده در مدح مولا علی؛ بی‌کا، تا: ۱۱۲۷–۱۱۳۴ق؛ ۱گ (۴۲) [ف: ۲۳/۲ – ۶۵۲؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۰]

۸۷. تهران؛ سادات ناصری، حسن؛ شماره نسخه:۲۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۹۶]

۸۸. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۳۷

کامل و در آخر نیز مثنوی خسرو شیرین آمده؛ خط: نستعلیق زیبا دوستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ بعضی از صفحات چلیپا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۴۳]

۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۵۱

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۷۱]

۹۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷۴

آغاز: اقبال سکندر به جهان گیری نظمم ×× برداشت بیک دست علم را و قلم را

در چند بخش: ۱. قصیده‌ها، ۲. غزل‌ها، به ترتیب تهجی، ۳. رباعی‌ها، نامرتب، سپس مقطعات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مهر: «خداداد، خداداد» (بیضی)، «عبده الراجی حسینعلی»؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای پوشانیده، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۱۱۳]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱۰

قصائد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۶۷]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۱ص (۶۷–۱۰۷) [ف: ۸ – ۳۳۳]

۹۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۵۱۴]

۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۵۶ -۵۱/۱۱۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم×× موج نخستست ز بحر قدیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب؛ ۲۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ – ۳۳۷۹]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۲۸–۲۹/۶۸

آغاز: در دل ما غم دنیا غم معشوق بود ×× باده گر خام بود پخته کند شیشه ما / عرفی افسانه تراشی بخموشی بفروخت ×× لله الحمد که آزاد شد از پیشه ما؛ **انجام:** زرد ناقص این عهد هم سؤال مکن ×× که صد ملامت از این درد بی ثمر دیدم / زسور وماتم این روزگار دلگیرم ×× که خنده بی نمک وگریه بی اثر دیدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول الوان و مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۹۱۱]

۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳۶

آغاز: برابر

قصاید اوست در نعت و ستایش و سپس غزلیات، جمعاً حدود ۸۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق ریز، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛در چهار ستون؛کاغذ:ترمه رنگارنگ،جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۶۴پ–۱۷۸ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸–۳۴۱]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۲

آغاز: بسمله، ای متاع درد در بازار جان انداخته؛ **انجام:** پایان: کسی را گر زمان این زهره خیزد ×× اگر من خون نریزم عشق ریزد

شامل: قصاید، غزلیات مرتب بر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی از الف تا یاء، رباعیات، از ی، مثنوی فرهاد و شیرین عرفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲، ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ – ۷۷۷]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱۳

مثنویات و قصائد؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۸۶ص (۲۹۸–۳۸۳)، ۱۶ سطر چهارستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۳]

۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۸

آغاز: ای نه فلک ز خوشه صنع تو لانه ×× وز قصر کبریای تو عرض آستانه؛ **انجام:** بمن ده که بینم سفالین گهر ×× ز یاقوت و ز لعل سیراب تر

شامل: غزلیات با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی آمده، مثنوی، قصاید (احتمال افتادگی قسمتی از قصاید می‌رود)، قطعات مختلف، قسمتی از ساقی‌نامه عرفی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط و انجام؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۸گ، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۷۸]

۱۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۱

آغاز: ای نه فلک ز خوشه صنع تو دانه ×× در جنب کبریای تو عرش آشیانه؛ **انجام:** مجموعه طراز قدس تاریخش یافت ×× اول دیوان عرفی شیرازی

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۹۰]

۱۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۱

آغاز: کسی کز فقر جوید کام دل درویش کی ماند ×× دلی کز ریش یابد مومیای ریش کی ماند؛ **انجام:** پایان: اگر دهیم برون غم دیگر بهیچ دیار ×× برون تاز کسی از دیار ما نرسد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: کاغذی، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ – ۱۵۹]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۷/۱

آغاز: درو گهر آورم که باشد ×× مجموعه لطف اولیا را؛ **انجام:** مجموعه طراز طبع تاریخش یافت ×× اول دیوان عرفی شیرازی

شامل قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات حدود ۴۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۳گ (۱–۲۹۳)، ۱۹ سطر(۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۸ – ۴۲۷]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳-طباطبائی

آغاز: ای منم محرومی اندوز از همایون موکبت ×× پنجه نومید از عنان و دیده محروم از رکاب؛ **انجام:** نه چنان بتاز عرفی که رود ز دست ×× ... نیکو بسبک عنان سمندان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴ – ۱۳۳]

۱۰۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۳

آغاز: برابر

فقط بخش غزلیات دیوان از حرف الف تا میم آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۵۸]

۱۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱-فیروز

خط:نستعلیق،کا: محمد زمان بن محمد شریف، تا: قرن ۱۲؛ دارای چهار سرلوح، مجدول؛ مهر: محمد ابراهیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴۲ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۲۱ – ۹۶]

۱۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۱/۱

مثنویات من المتاخرین، جنگ اشعارست و نسخه از میانه باب یکم است تا باب سی و نهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۶/۱سم [ف: ۸ – ۶۲]

۱۰۷. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: این نه فلک زخوشه صنع تو دانه‌ای ×× و زقصه کبریای تو عرش آستانه‌ای؛ **انجام:** روشن شد آفتاب چراغش زداغ ما ×× از داغ ما بگیر حساب چراغ ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح آب و رنگ کم ارزش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: – ۳۴]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۲

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× موج نخستست ز بحر قدیم / تا برم این تحفه بتکمیل عرش ×× زو کنم آرایش قندیل عرش؛ **انجام:** عرفی از می‌قدحی نوش کن ×× وز غم جز دوست فراموش کن /... غم بیهوده چند ×× کم ز زنی خود نتوان بود چند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: فتح الله بن حاج عبدالسلام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۴۷گ (۶۹پ–۱۱۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۶سم [ف: ۸ – ۱۰۵]

۱۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۵

غزلیات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۵۲)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ – ۱۲۴۲]

۱۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۲

قصاید او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۷سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۸۵۱]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۲

انتخاب قصاید مولانا عرفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳ص(۴۶–۷۸)، ۱۴–۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ – ۸۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۹

انتخاب اشعار؛ ۳ص (۱۸۷–۱۸۹) [ف: ۴۵ – ۸۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۱

ترجیع‌بند؛ ۴ص (۲۰۵–۲۰۸) [ف: ۴۵ – ۸۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۲

انتخاب غزلیات عرفی و دیگر اشعار او؛ ۲۷ص (۲۰۹-۲۳۵) [ف: ۴۵ - ۸۳]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲ [مختصر ف: ۳۷۱]

۱۱۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۹۸

خط: نستعلیق، کا: رشید، تا: ۱۱۰۰ق؛ مجدول؛ ۱۰۵گ، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۲]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۴۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۴گ (۸۶پ-۸۹پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۵]

۱۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۰

غزل است از الف تا یاء و مقطعات و رباعیات در پایان آمده: «این طرفه نکات سحری و اعجازی ×× چون کشت مکمل به رقم پردازی/ مجموعه طراز قدس تاریخش یافت ×× اول دیوان عرفی شیرازی»، آنچه در مصراع رابع این رباعی آحادند قصاید است و آنچه عشرات غزل و آنچه مآت قطعه و رباعی، آحاد بیست و شش اند، بیست و شش قصیده است، عشرات دویست و هفتاد، دویست و هفتاد غزل است، مآت هفتصد، از آن جمله چهارصد و بیست رباعی و سیصد و بیست قطعه؛ خط: نستعلیق، کا: یرقلی امامی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۵گ، ۱۴ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۶۵]

۱۱۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۰۲/۲

آغاز: بسم الله رحمان و رحیم ×× موج نخست است ز بحر قدیم؛ **انجام:** عرفی از این زمزمه ات ننگ باد ×× عود سرایی ز دلت کم مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۵۲ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: مقوایی، ۷۲ص (۲۰-۹۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف:۱-۱۲۴]

۱۲۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۰۲/۳

آغاز: از فغان سینه ریش و غم بر جای ×× خان و مان فغان خراب شود؛ **انجام:** ای عشق به عقل عرفی ستاز ×× ای درد گداختی دلم هان مگداز

دارای قطعه و غزل و رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۱۵۲ق؛افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ: ایرانی، جلد: مقوایی، ۲۲۳ص (۹۳-۳۱۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۱۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۷

خط: نستعلیق، کا: عرب شاه نیشابوری، تا: ۱۱۷۲ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۷

کا: محمد اصفهانی، تا: ۱۲۰۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۳×۲۰/۸سم [رایانه]

۱۲۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۶۹

خط: نستعلیق، کا: محمد بن میر ابوالفتاح تبریزی، تا: قرن ۱۳، برای آقا میرزا ابراهیم صاحب تاجر شیرازی؛ قطع: رحلی کوچک [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۴۴-۱۳/۲۲۴

آغاز: به دلق بَرد و تسبح بلور از ره مرو عرفی ×× که از تقوی زاهد شیوه تزویر می‌زاید / یار مهربان به سفر شد چون تند قهر آمد ×× فرشته بشد و فتنه به شهر آمد؛ **انجام:** این طرفه بیان سحر و اعجازی ×× چون گشت مکمل پرچم پروازی / مجوعه طراز قدس تاریخش یافت ×× اول دیوان عرفی شیرازی

خط:شکسته،نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز؛جلد:گالینگور مشکی، ۱۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۴-۱۹۱۱]

۱۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۶۷/۳۷

آغاز: گل من باغبان و عشق و حیرانی گلستانش ×× ازل دروازه باغ و ابد حد خیابانش؛ **انجام:** شمار از حد و وصفش قاصر آمد این اشارت بس ×× که «عمان جواهر» نام کردند اهل عرفانش

حدود نود بیت، قصیده در؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۴سم [ف: ۸-۳۱۶]

۱۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۱۶-۲۷/۱۸۶

آغاز: المنت لله که نیازم به نسب نیست ×× اینک بشهادت طلبم لوح و قلم را / اقبال سکندر بجهان گیری نظمم ×× برداشت به یکدست قلم را و علم را؛ **انجام:** حله مطربانه چاک زند ×× زره زلف در بر اندازد / ترک نازاز کرشمه وام کند ×× طلبه خود و معجر اندازد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۹۱۰]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۷۹

آغاز: بسمله، ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته؛ **انجام:** بس که بود مست تماشای دوست ×× آنچه بیادش نبود یاد اوست.

مشتمل است بر قصاید، غزلیات، ترجیعات، مقطعات، مثنوی مجمع الابکار که کامل نبوده و گزیده‌ای از آن می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن خرمایی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ - ۳۵۵]

۱۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۱

آغاز: گو به ذهنت که معنی لایق ×× در زبان ثناگر اندازد؛ **انجام:** مبصران همه تن چشم در حریم وصال ×× تو جمله دست و شکم پیش من و سلوایی
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: هادی؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۴سم [ف: ۲ - ۳۲۰]

۱۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۱۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱۰
خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۱۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۷
آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته؛ **انجام:** ذوق غزل به مهر بتانم اسیر کرد ×× آسیب آن فراغتم از ماه و مهرداد
خط: نستعلیق، کا: غلام قادر، تا: یک‌شنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۰۲ق، جا: لکهنو؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: رویه میشن سبز، ۱۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۶سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

۱۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۱
آغاز: که عالم چون زن و جان جهان اوست؛ **انجام:** آن بنشینم و با غم تو سازم. پنهان با تو عشق یارم
کا: محمد ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۰۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی، ۱۶ص (۱-۱۶)، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۵]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۳۷
آغاز: بسمله، ای متاع درد در بازار جان انداخته گوهر هر سود در جیب زیان انداخت؛ **انجام:** باده زخمی خواه که از میکده او نی مشربه و ساغر نی کلام و زبانست ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق، جا: فیض آباد؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۵
قصیده در مدح؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱ص (۱۰۸ر) [مختصر ف: ۶۱۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۷
قصاید در مدح حضرت علی؛ ۴گ (۱۰۹پ- ۱۱۲ر) [مختصر ف: ۶۱۳]

۱۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۰/۵
آغاز: خبری خواهم از آن کوی که اعزازی هست؛ **انجام:** راه حساب گاه قیامت که میبرد ××گرد غمت اگر نشیند براه ما.
غزلیات؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد باقر زنجانی متخلص به سالک، تا: ۱۲۵۵ق، جا: زنجان؛ واقف: جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی و شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۳۸۸-۳۹۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴۲]

۱۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۳۷
قصاید است در توحید و نعت و میرسد به ترجیع، با تخلص «عرفی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: هندی، ۶۶گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۴×۳۱سم [ف: ۱۷ - ۴۷۰]

۱۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۳/۸
آغاز: ای حسن تو برتر از چه و چون ×× سبحان الله ز حسن بی چون
ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۴ر-۱۶۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۷۸]

۱۳۸. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۹۲
آغاز: ای نه فلک ز خوشه صنع تو دانه‌ای ×× در قصر کبریای توعرش آستانه‌ای؛ **انجام:** ز بیرون پنبه نه در گوش اذعان در درون درکش ××اگر درنفس واعظ انتعاشی در میان بینی
خط: نستعلیق، کا: محمدعلی بن محمد شفیع رکابدار، تا: ۳ شعبان ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف مخ: - ۸۹]

۱۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۱
آغاز: باز بر رخ زلف مشکین را پریشان کرده‌ای ×× روز و شب را خوش بهم دست و گریبان کرده‌ای؛ **انجام:** کند گر دعوی اعجاز شاید ×× که این معجز کم از شق القمر نیست
از وی اشعاری نیز در صفحات ۶۸۸-۶۹۰ نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۵۱، ۶۸۸-۶۹۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۰]

۱۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۶۵/۱
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخستست ز بحر قدیم / تا برم این تحفه بتکمیل عرش ××زو کنم آرایش قندیل عرش
مثنوی مجمع الابکار، در نسخه حاضر قطعه‌ای از آن که نزدیک هزار و دویست بیت می‌باشد، آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد آقا علاقبند کاشانی، تا: غره جمادی الثانی ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۱پ-۴۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۶۶]

۱۴۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه پایان ذیقعده ۱۳۳۶ق؛ با خسرو شیرین در هامش؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ ۱۰۳گ، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۱]

۱۴۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۷۲
آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته؛ **انجام:** چشمی ز کرم به بخش کز غایت شوق ×× بی دیده به امید نگاه آمده ایم

از حرف «حاء» قصاید تا آخرین رباعی موجود در نسخه چاپی سال ۱۳۰۸؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹۸ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۷]

۱۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۳ و ۵۰۳۸-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰-۱۹۷۳] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۵]

۱۴۵. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: تا شاهد علم و عملش چهره نیفروخت ×× معلوم نشد فایده نی کیف و نه کم را؛ **انجام:** (رساله نفسیه): تا بر تعمیر استعداد خویش بر گمارم از اهل دانش هم نیستی تا آسایش فنا امتداد لمس را علامت ...

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: از عصر صفوی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز تیره، اندازه: ۱۳×۲۵سم [نشریه: ۷ - ۷۳۱]

۱۴۶. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:د-۱۰

آغاز: حسن یکی سایه فروش نقاب ×× حسن یکی نورده آفتاب؛ **انجام:** برگ بر باغ فتوحم بده ×× ضعف تن و قوت روحم بده

مثنویات و رباعیات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بدون سر و ته؛ کاغذ: کاهی صیقلی کهنه سفید تیره، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۱۳۸ص، ۱۸ سطر(۱۰×۱۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۶سم [ف: - ۹۳]

۱۴۷. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۹/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۷۶]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۴۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته؛ **انجام:** اگر صواب نگویم بگوی شرم مکن ××که ابروی ...

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، با سرلوح مذهب مرصع، دارای کتیبه با نقش بسم الله الرحمن الرحیم، مجدول دو ستونی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۱ سطر دوستونی (۱۱×۱۸/۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۷۶/۱

آغاز: ... یا رب نفسی ده که ثنا پردازم ×× وین نغمه بآهنگ ورا پردازم / دیباچه علم خویش در پیشم نه ×× کز حمد تو نقش آشنا پردازم؛ **انجام:** این طرفه نکات سحری و اعجازی ×× چون گشت مکمل برقم پردازی / مجموعه طراز قدس تاریخش یافت ×× اول دیوان عرفی شیرازی. آنچه در مصراع رابع آمد رباعی آحاد و قصایدست و آنچه عشرات غزل و آنچه مات قطعه و رباعی آحاد بیست و شش است که قصید باشد. عشرات دویست و هفتاد که غزل باشد، مات هفتصد. از آنجمله چهار صد بیت رباعی و سیصد بیت قطعه. تم الرباعیات.

آنچه از این دیوان در این نسخه آغاز افتاده در دست داریم رباعیات وی است. اما از توضیح کاتب در پایان این بخش مشخص می‌شود که دیوان یا برگزیده‌ای از دیوان بوده است که همین اوراق پایانی اش باقی مانده است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۵گ (۱ر-۵ر)، اندازه: ۹/۳×۱۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۳۳]

۱۵۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۷۸

آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ... پایان نبشتی نقش او بر لوح شهرت. آغاز دیباچه: حمدی که از نهایت شایستگی ...

قصیده، غزل، رباعی، مثنوی می‌باشد و دیباچه عرفی در پایان نسخه آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سه سرلوح زیبا، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۸ص، ۲۰ سطر در متن و ۱۷ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۵]

۱۵۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۰۳/۲

آغاز: جل جلاله ... شان او است ×× عم نواله مگس خوان او است / برده دل از حسن چه یغماست این ×× گوهر خود زاده چه دریاست این؛ **انجام:** عرفی از این زمزمه ات ننگ باد ×× عود سرایی ز دلت کم مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳ص (۲۰۹-۲۵۱)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱-۱۲۶]

۱۵۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۳۱

آغاز: ای راهزنت که از عرشم به حضیض ترا فرستادی؛ **انجام:** پایان: که میزد موج شهرت سینه تا عرش.

مقطعات و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۰]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۳۸

آغاز: فارغیم ای عاملان حشر زاحسان شما ×× کشت و کار ما نمی گنجد بمیزان شما؛ **انجام:** گر روغن عشرت نفرستند گردون ×× خورشید گراز انم در بزم ... ز هجرتت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۲۵

آغاز: تا شیر غم را داده ای اذن عموم؛ **انجام:** لعاب رفعت تیغ تو باد اندر کام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۶/۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخستست ز بحر قدیم / تا برم این تحفه به تکمیل عرش ×× زان کنم آرایش قندیل عرش ...؛ آغاز غزلیات: ای نه فلك ز خوشه صنع تو دانه ای ××وز قصر کبریای تو عرش آستانه ای / در تنگنای کوچه شهر جلال تو ×× وسعت گه زمانه کهین کارخانه ای

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۵۱]

۱۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۱

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱-۳)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۸]

۱۵۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷

آغاز: ای متاع درد در بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود در جیب زیان انداخته؛ **انجام:** چون خامه شاهدان سراسر گلشن ×× چون نامه عاشقان سراسر آتش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد علی»، «عبده شهسوار»؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۸۳گ، ۱۵-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۶۱۲]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تحصیل ثواب و شرف نسبت نعمت ×× اینجاست که اندیشه نگون کرد علم را / مدح تو کنم کدیه ز اخلاص نه از علم ××از بتکده چون آورم آهوی حرم را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۷۲پ-۷۴ر) [ف: ۳۶ - ۱۹۰]

۱۵۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۰

آغاز: آنکه چون در کنف چتر همایون آثار ×× همعنان ظفر از راه غزا گردد باز؛ **انجام:** عرفی که حسد فزودی اعزاز منش ×× زنار بستی بمیان بر همنش / رشکاکه شهید غمزه ات گشت کنون ×× از جامه کعبه تنگ دارد کفنش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۴۵گ،۳۴ -۳۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲-۶۱۳]

۱۶۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بی آه و فغان عشق بکس نیست حلال ×× بی ناله شکر هم بکس نیست حلال

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۱۹گ، ۳۰-۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۱]

۱۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳۵/۷-ف

نسخه اصل: مونیخ ۶. چهار قصیده از او؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۶]

۱۶۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× موج نخستست ز بحر قدیم؛ **انجام:** ریش فزون که غم بیهوده چند ×× کم ز زفی خود نتوان بوده چند

تذکر: نام کتاب در فهرست مثنوی عرفی آمد است که با توجه آغاز آن تصحیح گردید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با فرهاد و شیرین خود شاعر و ناظر و منظور وحشی و دیوان فرقتی در یک مجلد است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم[ف: ۳ - ۱۱۹۹]

۱۶۳. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۱۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۲گ، اندازه: ۱۱/۶×۲۰سم [رایانه]

۱۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۷سم [رایانه]

۱۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۶/۳×۲۸/۵سم [رایانه]

۱۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۲۳

برگزیده دیوان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۱۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۷

آغاز: [ادیم روضه جاه] تو را بود چمنی ×× که آفتاب در او شکل [اقحوان آمد]؛ **انجام:** عرفی از این می‌جامی نوش کن ×× وز غم جور دوست فراموش کن / ریش فزون کن غم بیهوده چند ×× کم ز زنی خود نتوان بود چند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۸۶گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۶]

۱۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶-۸/۵۶

آغاز: نی مهر دوست بینم نه کین دشمنان را ×× یک طوردوست دارم بی مهر و مهربان را / غم می‌کشد عنام من هم شتاب دارم ×× از من دعا بگویید یاران شادمان را؛ **انجام:** جان و دل من پر از غم توست ×× بهر تو تهی کنیم جا را / آماده صدسرور دردم ×× تا کرده به دوش یک قبا را

شامل غزلیات از اواسط قافیه الف تا آخر یاء و شامل رباعیات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۱۱]

۱۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷-۷/۲۷

آغاز: بسمله ای متاع در ددر بازار جان انداخته ×× گوهر هر سود درجیب زیان انداخته / نور حیرت در شب اندیشه اوصاف تو ×× بس همایون مرغ عقل از آشیان انداخته؛ **انجام:** دلت چو بهره معنی بطاس وهم زند ×× زفرط هوش به سمعش طنین فرو ریزد / دگر به اوج ثنا به تو می‌کنم پرواز ×× به تو سن تو سوارم رواست این تک و تاز

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۶ - ۳۲۰۰]

۱۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۲۵/۲-۳۹/۲۰۵

آغاز: درتماشای حسن دولت تو ×× لیلی روزگار مجنون باد /

دردیار وجود دشمن تو ×× عافیت از مزاج طاعون باد؛ **انجام:** به گوهرم مفشان آستین بیع مباد ×× که شب چراغ شود پی صفا زگرد کساد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۹۱۱]

۱۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۵ص (۶۷۶-۷۶۰) [ف: ۳ - ۲۷۰]

۱۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۴ص (۳۴۱-۴۳۴) [ف: ۸ - ۳۳۲]

۱۷۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۷

شامل مثنوی مجمع الابکار و برخی از رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۹گ، ۱۷ سطر (۱/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

۱۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۳۲

شعر از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

۱۷۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. حمدی که از نهایت شایستگی منزه از شایبه تعین و تخصص آمده اجمال آن در وحصله اندیشه گنجیده کان ضربه کمال گنجایش پذیرفته مر خداوندی را که صفت شایستگی مخصوص صفات شایسته ذات اوست؛ **انجام:** در کام زبانم الف الله است ×× زین جاده ام بشهر وحدت راهست / انگشت شهادتیست هر مژگانم ×× یا مصرع لا اله الا الله است

دارای: دیباچه مختصری با رساله ای منثور خطاب به نفس، قصاید، چند مثنوی، ساقی نامه، مثنوی خسروشیرین، غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات. در خاتمه نسخه یک رباعی از گردآورنده اشعار و دیوان عرفی است مبنی بر ماده تاریخ این جمع آوری بشرح ذیل: «این طرفه بیان سحری و اعجازی ×× چون گشت مکمل برقم پردازی / مجموعه طراز قدس تاریخش گفت ×× اول دیوان عرفی شیرازی ۹۹۶»؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ در سال ۱۲۸۲ به ثبت کتابچه کتابخانه مبارکه ناصری رسیده با مهر «حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، ۶۷۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۶/۸سم [ف: ۴ - ۷۸۲]

۱۷۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۴۴

آغاز: که چون کعبه در سجده کرده گم؛ **انجام:** وسعت که زما ... مکین کارخانه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۸۱]

● **دیوان عرندس** / شعر / عربی

d.-e ‘arandas

عرندس، عبدالوهاب بن صالح

‘arandas, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e sāleh

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱/۲

آغاز: سقاک الحیا یا طف لازارک المحل ×× وصابک صوب الدمع ان ... الوبل / إذا لمعت فیها البروق تخالها ×× مواضی صفاح الهند اخلصها لاصقل ... / امام اتافی هل اتی ذکر فضله ×× وجاءت به طه و یس والنمل ... / و جاءت به توراة موسی و انطقت ×× اناجیل عیسی و الکتاب له یتلوا / امام بکته الجن و الانس و السما ×× و وحش الفلا و الطیر و الحزن و السهل ... / و للشرک فی ارض الطفوف کتایب ×× تطوف و عن نهج الهدایة قد ضلوا / و فعوا قدر للنصب رایات منکر ×× بها خفص الاسلام و انجزم السبل / فمن ناصبی ظل للات عابداً ×× و من سامری قد أضل به العجل ... / فلا خیر فی الدنیا یصیر ذلیلها ×× عزیزاً و رب العز یخفضه الذل؛ **انجام:** وصلی علیکم خالق اللیل ما اضا ×× النهار و مابات الحمام له هذل

در مدح امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام و رثاء امام شهید ابا عبدالله الحسین علیه السلام؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد بن خلیل بن (شیخ)، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۸۲۲ق؛ جلد: چرمی قهوه‌ای، ۷ص (۸۱-۸۷)، اندازه: ۱۴/۳×۱۸/۷سم [ف: ۴۳ - ۹۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۹ط

آغاز: طوایا نظامی فی الزمان لها نثر ×× یعطرها من طیب ذکرکم نثر؛ **انجام:** علیکم سلام الله ما لاح بارق ×× و حلت عقود المزن و انتشر القطر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۱۳۱-۱۴۰)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۴۶]

● **دیوان العروس = جنگ اشعار** / ادبیات / عربی، فارسی

d.-ul ‘arūs = jong-e aš‘ār

وفا، ابوالقاسم، ق۱۳ قمری

vafā, ab-ol-qāsem (- 19c)

جنگ اشعار است که آن را از ۱۲۶۰ شروع کرده و در ۱۲۷۷ به پایان آورده است، بدین گونه: ۱. شعرهای عربی و فارسی شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی (قصائد، غزلیات و ملمعات) (ص۲-۶۱)؛ ۲. ترجمه قصیده فرزدق (۶۱-۶۳)؛ ۳. خطبه‌ای منبری به عربی؛ ۴. اشعار احمد بن فهد به عربی از کتاب عده او؛ ۵. اشعار عربی ابونواس؛ ۶. اشعار منسوب به امیرالمؤمنین علی (ع) و حدیث رفتن عبدالله به عمر به شام نزد یزید به فارسی؛ ۷. ترجمه احوال و نسب پیامبر و خلفاء پس از او و از بنی امیه و مشاهیر صدر اسلام به فارسی (ص۶۴-۶۷)؛ ۸. رجزهای امام حسین (ع) و برخی اصحاب او به عربی (ص۶۹-۷۲ر)؛ ۹. مراثی امام حسین و شهداء کربلا به عربی: از جعفر بن عفان، شیخ حسن صاحب معالم، سید شریف کاظمی، سید رضی، شیخ

احمد احسائی، ابن ابی الحدید، برخی از علماء شافعیه (ص۷۳–۱۲۲)؛ ۱۰. اشعار نابغه ذبیانی به عربی (ص۱۲۲–۱۲۵)؛ ۱۱. قصیده دعبل خزاعی در مدح امام رضا و مرثیه سید الشهداء به عربی (ص۱۲۶–۱۳۸)؛ ۱۲. قصیده فرزدق در مدح امام زین العابدین (ع) به عربی (ص۱۳۸–۱۴۲)؛ ۱۳. قصیده کمیت در مدح اهل بیت به عربی (ص۱۴۲–۱۴۴)؛ ۱۴. اشعار سید مهدی طباطبائی نجفی معروف به بحرالعلوم به عربی در مرثیه امام حسین (ع) به عربی (ص۱۴۵–۱۶۱)؛ ۱۵. قصیده محمد بن حماد در مرثیه اهل بیت به عربی (ص۱۶۱–۱۶۷)؛ ۱۶. قصاید شیخ حسن بحرانی به عربی در مدایح و مراثی (ص۱۶۷–۱۸۲)؛ ۱۷. قصیده عینیه ابن سینا به عربی (۱۸۲–۱۸۴)؛ ۱۸. قصیده سموئل بن عادیا به عربی: «اذ المرء ...» (۱۸۴–۱۸۶)؛ ۱۹. قصیده اعشی در مدح پیامبر اسلام (ص) به عربی (در متن ص ۱۸۶–۱۱۸)؛ ۲۰. اشعار و قصائد یزید و علی بن ابی طالب (ع) و مردی از بنی تمیم به نام سکاب و زهیر بن ابی سلمی، شافعی، سید اسمعیل حمیری، امرؤالقیس، معین الدین طنطرانی، ابی الفتح بستی (۱۸۹–۲۱۲)؛ ۲۱. میزان العرب، گفتار امام حسن عسکری (ع) به عربی (۲۲۲–۲۱۶)؛ ۲۲. قصاید و اشعار از زیاد بن حماد -یا- زیاد بن منقذ، اوس بن حجر، اخطل، حسان بن ثابت، لبید بن ربیعه، عمر بن ابی ربیعه، عمر، جمیل، کثیر، یزید بن معاویه (۲۱۶–۲۳۰)؛ ۲۳. رساله طرماح به معاویه به دمشق، به عربی (۲۳۱–۲۳۲)؛ ۲۴. منظومه رمانیه بحرالعلوم و مکاتبات منظوم و منثور او به عربی (۲۳۳–۲۳۵)؛ ۲۵. قصاید و اشعار از ابن فارض مصری (میمیه)، شمسویه بصری، امرء القیس، جریر در مدح عمر بن عبدالعزیز، ارجوزه رؤبه، برده بوصیری، تابط شراً (۲۳۶–۲۶۰)؛ ۲۶. معلقات سبع (۲۶۱–۳۱۵) (شرح در هامش به عربی)؛ ۲۷. لامیه امرء القیس (۳۱۶–۳۲۰)؛ ۲۸. اشعار از جریر (در مدح عبدالملک)، ابی دویب هذلی، به عربی (۳۲۱–۳۲۲)؛ ۲۹. لامیة العجم از طغرایی (۳۲۳–۳۲۸)؛ ۳۰. اشعار عربی از ابی العلاء معری، طغرائی، صفدی، صفی حلی، ابن ساغانی، ابن سبا، قاضی ارجانی، محمد بن ادریس شافعی، مؤید الدین، مهلبی، ابی تمام، ابی الطیب متنبی و شعراء گمنام دیگر همه به عربی (۳۲۹–۳۳۶)؛ ۳۱. دیوان مجنون عامری به عربی (۳۲۷–۴۵۶)؛ ۳۲. اشعار عربی از شیخ بهائی و شیخ حسین پدر او و ابن الوردی (قصیده)، سید علی خان مدنی، قصیدة العروس، ابی محمد خازن همه به عربی (۴۵۷–۴۸۸)؛ ۳۳. شرح حال مشاهیر انبیاء و پیغمبران: به فارسی (۴۸۹–۵۰۲)؛ ۳۴. قصاید ابوالحسن علی بن عبدالله عدوی در مدح سیف الدوله و اشعاری که سراینده به امر او سروده به عربی (۵۰۳–۵۲۸)؛ ۳۵. دعاء طایر رومی به عربی (۵۲۹). آنچه پس از این می‌آید در هامش آمده است: ۳۶. قصیده ابن مالک درباره افعالی که مؤنث آن به واو و یاء آمده است به عربی (۱۶–۱۷)؛ ۳۷. یادداشت‌هایی پراکنده از داستانها و احادیث؛ ۳۸. برخی فقرات از کتاب ارشاد العوام که موجب خلاف و شقاق است از گرد آورنده نسخه (۱۸)؛ ۳۹. سؤالاتی از پیامبر اسلام درباره کیفیت خلقت عالم به فارسی (۱۹ و ۲۰)؛ ۴۰. اشعار عربی حافظ شیرازی (ص۲۰)؛ ۴۱. قمار زبیده با هارون به فارسی؛ ۴۲. حکایت تیرباران ولید بن یزید بن عبدالملک؛ ۴۳. فائده در شناختن تقدم و تأخر مرگ زن و شوهر، به عربی؛ ۴۴. گفتاری درباره مراتب حسب به عربی؛ ۴۵. داستانی از عیسای نبی به فارسی؛ ۴۶. بنای بت‌پرستی و آغاز آتش‌پرستی؛ ۴۷. رفتن ادریس به بهشت؛ ۴۸. تزویج حور با شیث؛ ۴۹. برداشتن حکم از امت محمد؛ ۵۰. قصه بلعم باعور؛ ۵۱. وفات حضرت موسی؛ ۵۲. داستانی از هارون الرشید به عربی؛ ۵۳. بیانی درباره قرآن و نزول آن؛ ۵۴. شرحی درباره جبر و تفویض به فارسی؛ ۵۵. شرح درباره خلفا و جانشینان پیامبر اسلام از نظر شیعه امامیه به فارسی؛ ۵۶. بندی از زهر الربیع (داستان بهلول و ابی حنیفه) به فارسی؛ ۵۷. شرح درباره قبض روح پیامبران و سایر مردم به فارسی؛ ۵۸. بندی از مجمع البیان در شرح علت عقد لسان موسی (ع)؛ ۵۹. شرحی در بیان موسیقی و آوازهای محلی به فارسی؛ ۶۰. اسماء متوافقة العدد؛ ۶۱. اشعار فارسی شیخ بهایی؛ ۶۲. مطالبی در رمل؛ ۶۳. معنی حروف تهجی؛ ۶۴. شرحی درباره صغری و کبری به فارسی؛ ۶۵. کنای ائمه؛ ۶۶. اشعاری از شیخ بهائی به فارسی؛ ۶۷. دو بیت شعر فارسی از میرزا مهدی خان منشی نادری؛ ۶۸. اشعاری به عربی؛ ۶۹. بندی از کشف الغطاء به عربی؛ ۷۰. اشعار فارسی نظامی و فردوسی؛ ۷۱. بندی از فوائد الادب و شرح شافیه نیشابوری به عربی؛ ۷۲. حکایات فکاهی و جز آن به عربی؛ ۷۳. وصف بساط سلیمان و قصر بلقیس به عربی؛ ۷۴. بیان ارسطو در اعتذار مخالفت با استادش افلاطون به عربی؛ ۷۵. بندی از شرح مطارحات شیخ اشراق به عربی؛ ۷۶. بندی از کتاب محبوب القلوب در احوال حکماء به عربی؛ ۷۷. بندی از کتاب خصال صدوق به عربی؛ ۷۸. کلامی از قطب الدین رازی در شرح معنی فیلسوف به عربی؛ ۷۹. کیفیت نزول جبرئیل بر نبی؛ ۸۰. رد جن به عربی؛ ۸۱. توضیح بیتی از گلشن راز: چون ممکن گرد امکان بر فشاند ... به عربی؛ ۸۲. کلماتی از فیثاغورس به عربی؛ ۸۳. تاریخ وفات گروهی از علماء شیعه به عربی؛ ۸۴. خلافت انبیاء؛ ۸۵. بندی از کتاب المقامات ابوالفداء بغدادی به عربی؛ ۸۶. تفأول و استخاره با قرآن به عربی؛ ۸۷. حدیث نبوت ارسطو و ابرخس و بطلمیوس به عربی؛ ۸۸. بندی از کتاب حبیب السیر؛ ۸۹. کیفیت استخاره با تسبیح به عربی؛ ۹۰. محاجه خدا با ابلیس به عربی؛ ۹۱. لعن ... از کشکول به عربی؛ ۹۲. مغالطه‌ای منطقی به عربی؛ ۹۳. نامه ابوالخیر به ابن سینا به عربی؛ ۹۴. سؤال مأمون از امام رضا درباره خلافت امیرالمؤمنین علی (ع) به عربی؛ ۹۵. بندی از احتجاج طبرسی به عربی؛ ۹۶. احادیث در مسائل و مطالب گوناگون به عربی؛ ۹۷. فرق میان خلود و دوام به عربی؛ ۹۸. بندی از اعتقادات مجلسی درباره عالم مثال و از دیگران به عربی؛ ۹۹. شرحی درباره دعبل و عمادالدوله ابی الحسن علی بن

بویه دیلمی به عربی؛ ۱۰۰. شرحی درباره فرزدق شاعر به عربی؛ ۱۰۱. ابطال مذهب یهود و مباحثه با آنها از سید بحرالعلوم به عربی (۲۰-۱۷۰)؛ ۱۰۲. رسالة فی حرمة شرب الدخان: از میرزا محمد اخباری به عربی و فارسی (۱۷۳-۱۷۵)؛ ۱۰۳. نامه شیخ بهائی به میرداماد و پاسخ آن به عربی (۱۷۷-۱۷۸)؛ ۱۰۴. بهشت و دوزخ و اسماء درکات به فارسی (۱۹۳-۱۹۴)؛ ۱۰۵. افضلیت لعن بر صلوات به فارسی (۲۰۸)؛ ۱۰۶. حکایتی از سلیمان نبی به فارسی؛ ۱۰۷. داستان هارون و بهلول به عربی؛ ۱۰۸. معنی ازلام از مجمع البیان به عربی؛ ۱۰۹. احکام خسوف به فارسی؛ ۱۱۰. محرم نامه به فارسی؛ ۱۱۱. رباعیات جامی در شرح قصیده‌ای از لوامع خود او به فارسی (۲۰۹-۲۳۸)؛ ۱۱۲. اشعار در معنی رباب به عربی؛ ۱۱۳. مکاتبه منظومه شیخ بهائی به عربی؛ ۱۱۴. شرح بیت پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت ... از دوانی به فارسی؛ ۱۱۵. داستان‌ها به عربی و فارسی؛ ۱۱۶. مسئله حفر بئر به عربی از افادات ابوعلی؛ ۱۱۷. بندی از کتاب بحر الحساب شیخ بهائی؛ ۱۱۸. قواعدی در استخراج اسماء و اعداد به عربی؛ ۱۱۹. اقسام وضوء به عربی؛ ۱۲۰. قصیده نونیه در مدح امیرالمؤمنین علی (ع) به عربی؛ ۱۲۱. اشعار ابن جوزی و شافعی به عربی؛ ۱۲۲. بندهایی از اشعار شواهد مطول و مغنی و جز آنها به عربی (۳۳۴-۴۷۰).

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ابوالقاسم وفا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۲۹ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۳۱]

● دیوان عریضی خراسانی / شعر / عربی

d.-e ʻarīzī-ye xorāsānī

عریضی خراسانی، حسن بن محمد علی، - ۱۳۰۶ قمری

ʻarīzī xorāsānī, hasan ebn-e mohammad ʻalī (- 1889)

۱. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۴۵/۳

آغاز: بسمله اما بعد فهذه قصیدة شریفة انشدتها فی شیء من فضائل امیرالمؤمنین و سید الوصیین. تعالی اله انت من کلماته ×× تبجلت بک الانوار من ظلماته؛ **انجام:** تبکی ما سوی الله العظیم لقتله ×× وهَل بنا الاسلام خیر الطرایق / رجائی حسین فی المواقف کلها ×× و انی له فی من اوالی بعاشق

چند قطعه شعر در مدایح و مراثی اهل بیت علیهم السلام است. یکی از این قصاید را شاعر «قصیدة ذات الجناحین» نامیده است. همچنین قطعه شعری از این مجموعه در مناجات منظوم باری تعالی است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج حنایی، ۹گ (۶۴ر-۷۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۲. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۱۴/۴

آغاز: بسمله الحمد لولیه و الصلوة علی صفیه ... تعالی اله انت من کلماته ×× تجلت بک الانوار من ظلماته / و فاز اناس شایعوک و نورهم ×× یضیء لاهل الحشر فی عرصاته؛ **انجام:** اذا جاءک یوم القیامة ظامئاً ×× فکن ساقیا اذ خاب کل سقاته / و ادخله جنات النعیم و لا تقل ×× لنار خذیه و ارفعن درجاته

قصیده زیبا و غرایی در بیان فضایل امیرالمؤمنین علیه السلام و مدح آن حضرت و فرزندان بزرگوارش می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: تقی حسینی خراسانی بشروی، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۱۱ق؛ جلد: مقوای، ۷گ (۱۶پ-۲۲پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۳. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۱۴/۵

آغاز: اوحد ربی مالکا للهدایة ×× و انفی سواوها ربا عن غوایة / اصلی علی خیر الخلیقة احمد ×× و ابریء ممن یفتری فی الرسالة؛ **انجام:** أمداحکم یا اهل بیت نبینا ×× یقام مع النصاب دار حقارة / اجیروا عبیدا غارقا فی ودادکم ×× و لا توقفوه فی مقام خسارة

قصیدة ذات الجناحین. مصرع اول در فضایل و مصرع دوم در مثالب است؛ خط: نسخ، کا: تقی حسینی خراسانی بشروی نجل مؤلف، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۱۱ق؛ جلد: مقوای، ۵گ (۲۲پ-۲۶ر)، ۱۰-۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

● دیوان عزت سبزواری / شعر / فارسی

d.-e ʻezzat-e sabzevārī

سبزواری تهرانی، عزت

sabzevārī tehrānī, ʻezzat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۹

آغاز: زهر چه منع ما کنی از خوردن شراب ×× قدرش چه داند آنکه نخورده ز کوثر آب / بگداختم در آتش هجرت ببین که چون ×× از تاب دوریت دل عزت شده کباب؛ **انجام:** بس است عزت منال این قدر خاموش ×× که از صبر آیدت دلبر در آغوش

غزل است و از حرف ب آغاز می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۲و۱۳؛افتادگی:آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۱۰۱]

● دیوان عزت قاجار / شعر / فارسی

d.-e ʻezzat qājār

عزت قاجار، سلیمان بن محمد، - ۱۲۵۲ قمری

ʻezzat qājār, soleymān ebn-e mohammad (- 1837)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۹

آغاز: بسمله. ای روی تو سر دفتر انوار الهی ×× دارند گدایان درت عار ز شاهی / در روز شفاعت به محبان تو بخشد ×× ایزد گنهی را که چو کوهی است بکاهی؛ **انجام:** نمی دانم ز مرگت از چه رو ای مرد خوش سیما ×× که تگذارد کسی بر دیده خود آستین امشب / بفوتت گفت عزت با دل شاد این یکی مصرع ××

حسن آقا بود با کلب سجین همنشین امشب
شامل قصاید، مدایح و مراثی، غزلیات، ترجیع بند،رباعیات، ساقی‌نامه، قطعات متفرقه، فرمانی است خطاب به حاجی میرزا جان حاکم کل فومن، نسکر، تولم درباره مصطفی نام از مردم تهران که ظلمی بر او رفته احقاق حق کند در ثلث ثانی شعبان ۱۲۱۴ این حکم انشاء و کتابت شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ مجدول، دارای دو سرلوح، یک کتیبه ای مذهب مرصع خوب؛ تملک: اردشیر نامی در استرآباد در ۱۲۵۱ق با مهر «عبده الراجی اردشیر»؛ مهر: مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی مذهب، ۳۲۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۹۲۱]

● دیوان عزلتی خلخالی / شعر / فارسی

d.-e ʻozlatī-ye xalxālī

عزلتی خلخالی، ادهم، – ۱۰۵۲ قمری

ʻozlatī xalxālī, adham (- 1643)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱۱

آغاز: بنام خدایی که بخشنده اوست ×× بهر سختیی یاور بنده اوست / حکیمی که جان جهان آفرید ×× بقدرت نهان عیان آفرید؛ **انجام:** خردمند گفتمش که باشد محال ×× که بی آن کنم بر تو آنرا حلال. بفکرت (حکایت یکم باب دهم).
از مولی ادهم عزلتی خلخالی واعظ (س ۹ ص۲۳۴) به روش بوستان سعدی در پند و اندرز گرچه می‌گوید که «پس از وی گلستان نوشتن خریست» (ص ۳۴) در ده باب هر یک در چند فصل با داستان‌های مناسب: شهوات، حرص و طول امل، شکر، قناعت، سخا، یقین، علم، علاج صفات بد، اخلاص و صدق و رضا، تقوی و خوف و رجا. وی نیز می‌گوید: «نوشتم بسی نسخه‌های نکو ×× همه هادی و ره نمای نکو / پیاپی معانی بیان ساختیم ×× بالفاظ پر هم نپرداختیم / ولیکن به بحری که بستان دروست ×× مر آن بحر چون طبع سعدی نکوست / دلم بود بسیار مایل بدان ×× که ننوشته بودم کتابی درآن / پس از وی گلستان نوشتن خریست ×× ببستان مقابل شدن ابتریست / چه حاجت پس از آن دو عالی کتاب ×× نوشتن کتب گرچه باشد صواب / ولی طبع و تقلید مردان راه ×× که شد «من تشبه» بحسنش گواه»؛ باستانی آن را در نسخه «بهارستان» نامیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۹۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹/۷–فیروز

آغاز: کاف و نون او را دوات است و قلم ×× کائناتش نقش تصویر و رقم / عقل کل پرگار دست قدرتش ×× نفس کلی هست لوح حکمتش؛ **انجام:** از کرم این نسخه را مشهور ساز ×× دیده بی درد از آن دور ساز ... / بی حساب او را به علیین بری ×× خلعتش در بر کنی از عبقری
مثنوی در اخلاق و سلوک، در اواخر مثنوی حکایت پسر ملا سعد الدین تفتازانی و تیمور گورکانی را آورده است؛ خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن محمود،تا:قرن۱۴؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۳ص(۱۶۹–۳۵۱)،۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۲۷]

۳. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۶/۲

مثنوی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۶۷]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱۵

آغاز: عاشقی را که نیست عشق تمام ×× هست بروی وصال یار حرام؛ **انجام:** تو شموس شمس مشارقی ز زبان شمس تو ناطقی ×× بفدات این دل صادقی نه چنین بود ره عاشقی / انا من سقائک صادقی ×× تو بقهقهات علی علی
دو ترجیع بند و یک ساقی نامه و یک ترکیب بند از شاعری به نام عزلتی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۳۰ص، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۱۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳۵

آغاز: دیوان: سپاس و حمد و شکر از جان حکیم فرد و دانا را ×× علیم و عالی و اعلا خدای عالم آرا را؛ **انجام:** از همت پرتو می‌وحدت حرف ×× کشتیم و فنا ز خویش رستیم همه
پیرامون دو هزار و پانصد بیت غزل و ترجیع‌بند و مثنوی و رباعیات، و به ترتیبی جز ترتیبی که در فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۲۴۴۲ آمده است. در این نسخه دیباچه‌ای به نثر دیده می‌شود از خود عزلتی که به نام وی نیز در آن اشاره شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (آغاز دیباچه نثری)؛ جلد: مقوایی، ۸۵گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۱۱۴]

● دیوان عزلتی یزدی / شعر / فارسی

d.-e ʻozlatī-ye yazdī

عزلتی یزدی، زین العابدین، ق۱۱ قمری

ʻozlatī yazdī, zayn-ol-ʻābedīn (- 17c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۱۰

آغاز: باز محل شد که نسیم بهار ×× در چمن آید پی رنگ و رنگار / باغ پر از سنبل و ریحان کند ×× راغ پر از لعل بدخشان کند / فیض دم عیسی اگر نیستش ×× این همه جان بخشی از چیستش؛ **انجام:** عزلتی این خانه چو داری مقام ×× ساز به خود لذت و راحت حرام / هست جهان کلبه اندوه و غم ×× روزی کسی نیست از او جز الم
مثنوی منبع الانهار اوست. در این دفتر چند بخش از آن مثنوی است با عنوان: «مقاله در صفت بهار من منبع الانهار عزلتی یزدی» و «حکایت دوراه نورد که به یمن توکل از دریا گذشتند» و

«مناجات». تخلص عزلتی به تکرار در این ابیات دیده می‌شود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ص (۳۶-۵۱) [ف: ۳ - ۵۶۸]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۸/۲

آغاز: آفرین بر صانع ارض و سما ×× مبداء اشیا نمود و بود ما / قادر مطلق تعالی شانه ×× اختلافات الصور برهانه / آن که عالم مطلع انوار اوست ×× آن که آدم مجمع اسرار اوست؛ **انجام:** جمله ما را خدایا از کرم ×× عاقبت محمود گردان با کمال

مثنوی، در اخلاق و عرفان از عزلتی که ظاهراً همان زین العابدین عزلتی یزدی است صاحب مثنوی‌های شیر و شکر در مجموعه حاضر و در موزه لندن شماره ۵۰۱۱/۲ (کتب شرقی) و منبع الانهار. تخلص شاعر به تکرار در سراسر مثنوی دیده می‌شود. در چند جا و از جمله در اخر مثنوی غزلی آورده و در آخر مثنوی (پیش از غزل) درباره نوشتن این مثنوی و نام آن چنین گوید: ای که این نسخه همی گیری به دست ×× مطلع گردی در آن بر هر چه هست / یک سخن گر زین همه خوش آیدت ×× مابقی را عفو کردن بایدت ... / چشم دارم گویی از روی و داد ×× عزلتی روح و روانت شاد باد / چون که بود این نسخه بحر مثنوی ×× از حکیم معنوی مولوی / مثنوی معنوی شد نام آن ×× آن چنان سازش خدایا آن چنان / باشد از تالیف من این مثنوی ×× نسخه بیست و ششم در رهروی / مختصر کردم که تا برکامتان ×× نقل آن بسیار ننماید گران / یک غزل هم باز گویم بعد از آن ×× از بیان یکباره بربندم زبان. عزلتی در این مثنوی حکایات بسیار درج کرده و از آن جمله است داستان به خواب دیدن شهاب الدین سهروردی ارسطو را که او خود در کتاب تلویحات می‌آورد و نیز حکایت «پسر ملاسعدالدین تفتازانی و تیمورخان گورکانی»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زرد و آبی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۸۴گ (۱۰پ-۹۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۲۴]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۳

آغاز: (آغاز فهرست بازمانده از کتاب دیگر): ... در آنکه چهار چیزی پادشاهی را نگاه دارد ... و بسمله. مثنوی عزلتی: آفرین بر صانع ارض و سما ×× مبداء اشیاء نبود و بود ما / قادر مطلق تعالی شأنه ×× اختلافات الصور برهانه؛ **انجام:** انجام فهرست بازمانده: ... باب چهلم در آنکه چهار چیز اصل سعادت دو جهانی و مرادات جاودانی است ۱- فرمان بردن خدا و رسول ۲- خشنود بودن مادر و پدر. ۳- خدمت علما و حکما ۴-شفقت بر خلق خدای تعالی ... مثنوی: یک غزل هم باز گویم بعد از آن ×× در بیان یکباره بر بندم زبان ... نسخه: ... برتری از درک و عقل و فهم ما ×× وصف ذاتت در نمی آید بفال ...

مثنوی عزلتی؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق؛ جلد: چرمی تریاکی، ۱۱۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۰۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۰

مثنوی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۶گ، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۴سم [رایانه]

● دیوان عزیز / شعر / فارسی

d.-e ‘azīz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۴

آغاز: عمری است ای گل پیرهن هم میزنم هم می‌کشم ×× آه ندامت از جگر سنگ ملامت بر سرم؛ **انجام:** دارد عزیز چون آرزو پیوسته ماند بر درت ×× این سرکه از سودای تو گرم است تا روز عدم

از: عزیز (؟). غزلی فارسی با عنوان «قبیح ملیح عزیز» از شاعری با تخلص «عزیز» که مشخص نشد منظور کیست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۴]

● دیوان عزیزی / شعر / فارسی

d.-e ‘azīzī

انصاری، میر سیف الدین بن میر مقام الدین

ansārī, mīr sayf-od-dīn ebn-e mīr maqām-od-dīn

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۳

میر سیف الدین بن میر مقام الدین انصاری متخلص به عزیزی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان عسجدی / شعر / فارسی

d.-e ‘asjadī

عسجدی مروزی، عبدالعزیز بن منصور، - ۴۳۲ ؟ قمری

‘asjadī marvazī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e mansūr (- 1041)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۶

آغاز: برخیز و برافروز هلا قبله زردشت ×× بنشین و برافکن شکم قاقم بر پشت؛ **انجام:** آیئنه روی دوست زنگار گرفت ×× از بس که برو سوختگان آه زدند

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۵۱-۶۵۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۷]

● دیوان عسگر / شعر / فارسی

d.-e ‘asgar

[الذریعة ۷۲۰/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۳۲-۱۹/۶۲

آغاز: بسمله بنام جهان داور دادگر ×× فروزنده لعل ماه خور / خداوند بخشنده بی نیاز ×× بدرمانده گان از کرم چاره ساز؛ **انجام:** همچنان درانبیاء همتا ندارد مصطفی ×× هم ندارد بالیقین در میوه همتا خربزه

حدود هشت صد بیت در قصاید و غزلیات و مخمس و رباعی، نام شاعر به دست نیامد؛ خط: نستعلیق، کا: شاید به خط شاعر، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴-۱۹۱۱]

● **دیوان عشرت نخجوانی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e ʻešrat-e naxjavānī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۷۴/۱

شامل غزلیات و ترجیع‌بند و قصاید و غزلهای ترکی و مخمس و قطعات و رباعیات؛ کا: ملازین العابدین فرزند ملااسماعیل معلم نخجوانی، تا: سه‌شنبه ۱۵ رجب ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن سیاه، ۱۱ سطر [ف: ۹ – ۴۲۷]

● **دیوان عشق** / شعر / فارسی

d.-e ʻešq

عشق

ʻešq

[نسخه‌های منزوی ۱۴۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۷/۴-ف

نسخه اصل: ش ۸۷، گنج بخش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۰۶]

● **دیوان عشق اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e ʻešq-e esfahānī

مستوفی اصفهانی، عبد الله بن محمد شفیع، ق۱۱ قمری

mostawfī esfahānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad šafīʻ (- 17c)

از میرزا عبدالله بن میرزا شفیع مستوفی قزوینی اصفهانی که در این دیوان شاه عباس دوم را ستوده است.

[فرهنگ سخنوران ۳۹۳؛ الذریعة ۷۲۲/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۲

آغاز: ای ز آینیه خود داده به خوبان روها ×× نعل و ارون تو در آتش حسن ابروها؛ **انجام:** الهی بود روزگارش به کام ×× در دولتش با تو باشد مدام

خط: نستعلیق، کا: عزیز الله، تا: شوال ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۴۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۸سم [ف: ۲ – ۳۲۱]

● **دیوان عشقپور کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e ʻešqpūr-e kāšānī

عشقپور کاشانی، علیجان

ʻešqpūr-e kāšānī, ʻalī-jān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۱

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۷۳گ، اندازه: ۱۸×۲۹/۹سم [رایانه]

● **دیوان عشقی** / شعر / فارسی

d.-e ʻešqī

عشقی، محمد رضا بن ابوالقاسم، ۱۳۱۲ – ۱۳۴۲ قمری

ʻešqī, mohammad rezā ebn-e ab-ol-qāsem (1895 - 1924)

چاپ: دیوان او بارها به چاپ رسیده است.

[الذریعة ۷۲۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۴۳/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۸۲/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۶

آغاز: چه ذلتها کشید این ملت زار ×× دریغ از راه دور و رنج بسیار / ترقی اندرین کشور محال است ×× که در این مملکت قحط الرجال است؛ **انجام:** حق پنهان ای ملک با آن نکو منظر بباز ×× عشق بازی کار بازی نیست ای دل سرباز / ورنه گوی عشق نتوان زد به چوگان هوس

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج خردلی با نام ناصرالدین شاه قاجار ۱۳۳۹، ۶گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۱۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۸۵-۱۲۵/۱۷۵

آغاز: سزد ای شام چرخ تیره وش وقتی سحر کردی ×× نه هر شام و سحر ای تیره گردون تیره تر کردی؛ **انجام:** فرا گیریم باز از سر جهان را سربسر باهم ×× بتوفیق خداوندی و با اقبال و فیروزی

خط: تحریری،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یادداشتی از محمدخان بزرگ فرزند یدالله سوادجانی در ۱۳۶۱ ق و همچنین مطالبی در تاریخ سلاطین ایران؛ ۱۲۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۴ – ۱۹۴۵]

● **دیوان عشقی (بابا)** / شعر / فارسی

d.-e ʻešqī (bābā)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۱

آغاز: ای خالق ذالجلال و ای بار خدای ×× تا چند شوم دربدر و

جای بجای؛ **انجام:** لطف تو اگر که دست گیرم نشود ×× اندر سقرت مدام پاینده منم
مشتمل است بر رباعیات و غزلیات عرفانی و مدح حضرت علی (ع) و مصیبت سید الشهداء (ع) که مخمسی است تضمین غزل حافظ از شاعری با تخلص «عشقی» و «بابا» که در غزلیات هر دو تخلص دیده می‌شود و از سیاق کلام چنین بر می‌آید که یکی باشند و شرح حال ناظم عجالتاً به دست نیامد؛ خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، ۱۵–۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۲۱۱]

● دیوان عصار تبریزی / شعر / فارسی

d.-e ‘assār-e tabrīzī

عصار تبریزی، شمس الدین محمد بن محمد، – ۷۸۴ ؟ قمری

‘assār-e tabrīzī, šams-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (- 1383)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۴/۳

آغاز: دلا اگر طلب ملک عافیت داری / به هیچ وجه ز اهل جهان وفا مطلب
غزل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص (۲۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ – ۱۸۹]

● دیوان عصمت بخاری / شعر / فارسی

d.-e ‘esmat-e boxārī

عصمت بخاری، – ۸۴۰ ؟ قمری

‘esmat-e boxārī (- 1437)

[الذریعة ۹/۷۲۶دنا ۵/۲۹۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹/۴

غزل‌ها و رباعی‌ها؛خط:نستعلیق،کا:حسین بن علی تونی،تا: نزدیک به پایان جمادی ۸۲۱ق؛ در هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱– ۱۷۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۲/۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۱ – ۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۴

آغاز: یا من لک الولایة بالفضل و النعم ×× دانای بی تعلم و بینای بی حشم؛ **انجام:** هر خود که در و بوی شهید غم تست ×× از ریش درون دل خون خورده ماست
شامل قصاید، غزلیات و افراد ۱۷۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۷گ (۳۸۹–۵۲۶)، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ – ۳۹۹]

۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۸۵۱ق؛ هامش، صفحات زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴ سطر چلیپایی در حاشیه (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نشریه: ۳ – ۲۳۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۶–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3500؛ خط: نستعلیق، کا: درویش علی، تا: میانه‌های جمادی الاول ۸۶۴ق؛ ۳۲۹گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۶–ف

نسخه اصل: سلیمانیه فاتح ش ۳۸۴۸. غزل است به ترتیب تهجی و قطعه و رباعی و فرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۸۷۲ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۱۹

آغاز: حننا من هموم الاشتیاقی ×× و ذاب القلب [ریختگی دارد]؛ **انجام:** منم ز دولت رندی بعاشقی مشهور ×× گرفته دامن یار و زغیر کرده نفور
از خواجه عصمة الله بخاری استاد بساطی سمرقندی است که در قصاید خود گاه «نصیری» و گاه «عصمت» تخلص می‌کرده و در غزل‌ها از نام «عصمت» که کوتاه‌تر و متناسب‌تر با غزل است استفاده کرده است. مشتمل است بر رساله‌ای عاشقانه به نثر و نظم که محتشم کاشی رساله جلالیه خود را به تقلید آن ساخته است، و قصاید و غزلیات و مقطعات. قسمت اعظم قصاید این دیوان در مدح نصیرالدین سلطان خلیل بن میرانشاه ابن تیمور گورکان است و بقیه در مدح یا مرثیه کسانی که نامشان در ابیات ذیل آمده است: «گفت روز ماتم شاه سلیمان رفعتست ×× شهریار ملک و ملت خسرو گردون پناه / شاه دین تیمور نویان آن سرافرازی که شد ×× عالمش زیر نگین بی منت خیل و سپاه / سلطان شرع کامل دین عبدالاول آنک ×× خاکش بچشم اهل حقیقت چو توتیاست / سلطان ابوالمفاخر جوکی امام عهد ×× کار باب ملک کرده چو غلمانش اتباع / والی عالی غیاث الدین ابوالفتح آنجناب ×× کز برای نعل پیش سم اسبش آفتاب / گوید از اوج فلک یالیتنی کنت تراب ×× شاه ابراهیم سلطان آنکه بار ای صواب / تا بشاهی بر سریر فارس شد مالک رقاب ×× خطه شیراز را با مصر و شام است این خطاب / والی عالی جناب مفخر دین شاهرخ ×× آن چو فریدون هزار بنده دربان او / مغیث ملت و دین بایسنقر آنکه سزد ×× هزار قیصر و دارا کمینه چاکر او / شاه دین سلطان نظام الملک یحیی کافتاب ×× خواهد از نعل سمندش تاج و افسر ساختن / آفتاب دین ظهیر الدین الغ بیگ آنکه هست ×× سایه اقبال او فرخ تر از بال همای / رستم ثانی وزیر مملکت فیروزشاه ×× آصف خورشید فرد ستور جمشید اقتدار / سعد دین خواجه خورشید لقا زنگی شاه ×× زیب و آرایش دیوان و دوات و دفتر / رستم ثانی نظام الملک محراب آنکه هست ×× پرتو خورشید قدرش دمبدم در ازدیاد / بوالمکارم خواجه اعظم نظام الدین علی ×× آبروی مسند دولت وزیر بن الوزیر / نیر اعظم مغیث الدوله یحیی کز

شکوه ×× شوکت دارا ببر دو حشمت سنجر شکست»، با یک قصیده در توحید که حکایت از تشیع او می‌کند و مسمطی در منقبت امام هشتم شیعیان که این بیت از آنجاست: «سلطان هشتمین علی موسی رضا ×× کاندر بر زمانه تنش روح دیگرست»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، در صحافی ترتیب آنها به هم خورده و سقطاتی هم دارد، با یک بحر طویل مختوم به مدح میرزا بایسنقر و یک مثنوی عارفانه در مقامات سلطان ابراهیم ادهم که اول و آخر آن افتاده است و جمعاً در حدود شش هزار بیت است. قصایدی که در نعت رسول اکرم (ص) و منقبت مولای متقیان سروده شده با قصیده نسب‌نامه شاعر که در ضمن آن خود را از اولاد جعفر بن ابی طالب معرفی کرده. از ان قصیده است: «گرچه گمنامست عصمت لیکن از روی نسب ×× هم ز آل جعفرست و هم ز نسل مرتضی / زینب زهرا چو شد با نور جعفر هم فراش ×× زان علی را زینتی شد کوست اصل نسل ما / زان نصیری نصرت دین میکند کز یکطرف ×× نسبتش با زمره انصار دارد انتهی / نیست حد صد چو من کاندر صف آزادگان ×× لاف فرزندی زنم با دودمان مصطفی»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تمیاج مشکی، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر (۹/۳×۱۶/۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۴۶۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۸

آغاز: تعالی الله ز هی قیوم دانا ×× تعالی الله زهی حی توانا

عبارتست از قصائد، غزلیات، مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: جلال غیاث فرج الله، تا: ظاهراً در اواسط قرن ۹؛ با سرلوحی بسیار ظریف، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارائی، جلد: میشن، ۲۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۷۲]

۸. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول، وقف بر آستانه شیخ صفی؛ واقف: شاه عباس، ۱۰۱۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۵۰ص، اندازه: ۱۵×۲۶سم [نشریه: ۲ - ۲۰۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۷ معیری

مسمط از آن؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۴ص (۵۶-۵۹) [ف: ۱۸ - ۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۷-ف

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عدد صانعی را بقلم قدم رقم هستی را بر صحیفه وجود منقش گردانید و بتقریب کنت کنزا مخفیا در هر نقشی سری ودیعت نهاد ... آفتاد دولت ... مغیث الدوله سلطان بایسنغر ... تا قیام قیامت تابنده و پاینده باد. دریغ و درد که یاران همنشین رفتند ×× نفیر و غم که حریفان نازنین رفتند؛ **انجام:** شاه ابوالفتح غیاث الحق دین ابراهیم ×× گر بهر گوش روان قصه بپایان برسان / گوی عصمت بتمنای لقای تو بمرد ×× نکهت وصل بآن کشته هجران برسان

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178. با دیباچه ای به نام بای سنغر، شامل مقدمه منثور و غزلیات و مثنوی‌ها؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱۱ص (۳۵-۴۵) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۲۱

آغاز: زهی دو چشمت به خون مردم کشیده تیر و گشاده خنجر ×× رخ چو ماهت صباح دولت خط سیاهت شب معتبر؛ **انجام:** موفقان تو در سعادت عزیز و مسرور و شاد و خرم ×× مخالفان تو در شقاوت ذلیل و مقهور و زار و مضطر

قصیده مرغوبه آن؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۲گ (۴۶ر-۴۷ر) [ف: ۳۷ - ۴۷۰]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۲۰

آغاز: رنگ رخسار و در گوش و خط و خد و قد و عارض و خال لبت ای سرو پری روی سمنبر سفق و کوکب شام و سحر و طوبی و گلزار بهشت است؛ **انجام:** تا نشانی ز سعادت بود و دولت و مجد و شرف و سلطنت و عزت و شادی و خلافت از جوانی و حیات و هنر و فضل و نشاط و طرب و عشرت فرزند ملک مرتبه برخود

بحر طویل؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۳گ (۴۴پ-۴۶ر) [ف: ۳۷ - ۴۳۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۳۸

آغاز: روزی به بارگاه سلیمان روزگار ×× رفتم که قبله ای به از آن آستان نبود

مثنوی وصف اسب از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۲گ (۳۱پ-۳۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۷]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۲۰

از عصمت و «محرره»، اشعار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۶۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۵

آغاز: روز ازل که دیده جمال تو دیده بود ×× از صورتت به عالم معنی رسیده بود؛ **انجام:** عصمت اگر چه کیسه تهی ماند از زرش ×× عشق ترا به ملک دو عالم خریده بود

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، ۱ص (۴۰ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۱۴

مثمن آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۵۷-۱۶۳)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۵]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۹/۴

آغاز: بسمله، تعالی الله زهی قیوم دانا ×× تعالی الله زهی حی توانا؛ **انجام:** عصمت از روی تو محروم و تو در نعمت ناز ×× خبرت نیست که ما در چه عذابیم هنوز

شامل قصاید و غزلیات و مثنوی و مقطعات، لغز و معما و رباعیات

است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن میرزا قاسم، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۲ص (۲۸۱–۴۱۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ – ۴۸۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۴–ف

نسخه اصل: سلمانیه تهت قیعلیق اسعد افندی ش ۲۶۷۳ (ص ۱–۱۷۳). قصیده ای است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی و معمیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت شیخ زاده محمد اسعد در ۱۲۶۲ [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۵–ف

نسخه اصل: سلیمانیه فاتح ش ۳۸۴۷. قصیده است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ بی‌کا، بی‌تا، برای جلال الدین امیر پیرزاد؛ واقف: سلطان محمود خان با خط و مهر درویش مصطفی مفتش اوقاف الحرمین با مهر سلطان [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۷]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۵/۲

آغاز: یا من لک الولایة والفضل والنعم ×× دانای بی قلم و سلطان بی حشم؛ **انجام:** با سرمهر تست دایم ×× لیکن سز تو وفا ندارد
بی‌کا،بی‌تا؛با چهارسرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۰۲گ (۲۸پ–۱۲۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۵۱۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۹ ض

مثمن عصمت؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان عصمت سمرقندی / شعر / فارسی

d.-e ʻesmat-e samarqandī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۱

از: عصمت دختر قاضی سمرقند (پیش از قرن ۱۰ق). در عنوان اشعارش نوشته: «عصمت دختر قاضی سمرقند است که طریق عاشقی و دلنوازی خود را به دختر قاضی بودن راضی نمی‌داشت. گواه مقال مطلع او است». (همین یک بیت از او نقل شده که در نقل مجلس هم هست): «مگر رسوای عشق از مردم عالم غمی دارد ×× که عاشق گشتن و رسوا شدن هم عالمی دارد»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۷]

● دیوان عصمت قاجار / شعر / فارسی

d.-e ʻesmat-e qājār

قاجار، عصمت بنت فتحعلی شاه

qājār, ʻesmat bent-e fath-ʻalī-šāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۰

آغاز: چه کردی تو ای آسمان ستمگر ×× که یکدم نیاسایی از کین رادان؛ **انجام:** بود جاودان جانت چون من به مویه ×× روانت چه من باد دایم در افغان

نام و نشان وی به دقت چنین ثبت شده: «عصمت نوابه عالیه، همشیره شاهزاده محمد علی میرزا دولتشاه زوجه زین العابدین خان پسر حسین قلی خان قاجار». ذکر وی در خیرات حسان هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱– ۳۵۲]

● دیوان عضد یزدی = دیوان جلال عضد / شعر / فارسی

d.-e ʻazod-e yazdī = d.-e jalāl-e ʻazod

جلال عضد، جلال الدین بن عضد الدین، ق۸ قمری

jalāl-e ʻazod, jalāl-od-dīn ebn-e ʻazod-ed-dīn (- 14c)

از سید (شمس الدین) جلال الدین بن عضدالدین یزدی از شاعران زمان آل مظفر که در ۷۴۰ می‌زیست.

[الذریعة ۲۰۰/۹ و ۷۲۶؛ فرهنگ سخنوران ۳۹۵؛ دنا ۲۹۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۶۳–ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در متن و هامش [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۱۱

آغاز: عاشقان اول قدم در هر دو عالم میزنند ×× بعد از آن در کوی عشق از عاشقی دم میزنند؛ **انجام:** در سال و مه و روز و شب و شام و سحر ×× اقبال ملازم و ظفر یادت باد
شامل غزلیات و رباعیات ۱۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ (۵۲۹–۶۵۳)، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ – ۴۰۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱

آغاز: باز می‌ناید دل ما از پریشانی هنوز ×× مینهم پیش بتان بر خاک پیشانی هنوز / تا آنجا که:سر عشقت را جلال از خلق میدارد نهان ×× همچنان پیدا نگشت این داغ پنهانی هنوز؛ **انجام:** کجا یار گردی تو با او جلال ×× که شه همنشین گدا کی شود
صد و سی و یک غزل در حدود ۹۵۰ بیت دارد، ولی هیچ‌گونه ترتیب در آنها نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۴۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۸–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۶

آغاز: سید جلال عضد اصلش از اهل یزد است به وزارت آل مظفر اشتغال داشته ... سرور خطه کمال نماند ×× رونق گلشن

جلال نماند؛ **انجام:** نگفتمت که ز خوبان وفا مجوی جلال ×× چو پند من نشنیدی سزای خود دیدی
با دیباچه ایست در سرگذشت او و سپس قصاید و غزلیات به ترتیب تهجی و قطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمود تفرشی، تا: یک‌شنبه ۲۴ رجب ۱۳۱۵ق؛ مهر: کتابخانه احمد سهیلی خوانساری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۲ – ۳۲۱]

۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۲ تا ۲۴۷ بخش۳
نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸ق؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق؛ ۷۰گ (۱۰۴–۱۷۳) [ف: – ۱۲۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۹/۱
آغاز: بسمله، جواهر زواهر حمد و سپاس بی حد و قیاس عقل و فهم و میزان طبع؛ **انجام:** کسی که کام دلی از زمانه میخواهد ×× همین که باده بکامش رسد رسید بکام
شامل دیباچه، قصاید(در مدح شیخ ابواسحق و ...)، غزلیات (به ترتیب حروف تهجی نیست) می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن میرزا علی خان تفرشی، تا: ذیحجه ۱۳۱۳ تا محرم ۱۳۱۴؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۴ص (۱–۱۴۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۷ – ۴۸۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۱
آغاز: بصحن گلشن گیتی ز اعتدال بهار ×× صبا بساط ز مرد فکند دیگر بار؛ **انجام:** بس فرق بود میان شعر من و تو ×× تو مدح کسان گوئی و من حمد یکی
شامل قصائد و غزلیات و مقطعات و رباعیات و نیز فردهایی در معما و لغز در حدود دو هزار و نهصد بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن،۱۵۷ص (۱–۱۵۷)، ۱۸–۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۴۶۰]

● دیوان عطاء تتوی / شعر / فارسی

d.-e 'atā'-e tatavī

عطاء تتوی، عبدالحکیم بن محمد افضل، ۱۰۸۵ – ۱۱۱۸ قمری

'atā' tatavī, 'abd-ol-hakīm ebn-e mohammad afzal (1675 - 1707)

چاپ: این دیوان به کوشش استاد پیر حسام الدین چاپ شده

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۲
آغاز: بخون دیده رقم یافت است نامه‌ها ×× خط سواد سوید است نقش خانه ما؛ **انجام:** کند عالمی غرق طوفان آب ×× کند خان و مان‌ها به آتش خراب
خط: نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛مجدول دوستونی، رکابه‌دار؛ یادداشت خرید آن در ۱۲۸۵ از اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۱ – ۱۴۸]

● دیوان عطار / شعر / فارسی

d.-e 'attār

[نسخه‌های منزوی ۲۴۴۵/۳؛ دنا ۲۹۱/۵]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۱-۲/۶۱
آغاز: بسمله. خداوندا اعانت کن که گردد طی منزلها ×× ألا یاأیها الساقی أدر کأساً وناولها / برو ای بوالهوس بیرون مزن تو لاف یکرنگی ×× که عشق آسان نمود اول ولی افتاد و مشکلها؛ **انجام:** شکر لله بتو مایل شده ای دوست دلم ×× گوهر مقصدم آمد به ازل بر دستم / بنده حضرت تو عالم زر شد عطار ×× منت از توست بجانم که به حق تو پیوستم تمت الکتاب
اشعار شاعری است با تخلص عطار که غزلیات را معمولاً با یاد امام علی(ع) به پایان می‌برد، و در آخر اشعاری در مصائب امام حسین(ع) دارد. گویا مؤلف اسماعیلی است که به جهت دشنام به بزرگان اهل سنت به زندان افتاده و دچار شکنجه و چپاول دارایی شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۹۱۲]

● دیوان عطار تونی / شعر / فارسی

d.-e 'attār-e tūnī

عطار تونی، ق۹ قمری

'attār-e tūnī (- 15c)

دیوان اخلاقی عرفانی شیعی به وزن مثنوی. تخلص او در آن هست و می‌گوید که من جوهر ذات سروده‌ام و او است که گویا اسماعیلی بوده است چه می‌گوید: «بسید ناصر ما قصد کردند ×× که تار و پود او را در نوردند»؛ نه عطار نیشابوری.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۰
آغاز: تو باشی راز محرم در نهانی ×× اگر گاهی تو این مظهر بخوانی؛ **انجام:** من همی ترسم که کردم حکم بد ×× ناگهی بر من براند دست زد
عنوان‌ها گذشته از آیات و اخبار چنین است: در صحیح بخاری از جبر معظم ... در عقد بستن اصحاب با یکدیگر به فرموده رسول از بهر دین و تنها ماندن علی و عقد اخوت بستن رسول با او، در فرستادن عقل و حیا و علم را حضرت جل و علا به حضرت آدم صفی (ع) و معانی‌های او فرماید در حالت روح و جسم و در راست رفتن راه حق تعالی اسرار فرماید، دادن انگشتری خود (علی) به سایل، سخن گفتن به شیخ نجم الدین کبری حال خود را، در بیان اسرار غیبی و دانستن حقیقت او و روشن شدن دل عارف، در بردن پدر شیخ را پیش استاد و اسرار را معاینه خواست دیدن، در بیان واقعه‌ای که زمان منصور خلیفه واقع شده بود میان علی بن موسی الرضا و زینب کذابه و رفتن با او به بیشه شیران، قال الله تعالی حدیث از زبان مصطفی به خط عبری نوشته بود،

سلام الله یا غالب علی بن ابی طالب، به فرموده علی بن ابی طالب رفتن بود میان داش والش (؟)، شیخ در باب احتساب می‌فرماید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۳۰۵]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷۹

آغاز: زو سرایید است لقمان این کلام ×× گوش دارید امل دل این و السلام / زود شده پیدا ظهور کاملان ×× او کند اسرار پنهانی عیان / ... هو الذی ارسل رسوله بالهدی ... ×× و کفی بالله شهیدا محمد رسول الله / آن محمد دیده خود دیدار او ×× آن محمد سری از اسرار او / آن محمد واقف سرها شده ×× در دل عطار او گویا شده / [این سخن] را زان زبان عطار گفت ×× این چنین درها همه عطار گفت / ای چو عطارت هزاران بند بیش ×× دشمنانت میزنند بر بند نیش / عشق گفته راز پنهانی بما ×× زو نگو عطار آنرا بر ملا؛ **انجام:** لیک میگوید که کل انعام تو ×× لیک در دیک ولایت خام تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در متن و هامش؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۹۵]

● دیوان عطار نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e ʻattār-e neyšābūrī

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری

ʻattār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

چاپ: غزلیات و قصاید او را دکتر تقی تفضلی در ۱۳۴۱ چاپ کرده است؛ از طرف انجمن آثار ملی به تصحیح دکتر مهدی محقق به چاپ رسیده

[الذریعة ۷۲۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۳۹۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۴۶/۳: نشانی ۳۲ نسخه؛ مشترک پاکستان ۱۸۵/۷: نشانی ۱۰ نسخه؛ مشار فارسی ۲۳۴۲/۲: نشانی ۸ چاپ؛ دنا ۲۲۱/۸-۲۲۲]

شرح و حواشی:

۱- دیوان عطار نیشابوری (منتخب)؛ عطار، محمد بن ابراهیم (۵۳۷-۶۲۷)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶

دارای چهارده قصیده و یک ترکیب بند شش بندی و ۴۹۶ غزل که سه چهار قصیده هم با آنها هست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با پیشانی مذهب، با یادداشت تقدیمی آقا محمد اسماعیل در جمادی الاول ۱۳۶۷؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۶۵گ، ۲۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۰/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی (دولت علیه ایران) ش۴۴۳. قصاید و غزلیات؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر بن علی بن محمد اسفرایینی معروف به باکان، تا: شعبان ۷۳۱ق؛ ۱۱۶گ (۱-۱۱۶) [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۷]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۰/۱

آغاز: کتاب قصاید و غزلیات من تصانیفه طیب الله مرقده، لصاحبه السعاده و السلامه و طول العمر ما ماخت حمامه. سبحان مادری که صفاتش ز کبریا ×× بر خاک عجز میفکند عقل انبیاء؛ **انجام:** بزیر خاک بسی خواب دارای ای عطار ×× مخسب نیز چو عمر آمدت به نیمه شست

قصاید و غزلیات؛ خط: نسخ تحریری، کا: ابوبکر بن علی بن محمد اسفراینی معروف به باکان (پاکان)، تا: ۷۳۱ق؛ در ذیل صفحه آخر چنین رقم رفته: «پوشیده نماند که این کتاب سیصد و یازده ورق است هر ورقی ۱۰۸ بیت که مجموع ۳۳۵۰۰ بیت می‌باشد ... یک جمله محذوف و محو گردیده است پنج هزار و بیست و پنج دینار می‌شود کاغذ و جلد و جدول تذهیب هیچ یک در حساب نیامده است»، مجدول لاجورد، سرآغاز هر مثنوی دارای چهار کتیبه؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنه، ناصرالدین شاه قاجار ۱۳۲۲؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، اندازه: ۲۴×۳۵/۵سم [ف: ۴ - ۸۰۱]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۳۸

آغاز: جانم زسوی کون به سودا در اوفتاد ×× دل زو سبق ببرد و به غوغا در او فتاد؛ **انجام:** توای عطار اگر چه دل نداری ×× ولیکن اهل دل را ذو فنونی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شاید قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با عنوان‌های «لمحرره اصلح الله شانه، و له قدس الله سره»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵۶گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۶۲]

۷. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۳

در حاشیه دفتر اول شش دفتر مثنوی مولانا جلال الدین بلخی؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۸ [نشریه: ۱ - ۹]

۸. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۴

منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۸ [نشریه: ۱-۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶

شامل: قصاید، ترکیبند، غزلیات؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: پیش از ۸۰۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر لاجورد؛ بخشش محمد حسن خان به عبدالمحمد بن سبحان اردلان، با مهر عبدالمحمد سبحان در رجب ۱۲۳۲؛ مهر: محمود مشیر نظام، نظام مستوفی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۳سطر

(۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۳/۲-ف

نسخه اصل: دارالمثنوی ش ۲۳۴. مثنویات عطار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۱۱ق؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۱]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۵۱/۳

آغاز: از ازل باز این طلب در جان ماست ×× تا ابد این نور در برهان ماست؛ **انجام:** سرگشتگی نصیب عطار آمده، سپس «مختارنامه» و «منطق الطیر».

دارای: غزل بدون ترتیب الفبایی، قصیده نیز نامرتب، بار دیگر غزلها و قصیده‌ها؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: ۸۳۸-۸۳۹ق؛ به دنبال «مثنوی معنوی»؛ ۷۹گ (۳۸۶پ-۴۶۴ر) [ف: ۲ - ۱۱۳]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۲/۲

منسوب به عطار نقل از وصیت نامه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۹ق؛ ۳ص [ف: ۷ - ۳۰۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۱

بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ دو صفحه آغازین مذهب و مرصع تیموری، یک شمسه بزرگ مذهب و مرصع به سبک تیموری، مجدول مذهب [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۲۰-فیروز

خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۱ص (۲۶۳-۳۲۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۹۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۴۳-فیروز

غزلیات؛ ۶۰ص (۲۶۳-۳۲۲ حاشیه دفتر) [ف: ۲۱ - ۱۹۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۳

آغاز: کجایی ساقیا می‌ده مدامم ×× که من از جان غلامت را غلامم / میم در ده تهی دستم چه داری ×× که از خون جگر پرگشت جامم؛ **انجام:** تا بر جانان اگرت آرزوست ×× در گذر از خود ره بسیار نیست / گرچه حجاب تو برون از حدست ×× هیچ حجابیت چو پندار نیست

غزلیات اوست. یازده غزل کامل و دو غزل ناقص وجود دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ با کتیبه‌ای مرصع و مذهب؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۳گ (۸پ-۱۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۹۹]

۱۶. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۷

شامل: اسرار نامه، خسرو و گل، منطق الطیر و غزلیات است؛ خط: نستعلیق، کا: توفیق بن عبدالله، تا: قرن ۹؛ دارای سرلوحه مذهب کوچک؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: - ۹۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۸/۱

مثنوی گویا از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با پیشانی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۲ص (۱-۱۲)، ۲۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۸×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۰]

۱۸. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۶

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یک مجلس زیبا؛ جلد: روغنی، قطع: رقعی [نشریه: ۶ - ۸۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲

غزلیات عطار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با پیشانی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۰۹ص (۱-۱۰۹)، ۲۲سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۸×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۰]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۳

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۸ - ۱۵۶]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۵/۱

آغاز: بسمله، سبحان قادری که صفاتش زکبریا ×× بر خاک عجز می‌فکند عقل انبیاء؛ **انجام:** بزیر خاک بسی خوابداری ای عطار ×× مخسب نیز چو عمر آمدت به نیمه شست.

حاوی قصاید و غزلیات و مقطعات است که بدون مراعات ترتیب حروف آخر قوافی ترتیب یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۰ص، ۲۳ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۳ - ۳۸۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۰۳

قصیده در منقبت علی(ع)؛خط:نستعلیق،کا:علی بن حاجی مذهب، تا: ۹۰۱ق؛ ۱ص (۴۵۲) [ف: ۸-۳۴۰؛ رایانه‌ای مجلس ص ۷۸۴]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۸۳/۲

آغاز: گر مرد این حدیثی زین باده مست باشی ×× صد توبه در زمانی درهم شکست باشی؛ **انجام:** عطار اگر بکلی از خود خلاص یابد ×× یک جزو جانش آید نه چرخ لاژوردی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن حیدر قاسمی، تا: ۲۰ جمادی الاول ۹۰۲ق، جا: گازرگاه هرات؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای [ف: ۷ - ۶۸۸]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۲

آغاز: ... شفاعت گری کند ×× از خون دیده گر سر یک موی شد ترم؛ **انجام:** آن چشمه که آب روی آن صحرا بود ×× در هر برگی چو دیده بینا بود / ناگه بزمین فرو شد و دریا بود ×× در ...

قصاید است و غزلها بی‌ترتیب و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز بن محمد طبسی ناظری، تا: ربیع الثانی ۹۰۴ق؛ کاغذ: ختایی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۲سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۲/۳

رباعیات عطار؛ خط: نسخ، کا: اشرف بن محمد کرمانی، تا: ۹۰۵ق، کاغذ: ترمه سمرقندی، ۱ص (۳۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۵]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۲/۲

غزل مرتب است و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ساغری سیاه، ۶۴گ (۱۴۵پ-۲۰۸پ)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۲سم [ف: ۴ - ۶۶۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۲/۱۱

قصاید او؛ ۱۴گ (۶۳۱-۶۴۴پ) [ف: ۴ - ۶۶۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۷

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۳ص (۸۱۲-۸۱۴)، ۲۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×سم [ف: ۱۶ - ۱۹۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۱۱

رباعیات عطار؛ ۱۵ص (۱۲۹۸-۱۳۱۲) [ف: ۱۶ - ۱۹۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۹۹/۵

آغاز: سبحان قادری که صفاتش ز کبریا ×× بر خاک عقل می‌فکند عقل انبیا؛ **انجام:** تا چند باختیار خواهم کار ×× چون کار باختیار من نرود

قصاید، غزلیات و رباعیات، ۶۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، بوم نارنجی، ۱۲۸گ (۵۴۱-۶۶۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۳۵]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۶

آغاز: سبحان خالقی که صفاتش ز کبریا ×× بر خاک عجز می‌فکند عقل انبیا؛ **انجام:** خورد شب بر صبحدم شام ای غلام ×× تازه گردان جانم از جام ای غلام

قصاید و غزل‌ها است بی ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت محمد نصیر شهر ناد جبیلی در ۱۱۸ (=۱۰۱۸)؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن زرد، ۲۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۶سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲/۱۱

دو غزل از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، ۱ص (۱۷۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱-۴۴؛ رایانه‌ای مجلس ص ۷۲۹]

۳۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۸ حکمت

از حرف تا زاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف:۲-۲۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۰۴

آغاز: چون نیست هیچ مردی در عشق یار ما را ×× سجاده زاهدان را دردا؛ **انجام:** گر نبودی راه از من در حجاب ×× من درین ره راهزن عطارمی

مشتمل بر دیوان غزلیات عطار ۷۱۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق، مجدول زر و لاجورد، یک مجلس نقاشی؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۵۲ص، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۳۴۱]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۲

گزیده‌ای است از غزلیات او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۱۳۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۱۰

چند غزل از آن [ف: ۸ - ۱۳۹]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۲

آغاز: چشم بگشا که حلوه دلدار ×× متجلی است از در و دیوار / نحن اقرب الیه آمده است ×× دور افتاده ای تو از پندار؛ **انجام:** وارهان خویش را که وارستست ×× خسرو وحشی ز نشتر بیطار

قصیده، کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: جمعه ۲۴ رمضان ۱۱۱۰ق، جا: فراه؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۲ص (۱۶۸-۱۶۹)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۸۹]

۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۴

آغاز: ای یاد تو کار کاردانان ×× تسبیح زبان بی زبانان؛ **انجام:** دگر هرگز نشان او ندیدم ×× که شد در بی نشانی پادشاهی / اگر عطار با او هم نرفتی ×× نیرزیدش عالم برگ کاهی

شامل ۸۳ غزل از غزلیات شیخ عطار بدون در نظر گرفتن ترتیب قوافی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مختصر مذهب مرصع؛ نوشته شده «این کتاب ازمال میرزائی میرزا علی رضا ولد مرحوم آقا محمد اسمعیل ابراهیم بتاریخ شهر چهاردهم ماه رجب سنه ۱۱۲۸»؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۹۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۷۹۷]

۳۶. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۳۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابی القاسم الشریفی، تا: ۱۱۹۹ق؛ قصیده اسراریه او در ۴ برگ همراه این نسخه است [چند نسخه- ف: - ۳۵۶]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳/۲

آغاز: ای روی در کشیده ببازار آمده ×× خلقی بدین طلسم گرفتار آمده؛ **انجام:** گر جمله کاینات کافر گردند ×× بر دامن کبریات ننشیند گرد.

غزلیات علی التوالی و بدون رعایت قوافی و رباعیات عطار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۱۸ص (۳۹۱-۵۰۸)، ۲۷ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۶ - ۳۱]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۳۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۰]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۲-۵/۷۲

آغاز: بسمله. ای دوی برکشیده به بازار آمده ×× خلقی بدین طلسم گرفتار آمده / غیر تو هرچه هست سراب و نمایش است ×× کابخانه اندک است و نه بسیار آمده؛ **انجام:** در جنب این کارگران گشتند فانی صفدران ×× هم بت شد و هم بتگران هم بت شکن افتاده شد / عطار از این معنی همی دارد بدل در عالمی ×× چون می‌نیابد محرمی دل پرسخن افتاده است

غزلیات شاعر که در این نسخه ترتیب آنها مراعات نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ مهر: «محمد اسمعیل ۱۳۱۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه:

۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۱۳]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۱۸/۵

آغاز: بیا که قبله ما کوچه خرابات است ×× بیار باده که عاشق نه مرد طاماتست؛ **انجام:** اشعار مپندار گرت چشم سری هست ×× سریست که آن در دل عطار بر آمد. سر بسته نهفته - نادان بکمال شد

گزیده‌ای است از غزلیات او به ترتیب تهجی از حرف تاء تا حرف یاء، سپس یک قطعه آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴۳گ (۱۶۱پ-۲۰۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۱۰۳]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۹

آغاز: سبحان قادری که صفاتش ز کبریا ×× در خاک عجز می‌فکند عقل انبیا؛ **انجام:** محمد بود غواص شریعت ×× علی غواص دریای حقیقت / بر آورد حیدر از دریا بسی در ×× که شد دامان اهل الله ازو پر

مشتمل بر قصاید، غزلیات، ترجیعات و جوهر الذات مشهور به سی فصل؛ بخش غزلیات که به ترتیب حروف است؛ خط: نسخ خوب، کا: میرزا آقای شیرازی مشهور به داد بیکلو، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۱۷ق؛ مجدول دو ستونی، ابتدای هرقسمت سرلوح متوسط، با کتیبه‌ای رنگین، دو صفحه آغازین علاوه بر سرلوح تمام تزئینی سطور طلااندازی شده؛ جلد: روغنی نفیس با نقوش گل و بلبل، ۱۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۶سم [ف: ۴۱ - ۱۴۳]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۶/۱

آغاز: سحر گاهی شدم سوی خرابات ×× که رندان را کنم دعوت بطامات؛ **انجام:** در دل سینه و صحرای دل ×× قصه او رهبر عطار شد

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۲۰ق؛ متن در چهار ستون و سپس هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، اندازه: ۱۵/۶×۱۵/۸سم [ف: ۸ - ۵۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۶/۲

آغاز: زهی غیرت که بر عالم افتد (؟) ×× بیکساعت دو عالم بر هم افتد؛ **انجام:** اگر دانم چنین باشد کمالست ×× و گر با خویشتن رفتن روالست

مثنوی از او؛ ۴۸گ (۲۰پ-۶۷پ) [ف: ۸ - ۵۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۶/۳

آغاز: امان میخواهد دلم از خالق جان آفرین ×× تا بنظم آرم ز معراج رسول المرسلین / شرح معراج رسولی را بخواهم نظم گفت ×× آنکه ایزد گفت او را رحمة للعالمین؛ **انجام: ...** بسا کشتی که در دریا فتادست ×× از اینجا نکته ای عمدا فتادست

مثنوی از او؛ ۷گ (۶۸پ-۷۴ر) [ف: ۸ - ۵۲]

۴۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۴/۱

آغاز: نیکو بود ابتداء این کار تو را ×× مردانه قدم نه که خدا یار تو را

حکایاتی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۴۰]

۴۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴

مثنوی در ۲۱ مقاله و جوهر الذات در ۱۷ مقاله و منطق الطیر، در ۵ر تا ۸ر مطالبی در توحید و پاسخ برخی پرسش‌ها و اشعاری فارسی دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، برای حاج شیخ حسن منجم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۵۹]

۴۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۹۳

آغاز: بسمله سبحان قادری که صفاتش ز کبریا ×× در خاک عجز میفکند عقل انبیاء؛ **انجام:** پندار مگر که ما ترا می‌جوئیم ×× چون جمله تویی ترا که جوید آخر.

شامل قصاید، غزلیات و برخی رباعیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ صفر ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوای رویه گالینگور، ۱۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۴]

۴۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶۱/۲

غزلیات و رباعیات عطار؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد بن حسن موسوی همدنی، تا: ۱۲۶۸ق، جا: همدان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۴]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۳۲

غزل‌هاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۰۰]

۴۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۵/۴

آغاز: ای عین بقا در چه بقائی که نه ای؛ **انجام:** لیکن ز قصور چشم نابیناست.

رباعیات عطار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۱ص (۳۲۲-۳۳۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۷]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۴

آغاز: بیا که قبله ما کوچه خرابات است ×× بیار باده که عاشق نه مرد طامات است؛ **انجام:** اشعار مپندار گرت چشم سری است، سریست نهفته ×× سیری است که آن در دل عطار برآمد، نادان بگمان شد

قسمتی از غزلیات عطار آمده و در ترتیب آن رعایت ترتیب حروف آخر قوافی (به جز بیت آخر) شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۹]

۵۰. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱۷/۳

قصیده رائیه عطار است در عرفان و سلوک؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر ابن سلطانعلی گواری کزازی، تا: چهارشنبه ۲۸ شعبان

۱۲۹۲ق، جا: ازندریان ملایر؛ ۱۵گ (۲۸۵ر-۲۹۹ر)، اندازه: ۸/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۴۱۵]

۵۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۹۸

قصیده‌ها است و غزل‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جدول لاجورد؛ ۱۹ سطر، قطع: بیاضی ربعی [چهار کتابخانه مشهد- ف: - ۱۱۹]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۲

اشعاری با تخلص عطار که شاید عطار نیشابوری باشد و شاید هم از عطارهای دیگر ادب فارسی که یکی از این اشعار، مستزاد است و بعید است از عطار نیشابوری باشد. ولی مثنوی نقل شده («خوشا وقت شوریدگان غمش») از عطار نیشابوری است. مستزاد مزبور چنین شروع می‌شود: «نقد قدم از مخزن اسرار بر آمد ×× چون گنج عیان شد»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۵۱-۲۵۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۱]

۵۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۷۴/۳ر

غزلیات و رباعیات عطار؛خط:نستعلیق،کا:ملا علی جان گویا، تا: ۱۳۰۰ق؛افتادگی:انجام؛قطع:بیاض رقعی[رشت و همدان:ف:- ۱۲۱۹]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۸۰/۲

آغاز: چون نیست هیچ دردی در عشق یار ما را ×× سجاده زاهد آن را درد خمار ما را؛ بخش مثنوی: یکی پیری مرا اواز می‌داد ×× که ای عطار از دست تو فریاد؛ **انجام:** برآورد حیدر از دریا بسی در ×× که شد دامان اهل الله ازوپر

شامل: قصاید (ص ۱-۴۱)، و غزلیات (ص ۴۲-۲۴۹)، و مثنوی سوال و جواب (۱-۷۲)؛ کا: احمد تبریزی، تا: دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۳۱۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی ابری، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۰۸/۲

آغاز: تا بتوانی خسته مگردان کس را ×× بر آتش خشم خویش منشان کس را؛ **انجام:** گر جمله کاینات کافر گردند ×× بر دامن کبریات ننشیند گرد

رباعیات عطار؛ خط: نستعلیق، کا: محسن حالی، تا: ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: مقوایی، ۱۴گ (۲۸۸-۳۰۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۸ - ۳۴۵]

۵۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۲

آغاز: بود منصوری عجب شوریده حال ×× در حقیقت بود او را صد کمال؛ **انجام:** گر ولی می‌بایدت بسیار دان ×× رو مصیبت نامه عطار خوان

مثنوی عرفانی گویا از عطار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۴۲پ-۵۲ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: - ۲۸۰]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۰/۲

آغاز: گر پر نکند دریا از چشمه خضرش آب ×× دایم به نثار او موج گهر اندازد؛ **انجام:** آنجا که بزرگی تو باشد ×× من جیفه کدام بوالفضولم ... / از تفاخر همچه گردون فارغیم ×× از تغیر همچه دریا ایمنیم

مصدر است به تعدادی غزل از عطار نیشابوری؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۴۶ص (۱-۴۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۳]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۲۵-۵۶/۱۷۵

چهار منظومه عطار نیشابوری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۷ - ۴۱۰۸]

۵۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۰۰/۳

منتخباتی از قصاید عطار، قصائدی است چند در مدح پیامبر (ص)، توحید و مسائل اعتقادی به انتخاب کاتب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۲]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۸گ (۳۰-۱۲۷ر) [ف: ۳۷ - ۳۸۹]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۱/۳

آغاز: بیا تا در وفای دوستداران ×× فرو باریم صد باران دریغا / همه یاران به زیر خاک رفتند ×× تو خواهی رفت چون ایشان دریغا؛ **انجام:** شوقم به تو از حد و بیان بیرونست ×× وز هر چه قلم شرح دهد افزونست / از حال دل خویش خبر من ندهم ×× در خدمت تست دل تو دانی چونست

بخشی از اشعار شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ (۱۸۲ر-۲۱۰پ)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۳۶۴]

۶۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۲۱/۷

آغاز: عاشقی کار بزرگان بوده و ما بیخبر ×× باعث تکمیل انسان بوده و ما بیخبر / رتبه عاشق بلند آمد زچرخ هفتمین ×× نه فلک از عشق گردون بوده و ما بیخبر؛ **انجام:** همچو شمعی درفراقت هر شبی ×× تا سحر عطار گریان خوشتر است

رباعیات عطار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱- ۱۹۶]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۵۱

آغاز: می‌برون آی و دو عالم محو کن ×× کو برون آز تو کس اکنون میا؛ **انجام:** چندان که ز مرگ می‌بگویم دلرا ×× تنبیه نمی شود مر این غافل را

شامل: قصاید و غزلیات (برگ ۱-۱۹۰پ) و رباعیات (۱۹۰پ-۲۰۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ دستخط عبدالکریم مورخ ۱۳۴۳ق که احتمالا مالک نسخه و افغانی است؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوایی، روکش کاغذ طرح ابره، ۲۰۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۲سم [رایانه]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۶۷/۳-ف

شعرهایی از او ست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ ص [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۸]

● **دیوان عطائی چلبی** / شعر / ترکی

d.-e ʻatāʼī čalabī

[فهرس المخطوطات الترکیة العثمانیه ۸۲/۲؛ کشف الظنون ۸۰۲/۱؛ هدیة العارفین ۶۶۴/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹-۵/۱۹۹

آغاز: یینه عزم رزم قلدی سرور خاور کش ×× کم دیار هنده چکدی صبحدم لشکر کنش / جوشن اطلسی کیب زرین سپر الدی اله ×× چرخ می‌داننده چکدی نقره کون خنجر؛ **انجام:** یا ناصح ما انت حریاً حریاً بعطایی ×× دعنی و جنونی / سلطان هو الحب رانی و سبانی ×× فی مصر حسانی

شامل غزلیات و قطعات شاعر از حرف «الف» تا «یاء» است. در پایان یک شعر به عربی نیز آورده. در هدیة العارفین از آثار ترکی عطایی «تحفة العشاق» معرفی شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۱۲]

● **دیوان عفاف قاجار** / شعر / فارسی

d.-e ʻefāf-e qājār

قاجار، عفاف، ق۱۳ قمری

qājār, ʻefāf (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۹

آغاز: من آن مرغم که اندر دام صیاد ×× تفاوت نیستم با مرغ آزاد؛ **انجام:** چه مانی فصل گل ای بلبل زار ×× که گل را نیست پروای غم تو

در عنوان اشعار وی که همسر شاهزاده حیدر قلی میرزا بوده نوشته شده: «عفاف عموزادگان حضرت خاقان است. در حرمسرای نواب حیدر قلی میرزاست». خیرات حسان و نقل مجلس احوال وی را ثبت کرده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۴]

● **دیوان عفت** / شعر / فارسی

d.-e ʻeffat

قاجار، عفت بنت فتحعلی شاه، ق۱۳ قمری

Qājār, ʻeffat bent-e fath-ʻalī šāh (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۳۹۸ «عفت قاجار»؛ الذریعه ۷۳۱/۹، «عفت شیرازی» که نام این یکی سکینه بیگم دختر میرزا عبدالله نسابه، از سده ۱۳ق می‌باشد]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱

آغاز: این عزای کیست یا رب کز جهان ×× برشد افغان بر فراز لامکان؛ **انجام:** کاش از این تعزیه با سینه چاک ×× «عفت» غمزده می‌گشت هلاک

از سراینده‌ای با تخلص «عفت» و یادداشتی که وی عفت قاجار، یعنی نواب عالیه دختر فتح علی شاه (۱۲۱۱–۱۲۵۰ق) می‌باشد. در منابع در دسترس نشانی از نسخه دیگر آن به دست نیامد. سروده‌ها همه در زمینه سوگواری ست: «بر «عفت» حسرت زده از لطف نظر کن ×× در خدمت بابت شه ابرار حسینم»، نسخه همراه است با «دیوان دولت» قاجار؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۶ر–۱۶ر) [ف: ۲ – ۱۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۹

آغاز: ما همه مستیم اما بی شراب ×× تشنه ماهی است اما نی به آب؛ **انجام:** روح چبود وصل آن محمود ذات ×× جان چه باشد مهر آن نیکو صفات

در عنوان شعرش آمده «عفت خواهر فرمانفرمای فارس و حسنعلی میرزا دارای خراسان» که همان عفت قاجار مذکور در خیرات حسان باید باشد و نه عفت شیرازی (سکینه بیگم)، از اشعار او ابیاتی مثنوی نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۱]

● **دیوان عفت اسفراینی** / شعر / فارسی

d.-e ʻeffat-e esfarāyenī

اسفراینی، عفت، ق۹ قمری

esfarāyenī, ʻeffat (- 15c)

در منابع تذکره‌ای وی را به‌عنوان کنیز ملا آذری اسفراینی طوسی معرفی کرده‌اند. در عنوان یک رباعی که از وی در سفینه نقل شده آمده است: «عفت، از حق‌شناسان اسفراین است من توابع خراسان، بسیار با عصمت بوده ...». قامت یار که در آب نمودار شده ×× کرده دعوی به قد یار و نگونسار شده / مست بودم به می‌غفلت و ساقی دیشب ×× دو سه جامیم عطا کرده و هشیار شده

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۸]

● **دیوان عقیلی** / شعر / فارسی

d.-e ʻaqīlī

عقیلی، محمد بن عبدالجواد، ق۱۳ قمری

ʻaqīlī, mohammad-e-bn-e ʻabd-ol-javād (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۹۸۳۴

آغاز: هر دم آید در خیالم یاد یار نازنینم ...

دو قصیده فارسی از او در مدح امیر مؤمنان (ع)؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ شماره بازیابی اصلاح شد؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: ۲۶۳]

● دیوان عکاشه / شعر / فارسی

d.-e ʻokāše

جلال عکاشه، ق۸ قمری

jalāl-e ʻokāše (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۶۴

آغاز: چشم الجهان منور بجماله ×× و مروش بلقاء فرخ فاله / هو افتاب لو بدان من بامه ×× باس الزمین الماه فی استقباله؛ **انجام:** چنان باد حکم قران کواکب ×× که صد سال دیگر چنین بکذرانی

شامل دو منظومه از او؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: محمد منعم، تا: ۱۰۹۷ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۱پ-۳۳پ متن و حاشیه)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۴]

● دیوان علاء الدوله سمنانی / شعر / فارسی و عربی

d.-e ʻalā'-od dowle semnānī

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ - ۷۳۶ ؟ قمری

ʻalā'-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۹-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، پاریس S. P. 1633 (بلوشه ۱۵۵۴)؛ ۴۵۰گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

● دیوان علامه / فقه، شعر / فارسی

d.-e ʻallāme

علامه، احمد

ʻallāme, ahmad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۹/۳

اشعار در ارث است از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۵ر - ۲۸پ) [ف: ۶ - ۲۰۲]

● دیوان علوی / شعر / فارسی

d.-e ʻalavī

علوی چشتی هندی

ʻalavī čaštī hendī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۱

آغاز: چو آن واجب گره بگشاد امکان محالی را ×× نشانده بر سریر صدق تصویر خیالی را / بعالم چون تجلی داد شأن لا ابالی را ×× دمید از خودسری در جسم کل شکل مثالی را؛ **انجام:** رسیدی و بجذب عشق جا اندر دلم کردی ×× سراپایم بحسن خویشتن بنواختی رفتی / مرا هر دم به مرگت علویا افسوس می‌آید ×× چه بودی آه قدر خویشتن نشناختی رفتی

غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی با تخلص «علوی»، در این دیوان ۱۹۲ غزل موجود است و پس از پایان کتاب یک غزل دیگر اضافه شده است. در غزل‌های ۱۸۱ تا ۱۸۳ افراد زیر مدح شده اند: نصیرالدین چراغ دهلوی، خواجه معین الدین چشتی، شاه سلیمان توسوی، نظام الدین محبوب الهی، فخرالدین دهلوی، حافظ خیرآبادی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی سبز، ۵۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۸ - ۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۲

اشعار و غزلیاتی است از شاعر با تخلص «علوی». نسخه حاضر این بخش‌ها را شامل است: الف: رموز المعانی (ص ۱-۱۴)، تضمین و تفسیر اشعار مثنوی معنوی مولوی است. شاعر بعضی ابیات را از مثنوی انتخاب و با شعر به صورت تضمین تفسیر می‌کند. آغاز: «بشنو از نی چون حکایت می‌کند ×× از جدایی‌ها شکایت می‌کند / گوش دل را کن سوی آواز نی ×× کاین حکایت با هدایت می‌کند»، انجام: «چهره دلدار هر دم روبروست ×× در حجاب آن عارض پر ناز نیست / حیف ای علوی بقول مولوی ×× (آینه جانت ترا غماز نیست)»، ب: اسرار نامه علوی (ص ۱۵-۲۴) غزلیاتی است به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «ای سینه‌ها ز درهم داغت خزینه‌ها ×× دلها ز درد توست به پهلو دفینه‌ها / از باده وصال تو مستند عارفان ×× از دل گرفته زیر بغل آبگینه‌ها»، انجام: «یوسفان جان علوی آشیان ×× می‌رسند از غیب در زندان حی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی سبز، ۱۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۸ - ۵۰]

● دیوان علوی حسنی / شعر / عربی

d.-e ʻalavī-ye hasanī

علوی حسنی

ʻalavī hasanī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۰

آغاز: بداکهلال الفطر لاح الصائم ×× محیا امام بالعشریعه قائم؛ **انجام:** افسمعها من شاعر علوی ×× حسنی فی فضلها لا یضاها

قصایدی در رثاء و انتظار ظهور امام. مجموعه شعر عربی در ستایش و رثاء امامان شیعه است که ترتیب درستی ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: حنایی، ۱۱۹گ، ۱۳ سطر (۸/۲×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۶۰]

← دیوان علوی حسینی ⋖ محجة السالک و حجة الناسک

● **دیوان علی** / شعر / فارسی
d.-e ‘alī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۶/۳
با عنوان‌های فارسی؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمود بن علی طبسی، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۹۶–۱۴۹)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۸۱۱]

● **دیوان علیا** / شعر / فارسی
d.-e ‘olīyā

علیا نصرآبادی، میرزا محمد، ق۱۲ قمری
‘olīyā nasrābādī, mīrzā mohammad (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۶۰
آغاز: تعالی الله از این عالی عمارت ×× که دادش دست قدرت اوج رفعت / فضایش رفته از اندیشه بیرون ×× ز حسنش گوشواری ربع مسکون؛ **انجام:** پی تاریخ گفتا صدق نیت ×× مکان دولت و جای سعادت (۱۱۰۶) / الهی تا بنای دهر بر پاست ×× اثر از گردش افلاک پیداست / بود این شاه و دین را جاودانی ×× ببخشش پادشاهی کامرانی
مثنوی‌ای است که شاعر در مدح عمارت دولت خانه شاه سلطان حسین صفوی که در سال ۱۱۰۶ بنا نموده، سروده است، با این عناوین: صفت ایوان رفیع بنیان، تعریف آینه و آینه خانه، تعریف گچ کار و توصیف گچ، صفت جدول، توصیف حوض‌ها و آب آن، تعریف نقاشی و نقاش، وصف شبیه نرم قلم، بیان شبیه عاشق، تفصیل شبیه هر عضوی از اعضای معشوق از سر تا پا که نقاش کشیده، وصف شبیه عاشق و معشوق با هم، تجدید تعریف عمارت، صفت سر کار و معمار، تفصیل کار فرمودن سرکار به هر صنفی، کارفرمایی سرکار به بنا و تعریف بنا، صفت گچ کار و تعریف گچ، مدح و ثنای بندگان شاهنشاهی؛ بی‌کا، تا: ۱۱۰۶ق؛ جلد: کاغذی، ۸گ (۷۹پ–۸۶ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم[ف:۳۸-۲۵۶]

← دیوان علی ابن ابی طالب (ع) ⋖ دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام

● **دیوان علی اصغر اصفهانی** / شعر / عربی و فارسی
d.-e ‘alī asqar-e esfahānī

اصفهانی، علی اصغر بن عبدالجبار، ق۱۴
esfahānī, ‘alī asqar ebn-e ‘abd-ol-jabbār (- 14c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۹۰۶۴-۶۰/۴
آغاز: هو الله تعالی شأنه العزیز چند بیتی است بی نقطه که این بنده ضعیف جامع و راقم این مجموعه شریف در ستایش حضرت معبود و نعت رسول محمد و آل اطهار سلام الله الملک الودود ... الحمد کل الحمدلله الاحد ×× الملک العلام و العدل الصمد
بیست و سه بیت است بی نقطه که شاعر در مدح حضرت پیامبر سروده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲گ (۱۰–۱۱)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۲۲۰]

● **دیوان علی اکبر فتحی** / شعر / فارسی
d.-e ‘alī akbar-e fathī

فتحی، علی اکبر، ق۱۴ قمری
fathī, ‘alī akbar (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۶
آغاز: ابتدا می‌کنم از حمد خدای یکتا ×× ایکه از حزم ... تو زمین راست قرار؛ **انجام:** نام علی اکبر و فامیل فتحی جا رباط ×× پشت بادامی که شهر یزد را شد محال
ابیاتی است که شاعر به خط خود به حجة الاسلام آقای حاجی میرزا سید محمد مدرسی (ظ) تقدیم کرده؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ در بین اشعار فوق، ابیاتی در دو برگ در وصف بارگاه امیرالمومنین آمده که آخرش ناقص است و ظاهراً از مشفق (مدرس یزدی) است با این مطلع: «این بارگاه کیست که شاهان روزگار ×× بر رخ کشند خاک درش بهر استجار»؛ ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۴ – ۴۶]

● **دیوان علی اکبر کردستانی** / شعر / فارسی
d.-e ‘alī akbar-e kordestānī

وقایع نگار کردستانی، علی اکبر بن عبدالله، ق۱۴ قمری
vaqāye‘-negār-e kordestānī, ‘alī akbar ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۵۵
آغاز: بسمله، دایم از طره طرار تو بیم است مرا ×× بیم از آن مار سیه رسم قدیم است مرا؛ **انجام:** پی تاریخ با روی کرم گفت ×× شهنشه شاد از مهدی بدوران (=۱۲۹۵)
در این دیوان منتخبی از غزلیات صادق الملک بترتیب حروف الفبائی آخر قوافی گردآوری شده که پاره ای از آنها در مدح مظفرالدین شاه است. تخلص شاعر در پاره ای از غزلیات صادق الملک و در پاره دیگر افسر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تبریز (احتمالا)؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، شکری، جلد: ابره، کاغذ آبی، ۱۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۹۰]

● **دیوان علی سلیمان** / شعر / عربی
d.-e ʻalī soleymān
عراقی، علی سلیمان مصطفی
ʻerāqī, ʻalī soleymān mostafā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۹-ف
در ستایش پیشوایان شیعی و جز آنها، به عربی گویا همان شیخ علی قطیفی که در الذریعة (۷۶۱/۹) یاد شده است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰]

● **دیوان علیشیر نوائی = نوادر الشباب** / شعر / ترکی
d.-e ʻalīšīr-e navāʼī = navāder-oš šabāb
امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴ - ۹۰۶ ؟ قمری
amīr ʻalī-šīr-e navāʼī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

امیر علیشیر نوائی چهار دیوان ترکی داشته و هریک را به نامی نامیده (غرائب الصغر، نوادر الشباب، بدایع الوسط، فوائد الکبر) و این بخش نوادر الشباب می‌باشد. مقدمه‌ای به نثر ترکی خود امیر بر این دیوان نوشته و به نام سلطان حسین میرزا موشح گردیده و در اینجا تذکر داده که مقتضیات جوانی را در هنگام فراغت از کارها به انشاء و نظم جلوگیری می‌نموده و این دیوان مشتمل بر غزلیات به ترتیب حروف تهجی برحسب ردیف‌ها، مستزاد، مخمس، مسدس، ساقی‌نامه، ترجیع‌بند، مثنوی، مقطعات و رباعیات می‌باشد و در حدود ۵۷۰۰ بیت است و دیباچه آن هم در حدود ۳۵۰ بیت می‌باشد و یکی دیوان فارسی اوست که شش هزار بیت است و به طبع رسیده. در اشعار ترکی به نوائی و در اشعار فارسی به «فنائی» و «فانی» تخلص می‌کرده است.
آغاز: دیباچه: حمد آنکا کلام خیرمآل ×× قیلدی ایلکار سولدین ارسال ... فصاحت دیوانک غزل سرا لاری طبع مخزنی دین شوریده حال عاشق لار خرمن الخ. آغاز دیوان: اشرقت من عکس شمس الکاس انوار الهدی ×× یار عکسین می‌دا کوردیب جام دین چتقی صدا
[ریحانه ۲۴۰/۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۵۹/۳؛ مشار فارسی ۲۲۶۷/۲؛ مشترک پاکستان ۶۲۹/۷؛ الذریعة ۱۲۲۶/۹؛ دنا ۲۹۵/۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر پنجه اتیک را که ایلادیم خامم من ×× اول خامه قرارق ایلادی نامم من
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ تا اوایل قرن ۹؛ دارای یک سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: نباتی سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۸ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶۱]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۷ مشیر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۹۲۴ق، جا: قسطنطنیه؛ دیباچه را در آغاز نیز دارد، با یک سرلوح بسیار ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: مشیرالسلطنه؛ کاغذ: بخارایی، جلد: ساغری معرق، ۱۸۹ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۶۹۳]
۳. رشت؛ شاد قزوینی؛ شماره نسخه:۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح، بها شش هزار تبریزی، «بتاریخ ۱۰۵۶ داخل عرض خزانه عامره شد»؛ تاریخ عرض ۲۷ ربیع الاول ۱۱۱۰ و ۱۷ ربیع الثانی ۱۱۷۹ و ۱۷ رمضان ۱۱۲۷ دارد [نشریه: ۵ - ۳۹۶]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر نیجه ایتاک راک ایلادیم خامم نی ×× اول خامه فراق ایلادی نامم نی
غزلیات است و مستزاد و مخمس و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یک سرلوح و چهار مجلس تصویر، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۱۶۳گ، ۱۳سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۷سم [ف: ۷ - ۵۳۷]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۸
آغاز: برابر **انجام:** اول خامه قارا راق ایلا وی نامم رنی.
شامل مقدمه و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول به زر تحریردار؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد،بهمن ۱۳۵۰؛کاغذ:حنایی، جلد: میشن خرمایی، ۱۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۵۶]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۰۱
آغاز: نیچه اول چهره نی کوزلوحیدا تصویرا یتامین؛ **انجام:** عشق ایلاما کای مین تورویان یا نه نی رسوا.
غزلیات امیر علیشیر نوائی است که بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی ؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ سر غزلها مذهب؛ واقف: نایینی؛ جلد: مقوایی، ۳گ، ۱۰ سطر (۱۰×۱۸/۲)، اندازه: ۱۷/۸×۲۷/۵سم [ف: ۷ - ۶۵۱]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۲
آغاز: توزا یکی حرف دین کیم خلایق آرا عبارتی؛ **انجام:** بیر جرعه بیله مغبچه باده فروش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربع اول قرن ۱۰؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۱۹۴گ، ۱۸ سطر (۹/۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵/۷×۲۶/۷سم [ف: ۷ - ۵۳۵]
۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۰
آغاز: یارب اولغان چاغدا جانیم جسم ویرا بدن جدا ×× اوبولوب موندین جداسین بولماغیل اندین جدا
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ یادداشتی به سال ۱۱۴۱؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: بخارائی، جلد: معرق، ۱۵۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۵]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۸
با دیباچه ترکی به نثر، غزل و ترجیع و رباعی است؛ خط: نستعلیق،

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: صفی قلی بیگلربیگی حاکم ایروان در ۱ جمادی الاول ۱۰۸۶، با عرص ۱۰۰۵، با دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن یشمی، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۶۱۰]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲۵

گزیده است، با دیباچه نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با دو ترنج [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

۱۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتور ساقیا بردم اول آب تر ×× که ویر ور مسیحا دمندن خبر

غزلیات نوائی است، ولی بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی آمده در آخر از صفحه ۲۹۴ تا ۲۹۸ یک مثنوی است و نسخه به پایان نرفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۹۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: - ۱۴۲]

۱۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با دیباچه به نثر ترکی؛ تملک: محمد علی بن محمدخان کوزه کنانی در ۱۱۸۲؛ جلد: تیماج مشکی [نشریه: ۷ - ۵۴۶]

۱۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: مصطفی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۶۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۳

آغاز: بسمله، اشرقت من عکس شمس الکاس الهدی ×× یار عکسین میدا کور دیب حامدین چیقی صدا؛ **انجام:** پایان: فی عجب کر بیلماسپام ×× حالیمنی بوغم عشقیدا حالیم بیلمادی

غزلیات بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۱گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۶ - ۳۳۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ عکس [مختصر ف: ۳۷۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۴]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۹

آغاز: ای صفحه رخسار ینک ازل خطی دین انشا؛ **انجام:** یا کوبراک ایرور بوقلاتاد شوار لیغی.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۰۶ق؛ مجدول زرین، با سرلوح و ترنج در آغاز؛ کاغذ:. کاغذ ختایی حنایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۰۹]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پر بنجه اتیک راک ایلادیم خامم نی ×× اول خانه قرازق ایلادی نامم نی

غزلیات است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: سلطان حسین هروی، تا: رمضان ۹۶۵ق؛ با سرلوح زرین، مجدول به زر؛ بخشیده سید علی اکبر خلیل پور در۴شوال۱۳۲۳ش؛کاغذ: ختایی حنایی، جلد: رویه میشن یشمی،۱۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۳سم [ف: ۲ - ۳۷۰]

۲۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۹۸

آغاز: ای نوبهار عارضینک صبحی غه خان پرور هوا ×× اندین گل و بلبل تا پلب یوز برک پیرله مینک نوا؛ **انجام:** مونجه کیم خود را لیغ کور کوزی دی اول ×× عقل حیرت قیلدی تیشلاب بارماغین

غزلیات به ترتیب قوافی، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محی هروی، تا: ۹۸۶ق؛ مهر ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ختائی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۳۴۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۸۲]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۱۳۹ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۴]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۹

آغاز: رسوامین یا نادیوانه و عاقل ارا ×× جب حالیم ایرور افسانه هر محفل آرا؛ **انجام:** صلی نفی بو که جلیکای بسین جان ×× اولتورور لیک فراقی ضرری

قصاید و غزلیات و رباعیات ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن۱۱؛افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۷گ، ۱۸ سطر(۸×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱-۴۷۶]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف آچمان که یوزونکدور منکا شمع مجلس ×× محو قبل تون رقمین کون یوزیدین ای مونس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پیش از دیوان: ۱. غزل نظیری نیشابوری، ۲. نثر ترکی در ۴ برگ، ۳. رقعه میر علی شیر نوایی در باب رخصت حج، ۴. سواد حکم شاه عباس به دوست خان، ۵. فال مصحف، محشی؛ تملک: پلنگ توش بن بهبود جلایر در ۱۳۰۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۳۱/۶سم [ف: ۱ - ۶۰۹]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشت او ز راسکا سلطنت آئین بولغازی ×× گلزار ارا تخت اوستیدا تسکین بولغازی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آبی، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف:

۱۱ - ۱۱۲]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۳۷۹]

۲۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۹۵

آغاز: ای نو بهار عارضینك صبحی غه حان پرور هوا ×× آندیان گل و بلبل تانیپ یوزبرگ بیرله مینك نوا کذا فی النسخه؛ **انجام:** نو نحیم کیم خودرای لیق کوز کوردی اول ×× عقل حیرت قیلدی یتشلاب پارماغین

غزلیات مردف، چند رباعی است که کاتب جهت ضبط در کتابخانه والی ملك خراسان و خانلرخانی آن سامان حسین خان شاملو کتابت کرده؛ خط: نستعلیق، کا: شاه حسین ابن فخرالدین علی شهابی هروی، تا: ۱۰۱۴ق؛ با پنج مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار عالی، مجدول زرین، یك سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار عالی؛ کاغذ: قطعه بخارائی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج بوم آلبالویی با عبارت «محمد ناصر امید شفاعت دارد»، ۲۲۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۷۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۶۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول شنگرف، در آخر نسخه چند غزل که نام شاعر معلوم نیست از جمله این غزل با آغاز: «شد بهار و صحرا سبز در کجایی ای ساقی ×× بادهای رنگارنگ جامهای مینایی ...»، و نیز غزلی با آغاز: «ای شعله شمع از رخ تابان تو روشن ×× وی جام جم از لعل نمایان تو روشن»؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵۴گ (۴پ-۱۵۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۲۷/۲ - ۸۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۶۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سپهر تو تقوسی دورویوز تغاره زهر فراق.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ تملك: محمد مهدی، جمال بن علی مورخ ذیحجه ۱۱۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۲سم [ف: ۲۷/۲ - ۸۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** نیچه مفلس ایستاپ دیدیم می‌او چون ×× قیلالی ایچین آراد نکانه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مرصع مذهب، مجدول مذهب مرصع؛ در دو صفحه آخر چند غزل به فارسی از راغب به خط خودش که یکی از آنها ماده تاریخ مسجدی است که در سال ۱۰۵۱ در ایروان احداث شده است و همچنین غزلی از میرزا کاظم و دو رباعی از کاتبی خویی و خضری خویی به ترکی و شعری به ترکی از حسن بیك خویی؛ با تملك‌هایی در تاریخ‌های ۱۰۴۹، ۱۰۵۱؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۱۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۴۳۹]

۳۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۶

آغاز: دیباچه: آلیب یوز برق دین سرعت سمندی یانکی آی اول سمندی سینه بندی ... و صلی الله علیه و علی آله الطیبین ... بو پریشان اجزا نینك جرعه چشی و ملامت خمخانه سی؛ **انجام:** دیدیم کیم توشتا محراب الجره کور دوم کافر بستی دیدی کور کیل نوایی کوز آمیب کم کوز و قاشیم دور.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ آغاز دیوان پس از شش برگ: «اشرقت من عکس شمس الکاس انوار الهدی»، محشی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۹گ، ۲۴ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: - ۷۷]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳

غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۵۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۹]

۳۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اول جام ایلا عشرت نی مدام آتینك لوت ×× آخر دمی یرقویی خرام آتینك لوت

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد کاتب، تا: رمضان ۱۱۱۷ق، جا: هرات؛ با دو سرلوح و جدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱/۳سم [ف: ۱ - ۶۰۹]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۳۵/۱-۶/۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو اول آیغه قول اولدی بو غمکش ×× قولیدین یوزپا شوردی اول مهوش / نبی شرعیقه تایماق استقامت ×× ایرور سالك کامشکل را که کرامت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۳ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ ۱۳۲گ، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۹۵۲]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** خرابات را کیردیم آشفته حال

شامل: غزل در متن و حاشیه، مستزاد، مخمس، ترجیع‌بند، قطعات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا مقصود افشار خرقانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۹۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۹۶]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۹

آغاز: برابر **انجام:** اشك سیلی ایلاکای کوینیکدی آواره مینی ×× بوصفت آواره ...

غزلیات؛ خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان فرنگی، جلد: میشن، ۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۵۶]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: نجفقلی بن محمد تقی، تا: جمعه ۵ شوال ۱۲۷۴ق، جا: نوآباد، برای مولانا آقا محمود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۰]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۱۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کفر اهلی نینک جوابین یتکوروب ×× بلکه گلبانک سلونی اول اوروب / هم نبی فرزندی پیوندی آنینک ×× هم مونونک فرزندی فرزندی آنینک
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی نائینی، تا: ۱۳ صفر ۱۲۷۸ق؛ بخشی از این دیوان به اشتباه در ادامه دیوان فضولی صحافی شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۵]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بلبل کاتیکانداک آشیان بولاس ایمیش
غزلیات و رباعیات نوایی: مقدمه‌ای است به نثر ترکی، غزلیات نوائی، مستزاد و قطعات و ترکیب‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۴۹۳]

۳۹. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** پاک حسن اهلی گه خوشتور ظلمی هم احسانی هم ×× لطف ایمش باک ایلکا آنینک وصلی هم هجرانی هم
خط: تعلیق، کا: عینی بن علیخان اینانلو ساکن دره مراد بیک توابع بلده همدان،تا:۲۵ ذیقعده ۱۰۷۹ق، جا: مرو (قلعه مرو شاه جهان)؛ کاتب نسخه را در عهد شاه سلیمان صفوی در پنجاه و چهار سالگی خود،هنگامی که در قلعه مبارکه مرو شاه جهان در ملازمت پیربوداق خان ترکمان بیگلر بیگی قلمرو علیشکر به سردگی خضر بیک علیشار سوی ترکان، و قلعه مزبور در قلمرو زینل خان شاملو حاکم مرو بوده تحریر نموده؛جلد:تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱-۱۰۳]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۴/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** نی چمن دور بو که حسرت سویی و درد او تیدین ×× پرورش تاپمش قاپو بر گل واکنم بار آب و تاب
منتخب اشعار؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۳-۳۶)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۰ - ۶۰۸]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تقصیر تا بیلسه یلاسون لارتغییر.
خط: نستعلیق، کا: ملا عبدالله بن ملا الله بردی خوارزمی، تا: ۱۲۲۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۸۹گ، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۱۶]

۴۲. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۴۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قلیچق ئیچه گاه جرم وگاهی تور ×× به جرم توبه دین الهی توبه
خط: نستعلیق، کا: حاج محمد حسین اسکویی، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ،۱۷سطر،اندازه:۱۵×۲۴سم[اوراق عتیق:۱-۹۵]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۹۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نی نوع زهد ایله تقوینی اسرامین محفوظ ×× که او چرا دیم فایلیقدا ملا بیکیت لارکا
خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ با یک سرلوح زر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی، ۷گ، سطور شکسته چلیپا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۹۳]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ایمدی بترایلاسین بترقبلای منی ×× جان آلفوجانی دی که نیلار قبلای منی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۹۴گ، ۵۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴سم[ف:۳-۱]

۴۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** سیل لولیدا فنا دشتی دامژگانیم ایماس ×× کوز الاجوق لاری نییک دودنیکان اوقلاریدور
شامل غزلیات، رباعیات، قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کمندکشی زرین، یک سرلوح کتیبه‌ای مذهب بسیار خوب؛ مهر ولیعهدی مظفرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش تیماج تریاکی، ۵۴۲ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱/۹×۲۸سم [ف: ۳ - ۸۱]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۸۶
آغاز: برابر
دیباچه دیوان، غزلیات، رباعیات مخمسات، قصاید و معماها؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً سلطانعلی، بی‌تا؛ مجدول زرین، با دو سرلوح مزدوج مذهب، با نوشته‌ای از فضل الله ساوجی در مورد کاتب نسخه با این عبارت: «خط قبلة الاستادان سلطانعلی است که در نزد استادان خط سیصد تومان ارزش دارد»؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۱۱]

۴۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای حسینی سلطنتدیق آنچه فخریم یوقتو رور ×× کیم دیکایلارکویی ننگ خیل گداسیندن منی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زعفرانی، ۸۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۸]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۳
آغاز: برابر
غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، دارای سرلوح خوب، مجدول مذهب؛ در پشت ورق اول متضمن این شعر: «و لصاحبه السعادة و السلامة و طول العمر ما ناحت حمامة»، در آخر نسخه رقم سلطان علی مشهدی به نظر می‌رسد؛ ۱۸۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

● دیوان علیشیر نوائی / *شعر / ترکی*

d.-e ʻalīšīr-e navā'ī

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶؟ قمری

amīr ʻalī-šīr-e navā’ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

شرح و حواشی:

۱- فرهنگ دیوان نوایی (۳ عنوان)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۹۹

آغاز: زهی ظهور جمالینک قویاش کپسی پیدا ×× یوزونک قویاشی غه ذرات کون اولوب شیدا؛ **انجام:** کوپیدا اولدی نوائی بوصفت کم بار ایدی ×× تکیه خارا و حصیری یانی استیدا توشاک

مشتمل است بر غزلیات از حرف الف تا حرف کاف؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: امیر علیشیر نوائی، بی‌تا؛ نویسنده نسخه خود را امیر علیشیر نوائی معرفی نموده است که مراتب به تصدیق و تائید میرزا مهدی خان استرابادی وزیر نادرشاه افشار قرار گرفته: «ضیاء الحق و الدنیا و الدین ×× پریب ایکنجی دیوانیم غه تزنین / سواد اوزره سواد ارقیلدی مسطور ×× ولی معنی دادور نور علی نور. کتبه العبد الفقیر علی شیر المشهور بالنوائی غفر ذنوبه»؛ مهر: امیر علیشیر نوائی «کن عاش فی الدنیا کالغریب الفقیر علیشیر»، «میرزا مهدیخان»؛ مجدول، یک کتیبه مذهب مرصع؛ با یادداشتی مربوط به هبه این نسخه از طرف فخرالدوله قاجار به فرزندش مورخ به تاریخ ربیع الاول ۱۲۳۳؛ مهری: «بیرام علی را خلف الصدق حسین»، «سلام به علی شاه شهریار جلیل - وزیر حضرت سلطان محمد اسمعیل»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۲۷۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳ - ۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۱۸

آغاز: زهی ظهور جمالینک قویاش کسی پیدا ×× یوزونک قویا شیله ذرات کون ادیوب شیدا؛ **انجام:** سیلی یولیند افتاد شیء داثر کانیم ایماس ×× کور الاچوق لازمیک دور یبلکان و قلادوو تم بالخیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای یک سرلوح مرصع و مذهب، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۳۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۶

آغاز: زهی بخامه قدرت مصور اشیا ×× هزار نقش عجب هر زمان ز او پیدا؛ **انجام:** پفانیا دیده بیاران ریائی مفکن ×× بایدت یار حقیقی تو بگویار کجاست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زر و مشکی و لاجورد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۷۱۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان صفر ۸۸۸ق؛ مجدول زر و لاجورد، با دو سرلوح، دیباچه منثور؛ مهر: مصطفی قلی ۱۲۴۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۶۸گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۱]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۶۸

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ق؛ افتادگی: وسط و انجام؛ دارای یک مجلس نقاشی چینی ظریف، با تصویر شیرین و خسرو را درحال گردش و سوار اسب و تماشای فرهاد، تذهیب و نقاشی بسیار خوب، مجدول مذهب، نسخه درکتابخانه سلاطین صفویه بوده، و از اینکه از سام میرزا به «اعلیحضرت سام میرزا» تعبیر کرده چنین استفاده می‌شود که این مطالب پیش از سال ۹۷۵ که سام میرزا مرده، نگارش یافته و اصل نسخه ظاهراً در اوائل قرن دهم نوشته شده، مندرجات حواشی برگ ۱۲۵ تا آخر عبارت است از: ۱. مکتوب ترکی امیر علیشیر به سلطان حسین میرزا و اجازه تشرف به مکه معظمه خواستن، ۲. جواب پادشاه به وی، ۳. فرمان پادشاه به راه داران در هنگام حرکت امیر مذکور به مکه، ۴. حالات امیر علیشیر به نقل از تحفه سامی، ۵. دلیلی بر تشیع امیر علیشیر از ابیات وی و ۶. صورت عهدنامه محمد شاه پادشاه هند با نادرشاه افشار. و بر این اوراق و بعضی از برگهای پیشین ابیاتی فارسی و ترکی به خط نویسنده همین مطالب نگارش یافته است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مرغش مذهب، ۱۴۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲ - ۶۹۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۳

آغاز: حمدا نکاکیم کلام خیر مآل ×× قیلدی ایل کارسولی دین ارسال؛ **انجام:** سیل یولید افنادشتی دامژگانیم ایماس ×× کوز الاجوق لاری نینک دود یکان اقلاری دور

خط: نستعلیق، کا: درویش محمد طالقانی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۸۹۶ق؛ بادو سرلوح زیبا کار هرات؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی مشکی، ۲۰۴گ، ۱۷ سطر (۸/۸×۱۷/۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۳سم [ف: ۷ - ۵۳۶]

۷. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۸۱

قسمت اول از دیوان غزلیات غرائب الصغر نوائی است؛ بی‌کا، تا: ۹۱۳ق [ف: - ۱۶۰]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸

گزیده‌ای است از دیوانهای ترکی او؛ خط: نستعلیق، کا: کمال الدین حسین، تا: نیمه‌های ربیع الثانی ۹۲۷ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۹

خط: نستعلیق، کا: پیر احمد بن اسکندر، تا: ۹۳۱ق؛ مجدول زرین؛ تملک: نظام الملک در ۱۲۸۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: زمینه مرغشی اسلیمی، ۴۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۵/۶سم [ف: ۱ - ۶۰۸]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۲

آغاز: فصاحت دیوانی نیک غزل سرای لاری طبع محزنی دین شوریده حال عاشق لار خرمن جانیغه اوت سالغو دیک بیر آتشین لعل نظم سلکی کاتار تالما غایلار اگر سوز دیباجه سین اول صانع

جواهر جمدی بیله مرصع قیلما غایلار کیم عشق اهلین الماس لسان شرفی و گوهر بیان لطفی بیله سایر انسان..؛ **انجام:** سیل یولیدا فنا دشتی دا مژگانم ایماس ×× گوز الا چوق لاری نینک دودمیکان او قلاری دور

خط: نستعلیق، کا: عالم الدین بن شیخ احمد اخسیکتی، تا: ۹۵۹ق؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح مذهب؛ جلد: چرمی، ۲۱۱گ، ۱۴–۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۵۳۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۸

آغاز: ... ایماس بل کیم یتشکاج مقدمنک ×× قوبتی یردین صدقه بولماق ایستابان میدان سنکا؛ **انجام:** می تو تقیل پیر ما اختیار ای ساقی ×× اول اوزدنک ایلا اختیار ای ساقی

خط: نستعلیق، کا: ملک محمد کاتب، تا: ۹۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول به زر و لاجورد، دارای شمسه و ترنج؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۷۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۹ – ۱۶۹]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۹۱

آغاز: ای سپاسینک دیماکدا ایل تیلی لال ×× ایل کاتیل سیندین اولدی تیلکا مقال؛ **انجام:** اوزات تینکری شکری نواسیعه تیل ×× نو آارتوغ ایستار الیسانک شکر قیل. باتمام رسید و باختتام انجامید اسکندرنامه نوائی بتوفیق الله تعالی فی متصف شهر رجب المرجب سنه سبع و ثمانین و تسعمائه الهجریه النبویه علی یدی العبد الضعیف المحتاج عبدالوهاب الحجازی غفرله و لوالدیه. پایان بیان الطیر: هر پریشان سوز که یازدیم یا کریم ×× یار جادین استغفرالله العظیم

شش مثنوی به زبان ترکی از امیر علیشیر نوائی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب الحجازی، تا: ۹۸۷ق؛ مجدول زرین و رنگین، با پنج سرلوح مذهب مرصع مزدوج بسیار عالی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای مذهب، ۸۰۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳/۳سم [ف: ۳ – ۸۸]

۱۳. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ شعبان ۹۹۷ق؛ مجدول شنگرف و لاجورد، با ترجمه لغات آن به فارسی در پایان؛ جلد: مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۵۴۶]

۱۴. تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: عارف قزوینی، تا: ۹۹۷ق [میراث اسلامی:۵–۶۲۱]

۱۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ آغاز از دیباچه و انجام در رباعی افتاده [نشریه: ۲ – ۷۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۶

خط: نستعلیق زیبا، کا: شیخ ندرالحاجی، تا: قرن ۱۱، جا: بخارا؛ دارای ۶ سرلوح رنگین زیبا، کتابت از سال ۱۰۵۵ تا ۱۰۵۷ق، صفحات چهارستونی مجدول مذهب؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۵۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۷۱

آغاز: بسمله لبلار ینکدین کرجه قال یوتماق دمادم دوربکا؛ **انجام:** پیر کوز اوجی برله ×× قتل اوشو دور اوشبو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول لاجورد، با سرلوح مذهب و مرصع، یک نقاشی مینیاتور؛ جلد: تیماج عنابی، ترنج با سر، ۱۵۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۸۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۱۰

حاوی غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۴گ (۱۲۳پ–۱۲۶پ)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۲۷۲]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۴۴ق، جا: قزوین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: – ۶۲]

۲۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۹/۳-۶۰۵۵

خط: نستعلیق ترک، کا: عباس قاجار، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: آغاز (دیباچه)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۹۰گ، ۱۵ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: – ۱۲۰]

۲۱. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: تحفه ستایش و سپاس سزاوار بارگاه پادشاهی

کا: نور علی سنقر، تا: ۴ محرم ۱۰۹۴ق؛ ش ۴۸۶۷ [نشریه: ۴ – ۳۳۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۱

آغاز: خوان و صلیدا او گوش نعمت ارادور اغیار ×× روزی ایت پیرگاهم اولنوع تنعم یا رب. نوادر دین: اول آی نیک گلشن حسنن خزاندین اسراعیل یا رب ××گل و شمشادین آسیب خزاندین اسراعیل یارب. بدایع دین: جمالین ایله اولوسن گوزیدین نهان یا رب ×× نهان او تومنی انینک کونکلیکا عیان یا رب. فواید دین: ناغیکا تیماسون آشوب خزاندین یا رب ×× گل بیله سرو ایله آسیب زماندین یا رب؛ **انجام:** او بتی عمر اول خوبلار شاهیدین آیرو ماه و سال ×× منن قاری قولغه وصالی خود ایرور امر محال

از اواسط قافیه باء تا آخر حرف یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ صفحات زیادی چلیپایی؛ جلد: مقوا آبی، ۲۵۰گ، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۶ – ۴۴۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ تملک: ابوالفضل محمود مشهور به قره چلبی زاده، اسماعیل بن علی اکبر؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۱۰۳]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۶۷

کا: علی اکبر تبریزی (متخلص به مسکین)، تا: ۱۱۱۲ق؛ با دیباچه، پس از اتمام کتاب قصیده‌ای به ترکی نگارش یافته و پس از آن رساله‌ای به ترکی در بیان معانی لغات مستعمله در ابیات امیر علیشیر می‌باشد و مرتب به حروف تهجی با ملاحظه مفتوح و مضموم و مکسور بودن آنها که با الف و واو و یا موافق رسم و

انشاء امیر نگارش یافته این رساله در حدود ۱۷۰۰ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: «بسمله عشق و محبت پیمانه ×× سی نیک رند قدح پیمائی و شعر و بلاغت کاشانه»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۳]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹

آغاز: ملاحت دیوانیک غزل سرایلری طبع مخزنیدین شوریده حال؛ **انجام:** ور اوزه مشک البیب که هرزه زخم چکیتم ×× ای کاش که بودیش تین حق پرسه متکا توبه

انوار و الشباب: مقدمه‌ای به نثر ترکی، غزلیاتی علی التوالی با رعایت حروف تهیجی آخر قوافی، قطعات و ترکیب‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: رستم ولد حاجی ملک محمد بن المرحوم کربلای شاه گلدی، تا: ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، تریاکی، ۶۷گ، ۲۷ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۶ - ۳۷]

۲۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۸۵۷۱

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد خندان، تا: ۱۱۱۵ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱ص [نشریه: ۲ - ۲۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۹]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۷/۳سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۹۲

آغاز: وفا او بین عمارت ایلا ما کنی ارتکاب ایلاب ×× شبست نیم یار و تماقفه وصالین افتاب ایلاب ...

مخمسی از اوست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۷گ (۱۷۱ر-۱۷۲ر، ۱۷۷ر-۱۷۷پ، ۱۷۸پ-۱۸۱ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۴

آغاز: کور کالی حسنونکنی زار و مبتلا بولدوم سنگا ×× نی بلالیغ کون ایدیکیم آشنا بولدوم سنکا؛ **انجام:** ای نوایی فقر دین بی بهره دور نور عم تیب ×× سالکی کیم شکر باریندا تکایب ایلدسا

اشعار ترکی جغتایی امیر علیشیر نوایی با تخلص نوایی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲۸گ، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۰]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۱

غزل است به ترتیب تهجی و مستزاد و مخمس و رباعیات و معمیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، در آغاز زایچه مورخ شب آدینه ۱۷ محرم ۱۲۰۰، علی مراد خان است نوشته ۱۲۴۶، در پایان تاریخ تولد ۱۲۴۰ است در یادداشتی مورخ ربیع الاول ۱۲۴۱ و تاریخ تولد ۱۱۳۸ نیز جواب مراسله میرزا طوفان از میرزا مهدی خان مورخ ربیع الثانی ۱۲۴۴، با دیباچه نثر آغازش افتاده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۲سم [ف: ۱ - ۶۱۰]

۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۵۰/۲

آغاز: حمدن یکاکیم کلام خیر مآل ×× قیادی ایلکا رسول دین ارسال؛ **انجام:** لطف ایلد بقای جاودانی یارب ×× اول دم کایلا سینگ خلقی دافانی یارب

دیباچه آن است؛ خط: نستعلیق، کا: حسن، تا: ذیقعده ۱۲۴۴ق؛ ۱۱گ (۱۳۰پ-۱۴۰پ) [ف: ۴ - ۴۶۳]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۶

اشعاری به ترکی؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱ص(۷۵)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

۳۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۳ فرخ

خط: نستعلیق، کا: دوردیخواجه ابن امیر محمدخواجه، تا: ۱۲۸۳ق؛ مجدول، کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۱۶۰گ، ۱۳ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۸۰]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۷۰

غزل است به ترتیب تهجی و متسزاد و مخمس و قطعه و مسدس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم[ف:۱۷-۱۲۳]

۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، دو صفحه اول تمامی متن مذهب مرصع ممتاز به سبک کار هرات، سرآغاز هر باب یک سرلوح مرصع مذهب مزدوج ممتاز؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛کاغذ:عادلشاهی،جلد:مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳ - ۹۰]

۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۳

آغاز: زهی ظهور جمالینک قویاش کیبی پیدا ×× یوزنک قویاشی غه ذرات کون اولوب شیدا؛ **انجام:** زلف آچمه که یوزونک دور منکا شمع مجلس ×× محو قیل تون رقمین کون پوزیدین ای مونس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ابریشمی و ترمه، جلد: چرمی سیاه، ۶۳گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۱۰۷]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (دیباچه)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۸گ (۱ر-۲۰۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۵]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۸/۱-ف

نسخه اصل: ش ۴، گنج بخش؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۶]

۳۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۵

آغاز: علوم حقایقی بلکه حقاییق علومی نینک فصیح کلام لیق و

صحیح حدیث لیق تدریس لاری، آغاز نسخه: آنی گور کاج گوزنی دریا قیلدی قان یاشیم آقیب ×× قان آرا گر غرقه سین گوز نینانک کیم بیر باقیب ...
غزلیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط وانجام؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوح، نسخه کهن و نفیس؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۸۹گ، ۲۱–۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۳ - ۹۸۱]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵-فیروز

خط: نستعلیق، کا: سلطانعلی مشهدی، بی‌تا؛ مجدول؛ با یادداشتی با مهر رئیس الکتاب درباره واگذاری این نسخه به میرزا علی اصغر خان صدراعظم مورخ ۱۳۱۲؛ کاغذ: شکری، جلد: مخمل سبز، ۱۰۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۰۳]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۵

شامل: غزلیات مرتبه به حروف تهجی، مسدس غزل جامی، ترکیب‌بند در مرثیه جامی، مقطعات و معمیات می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ برگ‌هایی از نسخه افتاده و با این افتادگی در حدود ۴۵۰۰ بیت است، با سرلوحی زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۱۷۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۲۸۰]

۴۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم

آغاز: زهی ظهور جمالیک قویاش کسی پیدا؛ **انجام:** فغانیم اورتادی

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: بایستی از روزگار سراینده باشد؛ با سربندهای: فی التوحید، فی المعراج، فی النعت، و له مد ظله، و له طیب الله انفاسه، و له دام عزه، ... غزل‌هایی است به ترتیب الفبایی؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱- ۱۱۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۵

آغاز: چون کیشی لیک دین چیقار میش دور مینی عشق و جنون ×× ای نوایی بس عجب دور کیم خلایق آره مین؛ **انجام:** دورایلی جور یدین اولدوم قانی میخانه یولی ×× کیم ایرور قاچقالی کوب دلداری بیر لحظه پناه

شامل غزلیات مختصری از ردیف ن، هـ و ی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ باقیمانده نسخه بسیار نفیسی است؛ آن را به عنوان خط سلطانعلی مشهدی به غلامحسین غفاری امین خلوت اهداء کرده، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: دارچینی، جلد: پارچه‌ای، ۲۰گ، ۱۴ سطر (۱۶/۳×۱۶/۲)، اندازه: ۱۵/۷×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۳۸]

۴۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰/۵ فرخ

مثنوی اعرابی و بخیل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ الوان؛ جلد: مقوا روغنی، ۲ص (۶۲–۶۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۰۶]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۶۲

خط: نستعلیق خوش، کا: معزالدین محمد حسینی، بی‌تا؛ دو صفحه نخستین زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سیاه، ۸۳گ، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۶۰۸]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰۷

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از میردادخان [رایانه]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۴۴

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۳۵

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حسن امیرپور؛ اندازه: ۱۳×۲۱/۶سم [رایانه]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۵۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۱۰

فوائد الکبر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و فیروزه‌ای، با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، دو صفحه اول تمامی متن مذهب مرصع ممتاز به سبک کار هرات، یک سرلوح مرصع مذهب مزدوج ممتاز؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی ساغری، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳ - ۹۰]

● دیوان علیشیر نوائی / شعر / فارسی

d.-e ʻalīšīr-e navā'ī

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶؟قمری
amīr ʻalī-šīr-e navā'ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۲۵-ف

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M. 178. مرثیه اوست؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۱۹۲) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۶

آغاز: عربی در میان مکه شام ×× کسب اسباب مینمود تمام؛ **انجام:** ای نوایی تو نیز چون بدوی ×× بهر نان مدح کوهری کس نشوی

مثنوی اوست در ۳۶ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۵۸۰–۵۸۳)، ۱۶ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۷/۸

مرثیه او به وزن مثنوی و فارسی؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن

جمال الدین بن علی بن ابی القاسم بن حسن بن حسین بن ابی القاسم خوانساری، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲ص (۵۲۵ و ۵۴۳)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۶]

● دیوان علی نقی اوحدی / شعر / فارسی

d.-e ʻalī naqī awhadī

اوحدی، علی نقی

awhadī, ʻalī naqī

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۹

منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ - ۱۶]

← دیوان عماد ‹ طریقت نامه

● دیوان عماد فقیه کرمانی / شعر / فارسی

d.-e ʻemād-e faqīh kermānī

عماد فقیه، علی بن محمود، ۶۹۰؟ - ۷۷۳ قمری

ʻemād-e faqīh, ʻalī ebn-e mahmūd (1292 - 1372)

چاپ: تهران، ۱۳۴۸ش، سربی، باهتمام رکن الدین همایون فرخ، ابن سینا، ۴۰۹+۱۴۴ص

[الذریعة ۷۶۶/۹؛ منزوی ۱۸۸۶ و ۲۲۵۰؛ ریحانة الادب ۲۰۱/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۷۹-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. اشعار از او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۹۷(آ)-۴۶۳/۹۷(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۲گ (۳۱۲ر-۳۱۳ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز: ای هر دم از عطای تو کامی دگر مرا ×× وز شکر نعمت تو دهن پر شکر مرا

خط: نسخ خوب، کا: جنید بن عوض سالار، تا: ۷۶۳ق؛ این نسخه مرتب به ترتیبی نیست؛ دارای دو مربع مستطیل (پیشانی) مذهب و نقاشی‌شده ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۸۷ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۲/۲

آغاز: ای هر دم از عطای تو کامی دگر مرا ×× وز شکر نعمت تو دهن پر شکر مرا

غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیقعده ۷۸۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۹/۹

آغاز: کدام روز مداوای بر دلی کردی ×× دوای دردی و تدبیر مشکلی کردی / هزار دل زجفایت شنیده ام نالان ×× ترحمی نشنیدم که بر دلی کردی؛ **انجام:** روزی که بود امید وصالت عماد را ×× آمد نداکی با شب هجران ما بساز

اشعار از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۶۳ر-۶۴پ)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۷۶۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰

آغاز: ای هردم از عطای تو کام دگر مرا ××وز شکر نعت تو دهن پرشکر مرا

غزلیات و مخمسات و مسدس‌ها و رباعیات و لغز و معمیات و یک مثنوی (۲۴ بیت)؛ بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ بسیار شبیه به خط خود شاعر است و به احتمال قوی نسخه به خط عماد باشد، در آغاز صفحه نخستین به خط ثلث با طلا نوشته شده: «کتاب الغزلیات - فی التوحید» و پس از توحید و نعمت به نگارش غزلیات و دیگر اقسام شعر بدون نظم و ترتیب پرداخته و در حدود ۶۵۰۰ بیت می‌باشد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۷۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۱

آغاز: للشیخ العارف الربانی عماد الملة و الدین الفقیه الکرمانی: ای برانداخته آئین جگر خواری را ×× رونق افزوده ز تو منصب دلداری را / خرده بینان که شناسند خطا را ز صواب ××عین بیداد شناسند دلازاری را؛ **انجام:** کسی که رطل گران می‌نهد کنون از دست ×× دلش بغصه دور زمانه ارزانیست / ثنای آن گل عارض کجا تواند گفت ××عماد دلشده با انکه بلبل ثانیست.

غزلیات اوست. بیست و شش غزل آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۶گ (۶۰پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۱-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷. شعر؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۰ تا ۸۱۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷-۳۷۸۳-ع

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن معین خطاط، تا: محرم۸۲۰ق، فیلم کتابخانه ملی. آکادمی علوم شوروی در لنینگراد cdvu. وقف شاه عباس بر آستانه شیخ صفی (نشریه ۱۰۲/۳) [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۱۳۱. دارای نصیحت نامه در ده مقاله (۱-۲۹)، محبت نامه در هشت مقاله (۲۹-۵۴)، ترسل منظوم در ده باب(۵۴-۱۲۳)، قصاید (۱۲۴-۷۹)، مقطعات (۱۷۹-۱۹۳)، غزلیات (۱۹۴-۳۷۲)، مخمس (۳۷۲-۳۷۵)، رباعیات (۳۷۵-۳۸۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۸۴۱ق؛ وقف سلطان محمود خان غازی به خط احمد شیخ زاده مفتش اوقاف الحرمین [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۹/۳-ف

نسخه اصل: بادلیان Seld. sup. 44. غزل و رباعی است؛ خط:

نسخ، بی‌کا، تا: ۸۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۶۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۷۰

غزل مرتب است و مسدس و مخمس و رباعی و فرد؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛ با پیشانی؛ مهر: عباس؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶) [ف: ۱۷ - ۲۶۵]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۷/۱

آغاز: ... ز آتش خلاص بخش تنم را که آب چشم ×× بردم بگل فرو نبرد تا کمر مرا؛ **انجام:** ما زاهد خام و پخته را بشناسیم ×× می‌پخته نیم جوش پرسند ز ما (؟)

غزلیات اوست نامرتب با تخلص عماد، سپس قطعات و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۷۲گ (۱پ-۷۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۴۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱ معیری

از غزلیات عماد فقیه؛ بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ این رساله در فهرست نیامده است؛ ۲ص (۳۱۹-۳۲۰ در مجموعه)، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۸ - ؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۳۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: عمومی لنینگراد ش CDVII؛ بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ از کتب اردبیل بوده است [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۳ تا ۳۷۸۷-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۹]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز: ای هر دم از عطای تو کامی دگر مرا ×× وز شکر نعمت تو دهن پر شکر مرا

غزلیات آن برحسب ردیف‌ها مرتب به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محب الله بن حسن، تا: ۹۸۱ق؛ با سرلوح کوچک ظریف، مجدول مذهب، تتمه غزلیات و تمام مقطعات و رباعیات و فردها در حاشیه برگ‌های نیمه اول نسخه نگارش یافته؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۱۵۶ص، ۱۲ سطر در متن و ۹ سطر در حاشیه، اندازه: ۳۱×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۴۴]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴/۸-۱۷۵۱-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی CDVI. غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ وقف شاه عباس بر آستانه شاه صفی در ۱۰۷۱ق؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۸]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۲

آغاز: خواجه عماد فقیه از فضلای علمای کرمان است، و به اخلاق نیکو و سیرت پسندیده در جهان مشهور است ... ای هر دم از عطای تو کام دگر مرا ×× وز شکر نعمت تو دهن پر شکر مرا؛ **انجام:** عاقلی در حلقه عشاق رفت ×× در زمان دیوانه‌ای آمد برون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۱۳۷ص (۳۰۰-۴۳۶ در هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۵]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۵

آغاز: دل عکس رخ خوب تو در آب روان دید ×× واله شد و فریاد برآورد که ماهی؛ **انجام:** لعل لب تو که شربت عنابست ×× پیش من خسته از شکر به باشد

ابیاتی پراکنده از اوست با عنوان «من کلام خواجه عماد»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای؛ ۱ص (۱۱۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۰]

۲۰. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۵ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصری ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: - ۱۲۹]

۲۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۱

غزلیات به ترتیب الفبایی در متن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۰گ (۱-۱۸۰ر)، قطع: وزیری [نشریه: ۶ - ۶۸۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۳

قصاید و قطعات و مثنویات پراکنده و مرثیه [نشریه: ۶ - ۶۸۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۱۱

رباعیات [نشریه: ۶ - ۶۸۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۵-ف

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۲/۱-ف

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱پ-۷ر)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۸]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹-ف

نسخه اصل: راشد افندی ش ۱۲۶۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵۵گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۲/۵

آغاز: زهی بوعده وصل تو شادمان دل ما ×× خیال روی تو پیوسته در مقابل ما / برین دیار که ... و سال‌ها بگذشت ×× هنوز بوی تو می‌آید از منازل ما؛ **انجام:** برگ بنفشه کز چمن آید نشانه اش ×× تابیست از دو سنبل عنبر فشان ما / آب حیات کز ظلماتش دهند ... ×× آبیست پیش کوثر آتش نشان ما

چند غزل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۶۰ر-۱۶۲پ)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۳۱۹]

● دیوان عمادی غزنوی / شعر / فارسی

d.-e ‘emādī-ye qaznavī

عمادی غزنوی، عمادالدین، - ۵۸۷ ؟ قمری

‘emādī qaznavī, ‘emād-od-dīn (- 1192)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۶۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶۳–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 298؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۹۶]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۵–ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 799 (بلوشه ش ۱۲۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۱]

● دیوان عمر بن ابی ربیعه / ادبیات / عربی
d.-e ‘omar ebn-e abī-rabī‘e
مخزومی، عمر بن عبدالله، ۲۳ – ۹۳ قمری
maxzūmī, ‘omar ebn-e ‘abd-ol-lāh (645 - 713)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱۹
آغاز: بسمله زعم الهیثم بن عدی قال اخبرنا ابن الغسیل عن عکرمة قال کنا عند ابن عباس فجائه عمر ابن ابی ربیعة قال له ابن عباس یابن اخی انشدنی فانشده قوله امن آل نعم انت غاد فمبکر؛ **انجام:** هنا لک لوانی مرضت فعادنی ×× جواب من الایات منه مرسل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲
آغاز: زعم الهیثم بن عدی قال اخبرنا ابن العسیل عن عسکر؛ **انجام:** هنا لک لوانی مرضت فعادنی جواب من الایات منه مرسل.
قصاید و قطعات بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: ابره کاغذی ابری، ۱۰۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۷ – ۲۶۹]

● دیوان عمر خان / شعر / ترکی
d.-e ‘omar xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۹
آغاز: خیالینک برله قدیم حم تو شو بدور ×× غمینک مین خسته ... (؟) همدم تو شو بدور؛ **انجام:** میسر بوسه لعلی سنکا عمر ×× کمال اینکیل که جام جم تو شو بدور
از: عمرخان (؟). اشعاری ترکی با عنوان «امیر عمر خان» و با تخلص «عمر». شاید وی امیر عمر خان خوقندی باشد. رک: یاد یار مهربان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۷۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۳]

● دیوان عمر کرمانی / شعر / عربی
d.-e ‘omar-e kermānī
کرمانی، عمر بن یحیی
kermānī, ‘omar ebn-e yahyā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱۲۴
آغاز: یا حبیب القلب غوثاً فالهوی بالجار جار ×× یا صریع الحب صبراً فالنوی بالثار ثار؛ **انجام:** ذاک فیما بین الآف برای قائل ×× ذاک فی تحصیل فلس فاتح اقفال فال
منظومه ای از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۱۸پ–۳۱۹پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۱۱۱]

● دیوان عمروآبادی / شعر / فارسی
d.-e ‘amr-ābādī
مشک‌آبادی، محمد حسن بن ابراهیم، ۱۲۷۳–۱۳۶۳ قمری
mošk-ābādī, mohammad hasan ebn-e ebrāhīm (1857 - 1944)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۴/۱
آغاز: دل بود گنجینه اسرار حق ×× مخزن عرفان جهل است شبق / لشکرش چشم است گوش پا دست ×× هر چه می‌خواهی در این گنجینه هست؛ **انجام:** شاهدا عمر خود مکن باطل ×× همچه این نمره بی شماره حساب
دیوان شعری است، شامل قصاید، غزلیات و مثنویات شاعر، وی که «شاهد» تخلص می‌کرده اشعار خود را بیشتر در مدح ائمه اطهار (ع) و مثنوی حکایت بولوهر و یوزاسف سروده است، با افزودگی‌هایی به نثر در برخی از برگها از جمله تذکرة الغافلین مولف؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: حدود قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۶گ (۱ر–۱۷۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳۷ – ۱۶۰]

● دیوان عمرو بن کلثوم / شعر / عربی
d.-e ‘amr ebn-e kolsūm
ابن کلثوم، عمرو بن کلثوم، – ۴۰؟ قمری
ebn-e kolsūm, ‘amr ebn-e kolsūm (- 661)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰
آغاز: الاهبی بصحنک فاصبحینا ×× و لاتبقی خمور الاندرینا؛ **انجام:** ملانا البر حتی ضاق عنا ×× و بحر الماء نملوه سفینا
قصیده از اوست؛ خط: نسخ، کا: محمود بن محمد میراثی، تا: ۷۸۲ق؛ با قصیده حرث بن حلزه و قصیده سقط الزند در محیط در یک مجلد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۴گ، ۱۳ سطر،

اندازه: ۱۶/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۴۱]

● دیوان عمعق بخارائی / شعر / فارسی

d.-e ‘am‘aq-e boxārā’ī

عمعق، شهاب الدین، ۴۴۰؟ – ۵۴۲ قمری

‘am‘aq, šahāb-od-dīn (1049 - 1148)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۸

در ۱۹۸۴ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۲۵۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۶۵۶–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 799 (بلوشه ش ۱۲۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۰]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۰

بی‌کا، بی‌تا؛ این مجموعه که به نام «دیوان و یا اشعار عمعق» در دفتر ثبت شده است، شامل منتخباتی است از اشعار «مجد همگر» و «اثیر اومانی» و اشعار متفرقه دیگری است که از وسط بقدر سی و چهار برگ افتادگی دارد و بنا به یادداشت پشت برگ اول شامل ابیاتی از «رودکی» و «قطران» بوده است و بقیه با اوراق باز مانده باید شامل اشعار عمعق بوده باشد در صورتی که اشعار اوراق باقیمانده نصف اخیر مجموعه حاوی اشعار متفرقه‌ای از «ناصر» و «خواجو» و «خطیب» است ولی از عمعق حتی بیتی در این مجموعه نیامده؛ ۹۵گ، ۱۳–۱۰سطر [ف: ۲ – ۶۱۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۳

آغاز: خیز ای بت بهشتی و آن جام می‌بیار ×× کاردی بهشت کرد جهانرا بهشت وار؛ **انجام:** خداوندم همی خواندی چه افتاد ×× که اکنون بنده نپسندیم چاکر

از ص ۱۵۴ تا وسط صفحه ۱۶۰ منتخبی است از اشعار عمعق بخارائی و در ص ۱۵۹ چنین آمده: «در تذکره عوفی این قصیده [به مطلع: نسیم زلف آن سیمین صنوبر مرا بر کرده دوش از خوابگه سر] باسم ابو علاء بن عطار بن یعقوب کاتب که از اعمال سلطان ابراهیم غزنوی نوشته بود»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۱۵۳–۱۶۰)، ۲۰ سطر(۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۲۲]

● دیوان عمید / شعر / فارسی

d.-e ‘amīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۳۲

آغاز: سحر ز عالم غیبم به طالع مسعود ×× بشارت آمده از ساکنان غیب و شهود / عمید چون بتواند که مدحتش خواند ×× که نیست مدحت اجلال و جاه او معدود ... ؛ آغاز ۲: ای طلعت تو کرد عیان ماه و آفتاب ×× ور خجلت رخ تو نهان ماه و آفتاب؛ **انجام:** مدح شهنشی بنمایم که هر زمان ×× دارند مدحتش به بیان ماه و آفتاب

دو قصیده است درباره تولد امام دوازدهم (مولودیه)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴گ، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۳]

● دیوان عنانی / شعر / فارسی

d.-e ‘onnānī

عنانی سراب، محمد رضا، ق۱۲ قمری

‘onnānī-ye sarāb, mohammad rezā (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۷۴

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۱۱۱ق؛ ۲گ (۱۰۳ر–۱۰۴پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۷]

● دیوان عنایت خان / شعر / فارسی

d.-e ‘enāyat xān

عنایت خان، محمد طاهر بن ظفر خان، – ۱۰۸۱ شمسی

‘enāyat xān, mohammad tāher ebn-e zafar xān (- 1702)

[دنا ۳۰۰/۵؛ فرهنگ سخنوران ۶؛ الذریعه ۷/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۱

قصیده و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مهر: قادر جنگ بهادر ۱۲۵۰؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۷۳گ، ۱۲ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۹۲]

← دیوان عنتره ← منیة النفس فی اشعار عنتر عبس

● دیوان عنتره / شعر / عربی

d.-e ‘antare

عنترة بن شداد، – ۲۲ قمری

‘antarat-e bn-e šaddād (- 644)

چاپ: بیروت، المکتب الاسلامی، محقق محمد سعید المولوی، چاپ اول، ۴۱۶ص، ۱۳۸۹ق.

[دنا ۳۰۰/۵؛ مجمع العلمی العراقی ۴۲۹/۲–۴۴۲]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶

آغاز: الحمدلله الذی امره بین الکاف و النون. رمت الفواد ملیحة عذراء ×× بسهام لحظ مالهن دواء؛ **انجام:** ابیات دیوانه دنات مورخة ×× فی طبعه بهجة للناظرین بدا

پس از مقدمه‌ای در ترجمه احوال شاعر اشعار بترتیب حروف تهجی نوشته شده؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۲۸۶ق؛

کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۶۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۴]

۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۷۸

خط: نسخ زیبا، کا: احمد حسینی طوسی جواهری، بی‌تا؛ ۸۹گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۱۱۵]

● دیوان عندلیب / شعر / فارسی

d.-e ʻandalīb

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۵۸/۱

آغاز: ره نمای عالمین پیشوای مهتدین ×× سرور عالی شفیع امتانی آفرید

از عندلیب؛ خط: نسخ، کا: اسد بن محمد صادق صفار یزدی، تا: شعبان ۱۲۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۹۳گ (۱-۹۳)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۲۱]

● دیوان عندلیب شیرازی / شعر / فارسی

d.-e ʻandalīb-e šīrāzī

عندلیب السادات، حسین بن عبدالله، ق۱۴ قمری

ʻandalīb-os-sādāt, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۲

آغاز: بگویم علم حق را هم چه ادریس ×× که تحسین گویدم صد هم چه جرجیس؛ **انجام:** شیعیان را در زمانه صاحبی است ×× کو امام عصر نجل عسکری است / پر کند آفاق را از عدل و داد ×× دین او بر جا بماند تا معاد

اشعاری است بیشتر در مدایح و مراثی اهل بیت عصمت و طهارت علیهم الصلاة و السلام. جریان دفن حضرت زهرا سلام الله علیها را در چهارشنبه ۳ جمادی الاول ۱۳۴۲ به نظم درآورده بدیع مطلع: «ابی ذر گفت وارد گشتم اندر خانه حیدر ×× بدیدم اشک ریزان غمزده نالان همه یکسر»، از جمله اشعار اوست در وفات مرحوم شیخ جعفر شوشتری بدین مطلع: «در هزار و سیصد و پنج از جهان ×× رفت چون در دوره آخر زمان / حاجی شیخ جعفر ز اهل شوشتر ×× آن یگانه پیشوا در بحر و بر»؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: چرم مشکی، ۳۹گ، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۶۲]

● دیوان عندلیب کاشانی / شعر / فارسی

d.-e ʻandalīb-e kāšānī

عندلیب کاشانی، محمد حسین بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

ʻandalīb-e kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e fath-ʻalī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲۹

آغاز: خورشید دگر در حمل آراست جهان را ×× چون چهر شه ملک ستان گاه کیان را

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۸۰۲-۸۰۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۳]

● دیوان عنصری / شعر / فارسی

d.-e ʻonsorī

عنصری، حسن بن احمد، ۳۵۰ - ۴۳۱ قمری

ʻonsorī, hasan ebn-e ahmad (962 - 1040)

آغاز: دل مرا عجب آمد ز کار هوا ×× که مشکبوی سلب گشت ز مشکبوی صبا/ ز رنگ و بوی همی دانم و ندانم زانک ×× چنین هوا زصبا گشت یا صبا ز هوا

چاپ: مکرر چاپ شده؛ تهران، به کوشش دبیر سیاقی، ۱۳۶۳ش، ۳۸۹+۶۳ ص.

[الذریعة ۷۷۳/۹؛ م ۲۴۵۳؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۰۹]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقات دیوان عنصری؛ امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی (۱۲۵۵-۱۳۴۴)

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۲-عکسی

آغاز: چنان باشد برو عاشق جمالا ×× که خوبی را از و گیر و مثالا

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. دارای قصیده، غزل و رباعی، حدود ۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در مجموعه ۱۵ دیوان (۸-۱۳ متن و کناره) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه زهی راه زدی ×× وین راه بدان دو زلف کوتاه زدی

با دیباچه‌ای در سرگذشت سراینده به نثر و نظم. بخشی از قصاید اوست و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳۶گ (۷۱پ-۱۰۶ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۸

آغاز: برابر

حدود هزار و پانصد بیت قصاید که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده و بیشتر آنها در مدح بزرگان روزگار شاعر می‌باشد، پس از آن رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ با چند یادداشت از علی اکبر بن محمد کاظم شیبانی و آخرین آنها در صفحه آخر به تاریخ ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۶۵ در دارالخلافه (طهران)؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات در حدود ۹۰۰ بیت بیشتر نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۲۷۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مر حوا را تو سخت نیکو پسری
شامل قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات عنصری و ۲۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۰ص، ۱۶ سطر(۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۱۶۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۴
آغاز: بسمله، در بیان احوال ابوالقاسم حسن عنصری که مقدم و مقتدای شعرای فصاحت و بلاغت شعار است؛ **انجام:** گفتم او را خواهم از ایزد ××گفت عمر دراز و عهد شباب
در صفحه ۱۴۳ آخرین قصیده عنصری و از ۱۴۳ تا ۱۴۶ چند رباعی و قطعه و یک قصیده به قافیه باء؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۳سطر(۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۶۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر توبه بر از گناه پیرایه که دید ×× ایمان و نفاق هر دو همسایه که دید
شامل قصاید و غزلیات و ۱۹ رباعی و ناقص می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: حاج میرزا عبدالباقی اعتضاد الاطباء معروف به حاج حکیمباشی، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی ابری، ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۹ – ۱۴۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۶ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۱۸۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۶
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۰۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۹/۱۴
بخشی از قصاید و غزلیات و رباعیات شاعر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۵۹ر–۷۰پ) [ف: ۳۶ – ۳۳۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲/۱–فیروز
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بر پشت برگ اول شرح حال کوتاه عنصری است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۹ص (۱–۷۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۲۳۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** مرحور مرا تو سخت نیکو پسری.
قصاید مرتب شده برحسب ترتیب الفبائی آخر قوافی از الف تا یاء، چند قطعه رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی، تا: قرن ۱۳؛ هر بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۷۲۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه رهی راه زدی ×× وین راه بدان دو زلف کوتاه زدی
کامل؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح عالی مذهب و مرصع مزدوج، با کتیبه دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: ساغری مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۷ – ۴۶۳]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۴
آغاز: زنور قبه زرین آینه تمثال ×× زمین تفته فرو پوشد آتشین سربال؛ **انجام:** تا طی نشود کبر و پلنگ از دل تو ×× موم از دل من برند و سنگ از دل تو
خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۸۴ص (۳۲۳–۴۰۶)، ۲۵سطر(۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ – ۴۴۵]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۴]

۱۶. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ – ۶۹۷]

۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۸×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۴۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۱
شامل قصاید و یک قطعه (۴ بیت) و پنج غزل (۲۹ بیت) و چهل و سه رباعی (۸۶ بیت) می‌باشد و تمام دیوان در حدود ۵۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته، کا: محمد اسماعیل بن عبد الغنی، تا: ۱۲۱۱ق، بنا به خواست میرزا عبدالباقی که از اعیان آن عصر بوده؛ یادداشتی به سال ۱۳۱۰ به امضاء حسنعلی (بفرانسه) در صفحه آخر، با سرلوحی بسیار زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری، ۲۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۲۷۷]

۱۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۲۲۵ق؛ ۴۸ص (۱۶۶–۲۱۳) [نشریه: ۲ – ۱۱۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۶
گزیده‌ای است از همه اینها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز نقره، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۴]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه همی راه روی ×× وین راه بدان

دو زلف کوتاه ز وی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ رکابه‌دار؛ تملک: معتضدالدوله در ۱۳۲۳، محمد نخجوانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۱۰۸]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۴/۱

آغاز: بسمله: زنور قبه زرین آینه تمثال ×× زمین تفته فرو پوشد آتشین سر بال؛ **انجام:** تا که نشود کبر پلنگ از دل تو ×× موم از دل من برند و سنگ از دل تو.
شامل: قصایدو رباعیات هر دو نامرتب و بدون رعایت ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۱ص (۱–۹۱)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم[ف:۶-۷۲۶]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** روز طلب و نشاط وی خواستن است ×× کار استن سرو ز پیر استن است.
شامل: قصاید مرتب شده نبر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی ازی الف تا یاء، غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق، جا: ساری؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۴۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۵

آغاز: برابر
حاوی قصاید، دیوان عنصری را قریب سی هزار بیت گفته‌اند، در این نسخه و نسخ دیگر که ملاحظه شد بیش از هزار و دویست و هزار و پانصد بیت بدست نیامده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ محشی به خط مرحوم میرزا تقی خان مجد الملک؛ ۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۲۲۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۲۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شب چهارشنبه ۲۵ صفر ۱۲۵۶ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۲۰۷۹]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳/۱

آغاز: دل برابر؛ **انجام:** تا کی نشود کبر پلنگ از دل تو ×× موم از دل تو بدو سنگ از دل تو
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج ماشی، ۶۶ص (۱–۶۶)، ۱۷سطر(۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ – ۷۳۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۳/۲

خط: نستعلیق، کا: میرزا سید فتح الله تفرشی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ شوال ۱۲۵۸ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۷۱پ–۱۳۷ر)، ۱۲–۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۸۸]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه رهی راه زدی ×× این راه بدان دو زلف کوتاه زدی
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم همدانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۸گ (۱۳۶پ–۲۱۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۸سم [ف: ۸ – ۲۵۱]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق، جا: تهران مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۸۸پ–۱۶۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۱۵]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۷

بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۰۴گ، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۴سم [رایانه]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۴/۱

آغاز: چنان باشد برو عاشق جمالا ×× که خوبی را ازو گیرد مثالا؛ **انجام:** آزاده بتا بدیده و دین مانی ×× وز شیرینی بجان شیرین مانی
شامل قصاید، غزلیات و رباعیات ۲۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، کا: محمد اسمعیل کاشانی، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ (۱–۱۶۷)، ۱۵ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۴۳۷]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۸۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ایماه ره ماه زدی ×× وین راه بدان دو زلف کوتاه زدی
خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا احمد زواره‌ای، تا: ذیقعده ۱۲۶۱ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۶۹گ، ۱۹ سطر (۹/۹×۱۹/۷)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۷ – ۴۷۵]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سروی تو و در دیده من آبروان ×× نبود عجب ار سایه بر آب اندازی
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج ماشی، ۵۳ص (۱–۵۳)، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۷۳۴]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مجدول؛ ۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۲۰]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶۴

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ قبل از کتاب قصیده منوچهری در مدح عنصری؛ تملک: محمد جعفر ابن حسن حسینی مشهدی به تاریخ ۱۲۶۶؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد جعفر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی،

۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۷۶]

۳۶. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مرا حوا را توسخت نیکو پسری

خط: نستعلیق تحریری، کا: زین العابدین شیرازی، تا: شنبه ۲۹ شوال ۱۲۶۴ق؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول، در متن و حاشیه؛ جلد: تیماج ماشی، ۴۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نشریه: ۶- ۸۷]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مر حوا را تو سخت نیکو پسری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان، به درخواست محمد هادی خان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۶۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۲۹]

۳۸. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** شمشاد قد ونوش لب و عاج بری ×× سنگین دل و سیمین ذقن زرکمری / هم سرور دان و هم کاتب شعری ×× مر حوا را توسخت نیکو پسری

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا عبدالرزاق لاریجانی، تا: شوال ۱۲۶۶ق، حسب فرمایش شاهزاده آزاده سلطان حسین میرزا؛ مهر: «من عواری الدهر لدی اسمعیل بن سلطان الذاکرین سنه ۱۲۸۴» (بیضی)؛ جلد: گل مرغ، ۷۹گ، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۸۳]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۹/۲

آغاز: برابر

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از الف تا یاء، قطعات، رباعیات؛ کا: سید محمد علی، تا: ۱۲۶۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۱۹۹ص (۴۹-۲۴۷)، ۱۴ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۷۲۲]

۴۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** شمشاد قد و نقش لب و عاج بری ×× سنگین دل و سیمین ذقن و زر کمری / هم سروران و هم بت کاشغری ×× و حوا را تو سخت نیکو پسری

شامل قصایدی است در وصف جشن سده، نوروز، وصف شمشیر تیر و کمان سلطان محمود، جشن مهرگان، فتوحات سلطان محمود غزنوی، چند غزل، قطعه معروف رگ زدن سلطان محمود، و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۵ محرم ۱۲۶۸ق؛ مجدول؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی۱۳۲۲؛کاغذ:فرنگی الوان،جلد: مقوای روغنی بوم عنابی، ۱۶۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۸۱۵]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سر و روان و هم بت کاشعری ×× مرحوا را تو سخت نیکو پسری

شامل: قصاید عنصری بدون رعایت ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، چند غزل، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی گالینگور مشکی، ۷۷ص (۷۷-۱۵۳)، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۰۷]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۵۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون بر پائی بسر و سیمین مانی ×× چون بنشینی بماه و پروین مانی

خط: نستعلیق، کا: محمد علی طباطبائی بیدگلی کاشانی، تا: چهارشنبه ۸ ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱ص (۱-۱۰۱)، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۹۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مرحو ارا تو سخت نیکو پسری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۶۲گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴/۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۵]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مرحو ارا تو سخت نیکو پسری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۷۸ق، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۷۹گ، ۱۴سطر (۶/۱×۱۴/۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۷۵]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه رهی راه زدی ×× وین راه بدان دو زلف کوتاه زدی

خط: شکسته، کا: ابراهیم، تا: ۱۲۸۲ق؛ با یک سرلوح، مجدول مذهب؛ تملک: شاهزاده جلال الدین میرزا در ۱۲۸۶؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: تذهیب، ۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

۴۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۱/۱

آغاز: برابر ؛ **انجام:** هم سر روان و هم بت کاشمری ×× مر حوا را تو سخت نیکو پسری

شامل قصاید به ترتیب قوافی باضافه یک قصیده لامیه غضائری رازی، یک قطعه، سه غزل، رباعیات؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمد حسین کاتب السلطان شیرازی، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج گلی مذهب، اندازه: ۲۴/۶×۳۹/۱سم [ف: ۴ - ۱۰۵۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا کی نشود کبر پلنگ از دل تو ×× موم از دل من برند و سنگ از دل تو

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا باقر خلف میرزا رضی، تا:

۱۷ شوال ۱۲۸۵ق؛ مذیل است به شرح حال شاعر؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۴/۷سم [ف: ۱۷ – ۲۱۳]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۵۸

خط: نستعلیق، کا: کاظم کاشانی، تا: جمعه ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۵سم [ف: ۲۴ – ۳۰۱]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مر حوا را تو سخت نیکو پسری

شامل: قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات ۲۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ با شرح حال عنصری؛ مجدول؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن عنابی، ۱۴۹ص، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۲۲/۵×۱۶سم [ف: ۸ – ۱۶۷]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۷

بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم سرو روان و هم بت کاشغری ×× مر حوا را تو سخت نیکو پسری

قصائد عنصری از الف تا یاء آمده البته پس از حرف «راء» یک مرتبه قصاید با قافیه لام شروع می‌شود یعنی در بین تعدادی از قصاید عنصری حذف شده . از صفحه ۱۳۱ تا ۱۳۲ چند قطعه و از ۱۳۲ تا ۱۳۶ رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۹۰ق، در صفحه اول نقش قلمی حکیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی زرد، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۲۲/۵×۱۴/۵سم [ف: ۶ – ۴۳۲]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱

آغاز: بسمله، در بیان احوالات ابوالقاسم حسن عنصری مجملی آنکه مقدم و مقتدای؛ **انجام:** بپوش اگر خطایی رسی و طعنه مزن ×× که نفس هیچ بشر خالی ازخطا نبود

خط: نستعلیق، کا: تیمور بن نواب صدر الشعراء، تا: ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۰گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۳ – ۵۳۵]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۸

آغاز: باد نوروزی همی در بوستان بتگرشود ×× تا ز صنعش هر درختی لعبتی دیگر شود / باغ همچون کلبه بزاز پر دیبا شود ×× باد همچون طبله عطار پر عنبر شود؛ **انجام:** بر لاله ز مشک زلف را گاه زدی ××وز شب دو هزار حلقه بر ماه زدی / بر غالیه ای ماه رهی راه زدی ××وین راه بدین دو زلف کوتاه زدی ...

گزینشی قابل توجه از اشعار عنصری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۴۵–۱۵۲)، اندازه: ۲۱×۱۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳۹

تصحیح و تعلیق از: اسماعیل بن محمدتقی امیر خیزی تبریزی. در پاورقی و حواشی صفحات نسخه بدلها و تعلیقات از امیر خیزی درج شده؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل امیر خیزی، تا: قرن ۱۴؛ صفحات دو ستونی و اشعار تنها در طرف روی برگها نوشته شده؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۱ – ۱۰۸]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳۲

تصحیح و تعلیق از: اسماعیل بن محمد تقی امیر خیزی تبریزی. او تصمیم داشته دیوان عنصری را تصحیح نماید لذا دیوان عنصری را به خط خود نوشته و در پاورقی به نسخه بدلها اشاره کرده و در حواشی نیز تعلیقاتی آورده. نسخه بخشی از دیوان را در بردارد؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل امیر خیزی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ – ۱۰۶]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بنگر برخ و بزلف آن سیم دهن ×× تا ماه بخروار بری مشک بمن

قصاید مرتب است، رباعیات اندکی است و درهم؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۳۰۷ق؛ واقف: درة السلطنه ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: چرمی نارنجی، ۷۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۲۱/۲×۱۳/۶سم [ف: ۷ – ۴۷۶]

۵۷. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۶

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالرسول، تا: ۱۳۳۶ق، به‌جهت کتابخانه شاهزاده فیروز میرزا نصرت الدوله ثانی؛ ۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۱۵سم [ف: ۲ – ۱۵۲]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون جای دگر نهادمی باید رخت ×× نزدیک خردمند چه تابوت و چه تخت

کامل؛ خط: نسخ ممتاز، کا: علی بن عبدالرسول، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مشمع، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۱۳]

۵۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۳۲

شامل قصاید و تعدادی قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: میرزا باقر پسر میرزا رضی، تا: ۱۳۸۴ق، جا: تفرش، به خواهش میرزا احمد؛ از روی دو نسخه رونویس شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱×۱۴سم [نشریه: ۱۳ – ۲۷]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اغفر للمؤمنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۶۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر لاله ز مشک زلف را گاه زدی ×× وز شب دو هزار حلقه بر ماه زدی / بر غالیه ای ماه رهی راه زدی ×× وین راه بدان دو زلف کوتاه زدی
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۴ – ۱۱۸۵]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳۶
آغاز: برابر
این نسخه چاپ سنگی است که اسماعیل امیر خیزی برای تصحیح دیوان عنصری از آن استفاده کرده و در حاشیه صفحات آن، تعلیقات و نسخه بدل‌ها را نوشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از اسماعیل امیر خیزی؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۶۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۱ – ۱۰۷]

۶۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۴۸]

۶۴. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۱
بی‌کا، بی‌تا؛ دو نسخه [نشریه: ۷ – ۵۶۶]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۳۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهدی فلاح [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۹۹گ، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۲سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۹
شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیاتی چند می‌باشد در حدود ۲۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال ۱۲۸۲ داخل کتابخانه اعتضادیه گردیده، و اعتضاد السلطنه در حاشیه بعضی از صفحات دیوان دوم یادداشت‌هایی به سال ۱۲۸۳ نموده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۴۵]

۶۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۳ فیاض
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ سپاهانی؛ ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۸۱]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۹
آغاز: خدایگان خراسان و آفتاب جمال ×× که وقف کرد برو ذوالجلال عز و جلال
قصیده عنصری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب لاجوردی محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۹۹ر–۲۰۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۵]

۷۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر غالیه ای ماه ز هر راه زدی ×× وین راه بدان دولت کوتاه زدی
دیوان قصاید و دوبیت‌های اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: درویش قربان، بی‌تا؛ مهر: «عبده جلال الدین»؛ جلد: پارچه بنفش، ۴۵گ (۱ر–۴۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸– ۳۹۷]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۲
آغاز: توانگری و بزرگی و کام دل بجهان؛ **انجام:** تن و نعمت و دولت و زندگانی.
شامل قصاید ۱۲۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۶گ (۱۱۴–۱۲۹)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸ – ۴۳۲]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۲
آغاز: عنبرست آن حلقه گشته زلف او یا چنبر است ×× چنبرست آری و لیکن چنبر اندر عنبر است
هفت قصیده از عنصری است که میرزا شفیع صاحب دیوان در کتابخانه اردبیل یافته و ملک الشعراء محمود خان آنها را نوشته و در ذیحجه ۱۳۱۱ برای یکی از شاهزاده‌ها فرستاده است، نامه ملک الشعرا و یادداشت آن شاهزاده در آغاز این نسخه دیده می‌شود، بیت‌ها روی هم به ۲۴۲ بیت می‌رسد. در نامه ملک الشعرا آمده که شش قصیده است ولی در متن هفت قصیده دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد خان ملک الشعرا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۱۵۰]

● دیوان عنقا / شعر / فارسی

d.-e ‘anqā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۷۰
تخلص این شاعر، عنقا می‌باشد. میرزا طرب شیرازی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان عنقای طالقانی / شعر / فارسی

d.-e ‘anqā-ye tāleqānī

عنقا طالقانی، ابوالفضل بن علی، ۱۲۶۶ – ۱۳۳۳ قمری

‘anqā tāleqānī, ab-ol-fazl ebn-e ‘alī (1850 - 1915)

در الذریعه از سه عنقا (پدر و پسر و نوه) نام برده است: جلال الدین ابو الفضل علی طالقانی (۱۳۳۳)، فرزندش محمد بن جلال الدین که هر دو به عنقای طالقانی معروفند و صادق بن محمد بن جلال الدین عنقا معروف به عنقای طهرانی متولد سال ۱۳۳۵. سپس عنقای چهارم که عنقای قاجار باشد میرزا محمد رحیم خان بن محمد خان قاجار حاکم سبزوار.
[الذریعه ۷۷۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۱۰؛ دنا ۳۰۲/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳-عنقا
غزل است و رباعی نزدیک به ۱۷۱۸ بیت، دارای ۱۹۴ غزل و ۸۳ رباعی. اینک نمونه ای از آن: غزل: «عشق را خیمه چو در کلبه

ویرانه زدند ×× بوسه بر خاک درش مردم فرزانه زدند / آب و خاکی که از آن خشت سرای حق شد ×× جان و دل بود و باستادی جانانه زدند / شاه و درویش گدای در عشقند ولیک ×× کوس درویش بر این کنگره شاهانه زدند / این هم از همت پیر است که بی پا و سران ×× سر پا بر سر هستی همه مردانه زدند / در میخانه عشق است بر آن رندان باز ×× که بشب بر در دل حلقه مستانه زدند / آشناپای به میخانه نهاد از سر صدق ×× دست بر سینه پر کینه بیگانه زدند / گوی تسلیم به چوگان ارادت عشاق ×× از سر صدق و صفا وز ره رندانه زدند / سافی بزم علی بود به میخانه شق ×× کز صفا درد کشان صاف ز پیمانه زدند / تخت ازو تاج ازو خرقه ازو ملک از اوست ×× سکه اوست که بر عاقل و دیوانه زدند / یافت عنقا دو پر از فر مدیح شه عشق ×× تا که در قاف قبولش ز کرم لانه زدند»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۱۰ص، قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۷۵۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۱/۳

آغاز: چون نیک نظر کردم اندر همه اشیاء ×× در جمله تویی پنهان و از جمله تویی پیدا؛ **انجام:** عاشق ز امید و بیم وارسته بود ×× از هر چه بجز نگار دلخسته بود / از نیستی هست نما خواسته چون ×× با یار همی بوصل بنشسته بود.

غزل‌های آقامیرزا ابوالفضل عنقای زواره‌ای است به ترتیب تهجی با تخلص عنقا با یک رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن میرزا محمد باقر طباطبایی،تا:۱۲۹۶ق؛کاغذ:فرنگی، جلد: پارچه، ۲۰ص (۱۲۶–۱۴۵)، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۸۰۸]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۱۶۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۹۸

آغاز: چون نیک نظر کردم اندر همه اشیا ×× در جمله توئی پنهان وز جمله توئی پیدا / یک جلوه نمودستی موجود شد این معدوم ×× یک عشوه نمودستی گشتند همه شیدا؛ **انجام:** یا رب بدلم مهر علی افزون کن ×× جز مهر علی ز لوح دل بیرون کن / ما را به علی و آل بخشای ز لطف ×× هر دل که نه جای او بود پر خون کن

غزلیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۱۷–۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۳سم [ف:۴۳-۱۸۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۰۶/۲

آغاز: ساقی بیا و ساغر ما پر شراب کن ×× نوش بهار و فصل گل آمد شتاب کن / آمد بهارهان ز کرم سر زخم بگیر ×× آبی بر آتش همه شیخ و شاب کن / عنقاز خویش بگذر و در کوی نیستی ×× بگزین مقام و هست ابد انتخاب کن

قسمتی از غزلیات شاعر با تخلص «عنقا» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۹پ–۳۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۹]

● دیوان عنوان تبریزی / شعر / فارسی

d.-e ‘onvān-e tabrīzī

عنوان تبریزی، محمد رضا بن صالح، ق۱۱ قمری

‘onvān-e tabrīzī, mohammad rezā ebn-e sāleh (- 17c)

میرزا محمد رضا چلبی، زاده در قسطنطنیه درگذشته درسی واند سالگی درقندهار.

[مشترک پاکستان ۲۱۹۴/۹؛ الذریعة ۷۷۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۱۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۵۳/۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۴

کا: محمد رفیع، تا: ۱۰۷۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۷۲گ، اندازه: ۱۹/۶×۲۸/۱سم [رایانه]

۲. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۰/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ – ۲۹۴]

۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۹/۱

آغاز: ترجمه. چلبی ولد محمد صالح. دیوان: هوس بر خاک می‌ریزد بهار گلشن دل را ×× هوی خاموش می‌سازد چراغ روشن دل را؛ **انجام:** دمی صد دوست را با خویش دشمن می‌توان کردن ×× ولی صد سال نتوان دشمنی را مهربان کردن

شامل دو هزار بیت غزلیات است به ترتیب وافی از الف تا یاء با شرح کامل شاعر. به خط نگارنده که با مجموعه‌ای از دواوین متعلق به خودم مورخ ۱۲۶۹ با نسخه دکتر عبدالوهاب نورانی وصال مقابله و تصحیح و تکمیل کرده‌ام تاریخ تحریر دی ۱۳۳۳ و تاریخ تصحیح و تکمیل آذر ۱۳۳۸؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: گلچین معانی، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۷۴ق؛ کاغذ: خط‌دار، جلد: گالینگور مشکی، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۶ – ۷۶]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۸/۳-۳/۴۸

آغاز: زهی از پرتو حسنت فروزان چشم کوکبها ×× خیالت روشنایی بخش خلوتخانه دلها / بمژگان ادب چندان دویدم راه سوقت را ×× که چون نقش قدم با خاک یکسان گشت منزلها؛ **انجام:** هزار قافله شوق در سفر ... ×× کسی چگونه شود ایمن از گزند آنجا / تو را چه کار که این جام زهر وآن نوش است ×× بگیر و هیچ مگو هر چه می‌دهند آنجا

«حرف الف» از غزلیات موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۷

آغاز: آغاز غزلیات: به تعمیر آشنا هرگز مکن ویرانه دل را ×× که صاحبخانه ویران می‌پسندد خانه دل را / فروغ مهر در خلوت سرای دل نمی گنجد ×× چراغ حسن روشن می‌کند کاشانه دل را / از آن رو دشمنی دارم به چشم اشکبارخود ×× که ریز آبروی گوهر یکدانه دل را / زجام عیش خالی باد در بزم طرب دستی ×× که با سنگ ملامت بشکند پیمانه دل را؛ آغاز رباعیات: آسمان با اهل دل کی صاف سازد سینه را ×× دوست تنوان کرد هرگز

دشمن دیرینه را / در محبت بسکه با عریان تنی خو کرده ام ×× عکسی از دوش افکند پیراهن آئینه را؛ از قصاید: بیننده را عیان شود از نقش‌های او ×× تفسیر صد رساله و مضمون صد کتاب / پیش فروغ شمسه او تار و پود مهر ×× از هم جدا شود چو کمان پیش آفتاب؛ **انجام:** زین دو مطلب که در دل است مرا ×× نا امید از کرم نگردانی / تا در این گلستان گلی باشد ×× نیک خوهد گشاده پیشانی

نسخه کامل‌ترین نسخه شناخته شده از دیوان شاعر است این بخش‌ها را دربر دارد: ۱. غزلیات به ترتیب حروف تهجی، ۲. رباعیات، ۳. مفردات، ۴. قصاید در منقبت ائمه اطهار (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۷ – ۳۵۵]

● دیوان عنوان نگار / شعر / فارسی

d.-e ʻonvān-negār

عنوان نگار، تقی بن محمد، ق۱۴ قمری

ʻonvān-negār, taqī ebn-e mohammad (- 20c)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹۹

آغاز: آمده حق یار ما یار نکو کار ما ×× شکر خدا بایدی جمله اشعار ما / دفتر منظوم ما یافت تعدد ز حق ×× کلک در رسلک ما در پی آثار ما

قصایدی در مدح مظفر الدین شاه قاجار و گروهی از درباریان آن عصر و مدایح و اغراض دینی و تواریخ و شوخی و هزل. با تخلص «عنوان‌نگار» یا به نام سراینده «تقی» و تنظیم شده به ترتیب حروف قوافی، در این نسخه فقط تا ردیف لام و یک قصیده از آن آمده، مجموعاً حدود ۳۸۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ‌های ۱۳۲۲–۱۳۲۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۲۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۲۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× آمده نور دل امید و بیم / هم پی امید بود مستعان ×× هم بزداید ز دل او بیم جان؛ **انجام:** باز عنوان نگار شد از حق ×× صاحب اعتبار شد از حق

از تقی عنوان نگار منشی دربار مظفری زنده در ۱۳۲۰ و ۱۳۳۲ است با تخلص «تقی» و در بیشتر شعرها تاریخ روز و ماه سال هم معین شده با اشاره به وقایع تاریخی زمان خود شاعر. چنین است عنوان‌هایی که در بالا صفحات دیده می‌شود: ترجمه سوره فطر، از فرمایشات حضرت، رقعه منظومه، به محضر رسایل، شجره منهیه و مذمت احتکار، مناجات، عرض توحید، خصایل مستحسنه، جذبات عشقیه، در تشکیل حرو ف، احوال فقیرزاده، مناجات عاجزانه، شکوی، نیابت نعمة اللهی، موقع فنا و توصیف وزارت جلیله، مقام طلب، توصیف وزیر داخله مرحوم، در موقع رمد عرض شده، در عزیمت خمسه، مثال، ترجمه فرمان ایالت مصر، اسلوب حکیم و مرثیه، معروضه منظومه، ترجمه سوره حمد، منظومه روز جمعه، تاریخ فوت شیخ، مهمانی انتظام السلطان، ورود سفیر انگلیس، تقاضا، رقعه منظومه، به آقای مجتهد، به فاضل، به آقا شیخ تقی، ترجمه دعای حضر ت، اخوی، در تشکر، در فطرت، در تجارب ازمنه، در تجارب توحیدیه، شرح حال، توحید، هزل، تقی آباد، شرح حال فقیرانه، درویشی، تقدیر، عبرت، تفاوت امزجه، فوت بنده زاده، عسی ان تکرهوا شیا و هو خیر لکم، در تنظیم ترجمه نهج البلاغه، دعا، تاریخ تشکیل کابینه، بلی، تحقیق اثر کلام، اسامی سور، مناجات و شرح احوال، تظلمات منظومه، پریشانی حال، عرض احوال، توصیف شاهزاده، یاسای بوذرجمهر، موعظه حاج شیخ، عقیده، دقایق تاریخیه، سوگواری، ملاقات ابن ماجد، ترجمه، حکایات، هزل، خواتیم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در متن و هامش گویا از خود شاعر، با چندین یادداشت در درون جلد، یکی مورخ ۲۸ جمادی الاول ۱۳۲۴، در صفحه آخر هم شعرهایی است به همین خط و باید از خود شاعر باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۲۸۲]

● دیوان عهدی / شعر / فارسی

d.-e ʻahdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۸

آغاز: بیاد روی تو دل را خراب کردم و رفتم ×× بسان غمزدگان دیده را پر آب کردم و رفتم؛ **انجام:** بیاد روی تو عهدی همیشه غمناکم ×× ازین سبب تن خود را تراب کردم و رفتم

از: عهدی (؟). فعلا مشخص نیست کدام یک از شاعران با تخلص «عهدی» مذکور در فرهنگ سخنوران می‌تواند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۳۴ر)، اندازه: ۱۹/۸×۱۲/۹سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۶]

● دیوان عیثان / شعر / عربی

d.-e ʻaysān

عیثان، حسین بن محمد

ʻaysān, hoseyn ebn-e mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۲۳/۲

مثنوی دو بیتی اوست؛ در رد محمد هندی در رد شیعی، به نقل از مصادر الانوار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳گ (۲۴–۳۶)، ۱۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۶۰۸]

● دیوان عیسی / شعر / فارسی

d.-e ʻīsā

مخدوم بخارائی، عیسی

maxdūm-e boxārā'ī, ʻīsā

[مشترک پاکستان ۱۴۴۳/۸؛ فهرست گنج بخش ۱۴۶۵/۳؛ فرهنگ سخنوران ۴۱۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۸

آغاز: غمی به خاطرت ای یار ارجمند مباد ×× لب چو قند ترا غیر نوشخند مباد

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش – پاکستان. فقط مخمسات دیوان وی در کتاب حاضر حدود ۲۱۰۰ بیت آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در برگ آغازین و پایانی اشعاری پراکنده دیده می‌شود؛ ۱۷۵ص [عکسی ف: ۶ – ۴۵]

● **دیوان عیشی** / شعر / فارسی

d.-e ʻayšī

عیشی، احمد، ق۱۴ قمری

ʻayšī, ahmad (- 20c)

[تاریخ مشاهیر کرد۱۱۱/۲؛ نظری به کردستان و دیداری با شعرای کرد ۱۱۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۵

آغاز: ستایشهای ز آلایش مبرا ×× سپاسی کان ز کفر آمد دعرا / نثار بارگاه پادشاهی ×× که حاجت نیست آن شه را سپاهی؛

انجام: ای لعل تو یاقوت و یاقوت روان ×× مرجان تو مرجان مرا تاب و توان / زان لعل بیاقوت روانم بفرست ×× جان ده تن بیجان مرا زان مرجان

دیوان اشعاری است دارای غزلیات قصاید قطعات مخمسات ترجیعات و رباعیات در هشت جنت: ۱. جنة الانبیاء حاوی چند مثنوی در توحید و مناجات باری تعالی و نعت حضرت رسول اکرم (ص)، ۲. جنة الشعرا حاوی قصایدی از عیشی و شاعران دیگر در مدح یکدیگر از جمله قصیده ترکی مراد بک نوشی و قصیده عباس پریشانی افشاری و میرزا احمد ذره شیرازی در مدح عیشی و مدایح وی در مورد آنها و مخمساتی از چند غزل همی بغدادی در نعت حضرت رسول اکرم (ص) و حضرت امیرمونان علی علیه السلام و قطعه‌ای در تاریخ در گذشت ناصرالدین شاه قاجار و قطعه‌ای در مدح و جلوس مظفر الدین شاه قاجار و مخمس غزلی از ابو علی سینا و ...، ۳. جنة الامرا در مدح و تهنیت ورود حاکمان امیران و منشیان کردستان از جمله حسنعلی خان امیر نظام و دختر وی، میرزا عبدالحسین خان میر پنج، تقی خان سرتیپ نایب الحکومة، محمد علیخان ظفر الملك امیر تومان، میرزا علینقی لشکر نویس، میرزا هادی خان و ... و قطعاتی در هزلیات (پشمک، قلیان، بادنجان، قارچ، زغال) و سپس اشعاری در مدح سلطان عبدالحمید خان غازی و ابراهیم افندی، ۴. جنة العلماء در مدح علمای کردستان از جمله شیخ عبدالرزاق، ملا حسن امین الاسلام، محمد صادق معین الاسلام، محمد باقر فخر الاسلام، شیخ محمد نایب الشریعة و ...، ۵. جنة العرفا در مدح عارفانی چون ضیاء الدین عمر و شیخ سغید مرشد و حسام الدین علی ...، ۶. جنة الاشرف در مدح بعضی اشراف و تجار از جمله فرج الله ملك التجار و فتح الله معین التجار و چند قطعه در مرثیه حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام، ۷. جنة العاشقین موسوم به گلستان ابراهیم مخمس غزلیاتی از سعدی، حافظ، نظیری، ابو علی سینا، عراقی، کلیم، همدانی، جامی، مشتاق، نورس و ترجیع بندی در ۱۰ بند و رباعیاتی به ترتیب حروف الفبا تا حروف نون که در سال ۱۳۲۸ق به پایان رسیده است، ۸. جنة الخواتین که در نسخه موجود وجود ندارد. بنا بر گفته مؤلف در مقابل این هشت بهشت جز جنة الانبیاء هفت دوزخ با همین عناوین ساخته است که در نسخه حاضر نیامده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، دارای ۲۸ قطعه تصویر گراور شده از پادشاهان عثمانی و ۵۸ قطعه عکس قدیمی از حاکمان، امیران، عالمان و تاجران که در بین اشعاری که در مدح آنها سروده شده قرار گرفته است در برگ ۱۳ یک عکس از خود شاعر به همراه چند نفر آمده است اسامی برخی از صاحبان عکس‌های نسخه عبارتند از: مظفر الدین شاه قاجار، ناصرالدین شاه قاجار، امیر نظام گروسی، سالار پسر امیر نظام، علیخان امیر اجل حکمران سنندج، نقی خان الحکومة، هادی خان، محمد علیخان ظفرالملم، میرزا محمود سلطان توپخانه، وجیه الله، امان الله وکیل الملك، میرزا آقا خان سرتیپ، عثمان پاشا الیجه ملك عثمانی، محمود خان والی،نواب خان سرتیپ، سلطان حمید خان غازی، عبدعلی آصف دفتر، محمد رفیع یمین لشگر، کریم افتخار، شیخ عبدالرزاق، ملا حسن امین الاسلام، ملا محمد صادق معین الاسلام، ملا عبدالجواد فخر العلماء، سید اشرف ملك التجار، سردار اسعد، احمدشاه قاجار، باقرخان، ستارخان و میرزا یوسف. مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۳گ، مختلف السطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۲۹۷]

● **دیوان غالب** / ادبیات / فارسی

d.-e qāleb

غالب دهلوی، اسدالله بن عبدالله، ۱۲۱۲ – ۱۲۸۶ قمری

qāleb-e dehlavī, asad-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1798 - 1870)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۸۹

آغاز: ... در جود سبب پرواری کند ... چشم توشه غبار میکند؛

انجام: نامراریهای ما باشد بدست خویشتن ما زناخن بر جگر نقش نگین کردیم طرح

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دیوان غالب اردو پر نقد و نظر** / ادبیات / اردو
d.-e qāleb ordū por naqd va nazar
صدرالافاضل، مرتضی حسین، ق۱۵ قمری
sadr-ol-afāzel, morteza hoseyn (- 21c)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۹ جمادی الاول ۱۳۶۸ق
در بیان برخی از ظرافتهای به کار رفته در شعر اسدالله خان غالب با آوردن شواهدی چند و تنظیم موضوعی برخی از اشعار وی و ترجیع بندی فارسی در ماتم غالب و متفرقات دیگر.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۶
آغاز: هوئی مدت که غالب مرگیا پر باد آتاهی، غالب سنه ۱۸۶۹ فروری یوم دوشنبه شاهجهان آباد چهور عدم آبادگئی
نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند مؤلف - پاکستان؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح توسط مؤلف؛ ۱۱۵ص [عکسی ف: ۷ - ۳۵۱]

● **دیوان غبار رازی** / شعر / فارسی
d.-e qobār-e rāzī
غبار رازی، نبی، - ۱۲۷۲
qobār-e rāzī, nabī (- 1272)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۰
آغاز: ای جعد خم اندر خم آن دلبر عیار ×× در هر سر مویت دل یک شهر گرفتار؛ **انجام:** گفتا که بهای بوسه ام را چه دهی ×× گفتم دل و دل گفت که حسبی و کفا
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای؛ ۲ص (۸۰۵-۸۰۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۳]

● **دیوان غبار همدانی** / شعر / فارسی
d.-e qobār-e hamadānī
غبار همدانی، حسین بن رضا، ۱۲۷۰ - ۱۳۲۲ قمری
qobār-e hamadānī, hoseyn ebn-e rezā (1854 - 1904)
[فرهنگ سخنوران /۴۱۵؛ مشار، فارسی ۱۵۵۳/۲؛ الذریعه ۷۸۵/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳۴/۲
آغاز: زد نفس سر به مهر مرغ ملمع نقاب ×× خیمه روحانیان گشت معنبر طناب؛ **انجام:** سحر گه برق دار از گور بر جست ×× کمر چون نی به عزم ناله بر بست
قصیده‌ها است و ترجیع بند؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا،۲۸گ (۲۷پ-۵۴پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، قطع: بیاضی ربعی [ف: ۱۷ - ۲۳۲]
۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۸۷
آغاز: دلم دارد بدان زلف چلیپا ×× همان الفت که با زنار ترسا / گره از کار مجنون کی گشاید ×× کسی کو عقده زد برزلف لیلی - بسی تند است وسرکش آتش عشق؛ **انجام:** قدم ننهادمی هرگز دراین باغ ×× به یاد صید دل را کردمی داغ / سباه آندز هر سوشاه جویان ×× که درشبهای ظلمت ماه جویان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یادداشت «در مطبعه گلبهار طبع گردید ۱۳۴۲» در اول کتاب؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۷]
۳. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۷
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ - ۳۷۴]

● **دیوان غربت** / شعر / فارسی
d.-e qorbat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۶
آغاز: ز موج حسرت ابادم به عالم گرد برخیزد ×× که اشک لاله خون از دیده ام پر گرد برخیزد؛ **انجام:** مقیم عشق بازی شو درین محنت سرا غربت ×× مکن یاد وطن چندانکه از او درد برخیزد
شاعری با این تخلص یافت نشد. احتمالا از شاعران مناطق بخارا و سمرقند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۵۵ر-۵۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۰]

● **دیوان غروی** / شعر / فارسی
d.-e qaravī
غروی، ق۱۳ قمری
qaravī (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۶
کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۲گ، اندازه: ۲۱/۱×۲۷/۳سم [رایانه]

● **دیوان الغری** / شعر / عربی
d.-ul ġurā
صائغ اصفهانی، محمد مهدی بن اسدالله، - ۱۳۶۵ قمری
saeq-e esfahānī, mohammad mahdī ebn-e asad-ol-lāh (- 1946)
تاریخ تألیف: ۴ صفر ۱۳۶۵ق
قصید و مناجاتهایی است با باری تعالی در طلب ظهور حضرت ولی عصر (عج). در ابتدا اشعاری در مدح و مصایب پیامبر اکرم و ائمه معصومین علیهم السلام آورده و سپس دویست قصیده در مناجات با قاضی الحاجات در ظهور حضرت حجت (عج) و

سپس مدح ائمه علیهم السلام را آورده است.
[الذریعه ۷۸۶/۹و ۷۸۷رقم ۵۳۰۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۰۴

آغاز: ابتدأت بسم رب العالمین ×× و بسطه هو خیرالمرسلین؛ **انجام:** الی منظور ربی خیرعقباه ×× و أسکنه الی الفردوس و العدن

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۴ صفر ۱۳۶۵ق؛ یادداشتی از شیخ آقابزرگ تهرانی در تاریخ وفات ناظم، مصحح، در دو برگ آخر قصیده‌ای در مدح ائمه علیهم السلام و مسلم بن عقیل؛ تملک: محمد موسوی جزائری نجفی به سال ۱۳۶۷؛ جلد: مقوایی ابرو باد، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۷]

● دیوان غریب بروجردی / شعر / فارسی

d.-e qarīb-e borūjerdī

غریب بروجردی

qarīb-e borūjerdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۰۴

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱۲گ (۱۷۴ر–۱۸۵پ) [مختصر ف: ۱۷۲]

● دیوان غریبی / شعر / ترکی

d.-e qarībī

غریبی

qarībī

از غریبی درگذشته ۹۵۴ (پاریس ۱۲۹۲ و ۱۳۶۹) در فرهنگ سخنوران (۴۱۷) و الذریعة (۸/۹–۷۸۷) از میر محمد علی غریبی کابلی و سید محمد غریبی هروی یاد شده است. در فهرست تاشکند از جنگ‌هایی یاد شده که شعرهای «غریبی» در آنهاست.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۱۲

آغاز: بسم ربی خالق و رزاق اصناف الوری ×× مالك ملك و ملك رب سموات العلی؛ **انجام:** بوتا جیله تخت اورزه سرافراز اولیه دایم ×× تا قصر جهان اولا ثراده ن به ثریا

کلیات آثار شاعر است که شامل قصاید در مدایح پیامبر اکرم و ائمه اطهار ترجمه ترکی رساله یوحنا، تذکره شعرای روم. در بین اشعار شاعر چند بیت فارسی نیز به چشم می‌خورد؛ خط: نستعلیق، کا: مختار بن میرزا زکی مراغی، تا: چهارشنبه ربیع الاول ۹۹۸ق؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۲۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۸

آغاز: ای غریبی اوله کیم ایلسه تاثیره ×× یا رب زبانم ایله او گفتاره آشنا؛ **انجام:** خمار میله چشم خیره در صفرای غم باصدری.

غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «غریبی» سپس ترکیب بند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: لطف الله دیوان دار کنجدبک با مهر «لطف الله» (بیضی) مورخ ۱۲۳۱، احمد پسر میرزا جان ترک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ، ۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۶سم [ف: ۱ - ۶۰۸]

● دیوان غریبی هروی / شعر / فارسی

d.-e qarībī-ye heravī

غریب کورکان، محمد رضا بن سلطان حسین بایقرا، - ۹۱۱ ؟ قمری

qarīb-e kūrkān, mohammad rezā ebn-e soltān hoseyn-e bāyqarā (- 1506)

[دنا ۳۰۴/۵؛ الذریعة ۸۸۷/۹ و ۷۸۸؛ ایوانف ص ۱۴۲ و ش ۷۰۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸/۲-عکسی

آغاز: نشان پیر کامل چیست، مست از جام حق بودن ×× ز دنیا و ز عقبا هر دو بالاتر خرامیدن (ص ۳۹)؛ برای نشانی: ای کاملان این کاملان زان باده جاوید جان ... ×× چون کاملان مستغنی اند از استماع وصف خویش / بس کن «غریبی» بعد از این، دیگر ز وصف کاملان ×× ای عاقلان این عاقلان تا چند بودن در جهان / کوتاه دیگر سخن اینجا «غریبی» بعد از این ×× چون شرح حال جسم و جان، کردی همه خاطر نشان / ای جاهلان این جاهلان، زین چهل مردود لعین

اصل نسخه: زنده یاد استاد محمد تقی مدرس رضوی. غزل و قطعه کوتاه و بلند، عرفانی، بی ترتیب الفبایی، چند منظومه‌ای از او است کلامی- اسماعیلی. هر چند با «دیوان» او در یک مجلد است ولی کارهای مستقلی به نظر می‌آید. نخستین نونی و درباره امام، حجت، داعی و مستجیب. در پایان برخی از منظومه‌ها تخلص او آمده است: «ای «غریبی» ختم کن دیگر که ظرف عامیان×× هست بس تنگ و فراخ است این کلام نازنین». میان منظومه‌ها بندهایی است به نثر، در آنها چند جا تاریخ ۹۶ (۹۰۶ق) برای نگارش آمده است. و بر فراز یکی از منظومه‌ها آمده است «فی البداهة در حمام غوریان گفته شده». همه منظومه در اصول و اعتقادهای فلسفی - اسماعیلی می‌باشد. تاریخ ۹۶ در «الذریعه ۹۸۷/۹» ۹۶۰ق خوانده شده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ سپس دو قصیده، یکی با تخلص «قماحی» و دیگری مورخ ۷۷۷ق (ص ۳۹-۱۰۱) و رساله‌های اسماعیلی، آنگاه «منظومه اسماعیلی» از همین غریبی (ص ۱۲۲-۱۴۴ و۱۵۴-۱۷۱) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸/۶-عکسی

آغاز: در بیان حد، یعنی شناخت هر یک از حدود دین از امام تا مستجیب و در اثنای آن شرح اهل تضاد که از روز ازل ضد و نقیض حدود دین اند. چیست دانی حد هر یک از حدود راه دین ×× با تو گویم یادگیرش تا شوی ز اهل یقین / نام ایشان چند باشد هیچ دانی در جهان ×× هفت اما چهار قسمت از مهین و از کهین؛ آغاز دومین: در بیان آنکه متعلمان را دانستن هفته و روز و شب و خورشید و ماه دین ضروری است، زیرا که خورشید و ماه دین که عبارت از امام و حجتند ... ای پسر گر آنکه هستی طالب اسرار دین ×× بشنو از من شرح آن از روی تحقیق و یقین

۲۳ص (۱۲۲-۱۴۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۶۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۵/۱-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۵/۸-ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۵]

● **دیوان غزالی** / شعر / عربی، فارسی

d.-e qazzālī

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۳۰

رباعی است از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۹

اشعار عربی «ترکت هولی لیلی ...» اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۰/۱

قصیده در خاصیت سوره فاتحه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱پ-۲پ) [ف: ۳۵ - ۲۲۲؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۵]

● **دیوان غزالی تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e qazzālī-ye tabrīzī

غزالی تبریزی، ق۱۰ قمری

qazālī tabrīzī (- 16c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۱

آغاز: درون پر خون از آن را بنحاسی میگذارنید که نبود از وفادار مهر بوی گلغدارانرا؛ **انجام:** تا خانه را ز بهر تو ویرانه ساختم مجنون صفت بدشت بلاخانه ساختم.

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: حاج محمد افشار، تا: ۱۳۴۲ق، به خواهش مدیرکتابخانه تمدن رضائیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذ، ۱۴ص (۳+۱۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۹۷۹]

● **دیوان غزالیه** / شعر / فارسی

d.-e qazālīye

صدرالشعراء، ق۱۴ قمری

sadr-oš-šoʻarā (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز: وقت آن شد که در آینده غزالان به قطار ×× که شوند از دل و جان صید شه شیر شکار؛ **انجام:** نه نشیند بچنین از ره غم گرد ملالت ×× کز دل من تو زداییده هر گرد ملالی

در این دیوان پنج قصیده آمد: یکی در وصف زائیدن غزال و مرال دشتی در شهر، دیگر در وصف یکی از بازهای شکاری، سدیگر: در وصف یکی از کره‌های عربی یکساله، چهارم: در وصف یکی از مادیان‌های مخصوص عربی، پنجم در شرح حال یکی از خیول. این پنج قصیده به ترتیب با قافیه های: «راء» - «یاء -واو-را و یاء» سروده شده اند؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: کاغذ قرمز، ۹گ، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۱]

● **دیوان غزلیات آقا محمد باقر** / ادبیات / فارسی

d.-e qazalīyyāt-e āqā mohammad bāqer

رشحه اصفهانی، محمد باقر بن علی اصغر، ۱۲۰۳ - ۱۲۶۶ قمری

rašhe-ye esfahānī, mohammad bāqer ebn-e ʻalī asqar (1789 - 1850)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۵۰

آغاز: بسمله. پیش تو یکی باشد قدر من و دربانها؛ **انجام:** که تو با رشحه دگر ترک کنایت نکنی ... المتخلص بنوا.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۹ق [رایانه]

● **دیوان غزلیات عیسی (قاضی)** / شعر / فارسی

d.-e qazalīyyāt-e ʻīsā (qāzī)

رضوانشهر؛ عبدالی، علی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد خان اسالمی، تا: ۱۲۵۴ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۶]

● **دیوان الغزی** / شعر / عربی

d.-ul ġazzī

غزی، ابراهیم بن عثمان، ۴۴۱ - ۵۲۴ قمری

qazzī, ebrāhīm ebn-e ʻosmān (1050 - 1131)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۲۱

قصاید اوست در ستایش سنجر و عمیدالدوله جهانشاه بن بهمنیار وزیر فارس. در یکی از آنها قلم را تعریف می‌کند؛ خط: نستعلیق، کا: طهماسب قلی، تا: قرن ۱۱، فهرست رایانه ای مجلس ج ۳ ص ۷۷۷؛ ۲گ (۱۸۱پ-۱۸۲ر) [ف: ۱۳ - ۱۳۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۷۰/۳

آغاز: قال الشیخ ... ابو اسحاق ابراهیم بن عثمان بن محمد الکاشی الاشهبی المعروف بالغزی، یمدح السلطان سنجر اذمت قلوب ... ام ایانق ×× و سایق یحد و هن حاد و هایق؛ **انجام:** لک الکلام الذی یوسا الکلام به ×× و القول کالذود فیه البکر و الباب

خط: نسخ، کا: علی بن صالح بن زین الدین الاحسائی، تا: ۲۵ شعبان۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۵۵گ (۱۵۵پ-۲۰۹پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۲۱۴]

● دیوان غضایری / شعر / فارسی

d.-e qazāyerī

غضایری رازی، محمد بن علی، - ۴۲۶ قمری

qazāyerī rāzī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1036)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۳

آغاز: ای بهار داد و دین، آمد خجسته نوبهار ×× بوستان پادشاهی کرد همچون قندهار؛ **انجام:** باده به من داد از لطافت گفتم ×× جام بمن داد لیک باده ندادست

اشعاری از غضایری رازی از جمله لامیه مشهور اوست که در عنوان به اشتباه «غضاری» نام گرفته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۶۵-۶۶۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۰]

● دیوان غفورا / شعر / فارسی

d.-e qafūrā

مراغه ای، غفورا، ق۱۴ قمری

marāqe īī, qafūrā (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۴/۱

آغاز: دوش آن مه ناگهم از در در آمد بی حجاب ×× کافتاب از شرم رویش گشت پنهان در سحاب؛ **انجام:** خدای دردو جهانش جزای خیر دهاد ×× بحق میر عرب شهسوار خیبر گیر

قصاید مذهبی شیعی است و ماده تاریخ تعمیر بقعه‌ای که شاه صفی بر روی سنگ جای پای امیر مومنان علی ساخته بود و میرزا علی اکبر وزیر مراغه در ۱۳۰۷ تعمیر کرده بود در ص ۱۰۸ دیده می‌شود نیز در آن آمده (ص ۱۰۴): «کابن زیاد ظلم و ستم تا کجا نمود. تضمین دگر بس است غفورا که وا نمود ×× هستی تو نزد اهل معانی سخن شناس»؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ (۱-۱۰۸)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۴۰]

● دیوان غلامعلی حکیم / شعر / فارسی

d. -e qolām ʻalī-ye hakīm

حکیم شیرازی، غلامعلی، ق۱۴ قمری

hakīm-e šīrāzī, qolām ʻalī (- 20c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۲

آغاز: الا یا معشر الزهاد ایاکم و ایانا ×× لکم ما فی خبایاکم لنا ما فی خبایانا؛ **انجام:** پوید حکیم چون ما پویسته راه شادی ×× ریزد بر آتش غم گر آب ارغوانی

دیوان غزلیات مرتب شده به ترتیب الفبا، ۵۸۳ غزل؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۳۸۸گ (۱۶-۴۰۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۸ - ۲۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۳

آغاز: تجلی کرد چون روی تو در آئینه دلها ×× سراپا سوخت دلها را فروغ حسن حاصلها؛ **انجام:** فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

تضمین غزلهای حافظ، ۳ مخمس؛ ۸گ (۴۰۳-۴۱۰) [ف: ۸- ۲۶۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۴

آغاز: دوش چون در سراچه دل تنگ ×× غم سلطان عشق زد اورنگ؛ **انجام:** دل چون تو ندیده دلپذیری ×× در کشور حسن بی نظیری

ترجیع بندها؛ ۱۷گ (۴۱۱-۴۲۷) [ف: ۸ - ۲۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۵

آغاز: ای که دم میزنی ز دانش و هوش ×× در جوانی خیال پیری کن؛ **انجام:** تا یکی حکیم این جوش بیش ازین چو نی مخروش ×× باش همچو ما خاموش لا اله الا هو

مقطعات، ۱۰۸ بیت؛ ۱۴گ (۴۲۸-۴۴۱) [ف: ۸ - ۲۶۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۶

آغاز: ای زلف تو چون سنبل و رخسار چو لاله ×× وی روی تو چون ماه و خم زلف چو هاله؛ **انجام:** احرام طوف کعبه دل بی وضو به بست.

مسمطها در مدح علی (ع) و مخمس تضمین غزل حافظ، ۲ مسمط و یک مخمس؛ ۱۷گ (۴۴۱-۴۵۷) [ف: ۸ - ۲۶۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۸

آغاز: تا بود نام از مداد و مجری ایران نو ×× باد نامت زینت هر دفتر ای ایران نو؛ **انجام:** در غنا یا که فقر در هر حال ×× اهل تسلیم را رضا باید

دو قطعه تقریضیه، دو قصیده و یک قطعه در مدح آصف الدوله و دو مخمس در ستایش علی (ع) و یک قطعه تقاضائیه، ۴۰۰ بیت؛ ۳۱گ (۴۶۶-۴۹۶) [ف: ۸ - ۲۶۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

آغاز: الا یا معشر الزهاد ایاکم و ایانا ×× لکم ما فی خبا یاکم لنا ما فی خبا یانا؛ **انجام:** از دستبرد حادثه چندی حکیم را ×× گر آستان میکده باشد پناه به

شامل غزلیات مرتب به حروف تهجی (از الف تا هاء) است و در حدود ۵۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پیش از شروع به دیوان در پنج صفحه و در آخر نسخه در هشت صفحه ابیات و غزلیاتی از شاعر به خط شکسته نستعلیق نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی،۸۱گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۲۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۷۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۹۰]

● دیوان غلامعلی خشتی / شعر / فارسی

d.-e qolām ʻalī xeštī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۲

آغاز: ز عشقت خراب خانه دل ×× وی لبت رمز عاشقانه دل؛ **انجام:** که جهان جلوه ایست از رخ یار ×× لیس فی الدار غیره دیار

ترجیع بند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۴۹-۵۷)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۴]

● دیوان غمام همدانی / شعر / فارسی

d.-e qamām-e hamadānī

غمام همدانی، محمد، ۱۲۵۳ - ۱۳۲۰ شمسی

qamām-e hamedānī, mohammad (1874 - 1941)

چاپ: کتاب در تهران چاپ شده؛ اصفهان، سنگی، خشتی، ۱۶۰ص

[دنا ۳۰۴/۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۸۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۱

آغاز: دیدی که آخر از غم آن ماه تابناک ×× شد بسترم چو پرتو ماه فلک زخاک؛ **انجام:** زیادم رفته یکی خود پرستی ×× چنان کار یاد زاهد عشق و مستی

بر اساس یادداشت حبیب الله برنگی طالقانی در برگ اول نسخه که در تاریخ ۱۳۶۶ق تحریر نموده وی این نسخه را با چاپ دوم دیوان غمام همدانی مقایسه و تطبیق نموده و شش غزل کامل موجود در نسخه و نیز دو الی چها بیت از هر غزل را در نسخه چاپ شده نیافته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ یادداشت و اهداء حبیب الله بن جعفر برنگی طالقانی؛ جلد: گالینگور سیاه، ۹۰گ،۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۲۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳

فقط بخش غزلیات دیوان با تخلص «غمام» و بدون ترتیب مخصوص گرد آورده شده و تاریخهای ۱۳۳۸ -۱۳۴۰ که تواریخ سرودن بعضی غزل‌ها یا نگارش آنها می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول به مشکی یا با مداد، احتمالاً به خط غمام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۳۳

آغاز: بیافرید خداوند لم یزل ما را ×× که لایزال اطاعت کنیم دانا را؛ **انجام:** بیهوده شیخ شهرم از او توبه می‌دهد ×× کاری که کس نکرده غمام از کجا کند

شامل غزلیات وی بوده که به ترتیب حروف تهجی تا حرف دال است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: مصطفی قلی پیروز قراگوزلو صارم السلطنه، تا: قرن ۱۴؛ واقف: خانم معصومه پریدخت پیروز قراگزلو، فروردین ۱۳۷۱؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مشمع آبی، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۱سم [ف: ۱۷ - ۲۱۴]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱۹

خط: نستعلیق، کا: یعقوب همدانی، تا: ۱۵ محرم ۱۳۲۲ق؛ کاغذ فرنگی، جلد: کاغذی، ۱۵گ، ۱۵ و ۱۶ سطر(۷/۵×۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۰۸

آغاز: زمستان بود از گرمی حیات و از هیچ جا و هیچ کس در هیچ عالمی خبر نبود و چهره آسمان گرفته و عبوس؛ **انجام:** شبی کز بخت خود دلتنگ بودم ×× ز بدبختی خود در جنگ بودم

خط: نستعلیق نازیبا، کا: محمد حسن حسینی، تا: شوال ۱۳۴۲ق، جا: اصفهان؛ ۸۷گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی سوداگر [رایانه]

● دیوان غمامی / شعر / فارسی

d.-e qamāmī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۴

از غمامی. قصیده و غزل به ترتیب تهجی و ترجیع و ترجیع و ماده تاریخ از ۱۲۶۸ تا ۱۲۵۲ و رباعی و مثنوی و مسدس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۷گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

● **دیوان غمکده تبریزی** / شعر / فارسی
d.-e qamkadeh tabrīzī

تبریزی، میرزا هاشم، ق۱۴ قمری
tabrīzī, mīrzā hāšem (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۰
آغاز: منم گه کعبه و گاهی کنشتم ×× زمانی دوزخ و گاهی بهشتم / گهی تکیه به اورنگ سلاطین ×× زده گه زیر سر بنهاده خشتم
چند غزل و رباعی و مثنوی است پراکنده با تخلص «غمکده» که در بعضی غزلها تبدیل به «سالک» شده، و همچنین تخلص «مفلوك» در بعضی شعرهایش آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ روی برگ اول یادداشتی است از سعید نفیسی در معرفی شاعر؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف:۴-۲۰۸]
تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۶۸۷]

● **دیوان غنی کشمیری** / شعر / فارسی
d.-e qanī kešmīrī

غنی کشمیری، محمد طاهر، - ۱۰۷۹ قمری
qanī-ye kešmīrī, mohammad tāher (- 1669)

چاپ: هند، کانپور، مطبع منشی نول کشور، ۱۳۰۴ق، سنگی، وزیری، ۱۴۰ص، مقدمه در شرح احوال شاعر به نقل از مجمع النفائس علی خان آرزو، بدون کاتب (دیوان غنی: ص۱-۱۳۲ و اشعار متفرقه از قسم تواریخ و تعریفات و هجویات غنی: صص۱۳۲-۱۴۰).

[مشترک پاکستان ۸۹۷/۷؛ الذریعة ۹۵۳/۹ و۷۹۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۵۴/۳؛ مشار فارسی ۲۳۴۷/۲؛ دنا ۳۰۵/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۰
غزل است به ترتیب تهجی و رباعی با یک مثنوی در هامش که گویا از همو باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حامد الدین محمد زاهد سمرقندی، تا: ۱۰۰۸ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۷۲۸]
۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۹۰/۲
آغاز: جنونی کو که از قید خرد بیرون کشم پا را
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ با سرلوح، مجدول زرین؛ ۵۹گ، ۱۴ سطر، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: ۳۷۳]
۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۲۳/۲
غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان؛ با سرلوح؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۷۹]
۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۵۱/۲
غزل است به ترتیب تهجی با رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ جدول زر و لاجورد؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۸۲]
۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۴
قصیده و قطعه و غزل به ترتیب تهجی و رباعی است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان؛ جدول زر و لاجورد، با سرلوح، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۶۲]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱
آغاز: بسمله، غازه پردازی رخسار مشاهد کتاب از ریختن رنگ سخن؛ **انجام:** ازین پس نرانم زسرما سخن ×× که یخ پاره باشد زبان در دهن
شامل: مثنوی (از این مثنوی در حدود یک صفحه افتاده)، غزلیات و قطعات و مفردات، پاره‌ای از مثنویات به خط حمایلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، رویه کاغذی، ۱۳۲گ، ۱۵سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۰۷]
۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱
آغاز: بسمله جنونی کوکه از قید خرد بیرون کشم پا را ×× کنم زنجیر پای خویشتن دامان صحرا را / بیزم می‌پرستان محتسب خوش عزتی دارد ×× که چون آید بمجلس شبیه ... جا را؛ **انجام:** چون درغم خورسند فغان برخیزد ×× هرکس شنود از دل وجان برخیزد / برتربت او زدیده میریزم آب ×× شاید که ازین خواب گران برخیزد
منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۷۷گ، ۱۰-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۵۳۸]
۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۸۴/۳
آغاز: سوز دل ما رفع نشد از مرهم؛ **انجام:** خانه بر دوش است و بار خانه اش بر دوش نیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۸۱-۸۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۱۹۵]

● **دیوان غوغا = ترجیع بند غوغا** / شعر / فارسی
d.-e qovqā = tarjīʻ band-e qovqā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸
از غوغا (؟). ترجیع بندی است در دو بند با بیت آغازین زیر: «ای ز شیپور تو جهان پر شور ×× وز نوای تو عالمی مسرور» و با دو بیت ترجیعی: «ای دمت نفخه سرافیلی ×× مورد واردات جبریلی / انت شمس الهدی و نور الحق ×× اظهر الخلق یا ظهور الحق»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۱-۳۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۰]

● **دیوان غیاثا** / ادبیات / فارسی
d.-e qīyāsā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۵۴
آغاز: باربرضایت نسیم در شکن زلف بهار؛ **انجام:** جهان بندگان ترا بنده باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان غیاث الدین** / شعر / فارسی
d.-e qīyās-od dīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۴۲گ، اندازه: ۱۴/۹×۲۳/۱سم [رایانه]

● **دیوان غیاث الدین نقشبند** / شعر / فارسی
d.-e qīyās-od dīn naqšband

غیاث الدین نقشبند، ق۱۱ قمری
qīyās-od-dīn-e naqšband (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵۷
آغاز: ای سینه‌های پر غم و ای دیده‌های تر ×× کو ناله را سرایت و کو گریه را اثر / گویا که دو دو آه ستمدیدگان ببست ×× راه اجابتی که دعا داشت در سحر؛ آغاز بخش دوم: من خسرو و شیرین: لباسی پوش چون خورشید و چون ماه ×× که باشد تا تو باشی با تو همراه؛ **انجام:** هر زن که حدیث کینه پر درد کند ×× باید که وداع خانه مرد کند / سگ بود گرز ناتوانی خویش ×× شب بخسبد ز پاسبانی خویش
از غیاث نقشبند یزدی زرباف (نصرابادی ۴۹؛ آتشکده ۲۶۸؛ الذریعه ۹: ۷۹۶؛ جامع مفیدی ۴۲۶ و جاهای دیگر) قصیده است و غزل و قطعه و رباعی و در آن ستایش شاه عباس در چندین جا آمده و از قاجار و شاملو و محمد خان و صدرا در آن یاد شده است (۲۴-۲۸ و ۵۲) و تخلص غیاث هم در آن هست (۱-۹۱) پس از این مثنوی است از خسرو و شیرین و مخزن الاسرار و سکندرنامه و هفت پیکر و لیلی و مجنون و عنوان باب‌های: هفتم در فال نیک، یازدهم در دولت، دوازدهم در خدمت، سیزدهم در التجا به اصحاب دولت، چهاردهم در عدل و احسان، یازدهم در کرم و سخا، شانزدهم در عقل و تمیز، هفدهم در تقلب رای و تدبیر، نوزدهم در تواضع، یازدهم در طاعت بیست و یکم در اخلاص، بیست و دوم در نگاه داشتن راز، بیست و سوم در مکافات، بیست و چهارم در حدود، بیست و چهارم در پیری، بیست و ششم در تسکین غم، سی و یکم در مذمت وطن، سی و دوم در ترک دنیا، نهم در نصیحت عام، دهم در مهابت پادشاهان دارد (۹۲-۱۳۸) و شاید از این دیوان هم نباشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مخمل سبز، ۷۱گ، ۱۳ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰۱]

● **دیوان غیاثای حلوایی شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e qīyāsāy-e halvāīī šīrāzī

حلوائی شیرازی، محمد غیاث، ق۱۱ قمری
halvā'īī-e šīrāzī, mohammad qīyās (- 17c)
[فرهنگ سخنوران ۴۲۳؛ الذریعه ۷۹۵/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۹
آغاز: ای ز تو هر دم به دل حسرت کام دگر ×× خوانده ترا هر زمان شوق پیام دگر؛ **انجام:** تا غیر گل نچیند از آن رخ نقاب پوش ×× رویی که بی نقاب بود باغ بیدر است
انتخاب دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۴ر-۹۵پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۰
اشعاری از غیاثای حلوائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ص (۱۹۰-۲۰۴)، ۱۴-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۸۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۱
آغاز: باز برخاست نسیم از شکن زلف بهار ×× نو عروسان چمن را شده آب آینه وار؛ **انجام:** نه در کان چنین لعل پا در گلست ×× که کان راز دست تو خون در دلت
قصیده و فرد و رباعی و ساقی نامه؛ خط: نستعلیق، کا: حسن آقا بن یوسف تفرشی، تا: جمعه ۲ رمضان ۱۳۴۵ق؛ از روی نسخه کهنه‌ای به فرموده کوهی کرمانی و بخشیده کوهی به نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۷۲/۲
آغاز: باز برخاست نسیم از شکن زلف بهار ×× نو عروسان چمن را شده برگ آینه دار؛ **انجام:** فلک پیش جاهت سر افکنده باد ×× جهان بندگان ترا بنده باد
در حدود هزار و سیصد بیت و مشتمل است بر قصاید و غزلیات و رباعیات و یک ساقی‌نامه در بحر متقارب که از آخر آن سه بیت افتاده بوده و نگارنده از روی نسخه خود آن را تکمیل کرده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح، چهار صفحه تمام تذهیب؛ واقف: نائینی، کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۲ص، ۱۱-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۷۴۵]

● **دیوان غیاثی** / شعر / فارسی

d. qīyāsī

بدخشانی، غیاث الدین، - ۱۱۸۱ قمری

badaxšānī, qīyās-od-dīn (- 1768)

[فرهنگ سخنوران ۲۲۲-۲۲۴؛ فهرست مشترک ۱۱۶۴/۸]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۵/۱

آغاز: صمدا حمد تو گویم که تو فیاض عمیمی ×× تو خداوند معینی تو شفابخش سقیمی

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش-پاکستان ۴۰.غزل‌هایی است بدون ترتیب با تخلص غیاثی و غیاث الدین؛ خط: نستعلیق، کا: اشمراد جبله نوی کی، تا: ۱۱۶۲ق؛ ۱۹ص (۶-۲۴) [عکسی ف: ۶ - ۶۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۷

آغاز: یا رب این سوز دل [و] اشک روان را چه علاج ×× سستی ضعف تن [و] رنگ خزان را چه علاج؛ **انجام:** آخر این درد غیاثی به دوایی نرسد ×× یا رب این آه دل [و] سوز [و] فغان را چه علاج

احتمالاً از اوست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۴۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۸/۲

آغاز: بسمله، الهی از کرم بگشای عقد جمله مشکلها ×× بمفتاح محبت باز کن قفل در دلها ...؛ بیت آخر این سروده: کنون بشنو غیاث الدین تو صوت بلبل شیراز ×× الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها

تخلص: غیاثی، غیاث، غیاث الدین. غزلیات بر اساس حرف آخر بیت‌ها که ص۸۷ تمام می‌شود. سپس یک مخمس، و به دنبال آن دیگر منظومه‌ها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۵۱ - ۲۰۰]

● دیوان غیاثی / شعر / فارسی

d.-e qīyāsī

[نسخه‌های منزوی ۲۴۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۴۸/۲

غیاثی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، ۴۴گ (۳۲ر-۷۵پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۴۴۳]

● دیوان غیبی خان / شعر / فارسی

d.-e qaybī xān

غیبی خان استا جلو زاده

qaybī xān ostā jelo-zāde

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۵۵

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۷۷ر) [ف:۳۸-۲۵۵]

● دیوان غیرت / شعر / فارسی

d.-e qeyrat

غیرت اصفهانی، محمد جعفر، - ۱۲۱۵ ؟ قمری

qeyrat-e esfahānī, mohammad ja‘far (- 1801)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۹

آغاز: ای میر همه ستم شعاران ×× نومید کن امیدواران؛ **انجام:** چون با تو بناله لب گشایم ××از هجر تو این غزل سرایم

مثنوی از او در ۱۶۴ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۶۰۹-۶۲۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۱]

۲. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۶

آغاز: از کهان در سخا تو برده سبق ×× وز مهان بیشتر تو در افضال [شاعر بجای کهان و مهان زیر هر دو «همه» را نسخه بدل کرده است]؛ **انجام:** ای آنکه نیست چو لعل لب تو شیرینی ×× فغان که بی خبر از درد جان کوهکنی

از همه قسم شعر دارد و جمعاً شش هزار و هفتصد بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در سه ستون به‌طرز چلیپا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۵سم [نشریه: ۶ - ۸۸]

● دیوان فاتح / شعر / فارسی

d.-e fāteh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۳

آغاز: جمال شاهد معنی تجلی کرد بر دلها ×× گره از کارها بگشود آسان گشت مشکلها؛ **انجام:** گر قابل آنی بنمایند بتو تکرار ×× چون لؤلؤ شهوار

غزل و رباعی و مثنوی و مستزاد است به ترتیب تهجی با تخلص «فاتح، فاتحا، فاتحی»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد آقا پسر مرحوم مشهدی خلیل خامنه‌ای تبریزی، تا: جمعه پایان شعبان ۱۳۲۴ق، برای مشهدی بابا پسر حاجی دین محمد خامنه‌ای؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۷گ، ۱۳سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۳۳۱]

● دیوان فاخری / شعر / فارسی

d.-e fāxerī

فاخری کلارستاقی، حسن بن علی، - ۱۳۵۰ قمری

fāxerī-ye kalārostāqī, hasan-e-bn-e ‘alī (- 1932)

دیوان تقریباً مفصلی در مراثی و ذکر مصایب و مقاتل امام

حسین (ع) و بیان وقایع و حوادث جانگداز فاجعه کربلا در قالب اشعار موزون و شیرین فارسی می‌باشد، حوادث دسته‌بندی شده و به صورت «مجلس، مجلس» به ذکر وقایع پرداخته شده است. در بخش انتهایی، منظومه بلندی در مسائل فقهی از تقسیم آب به مضاف و مطلق و ... تا بیان مقارنات روزه سروده شده است.

۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰/۱عکسی

آغاز: پیغمبر فرماید: ای حسن قربان تو ای نور عین ×× شد مقدر این عمل بهر حسین / خواهش تبدیل را تاثیر نیست ×× این چنین تقدیر را تغییر نیست؛ **انجام:** یا نبی الله اگر محض رضای توست این ×× وسعتی فرما عظایم در همه دنیا و دین / تا نمودم ختم این بگذشت از هجرت بدان ×× یکهزار و با دویست شصت چهار از سال آن

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۳۰۰ص، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: - ۳۳۶]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱عکسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۲۸۱ص، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: - ۳۳۸]

● دیوان فارس بروجردی / شعر / فارسی

d.-e fāres borūjerdī

فارس بروجردی، اسماعیل، ق۱۳ قمری

fārs borūjerdī, esmā'īl (- 19c)

[دنا ۳۰۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۵۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۸

آغاز: مقام قرب اگر خواهی وطن کن کوی جانانرا ×× حجاب چهره جانان بود جان، کن فنا جانرا؛ **انجام:** کای جد تا جدار فدای مروتت ×× بنگر بحال عترتت از جور امتت

قصاید، مثنویات، غزلیات، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان آبی، جلد: میشن، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۱۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱۲

آغاز: در مقامات عشق و فنای فی الله و مدح امام عصر عج. بسمله. مقام قرب اگر خواهی وطن کن کوی جانانرا ×× حجاب چهره جانان بود جان کن فنا جان را؛ **انجام:** از مردن وزیر دو انبار کاه و جو ×× میراث جسته و عر و تیز میکنی

از فارس بروجردی با تکرار این بند: «دیدی که چطور شد» با مصراع دوم هر بیت. در این قصیده واژه‌های متداول عامه و محلی به‌کار گرفته شده. چنین است این دیوان: ۱. قصاید در ستایش امام زمان و علی رضا (ع) و پادشاه و احتشام السلطنة ابراهیم میرزا (نیز درباره گشودن دژ «فریق» به دست او) و اسماعیل میرزا پسر معزالدوله و حشمة الدوله و جلال الدین میرزا پسر عماد الدوله و نصرالله میرزا احتشام الدوله و تهنیت ورود آقای میرزا محمود مجتهد از تهران ببروجرد و وصف عمارت خود و تاریخ و اتمام آن (کز نو آورده بهشتی به جهان اسمعیل) و شکایت از سیف نامی و تهنیت جشن عروسی پسر آقای میرزا محمود و تهنیت ورود آقا سید حسین بحرالعلوم (۱۴۱ افتاده)، ۲. دفتر مراثی: مثنوی و هفت بند و نه بند (۱۴۳-۱۷۴)، ۳. دفتر مثنویات در مطایبه و مطالبه و حال صالح و مداح و کذب اکثر از شهرتها و حال بهشتی اصفهانی و معذرت و شکر منعم (۱۷۷-۱۹۱)، ۴. رباعیات (۱۹۱-۱۹۴)، ۵. دفتر مقطعات: مراسله بوفایی شاعر ششتری و پاسخ او نیز پاسخ آقا رحیم، مطالبه، نامه بصاحب دیوان حکمران اصفهان در باب خود، نامه به آقا سید حسین بن میرزا ابوتراب، نامه به آقا شیخ علی جناب درباره عامل خود، نامه به نواب امیر اسمعیل پسر معزالدوله، تاریخ عمارت نوساز خود، صفت سرقلیان، معذرت از نواب هوشنگ میرزای ایلخانی، مطالبه طلب، تعریف شعر یکی از امیرزادگان، تاریخ مرگ نواب ابونصر میرزا و ملاحسن، تاریخ بنای قیصریه بروجرد، نامه به جیحون (۲۱۳-۲۳۶)، پاسخ نامه آقا سید حسین پسر میرزا ابوتراب، تاریخ مرگ ابوالفتح میرزا، وصف سنگ قبر و تریا کدان، تاریخ اتمام عمارت خود، به یکی از شعرا، تهدید، شکر از مخدوم، تاریخ تعمیر قبه امامزاده قاسم، شکایت و گله، استمالت نکوهش شعر یکی از شاعران، ۶. دفتر غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص فارس (۲۴۵-۲۵۷ افتاده در حرف کاف)، ۷. دفتر هزلیات و هجویات و مطایبات و مطالبه (۲۵۹-۳۱۴)، عنوان در استغراق خود به عالم اخلاص ائمه (ع) (۲۸۰) و رقعه به آقا محمدرضا اصفهانی (۲۹۹) هم در اینجا هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۱۵۸گ، ۱۲سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۵۴۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ با ترجمه بعضی لغات در هامش نسخه؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۹۶گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۵۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۶-فیروز

آغاز: من کلام فارس بروجردی: ترکی که به تاراج چه برزنده علو شد ×× امسال به ما بار دگر حاکم نو شد / دیدی که چطور شد ×× دیدی که چطور شد؛ **انجام:** محمود چه مستاجر این مزرعه گردید ×× از شومی او گندم این مزرعه جو شد / پشت همه لرزید ×× دیدی که چطور شد

قصیده مستزاد است از فارس بروجردی با تکرار این بند: «دیدی که چطور شد» با مصراع دوم هر بیت. در این قصیده واژه‌های متداول عامه و محلی به کار گرفته شده؛ کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۱۹-۱۲۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۳]

← دیوان فارغ گیلانی ⟵ فارغ نامه

● **دیوان فارغی** / شعر / فارسی

d.-e fāreqī

[فرهنگ سخنوران ۷-۴۲۶؛ الذریعة ۸۰۰۱/۹؛ دنا ۳۰۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۵

آغاز: بسمله. ای حمد تو سر دفتر بر دفتر دیوانها ×× وی شکر تو سر منشأه بر مبدأ پایانها؛ **انجام:** تو مرانم ز در خویش بود سهل بسی ×× زاهد از کعبه و از دیر گرم راند کشیش / زینت عشق همانست که بدنام شوی ×× فارغی عشق حرام است بهر ننگ اندیش

غزلها است به ترتیب تهجی با ذیلی آن هم به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۴۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۳]

● **دیوان فاضل** / شعر / فارسی

d.-e fāzel

فاضل، محمد رضا، ق۱۴ قمری

fāzel, mohammad rezā (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۴۴

آغاز: این دفتر تعلق دارد به اینجانب اقل الواعظین و الذاکرین محمدرضا الشهیر بفاضل ... این اشعار گفته شد برای حسین مطیعی ...

مجموعه اشعاری است به فارسی از خود مؤلف و عده ای دیگر از شاعران مشهور از قبیل جامی، فیض کاشانی، عطار، و ... و نیز مطالبی مذهبی که با استفاده از آیات و روایات نوشته شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: کاغذ دفتری شطرنجی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی قرمز، ۴۰گ، ۲۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۶/۵سم [رایانه]

● **دیوان فاطمه فراهانی** / شعر / فارسی

d.-e fāteme farāhānī

فراهانی، فاطمه بنت حسین

farāhānī, fāteme bent-e hoseyn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۲

آغاز: باغ بر لاله و ریاحین شد ×× بوستان پر ز در و نسرین شد؛ **انجام:** داد من ده که گر نبخشی داد ×× بر ندارم زخاک پایت سر

نزدیک به دو هزار بیت است. قصیده است در ستایش صاحب الامر و مظفر الدین شاه و تظلم زد او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه شعرهای او که نزد برادرش بصیر العدالة بوده است، شعرهای دیگر او نزد شوهرش میرزا سید محمود خان فتاحی منشی نظمیه بوده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۳]

← دیوان فانی ⟵ محبت نامه

● **دیوان فانی** / ادبیات / فارسی

d.-e fānī

فانی کشمیری، محسن بن حسن، - ۱۰۸۱ قمری

fānī kešmīrī, mohsen ebn-e hasan (- 1671)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۲۵

آغاز: بسمله. ای ذات تو ز ادراک خیالات مبرا وز وهم خود فهم کمالات تو اعلا؛ **انجام:** اسلم شیطان از این جا فهم کن اسم و هم از لوح من کلی بشو

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [رایانه]

● **دیوان فانی** / شعر / فارسی

d.-e fānī

فانی، محمد علی بن اسکندر، ق۱۳ قمری

fānī, mohammad ʻalī ebn-e eskandar (- 19c)

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۲

آغاز: چو دوش از شرم این نظارگان مرکز اغبر ×× عروس خاوری بنهفت رخ درنیلگون معجر / به کنعان بزندان تافت دیگر باره پنداری ×× ویا یونس فرا بگرفت ماهی را بکام اندر؛ **انجام:** زند دم از ولایش هر که یارب باد گسترد ×× بساط خرمی وعیش او تا دامن محشر / الم با جان خصمش چون مجانس دربهم مدغم ×× فرح با روح یارش چون معانی در سخن مضمر

قصیده غدیریه است، قصیده‌ای ادیبانه و نغز در وصف امیرالمؤمنین (ع) و قضیه غدیر خم که در ۱۰۹ بیت سروده شده، ناظم در زمان سلطنت ناصر الدین شاه می‌زیسته و از نام وی تجلیل کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ معانی برخی لغات در هامش صفحات؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۲۶]

● **دیوان فانی** / شعر / فارسی

d.-e fānī

فانی، عبدالحسین خان

fānī, ʻabd-ol-hoseyn xān

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶/۴-طباطبائی

آغاز: مرا امشب به سر آمد هوای کوی آن دلبر ×× ندانم چون توان دیدن جمال آن پری پیکر؛ و این دو بیت در آخر این غزل آمده است: ای پور غضنفر فر مدح تو کنم فاش ×× دست من و دامان تو ای زاده حیدر / زاییده دخت نبی و دختر احمد ×× در وصف جمال تو شدم الکن و احقر؛ ابیاتی نیز با ردیف یللی دارد و از آن جمله است: یار اگر مست است مستم یللی ×× ور بود هشیار هستم یللی / عاشقم بر آنچه می‌خواهد دلش ×× گر بت است او بت پرستم یللی

چند غزل و قطعه و رباعی است از شاعری با تخلص فانی که باید از حدود قرن ۱۳ باشد. از جمله اشعار ابیاتی است با عنوان «یا ثار الله و ابن ثاره» که مطلع آن این بیت است: «ای روی تو چون برگ گل و موی تو عنبر ×× آشفته شدم از رخ و موی تو سراسر»، و این دو بیت در آخر این غزل آمده است: «ای پور غضنفر فر مدح تو کنم فاش ×× دست من و دامان تو ای زاده حیدر / زاییده دخت نبی و دختر احمد ×× در وصف جمال تو شدم الکن و احقر؛ ابیاتی نیز با ردیف یللی دارد و از آن جمله است: یار اگر مست است مستم یللی ×× ور بود هشیار هستم یللی / عاشقم بر آنچه می‌خواهد دلش ×× گر بت است او بت پرستم یللی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: یحیی بن علی بن محمد حسنی علوی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۷۶پ-۸۵پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۲۲ - ۲۸۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱

آغاز: اول هر صفحه بنگاردش زیبا ×× از صفت کردگار حی توانا / حی قدیمی که بوده است و نبود است ×× عالم اکوان نه زشت بود و نه زیبا

حدود شش هزار بیت قصیده و غزل و مثنوی و مخمس و مسدس و رباعی، بیشتر قصاید در مدایح و مراثی معصومین علیهم السلام و گروهی از علما و بزرگان، بترتیب حروف قوافی تنظیم شده است مگر چند برگ آخر نسخه. مواد تاریخی (۱۳۲۴-۱۳۳۰) در این دیوان نیز آمده است؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا، گویا به خط نستعلیق سراینده؛ بیشتر صفحه‌ها چلیپاست، بایادداشت کاظم رضوی به تاریخ ۱۳ جمادی الثانی ۱۳۳۷، در پایان نسخه یادداشتی از طباطبائی به تاریخ یک‌شنبه ۱۸ شهر صیام ۱۳۳۸ پس از آن ترجمه ناتمام قصیده‌ای رائیه در رثا؛ جلد: مقوایی، ۷۴گ، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۷]

● **دیوان فانی** / شعر / فارسی

d.-e fānī

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۵

آغاز: زهی ز بود تو پروا بود نشان همه ×× خدائی از تو بود بندگی از آن همه؛ **انجام:** ای عزیزان کسی که زر نخورد ×× هست نادان و جمله باد پیمائی / زر بدستش نشان داغ بود ×× که ز دستش نمی رود جائی

مشتمل بر غزلیات، مقطعات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختائی نخودی رنگ، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۴]

● **دیوان فانی زنوزی** / شعر / فارسی

d.-e fānī zonūzī

زنوزی، محمد حسن بن عبدالرسول، ۱۱۷۲-۱۲۱۸قمری

zonūzī, mohammad hasan ebn-e ʻabd-or-rasūl (1759-1804)

۱. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۲

آغاز: آغاز دیباچه:حمد و ستایش خداوندی را سزاست که مداد علما را به دماء شهدا بیاراست و شکر و نیایش بیچون و چندی را بجاست ... ؛ آغاز دیوان: باز این فغان و غلغله اندر زمانه چیست ×× این آتش زبان فنا را زبانه چیست / مرغان باغ برده چرا بزیر پر ×× درمانده جمله از طلب آب و دانه چیست

همه قصیده‌ها و قطعه‌های این دیوان که حدود هزار و سیصد بیت است در شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و واقعه کربلا و اسارت اهل بیت به کوفه و شام سروده شده است، با دیباچه‌ای به نثر از خود زنوزی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر سراینده قرن ۱۳؛ متن و حاشیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۵۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۳

آغاز: بسمله. ایذات تو زادراک خیالات مبرا ×× وز وهم خرد فهم کمالات تو اعلی؛ **انجام:** چو حاجی آن کرامت را ازو دید ×× ز سر آن کرامت باز پرسید

جلد ۱ دیوان است و ادامه آن در ش **۹۳۰۲** آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۲/۱

آغاز: بلا به خواست از وی کشف این راز ×× نمود آن مه در درج گهر باز؛ **انجام:** مای ما که نیست بنماید که هست ×× آفرین ای عشق شوخ چیردست

جلد ۲ دیوان و ادامه ش **۹۳۰۳** است؛ خط: نستعلیق، کا: راشدی، تا: ۱۳۲۲ق؛ جلد: مقوا، ۳۲گ (۱ر-۳۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۶۴]

● **دیوان فانی شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e fānī šīrāzī
فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ - ۱۰۱۶ قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۱۵-ف
نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی. قصیده میمیه اوست؛ بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۳۵۰ق؛ ۲گ (۱۳۴پ-۱۳۵پ)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ - ۷۵۱]

● **دیوان فایض** / شعر / فارسی
d.-e fāyez

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۴
آغاز: خداوندی که از اسماء حسنا ×× بود بسم الله او را خیر الأسماء؛ **انجام:** گرفتم اینکه کویش را نشان از جستجو یابی ×× چه کوئی با حضور او که نبود جستجو آنجا
از فایض [اشعارش با نمونه‌های شعرایی که به نام «فایض» تخلص می‌کنند و در تذکره‌های: روز، روشن، قاموس الاعلام، تذکره حزین، تذکره شعرای اصفهان، نتایج الأفکار، تذکره نصر آبادی، دانشمندان آذربایجان تطبیق گردید هیچ یک از نمونه‌ها در این نسخه نبود لذا معلوم نشد کدام فایض است]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۰گ، ۱۶-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۵]

● **دیوان فائض کرمانی** / شعر / فارسی
d.-e fā’ez-e kermānī
فائض کرمانی، علیرضا
fā’ez-e kermānī, ‘alī rezā

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۸
دارای سه بخش: معما نامه و ساقی نامه و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و از حاشیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، ۱۱-۱۷ سطر (۷/۵×۱۱-۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۵۹]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۵۲]

● **دیوان فائض هروی** / شعر / فارسی
d.-e fā’ez heravī
فائض هروی، ق۱۱ قمری
fā’ez heravī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱/۲۴ط
قصیده در منقبت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۲۲-۲۴؛ فهرست رایانه‌ای]

● **دیوان فایق کرمانشاهانی = زشت و زیبا** / شعر / فارسی
d.-e fāeq-e kermānšāhānī = zešt va zībā
کرمانشاهانی، فایق
kermānšāhānī, fāeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۶
آغاز: امشب ای دوست تو را هی بکنم تا به سحر ×× از ره کینه به پهلوی عدویت خنجر / بر سر دست گرفتم که به دست بدهم ×× عرضه عاشق مسکین بحقیقت بنگر؛ **انجام:** بگذاری تو اگر من همه ساعت بکنم ×× سر و جان را بفدای رهت ای رشک قمر / هر گز از ... تو سیر نگردد فایق [کذا] ×× تا قیامت کند ار بر رخ خوب تو نظر
قصیده‌ای هجوی است که در مصرع اول آن یکی از ملازمات هجو آمیز آمده ولی در مصرع دوم با زیرکی آن ملازم را با ملازمی دیگر چنان غیر هجوی و مؤدب بکار برده که خواننده را به خنده می‌اندازد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۶۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۹]

● **دیوان فتاح مراغی = دیوان اشراق مراغی = قیامت نامه** / شعر / فارسی
d.-e fattāh-e marāqī = d.-e ešrāq-e marāqī = qīyāmat nāme
اشراق مراغه ای، عبدالفتاح، - ۱۱۷۵ قمری
ešrāq-e marāqeī, ‘abd-ol-fattāh (- 1762)
چاپ: تبریز، ۱۳۳۸ش، سنگی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۵۲/۱
آغاز: واقعه رحلت نبویه صلی الله علیه و آله و سلم من کلام میرفتاح علیه الرحمة: روایتید و که چون فخر دودمان خلیل ×× جناب عرش مآب رسول جلیل؛ **انجام:** برغملو مرحلدن کچدی کاروان قرداش
ناظم که در شعر فارسی به «اشراق» و در شعر ترکی به «فتاح» تخلص می‌نمود، قیامت نامه را در رحلت پیامبر اکرم و شهادت سیدالشهداء امام حسین سروده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۱گ (۱پ-۷۱پ)، سطور چلیپایی،

اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ – ۸۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۳۷

آغاز: بسمله، حدیث دور چمن آرای باغ عصمتدن؛ **انجام:** باشد به بک نظاره بویا کند علی

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۰۲

آغاز: حدیث دور چمن آرای باغ عصمتدن ×× فصیح بلبل گلبوته امامتدن؛ **انجام:** تا ز دندان اثری هست لبی گز اشراق ×× که در آخر ندهد سود پشیمانی ما

ساقی‌نامه و مثنوی ریاض الفتوح او با مقدمه‌ای در شرح حال شاعر با تعلیقات و حواشی سید یونسی؛ خط: نستعلیق، کا: تیمور بن نجفقلی خان قاجار مراغی به عاجز، تا: شعبان ۱۳۱۲ق؛ کاتب مزبور در آخر نسخه دو قصیده از خود نوشته؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: چرمی خرمایی، ۱۱۷گ، ۱۴سطر (۸/۳×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۴۷۶]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۰

آغاز: حزین بلبل گلزار نوبهار بلا ×× نوا سرای خیابان روضه شهدا / چکنده سینه پر درد و داغدن آهنگ ×× بود استان غم افزایه بیله و یرمش رنگ؛ **انجام:** بو غمده یانمقی فتاح اختیار ایله ×× بیان شام غریبانی اختصار ایله

اشعاری ترکی و فارسی در رثاء خامس آل عبا و شرح وقایع دشت کربلا است؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۷۳]

● دیوان فتح الله اصفهانی / فضایل و مناقب / فارسی

d.-e fath-ol lāh esfahānī

اصفهانی، میرزا فتح الله، ق۱۲ قمری

esfahānī, mīrzā fath-ol-lāh (- 18c)

[دنا ۳۰۷/۵؛ ریحانة الادب: ۴۳۰/۱؛ الذریعة: ۲۰۵/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۵/۶

آغاز: چه موج است این که تا سر زد سر از این بحر پهناور ×× شکست از لطمه آن زورق عمر عدو لنگر؛ **انجام:** به خشم و کینه او بازو و نیرو در صف هیجا ×× گهی از گرز و گاه از تیغ و گه از تیر و گه خنجر ...

قصیده‌ای است رائیه و زیبا پیرامون ۵۲ بیت (این نسخه از انجام افتادگی دارد) در مدح حضرت علی بن ابی طالب نام سراینده در آغاز نسخه با خط اصلی، میرزا فتح الله اصفهانی آمده و ممکن است میرزا فتح الله جناب اصفهانی خوزانی شاعر باشد که به سال ۱۱۴۶ یا ۱۱۴۸ق به دستور نادر شاه افشار به قتل رسیده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۵–۲۶)، ۱۰ سطر مورب، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۱۱۳]

● دیوان فتحی / شعر / فارسی

d.-e fathī

فتحی افشار، عیسی، ق۱۳ قمری

fathī-ye afšār, ʻīsā (- 19c)

[دنا ۳۰۷/۵؛ فرهنگ سخنوران ۶۸۸/۲–۶۸۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۶۰/۳؛ الذریعه ۸۰۸/۹]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۴۹

آغاز: حریمی را که ره ندهند بر هر پادشاه آنجا ×× من بی پا و سر را که تواند داده راه آنجا؛ **انجام:** بنویس عطا بنام این آصف کی ×× تا نام ویست طی شود حاتم طی

منتخبی است از قصاید و غزلیات و رباعیات. مجموع ابیات هفتصد و پنجاه است؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ «در ظهر این کتاب مرحوم میرزا فضل الله شیرزای متخلص به خاوری مؤلف تاریخ ذوالقرنین به نگارش مختصر تقریظی به خط خویش کتاب مذکور را جالب توجه نموده و به مهر مهر آثار آغاز آن دفتر را مزین فرموده، دی امانت نگهدارش درین عاریت سرای خاوری بود امروز شعاع بی نوال، داننده مالك فردایش ملك بی زوال، حرره محمد حسین شعاع الملك فی یوم چهارم شنبه ۲۳ شهر ربیع الثانی ۱۳۴۹ هجری قمری نبوی» «مهر شعاع»؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۶ – ۹۰]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۰

آغاز: نهی چون پای در میدان شود جان عدو لرزان ×× کند گاو زمین افغان ز گرز تو در آن

مشتمل بر غزلیات به ترتیب حروف الفبای قوافی، ماده تاریخ از قرن سیزدهم، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای سه سرلوح زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۹۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۷۷گ، اندازه: ۱۳/۶×۱۹/۸سم [رایانه]

● دیوان فتوح / شعر / فارسی

d.-e fotūh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۷–ف

نسخه آقای ارفع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۰۰ق؛ ۲۷۰گ (۱۴۴+۱۲۶) [فیلمها ف: ۱ – ۹۶]

● دیوان فخر الادباء / شعر / فارسی

d.-e faxr-ol odabāʻ

تهرانی، محمد علی، ق۱۳ قمری

tehrānī, mohammad ʻalī (- 19c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۹۱

آغاز: شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** هم بدعای مختصر گر بیایدم دگر ×× زانکه بجهد و جد قدرمی نکند تغیری

تبویب این دیوان بدین قرار است: قصاید مرتب بر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی، دیوان قصاید و غزلیات، صاحب دیوان که از شعرای دوله فتحعلی شاه قاجار می‌باشد در اشعار خود بزرگان این دربار را مدح کرده است از این مدایح قصایدی ساقط شده که در آخر دیوان نام این قصاید مسقوطه آمده، آخر این دیوان افتاده و نظم قصاید موجود در آن بر حسب نظم حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:اواسط قرن۱۳؛افتادگی:انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۰۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶

آغاز: بسمله. شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** انوری زین فکر بکرم در قوافی گو مگو ×× از خطیب ری بطبیب سائحات مثبتات.

تبویب این دیوان بدین قرار است: قصائد مرتب بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، دیوان قصائد و غزلیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۹۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۲۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۰/۲

آغاز: شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× کاه کیان شد مقام شاه جوان را / پیر و جوان خسرو وی به بخت موافق ×× لیک مخالف به تخت سیرت و سان را؛ **انجام:** تنها نه در خور بزم را، هم رزم را هم بزم را ×× در رزم معرکه در بزم شور انجمن / در صف ایوان همی ساغر زن و پیمانه ده ×× در پهنه میدان همی اسب افکن و دوشمن شکن

بخشی از قصاید شاعر است که در مدح فتحعلی شاه قاجار سروده است. در آن می‌گوید: شد عهد ابوالفتح فتحعلی شه ××که فتح مجسم بود روز کین را، شاعر در اشعار خود به هیئت تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۸ شوال ۱۲۹۰ق، برای عبدالحسین میرزا؛ در آغاز رساله نوشته شده که این رساله به خط ملك الشعرای بهار است؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۲گ (۶۱پ-۸۲پ)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۳۷۴]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** باد قرار سلطنت خاصه بروزگار تو ×× تا که بروزگار هست قرار سلطنت

مرکب است از قصاید، مقطعات، مفردات در مدیح فتحعلیشاه و محمد شاه و دیگر اعیان دربار و یک قصیده در تاریخ نقش پیکر خاقان مغفور در جشمه علی، قصیده‌ای در خصوص وبا و کیفیت آن و غیره ... در چند موضع صفحات بیاض که شاید برای تکمیل دیوان به عنوان ذخیره شیرازه‌بندی گردیده و احتمالاً دیوان دستخط سراینده اشعار است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۱۷۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۸۲۶]

● دیوان فخرالدین / شعر / فارسی

d.-e faxr-od-dīn

فخرالدین محمد، ق۱۳ قمری

faxr-od-dīn mohammad (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۱/۲

آغاز: به نام آنکه نامش کرده شیرین داستانها را ×× ز انوار وجودش داده زینت آسمانها را / قدیری کاورد بیرون ز کاف و نون حرف کن ×× جهانها را نهانها را بسی کون و مکانها را؛ **انجام:** به شمران و به طهران و سمرقند ×× کشم بر دیدگان من خاك پایت / فخرا گشته ای عاشق که امشب ×× دو صد نی مضمرست اندر نوایت

شامل غزلیات، قصائد مراثی و رباعیات وی می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با عنوان «و له دام ظله»، دارای دو سرلوح مرصع زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی لاجوردی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۱۳۶پ-۱۷۵پ)، ۲۶ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۲۱۷]

● دیوان فخرالدین بروجردی / شعر / فارسی

d.-e faxr-od-dīn borūjerdī

بروجردی، فخرالدین

Borūjerdī, faxr-od-dīn

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۷

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۱۵ص (۱۰۹-۱۲۳) [ف: ۳۷ - ۲۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۸

آغاز: شب آمد و دل از پی جانانه نیامد ×× این طفل ز مکتب بسوی خانه نیامد؛ **انجام:** از هجر تو بس دل ... (؟) فخر طپیده ×× از وصل مگر چاره نماید حسانی [؟]

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۵۷-۲۵۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۲]

● دیوان فخرالدین صفی / شعر / فارسی

d.-e faxr-od-dīn safī

؟ فخرالدین صفی، علی بن حسین، ۸۶۸ – ۹۳۹ قمری
faxr-od-dīn safī, ‘alī ebn-e hoseyn (1464 - 1533)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۲
آغاز: نقشبندیه عجب طایفه پرکارند ×× که چوپرگار بر این دایره سرکارند؛ **انجام:** جاودان غرقه در این بحر صفا باد صفی ×× هرگزش یا رب از این بحر برون نگذارند.
قصیده در وصف خواجگان، از سرایندهای با تخلص صفی گویا پسر کاشفی، در پنجاه بیت در ستایش فرقه نقشبندیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن، ۲گ (۲۵پ–۲۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۱۷۳]

● **دیوان فخرالدین محمد** / شعر / فارسی
d.-e faxr-od-dīn mohammad

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛با سرلوح مذهب[میراث اسلامی: ۵ – ۵۶۸]

← دیوان فخر رازی ≻ عشاق نوا

● **دیوان فخر زمان** / شعر / فارسی
d.-e fax-e zamān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۸
غزلی است با عنوان «حاجی ملقب به فخر زمان» به مطلع زیر: «تا نبات لب تو رشته نشد کرد شکر / کام من تلخ چه ساغر نشد از خون جگر». این شاعر با این لقب شناخته نشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۲۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۱]

● **دیوان فخر هروی** / شعر / فارسی
d.-e fax-e heravī

فخر هروی، ق۶ قمری

faxr-e heravī (- 12c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۷
آغاز: بسمله. دیوان غزلیات و اشعار فخری بایقرای خطاط هروی. قافیه حرف الف. غزل: دردا که درد هجران از حد گذشت ما را ×× زین درد اگر بنالیم معذور دار ما را / فخری بیا که کشور ماند از جم و سکندر ×× سودای جام در سر خوشتر ز تاج ما را؛ **انجام:** کنون ز خیل سگانت شما فخری را ×× که هست بر سر کویت از آن شمار یکی
غزلها است گویا از فخر الدین بایقرای خطاط هروی با تخلص فخری به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵) [ف: ۱۱ – ۲۰۶۱]

● **دیوان فخری ایروانی = دیوان میرزا آقاسی** / شعر / فارسی

d.-e faxrī īravānī = d.-e mīrzā āqāsī

حاج میرزا آقاسی، عباس بن مسلم، ۱۱۹۸–۱۲۶۵ قمری
hāj mīrzā āqāsī, ‘abbās ebn-e moslem (1784 - 1849)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۳
آغاز: مژده وصل می‌دهد گردش آسمان مرا ×× هیچ نبود از فلک این حرکت گمان مرا؛ **انجام:** گفتم که پریشان ز چه روئی گفتا ×× سلطان حبش کشیده بر روم سپاه
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۸۱۶–۸۱۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۴]

● **دیوان فخری قاجار** / شعر / فارسی
d.-e faxrī qājār

قاجار، فخری بنت فتحعلی شاه، ق۱۳ قمری
qājār, faxrī bent-e fath-‘alī šāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۱
آغاز: محبت را بلا گویند یا رب ×× کسی بی این بلا هرگز مبادا؛ **انجام:** چنین کاین نوجوانان جلوه دادند ×× بحسرت بایدم مردن به پیری
نام وی چنین ثبت شده در عنوان شعرش: «فخری بطنا و صلبا مهتر اخت نواب فتح الله میرزاست»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۱–۵۱۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۲]

● **دیوان فدا** / شعر / فارسی

d.-e fadā

فدای اردستانی، سعید، – ۱۲۴۳ قمری
fadāy-e ardestānī, sa‘īd (- 1828)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۵
آغاز: بسمله ... اول دفتر بنام ایزد دانا ×× صانع و پروردگار و حی توانا / فاتحه نامه نام خالق والا ×× کاب رخش احمد و علی شه و مولا؛ **انجام:** ناصرالدین شه غازی که چو چرخ انجمنش ×× پر از

انجم نگری گر بدربار آیی / دل بطاعت بنه وسر بره شاه سپار ×× تا گران سنگ بر آبی و سبکبار آیی
شامل قصاید، غزلیات است که از اشعار شیخ اجل سعدی شیرازی علیه الرحمه استقبال و در خاتمه هر قصیده و هر غزل بمدح ناصرالدین شاه قاجار ختم شده است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کتابت این نسخه به خطی شیوا و استوار است که احتمالا از خطوط بسیار خوب محمد حسین کاتب السلطان شیرازی محسوب می‌شود، مجدول، بایک سرلوح مذهب مزدوج مرصع بسیار عالی؛ کاغذ: ترمه نباتی، جلد: مقوای روغنی بوم قهوه‌ای مذهب، ۸۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۴سم [ف: ۴ – ۸۲۸]

● **دیوان فدا** / شعر / فارسی

d.-e fadā

فدا، میرزا غلامعلی آقا

fadā, mīrzā qolām ʿalī āqā

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۱
آغاز: یا ربنا المحمود صل علی النبی الامجد ×× خیر الانام حبیب رب العالمین محمد؛ **انجام:** کعبه ز مشهد تو شرافت نموده کسب ×× بس فخرها بکعبه کند کربلای تو
مجموعه اشعار تاج الحاج میرزا غلامعلی آقا متخلص به «فدا» است که از میان اوراق متفرقه جمع‌آوری شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۴پ–۳۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مؤید: ۳ – ۳۶]

● **دیوان فدا** / شعر / فارسی

d.-e fadā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۶
آغاز: بنام خداوند بی مثل و همتا ×× حکیم جهان آفرین حی ودانا / برارنده آسمان بی اساطین ×× نگرنده در وی بسی نقش زیبا؛ **انجام:** دادم بغضب از او ستاند ×× خلاق جهان بروز محشر
از فدا که در زمان فتحعلی شاه می‌زیسته و منشی و مستوفی و آموزگار دربار بوده و بیشتر در آذربایجان و به ویژه خوی به سر می‌برده و با سنگلاخ دوستی داشته و تخلص فرهنگ از او گرفته که در این دیوان دیده نمی‌شود (ص۳۵ و ۲۱)، قصیده و قطعه‌هایی است در ستایش مذهبی و درباری و نامه‌های منظوم بر درباریان، مانند ستایش دوازده امام و حاجی سید باقر و ملا علی و شاه و شاهزادگان مانند فتحعلی شاه و بهرام میرزا و ضیاء الدوله محمد رحیم میرزا و سیف الملوک میرزا و شیخ الاسلام عبدالاحد آقا و مظفر الدین میرزای ولی عده و الله باشی و میرزا سنگلاخ و جعفر قلیخان نصرت الملک و معین الملک و آجودان باشی و بیگلر بیگی آذربایجان و حاجی میرزا علی نائب الوزاره و حسین قلی خان خمسه‌ای و فتح علی خان بیگلر بیگی وا براهیم خلیل خان و مستوفی نظام مشیر و امین لشکر و امیر کبیر اتابک اعظم میرزا تقی خان فراهانی و میرزا حسن وزیر نظام، نیز هجو حاجی لله باشی و نظمی درباره جشن عروسی ناصرالدین شاه و تاریخ مرگ آخوند ملا حسین علی خویی و ملا محمد ممقانی و سیل روستای خاکمران و تولد سرکار بهادر خان و فضلعلیخان نواه سردار و مرگ میرزا علی اشرف خویی. تخلص فدا در ص ۴۷آمده است. ماده تاریخ‌هایی در این دیوان تا سال ۱۲۸۴ آمده که سودمند است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش، در صفحه عنوان شعرهای از منشی حضور برادر امین الملک با تخلص عبقری هست، در ص ۲ و ۳ سواد رقعه‌ای است از نصیرای همدانی به دوستی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سبز، ۲۴گ، ۱۶ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۰ – ۱۷۷۱]

● **دیوان فدا** / ادبیات / فارسی

d.-e fadā

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۲
آغاز: ز رخ برداشت امشب ماه من آنزلف شب آسا؛ **انجام:** فدا که باد مقامش بهشت این اوراق ×× سواد یافت بیاضش ز خامه روشن بفرموده عالیجاه رفیعجاه مجدت و نجدت همراه فخامت اکناه شهر شعبان ۱۲۷۰ قلمی شد
اثر طبع شاعری با تخلص فدا (ظاهراً طبسی) نسخه شامل قصاید ناظم به ترتیب حروف تهجی قوافی در مدح پیامبر اکرم ابا عبدالله امیر اسماعیل خان، امیر حسن خان عرب: «اندر زمانه میر عرب خان کامکار ×× بحر کرم امیر حسن خان بیعدیل ... کلک فداش از پی تاریخ برنوشت ×× شد در طبس پدید عجب کاروانسرای»، و یا «بالله ای باد صبا گر گذری سوی فلان ×× بوسه زن بر کف او از من و بر خوان بعجاله ... خامه طبع فدا از پی تاریخ نوشت ×× مهر از چهره عباس نشان دارد» و یک ترکیب بند با استقبال از ترکیب بند محتشم با مطلع: «باز آمد آن زمان که دل خلق خون شود×× وز اشکشان بسیط زمین لاله گون شود» و در آخر چند غزل و رباعیات، نسخه مسوده اصلی است؛ خط: نستعلیق، کا: مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۱۱۸]

● **دیوان فدایی** / شعر / فارسی

d.-e fadāʾī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۹
آغاز: بدیت فرد از جهان مرد آسمان کرد از ازل اگه ×× بقدر ارفع بوجه انزع بجنگ اشجع بصلح الین؛ **انجام:** کی اهل تفاسیر و

اهل تحادیث ×× کی اهل تواریخ و اهل تجارب
اشعاریست مشتمل بر قصاید و چهار پاره و مخمس و دوازده بند در مدح حضرت علی و دیگر ائمه علیهم السلام، از شاعری با تخلص فدایی، به علت این که نسخه از ابتدا و انتها و اواسط افتادگی دارد معلوم نشد کدام فدایی می‌باشد احتمالا میرزا نصرالله خان اصفهانی متخلص به فدایی باشد. [در فرهنگ سخنوران، ص ۴۳۶، نام ۲۲ فدایی با پسوند اصفهانی، بیرجندی، شیرازی، یزدی و ... آمده است که با بررسی و تحقیقی که شد احتمالاً فدایی اصفهانی باشد.]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ عنا مهر: احتمالا مالک «الواثق محمد بن محمد صادق»؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۲۱۵]

● **دیوان فدایی** / شعر / فارسی

d.-e fadā'ī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۲

آغاز: ای جرعه کشان جام محنت ×× ای پخته دلان داغ حسرت؛
انجام: آن به که کسی نیاورد یاد ×× زین سنگ دلان سست بنیاد
از: فدایی (؟). از صاحبان دیوان متخلص به فدایی، شاید فدایی قندهاری (قرن ۱۱ق) باشد و شاید هم فدایی کزازی، که به نظر من فدایی کزازی (گویا از کزازیان کرمانشاه) محتمل‌تر است زیرا سفینه حاضر از کرمانشاهیان بسیار شعر دارد. یک ترجیع بند مفصل از وی نقل شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۵۸۷–۵۹۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۴]

● **دیوان فدائی** / شعر / ترکی

d.-e fadā'ī

فدائی تبریزی

fadā'ī tabrīzī

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۳

آغاز: گمانی هر نه گیتدی ملک ماشه ×× سا تو بان هام ... / او توردی گمیه سوردی بدریا ×× گرگ دولت نه ص ... / متاعی هم قماشی هم غلامی ×× قمو دریایه غرق اولدی تمامی / اوزی قالدی مگر بر تخته اوسته ×× قلور فریاد آغلار دلشکسته؛ **انجام:** سنه ال ویردی اندوه ملالت ×× اونی اولدور مگه قلدین اشارت دیدی من ایلدوم ...
داستان معروف بختیار را بنظم ترکی در آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ابیات آغاز کتاب از باب دوم و در شرح داستان ابو صابر و ابیات خاتمه تقریبا انجام داستان بختیار است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۱۷]

● **دیوان فدائی** / شعر / فارسی

d.-e fadā'ī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۲۸/۷–ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۷۸ اوزلی (ش ۱۲۱۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۱]

● **دیوان فدایی کزازی** / شعر / فارسی

d.-e fadā'ī-ye kazzāzī

فدایی کزازی، ابوالشجاع محمد اسماعیل بن محمد هادی، - ۱۲۶۳ قمری

fadā'ī kazzāzī, ab-oš-šojā' mohammad esmā'īl ebn-e mohammad hādī (- 1847)

دیوان اشعار شاعر است با تخلص «فدایی» شامل قصاید، قطعات و غزلیات ترجیعات، اغلب این اشعار در مدایح ائمه (ع) است.
[نسخه‌های منزوی ۲۴۶۱/۳ دنا ۳۰۹/۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۳۷–۱۷/۲۱۷

آغاز: اولو الامر تعالی شان ×× امیر جمله مردان / هژبر بیشه یزدان ×× به صف زن شیر بی پروا؛ **انجام:** گوزر وسیم مباش ونعمت اسباب ×× روی تو دارم که ملک روی زمین است / عاشق صادق ززخم دوست نرنجد ×× زهر ندابم بده که ماء معین است
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۸گ، ۸–۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۹۱۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۴

آغاز: لراحمه المقدمة مناجات نسبة الکائنات الی الواجب الذات. یا من بالعلم یشرح الصدر ×× یا من بالعلم یرفع القدر / ای خالق جمله خلایق ×× ای پرتو لباس کبر لایق؛ **انجام:** جستم ز حق که راه عشق است ×× خواندم به حق که نام یار است
قصیده است و ترجیع بند و غزل به ترتیب تهجی، با یک نسب نامه منظوم که در آن از خودش و از تاریخ ۱۲۳۷ یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تریاکی، ۲۹۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۰۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۰۷/۱–۱۳/۸۷

آغاز: المقدمة مناجات نسبة الکاینات الی الواجب بالذات وبه نستعین. یا من بالعلم یشرح الصدر ×× یا من بالعلم یرفع القدر / ای خالق جمله خلایق ×× ای بر تو لباس کبر لایق؛ **انجام:** لفظ اینجا باید استثنا نمود ×× درک معنا باید از معنا نمود / این مثل باشد فدایی از مثال ×× کی شود معنا مجرد در مقال
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن نوروز علی من طایفه بیات، تا: ۱۲

صفر ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، **۲۲۲**گ، **۱۶–۱۷** سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۹۱۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۷۰

آغاز: یا من بالعلم یشرح الصدر ×× یا من بالحلم یرفع القدر / ای خالق جمله خلایق ×× ای بر تو لباس کبر لایق

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن نوروز علی، تا: ذیقعده ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه‌ها افزوده شده و گویا بعضی از افزودگی‌ها به خط خود کزازی باشد، دو صفحه پیش از کتاب شامل شرح حال ناظم از خودش و نام پاره‌ای از مؤلفات وی از کاتب نسخه؛ تملک: عبدالحسین بیات به تاریخ ۷ فروردین ۱۳۴۲ در تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، **۲۱۱**گ، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۹ – ۵۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۶/۱

آغاز: آغاز قصیده: یارب بضیاء چشم بینش ×× شایسته تاج و تخت لولاک / آن یکه سوار آسمان کرد ×× خورشید سپهر آفرینش؛ **انجام:** تخم را در شوره پاشیدن چه سود ×× آهن سرد است کوبیدن چه سود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، **۷۳**ص (۸–۸۰) [ف: ۱۰ – ۱۶۳۸]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۶۸

آغاز: یا من بالعلم یشرع الصدر ×× یا من بالحلم یرفع القدر / ای خالق جمله خلایق ×× ای بر تو لباس کبر لایق؛ **انجام:** دوام عزت و عمر طویل و علم و عمل ×× علی الدوام به بخشش زفرط لطف و کرم / بزن بدا من ممدوح چنگ ای عاصمی ×× که تا بچنک بدامن بری زر ودرهم

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر احمدی، تا: ۱۳۷۶ق؛ شرح حال و تصنیفات ناظم در پایان نسخه مندرج است از جمله تألیفات: «کفایة الطالب فی شرح مختصر ابن حاجب، اشعة البدریة فی شرح الجعفریة، معیار التمیز فی شرح الوجیز العلامة المجلسی، صحیفة الشعر، جنات النعیم فی احوالات الشریف عبدالعظیم و غیره»؛ جلد: مقوا، **۲۰۳**گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۹]

● دیوان فدائی یزدی / شعر / فارسی

d.-e fadā’ī-ye yazdī

فدائی یزدی، یحیی بن محمد علی، – ۱۲۸۲ قمری

fadā’ī-ye yazdī, yahyā ben mohammad ‘alī (- 1866)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۶۲

آغاز: جز وصلت از دعا نبود مدعای ما ×× دردا که نیست هیچ اثر در دعای ما / گر غیر وصل دوست بود مدعای ما ×× ما را بمدعا نرساند خدای ما؛ **انجام:** مرشد نظری بمستعدی کرده ×× و اندر طلبش مرید جدی کرده / اظهار عنایت نهانی با او ×× از کشف و صفا دعوی ضدی کرده

حدود هشت هزار بیت است شامل غزل‌ها که به ترتیب حروف قافیه تنظیم شده و رباعیات، که گویا پدر شاعر میرزا محمد علی وامق یزدی از اشعار فرزندش گلچین کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ محرم ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ **۲۶۴**گ، **۱۵** سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۳۴۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۸

آغاز: از مامکن ای دوست جدایی که فراقت ×× ترسم که کند تفرقه در جان و تن ما؛ **انجام:** اظهار عنایت نهانی با او ×× از کشف و صفا دعوی ضدی کرده

خط: نسخ، کا: حاج سید علی محمد علاقبند، تا: ۲۶ صفر ۱۳۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج وزیری بنیاد گذار کتابخانه؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، **۲۲۹**گ، **۱۶**سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۶۳۱]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۴۰

آغاز: بسمله، دیوانه عشقیم مرنج از سخن ما؛ **انجام:** بزیر تیغ و هم جان و مرحبا نکنی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده محمد علی الطباطبائی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج سبز، **۱۵۷**گ، ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۱۸۱۶]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۱۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۶۶]

● دیوان فدوی / شعر / عربی و فارسی

d.-e fadavī

فدوی، مهرعلی، – ۱۲۶۲ قمری

fadavī, mehr‘alī (- 1846)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۷

آغاز: لملا مهر علی تبریزی فی وصف و مدح جناب المرزا احمد مجتهد سلمه الله تعالی. هذه یا قوم دار الاجتهاد ×× بابها باب الرجاء و المراد

قصیده در مدح میرزا حمد مجتهد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه دهه دوم محرم ۱۲۶۰ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۸)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۷۲]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۶

بیتی عربی و دو رباعی فارسی در مدح و ستایش امیر مومنان علی (ع). بیت عربی همان بیت مشهور «ها علی بشر کیف بشر ×× ربه فیه تجلی و تظهر» است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ **۳**گ (۲۴۵ر–۲۴۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۷۱]

● دیوان فراقی / شعر / فارسی

d.-e ferāqī

[فرهنگ سخنوران ۴۳۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۰/۲

آغاز: جز مهر تو در دلم هوس نیست ×× بی یاد تو در تنم قفس نیست / با عشق و غم تو داده ام دل ×× تا جان ندهیم باز پس نیست؛ **انجام:** محمد زاهد و درویش محمد خواجکی باقی ×× مجدد و عروة الوثقی و سیف الدین و سید نور / حبیب الله مظهر شاه عبدالله مولانا ×× رشک صبح عید شد ما را شب دیجور

بخشی از اشعار شاعر است که به «فراقی» تخلص می‌کند. او در این اشعار، غزلیاتی از حافظ و خالد کرد را تخمیس نموده؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حاجی یوسف، تا: ۶ ذیقعده ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳۵ر-۴۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۳۵۶]

● دیوان فراهانی / شعر / فارسی

d.-e farāhānī

فراهانی، محمد حسین بن حبیب، ق۱۳ قمری

farāhānī, mohammad hoseyn ebn-e habīb (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۶۱/۹

اشعار از اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق [ف: ۷ - ۱۵]

← دیوان فراهی ⟵ دیوان معین هروی

● دیوان فرخ / ادبیات / فارسی

d.-e farrox

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● دیوان فرخی سیستانی / شعر / فارسی

d.-e farroxī sīstānī

فرخی سیستانی، علی بن جولوغ، - ۴۲۹ قمری

farroxī sīstānī, ʻalī ebn-e jūlūq (- 1038)

شاعر کشاورز بوده و سپس به دربار المظفر چغانی روی آورده و سپس به دربار محمود غزنوی راه یافته است. دیوان فرخی شامل قصاید بسیار و ترکیب‌بند و غزلیاتی چند و رباعی‌هایی است و هدایت گوید بیش از ده هزار بیت می‌باشد و در حدود ۹۵۶۴ بیت آن را آقای علی عبدالرسولی استاد دانشگاه تهران گرد آورده و به سال ۱۳۱۱ خورشیدی به همت و تصحیح ایشان چاپ گردیده و پیش از ایشان به سال ۱۳۰۱ قمری محمد مهدی بن مصطفی حسینی مشهور به بدایع نگار در حدود ۲۶۰۰ بیت از این دیوان را چاپ و گویند که بار دیگری نیز بخشی از آن چاپ شده است.

آغاز: بسمله برآمد نیلگون ابری زروی نیلگون دریا ×× چو رای عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیدا / چو گردان گشته سیلانی میان آب آسوده ×× چو گردان گرد بادی تند کردی تیره اندر وا

چاپ: دیوان او بارها به چاپ رسیده است؛ مشار فارسی، ج۲، ص۳۴۵۱؛ لاهور؛ سنگی؛ ۱۳۵۴ق؛ وزیری؛ ۱۶۳ص

[الذریعة ۸۱۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۶۲/۳: نشانی ۳۶ نسخه؛ فرهنگ سخنوران ۴۴۰؛ مشترک پاکستان ۱۱/۷: نشانی ۳ نسخه؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۶۷/۲ و ۲۸۷/۱؛ دنا ۳۰۹/۵-۳۱۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح مشکلات اشعار فرخی = بظاهر انوری

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شعرا را به تو بازار برافراخته بود ×× رفتی وبا تو بیکبار برفت آن بازار ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶-فیروز

آغاز: تا چرخ کماندارد تا کوه کمان دارد ×× از فخر نهر داری در غسر کمر داری

قصائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای سرلوحی ظریف زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۴۷۶ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۱- ۹۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۵ ـ ب

با نسخه بدل‌های قزوینی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: علی اکبر دهخدا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۲۰سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۸

آغاز: زنور قبه زرین آینه تمثال ×× زمین تفته فرو پوشد آهنین سربال؛ **انجام:** از دولت از روز بهی دل بردار (کذا) ×× عاشق نبود روز به و دولتیار

در حدود هزار و پانصد بیت است؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۴۸۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ازین فرخنده فروردین و فرخ جشن نوروزی ×× نصیب خسرو گیتی سعادت باد و پیروزی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن مشک سلسل است یا سنبل تر ×× زلف و

خط آن سرو قد سیمین بر / زان زلف گرفت عنبر و مشکین خط ×× در خط بیفروز روی زرد هست دفتر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۵۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا هر که ترا دید ترا شیر آید ×× بس مرغ دلی اگر نباشد شاید
شامل قصاید، ترجیعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن دارچینی، ۲۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۱۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** عید خجسته دست وفا بود با بهار ×× باد دستان ملك جهان برده از خزان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۴۴]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه
دارای قصیده‌ها به ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به نوشته سلطانی کاتب محمد مهدی آسوده شیرازی است؛ با یادداشتی از «تاج الشعراء» که «این کتاب خط مرحوم والد میرزا آسوده است» و می‌افزاید: «خدا لعنت کند بازماندگان مرا که کتاب را بفروشند»؛ مهر: «شعاع ۱۳۱۵» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۳ ـ ج

خط: شکسته نستعلیق، کا: سرخوش، تا: جمعه ۹ صفر قرن ۱۳، جا: کرمان، برای علی خان قراگوزلو؛ از روی نسخه بسیار مغلوطی نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۶۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی گویا از ملك الشعراء بهار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵۷گ، ۱۸ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۵۰۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** از محنت‌ها محنت تو بیش آمد ×× از ملك پدر بخش تو مندیش آمد
شامل قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات فرخی است و ۴۵۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صبوری شاعر، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت‌های ملك الشعرا بهار و علامت تصحیح و مقابله و مهر صبوری ملك الشعرایی آستان قدس، دو بیت شعر عربی به خط شیخ الرئیس ابوالحسن میرزا در حواشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۴ص، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۶۸]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف تو همی سوی دهان زان آید ×× خربنده بخانه شتربان آید
شامل: قصاید که به ترتیب حروف الفباء آخر قوافی مرتب شده، ترجیع‌بند، غزلیات بدون مراعات حروف الفبائی آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج حنایی، ۲۲۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۱۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۵

آغاز: سپیده دم چو شدم محرم سرای سرور ×× شنیدم آیت توبوا الی الله از ... جور؛ **انجام:** چه وقت عزلت و هنگام انزواست مرا ×× نرانده دور تمتع ز گنبد دوار
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۵گ (۵۱پ-۱۰۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۷]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف تو همی سوی دهان زان آید ×× خربنده بخانه شتربان آید
شامل: قصاید در متن و حاشیه مرتب بر حسب ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی از الف تا یاء آمده، ترجیع‌بند، غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی ۴۵، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۴۸۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۵

آغاز: بوستانش را گر از عود ارغوان روید همی ×× ارغوان از عود رویه لابد اندر بوستان؛ **انجام:** پایان: بنعره مریخ اندر فلك همیگوید ×× رهی طغانشه آلب ارسلان سر لشکر
تعدادی از قصائد که بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی در پس هم آمده و در این قصاید بزرگان بسیاری توصیف گردیده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ هر بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۴۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۷۷]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ با دو سرلوح، با کتیبه زرین، مجدول، محشی در معنی واژه ها؛ مهر: «یا محمد ادرکنی» با تاریخ ۱۲۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۲گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۱۶]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد:

ساغری، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵ سرود

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۲۷]

۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت رجب ۱۲۸۹» با القاب شاهزادگان در پایان در دو صفحه؛ کاغذ: رنگارنگ [نشریه: ۲ - ۷۷]

۲۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۲ فرخ

خط: نستعلیق، کا: نصرالله کردستانی، تا: دوشنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۱۰ق، بر حسب فرمایش آقا میرزا هادیخان معتمدالسلطان؛ کاغذ: فستقی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۶۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۸۱]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان زلف گرفت عنبر و مشکین خط ×× وز خط بیفزاید ترا زینت وفر

قصاید است به ترتیب حرفهای آخر و ترجیع و مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۳/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۷۲/۲

قطعه‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد اسماعیل کاشانی، تا: ۱۲۵۲ق، حسب الفرموده میرزا ابوالقاسم خان قمی؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ (۳۷پ-۱۲۰ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۷۴]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشمن ارمهر طمع دارد از و بیهدگیست ×× که جهان مادر او نیست که ما داندر اوست

در حدود سه چهارم از اشعار حکیم فرخی سیستانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۲۵۳ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۸ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۲۰/۷×۲۹/۸سم [ف: ۷ - ۴۷۷]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۸۵

آغاز: برابر ؛ **انجام:** زان زلف گرفت عنبر و مشکین خط ×× وز خط بیفزاید ترا زینت وفر

شامل: قصاید که با ترتیب حروف آخر قوافی آمده، ترجیع‌بند، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا جان بن میرزا عبدالله تفرشی، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۱۹]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۳

خط: نستعلیق، کا: شهدی بختیاری، تا: پنج‌شنبه ۱ رمضان ۱۲۶۱ق؛ شعری به خط عنقا پسر همای شیرازی مورخ ۱۲۹۱؛ تملک: میرزا ابراهیم مشتری در محرم ۱۲۹۵ که در شوال ۱۲۹۵ به حاجی آقای کمال یادگاری داده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۱]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۵

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن محمد علوی خراسانی، تا: رجب ۱۲۶۳ق، به دستور یحیی خان ایلخان؛ با یک سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱/۲)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۷۹]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در آرزوی خط تو خوبان سپاه ×× بر روی همی کشند خطهای سیاه

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی طرخوزاده، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۹ - ۱۵۱]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۲

حاوی تعدادی از قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: هدایت، تا: ۱۲۶۵ق؛ با یادداشت محمد ربیع حسینی در ۱۲۷۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۶۷]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۵۱-۳۱/۱۳۱

آغاز: بسمله. در مدح ملک محمود: برآمد نیلگون ابری ز روی نیلگون دریا ×× چو رأی عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیدا؛ **انجام:** آن مشک سلسل است یا سنبل تر ×× زلف و خط آن سرو قد سمین بر؛ وله: ز آن زلف گرفته عنبر ومشکین خط در خط بلزرد

خط: نستعلیق، کا: حاج ابوالقاسم، تا: ۵ شنبه ۱۸ صفر ۱۲۶۶ق، حسب فرموده علی خان؛ شرح حال مؤلف به خط نستعلیق شنگرف چلیپایی در سه صفحه اول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۱۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** این کار نگر که از تو امروز مراست ×× بازار شبستان چنین باشد راست / نه بوسه مرا دهی بنرخی که سزاست ×× نه بوسه خری بآنچه در حکم رواست

خط: نستعلیق زیبا، کا: حکیم پسر وصال شیرازی، تا: ۱۲۶۹ق؛ با کمند مشکی و زرین، مجدول لاجورد و مشکی و زرین، با سرلوح بسیار زیبا؛ مهر: نصرالله التقوی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۲۶۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۱۲۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹/۲-طباطبائی

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید متخلص به صفا، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۲گ (۳۲-۲۸۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۵۸]

۳۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای ترک ز من بهر سخن بگریزی ×× ... (مصراع دوم کلمه ناخوانا و بقیه آن نوشته نشده)
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۱ق، جا: خراسان، برای سرعت در اتمام کتاب نسخه اصل هفت هشت جزو شده و هر جزوی را یکی نوشته است از جمله نویسندگان: محمد ابراهیم و برادرش، برای جلالت مآب مرتضوی انتساب میرزا ابوالقاسما که برای زیارت به آنجا رفته نوشته شده؛ صفحه اول کتاب پیش از متن اشعاری از شعراء متقدم خراسان و شرح حال فرخی از چهار مقاله نظامی آمده، قطعه‌ای به فارسی از ابوالفتح بستی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: گالینگور سرمه‌ای، اندازه: ۱۸×۳۱سم [نشریه: ۷ - ۷۳۱]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۴/۴
منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ (۲۴ر-۶۶پ) [ف: ۳۶ - ۲۸۵]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۳
آغاز: برابر **انجام:** زان زلف گرفت عنبر و مشک خطر ×× و زخط نفزود روی او زینت وفر
شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، ترجیع‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ابوالقاسم جرفادقانی، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم زرد، ۸۹گ، ۱۶ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۱]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۱۴
آغاز: چه بگشاید نگار من دو بادام و دو مرجان را بدین نازان کند لدر بدان ریحان کند جانرا؛ **انجام:** در دست تو بدست رویت سال و ماه باد آن آفتاب خلج و آن شمسه ختن
منتخبی از دیوان اشعار فرخی سیستانی است. که بدون ترتیب آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ با یادداشت‌ها و اشعار متفرقه به خط شکسته که یکی از آنها تاریخ ۱۲۷۷ را دارد؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۶سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۵گ، ۱۵ سطر (۱/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۰]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم مخالف بیاژن به تیر ×× همچو کف وی بزر آژدی
شامل: قصاید فرخی ۷۴۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالعلی متخلص به مینا، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶ص، ۱۴ سطر در متن و ۲۶ سطر در حاشیه (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۶۹]

۳۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** روم و چین صافی کند تابان ولی در روم و چین ×× قالی فغفور گردد ثانی قیصر شود
تعدادی از قصاید فرخی؛ خط: نستعلیق، کا: عبداله کاتب متخلص به محجوب فسائی، تا: ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۱۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲ - ۶۱۸]

۴۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۴۴
خط: نستعلیق، کا: علی محمد انجدانی، تا: ۱۲۸۵ق، برای شاه زاده عز الدوله؛ ۲۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۳۴]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** زلف هند و را بندی بود و تاب دویست ×× جعد هندو را تابی بود و پنجهزار
خط: نسخ، کا: ملا حیران یزدی، تا: ۱۲۸۸ق؛ منضم است به دیوان ازرقی شماره ۴۵۸۶ و قبلاً دیوان ابوالفرج رونی شماره ۴۵۷۸ نیز جزو همین مجموعه بوده و از آن جدا کرده‌اند؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: زرد فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۷۸گ، ۲۷ سطر (۹/۹×۲۳/۲)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۴۸۱]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه
شامل: قصاید مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی، ترکیب‌بند در مدح اشخاص مختلف، چند قصیده مدحیه، سه رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد الصادق بن محمد کاظم شریف شیرازی، تا: ۱۲۸۹ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۵گ، ۱۴ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۰]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۶
آغاز: برابر
در حدود ۸۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، کا: علی رضا حسینی کاتب شیرازی، تا: ۱۲۹۶ق، جا: شیراز؛ کاتب مخصوص فرهاد میرزا بوده و این نسخه را به فرمان عبدالعلی میرزا عبدی تخلص پسر معتمدالدوله فرهاد میرزا نوشته؛ دارای سرلوحی بسیار زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۸۱]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محمد علی بن عبدالخالق شهدادی مصاحبی نائینی متخلص به عبرت در پایان نسخه به تاریخ ۱۳۳۵ می‌نویسد که دیوان را با هفت نسخه تصحیح و مقابله کرده؛ جلد: مقوایی، ۲۵۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۷۴]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** خجسته باد برشاه این بهار خرم دایم ×× همه آن باد کورا جان و دل ز و شادمان باشد
قسمتی از دیوان است در حدود ششصد بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد:

پارچه‌ای، ۲۹گ، ۱۱ سطر (۱۲/۵×۸/۳)، اندازه: ۲۱/۸×۱۶/۷سم [ف: ۷ - ۴۷۹]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۷

آغاز: نیلگون پرده بر کشید هوا ×× باغ بنوشت مفرش دیبا؛ **انجام:** شود دلیر بیاری خیر خود بعجب ×× شود سوار بشمشیر تیز خود مغرور

قسمتی است در حدود هزار و چهار صد بیت؛ خط: نسخ، کا: ساعی، تا: قرن ۱۴؛ طبع نظمی هم داشته و مثنوی کوتاهی در پایان نسخه از خود نگاشته که آغاز و انجامش این است: «شد تمام این نسخه دست کمترین ××از برای سیف ملک و سیف دین / سیف ملکا ملک قلبم را گشا ×× زین غم و زین غصه ما را ده نجا»؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۴۴گ، ۱۸ سطر (۱۵/۵×۸)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۷ - ۴۸۰]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی قهوه‌ای، ۲۲۲گ، ۱۸ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۳]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشمن تو رعد وار باد همیشه ×× جفت خروشیدن و گریستن زار

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۶۰-۶۶۲)، اندازه: ۲۱×۱۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۹]

۴۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویند که معشوق تو زشت و است و سیاه ×× گر زشت و سیاهست مرا نیست گناه / من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود زعیب معشوق آگاه

خط: شکسته نستعلیق، کا: سید اسدالله تفریشی، بی‌تا، سید اسدالله تفریشی (از اول تا ص ۴۴۹ و از ص ۴۴۰-۴۷۵ ناشناس، از ۴۷۵ - ۵۳۷ ناشناس دیگر، از ۵۳۷ تا پایان سید غلامرضا اشلالی)، تا: سه‌شنبه ۱۷ صفر ۱۳۰۱ق، جا: تجریش شمران؛ با چند یادداشت و اشعاری از عبدالعظیم درویش: افق، آمده؛ ۳۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۲×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۵۰]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

آغاز: برابر

شامل قصاید مرتبه به ترتیب حروف تهجی و سه ترجیع‌بند نوزده غزل و سی و یک رباعی می‌باشد و تمام آن در حدود ۸۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: افشار، تا: ۱۳۰۴ق، به فرمان امیر نظام گروسی (حسنعلیخان)؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب، یادداشتی است که عبدالحسین نام نگاشته مبنی بر اینکه امیر نظام مذکور این نسخه را به سال ۱۳۰۹ به وی مرحمت کرده؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۲۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۲۸۱]

۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۰

خط:نستعلیق،کا:محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی نایینی عبرت، تا: شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۳۷ق، به دستور میرزا حسن علی خان مستشار الملک گرگانی؛ با تصحیح و مقابله همین مستشار الملک در پنج‌شنبه ۱۹ صفر ۱۳۳۸؛ ۴۱۸ص، قطع: خشتی [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

۵۲. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۰۲

کاتب: محمد علی مهداوی، تا: ۱۳۴۲ق، به دستور بهاء الملک قراگوزلو [نشریه: ۵ - ۳۴۳]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۲

قصاید و رباعیات است، با نسخه بدل؛ خط: نسخ، کا: محمد علی عبرت مصباحی نایینی، تا: ۱ ذیحجه ۱۳۴۳ق؛ ص ۱ و ۲ مذهب، مجدول؛ با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۱۶/۶سم [ف: ۲ - ۳۲۳]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم برو گشته تباه ×× عاشق نبود زعیب معشوق آگاه

عدد ابیات ۸۵۲۴، کامل ولی مغلوط؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمد علی عبرت مصاحبی نایینی، تا: ۲۹ شعبان ۱۳۴۵ق؛ مجدول، با سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۷۷گ، ۲۵ سطر (۱۷×۸)، اندازه: ۲۲/۲×۱۵/۵سم [ف: ۷ - ۴۷۸]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بر او گشته تباه ×× عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه

شامل: قصاید، ترجیع بندها، غزلیات و رباعیات فرخی است و ۸۵۰۰ بیت است؛ خط: نسخ خفی خوش، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۴۶ق، برای ملک الشعرا بهار؛ با یادداشت بهار در شرح ابیات و لغات و اینکه نسخه کامل‌ترین نسخه دیوان فرخی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۶۹ص، ۲۴ سطر (۱۵/۵×۷/۵)، اندازه: ۲۲×۱۵سم [ف: ۸ - ۱۶۹]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۸

آغاز: بربرابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود ز عیب معشوق آگاه

داری مقدمه‌ای است مشتمل بر ترجمه شاعر که کاتب از مجمع الفصحای هدایت اقتباس کرده، انتخاب اشعار شاعر نیز از روی همان کتاب بوده؛ خط: نستعلیق، کا: امیر جوانبخت، تا: ۱۳۴۹ش؛ واقف: کاتب؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۴/۲×۱۶/۲سم [ف: ۹ - ۱۵۲]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۸

آغاز: برابر

در حدود ۸۳۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: عبرت مصاحبی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ تملک: سردار معظم خراسانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۱۶/۵سم [ف: ۳-۲۸۲]

۵۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۹۹/۱

گزیده‌ای از آن و در حدود دو هزار و هشتصد بیت است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ (۱پ-۸۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۹/۳

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر لواسانی، بی‌تا، جا: کرمان، برای محمد اسماعیل خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۳۸پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۳۸]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ماه فروردین و سال نو برو فرخنده باد ×× هر سخن کاندر جهان باشد کنون آئین شود / جاودانه خواجه هر خواجه حاج باد ×× برترین مهتر بکهتر مهترش محتاج باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت هدیه به نام نورعلی بن فتح الل آشتیانی که نسخه را بذکاء الملک داده است به تاریخ ۱۳۱۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۰۹گ، ۲۱ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۳ - ۱۴۵]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۶

آغاز: بر آمد قیر گون ابری ز روی قیرگون دریا ×× چو راهی عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیوا؛ **انجام:** زلف تو همی سوی دهان زان آید ×× خربنده به خانه شتربان آید

شامل شصت و شش قصیده از شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز با این عبارت: «ناصر ز محمد دارد امید شفاعت»، ۷۰گ (۲۱۶پ-۲۸۵پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم[ف:۲۶-۳۶۴]

← دیوان فرزدق ﴿ القصیدة المیمیة فی مدح علی بن الحسین (ع)

● دیوان الفرزدق / شعر / عربی

d.-ul farazdaq

فرزدق، همام بن غالب، - ۱۱۰ قمری

farazdaq, hammām ebn-e qāleb (- 729)

چاپ: دمشق، المجمع العلمی العربی، قدم له شاکر الفحام، الطبعة الاولی بالافست، ۱۹۶۵م، ۱۹۲ص

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۰۵/۲

آغاز: و قال الفرزدق بن غالب: اذا اغبر افاق السماء و کشفت ×× کسور بیوت الحی نکباء حرجف؛ **انجام:** تراهم قعودا حوله و عیونهم ×× مکسره ابصارها ما تصرف.

خط: نسخ عربی، کا: علی بن حسین بن محمد بن ابراهیم بن عبدالمحسن، تا: ۹۳۸ق؛ رکابه‌دار، به نظر می‌رسد در نسخه‌ای که در اختیار کاتب این دستنویس قرار داشته و وی در ۹۳۸ق از روی آن استنساخ کرده، در ادامه اشعار کثیر، قصاید جریر و فرزدق قرار داشته است ولی وی فقط به کتابت یک قصیده از فرزدق اکتفا کرده و آن را رها نموده است؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲گ (۷۸پ-۷۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۸۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶/۷-طباطبائی

قصیده میمیه از فرزدق در مدح امام سجاد علیه السلام با شرح و توضیح در کنار ابیات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۶۰-۶۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۲۹۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۶/۱

انجام: فبعث الیه فاخرجه من الحبس تمت حکایة الفرزدق مع هشام بن الحکم لعنة الله علیه و الحمدلله رب العالمین.

قصیده میمیه از فرزدق شاعر در مدح علی بن حسین (ع) با داستان او با هشام. این نسخه ظاهراً بخشی است از کتابی که اول آن از دفتر افتاده و سطور اول داستان را کسی دیگر با خط تازه در بالای صفحه افزوده و در این نوشته پس از ذکر سند چنین آمده: «هشام بن عبدالملک حج فی خلافة عبدالملک ... فبیناهو کذلک اذا قبل علی بن الحسین (ع)» و کلمه «کذلک» آغاز نسخه موجود است؛ خط: نسخ، کا: سعد بن خزعل حویزی حلی الاصل، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: مقوایی مشکی، ۴ص (۱-۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۵۳۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۹

القصیدة و المناجات. در ستایش امام سید سجاد، با فارسی زیر متن؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه بخارایی، جلد: تیماج سیاه، ۲گ (۵۷پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶/۵

آغاز: یا سائلی این حل الجود و الکرم ×× عندی بیان اذا طلا به قدموا؛ **انجام:** مواطن قدعلت فی کل تائبة ×× علی الصحابة لم اکتم کما کتموا

قصیده فی مدح الامام زین العابدین از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه ۱۷۵ اشعار عربی «یا قبر طوس سقاک الله رحمة ...» آمده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲ص (۱۷۲-۱۷۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۸۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۰/۸-طباطبائی

آغاز: و قال الکشی الفرزدق حدثنا محمد بن مسعود؛ **انجام:** در دنبال این بخش اشعاری از امرء القیس نقل شده است.

قصیده فرزدق و داستان او با هشام است؛ کا: سید عبدالباقی حسینی کاشانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۵۵-۱۵۶)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۲۳ - ۳۶۱]

● دیوان فرزدق یمنی / شعر / فارسی

d.-e farazdaq-e yamanī

یمنی، فرزدق، ق۶ قمری

yamanī, farazdaq (- 12c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۵

آغاز: نه هر کو آید از کوهی بود با دعوت موسی ×× نه هر کو زاید از زالی بود با سطوت دستان؛ **انجام:** مشهر باش چون ملت، مطهر باش چون دولت ×× مکرم باش چون ایمان، مشرف باش چون قرآن

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۵۰-۶۵۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۷]

● دیوان فرشته / شعر / فارسی

d.-e ferešte

فرشته، محمد قاسم بن غلامعلی، ۹۶۰ - ۱۰۲۳ ؟ قمری

ferešte, mohammad qāsem-e-bn-e qolām ʻalī (1553-1614)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۶۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ۴۴۲؛ دنا ۳۱۱/۵؛ الذریعه ۸۲۴/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۱

آغاز: ای مرا از رخ زیبای تو صد گونه ضیاء ×× چشم دارم که دهم بوسه کف پای ترا؛ **انجام:** چون بیک چشم زدن می‌بردم دل از راه ×× هفت گردون بیکی آه بسوزم هر دم (ص ۲-۲۴)

شامل غزلیات به تعداد حروف تهجی از الف تا هاء (۲۷ غزل) از محمد قاسم بن غلامعلی هندوشاه استرآبادی مشهور به فرشته (حدود ۹۶۰- زنده در ۱۰۳۳ق) مؤلف تاریخ فرشته (گلشن ابراهیمی) که در سال ۱۰۱۵ق به انجام رسانده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ این نسخه مذیل است به اشعار فارسی گلستان سعدی رحمة الله علیه که ناقص الاخر می‌باشد، آغاز: «از دست و زبان که برآید ×× کز عهده شکرش بدر آید»، انجام موجود: «نخورد شیر نیم خورده سگ ×× ور بسختی بمیرد اندر غار» (ص ۲۶-۱۰۸)، به طرز چلیپائی، (غزلیات فرشته)، نستعلیق ۱۱ سطری (اشعار گلستان)؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۷/۲سم [ف: ۱۷ - ۲۱۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۱۱/۵

آغاز: ای کرده کمند دل زلف دو تا را ×× افگنده سر زلف تو صد دام بلا را / آن دم که ز مه تو شود خاک فرشته ×× بر خاک مزارش مهر گیاه را؛ **انجام:** یار من با من ندارد یاری ×× ای دریغا نیست اش دلداری / یابی از لعلش فرشته کام دل ×× گر دهد عمر عزیزت یاری

بیست و هشت غزل مرتب است با تخلص فرشته در برخی جاها؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۴پ-۸۹پ)، ۱۴ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۳۲۱]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۴

آغاز: ای مرا از رخ زیبای تو صد گونه صفا ×× چشم دارم که دهم بوسه کف پای تو را

به ترتیب تهجی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۴۵ر-۵۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۸/۲

آغاز: ای کرده کمندی دل ما زلف دو تا را ×× افکنده سر زلف تو صد دام بلا را / آشفته تر از زلف تو زانم که بهر دم ×× ریزد بجفا چشم تو خون دل ما را؛ **انجام:** یاد او کردم مرا دشنام داد ×× بین که چون گشتم عزیز از خوارئی / یابی از لعلش فرشته کام دل ×× گر دهد عمر عزیزت یارئی

بخشی از اشعار شاعر است با تخلص «فرشته» شامل یک مثنوی و چند غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱۵۴ر-۱۵۸پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۸]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۹/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه ترکی است؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۲]

۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۴

اشعار فارسی. با تخلص فرشته؛ بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۵]

● دیوان فرصت / شعر / فارسی

d.-e forsat

فرصت شیرازی، محمد نصیر بن جعفر، ۱۲۷۱ - ۱۳۳۹ قمری

forsat-e šīrāzī, mohammad nasīr ebn-e jaʻfar (1855 - 1921)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۳

آغاز: تو بدلبری و شوخی ببری دل پری را ×× پری از تو دلبر آموخت طریق دلبری را

غزلیات و قطعات منتخب از دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۱ق؛ ۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۸۸]

● دیوان فرقتی کاشانی / شعر / فارسی

d.-e forqatī kāšānī

فرقتی جوشقانی، ابوتراب بن علی، - ۱۰۲۵ قمری

forqatī jošaqānī, abū-torāb-e-bn-e ʻalī (- 1616)

آغاز: دیباچه: حمدی که عندلیبان گلشن نظم در گلزار الفاظ بهزار دستان؛ آغاز دیوان: دگر زلاله نورسته کوه فصل بهار ×× چو مادریست که فرزند پرورد بکنار

[دنا ۳۱۲/۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۳۱/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۱/۱

آغاز: برابر؛**انجام:** دیوان: گلی هرگز نچیند چشم عاشق از

گلستان ×× که دامان نگاهش را نگیرد خار مژگانی
با دیباچه‌ای از عبدالکریم بن میرزا علی کاشانی در سرگذشت او. شامل: دیباچه (۱-۹)، دیوان (۹-۳۲)، تواریخ و مراثی برای شاعر (۳۲-۵۲). خود دیوان در یک مقدمه و یک خاتمه و دارای قصیده و غزل و رباعی است به ترتیب تهجی. چنانکه در نسخه آمده میرزا شرف الدین حسینی طباطبائی و مولانا رونقی و مولانا محمد باقر نامبردار به علی و مهدی قلی بیک کرمی ساربانقلی و محمد مشرف کامل ماده تاریخ در مرگ ابوتراب بیک سروده‌اند، نیز میر رفیع الدین حیدر معمایی و امیر علاءالدین جعفر علوی ادیب و خواجه عبدالباقی نهاوندی برای او رثاء گفته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی آراسته، ۴۴ص (۹-۵۲)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۳۲سم [ف:۹-۱۲۷۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیضی بکمان پنبه زن میمانی ×× مردی ز تو عاراست بزن میمانی / سر کنده و پاقوی و کور و بد شکل ×× ز سر تا بپا بکیر من میمانی

دیباچه‌ای در آغاز این دیوان در سرگذشت او هست با ماده تاریخ مرگ او از میرزا شرف الدین حسینی طباطبائی کاشانی و رثای محمد باقر علمی و محمد شرف کامل و مهدی قلی بیک کرمی برای او. دوست او عبدالکریم بن میرزا علی کاشانی این دیباچه را نوشته و اوستکه دیوان او را فراهم آورده است. در این دیوان قصیده است در ستایش علی و امام رضا و شاه عباس و حکیم رکن الدین مسعود و ترجیع بند ساقی‌نامه و ترکیب‌بند و مثنوی حکایت حاتم و مقطعات (ناقص) و غزل است به ترتیب تهجی و مفردات و هجو استاد جهات صابونی و یک آبله رویی سپس رباعیات که برخی درباره تاریخ مسجد میر غیاث الدین منصور و باغ مرحوم آقا خضر و هجو میر بخیر و گل تاه قد و فیضی نقاشی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰۷ص (۱-۱۰۷)، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۳۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۸

آغاز: ای ز تو بند بر زبان عقل گره کشای را ×× فکر تو باعث جنون نطق سخن سرای را؛ **انجام:** نیست ما را میل گلشن در گلستان کسی ×× یعنی از ناز و عتاب با عنا آسوده ایم

انتخاب اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۸۸پ-۹۴ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** را به نظر آورده از آن بپوشند و در افشای آن نکوشند امید که قبول بزیر باد بمحمد و اله الامجاد.

دیباچه دیوان میرزا ابوتراب فرزند خواجه علی بیگ انجدانی فرقتی کاشانی است. در این دیباچه سرگذشت شاعر و چند سرود در رثا و ماده تاریخ فوت او نقل شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵ص (۱۳۴-۱۳۸حاشیه)، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۶]

۵. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ - ۵۹۸]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳ر۲۸۰۲

آغاز: بسمله. دگر ز لاله نو رسته دامن کهسار ×× چو مادریست که فرزند پرورد بکنار / بجای آب مگر باده خورده است زمین ×× که رازهای دل خویش میکند اظهار / امیر ملك ولایت علی عالی قدر ×× که هست خاك درش نوردیده احرار؛ **انجام:** گلی هرگز نچیند چشم عاشق از گلستانی ×× که دامان نگاهش را نگیرد خار مژگانی / این خانه که هست قبله اهل نماز ×× باشد بسرش خیل ملك در پرواز / ارباب نماز را بهشتست از آن ×× تاریخش شد بهشت اهل نماز سنه ۱۲۴۳ یا ۱۲۶۳ تمت بالخیر

دیوان شعری است بدون ترتیب حروف تهجی و به سبك قدیم؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، ۳۰گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۶۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۸

آغاز: یکی اعجاز پیر می‌فروش اینست ای زاهد ×× که می‌آرد برون چوب خشکی آتش تر را / قدت طوبیست روی جنت و لعل لبت کوثر ×× همانا کرده حسنت آشکارا روز محشر ار؛ **انجام:** کفار و اسیر بت بیجان گشتن ×× زهاد و بگرد سر ایمان گشتن / حاجی و ره کعبه و حیران گشتن ×× ما و سر کوهی یار و حیران گشتن

دیوان قصاید و غزلیات و قطعات شاعر است که در اشعارش «فرقتی»تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی از شیخ جابری در مورد شاعر این دیوان؛ جلد: تیماج مشکی با نام جلدساز به شکل مهر «محمد مرجع ۱۳۱۲» (بیضی)، ۸۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۱۲۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۸/۱

آغاز: دگر ز لاله نورسته دامن کهسار ×× چو مادریست که فرزند پرورد به کنارگ / زمانه سبز شد و من درین غمم که مباد ×× دگر بدیده نبینم غبار کوچه یار

بخشی از اشعار شاعر بدین ترتیب: اشعار شامل یک قصیده و چند غزل، ساقی‌نامه، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶گ (۱پ-۲۶پ)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۲۰۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۱

قسمتی از؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۲۴ص(۳۷۰-۳۹۳) [ف: ۸ - ۳۸]

● دیوان فروغ / شعر / فارسی

d.-e forūq

فروغ، رضا

forūq, rezā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۴

از سید رضای فروغ که می‌گوید ده هزار بیت قصیده سروده‌ام (ص) روی هم نزدیک به سه هزار بیت شامل: ۱. منظومه فضل، ۲. ساقی‌نامه، ۳. مثنوی هفت بزم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۶]

● دیوان فروغ اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e forūq-e esfahānī

فروغ اصفهانی، محمد مهدی بن باقر، ۱۲۲۳ق۱۳ قمری

forūq-e esfahānī, mohammad mahdī-ye-bn-e bāqer (1808 - 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۶۵/۳؛ الذریعة ۸۲۵/۹؛ ریحانة الادب ۱۸۵/۱؛ مجمع الفصحا۳۹۶/۲۱؛ فرهنگ سخنوران ۴۴۴؛ الذریعة ۸۲۵/۹؛ دنا ۳۱۲/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۵/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸ص (۲۶۷-۲۹۴) [مختصر ف: ۳۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، از کتابخانه فکری سلجوقی بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۶گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۴

آغاز: آیه عز و شرف سایه فتح و ظفر ×× پایه جاه و جلال مایه ابر سخا / فتحعلی شاه آنکه با کف او روز جود ×× کان نه یکی مفلسی یم نه یکی بینوا؛ **انجام:** آنکه بر مسند عزت بتو جا بخشیده ×× نه ز ماه داده به تو نز تو به ما بخشیده / گر به فرعون خدا عزت شاهی داده ×× هم به موسی ید بیضا و عصا بخشیده

کلیات شاعر است با تخلص «فروغ». شاعر از علمای عصر فتحعلی شاه قاجار بوده و اشعاری در مدح وی و عباس میرزا و قائم مقام سروده است. او چون ملازم فریدون میرزا فرخ بوده به فروغ فرخی لقب گرفته است. شامل است: الف: قصاید که از آغاز افتادگی دارد، آغاز نسخه: «آیه عز و شرف سایه فتح و ظفر ×× پایه جاه و جلال مایه ابر سخا»، ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «ای مایه سودای تو سود همه بازارها ×× از سود سودای رخت پیدا زیان در کارها / افسانه عشق تو را فرزانه می‌گوید همی ×× دیوانه سودای تو در کوچه و بازارها»، ج: مقطعات، آغاز: «ای شاه فلک قدر ترا درد مبادا ×× بر دامن جاهت ز جهان گرد مبادا / گرم است دل خلق به اقبال بلندت ×× از حادثه چرخ دلت سرد مبادا»، د: رباعیات، آغاز: «یا رب تو به امتحان نشانم منما ×× بگذر ز گناه و امتحانم منما / دانی که به امتحان سیه روی شوم ×× پس روی سیاه دو جهانم منما»، انجام: «گر به فرعون خدا عزت شاهی داده ×× هم به موسی ید بیضا و عصا بخشیده»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۵۸ق، برای علی خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۰۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۰

آغاز: معین میکنم درد و غم از بهر بد اندیشان ×× مهیا می‌کنم کام دل از بهر محبانم؛ **انجام:** تا گل دمد از خاک بهر سوی ز بستان ×× تا مسند رنگین فکند لاله به هامون

قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۴سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۵

آغاز: در قصر افجه بارگه عام بسته اند ×× وز بهر جشن خسرو ایام بسته اند؛ **انجام:** وفا و مردمی از اهل آن مجو زنهار ×× که بسته عهد موالاتشان به یک تیز است

در عنوان اشعارش نوشته: «فروغ الدین اصفهانی، نامش میرزا محمد مهدی خلف میرزا باقر بهجت»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۲۴-۸۲۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۴]

۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۲۶/۱

آغاز: در وصف بهار گوید: اکنون که شد میسر گلشن ریاض خلد ×× از کف منه صراحی من تا میسر است / خاص این زمان که موسم طغیان عشق ماست ×× تا نرگس است غمزه زن و گل سنمبراست؛ **انجام:** ز عشق تو به فروغا چسان توانم کرد ×× مرا که دل بکمند نگار سیمین است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد [ف: ۱۰ - ۱۶۰۰]

● دیوان فروغ تبریزی / شعر / فارسی

d.-e forūq-e tabrīzī

فروغ تبریزی، عبدالله، - ۱۲۱۰ قمری

forūq-e tabrīzī, ‘abd-ol-lāh (- 1796)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵۷

آغاز: سحر بویی ز زلف یار باد آورد بر صحرا ×× عبیر آمیز عنبر ریز عنبر بیز عنبرسا؛ **انجام:** تویی شاه وفادارش تویی دلجوی غمخوارش ×× بکس نبود سرو کارش سگ این آستانستن

قصاید او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۱ص (۱-۱۳۱)، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۹۵۴]

● **دیوان فروغ کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e forūq-e kāšānī

فروغ کاشانی، محمد قاسم بن فتحعلی خان، ق۱۳ قمری

forūq-e kāšānī ،mohammad qāsem ben fath-'alī xān (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۱

آغاز: جان غلام کوی جانان کرده ام ×× تا که بر دل عشق سلطان کردهام؛ **انجام:** جان رنجور ناتوان از غم ×× ساز بدرود جسم لاغر کرد

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۸۰۶–۸۱۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۲]

● **دیوان فروغی** / شعر / فارسی

d.-e forūqī

فروغی، محمد حسین بن محمد مهدی، ۱۲۵۵ – ۱۳۳۵ قمری

forūqī, mohammad hoseyn-e-bn-e mohammad mahdī (1839 - 1917)

چاپ: [تهران]، سنگی، ۱۳۱۸ (تاریخ کتابت ۱۳۰۲)، رقعی، ۲+۳۷۸ص (صص ۱۴۲–۵۲۸)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۳/۳

آغاز: ز سعی باد بهار روز فیض ابر مطیر ×× چمن ز سبزه و گل گشت خلخ و کشمیر؛ **انجام:** جمشید جام و کی کله و قیصر افسریم ×× زآنرو که پیر میکده را حلقه بر دریم

کاتب در آغاز دیوان وی نوشته است که «حضرت شاهنشاه تخلص فروغی بایشان صادر کرده است» اما در غزلیات نسخه ما همه جا «حیرت» تخلص شده است: مانند این بیت: «حیرتا پیش کسی درد خود اظهار مکن ×× که بجز مار نباشد بجهان دردرسی»، بناء محتمل است که غزلیات این نسخه قبل از دادن لقب فروغی به شاعر سروده شده باشد؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ – ۳۱۴]

● **دیوان فروغی** / شعر / فارسی

d.-e forūqī

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

غزلیات فروغی. غیر از فروغی بسطامی چند شاعر دیگر هم با همان تخلص بوده‌اند. نام و شرح حال شاعر ندارد. در هیچ جا تاریخی دیده نشد. ولی به قرائن و نمونه کاغذ بیش از یک صد و پنجاه سال از تاریخ تحریر آن گذشته، نمونه غزل: «ز بیدادت به گردون داد من رفت ×× زیادت بر فلک فریاد من رفت / دمی ناکرده جا در کوی جانان ×× گلستان ارم از یاد من رفت / بلای عشق طفلان پیرزاد ××به من از خوی مادرزاد من رفت / به گوشم خورد تا افسانه عشق ×× همه افسانه‌ها از یاد من رفت / چها کز فرقت خوبان فروغی ×× پیاپی بر دل ناشاد من رفت»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۸ص، هر صفحه حدود ۱۵ بیت [میراث اسلامی: ۱۰ – ۷۵۲]

● **دیوان فروغی بسطامی** / شعر / فارسی

d.-e forūqī bastāmī

فروغی، عباس بن موسی، ۱۲۱۳ – ۱۲۷۴ قمری

forūqī, 'abbās-e-bn-e mūsā (1799 - 1858)

آغاز: کی رفته‌ای ز دل که تمنا کنم تو را ×× کی بوده‌ای نهفته که پیدا کنم تو را / غیبت نکرده‌ای که شوم طالب حضور ×× پنهان نگشته‌ای که هویدا کنم تو را

چاپ: چندین بار چاپ شده؛ تهران، سنگی، ۱۳۰۲، رحلی، ۷۵+۱ص

[الذریعة ۸۲۷/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۶۵/۳؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۴۵؛ دنا ۳۱۲/۵-۳۱۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۸۸/۱]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۴

آغاز: بسمله. فرمود خدا بزری آئین من است ×× تمکین شهان ز فر تمکین من است / فرمانده اختران بصد جاه و جلال ×× فرمانبر شاه ناصر الدین من است؛ **انجام:** فخریا بر گو دعای دولت شاه جهان ×× تا جهان باشد بملک شاه بدخواهی نباشد

نس قصاید و غزلیاتی است که عموما در مدح ناصرالدین شاه قاجار سروده شده و نام وی در هر قطعه به آب زر کتابت گردیده؛ خط: نستعلیق جلی، کا: محمد حسین طهرانی، تا: شعبان ۱۲۷۰ق؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ مجدول، با کمندکشی زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روغنی بوم زیتونی، ۹۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۴/۱×۳۶/۲سم [ف: ۴ – ۸۷۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۸

آغاز: بسمله، عهدی از عهد ملک ناصر دین خوشتر نیست ×× که ز مولود علی بر همه آگاهی باد؛ **انجام:** این نامه که مدح ناصرالدین شاه است ×× ترتیب وی از خط محمد کردند

منتخبی از اشعار فروغی آمده که بیشتر آنها در مدح ناصرالدین شاه است این اشعار اعم از قصیده و غزل می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد ساوجبلاغی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲–۳۰۲]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۲

آغاز: فروغی فروغ گوهر فصاحت پرتو اختر بلاغت روان معنی برهان؛ **انجام:** شاهد حال جلال اندر فراق آن جمال ×× اشک چشم و رنگ رخسار است گوئی نیست هست
دیوانی است که کاتب آن را از اشعار متفرقه شاعر جمع‌آوری کرده. مقداری اشعار مربوط به عشق و مقداری هم در مدح ناصرالدین شاه است. در ابتدا مقدمه‌ای درباره کیفیت جمع آوری اشعار او نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد زکی بن محمد علی تویسرکانی، تا: چهارشنبه ۲۹ شعبان ۱۲۸۲ق؛ مهر: «غلام» (بیضی)؛ ۹۷گ (۹۳پ-۱۸۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [مؤید: ۳-۶۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بیستون تا دم تیشه فرهاد نداشت ×× عشق را بین که از آن کوه گران شد کمری
گزیده‌ای است از آن و غزلیات است به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲ ذیقعده ۱۲۸۶ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سرخ نازک، جلد: رویه میشن آبی، ۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۵]

۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۱
خط: نستعلیق، کا: حسن بن ابراهیم حسینی خلیفه سلطانی، تا: سه‌شنبه ۶ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق، جا: قمشه؛ ۱۳۳گ (۳پ-۱۳۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۲۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** شاهد حال جلال اندر فراق آن جمال ×× اشک چشم و رنگ رخسارست گویی نیست هست
گزیده است از رباعیات او و سپس غزل‌های اوست به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد بن زین العابدین، تا: شعبان ۱۲۹۲ق؛ غزلیات جلال الدین میرزا نیز ضمیمه است؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن زرد، ۱۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹/۷×۳۱/۹سم [ف: ۲ - ۳۲۵]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۴/۴
اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۵۲]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۵۸
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۱گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۳/۲
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۶۳گ (۶۶ر-۱۲۸پ)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۱۰۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷۸
همه غزل است با تخلص فروغی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۴؛افتادگی:آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۴گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۶۸۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۴
مخمس غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: الوان، جلد: مشما و مقوایی، ۱۱ص (۸۴-۹۴)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۵]

۱۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۴
آغاز: خوش آنکه حلقه‌های سر زلف وا کنی ×× دیوانگان سلسله ات را رها کنی؛ **انجام:** شعرت ز نام شاه فروغی شرف گرفت ×× زیبد که تاج تارک شعرا کنم تو را
اشعاری است از فروغی بسطامی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۱۸، ۸۲۳-۸۲۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۶]

۱۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا به کی از عشق او هو می‌زنی هی می کنی ؟
خط: نستعلیق، کا: محسن ظلی، تا: پنج‌شنبه ۸ ذیحجه ۱۳۵۸ق، جهت مرحوم میرزا عبدالحسین ذوالریاستین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۴۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ببین خرابی دوران چرخ مینا رنگ ×× توهم خراب زجام شراب نوشین باش / چرا ز سینه برون رفتی ای کبوتر دل ×× کنون زطره او زیر چنگ شاهین است
غزلیات از الف تا شین را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۰]

۱۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۵
آغاز: اللهم کما زینت سلطنته بقوائم العدل و الجود فزین اطناب خیام عظمة باوتاد الدوام و الخلود. مکن حجاب و جودت لباس دیبا را ×× که نیست حاجت دیبا لباس زیبا را؛ **انجام:** یا چو خضر از روی بینش پای در ظلمت گذار ×× یا چو اسکندر دل از سر چشمه حیوان بکن
قصایدی است در مدح ناصر الدین شاه قاجار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول کمنددار زرین، یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۸سم [ف: ۴ - ۸۷۷]

● دیوان فرهاد میرزا قاجار = اشعار معتمد الدوله /

شعر / فارسی

aš‘ār-e mo‘tamed-od-dowle

فرهاد میرزا قاجار، ۱۲۳۳ – ۱۳۰۵ قمری
farhād mīrzā qājār (1818 - 1888)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۲۴/۲

آغاز: معدوم شد زجور و جفا و ندوم ×× ای کاش می‌شدی همان معدوم؛ **انجام:** بروز جمعه دو چار و دو ماه زماه دهم ×× که سال سیصد الاده از هزار شده

ابتدای این اشعار ترجیع‌بندی است در وصف مغاره‌ای که ناپلئون در پاریس ساخته است و سپس سه قطعه شعر که قطعه دویم آن در وصف ناصر الدین شاه و قطعه اول آن در شب بیست و چهارم رمضان ۱۲۸۷ق در وصف حضرت امیر علیه السلام پرداخته شده است و بعد از ین سه قطعه قطعه چهارمی است که آن هم در وصف حضرت امیر است؛ خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳، کاتب شاید فرهاد میرزا؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۴ص (۳۳–۴۶)، ۱۱سطر(۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ – ۵۶۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۶

آغاز: آن زلف کو سرشته است بر مشک و عنبرا ×× بر مشتری است حلقه و بر ماه چنبرا؛ **انجام:** پیوسته امید من بدرگاه تو بود ×× همواره معاش من ز انعام تو باد

اشعاری از فرهاد میرزا معتمدالدوله است با همین عنوان که از شاهزادگان فاضل قاجاری و دارای کتابخانه فوق العاده نفیسی بوده است، در عنوان اشعار وی در سفینه حاضر نوشته شده: «فرهاد میرزای معتمدالدوله عم حضرت شهریاری»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۶۷۴–۶۷۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۰]

● دیوان فرهنگ شیرازی / شعر / فارسی

d.-e farhang-e šīrāzī

فرهنگ شیرازی، ابوالقاسم بن محمد شفیع، ۱۲۴۲ – ۱۳۰۹ قمری

farhang-e šīrāzī, ab-ol-qāsem-e-bn-e mohammad šafī‘ (1827 - 1892)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۲

آغاز: از این منازل ویران و این دیار خراب ×× غریب نیست که آید همی غریو غراب؛ **انجام:** عجب دارم ازین آتش که جان عاشقان دارد ×× که می‌سوزند و دارند از سرشک دیده دریایی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۸۱۱–۸۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۴]

● دیوان فریب / شعر / فارسی

d.-e farīb

فریب

farīb

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۴۸/۲–۱۶/۵۸

آغاز: فریب از درم گربراند عجب نیست ×× کشم ناله درکوی اوبسکه بی جا / گرفتم آنکه بگرفتم پس از عمری عنانش را ×× به سر تا می‌توانم کرد خاک آستانش را؛ **انجام:** مست چشم ساقی ام دیگر فریب ×× حاجتم بر ساغر وپیمانه نیست / گرچه شاه عشق را کاشانه نیست ×× منزل او جز دل دیوانه نیست

بخشی از دیوان اشعار شاعری است با تخلص «فریب» این بخش غزلیات شاعر را از قافیه الف تابخشی از تاء شامل است. گویا همان میرزا عبدالغفار فرزند فتحعلی شاه قاجار که به فریب تخلص می‌نموده است. (ر. ک: فرهنگ سخنوران خیامپور ۷۰۶/۲)؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذ، ۱۰گ، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۹۱۶]

● دیوان فریب اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e farīb-e esfahānī

فریب اصفهانی، عبدالغفار بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

farīb-e esfahānī ‚‘abd-ol-qaffār ben fath-‘alī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۴

آغاز: ای صنم نوش لب خیز و به شادی گرای ×× راه گلستان بگیر در صف مستان در آی؛ **انجام:** گلزار فریب! امروز خوش باد بمرغانش ×× ما را سر گلشن نیست بی روی گل اندامی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۸۱۸–۸۲۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۲۳۴]

● دیوان فرید / شعر / فارسی

d.-e farīd

فرید

farīd

[فرهنگ سخنوران ۴۴۶؛ دنا ۳۱۳/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۹

آغاز: بخت ملک آرای تو با رفعت ذات الحبک ×× طلعت زیبای تو با زینت شمس الضحی؛ **انجام:** بر پاکی عقیدت من در هوای تو ×× در ضمن من قصیده من صد گواه بود

این دیوان بوسیله فرید، که نام او از این قسمت به دست می‌آید: «پیش از اینم خواندندی ×× خاصه و عامه از ره تقلید / شد کنون

این لقب بمن لایق ×× که بماند ز خدمت تو فرید»، فراهم آمد بر حسب ترتیب حروف تهجی و الفبایی از «الف» تا «دال» اشعار او را دارد و ممدوحانش: «غالب بن سعلب» و «ابو المظفر غالب بن سعلب» (آن صدری که هست ملک سلطانرا شهاب و دین یزدانرا ضیا) و «سنجش»: «خداوند جهان سنجر کزین تاریخ تا محشر ×× نه بیند کس چو تو دیگر ز نسل آدم و حوا»؛ و «سراج الدین محمد مجید بن حکلی»: «سراج دین محمد ابن حکی ×× که در محامد و اوصاف نیست یار او را می‌باشد»؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ هر مصرع در یک سطر، این نسخه به ظاهر برای نظام نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۹۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۷۹

آغاز: ای قلم دردست تو چون درکف موسی عصا ×× وی کرم درطبع تو چون برلب عیسی دعا / این فزاید دوستان را گاه الفت زندگی ×× برهان نماید دشمنان را گاه وحشت اژدها؛ **انجام:** زنفسش باد زایل دردمندی ×× ملک کرده به پیشش مدح خوانی / فلک جسته زقدرش سرفرازی ×× به طبعش باد مایل شادمانی.

منظومه ای است در مدایح یکی از شاهان که احتمالاً شاعر آن به «فرید» مشهور بوده است در یکی از اشعارش می‌گوید: «پیش از اینم فرید خواندندی ×× خاصه وعام از ره تقلید / شد کنون این لقب به من لایق ××که بماندم به خدمت تو فرید»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۱]

● **دیوان فرید اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e farīd-e esfahānī

فرید احول، ق۷ قمری

farīd ahvā (- 13c)

شاعرقرن هفتم معاصر و مداح اتابک مظفرالدین ابوبکر بن سعد بن زنگی و پسرش سعد با شرح حال مختصری از شاعر شامل سه هزار بیت.

[الذریعة ۸۳۰/۹؛ م ۲۴۶۶؛ دنا ۳۱۳/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱

آغاز: فرید احول از اقران امامی هروی است، و در اصفهان در زمان صاعدیه ظهور یافته، مردی اهل فضل بود ... یا واهب الحیاة، یا حی لم یزل ×× علمت محیط کلی و جزویست در ازل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی سیر، ۲۹ص (۴-۳۲ در هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵/۶×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۸۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۸-ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۹۶۵؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۱۹

آغاز: یا واهب الحواه و یا حی لم یزل ×× علمت محیط کلی و جزویست در ازل؛ **انجام:** بر تر ازینجهان بود، اوج هوای قدر تو ×× دوست بکام دشمنت، از دل و دین شدی بری

فقط شامل قصاید اوست و کامل نیست؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۶۴گ، ۱۱سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۳سم [ف: ۷ - ۴۸۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۲۸

آغاز: آب زلال نوشید از دست ساقی خوش ×× مایل به مل بود به زان کوبمال مایل؛ **انجام:** قضا در موکبت رهبر، قدر در خامه ات مضمر ×× اجل در خنجرت گوهر، ظفر بر رایتت پرچم

در حدود هشتصد بیت از دیوان؛ خط: نستعلیق خوش، کا: هروی مقیم مشهد، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛ منضم به دیوان ازرقی و دیوان امامی هروی که مجموعه‌ای از دواوین بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۴۸۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲/۳-ف و ۱۴۷۳/۳-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2995 (ذیل ریو ش ۲۱۳)؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر قلی بن محمد تقی جاجرمی، تا: جمعه ۱۰ رمضان ۱۲۶۴ق، برای ملک الشعراء میرزا سرخوش؛ ۳۳گ (۱۴۹-۱۸۱)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۵ و ۶۰۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۴

آغاز: بخشای بر کسی که مر او را ز خون دل ××گیرد نگار دست و نگیرد نگار دست؛ **انجام:** شمایل تو حمیده خصایل تو گزیده ×× مخالف تو معذب موافق تو موفق

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۶۷-۶۶۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۸

آغاز: فریدالدین احول از خراسان بوده در عهد اتابک مظفرالدین ابوبکر ... الخ یا واهب الحیوة و یاحی لم یزل ×× علمت محیط کلی وجزو یست در ازل؛ **انجام:** تقصیر زتوفیر کف راد تو نیست ×× گر هست مرا زطالع وارونست

منتخب دیوان؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ از آنجاست: «در حلم با درنگی، با علم و هوش و هنگی ×× بوبکر سعد زنگی، شاه جهان اتابک / شاه جهان اتابک ابوبکر غوطه خورد ×× دربحر فتنه غرقه حسن الثواب شد / کیخسرو دوم عضدالدین بفال سعد ×× برتخت بخت خسرو افراسیاب شد / بادا هزار سال پسر گر پدر برفت ×× دانم یقین که دعوت او مستجاب شد»؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۳۱گ، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ - ۸۱۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ضمن مجموعه صفحات ۲۹-۳۱، ۵۳-۵۵، ۱۲۳-۱۲۵، ۱۳۴-۱۳۸ [سنا: ف: ۱ - ۲۴]

● **دیوان فریدون** / شعر / فارسی
d.-e fereydūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۲
آغاز: نمی کشیم سر از جور تیغت ای بی باک ×× اگر ز تیغ بیفتد به جان ما صد چاک؛ **انجام:** ز جام باده فریدون بسر ... دیدم ×× مگر که آب خضر ریختند در این خاک
از: فریدون (؟) مشخص نشد کدام یک از شاعران مذکور در فرهنگ سخنوران می‌تواند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری. مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱ص (۲۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۵]

● **دیوان فریدون** / شعر / فارسی
d.-e fereydūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۳
از: فریدون (؟). معلوم نشد کدام فریدون منظور است. غزل نقل شده از وی به این علت که یک نمونه جالب از تصویرگری معشوق زرد چهره با تیپ اروپایی را نشان می‌دهد آورده شد: «شوخی که دایما دل او مایل جفاست ×× عمر عزیز ماست، چه حاصل که بی وفاست / تنها نه من بخال لبش مبتلا شدم ×× بر هر که بنگری به همین درد مبتلاست / ابروی زرد نقص جمالش نمی‌شود ×× سر سوره کلام خدا جدولش طلاست / چشمش گر اندکی بکبودی زند چه باک ×× فیروزه را چو می‌نگری دیده را جلاست / تا چند بشکنی ز جفا شیشه دلم ×× آخر نه این خراب شده خانه خداست / در ابروش بدید منجم چو ماه نو ×× خندید و گفت بر سر این مه چه فتنه هاست / دیدم که یار می‌رود و از پی اش رقیب ×× گفتم [که] عمر می‌رود و مرگ از قفاست / رفتم بر طبیب علاج دلم کند ×× نبضم گرفت و گفت که این درد بیدواست / از سوز دل منال فریدون ز بیکسی ×× کس را چه می‌کنی که کس بیکسان خداست»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۶۹-۵۷۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۱]

● **دیوان فریدون میرزا = اعجاز اللسان** / شعر / فارسی
d.-e fereydūn mīrzā = e'jāz-ol lesān

قاجار، فریدون میرزا بن فتحعلی، - ۱۲۷۲ قمری
qājār, fereydūn mīrzā ben fath-'alī (- 1856)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۰۴/۱
آغاز: بختم مساعد آمد و اقبال شد بلند ×× تا از خجند آمدم آن یار ارجمند / برخواستم بعزم پذیره زجای خویش ×× چونان که خیزد از سر آتش یکی سپند؛ **انجام:** تا دهر را ز شب شبهین معجر ×× تا چرخ را ز خور بسدین یاره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: متنوع الوان، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۱۱۵ص (۲-۱۱۶)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸سم [ف: ۴۳ - ۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۳۴
آغاز: خریده آسا که در آمدن یار و استقبال دلدار و ملاقات دیدار می‌فرمایند دالیه است مترادف مقید به نون قید و حرکت ... بختم مساعد آمد و اقبال شد بلند ×× تا از خجند آمدم آن یار ارجمند؛ **انجام:** من باشم و جلالت و اخصلاص پادشاه ×× من باشم و اطاعت و سلطان کامیاب
در آغاز هر قصیده وزن و افاعیل آن قصیده مشخص شده است. نسخه ما شامل ۵ قصیده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۱۲۴۹ق، جا: تبریز؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۴۵۵-۴۶۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۰
آغاز: آغاز دیباچه به نثر: مطلع قصاید آفرینش و مقطع قطعات دانش و بینش تشبیب حمد و ثنای ...؛ آغاز قصاید: بختم مساعد آمد و اقبال شد بلند ×× تا از خجند آمدم آن یار ارجمند / برخواستم بعزم پذیره ز جای خویش ×× چونانکه خیزد از سر آتش یکی سپند / بشتافتم بسان خدنگ از ره کمان ×× در زیر پا کشیده یکی بادپا سمند / در دست چون غزالی در کوه چون عقاب ×× در بحر چون نهنگی و در نار چون نوند / القصه با شتاب رسیدم به حضرتی ×× کز آفتاب برتر و از آسمان بلند؛ **انجام:** انجام نسخه و قصاید: زان بر ارادت است به معصومین ×× کانجا عقول عاشره مجنون است / این مهر همچو فلک و جهان دریا ×× بی فلک هر که رفت به جیحون است. آنچه تموج بحر ذخار طبع غرایب بارد خاطر ... و بیمن و بهجت اختتام یافت و السلام
بخشی از دیوان شاعر است شامل: الف: دیباچه به نثر، در لغت نامه دهخدا گفته شده که این دیباچه را قاآنی بر دیوان شاعر نوشته است این دیباچه در سال ۱۲۴۸ق نوشته شده و در آن به نایب الایاله بودن شاعر در آذربایجان اشاره شده است، ب: قصاید، این قصاید به ترتیب حروف تهجی تنظیم شده و در آغاز هر قصیده وزن آن ذکر شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۴۳۷]

● **دیوان فصیحی هروی** / شعر / فارسی
d.-e fasīhī heravī

فصیحی هروی، - ۱۰۴۹ قمری

fasīhī-ye heravī (- 1640)
[فرهنگ سخنوران ۷۱۱/۲؛ دنا ۳۱۳/۵-۳۱۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۶۸/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۰۸/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۳۹
آغاز: زمهر سپهر ازکنم جان را ×× به سابون مهتاب شویم کتان را؛ **انجام:** کز انفاس قدسی نژادان علوی ×× پزیرند روز و شب این ارمغان را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۴پ-۳۷پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۹
غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ کا: محمد تقی، تا: سه‌شنبه ۶ ربیع الثانی ۱۰۶۱ق، جا: جهانگیر هند؛ در ۱۶ جزء؛ کاغذ: هندی، ۹۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۶۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۷/۴-ف
آغاز: خدایا روزی آن خود پرستان ساز جنت را ×× که دوزخ جنت است آتش پرستان محبت را / فصیحی چون سپارم جان مرا تابوت از آتش کنی ×× که از پروانه من آموختم علم محبت را؛ **انجام:** آن شعله که عارض از من حسن فروخت ×× هر موی مرا ناله برنگی آموخت / از سوختنم نیست خبردار آری ×× عالم سوزد برع و نداند که چه سوخت
نسخه اصل: آلمان Oroct 3493؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۳ - ۷۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۲۷
ترکیب بند از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۳۰۳-۳۰۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۲
آغاز: هین که صبا برفکند زلف ز رخسار یار ×× از دل شب جلوه صبح سرا آشکار / شوخ جمالی مگر زهره دل شد که باز ×× خواب فراموش کرد دیده شب زنده دار؛ **انجام:** هر کجا صبح زدم چتر نشاط ×× شام از آن نوحه ماتم برخواست / قصه درد فصیحی گفتند ×× شیون از عالم و آدم برخواست
بخشی از قصاید و اندکی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۱۹گ، ۲۵ سطر چهارستونی، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۴۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۴
اشعار از او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان فضل الله استرآبادی / شعر / فارسی
d.-e fazl-ol-lāh-e estarābādī

فضل الله حروفی، ۷۴۰ - ۷۹۶ ؟ قمری
fazl--ol-lāh-e horūfī (1340 - 1394)
[فرهنگ سخنوارن ص ۶۱۳- الذریعه ۹: ۱۲۱۷دنا ۳۱۴/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۵-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). ترجیع بند اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳/۱
آغاز: فواید سلطان المحققین و قطب الموحدین و مرشد السالکین مولینا فضل الله استرابادی قدس مرقده در ارشاد حضرت سلطان الدنیا و الدین ابوالفضل سید نسیمی قدس الله تعالی سره نورالله مرقده در اسلوب مثنوی. ای جوانی خفته در باغ کهن ×× بشنو از مرغ سحر خیز این سخن / کای شتر دل چون درا کمتر درا ×× یک زمان بر منیر وحدت درا / گر کسی گوید که ای فضل اله ×× بگذرانیدی زکونین غز و جاه / پیر تو در راه حق اول که بود ×× پرتو این در از کدامین رو گشود / مرشد من بود آن در راه دین ×× عارف حق عالم علم الیقین / قطب عالم مرد معنی بوالحسن ×× سیرت آیین او شد پیر من؛ **انجام:** میگوی نعیما تو امروز ×× در دانه بحر کبریائی / سیمرغ جهان لامکانیم ×× مقصود زمین و آسمانیم
دارای دو بند مثنوی سپس غزل به ترتیب تهجی، با تخلص «نعیمی» و «نعیما» و چند رباعی و یک ترجیع؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد، تا: ۱۰ محرم ۹۱۰ق؛ جدول زر و لاجورد، با سه سرلوح زیبا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج عنابی، ۲۱ص (۲-۲۲)، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱-۱۹۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۰/۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۴]

● دیوان فضل الله کاشی / شعر / فارسی
d.-e fazl-ol-lāh-e kāšī

کاشی، فضل الله
kāšī, fazl-ol-lāh

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۷۲/۷
شعر از ملک العلماء و الفضلا افضل ادین فضل الله کاشی تعمده الیه، به فارسی با تعیین بحر و وزن عروضی؛ بی‌کا، تا: ۸۱۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۶]

● دیوان فضلی / شعر / فارسی
d.-e fazlī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۷۷
آغاز: چو گل بشکفته در باغ خرد صد گونه مشکلها ×× سر از کتم عدم آورده بیرون غنچه دلها / چسان افسانه عالم نگردد قصه

عشقی ×× که باشد مبحث شرع جنونش درس محفلها / لباب خون شد از شوق لبش جام دل فضلی ×× الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها؛ **انجام:** از عشق تو خوش بود چو خم جوشیدن ×× بر یاد لبت ساغر می‌نوشیدن / سر در قدمت نهادن آنکه ز وفا ×× در راه جفای تو بجان کوشیدن (از اینجا در پایان رباعیها افتاده و می‌رسد بخاتمه منثور) هر جا که کند مطرب فرخنده خطاب ×× ذکر می‌عشق تو بر آواز رباب / از ذوق سماع ذکر آن باده باب ×× عقل و دل و جان من مست و خراب
که یکره پی روان طریقت را از تجرع زلال افضال توفیق حقیقت سیرابی بخشایی رباعیة: یا رب ز می‌محبتم جامی بخش ×× وز ساغر دولتم سر انجامی بخش / کامم ز تو جز غایت بی کامی نیست ×× ای غایت کامها مرا کامی بخش ... عاشق مستی مسلوب الاختیار را بر زبان که ترجمان دل محبت نشانست.
غزل است به ترتیب تهجی با همین تخلص (۱-۳۳۳) و رباعی (۳۳۴-۳۴۰) نزدیک به چهار هزار و اندی و در پایان بندی است به نثر در سه صفحه و نیم درباره او ولی مطلبی از آن درباره او به دست نمی‌آید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۱۷۶گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۵۱۰]

● **دیوان فضلی** / شعر / ترکی

d.-e fazlī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۲
آغاز: عارضیت ایپلان زلفوبک باغ از انمایان قیل ×× کل بقاسنی چاک است غنچه بغربنی قان قیل؛ **انجام:** فضلیا عمر سلطان که کهیکا یول تالسنگ ×× خاک پائین کوز که سرمه سلیمان قیل
از: فضلی (؟). اشعاری ترکی از شاعری با تخلص فضلی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهر، مجدول، رکابه‌دار؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۵۹ر-۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۲]

● **دیوان فضولی بغدادی** / شعر / ترکی

d.-e fozūlī-ye baqdādī

فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان، ۹۱۳؟-۹۷۶؟ قمری
fozūlī baqdādī, mohammad ebn-e soleymān (1508 - 1569)

آغاز: حمد بیحد اول متکلم نطق آفرینه که سفینه امید سکان بحار بحور نظمی تموج استغراق الشعراء یتبعهم الغاوون مستغرق گرداب حرمان ایتمشکن سلسه استثناء
چاپ: ایران، سنگی، ۱۲۸۴، وزیری کوچک، ۱۲۹ص
[نسخه‌های منزوی ۲۴۶۷/۳ و ۱۸۸۷/۳؛ الذریعه ۸۳۸/۹؛ دنا ۳۱۴/۵-۳۱۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۵۹
آغاز: قد انا العشق للعشاق منهاج الهدی ×× سالک راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا؛ **انجام:** ماقبل آخر: طوبی من القاک بان التحقیق ×× من نوارک قد زارعیاً و حسین
غزلیات، ترکیبات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: روحی بن خیری بغدادی، تا: ۹۹۱ق؛ افتادگی: وسط؛ از قسمت ماقبل آخر افتادگی دارد؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: نخودی رنگ ضخیم، جلد: میشن، ۱۸۰گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ایرشدی وقت که فصل خزان ناهموار ×× قله خنک حرکاتن مزاحم اشجار
شامل دیباچه و غزلیات، قطعات، رباعیات و قصاید است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق؛ افتادگی: انجام؛ دارای سه سرلوح و کتیبه مذهب و مرصع، مجدول؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۱۷]

۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۹
منتخب دیوان است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۶]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۴۴
آغاز: بسمله قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا ×× سالک راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت میرزا رضا قلی خان جلایرزاده مورخ شوال ۱۲۹۹ق؛ تملک: محمد تقی مورخ ۱۲۷۵ق؛ مهر: «عبده محمد تقی» (بیضی)، «محمد رضا» (بادامی)، «عبده بهاءالدین علی الحسینی» (بیضی)، «لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز با مهر حاج سید سعید، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۸]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۸
شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز (دو ورق از دیباچه)؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۸۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۴۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۷۰-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۸]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۷
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از طرز نگارش و تذهیب احتمال می‌دهم که در قرن دهم و زمان حیات فضولی نگاشته شده باشد؛ با سه سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ واقف:

سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۵۱ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۹-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴۶-فیروز

دیوان غزلیات فضولی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: مختلف، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۲۳۴-۱۲۴۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۳]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۸ ـ ج

آغاز: آغاز ۱: دیباچه منثور: برابر؛ آغاز ۲: غزل و قطعه‌ها و رباعیات: قدانار العشق للعشاق منهاج الهدی ×× سالك راه حقیقت عشقه ایلرا اقتدا؛ آغاز ۳: قصاید که در ستایش شاه و درباریان عثمانی است: هوا عرایس گلزاره اولدی چهره گشا ×× بهار گلشنه کیدردی حله خضرا؛ آغاز ۴: رساله منثور: مالك ملك آرای عالم و حاکم حکمت فزای اقالیم حکم؛ **انجام:** انجام ۱: نقصان عبارتن کوتوره، والله اعلم بالصواب؛ انجام ۲: خاك اولدم و هر یا که غبارم کیتدی ××القصه قپو کدن اعتبارم کیتدی؛ انجام ۳: یارب از کار فضولی گره غم بگشا ×× زمجازش برهان راه حقیقت بنم (چند غزل در پایان این بخش بفارسی است)؛ انجام ۴: بی تزلزل جمیع ارکانی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح؛ تملك: ابن بن حاج عبدالجبار آغا در ذیحجه ۱۲۷۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۷]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ مجدول زر و لاجورد [نشریه: ۲ - ۷۷]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قصاید فارسی او با دیباچه آن در متن و قصاید ترکی او با دیباچه آن در هامش و غزل‌های فارسی او با دیباچه آن در متن و غزل‌های ترکی او با ترجیعات در هامش؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۱۰۷]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۵۸-۵۹/۷۸

آغاز: زمان زمان سودای شعر سایر افعالمه غالب دو شوب و گروه گروه لیلی وشلر مجنون کمی استماع شعر ایچون باشمه آشوب؛ آغاز غزلیات: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدی ×× سالك راه حقیقت عشقه ایلرا قتدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (از اول مقدمه)؛ ۸۴گ، ۱۷و۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۱۷]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۲۵/۱-۳۹/۲۰۵

آغاز: جانانه روا دور که چکوب تیغ دمادم ×× غمزنك سوکه جسمم دله باغرم تو که قانم / پنهانی او دوم عالمه فاش اولدی فضولی ×× یارب که بنم شمع کبی یا نه زبانم؛ **انجام:** ایشمدور سایه تك بیرون یره یور اورمك اول کوندن ×× که با شمدن کید پدر سایه سرو خرامانك

بخشی از غزلیات حرف‌های «ف، ق، ك، م، ن، ی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۹۱۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۳

آغاز: بو خاك او پاك خاك اولمزدم اولمز ×× هم اول دریا ده بر قطره کم اولمز؛ **انجام:** یا رب سقلفل اول کپشنك ایمانتی ×× که نبم یازم او قبوب دعا قبله

حاوی مثنویات که در این مثنویات گوینده تعدادی پند و اندرز گنجانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۳۷گ، ۱۵ سطر (۶×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۶ - ۲۸۵]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۴

آغاز: برابر

شامل: نثری به ترکی در شرح حال فضولی و علت فراهم آوردن دیوان، غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن غیب الله، تا: شاید قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۱۳]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۲/۶

آغاز: ای ملك سیما که سندن اوز که حیراندرسنسکا ×× حق بیلور انسان دیمز هر کیم انساندرسنسکا؛ **انجام:** ای فضولی قیلمزم ترك طریق عشق کیم ×× بر فضیلت داخل اهل کمال ایلرنبی

منتخب آن است. این قسمت از غزلیات که با رعایت ترتیب حروف قوافی مرتب شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ص (۴۱۴-۴۲۹)، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۱

غزل‌های ترکی او است به ترتیب تهجی با ترجیع‌بند و مسدس ترکیب‌بند و مخمس که ناقص است همه اینها به ترکی و سپس یك بند است به نثر با شعر هر دو به ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۰]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۶

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۱۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۸]

۱۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آغاز در دیباچه منثور و انجام در رباعیات افتاده؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۵۴]

۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۹

آغاز: جزای کشتن پروانه شمع را این بس ×× که از نسیم دم صبح

میرسد بقصاص؛ **انجام:** یا رب برسالت رسول عربی ×× یا رب بحریم روضه پاک نبی / عفوی کن و درگذر ز هر جرم که کرد ×× بیچار فضولی ...
اشعار نسخه به ترتیب حرف آخر قوافی نوشته شده و از اول اشعار مختوم به سیزده حرف از حروف تهجی (از الف تا سین) افتاده و ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد:چرمی،۶۶گ،۱۷-۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲-۶۲۰]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۱۶-۵۷/۱۸۶

آغاز: بسمله، آب لوحی اوزره چکمش موجدن مسطرصبا سبزه دن نقل ایتمکه وصف خط دلبر صبا؛ آغاز دیباجه: حمد بی حد اول متکلم نطق آفرینه که سفینه امید سکان بحار بحور نظمی تموج استقراق
دونامه به نثر و ترکی، مقدمه ترکی دیوان که خود وی انشاء نموده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ رمضان ۱۰۱۰ق؛ ۱۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۹۱۷]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۰-۸/۱۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کور دم ستی اختیارم الدن کتدی ×× خونابه تو کوب صبر و قرارم کتدی / خاک اولدم وکونیکده غبارم کتدی ×× القصه قپوندن اعتبارم کتدی
مقدمه ای به نثر، غزلیات تا آخر رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ذیقعده ۱۰۲۶ق؛ مجدول، سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم[ف:۴-۱۹۱۶]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کیردی میدانه ایلدی جولان ×× بوزه چکدی حبابدین قلخان
شامل: نثر ترکی و آن دیباچه دیوان است، غزلیات، مخمس و مسمط و قطعات ترکی، رباعیات، مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب۱۰۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، حاوی ۳ مجلس نقاشی، مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی، ساغری مشکی، ۱۸۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۵

شامل قصیده‌ای در مدح حضرت مولی امیرالمؤمنین علی علیه السلام و قصاید دیگر می‌باشد و بنگ و باده آن تمام است؛ خط: نستعلیق، کا: رجب بن محب علی شاملو، تا: ۱۰۶۹ق، بر حسب امر زال بیک یوزباشی؛ با دو سرلوح زیبا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۴۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۸-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۸]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۷/۱

غزل است به ترتیب تهجی با چند قطعه (ریو ص ۲۰۷)؛ خط: نستعلیق، کا: مخدوم حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۶۷گ (۱ر-۶۷پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۳]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۸

بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۸گ، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [رایانه]

۲۷. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای بی وفا گور دوم سنی ای شوخ طنازان کچر ×× ای ترک بیداد ایتمکن گلنار ای ارکن کچر / وعده وصل به فردا دهی و می‌دانی ×× هر که امروز تو را دید به فردا نرسد
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن سلیمان بهبهانی، تا: دوشنبه ۲ صفر ۱۰۹۱ق؛ با کتیبه زیبا، مجدول مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۵۹]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۲۰

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن محد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۱۹)،۲۷سطر(۱۰/۵×۲۱/۵)،اندازه:۱۶/۸×۲۸/۴سم[ف:۲۹/۱-۲۶۳]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۸

آغاز: ره کذا اهل عشق ایچره قلینک ... و له ایضا: کمال حسن دیر و بدر شراب ناب سنکا؛ **انجام:** هر نعمت و محنت که دبر در سن یا رب ×× دیر نعمته بر قناعت و محنته صبر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید، «حسینعلی» (بادامی)؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۲۷۳]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۴

این قسمت از غزلیات ترکی فضولی است که با رعایت ترتیب حروف قوافی مرتب شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص(۵۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۴۱]

۳۱. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق، به دستور علی مردان؛ ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۷۴

کا: محمد مهدی افشار، تا: ۱۱۳۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۵گ، اندازه: ۱۹/۶×۳۱/۶سم [رایانه]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲

آغاز: گوشه ابرو و لارینکده چشم جادو لاله مودور ×× یوخه که میریا به تیرانداز هندولار مودور ...
اشعاری ترکی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، رکابه‌دار، مجدول؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی، ۵گ (۲۱ر-۲۲پ، ۳۳پ-۳۴ر، ۹۷ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۲]

۳۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: اما بعد راقم تصویدات صحایف عصیان فضولی ناتوان بو طرز له بیان حال و بو نهج ایله؛ **انجام:** کتور ساقی قدح کیم نو بهار عالم آرادر ×× زمین سبز و هوا جان بخش گلشن راحت افزا در
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر: «عبده محمدباقر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف مخ: - ۹۰]

۳۵. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا ×× سالک راه حقیقت عشقه المیر اقتدا / عشقدور اول نشانه کاملکیم اوندندور مدام ×× میده نشویر حرارت نی ده تاثیر صدا؛ **انجام:** کوردوم سنی الدن اختیاروم کتدی ×× باخدوم قدنکا صبر و قرار دم کتدی / خاک اولدوم درینکا غبارم کتدی ×× القصه قاپونکده اعتبارم کتدی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۰گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: - ۹۱]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۲۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قیلدی اول بزمی گوروب فعل قضا سینه خرام
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۲۲پ-۲۳پ) [ف: ۱ - ۱۰۸]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۱۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قدینه دیدم که سرو بستان دربو ×× تندا ولدی که ای خسته نه هذیا ندربو / پا بسته عود بی زباندر دید وکنک ×× خندان وقباپوش وخراماندر بو ...
شامل غزلیات ورباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ بخشی از دیوان نوایی به اشتباه در ادامه دیوان فضولی صحافی شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۱]

۳۹. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ادنی سین ثنائه مروت بر له زلف خطا سیندن عقد عیوبن چقرب آئینه قدر نکون صیقل احسانیله نقصان غبار بن گنوره بعون الله العزیز الجبار
کامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ مهر: «ابراهیم محرم کعبه دل» (مربع)، «یامحمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ]

۴۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۴۸

آغاز: قد اثار العشق للعشاق منهاج الهدی ×× سالک راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا / عشقدر اول نشأ کامل کیم آند ندر مدام ×× میده تشویر حرارت ینده تأثیر صدا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ رمضان ۱۲۲۸ق، برای بشیر بیک ولد زمامدار رحیم بیک؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ عید قربان ۱۴۱۸؛ مهر: شمس الدوله (مربع)؛ نشانی اهداء به تاریخ دوم ذیحجه ۱۲۶۰ در نجف اشرف با مهر نیرالدوله (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۹۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۴۸]

۴۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷

آغاز: قد انار الشق للعشاق منهاج الهدی ×× سالک راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا؛ **انجام:** من ز اقلیم عرب حیرتی از ملک عجم ×× هر دو گشتیم باظهار سخن کام طلب / یافتیم از دو کرم پیشه مراد دل خویش ××او زر از شاه عجم من نظر از شاه عرب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۸۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۹]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴

آغاز: ای مونس اهل ذوق یادنک ×× ابواب امل کلید او نک؛ **انجام:** بندن طمع ایته فکر صائب ××احولمه در سورم مناسب
خط:نستعلیق،کا:محمود، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳-۵۴۵]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۹

آغاز: بسمله، بدانا للعشاق منهاج الهدا ×× سالک راه طریقت عشقه ایلر اقتدا؛ **انجام:** پایان: خاک سر گوینده غبار اتیدی بنی ×× سر کشته و خار و خاکسار اتیدی نبی
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن اسکندر شروانی، تا: ۱۲۵۳ق؛ جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۱۸۰]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۳/۱

منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۵۹ق [ف: ۷ - ۴۳۴]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۰/۲

شعر از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: رضا قلی و ولی قلی، تا: ۱۲۶۰ق، جا: تهران، برای سید حاجی بابا کرمانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۶۵پ-۶۷ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۰]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۲/۲

آغاز: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا ×× سالک راه حقیقت عشق ایل اقتدا؛ **انجام:** خاک اولدم سنکادیر دیرا غبارم کندی ×× القصه قاپوندن اعتبارم کتیدی
غزلیات اوست به ترتیب قافیه و نیز مخمس، رباعی، قطعه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسماعیل دولت آبادی، تا: غره ربیع الاول۱۲۶۱ق، کاغذ: فرنگی، جلد: رویه سیاه، ۸۱گ (۱۱۸پ-۱۹۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۱۷۱]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۲

آغاز: بسمله. قد انار لعشق للعشاق منهاج الهدا سالک راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا؛ **انجام:** فلدی اول سر و سحر نار ایله حمامه خرام

شمع رخساری ایله اولدی مرین حمام تمت الکتاب علی ید الحقیر ... ۱۲۶۳

شامل قصاید به ترتیب حروف تهجی قوافی و غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن علی محمد قراباقی، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۱۳سطر (۱۰/۵×۱۰/۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [رایانه]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۱

آغاز: بسمله. گوهر مرادی که غواص فکرت را از دریای حیرت در کف اندیشه؛ **انجام:** چون عارف باینمقام رسد هر آیینه بحق وصول رسیده باشد بلغنی الله جمیع طالبیالحق ... سنه ۱۲۶۴ ق.

خط: شکسته نستعلیق، کا: بلده احمد شامی، تا: ۱۲۶۴ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۹گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [رایانه]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۷

آغاز: بسمله، قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا ×× سالکی راه حقیقت عشقه ایلار اقتدا؛ **انجام:** بزم ایجره حباب اشک گلگونم دین ×× منک جام یراتمه جام ایجون جام یرت

فاقد دیباچه است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد غج ملا بن سعد محمد از طایفه حیدرقلی، تا: ۱۲۷۹ق؛ واقف حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن، ۹۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۱۸]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۹۸/۲

آغاز: یا رب همیشه لطف نیکی است رهنما بنکا ×× کو سترمه اولکه کر کز سیکابنکا؛ **انجام:** راحت اولیدی غرض دنیا ده فقر ایستردی خلق ×× غالبا کیم خلقه بر بیهوده غوغا در غرض

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی، ۱۵گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۹۲]

۵۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۳

آغاز: هوا عرایس گلزاره اولدی چهره گشا ×× بهار گلشنه گیدردی حله خضرا؛ **انجام:** یعنی گل گلزار جان حیدر امام مؤمنان ×× اول کیم اکا دور بیگمان مسکین فضولی بوکدا

منتخبی از قصاید و غزلیات شاعر است و با قصیده بولادیه خاقانی و جوابهای آن از طرف فضولی و سایر شعرا و مجموعه مختصری در عروض «هزار دستان» در یک مجلد می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۷گ، ۲۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۹]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۳۹۱-۴۰۷)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۹]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۰

لیلی و مجنون؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۳سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۳۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۵۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸۸

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد رضا بن محمد حسین، تا: چهارشنبه ۱۱ رجب؛ در پایان قصیده فارسی است از فضولی، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۶۲]

۵۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹ فرخ

خط: نستعلیق، کا: عبدالرشید دیلمی، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح مرصع، مجدول مذهب؛ مهر: «افتخار مهر علی دارد مهدی قلی»، حشمة السلطنه مورخه ۱۳۰۴؛ تملک: شاهزاده محمد حسین میرزا خلف سرکشیکچی باشی؛ کاغذ فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: - ۸۲]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۸۷

آغاز: ادوار زمان دایره حیرت ایمش ×× اسباب جهان ممالک محنت ایمش / دنیا هوس اتمک التمیمکدن شک ×× چون اولی حرص آخری حسرت ایمش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمند لاجورد، دارای یک سرلوح کوچک؛ در آغاز نام «احمد الحسنی ۱۳۲۳»؛ در پایان یادداشت خرید در شهر کاشغر به تاریخ ۱۳۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۲۷۹]

● دیوان فطرت مشهدی / شعر / فارسی

d.-e fetrat-e mašhadī

موسوی مشهدی، محمد بن فخرالدین، ۱۰۵۶ - ۱۱۰۱ قمری

mūsavī mašhadī, mohammad ebn-e faxr-od-dīn (1646 - 1690)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۶۸/۳؛ موزه ملی کراچی ص ۴۲۱؛ نامه بهارستان ۱۲۲/۲ (ناشناخته)؛ دنا ۳۱۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۰/۲

آغاز: آغاز دیباچه: سبحان الله هر چند دیده قلم را از محلکه دوات سرمه سلیمانی ...، آغاز غزلیات: مجال گفتگو در کنه ذاتش نیست دانا را ×× بود ناچار از ضبط نفس غواص دریا را / دل از سعی طپیدن بیشتر در قید زلف افتد ×× بود دام دگر پرواز مرغ رشته بر پارا

بخش‌هایی از غزلیات، رباعیات، قطعات و قصاید شاعر است. با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، کا: صفدر علی بن شیخ محمد مشهدی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۱۵۲ق؛ جلد: مقوا، ۵۷گ، ۱۵ سطر [ف: ۳۷ - ۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۱

آغاز: سبحان الله هر چند دیده قلم را از مکحله دولت سرمه

سلیمانی می‌کشم پری زادان معانی نقاب از چهره نمی گشایند؛ **انجام:** و هفت پند سموات منظور نظارگیان عالم علویست. چشم بد از روی این مجموعه دور و دل نیکبختان از مشاهده اش مسرور باد.

این دیباچه از آغاز دیوان او و به صورت جداگانه استنساخ شده؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ص ۱۵ شعری به خط محمد حسین زرویی در رجب۱۱۳۳ق؛کاغذ:نخودی،جلد: میشن قهوه‌ای،۳ص(۴-۶)،اندازه:۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۷

آغاز: آغاز قصاید و آغاز قصیده شمس المناقب: شب هاز شور ناله زارم عجب مدار ×× در گوش پنبه گر نهد از صبح روزگار

شامل: دیباچه نثر، غزلیات، رباعیات، قصاید. در این بخش قصیده شمس المناقب در مدح شاه مردان و قصیده‌ای در مدح امام علی بن موسی الرضا (ع) و چند قصیده دیگر موجود است؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد جلال الدین، تا: یک‌شنبه غره رمضان ۱۲۸۶ق، جا: مدراس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۷

بخشی از اشعار وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۳گ (۲۳پ-۲۵پ)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۸گ، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [رایانه]

● دیوان فغانی / شعر / ترکی

d.-e faqānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۸-ف

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M178. قصیده ترکی فغانی است در ستایش سلطان مصطفی؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۴۱) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

● دیوان فغانی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e faqānī-ye šīrāzī

بابا فغانی شیرازی، - ۹۲۵ قمری

bābā faqānī šīrāzī (- 1519)

آغاز: ای سر نامه نام تو عقل گره گشای را ×× ذکر تو مطلع غزل عشق سخن سرای ما

چاپ: دیوان شعر بابا فغانی شیرازی متخلص به ساکی (؟)، به اهتمام منحوهن لال ماتهر، لاهور، ۱۹۳۲، ۲۵۱ص، چاپ سنگی؛ دیوان بابا فغانی شیرازی، بتصحیح احمد سهیلی خوانساری، انتشارات کتابخانه اسلامیه، ۱۳۱۶، ۲۴۴ص

[فرهنگ سخنوران ۴۵۱؛ الذریعة ۸۴۰/۹؛ شرح حال فغانی در تحفه سامی ص ۱۰۲-۱۰۳، مجالس المؤمنین ص ۵۳۹-۵۴۰، هم ص ۱۷۸-۱۹۰ م ش و مقدمه آقای سهیلی نگارش یافته است؛ مشار فارسی ۲۳۵۴/۲؛ دنا ۳۱۶/۵-۳۱۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۳۱

آغاز: افسوس که نور شجر وادی ایمنی از شعله خاشاک؛ **انجام:** گر فغانی را بر بجز جنون مینه کی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای فغانی بدان که کشف رموز ×× نشود از تعلم و تعلیم / هر که را جوهریست در فکرت ×× باز یابد ز فکر و طبع سلیم / هر چه در کارگاه امکان است ×× پردار جمال جانان است / که ز رو لعل لؤلؤ شهوار ×× گوهر شبچراغ در یتیم

دیوان اشعار بابا فغانی است با تخلص «فغانی»؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: شاه محمد مشهدی، تا: ۹۰۵ق؛ دارای تذهیب، دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ جلد: مقوایی زمینه قرمز، ۱۸۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۹۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱۲

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۹۲ص (۷۲۴-۸۱۵)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** خزان آمد گریبانی برندی چاک خواهم کرد ×× بمن ده می‌که پر افشانی چون تاک خواهم کرد

شامل: قصاید،غزلیات، رباعیات، مقطعات، مفردات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختائی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی،اندازه:۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۷

آغاز: مخروش فغانی که نوا گفتن عشاق ×× دلخواه جز آواز دف و چنگ نبودست؛ **انجام:** بنگر که چه سهو کرده باشیم همه ×× معشوق چنین بما و ما غافل از او

دیوان غزلیات و رباعیات بابا فغانی، از حرف «تاء» به بعد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۹۱ص (۴۵۶-۵۴۶)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۴]

۶. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۳

خط: نستعلیق تحریری، کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، تا: ۹۹۵ق [نشریه: ۱ - ۱۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در یکدم التفات تو میسوزدم رقیب ×× شکرست کین وفا همه گاهی نمیکنی / کس را چکار با تو فغانی ز نیک و بد ×× شبها برین در از چه پناهی نمی کنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش حنایی، ۳۷گ (۲۱۷پ-۲۵۳پ حاشیه)، ۳۴ سطر یک مصرعی،

اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰

شامل: غزل‌ها به ترتیب الفباء، یک ترکیب بند در مرگ شاه سروده و دو بیتیها. در برگ ۱۹۹ یک مثنوی ناقص نوشته شده که دانسته نشد از آن کی و از کجا است. بیش از ۵۰۰۰ بیت شعر و بیش از ششصد غزل دربر دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین جلایر، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۱]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۵/۲ ـ د

آغاز: ای صورت بدیع ترا مظهر آفتاب ×× وی مصحف جمال ترا زیور آفتاب؛ **انجام:** هم کوشد که توبه شکنان ×× مژگان سیه رنگ بخونم کردند / فرهاد صفت گشته از هستی خوش ×× این کوه بلا ز پیش برداشته ایم

از آغاز است تا حرف راء، از ۹۸ر تا ۱۶۸پ رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و هامش؛ ۶۳گ (۳۳پ-۹۵ر)، ۱۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۱ - ۲۶۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** گردی بکوی دوست فغانی غزلسرای ×× خود را اگر بمرغ سحر همنفس کنی

غزلیات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱، کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی زمینه مشکی، ۱۱۶ص (۴۱۲-۵۲۷)، مختلف السطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۷۹۷]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** رسد ای کاش به رازی شرف تربیتت ×× که بود بندگیت دولت فرخنده مآل

خط: نستعلیق خوب، کا: میر حسین صفوی، تا: قرن ۱۱؛ انتخابی از دیوان فغانی می‌باشد که به اشاره امیرخان نام گردیده و در آخر دیباچه مختصر قطعه‌ای در مدح امیر خان مذکور گذارده شده و این دیوان منتخب در حدود ۱۸۰۰ بیت می‌باشد، با نقاشی بسیار ظریف، پس از دیباچه و قطعه، ترجیع بند چاپ شده در دیوان و قصیده‌ای به ردیف آفتاب نیز درمدح حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که مطلع آن این است: «ای صورت بدیع تو را مظهر آفتاب ×× آئینه ایست روی ترا درخور آفتاب»، نیز گذارده شده، با سرلوح ظریف، مجدول مذهب، با یادداشتی به نقل از علیقلیخان واله راجع به فغانی؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: روغنی، ۹۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۵۰]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۳

قصاید است و غزلها به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: محمود کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با یک سرلوح، مجدول زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گل و بوته و زیبا، ۲۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۲۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱۲/۱۲

گزیده دیوان بابا فغانی سکاکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶۲

آغاز: خطی که یک رقمش آب روی نه چمن است ×× نشان خاتم سلطان دین ابوالحسن است؛ **انجام:** مستی و عشق فغانی شور دیگر داشت هوش ×× غالباً از دست آن میخواره جامی خورده بود

قصیده‌ها و غزل‌ها؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ در پایان چند برگی افتاده؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۱۶۹گ، ۱۵سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۷]

۱۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر بی خبر آمدم بکوی تو مرنج ×× کز خود خبرم نبود از بی خبری

شامل غزلیات، مفردات، رباعیات، کلا در حدود ۳۳۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۳۳گ، ۱۳ سطر [نشریه: ۶ - ۶۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۹۹]

۱۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۱گ، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۳۷۳]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۵۲

قطعه ایست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۱۹]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۱۵/۳

آغاز: از هر چه میرود سخن دوست خوشترست ×× پیغام آشنا نفس روح پرور است؛ **انجام:** دگر ز آن لب چه میخواهی فغانی زین غزل گفتن ×× ترا بس نیست این درها که در تحسین فرو ریزد

اشعاری از بابا فغانی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: بابا شاه اصفهانی، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح زیبا؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: روغنی مذهب، ۶ سطر [ف: ۹ - ۱۰۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸-فیروز

آغاز: ای ز غیب الغیوب کرده نزول ×× به سرا پرده نفوس و عقول؛ **انجام:** بنگر که چه سهو کرده باشیم همه ×× معشوق جبین نما و ما غافل از او
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن بن محمد قاسم کرمانی، تا: ۱۰۰۲ق؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۸۱]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چه در کارگاه امکانست ×× پرده دار جمال جانی تست
شامل: غزلیات مرتب به ترتیب الفبایی آخر فواقی از الف تا یاء، قطعات، رباعیات، مفردات، قصاید؛ ترجیع‌بند، اشعار متفرقه (ظاهراً پریشانی‌هایی در این قسمت وجود دارد)؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد کرمانی، تا: ۱۰۲۲ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۳۰]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خزان آمد گریبان را برندی چاک خواهم کرد ×× بمن ده می که سرافشانی چون تاک خواهم کرد
خط: نستعلیق، کا: ملا مصطفی کاتب، تا: رمضان ۱۰۲۳ق، به دستور محمد عابد بن نظام الدین احمد؛ چند برگی افتاده؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ تملک: میرزا جعفر خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۰]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** آه از آن شبها فغانی کز فراق گلرخی ×× همچو آتش بره باد صبا می‌آمدی
شامل پانصد بیت از اشعار اوست؛ خط: نستعلیق، کا: امام ویردی، تا:۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۲-۳۳)، ۱۹سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ - ۷۷۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۴

قصاید و غزلیات و رباعیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: ملافتح محمد پسر ملاصاحب کاتب، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شوال ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۴گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۴۰۱]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۲

ترجیع و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح، آغاز پاره شده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۷

آغاز: جای آنست که خون سرزند از چشم حسود ×× بس که پر شد دلش از کینه دیرینه ما؛ **انجام:** چشم من از نظاره آن زلف مشکبو ×× چون نافه تریست که خون میچکد ازو
شامل: غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۷۷]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۴/۳

رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۱۳۵]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۲

آغاز: بود پیوسته نیت در ریاض روضه رضوان را ×× که بوسد آستان روشه شاه خراسان را / به ایوان یثرب، آفتاب مشرق و مغرب ×× که سقف مشهدش همسایه آمد عرش رحمان را؛ **انجام:** که زر و لعل و لؤلؤ شهوار ×× گوهر شبچراغ و در یتیم / هر چه در کارگاه امکان است ×× پرده دار جمال جانان است
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۵ق، حسب الامر میرزا نبی فرزند میرزا ابوتراب؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ مهر: «الله محمد علی ۱۰۳۰» (دایره)؛ قبلا داخل کتابخانه مرحوم سلطان القرائی بوده؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۸۶]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲۹

آغاز: ای سرنامه تو عقل گره گشای را ×× ذکر تو مطلع غزل عشق سخن سرای را؛ **انجام:** دانی که چه حاصلم شود آخر کار ×× زینسان که مرا چون دانه در آسیای گردون دارد، قسام قدر
شامل غزلیات است و مقطعات و رباعیات و یک ترجیع‌بند و دو رباعی مستزاد در حدود سه هزار و هفتصد بیت؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی کرم، جلد: چرمی مشکی، ۱۱۷گ، ۱۸ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۷×۲۴/۳سم [ف: ۷ - ۴۸۳]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۶

منتخب اشعار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ - ۱۲۱]

۳۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶/۷ فرخ

گزیده ای از اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۶۹ق؛ ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۱۹۶]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کامل کرده نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۲گ، ۱۳ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۷۵]

۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸۶/۵

آغاز: ای زواج کمال کرده نزول ×× به سراپرده نفوس و عقول
ترجیع بندی است دارای ۱۰ بند با ترجیع این بیت: «هر چه در کارگاه امکان است ×× پرده دار جمال جانان است»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن حسین نعمت اللهی، تا: ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۲۳۱-۲۳۵)، اندازه:

۱۰/۵×۱۵/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۶۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۹

آغاز: خطی که یک رقمش آبروی نه چمن است ×× نشان خاتم سلطان دین ابوالحسن است

شامل بخشی از قصائد (ردیف تاء یامیم)، غزلیات، مقطعات و رباعیات می‌باشد و بر حسب تصریح نویسنده در آخر نسخه و تخمین این نگارنده ۵۰۱۶ بیت است؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۴۳ق، به خواست سردار معظم خراسانی؛ از روی سه نسخه نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۱۱۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [شف: ۳ – ۲۸۳]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۰

انجام: ز هر دری که در آید همای دولت عشق ×× نشان بخت بلند است و طالع مسعود

شامل غزلیات شاعر از ردیف الف تا بخشی از ردیف دال و در حدود ۱۸۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح ظریف، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳ – ۲۸۳]

۳۷. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۳۳

آغاز: باز از سمن و گل چمن آرا است جهان را ×× جان تازه شد از لطف هوا پیر و جوان را

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول زرین؛ ۲۷گ، قطع: ربعی [چند نسخه–ف: – ۳۵۶]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۵۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۵۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: روغنی، ۱۰۶گ (۱پ–۱۰۶پ)، ۱۵سطر (۱۱×۱۸)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۵۹]

۴۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای کیسه دشمنان چه غم عاشق را ×× هر چند که دشمن ضعیفش فلک است.

منتخب غزلیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف: ۴ – ۱۱۱۰]

۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز مهر و ماه بگذشتی بگاه جلوه خوبی ×× تعالی الله همین است ای پسر معراج محبوبی

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی،مقطعات، قصاید، رباعیات، مفردات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج حنایی، اندازه: ۹/۸×۱۶/۳سم [ف: ۴–۱۱۲۱]

۴۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۵۰

آغاز: باز از سمن و گل چمن آراست جهان را ×× جان تازه شد از لطف هوا پیر و جوان را؛

قصاید؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ اهدایی: حاج میرزا حسن محمود آبادی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۳۷۷]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۸/۱

آغاز: شکر و سپاس بیکران باد ز ما خدای را ×× خالق حادث قدم رازق کبریای را / نیست به غیر ذکر او مطلب جمله عارفان ×× نیست به غیر ورد او سالک و پارسای را؛ **انجام:** ایزد همه خلق و لطف بخشید ترا ×× وز خلق جهان به لطف بگزید ترا / یکذره ات از ... نیست ×× بالله که می‌توان پرستید ترا

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب مرصع، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ جلد: مقوا آبی، ۹۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۷۰]

۴۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زده ام ز عشق شمعی بخود آتشی ز خامی ×× شده ام خراب و رسوا بامید نیکنامی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای، ۱۴۳گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۵۳۰]

۴۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹

آغاز: ناله مرغ بوستان گریه کی آرد اینقدر ×× بس که بهانه ساختم ناله عندلیب را؛ **انجام:** دارم بتی که شرح ندارد بهانه اش ×× ترکی که زهر میچکد از تازیانه اش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مذهب؛ جلد: مقوا، ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۶۲۰]

۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: برابر

شامل غزلیات و مقطعات و رباعیات می‌باشد و در حدود ۳۸۰۰ بیت شعر است، ابیاتی از غزل‌های نسخه چاپی بیشتر دارد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: عبدالرشید، بی‌تا؛ با سرلوح کهنه و ظریف، مجدول؛ یادداشت اعتضاد السلطنه درمعرفی نسخه و نویسنده آن و سال دخول آن به کتابخانه؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن، ۱۷۶ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۶۴۹]

● دیوان فقیر / شعر / فارسی

d.-e faqīr

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۳۷/۳

دارای ترجیع بند و تضمین غزل خواجه و شمس و غزلهای دیگر؛ بی‌کا، تا: چهارشنبه ۹ ربیع الاول ۱۳۲۸ق [نشریه: ۷ – ۲۶۳]

● دیوان فقیر / شعر / فارسی

d.-e faqīr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **دیوان فقیر دهلوی** / شعر / فارسی
d.-e faqīr-e dehlavī

فقیر دهلوی، میرشمس الدین، ۱۱۱۵ - ۱۱۸۳ قمری
faqīr-e dehlavī, mīr-šams-od-dīn (1704 - 1770)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۴
آغاز: خیال آن قد رعنا شگفت کرد مرا ×× هوای عالم بالا شگفته کرد مرا / چو گلبنی که صبا را برو گذار افتد ×× پیام دوست ز صد جا شگفته کرد مرا؛ **انجام:** یا علی لله عونا یا علی ×× بالتفات منك غمی ینجلی
شامل غزلیات و قصاید و یک‌بیتی‌ها که بترتیب حروف قوافی تنظیم شده پس از آن رباعیات و ترجیع بندها و مناجات آمده و مجموعا دیوان بزرگی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حنیف بن نور الحسین، تا: دوشنبه سلخ ربیع الاول ۱۲۲۷ق، جا: نورپور هند؛ مجدول، دارای سرلوح، محشی گویا از کاتب نسخه؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۷ - ۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۶/۲
آغاز: خواهم کشید خود را در سایه همائی ×× این مشت استخوان را باید رساند جائی؛ **انجام:** مدح به کف حرف ثنایت به زبان ×× زین نمط باد در آن روز فقیرت به رکاب
قصائد اوست یکی یائیه و یکی بائیه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: سیاه، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۷/۳سم [ف: ۸ - ۵۶]

● **دیوان فکرت** / شعر / فارسی
d.-e fekrat

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان فکری** / شعر / فارسی
d.-e fekrī

جامه باف، محمد، - ۹۷۳ قمری
jāme-bāf, mohammad (- 1566)
[دنا ۳۱۸/۵؛ الذریعه ۸۴۵:۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰۰
آغاز: یا رب مددی کن که ز مستی برهم ×× وز نخوت نفس و نیک بینی بر هم؛ **انجام:** موجود شوی ز قطره ای همچو حباب ×× تا چشم ز هم باز کنی معدومی. کتبه العبد المذنب میر حسین الحسینی الکاتب فی بلدة دار الامان لاهور.
رباعیات او؛ خط: نستعلیق، کا: میر حسین الحسینی، تا: قرن ۱۱، جا: لاهور؛ دارای سرلوح، مجدول زر و لاجورد و مشکی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۱۹۴]

● **دیوان فلانی** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e folānī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲-۷/۵۲
آغاز: بسمله زازل بدرد عشقت چو فلك سرشت ما را ×× شده چین ابروی تو خط سرنوشت ما را / چه شدم آنکه اوفتادم من اگر زچشم مردم ×× که زطاق دل نیفتم چو کنند خشت ما را؛ **انجام:** سیر عمر خصلتوا ایتدی عالمه اوقاتی تلخ ×× کوره لیم شاه ولایت دستی حیدرخایه سن
غزلیات و قطعات و قصاید. دیوان شاعری ترک زبان است که به «فلانی» تخلص می‌نماید و به ترکی و فارسی شعر می‌گوید و اشعاری در مدح امام رضا علیه السلام نیز دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ، ۱۰ - ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۹۱۷]

● **دیوان فلکی شروانی** / شعر / فارسی
d.-e falakī-ye šervānī

فلکی شروانی، نجم الدین محمد، - ۵۸۷ ؟ قمری
falakī šervānī, najm-od-dīn mohammad (- 1192)
با مقدمه منثور در سرگذشت او.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۵
آغاز: ای بجلال تو شرف قدرت ذوالجلال را ×× گشته کمال تو گواه قدر پر کمال را؛ **انجام:** دایم در انتظارت بیخواب و بیقرارم ×× دیده براه دارم گریان که تا کی آیی
مجموعه‌ای بیش از هزار بیت قصیده و غزل، در اوج شعری و صنایع ادبی که بیشتر آنان به سلاطین شیروان، چون فخر الدین و منوچهر و فریدون خطاب شده است. چند بیت از قصیده‌ای، حکایت ازگرایش‌های مذهبی شاعر و مخاطبان دارد: «به مهد مولد زهرا بعهد و بیت احمد ×× به طهر عصمت حوا به مهر و صفوت آدم / به نور روضه سید بخاك مشهد حیدر ×× به سنگ خانه کعبه به آب چشمه زمزم / به آب چشم اسیران به اهل بیت پیغمبر ×× به خون و خاك شهیدان به عشر ماه محرم؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مؤمن عرب شیرازی، تا: ۱۰۳۰ق؛ با یک سرلوح مرصع، مجدول مذهب؛ دارای دو طغرا مهر سلطنتی به نام «محمد قطبشاه» و «عبدالله قطبشاه»؛ کاغذ: شرقی، جلد: سرمه‌ای کاغذی، ۱۲گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه:

۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفی، جلد: روغنی، ۴۴ص (۱-۴۴)، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 799 (بلوشه ش ۱۲۴۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۱]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۱

آغاز: بسمله. سپهر مجد و معالی محیط نقطه عالم ×× جهان جود و مروت چراغ دوده آدم؛ **انجام:** تا خاطر من دست چپ از راست شناخت ×× یکدم بمراد مرکب عمر نتاخت / ترسم که بدین رنج بامید نواخت ×× نایافته کام رفتنم باید ساخت

قصاید، غزلیات، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا، نسخه ناقص است؛ مجدول؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: خانبالغ نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۸۷۹]

● دیوان فنا / شعر / فارسی

d.-e fanā

فنا، ق۱۳ قمری

fanā (- 19c)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۹۸/۲

آغاز: مثنوی اصول عقائد: از پی حمد و از پی تسلیم ×× بشنو از سالک ره تسلیم / که اصول عقائد اسلام ×× پنج شد از شماره اعلام؛ **انجام:** بارالها به عزت قرآن ×× بهره توفیق بر نظر علی خان

از شاعری است از قرن ۱۳ که فنا تخلص می‌کند و از پیروان شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی است. بخش‌هایی از وسط دیوان از قصاید و غزلیات آن افتاده و آن چه موجود است در این نسخه از این قرار است: مثنوی در اصول عقاید با عناوین: در توحید، عدل، اثبات نبوت، بیان امامت، بیان معاد، سخن در آجال و ارزاق و اسعار، در نصح برادران دینی (که ستایش و وصف شیخ احمد احسائی است)، قصیده در مدح شیخ احمد به مناسبت دیدن تصویر (عکس) شیخ، قصیده در اصول عقاید برای کودکان (دنبال این قصیده از نسخه افتاده است)، غزلیات (از اول این بخش اوراقی افتاده و در برخی از آنها تخلص فنا دیده می‌شود)، مستزاد در مرثیه و اشعاری در مدح؛ قطعاتی در مرثیه و تاریخ فوت از جمله تاریخ فوت سلیمان افشار (در ۱۳۰۳ق) (دنباله این بخش نیز افتاده)، مسمط در مدح امیرالمومنین علی (ع) و مسمطی دیگر در مدح سید کاظم رشتی و دیگری در مدح سلیمان خان و رضاقلی خان و در پایان مثنوی در مدح بیوک خان نواده سلیمان خان؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۶ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۷۴]

● دیوان فنای زنوزی / شعر / فارسی

d.-e fanā-ye zonūzī

فنای زنوزی، عبدالرسول بن محمد حسن، - ۱۲۶۳ ؟ قمری

fanā-ye zonūzī, ʻabd-or-rasūl ebn-e mohammad hasan (- 1847)

شاعر به فنا و پدرش به فانی تخلص می‌کرده، به دلیل همنامی با نیای خود در برخی منابع، آثار او را به جدش نسبت داده‌اند که ناصحیح است؛ زیرا عبدالرسول پدر میرزا محمد حسن به تصریح خود میرزا محمد حسن، موفق به تحصیل نشده و هیچ اثر علمی از وی نقل نشده است. تخلص میرزا عبدالرسول «فنا» است و تخلص پدرش «فانی» است. گفته شده فنا دارای دو دیوان می‌باشد: دیوان مراثی، دیوان قصاید و غزلیات.

آغاز: (دیباچه:) بسمله. حمد و ستایش خداوندی سزاست که مداد علما را بدماء شهدا نیاز است و شکر و نیایش بی چون و چندی را بجاست که به شکر شهادت تلخکامان مرارت دنیوی را آغاز اشعار: باز این فغان و غلغله اندر زمانه چیست ×× وین آتش زبان فنا را زبانه چیست / مرغان بال برده چرا سر بزیر پر ×× در مانده جمله از طلب آب و دانه چیست

[نسخه‌های منزوی ۲۴۷۲/۳؛ الذریعه ۸۴۶/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۵۵؛ دنا ۳۱۸/۵-۳۱۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۵۰]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گوئیا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گرچه امروز فنا ...

پس از یک مقدمه منثور شاعر اشعار خود را بدون رعایت حروف آخر قوافی نوشته؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمود ابن امان الله افشار در ۱۳۳۴؛ جلد: چرمی، ۱۶۷گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فارغ چو از زیارت آن شاه دین شدند ×× آن رهروان دین محمل نشین شدند / کلثوم گفت چند بهر رهگذر رویم ×× راهی چو طی کنیم براه دگر رویم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: نخجوان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** گوییا ماه محرم شد بر خلق پدید ×× گر چه امروز فنا سلخ مه شوالست

شامل مقدمه و ترکیب بند بسیار مفصلی در مصایب حضرت سید الشهدا علیه السلام می‌باشد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد رسول بن محمد علی دیزجی خویی، تا: ۶ محرم ۱۲۵۵ق؛ در هامش صفحات به طرز مورب اشعاری از امیر یعقوب، عرفی (قصیده هراس و مماس و دیگر اشعار)، سعدی، فانی، و مثنوی کوتاهی از علی حاجی آقا در تاریخ ۱۳۳۰ در مورد سرمای شدید زمستان و بر باد رفتن محصول باغشان، و رباعیاتی از ناظم (فنا)، میر فتاح، محمد رسول قصاب سروده شده است؛ در انتها ۵۰ برگی به نثر در موضوع و شرح واقعه کربلا ضمیمه می‌باشد؛ واقف: ابوالقاسم مدیر خراسانی، اردیبهشت ۱۳۶۱؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۸]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنان که ذوق شهد شهادت چشیده اند ×× کی آروزی لذت شیر و شکر کنند / خواهند دید حال تو روز جزا فنا ×× آنان که خاك را به نظر سیم وزر کنند.

خط: نستعلیق، کا: عبدالله تبریزی، تا: جمعه ۳ رجب ۱۲۵۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۴۲]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۷۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه عجب گر رود اینشهر بسیلاب فنا ×× روز و شب خون دل از دیده من سیالست / گوییا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امروز فنا سلخ مه شوالست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۵۹ق، جا: زنوز؛ توسط ملاحسن بن محمد علی بر اولاد خود وقف شده؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۴۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۶۰ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۸۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کوییا ماه محرم شده برخلق پدید ×× گرچه امروز فنا سلح مه شوالست

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبد الرسول، تا: یک‌شنبه ۱ رمضان ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ترياکی، ۱۹۴گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۹×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۳۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶

آغاز: برابر اشعار

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالکریم، تا: ۱۲۶۱ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر در متن و ۱۲ سطر در حاشیه (۶/۵×۳۱)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۶۳]

۱۰. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۸۰۵-۵/۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنان که شهد ذوق شهادت چشیده اند ×× کجا آروزی لذت شیر و شکر کنند / خواهند دید حال تو روز جزا فنا ×× آنان که خاك را به نظر سیم و زر کنند

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۱۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مانند پیش: ... تمام شد دیوان هزار بند مرثیه میرزا عبدالرسول الزنوزی المتخلص به فنا ابن مرحمت و غفران مآب میرزا محمد حسن حشر الله مع اجداده بمحمد و آله الطاهرین.

کامل؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمد حسین شیرازی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق، جا: کرمانشاه؛ در انتها دیوان آمده: «تمام شد دیوان هزار بند ...» که به همین دلیل در شناسنامه «هزار بند» نام گذاری شده بود، مجدول؛ واقف: سید خلیل علوی خویی، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۲۱۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۹

کا: علی اصغر بن محمد علی ارومیه ای، تا: ۱۲۶۲ق، جا: ارومیه، بر حسب خواهش میرزا ابوطالب یك ابن میر اماموردی قراجه داغی [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲ – ۱۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گوییا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امروز فلنا سلخ مه شوال است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۶۲ق؛ مصحح، محشی، با یادداشتی احتمالاً از کاتب با نشان «ا ح م د» به سال ۱۲۶۱ق در آغاز نسخه؛ وقف‌نامه آقا علی بیك بن مصطفی ساکن روستای محبوب آباد به سال ۱۲۸۳ق همراه مهر با نشان «علی إبن المصطفی الحسینی» (بیضی)؛ مهر: «جواد نور چشم محمد حسین» (مستطیل)، «محمد حسین نور چشم جواد»، «عبده احمد علی الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷۰گ (۷-۱۷۶)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [مرعشی: ف: ۳۸ – ۶۲۷]

۱۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** این جهان تا آن جهان بسیار نیست ×× در میانه جز نفس دیوار نیست

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۹سم [ف: ۲-۳۲۶]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه عجب گر رود این شهر به سیلاب فنا ×× روز وشب خون دل از دیده من سیالست / گویا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امروز سلخ مه شوالست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴-فیروز

آغاز: برابر؛ **انجام:** گوئیا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امروز فنا سلخ مه شوالست / چه غم از زندگی ما همه دشوار شده ×× مشکلات همه را حب علی حلالست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امروز فنا سلخ مه شوال است.

با دیباچه منثور و ترجیع؛ خط: نستعلیق، کا: علی قلی بن حاجی محمود معمار، تا: رمضان ۱۲۷۳ق؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۴گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۹۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۴

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ شعبان ۱۲۷۶ق؛ مجدول، دیباچه نثری این دیوان افتاده و کاتب صفحه‌ای از خود نوشته است، در پایان نسخه واقعه حضرت کاظم علیه السلام به نظم افزوده شده؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۲]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** این قدر زدوست بی نیازی تا کی ×× کوته نظری زبان درازی تا کی / فرداست فنا که خاک خواهیم شدن ×× امروز چو طفل خاکبازی تا کی

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: شنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۸

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** چه عجب گر رود این شهر بسیلاب فنا ! ×× روز وشب خون دل از دیده این سیالست / گویا ماه محرم شده بر خلق پدید ×× گر چه امر فنا سلخ نه شوالست

خط: نستعلیق، کا: علی محمد بن حاجی امامقلی، تا: جمعه ۱۵ شوال ۱۲۸۵ق؛ در دو ستون و هامش چلیپا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۱۶۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** جلال و قصر و عمارت یزید را خوش باد ×× که من ز دور فلک در زمانه در به درم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۸سم [ف: ۸ - ۳۹۶]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۳

آغاز: در توحید حق و شرح بعضی نکات که محقق الوقوع و الاثبات می‌باشد و ذکر فضیلت بلا که لازمه انبیا و اولیاست طبع ملهم در این مراتب به این ابیات گویا شد: ستایش خداوند ایجاد را ×× که الفت به هم داده اضداد را / نخستین که بنیاد آدم نهاد ×× به آب و به آتش به خاک و به باد؛ **انجام:** حب علی نعمة تمنها ×× و کل ذلک جزاء من شکر / و کان الایات کلاً مدحه ×× کلامهم صعب و سر مستتر

شامل اشعار در قالب‌های مثنوی و قصیده و غزل و قطعه و ترجیع بند و رباعی که بدون ترتیبی خاص نوشته شده‌اند. نسخه ما همچنین بعضی از ماده تاریخ‌ها و ساقی نامه او را دارد. بیشتر اشعار با توضیحی درباره نحوه سرایش و مضمون همراه است. این دیوان جز دیوان مراثی اوست. قسمت کمی از اشعار این نسخه عربی و ترکی است اما بیشترینه آنها به فارسی سروده شده‌اند؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مرحوم سلطان القرایی دو یادداشت در اول و آخر نسخه در معرفی کتاب نوشته، در دو جای نسخه کسی به اشعار فنا خرده گرفته و آنها را شرک و غلو خوانده است؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸/۸×۳۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۲۲]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۴۴

آغاز: عروس دید چو داماد خود بخون رنگین ×× کمند گردن او کرد طره مشکین / چو سرو قامت داماد از خرام افتاد ×× دل عروس پی دانه شد بدام افتاد؛ **انجام:** مگر که شوق وصال شهی زند دامن ×× که گشته آتش دل باز شعله ور امشب

از بند ۲۴۱ تا بند ۴۷۰ را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۳]

۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر مردگان خلق شد کفن مباح ×× بر کشتگان آن پیمبر حرام شد / از بس که ناله کرد فنا درغم حسین ×× تا برعلی و آل علی را غلام شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۲]

۲۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۸

آغاز: برابر اشعار

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت‌های مورخ ۱۲۸۲ق (گ ۱ر) و دوشنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۹۴ق (گ ۳۷۶ر) سوگواری ست، و بر فراز نسخه به نام «هزار بند میرزا عبدالرسول زنوزی» نامیده شده، و در پایان «قصیده»ای است که میرزا قوام الدین قزوینی، درباره کربلا سروده، و به «مسالک العبرات» نامیده است؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده فتاح بن نظام حسینی» (شاید منظور عبدالفتاح باشد) (چهارگوش)، «سلام قولاً من رب رحیم» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ،

اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۴۴]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۲/۳

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۱ص (۳۹۲–۴۳۲) [مختصر ف: ۶۲۳]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۴۶

با دیباچه نثری و غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ انجام در «یاء» افتاده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۳]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۶

آغاز: شد فصل گل اندر چمن بلبل به گفتار آمده؛ **انجام:** چون از مدینه گشت روان کاروان غم ×× میشد ز چشم خلق روان اشک و خون بهم

دارای مقدمه منثورست؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ با یک سرلوح زرین، مجدول زر؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قرمز، ۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۲۶]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** خواهند دید حال تو روز جزا فنا ×× آنان که خاک را بنظر سیم و زر کنند.

شامل مرثیه و ساقی‌نامه و رباعیات چندی است؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن فضلعلی تبریزی، تا: ۱۷ رجب ۱۳۱۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۵۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۲/۲

آغاز: یکی گوید این سرو آن سایه است ×× ولی در حقیقت بیک پایه است؛ **انجام:** له اعلی مقام غد ربی ×× سواه لیس احد قام ثمة

خط: نستعلیق، کا: راشدی، تا: ۱۳۳۲ق؛ جلد: مقوا، ۴۶گ (۳۵پ–۸۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۰ – ۶۵]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۳۶۳

آغاز: بسمله. ای ز تو ذرات هر یک آیت کبرا ×× لیک نه بیند بغیر دیده بینا؛ **انجام:** این مدد از نور سحاب جلال ×× وز ورای پرده عز و کمال

به دو بخش منقسم است: بخش اول: شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی در متن و حواشی، قصاید در مدیح سلطان عبدالمجید خان، خسرو خان ابن امان الله خان والی کردستان، شاهزاده هلاکو میرزا در ۱۲۴۵، وزیر اعظم علی رضا پاشا در ۱۲۶۳، و قصاید دیگر، استقبال از چند مخمس سعدی و حافظ شیرازی، رباعیات. بخش دوم: شامل قطعات و مثنویات توحیدی و عرفانی است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ نوشته شده: «در شانزدهم شهریور ماه ۱۳۴۳ بوسیله محمد خان بهادر بکتابخانه سلطنتی اهدا شده است»، اشعار در متن و حواشی به طریق راست و مورب نگاشته شده و به نظر می‌رسد که کاتب نسخه ناظم و سراینده اشعار باشد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج جگری، ۳۴۵ص، ۱۵ سطر در متن و ۲۵ سطر در حواشی، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۴ – ۸۸۱]

۳۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۶

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** سکینه را چو بکنج خرابه خراب گرفت ×× بخواب دامن فرزند بوتراب گرفت / بناله گفت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی، ۱۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۲۱]

۳۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر اشعار؛ **انجام:** بیگانه ز حرف آشنا گشته همه ×× این غصه غم فزا کرا می‌گویی

مراثی و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: مربوط به دوره قاجاریه؛ مهر: شمس العلماء حسنی در تاریخ ۱۳۲۴/۱/۱۷ «ملک احقر شد و انالفانی شمس العلماء حسنی» [نشریه: ۷ – ۷۳۲]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۶۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر ناظم؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام (بخش رباعیات از آخر آن افتاده)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۷]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۵۴–۵۸/۱۰۴

آغاز: ایشه قدمین است علمدار را علم ×× پیداست رسم راستی از سرو قامتم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ بعد از پایان دیوان مراثی از برگ ۷۸ تا آخر مراثی منظوم دیگری در رثای امام حسین، شامل دوازده بند وصال اصفهانی و اشعاری از دیگر شاعران آمده؛ ۱۰۳گ، ۱۶و۱۵–۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۹۱۸]

● دیوان فؤاد / شعر / فارسی

d.-e fo’ād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۳

آغاز: سر حق جو بدن خویش سری باید کرد ×× واز ره دل به حقیقت سفری باید کرد / در مخلوق به روی از همه رو باید بست ×× سوی حق از همه سو باز دری باید کرد؛ **انجام:** تجلی طور کرد جلوه به وجهی لمیح ×× منصعقش طوریان گاه تجلی جمیع / چون نشناسد کسی در جلوات منیع ×× غیر علیم و بصیر مظهر حی و سمیع / ناظر وجه خداست چشم دل عارفین

اشعاری عرفانی است با مدح پیامبر و امیرالمؤمنین علیه السلام در میانه آنها. با خواندن نسخه نشانی از مؤلف به دست نیامد. شامل قصیده و غزل و مسمط؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۳گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۳۱۳]

← دیوان فوق الدین احمد یزدی (فوقی) ≻ دیوان فوقی یزدی

● دیوان فوقی یزدی = دیوان فوق الدین احمد یزدی (فوقی) = کلیات فوقی / شعر / فارسی

d.-e fawqī-ye yazdī = d.-e fawq-od-dīn ahmad-e yazdī (fawqī) = kollīyāt-e fawqī

فوقی یزدی، احمد، - ۱۰۵۰ قمری

fawqī yazdī, ahmad (- 1641)

ملا فوق الدین احمد یزدی از ادیبان نیمه نخست قرن ۱۱ بوده لیکن به علت هزل‌گویی، مورد قبول معاصران خود واقع نشد، از مقدمه کلیات یا دیوان وی که در کتابخانه مجلس موجود است، چنین برمی‌آید که از ملامتیه بوده از این رو با عبارات هزل به بیان مقصود خود می‌پرداخت، مدتی را در هند به سر برده و سرانجام در بندر سورت درگذشت. او در دو مثنوی فرهاد و شیرین و لیلی و مجنون خود، هزل را به نهایت رسانده، دیوانی نیز دارد دارای هفت هزار بیت. (محمود مرعشی)

[دنا ۵/۳۱۹–۳۲۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۷۲ و ۱۸۸۸؛ تذکره سخنوران یزد ۲۴۲– ۲۴۴؛ فرهنگ سخنوران ۴۵۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۲۹/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۸

آغاز: پایه این مرتبه بغایت بلند ... که مخزن جواهر سخن است (به نثر) هو العزیز. لبش ماچین و زلفش چین و ناز و غمزه ترکستان ×× بدن شهر صفاهان خالش حبش رخساره چون ایران؛ **انجام:** فوقی از دل سال مولودش چو جستم در زمان ×× گفت فرزندم سعادت مند باد و با ادب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۱۷۸۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۴/۵

مثنوی هزلی در باره زن ناسازگار و مهریه سنگین او. شاید از فوقی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۱۶۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۴/۱

آغاز: مشکه مشکه انگبین ریزم من از دلهای خویش ×× بسکه شیرینم ندارم در جهان همتای خویش؛ **انجام:** شمس المناقبش لقب امد ز اهل فضل ×× چون این قصیده یافت در آفاق اشتهار

بخشی و گزیده ای است از غزلیات هزلی و مثنوی او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: پارچه مشکی، ۱۶گ (۱ر–۱۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۶]

۴. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ آراسته و چلیپا [نشریه: ۵ – ۳۷۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۰ض–۶/۷۰

آغاز: شکوه ناکم من بیچاره آواره افتاده بگرداب جگر ناب

بحر طویل ملا فوقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۲۸۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۳

آغاز: قصاید مولانا فوق الدین علیه الرحمة: گر دو روز در جهانت استقامت داده اند ×× از ندای طالعیدن ذوق خدمت داده اند؛ **انجام:** رفتیم و بگوشه ای نشستیم ×× در بر رخ عام و خاص بستیم

شامل: قصاید و بهاریات و قسمیه و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛کاغذ:سپاهانی،جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ (۲۹۸پ–۴۱۷ر)، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹–۱۴۸۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۲

دو قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹گ (۱۱۳–۱۳۱)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۲۷۶]

۸. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۲۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ – ۶۸۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱

شامل: غزلیات، قطعات، مثنویات و ترجیعات است، نزدیک به ۳۵۰۰ بیت، با بندی در نصیحت به فرزند خود در پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۸۶گ، ۱۴–۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۶۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۴

آغاز: امشب که داد جلوه فلك بارگاه را ×× کردیم وقف ... اثر ... آه را؛ **انجام:** فوقی مستحق ز تو می‌طلبد زکات ... ×× ای شه من تو هم بده ... به گدا یکی یکی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲۶ر–۳۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۷ – ۴۸۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۴/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم توپچی، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: قورخانه‌ای فرنگی، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۲۴گ (۳۵پ–۵۸ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۶۶۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۱

آغاز: دیوان ملا احمد یزدی المتخلص به فوقی رحمه الله بسمله بعد از حمد خداوند جهان و نعت پیغمبر آخر الزمان و آل و اصحاب

شامل: ۱. دیباجه، ۲. نغمات، ۳. فرهاد و شیرین، ۴. ساقی‌نامه، ۵. قصاید و ترجیع‌بندها، ۶. مناجات‌نامه، ۷. غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها، تمام اشعار این بخش‌ها در حدود ۳۹۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱×سم [ف: ۳ – ۲۸۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۱

بخشی از قصاید و غزلیات که در هجو است؛ خط: نستعلیق، کا:

محمد حسین کاشانی ابن محمد جعفر، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ذیقعده ۱۲۸۱ق؛ مهر: «محمد حسین ...»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۹/۴

آغاز: مرحوم فوقی از شعرای متین است، زبانش ×× با زمانه غدار کار ذوالفقار میکند؛ **انجام:** فوقی مستحق ز تو می‌طلبد زکوة کون ×× ای شه من تو هم بده کون بکواجکی بکی

قصاید، غزلیات و مثنوی فرهاد و شیرین ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: الوان فرنگی، جلد: مقوایی با روکش مشمایی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۴۲

رباعیات و غزلیات و اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: مقوا تیماج تریاکی، ۱۱گ(۲۱-۳۱)،۱۸سطر(۱۰×۲۵)،اندازه:۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶- ۶۰۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۲ط

آغاز: دیوان معارف بیان مرحوم میرزا احمد یافقی ... بسمله مرحوم فوقی از شعرای متین است ... فی القصاید یکی رند خوش طبع خواهم مصاحب

بخشی از اشعار شاعر است در هزلیات همراه با دیباچه ای در شرح حال وی که گویا از کاتب نسخه باشد؛ خط: نستعلیق، کا: گویا شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: جمادی الاول و ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸ص (۱۲۳-۲۴۰)، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۲/۱

آغاز: امشب که داد جلوه فلك بارگاه را ×× کردیم وقف ... اثر ... آه را؛ **انجام:** بیتاب ز جور چرخ چون می‌نشوم ×× زینسان که بکام چرخ تابی بینم

دیوان غزلیات بترتیب تهجی با تخلص و رباعیات هجو او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول سرخ؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج عنابی، ۴۴ص (۱-۴۴)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۳۹]

۱۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۴/۱

شامل رباعیات و جز آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ (۲ر-۶۴پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: - ۳۲۲]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۹/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل تفرشی، تا: ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: کاغذ پازهری، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۱۵۹]

۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اما بعد بکله ما بعد بدانکه این رساله ایست مشتمل بر فواید و منافعی چند سنجیده میزان طبیعت؛ **انجام:** همان بهتر که در دشت ندامت ×× کنی فریاد تا روز قیامت

شامل رساله ای منثور بنام «اطور کنج» که دارای سی باب است و شاهر هر بابی را کنجی نامیده است و منتخبات غزلیات و رباعیات شاعر و منظومه فرهاد و شیرین؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: میرزا محمد خان آشتیانی، بی‌تا؛ به سال ۱۳۱۸ هـق محمد بن اسماعیل آشتیانی شرحی نوشته و پس از تعریف و تمجید میرزا محمد خان آشتیانی مشهور به «خرابی» اظهار می‌دارد که نسخه به خط آن عالیجناب است و به این بنده شرمنده مرحمت و اعطا فرموده و من نیز از این صفحه به بعد یادداشت‌ها و اشعاری از شعرای معتبر بر آن افزوده و زینت بخش کتابخانه‌ام نموده‌ام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۲۲]

۲۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۴/1

منتخب غزلیات؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵]

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۴/۲

رباعیات اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵]

● دیوان فهمی / شعر / فارسی

d.-e fahmī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۲/۲

سه بیت شعر فارسی از شاعری بنام «فهمی» در بیان نام اجزاء اسطرلاب؛ کا: محمد علی بن حسن بن حاج عبدالقادر تبریزی، تا: دهه سوم صفر ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی حنائی، جلد: تیماج سبز، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۶۷]

● دیوان فهیم ترک / شعر / ترکی

d.-e fahīm-e tork

فهیم ترک، ق۱۱ قمری

fahīm-e tork (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۳

آغاز: در نعت سرور انبیا ... و سلم. مهر ومه کیم دور ایدرلر عالمی هر روز و شب ×× دور ناهموار افلاکه کولر لر روز و شب؛ **انجام:** بدر ایچره فهیم اوله هلال ایتمه عجب ×× سیر ایله شکاف چفته دلواری

از فهیم ترک معاصر سلطان مراد وسلطان ابراهیم خان پادشاه عثمانی که در ۱۰۴۹ بر تخت نشسته است. در آن غزل و قطعه و رباعی است به ترتیب تهجی نزدیک به ۳۰۰۰ بیت و شعر فارسی هم دارد (ص ۹۶ و ۹۸ و ۹۹) و ستایش امامان دوازده‌گانه و سران عثمانی و تاریخ گشودن بغداد و وقایع دیگر؛ خط: نستعلیق، کا: عثمان بن محمد، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد، با مجالس تصویر و مینیاتور؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۲۳۳]

● **دیوان فیاض** / شعر / فارسی

d.-e fayyāz

صدر الشعراء فیاض، علی، ق۱۳ قمری

sadr-oš-šo'arā' fayyāz, 'alī (- 19c)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲

آغاز: موسم آه و بکاست نوحه گر شیر خداست ×× دوستان گاه عزا و ناله و شور و نواست / موسم آه و بکاست؛ **انجام:** فیاض نما گریه و زاری تو بهر آن بر شاه شهیدان ×× هر کس که بگرید شه را از صدمه فردا ... حضرت زهرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، سطور چلیپا؛ جلد: مقوایی، ۵۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۱۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۷۰-۶۰/۱۰

آغاز: نعت بیحد سزد آن واحد یکتای زمان را ×× که زیک حرف کن آورد پدیدار جهان را / او سمیع است و بصیر است و خبیر است و قدیم است ×× هر چه هستی همه از اوست زمین را و زمان را

دیوان قصاید و اشعار شاعری است با تخلص «فیاض». اغلب اشعار او در توحید و نعت پیامبر و ائمه (ع) و برخی نیز در پند و اندرز می باشد. او در یکی از قصایدش در شرح حال خود می‌گوید: «خنگ خیال آر بزین ای پسر مرا ×× کافتاده باز به سر عزم سفر مرا / ریز رز ناب اگر تا کمر مرا ×× دیگر هوای هند نیاید بسر مرا / خاک وطن ببوی و چو مشک و عنبر دان ×× کامروز به ز خاک وطن نی مقر مرا / تا کی به خاک غربت و در سیر بر و بحر ×× دیگر بس است ما حصل بحر و بر مرا / سی سال عمر من به سیاحت گذشت و هیچ ×× جز رنج و درد و غصه نیامد ثمر مرا / موی چو قیر من بسیاحت چو شیر شد ×× غیر از دوامر سر نشد از وی اثر مرا»، شاعر در قصیده دیگر اشاره‌ای به توپ بستن حرم امام رضا (ع) به دست سربازان روس و شهادت ثقة الاسلام تبریزی کرده و می گوید: «شاها به سوی قبه الاسلام طوس بین ×× که چون ز ظالمین شده زیر و زبر مرا / به تبریز بین به ثقة الاسلام و همرهان ×× که چون بدار آمده با آن خطر مرا / شاها پی حمایت اسلام و شرع خویش ×× بفرست سروری که برد غم زبر مرا. و در جای دیگر گوید: صدر شعرا علی فیاضم ×× مداح ولی حی صبحانم». و در جایی می گوید: «شاها نظری بدین سگ مداح ×× فرما که شده است هند زندانم / لطفی بنما به بخش بر حالم ×× بنمای رها ز هند ویرانم / دور آمده از عیال و اطفالم ×× بیمار و نظار و عور و عریانم / در هند رسیده جان من بر لب ×× لطفی بنما ره خراسانم». از این اشعار برمی‌آید که شاعر از شاعران پارسی‌گوی بعد از مشروطه بوده و مدتی در هند به سر برده و آرزوی مراجعت به ایران داشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۷۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۱۹]

● **دیوان فیاض** / شعر / فارسی

d.-e fayyāz

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۳۴

آغاز: میل ابروی تو با شمشیر بازی میکند ×× تهمت خون کس نهد بر دامن قاتل چرا؛ **انجام:** گفتم احوال خویش بی کم و بیش ×× قصه عمر هم شنو از خویش

حدود پنج هزار بیت غزل و رباعی و مثنوی با تخلص «فیاض» از فیاض شیرازی نیست و همچنین ملا عبدالرزاق فیاض لاهیجی در گذشته ۱۰۷۲ نیز نباید باشد؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا رضوی، تا: ۱۵ رجب ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۲۰]

● **دیوان فیاض شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e fayyāz-e šīrāzī

شیرازی، فیاض بن همایون، ق۱۴ قمری

šīrāzī, fayyāz ebn-e homāyūn (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۵

آغاز: ساقیا ریز بکامم زعقار بغداد ×× که مرا گم شده یاری بدیار بغداد / دل من شیفته سرو قد دلجوئی است ×× که چو او نامده سروی بکنار بعداد

مشتمل بر قصایدی در مدح مظفر الدین شاه قاجار و گروهی از بزرگان درباریان و شخصیت‌های عصر شاعر و اغراض شعری دیگر با تاریخ‌های ۱۳۲۱-۱۳۳۰، پس از آن غزلیات و باز قصاید و چند قطعه و مخمس می‌باشد و نسخه نامرتب و با تخلص «فیاض» است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۱۴گ، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۷]

● **دیوان فیاض لاهیجی** / شعر / فارسی

d.-e fayyāz-e lāhījī

لاهیجی، عبدالرزاق بن علی، - ۱۰۷۱ ؟ قمری

lāhījī, 'abd-or-razzāq ebn-e 'alī (- 1661)

کلیات اشعار ملاعبدالرزاق لاهیجی متخلص به «فیاض» از علمای مشهور امامیه و صاحب کتاب معروف گوهر مراد است که در شاعری نیز مقامی ارجمند داشته، دیوانش مشتمل بر انواع شعر و جمعاً در حدود هشت هزار بیت است، قصایدی در ستایش شاه صفی و استاد خود ملا صدرای شیرازی و میرداماد دارد ولی بیشتر اشعارش در مدح و منقبت ائمه هدی است.

چاپ: بارها به چاپ رسیده است

[نسخه‌های منزوی ۲۴۷۳/۳؛ فرهنگ سخنوران ۴۵۷؛ الذریعه ۸۵۲/۹؛ دومین دو گفتار ص۴۷-۴۸]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۰
آغاز: ای بر فراز مسند الا گرفته جا ×× یک لقمه کرده هر دو جهان را بکام لا؛ **انجام:** گفتم احوال خویش بی کم و بیش ×× قصه عمه هم شنو از خویش
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ آخر غزلیات و اول و رباعیات و قسمتی از یک ترکیب‌بند در مرثیه شهدای کربلا در نسخه ما افتاده؛ مجدول، با دو سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج ماشی، ۲۲۸گ، ۱۹سطر (۱۵/۵×۷/۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۷ - ۴۸۳]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۲
آغاز: فیاض ازل که بزم هستی آراست ×× جام سخن از می‌معانی آراست؛ **انجام:** لهذا سر از اطاعت فرمان نتافتم و بجمع کردن این پراکندگی شتافتم
خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد متخلص به رافع، تا: ۱۰۷۸ و ۱۰۷۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۶ر-۱۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۴۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۵۵
آغاز: ای جوهری که در ته این هشت نه بساط ×× چشم خرد ندیده چو تو یک در خوشاب؛ **انجام:** یوسف نگاه داشتن از گرگ لازم است ×× ورنه چه سود خانه چشم پدر خراب
دو قطعه منظوم است که بین عبدالرزاق قمی و میرزا سعید حکیم کوچک قمی رد و بدل شده؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن تریاکی، ۳ص (۳۱۴-۳۱۶)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۲۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵۴
آغاز: خون میکشدم بخاک شیراز ×× کاصل گهر منست آن کان / الهی فیض مشرب ده که دلگیرم ز مذهبها ×× نمیدانم چه میخوانند این طفلان بمکتبها؛ **انجام:** چرا آتش اندر نیفتد بکس ×× گل آتش رخ و بلبل آتش نفس
غزلها است به ترتیب تهجی و رباعی و قصیده و در آن ستایش شاه عباس دوم هست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۹سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۳۴۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱/۱-فیروز
آغاز: قصائد: ای بر فراز مسند الا گرفته جا ×× یک لقمه کرده هر دو جهان را به کام لا؛ **انجام:** رباعیات: سر گشته اولم به آخر نرسم ×× در مانده باطنم به ظاهر نرسم / با آن که خیالی شده ام در غم تو ×× داغم که ترا چرا به خاطر نرسم
شامل: قصاید، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، مثنویات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن عبدالقادر، تا: ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۰ص (۲-۵۲۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۶۴]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۰/۱
آغاز: با اسیران غم از یک جیب سر برگرده ایم ×× کرده طوق فاخته آخر گریبانی مرا؛ **انجام:** نه پرده چرخ ترسم از هم بدرد ×× چون از سر درد یا علی می‌گویم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۴گ (۱ر-۹۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۵۹]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۱۳
قصاید و مقطعات و غزلیات و ترجیع است با دیباچه نثر؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:یک‌شنبه۱۲صفر۱۲۳۶ق؛قطع:بغلی[نشریه:۷ - ۱۶۳]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۹/۱
آغاز: کمال الدین ملا عبدالرزاق کاشانی: زین هفت خوان که پایه آن بر پس فناست ×× در شش جهت به هر چه نظر می‌کنی خطا است؛ **انجام:** آخر او را چون حضوری می‌رسد ×× از می وصلش سروری می‌رسد
دارای چند «قصیده» روی هم حدود ۵۲۰ بیت. «رواج ملت و دین میرزا حبیب الله ×× که هست درش کحل دیده تعظیم»، «لغز از کلام ناصرخسرو علوی» (یکی خانه کردن بس خوب و دلبر). «تفسیر لغز از گفته میرزا احمد ادیب کاشانی» (: بیان لغز بشنو از مرد دانا) «و له قصیده ...» (ساقی بیار باده که طراح روزگار) «در مدح شاه اولیا علی (ع)» (: دل مبند اندر جهان ای جان اگر دانا ستی)، در مدح حضرت رضا (ع) (: بیا ای طایر دولت بیاور مژده جانان)، «از شاهنامه ... و نریمان» (چنین است آیین گردان سپهر) و قطعه‌های «در مذمت طمع ...»، «در مذمت حرص»، «در نیکی نام»؛ خط: نستعلیق خوش، کا: حسن بن احمد حسینی قاسانی، تا: ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۳۳گ(۱ر-۳۳پ) [ف: ۳ - ۱۴۴]

۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۹ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: مقوا، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: - ۸۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۷۴/۱-۲۲/۹۴
آغاز: فیاض چو پرشد زمن این مسئله گویم ×× کز علم خبر نیست سیه مست عیان را / تورا که مهر سپهری نزیبد ای دلبر ×× که همچو ماه شوی یا کم ا زخود آن همسر؛ **انجام:** دلگیر بود ناله بلبل بی تو ×× پر دردسر است نشأه مل بی تو / بی تاب بود طره سنبل بی تو ×× نوبر نکند شگفتی گل بی تو
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد فارقانی ۱۱۶۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۲۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۵
آغاز: لاهجی المتخلص بفیاض الجیلانی - قصاید من کلام المرحوم المغفور مولانا عبدالرزاق رحمه الله تعالی. بر فراز مسند الا گرفته جا ×× یک لقمه کرده هر دو جهان را بکام لا؛ **انجام:**

دل نومیدم عنان چو سپرد ×× ناله من خبر بیاران برد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در متن و در هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۴
آغاز: صدر جهان و عالم جان و سپهر فضل ×× ای انکه آسمانت به جان چاکری کن؛ **انجام:** مرجع اهل هنر باشی و تا روز جزا ×× آب رویم جز بدان درگه مبادا ریخته
بخشی از قطعات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۴۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۷
آغاز: بیم و امید عشق دلم را دو نیم کرد ×× لیک عرش را به غیر دلم گوشوار نیست؛ **انجام:** دلم آئینه حسن است خواهی چهره بنمائیم ×× که تا روز قیامت عاشق دیدار من باشی
شامل: قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۶ - ۴۴۵]

۱۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۱
آغاز: بیا ساقی و آتش در زن این زهد ریائی را ×× چو زاهد تابکی سازم شب خود پارسائی را؛ **انجام:** وقتست که ترک پیر و استاد دهیم ×× آموخته ها [را] همه از یاد دهیم / با جام می‌دو ساله در میکده ها ×× ناموس هزار ساله بر باد دهیم / به بینی اگر روضه پاک او را ×× کم آید بچشم تو فردوسی اعلی / تمت بعون الله تعالی ملک الوهاب فی ۱۲۷۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نسخه کهن و قریب به زمان خود شاعر است؛ افتادگی: آغاز و انجام و وسط؛ جلد: چرمی، ۱۷۹گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۴]

● دیوان فیاض همدانی / شعر / فارسی

d.-e fayyāz-e hamadānī

فیاض همدانی، محمد

fayyāz-e hamadānī, mohammad

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۳۴/۲
آغاز: نیست حقیقت سوای ذات محمد ×× عقل خردمند گشته مات محمد؛ **انجام:** بگذری گر که زاندیشه خود چون فیاض ×× میتوانی که برون از غم گردون باشی
سی و دو غزلست؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۹ص (۳۳-۵۲)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۴سم [ف: ۷ - ۷۵۸]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۲۲
آغاز: میکنم حمد و سپاس افزون زحد باری خدا را ×× کو زآب و خاک و باد و نار آدم ساخت ما را
شامل قصاید، غزلیات (به ترتیب الفبا) و ترجیع‌بندی با ۲۱ بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه یکی از صفحات شعری از نشاط نوشته؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [نشریه: ۱۳ - ۱۹۴]

● دیوان فیروز فارسی / شعر / فارسی

d.-e fīrūz-e fārsī

فیروز بن کاووس، ق ۱۰ قمری

fīrūz ebn-e kāvūs (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۶
آغاز: ز زادن چه ده سال بردم به سر ×× به ایران مرا برد فرخ پدر؛ **انجام:** تو گفتی بر آمد یکی تند میغ ×× که بارانش خنجر بد و برق تیغ
از وی ابیاتی در قالب مثنوی انتخاب شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۲۵-۸۲۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۵]

● دیوان فیض اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e feyz-e esfahānī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۲۷-۲۶/۱۰۷
آغاز: بدو ده دل که جایش بر دلست و بر زبان نامش ×× نشان بی نشانش هر زمان از این و آن بینی / بحق پیوند و بگسل رفته رفته از خلایق دل ×× چنان کن کند رینجا خویشتن را در جنان بینی؛ **انجام:** غرق بحر حقیقت است و شهود ×× خبر از پا و سر نمی‌دارد / آنچنان مست باده عشقست ×× که زهستی خبر نمی‌دارد
قصاید شاعری است از اهالی اصفهان با تخلص فیض، این قصاید در پند و اندرز و مسائل اجتماعی و طنز سروده شده؛ خط: نستعلیق، کا: گویا به خط شاعر، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: میرزا محمد کاشی ولد حسینعلی؛ جلد: مقوا، ۲۱گ، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۹۲۰]

← دیوان فیض کاشانی ‹ گلزار قدس

● دیوان فیض کاشانی / شعر / فارسی

d.-e feyz-e kāšānī

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 -

1680)
چاپ: مشار فارسی، ج۲، ص۲۳۵۵؛ طهران، سنگی، ۱۳۴۸ق، رقعی، ۱۹۸ص

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۰/۹
شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۱۳۲]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۵
آغاز: بسمله، تراسزاست خدائی نه جسم را و نه جانرا ×× ترا سزد که آنی نه جسم را و نه جانرا؛ **انجام:** باخرد گفتیم که ضاق القافیه ×× گفت اوقف نظمها گفتم وقف
این نسخه حاوی برگزیده‌ای از غزلیات و رباعیات و قصاید فیض است بدین شرح: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی، رباعیات، قصاید نامنظم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۵۹۸]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۱۲
اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۲۰۷]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۹/۳
آغاز: کشور مازندران گوئی جهان دیگرست ×× از عجایبهای عالم جنگل این کشور است؛ **انجام:** فیض را آسوده دارد سایه اقبال او ×× سایه اقبال او لطف خدای اکبرست
قصیده نیکو و زیبای تائیه‌ای است در ۶۰ بیت، در وصف بلاد مازندران و در نخستین سفر مؤلف، به آن دیار سروده شده، فیض، قصیده ای نیز در مذمت آن دیار سروده، و در دومین سفرش به آن منطقه سروده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۴۲-۴۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۴ - ۱۸۶]
۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۳۰/۹
قطعه‌ای است از فیض کاشانی در ۲۹ بیت با مطلع: «روی بحق آوری ای جان چه شود ...» و قطعه دیگری از او در ۶ بیت با مطلع: «ز چشم بی فروغش بهره نیست ...» در پشت صفحه اول نیز ۲۸ بیت از اشعار فیض کاشانی نگاشته شده؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن حاجی محمد صادق کاشانی، تا: صفر ۱۱۱۷ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده ملک علی»؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۰]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۰/۴
رباعیات اوست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۲۳۶-۲۴۹)، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶-۶۴۳]
۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷
آغاز: در بدو آفرینش ائمه هدی و قصه آدم و حوا: ارواح در ازل بسر اپرده لقا ×× بودند متحیر همه بر ذره ها علا.؛ **انجام:** بالنبی و آله الامجاد ×× سیما صاحبی و مولائی.
حاوی غزلیات عرفانی ملا محسن فیض است در ابتداء این سه قصیده نیز از ملا محسن فیض آمده و پس از آن غزلیات فیض آغاز می‌گردد و آن هم به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۴۸گ، ۱۴ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۲۹]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۲۰
برگزیده‌هایی است از غزلیات و رباعیات فیض کاشانی (غزلیات تا صفحه ۲۴۲) ناتمام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۳۴ص (۳۱۷-۳۵۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۵۶۲]
۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۰۰/۲
آغاز: شکسته دل و جان لا اله الا الله ×× نتیجه دل و جان لا اله الا الله؛ **انجام:** کوتاه کنم سخن ازین پس ×× در ماتم خویشتن بزارم
اشعار از او؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن جلال الدین مهرجردی یزدی، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۲۲۴ق؛ کاغذ: کبود فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۴گ (۱۷-۴۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۹۲۱]
۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۲۲
ابیاتی از او که در پشت نسخه منتخب مثنوی خود نوشته بود و غزل عصمت؛کا:علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۷۰ق، جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ - ۱۷۹]

● دیوان فیضی / شعر / فارسی
d.-e feyzī

فیض قمی، علی اکبر بن محمد، ق۱۳ قمری
feyz-e qomī, ʻalī akbar ebn-e mohammad (- 19c)

[الذریعة ۸۵۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۵۹؛ دنا ۳۲۱/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۷۳
آغاز: زندان قم است و دل چو مه کنعان ×× بدرود میکن ای دل ازین زندان؛ **انجام:** پای نه از فخر و از عزت بفرق فرقدان ×× چون نهادی سر بخاک آستان بوالحسن
قصاید، غزلیات، مسمطات و رباعیات علی اکبر متخلص به فیض است که متولی قم در روزگار فتحعلی شاه (۱۲۱۲-۱۲۵۰) و اوایل دوران ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳)، و از شعرای عصری حاجی میرزا ابوالقاسم بیک بوده. نمونه اشعار علی اکبر فیض: ۱) تاریخ وفات میرزا سعیدخان وزیر دول خارجه: «داد ازین چرخ کینه جو که اگر داد ×× راحت رنج ای بسا ز پی که بیفزود / قطره آبی بکام کس نرسانید ×× تا که ورا بر بخون دیده نیالود / قافله از راه نارسیده که از پس ×× کوبد کوس رحیل از پی بدرود / ماه شده منخسف زغم که چرا چرخ ×× تابان خورشید مجد را به گل اندود / راد وزیر دول که ذات شریفش ×× بود بگیتی ... ؟ نامش مسعود / جانش زیان کرد دار فانی بگزید ×× منزل جانان که هم

زیانش بود سود / الغرض او رخت چون به بست و بدان سال ×× در گرانمیاه شد ز عالم مفقود / فیض بتاریخ سال گفت که از صدق ×× سی جنان کرد، روی میرزا مسعود»؛ ۲) غزل: «مهر پوشد رخ خود گر تو بپوشی رویت ×× مشک در نافه شود خون چو ببیند مویت / با من از قبله مزن دم که مرا قبله توئی ×× با من از کعبه مگو کعبه من شد کویت / مرغ دل می‌طپدم در قفس سینه مدام ×× تا به زه کرده خدنگ از مژگان ابرویت / شمع سان دودم از سر گذرد اشک از پا ×× تا بسی دیده کنم باز بشمع رویت / به دو خرمای لبت در چمن جنت نیست ×× میوه طوبی خوش طعم تر از لیمویت / بوی گل درد سر آرد بمزاج بلبل ×× گر نسیم سحری در چمن آرد بویت»؛ ۳) نمونه دیگر از مسمطها: «ای ترک جفاجوی جفاکار جفاگر ×× وی یار دلارای دلارام دلاور / ای کبک قدح بخش قدح گیر قدح خور ×× ای ماه زره پوش زره دار زره در / ای سرو سمن بوی صنم روی سمن بر ×× ای موی تو چون سنبل وی روی تو سوسن / چو نان گهرت بحر نیاورده بساحل ×× چون لعل لبت لعل ندیدیم بمعدن / ای فتنه شهر از چه از آن نرگس فتان ×× وی رهزن دین از چه از آن زلف چو شیطان / روز آفت شمعی تو و شب فتنه کتان ×× بگرفته خراجی لبت از لعل بدخشان / دندانت گوهر نبود لعلت مرجان ×× در گوهر و مرجان نبود شهد ز سفتن / ای باج ستان زلف تو از بال پرستو ×× وصل تو دوان گشته پس سایه آهو / زان چشم تو از چشم روان چشمه آهو ×× چنگیز صفت چشم تو خون ریخت بیرغو / گوشم اگر مثل تو مه بود کجا کر ×× مه خود زره از مشک کجا پوشد بر تن / ای کوی خرد در خم چوگان تو حیران ×× وی وصل تو در کام نهنگ آمده پنهان / بی لعل تو خون میرود از دیده بدامان ×× مانند رخت گل نشکفته است ببستان / درد تو بود بر پر سیمرغش درمان ×× عنقای وصالت را قاف آمده مسکن»؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ معانی بعضی از کلمات در حواشی؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: نخودی،جلد:میشن عنابی،۱۱۶گ،اندازه:۱۰/۵×۱۷سم[ف:۹- ۱۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۴

آغاز: ای دورتر ز فکرت و اندیشه و خیال ×× ادراک ذات پاک تو امری بود محال؛ **انجام:** این همان شاهد حیلت گر محتاله که او ×× خدعه ها کرده به ابنا و نبات آدم

قصاید است در ستایش ناصرالدین شاه و شاهزادگان و امیران قاجار و امامان با لغز و نکوهش از دنیا و غزلهای نامرتب و ترجیع‌بند و ترکیب بند و مسمط و قطعات و رباعیات و هزلیات و هجو اشخاص؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: فیضی، تا: ۱۲۸۰ تا ۱۳۰۸؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

● **دیوان فیضی** / شعر / فارسی

d.-e feyzī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۵۳

سرلوحه دیوان شیخ فیضی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن تریاکی، ۱گ (۱۱۷پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ - ۳۸۹]

● **دیوان فیضی** / شعر / فارسی

d.-e feyzī

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳۲

خط: نستعلیق، کا: پیرقلی، تا: ۱۰۱۲ق؛ خط پیرقلی [نشریه: ۷- ۶۸۸]

● **دیوان فیضی** / شعر / فارسی

d.-e feyzī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۴

کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۲۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۴گ، اندازه: ۱۱/۴×۱۷/۵سم [رایانه]

● **دیوان فیضی** / شعر / فارسی

d.-e feyzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۵

گزیده است. فیضی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۲گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۶۵]

● **دیوان فیضی** / شعر / فارسی

d.-e feyzī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● **دیوان فیضی حسن** / شعر / فارسی

d.-e feyzī hasan

فیضی، حسن

feyzī, hasan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۰

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 11843؛ بی‌کا، تا: ۱۰۳۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

● **دیوان فیضی دکنی** / شعر / عربی، فارسی

d.-e feyzī-ye dakanī

فیضی سرهندی، الله داد بن اسد العلماء، ق۱۱ قمری
feyzī sarhendī, al-lāh-dād ebn-e asad-ol-‘olamā’ (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۷۱
قصیده از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۶۰) [مختصر ف: ۶۱۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۰۳
قصیده یائیه، مدح سلطان سلیم عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶ص (۴۲۶-۴۳۲) [مختصر ف: - ۶۳۰]

● دیوان فی مدائح اهل البیت علیهم السلام / شعر / عربی
d.-un fī madā’iḥ-i ahl-il bayt ‘alay-him-us-salām

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۳۵/۱
آغاز: فلا رتبة الا و للفضل فوقها ×× مقام منیف فی الفخار اثیل؛ **انجام:** ثم السلام علیکم کما سجعت ×× ورقاء فی دوحة من فوق اغصانی
شامل: مدح فضائل الاخلاق، مدح الرسول الاعظم و امیرالمومنین صلوات الله علیهما فی ابیات، ذکر مصائب سید الشهداء علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ (۱ر-۴۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [مؤید: ۲ - ۳۵]

● دیوان قاآنی / شعر / فارسی
d.-e qā’ānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۹۱/۵
که آغازش قصیده معتمد الدوله است و در آن تخلص قاآنی دیده می‌شود (۱۳۲ر). شعر «گر بتو افتدم نظر چهره بچهره روبرو» در گ ۱۰۹ر و قباله نکاح به روش استعاره و شوخی به نام «نسخه حجت» (۱۳۴ر -۱۳۵) در آن دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: مسعود حسینی فیروز کوهی، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۶(۹ر-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۹۵۵]

● دیوان قاآنی شیرازی / شعر / فارسی
d.-e qā’ānī-ye šīrāzī

قاآنی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۲۳-۱۲۷۰ ؟ قمری
qā’ānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ‘alī (1808 - 1854)

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۰۲، رحلی، ۲۳+۴۰+۱۰+۳۷۳صص؛ مشار فارسی ص ۲۳۵۶ (نشانی ۱۴ چاپ)

[الذریعة ۸۵۷/۹؛ مشترک پاکستان ۱۲۹۲/۸؛ فرهنگ سخنوران ۴۶۰ و۴۹۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۷۶/۳؛ مشار فارسی ۷۵۰؛ دنا ۳۲۲/۵-۳۲۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۹۲/۱]

شرح و حواشی:
۱- فرهنگ لغات دیوان قاآنی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱۲ کر
آغاز: ای ترک سیه چشم، سراپا همه جانی ×× تنها نه همین جان منی، جان جهانی / با ما به از این باش از آنرو که در آفاق ×× آن چیز که هست از همه بهتر تو همانی؛ **انجام:** آمد مه جمادی حالی مشابه است ×× گر روی چون مه و دل چون خاره بینمت / مردم بر آب و آینه بیننده ماه و من ×× بر جای آب و آینه رخساره بینمت
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سبز مغز پسته‌ای، ۳۴گ (۵۸ر-۸۳پ و ۱۲۶ر-۱۳۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۳۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه را احمد داوری ارفع الملك در ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۴۵ ق به نفیسی داده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۱/۹
آغاز: [پگاه] بام که خورشید چرخ آینه فام ×× زدود ز آینه روزگار زنگ ظلام؛ **انجام:** گر این قصیده بخوانند بر عظام رمیم ×× برند سجده بگوینده از پی اعظام / درین قصیده قوافی مکرر است ولی ×× به است لفظ مکرر ز نا مکرر خام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ در آغاز نسخه «فی مدح خاتم الانبیاء و باقی ائمه هدا (ع) من کلام مرحوم قاآنی ره». در حاشیه، مصحح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۳-۲۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۵۷۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۸۲
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: قرن ۱۳؛ خریداری مهدی حسینی فراهانی نواده میرزا مهدی ملك الکتاب در شوال ۱۳۲۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۱۹گ، ۲۳ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۱۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶
آغاز: بسمله، از سروش وحدتم بر گوش هوش آمد خطاب ×× یافتی لاتبطل الاوقات فی عهد الشباب؛ **انجام:** گه دوری او دست دهد گاهی وصل ×× گاهی بجهنمیم و گاهی به بهشت.
تعدادی از قصاید و غزلیات قطعات و رباعیات قاآنی است که بدون ترتیب و به صورت نامنظم در این نسخه جمع آمده است. ظاهراً آخر دیوان افتادگی نیز دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۳گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۳۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۸

آغاز: دوشم ندا رسید ز درگاه کبریا ×× کی بنده کبر بهتر از این عجز باریا؛ **انجام:** تا خوریکران بر آسمان راند ×× چون خوریکران بر آسمان رانی

منتخبی از قصاید مختلف این شاعر می‌باشد که بر حسب ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی مرتب شده است؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالاً)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سبز، ۱۴۲گ، ۱۸ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۲]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۳/۱

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۶۵گ (۱ر-۶۵پ)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۱۰۴]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گل و مرغ [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲۰

قصیده‌ای از قاآنی در مدح امیرکبیر میرزا تقی خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰۴/۲

آغاز: بسمله. دوشم ندا رسید ز درگاه کبریا ×× کی بنده کبر بهتر از این عجز باریا / خوانی مرا خبیر و خلاف تو آشکار ×× دانی مرا بصیر و نفاق تو بر ملا؛ **انجام:** آن باغ چو روی ناکسان آب نداشت ×× از خجلت بی آبی آن آب شدم / حسب الفرمایش ... میرزا مهدی منشی ... اثنا و ستین و مائتین بعد الالف ... ابن محمد محمد کاظم

شامل قصاید غزلیات، مقطعات و ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد، تا: ۱۲۶۲ق؛ در پایان تاریخ فوت میرزا محمد علی مشیر الملک ۱۲۶۱ به شعر آورده شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۶ص (۵۷-۲۱۲)، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۳ - ۸۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸۸

آغاز: بسمله. دوشم ندا رسید زدرگاه کبریا ×× کی بنده کبر بهتر از این عجز باریا

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ در پایان شعر فرخی است به خط دیگر در ۱ ص؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۱۶۷]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۴

آغاز: ای ترا در چهره آب و وی ترا در طره باب ×× در دلم زان آب تاب و بر رخم زین تاب آب؛ **انجام:** قاآنی ارچه سحر هلال آورد همی ×× کوته کند سخن که ملال آورد همی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: چرمی، ۱۸۱گ، ۱۳-۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۳۰]

۱۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۲ فرخ

منتخب قصاید او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق، کاغذ فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۸]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۶/۲-۵/۱۰۶

آغاز: بسمله. دوشم ندا رسید زدرگاه کبریا ×× کی بنده کبر بهتر از این عجز باریا / خانی مرا خبیر وخلاق تو آشکار ×× دانی مرا بصیر ونفاق تو بر ملا؛ **انجام:** خصم راگر جا نمی‌جنبید چون البرز کوه ×× بخت عالم گیرش از یک جنبش لشکر گرفت / کرد تنها فتح یزد از یاری یزدان ولی ×× صیت فر و شوکتش آفاق سر تا سر گرفت

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۷۲ق، جا: پطرزبورغ؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۲]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۱/۸

آغاز: ان نه روی است که یکباغ گل و شیرین است ×× وان نه رخسار که یکچرخ مه پروین است؛ **انجام:** هلال عید عیان شد بلی کجا بجنوب ×× قوی نمود نه زار و ضعیف کی دیشب.

غزلیات او ست؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: نظر علی، تا: رجب تا شعبان ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۴۵۴]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۳

آغاز: در مدح مرحوم حاجی میرزا آقاسی وزیر ایران رحمه الله: شب گذشته که آفاق را ظلام گرفت ×× ز تاب ماه زمین رنگ سیم خام گرفت؛ **انجام:** در چشم و جسم تو تا قهر تو کند ×× هم موی ناخجی هم نیزه خنجری

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ملا رجبعلی معلم، تا: ۱۲۷۳ق، به دستور سید محمد بن سید محمد علی گلستانه؛ با یادداشتی بشرح: «یدوم الخط فی القرطاس دهرا و صاحبه رمیم فی التراب حرره محمد علی گلستانه شهر شعبان ۱۲۸۲»؛ جلد: چرمی کار محمد صادق، ۲۵۷گ، ۱۹-۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳۱

دارای شرح حال قاآنی که در جایی نیست؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ دارای دو سر لوح، نسخه پاکیزه [د.ث. مجلس]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳

یک قصیده از او؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، ۲ص(۲۶-۲۸)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵ سم [ف: ۷ - ۷۹۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳۵

۱ص (۱۲۷ هامش)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۳]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴۶

کا: علی اکبر کرکانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۹۸گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۳سم [رایانه]

۲۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۲
منتخبی است از دیوان حکیم قاآنی که شخصی از بین بیست هزار بیت شعر وی پنج هزار جمع‌آوری و در مجموعه گردآورده؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن ابراهمی حسینی خلیفه سلطانی، تا: ۱۲۹۰ق؛ ۵۱گ (۱۳۵ر-۱۸۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۲۶]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۲
برخی از قصیده‌های او است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن سمنانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ (۶پ-۵۹ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۶]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۱
کا: جعفر حسینی، تا: ۱۳۰۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۰ص، اندازه: ۱۲/۷×۲۱سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۹/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۷ - ۲۱۲]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۵/۲
چند بیتی از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۸گ (۱۱۰پ-۱۲۸پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱- ۲۰۳۱]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۸/۱
قصائد اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۰گ (۱-۱۲۰)، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۲۰۷۲]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۲
تغزل‌های قاآنی است بی‌ستایش‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۸۱۲]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۰
آغاز: ساقی بده رطل گران زان می‌که دهقان پرورد ×× انده برد غم بشکرد، شادی دهد جان پرورد؛ **انجام:** مهدی هادی آنک نو کرده عدل او ×× آئین احمدی قانون حیدری
اشعاری از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۸۶-۳۰۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۹]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۲۴
آغاز: شبی زد ... از آفتاب روشن تو ×× سهیل و پروین تابنده اندرین منظر؛ **انجام:** صد حیف که پروای دل آزاد نداری
شامل معراج نامه نبوی است؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد صادق بن حاجی نظر علی همدانی، تا: ۲۴ رجب ۱۳۰۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [مؤید: ۳ - ۲۶۹]

۲۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۸/۴
آغاز: عید شد ساقی بیا در گردش آور جام را ×× پشت پا زن دور چرخ و گردش ایام را؛ **انجام:** ما زاده مام روزگاریم ولی ×× نه زاده نه مام زاده ماند باقی
غزلیات و رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین ابن میرزا حسن مستوفی، تا: ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۸۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۳/۴
آغاز: با این مطلع: دوش چه سلطان چرخ گشت به مغرب مکین ×× جانب مسجد شام از پی تکمیل دین
قصیده‌ای از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۱۳پ) [ف: ۳۶ - ۳۶۶]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۳گ، اندازه: ۱۸/۱×۲۲سم [رایانه]

۳۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴/۴
منتخب اشعار اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ [ف: ۱ - ۳۵۲]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۷۳/۲
آغاز: دوشم ندا رسید زدرگاه کبریا ×× کای بنده کبر بهتر از این عجز باریا / خوانی مرا خبیر و خلاف تو آشکار ×× دانی مرا بصیر و نفاق تو بر ملا؛ **انجام:** ای دریغا قدر قا آنی نداند هیچکس ×× جز خدیو ملك ایران جانشین تخت کی
حدود پانزده هزار و پانصد بیت است در قصاید، غزلیات، مدایح سرشناس‌های زمان خویش، ترکیب‌بند و جز اینها. گویا همه دیوان نباشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در متن و حاشیه، در نظم ابیات آخر به ترتیب حروف الفبا رعایت شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ (۳۰-۲۱۵)، ۲۱ سطر متن و ۴۲ سطر حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۵۴]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵۷
آغاز: چرا ممدوح میسازند روشن را به آزادی ×× چرا موصوف میدارند نرگس را بشهلائی؛ **انجام:** بنگر بسواد خط او نور شرف ×× اندر شب قدر طلعت بدر نگر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز؛واقف:حائری؛کاغذ:حنایی ، جلد: میشن، ۱۷۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۵۶]

۳۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۶۴
آغاز: بسم الله تعالی. سخن گزافه چه رانی زخسروان کهن ×× یکی ز شوکت شاه جوان سرای سخن؛ **انجام:** دوام ملك خداوند تا هزاران اند ×× بقای بخت شهنشاه تا هزاران ون ×× (ون) ده هزار سال بلغت خطائیان.
قصیده‌ای است در مدح محمد شاه قاجار؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، مشیر السلطنة؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج گلی، ۵۷ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۹۷۵]

● **دیوان قابل شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e qābel-e šīrāzī

قابل شیرازی، ق۱۴ قمری

qābel-e šīrāzī (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۲

آغاز: در مدح و ستایش قبله عالم ... مظفر الدین شاه قاجار: بعهد پادشاهان معظم ×× چو اکنون می‌نشد ایران منظم؛ **انجام:** نکرده ترک مداحیت قابل ×× آیا آنگه بود زین کار تارک

قصیده و قطعه‌ها است از قابل شیرازی شاعر و ذاکر و زمان فتح علی شاه نزدیک به ۴۰۰۰ بیت در ستایش دانشمندان و درباریان آن زمان و در آن نام بسیاری از آنها آمده و ماده تاریخ‌هایی دارد و برای تاریخ عصر قاجار سودمند است تاریخ ۱۳۲۳ در آن دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۸۲]

● **دیوان قادری** / شعر / فارسی

d.-e qāderī

قادری، کمال الدین شاهمیر، - ۱۱۸۷ قمری

qāderī, kamāl-od-dīn šāhmīr (- 1774)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز: سپاس منعم یکتای غیر همتا را ×× که داد نعمت توحید و معرفت جان را؛ **انجام:** بر لب آمد جان مشتاق کمال ×× روی بنما ای خدا را کوی خویش

در حدود یکهزار و سیصد بیت غزلیات، مدایح رسول گرامی اسلام علیه السلام و حضرت علی علیه السلام است با تخلص کمال و کمالی سروده شده. برخی از اشعار به زبان اردو می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ عبدالله احمد حسین صاحب، تا: ۱۳۲۲ق؛ مجدول؛ ۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

● **دیوان قادری هندی** / شعر / فارسی

d.-e qāderī-ye hendī

قادری هندی

qāderī hendī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۳۶

رباعی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۵۳ق؛ ۱گ (۲۸۹-همان) [مختصر ف: - ۳۸۶]

● **دیوان قاسم** / شعر / فارسی

d.-e qāsem

[نسخه‌های منزوی ۲۴۷۷/۳-۲۴۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۴۷

آغاز: دنیا همگی غصه و فتنه است و ملامت ×× جهدی بکن ای دوست که در غصه نمیری؛ **انجام:** باغبانا بجهان تخم نکو باید کاشت ×× هر چه کشتی بیقین باز همانرا دروی

دیوانی است مشتمل بر قصاید و غزلیات و ترجیعات، مقطعات که چون آغاز و انجام آن افتاده شاعر معلوم نشد در بین اشعاری به ترکی نیز داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره صفر ۱۲۲۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [محدث ارموی ف مخ: ۲ - ۷۰۳]

● **دیوان قاسم** / ادبیات / فارسی

d.-e qāsem

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۴۹

آغاز: بسمهل، بسکه افتاد از غمت آشفتگی درکار ما بر سر ما خود بخود وا میشود ستار ما؛ **انجام:** از هر زمار بندد از رگ خامی کباب ما

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان قاسم انوار = دیوان قاسمی** / شعر / ترکی و گیلکی

d.-e qāsem-e anvār = d.-e qāsemī

قاسم انوار، علی بن نصیر، ۷۵۷؟ - ۸۳۷ قمری

qāsem-e anvār, ʻalī ebn-e nasīr (1357 - 1434)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۴

آغاز: لغة ترکی. بیا ای ساقی جانها بیار آن باده در گلشن ×× به غایت خوش دلم کآن یار می‌پرسد که سن کمسن؛ **انجام:** قاسمی از فراق و غم گم شد و بیخبر ز خود ×× گم شده فراق را از کرم تو واوجو

۶ شعر است که اولین آن ترکی و باقی گیلکی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۵۶ پ-۱۵۷پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۱/۶)، اندازه: ۸/۸×۱۵/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۷۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۳

آغاز: با کیل دلبر گفتم که می‌جان ×× تی دوست داریم تی بنده فرمان؛ **انجام:** ز فیضت خاطر قاسم همیشه شاد میباشد ×× که این فیض از تو میآید اگر دو قوز اگر دو قسن

اشعار بلفظ گیلکی و ترکی؛ خط: نسخ تعلیق، کا: صدر قلندر، تا: ۸۵۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج ساغری، ۴گ (۴۰۱-۴۰۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۸ - ۳۴۹]

● **دیوان قاسم انوار = دیوان قاسمی** / شعر / فارسی
d.-e qāsem-e anvār = d.-e qāsemī
قاسم انوار، علی بن نصیر، ۷۵۷؟ - ۸۳۷ قمری
qāsem-e anvār, ʻalī ebn-e nasīr (1357 - 1434)
کلیات یا دیوان قاسم انوار عبارت است از دیوان غزلیات و رباعیات و قطعات و مثنوی «انیس العارفین» و تذکرة الاولیا یا «مقامات العارفین».
چنانکه در تذکره‌ها نوشته شده این شاعر عارف نسبت به خواجه حافظ کمال ارادت داشته و هماره دیوان او را نزد خود داشته و به آن مراجعه می‌نموده و بیشتر غزلیات وی موافق غزلیات خواجه از حیث معنی و وزن و بحر می‌باشد. شاعر دارای دو تخلص «قاسم» و «قاسمی» است. مثنوی انیس العارفین را به مقدمه نثری مختصر شروع نموده و در حدود ۶۰۰ بیت شعر می‌باشد و آغاز آن این است: «بسمله منت خدای را جلت عظمته و علت کلمته که بشعشعه انوار اسرار شموس ارواح ... یا مغیث المذنبین معطی السوال ×× یا انیس العارفین یا ذالجلال» و تسمیه این مثنوی بدین نام ظاهراً مصرع اخیر این بیت می‌باشد و در مقدمه و خاتمه و جای دگر از کتاب اثر دیگری از این نام نیافتم. «مقامات العارفین» یا «تذکرة الاولیا» نیز به مقدمه کوچک نثری شروع شده و ۱۰۷ بیت شعر می‌باشد و خود در این مثنوی می‌گوید: «بشنو ای طالب ره توفیق ×× در طریق خدا علی التحقیق / صد مقامست پیش اهل مزید ×× اولش یقظه آخرش توحید / گرچه زین بیشتر توان گفتن ×× در معنی بصد بیان سفتن / لیک این صد بود اصول همه ×× سالکان را بود وصول همه / هست این صد مقام برده قسم ×× هرده از هم تمیز کرده باسم»؛ آغاز: (مقامات العارفین) «برادر عزیر را سعادت ابدی مساعد باد و برصفا و لقانا رسیده از دنیا مرو ادبا لنبی و آله الامجاد روزی جندست که سلطان جمال معشوق حقیقی از افق دل ... با تو رمزی بگویم. الا ای شاه باز ملک لاهوت ×× مقید مانده در دام ناسوت». دیوان غزلیات و رباعیات و مقطعات وغیره انوار در حدود ۶۰۰۰ بیت می‌باشد. آغاز: «من بیچاره سودا زده سرگردانم ×× که باوصاف خداوند سخن چون رانم»
آغاز: من بیچاره سودا زده سرگردانم ×× که به اوصاف خداوند سخن چون رانم / من و توحید تو هیهات دلم می‌لرزد ×× این قدر بس که حدیثت به زبان می‌رانم
چاپ: تهران، ۱۳۳۷ش، سربی، با تصحیح سعید نفیسی
[الذریعة ۸۶۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۷۷/۳؛ دنا ۵۳۲۳-۳۲۶]
شرح و حواشی:
۱- منتخب دیوان قاسم انوار تبریزی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۶۱
نسخه کهن؛ کا: بخشی به خط مؤلف، تا: قرن ۹ [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۶
گذشته از غزلیات و مقطعات و رباعیات شامل دو مثنوی «مقامات العارفین» و «انیس العارفین» می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: علی دامغانی، تا: ۸۲۱ق؛ در حاشیه دیوان کمال خجندی از اول تا به آخر نوشته شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: روغنی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۵]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۷
آغاز: قاسم سخن مگوی ز هجران جان گداز ×× در ظل عاشقی شو و بگذر ز ماجرا؛ **انجام:** و گر دزدی زند نقبی بدزدد نقد عاشق را ... [انجام رساله‌ای در علم]
خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن علی جیلانی، تا: ۸۵۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ این رساله با اینکه از آخر افتاده و ناقص است تمام مطالبش با نسخه چاپ مرحوم نفیسی برابر و به علاوه مطالب اضافی در وسط این ابیات را: «و اگر گم گردد این دل از آن دلدار جویندش ×× و گر اندر رمد عاشق ز کوی یار جویندش / و گر این بلبل جانم بپرد از قفس روزی ×× ز هر خاری مجویندش از آن گلزار جویندش / و گر دزدی زند نقلی بدزدد نقد جانم را ×× ...» نیز اضافه دارد، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۰۶گ، ۱۷-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۵/۲
آغاز: تبراکن زما و من در آ در وادی ایمن ×× ببین روشنتر از روشن چراغ موسی عمران؛ **انجام:** قال تصادما صفة الجمال و صفة الجلال فتولد منهما الروح و الله اعلم بالصواب.
بخشی از غزلیات (از قافیه نون تا پایان)، رباعیات، مثنوی انیس العارفین یا تذکرة الاولیاء، مثنوی انیس العارفین، رساله علم یا امانت، شرح رباعی حورائه شیخ ابو سعید، رساله سؤال و جواب و چند مکتوب مختصر دیگر؛ خط: نستعلیق، کا: پیر حاجی بن مامری، تا: ۸۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، مصحح، ۶ برگ شامل نسب قاسم انوار، اشعاری از حکیم سنائی؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد هاشم» (بیضی)، «العبد قاسم الحسینی» (دایره) که شاید همان قاسم انوار باشد، «من عرف نفسه فقد عرف ربه» (دایره)، محمد هشام؛ کاغذ: شرقی، ۸۷گ (۶-۹۲)، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۴×۹سم [ف: ۳۲ - ۱۹]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قاسم ز عالم رو با تو دارد ×× بدر منیری صدر امامی
غزلیات، به ترتیب الفبایی. ۱۶۰۰ بیت؛ خط: نسخ تعلیق، کا: صدر قلندر، تا: ۸۵۴ق؛ ۳۹۸گ (۱-۳۹۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۸ - ۳۴۹]
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۲
آغاز: میر مخدوم سفر کرد و وداعی فرمود ×× همه دل‌های عزیزان بفراقش فرسود؛ **انجام:** قاسم ز فراق تو روان کرد دمادم ×× سیلاب سرشک مژه از ابر گهربار
مراثی، ۲۸ بیت؛ ۱گ (۳۹۹-۴۰۰) [ف: ۸ - ۳۴۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۴

آغاز: بیا ای عشق عالم سوز بی غم ×× قدم بر چشم من نه خیر مقدم؛ **انجام:** تویی اصل همه پنهان و پیدا ×× بافعال و صفات و ذات و اسما

ترجیع‌بند، ۱۲۰ بیت؛ ۷گ (۴۰۵-۴۱۲) [ف: ۸ - ۳۵۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۵

آغاز: هزار شکر خدا را که در جمیع امور ×× همیشه بر کرم اوست اعتماد مرا؛ **انجام:** دارم امید عنایات تو چندانکه مبرس ×× شادم از ذوق مناجات تو چندانکه مبرس

مقطعات و رباعیات، ۱۲۴ بیت؛ ۸گ (۴۱۳-۴۲۱) [ف: ۸ - ۳۵۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۳-ف

نسخه اصل: موزه قونیه ش ۱۳۷؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث جوهری، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۸۵۹ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱- ۴۵۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۴-ف

مثنوی آن [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۵-ف

رباعیات آن [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۳۰-فیروز

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۲۱۲-۲۱۸ حاشیه)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۹۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۴۰-فیروز

آغاز: آغاز مقطعات: گر ترا میل عالم جانست ×× زاد ره ترک سین سامان است؛ **انجام:** آغاز رباعیات: مستدعیم از حضرت سلطان قدم ×× یک جرعه شراب را که سر تا به قدم

۳ص (۲۱۸-۲۲۱ حاشیه) [ف: ۲۱ - ۱۹۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۱

آغاز: منت خدای را جلت عظمته وعلت کلمته که به شعشعه انوار اسرار شموس ارواح اقمار قلوب، انسان را، یعنی سادات سماوات نوس ایشان را بحکم قدم از عالم عدم، موجود گردانید و خاکیان هطر امکان را؛ **انجام:** تلنع شوق من ای کاتب ندارد مقطعی ×× بعد از این بنویس دیگر نامها را والسلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۷ق؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مشکی، ۲۴۷گ، ۱۳ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳۶ - ۲۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۴۸

آغاز: خوش خوشی در گریه شمع اشکبار ×× گفت با پروانه زار و نزار؛ **انجام:** اگر در خطه این شهر یابم ×× ازین معنی دو صد برهان نمایم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ باقیمانده نسخه‌ای از دیوان شاه قاسم انوارست شامل مثنوی و غزل، درهم و ناقص؛ مجدول؛ واقف: آقا زین العابدین؛ کاغذ: متن سفید حاشیه الوان، جلد: پارچه‌ای، ۳۶گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۰/۸)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۴۸۶]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن سرخ، ۲۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۶سم [ف:۲-۳۲۹]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۲۲-۲۰/۱۴۲

آغاز: گررند و خراباتی و تلاش ... ×× از واقعه جبه و دستار مگویید / این خانه عشق است و در او قصه پنهان ×× هان این سخن خانه به بازار مگویید؛ **انجام:** بیا ای عشق خوش حالت که هم ریشی و هم مرهم ×× تویی کشتی تویی دریا تویی نوح و تویی طوفان / ز خود جوهر چه می‌جویی که هم دریا و هم جویی ×× تویی معشوقه و عاشق که هم جانی و جانانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۳]

۱۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۷۴/۲

آغاز: بحمدالله که این ساعت برآمد سکه دولت ×× بنام قاسم انوار آمنا و صدقنا / همی گویم بنطق او همی دانم بعلم او ×× که در من بیشکی خود اوست هم دانا و هم گویا؛ **انجام:** محض عدیم هیچ شکی نیست درین ×× نزد همه عارفان عیانست و مبین / ای دولت اگر شوی شناسای وجود ×× این نکته بدانی که همانست و همین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۵×۱۰سم [ف مخ]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۶/۱

آغاز: غم تو بر دل و بر جان امیر و محتشم است ×× به نام گفتمش این غم ولی نه غم، نعم است؛ **انجام:** قاسمی یا رانک این دارد ×× هر که این داشت محض این دارد / صلوات خدای بر احمد ×× بر روان صحابه امجد

غزلیات و ترجیعات و رباعیات؛خط:نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ:سفید،جلد: تیماج مشکی، ۲۶۴ص (۱-۲۶۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۰گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۱۷۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۲

آغاز: ایضاً له. باده می‌ریزند صافی دم به دم در جام ما ×× تا چه خواهد شد ز جام یار ما انجام ما؛ **انجام:** جام جهانی روح و روانی ×× جامی به ما ده چون شاه جامی / قاسم ز عالم رو با تو دارد ×× بدر منیری صدر امامی

غزلیات است؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۵گ (۱۰ر-۱۵۴پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۱/۶)، اندازه: ۸/۸×۱۵/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۷۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۳

آغاز: میر مخدوم سفر کرد و وداعی فرمود ×× همه دلها عزیزان به فراقش فرسود / دل ما از همه عالم به هوایش برخاست ×× علم الله کزین جمله تو بودی مقصود؛ **انجام:** آن خواجه نمردست که آن زنده جاوید ×× ناگه سفری کرد ازین دار بذان دار / قاسم ز فراق تو روان کرد دمادم ×× سیلاب سرشک مژه از ابر گهربار
مرثیه است (احتمالاً در رثای میر مختوم نیشابوری، مرید قاسم انوار در سال ۸۳۰ وفات نمود)؛ ۲گ (۱۵۵ر–۱۵۶ر) [ف: ۲۹/۲ – ۷۷۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۵

آغاز: بیا ای عشق عالم سوز بی غم ×× قدم بر چشم من نه خیر مقدم / دلم از ننگ هشیاری ذلیل است ×× به یک جام رابش کن مکرم؛ **انجام:** به وصف شاهد آمد بلبل و گل ×× که چون هم شاهدی هم عین مشهود / تویی اصل همه پنهان و پیدا ×× به افعال و صفات و ذات و اسما
ترجیعات؛ ۴گ (۱۵۸ر–۱۶۱پ) [ف: ۲۹/۲ – ۷۷۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۶

آغاز: هزار شکر خدا را که در جمیع امور ×× همیشه بر کرم اوست اعتماد مرا / هزار لطف و کرم می‌رسد به جان ز حبیب ×× بدان خوشم که بدان است استناد مرا؛ **انجام:** یک چند مرا پیر خرد گفتی پند ×× هان تا نکنی به مهرورزی پیوند / نشنید نصیحت بدر بخت نژند ×× هجران به سرم تاخت چو کوه الوند
مقطعات؛ ۶گ (۱۶۲ر–۱۶۸پ) [ف: ۲۹/۲– ۷۷۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۷

آغاز: ما را ز عنایتش جمیل است جمال ×× عالم همه تشنه اند و ما آب زلال؛ **انجام:** مندین جماعت سوردی که شیخ آدنه در ×× دیدم نجه سوره سیز که شیخ ادنه در
رباعیات؛ ۵گ (۱۶۹ر–۱۷۳پ) [ف: ۲۹/۲ – ۷۷۸]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۳]

۱۷. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۵۷

شامل بخش غزلیات و در آغاز آن یک ترجیعبند و چند رباعی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، مجدول؛ تملک: محمود بن میرزا مجتبی به تاریخ چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۳۱۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۲]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۷

شامل: غزلیات با تخلص «قاسم» و «قاسمی» و به ترتیب حروف قوافی، ترجیعبند، مقطعات، انیس العارفین، امانت، تزکیه نفس (این دو به نثر نگاشته شده است)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۳۹]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** صلوات خدا برین احمد ×× بر روان صحابه امجد

دارای: ۱. دیوان شعر: قصاید و غزلیات، ۲. انیس العارفین از همو، به نظم با دیباچه نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با سه پیشانی، مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۸سم [ف: ۲–۳۲۹]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۱

آغاز: بر وحدت خدا همه ذرات شاهدند ×× هجران نصیب منکر کور و کبود را؛ **انجام:** عاشق اولد غم بلرسن جانمه فکر سن ×× حال زار می‌سور سن چلبی بزی انطمه
مشتمل است بر غزلیات و مقطعات و ملمعات و یک ترجیع‌بند با افتادگی‌هایی از اول و وسط و آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج یشمی، ۱۸۶گ، ۱۵ سطر (۱۲/۷×۷/۷)، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۴۸۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۰

آغاز: نفراتست که گویند حیات طیب ×× نفس تست که گویند که یحیی الموتی؛ **انجام:** سوخته قام ز خرقت خواجه ×× صبر کن اندر فراق صبر ک الله
غزل است به ترتیب تهجی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مرغش مشکی، ۱۹۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۱سم [ف: ۲ – ۳۲۹]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۴ ـ د

در آغاز نسخه نسب و سلسله خرقه شاعر آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۲گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ – ۲۶۸]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر در خطه این شهر پایم ×× از این معنی دو صد برهان نمایم
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سرلوح مرصع، مجدول به شنگرف؛ مهر: «محمد شریف» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۵–۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۹۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۱پ–۲۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۷ – ۲۵۹]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۵/۱

غزل و ترجیع و رباعی و منسوبات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۶۹۳]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۵/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد:

گالینگور، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۶۹۳]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴-۹/۲۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** به عاقبت به دمی که بایدت رفتن ×× اگر تو خسرو چینی و شاه پرویزی / بیا به صحبت قاسم حدیث دوست شنو ×× تو قدر گنج چه دانی که حبه ارزی

غزلیات شاعر از حرف دال تا حرف یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول، با کتیبه زرین؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۴ – ۱۹۲۲]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸۷

از آغاز در حرف الف افتاده و یک صفحه به نثر که گویا دیباچه است در پایان دیده می‌شود. غزل است و رباعی و مقطعات و مثنوی با شعرهای کلیات (ص ۲۲۸–۲۳۱) و ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۹۸۳]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۶

آغاز: موکشان برد مرا عشق ز مسجد بکنشت ×× الله چه تفاوت زکجا تا بکجا؛ **انجام:** از فضل خدا چونکه رسیدم بسرای ×× ای مطرب ازین رسیدن من بسرای / ای شادی نوبت خود از سرگیر ×× وی غم تو گهن کشته ای آخر بسرای

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در ص ۱۱۸ و ۱۱۹ هامش غزلی است از عنقا بن هما به خط خود او و در ص ۳۷۵ نوشته او است: «عید بر قندان روز آخر ماه شعبان بود که کلوخ اندازان گویند. حرره عنقا ۱۲۹» که حاشیه مانندی است و توضیح این کلمه که در دیوان آمده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۷گ، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۵۰۲]

۳۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما اهل کمالیم و زما هر نفسی ×× صد گونه تحیتست بر اهل کمال

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، ترجیعات، چند غزل به ترکی و گیلکی، مقطعات، مثنویات، رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: قاسم، تا: غره ذیحجه ۹۱۶ق؛ مجدول، یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع عالی؛ تملک: محمد ولی میرزا فرزند فتحعلیشاه قاجار در تاریخ ۱۲۲۱، در تاریخ ۱۲۳۲ وارد کتابخانه فتحعلیشاه قاجار شده، در تاریخ ۱۲۸۲ جزو کتب کتابخانه مبارکه و از عرض ناصرالدین شاه قاجارگذشته؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن ترياکی، ۱۱۵۸ص،۶ مصرع و دو بیت، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۹۳۱]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۲

بی‌کا، تا: ۹۳۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۱سم [رایانه]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۱

آغاز: نام تو فتاح جان نام تو گنج روان؛ **انجام:** از ظلمت خود اگر دمی دور شوی ×× در نور شوی و عاقبت نور شوی

شامل: ۱. دیوان که غزل‌هاست بی‌ترتیب سپس رباعی‌ها، ۲. آغاز رساله علم در یک صفحه در متن و هامش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۳۳۰]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که تا محرم شوی اسرار ما را ×× بدانی جمله کار و بار ما را

غزل‌ها است به ترتیب تهجی سپس قطعات و رباعیات و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۳۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۶/۲

آغاز: چند پرسی ز کجایی و کجایی و کجا ×× از نهان خانه تجریدم و از دیر فنا / تو جدل می‌کنی اما چه کنی گز نکنی ×× گفت در حق تو حق اکثر شی جدلا؛ **انجام:** اگر تو مرده دلی رو به روی جانان آر ×× که زنده دل شوی از جلوه‌های ربانی / ز قاسمی نفسی گر قبول خواهی کرد ×× به هیچ حال نرنجی و هم نرنجانی؛ انجامه: ختم شد دیوان شعر حافظ شیرین کلام ×× بر سر طاؤس قدسی آشیان فخرالانام / هژدم ماه ربیع الآخر اندر چاشتگاه ×× بد سه شنبه روز هجرت روضه خیر الانام / (پایان رباعیات، برگ ۴۲۴پ)

بدین ترتیب که یک غزل از حافظ و یک غزل از شاه قاسم آمده است. غزلیات حافظ پشت برگ‌ها و غزلیات قاسم انوار در روی صفحات نوشته شده است. اگر غزلی کوتاه یا بلند بوده برای آن که فضای یک صفحه پر شود بعضی از ابیاتش به صورت چلیپا و مورب نوشته شده؛ کاتب گاهی هم چند سطر را سفید گذاشته است. در برگ ۴۲۸ر قصاید حافظ و دیوان او تمام می‌شود و پس از آن تنها اشعار شاه قاسم انوار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، رکابه دار؛ مهر: «حسن الدین بن شمس الدین اخوند و مدرس گشت ۱۲۷۱» (مدور)؛ خریداری شده از امیر کریمی آزاد در اسفند ۱۳۴۹ش؛ جلد: روغنی، ۱۴ سطر (۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۶/۵×۱۰/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۳۵]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۲۲۲گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۹۳]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** عجب حالی که یک قطره از بحر ×× حدیث قلزم ز خار گوید

غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛

مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی، ۶۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۲۷۹۷]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۹۰-۱۷/۱۷۰

آغاز: خوشا شیراز و وضع بی مثالش ×× خداوندا نگهدار ازو بالش / زرکناباد ماصد لوحش ا ... ×× عبیر آمیز می‌آید شمالش؛ **انجام:** خوش عروسیست جهان از ره صورت لیکن ×× هر که پیوست بدوعمر خودش کابینش / بعد از این دست من ودامن آن سرو بلند ×× خاصه اکنون که صبا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۸–۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۹۲۲]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** جمیل جزیلی کریم کفیلی ×× تو را قاسمی بیندای جاودانی

غزل و قطعه و مثنوی او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، برای میرآقایی؛ مجدول، با یک سرلوح آراسته؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد حسین ۱۲۶۱»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ، ۱۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم[ف:۸–۷۳]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۱

غزل است به ترتیب تهجی و چند رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با تکمیل نفیسی در آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۹۷]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نشیند نصیحت خرد بخت نژند ×× هجران بسرم تاخت چو کوه الوند ... / ما اهل کمالیم و زما هر نفسی ×× صد گونه تحیة است بر اهل کمال

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی زرشکی، ۱۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۹سم [ف: ۱۷– ۲۲۰]

۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۲/۲

شامل غزلیات و مقطعات و رباعیات قاسم انوار می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق؛ نویسنده نسخه ملتزم شده که صفحه راست را شامل غزلیات و مقطعات و رباعیات حافظ قرار دهد و صفحه چپ را از قاسم انوار و تا به آخر پیش رفته و شش ورق به آخر مانده دیوان حافظ به آخر رسیده و این دیوان در حدود ۵۳۰۰ بیت است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ – ۶۵۵]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۴

آغاز: زان باده که تابان شد ازو طلعت خورشید ×× زان باده که سرمست کند پیر و جوان را؛ **انجام:** این راه مقربان خاک در تست ×× آیا بچه خدمت اینچنیم کردی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ با دو رساله منظوم و منثور در پایان و کامل؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۷سم [ف: ۲ – ۳۲۹]

۴۳. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: برابر

فقط غزلیات و رباعیات و مقطعات می‌باشد که در حدود پنج هزار و سیصد بیت است؛ بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ مجدول [ف: – ۱۶۵]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما را ز عنایتش جمیل است و جمال ×× عالم همه تشنه اند و ما آب زلال / ما اهل کمالیم ز ما هر نفسی ×× صد گونه تحیت است بر اهل کمال

غزلیات و رباعیات شاعر ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۷ق؛ مجدول مذهب؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۹۵]

۴۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۱۹۹

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن درویش علی بن قاسم بن درویش علی خواجه خضری، تا: پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۱۰۳۹ق؛ مجدول آبی؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۵۹]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۸۱

شعر است با تخلص «قاسم» و «قاسمی». آغاز در حرف الف و انجام در رباعیات افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۴گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۵ – ۴۱۰۷]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۴

آغاز: برو زاهد مگو با ما حدیث توبه و تقوی ×× که اندر گوش جان ناید حدیث مختصر ما را؛ **انجام:** الهی رحمت و جود تو از اندازه بیرونست ×× به قاسم رحمتی فرما که حنانی و منانی

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۱]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۸

آغاز: زان زلف دلاویز و زان روی دلفروز ×× آشوب جهان آمد و سرمایه جانهاست؛ **انجام:** دل شوریده درمانی ندارد ×× مگر فانی شود در قرب درگاه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۷۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۲]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۷/۴

گزیده غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸–۱۳۹]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۰/۱

آغاز: بس که افتاد از غمت شوریدگی در کار ما ×× بر سر ما خود بخود وا میشود دستار ما؛ **انجام:** هنوز محو سر زلف دلبری غافل ××اگر گشایی موی کمر چه میدانی

گردآورنده غزلیات این دو تن را بدین‌گونه گرد آورده است که یک غزل از قاسم و یک غزل از غافل بهمان وزن و قافیه آورده

است. غزلیات به ترتیب حروف تهجی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۵/۴سم [ف: ۸ - ۲۵۲]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۶

آغاز: شاه قاسم انوار قدس سره فرماید: بیا ای عالم سوز بیغم ×× قدم بر چشم من نه خیر مقدم

ترجیع‌بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۲ص (۱۸۱-۱۸۲)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۰]

۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۵

آغاز: قبله جان من تویی گیل فرشته رنگ و بو ×× ماه سپهر مکرمت، سرو ریاض آرزو / نمیتوان خبری داد از حقیقت دوست ×× ولی ز روی حقیقت، حقیقت هواست ... به وقت رفتن «قاسم» مگر دریغ و بگو / که می‌رود به علی رغم خصم، دوست به دوست؛ **انجام:** تویی اصل و همه پنهان و پیدا ×× افعال و صفات ... (ناخوانا)

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ کاغذ: نخودی، ۱۰۵گ، ۱۵سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۴۴]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۳۰

آغاز: بسمله، درکوی بقا ایکه نیابی خبرم را ×× در ناصیه خنده گل بین اثرم را؛ **انجام:** هر دم شکند صورتم این معرکه بند ×× و انگاه بصورت دگر آرد باز ×× از روی مجاز ×× این لعبت باز

در این دیوان ابتداء غزلیات شاه قاسم می‌آید و تا صفحه ۱۷۸ این نسخه را فرا می‌گیرد و سپس از آنجا تا پایان کتاب اشعار متفرقه او یعنی مفردات و رباعی ها و مستزاد ذکر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضا ن۱۱۲۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، بوم زرد گل و بوته نقاشی، ۹۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۷]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تویی اصل همه پنهان و پیدا ×× به افعال صفات ذات اسما

غزل‌ها است به ترتیب تهجی و یک ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم، تا: صفر ۱۲۵۶ق، جا: نوخندان درگز، به خواهش یوسف آقا پسر نجف علی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۶سم [ف: ۲ - ۳۳۰]

۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۰۴/۷

منتخب اشعار او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ فرنگی زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۶۴-۲۷۵)، ۱۹ سطر (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۸۴۷]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۹۰/۳

آغاز: ترجیع‌بند قاسم انوار ... بیا ای عشق عالم سوز بی غم ×× قدم بر چشم من نه خیر مقدم؛ **انجام:** تویی اصل همه پنهان و پیدا ×× بافعال و صفات و ذات و اسما

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: جهانگیر میرزای قاجارپسر سیف الله میرزا، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۹گ (۹۱-۱۰۰)، ۱۶سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۴]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۴

آغاز: بسمله، ای صبح سعادت ز جبین تو هویدا ×× این حسن چه حسن است تقدس و تعالی؛ **انجام:** ای شادی دل نوبت خود از سرگیر ×× ای غم تو کهن گشته آخر بسرای / بمنه وجوده و کرمه و احسانه و حسن توفیقه سمت تحریر و شرف ترقیم پذیرفت این نسخه شریف عزیز علی ید اقل عباد محمد علی آتشی شیرازی خلف غفران مآب علیین آشیان آقا محمد ابراهیم مشهور به آتشی امید که از چشم حسود و نامحرم محفوظ بماند بحق الحق مورخه ...

مشتمل بر غزلیات، ترجیع‌بند و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن محمد ابراهیم آتشی شیرازی، تا: ۹ جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ دارای دو سرلوح با کتیبه مذهب و منقش، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، ۲۰۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۲۲]

۵۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۸ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمد علی آتشی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ صفر ۱۲۸۵ق؛ مجدول، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۵گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۸۳]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰-فیروز

غزلیات و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: آقا جان شیرازی، تا: ۱۲۸۶ق، به‌خواست آقا محمد خان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۴۱۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۷]

۶۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۱ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ افتادگی: انجام؛ قطع: خشتی [ف: ۲ - ۲۰]

۶۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۵۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۸۸]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۶۳. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۲

کا: علی بن نصیر، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۶گ، اندازه: ۱۰/۱×۱۶/۸سم [رایانه]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بسم بتحقیق می‌شود مشهور، پس ... می‌شود مستور
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۰۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۷۵گ، اندازه: ۱۲/۹×۲۱/۱سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۷۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسن بنا [رایانه]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۶۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۸۹/۳
آغاز: بر جمیع اصحاب بزرگواری که کارساز آن شریعت مصطفوی و صاحب رازان طریقت نبوی و نجوم بروج هدایت و درد دروج ولایت بوده‌اند رضوان الله؛ **انجام:** این نقش برآب می‌نگارد ×× آن لحظه که خم همی زند جوش / می‌آینه جمال ساقی است ×× درجام جم جلال باقی است
جنگ اشعار: مثنوی‌ها و غزل‌ها در اخلاق و صفات پسندیده و ساقی‌نامه احتمالاً از خود مؤلف و ناصر البخاری، ناصر الظهیری و اوحدی کرمانی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول چلیپا ؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۴گ (۱۰۴ر-۱۳۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۶۱۲]

۷۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳۹
آغاز: ای دل وجان عاشقان خسته تیغ امر حبا ×× غلغله تو درسمک کوکبه تو درسما / آیت توهزار را برده به عالم فنا ×× بر سر کوی عاشقی گشته به تیغ ابتلا؛ **انجام:** بس وجود است وبعد از آن تجرید ×× هست تفرید وجمع بس توحید / قاسمی یارانک این دارد ×× هر که این داشت محض دین دارد / صلوات خدای احمد ×× بر روان صحابه امجد
غزلیات و رباعیات ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ تملک: محمد علی میرزا در سال ششم حکومت؛ مهر: «محمد علی میرزا» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۳]

۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۴۳
آغاز: گل من رام تف به وجه سما ×× رجع التف بوجهه ابدا / چند ازاین جهل را پرستیدن ×× تا به کی پیروی نفس و هوا؛ **انجام:** جمال قرة عینی رأیت فی سلمی ×× فزاد بهجة قلبی وزال لی المی / رأیت غرة وجه العزیز قلت سلام ×× فقال لی وعلیک السلام یابن عمی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۳]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۸/۱
آغاز: چه آن می‌رود از حد سمک تا به سما ×× فاعلش را نتوان گفت که چونست و چرا / نوبت هجر مطول شد و زاندازه گذشت ×× گر در این حال بماند دل ما واویلا؛ **انجام:** قاسمی یار آنکه این داد ×× هر که این داشت محض دین دارد / صلوات خدای بر احمد ×× بر روان صحابه امجد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ (۱ر-۱۵۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۰۹]

۷۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۵
آغاز: بدور حسن تو ایمان بکفر نزدیکست ×× ز کفر زلف تو یکموی تا مسلمان نیست؛ **انجام:** صلوات خدای بر احمد ×× بر روان صحابه امجد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول و مذهب، نسخه خیلی کهنه و قریب به زمان شاعر است؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۷۶گ، ۱۵-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۳۲]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۵ص (۱-۶۵) [ف: ۸ - ۴۱۳]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نونویس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶- ۱۷۶]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۱۵-ف
نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۳۶]

۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۱-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 18874 (ریو ۶۳۶)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۱]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۲گ، اندازه: ۱۲×۲۲/۲سم [رایانه]

● دیوان قاسم سمنانی / شعر / فارسی

d.-e qāsem-e semnānī

سمنانی، محمد قاسم، ق۱۱ قمری

semnānī, mohammad qāsem (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۹/۴
یک ساقی نامه و سه قصیده از شاعر است با تخلص «قاسم» در موضوعات زیر بدین ترتیب: الف: قدغن شراب = ساقی نامه قاسم سمنانی (۱۵۲پ-۱۵۹پ) (فارسی) ساقی‌نامه‌ای است که شاعر در هنگام قدغن شدن شراب در سال ۱۰۶۴ق توسط شاه عباس صفوی، سروده است و از هر مصرع آن ماده تاریخ فرمان شاه عباس (سال ۱۰۶۴ق) به دست می‌آید. این ساقی‌نامه دیباچه نثری دارد از محمد بن عبدالسلام در تاریخچه این واقعه و تاریخ

سرودن ساقی‌نامه. آغاز دیباچه: «بعد از ادای سپاس بی حد و قیاس و سپاس بی عد ضراعت اساس وهاب کریم و تواب رحیم». آغاز ساقی نامه: «الهی به مستان صدر صفا ×× ملالت پسندان شهد وفا / به حلم رسول خدای جلیل ×× به ساقی کوثر امام جمیل / به حزن بتول از دوام ستم ×× به خلق حسن آن امام امم»، انجام: «که عباس شه دم به دم از شراب ×× کشد جام شاد او شود کامیاب»، ب: قصیده در مدح وزیر عوض بیک که فرمان قدغن شراب به وسیله او اجرا شد (۴۱ بیت). در دیباچه منثور ساقی‌نامه از این قصیده با این عبارت یاد شده است: «و قصیده ای در کمال سلامت الفاظ ... در باب نهی می و اسکار ... به رشته نظم کشیده مزین و موشح و ثنای نواب عالی شأن در ذیل ساقی نامه مسطور شد»، آغاز: «خواستم صبحدم از ساقی گل پیراهن ×× چون رخ دلکش او باده صافی روشن»، ج: قصیده‌ای در مدح نواب الله ویردی بیک و تبریک «نوروز وزارت او» در ۱۰۶۷ پس از پدر (۵۴ بیت)، در پایان قصیده ماده تاریخ وزارت او را چنین بازگو می‌نماید: «ولی چون مقصدش تاریخ نوروز وزارت بود ×× به خوانش این چند دانه نقل شیرین ما حضر باشد / شد آن تاریخ چون در منتظم در سلک این مصرع ×× ز عدل الله ویردی بیک ولی عهد پدر باشد»، آغاز: «چو در برج حمل خورشید رخشان جلوه گر باشد ×× گر از عشرت کسی فارغ نشیند بی خبر باشد»، د: قطعه به مناسبت دعوت یهودیان ایران به دین اسلام به امر شاه عباس و تاریخ مسلمان شدن یهودیان خطه لار. این قطعه در نسخه حاضر یازده بیت است و از انجام ناتمام است. آغاز: «به عهد مرشد دین پادشاه خطه اسلام ×× که هست خادم درگاه او هزار سلیمان»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۵۲-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۱۸۸]

● **دیوان قاسم گنابادی** / شعر / فارسی

d.-e qāsem-e gonābādī

قاسمی گنابادی، محمد قاسم، - ۹۸۲ قمری

qāsemī gonābādī, mohammad qāsem (- 1575)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۸۲

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7091؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله بن علی حسینی، تا: ۲۰ محرم ۹۶۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۹۶]

● **دیوان قاسم مشهدی** / شعر / فارسی

d.-e qāsem-e mašhadī

قاسم مشهدی، ق ۱۱ قمری

qāsem-e mašhadī

[الذریعة ۸۶۳/۹؛ دنا ۳۳۲۶/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۲۹

آغاز: این خلق که از نظر نهانند مرا ×× جز حق که یقین است گمانند مرا

رباعیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۲۶پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۴۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۷

آغاز: بسکه افتاد از غمت شوریدگی در کار ما ×× بر سر ما خود بخود وا می‌شود دستار ما؛ **انجام:** چون بکف قاسم نگیرم ساغر حل کرده برق ×× در چنین بزمی که آید همچو باران مغبچه

غزلها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۳]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۰

آغاز: گر روم از خویش بیرون نقش پا باشد مرا ×× بسکه بنها دست بر دوشم غم او بارها؛ **انجام:** بر صفحه جبهه موج چین یخ بندد ×× بر روی چراغ آستین یخ بندد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه کهن و قدیمی است، مجدول؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۱۶گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۳۲]

← دیوان قاسمی > دیوان قاسم انوار
← دیوان قاسمی > کلیات قاسم انوار

● **دیوان قاسمی** / شعر / فارسی

d.-e qāsemī

قاسمی، قاسم

qāsemī, qāsem

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۸

آغاز: قبله ای گم کرده ایم رو بنما ×× که جمال تو قبله دلهاست / قاسمی آسمان لا اله الا الله×× گر چه بالا بود ولی بی لاست

غزلیاتی است از حرف تاء تا هاء با تخلص «قاسم» و «قاسمی» و معلوم نشد که کدام یک از شعرای بدین تخلص می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۶ - ۸۵]

● **دیوان قاسمی** / شعر / فارسی

d.-e qāsemī

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۷۲

آغاز: قاسمی، خرقه و تسبیح ندارد سودی ×× گرترا در دل و جان سوز مناجاتی نیست؛ **انجام:** از هر طرفی گشائی که منم ×× در هر صفتی جلوه گر آیی که منم

شاید از میرزا محمد قاسم گنابادی که از سادات خراسان و شعرای قرن دهم بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱۲گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۳۱سم [ف: ۲ – ۵۸]

● دیوان قاسمی کازرونی / شعر / فارسی

d.-e qāsemī-ye kāzerūnī

قاسمی کازرونی، قاسم بن ابی حامد، ق۱۱ قمری

qāsemī kāzerūnī, qāsem ebn-e abū-hāmed (- 17c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۸۸۱

آغاز: ای ترا از تو ورد جان الله ×× حافظت باد جاودان الله؛ **انجام:** بیا ساقی آن زاده سلسبیل ×× که گر دیو نوشد شود جبرئیل / بمن ده که بس دون و بد گوهرم ×× مگر زو دگرگون شود گوهرم

نسخه‌ای ناتمام است شامل ششصد و پنجاه بیت از انواع شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مؤلف خلاصة الاشعار مقدار سی بیت از اشعار او را در ذیل ترجمه اش نقل کرده است که بیش از نیمی از آنها در نسخه دیوان حاضر نیست، و این نسخه منضم به مرقوم اول و چهارم از کتاب سلم السموات شماره ۶۷۰ مذکور در جلد چهارم فهرست (ص۱۶۳) بوده و از هم جدا کرده‌اند؛ واقف: ابن‌خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۶گ، ۱۶ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۴×۲۰سم [ف: ۷ – ۴۸۶]

● دیوان قاضی سعید قمی / شعر / فارسی

d.-e qāzī sa‘īd-e qomī

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹ – ۱۱۰۳ ؟ قمری

qāzī sa‘īd-e qomī, mohammad sa‘īd ebn-e mohammad mofīd (1640 - 1692)

از میرزا محمد سعید طبیب قمی متخلص به سعید و تنها و مشهور به حکیم کوچک پسر حکیم محمد باقر.

[الذریعه ۱۷۹/۹ و۴۵۱؛ نصرآبادی ص ۱۶۷؛ آتشکده آذر ۲۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۴۵

آغاز: بادام دو مغز گردد احول ورنه ×× یک مغز دو بادام بود کعبه دهر / تا کف همت او در پی بذل گهر است ×× مفلسی نیست درین عهد بغیر از دریا / تو با اغیار می‌خوردی و من رفتم ز دست اینجا ×× نمی‌دانم چه نیرنگست سنگ آنجا شکست اینجا / ازین مجلس کسی را دل نمی‌آید که برخیزد ×× شراب از جوش و شمع از باد و گل در خون نشست اینجا؛ **انجام:** گلش مهربان شد چنان با سخن ×× که بر روی بلبل بخندد چمن / هوایش چنان سازگار مزاج ×× که سودای بلبل ازوشد علاج

نزدیک به ۳۰۰۰ بیت و هر دو تخلص او در این دیوان آمده نسخه در ص ۱ و ۲ چند رباعی است و سپس دنباله قصیده‌ای است با قافیه الف آنگاه غزل است به ترتیب تهجی و در پایان چند بندی است و چند رباعی و یک مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح زرین، با پنج مجلس تصویر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۱ – ۲۴۵۶]

● دیوان قاضی علاء الدین / شعر / عربی

d.-e qāzī ‘alā‘-od-dīn

قاضی علاءالدین کاتب السر مصر

qāzī ‘alā’-od-dīn kāteb-os-serr-e mesr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۳۲۲

موشحات و قصاید و نامه‌های و پاسخ‌های منظوم از قاضی علاءالدین کاتب السر مصر در نامه‌های خویش در جواب امراء وبرای امراء در آغاز این قصاید این نامها دیده می‌شود: شمس الدین بن عبسون مستوفی، شیخ مجیرالدین خیاط دمشقی ابن نباته مصری شمس الدین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در ضمن مجموعه آمده است؛ ۱۹ص (۱۰۱–۱۱۹) [ف: ۱۰ – ۱۰۱۷]

← دیوان قاضی نوری ≻ دیوان نوری اصفهانی

● دیوان قانع گلپایگانی / شعر / فارسی

d.-e qāne‘-e golpāygānī

قانع گلپایگانی، محمد، ق۱۳ قمری

qāne‘ golpāygānī, mohammad (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۹۰/۵

ترجیع‌بند و قصاید اوست؛ خط: شکسته، کا: مهدی علی ابادی، بی‌تا؛ ۳۰ص (۲۵۷–۲۸۶) [ف: ۳ – ۴۸۳]

● دیوان قائم / ادبیات / اردو

d.-e qā’em

قائم، میرمحمد نبی خان

qā’em, mīr-mohammad nabī xān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۴۲

آغاز: دریا هییهر تو نام هی هر یک ... او تهه جای؛ **انجام:** هون مشغول حدیث و اهیانه ... خفتن ×× هی اب گفتن سی او بتر نگفتن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

← دیوان قائم مقام فراهانی ≻ دیوان ثنایی فراهانی

● **دیوان قائم مقام فراهانی** / شعر / فارسی

d.-e qā'em maqām-e farāhānī

میرزا بزرگ قائم مقام، عیسی بن حسن، ۱۱۶۷ – ۱۲۳۷ ؟ قمری

mīrzā bozorg-e qā'em maqām, 'īsā ebn-e hasan (1754 - 1822)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۷

آغاز: خدایگان سلاطین و شهریار جهان ×× جهان جود و کرم روزگار امن و امان؛ **انجام:** دشمنان را ز آتش تیغش ×× دود یکسر ز دودمان برخاست

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۲۶–۸۲۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۵]

● **دیوان قایمی جاجرمی** / شعر / فارسی

d.-e qāyemī-ye jājarmī

جاجرمی، نصرالله بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

jājarmī, nasr-ol-lāh ebn-e ab-ol-hasan (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۳

آغاز: شکر و سپاس مالک الملکی را سزاست که منطوقه تؤتی الملک من تشاء وصف جلال قادریت اوست؛ **انجام:** باید اول صلای عام زدن ×× وانگه انعام عام باید داد

پس از یک مقدمه منثور فرزند ناظم اشعار پدرش را بدون رعایت حروف آخر قوافی و اغلب با ذکر شرح نزول برای بعضی از اشعار نوشته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن نصرالله پسر ناظم، تا: ۱۲۷۴ق؛ اشعار ناظم را در سه قسمت نوشته و مسوده نامه‌ها و متفرقاتی نیز در خاتمه افزوده‌اند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۸۸گ، ۱۵سطر، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۳۰]

● **دیوان قاینی خراسانی** / شعر / فارسی

d.-e qāyenī-ye xorāsānī

قاینی خراسانی، حسین بن یعقوب شاه، ق۱۲ قمری

qāyenī xorāsānī, hoseyn ebn-e ya'qūb šāh (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۹/۱-ف

مثنوی صفات مؤمن، نزد محمد صالح در روستای امینه نزد سراج الاسلام محمد قاسم در ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۵۶ سروده شده و فارسی است. سراینده آن باید همین قاینی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ – ۲۰۷]

● **دیوان قتیل** / شعر / فارسی

d.-e qatīl

قتیل لاهوری، محمد حسن بن درگاهی مل، – ۱۲۴۰ قمری

qatīl-e lāhūrī, mohammad hasan ebn-e dargāhī mal (- 1825)

[نسخه‌های منزوی ۲۴۸۱/۳؛ دنا ۳۲۷/۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۸۲-۲۷/۱۵۲

آغاز: بسمله بده ای اجل امانم که بخانه آدم او را ×× دل پاره پاره خود سره گذارم او را / دل دردمند خود را شده ام زچاره عاجز ×× شده وقت آنکه اکنون بخدا سپارم او را؛ **انجام:** قتیل تو قربان چین جبینت ×× چنین ظاهر است از رخ نازنیت / که نسرین تنی کرده تاراج دینت ×× شکسته است خاری بدل خون ... ×× که بلبل صفت ناله زار داری

دیوان اشعار شاعر است با تخلص قتیل، شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی و مرثیه در اتحال رکن الدین احمد خانصاحب که به صورت ترکیب‌بند است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تخلص شاعر در پایان غزلیات به شنگرف؛ جلد: گالینگور، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۲۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۶۹

آغاز: بسمله، که پری که آدمی گاهی ملک خوانم ترا پایکه برتر از آن داری که می‌دانم تارا؛ **انجام:** اصل مطلب اینکه در گوشم سروش از سپهر گفت هی در حجاب مرکب شد پنهان چه قهر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان قتیل کرمانشاهی** / شعر / فارسی

d.-e qatīl-e kermānšāhī

قتیل کرمانشاهی

qatīl-e kermānšāhī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۳

آغاز: فغان ز گردش دوران و بی وفایی او ×× که زد بهم ز ستم رسم آشنایی او / ببزم عشق بجز باده فراق ندیدم ×× رسد ز خان محبت به من جدایی او؛ **انجام:** مرا ز آتش روی تو شعله بر جانست ×× ز بهر روی تو چشمم چه ابر نیسان است

مقدار قابل توجهی شعر از وی که در سفینه حاضر نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۵۴۹–۵۵۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۸]

● **دیوان قدرت** / شعر / فارسی

d.-e qodrat

گوپاموی، محمد قدرت الله، ۱۱۹۹ – ۱۲۸۰ قمری
gūpāmoy, mohammad qodrat-ol-lāh (1785 - 1864)
[الذریعة ۸۷۷/۹؛ مشترک پاکستان ۲۲۲۱/۹؛ دنا ۳۲۷/۵؛ فرهنگ سخنوران، ضیامپور ص ۴۶۸؛ تذکره‌نویسی فارسی ص ۵۵۲–۵۵۸]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۹–۲/۱۹
آغاز: بسمله. ای از فروغ نور تو روشن چراغها ×× وی از شرار عشق تو درسینه داغها / از فیض نکهتی زگلستان حسن تو ×× عشاق کرده اند معطر دماغها؛ **انجام:** از رحلت او چو دردناکم کردند ×× پیراهن صبر چاك چاکم کردند / سال فوتش بمصرعه قدرت گفت ×× ای وای که زنده زیر خاکم کردند
غزلیات و قصاید و رباعیات شاعر است. نظم این دیوان به سال ۱۲۷۸ به پایان رسیده و در آخر نسخه ابیاتی از مولوی محمد حسین و سید عابد حسین صاحب رضوی متخلص به شاداب در تاریخ نظم این دیوان آمده است. قدرت تذکره‌ای دارد به نام «نتایج الافکار» شرح حال وی به طور مفصل در «تذکره‌نویسی فارسی در هند و پاکستان» نگارش دکتر نقوی آمده»؛ خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲ آبان ۱۳۰۱ق؛ جلد: مقوا آبی، ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۴ – ۱۹۲۴]

● **دیوان قدرت** / شعر / فارسی
d.-e qodrat

قدرت، سید علی، ق۱۳ قمری
qodrat, seyyed ‘alī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۳/۴
آغاز: گوش افلاك کر از نعره مستانه ماست ×× نور خورشید و مه از پرتو میخانه ماست؛ **انجام:** ایکه گفتی نتوان بهتر ازین گفت و شنید ×× داری ار گوش ازین گفته بهتر دارد
غزلیات آقا میرزا سید علی متخلص به قدرت است از شاعران سده سیزدهم هجری قمری، و از مدیحه سرایان معتمدالدوله منوچهرخان؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ – ۳۱۵]

● **دیوان قدرتعلی شاه** / شعر / فارسی
d.-e qodrat-‘alī-šāh

قدرتعلی، هادی بن نصرالله، – ۱۳۰۶ قمری
qodrat-‘alī, hādī ebn-e nasr-ol-lāh (- 1889)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۶
آغاز: هر بی سر پا راه ندارد ببر ما ×× باز است اگر چه بهمه خلق در ما؛ **انجام:** باسکندر شاه میکردی یقین ×× این بود ایجان من راه یقین
در ص ۷۷ نه بیت از مثنوی دیگری است و ناقص گویا دنباله همین دیوان باشد. غزل است (ص ۱–۶۳) و مثنوی (۶۴–۷۶) و در غزل نخستین تخلص «قدرت علی» و در جاهای دیگر «شاه نصرت الدین» یا «نصرت» و «نصرت الدین» آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی است درباره نصرت علی شاه میرزا نصرالله صدرالممالك؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۹۶۷]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۲ فرخ
در بیان منشا کفر و نفاق و جمیع اوصاف ذمیمه و مطالب عرفانی و مذهبی دیگر؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ علی اصغر، تا: ۲ ذیحجه ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۲ و ۱۵ سطر، قطع: پستی [ف: – ۱۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۲
غزل؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین عباداللهی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۹گ (۹۲پ–۱۳۱ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۴۰۹۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۳
مثنوی است؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین عباداللهی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ با مثنوی کوچکی از همو (۱۵۳پ–۱۵۴ر)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۱۴۳پ–۱۵۳ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۴۰۹۹]

● **دیوان قدسی** / شعر / عربی و ترکی به فارسی
d.-e qodsī

قدسی، عباسقلی بن میرزا محمد ثانی، ق۱۳ قمری
qodsī, ‘abbās-qolī ebn-e mīrzā mohammad-e sānī (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۴
آغاز: قصاید من کلام محرره قدسی / بعز آبکه کسانرا به فقر شاهی داد ×× که نقص فیض بود از قصور استعداد؛ **انجام:** بوی گر عنکبوتی را دهند سر ×× شود در چند روزی اشترنر
دیوانی است مرکب از اشعار فارسی و عربی و ترکی و چنانکه از خلال اشعار مستفاد می‌شود شاعر در ایروان و باکو و ترکیه بوده است و این مشخصات با قدسی باکویی مطابقت دارد، مجموعه شامل قصاید و غزلیات فارسی و عربی و ترکی به علاوه یك مثنوی در توصیف ایروان. شاعر در فارسی و عربی «قدسی» و در اشعار ترکی «محنتی» تخلص می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۶۳۵]

● **دیوان قدسی** / شعر / فارسی
d.-e qodsī

نام شاعر دقیقاً معلوم نشده: درالذریعة برخی از دیوان‌های با نام قدسی که به دوازده تن می‌رسند نام برده شده است.
[الذریعة ۸۷۸/۹-۸۸۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۲/۳؛ دنا ۳۲۹/۵]

۱. فردوس؛ قائم؛ شماره نسخه:۱۸/۱۰

آغاز: بسمله هذه جملة من ملفقات الخامد و مؤلفات ذوقی الجامد ... حمد سزاوار حی قادر دانا ×× کاب مهین را نمود لعبت زیبا / قبضه ی خاکی عیان ز باده رحمت ×× کرد و درو هرچه بد نمود هویدا؛ **انجام:** شست سیل غم من دفتر مجنون و غمش ×× سر پایی چو تو بر خوبی لیلی زده ای / قدسیا دوش به میخانه شدستی کامروز ×× اینچنین بر دو جهان باز سر پا زده ای

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۸۶-۱۳۵)، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۳/۲

آغاز: بر ان سرم که کنم سرکشی ز تیغ جفا ×× چو شمع زنده سر خویش دیده ام در پا؛ **انجام:** که فصل گل جستم چرا شد معذوری (؟) ×× من عاشقم برداشتم چشم از بهار خویشتن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ متن و هامش، مجدول، با یک سرلوح اکلیلی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۴۴گ (۲۱۳پ-۲۵۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۲۷۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۳

آغاز: پیش رخش بیفروغ مهر منور ×× پیش قدش بی شکوه سرو صنوبر؛ **انجام:** پایان: مستم بحقیقت زمی روحانی ...

درین بیاض تعدادی غزل و قطعه و ترجیع‌بند آمده که به وسیله قدسی سروده شده. ظاهراً خط بیاض باید خط قدسی باشد و مطالب اشعار مباحثی از طلسمات است که با بودن اغلاط املایی در تحریر اشعار و خرافی بودن مطالب و سستی خود اشعار معلوم میشود که شاعر بسیار از حد متعارف پایین تر بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ اشعار بدون نظم؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۵گ، ابعاد متن: ۱۰×۱۹، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۷۱]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۲

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه:۷-۱۶۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۱

آغاز: بسمله، سلسله نام الهی است این ×× ناظم سررشته شاهی است این / صیقل آئینه جانها بود ×× جوهر شمشیر زبانها بود؛ **انجام:** دادن بیم نبی سودی نداشت ×× کفر ایشان رو به بهبودی نداشت / در دو عالم کورو نابینا شدند ×× نقش قلابی زده رسوا شدند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [سنا: ف: ۲ - ۴۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۲

آغاز: در مدح علی بن موسی الرضا، پس از بسمله ... تا کی دلم از کف ندهد صرفه غم را ×× یا رب قدری بیش کن این روزی کم را / دل را به خیال لب خضر آب کشیدم ×× تا عشق چشانید به من لذت سم را؛ **انجام:** شام گردون تو فریادم زنه گردون گذشت ×× صبح ان بوده است مشکل با تو بی من چون گذشت / ختم کن بر سخنش چون نفس ×× بر کفنم عشق نویسند و بس ... تم بالخیر

قصایدی است از شاعری با تخلص «قدسی»، در برخی از ابیات مدح حضرت امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن میرزا محمد حسین تفرشی، تا: ۱ شعبان ۱۲۶۷ق، جا: کلی کس؛ مهر: عبدالصمد در ربیع الثانی ۱۲۳۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۹۵گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۴۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۴

آغاز: توان زر از فلک پرده آن زمان برداشت ×× که عنکبوت سطرلاب تار تاند و پود / تو قدر خویش ندانی سپهر را چه گناه ×× تو راه صبر نپویی زمانه را چه عنود؛ **انجام:** بهتر قتل عشق بازان دیر می‌آید اجل ×× رخصت یک غمزه فرما هر کس چالاک را / بر سر خاک شهیدان پیش ازی قدسی منال ×× چند در دسر دهی آسودگان حال را

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [سنا: ف: ۲ - ۴۴]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن میرزا محمد حسین تفرشی، بی‌تا؛ جا: کولیکش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۳۷/۱

آغاز: ای غبار آستانت سرمه روح الامین ×× نقش نعلینت سلیمان را بود نقش نگین / سوی این در هر کجا افتم بیمن مدح تو ×× می‌توانم نامه بستن بر پر روح الامین؛ **انجام:** قدسی از شکوه لب به بند چرا ×× خاطرش زین فسانه آزاری / شد چو بیگانه یار جانی من ×× مرگ بهتر ز زندگانی من

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۴۱]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴۶/۴

آغاز: حرف دیوانه شنیدن خردمندی نیست ×× عاقلان گوش مگیرید بر افسانه ما / چون سپندی که بود بر سرآتش قدسی ×× هرکه را دام نگیرد دل دیوانه ما؛ **انجام:** دنیا مطلوب طالب دین نشود ×× شیدایی آن شیفته این نشود / بار دل سالک نشود جلوه دهر ×× آینه ز عکس کوه سنگین نشود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۳گ (۶۸ر-۱۵۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۴]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴۸

آغاز: تاکی دلم از کف ندهد صرفه غم را ×× یا رب قدری بیش کن این روزی کم را / دل را زخیال می‌خضر آب کشیدم ×× تا عشق چشانید به من لذت سم را؛ **انجام:** طوفان آتش است زمرگ تو هر طرف ×× رفت آن که شعله در دل خارا کند درنگ / ای روزگار از عمل خویش غافلی ×× بنگر که با که تا به کجا پای درگلی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۳/۲

آغاز: مطلع قصیده چنین است: حساب خویش نگهدار از خطا و ثواب ×× که آدمی عمل او بود به روز حساب

قصیده شاعری با تخلص قدسی در پاسخ اشعار ایرج میرزا که پیرامون آزادی زنان سروده است؛ خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۳۴ر-۳۵ر) [ف: ۳۶ - ۱۸۴]

● دیوان قدسی باخرزی / شعر / فارسی

d.-e qodsī-ye bāxarzī

قدسی باخرزی، محمد قاسم

qodsī bāxarzī, mohammad qāsem

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۷

قصاید است و غزلیات به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۰۴۶ق، برای محمد میرک بن مسعود؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با یک پیشانی؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

● دیوان قدسی حائری / شعر / فارسی

d.-e qodsī-ye hā'erī

قدسی حائری، جواد

qodsī hā'erī, javād

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۵۲

آغاز: افلاک تسعه مولانا محقق اصفهانی فلک اول مشتمل بر شانزده بند ... ای بر وصول ذروه جاهت فکنده بال ×× از قاف تا به قاف جهان طایر خیال

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف. مجموعه اشعار ناظم است در مدایح و مراثی و مناقب ائمه علیهم السلام با این عناوین: افلاک تسعه هر فلک در چند بندن، استبشارات در موالید ائمه علیهم السلام مشتمل بر ۱۸ بنده، صد بند که مقداری از آن آمده، اشعاری از کاتب و تاج خراسانی؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی استرآبادی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ یادداشتی از سید محمدعلی خیرالدین درباره ناظم و کاتب مجموعه که وی را شاگرد ناظم دانسته، به سال ۱۳۸۱؛ ۶۰ص [عکسی ف: ۷ - ۱۴۹]

● دیوان قدسی مشهدی / شعر / فارسی

d.-e qodsī-ye mašhadī

قدسی مشهدی، حاج محمد جان، - ۱۰۵۶ قمری

qodsī mašhadī, hāj mohammad jān (- 1646)

شاعر از مشهد به هند و حجاز رفته و به مشهد برگشته، نقیب بقالان شده، و باز در ۱۰۴۱ به هند نزد شاه جهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) جای یافته و به سال ۱۰۵۶ در لاهور درگذشته است.

چاپ: چاپ شده به کوشش محمد قهرمان به وسیله انتشارات دانشگاه مشهد

[الذریعة ۸۷۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۷۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۲/۳؛ دنا ۳۲۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: شوق هر کس را که راه طلب سرمیدهد ×× گر درارد اول از پا آخرش سر میدهد؛ **انجام:** از گل شخص او به فرض رسته ×× در مانده به آب و گل شکسته

قصایدی است که در نخستین آنها تخلص «قدسی» دیده می‌شود و ترجیع که در آن هم این تخلص آمده است و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید و سرخ فام، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۳۸گ، ۱۶ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۲۶

قصیده در مدح امام رضا علیه السلام؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۸۰ر) [ف: ۳۷ - ۵۲۲؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۴۱

بخشی از رباعیات؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۰۳-۱۰۴ و ۱۰۶-۱۰۸ و ۱۲۳ و ۱۲۴) [ف: ۳۷ - ۵۲۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۲۵

آغاز: من آن نیم که کنم سرکش ز تیغ جفا ×× چون شمع زنده سرخویش دیده ام در پا؛ **انجام:** ای نور دو دیده دیده قدسی دوش ×× بی روی تو چون چراغ بی روغن بود

قصائد است و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۸/۱سم [ف: ۲ - ۳۳۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۳

آغاز: بنام پادشاه پادشاهان ×× سرافرازی ده صاحب کلاهان

شامل مثنوی در مدح کشمیر و قصاید و غزلیات و ترجیع‌بندها و رباعیات و قطعات این شاعر می‌باشد، در حدود ۸۴۰۰ بیت؛ بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ دارای یک سرلوح کوچک، مجدول مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۳۰۸گ،

۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۸۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۷-۳/۸۷

آغاز: بسمله من آن نیم که کنم سرکشی زتیغ جفا ×× چو شمع زنده سرخویش دیده ام دریا / دمی که نگذرم پی کرشمه ساقی ×× نفس کند به دلم کار زره مینا؛ **انجام:** قدسی دل طاقت آفرین تو چه شد ×× مردی زفغان صوت حزین تو چه شد / رسوا کردی مرا میان مردم ××ای دست شکسته آستین توچه شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ ربیع الاول ۱۰۴۹ق؛ تملک: عبدالوهاب بن میرزا محمد علی حسنی نوربخشی در ۱۱۵۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۵/۳

آغاز: من آن نیم که کنم سرکشی ز تیغ جفا ××چو شمع زنده سر خویش دیده ام در پا؛ **انجام:** یاران همه برگ عیش سازند و مرا ×× بی برگ دل و دماغ می‌باید ساخت

دیوان قصاید اوست به ترتیب حروف تهجی و بیشتر در ستایش حضرت رضا و سپس غزلیات تو تیز به ترتیب تهجی، و مرثیه قرچغای خان بزرگ (ترجیع‌بند)، و ستایش شاه عباس، سپس مثنوی‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۵۷گ (۱۰۶پ-۲۶۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۴سم [ف: ۸ - ۱۴۱]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۷ حکمت

قصائد است و ترجیع و مثنوی و غزل بترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی قاینی لنگری جامی، تا: رجب ۱۰۴۴ق، جا: لنگر جام؛ مجدول زرین، با سرلوح و ترنج؛ جلد: روغنی، ۱۵۹گ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۲۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱۲

آغاز: یارم زده عنبرین کمندی ×× بر دل بندی و سخت بندی / یکسان شده ام به خاک راهی ×× از حسرت جلوه سمندی ... این بیت ترجیع است که تکرار شده است: بنشینم و خو کنم به هجران ×× یا آید یار یا رود جان

ترجیع‌بند و ترکیب‌بند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ ۸ص (۲۷۶-۲۸۳) [ف: ۸ - ۴۱۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ص (۲۱۸-۲۳۸)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۴

آغاز: پرست دیده طاس فلک ز خون که نکرد ×× بجای طاس سر شمع در حریم تو جا

این نسخه به پنج بخش تقسیم گردیده: ۱. قصائد مرتبه بترتیب حروف تهجی، ۲. غزلیات مرتب بترتیب ردیف‌ها، ۳. رباعیات، ۴. ترجیع‌بندها، ۵. مثنوی در وصف باغ اکبر آباد، تمام این بخش‌ها در حدود ۳۷۰۰ بیت می‌باشند؛ بی‌کا، تا: ظاهراً در اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: بخارایی، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۸۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۴

آغاز: مثنوی که در هند در تعریف باغ اکبر آباد گفته: تعالی الله ازین باغ دلفروز ×× که شامش راست فیض صبح نوروز / هوایش طبعها را معتدل ساز ×× درختان همسر و مرغان هم آواز؛ **انجام:** فارغ از گفتگوی بسیارم ×× چون صدف یک دهن گهر دارم.

قصیده است و ترجیع‌بند و غزل به ترتیب تهجی با تخلص قدسی با رباعی و مثنوی و بندهای پراکنده دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۴]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۴۸

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ:ترمه،جلد:میشن قهوه‌ای،اندازه:۱۲/۳×۲۲/۸سم[ف:۸ - ۳۴۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۶

آغاز: من آن نیم که کنم سرکشی زتیغ جفا ×× چو شمع زنده سر خویش دیده ام در پا؛ **انجام:** همچون نی نو دمیده ایام نهد ×× بندی هر روز تازه بر اعضایم

شامل قصیده، ترجیع، مثنوی، غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول محرر، کمندکشی شده، دارای چهار سرلوح مذهب مرصع، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۳۰ - ۱۲۵]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۲۵

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ - ۲۱۳]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۸

قصیده است و ترجیع و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۱/۵

آغاز: من آن نیم که کنم سرکشی ز تیغ جفا

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن محمد قاسم، تا: ۱۱۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۸۶پ-۹۱پ)، اندازه: ۱۶/۴×۲۹/۴سم [ف: ۴۳ - ۲۸]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۹

آغاز: زنده دلی بهر تماشای هند ×× رفت ز کشمیر به اقصای هند / راهزنی دید شده خرقه پوش ×× لب به جز از ذکر الهی خموش؛ **انجام:** تا نکند مرغ غلط راه باغ ×× هر طرف افروخته، گل صد چراغ

مثنوی است از او. در داستان راهزنی که عبرت گرفته خرقه‌پوش شده است. راهزنی که بت‌پرستی را سینه شکافته، چون قلب او را بیرون کشیده، نقش بت را بر آن دیده بود. در ۶۱ بیت؛ خط:

نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:۱۲۵۹ق،۲گ (۹۲ر-۹۳پ) [ف: ۲-۲۲۰]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۵

آغاز: بگلگشت صحرا و عزم شکار ×× چو صاحبقران داد دل را قرار / بفرمود تا فال هامون زدند ×× سراپرده از شهر بیرون زدند؛ **انجام:** تویی سایه ذات پاک خدای ×× بود سایه، تا ذات باشد بجای

مثنوی اوست، مثنوی دیده‌های سراینده است در جنگ، در پیروی «شاهنامه» حکیم فردوسی. در گشودن بخش «بندیله» و دژ «دولت آباد» دکن، به روزگار شاهجهان پادشاه (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) به دست شهزاده عالمگیر اورنگ زیب (۱۰۶۸ق-۱۱۱۸ق) می‌باشد. با سربند «فتح بندیله». فلک قدر سلطان نصرت نصیب ×× گل فتح شهزاده «اورنگ زیب». و می‌رسد به: «نظرها بود آشکار و نهان ×× خدای جهان را به «شاهجهان» / ... من این قصه از غیر نشنیده‌ام ×× در آن عرصه خود بوده و دیده‌ام». در ۲۲۵ بیت. از آهنگ جنگ تا شکست «کافر»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ سپس «ظفرنامه» و «فتح دکن» که این سه می‌توانند بخشی از «ظفرنامه شاهجهانی» باشند؛ ۵گ (۶۶ر-۷۰پ) [ف: ۲ - ۲۲۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۶

آغاز: راضیم از عشق و می‌زان نگه آشنا ×× آن به دل بوالهوس وین به لب پارسا؛ **انجام:** هستند در بلاد دوابین دواب شد ×× یا رب نگاه دار ز شر الدوابشان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۱۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۴سم [ف: ۲ - ۳۳۱]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۲. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۵

آغاز: ... پس حمدی که از روی فرمان جهان مطاع سلطان ادب؛ **انجام:** چو خامه سرش کنند فی الحال سیاه ×× آنرا که چو خامه سر تراشیده بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه مقدمه‌ای در سه صفحه دارد که آغاز آن افتاده است و در آن نام منوچهرخان حاکم مشهد را می‌برد، مجدول؛ تملک: فرهاد میرزا بن ولیعهد در ۱۲۹۱، عبدالحسین بیات در ۱۳۲۱ش؛ جلد: تیماج زرد، ۲۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [مؤید: ۳ - ۵۹۱]

۲۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۴۹۳د

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۳۳۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۳]

● دیوان قراجه داغی / شعر / عربی

d.-e qarāje-dāqī

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 1893)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۲۲

آغاز: یا نجفا هجرت عنك بالجفا ×× خرجت منك مكرها بالرضا / ... یغبطك السبع الشداد دائماً ×× لان فیك الحق بالعرش استوی؛ **انجام:** علیهم سلام الحق مادام حقهم ×× علیه بما نالتهم من مصیبة / و صل علیهم كلما فاض جودهم ×× علی كل موجود بقبض و بسطة

قصیده‌ای است در صد و شصت و دو بیت که مؤلف در هنگام وداع نجف اشرف و حرکت به مشهد مقدس رضوی سروده، این قصیده در فضایل شهر نجف و مدح امیر المؤمنین(ع) و ذکر مصیبت‌های حضرت سید الشهدا (ع) می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۲۷۹-۲۸۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۸]

● دیوان قرة العین / شعر / فارسی

d.-e qorrat-ol-ʻeyn

قرة العین، طاهره بنت ملاصالح، ۱۲۳۳ - ۱۲۶۸ قمری

qorrat-ol-ʻeyn, tāhere bent-e mollā-sāleh (1818 - 1852)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۴/۷

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۵۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۲۱

آغاز: ای ز فضلت عارفان را روح [و] ایمان آمده ×× ذکر تو مر صادقان را نور [و] تبیان آمده (پس از ۲۲ صفحه): حمد برافکند از رویش نقاب ×× جلوه گران (جلوه گر از) مطلع خود لاحجاب

نثر و نظم است و بیشتر نظم. بخش نثری آن شامل مناجات به فارسی، دعا به زبان عربی؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: سلخ ربیع الثانی ۱۳۹؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰ص، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳-۱۴۴]

● دیوان قریب / شعر / فارسی

d.-e qarīb

قریب، جواد

qarīb, javād

از سرتیپ جواد قریب

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۳۰

آغاز: بشنوید از من ای اولوالالباب ×× داستانی که دارم از اصحاب / تا بخوانم ز دفتر ایام ×× قصه آن سلیطه بد نام؛ **انجام:** برسانند شعر این بنده ×× به جوانان نسل آینده

مثنوی اوست، نزدیک ۶۴۰ بیت در وضع اجتماعی زنان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بخشیده خود او به کتابخانه؛ کاغذ:

فرنگی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۱۱گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۱۵سم [ف: ۴ - ۷۱۹]

● **دیوان قریب** / شعر / عربی، فارسی

d.-e qarīb

قریب، صدق علیشاه حسین

qarīb, sedq ʻalī-šāh hoseyn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۱۲

آغاز: طلع العشق ایها العشاق ×× و استنارت بنوره الافاق؛ **انجام:** در ملك فقر صاحب اکلیل افسرم، در آستان

او در آن از بودن خود در خوارزم شکایت دارد. او گویا همان شمس الدین میرزا حسین ربانی جناب قریب شمس العلماء گرگانی (الذریعه ۲۰۶/۹ و ۵۴ و ۸۸۱) باشد. در طرایق الحقایق (۱۷۹/۳ و ۲۶) از میر محمد صادق صدق علی شاه محلاتی اسماعیلی یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، انجام ناتمام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۰ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۹]

● **دیوان قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e qazvīnī

قزوینی، خلیل بن هاشم، ق۱۱ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e hāšem (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۵۷

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۳۰) [مختصر ف: - ۳۸۷]

● **دیوان قزوینی** / شعر / عربی

d.-e qazvīnī

قزوینی، ابوالقاسم بن محمد حسین، ق۱۲ قمری

qazvīnī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hoseyn (- 18c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۶/۲

آغاز: بسمله، لك الحمد یا ذا الجود و المجد و العلی ×× لك الشکریا من یستجیب و یسمع؛ **انجام:** و اخرج نفسه عن کل عون ×× و لم یرمنهم احداً معینا

زمان فراهم آوردن: ۱۱۳۱ق. قصاید متنوع عربی به قوافی «عین» و «لام» و «میم» و «زاء» و «الف» می‌باشد که پاره‌ای از آنها متعلق به بزرگان ادب عرب است؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد حسین قزوینی، تا: ۱۲۳۱ق، جا: قزوین (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱ص (۲۲۹-۲۵۰)، ۲۱ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴ - ۲۳۴]

● **دیوان قصاب** / شعر / فارسی

d.-e qassāb

قصاب، آقابزرگ، - ۱۲۷۳ قمری

qassāb, āqā-bozorg (- 1857)

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: (صفحه اول متن افتاده) بست از مدینه سرور دین بارماریه ×× بر زین نشست قافله سالار ماریه؛ **انجام:** گو مرثیه قصاب که در عالم امکان ×× نیکوتر از این منصب شاهانه ندیدیم

ترکیب‌بندها و مخمس‌ها در مراثی شهدای کربلا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوره قاجار؛ مجدول، در صفحه اول پشت جلد این عبارت آمده: «این کتاب از مال ورثه مرحوم مغفور کربلایی آقا بزرگ المتخلص به قصاب است که من حسب العاریه نزد حقیر است تا واضح باشد تحریراً هفتم شهر جمادی الاخر من شهور ۱۲۷۴»، در صفحه دوم این عبارت: «بر این سنه قصاب به حیدر پیوست ۱۲۷۳» (مهر حسین بن قصاب)، پشت صفحه آخر باز به خط حسین بن قصاب آمده: «تاریخ فوت کربلایی آقا بزرگ المتخلص بقصاب مؤلف ای کتاب مستطاب مصرع ... «باد قصاب همیشه به بهشت» سنه ۱۲۷۳» [نشریه: ۷ - ۷۳۲]

● **دیوان قصاب** / شعر / فارسی

d.-e qassāb

مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: تا گشود از بهر گفتار او لب خاموش را ×× در شکر آمیخت آن لعل زمرد دوش را

شامل سه هزار و نود و سه بیت، غزلیات به ترتیب حروف قوافی مرتب شده، ظاهراً نسخه ناتمام است؛ کا: یوسف مزجی شاهرودی، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۳۵۴ق [تراثنا: س۵ش۳ - ۹۹]

● **دیوان قصاب کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e qassāb-e kāšānī

قصاب کاشانی، سعید، ق۱۱ قمری

qassāb-e kāšānī, saʻīd (- 17c)

چاپ: در سال ۱۳۸۸ ش به تصحیح و مقدمه پرتو بیضائی به چاپ رسیده

[دنا ۳۳۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۲

آغاز: آتشی نیست جگر سوزی ما را در کار ×× کرد چون رنگ برخسار تو تغییر بس است؛ **انجام:** صد رنگ سخن بر لب هر برگ گلی هست ×× فریاد که گوش تو گرانست درین باغ

غزلیات، نخسه ما بی‌سروته است و از اواخر غزلیات حرف تاء

شروع می‌شود و تا حرف غین بیشتر ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی ماشی، ۱۱۳گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۷ – ۴۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۵/۳

آغاز: الهی بهر حمدت قوتی بخشا زبانم را ×× ز آب این گهر لبریز کن درج دهانم را؛ **انجام:** جان سپاری گر هوس داری (ز) قصاب ای نگار ×× امر کن تا (آنچه) فرمان تو باشد آن کند

صاحب این دیوان ظاهراً کاشانی بوده چرا که در مقطع غزلی گوید: «قصاب آمده است ز کاشان بزبر خاک ×× سنگی که نرخ گوهر آمل شکسته است» و پیداست که چندی در هندوستان بوده و از دست خوبرویان آنجا شکایت کرده (ص ۲۵نه): «نیست اصلا رحم در دل گلرخان هند را ×× بی سبب قصاب خود را در عذاب انداخته»، و در ص ۲۹ می‌گوید: «عاقبت قصاب ظلم خصم و جور روزگار ×× از وطن برکند بنیادت ببین احوال چیست»، از این بیت که در ص ۳۶ نسخه می‌باشد: «قصاب قول صائب دانا که گفته است ×× اینجا مقام دم زدن جبرئیل نیست»، استفاده می‌شود که معاصر صائب تبریزی شاعر مشهور قرن یازدهم در متوفی به سال ۱۰۸۱ بوده، و بیت ص ۳۷ ظاهراً اشاره به طالب آملی متوفی ۱۰۳۶، از این دیوان غزلیات ردیف الف تا بخشی از دال (در حدود هشتصد بیت) در این نسخه موجود است؛ خط: نستعلیق، کا: درویش مولانا محبت، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۴۷ص (۱–۴۷)، ۱۷–۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳ – ۴۷۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۶

آغاز: شود از بهر گفتار او لب خواموش را ×× در شکر آمیخت آن لعل زمرد دو شرا؛ **انجام:** گل درین گلذار از یک خنده ریخت ×× سعی کن در این چمن چون غنچه تا درهم شوی

قطعه دوم آن، آغاز دیوان چاپی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مشمع زرشکی، ۱۱۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۰

آغاز: عشقبازان جمله گلچین گلستان تواند ×× گلرخان خار سر دیوار بستان تو اند؛ **انجام:** در قصرهای خلد قدم می‌توان نهاد ×× قصاب اگر زیارت دلها کند کسی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۶۸–۵۶۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۰]

● دیوان قصاب مازندرانی / شعر / فارسی

d.-e qassāb-e māzandarānī

قصاب مازندرانی، ق۱۳ قمری

qassāb-e māzandarānī (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۸/۳

آغاز: از زمین بر کن خدایا ریشه اغیار را ×× تا به کام خویشتن بینم رخ دلدار را / با رقیبم غیر آمیزش نباشد چاره ای ×× چاره بیچاره نبود خوردن مردار را؛ **انجام:** زین قد و بال و زلف و کاکل و ابرو و چشم ×× گر کند دعوی که هستم یوسف مصری بجاست / ترک خنجر باز من برخواست بهر قتل من ×× می‌نماید در نظرها محشر عظمی بپاست

بخشی از غزلیات شاعر است با تخلص «قصاب» به ترتیب حروف تهجی از حرف الف تا بخشی از حرف تاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۱۱۵ر–۱۲۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵

آغاز: کنم ثنای کسی کو بگردش پرکار ×× عیان نمود چنین ماه و سال و لیل و نهار

قصاب تخلص را نگارنده با صاحب این دیوان پنج تن می‌شناسد: ۱. امیر بیک اصفهانی که پیشه قصابی داشته و در ص ۵۵۷ رو معرفی گردیده و این بیت از اوست: «روزی بشب کنم بصد اندوه سینه سوز ×× شب را سحر کنم بامید کدام روز»، ۲. قصاب یزدی است که در ص (تاریخ یزد آیتی) نامبرده شده، ۳. یغمای جندقی (۱۱۹۶–۱۲۷۶) که غزلیاتی در مطایبه و هجو به تخلص قصاب سروده و به قصابیه مشهور می‌باشد، ۴. صاحب دیوانی که در ذیل «مجموعه دیوان‌ها» در این فصل از آن معرفی می‌شود و ظاهراً جز دو نفر نامبرده اول و مسلماً غیر از یغما می‌باشد، ۵. صاحب این دیوان است که بنابر تصریح در این بیت‌ها: ص ۳۸ نسخه: «رود ز کشور مازندران بخطه گیلان ×× عریضه من مضطر بلاهجان برساند»، ص ۲۷ نسخه: «صیت انعام تو پا بیرون نهاد از ملک گیلان ×× شهرت احسان تو زانجا سوی مازندران شد»، ص ۶۹ نسخه: «کنون باز تیغ زبان من اکنون ×× مسخر نمود است مازندران را»، ص ۲۴۸ نسخه: «غرض دو روز دگر میروم به مازندران ×× چه من غریب به گیلان کس دگر نبود»، و اشارتی که در ابیات دیگر دارد مازندرانی است و گاهی به لاهجان و گاهی در کسکر بوه و تاریخ بنائی به نام سیمبر که صالح خان نام در آن ساخته گوید: «گفت قصاب بهر تاریخش ×× سال تاریخ غره مه باد»، و این ماده تاریخ سال ۱۲۵۰ را می‌رساند و نیز در ص ۲۳–۲۵ ورود شاهزاده ملک آرا را به مازندران به قصیده‌ای تهنیت گفته و چنانکه در روضه الصفا ناصری مندرج است این شاهزاده به سال ۱۲۵۱ به حکومت آن خطه منصوب گردیده است و از این دو تاریخ زمان و عصر شاعر به دست آمد. گویا از مازندران و گیلان تجاوز نکرده و به جای دیگر نرفته ولی آرزوی رفتن به شیراز را داشته چنان‌که در ص ۲۹ می‌گوید: «از این شهر قصاب بگذر ز همت ×× بشیراز بر همچو طبع روان را»، مندرجات آن

عبارت است از: ۱. قصاید در حمد و نعت و منقبت ائمه اثنی عشر (ع)، ۲. غزلیات، ۳- ترجیع‌بند، ۴. مقطعات، ۵. رباعیات. تمام دیوان در حدود ۳۵۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به احتمال خود شاعر تصحیح کننده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۲۹گ، ۱۳-۱۴سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۸۸]

← دیوان قصاید ⩾ اشعار
← دیوان قصائد ⩾ دیوان وزیر نظام

● **دیوان القصاید** / شعر / فارسی

d.-ol qasāyed

آرانی، حسن بن یعقوب، - ۱۳۱۰ قمری

ārānī, hasan ebn-e ya'qūb (- 1893)

مجموعه‌ای از سروده‌های ملاحسن آرانی است که نوعا مدایح و مراثی‌های اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام است. داعی این مجموعه را در سال ۱۲۶۶ق در هشت باب و خاتمه‌ای گردآورده و در مقدمه از ناصرالدین شاه قاجار یادکرده است. باب‌های هشت گانه: ۱. ذکر قصاید خمسه در تحمید و ثناء و آلاء و نعماء خداوند جل جلاله؛ ۲. بیان پنج قصیده مخصوصه به مدایح جناب رسالت مآب (ص)؛ ۳. طی قصاید هجده‌گانه در مناقب امیر المؤمنین علیه السلام؛ ۴. تحریر نوزده قصیده در شأن بانوی قیامت و خاتون جنت فاطمه زهرا و ائمه هدی از ذریه او؛ ۵. تقریر نوزده قصیده در خصوص شهدای کربلا و بعضی از امام‌زادگان و علما و بی‌اعتباری دنیا و وصف الحال؛ ۶. بیان ترکیب‌بند متعدده که بعضی در شأن چهارده معصوم و در مرائی سیدالشهداء علیه السلام است؛ ۷. بیان منظومه بر طریق مثنوی از جهت سرگذشت وقایع کربلا و کوفه و شام نسبت به اهل بیت سید انام، مشتمل بر پنج مجلس و در این باب است ملحقات از اشعار محدوده از قبیل قصاید و مراثی و غیره که از نتیجه طبع به ظهور آمده (داعی در این باب، شش بند از سیزده بند صباحی بیدگلی - در اقتفای به ترکیب بند محتشم کاشانی - را به صورت مخمس درآورده است)؛ ۸. بیان چهل معجزه باهزه جناب امیرالمؤمنین علیه السلام به طریق نظم؛ خاتمه: در بیان بعضی از اشعار مناسب احوال روزگار از قبیل قطعات و رباعیات و غیر آنها. (از جمله: مطالب خاتمه: ۲۹ دوبیتی با قافیه‌ای حروف تهجی از الف تا یاء اندرز به فارسی سره، در توحید و نبوت ۲۴ بیت بی‌نقطه، بحر طویل: بارک الله قلم صنع حکیم ازلی صانع بی چون صمدلم یزلی آنکه ز انوار جلی نور تجلی به ظهور آورد ...). تنها نسخه شناخته شده از این دیوان در نزد یکی از نوادگان شاعر در قم نگهداری می‌شود و از روی همین نسخه در سال ۱۳۸۳ش آقای شیخ حبیب الله سلمانی آرانی آن را در ۳۹۰+هجده صفحه به چاپ رسانده است. در مقدمه نسخه چاپی به شرح حال و سبک شعری داعی اشاره شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹

آغاز: بسمله. حمد ثنای بیحد و قیاس مرتب و مهذب از سپاس کبریائی را سطا و رواست ... اما بعد بر رای جهان آرای ارباب بصارت و بصیرت و راه پیمایان منزل حقیقت و طریقت پوشیده نماناد که این قصیده الاولی، بسم الله تعالی، الحمدالله الذی فطر الارض و السماء ×× او را سپاس شاید و ویرا سزد ثنا؛ **انجام:** الهی ببین سوی داعی ز رأفت ...

نسخه اصل: در نزد حاج محمد علی متوسل- قم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۱۱ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۵ - ۳۲۲]

● **دیوان قضائی** / شعر / فارسی

d.-e qazā'ī

قضائی، حسینعلی بن عبدالله، ق۱۳ قمری

qazā'ī, hoseyn-'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (- 19c)

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۱۵

آغاز: ای برگزیده از همه صنف ما خلق ×× وی قرص ماهتاب ز سبابه تو شق

بیاض مناقب و مصائب، نمونه اشعار ناظم است در مراثی و مدایح ائمه علیهم السلام که آن را جهت محمد رحیم خان صاحب ملقب به سلطان التجار نگاشته و به سال ۱۲۶۱ از آن فارغ شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در ده برگ آغازین اشعاری به فارسی از شجاعی و پدر ناظم عبدالله بن حسین متخلص به منصف در مدح امیرمؤمنان علی علیه السلام به خط ناظم آمده، در شش برگ آخر نیز بیاضی از ناظم درباره مجموعه حاضر و اشعار متفرقه به خطی دیگر، نسخه به شکل بیاض و در یادداشت پایانی مؤلف آن را «بیاض مناقب و مصائب» نامیده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۹۶]

● **دیوان قضائی** / شعر / فارسی

d.-e qazā'ī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۴/۲

قصیده است و غزل. از قضائی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم نواب تهرانی پسر آقا مهدی نواب، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۹گ (۱۵۵-۱۶۴)، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۱]

● **دیوان قضائی یزدی** / شعر / فارسی

d.-e qazā'ī-ye yazdī

قضائی یزدی، عبد الرحیم، - ۱۲۵۳ قمری

qazā'ī yazdī, 'abd-or-rahīm (- 1838)

[فرهنگ سخنوران ۴۷۲؛ الذریعة ۸۸۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۳/۳؛ دنا ۳۳۰/۵]

شرح و حواشی:

۱- دیوان قضائی یزدی (منتخب)

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۶

آغاز: بسمله، بنام انکه ز دربانی علو و علا ×× نه منتها بدرش راه جسته نه مبدا (کذا فی النسخة)؛ **انجام:** عشق وی و حسن تو پاینده باد ×× رأی وی و رای تو تابنده باد.

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب الفبایی آخر قوای از الف تا «یاء»، غزلیات آن هم مرتب شده بر حسب ترتیب تهجی آخر قوافی از الف تا یاء، قطعات و رباعیات و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوحه مذهب، مجدول، در ابتدای نسخه یادداشتی است بدین عبارت: «هو الله تعالی شأنه العزیز، دیوان مولانا قضایی یزدی مدت دو سال بود که در خدمت حضرت شیخ المشایخ شیخ محمد حسن بود که الحق مطاعی لازم الاطاعه است. در شب شنبه نهم شهر ذیقعده الحرام که با اردوی کیوان شکوه شهر ری وارد دارالمؤمنین کاشان شده بودیم و در خانه ایشان مهمان بودیم، خود یادآور شدند که نزد من است و التفات فرمودند به تاریخ شهر مزبور سنه ۱۲۶۷ قلمی شد». گویا این تصویر در دست کسی بوده که او این نسخه را با نسخه‌ای دیگر از دیوان قضایی مقابله کرده و موارد اختلاف را ثبت کرده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۱۱گ، ۱۰ سطر (۵×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۵۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۴ - ۳۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۳

آغاز: حبذا بخت جوان و خر ما عهد شباب ×× دولت وصل حبیب و عشرت بزم شراب؛ **انجام:** عشق وی و حسن تو پاینده باد ×× رای وی و روی تو تابنده باد

شامل قصایدست و غزلیات و مقطعات و رباعیات و یک مثنوی کوتاه. بیشتر قصاید و غزلیات قضایی مختوم است به ذکر اوصاف عبدالرضا خان بیگلربیگی یزد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با سه سرلوح، دو صفحه تمام تذهیب، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: دارچینی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۵گ، ۱۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۴۸۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۷

آغاز: اندران روزی که از آشوب گردان دشت کمین ×× موقفی گردد که هر کس یاد از محشر کند؛ **انجام:** مایل بشراب ناب بودن تا کی ×× سر مست می‌شباب بودن تا کی / تا صبح بشب لواطه کردن تا چند ×× تا ظهر جنب بخواب بودن تا کی

غزل است نه به ترتیب تهجی و به همین تخلص با رباعی نزدیک به ۱۰۰۰ بیت. نام فتحعلی شاه در آن هست (ص ۱۲۹) و هزل و شوخی و هجو هم دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی:آغاز؛در متن و هامش؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی،۶۸گ، ۸ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۲

آغاز: من آن حریفم بمیگساری که بزنجیرم زبزم صهبا ××اگر که گردد زتاب مستی فتاده ساقی شکسته مینا؛ **انجام:** زنیروش اگر خواهد کند موری سلیمانی

شامل: غزلیات با رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قطعات، قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فتحعلی کاشانی، تا: صفر ۱۲۵۵ق؛ هریک مصرع در یک سطر، صفحات به هم ریختگی دارد؛ مهر: «سید محمد الطباطبائی»، «محمد بن حسین الطباطبائی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۸۲گ، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۴۲۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۱عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۶۵

آغاز: بنام آنکه ز دربانی علو علا ×× نه منتها به درش راه جسته نه مبدا؛ **انجام:** عشق وی و حسن تو پاینده باد ×× رای وی و روی تو تابنده باد

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی عبدالرحیم وفائی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۵۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه ختائی، جلد: میشن تریاکی، ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۶سم [ف: ۲ - ۳۳۱]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۰

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ مجدول؛ در اوایل نسخه اشعاری از هاتف، محتشم، سعدی، عصمت بخارایی؛ واقف: حاج میرزا حسن محمود آبادی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۱۲۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۸۰]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۹

آغاز: اشعار: ... نقل و میت میسر اگر هست بهر عیش ×× جائی چو طرف باغ و لب جویبار نیست ... حاشیه: ... راح سلسبیل محبت الهی و تجرع شراب زنجبیلی؛ **انجام:** اشعار: ... همه یابند کنون کز چه قضائی جان داد ×× زین تغافل که تو با خاک مزاری داری؛ حاشیه: واجب است که تا جان دارد دامن صحبت این جماعت نگذارد و دولت خدمت و ملازمت این قوم را غنیمت بشمارد ای آنکه به بند ارکان درگروی ×× آن به که بکیش عشقبازان گروی / عاشق شوی از حدیث ایشان شنوی ×× عاشق چه بود بلکه همه عشق شوی؛ مثنوی: عشق وی و حسن تو پاینده باد ×× رای وی و روی تو تابنده باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛

اشعار شاعر بترتیب حروف تهجی نوشته شده بوده و در خاتمه نیز یک مثنوی از شاعر مضبوط بوده است و بعد در حاشیه نیز مطالبی عرفانی نوشته شده است که تا برگ ادامه دارد و نسخه فعلی اوراقی بازمانده از این مجموعه است که در قسمت اشعار از قافیه «تا» و از مثنوی فقط چهار بیت خاتمه باز مانده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۳۸گ، ۱۰ سطر متن و ۲۲ سطر حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۲/۳

آغاز: حبذا بخت جوان و خرما عهد شباب ×× دولت وصل حبیب و عشرت بزم شراب؛ **انجام:** عشق وی و حسن تو پاینده با د ×× رای وی و روی تو تابنده باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

۱۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۹

مشتمل بر قصاید و غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد جعفر، تا: جمعه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۸۱ق، جا: یزد؛ ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۲]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۴

آغاز: بنام آنکه زور بالی علو و علا ×× نه منتهی بدرش راه جست و نه مبتدا؛ **انجام:** نسیمی از چمنش هشت روضه رضوان ×× رواقی از حرمش هفت گنبد مینا

قصیده توحیدیة از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۷ق؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۲]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۱

آغاز: بنام آنکه به ربانی علو علا ×× نه منتها بدرش راه جسته نه مبدا / بهر نظر که گمان می‌بری از آن پنهان ×× ولی بهر چه نظر می‌کنی در آن پیدا؛ **انجام:** عشق وی و حسن تو پاینده باد ×× رای وی وروی تو تابنده باد

خط: نسخ، کا: محمد حسن شیرازی، تا: ۱۵ شعبان ۱۳۷۸ق (=۱۳۳۷ش) نویسانده حاج وزیری؛ واقف: وزیری؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی تیماج قرمز، ۸۸گ، ابعاد متن: ۱۵×۱۶، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۶

آغاز: از دل من هر نفس پردود آه است آسمان ×× گر نیاید باورت از من گواه است آسمان / یابد آسایش تو را گر بر سر مهر آورد ×× ورنه راه دلم روزش سیاه است آسمان؛ **انجام:** ای رفته و باز آمده ابتر گشته ×× وان خلق نکو خلقت دیگر گشته / خر از سفر انسان شود ناین طرفه که توت ×× انسان به سفر رفه و خر برگشته

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۳گ، ۱۱-۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۱۵۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱

آغاز: همه برای شکستن اگر بود یارا ×× چه می‌شود که بدست آوری دل ما را؛ **انجام:** خواهم که ببینم رخ چون ماه ترا ×× یک بوسه زنم دو لعل دلخواه ترا / تا همچو قدم دراز گردد عمرم ×× در بر گیرم قامت کوتاه ترا

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۹گ (۱-۵۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱-۲۴۹۳]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۳۷

منتخب کننده: ناشناس؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۷۹]

● دیوان قطب / شعر / فارسی

d.-e qotb

قطب، عبد علیشاه

qotb, ʻabd-ʻalī-šāh

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

شامل: قصاید، عزلیات، ترجیع‌بند و رباعی در حدود چهار هزار بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ بازنویس شده از روی نسخه‌ای به سال ۱۳۰۵ق در سال ۱۳۳۹ش، پایان نسخه شرح حال حاج ملاحسن نطنزی و دودمان نطنزی است در کاشان؛ جلد: گالینگور، اندازه: ۱۷×۲۱سم [نشریه: ۷ - ۷۳۲]

● دیوان قطب / شعر / فارسی

d.-e qotb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۶۱

آغاز: ای بگرد شمع رویت عالمی پروانه ای ×× از لب شیرین تو شوریست در هر خانه ای؛ **انجام:** خواهم ز غم ای شوخ بلا خواهم رفت ×× از کوی تو زار و مبتلا خواهم رفت / گفتی که کجا می‌روی ای دیوانه ×× قربان تو می‌روم کجا خواهم رفت

از: قطب (؟). از میان شاعرانی که با تخلص «قطب» در فرهنگ سخنوران ثبت شده اند مشخص نیست کدام یک می‌تواند صاحب غزل و رباعی مذکور در این سفینه باشد. به هر حال از قرن هفتم می‌توان قطب الدین عتیقی پدر جلال الدین عتیقی را که «قطب» تخلص می‌کرده نام برد تا برسد به شاعران جدیدتر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۷۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۳]

● دیوان قطب الدین رازی / شعر / عربی

d.-e qotb-od-dīn-e rāzī

قطب الدین رازی، محمد بن محمد، ۶۹۴ - ۷۶۶ قمری

qotb-od-dīn-e rāzī, mohammad ebn-e mohammad

(1295 - 1365)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۳۰

غزلی است دارای هشت بیت از قطب الدین رازی، محمد بن محمد، کاتب در صدر ابیات نوشته: «للمخدوم المرحوم مولانا قطب الحق والدین الرازی رحمه الله» اینک دو بیت نخست غزل قطب رازی: «هلموا الی وادی الاراک نراهم ×× فان منی قلبی الحزین لقاهم / لقد طال شوقی و الفؤاد مبرح ×× هوی فی نهاری هجرهم بهوا هم» و دو بیت آخر: «تمنیتهم و اللیل بدر وافه ×× فمر اللیالی و الحدیث مناهم / مضر العمر فی استطلاع طلع صفاتهم ×× تم الرسائل التی کتبت فی مغالطة کل کلام کاذب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۱۹۸۷]

● **دیوان قطران** / شعر / فارسی

d.-e qatrān

قطران تبریزی، قطران بن منصور، – ۴۶۵ ؟ قمری

qatrān-e tabrīzī, qatrān ebn-e mansūr (- 1073)

شاعر زاده در شادی آباد مهران رود تبریز است. آقای تربیت در دانشمندان نگاشته‌اند که دیوان او را تا دوازده هزار بیت دیده‌ام و هدایت از هشت هزار تا ده هزار و دولتشاه قطران صاحب ترکیب‌بند ذوقافیتین را که نزد سایر تذکره‌نویسان تبریزی است ترمدی و استاد انوری معرفی کرده و آذر هم در آتشکده اشاره به این اختلاف کرده و تبریزی بودن او را ترجیح داده و برخی تصور کرده‌اند که دو نفر شاعر قطران نام و تخلص بوده، یکی ترمدی و دیگری تبریزی و به گفته امین احمد قطران تبریزی چند مثنوی نیز انشا نموده و یکی از آنها «قوس نامه» می‌باشد که به نام امیر محمد بن امیر قماج والی بلخ انشا کرده است. (ابن یوسف)

این شاعر که به امام الشعرا موصوف شده با اینکه زبان فارسی را به علت تکلم به لهجه آذری نیکو نمی‌دانست در سرودن اشعار فارسی ذوقی سلیم و طبعی توانا داشته است.

آغاز: تا دل من با هوای نیکوان شد آشنا ×× در سرشک دیده کردانم چو مرد آشنا

چاپ: مشار فارسی ۲۳۵۸/۲؛ تهران، ۱۲۶۳؛ تبریز، ۱۳۳۳ش

[فرهنگ سخنوران ۴۷۳؛ الذریعة ۸۸۵/۹ و ۵۸۵/۹؛ لغتنامه دهخدا ۳۵/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۵/۳و ۲۴۸۷/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۲۳/۹–۲۲۲۴؛ دنا ۳۳۱/۵–۳۳۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۵

آغاز: کنون دانم که با مردم به دل میل است گردون را ×× که بر تخت شهی بنشاند شاهنشاه فضلون را؛ **انجام:** مشکی تو بر من همه خوبان خاک ×× با مشتی مشک تبتی خاک چه باک

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین، با یک پیشانی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۲ – ۳۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۲

آغاز: دلا تا به کی بینوایی کشم ×× ملامت ز زهد ریایی کشم؛ **انجام:** چراغ دل از می‌مر روشن است ×× قدح چشم و می‌نور چشم من است

شامل ساقی و اشعار دیگری از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۶۰پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۷]

۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۰/۱

آغاز: نگار کرد رخ من بخون دیده نگار ×× کنار داد بیکبارگی مرا بکنار؛ **انجام:** خوبی و وفا هر دو بهم گرد نیاید ×× خوبی همه خوبست و زو نیز وفا به

۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله بن عنایة الله خمامی کمره‌ای، تا: ۱۰۰۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸۵ص (۱–۸۵)، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵سم [نشریه: ۶ – ۶۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۴/۲

با شعری از رودکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵۵گ (۱۴۳–۱۹۸)، ۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۹۳۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۰گ (۲۴۴–۳۴۴)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۵۶

آغاز: سرخ گل بکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بگشاده است گویی سوی بستان بابها / بید را از باد بال سرو را از آب کش ×× مرغ را از لاله بستر مرغ را از لاله بستر مرغ را از نم نما؛ **انجام:** با چنبر صنوبر باشند کج و راست ×× نارنج و نار را ندهد کس برابری / بادا صنوبری تن یاران تو ز باد ×× وز رنج باد پت حسود تو چنبری

کامل؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ابتدای هر شعر کتیبه ساده مذهبی، با سرلوح مذهب و مرصع مزدوج نفیس از دوره قاجار، مجدول، کمندکشی شده؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: روغنی زیتونی مرغش، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴/۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۲سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۱۶]

۷. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: بسم ... دیوان قصاید حکیم قطران ×× فغان من همه زان زلف تا بدار سیاه؛ **انجام:** شقاق غالیه گون است و نیست غالیه بوی ×× شکوفه غالیه بویست و نیست غالیه گون

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ گاهی محشی؛ کاغذ: زرد، جلد: گالینگور سرخ، ۷۴گ، ۱۶ سطر

(۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۲×۱۸/۲سم [ف: - ۲۹]

۸. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۹**

آغاز: فغان من همه از زلف تابدار سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه؛ **انجام:** باد بالا دشمنانش را ز انده چون کمان ×× باد قامت دوستانش را ز شادی چون خدنگ

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۱۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۲ - ۳۳۳]

۹. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۸۵**

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای شمع و چراغ مجلس و پشت سپاه ×× در جنگ توی چو شیر و بر گاه چو ماه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن، ۲۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۳]

۱۰. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۵۲**

آغاز: سرخ گل بشکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بگشاد است گویی سوی بستان بابها؛ **انجام:** هجر تو بلا نما و شور انگیز است ×× این هجر نه وصل روز رستاخیز است

قصاید است و قطعات و رباعیات به ترتیب تهجی و ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول زرین، با سرلوح مذهب؛ مهر: ضیاء لشکر تقی دانش، مستشار اعظم مورخ ۱۳۳۰؛ کاغذ: ترمه حنایی سپاهانی، جلد: میشن یشمی، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۷/۶سم [ف: ۲ - ۳۳۳]

۱۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۱**

آغاز: تا بپوشید بلولوی ثمین باغ ثمن ×× بگل سرخ و بیاقوت بیاراست چمن؛ **انجام:** بدین نوروز روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۲۶ص، ۲۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۴۴۴]

۱۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۹**

آغاز: برابر؛ **انجام:** از هجر تو چشم ابر باران ریز است ×× بر جان و دلم غم تو آتش بیز است / هجر تو بلا نما و شور انگیز است ×× این هجر نه وصل روز رستاخیز است

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه نخست و دوم آثار قلمی احتمالاً خط «فرهاد میرزا»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج شکلاتی، ۴۳گ، ۱۷-۲۱ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۸ - ۶۶۲]

۱۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۱۹**

آغاز: فغان من همه زان زلف تابدار و سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه؛ **انجام:** از بهر خدمت تو شب و روز بر زمی ×× گردون نهاده گردن و بوسه دهان دهان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: ساغری سیاه، ۱۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۳سم [ف: ۲- ۳۳۲]

۱۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۴/۱**

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن آلبالویی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۳۰/۱سم [ف: ۸ - ۱۹۴]

۱۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۵**

آغاز: چو بگشاید نگار من دو بادام و دو مرجان را ×× بدین نازان کند دل را بدان رنجان کند جان را / من از مژگان بیارایم به مروارید و مرجان رخ ×× چو از سی و سه مروارید بردارد دو مرجان را؛ **انجام:** زیرا که به خلق و خوی هر چیزی ×× از مردم این جهان جدا بودی / گردنده جهان به آسیا ماند ×× تو شاه چو قطب آسیا بودی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع نفیس و پرکار دقیق، مجدول مذهب؛ جلد: مخمل آبی، ۲۶گ، ۱۴ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۰۱]

۱۶. **تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۶**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۷]

۱۷. **تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۲**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ - ۶۴۳]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۷**

آغاز: فغان من همه از زلف تابدار سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر گاه؛ **انجام:** باد بالا دشمنانش را زانده چون کمان ×× باد قامت دوستانش را ز شادی چون خدنگ

شامل قصاید، مسمط، قطعات و رباعیات قطران است که بدون ترتیب نوشته شده و ۳۷۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد تقی، تا: ۱۲۰۶ق؛ کلمات و اشعار در حاشیه به خط ملک الشعرا بهار شرح و تصحیح شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۹۱ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۷۳]

۱۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۹/۱**

آغاز: تا بپوشید بلؤلؤی ثمین باغ سمن ×× بگل سرخ و بیاقوت بیاراست چمن / همه کهسار عقیق است همه دشت گهر ×× هر دو را کشته طرز از عدن و کان یمن؛ **انجام:** ای یاد تو آفت سکون دل من ×× هجر رخ تو ریخته خون دل من / من دانم و دل که در فراقت چونم ×× کس را چه خبر ز اندرون دل من

دیوان قصاید و غزلیات اوست و نامرتب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۷۸گ (۱پ-۷۸پ)، ۲۱ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۹۵]

۲۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۱**

گزیده‌ای است از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸ط**

آغاز: برابر؛ **انجام:** گرم کن بتکده آه مرا ×× جلوه تیغ سحرگاه

مرا
شامل بخشی از اشعار شاعر است. در پایان این نسخه چند شعر از ابوالحسن حکیم رودکی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ اشعار دو ستونه؛ تملک: ثریا به تاریخ ۵ محرم ۱۲۸۱؛ جلد: مقوایی، ۳۰ص،۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳/۲۴-۱۲۶]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: تا بپوشید بلؤلؤی ثمین باغ سمن ×× بگل سرخ بیاقوت بیاراست چمن

خط: نستعلیق، کا: محمد علی ابن حاجی محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق، جا: زنجان، بر حسب امر محمد محسن میرزا؛ از ترکیب بند مشهور بخشی را بیشتر ندارد، مصحح، شاهزاده پشت صفحه نخستین نویسنده را ملا باشی خود معرفی کرده؛ به سال ۱۲۸۲ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۵۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۲

آغاز: برابر

حاوی قصائد و مقطعات و چند غزل؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: رضا قلیخان هدایت، تا: ۱۲۵۱ق، جا: شیراز؛ از روی نسخه منوچهر خان معتمد الدوله استنساخ و تصحیح کرده؛ کاغذ: سفید و کبود، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۵۷

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی سرابی، تا: شوال ۱۲۵۴ق، برای قهرمان میرزا؛ با سرلوح آراسته، مجدول، با کمند زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۸۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۵۱۳]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۵ق؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵۷گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۱۵۸]

۲۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳۹/۱

برابر با ص ۲۸۸ تا ۱۹۹ چاپی؛ خط: نستعلیق ریز، کا: جعفر قلی، تا: دوشنبه ۱۳ محرم ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج سره، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۳۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۶/۱

آغاز: تا برسید لولوی این باغ سمن ×× از گل سرخ به یاقوت بیاراست چمن؛ **انجام:** زمان حشمت شد باد باقی ×× بسر بادش فلک فرسای افسر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۲۹۷]

۲۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲ر۲۵۸۶

آغاز: تا بپوشد بلؤلوی ثمین باغ سمن ×× بگل سرخ بیاقوت بیاراست چمن؛ **انجام:** بدین نوروز روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین

اشعار شاعر بدون ترتیب حروف آخر قوافی نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ با دیوان ادیب صابر و دیوان منوچهری در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۶۴گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۴۹]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۸

آغاز: دیوان حکیم قطران، بسمله، در مدح میر ابونصر گوید: فغان من همه زان زلف تابدار سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه؛ **انجام:** شهنشه بوالخلیل آنکو هنر جسته عدویش زو ×× ملک جعفر کش از بازو برد اقبال و دین تمکین

عبارت از قصاید است در مدیح امیر نصر، ابو منصور، امیر خستان، در مدح شرف الدین و شمس الدین، در مدح بوالحسن شاه و چند قصیده در وصف بهار خزان؛ خط: نستعلیق خوب، کا: رضا قلی سرابی، تا: ۲۸ صفر ۱۲۵۸ق، بنا به دستور اعلیحضرت شهریاری محمد شاه غازی؛ مهر: حسین بن هدایت الله محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه و برخی فرنگی الوان، جلد: مقوای روغنی بوم تریاکی، ۱۴۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۹۳۶]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** نشگفت گر آن حور ز من پرهیزد ×× کز آتش و آب هر کسی بگریزد

منتخبی است از قصاید، ترکیبات، مسدسات، ترجیعات و رباعیات حکیم قطران که تعدادی از قصاید رودکی نیز به خطا در آن آمده و حدود دو هزار بیت است؛ خط: نستعلیق خفی، کا: جعفر قلی قلیچی، تا: ۱۲۵۸ق؛ مصحح، مجدول، با کمند لاجورد و قرمز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قرمز، ۱۵۲ص، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۹]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۹۳

آغاز: بسمله، تا بپوشید بلؤلوی ثمین باغ سمن ×× به گل سرخ و بیاقوت بیاراست چمن؛ **انجام:** بدین نوروز روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین

قصائد؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر قلی قلیچی، تا: ۲۳ صفر ۱۲۵۸ق، جا: گرگان؛ بنا به اظهار مالک کتاب در ظهر صفحه اول با اشعار رودکی مخلوط می‌باشد، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۳سم [ف: ۱۷ – ۲۲۳]

۳۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۶۶/۱

آغاز: سرخ گل بشکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بگشاده است گویی سوی بستان بابها؛ **انجام:** پایان: دست جور از پای عدل او همیشه هست شل ×× پای بخل از دست جود او همیشه هست لنگ

تنها قصاید می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۲۶۲ق، جا: شیراز؛ مصحح؛ کاغذ: ایرانی، جلد:

تیماج مشکی، ۱۲۹ص (۲-۱۲۹)، متن ۱۵ و حاشیه ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ - ۸۹]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۲]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۳

از حرف الف است تا ن ی و سپس چند بند دیگری هم هست؛ خط: نستعلیق، کا: کاظم بن محمد علی، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۲۵۰]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷۴

خط: نستعلیق، کا: محمد خوشنویس خوانساری، تا: شعبان ۱۲۶۵ق، برای حسین علی خان گروسی؛ مجدول؛ در شب چهارشنبه ۲۵ ذیقعده به سرکار صاحب اختیاری عباسقلیخان پیشکش شد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۲گ، ۱۵ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۸۱]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نشگفت گر آن حور زمن پرهیزد ×× کز آتش و آب هر کسی بگریزد

منتخباتی است در حدود دو هزار بیت؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۶۷ق؛ با سرلوح، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۱گ، ۲۷ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۹/۷×۳۴سم [ف: ۷ - ۴۹۱]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز فجر نام او بر چرخ نازان نگین نامه و منجوق و منبر

قصاید بدون ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ با خط خوردگی روی اشعار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۶ - ۷۳۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۶

آغاز: تا بپوشید بلولوی ثمین باغ سمن ×× بگل سرخ و بیاقوت بیاراست چمن؛ **انجام:** بدین نوروز روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین

نسخه‌ای است نسبتاً کامل ولی آمیخته به اشعار رودکی؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن حسن تبریزی، تا: ۱۹ رجب ۱۲۷۷ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: چرمی عنابی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۳×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۹۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۸/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2847 (ریو ۲۴۵)؛ کا: میرزا علی خان بدیهی مازندرانی، تا: شنبه ۲۶ رجب ۱۲۷۹ق، جا: تهران [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۵

آغاز: سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا ×× نثار لولوی لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** سوی تو کنم گذر چو پی برگیرم ×× با عشق چنین دل از تو کی بر گیرم

خط: نستعلیق، کا: اسمعیل، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۳ق؛ آمیخته به اشعار رودکی، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۹/۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۴×۳۱/۵سم [ف: ۷ - ۴۹۲]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۷

آغاز: سرخ گل بشکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بکشادست گوئی سوی بستان بابها

محتوی قصاید و بعضی از مقطعات؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۸۴ق، مجدول؛ ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۲-۲۲۱]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۷

کا: کاظم کاشانی، تا: ۱۲۸۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۳گ، اندازه: ۱۴/۱×۲۱سم [رایانه]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۵۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۸۷ق، برای آقا میرزا محمد حسین ثریا که نیمه نخستین هم نوشته خود اوست؛ تملک: اسماعیل بن علی اکبر در دهه سوم صفر ۱۲۹۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۹۷]

۴۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ رجب ۱۲۹۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵-۶۲۷]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۱

آغاز: بهار نادانی لب نگار نارون بالا ×× میان لاله نعمان نهفته لؤلؤ لالا؛ **انجام:** دلش گشته لرزان ز باد جدائی ×× چه از باد صرصر درخت صنوبر

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۲۰-۶۲۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۶]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کوچت مبارکست و ندارم برای هیچ ×× جز خیمه کهنه و دو برکی برای کوچ

منتخب قصاید و ترکیبات و ترجیعات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۷۳گ، ۱۴-۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱۵]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۸۲/۲

آغاز: کنون دانم که با مردم بدل میلست گردن را ×× که بر تخت شهی بنشاند شاهنشاه فضلونرا؛ **انجام:** چون در مصاف باشد با تیغ

و رمح و مغفر ×× گردد رخ سواران از بیم او مزعفر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه کاغذ ابر و باد، ۴۸گ (۳۰پ-۷۷ر)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۱۵]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳
آغاز: برابر
منتخب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ دارای یک سرلوح نوساز، مذهب و مجدول؛ ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۷]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۶
آغاز: سرخ گل بشکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بگشاده است سوی باغ و بستان بابها
شامل: قصاید، ترجیع‌بند و ترکیب‌بندها، مسمط‌ها، مقطعات، مثنوی و رباعیات می‌باشد و بخش‌ها مرتب به ترتیب حروف تهجی و در حدود ۸۸۰۰ بیت است؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۴ق، به خواست سردار معظم خراسانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۹۰]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۲
مثنوی؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۴ق [ف: ۳ - ۲۹۰]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۶
آغاز: بسمله. سرخ گل بشکفت و زو شد باغ و بستان بابها ×× خلد بگشا دست سوی باغ و بستان بابها؛ **انجام:** ای آنکه بر وی قبله خوبانی ×× دلرا دل و تن را تن و جانرا جانی / گفتم بدلت خردیم از نادانی ×× اکنون که پدید است بجان ارزانی
قصاید و مسمطات و قطعات و رباعیات اوست. در بالای برخی قطعات نوشته شده که از رودکی است. روی هم ۹۲۳۸ بیت شعر دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی، عبرت نائینی، تا: ۴ ربیع الثانی۱۳۳۶ق؛ تملک: حاج سید نصرالله تقوی و برای او نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۴۷]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۵
منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی جوانبخت، تا: ۱۳۴۹ق [الفبائی: - ۲۶۵]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون سحر گه بلبل اندر گلستان آوا کند ×× مردم ناسوده عاشق عاشقی پیدا کند
منتخبی است از اشعار حکیم قطران و بیشتر قصاید اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶ص (۱۳۸-۱۵۳)، ابعاد متن: ۸×۲۰، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۲]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۱/۱
گزیده دیوان (قصاید و ترکیبات و رباعیات)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰ص (۱-۱۳۰)

[سنا: ف: ۲ - ۲۲۵]

۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۴/۲
آغاز: بسمله. حکیم قطران تبریزی، نام نامیش حکیم قطران بن منصور الاجلی العضدیست ... ای روان بر شهریاران جهان فرمان ترا ×× هر چه باید خسروان را داده آن یزدان ترا؛ **انجام:** دل مؤمن از او شادان و غمگین زو دل کافر ×× ز بهر آنکه هست او را سر از کفر و دل از ایمان
با دیباچه ای به نثر به نقل از مجمع الفصحای هدایت. قصاید اوست و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و رباعیات. برخی از اشعار رودکی در این بخش از مجموعه آورده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به اکلیل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی مجدول، ۱۷۲گ (۱۱پ-۱۸۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۲۳۵]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۵۷/۳-۱۴/۲۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** زتاب ماند جانم زآذر بر زین ×× زآب ماند چشم به رود زآتش کون / چگونه ماند حال من اند آتش هجر ×× چگونه گیرد چشمم زآب چشم سکون
منتخب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۹۲۵]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲
آغاز: تا بپوشید بلؤلوی ثمن باغ سخن ×× بگل سرخ و بیاقوت بیار است چمن؛ **انجام:** بدین نوروز روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین.
خط: نستعلیق، کا: علیمحمد شیرازی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۰]

۵۸. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۰۱
شامل پنج هزار و پانصد و سی بیت می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۶۶]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۴
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۳سم [رایانه]

۶۱. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح تذهیب‌دار [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۶۲. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: علی عبدالرسولی، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۴]

۶۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۸۷
آغاز: بسمله و به نستعین. فغان من همه از زلف تابدار سیاه ×× که گاه پرده لاله است و گاه معجر ماه؛ **انجام:** تا شود بالا خدنگ آئین ز شادی و سرور ×× تا شود قامت کمان آسا ز اندوه و غرنگ / باد بالا دشمنانش را ز اندوه چون کمان ×× باد قامت

دوستانش را ز شادی چون خدنگ
مشتمل است بر قصاید، غزلیات، رباعیات، که تقسیم‌بندی اشعار مرتب و منظم کتابت نشده و قبل از صفحه ۱۹۶ افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ از چند نسخه استنساخ کرده، مجدول، کمندکشی زرین،با یک سرلوح مذهب مرصع متوسط؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴، «بنده شاه محسن را احسان ۱۲۵۹»؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم طلایی، ۳۰۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۲۸۷]

۶۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳۵/۲

خط: نستعلیق، کا: حاج میرزا علی انصاری، بی‌تا [نشریه: ۶ - ۵۹۶]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۸

آغاز: سرخ گفت بشکفت وزو شد باغ و بستان با بها ×× خلد بگشاده است گویی سوی بستان بابها / بید را از باد بالش سرو را از آب کش ×× مرغ را از لاله بستر مرغ را از نم نما؛ **انجام:** از هجر تو چشم ابر باران ریزان ×× بر جان و دلم غم تو آتش نیران / هجر تو بلا نما و شور انگیز است ×× این هجر نه وصل روز رستاخیز است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محرر مذهب؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۶۶]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۲

آغاز: تا بپوشید بلولوی ثمین باغ سمن ×× بگل سرخ بیاقوت بیاراست چمن / همه کهسار عقیق است همه دشت کهن ×× شده هر دو چه طراز عدن و کان ثمن؛ **انجام:** عدوتان باد فرهادی ز رنجوری و بیدادی ×× زدولت بادشان شادی چو خسرو راست از شیرین / بد این نوروز و روز افزون کند از باده رخ گلگون ×× همیشه روزتان میمون همیشه عیدتان شیرین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول مذهب مرصع محرر، با نوشته‌ای از رهی معیری در مدح شاعر و نسخه؛ کاغذ:، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۴۸]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** آهو بدشت گر بخورد قطره از ان ×× غرنده شیر گردد نیندیشد

منتخب؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ جلد: تیماج سبز، ۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۸]

● دیوان قطره اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e qatre-ye esfahānī

قطره چهارمحالی، عبدالوهاب، ق۱۳ قمری

qatre-ye čahārmahālī, ʻabd-ol-vahhāb (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۳۸

آغاز: لله الحمد که آمد به سلامت ز سفر ×× موکب عالی دارای جهان فخر بشر؛ **انجام:** همال و محرم او آمده در اول کار ×× عروس ملک که محروم کرده هر محرم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ دارای رکابه؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۲۷–۸۲۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۵]

● دیوان قمر قاجار / شعر / فارسی

d.-e qamar-e qājār

قاجار، قمر، ق۱۳ قمری

qājār, qamar (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۰

آغاز: نمی‌گویم مکن با من تو بیداد ×× ز بیداد تو دل شاه است ما را؛ **انجام:** اندر سر کوی تو بسی منتظرانند ×× شاید ز سر لطف تو از خانه در آیی.

در عنوان اشعار نوشته شده: «قمر صلبا بعموئی حسینقلی خان می‌رسد» و چون اشاره‌ای به شاهزاده بودن وی نشده، حدس می‌زنم وی نباید قمر السلطنه دختر فتحعلی شاه باشد، پس او را با قمر خانم همسر ظل السلطان که در منابع نام و احوالش هست تطبیق دادم (نقل مجلس هم این را تأیید کرد)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۱۵–۵۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۴]

← دیوان قمری > دیوان سراج الدین قمری

● دیوان قمی / شعر / عربی

d.-e qomī

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (-1687)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷/۷۸-۵۴۰۸/۷

آغاز: بسمله سلامة القلب نحتنی عن الزلل ×× و شعلة العلم دلتنی عن العمل / کرامتی اثبتت فی اللوح فی الازل ×× طهارة الاصلی قادتنی الی کرم؛ **انجام:** فصار یوم سرور یوم قتله ×× و یوم عید لذی العلوم و العمل / برئت من صنمی قریش اختلسا ×× قلوب اهل الشقا بالمکر والحیل

قصیده لامیه‌ای است که مؤلف در مدح علی (ع) سروده است. مؤلف خود این رساله را شرح نموده و عطیه ربانی و هدیه سلیمانی نام گذاری کرده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن نعمة الله

موسوی حسینی جزایری، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۳۶۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۲۲]

● **دیوان قمی** / شعر / فارسی

d.-e qomī

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸۹/۶

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

● **دیوان قوام الشرف حسینی** / شعر / فارسی

d.-e qavām-oš-šaraf-e hoseynī

حسینی، قوام الشرف

hoseynī, qavām-oš-šaraf

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۱۳ حکمت

چند شعر فارسی اوست، با بندی به نثر و نظم از نویسنده آن «مفلح»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۶۰]

● **دیوان قوام شیرازی = مدایح امین السلطان** / شعر / فارسی

d.-e qavām-e šīrāzī = madāyeh-e amīn-os-soltān

قوام شیرازی، ق۱۱ قمری

qavām-e šīrāzī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۵

آغاز: ای سرو ناز حسن که خوش می‌روی بناز ×× عشاق را بناز تو هر لحظه صد نیاز / مفتی بشرب می‌دهدت فتوی جواز ×× گر بر رخش بعشوه کنی چشم مست باز؛ **انجام:** نگر ز راه کرم بر قوام خسته جگر ×× که ایستاده بدرگاه تو غزل خوان است / مدام ظل تو باشد بفرق کل انام ×× همراه تا که بر افلاک ماه تابان است

ابیاتی است که شاعر در مدح امین السلطان سروده است. او در اشعارش«قوام»تخلص می‌کند؛خط: نستعلیق جلی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مجدول مذهب مرصع؛ جلد: مقوا، ۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۲۹]

● **دیوان قوامی خباز** / شعر / فارسی

d.-e qavāmī-ye xabbāz

قوامی خباز رازی، بدرالدین، ق۶ قمری

qavāmī xabbāz-e rāzī, badr-od-dīn (- 12c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲-عکسی

نسخه اصل:از موزه بریتانیا؛بی‌کا،تا: محتملاً قرن ۱۰ [نشریه: ۲-۲۷۴]

۲. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۶

منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ - ۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴/۳

دو قصیده از او؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۵۸-۵۹)، ۱۶ سطر ۴ ستونی (۳×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۵۳]

● **دیوان قوام یزدی** / شعر / فارسی

d.-e qavām-e yazdī

قوام یزدی، محمد بن حسین، - ۸۳۰ قمری

qavām-e yazdī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1427)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۱ و ۵۷۷۰-ف

آغاز: بسمله. حمد بی حد ز ازل تا ابد ×× احدی را که جزو نیست احمد / متکلمی واجب الوجود که دیباچه دیوان عجیب الشان بدیع الافتنان امکان که مشتمل است بر منظومات بسایط ابداعی و موزونات امزجه مرکبات رباعی قول شامل کامل اوست؛ **انجام:** عذرا که نانوشته بخواند حدیث عشق ×× داند که آب دیده وامق رسالت است

دیوان و منشآت، در آن از این کسان نام برده شده: سلطان احمد گلبرگه، سید غیاث الدین علی یزدی، علی بن لطف الله الحسینی الملقب بغیاث، معین الدین شاهرخ بهادر سلطان، خواجه سید علی کهجویی، کمال الدین شاه علی بن ابوبکر الکهجوئی، ضیاءالدین محمود قاری صغیر، شمس الدین محمد بن شمس الدین محمد القاری، ابوالخیر محمد بن جزری، جمال الدین یوسف الشمس الجزری، امیر نورالدین نعمة الله، ختیار الدین حسن، امیر جلال الدین فیروزشاه، قوام الدین محمد، ظهیرالدین عبدالرحمن شیرازی صغیر، قطب الدین نبیره قوام، خواجه عبدالقادر گوینده، رکن الدین مسعود صاعدی، امیر زاده اسماعیل بن ابراهیم سلطان، مغیث الدین ابوالفتح ابراهیم سلطان، علاءالدین ابوالمظفر سلطان محمد، امیر عضدالدین اسدالله بن امیر ضیاءالدین نورالله بن برهان الدین خلیل الله بن نورالدین نعمة الله، شیخ محمود مجلد، شمس الدین محمد بن نجم الدین محمود، سعدی (مشرف الدین سوری بن مصلح الشیرازی)، خواجه نصیر مذهب، میر سید زین العابدین، امیر ویس صدر. چنین است فهرست نامه‌های این رساله که آقای باستانی راد در آغاز نسخه نوشته‌اند: ۱. دیباچه و شرح حال قوام الدین محمد که برادرش نوشته، ۲. دیباچه بر مرقع خواجه

عبدالقادر گوینده و شرحی بسیار نفیس در موسیقی و نغمات که خود رساله مستقلی است از صاحب دیوان و نمونه‌ای است از اطلاع و فضل وی، ۳. دیباچه بر کتاب جامع البدایع مظفری تالیف رکن الدین مسعود صاعدی که برای شاهزاده اسمعیل ابراهیم سلطان نوشته منتخب غزلیات شعرا بوده، ۴. دیباچه بر مجموعه اشعار که به نام ابوالمظفر سلطان محمد نوشته موسوم به جامع البدایع مظفری، ۵. دیباچه سفینه غزلیات و دیباچه بر ترجمه شمسیه، ۶. مولودنامه امیر اسدالله بن امیر ضیاءالدین نواده سید نعمة الله ولی، ۷. ایضاً مولود نامه نجم الدین محمود بن شیخ صالح معروف به مجلد و خاتمه بر گلستان سعدی، ۸ منشور امیرزاده ابراهیم سلطان بجهة خواجه نصیر مذهب، ۹. کتابه سقف عمارت هشت بهشت شیراز، ۱۰. کتابه برج ابلق مقابل باغ سعادت شیراز، ۱۱. بر پشت کتب پادشاه سعید - بر پشت کتاب سلطان احمد گلبرگه، ۱۲. کتابه درگاه حمام سید غیاث الدین علی یزدی و کتابه کتابخانه همو، ۱۳. کتابه قبر همو و قبر خواجه علی کهجوی و قبر ضیاءالدین محمود قاری شیرازی مشهور به صغیر، ۱۴. جهة پس و پیش زینی، ۱۵. چند مکتوب امیرزاده ابراهیم سلطان به والی مصر در موضوع اموال مسافری که در مصر مرده، ۱۶. از همو به سلطان احمد گلبرگه و هم از سلطان سعید در جواب گلبرگه، ۱۷. چند تعزیت نامه بوارثان گلبرگه، ۱۸. مکتوب به امیر نورالدین نعمة الله و به سلطان احمد گلبرگه و از بزرگی به پادشاهزاده، ۱۹. مکتوب به امیر جلال الدین فیروزشاه و از همو به امیر سید زین العابدین، ۲۰. از صاحب کتاب به امیر ویس صدر در شرح مسافرت با کشتی به حجاز و گرفتاری و برهنه شدن به دست دزدان دریایی و رسیدن به بندر ظفار واقعه ما بین یمن و حبشه و باقی اتفاقات، ۲۱. از همو بسید غیاث الدین علی یزدی و از همو به امیر خلف، ۲۲. از بزرگزاده در جواب پدرش و از همو به سید زین العابدین و امیر عمادالدین پسرش، ۲۳. از همو به امیر غیاث الدین پیر احمد وزیر و به میر ویس صدر در شرح مسافرت سابق الذکر و گله از عدم مساعدت و قطع مقرری وظیفه که امور خانقاه در اویش مختل و سامان گردیده، ۲۴. از همو در جواب درویش حسن گیلانی، ۲۵. از نبیره سید زین العابدین و از بزرگزاده به برادر و جد و ربه اش، ۲۶. از قاضی سمنان بیگی از خویشان، ۲۷. از مخدومزاده حقیقی خواجه جمال الدین ترکه به امیر محمد شاه حاکم اصفهان، ۲۸. از همو به خواجه شمس الدین محمد طاهر، ۲۹. از مولانا قطب الدین کاتب گیلانی به برادرش مولانا حکیم طبیب یکی به عربی و یکی فارسی، ۳۰. به استدعاء حضرت مقدسه از زبان ایشان در جواب امیرزاده شاهرخ، ۳۱. حضرت علیه به امیرزاده بایسنغر نویسد، ۳۲. مکتوبی که خود مؤلف به بایسنغر راجع به رساله‌ای که تالیف نموده و مورد ایراد بعضی شده، ۳۳. چند مکتوب از خود مؤلف به بایستنغر و اظهار خلوص و یگانگی و گله از نرسیدن به ملاقات و غیره، ۳۴. مکتوب دیگر به شاهزاده و تهنیت فتح، ۳۵. به امیرزاده شاهرخ و تقدیم کردن کتابی در خواص اشیا، ۳۶. از جانب صاین ترکه به امیر فیروزشاه نوشته و سفارش برهان الدین امیر شیخ فرزند شیخ نقی الدین دادا، ۳۷. به همو نویسد در تهنیت ورود عساکر به عراق و اعتذار از عدم استقبال، ۳۸. به امیر یوسف خواجه در مطالبه وظیفه و اظهار سوابق که از زمان غازان احکام دارند، ۳۹. به امیر فیروزشاه نویسد از مضمون این مکتوب چنین برمی‌آید که دچار و گرفتار به وامخواهان و محصلین دیوان شده و اموالش به مصادره رفته و اینک درخواست توجه و رد بعضی از آنها را می‌نماید و اشاره به حدیثی، ۴۰. نامه‌ای که از ساری و مازندران که در املاک خاصه شاه است نوشته و توقع همراهی درباره (دانشمند بیگناه) که خود مؤلف باشد نموده و مکتوب دیگر در همان موضوع، ۴۱. مکتوب در رسیدن مژده فتح و اجازه توقف در روداباد و یکی دو مکتوب دیگر در همین زمینه، ۴۲. مکتوب در تسلیت شهادت بهادر ابه، ۴۳. چند مکتوب دیگر از لاهیجان که در آن نسبت بشیخ الاسلام محمد او سید اقا سما دیگر معاریف مانند یوسفا و میر مخدوم و خواجه برهان الدین و غیر هم اظهار محبت و ابلاغ سلام نموده و فرزند خود افضلا را توصیه می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی در زمینه سرخ، ۲۱۷ص (۱-۲۱۷)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۳۷۱] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۰]

● دیوان قوسی تبریزی / شعر / ترکی

d.-e qowsī-ye tabrīzī

قوسی تبریزی، ق۱۱ قمری

qowsī tabrīzī (- 17c)

قوسی تبریزی شیعی پیرو فضولی در تغزل (ریو ۲۰۹). در الذریعة (۸۹۲/۹) و فرهنگ سخنوران (ص ۴۷۷) از قوسی تبریزی اصفهانی و قوسی کمانگر تبریزی و اسماعیل بن علی بن خان قوسی تبریزی یاد شده است. این شاعر با تخلص «قوسی» و شاعر شاگرد آقا حسین خوانساری (-۱۰۹۸ق) است که در اصفهان می‌زیسته است و به فارسی و ترکی می‌سروده است

[دنا ۳۳۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۸/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۲۱

آغاز: ای دلوب قرآن اعجاز آفرین برهان سکا ×× مد بسم الله میزان علو شان سکا؛ **انجام:** گناهم نه دولانیم باسنکا جانان کنا هم نه

خط: نستعلیق، کا: عسکر، تا: ۱۰۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: حسن مکرم؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۶۰۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۳

آغاز: کوزل لرلوح رخسارنده کلک صورت آرانیک ×× قلور که خال مشکین کاه خط عنبرین پیدا؛ **انجام:** کنیم الون اپاردی بنی

اول مرغ خوش الحان ×× په په بونه بلبل بونه افغان نه نوادر
شامل غزلیات ترکی قوسی است و برحسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا نون مرتب شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ابره کاغذی، ۱۳۴گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۶۰۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاتب یک بار غزلیات او را به ترتیب آورده، سپس غزلیات دیگری از او یافته است این بار و در متن و هامش آورده؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۷/۳سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸۲

آغاز: ای ایتمش مد بسم الله دن طغرای دین پیدا ×× اننک بر نقطه سی ضمننده قرآن مبین پیدا؛ **انجام:** اولسنک بنای دولت جاویدنک استوار ×× آسوده ظل معدلتنکده دیارلر
شامل غزلیات وی به ترتیب حروف معجم آخر قوافی و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین محمد بن حاج محمد صالح دهخوارقانی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۱۴۱ق، جا: دهخوارقان؛ مجدول شنگرف؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۹۴]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۱-۱۵/۸۸

آغاز: ای ایتمش مد بسم الله دی طغرای دین پیدا ×× اننک بر نقطه سی ضمننده قرآن مبین پند؛ **انجام:** هر برکیا همه دال دالبور قدرخودن صبا ×× چون قصدینه خم زلفینک هوا لنور
غزلیات شاعر است به ترکی به ترتیب حروف تهجی قوافی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۲۵]

● دیوان قوی طالع / شعر

d.-e qovī-tāle‘

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۹۹

قوی طالع بن عبدالقوی بن حفیظ الله، با تخلص قوی طالع؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۱۲]

● دیوان قهرمان کرمانشاهانی / شعر / فارسی

d.-e qahramān-e kermānšāhānī

قهرمان کرمانشاهانی، ق۱۴ قمری

qahramān-e kermānšāhānī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۱

از وی علاوه بر غزلی به مطلع «حاشا که بجهد دل از کمندت / زان طره پر شکنج و بندت» که در ص ۴۱ آمده، یک مثنوی نیز در صص ۲۸۰ تا ۲۸۴ آمده با توضیحی در ابتدا به این صورت: «قهرمان [کرمانشاهانی] از شعرای این عصر که حوالی سنه ۱۳۱۰ می‌باشد در دار الدوله [= کرمانشاه] متوطن است. الحق طبع خوشی دارد ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۲۸۰-۲۸۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۳]

● دیوان قهقرخی / شعر / فارسی

d.-e qahqarxī

قهقرخی، محمد مسلم

qahqarxī, mohammad moslem

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۳

آغاز: نمود روی دگر باره لطف ربانی ×× ز سر گرفت جهان رونق مسلمانی؛ **انجام:** برنده باد چو تیغ علی عمرانی ×× کنند فخر بظلم و ستم ز نادانی
قصیده در مدح شاه طهماسب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۶ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۶۵]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۸

آغاز: باز از لطف هوا شد خنده در کبک دری ×× قمری اندر عشق بازی سرورا شد مشتری؛ **انجام:** باد دائم بجهان سبز و سرافراز و جوان ×× بوجودش مرساد از فلک ...
قصیده در مدح شاه طهماسب؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛جلد: تیماج قهوه‌ای،۴گ (۹۴پ-۹۷پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۶۶]

● دیوان کاتبی / شعر / فارسی

d.-e kātebī

کاتبی ترشیزی، محمد بن عبدالله، - ۸۳۸ ؟ قمری

kātebī toršīzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1435)

چاپ: غزلیات کاتبی با تصحیح دکتر تقی وحیدیان کامکار و سعید خومحمدی خیرآبادی و مجتبی جوادی نیا، در سال ۱۳۸۲ در مشهد (بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی) چاپ شده.

[فرهنگ سخنوران ۴۷۸؛ الذریعة ۸۹۶/۹ و ۸۹۷/۹؛ تاشکند ۸ ش ۷۱۸ فهرست نام‌ها، تاجیکستان ۲۰۷/۲ ش ۶۳۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۸۸/۳؛ دنا ۳۳۴/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۹/۲

آغاز: جمشید روز باده در بزم ما گداییست ×× زین باده هر سفالی جام جهان نماییست / ای کاتبی ندیدم جایی به از خرابات ×× تا بشنوی سخن را لیک این سخن زجاییست؛ **انجام:** کمان ابرویت

از غمزه چندان کافکند ناوک ×× دل ریشم بجان گوید که نصف لی و نصف لک
غزل است از حرف تاء تا حرف یاء و قطعات و رباعیات و مفردات نزدیک به ۳۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زرین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱۷ (۱-۲۱۷ هامش)، ۱۴ سطر (۶×۱۰) [ف: ۱۲ - ۲۹۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۵/۴

آغاز: سپاس و حمد ترا زیبد ای محقق بر حق ×× که جامدند ترا مطلقا مقید و مطلق؛ **انجام:** گفت لحم و هیمه گریانم که خواهد داد آرد ×× گفتم آن کین آسیای چرخ گردان ساخته
قصاید از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۲۵۷-۳۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۸ - ۳۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۵/۵

آغاز: آفاق پر صداست ز کوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سنگ راه ما؛ **انجام:** بعهد اگر سوز کاتبی بودی ×× معین است که او آب از جگر خوردی
غزلیات و رباعیات از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ (۳۰۱-۴۳۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۸ - ۳۵۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۷

آغاز: آفاق پر صداست ز کوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سنگ راه ما؛ **انجام:** جامت ز کاس چرخ و شرابت ز مهر یار ×× ز انجم فزون در انجمنت ساقیان شنگ
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، با ترنج کوچک مذهب؛ با یادداشتی از حمزه میرزای قاجار به خط نستعلیق محرم ۱۲۵۹؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۸سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۷

آغاز: مرا غمیست شتر وارها به حجره تن ×× شتر دلی نکنم غم کجا و حجره من؛ **انجام:** بی خط خلقت مبادا دختر دنیا و دین ×× زانکه بی این حرف عاطر هر دو عالم عاطفست
. قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زر و لاجورد، با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه پارچه، ۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۲۴

آغاز: آفاق پر صداست زکوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سد راه ما / بودیم همچو نافه همه عمر در خطا ×× موی سفید بین و درون سیاه ما
خط: نستعلیق، کا: محمد بن شیخ سخت کان، تا: غره ذیحجه ۸۴۶ق، مجدول؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۷۶

آغاز: هر تشنه کو ز مشرب توحید آب یافت ×× سیراب گشت و هر دو جهان را سراب یافت / از نافه قبول دماغی که بوی برد ×× در خاک تیره خاصیت مشک ناب یافت؛ **انجام:** بپوش آن رخ از من دلم خون مکن ×× که از دوست برگ گلی گفته اند
قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف، تا: ۲۳ شوال ۸۵۰ق؛ مجدول مذهب مرصع، دو صفحه اول کتیبه مذهب مرصع؛ تملک: محمد عزت به تاریخ ۱۲۰۰ با مهر «سر عارف محمد عزت» (مدور)؛ جزء کتابخانه لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی به تاریخ ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۲۶۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۴

آغاز: آفاق پر صداست ز کوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سنگ راه ما؛ **انجام:** مرا فرصتی ده بچشم کلام ×× چه گویم دگر سخن شد تمام
غزلیات و رباعیات و قصاید است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن محمد بقال، تا: ۸۷۰ق؛ با پنج پیشانی مذهب، مجدول مذهب؛ مهر: محمد جعفر بن کاظم؛ کاغذ: ختایی، جلد: روغنی زمینه مرغش سرخ، ۲۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۹. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۹/۱

آغاز: سپاس و حمد ترا زیبدای محقق بر حق؛ **انجام:** بیت وی از نام تو معمور باد ×× نامش از انعام تو مشهور باد.
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۸۹۰ق [نشریه: ۱ - ۱۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۸۶

آغاز: هر که از جان بنده نبود لربای خویش را ×× کافری باشد که نشناسد خدای خویش را / کاتبی اگر نریزد خون و میرد در فراق ×× در قیامت زو بجوید خون بهای خویش را؛ **انجام:** رباعی. این مدعیان که گردن افراخته اند ×× وین عاشقی دروغ بر ساخته اند / سوگند خورم که عشق را در همه عمر ×× جز نقش حروف هیچ نشناخته اند
غزل است به ترتیب تهجی با همین تخلص و قطعه رباعی نزدیک به ۱۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن حسن بن علی بن جعفر، تا: صفر ۸۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۶۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۱۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۶

آغاز: قصاید: ای گل آدم به خمر جان مخمر ساخته ×× خاک را کیمیای مهر تو زر ساخته / حکمتت از بهر قتل ماهی عقل و حواس ×× آب را در چشمه خورشید غنجر ساخته؛ غزلیات: آفاق پر صداست ز کوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سنگ ره ما؛ **انجام:** نسخه: گوید که به هر شهری آویخته ام شعری ×× شعر آنکه چنان گوید آویختنش باشد / چو شد شه منوچهر را قتل واقع ×× دلم کرد تاریخش از جان گدایی
دیوان قصاید و غزلیات شاعر است؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا:

قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با کتیبه مذهب مرصع، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۴۴]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

آغاز: من کلام ... سپاس و حمد تر زیبدای محقق بر حق ×× که حامدند ترا مطلقا، مقید و مطلق ...؛ آغاز غزل ها افتاده، از حرف «ت» است تا «ی»: آه درون سوز من، پای برون گر نهد ×× همچو درونم شود، آنچه برون منست؛ **انجام:** این پیکر و جان حقیقت انسان را ×× چون ظلمت روز و نور شب عارض است

بی‌دیباچه، آغاز می‌شود با قصیده‌ها، سپس غزل، قطعه، آنگاه رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا کاغذ روغنی عنابی پوشانده، ۱۴۴گ، ۱۱-۱۲ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲- ۱۱۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۴

آغاز: بسمله - دیوان مولانا کاتبی: تا عشق فرو آمده در منظره ما ×× از عرش گذشتست سر کنگره ما / شد سینه ما پنجره از زخم و لیکن ×× صد قصر برد روشنی از پنجره ما؛ **انجام:** این مدعیان که گردن افراخته‌اند ×× وین عاشقی دروغ برساخته‌اند / سوگند خورم که عشق را در همه عمر ×× جز نقش حروف هیچ نشناخته‌اند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۳۵گ (۵۹ر-۹۴ر حاشیه)، ۳۴ سطر (یک مصرعی)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۹/۵

آغاز: بنده بودی چون تو عمری تن نزار ×× وز غمم دل بود همچون تن نزار

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴ص (۷۳-۸۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۴۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۸

آغاز: ای گل آدم به خمر جان مخمر ساخته ×× خاک ره را کیمیای مهر تو زر ساخته؛ **انجام:** تا کی ریزم ز دیده خوناب ×× در خانه دل آتش جان تاب ندارد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به شنگرف؛ تملک: شریعت بن گل محمد علی مشهدی به سال ۱۲۰۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۹]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۴

آغاز: با تیغ اجل یارم گر یار برین باشد ×× آن یارب شب تا کی یارب که چنین باشد (؟)؛ **انجام:** ختم قرآن از این ... ×× ختم کن حق بادیار و حافظت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۷۹ص (۳۹-۱۱۸)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۳۹

آغاز: ای راست رو قضا بکمات تو چون خدنگ ×× برتر کش تو چرخ ملمع دم پلنگ

غزل از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱ص (۵۱۳)، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۰ - ۹۹۵]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵

آغاز: سپاس و حمد ترا زیبدای محقق بر حق؛ **انجام:** بیت وی از نام تو معمور باد ×× نامش از انعام تو مشهور باد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۷۱]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۶ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا ۱۲۸۲ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ جدول سبز و شنگرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: بیاض رقعی [ف: ۲ - ۲۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۵

انجام: اشرف در تاریخ می‌گوید: در سخن سنجی و لطایف شعر ×× کاتبی بود افضل الشعرا / هشتصد و بیست و چهار هجرت بود ×× کز جهان رفت سوی دار بقا

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۳۲۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۳گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۷/۵×۱۳سم [ف: ۱۶ - ۲۰]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۵

قصیده و غزل به ترتیب تهجی و قطعه و رباعی و فرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: فرنگی، ۲۸۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

۲۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۲]

۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۱/۱

آغاز: الله ولی الآجال و الآمال. رحمتت عام است و ما نومید از آن رحمت نه ایم ×× رحمتی فرما اگر چه لایق حضرت نه ایم؛ **انجام:** بقتل من اشارت کرد یاری ×× بحمدالله خبر خیر است باری ...

خط: نستعلیق، کا: ظاهراً درویش عبدالله، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱ص (۴۵) [ف: ۳ - ۱۲۲۹]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۳

شامل: ۱. مجمع البحرین، ۲. ده باب، ۳. دلگشا یاسی‌نامه، ۴. دلربا. در این مثنوی او از «ده باب» و «سی نامه» و «نسخه کافیه» دارای دو بحر و دو قافیه و «نسخه جان و دل» خود یاد کرده است (ش ۳۰۷۷ بادلیان)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح زرین، مجدول زر و لاجورد؛ رساله‌های نسخه کامل نیست و

افتادگی دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۲۶۸۷]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰۲-ف

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز [فیلمها ف: ۱ – ۹۷]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۷

آغاز: ای برحمت در دو عالم کار ساز؛ **انجام:** ختم قرآن به از این ... ×× ختم کن حق باد یار و حافظت

پیرامن ۱۱۴۰ بیت شعر است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۵۵پ-۲۶۷ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ – ۸۱]

۲۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۳ فرخ

شامل قصاید، غزلیات، رباعیات، گلشن ابرار، مجمع البحرین، ده باب، سی نامه، مثنوی دلربا، با دیباچه‌ای به نثر در ۱۵ برگ در شرح حال شاعر به قلم آقای فرخ، در آن آمده (ص ۱۱۶-۱۱۷): «جهتی هست که اکثر غزلم شش بیت است ×× بشنو این معنی و جز فرد جهان مشمارم / پنج بیت است مرا رسم ولی شش اولی ×× تا بدانند که در شعر یکی دینارم / گوش بنهاده معادی که جوابی شنود ×× تا روانش بلباس دغل آرد بیرون / همچو آن دزد سبک دست که در محفلها ×× مهره در گوش نهد از بغل آرد بیرون / گر حسن معنی ز خسرو برد نتوان کرد عیب ×× زانکه استادست خسرو بلکه ز استادان زیاد / ور معانی حسن را برد از دیوان کمال ×× هیچ نتوان گفت او را دزد بر دزد او فتاد / میر خسرو را علیه الرحمه شب دیدم بخواب ×× گفتمش عصمت ترا یک خوشه چین خرمنست / شعر او چونست بیش از تو شهرت گرفت ×× گفت با کی نیست شعر او همان شعر منست»؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ دارای هشت پیشانی مرصع، مجدول مذهب، هفده برگ آخر نسخه وسیله آقای فرخ کسرنویسی شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه لاکی، ۳۳۹گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: – ۸۳]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹/۱

آغاز: آفاق پر صداست زکوه گناه ما ×× کوه گناه چند بود سنگ راه ما

شامل غزلیات مرتب به حروف تهجی و مقطعات و رباعیاتی چند است و تمام آن درحدود ۱۰۰۰ بیت شعر است؛ بی کا، بی تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارائی، جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۶۵۹]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵

آغاز: ای کل آدم بخمر جان مخمر ساخته خاک ره را کیمیای مهر تو زر ساخته؛ **انجام:** هم ابد حکمة نوشت از بی نام هم خلد ملکه ای یو الدین

دیوان اشعار کاتبی می‌باشد که در حاشیه نسخه نوشته شده و همچنین مثنوی «مجمع البحرین یا ناظر و منظور» را با مقدمه‌ای در برگ ۶۱ نوشته است؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن ولی قاسمی، بی تا؛ با شمسه مذهب، کتیبه و لچک مذهب مرصع مکتب تیموری، مجدول، یک مینیاتور؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ (۱پ-۱۵۸ و ۱۶۶-۱۸۷پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [رایانه]

● دیوان کاتبی / شعر / فارسی

d.-e kātebī

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۱

آغاز: بسمله ای به رحمت دردو عالم کارساز ×× جمله عالم را به رحمت کارساز / ای که هستی گمرهان را ره نمای ×× کرده ام ره گم بلطفم ره نمای؛ **انجام:** اگر خواهی ستاندن جان ودادن بوسه عاشق را ×× روان اولی است دادن جان و بستاندن به جان بوسه / بوقت دادن جان کاتبی آن آستان بوسد ×× چو درویشی که دررفتن دهد بر آستان بوسه

مجموعه قصاید و غزلیات نغز و آبدار فارسی که در آنها خود را «کاتبی» تخلص کرده و احتمال دارد بخشی از دیوان کاتبی ترشیزی نیشابوری (۸۳۹ق) بوده باشد؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف مخ]

● دیوان کاشانی / شعر / عربی

d.-e kāšānī

صاحب کاشانی، محمد مسیح، ق۱۲ قمری
sāheb-e kāšānī, mohammad masīh (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۱۲

قصیده لامیه اوست؛ بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۲۵)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۵۳۰]

● دیوان الکاشانی / شعر / عربی

d.-ul kāšānī

حسینی کاشانی، مصطفی بن حسین، – ۱۳۳۷ قمری
hoseynī kāšānī, mostafā ebn-e hoseyn (- 1919)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۸۶

آغاز: متداركاً نقصائها غيرمخبث أصلها ولا منقطع رملها سريعاً تكرارها غير خفيف تيارها؛ **انجام:** قد زينت ايوانه انواره ×× نحو السما من نجمها المتراكم

قصایدی استدر مدایح و مراثی ائمه طاهرین علیهم السلام که پس از سال ۱۳۱۳ در عراق سروده شده و در این مجموعه بون ترتیب گرد آورده شده است با دیباچه‌ای از ناظم به نثر؛ خط: نسخ،

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۳۲۱]

● **دیوان کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e kāšānī

کاشانی، محمد ابراهیم بن محمد، - ۱۳۳۹ قمری
kāšānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1921)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۸/۲

آغاز: بگوشم کسی گفت کی دل فکار ×× چرا بسته لب درین نوبهار؛ **انجام:** اگر باز پرسند تاریخ سال ×× بگو قحط نانست کدر روزگار

قصیده رائیه است، در ۵۰ بیت، در وصف قحط سالی کاشان در سال ۱۳۳۶ق که در همان سال سراینده این قصیده را سروده است: «ز هجرت اگر خواهی تاریخ سال ×× فزون سیصد و سی و شش بر هزار / اگر باز پرسند تاریخ سال ×× بگو قحط نانست کدر رزوگار» به گفته ناظم، تلفات انسانی این شهر، در آن سال هفده هزار نفر بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: دفتری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۰-۱۵۱)، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۴ - ۳۰۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴/۸

آغاز: شکیات اندر نمازت جملگی ×× بیست و یک قسم آمد ای مرد زکی؛ **انجام:** این همه شکها که گفتم ای پسر ×× تو یقین میدان که باشد معتبر

مثنوی زیبایی است حدود ۳۶ بیت در شکیات نماز؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۵-۶۶)، ۱۰ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۳۱۹]

● **دیوان کاشانی** / شعر / عربی

d.-e kāšānī

کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری
kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e ʻalī madad (1846 - 1922)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۵/۲

آغاز: ابسق القضاء جف مدادی ×× ام بجمر الفضا أذیب فؤادی / لاولا للنساء شب ودادی ×× مثل لیلی و مهدد و سعاد / ما تعدیت عن طریق سدادی

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف ـ کاشان. مشتمل بر ۶۰ مخمس در تاریخ شهادت و وقایع امام حسین (ع) و سایر رویدادهای کربلا، و ناظم در حاشیه به توضیح بعضی از مطالب ادبی و ترجمه برخی از الفاظ به‌گونه‌ای مختصر پرداخته است؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۱ص (۳۵-۴۵) [عکسی ف: ۳ - ۱۰۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۵/۳

آغاز: لا تملنی یا فتی من عزلتی ×× عن بنی هذا الزمان المعنت

قصیده‌ای است تائیه در ۸۲ بیت در شکایت از اهل زمان خود و فرزندان زمانه و پناه بردن به حضرت مهدی (عج) از این اوضاع؛ ۵ص (۴۵-۵۰) [عکسی ف: ۳ - ۱۰۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۵/۴

در این بخش قصاید متفرقه‌ای آمده بدین عناوین: الف: قصیده‌ای راثیه در مرثیه امام حسین (ع) در ۴۵ بیت، ب: قصیده لامیه در مرثیه امام حسین (ع) در ۵۰ بیت، ج: قصیده رائیه در مدح امام زمان (ع) در ۳۰ بیت، د: قصیده تائیه در وقایع کربلا و اسیری اهل بیت امام حسین (ع) در ۳۵ بیت، هـ: قصیده نونیه در ذم اهل دنیا در ۳۲ بیت، و: قصیده سینیه در محامد اخلاقی در ۹۹ بیت، ز: قصیده میمیه در مرثیه امام حسین (ع) و اهل بیت او در ۱۶ بیت، ح: قصیده دالیه در اشتیاق به مرگ در ۲۰ بیت، ط: قصیده دالیه دیگری در همین مقال در ۳۷ بیت، ی: قصیده لامیه در مدح طلب علم و آداب آن در ۶۰ بیت، ک: قصیده لامیه در مرثیه امام حسین (ع) نظیر قصیده امرؤ القیس و تضمین بعضی از ابیات آن قصیده در ۲۸ بیت، ل: منظومه‌ای در علم بیان به نام منتخب التبیان در ۱۲۴ بیت، م: منظومه‌ای در علم بدیع به نام «زهرة الربیع» در ۳۷۸ بیت، ن: قصیده رائیه در ذم اهل زمان و فرزندان آن در ۱۸ بیت؛ ۵۱ص (۵۱-۱۲۰) [عکسی ف: ۳ - ۱۰۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۷

آغاز: بسمله. ابیات تشیر الی مراتب السیر الی الله نظمها السالک الی الله الصمد حبیب الله بن علی مدد سنة ۱۲۷۹: ای یار ز جز تو من بریدم ×× از انس چه وحشیان رمیدم؛ **انجام:** نباشد حاصلی جز قیل و قالش ×× ندارد عاقبت سودی بحالش / باینجا ختم شد اشعار سالک ×× بسی گلها است در گلزار سالک / بروز اول ماه محرم ×× باین اشعار من آغاز کردم / بروز دهم این ماه گلزار ×× تمام آمد بعون رب مختار

شامل: ترکیب‌بند در توحید و منقبت، ساقی‌نامه که در پانزده سالگی سروده در هشت شعله، تضمین شعر شیخ بهائی، ساقی‌نامه سروده ذیحجه ۱۲۸۶، تنبیهات الغافلین دارای دوازده تنبیه و عرفانی با دیباچه منثور، گلزار اسرار در توحید و کلام شیعی با داستان‌ها و مرثیه ها نزدیک دو هزار بیت؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد رضا قاری کاشانی، تا: ۱۲۹۹ق تا ۲ محرم ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۹۴

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با فهرست آثار او و صیت‌نامه او مورخ روز شنبه ۷ محرم ۱۳۲۴ و یادداشت او مورخ ۱۳۳۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۷۵]

● **دیوان کاشانی** / شعر / فارسی

d.-e kāšānī

کاشانی، مظفر حسین بن محمد امین

kāšānī, mozaffar hoseyn ebn-e mohammad amīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۱۸

رباعیات او؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۷۰ر-۷۱پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۱]

● **دیوان کاشانی رودباری** / شعر / فارسی

d.-e kāšānī-ye rūdbārī

کاشانی رودباری، مظفر

kāšānī rūdbārī, mozaffar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۲

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۱۰پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۲]

● **دیوان کاشغری** / شعر / فارسی

d.-e kāšqarī

کاشغری، سعدالدین، - ۸۶۲ قمری

kāšqarī, sa‘d-od-dīn (- 1458)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷/۱۱-ف

نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲. شعر از او؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن موید، تا: ربیع الاول و الثانی ۸۸۸ق، جا: شیراز؛ ۱گ (۱۰۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۶]

● **دیوان کاشف اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e kāšef-e esfahānī

کاشف اصفهانی، اسماعیل بن حیدر علی، ق۱۱ قمری

kāšef-e esfahānī, esmā‘īl ebn-e heydar ‘alī (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۴

آغاز: بسمله. در مدح السلطان الاعظم ابوالمظفرشاه عباس الثانی خلد الله ملکه: افتاده است عکس جمالت بر آینه ×× یا گشته آفتاب ترا خاور آینه / آیات حسن جمله برو میکند نزول ×× روی تو هست مصحف و پیغمبر آینه / از عکس ناوک مژه جان شکار تو ×× از بیخودی بسینه زند خنجر آینه / یابد ز پرتو رخ چون آفتاب تو ×× هر دم حیات تازه چو نیلوفر آینه؛ **انجام:** بملا اقدسی عرب در نجف اشرف قلمی شد خلف سلسله زنجیر و چراغ دودمان مخزن (؟) مولانا اقدسی را مشتاقیم مخفی مباد که بعد از ترخنده‌های شاعرانه و تمسخرهای ستمظریفانه مزخرف ایشان مسموع شد نمیدانم بآب و رنگ کدام لفظ و معنی تحسین معنی و لفظ او کنم حقا که شیرینی الفاظش طعم خنطل بذایقه سخن سنجان بزم استعداد چشانیده و عرایس معانیش چون فراقتش (؟) خبر مرگ بمستمعان مجلس کمال رسانیده (افتاده).

اسماعیل کاشف سپاهانی فرزند حیدر معمار شاعر غزل‌سرا و هجوگوی آزاده که داستان عشقبازی‌های خود را بی پرده در این دیوان آورده (ص ۳۷۴) و از محفل شعرا و قهوه‌خانه‌ها و ربودن شاه عباس دوم معشوقه او را از دستش (۳۷۵) یاد کرده و چندان ستایشگر و چاپلوس نبوده است. او در این داستان از میر محمد مقیم یزدی و الحاد او و رساله محمود (پسیخانی) یاد نموده است (۳۸۰). او در ۱۰۴۵ در سفر بوده است. پدر او در ۱۰۲۶ مرده و او در ۱۰۸۰ هشتاد و یک ساله بوده پس باید در ۹۹۹ زاده شده باشد (ص ۳۲۰). او در ۱۰۴۵ از نجف به سپاهان و در ۱۰۷۷ به مازندران رفته بود. تحفة الاقالیم را او در ۱۰۷۰ به پایان رسانده است. ماده تاریخ‌هایی که او در این دیوان می‌آورد از سال ۱۰۵۷ است تا ۱۰۸۲ و در این دیوان او از پیری خود یاد می‌کند. چنین است فهرست این دیوان: ۱. قصاید و مقطعات و ماده تاریخ‌ها، ۲. مثنوی و ساقی‌نامه، ۳. دیباچه مثنوی تحفة الاقالیم و خود تحفة الاقالیم، ۴. غزل‌ها به ترتیب تهجی، ۵. رباعیات. عنوان‌ها در آن «وله» است و در چهار جا عنوان «از زبان مخدوم زاده نواب صدر گفته شد» (۳۵۹) و «در بیان بی طمعی این دو رباعی گفته شد» (ص ۳۶۱ که افتادگی دارد) و «تعریف خط مرجان» و «تعریف خط خواجه مرجان» (۳۷۱) دیده می‌شود. فهرست عنوان‌ها: ۱. در مدح السلطان الاعظم ابوالمظفر شاه عباس الثانی خلد الله ملکه، ۲. منه در حمایت میرزا شیخ حسن گفته، ۳. در بیان حیای معشوق ایضا فی مدحه خلد الله ملکه و سلطانه، ۴. ... (بریده شده) و تاریخ تولد نور چشمی آمیرزا رحیم، ۵. تاریخ حوض آب جلال ایضا، ۶. فی مدح عالی حضرت وزارت و اقبال پناه محمد بیک اعتمادالدوله، ۷. در تعریف و تاریخ عمارت نواب اسلام و اسلامیان ملاذ صدارت پناه سلمه الله تعالی، ۸. در مدح محمد قلی خان بیگلر بیگی ایروان گفته شد، ۹. در میر ابی محمد خان مذکور گفته شد، ۱۰. در گله از معشوق، ۱۱. در مفارقت هما نامی گفته شده (در آن در همه بیتها دو کلمه «هما و استخوان» آمده است)، ۱۲. منه، در مدح میرزا الکسندر، در پایان آمده: «روا کناد خدا همچو سال تاریخش ×× همیشه کام دل میرزا الکسندر ۱۰۷۸»، ۱۳. تاریخ فوت میرزا سید علی مخدوم زاده نواب، ۱۴. قصیده‌ای است در حماسه و خویشتن ستایی از او ، ۱۵. منه، در گله از یار و نکوهش رفتار وی، ۱۶. در التماس معالجه چشم عزیزی که قابل بود فته شد، ۱۷. منه، قصیده نونیه‌ای است، ۱۸. در تاریخ عمارت حسب الالتماس عزیزی گفته شد، ۱۹. در التماس دشنام در مدح شکر فروش قنادی گفته شد، ۲۰. ایضا، قصیده یائیه‌ای است، ۲۱. حسب الالتماس نور چشمی محمد رضی حکاک گفته شد، ۲۲. تاریخ تولد محمد باقر ابن افادت پناه مولانا عبدالحی حسب الالتماس گفته شد، ۲۳. تاریخ تولد میرزا منیر ابن

میرزا شاه صالح [حسب] الالتماس گفته شد، ۲۴. در تعریف زمانای ناطق بنابر مصلحتها گفته شد، ۲۵. منه بشرح ایضا، ۲۶. حسب الالتماس حیدر قلی بیك افشار گفته شد، ۲۷. در طلب سرمه به حکیمی نوشته شد، ۲۸. در تعریف اسماعیل مقری گفته شد، ۲۹. در گله معشوق ستمکاری گفته شد، ۳۰. حسب التضرع بابایی یورقچی گفته شد، ۳۱. وله بشرح ایضا، ۳۲. در بیان آنکه ... (پاک شده) در مدت عمر ممنون مهربانی هیچ فردی از انسان نبوده‌ام، ۳۳. تاریخ فوت مرحمت پناه ابوی ام، در ۱۰۲۶، ۳۴. تاریخ وزارت میرزا جعفر در ۱۰۷۸ با عبارت: «گردید وزارت اصفهان»، ۳۵. ماده تاریخ عروسی در ۱۰۸۰، ۳۶. ماده تاریخ دیگر در ۱۰۸۰، ۳۷. در مرگ میرزای خاصه مستوفی و وزیر اصفهان و دادن منصبش به پسر او در ۱۰۷۹، ۳۸. تاریخ وزارت آقائی آقا زمان، در ۱۰۷۸، ۳۹. مرثیه سیادت و نجابت پناه میرزا جلال شهرستانی، ۴۰. تاریخ تولد روح الامین، ۴۱. ماده تاریخ عمارت در ۱۰۷۱، ۴۲. تاریخ بیع غلام میرزا حسین، در ۱۰۷۱، ۴۳. تاریخ پسر سعیدا، در ۱۰۷۶، ۴۴. در تعریف حوضی که حسب الامر اعلی [شاه عباس] گل بر روی آب نقشبندی شده بود، ۴۵. تاریخ فوت نصیرای قنادی، در ۱۰۷۱، ۴۶. تاریخ فوت میرزا شفیع، در ۱۰۷۱، ۴۷. ماده تاریخی در ۱۰۸۲، ۴۸. ماده تاریخی در ۱۰۲۵، ۴۹. ماده تاریخ فرستاد ابن حسین تعویذ دوستی برای او ۱۰۷۰، ۵۰. ماده تاریخ ۱۰۶۷، ۵۱. به با قاسم نقیب نوشته شده، ۵۲. وصف کار شفیعا، ۵۳. مرثیه و ماده تاریخ مرگ حاتم بیك در ۱۰۶۳، ۵۴. تاریخ نزول دارا شکوه، در ۱۰۶۷، ۵۵. روان شد آب در راه دشت کربلا در ۱۰۶۹، ۵۶. در مدح محمد بیك اعتمادالدوله به جهت التماس میرزا صالح منشی، ۵۷. در معذرت به گفته، ۵۸. برگشت زمان از کعبه در ۱۰۶۵، ۵۹. تاریخ فوت صبیه میرزا محمد شفیع، در ۱۰۷۵ و تولد پسرش، در ۱۰۷۶، ۶۰. تاریخ دیباچه دیوان خاقانی در ۱۰۶۲، ۶۱. تاریخ حدیقه امینا در ۱۰۶۲، ۶۲. در طلب گل شیراز گفته شد، ۶۳. تاریخ مرگ حسن معمار باشی و تولد پسر او در ۱۰۷۷، ۶۴. در پشیمانی از طلب گل شیراز، ۶۵. تاریخ [مرگ] حاجی غدیرا، در ۱۰۷۶، ۶۶. ایضا از زبان مخدوم زاده صدر گفته شد [در طلب شاهنامه]، ۶۷. تاریخ میرزا ماندگار، در ۱۰۶۴، ۶۸. تاریخ تولد پسر میرزا سعید، در ۱۰۶۷، ۶۹. تاریخ تولد دیگر در ۱۰۶۶، ۷۰. تاریخ تولد زین العابدین پسر میرزا صادق، در ۱۰۷۳، ۷۱. تاریخ تولد پسر بلقیس در ۱۰۷۰، ۷۲. تاریخ تولد، در ۱۰۷۶، ۷۳. در بیان شرطی که فیما بین صباغان کرده شده گفته شد [قانون حاجی بدیعا در ۱۰۷۲]، ۷۴. تاریخ تولدی در ۱۰۷۳، ۷۵ تاریخ حبس جان عمری محمد قاسم، در ۱۰۷۵، ۷۶. تاریخ برکه حاجی محمد حسین، در ۱۰۷۲، ۷۷. تاریخ مخدوم زاده میرزا سعید، در ۱۰۷۳، ۷۸. تاریخ تولد میر محمد حسین پسر میر علی نقی، در ۱۰۷۳، ۷۹. تعریف سکاك، ۸۰ وله ایضا فی الترجیع، ۸۱ ساقی‌نامه، ۸۲. دیباچه بر مثنوی تحفة الاقالیم به نثر، این دیباچه «عبدالعالی» که گویا نویسنده نسخه ما است افسوس که از پایان افتاده است. از آن برمی‌اید که کاشف هنگام نوشتن این دیباچه در دهه ششم عمر خود به سر می‌برده و در سپاهان گوشه گزیده بود، ۸۳. مثنوی موسوم به تحفة الاقالیم که در آن توحید خداوند است و ستایش پیامبر در چندین بیت، سپس ستایش علی، صفت دو پسر پیر، عشق، عاشق شدن پسر بزرگ، ترتیب اسباب عروسی، رفتن مردم داماد به جانب خلوت دختر، مناجات با خدا، رفتن داماد بحجله گاه عروس، تعریف و عیش و نشاط، تعریف سراپای معشوق (مانند سراپای مهری عرب) تعریف قناعت، مذمت خست و شرح احوال رئیس، صفت سخا، نامه رسانیدن قاصد بیار، مذمت صبح، مذمت زر و نکوهش زر دوست، تعریف آفتاب، تعریف خاك نجف و برگشت از آنجا، بیان شدت فصل زمستان، مذمت هممصحبت نادان، مذمت تصدیق بلا تصور، تعریف عصمت، شرح بی طمعی، توبه از هجو، مدح امام زاده هارون ولایت، مذمت نمامی و غمازی، مذمت ریا و شیادان متشرع، ستایش از شعرا از فردوسی تارشدی، ستایش مولانا رشدی رستمداری شیعی، التماس از میرزا مهدیخان، خاتمه در ستایش اعتمادالدوله، ۸۴. غزلیات با تخلص کاشف یا کاشف اسمعیل، به ترتیب تهجی از الف تا میم و از آغاز و انجام افتاده است؛ ۸۵. دیباچه‌ای که به دستور خود شاعر «مجدا اسماعیلا» نوشته شده و شاید از همان عبدالعالی باشد و نیمه نخستین دیباچه تحفة الاقالیم که چون نسخه ما آشفته است در اینجا گذارده شده است، ۸۶. رباعیات، ۸۷. سرگذشت کاشف به خامه شیوای خود او به نثر و می‌نویسد که در ده‌سالگی به مکتب خانه رفت و شیفته نوجوانی از سادات اصفهان شد و نزدیك به سه سال به آن گرفتار بود. در همان هنگام در پی سرودن شعر بوده و مطلع نخستین غزلی که سروده است این است: «از دیده ام باین دل مسکین چه ها رسید ×× هر جور کو رسید بما هم ز ما رسید»؛ ۸۸. فصلی در عاشقی قهوه‌خانه، در اینجا از مسافرت کاشف از نجف که در آنجا شیفته عرب بچه‌ای شده بود و از آنجا در ۱۰۴۵ به سپاهان آمده و از چند تن از دوستان خود او یاد شده مانند میر محمد مقیم تبریزی، محمد شفیع بزاز مهبادی، میرزا امین صراف، محمد تقی بزاز سپاهانی، پیر خرابات حاجی باقر بسمه چی، رئیس ابوالحسن دولت آبادی، حاجی محمد شریف، محمد صادق، مسعود صوفی سمسار تبریزی عاشق تنباکو فروش معرکه یاربابا، مولا جمال اعرج. کاشف از همه اینها به هزل و تمسخر وصف می‌کند، ۸۹. دیباچه رمل سالیانه که به التماس محمد قاسم به جهت ناظر بیوتات مسوده شد، در تعریف علم رمل و لغز نام صفی قلی بیك از محمد قاسم کاشانی، ۹۰. لغز فارسی مانند لغز بهایی، مورخ ۲۴ محرم ۱۰۵۹، ۹۱. مسوده کتابتی که از زبان استاد علی اکبر معمار بیکی از خویشانش نوشته شد، در آن از بنگ و بوزه و نوازش نامه و مسجد و مدرسه و خانقاه و حمام و کتابخانه و کتاب‌های علمی و ادبی ضمن عبارات یاد شده است، ۹۲. سواد رقعه‌ای که به سیادت پناه میر علی نقی نوشته شده، ۹۳. سواد

کتابتی که به میرزا احمد بیک و میرزا اشرف نوشته و رعایت سفید و سیاهی کرده، ۹۴. در سفارش عزیزی بنورا محمدا نوشته شده، ۹۵. در نصیحت بیکی از مصاحبان قلمی شده، در آن از جعفریه و میخانه یاد شده است، ۹۶. سواد کتابتی که به میرزا صالح نوشته شده، در آن یاد شده از صحبت قهوه خانه و از میرزا محمد مجلس آرا و احمد بیک و میرزا نظام و میرزا محمد مهدی، ۹۷. از زبان شاهدی بزرگی نوشته شده، ۹۸. کتابتی که به میرزا محمد اشرف قلمی شده، در آن از شمسا میرزا محمد علیا و احمد بیک یاد شده است، ۹۹. در طلب کلید حجره به میرزا بهاءالدین مشهدی مسوده شد، ۱۰۰. در جواب رقعه میرزا کمال در طلب گنجفه نوشته شد، ۱۰۱. به ملا قدسی عرب در نجف اشرف قلمی شد. همه اینها از ش ۸۸ تا ش ۱۰۱ به نثر است و شعرهایی نیز در میان آنها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح توسط شاعر، در س ۲۲۶ هامش زیر سه بیت شعر رقم محمد مهدی دامغانی مورخ ۱۱۶۲ دیده می‌شود، در هامش ص ۳۵۷ شعرهایی آمده با رقم «ابن گلعلی ابراهیم رضا - شهر ربیع الاول سنه ۱۱۶۱»؛ افتادگی‌های نسخه در میان صفحات ۸۹-۹۰، ۱۱۵-۱۱۶، ۱۲۳-۱۲۴، ۱۵۳-۱۵۴، ۲۰۵-۲۰۶، ۲۹۰-۲۹۱، ۲۹۷-۲۹۸، ۳۶۱-۳۶۲، ۳۷۱-۳۷۲، ۴۰۳-۴۰۴ است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر (۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۵]

● دیوان کاشف دزفولی / شعر / فارسی

d.-e kāšef-e dezfūlī

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ - ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۸

آغاز: شیرین ترین سخنی که طوطی زبان از آئینه دل بآن گویاست ... یک لحظه بیاور برم ای دلبر زیبا ×× در دیده من مردمک دیده بکن جا؛ **انجام:** متن: ای عاشقان بمیکده دیدم مقام دوست ×× آنجا سزاست نوش شرابی ز جام دوست / آندم که میخورید می لعل فام دوست ×× چون مست میشوید ز شراب مدام دوست / مستی بنده هم بدعا آرزو کنید. حاشیه: اول بسوی ساقی میخانه رو کنم ×× درخم پی طهارت دل تن فرو کنم

شاعر پس از ذکر نسب‌نامه و شرح حالات خود در یک مقدمه منثور و منظوم اشعار خود را که شامل غزلیات و رباعیات و چند مثنوی می‌باشد نوشته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۲ق؛ با یادداشتی از افضل الدین نام در حاشیه مقدمه که به اهل دزفول بودن شاعر نیز اشاره شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۴۰گ، ۱۷-۲۲ سطر (متن و حاشیه)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۳۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۵

آغاز: عشق تو گرفته است زجان شهوت ما را ×× کم کرده ز لطفت بجهان محنت ما را / هر چند غم عشق تحمل نتوان کرد ×× امید نگیرند از آن دولت ما را

حدود چهار هزار بیت با تخلص «کاشف» در غزلیات و قصائد و بیشتر قصیده ها در مدایح و مراثی حضرات معصومین علیهم السلام می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد علی موسوی دزفولی، تا: یک‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۲۷ - ۴۰۲]

● دیوان کاظمی / شعر / عربی

d.-e kāzemī

کاظمی، محمد شریف بن فلاح، ق۱۲ قمری

kāzemī, mohammad šarīf ebn-e fallāh (- 18c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۱ط

قصیده کراریه در مدح حیدر کرار علیه السلام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵ص (۱۸۵-۲۰۰) [ف: ۲۳/۲ - ۷۹۷؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۹۳/۲

آغاز: بسمله. نظرت فازرت بالغزال الاحور ×× وسطت فارزت کل لیث قسور؛ **انجام:** ذاک مدح الاله فیک ... ×× حبت بمدح فذاک قول معاد

دیوان قصاید اوست در نعت و ستایش پیامبر و مرثیه‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۲۰گ (۶۴پ-۸۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۷سم [ف: ۸- ۴۰۴]

● دیوان کاظمی / شعر / عربی

d.-e kāzemī

کاظمی، کاظم بن جواد، ق۱۳ قمری

kāzemī, kāzem ebn-e javād (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۲

آغاز: هذا الذی تعرف البطحاء و طئته؛ **انجام:** اذا مسحت علیها یرجع البصر.

مجمع القصاید است. مجموعه‌ای است از قصاید شعرای مشهور عرب با منتخباتی از دیوان منسوب به امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) که جامع آن کاظم بن حاج جواد کاظمی است که در مدرسه جلالیه اصفهان به جمع و تدوین آن پرداخته است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۲۳۱ و محرم ۱۲۳۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی دارچینی، جلد: پارچه‌ای، ۱۵۲گ، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۷۲۸]

● **دیوان کاظمی** / شعر / عربی

d.-e kāzemī

کاظمی، عبدالمحسن، ۱۸۶۵ - ۱۹۳۵ میلادی

kāzemī, ‘abd-ol-mohsen (1865 - 1935)

چاپ: دیوان او در دمشق و قاهره چاپ شده

[موسوعة أعلام العراق ۱۳۶/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۶

آغاز: سقی دار نعمی الحیا المنسجم ×× و اسحب فیها الذیول النسم؛ **انجام:** أقمت علیه الحد فی حد عزمتی ×× و غادرته نهب البلی المتتابع

۱۰ قصیده، حدود ۴۰۰ بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۴؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار، دو برگ شامل اشعاری از سعدی، شیخ جابر کاظمی، شریف رضی و غیر از آنها در پایان آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۰-۲۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۴۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۷/۱۵

آغاز: أجیر انا بمحافی الحمی ×× و من أین منی جیر انیة؛ **انجام:** تفدیک نفسی یا زینة الولدان ×× قد تم أنسی فی وصلک الفتیان

قصایدی است حدود ۱۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، اوایل قرن ۱۴؛ چند بیتی از اشعار سید حمیری و ابولعتاهیه و دیگران در انجام ثبت شده؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۷۷-۸۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۵۰۲]

● **دیوان کامران میرزا قاجار** / شعر / فارسی

d.-e kāmrān mīrzā qājār

کامران میرزا قاجار، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۷ شمسی

kāmrān mīrzā qājār (1855 - 1928)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۶

آغاز: بسمله، سلطان جهان ناصردین خسرو منصور ×× سالار جهان فخر زمان شاه تناسل؛ **انجام:** زندگانی و ملک و دولت و دین ×× پادشاهی و عدل و فضل و هنر.پایان نسخه: کاتب الحروف چاکر استان مبارک جان نثار کامران.

شامل قصاید متعددی است که در ستایش ناصرالدین شاه سروده شده و به خط دوران کودکی شاهزاده کامران میرزا (درین نسخه) درج گردیده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی لیمویی، جلد: ابره، ترمه پارچه‌ای، ۲۳گ، ۶ سطر (۵×۸)، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۰]

● **دیوان کاهی** / شعر / فارسی

d.-e kāhī

کاهی، نجم الدین محمد، - ۹۸۸ قمری

kāhī, najm-od-dīn mohammad (- 1581)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۶

آغاز: مصور تا بصورت کردنست آن پریرورا ×× نمیخواهم که بر دیوار بینم صورت او را؛ **انجام:** ای دوست ز آتش غضب کن پرهیز ×× خوش خلق شو و ز تند خوئی بگریز / خواهی که شوی پخته غضب را بگذار ×× هرگز نپزد کباب در آتش تیز

خط: نسخ، کا: سید داوود ولد سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۲۱گ، ۳۳-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۳۸]

● **دیوان کتاب** / شعر / فارسی

d.-e ketāb

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۲۳

آغاز: سر آن یار غار نادر کیست ×× لیکن آن فهم و درک قادر کیست؛ **انجام:** تو گر کاری کنی زینسان به عالم ×× ز غمهای جهان مانی تو سالم

غزلهاست با تخلص «کتاب»؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳ص (۳۸۷-۳۹۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۳]

● **دیوان کثیر عزة** / شعر / عربی

d.-u kaṯīr ‘izza

عزه، کثیر بن عبدالرحمن، - ۱۰۵ قمری

‘ezza, kasīr ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 724)

تا کنون دیوان وی را دو نفر، از لابه‌لای منابع شعری عرب جمع و شرح کرده‌اند، یکی هنری پیرس فرانسوی است که در دو جلد در الجزایر به سال‌های ۱۹۲۸ تا ۱۹۳۰م آن را چاپ کرد، دیگری استاد احسان عباس است.

چاپ: بیروت، محقق: احسان عباس، دار الثقافة، ۶۰۸ص، ۱۹۷۱م.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۰۵/۱

آغاز: فنرجع نحن الواترین فلم ندع ×× لنا فی عدو حین ندرکه تبلا / نحارب اقواما فنسبی نساء لهم ×× و نصفدهم اسرا و نوجعهم قتلا؛ **انجام:** من الشم مشراق نیف بقرطها ×× اسیر اذا ما قلد الحلی واضح

خط: نسخ عربی، کا: علی بن حسین بن محمد بن ابراهیم بن عبدالمحسن، تا: ۲۰ ربیع الاول ۹۳۸ق؛ به نظر این نسخه نادر را از روی نسخه بسیار کهنه‌ای کتابت کرده اند که شامل اشعار کثیر عزه، جریر و فرزدق بوده، بعضاً دارای توضیحاتی به قلم ریزتر که به خطی شبیه است که رقم نسخه با آن زده شده است، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف:

[۲۷/۱ – ۱۸۸]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۴

آغاز: فنرجع الواترین فلم ندع ×× لنافی عدو حین ندرکه تبلا؛ **انجام:** ترا هم قعودا حوله و عیونهم ×× مکسرة ابصارها ما تصرف
با دیوان طغرائی در یک مجلد. تذکر: نام مؤلف در فهرست نیامده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۵۹گ، ۱۹–۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۳۹]

● **دیوان کردی** / شعر / کردی

d.-e kordī

کردستانی، مصطفی بیک، ق۱۳ قمری

kordestānī, mostafā beyk (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۵

آغاز: قالان سرو مالم چاورش قنات ×× پابندل دل دینم کاکول پریشانست؛ **انجام:** گواهی حشره بو دعوای شهادت برگ خوی نینم ×× که قادر خوی دزدانی من له سرکام مذهب و دینم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۷ق، جهت احمد مختار بیک؛ در آخر نسخه اشعاری از شیخ شهاب و سامی، یادداشتی از عثمان پاشازده در ۱۳۳۴؛ جلد: مقوای سبز، ۴۰گ، سطور مورب، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ – ۸۵]

● **دیوان کرمانشاهی** / شعر / فارسی

d.-e kermānšāhī

کرمانشاهی، محمد اسماعیل بن محمد علی

kermānšāhī, mohammad esmā'īl ebn-e mohammad 'alī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۲-طباطبائی

آغاز: بدل شد زپیری طراز جوانی ×× که شد زعفرانی رخ ازغوانی / بلاهت فرو بست درهای دانش ×× خرافت گرفتی ره نکته دانی؛ **انجام:** زشست قضایت کمان تیر گردد ×× نشان قضائی دم بی نشانی / دل عاصیم خون زدست قدر شد ×× امان از بلا و غم آسمانی
غزلی از او؛ گویا دارای تخلص عاصی دارای ۱۲ بیت، در عنوان ابیات آمده است: «من عالم النحریر الاستاد آقا محمد اسماعیل کرمانشاهی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ [ف:۲۳-۷۱۳]

● **دیوان کرمانی** / شعر / عربی، فارسی

d.-e kermānī

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

چاپ: تبریز، ۱۳۵۷ق، با ترجمه نثری آن به فارسی چاپ شده

[دنا ۵/۳۳۶]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۹۹/۵-عکسی

آغاز: لمولانا روحی فداه: اخلصت حتی فی ولاء کاظم ... در جایی دیگر آمده: این نیز از قصایدی ست که وحید عصر ... در راه یزد انشا فرموده، به تاریخ رجب ۱۲۶۵ق: ظللت علی الایام فرحان غافلا ...
مجموعه سروده‌هایی از ایشان به عربی، بیشتر در سوگواری، چند قطعه است و چند قصیده در حدود ۲۵۰ بیت؛ خط: تحریری، کا: محمد بن علی حسینی کوهپایی کرمانی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ راسته و چلیپا؛ ۹ص (۱۶۵-۱۷۳) [عکسی ف: ۱ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۵

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد حسن حسینی اصفهانی کباب فروش، تا: شنبه ۲۵ رجب ۱۲۸۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۴۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۱۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۴۶

آغاز: استبدل الدهر ایساری باعساری ×× و شاب صفوی باقذاء و اکدار؛ **انجام:** فاختر لنفسک من هذین انسبه ×× لدین جدک یا زینا لاقران
در مرثیه و ستایش امامان است در ۱۳۰ و اند بیت که در ۱۲۵۹ ساخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ محرم ۱۳۴۴ق؛ از روی نسخه آستان قدس؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۲گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۱۰۱]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۳

آغاز: استبدل الدهر اعساری بایساری ×× و شاب صفوی باقذاء واکدار؛ **انجام:** و عدوکم نارالنوی شملتهم ×× ماه نأو او عدابهم لایردع
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی از عبدالحسین بن محمد خراسانی در ۲۹ محرم ۱۲۹۴؛ جلد: چرم زرد، ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۱ – ۲۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۷۱

آغاز: بسمله. حمدله ... استبدل الدهر یساری بایساری. این روزگار کارهای آسان مرا مشکل کرد؛ **انجام:** و کل معیا من اساه کمید. (کذا)
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان کرمانی** / شعر / فارسی

d.-e kermānī

کرمانی، عبدالسلام بن محمد

kermānī, 'abd-os-salām ebn-e mohammad

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۰۱

آغاز: مراست درد دلی پی برده بر گفتار ×× که سنگ خاره اگر

بشنود بگرید زار؛ **انجام:** ز نظم من به ثنای تو روی مه را مهر ×× بخامه زر خود کرده باد نقش و نگار
قصیده رائیه است؛ خط: نستعلیق عالی، کا: عماد الحسینی، بی‌تا؛ چنین به نظر می‌رسد که در رقم این نسخه دست برده شده و به طور کلی رسم الخط قدیمی‌تر از خط عماد الحسینی است، مجدول، باکمند، دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب منقش مرصع بسیار خوب، یک سرلوح و یک کتیبه مذهب مرصع ممتاز، یک سرفصل مذهب منقش مرصع؛ مهر: میرزا مهدیخان نادری؛ کاغذ: قطعه بخارایی، جلد: مقوای روغنی بوم گل ماشی، ۱۸ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۹۶۲]

● **دیوان کرمانی** / شعر / عربی

d.-e kermānī

کرمانی، محمد حسین

kermānī, mohammad hoseyn

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۵

آغاز: قفافا لليالی مشرقات عوائد ×× وهذه خيام دونهن عطارد
قصیده از اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۲۵۹-۲۶۲)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۷]

● **دیوان کرهرودی** / شعر / فارسی

d.-e karahrūdī

کرهرودی، میر ابراهیم، ق۱۱ قمری

karahrūdī, mīr ebrāhīm (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۷/۲۵

آغاز: الحمد که آمد ملک و ملل سر عسکر اسلام و سر اهل دول احکام ملک که عدل؛ **انجام:** مالک ملک اولو الامر مدام آمده مرهم درد و مرام دل و داروگر روح همه آرام و مراد همه کام آمده
بحر طویل. با قصیده‌ای از او در مدح امیرالمؤمنین (ع) در ص ۲۲۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۹۱ق، جا: شهر نو؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۲۲۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۳۸]

● **دیوان کریمی** / شعر / عربی

d.-e karīmī

افندی کریمی، محمد، ق۱۱ قمری

afandī karīmī, mohammad (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۱۹

(منتخب)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۳۰پ-۱۵۳ر)، اندازه: ۱۳×۲۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۷۹]

● **دیوان کشته نطنزی** / شعر / فارسی

d.-e kešte-ye natanzī

کشته نطنزی، احمد بن علی اکبر، ق۱۳ قمری

kešte-ye natanzī, ahmad ebn-e ʻalī akbar (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۶

آغاز: همایون نام میمونت بهر طغرا بود پیدا ×× بلی نام همایون تو باشد زیب هر طغرا؛ **انجام:** تو خود ای جوان دل در ان زن مبند ×× که دل می‌نبندد در ان هوشمند
قصیده است و غزل به ترتیب تهجی قافیه ها نزدیک به ۱۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زنگار و لاجورد، با سرلوح، یادداشت روز سه‌شنبه ۳ صفر ۱۲۷۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر (۹×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۳۵۶]

● **دیوان کشفی دارابی** / شعر / فارسی

d.-e kašfī-ye dārābī

کشفی، جعفر بن ابی اسحاق، ۱۱۸۹ - ۱۲۶۷ قمری

kašfī, ja‘far ebn-e abī-eshāq (1775 - 1851)

[فرهنگ سخنوران ۴۸۵؛ الذریعة ۹۱۱/۹؛ دنا ۳۳۶/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۹

آغاز: گل کند تا سرنوشت عشق از عنوان ما ×× بیت ابروی بتان شد مطلع دیوان ما؛ **انجام:** چه شود گر به نگاهی دل او شاد کنی ×× بنده خویشتن از بند غم آزاد کنی. الحمدلله که به اواسط شهر صفر المظفر ۱۲۵۶ هجری اختتام این دیوان صورت گرفت واقع در کانپور.
غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «کشفی، کشفیا»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط صفر ۱۲۵۶ق؛ در پایان از تاریخ مرگ رضی الدین بن قاضی حبیب الدین در ۱۲۶۲ یاد شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۴سم [ف: ۲ - ۳۳۵]

۲. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه‌ای از آن نزد سید محمد علی روضاتی در اصفهان و نزد سید حسین شهشهانی (د: ۱۳۸۱ در تهران) موجود است. [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۸]

● **دیوان کشوری** / شعر / فارسی

d.-e kešvarī

کشوری

kešvarī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۱-ف
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش ش ۴۷۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰/۴۳۵۴/۳
قصیده مسدس در ستایش علی (ع)؛ بی‌کا، بی‌تا، مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۵۳-۳۵۴)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۱]

● دیوان کشوری دیلمقانی / شعر / فارسی و ترکی
d.-e kešvarī-ye dīlmaqānī

کشوری دیلمقانی، نعمة الله، ق۹ قمری
kešvarī dīlmaqānī, ne‘mat-ol-lāh (- 15c)

[دنا ۳۳۷/۵؛ نسخه‌های منزوی، ج۳، ص۲۴۹۲ (در آن جا از همین نسخه یاد شده است)؛ فرهنگ سخنوران، ج۲، ص۷۶۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۶۲
آغاز: بخش فارسی: جان می‌دهد سگان ترا بنده کشوری ×× بنده است می‌کند ادب بندگی ادا ...؛ بخش ترکی: نمر تو نعا نمینجه بوالمزاول موی میان ظاهر ×× تبسم قلمینجه ایرمز اول نقش دهان پیدا؛ **انجام:** بخش فارسی: قاسم: ای ز نخل آرزو زلف سیاهت خوشه‌ای ×× گوشه‌های ابروت را در دل ما گوشه‌ای؛ بخش ترکی: قباد: چشم تر بیرله منم اول شمعتک پروانه سی ×× درد دل بیره کونکل در عشق او تندین یانی

شامل: غزلیات، مخمس، رباعیات، معمیات، غزلیات ترکی و معمیات ترکی؛ پیش از برگ ۶۵ هم که غزلیات ترکی آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، رکابه‌دار، در هر صفحه ۸ مصراع به صورت چلیپا، مهدی بیانی در آغاز نسخه چنین نوشته: «نسخه‌ای از بوستان سعدی نزد اینجانب است که باین عبارت خاتمه می‌یابد: «کتبه العبد الضعیف کشوری ۸۹۶م» و با مقابله این نسخه با بوستان فوق الذکر هیچ جای تردید برای نگارنده نمانده که اشعار این نسخه به خط ناظم آن می‌باشد. میر علیشیر نوائی در مجالس النفائس کشوری را از شعرائی دانسته که از حسن خط نستعلیق هم بهره داشته است و البته خط نستعلیق حاضر در قرن نهم جزو خطوط خوش محسوب می‌شده است. به تاریخ سوم خرداد ماه ۱۳۲۸. ناچیز مهدی بیانی»؛ مهر: «عبده محمد ابراهیم ۱۰۵۶» (بیضی)، «نجفقلی» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۸ سطر چلیپا و ۲ حاشیه (۷/۵×۱۲/۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۱سم [ف: ۲۹/۲-۸۲۲]

● دیوان کشوری رودباری / شعر / فارسی
d.-e kešvarī-ye rūdbārī

کشوری اردوبادی، ق۱۰ قمری
kešvarī ordūbādī (- 16c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸۹
آغاز: با سگان او بگو حال زارم ای رفیق ×× مردنم نزدیک شد آگاه کن احباب را / مرد مسکین کشوری زان لب حدیث اکنون چه سود ×× دادجان بیمار غم ضایع مکن جلاب را؛ **انجام:** وه وه چه خوش بود که نمایی رخ از نقاب ×× تا کشوری خسته دهد دیده را جلا

از سراینده‌ای با تخلص «کشوری» با یادداشتی در ص. ع. که می‌گوید: از شعرای دربار سلطان یعقوب آق قوینلو بوده و نسخه‌اش منحصر است. پس بایستی کشوری رودباری قزوینی سده ۱۰ق باشد (نسخه‌ها ۲۴۹۱/۳) در آن آمده: «پناه سلطنت یعقوب خان آن شاه دریا دل ××که طوق طاعت او حلقه گش است شاهان را». چند تخلص او: چو «کشوری» به وفای تو جان دهد آخر ×× سگی که بوی کند روزی استخوان مرا / عروس دهر را عاشق مشو ای «کشوری» زان رو ×× که این گل در قفس دارد چو تو بلبل هزاران را / ای «کشوری» اندوه و غم باشد از آن شیرین صنم ×× چون پادشاهی مغتنم اندک خوش و بسیار خوش. و واپسین تخلص: همت نگر که «کشوری» از زهد پا کشید ×× و اکنون پیاله می‌کشد و، می‌کشد سبو. غزل به ترتیب الفبایی است، سپس تخمیس، مربع، مشاعره. در آغاز مشاعره دیباچه‌ای است به نثر. در آن می‌گوید: «در مجلس سلطان بن السلطان ملك شمس الدین محمد بن ابراهیم خان مجلس مشاعره بر پا بود. شهزاده ز من خواست از هر حرفی پنج بیت گرد آورم و من این بیتها را گرد آوردم»، غزل است نه به ترتیب تهجی سپس مربع و مخمس و مشاعره به دستور ملك شمس الدین محمد بن ابراهیم خان از هر حرفی پنج بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۵۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۲-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۲۸]

● دیوان کعب بن زهیر / فضایل و مناقب، شعر / عربی، فارسی
d.-e ka‘b ebn-e zohayr

کعب بن زهیر، - ۲۶ قمری
ka‘b ebn-e zohayr (- 648)

چاپ: بیروت، دار الارقم ابن ابی الارقم، ۲۰۰ص، م۹ص، ف۱۰ص، ۱۴۱۴ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۸-ف
نسخه اصل: بادلیان شماره 33 pococ. با حواشی لغوی فارسی. قصیدة کعب بن زهیر فی مدح الرسول مع شرحها؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۶]

● **دیوان کفاش** / شعر / فارسی
d.-e kaffāš
کفاش خراسانی، رمضان، – ۱۳۱۴ ؟ شمسی
kaffāš-e xorāsānī, ramazān (- 1935)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۶
آغاز: صدای ناله کفاش در هر گلستان آید ×× روان خون جگر از چشم مرغان خوش الحان شد؛ **انجام:** هر دو عریانند اما این کجا و آن کجا
مشتمل است بر غزلیات در سوگ امام حسین (ع) و شهدای کربلا؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی حسینی کوه کمری، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای آبی، ۲۶گ، اندازه:۱۲/۵× ۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۴]

● **دیوان کفاش اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e kaffāš-e esfahānī
کفاش اصفهانی، ق۱۳ قمری
kaffāš-e esfahānī (- 19c)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۸۶-۲۹/۱۲۶
آغاز: بسمله نخستین به نام خداوند پاك ×× که ما را بر انگیخت از آب و خاك / علیم و عظیم و قدیم و ودود ×× نگارنده آسمان کبود؛ **انجام:** بدآن شاه با پیکر چاك چاك ×× زبانش به ذکر خداوند پاك / لبش خشك و چشم ترش پر زآب ×× زخون آفتاب رخش در سحاب
کلیات اشعار شاعر است با تخلص «کفاش» اغلب این اشعار در مدایح و مراثی ائمه (ع) است و عنوان‌های آن عبارتند از: مثنوی زینت الانجمن در مدح ائمه (ع)، ساقی‌نامه در مدح علی (ع)، ترجیع‌بندها در مدح ائمه (ع)، غزلیات در مراثی، مثنوی در تولد امام زمان (عج)، مراثی امام حسین (ع)، شاعر از مردمان عهد قاجاریه است و در این دیوان قصیده‌ای دارد که در مرگ محمد شاه قاجار سروده است. نام کتاب در آغاز نسخه «زینت الانجمن» و در پایان آن «مجمع المصائب» ذکر شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۹۲۶]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۲ فرخ
آغاز: بسمله. دلا بگشا زبان اول بحمد خالق یکتا ×× که کرده خیمه هفت آسمان را بیستون برپا
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ ربیع الاول ۱۲۹۲ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: – ۸۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۱۵-۲۹/۲۵۵
آغاز: باز آنجا دوزنان پیدا شدم ×× چهار بودم سه شدم اکنون دوم / از دوی بگذشتم ویکتا شدم ×× برده بودم مدتی چون شا شدم؛ **انجام:** نکهت جنت ونسیم صبا ×× جانفزاتر زبوی دلبر نیست / بادخالی سری زنشئه کام ×× که زمست سبوی دلبر نیست
مراثی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۲۵گ، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۲۶]

● **دیوان کلامی** / شعر / فارسی
d.-e kalāmī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷/۵۱۲۱/۶
قصیده در مدح فرمانفرما از شخصی عبدالله نام که کلامی تخلص می‌کرده است (تبارك الله ازین آفتاب و اوج جلال ... لمحرره آقا عبدالله مدرس متخلص بکلامی) در ۲۴ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول شنگرف؛ اندازه: ۷×۲۷سم [ف: ۱۵ – ۱۱۲]

● **دیوان کلبی** / شعر / عربی
d.-e kalbī
کلبی، محمد بن صالح
kalbī, mohammad ebn-e sāleh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۹۹/۶
آغاز: و محبر أنشا یقول تعجبا ×× لما رای شعراً قوافیه هو / هذا ابوالعباس قال قصیدة ×× فیها عویص لیس یدری ما هو / شعراً اوایله آوابد کلها ×× و اواخر الابیات منه ما هو؛ **انجام:** کم تسعة فی تسعة مضروبة ×× فی تسعة اخری بحققك کم هو / و ثلثة و ثلثة فی مثلها ×× و ثلاثتان فی نصف ذلك کم هو / و غریبة مالوفةقد صفتها ×× ستین قافیة نظمت فما هو
پنجاه و سه بیت است هر بیت لغزی است با قافیه استثنایی در پایان قصیده به حساب عقود انامل نیز اشارت دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد شاه بن محمد ناعمری مربیانی، تا: ۷۱۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۳۲۸–۳۳۰)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۵ – ۱۰۹]

● **دیوان کلیم کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e kalīm-e kāšānī
کلیم کاشانی، – ۱۰۶۱ ؟ قمری
kalīm-e kāšānī (- 1651)
آغاز: بدل کردم به مستی عاقبت زهد ریایی را ×× رسانیدم به آب از یمن می بنیاد تقوی را / ز سینه این دل بی معرفت را می‌کنم بیرون ×× چرا بیهوده گیرم در بغل مینای خالی را
چاپ: مکرر چاپ شده؛ مشار فارسی، ج۲، ص۲۳۵۹، تهران، سنگی، ۱۳۵۴ق، رقعی، ۱۷۵+۱صص
[الذریعة ۹۱۵/۳ و ۱۳۲/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۹۲/۳ و ۱۸۹۱/۳؛ مشترك پاکستان ۸۷۶/۷؛ دنا ۳۳۷/۵– ۳۴۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۴۲
رباعیات؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۱۰۴-۱۰۶) [ف: ۳۷ - ۵۲۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۷۶/۱
شامل:قصاید،غزلیات،رباعیات و مثنویات؛خط: نستعلیق، کا: صفی الدین محمد تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶-۵۲۷]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۸
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بنام خدائی که از شوق جود ×× دو عالم عطا کرد و سایل نبود / حکیمی که شمع زبان در دهن ×× فروزان نماید بباد سخن؛ **انجام:** شاهنامه: چو اقبال این شاه گردون سریر ×× نه بیند دگر در جهان قلعه گیر. کتاب: ای با افلاک عقد الفت بسته ×× رفعت در پای کرسیت بنشسته / طاق تو بطاق کهکشان چسبان شد ×× مانند دو ابروی بهم پیوسته
شامل: مثنوی ظفرنامه شاهجهانی، قصاید، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، ساقی‌نامه، مقطعات، چند مثنوی کوتاه، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات. مثنوی ظفر نامه شاهجهانی شاهنامه‌گونه‌ای است از شرح احوال سلاطین گورکانی از امیر تیمور تا شروع زمامداری شاهجهان و شرح احوال و تاریخ شاهجهان را تا فتح ملك ثبت بحسن سعی ظفرخان برشته نظم کشیده است که شاید در حدود پانزده هزار بیت است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵-۱۰۸۶ق؛ مجدول زرین؛ تملك: سلیمان ابن محمد خان قاجار در ۱۲۳۰؛ شرح دیگر «دیوان کلیم داخل کتابخانه نواب اعتضاد السلطنة وزیر علوم و صنایع گردید شهر شوال المکرم ۱۲۸۳» با مهر اعتضاد السلطنة؛ مهر: مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۱۳۰۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۸/۲سم [ف: ۴ - ۹۹۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹ تا ۴۰۷۶/۳۱
مثنوی شکست دست و مثنوی تعریف عمارت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱[ف:۷-۲۰۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۳۹-فیروز
بخشی از غزلیات و قطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۱۱۲۵-۱۱۳۸)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۸۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲۳
آغاز: چو اقبال از نظام الملک برگشت ×× بکشت بخت او شبنم شرر گشت؛ **انجام:** ز شوق باده در این قحط آنکه میرد ×× کفن با خود بخاك از سفره گیرد
نسخه در ۶۴ بیت، مثنوی در وصف قحط؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا، شعرها در چهارستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۱پ-۱۶۲ر)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۹۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲۴
آغاز: مرا تا افکند در روز ... ×× نصیبم کرد گردون بادپایی؛ **انجام:** کند از شیهه شیون در طویله ×× تو گوئی مرده لیلی در قبیله
نسخه در ۴۵ بیت، در تعریف اسب؛ ۱گ (۱۶۲پ) [ف: ۷ - ۹۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲۵
آغاز: کیم من داغداری از زمانه ×× بهر داغی خدنگی را نشانه؛ **انجام:** افتد از بام ×× اگر گیرد درون خانه آرام
مثنوی شکست دست در ۶۱ بیت؛ ۱گ (۱۶۳ر-۱۶۳پ)[ف:۷-۹۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۶
عزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۶۷۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۳۹۰گ، سطور چلیپا، ابعاد متن: ۱۳/۵×۲۳/۵، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۳
آغاز: هر کس به قبله ایی کرد روی نیاز خود را ×× هندو صنم پرستد من سرو ناز خود را؛ **انجام:** گفتم کلیم را به غلامی قبول کن ×× گفتا غلام پیر خریدن چه فایده
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابری، ۱۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۳۳۶]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳
آغاز: کلك قضا مداد خط سرنوشت ما ×× گویی ز دود آتش سودا گرفته است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۸
آغاز: شوق هر کس را که در راه طلب سر میدهد ×× گر در آرد اول از پا آخرش سر میدهد؛ **انجام:** آنکس که ترا رخصت میخواری داد ×× صیقل پی آئینه هشیاری داد
شامل: قصاید و غزلیات و رباعیات کلیم و ۸۸۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ یادداشت: ملك الشعرا بهار؛ مهر: خشت نساء بیگم به تاریخ ۱۱۰۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۵۹۱ص، ۱۶ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۸-۱۷۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۱/۲
آغاز: شوق هر کس را که در راه طلب سر میدهد ×× گر در آرد اول از پا آخرش پر میدهد؛ **انجام:** کند سیل را سنگ سار از حباب ×× بعهدش کند خانه سر خراب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ صفحات چلیپا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱ص (۶۶-۲۵۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۶۵]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و لاجورد، با یک سرلوح، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۷

آغاز: ز بس که شوق ثنایش بحرفم آوردست ×× زبان من چو جرس بی مخاطبی گویاست

حدود ۸۰۰۰ بیت؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام (برگ‌هایی از اول دیوان که شامل بخشی از قصاید بوده و برگ‌هایی از آخر که شامل برخی از رباعیات بوده، افتاده)؛ ظاهراً در زمان خود کلیم نوشته شده، برکنار بخش غزلیات، غزلیاتی در زیر عنوان راقمه کلیم که می‌رساند به خط خود شاعر می‌باشد نوشته شده و با خط اصل نسخه مغایرت دارد، مجدول، یادداشت اعتضاد السلطنه به سال۱۲۸۹؛واقف:سپهسالار؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۵۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۶۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸

جز چند بیت مثنوی کلیم که در حواشی برگ‌های اواخر می‌باشد همه اشعار مندرجه در نسخه، غزل و در حدود ۳۴۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ابیاتی از کلیم نیز در حاشیه نوشته شده و در حاشیه ابیاتی از عرفی، تابعا قمی، ملا عبدالرزاق قمی، میر محمد محسن طبیب حکیم تخلص نیز نگارش یافته، شاید بعضی از ابیات حواشی به خط خود کلیم باشد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۲۹۱]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵-۶/۱۶۵

آغاز: بسمله بگذاشتم بهم بدونیک زمانه را ×× آزاده‌ام ندام شناسم نه دانه را / سرمای سرو مهری گل بود در چمن ×× آتش زدیم خار و خس آشیانه را؛ **انجام:** از کوتهی خلعت آسایش کسی است ×× گر زانکه مزایای بدامان نرسیده / تا عشق بود کم نشود تیرگی بخت ×× شب بیشتر ازشمع به پایان نرسیده / دراین زمانه که مرغ کباب درقفس است ×× کلیم فکرهایی تو از کجا کردی

از حرف «الف» تا حرف «هاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: محمد وثوق در تیر ۱۳۲۰؛ جلد: مقوا زرد، ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷۱/۵

آغاز: کیم من داغداری از زمانه ×× زهر داغی خدنگی را نشانه؛ **انجام:** چون شد تقدیر کس می‌افتد از بام ××اگر گیرد درون چاه آرام

مثنوی شکست دست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۰ق؛ سه ستونه بعضا چلیپایی، در دو صفحه این سفینه دو شعر یکی از شاعری با تخلص شهرت نوشته شده و دیگر از محمد امین الحسینی قائینی که هر دو نوشته‌اند به دستور میرزا محمد مقیما، و تاریخ یکی از آنها ربیع الاول ۱۰۴۰ می‌باشد؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۴ص (۴۸۱-۴۸۴)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۹۲]

۱۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالرشید، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نگویی بی اثر دیگر کلیم این اشکریزی را ×× ز بختم گریه آخر هم سیاهی بر دو هم شوری

منتخبات غزلیات کلیم از الف تا یاء در حدود هزار و سیصد بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: غره رمضان ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۵۰ص (۴۹-۹۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۶

آغاز: چو اقبال نظام الملک برگشت ×× بگشت بخت او شبنم شر رگشت / مثنوی شکست دست: کیم من داغداری در زمانه ×× بهر داغی خدنگی را نشانه / مثنوی در تعریف اسب: مر اتا افکند هر روز جایی ×× نصیبم کرد گردون باد پایی / مثنوی جنگ شاهزاده: بمهمانی گوش ارباب هوش ×× یکی قصه دارم بمن دار گوش / تعریف سراپرده: برای سراپرده ات آقتاب ×× ز زر تار تابیده زرین طناب / مثنوی تعریف سپر: پیش رخ شه نه سپر شد حجاب ×× پاره ابریست بر افتاب؛ **انجام:** چگویم با تو کاین مطرب چه پرداخت ×× در و دیوار را در وجد انداخت / مثنوی شکست دست: چو شد تقدیر کس می‌افتد از بام ×× اگر گیرد درون چاه آرام / تعریف اسب: کند از شیهه شیون در طویله ×× توگویی مرده لیلی در قبیله / مثنوی جنگ شاهزاده: همیشه بر اورنگ فرماندهی ×× بماناد با فر ظل اللهی / تعریف سراپرده:بهر سرزمینی که شاه جهان ×× نهادست پا، گشته بر گرد آن / مثنوی تعریف سپر: حفظ الهی سپر شاه باد ×× چرخ سپردار و هواخواه باد

چند مثنوی در باب قحط دکن و شکست دست کلیم و تعریف اسب و جنگ شاهزاده اورنگ زیب با فیل و کشته شدن اسب شاهزاده و تعریف سراپرده شاهجهان و تعریف سپر، در حدود چهارصد بیت؛ ۱۵ص (۴۸۸-۵۰۳) [ف: ۷ - ۵۸۹]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ مجدول زر و لاجورد، با سه مجلس تصویر که در دوتای آنها سه پیکره است و در یکی دو پیکره و یکی از آنها در هر مجلس پیکره کلیم است؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۷

آغاز: شوق هر کس را که در راه طلب سر می‌دهد ×× گر در آرد اول از پا آخرش پر می‌دهد / بچه شهباز قدسی کرد و روزت روزگار ×× پای بند آشیان کرد آخرت سر می‌دهد؛ **انجام:** راحت زینسان طرب سرائی می‌خواست ×× عشرت در بزم دهر جائی

می‌خواست / فواره اش آستین ز در پر کرده ×× آئینه حوض رونمائی می‌خواست
شامل: قصاید، ترکیب‌بند، ترجیعات، چند مثنوی در مورد شکستگی دست شاعر، در تعریف و مذمت اسب، درباره عمارت شاهنواز خان و غیره، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، اشعار این نسخه در قسمت اول مدح سلاطین هندوستان و احوالات آن کشور است؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد تقی کاتب خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۸ رمضان ۱۰۵۷ق؛ مجدول زرین، با دو سرلوح مذهب متوسط؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۵۰۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۹۹۵]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۶
بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۱گ، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۳سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۲۵
۶۸ بیت؛ کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: میشن سیاه، ۱گ (۶۹۱-۶۹۲)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۰]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۶
شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۰۶۴ق؛ ۳ص (۲۰۲ - ۲۰۴) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۹]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۶/۱۲
حدود ۸۲۰ بیت است در چهار ستون؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ مجدول به زر؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۱۳گ (۲۱۴پ-۲۲۷ر)، اندازه: ۱۴×۲۵سم[ف:۹-۴۰۳]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۲
نخست مثنوی شهنامه یا شاهنشاه نامه یا پادشاه‌نامه یا ظفرنامه شاه جهانی یا شاه جهان نامه او است که در چهل سالگی در ۱۰۴۷ سروده و تاریخ پیروزی‌های شاه جهان است. سپس قصیده‌هاست در ستایش و کتابه و آنگه مقطعات که از رهگذر تاریخ عصر بسیار سودمند است، پس از این غزل‌ها است به ترتیب تهجی (آغاز این یکی و میان دو حرف دال و یاء افتاده) آنگاه رباعی‌ها است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: آغاز دهه نخستین صفر ۱۰۷۵ق؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸
آغاز: شوق هرکس را که در طلب سر میدهد ×× گردر آرد اول از پا آخرش پر میدهد
مشتمل بر قصاید و مثنویات و غزلیات، محشی به گلستان و بوستان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ دارای دو سرلوح؛ ۲۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۲۲۱]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۸۶
قصاید است و ماده تاریخ و مثنوی و غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۸۱ق؛ با سرلوح، مجدول زر و شنگرف و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۸گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۹۳]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** باران از بس که شد مکرر ×× در چشم صدف گل است گوهر
خط: نستعلیق، کا: ابن محمد نصرآبادی، تا: شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۲۹۸]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق، به دستور آقا محمد معصوما؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۷۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۳۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۷]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵۲
غزل است به ترتیب تهجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسین شیرازی، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۸۴ق؛ با سرلوح زرین، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه سرخ، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** بود درازی زینت قبای عمرش را ×× (چنانچه هست خوش آینده اختصار کلام) / مدام تا که دهد آفتاب بعد از صبح ×× (همیشه تا که بیاید چراغ پیش از شام)
غزلیات، رباعیات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۸۵ق؛ مجدول مذهب، صفحه اول سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۲۹۲]

۳۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۶۷
آغاز: سوز ما را نیست پایانی خوشا احوال شمع؛ **انجام:** آیینه حوض رو نمایی می‌خواست ... الوهاب. صفحه‌ها جدول بندی به زر و مشکی شده است.
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۸۶ق، بر حسب فرموده میرزا محمد رفیع؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۵۲۸ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم[ف:۲-۱۴۹]

۳۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۳
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن یحیی، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۰۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۰گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۶۰]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۳۰

آغاز: کیم من داغداری از زمانه ×× بهر داغی خدنگی را نشانه
مثنوی شکست دست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱گ (۲۶ر–۲۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۳۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۳۱

آغاز: چو اقبال از نظام الملک برگشت ×× بگشت بخت او شبنم شرر گشت
قحطیه = وصف قحط و شعری دیگر؛ ۱گ (۲۷ر–۲۸ر) [ف: ۳۷ – ۱۳۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۳۷

آغاز: خدایگانا اسبی که داده به کلیم ×× زناتوانی هرگز نرفته رو به نسیم
غیر از مثنوی تعریف اسب شاعر است؛ ۱گ (۳۰۱پ–۳۱ر) [ف: ۳۷ – ۱۳۶]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۲۰

غزلیات (منتخب) اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ فهرست آنچه در هامش آمده: ۱. قصاید آقا شاپور طهرانی، ۲. قصاید میروالهی، ۳. هفت جام یا ساقی نامه فضولی، ۴. انتخاب قصاید صایب، ۵. غزل و قصاید ولی دشت بیاضی، ۶. قصاید امیدی تهرانی، ۷. رباعیات و غزلیات غیاثای حلوایی، ۸. انتخاب قصاید و مثنوی قحطیه هندوستان از طالب کلیم، ۹. لسانی تبریزی، ۱۰. شاه طاهر رکنی، ۱۱. مدح تیمور مولانا دوست خانی، ۱۲. قصاید رازی، ۱۳. قصیده هلالی، ۱۴. قصیده شریف یزدی، ۱۵. قصاید علی نقی کمره‌ای، ۱۶. قصیده ترجمة الشوق عرفی در شوق زیارت نجف، ۱۷. قصاید خاقانی، ۱۸. قصیده کاتبی، ۱۹. انتخاب قصاید خواجه حسین، ۲۰. ساقی نامه حکیم ثنایی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۴۹)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ – ۱۲۴۲]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳۸

حدود ۳۴۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۳۴۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳۹

آغاز: سپهر از راه خصمی چون کمر بست ×× نخستین راه فتح الباب در بست
حدود ۱۲۰ بیت، مثنوی تعریف قحط و وبا و طاعون؛ ۲گ (۱۸۹ر–۱۹۰پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۳۴۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۴۰

آغاز: کیم من داغداری از زمانه ×× زهر داغی خدنگی را نشانه
مثنوی شکست دست [ف: ۸ – ۳۴۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۴۱

مثنوی در تعریف اسب [ف: ۸ – ۳۴۲]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۱۹-۲۹/۱۵۹

آغاز: تهمت رحمی به خود بگذاروخون من بریز ×× می‌توان با خون من شستن گناه خویش را / جاده نتواند به گرد جلوه شوقم رسید ×× زین سبب گم می‌کنم هر لحظه راه خویش را؛ **انجام:** مذهب بنده وآزاد همین یک حرف است ×× چیست آزادی کونین سبکباری دل / عشق چون تیغ کشد بر دل بیچاره کلیم ×× کیست جز داغ که آید به سپر داری دل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول سه ستونی مذهب؛ جلد: مقوای سفید، ۳۶گ، ۱۲–۱۶ سطر چلیپایی سه ستونی، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۲۷]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از گل شخص ار بفرض رسته ×× درمانده به آب و پل شکسته
مشتمل است بر غزلیات و رباعیات و قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای سرلوح و کتیبه، مجدول؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی مصور (نقاشی فرنگی)، ۲۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۸/۹سم [ف: ۱۷ – ۲۲۴]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاری که تمام مایه آزارست ×× در پا نخلد تا نزنی پا بسرش
شامل غزلیات و رباعیات است که در هامش «دیوان اثر» به شماره ۸۹۳۹ قرار دارد؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای ترنج و سرترنج؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۱گ، ۱۶–۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۷سم [ف: ۱۷ – ۳۲۰]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۸/۶

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶گ (۳۰پ–۳۵پ) [ف: ۳۸ – ۱۸۳]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۸

غزلیات است از الف تا دال؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ آلبالویی، ۵۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۵/۶سم [ف: ۲ – ۳۳۵]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باد بر او رنگ شاهی جاوان شاه جهان ×× تا سریر هفت گردون زر نشان از اختر است
قسمتی از غزلیات تا اواسط روی الف، قصاید، قطعات، مثنوی‌ها حدود ۲۱۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: دولت آبادی الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ (۲۹۶–۴۲۲)، ۱۹سطر(۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۸–۴۲۸]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷۹

آغاز: ترک چشمت میکند آماجگه محراب را ×× ما طمع داریم ازو دلجوئی احباب را؛ **انجام:** ز تنبولی دلی دارم همه ریش ×× زهم پیچیده همچون پیره بر خویش
شامل: غزلیات، رباعیات و قسمتی از مثنوی‌های کلیم، ۴۱۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛

کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸ص، ۱۶ سطر (۶×۱۷)، اندازه:۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ – ۱۷۵]

۴۵. تهران؛ صنعتی‌زاده، همایون؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ – ۷۹۹]

۴۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۳]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۳]

۴۸. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ – ۳۷۴]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۷/۱۴

بخشی از غزلیات؛ کا: محمد کاظم، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۱۴ق؛ خط چلیپایی، مجدول زرین و مشکی؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳ص (۶۱-۶۴) [ف: ۳۷ – ۳۱۵]

۵۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برگرد تو ای قدوه نیکوکاران ×× روزی دو سه تب چو گشت خدمتکاران / میخواست که از خلق خوشت آموزد ×× راه و روش سلوک با بیماران

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۴ق؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۱۰۳گ، ۱۳-۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۴۰]

۵۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۳/۲

آغاز: کیم من داغداری در زمانه ×× ز هر داغی خدنگی را نشانه؛ **انجام:** از آنها آنکه بهتر می‌سراید ×× زبان در طعن مستی می‌گشاید

نسخه در دست در ۶۴ بیت است؛ خط: نسخ پخته، کا: محمد ثابت شوشتری، تا: ۱۱۳۱ق؛ در جنگ، چلیپا؛ ۳ص (۷۶-۷۸) [ف: ۱- ۱۵۹]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۲

آغاز: برابر

شامل غزلیات و قصاید و مقطعات و رباعیات کلیم در حدود چهار هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴و ۱۱۳۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۷ص (۱۷۶-۳۹۲)، ۱۹و ۳۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۴۷۷]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۱۶

آغاز: چو اقبال از نظام الملک برگشت ×× بگشت بخت او شبنم شرر گشت

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱گ (۱۴۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۳۱]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۹/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زرین و لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۱گ (۹۲ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۸ – ۲۲۷]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۳۳

قصاید است و غزل مرتب و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و لاجورد، با پیشانی زرین، با یادداشت محمد جعفر بن ملا جعفر که نسخه از آن میرزا محمد بارخان پسر میرزا جان لاهیجانی در پایان ربیع الثانی ۱۲۰۸ تنگورئیل در همینجا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۴۹۲]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱۲

مثنوی تعریف اسب و شکست دست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۶۷]

۵۷. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۷۷

شامل: غزل، قطعه، رباعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: – ۸۱]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** با یار بگلزار شدم رهگذری ×× بر گل نظری فکندم از بیخبری

غزلیات با رعایت ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی از الف تا یاء می‌باشد، از ۱۵۶ تا ۱۵۷ رباعیات آمده؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، کا: حسن، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ هر غزل هر مصرع در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه تیماج عنابی، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ – ۷۰۰]

۵۹. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۹۳

آغاز: از شوق ناوکت همه تن آب میشوم ×× پیکان چسان بماند در استخوان ما / چون جنبش نسیم تغافل شود کلیم ×× مانند موج می‌رود از کف عنان ما؛ **انجام:** کمال فطرت ذاتی رسید تا حدی ×× که حال شخص تواند شناختن ز ایام / ز دلنشینی پیوسته ظل شاهی او ×× خورد بگوش بدان سان که بوی گل بمشام

از قافیه الف تا نصف میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین و شنگرف؛ جلد: گالینگور، ۱۱۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: – ۱۴۹]

۶۰. کاشان؛ ابوالرضا، سید؛ شماره نسخه:۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۴ – ۳۵۵]

۶۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۶

شامل غزلیات به ترتیب الفبا، مثنویات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: کاهی، جلد: گالینگور سبز، ۱۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۳۵]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۵/۹

مثنوی؛ کا: عبدالرحیم بن کریم قمی کهکی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: شیراز و مشهد؛ بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۴]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۰/۱

آغاز: گل دگر از خانه چشمم قدم بیرون نهی ×× ز آستانت ...

بردم آنجا پاکدامن؛ **انجام:** حرفی که ز سعی خویش بستم این بود ×× کاسودگی کاهل از دستم رفت / سپس تاریخ فوت کلیم در این چهار بیت درج شده: دم پسین ز ابوطالب کلیم شنیدم ×× که گفت بلبل دستان زن قصو بهشتم / مناقبی که به مهر علی نوشت خیالم ×× بحسن شاه هر لفظ اوست حور بهشتم / مرا چو بیم زنیران در و ظلمت دوزخ ×× ز بهر شاه ولایت تمام نور بهشتم / بهشتی از سنه تاریخ فوت او چه طلب ×× بخوابش آمد و گفتا کلیم طور بهشتم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۱گ (۱ر–۱۱۱ر)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ – ۱۶۱]

۶۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۵

غزلیات (منتخب) اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ – ۱۲۱]

۶۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۱۶

آغاز: چه اقبال از نظام الملک برگشت ×× بگشت بخت او، شبنم شرر گشت؛

مثنوی است در وصف خشکسالی دکن، در ۱۴۷ بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱گ (۱۴۷ پ) [ف: ۲ – ۲۶۵]

۶۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰ ـ ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** از شهر بند هستی پیش از اجل برون شو ×× با بر سرت نیفتد دیدار زندگانی / تا کی کلیم خوهی عمر دراز اینرو ×× کوته چرا نخواهی آزاد زندگانی

خط: نستعلیق، کا: محمد امین برای ملا حامد، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۶۹]

۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۱۵]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۸

آغاز: خم زلفیست دگر دام گرفتاری دل ×× که درو موی نگنجیده ز بسیاری دل؛ **انجام:** قدم ننهادمی هرگز درین باغ ×× بجای صید کردم سینه را راغ

به جز غزل، ابیاتی در قالب مثنوی نیز در سفینه حاضر از کلیم نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن۱۴؛رکابه‌دار؛کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۶۶–۵۶۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۹]

۶۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۰

خط: نستعلیق، کا: سلطان حقی تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ رمضان ۱۳۱۵ق؛ مهر: «کتابخانه مخصوص شمس الدین حقی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۰۳گ، ۱۲ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: – ۶۰]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۷

آغاز: روزگارم بس که دارد ناتوان از درد پا ×× چون دم تیشه است بر پا عطف دامان قبا

مشتمل بر قصاید، ترجیعات، مقطعات، غزلیات و رباعیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی می‌باشد و در حدود ۵۷۰۰ بیت است؛ خط: نسخ، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۴۰ق، به خواست سردار معظم خراسانی؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۲۹۰]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۷۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۶۷گ، اندازه: ۱۰×۱۵/۱سم [رایانه]

۷۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲/۱۸

آغاز: راه قاصد را به مژگان رفت چشم عاقبت آورد بهر ما خط بیزاریت / مرهم زخم دلم چون لاله غیر از داغ نیست ×× چشم دارم اینقدر دلسوزی از غمخواریت؛ **انجام:** تمام نسل بزرگان اگر نکو باشد ×× ز بحر زاده تنگ ظرفی حباب چراست / ز ذوق فقر و فنا بی خبر چه می‌داند ×× که جغد معتکف منزل خراب چراست

شامل حدود چهار صد و پنجاه بیت از غزلیات وی با قافیه تاء می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶گ (۱۷۹ر–۱۹۴پ)، ۱۵سطر [ف: – ۱۴۹]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۴×۲۶سم [رایانه]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [رایانه]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۸

اشعار کلیم کاشانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [رایانه]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۳

بیاض اشعار کلیم کاشانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۳/۱سم [رایانه]

۷۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

شامل مقداری از غزلیات کلیم؛ بی‌کا، تا: از روزگار صفویه (اوراقی چند) [نشریه: ۷ – ۷۳۳]

۷۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۱۶

آغاز: کلیم ار ناله ای داری، برو بیرون گلشن کن؛ **انجام:** هر چند بباد می‌دهد خرمن را.

دارای غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:

آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: مقوایی، ۳۲۸ص، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۲]

۸۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۲۸

مثنوی قحط؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ در هر صفحه ۱۸۰ بیت؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۲گ (۱۱۰ر-۱۱۱ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۴]

۸۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۱۸-۲۷/۱۸۸

آغاز: بگویش چون رسی ای اشک از همخانه یادی کن ×× بیاد آستان او دهی جاروب مژگانرا / علائق لازم این نشأه باشند بلکه نیت هم ×× که بی زنجیر نبود رونقی زندان شاهانرا؛ **انجام:** بخت بی سرمایه ما را رایگان از دست داد ×× مفلس آب خضر اگر بفروشد ارزان می‌دهد / گرچه بدسودائیش یک دل بکس واپس نداد ×× هر که دارد دل بان زلف پریشان می‌دهد

غزلیات از قافیه (نیمه الف تا نیمه دال)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۲۷]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۳/۱۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۲پ-۳۳پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۲۴۲]

۸۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵

آغاز: در آتش ار فکنم تخم مهربانی را ×× برم بتربیتش آب زندگانی را؛ **انجام:** تیر جور فلکم کشت ازین کهنه کمان ×× قدرتی کو که زه کاهکشان بر دارم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۷۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۰]

۸۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸

آغاز: اقتضای ضعف پیری تا چه ها فتوی دهد ×× در جوانی چون نمازت بود عاشق بر قضا؛ **انجام:** بهر ملک او باد فرمانروا ×× چو در خانه خویش صاحب سرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرمی، ۳۲۲گ، ۱۶-۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۱]

۸۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۳۹

مثنوی قحط دکن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۰

شعر از او [ف: ۵ - ۲۴۹]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۰

آغاز: شوق هر کس را که در راه طلب سر می‌دهد ×× کز در آرد اول از پا آخرش بر می‌دهد / بچه شهباز قدسی گر دو روزت روزگار ×× پای بند آشیان کرد آخرت سر می‌دهد؛ **انجام:** مثنویات و انجام نسخه:قضا را رفت بر سنگ از میانه ×× پسر شد صاحب اقطاع و خانه / همه جا گیرها با یک جهان گنج ×× مسلم گشت بزجمهار بی رنج

شامل: الف: قصاید، ب: مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول شنگرف و لاجوردی؛ مهر: از هندیان «غضنفر خانه زاد عالم شاه پادشاه غازی» (مدور)؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۸ - ۱۶۴]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۸۷-ف

دارای دیوان و ظفرنامه شاه جهان پادشاه جهان نامه؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۸۷]

● دیوان کمال / شعر / فارسی

d.-e kamāl

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۰۲

آغاز: چشم تو که آرام دل خلق جهان برد ×× سحرست که از نسیم ... برد/ گفتم که ز مسجد نروم سوی خرابات ×× زنجیر سر زلف توام موی کشان برد

غزلیاتی با تخلص «کمال»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

● دیوان کمال / ادبیات / فارسی

d.-e kamāl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸۰

آغاز: بوسی بر آستان تو داریم التماس؛ **انجام:** مگر که پیش تو روشن نشد ز ضعف دلیل ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان کمال اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e kamāl-e esfahānī

کمال اصفهانی، اسماعیل بن محمد، ۵۶۸؟-۶۳۵ قمری

kamāl-e esfahānī, esmā'īl ebn-e mohammad (1173 - 1238)

دیوان کمال الدین مشتمل بر قصاید و مقطعات و غزلیات و رباعیات و چند مثنوی می‌باشد و اشعار آن بسیار لطیف و سهل و ممتنع است، هدایت شماره ابیات این دیوان را ده پانزده هزار نوشته و نسخه کامل شماره ۲۶۲ سپهسالار در حدود سیزده هزار بیت می‌باشد و در قصاید و دیگر اقسام شعر به تخلص وی برنخورده و ظاهراً در اشعار تخلص نداشته و در یک بیت تمام نام (یا لقب) وی موجود است و حمدالله مستوفی گفته که رسائل به کمال دارد و از آنها «رساله قوسیه» است. شاعر در حمله مغول به اصفهان به قتل رسیده است در سال قتل او اختلاف است برخی آن را ۶۲۶ و ۶۳۵ نیز دانسته‌اند. در شعر او مدح شاهان خوارزمی، خجندیه و شیخ اشراق و عمید الدین فارسی دیده

می‌شود. در کلیات او نیز یک نامه به نثر دیده می‌شود. دیوان کمال دارای چهار بخش است: ۱. چکامه‌ها، ۲. مقطعات، ۳. غزلها، ۴. دوبیت و تک شعرها. چکامه‌های کمال بسیار محکم است و برخی از آنها را شاعرانی مانند سلمان ساوجی پاسخ گفته‌اند. شعرشناسان کمال را «خلاق المعانی» (معنی آفرین) لقب داده‌اند. دولتشاه داستان کشتن کمال را به دست مغولان در دوم جمادی الاول ۶۳۵ق یاد کرده است.

آغاز: ای جلال تو بیان‌ها را زبان انداخته ×× عزت ذاتت یقین را در گمان انداخته / عقل را ادراک صنعت دیده‌ها مر دوخته ×× نطق را وصف تو قفلی بر دهان انداخته

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۰۷، وزیری، ۲۷۰+۴۰+۳۵+۱ص؛ هند، بی‌تاریخ، توسط محمد صاحب ملک الکتاب، ۲۰۸ص، چهارستونی

[نسخه‌های منزوی ۲۴۹۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ص ۴۸۷؛ الذریعة ۹۱۶/۹؛ مشترک پاکستان ۲۰۳/۷-۲۰۴ و ۲۳۱/۹-۲۲۳۲؛ دنا ۳۴۰/۵-۳۴۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹-ف

نسخه اصل: عزت بک قویون؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن علی مغربی، تا: ۱۷ ذیقعده ۶۸۲ق؛ ۲۲۱گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۷]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۱ تا ۲۵۱ بخش۳

نسخه اصل: چستربیتی ش ۱۰۳. نزدیک ۷۹۰۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۱۲۹گ (۱-۱۲۹) [ف: – ۱۲۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۴۶

آغاز: فلک را سر کلک تو راز دار ×× ظفر را زبان سنانت شمیر / مظفر بر اعدای دین خدای ×× که شرعت مشیر است و عقلت وزیر؛ **انجام:** زنهار اگر دلم نماند روزی ×× از دیده طلب کنید خون دل من

قصاید است و غزلها و قطعه‌ها و رباعی‌ها بی‌ترتیب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه میشن سیاه، ۳۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۳سم [ف: ۲ – ۳۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۱۴

آغاز: دشمنی و دوستیت کرد اعتبار ×× کرد بیر بخت را جو سکی امتحان کند / زودست سزای خویش نهد اندر استین ×× هر ناسزا که قصد بزین استان کند؛ **انجام:** رشک ایدم از جور تو ای عشوه فروش ×× کو روی ترا جنان کشد در آغوش / زین بس نشوم جدا از آن چشمه نوش ×× جون زلف تو تا مرا بود سر بر دوش

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ – ۷۲۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ متن و هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۵۰ (۱-۲۵۰)، ۲۳ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [سنا: ف: ۱ – ۱۷۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳-طباطبائی

آغاز: گاه آنست دلم را که به سامان گردد ×× کار دریابد وز کرده پشیمان گردد؛ **انجام:** دانی که کدام آب و نان است ×× نان تو و آب زندگانی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه بسیاری از صفحات نسخه نیز قطعات کمال الدین اسماعیل مسطور است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عسلی، ۱۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ – ۸۴]

۷. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۹/۱

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام [نشریه: ۱ – ۱۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۴-ف

نسخه اصل: بغدادلی وهبی ش ۱۷۵۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۷؛ ۲۳۸گ، ۳۲ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۹۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۲۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بگشاده درو آب زده رو بیذا ×× چون سوزن خویش بر هوا سوراخش

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: ۱۷ شعبان ۷۲۱ق؛ مجدول شنگرف؛ تملک: احمد بن ابراهیم قاضی در فوفجه سابقاً، العبدویسی، احمد بن محرم قاضی در مدینة الله سابقاً به تاریخ ۹ ذیحجه ۱۰۵۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۲۳س (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۱ – ۳۳]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کار سخن رنج کشیدم بسیار ×× وکنون ز سخن شدم بیک ره بیزار / من کار سخن راست کردم چونکار ×× لیکن بسخن راست نمی‌گردد کار

شامل: قصاید، مدایح، که در ضمن وقایع تاریخی آن زمان را می‌رساند، مراثی، غزلیات، هزلیات، رباعیات، مطایبات؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن خالد اصفهانی، تا: غره شوال ۷۲۲ق؛ مجدول؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی، اعتماد حضور، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۸۴۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۷۶۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۹

آغاز: برابر

شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و مثنوی و رباعیات و در حدود ۱۲۰۰۰بیت است؛ بی‌کا، تا: ۷۲۵ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: حنائی، جلد: میشن، ۳۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۴۲سم [ف: ۳-۲۹۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید و ترجیعات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کس چون تو اسیر ریش بسیار مباد ×× برگردن هیچکس چنان یار مباد / با ریش چنان کسی سر و کار مباد ×× در ریششان کسی گرفتار مباد

شامل: قصاید، کتاب ترجیعات، کتاب الغزلیات، کتاب الرباعیات، کتاب المقطعات است که متأسفانه نامرتب تنظیم شده و افتادگی دارد؛ خط: نسخ تحریری، کا: حسین بن علی بن محمد الطبیب، تا: ۱۴ شوال ۷۳۲ق؛ با شمسه مذهب، مجدول زرین، دارای چهار کتیبه مذهب؛ مهر: محمد علی مورخ به تاریخ ۱۰۳۰، مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۵۵۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴ - ۷۶۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۴۸-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷. قصیده از او؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۵۸-ف

دیوان او؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۶۱-ف

تتمه دیوان کمال الدین کاشانی؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۸-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر. از دیوان کمال اسماعیل؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۲۰گ (۳۶ر-۵۶پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۰]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۰

آغاز: چون سلیمان همه بر پشت صبا بندی زین ×× گر ترا دیو هوای تو به فرمان گردد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن یشمی، ۲۶۵گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۸سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۱۷. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۸؛ در حاشیه اشعار ظهیر و چند شاعر دیگر امده است. [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۴]

۱۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:۱

آغاز: الف- متن: چندین شگفت نیست زجودت که می‌کند ×× آن بخششی که هست بدان امتحان شکر؛ ب- حاشیه ابتداء قطعات و غزلیات و قصایدی از ظهیر فاریابی. آغاز: غرور غفلت خصمت چو مستی اشتر ×× بوذر رنج و مشقت نه از تنعم و ناز؛ ج- سپس دیوان انوری؛ **انجام:** وقت است که قصد عالم پاک کنیم ×× وین پشت دو تا گشته بافلاک کنیم / خرپشته نشین قالبم می‌گوید ×× وقت است که روی خیمه در خاک کنیم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۳۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، متن دیوان کمال و در حاشیه اشعار ظهیر فاریابی و انوری، در این مجموعه اشعاری است که در دیوان‌های چاپی ظهیر و انوری و کمال نیست قسمت‌های سفید صفحات استادانه با کاغذی مشابه با کاغذ اصلی صحافی شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، اندازه: ۱۹×۲۸سم [نشریه: ۱۱ - ۹۵۱]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۵

آغاز: دست از طلب بدار گرت برگ این رهست ×× کانرا که راه توشه نه فقر است بینواست / نه فقر صورتی که بود همعنان کفر ×× بل فقر معنوی که بدو فخر انبیاست

در حدود ۱۲۸۰۰ بیت شعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اقسام اشعار از یکدگر ممتاز نیست و ترتیبی در ذکر ندارد به هر نحو که شده نقل گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۴۱۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۶۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۰

قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۸و۹؛افتادگی:آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۱۰۴گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۷۲]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای از تو شده خجل گل و مسکن گل ×× گر بر تن نازکت چو خوی بر تن گل / یا قطره شب نمست بر برگ سمن ×× یا عقد گهر گسسته بر خرمن گل

تقسیمات بشرح دیوان شماره دفتر ۲۴۷ می‌باشد باضافه مراثی، مطایبات،که یک مکتوب منثور در آغاز مقطعات خطاب به یکی از وزرای وقت نوشته و عذر خدمت خواسته است. سرآغاز هر یک از اشعار این دیوان اوزان عروضی و بحور آن را به آب زر کتابت کرده؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹، جهت کتابخانه سلطان محمد خان بن مراد خان (سلطان محمد فاتح)؛ با یک شمسه مذهب مرصع ممتاز، مجدول زرین، یک کتیبه مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۳۴۲ص، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴ - ۷۷۵]

۲۲. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** در گفت نیاید که بگویم غم خود ×× در من بنگر حدیثها کوته شد

شامل: قصاید، غزلیات، قطعات، مثنوی ها، رباعیات و دیگر اقسام شعر؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ظاهراً از قرن ۹؛ مجدول مذهب، با سرلوح زیبا [نشریه: ۷ - ۷۳۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۱

به ترتیب تهجی به جز چند قصیده آغاز، درهامش نسخه غزل و رباعی است گویا از همو؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ علی درگاهی، تا: دوشنبه ۸ ربیع الاول ۹۷۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول به زر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر

(۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ – ۴۱۱۸]

۲۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۷

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۱ – ۱۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۷۲۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۲

قصاید و ترکیب‌بند و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و لاجورد، با نسخه چاپی تطبیق شده و به خط محمود فرخ نوشته است که همین دیوان است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۲]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول زر، هامش چلیپا؛ تملک: عماد بن محمد حسین حسینی اسفراینی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۵۰گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۱۶

آغاز: تبارک الله از این جنبش نسیم صبا ×× که لطف صنعت او از کجاست تا بکجا؛ **انجام:** ز شاخ شکوفه را کشید اندر خواب ×× تا هر درمی که داشت زود پررد گهر

قصاید به ترتیب حروف قافیه و مسمطات و غزلیات و رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۳۸۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۴ – ۳۲۱]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۳

آغاز: دردمندان غمت را در بیابان بلا ×× مرغ شوقت مغز خورده استخوان انداخته

در حدود ۵۰۰۰ بیت می‌باشد و بی‌ترتیب نگارش یافته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۵۱ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۲۶۳]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تیمار من پشت دوته باید داشت ×× چشم از پی حاجتم به ره باید داشت

قصاید است و غزلیات بی ترتیب و رباعیات، بی رساله منثور او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۵سم [ف: ۲ – ۳۳۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۷/۳

نسخه اصل: دانش سرای عالی ش۱۷۴. بخشی از قصاید؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۲ – ۸۶]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۵۰

قصیده و قطعه و رباعی و مرتب نیست و نزدیک به دوهزار و پانصد بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ابعاد متن: ۶×۱۴، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۱۶۹۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۷

آغاز: به مدح صدر سعید شهید مرحوم مغفور رکن الملة و الدین مسعود بن صاعد نور قبرهما گوید: تبارک الله ازین جنبش نسیم صبا ×× که لطف و صنعت او از کجاست تا به کجن؛ **انجام:** نه دولت آن دیده رویت گیرد ×× نه قوه پاکه ره به کویت سپرد / ای کاش رساند سخنی قاصد ازو ×× تا یک دو سخن بگفت و گویش گذرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملک آقا عبدالرحیم ولد صدق کربلایی حمید در ۱۳۲۵ق؛ یادداشتی در معرفی کتاب از شعاع در ربیع الثانی ۱۳۳۷ق که نوشته چون نسخه غلطی ندارد محتمل است به خط خود ناظم باشد(؟!) با مهر بیضوی او به نقش «شعاع ۱۳۱۵»؛ با مهر کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی.قطر ۳/۵، ۳۶۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۶×۲۴سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۳۱]

۳۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای جهان آفرین به قدرت کن ×× آن جوان را خدای رحمت کن

در ستایش مسعود صاعد محمود، در آن آمده: «چون سال ششصد در طی انقضا افتاد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ – ۶۲۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۷۸

قصیده از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالکریم حسنی، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۳۷۸-۳۷۹) [مختصر ف: – ۶۱۷]

۳۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اندازه رحلی [نشریه: ۲ – ۷۸]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (نخستین برگ)؛ قافیه‌ها به ترتیب تهجی نیست، مجدول؛ اهدایی: حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: ساغری سیاه، ۴۹۴گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۷۱۶]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۴

نه بترتیب تهجی و نزدیک ۷۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۳گ، ۲۱ سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۵×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۲۴۷۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا رب تو بفریاد رس این مسکین را ×× کش

خانه سپاهان بود و مایه هنر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول به تحریر و زر و لاجورد؛ واقف: نایینی؛ ۲۴بیت متن و ۲۱ بیت هامش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۳ص (۳۲۹-۶۵۲)، ۴۵ سطر (۱۱/۳×۲۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۷ - ۴۹۵]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** معشوقی تو بعشق کس نیست گرو ×× خود هم تو سزد که عاشق خود باشی
با دیباچه‌ای به نثر در سرگذشت او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۱۵۹ص (۶۰۴-۷۶۳)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۸]

۴۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴/۳ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۲]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۳

آغاز: نیست اندر محل ز رغبت خلق ×× خود اگر هست سایه زان هما؛ **انجام:** بر آسمان بزرگی هلالی از نو تافت ×× به بوستان معانی گلی ز نو شکفید
قصاید و غزلیات است و رساله نثری را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: محمد حسین شریف (بیضی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه قهوه‌ای و سیاه، ۲۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۹/۶سم [ف: ۲ - ۳۳۸]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۲۶

قصیده کمال اسماعیل؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۸۰پ) [ف: ۳۷ - ۵۲۲؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۷۸]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۲

آغاز: ای جز به احترام خدایت نبرده نام ×× وی سلک انبیا ز وجود تو با نظام؛ **انجام:** با چشم تو گفتم آنچه دستان منمای ×× زان پیش صداع زیر دستان منمای
قصاید است و قطعات و چند غزل و رباعیات و هجاء و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در دو ستون در متن و سپس در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۳/۸سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۴۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۸۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یادداشتی به تاریخ ربیع الاول ۱۰۴۸، دو بیت شعر از «میرزا ابوالحسن فراهانی»، دو بیت شعر از «ملا ضمیری»؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد علی بن ...» (بیضی)، «عبده هادی بن محمد عیسی» (مربع)، «قال انی عبدالله» (مربع)، «عبده هادی بن محمد عیسی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ - ۹]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زین پس نکنم شکایت از این دل ریش ×× کز دیده فتاده غصه من کم و بیش / این عشق به تنگنای دل راه نبرد ×× تا دیده نداشت روشنایی در پیش
دیوان قصاید اوست در ستایش پیامبر و پند و اندرز و ستایش از سران روزگار، و غزلیات، و رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۲۵۰گ (۱۰۴پ-۳۵۴پ)، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۳۹۱]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۲

آغاز: در قبضه تو خنجر چون آب را چکار ×× در حلق دشمنان تو خود آب خنجرست؛ **انجام:** بدان امید که با یار خلوتی سازم ×× ز باده مست شوم تا ز خویش بگریزم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول به تحریر و زر و لاجورد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد:پارچه‌ای،۱۹سطر(۸×۱۷)،اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۸سم [ف: ۷-۴۹۴]

۴۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی با تصویر ناصرالدین شاه روی تخت خورشید [نشریه:۲-۷۷]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قربان تو شد کمال اندر عشق ×× قربان کشتن کمال اسمعیلت
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: حسینی، اصفهانی، تا: ۱۰۰۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۲۲۸گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۵۸۱]

۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۸۷

آغاز: تبارک الله ازاین جنبش نسیم صبا ×× که لطف صنعت او از کجاست تا به کجا / شدست سبزه همه تن زبان شکرش اران ×× که برتر است؛ **انجام:** کس درغم نبینی بماند همه عمر ×× باشد که به کام بگذراند همه عمر / آتش نه نخست زد ودرسوخته ای ×× بس اطلس آتشی ونباشد همه عمر.
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱ رمضان ۱۰۱۰ق؛ با لوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۵]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خر پشته نشین قالبم می‌گوید ×× وقتست که روی خیمه در خاک کنیم.
شامل: قصاید و غزلیات و قطعات بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی و نیز بدون امتیاز محل قصیده از غزل از قطعه، رباعیات؛خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: محمد بن ملا میر حسینی، تا: ۱۰۱۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: نقاشی، بوم سیاه، ۲۷۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۳۵۷]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

آغاز: ای از فراز سدره بر افراشته علم ×× ای صورت شفای تو در سورت الم

اصل دیوان در حدود ۱۰۰۰۰ بیت و ملحقات آن در حدود ۵۳۰۰ بیت می‌باشد که مجموعاً پانزده هزار و سیصد بیت می‌شود؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد میرک غازی، تا: ۱۰۱۲ق؛ محمد سعید بن محمد صالح مازندرانی به سال ۱۰۷۲ به تصحیح این دیوان با مقابله با چهار نسخه پرداخته و قصاید و مقطعات و غزلیات و ترکیب‌بند و ترجیع‌بندهایی که در اصل نسخه نیست و در نسخ دیگر که مورد مقابله و تصحیح بوده، مرتب به ترتیب حروف تهجی گردیده و در آخر نسخه (ص ۶۲۱-۷۷۶) گذارده شده و در ابتدای آن دیباجه‌ای به نثر گذارده و امضا کرده و چهار سطر آخر نیز خط اوست، با سرلوح الحاقی، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج طلاکاری، ۳۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۹۲]

۵۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶/۲

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۰۱۳ق؛جلد:چرمی،قطع:وزیری [نشریه: ۶ - ۶۷]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۱

آغاز: هرچ آمدت به دست بدادی و بیش از آن ×× وین جود آنکس است که از فقر عاری است

خط: نسخ، کا: محمد امین بن احمد شکی کاشانی، تا: ۱۰۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول زرین، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۴/۳سم [ف: ۲ - ۳۳۷]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰

آغاز: برابر

محتوی قصاید و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛مجدول؛۳۶۵گ،۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲-۲۲۳]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر تاریخ عزلش خواهی از من ×× برون کن حرف علت از شریعت

نسخه ما کامل است ولی اغلاط فراوان دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حافظ حسن مازنجان، تا: غره صفر ۱۰۱۹ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: تیماج سبز، ۳۴۱گ، ۱۷سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۷ - ۴۹۴]

۵۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** رشک دیدم ای دوست که هر نیم شبی ×× در بر گرد قد بی ادبی / حیف است چنان لبی و الحق چه لبی ×× کالوده شود به بوسه هر جلبی

شامل: قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات که به ترتیب تنظیم و کتابت شده؛ خط: نستعلیق خوب، کا: عبدالغنی جامی لنگری مشهور به قاسمیه، تا: نیمه جمادی الاول ۱۰۲۱ق؛ مجدول زرین، یک سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: مشیر السلطنه ۱۳۲۲، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، «یگانه گوهرشاد زمانه محمود»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج گل ماشی، ۸۷۶ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴ - ۷۷۱]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۹

آغاز: در معرضی که آتش خشمت زبانه زد ×× اندر دهان دریا اصلا نماند نم

شامل قصاید و غزلیات و مقطعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵-۱۰۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای سرلوح (غزلیات)، مجدول؛ ۳۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۲]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بس اطلس آتشی دراند همه عمر.

شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب حروف آخر قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح جوشقانی بن خواجه عبدالوهاب، تا: ۱۰۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ماشی، ۳۹گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۵۲۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۷

آغاز: ای گفته جان جانها روزی هزار بارت ×× کز چشم زخم بادا ایزد نگاهدارت؛ **انجام:** من نیز دل خویش ز سرگردانی ×× بگذاشتم آنجا چو چنان شاد شدم

مشتمل است بر قصاید و مقطعات و رباعیات در حدود ۱۲۰۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۴۴ص (۵۰۵-۵۴۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۰]

۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز: تبارک الله از آن جنبش نسیم صبا ×× که لطف صنعت او از کجاست تا بکجا

خط: نستعلیق خوب، کا: هدایت الدین شکر الله ایموری، تا: ۱۰۷۱ق؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۷۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۶۶۲]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در آینه عکس رخ خود میدیدی ×× عکس رخت از آینه در چشم افتاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای فرنگی، جلد: چرمی بنفش، ۳۸۰گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۲سم [ف: ۷ - ۴۹۳]

۶۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن وهامش؛ با پیشانی، مجدول زر ولاجورد و شنگرف؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۶]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تیغ تو بقطع و فصل کار دشمن ×× هر جا که برفت سرخ رو باز آمد

ابتداء قصائد نامرتب و بعد غزلیات و رباعیات آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، میشن عنابی، ۳۷۱گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه:

۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۶ – ۸۵۷]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون چنگ همه ز تن درستی نالند ×× چون شمع همه ز زندگانی گریند

شامل: قصاید، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، مثنوی، قطعات، غزلیات و رباعیات و ۹۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۴۸۰ص، ۲۵ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۸ – ۱۷۶]

۶۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۹

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۲۰۹]

۶۷. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ – ۶۴۳]

۶۸. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ – ۵۹۸]

۶۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: تبارک الله از این جنبش نسیم صبا ×× که لطف صنعت او از کجاست تا بکجا؛ **انجام:** با کافر اگر جنگ بشمشیر کنی ×× ور بادیه را بپا نی سرزیر کنی / حقا اگرت ده یک آن مزد کند ×× کز کاه مرا شبی سیر کنی

شامل: قصاید (مدایح و مراثی و هزلیات)، غزلیات، رباعیات، مقطعات است که به ترتیب تنظیم شده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع خوب، سرآغاز تقسیمات نسخه ۴ کتیبه مذهب مرصع خوب، با یادداشت: «کتاب فصاحت انتساب خلاق المعانی المسمی بکمال الدین اصفهانی که الحق مونسی است موافق و انیسی است مشفق حریفی است نکته دان و ظریفی است فصاحت بیان ندیمی است شیرین زبان و همدمی است بلاغت توامان داخل کتابخانه سرکار شوکت مدار شاه بیت دیوان شوکت و ... بیت الغزل قصیده جهانداری و تاجداری شاهزاده آزاده با عز و علا محمد ولی میرزا دام عمره شد بتاریخ ۱۲۲۰ سجع مهر محمد علی»؛ مهر: عبدالوهاب موسوی، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، مهر ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم آلبالویی، ۸۶۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۷۷۳]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷-فیروز

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی، ۶۸۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۹۸]

۷۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: روز یک‌شنبه ۱۴ رجب ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [نشریه: ۳ – ۲۳۱]

۷۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۴۱

آغاز: منم این که گشت است ناگه مرا ×× دل و دامن از چاک محنت رها؛ **انجام:** شرمت ناید این همه سرگردانی ×× تا لقمه خاک چرب تر گردانی

خط:نسخ زیبا، کا: محمد باقر، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۴۶ق؛ در متن و حاشیه؛ تملک: لطفعلی به تاریخ رجب ۱۳۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱– ۲۱۳]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۵

آغاز: سزد که تا جور آید ببوستان نرگس ×× که هست بر چمن باغ قهرمان نرگس؛ **انجام:** در طالع ما کساد بازاری بود ×× آیینه فروش شهر کوران گشتیم

شامل: قصاید (بدون رعیات ترتیب حروف قوافی)، غزلیات، قطعات، مثنوی‌ها، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سرخوش، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۵۱ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۴۳]

۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۸

با دیباچه ای در سرگذشت او و با خاتمه هر دو به نثر فارسی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۸سم [ف: ۲ – ۳۳۷]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۴

آغاز: ای در محیط عشقت سرگشته نقطه دل ×× وی از جمال رویت خوش گشته مرکز گل؛ **انجام:** آتش نه نخست زاد در سوخته یی ×× پس اطلس آتشی دراند همه عمر

قصاید و غزلیات و رباعی؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد صادق هروی سرخوش فرزند میرزا جان خان شاعر، تا: شنبه ۱۷ صفر ۱۲۶۵ق؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۸سم [ف: ۲ – ۳۳۹]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲

آغاز: رسیدن رمضان در میان فصل ربیع ×× رسوم لهو هدر کرد و کار عیش هبا؛ **انجام:** نتوان گفتن بکون یکتن ×× آن ریش چنان هزار کافی

شامل: قصاید، ترکیبات، مقطعات، مثنوی، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۲۷۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۳۷]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۵۸

آغاز: جهان بگشتم و آفاق سر بسر دیدم ×× بمردمی اگر از مردمی اثر دیدم؛ **انجام:** هر کجا شربتی از می‌تو بینم ×× برسرش خیمه زنم همچو حباب

منتخبی از قصاید او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: گالینگور، ۳۶گ، ۱۱سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۷ – ۴۹۵]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۱
آغاز: آن جرم پاک چیست چو ارواح انبیا ×× چون روح با لطافت و چون عقل با صفا؛ **انجام:** من آنهمه وعده کرده دوش آنهمه شرط ××امروز چه عذر آری و گوئی که چه بود
شامل: قصاید، غزلیات، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند، قطعات و رباعیات، ۳۹۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ مهر: ظفر به تاریخ ۱۳۰۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳۰ص، ۲۳ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۷۶]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۷
آغاز: دل خون شد و شرط جانگدازی اینست ×× در حضرت او کمینه بازی اینست؛ **انجام:** همرنگ رخ ار بکیسه زر داشتمی ×× خال از رخ تو ببوسه برداشتمی
گزیده‌ای است از قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: سید مهدی امیر جوانبخت، تا: ۱۳۴۹ش؛ واقف: کاتب، ۱۳۴۹ش؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۳/۸سم [ف: ۹ - ۱۵۷]

۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۳-۵۶/۴۴
آغاز: ای مسند تو ورای افلاک ×× صدر تو و خاک توده حاشاک
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶۷گ (حاشیه ۱-۳۶۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۸]

۸۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۹۰
آغاز: نظر بیفکن از این اعتبار امروزین ×× ببین که فردا خود را چه معتبر یابی / بس آبروی که فردا تو چشم خواهی داشت ×× ازآب چشم که امروز چشم تریابی؛ **انجام:** دل خون شد و شرط جانگدازی این است ×× در مذهب او کمینه باری این است / با این همه هم هیچ نمی‌یارم گفت ×× شاید که تو را بنده نوازی این است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین ولاجوردی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۲گ، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۵]

۸۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بس کس که ز جور خلق دلریش برفت ×× بیگانه صفت ز منزل خویش برفت / برخیز تو نیز کار را ساخته دار ×× چون آنکه پس از تو آمد از پیش برفت / تمام شد کتاب کمال اسماعیل علیه الرحمة و الغفران.
منتخبی است از دیوان که شامل اشعاری از قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین، با سرلوح و یک کتیبه مذهب مرصع خوب؛ پشت صفحه اول: نوشته شده «هو الله تعالی شانه العزیز. دیوان کمال اصفهانی ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزا بتاریخ شهر محرم الحرام توشقان ئیل ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه موزه اقدس ظل الله شد سجع مهر مشیر السلطنه، علی اکبر بن حسین الحسینی.»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش چرم مشکی، ۵۳۲ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۷۷۷]

۸۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر لحظه زبان خود چو شمشیر کنی ×× در مدح سگی را صفت شیر کنی / انبان دروغ را زبر زیر کنی ×× تا این شکم گرسنه را سیر کنی. تمت.
شامل: قصاید، غزلیات، ترکیبات، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: شمس الدین سیستانی، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی الوان، جلد: مقوای روکش تیماج بغدادی مذهب، اندازه: ۱۹/۲×۳۰/۴سم [ف: ۴ - ۱۰۷۵]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۴
آغاز: حمد و ثنا خالق زمین و زمانرا؛ **انجام:** زهی سماحت خلق تو زرفشان چون خور.
شامل قصاید ۹۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱گ (۱۴۰-۱۵۱)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸ - ۴۳۳]

۸۵. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۲
آغاز: رسید صبح چه خسبی چو بخت من برخیز ×× بساز چنگ و برآور خروش رستاخیر / ببوی باده بیامیز نکهت گل را ×× که شب بروز برآمیخت صبح رنگ آمیز؛ **انجام:** و اخوان حسبتهم دروعا ×× فکانوها ولیکن للاعادی / و خلتهم سهاماً صابیات ×× فصاروها ولیکن فی فؤادی
شامل: قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات و چند مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر، با سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج روغنی زمینه قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: - ۱۰۸]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۱/۱۲
سه برگ کهنه است شامل قصاید و غزل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۸۹-۹۴)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۲۹]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۲۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۱۲
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۲×۱۹/۷سم [رایانه]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۱
بیش از سیزده هزارو پانصد بیت می‌باشد، شامل: چکامه‌ها، قطعه‌ها، غزل، دوبیت‌ها و تک شعرها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ کاغذ: ترمه سمرقندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱۷گ، ۲۱ سطر (۸/۸×۱۵)، اندازه:

۱۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۹۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۵

آغاز: جانم ز درد چشم بجان آمد از عذاب ×× یا رب چه دید خواهم ازین چشم دیر یاب / یکی آوردن سجده دوم بوسیدن درگه ×× سه دیگر کردن بیعت چهارم بستن پیمان؛ **انجام:** دشمنت مبتلای دردی باد ×× کش اجل بهترین درمان است

فقط شامل قصاید، درخاتمه دو قصیده لامیه و تائیه از ملا وحشی نوشته شده و بیت مزبور در بالا خاتمه قصیده دوم «تائیه» وحشی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه کهن و قدیمی است؛ جلد: چرمی نرم سبز، ۶۳گ، ۲۲-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۴۱]

۹۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۰

آغاز: ای جز باحترام خدایت نبرده نام ×× ای سلک انبیا ز وجود تو انتظام؛ **انجام:** چون خواب نمائیم بدین چشم درون ×× وز دل نشوی دمی چو اندیشه برون / زین چشم چه آید بجز از قطره آب ×× زین دل چه گشاید بجز از چشمه خون

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهنه و نفیسی است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۳۵گ، ۲۲-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۲]

۹۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** روزی رخ یکدگر ندیدیم بچشم ×× و امروز که در هم نگریدیم بچشم / با یگدگر احوال خود از بیم رقیب ×× گفتیم با برو و شنیدیم بچشم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ نسخه نفیس و کهن است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۶۰گ، ۱۶-۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۳]

● دیوان کمال بن غیاث / شعر / فارسی

d.-e kamāl ebn-e qīyās

فارسی، کمال بن غیاث، ق۹ قمری

fārsī, kamāl ebn-e qīyās (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۹

ترجیع‌بند کمال فارسی کوی است؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۴ص (۱۳۶-۱۴۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۱۲

مخمس اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۲-۱۵۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۵]

● دیوان کمال خجندی / شعر / فارسی

d.-e kamāl-e xojandī

کمال خجندی، مسعود، - ۸۰۳؟ قمری

kamāl-e xojandī, mas‘ūd (- 1401)

شاعر معاصر حافظ شیرازی بوده و با او مکاتبه داشته است، از خجند به حجاز رفته سپس در تبریز نزد سلطان حسین فرزند اویس جلایر جای یافته، مرگ او را در ۸۰۰ و ۸۰۳ و ۸۰۸ یاد کرده‌اند. در مقدمه این دیوان مقام عرفان و ارشاد خجندی و علاقمندی مریدان به آثار وی تذکر داده شده و جامع می‌گوید که این دیوان وی شامل اشعار و غزلیاتی است که پیش از رفتن از تبریز و در هنگام هجران از این شهر سروده‌اند و اینک که مراجعت کرده‌اند برای استفاده علاقمندان مرتب گردید. این دیوان پس از سال ۷۹۸ مرتب گردیده و شامل غزلیات مرتبه به حروف تهجی برحسب ردیف‌ها می‌باشد و غزلیات در حدود ۳۴۰۰ بیت است.

آغاز: افتتاح سخن آن به که کنند اهل کمال ×× به ثنای ملک الملک خدای متعال / پادشاهی که به پیرامن جاهش نرسد ×× از ازل تا ابد و صمت نقصان و زوال ...

چاپ: تبریز، ۱۳۳۷ش، باهتمام عزیز دولت آبادی، وزیری، ۳۹۸+۱۹ص

[نسخه‌های منزوی ۲۴۹۸/۳؛ الذریعة ۹۱۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۸۸؛ مشار ۲۲۴۴؛ دنا ۳۴۳/۵-۳۴۵؛ مشترک پاکستان ۴۷۹/۷-۴۸۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۹

آغاز: و آثاره فی کل شیئ شواهد؛ **انجام:** بی همتی است اسب تنها بتو داد ×× خواهیم روانه کرد اسبی و خری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۰۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جامع دیوان دیباچه مفصلی بر آن نگاشته است که در نسخه‌های دیگر دیده نشده متأسفانه آغاز و انجام دیباچه و اول و غزلیات و آخر نسخه افتاده، یک نکته مهم تاریخی که در دیباچه این نسخه است این است که کمال خجندی در فتنه و آشوب تبریز به سال ۷۸۷ق از آنجا به سرای پایتخت قیچاق نهضت کرده و پس از یازده سال در ۷۹۸ به تبریز بازگشته است، و تذکره نویسان این مدت را به غلط چهار سال نوشته‌اند؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۷گ، ۱۴ سطر (۷/۳×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۹۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۱ق؛ بخشی از مقدمه‌ای که بر آن نوشته شده در سه برگ پس از سه برگ اول نسخه می‌باشد و میان برگ اول و دوم کنونی هم افتاده دارد، دیوان قصاید و غزلیات قاسمی تبریزی در حاشیه این نسخه نگارش یافته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: روغنی، ۱۴۳ص، ۱۴ سطر (متن و حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹/۱

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: نزدیک به پایان جمادی ۸۲۱ق؛ با ترنج زر و لاجورد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۱۷۳]

۴. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لشکر پادشاه طوقتمش ×× آمد و هاتف این ندا در داد

خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: ۸۲۱ق [نشریه: ۱ – ۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۵

آغاز: ایها العطشان فی واد الهوا ×× جوی جویان جانب دریا بیا؛

خط: نستعلیق، کا: اشرف بن الحسین بن مسعود، تا: ۱۷ رمضان ۸۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۵۹]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** نامه شوق من ای کاتب ندارد مقطعی ×× بعد از این منویس دیگر نامه ها را و السلام

شامل: قصاید (لغت)، غزلیات به ترتیب قوافی،مقطعات، رباعیات، معمیات، مفردات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۸۳۵ق؛ یک سرلوح، مجدول، مذهب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۵۳۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۰۰۶]

۷. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۵۷/۱

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 8193 (مردیت اونس ۵۴؛ نشریه ۴۷۶/۴)؛ بی‌کا، تا: ۸۳۹ق؛ ۱۵۴گ (۱ر–۱۵۵ر) [ف: – ۱۸۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۹

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مولی عبدالله، تا: ۸۵۰ق؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح زرین؛ مهر: شعاع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۲۰۲]

۹. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۸۵۱ق؛ مجدول زرین، در هامش؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴ سطر حاشیه چلیپایی (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [نشریه: ۳ – ۲۳۱]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵۱

آغاز: بکش دامن حسن چون گل بناز ×× که بر قد تو دوختند این قبا؛ **انجام:** تا فکرت من نهاد بنیاد سخن ×× آباد شد از من طرب آباد سخن / میخواست سخن ز دست می‌طبعان داد ×× دادم به اشارت خرد داد سخن

خط: نستعلیق، کا: حافظ، تا: ۸۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: روغنی حواشی آن فرازهایی از دعای ختم قرآن نوشته شده و گویا جلد قرآنی بوده که به این دیوان گذاشته‌اند؛ ۱۸۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۶۴]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۴

آغاز: برابر

شامل غزلیات و رباعیات و قطعات و فردهای کمال می‌باشد و در حدود ۲۸۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جامی، تا: ۸۵۹ق؛ با یک پیشانی مذهب، مجدول، مذهب، با این یادداشت: «برسم خزانة الکتب السلطان الاعظم ابوالقاسم بابر بهادرخان خلد الله ملکه و سلطانه بسعی العبد الضعیف شیخ حاجی حسن حاندار (کذا)»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۶۸ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۶۵]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۶

آغاز: ای ذات تو با ظهور عالم ×× چون خلقت مصطفی و آدم؛ **انجام:** مکن خواجه اصلاح شعر کمال ×× قبول از تو و بنده فرمودن است / تر اکردن اصلاح شعری چنین ×× بکل بیت معمور اندودنست

منتخب دیوان کمال خجندی، مشتمل بر ترکیبات، غزلیات به ترتیب، مقطعات؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله کاتب اصفهانی، تا: ۸۶۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره میشن، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ – ۱۰۲۷]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان خاتون عزلست وشعر او تر ×× عزیزان بشنوید اشعار غرا / خال درملک جمالش نه کمست از سرزلف ×× کاندرین ملک چو طاووس بکارست مگس

خط: نستعلیق نازیبا، کا: حبیب الله، تا: شعبان ۸۶۲ق؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی،۱۶۱گ،۱۹سطر،اندازه:۱۴×۱۸سم[ف مخ:۲– ۹۴۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نامه شوق من ای کاتب ندارد مقطعی ×× بعد ازین بنویس دیگر نامهارا و السلام.

خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد خماری، تا: صفر ۸۶۷ق؛ از آخر غزلیات و اول مقطعات یکی دو ورق افتاده، با سرلوح زیبا، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۴۹۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر خوبی ماه بیکران بد مهریست ×× پس خوبتر از تو در جهان ممکن نیست

شامل قصیده، غزل و قطعات که در حاشیه نسخه نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن ولی قاسمی، تا: ۸۸۰ق؛ با شمسه مذهب، کتیبه و لچک مذهب مرصع مکتب تیموری، مجدول، به زر، یک مینیاتور؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ (۱۵۸پ–۲۸۳)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [رایانه]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۱

آغاز: پری را دلبری چندین نها شد ×× ملک را بدخویی آئین نباشد؛ **انجام:** بدل او را بذکر عادت کن ×× کار او ختم بر سعادت کن

غزل و مقطعات و مثنوی؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شیخ محمود

بن محمد بن خماری، تا: ربیع الاول ۸۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ در متن و هامش، مجدول، هامش صفحات با گل زرین آراسته؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۷/۸)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۹]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۸۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نام او نانوشته بر خواندم ×× چون نهادم سر قلم بر نام

مشتمل بر قصاید، غزلیات، مقطعات، رباعیات است که در حاشیه متصل به متن کتابت شده؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان علی شیرازی، تا: ۸۸۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۰۲۲]

۱۸. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،تا:۸۸۶ق؛شماره۱۶۳،جلد ۳ فهرست [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۶۰

آغاز: بر لوح زبان چو نقطه سهو ×× افتاده مؤخر و مقدم / در فاتحه حروف نامت ×× مکتوم سواد اسم اعظم؛ **انجام:** سخن در وصف رویت حد کس نیست ×× سخن‌های چنین حد کمالست

شامل غزلیات، رباعیات و فردیات؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: نعیم الدین کاتب بن صدرالدین، تا: ربیع الاول ۸۸۷ق؛ دارای کتیبه‌های مذهب، مجدول سه خطی مذهب، یک مینیاتور نفیس؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۷۴]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۷۰

غزل به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ مرشد شیرازی، تا: جمادی الثانی ۸۸۸ق؛ مجدول زر و لاجورد، با شعر میرزا پیر نظر بخارایی در ۱۲۳۴ به خط خود او در پایان؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۷۲۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2959 (ذیل ریو ص ۱۸۰ ش ۲۷۵)؛ خط: نستعلیق، کا: شاه پور بن خداداد شاه پور سپاهانی، تا: سه‌شنبه ۴ شعبان ۸۸۸ق؛ ۲۱۷گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۷]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۲/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 8193. با شعرهای نظامی و دیگران با دیوان امیری و در متن نسخه متن ترکی به خط اویغوری است که در فهرست clauson وصف شده است؛ بی‌کا، تا: ۸۹۳ق، هامش به نستعلیق. [فیلمها ف: ۳ - ۷۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرگز نکشیدم آن سر زلف بخم ×× چون دال بدست خویش الا بقلم / تا ابروی تو نون و دهانت میم است ×× چشمم ز خیال هر دو باشد پر نم

در این بخش بیست و سه غزل کامل و دو غزل ناقص (به دلیل افتادگی بین اوراق)، یک مستزاد، سه رباعی، پنج قطعه و یک فرد آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۴گ (۷۲پ - ۷۶ر) [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لب تو آفریده از جان است ×× آفرین خدای بر جانت / زاهد انگشت می‌کند و چو کمال ×× گر چه شیرین لب است دندانت

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، بین اشعار عبارات مختلفی برای متمایز کردن آنها نوشته شده است از جمله «وله»، «ایضا له»، «و من افکار»، «و من امنشاته»، «و من واردات ذهنه»، «ومن کلامه»، «ومن مخترعاته»، «و من نتایج افکاره»، «و من ابکار افکاره»، «و من نتایج انفاسه»، مصحح، یادداشت مهدی بیانی که در ۲ خرداد ۱۳۳۱ش در تهران نسخه را به جعفر سلطان القرایی هبه کرده، با پیشانی مذهب و مرصع به سبک تیموری؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛کاغذ:نخودی،جلد:میشن تریاکی، ۴۵گ (۱پ-۴۵ر)، ۲۹ سطر (۱۶/۱×۲۴)، اندازه: ۲۳/۲×۳۱/۳سم [ف: ۲-۲۹-۷۲۴]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول محرر، رکابه دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴۴- ۱۰۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

آغاز: در حریم ملکوتش که ملك راه نیافت ×× عقل و حس امر محالست که یابند مجال؛ **انجام:** بحر معنی حسام ملت و دین ×× ای مفاخر بگو (هر) تو عقول

ترجمان الحال لاصحاب الکمال، شامل غزلیات و رباعیات می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوایی، ۲۵۴گ، ۱۱-۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۹۳]

۲۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لشکر پادشاه طوقتمش ×× آمد و هاتف این ندا در داد

قصاید و غزلیات به ترتیب تهجی و مقطعات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۲۴۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۶سم [ف: ۲ - ۳۳۶]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹/۱معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** نقش دردت همیشه بخون بر کشد سرشک ×× همچو محرزان که بسرخی کشند باب

غزلیات او ست؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور قرمز، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۱۵ سطر متن و ۲۴ سطر حاشیه (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۲]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو برگ گلی و اسب تو چون باد صبا ×× از باد صبا برگ گل افتد بزمین

دو قصیده است و سپس غزل‌ها به ترتیب تهجی و ترجیع و دو

بیتی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۲۱۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۴

قصیده و غزل به ترتیب تهجی و قطعه و رباعی به تهجی و فرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ،۱۸۲گ،۱۷سطر(۶×۱۸/۵)،اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۱۳۸]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نام او نانوشته بر خواندم ×× چون نهادم سر قلم بر نام.

شامل: با یک قصیده به قافیه لام، غزلیات خجندی برحسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قطعات و چند غزل دیگر خجندی؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛کاغذ:اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳-۴۹۲]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۰ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۰۱ق؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۲۰]

۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** با آنک ترا سر مسلمانی نیست ×× یا بود و کنون نیست همان مجنونی / شبی کردم نیاز پای بوسش ×× ز ناگه پای او دیدم بپائی

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، قصاید، مقطعات، رباعیات، مفردات که خارج از متن دیوان و قبل از شروع آن شرح حال و سوانح زندگی کمال الدین خجندی را محمد ساوجی به خط نستعلیق خوش در دو صفحه کتابت نموده؛ خط: نستعلیق خوب، کا:نعیم الدین الکاتب، تا: ۹۰۱ق؛ مجدول، صفحه اول و دوم تماما مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: بخارائی، جلد: مقوای روکش تیماج زنگاری، ۴۷۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [ف: ۴ - ۱۰۰۱]

۳۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۲۹

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن یارعلی، تا: ۹۰۳ق؛ مجدول لاجورد [نشریه: ۲ - ۷۸]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** خال در ملک جمالش نه کمست از سر زلف ×× کاندرین ملک چو طاوس بکارست مگس / نامه شوق من ای کاتب ندارد مقطعی ×× بعد از این بنویس دیگر نامها را والسلام

نخست یک قصیده سپس غزلیات به ترتیب تهجی و قطعه و رباعی؛خط:نستعلیق،کا:ابراهیم بن مصطفی بن یوسف سرمه‌کش، تا: ۹۰۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۵-۴۱۸۶]

۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر غزلهای جهان خاتون بهندستان برند ×× روح خسرو با حسن گوید که این کس گفته است

خط: نستعلیق، کا: شاه نظر امامی، تا: ۹۳۴ق؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوح نفیس؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد ظاهر»، «م ح م د»، «عبده محمد کاظم الحسنی الحسینی» ؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۰۴گ، ۱۱-۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۴۴]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** با یار میان باغ هنگام صبوح ×× با ناله چنگ و دف و نی میخواهم

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد کاتب زرهی، تا: رجب ۹۶۵ق؛ با سرلوح، مجدول؛ واقف: ناییني؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۹گ، ۱۶ سطر (۸/۲×۱۵/۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۴۹۶]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷/۲

انجام: تبعت الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ شهر محرم سنه ۹۹۶ در کنار دریای برم بوتر در موضع یاره سندر باتمام رسید بتوفیق الرحمان

از صفحه سوم تا صفحه ۳۴۳ دیوان کمال خجندی در حاشیه نوشته شده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ ۳۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۸۱

غزل مرتب است؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی احمد خوارزمی، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الاول ۹۹۹ق؛ مجدول شنگرف، با سرگذشت خجندی در آغاز در ۲ ص؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۲۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۱۳]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۲

آغاز: می‌پرد مرغ دلم جلوه کنان شاخ بشاخ ×× در هوای چمن راحت تو فارغ بال؛ **انجام:** ز ما ای که جورب طلب میکنی ×× ترا بس بود کفش در پاکشان

شامل: غزلیات، قطعات و رباعیات کمال خجندی و ۷۳۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۵۶۲ص، ۱۳ سطر (۷/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۷]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکی خانه او را بکو بس نبود ×× که دو خانه میسازد اندر سرای

شامل: غزلیات، قطعات، رباعیات از پایان ناقص؛ خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۶گ (۲۰۸-۵۳۴)، ۱۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۸ - ۴۱۶]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۵۶گ، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۴۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خط تو که خوانند خط ریحانش ×× سنبل

نکشد سر ز خط فرمانش
منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۲۱۰ پ-۲۱۴ر)، سطور چلیپا و معمولی (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف:۲-۲۹-۶۰۱]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 19496؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۰۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۹۷]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** توقع سهوی را به چشم عفو بنگرند.
خط: نستعلیق خفی، کا: حسینی، بدرالدین حسن، تا: ۱۰۱۵ق [رایانه]

۴۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۴

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۵]

۴۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۴۳

انجام: آن صفات کامله عین آن صفات کامله نبوده مثلا صفت علم در ضمن علم ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ از ابیات در حاشیه مختصرا تفسیر و معنی شده؛ جلد: تیماج شتری، ۱۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۶]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۳

آغاز: نشان شب روی دارد سر زلف پریشانش ×× دلیلی روشن است اینک چراغ زیر دامانش؛ **انجام:** رخت غنچه لیکن شکفته تمام ×× لبت گل ولی ناشکفته هنوز.
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیرهمایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۱۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۰]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶-۶/۱۸۶

آغاز: بلبل چه فرستد سوی گل تحفه که درد است ×× بیچاره به جز ناله وفریاد ندارد / ... بوی خوشت چو همدم باد سحر شود ×× حال دلم ز زلف تو آزرده تر شود؛ **انجام:** این چنین دستگه حسن وملاحت که تو داری ×× گر کند بی سرو پایی زتو سودی چه زیانت / گرجفا خواهم وجور از تو همان است وهم این است ×× ور وفا خواهم ومهر از تو نه این است ونه آن است ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۲۸]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [رایانه]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۱/۱

غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی و قطعات. حدود ۵۸۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نوعی فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۶۰گ (۱ر-۶۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۸سم [ف: ۸ – ۷۹]

۵۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۷

آغاز: ما با دو جهان کردیم قسمت همه عالم را ×× ایشان و جهان ای [مه] مائیم و غم رویت؛ **انجام:** چه شکر از لب چون شکر گویمت ×× که چون نی ببوسیم ننواختی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بیت خاتمه از روی نسخه ۳۵۹۷ تصحیح و نقل گردید، مجدول و مذهب نسخه کهن و نفیسی است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۴۵]

۵۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا فکرت من نهاد بنیاد سخن ×× آباد شد از من طرب آباد سخن / می‌خواست سخن ز دست بی طبعان داد ×× دادم باشارت خرد داد سخن. تم.
تقسیمات این نسخه به شرح دیوان شماره ۳۶۰ است که فاقد مفردات می‌باشد؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح کتیبه ای مذهب؛ تملک: محمد طاهر بن معز الدین محمد موسوی با مهر «عبده محمد طاهر»؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، ۳۷۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۵سم [ف:۴-۱۰۰۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۸/۶

آغاز: یا رب آن دم که به سیلاب اجل خانه عمر ×× بپذیرد خلل و تن شود از غم چو خلال؛ **انجام:** با یار میان باغ هنگام صبوح ×× با ناله چنگ و دف و نی می‌خواهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ (۱۰۷ر-۲۴۰ر حاشیه)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۶ – ۳۱۱]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین محرر؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۶ – ۲۰۵]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۵

آغاز: دلبر نازک دل من هر زمان رنجد ز من ×× گر لبش گویم بجان ماند، بجان رنجد ز من؛ **انجام:** درد سر کم ده بناله آن سگ کو را کمال ×× گر نمی‌خواهی که یار مهربان رنجد ز من
اشعاری با تخلص کمال؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ خط ماوراء النهری، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۵گ (۳۱ر-۳۲ر و ۳۹پ-۴۰پ و۴۴پ-۴۵ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۴

قصیده از او ست؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۲گ (۱۰۱-۱۰۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ – ۸]

● **دیوان کمال خوارزمی = دیوان حسین خوارزمی = دیوان منصور حلاج** / شعر / فارسی
d.-e kamāl-e xārazmī = d.-e hoseyn-e xārazmī = d.-e mansūr-e hallāj

کمال خوارزمی، حسین بن حسن، - ۸۳۹ ؟ قمری
kamāl xārazmī, hoseyn-e-bn-e hasan (- 1436)

این دیوان به اشتباه به نام حسین بن منصور حلاج، صوفی بزرگی که به فارسی سخن نگفته مشهور است ولی اصلا از آن کمال الدین حسین خوارزمی از صوفیان کبرویه در عهد تیموریان است که در شعر به «حسین» تخلص می‌کرده است.
چاپ: بخشی از آن به نام دیوان منصور حلاج در بمبئی چاپ شده است.
[الذریعه ۲۵۱/۹ و ۹۱۸؛ فرهنگ سخنوران ۴۸۹؛ نسخه‌های منزوی، ۲۲۹۹/۳؛ دنا ۳۴۵/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۵۸
آغاز: از کدامین برج یارب تافت این اختر گزو ×× پایه بخت و سعادت سعد اکبر یافته / گلشن آرای قضا بنشاند اندر باغ ملک ×× نو نهالی را کزو آفاق زیور یافته؛ **انجام:** دایما از دفتر و اوراق در اشکنجه ام ×× وقت آن آمد که خطی برسر دفتر کشم / پای همت در نهم بر فرق چرخ چنبری ×× تا نگوید چون دگر خاماش در چنبر کشم
نسخه نزدیک به ۳۴۵۰ بیت و مرتب نیست و تخلص «حسین» در آن آمده و قصیده و غزل است. در آن آمده: «سال هشتصد و بیست و هشت از تاریخ ×× باخر رمضان و باول شوال» (ص۵۶) و «تاریخ رحلت توچو خلد النعیم بود» (=۸۳۵) (ص۸۸)، نیز: «ملک جم ده بنیم جرعه حسین ×× که ترا ذوق خواجه جامی است» «ص۲۱۷»، در آن یاد شده از شاه ابراهیم سلطان و قبة الاسلام خوارزم و شهر خوارزم و فرغان و روح پاک شاهی عالی قدر و سیدی علای جناب و سیدی عالی نسب و امیرزاده میر عبدالله و سلطان کیاکی خان خان کشور و خاجه یونس و خواجه محمد شهاب و سید علای دین و سلطان عهد ابراهیم و عصام دین عصمت و ابن افضل و خواجه سلیمان حکیم و سید اعظم محمد و خواجه ابوالفتح و خواجه بوالوقا و خواجه جامی و شه ملک نویان و خواجه غیاث الدین و الدنیا و تاریخ مرگ او: «گشت تاریخ وفاتش رحمیة الله علیه ×× کز وفا داری سزای رحمت الله بود» (ص۳۳۱)، و شیخ ابوالحسن و مرثیه شهزاده بایسنغر (ص۲۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۳/۲
آغاز: چو پناه ای دل ز شیطان رجیم ×× سوی بسم لبه رحمن الرحیم؛ **انجام:** هزاران لذتت از فوق شاهی ×× شود حاصل ز افضال الهی
مثنوی است؛ خط: نستعلیق، کا: علی محمد، تا: ۹۵۶ق؛ ۱۸ص (۷۷-۹۴)، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۱
آغاز: ای دور مانده از حرم خاص کبریا ×× سوی وطن رجوع کن از خطه خطا؛ **انجام:** میان ما و تو خبر صلح نیست ای زاهد ×× ترا نعیم و ریاض بهشت و ما را دوست / چنان اگر همه خویشان شوند بیگانه ×× بجان دوست که ما را بس است تنها دوست / [رقم:] تمام شد حسین منصور حلاج.
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ص (۷۱-۹۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۶]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹
آغاز: ای دور مانده از حرم خاص کبریا ×× سوی وطن رجوع کن از خطه خطا؛ **انجام:** سوی وحدت نظری کن بکمال اخلاص ×× تا در او اسم و صفت عین مسما بینی
خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی ولد سید احمد ملقب به سید آقا، تا: ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سبز، ۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۴۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۸/۳
رباعیات او به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۱۲۲ر-۱۴۷ر)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶-۲۸۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۸/۴
آغاز: ایا مرد فرزانه ارجمند ×× که هستی به زندان وسواس بند / دمی فکر عقل و خرد پیشه کن ×× زمانی به کار خود اندیشه کن
مثنوی نصیحة الغافلین اوست که در نسخه حاضر فقط صفحه اول آن موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۴۷پ)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۲۸۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۸
شامل: قصاید و ترجیع‌بندها، غزلیات، رباعیات، مثنوی نصیحة الغافلین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۲۸۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۸/۱
آغاز: یا رب عنایت تو رساند بمطلبم ×× کاورده ام بدرگه بیچونت التجا / امیدوار کن که نیم ملتجی بکس ×× غیر از جناب لطف تو ای قاضی رجا
قصاید و ترجیع‌بندها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۱ر-۴۵پ)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۲۸۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۸/۲
آغاز: ای صفاتت مایه ایمان و رزق جان ما ×× شکر و حمدت در عقیدت مایه ایمان ما / ای بنامت افتتاح باب گنج معرفت ×× وی بذکرت مفتخر دیباچه دیوان ما؛ **انجام:** غزلیات: شهرت اسلام با آزار خلقت کسی رواست ×× گر نیآزارد کسی از خلقت مسلمان

می‌شوی / ای حسین ار از طریق معرفت گویی سخن ×× در سخن سرحلقه اصحاب عرفان می‌شوی
غزلیات به ترتیب حروف الفبایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ (۴۵پ–۱۲۱پ)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۲۸۳]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹

آغاز: ای دور مانده از حرم خاص کبریا ×× سوی وطن رجوع کن از خطه خطا؛ **انجام:** سوی وحدت نظری کن بکمال اخلاص ×× تا درو اسم و صفت عین مسما بینی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با پند نامه شیخ عطار و چند رساله چاپی دیگر در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سبز، ۷۲گ، ۱۷–۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۶۹]

● دیوان کمال قاجار / شعر / فارسی

d.-e kamāl qājār

کمال قاجار، ق۱۳ قمری

kamāl qājār (- 19c)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۱

آغاز: بسمله. یا رب از عشق کسی بیدل و شیدا نشود ×× ور شود چون من سودا زده رسوا نشود؛ **انجام:** جرم من نیست اگر عشق تو می‌ورزم از آن ×× که دلم در خم زلف تو بناچار افتاد / چشم بیمار تو سویم نگهی کرد و گذشت ×× زان کمال از غم هجران تو بیمار افتاد / چاکر آستان شاهزاده آزاده ایلخانی فضل الله سنه ۱۲۵۵.
شامل غزلیات (۲۹ غزل) و یک مثنوی کوتاه است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: فضل الله ایلخانی، تا: ۱۲۵۵ق؛ با یادداشتی به خط ناصرالدین شاه قاجار به این شرح «دیوان غزل الله‌قلی میرزا ایلخانی که حاجی معتمد الدوله در یافت آباد بحضور فرستاد»، مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج لاکی، ۲۸ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۹۱۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵۲

آغاز: بسمله. ای ماه عارض تو سبق برده ز آفتاب ×× وی بوی طره تو نکوتر ز مشک ناب / رویت بزیر زلف سیاهت بود چنانک ×× در زیر تیره ابر درخشنده آفتاب؛ **انجام:** کمالی من و توبه از عشق حاشا ×× نصیحت نمایند کو شیخ و شابم
مرکب است از قصاید، غزلیات به ترتیب قوافی، و یک مثنوی. در این نسخه غزلیاتی اضافه بر نسخه قبل (شماره دفتر ۵۵۱) انتخاب و کتابت شده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کمند کشی زرین، با دو سرلوح مرصع مذهب بسیار خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فستقی نخودی، جلد: تیماج ابره یشمی، ۳۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳/۸×۴۱/۹سم [ف: ۴ - ۹۱۳]

● دیوان کمپانی / شعر / فارسی

d.-e kompānī

اصفهانی کمپانی، محمد حسین بن محمد حسن، ۱۲۹۷ - ۱۳۶۲ قمری

esfahānī kompānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hasan (1880 - 1943)

چاپ: دیوان او چاپ شده
[معجم مؤلفی الشیعة ص ۳۵۸؛ الذریعة ۱۰۸۱/۹؛ دنا ۳۴۶/۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۷۶-۱۶/۱۸۶

آغاز: یا دافع جنسیة الاباطیل ×× یا دامغ صولة الا ضالیل / قرآن تو برده قدر تورات ×× فرقان تو کرده محو انجیل؛ **انجام:** فانا السبط الذی من غیر جرم قتلونی ×× وبجرد الخیل بعد القتل عمداً سحقونی / لیتکم فی یوم عاشورا جمیعاً تنظرونی ×× کیف استسقی لطفلی فابواأن یرحمونی
دیوان مدایح و مراثی شاعر است و ترتیب اشعار آن با ترتیب دیوان چاپی وی تفاوت دارد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۴۹گ، ۱۶–۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۹۲۹]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۳

آغاز: بسامانی رسان یارا سر سودایی مارا ×× و گرنه ده شکیبایی دل شیدایی ما را
غزل است و مرثیه، با تخلص «مفتقر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با فهرست در آغاز، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

● دیوان کمونی / شعر / عربی

d.-e kamūnī

کمونه حسینی، منصور، ق۱۱ قمری

kamūne-ye hoseynī, mansūr (- 17c)

[طبقات اعلام الشیعه، قرن ۱۱ ص۵۸۷]

تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین المعروف بابداء الدلایل و البرهان ... اما بعد فقد یقول ... وله ایضا فی منقبه امیرالمومنین (ع): اذا بداجیش الشباب و انثنی ×× فلقص قد اذوا و عض و انثنی؛ **انجام:** و بعدها تتری علی سادة ×× لولاهم الاعمال لم تنفع
دیوان اشعار شاعر است که در مدایح ائمه (ع) سروده است. قبل ازآن دو صفحه مقدمه نثر به عربی به عنوان دیباچه دیوان تحریر شده؛ خط: نسخ، کا: حاجی علی نقی قرطاسی اصفهانی بن شجاع الدین ساوجی، تا: ۸۶۰ق، این تاریخ در آخر نسخه به چشم می‌خورد ولی باید بررسی شود. چون شاعر در قرن یازدهم زندگی می‌کرده، مگر اینکه معتقد شویم که این دیوان متعلق به سید منصور از آل کمونه غیر از سید منصور مذکور است، بعد از

پایان دیوان در چند برگ مطالب متفرقه تحریر شده که تاریخ تحریر این بخش سال ۱۱۶۶ است؛ ۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۹۹]

● دیوان کمیت بن زید = الهاشمیات / شعر / عربی

d.-u kumayt ibn-i zayd = al-hāšimīyyāt

کمیت بن زید، ۶۰ - ۱۲۶ قمری

komayt ebn-e zayd (681 - 745)

چاپ: درمجله المورد البغدادیة، جلد۴، عدد۴، ص۱۵۷-۱۷۶، ۱۳۹۴ق؛ لیدن، ۱۵۸ص، ۱۹۰۴م؛ بغداد، محقق: داوا سلوم، مکتبة الاندلس، ۱۹۶۹و ۱۹۷۰م.

[مجمع العلمی العراقی ۴۲۵/۲-۴۴۱؛ معجم المطبوعات العربیة و المعربة ص ۱۵۷۰؛ بروکلمان ذیل ۹۷/۱؛ المورد ۳ [بغداد ۱۹۷۴] ع ۲، ص ۲۳۲ من مقال الدکتور علی جواد الطاهر بعنوان «نشر الشعر و تحقیقه فی العراق»]

شرح و حواشی:

۱- تخمیس الهاشمیات و العلویات؛ زیوری بغدادی، عباس (-۱۳۱۶)
۲- تخمیس الهاشمیات؛ زیوری بغدادی، عباس (-۱۳۱۶)
۳- شرح قصیدة بائیة کمیت
۴- شرح قصیدة الکمیت

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۳

قصیده است در مدح اهل بیت؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹ص (۱۴۲-۱۶۱) [ف: ۶ - ۱۳۲]

● دیوان کوثر / شعر / فارسی

d.-e kowsar

کوثر علیشاه، محمد رضا بن علینقی، ۱۲۶۱ - ۱۳۱۸ قمری

kowsar ʻalī-šāh, mohammad rezā ebn-e ʻalī-naqī (1845 - 1901)

دیوان کوثر علی شاه با مقدمه‌ای از خود او.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی کشف عن جماله حجاب الجلال و خلص المخلصین العارفین بنوره عن ظلمات الضلال و استتار قلوبهم حتی و صلوا فی انتهاء المقام الوصل و الایصال و الصلوة و السلام علی؛ **انجام:** از سائل بیوقوف و بیخبر ×× قلب بی آرام و دائم در سفر

شامل: شرح این بیت حکیم سنائی است: «عارفان در دمی دو عید کنند ×× عنکبوتان مگس قدید کنند»، این شرح در جواب فتحعلی شاه قاجار است که معنی آن را استفسار کرده بود، غزلیات حاجی ملا رضای همدانی، یک مثنوی عارفانه، یک قصیده که حرف آخر قافیه آن «نون» است، کتاب باز مثنوی عارفانه دیگر؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۵۲

آغاز: با زباز دل پرد بر آسمان ×× در هوای آشیان قدسیان

صفی علیشاه نعمت الله مثنوی عقل و عشق را با توجه به این مثنوی سروده است، قسمتی از اشعار شاعر بدین ترتیب: الف: مثنوی مراتب نفس و عشق، ب: قصیده در آداب و سر وحدت، ج: قصیده بهاریه در عشق و محبت در وزن‌های مختلف؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۲۹-۲۳۷)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۸۰]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۵/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳]

● دیوان کوثر علیشاه همدانی / شعر / فارسی

d.-e kowsar ʻalī-šāh-e hamadānī

کوثر همدانی، محمد رضا بن محمد امین، - ۱۲۴۷ قمری

kowsar-e hamadānī, mohammad rezā ebn-e mohammad amīn (- 1832)

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۵/۲

آغاز: آغاز غزلیات: بسمله - شد بهار و بار دیگر داغ مجنون تازه شد ×× روی هامون از گل رخسار لیلی غازه شد. آغاز مثنوی: ای ز نامت نامها نامی نما ×× نامه ام از نام خود نامی نما؛ **انجام:** پایان غزلیات: کوثرا اونن حواله سینی ×× ساقیه قیمیوپ ندن؛ پایان مثنوی: همه یار است و غیر او فانی ×× نقش نقاش می‌کند مانی

شامل: غزلیات، مثنوی کوثر علیشاه؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صادق بن حاج محمدرضا، تا: ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با رویه کاغذ الوان، (۶-۱۱۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۷۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۱۹

غزلیات اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۴۶-۱۴۷)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۶۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۲۳

آغاز: نمی‌دانم که از دست چه آید بر سر دلها ×× که بوی خون همی آید از این ویرانه منزلها

غزلیات اوست؛ ۶ص (۱۷۱-۱۷۶) [ف: ۲۶ - ۶۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۲۲

قصیده‌ای از او؛ ۱ص (۱۶۹) [ف: ۲۶ - ۶۶]

● دیوان کوثر قمی / ادبیات / فارسی

d.-e kowsar-e qomī

کوثر قمی، عبدالکریم، ۱۲۵۶ - ۱۳۱۴ قمری
kowsar-e qomī, ‘abd-ol-karīm (1840 - 1897)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۹۱

آغاز: ای همه قران بشانت یا امیرالمومنین هل اتی مخصوص انت یا امیر المومنین؛ **انجام:** گربار مغان کس ببرد کلام من بسکه معانی بدیع آمده در بیان مرا ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۴۴

آغاز: بسمله، الحمدلمن نزل من السماء عالم القدس والاهوت فی ارض عالم ... (بعد از ۸ برگ) بسمله ای بحقییقت زانبیا همه اقدم ×× گر چه بصورت بدنه به تو مقدم / حضرت خیر الوردی نبی مطهر ×× شافع یوم الجزا رسول مکرم؛ **انجام:** یک نکته زاتحادشان این کامروز ×× هم عید محمد است و هم عید علی ... هر که بخطایش نتوان مردکنی باید دلش از عتاب پر درد کهنی و انروی که سرخ از ... نشود ×× شرط است که از اهانتش زرد کنی تمت اترباعیات ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۵۸۲ق [رایانه]

● دیوان کوچک / شعر / فارسی

d.-e kūčak

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۴

آغاز: بیا ساقی بده جامی ازان خمخانه دلها ×× که تا فانی شوم از خود بگیرم راه؛ **انجام:** سید کوچک حزین چون برسد بیار خود ×× فاش بگو بآن دلا تو ز خدا مؤیدی

غزلیات است به ترتیب الفبایی (سید کوچک نامی از شعرای گمنام)؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با اصلاحات و خط خوردگی‌ها؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن یشمی، ۲۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۵/۱سم [ف: ۲ - ۳۳۹]

● دیوان کوزه کنانی / شعر / فارسی

d.-e kūze-konānī

کوزه کنانی، رحمت میزا محمد، ق۱۳
kūze-konānī, rahmat mīzā mohammad (- 13c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۷

آغاز: ای دل شوریده شیدایی مکن ×× بیش ازین آشوب و رسوایی مکن / پرده ناموس و نام ما مدر ×× آبروی ملک استغنا مبر؛ **انجام:** پیروی کن صاحب لولاک را ×× سربنه نرمان شرع پاک را / تا بدانی از زیانها سود خویش ×× باز بشناسی ز بد بهبود خویش

مثنوی اوست. مضامین این مثنوی بعد از مدیح و ثنای فتحعلیشاه قاجار عبارت است از مطالب و مسائل عرفانی از جمله، اطوار وجود و ظهور شئونات موجود و تفرقه عقل و عشق، در معاتبت نفس از بی خبری مقام ارباب حقیقت و سلوک ارباب معرفت، در بیان احوال بعضی از اهل عرفان و صاحبان ایقان و داعیان دولت ابد بنیان ... ؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با سرلوح زرین، مجدول، با کمند مشکی و زرین؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: روغنی زمینه سبز، ۲۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [ف: ۴ - ۷۱۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۸۹-طباطبائی

آغاز: ای نکرده روی دل در مقبلان ×× ای چو من از زندگی بی حاصلان / ای به کوی بندگی نابرده پی ×× از سبوی زندگی ناخورده می ... / از چه ای بر عیب مردم پرده در ×× اندکی در کار خود بگشا نظر؛ **انجام:** تن ترا زندان و هستی دام شد ×× زین دو کار ندگیها خام شد

مثنوی در پند و اندرز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۷۴ر) [ف: ۲۳ - ۷۴۰]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۸

آغاز: بسمله. ای دل شوریده شیدایی مکن ×× بیش ازین آشوب و رسوایی مکن / پرده ناموس و نام ما مدر ×× آبروی ملک استغنا مبر؛ **انجام:** پیروی کن صاحب لولاک را ×× سربنه نرمان شرع پاک را / تا بدانی از زیانها سود خویش ×× باز بشناسی ز بد بهبود خویش

مثنوی اوست، به طوری‌که ناظم اشعار (محمد منشی کوزه کنانی) در مقدمه می‌نویسد در سالی که فتحعلیشاه قاجار به عزم سرکوبی متمردین خوارزم و افاغنه هرات به سر حدات خراسان عازم بوده است. شاعر که در معیت نامبرده بوده از آنجا مامور به خدمتی در یزد و اصفهان بوده و این مثنوی را در عرض هیجده روز سروده و بعرض رسانده است. مضامین این مثنوی بعد از مدیح و ثنای فتحعلیشاه قاجار عبارت است از مطالب و مسائل عرفانی از جمله، اطوار وجود و ظهور شئونات موجود و تفرقه عقل و عشق، در معاتبت نفس از بی خبری مقام ارباب حقیقت و سلوک ارباب معرفت، در بیان احوال بعضی از اهل عرفان و صاحبان ایقان و داعیان دولت ابد بنیان ...؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا، احتمالا نسخه به خط ناظم مثنوی است؛ دو صفحه اول و دوم تماما مذهب مرصع، با سرلوح مذهب مرصع ممتاز، مجدول مذهب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم طلایی، ۷۳ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۷سم [ف: ۴ - ۱۰۰۸]

● دیوان کوکب خراسانی / شعر / فارسی

d.-e kowkab-e xorāsānī

کوکب خاورانی، محمد باقر بن بهبود، - ۱۲۷۲ قمری
kowkab-e xāvarānī, mohammad bāqer ebn-e behbūd (-

1856)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۰

آغاز: ای فلک مرتبه خواتون اجل ×× وی ترا پایه بر اورنگ زحل؛ **انجام:** کاکل مفشان و شب مخور با او می×× در خواب مشو ورنه رود گرد سرت

از دیوان وی نسخه‌ای باقی نمانده است. هدایت و دیگران نام و نشان وی را ثبت کرده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۲۹-۸۳۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۶]

● دیوان کیوان / شعر / فارسی

d.-e keyvān

کیوان

keyvān

[دنا ۳۴۶/۵؛ الذریعه ۹۲۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۴۹۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۷۳

آغاز: عشوه کنی ای پری که دل بری از ما ×× غافلی از خشم خود که برد به یغما / کیوان چه دل ز ناز نکویان مشو ملول ×× لازم فتاده ناز بتان با نیاز ما؛ **انجام:** تنها نه دل ز دست من آن چشم مست برد ×× از یک نگاه دل ز کف هر که هست برد / کیوان ز دست نقد عیش تا ابد مده ×× کان مر دل از کف تو زور راست برد

غزل است بی‌ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۹)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۱۶ - ۱۷۱]

● دیوان گرجی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e gorjī-ye šīrāzī

گرجی شیرازی، عبدالله، ق۱۳ قمری

gorjī šīrāzī, ‘abd-ol-lāh (- 19c)

از میرزا عبدالله گرجی شیرازی متخلص به طالب.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۴۶

آغاز: سپاس از جهان دار یزدان پاک ×× که ایجاد بنمود بازار خاک / زقدرت زمین و زمان آفرید ×× مه و مهر و نه آسمان آفرید؛ **انجام:** ایا طالبا روح تو شاد باد ×× هوادار تو شاه فرهاد باد / مخور غم که زان سرشوی سرفراز ×× نگردی زاسکان وی بی نیاز

مثنوی فتح نامه قلعه تبر، داستان یاغی شدن دلاوری به نام فضلعلی است که بر کوه تبر در شیراز پناه جسته و شکایت مردم از دست او و مأمور شدن معتمد الدوله فرهاد به میرزا فتح قلعه و کوتاه کردن دست آن دلاور. شاعر در مقدمه داستان می‌گوید: «یکی داستان گویم ای دوستان ×× که بشنیدم از گفته راستان / به شیراز باشد یکی مرغزار ×× که گلزار باشد برش خار زار ... / یکی کوه باشد در آن مرغزار ×× که با چرخ گردون کند کارزار ... / چنین سخت کوهی به دوران ندید ×× نه ارژنگ و اکوان نه دیو سفید ... / بود نامش از قاف مشهور تر ×× مر این کوه را نام باشد تبر ... / شنیدم یکی مرد جنگ آزمای ×× به بالای آن قلعه شد چون همای ... / ندانم چسان آن یل نیک بخت ×× به بالای آن قلعه شد چون همای ... / ندانم چسان آن یل نیک بخت ×× به بالای آن قلعه بنهاد تخت / گمانم که بال وپری داشته ×× که بیدق بر آن کوه افراشته»؛خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۴ق؛ در بالای صفحه عنوان آمده: «هذا فتح نامه قلعه تبر من کلام بنده درگاه عبدالله گرجی متخلص به طالب» و در ذیل نسخه چنین نوشته: «امیدوارم به نظر مرحمت ... قبول افتد و به مرحمت این بنده را افتخاری دهند فی شهر جمادی الاولی ۱۳۹۴»، با یادداشت مرحوم شعاع درباره نسخه و سراینده مثنوی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: پارچه‌ای سبز، ۳۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۱۳۳]

● دیوان گردونی / شعر / ترکی

d.-e gardūnī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۸

آغاز: دوامت فوفتینکده ناله قیلایم باقمادینک منکا ×× وصالینک ایزلایوب جان بروموهیج شمادیم سنکا؛ **انجام:** که یتی خط سناب هر خط سیدین پیر حروف آنسانک ×× بو کردونی توجه ایلاغان آتی بویور پیدا

از: گردونی (؟)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۷۸پ-۷۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۹۷

آغاز: از غنچه دهان دلبر کوتیند گلستان قیل ×× انتظار نک اوتمسرمین مین سارفعه جولان قیل؛ **انجام:** فضلیا عمر سلطان درگهی کایول تابسام ×× گرد خاک پانیی کوزکا سرمه سلیمان قیل

از: گردونی (؟). مخمس اول وی بر روی غزل فضلی و دومی و سومی بر روی غزل نوایی ساخته شده است. غزل وی در شماره قبل گذشت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: بسیار نازک کدر، جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۳گ (۱۷۷ر-۱۷۷پ و ۱۸۱ر-۱۸۲ و ۱۹۵پ-۱۹۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۵]

● **دیوان گلبن** / شعر / فارسی

d.-e golbon

معلوم نیست نام واقعی شاعر چیست:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۶

نسخه بسیار نادر؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱

آغاز: پس از بسمله. ذکر است در سحر گه مرغان خوش نوارا ×× هات الصبوح حیوا یا ایها السکاری / ممکن بود پیامی درد هر کیمیا را ×× امامجال کاری است می‌جوئی اروفارا؛ **انجام:** پاک جانی که به دل مهر نگاری دارد ×× هر که در کوچه و میخانه گذاری دارد / گلبنا مسئله کشفی است نه درسی بگذر ×× چند گوئی که گل از بهر چه خاری دارد

غزل است «به ترتیب تهجی» و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج سبز، ۲۹۰گ، ۱۵سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۶۳]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹۲

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

● **دیوان گلبن کازرونی** / شعر / فارسی

d.-e golbon-e kāzerūnī

گلبن کازرونی، کاظم، ق۱۳ قمری

golbon-e kāzerūnī, kāzem (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹

آغاز: ذکر است در سحرگه مرغان خوش نوارا ×× هات الصبوح حیوایا ایها السکارا؛ **انجام:** گر یار بخواهد از من و بپذیرد ×× خواهم که نخواهی بجز یار از یار

اشعار شاعر را به ترتیب حروف تهجی نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن هادی کازرونی، تا: ۱۳۰۴ق؛ بر حسب فرمایش حاج مرتضی بن حاج محمود کازرونی؛ مجدول؛ مهر: «ادرکنی یا حیدر»، «عبده نظر علی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۵۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۴۵]

● **دیوان گلشن** / شعر / فارسی

d.-e golšan

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۵

آغاز: مژه کی سد ره گریه بی زنهار است ×× مانع سیل کجا خار سر دیوار است / سر کشی مایه صد کفر و ضلالت باشد ×× کهکشان دوش فلك را چه کم از زنار است / گلشن از دامن دشتی که براهست مپرس ×× تا نظر کار کند جوش گل و گلزار است؛ **انجام:** میا گلشن برون زین رشك فردوس ×× کشی آخر خمار احمد آباد

غزل است با تخلص گلشن به ترتیب تهجی از حرف تاء آغاز و بحرف دال پایان می‌گیرد (ش ۴۰۸۲/۱) در ص ع آمده «این دیوان بطور بیدل بخاری»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ شعبان ۱۱۲۲ق؛ تملك: محمد امین نقشبندی محمود خالدی، محمد داغستانی در ۱۱۸۷؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۲۹۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷۲]

● **دیوان گلشن** / شعر / فارسی

d.-e golšan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۳

آغاز: چه نویسم که دل از داغ جدایی چون است ×× بقلم راست نیاید که ز حد بیرون است؛ **انجام:** رفتم از راه خرابات وره میخانه ×× که درین دخمه نگردیده کسی هرگز گم

دیوانی است مشتمل بر قصاید و قطعات و غزلیات و مثنوی و رباعیات و افراد به خط سراینده که بدون هیچ ترتیب خاصی نوشته است. تخلص شاعر همه جا گلشن است و از ماده تاریخ‌هایی‌که در این دیوان وجود دارد تاریخ تصنیف از ۱۲۴۰ تا ۱۲۸۰ است، در حاشیه صفحه ۶ می‌نویسد: «این غزلیات را ذوبحرین ساخته‌ام و مشق کرده‌ام، بگلشن ایراد مگیرید بنده شاعر نبودم از جهة مشغولی خود ساخته‌ام ادعا نداشتم و السلام». اشعار شعرای متخلص به گلشن که در قرن ۱۳ می‌زیستند و در تذکره‌ها درج شده است با اشعار این نسخه مطابقه گردید تطبیق نکرد. قصاید و قطعات این دیوان در مدح: چهارده معصوم، ناصرالدینشاه و اشخاصی با نام: علی اکبر، رضا، ابراهیم، سلیمان خاص و محسن، و در هجو: رجبعلی فقیه، شکرالله شیرازی و غیره است. در یک قطعه از زین العابدین تقاضای تریاک کرده است و قطعه دیگری هم در نکوهش تریاک و ابتلای خود بدان دارد و در دو مورد به یغما اظهار ارادات کرده است. غلط املایی زیاد دارد و در بیشتر موارد به‌جای کسره اضافه یا آورده است مانند: «دو رند مست خراباتی از جهان رفتند ×× که شعر هر دو بود کاینات را رونق / یکیش حضرت قاعانی و دویم یغما ×× که هر دو در رمضان بوده‌اند مست عرق / وی بمدح شهی دین قصیده‌ها گفتند ×× که خوارجی ببدن چاك میزند ملحق؟»، اشعار متوسط و تعداد ابیات ۱۰۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰-۱۲۸۰ق؛ رقم مصنف، چلیپا و عمودی و افقی در متن و حاشیه نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۲ص، ۳۰ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۷۸]

● **دیوان گلشن شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e golšan-e šīrāzī

زنگنه، میرزا محمد علی، ق۱۳ قمری
zangane, mīrzā mohammad ʻalī (- 19c)
از «گلشن شیرازی (محمد علی)» پدر میرزا حبیب الله قاآنی در قرن ۱۳.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۱
شامل قصاید و غزلیات می‌بشاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه چاپ نشده؛ کاغذ: آبی فرنگی، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۱۶]

● **دیوان گلشن فخر** / شعر / فارسی
d.-e golšan-e faxr
فخر طباطبایی، غلامحسین، قمری
faxr-e tabātabā'ī, qolām-hoseyn

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۶/۴
آغاز: به نام خداوند عقل وروان ×× چو جویی سخن را نمودم روان / خداوند پستی خداوند جاه ×× خداوند کوه و خداوند کاه؛ **انجام:** شکوه از یارکنم یاسر سودایی خویش ×× یاز آوارگی و غربت و تنهایی خویش / من در این کشتی مرموز ز ... بی خبرم ×× تا کشاند یکی ام دل هر جایی خویش
مثنوی ها وچند غزل از شاعر است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ فائده‌ای در فرهنگ لغت فارسی به فرانسه (احتمالاً)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۸گ (۸۴پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۶]

● **دیوان گلشن گلپایگانی** / شعر / فارسی
d.-e golšan-e golpāygānī
خطاط گلپایگانی، محمد، ق۱۳ قمری
xattāt-e golpāygānī, mohammad (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۱
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۳۷۴]

● **دیوان گلشنی** / شعر / فارسی
d.-e golšanī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۱/۳
آغاز: بگذاشته بودی ره بیداد و جفا را ×× سویم ز ره مهر و وفا آمده بودی / بلبل صفت ای گلشنی از گلشن کویش ×× دیروز به صد برگ و نوا آمده بودی؛ **انجام:** عمریست که آن ماه بدل ساخته منزل ×× روشن اگرت نیست دل روشن من بین / بنمود رخ و جان ز سر شوق سپردم ×× ای گلشنی از شوق رخش مردن من بین
بخش اندکی از غزلیات شاعر است با تخلص «گلشنی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۹)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۵۲۲]

● **دیوان گلشنی بردعی** / شعر / ترکی
d.-e golšanī-ye barda'ī
گلشنی بردعی، ابراهیم بن محمد، ۸۳۰ - ۹۴۰ قمری
golšanī barda'ī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1427 - 1534)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۲-ف
نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178 ؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۱۳) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]

● **دیوان گمنام** / شعر / فارسی
d.-e gomnām
گمنام تفرشی، حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۳۴ قمری
gomnām-e tafrešī, hoseyn (1839 - 1916)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۹۹/۱
بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان گوهر** / ادبیات / فارسی
d.-e gowhar
گوهر کرمانی، عبدالرزاق، ق۱۳ قمری
gowhar-e kermānī, ʻabd-or-razzāq (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۸
آغاز: عیان شد خسرو خاوردگر از طارم مینا ×× نهان شد لشکر انجم درین ایوان پر غوغا؛ **انجام:** بی منت صبح چسان شام شود
شامل: قصاید (بیشتر اشعار در مدح ابراهیم میرزا)، رباعیات، ایضاً قصاید، غزل و رباعی، مکاتیب که در این مکاتیب باز مخاطب شاهزاده ابراهیم میرزاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۹۸]

● **دیوان گوهر مدراسی = گهر = دیوان گهر** / شعر / فارسی
d.-e gowhar-e medrāsī = gohar = d.-e gohar
گوهر مدراسی، محمد باقرخان، ق۱۲ قمری
gowhar-e medrāsī, mohammad bāqer-xān (- 18c)
[الذریعة ۹/۹۳۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۰۴/۳؛ دنا ۳۴۷/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲
آغاز: یک دیده شش جهت چو گهر گشته ایم ما ×× یعنی جهان چشم و نظر گشته ایم ما
شامل: غزلیات مرتبه به ترتیب حروف تهجی، یک مثنوی در مرثیه حضرت سید الشهدا (ع) و ماده تاریخها و دو غزل است و همه اینها در حدود یک هزار بیت میباشد؛ بیکا، تا: ظاهراً ۱۲۰۶ق؛ به قرینه کلمه «بلغ» که در کنار برخی از برگها مشاهده میشود شاید از نظر شاعر گذشته و تصحیح شده باشد؛ کاغذ: فرنگی،جلد:تیماج،۴۴گ،۱۳سطر،اندازه:۱۴×۲۱/۵سم[ف:۳- ۲۹۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۳۸/۲
آغاز: دیدم ستاره سرمست آن سرو راستان را ×× بر روی مه کشیده از ابروان کمان را / در لعل خود نهفته یک چشمه آب کوثر ×× بر نسترن نهاده یک دسته ضیمران را؛ **انجام:** عارفی خواهم کند فهم سخن ×× هست جز ذات خدایی لا ولن / غیر معشوق حقیقی نیست شیء ×× کل شی هالک الا وجه حی
قصاید کم شمار، غزلیات پرشمار و اندک رباعی حاصل شاعر ایل نایطه است. که در آن مدح ائمه و مولا علی علیه السلام بهویژه در یک ترجیعبند و نیز مدح ناصرالدین شاه مشاهده میشود. تخلص وی «گوهر» است؛ خط: نستعلیق، بیکا، بیتا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۹۳گ (۷۱ر-۱۶۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۶]

● دیوان گوهری / شعر / فارسی

d.-e gowharī

گوهری هروی، محمد ابراهیم بن آقابابا، ق۱۴ قمری

gowharī heravī, mohammad ebrāhīm ebn-e āqā-bābā (-20c)

مؤلف در حدود چهل هزار بیت شعر انشاء کرده است. دیوان گوهری به نام الذریعه رضویه (ملک) در الذریعه (۳۰/۱۰ و ۹۳۷/۹) و دیوان محمدباقر یا ابراهیم بن محمد باقر جوهری هروی (الذریعه ۲۱۱/۹) یاد شده و منزوی فقط بحر طویل جوهری را دارد.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۸
این شعرها را او در سفر از خراسان به عتبات سروده و تاریخ ۱۳۱۱ق در آن دیده میشود، با فهرست که یک چهارم دیوان است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ میرزا محمد تقی جهانگیرزاده سفارش میکند که این دیوان را به نااهل نشان ندهند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، اندازه: ۱۰/۷×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۴۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۹/۱
آغاز: بسمله. استفاده غزل خواجه علیه الرحمه، اشاره بحدیث الناس کلهم ... الی آخره ... از دریای پرغوغا کرا امید ساحلها ×× که بس در وی نهنگانند اندر قصد عاملها؛ **انجام:** بخواب تا بکی ای گوهری سحر برخیز ×× که شور در فلک از ناله سحر فکنی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۸۸گ (۹ر-۹۷پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۲سم [ف: ۹- ۳۹۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۹/۱۰
رباعیات اوست؛ ۲۳گ (۱۱۷ر-۱۴۰پ) [ف: ۹ - ۳۹۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۹/۱۱
رباعیات اوست؛ ۱۱گ (۱۴۱ر-۱۵۲پ) [ف: ۹ - ۳۹۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۳ و ۲۳۸۱ عکسی
آغاز: حمد سزد مر ترا که جمله اشیاء ×× ذکر تو را می کنند در دل شبها
برگهای پراکندهای است از اشعار گوهری، قطعهای از «طغیان البکاء» وی و پاره ای از رباعیات و غزلیات و قصایدی که به مناسبتهای مختلف سروده و ظاهراً همه اینها در مجموعههایش منتقل شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بیتا؛ بعضی برگها به خط دیگران، سطرها راسته و چلیپا؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۲۳۸] و [عکسی ف: ۶ - ۴۷۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۳/۵
منظومه در معرفت مادح و ممدوح و تحقیق صله؛ خط: نستعلیق، بیکا، بیتا؛ مجدول به لاجورد؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ، ۱گ (۲۶۴ر-۲۶۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۹ - ۳۹۹]

● دیوان گوهری اردبیلی / شعر / فارسی به ترکی

d.-e gowharī-ye ardabīlī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶-۱۴/۹۶
آغاز: به دل آتشی زعشق اوزده شورحسن برسرما ×× لمعات وجهه انورت قد اصبحت شمس الضحی / جمرات عشقه او قدت واشرقت بنورها ×× نارالله تطلع افئدتا کما تشا؛ **انجام:** در خاطر تو هیچ نیاید به فضولی ×× کان حسن قضا هست چنین است چنان است / ای گوهری از دیده فشان اشک گهر ×× خونابه دل باز روان از مژگان است
کلیات اشعار فارسی و ترکی شاعر است با تخلص «گوهری»، او از شاعران نیمه دوم قرن سیزدهم و نیمه اول قرن چهاردهم هجری است. این دیوان شامل غزلیات و قصاید شاعر است مشتمل بر مدایح ائمه و مدح شاهان قاجار و مدح جهانگیر میرزا؛ خط: نستعلیق، کاتب = شاعر، تا: ۱۲۸۱-۱۲۹۷ق، جلد: تیماج قهوهای، ۱۴۵گ، ۱۱-۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۲۹]

← دیوان گهر ← دیوان گوهر مدراسی

● دیوان گیتی / شعر / فارسی

d.-e gītī

گیتی، میرزا علی، ۱۲۶۴ – ۱۳۱۳ قمری
gītī, mīrzā ‘alī (1848 - 1896)
شاعر که در اشعارش به گیتی تخلص می‌کند از شعرای عصر ناصرالدین شاه (۱۲۶۴– ۱۳۱۳ق) می‌باشد.
[نسخه‌های منزوی ۲۵۰۴/۳؛ دنا ۳۴۸/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۹۷
آغاز: دوش بدم از جفای چرخ ستمکار ×× خون چو شفق جاریم ز دیده خونبار / گه متحیر چنانکه اختر و ثابت ×× گه متحرک چنانکه کوکب سیار؛ **انجام:** یاد تو بر فرازتر از گردون ×× خصم تو پایمال تر از افسر / چه دیدم آن مه رویت دلم شد ×× به شوخی ... دل را ...
شامل غزل، قصیده، قطعه، مطایبات و پاره‌ای مطالب راجع به معاصرین شاعر می‌باشد. اشخاصی را که شاعر نام آنها را آورده، عبارتند از: سلطان عصر خود (ناصرالدین شاه)، میرزا سعید خان وزیر امور خارجه، نظام العلما و بعضی از افراد عادی مانند میرزا مهدی و اسماعیل سمسار (که خیابان مولوی فعلی که قبلاً اسماعیل بزاز خوانده می‌شد به نام او بوده)، قطعه‌ای درباره سبزه میدان و حمام سردار، نکوهش مظالم نظام العلما درباره جلوگیری از آب، قریب هشتصد بیت؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: پارچه، ۶۵گ، ۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۲۶ – ۴۸۴]

● **دیوان گیتی** / شعر / فارسی
d.-e gītī

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۷/۱ ـ ب
آغاز: در کوی و فا هر که چوما خانه بگیرد ×× دست از دل و جان گیرد جانانه بگیرد؛ **انجام:** همه بودند در آن جلوه اول ز چه باب ×× قرعه بر نام بو ای گیتی دیوانه زدند
غزل‌های گیتی شاعر است؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی، تا: یک‌شنبه ۲۵ شوال ۱۳۴ (=۱۳۰۴)ق؛ سپس ترجیع‌بندی است بدینگونه: آغاز: «دوش بدم از جفای چرخ ستمکار ×× خون چو شفق جاریم زدیده خونبار»، انجام: «هماره باد عدویش چو سر نگون ز ندم ×× همشه باد خلیلش چو سر گران ز مدام» (۱۷پ- ۲۲پ) و این هم باید از گیتی باشدش۲ انشائی است ناقص بدین‌گونه: آغاز: «ناظم العوالم بدیع المناظماحتبس الهواء و احترس العماء ... ناظمیکه بی مقیاس قیاس و مقیاس بی اقتباس»، انجام: «واحدیت افعال و ما تحتها من الکثرات» (۴۰ر-۴۹پ)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۹گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱ – ۲۷۰]

● **دیوان گیسودراز** / شعر / فارسی
d.-e gīsūderāz

گیسودراز، محمد بن یوسف، ۷۲۱ – ۸۲۶ ؟ قمری
gīsūderāz, mohammad ebn-e yūsof (1322 - 1423)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۶/۲
با تخلص محمد. در هفت باب، الوهیات و الحقیقة، الوهیات و المحبة، الساقات و السکرات، فی العشق و الوله، فی الترجیع و الوعظ،فی الوجد و التحیات،فی الغلبات و الرافعات؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۶۰گ (۸پ-۶۸پ)، ۹ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶– ۶۹۹]

● **دیوان لآلی** / شعر / فارسی
d.-e la’ālī

لآلی دماوندی، جواد، ۱۳۱۵ – ۱۳۴۵ شمسی
la’ālī damāvandī, javād (1936 - 1966)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۶
آغاز: حمد سپاس ای خدای سامع و بینا ×× اول دیباچه شد بنام تو زیبا / نعت تو گویم بنص سوره توحید ×× لم یلد و بیشتر یک و واحد و یکتا
حدود ششصد بیت است بیشتر در موضوعات دینی و مدح و رثای حضرات معصومین علیهم السلام؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین مقتدائی دماوندی، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۳۸۱ق؛ جلد: مقوایی، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۹۶]

● **دیوان لاله خاتون** = **دیوان پادشاه خاتون** / شعر / فارسی
d.-e lāle-xātūn = d.-e pādešāh xātūn

کرمانی، لاله خاتون بنت محمد، ۶۰۱ – ۶۹۴ قمری
kermānī, lāle-xātūn bent-e mohammad (1205 - 1295)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۵
آغاز: من آن زنم که همه کار من نکوکاریست ×× بزیر مقنعه من بسی کله داریست؛ **انجام:** در گوش تو دانهای در می‌بینم ×× آب چشمم مگر بگوش تو رسید
در عنوان اشعار این زن منصب‌دار سده هفتم که از قراختائیان کرمان بوده نوشته: «مدتی باج و خراج ولایت کرمان با او بوده حکومت نموده». وصف او در منابع چندی هست که یک منبع پژوهشی دقیق را هم باید بدان افزود: شاعران قدیم کرمان، سید علی میر افضلی، صص ۲۸۵-۲۹۶؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۶]

● **دیوان لامع همدانی** / شعر / فارسی
d.-e lāme'-e hamadānī
لامع همدانی، میرزا نورا بن قاضی نصیرا، ق۱۱ قمری
lāme'-e hamadānī, mīrzā nūrā ebn-e qāzī nasīrā (- 17c)
[دنا ۳۴۸/۵؛ فرهنگ سخنوران ۴۹۹؛ الذریعه ۹۳۹/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۲
آغاز: بسمله. لوامع صحایف سخنوری و سواطع دواوین بلاغت گستری که زیب و زینت اوراق لیل و نهار و پیرایه بخش حدایق افکار تواند بود ... غزلیات. بسمله. قافیه حرف الف. نباشد گر ز بسم الله گل بر فرق عنوانها ×× ز هم ریزد چو اوراق خزان اجزای دیوانها؛ **انجام:** بهشت از می‌شوق ساغر زند ×× گل وصف بزم تو بس سرزند
غزل است به ترتیب تهجی با تخلص لامع و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و رباعی و مثنوی (جلد ششم است) با دیباچه‌ای به نثر در سرگذشت او و چگونگی گرد آمدن این دیوان، نیمه دوم آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۰۹۹ق؛ در متن و هامش؛ تملک: الیاس بن بکتاش افندی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲ – ۲۵۱۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۱
ترکیب‌بند است در ستایش امامان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۹گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۲۱۱]

● **دیوان لامعی بروسوی** / شعر / فارسی
d.-e lāme'ī-ye borūsavī
لامعی برسوی، محمود بن عثمان، – ۹۳۸ قمری
lāme'ī borsavī, mahmūd ebn-e 'osmān (- 1532)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۸
آغاز: چون بر فلک گرفت هزیمت سپاه چین ×× آورد شاه چین برون لشکر از کمین
قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب لاجوردی محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۹۱پ-۱۹۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۵]

● **دیوان لامعی گرگانی** / شعر / فارسی
d.-e lāme'ī-ye gorgānī
لامعی گرگانی، محمد بن اسماعیل، ۳۹۲؟ – ۴۵۵ ؟ قمری
lāme'ī gorgānī, mohammad ebn-e esmā'īl (1003-1064)
از ابوالحسن محمد بن اسماعیل دهستانی مداح نظام الملک غزالی و معاصر سوزنی و عمق و ملقب به «بحر معانی» است. اصلش از جرجان و ظهورش در دولت سلجوقیان است در ابتدای حال از وطن به خراسان رفته و در خدمت حجة الاسلام غزالی کسب علوم نموده و سرآمد امثال و اقران خود بوده طبع خوشی داشته و آخر الامر در سمرقند وداع عالم فانی نموده است.
آغاز: در جویبارها که نوشت این نگارها ×× کایدون پر از نکار شد این جویبارها / با کوهها چه شعبده کرد آسمان همی ×× فیروز گون شدند همه گوهسارها
چاپ: تهران، ۱۲۹۵ق، سنگی، حیبی، ۵۹+۱۰ص؛ تهران، باهتمام سغید نفیسی، ۱۳۱۹ش، سربی، جیبی، ۲۲۴ص
[الذریعة ۳۹۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۰۵/۳؛ فرهنگ سخنوران ۴۹۹؛ دنا ۳۴۸/۵-۳۴۹]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا صبر بود نیکو در شدت مفلس را ×× تا شکر بود واجب در نعمت منعم را / تا هست بر نحوی آن علم که بشناسد ×× هنگام سخن گفتن از نصب و جر و ضم را
خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا شفیعا صدر سروستانی، تا: رمضان ۱۲۱۲ق؛ جلد: مقوا مشکی، ۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ – ۵۹۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰
خط: نستعلیق، کا: غلامرضا وصالی مازندرانی، تا: ۲۲ شوال ۱۲۶۸ق، به دستور نواب والا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۶گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۵۲۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از بهر خدمت تو شب و روز بر زمین ×× گردون نهاد گردن بوسه دهان دهان
قصاید لامعی بدون رعایت حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «یاء» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: موسی ابن جعفر علی، تا: سه‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۹۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۲/۲
خط: نستعلیق، کا: جابری انصاری، تا: ۱۲۶۹ق؛ آغاز نسخه حاضر با نسخه شماره ۱۳۵۵۶ برابر است؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸گ (۵۳پ–۷۱ر) [ف: ۳۷ – ۴۸۶]

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۵۹/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۶ – ۵۹۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۶۳
آغاز: مانوی نقش است رویت ای نگار آذری ×× کز تو در دلها چنین مهر است چندین داوری / مشتری روئی و هر دل مشتری روی ترا ×× مشتری رخسار کانرا کم نباشد مشتری؛ **انجام:** چون برنکه خواجه عمید است که دوشت ×× با خرمی جنت و با

نیکویی کنک

در انتهای کتاب شرح احوال شاعر به نقل از آتشکده آذر آمده، شامل بیست و نه قصیده و غزل و قطعه و رباعی در موضوعاتی همچون بهاریه و وصف طبیعت و مدح سلطان و وزیر خواجه عمید و ابواسحاق و مانند آن است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: حسن بن احمد حسینی کاشانی متخلص به ثریا، تا: ۱۲۷۴ق؛ مجدول، با حواشی ریسه‌ای، دارای سرلوح و کتیبه مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن عنابی، ۲۴گ (۲پ-۲۵پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸

خط: نستعلیق، کا: ثریای کاشانی سید حسن پسر احمد حسینی، تا: ۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۲۵]

۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** آن سخنها که میان من و آن غالیه زلف ×× بزبان بودی اکنون برسول است و پیام / آنچه بنظر رسید از دیوان قصاید افصح المتقدمین استاد سخن حکیم لامعی بکرآبادی که یکی از قراء گرگانست و السلام علیکم.

منتخبی از قصاید و غزلیات لامعی گرگانی است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۷ق؛ مجدول، کمنددار زرین، یک سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج، ۵۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۰۱۵]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۵

آغاز: هو الله سبحانه دیوان قصاید حکیم لامعی جرجانی. بسمله. هر روز دلبرم سخن دل بر آورد ×× تا مر مرا بدان سخن از دل بر آورد؛ **انجام:** هست آن همه پنداری فهرست محیطی ×× هست این همه گوئی صفت وصورت ار تنگ / بر حسب امر قدر قدر سرکار حضرت ... ولیعهد کیوان مهد دولت علیه ایران..و صورت اتمام پذیرفت ...

خط: نستعلیق خوب، کا: عنایت الله، تا: ۱۲۹۷ق؛ مجدول، کمند کشی زرین، یک سرلوح به طرح گنبد؛ مهر: مشیر السلطنه مورخ ۱۳۲۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش میشن گل ماشی، ۷۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۰۱۳]

۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی [نشریه: ۵ - ۶۴۳]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱/۱

آغاز: در جویبار ها که نوشت این نگارها ×× کایدون پر از نگار شد این جویبارها؛ **انجام:** دست را کردی بدادن چو گه و بیگه چنانک ×× عار دارد بستدن از دست ساقی جام ما

منتخبی است از قصاید شاعر موصوف در مدح ابوعلی نظام الملک وزیر سلطان ملکشاه، مدح منصور محمد، و قطعه‌ای که شاعر خطاب به خواجه عمید در خصوص ندادن صله سروده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم (میرزا آقا)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم لیمویی مذهب، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۴ - ۱۰۹۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۲/۳

گزیده‌ای است از دیوان از خلاصة الاشعار تقی الدین اوحدی کاشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۰گ (۷۴-۱۱۴)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۹/۲

خط: نستعلیق، کا: حسن بن حاجی میرزا محمد کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** دست را کردی بدادن چون گه بیگه چنانک ×× عار دارد بستدن از دست ساقی جام را.

شامل: قصایدی که به ترتیب حروف الفبایی مرتب شده و چند قطعه متعدد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا منشی، تا: رجب ۱۳۱۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سیاه، ۲۹گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۵۱]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۲/۲

آغاز: ای چون پری و بتن چون حور ×× روی تو چون روز و موی چون شب دیجور؛ **انجام:** دو پای رقص کن بکل اندر ز آب جشم ×× دو دست رود زن ز عنا گشت روی زن

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری کبود، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۲/۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۴۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۴

آغاز: برک فرو هشت شاخ و گشت هوا تیر ×× آمد در بوستان و صحرا تغییر؛ **انجام:** در کارها شتاب نمودن بهیچ روی ×× نزدیک بخردان و حکیمان صواب نیست

منتخبی از دیوان لامعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۸ص (۱۶۰-۱۶۸)، ۱۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

۱۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۳

آغاز: پس از سپاس خدای و ثنای پیغمبر ×× که هست زینت دیوان و زیور دفتر بر صاحبان شوق نظری و مالکان ذوق شعری پوشیده نخواهد بود که فضل و رجحان و برتری دیوان ملک الادبا سلطان الفصحاء ... حکیم لامعی جرجانی علیه الرحمه ... که ظهورش در دولت سلجوقیان در ابتدای حال از وطن بخراسان شتافت در خدمت حجة الاسلام محمد غزالی بکسب علوم مشغول

و از برکت آن جناب فواید بسیار و علوم بی شمار درک فرمود ... تمام شد دیوان حکیم لامعی علیه الرحمه در عهد دولت اعلیحضرت ابوالمظفر ناصر الدین شاه قاجار خلدالله ملکه؛ **انجام:** هر نشانی که مرا بود بدادم بتمام ×× قدم از خط ادب برون ننهادم من / ور نشانی به از این خواهی تا شرح دهم ×× که چه خوردم دی و امروز کرا کادم من / بدین شایستگی جشنی باین بایستگی روزی ×× ملک را در جهان هر روز جشنی باد و نوروزی
شامل چند قصیده در مدح، منصور بن محمد، سلطان ملکشاه، خواجه نظام الملک، ابوالحسن علی بن محمد، و چند قصیده از امیر معزی در وصف بهار؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا، جهت تقدیمی به ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول، کمند کشی زرین، یک سرلوح؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم زنگاری، ۶۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۰۱۷]

۱۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۶**

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عاشقم و دلم بدو گشته تباه ×× عاشق نبود از عیب معشوق آگاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: رهی معیری در تاریخ ۲۱ دی ۱۳۳۱ از طرف آلو گلدی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۵۱]

۱۹. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۶۶/۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** ور نشانی به از این خواهی تا شرح دهم ×× که چه خوردم دی و امروز که را ...
بخشی از دیوان لامعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۱۳۰-۱۵۰)، متن ۱۵ و حاشیه ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ - ۹۰]

● **دیوان لاهیجی قاضی** / شعر / فارسی

d.-e lāhījī-ye qāzī

لاهیجی قاضی، میر یحیی، - ۹۵۲ قمری

lāhījī qāzī, mīr yahyā (- 1546)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۴

آغاز: باسمه سبحانه. بناز حسن تو خاص است لطف عام خدا ×× چه نازنین و نکوئی هزار نام خدا؛ **انجام:** از هیچ کم از هیچ گر افتاد یکی ×× درکش ز کمان لطف در وی رقمی / آیا چه شود ز جودت ای فیض وجود ×× گر در گذرانی عدمی از عدمی
شامل: عزلیات به ترتیب قوافی، و رباعیات؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۹۱ق؛ مجدول زرین، با یک سرلوح مختصر؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج آلبالویی، ۱۴۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۷۰]

● **دیوان لاهیجی گیلانی** / شعر / فارسی

d.-e lāhījī-ye gīlānī

لاهیجی گیلانی

lāhījī gīlānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۹

آغاز: در عهد دولت قمر برج عز وجاه ×× آن حامی شریعت و آن جان دین پناه / این در معرفت که زبحر حقیقت است ×× وین گوهر مراد که روشن نموده راه / بکنه ذات تو کنه خرد برد کی پی ×× شود مسافت کردون بگرد کان کی طی / حکیم وصف جلال و جمال میگوید ×× مگومگو سخن سر برو بر وهی هی / خمید قامت سروت بدهر یا سید ×× گذشت فصل بهار و رسید موسم دی؛ **انجام:** سید چو ز احوال غریبش پرسید ×× گفتند غریب این دیار آمد و رفت
در تغزل و مدح و سوگواری و آن را گویا گوهر مراد (ص۱) نامیده است و یک قصیده آن ملح العرفان (ص۷) و یکی رکن العرفان (ص۸) و یکی نکات العرفان در چند بند (۱۹-۷۹) و یکی مشکات و یکی مصباح (۱۰۷-۱۰۹) نامیده می‌شود. در دیباچه منصور آن نام میرزا محمد علی خان لاهیجانی یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۰-۱۶۹۳]

● **دیوان لایح قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e lāyeh-e qazvīnī

لایح قزوینی

lāyeh qazvīnī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۹

ترکیب‌بند معشر است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۷۳پ- ۱۷۵پ) [مختصر ف: - ۱۷۶]

● **دیوان لسانی** / شعر / فارسی

d.-e lesānī

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲

آغاز: رخت نازک تر از برگ سمن می‌خواستم دیدم ×× قدت چابک تر از سر و چمن می‌خواستم دیدم؛ **انجام:** من ترا بار دگر ای گل تر دانستم ×× رنگ بیداد تو یک بار دگر دانستم
منتخب غزلیات لسانی است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، اندازه: ۱۳×۲۱/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۱۰]

● **دیوان لسانی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e lesānī-ye šīrāzī

لسانی شیرازی، عبدالله بن محمد، - ۹۴۰ قمری

lesānī šīrāzī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1534)

دیوان او را صاحب مجالس المؤمنین گوید صد هزار بیت از قول معتمدین و ثقات نقل نموده و آذر نزدیک دوازده هزار نوشته و چنانکه دیگران نیز نوشته‌اند شعر خوب کم دارد و نسخه شماره ۲۷۹ سپهسالار در حدود ۱۰۰۰ بیت از غزلیات اوست که مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب ترتیب قوافی است . گویا به عنوان رساله دانشگاهی تصحیح شده است.
[دنا ۳۴۹/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۳
خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی و مقوایی با ترنج، ۷۴ص (۱۶۱-۲۳۴)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۵
آغاز: رهی شوقت بباده بی نیازی داده خرمنها ×× خم فتراک شوقت سرکشان را طوق گردنها؛ **انجام:** ای بخوبی سبق از یوسف مصری برده ×× بلسانی که بود با سر و سودا چونی
غزلیات لسانی مرتب بر حسب حروف تهجی آخر قوافی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۵۴ص (۲۸۳-۳۳۷)، ۱۶ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۸
آغاز: انتخاب دیوان مولانا لسانی علیه الرحمه. زهی عشقت بباد بینیازی داده خرمنها ×× خم فتراک شوقت سرکشانرا طوق گردنها / ز شوق باده لعل تو مدهوشند و لا یعقل ×× شهان بر مسند شاهی و مسکینان بمسکنها؛ **انجام:** گر بند لسانی گسلد از بندش ×× ور خاک شود وجود حاجتمندش / حقا که ز مشرق دلش سر نزند ×× جز مهر علی و یازده فرزندش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۴۳گ (۲۵۳پ-۲۹۶ر حاشیه)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۳۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۶
آغاز: میرسم از گرد راه رقص کنان چون صبا ×× باد جنون در دماغ عاشق و سر در هوا؛ **انجام:** واسطه کن همتش تا در دارالسلام ×× بدرقه کن رحمتش تا در دارالبقا
قصیده ای است در مدح حضرت امیر المؤمنین علی در ۴۹ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۵۲-۵۴)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۷/۸
آغاز: میرسم از گرد را رقص کنان چون صبا ×× باد جنون در دماغ عاشق سر در هوا؛ **انجام:** واسطه کن رحمتش تا در دارالسلام ×× بدرقه همتش تا در دولت سرا
قصیده ای است در مدح حضرت امیر المؤمنین علی در ۴۹ بیت، قاضی نورالله مرعشی شوشتری شهید در کتاب مجالس المؤمنین، این قصیده را نیز آورده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برخی اشعار به صورت چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۵۸ر-۲۵۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۱۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۱
آغاز: همچو گل چاک مکن جامه که از لطف بدن ×× میتوان یافت که در دل چه خیالست ترا
چند غزل از اول این نسخه افتاده، حاوی غزلیات و ترجیع‌بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۳]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹/۵
آغاز: زهی عشقت بباد بی نیازی داد خرمنها ×× خم فتراک شوقت سرکشان از طوق گردنها
شامل غزلیات و قطعاتی از لسانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۶۷]

● دیوان لطفی / شعر / فارسی

d.-e lotfī

لطفی، ق۸ قمری

lotfī (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۷
آغاز: بنام خالق رزاق و واهب اکبر ×× که کرد دنیی و عقبی فدای پیغمبر؛ **انجام:** زبان ما به مدح امام گویا ساز ×× بدان طریق که خواهیم تا دم محشر / دعای آل علی ورد جان لطف بود ×× که روز رحلتش این است زاد راه سفر
قصیده در منقبت حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۳۰۰پ-۳۱۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۷]

● دیوان لطفی / شعر / ترکی

d.-e lotfī

لطفی هروی، ق۹ قمری

lotfī heravī (- 15c)

این دیوان غزلیات و رباعیات ترکی لطفی می‌باشد، از قصیده‌ای که پس از حمد و ثنای الهی و نعت حضرت رسالت پناهی در مدح شاهرخ پسر امیر تیمور گورگان سروده زمان و عصر او معلوم شد و در این قصیده به مرض شاهرخ و بهبودی او و شکر این نعمت از طرف خود و عموم مردم، اشاره نموده و اظهار

داشته که محمد جوکی میرزا و میرزا عبداللطیف و علاء الدوله از این کسالت بی‌نهایت متألم و متأثر بوده‌اند. در ص ۴۵ ج۳ طرائق الحقائق می‌گوید: «مولانا لطفی از سخنوران روزگار و در نظم اشعار فارسی و ترکی با اقتدار در سن نود ونه سالگی قصیده ردیف آفتاب را در سلک نظم کشیده و مطلعش این است: ای ز زلف شب مثالت سایه پرور آفتاب ×× شام زلفت را بجای ماه در بر آفتاب. و مولانا در جوانی نخست به تحصیل علوم قیام نمود بعد ازآن روی سلوک به طریق درویشان درآورد و درآن روش ثابت قدم می‌بود تا وقتی که از این عالم رحلت نمود و در آخر زندگانی این مطلع را منظوم ساخته به نزد مولانا عبدالرحمن جامی (۸۱۷–۸۹۸) فرستاد که غزلی نماید و در دیوان خویش ثبت کند و چنین نمود: گر کار دل عاشق با کافر چین افتد ×× به زانکه به بدخوئی بی مهر چنین افتد». به احتمال قوی لطفی صاحب دیوان زیرین همین لطفی صاحب قصیده و این بیت می‌باشد.
[دنا ۳۵۰/۵]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۴

آغاز: ای ایکی جهان بیولیکینک اثباتیغه گویا ×× ذرات جهان مظهر یدا کون کبی پیدا
این دیوان غزلیات مرتب شده بر حسب قوافی و رباعیات در حدود ۱۶۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۲۷۵ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ از کتابخانه اعتضاد السلطنه وزیر علوم و تجارت و صنایع در جمادی الثانی ۱۲۸۷؛ وقف مدرسه ناصری در ۱۲۹۷ با مهر مشیرالسلطنه؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری، ۱۶ص، ۱۳–۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۶۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۲]

● دیوان لعل ایروانی / شعر / ترکی

d.-e la‘l-e īravānī

لعل ایروانی، علی بن آقامیرزا، ۱۲۵۲ – ۱۳۲۵ قمری

la‘l-e īravānī, ‘alī ebn-e āqā-mīrzā (1837 - 1907)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۸/۳

شعر ترکی در مرثیه؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاتب ملقب به شمس الحکماء متخلص به راجی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۴۵ر–۴۵پ)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف:۳۶-۴۵۴]

● دیوان الماردینی / شعر / عربی

d.-ul mārdīnī

ماردینی حنفی، عمر بن محمد

mārdīnī hanafī, ‘omar ebn-e mohammad

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۲۸

غزلیات ماردینی را به ترتیب حرف تهجی شامل است، وی در قصایدش به ماردینی تخلص دارد، نسخه حاضر که مقداری از قافیه خاء تا باء را داراست حدود هزار و دویست بیت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت، ۳۸ص (۱۵۲–۱۸۹)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۲۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۷۶]

● دیوان مانی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mānī-ye šīrāzī

مانی شیرازی، ق ۱۰ قمری

mānī šīrāzī (- 16c)

[دنا ۳۵۰/۵؛ الذریعه ۹۵۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۰۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۷

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید متن و حاشیه، جلد: تیماج مشکی، ۹۰ص (۴۴۲–۵۳۱)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۶-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۵ (۹۸۶)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۴۴ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۵۹]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۳

آغاز: زهی ز نور تو پیدا شده نشان همه ×× خدائی از تو بود بندگی از آن همه؛ **انجام:** مانی که نام من آمد ز آسمان ×× دانند اهل فضل که مانی ثانیم
شامل یک قصیده و غزلیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد عزمی، تا: ۹۵۳ق؛ جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۹/۱×۱۵/۶سم [ف: ۴ – ۱۱۳۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰-۱۷۵۹-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی CDLXVII؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن ابراهیم حسینی، تا: رجب ۹۶۱ق؛ وقف شاه عباس بر آستانه شاه صفی در ۱۰۱۷؛ ۱۳۶گ [فیلمها ف: ۱ – ۹۷]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ – ۱۰۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۴

آغاز: زهی ز بود تو پیدا بود نشان همه ×× خدائی از تو بود بندگی از آن همه؛ **انجام:** با چنین عقل و رأی و دانش و هوش ×× آخر الامر خاک ره گردد
مشتمل است بر غزلیات و قطعات و رباعیات مولانا مانی؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۷۳ص (۲۰۹–۲۸۲)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۸۳]

۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۸**

آغاز: الهی از کرمت رحمتی که نار گناه ×× بسوخت از تف خود مغز استخوان همه / چنان ز تاب گنه حلقه شد قد مانی ×× که همچو میم سیه روست در میان همه

حدود هفتصد بیت غزل به ترتیب حروف قوافی با پنج رباعی در پایان؛ خط: نستعلیق، کا: عبد الله بن مولانا ویسی، تا: قرن ۱۳، برای خالد بیک؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲۷ – ۳۱۶]

۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳**

آغاز: زهی زبود تو پیدا شده نشان همه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲– ۲۵۵]

۸. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۶**

آغاز: زهی ز بود تو پیدا شده نشان همه ×× خدائی از تو بود مبتدل از آن همه؛ **انجام:** خوشدلم امروز از ین بیداد عاشق کشتنش ×× تا بدین حجت بگیرم روز محشر دامنش / ای غم اندر سینه تنگم بیا هر سو ببین ×× کانچه باشد غیر درد عشق آتش در زنش

مشتمل بر سه قصیده، غزلیات به ترتیب، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۲۹]

● دیوان مایل آشتیانی / شعر / فارسی

d.-e māyel-e āštīyānī

مایل آشتیانی، محمد علی بن کاظم، ق۱۳ قمری

māyel-e āštīyānī, mohammad ʻalī ebn-e kāzem (- 19c)

[الذریعه ۹۵۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۰۵؛ دنا ۳۵۰/۵]

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۰**

آغاز: بنام خداوند بیچون و چند ×× که افراشت این لاجوردی پرند؛ **انجام:** عاقبت گر هیچ باید اینش رأی و اینش راه ×× هر که او روزی سه چار آید درین دیر سپنج

بیشتر قصاید است، در نعت خدا و رسول و مدح امامان شیعه و نواب ولیعهد (=عباس میرزا) و چند تن از شاهزادگان دیگر سروده شده است. اشعار نسبتاً روان و حاکی از دوره بازگشت به سبک قدیم است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۹۶]

۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۸**

آغاز: بنام خداوند بیچون و چند ×× که افراشت این لاجوردی پرند / خداوند ناهید و خورشید و ماه ×× خداوند این بر شده پیشگاه؛ **انجام:** دو نرگس پر خواب تو دو جادوی دو مست ×× دو سنبل پرتاب تو دو مار سیاه

نزدیک به ۱۶۰۰ قصیده و ترکیب‌بند است در ستایش مذهبی و دیوانی با چند رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶۰گ، ۱۴ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۲۴۶۵]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۱**

آغاز: ای باغ روح پرور و ای قصر جان فزا ×× ای عرش قدس یزدان ای کاخ کبریا؛ **انجام:** قهرش د قعر نار هر چه زبانه ×× خلقش در اغ خلد هرچه ریاحین

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۵۸–۸۵۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۹]

← دیوان مایل اصفهانی ≻ دیوان رحیم مایل

● دیوان مایل افشار / شعر / فارسی

d.-e māyel-e afšār

مایل افشار، حسن، ق۱۳ قمری

māyel-e afšār, hasan (- 19c)

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸**

آغاز: بسمله، بتی که غمزه او رهزن دل و دین است ×× کفش ز خون دل شیخ و شاب رنگین است؛ **انجام:** استدعای دعا گواز نواب و الاروحی فداه طبع کتاب گلزار است که باعث حیات جاودانی دعا گو خواهد گردید یا علی مدد.

چند شعر ازمایل آمده و بعد عریضه‌ای از مایل به ناصر الدین شاه می‌باشد و در آن مایل به شرح زندگی خود می‌پردازد و می‌گوید به ابتداء در خدمت محمود خان ملک الشعراء بوده و پس از او به میرزا تقی خان امیر اتابک پیوسته و بعد از میرزا تقی خان امیر کبیر بدر بار راه یافته و در آنجا چه منزلتی داشته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ، ۷ سطر (۶×۸)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۳ – ۵۱۶]

۲. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۵۰**

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۷۸]

۳. **شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲**

آغاز: آن خداوندی که شاه انبیاست ×× نام او سر دفتر آل عباست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مسمط؛ ۷۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۲۲۲]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۳**

آغاز: مسمطات ترجیعیه مایل افشار شیخ الشعرا که در تمجید بزرگان دین و دولت انشاد نموده یکصدوده مسمط است بعدد اسم مبارک ... علی ... و ترجیع هر یک در لعن یک و دو سه نفر از اشقیا که قاتل شهدای کربلا و غیر هم میباشد و هر مسمطی را بزبان حال یک و دو سه نفر از بزرگان دین و دنیا گفته ... از زبان حال شهنشاه، امین خلوت ... منجم باشی تا ۹۳ مسمط انشاد شده ولی در این نسخه قلمی نشده زیرا که تمام این نسخه مغشوش است و در نسخه دیگر درست شده این مجلد از مراثی و مسمطات ترتیب ندارد نسخه دیگر هست که صحیح است. شاه شهدا که خوانیش ثارالله ×× شد کشته برای گریه وزاری و آه؛ **انجام:** مایل افشار پیر کور و کر ×× زین کلامش کرد جودت را خبر / گر منجم باشی والا نژاد ×× لعن بر خولی و بر ابن زیاد
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۶۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۹

آغاز: مایل افشار کورا کردگار ×× کرده در شهر فصاحت شهریار / در زمان ناصرالدین شاه راد ×× ز التفات هشت و چار کردگار؛ **انجام:** بونصرشاه ناصردین آنکه حق کناد ×× عمر هزار خضر پیمبر مقدرش
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۴۰۰گ، ۱۵سطر(۹×۱۶)،اندازه:۱۷×۲۲سم[ف:۱۲-۲۸۸۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۵

آغاز: بسمله، رباعی، شه ناصر دین که خسرو و بحر و بر است ×× شش چیز درخت دولتش را ثمر است؛ **انجام:** بکس و کون دختر و پسرش ×× خایه و کیر شاعر و ملا
اشعار مختلف مایل که در مدح و ذم افراد سروده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۵]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۸/۱

آغاز: مایل افشار کورا کردگار ×× کرده در شهر فصاحت شهریار؛ **انجام:** بخلاف تو مس طلا گردد ×× بفشرد گر خرت معادن را
دیوان قصاید، رباعیات و قطعات بدون ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۸ - ۲۵۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۳

آغاز: بسمله، بتاریخ یوم شنبه بیست و یکم شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۹۵ در سلطنت آباد بهجت بنیاد بر حسب امر قدر قدرت؛ **انجام:** گفت من وقف کرده ام گر کس ×× شوهرم وقف کرده کونش را
شامل: قطعات و رباعی ها درهم و غیر مجزا، رباعیات گاهگاهی قطعات. هجوی‌های او بیشتر متوجه شمس الشعراء نامی است؛ خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، ۲۲۰گ، ۱۱ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۹۰]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۶

آغاز: بسمله، آنخدائی که خلق کرده جهان ×× داده شاهی بداور دوران؛ **انجام:** دو نفر از گرسنگی مردند ×× غارت زند و مایل افشار
شامل: نود و دومین مسمط مایل آمده، قسمتی از قطعات و رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مایل، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح مذهب، مجدول، دو صفحه مقدمه درباره اشخاصی که نام آنها در این مسمط آورده شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۱گ، ۹ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۷۸]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱

آغاز: آنچه در بحر و بر بود اشجار ×× همگی خشک و تر بکس زنت؛ **انجام:** سهو شد چا چیز می‌خواهی ×× وسمه و خال و معجر و شلوار
حاوی قصاید و قطعات و رباعیات او است و اغلب آن در هجو اشخاص سروده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳،جا:تهران(شاید)؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۸ص (۱-۳۴۸)، ۱۵ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۳۱۱]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹/۳

آغاز: گفت شخصی ناصرالدین شاه را ×× ایکه وقفت گشته شاهی از الست؛ **انجام:** کون آقائی که وقف ریش خویش ×× کرده روزی سی چهل لک گوز را
قطعات حاوی اشعاری است که شاعر در آن مدح بزرگان دوره قاجار به خصوص ناصرالدین شاه را کرده، در بین این قطعات وقایع اتفاقیه زمان به چشم می‌خورد و در آن قطعه‌ای است در ثنای مسو کنت رئیس پلیس فرانسوی زمان ناصرالدین شاه که بسیار جالب توجه است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹ص (۴۳۳-۵۵۲)، ۱۵ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۹۶

آغاز: در عزای خسرو تشنه جگر ×× خونجگر شد حجت ثانی عشر؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۷۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲

آغاز: پس از بسمله: مایل افشار کورا گرد کار ×× کرده در شهر فصاحت شهریار / در زمان ناصرالدین پادشاه ×× زالتفات هشت و چار و کردگار؛ **انجام:** ای نصیرالدوله افلاک گاه ×× وی پناه مشتری و مهرماه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۶۳]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۵۷

آغاز: مایل افشار کورا کردگار ×× کرده در شهر فصاحت شهریار؛ **انجام:** فاش گویم تا شناسندش همه ×× مایل شه ناصرالدین مایل است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ با تصحیحات و اضافاتی به خط شاعر، مجدول، با یک سرلوح؛ کاغذ: سفید فرنگی، ۳۵۰گ، ۱۵سطر (۸/۸×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۹۸]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۶۰

آغاز: شه ناصر دین که خسرو بحر و بر است ×× شش چیز درخت دولتش را ثمر است / سه چیز ازآن تاج و سریر و کمر است ×× سه چیز دگر نصرت و فتح و ظفر است؛ **انجام:** پنجم از بهر تور واست دوچیز ×× چل سخت و زمین ناهموار / سهو شد چار چیز میخواهی ×× وسمه و خال و معجز و شلوار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۷]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۹

آغاز: مایل افشار کاورا کردگار ×× کرده در شهر فصاحت شهریار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۳]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵۸/۱

قصیده و رباعی و قطعه‌ها است بی‌ترتیب قافیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۱ سطر [ف: ۴ - ۶۶۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۴

آغاز: بتی که غمزه او رهزن دل و دین است ×× کفش ز خون دل شیخ و شاب رنگین است؛ **انجام:** گر قبولت نباشد ای خانم ×× رو زبابا بپرسی و سر دمدار

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با یک قطعه شعر از میرزا محمد خان ندیم باشی متخلص به حسامی که نبیره فتحعلی خان صبا بوده به خط کاتب صفحه ۲ نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۶۸ص، ۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۰]

۱۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۲ - ۷۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۸

آغاز: آقا میرزا حسن افشار قاسملو متخلص به مایل ملقب به شیخ الشعرا؛ **انجام:** گر بخر بینی سوارش عرضه ده کای قلتبان ×× صورتی در زیر دارد آنچه در بالاستی

مقطعات هزل از اوست؛ خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق، کا: عبرت نایینی، تا: ۱۳۴۳ق؛ جلد: مقوایی، ۲ص (۵۸-۵۹)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۸۲۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ در سه ستون چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۶۵]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۶۷

مجموعه اشعار مایل می‌باشد شامل قطعه و رباعی و قصیده و مثنوی و از نسخه شماره ۴۸۹۶ اضافات بسیاری دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۷۰]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۱

آغاز: دل دانا بعالم پندار ×× از برای هنر بود انبار / هر که را زوست عشر مثقالی ×× نکبتش نهصد است وچهل خروار؛ **انجام:** پاکپورش که اوستاد رهی است ×× منفعل شد ظهیرش از اشعار / چونکه باشد امیر بر شعرا ×× حاجش گشته صاحب گلزار

قصیده‌ای کوتاه از مایل افشار درباب هنر به همراه اشعار و قصاید که در مدح و ثنای ایران و ناصر الدین شاه و ... سروده شده و چون تخلص نداشته معلوم نیست سروده مایل است و یا دیگران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت مایل افشار در سال ۱۲۹۷ق در وقف این نسخه به انجمن دانش با مهر «مایل» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز مجدول با عطف پارچه‌ای، ۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۲۷]

۲۴. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح زرین؛ ۲۱۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۵۹]

● **دیوان مایلی** / شعر / فارسی

d.-e māyelī

[دنا ۳۵۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۰۹/۳؛ فهرست مشترک پاکستان ۲۲۳۹/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴-۸/۱۵۴

آغاز: از شکم خم به کلامی فصیح ×× می‌به زبان آمده همچون رمیح / بغچه کان هست رضیها شده ×× مجلسی می‌دیر مسیحا شده؛ **انجام:** مقاله ششم دریافتن دوست گوید: ای شده سرگشته دوران چرخ ×× کوی صفت درخم چوگان چرخ ... / شیر اجل چون بگشاید کمین ×× افکندت سایه صفت بر زمین

اشعار شاعری است با تخلص «مایلی» شامل مقالات، با عناوینی چون: به خواب دیدن حضرت شیخ نظامی قدس سره، گفتار در تعریف نظم سخن، صفت شب و طلب دل، در معنی دریافتن دل، خلوت و بیرون دادن خلعت به انواع ریاحین، مدح امام جعفر (ع) و مدح امام موسی (ع) و امام رضا و امام محمد تقی و امام علی نقی و امام حسن عسکری و صاحب الزمان (ع) گفتار در خطاب

به امام مهدی، مدح ابراهیم خان لار، مقاله دوم: در آفرینش حضرت آدم، مقاله سوم: در فضیلت بنی آدم، مقاله پنجم در اردکان اسلام، مقاله ششم در یافتن دوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۳۰]

← دیوان المتنبی < المختار من دیوان المتنبی

● **دیوان المتنبی** / شعر / عربی

d.-ul mutannabī

متنبی، احمد بن حسین، ۳۰۳ - ۳۵۴ قمری

motanabbī, ahmad ebn-e hoseyn (916 - 966)

مجموعه اشعاری را در موضوعات مختلف از جمله وصف و مدح امیران و شاهان سرود که به حدود شش هزار بیت بالغ می‌شود، ترتیب اشعار به صورت الفبایی حروف قافیه هاست و از آن روزگار، تا حال شهرت بسیاری پیدا کرد و شروح فراوانی بدان نوشته شده است.

آغاز: ابلی الهوی اسفا یوم النوی بدنی ×× و فرق الهجربین الجفن و الوسن

چاپ: در شهرهای هندوستان و مصر و بیروت و اروپا چاپ گردیده؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۰۲ق، وزیری، ۲۷۰ص؛ بی ناشر، ۱۲۸۳ق، رقعی، ۲۹۲ص

[کشف الظنون ۸۰۹/۱؛ الذریعة ۹۵۸/۹ و ۹/۴۴/۱ و ۹۸۵؛ معجم المطبوعات ۱۶۱۵/۲ - ۱۶۱۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۹/۲؛ مجمع العلمی العراقی ۲۸۱/۲-۲۹۱؛ الاوقاف العامة موصل ۵۱/۲ و ۱۰۷/۴]

شرح و حواشی:

۱- الفسر = شرح دیوان المتنبی؛ ابن جنی، عثمان بن جنی (۳۰۰-۳۹۲)
۲- شرح دیوان المتنبی؛ ربعی، علی بن عیسی (۳۲۸-۴۲۰)
۳- شرح دیوان المتنبی؛ ابوالعلاء معری، احمد بن عبدالله (۳۶۳-۴۴۹)
۴- شرح دیوان المتنبی = شرح دیوان متنبی؛ واحدی، علی بن احمد (-۴۶۸)
۵- حاشیة علی دیوان المتنبی؛ کندی، زید بن حسن (۵۲۰-۶۱۳)
۶- التبیان فی شرح الدیوان = شرح دیوان متنبی؛ عکبری، عبدالله بن حسین (۵۳۸-۶۱۶)
۷- شرح دیوان المتنبی؛ مهلبی، احمد بن علی (۵۶۷-۶۴۴)
۸- شرح ابیات متنبی؛ علوی حسینی، مظفر بن فضل (-۶۵۶)
۹- تخطئة المتنبی و بیان سرقته فی معانی لامیته؛ علوی حسینی، مظفر بن فضل (-۶۵۶)
۱۰- محبی شرح دیوان متنبی = شرح دیوان متنبی؛ انصاری، محمد ابراهیم بن محمد مدین الله (-۱۳)
۱۱- شرح دیوان المتنبی؛ برقوقی، عبدالرحمن بن عبدالرحمن (۱۲۹۳-۱۳۶۳)
۱۲- تخمیس دالیة المتنبی و الحماسة اللامیة للمعری = الطوسیة الخامسة؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله (۱۲۹۷-۱۳۹۱)
۱۳- شرح دیوان المتنبی؛ ابن محمد بن عبدالجلیل غازی
۱۴- دیوان متنبی (منتخب)؛ عبدالرزاق
۱۵- تقریر دیوان حماسه و دیوان متنبی
۱۶- دیوان متنبی (منتخب)
۱۷- شرح دیوان المتنبی (۸ عنوان)
۱۸- شرح قصیدة المتنبی
۱۹- شرح مشکلات اشعار متنبی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸

نسخه اصل: لاله لی ش۱۷۶۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴۸۳ق؛ ۲۳۳گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۵-ف

نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۲۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: بابی من وددته فافتر قنا ×× و قضی الله بعد ذاک اجتماعا؛

انجام: یقول الشیخ الامام العالم الفاضل مهذب الدین شرف القرا فخر النحاة ابوسعد سعدالله بن غنایم بن علی بن قانت المقری النحوی الحموی سمع علی الشیخ الامام الاجل الاوحد الفاضل صفی الدین شرف الاسلام فخر العلما ابوالفضل اسمعیل بن عبدالله بن هبة الله بن قارون السعدی الشافعی عمره الله و بارک فیه جمیع دیوان المتنبی بقراه ابی طالب بن یحیی بن ابی طالب الرحبی واصله هذا ینظر فیه قرآه علم و درایة و مسآلة و مباحثات.

حاوی قصاید؛ خط: نسخ، کا: صفی الدین قارون الکتاب رحمه الله تعالی، تا: ۵۹۶ق؛ مهر و اسم چند نفر صفحه مرقوم است: «یقول الشیخ الامام العالم الفاضل مهذب الدین شرف القرا فخر النحاة ابوسعد سعدالله بن غنایم بن علی بن قانت المقری النحوی الحموی سمع علی الشیخ الامام الاجل الاوحد الفاضل صفی الدین شرف الاسلام فخر العلما ابوالفضل اسمعیل بن عبداله بن هبة الله بن قارون السعدی الشافعی عمره الله و بارک فیه جمیع دیوان المتنبی بقراه ابی طالب بن یحیی بن ابی طالب الرحبی واصله هذا ینظر فیه قرآه علم و درایة و مسآلة و مباحثات»؛ کاغذ: نباتی، ۲۲۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۵

آغاز: بسمله، ولدابی الطیب احمد بن الحسین المتنبی؛ **انجام:** و قد فارقت دارک و اصطفا کا هذا اخر ... سنه سبع و تسعین و خمس مائه ... امین رب العالمین

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد، تا: ۵۹۷ق، جا: قومس مصر [الفبائی: ۲۶۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰۸

منتخب اشعار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ [الفبائی: ۳۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷۹
آغاز: بسمله. قال ابوطیب المتنبی بملاح الامیر سیف الدوله؛
انجام: تنجا ایدینا بارو احنا علی زمان هی من کسبه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ [الفبائی: ۲۶۶]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فارقت دارك واصطفاكا
خط: نسخ، کا: احمد بن احمد، تا: ۶۴۹ق [الفبائی: ۲۶۶]
۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۹۹۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: شیخ علی نوری، ۱۳۳۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۷سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴ – ۵۲۸]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۶
آغاز: بسمله، احمدلله باری الامم و مجزل القسم؛ **انجام:** و شعر مدحت به ... و اقرب منه نای اوقرب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۲۶۶]
۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۹۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ تملك: علی بن محمد بن حسین بن عبدالله بن ماجد بلادی در سال ۱۲۲۰؛ ۱۵۶گ، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۴۳]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۹۹/۵
آغاز: قال المتنبی بمدح سیف الدوله: فدیناك من ربع و ان زدتنا کربا ×× فانك کنت الشرق للشمس و الغربا؛ **انجام:** ابا شجاع بفارس عضد الدولة ×× فنا حسراً شهنشاها
بخشی از اشعار متنبی می‌باشد که در مدح امرا گفته است؛ خط: نسخ،کا:محمد شاه بن محمد ناعمری مریبانی،تا:۷۱۶ق؛جلد:تیماج قهوه‌ای، ۶۹ص (۲۵۹–۳۲۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۵-۱۰۹]
۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۰۴–ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. رساله منتخب از دیوان اوست؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۹]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** دارك و اصطفا هذا آخر ... المرجع و المآب
خط: نسخ کهن، کا: عبدالرحمن بن یعقوب بن مسعود خوانجی، تا: پنج‌شنبه اواخر رمضان ۷۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ تملك: محمد بن ... حسینی نجفی، محمد کمونه بانی حسینی نجفی؛ مهر: «احمد علی الاصفی المتخلص الصفی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۴۷]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۵
آغاز: لابی الطیب احمد بن الحسین بن الحسن المتنبی عفی الله عنه یمدح کافور بهدة؛ **انجام:** اتی الزمان بنوه فی شبیبته ×× فسرهم و اتیناه علی الهرم
دو قصیده از متنبی است به این سرآغازها: «منی کن لی ان البیاض خضاب ×× فیخفی بتبییض القرون شباب / حتام نحن نساری النجم فی الظلم ×× و ما سراه علی خف و لا قدم»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۵۴ر–۵۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۴۹]
۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، فاقد جلد، ۱۷۵گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۴۳]
۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵۴
آغاز: بانوا بجرعوبةلها کفل ×× یکاد عند القیام یقعدها؛ **انجام:** حیا من الهیيء ان یرانی ... و. قد فارقت دارك و اصطکا
مشتمل بر اشعار مندرج در دیوان متنبی همراه با شرح و تفسیر ابیات می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ تملك: رضا موسوی زنجانی مورخ ۱۳۵۶؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۳ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۱۹ – ۳۱۹]
۱۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۰۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ذیقعده ۹۶۲ق؛ مهر: جهانگیر، محمد یوسف؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۳سم [ف: ۱ – ۲۲۹]
۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۳۸
آغاز: و قال یمدح ابا علی هارون بن عبد العزیز الارواحی الکا: امن ازدیارك فی الدجی الرقباء ×× اذ حیث کنت من الظلام ضیاء / فلق الملیحة و هی مسك هتکها ×× و مسیرها فی اللیل و هی ذکاء؛ **انجام:** و مثلك یوتی من بلاد بعیدة ×× لضحك ربات الحداد المذاکیا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول ۹۷۱ق؛ از روی نسخه تقی الدین بن ابی البقاء صالح بن صارم بن مخلوف انصاری نوشته شده که آنرا مقابله کرده و بر شیخ الاسلام ابن بری خوانده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲-۲۹۷]
۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۳
آغاز: بسمله، ولدا بو الطیب احمد بن الحسین المتنبی ... لقد اصبح الجرد المستعیر؛ **انجام:** فقم واطلب الشيء الذی بیتر العمراء
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [الفبائی: ۲۶۶]
۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۱۰
اشعار از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸گ (۴۷ر–۵۴پ) [ف: ۳۸ – ۲۷۸]
۲۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۱
آغاز: وکم حاجة سمحت بها ×× اقرب منی الی موعدها؛ **انجام:** اذا التودیع اعرض قال قلبی ×× علیك الصمت لاصاحبت فاکا
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰–۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۶۰]
۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** غلامی و السید الحمریا تم ... سنه الالق و عشر

سنوات هجریه
خط: نسخ، کا: علی لیثی، تا: ۱۰۱۰ق، جا: باغ نگر [الفبائی: ۲۶۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۳۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اطلع فی سماء البلاغه؛ **انجام:** فزعت الی امرالتذکر من بعد ... و لجمیع المسلمین آمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۴ق [الفبائی: ۲۶۶]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۰۱

آغاز: و قال ابو الطیب احمد بن الحسین المتنبی ... عذل العواذل حول قلبی التائه ×× و هوی الاحبة منه فی سودائه
خط: نسخ معرب، کا: عبد العزیز بن یوسف بن علی محلی ازهری شافعی، تا: دوشنبه ۱۶ ذیقعده ۱۰۳۲ق؛ مصحح، محشی، دارای سرلوح، پس از دیوان سه برگ است مشتمل بر قصیده لامیة العجم طغرائی و تاریخی از جنابعالی امیر عامر الطفیل فرزند مولوی امیر یونس بتاریخ شنبه ۱۲ ماه صفر ۱۰۳۴؛ تملک: سید شفیع سلطان آبادی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۱۶۸]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۸۰

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن مصطفی نبهانی عباسی حسینی، تا: صفر ۱۰۵۳ق؛ تملک: سید حسینی حسنی گیلانی مدعو به حاجی باکیر در محرم ۱۱۲۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۲۱سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۵۲۷]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۲

خط: نسخ معرب، کا: باقر، تا: ۱۰۶۰ق، جا: نجف اشرف، به روش استاد علاء الدین تبریزی؛ در پایان قصیده علی بن محمد تهامی است در سوگواری پسرش ابوالفضل با شعری از سید مرتضی؛ تملک: جعفر سید باقر در ۱۱۴۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۷سم [ف: ۱ – ۲۲۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳-طباطبائی

آغاز: قال ابوطالب احمد بن الحسین ... عذل الهواذل حول قلبی التائه ×× و هوی الاحبة منه فی سودائه؛ **انجام:** اذا هاج ما فی القلب وحشة ×× فزعت الی امر التذکر من بعدی
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترکی بغدادی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۴ – ۹۰]

۲۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: برابر
خط: نسخ معرب، کا: وجیه الدین عبدالهادی بن محمد العوش صنعانی عدلی، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۶۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن علی المجلد به سال ۱۱۶۳، حسام الاسلام محسن بن یحیی الاخفش به سال ۱۱۶۳، محمد بن اسماعیل بن محمد ... به سال ۱۱۴۸، یحیی بن احمد الکبسی به سال ۱۱۸۳؛ ۳۵۴ص [نشریه: ۶ – ۶۴۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۸۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۳۷۶]

۲۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۰۷۵ق؛ مصحح، مقابله شده با نسخه کهنه‌ای که زمان متنبی نوشته شده و بر این جنی شاگرد متنبی خوانده شده بوده [نشریه: ۷ – ۵۳۵]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱۴

آغاز: یا لائمی کف الملام عن الذی ×× أضناه طول سقامه و شقائه / ان کنت ناصحه فدا و سقامه ×× و أعنه ملتمساً لأمر شفائه؛ **انجام:** فان کنت لاخیر أفدت فأننی ×× أفدت بلحظی مشفریک الملاهیا / و مثلک یؤتی من بلاد بعیدة ×× لیضحک ربات الحداد البواکیا
خط: نسخ خوش و نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی ۱۰۷۵ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده با عبارت: «بلغ مقابلة و تصحیحاً حسب الطاقة و الامکان و الجهد علی نسخة عتیقة کتبت من زمن أبی الطیب و قرأت علی علی بن جنی تلمیذ المتنبی و هی فی غایة ما تکون من الغرابة و الصحة و کان ذلک فی یوم الخمیس ۲۴ من شهر ربیع الثانی سنة ۱۰۷۵» و این مقابله به وسیله کاتب انجام گرفته، در پایان افزودگی‌هایی در چند برگ ملحقات از اشعار ابوالطیب از جمله اشعاری که بین رامهرمز و بازار اهواز به عامل و حاکم رامهرمز سروده است و همچنین اشعار و مطالبی از خالدی و ابیاتی از خود «متنبی» آمده است؛ کاغذ: شرقی، جلد: ساغری مشکی، ۲۲۴گ، ۱۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۹۷]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹

آغاز: بسمله. قافیة الهمزة امره سیف الدوله باحازة ابیات لالی در سهل بن محمد الکاتب فیه. یا لائمی کف الملام عن الذی ×× اضناه طول سقامه و شقایه؛ **انجام:** و مثلک یوتی من بلاد بعیدة ×× لیفحک ربات الحداد البواکیا. تم الدیوان لابی الطیب احمد الحسین المعروف بالتنبی الکوفی فی یوم الثلاثا حادی عشرین من جمادی الثانیه من شهور سنه تسع و سبعین و الف من الهجرة البیویه علی صاحبها افضل الصلوه و اشرف التسلیم بدار السلطنته لاهور حماها الله من الفسق و الفجور آمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق، جا: لاهور؛ مجدول، با یک سرلوح؛ تملک: علی حسینی در ۱۲۵۱؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: مقوای روکش چرم لاکی، ۳۱۷ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۴۸سم [ف: ۴ – ۱۹۸۹]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۲۵

آغاز: امن ازدیارک فی الدجی الرقباء ×× اذ حیث کنت من لظلام ضیاء
بی‌کا، تا: قرن ۱۰– ۱۲؛ خط نیمه نخستین این نسخه ظاهراً از قرن دهم و نیمه دوم ظاهراً در قرن دوازدهم نوشته شده، تقریباً شامل ۴۱۵۰ بیت شعر می‌باشد، با دو یادداشت که یکی به تاریخ ۱۱۱۷

و دیگری ۱۱۳۴ نوشته شده، تمام دیوان مرتب به ترتیب قوافی موافق حروف تهجی می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی و فرنگی،جلد:تیماج،۱۸۳ص،۱۵سطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف:۲- ۶۶۹]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱ط

قصیده از او در مدح مغیث بن علی العجلی القمی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جزو مجموعه [ف:۲۲-۳۳؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۳]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۲۴

آغاز: أحیا و أیسر ما قاسیت ما قتلا ×× و البین جارعلی ضعفی و ما عدلا؛ **انجام:** و تنکر مو قهم و انا سهیل ×× طلعت بموت أولاد الزناء و قال أیضا یمدحه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در برگ آغازین اشعاری عربی از ابوفراس و شریف رضی و احمد بن شهاب در مرثیه سید مهدی بحرالعلوم و اشعاری عربی از میرزا محمد جعفر بن احمد مجتهد تبریزی و در اوراق پایانی کتاب نیز اشعاری از حسام الدین حاجری و لامیة العجم طغرائی و اشعاری از سید رضی آمده؛ تملک: علی بن عبدالواحد بن راشد عبودی نجفی به سال ۱۲۲۴ با مهر «الراجی علی» (مربع)، عبدالله بن محمد رضا نجل آقا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۹۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹-طباطبائی

آغاز: بسمله ... قال ابوالطیب احمد بن الحسین ... و هذا الروی من اول الکامل و القافیة متدارک؛ **انجام:** فکانه جیش ابت حرب دعته ×× حتی کانک یا علی علی

خط: نسخ، کا: علی بن حسن مقانی مقباعی، تا: ۱۱ شعبان ۱۱۱۴ق، به سفارش شیخ محمد بن احمد بحرانی اصبعی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ برگرفته است از نسخه‌ای مکتوب به سال ۱۰۱۸ق؛ تملک: شیخ محمد بحرانی اصبعی مورخ ۱۱۱۴، حسین بن حسن بن سالم ابومجلی مورخ ۱۱۹۰؛ کاغذ: ترکی بغدادی، ۲۴۰گ، ۱۳ سطر، قطع: وزیری کوچک [ف: ۲۴ - ۶۴]

۳۶. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: ستان فی قناة بنط سعد ×× بنی اسد اذا دعو النزالا / اعز مغالب کفاً وسیفاً ×× و محمیه و مقدرة وألالا؛ **انجام:** حیی من لاهی ان یرانی ×× وقدفا رقت دارک و اصطفاکا. هذا اخر ما صح من شعره ... و ذلک کله یوم الاثنین لثمان بقین من رمضان سنة اربع و خمسین و ثلثمایه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: بخش کهنه قرن ۹، بخش نونویس ۱۰ جمادی الثانی ۱۱۴۰؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله با اصل شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۱۹-۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۶]

۳۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۴گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۳]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۵

خط: نسخ عربی، کا: عبدالسلام بن محیی الدین، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۳۷۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۸

آغاز: فؤاد ما یسلیه المدام ×× و عمر مثل ما تهب اللئام؛ **انجام:** فلذاک جاوزها علی وحده ×× و سعی بمنصله الی اماله. قال العکبری فی شرحه: جاوزها اقطعها و علی هو سیف الدوله ... بلوغ آماله فاذا طلب شیئاً ادرکه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ تملک: لطفعلی صدر الافاضل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۹۲]

۴۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۲

آغاز: بسمله. نقلت هذا الدیوان من نسخة مقروئة علی الشیخ ابی الفتح عثمان بن جنی ... آغاز سروده ها: یا لائمی کف الملام عن الذی ×× ابلاه طول سقامه و شقائه؛ **انجام:** فلیته خلی لنا [سبلنا] ×× اعانه الله و ایانا

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دیباچه‌ای به نثر که در آن آمده: از روی نسخه‌ای که آن را ابوالحسن عمر بن محمد نحوی بر ابن جنی در ۳۷۹ق خوانده بود؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۳۳]

۴۲. تهران؛ سادات ناصری، حسن؛ شماره نسخه:۲۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۶ - ۶۹۶]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۵

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۸

آغاز: ارق علی ارق و شلی یارق؛ **انجام:** علی قدر اهل العزم تاتی العزائم

قصیدتان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با حمد فارسی زیر متن؛ ۳گ (۵۵ر - ۵۷پ) [ف: ۵ - ۲۷۹]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۳۲

آغاز: قال الشاعر الادیب البلیغ الماهر اللبیب؛ **انجام:** المساواة حسن الختام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱؛ واقف: محمد علی صفوت تبریزی، مرداد ۱۳۳۲؛ کاغذ: فرنگی دارچینی، جلد: چرمی عنابی، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸/۸×۲۹سم [ف: ۷ - ۴۹۹]

۴۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۰۶

خط: نسخ، کا: ملاشیر محمد ولد شریف محمد، تا: ۱۲۰۹ق؛ ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۴۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۶۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۱۶۰گ (۱-۱۶۰)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۷]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۵۵

آغاز: بسمله: قال ابوطیب احمد بن الحسین ابن الحسن المتنبی؛ **انجام:** تم دیوان المتنبی بعون الله تعالی ... علی محمد و آله و صحبه و سلم

خط: نسخ، کا: عیسی بن حسن بن ناصر، تا: ۱۲۵۵ق [رایانه]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۳/۲

پاره‌ای از آن؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۳گ (۵ر-۳۷)، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۸۸۴]

۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳۸/۱

منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۸۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۲۵]

۵۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۸۷

در ۵۴۹۴ قافیه است؛ خط: نسخ، کا: علی نقی بن میر محمد صادق ترکی، تا: دوشنبه ۱۱ شوال ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: ترمه [نشریه: ۲ - ۱۵۱]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵-فیروز

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ از این بیت شروع می‌گردد: «اذا بدا حجبت عینیک هیبته ×× ولیس یحجبه سترا اذا حتجبا»، کاتب در پایان نسخه می‌گوید که نسخه را به دستور جلال الدین میرزا نوشته و در کنار همین برگ این نوشته: «در بروجرد استکتاب شد شهر ربیع الاول سنه ۱۲۸۰»؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج عنابی، ۳۵۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۹۸]

۵۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۸۶

آغاز: أمن ازدیارک فی الدجی الرقباء ×× اذ حیث کنت من الظلام ضیاء؛ **انجام:** الناس کالعابدین آلهة ×× و عبده کالموحد اللاها

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد جعفر فسائی نوبندگانی متلخص به محجوب، تا: پنج‌شنبه ۲محرم ۱۲۷۸ق، جا: شیراز؛ محشی؛ جلد: چرم قرمز، ۲۷۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [مؤید: ۱-۳۱۸]

۵۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد باقر بن احمد حسینی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۷۸ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۰۴]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حثنی من الهی ان یرانی و قد فارقت دارک و اصطفاکا ثم انه سارو معه خیل مختار و سطایا ... و ذلک یوم الاثنین ... من شهر رمضان سنة ربع و خمسین و ثلثمائه تم الکتاب مصحح، محشی با امضای واحدی، شرح و لمحرره است. حدود شش هزار بیت در ابواب گوناگون شعر است، در این نسخه ترتیب قوافی رعایت نشده و با قصیده‌ای که در شعبان ۳۵۴ق سروده پایان یافته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: اسحق بن علی انصاری، تا: ۱۲۸۲ق؛ با اشعاری همچون حاتم، زمخشری، ابن مقتل، کثیره ابی البرکات و جز آن و روایات و تاریخ استکباب دیوان ابوتمام مورخ ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی، رویه کاغذ طوسی [رایانه]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۲۸۳ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ با دیباچه نثری در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ ابری، ۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۱۹/۷سم [ف: ۱- ۲۲۹]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علیکم کفاله ان یلبثوا مرسل المدح او تردوا رسوله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق [رایانه]

۵۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۷/۵

آغاز: بسمله و به نستعین ولد ابوالطیب احمد بن الحسین المتنبی بالکوفة فی کندة سنة ثلاث و ثلث مائة و نشأ بالشام؛ **انجام:** و هذا آخر ما اشتمل دیوانه الذی رتبه بنفسه و هو خمسة الف و اربعمائة و اربعة و تسعون قافیة و قد وقع الفراغ منه فی یوم الجمعة السادس عشر من شهر صفر المظفر من شهور سنة اثنین و ثلاث مأة بعد الالف، و انا العبد محمد علی بن الحاج محمد صادق الدهکردی تم.

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی ابن حاج محمد صادق دهکردی، تا: جمعه ۱۶ صفر ۱۳۰۲ق؛ ۱۲۶گ (۲۸۶پ-۴۱۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱-۲۳۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۹۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعید علی قربها و صفها ×× تعول الظنون و تنضی القصدا / فانت وحید بنی آدم ×× و لست لفقد نظیر وجدا

دیوان قصاید اوست و گزارش ۳۸ بیت از آن؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عماد الکتاب، تا: ۱۳۴۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ (۱پ-۱۳۰پ)، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۹۱]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۲/۲

آغاز: هذه دیوان المتنبی. بسمله. نقلت هذا الدیون من نسخة مقروة علی الشیخ ابوالفتح عثمان ابن جنی رضی الله عنه؛ **انجام:** تم دیوان ابی الطیب المتنبی المرتب علی ترتیب، القوافی، بعون الله الملک ... محمد و آله

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای که بر ابوالفتح عثمان بن جنی (ابن جنی) خوانده شده استنساخ گردیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی قهوه‌ای، ۶۵گ (۱۳۴پ-۱۹۸پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۲۹۶]

۶۱. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۲]

۶۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، مجدول؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸-۸/۲۸

آغاز: وکان علی قربه بیننا / مهامه من جهله و الغمی؛ و لقد کنت احسب قبل الخصی/ أن الرؤوس محل النهی ... قافیة الباء وقال یعزی سیف الدوله تعبده یماک و قد توفی سحر؛ **انجام:** فاصح فوق العالمین یرونه/ وان کان مدسه الکرام نایباً؛ ودخل علیه بعد انشاده هذه القصیدة ... فرا ابوالطیب ه

از قافیه الباء تا اواسط قافیة الیاء؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۸۶۰]

۶۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۶/۷

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به حروف هجا مرتب شده؛ ۲۰گ (۲۲۲-۲۴۱) [ف: ۴ - ۵۲۷]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی عرضه الاناخ و هی طلیح

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۲۶۶]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۲۹-ف

نسخه اصل: ادبیات ۲۱۱ ج؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۸]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۳

آغاز: و ابنته الشیخ قد جائتن و حاجبها؛ **انجام:** عقدتن السعی ثری الربی الشحب (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۹/۵-ف

تتمه قصیده اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۲۶-۲۷) [فیلمها ف: ۱-۶۰۳]

۷۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۷

آغاز: منتخبات دیوان ابی الطیب المتنبی - قیل و هو فی الکتب - ما احسن و فرت - فقال ارتجالا للجواب. لاتحسبن الوفرة حتی تری ×× منشوت الظفرین یوم القتال؛ **انجام:** خیرء من الهی ان یرانی ×× و قد فارقت داک و اصطفاکا. هذا آخر شعرابی الطیب احمد بن الحسین بن الحسن المتنبی.

منتخباتی از اشعار متنبی است. شامل قصاید و قطعات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج خرمایی، ۱۳۸ص، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲]

۷۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۸۷

آغاز: بسمله. امن از دیارک فی الدجی الرقبا ×× اذ حیث کنت من الظلام ضیا؛ **انجام:** کانه داد فاض عن جدی ×× فصار سقمی به فی جسمهم کتمانی

قصائد؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه گذشته؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، متن الوان، جلد: تیماج لاکی، ۱۱۰ص، ۲۵ سطر،اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴ - ۹۴۹]

● دیوان متنبی (منتخب) / شعر / عربی

d.-e motanabbī (mn.)

عبدالرزاق

ʻabd-or-razzāq

وابسته به: دیوان المتنبی؛ متنبی، احمد بن حسین (۳۰۳-۳۵۴)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵/۳

آغاز: بسمله، رب اعن الحمدلله الذی جعل النطق حلیه الانام؛ **انجام:** لیت الحوادث باعتنی الذی اخذت ×× من بحلمی الذی اعطت و تجرتبی

منتخبی است از دیوان متنبی در ده باب: ۱. هجران و مفارقة، ۲. شوق و محبة، ۳. امثال و حکم، ۴. مدح و افتخار، ۵. شجاعت و عدم اعتناء بلذائذ، ۶. اعتذار و شکایة، ۷. احسان و کرم و سخی، ۸. خوف، ۹. نسیب، ۱۰. نکت و لطائف و مراثی؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: محتملاً قرن ۷؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج یشمی، ۵۱ص (۱۵۱-۲۰۲)، ۱۴ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۹ - ۴۶۰]

● دیوان مجتهد تبریزی / شعر / عربی

d.-e mojtahed-e tabrīzī

مجتهد تبریزی، یوسف، ۱۲۷۹ - ۱۳۳۷ قمری

mojtahed-e tabrīzī, yūsof (1863 - 1919)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۵

مجموع اشعار این دیوان بالغ بر ۱۸۰۰ بیت می‌باشد. تاکنون چاپ نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۴؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۴]

● دیوان مجد الاشراف / شعر / فارسی

d.-e majd-ol-ašrāf

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟ - ۱۳۳۱؟ قمری

majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 - 1913)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۶۹/۲

قصاید اوست؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۷/۲

آغاز: ما ظاهر و پنهانیم از علم علی عالی ×× ما باطن برهانیم از علم علی عالی / دوشم بدل آمد راز از عالم پنهانی ×× فرمود که

سلطانیم از علم علی عالی؛ **انجام:** این اجوبه محکم از شخص مسیحایی ×× ما منتظر آنیم از علم علی عالی
قصیده یائیه در ۱۵۱ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالفتح افشار، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۷ص (۱۱۳-۱۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۲۶سم [ف: ۸ - ۴۴۸]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۷/۳

آغاز: صاحب دل را حیات جاودان ×× مالک دل را ملاک امتحان؛ **انجام:** ناظر حقیم غیب حاضریم ×× در حقیقت سر کاف و کون و کان
قصیده نونیه، ۵۹ بیت؛ ۴ص (۱۲۰-۱۲۴) [ف: ۸ - ۴۴۸]

● دیوان مجد الدین تبریزی / شعر / فارسی

d.-e majd-od-dīn-e tabrīzī

ملکان تبریزی، محمد بن مسعود، ق۸ قمری

malekān-e tabrīzī, mohammad ebn-e mas'ūd (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۲۰

آغاز: یمدح مخدومی والدی ملک الاسلام صدرالحق والدین ملک مسعود مدظله: دلی دارم پریشانی چون زلف عنبر افشانش ×× کی هر گردونکی داند چو زلف از روی تابانش؛ **انجام:** شب و روز سودای وصل تو دارم ×× ببینید سودای بی حاصل من
بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ ربیع الثانی ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۵ص (۵۰۰-۵۰۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۴]

● دیوان مجدالدین ساوجی / شعر / فارسی

d.-e majd-od-dīn-e sāvajī

ساوجی، ابوالفضل بن فضل الله، ۱۲۴۸؟ - ۱۳۱۲ قمری

sāvajī, ab-ol-fazl ebn-e fazl-ol-lāh (1833 - 1895)

[دنا ۲۵۴/۵]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۶

شامل ۱۶ غزل می‌باشد که همه را به نام پادشاه عصر موشح نموده و ۱۸۶ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: «با ما بتابهل زسر این پس عتاب را ×× بر عاشقان مخواه زهجران عذاب را»؛ خط: نستعلیق خوب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۴ق؛ دارای یک سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ دخول آن به کتابخانه اعتضادیه به سال ۱۲۹۳؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج، ۸ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ - ۶۷۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۲

آغاز: ترک من بر آفتاب از مشک آراید نقاب ×× کیست کارآید نقاب آفتاب از مشک ناب؛ **انجام:** سر و جان از طرفی سینه و دل از طرفی ×× پیش پیکان بلای تو سپر ها داریم
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۸۳۱-۸۳۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۶]

● دیوان مجد همگر / شعر / فارسی

d.-e majd-e hamgar

مجد همگر، مجد الدین بن احمد، ۶۰۷ - ۶۸۶ قمری

majd-e hamgar, majd-od-dīn ebn-e ahmad (1211 - 1288)

[الذریعة ۹۶۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۰۹/۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۱۰؛ دنا ۳۵۴/۵-۳۵۵]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۵ و ۲۳۵ بخش۳

نسخه اصل: موزه بریتانیا ۳۷۱۳. رباعیات است در برگهای پراکنده؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی، تا: ۶۹۲ق [ف: - ۱۲۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۵

آغاز: [خضر به] آب رسید و حیات باقی [یافت] ×× [ز دولتی] که نیابیش هیچ نقصانی / [از این خلاصه] معنی طلب که عمر ابد ×× نیست جز به چنین وجه هیچ انسانی؛ **انجام:** بس بار بلا به جان کشیدم بی تو ×× ای راحت جان به جان رسیدم بی تو / در کام دلم طعم اجل شیرین کرد ×× آن تلخیها که من کشیدم بی تو
شامل قصاید و رباعیات و غزلیات و قطعات به صورت پراکنده؛ افتادگی: آغاز و انجام و وسط؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ در متن و حاشیه، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۲۷سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۴۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۴۱

قصاید است و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۸۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۹۸

ابیات متفرقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۲۵) [مختصر ف: - ۱۶]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸۲

قصیده و غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج جگری، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۶۵]

۷. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۰/۳

آغاز: کجاست در همه ملک جهان سلیمانی ×× که ملک دل نسپارد بدست شیطانی؛ **انجام:** دراز لب گوهر شکنش می‌خواهم ×× یک نکته ز شیرین سخنش می‌خواهم / ور زانکه ... (باقی بیت

نانویس)
۶۰۰۰ بیت. تاکنون دیوان شش هزار بیتی از مجد همگر ندیده و نشنیده بودم، این نسخه شامل قصاید، مقطعات، ترکیبات، غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: نعمة الله بن عناية الله خمامی کمره‌ای، تا: ۱۰۰۷ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۷ص (۲۲۷–۳۶۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۶ – ۶۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۳

آغاز: بخش اول: کجاست در همه ملك جهان سلیمانی ×× که مهر دل نسپارد به دست شیطانی؛ آغاز بخش دوم: پیراهن گردون مگر، صدجا گریبان ساخته ×× و زکشت زار آسمان، صدجا گلستان ساخته؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ این نسخه دو بخش می‌باشد، در آخر بخش نخستین (ص ۳۹) تاریخ نگارش به سال ۱۰۰۹ ثبت گردیده و در پایان این بخش چند بیت فارسی از عبدالرحمن وهبی افندی نقشبندی مالك اخیر نسخه نوشته شده و ابیات این دیوان در حدود ۳۰۰۰ بیت است؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوا، ۲۳۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۳۳/۵سم [ف: ۳ – ۲۹۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۲۷۸]

۱۰. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۴۴/۲

آغاز: کجاست در همه ملك جهان سلیمانی ×× که مهر دل بسپارد به دست شیطانی؛ **انجام:** نه فعل چرخ و سعد انجم است این ×× که هست این کار دانای توانا

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: سمرقندی خطایی، ۱۱گ (۵ر–۱۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷/۷سم [ف: ۸ – ۱۷۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۳

آغاز: بر من زمانه کرد هنرها همه و بال ×× وز غم بریخت خون جوانیم چرخ زال؛ **انجام:** دیدمش سر و سهی آن سبز قبا ×× بر دست گرفته باشه صید ربا / با باشه چو باد صید جویان بگذشت ××این مرغ دلم ربود و آن مرغ هوا

شامل قصاید، ترکیب‌بندها، قطعات، غزلیات و رباعیات ۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن، تا: ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ (۴۴۰–۵۴۷)، ۲۲ سطر (۶×۲۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۷]

۱۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۱۸

شعری از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ – ۱۹۵]

۱۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۲۸

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۲۱۰]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۰۳

آغاز: گویی که ماه و مشتری از جرم آسمان ×× تحویل کرده اند بباغ خدایگان / وزماه ومشتری شد آنك پرنگار ×× نور محجب صوری شکل بدیع سان؛ **انجام:** ایا فضل وکرم یاد کرده از کارم ×× ایا زکرد تو بسیار لشکرها دارم / خصائل تو سزاوار مدحت است همه ×× بجلوه کردن آن من رهی سزاوارم

تعدادی قصیده و رباعی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: حسین بن عیسی حسینی، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۴۷]

۱۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن رئیس محمد جعفر، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۶۲ق [نشریه: ۲ – ۹۵]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۵

آغاز: بسمله، شب وداع چو بر داشتم طریق صواب ×× بعزم بندگی صاحب سپهر جناب؛ **انجام:** بر آتش اگر نشانیم بنشینم ×× بدیده گر نشانمت ننشینی

شامل: قصاید در مدح افراد مختلف بدون رعایت ترتیب الفبائی آخر قوافی، ترکیب‌بند، مقطعات، غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق، جا: تهران (احتمالاً)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۳۶۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۴/۷

منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۳۷پ–۱۴۳پ) [ف: ۳۶ – ۲۸۶]

۱۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۵۱۴

آغاز: شب وداع چو برداشتم طریق صواب ×× به عزم بندگی صاب سپهر جناب؛ **انجام:** بر آتش آگر نشانیم بنشینم ×× بر دیده اگر نشانمت ننشینی

قصاید و غزلیات است بی ترتیب با رباعیات و ترکیب بند و مقطعات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۱۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۴۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۴

آغاز: شب وداع چه برداشتم طریق صواب ×× بعزم بندگی صاحب سپهر رکاب؛ **انجام:** ای سرافیل صور حشر بدم ××وز سر این خزان ببر افسار

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۴۸–۶۵۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۷]

۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۰

آغاز: جهان بکام شود عشق کامران ترا ×× فلك غلام شود حسن جاودان ترا؛ **انجام:** هر دم زمن دلشده بیزار شوی ×× بی هیچ گنه ز من دل آزار شوی / قدر من دلخسته تو دانی لیکن ×× روزی که بروز من گرفتار شوی

منتخب دیوان است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با منتخب دیوان چند

شاعر دیگر در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۸گ، ۱۴-۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۰-طباطبائی

آغاز: حدیث حاتم و یحیی و معن از آن بماند ×× که کرده اند در ایام خویش احسانی؛ **انجام:** من نیز به بغداد عزیزی دارم ×× کز صبر و فراق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ بر دو برگ الحاقی پایان نسخه، غزلیاتی از ثنایی یادداشت شده که با بیت زیرین آغاز می‌شود: «روزی که وقف روی تو کردم نظاره را ×× دیدم بدامن این جگر پاره پاره را»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۵۶گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۹×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۶۸]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱

نسخه ۱۴۵۰بیت دارد؛خط:نستعلیق ریز،بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: تیماج قهوه، سی رویه نخست ۱۰ سطر دارد و باقی نسخه ۹ سطر (۶×۸)، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۴

آغاز: جهان بکام شود عشق کامران ترا ×× فلک غلام شود حسن جاودان ترا؛ **انجام:** قدر من دلخسته تو دانی لیکن ×× روزی که بروز من گرفتار شوی

منتخبی است از قصاید و غزلیات و ترکیب‌بند و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت صفحه ۲۶۴ آمده: انتخاب دیوان مجد همگر شیرازی، ۷۲۳ قصیده، ۲۷۸ ترکیب‌بند، ۹۵ مقطعات و غزلیات ۸۷ رباعیات؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۷ص (۲۶۴-۳۰۲)، ۲۰ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۲/۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 791؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۴]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۴/۲

بخشی از اشعار و قصاید شاعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه لغات معنی شده؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۷۱گ (۲۳ر-۹۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۸۹]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱/۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۵۶۵ الیوت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۸گ (۸۹-۱۸۷)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۶۷۸ الیوت ۵۶؛ خط: نستعلیق، کا: قوام بن محمد شیرازی، بی‌تا؛ ۱۹۱گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۷]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۹/۶

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر لواسانی، تا: بی‌تا، جا: کرمان، برای محمد اسماعیل خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۸۷ر-۸۹پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۳۸]

● دیوان مجدی / شعر / عربی - فارسی

d.-e majdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸/۳-فیروز

در مدح امین السلطان. نخست یک قصیده عربی است دارای ۵۶ بیت با این مطلع: «لذکراک فئودی یا سعاد بجندل ×× و همت لدیک الوکر یا متدلل» و سپس قصائد و غزلیات فارسی است پایان غزلیات چنین است: «مجدی صفت به پای خم می‌نثار کن ×× جان عزیز و در پی نام و نشان مباش / یا بر در امین شهنشاه جم سپاه ×× چون حلقه باش معتکف و سر گران مباش. تمت الغزلیات و القصائد و یتلوها الفرائد ... مع توجه الممدوح ...» در اول غزلیات می‌گوید: «چند غزل است که در مقام امتحان عرض شد»؛ کاتب=مؤلف،تا:۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج یشمی، ۲۱ص (۲۶-۴۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۳۶]

● دیوان مجدی کردستانی / شعر / فارسی

d.-e majdī-ye kordestānī

مجدی کردستانی، عبدالمجید، ۱۲۳۰ - ۱۳۰۶ قمری

majdī kordestānī, ʻabd-ol-majīd (1815 - 1889)

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۳۶-۱۳۳۷، خشتی، ۵۹+۴صص

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۷

آغاز: بسمله. وه که شد چون وادی ایمن دیار اردلان از قدوم مرکب مسعود فخر انس و جان؛ **انجام:** نونهالان قامت دلجوی تو پیوسته باد از خزان حادثات آزاد چون سرو چمن. کتبه امیر الکتاب بن ملك الکلام سنه ۱۳۲۴

دو قصیده در مدح ظل السلطان مسعود میرزا فرزند نصرالدین شاه است که قصیده دومی، قصیده موشحه و حاصل توشیح، این مطلع است: «مظهر لطف خدا حضرت ظل السلطان که بود روشن ازو چشم شهنشاه زمان»، نسخه چاپ سنگی ۹۰۸۶؛ خط: نستعلیق، کا: امیر الکتاب بن ملك الکلام، تا: ۱۳۲۴ق؛ عبارت سخت در حاشیه ترجمه شده است؛ مهر: «ملك الکلام» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوای صدری رنگ، ۸گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

● دیوان مجذوب / شعر / فارسی

d.-e majzūb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۹

آغاز: در دل هوس عشق بتان تا کی [و] تا چند ×× این ناله و فریاد [و] فغان تا کی [و] تا چند؛ **انجام:** مجذوب دویدن ز پی ماه جبینان ×× ای شیفته بازی بکمان تا کی [و] تا چند

از: مجذوب (؟). مشخص نشد کدام مجذوب می‌تواند باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول،

رکابه‌دار، راسته و چلیپا؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۳۴ر-۳۴پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۶]

● دیوان مجذوب / شعر / فارسی

d.-e majzūb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۰۵

شاعر متاخر و به جز مجذوب شاعر عارف است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان مجذوب تبریزی / شعر / فارسی

d.-e majzūb-e tabrīzī

مجذوب تبریزی، محمد بن محمد رضا، - ۱۰۹۳ قمری
majzūb-e tabrīzī, mohammad ebn-e mohammad rezā (-1682)

مجذوب با تخلص «شرف الدین» ار عالمان و شاعران قرن ۱۱ و دارای وسعت مشرب و ذوق تصوف بوده و دیوان اشعارش بیش از ده هزار شعر است که خود او در سال ۱۰۶۳ق گردآورده است و رساله‌ای هم به عنوان تأییدات که سیصد و چهارده بند است که در ۱۰۸۸ تالیف نموده و سه مثنوی در بحر رمل خفیف سروده است. دیوان اشعار شاعر است شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی و مخمسات و قطعه‌ای در وصف عمارت نجف، و مثنوی مسلک النجاة در مدح ائمه (ع) و سلسلة اللائی و ترجیع‌بند، رباعیات و تک‌بیتی‌ها و چند ماده تاریخ. این دیوان نادرست به نام مجذوب همدانی کبودر آهنگی در تهران چاپ شده است.

چاپ: حیدر آباد دکن، سنگی، ۱۳۵۰، وزیری کوچک، ۱۶+۳۴+۶۴+۶۴+۳۶صص

[الذریعة ۹۶۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۱۰/۳؛ مشترک پاکستان ۱۷۰۸/۹ و ۱۹۱۱ و ۹۳۰/۷؛ فرهنگ سخنوران ص ۵۱۰؛ دنا ۳۵۵/۵-۳۵۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹

قصاید - غزلیات رباعیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: محمدخان قزوینی، تا: رجب ۱۰۷۲ق؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: آبی، جلد: مشمای مشکی، ۱۶۰گ، ۱۴سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۴۱۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۹

آغاز: الهی عبدک العاصی اتاکا ×× مقرا بالذنوب قد دعاکا / فکندی تا نقاب از رخ بیکدیدن شوم رسوا ×× تو دل بردی بیغما از میان و من شدم رسوا / من مجذوب را بیجا مکن منع ای نصیحت گو ×× تو هم دانی کزین سودا نه تنها من شدم رسوا؛ **انجام:** خواهی که چو آفتاب مشهور شوی ×× چون مردمک دیده همه نورشوی / اینها همه میشود اگر جز بخدا ×× نزدیک بهر چه میشوی دور شوی؛ تاریخ دیوان: پی تاریخ این دیوان محشر ×× که خوانی باشد از لعل و گهر پر / سروش عالم غیبی بگوشم ×× ندا در داد و گفتا خوان پر در

نزدیک به ۵۰۰۰ بیت است، شامل: غزل به ترتیب تهجی، مخمس و ترجیع در ستایش علی، ترجیع‌بند در ستایش امامان و برگردان آن با عنوان «مهر شاهی»، وصف عمارت نجف، سلسلة اللئالی، مسلک النجات، دو قصیده در ستایش مذهبی، ترجیع‌بند و ساقی‌نامه و حکایت و تمثیل و تواریخ و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۰۷۸ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۶گ، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹۲

آغاز: ای بر احدیت تو بر حق ×× کونین دو عادل موثق؛ **انجام:** روزی که قلم گرفت معبود ×× لوحش کف مرتضی علی بود

شامل مثنویات و ترجیع‌بند است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی، مقابله شده، با بلاغ مقابله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [مختصر ف: - ۷۱۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۵/۱

آغاز: گهی با چشم پرخون بحر کردم بر مجنون را ×× گهی چون شمع دل در وادی ایمن شدم رسوا

منتخبی از آن است و غزلیات مجذوب همه در استقبال خواجه حافظ است و از این رباعی که نیز در آخر این نسخه از دیوان مجذوب می‌باشد، به دست می‌آید که به سال ۱۰۶۳ مجذوب به جمع و ترتیب دیوانش خویش موفق گردیده: «پی تاریخ این دیوان محشر ×× که خوانی باشد از لعل و گهر پر / سروش عالم غیبی بگوشم ×× ندا در داد گفتا: خوان پر در»؛ خط: نستعلیق، کا: درویش مولانا محبت، تا: اواخر قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (یک یا چند برگ)؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۱۹۳ص (۱-۱۹۳)، ۱۷-۱۸سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۳- ۴۷۳]

۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: ذکر تو نعیم جاودان است ×× سر دفتر ذکر شکر از آن است؛ **انجام:** روزی که قلم گرفت معبود ×× لوحش کف مرتضی علی بود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۵۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۳

آغاز: و هست (؟) ز سعی خود نگونسار ×× از اوج خورند چو سنمار؛ **انجام:** با عجز تمام و شوق بی تاب ×× تا از مولا گرفتم از طاب

مثنوی، همان خزاین الفواید او باید باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه سیاه، ۲۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴-۷۲۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۰۶

شامل: ۱. خزائن الفوائد، ۲. شاه ره نجات، ۳. قصاید در مدح امامان، ۴. مسلک النجاة (هامش)، ۵. منهاج الحقایق (هامش)، ۶. ترجیع و رباعی (هامش)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه شوال ۱۱۰۸ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۳۵]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹

آغاز: الهی عبدک العاصی اتاکا ×× مقر بالذنوب قد دعاکا؛ آغاز اشعار فارسی: فکندی تا نقاب از رخ بیک دیدن شدم رسوا ×× تو دل بردی بیغما از میان و من شدم رسوا؛ **انجام:** پی تاریخ این دیوان محشر ×× که خواهی باشد از لعل و گهر پر / سروشی عالم قیبی بگوشم ×× ندا در داد و گفتا «خوان پرور» =۱۰۶۵ هـ.ق

شامل قصاید، غزلیات و ترجیع‌بندها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۱ق؛ افتادگی: وسط؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۱۲۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵

گلچین از غزلیات مجذوب است، و فقط بیست و شش غزل آن را برگزیده و از چکامه و مثنوی‌های او چیزی نیاورده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمعه ۸ ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۳گ(۱۰۰-۱۱۳)، ۱۱سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۳

آغاز: ای بر احدیت تو بر حق ×× کونین دو عادل موثق

شامل توحید و احادیث امامت و مدح ائمه اثنی عشر علیهم السلام می‌باشد و این مثنوی جز «شاه راه نجات» اوست زیرا اشعاری را که از آن کتاب نقل نموده‌اند در این مثنوی نیست و شماره اشعار این مثنوی در حدود هشت هزار بیت است و مثنوی شاه شاه راه نجات سه هزار بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ در پایان نسخه هفت بند ملا حسن کاشی و اشعاری از ملاقاسم آملی نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۵۳]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۱۲

آغاز: ای بر احدیت تو برحق ×× کونین دوعادل موثق / درمعرفتت به چشم عرفان ×× باشد دو جهان حیران / وهم ازتوچه گفت جز فسانه؛ **انجام:** از لشکر ظلمت است دوزخ ×× عمر ابد وبهشت از ماست / القصه هر آنچه کرد مولا ×× فرموده کردگار یکتاست / روزی که قلم گرفت معبود ×× لوحش کف مرتضی علی بود.

شامل مثنوی و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲ ربیع الاول ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۰

آغاز: حسن را آینه در کار بود ×× جوهر دل قابل دیدار بود؛ **انجام:** پی تاریخ این دیوان محشر ×× که خوانی باشد از لعل و گهر پر / سروش عالم غیبی بگوشم ×× ندا در داد گفتا خوان پردر

ترجیع و مثنوی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ رجب ۱۲۶۲ق؛ مهر: عبدالله، حاجی آقا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶-۱۸۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۲۹

آغاز: آغاز غزلیات: الهی عبدک العاصی اتاکا ×× مقرا بالذنوب قد دعاکا / فان تغفر فانت اهل لذالک ×× و ان تطرد فمن یرحم سواکا؛ آغاز ترجیع‌بند: روزیکه فلک بساط آراست ×× رخصت ز علی گرفت و برخواست / از دامنش آسمان چو گردی ×× بر خاک درش نشست و برخاست؛ **انجام:** انجام غزلیات: امیدوار و صاف دل صبح خیز باش ×× تا خنده ای ز گریه وقت سحر کنی / مجذوب جبهه را مکن از گرد سجده پاک ×× تا خون رشک در دل شمس و قمر کنی؛ انجام ترجیع‌بند: عمریست که از در تو دورم ×× وقت است که لطفها نمایی / تا کی باشم بغم گرفتار ×× بازآ بازآ که رفتم از کار

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی و قصاید و ترجیع‌بندها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵۴گ (۱۸۴پ-۲۳۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۱/۹

آغاز: الهی عبدک العاصی اتاکا ×× مقرا با الذنوب قدو عاکا؛ **انجام:** بردار نقاب از رخ بنمای خورشید ×× تا از دل جان و اله حیران تو گردد.

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: نظر علی، تا: رجب تا شعبان ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ واقف: سید محمد باقر عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۴۵۴]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۹

آغاز: از خویش بنالد نه ز خورشید جهان تاب ×× خفاش که تاب رخ تابنده ندارد؛ **انجام:** کمال عقل تا اینجا برد پی ×× سخن کاینجا رسانیدم کنم طی

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و ترجیع و مثنوی باز یک رباعی و یک مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: رمضان علی بن حاجی زین العابدین تاجر کاشانی، تا: جمعه ۲۹ ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذی، ۱۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [ف: ۲ - ۳۴۱]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۳۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۳

احتمالا دیوان غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: فضل الله مستوفی کرمانشاهی، تا: شنبه ۲۸ شوال ۱۳۱۱ق؛ در اواخر کتاب به سفر حج در سال ۱۰۶۰ اشاره کرده است؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۰
آغاز: نظیر بغیر نباشد اسیر بند ترا ×× بناز کس نکشد دل نیازمند ترا؛ **انجام:** بامید وصالش چشم من خود را مکن بیکار ×× که دامن دامنت باید براهش گوهر افشانی
خط: نستعلیق، کا: عباس قلی خلخالی و دیگران، تا: ربیع الثانی ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه سیاه، ۱۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۴۱]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹-۱۴/۵۹
آغاز: به زر می‌توان باغ جنت خرید ×× زر از بخل زر دار نامش بد است / چه لافی زهنگامه عام و خاص ×× که هند تو را خاص وعامش بد است؛ **انجام:** تمثیل. گفت شخصی به شاه اسماعیل ×× ای فلک تخت آفتاب اکلیل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا نارنجی، ۱۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۳۰]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴-۷/۱۳۴
آغاز: بسمله الهی عبدک العاصی أتاکا ×× مقراً بالذنوب قد دعاکا ... / وله: فکندی تا نقاب از رخ به یک دیدن شدم رسوا ×× تو دل بردی به یغما از میان و من شدم رسوا؛ **انجام:** وله: ما تن به عیش مفت و مسلم نمی‌دهیم ×× یعنی غم تو را به دو عالم نمی‌دهیم / تشریف غم ز روز ازل سرنوشت ماست ×× او هم نمی‌ستاند وما هم نمی‌دهیم
غزلیات الف تا میم؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا قهوه‌ای،۵۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۳۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۳۷
بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۸۰پ-۹۰پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۸۰]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷۵/۲
آغاز: شکر خدا که باز دلم خوش برآمد است ×× یارم ز در در آمد این هم بر آمد است / در کار خود اگر چه جنون است ذو فنون ×× مجذوب ما است آنکه درین فن سر آمد است؛ **انجام:** جرم مجذوب وصالی ز پی هجر تو نیست ×× زانکه آفت بتو از زهرهلال نرسید
غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ (۴۳-۸۹)، ۱۲ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۳۴۱]

● دیوان مجذوبعلی شاه / شعر / فارسی

d.-e majzūb-ʻalī-šāh

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

[الذریعة ۹۶۴/۹، م ۲۵۱۰؛ دنا ۳۵۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۶/۱
آغاز: آفتاب عارضت آیینه نور خداست ×× مسند جاه و جلالت صدر ایوان ... است / در دل ملک نبی جا داشتی این روشنست ×× تا خداوندا دل پاک نبی را از کجاست؛ **انجام:** قرآن خود را از آن علی لقب که بود (؟) ×× ظاهرتر معجزات پیغمبر ما (؟)
گویا از مجذوب علی شاه حاج محمد جعفر کبودرآهنگی همدانی. غزلیات با تخلص مجذوب، رباعیات، مناجات سیزده برگ. آغاز اشعار نامرتب است. سپس مجدداً غزلیات به ترتیب تهجی از الف تا یاء آورده شده است، مخمس، ترجیع‌بند، ساقی‌نامه، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۸ - ۳۲۰]

● دیوان مجرم / شعر / فارسی

d.-e mojrem

مجرم، محمد حسن

mojrem, mohammad hasan

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۱۲/۵
آغاز: ای خدا خواهم دل دیوانه ای ×× تا بگردم گرد هر کاشانه ای / دل کنم خالی ز حب زرق و شی ×× لب فرو بندم ز حیث عمر و زید؛ **انجام:** رهروی جز سوی تو دیوانه است ×× منزلی جز کوی تو، ویرانه است
مثنوی است کوتاه در ۴۰ بیت، مناجات گونه؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۲۱ رمضان ۱۲۹۱ق؛ نویسنده از سراینده به «سلمه الله» یاد می‌کند؛ ۲گ (۳۳ر-۳۴ر) [ف: ۳ - ۲۸۹]

● دیوان مجرم / شعر / فارسی

d.-e mojrem

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۳
آغاز: در بهشت او را مقام و منزل است ×× هر چه را خواهد مرادش حاصل است؛ **انجام:** مجرم چه نیست علم و ادب در مزاج تو ×× بی ربط بیجهت ز چه اندر نواستی
مشتمل است بر مثنوی و قصیده، مخمس و چهار پاره در پند و اندرز و توحید در فضایل و ستایش و رثای حضرت محمد (ص) و حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (ع)، فاطمه زهرا سلام الله علیها، امام حسن (ع)، حضرت مسلم، واقعه حر، حضرت علی اکبر (ع)، حضرت قاسم، حضرت ابوالفضل العباس (ع)، نقل مصائب حضرت سید الشهداء (ع)، مدح حضرت رضا (ع) و حضرت قائم (عج) از شاعر قرن چهاردهم هجری متخلص به مجرم که احتمالا مجرم اصفهانی، هادی بن محسن براهیمی ورنو

سفادرانی بوده که دارای «مصیبت نامه» نیز می‌باشد. درباره تاریخ نظم می‌گوید: «سیصد و چهل و پنج ز سال هجری بسنج ×× شد این بیان چه گنج علاوه از یکهزار»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، کاتب احتمالا ناظم؛ مصحح؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: گالینگور، ۴۵گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۲۲۵]

● دیوان مجرم افشار / شعر / فارسی

d.-e mojrem-e afšār

افشار اسد آبادی، محمد علی، ق۱۳ قمری

afšār-e asad-ābādī, mohammad ‘alī (- 19c)

[دنا ۳۵۶/۵؛ فرهنگ سخنوران ص ۵۱۱؛ حدیقة الشعراء دیوان بیگی ۱۵۱۸/۳-۱۵۲۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۹-۲/۱۰۹

آغاز: ای ترک شراب آر که عید است وبهار است ×× هنگام برابر شدن لیل و نهار است ...؛ آغاز مدح امیرالمؤمنین (ع): سپیده چون سیاهی را ستردرا کنید خضرا ×× بشاخ سبزش بر رخ گل مرغ سحر گویا؛ **انجام:** زدره دین تا دل هزار مسلمان ×× لبت بزنجیر زلف کافرش اندر

قصاید شاعر است در مدح ناصرالدین شاه از حرف «ت» و «ج» و نیز قصاید در ستایش امیرالمؤمنین (ع) و مدایح شاه و درباریان از حرف الف و باء و تاء و غیر آن؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف؛ جلد: مقوا آبی، ۸۲گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۳۱]

● دیوان مجرم تفرشی / شعر / فارسی

d.-e mojrem-e tafrešī

مجرم تفرشی، شفیع خان، ق۱۴ قمری

mojrem tafrešī, šafī‘ xān (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۴/۱

آغاز: از پس تحمید جهان آفرین ×× خالق یکتا ملک یوم دین؛ **انجام:** دل محب تو خرم شود چه لاله و گل ×× نصیب دشمن تو رنج محنت و خواری

از مجرم تفرشی میرزا سید شفیع خان مدیر لشکر شاعر زمان قاجار و آغاز مشروطیت نزدیک به ۳۰۰۰ بیت در آن تاریخ‌های ۱۳۲۴-۱۳۳۰ دیده می‌شود و نکاتی فراوان درباره تاریخ مشروطیت دارد. چنین است فهرست آن: ۱. مثنوی که سفرنامه او است درباره رفتنش همراه عین الدوله صدر اعظم از تهران به مشهد، مانند جلایر نامه قائم مقام و عارف‌نامه ایرج میرزا و نکات تاریخی و جغرافیایی و اجتماعی دارد، ۲. مخمسات در تهنیت عید غدیر، ۳. منظومات دربند بفرزند و ستایش امامان و غزلیات، ۴. رباعیات، ۵. مستزاد، ۶. مثنوی و قصیده در ستایش و مرثیه، ۷. قصیده‌ای درباره فرمانروایی آصف و میرزا رضای معتصم الملک پیشکار دارایی تهران، ۸. ترکیب‌بند در «وصف حال عمومی» و «جواب میرزا حسن خان سروش» و «حکایت واقعه در خیابان لاله زار»، ۹. قصیده شیکیه که در بیت‌ها واژه «شیک» آمده است، ۱۰. قصیده یائیه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صادق، تا: ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ (۱-۱۸۹)، ۸ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۶۸]

● دیوان مجرم مراغه ای / شعر / فارسی

d.-e mojrem-e marāqe-ī

مجرم مراغه ای، میرسلام الله، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۴ قمری

mojrem-e marāqe-ī, mīr-salām-ol-lāh (1834 - 1906)

[دنا ۳۵۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۵۸/۳ فهرستواره ۲۷۸/۱۰ منسوب به «مجرمی»]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۳/۹

آغاز: یک شبی رفتم به سوی گلشنی ×× تا بجویم در گلستان همدمی؛ **انجام:** مجرما تا چند گویی این بخش ×× ختم گردان این سخن در انجمن / در حقیقت گفته ای این مثنوی ×× پیر استاد تو باشد مولوی

مثنوی از او، در معراج حضرت رسول (ص). این معراج به نثر مسجع و مقفی و حاوی توحید و اظهار علاقه از جانب عابدی به معبود است، عبارات آن کمی شبیه به عبارات خواجه عبدالله انصاری و در آن از راز و نیازهای عاشقانه مطالب مفصل یافت می‌شود صفات و الطاف الهی بوجه بسیار زیبا مورد بحث قرار گرفته است. تذکر: انتساب این رساله که به نام بحر طویل می‌باشد، به مجرم مراغه‌ای مورد تردید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۵۳ر-۱۵۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۳۶۶]

● دیوان مجرمی / شعر / فارسی

d.-e mojremī

[نسخه‌های منزوی ۲۶۵۸/۴؛ دنا ۳۵۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۹

شامل دو بحر طویل است به زبان فارسی در مدح حضرت امیر المومنین (ع) گوینده آنها شخصی است با تخلص محرمی یا مهرمی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۵۸-۶۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۹۰/۲-۲۹/۲۳۰

آغاز: باز درجلوه درآ نغمه سراعقل فزا عقده گشا طوطی فکرت بادا شب مترنم به نوا فکر جزا ذکر خدا کوهمه جا حمد ثنا ساز

بیان؛ **انجام:** بنما راه به جنت بچشان شربت کوثر بحق اشک اسیران به حق سوز یتیمان که به تخصیص ببخشای زاحسان وکرم مرحمتی بی سر و پا را
بحر طویل؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۹۹]

۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳-ج/۱/۵۳۰

آغاز: بحر طویل اولی: باز در جلوه درا، نغمه سرا، روح فرا، عقل ربا، عقده گشا، طوطی فکرت به ادا، شومترنم بنوا ...؛ اول بحر طویل دوم: همتای و نه اوراست عدیلی و بدیلی و شریکی و مثالی و همالی شبیهی؛ **انجام:** بحر طویل اولی: بحق اشک یتیمان، بحق درد غریبان، و به تخصیص ببخشای، ز احسان و کرم، مهرمی بی سر و پا را؛ بحر طویل دومی: و مه و سال و شب و روز بدوران عدد قطره باران و همه برگ درختان و همه ریگ بیابان و همه آدم و حیوان فزون از حد و پایان
بیش از این دو بحر طویل در ۱۱ صفحه مطالب متفرقه نوشته شده. اول بحر طویل دومی افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۴]

● دیوان مجمر اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e mojmar-e esfahānī

مجمر، حسین بن علی، ۱۱۹۰ - ۱۲۲۵ قمری

mojmar, hoseyn ebn-e ʻalī (1776 - 1810)

دیوان وی پنج یا شش هزار بیت دارد، دیوان مجمر با یک صفحه پیش‌گفتار و گزارش کوتاهی از زندگی مجمر به خامه میرزا ابوالحسن جلوه در ذیحجه ۱۳۱۲ق در تهران چاپ شده، و داستان‌هایی چند (نظم و نثر) به روش گلستان، پیشاپیش آن نهاده شده است.

آغاز: بسمله خواجه کائنات فرماید الظلم ظلمات یوم القیامة ...
انجام: نیکوست جور گرچه نکویان بما کنند ×× لیک آنچنانکه گاه وفا گه جفا کنند

چاپ: با مقدمه میرزا ابوالحسن جلوه در ۱۳۱۲ به چاپ رسیده؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۲، رقعی، ۳۰۲+۱صص؛ و با دیباچه محیط طباطبائی در تهران در ۱۳۴۰ خ چاپ شده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۵۱۱/۳: نشانی ۲۸ نسخه، ۱۸۹۲/۳: کلیات، نشانی ۳ نسخه؛ الذریعة ۹۶۶/۹؛ فرهنگ سخنوران ص ۵۱۲ و ۸۰۲/۲؛ مشترک پاکستان ۲۲۴۱/۹؛ مشار فارسی ۲۳۶۵/۲: نشانی ۲چ؛ ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۹۴/۱؛ تذکره شعرای اصفهان، هادوی ۶۹۶؛ ؛دنا ۳۵۸/۵-۳۵۷]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶

آغاز: بعد البسمله: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا ×× براز اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** برابر
شامل: قصاید و قطعات و غزلیات، رباعیات، فردیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی سبز، ۱۱۸گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۹/۳

گزیده ای از اشعار مجمر در ورود سپاه روس از ارزروم به تهران؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز یشمی، ۶ص (۱۴۷-۱۵۲)، ۱۳ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در نیمه اول قرن ۱۳؛ پس از مرگ شاعر نگاشته شده، و احتمال زیاد دارد که برای پادشاه عصر، فتحعلیشاه تهیه شده باشد، با دو سرلوح زیبا، مجدول مذهب، در ابتداء غزلیات وی که مسمی به «تحفة الملوک» می‌باشد (ص ۲۷۹) گذارده شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۹۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۳ - ۲۹۷]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۵۴

آغاز: ذات او جز نور حق گفتند عقلم گفت شرک ×× گفتم آوخ کش بیانی مختصر گردید باز / مهر خصمش دردلی حاشا که گفت این کز حجر ×× چون شراری جست جایش درمجر کردند باز؛ **انجام:** افسانه شد از بیخردی درهمه شهر ×× گفت آنکه غم عشق با فسون رود از دل / ناصح غم عشقی که کنون از تو فزون شد ×× روزی رود از دل اگر کنون رود از دل
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲-۹۴۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۴گ، ۲۹ سطر (۱۵ متن و ۱۴ هامش) (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۷ - ۵۰۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۶

منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۸ص (۹۵۰-۹۵۷) [ف: ۸ - ۴۴۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۰]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۱۰

فقط قصاید وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۱۲۹پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۷۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۲

آغاز: برابر؛؛ **انجام:** نقش بر پرده فدیزدانی
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴۲

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژگونه بنا ×× پر از اساس جهان سقف گنبد مینا / نه رنگ و خامه نقاش و حانه منقوش ×× نه چوب و تیشه نجار و طارمی برپا؛ **انجام:** برابر
شامل: دیوان قصاید، المقطعات المسمی بآیین جم، فی المقطعات، المقطعات فی التاریخ، غزلیات مسمی بتحفة الملوک، دیوان غزلیات قدیم، رباعیات و فردیات؛ خط: نستعلیق، کا: خانلر طهرانی برای شاهزاده حسنعلی میرزا، تا: پنج‌شنبه شعبان ۱۲۲۴ق، به فرمان حسنعلی میرزا؛ این نهمین نسخه دیوان است که کاتب استساخ کرده؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۱ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۵۸]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۵

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا؛ **انجام:** برابر
دارای قصیده، قطعه غزل به ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق پخته، کا: خانلر تهرانی، تا: ۱۲۲۴ق، برای شاهزاده حسنعلی میرزا قاجار (والی فارس)؛ جلد: تیماج زرد، ۱۷۸گ، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۱۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۷

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا ×× براز اساس جهان سقف گنبد مینا
حکایات نثر و نظم نظیر گلستان و مثنوی خطاب به عشق و عقل و سخن در این نسخه نیست مندرجات دیگر آن با مختصر اختلافی عین دو نسخه پیشین و در حدود ۳۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ با دو سرلوح الحاقی، با چند تصویر اشخاص و شکارگاهی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳ – ۲۹۷]

۱۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۵۱

آغاز: تو آن بی رحم دان بی باک بی مهر دان دلبر ×× که سازد جنگ و ریزد خون و خواهد شور و آرد شر؛ **انجام:** برابر
شامل قصائد و قطعات (بدون ترتیب الفبایی) و غزلیات (با ترتیب الفبایی) و رباعیات و فردها؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسین، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۱۳ – ۲۱۷]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰۵/۱-۵۳/۱۵

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی العلوی، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۱۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴ – ۱۹۳۲]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۶

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا ×× بر از اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** نیکوست جور گرچه نکویان بما کنند ×× لیک آنچنانکه گاه وفا گه جفا کنند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ تملک: عبدالکریم بن عبدالرحیم بن محمد باقر تبریزی، عبدالرحیم بن عبدالکریم بن عبدالرحیم بن محمد باقر بن احمد تبریزی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده عبدالکریم بن عبدالرحیم»، «الواثق بالله الغنی عبده عبدالرحیم بن عبدالکریم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ – ۶۴۹]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۲/۱

آغاز: دیوان مجتهد الشعراء آقا سید حسین اصفهانی متخلص به مجمر اصفهانی، القصائد. بسمله و به نستعین
شامل: قصاید مدحیه که ممدوحان اغلب شاهزادگان قاجارند، قطعات مختلف از قصیده و چندبیتی، غزلیات مسمی به تحفة الملوک، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۸۱ص (۱-۸۱)، ۲۱ سطر (۸/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۴ – ۱۴۹]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۷۴

آغاز: آن که را نیست وجودی که آساید از آن جان ×× که شود خاک به راهم که بر آن پا نگذارم. بامدادان که دریچه صبح گشودند وکلید درهای بسته نمودند؛ **انجام:** جور گرچه نکویان به ما کنند ×× لیک آن چنان که گاه وفاکه جفا کنند / شه زتمثال شاهزاده حسن ××نقش بر پرده فریزدانی
خط: نستعلیق، کا: کلب علی بن غالب بن آقا علی محمد سلطانی آبادی، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با کتیبه‌ای مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۹۴۹]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق، به فرموده امام وردی میرزا؛ با مجدول زرین؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۱۹۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۱سم [ف: ۲ – ۳۴۱]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۴

آغاز: که کرده ای مدد غیر باژ گونه بنا ×× برار اساس جهان سقف گنبد مینا / نه رنگ و خامه نقاش و خانه منقوش ×× نه چوب و تیشه نجار و طارمی بر پا؛ **انجام:** برابر
در چند بخش: دیوان قصاید، مقطعات مسمی بآیین جم، مثنوی غزلیات مسمی بتحفة الملوک، غزلیات قدیم، رباعیات، فردیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن علی اصغر، تا: پنج‌شنبه رمضان ۱۲۴۴ق، به دستور آقا سید محمد؛ مجدول، دارای دو سرلوح رنگین و چند طره برای عناوین؛ جلد: مقوایی، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲ – ۸۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا بن علی نقی طباطبائی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مهر: عبدالوهاب حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۹۷]

۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمدرضا گلپایگانی، تا: چهارشنبه ۱۶ شوال ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰ص (متن۱۴ و حاشیه ۲۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۰]
۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۲
اشعار از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ - ۱۲۱]
۲۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۹ صفر ۱۲۵۵ق، به فرموده محمد رحیم بن آقا رضا؛ تملک: محمد حسین بن محمد رحیم؛ جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۹۸]
۲۵. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق [نشریه: ۶ - ۵۹۸]
۲۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۱
آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد ابن ابوالحسن اصفهانی، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵۳گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۸سم[ف:۲-۱۳۳]
۲۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۵۴
خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: عبدالرحیم بن مرحوم میرزا عبدالکریم قمی تفرشی، تا: یک‌شنبه ۳ شوال ۱۲۵۶ق، جا: تبریز؛ ۱۲۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۳]
۲۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲ رجب ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۲ - ۷۸]
۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲/۲ سرود
خط:نستعلیق،کا:نصرالله اصفهانی،تا:۱۲۵۷ق؛افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۰۸]
۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** شد ز تمثال شاهزاده حسن ×× نقش بر پرده فر یزدانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ صفر ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۱۵ سطر (۱۲/۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۲×۳۰/۵سم [ف: ۷ - ۴۹۹]
۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۹۱/۱۰
آغاز: ای نام تو زیب داستانها ×× عنوان صحیفه بیانها ...؛ چند تخلص او: «مجمر» شدم از خویش و دریغا که از ساقی ×× بگرفتم و دادم به تو پیمانه خود را / «مجمر» از راه زبان از چه دگر اندیشیم ×× ما که غازتزده لشکر سلطان باشیم
غزل‌هاست از الف تا یاء سپس بی ترتیب قافیه؛ خط: نستعلیق خوش،کا:سرخوش،تا:۱۲۶۲ق؛۲۱گ(۱۳۱ر-۱۵۱پ)[ف:۲- ۱۱۴]

۳۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** از پس عمری که کردم قاصدی سویش روان ×× بخت بد نگر که رفت از خاطرش پیغام من
شامل قصاید، غزلیات قطعات مسمی به تحفة الملوک و قطعات و مفردات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۶۲ق؛ ۱۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۶]
۳۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ تملک و استکتاب: محمد حسن بن محمد حسین طباطبایی نائینی ۱۴ ربیع الاخر ۱۲۷۴؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]
۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۵۸/۱-۲۶/۱۳۸
آغاز: که کرد بی مدد غیر باژگونه بنا ×× پر از اساس جهان سقف گنبد مینا / نه رنگ خامه و نقاش وخامه منقوش ×× نه چوب تیشه نجار وطارمی بر پا؛ **انجام:** از پس عمری که کردم قاصدی سویش روان ×× بخت بد بنگر که رفت از خاطرش پیغام من / نمی‌آید بدامت فرع دل چندانکه خوانندش ×× فریبی کز تو خورد او را همان یاد است پنداری
کا: محمد حسین بن محمد جعفر کاشانی، تا: دوشنبه ۳ محرم ۱۲۸۲ق، جلد: تیماج زیتونی، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۳۱]
۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۳
آغاز: یکی بدل همه تابش ز روی او منگر ×× که سنگ خاره شد از مهر گوهر لالا؛ **انجام:** چه خصمی باشدت ای عشق با عقل ×× کزین سر چون شدی درآن سری تو.
شامل: ۱. حکایات نثر و نظم به طرز گلستان، ۲. مثنوی خطاب به عشق و عقل و سخن، ۳. قصاید و ترکیب‌بند و ترجیع‌بندها، ۴. مقطعات، ۵. غزلیات مسمی به تحفة الملوک، ۶. غزلیات قدیم و پس از اتمام ردیف یاء مدیحه‌ای از یکی از شاهزادگان و مرثیه‌ای موجوداست، ۷. رباعیات، ۸. فردها و شماره اشعار این نسخه از دیوان در حدود ۴۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در روزگار شاعر؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ به سال ۱۲۸۳ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۵ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷۲]
۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۶
آغاز: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا ×× بر از اساس جهان سقف کنبد مینا؛ **انجام:** می نوش و مینديش که جز رحمت او ×× در حشر کسی را بکسی کاری نیست.
قصایدست و غزلیات و دو رباعی در آخر؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق، جا: قزوین؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰/۸)، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۷سم [ف: ۷ - ۵۰۱]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۷

آغاز: بشهر بند وجودم دمی نمیگذرد ×× که حلقه بر در دروازه عدم نزنم؛ **انجام:** شد ز تمثال شاهزاده حسن ×× نقش بر پرده فر یزدانی

شامل قصیده و غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج عنابی، ۷۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۵۰۱]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۵

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژگونه بنا ×× بر از اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** شد ز تمثال شاهزاده حسن ×× نقش بر پرده فر یزدانی

حکایاتی که به تقلید گلستان گفته شده در این نسخه نیست و از قصاید شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سرکه‌ای فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۵۰۰]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۰

آغاز: سبحان من ید یرق (؟) الارض و السماء ×× عال عن الدئالة عال عن العلی / دارای دهر فتحعلی شه کزو قویست ×× دین خدا و قول ولی شرع مصطفی؛ **انجام:** حلقه به پیراهن نسرین ز سنبل گیرند ×× او ز سنبل حلقه بر پیراهن نسرین زند

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۹۸۹]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۶

آغاز: تو اگر صاحب نوشی و اگر ضارب نیش ×× دیگران راست که من بی خبرم با تو ز خویش؛ **انجام:** از بهر چراغان شب وصل تو مجمر ×× افروخته ز آه سحری مشعله بسیار

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۴۴-۱۴۵ و ۸۵۴-۸۵۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۳]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۳

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژ گونه بنا ×× بر ز اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** شد ز تمثال شاه زاده حسن ×× نقش بر پرده فر یزدانی

قصاید و غزلیات و مثنوی‌ها با ستایش فتح علی شاه و شاه زاده حسن؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ موسی، تا: محرم ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۳۴۱]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۷۷-۳۸/۹۷

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژگونه بنا ×× بر از اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** مجمر زحرف عشق بلندی زبان مگر ×× مدح شده است کاینهمه تکرار می‌کنی / گلزار جود فتحعلی شه که خار را ×× با نام خلق او گل بیخار می‌کنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: گالینگور طوسی، ۹۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۳۲]

۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۴۴

آغاز: حرفی است مگر میان جمع است ×× کاتش همه برزبان شمع است؛ **انجام:** زیرظل رأیت فتحش دو عالم آمده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاج حسین دهقان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش گالینگور زرشکی، ۹۲گ، ۱۵سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵- ۱۵۸۵]

۴۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰

آغاز: تو آن بیرحم و آن بیباك و آن بیمهر و آن دلبر ×× که سازد جنگ و ریزد خون و جوید شور و آرد شر؛ **انجام:** صد بار اگر درین خراب آبادم ×× دوران ستم پیشه کند بنیادم / وانگاه سپهر دون دهد بر بادم ×× حرف غم تو نمیرود از یادم

خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۸۱گ، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴۹]

۴۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۷۴

آغاز: چرخ را قدر و زمین را حلم و انجم راضیا ×× ملك را زیب و جهان را فخر و عالم را بقا؛ **انجام:** تا نکنی جور نخیزم بعجز ×× تا نخورد زخم نیفتد شکار / تا نرود غیر نیاید سرور ×× تا نشود باد نخیزد غبار

انتخاب قصاید و ترکیبات، انتخاب قطعات مسمی به آئین جم، انتخاب غزلیات مسمی به تحفة الملوك، انتخاب افراد غزلیات قدیم، اشعار این نسخه بیشتر در مدح و توصیف وقایع سلطنت فتحعلی شاه قاجار است از قبیل: ورود به دار الخلافه طهران، ترجیع‌بند ورود سپاه فتحعلیشاه از رزم روس به دار الخلافه طهران، در انتهاض رایت عقاب پیکر به نخجیرگاه و سرافرازی بنده آستان مرحمت بنیان به وصال شکار آهو؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای دو سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج روکش زری، ۱۶۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴ - ۱۰۱۹]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۶۵/۳

آغاز: اندکی صبر بکار است غم هجران را ×× یکجا می‌بری ای دل من سرگردان را؛ **انجام:** پی دردی که بسی رنج کشیدم مجمر ×× بفغانی که دلم راست دوا نتوان کرد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۴۴پ-۷۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۴۹]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹

شامل: داستان‌های نثر و نظم به روش گلستان، مثنوی‌هایی در گفتگو با: عشق عقل، سخن، چکامه‌ها، قطعه‌ها، شوخی‌ها، ماده تاریخ‌ها، متفرقه، غزل‌های تحفة الملوك، غزل‌های کهن، متفرقه،

دوبیتی‌ها، تک شعرها؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: پس از روزگار سراینده، برای کتابخانه فتح علی شاه؛ مجدول، شش سرلوح با زر ساده؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۱گ، ۱۱سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲ - ۲۰۷]

۴۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲

آغاز: ای سوز دورن سینه ریشان سوزان ز تو سینه‌های ریشان؛ **انجام:** هم ماه تمام گشت اگر شد ناقص هم مهر شرف جست اگر دید و بال

دیوانی است که در اوایل کمی درباره توحید و حدیث اول ما خلق الله القلم و بقیه در مدح فتحعلی شاه و کارگزاران اوست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید تفرشی متخلص به صفا، بی‌تا؛ مجدول به زر و مشکی، با سرلوح مذهب، نوشته‌ای به خط اردشیر میرزا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۶۱۰]

۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۹۷

آغاز: که کرد بی مدد غیر باژگونه بنا ×× بر از اساس جهان سقف گنبد مینا؛ **انجام:** میخواند از کتاب محبت حکایتی ×× انداخت از میان چو به حرف وفا رسید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۹۴]

● دیوان مجمع / شعر / فارسی

d.-e majma'

مجمع

majma'

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶گ، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۲سم [رایانه]

● دیوان مجنون / شعر / فارسی

d.-e majnūn

مجنون، غلامعلی

majnūn, qolām-'alī

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۹ فرخ

شامل غزلیات و مدایح ائمه اطهار علیه السلام، بدون خطبه و دیباچه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۹×۱۵سم [ف: - ۸۵]

● دیوان مجنون = المراثی الفارسية / مراثی / فارسی

d.-e majnūn = al-marāsī al-fārsīya

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۵۶

آغاز: زنگ مصیبت ز غبار الم ×× بر رخ آئینه حوران نشست؛ **انجام:** بر سر ما افسری باشد ز سلطان نجف ×× در بر ما خلعتی باشد ز رضوان نجف / دل من دل چسب جان ما را بود بر دوستان از گل و از لاله‌های باغ و بستان نجف ...

مجموعه اشعاری است در مراثی امام حسین (ع) و از شاعری با تخلص «مجنون» از منابع موجود در فهرست اعلام الذریعه در ذیل تخلص‌های «مجنون»، دو مورد دیده می‌شود که اثرشان «مراثی» است، یکی تحت عنوان «المراثی الفارسیه» و دیگری «دیوان مجنون فارسی او شعره» که احتمالاً این دو کتاب یکی بوده و نسخه حاضر نیز نسخه دیگری از آن می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خریداری از صبح روان؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۶گ، ۱۵-۱۹ سطر (۱۰-۱۰/۵×۱۴/۵-۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

● دیوان مجنون اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e majnūn-e esfahānī

مجنون، محمد کریم بن حسن، ق۱۳ قمری

majnūn, mohammad karīm ebn-e hasan (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۳

آغاز: هو الله تعالی کتاب آشوب محمد کریم الشهیر به ملا حاجی المتخلص به مجنون. بسمله. حمد بیحد و ثنای بی عد واحدی را رواست ...

حمد مخصوص ذات اقدس تست ×× که معر از چشم و گوش استی؛ **انجام:** شتاب عمر تو مجنون اگر که پنهانست ×× شود ز سرعت و تعجیل آب جو واضح

با مقدمه‌ای منثور در دیباچه که گویا آشوب نامیده می‌شود و گویا هم آشوب نام دیوان او باشد. او در دردشت (باب الدشت) سپاهان می‌نشست و در ۱۲۸۵ زنده بوده و این آشوب را ساخته است (ص۱۵ و ۲۷ نسخه ما) دیباچه در ص۲۴ است با پایان نسخه ما؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان مرثیه‌ای است از محمد علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۲گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۵۰۷]

← دیوان مجنون عامری ← شرح دیوان امرؤ القیس کندی

● دیوان مجنون عامری = اخبار المجنون و اشعاره = دیوان مجنون و لیلی العامرية / شعر / عربی

d.-u majnūn-i 'āmerī = axbār-ul majnūn wa aš'ār-u-h = d.-u majnūn wa liylī al-'āmirīyya

مجنون، قیس بن الملوح، - ۶۸ ؟ قمری

majnūn, qays ebn-el malūh (- 688)

یکی از داستان‌های عاشقانه‌ای که در اواخر قرن اول و اوایل قرن دوم هجری به روزگار عبدالملک بن مروان بسیار معروف بوده است داستان لیلی و مجنون است. شاید برای نخستین بار ابن قتیبه دینوری (۲۱۳-۲۷۶ق) بوده است که در کتاب «الشعر و الشعراء» فصل خاصی را به احوال قیس عامری که قهرمان این داستان است اختصاص داده است و پس از او ابوالفرج اصفهانی (۲۸۴-۳۵۶ق) در کتاب «الاغانی»، حکایات مربوط به قیس را به تفصیل آورده و سپس مردی به نام ابوبکر والبی، دیوان منسوب به قیس عامری را گردآوری کرده است که به نام دیوان مجنون عامری موسوم است که همین کتاب موجود می‌باشد. (فاضل)

آغاز: بسمله. حدث ابوبکر الوالبی قال حدثنی ابوجعونة الذهلی عن ابی العالیة عن رجل ... مضی زمن و الناس یستشفعون بی ×× فهل لی الی لیلی الغداة شفیع / یضعفنی حبیک حتی کاننی ×× من الاهل و المال التلید نزیع

انجام: ارادوا لیخفی قبرها عن محبها ×× و طیب تراب القبر دل علی القبر، ثم زال یکرر البیت حتی مات دفن الی جنبها. قال ابوبکر الوالبی هذه جملة ما تناهی الینا من اخبار المجنون و اشعاره خارجاً عمالم نکتبه و ما کان منحولاً من قصیدة او خبر عرضنا عن کتابته.

چاپ: مکرر در ایران و مصر و هندوستان و لیدن چاپ شده است؛ ایران، ۱۲۶۳ق، سنگی، خشتی؛ ایران، تبریز، کارخانه مشهدی محمد علی بن حاجی عباسعلی، ۱۳۰۱ق، سنگی، رقعی؛ هند، بمبئی، ۱۳۱۰ق، سنگی، ربعی، ۱۱۰ص؛ ایران، سنگی، خشتی، ۷۱ص؛ هند، بمبئی، مطبع صفدری، ۱۲۹۷ق، با تصحیح و مقابله حبیب محمد قاهری، سنگی، وزیری، ۸۰ص

[دارالکتب قاهره ۱۴۶/۳-۱۴۷؛ مشار عربی ۳۸۷؛ تاریخ التراث العربی، سزگین ۳۸۹/۲-۳۹۲؛ کشف الظنون ۸۰۷/۱؛ مخطوطات الادب فی المتحف العراقی ۲۸۶؛ الذریعة ۹۶۸/۹؛ معجم المطبوعات ۱۵۳۶-۱۵۳۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۹۰/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۷/۴؛ دنا ۳۵۸/۵-۳۶۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان امرؤ القیس کندی = دیوان مجنون عامری

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰/۳

آغاز: الحمدلله العلی الاجل ×× ثم الصلاة بالنبی الافضل / و آله المستکلمین فی العلی ×× و صحبه المستهشدین فی الجزا. اما بعد، حدث ابوبکر الوالبی قال حدثنی ابوجعونة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳۶گ (۷۱پ-۱۰۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۶۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: بسمله و به نستعین، قال ابو بکر الوالبی کان من حدیث مجنون العامری؛ **انجام:** و اسمنت العدو بصر منا اثابک یا لیلی العداه ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۳۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۵۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۳۹

خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق، برای میرزا ابراهیم؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۲ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم[ف:۲۹/۱-۲۸۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۴/۲۰

غزل از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۰۶) [مختصر ف: - ۵۷۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۷۱

چند بیت عربی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۵۸) [مختصر ف: - ۲۵۹]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن مصطفی، تا: ربیع الثانی؛ تملک: عبدالمعطی بن حاج احمد زونی در ۱۱۶۳؛ جلد: مقوا، ۴۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۰۷/۹

قصیدة یائیة ونونیة. دو قصیده از دیوان مجنون که گرد آوردیده ابوبکر اصم است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۲۵۲-۲۵۴)، ۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۶۸۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲/۵-طباطبائی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ در حاشیه صفحه اشعاری است از بهاء زهیر و نیز حکایتی از عبدالله ابن حجاج شاعر به عربی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ (۹۴-۱۳۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۱

آغاز: فقلت و دمع العین یجری بحرقة ×× و لحظی الی عینیه لحظة شاخص / الا ایها القانص الخشف خله ×× و ان کنت تأبده فخذ بقلائصی؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵ص (۱-۶۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۲]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ترجمه نستعلیق شنگرف، محشی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۱۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ - ۵۹۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۹۸]

۱۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۹۱/۲

آغاز: یجتمعان فی بهم فیه اغنام لهما یتحدثان و هما صغیران فلما شبا و کبرا جعل حبهما ینمی و یزید کل یوم و ساعة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰ (۱۲۳ر-۱۸۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۹۱]

۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۷۲/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۱گ (۸۵پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۶۵۳]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۹/۱

به روایت ابوبکر والبی با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳- ۳۳]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یجود بالطول لیلی کلما بخلت ×× بالطول لیلی وان جادت به بخلا

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول به تحریر و زر و لاجورد؛ کاغذ: ترمه، جلد: پارچه‌ای، ۱۲ سطر (۷/۷×۱۶)، اندازه: ۱۳/۶×۲۲/۳سم [ف: ۷ - ۷۴۲]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۳۱

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۹ص (۳۳۷-۴۵۶) [ف: ۶ - ۱۳۴]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زرین، مجدول، با کمند، با یادداشت شوال ۱۲۷۲؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سرخ، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۶/۴سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تحملن من ذات التناصب وانبرت ×× لهن باطراف العیون المراتع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: یحیی حسینی قزوینی در ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۴۹]

۲۰. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱

قصائد مجنون؛ خط: نسخ، کا: سید شریف طارمی، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۲۰۶ق [چند نسخه-ف: - ۲۴۴]

۲۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۴۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۰۹ق؛ محشی از کتب لغت و ادب؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبده محمد سعید» (بیضی)؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲ - ۴۷]

۲۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق، برای میرسید علی طباطبائی؛ با قصیده رمانیه سید بحرالعلوم در پایان با مطلع «یا طالبا فضائل الرمان»، نستعلیق ۱۲۶۵ [چند نسخه-ف: - ۳۳۶]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۹۰/۱-۱۶/۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیا قلب مت حزنا ولاتک جازعا ×× فان جزوع القوم لیس بخالد قال ابوبکر الولبی ... اعرضنا عن کاتبه لخلته کلا اذا اضفت الیه قولا قاله غیره.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: انتهای ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۳۳]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مغلوط، کا: محمد کاظم بن میرزا محمد مبارکه‌ای لنجانی، تا: ۸ رجب ۱۲۳۴ق، جا: اصفهان مدرسه جده کوچک، به دستور میرزا محمد هاشم؛ محشی؛، پس از دیوان چند قصیده از شاعری ناشناخته افزوده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۳]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۰۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۵۷ص (۲۳-۷۹)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)،اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۳۱]

۲۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیا قلب مت حزنا و لا تک جازعا ×× فان جزوع القوم لیس بخالد

خط: نستعلیق معرب، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۰ق؛ محشی از کتب لغت و شعر؛ تملک: میرزا محمد علی شیرازی با مهر «محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۲۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۷۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۸]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴

خط: نسخ، کا: محسن، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ (۱۲۵پ-۱۶۹ر)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۶]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام؛ **انجام:** و هذا ما کان من هیر الاعرابی و الفضل بن یحیی و الله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۴۱گ (۱پ-۴۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۳]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۶۵/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق، جا: سراب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹ص(۱-۳۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۴۸]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۰۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۲۵گ (۱۴۲-۱۶۶) [ف: ۴ - ۵۲۹]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶۴
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن ملا ابوالحسن هرندی، تا: یکشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ زیر برخی از ابیات ترجمه فارسی آنها آمده؛ مهر: «رب نجنی بمحمد و علی» (بیضی)، «ابوالقاسم گلستانه» (قطره‌ای)، «عبده مهدی الطباطبائی» (بیضی)؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۴۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق ناخوش، کا: علی محمد، تا: ۲۰ شوال ۱۲۵۲ق؛ واقف: سید علی اصغر اصغرزاده موسوی؛ کاغذ: نخودی، ۱۵گ، اندازه: ۲۲/۳×۳۵/۷سم [ف: ۷ - ۵۰۲]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۱
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلام على محمد آله اجمعين سيما وصيه على امير المؤمنين؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد صالح مدرس تبریزی، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۲۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۲۱]

۳۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن ملا محمد نبی محمد آبادی جرقوئیه، تا: چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق؛ مهر «عبده مرتضی قلی»؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۴۹]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۵۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۹۶]

۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۶/۱
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۵۳ق؛ترجمه نستعلیق شنگرف[نشریه:۷- ۲۵۰]

۳۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: سید ابراهیم بن حسین حسینی تبریزی، تا: ۱۲۵۴ق؛ با «قصاید سبع علویات» و «قصیده ملا مهر علی فی زرء ابا عبدالله» و «قصیده حسان بن ثابت» و «مربع شیخ بهاء الدین فی مدح صاحب الزمان» و «قصیده ملا مهر علی فی مدح امیر المؤمنین علی علیه السلام» و «خطبه بیانیه منسوب به حضرت علی علیه السلام» و «قصیده طنطرانی» و «قصیده سید اسماعیل حمیری»؛ مهر: «عبده حسین الموسوی»؛ کاغذ: فرنگی، ۹۵گ، ۱۳-۱۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵۰]

۳۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ با قصاید سبع علویات و لامیه عرب و چند قصیده دیگر در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۵۴گ، ۱۰-۱۱سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۱]

۴۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه غره رجب ۱۲۵۴ق؛ برخی از کلمات در حاشیه و زیر سطور ترجمه شده؛ ۴۳گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۲]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴گ (۲پ-۳۶پ) [ف: ۱۳ - ۳۶۹]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۵۲-۳۶/۱۵۲
آغاز: و ارتاب بهما قومهما فلما كان ذات يوم سألها ... المجنون عيناه بالدموع لمنعها اياه ... فأنشأ يقول: مضى زمن و الناس يستشفعون بى ×× فهل لى الى ليلى الغداة شفيع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۳۳]

۴۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۳۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: اسدالله بن محمد حسین تبریزی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مجدول؛ ۳۴گ (۶۱-۹۵)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۶]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۳۹
اشعاری از آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۵]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۲/۱
کا: اسدالله بن ملا محمد علی ابهری، تا: ۱۳ ذیحجه ۱۲۵۶ق، جا: مدرسه صادقیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷ص (۱پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۵۱]

۴۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۹۴/۴-۵۸۳۲
خط: نسخ، کا: محمد مراغی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۹۹]

۴۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷
بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق، قطع: وزیری [ف: - ۱۳۶]

۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۴۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۷ق؛ مهر: «شعاع» (بیضی)، کاتب «الراجی سیدرضی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ (۱پ-۱۱۶پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۴]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۵-۱۵/۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: گالینگور، ۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۳۳]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲/۷۴-۷۷۳۴/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن عبد المطلب، تا: ۱۳ محرم ۱۲۵۷ق؛ ۳۳گ، ۱۹–۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۴ – ۱۹۳۳]

۵۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۳/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ محرم ۱۲۵۷ق؛ کاغذ فرنگی ای؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۹گ (۸۲–۱۲۰)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ – ۷۷۰]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۹
اشعاری از او؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۲۵۷ق [ف: ۸ – ۲۲۰]

۵۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۷۴/۱
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: شنبه ۲۴ رجب ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۵۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۷۹]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: آقا میر عبدالله قلمی، تا: ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۹۵–۱۴۲)، ۱۹ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۸]

۵۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۳۶/۲
آغاز: ... یقول لی الواشون لیلی قصیرة؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ معرب، کا: احمد حسینی، تا: ۲۹ محرم ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی صیقلی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۴۲–۹۱)، ۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۱۳]

۵۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه صفر ۱۲۵۹ق؛ معانی بعضی لغات در زیر سطور آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱ – ۲۲۰]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۷
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین.؛ **انجام:** قال ابوبکر الوالبی سنه ۱۲۵۹.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۵۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۹۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۳۱ر–۳۱ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: – ۶۵]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۰/۱-ف
نسخه اصل: ملی تبریز ش ۳۳۸۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق [فیلمها ف: ۲ – ۷۳]

۶۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵-د/۱/۶۶۸
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین اولین بیت شعر – ایاه حاجته فانشا یقول فهل لی الی لیلی الغداة شفیع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۶۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴۳گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف:۲ – ۲۵۱]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹ سرود
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ابیطالب حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۶۲ق، جا: گیلان، به امر میرزا محمد علی خان حاکم؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری کوچک [نشریه: ۱۳ – ۴۲۴]

۶۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۲/۳
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله حسینی، تا: ۱۴ شوال ۱۲۶۳ق [نشریه: ۲ – ۱۱۱]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲۲/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن نصرالله، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۸پ–۴۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۱۹]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۷
کا: محمد یوسف، تا: ۱۲۶۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۷/۱۱
کا: محمد سعید بن میرزا محمد نایینی، تا: شب غدیر ۱۲۶۹ق، جا: قزوین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۳۱پ–۱۷۰ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۱سم [ف: ۵ – ۲۰۹]

۶۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۴
خط: نسخ مغلوط، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۳۱گ (۹۴پ–۱۲۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷۷– ۱]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۹/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی،۶۴گ (۷۰پ–۱۳۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۶ – ۲۸۲]

۶۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیا قلبی مت حزناً و لا تک جازعاً ×× فان جزوع القوم لیس بخالد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۶۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۵۰]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۱۲
با ترجمه فارسی بین ابیات؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۴۶ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۳۱]

۷۰. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۲
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ محشی لغوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [نشریه: ۳ – ۱۷۹]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۰۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبد الوهاب بن محمد حسن، تا: ۱۲۷۸ق [رایانه]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۸/۱
خط: نسخ، کا: عبدالحمید حسینی، تا: ۱۲۸۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۱پ-۴۳ر)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۲]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق [رایانه]

۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۵۹/۲-۱۹/۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیا قلب مت حزناً ولاتک جازعاً ×× فان جزوع القوم لیس بخالد ... / دع عنك لومی فان اللوم اغراء ×× و دوانی بالتی کانت هی الداء
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد باقر جندقی، تا: ربیع الاول ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۳۳]

۷۵. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: عبدالله بن محمد باقر، تا: ۱۲۹۶ق [ف: - ۱۷]

۷۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: ربیع الاول ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۵گ [ف: ۱ - ۴۰۶]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۲۸/۱
آغاز: برابر
کا: محمد تقی، تا: ۱۳۰۴ق، جا: کرمانشاه (قرمیسین)؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۴ص (۲-۸۶)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۷۴]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۵۴/۱-۱۱/۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث، کا: حسن بن محمد تقی طباطبائی، تا: شعبان ۱۳۱۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۴-۱۹۳۲]

۷۹. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۷۵/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: شرف الدین بن مرحوم بنت مکان آخوند ملامحمد تقی، تا: ذیحجه ۱۳۱۴ق؛ ۳۸گ (۱پ-۳۹ر)، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۵۰]

۸۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۸/۱
انجام: فان تک لالیلی و لاتجد فاعترف ×× بهجر الی یوم القیامة و الوعد
خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید کاظم طباطبائی، تا: ۱۳۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲گ (۲پ-۲۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن رضوی، تا: ۱۳۱۸ق [الفبائی: - ۲۶۶]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۰۷۶
بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۶۶]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۹
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** علی ذهب منها فانك ذاهب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۶۶]

۸۴. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۳۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۲۷]

۸۵. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یا اثلاث القاع قلبی موکل ×× بکن و جدوی خیر کن قلیل / و ای درختهای صحرا دل من واگذاشته شده است به شما و نفع و فایده بهترین شما برای من قلیل و کم است
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ترجمه روانی از اشعار به زبان فارسی در میان سطرها؛ ۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۶۱]

۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۰۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۹گ، اندازه: ۱۰/۷×۱۵/۶سم [رایانه]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [رایانه]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۰/۵
ابیاتی از دیوان؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱گ (۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۴۶]

۸۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۵۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۳]

۹۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۹۵
خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۵]

۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد بن باقر اصطهباناتی، بی‌تا؛ محشی در شرح لغات متن؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۱۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۷۳]

۹۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۷۶/۳
خط: نسخ، کا: محمد هادی بن مصطفی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قرمز، ۱۱ص (۳۸-۲۷)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۳۰]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۲-۱/۱۲۲
آغاز: بسمله. أحار بن عمروٍ کأنی خمر ×× ویعد وعلی المرء ما

یأتمر / فلا وابیک ابنة العامری ×× لا یدعی القوم أنی افر؛ **انجام:** أصد نشاص ذی القرنین حتی ×× توکی عارض الملک الهمام / أقر حشا امرء القیس بن حجر ×× بنو تیم مصابیح الظلام
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ باچند قطعه شعر از جمله قصیده‌ای با مطلع: «الا ای طائر قدسی که درتن آشیان داری ×× الیف آشنایان تاکی که جادر لامکان داری» و قصیده درباره امام زمان (ع) با مطلع: «هر کسی راعشق محبوبی به سر ×× عاشق نراکی بود از خود خبر»؛ ۲۹گ، ۹ سطر [ف: ۴ – ۱۹۳۳]

۹۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۱۱
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۳گ (۱۰۳پ–۱۲۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۷۰]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۲۳-۱۵/۱۶۳
آغاز: حتی قضی له حاجته فلم یزالا کذلک برهة من الدهر حتی فشا امر ... مضی زمن والناس یستشفعون لی ×× فهل لی الی لیلی الغداة شفیع؛ **انجام:** لله قلبی ما ذاقه قد اتیح له ×× حر الصبابة والاوجاع والوصب / ضاقت علی بداء الله ما رحبت ×× یا للرجال فهل فی الارض مضطرب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۳۴]

۹۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۱۱-۳۶/۱۱۱
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «ص» و «ق» و «قاموس»؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۴۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۳۳]

۹۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ (۳پ–۵۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۸۹]

● دیوان مجنون مراغی / شعر / ترکی، فارسی
d.-e majnūn-e marāqī

مجنون مراغی، رضا قلی میرزا بن ملک قاسم، ق۱۴ قمری
majnūn-e marāqī, rezā qolī mīrzā ebn-e malek qāsem (-20c)

[الذریعة ۹۶۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۱۳؛ دنا ۳۶۱/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۷/۱
آغاز: ای بدیدار دلارای تو دارد مشتاق ×× شب اسرار برخت خالق اکبر مشتاق؛ **انجام:** بکاخ دشمنان افتد ز تیر آه زلزله (؟) ×× بقصد جان دشمنان برهنه ذوالفقار شد (؟)
حاوی قصاید در نعت پیامبر و ستایش امامان، ترجیع‌بند، و مرثیه با تخلص مجنون؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۶/۸سم [ف: ۸ – ۳۹۳]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۴۱/۳
آغاز: الهی به عزت آنها که رخش همت درساحت میدان قناعت تاخته ونقد حیات خود را در تحصیل اسباب تجرد وترک لوازم تعلق باخته که نه به وجود دنیا ابواب بهجت؛ **انجام:** تو عیب خود ببین بردیگران غایب مشو حافظ ×× دمی از ذکر وفکرت زاهل رایب مشو حافظ / حضوری گرهمی خواهی از او غایب مشو حافظ ×× متی ما تلق من تهوی دع الدنیا واهملها.
مجموعه‌ای است از اشعار رضا قلی میرزا مراغه‌ای؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۲۱ق؛ در ابتدا و میانه این دیوان فوائدی از معصوم علی شاه، نورعلی شاه، میر فتاح و عمان؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۵ – ۱۹۳۶]

● دیوان مجنون و لیلی / شعر / فارسی
d.-e majnūn va leylī

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۲۰/۴
چاپ سنگی؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی حسینی تبریزی، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: مقوا، ۳۶گ (۴۸پ–۸۳ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۳۴۹]

← دیوان مجنون و لیلی العامریة ≻ دیوان مجنون عامری

● دیوان مجیرالدین بیلقانی / شعر / فارسی
d.-e mojīr-od-dīn-e baylaqānī

مجیرالدین بیلقانی، – ۵۸۶ ؟ قمری
mojīr-od-dīn baylaqānī (- 1191)

چاپ: به اهتمام تقی بینش، نشریه فرهنگ خراسان، ج۵ ش ۸/۷/۶: ۱-۶۴

[الذریعة ۹۶۹/۹؛ منزوی ۲۵۱۳/۳؛ دنا ۳۶۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۴-ف
نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۱۲
آغاز: کار عالم نیک دیدم هیچ بر بنیاد نیست ×× بر دل خاصان عالم جز غم و بیداد نیست؛ **انجام:** فارغ بنشین که صبح زودست و شراب ×× در شیشه و در قرابه باقیست محتسب
خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج (در اول دیوانها) و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۱۳ر–۱۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۳۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۷پ)، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۸۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۰/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۸سم [ف: ۸ - ۱۱۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۵۶۵ الیوت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۸ ذیقعده ۱۰۰۵ق؛ ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۵۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۱۰۹]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۱۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۱۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲-ف و ۱۲۸۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 8993؛ خط: نستعلیق، کا: میرک فراهی، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۱۶ق؛ ۴۵گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۶گ (۱-۵۶)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۱۶-۱۸۷]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۲۳

آغاز: زدار ملک جهان روی در کشید وفا ×× چنان کزو نرسد هیچگونه بوی بما؛ **انجام:** درین خیال بدین روزها همی دارم ×× بتنگ و تیر تفکر دماغ را تقطیر

شامل ۱۹۲۱ بیت و تقریباً بدون غلط است؛ خط: نستعلیق پخته، کا: رضا قلی خان مافی قزوینی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۳۱گ، ۳۳-۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲ - ۶۵۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۳

آغاز: ز دار ملک جهان روی در کشیده وفا ×× چنانکه زو نرسد هیچ گونه بوی بما؛ **انجام:** سایه در دزدد از بیمش خورشید فلک ×× که بمعنی همه تن تیغ و بصورت مجن است

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۴۷-۶۴۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۶

آغاز: برید عقل ترا کی برد بملک صفا ×× که دل هنوز ببازا صورتست ترا؛ **انجام:** ای شاه عدل گستر عید آمدست در بر ×× از یار خواه باده و ز باده خواه یاری

نسخه حاضر یکی از کاملترین نسخه‌های دیوان است و باید با نسخه چاپی سنجیده شود تا اضافات آن به دست آید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، رکابه دارد؛ تملک: صدرالافاضل لطفعلی بن محمد کاظم در ربیع الاول ۱۳۲۵ق که دیوان را به خط میرزا صالح خاتون آبادی دانسته، میرزا ابوالفضل در ۱۲۴۸ق (صدرالافاضل او را شاه زاده و ممدوح قاآنی معرفی کرده)؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴۴ - ۱۳۲]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۱۲گ، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۴سم [رایانه]

● دیوان محار / شعر / عربی

d.-e mahhār

محار، عمر بن مسعود، - ۷۱۱ قمری

mahhār, ‘omar ebn-e mas‘ūd (- 1312)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۹/۱۴

آغاز: یمدح الملک المظفر صاحب حماة: سرورک یا طرفی و بشراک یا قلبی ×× فقد عطف الغضبان من غیر ما ذنب / و واصل احسانا و زارتکر ما ×× و جاء علی زعم التباعد بالقرب؛ **انجام:** فی مهجتی بسیوف اللخط صایلة ×× و خلفتنی طریحا و هی قایلة / الا انظر و فعل هذا الظبی بالاسد.

بخشی از دیوان قصاید و قطعات اوست؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۲۲ق؛ در چهار ستون و میان ستونها؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۳۱۷ر-۳۲۳پ و ۳۳۳-۳۳۴پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱]

● دیوان محب شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mohebb-e šīrāzī

محب شیرازی

mohebb-e šīrāzī

[الذریعة ص۹۷۰،ج۹/۳]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۲۰/۲

آغاز: بنام آنکه درشأن محمد صلی الله علی محمد وآله ×× نمود ارسال فرقان محمد صلی الله علیه واله؛ **انجام:** محب ورزید حب دایه خویش ×× که شد عبدالصمد عبدالصنم نیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۹۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۰]

● دیوان محبی / شعر / فارسی

d.-e mohebbī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۱

آغاز: بسمله. به جهت آسانی عذاب گور بعد از نماز فجر نه بار بخواند / بی حجابانه در آ از در کاشانه ما ×× که کسی نیست بجز ورد تو در خانه ما؛ **انجام:** اگر میل عزا داری بی و قتل محیی کن ×× بکار اینچنین نیکو تأمل بیش ازین تا کی

در این نسخه مشخص شده که هر غزلی برای چه حاجتی خوانده شود؛ خط: نستعلیق، کا: عبیدالله، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۳۳۰ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا، ۶۷ص (۲-۶۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۴۳]

● دیوان محتاج تفرشی / شعر / فارسی

d.-e mohtāj-e tafrešī

محتاج تفرشی، محمد علی، ق۱۳ قمری

mohtāj-e tafrešī, mohammad ‘alī (- 19c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۹

آغاز: تفرش که امروز یکی از شهرستانهای تابع استان مرکزی؛ **انجام:** باشد که روان پدر خود را هم شاد سازد.

محتاج که از شاعران معاصر و برخاسته از تفرش است از مطالعه اشعار او برمی‌آید که با بزرگان زمان آخر قاجار آشنایی داشته و این دیوان ۳۹ قصیده مدیحه در مدح بزرگان زمان شاعر دارد و در آخر نیز چند غزل و رباعی از او آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: احمد کوشا ابن مولف،تا:۱۳۵۳ق،جا: تهران؛ از برگ ۱۴۱ تا ۱۵۳ نمونه‌هایی از خط محتاج ملقب به شریف الکتاب ریز و درشت ملصق به متن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کلاسور، رویه نایلن ماشی، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۶ - ۴۲۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۹

حروفچینی؛ بی‌کا، بی تا [مختصر ف: - ۳۷۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۲۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۹گ، اندازه: ۲۲/۱×۳۴/۹سم [رایانه]

● دیوان محتشم کاشانی / شعر / فارسی

d.-e mohtašam-e kāšānī

محتشم، علی بن احمد، - ۹۹۶ قمری

mohtašam, ‘alī ebn-e ahmad (- 1588)

کلیات اشعار شاعر است که به دستور وی در بستر مرگ توسط تقی الدین محمد کاشانی فرزند شرف حسینی متخلص به «ذکری» در سال ۹۹۶ ق جمع‌آوری شده است. او اشعار محتشم را در هفت بخش به نام هفت دیوان قرار داده است: ۱. قصاید به نام «شبیه»، ۲. غزلیات، شبابیه، ۳. صبائیه، ۴. نظم و نثر، جلالیه، ۵. نظم و نثر، نقل عشاق، ۶. تواریخ، ضروریات، ۷. معمیات.

آغاز: قصاید: نفیر مرغ سحر خوان چوشد بلند صدا ×× پرید زاغ شب از روی بیضه بیضا / طلایه دار سپاه جیش که بود قمر ×× ربود رنگ زرویش خروج شاه خطا

غزلیات: ای گوهر نام تو تاج سر دیوانها ×× ذکرتو بصد عنوان آرایش عنوانها / در ورطه کفر افتد انس وملک ار نبود ×× از حفظ تو تعویذی درگردن ایمانها

چاپ: در ایران و هند به چاپ رسیده است؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۰۴، وزیری، ۱۹۰+۱ص

[الذریعة ۹۷۲/۹ و ۱۱۷/۱۵ و ۲۷۰/۸؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۹۲/۳ و ۲۵۱۴/۳؛ مشار فارسی ۴۱۱۹/۴؛ ریحانة الادب ۲۲۵/۵- ۲۳۱؛ دنا ۳۶۲/۵-۳۶۴]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۴ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی خان بن داشتمور شعبلوی بیات، تا: ربیع الاول ۱۰۱۸ق؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: روغنی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۰۹

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** کتبه المذنب هدایه الله بن شکر الله ایموری

خط: نستعلیق، کا: ایموری، هدایت الله بن شکر الله، تا: ۱۰۷۵ق [رایانه]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۱

آغاز: بسمک الابتداء یا فتاح العلیم. بعد البسمله. ای نام تو در هر لغتی ذکر انام ×× در تذکره نام تو شیرین لب و کام؛ **انجام:** نبودی بی نظام این نظم صبیان تا باین غایت ×× اگر که گاه بودی محتشم را نکته آموزی

شامل: شرح حال محتشم و تاریخ وفات و شرح دیوان او، اشعار اعم از قصاید و غزلیات و مثنوی بدون رعایت حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج آبی، ۶۸۵ص (۱-۶۸۵)، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه:۱۵×۲۲ سم [ف: ۱ - ۴۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۰/۱

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** آن ماه که در خوبی اونیست خلاف ×× گر مهر منیر خوانمش نیست گزاف / در خلوت خواب اوفلک دانی چیست ×× چادر شب زرنگار بالای لحاف

شبیه یا قصاید اوست؛خط:نستعلیق،کا: محمد رضی کاتب کاشانی بن محمد بدیع، تا: ۱۰۸۸ق؛ ۳۵۸ص (۱-۳۵۸) [ف: ۳۷ - ۵۳۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۰/۲

حاوی شبابیه = دیوان غزلیات؛ ۱۲۹ص (۳۵۹-۴۸۷) [ف: ۳۷- ۵۳۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۰/۳

صبائیه = دیوان غزلیات او؛ ۴۰۷ص (۴۸۹-۸۹۶) [ف: ۳۷ - ۵۳۱]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۸/۷

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی

بن اسماعیل کرکی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی آبی و زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۷–۸)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [نشریه: ۱۳– ۲۴۴]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۸/۱۳

قصیده در مدح شیخ علی بن عبدالعال؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی آبی و زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۲۵۹]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۲/۵

مرثیه محتشم در مرگ برادر خود و همچنین مرثیه وی در مرگ خان پرور خانم دختر شاه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا نوشته شده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۸]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۳۱/۲

رباعیات سته متصله = رباعیات محتشم کاشانی، که شش رباعی است از او که درباره تاریخ آغاز پادشاهی شاه اسماعیل سروده است؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید بفروئی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱گ (۹–۱۰)، ۱۶سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۵۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: ترمه، ۱۲ سطر [ف: ۵–۲۲۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۲/۱۳

آغاز: ستیزه گر فلکا از جفا و جورت داد ×× نفاق پیشه سپهرا ز کینه ات فریاد

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۲گ (۱۴۱ر–۱۴۳پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۱۳۴]

۱۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۲۶د

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با یادداشت دارنده نسخه در ۱۲۳۴؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۳]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۴۰

آغاز: برابر غزلیات

مشتمل بر بخش غزلیات تا حرف راء؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح دقیق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۴۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۵

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** کر چه زان نار سوختم لیکن ×× زان گناه نکرده کشتم پاک

شامل غزلیات، رساله جلالیه، رساله نقل عشاق، قصاید، ترکیب‌بندها (مراثی و مناقب)، قطعات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ در انتها منظومه‌ای در «شرح صورت اشکال رمل» ضمیمه می‌باشد که احتمالاً فردی به نام «معین» آن را سروده است و عناوین آن عبارت از: «قبض الداخل، قبض الخارج، صفت جماعت، صورت فرح، صورت غفله، صفت انکیس، صورت حمره، صورت بیاض ... صفت بیوتات» که ناتمام مانده است. آغاز: «بسمله، بس مبارک بود چو فر همای ×× اول کارها به نام خدای»، انجام موجود: «هر چه خواهی درین دبیرستان ×× یاد کیرد بکوی ما خلقان»، دارای سه سرلوح مزدوج مرصع و مذهب، یک کتیبه، مجدول؛ کاغذ: حنایی کمرنگ، جلد: روغنی، ۳۵۳گ، ۱۱ و ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۳سم [ف: ۱۷ – ۳۵۹]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۳۶

آغاز: هر چند خون عاشق صادق حلال نیست ×× درخون من گرفت بال خرد سال نیست؛ **انجام:** در نظم محتشم گشت زینت پذیر ×× همچون گلی که باید آرایش از گیاهی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: ۲ – ۹۵۱]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۱/۲

چند غزل او است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۰۴]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۶۲

قصاید است و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۹۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۴۹۶]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۹۱

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** محتشم میکشدم بار غم یا این بار ×× زیر این بار بود جان حزینم تاکی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: رمضان ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج تریاکی، ۸۱گ، ۱۲سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ – ۵۳۰]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۳

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** افسوس محتشم که ره نطق یست و ماند ×× در کان طبع نادره درهای مخزنی

حاوی غزلیات محتشم و مرتب شده بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از الف تا یاء است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم تریاکی، ۲۰۶گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ – ۵۹۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۵

آغاز: فرمود مرا سجده خویش آن بت رعنا ×× در سجده فتادم که سمعنا و اطعنا؛ **انجام:** افسوس محتشم که ره نطق بست و ماند ×× در کان طبع نادره درهای مخزنی

شامل: غزلیات محتشم است. حدود ۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، باکمند اکلیل و الوان، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی زرد و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴ص، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۱۸۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱۸

ترجیع‌بند و غزلیات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ – ۶۷]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، قطع: ربعی کلفت [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۱
رباعیات سته متصله = رباعیات محتشم کاشانی که شش رباعی است از او که درباره تاریخ آغاز پادشاهی شاه اسماعیل سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ص (۳۲۶)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۴]

۲۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۰
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد صالح ماسوله‌ای، تا: پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۱۱۷۸ق، برای حاج میرزا مجتبی فومنی؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۴
کا: ابن محمد صالح، تا: ۱۱۷۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۸۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [رایانه]

۲۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۵
آغاز: ای نام تو در هر لغتی ذکر انام ×× وز تذکره نام تو شیرین لب و کام؛ **انجام:** افسوس محتشم که ره نطق بست و ماند ×× در کان طبع نادره درهای مخزنی
شامل دواوین شیبیه و شبابیه و صبائیه و ماده تاریخها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۱۵۷گ، ۴۲-۴۱سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۶۵۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۶
بخشی از غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵گ (۵۵ر-۵۹پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۴۹
آغاز: ای نام تو در هر لغتی ذکر انام ×× و ز تذکره ذکر تو شیرین لب و کام؛ **انجام:** سال و یرابد و شکل ار طلبند ×× دوشش آورتهی از پی همه جای
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۴ شعبان ۱۱۹۳ق، با یک سرلوح؛ واقف:نایینی؛ کاغذ: شکری مجدول، جلد: چرمی عنابی، ۳۵۶گ، ۱۹ سطر (۱۰/۷×۲۲)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۷ - ۵۰۲]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۰
آغاز: ای نام تو در هر لغتی ذکر انام ×× و ز تذکره ذکر تو شیرین لب و کام؛ **انجام:** کرد از سپاه دغدغه تاراج ایمنی.
خط: نسخ خوش و مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ رساله‌های جلالیه و نقل عشاق را ندارد؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۸ سطر (۹/۲×۱۶/۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۵۰۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۷۱
آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** گویند تهی دست ازو خواه ببخش ×× یک نیمه ازان رو که بدو بردی راه
خط: نسخ، کا: میرعبدالله بن میرقاسم تبریزی، تا: محرم ۱۲۰۰ق؛ مقدمه جامع؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۴۱۳گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۷ - ۵۰۴]

۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۱۵/۱
آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** زسیاست تو گشتم بگناه اگر چو قایل ×× بطریق مجرمانم نکشی که بیگناهم
شامل بخش شبابیه (ناقص الاخر) ورساله مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از محمد حسین شعاع الملک با مهر «شعاع» (بیضی) در رجب ۱۳۵۰ق؛ در برگ اول مبنی بر اینکه این نسخه اشعاری دارد که در دیوان مطبوع محتشم نیامده است، سطور در برخی صفحات به شکل چلیپا است، بعد از رساله سلسلة الذهب، رساله‌ای منثور و ادیبانه از محتشم که از ابتدا و انتها ناقص است آمده که به نظر محمد حسین شعاع الملک شبیه رساله جلالیه محتشم است، آغاز: «وصرصر اضطراب وبیتابی گرفتار آن نمیگشاید با خاصان گفته بود که حریف دراول واومیل طرفه بازی نموده درلباس صبر وشکیبائی مستغیثانه تمکینی کار فرمود اگر امانش دهم که نفس ... گذشت آنکه دل از بیم جان طپیدن داشت ×× گذشت آنکه بلا هر چه داشت با من داشت ...»، انجام: «که اگر گلها و لالها و سمنهای ما چنین بی ضبط و ارزان بها و سهل الاخذ می‌بودند چرا در خلوت خاص دست تصرف ترا که از همه خارهای انتظار در پای دل تست ازآن ...»؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۰]

۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۵۰/۳
آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** چشم کدام آهو ازآن چشم جان شکار ×× آموخت آدمی کشی ومردم افکنی / افسوس محتشم که ره نطق بست وماند ×× درکان طبع نادره درهای مخزنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۸۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۳/۵
قصیده‌های او؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی،۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۴
آغاز: ای نثار شام گیسویت خراج مصر و شام ×× هندوی خاک ترا صد یوسف مصری غلام؛ **انجام:** روی احباب تو نورانی الی یوم الحساب ×× روز اعدای تو ظلمانی الی یوم القیام
قصیده زیبای میمیه ایست دارای ۵۲ بیت، در مدح حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام. این قصیده، در دیوان چاپی او، صفحه ۱۴۱-۱۴۴ آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست سده ۱۳؛ برخی از اشعار، در حاشیه آمده، ۵ بیت، از قصیده دیگری از محتشم در مدح حضرت علی (ع) و قصیده‌ای در ۱۲ بیت، ظاهراً در مدح امام

زمان (عج) از حاجی لطفعلی بیک، در پایان آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷۲-۷۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۳۷

آغاز: زهی محیط شکوه ترا فلک معبر ×× سفینه جبروت ترا فلک لنگر؛ **انجام:** ترسم ترا دمی که به محشر در آورند ×× از آتش تو دود به محشر بر آورند

شامل قصیده رائیه‌ای است در ۹۹ بیت در مدح مرتضی نظام شاه بحری (این قصیده در صفحه ۱۸۳-۱۸۷ دیوان چاپی او آمده است) و همچنین شامل دوازده بند مشهور اوست در مصائب امام حسین بن علی علیهما السلام با مطلع: «باز این چه شورش است که در خلق عالم است»؛ ۹گ (۱۱۷-۱۲۵) [ف: ۳۴ - ۲۶۷]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۱۰

آغاز: باز این چه بارش که در ابر ماتم است؛ **انجام:** با هیچ آفریده ادائی چنین نکرد.

مخمس دوازده بند محتشم است؛ خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۸ص (۳۵۹-۳۷۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۷۵]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۱۸

آغاز: ستیزه گر فلکا از جفا و جور تو داد ×× نفاق پیشه سپهر از کینه است فریاد؛ **انجام:** اگر جدا ز تو دیگر بنای عیش نهم ×× بنای هستیم از سیل فتنه ویران باد

منظومه‌ای است از محتشم کاشانی که در رثای برادر خویش سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افزودگی‌هایی منظوم از «میرزا محسن قمر، کلیم، ذبیحی»؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷۸ر-۷۹ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۴۹۹]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** ز هر مصرعی نیز بروی فزود ×× یکی از تواریخ معجز بیان

شامل: قصاید، مراثی، غزلیات و غیره می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالکریم لاهیجی، تا: ۱۲۰۵ق، حسب الاشاره محمد مهدی خان حاکم «نور و کجور»؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده محمد» (چهارگوش)؛ کاغذ: ایرانی اعلا، جلد: روغنی، ۸۴۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ - ۹۴]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۷

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۴۱۲]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۳/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد جواد کشمیری، تا: ۱۲۲۰ق؛ هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۲

خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن محمد رسول کاشانی، تا: شوال ۱۲۲۷ق؛ مجدول، با یک سرلوح؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۲۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۸سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۹

خط: نستعلیق، کا: حسن بن میرزا معصوم کاشانی، تا: جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ مجدول مذهب، با دیباچه‌ای در سرگذشت او؛ کاغذ: فستقی، جلد: مرغش، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۸سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۴

قصیده در مدح طهماسب خان؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۰۶) [مختصر ف: - ۶۲۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۶

۲گ (۱۴۵ر-۱۴۶ر) [مختصر ف: - ۶۲۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۷

قصیده در مدح رسول الله (ص)؛ ۲گ (۱۴۶ر-۱۴۷ر) [مختصر ف: - ۶۲۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۸۸

قصیده در مدح میر میران؛ ۲گ (۱۴۷ر-۱۴۸ر) [مختصر ف: - ۶۲۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۲۰

منتخب غزلیات؛ ۵گ (۲۳۸ر-۲۴۲پ) [مختصر ف: - ۸۵]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۳۹

خط: نستعلیق، کا: کریم شادلو، تا: پایان رجب ۱۲۴۲ق؛ با پیشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۹گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×سم [ف: ۱۷ - ۴۹۳]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۲/۴

خط: نستعلیق، کا: رضا بن اسدالله، تا: حدود ۱۲۴۴ق؛ مجدول، با کمندی به مشکی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۷پ-۱۱۱پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۲۶]

۴۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ مجدول زر و شنگرف و لاجورد [ف: ۳ - ۱۶]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۶۱

نزدیک به ۱۵۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: علی حسینی گرگانی، تا: صفر ۱۲۵۲ق، برای رضا خان؛ در متن و حاشیه، درویش حسین سراج همدانی پسر درویش غلامحسین سراج در آن دو بیت شعر برای شیخ عبدالله نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۲گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۶۲۱]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۳

اسم ۷ منظومه محتشم کاشانی؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم

قهوه‌ای، ۱ص (۱۸۸)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۹۵]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۷

آغاز: تو چون رفتی، به سلطان خیالت ملک دل دادم ×× غرض از چشم چون رفتی نخواهی رفت از یادم؛ **انجام:** هرگز هوسی می‌نکند محتشم الا ×× در حضرت سلطان که دهد راه گدا را

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۵۶۳–۵۶۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۹]

۴۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۹

آغاز: باز این چه شورش است که در خلق عالم است ×× باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۵گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۸۴]

۴۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۵گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۸۴]

۵۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۸۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۷۵گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۸۵]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۱

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** افسوس محتشم که ره نطق بست و ماند ×× در کان طبع نادره درهای مخزنی

غزلیات محتشم به ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۸۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۴

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** هر چه خواهی درین دبیرستان ×× یاد گیر و مگوی با خلقان

قصاید و مراثی و قطعات محتشم بدون رعایت حروف تهجی آخر قوافی آمده؛ ۱۵۱ص (۲۹۸–۴۴۹) [ف: ۱ – ۱۶۸]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۶

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: نزدیک عصر سراینده؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به زر و مشکی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲۷ – ۱۹۸]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۲سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالله ناصری [رایانه]

۵۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۷

آغاز: چون خون زحلق تشنه او بر زمین رسید ×× جوش از زمین بذروه عرش برین رسید؛ **انجام:** هزار لعنت حق بر جمیع اهل ظلم ×× بابن سعد و یاد و سکان نامحرم

دوازده بند کامل را در بردارد و نیز اشعاری در شهادت حضرت علی، وداع امام حسن در مدینه، واقعه حضرت جبرئیل، شهادت امام حسن، واقعه وصیت شهادت امام حسن، فرنگی در بارگاه یزید، مراجعت اهل بیت از شام و رسیدن به قتلگاه، مراجعت اهل بیت از شام به کربلا و ...؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: – ۴]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۶

آغاز: ستیزه گر فلکا از جفا و جور تو داد ×× نفاق پیشه سپهر از کینه ات فریاد؛ **انجام:** ترسم دمی ترا که بمحشر در آورند ×× از آتش تو دود بمحشر بر آورند

دو مرثیه از اوست. این دو مرثیه یکی در رثاء برادر محتشم است و دیگری در رثاء امام حسین علیه السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۱۴۷–۱۵۲)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۹۳]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۳/۱

خط: شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: پارچه، اندازه: ۸/۳×۱۴/۹سم [ف: ۸–۱۲۰]

۵۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۶۹/۴

آغاز: تو از کجا و گرفتن به کوی عشق گیرجا ×× سگ تصرف آن دلبرم که برده زجایت؛ **انجام:** یاری تو یا که بودی و بی من درین سفر ×× جان برق عشق تراکرده خرمنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۹گ (۱۲۷ر–۱۸۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۷۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۱۲

آغاز: باز این چه شورش است که در خالق عالم است ×× باز این چه نوجه و جه عزا و چه ماتم است؛ **انجام:** خاموش محتشم که زذکر غم حسین ×× جبرئیل را زوری پیمبر حجاب شد / تاجرج سفله بود خطائی چنین نکرد ×× برهیچ آفریده جفائی چنین کرد

مرثیه محتشم در مرگ برادر خود و همچنین مرثیه وی در مرگ خان پرور خانم دختر شاه؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۲۹۷]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۶۱گ، اندازه: ۱۵/۷×۲۳/۵سم [رایانه]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۲. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۵۸۹]

۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱۱/۲

گزیده‌ای است از آن و نزدیک به دو هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۱۶۴ص (۱–۱۶۴ هامش)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۴–۳۵۴۱]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۹/۱
منتخب آن است. گویا از محتشم؟؛ خط: نستعلیق، کا: ناصر علی، بی‌تا [مختصر ف: - ۸۱۱]

۶۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۱
آغاز: روزی که دل از عین تعلق بتو بستم ×× من غیرک یا قرة عینی و قطعنا؛ **انجام:** به پیش بخشش او محتشم چه بنماید ×× اگر تو تا دم روز جزا گناه کنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ مهر: «ناصر لشکر»؛ جلد: چرمی، ۱۵۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۵۴]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸/۱۳
مرثیه محتشم در مرگ برادر خود و همچنین مرثیه وی در مرگ خان پرور خانم دختر شاه؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۱۹ر-۱۲۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۲۴]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۴۴۶-۴۶۱)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۰]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۰/۲
بخشی از اشعار شاعر؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۳ر-۴۱پ) [ف: ۳۷ - ۵۴۷]

۶۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲
آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** در تکیه گه واسع این بزم خلیل ×× اندر دم امتیاز با سعی جمیل
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۲۱گ، ۲۸-۳۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲ - ۶۵۳]

۷۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۹/۱
آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** روزیکه فلک هر آینه برین جفا کند ×× در زیر خاک بند ز بندم جدا کند / یارب نگاهدار تو ایمان بر آن کسی ×× کین خط من بخواند و بر من دعا کند.
عبارت است از غزلیات به ترتیب قوافی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روغنی مذهب، اندازه: ۱۱/۶×۱۹/۴سم [ف: ۴ - ۱۱۱۴]

۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۱۷
آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** هر چند محتشم احوال توبسر ×× وزعاقبت زدل گشائید گره / یا دارهمان ازالم ومحنت غم ×× یعنی جز درد بردل ریش منه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۲۴۳گ، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۶۱۵]

۷۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۵۸/۱
آغاز: فرمود مرا سجده خویش آن بت رعنا ×× در سجده فتادم که سمعنا و اطعنا ...
فقط بخشی از غزلیات از قافیه حرف الف تا کمی از حرف «د» را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲-۸۶۶]

● دیوان محجوبه / شعر / فارسی

d.-e mahjūbe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۶
آغاز: سپاس و حمد خلاق جهان را ×× خداوند کریم مهربان را؛
انجام: به زلف پیچ پیچ تاب دارت ×× به چشم نیم مست پر خمارت / به لعل جان فزای آبدارت ×× که خواهیم جان و دل کردن نثارت
محجوبه. غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کامل کرده نفیسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۷گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

● دیوان محرم یزدی / شعر / فارسی

d.-e moharram-e yazdī

محرم یزدی، عبدالوهاب بن محمد علی، -۱۲۷۷؟ قمری

moharram-e yazdī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ʻalī (- 1861)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۸
آغاز: چون شاه ز یثرب هوس کرب و بلا کرد ×× در کرب و بلا خیمه اجلال بپا کرد؛ **انجام:** طاعتی کاندران رضای تو نیست ×× بی گمان به ز طاعت است گناه
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۸۴۶-۸۵۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۸]

● دیوان محروم / شعر / فارسی

d.-e mahrūm

بیک زنوزی، محمد جعفر، ق۱۴ قمری

beyk-e zonūzī, mohammad jaʻfar (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۴/۲
قصیده و منظومه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۱ص (۶۲) [ف: ۱۲ - ۲۷۹۴]

● دیوان محروم همدانی / شعر / فارسی

d.-e mahrūm-e hamadānī

محروم همدانی، علی

mahrūm-e hamadānī, ʻalī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶۷

آغاز: گر ماه بیفکند از رخ نقاب را ×× دیوانه می‌کند به خود شیخ و شاب را؛ **انجام:** بدستت ای بت شیرین سپرده شیشه جانم ×× فغان از راه تغافل تو اش شکستی و رفتی
غزل به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن فاضل هاشمی عدنانی،تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۳۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا،۲۷گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۱۰]

● **دیوان محزون** / شعر / فارسی
d.-e mahzūn
سمیری، حسین، ق۱۳ قمری
samīrī, hoseyn (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۰-۱/۹۰
آغاز: بسمله. در بیان مناجات: الهی تویی قادر و ذوالجلال ×× تویی فرد و یکتا تویی بی مثال / الهی رحیمی و رحمان تویی ×× الهی کریمی و سبحان تویی؛ **انجام:** این وجود ماست چون نقش بر آب ×× هستی ما هست چون موج سر آب / چون لباس عاریت مان در بر است ×× هم وجود وهم عدم مان ممکن است
دیوان و کلیات اشعار شاعری است با تخلص محزون که در نسخه از او به عنوان میرزا حسین سمیرمی یاد شده و در منابع نام و شرح حالش به‌دست نیامد. شامل قصاید، ساقی‌نامه، مغنی‌نامه، غزلیات، رباعیات و هفت بند در مصیبت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در نسخه شاعر از جماعت چوله معرفی شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۷گ، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۳۴]

● **دیوان محزون** / شعر / فارسی
d.-e mahzūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۷۷/۵۰
آغاز: یک نگه از تو بصد خاک طپیدن از من ×× یک سخن از تو بصد گوش شنیدن از من؛ **انجام:** دل بتاراج الم دادن محزون از تو ×× بتمنای وصالت نرسیدن از من
از: احتمالا محزون سمرقندی. درباره این شاعر البته اگر محزون سمرقندی باشد (چون در عنوان، نسبت شهر ندارد)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۸۱ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۴]

● **دیوان محزون** / شعر / فارسی
d.-e mahzūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۰۳
آغاز: بسمله. حمد بی حد و شکر بی پایان / می‌سزد بهر خالق سبحان؛ **انجام:** بیامد چو شد قلب محزون صبور / بعصیان و تاریخ نام غفور (۱۲۸۶)؛ انجامه: ... اقل خلق الله محمود، حبیب الصدق جناب فخر الحاج حاجی علی اکبر کردستانی بتاریخ یوم دوشنبه بیست و سوم شهر ذیحجه الحرام من شهور سنه یکهزار و دویست و هشتاد و نه من الهجره المبارکه النبویه (ص) مطابق و موافق ئیچی ئیل ترکی امره الالی مطاع است ۱۲۸۹.
اشعار محزون، مثنوی، مسمط، غزل، ترکیب‌بند، مستزاد. بر اساس گلزار جاویدان و دیگر منابع چندین شاعر با تخلص محزون تاکنون شناخته شده است از جمله: محزون بیرژندی (بیرجندی)، محزون اصفهانی، محزون بلگرامی، محزون قزوینی، محزون هندوستانی، محزون همدانی، محزون خویی و ...، اما دقیقاً معلوم نشده که سراینده این دفتر کدام یک است. آنچه مشخص است وی بخشی از این اشعار را در جوار حرم حسینی سروده است: «محزون شدی مجاور و مداح شاه دین / شکر خدا به مقصد اصلی رسیده است» با توجه به مضمون دینی و آئینی این سروده‌ها احتمال قوی تر آن است که از لطف الله بن میرزا حسین مستوفی اسدآبادی متخلص به محزون باشد که در قرن ۱۴ می‌زیسته است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ ذیحجه ۱۲۸۹ق، با توجه به تاریخ انجامه با ماده تاریخ آخرین شعر احتمال دارد خط شاعر باشد؛ مجدول، کمندکشی‌شده، با یک سرلوح؛ جلد: چرم مشکی،۷۳ص،۱۶سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴۷/۱-۱۲۲]

● **دیوان محزون** / شعر / فارسی
d.-e mahzūn

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۵۲/۱-۲/۱۷۲
آغاز: شمس الضحی بود رخ آن مهر بی عدیل ×× یا مهدی است وکفر به ایمان کند دخیل / جل جلاله قلم صنع بر رخش ×× بنوشته آشکار هو المظهر الجمیل؛ **انجام:** ای صبا بر گو صفا را ای تو را روح روان ×× زود آکاندر فراقت شد آن حنانه ام / بازآ تا درکشیم از خم محزون ساغری ×× کاز سرنو باز چون مشکوة حق مستانه ام
غزلیات شاعر به صورت پراکنده در این دفتر گردآوری شده، از جمله اشعاری با عنوان نوع بشر و غزلی در جواب غزل مشکوة و اشعاری که برای مسابقات مختلف فرستاده و شعری که در رفتن صفا به کرمانشاه در ۱۷ شعبان ۱۳۳۹ سروده است و در آخر از نتایج طبع سید جلیل آقای مشکوة در بدرقه غزل: «من اگر عاقل اگر مست اگر دیوانه‌ام» فرموده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ نونویس؛ ۵۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۹۳۴]

● **دیوان محزون بروجردی** / شعر / فارسی
d.-e mahzūn-e borūjerdī
بروجردی، محزون بن فخرالدین

borūjerdī, mahzūn ebn-e faxr-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۸۹
بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۳]

● دیوان محزون کازرونی / شعر / فارسی
d.-e mahzūn-e kāzerūnī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۱۳
آغاز: مقبل میدان فوت امام المتقین محمود الدین ... امیرالمؤمنین ... اما بعد بر ضمایر قدسی سرایر ارباب معانی ... زهی نام شریفت افسر سرلوح دیوانها ×× مزین از مداد ذکر خیرت صدر عنوانها؛ **انجام:** سال مولود شریفش از شعف محزون نوشت ×× زد قدم بر کشور امید زین العابدین سنه ۱۱۷۳
غزلیات است با تخلص «محزون» و به ترتیب تهجی با رباعیات و قطعات و ماده تاریخ و قصاید، با دیباچه‌ای از خود او در آغاز به نثر و در آن آمده که پیش از سفر به هند و همچنین در سفرهایم شعرهایی سروده بودم و اکنون که گوشه‌ای گزیدم آنها را در این دفتر گرد می‌آورم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی [ف: ۲ - ۳۴۲]

● دیوان محزونه / شعر / فارسی
d.-e mahzūne

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۰
آغاز: از این بند بلا برهان مرا ایخالق یکتا ×× بهر جائی توئی فریاد رس در روز سختیها؛ **انجام:** بسوخت کون و مکان از کلام محزونه ×× ز بس حلاوت وحدت که در کلام منست
مشخصات شاعر به دست نیامد، ظاهراً خوشنویس بوده گاه محزون و گاهی محزونه تخلص می‌کرده زیرا در نسخه حاضر همین رویه مراعات گردیده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۵۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۵۵]

● دیوان محزون همدانی / شعر / فارسی
d.-e mahzūn-e hamadānī

محزون همدانی، حسن بن محمد علی، - ۱۳۲۵ شمسی
mahzūn-e hamadānī, hasan ebn-e mohammad ʻalī (-1946)

چاپ: ایران، سنگی، بدون تاریخ، خشتی، ۳۶۴ ص

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۴۱
آغاز: جمالت از ازل تاگشت جانا شمع محفلها ×× بگردش تا ابد پر می‌زند پروانه دلها / قدم آهسته باید هشتن اندر وادی عشقت ×× که در کوی تو اندر هر قدم افتاده بسمل ها
حدود هشتصد بیت غزل با تخلص «محزون» و رباعی و مخمس و مسمط و تضمین چند غزل از شاعران معروف و مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر فرخ همدانی، بی‌تا؛ نسخه را برای چاپ به آقای زرگریان تقدیم داشته است؛ مهر: «خدیجه کارور» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۷]

● دیوان محسن / شعر / فارسی
d.-e mohsen

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۱
آغاز: بسمله، ای بر در تو خار گل اعتبارها؛ **انجام:** هرگز تهی از تیرتو پهلو لکنم مانند نشان ... بوقت نماز ظهر تمت تمام شد
از محسن مقیم هند که در۱۱۵۴ق.دیوانش را گرد آورده است؛ خط:نستعلیق،کا:اسماعیل،تا:۱۲۰۹ق،جا:فتحنگر هند[الفبائی:- ۲۶۶]

● دیوان محسن اعرجی / شعر / عربی
d.-e mohsen-e aʻrajī

اعرجی، محسن بن حسن، ۱۱۳۰ - ۱۲۲۷ قمری
aʻrajī, mohsen ebn-e hasan (1718 - 1812)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۷/۲۹
آغاز: الا یابن هند لا سقی الله تربة ×× حللت بمثواها فیا بئس ما المثوی
قصیده درباره عاشورا، بخشی از آن در نسخه نوشته شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نباتی و نخودی، جلد: گالینکور سبز، ۱ص (۵۱پ)، اندازه: ۱۲/۴×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۷۶]

● دیوان محسن رشتی / شعر / عربی
d.-e mohsen-e raštī

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ق۱۳ قمری
raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۱۷
آغاز: افتتاح القول بالحمد الاعم ×× من نجاح السؤل فی شکر النعم / بعد صلوات سلام قد سما ×× لجناب بحر جود قد طما؛ **انجام:** نثار مقدمش سازیم ما جان ×× بگیریم از جنابش خوان احسان
حدود شش هزار و پانصد بیت در مناجات و اخلاق و فضایل و مدایح اهل بیت علیهم السلام و پاره‌ای از قصاید با عناوین مخصوص مانند «شوق الائمه» و «هو اطل العینین لذخر النشأتین» و

«مساکب الابد فی حکایة الاسد» و «مثیر الاحزان فی حکایة کوفان» و مانند اینها، و در پایان چند قطعه به فارسی؛ خط: نسخ، کا: رحمت الله رجب، تا: ۱۲۸۷ق؛ از ثلث مرحوم آقا سید حسینا، یادداشتی به تاریخ ۱۸ ذیقعده ۱۲۸۷ با مهر «العبد المذنب ابراهیم حسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸ – ۱۱۰]

● **دیوان محسن رشتی** / شعر / فارسی

d.-e mohsen-e raštī

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ق۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī‘ (- 19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۹۰/۱۱-۲۹/۲۳۰

آغاز: آواز حمد خدایی احد ولم یزل وقادر قدس قدیم صمد فرد توانا که برون آورد ازگل گل واز کان زر از بطن بقر؛ **انجام:** عاصی توبه فضل وکرمت این دلخسته بکن لطف ومدارا، شد به تاریخ هزار وصد وپنجاه زهجرت به تمامید همین بحر طویلی که فرج بخش دل شیعه مومن بود ... سگ درگه اولاد نبی سوره اخلاص دعارا.

بحر طویلی است که مؤلف در مدح باری و پیامبر و اهل بیت (ع) سروده و در ۱۱۵۰ آن را به پایان رسانیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲ – ۵۹۸]

● **دیوان محقر** / شعر / ترکی

d.-e mohaqqar

محقر، محمد تقی، ق۱۴ قمری

mohaqqar, mohammad taqī (- 20c)

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۹۷

آغاز: هلال ماه محرم افقدان اولدی عیان ×× ویرور بو آیدا مصیبت علامتینی نشان

دیوان اشعار ناظم است مشتمل بر نوحه‌جات و مصائب سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام و یاران با وفای کربلا و اسرای اهل بیت علیهم السلام. این نسخه را ناظم به جهت ملا مهدی خوئی، ذاکر حسینی نگاشته و می‌نویسید: «این یادگار خامه کلک محقر است ×× شرح غم و مصیبت فرزند حیدر است / نام محقر ار چه محقر بود ولیک ×× برخاندان قدس ولایت ثناگر است»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ طی یادداشتی اظهار نموده که این اشعار را برای درخواست یکی از ذاکران سروده و در کتاب حاضر جمع نموده است. این نسخه از رویی مسوده مؤلف که در نزدیکی از تجار خوی بوده، زیراکس گرفته شده است؛ ۳۶۱ص [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۷۷]

● **دیوان محقق** / شعر / فارسی

d.-e mohaqqeq

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، – ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

[الذریعة ۹۷۹/۹؛ دنا ۳۶۵/۵]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۷-۴/۱۴۷

آغاز: آمد بنوا ناقوس از ما مطلب ناموس ×× ما رند خراباتیم هنگام دعا رقصیم / ... خوش آنکه محقق وش از جام ازل سرخوش ×× گه نعره زنیم از شوق گه بیسر و پا رقصیم؛ **انجام:** ناید محقق باورم کز کیست شوری درسرم ×× خواهم گریبان بر درم پیراهن ار نبود قبا / ای خلاصه دوران دقت خویش را دریاب ×× این دست هم دردم میرود زکف بشتاب

غزلیات، مرجعات، قصاید، قطعات و رباعیات شاعری است با تخلص «محقق» و در جایی می‌گوید: «به‌جز علی که تواند گشود باب خلافت ×× که بیخلاف بداد باب علمهای محمد»؛ خط: نستعلیق و تحریری،بی‌کا،تا:قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۷۱گ،۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۹۳۵]

● **دیوان محقق العلماء** / شعر / فارسی

d.-e mohaqqeq-ol-‘olamā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۳۵

آغاز: بنام آنکه ایجاد جهان کرد ×× بقای ملک جان را جاودان کرد؛ **انجام:** ملک نژاد به دنیا ملک نهاد به دین ×× مطیع هادی شرع نبی بهاء الدین

با تخلص «محقق» با توسلیه او در شهادت ابوالفضل و ترجیع‌بند در ارشاد و پند و رباعیات به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۳۲۳ و ۱۳۱۹ق، گویا اصل؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۲۵گ، ۱۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۸۷]

● **دیوان محقق خوانساری** / شعر / فارسی

d.-e mohaqqeq-e xānsārī

محقق خوانساری، حسین بن محمد،۱۰۱۶-۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۳/۲

مخمس در ستایش علی (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: حبیب الله طالش شاندرمنی کسکری، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج

آلبالویی، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۴۵]

● **دیوان محمد الخوئی** / شعر / عربی

d.-e mohammad al-xū'ī

خوئی، میرزا محمد

xū'ī, mīrzā mohammad

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۵

آغاز: و هذه ایضا طلع من نفایس فکره / فانت هو الموجود لیس ورائک ×× وجود شریف کامل بدرایة / فمعرفة الباری بهذا و لیس له ×× عیال سواه ظاهراً برویه؛ **انجام:** رادنی بالصبر و القرب الذی ×× کان اصبر من جراحات الجحیم / بدل الاحوال فی اوقاتها ×× واضمع الاطوار من لطف الندیم

در نسخه حاضر این اشعار بعد از منظومه سابق مؤلف و در حاشیه درج شده و غزل‌هایی است به عربی با امضای «دام توفیقه و دام عمره» در توحید و عرفان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۵۶پ-۶۰پ حاشیه)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۶]

● **دیوان محمد امین مستوفی** / شعر / فارسی

d.-e mohammad amīn-e mostawfī

مستوفی، محمد امین، ق۱۲ قمری

mostawfī, mohammad amīn (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۷

آغاز: تا دل خیال روی تو در برگرفته است ×× گویی سکندر آینه را برگرفته است / خورشید بینه سر مینای بزم اوست ×× مستی که از نگاه تو ساغر گرفته است؛ **انجام:** بر خط استوای لوای تو منقسم ×× آن هفت خط که هیأت کشور گرفته است / جاهت محیط اوج محدب که دشمن است ×× زیر زمین حضیض مقعر گرفته است؛ انجامه: «در تاریخی که عالی حضرت صاحب کمالات صوری و معنوی اعنی میرزا محمد امین مستوفی هرات به عزم رفتن اردوی از دارالسلطنه مزبور وارد مشهد مقدس معلی گردیدند. قصیده مزبور در شان والا آستان امیر کل امیر گرفته بودند مرقوم قلم شکسته رقم گردید و ابتداء قصیده‌ای چند به خط شریف خواندگاری گذاشتند و به دولت و اقبال در تاریخ شهر صفر ۱۱۱۳ روانه اردوی معلی گردیدند».

قصیده؛ خط: نستعلیق شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۱۳ق؛ کاغذ: الوان، جلد: گالینگور بنفش، ۴ص (۳۱-۳۴)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۲]

● **دیوان محمد بن افغان** / شعر / فارسی

d.-e mohammad ebn-e afqān

محمد بن افغان، ق۱۳ قمری

mohammad ebn-e afqān (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۵

آغاز: بسمله، بنام آنکه جان در قبضه اوست ×× منزه از نقوش رنگ و هم پوست؛ **انجام:** مگر زیاس کشیدم درین چمن افغان ×× که کرده ناوک آهم ز پشت گردون سر

مثنوی اوست، حاوی تعدادی مثنوی و غزل و رباعی در هم است که شاعر در آنها گاه ناله از عشق سر داده و گاه به مدح ممدوحی پرداخته است و نیز تحول روحی خود را بر اثر خوابی که دیده مفصل آورده ممدوح او سید امیر حیدر بهادر پادشاه غازی است؛ خط: نستعلیق بد، کا: ملانظیر، تا: ۱۲۵۵ق، جا: تاشقرغان؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، ۱۸۰گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۸۳۳]

● **دیوان محمد بن مطهر جامی** / شعر / فارسی

d.-e mohammad ebn-e motahhar-e jāmī

جامی، محمد بن مطهر، ق۷ قمری

jāmī, mohammad ebn-e motahhar (- 13c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۱۳-عکس و ۳۷۵۳/۱۳-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784. با تخلص «محمد بن مطهر، محمد، ابن مطهر». در آن قطعه‌ای است که او در ۱ شوال ۶۲۳ بر سر روضه ابوسعید ابوالخیر سروده است و چند بیتی که او در شهر آمل بر سر روضه ابوالعباس قصاب درباره داستان قطب الدین محمد بن المطهر با روح مطهر او سرده و غزلی که در این تاریخ در شب یک‌شنبه به وقت بچرگاه حال دگرگون شده درباره شیخ ابوالعباس قصاب سروده و غزلی که در این تاریخ در خلوت در شب دوشنبه در شرح حال همین قصاب سروده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۵۴پ-۱۵۶پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۸]

● **دیوان محمد تقی خان تشنه = دیوان تشنه تهرانی = جهان پیمای** / شعر / فارسی

d.-e mohammad taqī xān-e tešne = d.-e tešne-ye tehrānī = jahān-peymāy

تشنه طهرانی، محمد تقی، ق۱۳ قمری

tešne-ye tehrānī, mohammad taqī (- 19c)

[دنا ۳۶۵/۵؛ الذریعه ۱۷۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۵۹/۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۳

آغاز: بسمله، نخستین بنام خداوند پاک ×× نگارنده چهره آب و خاک؛ **انجام:** بمنزلگه دوست ماوا گرفت ×× تو گفتی مکان در کلیسا گرفت

قصاید و غزلیات و رباعیات فارسی و ترکی میرزا محمد تقی تشنه شاعر اواسط دوره قاجار که در مدح امیری یا بزرگی یا شاهزاده ای سروده است آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۵۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۱۷

آغاز: نخستین بنام خداوند پاک ×× نگارنده چهره آب و خاک؛ **انجام:** کله پز را کله گفتم پاچه داد ×× هر که با نامرد سودا می‌کند پا می‌خورد

دیوان این شاعر عبارت از یک مثنوی تاریخی است که به سال ۱۲۶۰ شروع و در آن پس از حمد و ثناء الهی و نعت حضرت پیغمبر (ص) و حضرت مولی علی (ع) شروع به شرح حال خود نموده و مسافرت‌هایی را که در ایران و روم و هند و عراق (بین النهرین) نموده شرح داده و تصریح نموده که در هنگام قتل و غارت کربلا (به سال ۱۲۵۸) در آنجا بوده (در این سال نجیب پاشا به کربلا حمله کرد و بسیاری از ایرانیان را کشته و اموال آنها را یغما کرده و چنان‌که در «مدایح معتمدیه» معاصر وی نوشته تشنه نیز در آن هنگام زخم برداشته و با آن حال به ایران برگشته است) و پس از آن به اصفهان آمده و در عداد مداحین معتمد الدوله منوچهر خان گرجی (به سال ۱۲۶۳ مرده است) درآمده و روزگاری را به خوشی می‌گذرانید و پس از آن قطعات و قصاید و غزلیات و رباعیات می‌باشد و ترجیع‌بند در هجو وزیر همدان در آخر نسخه می‌باشد و در ص ۱۳۸ –۱۴۰ و در ص ۱۵۶–۱۵۷ یک قصیده و غزل ترکی از شاعر موجود در میان دیگر شعرها گاهی ابیاتی به ترکی یافت می‌شود و در «مدائح معتمدیه» قصاید و غزلیات و یک مثنوی می‌باشد که در نسخه دیوان این کتابخانه نیست و شاید جز این نیز شعر داشته باشد ولی با تفحص به دست نیاورم و این نسخه دیوان در حدود ۲۴۵۰ بیت و اشعار مندرجه در مد ۳۸۰ بیت است. در مدح امام غائب و مهدی موعود (ع) قصیده‌ای غراء در دیوان وی مندرج است؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن محمد تقی تشنه طهرانی (فرزند مؤلف)، تا: ۱ جمادی الاول ۱۲۷۸ق؛ رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه باقی ترقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۸۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۳/۱

قطعه شیرین میرزا تقی کلاه دوز و سوگند نامه درباره وزیران زمان فتح علی شاه و به نام او؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: حبیب الله طالش شاندرمنی کسکری، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱ص (۲۱)، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۴۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۹

آغاز: باغ شکوفه بار شد ابر ستاره بار شد ×× عکه به شاخسار شد تکیه به شاخ سار زد / لابه کنان و لاله بین لاله نه یک پیاله بین ×× داغ دلش ز ژاله بین طعنه به داغدار زد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۶ – ۳۴۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۳

آغاز: بسمله، نوبتی فلک کنون بنوبت نو بهار زد ×× سوسن شوخ ز فلک دشنه آبدار زد؛ **انجام:** تنها نتوان رفت بسردا به کونش

حاوی قصاید متعددی از تشنه است که علاوه بر قصاید و غزلیات چندی را نیز حاوی می‌باشد در بین اشعار گاهگاهی به اسامی بزرگانی از دوره قاجار بر می‌خوریم که شاعر در مدح یا هجو آنها پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۴گ، ۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۶ – ۱۷۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹

آغاز: ازو نیست پوشیده اسرار ما ×× وزو گرم سوداست بازار ما

مشتمل بر چند مثنوی و قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات و ترجیع‌بندی در هجو حاجی میرزا باقر وزیر همدان می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عمو نام، تا: ۱۲۹۵ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۳گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۲۰۳]

● دیوان محمد تقی خلخالی / شعر / فارسی

d.-e mohammad taqī-ye xalxālī

خلخالی، محمد تقی

xalxālī, mohammad taqī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۴

مثنوی در توحید؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن یحیی مازندرانی، تا: قرن ۱۰، جا: حلب؛ ۱ص [ف: ۷ – ۱۶۳]

● دیوان محمد جعفر / شعر / فارسی

d.-e mohammad ja‘far

محمد جعفر

mohammad ja‘far

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱۶

آغاز: بسمله، زیب فهرست دفتر مدحت سرایان حمد مالک الملکی است که بمضمون؛ **انجام:** گلبن اقبال و عمرت در گلستان جلال ×× تا ابد محفوظ باد از آفت بادخزان

این رساله شامل چند قصیده مدحیه است که شاعر آنها را در مدح فتحعلی شاه قاجار سروده؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ، ۱۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۵۱]

● **دیوان محمد حسن سرهنگ** / شعر / فارسی
d.-e mohammad hasan-e sarhang
سرهنگ، محمد حسن
sarhang, mohammad hasan

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۴
اشعار از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: تفلیس [ف: ۸ - ۱۵۲]

● **دیوان محمد حسین** / شعر / اردو
d.-e mohammad hoseyn
محمد حسین
mohammad hoseyn

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۰
آغاز: بسمله. هی سزاوار حمد ذات خدا ×× قابل شکر هی صفات خدا / گنگ هی نطق کیا کپون توحید ×× دنگ هی عقل کیا کردن تحمید؛ **انجام:** سب اسی مثنوی کوکبتی هین ×× مثنوی بس اسی کوکبتی هین
دیوانی است در چهار مجلس که محتوای آن ترجمه حدیث معروف توحید مفضل بن عمر است، در سه قطعه، نخست به حمد خداوند و مدح پیغمبر خاتم و امیرالمؤمنین پرداخته و سپس با اشاره به سند حدیث به تضمین محتوای آن پرداخته است و آن را در سال ۱۲۵۳ به پایان برده است و به استادش اهدا کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ در برگ آخر قطعه تاریخ از شیخ عبدالرحمن متخلص بأحسن با عبارات: «حسب عنایات رب یزدانی سی ×× دچپ گئی مثنوی خوش اسلوب / اوسکی تاریخ طبع احسن نی ×× پون کهی مثنوی چپیی کیا خوب»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۰۵]

● **دیوان محمد حسینی** / شعر / فارسی
d.-e mohammad-e hoseynī
حسینی، محمد بن زین العابدین،
hoseynī, mohammad ebn-e zayn-ol-'ābedīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۲۳-فیروز
آغاز: قصیده چنین آغاز می‌شود: باز عشقم به ناله و فریاد ×× هم چو داود نغمه ها در داد / بر در دل زند به شور و نوا ×× یا حمام انتبه الی م رقاد
قصیده عشقیه اوست، از محمد بن زین العابدین بن محمد حسینی. کاتب (موثق لشکر) این قصیده را با بسمله و عنوان جداگانه آورده. قصیده چنین آغاز می‌شود: «باز عشقم به ناله و فریاد ×× هم چو داود نغمه ها در داد / بر در دل زند به شور و نوا ×× یا حمام انتبه الی مرقاد»؛ کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ اما تمام آن در نسخه حاضر نیست و به جای تتمه آن یک برگ سفید است؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۶۲-۱۶۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱-۲۰۹]

● **دیوان محمد حسینی** / قرائت، شعر / عربی
d.-e mohammad-e hoseynī
حسینی، محمد ولد بن حسن
hoseynī, mohammad valad ebn-e hasan

فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۷۳/۲
آغاز: بسمله - حمدت الها خالقاً لی کاملا ×× رحیما غفوراً غالبا متطاولا / علی احمد صلی الله و آله ×× و اصحابه الهادین لله کملا؛ **انجام:** لمک مع المدنی حرمی انفشی ×× فکل رموز فی القصیدة قدجلا / اصلی علی جدی و احمد ربنا ×× و تشکره اعضای مادمت فی الملا
قصیده‌ای است در ۲۶ بیت در بیان رموز قراء سبعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۵۴پ-۵۵پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

● **دیوان محمد حنفیه** / شعر
d.-e mohammad-e hanafīye
محمد حنفیه
mohammad-e hanafīye

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۱/۲
مثنوی اوست؛ بی‌کا، تا: ۱۱۷۳ق، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۸]

● **دیوان محمد حنفیه** / شعر / کردی
d.-e mohammad-e hanafīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۸۳
آغاز: بسمله، یا خدای صبور یا خدای صبور ×× یا خدای سر پوش ستار صبور؛ **انجام:** محمد چنی شعری گلندام ×× شین ولای رسول علیه السلام
نسخه نادر، با لهجه ای خاص گویا کردی؛ عنوان‌های دیوان عبارتند از: مناجات، رفتن محمد به شهر فدک و گم کردن راه و به طایفه غضنفر رسیدن و گرفتار شدن شعری گلندام، مناجات کردن محمد بن حنفیه، آمدن غضنفر به شکار و محمد در خیمه و کشته شدن عضنفر به دست محمد، رفتن معتصم و دیدن فظیل و کشته شدن وی به دست امام علی و طلب کردن دولت و مصلحت کردن معتصم از باب مسلمان شدن و دیدن امام علی؛ خط:

نستعلیق، کا: کاکه حمد پسر صالح آقا حسین، تا: دوشنبه از رجب ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج کرمی، ۳۲گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۴۴]

● **دیوان محمد رضا** / شعر / فارسی

d.-e mohammad rezā

محمد رضا، ق۱۱ قمری

mohammad rezā (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۱۴

غزل از او؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱گ (۴۶۳) [مختصر ف: – ۵۷۰]

● **دیوان محمد رضا بن ابراهیم** / شعر / عربی

d.-e mohammad rezā ebn-e ebrāhīm

محمد رضا بن ابراهیم، ق۱۳ قمری

mohammad rezā ebn-e ebrāhīm (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳۲

آغاز: مقدمه: سبحان من استعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته و اشتدت نقمته لاعدائه ... فلما کان کمال نوع الانسان فی الارتقاء الی مدارج رضوان الرحمان یحصل بالتوسل باهل بیت هم دعاة الغفران ... و قد ثبت ان مصیبتهم اعظم المصائب ... جعلت الوریقات مسودة بذکر احزانها و انشدت سطرا من الابیات فی نبذ من اشجانها؛ **انجام:** عبیدك یا مظلوم ذاکرك الرضا ×× فقیر لافضال و برفا فضلا / ... فمن قال آمین الدعاء یعمد ×× و من قال رب اقض الدیون و سهلا.

قصیده لامیه در مرثیه. از محمد رضا بن ابراهیم. وی (به نوشته پایان نسخه) این کتاب را به سال ۱۲۳۷ در اصفهان تألیف کرده و بیشتر نیم اول آن مقدمه برای قصیده است. این مقدمه در فضایل حسین بن علی (ع) و پدرش علی بن ابیطالب (ع) است و به مناسبت نیز (در همان مقدمه) قصیده‌ای لامیه در مدح علی (ع) گفته و بخشی از خطبة البیان او را (به نقل از مشارق الانوار برسی) در فاصله دو بخش از قصیده درج کرده. قصیده او در مدح علی (ع) (در مقدمه) با این بیت آغاز شده: «لك الحمد یا من لم یزل متفضلا ×× بآلائه و الحمد مما تطولا» و با این بیت پایان یافته است: «وایم شدید الانتقام بظلمهم ×× لقد عرفوا باللعن و الذل اولا». آغاز قصیده مرثیه پس از بسمله: «لمن لیس الا ذاته الحق ذوالعلی ×× و ذوالمن، او فی الحمد و الشکر للولاء»؛ خط: نسخ ثلث، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۷ق؛ دارای سه سرلوح مذهب، دارای حاشیه گل و بوته طلایی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۴ص، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۸۱]

● **دیوان محمد رضا داوری شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e mohammad rezā dāvarī-ye šīrāzī

داوری شیرازی، محمد رضا

dāvarī šīrāzī, mohammad rezā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲

قصاید، مثنویات، مثنوی آدم نامه است، نزدیک به ۶۶۰۰ بیت و به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۸۲]

● **دیوان محمد سعید حکیم** / شعر / فارسی

d.-e mohammad sa'īd-e hakīm

حکیم، محمد سعید

hakīm, mohammad sa'īd

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۲۰

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی، تا: شوال ۱۱۳۲ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۱۰۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۹/۷

آغاز: مرا از غیب آمد میهمانی ×× حریف بذله سنج نکته دانی

مثنوی، درباره عشق یک دختر، حدود ۱۳۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۵گ (۲۲ر–۲۷ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸ – ۱۱۷]

● **دیوان محمد سلیم بیک** / شعر / فارسی

d.-e mohammad salīm beyk

افغان گرمرودی، محمد سلیم بیک، ق۱۱ قمری

afqān-e garmrūdī, mohammad salīm beyk (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۹/۱

آغاز: نکرد خار طلب گل ز پای هستی ما ×× ندید کعبه فیضی خدا پرستی را؛ **انجام:** ز آغاز بهتر کنی انجام من ×× بساقی کوثر رسان جام من

غزل و قصیده و رباعی است بترتیب تهجی نزدیک به هزار بیت؛ خط: نستعلیق، کا: گل احمد بن محمد، تا: ذیحجه ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷ص (۱–۳۷)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۹ – ۱۱۹۷]

● **دیوان محمد سند** / شعر / فارسی

d.-e mohammad sanad

سند، محمد

sanad, mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۶۸حاشیه

قصیده سید محمد سند متخلص به کاشانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۴۳۸-۴۴۴)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۶]

● دیوان محمد شای / شعر / عربی

d.-e mohammad šāy

محمد شای، ابن داهلا

mohammad šāy, ebn-e dāhlā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۹۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دیوان محمد شریف / شعر / فارسی

d.-e mohammad šarīf

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۷/۱-ف

نسخه اصل:ش ۲۱۱دیوان(۱۵۱۵ته)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲-۲۷۲]

● دیوان محمد صالح گیلانی / شعر / فارسی

d.-e mohammad sāleh-e gīlānī

گبلانی، محمد صالح بن سلطان حسین، ق۱۱ قمری

goblānī, mohammad sāleh ebn-e soltān hoseyn (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۱۳

قصیده و اشعاری از محمد صالح بن حاجی سلطان حسین گیلانی به خط خودش؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور سرخ، ۵ص (۱۳۴-۱۳۸)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۷۹]

● دیوان محمد صوفی / شعر / فارسی

d.-e mohammad-e sūfī

صوفی مازندرانی، محمد بن عبدالله، - ۱۰۳۵ ؟ قمری

sūfī māzandarānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (-1626)

چاپ: به همت طاهری شهاب تصحیح شده

[دنا ۳۶۷/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۱

آغاز: آه ازین آسمان آتشبار ×× داد ازین روزگار مردم خوار؛ **انجام:** گه نظم این گوهر آبدار ×× ز تاریخ هجرت شدستی هزار

خط: متن دعا نسخ معرب، کا: نصیر محمد، تا: ۱۰ رمضان ۱۰۲۶ق؛ مجدول به تحریر و زر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۴۵گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۵۰۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۱۵

منتخبی است از غزلیات ملا محمد صوفی مازندرانی و تمام ساقی نامه او جمعاً ۳۶۳ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: الوان، جلد: چرمی ماشی معرق، ۱۰ص (۴۷۷-۴۸۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۱/۹

اشعاری از او و اشعاری از میرزا محمد یوسف، کمال اسماعیل، حافظ، ملاظهوری، طالب کلیم، نظیری، صائب، طالبای آملی، میر محمد معصوم، فرزند میر حیدر معما؛ خط: نستعلیق خوش، کا: خلیفه، تا: جمادی الثانی ۱۰۵۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۴۳-۵۰)، ۱۱ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۷۶/۵

آغاز: آه ازین آسمان آتشبار ×× داد ازین روزگار مردم خوار / چند ازین ترکتاز شمس و قمر ×× چند ازین دستبرد لیل و نهار؛ **انجام:** گه نظم این گوهر آبدار ×× ز تاریخ هجرت شدستی هزار

قصاید، غزلیات، ساقی‌نامه و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق هندی، کا: محمد مقیم بن عزیز بیک متخلص به سرور، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۰۶۰ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با تیماج حنایی، ۴۸گ (۱۳پ-۶۱ر)، اندازه: ۹/۳×۱۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۳۶]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۳۲/۴

آغاز: آنچنان گشته ام که بیزارست ×× گوش از آواز و دیده از دیدار؛ **انجام:** عالم بر من چو جاه بیجن شده است ×× این درد مرا علاج مردن شده است / گفتم که مگر نمی‌بشویم غم دل ×× بر آتش غم شراب روغن شده است؛ نسخه: درود فراخور بحال نبی ×× ز من بر نبی باد و آل نبی / که بر نظم این گوهر آبدار ×× ز تاریخ هجرت شده سی هزار

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری کبود، جلد: مقوای ابره تیماج مشکی، اندازه: ۱۲/۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۴۹]

۶. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۱

شامل قصاید، غزلیات، رباعیات و ساقی نامه شامل قریب به دو هزار بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰ص، ۱۶ سطر (۱۱×۱۸) [نشریه: ۶ - ۶۱۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۲-ف

نسخه اصل: نسخه دکتر صادق کیا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۴]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۷×۱۸/۶سم [رایانه]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۳۰

قصیده و با شعرهای آصفی و کمال اسماعیل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۰۹–۱۱۰) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۷]

● **دیوان محمد علی** / ادبیات / فارسی
d.-e mohammad ʻalī

محمد علی
mohammad ʻalī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴۵
آغاز: با خدای خود چه کردی ای ... که بیاران محبانش کنی؛
انجام: باب شهر جان گشادی عیان بزند طبل انا الله هر زمان ...
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دیوان محمد علی زنگنه** / شعر / فارسی
d.-e mohammad ʻalī-ye zangane

زنگنه، میرزا محمد علی، ق۱۳ قمری
zangane, mīrzā mohammad ʻalī (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۸۲/۱
آغاز: بسملة و صلعمة یمهدة جعقدة. بسمله. بیار ساقی آن آب آتش آسا را ×× بباد برده خاك غم دل ما را / ترا چه حد که زبان آوری کنی گلشن ×× چه حد پشه که گوید ثنای عنقا را؛ **انجام:** اصبحت یا قوم فی البله ان معترما ×× یستوجب المرر اولافاه اعسار
نزدیک به ۸۰۰ بیت از قصیده و غزل و ترکیب‌بند و رباعی و ماده تاریخ ۱۲۶۷ و ۱۲۹۷ با فرضیه او. قصاید در ستایش فرهاد میرزا معتمد الدوله و فرزند وی عبدالعلی میرزای عبدی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۵۷گ (۱–۵۷)، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۰۶۰]

● **دیوان محمد غیرت** / شعر / فارسی
d.-e mohammad qeyrat

غیرت، میرزا محمد
qeyrat, mīrzā mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۱۷معیری
آغاز: ای میر همه ستم شعاران ×× نومید کن امیدواران؛ **انجام:** هر صبح کنم بیاد رویت ×× نظاره آفتاب تا چند
مثنوی از اوست در ۱۰۸ بیت که هشت بیت آخر آن غزل است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسد الله بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۲۸۳–۲۹۳)، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸ – ۳۰]

● **دیوان محمد کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e mohammad-e kāšānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۵
بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۶سم [رایانه]

● **دیوان محمد گیلانی** / شعر / فارسی
d.-e mohammad-e gīlānī

گیلانی، محمد، ق۱۲ قمری
gīlānī, mohammad (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۰۳
اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۰۱ق؛ ۱گ (۱۳۱ر–۱۳۱پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۹]

● **دیوان محمد مهدی** / شعر / فارسی
d.-e mohammad mahdī

محمد مهدی
mohammad mahdī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۳۰
رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۹۵پ–۹۶ر) [مختصر ف: – ۳۸۷]

● **دیوان محمد وسیم ثانی** / شعر / فارسی
d.-e mohammad vasīm-e sānī

محمد وسیم ثانی، ق۱۳ قمری
mohammad vasīm-e sānī (- 19c)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۰/۵
آغاز: دلم گرفت ز جور زمانه و ایام ×× ولی چه چاره کنم، اوفتاده ام در دام؛ **انجام:** چه روز حشر موازین قسط بگذارند ×× من و مرافعه خویش و مردم ایام
قصیده شکوائیه است از محمد وسیم (سنندجی)، زنده در ۱۲۵۵ق، که نام خود را در پایان آورده است: بس است شکوه‌ها، محمد وسیم، از اوضاع همان به است، نهی بر صفحه، مهر ختام. بر فراز قصیده آمده است: «قصیده‌ای است در شکایت از روزگار، همین سال ۱۲۵۵ق انشا نمودم». در ۳۱ بیت. سراینده بی گمان برادر شیخ عبدالقادر بن محمد سعید کرد سنندجی است، که یاد این یکی در «اثبات واجب الوجود» گذشت. و از این محمد وسیم گفتاری به نام «وصایا» در این فهرست آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۹۹ق، نوشته جهت مخلص خود فضایل

مآب شیخ ابوالخیر، همراه ۴ رساله از برادرش شیخ عبدالقادر سنندجی؛ ۲گ (۱۴۹پ-۱۵۰ر) [ف: ۲ - ۱۹۶]

● **دیوان محمد هادی** / شعر / فارسی

d.-e mohammad hādī

محمد هادی، ق۱۱ قمری

mohammad hādī (- 17c)

[فرهنگ سخنوران ص ۳۶۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۹

دارای: ۱- دیباچه (ص ۱-۹) که اندکی از آغاز آن افتاده است از خود شاعر که در آن از خویشتن به نام «محمد هادی» یاد می‌کند و از عشق خود به دیدن هند و از مرگ پدر خود در هندوستان و از مرثیه و ماده تاریخی که گنجی شاعر در این باره سروده است: «خلفش هادی ره دین گفت ×× گل باغ امید ما چیدند» و از شاه صفی صفوی و نگاهداری که از خود وی کرده است و از مرگ او در ۱۰۵۲ و هجرت خود به هند و رسیدن به سورت در ۲۲ شعبان ۱۰۵۷ و از عالمگیر که او را می‌ستاید و می‌گوید که بیاض من که بیش از پنج هزار بیت «با اکثری از راجمحل» در آتش افتاد و در پر کنه مهسی بهار بواسطه نسق جاگیر چند روزی ماندم و آنچه مانده بود به بیاض بردم و این دیباچه «در غره شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۰۶۷ در قصبه مهسی سلخ شد»، ۲. قصاید فارسی (ص ۱۰-۱۰۳)، آغاز: «توفق رفاقت کند ارباب همم را ×× موجود تصور نمایند عدم را»، انجام: «دشمنت در قعر دوزخ شعله آشامد مدام ×× در دو عالم کار لطفت باد مخلص پروری»، ۳. غزلها بترتیب تهجی با تخلص «هادی» (۱۰۴-۷۳۰)، آغاز: «ای بی خبر ز کنه جلالت وجود ما ×× کردی ز آستانه جاهت سجود ما / هادی بخود چه تهمت همت نهاده ای ×× دست تهیست مایه ایثار جود ما»، انجام: «نشنید ز کس نامه و پیغام کسی ×× قفل خاموشی ما بسته کسی نام کسی / هیچکس صرفه ای از دیدن آغاز نبرد ×× کس نداند چه شود کار سرانجام کسی»، ۴. ترکیب‌بند (۷۳۰-۷۳۲)، آغاز ترکیب‌بند: «ای فروغ رخ تو آیینه دار می‌ناب ×× از سیه مستی چشمت رم آهو در خواب»، انجام: «هیچکس در هیچ جنگی اینچنین ×× لشکر اسلام بی سامان نبود»، ۵. رباعیات (۷۳۲-۷۴۱)، آغاز رباعی: «دانستم از این کشاکش بود و نبود ×× در عالم نیستی عدم به ز وجود / آدم که غبار خاطر ایجاد است ×× موجود ز هیچ شد ازین شد مسجود»، انجام: «گر بی تابم زنشاء بزم حضور ×× بی حوصله را توان نمودن معذور / جایی که نگاه چشم مستت ساقی است ×× دیوانه کسی که میکند ضبط شعور»، ۶- مثنوی (۷۴۱-۷۶۱) عرفانی و اخلاقی، آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× سر ورق دفتر امید و بیم / شمع فروغ ازل نور بخش ×× مشعل آیینه بمنصور بخش»، انجام: «هادی ازین گونه ریا پیشه کن ×× هر چه کنی عاقبت اندیشه کن»، ۶- مثنوی (۷۶۲-۷۸۱) ساقی نامه مانند و سوگند نامه مانند است، آغاز: «ثنا باده نوشان ادراک را ×× ز خود بیخودان دل پاک را»، انجام: «سخن چون میرسد آخر بانجام××بختم ناتمامش کردمش اتمام»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴۰۴گ،۱۶سطر(۱۰×۱۸)، اندازه: ۲۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۷]

● **دیوان محمود** / شعر / فارسی

d.-e mahmūd

[الذریعه ۱۰۰۸/۹ - ۱۰۱۳]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۸۱

آغاز: بستی اگر به بند سر زلف پای ما ×× این بود از خدای تو خود مدعای ما؛ **انجام:** بگذار لب تو را ببوسم ×× این غنچه گل شکفته بهتر

خط: نستعلیق دو ستونی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ تملک: «اسدالله سنگ ساروی» در ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۵۶؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۲]

● **دیوان محمود** / شعر / فارسی

d.-e mahmūd

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

در ستایش رجال دوران قاجار و به خصوص عبدالحسین خان فخرالملک و ابوالفتح خان صارم الدوله و ... و نیز چند ماده تاریخ، قصیده‌ای مفصل در مدح حضرت عبدالعظیم (شهر ری) دارد. سراینده را نمی‌شناسیم. همین قدر مسلم است در سال‌های ۱۳۰۲-۱۲۹۸ق (زمان سرودن ماده تاریخ‌ها) در نیمه دوم عمر خود بوده: «به شصت چون برسیدم به شست افتادم ×× که نزد اهل لغت نام باشد دام / سرم سپید شد از گرد آسیای سپهر ×× در آسیا نتوان داشت موی غالیه فام / تهی نمود فلک ساغرم زباده عیش ×× که پر نماند جام کس از مدام مدام / چسان به سرعتم از شباب به شیب ×× که آن مسافتم اندر نظر نمود دو گام»؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۵۲]

● **دیوان محمود اشرفی** / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e ašrafī

محمود اشرفی، ق۱۳ قمری

mahmūd-e ašrafī (- 19c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: و تاجداری فروغ سایه بلند پایه حضرت باری ... شاهزاده آزاده اکرم اعظم محمود میرزا ... دیوان: لوحش اله زین همایون

دفتر بحر آفرین؛ **انجام:** پس همان بهتر که بر بندم دهان ×× تا نگردد فاش این راز نهان
برای محمود میرزا ساخته شده و مدح فتحعلیشاه دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول؛ تملک: «عبده الراجی عبدالحسین»؛ اهدایی: حسین ناصری یزدی؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۷۷]

● دیوان محمود جامی / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e jāmī

جامی، صفی الدین محمود بن احمد جام

jāmī, safī-yod-dīn mahmūd ebn-e ahmad-e jām

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۱۲-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784. یک غزل است با تخلص «محمود – ابن مطهر» با شرکت برادرزاده اش قطب الدین محمد بن مطهر بن احمد جامی، در روضة الریاحین (ص ۹۷) دیده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۵۰) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۳/۱۲-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۸]

← دیوان محمود خان کلهر ≻ دیوان پاشا خان

● دیوان محمود خراسانی / شعر / عربی

d.-e mahmūd-e xorāsānī

خراسانی، محمود بن حاجی، ق ۱۰ قمری

xorāsānī, mahmūd ebn-e hājī (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶/۵-طباطبائی

قصیده سلامیه، در سلام به معصومین و اهل بیت علیهم السلام. گوینده قصیده که آن را در ۹۲۲ مطابق «خراسانی» انشاء کرده است درباره خویش در پایان قصیده چنین می‌گوید: «انا العبد بن عبد بن قنبر ×× فقیر حقیر کثیر الخطا / ضعیف نحیف ظلوم جهول ×× مسمی بمحمود اغفرلنا / و دعت خراسان طوف النجف ×× و بغداد و الحله و الکربلا / فطفت الی المکة البکة ×× و زرت المدینة فتم المنا / ایا صاحب الذهن تاریخها ×× فعدد خراسان وزد فیه یاء / و اذکرنی یا قاری المجلس ×× بحمد و اخلاص روحی فدا»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۵۶–۵۸)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ – ۲۹۸]

● دیوان محمود قاجار / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e qājār

محمود میرزا قاجار، ۱۲۱۴ – ۱۲۷۱ ؟ قمری

mahmūd mīrzā qājār (1800 - 1855)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جدول زر و لاجورد، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۴]

۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷

در ستایش رجال قاجار و مرثیه و رباعی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۲۸]

۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۴۹

قصاید اوست به نام محمود القصاید با دیباچه محمد تقی سپهر در سرگذشت او و شمارش آثار او و دیباچه محمود القصاید که فرهنگی است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۵ – ۶۲۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۳۳گ، ۱۸ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۶ – ۱۶۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۳

آغاز: بسمله، بنده معبود محمود میگوید که زمان انشاء این دیوان اوان؛ **انجام:** عیب تو محمود نپوشد کسی ×× غیر علی نیست کسی عیب پوش
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶ – ۷۰۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۴

آغاز: بسمله. مطلع کلام غزل سرایان دیوان فصاحت متلالی از انوار صمد فعال لما یرید است. چو شد ذات اشیا ز انوار پیدا ×× صور گشت پیرایه بخش هیولا؛ **انجام:** تن ز جان پاینده و جان از علی ×× لیک محمود است شرطش یک دلی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح زرین، مجدول، با یادداشت تحویل حمل سال ۱۲۵۱؛ ۳۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۸/۸سم [ف: ۲ – ۳۴۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۳

آغاز: مطلع کلام غزل سرایان ... لما یریدست ... / زیر بار سکه گتی از ازل چون زر کشید ×× بهر نام نامی دارای دین پرور کشید؛ **انجام:** الغرض طول سخن بسیار شد ×× خامه گوهر نگار از کار شد
با دیباچه‌ای به نثر، قصاید ست و رباعیات و غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص «محمود» سپس هزلیات و مرثیه و مثنوی قاصد صبا در ۱۲۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نام «فتح علی شاه» به زر، با یک پیشانی، مجدول به اکلیل؛ مهر: حبیب الله بن یعقوب ۱۲۸۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه پارچه زری، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۴سم [ف: ۲ – ۳۴۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰۹

آغاز: سوی عشق خویشتن خواند مرا ×× می‌نهد آری بر آتش خام را؛ **انجام:** یا رب چه روز بود که دیگر ندیدمش ×× روزی که برد از کف عشق عقل را و هوش
غزلیات است به ترتیب تهجی از الف تا شین با تخلص «محمود»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن ترياكی، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۲

آغاز: بنده معبود محمود میگوید که زمان انشاء این دیوان؛ **انجام:** عیب تو محمود نپوشد کسی ×× غیر علی نیست کسی عیب پوش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «نشست از لطف شاهنشه چو بلقیس - بر اورنگ سلیمانی فرنگیس، ۱۲۳۸» (مستطیل)؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۱۵سطر (۱۱/۳×۲۰)، اندازه: ۱۹/۸×۳۰سم [ف: ۷ - ۵۰۶]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۴۷

آغاز: مقدمه: مطلع کلام غزل سرایان و دیوان فصاحت متلالی از انوار حمد حمید فعال لما یریدی است که کتابخانه غیب حرفی از کلیات رحمت بوست ... از آنجائیکه ما صدق این مقال حقیقت احوال همایون پرتو مهر خلافت و جهانداری ... شاهزاده آزاده اکرم اعظم محمود میرزا ... محرم از التزام رکاب پادشاه ذیجاه ... فتحعلیشاه قاجار ... مانده بجهت رفع سپاه غموم و جیش هموم توسن فکر را در میدان بلاغت گستری بجولان آورده بغزلهای عاشقانه و ابیات عارفانه می‌پرداخت و باین چاکر عقیدت مند محمود اشرفی متخلص بچاکر که پرورده نعمت این خاندان خلافت بنیان و کمین محرر دیوان قضا نشان است حکم واجب الاذعان بعز نفاذ مقرون گشت که باجتماع نتایج افکار غرایب آثار و بانتظام دراری آبدار پرداخته مدون سازد ... قصیده: لوحش الله زین همایون دفتر سحر آفرین ×× کز سما چون وحی منزل آمد اینک بر زمین / خواستم تاریخ او را چاکر از پیر خرد ×× گفت در تاریخ او کو رشک جنات برین؛ **انجام:** نسخه: جمله عالم ز ماهی تا بماه ×× از محبت هست شد ای نیکخواه / یا رب از تخت شهی گیرد نوی ×× تا قیامت این اساس خروی
خط: نستعلیق خوب، کا: محمود اشرفی متخلص به چاکر، تا: ۱۲۳۶ق؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۳، ناصر الدین شاه ۱۲۷۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی بوم سبز یشمی، ۳۲۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۴/۷سم [ف: ۴ - ۹۱۵]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۳

آغاز: شاه آهنگ گلستان کرد باز ×× گلستانرا باغ رضوان کرد باز / آری بود این زمان درین شهر خراب ×× محراب زمن منبر و محراب از تو
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب؛ مهر: «لا حول و لا قوت الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: زرافشان، ۲۲۱گ، ۲۲-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹۱

آغاز: پیچش زلف کشیده خط مشکین بر رخ ×× نرد عشق است تو رسوای بخر و هوش نباز / گشت پنهان رخ دلبر بزنم چاک به جان ×× تا که روحم کند از جسم نحیفم پرواز؛ **انجام:** مرده را زنده نماید به سخن هر که چو من ×× زان لب روحفزا نکته ای آموخته است / آتشی حسن نمود ... بر مشکل محمود ×× زان سبب آتش اندر دلش افروخته است
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: بی تاریخ؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ، ۶ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۲۵ - ۲۸۲]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۳۲

منتخب اشعار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۹

کا: چاکر، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۰۱گ، اندازه: ۱۴/۱×۲۰/۸سم [رایانه]

● دیوان محمود کاشانی / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e kāšānī

بیدگلی کاشانی، محمود بن محمد حسین،-۱۳۱۱قمری

bīdgolī kāšānī, mahmūd ebn-e mohammad hoseyn (-1894)

چاپ: دیوان وی در ۱۳۲۹ش چاپ شده است. همچنین اخیرا چاپی از دیوان وی در کاشان عرضه شده به این مشخصات: کلیات محمود خان ملک الشعراء، به تصحیح حسن عاطفی - افشین عاطفی، آران و بیدگل، آثار جاودانه، چاپ اول، ۱۳۸۷ش

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۳

آغاز: بیامد ماه قوس و رفت عقرب ×× هر آنچ آن گشت ابعد این شد اقرب؛ **انجام:** سوی خاک گشته روان شهب نازل ×× چه از دست گشته روان خام خمری
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۳۴-۸۳۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۶]

● دیوان محمود کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e kermānšāhī

بهبهانی، محمود بن محمد علی، ۱۲۰۰ - ۱۲۷۱ قمری

behbahānī, mahmūd ebn-e mohammad ʻalī (1786 - 1855)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۴

آغاز: ساقی چه نشینی که چمن رشک بهشت است ×× هم لاله و هم لاله رخی بر لب کشت است؛ **انجام:** محمود منه دامن وصلش ز کف امروز ×× فرداست که این کالبدت یک دو سه خشت است

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۴۳-۸۴۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۲]

● دیوان محمود ملک الشعرا / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e malek-oš-šo'arā

محمود خان ملک الشعراء، محمود بن محمد حسین، ۱۲۲۸ - ۱۳۱۱ قمری

mahmūd xān malek-oš-šo'arā', mahmūd ebn-e mohammad hoseyn (1813 - 1894)

[الذریعة ۱۰۱۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۱۸/۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۲۶؛ دنا ۳۶۸/۵]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۵۲

آغاز: بسمله از کوه برشدند خروشان سحابها ×× غلطان شدند از بر البرز آبها / باد بهاری آمد وبر بوستان وزید ×× بگرفت زلف سنبل از آن باد تابها؛ **انجام:** بنده تازه پی خدمت اگر یافته ای ×× بندگان کهن ای خسرو از یاد مبر / گر نوند آنها ما بنده دیرین توئیم ×× دادگر شاها از بنده دیرین مگذر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چند صفحه ترجمه واژه‌های فرانسه به فارسی نوشته شده؛ جلد: تیماج سبز، ۴۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «حاجی اسماعیل امیرخیزی»؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۲× ۱۳سم [ف: ۱۵-۴۱۱۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۹۵

آغاز: از کوه بر شدند خروشان سحابها؛ **انجام:** بقای عمرش تا سال آید از پس سال ×× دوام ملکش تا ماه آید از پس ماه

شامل قصاید و مقطعات و مراثی است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل بن محمد باقر مجدالادبای خراسانی، تا: قرن ۱۴؛ نسخه‌ای است ناتمام شامل یک چهارم از دیوان محمود خان؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۲۳گ، ۱۵ سطر (۱۵/۵×۸/۷)، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۵۰۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۹۴

آغاز: از کوه بر شدند خروشان سحابها ×× غلطان شدند از بر البرز آبها؛ **انجام:** چو حب آل رسولت نصیب جان و دلست ×× نصیب تست سعادت ز طالع مسعود

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب طباطبائی کاشانی، تا: ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۷گ، ۱۷سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۵۰۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۵/۴-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر محسن صبا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۹]

● دیوان محمود منور کرمانی / شعر / فارسی

d.-e mahmūd-e monavvar-e kermānī

منور کرمانی، ق۸ قمری

monavvar-e kermānī (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳/۲۱-ف

نسخه اصل: لالا اسماعیل ش ۴۸۷ر؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۹گ (۱۸۷ر-۱۹۶پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۳]

● دیوان محنت / شعر / فارسی

d.-e mehnat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۵

آغاز: محبت تا نقاب انداخت از روی عرقناکش ×× خجالت آب شد چون شبنم گلزار امساکش؛ **انجام:** زبخت تیره همچون طره کاکل پریشانم ×× سر محنت بود وابسته همچون صید فتراکش

از: محنت (؟). یک «محنت بروجردی» از قرن سیزدهم در فرهنگ سخنوران هست که بعید است او باشد. شاید شاعران خاص مناطق ماوراء النهر باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۶۵پ-۶۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم[ف:۲۷/۱-۴۱۳]

● دیوان محنت بروجردی / شعر

d.-e mehnat-e borūjerdī

محنت بروجردی، علی نقی، ق۱۳ قمری

mehnat-e borūjerdī, 'alī naqī (- 19c)

محنت گویا علی نقی بروجردی از قرن ۱۳ (فرهنگ سخنوران ۵۲۷) تاریخ ۱۲۴۰ و ۱۲۳۶ دارد، در آن شعری است از محرر آن شعر به نام سید حسین که گویا خود شاعر باشد، قصاید است با اندرزنامه ای به وزن مثنوی و تخلص «محنت» در آن دیده شده است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۶ق؛ قطع: ربعی[نشریه:۷-۱۶۴]

● **دیوان محوی** / شعر / فارسی
d.-e mahvī
محوی، حسن، ق۱۱ قمری
mahvī, hasan (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۸۶
رباعی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۱۶) [مختصر ف: - ۳۸۶]

● **دیوان محوی** / شعر / فارسی
d.-e mahvī
محوی
mahvī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۸/۴
رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۵۰ص (۹۲۴-۹۷۳)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۲۲]

● **دیوان محوی اردبیلی** / شعر / فارسی
d.-e mahvī-ye ardabīlī
محوی اردبیلی، ق۱۱ قمری
mahvī ardabīlī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۹/۶
رباعیات، در بالای این بخش به خط قدیم نوشته شده رباعیات محوی اردبیلی ولی بعداً به خط نونویس نوشته شده که این رباعیات از میر مغیث محوی همدانی است که معاصر محوی اردبیلی بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۱گ (۲۲ر-۲۳پ)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۸ - ۲۲۶]

● **دیوان محوی استرآبادی** / شعر / فارسی
d.-e mahvī estarābādī
محوی استرآبادی، محمد باقر، ق۱۳ قمری
mahvī estarābādī, mohammad bāqer (- 19c)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۹ فرخ
آغاز: بسمله تمجید اول در تجلی ذاتی در عالم اسماء. نام خدا راست ثنای سخن ×× که دو جهان کرد برای سخن
مثنوی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ فستقی؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۵۰]

● **دیوان محوی همدانی** / شعر / فارسی
d.-e mahvī hamadānī
محوی همدانی، میر مغیث الدین، ۹۳۰ - ۱۰۲۰ ؟ قمری
mahvī hamadānī, mīr moqīs-od-dīn (1524 - 1612)
[فرهنگ سخنوران ۵۲۷؛ الذریعة ۱۰۱۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۸۳۵/۴ «رباعیات محوی» (۴ نسخه)؛ تذکره نصرآبادی ۲۵۹ آمده که «دیوان» و «رباعیات» او را آقا باقی برادر آقا خضر وزیر کاشان گرد آورده است؛ دنا ۳۶۹/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۹۶/۲۵
آغاز: مقدمه: بعد بسمله و حمدله. چون سیدنا و مولانا سید السادات و منبع السعادات جامع الحقایق و المعارف قدوة السالکین و زبدة العارفین سلاله اشرف اولاد سید المرسلین امیر مغیث الدین علی محوی. آغاز رباعیات: بی چنگ و چغانه ماجرایی داریم ×× بی نغمه زیر و بم نوایی داریم؛ **انجام:** مقدمه: ذات ملکی صفات آن جناب از مکاره دوران محفوظ و محروس باشد بمنه وجوده. انجام رباعیات: ترک دو جهان کردم بی خویش اکنون ×× جمعیت صد هزار عالم دارم
رباعیات، این رباعیات بالغ بر ۲۴۰ رباعی و مصدر است به مقدمه‌ای جالب به نثر مصنوع و شیوه رایج قرن یازده در شرح حال و ذکر مسافرت‌های محوی به شهرهای ایران و عراق و حجاز و هندوستان از عبدالباقی نهاوندی (برادر آقا خضر وزیر کاشان) نویسنده زبردست قرن ده و یازده صاحب مآثر رحیمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به شیوه چلیپایی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن تریاکی، ۱۴ص (۴۰۳-۴۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۹ - ۲۹۵]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۱/۵-عکسی
آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد معبودی را سزاست که زبان مخلوقات به ذکر او گویاست ... چون سیدنا و مولانا سید السادات و منبع السعادات؛ **انجام:** در خانقه آسوده نشینی اما / برخیز که این هوا [...] دت نکند.
اصل نسخه: همان نسخه بالا؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۴۷ر-۴۸پ) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۴]
۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۲۴/۱
آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد معبودی را سزاست ... آغاز رباعیات: ای کعبه بیا که آشنا می‌آیم ×× با نکهت صد باد صبا می‌آیم؛
تمام رباعی است و در آغاز مختصری از شرح حال شاعر آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴گ (۳۷-۵۱)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۷۳]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۹
آغاز: از باده ناب لعل شد گوهر ما ×× آمد به فغان ز دست ما ساغر ما

خط: نستعلیق خوش، کا: شکوهی همدانی، تا: ۱۰۱۴ق؛ با یک سرلوح زرین، مجدول، در آغاز آمده که نسخه را جلال الدین میرزای قاجار نوشته است نیز اینکه در ۱۲۰۰ به کسی بخشیده شده و همچنین در ۱۲۱۰ خریده شده؛ مهر: جلال الدین؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲ - ۳۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۱

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵۷ص (۴۶۹-۵۲۵) [ف: ۸ - ۳۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۶۴۳-۶۵۶)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴۳

آغاز: ای کعبه بیا که آشنا می‌آیم ×× با نکهت صد باد صبا می‌آیم؛ **انجام:** صبح است چه مرده ای که روزم سیه است ×× برخیز و ز دهر انتقامی میکش

حدود ۱۲۴ رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۴گ (۲۷۴پ-۲۷۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۷]

۷. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۶/۱۱

رباعیات؛ کا: مجدالدین علی قوسی شوشتری، بی‌تا [نشریه: ۱ - ۱۶]

● دیوان محیط / شعر / فارسی

d.-e mohīt

محیط مشهدی، محیط الدین خان، ق۱۳ قمری

mohīt-e mašhadī, mohīt-od-dīn xān (- 19c)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۵ فیاض

آغاز: چون شفاعتخواه گردد مذنبان را روز حشر ×× رشگ بر ارباب عصیان می‌برند اهل ثواب

گویا همان محیط مشهدی، محیط الدین خان ساکن لکهنو باشد، در آن از ماده تاریخ‌های شاه سلیمان و شاه طهماسب و دیگران، ۱۱۶۷ و ۱۱۶۳ و ۱۱۸۱ یاد کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز و انجام؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۴سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۸۵] و [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

● دیوان محیط / شعر / فارسی

d.-e mohīt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۴/۲

آغاز: ساقی نامه. دگر باره ام غصه روزگار ×× کشیده است خوش کرد خاطر حصار؛ **انجام:** درین اصطبل بستی آمده آهسته می‌گوید ×× که برگو بر حسن دست ازین بیچاره بردار

از محیط که تخلص او دو سه جا آمده است. ماده تاریخ ۱۳۰۷ برای تعمیر امامقلی میرزا بقعه شاه طاهر را در ص ۱۱۷ آمده و در آن از مرگ ضیاء الملک در ۱۳۰۷ (ص۱۱۹) و افیونی بودن خود شاعر و با منقل و چای و حقه و تریاک و ذغال سر و کار داشتن (ص ۱۲۱) یاد شده و ستایش سالار جهان (ص۱۲۲) و امامقلی میرزا (۱۳۴) و امیر مومنان و کسان دیگر در آن هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۱۰۸-۱۶۲)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۴۱]

● دیوان محیط فراهانی / شعر / فارسی

d.-e mohīt-e farāhānī

محیط فراهانی، معصوم بن عیسی، - ۱۲۳۵ قمری

mohīt-e farāhānī, ma‘sūm ebn-e ‘īsā (- 1820)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۱

آغاز: ای طره یار، افت دلهای پریشان ×× از چیست که دایم چه منی بی سر و سامان؛ **انجام:** آتش تر را در آب خشک جا سازد مدام ×× آب را تسکین و آتش را روان انگیخته

اشعارش را هدایت و دیگران ثبت کرده‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ متن (راسته)و حاشیه(چلیپا)،رکابه‌دار؛کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۳۰-۸۳۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۶]

● دیوان محیط قمی / شعر / فارسی

d.-e mohīt-e qomī

محیط قمی، محمد، - ۱۳۱۷ قمری

mohīt-e qomī, mohammad (- 1900)

چاپ: [اصفهان]، سنگی، ۱۳۲۸ش، رقعی، ۴۱+۲۲۳+۴صص

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۹/۳

شعر از او؛ کا: محمد رضای قزوینی، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، سطور چلیپایی (۸×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲۹]

← دیوان محیی > توحیدیه (قصیده)
← دیوان محیی > شرح قصیده عبدالقادر گیلانی
← دیوان محیی > دیوان عبدالقادر جیلانی

● دیوان محیی / شعر / فارسی

d.-e mohyī

محیی، ق۱۰ قمری

mohyī (- 16c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰/۳/

آغاز: گر بیایی بسر تربت ویرانه ما ×× بینی از خون جگر آب زده خانه ما؛ **انجام:** غذای محی در دنیا بجز خون جگر نبود ×× که داد ضعف دل او را کباب خون چکان دادن.
بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی از الف تا نون تبویب یافته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ - ۳۰۸]

● دیوان محیی رافعی / شعر / فارسی

d.-e mohyī-ye rāfe'ī

محیی رافعی

mohī-ye rāfe'ī

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز: دیوان محب الفقراء سلطان العارفین شیخ محیی الدین رافعی سلمه الله
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری بزرگ [نشریه: ۶ - ۷۹]

● دیوان محیی مازندرانی / شعر / فارسی

d.-e mohyī-ye māzandarānī

محیی مازندرانی، ق۱۱ قمری

mohī-ye māzandarānī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۲۸

مثنوی در تمثل از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۴۸۵) [مختصر ف: - ۷۱۴]

● دیوان مختار غزنوی / شعر / فارسی

d.-e moxtār-e qaznavī

مختاری غزنوی، عثمان بن عمر، ۴۷۴ - ۵۵۴ ؟ قمری

moxtārī qaznavī, 'osmān ebn-e 'omar (1082 - 1160)

دیوان مختاری شامل قصاید و ترکیب و ترجیع‌بند و غزلیات و رباعیات و مثنوی می‌باشد و هدایت شماره ابیات آن را در حدود ۸۰۰۰ هشت هزار معین نموده است. با مقدمه منثور در سرگذشت او «موسوم به خلاصة الاشعار» و دومین دیباچه مورخ ۹۸۹ و جامع دیوان بدان پرداخته است.
آغاز: بر اختیار بندگی مالک الرقاب ×× نصر من الله آمد فال من از کتاب / هم در زمان قوت آن اختیار بیک ×× کفهای پای خویش ببوسیدم از رکاب
چاپ: به سال ۱۳۴۱ شمسی از طرف بنگاه ترجمه و نشر و به تصحیح استاد جلال الدین همائی کلیات دیوانش خیلی دقیق و نفیس چاپ شده است
[فرهنگ سخنوران ۵۲۸؛ الذریعة ۱۰۱۷/۹؛ دنا ۳۷۰/۵-۳۷۱]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۴ و ۲۳۵بخش۳

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش ۳۷۱۳؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی، تا: ۶۹۲ق؛ ۴۵گ (۱۲۵-۱۷۰) [ف: - ۱۲۸]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۴

آغاز: صد سال در عجم درو، صد سال درعرب ×× صد جشن مهرگان کن و، صد جشن نوبهار؛ **انجام:** سرفکنده چراست پیش برش ××اگر او را نه از برش سر شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه برگ ۵۱ به سال ۱۲۷۴ محسن بن عبدالله بن فتحعلیشاه شرحی در تصحیح یکی از ابیات نسخه نوشته و تملک و مطالعه نسخه و زیادی اغلاط آن را اظهار داشته و این نسخه درحدود ۳۶۰۰ بیت می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۱۰۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو
گزیده‌ای است از دیوان او حدود ۳۱۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در متن و هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴۶گ (۲۳پ-۶۹ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۸سم [ف: ۸ - ۱۴۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۸

آغاز: عثمان مختاری غزنوست و از اقران شیخ سنایی ... ترا بشارت باد ای ولایت کرمان ×× بفتح نامه شاه از دیار هندوستان؛ **انجام:** بیهوده نبود ناله‌های شب من ×× آری بزمین کم افتد یا رب من (!)
با یک دیباچه به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۱۶ص (۱۱۹-۱۳۵)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵

قصیده و رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۵-عکسی

آغاز: دیدم به ره آن ماه راستین را ×× آن نازک و زیبای نازنین را
اصل نسخه: گنج بخش، ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. ۱۴۰۱ بیت از قصیده، ترکیب، غزل، قطعه و رباعی دارد، گزیده سروده‌های اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۱؛ ۴۱گ (۱۳۳-۱۷۳) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۲

آغاز: بدیده بود که بر سنگ کاو بود آن گنج ×× از آن چو خاکش بر پشت کاو ساخت مکان
از ص ۱۰۳ آغاز شده از نخستین قصیده‌ای که دیوان‌های قدیمی بدان آغاز گردیده ۱۲ بیت افتاده و این دیوان در حدود ۵۶۵۰ بیت و شامل قصاید و ترکیب‌بندها و رباعیات و مثنوی «هنرنامه یمینی» می‌باشد؛ کا: یحیی، تا: ۱۰۱۰ق، جا: آکره؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۳ - ۲۹۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۶

آغاز: ترا بشارت بادای ولایت کرمان ×× بفتح نامه شاه از دیار هندوستان؛ **انجام:** روی شرف الزمان مرا نمائی
شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، ترکیب‌بند؛ غزلیات و قطعات، مثنوی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۶]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲/۱

آغاز: روزگاری کو سرشت از شکر و عنبر ترا ×× تا سمن در عنبرست و لاله در شکر ترا؛ **انجام:** تا بود خوب خوب کرداری ×× مدح گوی تو باد مختاری.
شامل: قصاید مرتب شده برحسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، قطعات، رباعیات، مثنویات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا معلم جربادقانی، تا: ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۰ص، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۱۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۱

آغاز: ترابشارت بادای ولایت کرمان ×× بفتح نامه شاه ازدیار هندوستان؛ **انجام:** چونست که گر توئی مرا بینائی ×× روی شرف الزمان مرا ننمائی
قصاید و ترکیب‌بندها و مقطعات و غزلیات و مثنوی «هنرنامه یمینی» و رباعیات است و نیز در حدود ۵۵۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخستین قرن ۱۳؛ از یادداشتی که به سال ۱۲۸۱ پشت صفحه نخستین نوشته شده، به دست می‌آید که متعلق به کتابخانه میرزا محمد تقی سپهر بوده و نویسنده یادداشت عاریه گرفته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۹۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۲

آغاز: روزگاری خوشتر است ار شکر و عنبر تو را ×× تا سمن در عنبر است و لاله در شکر تو را
غزلیات و رباعیات در هم نوشته شده‌اند و مثنوی «هنرنامه یمینی» شاعر در آخر نسخه می‌باشد، در حدود پنج هزار و صد بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در نیمه نخستین قرن ۱۳؛ نسخه از غلط تحریف خالی نیست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۳ - ۳۰۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو
شامل: قصاید بدون مراعات ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، ترکیب‌بند، قصاید ایضاً، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۲ص (۷۳-۲۳۵)، ۱۹سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۳

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: دو نویسنده، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۳۴۵]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۵ ـ ج

آغاز: دیدم بره آن ماه راستین را ×× آن چابک زیبا و نازنین را؛ **انجام:** گر آن نه بر مراد ما خواهد شد ده ساله وفای ما کجا خواهد شد؟
خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زعفرانی، ۹۷گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۷۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرچند برآتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو
خط: نستعلیق، کا: تقی فیاض، تا: ۱۲۲۵ق؛ کاغذ: ترمه، ۲۲ سطر (نیمی در متن و نیمی در هامش) (۹/۲×۱۸/۳)، اندازه: ۱۴/۳×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۷۸۵]

۱۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ ۶۵ص (۴۸-۱۱۲) [نشریه: ۲ - ۱۱۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۴

گزیده‌ای است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو
مشتمل است بر قصائد و ترکیبات و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۵ق، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸ص (۵۱-۱۹۹)، ۲۱ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ مهر: غلام علی بن محسن؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ (۳۶پ-۱۱۷پ)، ۱۹

سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۱۶۳]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۲]

۲۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱ - ج

آغاز آن در ستایش ارسلان شاه در ص ۱۵ و انجام آن در ستایش خواجه بوعلی عبدالله در ص ۳۴۹ چاپی دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ (۱پ-۴۹ر)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۳]

۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ با منتخب دیوان شمس طبسی در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۶]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند برأسم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر بماند غم تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق، جا: تفرش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ (۱پ-۸۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۵]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ز مدح تو شرف افزود و گفته‌های مرا ×× درست شد که سخن بی ثنای تست هدر

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم همدانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۴گ (۳۲پ-۱۳۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۸سم [ف: ۸ - ۲۵۱]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۳۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، جا: تهران؛ اهدایی: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۱۶]

۲۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۱ ـ ج

آغاز: روزگاری خوشتر است از شکر و عنبر ترا ×× تاسمن در عنبر است و لله در شکر ترا؛ **انجام:** تو بگذران جهان که جهان بی تو هیچ نیست ×× گرجان و دل فدای تو گردد بود روا

خط: نستعلیق، کا: علی مرید پسر میرزا محمد علی گلشن، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۶۳ق؛ در متن و هامش، از روی نسخه‌ای مغلوط، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۷۱]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو

شامل قصاید و رباعیات؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: محمد صادق سرخوش، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ (۴۳-۱۰۹)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۸- ۴۴۲]

۲۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۳ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۲ رجب ۱۲۷۸ق؛ از روی نسخه ملا حسین نوشته حسن گلپایگانی مورخ ۱۰۱۲، نام نویسنده مهری چنین است «یا علی یا ابا عبدالله» و پسر میرزا محمد جعفر؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۵گ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۲۱]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو

شامل: قصاید، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند و رباعیات، حدود ۳۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، برای فرهاد میرزا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۷۶ص، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲/۱ط

آغاز: دیباچه ... بسمله. در شرح احوال ... امیر الکلام حکیم الفاضل ... بسمله. دیدم بره آن ماه راستین را ×× آن نازک و زیبای نازنین را؛ **انجام:** بجان بنده عم آورده به پیام اجل خدای

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین متخلص به ثریا، تا: ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵ص (۱-۹۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۲۸

۵۲۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله مقایی، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۹۱ق؛ از روی نسخه‌ای کهن تصحیح و مقابله کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر (۸×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۰۲]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۳

پاره‌ای از دیوان غزنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در متن و هامش؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۶]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۷۰ص (۵۱-۱۲۰)، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۱]

۳۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، وزیری [نشریه: ۳ - ۱۹]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۷۷

آغاز: دیدم بره آن ماه راستین را ×× آن نازک زیبای نازنین را؛ **انجام:** نار و سیم و سنبل و شمشاد او باشد بلی ×× آن چه عاج و این چه سیم و آن چه مور و این چه مار

اشعاری از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به

دبیر همایون،تا:آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۵۲-۶۵۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۸]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸۳

آغاز: روزگاری خوشتر است از شکر و عنبر ترا ×× تا سمن در عنبر است و لاله در شکر ترا

خط: نستعلیق، کا: گویا به خط اسماعیل امیر خیزی، تا: قرن ۱۴؛ از برگ ۳۱ تا آخر نسخه سفید مانده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۲۰]

۳۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۹ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، کا: مرحوم آسوده محمد مهدی بن حاج حیدرعلی تاجر شیرازی و حاج میرزا شکرالله، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ با یادداشتی به خط تاج الشعراء مورخ ۱۳۲۰؛ مهر: شعاع الملک؛ یادداشتی به خط استاد جلال همائی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۳گ، ۱۴-۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: - ۷۸]

۳۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۳ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمد علی ملقب به حاجی آقا ولد حاجی محمد حسین مشهدی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۳۰۷ق؛ سه صفحه در آغاز اشعاری از اثیرالدین اخسیتکی، وحشی کرمانی، انوری، عمعق بخارائی، ابوالفتح بستی، منجیک ترمذی، ابوالعلاء رازی، ابوالعلاء شوشتری، در هامش چهار صفحه آخر و همچنین در هفت صفحه آخر اشعاری از اشرف سمرقندی و کازرونی، منجیک ترمذی، قمری، عمعق ابوسراقه بلخی، رودکی، عسجدی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۹۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: - ۷۹]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۴

آغاز: برابر

شامل قصاید و چند مثنوی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ ۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۹]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۰

آغاز: دیدم براه آن ماه راستین را ×× آن نازک و زیبای نازنین را

قصاید و ترکیب‌بندها و غزلیات بر حسب ردیف‌ها به ترتیب حروف هجا مرتب نگارش یافته و پس از آن مثنوی «هنرنامه یمینی» و در پی آن رباعیات نیز به نظم پیشین نگارش یافته و پیش از شروع به نگارش دیوان فهرست آنها نگاشته شده، در حدود ۵۵۰۰ می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق، برای کتابخانه سردار معظم خراسانی؛ با سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵۵سم [ف: ۳-۲۹۹]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۵/۲

آغاز: برابر

در حدود ۳۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۴

آغاز: ترا بشارت باد ای ولایت کرمان ×× به فتح نامه شاه از دیار هندوستان / خدایگان سلاطین علاء دولت دین ×× نظام دنیا مولی ملوک شاه جهان؛ **انجام:** محمود عمید ای سر فخر افزائی ×× بینایی من بشد ز روشن رائی / چون است که گر تویی مرا بینایی ×× روی شرف الزمان به من بنمائی

شامل چهل و یک قصیده از شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۴۲گ (۸۷پ-۱۲۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۴]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹-ف

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی C. 55؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۸]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** جز گردد لم گشت نداند غم تو ×× و ز بوالعجبی هم نتواند غم تو / هر چه بر آتشم نشاند غم تو ×× غمناک شوم اگر نماند غم تو

با مقدمه منثور کوتاه؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۴ - ۱۱۸۴]

● دیوان مختار نامقی / شعر / فارسی

d.-e moxtār-e nāmeqī

نامقی جامی، مختار بن صفی الدین محمود،

nāmeqī jāmī, moxtār ebn-e safī-yo-dīn mahmūd

مختار بن صفی الدین محمود بن ابی نصر معین الدین احمد بن ابی الحسن نامقی جامی (۱۴۳ر-۱۴۸ر) با تخلص «مختار» بازپسین غزل آن در روضة الریاحین (ص ۸۵) دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۹ و ۳۷۵۳-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳- ۲۲۸]

← دیوان مختاری غزنوی ⩾ دیوان مختار غزنوی

● دیوان مختوم / شعر / فارسی

d.-e maxtūm

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۱۸

آغاز: وجود از عشق شد پیدا زهی عشق جهان آرا ×× بدان این رمز پنهان را مگو باهیچکس عمدا

از: امیر مختوم. حدود چهار صد بیت غزلیات و رباعیات می‌باشد و بخش غزلیات آن به ترتیب حروف قافیه‌ها تنظیم شده است. در

پایان منشئاتی از مختوم اضافه شده است به نثر و نظم در مطالب عرفانی و سیر و سلوک؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ در حواشی اشعاری افزود شده و شاید از مختوم باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۸۹]

● **دیوان مختومقلی** / ادبیات / ترکی

d.-e maxtūm-qolī

فراغی، مختومقلی، ۱۱۴۶ – ۱۲۰۵ قمری

farāqī, maxtūm-qolī (1734 - 1791)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۲۰

آغاز: سیزلیف ده پنجه لارینک دورانی پاتسب ببخشی کوران و شنسیه؛ **انجام:** کیرا ورنا سنده جره نیم تانکلسه محشر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دیوان مخدوم** / شعر / فارسی

d.-e maxdūm

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۲

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲ – ۶۵۷]

● **دیوان مخدومقلی** / شعر / فارسی

d.-e maxdūm-qolī

مخدوم قلی

maxdūm qolī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۵

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان مخزن** / شعر / فارسی

d.-e maxzan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۷

قصیده ای از مخزن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: زرد و سرخ فام و سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ص (۱۱۶–۱۳۰)، ۳۲ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۸۰]

● **دیوان مخزن کرمانشاهی** / شعر / فارسی

d.-e maxzan-e kermānšāhī

مخزن کرمانشاهی، عبدالمحمد، – ۱۲۴۶ قمری

maxzan-e kermānšāhī, ‘abd-ol-mohammad (- 1831)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۷

آغاز: اشک چون گلنار دارم قامت چون حلقه تا او ×× حلقه ها از مشک تر بر توده گلنار دارد؛ **انجام:** در پیرهن لطیف ای سرو ×× برگ سمن است یا که اندام ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ در متن (راسته) و حاشیه (چلیپا)، رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۴۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۸]

● **دیوان مخفی** / شعر / فارسی

d.-e maxfī

مخفی، زیب النسابیگم، ۱۰۴۸ – ۱۱۱۳ قمری

maxfī, zīb-on-nesā-beygom (1639 - 1702)

چاپ: به چاپ رسیده است

[دنا ۳۷۱/۵؛ الذریعه ۱۰۱۹/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۹۳

آغاز: ای زابر رحمتت خرم گل بستان ما ×× گفتگوی حرف عشقت مطلع دیوان ما / مو بموی ما انا الحق گو ز شوق دار شد ×× تشنه خون محبت ظاهر و پنهان ما؛ **انجام:** چون کام دلم نشد میسر ×× ناکام زدم بپای مردی

حدود سه هزار بیت، بیشتر آنها در غزل مرتب، به ترتیب حروف از حرف الف تا یاء، با تخلص «مخفی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۳ ذیقعده ۱۲۵۶ق، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۱۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۹

غزل است به ترتیب تهجی و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یکشنبه (۹ جون ۱۹۲۱) ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۷×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۷۴۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۷

آغاز: باده نوش جان کن شه خون عاشقان نوشی ×× بعد ازین چسان با او می‌توان زدن جوشی

غزلی از شاهزاده خانم مشهور هندی که مادرش دختر شاه نواز خان ایرانی بود. از وی در صفحات ۵۰۸ و ۵۰۹ نیز قصیده‌ای هست با عنوان «من کلام مخفی است» که در بخش مربوط به اشعار نسوان قرار دارد، نیز ابیاتی در ص ۵۱۰؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۴۵و ۵۰۸–۵۱۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۳۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰۹

آغاز: بسمله، ای زابد رحمتت هرم گل بستان ما ×× گفتگوی حرف عشقت مطلع دیوان ما؛ **انجام:** ناله ات را نیست گر تاثیر مهفی غم مخور عاقبت ×× پیدا کند این خس ارزان فیمتی

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۶۲
آغاز: بسمه ای زاید رحمتت خرم گل بستان ما ×× گفتگوی حرف عشقت مطلع دیوان ما؛ **انجام:** بخدای بحقیقت سوگند ×× بسر شمع نبوت سوکند / مدعا خاک ره جانان است ×× نظر لطف پی درمان است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۰گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [رایانه]

● دیوان مخلص بروجردی / شعر / فارسی
d.-e moxles-e borūjerdī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره
شامل ساقی‌نامه در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۴ش۲ - ۹۲]

● دیوان مخلص کاشانی / شعر / فارسی
d.-e moxles-e kāšānī

مخلص کاشانی، محمد، - ۱۱۵۰ ؟ قمری
moxles-e kāšānī, mohammad (- 1738)
[فرهنگ سخنوران ۵۳۰؛ الذریعة ۱۰۲۱/۹؛ دنا ۳۷۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۲/۳؛ مشترک پاکستان ۱۰۷۹/۸]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۶۵/۸
آغاز: الهی پرتو نور یقین ده شمع جانم را ×× بشوی از حرف باطل یکقلم لوح زبانم را / چونی «مخلص» نوای دلنوازی از بتی دارم ×× که کرد از ناله شارع کوچه بند استخوانم را؛ **انجام:** نمودم نسبتش با ابروی یار ×× مبارکباد میخواهد مه نو / چها نشنید «مخلص» از برایت ×× تو هم گاهی از او یکحرف بشنو
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، به خط کاتب هندی؛ کاغذ: هندی، جلد: قهوه‌ای یشمی، ۳۰گ (۱۲۷ر-۱۵۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۳۰/۹سم [ف: ۹ - ۳۱]
۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۴۶
آغاز: رخ بر افروخت در عتابم گفت ×× که بمن چاره گر خطایش نیست؛ **انجام:** در این عبرت سرا ندهد کسی ناخورده تاوان را ×× مکافات عمل سازد غذای کرم دندان را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۳۳]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۵
آغاز: ای لاله زار و داغ تو صحرای سینه ها ×× وی ساحت چمن ز کلکت آبگینه ها / از پرتو خیال تو ای صاحب جمال ×× دلها بدل به مهر شود یا به کینه ها؛ **انجام:** بده می‌که رخ سند روسی کنم ×× به مرگ خر خود عروسی کنم
غزل است به ترتیب تهجی و رباعیات و قصاید و باز غزل، سپس مثنوی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه میشن سرخ، ۵۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۶سم [ف: ۲ - ۳۴۵]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۲
آغاز: نمودی سر فرازنامه چون من خاکساری را ×× رساندی از نسیم لطف برگردون غباری را؛ **انجام:** منکه دایم با خیال یار گرم صحبتم ×× جز سر زانو نمی‌باشد مرا سر منزلی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲ص (۵۴-۵۵)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۸۵]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۱/۱۵
آغاز: شیشه ام را بسکه گردون زد به سنگ انقلاب ×× گشت دور اولم چون آخر بزم شراب؛ **انجام:** دشمن جاهت نبندد در جهان هرگز کمر ×× بخت خصم رو سیاهت بر ندارد سر ز خواب
قصیده بائیه در مدح حضرت امام علی بن ابیطالب (ع) و اشعار مختصری دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مسیح بن اسماعیل فسوی شیرازی، تا: قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲، در حیات سراینده کتابت شده؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۳۱-۱۳۳)، ۱۴ سطر مورب، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۴ - ۴۵۵]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۵گ، ابعاد متن: ۶×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۹]
۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۸
آغاز: ما ز سائل چون بخیلان روی گردان نیستیم ×× سر اگر خواهد بگردن وام میدانیم ما؛ **انجام:** مخلص غم این سرای فانی تا چند ×× آخر چه ترا بخاک باشد پیوند / بر کن دل ازین خانه که می‌باید ساخت ×× تعمیر کن آن خانه که می‌باید کند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ جلد: چرمی، ۹۵گ، ۲۸-۳۰ سطر (متن و حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۷]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۵
آغاز: بسمله، الهی پرتو از نور یقین ده شمع جانم را ×× بشوی از حرف باطل یکقلم لوح بیانم را؛ **انجام:** گفتمش از ناوک آه سحر خیزان بترس ×× گفت اگر بینی بجز در خواب شبها
شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا یاء، قطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع ابن میرزا تقی شیرازی، تا: ۱۱۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح نقاشی سبز؛ کاغذ: بخارایی، جلد: گالینگور قرمز، ۹۶گ، ابعاد متن:۸/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۳۸۴]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۳

آغاز: الهی پرتو از نور یقین ده شمع جانم را ×× بشنوی از حرف باطل یک قلم لوح بیانم را
شامل غزلیات مرتب به ترتیب قوافی از الف تا یاء (دو هزار بیت)؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۱۳۴و۱۱۳۵ق؛کاغذ:سمرقندی،جلد:تیماج، ۳ص (۳۹۴-۴۹۶)، ۱۹و۳۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۷۷]

۱۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۱ فرخ

شامل غزلیات، رباعیات و بخشی از قصاید شامل حدود ۲۶۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن سید کریم، تا: ۳ ربیع الاول ۱۳۰۸ق؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشت تملکی بخط صدرالدین بن حسین موسوی دزفولی مورخ ۱۳۳۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۱۸گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: - ۸۶]

● دیوان مخمور تبریزی / شعر / فارسی

d.-e maxmūr-e tabrīzī

مخمور تبریزی، - ۱۱۶۴ قمری

maxmūr-e tabrīzī (- 1751)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۰۳

ترجیع‌بند اوست. از مخمور (شاید مخمور تبریزی)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۸۲ر- ۱۸۴ر) [مختصر ف: - ۱۷۳]

● دیوان مخمور ملایری / شعر / فارسی

d.-e maxmūr-e malāyerī

مخمور ملایری، ق۱۳ قمری

maxmūr-e malāyerī (- 19c)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۱

مخمور تخلص شاعری از شعرای قرن سیزدهم هجری می‌باشد، از قصیده‌ای که در شکرگزاری از حکومت اسدالله خان بر تویسرکان و ملایر انشاء نموده و در ورق ۶ نسخه می‌باشد استفاده می‌شود که ملائری یا تویسرکانی است، آثار زیرین چند قصیده‌ای است که در مدح شاهزاده اعتضاد السلطنه گفته و تخلص مخمور در همه آنها موجود، و ۲۵۰ بیت می‌باشد، برای نشان دادن طرز فکر و طبع وی چند بیت از اول و آخر نسخه را در اینجا می‌آورم: آغاز: «بردرت ایدوست روی اضطرار آورده ام ×× فقر و مسکینی و عجز و انکسار آورده ام / لنگ لنگان دست بسته دل شکسته سرنگون ×× چشم خونین جان غمگین جسم زار آورده ام / آه حیرت اشک حسرت تاب محنت سوز غم ×× سینه محزون درونی سوگوار آورده‌ام»، انجام: «کزین سپس پس مدح علی و آل علی ×× بود دعای شه و پادشاه تبیانم / بود بود همه تا دل به سینه تنگم ×× بود بود همه تا جان بجسم نالانم / مدائح علی و آل او انیس دلم ×× دعای پادشه و شاه مونس جانم»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ به سال ۱۲۹۳ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷۵]

● دیوان مداح / شعر / فارسی

d.-e maddāh

مداح، رضا بن حسین، ق۱۳ قمری

maddāh, rezā ebn-e hoseyn (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۶

آغاز: هو الموفق. کتاب واضحة الحقیقة فی ذات و صفات و نعت و مدح و حدیث و پند و نصیحت و امثال آن. بسمله. ای آنکه هر که کرد بنام تو ابتدا ×× در هر سخن بخواهش یا ... (پاره شده) / گر ذات اقدس تو نگفتی صفات تو ×× کس را نبود قدرت گفتن ... (پاره شده) / هر چند گر نه لطف تو شامل شدش بحال ×× سید کجا و آمدنش اندرین سرا؛ **انجام:** چو این زن یکی بهتر از صد هزار ×× درین در چو تو مرد بی اعتبار / نباشد ز گفتار حاصل مراد ×× برو سیدا کسب کن اعتقاد
از سید رضای مداح پسر حاجی سید حسین تهرانی عطار مشهدی که در کابل می‌زیسته ولی شیعی اثنا عشری بوده است، غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «سید» و یکی از غزل‌های یائی آن در پاسخ ملا مقبل است و به خواهش ملا محمد حسین ذاکر سروده شده سپس قصیده است و مخمس و مثنوی در ستایش امامان و نجف و کربلا و طوس و معجزنامه پیامبر و علی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۲۳۶]

● دیوان مداح / شعر / فارسی

d.-e maddāh

مداح، میرزا محمد معلم، ق۱۴ قمری

maddāh, mīrzā mohammad-e mo‘allem (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۹

آغاز: روم به گوشه غربت غریب وار بنشینم ×× که جای خالی (کذ) باب بزرگوار نبینم؛ **انجام:** حسین نو گل باغ رسول را کشتند ×× بخاک خون تن پاکش بکربلا شستند
از شاعری متخلص به مداح است که بنا به قول مسموع ناظم همان واقف نسخه میرزا محمد معلم بابکی می‌باشد. این نسخه مثنوی طولانی است که از وصیت نمودن حضرت فاطمه زهرا (س) شروع و بعد به وفات آن حضرت و وقایع کربلا، حدیث در مصیبت حضرت امام زین العابدین، امام محمد باقر، و دیگر ائمه و در وصف امام زمان علیهم السلام و خریدن نرجس خاتون ار

حضرت امام علی نقی (ع) و فرستادن وی به بغداد، ختم می‌شود؛ خط: نسخ بدخط و مغلوط، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۴؛ واقف میرزا محمد معلم، تیر ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوای، ۲۶۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۲۶]

● **دیوان مداری** / شعر / فارسی

d.-e madārī

موجود، عبدالجلیل مداری، ق۱۳ قمری

mowjūd, ‘abd-ol-jalīl-e madārī (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۸۴

آغاز: آغاز مقدمه: کلامی که زینت بخش عنوان سخن است حمد آفرینی است که غنچه دلها بی مشاطگی نسیم فیضش چمن آرای شگفتگی نمی‌شود. آغاز قصائد: الصلاة ای آستانت قبله دنیا و دین ×× حق ترا نفرست الارحمة للعالمین / آغاز غزلها: رواجی داده دیوان درد بی قراری را ×× نوشتم جای بسم الله مد اشک جاری را؛ **انجام:** ندارد یأس ره در حضرت تو ×× که وسعت کل شیء رحمت تو / بحق آل و اصحاب پیمبر ×× برحمت جانب موجود بنگر

حدود دو هزار بیت در غزل با چند قصیده در آغاز در مناجات و مدح خاتم انبیا و علی مرتضی علیهما الصلاة و السلام، که پس از دیوان هندیش به نظم کشیده شده است. شاعر مقدمه‌ای بر دیوان خود به نثر نیز افزوده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی مولائی، تا: دوشنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۴۶ق (در عصر شاعر)؛ مجدول به شنگرف و لاجورد؛ جلد: گالینگور سبز، ۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۹۶]

● **دیوان مدایح** / فضایل و مناقب / فارسی

d.-e madāyeh

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۸

آغاز: سپاس از اندازه بیرون و یتایش از تقریر و تحریر افزون، خالقی را جلت عظمته سزاست که از ید قدرت به دو حرف کاف و نون؛ **انجام:** نشیته بر در تو خیالی مجرم ×× بشور ز نامه آن زنگ کفر و رنگ سیاهی

مجموعه‌ای از مدایح و مناقب اهل بیت (ع) است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۵۰گ (۲۲۰-۲۶۹)، ۲۲ سطر (۱۴×۲۸/۵)، اندازه: ۲۴×۳۴/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۳۱]

● **دیوان مدحی شوستانی** / شعر / فارسی

d.-e madhī-ye šūstānī

مدحی شوستانی

madhī šūstānī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۴

آغاز: شبی در گوشه خلوت نشستم ×× در عشرت به روی خویش بستم / در آمد از درم ناگه جوانی ×× پری رخ صورتی مهوش شبانی / به روی خویش افکنده نقابی ×× تو گفتی ماه بوده در حجابی؛ **انجام:** چنان چشم از جهان بر بست گویی ×× که هرگز از جهان نشنیده بویی / تو مدحی عزلتی بگزین چو آن مرد ×× که باشی روز محشر چون الف فرد

مثنوی از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۱۵-۲۰) [ف: ۳ - ۵۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۵

آغاز: گفت روزی به مناجات کلیم ×× کای جهان دار خداوند حکیم / بر دلم روزن حکمت بگشای ×× عدل در صورت ظلمم بنمای / گفت تاتو یقینت نبود ×× طاقت دیدن اینت نبود

مثنوی است، گویا از مدحی شوستانی. داستانی است در شرح حقیقت عدل ظلم نما؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۱-۲۳) [ف: ۳ - ۵۶۶]

● **دیوان مدرس گیلانی** / شعر / فارسی

d.-e modarres-e gīlānī

مدرس گیلانی، مرتضی بن شعبان، ق۱۴ قمری

modarres-e gīlānī, morteza ebn-e ša‘bān (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۴۰

مثنوی حکمة الاسرار اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان مدهوش تهرانی = ارشاد السالکین و انیس العاشقین** / شعر / فارسی

d.-e madhūš-e tehrānī = eršād-os sālekīn va anīs-ol ‘āšeqīn

مدهوش تهرانی، اسماعیل، ق۱۳ قمری

madhūš-e tehrānī, esmā‘īl (- 19c)

چاپ: با عنوان ارشاد السالکین و انیس العاشقین در سال ۱۲۹۰ ق در ۲۴۰ ص چاپ شده است

[الذریعة ۱۰۲۴/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۲/۳؛ مشار فارسی ۲۳۶۸/۲؛ دنا ۳۷۲/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۳۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۱

غزل است به ترتیب تهجی و ترجیعات با دیباچه منثور در آغاز و یک مثنوی در شرح مثنوی در پایان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا،

تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۷گ، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۴

منتخب غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ - ۱۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۰

آغاز: منت ایزد را که [...] بود بود جان کند ×× در عدم روح آفریند روح را انسان کند؛ **انجام:** تو چو مدهوش بیا خاک ره رندان باش ×× که ز مردم صفتی تاج سر ما باشی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ در ابتدا مقدمه‌ای در معرفی دیوان و سراینده آن به سبک ادبی در سه صفحه؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۰۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۵

آغاز: مدهوش صهبای فنا و پیمانه نوش خمخانه بقا زهی عارف امی که زبان بیانش کلید خزینه ... حرف الالف / اگرم سر برود عشق تو از سرما را ×× مختصر می‌نرود ور برود سرما را؛ **انجام:** چندای مدهوش همچون بی هشان ×× قصه خوانی در بر دیوانگان / گر ترا چون هوشمندان هوش بود ×× از سخن گفتن لب خاموش بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ مجدول محرر، کمندکشی شده به شنگرف و لاجورد، دارای سرلوح مذهب مذیل به کتیبه مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۹۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۵

کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۸۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۸گ، اندازه: ۱۴/۱×۲۱سم [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۴۰

آغاز: دیباچه: بسمله. مدهوش صهبای فنا و پیمانه نوش خمخانه بقارهی عارف امی که زبان بیانش کلید خزینه علوم لدنی ... در دست پر از باده کهن جام بلور است. آغاز دیوان: قافیه حرف الف: اگرم سر برود عشق تو از سرما را ×× مختصر می‌نرود ور برود سر ما را / در خرابات نهادم بدر میکده سر ×× تا بخوانند مگر خادم آندر ما را / ... / دست نراد عطای تو گشادار ندهد ×× ماند این مهره چو مدهوش بششدر ما را؛ **انجام:** یک حرف ز نکته ای بست مدهوش ×× این نکته بگو باهل اسرار/ پیدا نبود کسی بجز دوست ×× بر هر چه نظر کنم نه جز اوست

غزلیات به ترتیب تهجی نزدیک ۲۲۰۰ بیت، قصاید و مطالب پراکنده و هزلیات و ترجیع‌بند در ۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی علی عطار تهرانی، تا: سه‌شنبه ۲۸ صفر ۱۲۹۷ق، به خواهش حاجی محمد حسن معمار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۵گ، ۱۸ سطر (۷×۱۶) اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۷/۱

آغاز: اگرم سر برود عشق تو از سر ما را ×× مختصر می‌نرلود ور برود سر ما را / در خرابات نهادم به در میکده سر ×× تا بخوانند مگر خادم آن در ما را؛ **انجام:** من افتاده ز پا را که توان دست گرفت ×× بجز از ناله شبگیری و آه سحری / رمز توحید ز مدهوش شنو از مطلع ×× که نگفته است کسی قصه بدین مختصری

دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۸گ (۱پ-۶۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۲۱]

۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰/۳

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، کا: کریم فراهانی، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۳۷]

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰/۴

ترجیعات او [نشریه: ۵ - ۶۳۷]

● دیوان مدهوش عربستانی / شعر / فارسی

d.-e madhūš-e ʻarabestānī

؟ مدهوش عربستانی، مبارک خان، ق۱۱ قمری

madhūš-e ʻarabestānī, mobārak xān (- 17c)

[الذریعة ۱۰۲۴/۹؛ دنا ۳۷۲/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۰۷

آغاز: رابطه الفت بیگانگان ×× عقل فروشنده دیوانگان / فی المدح: خاور دارا نسب کی کلاه ×× داور حیدر لقب دین پناه/ سبب نظم کتاب: می‌گوید که در سفر بودم و عتبات به خصوص کربلا را زیارت کردم و به بغداد آمدم؛ بعد دو شش روز که ام البلاد ×× حامله شد بندر عباس زاد / یافت فلک بنده بلباسیم ×× کرد روان زود ز عباسی ام ... مرکب فرخنده به باد امید ×× از پس یک هفته به مسقط رسید / صاحب آن مرکب دریا مسیر ×× بود جهان دیده کسی بی نظیر / کامل روشن دل و روشن ضمیر ×× نام ورا ناصر و والد نصیر ... یک دو سه روزی که به بحر اندرم ×× دامنی از گنج گهر آورم؛ **انجام:** چون خود به طمع در احتیاجند ×× پیوسته به خلق در لجاجند

مثنوی اوست، پاره‌ای از عنوانها: الباب الاول فی المتقابلات(که خود به مباحث تقسیم شده مانند فقیر و غنی)، باب دوم فی التنبیهات (طینت تجارت و جز اینها)، باب سوم فی مراتب الشوق (ذوق و شوق و جز اینها)، باب چهارم فی الصفات المحموده (حیاء و ادب و معرفت و جز اینها)، باب پنجم فی الذمائم (جهل و جز آن)؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه مخمل، ۶۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۵/۸سم [ف: ۴ - ۷۲۱]

● دیوان مدهوش گلپایگانی / شعر / فارسی

d.-e madhūš-e golpāygānī

مدهوش گلپایگانی، محمد صادق بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

madhūš-e golpāygānī, mohammad sādeq ebn-e fath-'alī (- 19c)

[دنا ۳۷۲/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۳۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۳/۳؛ الذریعة ۱۰۲۴/۹]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۶

آغاز: سبحانک اللهم یا ذالجود و الکرم؛ **انجام:** نایاب بود خامه ندانم تا چند ×× دل در غم خامه خواهد بودن

شامل:منشأت، سرمشق جنون، سر العزیز، مثنوی پندنامه موسوم به «آینه سرغیب» قصاید، غزلیات، مقطعات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۷ق؛ در خاتمه یکی از رساله‌ها شاعر نام خود را به صراحت نوشته و تاریخ ۱۲۴۷ق را ذیل آن ضبط کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سبز، ۱۸۲گ، ۱۶-۳۰ سطر (متن و حاشیه)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۵۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۷/۵

آغاز: دل به اغیار به بستی یارا ×× رفتی و عهد شکستی ما را؛ **انجام:** لیلی از دیدار مجنون دور نیست ×× وای بر چشمی که او را نور نیست

غزلیات دیوان می‌باشد، که به ترتیب تهجی آمده است و در انتها رباعیات و مثنوی نیز افزوده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از خود مدهوش؛ مهر: «الراجی سیف الله»، «سیف الله بن محمد حسین»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱۰۶-۱۸۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۹۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۲۸

آغاز: الحمد که زد باز در این کاخ معلق ×× خور بر سر ایوان حمل بیدق ابلق؛ **انجام:** خواست مدهوش سال تاریخش ×× عقل گفتا که مهد علیا ساخت

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ سپس سه بیت که گویا از دیگری است؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴گ (۷۶پ-۱۰۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۸-۱۸۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۲۹

آغاز: ای صبا ای محرم آوارگان ×× ای صبا ای چاره بیچارگان / ای صبا ای قاصد عشاق زار ×× محرم پیغام «مدهوش» فگار؛ **انجام:** چون کنم مدهوش هوش مست نیست ×× حرف بسیار است و گوش مست نیست

چند مثنوی که به مناسبت‌هایی سروده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۰۱پ-۱۰۸پ متن و هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۸ - ۱۸۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۳۱

آغاز: دل باغیار ببستی یارا ×× رفتی و عهد شکستی ما را (؟)؛ **انجام:** بر بست هر آنچه پنجه عقل گشود ×× بگشود هر آنچه دست تقدیر به بست

غزلیات و رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۸ق؛ با یک سرلوح اکلیلی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۸گ (۱۳۹پ-۲۳۷ر متن و هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۳۰/۷سم [ف: ۸ - ۱۸۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۷۴/۴

قصائد اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۷۱ر-۱۱۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۵ - ۱۷۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۷۴/۵

غزلیات و رباعیات؛ ۱۵۸گ (۱۱۱ر-۱۵۸پ) [ف: ۲۵ - ۱۷۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۸/۱ و ۳۸۸۹-عکس

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی B11660. به فرموده میرزا محمد مهدی پسر میر سید احمد؛ خط: نستعلیق، کا: سید کمال الدین، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۲۵۵ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۸۸/۲

غزلی از مدهوش گلپایگانی در مدح علی علیه اسلام با این مطلع: «اگر شیر یزدان نگهبان نمی‌شد ×× بکس ثابت آن ذات یزدان نمی‌شد»؛ خط: نستعلیق، کا: قراجه داغی تبریزی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۱۷ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۱۸۳]

● دیوان مذنب / شعر / فارسی

d.-e mozneb

مذنب تبریزی، فتحعلی بن حسن، ق۱۳ قمری

mozneb-e tabrīzī, fath-'alī ebn-e hasan (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴۸

از مذنب است ماده تاریخ هم دارد و در آن شعر او و در گفتگوی نادان و دانا (۲۰۵-۲۱۱) هم هست با شعر میرزا عبدالرحیم حیران (مورخ ۱۲۸۵ به خط مذنب در ص ۱۲۲-۱۲۳) و قصیده عربی احمد بن لطفعلی تبریزی به روش قصیده هاتف با دیباچه منثور عربی (۱۴۳-۱۶۱) و شعر اسماعیل بن عبدالرحیم مورخ ۱۳۰۲ (۲۲۲)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۴۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۳/۱

آغاز: ای مسیحی زاده فریاد از دو چشم مست تو ×× با همه زهد و

ورع آخر شدم پا بست تو / دام صد صیاد بشکستم نیفتادم بدام ×× خوب صیدم کرده ای جانا بنازم شست تو
غزلیات و رباعیات در آن بدون ترتیب نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً در اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۴ص (۱-۹۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۰۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۳/۲

غزلیات و رباعیات؛ ۱۵۴ص (۹۵-۲۴۸) [ف: ۳ - ۳۰۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۳/۳

آغاز: یکشب انیس من نشود گر خیال تو ×× پهلو بروی خار بود تا سحر مرا
غزلیات و رباعیات در آن مرتب به ترتیب حروف تهجی است و این بخش در حدود دو هزار و دویست بیت است؛ ۱۵۸ص (۲۴۹-۴۰۶) [ف: ۳ - ۳۰۱]

● دیوان مذنب / شعر / فارسی

d.-e mozneb

عطری، احمد بن شیر علی، ق۱۴ قمری

'atrī, ahmad ebn-e šīr-'alī (- 20c)

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۷۰

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... و بعد اگر چه ا ین بنده احمد بن شیر علی الشهیر به عطری ... را لیاقت این منصب نبود که در میان شعرا عرض اندام نمایم؛ آغاز اشعار: شد نیمه شعبان و شدم خرم و خندان ×× بلبل به نوا آمده در طرف گلستان؛ **انجام:** مذنب محزون به گوشه ای شده قانع ×× احمد عطری مقیم مسجد جامع
با مقدمه‌ای به نثر. اشعار در مدح و مرثیه ائمه و پند و اندرز و غالباً سست و عامیانه است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با نقش طوفانی، ۵۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۵۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۶۲

آغاز: دوازده مرحوم محتشم تضمین شده ... عالم امکان پر از غم است؛ **انجام:** دست شستی از حیات خویش پاک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● دیوان مذهب / شعر / فارسی

d.-e mazhab

مذهب اصفهانی، محمد علی بن ابی طالب، ق۱۴ قمری

mazhab-e esfahānī, mohammad 'alī ebn-e abī-tāleb (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۲

آغاز: بودم نشسته دوش و دل از جور آسمان ×× بود آنچنان که کس نبود یا رب آنچنان
قصیده شاگردیه محمد علی مذهب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۶۱ر-۶۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۴]

● دیوان مراثی / مراثی / فارسی

d.-e marāsī

وصال شیرازی، محمد شفیع بن محمد اسماعیل، ۱۱۹۷ - ۱۲۶۲ قمری

vesāl-e šīrāzī, mohammad šafī' ebn-e mohammad esmā'īl (1783 - 1846)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۶۳-۵۳/۷۳

آغاز: من کلام فخر العارفین ... هزار و یکصد و هشتاد و پنج رفته ز سال ×× که کس ندیده خوشی در جهان به هیچ احوال
ترکیب‌بندها و قصاید و قطعاتی است در مصیبت جانگداز امام حسین علیه السلام که در سال ۱۱۸۵ سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد، بی‌تا؛ ۲۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۳۵]

● دیوان مراثی / شعر / ترکی

d.-e marāsī

میرزا عبدالله

mīrzā 'abd-ol-lāh

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۹۵/۱

آغاز: کردی جفا چه قدر به پیغمبر ای فلک ×× شمشیر کین زدی به سر حیدر ای فلک
اشعاری است ترکی در مرثیه حضرت سید الشهداء (ع) و اصحاب آن حضرت، و ضمناً مراثی به فارسی یا عربی به طور متفرقه از شعرای مختلف نیز آورده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در صفحه ۲۹ اشعاری به فارسی به خط حاجی ابوالفتح خان نوشته شده، در صفحه ۳۷ نیز اشعاری به ترکی توسط میرزا مهدی تسوجی به تاریخ ۱۳۶۷ نگاشته شده، در صفحه ۷۳ شخصی (احتمالاً حاجی علی یا همان حاجی ابوالفتح خان)، نوشته: «این یادگار مرحوم میرزا عبدالله بود رضوان الله علیه، هر گاه مرا اجل درک کند از اولاد من هر یک اهل منبر شد مال اوست در صورت عرم به میرزا مجید بدهید بشرط اینکه هر پنج‌شنبه یس ختم میرزا عبدالله و من کند»؛ ۳۹گ (۱پ-۳۹)، اندازه: ۱۳۵/۵×۲۰سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۷۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۶۶/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۴ - ۹۰]

● **دیوان مراثی** / مراثی / فارسی
d.-e marāsī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۰۸-۱۴/۱۵۸
آغاز: جدا کنند سر از تن موالیانت را ×× شهید ظلم نمایند پیروانت را / علی اکبرت از تیغ پاره پاره شود ×× تهی زاصغر تو تخت گاهواره شوا؛ **انجام:** کند به خدمت جد بزرگوارش عرض ×× بود اطاعت امر تو بر ... / ولی ز روز ازل عهد کرده حق با من ×× که روز حشر ببخشد ...
مجموعه‌ای است که در آن مراثی چند شاعر جمع‌آوری شده است. اسامی شاعران و نام مراثی آنها چنین است: دوازده بند محتشم، دوازده بند فیاض، اشعاری از مقتل مقبل اصفهانی، در موارد مختلف، و مرثیه‌ای از الفتی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۳۶]

● **دیوان المراثی = مجالس** / تاریخ معصومین / فارسی
d.-ol marāsī = majāles
مجالسی است در مصیبت و مراثی اهل بیت علیهم السلام از حضرت فاطمه زهرا (ع) تا امام زمان (عج) همراه با اشعار زیادی از شعرای مختلف، بسیاری از برگ‌ها نانوشته است و مؤلف ظاهراً موفق به تکمیل آنها نگردیده است. این نوع مجموعه‌ها، معمولاً دفتر یادداشت اهل منبر بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۸
آغاز: شاه را به بود از طاعت صد ساله و زهد ×× قدر یک ساعت عمری که در او داد کند؛ **انجام:** این همه که باز باشد که فراز ×× آندر توبه نباشد جز که باز
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: کاغذی ابری با مقوا؛ ۱۴۴گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۳۶۲]

● **دیوان المراثی** / شعر / فارسی
d.-ol marāsī

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۸۴
بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

← دیوان مراثی دخیل مراغی ≻ دیوان دخیل مراغه ای

● **دیوان مراغی** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e marāqī
مراغی، علی نقی
marāqī, 'alī naqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۰/۲
آغاز: دیدی که دل و دین مرا برد به یغما ×× با زلف چلیپای خود آن دلبر زیبا / مانند وی آهو بچه شیر شکاری ×× نشنیده ندیده است کسی در همه دنیا؛ **انجام:** افسوس بر اسلام که از کشور ما رفت ×× از بس که خطا دید زما از بر ما رفت / با بودن او امن وامان بود ز آزار ×× وز رفتن او پیش چها بر سر ما رفت / نه روس و نصارا نه رومی و نه اکراد ×× نه لیسه و نه قحط و غلا رفت
در آغاز یکی از غزلیات تاریخ سرودن «عید نوروز در سنه هزار و سیصد و بیست هشت هجری در روز نهم ربیع الاول که عید نوروز و عید الزهرا در یک روز بوده است» نوشته شده (۳۱پ). در اشعارش اشاراتی هم به مردم تبریز و مشروطه دارد و از سرانجام مشروطه به بدی یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ چند ستونی؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: مقوا، روکش پارچه ترمه، ۱۳گ (۲۹پ - ۴۲ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۷۰]

● **دیوان مرتضی** / شعر / فارسی
d.-e morteza

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۷/۲-ف
نسخه اصل: نسخه آقای حاج سید ابوالفضل سعیدی ریحان یزدی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۸]

● **دیوان مرتضی** / شعر / فارسی
d.-e morteza

تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۲۶
مرتضی معاشر شاه عباس ش ۲۴۱۲؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۳۹]

● **دیوان مرتضی المغفور امیر حاج** / شعر / فارسی
d.-e morteza al-maqfūr amīr hāj
مرتضی المغفور امیر حاج
mortazā al-maqfūr amīr hāj

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۱۳-عکس
نسخه اصل: کیمبریج، برون (۱۱). قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۲]

● **دیوان مرتضی قلی** / شعر / عربی
d.-e morteza qolī

مرتضی قلی بن نظام الدوله، ق۱۳ قمری
morteza qolī ebn-e nezām-od-dowle (- 19c)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. نحمدک اللهم یا نصر دین العرب بمعتمد صدر دیوان الادب ... الق العصا و البشر بنیل مراد ×× فلقد اعاد البشر دهر عاد؛ **انجام:** لازال مامون الحمی فی ظله ×× کنف البریة ما ترنم شاد. نجرت و تیسرت بعون الله المیسر علی یراع ناظمه الناثر الفقیر الی عفو مولاه اللطیف ابن نظام الدوله مرتضی قلی الشریف عفی الله عن جرائمها فی ۱۲۷۵.

قصیده، در این نسخه ناظم و سراینده و کاتب قصیده مرتضی قلی ابن نظام الدوله است که پس از یک مقدمه منثور به زبان عربی در خصوص مدارج ادبی خویش و مدح پادشاه وقت ناصرالدین شاه قاجار قصیده‌ای با عنوان و نام پادشاه مزبور سروده و تقدیم داشته؛ خط: نسخ خوب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ مجدول مذهب، با کمند زرین؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنة؛ کاغذ: اصفهانی نباتی، جلد: تیماج گلی رنگ، ۱۲ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۹۷۱]

● **دیوان مرتضی قلی خان شاملو** / شعر / فارسی
d.-e morteza qolī xān-e šāmlū

شاملو، مرتضی بن حسن، ق۱۱ قمری
šāmlū, morteza ebn-e hasan (- 17c)

[فرهنگ سخنوران ۵۳۴؛ الذریعة ۱۰۲۷/۹؛ دنا ۳۷۴/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۱

آغاز: سبحان الله چه دردمندی؛ **انجام:** فتاد داغ دلم شرح مرتضی چه عجب ×× اگر چراغ نشیند در انجمن گستاخ

با دیباچه ای به نثر از خود شاملو؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ راسته و چلیپا، با دو سرلوح زرین، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن یشمی، ۴۷گ، اندازه: ۱۲/۸×۸سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۶۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۳ص (۲۸-۷۰ هامش)، ابعاد متن: (۱۸/۵×۳۱/۵) سطر، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳ - ۸۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۵۸

آغاز: (دیباچه): موزون ترین کلامی که غزل سرایان انجمن شوق و مودت به ادای فحوای آن زبان بیان گشایند. (غزل): به حمد خالقی سازم. زبان خویشتن گویا ××که پیدا کرد از یک لفظ کن، دنیا و ما فیها (ص ۳۰)، (مثنوی): شبی از غم چو زلف آشفته بودم ×× به صد اندیشه دل، خفته بودم

سروده‌هایی ست با سربندهای «هو المظفر هو الظفر» و دو تخلص «ظفر» و «مرتضی». هر چند در منابع در دسترس تخلص «ظفر» را از وی نیافتم. سروده‌هایی پراکنده است، در قالب‌های قطعه، قصیده. غزل، ترکیب و رباعی و مثنوی از وی در این «جنگ» با دو دیباچه نثری، گذشته از اینها منظومه‌های مستقلی از وی در این مجموعه هست: ترجمه مناجات حضرت علی «ترجمه یا سامع الدعاء»، تصحیح بوستان، کلمات خواجه عبدالله، پیر هرات به نظم، سروده‌هایی است از او به‌گونه پراکنده، در قالب‌های گوناگون، قطعه و غزل، نمونه‌ای از تخلص او: «غم درویش خورد هر که به غم یافت «ظفر» ×× «مرتضی» آه دل اهل دعا شمشیر است» (ص ۱۴۳ متن)، «ز خاموشی «ظفر» چیزی دگر بهتر نمی‌باشد ×× زبان بر بند و دل دل شو به ذکرش روز و شب گویا». دیباچه نثری از ص ۳۰ ستون ۱ آغاز می‌شود. «آورد «ظفر» باد صبا گردی از آن کوی ×× صحرای دلم دشت ختن گشته ز بویش» (ص ۵۴ هامش)؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹-۱۰۸۹ق [ف: ۳ - ۱۴۲]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۶۰

آغاز: (دیباچه): شد این دیباچه تاج فروش خورشید ×× کمر چون خامه می‌بندم به توحید ... (سروده ها): دمی که جام وصالت شود حواله ما ×× برابر است به عمر هزار رساله ما

(ص ۲۸-۷۰ هامش ۲) پس از دیباچه نثری، گزیده سروده‌هاست از الف تا لام. با تخلص «ظفر» و «مرتضی». تخلص: «ای «ظفر» از باده لهو و لعب ×× توبه مردانه باید کرد عاقبت» (ص ۳۵)، «اختیار خرد و صبر ز کف بیرون رفت ×× «مرتضی» شهره ایام ز بالای تو شد» (ص ۴۱) و دیگری: «بگیر دست «ظفر» را وگونه، زین سر کوی ×× ز شور گریه سرشار می‌برد آبش»، در جواب محسن فیض کاشانی (ص ۷۱ هامش ۲) ترکیب‌بند (ص ۷۳ هامش ۱ و ۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹-۱۰۸۹ق [ف: ۳ - ۱۴۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۰۵

آغاز: مویی شدم ز دوریت ای خوش کمر بس است ×× بگذار تا بگرد تو گردم دگر بس است؛ **انجام:** حرف نگفته گوهر گنجینه دلست ×× از او نهفته صیقل آیینه دلست

خط: شکسته، نستعلیق، کا: مجد الدین محمد بن فضل الله ساوجی، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۳ق، برای نایب السلطنه؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۴گ، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۷سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۶/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۸/۶سم [ف: ۷ - ۴۳۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۲۱

آغاز: محرم آمد و گردید تازه نخل الم ×× ازچشم ماتمیان کرد گل شکوفه غم؛ **انجام:** اگر چه مجرم شرمنده حسین توام ×× باعتقاد خودم حسین توام / مرا به بخش زگرداب غم نجاتم ده ×× بکربلای شه تشنه لب براتم ده

واقعه حضرت علی اکبر؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۲۹۹]

● **دیوان مرجانی** / شعر / عربی
d.-e marjānī

مرجانی، عبدالله بن محمد
marjānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۸/۱۴
قصیده از اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق [ف: ۵ - ۲۳۲]

● **دیوان مردوخ** / شعر / فارسی
d.-e mardūx

مردوخ، محمد، - ۱۳۵۴ قمری
mardūx, mohammad (- 1935)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۰۵
آغاز: بود در عهد رسول و صحبت وال ×× مذهب اسلام چون آب زلال؛ **انجام:** خلق را تقلیدشان بر باد داد ×× ای دو صد لعنت برین تقلید باد
در گمراهی مجتهدان و ناروایی پیروی از ایشان از مردوخ کردستانی، با شرح در زیر صفحات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: فروزانفر؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ، ۱۰ سطر (۷×)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۲۴]

● **دیوان مرشد بروجردی** / شعر / فارسی
d.-e moršed-e borūjerdī

مرشد بروجردی، - ۱۰۳۰ قمری
moršed-e borūjerdī (- 1621)

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۰/۱
آغاز: چمن ز سبزه و گل آنچنانکه پنداری ×× شدست از خط رخسار یار عکس پذیر؛ **انجام:** در دار فنا مرشد ازو راضی باد ×× در دار بقا خدا ازو راضی باد
شامل قصاید و غزلیات و ساقی‌نامه و رباعیات است، جمعا در حدود ۲۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل، تا: ۱۶۰۳؟؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن عنابی، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [نشریه: ۶ - ۷۷]

● **دیوان مرشد کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e moršed-e kāšānī

نساج کاشانی، مهدی، ق۱۳ قمری
nassāj-e kāšānī, mahdī (- 19c)

کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۹۵
آغاز: ای فلک آه و فغان داد از این آزادی ×× به فغان پیر و جوان داد از این آزادی
منظومه‌ای است در سربازگیری اجباری؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد جعفر ادیب کاشانی،تا:۹ جمادی الاول ۱۳۴۸ق، جا: کاشان مدرسه سلطانی؛ ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: - ۸۰]

● **دیوان مروج الاسلام** / شعر / فارسی
d.-e moravvej-ol-eslām

مروج الاسلام، علی اکبر، ۱۲۷۱ - ۱۳۵۸ شمسی
moravvej-ol-eslām, ʻalī akbar (1892 - 1979)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷۶/۲
قصیده فاطمیه (ع) است، قصیده‌ای است دارای ۳۰ بیت از شیخ علی اکبر شفیق (مؤلف هدیة المحدثین) در مدح فاطمه زهرا (ع) و کاتب در آغاز آن نوشته «و چون این رساله. به مرکب چاپ نوشته شده بود قصیده فاطمیه که جناب مؤلف ... انشاء نموده در حاشیه نسخه نگاشته بود ... حقیر در آخر کتاب نگاشتم» مطلع قصیده این است: «ای در درج حیاء و آیه عظمی ×× سیده انبیاء مریم کبری»، شعر پایان: «چشم شفیق است سوی لطف تو امروز ×× تا که شفاعت نماییش تو به فردا»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریعتی فرزند ملا محمد حسین، تا: ۱۳۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج لیمویی، ۳ص (۲۴۲-۲۴۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۴۴]

● **دیوان مریض کرمانی** / شعر / فارسی
d.-e marīz-e kermānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷۱
آغاز: زیبد اگر که رشک برد گلشن ارم ×× بر این جهان که شاه جهان زد بوی قدم؛ **انجام:** روشنائی رفته از چشمم برون از مرگ اکبر ×× رحمی آخر بر من و این دیدهای اشکبارم
از شاعری با تخلص «مریض» معاصر مظفرالدین شاه که در کرمان و خراسان زندگی می‌کرده است. نسخه شامل مخمسات و غزلیات و قصاید و مثنوی در سوگ ائمه و در وسط نسخه داستان توبه یک جوان گناهکار به نثر و غزلی از صائب و اشعار مناجات‌گونه است و نیز قصایدی از ظهیر فاریابی در ده برگ افزوده شده است. در ادامه قطعاتی در مدح مظفرالدوله، در تاریخ بنای حسینیه و ساعی آن سید مداح یزدی در کرمان، تاریخ ورود سپه سالار اعظم به شهر طوس در سال ۱۳۲۲ق در هجو حکیم خراسانی، تضمین غزل حافظ، قطعه‌ای به نثر در تولد حضرت رسول (ص) ضمیمه می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: محمد تقی ادیب نیشابوری، مهر ۱۳۷۰؛ کاغذ: حنایی و شکری روسی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۲۷]

● **دیوان مسافر** / شعر / فارسی

d.-e mosāfer

مسافر

mosāfer

[الذریعة ۱۰۳۲/۹؛ دنا ۳۷۵/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۸

مثنوی معراج نامه اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور مشکی، ۹ص (۹۵-۱۰۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۵۵۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۹

آغاز: ... آن گل اندامان مشکین خط ×× تذور عندلیبانند چون طفل دبستانها؛ **انجام:** ز کلکت قطع شد این عقد پروین ×× که نظمت بهترست از جان شیرین

غزلیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: رجب علی بن مرحوم مشهد خوان، تا: ۶ رمضان ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۲۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۵]

● **دیوان مستقیم** / شعر / فارسی

d.-e mostaqīm

مستقیم، حسین

mostaqīm, hoseyn

چاپ: به سال ۱۳۳۷ش در تهران با عنوان «گل نوبهار» چاپ شده

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۹

چند قصیده و مخمس در مدایح حضرت معصومین علیهم السلام، و غزلیات و اشعاری متفرقه با تخلص «مستقیم» می‌باشد. این نسخه بخشی از دیوان شاعر است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۷۴گ، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۴]

● **دیوان مستوره** / شعر / فارسی

d.-e mastūre

مستوره، ق۱۳ قمری

mastūre (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ص ۵۳۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۱۲

رباعی از مستوره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۲۲۱پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۱۵-۳۸/۲۳۵

آغاز: ای نام نکوی تو سر دفتر دیوانها ×× وی مصحف روی تو زینت ده عنوانها / از رشک لب لعلت کان چشمه حیوانی است ×× گل خون شده می‌بینم غنچه به گلستانها؛ **انجام:** از عشق تو ای نگار اندر نارم ×× میسوزم ازین درد و دم اندر نارم

غزلیات، قصاید و رباعیات شاعری است با تخلص «مستوره»، از جمله قصیده‌ای در مدح امام علی (ع) دارد و نیز مثنوی در استغاثه که از چهارده معصوم نام می‌برد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۳۷]

● **دیوان مستوره زند** / شعر / فارسی

d.-e mastūre-ye zand

زند، مستوره، ق۱۳ قمری

zand, mastūre (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۷

آغاز: خاک پایت سب روشنی من گردید ×× چشم از خاک کف پای تو روشن گردید؛ **انجام:** قلاده مهر بر که بستی ×× ای من سگ چون تو سگ پرستی

در عنوان اشعارش نوشته: «مستوره، والده نواب شاهقلی میرزاست» طبق منابع دیگر، وی نیز از خاندان زنده بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۴]

● **دیوان مستوفی** / شعر / فارسی

d.-e mostawfī

مستوفی نیشابوری، فضل الله، ق۱۳ قمری

mostawfī neyšābūrī, fazl-ol-lāh (- 19c)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۱۱

آغاز: الاریح الصبا فامرر علی المحبوب و انزلها ×× مکن سستی تو در رفتن نما قطع منازلها؛ **انجام:** چه فضل الله زکیسویت شدم پابسته در کویت ×× همه شب بی مه رویت ندارم خواب چون پروین.

مجموعه غزلیاتی است که به سبک و تقلید از حافظ شیرازی سروده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، واقف: محمد علی ممکن سبزواری، خرداد ۱۳۵۴؛ کاغذ: نباتی، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۶۷۱]

● **دیوان مستوفی** / شعر / فارسی

d.-e mostawfī

مستوفی، اوحدالدین

mostawfī, awhad-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۷۲

آغاز: گردون فراشت رایت بیضای آفتاب ×× وز پرده‌های دیده شب شست کحل خواب؛ **انجام:** این خاک را ز جام رضا بخش جرعه ای ×× آن دم که دست ساقی لطفت دهد شراب

قصیده اوحد الدین مستوفی در مدح سلطان علی موسی الرضا (ع)؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۶۶پ–۳۶۷ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۴۵]

● **دیوان مستی** / شعر / فارسی

d.-e mastī

[فرهنگ سخنوران ۵۳۷؛ الذریعة ۱۰۳۴/۹؛ دنا ۳۷۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۴/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۳۶

آغاز: ای عکس جمال تو در قالب جان پیدا ×× از بهر تو برخویشم هم شاهد و هم شیدا؛ **انجام:** ناصرالدین شه غازی ملک نیک لقا ×× ساخت روی زمین را همه فرمانفرما

گویا رازی یا لکهنویی، چند قصیده در پایان در ستایش ناصرالدین شاه است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: عنایة الله، تا: قرن ۱۴؛ تملک: علی قاجار ظهیرالدوله در ۱۳۰۵؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: رویه پارچه، ۲۵۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۲سم [ف: ۲ – ۳۴۷]

● **دیوان مستی تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e mastī-ye tabrīzī

مستی تبریزی، ق۱۳ قمری

mastī-ye tabrīzī (- 19c)

[دنا۳۷۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۴/۳ «دیوان مستی معاصر ناصر الدین شاه»]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۸-۶/۸

آغاز: مقدمه: آموخت ما را درس محبت ×× ایزد ببخشد استاد ما را ... دردوره بیست و یکم انتخابات مجلس شورای ملی / آغاز: گرفتار غم عشق چه گلزارچه دام ×× یاد آنجا که بود منزل صیاد آنجا؛ **انجام:** در پیش تو نیست مشکلی نیست چه ما ×× از یاد تو غافلیم مشکل این است / پیداست جهان و اندرین پیدا نیست ×× یک ذره که از مهر علی پیدا نیست

غزلیات و رباعیات شاعری است با تخلص «مستی» که به گفته نصرت الله فتحی در مقدمه نسخه، شاعر معاصر با فتحعلی شاه قاجار و پدر سلطان محمود میرزا نویسنده «سفینة المحمود» می‌باشد. در اول نسخه مقدمه جالبی است از نصرت الله فتحی درباره این دیوان و شاعرش در سال ۱۳۴۴ شمسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴ – ۱۹۳۷]

● **دیوان مسرور** / شعر / فارسی

d.-e masrūr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳

آغاز: کنم من نامه را اول بنام ایزدی انشا

شامل قصاید و غزلیات بترتیب حروف تهجی، غالباً در غزل‌ها نام عبدالعلی شاه مذکور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق؛ ۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۲۵]

● **دیوان مسعود سعد سلمان** / شعر / فارسی

d.-e mas‘ūd-e sa‘d-e salmān

مسعود سعد سلمان، ۴۳۸؟ – ۵۱۵ قمری

mas‘ūd-e sa‘d-e salmān (1047 - 1122)

تقی الدین کاشانی در تذکره خلاصة الاشعار شماره ابیات مسعود را دوازده هزار نوشته و هدایت می‌گوید دیوان نزدیک به هیجده هزار بیت مسعود را به دست آورده‌ام. دیوان مسعود سعد به سال ۱۲۹۶ق و به سال ۱۳۱۸ش با تصحیح آقای رشید یاسمی استاد دانشگاه تهران و مقدمه مفصلی در شرح حال شاعر و معاصرین وی به قلم استاد نامبرده در تهران چاپ شده و این چاپ اخیر در حدود شانزده هزار بیت است. شامل: ۱. قصاید و مقطعات به ترتیب حروف تهجی برحسب قوافی، ۲. مثنوی در وصف امرا و درباریان و حواشی سلطان مسعود، ۳. ایضاً مقطعات در مدائح و مراثی و حماسه و غیره، ۴. غزلیات به نام دوازده ماه شمسی سی روز هر ماه بنا بر نام‌های هر یک از آنها پیش ایرانیان قدیم و هفت روز هفته و غزلیات مرتبه به حروف تهجی، ۵. رباعیات. (ابن یوسف شیرازی)

آغاز: چون نای بینوایم از این نای بینوا ×× شادی ندید هیچ کس از نای بینوا

چاپ: این دیوان به سال ۱۲۹۶ از روی نسخه نفیسی که در کتابخانه اعتضاد السلطنه بوده در طهران چاپ شده است؛ تهران، ۱۳۰۴ش، به کوشش محمد علی ناصح و پرفسور چایکین روسی

[الذریعة ۱۰۳۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۵/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲/۷: نشانی ۳ نسخه؛ دنا ۳۷۵/۵– ۳۷۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۹۶/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۶–ف

نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹

آغاز: زهی موفق و منصور شاه بی همتا ×× زهی مظفر و مشهور خسرو والا؛ **انجام:** مرکب جاه بیزوالش باد ×× جان دشمن فدای جانش باد.

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی، قطعات، رباعیات، مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۳۶۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳۳/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7793؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۰۵ق؛ ۱۶۳گ (۱-۱۶۴) [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳۲-ف

آغاز: اگر استاد الشعرا ابوالفضل مسعود بن سعد سلمان اصل وی از جرجان است مقتدای شاعران سخندان

نسخه اصل: موزه بریتانیا Egerton 701؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی مشهدی، تا: پایان رمضان ۱۰۰۸ق؛ با سرلوح بسیار زیبا، مجدول؛ ۴۰۵ص [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۴۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۷بخش۲ و ۱۸۳بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: - ۶۵ و ۱۲۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۹۱

آغاز: اصل وی از جرجانست مقتدای شاعران سخن و پیشوای عاشقان صادق بیان بوده؛ **انجام:** جداگانه سوزم زهر اختری ×× مگر هست هر اختری اخگری / یکی سنگ سختم که بگشاد چرخ ×× زچشم من آبی زدل آذری

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۱۰۰۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: طهماسقلی قراچه داغی با مهر «عبده طهماسقلی» (مربع)؛ مهر: کتابخانه مهندس بغایری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۰-۱۵۰]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۷/۱

قسمتی از دیوان اوست؛ خط: نستعلیق، کا: علی، تا: پنج‌شنبه ۵ شوال ۱۰۰۹ق، جا: داراب گرد؛ مهر: «یا قاسم الارزاق»، «قربانی کعبه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۶۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۰/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۱/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۵۴ وینفیلد (ش ۲۶۶۲). گزیده‌ای از دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی حسین، تا: رجب ۱۰۱۲ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۲/۴

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین شاه محمود زنگی عجمی کرمانی، تا: ۱۰ شوال ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه الوان، جلد: ساغری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۲سم [ف: ۸ - ۶۳]

۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،تا:شنبه۱۲ربیع الاول ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ - ۷۸]

۱۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۲۴

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۵۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: مقوایی، ۲۷۸گ [ف: - ۶۴]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۰

آغاز: موجود (در دیباچه منثور): ... خوانند و دیگر حکما به سریان محبت ... سروده ها: شکوفه طرب آورد شاخ عشرت بار ×× بوی نصرت و فتح آمد از نسیم بهار؛ **انجام:** با آنچه کند خدای بر ناید کس ×× کآن در که خدای بست نگشاید کس ...

حدود ۴۵۰۰ بیت است، دارای قصیده، قطعه، رباعی. در دیباچه یک رباعی از سید محمد جامه باف (فکری مشهدی) (- ۹۷۳ق) آورده شده؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به نوشته دارنده نسخه (سلطانی) به خامه اوحدی اصفهانی (بلیانی)، مؤلف عرفات العاشقین است، ولی برخی از غلطهای املایی این نظر را تا حدودی رد می‌کند؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه:۱۱× ۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۴

آغاز: باد بان برکشید باد صبا ×× معتدل گشت باز طبع هوا؛ **انجام:** کردار گران شدست و گفتار ارزان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ از نسخه شماره «۴۷۵۳» آستان قدس کامل‌تر ولی ناقص و مغلوط است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۱۴گ، ۱۹ سطر (۶/۳×۱۴)، اندازه: ۱۱/۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۵۰۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد، در پایان آمده که نسخه را علی کاتب در ۹۱۷ در هرات نوشته ولی ساختگی است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۵۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۰۵]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۴-عکسی

آغاز: شاها جهان پناهی و شاه جهانیا ×× در چشم جور و عدل پدید و نهانیا؛

اصل نسخه: گنج بخش ش ۱۲۶۸۷ فهرست نشده. ۲۵۹۸ بیت قصیده و رباعی، گزیده سروده‌های اوست؛ متن و کناره؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۱؛ ۴۲گ (۹۰-۱۳۲ متن و کناره) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف:۱۶-۲۰۳]

۱۷. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، یادداشتی در اهدای کتاب به خانلر میرزا به سال ۱۲۵۱ با مهر «آرایش خسروی محمد حسن» (مربع)، مهر «جلال الدین» (بیضی) به سال ۱۲۷۵ آمده که کتاب را احتشام الدوله به وی اهدا کرده با مهر «احتشام الدوله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۷۵]

۱۸. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** آخر نگذاردم فلک چون رازی ×× آخر بجهد فضل مرا بازاری

شامل قصاید مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی در متن و حاشیه، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند، غزلیات و رباعیات و مثنوی بدون رعایت ترتیب تهجی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ دارای یک سرلوح مستطیل، مجدول؛ اعتماد الدوله یادداشت کرده که این کتاب متعلق به مرحوم اعتضاد الدوله عین الملک خان سالار دولت علیه ایران بوده و اینک مال من است و نمی‌دانم خط کدامیک از خوشنویسان بوده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی عنابی، ۴۸۵ص، ۱۷ سطر (۹×۲۹)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: - ۱۶۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۹/۴

آغاز: سپاه ابر پنهانی ز دریا رفت بر صحرا ×× نثار لؤلؤ لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** صدای کوسش رعدی فکنده در گوهر ×× سرشک تیغش، سیلی گشاده از هر غار

تنها شامل ۱۱۷۱ بیت است و به قسمتی از ردیف راء از قصاید منتهی می‌شود؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: میشن سیاه، ۹۵ص (۲۵۹-۳۵۳)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۴۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳-فیروز

تا حرف راء است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج سبز، ۳۱۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۴

آغاز: بسمله، ای نام تو بخشنده بخشنده ارواح ×× آیات رسالت را انفاس تو الواح؛ **انجام:** سوی تو کنم گذر چو پی برگیرم ×× با عشق چنین دل از تو کی برگیرم

شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف قوافی، رباعیات و بعضی قصاید، ایضاً قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف قوافی، ترجیع‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۳۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۳۲۳]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۲

بخشی از دیوان.؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در صفحه ۱۴۹ تا ۲۵۱ اشعاری از نویسنده نسخه و دوای مسهل و اشعار عربی از ابی نواس و در صفحه ۲۵۲ اشعار فارسی سید مهدی متخلص به یموت دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹ص (۲۳۸-۲۴۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۹سم [ف: ۵ - ۸۶]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۸

آغاز: بسمله، سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا ×× نثار لولو لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** ای سر خلق سایه عدل خدای ×× بخشودنیم بر من مسکین بخشای

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب حروف تهیجی آخر قوافی از الف تا یاء، ترجیع‌بند، مقطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مطالبی به خط مرحوم وحید دستگردی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۹۹]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۲

در حدود ۱۴۰۰۰ بیت شعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۷۲ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۲۷۵ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۸]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** رنگ از رخ من نبردی و رنگ آوردی ×× گر دل ندهی مده چه جنگ آوردی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ با تصحیح سلطانی؛ مهر: حسین قلی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۴۷]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۰۷-۱۱/۷

آغاز: تیغ او بر فناء عمر دلیل ×× جود او بربقای عیش گوا / بس نباشد سخاوت او را ×× زاده کوه ماله دریا؛ **انجام:** هرگه که به پیراهن تودر نگرم ×× از رشک وحسد پیراهن خود بدرم / از جامه بهرمان تورشک برم ×× کو بربر توست وبربرت نیست برم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴- ۱۹۳۸]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۵

آغاز: سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا ×× نثار لؤلؤ لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** سوی تو کنم گذر چو پی بر گیرم ×× با عشق چنین دل از تو کی برگیرم

قصاید و غزلیات و قطعات؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ مجدول به زر، دارای تحریر و کمند؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۶۶گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۵۸]

۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۳۶

خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ قطع: رحلی کلفت [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۲۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۲۳

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۳]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفزود چو کوه قوت شعر بمن ×× شد ختم در نبوت شعر بمن

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن مهدی ماهانی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۰۷ق، جا: نوریه انوریه کرمان (آستانه شاه نعمة الله ولی کرمانی)، برای سردار محمد حسن خان؛ مجدول سرخ و آبی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۸]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

۳۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی بن حاجی مهدی قلی سرابی، تا: ذیحجه ۱۲۵۳ق؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۴۶]

۳۳. تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی بن حاجی مهدیقلی سرابی، تا: ۱۲۵۳ق، برای قهرمان میرزا؛ کاتب رضاقلی مورخ می‌باید باشد یعنی پدر ممتحن الدوله سقافی. [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۳

آغاز: مقصور شد مصالح کار جهانیان ×× بر حبس و بند این دل رنجور ناتوان؛ **انجام:** با اینهمه احتشام و حشمت که تراست ×× از رفعت تو چرخ ثناگستر اوست

قصیده و غزل و قطعه درهم است با مقداری رباعی در حدود دو سوم دیوان مسعود سعد سلمان که چند چاپ خورده و هیچیک از آنها در خور اعتنا و قابل اعتماد نیست؛ خط: نستعلیق، کا: علیمحمد شیرازی، تا: ۱۲۵۶ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج دارچینی، ۱۶۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۵۰۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۳

آغاز: سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا ×× نثار لؤلؤ لالا بصحرا برد از دریا / چو کردی کش بر انگیزد سم شبدیز شاهنشه ×× ز روی مرکز غبرا بر وی گنبد خضرا؛ **انجام:** نام تو کنم نقش چونی بر گیرم ×× یاد تو کنم نوش چو می‌بر گیرم / سوی تو کنم گذر چو پی بر گیرم ×× با عشق چنین دل از تو کی برگیرم

گزیده‌ای است از قصاید و برخی قطعات او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: محرم ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۷ص (۱۳۳-۲۰۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۶۷]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۹

آغاز: کسی که اشهد ان لا اله الا الله ×× نگوید او را سر کن به تیغ تیز جدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۲ بیت از اول آن افتاده است. و در رباعیات و قصاید و غیره درحدود ۱۰۰۰ بیت از نسخه پیشین بیشتر دارد، در آخر آن چند بیت زیرین می‌رساند که این نسخه را از روی نسخه‌ای که به سال ۱۰۲۱ نگارش یافته نویسانده‌اند: این نسخه که بر عروس اشعار ×× پیرایه از جمال بفزود / اشعار بدیع پایدارش ×× زآئینه طبع زنگ بزدود / از رشک معانی بلندش ×× روح فصحا هنوز ناسود / معنیش بزیر لفظ حوری ×× کز طرف عذار زلف بنمود / تاریخ طلب نمودم از عقل ×× گفتا «سخنان نیک مسعود»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۸۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۲۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۳ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۷۷گ، ۱۸ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۹ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** تاریخ طلب نمودم از عقل ×× گفتا سخنان نیک مسعود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق، جا: همدان؛ نیمی از قصاید در هامش صفحات به شیوه چلیپا نگاشته شده، یادداشتی از محمدعلی بن حاتم به تاریخ پنجم شعبان ۱۲۸۸ق در بروجرد؛ تملک: محمداسماعیل بروجردی متخلص به فارس در ۱۲۸۴ق، خانلر میرزا احتشام الدوله مورخ ۱۲۷۰ با مهر «احتشام الدوله»؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی» مورخ ۱۲۸۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۲۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۲۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفزوده چو کوه قوت شعر بمن ×× شد ختم در نبوت شعر بمن

شامل: قصاید، غزلیات، مسمط، ترجیع‌بند، مستزاد، مثنوی، قطعات که یک قطعه از ابوالفرج رونی در صفت قمر مسعود در قسمت قطعات نوشته شده است، شهر آشوب و رباعیات، روی هم ۱۶۰۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، برای محمد تقی سپهر؛ یادداشت عباسقلی سپهر مبنی بر اینکه خط میرزا اسمعیل بن ابراهیم کاشانی است، مهر سپهر و یادداشت محمد هاشم میرزا افسر و علی اکبر فراهانی نواده قائم مقام پایان نسخه، در حاشیه صفحه‌ها کلمات و اشعار به خط ملک الشعراء بهار مالک نسخه شرح و تصحیح شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۲۱ص، ۲۳ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف:۸-۱۸۲]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۴

مثنوی و مقطعات و غزلیات و رباعیات؛ در حدود پانزده هزار بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: کرمعلی اصفهانی، تا: ۱۲۶۶ق، به دستور شاهزاده محسن؛ مصحح، با سرلوح، مجدول مذهب؛ تملک: سردار معظم خراسانی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۸۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۳۰۴]

۴۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۰۰

آغاز: بخش اول: دیوان مسعود سعد سلمان. بسمله. دوش در روی گنبد خضرا ×× مانده بودی دو چشم من عمدا؛ بخش دوم: الجلد الثانی من دیوان مسعود سعد سلمان لاهوری من توابع الهند یصف حاله و یمدح السلطان. بسمله ... چو عزم کاری کردم مرا که دارد باز ×× رسد بفرجام انکارکش کنم آغاز؛ **انجام:** بخش اول: چرخ تند است تن به رنج منه ×× مرگ حق است دل به غم مسپار ...؛ بخش دوم: سوگند همی داد که از بهر خدای ×× ای عهد شکسته در سفر بیش مپای

نسخه بر دو بخش تقسیم و کتابت شده است که روی هم رفته شامل: قصاید، قطعات، غزلیات، رباعیات است؛ خط: نستعلیق عالی، کا: رضاقلی تاریخ نویس، تا: ۱۲۶۸ق، حسب الامر ناصر الدین شاه قاجار؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، ۵۷۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۲۰۱]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو آب و آتش گیتی نماید ای عجبی ×× بماند خواهد این یادگار از آتش و آب.

چند قصیده با قوافی مختلف از دیوان مسعود سعد سلمان جمع‌آوری شده که بعضی از آنها از بهترین اشعار مسعود سعد سلمان است جمع‌آوری‌کننده که متأسفانه نامش به دست نیامد می‌نویسد: «این قصائد از نسخه متعلقه بنواب مستطاب امیر زاده آزاده دام اقباله استنساخ شد ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۲]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۴/۵

آغاز: سپاه ابر پنهانی ز دریا رفت بر صحرا ×× نثار لؤلؤ لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** صدای کوسش رعدی فکنده در گوهر ×× سرشک تیغش، سیلی گشاده از هر غار

منتخب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کرمان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴ص (۶۷ر-۱۳۰پ) [ف: ۳۶ - ۲۸۵]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۵

منتخبی از قصاید و ترجیعات و مقطعات رباعیات شاعر می‌باشد، در حدود دو هزار و هفتصد و پنجاه بیت و به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۰۴]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۸۱

آغاز: سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا ×× نثار لؤلؤ لالا بصحرا برد از دریا؛ **انجام:** ای بر سر خلق سایه عدل خدای ×× بخشودنیم بر من مسکین بخشای

شامل: قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف قوافی، ترجیع‌بند، مقطعات، رباعیات؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد تبریزی، تا: رمضان ۱۲۷۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف:۵-۵۰۰]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۲

آغاز: تا از بر من دور شد آن لعبت زیبا ×× از هجر نه ام یک شب و یک روز شکیبا؛ **انجام:** مر مرا هیچ باک ناید از آنک ×× نوزده سال بوده ام بندی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۶۶۴-۶۶۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۹]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۶

آغاز: بنو بهاران غواص گشت ابر هوا ×× که می‌برآرد ناسفته لولو از دریا؛ **انجام:** اختر شمرم همه شب از بیکاری ×× خوش آمد دیده مرا بیداری

گزیده‌ای است از قصاید و غزلیات و مقطعات شاعر که به‌وسیله سید مهدی امیر جوان بخت برگزیده شده؛ خط: نستعلیق، کا: امیر جوان بخت، تا: ۱۳۴۸ق؛ واقف: امیر جوان بخت؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۵۹]

۴۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۹۷بخش۳

۴ برگ از دیباچه؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۱۵۸]

۴۹. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: ای رفیقان من ای عمر و منصور و عطا ×× که شما هر سه سمایید و هوایید و صبا؛ **انجام:** بفزود چو کوه قوت شعر به من ×× شد ختم در نبوت شعر به من

شامل: قصاید، غزلیات، مثنوی‌ها، رباعیات و دیگر اقسام شعر؛ بی‌کا، بی‌تا، شکسته نستعلیق خوش، نسخه از دوره قاجاریه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، اندازه: ۳۱/۵×۲۰سم [۷ - ۷۳۳]

۵۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی؛ ۱۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۰۷/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۴]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۸۱

بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۴

آغاز: زهی موفق و منصور شاه بی همتا

مشتمل بر قصاید و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۲۵]

۵۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۴۱

آغاز: عقل را پیوند با دل کرده اند ×× تا نتیجه عشق حاصل کرده اند؛ **انجام:** آنرا که تو در سری خرد رهبر است ×× و انرا که تو در دلی فلک چاکر اوست / با این همه احتشام و حشمت که تراست ×× از رفعت تو چرخ ثنا گستر اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «اسماعیل»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۸۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۹]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۹/۴

آغاز: عقل را پیوند با دل کرده اند ×× تا نتیجه عشق حاصل کرده اند؛ **انجام:** آنرا که تو در سری خرد رهبر است ×× و انرا که تو در دلی فلک چاکر اوست / با این همه احتشام و حشمت که تراست ×× از رفعت تو چرخ ثنا گستر اوست

منتخب؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر لواسانی، بی‌تا، جا: کرمان، برای محمد اسماعیل خان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۵۶پ-۷۲ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۳۸]

۵۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۲/۱

آغاز: جداگانه سوزم زهر اختری ×× مگر هست هر اختری اخگری؛ **انجام:** هر مرحله ای که باز برداشته ام ×× صد حوض ز خون دیده بگذاشته ام.

شامل قصاید، مسمطات، قطعات، رباعیات، مثنویات می‌باشد و نیز اشعاری به زبان‌های هندی و عربی هم سروده که به صورت دیوان درآمده؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۷سم [ف: ۴ - ۱۰۵۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۶/۷

آغاز: جداگانه سوزم زهر اختری ×× مگر هست هر اختری اخگری / یکی سنگ سختم که بگشاد چرخ ×× ز چشم من آبی ز دل آذری؛ **انجام:** کنون زانکه کردی و خوردی به توبه ×× همی کن ستغفار و می‌خور پشیمان / ازین جاه بر شو بشو سوی دانش ×× به یک سو شو ارجوی و از جز عصیان

شامل چهل و هشت قصیده از قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز مذهب با عبارت: «ناصر ز محمد دارد امید شفاعت»، ۴۸گ (۲۸۷پ-۳۳۵پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۵]

● دیوان مسعود قمی / شعر / فارسی

d.-e mas‘ūd-e qomī

مسعود قمی، - ۸۹۰ قمری

mas‘ūd-e qomī (- 1486)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۹

آغاز: از کوی تو کز گریه من گشت گل آنجا ×× رفتم من محنت زده و ماند دل آنجا ... تا آنجا که: جایی که شبی با سگ کوی تو توان بود ×× لطفی کن و مسعود گدا را بهل آنجا؛ **انجام:** تا چو مسعود دم از شمع جمالت زده‌ام ×× نیست در گفته ما هیچ سخن بی سوزی

۴۵ عزل و یک دو بیتی دارد و همه آن ۲۴۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه یکم قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۷]

● دیوان مسکین / شعر / فارسی

d.-e meskīn

مسکین، ق۱۳ قمری

meskīn (- 19c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۶

آغاز: زهی ز ذات تو فخری ملک تعالی را ×× طفیل هستیت ایجاد کرده دنیا را؛ **انجام:** کاندر صفت حساب خطاهای ما ببخش ×× ما را بخون خامس آل عبا ببخش

شامل: قصاید بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، غزلیات با رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، ایضاً غزلیات بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، رباعیات، مراثی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوحه مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سبز، ۲۵۶گ، ۱۷۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۷

شامل غزلیات، قصاید، رباعیات، قطعات و مدایح؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق [د.ث. مجلس]

● دیوان مسلم / شعر / فارسی

d.-e moslem

مسلم، ق۱۴ قمری

moslem (- 20c)

دیوان اشعار شاعر است در پنج جلد که در هر جلد اشعار به ترتیب قوافی از «حرف الف تا یاء» را شامل است. از جهت ادبی اشعار سستی است شاعر به «مسلم» تخلص می‌کند موضوع اشعار مناجات و مواعظ و مسائل اخلاقی است و برخی از سور قرآنی را به نظم کشیده است. نام این شاعر و دیوانش در منابع کتاب‌شناسی به دست نیآمد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۰۷-۹/۵۷

آغاز: اعوذ بر خدا کردم ز شر دیو دور از راه ×× پناه بر کبریا کردم از آن رد کرده مولا / برم ازاستعانت زر بنام خالق اکبر ××

سرایم بر سر دفتر کشم بر نام اوطغری؛ **انجام:** رجوع را بآل پیمبر کنیم ×× کمی ازصفتهای حیدر کنیم / به نام خدا ختم دفتر کنیم ×× قلم را به مدح علی بر کشیم
جلد اول تا پنجم (جلد پنجم ملحقات است)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۸ برج ثور ۱۳۳۶ق؛ بعضی از ابیات توسط مؤلف خط خورده و حذف یا تغییر داده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۵-۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف:۴-۱۹۳۹]

● **دیوان مسوری** / شعر / عربی
d.-e mesvarī

مسوری، احمد بن سعد الدین، - ۱۰۷۹ قمری
mesvarī, ahmad ebn-e sa'd-od-dīn (- 1669)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۱/۴
آغاز: سلوا هل سلا قلبی مع البین و البعد ×× و هل غیرکم اهوی فأنکث فی عهدی / و هل عنکم ألهی فؤادی شاغل ×× فأستوجب الحرمان و الصد عن وردی
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی،رم ۳۴ روسی ۳۳۵. قصیده‌ای است از او در ۵۳ بیت در مدح پیامبر اکرم و اهل بیتش (ع)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۴ق؛ ۳گ (۲۷۵-۲۷۷) [عکسی ف: ۲ - ۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۱/۸
آغاز: قال القاضی العلم العلامة شمس الدین احمد ... قضاء الله ما عنه امتناع ×× و امر الله لیس له دفاع
قصاید اوست. اولین قصیده را در رثاء شرف الدین حسین بن منصور بالله قاسم بن محمد (۱۰۵۰) سروده، در ۶۵ بیت، بقیه قصاید در مدح ائمه معصومین علیهم السلام و امامان زیدی می‌باشد؛ ۱۱گ (۳۵۶-۳۶۷) [عکسی ف: ۲ - ۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۱/۱۰
آغاز: اذا طرقتک النائبات الشدائد ×× و قل معین عندها و معاضد
دارای سه قصیده: قصیده‌ای در مدح اهل بیت پیامبر (ص)، قصیده‌ای در رثاء حسن بن منصور بالله قاسم بن محمد (۱۰۴۸) و دیگری در مرثیه یوسف بن منصور بالله قاسم بن محمد (۱۰۴۴)؛ ۸گ (۳۷۷-۳۸۵) [عکسی ف: ۲ - ۶۹]

● **دیوان مسیحا** / شعر / فارسی
d.-e masīhā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۸
آغاز: بخوبان گر چنین باشد هوای خوش نگاهیها ×× نگردد پیشه عشاق غیر از دادخواهیها؛ **انجام:** مسیحا زین همه کلفت که از بخت ... (؟) دارم ×× بگردون ماه تابد در زمین پیچند ماهیها
از: مسیحا (؟). غزلی با عنوان و تخلص «مسیحا» در هامش برگ ۲۱پ به همان خط ولی با قلمی ریزتر. شاید مسیحای بایسنی باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۲۱پ هامش)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۵]

● **دیوان مسیحای نازکی** / شعر / فارسی
d.-e masīhā-ye nāzokī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۸
بخشی از اشعار. از این شاعر در کتابه‌ای تذکره ذکری به میان نیامده است، در فرهنگ سخنوران ص ۵۴۰ چند شاعر با نام «مسیح» و در ص ۵۸۶ چند شاعر با تخلص «نازکی» عنوان شده، ولی با شاعر مورد بحث ما تطبیق ندارند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲گ (۲۶ر -۲۸ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

● **دیوان مسیح تبریزی** / شعر / فارسی و ترکی
d.-e masīh-e tabrīzī

مسیح تبریزی، محمد کاظم بن امین، ق۱۲ قمری
masīh-e tabrīzī, mohammad kāzem-e-bn-e amīn (- 18c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۸
آغاز: هو -تاریخ بنای قلعه تبریز من کلام مسیح: او شاه جهانه که فرمانی گچمک ×× کلام مجید او زره منصوص اولمش / عجب قلعه تبریز ده شانی والا ×× قضا دنگ بو گون چونکه مرصوص اولمش / بو تاریخ ایله طبع گلدی بیانه ×× که بو قلعه بنیانی مرصوص اولمش؛ و در آخر همین صفحه غزلی فارسی بمطلع: شعله آه بود رشته امید مرا ×× اطلس برق بود جامه تجرید مرا؛ و مقطع: با سخن سنج چه حاجت بشهود است مسیح ×× از پس پرده اندیشه توان دید مرا؛ **انجام:** قصیده‌ای است به سه مرتبه توشیح در مدح ابراهیم پاشا وزیر که بترتیب از حشو قصیده اول قصیده ثانی و از حشو قصیده دوم قصیده ثالث و از حشو قصیده سوم عبارات «ءالیجاه معلی جایگاه شوکت و حشمت و اجلال دستگاه امیر اعظم و وزیر مفخم ابراهیم پاشا دام ظله» حاصل می‌شود به شرح مذکور در زیر: ۱. «زدوده مدح تو از خاطر مسیح هموم ×× سعید بخت جلالت بسی چو بخت هما / نظر زعدل تو داری همیشه با مظلوم ×× توئی گشاده جهانرا بهمت والا / جهانیان سر تعظیم سوی تو آرند ×× بقهر و لطف توئی طاق ای ملک سیما»؛ ۲. «ببوسد اسپر چتر تو از فلک کیوان ×× چو خورشید تو در اسم و رسم و پایه عدیم / ز مدح خامه عدلت بسوخت ریشه ظلم ×× گشاده جاه تو جانا رواق هفت اقلیم»؛ ۳. «بود پرتو افکن چو خورشید و ماه ×× مدامت بسر ظل شاه جهان»
اغلب قصایدی مرصع و موشح است در مدح سلاطین و امراء و ماده تاریخ بناها و جلوس شاهان؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا:

۱۱۳۹ق؛ مجدول و مذهب؛ کاغذ: ابریشمی، جلد: چرمی تریاکی، ۱۹گ، ۹-۳۶ سطر با حواشی، اندازه: ۲۳×۲۹سم [ف: ۱ - ۶۹]

● دیوان مسیح کاشانی / شعر / فارسی

d.-e masīḥ-e kāšānī

مسیح کاشانی، مسعود بن علی، - ۱۰۶۶ قمری

masīḥ-e kāšānī, mas'ūd ebn-e 'alī (- 1656)

رکن الدین مسعود که به نام حکیم رکنا هم شناخته شده، فرزند نظام الدین علی شیرازی است. او بخشی از زندگی خود را در زمان شاه عباس در هندوستان گذرانده بوده است و در زمان شاه صفی به اصفهان بازگذشته و سپس به کاشان رفته و در آنجا درگذشته. او پزشک بوده است.

[فرهنگ سخنوران ۵۴۰؛ الذریعة ۱۰۴۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۷/۳؛ دنا ۳۷۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۸۷

دو غزل؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۹۲) [مختصر ف: - ۳۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۶۸

اشعار متفرقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۷۲ هامش) [مختصر ف: - ۶۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۵

آغاز: عقل چسان نظرکند ساحت کبریای را ×× برسر شیشه نیست ره رند برهنه پای را؛ **انجام:** مسیحا کارما عجزست وکار یار بیرحمی ×× مدارما و او برزاری و زورست پنداری

همه غزل؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی، ۴۶ص (۵۲۸-۵۷۴)، مختلف السطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷-۷۹۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۰

آغاز: ای ز بهار نفس ساخته قوت صبا ×× فصل جوانیست هان این دو نفس خوش برا؛ **انجام:** مدعی گر لاف همتایی زند با من مسیح ×× رونق یاقوت کی کم گردد از سیلانیی

قصاید به ترتیب تهجی و ترکیب‌بند و قطعات با غزلیات به ترتیب تهجی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۲۳ق، جا: اجمیر؛ با یک پیشانی زرین، مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۶سم [ف: ۲ - ۳۴۸]

۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵

آغاز: هستی ما را زدند بر در امکان صلا؛ **انجام:** این یک دو سه جزو حاصل عمر منست ×× صد شکر که در پای شه انداخته ام

شامل قصاید، غزلیات، مثنوی «مجموعه خیال»، ساقی‌نامه و یک مثنوی دیگر؛ خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد، تا: ۱۰۲۶ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: چرمی، ۲۶۹گ، ۲۵-۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۵۵

منتخبی از غزلیات؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی ماشی، ۷ص (۸۶۴-۸۷۱)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۹۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۶۲

آغاز: بسپرد نفس در قدمت تحفه جان را ×× قربان شوم اول نفس قاعده دان را؛ **انجام:** چون آب مکن پیروی نان کسی ×× تا سیر شوی مباش مهمان کسی

غزل به ترتیب تهجی و بی‌ترتیب و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۰ق؛ با سرلوح آراسته زرین، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور نو، ۱۸۶گ، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۶۹۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۱۹

آغاز: نمی‌دانم چه سازم این چه حالست ×× که بر من زندگانی هم وبالست

مثنوی، ۴۲ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق، چلیپایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۷۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۳۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۲۵

ترکیب‌بند رکنا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۸۸-۲۸۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۸ - ۲۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۴۴

آغاز: نیاید ز آفرینش آشنایی ×× کزو کس بشنود بوی وفایی؛ **انجام:** ز معنی عوری از صورت چه سودت ×× کنون خود رفت صورت هم که بودت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۴۴۴-۴۴۷)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۷۰

آغاز: ای ز بهار نفس ساخته قوت صبا ×× ... (پاک و بریده شده)؛ **انجام:** چون خاک نپرورد دل ما خلقی ×× چون باد همه پی زبان افتادیم

خط: نستعلیق، کا: محشی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۵۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۹/۶سم [ف: ۲ - ۳۴۸]

● دیوان مسیحی / شعر / ترکی

d.-e masīḥī

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۷

آغاز: زهی حسنونک تجلی سیدین اتلکاسور لایرحا ×× هجوم ذره تک کیم مهر نور بدین بولور پیدا؛ **انجام:** ایت عصیاندین خلاص انجا مؤمنی ×× غفران و رقید اسبت قیل نامؤمنی

ناظم این دیوان محتمل است مسیحی پرشتنه وی (–۹۱۸ق) و یا مسیحی شرقی بوده باشد زیرا سراینده تخلص خود را در غزلیات فقط مسیحی ذکر کرده، شاعر از ابوالمظفر سلطان بهادر خان در ص ۵ و از شاهزاده سلطان محمد خدابنده در ص ۷ و از امیر علیشیر نوائی در ص ۲۱ نام می‌برد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲۰ص، ۱۱سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: – ۱۵۶]

● **دیوان مسیحی** / شعر / فارسی

d.-e masīhī

شاعر معاصر سلطان محمد خدابنده صفوی است (۹۸۵–۹۹۶ق) که ترجمه وی در هیچیک از تذکره‌ها مسطور نیست؛ آنچه که از اشعار او برمی‌آید و تا اندازه‌ای مبین احوال شاعرست این است: «مطرب بیا بقول مسیحی دمی بساز ×× منگر بدان که از می دوشینه بیخودست / عشاق را نواز که امروز در عراق ×× گلبانگ کوس نوبت سلطان محمدست / ساقی قدحی باده که ملک همدان است ×× بی باده مپندار که عاشق همه دانست / تبریز خرابست، بده باده که حالا ×× سرخاب سرشکم سوی بغداد روانست»؛ اسرار نقطه: «چو بست کاتب جان بردو حرف امر نقط ×× کشید هر دو جهان را بدان نقط درنط / اگر چه گشت الف اول حروف کلام ×× و لیکن آخر نقطه بود بحکم وسط / وجود نقطه چو دریاست فی المثل که حروف ×× شناورند بدان لجه عمیق چو بط / ظهور حرف گرا ز نقطه شد پدید لیک ×× محیط گشت در اشیا زروی حرف نقط / بنقطه حرف شناس از خطوط وجه حسن ×× بخوان کلام الهی مرو براه غلط / مثال نقطه اصلی و درک اهل خرد ×× چنان بود که لب خشک و تشنه برلب شط / مسیحیا مکن این سر نقطه را پیدا ×× که هر کسی نکند درک اصل خط بنقط»، «همچو مسیحی گر شدم دور از وطن عیبم مکن ×× آری کند عشاق را دور از وطن آواره دل»؛ دو قصیده نیز در مدح و منقبت نبی و وصی او (ص) دارد، یکی به ردیف «پرده» و دیگر به ردیف «پای» و از آنجاست: «محمد عربی آنکه در شب معراج ×× نشد حجاب میان وی و خدا پرده / زبعد احمد مرسل امام چونکه علی است ×× نکرد فرق یکی موی ازان دو تا پرده»، «شاهنشه دو کون علی آنکه قدر او ×× بر فرق سدره زد زسر اقتدار پای / افتاده ام بخطه کاشان چو خاك و خوار ×× خواهم برون نهم بسفر زین دیار پای». مسیحی ترجیع‌بندی موحدانه نیز دارد که به منظور شناسایی بیشتر وی بندی از آن نقل می‌شود: «هر که با عشق آشنا باشد ×× باید از خویشتن جدا باشد / چون زهستی خویش فانی شد ×× زنده عالم بقا باشد / درگذشت از جهان کبر و ریا ×× محرم راز کبریا باشد / گر درد پرده حجاب از خود ×× همچو گل همدم صبا باشد / گر شود خاك راه پیر مغان ×× درهمه دیده توتیا باشد / محتسب هیچ عیب مانکنی ×× بقضایت اگر رضا باشد / از مسیحی مپرس مذهب و کیش ×× مذهب ماره خدا باشد / که درین دار نیست صورت غیر ×× اوست اندر میان کعبه و دیر».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۳

آغاز: بسمله، تا ننهادی بسر شدن پا در ره تحقیق نشد مهیا؛ **انجام:** در این راه با خود آی مکن فکر خاص عام

در حدود هزار و صد بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: امام ویردی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق، کاتب ساکن اصفهان؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷۰ص (۹۱–۱۶۱)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ – ۷۷۱]

● **دیوان مشتاق** / شعر / فارسی

d.-e moštāq

مشتاق اصفهانی، میر علی، ۱۱۰۱ – ۱۱۷۱ قمری

moštāq-e esfahānī, mīr ʻalī (1690 - 1758)

آغاز: غزلیات: مخوان ز دیرم به کعبه زاهد که برده از کف دل من آن جا ×× به ناله مطرب به عشو ساقی به خنده ساغر به گریه مینا / به عقل نازی حکیم تا کی ز فکرت این ره نمی‌شود طی ×× به کنه ذاتش خرد برد پی اگر رسد خس به غور دریا

قصاید: محفل افروز جهان باز در ایوان حمل ×× علم شعشعه افراخت چون زرین مشعل / وقت آن شد که حریفان به گلستان آیند ×× چون گل و غنچه قدح د رکف و مینا به بغل

چاپ: دیوانش را حسین مکی چاپ کرده است.

[الذریعة ۱۹۴۳/۹ و۱۰۴۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۴۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۲۸/۳؛ مشار فارسی ۲۳۷۰/۲؛ دنا ۳۷۸/۵–۳۷۹]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۶

آغاز: آنچه باشد لازم فرمان روائی آمده ×× در تو جمع ای کامجوی کامکار و کامیاب؛ **انجام:** مقطعات: بهر تاریخش بامین دعا مشتاق گفت ×× جاودان باش بر اورنگ سلیمانی مکان.

عبارت است از: قصاید، مقطعات، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، ترجیعات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالمجید (طالقانی)، تا:۱۰ ربیع الثانی ۱۱۷۲ق، جا: اصفهان، بر حسب خواهش آقا محمد باقر ولد مرحوم حاجی محمد نصیر؛ مجدول، دارای یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: «عبده الراجی محمود»، علی اکبر بن حسین حسینی، مشیر السلطنة ۱۳۲۲؛ کاغذ: ختایی شکری، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۳۲۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۴/۴سم [ف: ۴ – ۱۲۰۴]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۸

شامل شش هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۸۹ق؛ مجدول؛ تملک: عبدالحمید منجم در ۱۲۰۲؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۲۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۹]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۳۷

آغاز: برابر غزلیات

دارای غزلیات، رباعیات (همه به ترتیب الفبایی)، قصاید، قطعات، ترجیع‌بند در قصاید و قطعات ماده تاریخ‌هایی درباره شاه تهماسب سوم، نادرشاه و میر سید احمد (هاتف) دارد؛ خط: نستعلیق تحریری و شکسته، کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۱۹۲ق؛ متن و حاشیه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۸سم [نشریه: ۱۳ - ۲۰۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۶

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** چون بر آمد آن فریدون حشمت دارا شکوه ×× بر سریر دولت از لطف خدای انس و جان / بهر تاریخش به آیین و غا مشتاق گشت ×× جاودان بادش بر آور یک سلیمانی مکان

شامل غزلیات، یک قصیده، دو قطعه و ماده تاریخ‌ها؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ سطور چلیپا، برگ ۵۷ر چند بیت شعر به خط یوسف بن اسحاق بن محمد تقی حسینی که جدیدتر است و بعداً اضافه شده، در پایان چند قطعه شعر از این افراد کتابت شده: قصیده‌ای از طوفان (من افکار عالیحضرت مخدومی میرزا طوفان) در مدح امام سجاد علیه السلام، دو ماده تاریخ فوت سیدرضا علی در ۱۲۲۴ق، جامی، بدیعی؛ مهر: کتابخانه سید محمد کاظم امامی، «عبده نصرالله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۳۳۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۵۹-۵۹/۱۷۹

آغاز: بکویت گر چنین آشفته می‌گفتی مکن منعم ×× دلی گم کرده ام آنجا و می‌جویم نشانش را

شامل شش هزار بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۹۳۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۱

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** کلکم نوشت مشتاق تاریخ سال فوتش ×× حیف از حیات نادان افسوس مرد دانا

غزل است به ترتیب تهجی و قصیده و ترجیع‌بند و رباعی و قطعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول رنگارنگ؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۷سم [ف: ۲ - ۳۴۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۲/۳

گزیده غزلیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: قهوه‌ای، ۱گ (۱۳ر)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۱۴]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۴

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** مکن مشتاق ترک او ز رشک مدعی ورنه ×× بزودی میکشد صبر کم و هجر فاروانت.

شامل: قصاید، غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب تهجی حروف آخر قوافی؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دنباله متن در حاشیه به خط حمایلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۲۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۶

آغاز: من دور از آستانت، طلبم چه زین و آنت ×× ندهد کسی نشانت، مگر از خدات جویم؛ **انجام:** صفای حسن یدیدن نمیشود آخر ×× گل بهشت بچیدن نمیشود آخر

بخشی از غزلیات مشتاق می‌باشد، همه ابیات نسخه در حدود یکهزار و پانصد بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، به خط یکی از استادان خط نوشته شده؛ پس از این برگ‌ها تحفة الوزرا که چهل باب و هر بابی شامل چهار چیز است که حکما از کتب قدما اختیار کرده‌اند به خط شکسته بسیار خوب که شاید گفت خط درویش معروف است؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳ - ۳۰۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۸

آغاز: آغاز قصاید: برابر قصاید؛ آغاز غزلیات: برابر غزلیات؛ **انجام:** خامش که درین دشت به فریاد کسی ×× هر گز نرسید فریاد رسی

قصاید و غزلیات شاعر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۲۳]

۱۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۱۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۶ - ۵۹۵]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۴

شامل غزلیات، پس از غزلیات قصیده‌ای و چند غزل دیگر و ترجیع‌بند شاعر را دیگری به خط شکسته نستعلیق نوشته و تمام این نسخه از دیوان درحدود ۳۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی قزوینی، تا: ۱۲۰۱ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۹۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۸/۷

آغاز: برابر قصاید

چند قصیده است در ستایش پیامبر و حضرت علی و امام حسن و حسین (ع) و یکی در وصف حال پریشانی خود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۱۲۰۲ق؛ متن و هامش؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۰گ (۱۳۶پ-۱۴۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

۱۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۲

آغاز: بر تنم زخمی نه و غلطم بخون دیدی چه سان ×× کشت از

تیغ تغافل عاقبت قاتل مرا؛ **انجام:** گل برسر سبزه میکند رعنائی ×× بلبل بسر هر دو کند شیدائی / روزی آید که هر دو شان گریه کنند ×× گل از پی عمر بلبل از تنهائی
خط: نستعلیق، کا: سلمان المکری، تا: ۱۲۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: «محمد بن محمد رسول»، «واله علی»، «یا علی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۴۱گ، ۱۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۶۶۲]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۳ ـ د

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** هرچند ناز که لازمه دلبریست ×× مردم آخر اینهمه استغنا نیست
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ محرم ۱۲۰۹ق، جا: کاروانسرای مخلص، به دستور میرزا احمد؛ در متن و در هامش چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۸گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱ – ۲۷۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۵

آغاز: ای زر افشان پنجه ات پیوسته همچون آفتاب ×× وی دل و دست تو در جود و سخا بحر و سحاب؛ **انجام:** کردی بهزار حیله دور از یارم ×× داغم کردی و سخت داغم کردی
قصاید و مقطعات و ترجیعات و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۱۰ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷سم [ف: ۷ – ۵۰۸]

۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۸۸

آغاز: برابر غزلیات
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالغفار بن عبدالله اصفهانی، تا: صفر ۱۲۱۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی کبود، جلد: مقوایی، ۹۹گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۱۷۹۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۲

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** گفت از پی تاریخ وفاتش مشتاق ×× بادا ماوای بهشت جاویدانش
حدود دو هزار و پانصد بیت است، دارای قصاید و غزلیات و رباعیات و تاریخ وفیات و غیره؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد علی اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ رجب ۱۲۲۵ق؛ تملک: محمد حسین فقیر به تاریخ شعبان ۱۳۰۴ و مهر «عبده محمد حسین» (بیضی)؛ مهر: «کتابخانه جواد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۴۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۶۴]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۵

شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و ترجیع و ترکیب‌بند و رباعیات مشتاق می‌باشد و درحدود ۳۳۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۲۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۷۹]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۱

خط: نستعلیق، کا: ملا عطاء الله قادری، تا: ۱۱ شوال ۱۲۳۶ق؛ با سرلوح و تذهیب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۷۲۸]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: ۲۴ شعبان ۱۲۳۸ق، به خواهش میرزا محمد گرجی [نشریه: ۷ – ۲۵۱]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۳/۱

آغاز: گلها تمام خار و تو گلگون عذار گل ×× خوبان ستاره و تو بلند اختر آفتاب؛ **انجام:** گردون همه زهر در دهانم کردی ×× و ز صرصر غم قصد چراغم کردی / کردی بهزار حیله دور از یارم ×× داغم کردی و سخت داغم کردی
خط: نستعلیق، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴۰گ (۱ر–۱۴۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۴سم [ف:۸–۱۵۷]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۴ ـ ج

آغاز: ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل ×× بگشای چشم غیب و عیان بین جمال دل؛ **انجام:** صدق دلیل راه عاشق ×× صدقش همه کار بسامان کرد
خط: نستعلیق، کا: سلیمان میرزا محمد گرگانی آشتیانی قمی، تا: ۱۲۵۴ق، برای سلطان بیك طالشی رشتی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشکی،۲۰۳گ،۱۷سطر(۸/۵×۱۶)،اندازه:۱۶/۵×۲۲سم[ف:۱– ۲۷۲]

۲۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۱۴

آغاز: اینقدر خوبی اخلاق اینهمه حسن صفات ×× کز کرم بخشیده است او را خدای ذوالمنن
خط: نستعلیق، کا: احمد قاسمی، تا: ۲۵ شهریور ۱۲۸۳ق؛ ۱۰۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۰۳

آغاز: خوش آنساعت که باز از لطف گردد همنشین ما را ×× بر ... می‌دانم مهر و کین ما را
شامل غزلیات با تخلص «مشتاق» و قصاید و تواریخ و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: نجف بن فتحعلی، تا: ۱۲۹۷ق، به دستور آقا سید کاظم حسینی خلخالی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۱۲۲]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۱۶۴]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۶

آغاز: گردون ستیزه کار دیدی که چه کرد ×× ناسازی روزگار دیدی که چه کرد؛ **انجام:** این گل کف دست گلعذاری بوده است ×× این غنچه سرانگشت نگاری بوده است.
چند رباعی از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۶۳ و ۵۷۱–۵۷۲ و ۸۳۷–۸۳۸)،

اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۵]

۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۶/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ (۲۲پ-۲۰۰پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: - ۳۱۳]

۳۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۶۹/۳

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** از قهر تو جز درت کجا بگریزم ×× ای از تو بتو گریز گاه همه کس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵۷گ (۶۹ر-۱۲۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۷۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۸/۲

آغاز: من کیستم از خم کمندی ×× در حلقه شوق پای بندی

در هشت بند ترجیع‌بند؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۴پ-۳۹پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۲۲]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۱۶

آغاز: برابر غزلیات

غزلیات مثمن اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۶۲-۴۶۳)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۰]

۳۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۹/۲

آغاز: بسمله. محفل افروز جهان باز در ایوان حمل ×× علم شعشعه افراشت چو زرین مشعل؛ **انجام:** کلکم نوشت مشتاق تاریخ سال فوتش ×× حیف از حیات نادان افسوس مرگ دانا / تمت تمام شد بعون الله تعالی و کرمه.

قصاید در توحید و نعت حضرت رسول اکرم (ص)، غزلیات، ترجیعات، رباعیات، مقطعات ماده تاریخ ها؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روغنی کشمیری مذهب، اندازه: ۱۱/۶×۱۹/۴سم [ف: ۴ - ۱۱۱۴]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۶-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۳ - ۴۰]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱۱/۱

شامل: غزل، ترجیعات، قصاید، رباعی و تواریخ، نزدیک به ۳۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۲۵۴ص (۱-۲۵۴)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۴۱]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **دیوان مشتاق** / شعر / فارسی

d.-e moštāq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۵

قصیده و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی. از مشتاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

● **دیوان مشتاق تربتی = دیوان مشتاقعلی شاه** / شعر / فارسی

d.-e moštāq-e torbatī = d.-e moštāq-‘alī-šāh

مشتاق تربتی اصفهانی، محمد، - ۱۲۰۶ قمری

moštāq-e torbatī esfahānī, mohammad (- 1792)

از مشتاقعلی شاه، میرزا محمد تربتی کشته شده در کرمان. [دنا ۳۷۹/۵]

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۵ شوال ۱۱۸۹ق؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۲۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۱/۵

آغاز: ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل ×× بگشای چشم عیب و عیان بین جمال دل؛ **انجام:** بخلد کوثر و کافور و سلسبیل سبیل ×× برای شیعه موسی شه جمیل جلیل

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ (۱۴۷-۲۰۲)، ۱۵ سطر (۵/۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۹۸/۱

آغاز: بسمله.ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل ×× بگشای چشم عیب و عیان بین جمال دل؛ **انجام:** رووام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه ببین در رخ مشتاق علی

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم شیرازی، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۲۱۹گ (۱پ-۲۲۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۶سم [ف: ۸ - ۳۳۰]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۲/۳

آغاز: ساقی بده آن جام ازلی را ×× تا فاش کنم سر ولی را و نبی را؛ **انجام:** هم چون مشتاق علی بر سروران ×× سرفرازی می‌کنم آوری ولی

غزلیات (به ترتیب الفبا) که در پاره‌ای از آنها نور علی شاه و شاه رضا آمده و از جمله: «مشتاق شد به فیض علی جان پاک من ×× تا چشم دل زنور علی گشت روشنم»، و نیز می‌گوید: «شاه رضای ذوالعلا ×× معصوم فرخنده لقا / مشتاق عین و لام و یاء ×× صدق علی را مبر»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید فالی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۱۲ر-۱۳۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۵۱]

● **دیوان مشتاقعلی** / شعر / فارسی

d.-e moštāq-ʻalī

مشتاقعلی، غلامرضا

moštāq-ʻalī, qolām rezā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۰

آغاز: این خرقه صد پاره ما دوختنی نیست ×× چون زهد درو هست چرا سوختنی نیست؛ **انجام:** در آستان جناب علی مشتاقی ×× تو را چه غم که سری خوش بر آستان داری

اشعاری است در قالب غزل، رباعی و ترجیع‌بند با مضامین عرفانی و به سبک غزلیات مولانا (و برخی در اقتفای آنها) و نیز مدیح رسول خدا (ص). عنوان این اشعار در نسخه چنین است: «من کلام مشتاقعلی شاه، مرحوم استاد غلامرضا». از شاعری ملقب به مشتاقعلی نسخه‌هایی در منزوی معرفی شده که قدیم‌ترین آنها مورخ ۱۱۸۹ق است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۱۲۲-۱۳۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۱]

← دیوان مشتاقعلی شاه ← دیوان مشتاق تربتی
← دیوان مشتاقعلی شاه ← دیوان مشتاقیه

● **دیوان مشتاقعلی شاه** / شعر / فارسی

d.-e moštāq-ʻalī-šāh

زجاجی، غلامرضا بن محمد، - ۱۳۰۱ قمری

zojājī, qolām-rezā ebn-e mohammad (- 1884)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۱۱

اشعار از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۶۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۱۱

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۰۹]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۵

خط: نستعلیق، کا: محمد رسول بن عبدالباقی، تا: چهارشنبه دهه یکم ماه ششم ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۲ - ۷۸]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۲۸

خط: نستعلیق، کا: لطفعلی بن غلامحسین کرمانی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۰۷ق، به خواهش آقا شیخ غلامحسین [نشریه: ۲ - ۷۸]

● **دیوان مشتاق کشمیری** / شعر / فارسی

d.-e moštāq-e kešmīrī

مشتاق کشمیری، محمد رضا، ق۱۲ قمری

moštāq-e kešmīrī, mohammad rezā (- 18c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۵ و ۲۸۶۸-ف

آغاز: خنده صبح ببهار چمن ترگ جفا ×× که کرم تو بویی گل پیغام وفا / مرکز دائره گردش چشم تو فریب ×× جنبش گوشه ابروی تو ایمای بلا؛ **انجام:** بصد حسرت بسوی آشیان تاز ×× نهی چنگال بر کردار شهباز

شامل: در ستایش پیامبر و دوازده امام، غزل‌ها به ترتیب تهجی با تخلص مشتاق، رباعی‌ها، مثنوی، روی هم نزدیک ۵۳۰۰ بیت، سرگذشت او در صبح گلشن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با چهار مجلس تصویر زیبا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۰] و [فیلمها ف: ۱ - ۹۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴-۵۹۸۳-عکس

نسخه اصل: نسخه گروه برسی و نشر دولت سریناگار از جامو و کشمیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ ۱۶۷گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۸ و ۳-۲۳۵]

● **دیوان مشتاق نائینی** / شعر / فارسی

d.-e moštāq-e nāʻīnī

مشتاقی نائینی، علی بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری

moštāqī nāʻīnī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1910)

چاپ: دیوانش را عباس پسرش تصحیح کرده و بچاپ رسیده است: ایران، سنگی، ۱۳۲۲، رقعی، ۱۰۰+۱صص

[فرهنگ سخنوران ۵۴۲؛ الذریعه ۴۵/۹؛ مشار ۷۵۶ و ۱۲۸۷؛ دنا ۳۸۰/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۳۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۲

با دیباچه منثور عباس صفاء السلطنه نایینی منش وزارت خارجه و پسر همین شاعر در سرگذشت پدر خود، مورخ شعبان ۱۳۲۰ بارس ئیل، این دیوان را او گردآورده و قصیده است و غزل و مثنوی و رباعی و ماده تاریخ با رباعیات همان عباس در ستایش پدر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰۸گ، ۱۷ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

● **دیوان مشتاقی** / شعر / فارسی

d.-e moštāqī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۰۲

آغاز: الا یا ایها الساقی خدا را ×× ببذل جرعه ای در یاب مارا / سخن در پرده گویم با دل تنگ ×× که اینجا نیست ره باد صبا را؛ **انجام:** شه ناصر دین خدیو آفاق ×× که جمله خسروان بود طاق

در این دیوان که نزدیک ۳۰۰۰ بیت است اشعار بدین ترتیب تنظیم شده: غزلیات، قطعات، و ماده تاریخها، مراثی، فی بحر تقارب، رباعیات، مثنویات، متفرقات، فی الهجاء، ترجیعات گمان

می‌رود که این دیوان از ضیاء السلطنه میرزا علی خان (۱۳۲۸) باشد که در فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۲۵۳۰/۳ مذکور است [تردید آقای منزوی در تاریخ درگذشت ضیاء السلطنه بین (۱۳۲۲-۱۳۲۸) با بودن تاریخ‌های ۱۳۲۳ در دیوان، صحیح به نظر نمی‌آید]. در این نسخه قصاید و اشعاری از حاج میرزا محمد مجتهد نائینی و میرزا عباس نائینی متخلص به صفا ضمیمه شده و بیشتر جنبه تاریخی دارند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قسمت‌های الحاقی تصحیح و افزوده شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۷۳]

● دیوان مشتاقیه = دیوان مظفر علی کرمانی = دیوان مولوی کرمانی / شعر / فارسی

d.-e moštāqīye = d.-e mozaffar-‘alī-ye kermānī = d.-e mowlavī kermānī

مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی بن محمد کاظم، ۱۱۵۰ - ۱۲۱۵ قمری

mozaffar-‘alī-šāh-e kermānī, mohammad taqī ebn-e mohammad kāzem (1738 - 1801)

دیوان صدرالعرفاء مشتاقعلی شاه کرمانی که در سال ۱۲۰۶ توسط مظفر علیشاه کرمانی (محمد تقی بن محمد کاظم، ۱۱۵۰- ۱۲۱۵ ق) جمع‌آوری گردید و آن‌گونه که در انتهای دیوان مذکور شده اولین بار میرزا عبدالرحیم حسینی ملقب به درویش نعمت علی تحریر آن را متعهد شده و به اتفاق فرزندش این کار را به انجام رسانده است.

آغاز: ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل ×× بگشای چشم غیب وعیان بین جمال دل / رو وام کن زحضرت حق چشم معتدل ×× تا بر تو آشکار شود اعتدال دل

چاپ: چاپ شده

[الذریعة ۶۴۸/۹ و ج ۹/۳ ص ۱۰۴۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۱۶/۳؛ مشار فارسی ۲۳۷۱/۲؛ فرهنگ سخنوران ۵۴۲؛ دنا ۳۸۰/۵-۳۸۲]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی ×× روشن بود ازانفس وآفاق علی / رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه ببین در رخ مشتاق علی

شامل قصاید، غزلیات ورباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال ۱۲۰۵ق؛ تملک: ضیاء لشگر تقی دانش ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲-۹۵۲]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک بپایان رمضان۱۲۰۶ق؛ با یادداشت محمد حسن در آغاز و مورخ رجب ۱۳۰۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی ×× روشن بود از انفس و آفاق علی / رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه به بین در رخ مشتاق علی

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن احمد اصفهانی، تا: ۱۲۱۱ق؛ یادداشتی مورخ یازدهم ذیقعده ۱۲۰۶ق از ناظم کتاب، در آخر همان نسخه بوده است که کاتب پس از پنج سال عین همین یادداشت را به شرح آتی «... و له فی سبب نظم الدیوان. چون فقره شهادت کثیر السعادت حضرت شاه ولی علی مشتاق و مشتاق علی قدس الله سره العلی در کرمان اتفاق افتاد و آتش جانسوز این مصیبت دل محبت منزل بنده آستان ایشان مظفر علی را بی طاقت داشت خاطر محبت مآثر تسلی خود را در این دید که دیوانی که مقاطع غزلیات مزین باسم سامی و نام نامی آن حضرت باشد مرتب گرداند و در اواخر محرم سنه «۱۲۰۶=غ رو» شروع شد و در آن عرض مدت که مشغول نظم غزلیات بوده فرزند مکرم و سید محترم سلالة السادات العظام میرزا عبدالرحیم الحسینی الملقب به درویش نعمت و فقه الله تعالی متعهد تحریر کتاب شد و در لیلة الأثنین یازدهم شهر ذیقعدة الحرام همین سال اتمام این دیوان شریف بر خامه مشکین رقم فرزند سعادتمند مشار الله جاری گردید ...» در آخر نسخه حاضر نقل کرده؛ جلد: مقوا با ته چرمی، ۱۴۰گ، ۱۹-۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۶۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۰

خط: نستعلیق، کا: رجب علی سمسار پسر علی اکبر سلطان خراسانی، تا: جمعه ۱۷ شوال ۱۲۳۰ق، به خواهش آقا محمد هاشم غلام والا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۴گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۲۱۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۹۲/۱

خط:نستعلیق،کا:رضا قلی،تا:ربیع الاول۱۲۳۴ق؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۲۷۷]

۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم راست نما به صدق چون مرآتی .

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد صادق حسینی، تا: جمادی الاول ۱۲۳۴ق؛ پس از دیوان تعلیقه‌ای است از معصومعلی شاه که آن را هنگامی که در موصل محبوس بوده به نور علی شاه نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۷ص (۲-۳۵۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴۲/۲

آغاز: مرحبا ای نفحه باغ وفا؛ **انجام:** عین لام و یا بود هر روز و شب.

مثنوی از آن؛ ۱۲۲ص (۳۷۰-۴۹۲) [ف: ۱ - ۱۶۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین پسر خواجه محمد ربیع، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای [ف: ۴ - ۶۶۹]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** چار امامش پیش و چار از پس بود ×× در وسط آن حضرت اقدس بود
شامل: قصاید، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند، غزل، قطعات و رباعیات، مثنوی‌ها؛ خط: نستعلیق کتابتی، کا: میرزا ربیع قزوینی، تا: ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۵۲ص، ۱۸ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۸۳]

۹. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۰**
قصیده و ترجیع و غزل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۱۶۵]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷**
شامل: غزلیات، قصاید، رباعیات، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند است، نزدیک به ۴۰۰۰ بیت و به ترتیب تهجی است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالرحیم حسینی ملقب به درویش نعمت علی، تا: سه‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر (۱۴×۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۶۵]

۱۱. **مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۰ فرخ**
خط: نستعلیق، کا: صادق بن عبدالباقی و محمد کاظم بن محمد حسین عرب،تا:شعبان۱۲۵۷ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۵۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: – ۸۶]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۵**
آغاز: برابر
غزلیات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۳۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۲۶]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۴**
شامل: غزلیات، مثنویات، بحر الاسرار؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالرحیم حسینی (درویش نعمت علی)، دوشنبه ۱۱ محرم ۱۳۷۲ق (بخش غزلیات)، عبدالرحیم بن مرحوم میرزا آقا طهرانی، سه‌شنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۷۲ق (بخش مثنویات)، بی‌کا، دوشنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۶۴ق (بخش آخر)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۲۹۶]

۱۴. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴۰**
آغاز: برابر؛ **انجام:** رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه ببین در رخ مشتاقعلی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ نسخه را آقای اسدالله ظفری در ۲۳ مرداد ماه ۱۳۴۱ به مرحوم ذوالریاستین هدیه داده؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۶۲]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۷/۲**
آغاز: ای نام خوشت صیقل مرآت جنان ها / روشن شده از نور رخت دیده جان ها؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی / روشن بود از انفس و آفاق علی / رو وام کن از حضرت حق چشم دگر / وانگاه ببین در رخ مشتاق علی.
شامل دیوان غزلیات و رباعیات شاعر است به ترتیب حروف قافیه؛ خط: نستعلیق خفی، کا: صادق بن محمد طاهر، تا: ۱۲۶۷ق؛ یادداشت اهدا به این شرح: «دکتر صادقی عزیز، این مجموعه ای است از دو دیوان: یکی مال نور علی و دیگری مال مشتاق علی (که گویا نسخه منحصر باشد) و من که مشتاق آن علی ام که تویی، به تو تقدیمش می‌کنم، به رسم یاد. علی حق شناس ۱۶/ ۱۲/ ۵۹»؛ جلد: چرم قهوه‌ای سیر، ۱۳۳ص (۲۰۵–۳۳۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۱۶]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۴/۲**
مثنویات آن است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن مرحوم میرزا آقا طهرانی، تا: سه‌شنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۲۹۶]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۴/۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** عاشق روی رونقم واله موی رونقم ×× ساکن کوی رونقم از دم عشق حیدری / سالک راه حیدرم بنده شاه قنبرم ×× هر دو جهان مظفرم از دم عشق حیدری
غزلیات شاعر که در مدح اقطاب خود «مشتاقعلی شاه و شاه ولی مشتاق که در کرمان کشته شده اند» سروده است نظیر کلیات شمس مولوی رومی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالرحیم حسینی، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶–۲۹۶]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۹۳**
آغاز: برابر ؛ **انجام:** کسیکه ساغر عیش علیش در دستست ×× عجب مدار اگر عالمی ازو مستست
قصیده و غزل و ترکیب‌بندست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم طهرانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ از دو نسخه شماره ۴۷۵۶ و ۴۷۶۰ آستان قدس جدا کرده نمره علی حده داده‌اند و در اصل یک نسخه کامل از دیوان مشتاقیه بوده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳۱گ، ۱۷ سطر (۱۳/۵×۷)، اندازه: ۱۲/۷×۲۲/۲سم [ف: ۷ – ۵۱۰]

۱۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** منصور صفت راه حسین ساز کنم ×× بردار کنم ساز نوای یللی
قصاید و غزلیات و ترجیعات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۲۷۳ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر (۱۳/۵×۸/۸)، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۸سم [ف: ۷ – ۵۱۰]

۲۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۶**
آغاز: چو ارادت شه ذو الکرم بظهور داشت تعلقی ×× بکمال داشت شه قدم بجمال خویش تعشقی؛ **انجام:** چشم مست علی مشتاقی ×× عارف کفر و دین نکو باشد
شامل ترجیعات و مقطعات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم طهرانی، تا: محرم ۱۲۷۳ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد:

پارچه‌ای، ۱۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۵۰۹]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۰

آغاز: ای نام خوشت صیقل مرآت جهانها ×× روشن شده از نور رخت دیده جانها؛ **انجام:** بر در دل بنشین بهر طلب ×× تا دهد نور علی فیض ازل

غزلیات و مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ از نسخه شماره «۴۷۵۶» آستان قدس جدا کرده نمره علی حده به آن داده‌اند؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی، ۱۴۹گ، ۱۷سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۵۰۹]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی ×× روشن بود از ... آفاق علی / رووام کن از حضرت حق چشم دگر ×× آنگاه ببین در رخ مشتاق علی

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین فرزند خواجه محمد ربیع، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۸ - ۲۶۲]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۸۹

آغاز: سبحان من لایعتدی اهل الارض؛ **انجام:** در میان چون نرد عشق آمد درست ×× خویش را درباخت درد او نخست

شامل: قسمتی از مقدمه، قصاید، غزلیات، ترجیع‌بند، ترکیب‌بند و رباعیات ۵۲۰۰ بیت و مثنوی بحر الاسرار ۴۳۸۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: ابوطالب حسینی، تا: ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۵۰ص، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۴]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۲۵

آغاز: در تذکره محمودی مسطورست: جناب میرزا محمد تقی قدس سره از کبار؛ **انجام:** حسنت جمیع خصاله صلوا علیه و آله.

هفت بند اوست. ترجیع‌بندی است از میرزا محمد تقی مظفر علیشاه کرمانی که در دیوان مشتاقیه او بطبع رسیده، و در آغاز نسخه شرح حال شاعر به نقل از سفینةالمحمود تألیف محمود میرزا بن فتحعلیشاه قاجار نوشته شده، و ترجمه اصیل ودقیقی است از مظفر علیشاه؛ خط: نسخ، کا: محمد گلپایگانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۳گ، ۲۸-۲۹ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۷- ۸۹۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** در ملک فلق جو فلک نوحم درمانده غریق را پناهم ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: کرمانی، محمد حسین بن ربیع، تا: ۱۲۸۲ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۵/۱

آغاز: چو اراده شه ذوالکرم به ظهور داشت تعلقی ×× بکمال داشت شه قدم به جمال خویش تعشقی / که توجه صمدیتش به تجلی احدیتش ×× ازلیتش ابدیتش بکما لداشت تحققی

ترجیع‌بندی در مدح حضرت پیامبر(ص) با بیت ترجیع «بلغ العلی بکماله ...»؛ بی‌کا، تا: ۱ ذیحجه ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۱-۷) [ف: ۳۷ - ۲۴۰]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۶۵/۵

آغاز: فریاد ز مکر نفس کاذب ×× اماره مستبد لاعب؛ **انجام:** ای مست شراب عشق سرمد مددی ×× وی محرم خاندان احمد مددی / ای آینه علی اوحد مددی ×× وی رند قلندر مجرد مددی

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن خواجه محمد ربیع، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲۳گ (۲۸۰پ-۳۰۳پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۹۵]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۲

ده قصیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج زیتونی، ۹گ (۸پ-۱۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۹۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۳

آغاز: ساقی دگر در جام کرد آن باده اطلاق را ×× از قید هستی وارهاند آن زاهد زراق را؛ **انجام:** بدل دیدیم مشتاقعلی ساقی رندان را ×× بدستی ذوالفقارش بود و جام باده در هستی

غزلیات مشتاقیه؛ ۴۴ص (۱۸پ-۶۲پ) [ف: ۳۰ - ۹۲]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۵

آغاز: بسمله، ای نام خوشت صیقل مرات جنانها ×× روشن شده از نور رخت دیده جانها؛ **انجام:** رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه به بین در رخ مشتاقعلی

شامل قصاید و غزلیات و ترکیبات و ترجیعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمدحسن شیرازی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن دارچینی، ۱۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱۷ - ۲۲۸]

۳۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دلبر شوخ شنگ زیبا را ×× زلف بر روی آمده روپوش

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالوهاب بن محمد حسن وقایع نگار شیرازی،تا: ۲۸ محرم ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۵]

۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی ×× روشن بود ازانفس وآفاق علی / رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه ببین در رخ مشتاق علی

خط: نستعلیق، کا: علیرضا طبیب، تا: یک‌شنبه محرم ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۲]

۳۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** رو وام کن از حضرت حق چشم دگر ×× وانگاه ببین در رخ مشتاق علی
خط: نستعلیق، کا: علیرضا، تا: ۴ رجب ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۴۴ص (۲-۳۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۹]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۱/۳

آغاز: بعد حمد حضرت فرد صمد؛ **انجام:** تا تو مانی جاودانه و السلام
مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج سبز، ۳ص (۳۷۱-۳۷۳)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۳۰۴]

۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۸/۱

آغاز: ارض الله و سیعه کٔ حق در کتاب گفت ×× شرحی بود زعرصه واسع مجال تو
شامل: قصاید، ترکیب‌بندها (از جمله منظومه ای دارای ۱۷ بند = عقد، فصل)، ترجیعات. یکی از ترجیع‌بندها با ترجیع این بیت است: «بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله ...» دیگری با این ترجیع این بیت: «که جهان سر به سر چه مغز و چه پوست ×× هست عکس جمال طلعت دوست»، قطعات، غزلیات (به ترتیب الفبا و با تخلص مشتاق)، رباعیات (به ترتیب الفبا)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاتب در پایان دیوان مظفرعلی شاه را درباره تاریخچه دیوان مشتاقیه و پاکنویسی آن به دست میرزا عبدالرحیم حسینی ملقب به درویش نعمت علی آورده است؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ (۱-۱۲۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۹۱]

۳۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۸/۳

مثنویات آن است، برخی از این مثنویات جواب مراسله‌ای است به نظم. عناوین مثنویات در نسخه حاضر: مثنوی در جواب مراسله حضرت شاهی (نورعلی شاه) با این مطلع: «مرحبا زان نفحه باغ وفا ×× کامده از گلشن صدق و صفا»، ۲. مثنوی «مراسله منظومه لاخوان الصدق» با مطلع: «مرحبا ای عاشقان با وفا ×× مرحبا ای صوفیان با جفا»، ۳. مثنوی «نقش بندیه ناجیه»، با مطلع: «مرحبا ای خواجگان با وفا ×× بر سر دین از شما تاج بها»، ۴. مثنوی در جواب رقعه سابق، با آغاز: «مرحبا ای پیکٔ با مهر و وفا ×× کامدی از جانب دارالشفا»، ۵. رقعه من الادیب الطبیب، با مطلع: «بلغا عنی خلیلی السلام ×× من فوادی من هواه مستهام»، ۶. مثنوی در تحقیق منازل تسعه، آغاز: «اول نامه به نام حی پاکٔ ×× زندگی بخش همه اجزای خاکٔ»، ۷. مثنوی در شرح بسمله (بخش آغاز بحر الاسرار مظفر علیشاه است که در این مجموعه جداگانه آورده شده)، ۸. مثنوی در شرح آیه «واتقوا فتنة لاتصبین الذین ظلموا منکم خاصه ...»، آغاز: «ذوالفطن شخصی بزرگی عادلی ×× کرد روزی یکٔ سوال مشکلی»، ۹. مثنوی در شرح «کل ما قرع سمعکٔ من الغرائب ...»، آغاز: «ای که هستی طالب راه خدا ×× نکته ای گویم به من ده گوش را»، ۱۰. مثنوی «درشرح حدیث مستخرجه من حد التعطیل ...»، آغاز: «عارفی از جمیع ارباب عقول ×× مومنی از شیعه آل رسول»، ۱۱. مثنوی در ترغیب به خدمت استاد، آغاز: «ای سالکٔ راه حق تعالی ×× رفعت طلب مقام اعلی»، ۱۲. مثنوی لوامع الجمال که به یکی از اعاظم برادران طریقت نوشته شده، با مطلع: «خدمت اثر صفای جان است ×× طاعت خبر لقای جان است»، ۱۳. مثنوی معارج الاعتدال (یکصد و ده بیت)، آغاز: «عاشقان هنگام آن شد کز قلم ×× ریزدم بس رسحه ای مشکدم»، ۱۴. مثنوی سلسلة الذهب. شجره نسب خرقه از خود سراینده (مظفر علیشاه) تا امام رضا، آغاز: «آغاز بعد حمد حضرت فرد صمد ×× الذی لیس له کفوا احد / بر نویسم شرح حال سلسله ×× افکنم در صف شیران زلزله / چون که بگذشتم زهر نام و نسب ×× زان مظفر از علی دیدم لقب»، ۱۵. مراسله به وجدی، «هست بسم الله الرحمن الرحیم ×× اول دیوان خلاق قدیم»، ۱۶. مثنوی دیگر (بدون عنوان)، آغاز: «مرحبا ای نغمه باد صبا ×× کز گلستان آمدی خوش مرحبا»، ۱۷. مثنوی دیگری (بدون عنوان) در داستان (هادی لر)، آغاز: «شخصی از کرمان روان شد سوی طوس ×× زائرا قبر الرضا شمس الشموس / در طریق مشهد آن شاه حر ×× ره نمایش بود آن هادی لر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص (۱۳۴پ-۱۵۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۹۲]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۸/۴

آغاز: آغاز دیوان (قصائد ترکیب‌بند): من و آئینه شاهی و تمثال جمال او ×× گهی ذکر حضور او گهی فکر وصال او
قصاید ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و غزلیات است بدون ترتیب الفبا و با تخلص مظفر علی. این بخش در نسخه حاضر به عنوان دیوان نیست. بیت مکرر ترجیع‌بند این است: «عشق است به حق علی مطلق ×× هستی همه باطل است و او حق». از جمله قصاید یکی قصیده‌ای است با نام شکوی النفس و دیگر دو قصیده است که هر یکٔ را در تفسیر آیه نور سروده و نخستین آن را مصباح الروح می‌خواند. مطلع قصیده مصباح الروح: «مصباح جان ما تویی ای جای ما قندیل تو ×× مشکوة این قندیل جان دل مهبط تنزیل تو». در برگٔ ۱۵۶پ (بخش غزلیات) غزلی است با این مطلع: «زاهد برو دردِ دن مزن ×× پیش عارفان بر سخن مزن». و مظفر علیشاه در پایان غزل گوید: «مطلع این غزل نیز از امانت علی عدیم السواد. این درحالت جذبه ظهور کرد ... خصوص لفظ «هر سخن مزن» چرا که با کمال اختصار افاده معنی عجب می‌کند ... این نوع سخن از مقوله اضافه است هر چند از شخص صاحب سواد ظهور کند فکیف از عامی ... و تتمه غزل را فقیر مظفر علی نعمة الله ... عرض کرده» بیت آخر غزل مزبور چنین است: «تن امانت است جان مظفر است ×× وصف جان بگو حرف تن مزن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی زرد و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۵۲ر-۱۶۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم

[نشریه: ۱۳ – ۹۵]

۳۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۷/۳

آغاز: برابر

شامل قصاید، ترجیع‌بند، غزلیات و رباعیات (غزلیات و رباعیات با ترتیب الفبایی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان سخن مظفر علی شاه است درباره این که نسخه به وسیله درویش نعمت علی در همان سال نظم (۱۲۰۶ق) کتابت شده. پس از پایان سخن مظفر علی شاه کاتب نسخه چنین می‌آورد: «نقل من صورة خط درویش نعمة علی المنقولة من صورة خط فرزندی مظفر علی شاه وفقه الله تعالی ...» و در زیر نوشته بالا یادداشت زیر از مونس السلطان دیده می‌شود، «حضرت عون علی از مشایخ حضرت سید معصوم علی شاهند که در سفر کربلا در خدمت آن حضرت بوده اند و این کتاب به خط حضرت سید نعمت علی از روی خط مرحوم مظفر علی شاه نوشته اند و حضرت عون علی تصدیق فرموده‌اند که از روی صورت خط فرزندی مظفر علی شاه است»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۸۷گ (۷۶پ–۱۶۳)، ۱۴ سطر متن و ۳۵ سطر حاشیه، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۱۰۹]

۳۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۸۵/۳

دو ترجیع‌بند. از دیوان مشتاقیه او که ترجیع آنها به ترتیب در یکی این بیت است: «من آینه جمال ذاتم ×× مرآت تجلی صفاتم» و در دیگری این بیت: «جمله عالم فانی و باقی است او ×× کل شیء هالك الا وجهه». دنباله ترجیع‌بندها قصیده‌ای است از مظفر علی شاه که ناقص است و دنباله آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۶۹ر–۷۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳ – ۶۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۱۱

ترجیعات آن است؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳گ (۲۶۸ر–۲۸۱پ) [مختصر ف: – ۱۷۱]

۴۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۷۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۵]

۴۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۹

غزل و قصیده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۵]

۴۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۶۷۳/۳

آغاز: خداوندا دلی ده سوز در سوز ×× به طور عشق بازی آتش اندوز؛ **انجام:** که بیند چشم حق بین جان حق دان ×× خدای خویش هر آنی کما کان

مثنوی از آن است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۳/۲سم [ف: ۸ – ۱۳]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۸

مثنوی رقعة الی الحبیب؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۲۶۴پ–۲۶۵پ) [مختصر ف: – ۴۲۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۹

مثنوی فی جواب مکتوب المحبوب؛ ۱گ (۲۶۵پ–۲۶۶ر) [مختصر ف: – ۷۱۵]

۴۴. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیدا بود از جبهه عشاق علی ×× روشن بود از انفس و آفاق علی

شامل قصیده و غزل و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۷۰]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۴۳

آغاز: دل سر حق مطلق و حق سر دل بود ×× از دل مقال حق شنو از حق مقال دل؛ **انجام:** مستور در سرایر ما سر کنت کنز ×× مطمور در ضمایر ما گنج علم راز

شامل قصاید و غزلیات و ترکیبات و ترجیعات است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۳۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۹]

۴۶. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۴گ، ۱۵سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۴]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۶

آغاز: دهر چون باغ و شجر چرخ و ثمر انسان است ×× باغبان حضرت خلاق علی الشان است؛ **انجام:** عشق است بحق علی مطلق ×× هستی همه باطل است و او حق

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خات ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازك کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۸۳۹–۸۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۸۷]

۴۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۰۰ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ جلد: روغنی، ۴۰گ، ۴ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۲۲]

۴۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید منجم، تا: چهارشنبه سلخ رجب ۱۳۰۳ق، جا: مشهد رضوی؛ فالنامه کلام الله مجید ضمیمه است در دو صفحه، عربی. آغاز: «بسمله من اراد ان یقال بالقرآن العظیم ینبغی له ان یتوضا»، انجام: «الیاد مجیئی غایب بفرح تام والله اعلم بالصواب»، درصفحه عنوان بتاریخ ۱۳۲۶ خطیب یادداشتی نوشته و در صفحه آخر ماده تاریخ قربانعلی سقاباشی را افصح الشعرای هراتی چنین گفته رفت از دنیای دون ده ماه تمام شد، پس از شهادت مشتاقعلی شاه، در آخر قصیده‌ای است از خاقانی در هشت صفحه: آغاز: «بسمله دل من پیر تعلیمست و من طفل

زباندانش»، انجام: «فلک هم هاون کحلی است کرده سرنگون گوئی ×× که منع کحل سائی را نگون کردند زیبایش»، و یک شعر از سلیمان شوشتری معاصر کاتب نوشته شده که مطلع آن این است: «واصل شدن بدوست نه کاری است سرسری»؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۱۹۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۲۹]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۱۱/۱-۱۲/۲۰۱

آغاز: وصیت کردم ای یار یگانه ×× که ازنا اهل پوشی این ترانه / تو جوهر را به نزد جوهری بر ×× که باشد او به جان جویای جوهر؛ **انجام:** زان باده هر آنکه خورد جامی ×× دید اول کار تا به انجام / درکعبه وسومنات مائیم ×× عالم صفتند وذات مائیم

خط: شکسته، نستعلیق، کا: سید مهدی برغانی، تا: جمعه ۹ شوال ۱۳۰۴ق،جلد:تیماج،۱۸گ،۱۸سطر،اندازه:۱۱×۱۷سم[ف:۴- ۱۹۴۰]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای آینه علی او حد مددی ×× ای رند قلندر بحرد مددی

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی زمینه مرغش، ۱۸۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۳سم [ف: ۲ - ۳۵۰]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۴۳-۱۹/۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ماه فلک بالا دایم سفری باشد ×× نو رفلک دلها ماه حضری باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ تملک: کربلائی احمد بروجردی؛ جلد: مقوایی، ۹۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴۰]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۹/۱

آغاز: چو ارادت شه ذوالکرم بظهور (...) تعلقی ×× بکمال (...) بجمال خویش تعشقی؛ **انجام:** چو سرود سعدی پاکدل صلوات حمد معتدل ×× بسرود تا نشود خجل صلوات آل محمدی

تضمین ادبی بیت «بلغ العلی بکماله» سروده سعدی شیرازی که در آن پس از ذکر یازده بیت از خود، بیت بلغ العلی را به عنوان تضمین آورده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد فانی، تا: ۱۳۲۴ق، حسب الامر سید ضیاء الدین حسنی سمنانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۱-۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۷۹]

۵۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دو جهان در نظر عشق یکی خانه تنگ ×× دل مشتاقعلی چیست یکی بحر فراخ

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۸۲گ، ۱۳-۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۶۲]

۵۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: برابر **انجام:** کن محرم خاندان احمد مشتاقعلی مشتاقعلی.

مشتمل بر غزلیات و قصاید و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۰ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اصغر مقصودی؛ اندازه: ۱۷/۲×۳۰/۵سم [رایانه]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۶×۲۱/۸سم [رایانه]

۵۹. خور؛ حکمت یغمایی، عبدالکریم؛ شماره نسخه:بدون شماره۴/

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۵]

۶۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هم راست زبان به عدل چون میزانی ×× هم راست نما به صدق چون مرآتی

خط: نستعلیق، کا: علیرضا حسینی کرمانی مشهور به چپ نویس، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۴۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

← دیوان مشتری طوسی ⩾ دیوان مشتری مشهدی

● دیوان مشتری مشهدی = دیوان مشتری طوسی /

شعر / فارسی

d.-e moštarī-ye mašhadī = d.-e moštarī-ye tūsī

مشتری خراسانی، محمد ابراهیم، ۱۲۶۴ - ۱۳۰۵ قمری

moštarī xorāsānī, mohammad ebrāhīm (1848 - 1888)

[فرهنگ سخنوران ۵۴۲؛ الذریعة ۱۰۴۶/۹؛ دنا ۳۸۲/۵-۳۸۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۹۰

آغاز: دیباجه: حمد و ستایشی که از اظهارش گلهای معارف از بوستان دل؛ **انجام:** خویشتن بدار که مثل اینان ذلیل و خوار نشوی.

دیوان مشتری که خود شاعر برای میرزا محمد حسین گوهری در نجف نوشته و از یادداشتی که در پایان نسخه به خط اوست چنین بر می‌آید که ضمن استنساخ این نسخه از روی مسودهای خود، قطعات نظم و نثر تازه‌ای بدان افزوده است که خود شاعر نسخه آنها را نداشته است. آنچه در این نسخه موجود است: ۱. دیباچه نثر در شرح حال شاعر به قلم او (۱-۸۱)، آغاز: «حمد و ستایشی که از اظهارش گلهای معارف از بوستان دل ...»، انجام: «عواقب و خاتمت امور ما را بخیر گردان بمحبت امیر مؤمنان ما را بمیران»، ۲. قصاید در مدح اعتضاد السلطنه، حسام السلطنه، ناصر الدین شاه و بزرگان آن عصر و قصیده و قطعات در سفر عتبات و توصیف و

نکوهش شهرها و منازل بین راه، چند قطعه و ترجیع‌بند در هجو، شرح حال حکیم ریاضی یزدی به نثر و مسمط او و مسمط مشتری در جواب ریاضی، غزلیات و ماده تاریخ ها، یک قطعه از محسن میرزای میر آخور در جواب مشتری، و چند مسمط در وصف بهار و غیره، یک غزل از دبیر الملک و جواب مشتری (۸۲–۳۱۶) ۲۳۰۰ بیت، آغاز: «چو نیک بختان زلفین آن بت زیبا ×× همیشه غلطد بر پرنیان و بر دیبا»، انجام: «نیک و بد هر چه هست در گذر است ×× تا که در گردش است لیل و نهار»، ۳. دیباچه قمارخانه، نثر که پس از دیباچه داستان ملکزاده ابوالقهار محمد امین قاجار و نصیحت به فرزندش است (۳۱۷–۳۴۵)، آغاز: «داو نخست است ز نرد قدیم ×× بسم الله الرحمن الرحیم»، انجام: «... ای پسر اوصاف این طایفه بسیار است»، ۴. مثنوی نصاب در قواعد ترم تو که ناصرالملک از روس آورد (۳۴۶–۳۵۱) ۵۸ بیت، آغاز: «ای شده مبتلای رنج قمار ×× چند باشی ز باختن بخمار، انجام: کاش در حشر پیکر مجلاج ×× گیرد از آتش جهنم باج»، ۵. رباعیات و یک ترجیع‌بند (۳۵۱–۳۷۵) ۸۰ رباعی، ۶. حکایت نظم و نثر در نصیحت به فرزند و مذمت قمار با اشخاصی که ببازند و پس بگیرند (۳۷۵–۳۷۷)، آغاز: «بدان ای فرزند هرگز با این گروه بدنام که ببازند و پس بگیرند ...»، انجام: «خویشتن بدار که مثل اینان ذلیل و خوار نشوی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: مشتری؛ اشعار بصورت چلیپا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۷۷ص، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۸۹

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۹ق [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: بسمله نجم الشعرا نامش ابراهیم لقبش ضیاء الدین؛ **انجام:** دو بیت آخر در نکوهش شاعری است و ...

خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۲۹۹ق؛ شامل منشآتی به نظم و نثر در تذکره چهار شاعر (عباسی فروغی، ریاضی، مائل؟ وصاف) معاصر مشتری است که به هجو آنها پرداخته و هجویات شاعر و سفرنامه مکه وی در مثنوی در مجادله نادر میرزا با عموی خود حاج سیف الدوله برای ازدواج با دختر او در رباعیاتی از اوست شرح حال شاعر در دیباچه‌ای در ابتدای کتاب توسط شمس الدین آورده شده است در حاشیه اضافه دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: – ۲۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۹۴

منظومه مشتری؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۰/۶×۱۷/۳سم [رایانه]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۰ق، ده بیست روز مانده به نوروز؛ با دیباچه منثور، قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۱۶۴]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۳۰۰ق، برای آقا میرزا جعفر؛ با دیباچه نثر؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۱۶۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۹

آغاز: نجم الشعرا نامیش محمد ابراهیم؛ **انجام:** بختم ار سازد مدد از این دیار ×× سوی یزدش میدوانم خوار زار

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ با دیباچه منثور در سرگذشت او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۱۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۲ – ۳۵۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۴

آغاز: در سنه هزار و دویست و هفتاد این ثنا گر ابراهیم المتخلص بمشتری از خراسان به عراق روی آورد؛ **انجام:** در هجو میرزا ارسطوی قمی: از آن شکم چو طبل و آن کون فراخ ×× هم خوابه خیکی و بنی عم خمی

در آن جز قصاید و غزلیات و مدح و منشآت منثور قطعاتی ست درباره سفر عتبات و به یاد آن؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۴۷ق؛ با یک دیباچه به نثر از خود سراینده که در آن می‌نویسد که در ۱۳۹۲ قصاید مدیحه دبیرالملک را با بعضی اشعار که پسند نقادان شده بود گرد آوردم و به یادگار نزد او می‌فرستم؛ کاغذ: فرنگی، ۶۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۲ – ۳۵۱]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۱۲

اشعاری از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: تفلیس [ف: ۸ – ۱۵۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۶/۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای بزرگ نیا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۹۱ق [فیلمها ف: ۱ – ۷۴۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۴/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۹۱ق، به دستور میرزای مشتری؛ با دیباچه‌ای از خود او؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸۰گ (۱–۸۰)، ۱۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم[ف:۱۶–۲۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۵

در آن بندی است درباره بازی ترانت و در آغاز این بند که درباره این بازی بعنوان «قواعد ترم تو» سروده شده است آمده که این بازی را ناصرالملک از روس به ایران آورده و ده سال پیش عین الملک در شکارگاه جاجرود مبلغی گزاف به کشیک چی باشی باخته بود و مشتری به دستور این بند را ساخته است. در این دیوان هجو فروغی است و خاقانی و سرور و پاسخ به میرزا حسن و هجو انوشیروان میرزای نایب الحکومة و میر آخور نواب و الاحسام السلطنه و سرگذشت ریاضی با مسمط او و پاسخ مشتری بدو و هجو بغداد و قرنطین و اسبی که عماد الدوله بمشتری داده بوده با قطعه ای برای متولی قبر سلی و تعریف یعقوبیه و کمانداری؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:ذیحجه۱۲۹۱ق؛کاغذ:فرنگی،جلد:تیماج قهوه‌ای،

۳۱گ، ۱۱ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۵۹

آغاز: بسمله. در طلوع آفتاب جهان تاب این دولت ابد مدت و جلوس مبارک اعلی حضرت ... این ثنا جوی در محاصره ارض اقدس گرفتار ... و سالار زر و سیم حرم امام ... به غارت و یغما برد. دعا گوی چند بیت شعر را بر سرودم: در این مملکت رستخیز آمده ×× که دل را ز شادی گریز آمده؛ **انجام:** زامدنش مشتری نوشت به تاریخ ×× شاه جهان آمد از سفر به سعادت

ترجیع‌بند و قطعه و قصیده در هجو مایل و مسمط در هجو ریاضی یزدی و حکایت و چند هجو دیگر؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۹۵ق؛ با سرلوح اکلیلی، مجدول، با کمند؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲-۳۵۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲-فیروز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ با مقدمه‌ای از شمس الدین حکیم الهی در شرح حال میرزا مشتری، در صفحه ۱۶ مطلع مستقلی با عنوان «پندنامه شیخ الرنود» است، دارای یک کتیبه، مجدول؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۱۰۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۸

آغاز: خوش آنکه بخت کشد رخت زی خراسانم ×× چرا کز آمدن ملک ری پشیمانم

در حدود یک هزار و چهارصد بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۲گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۰۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۵

آغاز: خوش آنکه بخت کشد رخت زی خراسانم ×× چرا کز آمدن ملک ری پشیمانم؛ **انجام:** درمعرکه ای که بایع و مشتریست ×× یلباش زحل دگر چرا خرمگسی

بیشتر هجو است و نثر هم دارد و نزدیک به ۲۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: حاج محمد قلی عاشوری قزوینی، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۹۹]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۷

آغاز: نیمه شعبان مه از توفیق بی پایان رب ×× سوی مکه بار بستم بی رغم و رنج و تعب؛ **انجام:** ای گروه بی بضاعت مژده باد ×× ... بچه مفت و ملا خور شده

قسمتی از اشعار حاج میرزا ابراهیم مشتری طوسی ملقب به حسام الشعرا و زنده در ۱۲۹۹ق است مشتمل بر سفرنامه مکه و پاره‌ای غزلیات و هجویات و داستان منظوم مجادله شاهزاده نادر میرزا خلف اردشیر میرزا با حاجی عمو حاجی سیف الدوله میرزا و چند قطعه هجو در آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، زمان حیات شاعر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۲گ، ۱۱سطر (۷/۲×۱۲)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۲سم [ف: ۷ - ۵۱۱]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۷

آغاز: خوش آنکه بخت کشد رخت زی خراسانم ×× چرا کز آمدن ملک ری پشیمانم؛ **انجام:** بدین رباعی خاتمه یافته: آن صدر که پست و خالی از ادراک است ×× از گوهر زشت عابد دلاک است / یکسال دگر باین جلال ارماند ×× البته حساب دین و دولت پاک است

شامل منشآتی به نظم و نثر در تذکره چهار شاعر (عباس فروغی، ریاضی، مائل، وصاف) معاصر مشتری است که به هجو آنها پرداخته و هجویات شاعر و سفرنامه مکه وی و مثنوی در مجادله نادر میرزا با عموی خود حاج سیف الدوله برای ازدواج با دختر او و رباعیاتی از اوست و این نسخه در حدود دو هزار بیت می‌باشد؛ بی‌کا، تا: ظاهراً اواخر قرن ۱۳؛ پیش از شروع به اشعار شرح حالی از شاعر در ۱۴ صفحه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۳۰۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱

قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات است با دیباچه، برای امیرزاده سلیمان میرزا فرمان فرما در ذیحجه ۱۲۹۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۹۳گ، ۱۱سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۲]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴۸

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۵

آغاز: بسمله. بند اول: ای همایون طالع فرخنده فال ×× وی سر گردن کشانت پایمال؛ **انجام:** تقاضائی: مایل که بر شاه گدا می‌باشد ×× سر حلقه ارباب دعا می‌باشد / از حاکم ری که نائب السلطنه است ×× سی چهل انپه ریالش اقتضا می‌باشد از شخص کریم عجب نیست که هر سه مبلغ را اعطا کند. یا علی مدد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج کبود، ۷گ، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۸]

۲۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: تفصیل حالات وحرکات چاکران و بستگان شهاب الملک که چهارسال قبل والی ولایت کردستان بودند

اشعاری است در هجو گروهی مانند مایل، وصاف و سید علی طبیب، در یک جای آن رقم «حرره الاقل ابراهیم المشتری الطوسی» هست و گویا همو گوینده اشعار باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۷گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۳۵۶]

۲۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۴ فرخ

هجویات اوست با دیباچه‌ای کوتاه به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: امیر احتشام مورخ ۱۳۳۸؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج سبز، ۱۷گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۲۴۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۳۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف:۲۱-۹۹]

● **دیوان مشرب** / شعر / ترکی

d.-e mašrab

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۴

آغاز: بشنو از نی چون حکایت می‌کند ×× وز جداییها شکایت می‌کند / انکلا غیل نی نی حکایت لارقیلور ×× اول جدالیغ دین شکایت لارقیلور؛ **انجام:** هوا دین یاغمدی بیر قطره باران ×× دعا در کار مونده چشم گریان / اگر مینگ مرتبه ایتسم کوش کرسن ×× دلینکا معنی یوق کردین یترسن

از شاعری با تخلص «مشرب» و «شاه مشرب دیوانه» که در منابع و مراجع ترکی و فارسی جستجو شد اما شرح حالی از وی به دست نیامد. این نسخه شامل چهار دفتر و همانند مثنوی مولوی در پند و اندرز و در قالب حکایات سروده شده که بین حکایات غزلیات ذکر شده است؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ دارای سه سرلوح منقش با اکلیل و الوان، دارای کمند، مجدول؛ واقف: حاج سید محمود رحیم زاده مدنی، خرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: مقوا ماشی، ۳۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۲۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۹۴

آغاز: بشنو از نی چون حکایت می‌کند ×× وز جداییها شکایت می‌کند / انکلا غیل نی نی حکایت لارقیلور ×× اول جدالیغ دین شکایت لارقیلور؛ **انجام:** محی کریم سن یا کرم جمله اولار میزیمه غم ×× آخر دمیده شولدودم من یغلمای کم یغلسون

دفتر چهارم آن دارای چهارده کیمیا، با عناوینی به شرح زیر است: ۱. انتقال کردن حضرت شیخ رکن الدین قدس الله سره العزیز، ۲. ملامت دیدن شیخ سفیان ثوری علیه الرحمه و سؤال شیخ دیگر، ۳. پیش پا خوردن داوود طائی و آواز از قبرستان شنیدن او، ۴. تنبه دادن حضرت خضر علیه السلام شیخ سلیمان ابو دارانی را، ۵. توبه دادن شیخ ذوالنون مرد طالب را، ۶. گریه کردن یحیی معاذ علیه الرحمه و سؤال کردن مسافر که اینقدر گریه از برای چیست و جواب گفتن شیخ سبب گریه را، ۷. حج رفتن سلطان بایزید بسطامی قدس سره و نومید شدن از حج و بازیافتن اصلی از وحدانیت الله تعالی، ۸. مناجات کردن شیخ لقمان سرخسی و جواب شنیدن او، ۹. خواب دیدن صوفیی و تعبیر جستن از شیخ خود، ۱۰. زنار بستن شیخ بایزید قدس سره و در وقت وفات زنار بریدن او، ۱۱. دیدن شیخ معشوق طوسی قدس سره تشنه را در راه و رحم آمدن شیخ را به آن تشنه، ۱۲. پا برهنه رفتن شیخ بهلول در زمستان به جانب گورستان، ۱۳. در رعایة والدین و حکایت شاه نقشبند و دیدن مردی را که در گور به عذاب است و پرسیدن سبب آن را، ۱۴. در بیان کفن دزد و توبه کردن و توفیق یافتن به خدمت رسول اکرم (ص)؛ خط: نستعلیق، کا: پادشاه خواجه ابن رحمت الله،تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ نسخه کامل است. علاوه بر مثنوی غزلیاتی بین حکایات دارد و در انتهای نسخه نیز غزلیات و مخمس و مسدس افزوده شده و کاتب (پادشاه خواجه) قصایدی در مرگ فرزندانش قمرالدین خواجه و منور خواجه سروده است. دارای چهار سرلوح، دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، ۳۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۲۳۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۵۳

آغاز: فجان بونعای که کور کای مین اوشنداغ ماه عنقانی ×× انی الدیغه اجسام دفتری انا فتحنانی؛ **انجام:** مقام مبدء نور دین نصیب ... (؟) بومشیربکا ×× حقیقت اشتها سیدین که یوندی هفت دریانی از: مشرب (؟). اشعاری ترکی با عنوان «غزل شاه مشرب»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۲گ (۸۹پ-۹۰پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۸۷

آغاز: تیلیمده دور همه وقت لا اله الا الله ×× ز بن جان و لبم حمدی بر له دور گویاه؛ **انجام:** خدانی بنده سی من ربنا دین روزگه کیشیم یوق ×× رسولی امتی من مصطفی دین ادرکه کیشیم یوق ...

از: مشرب (؟). دو مسدس از شاه مشرب به ترکی است که متوالی آمده است؛ ۳گ (۱۴۵ر-۱۴۷پ) [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۹۳

آغاز: مشکین ساجینك لی یا سیب کین سیر باغه دلبر ×× عنبر السینکنی هردم نیکو رو دماعه دلبر؛ **انجام:** حور اول سپندین اوزکا قیلمام اتما تماشا ×× رحم ایلد سنیم اوز ره داغ اوز ره داغه دلبر

از: مشرب (؟)؛ ۷گ (۱۷۲ر-۱۷۲پ و ۲۰۲ر-۲۰۵پ و ۲۰۶پ-۲۰۹ر) [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۴]

● **دیوان مشرب شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e mašrab-e šīrāzī

مشرب شیرازی، شاه معصوم

mašrab-e šīrāzī, šāh ma‘sūm

[دنا ۳۸۳/۵؛ الذریعه ۱۰۴۶/۹ و ۱۰۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۱۱

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۱۲۰۱ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

● **دیوان مشرقی** / شعر / فارسی

d.-e mašreqī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۸۴
آغاز: خلقی از دوستیت دشمن جانم گشتند ×× این قدر هست که لطف تو بمن بسیار است / مشرقی ناوک او از جگرم گرم گذشت ×× الفت روح بدل جویی تن بسیار است؛ **انجام:** میگوید از تو هر کس در بیخودی نشانها ×× اما حدیث زلفت افتاده بر زبانها / در جستجوی زلفش هر کس بجانبی رفت ×× از دست رفته گویا در راه عنانها / ما نغمه دوست مرغان از بسکه بی نواییم ×× افتاده ایم دایم در پای آشیانها
غزل‌ها و قطعات مشرقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛افتادگی:آغاز؛ یادداشت مشهدی کریم پسر حاجی عبدالرحیم مورخ ۱۲۷۹ در دنبال بیتی در هامش؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۸۲۶]

۲. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۸
بی‌کا، تا: ۱۳۲۷ق [نشریه: ۵ – ۳۴۳]

● دیوان مشرقی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mašreqī-ye šīrāzī

مشرقی شیرازی، حسن، ق۱۱ قمری

mašreqī šīrāzī, hasan (- 17c)

حکیم ابوالعلاء حسن شیرازی زنده ۱۰۱۰.
[فرهنگ سخنوران ۵۴۳؛ الذریعة ۱۰۴۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۳۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۹
آغاز: دیباچه دیوان: هو. بسمله. فهرست کلیات زبدة المحققین و قدوة السالکین ابو العلا حکیم مشرقی شیرازی غفرالله ذنوبه و سترالله عیوبه الحمد الله رب العالمین ... یا ارحم الراحمین مقدمه فهرست محامد سرادقات جلال با افضال و دیباچه مشارق مشاهدات جمال با کمال صمدیت بی زوال موشح و مزین بطراز ظواهر جواهر لآلی کلام با نظام معجز قیام محمدت انجام حضرت کبریای معلای عظمای خالقی را ... سزاوار است؛ **انجام:** ور تو ازین پند نگردی بنام ×× پخته تو خام شود و السلام (تمت الکتاب بعون الملک الوهاب)
از افصح المتکلمین و زبدة المحققین و قدوة السالکین جامع الکلام مولانا حکیم ابو العلاء مشرقی شیرازی، نزدیک به ۲۳ هزار بیت و او خود این دیوان را در ۱۰۱۰ گرد آورده است (ص ۱۱س۱۷)، با دیباچه و فهرست کتاب‌ها و قصیده‌ها با شماره که به ۱۳۰ می‌رسد از دیگری، آغاز دیباچه مشرقی: «دیباچه کتاب شمس المشرقین من کلام قدوة السالکین و زبدة المحققین ابو العلاء حکم مشرقی شیرازی. بسمله. الحمد الله رب العالمین از ازل تا ابد هر جا حمدی پسندیده و ثنایی برگزیده هست و بود و باشد سزاوار ذات مقدس معلای کبریای خالقی است که بقدرت شامله ازلی و بحکمت کامله لم یزلی هژده هزار عالم را از علوی و سفلی ... خلعت وجود و شهود داد»، انجام دیباچه: «از غیب و غیبت همه در بند چشم ولب ×× چون ختم کار تو بدعا یافت اختصار و صلی الله اللهم علی خیر خلقه ... کثیرا کثیرا». فهرست کتاب‌های نه‌گانه این دیوان: ۱. شمس المشرقین (۱۰–۶۶) با دیباچه منثور شاعر که آن را به درخواست دوستی در مصلی فارس در آغاز ماه روزه ۱۰۱۰ به پیروی از تحفة العراقین سروده است. تاریخ پایان آن «سلخ صیام الف عاشر» است، آغاز کتاب: «هو. بسمله. کتاب شمس المشرقین من کلام افصح المتکلمین ابو العلاء حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی مقاله اول در توحید و خطاب با قباب و ذکر بعضی از حالات غریبه و ختم بر موعظه و تنبیه و تماثیل»، انجام: «از خالق و خلق آفرین باد ×× بر احمد و اهل بیت و امجاد. و صلی الله علی خیره خلقه و نور عرشه و مظهر لطف حقه محمد و آله اهل بیته اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا»، ۲. شبستان انس (۶۷–۱۳۱) در بحر بوستان به درخواست یاران و به نام شاه عباس در شش مقاله و ده باب (توحید، عدل، نبوت، امامت، معاد، صلوة، صوم، زکوة، حج، جهاد) و ده فصل. در هر بابی مقاله و فصل و تمثیلی هست. این کتاب هم دیباچه منثور دارد، آغاز کتاب: «هو. بسمله. و به نستعین دیباچه شبستان انس از کلیات افصح المتکلمین و قدوة السالکین حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه حمد نامحدود و ثنای نامعدود سزاوار ذات اقدس صانعیست که شبستان جان واصفان حلیه جمال را به اشعه انوار آیه وافی هدایه «فلما تجلی ربه للجبل» منور گردانید ... هو. بسمله. کتاب شبستان انس از کلیات عارف دین حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه و ستر عیوبه. بنام خداوند ارض و سما ×× که باشد مر او را پرستش سزا»، انجام: «بجز یاد احمد مکن ورد جان ×× چو نبود ترا کار با این و آن / درود زیادم ابر مصطفی ×× وزان پس باولاد آل تقا»، ۳. مثنوی متفرقه (۱۳۱–۱۷۰) اخلاقی و چندین مقاله است و حکایات دارد، آغاز: «کتاب مثنوی متفرقه از کلیات افصح المتکلمین ابو العلاء حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه و ستر عیوبه. به بسم الله کردم نامه آغاز ×× که از بسم الله آمد کار با ساز»، انجام: «همت از ارواح خاصان جو مدام ×× قصه کوته ساز اینجا و السلام»، ۴. قصاید (۱۷۱–۴۸۲) عرفانی و اخلاقی است، آغاز: «هو بسمله کتاب قصائد از کلیات افصح المتکلمین و مفخر السالکین حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه و ستر عیوبه. یا احد کارساز یا صمد بی ریا ×× انت کثیر النعم انت عظیم العطا»، انجام: «ختم سخن حمد خدا را سزد ×× شام و سحر از شکر مشرقی / ما و همیشه صفت شاه و آل ×× حفظ تن و ورد بر مشرقی»، ۵. هفت بند در مراثی و ترجیعات (۴۸۳–۵۱۴) عرفان است و ستایش شاه عباس و الله وردی خان و شاه صفی و علی بیک قاضی دیوان اعلی و ولدان و حسن بیک و خالق وردی بیک، آغاز: «کتاب هفت بند در مراثی و ترجیعات افصح المتکلمین حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه

و ستر عیوبه واحسرتا که شمس و قمر در حجاب شد ×× ظلمت جهان گرفت و ممالک خراب شد»، انجام: «کام تو مشرقی از غنچه لبان شیرین شد ×× چون به شیرینی این غنچه لبان مشهورند»، ۶. مقطعات (۵۱۵-۵۳۴) در ستایش شاه عباس و نظام شاه غازی و خان زمان و آصف الملک و تاریخ فتح لار و بحرین در ۱۰۰۱ و تاریخ آب چشپیر یا نهر عباسی (۱۰۰۱) و تاریخ تولد پسر محمد قاسم بیک در ۹۹۱ و پسر خود شاعر به نام محمد حسین در ۱۰۳۷ و تاریخ مرگ رئیس شهاب الدین برادر وزیر جرون و تاریخ مرگ شریف قوام الدین حسین پسر خواجه محمد صحاف در ۱۰۰۷ و شرفا برادر شریفا پسر همین صحاف و تاریخ مسجد اهل بیت و مسجد قدیم در ۱۰۳۵ و تاریخ تولد پسر شاعر به نام محمد علی در ۱۰۲۲ و ستایش میر سید شریف گرگانی و تاریخ تولد پسر شاعر به نام محمد نبی در ۱۰۳۲، آغاز: «هو بسمله. کتاب مقطعات از کلیات افصح المتکلمین و مفخر السالکین حکیم مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه و سترالله عیوبه: علای دولت و دین نقد حیدر کرار ×× که با بزرگی او همسری نمی‌بینم»، انجام: «شنیدم که با مشرقی هاتفی گفت ×× بشهر ربیع اول اندر صبوحی / که تاریخ مولود فرزند اینست ×× محمد نبی قوت قلبی و روحی سنة اثنین و ثلثون الف ۱۰۳۲ از هجرت النبوی صلی الله علیه و آله و سلم»، ۷. غزلیات (۵۳۵-۷۵۷) با تخلص مشرقی و به ترتیب تهجی حرف‌های پایان بیت‌های غزل‌ها، آغاز: «هو کتاب غزلیات از کلیات افصح المتکلمین و مفخر السالکین ابو العلا حکیم جامع الکلام حکیم مشرقی شیرازی: کنم سر دفتر دیوان شاهی ایزد دانا ×× که شایسته است او را حمد آمنا و صدقنا»، انجام: «گر مسلمانی مکن با چند دیو الفت اگر ×× تو چه دانی مکر این کافر نهادان مشرقی»، ۸. رباعیات (۷۵۷-۷۹۶)، آغاز: «کتاب رباعیات من کلام افصح المتکلمین حکیم مشرقی جامع الکلام شیرازی غفر الله ذنوبه و ستر عیوبه: در بحر رباعی چو سخن ساز کنم ×× روح الله را بخویش دمساز کنم»، انجام: «من ترک می‌و عشق نگویم ترسم ×× کاخر سر من بر سر این کار شود»، ۹. ساقی‌نامه (۷۹۶-۸۰۶) با مغنی‌نامه در پایان آن، آغاز: «ساقی نامه من کلام افصح المتکلمین حکیم جامع الکلام مشرقی شیرازی غفر الله ذنوبه و ستره عیوبه: آمدم از عالم عزلت بگوش ×× کز خم وحدت قدح می بنوش»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۴گ، ۲۳ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۱۷/۲

آغاز: آنکه از من فزونتر است بعلم ×× ماحی جهل من خدای منست؛ **انجام:** شده ز جان جوانی خویش یکسره سیر

بخشی از قصاید شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول؛ جزو کتابخانه دکتر قاسم غنی بوده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۹گ، ۲۳-۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم[ف:۲۷/۲-۶۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۸

آغاز: فهرست کلیات قدرت السالکین؛ **انجام:** ورتو ازین نگردی بکام ×× پخته تو خام شود و السلام

دارای مثنوی شمس المشرقین و قصاید و ترجیعات و ماده تاریخ‌ها و غزلیات و رباعیات و ساقی‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۰ق؛ محشی؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: میشن سیاه، ۳۳۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۷

آغاز: به بسم اله کردم نامه آغاز ×× که از بسم الله آمد کار ما ساز؛ **انجام:** الا تامه و مهر و لیل و نهار ×× بود شان بر افلاک دایم مدار

در سی و پنج مقاله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن ازرقی، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶

قصاید و ترجیعات و مقطعات و غزلیات و رباعیات است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ متن و هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۹۳گ، ۲۵ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۶۷]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۲

آغاز: حرص تو آزست و سد راه تو ×× صورت چاهست و معنی جاه تو / یا احد کار ساز یا صمد بیریا ×× انت کثیره النعم انت عظیم العطا؛ **انجام:** چو سد راه تو هستی من بود یا رب ×× بهست خویش کنم هست و هست من بردار

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرمی، ۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۶۴]

● **دیوان مشرقی طوسی** / شعر / فارسی

d.-e mašreqī-ye tūsī

مشرقی مشهدی، میرزا ملک، - ۱۰۵۰ قمری

mašreqī mašhadī, mīrzā malek-ol (- 1641)

[دنا ۳۸۴/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۸

آغاز: نیست چون یاقوتم از کس خواهشی در هیچ باب ×× نه در آتش آب خواهم جست نه آتش در آب؛ **انجام:** ابر دریای سرابم از خس و خاشاک خشک ×× میخورم صدنیش تا تمهید باران میکنم

مشتمل است بر قصاید و مقطعات و ساقی‌نامه و غزلیات و مثنوی خسرو شیرین ناتمام و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ نسخه در صحافی جای غزلیات ردیف تا

و میم پس و پیش گشته است؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۴ سطر (۱۴/۷×۹/۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۵۱۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۶

آغاز: نیست چون یاقوتم از کس خواهشی در هیچ باب ×× نه در آتش آب خواهم جست نه در خاک آفتاب؛ **انجام:** شنیده ام که مرا با کسی نمی‌سنجند ×× یگانه ای که بسنجندگی بود مشهور

با دیباچه‌ای از میرزا محمد متخلص به فارس شاگردش و گردآورنده دیوانش به دستور شاه صفی بن صفی بن عباس صفوی در سر گذشت او به نثر (آغاز و انجام افتاده) قصیده و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و مثنوی خسرو و شیرین باز قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۶

اشعاری که به نواب طالبخان نوشته؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن حسن (بابا حسن بیک) اراسنجی قزوینی، تا: ۱۰۷۹ق؛ ۱گ (۱۴۸پ) [ف: ۴۳ - ۵۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۷

ترکیب‌بند و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۸×۱۵سم[ف:۱۶-۲۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۴

اشعاری از میرزا ملک مشرقی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص (۳۰۳-۳۱۳)، ۱۲-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۸۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲گ (۳۳پ-۳۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

۷. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۵۱

آغاز: باور نکند اینهمه خوبی ز بهار ×× شاخ و برگی نکند گر سخن من پیدا؛ **انجام:** ... ×× دیر آمده ایم و زود میباید رفت

یک صفحه از آغاز و یک صفحه از پایان کتاب افتاده با این حال نسخه نسخه کاملی است و شامل کلیات اشعار. کلاً در حدود چهار هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای دو صفحه تمام مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [نشریه: ۶ - ۹۳]

● دیوان مشرقی کاشانی / شعر / فارسی

d.-e mašreqī-ye kāšānī

مشرقی کاشانی، محمد حسین بن میرزا آقاخان، - ۱۲۹۹ قمری

mašreqī kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e mīrzā-āqā-xān (- 1882)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۹

شاعر از مریدان رحمت علی شاه شیرازی بوده و دیوانی از او در تهران به سال ۱۳۱۴ چاپ شده است؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۳۰۲ق، در عهد ناصرالدین شاه قاجار حسب الحکم موتمن السلطان آمیرزا جلال الدین غفاری (که نسبش را به ابوذر غفاری می‌رساند)؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۱ - ۳۸]

● دیوان مشعوف قاجار / شعر / فارسی

d.-e maš‘ūf-e qājār

مشعوف قاجار، امامقلی، ق۱۳ قمری

maš‘ūf-e qājār, emām-qolī (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۵۴۴؛ الذریعة ۱۰۵۰/۹؛ دنا ۳۸۴/۵]

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ کاغذ: کبود و آبی، قطع: رحلی [نشریه: ۵ - ۶۲۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۷

آغاز: شده در وصل گل نوا گستر؛ **انجام:** (ترکی) حق یولیده محروم معروف دور

قصیده و غزل و ترجیع است به فارسی و ترکی هم دارد، به نام ناصرالدین شاه در مقدمه منثور آن، نباید از مشعوف میرزا حسین تبریزی باشد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۱سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

● دیوان مشفق / شعر / فارسی

d.-e mošfeq

مشفق، علی اکبر بن عبدالحسین

mošfeq, ‘alī akbar ebn-e ‘abd-ol-hoseyn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۳

آغاز: بسمله. حمد بی حد و درود افزوون از عدد خداوندی را سزد ... زد در آید اگر آن مه جهان او را ×× کجا است تاب اقامت به حضرتش ما را / ندیده چون رخ خوب تو در جهان مشفق ×× اگر چه دیده بسی مهوشان سیما را؛ **انجام:** با این همه جور یک دمم ننوازی ×× گویا که چو من بکوی تو نیست حقیر

با دیباچه منثور خود او و شش طرز غزلیات و ترجیع‌بند و حکایات و مرثیه آل علی (ع) و قصاید و رباعیات و مختلفات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق؛ با سرلوح، در پایان

قصیده سید جعفر بن سید صادق است به فارسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۳گ، ۱۰ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۷۳]

● **دیوان مشفق** / ادبیات / فارسی

d.-e mošfeq

مشفق تهرانی، احمد

mošfeq-e tehrānī, ahmad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۳۶

آغاز: بسمله. ای شهنشاه ایجاد تو مهی و مهان تو را چاکر؛ **انجام:** مشفق بنال از غم آن شاه تشنه کام در مجلس عزا و به خلوت به زاویه حجره کوچک

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دیوان مشفق** / شعر / فارسی

d.-e mošfeq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۵

آغاز: هر آنکسی که به خاک در تو روی نمود ×× چه حاصلش ز همه هستی ز عمرش چه سود؛ **انجام:** چه پای زور به به پیش اندر آمد ای احباب ×× دیگر ثمر ندهد مشفق آری حرف حساب

مشفق، در ستایش شمس العرفاء و سید حسن مدرس اصفهانی نماینده تهران با یادی از غائله جمهوریت و پاسخ معمای اشرف الدین مدیر روزنامه نسیم شمال و ستایش حاجی میرزا حسن آقای افتخار التجار، نخست غزل است سپس قصیده‌های مسمط در مدح کسان و ستایش مذهبی و مرثیه مخمس که آغاز چهار بند آن سروده آقای یزدی است؛ خط: نستعلیق، کا: گویا اصل، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۳گ، ۲۰ سطر (۱۴×۱۸) سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۹]

● **دیوان مشفق کرمانشاهانی** / شعر / فارسی

d.-e mošfeq-e kermānšāhānī

مشفق، پیرمراد، - ۱۲۳۷ قمری

mošfeq, pīrmorād (- 1822)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۵

آغاز: عشق بازی بود از روز ازل پیشه ما ×× خوشتر است از همه اندیشه [ای] اندیشه ما؛ **انجام:** من کیستم آتش به جهان افروزی ×× محنت زده ای خسته غم اندوزی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۳۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۷]

● **دیوان مشفقی** / شعر / فارسی

d.-e mošfeqī

مشفقی بخاری، عبدالرحمن، ۹۴۵ - ۹۹۶ ؟ قمری

mošfeqī boxārī, ‘abd-or-rahmān (1539 - 1588)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۲-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 13 ۱۰۴۴ اوزلی (ستون ۶۵۹ فهرست).

تذکر: تعیین نام مؤلف به استناد فهرست مجلس ۲۷/۱ ص ۴۱۲ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۹۸۵ [فیلمها ف: ۱ - ۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۳

آغاز: ازین حسرت گره شد بر دل سوزان من ناله ×× که با لعل تو چون عقد محبت بسته تبخاله؛ **انجام:** بهندستان سفر کن مشفقی گر آرزو داری ×× سهی سروان گجراتی سیه چشمان بنگاله

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۶۳پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۸۹

آغاز: آورده‌اند که روزی از روزها خاطر عبدالله خان از جانب مشفقی چیزی ملال آکند گردید. میخواست که ... منظومه: بنام آنکه نامش قوت جان شد قوت دلها ×× زبان طفل از لطفش بجوف مهد شد گویا؛ **انجام:** هر آنکس این مخمس بیند و در هر کجا خواند ×× چه باشد در زمان با فاتحه یاد آورد ما را. [رقم:] تمت یافت صد یک بند زیر تیغ مشفقی تمت تمت تمت.

مخمسی طولانی در صد و یک بند است که قبل از آغاز آن، دو صفحه با عنوان «باعث ایجاد صد و یک بند مولانا مشفقی» دارد. در این قسمت آمده که مشفقی از بیم جان و به اجبار عبدالله خان، آن را بداهتا در راه زیارت بهاء الحق و الدین [ظ: نقشبند] ساخته است؛ ۱۳گ (۱۵۰ر-۱۶۳پ) [ف: ۲۷/۱ - ۴۲۳]

● **دیوان مشفقی** / شعر / فارسی

d.-e mošfeqī

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: زرد، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۸]

● **دیوان مشهور** / شعر / فارسی

d.-e mašhūr

مشهور، حسین

mašhūr, hoseyn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۹

آغاز: خوشا قاصدی کاورد از دیاری ×× پیامی ز یاری به یاری ز یاری
بخشی از غزلیات و رباعیات شاعر است با تخلص «مشهور»؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۷ر-۷۲پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

● دیوان مصاحب گنجوی / شعر / فارسی

d.-e mosāheb-e ganjavī

مصاحب گنجوی، علی، ق۱۱ قمری

mosāheb-e ganjavī, ʻalī (- 17c)

[رک عباسنامه، ص ۳۲۹/۳۳۴/۲۲۸؛ در دانشمندان آذربایجان (ص ۳۴۷) به نقل از گلستان ارم که تاریخ شروان است و ترکی است، نامش کربلای علیخان زیاداغلی ثبت شده و دو بیت مشهور صاحب نایینی را بوی نسبت داده‌اند که هر دو غلط است؛ دنا ۳۸۴/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۵۹

آغاز: راز دل کی با تو در یک عمر خالی میشود ×× کس چه سان خان [دنباله مصراع پاره شده]؛ **انجام:** ما را ز کلام ما توانند شناخت ×× جمعی که چو ما رویم، ایشان بر سند
غزلیات است به ترتیب قوافی از الف تا یاء با یک ساقی‌نامه خوب مختوم به مدح ساقی کوثر که به صورت ترجیع‌بند گفته شده و یک مسدس و یک مربع ترکیب و رباعیات از اغورلوخان ایشیک آقاسی باشی متخلص به مصاحب که به سال ۱۰۷۴ق برابر با بیست و دومین سال جلوس شاه عباس ثانی بیگلربیگی قراباغ و گنجه شده و گویا تا زمان شاه سلیمان نیز باین منصب باقی بوده و گویا تا زمان شاه سلیمان نیز به این منصب باقی بوده. ظاهراً شاعر در فصل بهاری همراه شاه عباس ثانی به مازندران رفته بوده که غزلی در وصف بهار اشرف سروده و از آنجاست: «فصل گلستان و ریزد نوش از بهار اشرف ×× ساقی پیاله پرکن در لاله زار اشرف / دستی چو موج بر زن اول بکشتی می ×× گرمی نهی چو دریا سر در کنار اشرف / با ابر نو بهاری بنشین و جام می‌خور ×× بیرون مکش «مصاحب» پا از دیار اشرف». در مدح شاه سلیمان می‌گوید: «چون شاخ گل «مصاحب» کام از پیاله بستان ×× بیم از خزان نباشد در دور شاه عادل / خورشید تاج گستر، دارای دهر پرور ×× سلطان آل حیدر، ارشاد دین کامل / مسند نشین ایران، المقتدر سلیمان ×× ماه بلند رفعت شاه نکو خصایل»، از ساقی نامه اوست: «ساقی کرمی کن بصفای دل حیدر ×× کز نور رخش پرشده خورشید چو ساغر / تا بشکنم از لطف و لایش صف غم را ×× زانگونه که بشکست بهم قلعه خیبر»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مدعو به آقا کشی خیبر گنجوی، تا: سلخ رمضان ۱۲۱۲ق، به دستور جواد خان زیاد اغلی قاجار نوشته و تصریح کرده است که: «این دیوان از خیالات مرحوم رضوان مکان اغورلوخان طاب ثراه است»؛ افتادگی: آغاز و انجام (از آخر مربع ترکیب و اول رباعیات نیز یکی دو صفحه افتاده)؛ در این دیوان دو غزل تمام ترکی است و دو سه غزل ملمع است به عربی و پارسی و ترکی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۲گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۵۱۳]

● دیوان مصاحب نائینی / شعر، ادبیات / فارسی

d.-e mosāheb-e nāʻīnī

مصاحب نائینی، ق۱۱ قمری

mosāheb-e nāʻīnī (- 17c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱۴ کر

آغاز: بکو چه گذرم بود چون نسیم سحر ×× فتاد در ره من عکس ماهی از منظر / ز اضطراب سراسیمه هر طرف دویدم ×× چو آفتاب نمودار شده یکی دختر؛ **انجام:** خموش باش مصاحب که در دیار هوس ×× از این مطایبه شد کام مرد و زن چه شکر / حکیم سوزنی از گفته منفعل گردد ×× اگر کند بسمرقند این قصیده گذر!
قصیده‌ای رائیة با مضامینی هزلی در حدود ۴۰ بیت است که مصاحب آن را در مقفای قصیده رائیه هزلی مشهور سوزنی سروده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سبز، ۳گ (۸۷ر-۸۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۴

آغاز: به کوچه ای گذرم بود چون نسیم سحر ×× فتاد در ره من عکس ماهی از منظر؛ **انجام:** حکیم سوزنی از گفته منفعل گردد ×× اگر کند به سمرقند این قصیده گذر
شعری که از وی نقل شده هجوآمیز و مطایبه‌ای است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۶۳-۸۶۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۰]

● دیوان مصباح / شعر / فارسی

d.-e mesbāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۵/۷

ابیاتی از مصباح؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۳۸-۲۳۹)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۱۵۰]

● دیوان مصدق / شعر / فارسی

d.-e mosaddeq

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۲۴

آغاز: بستاند ازو مشک و بیفگندا بر دوش ×× آمد ببر شاه علمدار مظفر؛ **انجام:** با چنین رفعت سلیمان پیمبر در جهان ×× چاکر فرمانبر سلمان احمد باشدا

مناقب و مراثی و نوحه سینه‌زنی است با تخلص مصدق؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با اضافات و تصحیحات شاعر، واقف: آقای محمود فرخ، اسفند ۱۳۲۷؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۵۱۵]

● دیوان مصطفی سرخوش / شعر / فارسی

d.-e mostafā sarxoš

سرخوش، مصطفی بن یحیی، ۱۲۹۶ شمسی

sarxoš, mostafā ebn-e yahyā (1917 -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴

آغاز: جان بکف بهر نثار کوی جانان می‌روم

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ این قصیده در پایان نسخه آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱ص (۲۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۰؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۷۷]

● دیوان مصطفی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mostafā šīrāzī

شیرازی، مصطفی، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mostafā (- 20c)

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۳۶

«قصیده عزیبیه» در ۳۵ بیت و «غزل معجب» در ۱۲ بیت و قصیده شهودیه در ۱۷ بیت؛ بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۴ق [ف مخ: ۲ - ۷۹۴]

● دیوان مصور تهرانی / شعر / فارسی

d.-e mosavver-e tehrānī

مصور مشهدی، علیقلی بن رضا قلی، ۱۲۲۷ق۱۳ قمری

mosavver-e mašhadī, ‘alī-qolī ebn-e rezā qolī (1812 - 19c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۰/۳

آغاز: ساقی قدحی که نو بهارست ×× بلبل ز نشاط بیقرارست؛ **انجام:** عرصه جاهت وسیع و پایه تخت رفیع ×× خواجه بخت مطیع و خنگ چرخت زیرران

مشتملست بریک ترجیع‌بند و قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: دو کاتب، تا: ۱۲۴۷ و ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۰۲ص (۲۸۳-۳۸۵)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۷۶۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۹۷

آغاز: ساقی قدحی ده که نوبهار است؛ **انجام:** خواجه به محنت مطیع و جنگ ... ز یزدان.

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق [رایانه]

● دیوان مضطر / شعر / فارسی

d.-e moztar

مضطر یزدی، محمد

moztar-e yazdī, mohammad

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۲۳

آغاز: بسمله، بگویم از دل و جان حمد خالق یکتا ×× که هست پاک و مبرا زعیب و نقص و ریا؛ **انجام:** هر کس که زنازاده بود از مادر ×× شک نیست که در جهان بود دشمن او

خط: نستعلیق، کا: عباس جراح باشی، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف؛ اهدایی: سید حسین نبوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۲۳۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۶۵]

● دیوان مطربه کاشغری / شعر / فارسی

d.-e motrebe-ye kāšqarī

کاشغری، مطربه، ق۶ قمری

kāšqarī, motrebe (- 12c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۶

یک رباعی از وی است با عنوان «در عهد پادشاهی طغان شاه بوده است بعد از ارتحال پادشاه در ماتم او گفته است: بی روی تو ای شاه سیه شد روزم ×× در ماتم تو دیده خود بردوزم / تیغ تو کجاست ای دریغا تا من ×× خون ریختن از دیده باو آموزم»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۶]

● دیوان مطلع / شعر / فارسی

d.-e matla‘

مطلع

matla‘

[الذریعة ۱۷۹/۹؛ دنا ۳۸۵/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۶/۱

غزلیات با تخلص مطلع؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی سلطان هریسی متخلص به توپچی، بی‌تا؛ جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۳۹۲]

● **دیوان مطلع مازندرانی** / شعر / فارسی
d.-e matla‘-e māzandarānī

مطلع مازندرانی، ق۱۳ قمری
matla‘-e māzandarānī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۸

آغاز: قصاید: در کعبه کوی رشک مینوست ×× در خاک بود خدود کونین / مسجود ملائکی چو آدم ×× بهر تو بود سجود کونین؛ **انجام:** قصاید و دیوان: این بز که بود مکان او بر درگاه ×× خود صورت اوست گاه دیدن جان کاه / از رایحه منتن او بر افواه ×× لا حول و لا قوة الا بالله

مسوده کلیات اشعار شاعر با تخلص «مطلع» که از مردمان مازندران و از شعرای عصر فتحعلی شاه قاجار بوده است. نسخه شامل است: الف: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «اگر به جلوه درآری جمال زیبا را ×× کنی ز جلوه مسخر تمام دنیا را / عجب ز ناوک چشمان فتنه انگیزت ×× که کرده صید همه وحش و طیر صحرا را»، ب: قصاید و ترکیب‌بندها و رباعیات، در لابه‌لای قصاید، غزلیاتی به صورت نامرتب به چشم می‌خورد. در این بخش قصایدی در این موضوعات مندرج است: مدح امام علی بن موسی الرضا (ع)، توحید باری، مدح امیرالمؤمنین (ع)، مدح شهر قم و ذم اهل آن، قصیده در قتل ایلچی روس در سال ۱۲۴۴، قصیده وبائیه در شکایت از وبای ری در سال ۱۲۴۶، مرثیه ابی عبدالله الحسین (ع)، قصیده تفرجیه در مدح حضرت پیامبر (ص)، دوازده بند در مرثیه حضرت سید الشهداء (ع) با این مطلع: «اندوه و شور و ولوله در خلق عالم است ×× و آفاق را خضاب به خون رخ ز ماتم است»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بی‌تا؛ در متن و حاشیه، بعضی از اشعار خط خورده و تغییر داده شده؛ در اول نسخه فهرست اشعار و یک صفحه در شرح حال شاعر و دیوانش آمده؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۱۱۲]

● **دیوان مطهر اصفهانی** / شعر / فارسی
d.-e motahhar-e esfahānī

مطهر اصفهانی، ق۱۴ قمری
motahhar-e esfahānī (- 20c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۰۹-۲۶/۸۹

آغاز: حبذا آن آستان اقدس پاک کرام ×× چهار انوار ولایت کرده یک بقعه مقام / جنة من تحتها الانهار تجری فی النهار ×× روضة من حولها الانوار تشرق فی الظلام؛ **انجام:** چون جعد یارم از شکن ×× شکن شکن در انجمن / طبعی که آن نشکسته بود ×× شعرش مطهر بشکند

دیوان اشعار شاعر است با تخلص مطهر، این اشعار شامل مدح ائمه (ع) چند ماده تاریخ و اشعاری که شاعر به مناسبت حوادث اجتماعی سروده است از جمله ماده تاریخ فوت عالمی در اصفهان در سال ۱۳۵۵ق، بناء دبیرستان و ورزشگاه در اصفهان، تاسیس کارخانه جدید زاینده رود و مدح پهلوی، ذم کشف حجاب؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در اول نسخه شعر در ذم کشف حجاب از شاعری با تخلص «مصباح» تحریر شده؛ جلد: مقوا، ۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴۰]

● **دیوان مطیع** / شعر / فارسی
d.-e motī‘

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱

آغاز: بسمله. لطیفه ایست هم از رحمت تو روضه مینو ×× بدیهه ایست هم از قدرت تو گنبد مینا؛ **انجام:** که مرا ورد صبحگاه بود ×× مدح رکن رکین و صدر صدور

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۸ص، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۳۹]

● **دیوان مظالم = تحقیق احکام السیاسة** / فقه / فارسی
d.-e mazālem = tahqīq-e ahkām-od sīyāsa

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

اهدا به: نظام الدین ملک علاءالملک

محل تألیف: لار

احکام راجع به دیوان مظالم که از کتب معتبره مثل احکام سلطانی ابوالحسن ماوردی و دیگر کتب استنباط شده است به جهت والیان احکام تصنیف شده تا حقوق مسلمانان توسط آنها ضایع نشود؛ در لار هنگامی که از مرز و بوم خویش دور شده بود برای نظام الدین ملک علاءالملک فرمانروای آن سامان نگاشته است (نیز مجالس المؤمنین). در این نامه برای روشن کردن گفتار خویش نمونه‌هایی از کردار خلفا آورده است.

آغاز: بسمله و به نستعین. و له الحمد علی افضاله العمیم.. و بعد این بعض مسائل است متعلق بدیوان مظالم که از کتب معتبره مثل احکام سلطان که اقضی القضاة ابوالحسن ماوردی که امام عصر بود تصنیف کرده ... و دیگر کتب و قواعد استنباط می‌رود **انجام:** و بعض ائمه کشف و تحقیق گفته اند که مهدی موعود مدار احکام برآن خواهد نهاد. اللهم و فقه و سائر ولاة الاسلام لاجراء الاحکام و نظم مصالح الانام. تمت.

چاپ: به کوشش ظهورالدین احمد، مجله تحقیق، ۹ (۱۹۸۷): ۱۱۱-۱۸۲

[دنا ۳۸۵/۵؛ فهرستواره منزوی ۴۵۴/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: علی بن مسافر، تا: ۹۳۹ق؛ جا: تبریز؛ ۶گ (۳۸ر-۴۳پ) [ف: ۳ - ۶۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۵۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۸ص (۱۶۰-۱۶۷)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ شعرها؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۸۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به زر و تحریر و لاجورد؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج یشمی، ۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۸۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶۵/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ شعبان ۱۰۰۵ق، جا: بغداد؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۰۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی، تا: سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۶۳پ-۷۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این احکام محض حکم شرع است بعمل آورد ... کل الصلوة و السلام.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۲ص (۴۱۷ - ۴۱۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از قرن ۱۲ یا ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۲۰/۳سم [ف: ۴۳ - ۸۵]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ونظم مصالح الایام بحق محمد علیه و علی سائر الانبیاء و آله کل الصلاة والسلام
در فهرست مجهول مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۷گ (۲۴پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [مؤید: ۳ - ۵۲۶]

● دیوان مظفر / شعر / فارسی

d.-e mozaffar

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۹
کا: آقاسی، تا: ۱۳۱۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۲سم [رایانه]

← دیوان مظفر علی کرمانی ⋞ تذکره اولیاء
← دیوان مظفر علی کرمانی ⋞ دیوان مشتاقیه

● دیوان مظلوم / شعر / فارسی

d.-e mazlūm

مظلوم، محمد علی

mazlūm, mohammad ‘alī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۶
آغاز: نگارا نازنینا مهر چهرا شام دوشینم ×× ... (؟) آشنا یا صبحدم گیرم بیالینم؛ **انجام:** ز من شنو خواهی ار دیو بزندان کنی ×× نوبت می‌در گذشت دولت وافور شد.
اشعاری است با عنوان «من کلام آقای آقا میرزا محمد علی روضه خوان متخلص بمظلوم معلوم» که مقدار قابل توجهی هم هست. یکی از قسمت‌های این اشعار مسمطی است در صفت افیون، نام و نشان این سراینده در منبعی به دست نیامد. از وی در یک موضع دیگر یعنی ص ۵۰۶ نیز غزلی آمده است به مطلع: «چه در جهان نکویی به دلبران همه شاهی ×× چه باشد ار بخری بنده ای چه من به نگاهی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۲۷-۲۳۴ و ۵۰۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۶]

● دیوان مظهر / شعر / فارسی

d.-e mazhar

[فرهنگ سخنوران ۵۴۹-۵۵۰؛ الذریعة ۶۵-۱۰۶۳؛ دنا ۳۸۵/۵]

معلوم نشد کدام شاعر است:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۸
آغاز: خلوتگه غیب ازلی شهر شهود است ×× یک نقطه ازین دایره در قوس صعود است؛ **انجام:** تا ببوسد پای سروش ماه رخ افروخته ×× تا ببیند روی ماهش سر و قد افراخته
غزلیات است بی ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با اصطلاحات و خط‌خوردگی‌های فراوان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۳۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۴

آغاز: بسمله، سبحان من بیده مقالید الامور و الاحکام و له الجوار المنشات فی البحر کالاعلام ... خوشا مظهر که عشقت رهنمون شد ×× زیمن عشق فکرت ذوفنون شد.؛ **انجام:** در کشمکش تیغ تو گاه مستی ×× جان خواست که او رهد زناز هستی

از شاعری با تخلص «مظهر» احتمالا از شاعران اواخر قرن ۱۲ و اوایل قرن ۱۳ می‌باشد. شامل: مقدمه، مثنوی (حکایاتی در پند و اندرز) در اوزان مختلف، ساقی نامه و قصایدی در مدح حضرت علی (ع) و علی بن موسی الرضا (ع) و غزلیاتی به فارسی و ترکی که در جواب شاعرانی چون: کلیم، صیدی، سلیم، حافظ، صائب، طالب، مهدی، خان، میرزا سروده است و در برگ ۳۲، مثنوی کوتاهی از میرزا حسن منشی در خصائص اخلاقی ناظم نسخه آمده؛ خط: شکسته نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۲۳۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۷

آغاز: داغ از غمی تو لاله که برگ حنا نشد ×× خون گشت لعل ازین که ترا سنگ پا نشد؛ **انجام:** مظهر بفقر طرفه کمالی بهم رسید ×× بیگانه شد ز خلق بحق آشنا نشد

از: مظهر (؟). مشخص نشد کدام مظهر می‌توان باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۵۵پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۱]

● دیوان مظهر خویی / شعر / فارسی

d.-e mazhar-e xū'ī

مظهر خوئی، عباسقلی، ق۱۳ قمری

mazhar-e xū'ī, 'abbās-qolī (- 19c)

چاپ: دیوان او همراه دیوان خرم کردشتی به سال ۱۳۰۷ در تبریز چاپ شده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۵۳۴؛ مشار فارسی ۷۵۷/۱ ؛الذریعة ۱۰۶۳/۹؛ دنا ۳۸۵/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۵۰]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹

آغاز: آغاز دیباچه: تشکر و سپاس داری خداوندی را الیق و سزاوارست که بنی نوع بشر را مظهر انوار قدس و دیباچه افراد انس فرموده.آغاز دیوان: بتی است داده به کف تیر چشم جادورا ×× بصید شیر برد بامداد آهو را / بگاه خنده سرزلف رابلب گیرد ×× نهفته خون کبوتر دمد پرستورا؛

دارای دیباچه منثوری است از گرد آورنده غزل‌ها؛ خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۱ق؛ ۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۳-۳۸/۴۳

آغاز: بسمله بتی است داده به کف تیر چشم جادورا ×× به صید شیر برد بامداد آهو را / به گاه خنده سرزلف رابلبا گیرد ×× نهفته خون کبوتر دمد پرستورا؛ **انجام:** که مخالف ره عشاق زند نشنوی ای گل ×× هیچ بلبل چومنت نغمه دلکش نسراید / ساعتی نرمک سوهانی از آنخط پریشان ×× بستر ای ماه که برکاهش جانم بفزاید

غزلیات شاعر است از «الف» تا «د» که به «مظهر» تخلص می‌نماید. ستایش‌هایی از ناصر الدین شاه هنگام ولیعهدی‌اش کرده و در تهران درگذشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زرین، با سرلوح مزدوج؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۹۴۱]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۲

غزلیات مظهر؛ خط: نستعلیق، کا: عیسی پسر مهدی پسر حاجی محمد صادق معین التجار کسمایی، تا: ۱۲۰۶ق، به فرمایش حاجی اسماعیل آقا؛ مجدول زر و لاجورد، قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۶۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۴۵

آغاز: بتی است داده به کف تیر چشم جادو را ×× به صید شیر برد بامداد آهو را؛ **انجام:** پرسیدم از آن گاو که نواب تویی ×× جنبید و بخنده گفت: آری، آری

خط: نستعلیق، کا: عیسی بن مهدی بن حاجی محمد صادق معین التجار،تا:۱۲۰۶ق، به دستور حاج اسماعیل؛ مجدول محرر مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۵– ۲۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷۰

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از یکی از دوستداران شاعر که در جوانی در تبریز پیش از روز پنج شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۳۰۵ که در تهران می‌زیسته است از روی نسخه نادرستی آن را نوشته و سپس مقداری دیگر بران افزوده و در شهر تهران در رجب ۱۳۲۱ از روی نسخه دیگر تا اندازه‌ای آن را تصحیح کرده، مجدول شنگرف، غزل ترکی بهار شیروانی و غزل فارسی لعلی ایروانی در پایان در یک صفحه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۰گ،۱۳سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۰۵۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۷/۱

آغاز: بسمله، تشکر و سپاسداری خداوندی را عظم برهانه الیق و احر است که بنی نوع بشر را بمظهر.؛ **انجام:** (صفحه ۷۵) شاد زی زیرا که نخل دوستی در باغ ملک ×× کردگار این نخل را پرشاخ و برگ و بر کند / (صفحه ۸۵) کشد هجر از من ناکام مظهر انتقامش را ×× ز وصل خوبرویان هر که حاصل میشود کاهش

منتخبی است که توسط خوشنویسی گردآوری شده شامل چند غزل از مظهر است. نیز در صفحات ۸۰ تا ۸۵ مجموعه چند غزل دیگر از او آمده؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۷ص، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۲۸]

۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۹

آغاز: بتی است داده به کف تیر چشم جادو را ×× بصید شیر برد

بامداد آهو را؛ **انجام:** شب کرد افق کشیده خرگاه سیاه ×× مستانه در آئیم بگرد خرگاه / بیراهه رویم و لیک ره گم نکنیم ×× داریم هزار راهزن اندر راه

خط: نستعلیق پخته، کا: ظاهراً میرزا احمد بن میرزا آقا، تا: ۱۳۱۱ق؛ با دیوان میرزا خرم و غزلیات ملا هادی سبزواری در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۴گ، ۲۵-۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۶۵]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۴

غزلیات مظهر؛ خط: نستعلیق، کا: آقاسی بخشایشی، تا: شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۷

آغاز: داده بکف تیر چشم جادو را ×× بصید شیر برد بامداد آهو را؛ **انجام:** چه خوشست کاید از در بت جنگجوی نیر ×× بلبش لبی ز حسرت بنهی و برنداری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق؛ اشعار دو ستونه؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۳۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۲ - ۲۹]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳

آغاز: نیست در سودای زلفت کار من جز بیقراری ×× ای مسلسل طره تا چندم پریشان میگذاری؛ **انجام:** گواست چهره زرین و اشک سمینم ×× که عشق روی بتان کیمیاگری داند

غزلیات مظهر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «الهی انت الوهاب و انا عبدک»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۹گ، ۸-۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۹۸۱]

● دیوان مظهر دهلوی / شعر / فارسی

d.-e mazhar-e dehlavī

مظهر دهلوی، جانجانان بن جان، - ۱۱۹۵ قمری

mazhar-e dehlavī, jānejānān ebn-e jān (- 1781)

شمس الدین حبیب الله متخلص به مظهر پسر میرزا جان جانی که تخلص علوی و نسب هندی و مذهب حنفی و مشرب تقشبندی دارد، در آن سرگذشت ناظم به قلم خودش در مقدمه آمده است.

چاپ: دیوان او بارها به چاپ رسیده است

[نسخه‌های منزوی ۲۵۳۴/۳؛ الذریعة ۱۰۶۴/۹؛ دنا ۳۸۶/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۶۲

آغاز: بسمله. فقیر جانجانان ... آبی نزد بروی گران ما خواب بخت ما؛ **انجام:** شود بی علم غمهای تو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۴/۲

آغاز: بعد حمد و صلاة فقیر جانجانان متخلص بمظهر پسر میرزا ... احوال خود را بعرض جناب میرساند که سال ... از عمر بر روی این خاکسار غبار؛ **انجام:** یا رب تو بفضل خود عطا کن ×× این نخل مراد را ثمرها

خط: نستعلیق هندی، کا: عقیدتمند بهول خد (کذا)، تا: ربیع الاول ۱۲۲۳ق؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۳۸ص (۱۸۰-۲۱۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۱۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۲۴-۲۹/۶۴

آغاز: بسمله آبی نزد بر وی گران خواب بخت ما ×× با آنکه گریه داد به سیلاب رخت ما / ما ناز پرور تب وتابیم می‌خورد ×× چون نخل شعله آب زآتش درخت ما؛ **انجام:** دختران چرخ هردم از برای افتخار ×× خاک پایت توتیای چشم بینا کرده اند / تا ابد بر بخت دولت ملک گیر وتاج بخش ×× کاین تمنا عرشیان از حق تعالی کرده اند تمت

خط: نستعلیق، کا: محمد عبدالله، تا: ۲۵ شعبان ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوای، ۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۹۴۱]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸۷/۵

قصیده معراج؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۶

آغاز: بسمله الحمد و الصلوة فقیر جان جانان متخلص به مظهر پسر میرزای جان جانی که تخلص علوی ... (پس از چهار صفحه) آبی نزد بروی گرانخواب بخت ما ×× با آنکه گریه داد بسیلاب رخت ما؛ **انجام:** چو رحم است بر حال آن مختصر ×× که جز بیکسی نیستش نوحه گر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۸گ (۱۷۹پ-۲۱۶ر)، ۱۱ و ۱۳ سطر (۶/۵-۷×۱۳/۵-۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۳۰۹]

● دیوان مظهر کشمیری / شعر / فارسی

d.-e mazhar-e kešmīrī

مظهر کشمیری

mazhar-e kešmīrī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۲ ض

غزلیات او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان مظهر همدانی / شعر / فارسی

d.-e mazhar-e hamadānī

مظهر همدانی، ق۱۳ قمری

mazhar-e hamedānī (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۳۵/۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۶۲/۹؛ دنا ۳۸۶/۵]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۲۶

مجموعه‌ای است از قصاید، غزلیات، مثنویات، مسمطات، ساقی نامه، ترجیعات، رباعیات و فردها در مضامین مختلف بدون ترتیب الفبایی و یا موضوعی. در پایان بیشتر اشعار تخلص «مظهر» دیده

می‌شود؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بر یک برگ اضافی اول نسخه نوشته «دیوان مظهر همدانی» شاعر قصیده‌ای درباره مشروطه، دارد که اول آن از نسخه افتاده و نیز قصیده‌ای درباره جنگ احتشام الدوله در نهاوند و لرستان. به گواهی قرائن نسخه حاضر پیش نویس است و شاعر، اشعار این جزء را در نسخه‌ای دیگر بازنویس می‌کرده است؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۲۱/۳سم [نشریه: ۱۳ - ۱۹۶]

۲. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۱

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۷۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶

یک مسمط و تعدادی بیت مفرد از وی نقل شده است با عنوان «آقای آقا میرزا مظهر همدانی». آغاز مسمط وی که «بهاریه» هست چنین است: «باز چو در باز شد ... بزمین از بهشت ×× آخر جشن سدس، اول اردیبهشت / زاهد را در حرم، راهب را در کنشت ×× دل پرور صحن باغ، رخ پرور طرف کشت ...»، از وی اشعاری نیز در صفحات ۲۷۴-۲۷۶ آمده با توضیحاتی در ابتدایش به این صورت: «مظهر آقا علی مسمی، اصلا از اصفهان، متوطن در همدان»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۴۳-۴۴ و ۲۷۴-۲۷۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳۱/۳

آغاز: قصیده درمدح علیا حضرت فاطمه معصومه علیها سلام.چه زیبا می‌خرامی ای بت شنگول بی پروا ×× عجب دارم ز چشمی کاز تو باز افتد به دیگر جا / نگاه از چشم مکحولت برون ناید ز مخموری ×× بلی مخمور نتواند سخن پرداخت بی القا؛ **انجام:** بتا به صفرای غم قند لبت بر فزود ×× مگر به خطر سخن چاشنی از مر کنی / بر غم مظهر دواست که چون تو جانانه ای ×× بر من و بر کاینات ناز و تکبر کنی.

شامل قصاید، مسمطات و غزلیات؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن مصاحبی متخلص به حیرت، تا: جمعه ذیقعده ۱۳۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، ۱۲۵ص (۹۰-۲۱۴)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۷۱]

● دیوان معاذی / شعر / فارسی

d.-e mo‘āzī

معاذی تبریزی، اردشیر بن حسن، ق۸ قمری

mo‘āzī tabrīzī, ardešīr ebn-e hasan (- 14c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۸۰

آغاز: از شوق رخ تازه گل بلبل سرمست ×× تا چرخ رسانید ز گلبانگ و فغانرا؛ **انجام:** دستی سوی مویت که تواند آورد ×× یا طاقت خویت که تواند آورد / آنها که دلم میکشد از زلف کجف ×× جز شانه برویت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه نفیس و کهن و به ظن قریب به یقین به خط خود شاعر است ولی یک عده بی‌بصیرت برای اینکه کهن‌ترش نشان دهند روی بعضی اوراق نوشته نقاشی‌های مینیاتوری ترسیم نموده‌اند بدون توجه به اینکه نسخه از هنر مینیاتور مسن‌تر و کهن‌تر است، دارای پنج مجلس مینیاتور؛ جلد: چرمی، ۱۴۵گ، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۶]

● دیوان المعاملات / شعر / فارسی

d.-ol mo‘āmelāt

غفاری، ابوسعید عمر

qaffārī, abū-sa‘īd ‘omar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۷ ض

نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان المعانی = کتاب المعانی / ادبیات / عربی

d.-ul ma‘ānī = k.-ul ma‘ānī

ابوهلال عسکری، حسن بن عبدالله، - ۳۹۵ ؟ قمری

abū-helāl-e ‘askarī ‹hasan ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1006)

مجموعه‌ای در باره آنچه درباره فنون مختلف گفته شده وگزیده‌ای از بلیغ‌ترین آنها که در دوازده «باب» تنظیم شده است: ۱. التهانی و المدیح و الافتخار؛ ۲. الخصائل؛ ۳. المعاتبات و الهجاء و الاعتذار؛ ۴. الغزل و أوصاف الحسان؛ ۵. ذکر النار و الطبخ، و أنواع الطعام، و صفات الشراب؛ ۶. ذکر السماء و النجوم و الشمس و القمر؛ ۷. ذکر السراب و المطر و الثلوج و البساتین و الأشجار و الریاحین و غیرها؛ ۸. السلاح و الحرب؛ ۹. ذکر القلم و الخط و الکتاب وصفة البلاغة؛ ۱۰. ذکر الخیل و الإبل. وصفة سائر الحیوانات؛ ۱۱. ذکر الشباب و المشیب، و العلل و الموت و المراثی؛ ۱۲. صفات أشیاء مختلفة.

چاپ: قاهره، مکتبةالقدسی، ۲ج، ۱۳۵۲ق؛ بیروت، محقق: احمد سلیم غانم، دار الغرب الاسلامی، ۱۴۲۴ق.

[اعیان الشیعة: ۱۴۸/۵؛ معجم الادبا: ۵۶۲/۲؛ کشف الظنون: ۱۴۶/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۳

آغاز: ... [قوم سنان ابوهم] حسین ×× طابوا و طاب من الأولاد ما ولدو؛ **انجام:** و رحب بنا شخص الفرح حین دانیاه قد لبسنا فیه الخلاعة و خلعنا الغداد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نفیس و کهن؛ شعری عربی از «غزالی» و «مهیار»؛ یادداشتی از کتب منثور البهائی از «ابو سعد، محمد بن علی بن خلف همدانی» و از «سید رضی» و «عماد اصفهانی»؛

تملک: محمد اشرف؛ کاغذ: شرقی، جلد: بیاضی با چرم قهوه‌ای، ۱۷گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۰۷]

● **دیوان معاون الکتاب** / شعر / فارسی

d.-e mo‘āven-ol-ketab

معاون الکتاب، مهدی، ق۱۴ قمری

mo‘āven-ol-ketab, mahdī (- 20c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۵

مثنوی؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۱/۱×۱۸/۵سم [رایانه]

● **دیوان معترف** / ادبیات / فارسی

d.-e mo‘taref

معترف، قمرالملوک

mo‘taref, qamar-ol-molūk

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۳۰

آغاز: آنجا که چون بهشت برین باصفا بود.؛ **انجام:** او را نه حد گفتن مدح و ثنا بود ... ۱۳۷۸ق.

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق، کا: زرین خط، تا: ۱۳۳۸ق؛ مذهب: باقری؛ کاغذ: نباتی [الفبائی: - ۴۴۶]

● **دیوان معتز** = **دیوان اشعار** / شعر / عربی

d.-e mo‘tazz = d.-e aš‘ār

ابن معتز، عبدالله بن محمد، ۲۴۷ - ۲۹۶ قمری

ebn-e mo‘tazz, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (862 - 910)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۱

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن آقا سمیع خوانساری، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۸گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۳۲]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۷/۱

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین و العاقبة و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین قال ابوالعباس بن المعتز بالله العباس فی الفخر علی قافیة الالف. و ساریة لا تمل البکا ×× جری دمعها فی خدود الثری

به ترتیب حروف تهجی به روایت محمد بن یحیی صولی، مشتمل است بر ده فن؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی ابن حاج محمد صادق دهکردی، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۳۰۰ق؛ اشعار چهارستونی؛ کاغذ: شیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۸گ (۱پ-۲۳۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۳۴]

● **دیوان معتمد الملک** / شعر / فارسی

d.-e mo‘tamed-ol-molk

معتمد الملک

mo‘tamed-ol-molk

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۲

قصیده از اوست. هنگامی که پادشاه پیکره‌ای از امیرمؤمنان کشیده بود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۹ر) [ف: ۶ - ۱۶۷]

● **دیوان معجز کابلی** / شعر / فارسی

d.-e mo‘jez-e kābolī

کابلی، محمد نظام خان، - ۱۱۶۲ قمری

kābolī, mohammad nezām xān (- 1749)

[دنا ۳۸۶/۵؛ مشترک پاکستان ۱۱۱۱/۸؛ الذریعه ۶۶/۹ شماره ۶۹۳۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۵/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۷

آغاز: ای گفتگوی عشق تو خون کرده سینه ها ×× چون داغ لاله راند در آتش سفینه ها

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۲۹۲۷۶. اشعاری است به ترتیب حروف آخر قوافی و در پایان رباعیات آمده، حدود ۸۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۱۶ص [عکسی ف: ۶ - ۴۵]

● **دیوان معدوم کرد** / شعر / کردی

d.-e ma‘dūm-e kord

معدوم کرد، عبدالرحیم بن سعید، ۱۲۲۱ - ۱۳۰۰ قمری

ma‘dūm-e kord, ‘abd-or-rahīm ebn-e sa‘īd (1806 - 1883)

معدوم مولوی عبدالرحیم فرزند ملاسعید تاوگوزی باباجانی بکردی با دیباچه‌ای در سرگذشت او به قلم طاهر بن قیدار هاشمی سولی بزرنجی مورخ ۱۳۴۴/۷/۲۴ش.

چاپ: دیوانش در عراق به چاپ رسیده

[دنا ۳۸۷/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۲

آغاز: آینه کامل آزیز که فرد ×× فدای آمات بون صفایت آورد؛

انجام: تن و دل جان جان و جانان بی ×× مندن و جلوه چرگه جوانان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: برج دلو ۱۳۰۰ق؛ واقف: ابوالوفا معتمدی کردستانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۵گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۶/۳

آغاز: بسمله. آینه کامل از یزکه فرد ×× فدای آمات بون صفاییت آورد؛ **انجام:** و از اواش وک لاف ریشه هستیم برد ×× ریشه کوتره جرگم بر آورد.
از مثنوی و قطعه و رباعی نزدیک ۱۸۰۰ بیت با تخلص معدوم، در آن پاسخ‌های معدوم است به نظام و داخی و بلبل با شعر خود آنها و با حواشی خود معدوم و با ماده تاریخ؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ عبدالرحمن، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی قهوه‌ای، ۱۸۲ص (۱۳۸–۳۱۹)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۹۸۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۰-ف
نسخه اصل: نسخه آقای دکتر کریم سنجانی؛ خط: نستعلیق، کا: هاشمی، تا: جمعه ۲۶ جمادی الثانی ۱۳۸۵ق [فیلمها ف: ۱ – ۹۸]

● **دیوان معذور** / شعر / کردی
d.-e ma‘zūr

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۰۱/۲
آغاز: ور من و یاران پنجه تار من ×× سر وقت ها من، نوبهار من
چند مثنوی کوتاه است، روی هم ۱۲۳ بیت، به زبان کردی؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۲۷ق؛ ۳گ(۳۰ر–۳۲پ) [ف: ۳ – ۱۴۵]

← دیوان معزی نیشابوری ⟵ دیوان امیر معزی

● **دیوان معشوق** / شعر / ترکی
d.-e ma‘šūq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۷
آغاز: قیله دوشمن لار ملامت بولمانکیز بیکانه سز ×× بهره تابیب بوکلا میمدین بولونک مردانه سز؛ **انجام:** معشوق بیچاره دیر قلدیم توکل بنکریکا ×× اعتقاد صدق برلیه بالبارینک سبحانه سز
از: معشوق (؟). اشعاری با عنوان و تخلص «معشوق» به ترکی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۷۶ر–۷۶پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۱۳]

● **دیوان معصوم** / شعر / فارسی
d.-e ma‘sūm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۱
آغاز: می‌شود گنج در آنجا پیدا ×× تو نداری خبر از سر خدا / می‌کشد هر دو چو عسرت در رنج ×× عاقبت می‌دهد حقشان این گنج ×× ... / هر که بر درگه حق معصوم است ×× تو یقین فهم که او مظلوم است / هست معصوم درین غم شب و روز ×× که درین راه ندارد دل سوز؛ **انجام:** انس در صحبت معصومان گیر ×× تا نگردی دم نادان دلگیر (تمام شد)
مثنوی معصوم است در اخلاق بساخت مثنوی مولوی آمیخته با داستانها و در دنبال عنوان «قصه در تعریف پیغمبران سین و لام که در سمنان مدفون اند» نکاتی درباره این شهر و روستاهای آن آمده است (۷۲–۸۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد علی کاشی سمنانی پسر میرزا علی نقی محرر کاشانی در ۱۲۳۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۱۰ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۱۳ – ۳۲۱۱]

● **دیوان معصومعلی شاه دکنی** / شعر / فارسی
d.-e ma‘sūm-‘alī-šāh-e dakanī

معصوم علیشاه دکنی، – ۱۲۱۲ قمری
ma‘sūm-‘alī-šāh-e dakanī (- 1798)

[دنا ۳۸۷/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۹۸/۲
آغاز: بسمله. زدست گردان آسیاهانار را ×× نرم سازد سنگدل کفار را؛ **انجام:** بر طفیل جان پدید آمد چه تن ×× راند از جان پیش کاینش بود فن
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۶گ (۲۳۱پ–۲۴۷ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۶سم [ف: ۸ – ۳۳۰]

● **دیوان معلم** / شعر / فارسی
d.-e mo‘allem

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۲۱
در مرثیه و مدح اهل بیت علیهم السلام و بیان وقایع کربلا، سروده شده از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۶۹ قمری؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح به خط مؤلف؛ ۹۸گ، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ – ۴۴]

● **دیوان معلم حبیب آبادی** / شعر / فارسی
d.-e mo‘allem-e habīb-ābādī

حبیب آبادی، محمد علی، ۱۲۶۹ – ۱۳۵۵ شمسی
habīb-ābādī, mohammad ‘alī (1890 - 1976)

[دنا ۳۸۷/۵؛ الذریعه:۱۰۷۲/۹]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
روضاتی در اصفهان سه مجلد از دیوانش را شامل بر ده هزار بیت دیدم. در آن مرثیه علما و تاریخ وفیات آنان به صورت نظم آمده

بود، و برای ما نگاشته که از ۱۳۲۴ به سرودن آن آغاز کرده است. وی پیش‌تر «مستعصم» و «آذر» تخلص می‌کرده، سپس به «معلم» تخلص می‌کند. (الذریعه)؛ بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۸]

● دیوان معمار / شعر / عربی

d.-e me‘mār

معمار، ابراهیم بن علی، - ۷۴۹ قمری

me‘mār, ebrāhīm ebn-e ‘alī (- 1349)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰/۲

آغاز: بسمله، قال الشیخ الادیب الاتی لکل فن عجیب جمال الدین ابراهیم؛ **انجام:** حین اجی الف بقوم لی ×× والالف لما شیء علیها

حاوی مقطعات و رباعیات و فردیات معمار است و در پاره‌ای از موارد یک بیت یا دو بیت نقل از قصیده ای شده‌است؛ خط: نسخ کهن،بی‌کا،تا:قرن۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۸۰ص (۱۹-۹۹)، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۷ - ۴۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۰۸/۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین قال الشیخ الادیب العارف الناظم الناشر جمال الدین ابراهیم المعروف بالمعمار رحمة الله و عفا عنه مماله من المقاطیع؛ **انجام:** ما انت مجموع شعر ×× بل مجمع من حلاوة و صلی الله علی محمد و آله و سلم.

خط: نسخ، کا: محمد ابن اینال الکرکی، تا: ۸۴۹ق، کتابت به شیوه بغدادی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۷ - ۳۱۵]

● دیوان معمائی / شعر / فارسی

d.-e mo‘ammā’ī

معمائی کاتب، جمشید، ق ۱۰ قمری

mo‘ammā’ī-ye kāteb, jamšīd (- 16c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۹۵/۲

آغاز: سر غزل قصیده تاریخ معما ×× در پی آن مه چو می‌گوید مدیحش انس و جان هر زمانی دیده ام لعلی دیگر سازد عیان؛ **انجام:** چون دل ما مطلع مهر کمال وی شده ×× باد یا رب عمر و مال او زیاده هر زمان لمحرره العبد جمشید رومی غفرله. م.

سر غزل قصیده تاریخ معما در هفت بیت گویا در ستایش سلطان محمد بن شاه تهماسب مورخ ۹۴۴ که از هر مصرع آن بیرون این تاریخ می‌آید؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱گ (۱۱۹)، ۱۴ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۴۴۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱۵/۷

آغاز: شهزاده: در پی آن چه می‌گوید مدیحش انس و جان ×× هر زمانی دیده ام لعلی دگر سازد عیان؛ **انجام:** از بهر جلوس شاه پاکیزه سرشت ×× بر تخت هری که شد ز رویش چو بهشت / در ضمن رباعی و قصیده جمشید ×× هفتاد و دو مصراع بتاریخ نوشت.

قصیده در معماست. به نام شهزاده سلطان محمد بن تهماسب حسینی به نظم با ماده تاریخ جلوس شاه در ۳۶ بیت (هر یکی معمای کلمه‌ای) در ۷۲ مصراع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۱۴۴-۱۴۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۴۶۷]

● دیوان معمیات / شعر / فارسی

d.-e mo‘ammīyāt

محتشم، علی بن احمد، - ۹۹۶ قمری

mohtašam, ‘alī ebn-e ahmad (- 1588)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۰/۷

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی کاتب کاشانی بن محمد بدیع، تا: ۱۰۸۸ق؛ ۲۴ص (۸۴۷-۸۷۰) [ف: ۳۷ - ۵۳۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۵

آغاز: یوسفانرا پیش ماه من اگر حاضر کنند ×× هر طرف بیخود نشان بندگی ظاهر کنند؛ **انجام:** یاد آر همان از الم و محنت و غم ×× یعنی جز درد بر دل ریش منه

حاوی معمیات شعری بسیاری است از اسافل و اواسط و اعالی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج آبی، ۲۵ص (۹۴۸-۹۷۳)، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۴۴]

● دیوان معین هروی = دیوان فراهی / شعر / فارسی

d.-e mo‘īn-e heravī = d.-e farāhī

فراهی، معین الدین بن محمد، - ۹۰۹ ؟ قمری

farāhī, mo‘īn-od-dīn ebn-e mohammad (- 1504)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۳۹/۳؛ گنج بخش ۱۴۸۴/۳ که آغاز آن با آغاز غزلیات در نسخه حاضر برابر است]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۱

آغاز: قصیده:حمدی که همچو بحر کرم بیکران بود ×× حمدی که شکر نعمت هر دو جهان بود / حمدی که در بضاعت ذرات کاینات ×× چندان که مستزاد کنی بیش از آن بود؛ غزلیات: ربود جان و دلم را جمال نام خدا ×× نواخت تشنه لبان را زلال نام خدا؛ **انجام:** غزلیات و دیوان:معین چو محو نه ای از مقام صحو دم مزن ×× تو چون عدم شوی آنگاه غرق بحر وجودی

دیوان اشعار شاعر است با تخلص معین، شامل یک قصیده، بعد از آن غزلیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب و لاجوردی؛ جلد:

تیماج سرخ، ۸۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۶ – ۳۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۷/۳

آغاز: اگر بی پرده نتوانی که بینی پرتو ذاتش؛ **انجام:** رباعی ... این پرده فرو گذاشتن از پی چیست

اشعار از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین عشقی ذهبی ابن میرزا محمد فایق، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۴۴–۵۴)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۳۲۵]

← دیوان مغربی ⋟ دیوان شمس مغربی

● **دیوان مغربی** / شعر / فارسی

d.-e maqrebī

تبریز؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶

بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق [نشریه: ۴ – ۳۲۳]

← دیوان مغربی (منتخب) ⋟ دیوان شمس مغربی

● **دیوان مفتون** / ادبیات / فارسی

d.-e maftūn

مفتون خوئی

maftūn-e xū'ī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰۵

آغاز: بسمله، حبهه سرلوح کتاب ابروی بسم الله را، صفحه رخساری بود گیسوی بیم الله را؛ **انجام:** آنانکه شدند در سخن طالب راز، بر حسن حقیقت مجاز آئینه ساز، در نفس الامر اگر بپرس از من، مایل ز حقیقت اند ایشان بمجاز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان مفتون** / شعر / فارسی

d.-e maftūn

[دنا ۳۸۸/۵؛ دانشمندان آذربایجان ۳۵۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۱

آغاز: یار با ما از سر کین آمده است ×× خسروی برقصد مسکین آمده است؛ **انجام:** مرا بدولت جان و نصیحت جانان ×× کجا است دست رسی تا که پای بند تنم

غزل‌ها است از مفتون نزدیک به ۶۰۰ بیت که تخلص او در آن دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: عبد الکریم، تا: ۱۲۷۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ (۱–۶۲)، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۱ – ۲۴۶۴]

● **دیوان مفتون دنبلی** / شعر / فارسی

d.-e maftūn-e donbalī

مفتون دنبلی، عبدالرزاق بن نجفقلی، ۱۱۷۶–۱۲۴۳قمری

maftūn-e donbalī, 'abd-or-razzāq ebn-e najaf-qolī (1763 - 1828)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴/۲

قصائد و منشآت است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲ – ۳۱۵؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۷۶]

● **دیوان مفتون رازی** / شعر / فارسی

d.-e maftūn-e rāzī

مفتون رازی، طالب، ق۱۳ قمری

maftūn-e rāzī, tāleb (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۶۰

آغاز: ز آه و ناله می‌بندم ره هر کاروانی را ×× که شاید زان نگار تو سفر یابم نشانی را / ز پلک چشم در هر آستان مفتون برم خاکی ×× مگر روزی بچشم آرم غبار آستانی را؛ **انجام:** نخوردی چه می‌شاه یزدان پرست ×× ز دست تهمتن چنان کشت پست

از طالب مفتون رازی تهرانی ستاینده فتحعلیشاه (ص ۸) و غزل است با تخلص مفتون و طالب به ترتیب تهجی و مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن، تا: جمعه ۹ صفر ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۵۰۰]

● **دیوان مفتون ساروی** / شعر / فارسی

d.-e maftūn-e sāravī

مفتون ساروی، محمد شفیع، – ۱۳۱۳ قمری

maftūn-e sāravī, mohammad šafī' (- 1896)

دیوان او که بالغ بر شش هزار بیت و شامل قصاید و غزلیات و رباعیات و قطعات می‌باشد اواخر عمرش به دست محمد حسن بن محمد اسماعیل از نوادگان قادر خان عرب در ماه ذیقعده ۱۳۱۲ در شهر ساری نوشته شده است. (طاهری شهاب)

[دنا ۳۸۸/۵]

۱. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۶

کا: محمد حسن بن محمد اسماعیل از نوادگان قادرخان عرب، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق، جا: ساری؛ ۳۲۷ص، ۱۸ سطر (۱۴×۲۲) [نشریه: ۶ – ۶۲۰]

۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۶۶

آغاز: ای درون پرور و برون آرا ×× وی خردبخش بی خردبخشای؛ **انجام:** به جز از خاک درش با که بگو در کارم

نسخه موجود گزینه آن است. در صفحات آغاز نسخه سروده‌هایی از حکیم سنایی غزنوی است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مرحوم طاهری شهاب، تا: ۱۳۲۰ق؛ اهدایی: سید محمد طاهری شهاب به کتابخانه فرهنگ ساری، ۱۳۴۶ش؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش کاغذ لاجوردی، ۶۵ص، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۳۹]

● دیوان مفخر / شعر / فارسی

d.-e mafxar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱۷/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۴۵گ (۵۰پ-۹۴پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۷ - ۲۲۷]

● دیوان مفخر سلماسی / شعر / فارسی

d.-e mafxar-e salmāsī

منشی باشی، علی اصغر

monšī-bāšī, ʻalī asqar

کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: چو اورنک حمل گردید شاه اخترانراجا ×× کشید از بوستان دست تطاول لکشر سرما / نه سوزن داردونه ریشه این خیاط طبع آخر ×× چنان بر پیکر شیخ دوخته این حلیه خارا

در بیش از هزار بیت، دارای مدایح معصومین (ع) و مدایح دیگران و اغراض شعری مختلف؛ بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۱۷ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۳۱]

● دیوان مفلق تهرانی / شعر / فارسی

d.-e mofleq-e tehrānī

مفلق تهرانی، محمد علی، ق۱۳ قمری

mofleq-e tehrānī, mohammad ʻalī (- 19c)

[فرهنگ سخنوران ۵۵۸؛ الذریعة ۱۰۸۷؛ دنا ۳۸۸/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۹

آغاز: شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** تا سخن از فتح در عالم بشارت هر دمت ×× کی ملک اینت مسخر کل عالم کرده اند

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۱/۳سم [ف: ۲- ۳۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۳

آغاز: قصیده در مدح معتمد الدوله منوچهر خان: شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** ز فر آن بایوان کز فروغ وادی ایمن ××ز چهر آن ... در شکوه سینه سینا

قصاید این شاعر است که در مدح فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)، محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق)، حاج میرزا آقاسی و دیگران سروده. به گفته استاد منزوی قصیده‌ای نیز در جلوس ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) سروده است. وی از سوی فتحعلی شاه قاجار، ملقب به «صدر الشعراء» و از طرف حاج میرزا آقاسی، ملقب به «فخر الشعراء» گردیده است. نسخه موجود حدود ۲۴۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملک: اردشیر در ۱۲۵۹ق در شهر ساری مازندران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۰

آغاز: امروز اگر به ری ... (؟) است اشرفی ×× آن خود منم به شهر خدایا تو اعرفی؛ **انجام:** من و ترک می‌و معشوق زهی بیخردی ×× من و قطع نظر از عیش خهی بی بصری

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۵۶-۸۵۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۷

آغاز: دیوان صدر الشعراء میرزا محمد علی طهرانی منشی قصیده رد مدح معتمد الدوله منوچهر خان بسمله. شاه کهن شد مقیم کاخ جنان را ×× گاه کیان شد مقام شاه جوان را؛ **انجام:** تا سخن از فتح در عالم بشارت هر دمت ×× کی ملک اینت مسخر کل عالم کرده اند

از صدر الشعرا محمد علی مفلق منشی باشی تهرانی (قرن ۱۳) نزدیک به ۱۵۰۰ ماده تاریخ دارد مانند ماده تاریخ چشمه علی و حوادث فتح خبوشان و وبای شهر ری و درب بقعه خاقان و حمام میرزا علی اصغر و آب انبار حسینعلی خان و قنات میرزا محمد علی خان وزیر و بهاریه و هجو میرزا علی اصغر کرمابه دار. در آن از منوچهر خان معتمدالدوله و میر مهدی امام جمعه و عباس میرزا و فتح علی شاه و آصف الدوله الله یار خان و آقایی حاجی (میرزا آقاسی) و ظل سلطان وشاهزاده محمود میرزا و خسرو خان و ایلخانی الله قلی میرزا و ابراهیم خان ناظر و محمد شاه غازی ستایش شده است. در ص ۴۹ آمده «این قصیده از من نیست» در آن قطعه‌ای است به عنوان «از زبان سیاه و هفت سین و عاشق و معشوق و پنجتومانی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۲۲]

● دیوان مقبل / شعر / فارسی

d.-e moqbel

نوری همدانی، میرزا بزرگ، ق۱۴ قمری

nūrī hamadānī, mīrzā bozorg (- 20c)

[فرهنگ سخنوران ص ۵۵۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۴۳/۳؛ دنا ۳۸۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۲

آغاز: بیا قرة العین چشم ترم ×× لباس عزائی بیاور برم / که ماه محرم رسید ای دریغ ×× هلالش برویم کشیده است تیغ؛ **انجام:** یا تو آتش من چو آب از پیش و پس ×× در میان ستار را دانیم و بس / رو به تو آرد تو داری مشتعل ×× پیش من آید کنم غرقش بگل

یازده مثنوی از مثنویات شاعر است با این عناوین: مرثیه سید الشهدا (ع) مفاخره تاك با گوسفند، حکمت اختراع بازی نرد و شطرنج حکایت بز با قصاب، حکایت ملك زاده با دو ندیم، حکایت بوم با گربه و غاز، حکایت مهمانی و مهمان نوازی عرب بدوی، در شکایت از ابنای زمان و وصف فضلای مصر و مدح سلطان عصر، دیباچه در مناجات از صنایع بدیعیه، در نمایش اخلاق معموله ابنای عصر، در مرگ ناصرالدین شاه و حوادث پس از او و مدح مضفر الدین شاه؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۹ق؛ جلد: مقوا، ۷۲ص (۴۸–۱۲۰) [ف: ۳۷ – ۵۲۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۲–۲۵/۱۹۹

آغاز: بگریه گفتمش ای نور دیده‌های نبی ×× سرور سینه صاف محمد عربی / نظر بکن به یتیمان آل پیغمبر ×× که مانده اند غریب و حزین و تشنه جگر؛ **انجام:** نداشتم چه بر حضرت تو روی سفید ×× عطا نمود بمن رحمت تو موی سفید / چه مو سفید شدم جانی از میان بردم ×× هزار شکر که آخر بموی جان بردم تمت

بخشی از دیوان مراثی مقبل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ق، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۳۱گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴-۱۹۳۷]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۹۶/۳

آغاز: نمود باز هلال مه عزای حسین ×× به خاك تیره نشست آسمان برای حسین / محرم آمد وبرخاست فتنه وآشوب ×× به مشرق مه غم آفتاب کرد غروب؛ **انجام:** نداشتم چو بر حضرت تو روی سفید ×× عطا نمود به من رحمت تو موی سفید / چو مو سفید شدم خالی از میان بردم ×× هر از شکر که آخر به موی جان بردم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۵۲]

۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۹۱

آغاز: که من بخانه خود آمدم بسوی شما ×× علی به بستر خود خفته بود در ماوا / چه بود توسن حید که پر شتاب تر است ×× چه مرکبی ز ... سبك رکاب تر است؛ **انجام:** روزی که سر حسین بر نیزه زدند ×× مرغان هوا بدور او خیمه زدند / مرغان هوا و ماهیان دریا ×× از بهر حسین سنگ بر سینه زدند

مجموعه اشعاری است که در مراثی و مناقب سیدالشهداء و حوادث جانگداز روز عاشورا سروده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: – ۸۵]

۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: – ۸۵]

● دیوان مقبل اصفهانی = وقایع الطف / مراثی،شعر / فارسی

d.-e moqbel-e esfahānī = vaqāye‘-ot taff

مقبل اصفهانی، آقا محمد شیخا، – ۱۱۵۷ قمری

moqbel-e esfahānī, āqā mohammad šeyxā (- 1744)

در سوگواری است. شاعر به روزگار سلطان حسین (۱۱۰۵–۱۱۳۵ق) می‌زیسته، در یورش افغان به هند گریخته و در گجرات به سال ۱۱۵۷ق درگذشته است. او در اشعارش «مقبل» تخلص می‌کند.

[الذریعه۱۳۲/۲۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۶۶/۶ و ۲۵۴۳/۳؛ دنا ۳۸۸/۵–۳۸۹؛ فهرستواره منزوی ۱۸۳۰/۳]

۱. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۶۳ بخش یکم

آغاز: باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین ×× بی نفخ صور خواسته [خاسته] تا عرش اعظم است؛ **انجام:** تو با این دل خسته ناله کن و من با دندان شکسته شفاعت کنم ... این چند کلمه به تاریخ یوم الثلثا نوردهم شهر شوال المکرم سنه الف مائه ثمانین اربع، در قریه سمقاور در جزین قلمی شد، علی ید اقل العباد ابن محمد رضی، محمد سعید آشتیانی قمی

گزیده‌ای است از سروده‌های مراثی مقبل با چند مرثیه محتشم کاشانی در احوال معصومین علیهم السلام و مصائب حضرت سید الشهداء و مرارت‌های بعد از واقعه کربلا که بر اهل بیت علیهم السلام وارد شده، کتاب ترتیب خاصی ندارد، عنوان‌های آن به این ترتیب است: ۱. اشعار محتشم، ۲. واقعه کربلا از گفته مقبل، ۳. (ناخوانا) و نصاری و احوال حضرت سید الشهداء علیه السلام، ۴. رفتن ابا عبدالله به زیارت جد خود از گفته مقبل، ۵. در مقدمه ضربت زدن ابن ملجم لعین بر فرق مبارك شاه مبین، ۶. واقعه حضرت قاسم شهید، ۷. مرثیه مقبل در باب طفل شش، هفت ساله حضرت، ۸. مرثیه مقبل در رسیدن اهل بیت به شام در مجلس یزید، ۹. در غصب خلافت و آوردن حضرت امیر به مسجد رسول، ۱۰. وصیت نمودن حضرت امام حسن علیه السلام و شهید شدن او، ۱۱. وصیت کردن امام حسین علیه السلام و طلب آب نمودن، ۱۲. ایضاً از گفته مقبل در باب رفتار و احوال پیامبران و احوال حضرت امیرالمؤمنین و فاطمه زهرا و امام سجاد علیهم السلام، ۱۳. واقعه جبرئیل علیه السلام از گفته مقبل، ۱۴. من کلام مقبل، ۱۵. روضه شهدا؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد رضی آشتیانی قمی، تا: سه‌شنبه ۱۹ شوال

۱۱۸۴ق، جا: سمقاور درجزین، حسب خواهش میرزا محمد سعید؛ مهر: «عبده محمد سعید» (بیضی)، «افوض امری الی الله ابن سعید»؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۱۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۶/۱

شامل وقایع کربلا و برخی رویدادهای دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۸۳-۱۶/۱۹۳

آغاز: چه حالت است که درشهر بند ایجاد است ×× جهان سراسر از این غم مصیبت آباد است / خصوص ماتم أم الائمة النجباء ×× طراز گلشن فردوس حضرت زهرا؛ **انجام:** از این مقدمه ارواح انبیای کرام ×× نشسته اند عزادار تا به روز قیام / کسی که از غم شاه شهیدگریان است ×× بود یقین که همان کس از اهل ایمان است

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۹۴۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰۵

آغاز: عما راتی زبرای منافقی میساخت بطبق خواهش؛ **انجام:** مستقبل یادگار بماند شهر رجب المرجب سنه ۱۲۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نباتی [رایانه]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۸۹

آغاز: محرم آمد وردیده‌های اهل جهان ×× هلال تعزیه آورد وحی بر طوفان / چنان فشرد غم اهل بیت دلها را ×× که آب کرد بمثل هوا تمنا را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ شعبان ۱۲۸۲ق؛ مجدول؛ مهر: «علی بن علی اکبر» (بیضی) و احتمالاً کاتب دیوان باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۴]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۲۵-۱۹/۵۵

آغاز: محرم آمد و تجدید شد عزای حسین ×× رسید موسم طوفان کربلای حسین / جهان به تعزیت او نکرد کوتاهی ×× کشیده ای الف داغ ماه تا ماهی؛ **انجام:** چه می‌کنی که بپرسی زمن گناه مرا ×× پی چه می‌طلبی نامه سیاه مرا / بگزار من ودر کوثر شراب انداز ×× که گفته اند نکوئی کن و درآب انداز

بخش اشعار داستان عاشورا می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن عبدالباقی، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ مهر: «ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۹۴۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۹گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۹۳گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۵/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۵گ (۲-۱۰۷)، ۱۸ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۱

آغاز: بسا کنان سما لطف دوست شامل شد ×× پی پیام خبر جبرئیل نازل شد / خطاب کرد که ای ساکنان عرش مجید ×× مصیبت عجبی در جهان شد است پدید؛ **انجام:** چو نیست بهر تو یک قطره آب مقدورم ×× به این سبب زجناب مقدسس دو رم / بروزگار چو فرمان دهی طمع دارم ×× از آن زکشتن تو دست بر نمیدارم

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ [ف: ۱۵ - ۲۹۲]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

آغاز: محرم آمد و بر دیده‌های اهل جهان ×× هلال تعزیه آورده وحی بر طوفان؛ **انجام:** غلام را دیت فعل چونکه با مولاست ×× غرامت گنه او بسید الشهداست

مجموعه ای است از اشعار مرثیه در چند قسمت: شهادت امیرالمؤمنین علیه السلام، شهادت امام حسین علیه السلام، اسارت اهل بیت علیهم السلام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۳۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۴۳/۳-۳۹/۲۳

آغاز: محرم آید و بر دیدهای اهل جهان ×× هلال تعزیه آورد وحی برطوفان / نشاط علیش چه قارون به خاک شد مفقود ×× به او چه آید ارض ابلعی نزول نمود؛ **انجام:** خصوص مقبل دلخسته حسین شهید ×× که با حسین تو دارد همیشه روی امید / غلام را دیت فعل چونکه بامولاست ×× غرامت گنه او برسید الشهداست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به صورت چهار ستون؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۹۴۲]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۹۰-۱۶/۲۰۰

آغاز: مکند اوماه پاره بی تابی ×× رسیده جان به لب نازکش زبی آبی / چه عضوهای بدن هست جمله در تب و تاب ×× شده است شیر به پستان مادرش نایاب؛ **انجام:** سعید ارهست غرق بحر عصیان ×× ببخشایش به سلطان شهیدان / به قربان ... پیکر تو ×× چرا این ظلم آمد بر سر تو

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ ذیحجه (سال نوشته نشده)؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۹۴۶]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۴۱-۱۱/۴۱

آغاز: واقعه محشر من کلام مقبل علیه الرحمة: دگر هلال محرم زچرخ پیدا شد ×× لوای تعزیه افتاده بود بر پاشد؛ **انجام:** اگر چه مقبل دل خسته ذلیل توام ×× یقین تو از شهدایی ومن دخیل توام / یار مرا گوشه ای شود انعام ×× همین بس است مر او را والسلام والاکرام

بخشی از دیوان مراثی مقبل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا سبز، ۴۵گ، ۱۰ سطر چلیپائی، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۹۴۲]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۲۴

آغاز: خبر به هفت فلک شد که سیدالشهدا ×× رود به روضه جد خود از برای دعا / کسی نماند که از آسمان نکرد نزول ×× به قبه شرف انبیای باب بتول / به روضه اش ز هجوم ثوابت و سیار ×× نه آسمان بیکی کفش کن گرفت قرار××× اگر چه «مقبل» دلخسته ذلیل توام ×× تو داخل شهدای و من دخیل توام / شها کمینه غلامی که زار و بیدل تست ×× ز روی صدق و یقین سالهاست «مقبل» تست ××× شها منم که ز روی یقین غلام غلام تو ام ×× ز «مقبلی» تو در دهر نیکنام توام / به چشم مردم این شهر بسکه ارزانم ×× سیاه روی تر از سرمه صفاهانم / مرا به مشهد شاه رضا مرخص کن ×× پی توطن من طوس را مشخص کن؛ **انجام:** که انزوای تو یا بو تراب از مکراست ×× کنون زمان خلافت از آن بوبکر است / درآ بمسجد و با ما به صدق بیعت کن ×× بیا به خانه و آنگاه استراحت کن / چو این شنید بر آشفت حیدر کرار ×× جواب گفت در آشفتگی به آن غدار

خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از روی خطی متعلق به ورثه یکی از علمای روستای سید تاج الدین خوی در ۱۲شهریور۱۳۷۷زیراکس گرفته شده[میراث اسلامی:دفتر دهم–۷۸۰]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۹

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۶

بخشی از دیوان مراثی مقبل است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان مقیم اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e moqīm-e esfahānī

مقیم اصفهانی، ق۱۱ قمری

moqīm-e esfahānī (- 17c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۱۲

آغاز: مثنوی مقیمای اصفهانی: آنکه پیوسته داد باج و اساس ×× بشهان الخصوص شاه عباس / تا که بر تخت دین گرفت نوی ×× شاه عباس ثانی صفوی / تا که شاهی بدو قرار گرفت ×× اولین فتح قندهار گرفت؛ **انجام:** نمکدان بود و نعمت بود و خوان بود ×× و یا حره ... جان ما بود ... (!)

مثنوی از او. شاید فتحنامه قندهار باشد، نسخه حدود ۳۲۰ بیت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۱۷ر–۱۳۷پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۲سم [ف: ۸ – ۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۷۳

اشعار از او؛ کا: زین العابدین شریف حسینی، تا: ۱۱۱۰ق؛ ۱گ (۱۰۲ر–۱۰۲پ) [ف: ۳۸ – ۲۵۷]

● دیوان مکتبی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e maktabī-ye šīrāzī

مکتبی شیرازی، – ۹۱۶ ؟ قمری

maktabī šīrāzī (- 1511)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۰

آغاز: بستر راحت چه اندازیم بهر خواب خوش ×× ما که چون دل دشمنی داریم در پهلوی خویش؛ **انجام:** نالید چنانکه دلستانش ×× بشنید در آن جهان فغانش

ابیاتی از غزلیات و نیز لیلی و مجنون معروف مکتبی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۶۹۰-۶۹۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۷۲]

● دیوان مکین / شعر / فارسی

d.-e makīn

مکین دهلوی، محمد فاخر، ۱۱۴۲ – ۱۲۳۰ ؟ قمری

makīn-e dehlavī, mohammad fāxer (1730 - 1815)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۱

آغاز: مقدمه: بسم الله و بالله نحمده و نشکره شکر میگویم و براه سخن میپویم که زبانی بسخن گویا و طبعی بوادی معنی پویا ... دیوان: تن شکسته چون از بیم یار لرزد و ریزد ×× شود غبار و دلم در کنار لرزد و ریزد

مکین تخلص محمد فاخر می‌باشد که بنابر تصریح در اوایل دیوان به سال ۱۱۴۲ متولد شده و بر حسب ضبط شمع انجمن (ص ۴۱۶) به سال ۱۲۳۰ وفات یافته و از شعرا و عرفای قرن دوازدهم و سیزدهم هجری هندوستان بوده و از اشعار وی که در این دیوان ثبت گردیده استفاده می‌شود که در آغاز از اهل سنت بوده ولی پس از تحقیق و دقت به تشیع راغب و از شیعیان کامل گردیده و خود وی می‌گوید: «آن چار که چار رکن دینند ×× در خدمت هر چهار رفتیم / اما چو به چارمین رسیدیم ×× در پیش به انکسار رفتیم / بوسیده زمین بارگاهش ×× بر چرخ به افتخار رفتیم» و در قصیده دیگر که آن را «محضر الامان» نامیده (– و این نام تاریخ انشاء قصیده نیز هست) – می‌گوید: «گویمت آن خدایگان که بود ×× حضرت صاحب الزمان باشد / یعنی آن مهدی طریق هدا ×× که بحق هادی جهان باشد / خاتم اولیای ختم رسل ×× نائب رب مستعان باشد»، از قصاید و غزلیات و قطعات و رباعیات وی روح عرفانی هویداست و در سبک پیرو خواجه شیرازی است. این دیوان در حدود شش هزار و دویست بیت شعر دارد؛ کا: سید علی نامی، تا: ۱۲۰۳ق؛ یادداشتی به امضاء غلامحسین میرزا؛

کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۲۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۳۱۰]

● دیوان ملا پریشان = دیوان پریشان لک = پریشان نامه / شعر / کردی

d.-e mollā parīšān = d.-e parīšān-e lak = parīšān-nāme

پریشان کرمانشاهی، ق۹ قمری

parīšān-e kermānšāhī (- 15c)

به گویش لکی که آمیخته است از دو گویش لری و گویش کرمانشاهی.

آغاز: من ژ بسم الله من ژ بسم الله ×× ابتدا مکم من ژ بسم الله / پریشان نامه ذکر مکم لله ×× نه ارای هر کس پی فنا فی الله / لارطب لایابس الا فی کتاب ×× کتاب درج و حمد فصل الخطاب

انجام: فیؤمئذ لا یسئل رحمان ×× و ات عن ذنبه انس و لا جان / پس معنای آیه چنین و قیاس ×× کاظمین الغیظ عافین عن الناس

چاپ: چاپ شده

[دنا ۳۸۹/۵؛ الذریعة ۱۵۸/۹]

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۵۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هانای بر اکل ژ اهل همدان ×× قزوین و ورکرد قم و اصفهان / اهلش پی دینار حق مهجورا ×× رو مکی کر اهلش ماجو را / مدینه و بقیع و مکه مشرف ×× سر من رای کربلا و نجف / مشهد مقدس کاظمین و قم ×× لیکن ادعونی استجب لکم / ساکن بیم ژ قول شیخ مولوی ×× و فارسی وات یک بیت معنوی / هر که را اسرار حق آموختند ×× مهر کردند و دهانش دوختند / بسا پی تنبیه هر صاحب شعور ×× الا الی الله تصیر الامور

منظومه ای است در اعتقادات (توحید، نبوت، معاد و امامت) که به نحو مختصر سروده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: مقوایی، ۲۷گ (۱پ-۲۸پ)، ۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** این عمل کم کم مکر و پستت ×× ژ دامان حق مورد دستت / که پیش چشمش، شراب خوار میو ×× که پیش چشمش شراب، خوار میو

از پریشان لر، شیعی صوفی حروفی (پایان قرن ۸ و آغاز قرن ۹ق). در الذریعه (۱۵۸/۹) از وی با عنوان پریشان کرد، شاگرد رجب برسی حلی یاد شده است که بایستی مشارق انوار الیقین را در ۷۷۳ق نوشته باشد (همان ۳۴/۲۱). در پیش گفتار چاپ دیوان پریشان از اسفندیار غضنفری امرایی (ص «ص»)، او را هم روزگار رجب برسی دانسته که با وی همکاری علمی و ادبی داشته است و خود سراینده از برسی به کوچکی یاد کرده، می گوید (برگ ۷۷): «پنجاه طریق خدمتم گذاشت ×× جز ژیک رشته جربزه نداشت ... / و ترسی و سلم و سلم ترسی ×× دو همه فربتی شیخ رجب برسی». نسخه در دست با نسخه چاپ شده تفاوت‌هایی دارد. بسیاری از مواردی که در نسخه پایه چاپ ناخوانا بوده و در چاپ به جای واژه‌ها نقطه‌گذاری شده، در نسخه در دست خواناست. بیت‌ها نسبت به چاپی جابه‌جاست، کمی و فزونی نیز دارد، از آن میان در گفت و گوی عقل و هوش (ص ۳۹ چاپی، برگ ۳۸ و ۳۹ خطی). شمار بیت‌ها در نسخه در دست ۵۳۳ بیت است. چنان آغاز می‌شود که گویا آن را پریشان‌نامه نامیده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی و نخودی، جلد: تیماج، ۱۰۴گ، ۶-۷ سطر (۶×۷/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱- ۱۰۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۰۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۲۰/۲سم [ف: ۴ - ۷۱۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۳۰

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ص (۵۰-۷۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۱-فیروز

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصف بندگی بدان سه حر فن ×× حرفی سه کلام و نحوی صرفن / ژواو و رد و ود وفا بکر ضبط ×× ژ صاد صبر و صدق و صفا بکر ضبط / ف فقر و فامه و فنا و مجمل ×× خیر الکلام دات و قل و دل

کا: میر سید علی تفرشی لشکرنویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ ترجمه پاره‌ای از کلمات در بین سطور یا در حاشیه آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۶ص (۲-۲۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۶۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: شوال ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶ص (۱۸۷-۲۰۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰-۸۶۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۵

کا: محمد باقر قاجار، تا: ۱۳۱۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۱گ، اندازه: ۱۳/۱×۲۰/۶سم [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۳۲۶ق؛ یادداشتی از خلیل مجازی تویسرکانی به تاریخ ۱۳۶۰ درباره کتاب، با یادداشتی از میرزا حسن ابن شیخ الاسلام در ۲۱ جمادی الثانی ۱۳۴۰؛ جلد: مقوا رویه پارچه مشکی، ۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه:

۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۱۷۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون که وصل دوست منظورشان بی ×× قتل نهب سر خون پر نورشان بی / شهیدان فدای خاک پاتان بام ×× فدای پادشاهی کیم ... بام

خط: نستعلیق، کا: عبدالله خسرونی (؟)، تا: ۱۳۳۳ق، برای فتح السلطان؛ اشعار در ۴ ستون نوشته شده؛ مهر: «کتابخانه حمید ایزدپناه»؛ ۱۰گ، ۱۶-۱۸ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶/۴

کا: علی بن محمد باقر دامغانی، تا: ۱ شعبان ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۳ (۱۲۵-۲۱۷)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۵۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶۳-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حمید ایزدپناه. به دستور حسن خان فرج الله خانی کولی وند؛ خط: نستعلیق، کا: کربلایی شیخ محمد حسن کولی وند، تا: جمعه ۲ شوال ۱۳۴۹ق؛ ۶۶ص، ابعاد متن: ۱۲×۲۰ [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۱۶-۱۹/۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که اسرار حق آموختند ×× مهر کردند و دهانش دوختند / پیشه هر صاحب شعور ×× الا الی الله تصیر الامور

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از دیوان قصیده‌ای است در چند صفحه در حالات حضرت امام حسین(ع)از سید حسن کرمانشاهی که به تاریخ دهم جمادی الثانی ۱۳۰۱ با دیوان نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۶۴]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۰/۵

شعر؛خط:نستعلیق،کا: میرزا اسماعیل مشرف، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۴۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۰/۱

آغاز و انجام: برابر

حدود ۵۵۵ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرمی، ۳۷ص (۱-۳۷) [ف: ۱۷ - ۱۷]

● دیوان ملاحسن جانی هروی / شعر / فارسی

d.-e mollā-hasan-e jānī-ye heravī

جانی، ملا حسن

jānī, mollā hasan

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «جانی». اشعار وی درباره مطالب عرفانی و مدح اهل بیت (ع) است.

[نسخه‌های منزوی ۳/۲۲۷۰؛ دنا ۳۹۰/۵]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۷۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۱

شامل: مثنویات، غزلیات، ترجیع‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: حسین اصفهانی، تا: ۲ محرم ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷پ)، ۱۰ سطر [ف: ۳۶ - ۳۳۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۱

آغاز: نیک دیدم عالم لاهوت را ×× عقل و نفس و عالم ناسوت را / عین اعیان را سراسر مو به مو ×× چون شکافیدم ندیدم غیر هو؛ **انجام:** خوبی و خوش هست و هستیهاستی ×× ناخوش و بد نیست اندر نیستی / هین خمش زین بیش منما راز را ×× نک بین انجام را آغاز را

مثنویات؛ خط: نستعلیق، کا: حسین اصفهانی، تا: ۲ محرم ۱۳۰۵ق؛ ۲۱گ (۱پ-۲۱پ)، ۱۰ سطر [ف: ۳۶ - ۳۳۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۲

آغاز: بحر گوهر معدن زر منبع نور و ضیا ×× خود منم ای من نه من ایمن بیا / بی من و ما شو دمی با من نشین ×× فارغ از بیچون و از چون و چرا

غزلیات؛ ۸۸گ (۲۳ر-۱۱۰پ) [ف: ۳۶ - ۳۳۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۳

آغاز: روزگاری که هیچ بود و نبود ×× در سرای وجود بود نبود / جز من و ما نبود اصلاً کس ×× در جهان نهان و ملک شهود؛ **انجام:** چون بدیدم تمام هستی را ×× دانه خوشه ای ز خرمن بود / خود تمامی هست و هستی ما ×× کمترین خار شاخ گلشن ما

ترجیع‌بند؛ ۳گ (۱۱۰پ-۱۱۲پ) [ف: ۳۶ - ۳۳۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۴

آغاز: شاهنشه اقلیم وجودی مولا ×× خود ساجد و مسجود و سجودی مولا / از بود تو هر بود ببود آمد و بود ×× بی بود تو هر بود و نبودی مولا

رباعیات؛ ۵گ (۱۱۳ر-۱۱۷پ) [ف: ۳۶ - ۳۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۶/۱

آغاز: عین اعیان را سراسر مو به مو ×× چون شکافیدم ندیدم غیر هو / مطلق اندر پرده اعیان خزید ×× چهره خود را نقاب از خود کشید؛ **انجام:** اصل ذات لم یلد لم یولد است ×× فرع مأوای همه نیک و بد است / اصل باقی و مدام و سرمدی ×× فرع فانی و زوال و منتفی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر شنگرف و لاجوردی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷)، ۶ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۳۶۸]

● دیوان ملا خالد بابان / شعر / فارسی

d.-e mollā xāled-e bābān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۸/۴

غزلیات؛ کا: اردلانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ:

سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۴۷۰-۴۷۴)، ۱۷ سطر، قطع: رحلی [سنا: ف: ۲ - ۱۵۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۷۶/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۵۶]

● دیوان ملا خضر / شعر / کردی

d.-e mollā xezr

رودباری اورامی، ملاخضر، ق۱۴ قمری

rūdbārī ūrāmī, mollā-xezr (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸۷

آغاز: ز دله بزانی، روله بزانی ×× فرضن درجه گشت مبو بزانی؛ **انجام:** صد هزار صلوات دو او نداکرام ×× و روضه رسول علیه السلام

منظومه‌ای است در عقاید دینی از ملاخضر رودباری اورامی از شاعران متاخر یا ظاهراً معاصر کردستان ایران؛ خط: نستعلیق، کا: علینقی هوشیار، تا: ۱۳۳۷ق؛ واقف: ابوالوفا معتمدی کردستانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: شمیز، ۵گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۳۵۴]

● دیوان ملا خضر نالی / شعر / کردی

d.-e mollā xezr-e nālī

ملاخضر نالی

mollā-xezr-e nālī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۶/۲

آغاز: بسمله. حرف الالف. ای جلوه در حسن و جو کیش تماشا ×× سر رشته دین بی مدد تو نیه حاشا؛ **انجام:** راستی صیقلیه تیغ زبان نالی ×× تند و نرم آوی گلو گیره قصه بی دیره

غزلها به ترتیب تهجی گردآورده یحیی شاعر و به خط او نزدیک به ۲۰۰۰ بیت با هجو مستوره و او همدیگر را (۱۵۴-۱۵۷)؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی قهوه‌ای، ۱۰۱ص (۶۴-۱۶۴)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۹۸۷]

● دیوان ملاشاه هندی بدخشی / شعر / عربی

d.-e mollā-šāh-e hendī-ye badaxšī

شاه بدخشانی، - ۱۰۷۲ ؟ قمری

šāh-e badaxšānī (- 1662)

[فهرست بورکوی ۴۴ و ۵۹ و ۹۹؛ ریو ۶۹۰؛ شیرانی ۱۶۲؛ بادلیان ۲۰۹؛ اونس ۷؛ اته ۱۵۸۰؛ الذریعة ۴۹۶/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۸۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۳۷۱؛ دنا ۳۹۰/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵۷

غزل است به ترتیب تهجی و مثنوی در تعریف حروف «الله»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۹۸گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵-طباطبائی

آغاز: بسمله فی الحمد و النعت و المنقبة و تعریف الاولیا منهیات کنزین شریفین: قوله سعها یعنی وسیع بکن او را ... قوله لا مثله ای مثل المطلب؛ **انجام:** شکرت شکراً لمن هدینا ×× بنحوه الصحو فقد دعینا / من تلمذ تعرج، من تأمل تکمل ×× فخذ ما آتیتک و کن من الشاکرین منهیات کنزین شریفین: الی اینات یعنی از کجا قوله ما قلت ماءه نافیه او استفهامیه

مجموعه‌ای شعرگونه به عربی دارد که در آن رعایت وزن و قافیه و قواعد نشده و مبین بی‌بهرگی وی از عربیت است و خود در دیوان به این مطلب اشاره دارد. این مجموعه بر حسب سخنان او باید دارای دو بخش باشد: ۱.کنز الله، ۲. کنز الشاه. نسخه جای سخن دیوان اوست شامل بخش‌های زیر: الف. کنز الشاه (که بر حسب یادداشت پشت نسخه و گفته شاعران آن را در پایان این بخش پس از فراغت از کنز الله سروده است، تاریخ پایان این بخش ۱۰۸۵ق است. (معادل قد تمت الکلام))، ب. دیوانچه غزلیات، ج. دیوانچه رباعیات فی حروف التهجی، د. دیوانچه مثنوی، هـ دیوانچه مثنوی فی وزن الحدیقه، و. دیوانچه مثنوی فی وزن مثنوی، ز. دیوانچه مثنوی فی وزن تحفة العراقین، ط. دیوانچه مثنوی فی وزن یوسف و زلیخا، ی. دیوانچه مثنوی فی وزن سبحة الابرار، ک. بخش قطعات (۱۱ قطعه)، ل. بخش منهیات کنزین شریفین (= تعلیقات). این بخش تعلیقات و توضیحات است با عنوان «قوله» برای تمام بخش‌های این دیوان. در آغاز بخش منهیات کنزین شریفین توضیحات بخشی از دیوان است که ظاهراً قسمتی از بخش کنز الله است که در نسخه وجود ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۰ق؛ در حواشی صفحات تعلیقاتی است با علامت «منه سلمه الله»؛ کاغذ: هندی، جلد: گالنیگور قرمز، ۱۸۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۰۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۳۴-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 360؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۶-ف

نسخه اصل:بانکیپور پتنه ش ۳۲۶/۶۸۶ (۱۱۲/۲)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۹]

● دیوان ملا صاحب / شعر / فارسی

d.-e mollā sāheb

ملا صاحب

mollā sāheb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۴

مفردات مثنوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۳۵گ، اندازه: ۱۲×۱۷/۸سم [رایانه]

● **دیوان ملا عبدالغفور** / شعر / فارسی
d.-e mollā ʻabd-ol-qafūr

مولانا عبدالغفور
mowlānā ʻabd-ol-qafūr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۴
آغاز: چشم خود را ای پسر دارش نگاه ×× از رخ نامحرم و ترس اله؛ **انجام:** از سؤال منکر و هول نکیر ×× در پناهش آورد حی قدیر
مثنوی نصایح اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین پسر او، تا: ربیع الاول ۱۲۲۳ق، جا: خانه محمد رضا دیلمانی؛ کاغذ: پسته‌ای آبی، جلد: میشن سیاه، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۲/۴×۳۴سم [ف: ۶- ۱۹۳]

● **دیوان ملا علی تبریزی** / شعر / فارسی
d.-e mollā ʻalī tabrīzī

تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۴۴ - ۱۳۲۶ شمسی
tabrīzī xīyābānī, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (1865 - 1947)

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۷۳
آغاز: تسمیط قصیده دعبل لعلی بن عبدالعظیم / امن کوکب الافلاک والنظرات ×× مفاسد ما فی الجو من اثرات / ام السیئات علة الوعرات ×× فمن اجل ما منا من السعرات / تجاوز بن بالعرنان والزفرات ×× نوائح عجم اللفظ والنطقات؛ **انجام:** الیوم نامت اعین بک لم تنم ×× وتسهلت اخری فعز منامها
دیوان اشعار ملاعلی تبریزی است شامل شعرهایی که در مدح و منقبت و مراثی ائمه اطهار سروده است همچنین در این مجموعه اشعار شعرایی دیگر نیز درج شده است عناوین برخی اشعار: تسمیط قصیده دعبل از ملاعلی تبریزی، تخمیس قصیده ملامحمدعلی خویی: «ها علی بشر کیف بشر» از همو و ترجمه ترکی آن از حاجعلی اردبیلی، اشعاری از تائب تبریزی، اشعارترکی از ملاعلی تبریزی، قصیده ذات الانوار از عامر بن عامر بصری با تغییر و اصلاح و الحاق از ملاعلی تبریزی، اشعار عربی از شیخ صالح کو زره و شیخ عبدالحسین نجفی و حافظ برسی، تشطیر از میرزا اسدالله که اصل اشعار از ناصر الدین شاه است: «خرم دلی که منبع انبار کوثر است ...»، و تشطیر از ملاعلی تبریزی بر اشعار ناصر، قطعیه‌ای از الفیه مر، اشعار عربی سید اسماعیل حمیری و ابن ابی الحدید و ابوالعباس عبدالله ناشی و ارجوزه‌ای در مدح امام زمان به فارسی از ملاعلی تبریزی و کربلائیه؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا:قرن۱۴؛افتادگی:آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۲۱]

● **دیوان ملا کاظم سبزواری** / شعر / فارسی
d.-e mollā kāzem-e sabzevārī

سبزواری، ملا کاظم
sabzevārī, mollā kāzem

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۴
اشعار فارسی ملا کاظم سبزواری متخلص به «سر» که در مرگ حاج ملا هادی سبزواری سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، تا: ۱۲۹۸ق [ف: ۶ - ۴۲]

← دیوان ملالی ≻ دیوان صاحب علی آبادی

● **دیوان ملا محتشم** / شعر / فارسی
d.-e mollā mohtašam

ملا محتشم، ق۱۱ قمری
mollā mohtašam (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۸۱
آغاز: آنکه رنجیده ز من گر کنم اظهار که کیست ...
غزل است؛ به پسر میر غیاث الدین منصور فرستاده و پاسخ مشار الیه به ملا محتشم به هزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، رویه میشن قهوه‌ای، ۱گ (۱۴۴ر-۱۴۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۱]

● **دیوان ملا مؤمن یزدی** / شعر / فارسی
d.-e mollā mo'men-e yazdī

یزدی، ملا مؤمن حسین
yazdī, mollā mo'men hoseyn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴۱
آغاز: ای درک صفات تو نه در وسع بشر ×× سرگشته راه طلبت فکر و نظر؛ **انجام:** گر کرده این کار اعادت نکنی ×× ناگاه به این رسوم عادت نکنی
حدود ۱۰۴ رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن آلبالویی، ۴گ (۲۷۴ر-۲۷۷ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۷]

● **دیوان ملا میرزا منصفی** / شعر / فارسی
d.-e mollā mīrzā monsefī

ملا میرزا منصفی
mollā mīrzā monsefī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۳
قصیده از اوست میانه شیدا و قدسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

● **دیوان ملا نادم گیلانی** / شعر / فارسی
d.-e mollā nādem-e gīlānī
گیلانی، ملا نادم
gīlānī, mollā nādem

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱/۳
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ در متن و هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۴ر-۱۵پ)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۹سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳۴]

● **دیوان ملائی** / شعر / ترکی
d.-e mollā'ī
ملائی، یوسف
mollā'ī, yūsof
از ملا پریشان لر بختیاری به لهجه بومی.
[الذریعه ۱۵۸/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۳۷/۱
آغاز: آینه کان بس سیمرغ نوی ×× دهاب جوادید طه وجه الله؛ **انجام:** پس مغای آبه و حیشن و قیاس ×× کاظمین الغیظ عافین عن الناس
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: ۱۳۲۲ق؛ از روی نسخه روز سه‌شنبه ۸ شوال ۱۲۸۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴گ (۴ر-۲۸ر)، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۲۹۶]

● **دیوان ملتجی** / شعر / فارسی
d.-e moltajī
ملتجی شیرازی، ابراهیم بن عبدالکریم، ق۱۴ شمسی
moltajī šīrāzī, ebrāhīm ebn-e 'abd-ol-karīm (- 20c)
از ملتجی ابراهیم بن میرزا عبدالکریم خان فارسی بویر احمدی نویسنده منشی ایلخان قشقائی زنده نزدیک ۱۳۲۶ و دوستار محمد علی شاه و دستگاه پادشاهی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۷
آغاز: در شرح حال اهل فارس: بر جای عدل ظلم گرانمایه باب شد ×× در پارس تا که مجلس شرط انتخاب شد / اول ازین شد انکه درین ملک رو نهاد ×× وان را عدو بفتنه گری در غیاب شد / خرسی بره گذشت و فقیهی بدو رسید ×× بر خرس و خرسبان چه گزان بیکتاب شد / ... / بر ملتجی نگر که ز مسکینی او بدهر ×× پا مال عنکبوت جفا چون ذباب شد؛ **انجام:** تا ملتجی از میدان قاسم بجلال آمد ×× بر دیده عروس ... ملال آمد / چون صبح شب هجرش بیرون ز هلال آمد ×× حافظ شب هجران شد کو صبح وصال آمد×× شادیت مبارک باد ای عاشق شیدایی.
غزل است و ترکیب‌بند و رباعی نزدیک ۱۷۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۶ق؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۳گ، ۱۲ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۳]

● **دیوان ملک الحکماء** / شعر / فارسی
d.-e malek-ol-hokamā'
ملک الحکماء، محمد حسن بن محمد خان،
malek-ol-hokamā', mohammad hasan ebn-e mohammad xān
[دنا ۳۹۱/۵؛ الذریعة ۲۹۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۸۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۵/۷-ف
نسخه اصل:نسخه آقای دکتر محسن صبا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۹]

● **دیوان ملک الشعرای بهار** / شعر / فارسی
d.-e malek-oš-šo'arā-ye bahār
بهار، محمد تقی، ۱۲۶۵ - ۱۳۳۰ شمسی
bahār, mohammad taqī (1886 - 1951)
چاپ: کلیات دیوانش در تهران به چاپ رسیده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۹
گزیده‌ای از دیوان ملک الشعراء بهار؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۸گ، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۴سم [رایانه]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۳
آغاز: دی دیدم آن نگار سهی قد را ×× بر رخ شکسته زلف مجعد را؛ **انجام:** نیست گر مام وطن ما چه خر از بهرش چرا ×× تیز چون خرمیدهی و نعره چون خر میکشی
خط: نستعلیق، کا: علی نخجوانی فرزند ارشد واقف مرحوم، بی‌تا؛ خاتمه نسخه این منظومه در دیوان چاپی شانزده بیت است و در این مجموعه فقط پنج بیتش مسطور است، در برگ ۳۳ نوشته‌اند «تا این صفحه بخط علی نخجوانی فرزند حاج محمد آقا نخجوانی میباشد» و بقیه معلوم نیست به خط چه کسی است ولی بعضی اوراق باقی و یادداشت‌های ملصق در اواسط نیز به خط آقای علی نخجوانی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۱۰۹گ، ۱۶-۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۹]

● **دیوان ملک قاجار** / شعر / فارسی
d.-e malek qājār
قاجار، ملک بنت محمد تقی، ق۱۳ قمری
qājār, malek bent-e mohammad taqī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۷
آغاز: در دیده ام ای شوخ ز هر عیب بری بود ×× این دلبر من یا که ملک یا که پری بود؛ **انجام:** چونانکه ملک بهر ملک سلطانست ×× شهزاده تقی بهر ملک تاجور است.
در عنوان این قسمت نوشته «ملک یکی از بنات خاقان مغفور فتحعلی شاه است» نام و نشان وی و همین شعرش در نقل مجلس آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱– ۳۵۱]

● **دیوان ملک قمی** / شعر / فارسی
d.-e malek qomī
ملک قمی، ملک محمد، – ۱۰۲۵ قمری
malek qomī, malek mohammad (- 1616)
[الذریعة ۱۰۹۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۴۴ و ۱۸۵۴؛ دنا ۳۹۱/۵]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶۰
آغاز: مزرع دین را نماند ضابطه پاسبان ×× فتنه بتاراج برد خرمن ایمان ما؛ **انجام:** بنشینی و بشنوی حکایت ×× بنشینم و سر کنم شکایت
جمعاً حدود ۱۲۰۰ بیت شامل غزلیات و چند قصیده و یک ترجیع و این نسخه مختصری از آثار اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود نیمه قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن مشکی، ۵۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۳/۷سم [نشریه: ۶ – ۹۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۵۷/۴
آغاز: ای بنامت لوحه دیباچه دیوان ما ×× صفحه دیوان عشقت چهره دیوان ما؛ **انجام:** درختی کو بسالی گل دهد بار ×× بماهی کی ... آرد پدیدار (!)
دیوان غزلیات اوست به ترتیب تهجی با تخلص ملک، سپس قصیده‌ها و رباعیات و مثنوی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن لیمویی، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۱
غزلیات، قصاید، به ترتیب تهجی و بی ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۲گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۴۰۷]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۸۱
آغاز: ای زنامت تاج گوهر بر سر دیوان ما ×× از نشانت بی نشانی سر خط عرفان ما
فقط شامل غزلیات و مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب قوافی می‌باشد در حدود ۷۱۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از طرف اعتضاد السلطنه و سپهسالار به نام «دیوان ملک کاشانی» معرفی و وقف گردیده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: روغنی، ۲۱۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۸۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۴–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۹۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۵/۳
آغاز: بفتح دز نه تو کلید گشایش از قلعه گشای فکر گرفتن وذیل مدحت عادل خدیو بر کمر ترکیب‌بند کرده ره خاتمه گرفتن.فتحست کلید بر گشادیم ×× بر نه در چرخ در گشادیم / چون قفل سری به جیب بردیم ×× وانگه بکلید برگشادیم؛ **انجام:** تا هست یقین ز حصر تعداد ×× بیرون ز تصویر شک و ظن / حصر صفتت بشکل اضعاف ×× بدو آحاد کنه آلاف
ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۵۵پ–۶۰ر)، ۱۸ سطر (۸/۳×۱۷/۶)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۵/۴
آغاز: ترجیع‌بند تتبع حضرت شیخ سعدی مزیل (کذا) به مدح حضرت شاه نورس. ای هر مژه ات کلید بندی ×× هر چشمی و حلقه کمندی / جستیم ز بند خانه عقل ×× از کنده غم زدین لندی؛ **انجام:** چون ابر به بحر غوطه خوردم ×× تا پاک شوم به نیت پاک / بنشینم و دست بر فرازم ×× پس کار دل از دعا بسازم
ترجیع‌بند؛ ۸گ (۶۰ر–۶۷پ) [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۵/۵
آغاز: این قصیده ایست مسمی به پنج اربعین مبنی بر مواعظ سره و نصیح گزین بنعت حضرت مصطفی و منقبت ائمه هدی و مذیل بنام صورت لطف آله ابراهیم عادشاه: ناله شد دستیار کامد کار ×× گریه شد کارگر که آمد یار / باز بی چیز بودن از هر چیز ×× کار بیکار نفس بیهده کار؛ **انجام:** بهر یوسف کوره آوردی به از دیدار او ×× کو جلای دید ده کآیینه دربار منست / خاطرم از مدح ابراهیم عادلشه گلست ×× بذله سنج هشت جنت مرغ گلزار منست.
قصاید؛ ۴۲گ (۶۷پ–۱۰۸پ) [ف: ۲۹/۱ – ۲۹۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۵/۶
آغاز: سرت از فتنه پشت پا نخورد ×× چشمت از روی او قفا نخورد / کشته ماییم و مدعی غم اوست ×× خون دعوی بخوانبها نخورد؛ **انجام:** الا انکش مهم عدل و انصاف ×× برون از امتحان باشد تو باشی / مخلد باد ملکت انکه مالک ×× سریر جاودان باشد تو باشی
غزلیات؛ ۹گ (۱۰۸پ–۱۱۶پ) [ف: ۲۹/۱ – ۲۹۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۵/۸

آغاز: در تعریف آتشبازی شب برات: دوشینه بدل برات دیده آوردند ×× از دیده هر آنچه ناپدید آوردند / در سجده ات آفتابی و مهتابی ×× پیشانی صد هزار عید آوردند؛ **انجام:** مدحست نه صیت هفت اقلیمست این ×× آرایش تخت و زیب دیهیمست این / گل غنچه و نکهتش دو عالم بگرفت ×× آوازه گلزار براهیمست این.

رباعیات؛ ۱۲گ (۱۱۶پ-۱۲۷ر) [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۰]

۶. **تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۱۳**

آغاز: بسمله. الهی از نور مایده خلت خوان خلیل را منور گردان و چراغ هدایت بدست ذائقه ده که بمشاهده لذت شکر بینا گردد و از نورس گلزار ابراهیم که خارشکن نمرود است شماطه حمد را پیرایه خلد ساز دست و زبان را غنی دار. و کلک و بنانم را توانگری بخش تا هر چه آن بسراید این بنگارد؛ **انجام:** منبع انهار بپایان رسید ×× در بصدف قطره بعمان رسید.

دیباچه و مقدمه منثور خوان خلیل، قصاید، مقطعات، ترکیب‌بند، ترجیعات، قصیده مسمی به پنج اربعین در نعت حضرت مصطفی (ع) و منقبت ائمه هدی، ترکیب‌بند در مدحت عادلشاه، رباعیات، ترجیع تتبع از شیخ سعدی، غزلیات به ترتیب قوافی، ایضا رباعیات، مثنوی ساقی‌نامه، مثنوی صنم و برهمن، مثنوی منبع الانهار. در این نسخه قسمت آخر رباعیات و اول و وسط مثنوی و همچنین آخر مثنوی صنم و برهمن و قسمت اول مثنوی منبع الانهار افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد معین بن محمد شفیع الکاتب، تا: ۱۰۶۷ق؛ مجدول، یک سرفصل تزئینی؛ مهر: محمد رضا حسینی، حسین بن هدایت الله، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه ۱۲۷۴؛ کاغذ: کشمیری نباتی، جلد: مقوای روکش تیماج سرمه‌ای، ۴۹۹ص، ۱۴ سطر متن و ۳۰ سطر حاشیه، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۴سم [ف: ۴ - ۱۲۱۰]

۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۲۱**

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۸۱-۸۲) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۵]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۳**

آغاز: ... در عشق مباهات کم از دردسری نیست ×× از نسبت این شیوه بنالم هنری نیست؛ **انجام:** گرت گذار بدریای آرزو افتد ×× زیارت دل آسودگان ساحل کن

قسمتی از غزلیات به ترتیب حروف قافیه که از قافیه «ت» تا «نون» را دارد و تخلص «ملک» در همه غزلیات دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف:۴۵-۱۴۴]

۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۶**

نسخه اصل: دیوان هند ۲۴۰۶؛ ۱۴۹۹ته؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱-۱۶۹]

● دیوان ملک محمود ملکان / شعر / فارسی

d.-e malek mahmūd-e malekān

ملکان تبریزی، ملک محمود، ق۷ قمری

malekān-e tabrīzī, malek mahmūd (- 13c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۱۹

آغاز: حمد و ثنای فراوان و شکر و سپاس بی پایان پادشاهی را جل جلاله؛ **انجام:** ببوسم کی بنابم؟ چشم مستت ×× بسان آستین هر لحظه دستت

وی عموی ابوالمجد بن مسعود بن مظفر (کاتب نسخه) است و در ۶۹۶ در جوانی درگذشت و ابوالمجد در روز جمعه اول رمضان سال ۷۱۷ق به گردآوری اشعار وی پرداخت و بر آن دیباچه‌ای نگاشت که مشتمل است بر مناظره عشق و عقل. نام ملک محمود در برخی از تذکره‌ها یاد شده اما به نسخه‌ای دیگر از این دیوان در هیچ مرجعی اشاره نشده است. یکی از غزل‌ها مشترک میان سه گوینده است: ملک محمود، جلال الدین عتیقی و ملک مسعود بن مظفر. در مقدمه این دیوان است که کاتب ازاین مجموعه با عنوان «سفینه» یادمی کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ ربیع الثانی ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱۱ص (۴۸۹-۵۰۰)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۴]

● دیوان ملک مختار کردی / شعر / کردی

d.-e malek moxtār-e kordī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۸

آغاز: بیان گم جه نو بامر عظیم ×× فضای بسم الله الرحمن الرحیم / یا شاه بی باک یا شاه بی باک ×× هر توی پادشاه یا شاه بی باک / یچمین وینه ماه انور بی ×× جوان ناز دار هم برهنه بی / ببا هو وینه دستان سام بی ×× بزور قوت یکجار تمام بی؛ **انجام:** مره خصی فرما صقیارشای دانا ×× مختار مدح شاه تمامی وناه / سر فروز آورد مختار سالار ×× شیر افکن جیش اما بی مدار

منظومه ای کردی است در بیان جنگ‌های ملک مختار و اسکندر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، در برگ ۵۲ نوشته‌ای به تاریخ ۲۲ ذیقعده ۱۳۴۱؛ جلد: مقوایی، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۴۳۷]

● دیوان ملک المورخین / شعر / فارسی

d.-e malek-ol-movarrexīn

ملک المورخین، هدایة الله بن محمد تقی، - ۱۳۲۲ قمری

malek-ol-movarrexīn, hedāyat-ol-lāh ebn-e mohammad taqī (- 1904)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۹۸

آغاز: نو بهار آمده جهان آراست ×× باغ را باز بوی گل برخاست؛ **انجام:** به شمار ستاره جشن ملک ×× همچو یوم غدیر خم زیباست
قصیده فارسی از اوست، با قافیه تاء، در آن از ناصرالدین شاه و امین السلطان یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۱۲گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۷۹]

● **دیوان ملول** / شعر / فارسی

d.-e malūl

طباطبائی سنگلجی، محمد بن صادق، – ۱۳۳۰ قمری

tabātabā'ī sangelajī, mohammad ebn-e sādeq (- 1912)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲۴–طباطبائی
مرثیه کربلا؛ کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۶۴–۶۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ – ۳۴۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۳۰–طباطبائی
آغاز: دیدم به خواب آن که نگاریست در برم ×× با صورتی که نیست بیانش میسرم / گفتم سؤالهاست مرا از زبان دل ×× گفتا شنو جواب ز طبع سخنورم
اشعار از ملول؛ ۵ص (۱۱۶–۱۲۰) [ف: ۲۳ – ۳۴۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۳۲–طباطبائی
قصاید در مرثیه، اشعار متوسطی است از ملول (تخلص سید محمد سنگلجی) پس از آن چند بیت از همان گوینده در هزلیات. در آخر نام کتابهایی است در نزد صاحب جنگ از مردم به امانت بوده است؛ ۶ص (۱۳۲–۱۳۷) [ف: ۲۳ – ۳۴۹]

● **دیوان ملول** / شعر / فارسی

d.-e malūl

[فرهنگ سخنوران ۵۶۴؛ الذریعة ۲/۹–۱۱۰۱ و ۴۲۴/۳؛ دنا ۳۹۲/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۷۸
آغاز: به شهر سبزا اینک خسرو صاحب قران آمد ×× دگر ره از سفر شاهنشه گیتی سنان آمد؛ **انجام:** من نمی‌گویم ز سعدی بشنو این افسانه را ×× یا بکش یا دانه ده یا از قفس آزاد کن
غزلیات است به ترتیب تهجی سپس مثنوی و رباعیات، در آن آمده: «اگر چه بانوی شاهم ملول لیک به عمر×× ز خوف روز قیامت دلم نشد خرم». بانوی شاعر سده سیزدهم که از فتح علی شاه و فرمان فرما حسین علی میرزا و پسرش نائب الایاله رضا قلی میرزا ستایش کرده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۲سم [ف: ۲ – ۳۵۶]

● **دیوان ملولی** / شعر / فارسی

d.-e malūlī

ملول شیرازی، ق۱۳ قمری

malūl-e šīrāzī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۳
آغاز: ندانم وصل جانانش میسر میشود یا نه ×× همی دانم که روز و شب چو من آه و فغان دارد؛ **انجام:** جرمی که تو دانی در این دار ملولی ×× فریاد رست نیست بجز ساقی کوثر
شامل بخشی از غزلیات می‌باشد، برگ‌های آن جابجا گذارده شده و ابیات کنونی آن پانصد و دوازده بیت است؛ خط: شکسته، بی‌کا،تا:ظاهراً قرن۱۳؛افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۳۱۳]

● **دیوان ملولی** / شعر / فارسی

d.-e malūlī

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۶
آغاز: چه میترسانی از غیرم ندارم از کسی پروا ×× بگویم فاش دارد عشق من صورت زیبا
حدود هزار و پانصد بیت غزلیات که به ترتیب حروف قوافی آنها تنظیم شده و ترجیع‌بند و قصیده و رباعی با تخلص «ملولی» که یکی از بانوان شاعر قرن دوازدهم می‌باشد؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای سرلوح دقیق، یادداشت محمد حسین شعاع الملک به تاریخ سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۵۰ با مهر «محمد حسین» (مربع)؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۳ – ۳۸۲]

● **دیوان ملهم** / شعر / فارسی

d.-e molhem

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۰
آغاز: رسانیدم به خاطر فکر ابروی تو را امشب ×× نهادم گردن تسلیم بر تیغ قضا امشب؛ **انجام:** نشد آهم بلند از مجمر تن سوختم ملهم ×× نیامد از سپند دل مرا هرگز صدا امشب
از (احتمالا): ملهم بخارایی. درباره این شاعر به کتاب «یاد یار مهربان» (اثر میرزا ملا احمدف، چاپ توس) مراجعه شود؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط ماوراء النهری، مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۲۸ر–۲۸پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۰۴]

● **دیوان ممتاز** / شعر / فارسی

d.-e momtāz

ممتاز، محمد حسین بن محمد تقی، ق۱۳ قمری
momtāz, mohammad hoseyn ebn-e mohammad taqī (- 19c)
در الذریعه (۱۱۰۲:۹) و فرهنگ سخنوران (ص ۵۶۴) از او یاد نشده است.

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۶۲
آغاز: بده ساقی آن آب آتش نما ×× که هوش ز سر رفته آرد بجا
مثنوی اوست؛ در گشودن دژ خیبر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۱۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۳۸
بی کا، بی تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● دیوان منتخبات و ادبیات / شعر / فارسی
d.-e montaxabāt va adabīyāt
کمالی ساوجی، علی، ق۱۴ قمری
kamālī sāvajī, ʻalī (- 20c)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۸
آغاز: گر دست من بدان کله عنبرین رسد ×× پایم فراز پایه چرخ برین رسد؛ **انجام:** سربازم و پیرایه ندارد سخن من ×× این قدر مکن عشوه و با ما، به از این باش
اشعاری از سعدی، بلخی، نظامی، صادق ملا رجب، بهار، مولوی، سلمان ساوجی قا آنی، ابن بناء، فاریابی، امینی، امینی، فردوسی و جز آنان را گرد آورده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: شمیز، ۱۰۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۳۰۷]

● دیوان منجک پاشا / شعر / عربی
d.-e manjak pāšā
منجک پاشا، ق۱۱ قمری
manjak pāšā (- 17c)
چاپ: دیوان اشعار وی به تصحیح عبدالقادر بن شیخ عمر نبهان در دمشق سال ۱۳۰۱ در ۱۵۵ صفحه به چاپ رسیده است.
[دنا ۳۹۲/۵؛ معجم المطبوعات ۱۸۰۰/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰
آغاز: بسمله، حمدا لمن خلق الانسان ... علیه ببدیع ... و خص الخواص ببلاغه البیان؛ **انجام:** و جنبه الخطا و الخطل بمحمد و آله و اصحابه روی الفضل الجلل الحمد لله وحده و صلی الله علی من لا نبی بعده محمد و آله و صحبه اجمعین
شامل قصائد و قطعات و ابیات اوست بدون مراعات ترتیب الفبایی حروف آخر قوافی. در این دیوان تعدادی از بزرگان و صاحب مقامان قرن یازدهم دولت عثمانی مدح شده اند؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج تریاکی مذهب، ۸۱گ، ۱۹ سطر (۱۸/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۲۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۱۸
منتخب؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱۰۵ر-۱۳۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۷۹]

● دیوان منزوی / شعر / عربی
d.-e monzavī
منزوی، سدیدالدین، ۱۱۰۷ق۱۲ قمری
monzavī, sadīd-od-dīn (1696 - 18c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۶
آغاز: بسمله سبحان من خلق الانسان و انزل لکم من المعصرات ماء ثجاجا ... دار التدویر من الخلل ×× بان التاثیر من الزحل؛ **انجام:** یا رب فعززنی ابلا ×× فی الخلق بحرمه آل علی ... / و ... شکسته گنج سخن را طلسم ساز شوند ×× بدیر صورت تکرار قافیه لاچار / زراه حسن کرم منزوی نواز شوند
قصیده لامیه است. پس از مقدمه منثور کوتاهی قصیده‌ای در یکصد و دوازده بیت سروده خاتمه‌ای به نثر فارسی بر آن افزوده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۵۷ق؛ با مجموعه‌ای از آثار منزوی در یک مجلد است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۰۴۲]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۴/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۶۲]

● دیوان المنشآت / شعر / عربی
d.-ul munšaʼāt
نظام الدین اصفهانی، محمد بن اسحاق، ق۷ قمری
nezām-od-dīn-e esfahānī, mohammad ebn-e eshāq (- 13c)
نخست دیوان شعر عربی او است با دیباچه منثور و در آن از مستنصر عباسی و بهاء الدین صاحب دیوان ستایش شده و سپس رباعیات عربی او است. به ترتیب تهجی به نام نخبة الشارب و عجالة الراکب.
[فهرس المخطوطات المصورة ۴۶۴/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۲-ف
نسخه اصل: احمد ۳ ش ۲۳۱۵؛ خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالمجید بن عبدالحمید بن عبدالرشید الرحال (؟)، تا: ۷۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۳گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۲۹]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۷۰بخش۳ و ۳۴۶بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۱۳۴ و ۱۴۷]

● **دیوان منشی** / شعر / فارسی

d.-e monšī

وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳-۷۳۰؟ قمری

vassāf-ol-hazra, ‘abd-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (1265 - 1330)

از وصاف الحضره عبدالله بن فضل الله شیرازی است و تخلص او «منشی» است و در هفت سال سروده است، وی معاصر سعدی بود و با او مشاعره داشته است. در آن از «صاحب دستور صدر الدین احمد» و شاه وزیر و صدر و خواجه رشید ستایش شده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵/۲ ـ ج

آغاز: کجایی ای دل شوریده حال هر جایی ×× که هیچ در تو اثر نیست از شکیبایی / گهی تو فتنه معشوق لاله رخساری ×× گهی تو شیفته بر یاد سرو بالایی؛ **انجام:** شاید که بر دفاتر دیوان لطف تو ×× چون احتسابنام شرف در حساب نیست

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۸۴ر-۱۹۹پ) [ف: ۱ - ۲۷۳]

● **دیوان منشی** / شعر / فارسی

d.-e monšī

منشی، میرزا زین العابدین

monšī, mīrzā zayn-ol-‘ābedīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۸۱/۳

آغاز: سرت گردم ای ساقی مهر چهر ×× زتو ... مطلع مهر چهر / سرت گردم ای شوخ ناز آفرین ×× نیاز آفرین است صد آفرین

مثنوی از او در باب مقدمات آمدن چغال اوغلی سردار لشکر روم به حوالی تبریز با یکصد و پنجاه هزار لشکر و مقابله و مقاتله او با جنود مسعود قزلباش و شکست و انهزام لشکر روم و فتح و ظفر لشکر شاه عباس حسینی بهادرخان؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی حسینی، تا: ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۳۴پ-۳۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۴۶۷]

● **دیوان منشی باشی** / شعر / فارسی

d.-e monšī bāšī

منشی باشی طبرستانی، عبدالله بن محمد قلی، ق۱۳ قمری

monšī-bāšī tabarestānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad qolī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۹

آغاز: کامجوی رویش آن باشد که ناکامی است کامش ×× کامران کویش آن را دان که گم نامیست نامش؛ **انجام:** چون کرم او ذخیره سقم و صلل را ×× هست شفا گو مباش موجز و قانون

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۵۳-۸۵۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۸]

● **دیوان منشی باشی** / شعر / فارسی

d.-e monšī bāšī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۳۲

آغاز: بسمله، ای پدیدار بر ره دیدار ×× خلوت خاص تو دل بیدار؛ **انجام:** بر من ای جان را برو دادار ×× طلب مغفرت دریغ مدار

دیوان اشعار است از منشی باشی؛ خط: نستعلیق، کا: حسن تقدیسی تفرشی، تا: ۱۳۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر (۷×۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۳۹]

● **دیوان منشی خراسانی** / شعر / فارسی

d.-e monšī-ye xorāsānī

منشی خراسانی، محمد اسماعیل

monšī-ye xorāsānī, mohammad esmā‘īl

چاپ: در ۱۲۹۶ق در دارالطباعة میرزا رفیع صنیع الدولة

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۵/۱

مثنوی اوست؛ شامل ۲۰۷ بیت در مصیبت حضرت ابوالفضل این مثنوی چاپی است که در ۱۲۹۶ق به چاپ رسیده و در این مجموعه صحافی گردیده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۳۸]

● **دیوان منشی فراهانی** / شعر / فارسی

d.-e monšī-ye farāhānī

منشی فراهانی، میر عبدالرحمن، ق۱۳ قمری

monšī farāhānī, mīr-‘abd-or-rahmān (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۷۳/۲

آغاز: داستانی است ز پیری دل ریش ×× که همی گفت به همخوابه خویش؛ **انجام:** آن و این راست دعا و نفرین ×× ز آدمی زاده و ز جبریل امین

مثنوی اوست؛ که سه چهار ماه قبل از قتل ناصرالدین شاه سروده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم بن علی اکبرخان آجودانباشی توپخانه، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: میشن سرخ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۲/۷سم [ف: ۷ - ۱۰۹]

● دیوان منصف / شعر / فارسی

d.-e monsef

منصف

monsef

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۸۰

قطعه ای از غزلیات است با تخلص منصف از حرف نون تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و حاشیه؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۹۶]

۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۱۶]

● دیوان منصف شیرازی / شعر / فارسی

d.-e monsef-e šīrāzī

منصف شیرازی، محمد اسماعیل بن شمسا، ق۱۱ قمری

monsef-e šīrāzī, mohammad esmā‘īl ebn-e šamsā (- 17c)

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

آغاز: جام می‌در کف مستان بچه ماند دانی ×× نخل تاکی که بر و برگ کدو بیجانست؛ **انجام:** بازگشتن بار دیگر بمکه معظمه بجهت حج نساء: جمله گشتند رو بمکه روان ×× با دل شاد و با لب خندان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز، ۸۲۸ص، ۲۱سطر (۸×۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: - ۱۳۹]

● دیوان منصف قاجار / شعر / فارسی

d.-e monsef-e qājār

منصف قاجار، محمد زمان بن فضلعلی، ۱۲۲۷ - ۱۲۶۴ قمری

monsef-e qājār, mohammad zamān ebn-e fazl-‘alī (1812 - 1848)

از میرزا زمان خان فرزند فضل علی خان قوانلوی قاجار تهرانی متخلص به منصف.

[الذریعة ۱۱۰۸/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۶۷؛ دنا ۳۹۳/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۶

آغاز: ای همایون همای فرخ فال ×× از عبیرت پرورد عنبر بال؛ **انجام:** دور از روزگار مردهش است ×× روزگاری که میر حاج کش است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی نرم، ۵۸گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۵

آغاز: والارض فی ستة ایام ... آغاز دیوان: بهارست و هنگام گلگشت صحرا ×× کز ابر مطیرست گیتی مطرا؛ **انجام:** از دل همه غافلم چو در جان گذری ×× وز جان همه بگذرم چو در دل آیی

قصاید و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ نسخه ما مقدمه‌ای مفصل به نثر دارد که اول و آخر آن افتاده است. در زمان حیات شاعر و برای او نوشته شده با اشعاری در حواشی به خط شاعر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۹/۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۷ - ۵۲۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۳

آغاز: ای فسونگر زلف یار ای حیله کارت ×× وی طریق بی قراری بر قرارت؛ **انجام:** بجانشان گر از من امانی بباید ×× امان در دم تیغ بران نویسم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۶۱-۸۶۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۱/۲

آغاز: بسمله. ای نوشته آیت رحمت خطت بر آفتاب ×× وی کشیده نقش خوبی سنبلت بر روی آب؛ **انجام:** انگشتانش اگر نه اکسیر مراد ×× از چیست که ریزد زر ناب از قلمش

دیوان قصاید اوست و غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص منصف، و در پایان رباعیات است به ترتیب حروف از الف تا شین؛ خط: نستعلیق، کا: سرخوش شاعر، بی‌تا؛ جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۹گ (۹۵پ-۱۵۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۲۲]

● دیوان منصف کوهپایه ای / شعر / فارسی

d.-e monsef-e kūhpāye-ī

منصف کوهپایه ای، عبدالحق، ق۱۲ قمری

monsef-e kūhpāye-ī, ‘abd-ol-haqq (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۷

آغاز: گشت زبار گنه قامتم از بس دو تا ×× شد خط پیشانیم همچو نگین نقش پا

مشتمل بر غزلیات و رباعیات، در بعضی از ابیات «دلیر جنگ بهادر» را مدح نموده و در یکی از قطعات تاریخ بنای عمارتی را در شهر لاهور چنین نظم کرده است: «بجو سال تاریخ آغاز و انجام ×× زدار فضایل دیار افاضل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶-۱۱۲۷ق؛ دارای سرلوح؛ ۱۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه:

۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۷]

● **دیوان منصور** / شعر / عربی
d.-e mansūr
منصور بالله، قاسم بن محمد، ۹۶۷ - ۱۰۲۹ قمری
mansūr-o be-l-lāh, qāsem ebn-e mohammad (1560 - 1620)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۳۲/۲
آغاز: بسمله القصیدة الموسومة باستفتاح الفرج التی توسل بها و هو متخوف من الظالمین قبل دعوته ... یا ملجأ للخائف المحتارا ×× یا من یغیث مشردا قد طارا / یا حی یا قیوم یا غوث الذی ×× یشکو الیک من الذی قد جارا؛ **انجام:** و علی کرام الال ال فرعوا ×× من حیر من رکب المطی و سارا / و اغفرلنا و المؤمنین ذنوبنا ×× إنا طلبنا راحما غفارا
قصیده استفتاح الفرج، قصیده‌ای است که مؤلف در شکایت از موانعی که در راه تبلیغات مذهب زیدی با آنها روبه‌رو شده سروده و با خداوند متعال مناجات نموده است، این قصیده را احمد بن سعدالدین بن حسن بن محمد میسوری در شب یک‌شنبه ۲۰ رمضان ۱۰۴۶ق برای فرزند مؤلف، محمد بن قاسم بن محمد قرائت نموده و سپس خود مقدمه ای بر آن افزوده است. در مؤلفات الزیدیة (۲: ۳۴۹) از همین مؤلف «القصیدة الفریدة» را نام برده که احتمالاً با قصیده حاضر یکی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ رمضان ۱۰۷۸ق؛ مقابله و تصحیح رساله از روی نسخه مؤلف در روز دوشنبه شوال ۱۰۷۸ به پایان رسیده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ (۳۴۸ر-۳۵۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۲۳]

● **دیوان منصور = ابراهیم آباد** / شعر / فارسی
d.-e mansūr = ebrāhīm-ābād
منصور اصفهانی، محمد رضا، - ۱۲۳۸ قمری
mansūr-e esfahānī, mohammad rezā (- 1823)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۶
آغاز: دیباچه: چون ظل ظلیل قادر متعال و صورت وجود قدیم لم یزل و لایزال.آغاز نظم: وقت آن شد که دگر در گلزار ×× سیم گون خیمه زند ابر بهار / آذری ابر شود بت پرور ×× بانوی باغ بود غنچه نگار؛ **انجام:** هر سحر در بزم گردون تا به چشم این و آن ×× مهوشی بی پرده شوخی با نقابست آفتاب / آفتاب دولتت در پرده و بی پرده باد ×× آنچنان کز بی حجابی در حجابست آفتاب
شاعر که از ملازمان و مداحان ابراهیم خان قاجار (والی کرمان و پسر عمو و داماد فتحعلی شاه قاجار) است و به «منصور» تخلص می‌کند هزار بیت از سروده هایش را در این دیوان به نام همین حاکم جمع آوری و به «ابراهیم آباد» نام گذاری نموده است. او مقدمه نثر کوتاهی بر دیوان نوشته و در آن نام خود، ممدوح و دیوانش را ذکر نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۱۰]

● **دیوان منصور** / شعر / فارسی
d.-e mansūr
تقی زاده، هاشم، ۱۲۷۵ق۱۴ شمسی
taqī-zāde, hāšem (1896 - 20c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۳
آغاز: گلچین یا چامه گزینی. این چامه گزینی و گلچینی که زیر نگاه خوانندگان و خواهندگان چامه ها و چکامه ها قرار گرفته از روی یک مجموعه و نوشته ایست ... دل شکسته منصور آنزمان شاد است ×× که در حضور شریف یگانه استاد است ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: تیر ۱۳۴۰ق؛ واقف: محمد نخجوانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۶-۱۰ سطر، اندازه: ۱۹×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۷۰]

● **دیوان منصور** / شعر / فارسی
d.-e mansūr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۶
آغاز: رباعیات و قطعات این جانب منصور ... در تاریخ ... رجب ۱۳۵۴ ... مطابق با بیستم مهر ماه ۱۳۱۴ شمسی نوشته ام تاریخ شروع. فرمان همایون ظفر قرآنست ×× مجموعه دانش و هنر قرآنست / قانون حقوق اجتماعی عموم ×× دستور سعادت بشر قرآنست؛ **انجام:** بفکر و علم آسایش بود در عالم امکان ×× بعالم ملت بی علم شایان حقارت شد / روز دوشنبه ... هزار و سیصد و چهارده شمسی.
رباعیات و یک قصیده منصور است که در روز دوشنبه ۲۹ رجب ۱۳۵۴ (۵ آبان ۱۳۱۴ش) نوشته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۹ رجب ۱۳۵۴ق؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: مقوای فرنگی، جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰۱]

● **دیوان منصور** / شعر / فارسی
d.-e mansūr

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹۳-۳۳/۶۰
آغاز: هست طغرای نامه نام خدا ×× به از این نیست نامه را طغرا /

بی نم فیض او نمی‌روید ×× سرو از باغ و لاله در صحرا
غزلیات و رباعیات شاعری است با تخلص «منصور» با چند ماده تاریخ فوت، شاعر در سده دهم هجری زندگی می‌کرده و در پایان دیوانش تاریخ وفات و تولد چند نفر را بیان کرده است، در الذریعة (۹: ۱۱۰۸-۱۱۰۹) چند شاعر با تخلص منصور ذکر شده ولی شاعر دیوان حاضر با هیچکدام از آنها تطبیق نمی‌کند؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم رشتی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۲۳ق؛ ۷۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۴۳]

← دیوان منصور حلاج ⟵ دیوان کمال خوارزمی

● **دیوان منصور شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e mansūr-e šīrāzī

شیرازی، منصور

šīrāzī, mansūr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۶۸

قصیده قافیه است در مدح محمد شاه به نقل از تحفة الاحباب؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص(۵۴۶-۵۴۷)[مختصر ف:-۶۲۷]

● **دیوان منصور علیشاه** / شعر / فارسی

d.-e mansūr ʻalī-šāh

منصور علیشاه

mansūr ʻalī-šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۲

آغاز: ای دل بیا دمی تو بکن حل مشکلم ×× حل مشاکلم تو بکش پای از گلم؛ **انجام:** فانی از یار بی نشان در عشق ×× تا شده بی نشان نشان مطلب
غزلها است از منصور علی شاه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵۱گ (۱۴۲-۱۹۳)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸۱]

● **دیوان منظر** / شعر / فارسی

d.-e manzar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۲

آغاز: اگر بباد دهم زلف عنبر آسا را ×× بدام خویش کنم آهوان صحرا را؛ **انجام:** به یک کرشمه کنم قتل عام عالم را ×× صبا ز جانب منظر بگو شهنشا را.
از: منظر (؟). معلوم نشد کدام یک از «منظر» تخلص‌های موجود در فرهنگ سخنوران می‌تواند باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۶۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۰]

● **دیوان منظر اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e manzar-e esfahānī

منظر اصفهانی، محمد بن عبدالله، ق۱۳ قمری

manzar-e esfahānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (-19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶۱

منظر در این دیوان از اشعار برخی از شاعران قدیم و معاصر خود هم گزین کرده است. فهرستی از آغاز غزل‌های او به ترتیب تهجی ساخته آقای باستانی راد در آن آمده است که در فهرست دانشگاه نیز تکرار شده است. او رباعیاتی هم در این دیوان سروده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۹گ، سطور چلیپایی (۹×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۷]

● **دیوان منظری** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e manzarī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۸

آغاز: حسن مایل حسینم من ×× ایدوشن گیر که چون منظری مصیباتم؛ **انجام:** محنت و اندوه غم اولمیشن منکا بشد فراق.
از شاعری با تخلص «منظری» از شاعران دوره ناصرالدین شاه قاجار که با جستجو در منابع و مآخذ شرح حال وی به دست نیامد. شامل غزلیات در مصایب ائمه و وقایع روز عاشورا از زبان آنها و تعداد اندکی از غزلیات به زبان ترکی می‌باشد و قصیده‌های در مدح ناصرالدین شاه دارد: «پناه ملت و مذهب که اعنی ناصرالدین شاه ×× له الخاقان بن خاقان بن خاقان و البرحجان (کذا)»؛ خط: نستعلیق پست، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و ادامه در حاشیه؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۸۸گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۹سم [ف: ۱۷ - ۲۳۵]

● **دیوان منظور اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e manzūr-e esfahānī

منظور اصفهانی، محمد مهدی بن اسدالله، - ۱۳۶۵ قمری

manzūr-e esfahānī, mohammad mahdī ebn-e asad-ol-lāh (- 1946)

[الذریعه ۱۱۱۱/۹؛ دنا ۳۹۴/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۶

آغاز: این حدیث است ای محبان علی نقل کسا ×× ذکر او اندر محافل می‌کند دفع بلا / این حدیث از فاطمه دخت رسول ×× آن جلیله ابنة المختار صدیقه بتول / این حدیث است که شفای درد بیماران بود ×× رحمت حق نزد ذکرش خلق را شامل شود؛ **انجام:** بار الها بر وجود آن امامان عزیز ×× عاقبت را خیر گردان از کرم بر مجرمان / از عذاب قبر روز واپسین ایمن نما ×× دوستان اهل بیت مصطفی را یا امان / بر رسان منظور را بر دامنش دست امید ×× در رکاب آن شهنشه جان سپارد شادمان

دیوان مدایح و مراثی شاعر است که درباره فضایل و مناقب و معجزات حضرت امیر (ع) سروده است. در آغاز آن نوشته شده: «هذا دیوان الغری الصغیر فی المعاجز و المناقب و فضایل اهل بیت الرحمة، و له دیوان آخر فارسی اسمه ایضاً دیوان الغری الکبیر و له دیوان عربی فی المناجات الی قاضی الحاجات». شاعر در اشعارش «منظور» تخلص می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۳۶ – ۳۵۳]

● **دیوان منعم اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e mon'em-e esfahānī

منعم اصفهانی، شکرالله، ۱۲۴۷ – ۱۳۱۹ شمسی

mon'em-e esfahānī, šokr-ol-lāh (1868 - 1940)

[تذکره شعرای اصفهان؛ دنا ۳۹۶/۵؛ مجله ارمغان سال ۱۴ ص۴۳-۴۴؛ فرهنگ سخنوران ۵۶۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۵

آغاز: بر جبینت عرق ای ثانی حورالعین است ×× یا که نزدیک قمر جلوه کنان پروین است / از چه نسبت به عروسان دهمت گر ... ×× نو عروسان را مهر تو پری کابین است؛ **انجام:** مر ایران چو بوران مشوش ببین ×× زمین پر ز خون سیاوش ببین / گر اخوان بد را نداری نگاه ×× فتد یوسف ملک ما گه به چاه

غزلیات شاعر است که به منعم تخلص می‌کند. این غزلیات نامرتب است و ظاهراً مسوده مؤلف است. شاعر روی بعضی اشعار اصلاحاتی انجام داده است. در آن چند ماده تاریخ وجود دارد از جمله تاریخ صحن حضرت عباس (ع) که در سال ۱۳۰۵ تعمیر شده است. هم چنین در آن شعری در انتقاد از شهید شیخ فضل الله نوری مندرج است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بعضی از اشعار خط خورده و تغییر داده شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۶ – ۴۴۴]

← دیوان منوچهر شصت کله ⟵ دیوان منوچهری دامغانی

● **دیوان منوچهری** / شعر / فارسی

d.-e manūčehrī

منوچهری

manūčehrī

تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۸۳

قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید جعفر موسوی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مجدول؛ اهدایی: خانم‌ها ایران و خاور خسرو خاور؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی مشکی، ۹۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم[ف:۱۲۴]

● **دیوان منوچهری دامغانی** / شعر / فارسی

d.-e manūčehrī dāmqānī

منوچهری دامغانی، احمد بن قوص، – ۴۳۲ قمری

manūčehrī dāmqānī, ahmad ebn-e qaws (- 1041)

دولتشاه سمرقندی می‌گوید: «دیوان وی در ایران زمین معروف و مشهور است» و امین احمد رازی می‌گوید: «دیوانش امروز متداول است». هدایت می‌گوید شنیده‌ام که سی هزار بیت شعر داشته ولی جز سه هزار از آن را (از قصاید و مقطعات و مسمطات و رباعیات و غزل) به دست نیاورده و دیوانی که از منوچهری اینک متداول و نسخ خطی و چاپی آن در دسترس می‌باشد همان گردآورده و ترتیب داده هدایت می‌باشد و در این دیوان قصایدی از دیگران نیز مندرج است. منوچهری مخصوصاً در انشاء مسمط دستی قوی داشته و مضامین بسیار عالی در آن به کار برده است.

آغاز: بسمله. در تذکره‌های شعراء هریک لختی از اقوال و احوال حکیم منوچهری نوشته اند ... همی ریزد میان باغ لؤلؤها بزیورها ×× همی سوزد میان راغ عنبرها بمجمرها

چاپ: مکرر چاپ شده؛ تهران، سنگی، ۱۲۹۵، وزیری کوچک؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۱، جیبی؛ تهران، با حواشی و تصحیحات و پژوهش‌های آقای محمد دبیر سیاقی، چاپ سربی، ۱۳۲۶ش

[نسخه‌های منزوی ۲۵۴۷/۳؛ الذریعة ۱۱۱۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۷۰ و ۸۸۵/۲؛ مشار، فارسی ۲۳۷۵/۲ که نشانی ۱۶ چاپ آن را داده؛ دنا ۳۹۴/۵–۳۹۸]

شرح و حواشی:

۱– نقد و تصحیح دیوان منوچهری؛ قائم مقامی، علی اکبر

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۹

با دیباچه ای در سرگذشت او و قصیده و قطعه رباعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ باسرلوح، مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۸۸گ، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۴ – ۳۶۱۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۴

آغاز: ای ترک من امروز نگویی که کجایی ×× تا کس نفرستیم و نخوانیم نیایی؛ **انجام:** هر بنده که هست بی کمال تو مباد ×× خورشید جهان پی زوال تو مباد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۱۵ق؛ با سرلوح زرین،

مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۰۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

۳. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تاریخ وقف: ۷ رجب ۱۳۱۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف:۴۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۷

آغاز: بسمله، توضیح بیان آنکه در تذکره‌های شعرا هر یک لختی از احوال؛ **انجام:** هنرش هست فراوان گهرش هست یک ×× چون شجر نیک بود میوه فراوان گردد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با ترجمه حال شاعر؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: چرمی ماشی، ۱۰۵گ، ۱۵سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۳سم [ف: ۷ -۵۲۳]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۰۸-۱۳/۱۸۸

آغاز: المنته لله که این ماه خزان است ×× ماه شده وآمدن راه زرانست / از بسکه دراین راه زرانگور کشادند ×× این راه از ابدون چوره کاه یکسانست؛ **انجام:** گرفتمت که رسیدی بآنچه مطلبی ×× گرفتمت که شدی آنچنانکه میبائی / نه هر چو یافت کمال از پیش بود نقصان ×× نه هر چه داد ستدیا زچرخ مینائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۸۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۹۴۴]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۱

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۹۵ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده و نگارش آن ظاهراً ده پانزده سال پیش از تاریخ مذکور می‌باشد و همان دیوان گردآورده هدایت است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج، ۸۵ص، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۵]

۷. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۶۹۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۳۴

آغاز: آمد بانگ خروس مؤذن می‌خوارگان ×× صبح نخستین نمود روی به نظارگان

مسمط؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: صنعتی نخودی و نیلی، جلد: مقوای سفید، ۲گ (۹۴ر-۹۵پ)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵

آغاز: در تذکره‌های شعراء هر یک لختی از اقوال و احوال حکیم منوچهری؛ **انجام:** شد فرخ و فرخنده بعهد تو جهان ×× تا باشی فرخنده و فرخ باشی

شامل: شرح حال منوچهری، قصاید منوچهری منظم شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، مسمطات، غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ باسرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۴گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۹]

۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۳گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۴]

۱۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۷۴ - ج

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه را نظام السلطنه به نام عیدی به محمد حسین در شیراز در ۱۳۱۱ داده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۱۵]

۱۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۴ - ب

آغاز: برابر ص ۴ چاپی؛ **انجام:** احباب تو را سعادت بی غم باد ×× تا شاد زیند و باده گیرند بچنگ

دیباچه‌ای در سرگذشت منوچهری در آغاز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: دکتر مصدق، ۱۳۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۶گ، ۲۰ سطر (۵/۲×۱۰)، اندازه: ۲۸×۳۰سم [ف: - ۱۱۴]

۱۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۶۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [نشریه:۳-۱۸۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با تصحیح فرهاد میرزا معتمد الدوله، با دیباچه منثور؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۹۷گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۰]

۱۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۱/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۴۳]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۹/۱

آغاز: بسمله، بنو بهاران غواص گشت ابر هوا ×× نه حکم او بتهور نه عدل او بنفاق؛ **انجام:** مبادا ولایت ز تخت تو خالی ×× مبادا سعادت ز پیش تو غایب

منتخب آن است. حاوی قصاید معروف منوچهری است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۲۴گ، ۸ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: سم [ف: ۲ - ۳۰۳]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱/۱

آغاز: هو المستعان، تذکره احوال و اشعار و دیباچه دیوان حکیم منوچهری شصت گله دامغانی؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد زبیداری تو.

شامل: شرح حال منوچهری، قصاید، مسمطات، قطعات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹ص، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۳۸۳]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۹

آغاز: بسمله. در تذکره‌های شعرا هریک لختی از احوال و اقوال حکیم منوچهری نوشته اند و حالات مختلف از وی ذکر کرده‌اند؛ **انجام:** باغ پر از حجله شد راغ پر از حله شد ×× دشت پر از دجله

شد کوه پر از مشک شاد
حاوی شرح حال کامل منوچهری و قصاید منوچهری از قافیه «الف» تا قافیه «و»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج قرمز، ۲۸ص (۴۰۱–۴۲۸)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۳]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی، ۶۳ص (۱–۶۳)، ۹–۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۴۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۴
در حدود دو هزار و پانصد بیت است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد ابراهیم منعم تخلص شیرازی، تا: نیمه دوم قرن ۱۳، برای تقدیم به امیرزاده حاکم فارس در هنگام ورود وی و در آخر قصیده‌ای در مدح امیر نامبرده از خود کاتب موجود است؛ با دو سرلوح بسیار زیبا، مجدول مذهب، در کنار برخی از برگ‌ها ترجمه لغات مشکله را همین نویسنده نگاشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۳۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۳۱۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخت همه خفته شد ز بیداری تو
شامل ۱۸۸۳ بیت است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: قم؛ در پایان نسخه در صفحه ۲۵۶–۲۵۷ مسمط بهاریه‌ای که از اصل نسخه افتاده شامل چهار بند و دوازده بیت به خط دیگری نوشته شده و مطلعش این است: «بوستان بانا امروز به بستان شده ×× زیر آن گلبن چون سبز عماری شده / آستین بر زده ای دست بکل در زده ×× غنچه چند از آن تازه و نو بر چده / دستها بسته بشادی بر ما آمده ×× تا نشان آری ما راز دل افروز بهار»؛ کاغذ: فرنگی سفید کرده، جلد: میشن سیاه، ۵۹ص (۹۷–۲۵۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۴۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۱
آغاز: دیباچه دیوان و ذکر احوال ملک الادبا و سلطان الفصحا و البلغا حکیم منوچهری ... در تذکره ها ذکر کرده‌اند؛ **انجام:** برتو در سعادت همواره بازباد ×× عیش تو باد دایم با یار مهربان
ترجمه شاعر در آغاز نسخه آمده؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع با دو کتیبه، مجدول به زر و لاجورد و تحریر، دارای کمند؛ کاغذ: ترمه شکری، جلد: روغنی، ۱۱۶گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۶۲]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۰–۵/۱۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** شاعری عباس کرد وحمزه کرد وطلحه کرد ×× جعفر وسعد وسعید سید ام القری / درعطا دادن به شعر شاعران بودی فسوس ×× احمد مرسل ندادی کعب را هدیه ردای
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن مرتضی قلی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۰۴ق، درحاشیه لغات معنا شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴۳]

۲۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۴
آغاز: بسمله - دیباچه دیوان ذکر احوال ملک الادبا سلطان الفصحا و البلغا حکیم منوچهری دامغانی؛ **انجام:** احباب ترا سعادت بیغم باد ×× تا شاد زیند و باده گیرند بچنگ
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ابن سرکار آقا میرزا محمد طاهر طغرودی، تا: ۱۲۰۹ق، جا: قم؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰ص، ۱۲ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: - ۹۱]

۲۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون رسولانش ره کام بتعجیل زنند ×× قیصر از تخت فرو گردد خاقان از گاه
از حیث محتوای اشعار و اصالت آنها از نسخ بسیار خوب دواوین مدونه این سراینده بزرگ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ درحواشی آن رضا قلی خان هدایت با خط خود بعضی از لغات مشکله آن را تفسیر نموده ؛ ۱۳۲ص، ۱۵ سطر [نشریه: ۶ - ۶۲۱]

۲۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نیست یکتن بمیان همه کان اندر به ×× اینچنین زانیه باشند بچه رهن عنبی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ با دیوان ادیب صابر و قطران در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۴۱گ، ۲۵–۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۱]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۵
آغاز: ای ترک من امروز نگویی بکجایی ×× تا کس بفرستیم و بخواهیم دیبایی؛ **انجام:** بر فرق سر نرگس بر زرد کلاه ×× بر فرق سر چکاوه یک مشت گیاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۸ق، به فرموده جناب میرزا احمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۴–۳۸/۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** شاه چه داند که چیست خوردن وخفتن ×× وان همه دانند کودکان دبستان / مار بود دشمن وبکندی دندانش ×× رو مشو ایمن اگرش باشد دندان
قصاید ومسمطات و رباعیات؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ مجدول محرر مذهب؛ جلد: مقوایی، ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۴۴]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۲۸
قصیده‌ها است به ترتیب الفبایی، سپس چند قصیده نامرتب، آنگاه مسمطها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: پیش از ۱۲۶۰ق؛ با دیباچه‌ای به خامه رضا قلیخان هدایت، با یادداشت «مهدی بن ابی حسن القمی مدظله العالی»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زمردی، ۶۶گ، ۱۹سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۵]

۳۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶ ـ د
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ با سرلوح زرین، مجدول به زر و لاجورد، در دیباچه سرگذشت منوچهری هست؛ کاغذ: فرنگی،

جلد: تیماج عنابی، ۸۰گ، ۱۰-۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۴

آغاز: در تذکره شعرا هر یک لختی از احوال و اقوال حکیم منوچهری؛ **انجام:** وان شرر گویی طاوس بگرد دم خویش ×× لؤلؤ خورد فنالیده بمنقار بود

شامل: مقدمه هدایت در شرح حال منوچهری، قصاید، مسمطها، قطعات و رباعیات ۲۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: تقی دانش، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۴ص، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۸ - ۱۹۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر تو در سعادت همواره باز باد ×× عیش تو باد دایم با یار مهربان

دیوان قصاید و قطعات و مسمطات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ با یک مقدمه به نثر در سرگذشت سراینده، مجدول، با کمند مشکی و زر و لاجورد، برخی از واژه‌ها در هامش گزارش شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو

شامل قصاید، مسمطها، غزلیات، قطعات و رباعیات ۲۵۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، کا: محمد اسمعیل کاشانی، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ (۱۷۳-۳۶۶)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [شورا: ف: ۸ - ۴۳۷]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شبست نه روزم روز

شامل: مقدمه کاتب، قصاید، مرتب شده بر حسب حروف تهجی آخر قوافی، مسمطات، غزلیات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۶۰ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲۸گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۴۲]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۲۱-۱۰۰]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۵

خط: نسخ و ثلث، کا: محمود پسر حاج درویش محمد حسن نقیب الاشراف فارس، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۵۰]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۹

کا: محمد هاشم، تا: ۱۲۶۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۳گ، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۴سم [رایانه]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** به فال نیک و به روز مبارک شنبه ×× نبیذ گیر و مده روزگار خویش بدید

قصاید است به ترتیب تهجی و مسمطات و مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: نظر علی صدر لاوی، تا: پنج‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

۳۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۲۳/۱ - ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفال نیک و بروز مبارک شنبذ ×× نبید گیر و مده روزگار خویش به بذ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۲ق، به دستور اسکندر میرزا؛ محشی لغوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۲گ (۳پ-۷۵پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۱۱۴]

۴۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن رئیس محمد جعفر، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۶۲ق [نشریه: ۲ - ۹۵]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۷۵

قصیده هاست به ترتیب الفبایی، مسمط ها، تک‌بیت‌ها؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱ رمضان تا ۲۹ رمضان ۱۲۶۴ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد اسماعیل ۱۲۶» (چهارگوش)، «محمدباقر الرضوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۶-۱۷ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۱۵]

۴۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو مست خواب غفلتی و از برای تو ×× ایزد فکنده خوان کرم در سپیده دم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۲۶۵ق، به امر محمد اسماعیل خان؛ ۸۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۲۸۵]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فخر است جهانرا به جهانداری تو

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق [رایانه]

۴۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر، تا: جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۶]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تو دل آزاد و من آزاده دل ×× دل شد ز آزردن آزار زار

دیوان قصاید و مسمطات اوست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید متخلص بصفائی تفرشی، تا: ذیقعده ۱۲۶۷ق، به دستور نواب جلال الدین میرزا؛ با یک سرلوح زیبا، مجدول، دیباچه‌ای در دو صفحه به نثر به خط جلال الدین و مؤرخ ۱۲۶۷ دارد؛ تملک: نواب قاسم میرزا در ۱۲۷۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: پارچه، ۹۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۲]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹۶
بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۴۸-۲۸/۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** همی تا که خورشید رخشان برآید ×× کند جانور قصد سوی مکاسب / مبادا ولایت زبحث تو خالی ×× مبادا معادت زپیش تو غائب
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: یوسف، تا: ۵ صفر ۱۲۶۹ق، جا: شیراز نزد آقا سید عبدالله منشی باشی فارسی؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۴۴]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۶
بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ خریداری از محمود عبدزاده سراج منیر [رایانه]

۴۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۵۰
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید کاتب متخلص به صفا، تا: ۱۲۷۰ق، برای امیر جهانسوز خان؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳- ۴۴]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای کرده سپاه اختران یاری تو ×× فخر است جهان را به جهان داری تو / مستند مخالفان ز هشیاری تو ××بخت همه خفته شد ز بیداری تو
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن عبدالله خان یوزباشی کرجی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۲۷۱ق، جا: تیدجان گلپایگان؛ در آغاز نسخه شرح مختصری از زندگی منوچهری دامغانی در دو صفحه آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ (۱پ-۷۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۷۱]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۱
آغاز: در تذکره‌های شعرا هر یک برخی از احوال؛ **انجام:** همسرش هست فراوان گهرش ×× چون شجر سنگ شود میوه فراوان دارد
شامل مقدمه نثر در شرح حال منوچهری و سه قصیده از فرخی و ابوالفرج رونی که به اشتباه در دیوان منوچهری آمده و قصاید، مسمط ها، قطعات و دو بیتی‌های منوچهری حدود ۳۰۰۰ بیت؛ کا: مشتری طوسی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ (۱-۱۶۷)، ابعاد متن: ۷×۱۵،اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۴۴]

۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو مست خواب غفلتی و از برای تو ×× ایزد فکند خوان کرم در سپیده دم
شامل: قصیده به ترتیب الفبایی، سپس مخمس و قطعه‌ها؛ خط: نستعلیق خوش، کا: حسن بن احمد حسینی قاسانی، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۸۷گ (۲۵پ-۱۱۱ر)، ۱۴ سطر [ف: ۳ - ۱۴۵]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸-فیروز
تنها مسمطات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر گلپایگانی، تا: ۱۲۷۲ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۴۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۱۰۰]

۵۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴
خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲۷۳ق؛ تملک: علی اصغر بن حسین گرگانی با تاریخ ۱۳۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۶۱]

۵۵. شیراز؛ عینی (دکتر)؛ شماره نسخه:۶
بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۲۷۳ق [نشریه: ۵ - ۲۷۵]

۵۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۶۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۹۶]

۵۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲
خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: عبدالمحمد منشی تویسرکانی، تا: رجب ۱۲۷۴ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ ۱۲۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۵]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۵
آغاز: در تذکره شعرا هر یک لختی از احوال و اقوال حکیم منوچهری؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو
شامل: یک مقدمه از کاتب نسخه، رضا قلی خان هدایت، دو قطعه و قصاید، دو رباعی، ۲۱۸۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: رضا قلیخان هدایت، تا: ۱۲۷۴ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۱۷۲ص، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۹۸]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو
گزیده ای است از قصاید و مسمط و قطعه و چهار رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم طبیب گلپایگانی، تا: ۱۰ رجب ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۶۴گ (۱پ-۶۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۷سم [ف: ۸ - ۳۹۹]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۸
کا: غیاث الدین محمد، تا: ۱۲۷۵ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ اندازه: ۱۲۵×۲۱۰سم [رایانه]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۹۸
بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ ۱۰۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [رایانه]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** احباب ترا سعادت بیغم باد ×× تا شاد زیند و باده گیرند بچنگ (ص ۱-۲۲۹)
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: قلمز (تخلص)، تا: ۱۲۷۵ق؛ مذیل است به ترکیب‌بندی (دوازده بند) از کاتب نسخه با تخلص «قلزم» در رثاء حضرت ابا عبدالله الحسین (ع)، آغاز: «افکند چون

زمانه زسر تاج زرنگار ×× گردون ببر حمایل شب کرد استوار»، انجام: «ای کاش دور هستی از این غم بسر شدی ×× عالم ز سیل حادثه زیر و زبر شدی» (ص ۲۳۱-۲۴۰)، مقدمه به طرز مورب، دارای کمند، مجداول، واقف سید جلال الدین تهرانی در مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۳۶]

۶۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن میر محمد حسین حسینی وجدی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۶ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هنرش هست فراوان گهرش هست یکی ×× چو شجر نیک بود میوه فراوان گردد.

خط: نستعلیق، کا: حسن بن عبدالمجید واعظ اصفهانی، تا: ۱۲ رجب ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۸۰گ، ۱۵ سطر (۸/۴×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۷ - ۵۲۲]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تو دل آزار و من آزرده دل ×× دل شده ز آزردن آزار زار

شامل: قصاید، مسمطات، دو قطعه، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن مهدی، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج آبی، ۹۷گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۶]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای تو دل آزار و من آزرده دل ×× دل شده ز آزار دل آزار [زار]

دارای دیباچه، قصاید و مسمط ها، قطعات و رباعی است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسماعیل زرکش، تا: جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۶سم [ف: ۱۷ - ۲۳۷]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجان اندر لهوست، بمغزاندر مشکست ×× بچشم اندر نورست، بروی اندر وردست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۷ق؛ واقف: درة السلطنه ملکزاده کوثر؛ کاغذ: آبی آسمانی فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۲سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۵۲۴]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شب است و نه روزم

با دیباچه ای در سرگذشت او سپس قصاید و مسمطات و قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: نصیر بن محمد تقی، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۲۷۷ق، به فرموده عالی جاه شیرخان بک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۶

کا: محمد شفیع سروستانی، تا: ۱۲۷۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۳گ، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۲سم [رایانه]

۷۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۶ فرخ

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر محلاتی، تا: ۱۲۷۸ق، جا: تهران؛ جامع و مصحح آن رضاقلی خان هدایت؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۸۷]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آن شرر گویی طاوس و بگرددم خویش ×× لؤلؤ خورد فتالید و بمنقار بود

شامل: قصاید به ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از «الف» تا «واو»، دو مسط بهاریه و خزانیه، قصاید و یک مسمط مرتب از حرف «راء» تا «یاء»، چند رباعی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن عنابی، ۹۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۷۲۴]

۷۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز.

با مقدمه رضاقلی خان هدایت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: چهارشنبه، ۱۵ شعبان ۱۲۷۹ق، جا: طارم؛ یادداشت محمد باقر تهامی در ۱۳۵۰، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۶ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۲۸]

۷۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۴

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد اسماعیل موسوی اصفهانی ابن حاج سید رضی لاریجانی، تا: ۱۶ رمضان ۱۲۸۰ق، برای نواب محمد جعفر میرزا ابن نواب معزالدوله عموی سلطان و در حضور ادیب فاضل میرزا محمد علی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۶]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هوشیاری تو ×× بحث همه خفته شد ز بیداری تو

با مقدمه‌ای در شرح حال شاعر؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ دارای دو سرلوح مرصع و مذهب، کتیبه دار و مختلف الشکل، مجدول، واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۶۰]

۷۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱ ـ ج

آغاز: ای ترک من امروز ندانم بکجایی ×× تا کس بفرستیم و تخوانیم بیایی (ص۸۱ چاپ ۱۳۲۶ تهران)؛ **انجام:** ای کرده سپاه

اختران یاری تو ... ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو / (ص ۱۸۲چاپی) گرقسمت که رسیدی بآنچه میطلبی ×× گرقسمتت که شدی آنجنانکه می‌یابی / نه هر جه نافت کمال از پیش بودنقصان ×× نه هرچه داد و ستد باز چرخ مینایی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ با دیباچه رضاقلی هدایت در ۱۲۶۰ و یادداشت ذیقعده ۱۲۸۲ از همو که نسخه را در نوروز به محمد میرزا بیک بخشیده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۷۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۹ ـ ج

نسخه برابر است با ص ۱-۱۸۲ چاپی و سرگذشت منوچهری هم در آغاز هست؛ خط: نستعلیق، کا: شفیعا پسر نعمة الله سروستانی، تا: جمعه ۱ ذیحجه ۱۲۸۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۷گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ...
شامل: قصاید، مسمط ها، قطعات و رباعیات ۲۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۲۸۲ق، برای اسحاق میرزا؛ یک صفحه شرح حال منوچهری به خط شکسته غیر از خط متن، مجدول، با سرلوح مذهب منقش؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی بوم طلایی، ۲۰۲ص، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۹۹]

۷۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۳۵

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۶×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۶]

۷۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۹

شامل قصاید، مسمطات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: گویا مستشار اعظم دانش، تا: ۱۲۸۲ق؛ دارای دیباچه‌ای به نثر در ۶ صفحه از کاتب در شرح حال منوچهری، مصحح، دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور مشکی، ۱۴۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۵۶]

۸۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳

با شرح حال منوچهری به نقل از رضاقلی خان هدایت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید بدیع بن مصطفی موسی اصفهانی درب امامی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۸۲ق، جا: کرمان؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۲۱]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۹

خط: نستعلیق خوش، کا: آقا لطفی شیرازی، تا: ۱۲۸۳ق، برای بیگلربیگی که در پایان نسخه شعرهایی در ستایش او سروده است، مجدول، با سرلوح، محشی لغوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۲۲/۵×۲۷/۵سم [ف: ۹ - ۸۵۱]

۸۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شبست و نه روزم روز
شامل قصاید به ترتیب: مقطعات، غزلیات، مسمطات می‌باشد؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمد حسین کاتب السلطان شیرازی، تا: ۱۲۸۴ق، به تشویق و امر ناصر الدین شاه قاجار از دواوین شعرای ترکستان کتابت و پیشکش نموده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با تیماج گلی مذهب، اندازه: ۲۴/۶×۳۹/۱سم [ف: ۴ - ۱۰۵۳]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی زشبنم ×× اکنون نه شبم شبست و نه روزم روز
شامل: شرح حال منوچهری، قصاید مرتب شده بر حسب ترتیب حروف آخر قوافی، مسمطات، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۸۴ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۶گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۹۶]

۸۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۷

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد شفیع روستانی صدرالعلماء روستان، تا: جمعه ۲۰ جمادی الاول ۱۲۸۴ق، جا: شیراز مدرسه خان؛ مصحح، با سرگذشت منوچهری در پایان، محشی، مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۵]

۸۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۵

آغاز: برابر؛**انجام:** شد روشن از روز وی سیاهی شبم ×× اکنون نه شبم شب است نه روزم روز
خط: نستعلیق، کا: وجدی، تا: رجب ۱۲۸۴ق، به فرمایش حسن خان؛ با سرلوح زرین، مجدول مذهب، با دیباچه منثور؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن سرخ، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۷/۱سم [ف: ۲ - ۳۵۶]

۸۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** به چشم اندر نور است به رو اندر درد است.
با مقدمه هدایت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۱۷ص (۲-۲۱۸)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۶]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تاریک شد از مهر دلفروزم روز ×× شد تیره شب از آه جگر سوزم روز / شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز
کامل؛ با مقدمه هدایت؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: رحیم روضه خوان پسر عالیجناب حاجی محمد، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ محشی، مصحح توسط محمد حسین بن آقا محمد مهدی ارباب اصفهانی مشتهر و متخلص به ادیب؛ تملک: علی اصغر الشریف در شعبان ۱۳۲۶ق؛ اهدایی: علی اصغر حکمت؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۸گ،

۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۴۹]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز
خط: نستعلیق خفی، کا: محمد علی، تا: ۱۲۸۷ق [رایانه]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۷

آغاز: مقدمه ثریا: چنین عرضه میدارد بنده خاکسار را بن محمد تقی تهرانی محمد حسین المتخلص به ثریا؛ **انجام:** احباب ترا سعادت بی غم باد ×× تا شاد زیندو باده گیرند بچنگ
شامل: مقدمه هدایت و مقدمه ثریا، قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات، مسمطها، ۲۷۵۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی و جلی، کا: محمد حسین متخلص به ثریا، تا: ۱۲۸۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن زیتونی، ۲۰۱ص، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۲۰۰]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۳/۴

آغاز: همی ریزد میان باغ لولوها به زیورها ×× همی سوزد میان زاغ عنبرها به بمجمرها / ز قرقویی به صحراها فرو افکنده بالشها ×× ز بوقلمون به وادی ها فرو گسترده بسترها
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم کسمائی، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۱ص (۴۹-۱۵۹)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۷۹]

۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز
شامل: قصاید با رعایت ترتیب حروف الفبائی آخر قوافی، مسمطات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۸۸ق، جا: تهران؛ هر بیت در یک سطر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۰]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۳

جنگ شعر؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۷۴گ، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۶سم [رایانه]

۹۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۶۴

انجام: شد روشن از روز وی سیاهی شبم ×× اکنون نه شبم شب است نه روزم روز
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی حسینی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۸ق؛ با سرلوح زرین، مجدول مذهب. تذکر: در نسخه حاضر نوشته آغاز مانند ۴۷۶۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۶سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

۹۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۰

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۸۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۴]

۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی زشبم ×× اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز
شامل: مقدمه که در آن شرح حال شاعر بنقل از تذکره‌ها آمده، قصاید مرتب شده به ترتیب حروف الفبائی حروف آخر قوافی، مسمطات، غزلیات و چند رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد حسن قزوینی، تا: رجب ۱۲۸۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آبی، ۱۰۶گ (۱۴۰-۲۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۸]

۹۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷۴

با دیباچه‌ای در سرگذشت شاعر؛ خط: نستعلیق، کا: مشتری خراسانی، تا: ۱۲۹۰ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۰]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از بدیها که نکردست ورا عقل زیان ×× زین گرفتست ازودین شرف و دوده فخار
از قصاید آغاز می‌شود و در پیش و پس نسخه چند صفحه اشعاری است از شعرای دیگر؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: طالب شیرازی، تا: شعبان۱۲۹۰ق؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۱۸/۸سم [ف: ۷ - ۵۲۳]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو
خط: نستعلیق خوش، کا: غیاث بن محمد علی کاشانی، تا: ۱۲۹۲ق، جا: تهران، برای امین خلوت میرزا محمد خان؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۱ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم[ف:۱۸-۲۰]

۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷

شامل: چکامه‌ها، مسمطها، سه غزل، مقطعات و دوبیتی‌ها، دارای ۲۹۰۰ بیت شعر است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ابراهیم، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۹۳ق، به دستور لقمان دوران میرزا حسام الدین پسر جالینوس زمان میرزا محمد حکیم باشی شیراز؛ محشی در گزارش واژه‌های دشوار و شناساندن نام‌های تاریخی و جغرافیایی و تفسیر اصطلاحها با امضاء «۱۲»؛ مجدول؛ نسخه پیش از این در کتابخانه تیمور تاش بوده؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۷گ، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۰]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر تو در سعادت همواره باز باد ×× عیش تو باد دایم با یار مهربان
نسخه کامل است دارای مقدمه ای در شرح حال ناظم منقول از مجمع الفصحا، قصاید و مسمطها می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۷ شوال ۱۲۹۴ق؛ دارای کمند، مجدول؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۱سم [ف: ۱۷ - ۲۳۷]

۱۰۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۷
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد کاشانی، تا: شوال ۱۲۹۵ق؛ تملك: ابراهیم نامی که آن را در کاشان در محرم ۱۳۱۳ از ورثه میرزا کوچك صراف خریده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۰۱گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸۷]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۵
شامل قصاید و مقطعات و مسمطات و غزلیات و رباعیات می‌باشد و در حدود سه هزار بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا شفیعای سروستانی مشهور به صدر سروستان، تا: ۱۲۹۸ق، برای پیشکش یکی از امراء و مصادر امر آن عصر که از سادات و انصاری بوده؛ با دیباجه هدایت؛ محشی لغوی، با سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۳۱۶]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان شرر گویی ...
شامل: مقدمه، قصاید، مسمط ها، قطعات، رباعیات و افراد، ۲۵۶۹ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱۷۲ص، ۱۶ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۸ - ۲۰۰]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۳
آغاز: آغاز پیشگفتار: بسمله، پس از سپاس خدای و ثنای پیغمبر ×× که هست زینت دیوان و زیور دفتر بر صاحبان شوق فطری و مالکان ذوق شعری پوشیده نیست که ... اما این نسخه شریفه چندان تحریف و تصحیف و کم و زیاد و مخلوط و مغلوط شده بود که بگفت راست نیاید و از بسیاری از نسخ، قریب یك ثلث افتاده بود حتی نسخه‌ای که سابق چاپ شد تا در این اوقات که شفیعان مکرم و شفیقان محرم آقا میرزا آقا و جناب ملا محمد صادق انطباع او نمودند، نسخ متعدده پیدا کردند و از این فقیر ابن آقا محمد مهدی ارباب اصفهانی، محمد حسین مشتهر و متخلص به ادیب خواهش تصحیح این نسخه نمودند فقیر نظر نمود ... آغاز دیوان: بسمله، همی ریزد میان باغ لولوها بزنبرها ×× همی سوزد میان راغ عنبرها بمجمرها؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو
شامل پیشگفتار در دو صفحه و مقدمه‌ای در چهار صفحه منقول از مجمع الفصحای هدایت، قصاید، مسمط و رباعیات می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد حسینی نیریزی، تا: ۲۱ محرم ۱۳۰۰ق؛ نسخه توسط محمد حسین بن آقا محمد مهدی ارباب اصفهانی متخلص و مشهور به ادیب تصحیح و برای چاپ سنگی تهیه شده، محشی، مذیل است به «ساقی نامه میر رضی آرتیمانی» از شعرای نیمه اول قرن یازدهم، آغاز: «الهی به مستان میخانه ات ×× به عقل آفرینان دیوانه ات»، انجام: «به می‌صاحب تخت و تاجم کنید ×× پریشان دماغم علاجم کنید» (ص ۲۲۸-۲۳۳)؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۸]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ور همی آتش فروزد در دل من گو فروز ×× شمع را چون برفروزی فایده پیدا کند.
شامل قصاید به ترتیب حروف تهجی تا حرف دال است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ محشی لغوی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: فستقی، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۳۹]

۱۰۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** هستند مخالفان زهشیاری تو ×× بخت همه خفته شد ز بیداری تو.
مشتمل برقصائد و مسمطات اوست؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا، با کاغذ ابری، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۱۰]

۱۰۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۹
آغاز: نوبهار آمد و آورد گل یاسمنا ×× باغ همچون تبت و راغ بسان عدنا؛ **انجام:** اگر قوام زمانه بر آفتاب بود ×× تو آن زمانه قوامی که آفتاب بوی
گزینشی مفصل از اشعار منوچهری دامغانی است. مقدار قابل توجهی مسمط نیز از وی در صفحات ۵۲۴-۵۴۳ نقل شده است که با مسمط معروف خزانیه او آغاز شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱ص (۱۵۳-۱۷۵ و ۵۲۴-۵۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۴]

۱۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۳
خط: شکسته، کا: محمد حسینی، تا: ۱۳۰۰ق [الفبائی: - ۲۶۸]

۱۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۰/۳
خط: نستعلیق، کا: نیسان بن محمد صادق سامانی، تا: ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ (۱۰۴ر-۲۰۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۵۱۱]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۶
شامل قصاید و مقطعات و مسمطات و غزلیات و رباعیات و در حدود دو هزار و ششصد و پنجاه بیت می‌باشد و همان دیوان گرد آورنده هدایت با دیباجه اوست؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صادق قاجار، تا: ۱۳۱۵ق، بر حسب خواست حسنعلیخان، امیر نظام گروسی؛ دارای دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی مذهب، ۱۲۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۱۶]

۱۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۶ ـ د

خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد علی پسر حاجی عبدالوهاب، تا: ۱۳ رجب ۱۳۱۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۸گ، ۱۰سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۳

بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۸گ، اندازه: ۱۳/۱×۲۱/۱سم [رایانه]

۱۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هوشیاری تو ×× بحث همه خفته شد ز بیداری تو

با مقدمه‌ای در ترجمه شاعر از سید مهدی امیر جوانبخت، ساقی‌نامه آقا سید رضی نیز در پایان ضمیمه است. آغاز بعد از مقدمه: «همی ریزد میان باغ لولوها بزمبرها ×× همی ریزد میان راغ عنبرها بمجمرها»؛ خط: نستعلیق، کا: سید مهدی امیر جوانبخت، تا: ۱۳۳۸ق؛ محشی لغوی، آغاز ساقی نامه: «الهی به مستان میخانه ات ×× بعقل آفرینان دیوانه ات»، انجام ساقی نامه: «بمی صاحب تاج و تختم کنید ×× پریشان دماغم علاجم کنید»؛ واقف: کاتب؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۰۴گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۶۱]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۲

آغاز: بعد از مقدمه و قصیده مزبور: نوبهار آمد و آورد گل و یاسمنا ×× باغ همچون تبت و راغ بسان عدنا؛ **انجام:** مستند مخالفان ز هوشیاری تو ×× بحث همه خفته شد ز بیداری تو

دارای مقدمه‌ای در شرح حال شاعر و قصیده‌ای در توصیف اشعار منوچهری به خامه سید مهدی امیر جوانبخت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: امیر جوانبخت، تا: ۱۳۴۸ق؛ واقف: سید مهدی جوانبخت؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۵۷گ، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۶۲]

۱۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی تا که خورشید رخشان بر آید ×× کند جانور قصد سوی مکاسب / مبادا ولایت ز تخت تو خالی ×× مبادا سعادت ز پیش تو غایت

با مقدمه هدایت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۸۳ق؛ مصحح، محشی؛کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۴۳۶]

۱۱۷. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** احباب ترا سعادت بی غم باد ×× تا شاد زیند و باده گیرند بچنگ

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالجواد گلپایگانی، بی‌تا؛ مجدول مذهب، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج خاکی، اندازه: ۱۲×۱۵سم [نشریه: ۷ - ۷۳۳]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۱۳

کا: محمد علی حسینی، بی‌تا؛ خریداری از احمد بیگدلی؛ دارای سرلوح و مذهب. [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۷۱

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی خان هدایت، بی‌تا؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوای سبز، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۵۷]

۱۲۰. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۷]

۱۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با دیباچه‌ای در سرگذشت او مورخ رمضان ۱۲۹۰، با یادداشت کسی که در ۱۳۰۲ نوشته که نذر می‌کنم به کسی امانت ندهم مگر اینکه پیاده به مکه بروم، با یاداشت مورخ ۱۳۴۱ که نسخه را میرزا موسی خان حکیم باشی داشته و در کتابخانه قائم مقام هم بوده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷- ۱۶۵]

۱۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۳۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ دارای اشعاری از علی محمد لواسانی (ظاهراً کاتب نسخه همین شخص باشد) و لامعی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۸]

۱۲۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۰ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ چهار برگ آخر شامل قصیده جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی در مدح شهاب الدین حکمران، و قصیده دیگری از او در تعریف قیامت، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: - ۸۷]

۱۲۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۶ فیاض

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه دیگری است به نثر در شرح احوال شاعر که در سال ۱۲۶۰ در دارالسلطنه ری از روی چند دیوان گردآوری شده در آخر نسخه قطعه‌ای از حکیم عنصری آمده که حشمت الدوله در سال ۱۲۸۴ آن را به هنگام آمدن ناصرالدین شاه خوانده و قطعه دیگری از سلمان ساوجی است و در آغاز نسخه نیز سه صفحه از اشعار مسعود سعد و مولوی آمده؛ جلد:تیماج تریاکی،۱۷سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۸۸]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۹۲گ، اندازه: ۱۲/۹×۲۱سم [رایانه]

۱۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۳

آغاز: درمجلس احرار سه چیز است فزون به ×× آن هرسه رباب است وشراب است وکبابست / نه نقل بود ما را نی دفتر ونی نرد ×× وین هرسه دراین مجلس مادر نه صواب است؛ **انجام:** تا بوستان به سان بهشت ارم شود ×× صحرا زعکس لاله چو بیت الحرام شود / بانگ هزار دستان چو زیر وبم شود ×× مردم چو حال بینند از این ... خرم شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: گالینگور سبز، ۹۰گ،

۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۳]
۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۱
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۸گ، اندازه: ۱۳/۷×۱۹سم [رایانه]
۱۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۶]
۱۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۶۸-۳۹/۱۴۸
آغاز: ماه را راس وذنب ره ندهد درهر برج ×× ناز سعد تو ندارند هر آن هر دو جواز / ذاکر فضل تو مَرتهن بر تواند ×× چو طرازی بطر ازدچه حجازی به حجاز؛ **انجام:** فرو آور به درگاه در بزم ×× فرود آوردن اعشی به بابل / تعالی درگه دستور کوراست ×× معالی از اعالی وز اساقل
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوای سفید، ۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴۴]
۱۳۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۲ فرخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ الوان؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۰گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۱۷۰]
۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ز تیغ وز کینت حزین شد عدو ×× ز داشاد تو شاد گردد ولی
شامل مقدمه نثر در شرح حال منوچهری قصاید و مسمطها و قطعات؛ بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۱گ (۱-۱۵۱)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۴۸]
۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۸
آغاز: ای نهاده بر میان فرخ جان خویشتن ×× جسم ما زنده بجان و جان تو زنده بتن؛ **انجام:** همه روزه دو چشمت سوی معشوق ×× همه ساله دو گوشت سوی ارغن
سه قصیده از منوچهری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج، ۵ص (۱۸۵-۱۹۰)، ۲۱ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۴]
۱۳۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** شد روشنی از روز و سیاهی ز شبم ×× اکنون نه شبم شب است و نه روزم روز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهنی است؛ جلد: چرمی، ۱۲۵گ، ۶-۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۱]
۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۰/۱
خط: نستعلیق، کا: رضا قلی خان هدایت، بی‌تا؛ در متن و هامش، با دیباچه‌ای از او [کاتب] در سرگذشت منوچهری و در آن می‌گوید که در ۱۲۴۷ اندکی از دیوان او به دستم رسیده و در تهران هم نسختی چند از دیوان او یافتم و از تذکره‌های کهن هم برگرفتم و این دیوان را ساختم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۱-۶۷)، ۱۲ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸]

● دیوان منور علی دهلوی / شعر / فارسی
d.-e monavvar ʻalī dehlavī

دهلوی، منورعلی
dehlavī, monavvar-ʻalī

[دنا ۳۹۸/۵؛ الذریعة ۱۱۱۴/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۲/۱-ف
نسخه اصل: از پاکستان؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۸]

● دیوان منیر / شعر / اردو
d.-e monīr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۳
آغاز: قران بخشد لابد از جلبات ظهور و آثار بروز آن؛ **انجام:** تاریخ تصنیف مثنوی حضور ... خوب تاریخ مینی موزون کی ×× دیکهه په مثنوی لاثانی»، «سنه ۱۲۶۷ هجری».
از شاعر سده سیزدهم هجری و معاصر ناصرالدین شاه قاجار با تخلص «منیر» است. شامل مقدمه‌ای به فارسی در هفت صفحه، قصاید در نعت حضرت رسول اکرم (ص)، وصف اسب و ...، تضمین مصرع فارسی و منقبت حضرت علی (ع)، در تتبع از عبدالرسول جبلی، مخمس غزل قدسی، تضمین هفت بند ملا کاشی، مخمس غزل سید علی اوسط و شاه غلام اعظم متخلص به «افضل» قطعه ای در تاریخ جلوس ناصرالدین شاه (۱۲۶۴ق) است. «ناصرالدین شاه شاهان ملک دین هدا / زود شاه بحر و بر گردید از امر الله» (۱۲۶۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: مولانا منظور الحسن، ۱۳۶۸؛ کاغذ: حنایی فرگی، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۳۱سم[ف:۱۷-۲۳۹]

← دیوان منیر لاهوری ﹤ کلیات منیر لاهوری

● دیوان موالی تونی / شعر / فارسی
d.-e mavālī-ye tūnī

موالی تونی، - ۹۴۹ قمری
mavālī tūnī (- 1543)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۱
دیوان اشعار شاعر است با تخلص «موالی». او اشعار زیادی در این دیوان در مدح ائمه معصومین علیهم السلام و تبری از مخالفان آنان دارد. نسخه حاضر این بخش‌ها را شامل است: الف: قصاید، ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «خطیست بر کتابه ایوان کبریا ×× کز صفحه زمانه مجو نقش ماسوا / هر چه دید دیده ما جلوه تو دید ×× انی اری جمالک فی کل ما اری / ... ظاهر یکیست گر چه مظاهر بود هزار ×× از یک چراغ انجمنی را

بود ضیا»، ج: تخمیس شعر جامی، آغاز: «رفتم از کویت به دل صد حسرت و غم همچنان ×× در سرم عزم سر کویت مصمم همچنان / آستان بوست هوس چون بود و دارم همچنان ×× آمدم در دل اساس عشق محکم همچنان / با غمت جان بلا فرسوده همدم همچنان»، د: ساقی‌نامه، آغاز: «تعالی الله ای مجلس آرای حور ×× فرح بخش جان از شراب طهور / لک الحمد ای نشأة بخش بقا ×× که دادی می‌عشق ساقی به ما»، هـ: قطعات و رباعیات، آغاز: «خوش آن گروه موالی که کاتب تقدیر ×× به صفحه دلشان مهر اهل بیت نوشت / ز کار سنی گم کرده راه حیرانم ×× که بهر خاطر عمر چرا بهشت بهشت»، انجام: «خواهی که رسد ز غیب امداد علی ×× اوراد نماز خویش کن نادعلی / چون صبح ز مهر مرتضی میزن دم ×× تا هست نفس مباش بی یاد علی»؛ خط: نستعلیق، کا: میر هاشم تبریزی، تا: ۲۶ شعبان ۱۰۶۲ق؛ مجدول مذهب مرصع؛ در آغاز نسخه شرح حال شاعر به نقل از تذکره تحفه سامی و هفت اقلیم امین رازی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۳۰۸]

● دیوان مؤتمن الملک / شعر / فارسی

d.-e mo’tamen-ol-molk

مؤتمن الملک، میرزا جواد خان

mo’tamen-ol-molk, mīrzā javād xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۱۰-فیروز

آغاز: قصیده: ای لا مکان مکان که نباشد راه ×× در عرصه مکان تو امکان را / یزدان چو خواست جلوه کند در دهر ×× روی تو کرد جلوه یزدان را

قصیده در مدح امام زمان (ع)، از میرزا جواد خان ملقب به موتمن الملک که ظاهرا «نجم» تخلص می‌کند به گواهی این بیت (در اواخر قصیده حاضر): «شد نجم را زبان سخندانی ×× تا مدعی به بندد دکان را»، این قصیده ۴۵ بیت است و از آن جمله است این ابیات استغاثه: «گر دست بر دو کون بیفشانی ×× دوری به جا نماند دوران را / بنگر به دست خصم قوی پنجه ×× مشتی ضعیف مردم ایران را / ای دست حق به تیغ بزن دستی ×× بر کند سیل حادثه بنیان را»؛ کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۱۲۸-۱۲۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷/۱۵-فیروز

آغاز: قصیده: ای لا مکان مکان که نباشد راه ×× در عرصه مکان تو امکان را / یزدان چو خواست جلوه کند در دهر ×× روی تو کرد جلوه یزدان را

قصیده در مدح امام زمان (ع)؛ کا: میر سید علی تفرشی لشکر نویس ملقب به موثق لشکر، تا: ۱۳۲۶ق، نسخه مکرر شماره ۵۷/۱۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۱۳۶-۱۳۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۰۶]

● دیوان موجی / شعر / ترکی

d.-e mowjī

شیخ الاسلام موجی، ق۱۲ قمری

šeyx-ol-eslām-e mowjī (- 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۴/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ در هامش؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۷/۳×۱۷/۶سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

● دیوان موجی اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e mowjī-ye esfahānī

موجی اصفهانی، ق۱۲ قمری

mowjī esfahānī (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۰

غزلیات، رباعیات، ترجیع‌بند و مثنوی. نسخه منحصر؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۱۳۷ و ۱۱۴۲ق [د.ث. مجلس]

● دیوان مؤذن خراسانی / شعر / فارسی

d.-e mo’azzen-e xorāsānī

مؤذن خراسانی، محمد علی بن فرخ، ق۱۱ قمری

mo’azzen-e xorāsānī, mohammad ‘alī ebn-e farrox (-17c)

چاپ: تبریز، ۱۳۸۰ق، از طرف سلسله ذهبیه، بصورت افست

[فرهنگ سخنوران ۸۹۳/۲؛ الذریعة ۱۱۱۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۰/۳؛ دنا ۳۹۹/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۷

آغاز: آن را که وجه حق بودش منظر نظر ×× چشم دلش مدام بروی تقی بود / مردانه وار ترک دو عالم کند بصدق ×× همچون موذن آنکه طالب کوی تقی بود؛ **انجام:** آدم از نام تو در بر کرد یا شاه نجف ×× خلعت ثم اجتباه از لطف رب العالمین.

غزل است به ترتیب تهجی با تخلص «موذن» و «درویش حاتم، حاتمی» و مثنوی و رباعی و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۹۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۵/۱

آغاز: خداوندا به حق ذات پاکت ×× به اسماء صفات بی مثالت؛ **انجام:** خورشید و قمر که مشعل روز و شب اند ×× در دست فلک نقش قدمهای علی است

ترجیع‌بند است و غزل به ترتیب تهجی و ترجیع‌بند و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد ولی مراغی، تا: یک‌شنبه ۷ رجب ۱۲۴۲ق؛ با شعری با عنوان «لمحرره» در پایان؛ جلد: تیماج [ف: ۱۶ – ۱۸۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۶

آغاز: خداوندا به حق ذات پاکت ×× به اسماء و صفات بی مثالت؛ **انجام:** خورشید و قمر که مشعل روز و شب اند ×× در دست فلک نقش قدمهای علی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۶ق، جا: مدرسه مکرمه مشهور به مدرسه ملا رستم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۵۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۷

آغاز: خداوندا به حق ذات پاکت ×× باسماء و صفات بیمثالت؛ **انجام:** ایدل دو جهان دو حرف از املای علی است ×× انجم همه نقطه‌های انشای علی است / خورشید و قمر که مشعل روز و شب اند ×× در دست فلک نقش قدمهای علی است

شامل قصاید در توحید و نعت و مثنوی هائی در مراثی حضرت سید الشهداء (ع) و غزلیات و ترکیب‌بند و ترجیع‌بند و رباعیات می‌باشد و همه این نسخه در حدود سه هزار و هفتصد بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، تا: ۱۲۵۰ق؛ پس از دیوان مکتوبی عرفانی و ادبی است که آغاز آن این است: «بسم الله خیر الاسماء، یا اخی و حبیبی ان کنت عبدالله فاربع همتك و وکل الیه امرما یهمك، تا توانی همت خود عالی نمالان المرء یطیر بهمته کالطیر یطیر بجناحیه، غلام همت آنم که زیر چرخ کبود ×× ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است» و ظاهراً از منشآت همین شاعر می‌باشد، در ص ۲۲۸–۲۳۲ رساله‌ای است در حدود یکصد و پنجاه بیت به فارسی در شرح حالات حضرت ختمی مرتبت (ص) که مؤلف آن مسلماً امامی مذهب بوده و تشیع وی از طرز نگارش و ذکر تاریخ تولد و وفات موافق مشهور در نزد امامیه (۱۷ ربیع الاول و ۲۸ صفر) آشکار است و معصومین را تا حضرت حسن عسکری علیهم السلام با ذکر تاریخ مختصر ایشان در سیزده فصل ذکر نموده پس از آن نویسنده نسخه که ظاهراً مولف است خود را بدین‌گونه معرفی کرده: «کتب العاصی عبدالله بن مرحوم حاجی نصر الله»، پس از این شرح مختصری در معرفت ذات و صفات و اصول دین نگاشته و رساله را ختم کرده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ – ۳۱۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۱۳

آغاز: به باقر عالم اسرار مطلوب ×× به صادق مظهر آثار محبوب؛ **انجام:** سلامی کرد یوسف بر جمالش ×× که رفت از جان و دل عقل و کمالش

شامل غزلیات و تجریعات و مثنویات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ با چند قطعه شعر فارسی و ترکی از صفیر العارفین ذهبی و غیره که در پایان نسخه؛واقف: حاج شمس الدین پرویزی، ۲۲ تیر ۱۳۳۷؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: تیماج بنفش، ۱۲۳۰گ، ۱۴سطر(۹×۱۶)، اندازه: ۹×۱۴/۴سم [ف: ۷ – ۵۲۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۳/۱

آغاز: به باقر عالم اسرار مطلوب ×× به صادق مظهر آثار محبوب / به کاظم آن که ز موسی عمران ×× ربوده گوی عشقت را ز میدان؛ **انجام:** در خلوت عشق جام آتش آب است ×× آن جا نه مکانی به زمان خواب است (؟) / اندر دل اوست یار پیدا نبود ×× این عکس آن در نایاب است

شامل مثنوی، ترکیب‌بند، غزل و رباعی، بسیاری از اشعار در مدح ائمه (ع) است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر مکتبی خاکسار، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شعبان ... ۱۳۰۸ق، برای میرزا حسین لالی سررشته دار از سالکان سلسله ذهبیه؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ کاغذ: صنعتی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ (۱پ– ۱۳۵ر)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۷۷

آغاز: ای ذکر تو زینت زبانها ×× وی نام خوشت انیس جانها؛ **انجام:** چون آینه یی راست کند آینه ساز ×× اول رخ خود دران هویدا بیند

خط: نستعلیق، کا: احمد صحاف تبریزی، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۳۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول به تحریر؛ واقف: حاج شمس الدین پرویزی، آبان ۱۳۴۲؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مخمل سبز، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر (۸/۳×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۵۲۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷۹/۱

آغاز: ای ذکر تو زینت زبانها ×× وی نام خوشت انیس جانها؛ **انجام:** اندر دل دوست یار پیدا نبود ×× این عکس آن در نایاب است (؟)

خط: نستعلیق، کا: محسن، تا: آخر ربیع الاول ۱۳۱۲ق، حسب الامر محمد آقا؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: پارچه مخملی سرخ، ۱۳۹گ (۱ر–۱۳۹پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۵۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۷۵]

۹. تبریز؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷

بی‌کا، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۳۱۴ق [نشریه: ۴ – ۳۲۳]

۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۷۳

خط: نستعلیق، کا: حاج محسن پسر مرحوم ملا حسنعلی خوشنویس ساکن اردبیل و ملقب به عماد الفقراء، تا: سلخ صفر ۱۳۵۸ق؛ این هفتمین نسخه‌ای است که کاتب از این کتاب نوشته و آن را وقف فقراء سلسله مبارکه در تبریز نموده، مجدول؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۴۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵۵

آغاز: بسمله، ای ذکر تو زینت زبانها؛ **انجام:** ز آنجا که ره تو و امیدواریم.تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۰۹
آغاز: مردان حق که رالی ملک ولایق اند ×× ازمنشأ ولایت آل محمد است / هر عاشقی که بر در دلدار بار یافت ×× جانش در آرزوی خیال محمد است؛ **انجام:** هر چند به عاشقان او منصوبم ×× جز یاد خدا نیست دگر مطلوبم / اما صد حیف بر من زار که من ×× درمعرکه نفس وهوا مغلوبم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «شعاع ۱۳۱۵» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ – ۹۴۶]

● دیوان موسوی / شعر / عربی

d.-e mūsavī

موسوی، محمد بن معصوم، – ۱۲۹۶ قمری

mūsavī, mohammad ebn-e ma‘sūm (- 1879)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۸ط
قصیده دالیه در مدح امیر المومنین (ع)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۲۵–۱۲۲۹ق؛ در جنگ [ف: ۲۳/۲ – ۶۸۸؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۱]
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۸ط
قصیده هائیه است از او در مدح حضرت موسی و جواد (ع) [ف: ۲۳/۲ – ۶۸۸؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۸]

● دیوان موسوی / شعر / فارسی

d.-e mūsavī

موسوی، حسین بن رضا، ق۱۴ قمری

mūsavī, hoseyn ebn-e rezā (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۵۳
آغاز: راجع به نظافت: جای پاکان خدا منزلشان حمام است ×× اجتماع عرفا مرکزشان حمام است / محفل اهل ولا مجمعشان حمام است ×× هست حمام نظیف مجلس انس اخیار
حدود بیست و هفت هزار بیت در مدایح و مراثی حضرات معصومین علیهم السلام، و بیشتر دیوان مربوط به واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و خاندان و یاران آنحضرت می‌باشد. اشعار این دیوان با تخلص «موسوی» و به وزن‌های مختلف ولی سست است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ سطور چلیپا؛ جلد: مقوایی، ۲۷۲گ، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۳ – ۱۷۸]

● دیوان موسوی اصفهانی / شعر / فارسی و عربی

d.-e mūsavī esfahānī

موسوی اصفهانی، محمد مسیح بن عبد الحمید، ق۱۳ قمری

mūsavī esfahānī, mohammad masīh ebn-e ‘abd-ol-hamīd (- 19c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۱
اشعار از اوست؛ کاتب = مؤلف، تا: حدود ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰ص (۲۲۴–۲۳۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۹سم [ف: ۵ – ۸۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۷
اشعار از اوست؛ کاتب = مؤلف، تا: حدود ۱۲۸۲ق [ف: ۵ – ۸۶]

● دیوان موسوی حسینی / شعر / فارسی

d.-e mūsavī-ye hoseynī

موسوی حسینی، ابوالحسن، ق۱۳ قمری

mūsavī hoseynī, ab-ol-hasan (- 19c)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمد للمفضل المنان ذی النعم ×× و الشکر للمجمل الحنان ذی الکرم ... فی احوال الناظم و سبب نظم الکتاب: قال الفقیر اقل الخلق ذو الشجن ×× المبتلی بالاسی النائی عن الوطن / محمد بن الهمام المرتقی شرفا ×× بفضله الذروة العلیا ابوالحسن / الموسوی الحسینی الذی عدلت ×× شهودا نسابه فی مجده الحسن؛ **انجام:** حمدا لربی حمد عبد ذاکر ×× نعمائه وله الایادی حال
قصاید نزهت الانظار. این نسخه حاوی قصایدی است به زبان عربی در مدیح و مناقب حضرت رسول اکرم (ص) و شرح حال مختصری از ناظم و بالاخره بیان معجزات حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام و یک قصیده در مدیح ناصر الدین شاه قاجار. سراینده اشعار و ناظم نسخه ابوالحسن الموسوی الحسینی است؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوش؛ مهر: مشیر السلطنة؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی مذهب، ۷۱ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۹۵۱]

● دیوان موسوی خان / شعر / فارسی

d.-e mūsavī xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۱۱
ابیاتی از موسوی خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر، کمندکشی‌شده، رکابه دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۳۳–۴۳۵)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۵۳]

● دیوان موسوی شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mūsavī-ye šīrāzī

موسوی شیرازی، محمد رضا، ق۱۳ قمری
mūsavī šīrāzī, mohammad rezā (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۰۹
آغاز: ای پریرخ شاهد خلخ و یا ماه ختن ×× ای که از یاقوت سلب داری و از بلور تن؛ **انجام:** کنی تو شام ابد را از چهر خود روشن ×× چنانچه صبح ازل گشت از رخ تو منیر
قصیده در تهنیت عین الملک. دو منظومه که به مناسبت تهنیت عید قربان و تهنیت عید غدیر برای شاهزاده عین الملک حکمران فارس سروده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۹سم [ف: ۴۳ - ۷۶]

● **دیوان موسوی فندرسکی** / شعر / فارسی
d.-e mūsavī fendereskī
موسوی فندرسکی، محمد اسماعیل
mūsavī fendereskī, mohammad esmā'īl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۴ ض
اشعار در جواب قصیده ابوالقاسم فندرسکی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان موسی** / شعر / فارسی
d.-e mūsā
موسی
mūsā

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۴
آغاز: نوبهاران ندهد بلبل آشفته ز دست ×× دامن گل که به صد خون جگر باز آمد / جام می‌گیر و نظر باز به خوبان موسی ×× عاشق روی نکو رند و نظر باز آمد؛ **انجام:** ز مستی می‌شود بیهوش و از خود می‌رود موسی ×× گر آن مه با دو چشم پر خمار از در درون آید / شکر الله که مرا گلشن اقبال شکفت ×× که جهان باغت از آن غنچه نو رسته شکفت
بخشی از غزلیات شاعر است با تخلص «موسی». او در چند جا تخلص خود را آورده از جمله در این ابیات: شکر گفتار من جایی که لب شیرین کند «موسی» ×× حدیث قند و تعریف شکر کردن توان نتوان / می‌دهد جان به ضرورت ز فراقت «موسی» ×× ندهد کس به هوس جان چو ضروری نبود / هر که آرد بر «موسی» خبر وصل حبیب ×× بهترست ار خبر موسی عمران آرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به صورت چلیپایی و عمودی در عرض، مجدول زرین و مرصع؛ جلد: روغنی با زمینه سرخ، ۳۸گ، ۶ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۸
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان موصلی** / شعر / عربی
d.-e mūselī
موصلی، محمد بن احمد، - ۶۵۶ قمری
mūselī, mohammad ebn-e ahmad (- 1259)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۰۹/۱
قصیده فی عدد الخلفاء الی المستعصم بقافیة الالف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱پ-۴پ)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۱۸]

● **دیوان موصلی** / شعر / عربی
d.-e mūselī
موصلی، عبدالباقی،
mūselī, 'abd-ol-bāqī

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱
قصیده علوی اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۹۴]

● **دیوان موفق قزوینی** / شعر / فارسی
d.-e movaffaq-e qazvīnī
موفق قزوینی
movaffaq-e qazvīnī
[دنا ۵/ ۴۰۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۶۰
آغاز: زیاد دلبر من جسم مرده جان گیرد ×× چنانکه زنده از او جان جاودان گیرد / ز جلوه‌های جمال جمیل جانانم ×× هماره کلبه جان زینت جنان گیرد؛ **انجام:** مولوی تو در همه جزء زمان ×× غیر ایشان قاطع برهان مدان / تا توانی مدحت ایشان بگو ×× ورنه بربند آن زبان از گفتگو
کلیات اشعار شاعر است شامل قصاید، غزلیات (به ترتیب حروف آخر قوافی)، رباعیات و ترجیع‌بندها، در آخر این دیوان مثنوی جواهر العرفان (۳۰۹ر-۳۵۸پ) مؤلف نیز موجود است. آغاز دیوان: «زیاد دلبر من جسم مرده جان گیرد ×× چنانکه زنده از او جان جاودان گیرد / ز جلوه‌های جمال جمیل جانانم ×× هماره کلبه جان زینت جنان گیرد»، آغاز غزلیات: «الا ای ساقی باقی از آن صهبای مقبلها ×× مرا ساز از خودی فانی که گردد طی منزلها / ز ناز عشقت این جانان شراری بر وجودم زن ×× که سوزد جز خیالت جمله خرمنها و حاصلها / بسوی او بود صاعد ... میشود

نازل ×× «موفق» درد همدم جمله صاعدها و نازلها»، آغاز مثنوی جواهر العرفان: «ابتدا بر نام نامی حق است ×× نی بنام نی که نفر مطلق است / آنچه هست و نیست چون از هو بود ×× ابتدای هر سخن بر او بود»، انجام مثنوی جواهر العرفان: «مولوی تو در همه جزء زمان ×× غیر ایشان قاطع برهان مدان / تا توانی مدحت ایشان بگو ×× ورنه بربند آن زبان از گفتگو»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۵۲]

● **دیوان مولا حیدر** / شعر / ترکی

d.-e mowlā heydar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× فتح و ظفر آیتی دورای حکیم / تنکری آتی بیرله غفور و رحیم ×× باشلا سایرایشینی داناحکیم؛ **انجام:** مال ایا سید بن ایانا بیر دعا ×× فاتحه تکبیر ایتارونک منکا

چند غزل و یک مثنوی است از شاعری با تخلص حیدر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۸پ-۲۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۵]

● **دیوان مولانا اشرف** / شعر / فارسی

d.-e mowlānā ašraf

مولانا اشرف

mowlānā ašraf

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۱۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶). ترجیع‌بند اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۰]

● **دیوان مولانا حسینی** / شعر / فارسی

d.-e mowlānā hoseynī

مولانا حسینی

mowlānā hoseynī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۱۱

آغاز: باز طبعم را هوای دیگر است ×× بلبل جانرا نوای دیگر است؛ **انجام:** طول و عرضی خواستم این نامه را ×× مصلحت نامد شکسته خامه را

گوینده این اشعار که از صوفیان پاک عقیدت است در مثنوی زیر مطالب عرفانی چند می‌آورد بدین شرح: ابتداء از علت تالیف کتاب و حمد خدا و نعت رسول سخن می‌گوید و بعد در بیان معرفت نصیحت و پس از آن در عشق و در مدح زکوة و روزه و حج و علم و توحید و اقسام توحید مطلب می‌آورد و آنگاه به تعریف عارف و معرفت نفس اماره و شناسایی حالات صوفیانه چون تلوین و تکوین پرداخته و از آنجا به کیفیات عقل و دل و محبت و تجلی و سماع می‌رود، در آخر ساقی نامه‌ای است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰ص (۶۶۰-۶۹۰)، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۶۰۷]

● **دیوان مولانا علیجان** / شعر / فارسی

d.-e mowlānā ʻalī-jān

مولانا علیجان

mowlānā ʻalī-jān

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۹-ر/۵۸۸/۴

آغاز: بسمله و به نستعین - هو الموفق و المعین فی جمیع الامور الدنیا و الدین - رباعیات مولانا علیجان سلمه الله. زان پیش که جلوه گر شود نور وجود ×× جز هستی دوست بیگمان هیچ نبود / این بی خبران حال همان است که بود ×× بیهوده دراز گشت این گفت و شنود؛ **انجام:** این چرخ فلک نه دین و نه داد تو خوش ×× یک ساکن نیست در غم آباد تو خوش / بگرفت ز غیرت وجودم دل تنگ ×× این مسکن و مالوف عدم یاد تو خوش

شامل مقداری از رباعیات عرفانی است و آن را به ملا علی جان نسبت داده‌اند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر آن یک رباعی از محمد قلی سلیم و یک رباعی هم از مولانا کاتبی نقل کرده‌اند؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۸]

● **دیوان مولانا قدیمی** / شعر / فارسی

d.-e mowlānā qadīmī

مولانا قدیمی

mowlānā qadīmī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۱/۲

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۸ - ۱۵۵]

● **دیوان مولانا مافی** / شعر / فارسی

d.-e mowlānā māfī

مولانا مافی

mowlānā māfī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۱

بی‌کا، تا: ۹۴۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۱×۱۸/۶سم [رایانه]

● **دیوان مولانا وحشتی کاشی** / شعر / فارسی
d.-e mowlānā vahšatī-ye kāšī

وحشتی کاشی
vahšatī kāšī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۴
آغاز: چنان ز انس و ملك برده زلف ایمان را ×× که در دوکون نیابند یك مسلمان را؛ **انجام:** وحشتی خون دل از دیده فشاندی تا حشر ×× یکنظر هر که برین چشم پر آبم کردی
اشعار نفیسه او. منتخبی از غزلیات وحشتی کاشی است از الف تا یاء. جمعا ۲۳۵ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی ماشی، ۸ص (۹۹-۱۰۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۵]

● **دیوان مولودخان** / ادبیات / فارسی
d.-e mowlūd-xān

مولودخان، معزالدین محمد، ق۱۳ قمری
mowlūd-xān, mo'ezz-od-dīn mohammad (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۸
آغاز: هو. قصیده میرزا معزالدین محمدا مشهور به مولود خان.شبها ز سوز ناله بر آرم عجب مدار ×× بر گوش پنبه گر نهد از صبح روزگار
قصیده؛خط:شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ این قصیده با خط جدیدتری به نسخه اضافه شده است؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸ص (۲۰-۲۷حاشیه)، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۵]

● **دیوان مولوی** / شعر / فارسی
d.-e mowlavī

مولوی، جلال الدین محمد بن محمد، ۶۰۴-۶۷۲ قمری
mowlavī, jalāl-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (1208 - 1274)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۷۳
آغاز: کیخسرو سیاوش کاوس کیقباد ×× گویند کز فرنگس افراسیاب زاد
غزلیات مولوی معنوی؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا:۱۰۵۴ق،جا:احمد آباد گجرات؛کاغذ:الوان،جلد:تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۶۷پ-۳۶۸ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۹۲
آغاز: چمنی که تا قیامت گل او به بار بادا ×× صنمی که بر جمالش دل و جان نثار بادا
غزلیات مولوی رومی؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عنابی، ۱۰گ (۱۰۷ر-۱۱۶پ حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۶]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۷/۶
آغاز: چند نصیحت کنم تا تو شوی هوشیار ×× بر عمل حق شود
قصیده رائیه‌ای است از او در کیمیا؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳سطر [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۹/۵
آغاز: تا صورت پیوند جهان بود علی بود؛ **انجام:** سر دو جهان جمله ز پیدا و پنهان ... علی بود.
در مدح حضرت علی (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مقصود مسعود افشار ترکمان، تا: ۱۲۵۶-۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۲۲-۲۲۲)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۵]

۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۷۴/۵ر
ترجیع‌بند مولوی است؛ خط: نستعلیق، کا: ملا علی جان گویا، تا: ۱۳۰۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۸/۷
قصیده رائیه‌ای است از او در کیمیا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمند مشکی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۲۲۶-۲۲۸)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۳۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۳/۲
آغاز: سوگند من به طاها و یس و الضحی دان ×× در عمر خود ندیدم یك طالب حجر دان / کردند عمر چه ضایع این قوم در ضلالت ×× شعر است بیضه و دم بول و منی انسان
قصیده از ملای رومی است در شناختن حجر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲گ(۳۴ر-۳۶پ)،اندازه:۱۷×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۵۲۶]

● **دیوان مولوی** / شعر / کردی
d.-e mowlavī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۹
آغاز: بسمله. من کلام مولوی علیه الرحمة: هامدر و ان الشیء ×× پیمون الشی چه طرزه ایشی؛ **انجام:** ورنه من ایسته همون دل ورده ×× قامت سنگی بار ضمان خم کرده
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوای صورتی، ۱۶گ، سطور مورب، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۸۷]

← دیوان مولوی بلخی ← کلیات شمس
← دیوان مولوی کرمانی ← دیوان مشتاقیه
← دیوان مولوی کرمانی ← تذکره اولیاء

● **دیوان مؤمن** / شعر / فارسی
d.-e mo'men

حسینی استرآبادی، میر محمد مؤمن بن میر علی، - ۱۰۳۴ قمری
hoseynī estarābādī, mīr mohammad mo'men ebn-e mīr 'alī (- 1625)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۹

آغاز: نتوان بخدا رسید از علم کتاب ×× حجت نبرد راه به اقلیم صواب / در وادی معرفت براهین حکیم ×× چون جادهاست در چراگاه دواب؛ **انجام:** مه قناد دوری کن ز استاد ×× ز طعن مردم عالم بیندیش

شامل: رباعیات، چند غزل، چند قطعه، دو ماده تاریخ فوت؛ خط: نستعلیق خوب، کا: معجزی یزدی، تا: جمادی الثانی ۱۰۲۲ق؛ یادداشتی از صاحب قبلی کتاب در شعبان ۱۲۵۰ درباره برادر خود که به نام فتحعلی بیک بوده با محاسبه حروف اسم نامبرده در خصوص آینده او پیش‌بینی کرده، مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع مزدوج عالی سبک کار هرات؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: مقوای ابره تیماج لاکی، ۱۷۲ص، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۲۱۴]

● دیوان مؤمن / ادبیات / فارسی

d.-e mo'men

مؤمن دهلوی، محمد مؤمن خان، ۱۸۰۰-۱۸۵۱ میلادی
mo'men-e dehlavī, mohammad mo'men xān (1800 - 1851)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۷۸

آغاز: میخانه از شراب و کزک خوش لبالب است ×× نه رد چرا بهشت برین بر نعیم خویش؛ **انجام:** گر مدح من آرزو داری باید اول زر از خدا خواهی

خط: نستعلیق، کا: یوسف بیگ، تا: ۱۲۷۳ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● دیوان مؤمن تفرشی / شعر / فارسی

d.-e mo'men-e tafrešī

مؤمن تفرشی، ق۱۰ قمری
mo'men-e tafrešī (- 16c)

[دنا ۴۰۱/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۵/۱

مثنوی آقا محمد مؤمن تفرشی در ستایش امام محمد تقی؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱-۱۵)، ۱۰ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۲۹]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود، قطع:

بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]

۳. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۸/۴

آغاز: جنونن من دگر طغیان گرفته است ×× سرشکم راه بر طوفان گرفته است / دل از دنیا و مافیها ملول است ×× قبول عقل دیگر ناقبولست؛ **انجام:** و آن گرمای محشر یاد ماکن ×× بمومن جرعه ای زان می‌عطا کن / فلک را تابد از خورشید گونه ×× زمین را زآسمان باشد نمونه

مثنوی ادبی بلند مشتمل بر۴۴۵بیت که در اندرز و موعظه و فضایل اهل بیت(ع)می‌باشد، نام شاعر و ناظم مثنوی در فرهنگ سخنوران ذکر نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● دیوان مؤمن سندی / شعر / فارسی

d.-e mo'men-e sendī

مؤمن سندی، ق۱۲ قمری
mo'men-e sendī (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۵

آغاز: بسمله. حمد له ... بر معرفان رموز آگاهی و مبصران مقدرات صوری و معنوی مختفی و محتجب نخواهد بود ... تا از آن جام جهان یک جرعه ای بمن بخشد و الحمد الله رب العالمین ... و هو المستعین. ابتدای هر بیان زیبا ز حمد ایزدی ×× مطلع هر داستان روشن ز نعت احمدی؛ **انجام:** ای سازگار جز تو نسازد کسی بساز ×× جز تو کسی دگر ننوازد دل مرا

با چند بندی به هندی (ص ۱۴۵-۱۴۶) و نزدیک به ۲۸۰۰ بیت و قصاید و قطعات و ستایش‌ها و ماده تاریخ‌ها است (۱-۵۸) و غزل به ترتیب تهجی با تخلص مومن (۶۰-۱۳۸) و رباعی که برخی ماده تاریخ است (۱۳۹-۱۴۴) و مثنوی فرهاد و شیرین و قصیده‌ای در ستایش (۱۴۵-۱۶۴) و ماده تاریخ‌های آن از ۱۱۶۷ تا ۱۲۰۶ است. در دیباچه منثور آن از «امیر فتحعلیخان» و «حاجی میر ابراهیم شاه» و به مکه رفتن او در ۱۱۹۸ (گفت ابراهیم زیبا کعبه را ثانی نهاد-۱۱۹۸)یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح رنگارنگ در ص۶۰؛کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ،۸۲گ،۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۱]

● دیوان مؤمن یزدی / شعر / فارسی

d.-e mo'men-e yazdī

مؤمن یزدی، حسین بن باقی کتابدار، - ۱۰۱۰ قمری
mo'men-e yazdī, hoseyn ebn-e bāqī ketabdār (- 1602)

[فرهنگ سخنوران ۵۷۸؛ الذریعة ۱۱۲۶/۹؛ دنا ۴۰۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۱۰

رباعیات؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷ص (۵۲-۵۸پ)

[ف: ۳۷ – ۵۲۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۰

آغاز: کردگارا به حق ذات شریف نبوی ×× آن پناهی که ازو پشت امیر است قوی؛ **انجام:** دل یافت ز مفتاح اشارات نگاهی ×× آن کشف رموزی که ز کشاف ندیدیم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی مغز پسته‌ای، جلد: میشن، ۱۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۱سم [ف: ۲ – ۳۵۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۱

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷۵ص (۳۹۴–۴۶۸) [ف: ۸ – ۳۸]

● دیوان مونس / شعر / فارسی

d.-e mūnes

ذوالریاستین، عبدالحسین، ۱۲۵۱ – ۱۳۳۲ شمسی

zo-r-rīyāsatayn, ‘abd-ol-hoseyn (1872 - 1953)

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۰۴

آغاز: خاک نهادش بیاد و در جگرش باد ×× آتش سوزان که آب ما همه بر باد؛ **انجام:** یکی به مصرع ثانی فزود و هجری گفت ×× مخلد است چو وی با محمد و محمود

از قصیده ایکه با قافیه دال است و ناظم آن را در جواب فرخی یزدی سروده، شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در پایان نسخه چند صفحه‌ای به خط محمد رضا حکیم الهی می‌باشد؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷۹ص، ۱۶سطر متن و ۲۷ سطر حاشیه، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۲۷]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: چند بیگانه پرستی بطلب خویشان را؛ **انجام:** زده از هر ... علی است علی.

بخشی از آن است و در آغاز نسخه شرح حال ناظم اشعار آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۷۵]

● دیوان مونس بارفروشی / شعر / فارسی

d.-e mūnes-e bārforūšī

مونس بارفروشی، محمد رضا بن میرزا بابا، ق۱۳ قمری

mūnes-e bārforūšī, mohammad rezā ebn-e mīrzā bābā (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۵/۳؛ دنا ۴۰۱/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۷۹؛ الذریعه ۱۱۲۷/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۰

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۲۰۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷۱

آغاز: سبحان صانعی که نخستین ز کبریا ×× ذاتش بصنع جوهر کل کرد اقتضا / تا نبودش دویی متصور ز نفس کل ×× داد این دو را ظهور ز یک مایه ابتدا؛ **انجام:** من چاکر آنم که چو ارباب یقین ×× اندر بد عثعان و عمر شک نکنند (بتاریخ ۱۶ شهر جمیدی الثانیه ۱۲۳۸ از تحریر این کتاب فراغت حاصل شد، این دیوان از غفران مآب آقا میرزا یونس شاطر طاب الله ثراه است).

از مونس میرزا محمد رضا پسر میرزا بابای مازندری بارفروشی منشی است. تخلص او: «مونس» و تاریخ ۱۲۹۴ در ص ۵۲۹ و ۵۴۲ دیده می‌شود. این دیوان نزدیک ۸۰۰۰ بیت دارد از قصیده و مثنوی و قطعه و رباعی و ترکیب و جز آن. او به ریاضی آشنا بوده (ص ۴۲۴ و ۵۳۹) و پدران او دارنده فضیلت بوده‌اند (۵۴۰ و ۵۳۸) و او بیشتر در ساری بوده و شاهزاده محمد قلی میرزای والی و دیگر درباریان قاجار را می‌ستوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۰–۱۸۷۹]

● دیوان مؤید / شعر / فارسی

d.-e mo’ayyed

مؤید الشعراء، ابوالفضل، ق۱۴ قمری

mo’ayyed-oš-šo‘arā’, ab-ol-fazl (- 20c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۵/۳؛ دنا ۴۰۱/۵]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۷

آغاز: چیست این عرش معظم کش بود بر فرش جا ×× کز شرافت اهل عالمرا بود کهف رجا؛ **انجام:** تا که باشد نام در گیتی ز جشن مهرگان ×× باد میمون بر تو این جشن شه مالک رقاب

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا با تە چرمی، ۲۷۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵ [ف: ۲ – ۶۴۶]

● دیوان مؤید / شعر / فارسی

d.-e mo’ayyed

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۸

آغاز: تا مشیرالدوله صدر اعظم ایران شدی ×× کاخ عدل آباد و بنیان ستم ویران شدی؛ **انجام:** مگر که همت او دستگیر من گردد ×× که وارهم ز پریشانی این زمان من زار

از مؤید الشعرا، شاعر دوره قاجاریه که در شیراز به سر می‌برده و وقایع سیاسی و اجتماعی زمان خود را به طور مختصر در اشعارش

منعکس کرده است، شامل قصاید و غزلیات و قطعاتی است که به مناسبت‌های گوناگون به شرح زیر سروده شده: مدح مشیرالدوله صدر اعظم، توصیف انجمن محمدیه، در تاریخ فوت حضرت سید علی محمد (۱۳۲۶ق)، مدح حسین خان میر پنجه، غدیریه و قربانیه در مدح وزیر مخصوص، غدیریه در مدح سالار السلطان، مدح آقا سید آقا بزرگ مدرسی، تاریخ فوت علی اکبر دایی (۱۳۲۲ق)، در مدح و ورود مستر کراهم به شیراز، شکایت در نزد سردار اکرم، مدح بعضی از اهالی هندوستان، در ورود شاهزاده عبدالمجید میرزا و مدح وی، در بعثت پیامبر اکرم (ص) و مدح حضرت علی علیه السلام، به مناسبت تولد فرزند شعاع السلطنه (فرزند دوم مظفرالدین شاه که در سال ۱۳۱۸ق والی فارس شد)، قصه بلوای شیراز و آمدن حضرت اشرف وزیر مخصوص، غلام حسین خان در سال ۱۳۲۴؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: موید الشعراء، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه است: صورت تعویذی در قضای حاجات در دو برگ، به خط میرزا احمد بن محمد طاهری شیرازی از قول میرزا احمد هزار جریبی که در کربلای معلی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۲۴ نگاشته، چلیپایی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی، ۷۳گ، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۴۰]

● **دیوان مؤید سمرقندی** / شعر / فارسی

d.-e mo’ayyed-e samarqandī

مؤید سمرقندی، احمد بن مؤید،

mo’ayyed-e samarqandī, ahmad ebn-e mo’ayyed

[دنا ۴۰۱/۵؛ برای شناختن سراینده به الذریعه [قسم دوم، جزء نهم، ص ۵۵۶] رجوع شود]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۱

آغاز: بنا گوشش تو ای ترک سمن سیمای سیمین بر ×× سمن را خاک زد در چشم و گل را چاک پیراهن؛ **انجام:** جز بقوادگی و خواب همی ×× شاهدی را بکا و نتوانم

منتخبی است از دیوان شهاب الدین احمد بن مؤید سمرقندی و مرکب از قطعات و قصائد آن شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳ص (۲۰۵–۲۰۸)، ۱۹ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۲۶]

● **دیوان مؤید شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e mo’ayyed-e šīrāzī

مؤید شیرازی، ق۱۴ شمسی

m’oayyed-e šīrāzī (- 20c)

[دنا ۴۰۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۵/۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۷۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۵

آغاز: زهی ذاتی که او عالم بود بر عالم اشیا ×× جهانیش از نفخت فیه من روحی ... حیا؛ **انجام:** چون مؤید ره حق گیر بعالم فیاض ×× اتفاق آور و بگریز تو از اهل نفاق

از مؤید شیرازی زنده تا ۱۳۲۶ است. او به هند هم رفته است. در آن قصیده‌هایی است درباره آزادی‌خواهی و مشروطیت و ستایش از بزرگان زمان و امامان شیعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ معانی لغات در هامش هست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۲۲گ، ۱۲ سطر (۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۹- ۱۳۳۲]

۲. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: عید مولود نبی آن با سعادت همقطار ×× آمد و بنشست بر ایوان دگر ره شاهسوار / کوفتندش بر بام چرخ کوس اقتدار ×× وه چه عیدی بر براق میمنت دائم سوار؛ **انجام:** القصه در زمانه دادی چه انی یگانه ×× دیوان خواجه را زیب از خامه گهر زا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاتب نسخه را تمام نکرده؛ جلد: گالینگور،۲۲۹گ،۱۱سطر(۹/۵×۱۶/۵)،اندازه:۱۴×۲۱سم[ف:- ۷۹]

● **دیوان مهجور** / شعر / فارسی

d.-e mahjūr

مهجور، حسین، ق۱۳ قمری

mahjūr, hoseyn (- 19c)

[دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۲

آغاز: دوستان احوال زارم بنگرید ×× حالت جان نزارم بنگرید

مثنوی از او؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۱ – ۳۰۵]

● **دیوان مهجور** / شعر / فارسی

d.-e mahjūr

مهجور

mahjūr

[دنا ۴۰۲/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۳

آغاز: رفتی نموده ای تو بغم مبتلا مرا ×× رفتی ز هجر سوختی ای بیوفا مرا / رفتی و برده ای ز دلم طاقت و توان ×× بگذاشتی غریب ز راه جفا مرا؛ **انجام:** همیشه تا که شاداب است گل درگلشن وصلت ×× هماره تا که سر سبز است درصحه چمن ریحان / بود نجاوید عمر دوستانت درجهان دیدیم ×× نصیب دشمنانت باد دایم آتش نیران

دیوان اشعار شاعر با تخلص «مهجور» است که در آن غزلیات به ترتیب حروف تهجی، قصاید، ساقی‌نامه و یک بحر طویل آمده است. قصاید وی اغلب در مدح مراثی اهل بیت (ع) خصوصاً مدح حضرت علی (ع) و مرثیه سید الشهدا (ع) است در این

دیوان قصیده ای در مدح خانلر میرزا احتشام الدوله و قطعه‌ای که شاعر در ماده تارخ فوت شیخ محمد حسن نجفی (صاحب جواهر) در سال ۱۲۶۶ق ساخته نیز آمده است و در آخر آن گوید: «کردم سؤال ماده تاریخش از خرد ×× اند جواب گفته که با چشم خون چکان / بردار ز مصرح تاریخ و باز گو ×× پرواز کرده روح لطیفش سوی جنان / مهجور زار گشته از این غصه و الم ×× دارد امی لطف ز خلاق انس و جان». در فرهنگ سخنوران (ص ۵۷۱) چند شاعر با تخلص «مهجور» ذکر شده است که هیچ قرینه‌ای در نسخه حاضر برای تعیین یکی از آن ها یافت نشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۹گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۱۳

آغاز: مژده ای دل که وصل یار رسید ×× غم مخور غم که غمگسار رسید؛ **انجام:** مهجور نه از تو بلکه دارد ×× از گردش روزگار فریاد

غزل است با همین تخلص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۶۷۱-۶۷۶ متن و هامش)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۳

آغاز: دوستان یاران عزیزان‌های های ×× از جفای درد هجران شما

غزلی از مهجور؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۷پ-۲۸ر)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۲۸]

● دیوان مهجور تفرشی / شعر / فارسی

d.-e mahjūr-e tafrešī

مهجور تفرشی، ق۱۳ قمری

mahjūr-e tafrešī (- 19c)

[دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۷

آغاز: ای سپهر سفله پرور وی جهان کینه جوی ×× شادمان هرگز نشد از تو دلی در روزگار / در نقاب خاک از تو سروران باشکوه ×× خفته در خاک عدم از تو سران کامکار؛ **انجام:** گه ز آب دیده شستی راه او ×× تا نگیرد گرد روی ماه او / چونکه اندر عشق او صادق بدی ×× بی ریا بر روی او عاشق بدی

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «مهجور». قصایدی که در ماده تایخ‌ها و مناسبت‌ها سروده شده عبارتند از: ماده تاریخ وفات محمد خان قاجار (۱۲۳۷ق)، تاریخ تولد فرزند میرزا مرتضی (۱۲۳۱ق)، قصیده‌ای که شاعر در هنگام اقامت خود در شیراز در تعریف آن شهر سروده است، مدح حسن خان تکلو، تاریخ تولد فرزند نور محمد خان (۱۲۳۲ق)، تاریخ بنای تکیه حسینیه حاجی علیرضا (۱۲۳۲ق)، تاریخ تولد فرزند زمان خان (۱۲۳۱ق). شاعر در اثنای دیوان، مثنوی مستقلی سروده با این عنوان: شور و شکر = خسرو و شیرین (ص ۳۸-۴۸)، آغاز: «شنیدستم که چون خسرو ز شیرین ×× مذاق کام جان را کرد شیرین / به بزم عیش با شیرین هم آغوش ×× ز شیرین لعل او کردی شکرنوش»، شامل: قصائد، رباعیات، غزلیات، قطعات و ماده تاریخ ها و یک مثنوی به نام «شور و شکر»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ شاعر در نسخه مسوده دیوان، اشعارش را به ترتیب تاریخ نظم، ضبط نموده، اکثر صفحات چلیپایی، ص ۸۶ دستخطی از محمد زمان قاجار که در سال ۱۲۲۸ نوشته؛ در اول نسخه دو برگ درباره شاعر و دیوانش آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۱۱]

● دیوان مهجور همدانی / شعر / فارسی

d.-e mahjūr-e hamadānī

مهجور، کاظم، ق۱۲ قمری

mahjūr, kāzem (- 18c)

همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ - ۳۷۵]

● دیوان مهدوی / شعر / فارسی

d.-e mahdavī

مهدوی فراهانی، هدایت الله

mahdavī farāhānī, hedāyat-ol-lāh

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۷۲۳د

سراینده مردی متدین و شوخ و اهل طینت بوده بود و این دیوان به دعا و توسل به دوازده امام آغاز شده و با قصیده‌ای است در ستایش امامان سپس نصیحت و بیان توبه و صفات دیگرست در چند قطعه و قصیده و همچنین در بیان بطلان علم منطق و حکمت و فلسفه؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ فاقد جلد، ۲۵۸گ، ۱۰-۱۲ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۲۴]

● دیوان مهدیا / شعر / فارسی

d.-e mahdīyā

[دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۳۱/۲

آغاز: بسمله. پس از حمد خلاق حی و دود ×× که بر آفرینش زند دست جود / بخاصان درگاه پروردگار ×× درود پیاپی ز ما صد هزار؛ **انجام:** بده ز جام ساقیا شراب ناب اشتری ×× کزوز بانه بر

کنم بمهر و ماه برتری / زا آن مئی که جرعه ای از او ملك نیافتی
×× بکار گاه خواطر ش خیال وی نیافتی
دیوان مثنوی و غزل با تخلص «مهدیا» و ساقی‌نامه. و در آن آمده: «مهد یا چند نشینی که بشد عهد شباب ×× تا امید وصال است بکویش بشتاب»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ص (۲۵-۵۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۵۰]

● دیوان مهدی استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e mahdī-ye estarābādī

مهدی استرآبادی، - ۹۲۴ قمری

mahdī-ye estarābādī (- 1518)

[دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵/۸

آغاز: در چمن می‌کرد یاد قامتش باد صبا ×× سرو بشنید این سخن فی الحال بگرفت از هوا ... تا آنجا که: گفته ئی مهدی که تیر او بجان دارم هوس ×× ترجمان بسیار اکنون کز تو پیدا شد صدا؛ **انجام:** تک شعر: مردم ای دل چه کشی طره ریحانی ×× تا نیفتی بکامی ننشینی جایی
غزل است، نصرآبادی (ن-۱۰۸۳) دو شاعر از قرن یازدهم به نام مهدی قمی اصفهانی [نصرآبادی ص ۱۲۰] و مهدی طباطبائی [تذکره نصرآبادی ص ۱۲۲] آورده است، و لیکن چون نسخه جای گفتگو پیش از قرن یازده نوشته شده، نمی‌توان آن را جز مهدی استرآبادی شاعر قرن دهم دانست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۴۶]

● دیوان مهدی استرآبادی / شعر / فارسی

d.-e mahdī-ye estarābādī

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۶/۳؛ دنا ۴۰۲/۵؛ذریعه ۱۱۳۱/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۵

آغاز: ای جهان را جان و جان را مایه جان آمده ×× در گل تخمیر آدم آب حیوان آمده؛ **انجام:** چون زایر روضه رضا شد در حال ×× استقبالش نمود ایام و سنین
قصیده‌ها در ستایش خداوند و پیامبر و رضا و محمد جواد و موسی کاظم و حیدر کرار و محمد باقر و جعفر صادق و علی نقی و حسن عسکری و مهدی موعود (ع) و چند رباعی ماده تاریخ تعمیر فرح آباد (ثانی جهان نما ۱۱۲۴) و تاریخ ۱۱۲۵ و تهنیت مولود نادرشاه و ورودش به مشهد مقدس، در ص ۱۱ آمده: «مهدی امروز گلستان ارم شد گلزار»، در ص ۱۲ آمده: «کسب کیفیت کند مهدی گلاب از برگ گل»، در ص ۱۴ آمده: «مهدی خوشا بحال تو این وجد و حال چیست»، در ص ۵۳ آمده: «که مهدی را ز خیل بندگان خویش شماری»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول زر و شنگرف و لاجورد، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴۶گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۳۷۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴/۳

آغاز: ساقی نبود بی ادبیها از ما ×× ما مردم مستیم نباید ادب از ما / مهدی بنوش باده با خوبرو جوانی ×× کین پند یاد دارم از پیر می‌فروشی
غزلیات بر حسب ترتیب حروف تهیجی آخر قوافی از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰ص (۵۷۳-۵۹۳)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۱۶]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲۹

مجموعه رباعیات استرآبادی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان مهدی بیک شقاقی / شعر / فارسی

d.-e mahdī-beyk-e šaqāqī

مهدی تبریزی، - ۱۲۱۴ قمری

mahdī-ye tabrīzī (- 1800)

[دنا ۴۰۲/۵؛ الذریعه ۵۳۴/۹؛ مجمع الفصحاء ۴۸۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۹/۲

هزل است و ستایش حاجی محمد حسین صدر سپاهانی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مرتضی قلی کرد، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷ص (۶-۱۹ و ۵۱-۵۲)، سطور چلیپا (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۲

آغاز: گشاده دست کرم در زمانه چون آبای ×× بریده پای ستم از میانه چون اجداد؛ **انجام:** ابر در بار در شمار دخان ×× بحر ذخار در حساب شمر
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۶۰-۸۶۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۹]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۲۵

مقاله‌ای از او در تعریف تقی خان بروجردی به وزن مثنوی است؛

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زر و لاجورد شنگرف؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۴]

● دیوان مهدی خوئی / شعر / فارسی
d.-e mahdī-ye xū'ī

منشی خوئی، مهدیخان بن محمد نصیر، - ۱۲۸۶ قمری
monšī-ye xū'ī, mahdī-xān ebn-e mohammad nasīr (-1870)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۴۴
آغاز: این فلك از من ربود یار مرا ×× برد ز من یار غمگسار مرا؛
انجام: در عاشقی خویش مرا شهره شهر ×× دانستی و ای کاش نمی‌دانستی
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۸۳۵-۸۳۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۸۷]

● دیوان مهدی طبیب / شعر / فارسی
d.-e mahdī-ye tabīb

طبیب، مهدی بن نقیب
tabīb, mahdī ebn-e naqīb

[دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۰۶/۱
آغاز: قصایدی است که در تهنیت اعیاد و مدحت ... معتمد الدوله ... ابن النقیب مهد الطبیب عرض نموده. بسمله. بشری لك ای شهیر که با همت قوی ×× در بارگاه فضل دهی داد خسروی؛
انجام: بود گر چون بیستون کوه تبر (؟) ×× بیستون از تیشه فرهاد شد روحنا فداه.
دو قصیده است در ستایش فرهاد میرزا و تهنیت مولود پیامبر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سبز و نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۷گ (۱-۷)، ۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۳۶۷]

● دیوان مهرداد / شعر / فارسی
d.-e mehrdād

مهرداد، عضدالتولیه، ق۱۴ قمری
mehrdād, 'azod-ot-tawlīye (- 20c)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰ فرخ
سروده عضدالتولیه مهرداد که در هفتم رمضان ۱۳۲۹ در ارض اقدس آن را ساخته؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به خط ناظم که آن را به پایان نرسانده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۶۸گ، مختلف السطر چلیپایی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۸۸]

● دیوان مهر علی چاکر / شعر / فارسی
d.-e mehr-'alī-ye čāker

چاکر، مهر علی
čāker, mehr-'alī

[الذریعه ۱۱۳۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۶/۳؛ دنا ۴۰۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ترمه، ۴ص (۷۶-۹۵ هامش و ۱۱۸-۱۳۷ متن)، ۱۹ سطر (۷×۱۶) [ف: ۱۲ - ۲۶۵۶]

● دیوان مهری عرب / شعر / فارسی
d.-e mehrī-ye 'arab

سید عاملی، علی بن مساعد، ق۱۱ قمری
seyyed-e 'āmelī, 'alī ebn-e mosā'ed (- 17c)

[دنا ۴۰۲/۵ با دو عنوان؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۶/۳؛ الذریعه ۱۱۳۶/۹؛ فهرستواره ۲۷۹/۱۰ به نام بحر طویل، مجمع الفصحاء ۳۸/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۳۹
آغاز: برد ز من ماست به یغما همه اقشمه و امتعه هر دو جهان اعنی من الرأس حریز الخرد
بخشی از بحر طویل ملمع؛بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱ص(۵۱۳)[ف:۱۰-۹۹۵]
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۴۰
آغاز: هر بحر طویل که بجهت نظری بیك نوشته اند بر دمن ماست بیغما همه امتعه و اقمشه هر دو جهان - یعنی من الراس ح ریر الخرد و بادله الهوش و من السشم سنه مخمل خواب ...
بحر طویل؛ ۱ص (۵۱۳) [ف: ۱۰ - ۹۹۵]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸۹/۳
ملمعات مهری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۵-۱۷) [ف: ۱۲ - ۲۶۹۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۲۷
آغاز: برد ز من ماست به یغما همه اقشمه و امتعه هر دو جهان اعنی من الرأس حریز الخرد
بحر طویل؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ؛ مجدول مذهب و شنگرف؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱ص (۲۴۹)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۸۱]
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۵۷
آغاز: سوختم ز عشق تو ای دلربا برو ×× آبی زدم ز آتش دل در هوا برو
قصیده مسدس از مهری عرب است؛ ۲ص (۳۱۱-۳۱۲) [ف: ۳۶ - ۳۸۴]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۱۷

آغاز: ای سوده سر بچرخ مقرنس رواق را ×× جفت هلال ساخته ابروی طاق را؛ **انجام:** بطاق النما باغ کالعود سوز ×× که باد الصبا فیه مجمر فروز

(در این ساقی نامه فارسی عربی نما نام بسیاری از جاهای شهر سپاهان آمده است)

نزدیک به ۵۶۰۰ و اند بیت، قصیده است در ستایش امامان و ترجیع‌بند و ترکیب‌بند یکی در ستایش علی دومی در ستایش شاه سلیمان و دو مثنوی (به نام مجمع الشعرا و آینه بدن نما در وصف سراپا) و غزل به ترتیب تهجی و رباعی و مخمس و مسدس و عربی فارسی و مثنوی و بحر طویل و غزل عربی فارسی و ساقی‌نامه عربی فارسی (آتشکده ۳۵۹)؛ خط: نستعلیق، کا: اسد بن حسن بیک، تا: جمعه ۱۲ شعبان ۱۱۱۵ق، برای کتابخانه میرزا محمد باقر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۱۷۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۳/۳۶

بحر طویل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در ضمن شماره۱۴۱۸۳/۳۶ آمده [ف: ۳۸ – ۲۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۸/۱۶

بحر طویل؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۷۲پ–۷۳ر)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸-۱۸۴]

۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۵/۴ فرخ

منتخب اشعار مهری عرب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: – ۱۹۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۰/۸

آغاز: للسید علی المهری العاملی: لی دلبر آب الحیوة خرام سر و روانه ×× نار الخلیل عذاره و الخط بوی دخانه / الچشم آهوی الختن و الخال نافة مشکه ×× والچهرة گلذار الارم و الطرة من ریحانه؛ **انجام:** اقسمت بالماء الذی هو پرتو من مهره ×× وبدینی وایمانی دگر یعنی به و بجانه / ان لم یمیل الی الوفاء و یگرد عن راه الجفا ×× لانوسن عریضة من طول دست فغانه

القصیدة الهائیة. به عربی آمیخته با فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۶۴ر)، ۲۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۳ – ۳۱۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴۰

بحر طویل؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ در ضمن مجموعه و ص۱۷۹–۱۸۱ تضمین غزل حافظ؛ ۷ص (۱۷۲–۱۷۸) [ف: ۱۰ – ۴۸۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹۵

آغاز: الا یا ایها الساقی ادر کاساً و ناولها ×× خمار البادة الدوشینه گشتی اهل محفلها؛ **انجام:** آیحرس مسرحرس (؟) که با ... برق است ×× تو گردن او را بزنی خوب ثوابست.

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۶۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۱۲

آغاز: برد ز من ماست به یغما همه اقشمه و امتعه هر دو جهان اعنی من الرأس حریز الخرد

بحر طویل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۱۹–۴۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۱۰]

● دیوان مهری هروی / شعر / فارسی

d.-e mehrī-ye heravī

مهری هروی، ق۹ قمری

mehrī heravī (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۷

آغاز: مرا با تو سر یاری نباشد ×× دل مهر و وفاداری نباشد؛ **انجام:** آری مثل است اینکه زنان می‌گویند ×× در پهلوی زن تیر به از پیر بود

در عنوان اشعارش نوشته: «مهری، نامش مهر النساء در عصر دولت شاهرخ شاه گورکان بوده» که عنوان نخستین شعرش چنین است: «در ضعف خواجه عبدالعزیز [شوهرش] گفته است»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۲۱–۵۲۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۶]

● دیوان مهستی گنجوی / شعر / فارسی

d.-e mahastī-ye ganjavī

مهستی گنجوی، ق۶ قمری

mahastī ganjavī (- 12c)

چاپ: تهران، به کوشش محرابی

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۸

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸-۲۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳۸

آغاز: شاها فلکت اسب سعادت زین کرد ×× از جمله خسروان ترا تحسین کرد؛ **انجام:** سنگی که ازو روغن برزک گیری ×× گر بر شکمت نهند تیزی ندهی

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۲۲–۵۲۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۶]

● دیوان مهیار دیلمی / شعر / عربی

d.-e mahyār-e deylamī

مهیار دیلمی، مهیار بن مرزویه، – ۴۲۸ قمری

mahyār-e deylamī, mahyār ebn-e marzavayh (- 1038)

چاپ: بیروت، مطبوعات الانسیه، جزء۱، ۱۳۱۴ق؛ استانبول، مطبعة عامرة، ۱۳۰۶ق.
[دنا ۴۰۳/۵؛ کشف الظنون:۱: ۸۱۶، معجم المطبوعات ۲: ۱۸۱۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵-طباطبائی
آغاز: بسمله هذا دیوان ابی الحسن مهیار الدیلمی الکاتب ... قال و کتب بها الی صدیق ... الان اذا برد السلو ظمائی ×× و اصاب بعدکم الأساة دوائی؛ **انجام:** فان شکرتم مهداً فاشکورا ×× اهدای منها بعض اغضائیا
خط: نسخ، کا: حسن بن باقر حسنی حسینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ در پایان نسخه نیز سطوری چند در ترجمه شاعر و کیفیت اسلام آوردن وی پرداخته‌اند؛ مهر: کاتب «حسن بن باقر الحسنی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۲۹]

● **دیوان میر** / شعر / فارسی
d.-e mīr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۷۹
نسخه منحصر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [د.ث. مجلس]

● **دیوان میرحاج** / شعر / فارسی
d.-e mīr-hāj

جنابدی، حسین، - ۹۲۳ قمری
jonābadī, hoseyn (- 1518)

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۸/۷
منتخبی از آن؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱ - ۱۶]

● **دیوان میر حسینا** / شعر / عربی
d.-e mīr hoseynā

قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۱۹
در توحید و مناجات و مرثیه و مدح ائمه، به عربی، آخرین شعر ماده تاریخ است به سال ۱۱۸۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۶ - ۳۴۳]

● **دیوان میر حسین یزدی** / شعر / فارسی
d.-e mīr hoseyn-e yazdī

یزدی، میر حسین
yazdī, mīr hoseyn

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۳۳
شعر از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ - ۲۱۴]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۶
آغاز: دگر شد بلبل دل نغمه پرداز ×× ز عشق تو گلی برداشت آواز؛ **انجام:** تا که از خویشتن بیگانه گردم ×× ز جان فارغ شوم جانانه گردم
قصیده از اوست در داستان وزیری که به دست یکی از خاصان سلطان عاشق شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۴گ (۱۴۵پ-۱۴۸پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۴
آغاز: ای نو گل باغ گلعذاران ×× آرام و قرار بیقراران؛ **انجام:** دور از تو بخاک درد فرقت ×× افتاده بصد هزار محنت
مثنوی در ۶۹ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۵۶-۶۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۳]

● **دیوان میر خیرالدین** / شعر / فارسی
d.-e mīr xayr-od-dīn

میر خیرالدین
mīr xayr-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۳/۹
آغاز: کوکب هر که متجلی باشد ×× بر لبش ذکر یا علی باشد؛ **انجام:** بعد پیغمبر این چنین باید ×× پیشوائی امام پاک خصال
ترجیع‌بند او؛ بی‌کا، بی‌تا، ۶گ [ف: ۱۵ - ۲۹۶]

● **دیوان میرداماد = دیوان اشراق استرآبادی** / شعر / فارسی
d.-e mīrdāmād = d.-e ešrāq-e estarābādī

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

دیوانی متوسط بالغ بر هزار و سیصد بیت در قصاید و غزلیات و رباعیات و قطعات عربی در نعت پیامبر و امیرالمؤمنین که گردآوری آن به دستور شاه صفی صفوی و توسط «میر احمد علوی» با مقدمه منثور از وی صورت گرفته است.
چاپ: اصفهان، ۱۳۶۳ق.
[الذریعة ۷۶/۹؛ مشارفارسی ۲۳۷۷/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۲۷/۳ و ۱۸۴۶؛ فرهنگ سخنوران ۴۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۶
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× فاتحه مصحف امید و بیم؛

انجام: همچو مه از مشک تر شب فروز ×× زلف شبش بخشی و سیمای روز

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک پیشانی مذهب، چهار مجلس تصویر نو، مجدول مذهب، دارای یادداشت به نام قربان علی تاجر تبریزی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۳سم [ف: ۲ - ۲۶۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۸۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۱/۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× فاتحه مصحف امید و بیم؛ **انجام:** همچو مه از مشک تر شب فروز ×× زلف شبش بخشی سیمای روز

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰ص (۳۷۲-۳۹۲)، ۱۳ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۱۳

شعر از او؛ خط: نستعلیق، کا: نظام الدین احمد غفاری، تا: ۱۴ صفر ۱۰۵۱ق؛ ۱گ (۲۴۰) [مختصر ف: - ۵۱۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۷/۱

آغاز: بسمله و به نستعین، گوهر غریب بدیع که بدستیاری فکر؛ **انجام:** قال لی قلبک لم یومن من نارهوی ×× قلت دعنی انا مادمت بهذا الوصب

خط: نستعلیق، کا: حیدربن اسماعیل بن عبدالعلی کرکی هاشمی عاملی، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۷ص، ۱۶سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۱۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۱

آغاز: گوهر غریب بدیع که بدستیاری غواص فکر سریع از بحر ضمیر؛ **انجام:** همچو مه از مشک تر شب فروز ×× زلف شبش بخشی سیمای روز

شامل قصیده و غزل و قطعه و رباعی (فارسی و عربی) و یک مثنوی ناتمام به نام مشرق الانوار که در جواب مخزن الاسرار گفته شده و برابرست با نسخه چاپ اصفهان به اضافه دیباچه احمد علوی جامع دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۵۲ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: خاکستری فرنگی، جلد: چرمی نارنجی، ۷۵گ، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۳سم [ف: ۷ - ۳۶۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن حاجی میرزا محمد حسن خوزانی نواده میرداماد، تا: سه‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۹۸ق، جا: اصفهان؛ از روی نسخه اصل؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۷۲]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۸۲/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً لایبلغه حمد الحامدین، و الصلوة علی رسوله الکریم افضل المرسلین و اله المکرمین الاکرمین اما بعد فرخنده ترین وقتی از اوقات اشارت بندگان نواب سپهر رکاب فلک افلاک شاهنشاهی ... شه ملک دانشم من بجنود آسمانی ×× که بود زفضل دیهیم وسریرم ارمغانی؛ **انجام:** ... وله ایضاً. جانم نثار راهت یا خیر شرع الدین ×× خونم فدای خاکت یا سید النبیین

خط: نسخ، کا: اسدالله، تا: ۲۵ صفر ۱۳۰۰ق؛ محشی از ناظم با امضای «منه قدس سره» و نیز ابیاتی محمد اشرف حسینی از اولاد ناظم؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۲۴

آغاز: الحمدلله الذی لا یحصی مدحته القائلون ... فرخنده ترین وقتی از اوقات اشارت بندگان نواب سپهر ... آغاز دیوان: شه ملک دانشم من بجنود آسمانی ×× که بود ز فضل دیهیم سریرم ارمغانی؛ **انجام:** سمی ابن ولد الامام الثالث ×× محیی الشرع والدین و للایجاد باعث

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی خوارزمی، تا: چهارشنبه ۲۳ رمضان ۱۳۲۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح مختصر؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۲۲]

← دیوان میرزا آقاسی ⪪ دیوان فخری ایروانی

● دیوان میرزا اسمعیل بیک سرباز / شعر / فارسی

d.-e mīrzā esmā'īl-beyk-e sarbāz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۶ ربیع الاول ۱۲۷۴ق، جا: تفرش؛ خریداری سعدالدین تبریزی، با پیشانی رنگین؛کاغذ: سفید، جلد: مقوایی،۸۳گ،۱۷سطر(۸×۱۶)،اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۲-۲۲۳]

● دیوان میرزا بیدل / شعر / فارسی

d.-e mīrzā bīdel

بیدل، قربان محمد بن رحمت امیر

bīdel, qorbān mohammad ebn-e rahmat amīr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۲

بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دیوان میرزا حبیب الله لشگرنویس / شعر / فارسی

d.-e mīrzā habīb-ol-lāh-e lašgarnevīs

لشکرنویس، حبیب الله خان، ق۱۴ قمری

laškar-nevīs, habīb-ol-lāh xān (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۹/۷

شعر میرزا حبیب لشکرنویس تفرشی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛

کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲ص (۸۷-۸۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۷۸]

● **دیوان میرزا حسن** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā hasan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۲

از حسن (؟). غزلی با عنوان «موشح من کلام میرزا حسن» با سرآغاز: «صد شکایت به دل از جور دلارام بود ×× که از آن در دل زار اندکی آرام بود». دو غزل هم از وی در صفحات ۵۰۶-۵۰۷ هست با عنوان «من کلام میرزا حسن» که گویا در تخلص یکی از آنها «معین» به کار رفته است. مطلع یکی چنین است: «چون می‌گذرد آن بت شیرین ز مقابل ×× بندد به خم زلف دل عالم و جاهل»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: نازک کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۴۱ و ۵۰۶-۵۰۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۴]

● **دیوان میرزا حسین نوری** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā hoseyn-e nūrī

نوری، حسین بن محمد تقی، ۱۲۵۴ - ۱۳۲۰ قمری

nūrī, hoseyn ebn-e mohammad taqī (1838 - 1902)

[دنا ۴۰۴/۵؛ الذریعة ۱۲۳۴/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۰۸/۵-۲۷/۷۸

آغاز: بسمله روح درخلوت سرای قدس حق اندوهگین ×× خون چکان ازشاخ طوبی واز دو چشم حور عین / مو پریشان سر زنان رضوان وغلمان درفغان ×× درگلستان جنان؛ **انجام:** ستوده بهر خونخواهی وداد از خصم بگرفتن ×× نهفته چون ندیمان درحجاب قدس حق تنها / ابوالقاسم محمد جان احمد جانشین حق ×× ... شعاع چهره ی زهرا

اشعاری است که در مدایح ائمه و تولد آنان سروده شده است. شاعر در اشعارش «نوری» تخلص می‌کند و این اشعار را هنگام اقامت خود در سامرا نزد سید محمد حسین شیرازی (میرازی بزرگ) سروده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای، ۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۴۵]

● **دیوان میرزا رضاخان معتمد السلطان** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā rezā-xān mo‘tamed-os-soltān

معتمد السلطان، میرزا رضا خان

mo‘tamed-os-soltān, mīrzā rezā xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷

قطعات و غزلیات و قصاید و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن محمد حسن کوهینی تفرشی، تا: سه‌شنبه شوال ۱۳۱۱ق؛ افتادگی: آغاز (در دیباجه)؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۸گ، ۱۳ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۸۴]

● **دیوان میرزا سعید خان** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā sa‘īd xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۴۱

دو رباعی است با عنوان «میرزا سعید خان در مشهد مقدس ساخته است» که یکی از آنها نقل می‌شود: «در حضرت شه چه گفت باید لبیک ×× اینجا نه سلام رسم باشد نه علیک / این وادی قدس است نگهدار ادب ×× این عرض مقدس است، فاخلع نعلیک»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۹۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۹]

● **دیوان میرزا شریف** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā šarīf

تجرید، میرزا شریف

tajrīd, mīrzā šarīf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۷/۳

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۷۶پ) [مختصر ف: - ۵۸]

● **دیوان میرزا صادق همدانی** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā sādeq-e hamadānī

عبقری، میرزا صادق، ق۱۴ قمری

‘abqarī, mīrzā sādeq (- 20c)

۱. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۰

آغاز: در آتش اندوه غم شب تا سحر گه سوختم ×× تا در دبستان سخن درس صفا آموختم؛ **انجام:** رفتی و ما را نبردی از چه رو همراه خویش ×× کاشکی منهم چه سایه بودمت در پی روان

غزلیات اوست؛ مضمون اشعار نصایح، مدایح مدح امام زمان (ع) مراثی و غیره است؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، بی‌تا؛ در حاشیه اضافاتی به خط سیاق دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذی روغنی، ۱۱۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۷۲]

۲. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۸۹]

● **دیوان میرزا صائبا** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā sā'ebā

میرزا صائبا
mīrzā sā'ebā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۷۶/۴
غزل میرزا صائبا. این غزل در عصر حیات شاعر کتابت شده با عنوان و مطلع و مقطع زیر: «میرزا صایبا سلمه اه. خوشست مشق قناعت ببوریا کردن ×× بخواب مخمل [کذا] بیداد را رها کردن / ... ز قید محکم هستی کجا برون آیی ×× ترا که بند قبا مشکلست وا کردن؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با تیماج حنایی، ۱گ (۱۲پ)، اندازه: ۹/۳×۱۹سم [ف: ۱/۲۷ - ۱۳۶]

● **دیوان میرزا صبوری** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā sabūrī

میرزا صبوری زرین قلم
mīrzā sabūrī-ye zarrīn-qalam

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۱/۹
آغاز: بحمدلله والمنه زتوفیقات ربانی ×× گرفت آئین و زیب و زین و فر دین مسلمانی / وجود خاکیان افلاکیان را بالد و نازد ×× به نوعی کز شرف شاید زمین را آسمان خوانی / بنازد روح بوبکر و ببالد حال فاروقی ×× که حق ملک خلافت را به عثمان داشت ارزانی
قصیده دارای ۶۰ بیت در مدح شیخ سراج الدین عثمان نقشبندی و شیخ شکرالله (که پس از سراج الدین عثمان رهبر نقشبندیه شد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پس از پایان قصیده در گ ۲۶۷ نسخه‌ای دیگر است از نامه به شیخ شکرالله که ظاهراً نویسنده از روی خط استاد (نسخه اول) مشق کرده است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۲۶۴-۲۶۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۱۸]

● **دیوان میرزا صبوری مشهدی** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā sabūrī-ye mašhadī

صبوری، محمد کاظم بن محمدباقر،۱۲۵۹-۱۳۲۲قمری
sabūrī, mohammad kāzem ebn-e mohammad bāqer (1843 - 1904)

چاپ: در تهران چاپ شده که شامل ۱۱۰۶۲ بیت از قصیده، قطعه و غزل و ترکیب‌بند و مسمط و مستزاد و مثنوی و رباعی است.
[دنا ۴۰۴/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۰۵/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۵۷
آغاز: ز آنجا که جای امن مقام رضا بود ×× ما را بر آستان رضا التجا بود؛ **انجام:** هشته بر کاخ عظیمش چرخ روی مسکنت ×× سوده بر فرش حریمش عرش روی انکسار
شامل منتخبی از قطعات و یک مسمط و دو غزل صبوری به قلم خود اوست؛ خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶۲ص، ۸ سطر چلیپایی (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۸/۳
قصیده از اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: تفلیس [ف: ۸ - ۱۵۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۹/۳
آغاز: دوشم بوثاق آمد آن خسرو خوبان ×× می‌خورده و خوی کرده و خندان و غزلخوان؛ **انجام:** علم از علی و آل علی باید آموخت ×× خیره مطلب بوی خوش عود ز هیزم
ابیاتی از میرزا صبوری مشهدی؛ خط: نستعلیق و شکسته خوش، کا: عبدالحسین، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۳۳۴]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۳۵
قصیده است و ترجیع‌بند، در پایان قصیده‌ها تاریخ ۱۳۰۷ دارد، سپس قطعه‌ای است در ماده تاریخ ۱۳۰۷ از حاجی آقای کمالی در اتمام آب انبار که به عرض ناصرالدین شاه رسانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول زر و لاجورد، قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۶۰]

← دیوان میرزا عبدالحسین خان نصرت ⟵ دیوان نصرت خراسانی

● **دیوان میرزا علی خوئی** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā 'alī-ye xū'ī

خوئی، میرزا علی
xū'ī, mīrzā 'alī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۳۱
اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

● **دیوان میرزا غنی** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā qanī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۲-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: زمان رضا قلی خان بهار؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۵]

● **دیوان میرزا گلشن** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā golšan

میرزا گلشن، ق۱۳ قمری

mīrzā golšan (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۱/۲

آغاز: د لادر راه وحدت پا نه از کثرت مبرا شو ×× ز دست ساقی لا جام کش سرمست الا شو؛ **انجام:** نمود جلوه ای آن گلعذار بر گلشن ×× که عندلیب صفت در ترانه و غوغا است

قصاید او است در ستایش علی (ع) و حاجی ملامحمد و ولی عهد و میرزا فرج الله خان سرهنگ و امین خلوت میرزا محمدخان تفنگدار باشی شهریاری و محسن میرزای میرآخور و میرزا همایون فرمانروای کاشان و شمس الدین میرزا پسر سلطان حسین میرزا و عبدالحسین میرزا پسر محسن میرزای میرآخور و ناصرالدین شاه و میرزا محمد علی خان غفاری و میرزا جلال الدین خان غفاری و نادر میرزا و دختر ناصرالدین شاه عفت عظمی و علی اکبر خان و حاجی محمد حسن حاجی شریف کاشانی و میرزا فتحعلی خان و ماده تاریخ باغ مظفریه شکار گاه ولی عهد که میرزا محمدعلی خان پیشکار او ساخته بود و ماده تاریخ زیارت پنجه شاه مورخ ۱۲۹۱، در پایان چندین غزل است با تخلص گلشن؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن میرزا باقر طباطبایی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۱۱۸ص (۸–۱۲۵)، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۸۰۸]

● **دیوان میرزا محرم** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā moharram

میرزا محرم قره باغی، ق۱۳ قمری

mīrzā moharram-e qare-bāqī (- 19c)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷

آغاز: در موسم عاشورا در تکیه دولت ×× بگرفته عزا بهر دعای شه ملت؛ **انجام:** اینک بگواه قول محرم ×× تاریخ شدش خداپرستی

مرثیه شهدای کربلا، در آغاز به خط نسخ قصیده عربی میرزا محمد حسن تسلیم در مدح کتاب آمده است و در آخر کتاب اشعاری از «هما» و «میرزای بیدل» و «میرزا صفای کاتب» آمده که در مدح ناظم سروده‌اند؛ خط: نستعلیق خوش، کا: صفای تفرشی، تا: ۱۲۷۷ق، جا: تهران؛ آغاز نسخه: ادیب اریب میرزا محمد حسن تسلیم در مدح کتاب: «بمهجتی من بکت اقلامه امما ×× عین البرایا علی الارزاء تبکیها»، انجام نسخه: «چون نام عمر شاه ناصر دین خسرو عجم ×× جاوید ماند از قلمش داستان عشق»؛ مهر ولایتعهدی مظفرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۲گ، ۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۶۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۶۱/۱۰

مسمط میرزای محرم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق [ف: ۷ – ۱۵]

● **دیوان میرزا محمد زکی** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā mohammad zakī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۳/۵

آغاز: ای کاینات را بدرت التجا کجا ×× بر درگهت دلیل ره مدعا دعا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۷ – ۴۳۴]

● **دیوان میرزا معز** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā moʻezz

فطرت، میرزا معزالدین، ق۱۲ قمری

fetrat, mīrzā moʻezz-od-dīn (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۶۳

اشعار میرزا معز؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: محمد منعم، تا: ۱۰۹۷ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۰ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۴]

● **دیوان میرزا نظام الملک شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā nezām-ol-molk-e šīrāzī

شیرازی، میرزا نظام الملک

šīrāzī, mīrzā nezām-ol-molk

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۲

آغاز: ... (یک کلمه لایقراء) رویی خصمت بغایتی باشد ×× چو شد سیاه برویش چو نقطه آب دهن؛ **انجام:** ای طفل نو سفر سخنی با اثر بگو ×× لب باز کن بحرف سخن با پدر بگو

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سیاه، ۷۸گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۱۶۴]

● **دیوان میرزای قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e mīrzā-ye qazvīnī

میرزای قزوینی، ق۱۳ قمری

mīrzā-ye qazvīnī (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۴/۱

آغاز: شکر لله یافتم از مرشدان اذن دخول ×× ارمغان مورچگان نزد سلیمان شد قبول؛ **انجام:** با مردم زمانه سلامی و السلام ×× از

اختلاف رخنه بناموس می‌کنند
قصیده است و رباعی و غزل نزدیک به ۱۰۰۰ بیت و تخلص «میرزا» در آن آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ چلیپا و راسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۵۹گ (۱-۵۹)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۴/۲

آغاز: لبهای نوش خند تو قند مکرر است ×× آن خال هندوی تو بدل نیش خنجر است؛ **انجام:** گرت خونابه گیرد دل ز دست دوستان نادان ×× نه شرط دوستی باشد که از دل بر زبان آید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه، ۲۰گ (۶۰-۷۹)، ۱۸ سطر چلیپا و راسته (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۰]

● **دیوان میرزای قمی** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā-ye qomī

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۷۴

مجموعه اشعار؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خریداری از احمد میرزایی قمی [رایانه]

● **دیوان میرزای یزدانی** / شعر / فارسی
d.-e mīrzā-ye yazdānī

میرزای یزدانی، ق۱۳ قمری
mīrzā-ye yazdānī (- 19c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱ر۳۲۰۹

آغاز: درود از جهاندار با فر و داد ×× بر او کاینهمه داستان کرد یاد / هنرمند دانای بسیار دان ×× حکیم جهاندیده کامران / سخن سنج فردوسی استاد طوس ×× که چرخ برین خاک او داد بوس؛ **انجام:** همی تا برین لاجوردی سپهر ×× فروزان بود مشعل ماه و مهر / بدو شمع دولت فروزنده باد ×× تن دشمنش شمع سوزنده باد
اشعاری است در اسامی سلاطین از دوره اساطیری تا یزد گرد آخرین پادشاه ساسانی و بعد از ابیاتی در قدح دنیا و مدح ناصر الدین شاه قاجار و محمد قلیخان سپهدار سپاه ترک آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ظاهراً ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۷گ، ۱۲-۱۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف:۲-۵۰۳]

● **دیوان میر سلطانعلی** / شعر -
d.-e mīr soltān-'alī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۰۵

کا: محمدرضا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۸سم [رایانه]

● **دیوان میر صدری** / شعر / فارسی
d.-e mīr sadrī

میر صدری طهرانی
mīr sadrī-ye tehrānī

[دنا ۴۰۵/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۳۵

حدود ۱۹۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱۶۱پ-۱۶۴ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۷۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۴گ (۷۱-۱۵۵)، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۵۸۳]

● **دیوان میرصفی** / شعر / فارسی
d.-e mīr-safī

سید میر صفی، ق۱۱ قمری
seyyed mīr safī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۸

شعر در مدح میرزا روزبهان وزیر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۹۳) [مختصر ف: - ۵۱۹]

● **دیوان میر عبدالفتاح** / شعر / ترکی، فارسی
d.-e mīr 'abd-ol-fattāh

حسینی مراغی، عبدالفتاح بن علی، - ۱۲۵۰ قمری
hoseynī marāqī, 'abd-ol-fattāh ebn-e 'alī (- 1835)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۴

آغاز: یا هو وقایع حضرات شهداء دشت کربلا علیهم التحیة و الثناء کلام گوهر انتظام سباح کار و سیاح دیار؛ **انجام:** تا ز دندان اثری هست کنی کز اشراق که در آخر ندهد پشیمانی [کذا فی الاصل]
در این دیوان ابتداء اشعار ترکی میر عبدالفتاح آمده که در رثاء امام حسین و اهل بیت ببحر تقارب و مخمس ساخته است و بعد ساقی‌نامه و مسمط و مثنوی او به زبان فارسی و ایضاً مخمسی به

ترکی و غزلیات فارسی است؛ خط: نستعلیق بد، کا: میر بهاءالدین، تا: ذیقعده ۱۳۱۳ق، جا: تبریز (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی، سفید و فلفل نمکی، جلد: ابره کاغذی قرمز، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر (۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● دیوان میر غیاث الدین / شعر / فارسی

d.-e mīr qīyās-od-dīn

میر غیاث الدین

mīr qīyās-od-dīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۷

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دیوان میرفندرسکی / شعر / فارسی

d.-e mīrfendereskī

میرفندرسکی، ابوالقاسم بن میرزا بزرگ، -۱۰۵۰؟قمری

mīrfendereskī, ab-ol-qāsem ebn-e mīrzā bozorg (-1641)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۰۵

آغاز: چرخ با این اختران نغز و خوش زیباستی ×× صورتی در زیر دارد آنچه در بالاستی

چند بیت از قصیده معروف جناب میر است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۷۰-۲۷۱)، اندازه: ۲۱×۱۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۷]

● دیوان میرم سیاه / شعر / فارسی

d.-e mīram sīyāh

میرم سیاه قزوینی

mīram sīyāh-e qazvīnī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۵

آغاز: دلا نهایت دریای کس مپرس از ما ×× که هیچ دیده ندید است قعر این دریا؛ **انجام:** گر جفته زنی کافر و فاسق باشی ×× با اهل خرد ولی منافق باشی / از روی نفاق چند کس میگایی ×× کافر باشی به که منافق باشی

نزدیک به ۱۲۰۰ بیت غزل است و رباعی که در ۹۱۱ به انجام رسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۳۴۵ر-۳۶۳ر و ۳۶۹ر-۴۰۰ پ هامش و ۴۰۰ر متن)، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۴۸۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۸/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۷۰ فرازر fraser (۱۰۲۹)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۴]

● دیوان میرنجات اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e mīr-nejāt-e esfahānī

نجات اصفهانی، عبدالعالی بن محمد، - ۱۱۴۰ ؟ قمری

nejāt-e esfahānī, ‘abd-ol-‘ālī ebn-e mohammad (-1728)

[الذریعة ۱۱۷۱/۹؛ دنا ۴۱۴/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۲/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳-۳۴۹۲-ع و ۷-۳۵۷۶-ع

نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علوم شوروی در لنینگراد .Or C 859 ؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عسکر بن زین الدین محمد رحیم، تا: سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۱۲۸ق، جا: اصفهان؛ ۱۸۵گ [فیلمها ف: ۱ - ۹۹ و ۳-۲۲۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۸

ترکیب‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۱۶۷-۱۷۵)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۶/۲۲

چند غزل از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۱۶/۵سم [ف: ۸ - ۲۱]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۴

آغاز: درگپ عشق هر آن نامه که دلخواه بود ×× زینتش نام خوش حضرت الله بود؛ **انجام:** آفرین نیز برندی که بخواهد گاهی ×× آورد یاد ازین گفته غم جانکاهی

کا: میرزا حسین منشی، بی‌تا؛ تملک: اعضادالسلطنه در ۱۲۸۱ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴-۵۳۶]

● دیوان میر نیازی / شعر / فارسی

d.-e mīr nīyāzī

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۹

آغاز: ای کار ساز بنده و بخشنده گناه ×× در بارگاه عدل تو یکسان گدا و شاه / کس نا امید باز نگردد ز در گهت ×× زیرا که نا امیدی از این در بود گناه؛ **انجام:** از حرف عاقلان نگشاید گره ز دل ×× خود را مگر بصحبت دیوانه ای کشم / بیکار نیست آه نیازی بهر طرف ×× این ناله ها ز فرقت جانانه کشم

شامل غزلیات که به ترتیب ولی ناتمام مانده تا حرف میم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای روکش چرم، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۴]

● دیوان میلی هروی / شعر / فارسی

d.-e meylī-ye heravī

میلی هروی، میرزا قلی، - ۹۸۵ ؟ قمری

meylī heravī, mīrzā qolī (- 1578)

[الذریعة ۱۱۴۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۷/۳-۲۵۵۸؛ فرهنگ سخنوران ۹۰۲/۲-۹۰۳؛ مشترک پاکستان ج۲۲۷۰/۹؛ دنا۴۰۵/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۰

آغاز: به چشم مست ز هستی ربوده ای ما را ×× ز یک نگاه به عالم نموده ای ما را؛ **انجام:** به زیر بار غم از پا فتاد میلی گفت ×× کجا شد آن همه اندیشه توانایی

خط: نستعلیق، کا: قاسم حسینی، تا: جمادی الاول ۹۷۸ق؛ با یک سرلوح، مجدول زرین و رنگارنگ؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: میشن قهوه‌ای،۲۶گ،۱۲سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۷سم [ف: ۲-۳۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۴۸

بخشی از اشعار شاعر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۲۵ر-۱۳۱ر) [ف: ۳۷ - ۵۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۱۴

قصیده از اوست؛ خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۷پ-۲۸پ)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۲

آغاز: ای شهره زماه تا به ماهی ×× خواهان تو بیش از آن که خواهی؛ **انجام:** پیش آیم و دامن تو گیرم ×× در پای تو افتم و بمیرم

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۲ر-۴۵پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۴]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۹ ض

قصیده در مدح امام علی بن موسی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص(۴۶-۴۸) [نشریه: ۱۳ - ۲۶۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۸۸/۲

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۲۵ق؛ انجام در یاء افتاده؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۹پ، ۱۶ سطر (۵×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۷۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۶

آغاز: آنچنان گرم شد از تاب هوا آب روان ×× که پر از آبله مانند صرف شد سرطان

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن حسن (بابا حسن بیک) اراسنجی قزوینی، تا: ۱۰۷۹ق؛ ۲گ (۳۰۰پ-۳۰۱پ) [ف: ۴۳-۵۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۵

آغاز: ای شهره ز ماه تا به ماهی ×× خواهان تو بیش از آنکه خواهی

ترجیع‌بند، بند ترجیع‌بند: «پیش آیم و دامن تو گیرم ×× در پای تو افتم و بمیرم»؛ بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق؛ ۲گ (۷پ-۸پ) [ف: ۳۸ - ۲۳۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۹۱

آغاز: به سینه تیری از آن غمزه خورده ام کاری ×× که بر نیایدم از دل مگر به دشواری؛ **انجام:** تو نیایی ز حیا در سخن و من ز حجاب ×× تا چه سازند رقیبان ز زبان من و تو

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۶۹۱-۶۹۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۲]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۱گ، اندازه: ۱۰/۸×۱۶/۶سم [رایانه]

● دیوان مینا شیرازی / شعر / فارسی

d.-e mīnā šīrāzī

مینا شیرازی، سلطان علیخان، - ۱۳۰۲ قمری

mīnā šīrāzī, soltān-‘alī-xān (- 1885)

[دنا ۴۰۵/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۲۹

آغاز: الحمدلله الذی لا اله الا هو الملک القدوس السلام المؤمن المهیمن ... اما بعد در عهد دولت ابد مدت؛ **انجام:** تا بود اسلام را تاریخ هجرت در میان ×× هی ببرد سر ز کافر خسرو صاحبقران

قصیده‌ای است دارای صنایع غریب با قافیه نون که به سال ۱۲۸۹ در تهران سروده شده، دارای سرآغازی به نثر با آوردن نام ناصرالدین شاه در آن، و حواشی توضیحی مفید از خود شاعر. شاعر در مقدمه خود این قصیده را چنین وصف کرده است: «این قصیده یکصد و سه بیت است با صنایع گوناگون، چنانکه سی و یک بیت آن استخراج از ابیات است در اوزان مختلفه که من جمله شش مصراع بدوایر سته است و اوزان نوزده‌گانه بحور در آن مندرج است که از شعرای عرب و عجم زیاده از این بحور کسی شعر نتواند بگوید، و دو بیت دیگر از حرف اول ابیات اصل قصیده استخراج می‌شود در بحر متقارب مثمن مقصود عروض و ضرب، و قطعه موشح دیگر از حشو مصاریع اولی در صنعت حذف، یعنی خاله از نقطه در بحر خفیف مخبون مقطوع بر می‌آید، و قطعه موشح دیگر از حشو مصاریع ثانیه در صنعت خالی از الف هم در بحر خفیف مخبون مقطوع برمی‌آید، و از شعر استخراجی مقطع ماده تاریخ انشاد این قصیده بدعاو مدح برمی آید». آغاز مقدمه منثور: الحمدلله الذی لا اله الا هو الملک

القدوس السلام المؤمن المهیمن ... اما بعد در عهد دولت ابد مدت». آغاز قصیده: «به بندگی خداوند و شهریار جهان ×× هر آنکه سر ننهد از تنش براید جان»، پایان: «تا بود اسلام را تاریخ هجرت در میان ×× هی ببرد سر ز کافر خسرو صاحبقران»؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا، گویا همان نسخه است که به شاه تقدیم شده؛ مجدول، دارای سه موشح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۱۴ – ۱۱۶]

● دیوان مینای اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e mīnā-ye esfahānī

مینای اصفهانی، – ۱۲۸۷ قمری

mīnā-ye esfahānī (- 1870)

[دنا ۴۰۶/۵؛ منزوی ۲۵۵۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۳

آغاز: پس از بسمله. هذا کتاب دیوان مینای اصفهانی: ای خدیوی که به درگاه تو هر صبح و مسا ×× قیصر روم نهاده به سر خود افسر / ناگه دگری گفتا کای خلق من ای دون ×× مهرومه او ساز متان نیک خبر دار؛ **انجام:** مرخصی که روی ای عزیز جانی من ×× بسوی معرکه در جنگ لشکر دشمن / برو که بلکه بکوشی و قطره آبی ×× بیاوری ز برای سکینه اریابی

قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت خرید حسین بن مهدی در رجب ۱۲۸۹ در میانه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳۰گ، ۱۵سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۶۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۶۶]

● دیوان نابغه / شعر / عربی

d.-e nābeqe

نابغه ذبیانی، زیاد بن معاویه، – ۱۸ ؟ قبل هجرت

nābeqe-ye zobyānī, zīyād ebn-e mo‘āvīye (- 604)

چاپ: بیروت، دار الفکر، محقق: شکری فیصل، چاپ اول، ۲۷۵ص، ۱۳۸۷ق.

[دنا ۴۰۶/۵؛ الذریعه ۱۱۴۵/۹؛ سرکیس ۹۰۸ و ۱۰۹؛ سزگین، ج ۲، جزء ۲۳۸/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیوان نابغة الذبیانی؛ بطلیوسی، عاصم بن ایوب (-۴۹۴)
۲- شرح القصیدة الدالیة لنابغة؛ قراچه داغی، محمد رضا بن نور محمد (-۱۴)
۳- شرح قصیدة النابغة الذبیانی (۲ عنوان)
۴- شرح دیوان نابغه (۲ عنوان)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۳۸

آغاز: کان من حدیث النابغة و اسمه زیاد بن معویة؛ **انجام:** نجز شعر النابغة الذبیانی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: دارچینی، جلد: تیماج جگری، ۱۰۶گ، اندازه: ۱۹/۳×۲۸/۵سم [ف: ۷ – ۵۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۴/۲

آغاز: کان من حدیث نابغه و اسمه زیاد بن معاویه بن جابر بن ضباب؛ **انجام:** اذا شاء منهم ناشی در نحت له×× لطیفة طی اکشیح رابیة الکفل

خط: نسخ، کا: ابوتراب بن محمد، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۶۳پ-۱۰۶پ)، ۲۰ سطر [ف: ۲۵ – ۲۰۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق [مختصر ف: – ۳۷۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۳۵/۲

آغاز: بسمله، کان من حدیث النابغة و اسمه زیاد بن معویة؛ **انجام:** قد نجز دیوان شعر النابغة

خط: نسخ، کا: حسن بن کاظم حسینی همدانی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، ۷۰ص (۱۱۱-۱۸۱)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ – ۷۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۶۲

آغاز: کان من حدیث النابغة و اسمه زیاد بن معویه؛ **انجام:** قد نجز دیوان شعر النابغه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق [رایانه]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵۰/۱

آغاز: کان من حدیث نابغه و اسمه زیاد بن معاویه؛ **انجام:** من نیر قد تجرد لذلک.

خط: نسخ، کا: موسوی درب امامی، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۱۹ص (۲-۱۲۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۳۵]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۱۰

خط:نسخ،کا:ابوالقاسم وفا،تا:قرن۱۳؛۳ص(۱۲۲-۱۲۵)[ف:۶- ۱۳۲]

۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۷۷/۲

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی ابن حاج محمد صادق دهکردی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳گ (۲۴۱پ-۲۶۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱– ۲۳۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۶

آغاز: بسمله، قال النابغه الذبیانی یمدح؛ **انجام:** و قال فی وقعه عمروبن الحرث الاصغر الغانی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۲۶۸]

● دیوان نابلسی / شعر / عربی

d.-e nābolosī

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری
nābolosī, ‘abd-ol-qanī ebn-e esmā‘īl (1641 - 1731)

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۶/۸

آغاز: زدت نوراً یا أرسلان ×× و علیك الله المنان؛ **انجام:** کتاب عزیز أرخوه مواهب ×× لمالکه رب البریة یسعد

قصیدة فی مدح الشیخ أرسلان؛ خط: نسخ، کا: طه بن یحیی بن سلیمان بن محمد کردی خوشناری، تا: ۱۱۹۲ق، جا: دمشق؛ با علامات بلاغ؛ جلد: چرم سیاه، ۴گ(۱۵۸ر-۱۶۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۶۶]

← دیوان نابی ➢ ترجمه عشق

● دیوان نابی رهاوی / شعر / ترکی

d.-e nābī rahāvī

نابی رهاوی، یوسف بن عبدالله، - ۱۱۲۴ قمری
nābī rahāvī, yūsof ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1712)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۵

آغاز: تعالی الله زهی دیوان طراز صورت معنا ×× که جسم لفظیله روح مالی ایلمش پیدا

نسخه نادر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۶]

● دیوان ناجی / شعر / فارسی

d.-e nājī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۷

غزل است.از ناجی؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حبیب الله مورخ۱۱۳۳؛کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۲۰۰]

● دیوان ناجی قزوینی / شعر / فارسی

d.-e nājī-ye qazvīnī

ناجی قزوینی، محمد باقر، ق۱۴ قمری
nājī qazvīnī, mohammad bāqer (- 20c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۸/۳؛ دنا ۴۰۶/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۴۴

آغاز: الا یا لعبت نیکو شمایل ×× که جز روی تو را دل نیست مایل؛ **انجام:** کس ز وصال تو نخورده است بر ×× حالی بر گو که چه داری خبر

در آغاز آن تقلیدی است از لامیه منوچهری که به خواهش محمد حسین خان نواب شیرازی سروده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶ صفر ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۵۳گ، ۱۵ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ - ۹۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۸۸-ف

نسخه اصل: انجمن آثار ملی. مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، برای محمد مهدی خان سرهنگ؛ مجدول، دو سرلوح؛ ۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۲]

۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۲/۱

آغاز: نوجوانی ز سر حد ایران ×× رفت سالی سوی فرنگستان؛ **انجام:** کاین عمل اصل ملت و دینست ×× شیوه ما فرنگیان این است

ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق خوش، کا: جلالی، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: ترمه شکری، جلد: تیماج قرمز، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [نشریه: ۶ - ۷۱]

● دیوان نادر علی / شعر / فارسی

d.-e nāder ‘alī

[دنا ۴۰۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۱

آغاز: بدات باسم الله الذی هو خالق الاشیاء ×× تعالی اعظم الشان علی العالی الاعلی؛ **انجام:** بس کنم دلبر درآمد بی حجاب ×× چشم شو والله اعلم بالصواب

از شعرای صوفی مسلک و پیروان شاه نعمة الله بوده و مدح حسن خان گله‌داری نموده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۷ شوال۱۲۵۰ق؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه باسمه فرنگی، ۱۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۲سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

● دیوان نادری / شعر / فارسی

d.-e nāderī

نادری، محمد تقی، قرن ۱۳ قمری
nāderī, mohammad taqī

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۸/۳؛ دنا ۴۰۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۵۶

آغاز: این دفتر مدح کز مذمت بری است دیوان محمد تقی نادری است بسمله ... (سیاه شده) بر بندگان باشد زیکتایی روا کز بهر طاعت پیش او پشت فلك باشد دو تا حمد و سپاس بی عدد باشد خدایرا سزا کو از ازل شد تا ابد خلاق خلق ما سوا؛ **انجام:** دیگر ز چین و ز تاتار کس نیارد مشك ×× که چین زلف تو خوشتر بود ز مشك تتار

با تخلص نادری، قصاید است در ستایش امامان و امیران و ماده تاریخ و وصف و غزل و رباعی. در آن از سرکار والا شاهزاده رکن الدوله اردشیر میرزا در بیشتر جاها و از ایلخانی و محمد طاهر خان وکیل و جهانسوز خان و شاهرخ خان و شیخ جابر کاظمینی و عباسقلی جوانشیر و میرزا فرج الله تفرشی ستایش شده است. ستایش ناصرالدینشاه و مرحومه والیه و امیرزاده جهانسوز خان و امیر موسی خان و شاه عبدالعظیم و شاهزاده خانم و محمد شاه و نجف قلی خان پسر وکیل و عین الملک و مصطفی نیز در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه پارچه ترمه، ۱۰۹گ، ۱۳سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۲]

● **دیوان نادم اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e nādem-e esfahānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۳

از نادم اصفهانی (؟). در منابع از یک نادمی اصفهانی یاد شده که شاید همو باشد. چند بیت مثنوی است با عنوان «من کلام میرزا نادم اصفهانی» که با این ابیات آغاز می‌شود: «یک شبی مجنون به خلوت گاه ناز ×× با خدای خویشتن می‌گفت راز / نامم از بهر چه مجنون کرده‌ای ×× بهر این لیلی دلم خون کرده‌ای»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۴-۳۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۱]

● **دیوان نادم انصاری** / شعر / فارسی

d.-e nādem-e ansārī

نادم انصاری،

nādem-e ansārī

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۹/۳؛ دنا ۴۰۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۱۸

آغاز: کرده مرا ذلیل بدوران خدا دلم ×× کارم نموده ناله و افغان خدا دلم / نادم تو هی بنال ز دست دل از جهان ×× هی ناله کن بگو تو فراوان خدا دلم؛ **انجام:** خبر علم عشق ای دلا و گرنه یقین ×× بدانکه ضایع و فاسد کنی معارف را

غزل و بحر طویل و مثنوی و مخمس و رباعی و با عنوانهای نفرین نامه و تنبیه و تاریخ و شکایت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۴گ، ۱۳ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۳۵۵۳]

● **دیوان نادم گیلانی** / شعر / فارسی

d.-e nādem-e gīlānī

نادم گیلانی

nādem-e gīlānī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۲۸

آغاز: وصل است و نظاره را تماشای گل است ×× بر روی تو هر نگاه یغمای گل است

رباعیات اوست؛خط:شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛در چهار ستون چلیپا؛کاغذ:ترمه،جلد:میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۲۰پ-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۹]

● **دیوان ناصر** / شعر / فارسی

d.-e nāser

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۷

آغاز: هر چه در عالم هویدا شد ز عکس یار شد ×× ذره و خورشید و مه شد یار شد اغیار شد؛ **انجام:** ای دل حذر از سرکشی نفس زبون کن ×× اندیشه ز دور فلک بوقلمون کن / مشرق ز بلندی نگو، میل نگون کن ×× سعدی تو منم را ز سر خویش برون کن / دیدی که عقابی که منم کرد چها خواست

از: ناصر (؟). در عنوان اشعارش نوشته: «من کلام ناصر خسرو» و در عنوان مخمس تضمینی از غزل سعدی هم نوشته: «مخمس از ناصر است، غزل از سعدی». چاره‌ای نیست جز آنکه سراینده این اشعار را از میان ناصر خسرو، ناصر بجه‌ای شیرازی (سده هفتم) و ناصر بخارایی (سده هشتم)، مورد اخیر بدانیم که دیوانش را دکتر مهدی درخشان چاپ کرده است. شاید هم موارد دیگری باشد که در فرهنگ سخنوران نامشان هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۷۲-۵۷۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۲]

● **دیوان ناصر** / شعر / فارسی

d.-e nāser

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ ۵۹۰

بی‌کا، بی‌تا؛ ص ۱۷۲ متن [نشریه: ۲ - ۷۸]

● **دیوان ناصر الدین شاه** / شعر / فارسی

d.-e nāser-ed-dīn šāh

ناصرالدین قاجار ، شاه ایران ، ۱۲۴۷-۱۳۱۳ هـ.ق

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān

چاپ: چاپ شده

[دنا ۴۰۶/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۸۸؛ الذریعة ۱۱۵۵/۹ و ۱۱۵۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۲/۳ و ۲۵۶۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۹۸

آغاز: بسمله، ستایش پاک یزدانیرا سزاست که وجود اقدسش مبرا از چند و چونست ... ای روی ماه ترا صد بنده همچو پری ×× و ز رفتن تو رسد خجلت بکبک دری؛ **انجام:** گفت پیر خردم: خیز و بدر گاه علی شو ×× تن و ایمان و دل و دیده خود کان صفا کن

در دیباجه آمده است: چون میرزا فرج الله خازن الاشعار متخلص به طرفه شرحی بر اشعار شاه نوشت و میرزا عباس فروغی نیز در آغاز هر غزل فردی ممتاز به‌طور نیاز گذاشت، این بنده عبد العلی بن حاجی علی خان حاجب الدوله متخلص به واله و ملقب به ادیب الملک برحسب اراردت اشعار همایون را بدون تغییر و تبدیل از روی دستخطهای شاه برشته تحریر در آوردم. سپس غزل‌ها و دیگر اشعار او را نامرتب گرد آورده است؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد حسین شیرازی، تا: ۱۲۷۲ق؛ با یک سرلوح ممتاز، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۵ – ۶۲]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. ستایش پاک یزدانی را سزاست که وجود اقدسش مبرا از چند و چون است و نیایش قادر سبحانی را رواست که ذات مقدسش از ادراک جهانیان بیرون ... الا ای آنکه بر کف نقد جانت از تولائی ×× ببازارش در آ امروز اگر داری تو کالائی / میالا صفحه دل را بیاد غیر از مهرش ×× که حیف است آب حیوان را که اندر گل بیالائی؛ **انجام:** غزلی است از ناصر الدین شاه قاجار: خیز ای ساقی و مستانه شب عیش بپا کن ×× چشم زهره نگران ساز و قد غصه دو تا کن / گو بمفتی و بواعظ که نماند بجهان کس ×× پشت بر سبحه و سجاده ده و روی به ما کن / هر دهائی که کنی در حق سجاده نشینان ×× در حق ساقی سیمین و می‌و میکده ها کن / ساقیا این شب قدر است که من با تو نشستم ×× خیز از بهر درازی شب وصل دعا کن / بوسه ای از لب لعلت بمن سوخته جان ده ×× یک نگاهی ز ترحم بمن بی سر و پا کن / رازی از پیر خرابات شنیدم ز نخستین ×× که اگر یار جفا کرد تو هم ترک وفا کن / گفت پیر خردم خیز وبدر گاه علی شو ×× تن و ایمان و دل و دیده خود کان صفا کن؛ نسخه: حرره غلام آستان معدلت بنیان چاکر صداقت نشان فرج الله منشی. امید که بقبول حضور همایون شاهنشاه روحنا فداه افتد فی شهر محرم الحرام سنه ۱۲۷۲.

شامل یک مقدمه منثور، غزلیات، فردیات، قطعات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: فرج الله منشی، تا: ۱۲۷۲ق؛ مقدمه منثور وسیله میرزا فرج الله خازن الاشعار متخلص به طرفه نگارش یافته و میرزا عباس فروغی در اوایل هر غزلی فردی ممتاز به‌طور نیاز گذارده و بالاخره عبدالعلی ابن حاجی علی خان حاجب الدوله متخلص به واله و ملقب به ادیب الملک اشعار این نسخه را از روی دستخطهای ناصر الدین شاه قاجار رونویس و منظم کرده، مجدول زرین و رنگین، با یک سرلوح و یک سرفصل، در صفحه دهم یک فرد شعر به زبان عربی از ناصر الدین شاه قاجار: «خلت دنیا من امرئة وجیهی ×× بقت فیها عجوزات کریهی»، و در صفحه چهاردهم مصرع دوم غزلی به مطلع «... ساقی بیار باده گلگون برای ما ×× تا بنگری بچرخ برین جای پای ما» را ناصر الدین شاه قاجار به خط خویش تغییر داده و چنین نوشته است: «تا بگذرد ز چرخ برین جای پای ما»، یادآوری: نسخه دیگری از دیوان ناصر الدین شاه قاجار به خط محمد حسن ساوجبلاغی بدون ذکر تاریخ کتابت (به خط شکسته نستعلیق بسیار عالی و خفی) به شماره دفتر ۵۶۶ ثبت در کتابخانه سلطنتی است؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روکش میشن حنایی، ۴۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۷سم [ف: ۴ – ۹۲۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۹

آغاز: آغاز مقدمه: بسمله، ستایش پاک یزدانی را سزاست که وجود اقدسش مبرا از چند و چونست.آغاز اشعار: بسمله، ای روی ماه ترا صد بنده همچو پری ×× وز رفتن تو رسد خجلت بکبک دری؛ **انجام:** گفت پیر خردم خیز و بدرگاه علی شو ×× تن و ایمان و دل و دیده خود کان صفا کن

منتخبی است از غزلیات و رباعیات و فردیات ناصرالدین شاه قاجار که توسط عبدالعلی بن حاجی علیخان حاجب الدوله متخلص به «واله» و ملقب به «ادیب الممالک» مقدمه نوشته و جمع‌آوری شده و بنا بر مقدمه، میرزا فرج الله خازن الاشعار متخلص به «طرفه» شرحی بر اشعار نوشته است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: فرج الله منشی ملقب به خازن الاشعار، تا: ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ در بعضی از صفحات نستعلیق جلی چلیپایی چهار سطری (که به دستور میرزا آقا خان صدر اعظم نوشته است)، دارای یک سرلوح و مزدوج مذهب و مرصع، یک کتیبه مذهب؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۲سم [ف: ۱۷ – ۵۱۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۸۵

غزل و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: فرج الله خان طرفه خازن الاشعار، تا: شوال ۱۲۷۲ق؛ از روی دست خط همایونی، با دو سرلوح زیبا، مجدول زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ، ۱۰سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۵– ۴۱۹۳]

۵. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۴۹/۲

آغاز: طبل عشقم زد نوا چون ذکر بسم الله را ×× بیرق مهرم قرین شد نام شاهنشاه را؛ **انجام:** ناصرالدین ای که جودت نام فقر از عرصه برد ×× اینک آزادی فقیر است ار که تیماری کنی

مشتمل بر اشعار وی از غزلیات و قصاید با تخلص «ناصر الدین»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۵گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: – ۹۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۱ ض

اشعاری از او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان ناصر بخاری (بخارائی)** / شعر / فارسی
d.-e nāser-e boxārī (boxārā'ī)
ناصر بخارایی، ناصر، ۷۲۰؟ - ۷۹۰ ؟ قمری
nāser-e boxārāyī, nāser (1321 - 1389)
از شاعر مشهور و نازک خیال قرن هشتم و سراینده مثنوی هدایت‌نامه. به همراه مقدمه‌ای کوتاه از ناصر بخاری در آغاز دیوان که نوشته: «جنسی شریف تر و نوعی لطف (کذا: لطیف تر) از ابکار افکار بلاغت و اصحاب فصاحت نیست، چه الفاظ غریب و معانی عجیب عشق‌آمیز طرب‌انگیز در ضمن آن مندرج است مناسب نمود سمطی چند از جواهر منظوم درین درج درج کردن. اگر بیتی مصنوع یا غزلی مطبوع در نظر صاحب دلی مقبول نماید و به حضرت حق جل و علی کار جمعی پریشان فراهم آید».
[الذریعة ۱۱۵۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۵۷/۳ و ۲۵۵۹؛ دنا ۴۰۷/۵؛ مشترک پاکستان ۴۱۸/۷ و ۲۲۸۲/۹-۲۲۸۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۲۲-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹/۵
خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: نزدیک به پایان جمادی ۸۲۱ق؛ در هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر(۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷۳]
۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۵۲/۵
خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی تونی، تا: ۸۲۱ق [نشریه: ۱ - ۱۵]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۶-ف
نسخه اصل: فاتح ش ۳۸۷۹ (K. 3956)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الاول ۸۶۴ق [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]
تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴-عکسی
همان نسخه بالا [نشریه: ۲ - ۲۷۴]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۳
آغاز: ای نام تو تاج سر هر نامه که خوانند ×× نام تو بخوانند و نشان تو ندانند؛ **انجام:** غیرت عاشقان نمی‌خواهد ×× دوست را در کنار پیراهن
هفت هزار بیت و قصاید است در ستایش پیامبر و پیشوایان و پند و اندرز و ستایش سران روزگار او، میخواسته است به ترتیب تهجی باشد، سپس ترجیع‌بند است و مقطعات و غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص «ناصر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۸۵۹ق؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۷-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]
تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۳۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره منزوی: - ۱۷۳]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۳۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۷]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۴/۲
آغاز: حمد بی حد و مدحت بی عد واجب الوجود مطلقی را که طویله سید امکان از پیدای ناپیدای عدم به قید امکان درآورد ... فی توحید باری تعالی عز اسمه: ای ز ما وصف تو در مستی خیال انگیختن ×× وز سر دوانی فکر محال انگیختن / بی نهایت را به عقل منتهی نتوان شناخت ×× نفس ناطق کی تواند این کمال انگیختن؛ **انجام:** مدار ای اهل نادانش ×× تو صحبت تا نباشی در ندامت / بهشت جاودان باشد ×× که ایشان را نه بینی در قیامت
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن تریاکی، ۳۲گ (۴۶پ-۷۸)، ۲۹ سطر (۱۶/۱×۲۴)، اندازه: ۲۳/۲×۳۱/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۲۴]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۱۰
ترجیع‌بند اوست؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول زر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرشکی، ۴ص(۱۴۰-۱۴۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۸ - ۸]
۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۱۴
آغاز: آئینه خدائی رخسار تست یارا ×× بگذار تا به بینم در آینه خدا را؛ **انجام:** یا من از عمر بر نخواهم خورد ×× یا تو سروی ببر نمی‌آئی / چاره درد چون کند ناصر ×× (مصرع آخر بر اثر فرسودگی ناخوانا است)
خط: نسخ، کا: سید داوود بن سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: انجام؛ با پانزده منتخب دیوان از شعرای دیگر در یک مجلد؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۳۲گ، ۲۹-۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۷۳]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۷
آغاز: ملک الشعراء خواجه ناصر بخاری، مردی فاضل بوده و شعرا و خالی از خیال نیست و بوی فقر از سخنان او می‌آید، و در خرقه درویشان بودی و قبا و نمدی و کتابی داشتی ... درویش را که ملک قناعت میسر است ×× درویش نام دارد و سلطان عالم است؛ **انجام:** ز ساقی ... سرابی رسانی ×× بخاک من تشنه آبی رسانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در هامش و سپس ۳۷ متن؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۵۶گ (۷۱۸-۷۷۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۹۰]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۷
آغاز: برین قصیده ندارد گواه و داعی را ×× قسم شود متوجه چنانک ایمانست / بذان خدای که در ملک بی نیازی او ×× ضعیف موری در قوت سلیمانست؛ **انجام:** در صعومه کس را نرسد دعوی توحید ×× منزلگه مستان موحد سردار است / ناصر اگر از درد بنالد عجبی نیست ×× مهجور ز یار است و پریشان ز

دیار است
قصاید، غزلیات و چند ترجیع‌بند را به صورت نامرتب شامل است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۰۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۴۷]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۲/۱

آغاز: ای ز ما وصف تو در هستی خیال انگیختن ×× و ز سر دیوانگی فکر محال انگیختن؛ **انجام:** دارم امید آنکه لبت بر لبم رسد ×× روزی که کاسه سر ناصر سبو کنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ صفر ۱۲۱۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۶سم [ف: ۷ - ۴۸۴]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۱۸ و ۲۳۹۰-ف و ۴۰۵۸-ف

آغاز: هذا دیوان ناصر. بسمله. بدین قصیده ندارد گواه و داعی را ×× قسم شود متوجه چنانکه ایمانست / بدان خدای که در ملک بی نیازی او ×× ضعیف موری در قوت سلیمانست؛ **انجام:** ناصر اگر از درد بنالد عجبی نیست ×× مهجور ز یار است و پریشان ز دیار است
خط: نستعلیق، کا: میرزا آقا محمد علی بن حاجی نجفقلی همدانی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۵۶] و [فیلمها ف: ۱ - ۹۹ و ۳ -۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۲

آغاز: ای رخت افتاب کشور دل ×× تاب زلفت مه منور دل؛ **انجام:** باده نوشان درآمد [ند] بجوش ×× در و دیوار بر کشیدندی / که جهان پرتویست از رخ دوست ×× جمله کائنات سایه اوست
ترجیع‌بندی در ۱۰ بند و با بیت ترجیع: «که جهان پرتویست از رخ دوست ×× جمله کائنات سایه اوست». این شعر در اصل از ناصر بخارایی، شاعر سده هشتم است که در این نسخه جدید اشتباها به ناصر خسرو منسوب شده؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسین فسوی معروف به ندیم، تا: ۱۳۰۷ق، جا: خیرآباد گناباد، در سفرش از طهران به گناباد؛ رکابه‌دار، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱پ-۵رحاشیه)، اندازه: ۱۷×۲۱/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۲]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۵

آغاز: ای نام تو تاج سر هر نامه که خوانند ×× نام تو بخوانند و نشان تو ندانند؛ **انجام:** روی چون در طشت زرپنهان شد این زرینه طاس ×× ساقی دوران زسیم ناب گردون کرد کاس
بی‌کا،بی‌تا؛ در هامش برگ‌های ۲۸پ-۴۲پ. نوشته شده؛ با چهار سرلوح زرین؛ ۱۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴-۵۳۵]

● دیوان ناصر خسرو / شعر / فارسی

d.-e nāser xosrow

ناصر خسرو، ۳۹۴ - ۴۸۱ قمری

nāser xosrow (1005 - 1089)

جامع‌ترین دیوان‌های این شاعر نسخه‌ای است که جناب آقای حاج سید نصرالله تقوی به سال ۱۳۳۹ مشتمل بر ۱۱۰۴۷ بیت گردآورده (آقای تقی زاده تذکر داده‌اند جز ابیاتی که در این دیوان ضبط گردیده اشعاری از ناصر خسرو در دست هست). این دیوان جامع با مقدمه آقای تقی‌زاده و آقای مینوی و تعلیقات و حواشی فاضلانه و محققانه آقای علی اکبر دهخدا، به ضمیمه روشنایی‌نامه و سعادت نامه و رساله حکیم ناصر خسرو به نثر در جواب نود و نه سؤال فلسفی و منطقی و طبیعی و لغوی و دینی و تأویلی و غیره به سال ۱۳۰۴-۱۳۰۶ش در تهران چاپ گردیده است. دولتشاه شماره سرودهای او را ۳۰۰۰۰ بیت یاد کرده، ولی درچاپ تهران ۱۳۰۷ش ۱۱۰۴۷ بیت و در چاپ تبریز ۷۴۲۵ بیت و در چاپ هند ۴۴۰۰ و در چاپ‌های دیگر به شماره‌های دیگر است.

آغاز: در بند مدارا کن و در بند میان را ×× در بند مکن خیره طلب ملکت دارا / گر تو به مدارا کنی آهنگ پیاپی ×× بهتر بسی از ملکت دارا به مدارا

چاپ: مکرر چاپ شده (مشار فارسی نشانی ۱۰ چاپ)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۵۹/۳-۲۵۶۲؛ الذریعة ۱۱۵۴/۹و ۱۱۵۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۱/۱؛ فرهنگ سخنوران ۹۱۱/۲-۹۱۲؛ مشترک پاکستان ۱۵/۷-۱۶و ۲۲۸۳/۹-۲۲۸۴؛ دنا ۴۰۷/۵-۴۱۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۶عکسی

۳۷۰۰ بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علوی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۴۰ سطر؛ ۱۵گ (۹۷-۱۱۲) [ف: ۱ - ۵۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹-ف

نسخه اصل: نسخه از آن علی بن حمزة الحسینی الخوافی السلومدی و محمد بن علی پاشا بوده؛ خط: نسخ، کا: بکتمور بن جریک صاحبی، تا: پایان جمادی الثانی ۷۳۶ق؛ ۲۹۱گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۹۱-۱۹۷بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۱۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۸

آغاز: خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیا
شامل قصاید و مقطعات و چند رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: حسنعلی خان امیر نظام گروسی، تا: قرن ۹؛ دارای سرلوح، مجدول، در دائره مذهب پشت صفحه اول این عبارات به نظر می‌رسد: «دیوان افصح الشعراء سیدناصر خسرو برسم مطالعة السلطان السلاطین ملک العرب و العجم سلطان محمد خان ابن سلطان مراد ملک خلد الله ملکه»چند کلمه اخیر به وضوح خوانده نمی‌شود، در سلسله پادشاهان آل عثمان دو سلطان محمد بن سلطان مراد بوده، اولی سلطان محمد فاتح که از ۸۵۵ تا ۸۸۶ حکمرانی کرده و دومی سلطان محمد ثالث که از ۱۰۰۳ تا ۱۰۱۲ سلطنت داشته و

این نسخه شاید برای فاتح نوشته شده باشد، محتوی فهرست قصاید به ترتیب الفبا مرحوم حسنعلی خان امیر نظام گروسی به خط خود نگاشته، گاهی در حواشی صفحات معانی لغات و تصحیحات نیز به خط او دیده می‌شود از تاریخ ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۴، مجدول؛ ۳۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۲۲۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۷/۲

آغاز: نکن نعتش بدانگونه که فعلش منفعل گردد ×× چنان کز کمترین قصدی بگاه فعل ذات ما؛ **انجام:** گل وصلش میان خار هجر است ×× شب هجران او را وصل فجر است

قصاید اوست به ترتیب حروف تهجی، از الف تا یاء، سپس مجدداً به همان ترتیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه مغز پسته‌ای، جلد: میشن گلی، ۳۳۳گ (۲۰ر–۳۵۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۲۰/۲سم [ف: ۸ – ۴۲۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۱

آغاز: مقدمه: و هو ابو المعین ناصر بن خسرو بن حارث بن علی بن حسن بن محمد بن علی بن محمد بن علی بن موسی الرضا علیه التحیة و الثناء ... آغاز اشعار: بسمله خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازو انها؛ **انجام:** مقدمه: بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل ×× هر بند گشاده شد مگر بند اجل / الحمدلله الذی ... محمد و آله اجمعین. انجام اشعار: فاسقی بودی بوقت دست رس ×× پارسا گشتی کنون از مفلسی

پس از مقدمه و خطابات مذکوره، شامل قصاید و قطعات است و تقی الدین محمد الحسینی اهل ادب و نقاد و خوش ذوق بوده است و در دواوین نیز تتبعی داشته و گاه نیز در حواشی دیوان به اظهارنظرهایی پرداخته و با استفاده از فرهنگ‌های مختلف به شرح و توضیح لغات دست زده است و نسخه را ارزشمندتر کرده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصدر است به مقدمه‌ای از تقی الدین محمد الحسینی و مقدمه‌ای که به ادعای جمع‌کننده نسخه، به قلم خود ناصرخسرو در شرح زندگانی و احوال اوست و به «الندامة فی زاد القیامه» موسوم گشته است ولی این مقدمه نمی‌تواند از ناصرخسرو باشد، زیرا اغراق‌های زیادی درباره شاعر به چشم می‌خورد که احتمالاً باید یکی از پیروان فرقه اسماعیلیه نوشته و بدو منسوب داشته باشد، همچنین پس از مقدمه فوق که استنساخ‌کننده اشعار آن را به قطعه‌ای از سید حسن غزنوی شاعر قرن ششم هجری ختم کرده است، چندین پند و اندرز را بدو منسوب داشته و به نام «فصل فی خطاباته لاخیه» آورده است، در این بخش هر پندی با عبارت «یا اخی ...» شروع می‌شود، در پایان کتاب آمده: «بتاریخ شهر رجب سنه ۱۲۶۶ هنگامیکه ... از سفر فیروزی اثر خراسان در دارالخلافه استکتاب شد»،دارای کمند،مجدول، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: شومیز سبز پسته‌ای، ۲۹۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۹ – ۱۶۴]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷/۳–عکسی

آغاز: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۲۶۸۷ (فهرست نشده). گزیده سروده‌های اوست همراه ۱۴ دیوان دیگر؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۵گ (۲۴–۸۹ متن و کناره)[عکسی ف:۲–۱۲۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۲

آغاز: ناصرخسرو حکیم فاضل بارع زاهد سالک ناسک و سیدی بوده است ... الخ. خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازو تنها؛ **انجام:** بباید همی رفت بسح کار (کذا) ×× چنین چند گردی تو بر پاشنه

منتخبی شامل سه هزار و پانصد بیت با مختصری در شرح حال شاعر؛ خط: نستعلیق مغلوط، کا: صدرالدین محمد فرزند جعفر علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۳۹–۱۰۴۱ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۷ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ – ۸۱۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۲–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** راست که چیزی بدست کرد و قوی گشت ×× گر تو‌بدو بنگری چو شیر بغرد

شامل: قصاید و مقطعات. نه در مقطعات و نه در قصاید رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی نشده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۸۵گ، ۲۱سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۵ – ۲۶]

۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۸ – ج

انجام: فاسقی بودی بوقت دست رس ×× پارسا گشتی کنون از مفلسی

در آغاز این نسخه سرگذشت ساختگی او هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی لغوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۹۱گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: – ۱۱۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۱/۶

آغاز: خداوندی که در وحدت قدیماست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از او انها؛ **انجام:** ای خوانده به صد حیله و تقلید قرآن را ×× مانند مرغی که بیاموزد قرآن

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱ص (۳۶۳–۳۷۳)، ۱۵–۱۷سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲/۴سم [ف: ۲۹/۱– ۲۴۸]

۱۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی–کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رحلی [نشریه: ۵ – ۶۲۹]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۷۴/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ – ۱۵۲]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۷/۲

آغاز: خدایا عرض و طول عالمی را ×× توانی در طی مور آفریدن؛ **انجام:** خداوند ابده گوش شنیدن.
دو قصیده نونی است؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۶۹ر-۷۴ر) [ف: ۲ - ۱۱۵]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۶۰
با سرگذشت شخصی افسانه‌ای خود او در دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷- ۱۶۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** ابر سیاه بهوا اندر ×× از غلغل سگان چه زیان دارد
شامل: قصاید و قطعات ۶۴۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، برای آخوند ملا حسین تبریزی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۲ص، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه:۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۰۲]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۰/۵
آغاز: از رخت آفتاب کشور دل ×× تاب مهرت مه منور دل / نقش رویت می‌صراحی چشم ×× سوز عشق تو عود مجمر دل؛
انجام: باده نوشان در آمدند به جوش جمله کائنات سایه اوست
ترجیع‌بند، بیت ترجیع: که جهان پرتوی است از رخ دوست ×× جمله کائنات سایه اوست؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۲۶پ-۳۱پ) [ف: ۱ - ۵۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** که از دست لب و دندان ایشان ×× بدندان دست و لب باید گزیدن
شامل: قصاید و قطعات ۷۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول قرمز؛ تملک: علی محمد طباطبایی به تاریخ ۱۲۷۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۵۲۷ص، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۰۳]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نعمت منعم چراست دریا دریا ×× محنت مفلس چراست کشتی کشتی
شامل: قصاید و قطعات ۷۲۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، مجدول؛ تملک: احتشام الدوله متخلص به عبدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۵۰ص، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۰۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۴
آغاز: براه دین نبی رفت از آن نمیارم ×× که راه با خطر و ما ضعیف و بی یاریم؛ **انجام:** فاسقی بودی بوقت دست رس ×× پارسا گشتی کنون از مفلسی
شامل: قصاید و قطعات بدون ترتیب ۴۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۰ص، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۰۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۸۳
آغاز: حجة الحق سید الحکما و سند الشعراء حکیم ناصر خسرو العلوی دیوان: خداوندی که در وحدت قدیم است از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از اوانها؛ **انجام:** آنچه نخواهی که ندرویش مکار ×× و آنچه نخواهی که نشنویش مگوی
در آغاز مقدمه تقی الدین محمد حسینی در سرگذشت او به نقل از الندابه فی زاد القیامه، سپس ناصر خسرو تحت عنوان مفتتح الرساله مقدمه‌ای یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: اعتضادالسلطنه وزیر علوم در ۱۲۸۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۲۹۳گ، ۱۶-۱۵ سطر، ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۹۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۳۱ص (۹۳-۲۲۳)، ۲۳-۲۰ سطر (۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۸سم [سنا: ف: ۲ - ۳۵]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** همه جور من از بلغاریان است ×× که ما را هم همی باید کشیدن / که از دست و لب و دندان ایشان ×× به دندان دست و لب باید گزیدن
قصاید است و قطعات و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول زرین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۶۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷/۷سم [ف: ۲ - ۳۶۱]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۱
انجام: پیمبر سر دین حق است و ما ×× ازین نامور تر مطیع سریم
از قصیده‌ای است که مطلع آن این بیت می‌باشد: «اگر با خرد جفت و اندر خوریم ×× غم خور چو خر چند تا کی خوریم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به سال ۱۲۹۵ داخل کتابخانه اعتضادیه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۸۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۹۲
آغاز: بسمله، و هو ابوالمعین ناصر بن خسرو بن حارث ... موسی الرضا علیه السلام اصحاب سیر و ارباب ... خداوندی که در وحدت قدیم است از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازو انها؛ **انجام:** چیست خلاف اندر آفرینش عالم ×× چون همه را دایه و مشاطة تو کشتی
شامل مقدمه مجعول ترجمه رساله «الندامة فی زاد القیمة» در ۲۰ برگ، از ناظم و قصاید، مقطعات ...؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح مذهب کم‌کار، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: الوان، جلد: ساغری مشکی، ۲۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۷سم [ف: ۱۷ - ۲۴۴]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۲۲

آغاز: بخانه تو شود حجت فتوح روان ×× به نامه تو شود حاجت ملوک روا / قمر ز قبضه شمشیر توست نا ایمن ×× ز حل ز پیکر پیکان تست ناپروا؛ **انجام:** چه عجب گر ندهد دیو مرا گردن ×× مر زنش چون نکنم من نه سلیمانم / مر مرا آنها دادند که سلمان را ×× نیستم من چو سلیمان که سلمانم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با امضای بلاغ، محشی لغوی؛ تملک: لطفعلی با مهر «عبده لطفعلی» (مربع)؛ ۱۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۵]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۰۱
خط: نستعلیق، کا: یعقوب بن ابوالحسن آشتانی قمی، تا: چهارشنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۲۰۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰۴گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۵۷]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۱۸-۳۶/۱۸
آغاز: بسمله ناصر خسرو حقیقت احوال او نسباً وحسباً مکارش رساله که خود در ... خداوندی که دروحدت قدیم است از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه وحدت را بر این تنها؛ **انجام:** نه از ترب پخته بود مرغ لاغر ×× به ازکاه خروار چه بدود باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۱۴ق؛ با سرلوح مزدوج؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴- ۱۹۴۶]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۷۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** که ازدست و لب و دندان ایشان ×× بد ندان دست و لب باید گزیدن
حاوی قصائد و قطعات است که اشعار آن بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج سیاه، ۲۰۲ص (۸۲-۲۸۴)، ۲۱ سطر (۸/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴ ط
آغاز: برابر؛ **انجام:** که از دست لب و دندان ایشان ×× به دندان دست و لب باید گزیدن
خط: نستعلیق، کا: علی حسینی تفرشی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۳۳ق، به دستور عبدالله میرزا متخلص به دارا فرزند یازدهم فتح علی شاه؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۷۹]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۴۶-۱۷/۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** هیچ نگویی که از برای چه آخر ×× درکل انسان سخا وشرم بکشتی / نعمت منعم چراست دریا دریا ×× محنت مفلس چراست کشتی کشتی
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن اسدالله میرزا محمد نانکلی، تا: جمادی الاول ۱۲۴۹ق، جا: دارالسلطنه و الخلافة؛ مجدول شنگرف و آبی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۹۴۶]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو کل مذهب از اندیشه دور است ×× سر اندیشه را باید بریدن
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف آشتیانی، تا: ۱۲۵۰ق، جا: آشتیان؛ در آغاز این رساله احوالات ناصر خسرو که از نگارش وی اقتباس گردیده موجود است و یادداشت دیگری به نام معتمد الدوله بن عبدالعلی میرزا به تاریخ ۱۳۳۰؛ مهر: «عبده الراجی فرهاد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۸۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۲
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ شوال ۱۲۵۱ق؛ مجدول، باکمند؛ با رساله سرگذشت او در آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۲۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۲۲۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** همین دستی به دامان تو داریم ×× مروت نیست دامن بر کشیدن
خط: نستعلیق، کا: ملا رضا آشتیانی، تا: دوشنبه ۱۶ شعبان ۱۲۵۱ق، برای میرزا حسین مستوفی الممالک؛ یادداشتی از میرزا حسین خان قوام به تاریخ ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۳۱۳]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** مروت نیست دامن در کشیدن
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۱۲۵۱ق؛ مقدمه ندارد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۵۲۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۳
آغاز: مقدمه منقول از تذکره: چنین گوید کمترین خلق الله ناصر بن خسرو بن حارث بن ... موسی الرضا علیه السلم که در ریعان عمر مشعوف بودم.آغاز رساله (مقدمه دوم): و هو ابو المعین ناصر بن خسرو بن حارث ... موسی الرضا علیه التحیة و الثنا اصحاب سیر و ارباب خبر را در تحقیق وی اقوالست. قوم عظمه و غلافی تعظیمه و قوم کفره و غلا فی تکفیره ... آغاز دیوان: بسمله، خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازوانها
آغاز ضمیمه: خواهی که نیاری بسوی خویش زیانرا ×× از گفته ناخوب نگهدار زبانرا؛ **انجام:** انجام مقدمه: بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل ×× هر بند گشاده شد مگر بند اجل و الحمدلله الذی له الملک الدائم ... انجام: آنچه نخواهی که نه رویش مکار ×× و آنچه نخواهی که بشویش مکوی؛ انجام ضمیمه: همه یار تو از بهر

تراشند ×× بی لقمه هوا دار تو باشند
مشتمل بر دو مقدمه و شرح حالی منقول از تذکره آتشکده آذر و رساله «الندامة فی زاد القیامة» در ۲۵ برگ که حکیم ابومعین ناصر بن خسرو بن حارث القبادیانی البلخی المروزی ملقب به حجت (۳۹۴-۴۸۱ق) آن را در اواخر عمر تصنیف کرده و تقی الدین محمد الحسینی ترجمه آن را ذکر نموده است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: رضا قلی بن حاجی مهدی قلی سرابی، تا: مقدمه: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۵۵، دیوان: جمادی الاول ۱۲۵۲ق، جا: تبریز، به دستور محمد علی بیکا بن حاجی بیژن خان؛ بعد از اتمام و درج تاریخ کتابت: حدود ۳۰ برگ قصاید و ۷ برگ مثنوی روشنایی نامه افزوده شده، دارای کمند، مجدول مذهب، دارای سرلوح مزدوج مذهب و مرصع عالی و کتیبه، با یادداشتی از احتشام الدوله با امضای خان لر در تاریخ جمادی الاول ۱۲۶۵؛ مهر: «احتشام الدوله»؛ کاغذ: نباتی ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۳۳۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴

آغاز: بسمله و نستعین. حقیقت احوال او نسباً و حسباً بنگارش رساله که خود **انجام:** مه دستی بداما‌ن تو داریم ×× مروت نیست دامن بر کشیدن.
شامل: مقدمه‌ای در شرح حال ناصر خسرو و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۳۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۹۹

آغاز: مقدمه منثور: بسمله. سید الحکماء و سند الشعرا حکیم ناصر خسرو علوی و هو ابوالمعین ناصر بن خسرو بن حارث بن علی بن محمد بن علی بن موسی الرضا علیه السلام. اصحاب سیر و ارباب خبر را در تحقیق حالات وی اقوال است ... دیوان: برابر؛ قصاید خارج از دیوان: خداوندیکه در وحدت قدیم است از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از او آنها؛ **انجام:** قصاید خارج از دیوان: حرم آل رسول است ترا جای که هیچ ×× دیوار جای نبود است درین شهره حریم / سخن حجت بر وجه ملامت بشنو ×× تا نمانی بقیامت جری و جور یتیم ... دیوان: که از دست لب دندان ایشان ×× بدندان دست لب باید گزیدن
حاوی یک مقدمه منثور و چند قصیده خارج از دیوان حسب الحکم محمد شاه غازی پادشاه قاجار از اشعار ناصر خسرو علوی (که در دواوین و نسخ معمول متداول نبود) توسط رضا قلی کاتب حضرت سلطانی کتابت شده؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد خوانساری، تا: ۱۲۵۳ق؛ مجدول، کمنددار زرین، با سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای ابره تیماج آلبالویی، ۵۳۶ص، ۱۶ سطر بیت و ۱۹ سطر نثر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۴سم [ف: ۴ - ۱۲۱۷]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۳ق؛ با دیباچه منثور؛ تملک: حسین علی عمید دفتر در ۱۳۳۹؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۲سم [ف: ۲-۳۶۱]

۳۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۶

با سرگذشت شخصی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۲۵۳ق [نشریه: ۵ - ۶۲۹]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۳ ـ ج

خط: شکسته نستعلیق، کا: رضاقلی بن مهدی قلی سرابی، تا: ۱۰ ربیع الاول۱۲۵۴ق، جا: خلج؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی،۲۲۵گ،۱۶سطر(۶×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

۴۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه خواهی که ندرویش مکار ×× و آنچه خواهی که نشنویش مگوی
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن نورالله آشتیانی قمی، تا: ۱۶ شعبان ۱۲۵۴ق، جا: آشتیان؛ در برگ‌های اول شرح احوال و سوانح ایام ناصر خسرو آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۶۲]

۴۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۵۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۸]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۸۶

آغاز: حقیقت احوال او نسباً و حسباً بنگارش رساله که خود نوشته اینست: چنین گوید کمترین خلق ... ناصر ابن خسرو ... آغاز قصاید: برابر؛ **انجام:** همین دستی بداما‌ن تو داریم ×× مروت نیست دامن برکشیدن
شامل قصاید و مقطعاتی است بدون رعایت ترتیب قوافی. این دیوان حاوی مقدمه‌ای به نثر از قول خود شاعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ واقف: ابوالفضل شاهرخی، دی ۱۳۴۵؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۶۴]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** توکل مذهب از اندیشه دورست ×× سر اندیشه را باید بریدن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق، واقف: قائم مقام؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۵۲۷]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همی دستی بداما‌ن تو داریم ×× مروت نیست دامن را کشیدن
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی، تا: ۱۶ شوال ۱۲۵۵ق؛ با شرح حال ناصر خسرو؛ دارای دو سرلوح بسیار زیبا، مجدول؛ کاغذ:

فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۲۹۶]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخوی خوب چو دیبای و چو عنبر شو ×× گر چه در شهر نه بز ازونه عطاری / سخن حکمتی از حجت بپذیری ×× گر تو از طایفه حیدر کراری

گزیده‌ای است از قصاید او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: محرم ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷ص (۷۴-۱۳۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۶۷]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۲۳

آغاز: بسمله، حقیقت احوال، و حسبا و نسبا؛ **انجام:** مروت نیست دامن برکشیدن ...

خط: نستعلیق، کا: آشتیانی، محمد تقی، تا: ۱۲۵۶ق [رایانه]

۴۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا بیک، تا: جمادی الاول ۱۲۵۸ق، در زمان بهمن میرزا؛ مجدول شنگرف و لاجورد [نشریه: ۶ - ۶۴۶]

۴۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۹۰

آغاز: آغاز مقدمه: حقیقت احوال او نسباً ... کمترین خلق الله ناصرالدین ... آغاز دیوان: برابر؛ **انجام:** مروت نیست دامن بر کشیدن ... بپایان رسید.

در آغاز مقدمه ای در شرح حال ناصر خسرو؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی آشتیانی، تا: دوشنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۴۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۷]

۵۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن میرزا محمد حسین منجم، تا: شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۲۵۸ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج شکلاتی، ۲۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۹۶]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۲

آغاز: خداوندی که در وحدت قدیم است از همه اشیاء ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از اوانها؛ **انجام:** تا در صفتیم در مماتیم همه ×× چون رفت صفت همه حیاتیم همه

منتخبی است از اشعار ناصر خسرو، بدین شرح: قصاید مرتب به ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی، قطعات؛، و در آخر یک رباعی آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۷گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۳]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۲۴-۳۷/۱۱۴

آغاز: چنین گوید کمترین خلق الله ناصر بن خسرو بن حارث ... بن علی بن موسی الرضا که در ریعان عمر مشعوف بودم بتحصیل علوم وکمالات تا مشرف شدم ... خداوندی که دروحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه مهدت را ازو انها؛ **انجام:** همه یارتو از بهر تراشند ×× پی لقمه هوا دار تو باشند

با مقدمه منثور و مفصل در شرح حال ناظم؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۳۵۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۹۴۶]

۵۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: برابر

شامل قصاید و مقطعاتی از این شاعر و در حدود ۷۴۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوب، کا: یعقوب بن ابوالحسن، تا: ۱۲۵۸ق، جا: آشتیان؛ با رساله‌ای که در شرح حالات ناصر خسرو می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۷]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ مجدول، محشی لغوی؛ کاغذ: فرنگی سپید، جلد: روغنی، ۲۸۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۰۱]

۵۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۲

آغاز: بسمله. حقیقت احوال او نسباً و حسباً بنگارش رساله ای که خود در وقایع احوال خود نوشته است اینست ... برابر؛ **انجام:** همین دستی بدامان تو داریم ×× مروت نیست دامن برکشیدن

بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۷۰گ، ۲۳-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۵۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۳

آغاز: شرح احوال حکیم ناصر خسرو علوی، و هو ابوالمعین ناصر بن خسرو بن حارث بن علی بن حسن بن محمد بن علی بن محمد بن علی بن موسی الرضا علیه التحیه و الثنا. اصحاب میر و ارباب خبر را در تحقیق حالات وی اقوال است ... دیوان: خداوندی که در قدرت قدیم است از همه اشیاء ×× نه اندر قدرتش کثرت نه محدث را از او آنها مثنوی روشنائی نامه: چرا گوئی زر و لعل و جواهر×× ز خاک و سنگ و آب او کرده ظاهر؛ **انجام:** مقدمه: از قعر گل سیاه تا اوج زحل ×× کردم همه مشکلات عالم را حل / بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل ×× هر بند گشاده شد مگر بند اجل ... دیوان: ما ذات نهاده بر صفاتیم همه ×× عین خرد و سخره ذاتیم همه / تا در صفتیم در مماتیم همه ×× چون رفت صفت همه حیاتیم همه ... نسخه: همه یار تو از بهر تراشند ×× پی لقمه هوادار تو باشند

شامل مقدمه منثور، و دیوان که از قصاید، غزلیات، قطعات، رباعیات، منتخبی از مثنوی روشنایی نامه در خصوص پیدایش چهار عنصر، اصل حیات، حقیقت حال بنی آدم؛ خط: نسخ و نستعلیق عالی، کا: عبدالجواد، تا: ذیحجه ۱۲۶۱ق، بنا به اشاره محمد علی بیک ابن اکرم حاجی بیژن خان؛ مجدول، با کمند کشی زرین، دارای حواشی مذهب مرصع بسیار خوب، دو سرلوح مذهب مرصع عالی؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا

حسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، «عبده عیسی الحسینی مورخ ۱۲۶۳»؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، ۶۳۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۴ – ۱۲۲۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شاه شجاع آنکه شیر شر زه در آهنگ ×× نغنود از بیم نیزه اش به نیستان

گزیده‌ای است از دیوان ناصر خسرو؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالغفار، تا: ۱۲۶۱ق؛ متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳ص (۱–۱۱۳)، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۳ – ۸۲]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** توکل مذهب از اندیشه دور است ×× سر اندیشه را باید بریدن

شامل قصاید و چند قطعه؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم[ف:۹–۱۶۶]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۹

آغاز: برابر

حاوی قصاید و مقطعات مرتب بر حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق سر خوش، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۳۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۲۲۸]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** روزت همه فرخنده و نوروز مبارك ×× هر روز بدیدار تو نوروز جهان را

شامل: قصاید و قطعات (۱–۳۸۱) ۵۷۰۰ بیت است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالغفار، تا: ۱۲۶۲ق، برای بهمن میرزا؛ با دو قصیده در مدح بهمن میرزا، مجدول، با کمند، با سرلوح مذهب مرصع؛ تملك: امیر فیروز کوهی؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۳۸۶ص، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم[ف:۸–۲۰۱]

۶۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۶

با سرگذشت او از سفرنامه او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۲۶۳ق [نشریه: ۲ – ۷۸]

۶۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۳۶/۱

با دیباچه رضا قلی خان هدایت در سرگذشت او ساخته ۱۲۶۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [نشریه: ۲ – ۹۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۱

آغاز: حکیم ناصر خسرو علوی حقیقت احوالش حسبا و نسبا بنگارش رساله‌ای؛ **انجام:** کی شدستی نفس من بر پشت حکمت ها سوار ×× گر نه ممدوحم سوار دلدل شهباستی

شامل مقدمه نثر در شرح حال ناصر خسرو، قصاید و قطعات، ۵۷۰۰ بیت؛ خط: شکسته خفی خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۴۵۴ص، ۱۷ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۸ – ۲۰۳]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۳

آغاز: چنین گوید کمترین خلق الله ناصر بن خسرو بن؛ **انجام:** آنچه نخواهی که نه رویش مکار و آنچه نخواهی که بشویش مگوی (کذا)

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد خوشنویس خوانساری، تا: محرم ۱۲۶۵ق؛ با دو سرلوح، مجدول، محشی لغوی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: روغنی، ۲۹۳گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۷/۳)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۲۶]

۶۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۲۴۲

آغاز: چنین گوید کمترین خلق الله ناصر بن خسرو بن حارث ... که در ریعان عمر مشعوق بودم به تحصیل. خداوندی که در وحدت قدیم است از همه اشیاء ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازو انها؛ **انجام:** آنچه نخواهی که نه رویش مکار ×× و آنچه نخواهی که بشویش مگوی

قصاید به ترتیب تهجی و قطعات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن محمد حسن خوانساری خوشنویس، تا: ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ مجدول، با کمند زرین رنگین، با دیباچه‌ای گرفته از آتشکده آذر؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۲۹۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۳۳/۶سم [ف: ۲ – ۳۶۱]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۶

آغاز: حقیقت احوال او نسباً و حسباً بنگارش رساله یی که خود در وقایع و احوال خود نوشته اینست؛ **انجام:** بدم بد را نباید آفریدن

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی آشتیانی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ مجدول به شنگرف و لاجورد؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۲گ، ۲۳ سطر (۷/۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۶سم [ف: ۷ – ۵۲۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۹۹]

۶۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۷۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچه خواهی که ندرویش مکار ×× وآنچه خواهی که نشنویش مگوی

شامل قصاید، قطعات، و چند رباعی؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد حسین آشتیانی قمی، تا: ۱۲۶۶ق؛ محشی لغوی، مجدول، با کمند کشی، با یك سرلوح مذهب متوسط؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم سبز، ۳۶۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۲۱]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۱

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بن ملا حسن خوانساری مشهور به خوشنویس، تا: جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ مجدول، با کمند زرین تحریری، محشی لغوی؛ تملك: محمد بن کاظم بروجردی که کتاب را از شیخ باقر عرب در مسجد شاه خریده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۸ – ۲۵۱]

۶۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۴۸

آغاز: بسمله. این مختصریست در بیان احوال سید الحکماء و سید الشعرا حجة الحق و هو ابوالمعین ناصر بن خسرو بن حارث بن علی بن حسن بن محمد بن علی بن محمد بن علی بن موسی الرضا علیه التحیه ... خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیاء ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از او آنها؛ **انجام:** آنچه خواهی که ندرویش مکار ×× وآنچه خواهی که نشنویش مگوی

شامل مقدمه منثور، قصاید، قطعات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۶۸ق؛ محشی لغوی، مجدول، با کمندکشی اکلیل و جوهری، سرآغاز قصاید یک سرلوح؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: مقوای روغنی بوم گلی، ۵۷۲ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۲۳]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱-فیروز

آغاز: آغاز مقدمه: چنین گوید کمترین خلق الله ناصر خسرو بن حارث؛ **انجام:** پایان مقدمه: و گفتم از ناصر در هر چیزی حیله کردی مگر در موت و همانا آورده است ازین معنی رباعی: از قعر گل سیاه تا اوج زحل ×× کردم همه مشکلات عالم را حل / بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل ×× هر بند گشاده شد مگر بند اجل الحمد لله الذی له الملک الدائم ... و صلی الله علی سید الاولین.

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، کا: محمد خوانساری پسر آخوند ملا حسن خوش نویس، تا: ۱۲۶۹ق؛ دارای دو سرلوح، با سر گذشت منسوبه به ناصر خسرو و پس از آن سر گذشت ناصر خسرو به قلم تقی الدین حسینی صاحب عرفات العاشقین (که متضمن ترجمه رساله الندامه فی زاد القیامه - همان سر گذشت منسوب - نیز هست و با وصایای او به خطاب به برادرش خاتمه می‌پذیرد)، محشی لغوی، مجدول؛ تملک: عبدالعلی میرزا معتمد الدوله عبدی (پسر فرهاد میرزا)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷۹ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۱۰۲]

۷۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۷

خط: نستعلیق، کا: محمود آقاسی بن میرزا محمد انصاری، تا: ۱۲۶۹ق [نشریه: ۶ - ۵۹۴]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵

خط: نستعلیق زیبا، کا: حافظ ابن عبدالکریم کرمانی، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۲۷۱ق، برای سردار حسنخان حاکم یزد و کرمان؛ یکی از ادیبان به نام علی نائینی در تاریخ ۳ شوال ۱۳۰۲ آن را با چند نسخه برابر و تصحیح نموده، در برخی جاها نسبت چکامه‌ای را به ناصر تکذیب و آن را به شاعر دیگر نسبت داده، نویسنده در پایان نسخه چکامه‌ای به قافیه ها در ستایش ناصرالدین شاه و هفت بیت مثنوی در ستایش حسنخان یاد شده (در ۴۵۰ تا ۴۵۲) نوشته و (در ۴۵۱ر) می‌گوید «لمحرره داعی الدولة فائز» و شاید فائز دشتستانی (۱۲۵۰-۱۳۳۰) باشد، محشی لغوی، مجدول، دارای دو سرلوح، با سرگذشت منسوب به ناصر خسرو؛ تملک: تیمور تاش؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: روغنی زمینه سبز، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۲ - ۷۳]

۷۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰/۲

آغاز: خدایا عرض و طول عالمی را ×× توانی در دل مور آفرین / هر آن تخمی که دهقانی بکارد ×× زمین و آسمان او را بچیدن؛ **انجام:** ندارد کس از این دریا امیدی ×× بامید خودش خواهد رسیدن

مثنوی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ابن ملا سلطانعلی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: بروجرد مدرسه شاهزاده؛ ۴گ (۴۳ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۳]

۷۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۷

آغاز: خداوندی که دروحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را از وانها / چه گوئی از چه عالم پدید آورد از اول ×× که نه مادت بدو صورت نه بالا بود و نه پهنا؛ **انجام:** آنچه نخواهی که ندرویش مکار ×× آنچه نخواهی که بشویش مگوی

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: عبدالکریم گرگانی، تا: جمادی الاول ۱۲۸۰ق، به دستور شاهزاده نواب: عزالدوله عبدالصمد میرزا در زمانی که در شمیران بوده با مهر «عزالدوله ۱۲۸۳» (مربع) و «عزالدوله۱۲۷۸{ظ}» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۹۶]

۷۵. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۱۵/۲

آغاز: همه جور من از بلغاریان است ×× که اندر آهم همی باید کشیدن / گنه بلغاریان نیز هم نیست ×× بگویم گر تو بتوانی شنیدن

قصیده؛ کا: احمد بن ملا علی، تا: سلخ ذیقعده ۱۲۸۲ق؛ ۳ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۳۳سم [ف: - ۲۲۴]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدندان دست و لب باید گزیدن

خط: نسخ خوش، کا: غلامعلی بن محمد نایینی، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۸۳ق، به فرموده میرزا محمد حسن خان؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج ارغوانی، ۲۶۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۷)، اندازه: ۱۴/۲×۲۲سم [ف: ۷ - ۵۲۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

۷۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از بهر چه دوری سپس جفتی ×× کو روز و شب همی ز تو بگریزد

خط: نسخ و نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ناتمام؛ در ظهر صفحه آخر به خط شکسته نستعلیق یادداشتی است بدین شرح «هو، این کتاب دیوان ناصر خسرو علوی از خطوط مرحوم میرزا ابوالحسن منشی است که از فحول نویسندگان زمان خویش بوده و الحق بمقامی رفیع و جایگاهی منیع خط را رسانیده بود در سنه هزار و

دویست و هفتاد و دو مرد و دار فانی را ... نمود. حررها ابوالفضل الشافعی فیسنه ۱۲۸۴.»، مجدول، کمند دار زرین؛ کاغذ: ترمه کشیده، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۳۹۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۴ – ۱۲۲۸]

۷۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۵/۷

آغاز: ای رخت آفتاب کشور دل؛ **انجام:** جمله کاینات سایه او است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ رمضان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۸ص (۳۴۸-۳۵۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۳۸]

۷۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کر کی تو که بی نفع وبی خنج ولیکن ×× خود روز وشب اندر طلب نفعی وخنجی / همسایه ی فایده گر باید ما را ×× همسایه نیک است با فرنجه فرنجی.

دارای دو بخش: اصل دیوان که ۱۷۱ برگ است و ملحقات که به فرمایش مستشار الملک استنساخ شده و شروع آن: «خداوندی که در وحدت قدیم است ازهمه اشیاء ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث زین همه تنها»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن میرزا حسن خان کرکانی، تا محرم ۱۲۸۷ق، جا: تبریز، کاتب ملحقات: محمد اسماعیل بن میرزا حسنخان، تا: جمادی الاول ۱۳۰۵ق، به سفارش و دستور مستشار الملک؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف مخ: ۲ – ۹۵۴]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۱۱

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۹۹ر-۲۰۳پ) [ف: ۳۷ – ۲۵۴]

۸۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۷۴/۶ر

ترجیع‌بند ناصر خسرو ؛ خط: نستعلیق، کا: ملا علی جان گویا، تا: ۱۳۰۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۱۹]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲

در این سفینه اشعاری هست که نخستین مورد آن اشعاری است منسوب به او در صفحه ۳۴ با درون‌مایه‌های خیامی که در نسخه‌های کهنه دیوان او نیست: «خدایا راست گویم فتنه از توست ×× ولی از ترس نتوانم چخیدن / لب و دندان ترکان ختا را ×× به این خوبی نبایست آفریدن» (۶ بیت) و شعری دیگر با سرآغاز: «بار خدایا اگر ز روی خدایی ×× طینت انسان همه جمیل سرشتی / طلعت رومی و چهره حبشی را ×× آلت خوبی چه بود و علت زشتی» (۶ بیت). در صفحه ۲۲۳ هم قطعه معروف «روزی ز سر سنگ عقابی به هوا خاست» (با املای «خواست») دیده می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۴ و ۲۲۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۱]

۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۱

آغاز: الهی عرض و طول عالمی را ×× توانی در دل مور آفریدن

قصیده؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲ص (۱۸۵-۱۸۶)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۹۴]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نعمت دنیا و نعمت خواره بین ×× آنش نعمت اینش نعمت خوارگان

شامل قصاید بوده و از ابتدا ۸ بیتی با مقایسه با نسخه چاپی حذف شده؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، کا: میرزا سید علی خان نصیر لشکر، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۹سم [ف: ۱۷ – ۲۴۵]

۸۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۲۲

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی منشی تویسرکانی، تا: رمضان ۱۳۰۸ق؛ با سرلوح، آراسته و زرین؛ جلد: روغنی، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۶]

۸۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۷

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی منشی تویسرکانی، تا: رمضان ۱۳۰۸ق؛ مجدول؛ جلد: روغنی آراسته ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۶]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴۹/۲

ترجیعات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حبیب الله همدانی، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۳گ (۳۴ر-۳۶ر) [ف: ۱۷ – ۱۹۰]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۲

آغاز: مقدمه: بسمله، حقیقت احوال او حسبا و نسبا به نگارش رساله خود در وقایع احوال خود نوشته اینست ... آغاز دیوان: برابر؛ **انجام:** مقدمه: این است رساله که حکیم ناصر خسرو علوی بر احوال خود نوشته بود و السلام. انجام: همین دستی به دامان تو داریم ×× مروت نیست دامن برکشیدن

شامل مقدمه و ۱۴ صفحه و شرح حال منقول از تذکره آذر و قصاید و مقطعات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم کوهینی تفرشی، تا: رجب ۱۳۱۳ق؛ کاتب در انتهای نسخه نوشته: «چون این کتاب حکیم ناصرخسرو علوی اول و آخری نداشت بنده کمترین به اتمام آن کوشیدم و اول و آخری از برای او نوشتم که اهل معنی در خواندن و مطالبه او بی فیض نباشند»؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۰۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۴۴]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۵

آغاز: بسمله،خداوندیکه در وحدت قدیمست بر همه اشیاء ×× نه اندر وحدتش کثرت نه محدث را ازو انهاء ... در تاریخ تولد و شرح حال خود گوید؛ **انجام:** چو انشا کردم این کتب مطهر ×× گشادم بردل اهل سخن در / منیر روشنای نامه نامش ×× خرد را روشنائی از کلامش

قصاید و متفاوت با دیگر نسخ؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۸ رجب ۱۳۳۲ق؛ مصحح، محشی لغوی، در دو برگ اول به نقل

از کتاب «آثار البلاد و اخبار العباد» که به عربی است، درباره «یمکان» که در آن آثار عجیبی از بناهای ناصر خسرو هست، مطلبی آورده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۰۳]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۷

آغاز: بسمله. ای گنبد گردنده بی روزن خضرا ×× با قامت فر توتی و با قوت برنا؛ **انجام:** ز شر نفس و غوغای شیاطین ×× اغثنی یا غیاث المستغیثین ... حرره مصححه نصرالله التقوی فی ربیع المولود عام التاسع و الثلاثین و ثلاثمائة بعد الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها الاف الثنا و التحیة.

این همان نسخه کامل و مصحح مرحوم حاج سید نصرالله تقوی است که در ۱۳۰۴ش به کوشش آقای مجتبی مینوی و مقدمه سید حسن تقی زاده و حواشی مرحوم دهخدا در تهران به چاپ رسیده. ترتیب قصاید و قطعات مطابق نسخه چاپی است به انضمام روشنایی نامه و خاتمه‌ای از مصحح به مانند چاپی؛ خط: نسخ، کا: حاج سید نصرالله تقوی، تا: ۱۳۳۹ق؛ دارای سه سرلوح زیبا، مجدول، با کمند مشکی؛ مهر: مصحح «حاج سید نصرالله التقوی»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰گ، ۶۸۰ ص، ۱۸سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۶۹]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۵

آغاز: ای گنبد گردنده بی روزن خضرا ×× با قامت فرتوتی و با قوت برنا؛ **انجام:** ز شر نفس و غوغای شیاطین ×× اغثنی یا غیاث المستغیثین

شامل: فهرست قصاید، قصاید، قطعات، مثنوی روشنایی‌نامه؛ خط: نسخ خفی خوش، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۹ق، برای حکیم الملک؛ از روی نسخه حاج سید نصرالله تقوی، دو صفحه آخر شرحی است که حاج سید نصرالله درباره تصحیح نسخه نوشته بوده و کاتب نقل کرده، مجدول، با کمند زر و الوان، با سه سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۵۶۱ص، ۲۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۸ - ۲۰۵]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۹۳/۲

آغاز: بسمله. بحر هزج مثمن احزب مکفوف محذوف: مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن. ای گنبد گردنده بیرو زن خضرا ×× با قامت فرتوتی و با قوت برنا؛ **انجام:** آن کو بعقل جور و جفا جوید و بلا ×× بیشک در این عطاش کمان خطا شده است / او را بدان که دیو حسد را مطیع گشت ×× حکمت سفه شده است و سعادت شقا شده است.

خط: نستعلیق، کا: عماد الکتاب، تا: جمادی الثانی ۱۳۴۳ق؛ افتادگی: انجام؛ با دیباچه‌ای به نثر از سید نصرالله تقوی مورخ ربیع الاول ۱۳۳۹ و پیش از عماد الکتاب کتاب‌هایی که نسخه‌برداری کرده نام برده است (۱۳۱ر-۱۳۲ر)؛ محشی با نشانه «نصرالله تقوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۱۳۱ر-۱۷۲پ)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۹۲]

۹۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۰۳/۲-ف

نسخه اصل: لنینگراد C1702؛ خط: نستعلیق، کا: سید شاه‌زاده محمد پسر سید فرخ شاه، تا: ۱۳۴۵ق؛ از نسخه خلیفه محمد شاه پسر شاه دولت دست نویس سید فرخ شاه، ص ۲۰۸ فهرست. [فیلمها ف: ۳ - ۱۵]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۷۰

آغاز: بسمله. زندان تو آمد بسزا این تن و زندان ×× زیبا نشود گر چه بپوشند بدیبا؛ **انجام:** در این گنج را بر تو گشادم ×× کلید گنج در دست تو دادم

گزیده‌ای از قصاید، مقطعات و روشنایی‌نامه اوست. روی هم نزدیک ۲۶۰۰ بیت؛ خط: ثلث، کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۶۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه و سرخ، ۹۲گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۱۷۸]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بدندان دست و لب باید گزیدن.

شامل قصاید و قطعات ۵۶۰۰ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۶۹گ (۳۷۶-۴۴۵)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸ - ۴۳۳]

۹۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۱ حکمت

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۶۲]

۹۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ(۸۳-۸۸)،۱۲سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۰۳۴]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۹/۳

آغاز: خدایا عرض و طول عالمی را ×× توانی در دل موری کشیدن

مثنوی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، زیتونی ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۳۹۲]

۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱-ف

با فهرست قصاید و با اشاره به شماره صفحات؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۶]

۱۰۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۵

آغاز: خداوندی که در وحدت قدیمست از همه اشیا ×× نه اندر وحدتش کثرت نخ محدثرا از او مبدا؛ **انجام:** آنچه گوئی که ندرویش مکار ×× و انچه خواهی که نشنویش مگوی

خط: نستعلیق، کا: محمود، بی‌تا؛ نسخه نفیس و کهن است؛ مهر: «یا امام حسین»؛ جلد: چرمی، ۲۸۶گ، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۶۷۳]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۶

آغاز: با تیغ مرتضی دم چون و چرا مزن ×× خود را ز جهل بردم تیغ خدا مزن

مثنوی در مدح حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۹۰پ-۳۰۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۷]

۱۰۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۸۵بخش۳

بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتهای مجتبی مینوی در کنار صفحات و نسخه ای است که به چاپخانه فرستاده شده بوده [ف: ۱۵۶]

۱۰۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۹۱-۱۹۷بخش۳

نسخه اصل: مجلس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴۸ص [ف: ۱۲۳]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۴گ، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۸سم [رایانه]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۴گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۴سم [رایانه]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۶گ، اندازه: ۱۲/۹×۲۰سم [رایانه]

۱۰۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۰گ، اندازه: ۱۴×۲۲/۷سم [رایانه]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۱۸گ، اندازه: ۱۵×۲۴/۸سم [رایانه]

۱۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۱۷ص، اندازه: ۱۴/۸×۲۰سم [رایانه]

← دیوان ناصر علی سرهندی ≻ دیوان ناصر علی سهرندی

● دیوان ناصر علی سهرندی / شعر / فارسی

d.-e nāser ʻalī-ye sahrandī

سهرندی، ناصر علی، ۱۰۴۸ - ۱۱۰۸ قمری

sahrandī, nāser ʻalī (1639 - 1697)

چاپ: هند، سنگی، وزیری، بدون تاریخ، ۱۱۲+۴صص

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱۳

آغاز: معنی سیراب نتوان بست در الفاظ سست ×× این گهر از پنبه بیرون میتراود همچو آب / دشمنش در بحر رحمت هم ز عصیان پاک نیست ×× تیرگی بر چهره آتش فزون گردد ز آب؛ **انجام:** ای قلندر خود بهر صورت هویدا می‌شوی ×× نام هر کس برده ام دیدم تو پیدا می‌شوی

از ناصرعلی با تخلص «علی» و «ناصرعلی» و غزل است و رباعی و فرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۶)، اندازه: ۷×۱۳سم[ف:۱۳-۳۳۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۷

آغاز: زهی پیچیده در موج شکر خند تو مشربها ×× برنگ گل گریبان چاک سودای تو مذهبها / چو وحشی میر مداز کلبه من نور کوکبها ×× چراغم دیده آهو شد از تاریکی شبها؛ **انجام:** دیدیم جهان و هر چه بود اندر وی ×× با کف نشوی حریف جز ساغر و می/ چون گرمی و سردی عزیزان جهان ×× خورشید تموز باشد و سایه دی

گویا از ناصر علی و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی با تخلص علی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تریاکی، ۵۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۹/۲

منتخب دیوان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۸۱۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۱۵۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵ص (۷۳۱-۷۷۵)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۵]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۲۴-۱۵/۶۴

آغاز: محبت جاده ای دارد نهان در خلوت دلها ×× چو تار سجه گم گردید این ره زیر منزلها / تو چون ساقی سوی در وتک طرفی نمی‌ماند ×× به قدر بحر باشد وسعت آغوش ساحلها؛ **انجام:** هرچند که دل رمیده باشی ×× خود را به خدا ندیده باشی / جز عکس تو جلوه بر نتابد ×× در آینه ... دیده باشی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول شنگرف دو ستونی؛ جلد: گالینگور نارنجی، ۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۴۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳

خط: نستعلیق، کا: لکهچند قرم ناکر بیکر احمد آبادی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۱۳ (=۱۰۱۳ یا ۱۱۰۳)؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۵۰گ، ۱۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۴۷]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۱۳

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸/۸-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: زمان رضا قلی خان بهار؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۵]

● دیوان ناصری / شعر / فارسی

d.-e nāserī

انصاری، علیرضا خان بن مصطفی خان

ansārī, ‘alī-rezā xān ebn-e mostafā xān

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. دیوان ناصری. قم و شمر فی قتل من و افاکا ×× و تعجل و امنن علیه بذاکا؛ **انجام:** یک عمر دعای تو بود ورد زبانم ×× یکروز خلاصم کن ازین قرض و از این بند / گرش التفات باشد ز شهنشه جوانبخت ×× می‌روشن است او را که همیشه مست دارد

مشتمل است بر یک قصیده به زبان عربی، غزلیات، قطعات، یک مثنوی کوتاه، چند غزل در مدح ناصر الدین شاه به زبان فارسی به مطلع: «ای دیده از جمال تو روشن دل از تو شاد ×× آه از تو آه هیچ نیازی مرا بیاد»، با اینکه نام کاتب معلوم نیست ولی چنین به نظر می‌رسد که نویسنده کتاب (به علت قصیده فوق) همان ناظم اشعار است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ مجدول مذهب، کمنددار زرین، محشی لغوی؛ مهر: مشیر السلطنه؛ کاغذ: قطعه اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۴۳ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۴/۷سم [ف: ۴ - ۱۲۳۲]

● **دیوان ناصری** / شعر / فارسی

d.-e nāserī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۷

آغاز: امشب که من از چشم نکویت مستم ×× باشد سر زلف مشکبویت دستم؛ **انجام:** ناصری را غم هجر تو چنین لال نمود.

از شاعران معاصر مظفرالدین شاه و از مریدان حیران علی شاه در رباعیات خود از وی به عنوان «پیر طریقت» و «پیر فقرا» یاد می‌کند و با شاعری دیگر با تخلص «مجذوب»، میرزا رضا قلی خان مشرف قورخانه کرمانشاه، مصاحب و همراه بوده است. غزل و قصیده‌ای از ایشان در دیوان آمده و نامش با عناوین مختلف، در اشعار ذکر شده است، شامل غزلیات و قصاید و رباعیات و مقطعات است. تضمین غزلیات حافظ در مدح حضرت علی (ع)، در سوک شهادت امام حسین (ع)، در هجو الله باشی نواب جلال الدوله در شیراز، خطاب به رضا خان پیشخدمت صمصام الدوله، قصیده ای از مجذوب در مدح عباسقلی خان سرتیپ توپخانه کرمانشاه، قطعه در مدح حسام الملک امیر تومان، قصیده در مدح میرزا بزرگ خان مدیر دفتر خانه مبارکه بدین مضمون که: «هشت سال در خدمت ایشان بوده و حدود یک سال از وی بی خبر است» و همچنین مستمری و حکم کرمانشاه و کردستان را که قرار بوده به نام ایشان بنویسد نرسیده است. در هجو میرزا علی اکبر کردستانی مشهور به «وقایع نگار» و غیره می‌باشد. [دیوانی به نام «دیوان ناصری انصاری» از میرزا مصطفی خان مؤتمن الدوله پسر میرزا سعید خان از مستوفیان قاجار (زاده ۱۲۶۳- زنده در ۱۳۲۴ق) در فهرست دانشگاه، ج۱۲، ص ۲۵۶۵ معرفی شده که از لحاظ مضمون شبیه است و ممکن است همین دیوان باشد.]؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی و نخودی، ۶۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۶]

● **دیوان ناصری انصاری** / شعر / فارسی

d.-e nāserī-ye ansārī

ناصری انصاری، مصطفی بن سعید، ق۱۴ شمسی

nāserī ansārī, mostafā ebn-e sa‘īd (- 20c)

[الذریعه ۱۱۵۸/۹ انصاری کرمانی؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۴/۳؛ دنا ۴۱۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۵

آغاز: رباعیات ناصر انصاری رحمه الله: مسیو تو ز پور من کناره فرما ×× میترس زا شکنجه و حبس و سرما / بس کن تو رفاقت و ره آمد و شد ×× رحمی بخودت نما و خیری برما؛ **انجام:** ظلم بی انتها بما تا کی ×× نیست طاقت بلای ناخن وی

نزدیک دو هزار بیت قصیده و غزل و رباعی و مثنوی و مفردات و مقطعات و با اشاره به پاره‌ای از وقایع تاریخی عصر خود و هجو و مرثیه با سرگذشتی از او و پسرش میرزا علی رضاخان در شش برگ به اندازه بزرگتر از خود نسخه چسبیده و پیوسته به آن؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۷سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۶۵]

● **دیوان ناصری بخاری** / شعر / فارسی

d.-e nāserī-ye boxārī

ناصری بخاری

nāserī boxārī

[دنا ۴۱۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۶

اسکندر و داراست (۳پ-۱۲پ) و اندرز خسروان (۱۴پ-۱۹ر) هر دو به نظم با دیباچه منثور در دومی به فارسی سره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۱گ، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

● **دیوان ناصری قاجار** / شعر / فارسی

d.-e nāserī-ye qājār

قاجار، اصلان خان، ق۱۳ قمری

qājār, aslān xān (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۸۷

آغاز: سنبل مشکین بود بر لاله احمر ترا ×× بر صنوبر ماه و بر مه نافه اذفر ترا؛ **انجام:** ملک ملک گیر ناصر الدین ×× که ولیعهد شاه دادگر است

در عنوان اشعار وی نوشته: «ناصری قاجار، اسمش امیر اصلانخان ملقب به لقب عمیدالملک معاصر ناصر الدین شاه» که لابد تخلصش را هم از نام ناصر الدین شاه گرفته است. وصف او را هدایت در مجمع الفصحا آورده است. گویا وی را باید از وابستگان به دستگاه ناصری از همان عهد ولایتعهدی در تبریز به حساب آورد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون،تا:آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۷۶-۶۷۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۷۱]

● دیوان ناطق / شعر / فارسی

d.-e nāteq

ناطق، ق۱۲ قمری

nāteq (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹ سرود

از ناطق جد مادری تیمسار غلامحسین سرود.در حاشیه اشعاری از دیگر شاعران نیز آورده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ در متن و حواشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۴۱]

● دیوان ناطق اصفهانی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e nāteq-e esfahānī

ناطق اصفهانی، محمد صادق، - ۱۲۳۵ ؟ قمری

nāteq-e esfahānī, mohammad sādeq (- 1820)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۶۴/۳؛ فرهنگ سخنوران ۵۸۹؛ الذریعه ۱۱۵۸/۹؛ دنا ۴۱۲/۵]

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: بسمله. قصیده تمام تاریخ بجهت اتمام زر اندود قبه منوره؛ **انجام:** عشرت و شور و شعف با تو و احفادت یار ×× محنت و سوک و اسف از تو و اولادت دور

با تصرفات و اصطلاحات خود شاعر. جمعاً شامل ۳۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۸×۱۸/۲سم [نشریه: ۶ - ۸۲]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۵۸

آغاز: قصیده تمام تاریخ بجهة اتمام زر اندود قبه منوره حضرت معصومه سلام الله علیها؛ **انجام:** عشرت و سور و شعف با تو و احفادت یار ×× محنت و سوک و اسف از تو و اولادت دور

مجموعه اشعاری است که مقداری در مدح امیرالمؤمنین (ع) و یک قصیده معجزیه در مدح حضرت معصومه (س) و بقیه در مدح فتحعلیشاه و وزرای او و ابنیه جدید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بعضی به خط ناظم و بعضی تصحیح او؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۴سطر، اندازه:۱۳/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۱۳۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۴۷

قصیده در تاریخ قبه معصومه (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: حدود ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۹۶ر-۹۸ر) [مختصر ف: - ۶۱۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۶

معجزیه. قصیده‌ای است در بیان اتمام مدرسه فتح علیشاه به تاریخ ۱۲۲۳ق؛ ۱گ (۱۲۱ر-۱۲۱پ) [مختصر ف: - ۷۷۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۳

آغاز: چو روی لاله رخان شد شگفته لاله ستان ×× ز دست لاله رخان می‌برنگ لاله ستان ...؛ رساله: احدیت عبارت است از ملاحظه ذات؛ **انجام:** دار امید که عذریم اوله قبول ×× اولمیه بیله جرم ایله مسول؛ رساله: یقین عارت از اعتقادی جازم ثابت مطابق واقع ... یا در غیر اینها این است آخر آنچه مذکور شد از مجملی از معانی اصطلاحات اهل تحقیق.

با رساله اصطلاحات صوفیان گویا از خود او از «احدیت» تا «یقین»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۷]

● دیوان ناطق بروجردی / شعر / فارسی

d.-e nāteq-e borūjerdī

ناطق بروجردی، ق۱۳ قمری

nāteq-e borūjerdī (- 19c)

[دنا ۴۱۲/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۸۹

آغاز: در معراج حضرت نبوی عرض شد: شبی بد روح پرور نکهتش همچون دم عیسی ×× شبی بد نور افشان اخترش همچون کف موسی؛ **انجام:** آتش عیان شقایق از رخ براغ ×× ز آتش چهره گل فکنده آتش بباغ / ... افروخته دو چشم نرگس چراغ ×× نموده لاله جبین ز آتش حجر داغ / ... درخت باغ زاغ ×× چو گشت آتش فشان ز گل ... عبقری

کلیات اشعار شاعر با تخلص «ناطق» است. این نسخه شامل قصاید و غزلیات وی می‌باشد. در آغاز نسخه در معرفی شاعر چنین نوشته: نسخه حاضر که به وسیله آن به شناسایی و آشنایی با شاعر نائل می‌شویم ۱۹۰ برگ، و قریب ۵۷۰۰ بیت و غزلیات به حروف تهجی از الف تا یاء مرتب شده‌اند. شرح حال شاعر در تذکره‌های عصری مانند مجمع الفصحاء نیامده و فقط به وسیله همین اوراق و محتویات آن روشن می‌شود که زمان تقریبی حیاتش از اواسط عصر ناصرالدین شاه تا اوایل سلطنت محمد علی شاه بوده است.

به طوری که از اشعار دیوان حاضر به دست می‌آید مولانا ناطق صاحب طبع و قریحه شیوا و در انسجام لفظ و معنی بسیار توانا بوده و علاوه بر مراثی و مدایحی که درباره حضرت رسول و ائمه طاهرین به مناسبت تولد و اعیاد مذهبی سروده و در نهایت فصاحت و بلاغت می‌باشند. قصایدی در مدح صدور و وزرا و امرا گفته که حکایت از بعضی وقایع تاریخی و اتفاقات روزمره دارد. همچنین چندین نفر از علما و مجتهدین بزرگ تهران و بروجرد را مدح کرده که به شناسایی آنان کمک می‌کند و در واقع تذکره مستند و مفیدی است. در این دیوان ۱۵۶ قصیده است که چند مسمط و مستزاد و ترجیع‌بند و ترکیب‌بند جزو آنهاست؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۵ - ۳۷۳]

● **دیوان ناطق کوهپایه ای** / شعر / فارسی

d.-e nāteq-e kūhpāye-ī

ناطق کوهپایه ای، زمان، ق۱۱ قمری

nāteq-e kūhpāye-ī, zamān (- 17c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۶۵/۳؛ دنا ۴۱۲/۵؛ الذریعه ۱۱۶۰/۹؛ نصرآبادی ۴۰۴؛ آتشکده ۲۰۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۴/۱

قصیده و غزل و رباعی است نزدیک به ۲۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی، ۵گ (۸-۱۳)، ۱۷ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۲۲۶۴]

● **دیوان ناظر** / شعر / فارسی

d.-e nāzer

ناظر مازندرانی، طاهر، ق۱۳ قمری

nāzer-e māzandarānī, tāher (- 19c)

[الذریعه ۱۱۶۱/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۰؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۵/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۱۱

آغاز: ای بتو محتاج هر ضعیف و توانا ×× در همه اسرار نیست غیر تو دانا؛ **انجام:** باشد ثمر مهر جفا در همه عالم ×× ای کاش که ناظر به دل این تخم نکشتی

غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ مهر: غلام علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۴سم [ف: ۲ - ۳۶۲]

● **دیوان ناظر کازرونی** / شعر / فارسی

d.-e nāzer-e kāzerūnī

ناظر کازرونی، عبدالحسین، ق۱۲ قمری

nāzer-e kāzerūnī, ‘abd-ol-hoseyn (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۶۷/۱

شعر؛خط:شکسته نستعلیق چلیپا،بی‌کا،بی‌تا؛۶ص[فیلمها ف:۲- ۲۱۸]

● **دیوان ناظم** / شعر / فارسی

d.-e nāzem

[الذریعة ۱۱۶۱/۹ و ۱۱۶۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۵/۳؛ دنا ۴۱۲/۵]

معلوم نیست کدام ناظم است:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۴۱

آغاز: ز انگشتم شمیم غنچه فردوس می‌آید ×× نمیدانم سحر بند گریبان که وا کردم؛ **انجام:** ندیدم در جهان راحت من بیخانمان ناظم ×× دمی آبی که همچون ابر خوردم گریه ها کردم

از: ناظم (؟). چندین شاعر با این تخلص هست که معلوم نشد کدام مورد می‌تواند باشد. از او در حاشیه یکی از برگ‌های نسخه نیز شعر بود؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۵۹ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۲]

۲. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۴۹/۱

آغاز: الهی انت شاه بی نیازی ×× انت هر بیچاره را چاره سازی؛

انجام: ای سر سرکرده خیل رسل ×× پیشوای جمله سالار کل

مشتمل بر اشعاری در مناجات با باریتعالی و تاریخ پیامبر اکرم (ص)، چند تن به نام ناظم معرفی شده‌اند که معلوم نشد شاعر مجموعه حاضر کدام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: - ۹۰]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان ناظم هروی** / شعر / فارسی

d.-e nāzem-e heravī

ناظم هروی، فرخ حسین، ۱۰۱۶ - ۱۰۸۳ ؟ قمری

nāzem-e heravī, farrox hoseyn (1608 - 1673)

از ملافرخ حسین ناظم هروی پسر رضایی سبزواری از شعرای قرن یازدهم که در خدمت عباسقلی خان بن حسنخان شاملو حاکم هرات بسر می‌برده است.

[دنا ۴۱۲/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۵/۳؛ الذریعه ۱۱۶۳/۹؛ تذکره نصرآبادی ۳۳۰ و ۵۴۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۴۶

آغاز: دل بجوش آمد و از دیده خونبارم ریخت ×× شعله ... بر گل دستارم ریخت؛ **انجام:** زگلبرگ لفظش صلاح تو ظاهر ×× چو عکس سکندر زروی سجنجل

مشتمل است بر قصایدی در مناقب ائمه اثناعشر و غزلیات به

ترتیب قوافی از الف تا یاء و رباعیات و یک ترجیع‌بند در اقتفای سعدی، در وصف هرات آورده: «خراسان هرچه خاطر خواه دارد ×× که از شاه خراسان جاه دارد / هرات ما تعالی الله زهی شان ×× که از شان سپهر اکراه دارد / بخاکش هر که چشمی آب داده ×× بچشم از موج کوثر کاه دارد / نسیم مصر و بوی پیرهن چیست ×× هوای شسته گازرگاه دارد / ز پیران هری ناظم فزونتر ×× امید از خواجه عبدالله دارد»، جمعاً در حدود چهار هزار و چهارصد بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و هامش؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۹۶گ، اندازه: ۱۲×۱۷/۴سم [ف: ۷ – ۵۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: آسیای میانه شهر سمرقند یا بخارا؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۱۸]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۲فرخ

آغاز: عشق ناظم شد چو دیوان دل آگاه را ×× اعتبار مد بسم الله بخشید آه را

شامل غزلیات، قصاید در مناقب ائمه اطهار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح زمینه طلا، مجدول مذهب؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین ابن فتحعلی محمد» (بادامی)؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۸۹]

● دیوان نافعای قمی / شعر / فارسی

d.-e nāfe‘ā-ye qomī

نافعای قمی، ق۱۱ قمری

nāfe‘ā-ye qomī (- 17c)

[دنا ۴۱۳/۵؛ الذریعة ۱۱۶۴/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۶/۵۷

آغاز: شنیدم روزی از معنی طرازی ×× بدیوان سخن دیباچه سازی؛ **انجام:** بیاد قامت آن نور دیده ×× الف بر لوح دل صد جا کشیده

مثنوی اوست؛ نزدیک به دویست بیت؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶ص (۲۸۹-۲۹۴)، سطور چلیپا (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴ – ۳۶۹۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۱/۱۸

آغاز: شنیدم روزی از معنی طرازی ×× بدیوان سخن دیباچه سازی / جهان گردید از او ... ×× چو تیر آسمان پیوسته گردی؛ **انجام:** مشو از مرگ غافل و ز قضا دور ×× جهان چاه است و کام اژدها کور / بنوعی زندگانی کن در ایام ×× که سازی این دو منزل طی به یک گام

گویا از نافعای قمی باشد. حدود ۳۲۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان؛ کاغذ: ترمه، جلد: بیاض، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۸ – ۴۴۲]

● دیوان نالی / شعر / کردی

d.-e nālī

نالی کرد

nālī kord

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۴

آغاز: ای جلوه دری حسن جلوبخش تماشا ×× سر رشته دین بی مددی تونیه حاشا؛ **انجام:** و ای فرمو که بوست ندمی رورش تو بم ×× امسال که بی جی دی اثری وعده پاری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، به جهت احمد مختار بیگ؛ رکابه‌دار؛ تملک: عثمان پاشا، داود در ۲۹ رمضان ۱۳۳۷؛ جلد: مقوای آبی، ۲۱گ، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ – ۸۵]

● دیوان نامقی / شعر / فارسی

d.-e nāmeqī

نامقی جامی، عبدالکریم بن محمد

nāmeqī jāmī, ‘abd-ol-karīm ebn-e mohammad

با تخلص «عبدالکریم» دومین غزل آن همان است که در روضة الریاحین (ص ۸۳) دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۸ و ۳۷۵۳-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۴۱ر-۱۴۳ر) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۷]

● دیوان نامی / شعر / فارسی

d.-e nāmī

حسینی نامی، محمد علی

hoseynī nāmī, mohammad ‘alī

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۲۵

شامل بخش‌های قصاید و غزلیات با تخلص «نامی» و تنظیم شده به ترتیب حروف قوافی، و رباعیات و یک مسدس و مدایح می‌باشد. این دیوان را نیز مرحوم استاد هادی ارفع گرد آورده و تحقیق کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: ارفع، بی‌تا؛ ۸۸۴گ، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۶]

● دیوان نامی اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e nāmī-ye esfahānī

نامی اصفهانی، محمد صادق، - ۱۲۰۴ قمری

nāmī esfahānī, mohammad sādeq (- 1790)

[دنا ۴۱۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۵/۳؛ الذریعه ۱۱۶۵/۹]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۶/۸
آغاز: خداوندا دلی ده شاد از اندوه ×× درو گنجایش غم کوه تا کوه
مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۱۸۹ق [نشریه: ۷ – ۲۴۷]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۴
آغاز: بنام آنکه در عنوان نامه ×× بود نامش نخستین نقش خامه؛ **انجام:** گر بدارندش بچندین روزگار ×× بر بخور مجمر مشگین بخار
شامل چهار مثنوی: خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، درج گهر، وامق و عذراء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد و شیوه نگارش نشان می‌دهد که از دوران خود شاعر است، شاعر در مقدمه خسرو و شیرین می‌گوید که در عهد سلطنت کریم خان وکیل بانی سلسله زندیه در شیراز به خدمت آن سالار ظلم سوز و عدل پرور رسیده و کتاب را به نام وی به نظم کشیده است؛ مهر: «الراجی محمد حسن بن خداداد»، «عبده الراجی محمد حسن»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۱۴گ، ۲۴–۱۸ سطر در متن و حاشیه، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ – ۶۷۵]

● دیوان نامی کرمانشاهانی / شعر / فارسی

d.-e nāmī-ye kermānšāhānī

نامی کرمانشاهی، محمد، – ۱۲۳۸ قمری

nāmī kermānšāhī, mohammad (- 1823)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۶۶/۳؛ دنا ۴۱۳/۵؛ الذریعه ۱۱۶۷/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۰
آغاز: نماز شام که این چرخ گوهرین دولاب ×× نمود آتش خورشید را نهان در آب؛ **انجام:** به دلربائی نامی شکنج طره دوست ×× چه پرچم علم شهریار دادگر است.
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ ۲ص (۸۷۳–۸۷۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۹۱]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۸
آغاز: ز انفاس مسیح باد خاک مرده شد احیا ×× بر آمد ز آستین موسی ابا گلبن ید و بیظا؛ **انجام:** بال عقاب و هم سست از پایه اجلال تو ×× وز رفعت تو از نخست اندیشه حیران آمده ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: «صدر الدین بن محمد صالح بن احمد الطباطبائی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۱۱۶گ، ۱۳–۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۷۶]

● دیوان نایم / شعر / فارسی

d.-e nāyem

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
غزلیات. آنچه موجود است با ردیف (دال) و ۱۵ غزل جمعاً ۷۶ بیت است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نمونه آن: «اگر صفای تو بر روی آفتاب نبود ×× بدیهی است که در معرض حساب نبود / تمام دفتر و دیوان حسن را دیدم ×× چو ابروی مه من بیت انتخاب نبود / زنور روی تو از مهر و ماه پرسیدم ×× زشرم این همه را هیچ یک جواب نبود / اگر به گرد سر ماه او نمی‌گردید ×× سمند مرکب گردون بدین شتاب نبود / کمند زلف بتان گر نبود ای «نایم» ×× تو را نصیب المهای پیچ و تاب نبود» [میراث اسلامی: ۱۰ – ۷۵۴]

● دیوان نائینی / شعر / فارسی

d.-e nā‘īnī

نائینی، محمد طاهر

nā’īnī, mohammad tāher

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۵۴
ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۵۶۵–۵۶۹)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۱]

● دیوان نباتی قراجه داغی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e nabātī-ye qarāje-dāqī

نباتی قراجه داغی، ابوالقاسم، ۱۱۹۱ – ۱۲۶۲ قمری

nabātī qarāje-dāqī, ab-ol-qāsem (1777 - 1846)

از سید ابوالقاسم نباتی آذربایجانی پسر سید محترم اشتبینی دزماری قراچه‌داغی است. او شاعر درویش مسلک بوده و به ترکی و فارسی شعر می‌سروده است. از زادگاه خود به اهر رفته در بقعه شیخ شهاب الدین به تحصیل و ریاضت مشغول بوده و پس از بازگشت به زادگاه خود در ۱۲۶۲ درگذشته است. او به مجنون شاه و خان چوپانی نیز تخلص می‌کرده و به فارسی و ترکی می‌سروده است.
چاپ: دیوانش بارها بچاپ سنگی رسیده است و کتابفروشی ادبیه به‌خط زیبای آقای یوسف مشکین قلم به‌چاپ رسانده است [دنا ۴۱۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۶/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۰
آغاز: دیباچه دفتر بی پا و سر نباتی غم پرور ×× از گردش روزگار دور گردون / دیوان من از ردیف گردید بیرون ×× آشفته تر از شکنج زلف لیلی / ژولیده تر از مقال حال مجنون ×× نیست درین دفتر بی زیب و فر / حمد خدا نعت رسول ای پسر؛ آغاز غزل‌های ترکی: نسبت سنکا ای شوخ زلیخا اوله بیلمز ×× بو عشوه ده بو غمزه ده لیلا اوله بیلمز / آهوی ختن سندن آلوب طرز

نگاهی ×× گلبرگ لبن تک کل حمرا اوله بیلمز؛ **انجام:** لاف نباتی دگر از سر کیوان گذشت ×× تیغ کشید است باز رستم دستان عشق؛ انجام در ترجیع‌بند ترکی: ای غنچه دهن سیم بدن دلبر طناز ×× ای سرو سرافراز / یاندوم داخی قربانن اولوم رحم ایله بر آز×× بسدور بوقدر ناز(پس از این ده بیت ترکی است گویا دنباله آنها)

شامل: قصیده و غزل و قطعه و رباعی فارسی و غزل و رباعی به ترکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۲گ، ۱۶سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۲۶۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۳۵/۱

آغاز: جناب میرزا ابو القاسم می‌فرماید: ندن اول بت پریوش داخی بربویانه کلمز ×× مگر اول خرابه ایورن او سانوب خزانه کلمز / نباتی یاتمه هوشه گل صبح اولدی اوخی بر غزل ×× سنی قادر لم یزل مرغ سحر خوان یا ادوب

مستزاد بترکی با تخلص نباتی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضای فراشبندی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۲۰۱ق، برای عبد المهدی بن ملا محمد رفیع فراشبندی؛ بعد از این شعری است با تخلص حافظ و شعر ناصر خسرو است (۱۱-۱۵)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱-۱۱)، سطور چلیپا (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۲۹۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۸

آغاز: بدین رباعی آغاز گردیده: از گردش روزگار و دور گردون ×× دیوان من از ردیف گردید برون / آشفته تر از شکنج زلف لیلی ×× ژولیده تر از مقال حال مجنون

غزلیات و رباعیات و مخمسات و ترکیب‌بندهای وی بی ترتیب و در هم نگاشته شده و فارسی و ترکی آن هم با یکدیگر مخلوط و این نسخه در حدود چهار هزار و هشتصد بیت می‌باشد و در حدود ۱۰۰۰ بیت از نسخه دیوان چاپی اضافه دارد؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً در اواخر ۱۳ یا اوایل ۱۴؛ ناتمام است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۳۲۰]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۱

آغاز: ایجاد بنای عالم از نام علیست ×× آئین نبی ز ضرب صمصام علیست؛ **انجام:** عنقا کمی دوت قاف قناعتده مقام ×× بو خلق زمانه ترکینی قیلدون قیل ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴۸گ، ۱۴-۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۶۷۷]

● دیوان النبوی / شعر / عربی

d.-un nabawī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۸۹

آغاز: خذوا بالله حذركم فانی ×× سهام و القلوب بهن ناحت / فهنونی فانی فی ترق ×× بقولی الورق فی الاوراق؛ **انجام:** و لما تمت هذا الدیوان النبوی کما رایته و ناحت تفکرت ان سیدنا و مولانا عبدالله بن مبارک ... و کان الفراغ من تناسخه علی ید العبد ... محمد بن علی بن ابی بکر (پاره شده)

قصیده‌هاست در ستایش پیامبر با عنوان‌های «قلت ارتجالا، قلت بدیهة»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن ابی بکر، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

● دیوان نبی شاه قزوینی = محقق الحقایق / شعر / فارسی

d.-e nabī-šāh-e qazvīnī = mohaqqeq-ol haqāyeq

نبی شاه، نصیرخان، - ۱۱۴۵ قمری

nabī šāh, nasīr-xān (- 1733)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۳۷

آغاز: موج دریا شد تهی اما سراغش بر نخواست ×× ذره ... از آن رنگ چراغش بر نخواست؛ **انجام:** دل ز صحبت این عالم تنگ شد ×× رنگ ما با رنگ او هم رنگ شد

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: «پیرو دین نبی محمد حسن» (بیضی)، «مهدی قلی»، «بنده آل محمد باقر»؛ جلد: تیماج سبز، ۵۶۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۴۱]

● دیوان نبیل / شعر، بهائیت / فارسی

d.-e nabīl

نبیل

nabīl

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۹۸

آغاز: بسمه المظلوم المسجون: ازدو چشم ای قلب امکان خو ببار ×× تا شود خون موج زن از هر کنار؛ **انجام:** گر بخوانی ور برانی از درم ×× جز درت نبود ملاذ دیگرم.

دو مثنوی است، از ورود بهاء الله (میرزا حسینعلی) به عکا و ظهور او و مصائبی که از جانب مخالفان بر او رفته مفصل بحث می‌کند و ضمناً گاه گاه اشاراتی و تشبیهاتی به مصائب حسین بن علی علیه السلام نیز می‌نمایند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۵۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰۸

آغاز: یا هو ... قدسی ... ظهور حق شده بر؛ **انجام:** تو مرا از وجود مقصودی بی تو خاک جهان به فرق وجود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۳۵-۳۸/۵۵
آغاز: طی شد ا زفضل تو راه بحر وبر شکر ای بها ×× باز در کوی توام شد مستقر شکرای بها / سالی از هجرتو یعقوب دلم شد بی بصر ×× از لقایت شد کنون روشن بصر شکر ای بها؛ **انجام:** بریز آن خمر کافوری به آن تینای بلوری ×× بده تا جان برافشانم بها جانم بها جانم / بفرما مست ومدهویشم زغیر خود فراموشم ×× به خود پیوند ارکانم بها جانم بها جانم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۹۴۷]

● **دیوان نثار** / شعر / فارسی

d.-e nesār

قاجار، شاهرخ میرزا بن رضا قلی میرزا، ق۱۳ قمری
qājār, šāhrox mīrzā ebn-e rezā qolī mīrzā (- 19c)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۶
آغاز: آغاز مثنوی: بشنو از من این حکایت بر ملا ×× شرح جان بازان دشت کربلا / چون طلوع صبح عاشورا دمید ×× جبرئیل از جانب حق در رسید؛ آغاز غزلیات: اگر زور مهت پرده افکنی یارا ×× چو موی خویش پریشان کنی دل ما را / هزار همچو من خسته درکمند آری ×× به دوش چون فکنی زلف عنبر آسا را؛ آغاز رباعیات: ای دوست مرا به نامه ای شادنما ×× وزبند بلای دهر آزاد نما / این دل که زدوری تو گردیده خراب ×× از دولت وصل خویش آباد نما؛ آغاز مثنوی دیگر: نگار سروقد ای جان شیرین ×× بیا ده باده در جام بلورین؛ **انجام:** پایان مثنوی: ای نثار بی نوای پر محن ×× دست تود امان فرزند حسن / تا شفیع تو شد روز جزا ×× خدمت جدش علی مرتضی
شامل: ۱. مثنوی وقایع کربلا و شهادت امام حسین (ع)که در آن عنوان آن نوشته: «در بیان شهادت حضرت ابی عبدالله ... و وقایع عاشورا از افکار بنده عاصی فقیر و سیاه شاهرخ ابن رضا قلی قاجار»، ۲. غزلیات به ترتیب الفبا در عنوان این بخش آمده: «در اشعار غزلیات از افکار نواب والا شاهرخ میرزا ابن مرحوم رضاقلی میرزا»، ۳. مثنوی با این عنوان: «این تغزل و شرح حال مسافرت حرکت از طهران تا کرمانشاهان و پشتکو هست» و در پایان آن یک غزل است در مدح حشمت الدوله امیر جنگ، ۴. رباعیات، ۵. مثنوی دیگر (گویا ناتمام) با این عنوان: «بر سبیل حکایت یا حقیقت در شرح حال حکمران ابن بروجرد و لرستان و اهل آن سامان»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا قسمتی از آن از خود شاعر است؛ بر یک برگ اضافی اول نسخه قطعه نثری است فکاهی که ناتمام رها شده و نزدیک به یک صفحه است. قطعه چنین آغاز می‌گردد: «الحمد علی پروردگار آسمانه دوار اخترانه بعضی ثابت و بعضی سیار. شکر و سپاس مخصوص خداوندی جل و علاست که مسمار زردک را بی چکش وتخماق بر دل زمین فرو کوفته و منار چنار را بی دلو و ریسمان از چاه زمین بیرون کشید ... تعالی نیاموخته کازری نرفته به دکان آهنگری حباب برف را بنماید سفید به هر کار بسته سازد کلید»؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۷۷گ، ۹-۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۱۳ – ۱۲۲]

● **دیوان نثار** / شعر / فارسی

d.-e nesār

نثار، محمد علی رضوی، – ۱۳۰۹ قمری
nesār, mohammad ‘alī razavī (- 1892)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۸
آغاز: بسمله، مکن حجاب رخ آنزلف عنبر آسا را ×× مساز چیره بخورشید شام یلدا را؛ **انجام:** سازم چو نثار اربودم مهلتی از عمر ×× در منقبت و مدحش صد دفتر و دیوان
مشتمل است بر غزلیات و مخمس و ...؛ خط: نسخ عالی، کا: عبدالعلی مصحح خوشنویس کتابخانه، تا: ۱۳۰۷ق؛ واقف: سید محمد باقر عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ – ۲۴۷]

← دیوان نثار تبریزی ﴿ دیوان نثار گرمرودی

● **دیوان نثار شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e nesār-e šīrāzī

نثار شیرازی، محمد بن علی بابا، ۱۲۶۰ق۱۴ میلادی
nesār-e šīrāzī, mohammad ebn-e ‘alī bābā (1260 - 14c)
[دنا ۴۱۴/۵ الذریعه ۱۱۶۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۴]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۱
این دیوان در زمان ناصرالدین شاه سروده شده و قصاید است و ستایش میرزا تقی خان امیرکبیر و خود شاه؛ خط: نسخ، کا: خاتون آبادی، تا: ۴ رجب ۱۳۱۴ق؛ تملک: صدرالدین بن حاج سید حسین ظهیرالاسلام در ۱ شوال ۱۳۳۸؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷- ۱۶۶]

● **دیوان نثار گرمرودی = دیوان نثار تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e nesār-e garmrūdī = d.-e nesār-e tabrīzī

نثار گرمرودی، مهدی، – ۱۲۷۹ قمری
nesār-e garmrūdī, mahdī (- 1863)

چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۲۴، رقعی، ۱۵۹+۷صص
[نسخه‌های منزوی ۲۵۶۶/۳؛ الذریعة ۱۱۶۹/۹ ش ۷۵۴۳؛ دنا ۴۱۴/۵]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۲۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۳گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۸
آغاز: گاه بپایها نهی از خم زلف رشته ها ×× گاه زدستها بری رشته اختیارها؛ **انجام:** ناصرالدین شه غازی ملک نیک لقا ×× ساحت روی زمین را همه فرمانفرما
قسمتی است بی سرو ته در حدود هزار و پانصد بیت از دیوان میرزا مهدی بیان الملک بن میرزا ابو محمد گرمرودی متخلص به نثار شامل قصاید و غزلیات مختوم به مدح ناصر الدین شاه قاجار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۵۱گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳/۴سم [ف: ۷ - ۵۳۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۱
آغاز: غم زمانه دلم را چنان گرفته فرو ×× که ماه روزه به سر رفت و غم نرفت ازو؛ **انجام:** نسبت به کارهات که خواهد وقوع یافت ×× کار هری هر آینه چون قطره از یم است
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۷۴-۸۷۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۱]

● دیوان نثاری تونی / شعر / فارسی
d.-e nesārī-ye tūnī

نثاری تونی، - ۹۶۸ ؟ قمری
nesārī tūnī (- 1561)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۶۷/۳؛ نصرآبادی ۵۲۲؛ آتشکده آذر ۳۵؛ دنا ۴۱۴/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۵
آغاز: دل پرده دار صدر قبول است باک نیست ×× گر مدعی بسینه نهد دست رد مرا؛ **انجام:** در اول صبر کن بر تلخی جام بلا کافر ×× چو نیکو بنگری سرمایه عیش و سرور است این
از نثاری و نزدیک سه هزار بیت قصیده و غزل است به ترتیب تهجی، او شیعی است و تخلص او در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۱؛در متن و هامش؛کاغذ:سپاهانی،جلد: تیماج سرخ، ۵۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۵۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۹۷
آغاز: از نسیم سحرم رایحه فتح و زید ×× غنچه دارم دل از آن رایحه خندان آمد؛ **انجام:** تو با رقیب خوشی غالبا باهل نیاز ×× بزور تست اداهای غالبانه او
شماره بیت‌ها ۵۰۰۰ و دارای قصاید و غزل‌ها به ترتیب تهجی از الف تا یاء، قصیده‌ها در ستایش امام رضا و نظام الدین شاه قلی سلطان استاجلو والی و خواجه جلال الدین امیر بیک وزیر و آصفی خواجه شمس الدین محمد نور کمال و امیر نظام الدین آیغوت بیک استاجلو و وزیر دیگر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۹-۱۲۶۶]

← دیوان نجات اصفهانی ≻ دیوان میر نجات اصفهانی

● دیوان نجات الحسینی / شعر / فارسی
d.-e nejāt-ol-hoseynī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۱۰
شعری از نجات الحسینی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۸۲ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۱۳۹)، ۳۲ سطر، قطع: بیاضی [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

● دیوان نجاتی رومی / شعر / ترکی
d.-e nejātī-ye rūmī

نجاتی، نوح، - ۹۱۴ قمری
nejātī, nūh (- 1509)

[دنا ۴۱۴/۵؛ کشف الظنون ۸۱۶/۱]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۹۱
آغاز: نو بهار ایر شدی پیر ×× قلرله نقش اولدی زمین
خط: نستعلیق، کا: میرزا بک بن شیخ ابراهیم نخجوانی، تا: ۹۸۷ق؛ ۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۳]
۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× اولدی چو عنوان دیوان قدیم؛ **انجام:** اولمقیچون بو جرمه کفارت ×× توبه اتدی بو توبه کارایمی
دیوان حاضر را بامر عبدالرحمن قاضی عسکر ترتیب داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دو برگ سفید اول اشعاری فارسی از هلالی و شاعری مجهول نوشته‌اند؛ مهر: «عبده حافظ حمزه»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۴۴گ، ۲۳-۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۸]

● دیوان نجار / شعر / عربی
d.-e najjār

نجار، محمد، ق۱۲ قمری
najjār, mohammad (- 18c)

[دنا ۴۱۴/۵؛ مجله معهد ۱۹/۳]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵
آغاز: لما جحدت مودتی و تعرفی ×× وضللت فی قصد السبیل المقرف

مشتمل بر اشعار وی که در آن از این اشخاص نام برده است. فوت شیخ مصطفی مصری شیخ القراء مصر به سال ۱۱۵۴، حامد افندی عمادی، سلیمان پاشا، حاج محمد قبائی، محمد افندی عمادی به سال ۱۱۵۵، اسعد پاشا به سال ۱۱۵۶، سید شاکر، نقیب افندی، مریضی وی به سال ۱۱۶۶، زلزله سال ۱۱۷۳ دمشق، سید علی افندی سال ۱۱۷۱؛ خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ واقف: الفت؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۴]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹

همان نسخه بالا؛ تملک: سید مصطفی پسر سید احمد خادم ابی الدرداء در ۱۱۷۵ [نشریه: ۱۱ - ۸۹۷]

● **دیوان نجفقلی قاجار** / شعر / فارسی

d.-e najaf-qolī-ye qājār

قاجار، نجفقلی بن حسینعلی، ق۱۳ قمری

qājār, najaf-qolī ebn-e hoseyn-‘alī (- 19c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۴۵/۳

آغاز: در همه دیر مغان نیست چون من شیدائی ×× خرقه جائی گرو باده و دفتر جائی؛ جواب والی: بجز از میکده نبود به جهان ماوائی ×× باده گرهست مرا، نیست زغم پروائی؛ **انجام:** گر بساطم از نشاط نشأه بی رونق است ×× عرصه شطرنج رندان را مجال شاه نیست

در آغاز شرحی راجع به دیوان نویسنده نسخه دیده می‌شود؛ خط: نسخ چلیپا، کا: حشمت السلطنه (محمد حسین)، تا: جمعه ۵ رمضان ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۷۱گ (۳۹پ-۱۰۹ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۳۹۴]

● **دیوان نجفی** / شعر / فارسی

d.-e najafī

نجفی، سید محمد

najafī, seyyed mohammad

[نسخه‌های منزوی ۲۸۳۵؛ دنا ۴۱۴/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴۲

آغاز: از مملکت وجود می‌باید رفت ×× دیر آمده ایم و زود می‌باید رفت؛ **انجام:** زین بحر پر آشوب چو دو راست کنار ×× پیوسته از پی هم می‌گذریم

رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲گ (۲۷۳پ-۲۷۴ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۷]

● **دیوان نجل** / شعر / فارسی

d.-e najl

نجل، محمد بن علی، ق۱۲ قمری

najl, mohammad ebn-e ‘alī (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۶

نسخه منحصر؛ بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ و ۱۱۷۴ و۱۱۹۲ق [د.ث. مجلس]

● **دیوان نجم اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e najm-e esfahānī

نجم اصفهانی، محمد، ق۱۴ قمری

najm-e esfahānī, mohammad (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۴

آغاز: ز تشنگی جگرم خشک تشنه بر لب آن ×× روان تشنه ما را به جرعه ای دریاب /چه می‌دهند زلال خضر به جام جمعت؛ **انجام:** بود لازم یکدگر از کمال ×× که تا سیر سازی ره اعتدال / همه هر چه هست از عدالت بود ×× به ذوق سلیم آن حوالت بود ××× دگر نیست اینجا سخن چون صلاح

دیوان اشعار شاعر است که در جوانی سروده است. او در اشعارش «نجم» تخلص می‌کند؛ نسخه حاضر غزلیات قصاید و رباعیات را شامل است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۲۳۱]

● **دیوان نجمی اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e najmī-ye esfahānī

نجمی اصفهانی، ملا ابراهیم، - ۱۳۶۲ قمری

najmī esfahānī, mollā ebrāhīm (- 1943)

[دنا ۴۱۵/۵؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۶؛ الذریعه ۱۱۷۶/۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۴

ستایش ظل سلطان در آن هست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

● **دیوان نجیب** / شعر / فارسی

d.-e najīb

نجیب، میرزا نجیبا

najīb, mīrzā najībā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۶۶

اشعار از او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ (۸۹ر-۹۶پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۷]

● **دیوان نجیب تبریزی** / شعر / فارسی

d.-e najīb-e tabrīzī

زرگر اصفهانی، نجیب الدین رضا، ق۱۱ قمری
zargar-e esfahānī, najīb-od-dīn rezā (- 17c)
[دنا ۴۱۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۸/۳]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ سرلوحه تذهیب‌کاری شده، مجدول؛ اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵/۵-فیروز
آغاز: در پس زانوی مردی تا نشستم همچو شیر ×× در گذشتم از حجاب نفس از الطاف پیر / چون گذشتم از حجاب ظلمت و همچون خضر ×× اب حیوان رخ نمود و گشت چشم دل بصیر
چند غزل عرفانی از شیخ نجیب الدین رضا متخلص به جوهری؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میر حسین ذهبی پسر حاج میر هاشم افشار، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۳۷۳-۳۷۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۲۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۰
آغاز: چو غافلان مگذر ازدل خراب اینجا ×× که سر سری نبود خنده حباب اینجا
شامل قصاید و غزلیات نجیب اصفهانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۸/۱
آغاز: خواهم ار بوسه زنم لعل لب جانانرا ×× تا لبشرا بلب آرم بلب آرم جانرا؛ **انجام:** گفتمش پرده بر افکن که ببینم رویت ×× گفت زرگر تو کجا طاقت دیدن داری
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵۱- ۸۰]

● دیوان نجیب گلپایگانی / شعر / فارسی
d.-e najīb-e golpāygānī

نجیب گلپایگانی، - ۶۵۳ قمری
najīb-e golpāygānī (- 1256)

چاپ: احمد کرمی یزدی با استفاده از نسخه حاضر و چند نسخه دیگر، این دیوان را در سال ۱۳۷۱ش در ۱۷۲ صفحه به چاپ رسانده است. ناشر این دیوان مؤسسه فرهنگی هنری «ما» است.
[الذریعة ۱۱۷۸/۹؛ آتشکده آذر ۱۰۴۵/۳-۱۰۴۸؛ اثرآفرینان ۳۰/۶؛ دایرة المعارف فارسی ۳۰۱۵/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۶۸/۳؛ مشترک پاکستان ۲۰۴/۷؛ هدیة العارفین ۴۸۷/۲؛ دنا، ج۵، ص۴۱۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰/۹-ف
نسخه اصل: حکیم اقلو علی پاشا ش ۶۶۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۴ق؛ ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۸/۷ تا ۲۵۱ بخش۳
نسخه اصل: چستربیتی ش ۱۰۳. نزدیک ۸۵۰ بیت؛ کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شادبخت اصفهانی از کوی کران، تا: ۲۳ ذیحجه ۶۹۹ق؛ ۱۵گ (۲۶۸-۲۸۲) [ف: - ۱۳۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۰عکسی
آغاز: شکسته همچو نگارم ز نوک خامه فکر ×× کی بر صحیفه دل نقش آن نگار نهد / درین میانه گهر خواستم ز چشم مرا ×× اگر چه بی جگری نیست در کنار نهذ؛ **انجام:** و من کلامه طاب ثراه:چرخم دو سه روز از پی مهجوری ×× از خدمت پادشاه دادم دوری / نی نی غلطم که چرخ را خود چه کند ×× از بخت بدم فتاد و از رنجوری
نسخه اصل: در کتابخانه شخصی آقای احمد کرمی (مصحح دیوان نجیب جرفادقانی)؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: گویا از قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول چهارستونی؛ ۵۸ص، ۳۵ سطر چهارستونی [عکسی ف: ۳ - ۶۰۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۱۰
آغاز: زهی بعارض گلگون و خط زنگاری ×× ببرده گوی جمال از بتان فرخاری؛ **انجام:** نی نی غلطم که چرخ را خود چه کند ×× از بخت بد افتاده ام در رنجوری (؟)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی سیر، ۵۱ص (۲۶۷-۳۱۷ در هامش)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۲۸۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۶-ف
نسخه اصل:موزه بریتانیاOr.3376؛خط:نستعلیق، کا: زکی همدانی، تا: پنج‌شنبه ذیقعده ۱۰۰۲ق؛ افتادگی: وسط [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۳-ف
نسخه اصل: بادلیان الیوت ۸۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ با تاریخ خریداری نسخه در کشمیر در ۱۷ شعبان ۱۰۵۷ و با تاریخ ۱۰۰۷ و ۱۰۰۸ [فیلمها ف: ۱ - ۹۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶/۲-طباطبائی
آغاز: نسیم حسن تو کز سوی بوستان نرسد ×× به سالها گل سوری به گلستان نرسد؛ **انجام:** آن چشم پلنگ خویت آهو بره ایست ×× خونخواره که شیر آسمان دایه اوست
شامل قصاید و غزلیات و رباعیات بدون ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین بن قطب الدین کرمانی، تا: ۱۰۱۷ق؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: روغنی، ۹۸ص (۱۷۵-۲۷۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۲ - ۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲۹
آغاز: دیوان نجیب جرفادقانی قدس سره: زهی به عارض گلگون و خط زنگاری ×× ببرده گوی جمال از بتان فرخاری / خط سیاه تو گر سر بر آورد شاید×× که زیر دست سر زلف تست لکداری؛ **انجام:** تا قره عینت به وطن بازآمد ×× جان همه بندگان بدین باز آمد / المنة لله که علی رغم عدو ×× این گلبن دولت به چمن باز آمد
بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق؛ جلد: گالینگور بنفش، ۲۹ص (۲۳۲-۲۶۰)،

اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۲۶]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۸
آغاز: چو سایبان هوا گشت پرده‌های ظلم ×× بماند جبهت خورشید در حجاب عدم؛ **انجام:** من خون دل اندر دهن آرم چو قدح ×× کان لب بهمین ترانه در دام افتد
منتخب است. قصاید و رباعیات است مشتمل بر سیصد بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: چرمی ماشی، ۱۹ص (۲۳۲–۲۵۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۸۶]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۶۷/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۶۹]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۰/۲
آغاز: زهی بعارض گلگون و خط زنگاری ×× ببرده کوی جمال از بتان فرخاری / خط سیاه تو گر سر برآورد شاید ×× که زیر دست سر زلف تست نلذاری؛ **انجام:** همیشه حافظ جاه تو باد حفظ ابد ×× که مست بیشه ایام عمر فاسایی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ نسخه از مرحوم حاجی میرزا جبار خان نصیر الممالک به محمدعلی نصیرپور (نصیر الممالک) ارث رسیده است در سال ۱۳۲۶ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۴۰گ (۸۰–۱۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۳سم [ف: ۴۱ – ۵۹]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۹
آغاز: ز بس که بر طرف باغ در منثور است ×× جهان چو افسر خاقان و تخت فغفور است؛ **انجام:** از چرخ کلاه ملک بر فرق تو باد ×× انصاف که قد پادشاهی داری
مدایح علویان همدان: عزالدین یحیی، علاء الدوله خسروشاه، عماد الدین مردانشاه، مجد الدین (در را نام مجد الدین همایون ثبت گردیده) و مدایحی از ملک اوزبک (۶۰۷–۶۲۲) و جمال الدین عمر و قراخان که دو پادشاه بوده‌اند و مدایحی از صدر الدین (ظاهرا مراد صدر الدین خجندی است)، ابوالقاسم و مختص الدین نام که از وزراء بوده اند و زین الدین ابوبکر و بهاء الدین و رکن الدین و تاج الدین علی در دیوان وی موجود است. در تذکره‌ها و تواریخ درباره وی جز اینکه در ایام سلطنت سلجوقیان (مراد سلاجقه عراق است) رخت بربسته و مداح امراء قلعه و شاق بوده و مثنوی «بشر و هند» نیز از آثار اوست و دیوان وی از دوهزار بیت متجاوز و امروز متداول است، چیز دیگر ننگاشته‌اند. شامل قصاید و ترکیب‌بند و غزل و رباعی می‌باشد و همه اینها مرتب به ترتیب قوافی به حروف هجاست و در حدود یکهزار و پانصد بیت می‌باشد؛ کا: عبرت نائینی، تا: ۱۳۳۷ق، برای سردار معظم خراسانی؛ مالک نسخه به خط خود برخی از ابیات را از روی نسخه دیگر که به دست آورده تصحیح و ابیاتی که در این نسخه نبوده در کنار صفحات و در آخر نسخه افزوده؛ کاغذ: فرنگی،جلد:مقوا،۶۴گ،۱۳سطر،اندازه:۱۰×۱۴/۵سم[ف:۳ – ۳۲۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۲۸]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵/۴–طباطبائی
آغاز: نسیم حسن تو گر سوی بوستان نرسد ×× به سالها گل سوری به گلستان نرسد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱–۱۲۴۲ق، جا: چمن سلطانیه از محال خمسه؛ ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۴گ (۳۳۸–۳۸۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۲– ۴۷]
۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۱–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 3379 (ذیل ریو ۲۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۹]
۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷۲/۲
آغاز: زهی بعارض گلگون ز خط زنگاری ×× ربوده کوی جمال از بتان فرخاری؛ **انجام:** بگوید از سر شوقم بدان نفس که بچند ×× چو شمع آتش دل تا سر زبان بکشاند
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج ماشی، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۷سم [ف: ۴– ۱۰۵۵]

● دیوان ندیم / شعر / فارسی

d.-e nadīm

ندیم، میرزا فتح الله

nadīm, mīrzā fath-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۵–فیروز
آغاز: دو آفتاب که هستند نور بخش جهان ×× دو کامیاب که هستند تاج فرق جهان
قصیده در مدح امیرزاده محمد صادق خان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۸۰–۸۱)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ – ۲۷۳]

● دیوان ندیم مشهدی = کلیات ندیم مشهدی / شعر / فارسی

d.-e nadīm-e mašhadī = kollīyāt-e nadīm-e mašhadī

ندیم مشهدی، زکی، – ۱۱۶۳ قمری

nadīm-e mašhadī, zakī (- 1750)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۰
آغاز: لطف خاصی نظری مرحمتی احسانی ×× تا یکی از تو ندیم تو هراسان باشد؛ **انجام:** از دم فیض عالم لاریب ×× ایکی مصرع یتوردی هاتف غیب / قصر مولود خانه زیبا ×× کعبه وش در مقام صدق و صفا
شامل قصاید و غزلیات و مخمسات فارسی و ترکی می‌باشد و گذشته از مثنوی‌های کوچک ترکی و فارسی، دو مثنوی یکی به نام «در نجف» (برگ۸۵–۱۲۷) و دیگری به نام «تسبیح کربلا»

(برگ ۱۲۷-۲۰۰) پیوسته آنهاست و همه دیوان در حدود نه هزار و سیصد و سی بیت است، در این دیوان مدائحی از نادرشاه موجود و در قطعه ها و مثنوی‌هایی که بیشتر به ترکی انشا نموده طلا کردن گنبد حضرت مولی عم و برخی ازتعمیرات وی ثبت گردیده و در یکی از مثنوی‌ها شاعر که به ترکی است استفاده می‌شود که بنابر میلی که نادرشاه در آخر عمر یافته با همه تشیعی که داشته و کمتر صفحه‌ای از صفحات این دیوان خالی از این عقیده می‌باشد موافق عقیده اهل سنت رفتار کرده و در آنجا حضرت علی بن ابی طالب (ع) را یار چهارمین معرفی نموده و شاید در اثر همین پیش آمد بوده که به گفته آذر در اواخر عمر از کار کناره گرفته و ترک ندامت نموده است و این دو بیت را که بسیار مشهور می‌باشد فقط آذر در آر (ص۴۳۰) در ذیل شرح حال مختصر ندیم نقل نموده: «در خاک نجف ندیم آسوده بخواب ×× اندیشه مکن ز پرسش روز حساب / جائیکه بدل به سرکه گردد می ناب ×× بی شبهه گنه شود مبدل به صواب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ در حاشیه برگ ۱۰۴-۱۱۰ قطعه و غزل‌هایی از نواب میرزا ابوالقاسم خان منیر تخلص که تاریخ نابینایی خود را در قطعه‌ای به سال ۱۱۸۹ معین نموده نگارش یافته (در تذکره‌ها نشانی از منیر نیافتم و بیت ماده تاریخ نامبرده این است: «چون از پی تاریخ خود، جستم ز پیر عقل گفت×× «حیف از دو چشم نرگست» تاریخ نابینائیم»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ - ۳۲۲]

● **دیوان نراقی** / شعر / فارسی

d.-e narāqī

نراقی، مجدالدین بن ابوالقاسم، ق۱۴ قمری

narāqī, majd-od-dīn ebn-e ab-ol-qāsem (- 20c)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۵

سروده در سفر نجف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۴۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۶۱]

● **دیوان نراقی** / شعر / فارسی

d.-e narāqī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۵-ف

آغاز: ای ز وجود تو وجود همه ×× پرتوی از بود تو بود همه؛ **انجام:** که جز باز از حلال و حرام ×× ندارم به کف مایه ای والسلام

نسخه اصل: ملک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در پایان در یک صفحه شعری است از میرزا محمد نصیر طبیب اصفهانی. [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۰]

● **دیوان نرگسی** / شعر / فارسی

d.-e nargesī

نرگسی ابهری، ابو المکارم قدرت الله، ۸۷۶-۹۳۸ قمری

nargesī abharī, abo-l-makārem qodrat-ol-lāh (1472 - 1532)

[الذریعة ۱۱۸۱/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۹؛ دنا ۴۱۳/۵؛ تحفه سامی ۱۱۵؛ مجالس النفایس ۶۵، ۸۱، ۲۳۸، ۳۸۶؛ آتشکده ۲۲۹ و ۲۳۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۳

آغاز: بس مشکل است کار دل از دلنواز ما ×× کاری کند مگر کرم کارساز ما؛ **انجام:** خوش آن دم که خویش بودم از روزگار ×× مرا بود میخانه دار القرار

غزلیات است به ترتیب تهجی سپس چند رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، با هفت جدول زرین و رنگارنگ؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ ابری، ۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۳/۹سم [ف: ۲ - ۳۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۰۱

آغاز: بس مشکل است کار دل از دلنواز ما ×× کاری کند مگر کرم کارساز ما / آورده ایم تحفه جان را بصد نیاز ×× ای وای اگر قبول نیفتد نیاز ما / ای نرگسی ببین که ز خیل سگان او ×× شد بی سعادتی سبب احتراز ما؛ **انجام:** بی زر و سیم نرگسی هر چند ××گره از کار بسته نگشاید

و غزل است و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: حسین باستانی راد، تا: جمعه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۶۲ق؛ از روی دو نسخه عبدالکریم حسینی امیری فیروز کوهی و کتابخانه ملی ملک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۸۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۲/۲

آغاز: بلاست چشم تو هر گوشه مبتلایی را ×× که دیده است بخواب اینچنین بلایی را / بسی ز اهل وفا نرگسی جفا دیدم ×× دگر چه عیب کنم بی وفائی را؛ **انجام:** بر فرق من آتش تو فشانی و دلم ×× بر رهگذرم غم تو نشانی و دلم / از جور تو جان رفت تو مانی و دلم ×× من ترک تو گفته ام تو دانی و دلم

دارای مثنوی مانند مخزن الاسرار نظامی، غزل است با تخلص نرگسی و به ترتیب تهجی با مقطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی،۲۱۷گ،۱۵سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳-۳۰۴۵]

● **دیوان نزاری قهستانی** / شعر / فارسی

d.-e nazārī-ye qohestānī

نزاری قهستانی، سعدالدین بن شمس الدین، ۶۴۵ -

۷۲۰ قمری

nazārī qohestānī, sa‘d-od-dīn ebn-e šams-od-dīn (1248 - 1321)

[الذریعة ۱۱۸۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۹؛ فهرست آکادمی علوم شوروی ص ۲۲۷؛ دنا ۴۱۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۹۵/۳ و ۲۵۶۹]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۷ تا ۲۴۷بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: - ۱۲۹]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۵۲

آغاز: چو هستی علی کل شیئی قدیر ×× خدایا گناهان ما در پذیر؛ **انجام:** چون نزاری گفت باید در جواب ×× می‌نمی دانم همین میزان کنیم

شامل غزلیات و قطعات و مثنوی بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۲۴ق؛ مجدول و مذهب، دارای دو سرلوح زیبا با مینا و آب طلا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۷۰گ، ۳۲ سطر متن و حاشیه، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7909. غزل‌های او است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۵۳گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴

آغاز: در خرابات گدایان ز سر ناز میا ×× نشنیدی و ندیدی برو و باز میا؛ **انجام:** نزاریا بطلب نقد هر دو کون از خویش ×× به هرزه در طلب از شش جهت چه می‌پویی

غزلیات به ترتیب حروف قوافی از الف تا یاء (خصوصیات قوافی در عناوین یاد شده)؛ خط: نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۰؛ دارای یک سرلوح (به شیوه عصر صفوی)، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۳ - ۵۵۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳۶

آغاز: ز هیچ طایفه این عهد باز نتوان یافت ×× نکرده هستی خود بر راد دوست فدی؛ **انجام:** در آتشت بگدازد چو گل بهر ساعت ×× که همچو غنچه در پرده باز خندیدی.

حاوی غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ متأسفانه درین نسخه بر اثر صحافی بد سیزده صفحه که باید بعد از صفحه ۶۱۶ آید در ابتدای آن آمده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۳۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۵

آغاز: در خرابات گدایان ز سر ناز مآ ×× نشنیدی و ندیدی برو و باز مآ؛ **انجام:** دل بی طاقتم ز غایت شوق ×× بس به دیدارت آرزومند است

غزلیات است به ترتیب تهجی سپس دو رباعی و یک ترکیب بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین پسر الله داد، تا: جمادی الثانی ۱۰۲۴ق؛ پس از این ترکیب بندی است از همو در مرثیه پسر خود با قطعاتی از سعدی و نسیمی از همین نویسنده، در آغاز آنچه نسخه حاج محمد باقر نخجوانی افزوده داشته با جوهر نوشته شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۶۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۴-ف

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر محزون بخاری، تا: ۱۰۳۱ق؛ اهدایی: آقای ژرژ لسکو؛ ۲۰۰گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳۴

رباعیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۸-ع

نسخه اصل: گویا ش B 1809 و از لنینگراد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰ و ۲-۲۲۱]

۱۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵

آغاز: کو کشتی فراق که در قلزم فراق ×× موج بلا و آفت طوفان ز حد گذشت؛ **انجام:** بیش نزاری مباش از در حق نا امید ×× حامی تو بس بود عفو گنه پوش دوست

به سال هفتصد و ده هجری قمری یعنی یازده سال پیش از وفاتش از سرودن این مثنوی فراغت یافته است چنانکه خود در خاتمه گوید: «از هجرت گذشته ده و هفتصد ×× سر سال نو بسته ام این رسد»؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً علی نخجوانی پسر مرحوم حاج محمد نخجوانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (به قدر پنجاه و دو برگ)، انجام (به اندازه چهل برگ نسخه شماره ۳۶۵۲)؛ ظاهراً از روی نسخه‌ای غیر از نسخه نفیس شماره ۳۶۵۲ با مرکب کوپیه نوشته شده و یا تعمدی داشته‌اند که بعضی از غزلها را حذف و جای بعضی را عوض بکنند زیرا اکثر سطور و غزلیات و حتی محل مثنوی دستور نامه با نسخه نفیس ۳۶۵۲ کاملا مطابقت دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۸۴گ، ۱۹-۱۸سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۵۵۱]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲ - ۶۷۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7909؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۷-ف

نسخه اصل: موزه آسیایی آکادمی علومی لنینگراد A. 972؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰]

● دیوان نسیب / شعر / عربی

d.-e nasīb

نسیب، ق۱۲ قمری

nasīb (- 18c)

[دنا ۴۱۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۳

آغاز: صلوات الله حقاً فی الازل ×× تحفة کل نبی فی الأول / و صفی الله بدع قطرة ×× صار مسجوداً لکل خیرة ؛ ب- قصیدة وجیزة جامعة فی مدیح الائمة علیهم السلام و التحیة: بصلاة الرب صلوا اخوتی ×× سلموا من بعدها للصفوة / هم شموس فی السموات العلی ×× هم بدور مذهبات الظلمة؛ ج- قصیدة معراجیة: من یبلغن سلامی ارض بطحاء ×× الی جناب سری منها بایحاء / فی لیل مظلمة دهماء مدلجاً ×× نور علا عرشه من طور سیناء؛ د- قصیدة نبویة علیه و آله الف صلاة و تحیة: بحمدالله فایض المد و الجزر ×× بخیر الوری الخیرات براً و فی البحر / شراع بحار العالمین محمد ×× علیه صلوة الرب فی الشفع و الوتر، بخش عمده ای از این قصیده در مدح ائمه اثنا عشر علیهم السلام می‌باشد؛ هـ- قصیدة علویة علیه الف صلاة و تحیة: اهل سیب جود فی البیادی لتیار ×× و هل فیض جود فی البوادی لدیار / حباء العلا قد فاق کل علیة ×× فهل لهیام فی الهوی سیب مدرار؛ و- القصیدة الجامعة المسماة بالشافیة: و میض بارقة من ساحة القدم ×× اضاء شارقه رأساً الی القدم / و من محامد قدس طاب من شیم ×× لذکر طهر صفات من ذوی الهمم؛ ز- قصیدة فاطمیة زهرائیة علیها الف صلاة و سلام و تحیة: رب بحق فاطم ×× بضعة خیر خاتم / فوزة کل غانم ×× منحة وهاب المنن؛ **انجام:** و یوم حشر و نشر و یوم مسألة ×× لدی الصراط اغثنا یوم میزان / بحق صاحب دار اختمن لنا ×× بحب خیر وصی زد باحسان

قصایدی به ترتیب در مدح هر یک از ائمه اثنا عشر علیهم السلام آورده که اختصاراً به همین مقدار بسنده گردید؛ خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول دو ستونی مذهب، دارای سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۵/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۵/۱۳

آغاز: بحمدالله فائض المد و الجزر ×× بخیر الوری خیرات بر و فی البحر

مورخ ۱۱۸۵ (ص ۲۴۶) به عربی و قصیده موسویه به نام شوق الامة و قصیده‌های: علویه، زهرائیه فاطمیه، سجادیه، باقریه، رضویه، جوادیه، رضویه تطنجیه او در آن هست؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد شفیع بن حاج محمد سعید قراگوزلو، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ (۲۳۱-۲۶۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۶۶]

● **دیوان نسیم شمال** / شعر / فارسی

d.-e nasīm-e šomāl

اشرف الدین حسینی، ۱۲۸۸ - ۱۳۵۲ قمری

ašraf-od-dīn-e hoseynī (1871 - 1934)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۵۵

آغاز: بسمله، خوش خبر باش ای نسیم شمال / که به ما می‌رسد زمان وصال؛ **انجام:** در دم باغات تبریز از سرور / خواندم این اشعار را با عشق و شور / ساربانا بار بگشا ز اشتران / شهر تبریز است جای دلبران ...

نسخه ای ناقص و نامنظم است از دیوان اشعار نسیم شمال؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۷۳گ، ۱۹-۲۱ سطر (۱۴×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷/۳×۲۱سم [رایانه]

● **دیوان نسیمی** / شعر / ترکی

d.-e nasīmī

نسیمی، ابوالفضل ابراهیم هاشم

nasīmī, ab-ol-fazl ebrāhīm hāšem

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۰

آغاز: حق بو نسیمی صور شدن ×× کل اوخی بو کون نهاتبوندن؛ **انجام:** اون سکزمنک عالمنک سر بیلن ×× کعبتی آیتجک سه شش کلور. شول (افتاده)

به ترکی (ص ۲۴ و ۳۲) نزدیک ۱۸۰۰ بیت غزل نه به ترتیب تهجی با تخلص نسیمی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۷]

● **دیوان نسیمی شیرازی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e nasīmī-ye šīrāzī

نسیمی، عماد الدین، ۷۷۱ - ۸۲۰ قمری

nasīmī, ʻemād-od-dīn (1370 - 1418)

چاپ: دیوان او بارها در ایران و جاهای دیگر به چاپ رسیده است

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰/۶-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1777 (بلوشه ۱۶۴۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۲ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۹]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۲

آغاز: الحمدلله الذی افاض الارواح من القدم و احرج الوجود من الادم ... دریای محیط جوشه گلدی ×× کو نیله مکان خروشه گلدی / سر ازل اولدی آشکاره ×× عارف نجه ایلسون مداره؛ **انجام:** کم الف تک واحد فرد اولمدی ×× بلکه نامرد اولدی و مرد اولمدی / حق یولنده کیمکه اود کوذ اولمدی ×× دکدگی آهنی سرد اولمدی ...

پس از یک مقدمه و یک مثنوی به عنوان مقدمه، قصاید و غزلیات و رباعیات شاعر نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تاریخ

تولدهای مختلفی به ترکی که تاریخ قدیم‌ترین آنها «۱۱۰۹ هـق» می‌باشد ولی نسخه کهنه و حداکثر از قرن دهم است؛ جلد: چرمی، ۲۵۳گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳/۲

آغاز: ای روز و شب خیال رخت همنشین ما ×× جاوید باد عشق جمالت قرین ما / آندم که بود نقش وجودم عدم هنوز ×× مهر تو بود مونس جان حزین ما / هست آزری جان نسیمی وصال تو ×× ای آرزوی جان نفس واپسین ما؛ **انجام:** و ایضاً له: گر حرف بتو جمال خود بنماید ×× برتو در گنج معرفت بگشاید / بی صورت و حروف با تو آید به حدیث ×× نطقی که به صورت و حرف اندر ناید

دیوان فارسی نسیمی. شامل غزل‌ها به ترتیب تهجی و یک ترجیع‌بند و چند رباعی. نویسنده زیر عنوان هر یک از حروف، صفات مختلف آن را یاد می‌کند. گرد آورنده جنگ در بالای این بخش نوشته است: «قال صفات الحروف»؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان محمد، تا: ۱۰ محرم ۹۱۰ق؛ مجدول زر و لاجورد، با سه سرلوح زیبا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج عنابی، ۹۰ص (۲۲–۱۱۱)، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۱۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۰/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۳۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳/۳

آغاز: نسیمی کنت کنزا محربی دور ×× حدیثی لؤلؤ شهواره منکدر / دریای محیط جوشا گلدی ×× کان ایله مکان خروشه گلدی / سر ازل اولدی آشکارا ×× عارف ینبه ایلاسون مدارا / پر بهره دالوت تو روز نسیمی ×× ترک ایلدی او زرایله نسیمی؛ حروف الفباء: شوال تمام ایلرنک یوزوندن چونکه رفع اولدی نقاب ×× ظلمتونک دورانی کتچپی طاهر اولدی آفتاب / ای نسیمی سجده قیل ما همه کیم حق دن سنکا ×× فاعبدوا ایاه و اسجد و اقترب گلدی خطاب؛ **انجام:** و له قدس سره: جنت عدن ایمش بورونک اوشته لبونکده کوثری ×× قدر و برات ایمش ساجونک خال خطونک ملك لاری / چیکتی ساجونک نسیمی نی خبر عشقه نیلاسون ×× خبیر انونکدور او نیاسون دور قمرده خبری؛ لکاتبه: چو دیوان مخدوم سید نسیمی ×× به سعی فلك قدر خورشید مسند / محمد مؤتمن آن امیری که بادش ×× زمان تابع و بخت دولت مخلد / به توفیق یزدان کتابت نموده ×× فقیر گنه کار «سلطان محمد» / به ماه محرم مکمل شدست این ×× مرصع کتابی مزین مجلد / چو ده روز بگذشت در روز عاشورا ×× نمود این مه نو جمال مجدد / ز درهای معنی که مخزون در آنست ×× چگویم که بیش است از حدو از عد / چو از فضل و دانش بدین کرد میل او ×× رسید فیضش از فضل شیخ مجرد / شده فضل تاریخ او ور ندانی ×× بیفزای ده سال بر روی نهصد (۹۱۰)، خدایا قبولی دهش در نظرها ×× که چون بیندش چشم گردد مقید / از آن کور دل دور باد این صحیفه ×× که با اعتراض است در نیک و دربد؛ تاریخ دیگر: تاریخ کتابتش شود طی ×× خالی چونهی تو برزخ وی («طی» با گذاردن نقطه‌ای روی آن می‌شود «ظی» که برابر است با ۹۱۰)

دیوان ترکی نسیمی، شامل غزل‌ها به ترتیب تهجی؛ ۱۱۴ص (۱۳–۱۲۶) [سنا: ف: ۱ – ۱۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۰/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۳۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۴۱

آغاز: شکر کنکدن ایدر موحدی فرق ×× ای وای آنکاکیم ایشی او لارزق

خط: نستعلیق، کا: امیر ابراهیم بن مولانا شیخ ابراهیم بن مولانا علاء الدین السروی، تا: غره شعبان ۹۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ در چهارده برگ آغازین اشعاری از شربتی در بیان ائمه (ع) و بیان طریقت و حقیقت ناقصاً آمده، در دو برگ پایانی نیز اشعار پراکنده ای از نسیمی به خطی دیگر؛ جلد: مقوایی، ۱۴۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۸ – ۱۷۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۶۹ معیری

اشعار از او؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۱۳ص (۴۱۶–۴۲۸) [ف: ۱۸ – ۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۰/۱۴

آغاز: ما مظهر ذا کبریائیم ×× ما جام جم جهان نمائیم / ای تشنه بیا که در حقیقت ×× ما آب حیات جان فزائیم؛ **انجام:** چون از گل آدم ای نسیمی ×× ترکیب وجود ما شد انشا / روح القدسیم و اسم اعظم ×× روحی که دمیده شده در آدم

اشعاری است به صورت ترجیع‌بند در ۱۲ بند حدود ۲۸ بیت سراینده؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۳۳–۱۳۴)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۲ – ۲۴۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۸۶/۲ و ۴۱۴۴-ف

مثنوی و غزل به ترتیب تهجی و رباعی ترجیع‌بند است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ او از حروفیان است (فرهنگ سخنوران ۶۰۱)؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، ۷۹گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۵ – ۴۲۳۲] و [فیلمها ف: ۳ – ۲۱]

۸. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۲۲

آغاز: جفای مدعی سهلست وجور طعنه دشمن ×× نظر چون با نسیمی هست فضل حق تعالی را؛ **انجام:** نی مال ونه زر نه گنج نه سیم ×× آسوده زخوف ایمن از بیم

غزلیات از«الف» تا «یاء» و غیرآن از اشعار نسیمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «یا امام جعفر صادق ادرکنی ۱۱۱۹» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۵/۱

آغاز: صبح از افق بنمود رخ در گردش آور جام را ×× وز سرخمار غم ببر این رند درد آشام را / ای صوفی خلوت نشین بستان ز رندان کاسه ای ×× تا کی پزی در دیگ سرما خولیای خام را؛ **انجام:** روح القدسیم و اسم اعظم ×× روحی که دمیده شد در آدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۳ص (۱-۱۶۳)، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۵/۴ و ۴۱۴۳-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵ص (۱۸۹-۲۰۳)، ۱۳سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۳گ (۵۷پ-۵۹پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۴]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵-۱/۷۵

آغاز: بسمله. می‌کشد چشم تو از گوشه میخانه مرا ×× می‌کند زلف چو زنجیر تو دیوانه مرا / شسته بودم زمی و جامی و قدح دست ولی ×× می‌برد باز لبت بر سر پیمانه مرا؛ **انجام:** از عین تو شد ظهور اشیاء ×× از جوهر لامکان چه کانی / جانی و جهان و جسم و جوهر ×× هرچیز که بود و باشد آنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول شنگرف و لاجوردی؛ در آخر نسخه یک صفحه شعر به ترکی از شاعر (نسیمی)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴- ۱۹۴۷]

۱۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۱۸

آغاز: می‌کشد چشم تو از گوشه به میخانه مرا ×× میکند زلف چو زنجیر تو دیوانه مرا / به هوای لب می‌گونت اگر خاک شوم ×× ذره ای کم نشود رغبت میخانه مرا؛ **انجام:** نی غصه نام نی غم ننگ ×× با خلق خدا نه صلح نه جنگ / نی مال و نه نام نی گنج و نه سیم ×× آسوده ز خوف و ایمن از بیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: - ۱۵۰]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۸

کا: ایوب اسمعیل، تا: ۱۱۰۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۴

آغاز: فی الترجیعات لسید نسیمی قدس سره» ادم از خاک چون هویدا شد ×× در دریای عشق پیدا شد

ترجیع‌بند؛ شامل دو ترجیع‌بند از او؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: جمعه ۲۴ رمضان ۱۱۱۰ق، جا: فراه؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشین مشکی، ۱ص (۱۸۰)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۰]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۴۱

آغاز: ای بار خدای پاک یکتا ×× بی شبه و قرین و مثل و همتا؛ آغاز قصیده نخست: به آدمی که معلم شد او ملائک را ×× به لام و بی که کلام خداست در همه جا؛ **انجام:** روی زمین چو ابر بهاری زاشک چشم ×× همچو نسیم در در گوهر گرفته ایم (کذا)

نخست یک مثنوی و سپس قصاید و غزلیات است به ترتیب الفباء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی زرد آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۲۰۹]

۱۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۹/۱ حکمت

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن ابوالقاسم حسینی الماسی، تا: ۱۲۰۰ق؛ جلد: مقوا، قطع: جیبی [ف: ۲ - ۵۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۱/۱

آغاز: آنچه پیش است اگر جمله بدانید شما ×× هر زمان خون ز ره دیده فشانید شما / دیده دل بگشایید نکو درنگرید ×× می‌رود عمر چه در بند جهانید شما؛ **انجام:** ز شراب فضل ما را قدحی ده ای نسیمی ×× که تو جام آفتابی و تو روح لایزالی / ... شبی بودم از درد دل بی قرار ×× جفا دیده از یار و دور از دیار

غزلیات شاعر به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: سهراب بن حاجی الله کرم سنندجی، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۲گ (۱پ-۶۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۴۱]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۲

آغاز: چون در دکان حرص و آز و شهوت بسته ای ×× زین تجارت نیست یک حبه ز خسران غم مخور / روی و موی آن نگار ایمان و کفر عاشق است ×× گر بدین آورده ای ای عاشق ایمان غم مخور؛ **انجام:** چشم من جز روی او رویی که آرد در نظر ×× کانچه می‌آید به چشمم در حقیقت روی اوست / می‌دمد بوی خوشی باد صبا جان در تنم ×× کس چه می‌داند که این باد سحرگاهی چه بوست

بخش غزلیات است اما بدون ترتیب الفبایی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۵گ، ۸ و ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۲۹]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۰۸/۵

با شعرهای دیگر به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۵۵ ض

اشعاری از او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۱/۲

گزیده دیوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۱ص (۱۳۰-۱۷۰) [سنا: ف: ۲ - ۲۲۵]

● **دیوان نسیمی و حسینی** / شعر / ترکی

d.-e nasīmī va hoseynī

نسیمی، عماد الدین، ۷۷۱ – ۸۲۰ قمری

nasīmī, ʻemād-od-dīn (1370 - 1418)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۳۶

آغاز: دریای محیط جوشه کلدی ×× کونیله مکان خروشه کلدی؛
انجام: همدم نه رسمله اوله جبریل اهرمن ×× مونس نه وجهله اوله طوطی بله غراب

این دیوان حاوی غزلیات نسیمی و حسینی است که به غیر از ۶ صفحه اول که واجد مثنوی نسیمی است از صفحه ۶ تا ۸۵ غزلیات ترکی نسیمی مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی از الف تا «ش» می‌آید، از ۸۶ تا ۱۸۶ غزلیات حسینی از قافیه «ش» تا «یاء» مرتب شده بر حسب ترتیب حروف تهجی آخر قوافی می‌آید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۸۴گ، ۱۴سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۵ – ۴۵۵]

● **دیوان نشئه تبریزی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e naš'e-ye tabrīzī

نشئه تبریزی، عبدالرزاق، – ۱۱۸۰ ؟ قمری

naš'e-ye tabrīzī, ʻabd-or-razzāq (- 1767)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۱/۳ با عنوان نشئه مازندرانی و نشئه مشهدی که آنها را دو نفر فرض کرده و البته در تفکیک هم تردید کرده ولی ظاهراً یکی هستند؛ الذریعة ۱۱۸۷/۹ با عنوان «نشأة تبریزی» و ۱۱۸۹ با عنوان «نشأة مشهدی».؛ دنا ۴۱۷/۵ با دو عنوان دیوان نشاة و نشئه تبریزی]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۱

آغاز: ... دم صبح سعادت از ثنایت لوح عنوانها ×× ز حمدت مطلع خورشید هر بیتی ز الوانها

در آغاز نسخه چند رباعی و قطعه متفرقه. رقعه منظومه که به جهت آقا میرزا بیک تبریزی عجری (؟) نوشته شده، اشعاری ترکی بدین مطلع: «و کل غم کر تنزیل اهشم ظاهر ده رقعندن ×× بیره دوشمه هماکرا اوجدن دو شمر سعادتزن» و ماده تاریخ رواق مقدسه نجف اشرف به ترکی در سال ۱۱۵۶، تاریخ مطلا ساختن قبه روضه متبرکه امیرالمؤمنین علیه السلام، تاریخ مقبره نادریه، حکایتی بدین مطلع: «مرا بود آشنای در اصفهان»، رقعه در باب مصاهری محمد مؤمن خان افشار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۴سم [ف: ۴۱ – ۲۰۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۸۴

آغاز: دم صبح سعادت از ثنایت لوح عنوانها ×× ز حمدت مطلع خورشید هر بیتی ز دیوانها؛ **انجام:** از گذشت یار پنداری که سیلابی گذشت.

غزلها است به فارسی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: استانبولی، جلد: پارچه، ۱۳گ، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۴۵۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۲

اشعار فارسی و چند مثنوی ترکی شاعر، شامل: الف: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «دم صبح سعادت از ثنایت لوح عنوانها ×× زحمدت مطلع خورشید هر بیتی ز دیوانها»، انجام: «تو می‌گفتی که با گفتار یکسان است کردارم ×× چه سان با هستی خود نشأة ترک ماسوا کردی»، ب: مثنویات (چند مثنوی به فارسی و ترکی)، آغاز: «اوصاف علی برون ز حد احصاست ×× از قول نبی علو شأنش پیداست»، ج: قطعه ادبی به فارسی، مقامه‌ای است ادبی به نظم و نثر، آغاز: «ز روی تو نور یقین ظاهر است ×× تویی مؤمن اما دلت کافر است»، انجام: «مریم احترام شیرین کام فرموده مادام الحیوة در سلک غلامان حلقه به گوش خود منسلک گرداند. تو مسیحا نفسی نیست ز انفاس تو دور×× که بدل لاله داغم گل مریم گردد والسلام علیکم و لمن تبعکم»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمد علی منشی اصفهانی، تا: ۱۱۶۴ق؛ تملک: محمد رفیع بن محمد شفیع تبریزی با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد رفیع ۱۱۸۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۸ – ۱۴۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۶

آغاز: ... دم صبح سعادت ازثنایت لوح عنوانها ×× ز حمدت مطلع خورشید هر بیتی ز صنوانها / ... / گلاب از رنگ کل بویی دهد زین آروز نشأه ×× بشوق جام وحدت بسته با پیمانه پیمانها؛ **انجام:** سیمی آن عالمی کاندر جهان ×× مبتلا گردد میان جاهلان

شامل: غزل به ترتیب تهجی، رباعی، قطعه، دو قصیده ترکی که ماده تاریخ ۱۱۵۹ و ۱۱۶۱ است، غزل ترکی و فرد فارسی و ترکی و رباعی و قعطه فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عباسقلی ناصرالشعرا ابن شیر محمد خان معاون حضرت خلخالی اردبیلی، تا: ۲۸ صفر ۱۲۴۶ق؛ با شعرهای ترکی او در پایان، از روی نسخه‌ای به دستور شمس الدین خان حتی رئیس نظم اردبیل آن را با قلم آهن نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۸گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۹۳۵]

۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۰۸

دیوانش شامل غزلیات و رباعیات و یک مثنوی و چند قصیده به زبان ترکی در مدح نادر و مجموعاً در حدود دو هزار و پانصد بیت می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۹۳ص، ۱۶ سطر (۱۴×۲۱) [نشریه: ۶ – ۶۲۱]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶

آغاز: مرا بود آشنائی در صفاهان ×× چو من پیوسته داغ از دست دوران / ... دم صبح سعادت از ثنایت لوح عنوانها ×× ز حمدت مطلع خورشید هر بیتی ز دیوانها؛ **انجام:** هر شام و سحر ملا یک

از عرش عظیم ×× آیند بطوف شه فردوس حریم / عمدا پر خود بر دم مقراض زنند ×× شاید که بدین وسیله گردند مقیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰۸گ، ۱۵-۱۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۹]

● **دیوان نشاط اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e nešāt-e esfahānī

نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ - ۱۲۴۴ قمری

nešāt-e esfahānī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

آغاز: پیداست سر وحدت از اعیان اما تری ×× العکس فی المرایا النفس فی القوی / شد مختلف بمخرج اگر نه چه شد که هست ×× یک صوت و یک ترانه گهی مدح و گه هجا

چاپ: بنام «گنجینه نشاط» در هند و ایران و ۱۲۸۱ و ۱۲۸۳ و ۱۳۳۴ نیز ۱۳۳۷ش چاپ شده است

[الذریعة ۱۱۸۹/۹ شماره ۶۷۶۳؛ تذکره دلگشا ص ۴۹۰-۵۱۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۷۱/۳؛ فرهنگ سخنوران ۹۳۲/۲؛ دنا ۴۱۸/۵-۴۱۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۱

آغاز: بسمله، این نه خوابست این نه بیداری ×× این نه مستی است این نه هشیاری؛ **انجام:** اگر در خیمه یا در محلی تو ×× اگر بر ناقه یا در منزلی تو/ مرا نزدیکتر هستی تو ازل ×× هم اندر تو دل و هم در دلی تو

شامل: مقدمه به نثر، مثنوی، قصاید بدون رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی، غزلیات، ملمعات، ایضاً غزلیات، رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۳ق، جا: تهران (احتمالاً)؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۴گ، ۱۰ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر پناهی دهدم دوست عجب نیست نشاط ×× ناگزیر است می‌از دردی و گلشن ز خسی

غزلیات نشاط با رعایت ترتیب حروف تهجی آخر قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۳۷گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۲]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷ حکمت

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرفصل، تملک: پسر شاهزاده امام ویردی میرزا سر کشیکچی باشی در ۲۹ رجب ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۲۱]

۴. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۱۹۶]

۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: بزم غیب از زیور دانش منور داشتند ×× پرده داران صفاتش پرده بر در داشتند؛ **انجام:** گفتی هلاک می‌کنم از کین نشاط را ×× روحی فداک قد سبق الحسب ما تقول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشتی به زبان ترکی درباره کتاب، در حاشیه اشعار شعرای دیگر نیز آمده؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۶گ، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۰۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۱

آغاز: ای همایون هدهد شیرین مقال ×× طایر فرخ پی فرخنده فال؛ **انجام:** که هراسد مرد از غوغای مرگ ×× آب حیوان است در مینای مرگ

منتخب مثنوی اوست. نشاط این مثنوی را به سبک نان و حلوای شیخ بهایی سروده و در آن از اصطلاحات عارفان مطالب مفصلی آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره کاغذی، ۱۷گ، ۱۱ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان بر مراد جهاندار باد ×× جهان آفرینش مدد کار باد.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۶گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۶۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** کی دیده ببیندت که در دیده من ×× تو نوری و نور دیده نتوان دیدن.

شامل: غزلیات مرتب شده بر حسب ترتیب الفبائی حروف آخر قوافی از الف تا یاء، قطعات، یک مثنوی، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:محتملاً قرن۱۳؛افتادگی:انجام؛کاغذ:فرنگی،جلد: مقوایی، ۱۱۴گ، ۸ سطر(۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶-۷۲۵]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: باز زنجیر جنون برداشتند ×× بند بر پای خرد بگذاشتند؛ **انجام:** هر که دارد غمگساری چون خدا ×× گر غمین باشد کجا باشد روا

منتخب مثنوی اوست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳،جا:تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۶گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱-۳۴۰]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۸

آغاز: بسمله، بر شاه مبارک بود این عید و بهار ×× پسرش بیمین قرین و یمنش به یسار؛ **انجام:** ور بی تو رود جهان سراسر چاه است ×× آن دست که از دامن تو کوتاه است.

قسمتی از قطعات و غزلیات «نشاط» است که ظاهراً پس از مرگ شاعر جمع‌آوری شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳،

جا: تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بوم نقاشی، سبز، ۱۳گ، ۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۳

آغاز: بسمله بر سر کوی خرابات مقامیست مرا ×× نه غم ننگ و نه اندیشه نامیست مرا؛ **انجام:** خویش را بدنام و رسوا کرده ×× نامها در ننگ پیدا کرده (ص ۳۶-۱۰۰)

شامل غزلیات و مثنویات از درج اول گنجینه اوست؛ خط: شکسته نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصدر است به درج پنجم گنجینه نشاط که در واردات وجدی و تعزلات و تشبیبات است و ناقص می‌باشد. در حاشیه اوراق از قائم مقام نوشته‌ای نیز آمده است. آغاز: «بسمله، خوابم ربوده بود خیالی زدیده دوش ×× کامد خروش بلبلی از گلشنم بگوش»، انجام: «درخت پر ثمر بیشتر مقصود میوه طلبان باشد در باغ دهد شاخ» (ص ۲-۳۳)، دارای کمند، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۱

آغاز: سوی طور آمد یک روزی کلیم ×× خفته در ره بود مسکینی سقیم؛ **انجام:** خوشباش ز روزگار خوشتر ×× هر روز ز روز دیگرت باد.

مثنوی‌های، الف: «مناقب الائمه»، ب: «در مدح امام حسین (ع)»، ج: «مناجات از قول حق»، قصاید، غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۴ص (۲-۱۰۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۷۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۸۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر چرخ هلال غره ماهست این ×× تا تیغ شهنشاه فلک جاه است این / نا گشته عیان زدیده ها گشت نهان ×× نی نی غلطم کوکب بدخواه است این

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «کمال الدین محمد ۱۲۷۱» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۱۰۶ر-۱۳۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۳۳ - ۵۰۳]

۱۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: سید کونین سبط مصطفی ×× بهترین فرزند خیر الاولیا؛ **انجام:** که مرا بصورت از خود ربوده تا بحقیقت نیز پذیری ز پا افکنده تا دست گیری انت اکرم من ان تسأل و أنا أحوج السائلین.

در ابتدا مثنوی نشاط، غزلیات، قصاید، منشآت نشاط، ایضاً قصاید، ترکیب‌بند، ایضاً منشآت، ایضاً غزلیات، قطعات، دوبیتی‌ها با منشآت نشاط آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ابتدا صفحه اول نسخه پیکر یک قلندر با رنگ بنفش و زر و قرمز و سیاه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی سیر، ۲۴۱ص، ۲۱ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: - ۱۲۸]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۵۷/۲

آغاز: ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا انجام به ز آغاز عشق؛ **انجام:** در خصم چو خصم ننگر و طاقت جنگ ×× شک نیست به صلحش نمایند آهنگ / به دنبال «گنجینه نشاط».

دارای:مثنوی،قصیده،غزل و رباعی بی ترتیب الفبایی؛خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۵گ (۱۱۲ر-۲۰۶ر) [ف: ۲ - ۱۱۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۵۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت خریداری ۲۶ جمادی الاول ۱۲۶۶ در تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۷گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۱]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۵/۲

آغاز: برابر

شامل غزلیات به ترتیب قافیه از حرف الف تا یاء و رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۶]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۳۳

آغاز: ابواب مخزن وجود به حکم «کنت کنزا مخفیا» به مفتاح ... ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا انجام به ز آغاز عشق؛ **انجام:** تا کی ز ذوق نکویان سخن نشاط ×× ما را به درد خویش گرفتار میکنی

گزیده‌ای است با دیباچه منشور، نخست مثنوی سپس غزل‌ها به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه زری، ۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۸/۱×۱۲/۷سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرگ کو تا داد جان گیرد زتن ×× خاتم جم را ستاند ز اهرمن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۳۰ق؛ در پایان نسخه چند غزل با همان تخلص «نشاط» به خطی جز خط دیوان افزوده شده و پس از آن رباعیات و دو بیتی‌هایی از شاعران مختلف آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۹۱]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۴۸

مشتمل بر مقدمه منثور نشاط و مثنویات و قصاید و ملمعات و غزلیات و ترکیب‌بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: محمد مهدی حسینی فراهانی کاتب الحضرة سلطانی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۷]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۱۹

آغاز: این نه خوابست نه بیداری این نه مستی است نه هشیاری چه خوابست کافتابها بر آمد اگر همه طلعت دوست بود بیدار نگشتیم و چه بیداری کافسانه ها سرآمد اگر چه پند خردمند بود بخواب نرفتیم ... الی آخر ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا

انجام به آغاز عشق / عشق از نو داستان پرداز شد ×× دوستان دستی که دستان ساز شد؛ **انجام:** اگر در خیمه یا در محملی تو ×× اگر بر ناقه یا در منزلی تو / بدل نزدیک تر باشی تو از دل ×× که هم اندر تو دل هم در دلی تو

شامل غزلیات، مثنویات، رباعیات، یک مقدمه منثور از آثار عبدالوهاب موسوی اصفهانی معتمدالدوله متخلص به نشاط است؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، با یک سرلوح منقش مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، مشیر السلطنه؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوای روغنی بوم یشمی، ۲۰۲ص، ۱۲ -۱۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۷سم [ف: ۴ - ۱۲۳۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۳۳/۲

آغاز: صبح است گشادند در دیر مغان را ×× پیمانه نهادند بکف مغبچگان را؛ **انجام:** نقد جانت طمعی در لب جانان کردم ×× تو مرا بین که درین کار بجان میکوشم

گزیده‌ای است از اشعار نشاط اغلب در قالب غزل بدون ترتیب حروف قافیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ مهر: «عبده عیسی» (مربع)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۴۰ص (۴۴-۱۸۴)، ۱۱ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۱۰۱]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۸

آغاز: خوابم ربوده بود و خیالی ز دیده دوش ... همانا یکی از دوستان پاس وقت می‌داشتی این حالش شگفت آمده گفت بلبلی را به شاخ گلی خروشی است ... پیداست سر وحدت از عیان ما تری العکس فی المرایا و النفس فی القوی؛ **انجام:** شاید که ازین گرد بطالت شوییم ×× باشد که از آن پرده غفلت سوزیم

با یک دیباچه نثر در شش برگ سپس غزلیات به ترتیب تهجی آنگاه پراکنده‌ها و مثنوی‌ها و در پایان رباعی‌ها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۳ رجب ۱۲۵۵ق؛ با سرلوح زرین، مجدول، با کمند؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: رویه میشن سیاه، ۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹/۸سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴ ـ د

خط: نستعلیق، کا: جعفر حسینی، تا: ۱۲۵۷ق، برای میرزا فرج الله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کی دیده به بیندت که در دیده من ×× تو نوری و نور دیده دیدن نتوان

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد رفیع جواهری، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه بعضی از صفحات غزلیاتی است از علی بن عبدالله زرگر بروجردی متخلص به محزون به خط خود وی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۵۳۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۴/۲

آغاز: ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا انجام به ز آغاز عشق؛ **انجام:** من که دیدستم به خود ستاریت ×× کی شوم نومید از غفاریت / خلق را بستی ز غیبم چشم و گوش ×× ای خدا عیب من از خود هم بپوش

شامل مثنوی‌های او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ شوال ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: نیلی، جلد: چرم سرخ، ۱۶گ (۹۶ر-۱۱۱پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۱]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۵۹

آغاز: دوشم به وثاق آمد آن خسرو خوبان؛ **انجام:** حاکم فرمانده غلان و تکین است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ دیوان و منشات نشاط ضمیمه اند؛ واقف: محمد ایرانی؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: - ۲۶۹]

۲۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۱/۴

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا قاسم بن کربلائی محمد باقر شیرازی، تا: ۲۹ شوال ۱۲۷۲ق؛ مجدول؛ ۴۸گ (۷۳پ-۱۲۱ر)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۷]

۲۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۳۸

آغاز: بسمله. ابواب مخزن وجود بحکم کنت کنزا مخفیا مسدود و بمفتاح فاجبلت ان اعرف مفتوح و مشهود شد ... الی آخر. ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا انجام به ز آغاز عشق؛ **انجام:** در حسرت خاکبوس درگاه دو روز قبل از وفات بخاک پای اشرف اقدس شاهنشاهی عرضه داشته. ای خاک در دولت دارای جهان ×× بی زحمت خاکبوس ما شاد بمان / تنهای قوی بینی و سرهای بلند ×× گو یک سر افکنده نباشد بمیان

شامل مثنویات، قصاید، غزلیات، رباعیات، قطعات، و پنج درج مشتمل بر دیباچه، خطبه، وقف نامه، نکاح نامه، توصیف بعضی از ولایات، فرامین، مخاطبات و احکام، مناجات، رساله آداب عبودیت و نصایح می‌باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، پنج سرلوح مختصر، یادداشت: «در هیجدهم شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۷۴ خریده شد سجع مهری است بنام اویس.»؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، ۴۵۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۲۴۴]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۱۱

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ - ۱۷۸]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرگ کو تاداد جان گیرد زتن ×× خاتم جم را ستاند ز اهرمن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۹گ، ۱۴ سطر (۶/۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۵۳۱]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۳۰

خط:شکسته نستعلیق خوش،کا:محمد رضا افشار،تا: ۱۲۸۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴ص (۳۵-۳۹هامش)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۳]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۱

آغاز: این نه خواب است نه بیداری ×× این نه مستی است نه هوشیاری؛ **انجام:** مطرب بزم است و بر کف جزوی از شعر نشاط ×× یا به چرخ امشب قرین ماهند یا شعراستی

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد اسماعیل، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ با مقدمه منثور است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۲سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترا بس ز اول و آخر چه میجویی دگر بگذر ×× از این اسماء نا موضوع از این اشباح بی اشیاء

شامل: حاوی غزلیات نشاط است که در تنظیم آنها رعایت حروف تهجی آخر قوافی شده، رباعیات، چند غزل از جامی، مثنوی درباره عاشق و عشق حقیقی، چند نکته نثری، قصیده‌ای به قافیه الف آمده؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۹۱ق، جا: مشهد رضوی (احتمالا)؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰ص (۲۹-۱۸۹)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۴۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از پی نظم دو عالم از پی هم یک بیک ×× شاه بر شاه و پیمبر بر پیمبر داشتند

تمام ابیات هر غزل ذکر نشده و شامل غزلیات و سه قصیده می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: گالینگور، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۴۸]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۷۰/۱

آغاز: آسایش دوستان در اینست؛ **انجام:** بر سر راهت چه بیقرارانند.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۸

آغاز: چیست آن روشندلی کز تیره سنگش گوهر است ×× عاشقی روشن ضمیر ... (؟) سیمین بر است ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۶۹-۸۷۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۱]

۳۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه:۵-۶۴۷]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۸

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بن موسی شیبانی، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۱ق؛ مجدول، با کمند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۳گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۸]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳/۲

آغاز: برابر

فقط دارای ۹۶ غزل است به ترتیب حروف الفباء (آ-ی) و ۱۵۰ بیت قطعه و دو بیتی در دنبال آنست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان کتاب سوم برگ ۱۸۷ تاریخ ۱۲۴۶ دیده می‌شود؛ ۳۰گ [ف: ۲ - ۲۳۹]

۴۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱

آغاز: بر سر کوی حرابات مقامیست مرا ×× نه غم ننگ نه اندیشه نامی است مرا؛ **انجام:** ز آگهی خوشتر چه باشد ابلهی ×× ابلهی شد مایه صد آگهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۳۱گ، ۱۵-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۰]

۴۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرگ کو تاداد جان گیرد ز تن ×× خاتم جم را ستاند ز اهرمن

شامل غزلیات و مقطعات و چند مثنوی کوتاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۰۵گ، ۱۳-۱۴سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۶۸۰]

۴۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کار عقل اول نخستین گوهر است ×× در کمال از هر دو عالم بهتر است ... «از غم»

شامل غزلیات، رباعیات و یک مثنوی ناقص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۷۱گ، ۱۵-۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۱]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۷۳

آغاز: ای خوشا آغاز غم پرداز عشق ×× ای خوشا انجام به زاغاز عشق؛ **انجام:** دگرم نیست مرادی و تو را ×× بمراد دگران می‌خواهم

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ (۱۲۱پ-۲۰۸پ)، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۵۳۷]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۷۰/۲-۵۲/۱۱۰

آغاز: خیز که تا وارهیم زین فقس آسمان ×× بال فشان برجهیم در هوس آشیان

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، ۱۲-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۴۸]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتم جم را ستاند ز اهرمن

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: روسی حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۶۷]

۴۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۰ فرخ

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۸۴گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۹۰]

۴۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۵۷/۲
آغاز: آسایش دوستان در اینست ×× آرایش بوستان در آنست
غزلیات او از میانه قافیه ت تا مقداری از قافیه حرف «د»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴) [ف: ۲ - ۸۶۶]

۴۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۶/۴ فرخ
مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۸۴]

۵۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۰۲
آغاز: دارم بغمت شادی این هر دو جهان را ×× کز عشق نباشد که کشد بار گران را؛ **انجام:** بزم طرب آخر شد و پایان شب است ×× با نغمه و چنگ و نی نویدی عجب است / شب رفت و صباح دولت اندر عقب است ×× شادی پی شادی طرب اندر طرب است
شامل: غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات، و چند رباعی به زبان ترکی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول، کمند کشی زرین؛مهر:حسین بن هدایت الله،محمد رضا الحسینی،مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی نباتی، جلد: مقوای روغنی، ۱۷۳ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۴۲]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۵۹ ض
اشعاری از او؛ بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۲۰
بی کا، بی تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۹/۲×۲۹/۱سم [رایانه]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۱۱
آغاز: آغاز سر آغاز: خوابم ربوده بود خیالی زدیده دوش ×× کامد خروش بلبلی از گشنم بگوش؛ آغاز دیوان: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ با یادداشتی که علی خوان ناظم به تاریخ ۱۳۲۴ نوشته؛ جلد: مقوایی، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۲]

۵۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲
آغاز: ای خوشا آغاز غم پرداز عشق؛ **انجام:** یک ره چه شود گناه کارم بکشی.
خط:شکسته نستعلیق،بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۶۰ص (۲۴۰-۴۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۱۴۳]

● دیوان نشاطی / شعر / فارسی

d.-e nešātī

[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۳؛ دنا ۴۲۰/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸۵/۳
آغاز: انور ز تو ای جهان جان حیف ×× رفتی ز جهان تو یکجهان حیف / هم نام خلیل، ای که از مرگ ×× آمد خلیلت بروان (؟) حیف؛ **انجام:** ز یاری ... (؟) نامحرمان ×× بجان حاصلی نیست غیر از غمم
ترکیب‌بند و قصیده و غزلیات است بدون ترتیب با تخلص نشاطی. مرثیه ها هم در آن آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: پیرمراد، تا: ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۵۷گ (۵۸ر-۱۱۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۲۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۱/۴
آغاز: ای نصیر مگو خداست علی ×× بنده خاص کبریاست علی
شعری از نشاطی در مدح مولا علی (ع) است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول مذهب لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۲پ-۶۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۴]

● دیوان نشاطی هزار جریبی / شعر / فارسی

d.-e nešātī-ye hezār-jarībī

نشاطی هزار جریبی، عباس، - ۱۲۶۲ قمری

nešātī hezār-jarībī, ‘abbās (- 1846)

[الذریعة ۱۱۹۰/۹دنا ۴۲۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۲/۳
قصیده در مدح حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: واصف، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری و حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۱۳ص (۱۱۱-۱۲۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۷۳]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۳
آغاز: در گوش ذرات از ازل چون از الست آمد ندا؛ **انجام:** آه کز بخت همایون جارچی باشی شده ×× کاش شاهش جای دادی در صف نعال خویش
این دیوان شامل قصاید نشاطی است که بیشتر ابیات آن در مدح فتحعلیشاه و رجال آن دوره است. در صفحات ۲۳۴ تا ۲۳۸ قصیده‌ای است در مدح حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۹
آغاز: مرد معما شکاف بیهده لاف است ×× مرد کسی کو ز تیغ موی شکاف است ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۷۱-۸۷۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۱]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۲-۱۵/۵۸
آغاز: بسمله و به نستعین. رونق طلبی اگر ثنا را ×× ای دل بستای مصطفی را / از صفوت وی که فیض صافی است ×× ای صوفی جان بجو صفا را؛ **انجام:** از سفندار تیز بر ریشت ×× تا به خرداد

خواجه شفعنطوس / زآب و ایلول ... ×× تا به مرداد خواجه شفعنطوس
کلیات اشعار شاعر است با تخلص «نشاطی»، این اشعار شامل مدایح ائمه، مدح فتحعلی شاه قاجار، محمدشاه قاجار است و اغلب قصاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۴۸]

● **دیوان نشانی دهلوی** / شعر / فارسی

d.-e nešānī-ye dehlavī

نشانی دهلوی، علی احمد بن حسین، - ۱۰۱۹ قمری

nešānī dehlavī, ʻalī ahmad ebn-e hoseyn (- 1611)

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی جعل هذا الاسم الذریعة لحصول معرفة مسماه.؛ **انجام:** چوی برفت آن عنصر قدسی صفات ×× سوی جنت زین جهان بی مدار
از علی احمد مهر کن و خطاط و شاعر مشهور دربار اکبر و جهانگیر متخلص به نشانی مشتمل بر دیباچه و مکاتیب و خطب به نثر تازی و پارسی و مثنویات و قصاید و غزلیات و ترکیب‌بند و قطعه و رباعی. برای اطلاع از احوال شاعر، ر ک: تذکره میخانه (ص ۸۵۷- ۸۶۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: قهوه‌ای زرد، جلد: چرمی، ۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۶سم [نشریه: ۶ - ۸۵]

● **دیوان نصرآبادی** / شعر / فارسی

d.-e nasrābādī

نصرآبادی، محمد علی بن محمد مؤمن

nasrābādī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad mo’men

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۶۱

اشعار از او؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۱ق؛ ۱گ (۸۶ر-۸۶پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۶]

● **دیوان نصرت** / شعر / فارسی

d.-e nosrat

نصرت، ناصر علیشاه

nosrat, nāser-ʻalī-šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۱

آغاز: آغاز: ز روی معرفت هر کس بخواند دفتر مار ا؛ **انجام:** انجام: گر نه فضلت بود ای دریای جود ×× نامدندی از عدم سوی وجود
نخست غزلها است از ناصر علی شاه نصرت (۴-۵۳)، آغاز: «ز روی معرفت هر کس بخواند دفتر مار ا ×× هزاران شرح بنویسد ز حکمت زند اوستا را»، انجام: «از بعد مسافت اگر دل گیرد ×× یار از حدیث مدنی و قرنی»، پس از این مثنوی است از همو در ص ۱۲۶-۳، آغاز: «آن شنیدستی که شمع انجمن ×× جان روشن روشنی جان من»، انجام: «گر نه فضلت بود ای دریای جود ×× نامدندی از عدم سوی وجود»، سپس باز غزل‌ها است از همو با تخلص «منصور علی نصرت» (۱۲۹-۱۴۱)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۷گ (۴-۱۴۱)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸۱]

● **دیوان نصرت اردبیلی = دیوان نصرتعلی شاه** / شعر / فارسی

d.-e nosrat-e ardabīlī = d.-e nosrat-ʻalī-šāh

صدر الممالک اردبیلی، نصرالله، - ۱۲۷۱ قمری

sadr-ol-mamālek-e ardabīlī, nasr-ol-lāh (- 1855)

آغاز: به خاک گلشن زلفت مگر افشانده دلها ×× که شکل دل همی روید به گلشن غنچه از گلها / به گلشن دل نیاساید غم از دل هیچ نزداید ×× که رهر تا وطن ناید نیاساید به منزلها
چاپ: به تصحیح آقای دکتر جواد نوربخش در دیماه ۱۳۵۲، در تهران به چاپ رسیده.

[مشترک پاکستان ۲۲۹۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۷۴/۳ و ۲۵۷۳/۳؛ الذریعة ۱۱۹۱/۹ و ۱۱۹۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۰۳؛ طرائق الحقائق۱۰۸/۳؛ دانشمندان آذربایجان ص۳۷۵؛ مجمع الفصحاء ۵۰۱/۲؛ دنا ۴۲۰/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۷۹

آغاز: آسمان را بسکه شد بر سفله پروردن مدار ×× بوم را از سایه بال هما می‌آید عار؛ **انجام:** نمی‌کرد بی طاقتی گردلش ×× کجا ریشه می‌کند خواب از گلش
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ با سرلوح، در دو جا عبارت «ملکه میرزا قاسم علیک» دیده می‌شود؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۴۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۶۹۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بود ناصواب و خطا کرد آسمان ×× این ظلم بی حساب کجا کرد آسمان
شامل غزلیات (به ترتیب حروف تهجی)، غدیریه و جواب مدیحه و ترکیب‌بند صاحب دیوان علی آبادی، با این مطلع: «باز ای دل سودائی دیگر چه بسر داری ×× سر در سر سودا کن گر نور بصر داری»، رباعیات خطاب به فرزندش محمد هادی، قدرت علی شاه، و در مدح رحمتعلی شاه و دوری از فرزندش ضیاءالدین می‌گوید. و شانزده بند در وقایع عاشوا و سوگ امام حسین (ع) که به پیروی از ترکیب‌بند معروف محتشم کاشانی سروده است با این مطلع: «با این چه آتش است که ما را بجان فتاد ×× باز این چه

آتش است که در انس و جان فتاد»؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۹ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۶سم [ف: ۱۷ - ۲۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیخانه شد بیخانه شد چون نصرت بی خانمان ×× جون نصرت بی خانمان بیخانه شد بیخانه شد

مثنوی خواب‌نامه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن قاسم خان افشار، تا: ۱۲۸۸ق، مجدول، رکابه‌دار؛ تملک: محسن سالمی، محمد حسین سلطان آبادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴ص (۱۶۲-۲۵۵)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۶۷]

۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۴ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ محرم ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۹۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲۷/۹

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسن هزار جریبی، تا: ۱۲۹۵-۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ (۱۴۸پ-۱۸۴پ) [ف:۳۷-۲۵۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عدم بودم در این کنج خمول ×× لب به بسته از قبول و نا قبول / نی به اهل و نی به نام اهلم سخن ×× اهل با نا اهل یکسان پیش من

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۷گ، ۱۱-۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف:۲-۲۴۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵۵/۲

مثنوی نصرت مستوفی زمان قاجار است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه سبز، ۲گ (۵۵پ-۵۶ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۲-۲۹۵۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۶

آغاز: باز ای دل سودایی دیگر چه به سر داری ×× آوخ که تو بیچاره سودای دگر داری؛ **انجام:** بر در میخانه هیچ پا نگذارد ×× در سر زاهد ندانم این چه غرور است

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۶۵-۸۶۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۴

آغاز: آن شنیدستی که شمع انجمن ×× جان روشن روشنی جان من؛ **انجام:** تا بود ناصواب و خطا کرد آسمان ×× این ظلم بی حساب کجا کرد آسمان

با خطاب بفرزند خود هادی، مثنوی است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی دوبار و ترجیع و مثنوی باز یک ترجیع و شانزده بند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بود ناصواب خطا کرد آسمان ×× این ظلم بی حساب کجا کرد آسمان

بیشتر مرثیه خاندان پیامبر است و غزل است و رباعی‌ها درباره فرزند خود و مثنوی درباره خوابی که میرزا تقی علی آبادی صاحب دیوان دیده است و شانزده بند به روش محتشم؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن علی اصغر تبریزی، تا: دوشنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۵۹گ (۲پ-۶۱پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۵۹]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نصرت آشفته شدی از این کلام ×× ختم شد و الله اعلم بالتمام

شامل غزلیات، شانزده بند در مراثی خامس آل عبا و یک مثنوی عرفانی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی، تا: ۱۳۱۳ق؛ یادداشتی شامل ماده تاریخ فوت میرزا هادی پسر ارشد صدر الممالک ذیل خاتمه مثنوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۱گ، ۱۴-۱۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۲]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۷

آغاز: خوابیدن من عجیب باشد ×× میخوابد اگر کسی به غرقاب؛ **انجام:** تا بود ناصواب و خطا کرد آسمان ×× این ظلم بی حساب کی کرد آسمان

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن آقا میرزا علی اکبر صدر دیوان خانه، تا: آدینه ۱۴۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه ابری، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۱۳. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شب گذشت و من همی خواهم مدام ×× حرف آن یار آورم زین الکلام / خواب رفتم من ولی اندر منام ×× ذکر آن یار است ذکرم و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۳۸ق؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۵۳گ (۱پ-۱۵۳ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۶/۱

کلیات میرزا نصرالله صدرالممالک ناصر علی شاه متخلص به «نصرت» از سلسله نعمة اللهی که غزلیاتی است با تخلص «نصرت» سپس واقعه خواب صاحب دیوان و تعبیر این خواب است به نظم به وزن مثنوی که در آن از فقیهان خرده گرفته شده است و نامه منظوم به سید قوام الدین قزوینی هنگام ورود فرزند خود او میرزا هادی از اردبیل به وزن مثنوی و پاسخ پرسش‌های میرزا ابوالقاسم لاهیجانی اصفهانی مشهور به «جغد العرفا» که دعوی برخی مقامات داشته است (مثنوی) و مثنوی سروده در کرمانشاه برای فرزند و خلیفه خود او و مثنوی برای میرزا هنگامی که کودک بوده است و چند مثنوی کوچک دیگر و رساله اعتقادیه منثور و

ترجیع‌بند درباره واقعه کربلا به روش محتشم؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین عباداللهی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۶گ (۵پ–۹۱پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۴۰۹۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنچنانکه کوه ها رفته زجا ×× صار دکا منه خوفا او رجا / رحم کن ای کان رحمت بر کسی ×× کز شماتت رنجه شد از هر خسی

شامل غزلیات، شانزده بند به سبک دوازده بند محتشم و مثنوی‌های شاعر می‌باشد. از غزل سوم نسخه ما شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۱۸۱]

۱۶. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۶۶]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۸۲-۱۹۲/۱۰

آغاز: بسمله. از همه غم در امان مائیم ما ×× در دو عالم شادمان مائیم ما / سوی حق این خلق راما هادئیم ×× نعمت الله زمان مائیم ما؛ **انجام:** شب گذشت و این همی خواهم مدام ×× حرف آن یار آورم زین الکلام / خواب رفتم من ولی اندر مشام ×× ذکر آن یار است ذکرم والسلام

غزلیات شاعری است با تخلص «نصرت» از حرف الف تا لام و سپس ابیاتی با تخلص «قدرت» و «قدرتعلی» که پسر نصرت علی شاه بوده است و پس از آن مثنوی بلندی با سرآغاز: «الامان از زنگی آینه ها ×× الامان از ظلمت این سینه‌ها»، و نیز مثنوی دیگر در وصف امام علی (ع) با مطلع: «ای فرید الدین شه عطار دین ×× دست تو در گردن شمس مبین»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دو ستون؛ جلد: مقوا با روکش پارچه قهوه‌ای، ۲۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۴۹]

۱۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱ فرخ

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۵و۱۲ سطر، قطع: پستی [ف: – ۱۶۷]

● دیوان نصرت خراسانی / شعر / فارسی

d.-e nosrat-e xorāsānī

منشی، عبدالحسین بن محمود، ۱۲۵۰ – ۱۳۳۶ شمسی

monšī, ʻabd-ol-hoseyn ebn-e mahmūd (1871 - 1957)

چاپ: در سال ۱۳۳۱ش ضمیمه منتخبی از قصاید و غزلیات او با مقدمه محمود فرخ در مشهد به چاپ رسیده است

[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۴/۳؛ دنا ۴۲۱/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۳۸

آغاز: ای پدیدار نزره دیدار ×× خلوت خاص تو دل بیدار؛ **انجام:** بر من ای جان ز ایزد دادار ×× طلب مغفرت دریغ مدار

مثنوی فروزنده او. این نسخه عینا مانند مثنوی نسخه چاپی است و ۸۵۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: حسن تقدیسی تفرشی فراهانی، تا: رمضان ۱۳۶۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۲ص، ۱۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۸۱]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۷ فرخ

این دیوان حدود ۵۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن علی جواهری، بی‌تا؛ کاغذ مشقی، جلد: مقوا با روکش مشکی، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: – ۸۸]

← دیوان نصرتعلی شاه ≻ خوابنامه
← دیوان نصرتعلی شاه ≻ دیوان نصرت اردبیلی
← دیوان نصرت کرمانشاهی ≻ دیوان نصرت اردبیلی
← دیوان نصرت کرمانشاهی ≻ خوابنامه

● دیوان نصیبی / شعر / فارسی

d.-e nasībī

نصیبی

nasībī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 726؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۰]

● دیوان نصیبی کرمانشاهی / شعر / فارسی

d.-e nasībī-ye kermānšāhī

نصیبی کرمانشاهی، محمد بن موسی بیگ، ق۱۳ قمری

nasībī kermānšāhī, mohammad ebn-e mūsā beyg (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶۷

آغاز: کند لیلای من گر بار دیگر جلوه در من ×× نصیبی همچو مجنون طی کند یکسر بیابان را؛ **انجام:** سرو قدی کو که کردم بر سر آن فاخته ×× دل دهم از جان به دست او من سر باخته

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲۸–۲۴۹]

● دیوان نصیبی گیلانی / شعر / فارسی

d.-e nasībī-ye gīlānī

نصیبی گیلانی، – ۹۴۴ قمری

nasībī gīlānī (- 1538)

از بابانصیبی گیلانی شاعر دربار سلطان یعقوب آق قویونلو و از اقران بابا فغانی شیرازی.

[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۵/۳؛ دنا ۴۲۱/۵؛ الذریعة ۱۱۹۷/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۲
آغاز: ترا من دوست می‌دارم مکن جور و جفا بر من ×× که میدانم تو ای دلبر جفا را دوست میداری؛ **انجام:** به تیغ هجر خواهم کشت خود را ×× اگر یک روز دیگر بی تو باشم
دیوان غزلیات اوست بدون ترتیب و سپس رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه هراتی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷گ (۴۱ر–۶۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۸ – ۲۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۶
آغاز: سر زگردون بگذرد یا رب بمستی تاک را ×× کز بهشت آورد بیرون آب آتشناک را؛ **انجام:** صحرا نه گرد باد برانگیخت، کزغمت ×× بر میکشد زمین زدل پرغبار آه
غزلیات؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی زمینه مشکی، ۸ص (۱۹۲–۲۰۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ – ۷۹۸]

● دیوان نصیر اصفهانی / شعر / عربی
d.-e nasīr-e esfahānī

نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله، – ۱۱۹۱ قمری
nasīr-e esfahānī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1777)

[دنا ۴۲۱/۵]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱/۳
قصیده میمیه در ستایش پیامبر از میرزا نصیر طبیب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ از روی خط او [نشریه: ۲ – ۱۳۹]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱/۴
قصیده لامیه در پاسخ نامه دوستی و مصرع دوم هر بیتی از امرء القیس است [نشریه: ۲ – ۱۳۹]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱/۵
سه بیت به قافیه دال از او بدوستی که در زنده رود شهر سپاهان می‌نشسته است و سومین بیت آن از صاحب عباد است [نشریه: ۲ – ۱۳۹]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱/۶
قصیده نونیه در ستایش علی (ع) با تضمین دو بیت شریف رضی [نشریه: ۲ – ۱۳۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۵/۷
قصیده نونیه در ستایش علی (ع) با تضمین دو بیت شریف رضی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۵ص (۲–۵۶)، سطور چلیپا (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۵۰۹]

● دیوان نصیر اصفهانی / شعر / فارسی
d.-e nasīr-e esfahānī

نصیر اصفهانی، محمد بن عبدالله، – ۱۱۹۱ قمری
nasīr-e esfahānī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1777)

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۲۵، جیبی، ۳ص(صص۵۶–۵۸)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۳/۵
آغاز: ای نور چراغ چشم بیدار ×× ای مونس جان عاشق زار؛ **انجام:** میفهمیدیم با هم ای دوست ×× در دل رازی که بود مستور
ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶پ–۱۷پ)، سطور چلیپا (۸×۱۵/۶)، اندازه: ۱۱/۹×۲۲/۷سم [ف: ۲۹/۲ – ۵۹۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۶معیری
آغاز: شبی بانو جوانی گفت پیری ×× کهن دردی کشی صافی ضمیری؛ **انجام:** بحق جویای راز منتها اوست ×× زکار اهل دل مشکل گشا اوست
۲۱۹ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسدالله بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ص (۱۵۱–۱۷۱)، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸– ۲۸]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۶۲/۸
آغاز: شبی با نوجوانی گفت پیری ×× کهن داری کشی صافی ضمیری؛ **انجام:** بحق چو ای (؟) و حق را ره دعا اوست ×× زکار اهل دل مشکل گشا اوست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۱۴ر–۱۲۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۳– ۳۷۴]

۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۸/۱۰
بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ذیحجه ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ – ۶۲۲]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۷/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۸۶ق؛ در متن و حاشیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۶۹ر–۷۳ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: – ۱۸۰]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۶ حکمت
مثنوی او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۶۳]

۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۶۲۴
دارای ۲۴ قطعه که حاوی ۲۲۶ بیت مثنوی میرزا نصیر اصفهانی می‌باشد؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد اسمعیل حسین انجوی، بی‌تا؛ به طور چلیپا در زمینه طلا؛ جزو کتابخانه ضیاء لشکر تقی دانش با مهر مستشار اعظم؛ جلد: تیماج سبز، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: – ۱۵۱]

● **دیوان نصیرالدین طوسی** / شعر / فارسی
d.-e nasīr-od-dīn-e tūsī
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۱۷
شامل سه قطعه از او در بیان اماکن سکزیلدز، نام ماههای فارسی و صفات واجب الوجود؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۶۸ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵/۲
آغاز: هذه الابیات من کلام المحقق الطوسی فی معرفة اوقات الساعات.چو خواهی بدانی تو ساعات روز ×× زمین مساوی طلب دل فروز / پس آنگه ببین سایه خویش را ×× قدم کن بدانی کم و بیش را / قدم چو شود بیست آنگه چهار ×× بود ساعت اولین از نهار / شود سیزده چوت قدم ای پسر ×× دوم ساعت از روز دانی دگر؛ **انجام:** بساعت ده و دو شود در غروب ×× خور عالم افروز دور از عیوب
ده بیت است در این ابیات مقیاس برای تعیین ۲۴ ساعت شب و روز یاد شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر پسر محمد حسین، تا: ۱۲۱۱ق؛ جلد: پارچه‌ای سبز، ۱۳ص، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۹ – ۴۴۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۴/۲-ف
آغاز: من از اعداد دیدم یک عدد را ×× کزو شش طرح می‌کردم می‌نشد کم / دگر چون بر سرش شش میفزودم ×× از آن مقدار افزون می‌نشد هم / ازین دشوارتر هرگز نباشد ×× برون آرای به علم جبر محکم
نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی. شعر از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [فیلمها ف: ۲ – ۱۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶۳/۸
شعرهای فارسی درباره مقولات عشر؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۵۶]

● **دیوان نصیرای همدانی** / شعر / فارسی
d.-e nasīrā-ye hamadānī
نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، – ۱۰۳۰ قمری
nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e mas'ūd (-1621)

[دنا ۴۲۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۳۷/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۱۰ر–۱۱۵ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۹/۲
آغاز: یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزارو یک چراغ بر افروخت ... زهی نقاب تو فانوس بزم شمع حضور ×× به ملک حسن تو صحرانشین تجلی نور؛ **انجام:** خورشید گلی ز گوشه دستارت ×× آبی نزند بر آتش رخسارت ...
خط: نستعلیق زیبا، کا: جمال کاتب شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ رکابه‌دار، احتمالاً ۴ برگ افتادگی دارد و فردی قصد تکمیل آن را داشته ولی موفق به انجام آن نگردیده، دارای ۲ سرلوح بسیار نفیس و هنری مرصع، دارای ۶ سرعنوان مرصع و مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، ۳۹گ (۳۹–۷۷)، (۱۳–۱۴) سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [ف: ۳۲ – ۳۳۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۲۸
آغاز: کیم دیوانه ای از خود هراسان ×× ز من تا من بیابان در بیابان
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۸۱پ) [ف: ۳۷ – ۵۲۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۱۴
آغاز: یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ افروخت ... زهی تو فانوس شمع بزم حضور ×× تو مست خوبی و هر دم چوبی بجوش آید؛ **انجام:** چشم مستش بغمزه جادو ×× تیر تدبیر بر نشانه هنوز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ص (۷۰۱–۷۱۹)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ – ۱۲۰۳]

۵. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۷/۱
آغاز: دیباچه: بسمله، یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ بر افروخت ... دیوان: ز بس که شمع رخت نور داده گیتی را ×× نموده از دل مجنون خیال لیلی را؛ **انجام:** الهی تا فلک فوق زمین باد ×× خدایش ناصر و بختش معین باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با چهار سرلوح مجدول؛ کاغذ: الوان دولت آبادی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۰–۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۶ – ۸۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۳۱۲–۳۲۱)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ – ۱۲۳۴]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۴۰/۸-۱۲/۳۰
آغاز: آغاز دیباچه: یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ برافروخت، آغاز قصاید: ز می‌نقاب تو فانوس شمع بزم حضور ×× به ملک حسن تو صحرانشین تجلی طور
شامل دیباچه و قصاید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛

۷گ (۱۲۲ر-۱۲۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۲۹۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۱/۱

آغاز: مبدعی که سبعه معلقات هفت آسمان نمونه ای از بدایع انشاء لطایف ابداع اوست ...

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن محمد قاسم، تا: ۱۱۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی،۲۶ص(۲پ-۱۳ر)،اندازه:۱۶/۴×۱۹/۴سم[ف:۴۳-۲۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۱۷

آغاز: کیم دیوانه ای از خود هراسان ×× ز من تا من بیابان در بیابان

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱گ (۱۵۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۳۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۸/۵

مثنوی اوست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا نوری، تا: ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۱۹گ (۳۶۲-۳۸۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ - ۴۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۹

آغاز: بسمله. یگانه ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ افروخت ... قصیده فریده: زهی نقاب تو فانوس شمع بزم حضور ×× بملک حسن تو صحرا نشین تجلی طور؛ **انجام:** الهی تا فلک فوق زمین باد ×× خدایت ناصر و بختت قرین باد

قصیده است و ساقی نامه و غزل با تخلص نصیر و رباعی و مثنوی با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۵۰۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲/۵

آغاز: کیم دیوانه از خود هراسان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲-۲۵۹]

● دیوان نصیر جوشقانی / شعر / فارسی

d.-e nasīr-e jawšaqānī

نصیر جوشقانی

nasīr-e jawšaqānī

[دنا ۴۲۲/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۱۳

آغاز: شنیدم نقلی از صاحب کمالی ×× بزرگی بخردی نیکو خصالی / سخن دانی فصیحی نکته سنجی ×× نهان از زیر هر معنیش گنجی؛ **انجام:** چو شد آگاه از خون خوردن او ×× ز درد هجر و زاری کردن او

مثنوی عشقی است. نسخه حدود ۲۱۶ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۷پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۶/۲سم[ف:۸-۶۰]

● دیوان نصیری / شعر / فارسی

d.-e nasīrī

نصیری، ق۱۴ قمری

nasīrī (- 20c)

[دنا ۴۲۲/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۰

آغاز: الا ای اهل اقلیم خداوند ×× بیا بشنو حکایاتی بود پند / به اول آیه اش رمز نهان بین ×× ز بعدش گوش کن وانگه تو بپسند؛ **انجام:** این پنج روز مهلت ایام آدمی ×× آزار خلق حق نکند هیچ توانگری / گفتا نصیر پندم اگر شد از مرار ×× خرسند می‌شوی تراگر پند بشنوی

دیوان شاعر است با تخلص «نصیری»، این اشعار اغلب در مواعظ و پند و اندرز سروده شده است. هم چنین در آن اشعاری است در این موضوعات: وصف شهر کرمان، ملی شدن نفت ایران، مدح آیت الله حاج سید نورالدین حسینی شیرازی، مدح حجت الاسلام سید محمد حسین دستغیب، مدح سید عنایت الله و سید هدایت الله، توصیف سید یحیی یزدی، توصیف آقا حسین آقانصیرزاده که اخوی شاعر می‌باشد، توصیف میرزا احمد نصیرالاسلام کرمانی و حاج عماد الملک بصیری و حاج میرزا محمد رضا کرمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی مشکی، ۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۴۰۶]

● دیوان نصیری مشهدی / شعر / فارسی

d.-e nasīrī-ye mašhadī

نصیری مداح مشهدی، محمد صادق، ق۱۱ قمری

nasīrī maddāh-e mašhadī, mohammad sādeq (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۰۶

آغاز: ... پوشیده مانده و غواصان دریای هوشمندی در جست و جوی آن. بوی پیراهن یوسف ز دلم تاب برد ×× پیر کنعانم و از بیت حزن آمده ام؛ **انجام:** هست این جریده که ز سر خیل صادقان ... تمام شد دیباچه و ارکان درآمد.

خط: نستعلیق، کا: درویش سعدای گیلانی، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۸سم [ف: ۴۳ - ۷۲]

● دیوان نطنزی / شعر / فارسی

d.-e natanzī

نطنزی

natanzī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **دیوان نظام** / شعر / فارسی
d.-e nezām
نظام، ق۸ قمری
nezām (- 14c)
[دنا ۴۲۲/۵؛ فرهنگ سخنوران ۶۰۷]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۶
آغاز: اگر در عشق بتان رخنه در ایمان باشد ×× کافرم گر بجهان هیچ مسلمان باشد؛ **انجام:** چو رخت هستی از این کو چگاه بر بندم ×× بما من کرم خویش ساز مستقرم
قصاید است با تخلص نظام و او در آن امیر علی شیرنوایی و کپک میرزا محمد محسن و سیف الدین مظفر بیتکچی و خواجه آقامیرزا را ستوده است؛ خط: نستعلیق، کا: فلان بن عبدالباقی حسینی، تا: ۱۰۰۲ یا ۱۰۰۳ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۰]

● **دیوان نظام استرآبادی** / شعر / فارسی
d.-e nezām-e estarābādī
نظام استرآبادی، - ۹۲۱ قمری
nezām-e estarābādī (- 1516)
چاپ: ایران، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱ شمسی، شایسته ابراهیمی، مرضیه بیگ وردی لو
[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۶؛دنا ۴۲۲/۵؛ الذریعه ۱۲۰۱/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۰۷؛ استرابادنامه ص ۱۲۰ و ۱۳۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۳/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲ص (۱-۱۸۲ هامش)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۳۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶
قصاید است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۸ جمادی الاول ۹۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد ۱۲۷۱؛ مهر: باقرالعلوم، محمد علی، محمد صالح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۹۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۷۰]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۹۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹۷گ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۱/۳
آغاز: شب نجوم از مجمع مردم نشان آورده اند ×× از مه نو تازه حرفی در میان آورده اند ... / تا قلم را قط کنند احوال سنجان قضا ×× خادمان این دبستان استخوان آورده اند ... / حیدر صفدر که از شمشیر او گردنکشان ×× بر زبان، گاه الحذر گاه الامان آورده اند؛
منظومه‌ای در مدح و منقبت امیر مؤمنان؛ خط: نستعلیق، کا: مظفر، تا: ۹۷۰ق؛ غزلی از خود در پایان آورده، و این دو بیت را: «صد شکر مظفر که درین دورانم ×× بگذشته چو عارفان با عرفانم / مدح علی ولی و اولاد علی ×× میگویم و می‌نویسم و میخوانم»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۸/۸سم [ف: ۴۱ - ۱۲۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸۳/۱
آغاز: شافی خداست گرچه به هر علتی ولی ×× بیمار حرص را ز قناعت بود شفا / خواهی ضمیر تیره کنی صاف چون مسیح ×× بگذار ببال همت ازین نیلگون سما؛ **انجام:** هر صبح و شام رایت بیداد روزگار ×× در گوششان سروش جفا در دهد ندا / دم در کش ای نظام ازین گفتگو دگر ×× آن به که بر زبان بودت توبه ربنا
قصاید شاعر؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن مکتب دار، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۰۶۵ق؛ جلد: میشین سبز، ۱۳۳گ(۱ر-۱۳۳ر) [ف: ۳۷ - ۵۷۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴/۱
آغاز: شب بیضه سفید دم از گردش زمان ×× چون شد شکسته زرده بیضا نمود از آن.؛ **انجام:** سرتا بقدم عیبم از خلعت خاص ×× الطاف کن عیب شود پوشیده؛ پایان صفحه ۵۳۰: سوی او افکن نظر شاها ز روی مرحمت ×× پیش از آن کز تن فتد جان حزین را انتزاع
شامل: قطعات و قصائد و غزلیات، رباعیات، چهار بیت از سلطان حسین سراج استرآبادی در تاریخ فوت نظام، نوشته‌ای به قلم نظام استرآبادی، ایضا قصائد نظام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳۰ص (۱-۵۳۰)، ۱۲سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۱۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۱/۴
آغاز: روشن خردان عالم فضل و کمال ×× زیبا سخنان عرصه قال و مقال
خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن محمد قاسم، تا: ۱۱۷۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳ص (۲۸ر-۴۸پ)، اندازه: ۱۶/۴×۲۹/۴سم [ف: ۴۳ - ۲۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۰۶
آغاز: بحر کیاست گهر نخل فراست ثمر ×× صبح سعادت اثر مهر شریعت ضیا؛ **انجام:** چو رخت هستی ازین کوچگاه بست نظام ×× زمأمن کرم خویش ساز مستقرم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۲۱ق؛ رکابه‌دار، با یادداشتی از عبدالله شیرازی به تاریخ ۱۲۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۰ - ۱۱۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۳/۶

آغاز: السلام ای سایه خورشید رب العالمین ×× آسمان عز و تمکین، آفتاب داد و دین؛ **انجام:** زایران حضرتت را بر در خلد برین ×× میدهند آواز طبتم فادخلوه خالدین
ترکیب‌بند اوست؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۳۷پ-۴۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸ - ۱۹۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۱۵
آغاز: هست بکون و مکان اول و آخر خدا ×× اول بی ابتدا آخر بی انتها؛ **انجام:** باد بتوفیق حق ورد شب و روز ×× بر صفت پنج فرض مدحت آل عبا
قصیده زیبایی است در ۶۹ بیت، در مدح پیامبر اسلام و ائمه اطهار (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۵۰-۵۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ - ۲۴۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۴/۱۰/۴
قصیده مخمس از او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۵۴-۳۵۵)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۵/۲۸
شامل: معراج الخیال = چرخیات، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۱۵۳ر-۱۶۶پ) [ف: ۳۷ - ۴۴۷]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲
آغاز: الحمد للقدیم له العز و الجلال ×× شاه سریر لم یزلی حی لا یزال
قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲- ۶۸۹]

● دیوان نظام افشار / شعر / فارسی
d.-e nezām-e afšār
نظام افشار، حبیب الله، - ۱۳۰۹ قمری
nezām afšār, habīb-ol-lāh (- 1892)
[الذریعه ۹/۶۰۰-۶۰۱ و ۱۲۰۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۱۹/۲
آغاز: گذشت روز خوش و عیش روزگار از من ×× از آن زمان که دل آزرده گشته یار از من؛ **انجام:** بنام زنده بمانی همیشه در ایام ×× ستایش تو شود پیشه حبیب نظام
چند غزل است در مدح معاون الملک و محمد علی، اشعاری از وی در کتابخانه ملی ۳۶۱/۱ و ۷۱۵/۲ و مجلس شماره ۵۶۱۱/۲ (مقویم) و دانشگاه ۳۶۹۱/۱۴ و مجلس شماره ۵۶۱۱/۱ (مصاب) آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، شاید به خط ناظم؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۱پ-۱۳ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۹۴]

● دیوان نظام الدین محمود اصفهانی / شعر / فارسی
d.-e nezām-od-dīn mahmūd-e esfahānī
نظام اصفهانی، محمود، ق۷ قمری
nezām-e esfahānī, mahmūd (- 13c)
[دنا ۴۲۲/۵]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰/۴عکسی
منتخب است. ۲۷۰۰ بیت، شامل دو هزار و دویست بیت با سه چهار سطر در ذکر نام و لقب و موطن شاعر؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن علوی کاشی، تا: ۷۱۳ق؛ ۱۱گ (۷۶-۸۷)، ۴۰ سطر [ف: ۱ - ۵۳۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۵/۷
آغاز: ملک الشعرا نظام الدین محمود قمر اصفهانی طاب مثواه ... الخ. ای تماشاگاه جانت عالم حسن و خیال ×× کی توانی خواند توحید خدای ذوالجلال؛ **انجام:** درما منگر بچشم بیگانه که ما ×× پیوسته بچشم خویش دیدیم ترا
منتخب است، شامل دو هزار و دویست بیت با سه چهار سطردر ذکر نام و لقب و موطن شاعر؛ خط: نستعلیق مغلوط، کا: صدرالدین محمد بن محمد بن جعفر علی بن محمد علی معمار اصفهانی، تا: ۱۰۴۱ق؛ از آنجاست: «ملک مظفر دین پادشاه شیر اوژن ×× که عالم از اثر عدل اوست آبادان / جهانگشای ابوبکر سعد بن زنگی ×× که برد خاک درش آب چشمه حیوان / مبدع نظم دری طبع نظام آمدست ×× آب بخارا به برد خاک سپاهان او»؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰۰ص، ۲۵ سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۷×۳۳سم [ف: ۷ - ۸۱۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۰۲/۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۸]

● دیوان نظام العلماء نائینی / شعر / عربی
d.-e nezām-ol-‘olamā’-e nā‘īnī
نائینی، محمد بن ابی طالب، - ۱۳۰۰ شمسی
nā’īnī, mohammad ebn-e abī-tāleb (- 1921)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۷
آغاز: بسمله، مدیحة مشتمله علی اداء الثناء و بیان الدعاء للحضرت المستطاب الاسعد الارفع ... طاب الفواد بنعت من هو واحد ×× فی المکرمات و مثله لایوجد؛ **انجام:** حرره المحتاج للوهاب ×× تراب الاقدام ابوتراب
شامل: ۱. قصیده در مدح ظل السلطان: این احتمال هست که قصیده عربی حاضر را نائینی سروده باشد، آغاز: «بسمله - مدیحة مشتمله علی اداء الثناء و بیان الدعاء للحضرت المستطاب الاسعد الارفع الافخم الامجد الاقدس الوالا ممهد الامن و الامان حضرت ظل السلطان روحنا فداه: طاب الفؤاد بنعت من هو واحد ×× فی

المکرمات و مثله لا یوجد»، انجام: «هذا دعاء للبریة شامل ×× و ببابه لذوی الفضائل مورد / قد فاقت الرایات رایة قدره ×× و له علی عرش الکرامة مسند»، ۲. تقریظ آقا نجفی اصفهانی (محمد تقی بن محمد باقر) بر الفیه رضیه، ۳. تقریظ علامه چهارسوقی (خوانساری، محمد هاشم بن زین العابدین) بر الفیه رضیه، ۴. الالفیة الرضیة فی الفضیلة و الرزیة، ۵. تذکرة الهداة فی تاریخ الائمة الهادین علیهم السلام، ۶. قصیده در مدح ناصرالدین شاه، آغاز: «طاب الزمان بمن للدین ناصره ×× للخلق سائسهم للبغی کاسره / مؤید لرقاب الناس مالکها ×× فاق الملوک و لا تحصی مفاخره»، انجام: «بحرمة المصطفی و الآل سادتنا ×× لا سیما غائب للقلب حاضره / و هذه مدحة قد قیل قائلها ×× للدر فی صفحة القرطاس ناشره»، ۷. تقریظ صاحب روضات (خوانساری، محمد باقر بن زین العابدین) بر منظومه نائینی، ۸. قصیده محمد نائینی در وصف صاحب روضات: قصیده‌ای است که در جواب لطف صاحب روضات مبنی بر نگارش تقریظ بر این دیوان سروده است، آغاز: «یا باقر العلم من احفاد یاسینا ×× و وارث الحلم من ... منامینا / شرفتنی بکلام عز قائله ×× و شرف الله من ذکراک نائینا»، انجام: «جازاک ذوالعرش ما لم یرجه احد ×× و لم یزل نحو ذیل منات ایدینا / فوق الله من یدعو لحضرتکم ×× و یرحم الله عبدا قال آمینا»، ۹. منظومه برادر شاعر (ابوتراب بن ابی طالب نائینی) در وصف دیوان؛ خط: نسخ خوب و مشکول، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار، مجدول، دارای کمند؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۱۵۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۱/۲۷ – ۲۱۲]

● دیوان نظام شیرازی / شعر / فارسی

d.-e nezām-e šīrāzī

دستغیب شیرازی، نظام الدین بن امین الدین حسین، – ۱۰۲۹ ؟ قمری

dastqeyb-e šīrāzī, nezām-od-dīn ebn-e amīn-od-dīn hoseyn (- 1620)

[دنا ۴۲۳/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۷۲/۱

آغاز: مطلع قصیده سر دیوان هر سخنور و مقطع شریطه نظام هر نظم گستر باید که موشح باشد دیباچه حمد متکلمی را که قافیه سنجان معجز بیان؛ **انجام:** ای طفل نو سفر سخنی بااثر بگوی ×× لب بازکن بحرف و سخن با پدر بگوی

خط: نستعلیق خوش و مغلوط، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۱؛ نسخه ما با دیباچه ابوحیان است ولی کامل نیست و سقطاتی دارد، افتادگیها عبارتست از آخر قصاید و اول غزلیات، آخر رباعیات و اول مفردات و تمام مقطعات و دو ساقی نامه، و نیمی از صفحه اول قصاید، اشعار نیز درهم است و ترتیب الفبایی ندارد، دارای سرلوح، مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۵ص، ۱۱–۱۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۴سم [ف: ۷ – ۷۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۴۱

آغاز: بی تاب دلم گزید بندی ×× افتاد چو تاب در کمندی؛ **انجام:** بنشینم و دل به ناله دوزم ×× صد داغ به رقم (کذا) لاله سوزم

ترجیع‌بند؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ:نخودی،جلد: تیماج، ۴گ (۳۹ر–۴۲ر حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۳

قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۰۶۴ق؛ ۲ص (۱۹۴ – ۱۹۵) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۴۱

در پایان آمده «نمقه میرک حسین جنابذی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۱۸۲) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۸/۲

آغاز: دل صاف کن چو آینه تا بنگری در او ×× رخسار شاهدان سراپرده خفا؛ **انجام:** نعمت عزیزدان که این قدر مهلت ×× زمانه داد که بردم سواد ترا بیاض

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۹گ (۴۳ر–۹۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۲۲۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۵

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۵۸ر–۱۵۸پ)[مختصر ف:۶۲۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۲۰

آغاز: ز آه سرد کشیدن دلم نیافت فروغ چراغ؛ **انجام:** جز چشم زخم هیچ نگردید حاصلش ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۵

آغاز: که نتوان داشت ... کی زند هرگز کسی بر سنگ تیغ تیز را / کرمی شعر تو ترسم خامه را سوزد نظام ×× لب فرو بند از سخن کلک شرار انگیز را / نگردم شاد از گلشن دل اندوهگین خود ×× من و شبهای تا و گشت کوی نازنین خود؛ **انجام:** چو دست خویش مکن بچه را جدا از خود ×× بآفتاب برون زین وسیله پهلو را

شامل: غزل نه بترتیب تهجی با تخلص نظام، رباعی، ترجیع‌بند، مثنوی، ترجیع‌بند در ستایش علی، ترجیع‌بند در هجو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۸۲گ، ۱۲سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۴ – ۳۶۲۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۷/۳

آغاز: شفیع خلیل خلایق بعرصه عرصات ×× امین مخزن اسرار پادشاه ازل

قصاید در مدح ائمه (ع) از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ (۲۲ر–۲۷۵ر)، ۱۵

سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۳۶۷]

● **دیوان نظام قاری** / شعر,ادبیات / فارسی

d.-e nezām-e qārī

نظام قاری، محمود بن امیر احمد، ق۹ قمری

nezām-e qārī, mahmūd ebn-e amīr ahmad (- 15c)

[الذریعه ۸۹/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۷۷/۳؛ دنا ۴۲۳/۵]

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۷

آغاز: بسمله. توحیدی بجواهر صفات مرصع و تحمیدی بیواقیت ثنا مسجع مبدعی را؛ **انجام:** عدلست و وصف و معرفت تأنیث و ترکیب است و جمع ×× وزنست و عجم و تس الف با نون زاید بر شمر

ترکیب‌بند اوست، با دیباجه‌ای به نثر فارسی و در آن می‌نویسد که چون دوستان هنگام مشاعره در قافیه آوردن برخی از حروف مانند «ثا و ذال و حا و طا و غین» ناتوان آمده بودند و شاعران هم این گونه قافیه‌ها را خوش‌آیند ندانسته با آنها کمتر شعر سروده‌اند مرا ترکیب‌بندی بخاطر آمد و در هر حرفی از حروف بیست و هشت‌گانه بیتی که بند سخنست همان حروف را بقافیه دیگر در اول و آخر هر بیت لازم داشت؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۳ص(۲۳۱-۲۴۴)،۱۴-۱۷سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳- ۳۳۱]

● **دیوان نظام هروی** / شعر / فارسی

d.-e nezām-e heravī

نظام هروی، – ۹۰۰ قمری

nezām-e heravī (- 1495)

[دنا ۴۲۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۷۷/۳؛ الذریعه ۱۲۰۶/۹]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۹۰

آغاز: قلم که نکته وحدت بیان کند اول ×× رقم زند به ثنای خدای عز وجل؛ **انجام:** از سبزه نهاد ارض در جوف سپهر ×× بر هیئت طوطیست اندر قفسی.

دیوان شامل است بر قصاید، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، کا: زین الدین محمود، تا: ۹۰۷ق؛ با چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ زیبا و ممتاز با حواشی مذهب مرصع ممتاز، یک شمسه مذهب، مجدول، یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی دو مجلس مینیاتور از شیرین و خسرو دیگری از شیرین و فرهاد سبک کار هرات مذهب، ۲۱۱ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۴-۱۲۵۲]

● **دیوان نظامی** / شعر / فارسی

d.-e nezāmī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۹

آغاز: دوش رفتم بخرابات مرا راه نبود ×× میزدم ناله و فریاد کس از من نشنود / یا نبد هیچ کس از باده فروشان آنجا ×× یا که من هیچ بدم هیچ کسم در نگشود؛ **انجام:** گر تو خواهی که دم از صحبت ایشان گیری ×× خاک پای همه شو تا که بیابی مقصود / ای نظامی چه زنی حلقه برین در شب و روز ×× که از این آتش سوزنده نیابی جز دود

از: نظامی (؟). غزلی است که با توجه به سبک زبانی آن بعید به نظر می‌رسد از نظامی گنجه ای باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۷۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۳]

● **دیوان نظامی قونوی** / شعر / ترکی و فارسی

d.-e nezāmī-ye qūnavī

نظامی قونوی، ق۹ قمری

nezāmī qūnavī (- 15c)

[دنا ۴۲۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۷۷/۳؛ کشف الظنون ۸۱۷/۱ فهرس المخطوطات، فؤاد سید ۱۹۱/۱؛ فهرست مخطوطات الترکیة العثمانیه ۱۰۳/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۹-۵/۱۹۹

آغاز: یا اشرف البریة یا سید الوری ×× اعلی اله ذاتک قدرا ومنزلا / والارض اشرقتت بک من نور بها ×× قد لاشمسی وجهک من مطلع الهدی / ای لمعهء زحسن تو خورشید و آسمان ×× وی پایه زمنزل تو عرش ذوالعلا / ... ای شر عله مخلد و قولیله معتمد ×× وی اسمله محمد و وصفه مصطفا؛ **انجام:** نظامی کز لربچون اول که در لر ×× اول انگجون کالا صیرو سنگجون / قشک یا نیک یر کزا شده داوای دوست ×× غمزک اقینگ نیته که جانیله جگر ده / عشق ورزیدن بخوبان خون دل خوردن بود ×× اولش سوز و گداز و آخرش مردن بود

دیوان غزلیات ترکی شاعر است که از حرف «الف» تا «یاء» را شامل است. در غزل اول در ابتدا دو بیت عربی و سپس دو بیت فارسی آورده است و بعد اشعار ترکی را شروع نموده، در آخر غزلیات چند رباعی فارسی و ترکی دیده می‌شود. نظامی قونوی از سرایندگان روزگار سلطان محمد فاتح در سده نهم است که به فارسی و عربی و ترکی شعر می‌سروده است؛ خط: نستعلیق، کا: ابدال رومی (ظاهرا مؤلف کتاب بوستان خیال است که به چاپ رسیده)، تا: قرن ۱۰؛ مجدول شنگرف، بعد از اتمام رساله ۸ بیت شعر ترکی از شفقی به خط وی: «ضما ضمه که جان دیر مده عاشق بس او لور»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۵۰]

● **دیوان نظامی گنجوی** / شعر / فارسی

d.-e nezāmī-ye ganjavī

نظامی، الیاس بن یوسف، ۵۳۰؟ - ۶۱۴ ؟ قمری

nezāmī, elyās ebn-e yūsof (1136 - 1218)

چاپ: چاپ شده

شرح و حواشی:

۱- دیوان نظامی گنجوی (منتخب)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۷/۵

آغاز: ختنی جمالی ای جان ز حبش چه نام داری ×× بحر از خطی و خالی ز حبش کدام داری؛ **انجام:** خون باذ دلم کورسن زلف تو دیذ ×× وانگاه میان نسبت جان بازی را

منتخب؛ خط: نسخ، کا: منصور بن کمال الدین حسینی، تا: ۶۹۵ق؛ مجدول محرر، دارای هفده ترنج و هفده سرلوح کتیبه الوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۴ر-۴۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۰۵۱ (۲۰۹). قصاید و غزلیات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۴/۱۲-ف

آغاز: بسمله. هست کلید در گنج حکیم

نسخه اصل: سنا ش ۱۴۷۷۸. مثنوی‌های او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۸]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۰

خسرو شیرین و لیلی و مجنون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۶ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۶۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۷۰

آغاز: هم جرس جنبید هم در جنبش آمد آسمان ×× کوچ کن زین خلیل خانه سوی دارالملک جان؛ **انجام:** پس ازین به شعر تنها نکنم مفاخرت من ×× که به جنب فضل دیگر بودم سخن کم از کم

شامل ۳ قصیده او؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۶۴-۳۶۵پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۲

آغاز: لب و دهان و دو چشم تو ای بت گلفام ×× ۱نبات ۲ پسته ۳ بادام؛ **انجام:** رواج زینت اسلام ده نظامی را ×× بحق سید کونین سوره قرآن

شعری در قالب غزل با بیت پایانی‌ای که قافیه اش متفاوت است، به نام نظامی. باید بررسی شود که آیا از اوست یا نه. برای معرفی نامه وی به نسخه ۸۱۷۳/۱۵۹ و ۸۱۷۳/۶۵ مراجعه شود؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۱گ (۴۸پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۹/۱۳

چند غزل از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۴۷پ-۵۶پ) [ف: ۳۶ - ۳۳۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۰

گزیده‌هایی از نظامی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۷۰

اشعار از اوست؛ کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۱۳۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۹۳

قصیده در تفاخر از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: حدود ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۵۶پ-۱۵۷ر) [مختصر ف: ۶۱۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۵

آغاز: بگو بر بام گردون چون توان شد ×× توان شد گر ز خود بیرون توان شد؛ **انجام:** بود بسی گردش چرخ آزمای ××او شد و آوازه عدلش بجای

حکایاتی که از منظومه‌های نظامی (خسرو و شیرین و اسکندرنامه و مخزن الاسرار) گزینش شده در صفحات ۲۲۳-۲۲۶ آمده است. نیز ابیات زیادی هم از هفت پیکر در صفحات ۶۲۳ تا ۶۴۳ نقل شده که به چند بیت گزینش شده از خسرو و شیرین می‌انجامد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ص (۲۲۳-۲۲۶و۶۲۳-۶۴۳)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۶]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۰/۷

بخشی از دیوان نظامی گنجوی (بخشی از شیرین و فرهاد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱۳۵ر-۱۵۲ر)، ۹ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۸۷]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۰

مخزن الاسرار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۵۳گ، اندازه: ۱۴/۲×۲۴/۴سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۱۹. قصیده و غزل از او. دیباچه دو رساله در اخلاق از نگارنده؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۷]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۸۱/۴

مثنوی از او؛ خط: نستعلیق، کا: علی غریب، بی‌تا؛ ۳۱ص، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۹]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۲۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶-ف

نسخه اصل: کتابخانه راجه در رامپور ش ۱۴۶۷ قلمی (۱-۴۲) ۳۲۰۵ فارسی. قصاید و غزلها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ع آمده «دیوان مخدومنا حضرت ملانظامی و مثنوی شیخ احمد جام و گنج طلسم شاه نعمة الله» ولی در نسخه عکسی همین

یکی است و بس [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۰]

● **دیوان نظامی گنجوی (منتخب)** / اخلاق / فارسی
d.-e nezāmī-ye ganjavī (mn.)
وابسته به: دیوان نظامی گنجوی؛ نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۷
آغاز: باب اول در توحید: ای همه هستی ز تو پیدا شده ×× خاک ضعیف از تو توانا شده؛ **انجام:** اعتمادی نمی‌کنم بر کس ×× بر خدا اعتماد دارم و بس
این کتاب همان‌طور که روی آن نوشته‌اند «اخلاق نظامی» کتابی اخلاقی است، و سی پنج باب دارد و در هر یک از آنها از کتاب‌های پنجگانه نظامی شعر هائی بدین ترتیب گرد آورده است: باب توحید، باب نعت پیغمبر، باب راستی، شکیبائی، روزی، قناعت فال نیک، پند ویژه، پند همگانی، هیبت شاهان، صفت دولت، پناه به دولتمندان، داد، و همچنین تا پایان کتاب. گرد آورنده این شعرها شناخته نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مدیر کتابخانه خیام آن را به سید محمد مشکات دانشجوی دانشگاه تهران در ۱۳۶۶ق هدیه کرده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۴۰گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲– ۲۷۱]

● **دیوان نظمی بهبهانی** / شعر / فارسی
d.-e nazmī-ye behbahānī
نظمی بهبهانی، ق۱۱ قمری
nazmī behbahānī (- 17c)
[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۸؛ فرهنگ سخنوران ج ۲، ۹۴۴؛ تذکره نصرآبادی ۴۰۶/۱؛ منتخب الطائف ص ۴۱۰؛ دنا ۴۲۴/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۰
آغاز: آن که خورشید فلک را نیر اعظم نمود ×× کرد او را از کرم ناموس اکبر در زمین / ای مبین رفعت او بینات و بینه ×× ای رهین منت او مؤمنات و مؤمنین؛ **انجام:** دوزخ شرری ز آه مستش باشد ×× فردوس متاع زیر دستش باشد / نه مرکز چرخ هفت غربال زمین ×× یک دایره بلند و پستش باشد. انجامه: «تم بعون الله تعالی و حسن توفیقه فی سلخ شهر ذیقعدة الحرام سنة الرابعة و الثمانین بعد الالف من الهجرة النبویة صلی الله علیه و آله علی ید الضعیف علی نقی ابن عبدالقادر الکاتب عفی الله عنهما و غفر»
نسخه ما افتادگی‌های زیادی از آغاز و وسط دارد و از این رو به صراحت از آن مشخص نمی‌شود که «نظمی» ذکر شده در آن کیست. اما با مقابله و بررسی اشعاری که از نظمی در تذکره نصرآبادی نقل شده مشخص شد اشعار از آن نظمی بهبهانی است. شامل: قصاید، مقطعات و ماده تاریخ‌ها، غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن عبدالقادر کاتب، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۸۴ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول، با سرلوح مذهب و مرصع؛ مهر: «المؤمن حی فی الدارین ۱۱۱۰» (بیضی)، جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زیتونی، ۱۰۰گ، ۱۲ سطر (۳/۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۶×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۵۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۶–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۱]

● **دیوان نظیر زنگنه** / شعر / فارسی
d.-e nazīr-e zangane
نظیر، امان الله بیک شیرازی، – ۱۲۲۶ قمری
nazīr, amān-ol-lāh-beyk-e šīrāzī (- 1811)
[دنا ۴۲۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۸
انجام: ای من ز تو زار از چه رو زار شدی ×× از عشق کدام گل چنین خوار شدی / آگه شدی از درد گرفتاری من ×× اکنون که به درد من گرفتار شدی
شامل: الف: مدح حضرت علی علیه السلام، مدح امام حسین علیه السلام، در مرثیه فرزند خود، ترکیب‌بند، ب: ترجیع‌بند، ج: مثنوی، د: قطعات، هـ: غزلیات، و: رباعیات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ – ۴۳۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۹
آغاز: بسمله، دل بمن شد دشمن و دلبر ز دل دشمن تر است ×× آه پس من چون کنم اینم دل و این دلبرست؛ **انجام:** آه دلم چه وقت سحر خیز می‌خورد ×× هر لحظه از درون بدر آید حکایتی
شامل قصاید در مدح حضرت علی (ع)، ترکیب‌بند در مرثیه فرزندش، ترجیع‌بند مفصل، غزلیات می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۰ق، جا: نور، به خواهش آقا محمد تقی تاجر تبریزی الاصل و تهرانی المسکن؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: میشن خرمایی، ۸۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۱سم [ف: ۱۷ – ۲۵۰]

● **دیوان نظیری** / شعر / فارسی
d.-e nazīrī
نظیری، ق۸ قمری
nazīrī (- 14c)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۵۲
آغاز: حرف عاشق بی زبانی شکوه دل عاجزیست ×× آنچه هرگز آشنا با لب نشد داد منست
از آغاز و اواسط و پایان نسخه افتاده و لذا معلوم نشد از کدام

نظیری است؛ برگ‌ها درهم و شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴/۹

آغاز: بنام آن خداوندی که هست او واحد و یکتا ×× حکیم و حاکم و عادل علیم و عالم و اعلا؛ **انجام:** الهی غایبان و حاضران مجلس مارا ×× بیامرزی زبهر آبروی ساقی فردا / این قصیده را نظیری شاعر در سال ۷۳۴ نظم کرده چنانکه خود در پایان گوید: هر آنکس چون نظیری شد محب آل پیغمبر ×× کجا در دیده می‌آرد سریر ملکت دارا / بسال هفتصد(!) و سی و چهار این نظم را کردم ×× که گردد تا به عالم یادگار این نکته غرا

قصیده در مدح مولی (ع)، قصیده‌ای با قافیه «الف» از نظیری (در ۷۳۴) دارای ۱۴۳ بیت و شرح صورت گفت و گویی است بین رسول الله (ص) با امیرالمؤمنین علی (ع) پس از معراج. شاعر در پایان حکایت می‌گوید: «نبی را رفتن و باز آمدن در یک زمانی شد ×× که خاتم را بگرداند کسی در دست خود عمدا / دو دنیا از چهل دنیابیان کردم در این دفتر ×× که امر شاه این باشد که تا گردد روان اصفی / بود موقوف تا مهدی (ع) چو خورشید جهان آید ×× به عالم او کند روشن رموز علم الاسماء»؛ کا: میرزا اسماعیل فرزند میرزا معصوم تفرشی، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱ص (۴۹۳-۵۰۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۵]

● دیوان نظیری نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e nazīrī-ye neyšābūrī

نظیری، محمد حسین، - ۱۰۲۱ ؟ قمری

nazīrī, mohammad hoseyn (- 1613)

مجموعه اشعار و سروده‌های آبدار و نغز که در یک دفتر خود او گردآورده است، برخی عناوین عبارتند از: ترکیب دوازده بند در مدح دوازده امام معصوم (ع)، مدح ابوالمظفر جلال الدین اکبرشاه، قصیده در منقبت امام رضا (ع)، ترکیب بند درتمنای کعبه، مدح ابوالفتح بهادر عبدالرحیم خان بن پیر مغان. در مجموع، مقطعات، غزلیات و رباعیات بسیاری را دربردارد. شاعر زاده در نیشابور و درگذشته در گجرات احمد آباد است. بعد از وفات پدرش به خراسان، عراق و فارس سپس هند به قصد تجارت سفر کرده و مقرب خان خانان شده است. در سال ۱۰۱۲ حج به جا آورده، گفته شده در آخر عمرش تصوف اختیار کرد و نزد ملا حسین جوهری شاگردش نموده است. تمام دیوان او در حدود ۱۰۰۰۰ بیت است. غزلیات مرتبه نظیری که در حدود ۵۰۰۰ بیت می‌باشد به سال ۱۹۲۸م در لاهور هند چاپ شده.

آغاز: قصاید: ای جلالت خلوت از اغیار تنها ساخته ×× حکمت تو از کرم دی کار فردا ساخته / پرده از روی صفات ذات خود برداشته ×× آنچه پنهان بود در علم اشکارا ساخته

غزلیات: اذا ما شئت ان تحیی حیوة حلوةً المحیا ×× برسوائی برآور سر زمستوری برون نه پا

چاپ: لاهور، ۱۹۲۸م، سنگی، وزیری، ۲۵۲ص

[نسخه‌های منزوی ۲۵۷۸/۳: نشانی ۵۲ نسخه؛ الذریعة ۱۲۱۳/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۱۱/ و ۹۴۵/۲؛ کتابشناسی ده ساله ص ۴۴۷؛ مشار فارسی ۲۳۸۳/۲: نشانی ۴ چ، ۳۶۲۳/۳: غزلیات نظیری، نشانی ۷ چ؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۴/۱؛ دنا ۴۲۴/۵-۴۲۷؛ مشترک پاکستان ۷۸۸/۷-۷۸۹ و ۲۲۹۶/۹-۲۲۹۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۱

غزلها به ترتیب تهجی است سپس قصاید و رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ چگونگی نظم قصاید و تاریخ سرودن آنها از این نسخه دانسته می‌شود: در ص ۲۷ آمده: «این قصیده در مدح ابوالمظفر جلال الدین اکبر پادشاه در حین ولادت فرزند همایون و نور دیده محمد شاه سلیم در اول اوانی که داخل شده ایم»، در ص ۷۱ آمده: «این قصیده بعد از عزیمت مکه معظمه در احمد آباد گجرات در مدح ابوالفتح بهادر عبدالرحیم خانخانان بن پرم خان گفته شده»، در ص ۱۷۵ آمده: «این قصیده چند بیت در اول شاعری گفته شده بود در سنه الف و خمس عشر در گجرات مذیل بنعت مصطفی نام کرده»، گویا با تصحیح خود شاعر در ۱۰۵۴، مجدول؛ در پایان مالکی نوشته است: «دیوان مولا نظیری که خود او تصحیح داده ابتیاعی ملا محمد صالح کتابفروش شهر رجب المرجب سنه ۱۱۰۰»، در ص ۴۵۲ آمده: «بتاریخ یوم الاربعا ۱۳ شهر جمیدی الثانی سنة ۱۰۵۴ از صحت و انتخاب غزلیات فارغ شد. مرتبه دوم از صحت غزلیات فارغ شد بتاریخ منتصف شهر ذی حجه ۱۰۵۵ در حیدر آباد»، در ص ۴۷۳ آمده: «دیوان مولانا نظیری، ملا نظیری خود تصحیح داده خود چیزی نوشت، ابتیاعی ملا محمد صالح کتابفروش شهر رجب سنه ۱۱۰۰» (۴۷۳)، همه اینها بر اصل بودن نسخه گوا هست؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۶۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۴-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط (از آغاز و میان نسخه بسیار افتاده و نیز نامرتب و مشوش است)؛ چند یادداشت است و از آن جمله فرمان حکومت فارس به نام شکرالله خان قاجار کشیک چی باشی به تاریخ ۱۲۵۶؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۱۰۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۷

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** خورشید ز کوچه تو گستاخ گذشت ×× شب بر سر او سبوی خاکستر ریخت ×× بر قتل من دلشده محضر بستند

دیوان غزلیات اوست به ترتیب حروف و رباعیات و قصاید با تخلص نظیری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی،

جلد: مقوایی، ۱۷۳گ، ۲۰ سطر (۷×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۱

آغاز: برابر قصاید

شامل: ۱. قصاید و مقطعات، ۲. ترکیب‌بند و ترجیع‌بندها، ۳. غزلیات، ۴. رباعیات، همه اینها در حدود هشتهزار و پانصد بیت می‌باشد و حروف تهجی بر حسب قوافی گردیده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۱؛ با سه سرلوح زیبا، مجدول مذهب، با این بیت صائب: «صائب چه محالست شوی همچو نظیری ×× عرفی به نظیری نرسانیده سخن را»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۲۵]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۵

دارای غزل (به ترتیب الفبایی)، قصیده و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: مقوای، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۱۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۶

آغاز: وی که برخود خوانده و از خود نوشته تا ابد ×× پاک از تکرار و سهو انشاء و املا ساخته؛ **انجام:** تاری ز کمند کس نبردیم نشان ×× در دام کسی پری گرو ننهادیم

شامل: قصاید، ترکیب‌بند بدون ترتیب خاص، غزلیات به ترتیب الفبایی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از روی نسخه جمع‌آوری شده توسط مصنف نوشته شده، مجدول اکلیل و الوان، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶۴ص، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۸ - ۲۰۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱/۲

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** تو کوهی ومن صوت سخن، امیدست ×× چون درتو رسم زود بجا باز آیم

قصاید وغزلیات در هامش ص ۳-۵۰۹ و غزلیات درمتن ص۵۲۸-۵۹۰؛ خط: نستعلیق خوش، کا: شکرالله ایموری، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ کاغذ: آبی، جلد: چرمی روغنی زمینه مشکی، مختلف السطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۷ - ۷۹۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۰

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** اگر رسوم ادب شد زیاد ما چه عجب ×× شدیم پیر بتعلیم کودکان فضول

غزلیات است به ترتیب قوافی از الف تا یاء و رباعیات در هم؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر (۷/۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۷ - ۵۳۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۱

آغاز: راه پرشمشیر و شاهد در حصار آتشین ×× عشق عاشق را بر فتن بی محا باساخته؛ **انجام:** کمند عشوه گشادی و فتنه سردادی ×× هزار عربده را سر ببحر و بر دادی

قصاید، ترکیبات، ترجیعات، و غزلیات؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: کاهی کشمیری، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ - ۵۳۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۵۶

آغاز: ازین ویرانه بر میخواستم ویرانه خود را ×× ازین ویرانه بیرون میبرم دیوانه خود را؛ **انجام:** شد آخر روزی [...] ×× بلا گردید ضعف پیری و طغیان مشتاقی

غزلیات؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زر و شنگرف؛ کاغذ: آبی، جلد: پارچه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر (۸/۳×۱۶/۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم[ف:۷-۵۳۳]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۶۴

آغاز: ماه نخشب کرده طالع از چه روشندلان ×× یوسفان را بر سر آن چاه سقا ساخته؛ آغاز غزلیات: برابر غزلیات

شامل قصاید و ترکیب‌بندی نا مرتب و غزلیات که به ترتیب قوافی از حرف الف تا یاء و رباعیات درهم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در هامش اول غزلیات یادداشت علی اصغر بن داور قاجار مورخ ۱۲۹۳ق و در میان نیز آمده: «بتاریخ یوم الخمیس سلخ شهر شعبان المعظم در دارالسلطنه اصفهان بجهت احوال امیر غیاث گرفته شد تحریراً فی تاریخ المسطور سنه ۱۱۰۶ق»؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۵گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۷۴]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۳

۲۸ بیت از اول نسخه و ۲۶ رباعی و یک بیت از آخر آن افتاده و در حدود ۷۰۰۰ بیت می‌باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۶۲ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۹۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۴۱

آغاز: چل سال شد که مرثیه خوانم بفوت عمر؛ **انجام:** نظیری جزو اوراقی گزین و گنج محرابی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: - ۲۶۹]

۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح زرین، مجدول، یادداشتی از محمد نبی بن علی نقی بیگ به سال ۱۲۶۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۵۹]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۲۳

شامل قصاید و ترکیبات و ترجیع‌بندها و غزلیات و رباعیات است؛ خط:نستعلیق خوش،بی‌کا،تا:قرن ۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛

اوراق آشفته؛ مجدول مذهب؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۸گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳-۷۹۵]

۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد، با دو سرلوح و دو حاشیه‌سازی در آغاز قصاید و غزلیات، قصاید مورخ ۱۰۷۴ است؛ ۵۵۴ص، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۲۸-۳۳۵)، سطور چلیپا (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ - ۱۲۰۷]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۹ ـ ج

آغاز و انجام افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۷گ، ۲۰سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۷۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۷

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** چون [یک کلمه افتاده] باد در قفس آزادیم ×× دوران کرمی نزد که ما بگشادیم

قصاید، غزلیات، ترجیع‌بند و رباعیات، بدون رعایت ترتیب حروف؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۰گ، ۲۰ سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۰۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۳۴

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۹۵گ، ۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۳/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۲۰۷]

۲۲. تهران؛ وثوق، علی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۴۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۱]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱۴

گزیده ای از دیوان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵ص (۴۴۹-۴۹۳)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۴]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۸۷

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم حسینی ناطق، تا: جمعه ۲۳ شوال ۱۰۵۴ق، جا: حیدرآباد؛ مجدول و ستون بندی زر و لاجورد، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳۰۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۹۳۷]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸

آغاز: آغاز چکامه‌ها: برابر قصاید؛ آغاز غزلها: ای از کرم نریخته خون سبیل را ×× و ز لطف عید کرده عزای خلیل را

نسخه نزدیک ۵۵۰۰ بیت شعر دارد که در سه بخش جدا نوشته شده بخش نخست برگزیده چکامه‌های او است، بخش دوم غزل، بخش سوم دوبیتی‌ها؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم کرمانی، تا: اول جمادی الاول ۱۰۵۶ق؛ مجدول؛ با خط و امضای لطفعلی بن محمد قاسم؛ جلد: تیماج سرخ ۲۱۴گ، ۱۵ سطر (۸/۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۰۸]

۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۰۳

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** تقدیر و ارادت بمرادت خیزند ×× جانها زعدم باعتقادت خیزند / لوح تو کتاب محو واثبات حقست ×× ازسهو تو میرند و بیادت خیزند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۱۳ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۴]

۲۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: - ۶۲]

۲۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۴

آغاز: چنان رسیدی دی سرد کرد دینی را ×× که کرد بر دل مجنون فشرده لیلا را / فسردگی هوا تا بغایتی برسید ×× که بست بر در عاشق در تمنا را؛ **انجام:** تقدیر ارادت بمرادت خیزند ×× جانها بعدم باعتمادت خیزند / لوح تو کتاب محو ابیات حقست ×× از سهو تو میرند و بیادت خیزند

قصاید به ترتیب حروف الفبا، ترکیبات، ترجیعات، قطعات، غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۶۹ق؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب مرصع خوب؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه مورخ ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ختایی، جلد: مقوای ابره تیماج گلی رنگ، ۷۰۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۲سم [ف: ۴ - ۱۳۲۰]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۴۶

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** تو کوهی و من صوت سخن امید است ×× چون در تو رسم زود بجا باز آیم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۷۲ق؛ مجدول و ستون بندی زر شنگرف؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۸سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۴

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** ای کاش چو رفتنم ندانم ز کجا است ×× میدانستم که از کجا می‌آیم

قصیده ها است و مقطعات و ترجیع‌بند و غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: قاسم دیوانه، تا: ۱۰۷۳ق، به فرموده صاحبی غازی محمد رضا؛ با دو سرلوح زرین، مجدول شش ستونی زرین و رنگارنگ؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۵۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۴/۷سم [ف: ۲ - ۳۶۶]

۳۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۵

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** هر دم که نه با توام برآید مرضی است ×× مقصود توئی حقیقت من غرضی است / بس در عجیم که مانده ام بی تو چنان ×× قائم چو بجوهریست هر جا عرضی است

ترکیبات، قصاید، ترجیعات، غزلیات به ترتیب، رباعیات؛ خط: نستعلیق خفی، کا: عبدالنبی، تا:چهارشنبه ۲۳ رمضان ۱۰۷۳ق؛ مجدول، با دو سرلوح و یک سر فصل مذهب خوب؛ مهر: «عبده الراجی محمد باقر مورخ ۱۲۱۱»، مشیر السلطنه مورخ ۱۳۲۲؛ توسط اسحاق میرزا پسر نواب معزالدوله تقدیم کتابخانه کرده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج عنابی، ۶۳۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۶سم [ف: ۴ – ۱۳۲۲]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۸/۴-۳/۴۸

آغاز: به خود از بهر حسرت داد را هم ورنه معلوم است ×× ز دریا چند در آغوش گنجد موج دریا را / همین بس شاهد بی اختیاری‌های مشتاقان ×× که عذر از جانب یوسف بود جرم زلیخا را؛ **انجام:** تا سایه خامه ات به حرفم افتاد ×× روح اللهم از صحیفه برداشت سواد / مجموعه دوستان زمن بود سقیم ×× اعجاز سرکلک تواش صحت داد

غزلیات از حرف «الف» تا «ها» و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۵۰]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۹۹

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** تقدیر و ارادت بمرادت خیزاند، جانها ز عدم باعتمادت خیزاند، لوح تو کتاب محمد و اثبات حق است از سهو تو میرند و بیادت خیزاند ...

خط: نستعلیق خفی، کا: ایموری، هدایت بن شکرالله، تا: ۱۰۸۱ق [رایانه]

۳۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸۰

قصاید و غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: سهراب ادیب پسر آقاجان آهنگر رستمداری کدیری، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول شنگرف؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۷]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۳

آغاز: ... از چه شق القمر دانی ز شوق روی او سینه را چاک زد در وقت پیراهن دری؛ **انجام:** اگر نازت کشم هم جای آنست که او هم جان ده و هم جان ستانست

خط: نستعلیق، کا: ادیب ابن آقا جان آهنگر رستمداری معروف بکدیری، تا: ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز (چند برگ)؛ مجدول، با سرلوح و کتیبه مذهب؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۴

شامل قصاید و غزلیات مرتبه و ترکیب و ترجیع‌بند و رباعیات می‌باشد و در حدود ۸۴۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق، جا: حیدرآباد هند؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۲۴۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۶۹۰]

۳۷. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۰۰

خط: نستعلیق، کا: فتح الله بن محمد قاسما، تا: پایان محرم ۱۰۹۱ق، به دستور گیوبیکا یوزباشی القانی؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ – ۶۲۹]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۳

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** یعنی که چو خون مفسدان خواهی ریخت ×× خواهد کره ارض به دست افتاد

غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: بهبهانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ رمضان ۱۰۹۵ق؛ با یک سرلوح، مجدول زرین؛ تملک: اسماعیل مورخ ۱۲۴۲، میرزا آقا پسر خلیل سلماسی در ۱۳۱۶؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه ساغری سیاه، ۲۰۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۶سم [ف: ۲ – ۳۶۶]

۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۱۵۲

آغاز: ... سلطان دین رضا چو تقی را لعاب داد ×× برگونش اطلاع بیک فتحباب داد / دربر محمد ابن علی تقی گشود ×× سایل زهر چه کرد سؤالش جواب؛ **انجام:** تقدیر و ارادت بمرادت خیزند ×× جانها زعدم باعتقادت خیزند / لوح تو کتاب محو و اثبات حقست ×× از سهو تو میرند وبیادت خیزند.

از بند نهم ترکیب‌بند تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد صادق بن محمد رضا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: «محمد صادق بن محمد رضا ۱۱۷۷» (مربع)؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۵۵]

۴۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۵ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۲۱]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

آغاز: کاری بلا به پیش نظیری نمیرود ×× باشد باو گذاشتن اختیار خوش؛ **انجام:** خاصیت بخشش که در طنت تست از دست سخاوتت بخون می‌جوشد.

شامل: ۱. غزلیات مرتب شده به ترتیب حروف تهجی آخر قوافی و ابتدای آن از قافیه شین است و انتهای آن قافیه یاء می‌باشد، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای سیاه، ۸۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۸۱]

۴۲. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۵۵

خط: نستعلیق خوش، کا: استاد عبدالجبار، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح زرین؛ جلد: مقوایی، ۱۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: – ۱۲۲]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۸۴

آغاز: خواب هر کس در جهان بر شکل بیداری اوست ×× دیده حق بین تو رؤیت ز رویا ساخته؛ **انجام:** نسیم آخر شمیمی می‌رساند ×× تو رفت و آمد از گلزار مگسل

شامل قصاید، ترکیبات و غزلیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: آقای

میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۱/۳سم [ف: ۱۷- ۲۵۱]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۷

آغاز: یک آه گرم صیقل ز نگار عالمیست ×× موقوف لب گشادن ما کار عالمیست؛ **انجام:** صد غافله خواب پیش بختم بسجود ×× صد در پا زهر نزد عیشم بسلام

شامل: غزلیات، قصاید، ترکیب‌بند، قطعات و رباعیات بدون ترتیب؛ خط: نستعلیق ترکستانی خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: قندهاری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۹ص، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۰۷]

۴۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۹]

۴۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۲۹]

۴۷. آمل؛ پیشنماز، میرزا ابوالحسن؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۴۰۰]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۷

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** هستیی در کار دل کن کز مزار عافیت ×× خاک سرگردانیش بر خان و مان افشانده

غزلیات به ترتیب حروف الفبا مرتب شده اند و در آخر آن مرثیه و ترجیع‌بند می‌آید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۱گ، ۱۵ (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۴/۳

قصیده و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر [ف: ۸ - ۱۷۰]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۳

آغاز: در دلم هست تمنای کسی ×× زان ندارم سر سودای کسی؛ **انجام:** می‌سوخت نظیر آتش دل دوش وجودم ×× سیلاب سر شکم اگر امداد نکردی

حاوی غزلیاتی است از نظیری به قافیه «یاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ غزلیات هر دو بیت در یک سطر، کلمه نظیر در انتهای هر غزل آمده است؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۱۱۲)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۲]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۱۱

آغاز: ای بخرامش چو پیل ما همه ویران او ×× هر چه ز ما شد خراب رفت بجولان او / خاطر پر شغل ما گشت ز ما ساده تر ×× کلبه درویش شد عرصه میدان او؛ **انجام:** از دور مسافتی که ما نزدیکست ×× آن عاقل قرب خویش اگر آگاهست (؟)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح زیبا، متن دو رباعی که رو و پشت جلد تکرار شده این است: «روی تو که مهر بی زوال آمده است ×× آیینه حسن لا یزال آمده است / هر جا که ز نعلین تو مانده است نشان ×× محراب سجود اهل حال آمده است / سحرم هاتف میخانه به دولتخواهی ×× گفت باز آی که دیرینه این درگاهی / همچو جم جرعه درکش که ز سر ملکوت ×× پرتو جام جهان بین دهدت آگاهی»؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۸/۲سم [ف: ۴۱ - ۱۷۰]

۵۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۵۰

آغاز: معذورم از ضعیف جگر خسته مانده ام ×× در عرصه ای پرم که بجز شاه باز نیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۸گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۴]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۱

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۲۳)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۲۴۲]

۵۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۵۹/۲

آغاز: گر به سخن درآورم عشق سخن سرای را ×× بر بر و دوش سردهی گریه‌های را

گزیده ای ست در ۱۲۱ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: پس از ۱۱۰۴ق؛ راسته و چلیپا؛ ۵گ (۱۴۵پ-۱۴۹ر) [ف: ۳ - ۱۴۵]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۹۸

آغاز: مگذر از عشق که نی خطوه نه گامست اینجا ×× دل به حسرت مه بس کار تمامست اینجا / خط آزادگی سرو به مرغان ندهند ×× باز گردید که سیمرغ به دامست اینجا؛ **انجام:** بر عارض افروخته بین خال سیاهش ×× هندو بچه ای بر سر آتش به سجودی

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱۸۷پ-۲۳۰ر حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۷]

۵۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۳/۱

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** تاریخ تو بر جبهه ایام نگارست ×× صبح دوا از مشرق اقبال دویده

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، ترجیعات، رباعیات و قصاید می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد فصیح، تا: ۱۱۱۷ق؛ در متن و حاشیه تا صفحه ۱۳۳ کتابت شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی دو مجلس در دو پاره جلد نقاشی منظره باغ و مجلس بزم است کار اصفهان، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۹سم [ف: ۴ - ۱۱۷۰]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۲

غزلیات نظیری؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کبیر، تا: پنج‌شنبه ۲۷

صفر ۱۱۴۲ق؛ مجدول، کمندکشی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۹۵-۹۷ متن و حاشیه ۹۸-۱۱۱حاشیه)،۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۵۲]

۵۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۵۶

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** پرده از عالم بر افتد گر بر آید آشکار ×× ما عدم بودیم آن روزی که او پنهان نبود / احمد مرسل که باطن مشرق انوار داشت ×× دوست را آئینه بر اندازه دیوار داشت

غزلیات به ترتیب قوافی، و چند قصیده در نعت حضرت رسول اکرم (ص)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با دو سرلوح مختصر، با این یادداشت: «در ابتداء علیمردان خان جلوس ۱۱۶۳، از ابتدای کریم خان جلوس ۱۱۶۴، کریم خان محال را خراب کرده علیمردان خان آباد کرده است انشاء الله تعالی گفته شود»، اوراق نا مرتب و مشوش؛ مهر: حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای ابره تیماج سورمه‌ای، ۲۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۳۲۴]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۴

آغاز: ای ز راه و رسم یاری بی خبر ×× داد از دست تو ای بیدادگر؛ **انجام:** هان هان گر حمد خوانی ور سپاس ×× همچو نافرجام آن چوپان شناس

مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۲پ-۱۱۳ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۶]

۶۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۲

آغاز: ای ز راه و رسم یاری بی خبر ×× داد از دست تو ای بیداد گر؛ **انجام:** تا جفای عاشقان کمتر کند ×× با وفا کینان به از این سر کند

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۲گ (۱۶۶پ-۱۶۷ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۳۷]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۸

آغاز: ز اندوه نفس در سینه ام راه فغان گم شد ×× ز بیداد توام حرف شکایت از زبان گم شد؛ **انجام:** اگر پرسند احوال نظیری را بگویندش ×× بدام افتاده آ غرغیکه شب از آشیان گم شد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۵۶ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۱]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۴۵

رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۲۱۰]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۱

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** کند فلکم مهر قطرگی ×× گردون صلای جام زند من صلای خم

غزلیات؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۶/۹سم [ف: ۱۷ - ۲۵۲]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۲

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** حدیث صفحه رخسار یار و طاق ابر و چند ×× نظیری جز و اورادی گزین در کنج محرابی

در این منتخب حدود یک هزار و دویست بیت از نظیری گردآوری شده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۴۶گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۸]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۹۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۷سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۶۷-۲۷/۲۳۷

آغاز: گوش گل می‌درد مژده پیغام صبوح ×× زنده دارد نفس باد صبا نام صبوح / با تو مرغ سحری فلکی دام گلستان شده ×× خواب مرغ سحری زفته وآرام صبوح؛ **انجام:** حالی دارم که دیده نادیده شود ×× طبعی که پسندیده ناپسندیده شود / آن راکه دل ودماغ شوریده شود ×× بینائی دیده پرده دیده شود

از قافیه ح تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۹۵۱]

۶۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

آغاز: ای ز راه و رسم یاری بی خبر ×× داد از دست تو ای بیدادگر / ای نبرده پی بکوی دوستی ×× از ازل نشنیده، بوی دوستی؛ **انجام:** تا جفا با عاشقان کمتر کنند ×× با وفا کیشان به از این سر کنند

مثنوی است در گله گزاری «عاشقانه». نسخه در ۸۸ بیت است؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ ۴گ (۹۳پ-۹۶پ) [ف: ۳ - ۲۹۰]

۶۸. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** صدر و زن اگر ببندی و بگشایی ×× کی پرتو خور ناقص و افزون گردد

شامل دو بخش: بخش اول قصاید و بخش دوم غزلیات و رباعیات؛ بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۲۱۵ق، جا: هند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با مهر «مهر کتابخانه سید ابوجعفر ...»، اندازه: ۱۶×۳۰سم [نشریه: ۷ - ۷۳۳]

۶۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۸/۱

مثنوی؛ بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی بیاضی [نشریه: ۵ - ۶۲۲]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۸/۱۸

آغاز: ای ز راه و رسم یاری بی خبر ×× داد از دست تو ای بیدادگر؛ **انجام:** هان هان گر حمد خوانی ور سپاس ×× همچو نافرجام آن چوپان شناس

مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد ولی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۱۴۵ر–۱۵۲ر) [ف: ۳۶ – ۲۴۰]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۶۲

آغاز: ای زراه و رسم یاری بی خبر ×× داد از دست تو ای بیدادگر؛ **انجام:** تا جفای عاشقان کمتر کنند ×× با وفا کیشان ازین بهتر کنند

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۶۵۲–۶۵۸)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۳۲]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۰۰

غزل مرتب از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: علی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۲۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۵۳گ، ۱۱سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۴۸۵]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۴

آغاز: سرت گردم علاج درد میخواران شیدا کن ×× بقربانت شوم فکر دل غمدیده ما کن؛ **انجام:** گفت خیر و شر نباشد عاشقان را در حساب ×× گفتمش دیگر بگو گفتا مگو دیگر چه گفت

غزلیاتی از شاعری که نظیری تخلص می‌کرده که به احتمال فراوان نظیری نیشابوری مورد نظر است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۷۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶۱]

۷۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۷۳د

خط: نستعلیق، کا: فرهاد میرزا، تا: ۶ رمضان ۱۳۰۳ق؛ تملک: امین الدوله ابن حاج محمد حسین خان اصفهانی در ۱۲۲۶ [رشت و همدان: ف: – ۱۱۲۴]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷۳-ف

نسخه اصل: نسخه مظاهر مصفی. از حرف دال آغاز می‌شود و بی ترتیب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴۱۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با یادداشت حکومت امیر نظام در ربیع الثانی ۱۴۱۴. [فیلمها ف: ۳ – ۱۱]

۷۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۵-ف

خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳–۴۰]

۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۴

اشعاری از او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ – ۲۴۹]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۵/۱۲

دو صفحه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: گالینگور سرخ، ۱گ (۳۵پ–۳۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۷۲]

۷۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۴

آغاز: برابر قصاید ... / برابر غزلیات؛ **انجام:** سائلان کفم که هر چه دهد ×× کمش افزون ز مدعا باشد / بلبل بخراش سینه آوا بشکست ×× از سایه گل خورده مینا بر چین

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای دو سرلوح زیبا؛ تملک: علی نقی بن علی بن لطفعلی تبریزی با مهر «الواثق بالله عبده علینقی بن علی»؛ مهر: «ادرکنی یا ابا الحسن»، «گلی که یک ورقش آبرو به این چمن است ×× نشان خاتم سلطان دین ابوالحسن است»؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۳۲۶گ، ۱۵–۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۶۸۳]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همای [رایانه]

۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۳۱۸گ، اندازه: ۸/۵×۱۵/۲سم [رایانه]

۸۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۳۱

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [ف: – ۱۶۰]

۸۳. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب و منقوش [نشریه: ۵ – ۳۴۳]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حسن امین پور؛ اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۱سم [رایانه]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۵۶

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۲۶۹]

۸۶. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

شعر نظیری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۵۷ر)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۵۵۰]

۸۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۴۶

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** گیتی افزون ز مدعا باشد.

دارای غزل و قصیده و رباعی می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۲۱]

۸۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۴۷

آغاز: رنجیدن ز بزم و نرفتن گناه من؛ **انجام:** ز بستان دردی هجران نشاط اندوزتر باشی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۲۱]

۸۹. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۶۷]

۹۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۶۸

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** از سهو میرند و بیادت خیزند.

غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۰۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۴۹]

● دیوان نظیمی / شعر / فارسی

d.-e nazīmī

نظیمی

nazīmī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰۷

آغاز: طبع شکر خای دارم شکر از ندهد کسم ×× شربت شیرینی گفتار شرینان بسم؛ **انجام:** افسوس کانتباه بروز زیم روی کرده ×× کز دست رفته فرصت رفع حجاب کرده.

مجموعه اشعاری است از شاعری با تخلص «نظیمی» بیشتر در قالب غزل که بدون ترتیب خاصی گرد آمده است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در برگ اول چند رباعی که معلوم نیست از نظیمی است یا از شاعر دیگر؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج اناری، ۲۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

● **دیوان نعمة الله** / شعر / فارسی

d.-e ne‘mat-ol-lāh

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴۲/۳

سه برگ آخر نسخه؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۹۶]

● **دیوان نعمة الله شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e ne‘mat-ol-lāh-e šīrāzī

نعمة الله شیرازی، ق۱۱ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e šīrāzī (- 17c)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۵۲

جعفر بشیری نعمة الله شیرازی که در هجین بردسیر کرمان می‌زیسته است، قصیده‌ها و غزل و رباعی است و قصیده ستایش شیخ محمد باقر و سید احمد معین دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کرمان؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۷ - ۱۵۶]

● **دیوان نعمة اللهی** / شعر / فارسی

d.-e ne‘mat-ol-lāhī

نعمة اللهی، مظفرعلی

ne‘mat-ol-lāhī, mozaffar-‘alī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۹۲/۲

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی، تا: ربیع الاول۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۲۷۷]

● **دیوان نعمت** / شعر / فارسی

d.-e ne‘mat

نعمت فسائی، محمود بن زین العابدین، ۱۲۷۰ - ۱۳۴۴ ؟ قمری

ne‘mat-e fasā’ī, mahmūd ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (1854 - 1926)

[دنا ۴۲۷/۵؛ الذریعه ۹/۴: ۱۲۱۵]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۱

آغاز: مثنویات: سحرگاهان بطرف باغ بلبل ×× بصد افغان و زاری گفت با گل؛ **انجام:** صحرا همه گشت لاله زار ای ساقی ×× همان باده گلرنگ بیار ای ساقی / کاین چرخ همان است که همچون بهرام ×× کرده است بگور صد هزار ای ساقی

شامل مقدای مثنویات، غزلیات و رباعیات است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۲۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوا، ۴۶گ، ۶ و ۸ سطر (۳×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۹

آغاز: شبی پروانه با شمع از سر سوز ×× بگفت ای روی تو روشن تر از روز؛ **انجام:** صحرا همه گشت لاله زار ای ساقی ×× همان باده گلرنگ بیار ای ساقی / کاین چرخ همان است که همچون بهرام ×× کرده است بگور صد هزار ای ساقی

حدود چهار صد بیت مثنوی، غزل و رباعی است که شاعر به خط خود در این دفتر نوشته و به خدمت میرزا سید حسین شمس العرفاء نعمة اللهی تقدیم نموده است؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۲۵ق، جا: تهران؛ سطرها چلیپا، در آغاز عکس ناظم و در پان عکس سید عباس الصاق شده؛ مهر: کاتب «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛ تملک: حسین حسینی نعمت اللهی ملقب به لقب شمس العرفاء و مهر «شمس العرفاء» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۵۱گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۲۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۳

آغاز: (داستانها): بمبئی. در سیرک، دختری ماهرو، در قفس چهار نره شیر رفت و هنرها نمود. آخر حکم کرد که شیر ... ؛ آغاز مثنوی میهنی: شبی دیدم به خواب از برکه رودی ××گذر کردم به باغ دلفروزی ... ؛ آغاز غزلها: کنج غم عشقت خواست دیوانه دل ما را ×× زنجیر دو زلفت ساخت دیوانه دل ما را؛ **انجام:** کاین چرخ همان (؟) است که همچون بهرام ×× رد است به گور صد هزار ای ساقی

دارای: ۴۱ داستان کوتاه سفرنامه مانند، از دیده‌های او در بمبئی، عشق آباد، بخارا، سمرقند، مصر، اسلامبول و تفلیس است. سپس دو مثنوی میهنی. آنگاه غزلها به ترتیب الفبایی از الف تا یاء؛ داستانها؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۸ق؛ مهر: سراینده «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛

کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا روکش ابری، ۳۷۹ص، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۵]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۴۱

آغاز: شبی به خرزه پیر، گفتم ای ملعون ×× براستی که ز دست دلم بود پر خون؛ **انجام:** الحق از ره رافت عهد خود بجا آورد ×× چند بار دیگر نیز کلبه ام منور کرد

طرفه مطایبات، سروده هایی ست شوخی و طنز و جنسی؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۳۲۹ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۰گ، ۸ سطر (۵×۱۷) سطر، اندازه: ۶/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۱۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۱

آغاز: بسمله. شبی دیدم به خواب اندر که روزی گذر کردم بباغ دلفروزی؛ **انجام:** کاین چرخ همان است که همچون بهرام کرد است بگور صد هزار ای ساقی.

شامل ۲ مقاله وطنیه، ۴ مثنوی، ۱۰۰ غزل، ۲۰ قطعه؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۹ق، جا: تهران؛ ناظم این کتاب را به آقا میرزا جواد خان تقدیم کرده؛ مهر: «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛ اهدایی: خاندان بغایری؛ کاغذ: دفتری، جلد: مقوایی، ۱۳۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم[رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۴۴

آغاز: جز با صفت آفتاب رخشان ×× دروری تو واله است و حیران ... با درد بساز نعمت زار ×× چون دست نمی‌رسد به درمان؛ **انجام:** در هجر تو ای زهر ه جبین مه رو ×× باریک و نزار گشتم از مویه چو مو / یک دم به عیادتم قدم رنجه نمای ×× کز درد گلو رسیده جانم به گلو

غزل و رباعی است؛ خط: نستعلیق، کا: عزیز الله علی آبادی، تا: دوشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۷گ، ۱۴۳ص، ۱۵ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۹۳]

۷. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۹۰/۲

آغاز: آغاز مثنویات: سحرگاهان بطرف باغ بلبل ×× بصد افغان و زاری گفت با گل؛ آغاز غزلیات: عمریست که چرخ بمدارا ×× سر داده بکوه و صحرا / کوه است مرا مقام و منزل ×× صحراست مرا مکان و ماوا؛ آغاز رباعیات: اکنون که گل از چهره برافکند نقاب ×× چون لاله دمی زکف بده جام شراب / که بوسه بگیر از لب لعلی شیرین ×× که چنگ بزن در سر زلفی پرتاب؛ **انجام:** صحرا همه گشت لاله زار ای ساقی ×× همان باده گلرنگ بیار ای ساقی / کاین چرخ همان است که همچون بهرام ×× کرده است بگور صد هزار ای ساقی / در دالخلافه طهران فی شهر جمادی الاول ۱۳۲۳ (محمود الحسینی المتخلص به نعمت)

گزیده‌ای از مثنویات، غزلیات و رباعیات سراینده است؛ خط: نستعلیق شکسته ریزنویس، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۲۳ق، جا: تهران؛ مهر: «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۶۴گ (۱۱پ-۷۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ف: - ۱۱۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۲

آغاز: (بمبئی) در (سیرک) دختری ماهرو در قفس چهار نره شیر رفت و هنرها نموده آخر حکم کرد که شیرها خوابیدند و خود بر روی آن ها خفت؛ **انجام:** صحرا همه گشت لاله زار ای ساقی ×× هان لاله گلرنگ بیار ای ساقی / کاین چرخ همان است که همچون بهرام ×× کرده است به گور صد هزار ای ساقی

چند اثر ادبی نظم و نثر از مؤلف است حاوی: ۴۱ حکایت نثر و ۲ مثنوی و ۶۳ غزل و ۵ قطعه و ۲۰ رباعی، در مجموع ۶۱۶ بیت، بدین ترتیب: ۱. حکایات (ص ۱-۲۲)، حکایت‌های عشقی است به نثر ادبی که مؤلف در سفرهایش از شهرهای مختلف از ماه رویان آن شهرها نگاشته است. شهرهایی را که مؤلف از آنها دیدن کرده و حکایت هایی از آن آورده عبارتند از: بمبئی، عشق آباد، بخارا، سمرقند، مصر، اسکندریه، اسلامبول، تفلیس. آغاز: «(بمبئی) در (سیرک) دختری ماهرو در قفس چهار نره شیر رفت و هنرها نموده آخر حکم کرد که شیرها خوابیدند و خود بر روی آنها خفت»، ۲. مثنویات (ص ۲۳-۳۳): دو مثنوی است بدین ترتیب: الف: شمع و پروانه، آغاز: «شبی پروانه با شمع از سر سوز ×× بگفت ای روی تو روشن تر از روز»، انجام: «هر آنکو گردد اندر دوست فانی ×× دگر باقی بماند جاودانی»، ب: مثنوی، آغاز: «با فلک گفتم که آخر تا به چند ×× بینم از دست تو آزار و گزند»، انجام: «کارها یکسر بدست دیگری است ×× تیرها جمله ز شست دیگری است»، ۳. غزلیات، ۶۳ غزل (۳۴-۱۶۳)، آغاز: «هر که یک جرعه می‌خورد ز پیمانه ما ×× تا ابد گشت مقیم در میخانه ما»، ۴. مقطعات، ۵ قطعه (۱۶۴-۱۶۶)، آغاز: «پیر می‌فروشم دوش ساغری عنایت کرد ×× وز شفقت و رأفت این ستوده پندم داد»، ۵. رباعیات، ۲۰ رباعی (۱۶۷-۱۷۶)، آغاز: «اکنون که چو جنت است باغ و صحرا ×× یک لحظه مده ز دست جام و مینا»، انجام رباعیات و انجام: «کاین چرخ همان است که همچون بهرام ×× کرده است به گور صد هزار ای ساقی»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۲۷ق، جا: تهران؛ مجدول، دو برگ در شرح حال شاعر و عکس شاعر و در زیر آن یادداشتی از شاعر مبنی بر اهداء نسخه به میرزا حسینخان نوشته شده؛ مهر: شاعر «عبده الراجی محمود الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۱۹]

● دیوان نعمت الله ولی / شعر / فارسی

d.-e ne'mat-ol-lāh-e valī

کرمانی، نعمت الله بن میر عبدالله ولی

kermānī, ne'mat-ol-lāh ebn-e mīr 'abd-ol-lāh-e valī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۹۸

آغاز: ای زمهرت دل خراب آباد ×× وزغمت جان مستمندت

شاد؛ **انجام:** کردم از عقل سوالی که بگو ایمان چیست ×× عقل در گوش دلم گفت که ایمان ادب است.
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله بن عنایت الله امامی، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۸گ، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۱۸]

● **دیوان نعیم** / شعر / فارسی

d.-e na'īm

نعیم

na'īm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۹۳

آغاز: خودپرستان کی توان دیدن جمال یار را ×× کور می‌گردد چو می‌بیند زمرد اژدها / ما بسوی کوی جانان پی ز مستی برده ایم ×× می‌رسد بر کوی جانان هر که رو آرد به ما؛ **انجام:** درد و الم و غصه پی یک طرب است ×× چونانکه غمی را دو سه عیشش عقب است / بیننده این عیش و غم پی در پی ×× بنشیند اگر زار و غمین بس عجب است

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «نعیم». نسخه حاضر ۱۰۵۰۰ بیت از اشعار شاعر را در چندین بخش بدین ترتیب: ۱. غزلیات به ترتیب حروف تهجی که از آغاز افتادگی دارد (ص ۱-۳۵۱)، آغاز: «خودپرستان کی توان دیدن جمال یار را ×× کور می‌گردد چو می‌بیند زمرد اژدها»، انجام: «شادی و غم ز تو و خسته نعیمم از تو ×× سر نپیچد ز هر آن چیز که تو فرمائی»، ۲. ترجیع‌بند به حروف تهجی در مدح حضرت علی (ع) (ص ۳۵۲-۳۶۵)، آغاز: «نی خدائی و نی ازو تو جدا ×× لیک خلقت شده از نور خدا»، ۳. رباعیات (ص ۳۶۱-۳۹۸)، آغاز: «چون عرش منور است دایم دل ما ×× بسرشته شده به آب حیوان گل ما»، انجام رباعیات و انجام نسخه: «بیننده این عیش و غم پی در پی ×× بنشیند اگر زار و غمین بس عجب است»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی پیرامون این دیوان و شاعر آن در یک صفحه آمده؛ در متن و حاشیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۲۱]

● **دیوان نعیم** / ادبیات / فارسی

d.-e na'īm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲۰

آغاز: صد شکر که بهر تشنه کامان بهار؛ **انجام:** ز آن است که آمدی در آخر به وجود.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دیوان نعیم اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e na'īm-e esfahānī

نعیم سدهی، محمد، ۱۲۷۲ - ۱۳۳۴ قمری

na'īm-e sadehī, mohammad (1856 - 1916)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۹۳

آغاز: بسمله، فهرستی با نهایت. کلیات نعیم، کتاب دیوان؛ **انجام:** و آنهمه اصل وفرع کارتو نیست.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان نعیم سدهی** / ادبیات / فارسی

d.-e na'īm-e sadehī

نعیم سدهی، محمد، ۱۲۷۲ - ۱۳۳۴ قمری

na'īm-e sadehī, mohammad (1856 - 1916)

شاعر از گروه بابیان بوده در سه بخش: ترجیع‌بند در توحید و ملحمه و اثبات دین به روش بهائی، در آن آمده: «هرکه او ملت بهائی یافت ×× از همه عیبها رهایی یافت / در حقیقت هر آنکه اهل بها است ×× حق به بهتر سجیه اش آراست»
آغاز: نحمدالله قائماً بالذات ×× مالک الملک و محیی الاموات / مثبت الحق و ما حی الباطل ×× مهبط الوحی و جامع الاشتات
[نسخه‌های منزوی ۲۵۸۳/۳؛ دنا ۴۲۷/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲۸

آغاز: هو الاعظم: فرجوانی گرفت طفل رضیع بهار ×× لب ز لبن شست باز شکوفه شیرخوار؛ **انجام:** گر بپوشی ز نکته گیری چشم ×× بینی الحق در او نکات لطیف / لن یطیح سوی کلام الحق ×× و هو ایضا یطاعن و یدق
مخمس است و ترکیب بند ملمع با شعرهای دیگران به فارسی و عربی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۲سم [ف: ۲ - ۳۶۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۶۷-۲۷/۱۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولی نعیم کجا مدح تو تواند کرد ×× نیازموده نها دست پای درجیحون / مطیع امر تو از کید نفس باد ایمن ×× اسیر بند توازشید دهر باد مصون
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۷۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۵۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولی نعیم کجا مدح تو تواند کرد ×× نیازموده نهاده است پای در جیحون / مطیع امر تو از کید نفس بادا ایمن ×× اسیر بند تو از شید دهر باد مصون
خط: نسخ، کا: حیدر علی صنیعی اسکوئی، تا: ۱۳۲۸ق؛ جلد: گالینگور، ۷۴گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۰ - ۵۱]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۹۹-۳۳/۱۴۹

آغاز: ای برادر زمان و منصب ×× از همه بگذر و زحق مگذار / هرچه گوییم جز خدا هبا ×× هرچه جوییم جز خدای هدر / ... فابتدئنا با حسن التقویم ×× وبه نستعین فی التتمیم؛ **انجام:** مردم ملک را مرفه ساز ×× خسرو عهد را مؤید دار / گنه جمله را به لطف بپوش ×× حاجت جمله را به فضل برآر

خط: نسخ، کا: میرزا آقا تبریزی، تا: ذیحجه ۱۳۲۹ق؛ مهر: «عباسقلی» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۷۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۵۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک قاضی الحاجات ×× عالم الغیب رافع الدرجات

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ربیع الاول ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵۰ص، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۶۲۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک انت ربنا الوهاب العزیز مهیمن التواب

خط: نسخ خفی، کا: منشی، عبدالمجید بن محمد علیخان، تا: ۱۳۴۶ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: میشن خرمایی [رایانه]

۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** جلد ۳: بهر جان تو جان بنده هدف ×× ز آنکه من صنف قد استهدف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۱۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۳۳]

← دیوان نقاش ≻ دیوان حشمت

● دیوان نقی / شعر / فارسی

d.-e naqī

تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: رنگارنگ، قطع: بغلی [نشریه: ۵ – ۶۴۸]

● دیوان نقیب / شعر / فارسی

d.-e naqīb

نقیب شیرازی، احمد بن حسن، ۱۲۳۸ – ۱۳۰۲ ؟ قمری
naqīb-e šīrāzī, ahmad ebn-e hasan (1823 - 1885)

[الذریعة ۱۲۲۰/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۵/۳، که نشانی ۸ نسخه آن را داده؛ مشترک پاکستان ۲۳۰۱/۹؛ فرهنگ سخنوران، ۹۴۹/۲ نقیب شیرازی؛ دنا ۴۲۸/۵–۴۲۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۲

آغاز: بسمله نقیب الممالک و سالک المسالک هو العالم الکامل الادیب و جامع الفاضل ... سپاس ما نشد شایسته شان تو یاربا ×× سپاس خود بشان خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** بالا شود از صنوبر و کاج ×× افشانی اگر بخاک بطیخ

از دیوان شاعر می‌باشد و شامل همه منشات نقیب نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از قرائن پیداست که به نظر خود شاعر رسیده و به تصحیح و افزودن ابیاتی بر آن پرداخته و در کنار صفحات کلمه «بلغ» نوشته شده، و پیش از شروع به نگارش دیوان مقدمه‌ای در شرح حال شاعر که پیداست در حیات خود وی انشا شده، به خط نویسنده نسخه نگارش یافته و مندرجات دیوان عبارت است از قصاید و غزلیات و چهار بند در مرثیه و مسمط‌های خزانیه و بهاریه در مدح حضرت مولی الموالی علی علیه السلام و چهارده معصوم عم غیر ایشان و هفت بند (اصولیه، شبستانی (کذا) شیخیه مطربیه قماریه، خماریه و شکاریه) و یک مثنوی در آداب معاصرین و صفت و سیرت هر طایفه از ایشان در ده دفتر و ترکیب‌بندهایی است و نسخه تمام نشده و تمام ابیات نسخه در حدود چهار هزار و دویست بیت می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ – ۳۲۶]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، در انتهای نسخه چند بیت شعر فارسی به خط نستعلیق عبدالکریم شیرازی در سال ۱۳۰۵؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۶۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۹ حکمت

با دیباجه منثور در آغاز و سپس قصاید از الف تا یاء و مسمط‌ها و ترجیع‌ها و مثنوی‌ها و رساله آداب المعاصر در هفت باب در آداب حکومت به نظم فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: خشتی [ف: ۲ – ۲۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۳

آغاز: بسمله – فی القصاید علی ترتیب الحروف التهجی و هذه تکون منشدة فی التوحید. سپاس ما نشد شایسته شان تو یاربا ×× سپاسی خود به شأن خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** ای نقیب آنچه تو گفتی همه مدح است نه هجو ×× کاین هجای تو برو شهرت زیبایی داد

قصاید است در ستایش شخصیت‌های مذهبی و درباری قاجاری با مطایبه و هزل، در پایان سه صفحه به نثر است در سرگذشت شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۶۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۳

آغاز: بسمله – فی القصاید علی ترتیب الحروف التهجی و هذه تکون منشدة فی التوحید: سپاس ما نشد شایسته شان تو یاربا ×× سپاسی خود به شأن خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** خواندم از

نی فضل وی در ملک ری این هفت بند ×× بارس ایل یک هزار و دو صد و هشتاد و اند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت بخشش میرزا محمد باقر مدرس رضوی در شعبان ۱۳۲۵، نخست مقدمه منثور است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۵۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۱سم [ف: ۲ - ۳۷۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۰۰

آغاز: آغاز دیوان. بسمله فی القصائد و الغزلیات علی ترتیب حروف التهجی حرف الالف فی توحید الباری عزاسمه: سپاس ما نشد شایسته شان تو یار ما ×× سپاسی خود بشأن خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** دوش گفتم از پی تاریخ این غوغا نقیب ×× هین ز چنگال یمین الدوله پاشید این تفنگ (سنه ۱۲۹۰)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۹گ، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۵۸۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲/۱

هفت بند و مثنوی ده دفتر؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق [ف: ۲ - ۳۹۴؛ فهرست رایانه‌ای ص ۴۷۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۲۸

آغاز: بسمله، نقیب الممالک و سالک المسالک ... سپاس ما نشد شایسته شان تو یا ربا ×× سپاسی خود بشان خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** در قوافی گر الف با یا منظم شد چه باک ×× مغتفر باشد بهنگام ضرورت شاعرا

شامل مقدمه، قصاید، غزلیات، قطعات، ملمعات و ترکیب‌بند، مسمط و مثنویات در توحید و مدح امام زمان (عج) و شکایت از جهان، منقبت حضرت امیرالمؤمنین (ع) و مرثیه سید الشهدا (ع)، اغتشاش فارس، ماده تاریخهای مختلف در تهنیت عید غدیر و مدح مشیر الملک، در تهنیت عید قربان و مدح حسام السلطنه، در بهاریه و مدح میرزا ابراهیم سهام الدوله در تهنیت تولد حضرت صاحب الزمان (عج) و جلوس نواب معتمد الدوله حکمران فارس، در منقبت حضرت علی بن موسی الرضا (ع)، در مدح ظل السلطان به سه زبان ترکی و عربی و فارسی، نیز به جهت منفجر شدن تفنگ در دست ظل السلطان در شکارگاه ۱۲۹۰ق در مدح مجتهد شیخ مخدی حجة الاسلام و ماده تاریخ وی ۱۲۹۳، مدح میرزا محمود کرکانی، ساخت ماده تاریخ کاروانسرای مشیرالملک در ۱۲۸۸، قصیده به لهجه شیرازی در مدح ظل السلطان حکمران فارس هنگامی که در کوه بمو به شکار مشغول بوده است، در هزل و مطایبه و ترکیب‌بندی در ۷ بند (بند اول، اصولیه، دوم شبستانیه، سوم شیخیه، چهارم مطربیه، پنجم خمریه، ششم قماریه، هفتم شکاریه)، مسمط خزانیه، مثنویات در چند دفتر در صفات اقشار مختلف مردم (قضات، اطبا، تجار، شحنه، کدخدا ...) در انتها هزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ واقف: نصر الملوک کشمیری زاده، اردیبهشت ۱۳۷۰؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۹۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۴سم [ف: ۱۷ - ۲۵۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ تملک: آقا معانی پسر آقا میرزا محمد در ربیع الثانی ۱۳۲۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳گ، ۶ سطر (۵×۹)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۷

آغاز: بسمله - فی القصاید علی ترتیب الحروف التهجی و هذه تکون منشدة فی التوحید. سپاس ما نشد شایسته شان تو یاربا ×× سپاسی خود به شأن خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** خسروا گیتی به کامت باد و عشرت به جامت ×× باد دولت از زوالت باد شوکت بر مزیدت

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد موسوی بحرینی، تا: ۱۳۰۱ق، کاتب معلم اطفال ایتام آستانه مقدسه مبارکه بوده؛ نخست دیباچه‌ای است در سر گذشت او مانند ش ۴۸۷۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۲۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۱سم [ف: ۲ - ۳۶۹]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۴۴

آغاز: بسمله و نقیب الممالک و سالک المسالک هو العالم الکامل الادیب و جامع الفضایل ... سپاس ما نشد شایسته شدن تو یار با ×× سپاسی خود بشأن خویشتن بر خویشتن فرما

با دیباچه‌ای به نثر در زندگینامه سراینده و خاتمه‌ای به نثر که در آن از سلطان حسین میرزا جلال الدوله و سلطان مسعود میرزا ظل السلطان ستایش شده، دارای قصیده و غزل و ماده تاریخ و ساقی‌نامه و قصیده عربی در ستایش معتمد الدوله، حسام السلطنه، ناصرالدین شاه و دیگر بزرگان روزگار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ صفر ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی مغز پسته‌ای، جلد: مقوا مخمل بنفش پوشانیده، ۵۴۵ص، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱۶]

۱۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۴۹

آغاز: سپاس ما نشد شایسته شأن تو یا رب ×× سپاس خود بشأن خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** ولو لا الشعر بالعلما یزری ×× لکنت الیوم اشعر من لبیدی

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ ۱۷۳ص، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۱۵۱]

۱۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۰

این نسخه نیز به امر ظل السلطان جمع‌آوری و تحریر شده ولی از شماره قبل منظم‌تر و بهتر تهیه شده؛ خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۳۱۳ق؛ ۲۱ص، ۱۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۱۵۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۷/۲-طباطبائی

شامل هفت بند و مثنوی ده دفتر (یازده باب) است. بند اول: اصولیه: ساقیا فصل زمستان آمد و ماه صیام ×× باده در این فصل واجب گشت و در این مه حرام، بند دوم: شبستانی: تافت شعرا از یمن فکر زمستان کرده ای ×× باغ شد ویرانه تزیین شبستان کرده‌ای، بند سوم: شیخیه: اندک اندک شیخنا با میکشان محرم شدی ×× در فضای بوستا با دوستان خرم شدی، بند چهارم: مطربیه: مطرب امشب راههای صعب هائل میزنی ×× میزنی بیهوده اما چنگ بر دل می‌زنی، بند پنجم: قماریه: شب دراز است ایها العاصی بیا بازی کنیم ×× بی دغل در بازی امشب با تو انبازی کنیم، بند ششم: خماریه: ترک من در ده قدح کامشب نقیب امد ندیم ×× مطلع شادی است بسم الله الرحمان الرحیم، بند هفتم: شکاریه: جان قاضی روز بیکاریست کار و بار چه نیست روزدار گیر امروز گیر و دار چه، در آغاز مثنوی ده دفتر در نسخه شماره ۱۰۸۲ این کتابخانه مجلس شورای اسلامی (که به دست شاعر تصحیح شده) این عنوان نوشته: «مثنوی در آداب معاصرین و صفت و سیرت هر طایفه». دفتر اول: در آداب وزارت: بشنو آداب حکومت از رهی ×× گر حکومت خواهی و فرماندهی، دفتر دوم: وزارت: دفتر دوم وزارت کردن است ×× ور ازین دفتر وبال گردن است، دفتر سوم: امامت: دفتر رابع در اوصاف قضاة ×× مهملات مهملات، دفتر پنجم: صوفیان: باب پنجم ذکر ارشاد ولی ×× هو کشام جمعند یا هو یا علی، باب ششم: اطبا: باب ششم شرح گلزار طبیب ×× فاستمع ماذا یقول العندلیب، باب هفتم: تجارت: باب هفتم نمره تجار شد ×× نمره تجار کالفجار شد، دفتر هشتم: شحنه: هشتمین دفتر به توفیق خدا ×× شرح حال شحنه است و کدخدا / شحنه دیگر کدخدایان دیگرند ×× لیک این هر دو بیک کار اندرند، دفتر نهم: ذاکران منبریان: شد نهم دفتر از الذاکرین ×× ناقلان ظلمهای ظالمین، دفتر دهم: تنبلان: باب عاشر مردمان تیره بخت ×× تنبلان منبل بیعار سخت، این دفتر ۱۰ در نسخه حاضر ناتمام است و در نسخه کامل بیت پایان این است: «در معنی را نقیب الملك سفت ×× تعرف الاشیاء بالاضداد گفت / در نیابد حال پخته هیچ خام ×× پس سخن کوتاه باید و السلام»، به دنبال دفتر دهم (که در نسخه‌ها ناقص است) در صفحه ۱۱۲ و ۱۱۳ بقیه ابیاتی است در مدح پیامبر که پایان آن (در نسخه موجود) این است: «بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله ×× حسنت جمیع خصاله صلوا علیه و آله». نکته‌ای که باید افزود آن است که این هفت بند و ده دفتر در فهرست آستان قدس (گلچین معانی ۲۱۴/۷ و فهرست الفبایی ۸۶) با نام «باده بی خمار» معرفی شده ظاهراً با همین نام در مصر و شیراز به چاپ رسیده است. (فهرست مشار و گلچین معانی همان مرجع۹. اما این نگارنده دلیلی برای استناد این نامگذاری به شاعر بدست نیاورد جز این که دریافت باده بی‌خمار نام یک اثر ادبی است از محمود میرزا قاجار (فهرست دانشگاه ۱۸۹۶/۱۰) شاید احتمال اشتباه در این مورد بی‌راه نباشد؛ خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴گ (۳۳پ–۵۷پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۲۲ – ۲۸۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵۴

آغاز: فی القصاید و الغزلیات المنتخبة علی ترتیب التهجی فی توحید الباری عز اسمه. سپاس ما نشد شایسته شان تو یا را ×× سپاس خود بشان خویشتن بر خویشتن فرما؛ **انجام:** باد صد رحمت ز رحمن رحیم ×× بر کریم ابن الکریم ابن الکریم

مثنوی او به نام ده دفتر است و قصاید است و غزلیات به ترتیب تهجی با دیباچه‌ای در سرگذشت او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج احمد حسینی امام جمعه شیروانی طوسی، تا: ۱۳۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۷۷گ، ۲۲ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۲ – ۲۹۵۳]

۱۶. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۱

این نسخه علاوه بر اشعاری که در دو نسخه قبل این کتابخانه تحریر گشته دارای مقدمه است در شرح حال شاعر و به امر امام جمعه اصفهان نوشته شده؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۲ص، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۵۲]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۲/۱۱

آغاز: ساقیا فصل زمستان آمد و ماه صیام ×× باده در این فصل واجب گشت؛ **انجام:** خواندم ازلی فصل دی در ملک این هفت بند ×× بارس ثیل یکهزار و دو صد و هشتاد و اند

شش غزل از او، تاریخ نظم ۱۲۸۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۵۰۲]

● دیوان نقیب / شعر / فارسی

d.-e naqīb

نقیب، مسعود

naqīb, mas‘ūd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۲

آغاز: دوشم آمد ز در آن شاهد سیمین بدنا ×× بردم از دل به نگاهی غم و رنج و مهنا؛ **انجام:** تو بهایی به گلستان بزرگی دایم ×× تازه و تر چه گل سوری و چون نسترنا

قصیده‌ای مدحی است با عنوان «هذا قصیده من کلام آقا میرزا مسعود نقیب من [کذا] مدح محمد تقی» که معلوم نشد کیست. این قصیده در اقتفای قصیده منوچهری (نوبهار آمد و آورد گل و یاسمنا) سروده شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۰۴–۵۰۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۴۹]

● **دیوان نقی کمره ای کاشانی** / شعر / فارسی
d.-e naqī-ye kamare'ī-ye kāšānī
کمره ای کاشانی، نقی، ۹۳۵ - ۱۰۳۱
kamare'ī kāšānī, naqī (935 - 1031)
غزلیات علی نقی کمرهای متخلص به «نقی» از شاعران و عالمان برجسته عصر صفوی است. وی از جمله بنیان‌گذاران «سبک اصفهانی» در شعر و ادب دوره صفوی است و از علم و تقوا برخوردا بوده، کمره زادگاه او، کاشان محل تحصیلات و اصفهان محل شکوفایی وی بوده، شهرت وی در زمان شاه عباس اول پس از سال ۹۹۶ق فراگیر شد و چندین بار شاه از او درخواست نمود ماده تاریخ‌هایی برای وقایع گوناگون بسراید، لذا به ستایش از شاه عباس پرداخته، علاوه بر سرودن شعر، در حکمت نیز ید طولایی داشته، و از شاگردان آقا حسین خوانساری بوده و تألیفاتی در علوم مختلف دارد، و دیوان وی شامل غزلیات، رباعیات، قصاید، مقطعات، معمیات، ترکیب‌بند، مراثی و تاریخ‌هاست و در حدود ۵۳۰۰ بیت شعر می‌باشد. در بسیاری از منابع وی به اشتباه با شیخ الاسلام علینقی بن محمد هاشم طغائی کمره‌ای فراهانی شیرازی اصفهانی (۹۵۸-۱۰۶۰) یکی دانسته شده است. اما برای اولین بار مرحوم گلچین معانی به درستی به این تمایز اشاره کرد.
آغاز: غزلیات: ای نام همایونت طغراچه فرمانها ×× خورشید صفت طالع از مطلع دیوانها
قصاید: چو خفتگان لحد را صباح روز نشور ×× زخواب مرگ جهاند نهیب نفخه صور.
چاپ: میراث اسلامی ایران، دفتر هفتم و دفتر هشتم، به کوشش دکتر ابوالقاسم سری، ۱۳۷۷ش
[دنا ۴۲۷/۵-۴۲۸ که به خطا از علینقی بن محمد هاشم کمره‌ای دانسته شده؛ منزوی ۲۵۸۴/۳ که از علینقی بن محمد هاشم کمره‌ای دانسته شده؛ الذریعة:۱۱۲۲/۹؛ غزلیات شیخ علی نقی کمره ای، به کوشش سید ابوالقاسم سری، ۱۳۴۹ شمسی]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۵
آغاز: حمدی که شاه بیت قصیده کمال را شاید در خور خداوندیست ... و ظل اصلاح بدو گسترده ... از پی رؤیت فرخنده تو نور بصر ×× چون بتجلی همه در جوف جبل ره سپر است؛ **انجام:** تا درس جمال دوست تکرار کند ×× آیینه ما شکست می‌دارد دوست
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ آغاز پس از دیباچه و پایان افتاده؛ تملک: آقا میرزا رضاخان پسر میرزا علی مستوفی همدانی،حسین بن غلام علی؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۳۸]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۹/۱
آغاز: حمدی که شاه بیت قصیده کمال شاید در خور خداوندیست جل جلاله ... برابر قصاید؛ **انجام:** بر همزن هنگامه من شد وصلش ×× با نور چو سایه گر چه همسایه شدیم
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی زمینه قهوه‌ای، ۱۴۵گ (۱ر-۱۴۶ر)،۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۳۲۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۷۰
آغاز: گر تو پروانه ای بسوز بسوز ×× تو اگر بلبلی بنال بنال / باز مدحت گرم به رخصت تو ×× که سخن جز به مدح تست و بال؛ **انجام:** چشم و دل من ز هم نشان می‌جویند ×× در راه وصال او به جان می‌پویند / لب بر لب هم چو شیشه‌های ساعت ×× راز دل خود به هم نهان می‌گویند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب و مرصع، رکابه‌دار؛ مهر: «لا اله الله الملک الحق المبین عبده علیقلی ۱۲۷۲» (مستطیل) که نشان می‌دهد حداقل از آن زمان آغاز نسخه افتاده بوده، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی، جلد: نخودی، ۱۴۹گ، ۱۷ سطر (۵/۲×۱۱/۹)، اندازه: ۹/۳×۱۶/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۲۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۲۹
آغاز: وقت خوش آن بود که سلطان حسن ×× پرده نشین بود در ایوان حسن؛ **انجام:** از تو نقی مقصد و مقصود یافت ×× آنچه مراد دل او بود یافت
ترکیب‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱پ-۳پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۲]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۹
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [د.ث. مجلس]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۸۱
آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** سخن جان است در تن جان من کو ×× سخن دانی که سازم جان نثارش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ با یک سرلوح زرین، مجدول مذهب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن یشمی، ۲۰۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۷×۱۵/۲سم [ف: ۲ - ۳۶۸]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۸۲
اشعار متفرقه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: شعبان ۱۰۳۷ق، به امر نظاما غفاری؛ ۲ص (۵۵۹-۵۶۰) [مختصر ف: - ۶۵]
۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۸
آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** پس هر که الف ز پی شناسد اول ×× داند که علی عالی اعلی کیست.
قصاید است در ستایش پیشوایان و شاه عباس و مرشد قلی خان وکیل و وزیر ایران میرزا محمد اعتماد الدوله و جز اینها سپس «ترکیبات فی التصوف» و مراثی و غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص «نقی» و رباعیات و معما و کتاب التواریخ که فتح‌نامه‌ها و ماده تاریخ ها است آنگاه پهلویات باز رباعیات؛ خط: نسخ، بی‌کا،

تا: سه‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۳۹ق؛ در سه و چهار ستون؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۰/۴سم [ف: ۲ – ۳۶۸]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۴

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد جعفر بن عنایت الله شیرازی، تا: ۱۰۴۹ق؛ با دو سرلوح بسیار ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان‌بالغ، جلد: ساغری، ۲۱۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۶۴۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۵

آغاز: زور آوران فلسفه کز قوت نظر ×× بر مغلق علوم شکستند قفل و در؛ **انجام:** و آنکه شو مست بر ارباب هنر ×× نیست الا قدم خواجه فلان

مشتمل است بر منتخباتی از قصاید و ترکیبات و غزلیات و مقطعات، در اهاجی و مطایبات در حدود نهصد بیت. ناقص الآخر؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: چرمی ماشی، ۳۲ص (۱۰۹–۱۴۱)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۸۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۴

قصاید و غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۴۲)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ – ۱۲۴۲]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۳۲

ترکیب‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۷ – ۲۱۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۴۹

آغاز: مذاق طبع جوانمرد من چنان بیذوق ×× ز طعم حرص که عنین ز ذوق قوت باه

نام مؤلف به استناد فهرست مجلس ۸۳۰/۲۹ معین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۳۵۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱۸

آغاز: برابر قصاید؛ **انجام:** قدر تو پیش شافع امت رفیع باد ×× صبر مصیبت تو نقی را شفیع باد

شامل قصاید، ترکیب‌بند و غزلیات اوست و ۳۴۰۰ بیت است؛ خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع، یادداشت محمد حسین امینی به تاریخ ۱۲۰۲؛ مهر: «نورعلی اللهی ۱۱۱۳»، «حیدر قلی ۱۲۸۵»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی بوم قهوه‌ای، ۲۸۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۸ – ۲۰۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۲۲

آغاز: وقت خوش آن بود که سلطان عشق ×× پرده نشین بود در ایوان حسن

ترکیب‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق زیبا، کا: احمد لاریجانی حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۱۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۳۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۸۷/۱

آغاز: هزار شکر خداوندگار دوران را ×× که برگزید ز دوران علی عمرانرا؛ **انجام:** خوش خوش خندید و گفت میدانستم ×× کاین یکدم فصل را تو ارزان خواهی

شامل قصاید، غزلیات، ترجیع‌بندها، ترکیب‌بنده، مراثی و رباعیات حدود ۴۰۰۰ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، کا: غلامعلی تبریزی متخلص به عالی، تا: ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ (۱–۲۲۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف:۸-۴۵۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۷

آغاز: برابر غزلیات؛ **انجام:** قربان نگاهش که در اثنای تغافل ×× بر عاشق خود کرد نگاهی چه نگاهی / هنگامه دوزخ شود گرم به محشر ×× گیرد نقی از خوی تو گر رخصت آهی

غزلیات او؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: عنایت الله بن محمد نصیر رضوی گلپایگانی، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۳۵ق، جا: اصفهان؛ محشی به نظم و نثر از کاتب نسخه؛ کاغذ: فرنگی، ۲۹گ (۸۲پ–۱۱۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۳ – ۵۸۳]

۱۸. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز: در ثنات زدن در خور است تا دم مرگ ×× لب از دعای تو بستن خطاست تا لب گور؛ **انجام:** راز دل پر عشق نگردد ظاهر ×× تا نیمه بود شیشه شربش پیداست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود نیمه دوم قرن ۱۵؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: میشن یشمی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴/۴سم [نشریه: ۶ – ۷۲]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۰

شعر از اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ – ۲۴۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۵۹ ض

اشعاری از او؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۸۰

آغاز: در لطافت جان کجا لعل لب جانان کجا؛ **انجام:** کن گرسنه را دمی خراب از می‌ناب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲– ۱۵۶]

● دیوان نوا / شعر / فارسی

d.-e navā

نوای شیرازی، حیدر علی بن محمد مهدی، ق۱۳ قمری

navā-ye šīrāzī, heydar ʻalī ebn-e mohammad mahdī (-19c)

[دنا ۴۲۹/۵؛ الذریعه ۱۲۲۶/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۸/۸

گزیده‌ای است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۳

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا نصرالله حقانی مستوفی قورخانه، تا: ۱ ربیع الاول ۱۲۹۸ق؛ با تصویر طاوس زرین، مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: مخمل سرمه‌ای، ۸۰گ، ۱۰ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [سنا: ف: ۲ - ۴۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۶

آغاز: زان کنم حمد خالق یکتا ×× که زبان شد بحمد او گویا؛ **انجام:** بود راحت ما راحت ما زینکه در نیسال ×× شده فرمانفرما فرمانفرما حاکم شیراز / شاد و نکوحال بصد حشمت و اعزاز ×× زهجران تو مردم، بقربان تو کردم

اشعاری است در مدح و قدح و جد و هزل در حدود دو هزار بیت از تاج الشعرا میرزا حیدر علی نوای شیرازی فرزند آقا محمد مهدی متخلص به آسوده شاعر نیمه دوم قرن سیزدهم و اوایل قرن چهاردهم هجری که در آثار العجم فرصت شیرازی (ص ۵۷۰ - ۵۷۱) ذکرش آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان آمده است: «تمت کتاب غزلیات و تصنیفات جناب مستطاب تاج الشعرا، ابن جناب افصح المتکلمین میرزای آسوده سلمه الله تعالی تحریراً فی شهر ذالحجة الحرام (کذا) سنه هزار و سیصد و پانزده از هجرت». با اضافاتی در حواشی که بعضی از آنها ظاهراً خط شاعرست؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۸۱گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۷ - ۵۳۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۳

آغاز: نوا و سرود اثنیه بی حد نور الانواری را سزا است که کشیده است سیر نورش را از صبح ازل تا شام ابد؛ **انجام:** نبی جوابش بگفت ای علی ×× که بر من وصیی و بر حق ولی به یکتایی

دیوان شعر اوست، پس از چند فصل در اخلاق به پیروی از پریشان قاآنی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۰۷]

۵. شیراز؛ فروردین (آقای)؛ شماره نسخه:۴

غزل و رباعی و قطعه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ محرم ۱۳۳۰ق [نشریه: ۵ - ۲۷۸]

۶. شیراز؛ فروردین (آقای)؛ شماره نسخه:۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۷۸]

● **دیوان نوا** / شعر / فارسی

d.-e navā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۸

آغاز: مردم و اندر دلم حسرت دیدارتست ×× در صف محشر فتاد وعده دیدارها؛ **انجام:** روا باشد که من نان کم از بازار میگیرم ×× ولی از گندم و جو پر بود کندوی مستاجر

شامل غزلیات و مخمسات است مخمس غزل محتشم با این مطلع: «کدام سرو ز سنبل نهاده بند بپایت / که برده دل ز تو ای دلبران شهر فدایت» و مخمس غزل سعدی: «گر کسی سرو شنیده است برفتار این است ×× یا صنوبر که بناگوش و برش سیمین است»، و مخمس غزل سید علی مشتاق اصفهانی: «صبح شد ساقی بشو ز آئینه رو زنگ خواب ×× جام زرین را بدور انداز همچون آفتاب»، از شاعری با تخلص «نوا» احتمالا از شاعران قرن ۱۲ باشد که با جستجو در مآخذ و اشعار شرح حالش به دست نیامد فقط در برگ ۳۲پ، در غزلی می‌گوید: «در نیشابور اگر چند صباحی ماندی ×× عجبی نیست ولی ترک نوا نتوان کرد» / «خاک بر فرق من بی سرو پا باد نوا ×× که نباشم به درش قابل خدمتکاری»؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۷۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۸/۶×۱۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۵۵]

● **دیوان نواء** / شعر / فارسی

d.-e navā'

میرزا آقاجان یزدی

mīrzā āqā-jān-e yazdī

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۳۱

بخش غزلیات است که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده و در آغاز احوال ناظم در صفحه‌ای به خط استاد هادی ارفع کرمانشاهی آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۵۱]

● **دیوان نواب** / شعر / فارسی

d.-e navvāb

نواب، میرزا محمد ابراهیم

navvāb, mīrzā mohammad ebrāhīm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۹

آغاز: هو الله تعالی. بسمله. منظومات مرحوم میرزا محمد ابراهیم نوابست. چنین گفت دانا که بر کردگار ×× نباید ستایش همی در شمار / که بیرون بود رازش از چون و چند ×× نشاید بدان دانش هوشمند؛ **انجام:** همیشه زرافشان کف را درا ×× خراب از دهش گنج آباد او. تمام شد کتاب منظومات مرحوم میرزا محمد ابراهیم.

مثنوی است از آقا میرزا محمد ابراهیم نواب و پس از ستایش خدا چگونگی معراج پیامبر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح آراسته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۶ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۵۸۶]

● **دیوان نوائی** / شعر / فارسی

d.-e navā'ī

نوائی

navā'ī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۴

آغاز: ای مقدس ذاتت از قید صفات ×× وی صفاتت در حقیقت عین ذات؛ **انجام:** رو نوایی اندر اینجا این کلام ×× ختم کن بر نام هادی و السلام

مجموعه اشعار در قالب مثنوی و در بیان حقایق عرفانی و شرح احادیث و سخنان عرفا و صوفیان معروف بوده است و در موارد متعدد خود را (نوائی) معرفی و تخلص نموده است. از جمله فصل‌های مفصل این کتاب شرح داستان نی در مثنوی مولوی و شرح مفصل حدیث کمیل نخعی است که از امیرالمومنین پرسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۷ سطر چهار ستونه، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۰۹]

● **دیوان نوایی شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e navāyī-ye šīrāzī

منشی شیرازی، مهدی بن ملا آقا بابا، ق۱۴ قمری

monšī-ye šīrāzī, mahdī ebn-e mollā āqā bābā (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۳

آغاز: دیباچه: چون این بنده درگاه، مهدی منشی شیرازی از هنگام تمیز با طبع جامد و فکر خامد بمطالعه دواوین ... رغبتی وافر [داشت]؛ آغاز قصاید: هزار شکر که از فضل کردگار قدیر ×× بفرهی و خوشی بازگشت عید غدیر؛ **انجام:** جان بخاکپاش قدسی گر نوائی باخت برد ×× شکر ایزد را که جست او اعتبار خویش را

مشتمل است بر دیباچه و ده قصیده از میرزا مهدی منشی فرزند ملا آقا بابای تاجر شیرازی متخلص به نوایی از شاعران نیمه دوم قرن سیزدهم و اوایل قرن چهاردهم هجری. فرصت شیرازی این دو بیت را از او ثبت کرده است: «ما مست شراب وحدتیم ای ساقی ×× سرخوش ز می‌محبتیم ای ساقی / امروز درین مستی اگر جان بدهیم ×× فردا هم از اهل رحمتیم ای ساقی»، فرزند میرزا مهدی نوایی هم شاعر بوده، و «نوا» تخلص می‌کرده است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول به زر، دارای کمند، یک سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: مخملی قرمز، ۱۰گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۱۷۰]

● **دیوان نودهی هندی** / شعر / فارسی

d.-e nowdehī-ye hendī

نودهی هندی، محمد معروف

nowdehī hendī, mohammad ma'rūf

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۸۵

آغاز: ای شده مخلوق ز نور خدا ×× پس همه عالم ز تو گشته جدا؛ **انجام:** یک نظر انداز بمعروف تو ×× ذاک لعمر الله اقصی منای

ترجیع‌بند در مدح حضرت پیامبر (ص)، این ترجیع‌بند در بیست و هشت بند بعدد حروف و به ترتیب قافیه الفبائی هربند می‌باشد، سروده شده در فضائل و مناقب حضرت رسول اکرم (ص) با تخلص «معروف»؛ خط: نستعلیق، کا: معروف عثمانی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۰۶ق، برای فرزندش ادهم بیک؛ مهر: «هو الله الصمد الحی القیوم سلطان محمد» (دایره)، «هو الله الصمد عبده سلطان محمد» (دایره)؛ جلد: مقوایی، ۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۵۱]

← دیوان نورالدین ازغندی ⟵ رنج نامه

● **دیوان نوربخش** / شعر / فارسی

d.-e nūrbaxš

رحمت علیشاه، احمد بن محمد باقر، ۱۲۸۵؟ – ۱۳۳۹ قمری

rahmat 'alī-šāh, ahmad ebn-e mohammad bāqer (1869 - 1921)

[دنا ۴۳۰/۵؛ الذریعة ۱۲۲۹/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰۲-۲۴/۲۰۲

آغاز: بسمله. اول نامه است نام خدا ×× حی و قیوم واحد یکتا / نیست جایی زنور او خالی ×× نیست او را مکان ندارد جا؛ **انجام:** و فقط خود را متخلص باخلاق الله می‌نماید و بطور دوام مشغول به ذکر و به یاد معبود خودش باشد در هر حال در هر کجا چشم خود را به طور واقع از غیرمحبوب بپوشد تا تمام قواء متوجه به معشوق حقیقی باشد.

کلیات اشعار شاعر است ملقب به رحمت علی شاه، بعد از اتمام دیوان اشعاری از آقا رحیم منور علی شاه از جمله قطعه‌ای که در وفات نوربخش سروده آمده است همچنین اشعاری از سیدمحمد باقر معصوم علی شاه، یک نفر دهکردی، میرزا جلال سنا اصفهانی همان همایی اصفهانی، میرزا ابوالقاسم مستوفی اصفهانی در تاریخ

وقات نوربخش درج شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۴-۱۹۵۴]

● **دیوان نوربخش** / شعر / فارسی

d.-e nūrbaxš

[دنا ۴۳۰/۵؛ الذریعه ۹: ۱۲۲۸؛ منزوی ۲۵۸۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۳

آغاز: قال قائل فی معنی هذا التبیت: اذ هبت ریاحک فاغتنمها: چو خوش می‌وزد بادت بناگاه ×× چه خوش باشد گر آگاهی تو آنگاه

حدود هشتاد بیت است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن غیاث الدین نوربخشی، تا: ۸۷۶ق؛ تخلص سراینده در نسخه مخدوش است؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی، ۳گ (۶۴پ-۶۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۲۳۸]

● **دیوان نوربخش خراسانی** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

d.-e nūrbaxš-e xorāsānī

نوربخش خراسانی، محمد بن محمد، ۷۹۵-۸۶۹ قمری

nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393 - 1465)

[دنا ۴۳۰/۵؛ الذریعه ۹: ۱۲۲۸؛ منزوی ۲۵۸۷؛ فهرستواره منزوی ۳۹۱۱/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۱۵

آغاز: حمد تو گویم چون تو الهی ×× شکر تو گویم چونکه تو شاهی / چون تو الهی الحمدلله ×× سبحان الله چون تو الهی

کاتب: محمد بن غیاث الدین نوربخشی، تا: ۸۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن یشمی، ۶گ (۱۱۹ر-۱۲۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۲۴۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۹/۶-فیروز

آغاز: مائیم خلاصه دو عالم ×× مائیم بجای نوح و آدم / مائیم خلیل وقت و موسی ×× داود و محمدیم و عیسی؛ **انجام:** از شیخ محمد بن قاضی ×× در کشف حقایقیم راضی / او رفت بقای دیگران باد ×× زاقطاب و مقربان و اوتاد

مثنوی از او در شطح عارفانه، در اواخر این مثنوی نام چند تن از سلسله مشایخ نوربخش: مانند شیخ محمود، سید علی همدانی و شیخ محمد بن قاضی آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پسر علی جان طرشتی، تا: ۱۰۸۹ق؛ در عنوان نسخه آمده «واردات غوث اعظم سید محمد نوربخش»؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوا، ۱ص (۶۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۲۹۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۵۶

مثنویات اوست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۸۹ ر-۲۹۲ ر هامش) [ف: ۷ - ۱۹۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۲۱/۲

آغاز: در بیان بعضی احجار بر وجه اختصار از مقامات محمد سمرقندی ماخوذ از کتاب حیات العارفین و ممات الجاحدین ... زنی را که بنا گه درد زه شد× بوضع حمل حال او تبه شد / تو بابونه بجوشان و در آبش × بگو بنشین که شد فتح بابش؛ **انجام:** ب- در بیان بعضی خواص جسد انسانی که عالم صغیر است (در این ابیات در باره جهیدن اعضاء بدن سخن گفته). اگر سرجست هست آن رفعت و جاه ×× چه پا جست آن سفر کرده است آگاه / گر ابرو جست از صاحب کمالی ×× خبر دادت که می‌یابی وصالی؛ ج- این فقره که ۶۴ بیت است در قیافه شناسی است و عنوان آن چنین است: «و له ایضا قال النبی اطلبوا حوائجکم عند حسان الوجوه»: کسی کو هست روی دلربایش ×× ز من بشنو برو نه سر بپایش / و گر خود رنگ او سرخ و سفید است ×× بسی اخلاق نیک از وی امید است.

فقراتی است از مثنوی محمد سمرقندی به نقل از کتاب «حیاة العارفین و مماة الجاحدین» او. این فقرات که در دفتر حاضر است (و بنظر میرسد همه از یک مثنوی است در بحر رمل) و هر یک دارای عنوان جداگانه و موضوع خاص است که با قلم قرمز بالای آن نوشته و اینک نقل می‌گردد: الف - در بیان بعضی احجار بر وجه اختصار. بدان احجار هم زینجمله ایدوست ×× که در هر یک چه خاصیات نیکوست / صفای هر یکی جان میفزاید ××ببین عنصر چه معجز می‌نماید، د- در نمودن اندکی از خواص بعضی از نباتات: نباشی نیز غافل از نباتات ×× که هر یک را بتو باشد حکایات / گل اندر باغ بنگر با هزاران ×× چگونه داستان خواند بدستان؛ خط: نسخ ریز، کا: محمد موسوی شهیر به هندی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ابری مشکی، ۹ص (۲۴۳-۲۵۱)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۱۳۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۱۲

قصیده از اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۶-ف

نسخه اصل: پاریس ۳۶۸ فارسی. رباعیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۲]

● **دیوان نورس دماوندی** / شعر / فارسی

d.-e nowras-e damāvandī

نورس دماوندی، محمد حسین، ق۱۱ قمری

nowras-e damāvandī, mohammad hoseyn (- 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۱/۱۶۵

گزیده‌ای است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ ۴ص (۷۳۰ – ۷۳۳ متن و هامش) [ف: ۹ – ۱۴۰۶]

● دیوان نورعلیشاه / شعر / فارسی

d.-e nūr-ʻalī-šāh

نورعلیشاه، محمد علی بن عبدالحسین، ۱۱۶۰؟ – ۱۲۱۲ قمری

nūr-ʻalī-šāh, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-hoseyn (1747 - 1798)

از محمد علی پسر عبدالحسین پسر محمد علی رقی طبسی متخلص به نور علی است. پدرش فیض علی تخلص می‌کرد و خاندانش از رقه طبس بودند. او و پدرش مرید معصومعلی شاه از صوفیان نعمة اللهی شدند. نورعلی شاه به عراق رفت ولیکن فقهیان نجف و کربلا وی را تکفیر و اخراج کردند، پس به موصل شد و در آنجا در ۱۲۱۲ق در گذشت و بر تپه‌ای که گویند قبر یونس نبی است در کنار دجله مدفون شد. دارای دو تخلص: نور در دیوان یکم و نورعلیشاه در دیوان دوم.

آغاز: ای نام خوشت جوهر شمشیر زبانها ×× پیوسته ازین سلسله زنجیر بیانها / روز ازل از بهر نثار قدم تو ×× مخزون شده در مخزن دل گنج روانها

چاپ: به سعی جواد نوربخش، تهران، انتشارات خانقاه نعمت اللهی، ۱۳۴۹؛ به همراه دیوان رحمت علی شاه، تهران، انتشارات میر کمالی، ۱۳۳۸ = ۱۳۷۹ق؛ به انضمام رساله جامع الاسرار– کنز الاسرار، به کوشش احمد خوشنویس «عماد»، تهران، انتشارات منوچهری، ۱۳۷۰؛ انتشارت یلدا قلم، ۱۳۸۱

[الذریعة ۱۲۳۱/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۳۲/۲ و ۲۵۸۷/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۶/۱؛ دنا ۴۳۰/۵–۴۳۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۳

آغاز: آتشی تا که از آن باده بتن شعله کشید ×× خرقه زهد و ریا سوخت در آتش ما را؛ **انجام:** پیمانه شو پیمانه صهبای عشق یار را ×× صهبای عشق یار را پیمانه شو پیمانه شو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۲۰ص [ف: ۹ – ۶۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بستم بتا در دیر جان ز نار زلفت بر میان ×× از کفر دینم بر کران هذا جنون العاشقی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۶گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۱۶۷]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۹۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: محمد علی بن محمد رضا در ۱۳۳۳؛ جلد: پارچه‌ای قرمز، ۱۰۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۷۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۵/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات مائیم ×× عالم صفتند و ذات مائیم

غزلیات است به ترتیب تهجی با تخلص نورعلی با چند ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹گ (۲۲۰پ–۲۳۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۸/۲سم [ف: ۸ – ۱۶۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۵/۳

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× سر علم حمد علی العظیم / صیقل آیینه دلها بود ×× جوهر شمشیر زبانها بود؛ **انجام:** تحریف کن کلام یزدان ×× رسته پس از تعقل آن (؟)

مثنوی اوست. در ۱۴۷ بیت است و به پیروی از مخزن الاسرار نظامی گنجوی سروده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۴۶پ–۱۶۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۸/۲سم [ف: ۸ – ۱۶۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات مائیم ×× عالم صفتند و ذات مائیم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بوم مشکی، ۱۰۴گ، ۹ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲ – ۲۲۲]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بودی ز ازل چو مظهر لطف الله ×× شد نام شریفت بجهان لطف الله

شامل: غزلیات و در آن رعایت ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی شده، ترکیب‌بند، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۶۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۳/۱

خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۱سم [ف: ۸ – ۱۷۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۵۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۳

آغاز: سلسله نام الهی است این ×× ناظم سر رشته شاهی است این؛ **انجام:** راقم آیات الهی شوم ×× ناظم دیباچه شاهی شوم

مثنوی. در فهرست با عنوان «سر علم حمد علی عظیم» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۶گ (۴۳–۴۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۵سم [ف: ۸ – ۳۶۳]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** غنچه دل به بوی آن بشکفت ×× لیس فی جبتی سوی الله گفت
دارای غزل (به ترتیب الفبایی)، ترجیع‌بند، رباعی، قصیده، شرح خطبة البیان، چند مثنوی کوتاه و سؤال و جواب؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۶گ (۱پ-۹۶ر) [ف: ۱ - ۱۱۴]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۸/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر ذره ز ماه تا به ماهی ×× در وحدت تو دهد گواهی
مثنوی اوست. در ۱۴۷ بیت است و به پیروی از مخزن الاسرار نظامی گنجوی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۱۴۹ر-۱۵۴ر) [ف: ۱ - ۲۲۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۰۵

آغاز: تعالی الله زهی احسان و یاری ××که بخشد بستگان را رستگاری؛ **انجام:** منم آن بلبل نالان که بگویت شب و روز ×× ریزم از خون جگر طرح گلستان چند ... آتش افتد بکلکش بنیستان چند.
خط: نستعلیق تحریری خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۸۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۳

غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۰۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان موجود: تیر عشقش آمد و همچون عسس ×× عاشقان را مست و لا یعقل گرفت
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۷ص (۱-۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۹۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰/۱-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری، جلد: تیماج قرمز، ۹۴گ (۱-۹۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۳/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲۸گ (۱پ-۱۲۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷-۳۲۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همه صورتند و معنی او ×× وحده لا اله الا هو
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ماشی، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵) [ف: ۷ - ۵۴۰]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۲۶/۱-۱۶/۱۳۶

آغاز: ما مست شراب جانفزاییم ×× سرخوش زمی گره گشاییم / درکنج شرابخانه گنجی است ×× ما طالب کنج وگنجهاییم؛ **انجام:** آمد این شعرم به خاطر ای فنا ×× من کلام المولوی المجتبی / هر چه می‌گویم به قدرفهم توست ×× مردم اندر حسرت فهم درست
دیوان اول؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۹۵۳]

۲۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۵

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن سرخ، ۴۷گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۷۳۰]

۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۵۷/۱

شامل غزلیات، تریجع بندها، رباعیات، مثنویات و قصاید. در پایان این دیوان قصیده‌ای است با این عنوان «قصیده میرزا محمد رضا» در صدر دیوان با قلم قرمز نوشته شده: «مقالات فرزندی نورعلی شاه»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۵گ (۱-۱۵۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نشریه: ۱۳ - ۴۳]

۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱۷/۵

آغاز: در دل و جان خلوت یار می‌باید مرا ×× جان و دل خویش خالی از اغیار می‌باید مرا؛ **انجام:** دل چسان بر کنم از سلسله موی کسی ×× کش چه من هست به هر حلقه گرفتار بسی.
دارای غزل به ترتیب الفبایی، سپس گونه‌های دیگر از سروده‌ها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۶گ (۱۲۰پ-۱۹۵ر) [ف: ۲ - ۱۱۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۶۷گ (۷۸پ-۱۴۴پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۰۰]

۲۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۱۰

غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۹/۱

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۵/۶سم [ف: ۸ - ۳۱]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۲/۲

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاجی حمزه، تا: ۱۷ محرم ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۸ - ۴۱۱]

۲۸. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پی تاریخ آن منشی خلوت ×× یکی مصرع همی بودیش منظور / ده و دو چون مدد کردند بر وی ×× شد از نور علی نور علی نور

خط: نستعلیق، کا: عباس بن محمد هادی الحسینی (معروف با میرزا عباس پا قلعه خاتون آبادی سر سلسله دراویش نعمة اللهی)، تا: ۱۲۱۲ق، به امر ظل السلطان، سلطان مسعود میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز، ۲۳۶ص، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۵۳]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۲۶/۴-۱۶/۱۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** دلها همه چون حباب وذات است علی ×× درجام جهان نما شراب است علی / غواص محیط جان چو گشتم دیدم ×× در هر صدفی درخوش آب است علی

دیوان دوم؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۹۵۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۸/۱

آغاز: برابر

شامل غزلیات و رباعیات و قصاید ۳۰۰۰ بیت؛ خط: نسخ، کا: حمد علی بن سید عرب حسینی، تا: ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۴۳۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵

نزدیک ۱۸۵۰ بیت غزل دارد، از آغاز جلد تا برگ ۹۵ر غزلیات و سپس سه رباعی و پس از آن ترجیع‌بند است و در برگ‌های ۹۸ و ۹۹ چند غزل از مغربی و عطار و رونق (رونق علیشاه - ۱۲۲۵) نوشته و از برگ ۱۰۰ منتخبات دیوان مجذوب را آغاز نموده؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۰۰گ، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۸۸]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۹۲/۴

خط: نستعلیق، کا: رضا قلی، تا: ربیع الاول ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۲۷۷]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۹۹

کا: عبدالرسول افراسی، تا: ۱۲۳۷ق؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۴. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۱۶

ترجیعات؛ خط: نستعلیق، کا: امیر الشعرا ء رضا قلی خان هدایت صاحب مجمع الفصحاء، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۴سم [نشریه: ۶ - ۱۰۷]

۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۴۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ناگه از روی مرحمت بامن ×× گفت نورحزین خونین دل / که دو عالم بچشم دشمن و دوست ×× پرتوی زآفتاب طلعت اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۵]

۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** غواص محیط جان چو گشتم دیدم ×× در هر صدفی در خوشاب است علی

خط: نستعلیق، کا: علی بن علی محمد، تا: ۱۲۵۵ق؛ با دیوان بی بی خانم متخلص به «حیاتی» خواهر رونقعلیشاه و همسر نور علیشاه در یک مجلد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۱گ، ۲۷-۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲ - ۶۸۴]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ پیش از شروع به غزلیات قدیم، ترجمه خطبة البیان از نورعلیشاه نگارش یافته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۵]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۵۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ شوال ۱۲۵۸ق؛ در پایان دیوان غزلیاتی افزوده شده و گویا از همین نور علیشاه؛ جلد: مقوایی، ۹۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۱۲۴]

۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۴

شامل غزلیات و قصاید و مقطعات و چند رساله. در پایان دو رساله به نثر هست که یکی در مواعظ و نصایح است و دیگری چهل حدیث که هر دو نیز فارسی می‌باشند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: گالینگور لاجوردی، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰۵]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵۷/۱

در دو بخش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی۱۲۵۹ق، جا: لنگر کرمان؛ با تخلص نورعلی (۱پ-۹۷ر) و نور (۱۰۰پ-۳۱۲ر)، در پایان بخش یکم یادداشتی است از احمد حسینی خطاب به آقا میرزا علی اکبر پسر میرزا عبدالله تفرشی که پدرم در ۱۲۵۹ به کرمان آمده بودند، در پایان بخش دو یادداشت دیگر مورخ روز آدینه ۱ رجب ۱۲۵۹ درباره همین دیوان است و در آن هم از آقا میرزا علی اکبر یاد شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۶]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۴۳-۸/۱۵۳

آغاز: ای چراغ ماه تابان هر شب از کوی شما ×× مشتعل خود مشتعل هر صبح از روی شما / ... جز به ابروی شما نیست روز آن رو که هست ×× جلوه گر نور علی از طاق ابروی شما؛ **انجام:** بس ز مداد شب و شنجرف روز ×× با قلم صنع مرایع فروز / راقم آیات الهی شوم ×× ناظم دیباچه شاهی شوم تمام شد

غزلیات از حرف الف تا یاء و ترجیع‌بند «در کعبه و سومنات ماییم ×× عالم صفتند و ذات ماییم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۲۶۱ق، جا: کرمانشاه؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای سرخ، ۹۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۹۵۳]

۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۰۴/۵

آغاز: بسمله. مرا در گلشن خان گلعذاری است ×× که از عشقش بجانم خار خاری است ...

قصاید و غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ فرنگی زرد، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۱۹۵–۲۴۸)، ۱۹ سطر (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ – ۸۴۷]

۴۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۹۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصر الله بهرام وند، تا: یک‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ – ۲۱۱]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۹۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چشم مست علی مشتاقی ×× غارت کفر و دین نکو باشد

کامل؛ خط: نستعلیق خفی، کا: صادق بن محمد طاهر، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۹۶ص (۱۰– ۲۰۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۱۵]

۴۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم تبریزی، تا: ۱۲۷۰ق [نشریه: ۷–۲۷۰]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۶۲/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ جلد: روغنی میناکاری، ۱۶ سطر [ف: ۹ – ۲۹۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۵/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** که دو عالم به چشم دشمن و دوست ×× پرتوی ز آفتاب طلعت اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ در پایان این نسخه یک ترجیع‌بند و چند رباعی از نور علی شاه آمده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۶۲ص (۱–۶۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۲۳۸]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چند گویی که ره خطرناکست ×× خطر از سر بنه قدم بردار

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷– ۲۵۷]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۵/۲-طباطبائی

آغاز: زهی نام سر دفتر کتاب نکته دانی را ×× بلند از نام تو افسر به سر کنز معانی را؛ **انجام:** که دو عالم به چشم دشمن و دوست ×× پرتوی ز آفتاب طلعت اوست

دیوان غزلیات نور علی شاه است با تخلص نور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ در پایان دو ترجیع‌بند نورعلی شاه؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۳۲ص (۶۳–۹۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۲۳۸]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۴۹

پنج ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰گ (۵۲۴–۵۴۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۸ – ۳۰]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۳ ط

آغاز: جلد اول: ساقی بیا در جام کن آن باده گفام را ×× تا ریشه از دل برکنم خار غم ایام را؛ آغاز جلد دوم: زهی نام تو سردفتر، کتاب نکته دانی را ×× بلند از نام تو افسر به سر کنز معانی را؛ **انجام:** نوری از علی زاهد، تا نتابد اندر دل ×× کی بدل عیان بینی رازهای پنهانی / برخیزم سر نهم به پایت ×× بنشینم و جان کنم فدایت

خط: تحریری، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۶ق، جا: رشت؛ جلد: تیماج عسلی، ۵۱۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۲ – ۵۴]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۶۵-۱۸/۸۵

آغاز: مقدمه: العظمة لله العلی العظیم الذی رفع السماوات بغیر عمد ... چون از آن روشن مرا آواز شد؛ آغاز دیوان: برابر؛ **انجام:** باطناً گویی مجازم خوشتر است ×× زانکه یار دلنوازم در بر است

خط: نستعلیق، کا: محمدهاشم کاشانی، حسن بن احمد حسینی کاشانی، تا: صفر ۱۲۷۹ق؛ مهر: «الراجی الی الله الملک الکریم عبده ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۹۵۳]

۵۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۷

آغاز: ای چرخ غافلی که چه پیدا کرده ای ×× وزکین چها درین ستم آباد کرده ای

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۶۳]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همه صورتند و معنی او ×× وحده لا اله الا هو

غزلیات است و ترجیعات در حدود سه هزار بیت؛ خط: نستعلیق، کا: علی لنجانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ در پایان دیوان یک ترجیع‌بند و چند غزل از زوجه وی حیاتی نوشته شده که دیوان او هم به طبع رسیده؛ مجدول؛ با یک سرلوح اکلیلی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر (۷/۸×۱۵/۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۷ – ۵۳۸]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۴/۱

خط: نسخ، کا: ابو القاسم بن محمد حسین خوانساری خوشنویس، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۹گ (۱پ–۹۰ر)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۳۵۷]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۱/۳-ف
نسخه اصل:آقای بقائی نایینی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق، جا: نوجوک [فیلمها ف: ۳ - ۳۹]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت در نفسی بعالم حی رانی ×× دانی همه مست حیرت و حیرانی
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل نایینی، تا: ۷ شوال ۱۲۸۴ق؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۹گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۵۳۹]

۵۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲۶
شامل غزلیات با تخلص نورعلی و به ترتیب الفبا در قافیه، رباعیات، مثنویات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۲۳]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۸/۳-فیروز
آغاز: دلا دیدی که در درماندگی ها ×× نبودت ملجای جز آل طه
در فهرست با عنوان «منظومه عرفانی» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن زین العابدین اصفهانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل بنفش، ۳ص (۲۵۴-۲۵۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۸۵]

۶۰. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات مائیم ×× عالم صفت است و ذات مائیم
خط: نستعلیق، کا: سید شکرالله بن محمد باقر طباطبایی بیدگلی، تا: با تاریخ ۱۲۹۵ق؛ وقف بر بقعه سعادتعلی شان و نورعلی شاه؛ واقف: حسینعلی بیدگلی کاشانی، ذیقعده ۱۳۴۲؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۹۷گ (۶۵ر-۱۶۱ر)، ۱۶سطر [ف: - ۱۱۰]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹۸
آغاز: ای آنکه پرسی از من دلداده حال دل ×× بگشای غیب عیان بین جمال دل؛ **انجام:** رو وام کن از حضرت حق چشم و رو ×× وانگاه به بین در رخ مشتاق علی
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱-۲۳۹۹]

۶۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: - ۴۳]

۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،۱۱۳گ،۱۴سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲-۲۷۶۸]

۶۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۱۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در دو برگ آخر الهی نامه سلسله مراشد نعمت اللهی رفعت علی شاه یزدی به خط محمد جواد مجنون علی شاه یزدی در سال ۱۳۱۲ آمده؛ ۹۹گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۵
آغاز: تن رها کن همچه ما جانی طلب ×× جان و تن در باز و جانانی طلب؛ **انجام:** ای زن صفت از عشقش تا چند سخن گویی ×× این راه نگردد طی بی همت مردانه
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۶۴-۸۶۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۰]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** که همه صورتند و معنی او ×× وحده لا اله الا هو / باری نگذاریش چومرهم ×× مجروح مکن دل افکارم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۰ص (۱-۱۳۰) [سنا: ف: ۲ - ۲۹۸]

۶۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات ماییم ×× عالم صفت است و ذات مائیم
با ترتیب الفبایی: شامل غزلیات (با تخلص نورعلی)، رباعیات و ترجیع‌بندها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان نسخه، مثنوی سلسلة الذهب مظفر علی شاه کرمانی، منظومه در اسرار بسمله و یک قصیده از شاه نعمة الله و در پایان، خطبه همام با ترجمه آن (با قلم دیگر) افزوده شده؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳- ۳۲]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۳۷/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق؛ وجود برخی از اشعار ناظم که در دیوان چاپی او وجود ندارد به خط باستانی راد؛ تملک: حسن خلاقی در ۲۳/۴/۲۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ (۱پ-۱۲۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۹۵]

۶۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۲/۱
غزلیات و ترجیع‌بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید فالی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۴گ (۱-۷۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۵۰]

۷۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۲/۲
آغاز: زهی نام تو سر دفتر کتاب نکته دانی را ×× بلند از نام تو افسر به سر کترمعانی را؛ **انجام:** با سوز و درون چو نور خواهم بیرون ز جهان آفرینش ×× بنشینم و بی تو زار گریم برخیزم و زانتظار گریم
غزلیات اوست با تخلص نور و دارای یک ترجیع‌بند که بیت تکرار مکرر آن این است: «بنشیم و بی تو زار گریم ×× برخیزم و ز انتظار گریم»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید فالی، تا: ۱۳۰۴ق [نشریه: ۱۳ - ۵۰]

۷۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۱۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برخیزم و سر نهم بپایت ×× بنشینم و جان کنم فدایت

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی در قافیه و ترجیعات، مثنوی در شرح و ترجمه خطبه البیان و رباعیات. تا اینجا دیوان اول به پایان می‌رسد پس از غزلیات و ترجیعات و تضمین چند قصیده که کلا بالغ بر ۳۵۰۰ بیت می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم اصفهانی ابن آقا بزرگ ولد حاجی محمد مهدی، تا: ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۵/۵)[ف:۲-۸۲۱]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۲۱

خط: نستعلیق، کا: علی رضا سپاهانی، تا: ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۹۴]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۵۷

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین قمی تبریزی ابن محمد علی، تا: ۱۵ اردیبهشت ۱۳۰۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر [ف: ۱۲ - ۱۳۶]

۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۲۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** غواص محیط جان چوگشتم دیدم ×× در هر صدفی در خوشابست علی

شامل غزلیات و رباعیات و قصاید و مقطعات و ترجیع‌بند و ساقی‌نامه و مثنوی‌هایی که در جواب سؤال مظفر علیشاه انشا کرده و غیر از اینها می‌باشد و غزلیات قدیم و جدید به حروف تهجی است با سائر ابیات وی درحدود ۴۰۰۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: عیسی نایینی پسر عبدالله خان سرهنگ پسر محمد تقی شهید، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۲گ (۱پ-۱۱۲پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۵۴۰]

۷۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۲۴

خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: محمد هاشم نیشابوری یزدی، تا: ۱۳۱۲ق، جهت علی اکبر بن حاج علی تاجر یزدی؛ ۱۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۷۶. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۸

کا: عباس بن محمد هادی حسینی، تا: ۱۳۱۲ق [نشریه: ۵ - ۳۱۷]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۷/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۱۲ص (۱-۱۱۲)، ۱۹ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۹۷]

۷۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸

غزلیات، ترجیعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۲۲ق؛ با سرلوح‌های رنگین، مجدول، با چند غزل و ترجیع از منتخبات دیوان همسر نورعلی شاه با تخلص حیاتی به تاریخ ۶ صفر ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۹/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۵۰]

۷۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۷۷/۱

قصاید، غزلیات، مثنویات و جنات الوصال اوست. وی آن را در بغداد به نظم آورده و احمد پاشا را که در آن موقع حاکم بغداد و طرفدار او بوده در ضمن چندین بیت تجلیل نموده؛ خط: نستعلیق، کا: درویش ابوالقاسم صفا علی نعمت اللهی وفائی، تا: جمعه ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن عنابی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۶۰]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات ماییم ×× عالم صفتند و ذات ماییم

غزلیات است و ترجیعات در حدود دو هزار بیت؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بروجردی، تا: ۱۳۳۵ق؛ واقف: نایینی؛ جلد: پارچه‌ای، ۶۶گ، ۱۹ سطر (۷/۲×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۵۳۹]

۸۱. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۴/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین، تا: ۱۵ شوال ۱۳۳۸ق؛ در آخر اشعاری از صدیق الملک با مطلع: «پرتو آفتاب عشق نهان ×× پرده از رخ فکند گشت عیان»، در حاشیه صفحات اشعاری از دیوان سید عبدالله صدرالعراقی با مطلع: «خوشا آنان که دائم در نمازند ×× مدامی با خدا در کشف و رازند»، با تاریخ ۱۳۶۲ق؛ جلد: تیماج روغنی، ۸۷گ (۱۵۳پ-۲۴۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۱۰]

۸۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۵۲

دارای غزلیات با تخلص نورعلی، ترجیع‌بندها و مثنوی‌ها (از جمله مثنوی در ترجمه خطبه البیان)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ با قصیده‌ای از ناصر خسرو با این مطلع: «خدایا عرض و طول عالمی را ×× توانی در دل مور آفریدن»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۱۳ - ۴۰]

۸۳. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۷]

۸۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۴۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو بودم من حجاب اندرمیانه ×× برفتم از میان من تا تو باشی / به صورت من چو مینا وتوئی می×× به معنی هم می‌ومینا تو باشی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۶]

۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰-۸/۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوستانت را اعالی باد منزل تا ابد×× دشمنانت را اسافل هم منازل آمده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۹۵۲]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× سر علم حمد علم عظیم

شامل چند مثنوی و غزل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب و مجدول، ۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲ – ۲۲۹]

۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۳۰-۵۵/۱۱۰

آغاز: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه شرح حال نور علی شاه اصفهانی به نقل از تذکره ریاض العارفین رضا قلی خان هدایت همراه با بخشی از اشعار نور علی شاه به نقل از جنات الوصال؛ ۶۹گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۹۵۳]

۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: خاندان بغایری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ (۳پ-۱۱۱پ)، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۶/۷)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۷/۳

آغاز: تا گشته همانطالع مهر سحری کایند؛ **انجام:** در هر صدفی در خوشاب است علی.

غزلیات و ترجیعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا، جا: قریه هوتک؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری قهوه‌ای، ۱۴۰ص (۷۳-۲۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۲سم [ف: ۵۰ – ۷۶]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر چند که حد من نباشد ×× خواهم که مدام چون حیاتی / ... ×× بنشینم و جان کنم فدایت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ شوال؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۹گ (۱۵پ-۱۲۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۱سم [ف: ۸ – ۴۱۳]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۲/۳

ترجیع‌بندهای او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۶۷-۷۲)، ابعاد متن: ۹×۱۹، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۱۶ – ۶۳۳]

۹۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چراغ بخت و دولت روشنش باد ×× چنانکه شمع و ماه آفتاب است.

خط: نستعلیق، کا: باقر بن حاجی عبدالعلی اصفهانی، بی‌تا، حسب الامر میر محمد حسین باقر اصفهانی طباطبائی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۲]

۹۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۷۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کعبه و سومنات ماییم ×× عالم صفتند و ذات ماییم

غزلیات و ترجیعات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ (۱۱۹پ-۱۹۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲-۴۸]

● دیوان نور علیشاه جلالی / شعر / فارسی

d.-e nūr-ʻalī-šāh-e jalālī

جلالی، نورعلیشاه

jalālī, nūr-ʻalī-šāh

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶۶

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد مهدی تبریزی، تا: جمعه ۳ محرم ۱۲۵۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۷]

● دیوان نوری / مراثی / فارسی

d.-e nūrī

قادری، تلادل، ق۱۱ قمری

qāderī, telādel (- 17c)

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۷۱

آغاز: آه اگر سازم بیان این شرح را افشا ×× از شرارش می‌زند آتشی به مافیها / این روایت چسان یارب کنم انشا ×× گفت سهل ساعدی درشام غم فرسا؛ **انجام:** مبادا زشدت اندوه وغم گردد فراموشش ×× از آن پیراهن کهنه عدو را خوار ورسوا کن / بیا نوری نما کوته برای فاطمه زهرا ×× برواسباب ماتم را مهیا دیده دریا کن

همان‌طور که در یادداشتی درکتاب آمده این دیوان حدود ۴۰۰۰ بیت بوده که درباره مراثی و مدایح ائمه اطهار و نصایح و اخبار می‌باشد که این قسمت را که شامل «مراثی» است تا در تهران دهه عاشورا مورد استفاده قرار گیرد ارسال شده است در ابیات آخر اشعار تخلص «نوری» آمده است. شاید دیوان علی اکبر نوری که به نام «نوری از نورها» درسال ۱۳۳۸ چاپ شده باشد؛ خط: تحریری، کا: نوری، تا: ۱۳۲۹/۷/۲۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف مخ: ۲ – ۹۵۶]

● دیوان نوری / شعر / فارسی

d.-e nūrī

حکیم نوری، یوسف، ق۱۳ قمری

hakīm nūrī, yūsof (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۹

آغاز: زاده ... (؟) ز زمانه گویی توأم ×× دانش و محنت دو طفل را ... (؟) اشکم؛ **انجام:** با همه دانش چراست بر من افروز ×× روی زمین تنگ تر ز نقطه ... (؟) هم.

درباره‌اش نوشته: «من کلام حکیم نوری، نامش میرزا یوسف از اعاظم اهالی نور از محارم خاقان شهید» (ظ: ناصر الدین شاه).

معلوم نشد کدام یک از «نوری»های مذکور در فرهنگ سخنوران است چون نام هیچ یک به عنوان میرزا یوسف برده نشده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۵۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۰]

● **دیوان نوری اصفهانی = دیوان قاضی نوری** / شعر / فارسی

d.-e nūrī-ye esfahānī = d.-e qāzī-ye nūrī

نوری اصفهانی، نور الدین محمد، - ۱۰۰۰ قمری

nūrī esfahānī, nūr-od-dīn mohammad (- 1592)

[کشف الظنون ۸۰۶/۱؛ الذریعة ۸۷۳/۹ و ۱۲۳۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۸۹؛ مشترک پاکستان ۲۳۱۸/۹؛ دنا ۴۴۶/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۹/۲

آغاز: زهی سپاس خداوند ایزد متعال ×× بکام دل بنشستیم در حریم وصال؛ **انجام:** صد دوزخ از برای من کافی نیست ×× جرم من اگر بقدر عصیان من است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی زمینه قرمز، ۹۹گ (۱ر-۹۹پ هامش)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۳۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۸

آغاز: شبم سیاه چنان کرده سایه هجران ×× که طور دل نشود روشن از تجلی آن؛ **انجام:** به روز کیی که سریخت عاشقان از خواب ×× در آورند دلیران ز بس غریو و غرنگ

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۲۵پ-۲۳۲پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۰

آغاز: بکام دل بنشینیم در حریم وصال ×× زهی سپاس خداوند بر سلامت حال؛ **انجام:** ترسم که بمیرم و نصیبم نکند ×× گلگشت نگار خانه خاطر تو

در حدود هشتصد بیت قصیده و قطعه و غزل و رباعی است؛ خط: نستعلیق، کا: نصیر محمد، تا: ۱۰۲۶ق؛ در پایان نسخه ما که برباعیات ختم می‌شود هشت بیت پراکنده که ظاهراً از دیگران است و دو غزل پنج بیتی یکی از محمد حسین نظیری نیشابوری و یکی از محمد رضای شکیبی اصفهانی به خط همان کتاب و بی‌ذکر نام شاعر مسطورست؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۲سم [ف: ۷ - ۵۴۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۴۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۲۴۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۹/۱

آغاز: بتی چنانکه بروی زمین چو بخرامد ×× کند ز حلقه چشم فرشتگان خلخال؛ **انجام:** گر عشق تو زور بر سر دست آرد ×× از ناخن خورشید فرو ریزد خون

اشعاری است از قاضی نور اصفهانی که شاه عباس صفوی و دیگران را مدح کرده، بخشی از قصاید و تمامی غزلیات او حدود ۹۰۰ بیت در این نسخه آمده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: جمال کاتب شیرازی، تا: ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز (ظاهراً ۴ برگ) و وسط (۲ برگ)؛ دارای سرلوح مرصع؛ کاغذ: شرقی، ۳۸گ (۱-۳۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۳۲ - ۳۳۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۷۶/۶

آغاز: گهی که چشم تو در خانه کمان آید ×× شکست در صف چندین هزار جان آید / تو چون بقصد دل خسته ناوک اندازی ×× اگر چه تیر تو ... بر نشان آید؛ **انجام:** ای ز اول تو گزیده تر آخر تو ×× انگشت نمای اهل دل، منکر تو / ترسم که بمیرم و نصیبم نکند ×× گلگشت نگارخانه خاطر تو

دارای هشت قصیده، حدود پانصد بیت غزل و قطعه و فرد و نیز نوزده رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق هندی، کا: محمد مقیم بن عزیز بیک متخلص به سرور، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۶۰ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۳۲گ (۶۵پ-۹۷ر)، اندازه: ۹/۳×۱۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۳۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۸۲/۲

آغاز: گهی که چشم تو در خانه کمان آید ×× شکست بر صف چندین هزار جان آید؛ **انجام:** پروانه عاجزم نه یاقوت خوشاب ×× کز سوختنم کسی مباهات کند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای دو سرلوح و مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۸سم [ف: ۸ - ۱۱۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حاجی ابوطالب، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۳۲۲-۳۲۴)، ابعاد متن: ۱۴×۲۴، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۳۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۰/۲

آغاز: چه مژده دارد از آن شاخ گل نسیم بهار ×× که رقص می‌کند از شوق بر سرم دستار؛ **انجام:** بلبل اگر وقت گل جفت شود در چمن ×× غنچه نسرین بود بیضه او بی سخن

قصیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵ص، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۷۶]

۹. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۹/۲

آغاز: گهی که چشم تو در خانه کمال آید ×× شکست در صف چندین هزار جان آید؛ **انجام:** بآب دیده بر اندازم از جهان آتش ×× وگرنه در دل خارا شود نهان آتش

شامل قصاید و غزلیات تا حروف «ش»، حدود ۷۵۰ بیت؛ خط:

نستعلیق،بی کا،بی تا؛دارای یک سرلوح؛کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۳سم [نشریه: ۶ – ۶۸]

● **دیوان نوش زند** / شعر / فارسی

d.-e nūš zand

نوش زند، ق۱۳ قمری

nūš zand (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۲۸

آغاز: روی تو بهشت اهل بینش ×× کوی تو پناه آفرینش؛ **انجام:** عیش و طرب و زندگی از سر گیرم ×× غمهای گذشته را فراموش کنم

از خاندان زند است. در عنوان شعرش نوشته: «نوش، والده نواب طهمورث میرزاست»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۵۴]

● **دیوان نوش یزدی** / شعر / فارسی

d.-e nūš-e yazdī

نوش یزدی، انوشیروان بن گشتاسب، ق۱۴ قمری

nūš-e yazdī, anūšīravān ebn-e goštāsb (- 20c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۵/۲

آغاز: ای طلوع برق حسنت مطلع دیوان ما ×× ای فروغ ذوق عشقت نور بخش جان ما؛ **انجام:** ای نوش امید است که در محفل مستان ×× رونق دهد اشعار تو بازار رباعی

شامل غزلیات و رباعیات به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق متوسط، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق، جا: قاسم آباد بندر بمبئی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۵ص (۱–۱۶۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۷ – ۱۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۲

آغاز: ای طلوع برق حسنت مطلع دیوان ما ×× ای فروغ ذوق عشقت نور بخش جان ما؛ **انجام:** کی شوم یا رب زخاک ایران فیض یاب ×× تا رود بیرون زدل گرد ملال بمبئی

از انوشیروان بن گشتاسب قاسم آبادی مشهور به خدامراد و متخلص به نوش یزدی، شامل غزلیات، رباعیات به ترتیب حروف تهجی می‌باشد؛خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹ محرم ۱۳۰۱ق، جا: بمبئی مزرعه قاسم آباد؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۶۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۸سم [ف: ۱۷ – ۲۵۷]

● **دیوان نوعی خبوشانی** / شعر / فارسی

d.-e now‘ī-ye xabūšānī

نوعی خبوشانی، محمد رضا، – ۱۰۱۹ قمری

now‘ī xabūšānī, mohammad rezā (- 1611)

او نزد دانیال فرزند اکبرشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) جای یافته و در برهانپور درگذشته است.

[الذریعة ۱۲۳۵/۹؛ منزوی ۲۵۸۹/۳؛ دنا ۴۳۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۱۵

آغاز: آمد شبم ببالین سر مست و لا ابالی ×× دست از نگار پر گل چشم از خمار خالی؛ **انجام:** خوش نعمتی است با دوست، شامی سحر نمودن ×× با شیشهای پرمی، در خانه‌های خالی

غزل از او؛ بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱ص (۳۳۹)، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۰ – ۹۸۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۱۱/۱

آغاز: کربلای عشقم و لب تشنه سر تا پای من ×× صد حسین کشته در هر گوشه صحرای من؛ **انجام:** نوعی شب عید و طبع ما دیده سرور ×× باید بچراغ روز در خانه کور / شد نیک تر از هلال عید دل تنگ

حاوی قصاید، ترجیع‌بند مثنوی و غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص نوعی و سپس رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۰گ (۱پ–۱۰۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۸سم [ف: ۸ – ۴۰۸]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۰/۱

آغاز: آغاز (قصاید در مدح پادشاه عهد اکبرشاه و شاهزاده دانیال) سحر زناله گری ناله داشت بلبل زار ×× سپند آبله برمیدمیدش از منقار

شامل: قصاید، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند با تکرار این بیت: «بنشینم و درکشم نفس را ×× بی نغمه گذارم این قفس را»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: ۱۱۹۳ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج سیاه، ۷۳گ (۱–۷۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۲/۲۱

آغاز: الهی خنده ام را ناله گردان ×× سرشکم را جگر پرکاله گردان

مثنوی مولانا نوعی در توحید؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حسینی شهرستانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ چلیپایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۰۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۳۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۹۴/۲-۱۲/۱۸۴

آغاز: اغرایی و آب شور طعم است ×× نومیدی و بخل توامانند / بر درگه عفو عذر تقصیر ×× امید و کرم برادرانند؛ **انجام:** صورت عالم اگر آینه احساس کند ××کربلا گردد و از شرم تو آید به گداز / گرچه لکنت زده نطقم تو شناسی گفتم ×× حرف حرفم بنیوش و به جوابم بنواز

بخشی از غزلیات و اشعار شاعر است با تخلص «نوعی»؛ خط:

نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پارچه مشکی، ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۹۵۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۰

آغاز: سحر ز ناله گرمی که داشت بلبل زار ×× سپند آبله بر مید میدش از منقار / پناه بر دمی از غم به باغ و مرغ چمن×× ز من سراغ قفس میکند به ناله زار؛ **انجام:** تویی اولین پیر میخانها ×× بیاور تو شبگیر پیمانها / ز لب طعم زهر هلاهل بشوی ×× برو این زمان مرغ بسمل

قصاید غزلیات رباعیات؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با دو سرلوح؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر (۵/۲×۷)، اندازه: ۷/۵×۱۳سم [سنا: ف: ۲ – ۴۸]

● **دیوان نوید** / ادبیات / فارسی

d.-e navīd

لاله نوید رای

lāle navīd ray

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰۱

آغاز: بس بود ای چو بسم الله عنوان ما×× کز دل صد پاره اوراق آمد در دیوان ما؛ **انجام:** گفت که دامن بدار گوهر نایاب ... بر تخت روان شاه ... اگر در کرمی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **دیوان نویدی** / شعر / فارسی

d.-e navīdī

نویدی شیرازی، زین العابدین بن عبدالمؤمن، ۹۲۲ – ۹۸۸ قمری

navīdī šīrāzī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e ‘abd-ol-mo’men (1517 - 1581)

خواجه زین العابدین عبدی بیک نویدی شیرازی مفرده‌نویس درگذشته ۹۸۸ که به نام شاه طهماسب صفوی سروده است. از این نسخه برمی‌آید که نویدی سه خمسه یا پنج گنج (سه پنج گنج) سروده به جز قصیده‌ها: نخستین که در دانشگاه هست باید همان باشد که در این نسخه آمده که به طرز قدیم سروده شده است (نیز رک الذریعه): ۱. مظهر الاسرار، ۲. جام جمشیدی، ۳. هفت اختر یا بهرام نامه، ۴. مجنون و لیلی، ۵. آیینه اسکندری؛ دوم که در نسخه از آن یاد شده: ۱. جوهر فرد، ۲. دفتر درد، ۳. طرب‌نامه، ۴. تجلی انوار، ۵. سلسله ...؛ سوم که در دانشگاه هست و در الذریعه از آن یاد شده در هر دو به نام خمسه دوم: ۱. روضات الصفا، ۲. دوحة الازهار، ۳. جنة الاثمار، ۴. زینة الاوراق، ۵. صحیفة الاخلاص. او را یک هفت خزانه یا هفت پیکر است به نام خزاین ملکوت بدین گونه: ۱. صحیفه لاریب، ۲. لوح سطور، ۳. بحر مسجور، ۴. منشور شاهی، ۵. مروج الاسواق، ۶. مهیج الاشواق، ۷. نهایة الایجاز. (دانش پژوه)

[فرهنگ سخنوران ۶۲۱؛ الذریعه ۲۶۳/۷؛ دنا ۴۳۴/۵]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶۲

نسخه آشفته. دو بخش لاید باشد: آغاز بخش نخستین ... مسطور است و می‌رسد به منشور شاهی. آغاز دومی خزانه پنجم مسمی به مروج الاسواق (خزانه هفتم از هفت خزانه) است و در پایان آن خاتمه صحیفه لاریب (نخستین خزانه از هفت خزانه) آمده است. باید دو خمسه اول بطرز قدیم دوم جوهر فرد.. سلسله ؟ هفت پیکر یا هفت خزانه یا خزاین الملکوت او در آن باشد؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:۱رمضان۹۷۷ق؛افتادگی:آغاز و انجام[ف:۳ – ۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۵۹–ف

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× حرز امانست ز دیو رجیم / مطلع دیباچه جاه و جلال ×× مظهر اسرار جمال و کمال؛ **انجام:** محبان او را بدولت قرین ××نگهدار یا ارحم الراحمین

روی هم ۲۷۶۰۰ بیت است، دو خمسه است و یک خزانه در آغاز بندی است در گزارش شعرهای دشوار خسرو دهلوی و جامی و حافظ و شاهی و دهکی و کمال و ظهیر فاریابی و سلمان و کاتب نیشابوری. فهرست مطلب‌ها: خمسه یکم: ۱. مظهر الاسرار در ۲۵۳۰ بیت؛ ۲. جام جمشیدی در ۳۶۰۰ بیت، ۳. هفت اختر یا بهرام‌نامه ۳۵۵۰ بیت، ۴. مجنون و لیلی در ۳۰۰۰ بیت، ۵. آینه اسکندری در ۲۸۵۰ بیت. هفت خزانه موسوم به خزائن ملکوت: خزانه یکم یا صحیفة الاریب، خزانه دوم یا لوح مسطور، خزانه سوم یا بحر مسجور، خزانه چهارم یا منشور شاهی، خزانه پنجم یا مروج الاسواق، خزانه ششم یا مهیج الاشواق، خزانه هفتم یا نهایة الاعجاز. خمسه دوم: ۱. روضة الصفات به بحر مخزن الاسرار نظامی در وصف باغ سعادت آباد و عمارت دارالسلطنه جعفر آباد قزوین، ۲. دوحة الازهار به بحر خسرو شیرین، ۳. جنة الاثمار به بحر لیلی و مجنون، ۴. زینة الاوراق به بحر هفت پیکر، سرگذشت ایلدرم بایزید و اندیشه غدر و خیانت به پادشاه ایران و کشته شدن او در دو بخش، ۵. صحیفة الاخلاص به بحر اسکندرنامه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۱گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۹– ۱۰۷۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۳/۳

قصیده در ماده تاریخ قتل سام میرزا در قلعه قهقهه در سال؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳۸ – ۲۴۱؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۲]

● **دیوان نویدی** / شعر / فارسی

d.-e navīdī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۴۶
آغاز: صد شکر که شد دولت وصل تو میسر ×× گردید ز خورشید رخت دیده منور / جسم تو بود نرگس و زلف تو بنفشه ×× رویت گل صد برگ و قدت رشک صنوبر
حدود دویست بیت، مشتمل بر چند قطعه هر کدام خالی از یکی از حروف و چند غزل با تخلص «نویدی»؛ خط: نستعلیق، کا: سید تفضل حسین، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الثانی؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۶ – ۱۵۴]

● **دیوان نویری** / شعر / عربی
d.-e novayrī
نویری، ابراهیم، ق۶ قمری
novayrī, ebrāhīm (- 12c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۳۳
آغاز: بسمله، صباح نواکم لا اضل مسا؛ **انجام:** لما انثنی قاتلی عمد ابلاقود.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [الفبائی: – ۲۶۹]

● **دیوان نهانی** / شعر / ترکی
d.-e nahānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۴
آغاز: ای کریم و رحیم بی همتا ×× خالق انس و جن و ارض و سما؛ **انجام:** زینت دهره کوکل و یرمه نهانی حذرایت ×× خاکدن پیرهنی پتری خاشاک اولند
هفت غزل است با تخلص «نهانی» و بیشترش مناجات با خدا است؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن صدیق بن ملا ابراهیم بن ملا عثمان وانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۱۱۹ر)، ۱۵ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۰۸]

● **دیوان نیاز** = **سوگند نامه** / شعر / فارسی
d.-e nīyāz = sogand-nāme
شاه احمد نیاز قادر، – ۱۲۵۰
šāh ahmad nīyāz qāder (- 1250)
چاپ: لکهنو، سنگی، بدون تاریخ، وزیری بزرگ، ۳۳ص
[دنا ۴۳۴/۵؛ الذریعه ۱۲۳۹/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۷/۲
آغاز: الهی به حق نبی الانام ×× علیه الصلاة علیه السلام / به حق امام علی المرتضی ×× وصی نبی و ولی خدا؛ **انجام:** در شکل نیاز آمده این شرح بیان کرد با غور نگه کن ×× خود نیست نیاز آنکه به گفتار بر آمد، نادان به گمان شد

دیوان شعری است شامل غزلیات، مناجات و ...، ترتیب اشعار این نسخه با نسخه چاپی، همخوانی ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ دارای سرلوح زیبای کشمیری، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، ۴۲گ (۹پ–۵۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۷ – ۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۴/۳
آغاز: الهی به حق نبی الانام ×× علیه الصلاة و علیه السلام؛ **انجام:** به عجز [و نیاز] من ای بی نیاز ×× تلطف بفرما و با من بساز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۶گ (۵۱پ–۵۷پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۷۳۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳۲
آغاز: بسمله، ... تو از اقرار و از انکار ما بی نیاز از ما و از پیدای و؛ **انجام:** سال و وصلش هاتفی گفته زغیب قطب ایزد خاص احمد شد نیاز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق [رایانه]

● **دیوان نیاز** / شعر / فارسی
d.-e nīyāz
نیاز هندی
nīyāz-e hendī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۹
آغاز: ایا یا ایها لساقی بنوشان جام می ما را ×× که نشناسم ز مدهوشی سر از پا و ز سر پا را / سراپا بیخودم گردان ز قید هستیم برهان ×× چه در بند خود یافتم جمله بلاها را / بلای بند هستی سخت عقد مشکلی دارد ×× که مشکل می‌نماید حل آن هر پیر و برنا را / درین مشکل گشایی بازوی حکمت چه کار آید ×× نمی‌بینم توانائیش الا جام صهبا را / بیا و جلوه گر شو بر دلم ای راحت جانم ×× دگر مپسند بر من وعده امروز و فردا را؛ **انجام:** جر عدم نیست غیر ذات خدا ×× پس بود عین او همه اشیا / مجملی هست آنچه گفت نیاز ×× کرد کوتاه قصه‌های دراز / بایدت گر بدین دلیل گواه ×× کن رجوعت سوی کلام الله
غزلیات شاعر است با تخلص «نیاز» در آن ها از فوت نظام الدین و خواجه خواجگان معین الدین یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی آبی، ۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۷ – ۴۲۴]

● **دیوان نیاز** / شعر / عربی
d.-e nīyāz

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۲
آغاز: آغاز استقبال نیازی: یا صاحب القبة البیضاء علی النجف ××

لما بانحناء ارض الطف لم تطف / ابن الحسین علی الرمضاء منعفر ×× الخدین من اهل المکر و العنف (گ۱پ) / ... یا شمر هذا الذی ربته فاطمة ×× و کان یحمله الهادی علی الکتف (گ۲) / بقیة الله ان الارض قد ملئت ×× بالظلم و الجور و العدوان و انتصف؛ **انجام:** فسلام علیک ما تجلت ×× ضوء صبح و لاح بدرسما (گ۲۲)

شاعری با تخلص نیاز که به احتمال قوی ایرانی است، پانزده قطعه شعر عربی در ستایش خاندان پیامبر سروده و در این مجموعه نهاده است: ۱. قصیده‌ای در ۳۴ بیت در استقبال قصیده «یا صاحب القبة البیضاء» منسوب به ابن حجاج بغدادی (۳۹۱ق). حسین بن حجاج سراینده اصل قصیده از مردم نیل است. نیل دیهی از بابل است که با جامعین یکی شده در پایان سده پنجم بنام «حله» شهرت یافت. ابن حجاج شاعری خوش زبان متلک‌گو، شوخ، هجاگو است و به تصریح ابن شهر آشوب، ایرانی تبار است (معالم العلماص ۱۴۹). او شیعی متعهد بود ستایش اهل بیت و نکوهش دشمنانشان بسیار دارد. متن قصیده ابن حجاج در ۶۴ بیت در ریاض العلما (ج۲ص۱۴-۱۷) به نقل از کتاب «در النضید فی تعازی الشهید» تألیف نیلی نسابه علی بن غیاث الدین عبدالکریم بن عبدالحمید نسابه نجفی استاد ابن فهد حلی (۷۵۰-۸۴۱) آورده شده است. چند شاعر نیاز ... تخلص در الذریعه (ج۹ص۱۲۳۹) دیده می‌شود که گمان دارم سراینده این قصیده نیاز شیرازی باشد، ۲. قصیده کافی با قافیه «کا» می‌باشد، آغاز: «یا ساکن الطف القلب یهواکا ×× ان غبت عنی فانی لست انساکا»، ۳. قصیده‌ای است در ستایش صاحب الزمان: آغاز: «حقیقتا لفظ و انت له المعنی ×× فانت فی سرو فی علن معنا»، شعر تخلص آن چنین است: «و انی نیاز مادح لک لائذ ×× بجاهک فارحم عبدالاثم بعنا»، ۴. قصیده‌ای درباره حضرت زینب، آغاز: «لم أنس زینب اذقد القمیص لها»، ۵. قصیده لامیه ۳۲ بیت نیز در ستایش است، آغاز: «أبد التم أم شمس الجمادی ×× و لیل الداج ام غسق القذال»، تخلص آن چنین است: «نیاز اضحی عبدقن ×× الی علیاک تهدید السؤال»، ۶. قطعه‌ای با قافیه «له»، ۷. قطعه‌ای با قافیه «دال»، ۸. با قافیه «ب»، ۹. قطعه‌ای ۱۹ بیتی با قافیه «د» که تخلص «نیاز» دارد، شعر تخلص آن چنین است: «علی نیاز تعطف منة کرماً ×× یا من تردی باثواب المحامید»، تخلص قصیده ۱۰: «لنیاز فاشفعوا یا سادتی فی غد عند ملیک مقتدر»، تخلص قصیده ۱۱: «الیک لقدا هدی نیاز مدایحا»، تخلص قصیده ۱۲: «علی نیاز تعطف یا أبا حسن»، تخلص قصیده ۱۳: «ذاب قلب النیاز فاعطف علیه»، تخلص قصیده ۱۴: «فانقذ نیازا یا بن عم محمد»، تخلص قصیده ۱۵ چنین است: «وجد بفضلک یا ابن الاکرمین علی نیاز و اکنف له ...»، پس از ۱۵ قطعه شعر یک قطعه نثر مسجع مقامه مانند، آمیخته با قطعاتی منظوم آمده است: آغاز: «تاقت نفسی الی زیارة ارض الغری، فرکبت یعبوبا فی الجره ی جری و شیطا علی»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، هندی، جلد: تیماج مخمل سرخ، ۲۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴]

● دیوان نیاز / شعر / فارسی

d.-e nīyāz

معلوم نیست کدام نیاز:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۴۸/۱

نیاز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، ۳۱ر (۱ر-۳۱ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۴۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۸

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ مجدول، دارای کمند؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۹/۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۳ق؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز یشمی، ۹۸ص (۱-۹۸)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۵۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۱/۱-ف

نسخه اصل: آقای بقائی نایینی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳۹]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۴۷/۲

خط: عبری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: مقوایی، ۲۷ص (۱۰۱-۱۲۷)، ۲۴ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۶۵۷]

● دیوان نیاز اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e nīyāz-e esfahānī

نیاز جوشقانی، حسین، ق۱۳ قمری

nīyāz-e jawšaqānī, hoseyn (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۹۱/۳؛ الذریعة ۱۲۴۰/۹؛ دنا ۴۳۴/۵؛ مشار فارسی ۲۳۸۵؛ فرهنگ سخنوران ۶۲۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۳

آغاز: شد غلام تو ماه کنعانی ×× به تو باد ای عزیز ارزانی؛ غزلیات: چه بجان نشسته محبت، چه بدل نشسته هوای تو ×× بدل و بجان قدمی بنه، دل و جان من بفدای تو

شامل: قصاید و غزلیات بدون ترتیب و ترجیع‌بند، ترجیع آن این ست: «که جز او نیست ز آشکار و نهان ×× غیره کل من علیها فان»، در حدود دو هزار بیت است؛ بی‌کا، تا: ظاهرا نیمه اول قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۲۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۹۲-۲۹/۲۳۲

آغاز: ای گل از عشق تو بر پای دلم خاری هست ×× جان بیکار مرا باتو سرکاری هست / جان اگر برسرراه تو فشانم بپذیر ×× که

از این نقد کمم خجلت بسیاری هست؛ **انجام:** دوجهان اوفتاده ازنظرم ×× بر رخت تا فکنده ام نظری / چشم دارم که چشمم ار بکنند ×× نکنم از تو چشم بردگری

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۸گ، ۸ سطر دوستونی و چلیپایی، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۹۵۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۴/۱

آغاز: تا گرم کرد عشق تو بازار خویش را ×× آتش کشید حسن خریدار خویش را / خاموش اگر نیاز شد از گفتگوی تو ×× از یاد برد پیش تو گفتار خویش را؛ **انجام:** قصه ناز تو کوتاه نمیکرد نیاز ×× داشت بر سرو بلند تو اگر دست رسی

غزل‌های او است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۶۰-۶۱)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۹۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۱

بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۸۶گ، اندازه: ۷×۱۱/۲سم [رایانه]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۸/۱

بخشی از آن؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق [د.ث. مجلس]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۲

آغاز: تاگرم کرد عشق تو بازار خویش را ×× آتش کشید حسن خریدار خویش را؛ **انجام:** بجز مدحش از هر چه اندیشه کن ×× ثنایش بگوی و دعا پیشه کن

غزل است و قصیده با یک مثنوی کوتاه؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: سید قزوینی، تا: اواخر ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: آبی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲ص (۱۲۳-۲۲۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۷۲۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲/۲-فیروز

آغاز: تاگرم کرد عشق بازار خویش را ×× آتش کشیده حسن خریدار خویش را / از بی قراری دل دیوانه ام مپرس ×× گردیده ای تو روی پری وار خویش را

غزل است و قصیده با یک مثنوی کوتاه. تذکر: به قرینه آغاز این دیوان از جوشقانی است نه گرمرودی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق، جا: اصفهان؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۵۸ص (۴۴-۱۰۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۰/۵×۱۴سم [ف: ۲۱ - ۲۵۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۶/۱

آغاز: شد غلام تو ماه کنعانی ×× بتو باد این عزیزی ارزانی / زلف تو کیش اهرمن دارد ×× لب تو خاتم سلیمانی

اشعار فارسی و عربی شاعر بدین ترتیب: الف: ترجیع‌بندها و قصاید در مدایح و مراثی اهل بیت (ع)، آغاز: «شد غلام تو ماه کنعانی ×× بتو باد این عزیزی ارزانی»، ب: غزلیات به ترتیب حروف تهجی، آغاز: «همره خویش ببر این دل شیدایی را ×× هر کجا می‌بری این خوبی و زیبایی را»، ج: اشعار عربی در مراثی حضرت سید الشهداء (ع)، آغاز: «یا ساکن الطف ان القلب یهوا کا ×× لو غاب شخصک عنی لست انسا کا»؛ بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ (۱پ-۷۷پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۷]

۹. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۶۱/۱

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۱گ (۳پ-۵۳ر)، ۱۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۶۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۷۰/۱-۵۲/۱۱۰

آغاز: ترکیب‌بند: شد غلام تو ماه کنعانی ×× به تو باد این عزیزی ارزانی / آغاز غزلیات: تا گرم کرد عشق تو بازار خویش را ×× آتش کشید حسن خریدار خویش را

شامل بخشی از اشعار و غزلیات نیاز اصفهانی. شاعر از نواده گان شاه تقی جوشقانی است که به روزگار فتحعلیشاه می‌زیسته و گاهی به «نیازی» نیز تخلص می‌کرده است. شامل ترکیب‌بند، غزلیات به ترتیب حروف تهجی و قصاید؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ اوراق جابجا شده؛ ۳۸گ، ۱۰-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۹۵۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۹/۱

آغاز: تا گرم کرد عشق تو بازار خویش را ×× آتش کشید حسن خریدار خویش را؛ **انجام:** قصه کوتاه نمیگردد نیاز (؟) ×× داشت بر سرو بلند تو اگر دست رسی

نزدیک ۷۲۰ بیت غزل است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید غفور، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فلفل نمکی فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۶گ (۱پ-۳۷ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۳سم [ف: ۸- ۴۶۵]

● دیوان نیاز همدانی / شعر / فارسی

d.-e nīyāz-e hamadānī

همدانی، حبیب

hamadānī, habīb

از حبیب همدانی متخلص به «نیاز» و «حبیب»

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: تا نگوید به تو احوال پریشانی ما را ×× سر زلف تو به زنجیر کشد باد صبا را؛ **انجام:** گویند مرخلق که تاج الدوله ×× از به رچه یک باره فراموش شد

غزلیات اوست به ترتیب الفبا و در پایان سه رباعی مجموعاً ۷۳۴ بیت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با روکش کاغذ، ۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [نشریه: ۱۳ - ۱۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۱/۱

آغاز: ای شه نیکوان بده جلوه سپاه ناز را ×× تا که به پیش ناز تو عرضه دهم نیاز را / باخته ام به عشق تو هر دو جهان خوشدلم ×× یاری عشق پاک بین عاشق بی نیاز را؛ **انجام:** چرا از دیده ریزد

آشکارا ×× حبیب آن ساغر پنهان کشیده
غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نقی، تا: ربیع الثانی ۱۳۶۴ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی، ۳۲گ (۱پ-۳۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۹ - ۳۳۱]

● دیوان نیازی / شعر / فارسی

d.-e nīyāzī

نیازی، محمد فضل کریم

nīyāzī, mohammad fazl karīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۳/۲

آغاز: مرحبا ای رهبر نام خدا ×× مرحبا ای هدهد شهر صبا / مرحبا ای واقف اسرار دل ×× مرحبا اصل الاصول آب و گل
مثنوی عین الیقین او؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی ملا محمد نعمت اللهی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۷ر-۳۶ر) [ف: ۲۵ - ۳۳۱]

● دیوان نیاز یزدی / شعر / فارسی

d.-e nīyāz-e yazdī

نیاز یزدی، ق۱۰ قمری

nīyāz-e yazdī (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۳۱

آغاز: خدای جهان آفرین را سپاس ×× که رستم ز تقلید و وهم و قیاس
منتخب است. در نسخه یک مثنوی و چند قصیده در مدح حضرت علی (ع) با تخلص نیازی موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۳۸۱-۳۸۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۰]

● دیوان نیازی صفوی / شعر / فارسی

d.-e nīyāzī-ye safavī

نیازی اصفهانی، احمد بن مرتضی، - ۱۱۸۷ ؟ قمری

nīyāzī esfahānī, ahmad ebn-e morteza (- 1774)

آغاز: به یک کرشمه زلیخاوشی دل ما را ×× چنان ربود که یوسف دل زلیخا را / فغان که مرغ دلم صید طفل یاد امشب ×× که بال و پر شکند مرغ رشته بر پا را

[نسخه‌های منزوی ۲۵۹۱/۳؛ الذریعة ۱۲۴۰/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۲۲؛ دنا ۴۳۵/۵]

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۷۵

آغاز: برابر؛ و در پایان این غزل می‌گوید: شود از پی نیازی ز تو ضایع از چه یارا ×× بتو و ز خوبی تو چه زیان رسد نگارا؛ رباعیات: از آتش هجر سوخت چون پیکر ما ×× مایل بو فا و مهر شد دلبر ما / آمد که زند بر آتش ما آبی ×× وقتی که بباد رفت خاکستر ما؛ **انجام:** غزلیات: نیازی تا شنید است از تو شیرین سخن حرفی ×× کند ز انگونه کوه غم که فرهاد است پنداری؛ انجام رباعیات: الغرض چون از جفای آسمان ×× از جهان سوی جنان برداشت راه / زد نیازی بهر تاریخش رقم ×× شاهبازی ز آشیان افتاد آه
دیوان غزلیات و رباعیات، غزلیات به ترتیب الفبای آخر قوافی تنظیم شده و در قسمت رباعیات، بخشی از رباعیات عاشق نیز ضمیمه شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج، ۶۶گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۳۲

اشعار از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف:۸-۱۹۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** افتد کجا نیازی ... او برتست ×× او ماه پاک دامن تو ... لا ابالی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۳گ (۲۵پ-۳۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۸ - ۲۰۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زبر خرد خواست تاریخش گفتش بگوی جای عصمت نساباد جنت (۱۱۸۵)
غزل بترتیب تهجی و ماده تاریخ و رباعی؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد افشار، تا: ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۰ص (۱۴۴-۲۰۳)، ۱۶سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۱]

۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۱/۲ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمدقاسم بن محمد زمان هزار جریبی، تا: ۲۳ صفر ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ص (۱۱۹-۲۴۹)، ۱۴ سطر (۴/۵×۶)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: - ۱۷۴]

۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷۳

غزل است به ترتیب تهجی سپس رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک ۱۲۳۷ق؛ جدول شنگرف ولاجورد. [نشریه: ۶ - ۶۴۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۳/۳

آغاز: برابر ؛ **انجام:** زد نیازی بهر تاریخش رقم ×× شاهبازی ز آشیان افتاد آه
غزلیات اوست به ترتیب تهجی، رباعیات نیز به ترتیب تهجی است؛ خط: نستعلیق، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۵گ (۱۸۰پ-۲۴۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۴سم [ف: ۸ - ۱۵۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برده است پیغامم صبا سویش ولی آن بخت

کو ×× کان قاصد فرخنده پی آرد به من پیغام وی
دیوان غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی با تخلص نیازی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: چهارشنبه غره ربیع الاول ۱۲۴۲ق، جا: اردوی کیوان از ولایت قره داغ؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۱۴/۷سم [ف: ۸ – ۴۲۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۴/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** زد نیازی بهر تاریخش رقم ×× شاهبازی ز آشیان افتاده آه

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۴گ (۴۱پ–۱۰۵پ)، اندازه: ۲۱/۴×۱۳/۹سم [ف: ۸ – ۲۱۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۴/۱

آغاز: ای غنی ذات تو از اقرار و از انکار ما ×× بی نیاز از ما و از پیدایی اظهار ما / ... / داده ام از ذات احدیت نشانت ای نیاز ×× چشم دل بگشا و بنگر معنی اشعار ما؛ **انجام:** هست عمر کمترین از بندگانت بنده ای ×× کام بخش بندگان یا شاه نیاز بی نیاز

گویا بریلوی شاه احمد قادر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۴۴گ (۶پ–۵۰پ)، ۱۳ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۷۳۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۹/۱

آغاز: برابر؛**انجام:** جانا ز جفا دمی نمی‌آسودی ×× یک گام ره وفا نمی‌پیمودی / بر شیفتگان خود نمی‌بخشودی ×× آگاه ز حسن خود اگر میبودی

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی، روی هم نزدیک به ۱۸۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳۲ص (۱–۱۳۲)، ۱۴سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۵۷۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** افتد کجا نیازی دامان او بدستت ×× او ماه پاک دامن تو رند لا ابالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۳گ (۱۰۷–۱۳۰)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۴۹۴]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳

آغاز: نیازی این چه خراب و چه قامت رعناست ×× که برده است بیک جلوه دل ز کف ما را؛ **انجام:** زد نیازی بهر تاریخش رقم ×× شاهبازی ز آشیان افتاده آه»=۱۱۸۷ هـ‌ق

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۹گ، ۱۳–۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۶۸۶]

● دیوان نیازی مصری / شعر / ترکی

d.-e nīyāzī-ye mesrī

نیازی مصری، محمد، – ۱۱۰۵ قمری

nīyāzī mesrī, mohammad (- 1694)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰

آغاز: هذا دیوان النیازی العشاقی ×× ای گوگل غیر یدن کیچ عشقه ایله اقتدا / زمره اهل حقیقت آنی قیلمش مقتدا؛ **انجام:** اول نفخه که آدم دمی در می‌اتسه ×× اول دمله نیازی ایرایلوز منزیل دوسته

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۷ق؛ افتادگی: وسط؛ در آغاز کتاب به خط تازه‌تری قصیده و قطعه‌ای به مطالع: «الا ایقوم استانبول بلوک تحقیق اولوک آگاه ×× ایر شور ناگهان بر گون سزه قهریله خشم الله» و «اول حجر الأسود طاشنه یوز لرینی سوره لر ×× کعبه الله و روب هر زنبلری مغفور اوله ...» نوشته‌اند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۸گ، ۱۹–۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۸۵]

● دیوان نیر / شعر / فارسی

d.-e nayyer

ایزدی شیرازی، مهدی بن ابوطالب، ۱۲۵۶ق‌۱۴ شمسی

īzadī šīrāzī, mahdī ebn-e abū-tāleb (1877 - 20c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۳

آغاز: آغاز غزلیات: منمای منع ما زجمالت نگاه را ×× بگذار تا بروی تو ببینیم ماه را ...؛ آغاز مفرح الارواح: توضیحا معروض میدارد که این الفاظ و عبارات مطایبه مانند که از نظر قرائت کننده میگذرد؛ **انجام:** نیر گرفت دامن صحرا از هجر تو ×× ای شمع بزم محفل روحانیان بیا؛ انجام مفرح الارواح: خویشتن را ساز و زودآ دربرم ×× زانکه هستم من بسی در انتظار.

منتخبی است از غزلیات و مثنوی «مفرح الارواح» و قصاید از مهدی بن ابوطالب ایزدی شیرازی متخلص به «نیر» (۱۲۵۶–؟) که به انتخاب و خط ناظم می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۹ق؛ ضمایم عبارتند از: ۱– منتخباتی از غزلیات کلیم کاشانی، میرزا محمد مؤمن، حکیم شفائی، میر صبری، ضمیری، ظهیرالدین، همچنین تک بیت و رباعیاتی از شاه اسماعیل صفوی، ذوقی، رحیمی، اهلی، عادل صفوی. آغاز: «فراق همنفسان جان بیقرارم سوخت ×× گیاه خشکم هجران نوبهارم سوخت». انجام: «کدام دل که بر او زخمی از خدنگ تو نیست ×× تو صبح اگر نکنی کس حریف جنگ تو نیست»، ۲. قصاید در مدح رضا شاه و محمدرضا شاه در هنگام ولایتعهدی، در مفارقت فرزند ناظم علی ایزدی که با رضا شاه به افریقای جنوبی مسافرت کرده، ترویج ازدواج، در رثاء و ماده تاریخ، فوت سید احمد پیشاوری، در رثاء و ماده تاریخ وفات حسین سیفی عماد الکتاب خوشنویس معروف قزوینی و غیره ... آغاز: «بلند اقبال سردار سپه میر غضنفر فر ×× که از یک جنبش عزمش شود تسخیر بحر و

بر»، انجام: «بپوش نیر چشم از جهان امید مدار ×× که زهر میدهدت عاقبت بجای شکر»؛ کاغذ: شکری، جلد: پارچه‌ای، ۲۷گ، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱۵]

● دیوان نیر بروجردی / شعر / فارسی

d.-e nayyer-e borūjerdī

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ - ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (1816 - 1883)

۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۲۵

در یک جایش آمده: ای ضیاء النور ای جان جهان ×× ای سر سر دفتر سر نهان. بنابراین شاید همان منظومه ضیاء النور او باشد؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: جیبی [ف: - ۱۳۵]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۵۳/۳

مثنوی اوست؛ یکجا گوید: نیرای طوطی بزم العارفین ×× شیخ نور افزود در ایران زمین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۳گ [ف: - ۳۳۱]

● دیوان نیره انواری / شعر / فارسی

d.-e nayyere anvārī

انواری، نیره

anvārī, nayyere

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۲۷

آغاز: حمد خلاقی که عرشش در سماست ×× قدرت او در زمین پهن و رساست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ذیقعده ۱۳۷۹ق؛ ۱۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۴]

● دیوان نیریزی / ادبیات / فارسی

d.-e neyrīzī

نیریزی، میرزا اسحق

neyrīzī, mīrzā eshāq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۰۳/۱

القصائد السبع المعلقة. هفت قصیده است با ترجمه و شرح لغوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن حاج میرزا نصرالله علی آبادی مازندرانی، تا: یک‌شنبه صفر ۱۲۶۷ق، جا: فارس و تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۸گ (۳پ-۵۱پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۰۸۳]

● دیوان نیری شیرازی / شعر / فارسی

d.-e nayyerī-ye šīrāzī

نیری، طاهر بن قدیم، - ۱۲۵۶ قمری

nayyerī, tāher ebn-e qadīm (- 1840)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۵۷

آغاز: چه بود این دود آتش دم که شد از شیب ری بالا ×× ز عکسش کوه و هامون شد نهان در نیلگون دریا؛ **انجام:** حدیثم طول کوه و عرض هامون ×× خیالم هول غول و سهم هایل

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۶۷-۸۶۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۰]

● دیوان نیشابوری / شعر / فارسی

d.-e neyšābūrī

نیشابوری، لطف الله بن عبدالملک، - ۸۱۶ ؟ قمری

neyšābūrī, lotf-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-malek (- 1414)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۱

اشعار از او؛ خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، تا: ۱۲۹۸ق [ف: ۶ - ۴۲]

● دیوان واحد تبریزی / شعر / فارسی

d.-e vāhed-e tabrīzī

واحد تبریزی، رجبعلی، - ۱۰۸۰ ؟ قمری

vāhed-e tabrīzī, rajab-‘alī (- 1670)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵

قصاید، غزلیات، ترکیب‌بند و مثنوی به ترتیب تهجی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح، با یادداشت مرتضی قلی ابن آقا رحیم سلطان کاوینی افشار بکشلو در ۱۲۹ (= ۱۰۲۹) و یادداشت محمد رفیع بن جانی در جمادی الاول ۱۱۴۲؛ مهر: حسین حسینی، صفرعلی، محمد باقر حسینی، رستم؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۵۱]

● دیوان واصفی / شعر / فارسی

d.-e vāsefī

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ با سرلوح مذهب و مجدول [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۸]

● **دیوان واصل** / شعر / فارسی

d.-e vāsel

؟واصل، محمد امین بن درویش محمد، -۱۱۱۵؟ قمری

vāsel, mohammad amīn ebn-e darvīš mohammad (-1704)

[الذریعة ۱۲۴۹/۹ و ۱۰۱/۱۹ و ۱۷۱؛ ۳۱۳۸؛ دنا ۴۳۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۳۱

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم ×× آیت هستی است ز فرد قدیم / در هر دو جهان هرچه وجودیش هست ×× هستی از آن یافت که جودیش هست؛ **انجام:** هر دو یکی جوهر کامل شدند ×× خود به نظر چونکه عیان آمدند

مثنوی اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با پیشانی زرین، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۴سم [ف: ۴ - ۷۲۳]

● **دیوان واصلی** / شعر / فارسی

d.-e vāselī

واصلی شاهجهان آبادی، امام ویردی بیگ، ق۱۲ قمری

vāselī šāh-jahān-ābādī, emām vīrdī beyg (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۶۲

آغاز: بیا ای نوشخندت حل مشکلها ×× لبی چون غنچه خندان ساز بگشا از در دلها؛ **انجام:** واصل از کوی خرابات کجا خواهی رفت.

گزیده ایست با شعر ابن ندیم و محرم و ندیم؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: میرزا محمد ناصر خان منشی، بی‌تا؛ مجدول، با سرگذشت او به خامه محمد ابراهیم خلیل و نوشته او در ۱۳۴۰ش در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴-۶ سطر (۴×۸/۵)، اندازه: ۵/۵×۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۱]

● **دیوان واصلی** / شعر / فارسی

d.-e vāselī

واصلی

vāselī

[الذریعة ۱۳۲/۱۷ و ۱۲۵۰/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۴۷؛ دنا ۴۳۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۱۳/۲

آغاز: سپهر منزلتا سرورا خداوندا ×× بحق ذات شریف سی و هشت و چهار / که این قصیده غرا که در مقاصد گل ×× نموده روی ازین خاکسار بیمقدار ... / دلا نصیحت سالک شنو صلاح ببین ×× صلاح کار در این است بشنو و بگذار؛ **انجام:** تا رقم شد سکه مهرت بنام «واصلی» ×× میتوانی آفرین گویان دم از حیدر زدن

قصیده مصنوع اوست، قصیده نونیه است با دیباچه‌ای به شعر و قافیه راء؛ خط: نستعلیق، کا: منصور، تا: جمادی الاول ۱۰۵۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۸ - ۱۶۵]

● **دیوان واعظ** / شعر / فارسی

d.-e vā‘ez

واعظ، ق۱۳ قمری

vā‘ez (- 19c)

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: چون آفرین سزاست بجان آفرین ما ×× صد آفرین بجانت ز یک آفرین ما / ... / بیخود فغان نمیکشد این عندلیب جان ×× واعظ سرشته گشت ز گل ماء و طین ما؛ **انجام:** الهی نیک خواهش بد نبیند ×× هزاران درود و هزاران سلام / ز ما پر محمد و اهلش تمام

غزل است و رباعی و مقطع و قصیده و مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۰]

● **دیوان واعظ** / شعر / فارسی

d.-e vā‘ez

واعظ، میرزا احمد، ق۱۴ قمری

vā‘ez, mīrzā ahmad (- 20c)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۶۸

آغاز: کند طی عوالم را ز امر قادر قیوم ×× رود در طرفة العینی رسد تا مسجد اقصی؛ **انجام:** تأیید نمود چون مرا روح قدس ×× پس مطلع و مقطعش الف ...

این دیوان مشتمل است بر موضوعات مختلف از جمله معراج پیامبر (ص)، واقعه کربلا، قواعد علم عروض، اصول دین، مثنوی در حالات اهالی ایران و قتل ناصر الدین شاه و همچنین رباعیات هر یک به ترتیب حروف هجا سروده شده یعنی پایان تمامی ابیات به جز مثنوی به ترتیب حروف می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حسین محمدعلی زاده، ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۷۱۵]

● **دیوان واعظ** / شعر / فارسی

d.-e vā‘ez

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۴

آغاز: بسمله، فصل دی شد آتش سوزی هوا را در سراست ×× سرد مهریهای دوران را ظهور دیگر است؛ **انجام:** زان بدست گوشمال روزگارت داده اند

از:واعظ. این نسخه بدین ترتیب تنظیم یافته: قصاید، مثنویات، غزلیات (مرتب شده بر حسب ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی از الف یا یاء)، رباعیات، ایضاً رباعیات، اشعار متفرقه؛ خط: نستعلیق، کا: ملا عبدالله بن ثابت کشمیری، لاهوری، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: ابره پارچه قرمز، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر (۱۶×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۸۲]

● **دیوان واعظ** / شعر / فارسی

d.-e vā‘ez

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۱۲

دیوان شعر واعظ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۴۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۸سم [رایانه]

● **دیوان واعظ دامغانی** / شعر / عربی - فارسی

d.-e vā‘ez-e dāmqānī

واعظ دامغانی، عباس بن ابراهیم

vā‘ez-e dāmqānī, ‘abbās ebn-e ebrāhīm

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۶

از عباس بن ابراهیم واعظ دامغانی جز ش ۴۳۱۸ و نامش در ص ع هست بی نسبت دامغانی و آقای باستانی او را هم دامغانی خوانده است با اینکه در پایان شعرهایی است به فارسی و در آخرین صفحه در دنبال آنها نام نویسنده «عباس کرمانشاهی» آمده است. نام کتاب هم از باستانی است. چند مجلس سوگواری او است به فارسی و به نثر و نظم که در سر من رای در هنگام تحصیل در ۱۳۱۲ از روی کتاب خصایص حسینیه حاجی شیخ جعفر شوشتری نجفی ساخته است. تاریخ شب ۸ جمادی الثانی ۱۳۴۰ در همدان در میانه هست؛ خط: نسخ خوش و شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۷۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۸

مراثی. جز ش ۴۳۰۶ است و به عربی و فارسی در منقبت و سوگواری است مورخ ۱۳۱۳ و نامی در متن بدان داده نشده است. در ص ع آمده که من در همدان در محرم ۱۳۰۴ به سوگواری و روضه خوانی می‌پردازم (یادداشت مورخ ۶ ربیع الاول ۱۳۰۴ از حاجی محمد کرمانی بخط او) و اینکه در دیه مرسم نزد آقا شیخ صادق و نظام العلما ء بوده‌ام در تاریخ ۳۱ جمادی الاول ۱۳۱۷ (از همو)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۸۰]

● **دیوان واعظ قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e vā‘ez-e qazvīnī

واعظ قزوینی، محمد رفیع بن فتح الله، ۱۰۲۷ - ۱۰۸۹ قمری

vā‘ez-e qazvīnī, mohammad rafī‘ ebn-e fath-ol-lāh (1618 - 1678)

چاپ: به تحقیق و کوشش استاد سید حسن سادات ناصری در ۱۳۵۹

[مشترک پاکستان ۳۲۰۸/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۹۷/۳؛ الذریعة ۱۵۰/۱۹و ۱۲۵۲/۹ و ۸۳۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۰؛ دنا ۴۳۶/۵-۴۳۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۱

آغاز: همچنان کز تار مژگان بگذرد نور نگاه؛ **انجام:** از پی هم درد میگردد دل بی تاب من ×× موم من گر شمع گردد شمع ماتم میشود

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ سیاه، ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۷۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۰۶

غزل‌های مرتب است و رباعی و فرد و قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، در ص ع آمده است: «دیوان واعظ قطع کوچک کاغذ دولت آبادی جدولی جلد تیماج ترنج دار طلا پوش، از بابت اموال حق ورودی حاکم سابق کوه گیلویه بتاریخ شهر جمادی الاولی ۱۰۹۰ ضبط و بتاریخ ۱۴ شهر ربیع الثانی ۱۱۰۵ داخل عرض شد» با مهری گویا از حسین که درست خوانده نمی‌شود، با توضیحاتی در هامش گویا به خط خود واعظ و صایب؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۲۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۴

آغاز: ای نام دلگشای تو عنوان کارها ×× خاک در تو آب رخ اعتبارها / خورشید و مه قطره ز باران فیض تو ×× ... بر جنبش قلمت روزگارها؛ **انجام:** ترش رویی ای خواجه گر کار تست ×× گره بر جبین نیست بر کار تست / زر و مال مانده است از رفته گان ×× چو آتش که می‌ماند از کاروان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اول رجب ۱۰۸۶ق؛ مهر: «شعاع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۸۸]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۱۹

آغاز: اینقدر بر تاج و دولت گردن خواهش مکش سایه بال همابر بهاری بیش نیست؛ **انجام:** با این دو روزه عمر به این حرص پیشگی ××ای وای اگر حیات تو بودی همیشگی

قسمت‌هایی از غزلهای مختوم به قافیه ت، ث، ج، چ، ح، خ، د، و،

ی که مجموعاً ۸۲ غزل را تشکیل میدهد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول؛ ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۳. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۲۵۱۹

آغاز: چون آوری بحشر من رو سیاه را ×× از نسبتم شوند خجل شرمسارها

مشتمل است بر: ۱. غزلیات، قطعات، رباعیات و افراد، بدون آغاز ۲۳۰۰ بیت، ۲. قصاید، ۶۸۰ بیت، ۳. ترکیب‌بند در مرثیه امام حسین (ع)، رباعیات، مسمط، قطعات تاریخ‌ها، ۴۳۰ بیت؛ ۴. مثنوی جنگ شاه عباس ماضی با شیبک خان (۹۱۶)، شامل یک مقدمه مناجات منظوم در ۱۸۰ بیت و اصل مثنوی ۴۰۰ بیت. آغاز مقدمه منظوم: «سرافراز شکر آفریننده ایست ×× که هر قطره از وی دل زنده ایست»، آغاز مثنوی: «فرازنده دست و تیغ و زبان ×× چنین کرده تسخیر ملک و بیان»، انجام: «زر و مال مانده است از رفتگان ×× چو آتش که میماند از کاروان». ۵. دو قطعه مثنوی در بی اعتباری دنیا و وصف باغ باب الجنة قزوین، ۶. مثنوی قصد سفر مازندران و وصف دریا کنار و اشرف و صفی آباد و باغ میدان، ۱۷۵ بیت، آغاز: «شبی کز پی نبود آنرا سحرگاه ×× ازو طول امل وامانده در راه»، انجام: «بکردم گفت و گو از نیک و از بد ×× الهی نیکخواهش بد نبیند»، آغاز نسخه: «چون آوری بحشر من رو سیاه را ×× از نسبتم شوند خجل شرمسارها»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن سبز، ۳۰۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۸۵×۱۸۰سم [ف: ۸-۲۰۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷/۳-طباطبائی

آغاز: دل خانه ایست یاد خدا کد خدای او ×× سرد از محبت همه گشتن هوای او / سقفش شکستگی و زمینش فتادگی ×× از چار موج حادثه دیوارهای او؛ **انجام:** شوقم شتاب دارد و کوتاه می‌کنم ×× این نیم سوخته جان بادا فدای او

قصیده از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: تیماج مشکی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۸۲ر-۸۳ر)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۵۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۵ و ۲۶۸۳-ف

آغاز: این قدر طول امل ره میدهی در دل چرا ×× مصحف خود را باین خط میکنی باطل چرا / عیش دنیا احتلام تخواب غفلت بیش نیست ×× از خیالی این قدر آلودگی ای دل چرا؛ **انجام:** بوده تا گفت و گو از نیک و از بد ×× الهی نیک خواهش بد نبیند. بلغ. قائل این پریشان سخنان محمد رفیع واعظ بقدم نظر بر سراسر این نسخه عبور نموده ... و خس اغلاط پاکیزه است ساخت امید ... وسیله یادآوری گردد (بریده شده و چند کلمه‌ای خوانده نمی‌شود)

نزدیک ۷۲۰۰ بیت بدین‌گونه: ۱. غزل‌ها به ترتیب تهجی، ۲. رباعیات و مفردات، ۳. قصاید و قطعات و مثنوی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح، مصحح، با نشانه «بلغ»؛ تملک: سید کریم ابن منتظم الدوله فیروز کوهی متخلص به امیر در تهران در ۱۵ آبان ۱۳۱۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۷ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۰-۱۵۹۲] و [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۸-۲/۶۸

آغاز: با خامه کی توان ره وصف تو قطع کرد ×× منزل کجا و ره روی نی سوارها / راه ثنای ذات تو را چون روم که من ×× دارم به دوش از گنه خویش بارها؛ **انجام:** نمی‌آید در ایامش به تحریر ×× گرفت و ... شیر و گاو تصویر / به درگاهش زحشمت جا نیابد ×× که یک شب خون مظلومی بخوابد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ تملک: علی بن احمد ۱۲۸۲؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۶۶گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۵۶]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اندازه: ۱۴×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۶۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۱

آغاز: ای نام دلگشای تو عنوان کارها ×× خاک در تو آب رخ اعتبارها؛ **انجام:** بی سر دست آن گزیده جوان ×× با شه آورده علت یرقان

مشتمل بر غزلیات مرتب و مفردات و قصاید و رباعیات و معمیات و یک مخمس و یک مسدس و یک ترکیب‌بند در رثاء سید الشهداء و قطعات تاریخی ناقص الآخر جمعاً در حدود شش هزار بیت که در میان آنها چند غزل ترکی هم هست و قصایدی در تهنیت جلوس شاه صفی (۱۰۳۸ق) و شاه عباس ثانی (۱۰۵۲ق) و شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق) نیز دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی عنابی، ۱۹۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۸سم [ف: ۷ - ۵۴۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۲

آغاز: دیوان: از کرم سوی پریشان حالی واعظ نگر ×× تاچه دور افتاده از گفتار او کردارها؛ **انجام:** الهی نیکخواهش بد نبیند.

در حدود هشت هزار بیت و ناقص الاول است و سه مثنوی از نسخه پیش بیشتر دارد. مثنوی اول تاریخچه جنگ شاه اسماعیل ماضی است با شیبک خان (۹۱۶ق) به بحر متقارب در ششصد و سه بیت، آغاز: «سزاوار شکر آفریننده ایست ×× که هر قطره از وی دل زنده ایست»، انجام: «زر و مال مانده است از رفتگان ×× چو آتش که می‌ماند از کاروان»، مثنوی دوم در تعریف باغ باب الجنة قزوین است به همان وزن در پنجاه و سه بیت، آغاز: «بهار آمد و داغ دل تازه شد ×× بغم تنگ صحرای اندازه شد»، انجام: «درین گلشن از دیده اعتبار ×× بگرییم بر خود چو ابر بهار»،

مثنوی سوم در وصف باغ میدان قزوین و به بحر خسرو و شیرین نظامی است در نود و چهار بیت، آغاز: «شبی کز پی نبود آنرا سحرگاه ×× ازو طول امل وامانده در راه»، انجام: «بود تا گفتگو از نیک و از بد ×× الهی نیکخواهش بد نبیند»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۱۹سطر (۷/۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۷ - ۵۴۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸۸

آغاز: بسمله، ای نام دلگشای تو عنوان کارها ×× خاک در تو آب رخ اعتبارها؛ **انجام:** زبس امنست ازو هر بوم و برزن ×× رود گل خوان زر بر سر ز گلشن

شامل غزلیاتی در پند و اندرز (که تعدادی از آن به زبان ترکی می‌باشد). رباعیات و فردیات و قصاید و مخمس و ماده تاریخهایی به مناسبت‌های مختلف (ساخت خیمه بوسیله شاه عباس ثانی سال ۱۰۵۷ق) در حکومت شاه سلیمان ... و مثنویاتی به شرح زیر است: ۱. رزم شاه اسماعیل صفوی با شیبک خان ازبک در سال ۹۱۶ق در بحر متقارب با مقدمه‌ای در توحید ۲۱۰ بیت که مجموعاً حدود ۸۰۰ بیت می‌شود، آغاز: «سزاوار شکر آفریننده ایست ×× که هر قطره از وی دل زنده ایست»، انجام: «زر و مال مانده است از رفتگان ×× چو آتش که میماند از کاروان»، ۲. تعریف باغ جنت قزوین در بحر متقارب در ۷۱ بیت، آغاز: «بهار آمد و داغ دل تازه شد ×× بغم تنگ صحرای اندازه شد»، انجام: «درین گلشن از دیده اعتبار ×× بگرییم بر خود چو ابر بهار»، ۳. تعریف مازندران بهشت نشان در بحر هزج مسدس مقصور و محذوف، که از انتها افتادگی دارد و کامل نیست سفرنامه مازندران و مدح شاه عباس ثانی است، آغاز: «شبی کز پی نبود آنرا سحرگاه ×× ازو طول امل وامانده در راه»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام، واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۵۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۱۲

قصیده در مدح علی علیه السلام از او. با این مطلع: «ای نام دلربای تو عنوان کارها ×× خاک در تو تاج سر اعتبارها»؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ یا ۱۱۰۰ق؛ ۱ص(۴۶) [ف: ۱۷ - ۳۷۱؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۸۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰/۴۳۵۴/۵

قصیده مخمس از هفت بند محتشم مورخ ۱۱۰۸؛ بی‌کا، تا: ۱۱۰۸ق؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۵۶)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۱]

۱۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۲ فرخ

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن حاجی شیخ محمد حسین قزوینی، تا: شوال ۱۱۲۶ق، کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۳گ، ۱۴ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: - ۹۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۹۸

اشعار از او؛ کا: محمد علی بن رفیع الدین محمد واعظ، تا: ۱۱۳۰ق، جا: قزوین؛ ۱ص (۱۲۵ر) [ف: ۳۸ - ۲۵۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۲۰

آغاز: گرفت گرم هوا را چنان ترشح ابر ×× که خویش را بتمه خیمه حباب گرفت؛ **انجام:** بداد درد سر روزگار دی چندان ×× که خون لاله بهار از رگ سحاب گرفت

شامل: قصاید، قطعات، رباعیات و معمیات بدون ترتیب ۱۵۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سه بیت شعر و یادداشتی به امضاء واعظی و تاریخ ۱۲/۱۱/۲۰؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه کشمیری، ۱۰۲ص، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۱۱]

۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۲/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷-۲۴۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۷۰

قصیده در مدح صاحب الزمان (ع) از او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۳۱ر-۱۳۲ر) [مختصر ف: ۶۲۳]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷۵

آغاز: ای نام دل گشای تو عنوان کارها ×× خاک در تو آب رخ اعتبارها

در مثنوی جنگ شاه اسماعیل و شیبک اورنگ: «سزاوار شکر آفریننده ایست ×× که هر قطره از وی دل زنده ایست / زر و مال مانده از رفتگان ×× چو آتش که می‌ماند از کاروان»، سپس مثنوی تعریف باغ قزوین: «بهار آمد و داغ دل تازه شد ×× به غم تنگ صحرای اندازه شد / در این گلشن از دیده اعتبار ×× بگرییم بر خود چو ابر بهار»، آنگاه مثنوی سفرنامه در ۹۴ بیت: «شبی کاز پی نبود آن را سحرگاه ×× از او طول امل وامانده در راه / چراغ مهر را تا هست روغن ×× چراغ دولت او باد روشن / بود تا گفتگو از نیک و از بد ×× الهی نیک خواهش بد نبیند»، غزل است به ترتیب تهجی و در پایان آمده که ناتمام است سپس رباعیات است و مفردات و قصاید در ستایش پیشوایان باز رباعیات آنگاه معما و مقطعات و تواریخ و مثنوی‌ها و داستان رزم شاه اسماعیل با شیبک خان در ۹۱۶ در ۶۰۳ بیت که مثنوی جدایی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۱]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۲

آغاز: پاسبان گنج ایمانی مرو ای دل بخواب ×× مصحف یاد حقی خود را مکن باطل بخواب؛ **انجام:** غرض از این همه اظهار بندگیست مرا ×× وگرنه من کیم ... (افتاده) / برد بخاک درش سجده ... ×× کند بذکر خوشش ...

خط: نستعلیق، کا: حاج سید علی محمد علاقبند، تا: ۵ صفر

۱۳۸۳ق؛ افتادگی: آغاز، استکتاب موسس کتابخانه وزیری؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۶۲گ، ابعاد متن: ۱۲×۱۵/۵، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۳۶] و [نشریه: ۴ - ۳۸۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۹۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۰/۳

آغاز: اگر نه از گل محنت سرشته اند مرا ×× چرا به جبهه خط چین نوشته اند مرا / چنان ز حاصل خود غافلم که پندارم ×× هنوز درگل هستی نکشته اند مرا؛ **انجام:** هر کس که درین زمانه عزت جوید ×× باید که ره دروغگویی پوید / عینک زآنروز در چشم مردم شده است ×× کز نیک و بد آنچه گوید افزون گوید

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۵ سطر [ف: ۳۷ - ۱۱]

● **دیوان واقف** / شعر / فارسی

d.-e vāqef

واقف لاهوری، نورالعین، - ۱۱۹۵ قمری

vāqef-e lāhūrī, nūr-ol-ʻayn (- 1781)

چاپ: درمطبعه نولکشور و درلاهور

[الذریعة ۴/۹ و۱۲۵۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۱؛ تذکره روز روشن ص ۸۶۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۹۳/۳؛ دنا ۴۳۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۳۴

غزل مرتب است از الف تا یاء و رباعی و ترجیع؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ راسته و چلیپای؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۴۲۵)، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۳۵

آغاز: ای به بزم شوق تو نالان زهر سوسازها ×× رفته در هر گوشه ای زان سازها آوازها / ... / از رگ و پی بنده واقف نی همین در ناله است ×× ای به بزم شوق نالان زهر سوسازها؛ **انجام:** تو مجنون ادا و ناز بودی ×× تو واقف رند شاهد باز بودی / ترا من پارسا دانسته بودم

غزل مرتب است و رباعی و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد کمال نقش بندی، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۵۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۴۶۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷-۱/۲۷

آغاز: چشم را رودخانه گردیدن ×× هست یک چشمه کارگریه ما / خار صحرای غم زبی آبی ×× می‌کشد انتظار گریه ما؛ **انجام:** چشمت نگشت سیر به یک لاله زار داغ ×× من سوختم دلا تو نداری قناعتی / واقف زمشق شعر سیه گشت نامه ام ×× دارم زاهل بیت امید سفاعتی

خط: نستعلیق، کا: یار محمد شاوری، تا: ۱۲۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول شنگرف و لاجوردی و محرر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ - ۱۹۵۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۵۵

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۱۴ق، جا: حیدرآباد، به دستور میر کرم علی خان؛ با دو سرلوح زرین، مجدول و ستون بندی بزر؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۵۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۷/۶سم [ف: ۲ - ۳۷۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۳

آغاز: ای به بزم شوق تو نالان بهر سو سازها ×× رفته در هر گوشه زان سازها آوازها / مه جبینان جبهه سا بر آستانت از نیاز ×× نازنینان بر درت از سر نهاده رازها؛ **انجام:** تو مجنون ادا و ناز بودی ×× تو واقف رند شاهد باز بودی / ترا من پارسا دانسته بودم

پیرامون هشت هزار بیت است، بیشتر مشتمل بر غزلیات می‌باشد که به ترتیب حروف تنظیم شده است و در پایان چهل و سه رباعی و یک ترجیع‌بند و یک مخمس می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، دارای سرلوح زیبا و نقشه‌های رنگین؛ کاغذ: ترمه، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ - ۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۷

آغاز: ای به بزم شوق تو نالان بهر سوسازها ×× رفته در هر گوشه ای زان سازها آوازها / مه جبینان جبهه سا بر آستانت ازنیاز ×× نازنینان بر درت از سر نهاده تارها؛ **انجام:** رفتم رفتم که همچو واقف ×× گریان گریان بخانه خویش / بنشینم و ترک عشق گویم ×× دست از تو به آب دیده شویم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال (سال کتابت پاک شده)؛ جلد: مقوایی، ۳۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۳۹۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۲

انجام: رفتم رفتم که همچو واقف ×× گریان گریان به خانه خویش / بنشینم و ترک عشق گویم ×× دست از تو به اب دیده شویم

منتخب دیوان شاعر است شامل غزلیات و ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۰۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۵۶۰]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰۵

انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ بی‌کا، بی‌تا، ۲۱۰گ، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۷۲

آغاز: بنشینم و ترک عشق گوئیم ×× دست از تو باب دیده شوئیم؛ **انجام:** صد بار بخون خوردن من ×× آمده یکبار نبامدی بغم خوردن من ...

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۷۱

آغاز: کس چرا دل به چنین شوخ جفا جو بندد ×× که زا برو کشد آنرا که بگیسو بندد؛ **انجام:** سبکروخم سرخود گیرم از گویش روم که آن بی رحم اکثر سرکرانی می‌کند با من ...
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **دیوان والا = مدایح مشیر نظام** / شعر / فارسی

d.-e vālā = madāyeh-e mošīr nezām

والا، میرزا علی، ۱۲۳۷

vālā, mīrzā ʻalī (1237 -)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۰

آغاز: هزار شکر که گیتی بود بنظم و نظام ×× زیمن دولت دارای معدلت فرجام / بر سایه تو شاعر والا رجاکند ×× از همت تو بیست قران مدعاستی

شامل قصایدی در مدح ظفر الدین و امیر نظام و مشیر نظام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۹گ، ۱۲-۱۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۸]

● **دیوان واله** / شعر / فارسی

d.-e vāle

واله قمی، ق۱۴ قمری

vāle-ye qomī (- 20c)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۴

آغاز: به نام خداوند دادار فرد ×× جهاندار بیدار بی خواب و خورد / طرازنده طارم ماه و مهر ×× نگارنده نقش هفتم سپهر؛ آغاز غزلیات: چه سود از خرمن هستی که افروزد مشاعلها ×× در آن معرض که برق عشق سوزد نقد حاصلها؛ **انجام:** ای واله اگر پاس دهن میکردی یا حرمت نفس خویشتن میکردی ×× از حرف درشت و نرم با دشمن و دوست گشتی خمش و ترک سخن میکردی

از شاعر متخلص به واله (و بنابر نوشته پشت جلد نسخه: واله قمی) که در قرن ۱۴ زندگی می‌کرده و چنان که پیداست بیشتر اشعار دیوان قصاید است که تقریبا ترتیب الفبایی دارد سپس غزلیات باترتیب الفبا و رباعیات. غالب قصاید در مدح سلطان محمد خان ایلخانی فارس است و در یکی از آنها از ایجاد او ملک محمدآباد و باغ‌های آن را در ۱۳۰۲ق یاد می‌کند. چند قصیده در مدح امیرالمومنین علی (ع) و یک قصیده در مدح مرشد خویش علی آقا پسر حاج آقا محمد (پیشوای سلسله نعمة اللهی) دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۲۳۲]

● **دیوان واله** / شعر / فارسی

d.-e vāle

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۲۷

شعرهای فارسی واله است و نامه دوستانه و صلح نامه و غزل عاشق و محتشم و حافظ و هدایت و نظیری و رضایی و سعدی و شکسته و هاتف و ملول، دو رباعی و قصیده و فرد و مصراع هم در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۸گ، سطور چلیپایی (۴×۱۰)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۳ - ۳۳۸۹]

● **دیوان واله اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e vāle-ye esfahānī

واله اصفهانی، محمد کاظم، ۱۱۵۲ - ۱۲۲۹ قمری

vāle-ye esfahānī, mohammad kāzem (1740 - 1814)

چاپ: در سال ۱۳۳۵ شمسی به اهتمام ابراهیم همایی و مقدمه و شرح حال شاعر به قلم استاد جلال الدین همایی به سرمایه کتابفروشی تأیید اصفهان در ۹۵ صفحه به چاپ سربی و قطع وزیری منتشر شده و در حدود هزار و چهارصد بیت است

[الذریعة ۱۲۵۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۹۴/۳؛ مشار فارسی ۲۳۸۶/۲؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۲؛ دنا ۴۳۸/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۱

آغاز: ... سخنی از زبان ماست ×× ورد زبان خلق بود داستان ما / ... ز غیر نهفتیم آن چنان ×× کا گه نشد ز راز دل ما زبان ما / گم کرده راه و خیره درین دشت می‌رود ×× تا سر بر آورد ز کجا کاروان ما / از ناوکت چو سینه ما رخنه رخنه شد ×× دیگر چگونه پرده بپوشد بزار ما؛ **انجام:** در ملک سخن سلسله جنبانی نیست ×× در باغ بیان مرغ خوش الحانی نیست / گیرم که بمن کشف شد اسرار سخن ×× واله بکه گویم که سخندانی نیست / گاهی بدر حرمسرا می‌گردم ×× گاهی بدر کلیسیا می‌گردم / گفتی ز پی چه دربدر می‌گردی ×× بیما[رم] و از پی دوا می‌گردم

گزیده‌ای است از سروده‌های واله سپاهانی آقا محمد کاظم که سرگذشت او در مجمع الفصحا (۵۹/۲) هست. تخلص واله هم در آن دیده می‌شود و بحر شعرها هم در عنوان‌ها معین شده و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح زرین؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۲۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۲۰۰]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲

قصاید و غزلیات و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۳

آغاز: بسمله، با اینکه سر نزد سخنی از زبان ما ×× داد زبان خلق بود داستان ما؛ **انجام:** آن خوش پسرم ببر ولی هشیار است ×× دادا که بطی شراب می‌باید و نیست

شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی، مثنوی و ماده تاریخ، مقطعات، قصاید و رباعیات می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح مذهب، دارای کمند، مجدول؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: روغنی، ۲۴۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۵۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۳

آغاز: مراقاف فراق دلبری افگنده است از پا ×× که اگر بر پا فلک اندازدش سر، نبودش پروا؛ **انجام:** جستی و مرید آب انگور شدی ×× یک نان بخور و هزار نان خیر بکن

شامل قصاید و غزلیات است به ترتیب قوافی و رباعیات درهم. از اواسط آن نیز هفت ورق افتاده و با این وصف محتوی آن هزار و سیصد و هشتاد و نه بیت از نسخه چاپی بیشترست و قطعاً اگر کامل بود اضافات مزبور به هزار و ششصد بیت می‌رسد، ضمناً اشعاری از غزل و رباعی و دوبیتی در نسخه چاپی هست که در نسخه خطی ما نیست، ولی نسخه شماره ۵۴۲۲ کتابخانه مجلس شامل شش هزار بیت و از این دو کامل‌ترست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ با دو سرلوح ظریف، چهارصفحه مذهب، مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۷ - ۵۴۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۶۲-۱۹/۹۲

آغاز: بسمله سرکوئی که هر بیگانه را باشد پناه آن جا ×× چه می‌بود آشنائی را اگر می‌بود راه آن جا / چه سان محرم توان شد درحریم حرمت ماهی ×× که مهر و ماه را رخصت نمی‌باشد نگاه آن جا؛ **انجام:** زگلزار خوبی گلی نوشگفت ×× معطر زبویش دماغ بهار / به باغ صباحت چو واله بدید ×× شگفته گلی تازه بر شاخسار

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مجدول، دارای سرلوح زرین، با دو قصیده از عباس بدیعی اصفهانی که به خط خودش به تاریخ ۱۳۳۲ ش؛ جلد: مقوایی، ۹۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۵۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۸

آغاز: سر کویی که هر بیگانه را باشد پناه آنجا ×× چه می‌بود آشنایی را اگر می‌بود راه آنجا؛ **انجام:** او شد ز بر من و دلم شد ز پیش ×× دل شد بشود باینکه جان شد چکنم

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۷۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۹سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۸/۷

منتخب غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [ف: ۸ - ۱۲۱]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۵/۱ حکمت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: بیاض رقعی [ف: ۲ - ۵۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲

آغاز: مرا دست فراق دلبری افکنده است از پا ×× که گربر پا فلک اندازدش سر نبودش پروا

شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چهار صفحه کلمات قصار عربی در آخر؛ ۲۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۹]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۸۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۲]

۱۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲

آغاز: آغاز قصائد: مرا دست فراق دلبری افکنده است از پا ×× که گر برپا فلک اندازدش سرنبودش پروا. آغاز غزلیات: سرکوئی که هر بیگانه را باشد پناه آنجا ×× چه می‌بود آشنائی را اگر می‌بود راه آنجا؛ **انجام:** می‌بند لب و گوش زهر گفت و شنود ×× می‌ساز بهر چه هست از بود و نبود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۹]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۲۰

در حدود ۵۲۰۰ بیت؛ بی‌کا، تا: در زمان حیات واله؛ هدایت نوشته واله خطی نیکو داشته و علم عروض نیکو می‌دانسته بنابراین احتمال قوی می‌دهم که حواشی خط خود ایشان باشد، با سه سرلوح زیبا، مجدول مذهب؛ دخول آن به سال ۱۲۴۷ به کتابخانه دارائی (شاهزاده دارا) و به سال ۱۲۷۰ دخول در کتابخانه اعتضادیه و پس از آن به سال ۱۲۹۷ وقف شدن؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۲۷۷ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۷]

● دیوان واله داغستانی / شعر / فارسی

d.-e vāle-ye dāqestānī

واله داغستانی، علیقلی بن محمد علی، ۱۱۲۴ - ۱۱۷۰ ؟ قمری

vāle-ye dāqestānī, ʻalī-qolī ebn-e mohammad ʻalī (1712 - 1757)

[فرهنگ سخنوران ۶۴۲؛ الذریعة ۱۲۵۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۹۴/۳؛ دنا ۴۳۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زر و لاجورد، با سرلوح زرین؛ مهر: احمد بن محمد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۲

آغاز: با آنکه سر نزد سخنی از زبان ما ×× ورد زبان خلق بود داستان ما

گزیده‌ای است، غزل و قصیده و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۸۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۶

آغاز: عالم برند رشک به عیش مدام ما ×× گر عکس چهره تو درافتد به جام ما؛ **انجام:** سعد الدین خان چو رفت از این عالم دون ×× شد کاس زمان خالی و گردید نگون / او باده مردمی بدو گردون جام ×× جامی که تهی شود نهندش وارون

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری مشکی، ۲۴۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۹سم [ف: ۲ – ۳۷۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۰۱

آغاز: مرادست فراق دلبری افکنده است از پا؛ **انجام:** تعجیل العطاء عطاء آخر.

نخست منتخب قصاید و پس از آن منتخب غزلیات را به ترتیب حروف هجا ضبط کرده‌اند و در هر ردیفی ابیاتی را که بیک وزن است در پی هم آورده اما رباعیات به ترتیب حروف هجا نیست؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ با سرلوح متوسط، مجدول؛ [مجموعه شعریست که خود دست کم دو برابر دیوان واله اصفهانی شعر دارد، و جز چند قصیده و قطعه کوچک از اشعار این دفتر در آن دیوان مطبوع واله نیست]؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن سیاه، ۶۲ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم[ف:۶-۱۶۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۷۸

آغاز: مرا روزی که این گردون از آن مه دورم افکندی ×× بعالم زان سبب هرگز ندیدم روز خرسندی؛ **انجام:** بشعر حافظ شیراز می‌رقصند و می‌خندند ×× سیه چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی

مخمس واله بر غزل حافظ. احتمالا از واله داغستانی. مخمس اول وی بر روی شعر فارسی حافظ و مخمس دوم او بر روی شعر ترکی نوایی است. وی شاید واله داغستانی صاحب ریاض الشعرا باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۱۲۹پ-۱۳۰پ و ۱۹۹ر-۱۹۹پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۲۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۸۵

آغاز: ربمن خالق هر کون و مکان ×× رب من قادر معدوم عیان / رب من واقف اسرار نهان ×× رب من رب همه اهل جهان؛ **انجام:** واله خسته دل از بهر خدا ×× رب من کرد بسویت انشا / آمدم بر درت ای کل سخا ×× بامید کرم لطف شها / رب من یا رب من یا رمضان ×× ختم شد این رب من یا رحمن.

احتمالا از: علیقلی خان داغستانی متخلص به واله، در عنوان این قسمت نوشته شده: «ربمن [رب من] واله». مسدسی مناجاتی در تعداد زیادی بند سه بیتی (شش مصراعی) که در ماه رمضان احتمالاً ساخته شده است؛ ۴گ (۱۳۹پ-۱۴۳پ) [ف: ۲۷/۱- ۴۲۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۱۰۹

آغاز: ناگه آمد بنظر دلبرک خورد ترکم ×× گشت روشن ز فروغ رخ او مردمکم؛ **انجام:** از قراگولم پر شورم کان نمکم ×× نمکت گیرد اگر لعل لبت را نمکم

یک مثمن است از واله که در عنوان بدان تصریح شده؛ ۳گ (۲۱۳پ-۲۱۶ر) [ف: ۲۷/۱ – ۴۲۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۵۵

آغاز: امکان حل ساخته مطلع آفتاب بر بیاض صبح نگاشته کلک ابداع اوست. قصائد: منم که نیست در جهان مرا شبیه و مثال ×× مگر خدای غفورستم و حق متعال؛ **انجام:** او باده مردمی بدو گردون جام ×× جامی که تهی شود نهندش وارو

حدود دو هزار و پانصد بیت است مشتمل بر: قصاید، غزلیات که به ترتیب حروف قافیه‌ها تنظیم شده، متفرقات، رباعیات. این دیوان را شمس الدین عباسی دهلوی متخلص به فقیر به سال ۱۱۵۷ گرد آورده و سرآغازی به نثر برای آن انشاء نموده؛ خط: نستعلیق، کا: بی بی بیکم دختر میر محمد علی موسوی مازندرانی حرمسرای محمود میرزا قاجار، تا: ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۸ – ۲۲۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۴

آغاز: عالم برند رشک بعیش مدام ما ×× گر عکس چهره تو درافتد بجام ما / جز یار هر چه هست فراموش کرده ایم ×× اینست در طریقت ذکر دوام ما / گشتیم ما گدای در عشق ومیرسد ×× در هفت چرخ نوبت شاهی بنام ما / ای باد صبح چون بصنم خانه بگذری ×× آنجا رسان به حضرت بت رام رام ما / صوفی بیا به میکده یکبار و خوش بین ×× جبریل در زیارت بیت الحرام ما؛ **انجام:** نمایش لطف و آن و خوبی آمد ×× سرا پا در خور محبوبی آمد / نه ای آگاه از آن نگارم ×× الهی من به قربان نگارم

خط: شکسته نستعلیق، کا: سیدمحمد جلال الدین، تا: شنبه ۲۱ شوال ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۲۱۹]

● دیوان والهی قمی / شعر / فارسی

d.-e vālehī-ye qomī

والهی قمی، میریوسف، ق۱۱ قمری

vālehī qomī, mīr-yūsof (- 17c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۹۵؛ دنا ۴۳۸/۵؛ الذریعه ۱۲۵۷/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۸

آغاز: باز بلبل نغمه سازی میکند ×× باد با گل دست بازی می‌کند / از نوید مقدم گل در چمن ×× سرو بستان سرفرازی میکند؛

انجام: در قله برادرت ببد کاری چند ×× گویند که دی طرح بنایی افکند / از قد خمیده بست طاقی عالی ×× وزکون گشاه گنبدی ساخت بلند

در مناقب حضرت امیرالمؤمنین: چنین است فهرست آن: ۱. قصاید در ستایش پیامبر و علی و شاه عباس و وزیران و فرمانروایان که ارزش تاریخی بسیاری دارد، مورخ ۱۴ رمضان ۱۰۳۲ است، ۲. غزل‌ها به ترتیب تهجی، ۳. ترکیب‌بند و ترجیع‌بندها و ساقی‌نامه‌ها و هجویات و هزلیات، در آن مجموعه حسن است و یاغی شدن ولیخان درکاشان و جنگ و شکست او، ۴. قطعه‌ها و ماده تاریخ‌ها که ۱۰۲۰ و اند است و هزل و لغز، ۵. رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح به زر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۹ – ۱۴۴۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۰

منتخب غزلیات اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۹ – ۱۲۴۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۳

انتخاب اشعار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج تریاکی، ۶۹ص (۲۳۵–۳۰۳)، ۱۴–۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۵ – ۸۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۸/۳

آغاز: چون رود صیقلی مهر به دکان حمل ×× روز قوسی کند از دایره شب صیقل

قصیده اوست در مناقب حضرت امیرالمؤمنین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن دودی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۴۳۶]

● دیوان والی / شعر / فارسی

d.-e vālī

[فرهنگ سخنوران ۶۴۳؛ الذریعة ۱۲۵۷/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۲۵

آغاز: وحشت چون ما ضعیفان را فضا در کار نیست ×× مور صحرا می‌شمارد کوشه ویرانه را؛ **انجام:** سیرشدم ز زندگی رخ بنما جکی جکی ×× دیر کشید عمر من زود دیباجکی جکی / وعده ز حد گذشت و شد خانه طاقتم خراب ×× بوسه که گفته یی بده حق خداجکی جکی

بیشتر غزل است و با قصایدی که برخی در ستایش امامان مانند علی و جعفر صادق (ع) است. گویا بخارایی یا بختیاری از سرایندگان قرن ۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۴]

● دیوان والی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e vālī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲/۲-فیروز

آغاز: از الم یل بیت بس که مسیحا گریست ×× بر رخ گردون دون ماند نشان بکا

از شاعر متخلص به والی (و ظاهرا ملقب به گنجچی) که در قرن ۱۱ و هم زمان شاه عباس ثانی و شاه صفی می‌زیسته (چند ماده تاریخ برای جلوس شاه عباس و در گذشت شاه صفی سروده است) و نیز ظاهرا خراسانی (چند جا از آمدن شاه از قندهار به خراسان سخن می‌گوید و در ساقی نامه از «غجک» که یک ساز خراسانی است یاد می‌کند). پس از چند قطعه که در ماده تاریخ جلوس شاه عباس و مرگ صفی و دو ماده تاریخ پیروزی شاه صفی (در جنگ ایروان) بر قیصر روم (پادشاه عثمانی) سه قطعه در ماده تاریخ تولد سه فرزندش (بو ثراب، زین العابدین، حیدر) دارد و از قطعه تاریخ تولد حیدر بر می‌آید که برادر شاعر نیز حیدر نام دارد. پس از این سه قطعه، یک ماده تاریخ دیگر برای فتح شاه صفی دارد. در قطعه ای دیگر از دو «شخص» کرمانی با نام جمالی و کمالی و از در گذشت آنان یاد می‌کند و برای در گذشت کمالی ماده تاریخی ساخته است. این دیوان شامل قصاید، غزلیات و رباعیات و مثنوی و یک ساقی نامه بلند که با مدح مولی پایان یافته است که بیشتر آنها در مدح پیامبر (ص) و امیر المومنین علی و ائمه (ع) و گاه نیز مرتبه است و غزلیات در اصل و ترتیب الفبایی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با افتادگی بسیار در سراسر نسخه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۷ص (۳۳–۲۸۰)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۵۲]

● دیوان والی و والیه / شعر / فارسی

d.-e vālī va vālīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۲

آغاز: آغاز ۱: در شهر رسم دلبری امروز کارتست ×× دلها عنانشان بکف اختیار تست / دل گمشده بسینه و ازوی سراغ نیست ×× تعمت بکس مبند که این کار کارتست؛ آغاز ۲: ای دبدبه دامت پروازده دلها ×× وی زمزمه نامت آواز جلاجلها / ای مست می‌نابت بیدار بهر راهی ×× وی غرقه گردابت بیزار ز ساحلها؛ **انجام:** انجام ۱: ز خط بنای نکویان خراب میکردم ×× بمهر والی اگر میرسید طغرایی؛ انجام ۲: یک نظر بنما جمال یوسفی ×× عالمی از شوق حیرانت کنم

از دو شاعر گویا برادر و خواهر یکی والی (۱–۲۴) نزدیک به ۲۸۰ بیت دیگر والیه (۲۶–۸۲) نزدیک به ششصد و پنجاه بیت و هر دو غزل است بسیار شیرین و شیوا به ترتیب تهجی و تخلص «والی» و «والیه» در دنبال برخی از غزل‌ها هست [منزوی «والی» را

خسرو خان فرزند امان الله خان والی کردستان دانسته و «والیه» را همسر او حسن جهان خان دختر فتحعلی شاه]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۲گ، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۶]

● دیوان والیه قاجار / شعر / فارسی

d.-e vālīye-ye qājār

والیه قاجار، حسن جهان، ق۱۳ قمری

vālīye-ye qājār, hasan jahān (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۵۹۶/۳؛الذریعه ۱۲۵۷/۹؛ دنا ۴۳۹/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۴/۲

آغاز: ای دبدبه نامت پرواز ده دلها ×× وی زمزمه نامت آواز جلاجلها؛ **انجام:** ازجفایت ای گردون رخمها پدید آید ×× هر زمان بدل ما را والیه غمی آید / ماسیه گلیمان را جز بلانمی باید ×× بردل بهائی نه هر قدر که بتوانی

مشتمل است بر غزلیات مرتب و یک ساقی‌نامه سی بیتی که آغاز و انجامش این است: «بیا ساقی آن می‌که آرد سرور ×× بیک جرعه زایل نماید غرور / چه کم گردد از لطفت ای بی نیاز ×× بروی سیه سازیم سرافراز» و چندین مرثیه و نوحه سینه‌زنی که ناقص الاخرست؛ خط: شکسته نستعلیق خوش و مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۵ص (۲۵-۱۲۰)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۷۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۵۳

آغاز: ای دبدبه نامت پروازده دلها؛ **انجام:** بر دل بهائی نه هر قدر که بتوانی.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۹۶

آغاز: بسمله، ای ... دامت پروازده دلها وی زمزمه نامت آواز جلالها؛ **انجام:** خانه دل گر چه تنگ است از وفا در درون سینه پنهانت کنم تم بالخیر.

خط: نستعلیق جلی، کا: مسکین، عبدالرحیم، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۶/۱

آغاز: ای دبدبه نامت پرواز ده دلها ×× وی زمزمه نامت آواز جلاجلها / ای مست می‌نابت بیدار بهر راهی ×× وی غرقه گردابت بیزار ز ساحلها؛ **انجام:** بگفتا که باری بگفتم ندادی ×× بکوشش رساندم الک المصیری / زجود کف والیه سهل باشد ×× بچون تو امیری عطای حقیری ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱پ-۳۸پ) [ف: ۳۷ - ۳۶۶]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲×۲۰سم [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۵

آغاز: صاحب دیوان امرت موسی دریا شکافت؛ **انجام:** گر تو سگ نفس را بفرمان نشوی

خط: نستعلیق، کا: مسکین عبدالرحیم بن لطفعلی، بی‌تا؛ کاغذ: الوان، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

● دیوان وامق یزدی / شعر / فارسی

d.-e vāmeq-e yazdī

مدرسی یزدی، محمد علی بن محمد باقر، ۱۲۰۰ - ۱۲۶۲ ؟ قمری

modarresī yazdī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad bāqer (1786 - 1846)

[دنا ۴۳۹/۵؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۳؛ الذریعة ۱۲۵۸/۹ و ۵۰/۴؛ تذکره نویسی فارسی ص ۷۰۵ و ۷۲۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۹۶/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۳۷

آغاز: ایام بهار است دگر باره جهان را ×× هنگام نشاط است چه پیر و چه جوان را؛ **انجام:** زقضای قادر ذوالمنن چو به خاک تیره کشد کفن ×× شنوند گر زوی این سخن نزنند دم به سواله

دارای چهار بخش: ۱- قصاید در ستایش امامان و دانشمندان و والیان و نواب و شاه زادگان معاصر. آغاز: «ایام بهار است دگر باره جهان را ×× هنگام نشاط است چه پیر و چه جوان را»، انجام: «ترا ایمنی باد از مکر ایشان ×× به نیروی یزدان و لطف خدایی»، ۲. ترجیعات که در آن هم ستایش بزرگان هست، آغاز: «وه وه ای ملک خراسان ای بزرگ از توجهان ×× ای به زینت غیرت سکان هفتم آمده»، انجام: «چون در خور آن نبود کت مدح و ثنا گوید ×× روز و شب و سال و مه آن به که دعا گوید»، ۳. مقطعات و نامه ها و تاریخ مرگ ها و جز آن، آغاز: «دی خواجه گفت شاعری و کدیه دان یکی ×× زان رو که خواستن همه کدیه است نزد ما»، انجام: «به که نگونسار شود در شعر ×× یک سره سیلاخور سیلاخوری»، ۴. مثنویات که در آغاز آن به فرزند خود سید یحی فدایی سپس به میرزا بابای ممیز سلطانی خطاب می‌کند و جز اینها. در پایان مثنوی خطاب به فرزند از تاریخ نظم که ۱۲۵۸ باشد و تاریخ تولد خود در ۱۲۰۰ یاد می‌کند، آغاز: «ای نور دو دیده ام فدایی ×× ای از تو نصیب من جدایی»، انجام: «مگو دیگر که دیگر گفتنی نیست ××که این در همچو آن در سفتنی نیست»، ۵. مراثی در سوگواری حسین (ع)، آغاز: «با این چه ماتم است که از نو بپاستی ×× کز شور آن جهان همه ماتم سراستی»، انجام: «ز قضای قادر ذوالمنن چو به خاک تیره کشد کفن ×× شنوند گر زوی این سخن نزنند دم به سواله»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه پایان صفر ۲۴ اسفند ۱۲۶۱ق، جا: فهرج؛ با یادداشتی از وامق در پشت برگ دوم که به دوستی نوشته که این دیوان را

برای تصحیح و صحافی و جلد سازی نزد تو می‌فرستم به خطی که با متن مانند است و همین خود می‌رساند که نسخه اصل است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۸سم [ف: ۲ – ۳۷۴]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۴

آغاز: بسمله، ای خاک به درگه تو روه ×× از خاک در تو آبروها؛ **انجام:** اکنون زدمی بخر من عمر آتش ×× گر بی تو امید زیستن داشتمی

خط: نستعلیق تحریری، کا: علی اکبر اخوان کرباسی، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۳۸۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۱۶۶گ، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: ۱ – ۱۶۶]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۸۹

آغاز: بسمله، بنام آنکه بود عالمی در او شیدا ×× زفرط نوربود هم نهان و هم پیدا

خط: نستعلیق، کا: حاج سید علی محمد علاقبند، تا: ۱۳۹۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سفید جدید، جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۱۶ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ – ۱۷۵۰]

● دیوان واهب اصفهانی / شعر / فارسی

d.-e vāheb-e esfahānī

واهب اصفهانی، میرزا حسن

vāheb-e esfahānī, mīrzā hasan

[دنا ۴۳۹/۵؛ الذریعه ۱۲۵۹/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۶

شعرهایی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۳۳) [ف: ۱۰ – ۱۸۳۳]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۵/۷

مثنوی در دست؛ کا: عبدالرحیم بن کریم قمی کهکی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: شیراز و مشهد [نشریه: ۷ – ۱۳۴]

← دیوان و برهمنان ⟵ پیدایش دیوان و برهمنان

● دیوان وحدت / شعر / فارسی

d.-e vahdat

وحدت، ق۱۰ قمری

vahdat (- 16c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۱

آغاز: جهان گرفت خط لعل او به آسانی ×× چو اسم اعظم انگشتر سلیمانی؛ **انجام:** حرف سفر شاه مگر مذکور است ×× دلها همه پیشخانه بیرون زده باز

شاعر که جد شیخ محمد علی حزین لاهیجی و معاصر شیخ بهائی است این مثنوی را در مسائل عرفانی پرداخته و در آخر داستان معروف شیخ صنعان را دوباره به نظم کشیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۱۷گ،۱۵سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶-۶۹۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۳

آغاز: بسمله. بنام آنکه بی انجام مبدا ×× بود در عین کثرت فرد یکتا؛ **انجام:** فزون نتوان زد از سر نهان دم ×× سخن کوتاه شد و الله اعلم

خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار تبریزی، تا: ۱۲۰۹ق؛ اهداء به: آقای سید ابراهیم، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۲گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۶ – ۶۹۱]

● دیوان وحدت / شعر / فارسی

d.-e vahdat

معلوم نیست کدام وحدت است:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۵

آغاز: بسمله، مخمور جام فرقتم ساقی بیاور باده را ××وز قید ننگ و نام کن مطلق بدام افتاده را؛ **انجام:** کثرت ماء من کجا وحدت بیدلم هلا ×× جمله توئی و آن تو نور شود زلال تو

از شاعری با تخلص وحدت که با جستجوی زیاد شرح حالش به دست نیامد شامل ۳۳ غزل با مضمون عرفانی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ تعداد غزلیات از نسخه شماره ۱۰۵۱۰ کمتر است و شامل ۱۷ غزل از وی می‌باشد؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، ۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۴سم [ف: ۱۷ – ۲۶۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۰

آغاز: بسمله، تا انتخاب کردم آن ترک مه لقا را ×× محسود خویش دیدم اغیار و آشنا را؛ **انجام:** ممکن نبود توبه وحدت زمی ناب ×× تا باده به پیمانه بود مغبچگان را

خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دارای سرلوح عالی مذهب و مرصع، دارای کمند، مجدول مذهب؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف:۱۷-۲۶۰]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۸

آغاز: مخمور جام فرفتم ساقی باده را ×× و ز قید ننگ و نام کن مطلق بدام افتاده را؛ **انجام:** مقام قدس وحدت بود جایش ×× اگر دل بند جای جم نبودی

حسب الفرمایش سرکار مقرب الخاقان و معتمد السلطان آقای حاجی میرزا حسنخان دام اقباله العالی کتبه الحقیر الفقیر حسین شعبان (۱۱۳۸؟)

پانزده قطعه غزل و قصیده است به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نسخ تعلیق، کا: حسین شعبان، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوحی کوچک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۱۱گ، ۹ سطر،

اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۷۱]

● **دیوان وحدت رشتی** / شعر / فارسی

d.-e vahdat-e raštī

وحدت رشتی، آقا حسین، ق۱۳ قمری

vahdat-e raštī, āqā hoseyn (- 19c)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۲۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۶۱

آغاز: اصل ایمان عین عرفان مظهر اشیا علی است ×× بوستان آفرینش را چمن آرا علی است / ... بعد خیر المرسلین یکتا و بی همتا علی است؛ **انجام:** کیست در معنی به ما نزدیک تر از ما علی است

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۱۷ر- ۱۱۷پ) [مختصر ف: - ۷۴۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۶/۱۳

آغاز: اصل ایمان عین عرفان مظهر اشیا علی است ×× بوستان آفرینش را چمن آرا علی است ... بعد خیر المرسلین یکتا و بی همتا علی است؛ **انجام:** کیست در معنی به ما نزدیک تر از ما علی است

مخمس اوست در ۲۱ بند، در ستایش حضرت علی (ع)؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: پس از ۱۲۵۰ق؛ ۲گ (۱۸۷ر-۱۸۸پ) [ف: ۱ - ۲۲۵]

● **دیوان وحدت کلهر** / شعر / فارسی

d.-e vahdat-e kalhor

وحدت، طهماسبقلی بن رستم، - ۱۳۱۰ قمری

vahdat, tahmāsb-qolī ebn-e rostam (- 1893)

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۵۰، جیبی، ۳۶ص؛ ۱۳۶۵ش، ۳۹ص

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۴/۱

آغاز: از یک خروش یارب شب زنده دارها ×× حاجت روا شدند هزاران هزارها؛ **انجام:** بامر دوست اگر سر نهی بحکم قضا ×× برون عالم جان عالم دگر داری

نزدیک ۵۰۰ بیت غزل به ترتیب تهجی با تخلص وحدت؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله محمد محفلی، تا: ۱۷ صفر ۱۳۴۷ق؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۱۱سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۵۶۴]

● **دیوان وحدت گیلانی** / شعر / فارسی

d.-e vahdat-e gīlānī

وحدت گیلانی، حسین

vahdat-e gīlānī, hoseyn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۸

آغاز: خونین جگر نمود خطت مشک ناب را ×× خالت ستاره سوخته کرد آفتاب را؛ **انجام:** وحدت برغم این دل مجروح دور ماه ×× خطش کشیده دائره آفتاب را

در عنوانش آمده: «آقا حسین متخلص به وحدت، اصلا و مولدا و مدفنا از اهالی گیلان است. از معالجاة طبیه بسیار حاذق و بی‌نظیر بوده.» از میان منابع، نام وی را فقط قاموس الاعلام ترکی (به نقل از خیام پور) نقل کرده است. این غزل از وی بسیار مغتنم است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۴۹-۲۵۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۴۰]

● **دیوان وحشی بافقی** / شعر / فارسی

d.-e vahšī-ye bāfqī

وحشی بافقی، کمال الدین، ۹۳۹؟ - ۹۹۱ قمری

vahšī-ye bāfqī, kamāl-od-dīn (1533 - 1583)

تقی الدین اوحدی ادعا نموده دیوان وحشی را وی جمع و تدوین کرده و در حدود نه هزار بیت می‌باشد ولی کامل‌ترین نسخه، نسخه خطی کتابخانه مجلس شورای ملی می‌باشد که در حدود ۸۰۰۰ بیت و بدین تفصیل است: ۱. غزلیات مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها در حدود ۲۲۵۰ بیت، ۲. قصاید و مقطعات در حدود ۲۲۰۰ بیت، ۳. ترکیب‌بند و مسمط در حدود ۱۰۰ بیت، ۴. رباعیات در حدود ۱۰۰، ۵. مثنوی به بحر خسرو شیرین به نام «ناظر و منظور» در حدود ۱۵۰۰ بیت، ۶. خلد برین به وزن مخزن الاسرار در حدود ۵۳۰ بیت، ۷. مثنوی مشتمل بر مدح غیاث الدین و غیره در حدود ۲۴۰ بیت، ۸. فرهاد و شیرین که ناتمام مانده در حدود ۱۰۰۰ بیت است و خود در قطعه‌ای که پس از نسخه ناظر و منظور متعلق به مجلس شورای ملی (جزء کلیات وحشی است) گذارده انشاء آن را به سال ۹۶۶ معین نموده است. به سال ۱۳۴۷ دیوان غزلیات و قصاید و رباعیات و ناظر منظور و خلد برین و فرهاد و شیرین وحشی در حدود ۷۰۰۰ بیت چاپ سنگی شده و دانشمندی به نام اسمعیل و ملقب به «حمید الملک» مقدمه‌ای در شرح حال وحشی با تحقیق شایسته‌ای در سبک و روش این شاعر با مراجعه به تذکره‌هایی فارسی و فهرست‌های فرنگی نوشته است.

چاپ: به سال ۱۳۴۷ دیوان غزلیات و قصاید و رباعیات و ناظر منظور و خلد برین و فرهاد و شیرین وحشی در حدود ۷۰۰۰ بیت چاپ سنگی شده؛ دیوان قصاید وحشی: بمبئی، سنگی، ۱۳۱۲، رقعی، ۱۰۱ص؛ دیوان غزلیات و قطعات وحشی: بمبئی، سنگی، ۱۳۱۲، رقعی، ۸۸ص

[نسخه‌های منزوی ۱۸۹۸/۳؛ الذریعة ۱۲۶۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۴۶؛ دنا ۴۴۰/۵-۴۴۱]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۳۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۷گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۳سم [رایانه]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۳۱

آغاز: بود جغد مجنون خصمت که او را ×× همه خان و مان گشته با خاک یکسان؛ **انجام:** ای خواجه هجو، ریشه فرو برد به ترس ×× شاخی است این که برندهد میوه بهی

دارای: قصیده بی‌ترتیب الفبایی، غزل بی ترتیب الفبایی. قطعه و در پایان رباعی، قصیده‌ای در ستایش شاه غیاث الدین محمد میر میران و برخی غزلها دارد که در چاپ امیرکبیر ۱۳۳۹ش نیست؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:حاشیه ۳۹۳۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۱؛ مجدول شنگرف؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۸/۶سم [ف: ۷ - ۱۱۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۵

آغاز: راحت اگر بایدت، خلوت عنقاطلب ×× عزت ازآنجا بجو، حرمت از آنجا طلب؛ **انجام:** من شیشه نیم که بشکند سنگ توام ×× مرغ قفسم که گردم آزاد ز بند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۲۴۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۰/۸)، اندازه: ۱۱/۶×۱۷/۲سم [ف: ۷ - ۵۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۹

آغاز: الهی سینه ای ده آتش افروز ×× در آن سینه دلی و آن دل همه سوز / هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست ×× دل افسرده خود جز آب و گل نیست؛ **انجام:** گریه از حال من گریان شود بی اختیار ×× ای که منع از گریه بی آه و زارم می‌کنی / گفته ای تدبیر کارت می‌کنم وحشی منال ×× رفت کار از دست کی تدبیر کارم می‌کنی

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین محمود بن سلیم گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مرصع مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۰۱]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۳۹

آغاز: ... گلخن شدم تا صاف کردم سینه را ×× دادم از خاکستر گلخن صفای آینه را / [...] رندان حق شناسی درلباس دیگراست ×× پر بلا منمای زاهد خرقه پسند را؛ **انجام:** چون عشق خواهم دشمنی ای جان ایمن خفته را ×× تا باز صدره هر شبی تغییر جای او دهم / وحشی شکایت می‌کند از روزگارش عاقبت ×× ایام رشک عشق کو تامن سزای اودهم

شامل غزلها، قصاید و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۵۷

آغاز: پادشهی بود ملایک سپاه ×× بر فلک از قدر زدی بارگاه

مثنوی است از او، داستان منظوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۳۶-۲۳۸)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۸]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۸۰

آغاز: غزلیات: از کاه کهربا بگریزد به بخت ما ×× خنجر بجای برگ برآرد درخت ما

شامل غزلیات و قصاید و «فرهاد و شیرین»؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ظاهراً نویسنده هندی است؛ مجدول مذهب، متن و حاشیه؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی و فرنگی، جلد: روغنی، ۹۹ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۹۹]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰۸

آغاز: به روز رزم چون سازد علم تیغ درخشان را ×× دواند بر سر خصم سیه دل رخش جولانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۲۵ق، برای نصیر الانامی؛ افتادگی:آغاز؛ مجدول زرین؛ کاغذ: سمرقندی مغز پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۳۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۳۷۶]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۵/۲

آغاز: الهی سینه ای ده آتش افروز ×× در آن سینه دلی وان دل همه سوز؛ **انجام:** بهر کامی که گلگون بر گرفتی ×× اسیر نو نیازی در گرفتی

مثنویات او؛ خط: نستعلیق، کا: محمد زکی، تا: صفر ۱۰۴۴ق؛ واقف: مرتضی شاهری؛ جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۶۳۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۶

آغاز: چه در گوش گل گفت باد خزانی ×× که انداخت از سر کلاه کیانی؛ **انجام:** همت اگر سلسله جنبان شود ×× مور تواند که سلیمان شود

منتخباتی است از قصاید و ترجیع‌بند ساقی نامه و مربع ترکیب و مسدس ترکیب و منتخب غزلیات و فرهاد و شیرین و خلد برین در حدود ۱۶۵۰ بیت؛ کا: محمد جعفر شیرازی، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۵۵ق؛ جلد: چرمی ماشی، ۶۰ص (۱۴۳-۲۰۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۸۵]

۱۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۰

شامل مثنوی، قصاید، قطعات دو بیتی ها اشعار دیگر اوست بدین

شرح: مثنوی: آغاز: «خامه بر آورد صدای صریر ×× بلبلی از خلدبرین زد صفیر»، مثنوی عرفانی معروف وحشی: آغاز: «الهی سینه ای ده آتش افروز در آن سینه دلی وان دل همه سوز»، ایضاً مثنوی دیگر: «زهی نام تو سر دیوان هستی ×× ترا بر جمله هستی پیش دستی»، قصاید و قطعات و دوبیتی و مراثی بدون رعایت ترتیب حروف آخر قوافی، که در ضمن آنها نام پاره‌ای از ممدوحان وحشی نیز نقل شده است مثل شاه طهماسب اول در این بیت: «شاه طهماسب خسرو عادل ××که ز شاهان کسش ندید عدیل»، غزلیات وحشی با مراعات ترتیب حروف آخر قوافی، آغاز: «ای سرخ گشته از تو به خون روی زرد ما ×× ما را ز درد کشته و غافل ز درد ما»، رباعیات: «آغاز می‌خواست فلک که تلخکامم بکشد ×× ناکرده می‌طرب به جامم بکشد»، ترکیب‌بند، آغاز: «ساقی بده آن باده که اکسیر وجود است ×× شوینده آلایش هر بود و نبود است»، هجویات، آغاز: «ای ننگ تمام کفش دوزان×× ضایع ز تو نام کفش دوزان»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۶۴ق؛ دارای ۶ سرلوح، کمنددار، مجدول مذهب، با یادداشت‌های احمد گلچین معانی و احمد سهیلی خوانساری؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی تریاکی، ۴۹۶ص، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: - ۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۸۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۵/۲۰

مسدس اوست؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۲ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۶۹۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰۸

شامل ناظر و منظور و خلد برین و فرهاد و شیرین و غزلیات به ترتیب تهجی و مقطعات و قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۹گ، ۱۸ سطر (۶×۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۴۱۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳۰

دو بیتی از غزل حرف با را دارد و می‌رسد به میانه حرف یا. غزل‌های وحشی است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۴۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۸۵۳]

۱۷. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۹۱]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷

شامل: فرهاد و شیرین، ناظر و منظور، قصائد، مراثی، غزلیات، رباعیات، ترجیع‌بند، هزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۶

آغاز: ای گل تازه که بویی ز وفا نیست تو را ×× خبر از سرزنش خار جفا نیست تو را

مسدس او؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۳پ-۱۱۵ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۳۷

آغاز: دوستان شرح پریشان من گوش کنید ×× داستان غم پنهانی من گوش کنید

مربع ترکیب او؛ ۲گ (۱۱۵ر-۱۱۶ر) [ف: ۳۸ - ۲۳۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۹/۶-طباطبائی

آغاز: ای گل تازه که بوئی ز وفا نیست ترا ×× حذر از سرزنش خار جفا نیست ترا

مسمط اوست؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۳پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۸سم [ف: ۲۲ - ۳۶۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۱۶معیری

۶۷ بیت مسدس از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسد الله بن محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۷۷-۲۸۳)، ۱۱ سطر (۹/۸×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۳۰]

۲۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۵۷

آغاز: گرد خوانیست روز جشن تو چرخ ×× اسدت گربه سر خوانست؛ **انجام:** خطر بسیار دارد مدعی خود نیز میداند ×× اگر وحشی نیندیشد ز خشم پادشاه من.

شامل هجویات، مدایح، مراثی، غزلیات، ناظر و منظور، فرهاد و شیرین است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج مشکی (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۲۸]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱-۴/۸۷

آغاز: بسمله. ساکن گلخن شدم تا صاف کردم سینه را ×× دادم از خاکستر گلخن صفا آینه را؛ **انجام:** وحشیم طوطیم اندر پس اینه بخت ×× دایم از شکر عطای تو بشکر خائی

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ ۶۳گ، ۱۶-۱۷ سطر [ف: ۴ - ۱۹۵۸]

۲۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۹۵

گزیده‌ای از اشعار دیوان وحشی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۹۶]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۸/۱

آغاز: عمر ابد ز عهده (به زیر وصالی رفته) برون ×× نازم شب عقوبت یلدای خویش را؛ **انجام:** بسپرد بشحنه فراق تو مرا ×× تا او بعقوبت تمامم بکشد (تمت الغزلیات من کلام ... سلخ بیستم شهر ربیع الاول ۱۱۰۱)

غزل‌های اوست به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۳۹گ (۱ر-

۴۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۵۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۸/۳

قصیده از او؛ ۲۰گ (۴۱ر-۶۰پ هامش بدنبال متن) [ف: ۸ - ۱۵۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۰/۲

آغاز: الهی سینه ای ده آتش افروز ×× در آن سینه دلی و آن دل همه سوز / هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست ×× دل افسرده خود جز آب و گل نیست؛ **انجام:** نگه بانان ز هر سو در رسیدند ×× دو مرغ هم نوا دم در کشیدند

قسمت آغازین دیوان؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد ملازم، تا: ذیحجه ۱۲۱۹ق، جا: قزوین؛ مجدول؛ جلد: پارچه، ۲۳گ (۶۴پ-۸۶پ)، ۱۶ سطر [ف: ۳۶ - ۳۴۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳/۲-فیروز

غزلیات؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد حسین واعظ، تا: ۱۲۴۵ق؛ ترجمه وحشی بافقی با قلم دیگر؛ خط محمد قاسم میرزا قاجار با تاریخ ۱۲۸۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۴ص (۱۴۸-۲۸۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۸۷]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۰/۲

آغاز: ای گل تازه که بویی ز وفا نیست ترا؛ **انجام:** رفت کار از دست کی تدبیر کارم میکنی.

منتخباتی از اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷و ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۳ص (۲۷۰-۲۸۳)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۷۶۱]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۴۵/۸

غزلیات او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۷۷ق [ف: ۸ - ۱۷۸]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵

آغاز: ای گل تازه که بویی ز وفا نیست ترا ×× خبر از سرزنش خار جفا نیست ترا ...

یک مسدس و یک مربع (مربع مشهور «دوستان شرح پریشانی من گوش کنید»)، از مثنوی مجنون و لیلی وحشی نیز ابیاتی در ص ۹۱ نقل شده (به مجنون گفت روزی عیبجویی ×× که پیدا کن به از لیلی نکویی ...) نیز در صفحات ۲۲۱-۲۲۳ و ۵۷۴-۵۷۵ غزل و مثنوی از وی هست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۸-۲۲ و ۹۱ و ۲۲۱-۲۲۳ و ۵۷۴-۵۷۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۹]

۳۱. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۶۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۵]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۵/۲۱

بخشی از غزلیات شاعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۹گ (۱۰۶پ-۱۳۵پ) [ف: ۳۷ - ۴۴۶]

۳۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۳ - ۳۲]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۱۳/۲

اشعار اوست؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: پارچه نقاشی شده، اندازه: ۸/۳×۱۴/۹سم [ف: ۸-۱۲۰]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱۹/۹

ترکیب‌بند او؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲۶ - ۲۱۰]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۱×۲۲/۴سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد علی حسین نژاد [رایانه]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۰۱

آغاز: چند به دل فرو خورم این تف سینه تاب را؛ **انجام:** آغاز تو را خوشی و انجام تو را.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: - ۲۷۰]

● دیوان وحشی کاشانی / شعر / فارسی

d.-e vahšī-ye kāšānī

وحشی کاشانی، - ۱۰۱۳ ؟ قمری

vahšī-ye kāšānī (- 1605)

وحشی جوشقانی کاشانی درگذشته شب جمعه ۱۷ ذیحجه ۱۰۱۳ است. او به حیدر آباد نزد محمد قلی قطبشاه نیز رفته بود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۳۵

آغاز: چنان ز انس و ملک برده زلفت ایمان را ×× که در دو کون نیابند یک مسلمان را؛ **انجام:** تا کی رود از دیده ماتم زده اشک ×× شد خانه تن خراب از سیل سرشک / صد داغ ز رشک بر دلم سوخته ای ×× زین پیش مرا مسوز از آتش رشک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ دیباچه‌ای است به نثر در سرگذشت او از علی اکبر بن غیاث الدین منصور انداآنی سپاهانی مستوفی و وزیر نظام الدین اغورلوبیک یوزباشی غلام خاصه شریفه سفیر ایران در دربار قطب شاه (ص۱-۴) پس از این غزل‌ها است بترتیب تهجی با دو رباعی در پایان در دو هزار بیت (۵-۱۳۹)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۷۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۱۰۷]

● دیوان وحی الشباب / شعر / عربی

d.-e vahy-oš-šabāb

موسوی حسینی، محمد علی بن عدنان، ق۱۴ قمری

mūsavī hoseynī, mohammad ʻalī ebn-e ʻadnān (- 20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۶

آغاز: القصیدة المرضیة فی مدح النبی و العترة الزکیة، قم نطلب الغید فی واد بذی سلم

نسخه اصل: کتابخانه سید علی عدنانی-خرمشهر. بیش از سه هزار بیت می‌باشد در موضوعات مختلف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۶۰ق؛ ۲۸۲ص [عکسی ف: ۱ - ۴۲۵]

● **دیوان وحید** / شعر / ترکی

d.-e vahīd

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵۴

شعر ترکی وحید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۸۶پ) [نشریه: ۷ - ۵۵۴]

● **دیوان وحید** / مراثی / فارسی

d.-e vahīd

[دنا ۴۴۱/۵؛ الذریعه ۱۲۶۶/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۹

آغاز: نزد آن سلطان دین اهل وفا آن تیره شب ×× بر زندی حلقه کردندی گهر افشان دو لب؛ **انجام:** بگیرا دست این چاکر بپاداش ×× گه احسان حسینا وا حسینا

از: وحید. اشعار فارسی است در مراثی به خصوص رثای سالار شهیدان امام حسین (ع) از شاعری با تخلص «وحید» که باید از عصر قاجار باشد؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی قلی بن حیدر قلی نوری کمرودی الاصل، تا: چهارشنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زیتونی، ۹۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۶۸]

● **دیوان وحید قزوینی** / شعر / فارسی

d.-e vahīd-e qazvīnī

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵-۱۱۱۲؟ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

چاپ: مثنوی آلات جنگ او در گنجینه بهارستان، بخش ادبیات فارسی، جلد اول، صص ۲۹۱- ۳۲۲ به کوشش فاطمه اخوان فرد چاپ شده؛ مثنوی عمارت شاهی او ضمن گنجینه بهارستان، ادبیات فارسی-۲ (شعر)، مسلسل ۹، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح سیده زیبا بهروز

[دنا ۴۴۱/۵-۴۴۳؛ مشترک پاکستان ۲۳۱۳/۹ و ۲۶۷/۵ و ۹۸۸/۸؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۹۸/۳؛ الذریعة ۱۲۶۶/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱

آغاز: ندارم جان ز بهر قتل ما چندین چه میکردی ×× چراغی نیست چون باد صبا چندین چه میکردی / به خرمنهای جمع آورده مردم چه مینازی ×× بگرد آن چو سنگ آسیا چندین چه میکردی؛ **انجام:** سوخت دل از غم خدایا گر نجاتش میدهی ×× از زلال کوثر رحمت براتش میدهی / از تو دنیا در میان راه مهمانخانه ایست ×× هر که آمد از عدم آب حیاتش میدهی

شامل: ۱. ناز و نیاز، برگ نخستین نسخه که نونویس میباشد و آغاز مثنوی دیگری است که در بیان آلات جنگ انشا نموده و عیناً در ص ۱۱۹ موجود است و این نسخه در حدود دو هزار و هفتصد بیت می‌باشد و با مراجعه به نسخه دیگر (که با شماره ۱۱۶۱ یاد می‌شود) به دست آمد که ۴۳ بیت از آغاز و ۳۴۳ بیت از انجام نسخه افتاده و بدین دو بیت آغاز و انجام می‌یابد: «چنان از عشق خود بنواز جانم ×× که سوزد مغز چون شمع استخوانم»، «شهنشه ساخت جشنی چون سلیمان ×× بجمعیت سپه را داد فرمان»، ۲. یک مثنوی است، که از اول و آخر آن افتاده و مشتمل بر حکایاتی چند در حدود یک هزار و سیصد و هشتاد بیت است و بدین بیت شروع گردیده: «چهره چنان صاف که شخص خیال ×× دیده در آن آینه مردم جمال» و بدین بیت به انجام می‌رسد: «سنگ گران در کف هر کینه ور ×× کرده به آن وزن متاع خطر»، ۳. خلوت راز، از آغاز این مثنوی برگ‌هایی افتاده و بدین بیت آغاز می‌شود: «هان بنا جنس خود مباش قرین ×× صحبت جنس خویشتن بگزین» و این بخش در حدود چهارصد و پنجاه بیت است، ۴. عاشق و معشوق، این نسخه بدون نقص می‌باشد و در حدود یک‌هزار و سیصد بیت است، ۵. فتح قندهار، این نسخه نیز تمام و در حدود چهارصد و شصت بیت است، ۶. مثنوی آلات جنگ، این نسخه نیزتمام و در حدود هشتصد بیت است، ۷. مثنوی در وصف نرد، در حدود شصت بیت، ۸. مثنوی در صفت طنبور، در شصت و هشت بیت، ۹. مثنوی در صفت عمارت شاهی که در شصت بیت، ۱۱. گلزار عباسی، در حدود ششصد و هشتاد بیت، ۱۲. قصاید، در حدود یک هزار و صد بیت است، ۱۳. مقطعات، در حدود هشتصد بیت است، ۱۴. غزلیات، این بخش در متن و حاشیه نوشته شده و گذشته از غزل هم، اشعاری دارد و بعضی از غزلیات آن هم ناتمام می‌باشد و بیشتر آن به خط خود وحید است و در حدود سی هزار بیت می‌باشد، ۱۵. رباعیات، از اول و آخر این بخش برگ‌هایی افتاده و ابیات موجوده آن در حدود یکصد بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ نویسنده از خود نام نبرده ولی در پایان چندین مثنوی و پس از تاریخ نگارش جمله: «رب اجعلنی رضیا» نگاشته شده، نگارنده تصور می‌کنم که این نسخه را برای خود شاعر، میرزا رضی بن شفیعای خراسانی که بنا بر ضبط معاصر وی در نص (ص۸۰) جوان قابل فاضلی بوده و به نگارش مجلدی از دفاتر خاصه اشتغال داشته نوشته، و مراد وی از نگارش آن جمله اشاره به نام خویش است، از قرائن پیداست که بسیاری از صفحات آخر نسخه و ابیاتی که در حاشیه صفحات نوشته شده و به خط نویسنده پیشین نیست اثر دست خود وحید می‌باشد و حک و اصلاح و تغییر ابیات و مصرع‌ها و کلمات، شاهد این ادعاست و در این بخش چندین ماده تاریخ

است که پس از ۱۰۸۱ انشاء شده و در ص ۲۰۶ ماده تاریخی که سال ۱۰۹۳ را می‌رساند موجود است بنابراین مسلماً تا این سال وحید بر این دیوان و کلیات می‌افزود و شاید آثار دیگر پس از تاریخ هم در آن باشد و در این نسخه در حدود چهل هزار بیت می‌باشد؛ مجدول، مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: اصفحانی، جلد: مقوایی، ۳۴۲گ، ۵۸ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۳ - ۴۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۴

آغاز: خداوندا دلی ده پرز گوهر چون دل دریا ×× که نتواند درو افکند کشتی خواهش دنیا؛ غزلیات: کرامت کن عیاری یارب این ناقص عیاران را ×× بده دستی که گیرم دامن پرهیز کاران را؛
این دیوان شامل قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات (آمیخته) به ترتیب حروف الفبایی و مثنویات (در چند وزن). قصاید بیشتر در مدح شاه عباس دوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با دو سرلوح (با شیوه عصر صفوی)، مجداول مذهب، با یادداشت از بنان السلطنه: «در نامه خسروان ملحوظ افتاد که میرزا طاهر وحید از دستوران شاه سلطان حسین صفوی بوده است»؛ کاغذ: چینی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۵۵۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱۹

آغاز: چو ریگ بادیه درد دلم حساب ندارد ×× اگر بکوه رسد ناله ام جواب ندارد / هزار جان بدراید زخانه چو بدر آیی ×× در آمدی که ترا هست آفتاب ندارد؛ **انجام:** گر مهر علی بود کسی را بسرشت ×× وانگاه بود همیشه در دیرو کنشت / گر زانکه برندش سوی دوزخ بمثل ×× جاگرم نکرده می‌برندش ببهشت
تخلص وحید در پایان غزل‌ها هست و آنهارا ترتیبی و در پایان چند ترجیع است و چند رباعی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و هامش، در صفحه عنوان آمده «دیوان وحید و کلیات آثار وحید ـ میرزا محمد طاهر وحید» در صفحه عنوان چهار بند شعر افرسی است دوتا از عالی در ماده تاریخ مرگ نواب در پایان دو صفحه شعر فارسی است از شیدا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۶۵۸]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۱۹

غزل است به ترتیب تهجی، از الف تا میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۳

آغاز: اسباب و آلات و مظاهر اویند اوهاد و مضل است کماقال الله یهدی به من یشاء و یضل من یشاء. از هر حالی که مرد را پیدا گشت ×× واگشت اگر بماهه زیبا گشت / هرگه که زما چون و چرا ثبت افتاد ×× زددیو فراموشی از آن واگشت؛ **انجام:** پایان بخش اول: فقره سخن نردبان منظور نظر است و منظور نظر مسند آن شاه دادگسترست ای که انسان و مظهر اینی به خود باز گرد تا بینی. آن شاه ازل که هست بر صرح سخن ×× انداخته از کون و مکان طرح سخن / بگذار کتب یعنی این نامه بخوان ×× زیرا سخن است جمله و ین شرح سخن. درهم چند از مخزن قرآن شمردیم و به خازن ان علینا بیانه سپردیم.
شامل یک اثر به نثر آمیخته به نظم، منشآت و رباعیات و مثنویات است و به گواهی یادداشت موجود بر یک برگ اضافی اول نسخه، شامل ۵۱۵۰ رباعی است. بخش اول (که گویا به منزلت دیباجه رباعیات است) چند «فقره» است و پس از دو یا سه سطر نثر یک فرد یا رباعی (بیشتر از خود و گاه از دیگران) می‌آورد و در آن از حکایات، و نیز از آیات قرآن آورده است از جمله این منشآت: «معراج نه همچون دود بالا دویدن است بلکه معراج به حقیقت خود رسیدن / نه از آن معراج دودی تا سماء ×× بل از آو معراج طفلی تا نهی / آن عالم را که اصل احوال آید ×× این عالم تحت و فوق تمثال آمد / یعنی گروه به معنی خود یابی ×× معراج نبیت صورت حال آمد / سخن آنست که [ره] بجایی دارد ×× نه همین خوف رجائی دارد»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ متن و حواشی؛ بر پشت برگ اول نوشته «پنج هزار و یکصد و پنجاه رباعی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای سفید، ۳۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۵۵۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

در حدود سیزده هزار و یکصد بیت می‌باشد، به ترتیب: ۱. خلوت راز، نسخه کاملی است و در حدود ۲۲۰۰ بیت است، ۲. ناز و نیاز، نیز نسخه‌ای کامل است و در حدود ۳۲۰۰ بیت می‌باشد، ۳. ساغر سرشار، فقط هفت بیت از این کتاب مانده و باقی آن که در برگ‌های بعد بوده از میان رفته و بیت اول و اخر آن این است: «میوه این نخل سر عاشقان ×× برگ و برش جان و دل عارفان / گشت در آن باغ پی عارفان ×× میوه مقصود زمیمش عیان»، ۴. عاشق و معشوق، از آغاز این مثنوی (که ۱۲۰۰ بیت دارد) ۱۷ بیت (موافق نسخه پیش) افتاده و آغاز کنونی آن این است: «خوبان که حنا بدست دارند ×× چون بهله ز پنجه‌اش بر آرند»، ۵. فتح نامه قندهار، در حدود ۴۸۰ بیت است، ۶. مثنوی وصف آلات جنگ، از آخر این نسخه ۲۳۰ بیت افتاده و اینک در حدود ۵۴۰ بیت می‌باشد و بیت آخر کنونی آن این است: «چنین عقیده هستش اندر زمان ×× همان دسته اش هست روشن بیان»، ۷. قصاید، از آغاز این بخش موافق نسخه شماره پیش ۲۶۷ بیت افتاده و اینک در حدود ۵۵۰۰ بیت می‌باشد و بدین بیت آغاز گردیده است: «نیست کم و بیش را تفرقه در میان ×× خاک چو گردد یکست پیکر شاه و گدا»، ۸. رباعیات، آخر این بخش افتاده دارد و آنچه اکنون دارا است هشت رباعی است و این رباعی در آخر نسخه است: «ای آنکه ز ماه حسنت افزون آید ×× از عهده وصف تو که بیرون آید / باشد سخنت شکسته لیک از دهنت ×× مغز سخن است آنچه بیرون آید»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۳۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ در هامش و سپس در متن؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲ سطر، اندازه: ۷/۳×۱۷/۶سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۹
در این دیوان نیز غزلیات با رباعیات آمیخته و به ترتیب الفبایی در آمده اما تعداد رباعیات اندک است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (بین قافیه الف تا قسمتی از تاء افتادگی دارد و نسخه تا قافیه میم است)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳ - ۵۵۴]

۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱/۱
آغاز: آغاز مثنوی: خدایا سینه بی سوز دارم ×× دلی همچون چراغ روز دارم؛ **انجام:** امیر زنگیان با آن پری روی ×× بگفت ای چون گلت رنگ چو گل بوی
مثنوی ناز و نیاز. این مثنوی مسائل گوناگون عشقی را داراست و شاعر آن تحت تأثیر وحشی بافقی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳ (پایان این نسخه به واسطه افتادگی آغاز کتاب بعدی دقیقاً مشخص نشد. محتملاً صفحه ۱۷۳ است)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی گالینگور قرمز، ۱۶۷ص (۶-۱۷۳)؛ ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵
آغاز: بعد بسمله. کرامت کن عیاری یا رب این ناقص عیارنرا ×× بده دستی که گیرم دامن پرهیز کارانرا / چکد چون قطره باران حباب از آب برخیزد ×× بلی از دیدن یاران گشاید چشم مارانرا؛ **انجام:** در مغز نظر ز پوست میباید کرد ×× هر کار که آن نکوست میباید کرد / آن را که مریض عشق باشد دلکش ×× پرهیز ز غیر دوست می‌باید کرد
غزل است به ترتیب تهجی و ترجیع؛ خط: نستعلیق، کا: گنج علی، تا: ۱۷ صفر ۱۲۲۳ق؛ مهر: کتابخانه سید ابوجعفر تعلقه دار سرپور سنه ۱۳۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۳گ (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۳
شامل غزلیات و منتخبی از غزلیات و رباعیات و فردهای وحید می‌باشد و روی هم رفته در حدود سیزده هزار بیت است. از قرائن پیداست که در زمان خود وحید نگارش یافته و شاید که این نسخه همان انتخاب کرده صائب و نویسنده آن از خویشان نزدیک وحید باشد از برگ ۸۲ تا ۱۱۲ برگ‌های به جای خود نیست در ص ۲۲۶ مکتوبی به عربی منسوب به وحید می‌باشد در ص ۲۲۸-۲۳۴ ابیاتی از صائب و در ص ۲۳۶-۲۴۰ هشت مکتوب از میرزا محمد فصیح به خط پسر برادر او که نویسنده همه نسخه است می‌باشد و ظاهرا این محمد فصیح برادر میرزا محمد طاهر وحید است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۰گ، ۵۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۴۰]

۱۲. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۳۸
بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن است [نشریه: ۴ - ۳۴۰]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۲۳
آغاز: در توحید. بنام طرازنده مغز و پوست ×× که خورشید یک چشمه صنع اوست / بنام نگارنده جسم و جان ×× که برگی است از باغ صنعش زبان؛ **انجام:** شب و روز حیاتم سر بسر با یک نفس طی شد ×× چو دیوانی که اوراقش بیک انگشت بشماری
شامل بر مثنوی‌های: قصاید توحید و در منقبت و نعت حضرت سید المرسلین (ص) و حضرت علی علیه السلام و مدح شاه عباس ثانی، مثنوی فتح‌نامه قندهار، ناز و نیاز،گلزار عباس، خلوت راز، مثنوی جانبخش، قصاید، مقطعات، غزلیات به ترتیب قوافی. مثنوی گلزار و عباس و چند مثنوی دیگر که داستان‌های عشقی است به فرمان شاه عباس ثانی سروده شده؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای ۶ سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: علی اکبر بن حسین الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج زنگاری، ۱۱۸۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۹۹]

۱۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۲
آغاز: بسمله چنان کز سنگ دامن آتش سوزان شود پیدا ×× زنی چون هر دوعالم را بهم جانان شود پیدا / زفانوس گلی نتوان فروغ شمع را دیدن ×× چو بنشیند غبار جسم نورجان شود پیدا؛ **انجام:** ازآن رخسار بی خط برجهانی حکم میرانی ×× بری درشیشه داری می‌زنی لاف سلیمانی
منتخب آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ صفر ... در عهد محمد شاه پادشاه غازی؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف مخ: ۲ - ۵۳۸]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۲
آغاز: دیوان غزلیات: کرامت کن عیاری یارب این ناقص عیاران را ×× بده دستی که گیرم دامن پرهیزکاران را
گذشته از غزلیات، فردها و رباعیات و غزلیات ناتمام وحید نیز پس از غزل‌ها و ردیف‌های خود مندرج گردیده و تقریباً در حدود ۳۶۰۰۰ بیت می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ از طرز نگارش به دست می‌آید که برای خود شاعر نوشته شده، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۴۳۷ص، ۴۴ سطر، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۲ - ۷۰۱]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۳
آغاز: دیوان غزلیات:کرامت کن عیاری یارب این ناقص عیاران را ×× بده دستی که گیرم دامن پرهیزکاران را
تقریباً شامل ۲۲۰۰۰ بیت غزل و قطعه و فرد و رباعی می‌باشد (در حدود ۲۰۰ بیت مثنوی نیز شامل است) بخشی از غزل‌ها (از اول

غزل ردیف الف تا اواسط حرف تاء در آخر نسخه گذارده شده و اوایل نسخه جز سه ورق که شامل ابیاتی از یک مثنوی می‌باشد از غزلیات به ردیف دال شروع و تا حرف نون خاتمه می‌یابد و میان این دو بخش مقطعات و ماده تاریخ هاست و فردها و رباعیات هم در میان غزل‌ها موافق ردیف هاست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ به نام «جنگ اشعار» داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۷۵ص، ۸۰ سطر، اندازه: ۲۵×۳۶سم [ف: ۲ - ۷۰۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۵-ف

نسخه اصل: ش ۴۳۴۴ دانشگاه، بخش شهر آشوب است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۳۱]

۱۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست نهالی ز ریاض قدیم؛ **انجام:** آن کاخ شده ز آه تعظیم ×× چون کاخ صدف سفید از سیم

مجموعه‌ای از مثنوی و غزل و قصیده که آشفته و پراکنده گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن و نفیسی است؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۹۲گ، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲ - ۶۹۰]

● دیوان وحید الملک / ادبیات / فارسی

d.-e vahīd-ol molk

وحید الملک، ابراهیم بن احمد، ق۱۴ قمری

vahīd-ol-molk, ebrāhīm ebn-e ahmad (- 20c)

شامل: مرثیه سوگ افضل الملک در ۵۲ سالگی، مورخ محرم ۱۳۳۰؛ مطلع: «در محرم سیصد و سی و هزار ×× افضل آن اول حبیب غمگسار»، پایان: «سال تاریخ وفاتش للوحید ×× از سروش غیب آمد گلغفار»، با یادداشتی از خود وحید در پایان در مورد حساب ماده تاریخ آن؛ مخمسات للوحید من انشاآت الجدید فی قدوم الربیع، ۲۹ صفر ۱۳۳۰ شامل بخش‌های نگاریه، بهاریه، مرثیه للحسین الشهید و اولاده، آغاز: «طوطی طبعم ز نو لحن هزار آورد ×× بلبل خوش خوان طبع میل بهار آورد»؛ قصیده اعتباریه: آغاز: «مرآت وار گر به همه خلق بنگری ×× جز حق در این جهان نبود هیچ ناصری»، قصیده آفتابیه (ظلالیه): آغاز: «نرد خورشید رخت همچون ظلال است آفتاب ×× و از فراق طلعتت اندر ملال است آفتاب»؛ قصیده حواریه: «از ازل ما را دلی بی کینه و بی رنگ بود ×× با کسی ما را نه آزاری و بغض و جنگ بود»؛ قصیده آفتاب (انزوائیه): آغاز: «از نگاه چشم مستت در خمار است آفتاب ×× وز کمند تاب زلفت در فشار است آفتاب»؛ قصیده عبیریه: آغاز: «ز زلفت بر مشام من همی بوی عبیر آید ×× ز باکورات جنت مژده‌ها اندر ضمیر آید»؛ قصیده مراثیه: آغاز: «اذا طلعت شمس الحقیقة ترفع ×× تجلت علی المرات اذ هی تلمع»؛ قصیده علویه: آغاز: «در همه عالم شه یگانه علی بین ×× قرب حق از خاک آستانه علی بین»؛ صیده جذبیه: آغاز: «فما لهم من جذب نار العشق اشتعلوا ×× کان من جذوات واد القدس اصطلوا»؛ قصیده بدیعه (صنعیه) با تجدید مطلع که آن را بهاریه نامیده است. شامل سه قسمت صنعیه، بهاریه، مرثیه: آغاز: «اول دفتر وحید قدرت قدرا بین ×× جمله این خلق را گنج نگونسار بین»؛ انجام: «فاعتصموا کلکم حافظ غفار بین ×× روی به مرات کن پاک ز زنگار بین»؛ غزلی از همو در تضمین غزل حافظ: آغاز: «من نه آن رندم که ترک آفتاب می‌کنم ×× توبه از هر چیزم اولی توبه از می‌کی کنم». که نسخه دیگر آن کمی اختلاف دارد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۴/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۶ق؛ مجدول به لاجورد؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۱ص (۴۳-۶۳)، ۱۵-۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۳/۲

خط: نستعلیق، کا: رضی روحی، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۳۲۹ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۶ ص (۵۱-۷۶)، ۱۰-۱۴ سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۲۵۰]

● دیوان وزیر نظام / شعر / فارسی

d.-e vazīr nezām

وزیر نظام، فضل الله، ۱۲۱۳ - ۱۲۸۹ قمری

vazīr nezām, fazl-ol-lāh (1799 - 1872)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۳/۲

آغاز: جز استان شهم ملجا و پناهی نیست ×× کجا روم که مرا خود گریز گاهی نیست؛ **انجام:** ربع و دمن خوش است ولیکن نه آنچنانک ×× در روز عید بزم امیر بزرگوار

غزلیات وزیر نظام؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۱۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله طراز عنوان هر دیوان حمد الهی است جلت قدرته که نه او را آغاز است و نه انجام ... پس از حمد خداوند احد ستایش بیرون از عد و نیایش افزون از حد شایسته مخزن گوهر الهی ... اما بعد اگر چه مرحمت آل طه و یاسین ... هر بیانی را در خور ... نیست لکن به منطوقه مرحبا بناصرنا بالایدی و الالسن و الارجل ... به سخندانی مدحش گفتم ... دولتی چنین کم افتد به دست ... له فی مدح النبی (ص) ای مای کان آفرینش ×× وی راحت جان آفرینش / از فیض وجود پر ز جودت ×× آسوده روان آفرینش؛ **انجام:** پایان قصائد: (آخرین قصیده در مدح حضرت علی علیه السلام): می‌نیندیشم ز شور حشر و روز دادگر ×× شعر گفتن در مدیحت مرمرا آمد شعار؛ در ذیل با این قلم

نوشته است: قصائد بندگان عظمت مدار وزیر نظام با احتشام ادام الله ایام شوکته الی یوم القیام
در مدایح ۱۴ معصوم علیهم السلام. وی به هنگامی که در عهد محمدشاه در کاشان به حال تبعید به سر می‌برد برای خلاصی از تبعید نذر سرودن قصاید در مدیح معصومین علیهم السلام کرد و این باید همان قصاید باشد. از جمله این اشعار ترجیع‌بندی است دارای چند بند در مدح امام حسین علیه السلام است. که بیت ترجیع آن این بیت است: «کی تو مقصود عالم امکان ×× یافت آیات حق ز تو برهان»، در مدح امام زمان علیه السلام نیز چند ترجیع است با تکرار این بیت: «ای برافراشته در این خرگاه ×× رایت لا اله الا الله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ چنین نوشته است: «قصائد سرکار وزیر نظام با احتشام ادام الله ایام شوکته الی یوم القیامه»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴۲ص (۷۷-۱۱۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۳۱۴]

● دیوان وصاف الحضره / شعر / فارسی

d.-e vassāf-ol-hazra

وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳-۷۳۰؟ قمری

vassāf-ol-hazra, ‘abd-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (1265 - 1330)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۵

ترجیع‌بند عرفانی اوست.پایان آن دعای میرزا عبدالمجید خان نایب الحکومه عراق و قصیده توحیدیه همو با دعای همو و غزل وصاف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید، جلد: مقوا، ۹گ (۱۷-۲۶)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۹۹]

● دیوان وصال شیرازی / شعر / فارسی

d.-e vesāl-e šīrāzī

وصال شیرازی، محمد شفیع بن محمد اسماعیل، ۱۱۹۷ - ۱۲۶۲ قمری

vesāl-e šīrāzī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad esmā‘īl (1783 - 1846)

چاپ: بارها چاپ شده است

[نسخه‌های منزوی ۲۵۹۹/۳؛ الذریعة ۱۲۶۸/۹؛ مشار، فارسی ۲۳۸۸/۲؛ مشترک پاکستان ۲۳۱۴/۹؛ دنا ۴۴۳/۵-۴۴۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۸

آغاز: وصف تو جز این نیافت عارف دانا ×× کز همه وصفی منزهی و مبرا؛ **انجام:** برگیر تمتع از جوانان ×× چون نیست تمتع جوانی
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ،۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۵۹۷]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، یادداشتی از شخصی که نام وی پاک شده به سال ۱۲۷۳ آمده که نسخه حاضر را میرزا احمد وقار فرزند ناظم به وی هدیه کرده؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۵۳

اشعاری از او؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز شاهچراغ؛ ۵گ (۱۸۴ر-۱۸۸ر) [ف: ۳۸ - ۲۳۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۸

آغاز: خوش و خجسته و شاد آمدی و نیک بجا ×× تو ای سرای بهشتی درین سپنج سرا
منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۹۷۴-۹۷۸) [ف: ۸ - ۴۴۱]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۲ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: زرافشان، جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۲۱]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۵۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۸

آغاز: ز هر درم که برانی درآیم از در دیگر ×× چو شمع ار بزنی سر برآورم سر دیگر
غزل؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱گ (۶۷ر)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۳

آغاز: وصف تو جز این نیافت عارف دانا ×× کز همه وصفی منزهی و مبرا / مدح تو گویند اگر ز غایت بینش ×× مدحت خورشید گفته اند به عمیا؛ **انجام:** هر خصم به خصم رو به صلح آورد ××تو باز به دوستان نیاوردی / یاری و وصال را بیازاری ×× گر دشمن جان بدی چه می‌کردی
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۲۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۸۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۱/۱

آغاز: وصف تو جز این نیافت عارف دانا ×× کز همه وصفی منزهی و مبرا / مدح تو گویند اگر ز غایت بینش ×× مدحت خورشید گفته اند به عمیا؛ **انجام:** گرچه راه عشق پایانیش نیست ×× عاشقا چندان که بتوانی بپوی / عالمی مست شرابند و وصال ×× از دو زلف عنبرین بویی ببوی
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد شیرازی متخلص به صابر برای مهر علی خان نوری، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۵۷ق، حسب اشاره مهر علی خان نوری؛ با سرلوح مذهب نفیس، مجدول؛ مهر: «عبده الراجی مهر علی ۱۲۵۶» (مربع)؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی

در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ (۱پ-۱۵۰پ)، ۲۱ سطر (۱۵/۹×۷/۳)، اندازه: ۲۰/۷×۱۱/۹سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۸۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۸-فیروز

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد متخلص به ناظم، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی به اشعار؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۹/۵×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۱۰۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۵۳

مرثیه‌ها و مثنوی او است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد فسایی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۹گ، ۱۵سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۱سم [ف: ۱۷ - ۲۱۳]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۵

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا احمد وقار، بی‌تا؛ در ۱۲۷۳ آن را به کسی بخشیده؛ مجدول زرین، با سه سرلوح؛ نسخه را جلال الدوله فرمانروای سپاهان هنگام بازشدن کتابخانه عمومی بخشیده؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۸۹۸]

اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۹]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۰/۱-عکسی

اصل نسخه: بلتستان پاکستان نزد آقای خوش آمدی بوده است. چند دوازده بند و دیگر قالب‌های شعری ست در سوگواری. سپس دیوان پسرش وقار؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: طالب حسینی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۷۷ق، جا: کشمیر؛ ۱۸۵گ (۱-۱۸۵) [عکسی ف: ۲ - ۱۲۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۳

آغاز: چه بیرنگ جهان را زد به بیرنگی جهان آرا ×× مخور نیرنگ رنگ آخر گرت رنگیست ارمندا؛ **انجام:** کوته نظرا حالت پروانه چه داری ××کان شعله که در چشم تو آید به پری بود

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۸۷۶-۸۸۱)، اندازه: ۲۱×۱۳/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۸/۲

غزل‌ها و قصیده‌ها؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۶ص (۱۶۴-۱۸۹)، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۲۷×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۰۷۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از بیژن پاینده آزاد؛ اندازه: ۲۵×۱۵/۵سم [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶گ، اندازه: ۲۹×۱۹/۳سم [رایانه]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۹

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی شکسته نویس منشی محمد علی خان ایلخانی قشقایی، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح، با یادداشت محمود اورنگ پور فرهنگ پور وصال در ص ع با ماده تاریخ ساختن باغ ایلخان که همان شکسته نویس سروده است «این یکی باغ ارم شد وان یکی ذات العماد» مورخ روز سه‌شنبه ۲۰ صفر همین سال در پایان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۷۳گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۲۲×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۷۰۶]

۱۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۵۴

آغاز: خلقش چه به بینی ز سه فرعست و چهار اصل ×× امرش چه به پرسی ز دو حرفست و یک ایما؛ **انجام:** هر آن گلی که شکفت اندران ز شادی طبع ×× وزین بود ز صفا از طریق عکس نشان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۴]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۱

آغاز: بینی چه رقم‌های شگرفست دلآرا ×× بر صفحه هستی ز خداوند تعالی / دارای دو گیتی ملک العرش خدایی ×× کو را نه نیاز است و نه انباز و نه مبدا؛ **انجام:** کنی ملامت رندی که سیم و زر بازد ×× قمار عشق ندیدی که خویشتن بازی / ز شهد وصل چو گشتی وصال کام آلود ×× ضرورت است که چندی چو موم بگدازی

قصاید، غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با دو سرلوح مزدوج مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۱۹ سطر چهار ستونی، اندازه: ۳۰×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۶۴]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۱

آغاز: شب دوشین که بودم تکیه بر بالین تنهائی ×× بمغزم انجمن بود از چه از افکار سودائی؛ **انجام:** مگر تا که از رخ برد زردیم ×× کند سرخ روی جوانمردیم

شامل قصاید و غزلیات و مثنوی بزم وصال؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یا امام حسن»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۴۱گ، ۵۲-۱۴سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۶۹۰]

۲۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۱/۲

آغاز: ای چرخ این زمانه ستمکار بوده ای ×× تا بوده ای ستمگر و غدار بوده ای؛ **انجام:** ای امام راستین چون با تو شد کار شفاعت ×× در بر یزدان بگو کز دوستان باشد وصالم

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۶۲گ (۱۴۲ر-۲۰۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۶×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۶۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳

آغاز: خوش و خجسته و شاد آمدی و نیک بجا ×× تو ای سرای بهشتی درین سپنج سرا

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب؛ ۳۰۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۳سم [ف: ۲ - ۲۳۰]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۵

آغاز: وصف تو جز این نیافت عارف دانا ×× کز همه وصفی

منزهی و مبرا / مدح تو گویند اگر زغایت بینش ×× مدحت خورشید گفته اند بعمیا

بخش غزلیات است که به ترتیب حروف قوافی تنظیم شده؛ خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا محمود متخلص به حکیم، بی‌تا؛ یکی از دوستان کاتب این نسخه را میرزا محمود متخلص به حکیم فرزند وصال دانسته‌اند ولی نام وی را در نسخه نیافتیم؛ مجدول، دارای سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۹۵]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۲۰/۲-۱۰/۱۳۰

آغاز: بسمله ای چرخ این زمانه نه ستمکار بوده ای ×× تا بوده ای ستمگر و غدار بوده ای / کارت کنون بدی به نکویان نبوده است ×× ای کیخروش همیشه در این کار بوده‌ای؛ **انجام:** عمری از ناکس شنیدن ناسزا ×× مدت عمرت نشستی در عزا

اشعاری است که در مراثی و مصائب سید الشهداء علیه السلام سروده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۵۸]

● دیوان وصالی / شعر / فارسی

d.-e vesālī

وصالی مازندرانی، محمد رضا، ق۱۳ قمری

vesālī māzandarānī, mohammad rezā (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۸

آغاز: سرگذشت: بسمله. عزت و عظمت مر عزیزی ... را سزد که ستایشش موجب آسایش و نیایشش مورث آرامش است.آغاز دیوان: قافیه حرف الف از قصائد و له ایضا: نوبت رسید موکب نیسان را ×× حشمت شکست دولت آبان را / اردی بهشت ماه فراز آمد ×× آراست چون بهشت گلستان را؛ **انجام:** ما شب گله از پر طاوسی تو کردیم ×× خورشید و مه از پر تو فانوسی تو کردیم / از کعبه و بتخانه و در دیر و کلیسا ×× تکمیل زیارات بپابوسی تو کردیم

از محمد رضا وصالی ساروی مازندرانی طبری حکیمباشی سفارت کبری و حافظ الصحه که سرگذشت خود را تا سال ۱۳۰۹ نوشته است (ص ۱-۲۰) از گفته طاهر منشی سپاهانی در گنج شایگان. این دیباچه نیز برای تاریخ قاجار سودمند است. از این دیوان برمی‌آید که او افیونی بوده (۳۸۴) و در مدرسه دارالفنون درس خوانده و نشان مس و زر همایونی گرفته (۶) و در هیئت سفارت ایران در عثمانی عضو بوده (۷) و درباره فتح خوارزم به دست حسام السلطنه در وقعه سالار اشارتی کرده (۶۰) و نکات تاریخی فراوانی از آن به دست می‌آید؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۹گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۰- ۱۸۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۵

آغاز: برخیز هلا آب فرو ریز به آذر ×× اکنون که بهار آمد و شد آذر و آبان؛ **انجام:** چشم و ابروی تو را هر که ببیند گوید ×× باز شمشیر کشیدند دو بد مست به هم

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۸۸۸-۸۹۲)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۲]

● دیوان وصالی / شعر / فارسی

d.-e vesālī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۵

آغاز: ... چون توان گفت با وقار او زمین را با وقار ×× کی توان گفت با توان او فلك را با توان / پیش رأیش عقل حیران زانکه رأی روشنش ×× میدهد از سر غیب و راز پنهانی نشان؛ **انجام:** چون زند موج کرم بحر دلت گاه عطا ×× حاصل کان و یم و ابر به سائل بخشد / هر مهندس که کند حصر عطای تو هوس ×× عمرش آخر شود و یك نشمارد از صد ...

دیوان اشعار نیکوی شاعری است با تخلص وصالی، شامل قصید، غزلیات و مقطعات. وی سلطان بایزید دوم بن سلطان محمد فاتح عثمانی (۸۸۶-۹۱۸ق) شمس الدین محمد دفتردار وزیر، صدر اعظم احمد بك نشانجی، وزیر اعظم داود پاشا، قاضی القضاة علی چلبی و رجال دیگری را مدح گفته است. در منابع از چند شاعر با تخلص وصالی یاد شده که هیچ یك از آنها با این شاعر همخوانی ندارند (فرهنگ سخنوران۶۴۸؛ تاریخ نظم و نثر ... ۶۶۵/۲، ۷۰۷؛ الذریعة ۱۲۶۹/۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، مصحح، دارای سرلوح مرصع نفیس، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع سرمه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۰ - ۴۰۶]

● دیوان وصالی شیرازی / عرفان و تصوف،شعر / فارسی

d.-e vesālī-ye šīrāzī

وصالی شیرازی، علاءالدین

vesālī šīrāzī, ‘alā’-od-dīn

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۱۰

کا: محمد امین، تا: ۹۸۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶گ، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۵سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۲۷

آغاز: ترجیع میر سید علاوالدین عطار اودهی قدس سره / ما مقیمان کوی دلداریم ×× رخ به دنیا و دین نمی‌آرم ... / که به چشمان دلم بین جز اوست ×× هر چه بینی بدان که مظهر اوست

ترجیع‌بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ کاغذ: شرقی نخودی،

جلد: میشن مشکی، ۲ص (۱۸۲–۱۸۳)، اندازه: ۳۴/۹×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۹۰]

● دیوان وصفی / شعر / فارسی

d.-e vasfī

وصفی، علی بن شاه نجیب بخش، – ۱۲۷۵ قمری

vasfī, ʻalī ebn-e šāh najīb baxš (- 1859)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۱۷

آغاز: سبحان من تسائل فی بابه سواه ×× خاک درش بفرق شهان افسر و کلاه / سلطان بی مشاور و خلاق کل شی ×× رزاق مرغ و ماه و بخشنده گناه

حدود هشت هزار بیت شامل: قصاید، غزلیات، ترجیعبند، مخمس، رباعیات با تخلص وصفی و چون در اواخر این مجموعه دو قطعه تاریخ ۱۲۳۲ آمده گمان داریم که از سرفراز علی باشد و باید تحقیق شود؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای دو سرلوح و یک مینیاتور مرغوب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۲ – ۱۶]

← دیوان وطواط ≻ دیوان رشید وطواط

● دیوان وفا / شعر / فارسی

d.-e vafā

وفای فراهانی، محمد حسین، – ۱۲۰۹ قمری

vafā-ye farāhānī, mohammad hoseyn (- 1795)

[دنا ۴۴۴/۵؛ الذریعة ۱۲۷۲/۹؛ طرایق الحقایق ۱۱۲/۲؛ فرهنگ سخنوران ص ۶۵۰؛ انجمن آرا از گرجی؛ فهرست ۳ (چاپ ۲) ۵۳۳؛ منزوی ۲۶۰۳/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۴۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۸سم [ف: ۱۶ – ۲۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۹۶

آغاز: ای نام همایونت سر دفتر دیوانها ×× طغرای دلارایت تاج سر عنوانها؛ **انجام:** از دوست دوستداری خواهد وفا و یاری ×× کز بهر جان نثاری دل میکند بهانه

غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول زر و لاجورد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: روغنی، ۱۷۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۰۰

آغاز: بسمله (وصالی شده) باد سحری آورد بوئی ز گل رویت ... ز دوست وفا گویا بردامن اجلالت ××گر فخر نمی‌کردد پیرامن دامنها؛ **انجام:** تا بکی در پرده دارم راز را ×× شوق و وصل دلبر طناز را

گویا شامل بخشی از غزلیات و مثنویات ناظم باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۶۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۱۹/۳سم [ف: ۵۰ – ۵۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۹سم [ف: ۲ – ۳۷۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۲

آغاز: وفا مباد ز افتادگان فراموشت ×× دو روز اگر فلکت بهر امتحان برداشت؛ **انجام:** ای خوش آن دل که در آن زلف مقید گردد ×× خوش اسیری که در آن چاه زنخدان باشد

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۸۷۵–۸۷۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۹۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۱-فیروز

آغاز: آغاز سخن بنام یزدان ×× داننده رازهای پنهان؛ **انجام:** ز الطاف شاهنشه رزم ساز ×× همیشه بود در جهان سر فرازز

مشتمل بر قصیده‌ای چند در ستایش پروردگار و پیامبر اسلام و امیر المومنین علی (ع) و مدح فتحعلی شده قاجار و محمد شاهر و ناصرالدین شاه و برخی از وزراء و شاهزادگان عصر خویش و نیز مشتمل بر صورت استفتائی است راجع به عشق پسر و دختری از آخوند ملا ابوالحسن طهرانی و پاسخ وی. بنا به نوشته طرائق الحقایق وفا برادر میرزا عیسی قائم مقام بزرگ و به نوشته فرهنگ سخنوران عم اوست؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سه سرلوح، دارای نقاشی گل و بوته، برگ‌ها مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: روغنی، ۳۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲۱ – ۱۰۴]

۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز: بسمله. ای نام همایونت سر دفتر دیوانها ×× طغرای دل آرایت تاج سر عنوانها؛ **انجام:** ای جفا جو وفای بیدل را ×× سوختی جان ز جور و بی خبری / سوخت یکباره گشت امیدم ×× تا فکندی بخرمنم شرری

شامل غزلیات (به ترتیب قوافی) است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی، ۳۱۵ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۳۰]

● دیوان وفا / شعر / فارسی

d.-e vafā

وفا، حسینقلی بن علی اصغر، - ۱۳۲۲ قمری
vafā, hoseyn-qolī ebn-e ʻalī asqar (- 1904)
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۲۳، خشتی، ۹+۳۱۵+۲صص

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۲
قصاید است در پند و اندرز و نکوهش از وضع زمان و سرگذشت خود او و ستایش مظفرالدین شاه و پند ببرادر و یاد قرض از بانک روس و وصیت نامه عباس میرزا به فرزند خود محمد و گله از آقا سید احمد معتمد الحرم خواجه باشی و رثاء میرزا علی خان امین الدوله (یادداشت آقای باستانی راد در آغاز نسخه)؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ شعبان ۱۳۲۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴ص، ۱۲ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۷۵]

● **دیوان وفا** / شعر / فارسی
d.-e vafā
ملا وفا
mollā vafā

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۷
آغاز: ز حادثه دارند چشم بر ره او ×× حسود ازینکه ترا شیشه در دل سنگست؛ **انجام:** کسی قدر در یکتا درین عالم نمیداند ×× از آن همچو صدف من هم لب گوهر فشان بستم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرمی، ۱۰۱گ، ۱۳-۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۱]

● **دیوان وفا** / شعر / فارسی
d.-e vafā
معلوم نیست کدام شاعر است

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴
در سه بخش سروده ۱۰۴۸، نخستین غزلیات و رباعیات و قطعات و مدایح، دومی شرح حال وفا که آغاز آن افتاده است و مدایح، سومی ترجیع‌بندی است در مدیح امام حسین (ع) و امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حسن علی، محمد محسن الحسنی الحسینی، اباعبدالله، فرج الله؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۱۶۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۲۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۶۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۱]
۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۷
آغاز: غزلیات: شکر کز لطف ایزد متعال ×× به کمالست کار اهل کمال / شکر کز التفات بخت بلند ×× با ما نی نهاده رو آمال
شامل قصیده، غزل، مثنوی و رباعی است. در آخر بخش مثنوی آمده: «تاریخ ثانی را وفا پرسید از صاحب دلی ×× گفتند ارباب خرد تالار شاه نوجوان» (۱۰۵۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:آغاز و انجام؛۲۶۵گ،اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۹/۳
آغاز: باش خاموش جای حیرانی است ×× گفتن وصف او نه امکانی است.؛ **انجام:** گفت می‌گویم از سر انصاف ×× حق کزین قاضی مدینه پاک.
وفا از شعرای اوایل قرن سیزدهم و به احتمال ساکن شبه قاره است. بخش پایانی دیوانش شامل مخمسات (بیشتر تضمین اشعار حافظ) و ماده تاریخ است ماده تاریخ ها مربوط به وقایع سال‌های ۱۲۱۹ - ۱۲۳۹ است، از جمله ماده تاریخ‌های مربوط به وفات یا ازدواج و عبدالکریم خان (۱۲۲۱)، مولوی محمد روشن (۱۲۲۴)، مولوی مخلص علی (۱۲۲۲)، عاشق رسول شاه اوجیالی مقبول (۱۲۱۸)، محمد رفیع الدین (۱۲۲۴)، بیگک صاحبه والده نواب علی خان (۱۲۲۳)، عباس علیخان (۱۲۲۳)، احمد علی خان (۱۲۲۳) و ...؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی،۵۴ص(۴۵۲-۵۰۵)،اندازه:۱۲×۱۹سم[ف:۴۷/۱ - ۱۶۳]

● **دیوان وفای شیرازی** / شعر / فارسی
d.-e vafā-ye šīrāzī
[دنا ۴۴۴/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۱/۳؛ الذریعه ۱۲۷۲/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷
نزدیک به ۱۱۰۰/ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ مجدول، با سرلوح، در ص ع دو شعر ماده تاریخ ۱۰۱۴ و ۱۲۸۹ هست؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۴۷گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۸۶]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۳ ـ د
آغاز: بارالها ای صفاتت عین ذات ×× ای که در ذاتت نمی‌گنجد صفات؛ **انجام:** اگر روزی ترا تنها ببینم ×× گلی از گلشن وصلت بچینم
مثنوی‌ها و قصیده‌ها و مقطعات و مرثیه‌ها و رباعی‌ها و فردها است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۵گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۷۷]

● **دیوان وفای قمی** / شعر / فارسی
d.-e vafā-ye qomī
وفای قمی، شرف الدین علیخان، - ۱۲۰۰ ؟ قمری
vafā-ye qomī, šaraf-od-dīn ʻalī-xān (- 1786)
[دنا ۴۴۴/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۱/۳؛ الذریعه ۱۲۷۲/۹]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳

آغاز: بهترین حمدی که عندلیبان شیرین زبان نظم در گلزار معانی سرایند ... / مبادا همچو من بیجا کسی از خانمان خیزد؛ **انجام:** نیازی بعد از این سعیی اگر تو ×× ازین زن کمتری ای وای بر تو
شامل: یک مقدمه منثور و دیوان غزلیات و یک مثنوی کوتاه بنام «لؤلؤ المنظوم»؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۹۱گ، ۱۵-۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۴
آغاز: کوس رحیل کوفت دوال کف قضا / خیز و بسیج راه کن از این دو در سرا
شامل قصاید و مقطعات و غزلیات و مراثی میرزا شرف الدین علی حسینی قمی متخلص به وفا. میرزا شرف الدین علی در اواخر دولت نادر شاه به هندوستان رفته و قریب سی سال در آنجا توقف کرده و با علیقلی خان واله لکزی معاشر بوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۲ - ۲۳۰]

● **دیوان وفائی** / شعر / فارسی

d.-e vafā'ī

وفائی، ق۱۳ قمری

vafā'ī (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: روغنی زرد، ۴۹گ، ابعاد متن: ۸×۱۷/۵، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۵۱]

● **دیوان وفائی ترک** / شعر / فارسی

d.-e vafā'ī-ye tork

[فرهنگ سخنوران ۶۵۰/۲؛ الذریعة ۱۲۷۳/۹؛ دنا ۴۴۵/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۲/۱
آغاز: دگر در بوستان دهر یاری کرده ام ×× عجب نازک نهالی گلعذاری کرده ام / ... / وفائی سازگاری از برای خویش پیدا کن ×× که من کافر دلی ناسازگاری کرده‌ام؛ **انجام:** مجنون شدم عشق سلاسل مویی ×× آهو چشمی غزالی وحشی خویی / در خنده مسیح و در سخن جادویی ×× کافی صفتی ولی بهشتی رویی
از وفایی ترک (پایان نسخه) و غزل است به ترتیب تهجی و رباعی نزدیک ۱۱۰۰ بیت (آتشکده ۲۴؛ تحفه سامی ۱۶۰؛ مجالس النفایس ۳۰۱ و ۷۶ و ۲۵۲)گویا جز وفایی مداح شوشتری میرزا عبدالرسول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اول جمادی الثانی ۹۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۰گ (۱-۷۰)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۰۴۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۲۲
آغاز: دگر در بوستان دهر یاری کرده ام پیدا ×× عجب نازک نهالی گل عذاری کرده ام پیدا؛ **انجام:** در خنده مسیح و در سخن جادویی ×× کافر صفتی ولی بهشتی رویی
خط: نستعلیق، کا: حسین باستانی راد، تا: فروردین۱۳۲۲ق؛ از روی نسخه مورخ ۹۷۶ (ش ۴۰۶۲/۱ دانشگاه)، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۱سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

● **دیوان وفائی شوشتری** / شعر / فارسی

d.-e vafā'ī-ye šūštarī

وفائی، میرزا عبدالرسول مداح، ق۱۳ قمری

vafā'ī, mīrzā 'abd-or-rasūl-e maddāh (- 19c)

چاپ: در هامش دیوان ملا فتح الله وفایی شوشتری، ۱۳۰۵

[دنا ۴۴۵/۵؛ الذریعه ۱۲۷۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۲/۳؛ مشار فارسی ۲۳۸۹/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۴
آغاز: بسمله. فی نعت الرسول ص. روزگار از نکهت زلف نگارم عنبرین شد ×× گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد؛ **انجام:** یا رب بحق مرتضی ای خالق ارض و سما ×× برجان ما رحمی نما چون گرد عقبا ریخته
در منقبت و مرثیت نزدیک به ۲۴۰۰ بیت و قصیده است و مثنوی و مخمس غزل سعدی و در پایان بندهایی است با تخلص مجرم و کاشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۱گ، ۱۲ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۹۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۹۲
آغاز: روزگار از نگهت زلف نگارم عنبرین شد ×× گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد؛ **انجام:** واندر ... ما را ز وفا کس نخرید ... زحجت تو مرغوب تری
قصاید است در ستایش امامان و رباعیات نیز در ستایش آنها؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۱سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۶۳-۲۵/۵۳
آغاز: گرچه بسی نارساست خلقت امکان ×× بر شرف قامت رسای محمد / داد به امکان شرف از آنکه خدا بود ×× عاشق و مشتاق بر لقای محمد؛ **انجام:** نیست واجب لیک ممکن نیست کسرا وصف او ×× نیست غیر از عجز در مدحش سخندانرا گریز
دیوان مراثی شاعر است که درمدح اهل بیت علیهم السلام بالاخص امام حسین علیه السلام سروده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۵۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۱
آغاز: تا که خدائی کند خدای محمد ×× دست من و دامن ولای محمد ... و بعد از چند بیت گوید: روزگار از نگهت زلف نگارم عنبرین شد ×× گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد؛ **انجام:** ظلمهایی راکه هر ظالمی کردم بیان ×× همچو ظلم ساربان نبود مرا اندر سخن / شوشتری مداح شد ماتم سرای شاهدین ×× هم بطوس و هم نجف هم حیدر آباد دکن
دیوان مراثی؛ خط: نستعلیق، کا: اسد لله بن حاجی حسن قرباغی، تا: پنج‌شنبه ۸ رمضان ۱۳۰۶ق؛ آغاز نسخه ما بعد از چند بیت با نسخه دانشگاه ۲۵۹۰/۱۲ برابر است؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۶۸گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۵۷]

● دیوان وفائی شوشتری / شعر / فارسی

d.-e vafā'ī-ye šūštarī

وفائی شوشتری، فتح الله بن حسن، - ۱۳۰۴ قمری

vafā'ī šūštarī, fath-ol-lāh ebn-e hasan (- 1887)

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۲۰، وزیری کوچک، ۱۱۹ص
[دنا ۴۴۵/۵؛ منزوی ۲۶۰۳/۳؛ الذریعه ۱۲۷۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۱
آغاز: مرا طبع اگر نارسا یا رسا ×× نباشد گریز از حدیث کسا؛ **انجام:** وفایی بر این ماجری خود گری ×× بر آن شاه لب تشنه جیحون گری
قصیده کسائیة، مثنوی در ۱۳۵ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ راسته چلیپا؛ جلد: میشن قرمز، ۳گ (۴۰پ-۴۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۲۱/۶سم [ف: ۹ - ۸۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۲
مراثی برای امامان؛ ۵گ (۴۳ر-۴۸ر) [ف: ۹ - ۸۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۸۶/۱-۵۹/۲۰۶
آغاز: عزای کیست که در غم نشانده دلها را ×× گرفته تا به قیامت نشاط دلها را
بخشی از اشعار وفایی در مراثی امام حسین (ع) و سایر ائمه (ع) به صورت پراکنده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۶گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۹۵۹]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۲
آغاز: روزگار از نکهت گیسوی یارم عنبرین شد ×× گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد / توده غبرا ملون از شقایق گشت وسنبل ×× ساحت گلشن مزین زارغوان ویاسمین شد؛ **انجام:** گمان که تو را تیر منقر کافر ×× زپا فکنده که نتوان بپای خواست دیگر / بپای خیز تو ای نخل نورس چمنم ×× بیا بخیمه که زخم سر تو بخیه زنم
خط: نسخ، کا: محمد جواد کشمیری، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۹۵۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۳
آغاز: المنة الله که بکوی تو مقیمم ×× هر دم رسد از حلقه زلفت تو نسیمم
قصیده طاعونیه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۸ق؛ راسته چلیپا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۵۱
آغاز: روزگار از نکهت زلف نگارم عنبرین شد ×× گیتی از عکس رخش رشک نگارستان چین شد؛ **انجام:** با این حالت وفائی ار خواهم مرد ×× می‌دان تو یقین که دین و ایمانم سوخت
گزیده مفصلی از وی در صفحات متعدد نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ص (۱۳۱-۱۴۲ و ۲۶۸-۲۶۹ و ۵۴۳-۵۴۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۳۳/۱-۳۶/۱۳۳
آغاز: بسمله تا که خدایی کند خدای محمد ×× دست من ودامن ولای محمد / روضه رضوان حور وجنت وغلمان ×× روز جزا کمترین عطای محمد؛ **انجام:** بوقت رفتن من تا دلم بجای خود آید ×× کجا است ما دراصغر که ذکر خواب بگیرد، قد تم.
خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد حسین، تا: پنج‌شنبه ۳ شعبان ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۵۹]

● دیوان وفائی هروی / شعر / فارسی

d.-e vafā'ī-ye heravī

وفایی هروی، ق۱۱ قمری

vafāyī heravī (- 17c)

[دنا ۴۴۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۰۳/۳؛ الذریعة ۱۲۷۵/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۷۹
آغاز: روزی که شد بنام تو روشن سواد ما ×× داد ابروی ... صبا یاد ما / شد آشیان قمری نام مقدست ×× هر مصرعی که رست چو سرو از نهاد ما؛ **انجام:** چند چون حباب از دل زنده هوا بودن ×× باش تا نفس داری مستعد ویرانی / کی نگاه او افتد بر چو من وفا خاکی ×× بهر چشم آهو نیست سرمه صفاهانی
دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف الفبایی آخر قوافی از حرف الف تا یاء، در حاشیه نسخه غزلیاتی اضافه شده که احتمالاً به خط ناظم اشعار است. تخلص شاعر «وفا» می‌باشد و آن‌چنانکه منزوی (۳: ۲۶۰۳) از روی همین نسخه استنباط نموده، شاعر این دیوان همان وفائی هروی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج آبی، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۵۵]

● **دیوان وقار شیرازی** / شعر / فارسی

d.-e vaqār-e šīrāzī

وقار شیرازی، احمد بن محمد شفیع،۱۲۳۲–۱۲۹۸قمری

vaqār-e šīrāzī, ahmad ebn-e mohammad šafī‘ (1817 - 1881)

چاپ: به اهتمام ماهیار نوابی، در سال ۱۳۴۸، تبریز، مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۰/۲-عکسی

اصل نسخه: بلتستان پاکستان نزد آقای خوش آمدی بوده است. به دنبال دیوان پدرش وصال. چند دوازده بند است: یا رب چه روی داد که شهری پراز عزاست ... ای دل بنال زار که هنگام ماتم است؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: طالب حسینی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۷۷ق، جا: کشمیر؛ ۳۶گ (۱۸۵–۲۲۱) [عکسی ف: ۲ – ۱۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۴

آغاز: ای ترک خزان آمد و بگذشت بهارا ×× بگسیخت ز هم قاعده لیل و نهارا؛ **انجام:** گفتم روم به ری ولی این وجه مرد ریگ ×× چندانکه بنده عازم طهران شود نشد

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیرهمایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۸۸۱–۸۸۷)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۹۲]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۳۱/۳

آغاز: یا رب چه روی داده که شهری پر از عزاست ×× یا خود که شد زدست که این تعزیت بپاست؛ **انجام:** خاموش کن وقار که در ماتم حسین ×× قاتل شکسته دل شد و سامع خراب شد

دوازده‌بند در مراثی امام حسین و دوازده بند دیگر در جواب محتشم کاشانی سروده؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۸گ (۲۰۲پ–۲۰۹ر)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۶۱]

● **دیوان وقاری** / شعر / فارسی

d.-e vaqārī

وقاری یزدی، محمد امین بن عبدالفتاح،-۱۰۸۳؟ قمری

vaqārī yazdī, mohammad amīn ebn-e ‘abd-ol-fattāh (- 1673)

[الذریعة ۱۰۵/۹ و۱۲۷۷ و۲۱۱/۱۸؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۲؛ دنا ۴۴۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۳/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۲۳

آغاز: غزل سرایی عندلیبان گلشن فصاحت و شکر خیالی طوطیان ... ای حریم حرمتت خیل ملایک را مصاف ×× انبیا را سده جاهت مقام اعتکاف؛ **انجام:** گذارد زدیهیم گیتی فروز ×× براو رنگ دل آن شه نیمروز

قصاید است و غزلیات به ترتیب تهجی با دوبیتی‌ها و تواریخ و معمیات و شرح آن از میرزا محمد ربیع پسر وقاری، با دیباچه به نثر از خود وقاری؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر پسر خود وقاری، تا: دوشنبه ۳ ذیحجه ۱۰۸۴ق، جا: اصفهان؛ با یادداشتی از خود وقاری مورخ نیمه رجب ۱۰۸۵ که برخی از بیت ها در هامش از خود من است (پایان دو بیت‌ها) و اینکه شرح معمیات از فرزندی میرزا محمد ربیعا است، مجدول زرین؛ مهر: رحمة الله بن فضل الله مورخ ۱۲۸۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه پارچه بنفش، ۲۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۳/۶سم [ف: ۲ – ۳۷۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۵

آغاز: ای ز تو چاک در زبان کلک شکر نوای را ×× مهر سکوت بر دهان نطق سخن سرای را؛ **انجام:** از باده دوای دل دیوانه مطلب ×× از گلشن عشرت کل پیمانه طلب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لطف علیمراد ...» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی آبی، ۵۲گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه:۱۴×۲۳سم [ف: ۳۳ – ۳۳۸]

● **دیوان وقوعی** / شعر / فارسی

d.-e voqū‘ī

وقوعی تبریزی، محمد شریف، – ۱۰۱۸ قمری

voqū‘ī tabrīzī, mohammad šarīf (- 1610)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۷۳

آغاز: من و ادای سپاس و زبان شکر گذار ×× که هجر دوست بدل شدید بدولت دیدار / هزار شکر که از دستیاری توفیق ×× رساند بخت بلندم بر آستانه یار؛ **انجام:** نی رحم ترا بفکر داد اندازد ×× نه درد دل هفت بیاد اندازد / جرمم نه بدستگیری دل خیزد ×× بختم نه بسروقت مراد اندازد / ... / لب بستن او باعث بی تابی من شد ×× خاموش گل پرده از مرغ چمن شد

قصیده است و غزل به ترتیب تهجی و رباعی نزدیک به ۸۰۰ بیت با دیباچه‌ای در سرگذشت او از خلاصة الاشعار و هفت اقلیم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۹۶۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۸۸/۳

غزل است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۲۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۸گ (۱۴۵ر–۱۷۳پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۷۷]

● **دیوان ولدی** / لغت / ترکی

d.-e valadī

ولدی، عثمان

valadī, ‘osmān

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹/۲-۹/۱۴۹

آغاز: سپاس ومنت اول خلاق باکه ×× که عقل وفهم ودانش ویردی خاکه / او تعلیم ایتدی انسانه لغاتی ×× او درخاکه ویرن نطق وحیاتی ... / بعون حق تمام اولدی ونامی ×× اولوب منظومه بولدی اختتامی؛ **انجام:** پس حساب ایله که مصرع دو مدد تاریخی ×× چو طقو زیوز ایله طقسان ایکیده اولد تمامی / فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات ×× رحل خبن مثمن بود رای سروی خرام

منظومه‌ای است که لغات فارسی را به ترکی معنا می‌کند برای تعلیم اطفال ترک زبان نوشته است ودر ۹۹۲ق آن را به پایان رسانده است این منظومه به سبک «نصاب الصبیان» فراهی سروده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۸ – ۴۶۴۵]

● دیوان ولی / شعر / فارسی

d.-e valī

بنوالیداس، کسائین

benvālīdās, kasā'īn

[دنا ۴۴۶/۵؛ فهرست مشترک ۸۹۱/۷؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۳؛ تذکره روز روشن ۹۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۴/۲

آغاز: گنجی که بود مخفی اکنون شد آشکارا ×× زین گنج کیسه پر کن این مژده گو گدا را

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی – پاکستان. دیوان اشعار وی است مشتمل بر غزلیات به ترتیب حروف آخر قوافی و رباعیات حدود ۱۱۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح، مجدول؛ ۸۹ص (۲۶۲–۳۵۱) [عکسی ف: ۶ – ۵۵]

● دیوان ولی / شعر / فارسی

d.-e valī

[دنا ۴۴۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۴/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۴۶-۲۳/۱۶۶

آغاز: یا جو اندیشه خود بگذرم ا زچرخ برین ×× یا جو قدرت بنهم بر سر افلاک قدم / سرم از رتبه پا بوس تو دارد به زمین ×× آنقدر قرب که دارد به زمین نقش قدم؛ **انجام:** گهی که دردلم آن گلعذار می‌گذرد ×× زنا امیدی من شرمساری می‌گذرد

کلیات اشعار شاعر است با تخلص «ولی» شامل قصاید در مدح حاکمان وقت از جمله شاه اسماعیل صفوی، غزلیات، رباعیات و ترجیع‌بندها در آن قطعاتی درمدح: شاه اسماعیل، محمد شفیع، ابوطالب وزیر، مصیب خان لطفی وآصفی، گویا این دیوان متعلق به ولی دشت بیاضی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه برگ شمار اصلی داشته و طبق آن از آغاز ۳۴ برگ افتادگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۹۶۰]

● دیوان ولی دشت بیاضی / شعر / فارسی

d.-e valī-ye dašt-bayāzī

ولی دشت بیاضی، – ۱۰۰۱ ؟ قمری

valī-ye dašt-bayāzī (- 1593)

ولی دشت بیاضی از شعرای شاه طهماسب صفوی تا اوایل شاه عباس اول بوده و چنانکه در سفینه خوشگو ثبت شده دیوان قصاید و غزلیات او در حدود پنج‌هزار بیت می‌باشد و به سال ۱۰۰۱ غنیم بیک اوزبک به جرم تشیع او را شهید کرده است.

[الذریعه ۱۲۸۰/۹، نسخه‌های منزوی ۱۸۹۹/۳ و ۲۶۰۴ و ۲۶۰۵؛ مشترک پاکستان ۲۳۱۸/۹؛ دنا ۴۴۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۹

مثنوی در وصف ایاز، بخشی است از مثنوی بزرگ او در عشق و در بحر شیرین و خسرو نظامی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۳۴–۳۶) [ف: ۳ – ۵۶۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۹

آغاز: گرد سر راه وصالت را بپای شوق از آن ×× عرش دارد صد شرف از خاک پاک جبریل / ای دل و جان درد و غمت را وطن ×× هر دو فدای تو چه جان و چه تن؛ **انجام:** فلک مرا بتو همراه و آشنا نگذاشت ×× فتاد طرح جدایی ولی جدا نگذاشت / خیال مهر و وفا بود در دلم دایم ×× ولی چسود که ایام بی وفا نگذاشت

غزل‌ها است نه بترتیب تهجی و رباعی و مثنوی هم در میانه دارد. از شعرها پیداست که سراینده آن شیعی است، در آن آمده: «چه شد سرشته بمهر آب و خاک ولی ×× روا بود که رساند باو ضرر آتش» (ص ۵)، نیز: «از روستای بودن زند حسودم طعن ×× مرا چه جرم که از روستا است مولد من» (۴۹)، نزدیک هزار و اند بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۱۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۶۷

آغاز: ای دل و جان درد و غمت را وطن ×× هر دو فدای تو چه جان و چه تن؛ **انجام:** خواری عشق تو ام در نظر خلق جهان ×× ساخت بیقدر چو در پیش خداوند درم

قصاید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۲۱پ–۲۲۵پ حاشیه)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۵۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴/۲

آغاز: ای حریمت کعبه حاجت روای جبرئیل ×× نقش نعلین تو محراب دعای جبرئیل

شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات می‌باشد و حدود

۳۰۴۸ بیت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین مشهدی، تا: ۱۰۲۵ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: کاهی، جلد: میشن، ۱۲۳ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۰۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۹۳

آغاز: ای حریم کعبه ات حاجت روای جبرئیل ×× نقش نعلین تو محراب دعای جبرئیل؛ **انجام:** خواهی چو قناعت از تعلق برهی ×× چون نومیدی گوشه نشین باید بود

مشتمل است بر قصاید (در مدح و منقبت پیغمبر و ائمه اثنا عشر و ستایش شاه اسماعیل ثانی و خانزمان مسیب خان و میرزا ابوطالب وزیر و بداغ خان و میرزا سلمان و سلطان علیخان و دیگران) و یک ترکیب‌بند و مقطعات و غزلیات تمام و ناتمام، مرتب به ترتیب قوافی، و یک مثنوی ناتمام عشقی به بحر خسرو شیرین، شامل ۲۴۳ بیت و رباعیات، جمعاً در حدود سه هزار بیت. بیشتر تذکره‌نویسان اشعار وی را دو هزار بیت نوشته‌اند، نسخه ما شامل سه هزار بیت است، مانند نسخه شماره ۱۱۷۵ سپهسالار و چون بیشتر اشعاری که در تذکره‌ها از این شاعر نقل شده است در نسخه ما نیست، بنابراین دور نیست که مجموع اشعار ولی دشت بیاضی همان پنج هزار بیت باشد که صاحب سفینه خوشگو نوشته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر، تا: ۱۰۲۶ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۲۰۴ص (۸۱-۲۸۳)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۲سم [ف: ۷ - ۵۴۶]

۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۴ فرخ

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین بن امام شعیبی حنحی کلاهی، تا: ۵ رجب ۱۰۸۵ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول، کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: - ۹۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۸۱/۱

آغاز: بسمله. ای حریمت کعبه حاجت روای جبرئیل ×× نقش نعلین تو محراب دعای جبرئیل؛ **انجام:** خواهی چو قناعت از تعلق برهی ×× چون نومیدی گوشته نشین باید بود

دیوان قصاید و ترکیب‌بند و غزلیات به ترتیب حروف تهجی با تخلص ولی و نیز رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: سرخوش شاعر، تا: غره محرم ۱۲۶۲ق، جا: مشهد رضوی؛ از روی دیوانی که به خط پسر صاحب دیوان بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۳گ (۱پ-۹۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۲۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۷۳

آغاز: وصل تو بکام غیر دیدن مشکل ××وز دیدن تو طمع بریدن مشکل؛ **انجام:** چون دیده ولی قاعده مرحمت دوست ×× دانست که صد بار ز دشمن بتری هست

چند رباعی و غزل؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۴۱)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۸]

۹. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۷۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۸۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۷

آغاز: مراست سرگدایی درگهت شب و روز ×× مراست ورد زبان شکر نعمتت مه و سال / به خدمت کرمت بسته ام میان امید ×× براه عاطفتت سوده ام جبین سؤال؛ **انجام:** من بجان طالب وصل و تو طلبکار رقیب ×× من بقید تو اسیر و تو گرفتار رقیب / دلم از نشتر غم خون و تو غمخوار رقیب ×× جگرم ریش و تو مرهم نه آزار رقیب

دیوان اشعار شاعر است مشتمل بر قصاید و قطعات و غزلیاتی که در مدح و مراثی ائمه (ص) و غیر آن سروده است. تخلص وی در اشعارش «ولی» می‌باشد. چنان که می‌گوید: «جان خواست ولی دلم که خون باد ×× در گفتن نه زبان ندارد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳۶ - ۲۳۶]

● دیوان ولی محمد خان مسرور / شعر / فارسی

d.-e valī mohammad xān-e masrūr

مسرور، ولی محمد، ق۱۲ قمری

masrūr, valī mohammad (- 18c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۰/۱۵

اشعاراز او؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۲۸پ-۲۹پ) [ف: ۳۸ - ۲۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۱۲

منتخباتی از دیوان او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۱۴۴)، ۳۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۸۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۱۸

آغاز: شرح سوز دل ما بی تو ندادن پایان / چه عجب نامه ما را نبود گر عنوان

قصیده ای در مدح امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا تبریزی، تا: ۱۸ ذیقعده ۱۱۳۱ق؛ ۲ص (۳۶۶-۳۶۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۸۱]

● دیوان وهاج / شعر / فارسی

d.-e vahhāj

وهاج، محمد،

vahhāj, mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۴

آغاز: ستایش کریمی را سزاست ... و زمان شروع مقصود است، من نتایج افکاره و حقایق اسراره فی التوحید لله عزوجل، بسمله، ای بی نشان ز دیده نادان نهانیها. ×× وندرنگاه مردم دانا عیانیها؛ **انجام:** فریاد بر در حرم کبریا زدند.

با دیباچه نثر حسین اختر پسر حاج شیخ محمد شفیع خوانساری بنام ناصرالدین شاه در توحید و ستایش و سوگواری شیعی، ترکیب و ترجیع و قصیده و مثنوی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مجدول شنگرف و لاجورد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

● **دیوان وهبی شاهجهانپوری** / شعر / فارسی

d.-e vahabī-ye šāhjahānpūrī

وهبی شاهجهانپوری، عمرخان، - ۱۲۲۰ قمری

vahabī šāhjahānpūrī, ‘omar-xān (- 1806)

[دنا ۴۴۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۵/۳؛ الذریعة ۱۲۸۲/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۴؛ قاهره، فارسی ۱۵۴/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۳

آغاز: الهی جلوه ای کن معنی اصحاب عرفان را ×× ز نور دل منور کن شبستان دل و جان را / رهایی بخش از دامم ... در عالم هستی ×× که بینم در دل حیران فروغ نور ایمان را / ز نفس دون ندارم چاره ای در پرده غفلت ×× به فضل خود رسان درد دلم امروز درمان را؛ **انجام:** به زهد خشک چرا ناز می‌کنی زاهد ×× درآ به میکده بنگر عجب گلستانیست / چو نقش پای تو دیدم ز خویش رفت دلم ×× که نور ذره درو نور صبح نورانی است

دیوان اشعار شاعر است شامل غزلیات و قطعات به صورت نامرتب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۰۳گ، ۱۲سطر چلیپایی، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۱۷]

● **دیوان وهمی** / شعر / فارسی

d.-e vahmī

وهمی، حسن

vahmī, hasan

[هفت اقلیم ص ۵۱۸؛ الذریعه ۱۲۸۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۵/۳؛ دنا ۴۴۶/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۷۳

آغاز: زهره در برج مشتری آمد ×× مشتری سر مشتری آمد؛ **انجام:** چون نمیرد همدین از گشنگی ×× در چنین شهری که تواش باشی کریم

۱۳۲ بیت است در اقلیم چهارم از کتاب هفت اقلیم احمد رازی نام حسن وهمی بدون تاریخ ولادت و مرگ آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۲۶) [ف: ۱۵ - ۱۶۵]

● **دیوان هاتف** / شعر / فارسی

d.-e hātef

هاتف

hātef

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵۳/۷

خط: نستعلیق، کا: حاجی ملا محمد نعمة اللهی، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۶گ (۲۸۴پ-۲۸۹پ) [ف: ۲۵ - ۳۳۲]

● **دیوان هاتف** / شعر / فارسی

d.-e hātef

هاتف، عباس

hātef, ‘abbās

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۲۸

ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن عبدالله زرقانی فاضل، تا: ۱۳۱۸ق، برای آقا میرزا لطف الله حکیم باشی افواج قاهره؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶گ، ۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۲سم [ف: ۱۶ - ۱۸۲]

● **دیوان هاتف اصفهانی** / شعر / فارسی

d.-e hātef-e esfahānī

هاتف اصفهانی، احمد، - ۱۱۹۸ قمری

hātef-e esfahānī, ahmad (- 1784)

دیوان هاتف شامل قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات و ترجیع‌بند می‌باشد و شهرت هاتف بیشتر به واسطه ترجیع‌بند معروف وی می‌باشد که در این بخش هیچ یک از متقدمین و متأخرین به پایه هاتف نرسیده و هدایت گوید که دیوان مختصری دارد. وی در نیمه نخست قرن دوازدهم در اصفهان زاده شد ودر اواخر عمر در شهر قم اقامت گزید، سرانجام در واپسین روزهای سال ۱۱۹۸ق در این شهر به دیار باقی شتافت.

آغاز: ای فدای تو هم دل و هم جان ×× وی نثار رهت هم این و هم آن / دل فدای تو چون توئی دلبر ×× جان نثار تو چون توئی جانان

چاپ: بارها چاپ شده؛ (مشار فارسی، ص ۲۳۹۰ نشانی ۸ چاپ)

[الذریعة ۱۲۸۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۶/۳؛ فرهنگ سخنوران ۶۲۵؛ دنا ۴۴۶/۵-۴۴۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰۵/۶-ف

تسخه اصل: نفیسی ش ۳۷۴. ترجیع‌بند اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۰/۷

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم

[ف: ۱۶ – ۱۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳۷

آغاز: برآمد ترکی از خاور جهان آشوب و غارتگر ×× بیغما برد در یکدم هزاران لولو لالا؛ **انجام:** شرمت بادا که زیردستان ضعیف ×× از بهر تو جان دهند و تو نان ندهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرشکی، ۹۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۰ – ۷۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست و هیچ نیست جز او×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ ؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۱۵۲–۱۵۴)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۹۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شود آسان ز عشق کاری چند ×× که بود نزد عقل بس دشوار

ترجیع‌بند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: میشن مشکی، ۱ص (۱۸۵)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۹۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۱/۱۵

آغاز: برابر

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۴ صفر ۱۱۹۲ق، جا: شیراز (آستانه شاهچراغ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۵۳ر–۵۴پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۲۳۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹/۵۶

آغاز: برابر

ترجیع‌بند او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۴۸–۲۵۰)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۸۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۷

قصیده‌ای که در مدح صباحی کاشی گفته، مقطعات، هجو، قطعه در تعریف گلدسته حرم حضرت معصومه علیها السلام در قم، قطعه در صفت تبرزین، تاریخ زفاف محمد حسین خان، تاریخ عمارت عبدالرزاق خان در کاشان ۱۱۹۶، تاریخ فوت میر محمد صادق، تاریخ فوت میرزا یوسف، وفات محمد علی نام، فوت شهبازخان، تاریخ ولادت، تاریخ وفات حاج عبدالنبی، و چند ماده تاریخ تولد و زفاف و فوت، ترجیع‌بند، غزلیات متفرقه؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی قهوه‌ای، ۱۴گ (۳۹پ–۵۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۳۸ – ۴۳۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۷/۱

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۱–۳) [مختصر ف: – ۱۷۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: – ۳۷۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۶/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پی بری گر به رازشان دانی ×× که همین است سر آن اسرار / که یکی هست و هیچ نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن أبوتراب فیضی کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۹۱–۹۳)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۴ – ۱۰۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۱۵

ترجیع‌بند او؛ کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۴۷–۶۵۰)، ابعاد متن: ۱۷×۲۹، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۸ – ۴۴۰]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۴/۱۲

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۲۰۷–۲۱۱)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۷۹۵]

۱۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست و هیچ نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم (میرزا آقا)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی، اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [ف: ۴ – ۱۰۹۴]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۱

قصیده و غزل با تخلص هاتف به ترتیب تهجی با چند رباعی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۷۱گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۳ – ۳۱۱۳]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۴

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۵]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۱/۲

نسخه ۸۸ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ –۱۳؛ تملک: دکتر صادق کیا؛ ۸گ (۷۶پ–۸۳ر) [ف: ۳ – ۵۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** پی بری گر به رازشان دانی ×× که همین است سر آن اسرار / کی یکی هست [و] هیچ نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع بند در توحید؛ خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: سید موسی بن فضل الله حسینی کلانتری همدانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱گ (۱۰۰)، سطور مورب (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ – ۵۲۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱۳ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** پی برای گر برازشان دانی ×× که همین است

سر آن اسرار / که یکی هست و هیچ نیست جز او ×× وحده لا إله إلا هو

ترجیع‌بند = یکتا نامه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه سبز، ۵گ (۸۳پ–۸۷ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۲/۴۰ – ۱۳۲]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۳/۲

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۲۴۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۲/۲

آغاز: بیزمم دوش آمد یار، همراه رقیب اما ×× شبی با او بسر بودم، زوصلش بی نصیب اما؛ **انجام:** با این همه جان بخشدا گر نیست عجب ×× چون در کف فیاض هدایت جان است

گزیده‌ای از غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی با تخلص هاتف، سپس رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۹گ (۱۶پ–۲۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۸ – ۲۰۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱-طباطبائی

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا.؛ **انجام:** و کل مدینه بنیت سواها ×× جحیم سعرت للکافرینا

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ – ۶۶]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۲۱

آغاز: کرده ام از کوی یار بیهده عزم سفر ×× خار ملامت بپا خاک ندامت بسر؛ **انجام:** باد سر دشمنان در سم یکران تو ×× از خم چوگان تو گوی صفت لطمه خور

قصیده زیبای رائیه‌ای است دارای۶۶ بیت، در وصف زلزله کاشان هنگامی که شاعر در آنجا اقامت داشته و ظاهراً از پادشاه آن زمان نیز مدح نموده: «درگه شاه جوان سده فخر جهان ×× صفدر عالی تبار سرور والا گهر / وارث دیهیم و گاه دولت و دین را پناه ×× شاه ملایک سپاه خسرو انجم حشر»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۶۲–۶۴)، ۱۲سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۳۴ – ۲۵۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۳۳

آغاز: دارم از آسمان زنگاری ×× زخمها بر دل و همه کاری؛ **انجام:** دوستانت بخنده و شادی ×× دشمنانت بگریه و زاری

قصیده یائیه زیبایی است، در ۶۵ بیت، در شکایت از روزگار؛ ۳گ (۹۵–۹۷) [ف: ۳۴ – ۲۶۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۹/۳۵

آغاز: حبذا شهری که سالار است در وی سروری ×× عدل پرور شهریاری دادگستر داوری؛ **انجام:** دوستانت را کلاهی بر سر از عز و شرف ×× دشمنانت را بفرق از ذل و خواری معجری

قصیده زیبای رائیه‌ای است، در ۵۳ بیت، در مدح شهر مقدس قم و حضرت معصومه سلام الله علیها. هاتف، از شاعران بزرگ و صاحب دیوان اشعار است و این قصیده، در صفحه ۸۸–۹۳ دیوان چاپی او آمده است؛ ۳گ (۱۱۱–۱۱۳) [ف: ۳۴ – ۲۶۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۶

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** رفتی و غمها در دلم، خوش آنکه باز آیی و من ×× گویم غم دل یک بیک، با غمگساری همچو تو

تا غزلیات ردیف واو بیشتر ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح اکلیلی، مجدول؛ در متن و هامش؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۸گ، ۲۴–۲۶ سطر (۱۲/۶×۲۳)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۷ – ۵۴۸]

۲۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۲/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همین است سر این اسرار ×× که یکی هست هیچ نیست جز او

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میناکاری، ۲گ (۱۸۰ر–۱۸۱ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: – ۱۳۸]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ کبود، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۶۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۴/۱

آغاز: سحر از کوه خارو تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق، جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۶۲گ (۴–۶۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۳ – ۲۰]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۱/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** محبان تو را روشن ز رویت دیده حق بین ×× حسودان تو را بی بهره زانرخ دیده اعمی

قصیده در منقبت امام علی بن ابیطالب (ع)؛ خط: نستعلیق ریز، کا: عبدالمطلب غفاری إبن معزالدین کاشانی، تا: ۱۲۰۲ق؛ مهر: «عبدالباقی بن عبدالحی الحسینی» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۰–۱۱)، ۱۷–۲۱ سطر مورب، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۴ – ۴۴۲]

۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۹/۳

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۳ شعبان ۱۲۰۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۴۸]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۹

ترجیع‌بند او؛ خط: نسخ، کا: محمد بن فاضل سبزواری، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳ص (۵۰۲–۵۰۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۴۸۰]

۳۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمدقاسم بن محمد زمان هزار جریبی، تا: ۲۳ صفر ۱۲۲۰ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸ص (۱–۱۱۸)، ۱۴ سطر (۴/۵×۶)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: - ۱۷۴]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۰۱/۱

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا

در حدود ۱۱۵۰ بیت از قصاید و غزلیات و مقطعات و رباعیات و ترجیع‌بند می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد رفیع بن محمد صادق شیرازی، تا: ۱۲۲۱ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۰۳]

۳۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۶۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست و نیست جز او ×× وحده لا إله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: تایپی، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۴ر–۱۰۸ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۷۴]

۳۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همین است سر این اسرار ×× که یکی هست و هیچ نیست جز او

ترجیع‌بند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ در جنگ هنری؛ ۴گ (۸۹ر–۹۲ر) [ف: ۳ - ۵۸]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۰/۱

آغاز: در زوایای آن نشسته غمین ×× مهر بر لب ز نغز گفتاری؛ **انجام:** پایان:ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

شامل: ترجیع‌بند معروف هاتف ابتداء افتاده، غزلیات، ماده تاریخها، رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن آقا مراد، تا: ۱۲۳۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ فرنگی بنفش، ۳۹ص (۱–۳۹)، ۲۰ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۴۴]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۱/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا

تقریباً شامل ۱۵۰۰ بیت از قصیده و غزل و قطعه و رباعی و ترجیع‌بند می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: ضیایی، تا: ۱۲۳۱ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مرغش، ۵۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۰۴]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۶/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد یلدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵۵گ (۱۳۷پ–۱۹۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۱۴۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۸/۸

آغاز: برابر

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد ولی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول مذهب مرصع محرر؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۶۱پ–۶۶ر) [ف: ۳۶ - ۲۳۸]

۳۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۲/۱

شامل بخشی از قصاید، ترجیع‌بند و غزلیات؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد مومن طبیب کاشانی، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۶۲گ (۱–۶۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۷۷]

۴۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲ ذیقعده ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «شعاع»؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۶۷]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۳/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو پیدا شد ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** این تیغ که در کف آتش سوزانست ×× هم دشمن عمر و هم عدوی جانست / با این همه جان بخشدا گر نیست شگفت ×× چون از کف فیاض هدایت خانست

قصاید اوست و سپس مقطعات با ماده تاریخ‌هایی از ۱۱۹۵، بعد ترجیع‌بند، غزلیات به ترتیب تهجی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: امان الله بن محمد تقی زنگنه، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۴۱پ–۱۸۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۴سم [ف: ۸ - ۱۵۷]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۱

قصیده در مدح امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱گ (۱۰۱ر–۱۰۱پ)[مختصر ف:۶۲۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۱۰۵

ترجیع‌بند اوست؛ ۳گ (۱۸۵پ–۱۸۷ر) [مختصر ف: - ۱۷۸]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۱

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکند چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** هر چند که گل ... سیمین بدنی ×× حیف از تو ولی که شمع هر انجمنی / ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

حاوی قصیده، ترجیع‌بند، غزلیات، رباعیات، مقطعات، رباعیات با تخلص هاتف؛خط:شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی خان بن اسماعیل قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۴۲گ (۱ر–۴۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۱۸]

۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۶/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همین است سر این اسرار ×× که یکی هست و هیچ نیست جز او / وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ چلیپا؛ ۳گ (۷۹ر-۸۱ر) [ف: ۱ - ۵۵]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۴/۴

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج گلی، ۶گ (۵۸پ-۶۴ر)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۳۲]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست و نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۴گ (۶۹پ-۷۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۱۹]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۹/۴

انجام: که یکی هست و نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۴گ (۶پ-۱۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸ - ۱۱۶]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۸۲/۲-۱۶/۹۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چوشد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا / دم روح القدس زد چاک از پیراهن مریم ×× نمایان شد میان مهر زرین طلعت عیسی؛ **انجام:** هر چند که گل چهره وسیمین بدنی ×× حیف از تو ولی که شمع هر انجمنی / ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

خط: نستعلیق، کا: لالوکک بن مشهدی حسن کلافی باف، تا: چهارشنبه ۷ صفر ۱۲۶۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۹۵۵]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست وهیچ نیست جزو ×× وحده لا الــه الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم کرمانی، تا: ۱۲۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱۱۶-۱۲۲)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۶۴۲]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۸/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا؛ **انجام:** با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی.

حاوی قصاید و رباعیات است؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن میرزا عبدالوهاب، تا: دوشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸-۱۵۳]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۴۳/۴

آغاز: بسمله، سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه چون از شکاف خوش دارا؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی تمام شد.

خط: نستعلیق جلی، کا: علی بن عبدالوهاب، تا: ۱۲۸۴ق [رایانه]

۵۲. تهران؛ سادات ناصری، حسن؛ شماره نسخه:۲۵۰/۷

شعر از او؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمد بن میرزا علی رضا، تا: ۱۲۹۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست هیچ نیست جز او وحده لا اله الا هو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق. [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۶/۳

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا

کامل نیست و شامل قصاید و غزلیات است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۳۷گ (۲۱۰پ-۲۴۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸-۴۲۳]

۵۵. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان ترجیع‌بند: پی بری گر برازشان دانی ×× که همین است سر آن اسرار / که یکی است و هیچ نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ کا: علی اکبر، تا: قرن ۱۴؛ از صفحه ۱۸۴ اشعاری از مرحوم عبدالله رحیم عارف در اداره نظام وظیفه مشهد برای آقای درم بخش گفته شده؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، ۴ص (۱۸۰-۱۸۳)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۳]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹

در بخش‌های مختلف سفینه از وی اشعاری مانند ترجیع‌بند معروف وی هست. از اولین چاپ‌های دیوان وی، می‌توان به چاپ حسن وحید دستگردی در ۱۳۱۲ش به عنوان ضمیمه مجله ارمغان یاد کرد. آخرین شعر این سفینه (ص ۹۱۵) غزل معروف هاتف است به سر آغاز: «چه شود به چهره زرد من نظری برای خدا کنی ×× که اگر کنی همه درد من به یکی نظاره دوا کنی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۳۲-۳۳ و ۱۱۱-۱۱۷ و ۲۶۲ و ۹۱۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۲۰]

۵۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۶۲/۴

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید فالی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۳۷ر-۱۴۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۵۱]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۸/۹

آغاز: رو ای باد صبا پیک ای مشتاقان سوی گلشن ×× عنبر آمیز گردان جیب و غنبر کن دامن؛ **انجام:** تو که هاتف از در او روان شدی از ملامت بیکران ×× قدمی نرفته زکوی آن نظر ار چه سوی قفا کنی

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی اکبر رضوی، تا: صفر ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۱۱۵پ-۱۴۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه:

۱۴/۵×۸/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۸۵]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۶

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: سید حسین فسوی معروف به ندیم، تا: ۱۳۰۷ق، جا: خیرآباد گناباد؛ رکابه‌دار، مجدول، با یادداشتی از قائم شیرازی؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۲۳پ-۲۳پ حاشیه)، ۱۲ تا ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۵۳]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۱

آغاز: بسمله، سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چه شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

خط: نستعلیق خوش، کا: فرج الله تفرشی، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: میشن ماشی، ۶۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۱سم [ف: ۱۷ - ۲۶۱]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۷/۱

غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کا: فرج الله ابن میرزا علی خان تفرشی، تا: چهارشنبه ۵ صفر ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی و مقوایی، ۱۵۵ص (۱-۱۵۵) [سنا: ف: ۲ - ۲۲۴]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۰/۴

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا حسینی شیرازی، تا: یک‌شنبه ۶ جمادی الاول ۱۳۱۸ق، برای میرزا عمادالتولیه؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۵گ (۱۱ر-۱۶ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۹۱]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۴۹-۲۴/۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** پی بری گر به رازشان دانی ×× که همین است سر آن اسرار / که یکی هست و هیچ نیست جز او ×× وحده لا اله الا هو

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق، کا: سلیمان برای میرزا عبدالوهاب خان، تا: ۱۳۲۲ق، جلد: کاغذ ضخیم اسلیمی، ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۲۰]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۴۱

آغاز: بسمله، سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چه شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف جوشن دارا؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی اصغر حکمت شیرازی، تا: ۱۳۳۱ق؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: مشقی فرنگی، جلد: مقوا، ۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۶۱]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

شامل ترجیعات و قصاید و غزلیات و رباعیات همراه با مقدمه‌ای در شرح احوال شاعر که بخواهش آقای وحید دستگردی به‌وسیله کاتب تحقیق و نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، کا: سید مهدی امیر جوانبخت، تا: ۱۳۴۱ق، واقف: امیر جوانبخت؛ کاغذ: شکری فرنگی،جلد:میشن،۱۱۳گ،۱۲سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۹ - ۱۷۱]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۲۸

آغاز: بسمله، سید احمد هاتف اصفهانی علیه الرحمه. مقدمه، در دوره سلطنت سلاطین صفوی بعللی؛ **انجام:** با غیر مگو حرفی ×× و مشنو سخنی ... سید مهدی امیر.

خط: نستعلیق، کا: جوانبخت، مهدی، تا: ۱۳۴۵ق [رایانه]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** از می‌و جام و ساقی و مطرب و زمغ و دیر و شاهد و زنار

خط: شکسته نستعلیق، کا: صالح یزدی، ابوالقاسم، تا: ۱۳۶۶ق [رایانه]

۶۸. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای یار وفادار اگر یار منی ×× با غیر مگو حرفی و مشنو سخنی

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی، بی‌تا، جهت ظل السلطان؛ ۶۸ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۵۰]

۶۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۵/۲

آغاز: سحر از کوه خاور تیغ اسکندر چو شد پیدا ×× عیان شد رشحه خون از شکاف چوشن دارا ...

قصیده ای در مدح حضرت امیر (ع) شامل ۳۵ بیت؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص (۱۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۹۷۷]

۷۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۷

آغاز: برآمد ترکی از خاور جهان آشوب غارت گر ×× به یغما برده در یک دم هزاران لولو لالا؛ **انجام:** نویسم سوی او گیرم بصد خون جگر نامه ×× گذارد رشک کی بر بال مرغ نامه بر بندم

غزل‌ها است و قصیده صباحی در پاسخ قصیده هاتف و در ستایش از او؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ همراه با ابیاتی از صباحی؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۳سم [ف: ۲ - ۳۸۰]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۱/۹

ترجیع‌بند او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱ص (۳۷۲)، ابعاد متن: ۲۲×۳۴، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۸- ۴۳۳]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱۹/۶

آغاز: برابر

ترجیع‌بند هاتف؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۲۱۰]

۷۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۱۴

ترجیع‌بند او؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا، مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۳]

۷۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۸]
۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۳
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۹×۲۱/۹سم [رایانه]
۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** که یکی هست و نیست هیچ جزا وحده اله الا هو
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۹/۴
شامل: ترجیع‌بند، یک قصیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۲ر-۲۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۳۹]
۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۸/۳
ترجیع‌بند او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۵۷-۶۳)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۴]
۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۹/۳
آغاز: ببزمم دوش آمد یار همراه رقیب اما ×× شبی با او بسر بردم ز وصلش بی نصیب اما؛ **انجام:** ساقیا صحبت طرف باغ و هاتف از خمار ×× گرنه در ساغر کنون می‌میکنی کی میکنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۵گ (۸۹-۱۰۶ و ۲۵۱-۲۶۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹۴]
۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۶
آغاز: برابر
ترجیع‌بند او؛ خط: شکسته، کا: مهدی علی آبادی، بی‌تا؛ ۸ص (۲۸۵-۲۹۲) [ف: ۳ - ۴۸۳]

● دیوان هاتفی / شعر / فارسی

d.-e hātefī

هاتفی، عبدالله بن محمد، - ۹۲۷ ؟ قمری

hātefī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1521)

[نسخه‌های منزوی ۲۶۰۷؛ الذریعه ۱۲۸۴/۹؛ الذریعه ۱۲۸۴/۹؛ دنا ۴۴۹/۵]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵
آغاز: به پاسخ بدین گوه فرسود لب ×× که شاه عجم شهریار عرب؛ **انجام:** پی زیورش شد چو رخت اساس ×× ز تسبیح او دانه کرد التماس
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف:۱-۹۸]
۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۱۳
آغاز: پیداست در آئینه جان عکس رخ یار ×× بیهوده بهر سومنگر چشم بخود دار؛ **انجام:** چو نور از حلقای چشم روشن هاتفی بنگر ×× فروغ آن رخ چون آفتاب از حلقه مویش ...
غزلیات اوست؛ خط: نسخ، کا: سید داوود ولد سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ با منتخباتی از آثار پانزده شاعر دیگر در یک مجلد است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱ص(۵)،۳۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۹۸۳]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۶
مثنوی او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۷۳-۷۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۴]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۰۲-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7484؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۹۸]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۹-ف
نسخه اصل: قاهره ۶۸۶ ادب فارسی. غزل است به ترتیب تهجی و سپس رباعی. در پایان چهار غزل است از خاتمی به نسخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ [فیلمها ف: ۲ - ۸۸]

● دیوان هادی / شعر / فارسی

d.-e hādī

[نسخه‌های منزوی ۲۶۰۷؛ دنا ۴۴۹/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹
غزلیات به ترتیب تهجی و قصایدی است که در زمان صفویه سروده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ متن و هامش؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۳۶۶گ، ۱۵-۲۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [سنا: ف: ۲ - ۱۹۵]

● دیوان هادی / شعر / فارسی و ترکی

d.-e hādī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۷
شامل غزلیات، قصاید، مثنوی عرفانی از هادی. کلیات اشعار شاعر است با تخلص «هادی»، این اشعار به فارسی است و در برگ «۱۳۱پ» دو غزل به ترکی با همان تخلص موجود است. در صفحه ۱۱۰ در غزلی که در مرثیه و تاریخ وفات آقا صادق مازندرانی متخلص به شباب سروده می‌گوید: «محو جمال دوست ز دنیا شباب رفت ×× این صبح صادق از اثر آفتاب رفت» و در آخر غزل فوق می‌گوید: «روزی که چرخ رنگ کدورت به آب ریخت ×× بر لوح دهر گرده ز هجر شباب ریخت»، در صفحه ۱۳۱ در پایان غزل ترکی می‌گوید: «گیلان ده هادی اهل سخن رشد ایلمز ×× گنج نقده بلبل دستان غریب در»، و در همان صفحه در پایان غزل ترکی دیگر می‌گوید: «منکه تسخیر پریزاد معانی

اتمیشم ×× هادی اهمال اتمسم تألیف دیوان ایسترم»، در صفحه ۱۰۸ می‌گوید: «سپهر فتح و نصرت خان خانان ×× محیط عدل و احسان فتحعلی خان / سپهداری که هر جا کرد آهنگ ×× ز بیمش شد شرر خون در دل سنگ / به دشمن رزم او کی حلیه بازی است ×× که چون خورشید کارش یکه تازی است / ز شمشیرش دل اعدا کباب است ×× به پیش برق هر خس را چه تاب است / ... / چه ربطم با سیاهان بداندیش ×× که من رم می‌کنماز سایه خویش / به رنگ نحس شان دارد چو نسبت ×× دلم از حال خوبان کرده نفرت / ... / بیا هادی سخن را مختصر کن ×× دعا را محفل آرای اثر کن / شب و روز جهان تا پایدار است ×× سفیدی و سیاهی برقرار است / شب احباب خان چون روز روشن ×× سیه چون شام بادش روز دشمن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر «پرویز» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۶ - ۳۶۹]

● **دیوان هارون** / شعر / فارسی

d.-e hārūn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3647؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱۷گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۱]

● **دیوان هاشم** / شعر / فارسی

d.-e hāšem

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۹۵

آغاز: عیان سازم چه سان راز نهان را ×× کسی را هست تاب این داستان را

غزل است و رباعی هزلی با تخلص هاشم، شیخ ابوهاشم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۸گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم[ف:۱۶-۲۷۸]

● **دیوان هائب** / شعر / فارسی

d.-e hā’eb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۵۸

آغاز: بسمله. سحر چون پنجه موسی خود از مشرق چو پیدا شد ×× شد انجم از پیش پنهان چو فرعون از ید بیضا؛ **انجام:** بی ولای علی بر معبود ×× طاعت بندگان ندارد سود

قصاید است در توحید و ستایش امامان و دوازده بند درباره مصیبت کربلا و مثنوی و ترجیع‌بند. در فرهنگ سخنوران و الذریعة از او یادی نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ فستقی، جلد: رویه تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۴/۶سم [ف: ۲ - ۳۸۰]

● **دیوان هبة الله شهرستانی** / شعر / عربی

d.-e hebat-ol-lāh-e šahrestānī

شهرستانی، هبة الدین، ۱۳۰۱ - ۱۳۸۶ قمری

šahrestānī, hebat-od-dīn (1884 - 1966)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۰۸۷/۱

آغاز: یا سائرا یجد فی المسیر ×× یطلب کاملا بلا نظیر؛ **انجام:** قد فتح الله بفتح الله ×× باب الهدی للهبة الاواه

منظومه در ستایش شیخ مولی فتح الله اصفهانی شریعت از شهرستانی و او شاگردش بوده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۸ق، جا: نجف اشرف؛ عکس هبة الدین در برگ یکم است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۴پ-۶ر)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۱]

← دیوان الهبل ⩾ قلائد الجواهر من شعر الحسن بن علی بن جابر

● **دیوان هجری** / شعر / فارسی

d.-e hejrī

هجری تفرشی، ابوالقاسم بن محمد صادق، ق۱۲ قمری

hejrī tafrešī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad sādeq (-18c)

[نسخه‌های منزوی ۱۸۹۹ و ۲۶۰۸؛ دنا ۴۵۰/۵]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۶

قطعه رباعیات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود، قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰/۷

آغاز: یا نسیم الصبح یا خیر البرید ×× یا غراب الدیک یا نعم الورید / ... / ای صبا ای پیک ارباب فراق ×× ای تسلی بخش اهل اشتیاق؛ **انجام:** لب ببد از این حکایت لب ببند ×× گوش کن قول حکیم هوشمند / شرح این هجران و این خون جگر ×× حالیا بگذار تا وقت دگر

مثنوی ست در ۱۰۴ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۵۱ق؛ همراه مثنوی دیگر از همو؛ ۴گ (۹۶پ-۹۹ر) [ف: ۳ - ۲۹۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰/۹

آغاز: ای میر (ماه) ستمگر جفا جو ×× ای سید جور کیش بدخو / ای شاه ستمگران آفاق ×× ای خسرو در ستمگری طاق؛ **انجام:** کین هجری را از غمت مرد ×× مرد و غم حسرت تو را برد

مثنوی ست در ۲۰۸ بیت؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا:

۱۲۵۱ق؛ همراه مثنوی دیگر از همو؛ ۸گ (۱۰۴پ-۱۱۱پ) [ف: ۳ - ۲۹۰]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

پراکنده‌هایی از اوست در قالب مثنوی و غزل در یک جنگ؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ ۱۵گ (۹۶پ-۹۹ر، ۱۰۱پ-۱۰۶ر، ۱۰۶پ-۱۱۱پ) [ف: ۳ - ۱۴۶]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۶

آغاز: ۱: ای شاه ستمگران آفاق×× ای خسرو در ستمگری طاق ... ۲: ای ماه ستمگر جفا جو×× ای سید جور کیش بد خو؛ **انجام:** بادت به مراد کامرانی ×× ارزانی عیش و کامرانی

نسخه ۱۶۰ بیت است؛ خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴گ (۲۰۶ر-۲۰۹ر) [ف: ۱ - ۲۲۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۳

آغاز: ای ماه ستمگر جفاجو ×× ای سید جور کیش بدخو؛ **انجام:** بادت بمراد کامرانی ×× ارزانی عمر جاودانی

مثنوی هجری است در ۱۹۱ بیت در شکایت از جفای یار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۴۲-۵۵)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۱

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ از دو سوی دفتر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا پارچه دار، ۱۱۴گ، ۱۴ سطر (۱۶×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۶۱]

● دیوان هجری / شعر / فارسی

d.-e hejrī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۴۹

آغاز: گر شرح فراق یار گویم ×× عمری نه یک از هزار گویم؛ **انجام:** ز اندیشه روز هجر هجری ×× اندیشه روز محشم نیست.

از: هجری (؟). مشخص نیست کدام یک از شاعرانی که «هجری» تخلص می‌کرده‌اند منظور است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۶۷-۵۶۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۰]

● دیوان هجری یزدی / شعر / فارسی

d.-e hejrī-ye yazdī

هجری یزدی، - ۹۸۰ قمری

hejrī yazdī (- 1573)

[دنا ۴۵۰/۵؛ ریحانة الادب ۴: ۳۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۸

آغاز: الا ای عندلیب نغمه پرداز ×× الا ای یا گرفتاران هم آواز / الا ای از گل و گلزار مانده ×× چومن از یار و کوی یا رمانده؛ **انجام:** شهیدی هر کجا بیند بحسرت ×× همانش جان بلب راند زفرقت

منظومه‌ای مثنوی در مرثیه است از هجری یزدی (م - ۹۸۰) از پایان نسخه پیداست که یک مثنوی فارسی در مرثیه نوشته بوده است، بیت اول آن با مثنوی گل و بلبل ابوالقاسم هجری تفرشی همانند است و ممکن است همان باشد و البته قراینی هم هست بهتر است دقت شود؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسماعیل بن حسین تفرشی، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۵۶۲-۵۶۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۹ - ۲۸۴]

● دیوان هدایت / شعر / فارسی

d.-e hedāyat

هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵ - ۱۲۸۸ قمری

hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801 - 1871)

[الذریعة ۳۶۶/۹ و ۱۲۹۲/۹؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۹/۳؛ دنا ۴۵۱/۵]

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز: این هفت بند گنبد و این ششدری سرا ×× از شیب و از فراز فرو دیدم و فرا

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۳۳۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۴

آغاز: خرقه به کهسار داد ابری سنجا بگون ×× کرته بباغ و بدشت میغی مهتا بگون؛ **انجام:** حق شناسی است خود پسندی نیست ×× منکر من ازین سخن نشنوی

مندرجات این نسخه از دیوان هدایت قصاید و غزل است که همه در اقتفا و تقلید اساتید بزرگ شعر چون عنصری و منوچهری و سنائی و معزی و غیره می‌باشد و خود وی مدعی است که سی هزار بیت از قصیده و غزل و غیره دارد و ظاهر این است که با مثنوی‌های وی شماره ابیات او باین اندازه است. شامل مسمطها و ترکیب‌بندها و ترجیع‌بندها و قصاید مرتبة بترتیب حروف تهجی می‌باشد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ به سال ۱۲۸۰ میرزا حسن نوری در پایان دیوان یادداشت نموده که در حدود ۱۲۹۰۰ بیت می‌باشد، یادداشت‌هایی لغوی و تاریخی و ادبی در کنار بیشتر از صفحات به خط هدایت، تاریخ شرحی که در حاشیه ص ۵۴۱ به خط هدایت نگاشته شده سال ۱۲۸۱ می‌باشد، هدایت به سال ۱۲۷۵ نوشته که این دیوان از اوست و خود وی بنگارش آن پرداخته و در ذیل آن فرزندزاده ایشان حاج مخبر السلطنه (مهدی قلی هدایت) نوشته‌اند که این نسخه به کتابخانه مجلس تقدیم شد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۲۹]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۸
آغاز: بسمله – طوطی جان مست مستان گشته است ×× زانکه محو شکرستان گشته است؛ **انجام:** خیز و سوی وجه حق میدار رو ×× کل شیء ها لک الا وجهه
منظومه‌ای است در پند و حکمت و اخلاق که آنها تحت حکایت‌های گوناگون آمده‌اند؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد کریم، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵۴ص، ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۹۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۳
آغاز: ای درد تو درمان جان شیدا ×× وی وصل تو نایاب تر ز عنقا / هم شوق تو خرمن فروز نادان ×× هم عشق تو بنیاد سوز دانا؛ **انجام:** دیوان هدایت ار بجوید مردی ×× کو را ز طریق عشق باشد مردی / گز زیرک و نکته دان و صاحب خرد است ×× از آن به دو عالم نفروشد مردی
نسخه حاضر شامل غزلیات و رباعیات و هجویات شاعر می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله تفرشی کاتب، تا: ۱۲۷۷ق؛ محشی از مؤلف و به خط وی به تاریخ ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۲۶ – ۳۵۸]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۳۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳
آغاز: سر آغاز هر نامه یابد نگار ×× بنام جهان داور کردگار
مثنوی خرم بهشت اوست، این مثنوی در ۱۲۷۷ تمام شده: «چه این نامه از سربانجام رفت ×× هزار و دو صد بود و هفتاد و هفت»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ ۲۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۳۱
انجام: بهشتی که نبود در او کار ما ×× نباشد بدان یک نفس کار ما
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۱۸۳]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹ ـ ب
آغاز: ای درد تو درمان جان شیدا ×× وی وصل تو نایاب قدر عنقا؛ **انجام:** باخس و خار بیابان چه کند پای کسی ×× ... نازهی بر سر سنجاب برفت
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴گ، ۲۵ سطر (۱۷×۲۹)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱ – ۲۷۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۸
آغاز: سرو من بر لاله از سنبل نقاب آرد همی ×× آفتابی را نهان زیر سحاب آرد همی؛ **انجام:** بسازد کیمیایی کیمیا ساز فلک کز تو ×× ز باغ و راغ و کاخ و کوی و کیهان جمله زر خیزد
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۹۰۰-۹۱۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۹۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۴۳/۲-ف
قصاید است و غزل به ترتیب تهجی و قطعات و ترجیعات؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۶۲۹]

● دیوان هدایت / شعر / ترکی

d.-e hedāyat

هدایت

hedāyat

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۹
آغاز: بسمله. ای جان و کونکل مهرنک ایله واله و شیدا ×× اثباتنک ایچون کون و مکان اولدی هویدا؛ **انجام:** دولتیله کوندوزه دونسون دونگ ×× کونده نیک اولسون خمو کوندی کوننگ
سروده هدایت، غزل است به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۱/۱سم [ف: ۱ – ۶۱۰]

● دیوان هدایت مشهدی / شعر / فارسی

d.-e hedāyat-e mašhadī

هدایت مشهدی

hedāyat-e mašhadī

[دنا ۴۵۱/۵؛ فرهنگ سخنوران ۳۶۰؛ الذریعه ۱۲۹۳/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۶۰
آغاز: بسمله. الحمد الله و سلام علی عباده؛ **انجام:** علیه السلام یا علی مدد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۰۲ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۴گ، ۱۲ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۹۷]

● دیوان هذلی / شعر / عربی

d.-e hozalī

هذلی، خویلد بن خالد، – ۲۷ ؟ قمری

hozalī, xovayled ebn-e xāled (- 649)

چاپ: قاهره، مطبعةدار الکتب المصریة، ۲۴۷ص، ۱۳۶۴ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱-ف
نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۲۷۳۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۱گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۲۶]

● **دیوان هروی** / شعر / فارسی

d.-e heravī

گوهری هروی، محمد ابراهیم بن آقابابا، ق۱۴ قمری

gowharī heravī, mohammad ebrāhīm ebn-e āqā-bābā (-20c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۵

منتخب اشعار اوست، اشعاری است که شاعر از گفته‌های خود بدون ترتیب و تنظیم مخصوص، انتخاب کرده و می‌گوید که این مجموعه مناسب اهل صورت است نه اهل معنی. در مدایح و مراثی بعضی از معاصران شاعر و بعضی هزلیات و فکاهیات و نظم تواریخ که آخرین آنها به سال ۱۲۹۴ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۱گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۷۲]

● **دیوان هشیار** / ادبیات / فارسی

d.-e hošyār

هشیار طبری، علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

hošyār-e tabarī, ʻalī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱۰

آغاز: بسمله، باز از افق دمید هلال؛ **انجام:** انجام در حشر زیر سایه فرح لوای اوست

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **دیوان هلال** / شعر / فارسی

d.-e helāl

قاجار، هلال بنت محمد تقی، ق۱۳ قمری

qājār, helāl bent-e mohammad taqī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۱۵

آغاز: از جفای تو نازنین یارا ×× دود آهم گرفته دنیا را؛ **انجام:** بامیدی بسر راه توام بنشسته ×× ناامیدم مکن ار نیست سخن سربسته

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۰۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۵۰]

● **دیوان هلال کاشانی = شگرف نامه** / شعر / فارسی

d.-e helāl-e kāšānī = šegarf-nāme

هلال کاشانی، ابوطالب بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

helāl-e kāšānī, abū-tāleb ebn-e mohammad bāqer (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۵۷

آغاز: بسمله. حمد بیحد و سپاس بی قیاس مر صانعی را سزاوار است که کاخ دماغ صدر نشینان محفل سخندانی را بنقوش خیالات رنگارنگ ... اول شگرف نامه در توحید: دیباچه این شگرف نامه ×× بر نام کسی نوشت خامه / کز هیچ دو عالم آفریده ×× وز نیست بهست آوریده؛ **انجام:** در حلقه تو خلق جهانی بود اسیر گویی کمند حکم شه دادگستری

دیوان اشعار هلال کاشانی است که پیشتر به «مفتون» تخلص می‌نمود و بعدها «هلال» را برگزید. شامل قصاید، غزلیات و مثنویات همراه با دیباچه‌ای به نثر و روی هم نزدیک به ۱۳۵۰ بیت است. شاعر در ۱۲۵۵ از کاشان به اصفهان رفته و در زمره شاگردان حجة الاسلام شفتی در آمده و قصایدی در مدح استاد و قصایدی نیز در مدح محمد شاه قاجار دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ تملک: باستانی راد؛ جلد: تیماج یشمی، ۶۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [مختصر ف: - ۳۷۹]

● **دیوان هلالی** / شعر / فارسی

d.-e helālī

[الذریعه ۹/۱۲۹۴-۱۲۹۶، دنا ۴۵۱/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۰۹/۳-۲۶۱۱]

نامعلوم:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۱۸/۱

هلالی (دوم سوم نسخه)؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۱۷-۲۴۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۳

آغاز: هم سینه شد پرآتش و هم دیده شد پر آب ×× در آب آتش است دل و دیده گان مرا؛ **انجام:** نی کام دل و راحت جان می‌خواهم ×× آنی که رضای توست آن می‌خواهم

مشتمل بر غزلیات وی به ترتیب حروف آخر قوافی و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۲۳۸ق، به دستور شاهزاده محمد کاظم میرزا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۰۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۰/۳

قصاید است و غزلیات به ترتیب تهجی و قطعه‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق، کا: محمود تفرشی، تا: شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۶ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۸۶]

● **دیوان هلالی جغتایی** / شعر / فارسی

d.-e helālī-ye joqatāyī

هلالی جغتایی، بدر الدین، - ۹۳۵ ؟ قمری

helālī joqatāyī, badr-od-dīn (- 1529)

اهدا به: محمد حسنخان دنبلی.
آغاز: ای نور خدا در نظر از روی تو ما را ×× بگذار که در روی تو بینیم خدا را / تا نکهت جانبخش تو همراه صبا شد ×× خاصیت عیسی است دم باد صبا را
چاپ: چند بار در ایران و هندوستان به چاپ رسیده
[الذریعة ۱۲۹۴/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۳۱؛ مشار فارسی ۱۵۹۵/۱؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۱۰/۳؛ دنا ۴۵۱/۵-۴۵۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۳۰ معیری
غزلیات او؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: ۹۵۷ق؛ ۱ص (۲۵۲) [ف: ۱۸ – ۳؛ فهرست رایانه‌ای ص ۷۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۸/۱
آغاز: ز آب چشم من گل شد براه عشق منزلها ×× ندانم تا چه گلها بشکفد آخر ازین گلها؛ **انجام:** بر گرد سرش بگرد و از من صد بار ×× زنهار هزار بار گفتم زنهار
شامل غزلیات قطعات و رباعیات ۸۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: ابن علی کاتب ایزدی، تا: ۹۵۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۶۸گ (۱-۶۸)، ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۴]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** درعشق نکویان چه فراق و چه وصال ×× گر وصل بود مدام سوزیست و گداز
دیوان مشتمل است به غزلیات به ترتیب قوافی، رباعیات؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمود بن اسحاق شهابی، تا: ۹۶۱ق؛ تملک: محمد نامی در ۱۰۶۹؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع عالی؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه، ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی، جلد: مقوای روکش تیماج گلی، ۵۴ص، ۸ مصرع چلیپا و ۶ مصرع معکوس، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۶۶]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۷۹
آغاز: غمی کز درد عشقت بر من ناشاد می‌آید ×× اگر با کوه گویم سنگ در فریاد می‌آید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ صفر ۹۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰گ، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۴۵]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دل با تو و دیده از جمالت محروم ×× ای کاش که دیده نیز با دل بودی. تم الکتاب بعون الملک الوهاب. حشر او با رسول کن یا رب ×× این دعا را قبول کن یا رب
مشتمل بر غزلیات، رباعیات، مثنویات شاه و درویش؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختایی، جلد: مقوای روکش چرم ساغری مشکی، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴-۱۱۴۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲-ف
نسخه اصل: بادلیان ۱۰۲۶ الیوت ۳۳۵. صفات العاشقین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ ۱۲۳گ، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۱]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۱
خط: نستعلیق، کا: عماد حسینی معروف به میر، تا: اواسط ربیع الاول۹۷۳ق؛ با سرلوح، مجدول؛ مهر: مرتضی الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: روغنی مینا کاری، ۵۲گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: – ۶۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** گر من بگناه عاشقی کشته شوم ×× خون من بیگناه در گردن تو
شامل غزلیات و رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۷۹ص (۶۹-۱۴۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۸۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۹/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** لغز. کدام جوهر رخشنده است نورانی ×× که هم سفید چو شیرست و هم سیاه چو قیر / سیاهیش ز سفیدی اگر برون افتد ×× سفیدیش بنماید بعینه زهگیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۸۹گ (۲۱۷پ-۱۲۸پ حاشیه)، ۳۴ سطر (یک مصرعی)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۳۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** گرو صل بود مدام سوزست و گداز ×× ور هجر بود تمام رنجست و ملال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با یک سرلوح کار هرات؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۵۲گ، ۱۵ سطر (۹/۹×۱۵/۷)، اندازه: ۱۶/۸×۲۳سم [ف: ۷ – ۵۴۸]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۷/۲۴
آغاز: تخت مرصع گرفت ... بدن ×× جیب مرقع درید شاهد گل پیرهن؛ **انجام:** از لطف گفته ای که هلالی غلام ماست ×× ای من غلام همین گفتگوی تو
گزیده‌ای است از اشعار او، بدون دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج یشمی، ۲۰ص (۶۲۶-۶۴۵)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [ف: ۸ – ۲۸۹]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** گر من به گناه عاشقی کشته شوم ×× خون من بی گناه در گردن تو
خط: نستعلیق، کا: میرزا علی، تا: اوایل قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۶۳گ، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۸۹۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۹/۳
منتخب آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱[مختصر ف:۸۱۱]

۱۴. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۶۲
خط: نستعلیق، کا: میرزا عیسی، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۳۸۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۵

آغاز: بچشم لطف اگر بینی گرفتاران شیدا را ×× بما هم گوشه چشمی که رسوا کرده یی ما را؛ **انجام:** تادم صبح هلالی نزنی چشم بخواب ×× جز خیالت گذرد خار مرا بایستی (کذا)

منتخب آن است، در حدود هفتصد و پنجاه بیت؛ خط: نستعلیق، کا: امام ویردی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۲۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۲۳۳-۲۸۴)، ۱۹ سطر (۱۸/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۷ - ۷۷۴]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۱۰۹ والکر ۶۲؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۰۶۴ق؛ ۷۷گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۸/۱

آغاز: برابر

منتخب؛خط:نستعلیق،کا:شاه کرم یوزباشی،تا: چهارشنبه ۶ ذیحجه ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ(۱پ-۴۶ر) [ف: ۳۷ - ۳۱۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** گویا همه غمهای جهان در یکجا ×× جمع آمده بود عشق نامش کردند

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۴۳گ (۷۳-۱۱۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۰۸]

۱۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۷

شامل غزلیات به ترتیب قوافی، قطعات، رباعیات؛ خط: نستعلیق خوب، بی کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۱۱۲ق، جهت آقا عبدالعظیم ساکن احمد شاهی؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب متوسط کار کشمیر؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روکش تیماج لاکی، ۱۴۴ص، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۸/۲سم [ف: ۴ - ۱۳۶۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۷

غزل است به ترتیب تهجی و رباعی؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: دوشنبه ۲ رجب ۱۱۵۶ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶-۱۹۹]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7783؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۹۲ق؛ ۱۲۳گ، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۱]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۲۱

آغاز: ای همچو پری از من دیوانه رمیده ×× صد بار مرا دیده و گویی که ندیده؛ **انجام:** بر روی تو این قطره خون است هلالی ×× گویا که دل از غصه روی تو دمیده

احتمالا از هلالی جغتایی استرآبادی، دو مخمس از او؛ خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۳۵ر و ۴۲ر-۴۲پ)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۰۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۷۳

آغاز: از چه [رو] پنهان ز من آن روی زیبا کرده‌ای ×× تلخکامم زان لب لعل شکر خا کرده‌ای؛ **انجام:** دوش میگفتم که مهمان هلالی باش گفت ×× دیدن خورشید را در شب تمنا کرده‌ای

دو مخمس از هلالی است؛ ۲گ (۱۲۵ر-۱۲۵پ و ۱۳۸ر-۱۳۸پ) [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۹]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۶

آغاز: زان روز که تعلیم تو میگفت معلم ×× در لوح تو ننوشت مگر حرف وفا را؛ **انجام:** این همه خواب که از بخت سیه من دارم ×× قالب من خاک آن دیوار بودی کاشکی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۲ و اوایل ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۴۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۶۲]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۸/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی سیستانی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۰۱ق؛ در متن و هامش، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۲۳]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۱

کا: محمد نصیر قزوینی، تا: ۱۲۲۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۴×۲۲/۹سم [رایانه]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۰۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی قزوینی، تا: سه‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۳۸ق، جا: قزوین، به دستور نواب موسی خان؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: «موسی» (بیضی)، «یا من هو ارحم من کل رحیم»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۹۳]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۰/۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رجب ۱۲۴۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۵۱]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۸

بی کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۷۷گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۶۱/۱۱

آغاز: شب هجر است و مرگ خویش خواهم از خدا امشب ×× اجل روزی چو سویم خواهد آمد گو بیا امشب

غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی با تخلص هلالی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: فضلعلی بن اسماعیل خان قاجار قوانلو، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

۳۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۵۴

آغاز: چشمت که هوش و صبر هلالی بغمزه برد ×× خواهد فسانه ساختن از یک فسون مرا

خط: نستعلیق، بی کا، تا: شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۳۹]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۵۶/۱
خط: نستعلیق، کا: مولوی شیخ ولی محمد بجپوری، تا: ۱۹ رجب ۱۲۴۸ق، برای برخوردار احمد علی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ – ۷۵۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۰ ض
مثنوی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق [د.ث. مجلس]

۳۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای در دل من مایه نبود همه تو ×× وی در سر من عیش و قنا همه تو / هر چند بروی کار دمی نگرم ×× امروز همه تویی و فردا همه تو
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مرصع، مجدول زرین و مرصع؛ مهر: «محمد شفیع ۱۲۶۴» (بیضی)؛ اهدایی: طالب محمد حسین قندهاری، ۱۳۶۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۲۲]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** که چرا تیر تو اول به سپر می‌آید
خط: نستعلیق شکسته، کا: ساغر، کاظم بن جعفر، تا: ۱۲۷۴ق [رایانه]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۷۴
آغاز: ز آب چشم من گل شد براه عشق منزلها ×× ندانم تا چه گلها بشکفد آخر از این گلها؛ **انجام:** گل را بگیاه دسته بستن تا کی ×× جانرا باجل شکنجه کردن تا کی
شامل غزلیات، قطعات و رباعیات؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۷]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۸۸
آغاز: تویی فارغ که عزم باغ داری سوی ما بگذر ×× که در خون جگر چون لاله بینی داغدارانرا؛ **انجام:** شد عمر تمام و ناتمامیم هنوز ×× صدر بار بسوختیم و خامیم هنوز
پاره‌ای از غزلیات و رباعیات شاعر؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: میرزا شکر الله خوانساری، تا: ۱۲۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید کاظم عصار؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۶۳گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۹ – ۱۷۳]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** دردا که اسیر ننگ و نامیم هنوز ×× در گفت و شنود خاص و عامیم هنوز / شد عمر تمام و ناتمامیم هنوز ×× صد بار بسوختیم و خامیم هنوز
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۰۷۶]

۳۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۳
آغاز: ز اشک لاله گونم تا بخون آغشته منزلها ×× همه گلهای رسوائی برون می‌آید از گلها؛ **انجام:** دردا که اسیر ننگ و نامیم هنوز ×× در گفت و شنید خاص و عامیم هنوز / شد عمر تمام و ناتمامیم هنوز ×× صد بار بسوختیم و خامیم هنوز
مشتمل بر غزلیات، یک قطعه، سه رباعی؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۸×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۲۸]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۴/۳
آغاز: برابر
منتخب آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ(۳۸۸ر–۳۹۲ر) [ف: ۳۷ – ۳۹۰]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** دل با تو دو دیده از خجالت محروم ×× ایکاش که دیده در مقابل بودی
غزلیات است به ترتیب تهجی و قطعه‌ها و رباعی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، برای دوستی از دوستان سید علی حسینی؛ با یک سرلوح اکلیلی، مجدول و کمند؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۶سم [ف: ۲ – ۳۸۱]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴/۷
فقط چند غزل از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۱۲پ–۱۱۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۷]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵/۳۸
بخشی از غزلیات و مقطعات شاعر؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۹۱ر–۱۰۰پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۱۸۰]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۹/۱
آغاز: ز اشک لاله گونم تا بخون آغشته منزلها ×× همه گلهای رسوایی برون می‌آید از گلها / شکستی عهد و بر دلهای غمگین سوختی داغی ×× ولی داغی که تا روز قیامت ماند بر دلها؛ **انجام:** ای صد هزاران چو من خاک در سرایی ×× کز وی برون خرامد مثل تو دلربایی / خواهم که با تو باشم اما کجا نشیند ×× مثل تو پادشاهی با همچو من گدایی
منتخب آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز نسخه این دیوان را اشتباهاً به هلالی افندی نسبت داده‌اند؛ جلد: پارچه قهوه‌ای، ۴۵گ (۱پ–۴۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶– ۲۸۲]

۴۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱۴
آغاز: غمی کز درد عشقت بر من ناشاد میآید ×× اگر با کوه گویم، سنگ در فریاد میآید؛ **انجام:** روز عجبی پیش من آمد یا رب ×× این روز قیامت است یا روز فراق؟
تعدادی از غزلیات و رباعیات هلالی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۳۱ص، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۱۴]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۳۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی شهیدی [رایانه]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● دیوان همام / شعر / فارسی

d.-e homām

همام، محمد بن محمد، ق۹ قمری

homām, mohammad ebn-e mohammad (- 15c)

آغاز: ای رفیقان همرهان با وفا ×× شبروان وادی ملک فنا / اننی آنست نارا فامکتوا ×× عل آتیکم بها کی تطلبوا

[الذریعة ۹۸/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۳۱۴۰؛ دنا ۴۴۵۲/۵-۴۵۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** سر نهم بر خاک در با صد خروش ×× جان نثارش سازم و گردم خموش
مثنوی اوست، در نسخه ما از میرزا احمد وقار شیرازی (۱۲۳۲-۱۲۹۸) دانسته شده و نباید درست باشد. عرفانی است با حکایات و نزدیک به ۲۴۴۰بیت؛خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۷۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۴سم [ف: ۴ - ۷۲۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** برده و ملای ده صد لعن باد ... من شهور سنه ۱۲۷۴.
خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل کاشانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۹۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** حق تفسیر خوش اندر خوش بیاب ×× این بود و الله اعلم بالصواب / کیفر او داد زانجا رفت شاد ×× بر ده و ملای ده صد لعن باد
مثنوی بر وزن مثنوی مولوی مشتمل بر حکایات و مسائل مذهبی و تمثیل که عنوان مطالب آن بدین قرار است: دیباچه، مناجات حب حق فطریست، بیان حال موت مؤمنین، حب امیرالمؤمنین وسیله نجات از عذاب است، بیان حدیث مثل اهل بیتی که مثل سفینه نوح، حکایت عالم شیعی در هندوستان و مناظره او با وزیر گمراه، عذر قاضی فضل الله روزبهان در منازعه معاویه با علی، حکایت شخصی که در مسجد لواط می‌کرد، افسوس به گذشته و بطالت عمر، فنای زنان مصری در حسن یوسف، واقعه کربلا، طریق مقصد بر وجه کلی، زلیخا بعد از تجلی محبت خدا بر قلب او، فرمایشات امیرالمؤمنین، ازدواج یوسف و زلیخا، در نکوهش صوفیان دنیا طلب، حکایت جامی، نکوهش زهد فروشان ریاست طلب، مراحل سه گانه حق سلوک در توحید، در اینکه حقیقت علم از عمل منفک نیست. اشعار متوسط است و با اینکه بعضی از مضامین مولوی را عیناً به کار برده ابیاتی در طعن مولوی دارد، تعداد ابیات ۱۸۱۴ بیت است؛ خط: نسخ خوش، کا: علی محلاتی، تا: ۱۲۷۴ق؛ مهر: «درویش»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۶ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۴سم [ف: ۸ - ۳۹۵]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** انس با حب گیر کورا باعث است ×× هر یکی آن دیگری را وارث است
مثنوی است عرفانی دینی حدود ۲۳۰۰ بیت به تقلید «نان و حلوا» شیخ بهاء الدین عاملی با اشاره به تفسیر آیات و شرح احادیث و وقایع دینی، با تخلص «همام» در چند جا؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه چند غزل با تخلص «صاحب» (تخلص دیگر همان محمد عبدالصاحب همام) و چند قصیده در مدح حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت حجت علیه السلام و مرثیه حضرت امام حسین علیه السلام با همان تخلص افزوده شده؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۳۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** کوش دیگر بایدت ای هوشمند لفظ آمد تنگ و معنی شد بلند
مثنوی همام. مثنوی است بر وزن مثنوی مولوی مشتمل بر حکایت و مسائل مذهبی و تمثیل. برخی از عناوین آن بدین تفصیل می‌باشد: مناجات، اشاره باینکه حب حق فطری است ... بیان حال موت مومنین، اشاره بکریمه من کان فی هذه اعمی فهو ...، اشاره بدفع توهم ...، جواب شبهه، بیان سر انقطاع از اهل کبایر از مومنین است ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۱گ (۲پ-۳۲)، ۱۶ سطر ۸/۲×۱۵/۵، اندازه: ۱۴×۲۰/۳سم [رایانه]

● دیوان همام تبریزی / شعر / فارسی

d.-e homām-e tabrīzī

همام، محمد بن فریدون، ۶۳۶؟ - ۷۱۴ ؟ قمری

homām, mohammad ebn-e fereydūn (1239 - 1315)

چاپ: تهران، با تصحیح مؤید ثابتی، ۱۳۳۳ش، سربی، وزیری، ۶۵ص؛ تبریز، منتخب محمد علی تربیت، ۱۳۰۹ش، سربی، رقعی، ۲۰ص

[دنا ۴۵۳/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۱۱/۳؛ الذریعه ۱۲۹۶/۹]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۵ صدر
آغاز: ای کرده اقتداء بکمال تو انبیاء ×× وی مهتدی بنور جمال تو اولیاء؛ **انجام:** گستاخی همام ضعیف از کرم ببخش ×× پیش کریم سهل بود ختم ماجرا
قصیده ای در مدح پیامبر (ص)، شامل ۲۳ شعر فارسی و ۸ بیت عربی است؛ خط: نسخ، کا: وحیدی بیهقی، تا: ۷۳۵ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۳ص (۹۷-۹۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۴۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۱/۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1531 (بلوشه ۱۵۰۸)؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر تبریزی حافظ، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۸۱۶ق؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳-۱۰۳-عکسی

همان نسخه بالا [نشریه: ۲ - ۲۷۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

همان نسخه بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲-۳۵۰۱-ع

نسخه اصل: پاریس Arabe 1531 ش ۹۶۵۵ شفر (بلوشه ۳: ۱۷۹)؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر علی تبریزی حافظ، تا: ۲۴ جمادی الثانی۸۱۶ق؛ ۱۶۲گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۱]

۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱۱ تا ۲۴۷ بخش۳

نسخه اصل: کتابخانه خدیوی مصر ش ۱۴۲۸؛ کا: فرصت غریب، تا: ۸۲۳ق [ف: - ۱۲۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۶/۱۲

آغاز: ای ز نور خویش رویت در نقاب ×× وی لقابت نیز از ما در حجاب؛ **انجام:** هر باد که از شام باصحاب تو آید ×× آرام دل و راحت ارواح فزاید

شامل غزلیات، رباعیات، قطعات و افراد ۲۱۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۸۳۴ق؛کاغذ:سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۱۳۵گ (۶۵۵-۷۹۰)، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۰۱]

۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۸/۶

آغاز: مکن ای دوست ملامت من سودایی را ×× که تو روی نکشیدی غم تنهایی را؛ **انجام:** دهد وقت همام خوش نفس را ×× خیال همدمان از خود رهایی

غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۳۵-۱۵۰ حاشیه) ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۱۳۶]

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۴/۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۳]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۱/۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۶ - ۷۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲۷/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۱۵

آغاز: لمولانا قدوة الشعرا همام التبریزی علیه الرحمة: از آرزوی چشمم رویت بخواب دیدن ×× دوری نمی‌تواند پیوند ما بریدن / ترسم که جان شیرین هجران به لب رساند ×× تا وقت آنک باشد ما را بهم رسیدن؛ **انجام:** بمهرت گر همام از خان برآید ×× موارس کان توان بمرد دارست (؟)کرم خاوا کنی شبنم بوینی ×× به بویت ... بون ژهنام سرمست

سی غزل کامل و چهار غزل ناقص (به دلیل دو برگ افتادگی در اوراق این قسمت) آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۵گ (۸۵پ-۹۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۰۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۸/۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7909؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۸]

● دیوان هما مروزی / شعر / فارسی

d.-e homā marvazī

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۶۱۲/۳؛ دنا ۴۵۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۱/۷

آغاز: حمد خدای را که امتیاز داد نوع انسان را از ماعدا به بیان و تعلیم داد رویة بیان را به انسان ... نای را چون ز پی عید توان آورند ×× حمل و ثور فلك موی کشان آوردند؛ **انجام:** بر زیان منهی تقدیر بادا این سخن ×× کاسمان را بر در او پاسبان خواهم کشید / زار این بی مایه خصمان را پس از روزی سه چار ×× بر به خاك آستانش موکشان خواهم کشید

شامل قصاید و غزلیات و رباعیات، با مقدمه کوتاهی در آغاز که می‌نویسد: «و بعد مرا که محمد صادق مروزی وقایع نگارم و اهل دانش را کوچك ابدالی ارادت شعار، شعری چند از قصیده و غزل که وقتی به هوای نفس خاطر فاتر به ترتیب آنها سماجتی نموده بود ولی از عدم فراغ و دماغ پراکنده د راوراق بودی و متفرقه ... تا در تاریخ یکهزار و دویست و سی به حکم پادشاه زمان ... فتحعلی شاه قاجار.. به سفارت دارالسلطنه هرات مأمور آمدم و در آن خطه ارم نهاد روزی جند از ملاقات یاران فدیم خرم و مسرور و به اصرار یاری از یاران روحانی ... به اسم نامی محمد رضا.. از اجل اعاظم و اعیان دارالسلطنه هرات به جمع آن سخنان پریشان پرداخته جمله را در ورقی چند مدون ساخته به دستیاری خامه معجز نگار ... میرزا عبدالرحمن هروی که یکی از احباب معنوی بود آن خزف ریزه چند از خاك راه برداشته آمد و دیوانی بر آن اشعار نگاشته»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشین نیلی، ۱۶۴ص (۱۷۲-۳۳۵)، ۱۷سطر (۹/۲×۱۵)، اندازه: ۱۴/۶×۲۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۷

آغاز: به یکی تیر نگاهم تو که بر خاك فکندی ×× چه فتادست کنونت که به فتراك نبندی؛ **انجام:** هر صبحدم از صفای رایش ×× صبح است که پیرهن دریده

خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۸۹۵-۹۰۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۳]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۳/۷

آغاز: دیباچه: بسمله حمد خدایرا که امتیاز داد نوع انسان را از ماعدی به بیان و ... اشعار: (عید قربان) نای را جوی ز بی عید توان آوردند ×× حمل و ثور و فلک موی کشان آوردند
چون در سال ۱۲۳۰ق به سفارت ایران در هرات مأمور می‌شود به حکم فتحعلی شاه قاجار آن را ساخته با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۴ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

● دیوان همام شیرازی / شعر / فارسی

d.-e homām-e šīrāzī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۱-عکس و ۳۵۰۲-عکس
نسخه اصل: پاریس Sp 1531؛ کا: جعفر بن علی تبریزی، تا: ۳ صفر و ۲۴ جمادی الثانی۸۱۶ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۵]

● دیوان همای شیرازی = معدن الجواهر / شعر / فارسی

d.-e homā-ye šīrāzī = ma‘dan-ol-javāher

هما شیرازی، رضا قلی بن بمانعلی، ۱۲۱۲ - ۱۲۹۰ قمری

homā šīrāzī, rezā qolī ebn-e bemān-‘alī (1798 - 1873)

چاپ: این دیوان به عنوان شکرستان چاپ شده است. مشار فارسی، ص ۳۲۸۷؛ دیوان او درتهران به سال ۱۳۲۰ با ۱۸۰۰۰ بیت چاپ شده است
[نسخه‌های منزوی ۲۶۱۲/۴؛ الذریعه ج۹ ص ۱۲۹۶؛ دنا ۴۵۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۹
آغاز: تاختم هرسو که درمیدان عشق ×× محشری هر سو به میدان یافتم / مگذراز کویش دلاکان ترک را ×× رهزن پرهیز وایمان یافتم؛ **انجام:** بهار شد ضما خیز ومی به ساغر کن ×× زعکس ساغر می‌بزم ما منور کن / بهای ساغر اگر ساقیا میسر نیست ×× بیا وخرقه ما را به رهن ساغر کن
منتخب غزلیات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵ص (۹۷۴-۹۷۸) [ف: ۸-۴۴۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۶۲-۲۹/۱۰۲
آغاز: تاختم هرسو که درمیدان عشق ×× محشری هر سو به میدان یافتم / مگذراز کویش دلاکان ترک را ×× رهزن پرهیز وایمان یافتم؛ **انجام:** بهار شد ضما خیز ومی به ساغر کن ×× زعکس ساغر می‌بزم ما منور کن / بهای ساغر اگر ساقیا میسر نیست ×× بیا وخرقه ما را به رهن ساغر کن
دیوان غزلیات شاعر است به ترتیب حروف تهجی قوافی وبا تخلص هما؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۵۶]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۲۷
در سال ۱۲۹۲ق به امر ظل السلطان فرزند هما «میرزا محمد حسین خان متخلص به عنقا» اشعار پدر را جمع و تدوین و به صورت مسوده در آورده و به معدن الجواهر مسمی ساخته؛ خط: نسخ عالی، کا: عبدالغفار بن محمد حسن اصفهانی، تا: ۱۳ رجب ۱۲۹۳ق؛ ۴۳۴ص، ۲۱ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۳۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۶۶
آغاز: زاهد که از حلال شناسد حرام را ×× او از چه خورد خون دل خاص و عام را؛ **انجام:** در خور مستی ما رطل و خم و ساغر نیست ×× ما از آن باده کشانیم که دریا زده ایم
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۸۹۳-۸۹۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۹۳]

۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۵۲
آغاز: تا دم جان بخش صبح زد نفس جان فزا ×× مرغ سحر برگشود لب پی مدح و ثنا؛ **انجام:** ای تو کجور شهنشاه ازل ×× پاس گنج شاه دار از آن دغل
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶۹ص، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۵۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۱
آغاز: بیارم نخستین دفتر از توحید آن یکتا ×× که بر توحید او بود هر ذره گویا؛ **انجام:** خواستم تاریخ ترتیبش ز عنقا، گفت با من ×× جمع شد افکار ابکار هما از کلک عنقا
شامل قصاید، غزلیات و ترجیعات، که کاتب نام «معدن الجواهر» را بر آن گذارده است و در این باب گفته: «ز سعی عنقا چون گشت این کتاب تمام ×× بفکر ماند که او را بخواندش بچه نام / چون فکر بکر هما نام او چه نادر شد ×× بحکم پیر خرد معدن الجواهر شد»؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار بن محمد حسن اصفهانی، بی‌تا؛ دارای سرلوح‌های مرصع و مذهب کار شیراز، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: فستقی، جلد: روغنی، ۳۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۹ - ۱۷۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۶۴
مسودات اشعار؛ بی‌کا، بی‌تا، خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● دیوان همایون / شعر / فارسی

d.-e homāyūn

بروجردی، همایون، ق۱۴ قمری

borūjerdī, homāyūn (- 20c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۵
آغاز: در ماه صفر ز سر حذر باید کرد ×× دفع ضرر ماه صفر باید کرد؛ **انجام:** بر سر اورنگ ناز جای کن و حکم کن ×× تا که به اعدای تو بین چه ز شیران رسید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲۳۸گ، ۳۷-۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۶سم [ف: ۲ - ۶۸۷]

● دیوان همایون / شعر / فارسی

d.-e homāyūn

همایون

homāyūn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷/۱

آغاز: بسمله، ای بلطفت اهل عصیان را پناه والتجا ×× وی ز انعامت خجل بیگانه و هم آشنا؛ **انجام:** بکن در کار رنگ آمیزی این بوستان کاری ×× چنین تا کی همایون رنگ و بوی این چمن بینی.

این دیوان که حاوی غزلیات عرفانی مولانا همایون است بترتیب حروف تهجی آخر قوافی از «الف» تا «یاء» مرتب شده و در آخر آن حدود دو صفحه دو غزل در تعریف و منقبت شعر همایون آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی حسینی متخلص ثاقب، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۱گ، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۰۰]

● دیوان همایون / شعر / فارسی

d.-e homāyūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۲

خط: نستعلیق، کا: پیر محمد کاتب شیرازی، تا: ۹۳۴ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۶۰ص (۱۰۱-۱۶۰)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۴۱]

● دیوان همایون اسفراینی = دیوان امیر همایون / شعر / فارسی

d.-e homāyūn-e esfarāyenī = d.-e amīr homāyūn

همایون اسفراینی، - ۹۰۲ ؟ قمری

homāyūn-e esfarāyenī (- 1497)

آغاز: بی تو جایی که شود خاک دل چاک آنها ×× تا ابد ناله برآید ز دل خاک آنجا / از سرکوی تو شبها ره صحرا گیرم ×× تا بنالم بمراد دل غمناک آنجا

چاپ: دیوان غزلیات همایون اسفراینی، به تصحیح خسرو شهابی، تهران، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۷ش.

[الذریعة ۱۲۹۷/۹؛ فرهنگ سخنوران ۶۳۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۱۲/۳؛ دنا ۴۵۴/۵]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در ره عشق همایون بلب آمد جانم ×× کاش این قاعده را از تو نیاموختمی

شامل: غزلیات (مرتب)؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد عزمی، تا: ۸۹۶ق؛ جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۹/۱×۱۵/۶سم [ف:۴-۱۱۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در راه تو خاک رفته سرها که مپرس ×× دارد ره عاشقی خطرها که مپرس / هجران ترا سبب قضا و قدر است ×× مشتاق توئیم آنقدرها که مپرس

شامل غزلیات و رباعیات ۵۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: ابن علی کاتب ایزدی، تا: ۹۵۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۴۳گ (۷۱-۱۱۴)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۴۰۴]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۲۵/۸

آغاز: ای ز آتش جلال تو دوز خ زبانه ای ×× وز مزرع جمال تو فردوس دانه ای؛ **انجام:** ای تازه نهال از کدامین چمنی ×× کارام دلی دفع غمی جان منی

شامل غزلیات، مفردات، رباعیات؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ کاغذ: ختایی نخودی، جلد: مقوای، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۱سم [ف: ۴ - ۱۱۴۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نی چون دگران هر دم جایی نظری دارم ×× یکجاست نظر دایم چون صورت دیوارم

حاوی غزلیات و بعضی از مفردات امیر همایون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: ساغری سبز، ۶۰ص (۱۴۹-۲۰۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۲]

۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو هم جوانی از خود امیدها داری ×× مکن مکن که پشیمان شوی شوی ندارد

خط: نسخ، کا: سید داوود بن سید حسن، تا: ۹۸۰ق؛ مهر: «فقیر عبدالرشید بن حسن خان»؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۱۲گ، ۳۱-۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۸۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در سلسله عشق ادب می‌باید×× این بادیه را درد طلب می‌باید / گر دولت صبح وصل او میخواهی ×× آه سحر و گریه شب می‌باید

غزلیات به ترتیب تهجی با تخلص همایون سپس رباعیات؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق؛ مجدول زرین، با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن سیاه، ۴۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۴سم [ف: ۲ - ۳۸۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مباش جز به عتاب امیدوار که هست ×× عتاب و لطف مفید بکفر و ایمانی / رسید شعر همایون به حد لطف

کجاست ×× لطیف طبع بت واقفی سخندانی
غزلیات؛خط:نستعلیق،کا:آقا محمد،تا:۱۲۴۴ق؛جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۴ر-۵۳پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۳۴۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۱۵۱
آغاز: باد چون شانه زده کاکل دلدار مرا ×× کرده صد چاک صد چاک چه شانه دل صد چاک مرا؛ **انجام:** بسته در خدمت او همچو همایون کمری ×× آن غلامی که کس او را نخریدست منم
خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۵۶۹)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۶۰]

۹. اسفراین؛ احمد شاهد؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ مداح سلطان یعقوب [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۳]

۱۰. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ شماره ۲۲۴؛ جلد ۲ فهرست [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** در ره عشق همایون بلب آمد جانم ×× کاش این قاعده را از تو نیاموختمی
خط: نستعلیق، کا: درویش حسن ادرنه‌ای، بی‌تا؛ با کتیبه مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۷گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۹]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹/۳
آغاز: برابر
شامل غزلیات به ترتیب حروف تهجی و درحدود ۹۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در آن تبریزیان را بر خراسانیان که هموطنان او بوده اند ترجیح داده و می‌گوید: «همایون با سگان کوی تبریز آنچنان گشتم ×× که در دل هم نیاید یاد یاران خراسانم» و این بیت را درهنگام حبس، که در اثر عشق به ولی بیک متهم به جنون شده و در زنجیرش کرده‌اند گفته و بسیار لطیف می‌باشد: «بزنجیرم چو کرد از بی قراری دلسنان من ×× دل زنجیر شد سوراخ سوراخ از فغان من»؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن، ۴۳گ(۱۷۷-۲۶۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۷۰۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷/۴
آغاز: ای زاتش جلال تو دوزخ زبانه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۵۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۵/۲
غزلیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۳۱]

● دیوان همتی انگورانی / شعر / ترکی

d.-e hemmatī-ye angūrānī

همتی انگورانی

hemmatī angūrānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۳۲/۱
آغاز: من کلام همتی: گراوز که پادشاه لر زر باغشلار ×× منیم شاهیم بویولده سبر باغشلار / ... / اگر چه همتی چو خدور گناهی ×× غم چکمنی خواجه مثمر باغشلار / گلشن نشین عشقه سر چمن نه حاجت ×× شمشاد سایه پرور یا نارون نه حاجت / ... / سمع اول که همتی ننک هر بیتی بر گوهر دور ×× بحر محیط ایچنده در عدن نه حاجت / سر الله مظهر حق حل مشکلات ×× اولدور صفات احد بیله که عین ذات (پس از این چهار سطریست از نویسنده نسخه و سپس آغاز دیوان است) هذا کتاب دیوان همتی انگورانی. بسمله. یا علی یا ایلیا یا ابوالحسن یا بوتراب ×× عز تنگ قربنده کیمدور بو تراب / عرش و کرسی مهر و ماه چرخ هم لوح و قلم ×× جمله فرماننده دور باد خاک و باد؛ **انجام:** بنده نیدنک بنده سید رهمتی ×× بنده نیدرنگ اکسوک اتمنگ همتی / بی نهایتدر خطا و ذلتی ×× عفو قیل اولاد آلنگ حرمتلی / یا علی لله یا علی ×× مشکلم بگشای بالله یا علی
غزل‌های ترکی است از حرف ب تا حرف ی و شعرهای مذهبی شیعی دارد؛ خط: نستعلیق، کا: الله وردی پسر سهراب قز ازمینی قراقوینلو، تا: ۱۲۹۰ق؛ در ص ۱۹۶-۱۹۷ و ۲۴۵-۲۵۰ هم شعرهای او است و غزلی به ترکی شاید از دیگری، در ص ۳ شعر ترکی سایل است و چند بیت فارسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ (۴-۱۹۵)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۴۸۲]

● دیوان همدانی / شعر / فارسی

d.-e hamadānī

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ – ۷۸۶ قمری

hamadānī, ‘alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

با تخلص علی و علائی.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۳۴
آغاز: ای گرفتار عشقت فارغ از مال و منال ×× و الهان (واله هان) حضرتت را از خود خیفت ملال؛ **انجام:** از مردمک دیده بیاید آموخت ×× دیدن همه کس را و ندیدن خود را. تمام شد مصنفات حضرت ... میر سید علی همدانی قدس ... بجوار روضه ... ابوالحسن علی بن موسی ... ابوذر بن عبدالله السبزواری ...
غزلیات است با تخلص علائی؛ خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۸
آغاز: ای گرفتاران عشقت فارغ ز مال و منال ×× والهان حضرتت را از خود و جنت ملال

قصایدی است از ناظم که در آن تخلص به «علائی» نموده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ص (۳۷۷-۳۹۸) [عکسی ف: ۳ - ۱۹۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۰/۹-ف

نسخه اصل: رامپور کتابخانه رضا ش ۷۸۷ (۱ و ۲) و ۸۶۶ (۳ تا ۱۰). غزلیات اوست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۰]

● **دیوان همدانی** / شعر / عربی

d.-e hamadānī

همدانی، احمد بن حسین، ق۸ قمری

hamadānī, ahmad ebn-e hoseyn (- 14c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱

آغاز: یا امة ضرب الزمان علی معرسها خیامه ×× لله درک من خرامی روضة عادت ثغامه

قصیده هائیه در رثای حضرت سید الشهداء علی السلام؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد بن خلیل بن (شیخ؟)، تا: ۸۲۲ق؛ ۱ص (۱۴۰) [ف: ۴۳ - ۹۴]

● **دیوان هنر** / شعر / فارسی

d.-e honar

هنر یغمائی، اسماعیل، ۱۳ قمری

honar-e yaqmā'ī, esmā'īl (19c -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۵

آغاز: زهر سرود سخن کن سخنگرا کوتاه ×× سخن سرای بمدح علی ولی الله

عبارت است از قصاید و مخمس‌ها و غزلیات و مقطعات و مراثی حضرت سید الشهداء و هجویات و نیز یادداشت‌های بسیاری راجع به تولد فرزندان شاعر در ص ۵۸ می‌باشد و در ص ۵۹ جواب کاغذی است مرکب از کلمات بی‌نقطه که به یکی از دوستان خود نوشته و در آخر نسخه ابیاتی عربی از مرحوم شیخ احمد احسائی و دیگران نقل گردیده و در ص۲۹۱ خطبة المتقین (خطبه همام) حضرت علی بن ابی طالب (ع) نگارش یافته و در متن حاشیه این نسخه اخبار بسیاری در موضوعات مختلفه نگارش یافته و در متن و حاشیه مطالب متفرقه و نسخه‌های طبی و قطعه‌ای از یغما پدر این شاعر (ص ۳۰۱) نیز موجود است. شماره ابیات این نسخه از دیوان در حدود پنج هزار بیت می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قطع: خشتی باریک [ف: ۳ - ۳۳۰]

● **دیوان هویدا** / شعر / ترکی

d.-e hoveydā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۷/۳۳

آغاز: ای دلا گل وقتیدا گلزار دین اندیشه قیل ×× اوزماگیل بیهوده گل نی خار دین اندیشه قیل؛ **انجام:** ای هویدا ایتمکین منصوردک سر نیکی فاش ×× ... (؟) آمدی انا الحق واردین اندیشه قیل

از: هویدا (؟). شعری ترکی از وی است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج، ۵گ (۴۹پ و ۶۷ر-۷۰ر)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۸سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۱۰]

● **دیوان هیدجی زنجانی** / شعر / ترکی و عربی

d.-e hīdajī-ye zanjānī

هیدجی زنجانی، ملامحمد بن معصومعلی، ۱۲۳۲؟ - ۱۳۰۶ شمسی

hīdajī zanjānī, mollā-mohammad ebn-e ma'sūm-'alī (1853 - 1927)

چاپ: در تبریز چاپ شده

[دنا ۵/۴۵۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۵۵

آغاز: بسمه تعالی، اندرز و حکم، در این فصل برخی از سخنان شیوای؛ دیوان: دانشنامه. الای فروزنده ماه و مهر ×× فرا زنده گنبد نه سپهر؛ **انجام:** ایکم اوخورسان بونامه نی سوله یارب ×× هیدجی و زارو بینوایه باغشله

مثنوی دانشنامه و غزل و قصیده فارسی و ترکی است از حاج ملا محمد هیدجی زنجانی معروف به حاج آخوند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی اصغر فخیمی ابهری، تا: ذیحجه ۱۳۵۹ق؛ واقف: علی اصغر فخیمی، مهر ۱۳۳۸؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۱۴۰گ، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۵۴۹]

● **دیوان یاری مذهب** / شعر / فارسی

d.-e yārī mazhab

یاری مذهب، عبدالله

yārī mazhab, 'abd-ol-lāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۵۹-ف

نسخه اصل: مونیخ ۴۳۹؛ عبدالله یاری مذهب (بیانی ۹۶۶) که برای شاه سلطان حسین بهادرخان بایقرا رباعی‌های خیام را تضمین کرده و در دیباچه هم او را بدنام خوانده و گفته است که سروده‌های او با شرع نمی‌سازد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۹]

● **دیوان یاقوت** / شعر / عربی

d.-e yāqūt

یاقوت حموی، یاقوت بن عبدالله، ۵۷۴ - ۶۲۶ قمری
yāqūt-e hemavī, yāqūt ebn-e ʻabd-ol-lāh (1179 - 1230)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۱/۳

آغاز: ان غاض دمعک و الاحباب قد بانوا ×× فکل ما تدعی زور و بهتان؛ **انجام:** کن کیف شئت فمالی عنک من بدل ×× انت الزلال لقلبی و هو ظمآن

قصیده؛ کا: فرهاد بن ولیعهد بن فتحعلی شاه قاجار، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۲۶۴ق، جا: تهران؛ ۱گ (۵ر)، ۲۷ سطر (۲۰/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۷/۹×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۵۰]

← دیوان یا کلیات حزین گیلانی > کلیات حزین لاهیجی

● **دیوان یاور** / ادبیات / اردو

d.-e yāvar

یاور، محمد خان بن ابی القاسم
yāvar, mohammad xān ebn-e abe-l-qāsem

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۷۷

آغاز: بسمله، خواهش نه با علی کهی نه کهچه کلکی ازرو- نه ازرو و چمن کی نه بلبل کی آرزو؛ **انجام:** هی بدیتن نهان اینه تو صد پاره ... مصنف نویسنده خواننده را ... سنه ۱۲۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق [رایانه]

● **دیوان یتیم بروجردی** / شعر / فارسی

d.-e yatīm-e borūjerdī

یتیم بروجردی

yatīm-e borūjerdī

[دنا ۴۵۵/۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۱۴/۳؛ الذریعه ۱۳۰۷/۹؛ تذکره نصرآبادی ۳۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۵

آغاز: روز محشر که روم با دل غمناک آنجا ×× سینه خود زنم از دست تو صد چاک آنجا؛ **انجام:** ای خواجه که از غرور دولت مستی ×× هشیار نگردی تو دگر تا هستی

غزل است به ترتیب تهجی (۱-۵۱۰) و قصاید (۵۱۳-۵۸۱) و رباعی (۵۸۲-۵۴۳)، نزدیک ۱۲۰۰۰، بیت، در آن از بودن او در هند (۶۰۲) و جنگ ندرخان فرمانروای بلخ در زمان شاه عباس یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: اسکندر مورخ ۱۱۱۴ دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۴۰]

● **دیوان یحیی** / شعر / ترکی

d.-e yahyā

افندی، یحیی

afandī, yahyā

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۵۶

آغاز: برولده که عشقک اودی اوله پیدا ×× حاشا که سوی ما نمیه خاشاک آسا؛ **انجام:** ملک نغمه کی استماع ایلسون ×× فلک شوقه کلسون سماع ایلسون

حدود هزار و هشتصد بیت است در غزل و قصیده و رباعی و تک بیتی؛ خط: نستعلیق، کا: رضا علی چلبی، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تملک: موسی حسنی مشهور به کلیم، حافظ محمد مرادی نقشبندی، محمد احسان الله؛ مهر: «موسی» (بیضی)، «محمد امین»، «نارطور عرفان اذاب دل کلیم»؛ جلد: مقوایی، ۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۳۸]

● **دیوان یحیی** / شعر / ترکی

d.-e yahyā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۸/۲

آغاز: دیوان یحیی رحمة الله علیه. بردلده که عشقک اودی اوله پیدا ×× حاشا که سوی یا نمیه خاشاک آسا؛ **انجام:** بن دخان ایچدم دیو مجلسده شاد اولم هله ×× عشرت اولسو نمی‌بو کم فی الحال بورنکدن کله

از سراینده‌ای با تخلص یحیی. غزلیات اوست به ترتیب حروف تهجی. سپس ساقی‌نامه، مقطعات و مفردات؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۳۶گ (۱۱۹پ-۱۵۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۸/۴سم [ف: ۸ - ۶۵]

● **دیوان یحیی** / شعر / فارسی

d.-e yahyā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۲

آغاز: وطن بسایه گل ساز در چنین ایام ×× که گشت طارم و کاشانه نزد عقل حرام / نهاد نرگس بر فرق باز زرین تاج ×× گرفت گلبن در دست باز سیمین خام؛ **انجام:** آن دیده ز هجران تو جانم که مپرس ×× تاریک چنانست جهانم که مپرس / حقا و بجان و سر تو کین در سه روز ×× از دوری خدمتت چنانم که مپرس

از یحیی قصیده است و غزل و رباعی نزدیک ۳۵۰ بیت. در آن آمده (۱۹۰): «همیشه با تو ز پاکان سخن رود بجهان ×× بود حکایت اول مقالت یحیی/ هرانکه با تو نباشد بدل چو یحیی پاک ×× بریده باد سر اون بتیغ تو یحیی»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۱ص

(۱۸۳–۲۰۳)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۷۰۶]

● **دیوان یحیی** / شعر / فارسی و ترکی

d.-e yahyā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۶۵/۱

آغاز: بنام خداوند افلاک و خاک ×× برازنده گوی چوگان تاک / نگارنده قبه آبگون ×× حباب آور ساغر سرنگون / جلابخش آیینه جان و دل ×× لطافت ده طینت آب و گل

از یحیی ترک شاعر عثمانی و همزمان سلطان عثمانی خان در غزل و قصیده به ترکی، آغاز: «بنام خداوند افلاک و خاک ×× برازنده گوی چوگان تاک / نگارنده قبه آبگون ×× حباب آور ساغر سرنگون / جلابخش آیینه جان و دل ×× لطافت ده طینت آب و گل». از این پس ترکی است، پس ازین تا ۳۸پ شعرهای ترکی عطایی و جلایی است و یک بیت از گل صد برگ نوعی افندی به ترکی (۳۹ر). پس از این بندی است به نثر ترکی و شعرهای ترکی یحیی و ساقی‌نامه قسمی به فارسی و شعر ترکی فهیما و نفعی تا ۷۲پ؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳۳گ (۲پ–۳۵پ)، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۱۸۶۵]

● **دیوان یحیی بن احمد اخفش** / شعر / عربی

d.-e yahyā ebn-e ahmad-e axfaš

اخفش، یحیی بن احمد

axfaš, yahyā ebn-e ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۹/۴

قصیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۲۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱گ (۶ر)، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۱/۷سم [رایانه]

● **دیوان یزدی** / شعر / فارسی

d.-e yazdī

یزدی، مؤمن حسین، ق۹ قمری

yazdī, mo'men hoseyn (- 15c)

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲**

رباعیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶ص (۲–۸) [مختصر ف: – ۳۸۷]

۲. **تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره**

بی‌کا، بی‌تا؛ شماره ۳۳۳، جلد ۳ فهرست [میراث اسلامی: ۵ – ۶۲۷]

● **دیوان یعقوب کرمانشاهانی** / شعر / کردی

d.-e ya'qūb-e kermānšāhānī

یعقوب کرمانشاهانی، – ۱۲۹۲ قمری

ya'qūb-e kermānšāhānī (- 1875)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۲۷

آغاز: هر کسی فصل بهاران ترک جام می‌آکا ×× نو بهار عمر شیرینش و صرف می‌آکا؛ **انجام:** همسران خالق خوانی سیدم کامی پخشت ×× مژوره زین وز کاراما نرفته طی آکا

اشعاری کردی است با عنوان «کردی، سید یعقوب مرحوم» که منظور همان سید یعقوب کرمانشاهانی است. وصف او را منحصراً در حدیقة الشعرای دیوان بیگی می‌یابیم. از وی مقداری شعر نیز در صفحات ۲۶۹–۲۷۰ و نیز ۵۵۸–۵۶۰ با عنوان «اشعار کردی من کلام سید یعقوب کرمانشاهانی» آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۴۴ و ۲۶۹–۲۷۰ و ۵۵۸–۵۶۰)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۲۵]

● **دیوان یغمای جندقی** / شعر / فارسی

d.-e yaqmā-ye jandaqī

یغما جندقی، ابوالحسن بن ابراهیم قلی، ۱۱۹۶ – ۱۲۷۶ قمری

yaqmā jandaqī, ab-ol-hasan ebn-e ebrāhīm qolī (1782 - 1860)

شاعر ابتدا به «مجنون» و سپس به «یغما» تخلص کرده است. نامش در آغاز عمر رحیم فرزند ابراهیم قلی بود و در خور به سال ۱۱۹۶ق زاده شد. از هفت سالگی اسماعیل عرب فئوال جندق او را تربیت کرد و در جنگی که در ۱۲۱۶ق میان اسماعیل و دولت مرکزی رخ داد یغما اسیر سردار ذوالفقار و پس از شش سال که نزد او بود او را با «سرداریه» هجو کرد و به عراق گریخت و سپس به تهران آمد و در ۱۲۷۶ ق در گذشت.

چاپ: مشار (۲۳۹۳/۲ نشانی ۵ چاپ)؛ کلیات او را اسماعیل تهرانی در یازده بخش گردآورده و به دستور اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۳ چاپ شده است.

[الذریعة ۱۳۱۳/۹؛ دنا ۴۵۵/۵؛ منزوی ۲۶۱۴/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۰۹/۱]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۰/۴**

فقط شش قصیده از وی آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۶۳ر–۷۲پ)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۲۸۵]

۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۴/۱۱**

سرداریه و باخباخیه که برای شریف خان قزوینی ساخته است و قصابیه مورخ ۱۲۶۱ و غزلیات به همین تاریخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱ص (۷۹–

۸۹)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۵۳۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۱-فیروز

منتخب آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۳۲۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۹

قطعه از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۰۱پ-۱۰۲پ) [ف: ۳۸ - ۴۳۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۴۰/۲

غزلیات او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۵۶پ-۶۴ر) [مختصر ف: - ۵۷۲]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۷/۳-عکسی

آغاز: لشکرکش شاهنشه قاجار حسینم

اصل نسخه: آستان قدس، ش ۴۶۶۰؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۵۵گ (۳۱-۸۶) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۰ و ۲۲۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۴۰/۲

آغاز: نبستم از چمن طرفی بکام دلبریدن ها ×× خوشا در حلقه دامی بنا کامی طپیدنها؛ **انجام:** گهی پاشم ز مشک دیدگان آب ×× گه از مژگان بروبم خاک ره را / صبح خیزان از دلت درس تجلی خوانده اند ×× حق شناسی از کنار خاطرت بیدار شد

خط: نستعلیق، کا: جعفر جندقی، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۶۳ق، جا: بارفروش و در ساری؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۶۴گ (۱۴پ-۶۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۴۴]

۸. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۳۸

آغاز: نوشجات موبد آموزگار ×× یغما بر حسب حکم محکم نواب؛ **انجام:** در بغل جام برسرت دستار ×× سبحه در دست و بر میان زنار

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا جعفر، تا: رمضان ۱۲۶۵ق، به امر حاکم وقت؛۲۱،۳۸۲ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۴۳]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم تبریزی، تا: ۱۲۷۰ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۱۳

غزلیات او؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد رضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۲ص (۵۲-۵۳)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۱]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۰/۴

شعری از او؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا اسماعیل مشرف، تا: جمادی الاول ۱۲۸۳ق، جا: خانه عبدالقادرخان سرتیپ [نشریه: ۷ - ۲۴۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۱-فیروز

انتخابی است از هجائیات یغما (از غزل و رباعی)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ تملک: علاء الدین موسوی مورخ ۱۳۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۳ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۱۰۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۶۰

آغاز: یار بساغر از عرب ره ندهد شراب را ×× ساخت تیول مشتری خانه آفتاب را؛ **انجام:** دعوی وجود و دعوی قدرت و ... (؟) ×× لا حول و لا قوة الا بالله

گزیده‌ای مفصل از اشعار یغماست؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: صحبت الله خان ملقب به دبیر همایون، تا: آغاز قرن ۱۴؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۷۶-۱۸۵ و ۲۱۷-۲۱۸)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۳۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۰۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۸۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۸۵

ساقی‌نامه است و مرثیه‌ها و قطعه‌ها و حکایت‌های خرده جرده که فارسی سره هم دارد، همه به نظم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۰گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۳]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴-۱۰/۱۸۴

آغاز: بجز ارواح مکرم که زدیوان ازل ×× بخداوندیشان خط غلامی دادم / خاک تن باد روان آب بقا آتش جان ×× بی تکلف بفدای ره ایشان بادم؛ **انجام:** داغ است برخ زلعل ابرش دارد ×× خالست که بر عذار دلکش دارد / نی نی پی احضار دل سوختگان ×× هند وبچه ای نعل درآتش دارد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۸۷۴]

۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴/۳

آغاز: بجز ارواح مکرم که ز دیوان ازل ×× بخداوندیشان خط غلامی دارم؛ **انجام:** سردار تو تیغ من و کلک سخندن ×× وز مجلس و میدان / تا نام گرفتن گذرد وصف کشیدن ×× شمشیر و قلم را

منتخبی از (سرداریه) یعنی دیوان هزلیات شاعر است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سبز، ۴۵گ، ۹-۱۰سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۶]

۱۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۷۹

آغاز: ببستم از چمن طرفی بکام دل پریدنها ×× خوشا در حلقه دامی بنا کامی طپیدنها؛ **انجام:** رها کن قصه اسکندر و دارای ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۶]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۳۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **دیوان یگانه** / شعر / فارسی

d.-e yegāne

یگانه نیشابوری، ابوالحسن، - ۱۰۶۰ قمری

yegāne-ye neyšābūrī, ab-ol-hasan (- 1650)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۸

آغاز: عالم نمونه ای از رخ گلعذار ما ×× هر جا گلی شگفت بود نو بهار ما؛ **انجام:** عشق تو برون ز سینه خواهم کردن ×× مهر تو بدل بکینه خواهم بردن

در آن غزل است (۱-۱۳۴) و رباعی (۱۵۳-۱۳۸) به ترتیب تهجی نزدیک ۲۰۰۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ انجام افتاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۷۹]

● دیوان یوسف / شعر / فارسی

d.-e yūsof

[الذریعة ۱۳۱۷/۹ -۱۳۲۱؛ فرهنگ سخنوران ۲-۶۶۰؛ دنا ۴۵۶/۵]

شاعر به درستی معلوم نشد:

۱. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:شماره ندارد

آغاز: قطره طوفان تو درصد بحر طوفان کرده اند ×× ذکر توحید ترا سرلوح دیوان کرده اند؛ **انجام:** ز شیرین کاریش خسرو مکدر ×× دل فرهاد در زنجیر آن در

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نسخه در کتابخانه فرهاد میرزا بوده؛ مجدول، مذهب با سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [نشریه: ۱ - ۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۳۹

آغاز: عجز الوصف عن وصفک یاوا ... ×× ما کداییم و ثنای تو و توحید کجا؛ **انجام:** دانی که الف چراست مخفی در بسم ×× دانست که در صفات پنهان آمد

غزلیات است به ترتیب تهجی با تخلص «یوسف» سپس قصیده و قطعه و رباعی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با یک پیشانی زرین، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۲]

● دیوان یوسف شاملو / شعر / فارسی

d.-e yūsof-e šāmlū

شاملو، یوسف

šāmlū, yūsof

[دنا ۴۵۶/۵؛ فرهنگ سخنوران ص ۶۶۱؛ الذریعه ۱۳۱۹/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۷۶/۲

یک قصیده و یک ترجیع سپس غزل‌ها است به تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: صفی الدین محمد تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹ص (۱-۳۹)، ۱۷ سطر (۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۲۷]

● دیوان یوسف قاجار / شعر / فارسی

d.-e yūsof-e qājār

قاجار، یوسف

qājār, yūsof

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۲/۱

آغاز: بسمله اول از نام خدا هست رحیم والا ×× که دهد روزی جن بشر طیار را؛ **انجام:** یوسفا روز سؤالت تو چه داری مسئول ×× این جوابت که بگو شاه غریبان دارم

این نسخه شامل ساقی نامه و غزلیات شاعر است با تخلص «یوسف»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۸ص (۱-۲۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۳۳۳]

● دیوان یوسف گرجی / شعر / فارسی

d.-e yūsof-e gorjī

یوسف گرجی، ق۱۳ قمری

yūsof-e gorjī (- 19c)

[نسخه‌های منزوی ۲۶۱۵/۳؛ دنا ۴۵۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۶

آغاز: ناله ام از هجر یار ماه جبین است ×× بی غلط آن مه کجا بحسن چنین است

غزلیات و مخمسات و مسمطات و رباعیات یوسف و در حدود پانصد و چهل بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد علی قزوینی، تا: ۱۲۹۸ق، برای تقدیم به صادق خان سرهنگ؛ پس از آن ابیاتی از دیگران و قصیده و غزلی از حکیم شریف، شریف تخلص (۵۷-۶۵) و غزلی از محمد علی میرزا (ص ۶۵-۶۶) و ابیاتی از نجم الدین و لا ادری و حکیم سنائی (ص ۶۶-۶۸) و سوز و گداز میرزا صادق تفرشی در ۱۱۳ بیت (ص ۶۸-۷۸) که آغاز آن این است: «آتشی میبینم ای یاران ز دور ×× گرم میآید به چشمم نخل طور»، و یک مثنوی در ۲۹ بیت از میرزا طوفان که آغاز آن این است: «ای صبا ای مایه آرام من ×× کام بخش این دل ناکام من»، نگارش یافته است و پیش از شروع به نگارش غزلیات یوسف، مکتوب عشقی و عرفانی از همین شاعر نگارش یافته که آغاز نخستین آنها این است: «چندیست که بدام هجر نگاری شوشخو و بدیع الجمال گرفتارم که نه از دیده نهانست و نه بر دیده عیای، آتش عخقس بجانم افروخته و جمله هستیم را سراپا سوخته الخ»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۶ص (۱-۵۶)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۳۲]

۲. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نستعلیق خوش، کا: آقا صالح صفی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸گ، ۱۲

سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: - ۱۲۶]

۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: قطره طوفان تو در صد بحر طوفان کرده اند ×× ذکر توحید ترا سرلوح دیوان کرده اند؛ **انجام:** حرف با آمد کار است نه با آمد کار ×× مهره چون نیک نشیند همه کس نراد است

شامل پانصد و پنجاه بیت است. بیت آخر از صائب است؛ خط: نستعلیق، کا: آقا صالح صفی، بی‌تا؛ با یک سرلوح؛ کاغذ: فستقی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [نشریه: ۶ - ۸۲]

● دیوان یوسفی هروی / شعر / فارسی

d.-e yūsofī-ye heravī

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰/۴معیری

آغاز: خدایی که لطف و کرم آن اوست ×× خدای دل و جانم از جان اوست؛ **انجام:** هر که در باغ دهر گرد آورد ×× زردرویی کشید چون گل زرد

سه قطعه مثنوی در مناجات و توصیف سخاوت از حکیم یوسفی طبیب ۵۵ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سیاه، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۵]

● دیو به آویز مازدیستان / داستان / فارسی

dīv-e beh-āvīz-e māzdīstān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۳۶

آغاز: بدانند که چون دادار آورمزد کتبی بداد و بعد از آن کاو و کیومرث بیافرید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی آبی، ۹گ (۲۳۸ر-۲۴۷پ)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۷]

● دیونامه / شعر / فارسی

dīv-nāme

معینی، ق۱۳ قمری

mo'īnī (- 19c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۰

آغاز: بسمله، ز یزدان همی داشت باید سپاس ×× که در عهد شاهنشه حق شناس؛ **انجام:** جهان تا دهد از خداوند یاد ×× بماناد شه ناصرالدین راد

مثنوی است که شاعر در آن از ناصرالدین شاه مدح کرده و پس از آن به دیوهای زمان حمله و انتقاد شدید نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح مذهب، دارای یک صحنه نقاشی دیوی که ساطوری در یکدست و سپری در دست دیگر و شاخ گاوی بر سر دارد، مجدول، در هر ورق یک بیضی نقاشی، آب و رنگ که پیکر دختری است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره زری، ۱۶گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۴۶]

● دیونامه = طالع شناسی / متفرقه / فارسی

dīv-nāme = tāle'-šenāsī

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۷۰۲/۱۶

آغاز: کتاب دیو نامه گفتار سلیمان پیغمبر و به نستعین، سلیمان (ع) گفت بروید دیو طالع حمل بیاورید پریان برفتند آن دیو را حاضر کردند چون در آمد سلیمان (ع)؛ **انجام:** طریقه مرکب اجزائی ... طریقه جوهر قرمز ... طریقه گرفتن چربی دوده اینست ... طریقه سفید کردن موم ... طریقه مرکب مشقی دو نحو است ... و چند نسخه مفید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۷۷]

● دیونامه مردان / طالع بینی / فارسی

dīv-nāme-ye mardān

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۳/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا سفید، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۲۸]

● دیو و پری نامه / داستان / فارسی

dīv va parī nāme

[دنا ۴۵۶/۵؛ الذریعه: ۲۹۵/۸ش۱۳۰۹]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: یا عبدالرحمان پادشاه جنان و دیوان و پریان ! حاضر گردان به فرمان خدای تعالی؛ **انجام:** یا فتاح برحمتک یا ارحم الراحمین

رساله‌ای مشتمل بر چند باب: بر صفحه نخست نگاشته اند: «کتاب دیو و پری نامه»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهنه، و در ضمن مجموعه‌ای شامل بر رسائل میر حسین اخلاطی، بحر الغرائب، منظومه رملیه، رساله ای در جفر و ... نزد سید محمد علی روضاتی در اصفهان است. [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۴۹]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

By
Mostafa Derayati

D.-e onsī - Dīv va parī nāme

Volume 15